Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
F
54(2
NAPOLI

Digitized by Google

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES RECENTIORES

PARS IN ORDINE XVIII.

TOMVS SECVNDVS.

Digitized by Google

Digitized by Google

39401 Racc. Vill. F. 32

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES RECENTIORES NVNCVPATÆ

PARS IN ORDINE XVIII.

TOMVS SECVNDVS

Complectens integras Decisiones annorum 1675. & 1676 ea integritate, qua summo studio, laboribus, & impendijs fieri potuit, & debuit, itaut paucæ resolutiones in effectu deficiant,

Cum suis Argumentis, Summarijs, concordantia aliarum Decisionum, & Indice locupletissimo, nouissimè editis.

A IOANNE BAPTISTA COMPAGNO IVRIS CONSVLTO ROMANO
Selectore, & Compilatore ab eadem Sacra Rota probato.

ROMÆ:
Ex Typographia Reu. Cam. Apost. MDCLXXXI.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſſimo Patri Sac. Pal. Apoſt. Magiſtro.

I. de Angelis Archiep. Vrbin. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capiſuccus Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter Ordinis Prædicator. poſteà S.R.E. Cardinalis.

Digitized by Google

EMINENTISS.MO ET REVERENDISS.MO D.

D. HIERONYMO CARD. GASTALDO

BONONIÆ LEGATO A LATERE PRINCIPI MVNIFICENTISSIMO.

IO: BAPTISTA COMPAGNVS F.

QVAERENTI mihi publicam meis ex Legum ſtudio, laboribus lucem, nulla felicior, Eminentiſs. Princeps, quàm illa poterat effulgere, quæ à benigna Tuæ Purpuræ, Virtutiſque vmbra latiſsimè diſſeminatur. Nam, quod maximis Aſtris, ad minorum diſcrimen indulſit natura, vt quoniam alijs irradiandis ſunt facta, multiplici quoque fulgore rutilent, minora verò, quia ſibi tantùm coruſcant, ſimplici, id maximè Tuum eſt. Vbi enim Romano primùm apparuiſti Prælatus in Cælo, Tibi quidem mirabilitèr illuxiſti, ſed tamen Tuos cæteris mirabiliùs radios impertiuiſti. Hinc ad diſsipandum Italici horrorem Contagij, quod ſempiternam mortis noctem Romæ toti ominabatur, Te vnum contra peſtem, Generalem Alexander Septimus Commiſſarium, ampliſsimæ, penèque dixi Dictatoriæ auctoritatis elegit. Et verè tàm fortitèr illud diſsi-

paſti

paſti, vt vix à morbo per Tuam Vigilantiam Vrbe ſauciata, Sanctiſsimus Princeps, Te in veſtibulo Pontificij Conclauis admitti ad oſculum pedis expectantem, hoc ſingulari ad ſe elogio vocaſſe fertur, VENI LIBERATOR VRBIS. Exindè quo longè pluribus fulgurares, ſublimiùs exaltatus, quem dignitatis gradum non attigiſti? Idem ſanè Alexander Te Apoſtolicæ Cameræ Clericum, Te Annonæ, Vectigaliumque Præſidem, Te Armorum Commiſſarium Generalem creauit. Te Clemens Nonus Theſaurarieratu condecorauit. Te Decimus ad Vaticanum Purpuratorum faſtigiũ euexit, euectumque tàm multis, tàmque varijs Congregationibus præfecit, vt ſolus viderere, aut omnibus par, aut omnibus neceſſarius. Quid verò INNOCENTIVS VNDECIMVS? Nonnè Tibi nobiliſsimam Bononiæ Legationem commendauit? Quarè cum rariſsimo Magnis Regnatoribus operam præſtantium exemplo, quatuor continentèr Vicarijs Chriſti ſatisfeceris, dignus es, qui ſoli cõpareris, ideò regalibus Aquilarum pupillis cariſsimo, quia Stellarum omnium efficaciſsimo. Vides igitur quanta fiducia ſplendorem à Te in re literaria, legalique mihi pollicear. Ex quo eueniet, vt mea quoque ſis abundè atramẽta illuſtraturus, ſi vel ſolas Tuorum Splendorum in me reliquias reflexeris. Cuius adimplendi Voti, quandoquidem mihi ſpem vberrimam Tua facit humanitas, Sacræ Laciniam Purpuræ venerabundus deoſculor.

Le-

Digitized by Google

Lectori ſuo Amiciſsimo .

CONGRATVLAMINI mihi, & iterùm gratulamini ò vos omnes, qui tranſitis per viam, & noſtram iuriſprudentiam ſectamini, quòd adhùc vobis inſeruiam, imò publicæ vtilitati addictus, magis intellectu, quàm corpore viuam. Rota Rotat, vulgatum adagium eſt; ſed quid ampliùs ſplendeſcit in lucem, quàm *Oracula S. Rotæ Romanæ*; In hoc enim Areopago, ſiuè velint, ſiué nolint, cætera omnia Tribunalia ſilent. Teſtetur id non fama publica, quæ perſæpè mentitur, non Nationalium affectus, qui pro defenſione ſuæ Patriæ, vel Regionis non erit integerrimus Iudex, nec Teſtis omni exceptione maior, ſed quæ omnia noſtræ Sacræ Rotæ ſunt volumina; non dico illa, quæ à *Cæſare Valentino, Proſpero Farinaccio, & Paulo Rubeo* Sororio meo, inſignibus Iuriſconſultis, prodierunt in lucem, & quorum veſtigia ſectari non mereor, vel alia à ſuis proprijs DD. Auditoribus edita, ſed quæ tantæ in aliorum Auctorum codicibus Deciſiones ſunt impreſſæ, quarum pro Coronide hoc vnum dixiſſe ſufficiat, quód adhuc gloriantur Doctores in ſuis opinionibus affirmandis, vt poſt comprobatas eorum ſententias cum auctoritatibus cæterorum Tribunalium, ſic tandem, vel huiuſmodi verbis concludant: *Ita etiam tenuit Sacra Rota Romana*, ſed vt pluribus ſatisfaciam, & impictam forſan mihi editionem tantarum Deciſionum remoueam, vndè huiuſmodi ſtylus eas typis demandandi proceſſerit breuitèr enarrabo. Iamdudùm aperui Romanos Pontifices in eorum Epiſtolis Decretalibus conſcribendis, nonniſi opera, & ſtudio noſtrorum RR. Patrum, qui à principio Capellani vocabantur, vſos fuiſſe, ex *Veſtrio in Praxi Curiæ Romanæ lib. 2. capit. 17.* & nuper ex *Rubeo in principio ſuæ Epiſtolæ Dedicatoriæ par. 9. tomo 2. recent.* eaſque á Gregorio Nono, mediante perſona, & induſtria *Sancti Raymundi de Peniafort nobiliſſimi Ordinis Prædicatorum Familiæ, ipſo etiam Auditore Sacri Palatij*, in publicum prodijſſe conſtat ex Diplomate eiuſdem Summi Pontificis in principio earundem Decretalium appoſito, & adhuc teſtantur *R. P. D. Franciſcus Penia S.R. Auditor in vita d.S. Raymundi lib. 1. cap. 8. & 9. & Rubeus loco quo ſupra*, quod etiam alij Prædeceſſores Pontifices, licét ſparſim per anteà fecerunt. Hinc ſucceſſit Prima formalis editio noſtrarum Deciſionum typis demandata à *R.P.D. Thoma Faſtolo Rotæ Auditore de Anno* 1336. licèt inuerſo ordine poſita, neſcio an hoc typographorum incuria, vel alia de cauſa proceſſerit, cui deindè ſubſequutam fuiſſe creditur alteram, ſine aliqua præfinitione temporis in vnum collectam *à* R.*P.D. Bernardo de Biſignetto Auditore Sacri Palatij, poſtea Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali*; Itidemque ſimul Tertia, & Quarta cõpilationes ſucceſſiué prodiere, quas *Nouas, & Antiquas Deciſiones* appellamus æditæ *anno* 1376. *à R.P.D. Gulielmo Horbort*

Digitized by Google

bort Alemano Sacrę Rotę Auditore de conſenſu omnium Reu. Patrum tunc ſedentium, vt ipſe teſtatur initio earundem Deciſionum, & confirmat etiam idem *Rubeus par. 4. tom. 2. recent. in Cathalogo diuersarum Deciſionum*, vbi alios nouiſſimos noſtri Æui Compilatores enumerat, ſupradictos nempè *Iulium Cęsarem Valentinum*, qui tres priores Diuerſorum tomos euulgauit, *Prosperum Farinaccium*, qui & quartum eorundem volumen ſimilitér edidit, & vſque ad alias quator Partes Recentiorum proceſsit, *ipsum quoque Rubeum*, qui poſt compilatos quatuordecim Codices dictarum Deciſionum, & alios duos ſuorum Operum, gloriosè tandem deceſsit; Videas ergò humaniſsime Lector, quòd quæ tanta Deciſionum ſunt volumina, omnia à ſic admodum ſpectatis Viris edita ſint, vt non immeritò me illis ſuccedere tecum gratulari liceat, & quám iure dixerim in principio meorum laborum cum *Diuo Hieronymo*, quòd ego vilis Homuncio impar tanto oneri me cognouerim. Vale.

Digitized by Google

INDEX
PER DIŒCESES

Omnium, & ſingularum Deciſionum, quæ in hoc Secundo Tomo Decimæ octauæ Partis Recentiorum continentur.

A

ÆSINA Succeſſionis, Lunæ 22. Iunij 1676. Calataiu deciſ. 751.
Albanen. ſeu Alben. Gabellæ, Vener. 15. Martij 1675. Calataiu dec. 473.
Alexandrina Archipresbyteratus, Mercurij 11. Martij 1676. Rondin. dec. 667.
Anconitana Bonorum, Veneris 27. April. 1676. Alberg. dec. 703.
Anconitana Capellæ, Veneris 7. Iunij 1675. Emerix dec. 530.
Anconitana Fideicommiſſi, Veneris 28. Iunij 1675. Emerix dec. 578.
Anconitana Fideicommiſſi, Veneris 8. Februarij 1675. Emerix dec. 440.
Anconitana Fideicommiſſi de Fatiolis, Veneris 27. Nouembris 1676. Vbago deciſione 789.
Anconitana fructuum Cenſus, Mercurij 3. Iunij 1676. Emerix dec. 722.
Anconitana Manutentionis, Mercur. 27. Martij 1675. Emerix dec 487.
Anconitana Pecuniaria, Veneris 17. Aprilis 1676. Alberg. dec. 686.
Anconitana Separationis Thori, Veneris 8. Martij 1675. Rondin. dec. 461.
Argentina Præpoſituræ, Mercur. 12. Iun. 1675. Rondin. dec. 540.
Ariminen. Cenſus, Lunæ 20. April. 1676. Vbago dec. 689.
Ariminen. Fideicommiſſi de Bartoluccijs, Lunæ 31. Martij 1659. Taia dec. 807.
Ariminen. Succeſſionis, Vener. 17. April. 1676. Calataiu dec. 687.
Aſculana Emphyteuſis, Veneris 7. Iunij 1675. Emerix dec. 531.
Aſſiſien. Bonorum, Vener. 10. Maij 1675. Matthæio dec. 512.
Aſten. Canonicatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Taia dec. 419.
Aſtoricen. Beneficij, Veneris 29. Martij 1675. Emerix dec. 491.
Auenionen. *lege etiam* Carpenctoraten.
Auenionen. Fideicommiſſi, Veneris 19. Iunij 1676. Calataiu dec. 740.
Auenionen Laudi, Vener. 17. Maij 1676. Taia dec. 522.
Auenionen. Munerum, Lunæ 16. Nouembris 1676. Alberg. dec. 786.
Auenionen. Reſtitutionis in integrum, Lunæ 2. Martij 1676. Alberg. dec. 660.
Auenionen. ſeu Carpanctoraten. Iuriſdictionis Mercur. 1. Iul. 1671. Alberg. dec. 810.
Auximana Dotis, Lunæ 11. Martij 1675. Taia dec. 466.
Auximana Pecuniaria, Mercur. 2. Decembris 1676. Rondin. dec. 793.
Auximana Prædij, Veneris 15. Martij 1675. Matthæio dec. 472.

B

BAlneoregien. Fideicommiſſi, Veneris 19. Iunij 1676. Taia dec. 738.
Balneoregien. Fideicommiſſi, *lege etiam* Romana, ſeu Balneoregien.
Barchinonen. Canonicatus, Veneris 7. Iunij 1675. Taia dec. 532.
Barchinonen. Canonicatus, Lunę 22. Iun. 1676. Paulucc. dec. 757.
Barchinonen. Congruæ, Veneris 7. Februarij 1676. Emerix dec. 647.
Barchinonen. Diuortij, Veneris 11. Decembris 1676. Vicecom. dec. 801.
Barchinonen. Diuortij, Lunæ 12. Maij 1681. Vrſino dec. 818.
Barchinonen. Parochialis, Lunæ 1. Iunij 1676. Emerix dec. 718.
Barochinonen. Parochialis, Veneris 28. Iunij 1675. Vicecom. dec. 576.
Barchinonen. Vicariæ, Mercur. 12. Iunij 1675. Calataiu dec. 543.
Baren. Cenſus, Veneris 17. Maij 1675. Vicec. dec. 521.
Bononien Affectuum, Lunæ 18. Februar. 1675. Alberg. dec. 454.

Index per Diœceſes.

Bononien. Affictus Poſtarum, Vener. 26. Iunij 1676. Alberg. dec. 763.
Bononien. Bonorum, Veneris 21. Iunij 1675. Vbago dec. 552.
Bononien. Bonorum, Mercur. 13. Maij 1676. Paulucc. dec. 709.
Bononien. Canonicatus, Veneris 7. Februarij 1676. Rondin. dec. 648.
Bononien. Canonicatus, Lunæ 17. Iunij 1675. Rondin. dec. 551.
Bononien. Cenſus, Veneris 29 Mart. 1675. Alberg. dec. 488.
Bononien. Cenſus ſuper mandato de manutenendo, Vener. 31. Ianuar. 1676. Vicec. d 623.
Bononien. Concurſus Creditorum, Mercur. 27. Martij 1675. Matth. dec. 484.
Bononien. Concurſus Creditorum, Lunę 8. Iunij 1676. Alberg. dec. 726.
Bononien. Dotis, Succeſſionis & Legati, Mercur. 1. Iul. 1676. Vicec. dec. 774.
Bononien. Dotis, Succeſſionis, & Legati, Lunæ 17. Iunij 1675. Calat. dec. 546.
Bononien. Fideicommiſſi, *lege etiam* Primogenituræ.
Bononien. Fideicommiſſi, Veneris 22. Martij 1675. Alberg. dec. 480.
Bononien. Fideicommiſſi, Mercur. 26. Iunij 1675. Calat. dec. 570.
Bononien. Fideicommiſſi de Bargellinis, Veneris 11. Ianuar. 1675. Emerix dec. 406.
Bononien. Fideicommiſſi de Fotcherarijs, Veneris 21. Iun. 1675. Calat. dec. 563.
Bononien. Fideicommiſſi de Ginis, Vener. 17. Maij 1675. Taia dec. 524.
Bononien. Fideicommiſſi de Gozzadinis, Veneris 26. Aprilis 1675. Calat. dec 500.
Bononien. Fideicommiſſi de Gozadinis, Lunæ 8. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 724.
Bonon. Fideicommiſſi de Ioãnettis ſuper manutentione, Lunæ 13. Maij 1675. Vic. d. 519.
Bonon Fideicommiſſi de Maluetijs, Lunæ 13. Maij 1675. Taia dec. 517.
Benon. Fideicommiſſi de Naſcentorijs, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 426.
Bonon. Fideicõmiſſi de Pepulis Sabbato Martiniana 4. Maij 1675. Taia dec. 504.
Bonon. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis, Lunæ 27. Aprilis 1676. Emerix dec. 702.
Bonon. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis, Veneris 18. Mart. 1675. Calat. dec. 478.
Bonon. Fideicommiſſi de Poetis, Lunæ 22. Iunij 1676. Rondin. dec. 751.
Bonon. Fideicommiſſi de Poetis, Veneris 13. Mart. 1676. Rondin. dec. 673.
Bonon. Fideicõmiſſi de Sala, Vener. 13. Ianuar. 1676. Calat. dec. 638.
Bonon. Fideicommiſſi de Victorijs, Mercurij 11. Decemb. 1675. Emer. dec. 610.
Bononien. Fideiuſſionis, Vener. 15. Mart. 1675. Emer. dec. 468.
Bonon. Indemnitatis, ſeù Prædij, Lunæ 18. Febr. 1675. Rondin. dec. 458.
Bononien. Iuriſpatronatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 421.
Bononien. Iuriſpatronatus, Vener. 11. Ianuar. 1669 Alberg. dec. 809.
Bononien. Legati, Veneris 15. Maij 1676. Taia dec. 714.
Bononien. Matrimonij, Lunæ 15. Ianuar. 1676. Emerix dec. 621.
Bononien. Matrimonij, Mercur. 12. Iunij 1675. Emerix dec. 538.
Bononien. Prædij, Lunæ 15. Iunij 1676. Calat. dec. 734.
Bononien. Primogenituræ, *lege etiam* Fideicommiſſi.
Bononien. Primogenituræ, Mercur. 16. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 414.
Bonon. Primogenituræ de Ghiſlerijs, Lunæ 18. Martij 1675. Alberg. dec. 474.
Bonon. Primogenituræ de Ghiſlerijs, Lunę 17. Iunij 1675. Alberg. dec. 515.
Bonon. Primogenituræ de Luparis, Lunæ 10. Februar. 1676. Vicec. dec. 654.
Bonon. Primogenituræ de Luparis, Lunæ 1. Aprilis 1675. Vicec. dec. 495.
Bononien. Primogenituræ de Luparis, Merc. 1. Iulij 1676. Vicec. dec. 777.
Bononien. ſeparationis Bonorum, Veneris 22. Martij 1675. Vicec. dec. 482.
Bononien. Spolij, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Calat. dec. 624.
Bononien. Spolij ſuper Remiſſoria, Merc. 15. Ianuar. 1676. Calat dec. 625.
Bononien. Theatri, Merc. 11. Decembris 1675. Alberg. dec. 608.
Bononien. Theatri, Mercur. 26. Iunij 1675. Alberg. dec. 565.
Bononien. Tranſactionis, Lunæ 17. Iunij 1675. Vicecom. dec. 547.
Bononien. Tranſactionis, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Vicec. dec. 623.
Britinorien. Maioratus, Vener. 7. Iunij 1675. Calat. dec. 528.
Brunduſina Pecuniaria, Veneris 20. Martij 1676. Vbago dec 681.
Brunduſina Pecuniaria, Lunæ 13. Maij 1675. Matthæio dec. 518.
Burgen. Iuris ſedendi, Mercur. 1. Iulij 1676. Vicecom. dec. 781.

C

CÆſenaten. Fideicommiſſi, Vener. 20. Martij 1676. Rondin. dec. 684.
Calaguritana Beneficij, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat. dec. 760.
Calaguritana Beneficii de Arenzana, Veneris 27 Nouemb. 1676. Emer. dec. 791. la 2.
Calaguritana Beneficij de Elqueta, Lunæ 4. Martij 1675. Matthæio dec. 401.
Calaguritana Beneficij de Logrono, Veneris 28. Iunij 1675. Emer. dec. 584.
Calaguritana Beneficij de Logrono, Lunæ 2. Martij 1676. Vicec. dec. 659.
Calaguritana Beneficij Deſoxo, Mercur. 1. Iul. 1676. Alberg. dec. 784.
Calaguritana Beneficij de Torreſilla, Lunæ 13. Maij 1675. Emer. dec. 515.
Calaguritana Capellaniæ, Vener. 26. Iun. 1676. Calat. dec. 765.

Calaguritana Præeminentiarum, Lunę 22. Iuſt. 1676. Vicec. dec. 747.
Camerinen. Dotium, Veneris 29. Nouembris 1675. Vicec. dec. 597.
Camerinen. Fideicommiſſi, Veneris 21. Iunij 1675. Rond. dec. 558.
Carpenctoraten. Bonorum, Venetis 12. Iunij 1676. Vicec. dec. 732.
Carpenctoraten, *lege etiam* Auenionen.
Carpenctoraten. Bonorum, 11. Februar. 1675. Alberg. dec. 447.
Carpenctoraten. Bonorum, Veneris 23. Febr. 1674. Alberg. dec. 812.
Carpenctoraten. Cenſus, Veneris 19. Iun. 1676. Rondin. dec. 742.
Carpenctoraten. Decimarum, Veneris 28. Iun. 1675. Taia dec. 582.
Carpenctoraten. Decimarum, Veneris 6. Martij 1676. Taia dec. 663.
Carpenctoraten. Fideicommiſſi, Veneris 12. Iunij 1676. Vicec. dec. 733.
Carthacen. Matrimonij, Mercurij 1. Iulij 1676. Taia dec. 779.
Cauallicen. Dominij, Veneris 11. Decēb. 1676. Alberg. dec. 797.
Cauallicen. Hæreditatis, Mercur. 12. Iun. 1675. Taia dec. 539.
Cauallicen. Hæreditatis, Veneris 20. Nouemb. 1676. Pauluc. dec. 787.
Ceruien. Bonorum, Lunæ 1. Aprilis 1675. Taia dec. 492.
Ceſenaten. Fideicommiſſi, *lege* Cæſenaten.
Ciuitatis Caſtellanæ Expenſarum, Veneris 28. Iunij 1675. Vicec. dec. 583.
Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſorum, Veneris 28. Iunij 1675. Calat. dec. 585.
Colonien. Beneficij, ſeu Pertonatus, Vener. 24. Ianuar. 1681. Vrſin. dec. 816.
Colonien. Canonicatus, Veneris 1. Febr. 1675. Matthæio dec. 427.
Colonien. Canonicatus, Veneris 26. Iunij 1676. Alberg. dec. 706.
Comen. Diſmembrationis, Lunæ prima Iulij 1675. Rondin. dec. 595.
Conchen. Decimarum, Veneris 17. April. 1676. Emerix dec. 688.
Cornetana Saluiani, Mercurij 3. Iunij 1676. Alberg. dec. 721.
Cracouien. Abbatiæ, Veneris 13. Martij 1676. Emer. dec. 670.
Cracouien. Abbatiæ, Mercur. 1. Iul. 1676. Emerix dec. 776.
Cracouien. Beneficij, Veneris 6. Martij 1676. Rondin. dec. 666.
Cracouien. Cenſus, Lunæ 10. Iunij 1675. Vbago dec. 516.
Cracouien. Decimarum, Vener. 11. Ian. 1675. Rondin. dec. 407.
Cracouien. Decimarum, Lunæ 22. Iunij 1676. Rondin. dec. 749.
Cracouien. Decimarū ſuper bono Iure, Merc. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 574.
Cracouien. decimarum ſuper manutentione, Merc. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 575.
Cracouien. Nauigij, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondin. dec. 592.
Cracouien. Nauigij, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 622.
Cracouien. Pecuniaria, Lunæ 22. Iunij 1676. Vicecom. dec. 748.
Cracouien. Vnionis, Veneris 10. Ianuarij 1681. Vrſin. dec. 817.
Cracouien. vocis actiuæ, & paſſiuæ, Vener. 31. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 639.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Mercur. 11. Decēb. 1675. Emerix dec. 607.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Lunæ 17. Iunij 1675. Emerix dec. 550.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Lunæ 11. Martij 1675. Emerix dec. 464.
Cuſentina Abbatiæ, Veneris 20. Mart. 1676. Taia dec. 683.

D

Dertuſen. Canonicatus, Sabbati 4. Maij 1675 Rondin. dec. 506.
Dertuſen. Canonicatus, & Cameratiæ, Lunæ 1. Iunij 1676. Rondin. dec. 719.

E

Elnen Commutationis Legati, Vener. 19. Iunij 1676. Vbago dec. 744.
Elnen. Obedientiæ, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Emerix dec. 415.
Elnen. Obedientiæ, Vener. 19. Iun. 1676. Calat. dec. 741.
Eſina, *lege* Æſina.
Eugubina Attentatorum, Veneris 20. Martij 1676. Taia dec. 685.
Eugubina Bonorum, ſeu Saluiani, Lunæ 28. Iunij 1676. Emerix dec. 771.
Eugubina Saluiani, Veneris 24. Aprilis 1676. Rondin. dec. 700.

F

Fanen. Dotis, ſeu Expenſarum, Veneris 7. Iunij 1675. Alberg. dec. 527.
Fanen. Succeſſionis, Lunæ 20. April. 1676. Calataiu dec. 693.
Farfen. Bonorum, Lunæ 17. Iunij 1675. Calat. dec. 544.
Farfen. Bonorum, Vener. 8. Februar. 1675. Emerix dec. 441.
Farfen. Prædij, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondinino dec. 588.
Farfen. Prædij, Veneris 18. Mart. 1675. Rond. dec. 475.
Fauentina Hæreditatis, Lunæ 20. April. 1676. Alberg. dec. 692.
Fauentina Penſionis, Veneris 20. Martij 1676. Calat. dec. 680.
Fauentina Penſionis, Veneris 11. Decēb. 1676. Calat. dec. 798.
Fauentina Penſionis, Veneris 7. Februar. 1676. Calat. dec. 646.
Fauentina Retractus, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat. dec. 758.

Index per Diœceſes.

Fauentina Succeſſionis, Veneris 15. Mart. 1675. Matthæio dec. 471.
Fauentina Succeſſionis, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Vbago dec. 620.
Ferrarien Bonorum, Lunæ 15. Iunij 1676. Alberg. dec. 737.
Ferrarien. Bonorum, Veneris 31. Ianuar. 1676. Alberg. d. c. 641.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ, Mercur. 13. Maij 1670. Alberg. dec. 712.
Firmana Cenſus, Vener. 26. April. 1675. Rondin. dec. 502.
Firmana Fideicommiſſi, Vener. 28. Iun. 1675. Rondin. dec. 586.
Firmana Fideicommiſſi, Vener. 13. Ianuar. 1676. Rondin. dec 640.
Firmana Fideicommiſſi ſuper iure adeundi, Vener. 11. Decemb. 1676. Rond. dec. 800.
Firmana Fideicommiſſi ſuper prælatione donationũ, Ven. 11. Decemb. 1676. Rond. d. 799.
Firmana Immiſſionis, Vener. 10. Maij 1675. Alberg. dec. 509.
Florentina Capellaniæ, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 411.
Foroliuien. donationis, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Emer. dec. 423.
Foroliuien. Donationis, Mercur. 26. Iunij 1675. Emer. dec. 569.
Foroliuien. Legati Doctoratus, Lunæ 14. Decemb. 1676. Paulucc. dec. 804.
Foroliuien. Pecuniaria, Vener. 28. Iunij 1675. Calat. dec. 579.
Foroliuien. Saluiani, Mercur. 12. Iunij 1675. Rondin. dec. 537.

G

GRanaten. *lege* Toletana, ſeú Granaten.
Gerunden. Vnionis, ſeù Parochialium, Vener. 15. Februar. 1675. Emer. dec. 452.

H

HIſpaleñ Decimarum, Lunæ 4. Febr. 1675. Vicec. dec. 437.
Hiſpaleñ Decimarum, Veneris 10. Maij 1675. Calat. dec. 511.
Hiſpaleñ Decimarum, Lunæ 2. Martij 1676. Taia dec. 661.
Hiſpaleñ Vſus Remiſſæ, Lunæ 1. Iulij 1680. Guaxardo dec. 819.
Hiſpaleñ Vſus Remiſſæ, Lunæ 1. Iunij 1681. Guaxardo dec. 820.

I

IAnueñ Abbatiæ, Lunæ 8. Iunij 1676. Emerix dec. 725.
Ianueñ, *lege etiam* Neapolitana, ſeù Ianueñ, & Romana, ſeù Ianueñ.
Imoleñ Bonorum, ſeù Fideicommiſſi, Lunæ 11. Februar. 1675. Calat. dec. 445.
Imoleñ Canonicatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 420.
Imolen. Prædij, Lunæ 11. Februar. 1675. Taia dec. 446.
Interamneñ Beneficij, Veneris 24. Ianuar. 1676. Calat. dec. 627.
Interamneñ Expenſarum, Lunæ 22. Iunij 1676. Alberg. dec. 761.
Interamnen. Fideicommiſſi, Mercur. 13. Mart. 1676. Taia dec. 660.
Iuuenaceñ Præpoſituræ, Vener. 12. Iunij 1676. Vbago dec. 731.

L

LAuretana Iuriſpatronatus, Mercur. 3. Iunij 1676. Calat. dec. 723.
Leodieñ Canonicatus, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Vbago dec. 412.
Leodieñ Canonicatus, Lunæ 4. Februar. 1675. Rondin. dec. 434.
Leodieñ Canonicatus, Veneris 22. Mart. 1675. Vbago dec. 483.
Leodien. Decanatus, Lunæ 11. Decemb. 1676. Taia dec. 796.
Leodieñ Dotis, Lunæ 4. Februar. 1675. Emerix dec. 438.
Leodieñ Matrimonij, Veneris 29. Mart. 1675. Emerix dec. 490.
Leodieñ Parochialis, Vener. 19. Iun. 1676. Vbago dec. 739.
Leodieñ Plebaniæ, Vener. 13. Mart. 1676. Calataiu dec. 671.
Leodieñ Plebaniæ, Lunæ 22. Iunij 1676. Calataiu dec. 750.
Leodieñ Receptoriæ, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Calat. dec. 417.
Leodieñ Reddition is rationis, Mercur. 1. Iulij 1676. dec. 780.
Leodieñ Repræſentationis ad Carceres, Veneris 15. Martij 1675. Taia dec. 470.
Lucana Beneficij, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Calataiu dec. 424.

M

MAcerateñ Fideicommiſſi, Lunæ 10. Iunij 1675. Calat. dec. 535.
Macerateñ Fideicommiſſi, Lunæ 20. Aprilis 1676. Calat. dec. 690.
Macerateñ Saluiani, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 619.
Marianeñ Iuris eligendi, & amouendi Curatos Mercur. 1. Iul. 1676. Vicec. dec. 773.
Marſicana Iuriſdictionis, Mercur. 26. Iun: 1675. Rondin. dec. 567.
Mediolaneñ Beneficiorum, Vener. 29. Nouẽb. 1675. Alberg. dec. 599.
Mediolaneñ Fideicõmiſſi, Vener. 27. Nouemb. 1676. Vicec. dec. 790.
Mediolaneñ Nullitatis Teſtamenti, Vener. 21. Iunij 1675. Alberg. dec. 555.
Mediolaneñ Prioratus, Vener. 26. Aprilis 1675. Taia dec. 503.
Mediolaneñ Prioratus, Mercur. 13. Maij 1676. Vbago dec. 708.

Me-

Mediolanen. Prioratus, Vener. 20. Mart. 1676. Vbago dec. 679.
Meleuitana Annatarum, Veneris 7. Februar. 1676. Alberg. dec. 644.
Meleuitana Annatarum, Lunæ 1. Aprilis 1675. Alberg. dec. 494.
Meleuitana Euictionis, Lunæ 2. Decemb. 1675. Calat. dec. 604.
Meleuitana Parochialis, Lunæ 18. Mart. 1675. Calat. dec. 477.
Meleuitana Penſionis, Vener. 15. Februar. 1675. Matthæio dec. 450.
Meliten. Cenſus, Mercur. 26. Iunij 1675. Calat. dec. 573.
Montis Faliſci Archipresbyteratus, Mercurij 1. Iulij 1676. Rondin. dec. 782.
Montis Faliſci Cambij, Lunæ 16. Mart. 1676. Alberg. dec. 678.
Montis Faliſci Cambij, Veneris 21. Iunij 1675. Emerix dec. 554.
Montis Faliſci Cenſus, Lunæ 2. Decemb. 1675. Vbago dec. 601.

N

NArnien. Legati ſuper creditis, Lunæ 1. Iunij 1676. Calat. dec. 717.
Narnien. Legati ſuper manutentione, Lunæ 1. Iunij 1676. Calat. dec. 716.
Narnien. Pecuniaria, Mercur. 11. Mart. 1676. Paulucc. dec. 669.
Narnien. Societatis Officij, Lunæ 17. Iun. 1675. Rondin. dec. 548.
Narnien. Societatis Officij, Veneris 15. Februarij 1675. Rondin. dec. 451.
Neapolitana Beneficij, Lunæ 18. Martij 1675. Rondin. dec. 476.
Neapolitana, *lege etiam* Romana, ſeù Neapolitana.
Neapolitana Beneficij ſuper bono iure, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Emer. dec. 409.
Neapolitana Beneficij ſuper bono Iure, Lunæ 1. Iul. 1675. Emer. dec. 589.
Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro, Lunæ 1. Iul. 1675. Emer. dec. 590.
Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Emer. dec. 410.
Neapolitana Bonorum, Vener. 28. Iunij 1675. Rondin. dec. 580.
Neapolitana nullitatis Matrimonij, Vener. 11. Ianuar. 1675. Calat. dec. 405.
Neapolitana, ſeù Ianuen. Laudi, Lunæ 10. Iunij 1675. Alberg. dec. 534.
Nepeſina Succeſſionis, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Emerix dec. 637.
Nouarien. Iuriſpatronatus, Vener. 26. Iun. 1676. Rondin. dec. 768.
Nullius S. Ediſti bonorum, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondin. dec. 593.
Nullius S. Ediſti bonorum, Lunæ 10. Februar. 1676. Rond. dec. 650.

O

ORtonen. Canonicatus, Sabbati 4. Maij 1675. Vbago dec. 505.

P

PAmpilonen. Abbatiæ, Lunæ 4. Mart. 1675 Vbago dec. 450.
Pampilonen. Abbatiæ, Lunę 4. Maij 1676. Vbago dec. 707.
Patauina Penſionis, Vener. 14. Maij 1664. Taia dec. 808.
Peruſina Cenſus, Vener. 24. April. 1676. Taia dec. 696.
Peruſina Cenſus, Vener. 21. Iunij 1675. Matth. dec. 562.
Peruſina Hæreditatis, Lunæ 27. Aprilis 1676. Vbago dec. 701.
Peruſina Manutentionis, Mercur. 13. Martij 1676. dec. 674.
Peruſina Pecuniaria, Lunæ 20. Aprilis 1676. Vicec. dec. 691.
Peruſina Saluiani, Vener. 21. Iunij 1675. Rond. dec. 561.
Peruſina Saluiani, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 425.
Piſauren. Indulti, Vener. 22. Mart. 1675. Alberg. dec. 479.
Placentina Parochialis, Mercur. 16. Ianuar. 1675. Matthæio dec. 413.
Placentina Parochialis, Vener. 21. Iunij 1675. Matthæio dec. 560.
Praten. Parochialis, Lunæ 1. Iunij 1676. Vbago dec. 720.
Prænestina Fideicommiſſi, Vener. 7. Februar. 1676. Taia dec. 645.

R

RAuennaten. Decimarum, Lunæ 20. Iunij 1672. Emerix dec. 811.
Rauennaten. Fideicommiſſi, Lunæ 22. Martij 1675. Emerix dec. 481.
Rauennaten. Fideicommiſſi, Vener. 10. Ianuar. 1676. Emerix dec. 617.
Rauennaten. Prædiorũ, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 408.
Regien. Cõſortij, Vener. 1. Februar. 1675. Emerix dec. 431.
Regien. Conſortij, Lunæ 20. April. 1676. Emerix dec. 695.
Regien. Conſortii, Vener. 21. Iun. 1675. Vicec. dec. 557.
Romana Alimentorum, Vener. 10. Maij 1675. Galat. dec. 513.
Romana Alimentorum, Veneris 11. Ianuar. 1675. Calat. dec. 404.
Romana annuæ præſtationis, Mercur. 1. Iulij 1676. Paulucc. dec. 785.
Romana aſſecurationis, Mercur. 13. Maij 1676. Emerix dec. 713.

Index per Dioeceſes:

Romana Aſſecurationis, Lunæ 11. Februarij 1675. Calat. dec. 448.
Romana Attentatorum, Mercurij 27. Martij 1675. Calat. dec. 485.
Romana Caſtri Orciani, Veneris 24. Ianuarij 1676. Emerix dec. 628.
Romana Caſtri Orciani, Veneris 24. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 629.
Romana Caſtri Orciani, Lunæ 22. Iunij 1676. Emerix dec. 754.
Romana Cenſus, Veneris 24. April. 1676. Calataiu dec. 699.
Romana Cenſus, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Vbago dec. 636.
Romana Cenſus, Vener. 28. Iun. 1675. Alberg. dec. 581.
Romana Cenſus, Vener. 17. Maij 1675. Rond. dec. 523.
Romana Cenſus, Vener. 11. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 403.
Romana Ceſſionis ratæ Cenſus, Lunæ 20. April. 1676. Vicec. dec. 694.
Romana ceſſionis ratæ Cenſus, Vener. 29. Nouemb 1675. Vicec. dec. 598.
Romana Dilationis, Lunæ 1. April. 1675. Vicec. dec. 497.
Romana Domus, Mercur. 17. Iun. 1675. Albergato dec. 542.
Romana Domus, Merc. 23. Ianuar. 1675. Taia dec. 416.
Romana Domus, Vener. 26. Iunij 1676. Albergato dec. 762.
Romana Domus, ſeù melioramentorum, Lunæ 17. Iunij 1675. Vicec. dec. 549.
Romana Domorum ad Suburram, Mercur. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 572.
Romana Domorum ad Suburram, Vener. 24. Ianuar. 1676. Rond. dec. 626.
Romana Donationis, Ven. 29. Nouemb. 1675. Emerix dec. 600.
Romana Donationis, Vener. 10. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 616.
Romana Donationis, Vener. 20. Nouemb. 1676 Rondin. dec. 788.
Romana Donationis, Mercur. 13. Maij 1676. Rondin. dec. 711.
Romana Donationis, & Emphyteuſis, Vener. 20. April. 1674. Vicec. dec. 814.
Romana Dotis, Mercur. 2. Decemb. 1676. Viccom. dec 795.
Romana Dotis, & fructuum, Lunæ 8. Iunij 1676. Calat. dec. 727.
Romana Dotis, & Lucri, Lunæ 1. Iulij 1675. Alberg. dec. 591.
Romana executionis Laudi ſuper executione mandati, Lunæ 11. Febr. 1675. Rond. d. 444.
Rom. executionis Laudi ſuper confirmatione ſententiæ, Lunæ 11. Febr. 1675. Rond. d. 443.
Romana Fideicommiſſi, Mercur. 26. Iun. 1675. Alberg. dec. 568.
Romana Fideicommiſſi, Vener. 28. Febr. 1676. Vicecom. dec. 658.
Romana Fideicommiſſi, Vener. 19. Iunij 1676. Vicec. dec. 743.
Rom. Fideicom. Card. Bartholomæi de Ferratinis, Lunæ 4. Maij 1676. Taia dec. 705.
Rom. Fideicom. Card. Bartholomæi de Ferratinis, Vener. 24. Ianuar. 1676. Taia dec. 630.
Romana Fideicommiſſi de Conis, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Rond. dec. 633.
Romana Fideicommiſſi Io. Petri de Caffarellis Lunæ 4. Febr. 1675. Alberg. dec. 433.
Romana Fideicommiſſi Io. Petri Podiani de Ferratinis, Vener. 24 Ianuar. 1676. Taia. d. 631.
Romana Fideicommiſſi Io. Podiani de Farratinis, Lunæ 4. Maij 1676. Taia dec. 706.
Romana Fideicommiſſi, ſeù Saluiani, Veneris 10. Ianuar. 1676. Calat. dec. 615.
Romana Fideicommiſſi, ſeu Saluiani, Lunæ 1. Aprilis 1675. Emer dec. 498.
Romana Fornacis, Lunæ 4. Decembris 1676. Paulucc. dec. 802.
Romana Fructuum Dotis, Lunæ 4. Februarij 1673. Taia dec. 435.
Romana Hæreditatis, Lunæ 22. Iunij 1676. Vicec. dec. 759.
Romana Hæreditatis, Lunæ 11. Mart. 1675. Rondin. dec. 465.
Romana Hæreditatis de Lanuuijs, Veneris 28. Maij 1676. Vbago dec. 715.
Romana Hereditatis de Lanuuijs, Lunæ 2. Decemb. 1675. Vbago dec. 602.
Romana Læſionis, Mercur. 11. Mart. 1676. Taia dec. 668.
Romana Legati, Lunæ 10. Februar. 1676. Calataiu dec. 651.
Romana Legitimæ, Vener. 6. Mar. 1676. Albergato dec. 662.
Romana Locationis, Vener. 24. Ianuar. 1676. Vbago dec. 632.
Romana lucri Dotis, Vener. 20. Martij 1676. Rondin. dec. 682.
Romana lucri dotis, Mercur. 11. Decemb. 1675. Rondin. dec. 606.
Romana lucri Dotis, Veneris 17. Maij 1675. Rondin. dec. 525.
Romana Manutentionis, Lunæ 11. Februar. 1675. Taia dec. 449.
Romana Manutentionis, Veneris 26. Aprilis 1675. Taia dec. 499.
Romana Mercedis Fabricæ, Mercur. 26. Iunij 1675. Taia dec. 571.
Romana Monumenti, *per errorem in titulo cauſa nuncupata Manutentionis*, Vener. 26. Iunij 1676. Emerix dec. 764.
Rom. Palatij, Vener. 1. Febr. 1675. Taia dec. 432.
Romana Pecuniaria, Lunæ 9. Aprilis 1674. Rondin. dec. 813.
Romana Pecuniaria, Lunæ 14. Decemb. 1676. Alberg. dec. 805.
Romana Pecuniaria, Vener. 21. Iunij 1675. Viccom. dec. 553.
Romana Pecuniaria, Vener. 28. Iunij 1675. Calataiu dec. 577.
Romana Pecuniaria, Vener. 10. Ianuarij 1676. Calat dec. 614.
Romana Pecuniaria, Vener. 13. Mart. 1676. Alberg. dec. 675.
Romana Pecuniaria, Veneris 13. Mart. 1676. Alberg. dec. 672.
Romana Penſionum, Sabbati 4. Maij 1675. Alberg. dec. 507.

Ro-

Romana Portæ S. Pauli, Vener. 15. Mart. 1675. Taia dec. 469
Romana Portæ S. Pauli, Vener. 7. Iun. 1675. Taia dec. 533.
Romana Pretij Officij, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 618.
Romana Pretij Palatij, Vener. 26. Iunij 1676. Vicec. dec. 769.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Lunæ 1. Aprilis 1675. Calat. dec. 495.
Romana Releuationis indemnitatis, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat. dec. 752.
Romana Reſidui Dotis, Lunæ 15. Iunij 1676. Rondin. dec. 716.
Romana Reſidui Dotis, Vener. 26. April. 1675. Rondin. dec. 501.
Romana Salarij, Vener. 19. Iunij 1676. Alberg. dec. 815.
Romana Saluiani, Lunæ 4. Februar. 1675. Alberg. dec. 419.
Romana Saluiani, Lunæ 13. Maij 1675. Alberg. dec. 520.
Romana Saluiani, Veneris 10. Maij 1675. Taia dec. 508.
Romana Saluiani, Veneris 10. Maij 1675. Vicecom. dec. 510.
Romana Saluiani, Mercur. 13. Maij 1676. Vbago dec. 710.
Romana Saluiani, Mercur. 1. Iulij 1676. Albergato dec. 778.
Romana Saluiani, Lunæ 4. Mart. 1675. Rondin. dec. 462.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Veneris 21. Iunij 1675. Alberg. dec. 556.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Mercur. 1. Iulij 1676. Alberg. dec. 783.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Lunæ 14. Decemb. 1676. Alberg. dec. 803.
Romana, ſeu Anconitana Dotis, Vener. 12. Iunij 1676. Taia dec. 730.
Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Vener. 31. Ianuar. 1676. Taia dec. 642.
Romana, ſeu Balneoregien. *lege etiam* Balneoregien.
Romana, ſeu Ianuen. hæreditatis, Lunæ 2. Decemb. 1675. Calat. dec. 605.
Romana, ſeu Ianuen. Laudi, Lunæ 16. Martij 1676. Alberg. dec. 677.
Romana, ſeu Neapolitana literarum cambij, Lunæ 1. Iulij 1675. Calat. dec. 587.
Romana, ſeu Spoletana Cenſus, Veneris 17. Maij 1675. Matthæio dec. 526.
Romana, ſeu Taurinen. bonorum, Mercur. 27. Mart. 1675. Taia dec. 486.
Romana, ſeu Toletana cambij, Mercur. 1. Iulij 1676. Vicec. dec. 775.
Romana, ſeu Tuſculana pecuniaria, Lunæ 1. April. 1675. Rondin. dec. 493.
Romena, ſeu Verulana Fideicommiſſi, Vener. 1. Februar. 1675. Calat. dec. 428.
Romana, ſeu Verulana fideicommiſſorum, Lunæ 15. Iunij 1676. Calat. dec. 735.
Romana, ſeu Viterbien. Legati, Vener. 7. Februar. 1676. Alberg. dec. 649.
Romana Succeſſionis, Veneris 7. Iunij 1675. Alberg. dec. 529.
Romana Succeſſionis, Lunæ 18. Februar. 1675. Emerix dec. 455.
Romana Supplementi legitimæ, Lunæ 1. Iulij 1675. Vicec. dec. 594.
Romana Teſtamenti, Veneris 12. Innij 1676. Rondin. dec. 729.
Romana Teſtamenti, Vener. 19. Iun. 1676. Taia dec. 746.
Romana Teſtamenti, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Emerix dec. 418.
Romana Teſtamẽti, Vener. 27. Nouemb. 1676. Taia dec. 791.
Romana Teſtamenti, Lunæ 2. Decemb. 1675. Emerix dec. 603.
Romana Tranſactionis, Vener. 24. April. 1676. Emerix dec. 698.
Romana Tranſactionis, Lunæ 16. Mart. 1676. Alberg. dec. 676.
Romana Vineæ ſuper alimentis, Veneris 10. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 612.
Romana Vineæ ſuper bono iure, Veneris 10. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 611.
Romana Vineæ, Vener. 15. Mart. 1675. Emerix dec. 467.
Romana Vineæ, Lunæ 4. Maij 1676. Alberg. dec. 704.
Romana Vineæ, Mercur. 26. Iunij 1675. Alberg. dec. 564.

S

SAlamantina Canonicatus, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Taia dec. 635.
Senogallien. Domus, Lunæ 24. Februar. 1676. Rondin. dec. 657.
Senogallien. Fideicommiſſi, Vener. 10. Ianuar. 1676. Vbago dec. 613.
Senogallien. Fideicommiſſi, Vener. 29. Martij 1675. Matth. dec. 489.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper immiſſione, Lunæ 22. Iunij 1676. Alberg. dec. 755.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Locis Montium, Lunæ 22. Iunij 1676. Alberg. dec. 756.
Spoletana, *lege* Romana, ſeu Spoletana.
Suanen. Canonicatus, Lunæ 14. Decemb. 1676. Vbago dec. 806.
Suanen. Canonicatus, Mercur. 1. Iul. 1676. Vbago dec. 772.
Sulmonen. Beneficij, Vener. 8. Februar. 1675. Calat. dec. 442.
Sutrina Dotis, & Fructuum, Mercur. 12. Iunij 1675. Alberg. dec. 541.

T

TArraconen. Iuris congregandi, Vener. 26. Iunij 1676. Vicec. dec. 770.
Tarraconen. Iuriſdictionis, Veneris 1. Februar. 1675. Matthæio dec. 430.
Tarraconen. Prioratus, Vener. 15. Februar. 1675. Emerix dec. 433.

Taurinen, *lege etiam* Romana, ſeu Taurinen.
Taurinen. Matrimonij, Vener. 26. Iunij 1676. Taia dec. 767.
Taurinen. Profeſſionis, Vener. 10. Maij 1675. Vicec. dec. 514.
Tergeſtina Pecuniaria, Mercur. 2. Decembris 1676. Alberg. dec. 794.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper bono Iure, Lunæ 10. Februar. 1676. Alberg. dec. 652.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper recognitione manus, Lunæ 10. Februar. 1676. Alberg. dec. 653.
Terracinen. Turris, & Prati, Mercur. 26. Iunij 1675. Taia dec. 566.
Theatina Præeminentiarum, Lunæ 4. Martij 1675. Rondin. dec. 460.
Toletana, *lege etiam* Romana, ſeu Toletana.
Toletana, ſeu Granaten. Penſionis, Veneris 19. Iunij 1676. Rondin. dec. 745.
Tranen. Iuris ſepeliendi, Veneris 1. Februar. 1675. Rondin. dec. 429.
Troiana Iuris funerandi, Lunæ 18. Februar. 1675. Alberg. dec. 456.
Tuſculana, *lege etiam* Romana.
Tuden. Canonicatus, Mercurij 11. Decembris 1675. Alberg. dec. 609.
Tudertina Affictuum Prædij, Lunæ 24. Febr. 1676. Calat. dec. 656.
Tudertina Attentatorum, ſeu Iuris paſcendi, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Vbago dec. 634.
Tudertina Dotis, Lunæ 24. Feoruar. 1676. Vicec. dec. 655.
Tuſculana Villæ, Veneris 21. Iunij 1675. Taia dec. 559.

V

Valentina Diſtributionum, Lunæ 4. Februar. 1675. Calat. dec. 436.
Verulana, *lege* Romana, ſeu Verulana.
Vicen. Beneficij, Lunæ 18. Februar. 1675. Emerix dec. 457.
Vicen. Beneficij, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Matthæio dec. 422.
Vicen. Hebdomadariæ, Lunæ 13. Maij 1675. Alberg. dec. 516.
Viterbien. Succeſſionis, Lunæ 8. Iunij 1676. Alberg. dec. 728.
Viterbien. *lege etiam* Romana.
Vrbeuetana Iuriſpatropatus, Vener. 24. Aprilis 1676. Emerix dec. 697.
Vrbeuetana Legatorum, Veneris 6. Mart. 1676. Calat. dec. 664.
Vrgellen. Decanatus, Vener. 29. Nouemb. 1675. Emerix dec. 596.

INDEX
PER MATERIAS

Omnium, & ſingularum Deciſionum, quæ in hoc Secundo Tomo Decimæ octauæ Partis Recentiorum continentur.

A

CRaconien. Abbatiæ, Vener. 13. Mart. 1676. Emer. dec. 670.
Cracouien. Abbatiæ, Mercur. 1. Iul. 1676. Emerix dec. 776.
Cuſentina Abbatiæ, Veneris 20. Mart. 1676. Taia dec. 683.
Ianuen Abbatiæ, Lunæ 8. Iunij 1676. Emerix dec. 725.
Pampilonen. Abbatiæ, Lunę 4. Maij 1676. Vbago dec. 707.
Pampilonen. Abbatiæ, Lunæ 4. Mart. 1675. Vbago dec. 459.
Bononien. Affictus Poſtarum, Vener. 26. Iunij 1676. Alberg. dec. 763.
Bononien Affictuum, Lunæ 18. Februar. 1675. Alberg. dec. 454.
Tudertina Affictuum Prædij, Lunæ 24. Febr. 1676. Calat. dec. 656.
Romana Alimentorum, Vener. 10. Maij 1675. Galat. dec. 513.
Romana Alimentorum, Veneris 11. Ianuar. 1675. Calat. dec. 404.
Melcuitana Annatarum, Veneris 7. Februar. 1676. Alberg. dec. 644.
Melcuitana Annatarum, Lunæ 1. Aprilis 1675. Alberg. dec. 494.
Romana annuæ præſtationis, Mercur. 1. Iulij 1676. Paulucc. dec. 785.
Alexandrina Archipresbyteratus, Mercurij 11. Martij 1676. Rondin. dec. 667.
Montis Faliſci Archipresbyteratus, Mercurij prima Iulij 1676. Rondinino deciſione 782.
Romana aſſecurationis, Mercur. 13. Maij 1676. Emerix dec. 713.
Romana Aſſecurationis, Lunæ 11. Februarij 1675. Calat. dec. 448.
Eugubina Attentatorum, Veneris 20. Martij 1676. Taia dec. 685.
Romana Attentatorum, Mercurij 27. Martij 1675. Calat. dec. 485.
Tudertina Attentatorum, ſeu Iuris pa ſcendi Lunæ 27. Ianuarij 1676. Vbago deciſione 634.

B

AStoricen. Beneficij, Vener. 29. Martij 1675. Emerix dec. 491.
Calaguritana Beneficij, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat. dec. 760.
Calaguritana Beneficij de Arenzana, Veneris 27. Nouembris 1676. Emerix deciſ. 791 la ſeconda.
Calaguritana Beneficij de Elqueta, Lunæ 4. Martij 1675. Matthæio dec. 461.
Calaguritana Beneficij Deſoxo, Mercur. 1. Iul. 1676. Alberg. dec. 784.
Calaguritana Beneficij de Logrono, Veneris 28. Iunij 1675. Emer. dec. 584.
Galaguritana Beneficij de Logrono, Lunæ 2. Martij 1676. Vicec. dec. 659.
Calaguritana Beneficij de Torrefilla, Lunæ 13. Maij 1675. Emer. dec. 515.
Colonien. Beneficij, ſeù Perſonatus, Vener. 24. Ianuar. 1681. Vrſin. dec. 816.
Cracouien. Beneficij, Veneris 6. Martij 1676. Rondin. dec. 666.
Interamnen Beneficij, Veneris 24. Ianuar. 1676. Calat. dec. 627.
Lucana Beneficij, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Calataiu dec. 424.
Mediolanen Beneficiorum, Vener. 29. Nouēb. 1675. Alberg. dec. 599.
Neapolitana Beneficij, Lunæ 18. Martij 1675. Rondin. dec. 476.
Neapolitana Beneficij ſuper bono iure, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Emer. dec. 409.
Neapolitana Beneficij ſuper bono Iure, Lunæ 1. Iul. 1675. Emer. dec. 589.
Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro, Lunæ 1. Iul. 1675. Emer. dec. 590.
Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Emer. dec. 410.

Digitized by Google

Index per Materias.

Sulmonen. Beneficij, Vener. 8. Februar. 1675. Calat.dec.442.
Vicen. Beneficij, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Matthæio dec.422.
Vicen. Beneficij, Lunæ 18. Februar. 1675. Emerix dec.457.
Anconitana Bonorum, Veneris 27. April. 1676. Alberg.dec.703.
Aſiſien. Bonorum, Vener. 10. Maij 1675. Matthæio dec. 512.
Bononien. Bonorum, Mercur. 13. Maij 1676. Paulucc.dec.709.
Bononien. Bonorum, Veneris 21. Iunij 1675. Vbago dec.552.
Ceruien. Bonorum, Lunæ 1. Aprilis 1675. Taia dec.492.
Carpenctoraten. Bonorum, Veneris 12. Iunij 1676. Vicec.dec.732.
Carpenctoraten. Bonorum, 11. Februar. 1675. Alberg.dec.447.
Carpenctoraten. Bonorum, Veneris 23. Febr. 1674. Alberg.dec.812.
Eugubina Bonorum, ſeu Saluiani, Lunæ 28. Iunij 1676. Emerix dec.771.
Farfen. Bonorum, Vener. 8. Februar. 1675. Emerix dec.441.
Farfen. Bonorum, Lunæ 17. Iunij 1675. Calat. dec.544.
Ferrarien. Bonorum, Lunæ 15. Iunij 1676. Alberg.dec.737.
Ferrarien. Bonorum, Veneris 31. Ianuar. 1676. Alberg.dec.641.
Imoleñ Bonorum, ſeù Fideicommiſſi, Lunæ 11. Februar. 1675. Calat. dec.445.
Neapolitana Bonorum, Vener. 28. Iunij 1675. Rondin.dec.580.
Nullius S. Ediſti bonorum, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondin.dec.593.
Nullius S. Ediſti bonorum, Lunæ 10. Februar. 1676. Rond.dec.650.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Veneris 21. Iunij 1675. Alberg.dec.556.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Mercur. 1. Iulij 1676. Alberg.dec.783.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Lunæ 14. Decemb. 1676. Alberg.dec.803.
Romana, ſeu Taurinen. bonorum, Mercur. 27. Mart. 1675. Taia dec.436.

C

MOntis Faliſci Cambij, Veneris 21. Iunij 1675. Emerix dec.554.
Montis Faliſci Cenſus, Lunæ 2. Decemb. 1675. Vbago dec.601.
Romana, ſeu Toletana cambij, Mercur. 1 Iulij 1676. Vicec.dec.775.
Aſten. Canonicatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Taia dec.419.
Barchinonen. Canonicatus, Veneris 7. Iunij 1675. Taia dec.532.
Barchinonen. Canonicatus, Lunę 22. Iun. 1676. Paulucc.dec.757.
Bononien. Canonicatus, Veneris 7. Februarij 1676. Rondin.dec.648.
Bononien. Canonicatus, Lunæ 17. Iunij 1675. Rondin.dec.581.
Colonien. Canonicatus, Veneris 1. Febr. 1675. Matthæio dec.427.
Colonien. Cananicatus, Veneris 26. Iunij 1676. Alberg.dec.766.
Dertuſen. Canonicatus, & Cameratiæ, Lunæ 1. Iunij 1676. Rondin.dec.719.
Dertuſen. Canonicatus, Sabbati 4. Maij 1675. Rondin.dec.506.
Imoleñ Canonicatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Rondin.dec.420.
Leodienſ Canonicatus, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Vbago dec.412.
Leodienſ Canonicatus, Lunæ 4. Februar. 1675. Rondin.dec.434.
Leodienſ Canonicatus, Veneris 22. Mart. 1675. Vbago dec.483.
Ortonen. Canonicatus, Sabbati 4. Maij 1675. Vbago dec.505.
Salamantina Canonicatus, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Taia dec.635.
Suanen. Canonicatus, Lunæ 14. Decemb. 1676. Vbago dec.806.
Suanen. Canonicatus, Mercur. 1. Iul. 1676. Vbago dec.772.
Tuden. Canonicatus, Mercurij 11. Decembris 1675. Alberg.dec.609.
Anconitana Capellæ, Veneris 7. Iunij 1675. Emerix dec.530.
Calaguritana Capellaniæ, Vener. 26. Iun. 1676. Calat.dec.765.
Florentina Capellaniæ, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Rondin.dec.411.
Romana Caſtri Orciani, Veneris 24. Ianuarij 1676. Emerix dec.628.
Romana Caſtri Orciani, Veneris 24. Ianuar. 1676. Alberg.dec.629.
Romana Caſtri Orciani, Lunæ 22. Iunij 1676. Emerix dec.754.
Ariminen. Cenſus, Lunæ 20. April. 1676. Vbago dec.689.
Baren. Cenſus, Veneris 17. Maij 1675. Vicec. dec.521.
Bononien. Cenſus, Veneris 29. Mart. 1675. Alberg.dec.488.
Bononien. Cenſus ſuper mandato de manutenendo, Vener. 31. Ianuar. 1676. Vicec. d.623.
Carpenctoraten. Cenſus, Veneris 19. Iun. 1676. Rondin.dec.742.
Cracouien. Cenſus, Lunæ 10. Iunij 1675. Vbago dec.536.
Firmana Cenſus, Vener. 26. April. 1675. Rondin.dec.502.
Peruſina Cenſus, Vener. 24. April. 1676. Taia dec.696.
Peruſina Cenſus, Vener. 21. Iunij 1675. Matth. dec.562.
Melten. Cenſus, Mercur. 26. Iunij 1675. Calat. dec.573.
Montis Faliſci Cambij, Lunæ 16. Mart. 1676. Alberg.dec.678.
Romana Cenſus, Veneris 24. April. 1676. Calataiu dec.699.
Romana Cenſus, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Vbago dec.636.

Ro-

Index per Materias.

Romana Cenſus, Vener. 28. Iun. 1675. Alberg. dec. 581.
Romana Cenſus, Vener. 17. Maij 1675. Rond. dec. 523.
Romana Cenſus, Vener. 11. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 493.
Romana, ſeu Spoletana Cenſus, Veneris 17. Maij 1675. Matthæio dec. 526.
Romana Ceſſionis ratæ Cenſus, Lunæ 20. April. 1676. Vicec. dec. 694.
Romana ceſſionis ratæ Cenſus, Vener. 29. Nouemb 1675. Vicec. dec. 598.
Elnen. Commutationis Legati, Vener. 19. Iunij 1676. Vbago dec. 744.
Bononien. Concurſus Creditorum, Mercur. 27. Martij 1675. Matth. dec. 484.
Bononien. Concurſus Creditorum, Lunę 8. Iunij 1676. Alberg. dec. 726.
Barchinonen. Congruæ, Veneris 7. Februarij 1676. Emerix dec. 647.
Regien. Cõſortij, Vener. 1. Februar. 1675. Emerix dec. 431.
Regien. Conſortij, Lunæ 20. April. 1676. Emerix dec. 695.
Regien. Conſortii, Vener. 21. Iun. 1675. Vicec. dec. 557.

D

Leodien. Decanatus, Lunæ 11. Decembris 1676. Taia dec. 796.
Vrgellen. Decanatus, Vener. 29. Nouemb. 1675. Emerix dec. 596.
Carpentoraten. Decimarum, Veneris 28. Iun. 1675. Taia dec. 582.
Carpentoraten. Decimarum, Veneris 6. Martij 1676. Taia dec. 663.
Conchen. Decimarum, Veneris 17. April. 1676. Emerix dec. 688.
Cracouien. Decimarum, Lunæ 22. Iunij 1676. Rondin. dec. 749.
Cracouien. Decimarum, Vener. 11. Ian. 1675. Rondin. dec. 407.
Cracouien. decimarum ſuper manutentione, Merc. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 575.
Cracouien. Decimarũ ſuper bono lure, Merc. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 574.
Hiſpalen Decimarum, Lunæ 2. Martij 1676. Taia dec. 661.
Hiſpalen Decimarum, Veneris 10. Maij 1675. Calat. dec. 518.
Hiſpalen Decimarum, Lunæ 4. Febr. 1675. Vicec. dec. 437.
Rauennaten. Decimarum, Lunæ 20. Iunij 1672. Emerix dec. 811.
Romana Dilationis, Lunæ 1. April. 1675. Vicec. dec. 497.
Comen. Diſmembrationis, Lunæ prima Iulij 1675. Rondin. dec. 595.
Valentina Diſtributionum, Lunæ 4. Februar. 1675. Calat. dec. 436.
Barchinonen. Diuortij, Lunæ 12. Maij 1681. Viſino dec. 818.
Barchinonen. Diuortij, Veneris 11. Decembris 1676. Vicecom. dec. 801.
Gaullicen. Dominij, Veneris 11. Decemb. 1676. Alberg. dec. 797.
Romana Domus, Vener. 26. Iunij 1676. Albergato dec. 762.
Romana Domus, Merc. 23. Ianuar. 1675. Taia dec. 416.
Romana Domus, Mercur. 17. Iun. 1675. Albergato dec. 542.
Romana Domus, ſeu melioramentorum, Lunæ 17. Iunij 1675. Vicec. dec. 549.
Romana Domorum ad Suburram, Mercur. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 572.
Romana Domorum ad Suburram, Vener. 14. Ianuar. 1676. Rond. dec. 626.
Senogallien. Domus, Lunæ 24. Februar. 1676. Rondin. dec. 657.
Foroliuien. Donationis, Mercur. 26. Iunij 1675. Emer. dec. 569.
Foroliuien. donationis, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Emer. dec. 423.
Romana Donationis, Vener. 20. Nouemb. 1676. Rondin. dec. 788.
Romana Donationis, Ven. 29. Nouemb. 1675. Emerix dec. 600.
Romana Donationis, Mercur. 13. Maij 1676. Rondin. dec. 711.
Romana Donationis. Vener. 10. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 616.
Romana Donationis, & Emphyteuſis, Veneris 20. Aprilis 1674. Vicecomite deciſione 814.
Auximana Dotis, Lunæ 11. Martij 1675. Taia dec. 466.
Pononien. Dotis, Succeſſionis, & Legati, Mercur. 1. Iul. 1676. Vicec. dec. 774.
Bononien. Dotis, Succeſſionis, & Legati, Lunæ 17. Iunij 1675. Calat. dec. 546.
Fanen. Dotis, ſeù Expenſarum, Veneris 7. Iunij 1675. Alberg. dec. 527.
Leodien Dotis, Lunæ 4. Februar. 1675. Emerix dec. 438.
Camerinen. Dotium, Veneris 29. Nouembris 1675. Vicec. dec. 597.
Romana Dotis, Mercur. 2. Decemb. 1676. Vicecom. dec. 795.
Romana, ſeu Anconitana Dotis, Vener. 12. Iunij 1676. Taia dec. 730.
Romana Dotis, & fructuum, Lunæ 8. Iunij 1676. Calat. dec. 727.
Romana Dotis, & Lucri, Lunæ 1. Iulij 1675. Alberg. dec. 591.
Sutrina Dotis, & Fructuum, Mercur. 12. Iunij 1675. Alberg. dec. 541.
Tudertina Dotis, Lunæ 24. Februar. 1676. Vicec. dec. 655.

E

Aſculana Emphyteuſis, Veneris 7. Iunij 1675. Emerix dec. 531.
Meleuitana Euictionis, Lunæ 2. Decemb. 1675. Calat. dec. 604.
Romana executionis Laudi ſuper executione mandati, Lunæ 12. Februarij 1675. Rondinino 444.

Index per Materias.

Rom. executionis Lauil super confirmatione sententiæ, Lunæ 11. Februarij 1675. Rondinino dec. 442.
Ciuitatis Castellanæ Expensarum, Veneris 28. Iunij 1675. Vitel. dec. 585.
Interamnen Expensarum, Lunæ 22. Iunij 1676. Alberg. dec. 761.

F

Anconitana Fideicommissi, Veneris 8. Februarij 1675. Emerix dec. 440.
Anconitana Fideicommissi, Veneris 28. Iunij 1675. Emerix dec. 578.
Anconitana Fideicommissi de Fabiolis, Veneris 27. Nouembris 1676. Vbago decisione 789.
Arminen. Fideicommissi de Bartolucelis, Lunæ 31. Martij 1659. Taia dec. 807.
Asculanen. Fideicommissi, Veneris 19. Iunij 1676. Calataiu dec. 740.
Balneoregien. Fideicommissi, Veneris 19. Iunij 1676. Taia dec. 738.
Bononien. Fideicommissi, Mercur. 26. Iunii 1675. Alberg. dec. 570.
Bononien. Fideicommissi, Veneris 22. Martij 1675. Alberg. dec. 480.
Bononien. Fideicommissi de Bargellinis, Veneris 11. Ianuar. 1675. Emerix dec. 406.
Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs, Veneris 21. Iun. 1675. Calat. dec. 563.
Bononien. Fideicommissi de Ginis, Venet. 17. Maij 1675. Taia dec. 524.
Bononien. Fideicommissi de Gozzadinis, Veneris 26. Aprilis 1675. Calat. dec 500.
Bononien. Fideicommissi de Gozzadinis, Lunæ 8. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 724.
Bonon. Fideicommissi de Ioannetis super manutentione, Lunæ 13. Maij 1675. Vic. d. 519.
Bonon. Fideicommissi de Maluetijs, Lunæ 13. Maij 1675. Taia dec. 517.
Bonon. Fideicommissi de Nascentorijs, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 426.
Bonon. Fideicõmissi de Pepulis, Sabbati Martinian. 4. Maij 1675. Taia dec. 504.
Bonon. Fideicommissi Caroli de Pepulis, Lunæ 27. Aprilis 1676. Emerix dec. 702.
Bonon. Fideicommissi Caroli de Pepulis, Veneris 18. Martij 1675. Calat. dec. 478.
Bonon. Fideicommissi de Poetis, Lunæ 22. Iunij 1676. Rondin. dec. 731.
Bonon. Fideicommissi de Poetis, Veneris 13. Martij 1676. Rondin. dec. 673.
Bonon. Fideicõmissi de Sala, Venet. 15. Ianuar. 1676. Calat. dec. 638.
Bonon. Fideicommissi de Victorijs, Mercurij 11. Decemb. 1675. Emer. dec. 610.
Cæsenaten. Fideicommissi, Vener. 20. Martij 1676. Rondin. dec. 684.
Carpentoraten. Fideicommissi, Veneris 12. Iunij 1676. Vbec. dec. 739.
Camerinen. Fideicommissi, Veneris 21. Iunij 1675. Rond. dec. 558.
Ciuitatis Castelli Fideicommissorum, Veneris 28. Iunij 1675. Calat. dec. 585.
Firmiana Fideicommissi, Venet. 15. Ianuar. 1675. Rondin. dec 640.
Firmana Fideicommissi, Venet. 28. Iun. 1675. Rondin. dec. 586.
Firmana Fideicommissi super iure edeundi, Veneris 11. Decembris 1676. Rondinino dec. 800.
Firmana Fideicommissi super prælatione donationũ, Veneris 11. Decemb. 1676. Rondinino dec. 799.
Interamnen. Fideicommissi, Mercur. 11. Mart. 1676. Taia dec. 666.
Maceratẽ Fideicommissi, Lunæ 20. Aprilis 1676. Calat. dec. 690.
Mactaten Fideicommissi, Lunæ 10. Iun. 1675. Calat. dec. 535.
Mediolanẽ Fideicõmissi, Venet. 27. Nouemb. 1676. Vicec. dec. 790.
Prænestina Fideicommissi, Vener. 7. Februar. 1676. Taia dec. 645.
Ranconaten. Fideicommissi, Lunæ 22. Martij 1675. Emerix dec. 481.
Ranconaten. Fideicommissi, Venet. 10. Ianuar. 1676. Emerix dec. 617.
Romana Fideicommissi, Venet. 28. Febr. 1676. Vicecom. dec. 658.
Romana Fideicommissi, Venet. 19. Iunij 1676. Vicec. dec. 743.
Romana Fideicommissi. Mercur. 26. Iun. 1675. Alberg. dec. 568.
Romana Fideicommissi Io. Petri de Cassarellis Lunæ 4. Februarii 1675. Albergato decisione 433.
Romana Fideicommissi de Conis, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Rond. dec. 633.
Rom. Fideicom. Card. Bartholomæi de Ferratinis. Lunæ 4. Maij 1676. Taia dec. 705.
Rom. Fideicomissi Cardin. Bartholomæi de Ferratinis, Veneris 24. Ianuar. 1676. Taia decis. 630.
Romana Fideicommissi Io. Podiani de Farratinis, Lunæ 4. Maij 1676. Taia dec. 706.
Romana Fideicommissi Io. Petri Podiani de Ferratinis, Vener. 24 Ianuar. 1676. Taia. d. 631.
Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Veneris 10. Ianuar. 1676. Calat. dec. 615.
Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Lunæ 1. Aprilis 1675. Emer. dec. 498.
Romana, seu Balneoregien. Fideicommissi, Vener. 31. Ianuar. 1676. Taia dec. 642.
Romena, seu Verulana Fideicommissi, Vener. 1. Februar. 1675. Calat. dec. 428.
Romana, seu Verulana fideicommissorum, Lunæ 15. Iunii 1676. Calat. dec. 735.
Senogallien. Fideicommissi, Vener. 10. Ianuar. 1676. Vbago dec. 613.
Senogallen. Fideicommissi, Vener. 29. Martij 1675. Matth. dec. 489.
Senogallien. Fideicommissorum super immissione, Lunę 22. Iunij 1676. Albergato decis. 735.
Senogallien. Fideicommissorum super Locis Montium, Lunæ 22. Iunij 1676. Alberg. dec. 756.
Bononien. Fideiussionũ, Vener. 15. Mart. 1675. Emer. dec. 468.

Ro-

Index per Materias:

Romana Fori Pacis, Lunæ 4. Decembris 1676. Paulucc.dec.802.

Aesinitana fructuum Census, Mercurij 3. Iunij 1676. Emerix dec.722.

Romana Fructuum Dotis, Lunæ 4. Februarij 1675. Taia dec.435.

G

Albanen. seu Albin. Gabellæ, Veneris 15. Martij 1675. Calataiu dec.473.

H

Vicen. Hebdomadariæ, Lunæ 13. Maij 1675 Alberg.dec.516.

Canalicen. Hæreditatis, Mercur. 12. Iun. 1675. Taia dec.539.

Canalicen. Hæreditatis, Veneris 20. Novemb. 1676. Pauluc.dec.787.

Faventina Hæreditatis, Lunæ 20. April. 1676. Alberg.dec.692.

Perusina Hæreditatis, Lunæ 27. Aprilis 1676. Vbago dec.701.

Romana Hæreditatis, Lunæ 11. Mart. 1675. Rondin.dec.463.

Romana Hæreditatis, Lunæ 22. Iunij 1676. Vicec.dec.759.

Romana, seu Ianuen. hæreditatis, Lunæ 2. Decemb. 1675. Calat.dec.605.

Romana Hæreditatis de Lanuuijs, Veneris 28. Maij 1676. Vbago dec.715.

Romana Hereditatis de Lanuuijs, Lunæ 2. Decemb. 1675. Vbago dec.602.

I

Firmana Immissionis, Vener. 10. Maij 1675. Alberg.dec.509.

Bonon. Indemnitatis, seu Prædij, Lunæ 18. Februar. 1675. Rondin.dec.458.

Insauren. Indulti, Vener. 22. Mart. 1675. Alberg. dec.479.

Auenionen. seu Carpentoraten. Iurisdictionis Mercur. 1. Iul. 1671. Alberg.dec.810.

Marsicana Iurisdictionis, Mercur. 26. Iun. 1675. Rondin.dec.567.

Tarraconen. Iurisdictionis, Veneris 1. Februar. 1675. Matthæio dec.430.

Tarraconen. Iuris congregandi, Vener. 26. Iunij 1676. Vicec.dec.770.

Marianen. Iuris eligendi, & amouendi Curatos Mercur. 1. Iul. 1676. Vicec.dec.773.

Prolana Iuris funerandi, Lunæ 18. Februar. 1675. Alberg.dec.456.

Burgen. Iuris sedendi, Mercur. 1. Iulij 1676. Vicecom.dec.781.

Tranen. Iuris sepeliendi, Veneris 1. Februar. 1675. Rondin.dec.429.

Bononien. Iurispatronatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Alberg.dec.421.

Bononien. Iurispatronatus, Vener. 11. Ianuar. 1669. Alberg.dec.809.

Cremonen. Iurispatronatus, Lunæ 11. Martij 1675. Emerix dec.464.

Cremonen. Iurispatronatus, Mercur. 11. Decemb. 1675. Emerix dec.607.

Cremonen. Iurispatronatus, Lunæ 17. Iunij 1675. Emerix dec.550.

Novarien. Iurispatronatus, Vener. 26. Iun. 1676. Rondin.dec.768.

Lauretana Iurispatronatus, Mercurij 3. Iunij 1676. Calat.dec.723.

Vrbeuetana Iurispatronatus, Vener. 24. Aprilis 1676. Emerix dec.697.

L

ROmana Læsionis, Mercur. 11. Mart. 1676. Taia dec.668.

Auenionen Laudi, Vener. 17. Maij 1675. Taia dec.522.

Neapolitana, seu Ianuen. Laudi, Lunæ 10. Iunij 1675. Alberg.dec.534.

Romana, seu Ianuen. Laudi, Lunæ 16. Martij 1676. Alberg.dec.677.

Bononien. Legati, Veneris 15. Maij 1671 Taia dec.714.

Narnien. Legati supor creditis, Lunæ 1. Iunij 1676. Calat.dec.717.

Narnien. Legati super manutentione, Lunæ 1. Iunij 1676. Calat.dec.710.

Romana Legati, Lunæ 10. Februar. 1676. Calataiu dec.651.

Romana, seu Viterbien. Legati, Vener. 7. Februar. 1676. Alberg.dec.659.

Foroliuien. Legati Doctoratus, Lunæ 14. Decemb. 1676. Paulucc.dec.804.

Vrbeuetana Legatorum, Veneris 6. Mart. 1676. Calat.dec.664.

Romana Legitimæ, Vener. 6. Mar. 1676. Albergato dec.662.

Romana, seu Neapolitana literarum cambii, Lunæ 1. Iulij 1675. Calat.dec.587.

Romana Locationis, Vener. 24. Ianuar. 1676. Vbago dec.632.

Romana lucri dotis, Mercur. 11. Decemb. 1675. Rondin.dec.606.

Romana lucri Dotis, Vener. 20. Martij 1676. Rondin.dec.682.

Romana lucri Dotis, Veneris 17. Maij 1675. Rondin.dec.525.

M

BRitinorien. Maioratus, Veneris 7. Iunij 1675. Calat.dec.528.

Anconitana Manutentionis, Mercur. 27. Martij 1675. Emerix dec.487.

Perusina Manutentionis, Mercur. 13. Martij 1676. Vicec.dec.674.

Romana Manutentionis, Lunæ 11. Februar. 1675. Taia dec.449.

Romana Manutentionis, Veneris 26. Aprilis 1675. Taia dec.499.

Bononien. Matrimonij, Mercur. 12. Iunij 1675. Emerix dec.538.

Bono-

Bononien. Matrimonij, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Emerix dec. 621.
Cathacen. Matrimonij, Mercurij 1. Iulij 1676. Taia dec. 779.
Leodien Matrimonij, Veneris 29. Mart. 1675. Emerix dec. 490.
Taunnen. Matrimonij, Vener. 26. Iunii 1676. Taia dec. 767.
Romana Mercedis Fabricæ, Mercur. 26. Iunij 1675. Taia dec. 571.
Romana Monumenti, *per errorem in titulo causa nuncupata Manutentionis*, Vener. 26. Iunij 1676. Emerix dec. 764.
Auenionen. Munerum, Lunæ 16. Nouembris 1676. Alberg. dec. 736.

N

Cracouien. Naujgij, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondin. dec. 592.
Cracouien. Nauigij, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 622.
Mediolanen Nullitatis Teſtamenti, Vener. 21. Iunij 1675. Alberg. dec. 555.
Neapolitana nullitatis Matrimonij, Vener. 11. Ianuar. 1675. Calat. dec. 405.

O

Elnen. Obedientiæ, Vener. 19. Iun. 1676. Calat. dec. 741.
Rhenen. Obedientiæ, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Emerix dec. 415.

P

Romana Palatij, Veneris prima 1. Februarij 1675. Taia deciſ. 431. *lege etiam* Pretij Palatij.
Parchinonen. Parochialis, Lunæ 1. Iunij 1676. Emerix dec. 718.
Parchinonen. Parochialis, Veneris 28. Iunij 1675. Vicecom. dec. 576.
Leodien Parochialis, Vener. 19. Iun. 1676. Vbago dec. 739.
Meleuitana Parochialis, Lunæ 13. Mart. 1675. Calat. dec. 477.
Placentina Parochialis, Mercur. 16. Ianuar. 1675. Matthæio dec. 413.
Placentina Parochialis, Vener. 21. Iunij 1675. Matthæio dec. 560.
Paten. Parochialis, Lunæ 1. Iunij 1676. Vbago dec. 720.
Anconitana Pecuniaria, Veneris 17. Aprilis 1676. Alberg. dec. 686.
Auximana Pecuniaria, Mercur. 2. Decembris 1676. Rondin. dec. 793.
Brundusina Pecuniaria, Veneris 20. Martij 1676. Vbago dec. 681.
Brundusina Pecuniaria, Lunæ 13. Maij 1675. Matthæio dec. 518.
Cracouien. Pecuniaria, Lunæ 22. Iunij 1676. Vicecom. dec. 748.
Foroliuien. Pecuniaria, Vener. 28. Iunij 1675. Calat. dec. 579.
Narnien. Pecuniaria, Mercur. 11. Mart. 1676. Paulucc. dec. 669.
Perusina Pecuniaria, Lunæ 20. Aprilis 1676. Vicec. dec. 691.
Romana Pecuniaria, Vener. 10. Ianuarij 1676. Calat. dec. 614.
Romana Pecuniaria, Vener. 28. Iunij 1675. Calataiu dec. 577.
Romana Pecuniaria, Vener. 21. Iunij 1675. Vicecom. dec. 553.
Romana Pecuniaria, Vener. 13. Mart. 1676. Alberg. dec. 675.
Romana Pecuniaria, Lunæ 9. Aprilis 1674. Rondin. dec. 813.
Romana Pecuniaria, Lunæ 14. Decemb. 1676. Alberg. dec. 805.
Romana Pecuniaria, Veneris 13. Mart. 1676. Alberg. dec. 672.
Tergeſtina Pecuniaria, Mercur. 2. Decembris 1676. Alberg. dec. 794.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper bono Iure, Lunæ 10. Februarij 1676. Albergato deciſione 652.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper recognitione manus, Lunæ 10. Februar. 1676. Albergato deciſ. 653.
Romana, ſeu Tuſculana pecuniaria, Lunæ 1. April. 1675. Rondin. dec. 493.
Fauentina Penſionis, Veneris 20. Martij 1676. Calat. dec. 680.
Fauentina Penſionis, Veneris 11. Decēb. 1676. Calat. dec. 798.
Fauentina Penſionis, Veneris 7. Februar. 1676. Calat. dec. 646.
Meleuitana Penſionis, Vener. 15. Februar. 1675. Matthæio dec. 450.
Parauina Penſionis, Vener. 14. Maij 1664. Taia dec. 808.
Toletana, ſeu Granaten. Penſionis, Veneris 19. Iunij 1676. Rondin. dec. 745.
Romana Penſionum, Sabbati 4. Maij 1675. Alberg. dec. 507.
Leodien Plebaniæ, Vener. 13. Mart. 1676. Calataiu dec. 671.
Leodien Plebaniæ, Lunæ 22. Iunij 1676. Calataiu dec. 750.
Romana Portæ S. Pauli, Vener. 7. Iun. 1675. Taia dec. 533.
Romana Portæ S. Pauli, Vener. 15. Mart. 1675. Taia dec. 469.
Romana Pretij Officij, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 618.
Romana Pretij Palatij, Vener. 26. Iunij 1676. Vicec. dec. 769.
Auximana Prædij, Veneris 15. Martij 1675. Matthæio dec. 472.
Bononien. Prædij, Lunæ 15. Iunij 1676. Calat. dec. 734.
Farfen. Prædij, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondinine dec. 588.
Farfen. Prædij, Veneris 18. Mart. 1675. Rond. dec. 475.
Imolen. Prædij, Lunæ 11. Febr. 1675. Taia dec. 446.

Ra-

Index per Materias.

Racanaten. Prædiorũ, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Alberg. dec. 408.
Calaguritana Præeminentiarum, Lunę 22. Iun. 1676. Vicec. dec. 747.
Theatina Præeminentiarum, Lunæ 4. Martij 1675. Rondin. dec. 460.
Argentina Præpoſituræ, Mercur. 12. Iun. 1675. Rondin. dec. 540.
Iuuenacẽſi Præpoſituræ, Vener. 12. Iunij 1676. Vbago dec. 731.
Bononien. Primogenituræ, *lege eliam* Fideicommiſſi.
Bononien. Primogenituræ, Mercur. 16. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 414.
Bonon. Primogenituræ de Ghiſlerijs, Lunę 17. Iunij 1675. Alberg. dec. 545.
Bonon. Primogenituræ de Ghiſlerijs, Lunæ 18. Martij 1675. Alberg. dec. 474.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Lunæ 1. Aprilis 1675. Calat. dec. 496.
Bonon. Primogenituræ de Luparis, Lunæ 1. Aprilis 1675. Vicec. dec. 495.
Bonon. Primogenituræ de Luparis, Lunæ 10. Februar. 1676. Vicec. dec. 654.
Bononien. Primogenituræ de Luparis, Merc. 1. Iulij 1676. Vicec. dec. 777.
Mediolanẽſi Prioratus, Vener. 26. Aprilis 1675. Taia dec. 503.
Mediolanen. Prioratus, Vener. 20. Mart. 1676. Vbago dec. 679.
Mediolanẽſi Prioratus, Mercur. 13. Maij 1676. Vbago dec. 708.
Tarraconen. Prioratus, Vener. 15. Februar. 1675. Emerix dec. 453.
Taurinen. Profeſſionis, Vener. 10. Maij 1675. Vicec. dec. 514.

R

Leodiẽſi Receptoriæ, Mercurij 23. Ianuarij 1675. Calat. dec. 417.
Leodiẽſi Reddition is rationis, Mercur. 1. Iulij 1676. Taia dec. 780.
Romana Releuationis indemnitatis, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat. dec. 752.
Leodiẽſi Repræſentationis ad Carceres, Veneris 15. Martij 1675. Taia dec. 470.
Auenionen. Reſtitutionis in integrum, Lunæ 2. Martij 1676. Alberg. dec. 660.
Fauentina Retractus, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat. dec. 758.
Romana Reſidui Dotis, Vener. 26. Aprił. 1675. Rondin. dec. 501.
Romana Reſidui Dotis, Lunæ 15. Iunij 1676. Rondin. dec. 736.

S

ROmana Salarij, Vener. 19. Iunij 1676. Alberg. dec. 815.
Cornetana Saluiani, Mercurij 3. Iunij 1676. Alberg. dec. 721.
Eugubina Saluiani, Veneris 24. Aprilis 1676. Rondin. dec. 700.
Forolitien. Saluiani, Mercur. 12. Iunij 1675. Rondin. dec. 537.
Macerateñ Saluiani, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 619.
Perusina Saluiani, Vener. 21. Iunij 1675. Rond. dec. 561.
Perusina Saluiani, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 425.
Romana Saluiani, Mercur. 1. Iulij 1676. Albergato dec. 778.
Romana Saluiani, Lunæ 4. Februar. 1675. Alberg. dec. 419.
Romana Saluiani, Veneris 10. Maij 1675. Taia dec. 508.
Romana Saluiani, Lunæ 4. Mart. 1675. Rondin. dec. 462.
Romana Saluiani, Lunæ 13. Maij 1675. Alberg. dec. 520.
Romana Saluiani, Mercur. 13. Maij 1676. Vbago dec. 710.
Romana Saluiani, Veneris 10. Maij 1675. Vicecom. dec. 510.
Bononien. ſeparationis Bonorum, Veneris 22. Martij 1675. Vicec. dec. 482.
Anconitana Separationis Thori, Veneris 8. Martij 1675. Rondin. dec. 463.
Narnien. Societatis Officij, Lunæ 17. Iun. 1675. Rondin. dec. 548.
Narnien. Societatis Officij, Veneris 15. Februarij 1675. Rondin. dec. 451.
Bononien. Spolij, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Calat. dec. 624.
Bononien. Spolij ſuper Remiſſoria, Merc. 15. Ianuar. 1676. Calat. dec. 625.
Ætina Succeſſionis, Lunæ 22. Iunij 1676. Calataiu dec. 753.
Ariminen. Succeſſionis, Vener. 17. April. 1676. Calataiu dec. 687.
Fanen. Succeſſionis, Lunæ 20. April. 1676. Calataiu dec. 693.
Fauentina Succeſſionis, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Vbago dec. 620.
Fauentina Succeſſionis, Veneris 15. Mart. 1675. Matthæio dec. 471.
Nepeſina Succeſſionis, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Emerix dec. 637.
Romana Succeſſionis, Lunæ 18. Februar. 1675. Emerix dec. 455.
Romana Succeſſionis, Veneris 7. Iunij 1675. Alberg. dec. 529.
Viterbien. Succeſſionis, Lunæ 8. Iunij 1676. Alberg. dec. 728.
Romana Supplementi legitimæ, Lunæ 1. Iulij 1675. Vicec. dec. 594.

T

FErrarien. Tenutæ Diamantinæ, Mercur. 13. Maij 1676. Alberg. dec. 712.
Romana Teſtamenti, Veneris 12. Innij 1676. Rondin. dec. 729.
Romana Teſtamenti, Lunæ 2. Decemb. 1675. Emerix dec. 603.
Romana Teſtamenti, Vener. 19. Iun. 1676. Taia dec. 746.

Ro-

Digitized by Google

Romana Teſtamenti, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Emerix dec. 418.
Romana Teſtamẽti, Vener. 27. Nouemb. 1676. Taia dec. 791.
Bononien. Theatri, Mercur. 26. Iunij 1675. Alberg. dec. 565.
Bononien. Theatri, Merc. 11. Decembris 1675. Alberg. dec. 608.
Bononien. Tranſactionis, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Vicec. dec. 623.
Bononien. Tranſactionis, Lunæ 17. Iunij 1675. Vicecom. dec. 547.
Romana Tranſactionis, Vener. 24. April. 1676. Emerix dec. 698.
Romana Tranſactionis, Lunæ 16. Mart. 1676. Alberg. dec. 676.
Terracinen. Turris, & Prati, Mercur. 26. Iunij 1675. Taia dec. 566.

V

BArchinonen. Vicariæ, Mercur, 12. Iunij 1675. Calataiu dec. 543.
Tuſculana Villæ, Veneris 21. Iunij 1675. Taia dec. 559.
Romana Vineæ, Lunæ 4. Maij 1676. Alberg. dec. 704.
Romana Vineæ, Vener. 15. Mart. 1675. Emerix dec. 467.
Romana Vineæ, Mercur. 26. Iunij 1675. Alberg. dec. 564.
Romana Vineæ ſuper alimentis, Veneris 10. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 612.
Romana Vineæ ſuper bono iure, Veneris 10. Ianuar. 1676. Alberg. dec. 611.
Cracouien. Vnionis, Veneris 10. Ianuarij 1681. Vrſin. dec. 817.
Gerunden. Vnionis, ſeù Parochialium Vener. 15. Februar. 1675. Emer. dec. 452.
Cracouien. vocis actiuæ, & paſſiuæ, Vener. 31. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 639.
Hiſpaleñ Vſus Remiſſæ, Lunæ 1. Iulij 1680. Guaxardo dec. 819.
Hiſpaleñ Vſus Remiſſæ, Lunæ 1. Iunij 1681. Guaxardo dec. 820.

g ed by Google

ALTER INDEX

PER REV.MVM D. DECANVM

ET ALIOS

RR. PP. DD. AVDITORES

Omnium, & ſingularum Deciſionum, quæ in hoc Secundo Tomo Decimæ octauæ Partis Recentiorum continentur.

ALBERGATO.

Anconitana Bonorum, Veneris 27. April. 1676. Alberg.dec.703.

Anconitana Pecuniaria, Veneris 17. Aprilis 1676. Alberg.dec.686.

Auenionen. Munerum, Lunæ 16. Nouembris 1676. Alberg.dec.736.

Auenionen. Reſtitutionis in integrum, Lunæ 2. Martij 1676. Alberg.dec.650.

Auenionen. ſeu Carpanctoraten. Iuriſdictionis, Mercurij prima Iulij 1671. Albergato dec.810.

Bononien. Affictus Poſtarum, Vener. 26. Iunij 1676. Alberg.dec.763.

Bononien. Affictuum, Lunæ 18. Februar. 1675. Alberg.dec.454.

Bononien. Cenſus, Veneris 29. Mart. 1675. Alberg.dec.488.

Bononien. Concurſus Creditorum, Lunę 8. Iunij 1676. Alberg.dec.726.

Bononien. Fideicommiſſi, Veneris 22. Martij 1675. Alberg.dec.480.

Bononien. Fideicommiſſi de Naſcentorijs, Lunæ 28. Ianuarij 1675. Albergato deciſion.426.

Bononien. Iuriſpatronatus, Vener. 11. Ianuar. 1669. Alberg.dec.809.

Bononien. Iuriſpatronatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Alberg.dec.421.

Bonon. Primogenituræ de Ghiſlerijs, Lunę 17. Iunij 1675. Alberg.dec.545.

Bonon. Primogenituræ de Ghiſlerijs, Lunæ 18. Martij 1675. Alberg.dec.474.

Bononien. Theatri, Mercur. 26. Iunij 1675. Alberg.dec.565.

Bononien. Theatri, Merc. 11. Decembris 1675. Alberg.dec.608.

Calaguritana Beneficij Deſoxo, Mercur. 1. Iul. 1676. Alberg.dec.784.

Carpenctoraten. Bonorum, 11. Februar. 1675. Alberg.dec.447.

Carpenctoraten. Bonorum, Veneris 23. Febr. 1674. Alberg.dec.812.

Cauallicen. Dominij, Veneris 11. Decēb. 1676. Alberg.dec.797.

Colonien. Cananicatus, Veneris 26. Iunij 1676. Alberg.dec.766.

Cornetana Saluiani, Mercurij 3. Iunij 1676. Alberg.dec.721.

Cracouien. Nauigij, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Alberg.dec.622.

Fanen. Dotis, ſeù Expenſarum, Veneris 7. Iunij 1675. Alberg.dec.527.

Fauentina Hæreditatis, Lunæ 20. April. 1675. Alberg.dec.692.

Ferrarien. Bonorum, Lunæ 15. Iunij 1676. Alberg.dec.737.

Ferrarien. Bonorum, Veneris 31. Ianuar. 1676. Alberg.dec.641.

Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ, Mercurij decimatertia Maij 1676. Albergato deciſione 712.

Firmana Immiſſionis, Vener. 10. Maij 1675. Alberg.dec.509.

Interamnen. Expenſarum, Lunę 22. Iunij 1676. Alberg.dec.761.

Mediolanen Beneficiorum, Veneris vigeſimanona Nouembris 1675. Albergato deciſ.599.

Mediolanen Nullitatis Teſtamenti, Vener. 21. Iunij 1675. Alberg.dec.555.

Meleuitana Annatarum, Veneris 7. Februar. 1676. Alberg.dec.644.

Meleuitana Annatarum, Lunæ 1. Aprilis 1675. Alberg.dec.494.

Digitized by Google

Index per Auditores:

Montis Faliſci Cambij, Lunæ 16. Mart. 1676. Alberg.dec.678.
Neapolitana, ſeù Ianuen.Laudi,Lunæ 10.Iunij 1675. Alberg.dec.534.
Piſauren.Indulti,Vener.22.Mart.1675.Alberg. dec.479.
Rauennaten.Prædiorū,Lunæ 14. Ianuar. 1675. Alberg.dec.408.
Romana Caſtri Orciani, Veneris 24. Ianuar. 1676.Alberg.dec.629.
Romana Cenſus,Vener.11. Ianuar. 1675. Alberg.dec.403.
Romana Cenſus,Vener.28.Iun. 1675. Alberg. dec.581.
Romana Domus,Vener.26.Iunij 1676. Albergato dec.762.
Romana Domus,Mercur.17.Iun.1675. Albergato dec.542.
Romana Dotis,& Lucri, Lunæ 1. Iulij 1675. Alberg.dec.591.
Romana Fideicommiſſi,Mercur.26.Iun.1675. Alberg.dec.568.
Romana Fideicommiſſi.Io.Petri de Caffarellis Lunæ 4. Februarii 1675. Albergato deciſione 413.
Romana Legitimæ,Vener.6.Mar.1676.Albergato dec.662.
Romana Pecuniaria,Lunæ 14.Decemb. 1676. Alberg.dec.805.
Romana Pecuniaria, Veneris 13. Mart. 1676. Alberg.dec.672.
Romana Pecuniaria,Vener.13.Mart. 1676.Alberg.dec.675.
Romana Penſionum,Sabbati 4.Maij 1675.Alberg.dec.507.
Romana Pretij Officij,Lunæ 13.Ianuar. 1676. Alberg.dec.618.
Romana Salarij, Vener.19.Iunij 1676.Alberg. dec.815.
Romana Saluiani,Mercur.1.Iulij 1676. Albergato dec.778.
Romana Saluiani,Lunæ 4.Februar. 1675. Alberg.dec.419.
Romana Saluiani,Lunæ 13.Maij 1675.Alberg. dec.520.
Romana Succeſſionis, Veneris 7. Iunij 1675. Alberg.dec.529.
Romana Tranſactionis,Lunæ 16. Mart. 1676. Alberg.dec.676.
Romana Vincæ, Mercur. 26. Iunij 1675. Alberg.dec.564.
Romana Vineæ, Lunæ 4. Maij 1676. Alberg. dec.704.
Romana Vineæ ſuper alimentis, Veneris 10. Ianuar.1676. Alberg.dec.612.
Romana Vineæ ſuper bono iure, Veneris 10. Ianuar.1676.Alberg.dec.611.
Romana,ſeu Albanen.bonorum, Mercur. 1. Iulij 1676.Alberg.dec.783.
Romana, ſeu Albanen. bonorum, Lunæ decimaquarta Decembris 1676.Albergato deciſ.803.
Romana,ſeu Albanen.bonorum, Veneris 12. Iunij 1675.Alberg.dec.556.
Romana,ſeu Ianuen. Laudi, Lunæ 16. Martij 1676.Alberg.dec.677.
Romana,ſeu Viterbien. Legati, Vener. 7. Februar.1676.Alberg.dec.649.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Locis Montium, Lunæ 22. Iunij 1676. Alberg. dec.756.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper immiſſione, Lunę 22. Iunij 1676.Alberg.dec.755.
Sutrina Dotis, & Fructuum, Mercur. 12. Iunij 1675.Alberg.dec.541.
Tergeſtina Pecuniaria, Mercur. 2. Decembris 1676.Alberg.dec.794.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper bono Iure, Lunæ 10. Februarij 1676. Albergato deciſione 652.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper recognitione manus,Lunæ 10. Februar. 1676. Albergato deciſ.653.
Troiana Iuris funerandi, Lunæ 18. Februar. 1675.Alberg.dec.456.
Tuden.Canonicatus, Mercurij 11. Decembris 1675.Alberg.dec.609.
Vicen. Hebdomadariæ, Lunæ 13. Maij 1675. Alberg.dec.516.
Viterbien. Succeſſionis, Lunæ 8. Iunij 1676. Alberg.dec.728.

CALATAIV.

Æſina Succeſſionis, Lunæ 22.Iunij 1676. Calataiu deciſ.753.
Albanen. ſeu Alben.Gabellæ, Vener.15. Martij 1675. Calataiu dec.473.
Ariminen.Succeſſionis,Vener. 17.April.1676. Calataiu dec.687.
Auenionen.Fideicommiſſi, Veneris 19. Iunij 1676.Calataiu dec.740.
Barchinonen.Vicariæ, Mercur. 12. Iunij 1675. Calataiu dec.543.
Bononien. Dotis,Succeſſionis,& Legati,Lunæ 17.Iunij 1675.Calat.dec.546.
Bononien. Fideicommiſſi, Mercur. 26. Iunij 1675.Calat.dec.570.
Bononien.Fideicommiſſi de Foſcherarijs, Veneris 21.Iun.1675.Calat.dec.563.
Bononien.Fideicommiſſi de Gozzadinis, Veneris 26.Aprilis 1675.Calat.dec.500.
Bonon.Fideicommiſſi Caroli de Pepulis, Veneris 18.Mart.1675.Calat.dec.478.
Bonon.Fideicõmiſſi de Sala,Vener.13. Ianuar. 1676.Calat.dec.638.
Bononien. Prædij,Lunæ 15. Iunij 1676. Calat. dec.734.
Bononien.Spolij,Mercur.15. Ianuar.1676. Calat.dec.624.
Bononien.Spolij ſuper Remiſſoria, Merc. 15. Ianuar.1676.Calat.dec.625.
Britinorien.Maioratus, Veneris 7. Iunij 1675. Calat.dec.528.
Calaguritana Beneficij, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat.dec.760.
Calaguritana Capellaniæ, Vener.26.Iun.1676. Calat.dec.765.
Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſorum, Veneris 28.Iunii 1675.Calat.dec.585.
Elnen. Obedientiæ,Vener.19.Iun. 1676. Calat. dec.741.

Fa-

Digitized by Google

Index per Auditores.

Fanen.Succeſſionis,Lunæ 20.April. 1676. Calataiu dec.693.
Farfen.Bonorum, Lunæ 17. Iunij 1675. Calat dec.544.
Fauentina Penſionis,Veneris 11.Decēb.1676. Calat.dec.798.
Fauentina Penſionis,Veneris 20. Martij 1676. Calat.dec.680.
Fauentina Penſionis, Veneris 7.Februar.1676. Calat.dec.646.
Fauentina Retractus, Lunæ 22. Iunij 1676. Calat.dec.758.
Foroliuien.Pecuniaria, Vener.28. Iunij 1675. Calat.dec.579.
Hiſpalen Decimarum, Veneris 10. Maij 1675. Calat.dec.511.
Imolen Bonorum, ſeù Fideicommiſſi, Lunæ 11.Februar.1675.Calat.dec.445.
Interamnen Beneficij, Veneris 24.Ianuar.1676. Calat.dec.627.
Lauretana Iuriſpatronatus, Mercur. 3. Iunij 1676.Calat.dec.723.
Leodien Plebaniæ,Lunæ 21.Iunij 1676. Calataiu dec.750.
Leodien Plebaniæ, Vener.13. Mart.1676. Calataiu dec.671.
Leodien Receptoriæ, Mercurij 23. Ianuarij 1675.Calat.dec.417.
Lucana Beneficij,Lunæ 28.Ianuar.1675. Calataiu dec.424.
Maceraten Fideicommiſſi,Lunæ 10. Iun.1675. Calat.dec.535.
Maceraten Fideicommiſſi, Lunæ 20. Aprilis 1676.Calat.dec.690.
Meleuitana Euictionis,Lunæ 2.Decemb.1675. Calat.dec.604.
Meleuitana Parochialis,Lunæ 18.Mart. 1675. Calat.dec.477.
Meliten.Cenſus,Mercur.26. Iunij 1675.Calat. dec.573.
Neapolitana nullitatis Matrimonij,Vener.11. Ianuar.1675.Calat.dec.405.
Narnien.Legati ſuper manutentione,Lunæ 1. Iunij 1676.Calat.dec.716.
Narnien. Legati ſuper creditis, Lunæ 1.Iunij 1676.Calat.dec.717.
Romana Alimentorum,Vener. 10.Maij 1675. Calat.dec.513.
Romana Alimentorum, Veneris 11. Ianuar. 1675.Calat.dec.404.
Romana Aſſecurationis, Lunæ 11. Februarij 1675.Calat.dec.448.
Romana Attentatorum, Mercurij 27. Martij 1675.Calat.dec.485.
Romana Cenſus,Veneris 24.April.1676. Calataiu dec.699.
Romana Dotis, & fructuum, Lunæ 3. Iunij 1676.Calat.dec.727.
Romana Fideicommiſſi,ſeù Saluiani, Veneris 10.Ianuar.1676.Calat.dec.615.
Romana Legati,Lunæ 10.Februar.1676.Calataiu dec.651.
Romana Pecuniaria,Vener. 28.Iunij 1675. Calataiu dec.577.
Romana Pecuniaria, Vener.10. Ianuarij 1676. Calat.dec.614.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Lunæ 1. Aprilis 1675.Calat.dec.496.
Romana Releuationis indemnitatis, Lunæ 22. Iunij 1676.Calat.dec.752.
Romana,ſeu Ianuen.hæreditatis, Lunæ 2. Decemb.1675.Calat.dec.605.
Romana, ſeu Neapolitana literarum cambij, Lunæ 1.Iulij 1675.Calat.dec.587.
Romana, ſeu Verulana fideicommiſſorum, Lunæ 15.Iunij 1676.Calat. dec.735.
Romana,ſeu Verulana Fideicommiſſi, Vener. 1.Februar.1675.Calat.dec.428.
Sulmonen.Beneficij, Vener. 8. Februar. 1675. Calat.dec.442.
Tudertina Affictuum Prædij, Lunæ 24. Febr. 1676.Calat.dec.656.
Valentina Diſtributionum, Lunæ 4. Februar. 1675.Calat.dec.436.
Vrbeuetana Legatorum,Veneris 6.Mart.1676. Calat.dec.664.

EMERIX.

Anconitana Capellæ, Veneris 7. Iunij 1675. Emerix dec.530.
Anconitana Fideicommiſſi, Veneris 28. Iunij 1675.Emerix dec.578.
Anconitana Fideicommiſſi, Veneris 8. Febr. 1675.Emerix dec.440.
Anconitana fructuum Cenſus, Mercurij 3. Iunij 1676.Emerix dec.722.
Anconitana Manutentionis,Mercur.27.Martij 1675.Emerix dec.487.
Aſculana Emphyteuſis, Veneris 7. Iunij 1675. Emerix dec.531.
Aſtoricen. Beneficij, Vener. 29. Martij 1675. Emerix dec.491.
Barchinonen.Congruæ, Veneris 7. Februarij 1676.Emerix dec.647.
Barchinonen.Parochialis,Lunæ 1. Iunij 1676. Emerix dec.718.
Bononien.Fideicommiſſi de Bargellinis, Veneris 11.Ianuar.1675.Emerix dec.406.
Bononien. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis, Lunæ 27. Aprilis 1676. Emerix deciſion. 702.
Bonon.Fideicommiſſi de Victorijs, Mercurij 11.Decemb.1675.Emer.dec.610.
Bononien.Fideiuſſionis,Vener. 15.Mart.1675. Emer.dec.468.
Bononien.Matrimonij,Mercur. 12.Iunij 1675. Emerix dec.538.
Bononien.Matrimonij, Lunæ 13.Ianuar.1676. Emerix dec.621.
Calaguritana Beneficij de Arenzana, Veneris 27. Nouembris 1676. Emerix deciſ.791 la ſeconda.
Calaguritana Beneficij de Torreſilla,Lunæ 13. Maij 1675.Emer.dec.515.
Calaguritana Beneficij de Logrono, Veneris 28.Iunij 1675.Emer.dec.584.
Conchen.Decimarum,Veneris 17.April.1676. Emerix dec.688.
Cracouien,Abbatiæ,Mercur. 1.Iul.1676. Emerix dec.776.

Digitized by Google

Index per Auditores:

Cracouien. Abbatiæ, Vener.13. Mart. 1676. Emer.dec.670.
Cremonen.Iuriſpatronatus, Lunæ 11. Martij 1675.Emerix dec.464.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Lunæ 17. Iunij 1675.Emerix dec.607.
Elnen. Obedientiæ, Mercur. 23. Ianuar.1675. Emerix dec.415.
Eugubina Bonorum, ſeu Saluiani, Lunæ 28. Iunij 1676.Emer.dec.771.
Farfen. Bonorum, Vener.8. Februar.1675.Emerix dec.441.
Foroliuien.Donationis,Mercur.26.Iunij 1675. Emer.dec.569.
Foroliuien.donationis,Lunæ 28. Ianuar.1675. Emer.dec.423.
Gerunden. Vnionis,ſeù Parochialium Vener. 15.Februar.1675.Emer.dec.452.
Ianuen Abbatiæ, Lunæ 8. Iunij 1676. Emerix dec.725.
Leodien Dotis,Lunæ 4.Februar.1675.Emerix dec.438.
Leodien Matrimonij, Veneris 29. Mart. 1675. Emerix dec.490.
Montis Faliſci Cambij, Veneris 21. Iuni1675. Emerix dec.554.
Neapolitana Beneficij ſuper bono Iure, Lunæ 1.Iul.1675.Emer.dec.589.
Neapolitana Beneficij ſuper bono iure, Lunæ 14.Ianuar.1675.Emer.dec.409.
Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro, Lunæ 1.Iul.1675.Emer.dec.590.
Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro, Lunæ decimaquarta Ianuar. 1675. Emerix dec.410.
Nepeſina Succeſſionis,Lunæ 27.Ianuar. 1676. Emerix dec.637.
Rauennaten.Decimarum,Lunæ 20.Iunij 1672. Emerix dec.811.
Rauennaten.Fideicommiſſi, Vener.10.Ianuar. 1676.Emerix dec.617.
Rauennaten.Fideicommiſſi, Lunæ 22. Martij 1675.Emerix dec. 481.
Regien.Cõſortij, Vener.1.Februar.1675. Emerix dec.411.
Regien.Conſortij,Lunæ 20.April. 1676. Emerix dec.695.
Romana aſſecurationis,Mercur.13. Maij 1676. Emerix dec.711.
Romana Caſtri Orciani, Veneris 24. Ianuarij 1676.Emerix dec.628.
Romana Caſtri Orciani, Lunæ 22. Iunij 1676. Emerix dec.754.
Romana Donationis, Ven.29. Nouemb.1675. Emerix dec.600.
Romana Fideicommiſſi,ſeu Saluiani, Lunæ 1. Aprilis 1675.Emer dec.498.
Romana Monumenti, *per errorem in titulo cauſæ nuncupata Manutentionis*, Vener.26.Iunij 1676. Emerix dec.764.
Romana Succeſſionis,Lunæ 18.Februar. 1675. Emerix dec.455.
Romana Teſtamenti,Lunæ 2. Decemb. 1675. Emerix dec.603.
Romana Teſtamenti,Mercur. 23.Ianuar.1675. Emerix dec.418.
Romana Tranſactionis, Vener.24.April.1676. Emerix dec.698.
Romana Vincæ,Vener.15.Mart. 1675. Emerix dec.467.
Tarraconen.Prioratus,Vener.15.Februar.1675. Emerix dec.453.
Vicen.Beneficij, Lunæ 18.Februar.1675.Emerix dec.457.
Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Vener.24.Aprilis 1676.Emerix dec.697.
Vrgellen.Decanatus,Vener.29.Nouemb.1675. Emerix dec.596.

GVAXARDO.

Hiſpalen Vſus Remiſſæ, Lunæ 1. Iulij 1680. Guaxardo dec.819.
Hiſpalen Vſus Remiſſæ, Lunæ 1. Iunij 1681. Guaxardo dec.820.

MATTHÆIO.

Aſſiſien.Bonorum,Vener. 10.Maij 1675.Matthæio dec. 512.
Auximana Prædij, Veneris 15. Martij 1675. Matthæio dec.472.
Bononien.Concurſus Creditorum,Mercur.27. Martij 1675.Matth.dec.484.
Brunduſina Pecuniaria, Lunæ 13. Maij 1675. Matthæio dec.518.
Calaguritana Beneficij de Elqueta, Lunæ 4. Martij 1675.Matthæio dec.461.
Colonien.Canonicatus,Veneris 1. Febr. 1675. Matthæio dec.427.
Fauentina Succeſſionis,Veneris 15.Mart.1675. Matthæio dec.471.
Melcuitana Penſionis,Vener.15.Februar.1675. Matthæio dec.450.
Peruſina Cenſus,Vener.21. Iunij 1675. Matth. dec.562.
Placentina Parochialis, Vener. 21. Iunij 1675. Matthæio dec.560.
Placentina Parochialis,Mercur.16.Ianuar.1675. Matthæio dec.413.
Romana,ſeu Spoletana Cenſus, Veneris 17. Maij 1675.Matthæio dec.526.
Senogallien.Fideicommiſſi, Vener. 29. Martij 1675.Matth.dec.489.
Tarraconen.Iuriſdictionis,Veneris 1. Februar. 1675.Matthæio dec.430.
Vicen.Beneficij,Mercur. 23.Ianuar.1675.Matthæio dec.422.

PAVLVCCIO.

Barchinonen.Canonicatus,Lunę 22.Iun.1676. Paulucc.dec.757.
Bononien.Bonorum, Mercur. 13. Maij 1676. Paulucc.dec.709.
Caualliceu.Hæreditatis, Veneris 20.Nouemb. 1676.Pauluc.dec.787.
Foroliuien.Legati Doctoratus, Lunæ 14. Decemb.1676.Paulucc.dec.804.
Narnien.Pecuniaria, Mercur. 11. Mart. 1676. Paulucc.dec.669.

Ro-

Digitized by Google

Index per Auditores.

Romana annuæ præſtationis, Mercur. 1. Iulij 1676. Paulucc. dec. 785.
Romana Fornacis, Lunæ 4. Decembris 1676. Paulucc. dec. 802.

RONDININO.

Alexandrina Archipresbyteratus, Mercurij 11. Martij 1676. Rondin. dec. 667.
Anconitana Separationis Thori, Veneris 8. Martij 1675. Rondin. dec. 463.
Argentina Præpoſituræ, Mercur. 12. Iun. 1675. Rondin. dec. 540.
Auximana Pecuniaria, Mercur. 2. Decembris 1676. Rondin. dec. 793.
Bononien. Canonicatus, Lunæ 17. Iunij 1675. Rondin. dec. 551.
Bononien. Canonicatus, Veneris 7. Februarij 1676. Rondin. dec. 648.
Bononien. Fideicommiſſi de Gozadinis, Lunæ 8. Ianuarij 1676. Rondinino deciſione 724.
Bonon. Fideicommiſſi de Poetis, Lunæ 22. Iunij 1676. Rondin. dec. 751.
Bonon. Fideicommiſſi de Poetis, Veneris 13. Mart. 1676. Rondin. dec. 673.
Bonon. Indemnitatis, ſeù Prædij, Lunæ 18. Februar. 1675. Rondin. dec. 458.
Bononien. Primogenituræ, Mercur. 16. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 414.
Cæſenaten. Fideicommiſſi, Vener. 20. Martij 1676. Rondin. dec. 684.
Cametinen. Fideicommiſſi, Veneris 21. Iunij 1675. Rond. dec. 558.
Carpenctoraten. Cenſus, Veneris 19. Iun. 1676. Rondin. dec. 742.
Comen. Diſmembrationis, Lunæ prima Iulij 1675. Rondin. dec. 595.
Cracouien. Beneficij, Veneris 6. Martij 1676. Rondin. dec. 666.
Cracouien. Decimarum, Vener. 11. Ian. 1675. Rondin. dec. 407.
Cracouien. Decimarum, Lunæ 22. Iunij 1676. Rondin. dec. 749.
Cracouien. decimarum ſuper manutentione, Merc. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 575.
Cracouien. Decimarũ ſuper bono Iure, Merc. 26. Iunij 1675. Rondin. dec. 574.
Cracouien. Nauigij, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondin. dec. 592.
Cracouien. vocis actiuæ, & paſſiuæ, Vener. 31. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 639.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Mercur. 11. Decēb. Rondin. dec. 768.
Dertuſen. Canonicatus, Sabbati 4. Maij 1675. Rondin. dec. 506.
Dertuſen. Canonicatus, & Cameratiæ, Lunæ 1. Iunij 1676. Rondin. dec. 719.
Eugubina Saluiani, Veneris 24. Aprilis 1676. Rondin. dec. 700.
Farfen. Prædij, Veneris 18. Mart. 1675. Rond. dec. 475.
Farfen. Prædij, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondinino dec. 588.
Firmana Cenſus, Vener. 26. April. 1675. Rondin. dec. 502.
Firmana Fideicommiſſi, Vener. 13. Ianuar. 1676. Rondin. dec 640.
Firmana Fideicommiſſi, Vener. 28. Iun. 1675 Rondin. dec. 586.
Firmana Fideicommiſſi ſuper prælatione donationũ, Veneris 11. Decemb. 1676. Rondinino dec. 799.
Firmana Fideicommiſſi ſuper iure adeundi, Veneris 11. Decembris 1676. Rondinino deciſ. 800.
Florentina Capellaniæ, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 411.
Foroliuien. Saluiani, Mercur. 12. Iunij 1675. Rondin. dec. 537.
Imolen Canonicatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 420.
Leodien Canonicatus, Lunæ 4. Februar. 1675. Rondin. dec. 454.
Maceraten Saluiani, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 619.
Marſicana Iuriſdictionis, Mercur. 26. Iun. 1675. Rondin. dec. 567.
Montis Faliſci Archipresbyteratus, Mercurij prima Iulij 1676. Rondinino deciſione 782.
Narnien. Societatis Officij, Veneris 15. Februarii 1675. Rondin. dec. 451.
Narnien. Societatis Officij, Lunæ 17. Iun. 1675. Rondin. dec. 548.
Neapolitana Beneficij, Lunæ 18. Martij 1675. Rondin. dec. 476.
Neapolitana Bonorum, Vener. 28. Iunij 1675. Rondin. dec. 580.
Nouarien. Iuriſpatronatus, Vener. 26. Iun. 1676. Rondin. dec. 768.
Nullius S. Ediſti bonorum, Lunæ 1. Iulij 1675. Rondin. dec. 593.
Nullius S. Ediſti bonorum, Lunæ 10. Februar. 1676. Rond. dec. 650.
Peruſina Saluiani, Vener. 21. Iunij 1675. Rond. dec. 561.
Peruſina Saluiani, Lunæ 28. Ianuar. 1675. Rondin. dec. 425.
Romana Cenſus, Vener. 17. Maij 1675. Rond. dec. 523.
Romana Domorum ad Suburram, Mercurij 26. Iunij 1675. Rondinino deciſione 572.
Romana Domorum ad Suburram, Vener. 24. Ianuar. 1676. Rond. dec. 626.
Romana Donationis, Mercur. 13. Maij 1676. Rondin. dec. 711.
Romana Donationis, Vener. 10. Ianuar. 1676. Rondin. dec. 616.
Romana Donationis, Vener. 20. Nouemb. 1676. Rondin. dec. 788.
Romana executionis Laudi ſuper executione mandati, Lunæ 11. Februarij 1675. Rondinino 444.
Rom. executionis Laudi ſuper confirmatione ſententiæ, Lunæ 11. Februarij 1675. Rondinino dec. 443.
Romana Fideicommiſſi de Conis, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Rond. dec. 633.
Romana Hæreditatis, Lunæ 11. Mart. 1675. Rondin. dec. 463.

Ro-

Google

Index per Auditores.

Romana lucri Dotis, Veneris 17. Maij 1675. Rondin.dec.525.
Romana lucri dotis, Mercur. 11. Decemb. 1675. Rondin.dec.606.
Romana lucri Dotis, Vener. 20. Martij 1676. Rondin.dec.652.
Romana Pecuniaria, Lunæ 9. Aprilis 1674. Rondin.dec.813.
Romana Reſidui Dotis, Lunæ 15. Iunij 1676 Rondin.dec.736.
Romana Reſidui Dotis, Vener. 26. April. 1675. Rondin.dec.501.
Romana Saluiani, Lunæ 4. Mart. 1675. Rondin. dec.462.
Romana Teſtamenti, Veneris 12. Innij 1676. Rondin.dec.729.
Romana, ſeu Tuſculana pecuniaria, Lunæ 1. April. 1675. Rondin.dec.493.
Senogallien. Domus, Lunæ 24. Februar. 1676. Rondin.dec.657.
Theatina Præeminentiarum, Lunæ 4. Martij 1675. Rondin.dec.460.
Toletana, ſeu Granaten. Penſionis, Veneris 19. Iunij 1676. Rondin.dec.745.
Tranen. Iuris ſepeliendi, Veneris 1. Februar. 1675. Rondin.dec.429.

T A I A.

Ariminen. Fideicommiſſi de Bartoluccijs, Lunæ 31. Martij 1659. Taia dec.807.
Aſten. Canonicatus, Mercur. 23. Ianuar. 1675. Taia dec.419.
Aucnionen Laudi, Vener. 17. Maij 1675. Taia dec.522.
Auximana Dotis, Lunæ 11. Martij 1675. Taia dec.466.
Balneoregien. Fideicommiſſi, Veneris 19. Iunij 1676. Taia dec.738.
Barchinonen. Canonicatus, Veneris 7. Iunij 1675. Taia dec.532.
Bononien. Fideicommiſſi de Ginis, Vener. 17. Maij 1675. Taia dec.524.
Bonon. Fideicommiſſi de Maluetijs, Lunæ 13. Maij 1675. Taia dec.517.
Bonon. Fideicõmiſſi de Pepulis, Sabbati Martiniana 4. Maij 1675. Taia dec.504.
Bononien. Legati, Veneris 15. Maij 1676. Taia dec.714.
Carpenctoraten. Decimarum, Veneris 28. Iun. 1675. Taia dec.582.
Carpenctoraten. Decimarum, Veneris 6. Martij 1676. Taia dec.663.
Cathacen. Matrimonij, Mercurij 1. Iulij 1676. Taia dec.779.
Caullicen. Hæreditatis, Mercur. 12. Iun. 1675. Taia dec.539.
Ceruien. Bonorum, Lunæ 1. Aprilis 1675. Taia dec.492.
Cuſentina Abbatiæ, Veneris 20. Mart. 1676. Taia dec.683.
Eugubina Attentatorum, Veneris 20. Martij 1676. Taia dec.685.
Hiſpaleñ Decimarum, Lunæ 2. Martij 1676. Taia dec.661.
Imolen. Prædij, Lunæ 11. Februar. 1675. Taia dec.446.
Interamnen. Fideicommiſſi, Mercur. 11. Mart. 1676. Taia dec.666.
Leodien. Decanatus, Lunæ 11. Decemb. 1676. Taia dec.796.
Leodieñ Redditionis rationis, Mercur. 1. Iulij 1676. Taia dec.780.
Leodieñ Repræſentationis ad Carceres, Veneris 15. Martii 1675. Taia dec.470.
Mediolaneñ Prioratus, Vener. 26. Aprilis 1675. Taia dec.503.
Patauina Penſionis, Vener. 14. Maij 1664. Taia dec.808.
Peruſina Cenſus, Vener. 24. April. 1676. Taia dec.696.
Præneſtina Fideicommiſſi, Vener. 7. Februar. 1676. Taia dec.645.
Romana Domus, Merc. 23. Ianuar. 1675. Taia dec.416.
Romana Læſionis, Mercur. 11. Mart. 1676. Taia dec.668.
Romana Manutentionis, Lunæ 11. Februar. 1675. Taia dec.449.
Romana Manutentionis, Veneris 26. Aprilis 1675. Taia dec.499.
Romana Mercedis Fabricæ, Mercur. 26. Iunij 1675. Taia dec.571.
Romana Fideicommiſſi Io. Podiani de Farratinis, Lunæ quarta Maij 1676. Taia deciſione 706.
Romana Fideicommiſſi Io. Petri Podiani de Ferratinis, Veneris 24. Ianuar. 1676. Taia dec.631.
Rom. Fideicom. Card. Bartholomæi de Ferratinis, Lunæ quarta Maij 1676. Taia deciſione 705.
Rom. Fideicomiſſi Cardin. Bartholomæi de Ferratinis, Veneris 24. Ianuar. 1676. Taia dec.630.
Romana Fructuum Dotis, Lunæ 4. Februarij 1675. Taia dec.435.
Romana Palatij, Veneris prima Februarii 1675. Taia deciſ. 432. *lege etiam* Pretij Palatij.
Romana Portæ S. Pauli, Vener. 15. Mart. 1675. Taia dec.469.
Romana Portæ S. Pauli, Vener. 7. Iun. 1675. Taia dec.533.
Romana Saluiani, Veneris 10. Maij 1675. Taia dec.508.
Romana Teſtamẽti, Vener. 27. Nouemb. 1676. Taia dec.791.
Romana Teſtamenti, Vener. 19. Iun. 1676. Taia dec.746.
Romana, ſeù Anconitana Dotis, Vener. 12. Iunij 1676. Taia dec.730.
Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Veneris 31. Ianuarij 1676. Taia deciſione 642.
Romana, ſeu Taurinen. bonorum, Mercur. 27. Mart. 1675. Taia dec.486.
Salamantina Canonicatus, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Taia dec.635.
Taurinen. Matrimonij, Vener. 26. Iunij 1676. Taia dec.767.

Ter-

zed by Google

Index per Auditores.

Terracinen. Turris, & Prati, Mercur. 26. Iunij 1675. Taia dec. 566.

Tuſculana Villæ, Veneris 21. Iunij 1675. Taia dec. 559.

V B A G O.

Anconitana Fideicommiſſi de Fatiolis, Veneris 27. Nouembris 1676. Vbago dec. 789.

Ariminen. Cenſus, Lunæ 20. April. 1676. Vbago dec. 689.

Bononien. Bonorum, Veneris 21. Iunij 1675. Vbago dec. 552.

Brunduſina Pecuniaria, Veneris 20. Martij 1676. Vbago dec. 681.

Cracouien. Cenſus, Lunæ 10. Iunij 1675. Vbago dec. 536.

Elnen. Commutationis Legati, Vener. 19. Iunii 1676. Vbago dec. 744.

Fauentina Succeſſionis, Lunæ 13. Ianuar. 1676. Vbago dec. 620.

Iuuenacen. Præpoſituræ, Vener. 12. Iunij 1676. Vbago dec. 731.

Leodien. Canonicatus, Lunæ 14. Ianuar. 1675. Vbago dec. 412.

Leodien. Canonicatus, Veneris 22. Mart. 1675. Vbago dec. 483.

Leodien. Parochialis, Vener. 19. Iun. 1676. Vbago dec. 739.

Mediolanen. Prioratus, Vener. 20. Mart. 1676. Vbago dec. 679.

Mediolanen. Prioratus, Mercur. 13. Maij 1676. Vbago dec. 708.

Montis Faliſci Cenſus, Lunæ 2. Decemb. 1675. Vbago dec. 601.

Ortonen. Canonicatus, Sabbati 4. Maij 1675. Vbago dec. 505.

Pampilonen. Abbatiæ, Lunæ 4. Mart. 1675. Vbago dec. 459.

Pampilonen. Abbatiæ, Lunę 4. Maij 1676. Vbago dec. 707.

Peruſina Hæreditatis, Lunæ 27. Aprilis 1676. Vbago dec. 701.

Praten. Parochialis, Lunæ 1. Iunij 1676. Vbago dec. 720.

Romana Cenſus, Lunæ 27. Ianuar. 1676. Vbago dec. 636.

Romana Hereditatis de Lanuuijs, Lunæ 2. Decemb. 1675. Vbago dec. 601.

Romana Hæreditatis de Lanuuijs, Veneris 28. Maij 1676. Vbago dec. 715.

Romana Locationis, Vener. 24. Ianuar. 1676. Vbago dec. 632.

Romana Saluiani, Mercur. 13. Maij 1676. Vbago dec. 710.

Senogallien. Fideicommiſſi, Vener. 10. Ianuar. 1676. Vbago dec. 613.

Suanen. Canonicatus, Mercur. 1. Iul. 1676. Vbago dec. 772.

Suanen. Canonicatus, Lunæ 14. Decemb. 1676. Vbago dec. 806.

Tudertina Attentatorum, ſeu Iuris paſcendi, Lunæ 27. Ianuarij 1676. Vbago deciſione 634.

V I C E C O M I T E.

Barchinonen. Diuortij, Veneris 11. Decembris 1676. Vicecom. dec. 801.

Barchinonen. Parochialis, Veneris 28. Iunij 1675. Vicecom. dec. 576.

Baren. Cenſus, Veneris 17. Maij 1675. Vicec. dec. 521.

Bononien. Cenſus ſuper mandato de manuteneudo, Vener. 31. Ianuar. 1676. Vicec. d. 623.

Bononien. Dotis, Succeſſionis, & Legati, Mercur. 1. Iul. 1676. Vicec. dec. 774.

Bonon. Fideicommiſſi de Ioānettis ſuper manutentione, Lunæ 13. Maij 1675. Vicomite dec. 519.

Bonon. Primogenituræ de Luparis, Lunæ 10. Februar. 1676. Vicec. dec. 654.

Bononien. Primogenituræ de Luparis, Merc. 1. Iulij 1676. Vicec. dec. 777.

Bonon. Primogenituræ de Luparis, Lunæ 1. Aprilis 1675. Vicec. dec. 495.

Bononien. ſeparationis Bonorum, Veneris 22. Martij 1675. Vicec. dec. 482.

Bononien. Tranſactionis, Lunæ 17. Iunij 1675. Vicecom. dec. 547.

Bononien. Tranſactionis, Mercur. 15. Ianuar. 1676. Vicec. dec. 623.

Burgen. Iuris ſedendi, Mercur. 1. Iulij 1676. Vicecom. dec. 781.

Calaguritana Beneficij de Logrono, Lunæ 2. Martij 1676. Vicec. dec. 659.

Calaguritana Præeminentiarum, Lunę 22. Iun. 1676. Vicec. dec. 747.

Camerinen. Dotium, Veneris 29. Nouembris 1675. Vicec. dec. 597.

Carpentoraten. Bonorum, Veneris 12. Iunij 1676. Vicec. dec. 732.

Carpentoraten. Fideicommiſſi, Veneris 12. Iunij 1676. Vicec. dec. 733.

Ciuitatis Caſtellanæ Expenſarum, Veneris 28. Iunij 1675. Vicec. dec. 583.

Cracouien. Pecuniaria, Lunæ 22. Iunij 1676. Vicecom. dec. 748.

Hiſpalen. Decimarum, Lunæ 4. Febr. 1675. Vicec. dec. 437.

Marianen. Iuris eligendi, & amouendi Curatos Mercurij 1. Iulij 1676. Vicecomite, deciſ. 773.

Mediolanen. Fideicōmiſſi, Vener. 27. Nouemb. 1676. Vicec. dec. 790.

Peruſina Manutentionis, Mercur. 13. Martij 1676. Vicec. dec. 674.

Peruſina Pecuniaria, Lunæ 20. Aprilis 1676 Vicec. dec. 691.

Regien. Conſortii, Vener. 21. Iun. 1675. Vicec. dec. 557.

Romana Ceſſionis ratæ Cenſus, Lunæ 20. April. 1676. Vicec. dec. 694.

Romana ceſſionis ratæ Cenſus, Vener. 29. Nouemb. 1675. Vicec. dec. 598.

Romana Dilationis, Lunæ 1. April. 1675. Vicec. dec. 497.

Romana Domus, ſeù melioramentorum, Lunæ 17. Iunij 1675. Vicecomite dec. 549.

Romana Donationis, & Emphyteuſis, Veneris 20. Aprilis 1674. Vicecomite deciſione 814.

Ro-

Index per Auditores.

Romana Dotis, Mercur. 2. Decemb. 1676. Vicecom. dec. 795.
Romana Fideicommiſſi, Vener. 19. Iunij 1676. Vicec. dec. 743.
Romana Fideicommiſſi, Vener. 28. Febr. 1676. Vicecom. dec. 658.
Romana Hæreditatis, Lunæ 22. Iunij 1676. Vicec. dec. 759.
Romana Pecuniaria, Vener. 21. Iunij 1675. Vicecom. dec. 553.
Romana Pretij Palatij, Vener. 26. Iunij 1676. Vicec. dec. 769.
Romana Saluiani, Veneris 10. Maij 1675. Vicecom. dec. 510.
Romana Supplementi legitimæ, Lunæ 1. Iulij 1675. Vicec. dec. 594.
Romana, ſeu Toletana cambij, Mercur. 2. Iulij 1676. Vicec. dec. 775.
Tarraconen. Iuris congregandi, Vener. 26. Iunij 1676. Vicec. dec. 770.
Taurinen. Profeſſionis, Vener. 10. Maij 1675. Vicec. dec. 514.
Tudertina Dotis, Lunæ 24. Februar. 1676. Vicec. dec. 655.

VRSINO.

Barchinonen. Diuortij, Lunæ 12. Maij 1681. Vrſino dec. 818.
Colonien. Beneficij, ſeù Perſonatus, Vener. 24. Ianuar. 1681. Vrſin. dec. 816.
Cracouien. Vnionis, Veneris 10. Ianuarij 1681. Vrſin. dec. 817.

Digitized by Google

INDEX ARGVMENTORVM DECISIONVM

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Quæ in hoc Secudo Tomo Decimæ octauæ Partis Recentiorum continentur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Census.
Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVM. CCCCIII. Impugnare prætendebat tertius possessor manutentionẽ in quasi possessione exigendi Censuario debitam, vel quia contra ipsum executiuè procedi non potuerit, vel etiam quia illa restringeretur ad fructus eiusdem census; non autem comprehenderet pensiones suarum domorum, eam tamen creditori suffragari deciditur, cũ non ageretur de auocanda possessione eiusdẽ tertij, sed solùm de quasi possessione exigendi fructus d. census, quæ etiam super illius pensionibus exequi poterat, cùm res sẽper transeat cum suo onere.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Alimentorum.
Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVM. CCCCIV. Iudicium, & sententia separationis thori, ac restitutionis dotis introductum, & respectiuè obtenta contra virum legitimum contradictorem, afficiunt etiam tertium possessorem, quamuis non citatum, & proindè ad subministrationem alimentorum, & sumptuum litis idem tertius condemnatur, eadem via exequutiua, qua conueniri poterat pro restitutione dotis vigore Statuti Vrbis *lib.*1. *cap* 85. quia alimenta sunt accessoria, & veniunt in iudicio restitutionis eiusdem dotis.

R. P. D. CALATAIV.
Neapolitana Nullitatis Matrimonij.
Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVM. CCCCV. Apertus metus in contractu matrimonij interuenerat, quia mulier cum hominibus armatis per vim fuerat ad Ecclesiam tradúcta, & coram Parocho, & testibus, ac in ipso actu matrimonij contradixerat: cùmque illud ex concubitu, & continuata cohabitatione cum viro saluari, & ratificatum fuisse prætenderetur, hæc minus sufficere visa sunt, vt proindè pro nullitate eiusdem matrimonij sit decisum, concurrentibus præsertim continuatis quærelis eiusdem mulieris, se per vim, & metum cõtraxisse protestantis.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi de Bargellinis.
Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVM. CCCCVI. Immissio fideicommissario denegata est, quia de identitate bonorum non docuit per certas, & determinatas probationes eorum qualitates identificè demonstrantes, ad quem effectum non visa est sufficiens generalis probatio in aliquo Communi, Quarterio, vel Contrada, quia non infert ad identitatem loci, vel quotæ, minus etiam probatio resultans ab inuentario facto ab hærede hæredis grauati, dum non distinguit qualia fuerint bona libera, qualia verò fideicommisso subiecta.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum.
Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVM. CCCCVII. Vigere consuetudinem in Cracouia deciditur persoluendi decimas nõ in ipsis fructibus, in quibus illæ colligũtur, provt regulare est in hac materia, sed vel in pecunia, vel in aliqua eorum specie; idque, quia probatum erat ex Constitutionibus Regni Poloniæ, eò magis admissi sunt testes de quadraginta annis deponentes, cũ etiam ad hunc effectum, cum non agatur de præscribendo iure deciman-di, vel ipsis decimis, sola præscriptio decennalis sufficiat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Rauennaten. Prædiorum.
Lunæ 14. *Ianuarij* 1675.

ARGVM. CCCCVIII. Dos Nepti ab Auo, vel alio ascendente relicta, tã ex statuto Rauennæ exclusiuo fœminarum, quã ex verbis testamenti, in solo casu nuptiarum deberi deciditur; & ideó quia non succedit loco legitimæ, subijcitur conditionibus, & grauaminibus in ea appositis, vt proindè iniusta declarata sit sententia, quæ ante contractum matrimoniũ pro ea immissionem concessit;

Index Argumentorum.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij super bono iure.

Lunæ 14. Ianuary 1675.

ARGVM.CCCCIX. De pertinentia Iurispatronatus tractatur, quod si fuerit hæreditarium, regulariter transit cum vniuersalitate bonorum ad quemcumque hæredem, cui non præiudicat, quod illud fuerit ab alio collatum, si ante institutionem compareat verus patronus, quia pertinentia, quæ ex vltimo statu probatur, attenditur quidem inter præsentatos, secus verò inter præsentantes; & vlterius in omnem casum constare debuisset de scientia veri patroni, cui aliter præiudicium non infertur.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij super Sequestro.

Lunæ 14. Ianuary 1675.

ARGVM. CCCCX. Quia in beneficialibus dari non debet vitiosus ingressus, ideò possessio nulla, & attentata sequestratur; Hæc autem probata sunt, quia Executor cum clausula, *amoto, & purificato prius iurepatronatus*, sine citatione partis, & absque verificatione processit, quæ nec ex mentione litis fuerunt sublata, cùm illius mentio excludat quidem subreptionem, sed non tollat attentata, quia illa non committuntur à Principe, sed a parte.

R. P. D. RONDININO.

Florentina Capellaniæ.

Lunæ 14. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXI. Duo principaliter decisa sunt in hac Causa; Alterum, quod simplex collatio Beneficij à Pontifice facta sine subsequuta acceptatione prouisi, non consumat illius vacationem; Alterum verò, quod Capellania à Testatore fundata dicatur esse beneficium Ecclesiasticum, si illius requisita concurrant, & solus consensus Ordinarij deficere videatur, quia ille ex lapsu temporis cum obseruantia resultat, maximè cùm per duo sæcula eadem Capellania tamquam verum beneficium fuerat collata.

R. P. D. VIAGO.

Lodien. Canonicatus.

Lunæ 14. Ianuarij 1675.

ARGVM. CCCCXII. Obtinenti beneficium alterius, cuius gratia in praxi dicitur prouisio certo modo obtenta, denegatur executio Literarum Apostolicarum, quia visus est deficere in salutari suo, ex eo quod primus prouisus, cui principaliter opponebatur defectus Constitutionis Gregorianæ in non capienda possessione infra nouem menses, omnem diligentiam adhibuerat pro eadem possessione obtinenda, sicque in nihilo prorsus defecerat, ac proindè hæc noua prouisio executioni demandari non poterat.

R. P. D. MATTHÆIO.

Placentina Parochialis.

Mercurij 16. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXIII. Sola pertinentia iurispatronatus in hac Decisione tractatur, eaque ex constructione, dote, præsentationibus, & alijs quam actibus concludenter probatur, quod licet à principio laicale potuit deindè transire in Ecclesiam hæredem, non in filiã succedentem in sola legitima, & ideò tamquam ecclesiasticum subiacet reseruationibus Pontificis, quibus non præiudicatur per præsentationem factam à non vero patrono, nec existente in quasi possessione præsentandi.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Primogenitutæ.

Mercurij 16. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXIV. Duæ famigeratæ iuris conclusiones in hac decisione declarantur, altera, & prima, quatenus attendatur, proximitas grauati, vel grauantis, alia verò quando, prout hic in fideicommisso non debeat fieri transitus ad aliam lineam, quod pro vocatione proximioris masculi ex fœmina primogeniti semper à Testatore prædilecti resolutum est.

R. P. D. EMERIX.

Elnen. Obedientiæ.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXV. In Ecclesia sæcularizata, & ad aliam Ecclesiam translata diuina officia, aliæque functiones ecclesiasticæ exercebantur simul à Prælato regulari, & beneficiatis sæcularibus, qui cum ratione non subiectionis obedire recusarent eidem Prælato, in ijs, quæ spectant ad cultum diuinũ omnis obedientia illis demandata est, cùm nimis perturbarentur alioquin diuina officia, si dd. Beneficiati eorum Præsulis monita indiscretè contemnentes, ab eo coerceri non possent.

R. P. D. TAIA.

Romana Domus.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM. CCCCXVI. Inuestimentum bonorum fideicommissi fuerat à Pontifice demandatum in Locis Mõtium Cameralium, quod cum esset deindè sequutum in Montibus Communitatiuis; forma Breuis non dicebatur impleta; Plura ideò sub multiplici distinctione traduntur, tam de obseruatione formæ, ad effectum annullandi actum, vel nè, quam de qualitate vtriusque Montis Cameralis, & Communitatum, itavt tandem pro validitate eiusdem inuestimenti resolutum sit.

R. P. D. CALATAIV.

Leodien. Receptoriæ.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM. CCCCXVII. Breuis decisio, sed plura practicabilia continet tam in materia transportationis actorũ, quàm super recusatione Iudicis, ac etiã super processu causæ à Notario tradendo: vt illa nempè, licèt in beneficialibus sit vndiq; necessaria, tamen non requiratur de actis attentatè factis, vel de'ijs, quæ pro altera parte ex stylo loci particulariter gesta sunt. Hæc autẽ si fuerit in processu deducta, absq; alia notitia Iudicis, nullitatẽ importet; Tertia demùm, quod Notarius causæ possit sine vlla compulsoria, vel citatione partis tradere copiam actorum.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. EMERIX.
Romana Testamenti.
Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXVIII. Aduersus testamētū factum ad interrogationem Notarij, Testatore simpliciter respondente per verbum *sic*, objiciebantur simul, & notariatus defectus, & præordinationis eiusdem testamenti, quorum vterque quia verè concurrebat, ideó pro nullitate deciditur alter ex lege desumptus, & ex Constitutionibus Apostolicis annullantibus instrumenta, & præcipuè testamenta ab alijs, quàm à verè Notarijs rogata; alter verò ex eo deductus, quia Testator graui morbo oppressus, ad importunam potius suggestionem, quam ex deliberatione respondérat, & ideò præordinatio eiusdem testamenti erat omninò necessaria.

R. P. D. TAIA.
Asten. Canonicatus.
Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXIX. Quia fructus non solum dicuntur deductis expensis, sed imò eos tantùm realiter esse constet, qui remanent vltra easdem expensas; ideò testes super illis deponentes, dicuntur deducere expensas, non autem onera extrinseca beneficij, nisi vel illa exprimant, vel de eis fuerint optimè informati.

R. P. D. RONDININO.
Imolen. Canonicatus.
Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM. CCCCXX. Plures Constitutiones declarantur super residentia beneficiorum, prout etiam edicta Eminentiss. Cardinalitū almæ Vrbis Vicariorum, in eo casu, quo quis cum pluribus Pontificibus inseruisset, & habuisset vlterius licentiam Sacræ Congregationis Concilij; Adhuc ob non factam residentiam prętendebatur beneficio priuatus, quod propterea ab alio fuerat obtentum; sed illum priuationem non fuisse incursum deciditur, cuius ideò resignatario, qui literas suæ prouisionis concludenter iustificauerat, fuit manutentio concessa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Iurispatronatus.
Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXXI. Materia iurispatronatus latissimè disputatur, & licèt ad illius probationem deficerent requisita fundationis, & dotationis; attamen quia plures concurrebant præsentationes effectum sortitæ, & per duo sæcula continuatæ, illas dotationis, & fundationis vices habere deciditur, non obstante quod plures etiam intermediæ prouisiones apostolicæ adducerentur, quia habebant consensum patronorum, vel derogationem iurispatronatus continebant, vel demum in eis aderat clausula, *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat*, quæ omnia exuberant ad effectum præseruandi iura patronorum.

R. P. D. MATTHÆIO.
Vicen. Beneficij.
Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGV,CCCCXXII. Beneficium debitū certo generi personarum, debetur illi, qui probat se esse de eodem genere, eo ipso quod verificat alios suos proximiores, tamquam tales ad illud fuisse admissos, vt proindè ipsius literæ in reliquis verificatæ exequutioni demandandæ sint, quia vbi nemo comparet, qui se proximiorem esse contendat, probatio descendentiæ fieri non debet per gradus distinctos, sed generica sufficit.

R. P. D. EMERIX.
Foroliuien. Donationis.
Lunæ 28. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXXIII. Cum sine causa simulandi coniecturæ simulationis non attēdantur, ideò ab opposita simulatione saluatur donatio, quia causa fraudandi creditores, quæ etiam apparebat falsa, prorsus inueriſimilis vita est in insigni Iurisconsulto, cui plura remanebant bona, super quibus adhuc sui creditores eorum iura experiri potuissent; Cumq; etiam illius resolutio prætenderetur ob non adimplementum sequutum, hoc pariter fuit reiectum, quia poterat illud tribuere actionem pro eodem implemento petendo, non autem aliquam resolutionem inducere.

R. P. D. CVLATAIV.
Lucana Beneficij.
Lunæ 28. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXXIV. Ad plures lineas ius patronatus spectabat, & ideò quia quælibet linea suam præsentationem facere debet in stirpes, non autem in capita, quod voces vnius lineæ computari debeant respectu eiusdem lineæ, non autem alterius principiariter in hac decisione deciditur, ad hoc, vt inter pares voces possit præsentatus habere gratificationem à Papa.

R. P. D. RONDININO.
Perusina Saluiani.
Lunæ 28. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXXV. Saluianum creditori conceditur, quia de suis requisitis constabat, non obstante exceptione præscriptionis bonorum in tertium alienatorum, quæ sine scientia eiusdem creditoris suffragari non valet, minus etiam ratione fideicommissi, quod vel constitui non poterat, vel non erat omninò clarum, vt requiritur, & demum quia ex creditis anterioribus repellebantur iura posteriorum creditorum, quibus se tuebatur possessor, cum alijs etiam in sequenti Summario, & decisione videndis.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Fideicommissi de Nascentorijs.
Lunæ 28. Ianuarij 1675.

ARGVM.CCCCXXVI. Quæstio illa, an filijs legitimis, & naturalibus in conditione positis, veniant etiam legitimati, etiamsi Testator facultatem seipsos legitimandi cōcesserit, hic negatiuè resoluitur, quia talis facul-

facultas pro omnibus vocatis positiua in testamento non aderat, illa verò concessa descendentibus non suffragabatur transuersalibus, & in omnem casum, nec minus prodesset, quia fuerat obtenta post ius fideicommissarius quæsitum.

R. P. D. MATTHÆIO.
Colonien. Canonicatus
Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXVII. Alienũ beneficium quis impetrauerat, & litem etiam super eo introduxerat, sed postea illius vita durante siluerat; Cumque eo defuncto gratiosam subrogationem obtinere prætendisset, hæc eidem denegata est, tam ex defectu non verificationis suæ gratiæ, quàm ob non existentiam litis super titulo beneficij, nisi adhuc illam merè calumniosam dixerimus obij incompetentiam alicuius legitimi tituli, saltim colorati: Et tandem quia nulla aderat prouisio, sed solum mandatum de prouidendo, quod ad hunc effectum, & in hac materia non sufficit.

R. P. D. CALATAIV.
Romana, seu Verulana Fideicommissi,
Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXVIII. Fideicommissario immissionem petenti opponebatur exceptio antiquioris fideicommissi, sed quia ille de suis requisitis concludenter docuerat, anterius verò fideicommissum apparebat turbidum, ex quo eius instrumentum nec fuerat recognitum, nec reperiebatur inter protocolla Notarij rogati; Quinimò hoc recens fideicommissum fuerat etiam ab hærede acceptatum, ideò pro immissione fuit decisũ.

R. P. D. RONDININO.
Tranen. Iuris sepeliendi.
Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXIX. Adeò subiacet agitationibus homo, vt etiam mortuus quandoque quiescere non permittatur; eius itaque cadauer exhumari deciditur, quia ab alieno Parocho sepultum erat; Cumque ageretur de viro in Suburbijs, & in Territorio, nõ autem in Ciuitate degente, ibique etiam defuncto, existentia proprij Parochi à diuisione Parochiarum eiusdem Ciuitatis fuit desumpta, & rationabiliter etiam ad illius Territorium extensa, quia hæc diuisio non materialiter tantùm accipienda est, sed etiam intellectualiter ratione individuorum ibidem existentium.

R. P. D. MATTHÆIO.
Tarraconen. Iurisdictionis.
Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXX. Occasione appellationum, quæ æquè à Concilio Tridentino, ac Sacris Canonibus recipi prohibentur sine insertione sententiarum, & non exhibito instrumento earundem appellationum, plura de immemorabili, ac etiam de quadragenaria præscriptione adducuntur; vtraque in præsenti sublata, tùm quia nec probata erant à testibus super eis deponentibus, & remouebantur etiam à decreto irritanti eiusdem Concilij appositi adhuc in resolutionibus Sacræ Congregationis illius.

R. P. D. EMERIX.
Regien. Consortij.
Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXXI. Agitur de qualitate admissionis ad aliquod Cõsortium, vel Collegium, & ideò quæritur, an habitatio in eo casu requisita intelligatur solum materialiter sumpta, vel sufficiat etiam in sensu morali plurium domiciliorum, quæ quis habere, & retinere potest, itavt testes de ea inuicem discrepantes ita concordandi sint, vt vnusquisque eorum de contraria, & diuersa habitione intelligatur; Disceptatur etiam de natiuitate in aliquo Territorio sequuta, provt adhuc an mulier dicatur de incolatu, & origine sui viri, vtrumque benigna interpretatione declaratum, quod nempe natus in Vico, vel Oppido eiusdem Territorij, in eodem Territorio natus esse dicatur, quodque mulier ex Sacramento matrimonij, non per fictionem, sed verè, & realiter contrahat originem, & incolatum viri.

R. P. D. TAIA.
Romana Palatij.
Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXXII. Denegatur regressus ad bona permutata, quia restituta non erant fitcalia in permutatione cessa, quæ licèt incamerata prætenderentur, incamerationem tamen vel nõ fuisse sequutam apparuit, cùm fuerint tantùm sequestrati fructus, & impedita exactio, vel illam facile remoueri posse visum est, supplicando Regi, vel Principi provt vere de certa portione supplicatum erat, ac simul obtentum, quod adhuc de remanenti rata fieri debuisset.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Fideicommissi Ioannis Petri
de Caffarellis.
Lunæ 4. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCCXXXIII. Tria in hac Decisione cumulantur; Primum quatenus copia scripturæ, non exhibito illius originali, plenè probet; Alterum, quod testamentum inter liberos, si de Patris voluntate constat, valeat etiam sine rogitu Notarij; & Tertium demum de inducenda substitutione reciproca ex coniecturis, quæ si fuerint vrgẽtes, non secus admittuntur, ac illa tria sola requisita, de quibus in *l. Titia §. Seia libertis ff. de legat.* 2. provt latiùs ex sequenti Summario, & Decisione videre est.

R. P. D. RONDININO.
Leodien. Canonicatus.
Lunæ 4. *Februarij* 1675.

ARGVM.CCCCXXXIV. Contra impetrantem beneficium alterius omnia iura clamant, ideò primo possessori manutentio conceditur, non obstante possessione illi data per exequutorem, quæ tamquam nemine citato, & non iustificatis literis suæ prouisionis, dicitur clandestina, & ita non

potest

poteſt habere locum regula, quod iuſtè poſſidet, qui auctore iudice poſſidet.

R. P. D. T A I A.

Romana Fructuum Dotis.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXXXV. Fructus dotis ad minorem ſummam redacti, quam ex ſtatuto deberentur, cum pacto tamen reſolutiuo quatenus illi debito tempore ſoluantur, alioquin reductio haberetur pro non facta, ad formam ſtatuti deberi deciditur, quia debitor pactum in reductione adiectum non adimpleuerat, non obſtante quod ipſe moram purgare prætendiſſet, quia illa in contractibus eſt impurgabilis, quando, prout hic, eſt appoſita dies, & pœna, vel poſt certam diem fuit adiecta reſolutio contractus.

R. P. D. C A L A T A I V.

Valentina Diſtributionum.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXXXVI. Pro denegandis Beneficiato diſtributionibus quotidianis, allegabatur defectus inſtitutionis, & dotationis beneficij, de quibus cum apparere vitium ſit ex illius fundatione a teſtatore facta, cum approbatione Ordinarij, deque etiam ſufficienti dotatione, quæ in annuis redditibus conſtituta erat, & aſſignari poterat, ideo pro conſequutione earundem diſtributionum fuit deciſum.

R. P. D. V I C E C O M I T E.

Hiſpalen. Decimarum.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXXXVII. Latiſſime diſputatur, an ſub diſmembratione Eccleſiæ, etiam decimæ diſmembratæ cenſeantur, & articulo maturè diſcuſſo, negatiue reſoluitur, eo magis quia in hoc caſu decimæ de iure ſpeciali, & ex regijs donationibus debebantur, de quibus ideo Papam nec voluiſſe, nec cogitare potuiſſe dicendum eſt; Vt proinde per diſmembrationem huiuſmodi, nullum antiquæ Eccleſiæ fuerit præiudicium illatum.

R. P. D. E M E R I X.

Leodien. Dotis.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXXXVIII. Ad ſaluandas contrarietates, & alias exceptiones teſtium præſens tendit deciſio; Ita ut teſtes diſcordantes de tempore in actu reiterabili, & ſucceſſiuo, de diuerſis temporibus deponere videantur: Alij verò, quorum vnus teſtatur de mille patacconis pro ſupellectili, non ſint contrarij, ſi alter de ſupellectili non excedente mille patacconos deponat; Et demum quod non repellatur teſtis mediator, & communis amicus, licet pro quiete partium aliquam affectionem habere videatur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXXXIX. Poſt diſdictam cenſus, eiuſque pretium in Sacro Monte depoſitatum, ad effectum illud conſignandi creditori, alter comparuerat creditor anterior, qui dictum pretium ſibi conſignari poſtulabat; cumque non obſtante ſua inhibitione, creditor poſterior illud ſibi conſignari feciſſet pro auocatione pecuniarum, Saluianum anteriori conceditur, quia & de hypotheca in cenſu dubitatum non eſt, eamque etiam in illius pretio, adhuc extante ſubrogatam, continuare fuit deciſum.

R. P. D. E M E R I X.

Anconitana Fideicommiſſi.

Veneris 8. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXL. Reintegratio Fideicommiſſario conceditur pro bonis, & creditis ab hærede grauato diſtractis, non obſtante illorum præcedenti donatione facta, quæ & nulla erat ob non ſeruatas ſolemnitates Conſtitutionis Carpenſis in Prouincia Marchiæ requiſitas in contractibus, & donationibus mulieris, ac reſoluta etiam tamquam correſpectiua ad aliam donationem, non ſortitam effectum, quæ ſi illum habuit, hic ſolùm fuit ſequutus poſt mortem donantis, quod non ſufficit.

R. P. D. E M E R I X.

Farſen. Bonorum.

Veneris 8. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXLI. Renouatio emphyteuſis ex lege, vel ſtatuto proximiori debita, debetur etiam non obſtante inueſtitura extraneo conceſſa, & quidem cum fructibus à die motæ litis, quamuis idem proximior omiſerit facere depoſitum ſummæ per extraneum ſolutæ, ſi illi fuerit impugnata competentia actionis, ſuumque ius controuerſum; quod autem remedium pro huiuſmodi renouatione intentandum ſit, ex ſequenti Summario, & Deciſione videbis.

R. P. D. C A L A T A I V.

Sulmonen. Beneficij.

Veneris 8. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXLII. Licet ſolam tranſportationem actorum hæc contineat deciſio, plura tamen in praxi neceſſaria congerit non ſolum ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini, quod in beneficialibus omnia acta tranſportari mandat, etiam irrelatia, verum etiam ſuper modo faciendi diligentias in reperiendis ſcripturis, & iuribus ad cauſam facientibus.

R. P. D. R O N D I N I N O.

Romana executionis Laudi ſuper confirmatione ſententiæ.

Lunæ 11. Februarij 1675.

ARGVM. CCCCXLIII. Prætendebatur reſtitutio in integrum tam aduerſus præſcriptionem ſtatutariam, quam de iure communi, ſed quia non concurrere viſa eſt probabilis ignorantia, quæ ad hunc effectum eſt omninò neceſſaria, & debet eſſe vndique veriſimilis, ac citra omnem coniecturam ſcientiæ, ideò illa denegata eſt, quia ex introductione iudicij, etiam ſuper alia cauſa, habita erat, vel haberi poterat notitia iurium præſcriptorum, quod ſufficit ad effectum denegandi reſtitutionem in integrum.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Romana executionis Laudi super executione mandati.
Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCXLIV. Mandatum, de cuius viribus nunquam fuerat dubitatum in Rota, exequutioni demandatur, quia exceptio cuiusdam solutionis contra illud oppositа, iam erat per sententiam sublata, vt proindè noua dubij disputatio necessaria non sit, maximè quod illud in necessariam consequentiam veniret articuli præcedenter discussi, & decisi.

R. P. D. CALATAIV.
Imolen. Bonorum, seù Fideicommissi.
Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCXLV. Decidituf fideicommissum fuisse perpetuum, & successiuum, non solum quia Testator vocauerat lineam, sed voluit vlterius, quod bona perpetuò conseruarentur in illa, adijciendo etiam legarum perpetuum suis hæredibus, & successoribus præstandum; In eo tamen succedere solum masculos resolutum est, tùm quia, & semper masculi fuerant vocati, tùm etiam quia vbi fœmina licèt descendens à masculis concurrit cum eisdem masculis, nunquam venit appellatione eiusdem lineæ.

R. P. D. TAIA.
Imolen. Prædij.
Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCXLVI. Pro confirmatione sententiarum resoluitur, tùm quia & earum merita pluries fuerant in Rota discussa, tùm etiam quia noua iura, quæ opponebantur poterunt in expeditione deduci, quæ si releuantia visa sint, causa denuò proponetur, sin minus eo magis illa poterit expediri.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Carpenctoracten. Bonorum.
Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCXLVII. Irrita declaratur alienatio bonorum minoris, tamquam facta sine sufficienti causa extinguendi censum, cuius fructus solui poterant cum fructibus bonorum alienatorum, rursus etiam quia soror, pro cuius dote fuerat ad alienationem deuentum, post plures annos postea fuerat dotata, & demum quia fraus, & dolus in eadem alienatione interuenerant.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Assecurationis.
Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCXLVIII. Quia naues assecuratæ, tam ex vi, & impedimento ventorum, quàm Magistratus Ædicto totum iter facere non potuerunt, pretium ideo assecurationis ad ratam itineris, & periculi suscepti fuit reductum, secundum obseruantiam, & attestationes mercatorum in huiusmodi causis potius ex æquitate, quam ex subtilitatibus iuris iudicandis.

R. P. D. TAIA.
Romana Manutentionis.
Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCXLIX. Plura pro retardatione Spolij opponebantur tam ex eo, quod causa fuerat commissa cum clausula, *manu regia, & sola facti veritate inspecta*, quam etiam quia decretum, seù sententia lata erant per capita separata, quibus tamen non obstantibus spoliatum restituendum esse decidit̃ur, quia præterquam quod hæc omnia ante purgatum spolium immatura visa sint, operare minimè poterant, quod iudex prætermittere potuisset probationes, aliaque in iudicio necessaria, sine quibus minus rectum redditur iudicium.

R. P. D. MATTHÆIO.
Melcuitana Pensionis.
Veneris 15. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCL. Solutionem pensionis euitare prætendebat commendatarius Hierosolymitanus. ex quo illa fuerat translata pendente anno, quo pensionarius debuerat emittere professionem, vel quia etiam excederet quintam partem fructuum, vel demum quia ipse eosdem fructus non perceperat; Sed pro valida translatione & successiua solutione deciditur, cum translatio facta sit tempore habili, quamuis pensio, professione non emissa, alias resoluta fuisset, nec probata erat excessiuitas eorundem fructuum, qui à suis creditoribus sequestrati, perinde est, ac si ab ipso titulari fuissent percepti.

R. P. D. RONDININO.
Narnien. Societatis Officij.
Veneris 15. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLI. Contra Societatem Officij opponebantur simul, quod illa ex fructibus, & ex ludo fuisset contracta, quodque eius instrumentum esset de falso suspectum, & demum quod petitio crediti post mortem debitoris fuisset dilata, sed pro validitate deciditur, quia Societas Officij contrahi potest etiam ex credito, ludus verò in modica quantitate probatus, non adæquabat summam ad Societatem receptam, falsitas etiam instrumenti ex sola possibilitate contraria cessabat, & tamdem nihil operabatur, quod creditor vsque ad obitum debitoris tacuerit, dum sciebat ius suum saluum esse.

R. P. D. EMERIX.
Gerunden. Vnionis, seù Parochialium.
Veneris 15. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLII. Vnionem ad principaliter probandam adducebantur iura informia, quæ etiam cum obseruantia munita, adhuc tamen non suffragantur; Ideo pro illius exclusione fuit decisum, quia libertas beneficij, quæ de iure præsumitur, eo magis probari visa est ex collationibus factis, tamquam de beneficio libero, ac etiam ex permutatione, & resignatione illius, quæ omnia vnioni repugnant.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. EMERIX.
Tarraconen. Prioratus.
Veneris 15. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLIII. Vnio Beneficij probari prætendebatur ex scripturis extractis ex Archiuio particulari Ecclesiæ, quod contra non subditum nullam fidem meretur, quoties, vt hic, de eorum originalibus non plenè constat; atque ideò dictum Beneficium declaratur esse subiectum concursui; itaut inferior Collator teneatur instituere cum, quem Episcopus ex approbatis digniorem elegerit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Affictuum.
Lunæ 18. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLIV. Principaliter hæc tendit Decisio ad reijciendas probationes post terminum probatorium à Statuto, vel Constitutionibus præfixum; Cùmque ageretur de obligatione clara, illi non præiudicare visum est; quod fideiussor, vel conductor, cui promissa est indemnitas, concordauerit prætensiones subconductoris, vel principalis, dummodo hoc sine nouatione faciat, nec reddat duriorem conditionem eorum.

R. P. D. EMERIX.
Romana Successionis.
Lunæ 18. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLV. Succedere volebat filia, sed suam dotem conferre recusabat, quasi stante decoctione mariti, sibi sufficeret cedere, aut etiam conferre suas actiones; verum quia neque de diligentijs constabat contra eundem virum, neque illius decoctio fuerat concludenter probata, ideò à successione repellitur, eo magis quia possessori bonorum competebat retentio pro creditis anterioribus, quæ non remanebant illiquida ex receptione paruæ quantitatis pecuniarum; cum per computum aritmeticum illa de facili liquidari potuisset.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Troiana Iuris funerandi.
Lunæ 18. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLVI. Manutentio in quasi possessione funerandi Ecclesiæ Collegiatæ conceditur aduersus Parochum, non obstante iuris assistentia, quæ pro eo militare solet, tùm quia illa in actibus iurisdictionalibus non attenditur, tùm etiam quia constabat de possessione contraria, ad hunc effectum admissa, etiam per testes ad perpetuam rei memoriam examinatos, qui in summarijssimo manutentionis iudicio sufficiunt, quando, prout hic, de alia probatione non constat.

R. P. D. EMERIX.
Vicen. Beneficij.
Lunæ 18. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLVII. Ex lege fundationis Beneficij qualitatem sacerdotalem requiri deciditur, eamque inesse debere de tempore præsentationis, quia Testator non solum Sacerdotem eligi mandauerat, sed voluit etiam, quod ille quotidie Missam celebraret in Capella à se ipso fundata, & viterius contradistinxit Sacerdotem à Patronis fore nominandum, à se ipso verò etiam simplicem Clericum, seù Scholarem esse eligendum.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Indemnitatis, seù Prædij.
Lunæ 18. *Februarij* 1675.

ARGVM. CCCCLVIII. Creditori associato ad bona sui debitoris per tertium possessa, fuit concessa facultas illa subhastandi, & deliberandi, quia præcesserat commissio Sanctissimi ad hunc effectum omninò necessaria, & probatum erat per testes dd. bona esse redditus adeò tenuis, vt nonnisi per viginti annos creditor satisfieri potuisset.

R. P. D. VBAGO.
Pampilonen. Abbatiæ.
Lunæ 4. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLIX. Pertinentia Iurispatronatus, quæ ad effectum substinendi præsentationem, deducitur ex vltimo statu, hic comprobatur ex laudo vtrinque emologato, & exequutioni demandato per spatium quadraginta, & amplius annorum, sicque etiam præscripto, itaut dubitari minimè possit illud non constituere rem iudicatam, & habere vim tranfactionis, & pacti.

R. P. D. RONDININO.
Theatina Præeminentiarum.
Lunæ 4. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLX. Pro sedandis controuersijs duarum Ecclesiarum super præcedentijs in honorem cultus Diuini, ac populi quietem, plura erant facta capitula, quorum existentia primo loco impugnata, ex eo quod eorum copia tantum exhiberetur, non attenditur, quia pro illo graues concurrebant coniecturæ, præsumptiones, & adminicula; prout etiam fuit reiecta exceptio defectus Beneplaciti Apostolici, quod in huiusmodi casu non erat necessarium.

R. P. D. MATTHÆIO.
Calaguritana Beneficij de Elqueta.
Lunæ 4. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXI. Quia post reiectionem termini vltramarini petiti ad subijciendum se examini, à qua etiam appellatum erat, fuit beneficium collatum, illud ideo tamquam deuolutum adiudicatum est à Rota idoneo hic in Vrbe ab Examinatoribus reperto, ex quo concurrebant in eo nobilitas, paupertas, & præsentia in Curia, quę efficiunt, vt etiam per viam gratificationis ille debuisset præferri.

R. P. D. RONDININO.
Romana Saluiani.
Lunæ 4. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXII. Causa obligationis mulieris latè in hac decisione examinatur ad effectum substinendi fideiussionem ab ea factam pro viro, quæ valida reputatur, quamuis creditores non vrgerent, aut non

fuerint

fuerint relaxata mandata, quia sufficit exequutionem fuisse paratam vigore obligationis cameralis, non obstante, quod illius instrumenta essent in albo relicta, cum potuerint ex postea suppleri, & non attenta probatione versionis, quæ licèt requiratur in Ecclesia, Ciuitate, & pupillo, non ideò tamen est necessaria in muliere se solemniter obligante.

R. P. D. RONDININO.

Anconitana Separationis Thori.

Veneris 8. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXIII. Petita ab vxore separatio thori ob sæuitiam, & adulterium marito non conceditur, quia neutrum fuerat probatum non primum ex testibus plures exceptiones habentibus, & qui de modica correctione intelligi poterant, minus autem adulterium ex solis attestationibus lite pendente procuratis, quibus etiam aduersabantur contrariæ attestationes Parochi aliorumque Religiosorum de bonis moribus, & bona fama viri deponentium vtrumque sublatum per cautionem de non offendendo eamque honestè tractando, ab eodem marito oblatam, & successiuè præstandam.

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iurispatronatus.

Lunæ 11. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXIV. Beneficium esse Sacerdotale actu, neque sufficere quod quis possit promoueri intra annum, in hac decisione deciditur ex instrumento fundationis, in quo præ cæteris dicebatur eligendum esse Sacerdotem sufficientem, & idoneum ad celebrandum, quodque patronus possit illum cassare, & priuare si non attendat ad celebrandum, concurrente præterim obseruantia interpretatiua plurium præsentationum de solis Sacerdotibus factarum.

R. P. D. RONDININO.

Romana Hæreditatis.

Lunæ 11. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXV. Rursus in hac causa decisum est, quod deficiente institutione hæredis proprietarij tamquam captatoria, arbitrio vsufructuarij concessa, hæres ab intestato succedat, non obstante quod hæres vsufructuarij suum auctorem per ius accrescendi, totam debuisse capere hæreditatem prætenderet, quia ille fuerat à testatore prohibitus de non petendo aliud, quæ prohibitio sicuti censetur facta fauore hæredis instituendi, quatenus succedere potuisset, ita eo non succedente fauore hæredis ab intestato venientis dicebatur adiecta.

R. P. D. TAIA.

Auximana Dotis.

Lunæ 11. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXVI. Nullam prætendebatur decretam, & sequutam immissionem, ac subhastationem bonorum propter excessum, qui omnia vitiat, aut saltem annullat ratione summæ excedentis, prout adhuc allegabatur error in solutionibus, qui remouet consensum ab actu, ea tamen ex facto non constare deciditur, quia nec excessus considerari poterat, ex quo nullus patuit error, qui si fuerat commissus, potuit in subsequentibus solutionibus declarari.

R. P. D. EMERIX.

Romana Vincæ.

Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXVII. Donatione facta sub conditione, si donator intestatus decesserit, ille ad alienationem deuenerat, quæ proinde valida declaratur, non obstante hypotheca, & stipulatione Notarij, quia neutrum impedit, quo minus idem donator validè alienari potuerit, ad quam alienationem substinendam plura etiam adducuntur super detractione legitimæ, eiusque probatione illam fuisse consumptam, à fideicommissario facienda.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideiussionis.

Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXVIII. Ad obtinendam euictionem non curauerat emptor suas exceptiones opponere, quinimò breuissimo tempore, & spatio duodecim dierum causam etiam vsque ad rem iudicatam terminari permiserat, vt exindè de euictione agere posset, quod ideò illi denegatum est, maximè contra fideiussorem, qui suam obligationem restrinxerat ad lites motas, non autem mouendas.

R. P. D. TAIA.

Romana Portæ S. Pauli.

Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXIX. Occasione concessionis, seù magis extensionis factæ à Papa vnius ex officiis Portarum Vrbis, expenditur, & declaratur Gratia eiusdem Pontificis, quæ licèt fundata in alijs concessionibus, & extensionibus aliorum Pontificum, & quamuis exprimat factum alienum, vel suorum Prædecessorum; adhuc plenè probat, eo magis si Motu proprio facta sit, quia tunc nullam verificationem requirit.

R. P. D. TAIA.

Leodien. Repræsentationis ad Carceres.

Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXX. Nemo mundus à sorde, etiamsi fuerit infans vnius diei, nobis ex fide tradidit S. Leo Papa *serm.* 1. *de Natiuit. Domini*, quod adeo verificatur in eo, qui simplex protulit mendacium, non dolosum, nec cum iuramento, & citra iuramentum, & extra iudicium, quodque perfectis secundum D. Augustin. nec inuenitur concessum: Hoc itaque in præsenti Decis. tractatur ad excusandum testem, qui sine iuramento, nec in iudicio, aut iudicij forma, imò ad credulitatem alterius fide digni, dicebatur mentitus, affirmando Reum fuisse innocentem, propter quod illo à Superiore dimisso, ipsum ratione damnorum, & interesse reum euasisse prætendebatur, contrariò tamen bis à nostra Rota decisio.

R. P. D. MATTHÆIO.
Fauentina Succeſſionis.
Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXI. Collatio Primogenituræ hùcuſque in hac cauſa denegata, in præſenti deciſione conceditur, ea ratione, quia ex facto, & euidentiſſimis rationibus de illius erectione non conſtabat & ita ceſſauerant fundamenta præcedentium reſolutionum, cumque ageretur de patre ab inteſtato defuncto, eius collationi, & imputationi locum eſſe debere, in dubium reuocari non poterat, ad æqualitatem inter filios ſeruandam, quorum diſparitatem æquè iura, ac ratio naturalis abhorret.

R. P. D. MATTHÆIO.
Auximana Prædij.
Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXII. A fideicommiſſo excludi prætendebantur filij in conditione poſiti, qui erant ex ſtatuto, & ex pluribus coniecturis vocati, & hoc ratione alterius fideicommiſſi particularis, cumque bona controuerſa in eo fuiſſent exceptas pro vocatione reſoluitur ex conditionibus, & ſubſtitutionibus in vtroque fideicommiſſo repetitis; maximè quia ſi alioquin forent admittendi ſubſtituti, eo magis debent admitti filij, qui illos excludere debent.

R. P. D. CALATAIV.
Albanen. Cabellæ.
Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXIII. Collectæ ſolutionem ad euitandam deuenerunt fratres ad diuiſionem bonorum; quorum maiorem partem aſſignarunt fratri Clerico, ſed colluſiua, & fraudulenta diuiſione detecta, ea non obſtante ille ad ſolutionem condemnatus eſt, quia priuilegium Clericatus ſuffragari non poterat, maximè cum eorum pater eiuſdem collectæ impoſitioni conſenſerit, ſicque illam euitare non valebat filius hæres, & bonorum poſſeſſor.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Primogenituræ de Ghiſlerijs.
Luna 18. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXIV. Fideicommiſſum dicebatur à Teſtatore ordinatum in caſum delicti ex verbis reſtrictiuis *tunc, & eo caſu*, & ſimilibus; ſed cum ille ad agnationem proſpexerit, & voluerit conſeruationem bonorum in familia cum dictionibus, *ſemper*, & *in perpetuum*, pluraque etiam ſimilia onera ſuis deſcendentibus demandauerit, ideo pro fideicommiſſo perpetuo, & ſucceſſiuo in præſenti deciſione deciditur.

R. P. D. RONDININO.
Farfen. Prædij.
Veneris 18. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXV. Res iudicata, quæ poſt ſeruationem quatuor terminorum inducitur, euitari prætendebatur ex eo, quod ratione impedimenti, vt in Curia dicitur, *il nihil tranſeat*, appoſiti in Banco Curſorum, non potuerit proſequi cauſa; Verùm quia illud de facili remoueri poterat, nec de diligentijs conſtabat, hoc ipſum non ſuffragari deciditur, eo magis quod ſolùm contineret præceptum citandi partem, non autem quod ad vlteriora proſequi non poſſit.

R. P. D. RONDININO.
Neapolitana Beneficij.
Luna 18. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXVI. Beneficia duplici reſeruationi affecta non acceſſoriè, & conſequutiuè, ſed principaliter, & primariò, non cadere ſub indultis Ordinarijs collatoribus etiam Cardinalibus conceſſis, in hac deciſione tractatur ad eum caſum. quo quis ſimul erat Prothonotarius Apoſtolicus, & Referendarius Signaturæ, de quorum itaque priuilegijs eorumque beneficiorum reſeruatione, provt etiam de Conclauiſtis Pontificum plura in eadem deciſione deducuntur, latius à ſequenti Summario videnda.

R. P. D. CALATAIV.
Meleuitana Parochialis.
Luna 18. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXVII. Cum à mala relatione examinatorum fuiſſet appellatum, ideo quæritur an in eo caſu eſſet neceſſarium docere de grauamine, quod ſub diſtinctione reſoluitur, illud nempe non requiri, ſi ſimpliciter agatur de ſola prouocatione prælecti ad nouum examen, ſecus autem vbi infirmari prætenditur electio Epiſcopi.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis.
Veneris 18. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXVIII. Materia repræſentationis latè in hac deciſione tractatur, provt etiam quod in fideicommiſſis attendatur proximitas grauati, & non grauantis, vt ſemper Rota noſtra ſeruare conſueuit, quidquid alij ſenſerint, niſi contraria concurrat teſtatoris voluntas, plura etiam de diſcretiua loquutione in medium ſunt adducta.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Piſauren. Indulti.
Veneris 22. *Martij* 1675.

ARGVM. CCCCLXXIX. Ob fauorem publicum, quod ex matrimonio reſultat, derogari prætendebatur, mediante reſcripto Sanctiſſimi, voluntati viri defuncti ſuper præcepto vxori vſufructuariæ iniuncto, de non tranſeundo ad ſecundas nuptias, cumque iſtius articuli cognitio iudicio Rotæ fuiſſet remiſſa, bis negatiuè reſolutum eſt, & fauorem publicum non intrare deciſum, quod ſolum conſiſtit in eo, quod mulieres nubant, non autem quod, maiorem, vel minorem dotem habeant; Maxime quia mulier etiam ſine vſufructu relicto, iam fuerat competenter dotata,

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Fideicommiſſi.
Veneris 22. Martij 1675.

ARGVMEMTVM CCCCLXXX. Quamuis filius illegitimus per ingreſſum Monaſterij legitimitatem acquirat, & omnem à ſe impuritatis maculam remoueat, non ideò tamen iura ſucceſſionis conſequitur, ſiuè ad effectum ſuccedendi, ſiuè etiam impediendi alteri vocato purificationem ſui fideicõmiſſi.

R. P. D. EMERIX.
Rauennaten. Fideicommiſſi.
Lunæ 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXI. Filiorũ in conditione poſitorum materia tractatur, non ſolùm ad inducendam vocationem ex coniecturis, quarum plurimæ numerantur, verum etiam ad conſtituendum inter illos reciprocum, & abſolutum fideicommiſſum tàm ad portionem proprij parentis, quàm ad portionem Patrui; Coniecturas autem quia nimis longum eſſet hic recitare, & repetere, eas igitur ex ſequenti Summario, & deciſione colligito.

R. P. D. VICECOMITE.
Bononien. Separationis Bonorum.
Veneris 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXII. Plura continet hæc Deciſio tàm ſuper collatione inter fratres facienda, quàm ſuper imputatione legitimæ, ac demum ſuper redditione rationis communium bonorum, vel effectuũ ab altero ex fratribus adminiſtratorum, vt illa nempè non concedatur in fauorem filij, qui non damnum, ſed commodum ex liberalitate paterna conſecutus eſt; Hæc autem imputationem importet de bonis à filio primo loco alienatis; redditio verò rationis ſatis ex diuiſione deducatur, in qua de bonis adminiſtratis mentio facta ſit, concurrente præſertim ampliſſima liberatione ſemper ſeruanda, donec de errore non conſtiterit;

R. P. D. VBAGO.
Leodien. Canonicatus.
Veneris 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXIII. Forma Gregorianæ Conſtitutionis de publicandis reſignationibus, dicitur impleta ex diligentijs factis de illam adimplendo mediante actuali poſſeſſione capienda, pro qua ſi fuit expeditum mandatum, illudque Capitulo præſentatum, in nihilo defectum dici poteſt, atque ideò pro deneganda executione gratiæ illius, qui ſub hac qualitate nõ factæ publicationis beneficium alterius obtinuit, fuit deciſum.

R. P. D. MATTHÆIO.
Bononien. Concurſus Creditorum.
Mercurij 27. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXIV. Merces pro portione Socij eius creditoribus conſignari deciduntur, ad effectum illas diſtrahen. earumque pretium inter ipſos proportionaliter diuiden. & hoc non obſtante cõtradictione alterius Socij, maiorem portionem, quia maius capitale poſuerat, habere prætendentis, cùm ex lege ſocietatis illæ æqualiter diuidi debuiſſent, & ipſe ex alijs effectibus ſocietatis penès ipſũ exiſtentibus ſatisfieri poterat.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Attentatorum.
Mercurij 27. Martij 1675.

ARGVM. CCCCLXXXV. Lata ſententia ſeparationis thori, ab eaque commiſſa cauſa appellationis in Rota, obtinuerat maritus coram alio Iudice mandatum de deſcribendo mobilia, & ſequeſtrum contra vxorem ad effectum illam aſportandi in loco tuto, vtroque declarato attentato non ſolum ad regulas generales attentatorum, verum etiã quia neutri locus erat, tàm ex eo quod mulier poſſideret ſtabilia, quàm ex eo, quod aſſignatio loci tuti expreſſim erat in commiſſione appellationis contenta.

R. P. D. TAIA.
Romana, ſeu Taurinen. Bonorum.
Mercurij 27. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXVI. Vigore clauſulæ Conſtituti, & Precarij, ac datæ licentiæ capiendi poſſeſſionem propria auctoritate conceditur aſſociatio ad cenſum mediante tranſactione recuperatum, quia eius requiſita concurrere viſa ſunt, cùm reſpectu poſſeſſionis idem operetur ceſſio in incorporalibus, ac traditio in rebus corporalibus, cumque obijceretur etiam prohibitio alienationis bonorum fideicommiſſi, ea ſine ſcientia, & malo animo alienantis minimè ſuffragari deciditur.

R. P. D. EMERIX.
Anconitana Manutentionis.
Mercurij 27. Martij 1675.

ARGVMEMTVM CCCCLXXXVII. Aduerſus deliberationem data eſt manutentio hæreditati iacenti, & illius Curatori, quia de eius iniuſtitia conſtare viſum eſt; Hæc autem apparuit ex quo mulier habens fundum dotalem pro certa portione, obtinuit mandatum pro tota dote, eo magis, quia plures effectus, ac etiam fructus bonorum viri conſequuta erat, quibus itaque non reſtitutis, vel eorum ratione non reddita, creditum dotis remanſit extinctum, aut ſaltèm illiquidum, pro quo ad deliberationem deueniri non poterat.

REVERENDISSIMO D. ALBERGATO DECANO.
Bononien. Cenſus.
Veneris 29. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXVIII. Releuatio indemnitatis promiſſæ euitari prætendebatur, vel quia per longum tempus non fuerat petita, vel etiam quia locatio, ob cuius defectum erat debita, continuata diceretur, contrarium tamen, & ideó pro releuatione deciditur, tùm quia tempus non eſt modus, neque tollendæ, neque inducendæ obligationis, tùm etiam quia con-

tinuatio locationis non apparebat, imò potiùs de illius retroceſſione conſtabat.

R. P. D. MATTHÆIO.
Senogallien. Fideicommiſſi.
Veneris 29. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCLXXXIX. Duo principaliter in hac Deciſione deciduntur, primum quod fideicommiſſario particulari poſteaquam de ſuis requiſitis docuerit, non poſſit retardari immiſſio, vel ratione antiquioris fideicommiſſi, vel etiam ex capite detractionum, quoties hæc omnia appareant turbida; Alterum quod cùm prohibeantur Clerici ſuis filijs naturalibus, vel eorum matri quidquam in teſtamento, vel alia diſpoſitione relinquere, ad formam Conſtitutionis ſa.me. Pij V. ſi aliquid contra dictam Conſtitutionem actum ſit, totum applicetur Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ, etiam pro portione alijs non incapacibus relicta.

R. P. D. EMERIX.
Leodien. Matrimonij.
Veneris 29. Martij 1675.

ARGVMEMTVM CCCCXC. Metus in contractu matrimonij interueniſſe dicebatur, ſed quia de eo non conſtabat, quinimò maritus, vti qui mulierem defloraverat, illius contractum affectabat, ideò pro eius validitate deciditur, non obſtante quod plures actus intermedij contrarij interuenerint, dum poſtea de libertate cõſenſus apparuit; Plura igitur de metu, eiuſdemque requiſitis in præſenti Deciſione adducuntur.

R. P. D. EMERIX.
Aſtoricen. Beneficij.
Veneris 29. Martij 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCI. Inter duos litigantes tertius gaudebit vulgatum adagium eſt, quod perſæpè verificatur in beneficijs, & gratia ſi neutri, aut nulli, vt contigit in hac cauſa, in qua quia illam abtinens, beneficium alteri ceſſerat, & hic nouas literas Apoſtolicas expediuit, quas proinde vti in omnibus iuſtificatas exequendas eſſe deciditur.

R. P. D. TAIA.
Ceruien. Bonorum.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCII. Sicuti prohibetur Epiſcopus præmaturas facere renouationes, ſeù conceſſiones bonorũ emphyteuticorum, ita quoque præmaturæ ſolutiones ſunt prohibitæ, eæque ſucceſſoribus non præiudicant, ſed ab ipſis condici poſſunt, cum hac tamen diſtinctione, quod ſi in vtilitatem Eccleſiæ verſæ ſunt, vel ipſa Eccleſia fuerit hæres Prælati recipientis, ipſa refundere teneatur; Sin minus, ſalua remaneant iura emphyteutæ contra hæredes Epiſcopi anteceſſoris.

R. P. D. RONDININO.
Romana, ſeù Tuſculana Pecuniaria.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCIII. Vxor à Iudice iniuſtè ſpoliata de bonis ſui viri reſtituitur etiam per viam manutentionis, non obſtante reſcripto Signaturæ cum clauſula *ſine præiudicio*, quod licèt præſeruet iuriſdictionem Iudicis, à quo, vt poſſit ad vlteriorem exequutionem procedere, non impedit tamen quominus Iudex appellationis, detecta nullitate, vel iniuſtitia, adhuc per viam manutentionis illam reuocare poſſit; Plura ideò de anterioritate, & potioritate mulieris, ac de iuribus eidem quæſitis ex donatione facta contemplatione certi matrimonij differuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Meleuitana Annatarum.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMFNTVM CCCCXCIV. Statuto Hieroſolymitano cauetur, quod obtinens illius beneficia per viam ceſſionis, ſeù reſignationis alterius, teneatur ſoluere fructus duorum annorum; Hinc cùm propter ceſſionem factam ab eo, qui aliud beneficium fuerat aſſequutus, obligari prætenderetur ceſſionarius ad ſolutionem dictorum fructuum, negatiuè reſoluitur, quia hæc viſa non eſt ſimplex ceſſio, de qua loquitur Statutum, ſed ceſſio, ſeù reſignatio neceſſaria, quod etiam ex alio ſubſequenti capitulo eiuſdem Statuti declaratum erat.

R. P. D. VICECOMITE.
Bonomen. Primogenituræ de Luparis.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCV. Conuenta inter partes deputatio Oeconomi, ſeruari deciditur, donec durat tranſactio, & illius cauſa, ob quam ad eam eſt deuentum; cùmque ageretur de lite inter partes ſuſpenſa, illius effectus etiam in filijs continuare debere viſus eſt, quia de eorum intereſſe cõſtabat ex Deciſionibus Rotalibus, quæ ſemper in noua diſputatione cauſę ſupponuntur, & de illius inſubſiſtentia adeò clarè non apparuit, vt nulla diſcuſſione opus ſit, quod ad hunc effectum eſſet omninò neceſſarium.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Primogenituræ de Bubalo.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCVI. Confirmatur immiſſio in bonis fideicommiſſi toties à Rota fideicommiſſario in hac cauſa conceſſa, etiam ſuper multiplico à Teſtatore ordinato, quod & illi ſubiacere dubitatum non eſt, cùm de effectibus hæreditariis factum ſit, iuncta præſertim declaratione ipſius hæredis, & voluntate defuncti, quod ſi pro aliqua portione ad ipſum grauatum ſpectaſſet, remanere pro ea ſolam actionem ad pretium, iudicatum eſt.

Index Argumentorum.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Dilationis.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCVII. Duplicè dilationem obtinuerat debitor, quæ proindè ei non suffragari decidit, tùm quia & non aderat consensus maioris partis creditorum, ad hunc effectum non considerata ex numero, sed ex quantitate crediti, tùm etiam quia secunda dilatio tanquam maius continens præiudicium, non ita de facili concedi debuerat.

R. P. D. EMERIX.
Romana Fideicommissi, seù Saluiani.
Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM CCCCXCVIII. Ad restitutionem fructuum se non teneri prætendebat possessor stante transactione cum ipso conuenta, à qua tamen non fuit liberatus saltim à die impugnatæ, & postea rescissæ transactionis, iidemque fructus liquidati sunt ad summam in locationibus conuentam, detractis tamen quinque pro centenario pro reaptationibus, & restaurationibus, vt in pensionibus domorum Vrbis semper Rota detrahere consueuit.

R. P. D. TAIA.
Romana Manutentionis.
Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVM. CCCCXCIX. Quæstio illa, an dos succedat loco legitimæ, & an filia exclusa à Statuto faciat numerum, & non partem ad augendam legitimam masculorum, hic latissimè disputatur ad interpretationem duplicis capituli Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 141. & 145. quorum vnum suppletur, & declaratur ab altero, & hæc est summa principalis præsentis decisionis, in qua etiam plura de nullitatibus, clausula *manu regia*, & æstimatione bonorum in subhastationibus, & adiudicationibus requisita, opportunè deducuntur.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommissi de Gozzadinis.
Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVM. D. Plures referuntur coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione positorum, eæque faciliùs recipiuntur, quia agitur de succedendo proprio parenti, quo in casu semper leuiores sufficiunt, ad quem effectum plurimum considerantur ratio cõseruandæ agnationis, vocatio naturalium, ac etiam adoptiuorum, & alia latiùs in sequenti Summario, & Decisione videnda.

R. P. D. RONDININO.
Romana Residui Dotis.
Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVM. DI. Dos à fratre sorori promissa debetur, etiam si donatio, cuius contemplatione facta sit, vigore pacti resolutiui reuertatur ad donantem, vel eius hæredem, dummodò indeterminatam, & separatam obligationem contineat, & hoc quamuis hæres donantis fuerit ipsa mulier, cui dos promissa debetur, modo tamen dotis obligatio bonis donatis non fuerit iniuncta.

R. P. D. RONDININO.
Firmana Census.
Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVM. DII. Quia post satisfactum creditorem immissum in Saluiano, opponebantur damna, & interesse ab eo posse occasione dimissionis bonorum fauore creditorũ anteriorum, ea tamen non deberi decidunt, quia non erant dependentia à credito principali, sed tantùm accessoria, & ab eo extrinseca, quo casu illius anterioritatem non habent, atque ita hæredibus debitoris fuit manutentio concessa.

R. P. D. TAIA.
Mediolanen. Prioratus.
Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVM. DIII. Pertinentia iurispatronatus ex inscriptionibus marmoreis probatur, cùm etiam ex insignijs pictura, vel affixione in Ecclesia resultet, ad cuius præsentationem, si illud fuerit gentilitium, & agnatitium, licèt non admittantur descendentes ex fœminis, non ideò repugnat, quod quandoque ipsæ fœminæ sint admissæ, cùm illæ de eadem familia esse dicantur.

R. P. D. TAIA.
Bononien. Fideicommissi de Pepulis.
Sabbati Martiniana 4. Maij 1675.

ARGVM. DIV. Interesse tertij ad effectum admissionis ad causam in hac Decisione deducitur, de quo sufficit apparenter docere, ad distinctionem principalis, qui illud plenè, & concludenter probare tenetur; Hinc igitur de filiatione tractatur, quatenùs illa in filio legitimo, & alio naturali legitimato probetur, ad eum finem, vt possit ex eo idem filius retardare, vel non retardare processum.

R. P. D. VBAGO.
Ortonen. Canonicatus.
Sabbati 4. Maij 1675.

ARGVM. DV. Non solam, & simplicem materiam attentatorum continet hæc Decisio, de quibus etiam plura practicabilia deducuntur, sed adhuc confirmatur in ea, qualiter procedere debeat exequutor literarum Apostolicarum, *certo modo*, qui qua vti exequutor mixtus nullitèr, & iniustè processerat, non citando partem, & suam exequendo sententiam infra decem dies datos ad appellandum, meritò pro reuocatione attentatorum mandatum de manutenendo fuit concessum.

R. P. D. RONDININO.
Dertusen. Canonicatus.
Sabbati 4. Maij 1675.

ARGVM. DVI. Explicatur Regula Cancellariæ de annali possessore, mandans impetrantem aliena, beneficia teneri infra sex menses vocare in iudicio possessorem, & infra alium annum prosequi causam, eamque vsque ad sententiam terminare, quatenùs nempè, vt hæc omnia non procedant in eo, qui facto partis fuit impeditus, quo minus vtrumque implere potuerit.

REVE-

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pensionum.
Sabbati 4. Maij 1675.

ARGVM. DVII. Pro pensionibus domorũ etiam in Rota executiuè proceditur, quoties, vt hic, communicantur illi facultates A.C. quem in huiusmodi causis viam executiuam habere in dubium reuocatum non est; Rursùs opposita simulatio excluditur ex pluribus actibus veritatem cõprobantibus, præsertim nulla data causa simulandi, quæ ad illam probandam est omninò necessaria.

R. P. D. TAIA.
Romana Saluiani.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DVIII. Priuilegium dotis expenditur ad *Authen. res quæ C. commun. de legat.* quod nempè illud sit cæteris anteriùs, habeatque locum etiam in vltimo fideicommissario, in quo fideicommissum expirat; & quatenùs dos à Patre, & Matre promissa, sit potiùs profectitia, quàm aduentitia; ac demum quod bona, licèt in pignus recepta, si tamen nulla sit spes luitionis, insolutum data præsumantur, maximè si à creditore vendita sint, cùm aliàs ea distrahere non potuisset.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Firmana Immissionis.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DIX. Deducebatur simulatio contra publicum Instrumentum, ideò in hac Decisione reiecta, quia non fuerat probata causa simulandi, sine qua cæteræ coniecturæ nunquam sufficiunt, & actus apparebat potius gestus ex causa omninò vera, provt non solum de iure præsumitur, sed etiam quia omnis possibilis interpretatio capienda est pro eadem simulatione excludenda.

R. P. D. VIGECOMITE.
Romana Saluiani.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DX. Possidebat creditor bona sui debitoris pro euictione aliorum bonorum hypothecata, eumque Saluianum intentasset contra tertium similiter possessorem aliorum bonorum, quibus debebatur euictio; hæc illi denegata est, non solùm quia non docuerat de subsistentia credíti cessi, provt vltrà cessionem cessionarius iustificare tenetur; verùm etiam quia si illi daretur immissio, alia similis contra ipsum concedenda esset euictionem passo, ad quem circuitum euitandum pro denegatione Saluiani resoluitur.

R. P. D. CALATAIV.
Hispalen. Decimarum.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DXI. Carthusianorum priuilegia ab exemptione solutionis Decimarum in hac Decisione expenduntur, eaque non comprehendere Decimas de iure speciali, & vigore donationum Regum vna simul decidítur; eoque magis, quia illa visa sunt ex causa paupertatis concessa, qua ideò de præsenti cessante, ipsa etiam priuilegia cessare debent; plura igitur vltra præmissa adducuntur adhuc de causa impulsiua, & finali, & qualis hæc vtraque sit.

R. P. D. MATTHÆIO.
Assisien. Bonorum.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DXII. Plura de deliberatione in hac Decisione deducuntur, sed principaliter agitur, qualiter banniti, qui durante banno sunt incapaces cuiuscumque successionis, possint, & valeant aduersus illud restitui, & cum distinctione resoluitur, nempè quod simplex habilitatio exilij, seù commutatio pœnæ, illos capaces non reddant, secus autem si plenariè restituti sint, reseruato tamen exilio, donec pacem obtineant ab hæredibus occisi.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Alimentorum.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DXIII. Ad alimenta, & sumptus dotis condemnatus est tertius possessor bonorum mariti, fauore vxoris, quæ contra virum obtinuerat sententiam separationis Thori, & restitutionis suæ dotis, quamuis ille in eadem sententia citatus non sit, ea ratione, quia cùm adhæserit commissioni causæ ab eodem vito reportatæ, eam cum suis qualitatibus accipere debet, eo magis quia causa actitata erat cum legitimo contradictore, quibus in hac materia reputatur ipse vir, & proinde tanquam solum secundarium interesse habens, minus etiam citati debuerat.

R. P. D. VICECOMITE.
Taurinen. Professionis.
Veneris 10. Maij 1675.

ARGVM. DXIV. Latè examinatur probatio metus, qui, & qualis requiratur ad effectum annullandi professionem, quæ, eo mediante dicebatur emissa; & quia ille non apparuit plenè, & concludenter probatus, ideò pro validitate resoluitur, ad denegandam successionem hæredi religiosi, qui nuliter prætendebat illum fuisse professum; plura etiam de iudicio nullitatis eiusdem professionis deducuntur, qualiter requirantur in illo probationes faciendæ, non solùm contra Religionem, verum etiam contra interesse habentes.

R. P. D. EMERIX.
Calaguritana Beneficij de Torresilla.
Lunæ 13. Maij 1675.

ARGVM. DXV. Quia à mala relatione examinatorum appellatum erat, provt appellari posse planum est, quando, provt hic, fuit iudicialiter processum præuia affixione Edictorum, oppositione concurrentium, & sententia super legitimitate ipsorum, at quia ab examinatoribus Vrbis fuerat compertum in partibus reiectum fuisse habilem, quinimò maiores qualitates habere; Ideò illi adiudicatur beneficium.

REVE-

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Vicen. Hebdomadariæ.
Lunæ 13. *Maij* 1675.

ARGVM. DXVI. Quod cura habitualis reſideat penès Capitulum, illius verò ſolum exercitium ſit penès Beneficiatos, vel Clericos, in hac Deciſione, & præſenti hypotheſi reſultat ex eo, quod duo hebdomadarij ad eandem curam exercendam alternis hebdomadis deputabantur; Vt proindè concurſus in ea neceſſarius non ſit, qui ſi quandoque fuerit adhibitus, quando prout hic, ille neceſſarius non erat, non inducit obſeruantiam, nec obligat in futurum.

R. P. D. TAIA.
Bononien. Fideicommiſſi de Maluetijs.
Lunæ 13. *Maij* 1675.

ARGVM. DXVII. Quæſtio erat de mobilibus hæreditarijs ex curſu ſequiſeculi, vt præſumitur, conſumptis, ſecus autem in ijs, quæ ſeruando, ſeruari poſſunt, qualia ſunt aurea, & argenta, quæque vt veniant in reſtitutionem fideicommiſſi, præcisè probari debet eorum qualitas, & quantitas ad manus hæredum peruenta, cuius probatio non reſultat ex ſola nobilitate familiæ, maximè antiquis temporibus, quibus curta ſupellectilis erat.

R. P. D. MATTHÆIO.
Brunduſina Pecuniaria.
Lunæ 13. *Maij* 1675.

ARGVM. DXVIII. Sortem principalem cambij reſtituere recuſabat debitor, prætextu cambiorum per eum indebitè ſolutorum, quæ proindè in eam imputari prætendebantur; Verùm quia nunquam docuit de integra ſolutione illorum, & quantum verè pro qualibet feria fuerit ſolutum, ideò imputationi locum non eſſe, & ſortis reſtitutionem euitari non poſſe deciditur, cum generica expreſſio ſine vlla tranſmiſſione literarum ad nundinas ad hunc effectum nõ ſufficiat.

R. P. D. VICECOMITE.
Bononien. Fideicommiſſi de Ioannettis ſuper manutentione.
Lunæ 13. *Maij* 1675.

ARGVM. DXIX. Quamuis ſententiæ in ea parte, quæ ſunt conformes, exequutioni demandandæ ſint, tamen quia ratione indiuiduitatis prætendebatur nullitatem, & exceſſum in parte influere adhuc in totum, ideò ſolita diſtinctione firmatur, quod aut agitur de committenda cauſa appellationis, vel reuocandi exequutionem iam factam, & eo caſu nullitas, & exceſſus in parte operatur nullitatem, & exceſſum in totum. vbi verò executio adhuc facienda ſit, & corpora fuerint inter ſe diſtincta, illæ exequutioni demandari poſſint in parte conformi, reiecta parte diſformi.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Saluiani.
Lunæ 13. *Maij* 1675.

ARGVM. DXX. Saluianum Creditori conceditur, quia de ſuis requiſitis concludenter docuerat, quorum quæſtione redacta ad identitatem bonorum, illa ex pluribus demonſtrationibus probari viſa eſt; Cumque reus, & poſſeſſor exciperet de retentione ob ſolutiones anterioribus factas, immiſſio, & reſpectiuè retentio vnicuique pro ſua portione eſt conceſſa.

R. P. D. VICECOMITE.
Baren. Cenſus.
Veneris 17. *Maij* 1675.

ARGVM. DXXI. Ab omiſſa deſcriptione bonorum defuncti ſaluatur inuentarium hæredis, primò quia de creditoribus, illorumque certitudine vera notitia non aderat, ſecundò quia alia bona de tempore obitus in illius patrimonio non erant, cætera verò vel poterant vigore clauſulæ *addendi, & minuendi*, quandocumque deſcribi, vel quia litigioſa erant iuſtam præbuerant cauſam hæredi, illa non deſcribendi, vel tandem quia ad oculos Curiæ deducta, cùm de facili occultari non poſſent, imò ad notitiam creditorum peruenisſe præſumantur, eorum propterea omiſſæ deſcriptionis defectus non vitiat.

R. P. D. TAIA.
Auenionen. Laudi.
Veneris 17. *Maij* 1675.

ARGVM. DXXII. Aduerſus deciſiones, & ſententias noua petebatur electio peritorũ, hic denegata, quia non occurrebatur ex illa deciſionibus, & ſententijs in cauſa emanatis; Cumque ageretur de laudo, illud viſum eſt nullum, & iniuſtum, tanquam promulgatum extra tempus compromiſſi, & à tertio arbitro in ſolo caſu, & ſic ſub conditione diſcordiæ, ſimpliciter electo, qui proindè arbitrare non poterat, niſi de ea concludenter conſtaret.

R. P. D. RONDININO.
Romana Cenſus.
Veneris 17. *Maij* 1675.

ARGVM. DXXIII. Impugnabatur Cenſus ſuper certis bonis impoſitus, ſiuè quia illa tanquam deuoluta importabant extinctionem cuiuſcumque actionis, & hypothecæ, ſiuè etiã quia dicta bona à Principe fuiſſent donata, ſiuè demùm, quia domus ceſſit à flumine deuaſtata erat; ſed pro illius ſubſiſtentia deciditur, quia deuolutio, vel alia cauſa, quam merè neceſſaria proceſſerat, vel procedere poterat, donatio Principis intelligebatur facta cum ſuo onere; Inundatio verò fluminis non totam domũ deuaſtauerat, cùm remanerent reliquiæ, & pars ſufficiens ad ſubſtentationem eiuſdem cenſus.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. T A I A.
Bononien. Fideicommiſſi de Ginis.
Veneris 17. Maij 1675.

ARGVM. DXXIV. Ad fideicommiſſum, in quo vocati erant primo,& ſecundogenitus, etiam tertiogenitus admittitur, quamuis explicitè non nominatus, tùm quia & illud fuerat conſtitutum fauore lineæ, tùm etiam quia argumentum dilectionis concurrebat in eo, ex quo ſicuti ſubſtitutus, illis defectis, excludi debuiſſet à filijs fœminarum minus dilectis, ita quoque excludendus ſit ab eodem tertiogenito magis dilecto.

R. P. D. RONDININO.
Romana Lucri Dotis.
Veneris 17. Maij 1675.

ARGVM. DXXV. Lucrum dotis, quod erat marito dubitum diminui prætendebatur ex dote à matre ſuæ nepti ſoluta, vel promiſſa, provt etiam ex eo, quod plura bona dotalia erant fideicommiſſo ſubiecta; Sed neutrum eſt concedum, quia dos neptis viſa fuit voluntaria, & ideò lucrum impedire non poterat; Bona verò fideicommiſſi, quamuis denegaretur in iis aliqua detractio,non ideo tamen tollebatur ſuppletio facienda ſuper bonis liberis pro eadem dote, cum alijs fideicommiſſarijs aſſignatis.

R. P. D. M A T T H Æ I O.
Romana, ſeù Spoletana Cenſus.
Veneris 17. Maij 1675.

ARGVM. DXXVI. Pro ſubſtinendo cenſu, qui prætendebatur extinctus ob emptionem bonorum debitoris à creditore facta, plura de deſertione appellationis deducuntur in eo, qui intra terminum iuris non redierit pro Apoſtolis, & qualiter huiuſmodi tempus computetur in citatione perſonali, vel domi dimiſſa copia ſimpliciter executa; Rurſus etiam de capacitate fundorum, venditione facta non generaliter, ſed reſtrictiue, & alia quoque de circuitu vitando, vel nò, in eadem deciſione cumulantur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Fanen. Dotis, ſeù Expenſarum.
Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVM. DXXVII. Practicabilem materiam refectionis expenſarum in iudicio attentatorum præſens deciſio complectitur Vt nempe licet teneatur attentans reficere omnes expenſas, quas ſubire fuit coactus qui attentata paſſus eſt, non tamen condemnatur ad eas, quæ poſt renunciationem attentatorum factæ ſunt, provt nec minus reficiuntur illæ, quæ negotium principale reſpiciunt, quia de his agitur in fine litis.

R. P. D. C A L A T A I V.
Britinorien. Maioratus.
Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVM. DXXVIII. Pro deneganda manutentione donatario, opponebatur defectus clauſulæ *conſtituti* in donatione appoſiti,ſiue quia illud expirauerit morte donantis, ſiue etiam quia ratione incertitudinis nihil operare poſſet, ſiue tandem quia ex defectu inſinuationis ceſſaſſet; Sed iis non obſtantibus pro manutentione reſoluitur ,cum illud in donatione,& contractibus ſuum habeat effectum ſtatim ſequuta morte donantis, incertitudo verò non obſtabat, quia agebatur de donatione vniuerſali, & demum cum illa à Sacerdote facta ſit non ſubijciebatur legibus, vel ſtatutis de inſinuatione loquentibus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Succeſſionis.
Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVM.DXXIX. Explicatur diſpoſitio Statuti Vrbis *lib. primo cap.* 144. adimentis facultãtem relinquendi filijs legitimatis vltra medietatem bonorum patris, quod ſcilicet illud tamquam reſtrictum ad Ciues, non comprehendat forenſes, minus etiam incolas, qui in odioſis, quale dictum Statutum reputatur, non veniunt appellatione ciuiũ; Plura igitur de huiuſmodi ſtatutis, quæ dicantur odioſa,vel correctoria iuris communis, quando videantur reſpicere agnationem, vel ne,& quatenus ſimiles prohibitiones comprehendant nepotes, & alia etiam ſuper hac materia in eadem deciſione deducuntur.

R. P. D. E M E R I X.
Anconitana Capellæ.
Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVM. DXXX. Aſſiſtentiam, quam habet Ordinarius ſuper exercitio iuriſdictionis in Eccleſias ſuæ Diœceſis operatur,quod allegans priuilegium exemptiuum, illud probare teneatur, & quidem in caſu controuerſo; hinc cum allegaret Capitulum Lateranenſe aggregationem ſibi factam alterius Eccleſiæ vigore priuilegij inter cætera Sixti V. cum hoc haberet qualitatem, quod Eccleſia aggreganda fuerit conſtructa in ſolo eiuſdem Capituli,& ageretur de Eccleſia iam conſtructa, eique ſucceſſiuè donata, illud ideo extra caſum priuilegij verſari deciditur.

R. P. D. E M E R I X.
Aſculana Emphyteuſis.
Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXI. Quamuis de ſola renouatione emphyteuſis tractetur,& inde quæratur, teneri Epiſcopum ſucceſſorem renouare proximiores,poſtcaquam eius anteceſſor illam concedendo extraneis, ſatis declarauerat nolle pro ſe retinere, plura ideo deducuntur tam de ſolito,quàm de pactis,ſub quibus proximiores eam tenentur recipere, & alia quoque ſimiliter explicantur ſuper admiſſione ad cauſam, quatenus ſcilicet, & in quibus actibus nouiter admiſſus citari debeat, vel non.

R. P. D. T A I A.
Barchinonen. Canonicatus.
Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXII. Sola probatio Subcollectoriæ in hac deciſione tractatur ad effectum inducendi reſeruationem beneficij à

Sub-

Subcollectore poſſeſſi, & hæc licèt regulariter ex literis deputationis, vel alterius ſimilis probationis deducatur; ex atteſtatione tamen Collectoris Generalis in præſenti fuit admiſſa, quia concurrebant viterius etiam adminicula, ex quibus dubitatum non eſt, quod teſti vnico, maximè de facto proprio deponenti, credendum non ſit.

R. P. D. TAIA.
Romana Portæ S. Pauli.
Veneris 7. Iulij 1675.

ARGVM. DXXXIII. Exequutio Literarum Apoſtolicarum, & Gratiæ Pontificis prætextu ſubreptionis euitari prætendebatur; Verùm quia illa non probari viſa eſt ex taciturnitate eorum, quæ Parti non præiudicant, prout neque ab omiſſa mentione litis per trigenariam præſcriptionem extinctæ, ideo pro illius exequutione reſoluitur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Neapolitana, ſeù Ianuen. Laudi.
Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXIV. De legato conditionali tractatur, cuius conditio deſumpta ex adiectione temporis iniuncta potiùs ſubſtantiæ, quàm illius præſtationi, quando illud conditionale reddere poſſit, vel non, latiſſimè diſputatur, inde etiam plura de affectione Teſtatoris, de filijs in conditione poſitis, ac de materia ſubſtitutionum in præſenti deciſione declarantur.

R. P. D. CALATAIV.
Maceraten. Fideicommiſſi.
Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXV. Pro excluſione fideicommiſſi deciditur, quia filijs, vel linea in conditione poſitis, ceſſante Statuto, vel deficientibus coniecturis non ideo dicitur inducta vocatio, ad quem effectum non viſum eſt ſufficiens ſubſtitutio Eccleſiæ, quia licèt hæc vna reputetur coniectura pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, ſola tamen, & de per ſe non attenditur, plura etiam traduntur de cippo domus vocato, quatenus ſub illo, non deſcendentes, ſed ſoli tranſuerſales contineantur.

R. P. D. VBAGO.
Cracouien. Cenſus.
Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXVI. Duas donationes fecerat Donator, cumque de vnius, vel alterius validitate dubitaretur, pro ſecunda donatione deciditur, quia prima erat alternatiua, & ſic ante acceptationem benè reuocari poterat, eoque magis, quia ſecundo donatario fuit etiam tradita poſſeſſio, atque ita ſuccedit regula, quod inter duos donatarios illæ præfertur, cui primò res donata traditur, quod adhuc in duabus Eccleſijs procederet, quales erant ambæ donatariæ declarantur.

R. P. D. RONDININO.
Forolinien. Saluiani.
Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXVII. Denegatur creditori Saluianum, quamuis illius extrema concurrerent, quia poſſeſſori competebat retentio, tam ratione crediti anterioris ab eo perſoluti, quam ratione meliorationum, quæ cum eſſent omnino neceſſaria tanquam facta in reædificatione ædificij ruentis, ſine vlla diſtinctione reficiendi, quod minus eſt inter melioratum, & impenſum, in totum deberi deciduntur.

R. P. D. EMERIX.
Bonon. Matrimonij.
Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXVIII. Pro contrahendo nouo matrimonio cum altero fratre, impugnabantur ſponſalia cum fratre prædefuncto contracta, de quibus quia benè conſtare viſum eſt, ideò impedimentum publicæ honeſtatis ineſſe deciditur; contractus verò præcedentium ſponſalium reſultabat ex illorum concluſione inter ſponſum, & patrem ſponſæ ſequuta, cum approbatione eiuſdem ſponſæ, pro quibus, quia plura deducuntur, ideo hæc omnia à ſequenti ſummario, & deciſione videnda ſunt.

R. P. D. TAIA.
Caualliceu. Hæreditatis.
Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVM. DXXXIX. Validum declaratur primum teſtamentum habens derogationem ſecundi, quamuis ex coniecturis illi derogatum diceretur, quia cum aperta derogatio non appareret, coniecturæ, tamquàm minus concludentes, non ſufficere viſæ ſunt, præſertim in fœmina iuris ſubtilitatum ignara, & eo magis, quia primum teſtamentum erat conditum fauore conſanguinei, vbi verò ſecundum fauore puellæ extraneæ, & filiæ actu teſtatrici interuentium, à quibus illa facilè inquietari, & circumueniri potuit.

R. P. D. RONDININO.
Argentina Præpoſituræ.
Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVM. DXL. Ceſſionario Cameræ manutentio conceditur, quia poſſeſſio capta ab eadem Camera perinde eſt ac ſi ab ipſo ceſſionario acquiſita fuiſſet, non obſtante defectu citationis primi poſſeſſoris, qui & erat præſens, & ſe oppoſuerat petitioni Cameræ cuius etiam poſſeſſio erat adhuc infecta à decreto irritanti appoſito in regula quarta Cancellariæ, olim tertia maiores, & principales dignitates reſeruante Pontifici, de quibus reſeruationibus plura ideo in præſenti deciſione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Sutrina Dotis, & Fructuum.
Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVM. DXLI. Cauebatur ſtatuto in caſibus ab eo non diſpoſitis ſeruari ius cõmune, quod quia locum habere non poterat

in

in fructibus dotis, in quibus ius commune non prouiſit, ideo pro illis taxandis ſeruata fuit diſpoſitio Ciuitatis dominantis; Rurſus quia agebatur de dote à patre ſuæ filiæ legata, illam fratrem minorem augere non potuiſſe deciditur, cum præſumatur de iure congrua; Pro ea tamen fructus deberi declarantur à die contracti matrimonij, non obſtante dilatione eidem minori in eodem inſtrumento promiſſa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Domus.
Mercurij 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLII. Plura in hac deciſione deducuntur; Primum quatenus ſimulatio excludatur per ſententiam, donec ſaltem mediante tranſportatione actorum cõtrarium appareat, eademque ſententia non ſolum comprehendat inſtrumentum in ea enunciatum, ſed & omnia alia, quibus illud initiatur: Alterum, quod litis denunciatio, & defenſio omitti non poſſint, etiam ſub prætextu quod non competerent defenſiones, ſi aliquæ adhuc exceptiones opponi potuiſſent: Tertium demum ſuper pluribus exceptionibus reo competentibus, quæ quia ſparſim referuntur, ex ſequenti Summario, & deciſione videndæ ſunt.

R. P. D. CALATAIV.
Barchinonen. Vicariæ.
Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVM. DXLIII. Denegatur exequutio Literarum Apoſtolicarum, quia narrata in illis verificata non ſunt, quæ quia conſiſtebant in eo, quod præſentantes non fuiſſent in præſentatione concordes, contrarium apparuit ex præſentatione legitimè facta, & ab Ordinario admiſſa; Hinc diſceptantur plura de conferendi facultate conceſſa, quæ quia maior eſt facultate præſentandi, ſub ea etiam illam venire deciditur.

R. P. D. CALATAIV.
Farfen. Bonorum.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLIV. Latiſſimè diſputatur articulus, quod bona emphyteutica ex Statuto Abbatiæ Farfenſis non poſſint deuenire ad forenſes, quatenus nempè eo non obſtante ille poſſidere poſſit, & poſſidere intelligatur in loco eiuſdem Statuti, de cuius intellectu, ac etiam de teſtibus, atiſque probationibus contra illius obſeruantiam adductis, plura in præſenti deciſione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Primogenituræ de Ghiſleriis.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLV. Immiſſio Fideicommiſſario conceditur, docto præ cæteris de identitate bonorum, quæ ſatis probari viſa eſt, ſi illa poſſideantur à ſucceſſoribus granati, qui litem ſubſtentant, eademque datur etiam in bonis ſubrogatis, non obſtantibus detractionibus, quæ præſumuntur factæ, eo ipſo, quod in laudo declarantur, bona fideicommiſſi, detractis detrahendis, in certa quantitate remanere, prout nec minus attentis melioramentis, quæ in plantationibus conſiſtentia, vel non reficiuntur, vel compenſantur cum fructibus à die motæ litis, vel tamquam ſolum in genere probata, ſuccurruntur per cautionem de ea reficiendo, poſtquam fuerint legitimè liquidata.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Dotis, Succeſſionis, & Legati.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLVI. Simulationis coniecturæ adducuntur, quarum duæ licèt poſita cauſa ſimulandi, ſufficiant, plures tamen in hac deciſione cumulantur, illa deducta ob fraudandum legatarios à conſecutione ſuorum legatorum, hæ autem, quia bona vigore fideicommiſſi ſunt relicta fœminæ, quæ non comprehendebatur in illo, ex reciproca dimiſſione ſine vllo veritatis, & iuſtitiæ fundamento facta, ex clauſulis inſolitis, & à non vocatione partium, quæ vigore pacti vocari debuerant, & demum, quia fructus etiam, qui dimittenti ſpectabant, nullo iure condonati ſunt.

R. P. D. VICECOMITE.
Bononien. Tranſactionis.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLVII. Quamplura continet hæc deciſio; Primum circa ſolemnitates requiſitas in alienatione bonorum minoris ex Statuto Bononiæ; Alterum, an tranſactio ab eodem ſtatuto comprehenſa ſit; Tertio, quod vtilitas, & iuramentum non ſuppleant defectum ſolemnitatis illius; Quarto, quod vbi ſolemnitates ſunt de forma non poſſint per æquipollens impleri, & in ſpecie non ſufficiat interuentus alterius ſuperioris, aut etiam auctoritas Principis, & hæc omnia ad effectum concedendi manutentionem minori, qui contra Statuti formam contraxit.

R. P. D. RONDININO.
Narnien. Societatis Officij.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLVIII. Natura Contractus Societatis officij plenè in hac deciſione tractatur, ad eum caſum, quod illa fuerat inita à filio familias, cuius occaſione plura de Macedoniano deducuntur, illiuſque origine, de qualitate mutui ab eadem Societate officij realiter contradiſtincti, de contractibus quatenus inſtrumentum, & Notarij perſonam requirant, vel non, ac etiam alia ex ſequenti Summario, & Deciſione videnda.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Domus, ſeù Melioramentorum.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DXLIX. Aduerſus liquidationem melioramentorum opponebatur deductio ſcutorum quinque pro centenario, ſicuti ex penſionibus domorum fieri conſueuit, prout etiam, quod illa compenſanda non ſint cum fructibus perceptis à ſola die motæ litis, ſed ipſo iure; ſed neutrum admittitur, quia ſubductio penſionum ideo fit, cum

tanto minus quem percepisse constet. Compensatio verò melioramentorum non fit ipso iure, sed à sola die oppositionis, & finitione litis introducta desumitur.

R. P. D. EMERIX.
Gremonen. Iurispatronatus.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DL. Disputatur conclusio quatenus Beneficium dicatur esse Sacerdotale actu, vel habitu, ita vt primo casu requiratur Sacerdotium de tempore præsentationis illius, vbi verò in hoc altero sufficiat præsentatum esse in ea ætate constitutum, vt ad Sacerdotium promoueri possit infra annum; Huiusmodi autem qualitas ex instrumento fundationis desumitur, eaque in præsenti inesse deciditur de tempore eiusdem præsentationis ea præcipue ratione, quod demandatum sit eligi Sacerdotem sufficientem, qui missam celebret, quinè etiam Beneficio priuari possit, quatenus non fuerit sufficiens, vel non attendat ad celebrandum.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Canonicatus.
Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVM. DLI. Nulla dicebatur resignatio beneficij tamquam facta non coram indultario, sed simpliciter coram Notario, & testibus, sed pro validitate resoluitur, quia fuerat illa deinde ab eodem indultario acceptata, mediante prouisione eiusdem beneficij, de cuius gratiæ iustificatione in reliquis cum dubitatum non sit, ideo pro immissione deciditur.

R. P. D. VBALDO.
Bononien. Bonorum.
Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVM. DLII. Discutit principaliter hæc decisio, quatenus copia scripturæ deperditæ probet sine exhibitione originalis, & quia agebatur de transumpto subscripto à Notario, coram quo illius originale fuerat producto, ei plena fides adhibetur, concurrentibus præsertim pluribus coniecturis, & argumentis illius veritatem suadentibus, vna cum obseruantia subsequuta, & executione eidem transumpto concessa, quæ præbent robur cuicumque scripturæ etiam informi, & hæc ad effectum concedendi manutentionem pro purgatione attentatorum illi, qui precario nomine possidebat.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Pecuniaria.
Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVM. DLIII. Pecunia promissa in apocha, vulgo nuncupata *Pagherò*, ex indo processisse prætendebatur, ideoque ex ea nullam actionem oriri; Sed cum testes ad id probandum inducti, essent inter se discordes tam respectu temporis, quam ratione formalitatis verborum, de quibus deponere conabantur, ideo tamquam nulliter deponentibus omnimo reiectis, obligationem exequendam esse deciditur.

R. P. D. EMERIX.
Montis Falisci Cambij.
Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVM. DLIV. Plura continet hæc decisio tam super aditione hæreditatis facta à tutore, qui non adimpleuerat solemnia, quæ ideo nulla declaratur, maximè quia sine consensu pupillorum facta est, qui erant maiores septennio, quam etiam pro inducenda substitutione reciproca inter primos gradatos, & alios vlteriores descendentes, super identitate bonorum in antiquis ex solis coniecturis, & argumentis probata, & eo magis ex testibus, quamuis aliquas exceptiones habentibus, de hærede creditore, & debitore defuncti, quod proinde vel actiones confuserit, vel præsumatur de suo credito satisfactus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Mediolanen. Nullitatis Testamenti.
Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVM. DLV. Immissio fideicommissario ex contractu vocato conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, cui non obstare visum est, quod illius vocatio resultaret ab electione iuxta testatoris præceptum facienda ex vrna, quia cum alius fideicommissarius non compareat, qui illi successionem contendat, extractio per bussolam à testatore demandata facienda non erat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana, seù Albanen. Bonorum.
Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVM. DLVI. Euictionem à nominante deberi prætendebatur in contractu per eum inito pro persona nominanda, illum tamen neque de iure, neque ex conuentione obligatum esse deciditur, quia nominatione sequuta, perinde est ac si nominatus ipse à principio contraxisset, promissio verò euictionis facta cum clausula ex dato, & facto suo, operare non poterat, quod ille teneretur liberare nominatum à molestijs præstitis à creditoribus venditorum.

R. P. D. VICECOMITE.
Regien. Consortij.
Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVM. DLVII. Qualitates requisitas habens præcipiebatur in Consortium admitti. Cumque illæ consisterent in habitatione, incolatu, & quod recipiendus habuisset ortum à parentibus comitatensibus, hæc omnia concurrere visa sunt, quia incolatus, & habitatio non fuerunt amissa per habitationem in alio loco sequutam, si semper domus, & familia inibi sunt retenta, Parentes verò erant Comitatenses, quia pater in Suburbijs natus erat, mater verò, licèt alibi nata, per matrimonium fuit effecta de origine viri.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Camerinen. Fideicommiſſi.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLVIII. Sub conditione, *ſi ſine filijs*, etiam fœminas comprehendi deciditur, quibus licèt regulariter dicatur ſolum præſeruata inteſtata ſucceſſio, tamen vbi agitur de excludendo patruos, vel eorum filios, illæ ſemper dicuntur eſſe vocatæ, maximè in diſpoſitione aſcendentis, & Aui, quia illas propter patruos remanere excluſas à ſucceſſione proprij parentis, ius, & æquitas non ſuadent.

R. P. D. TAIA.
Tuſculana Villæ.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLIX. Aſſignata portione domus, ſeù Palatij Condominis, alteri fuit iniunctum onus commodandi vni certam partem, donec ille ſuam portionem perficeret, cumque in controuerſiam deduceretur, cuius eſſent manſiones portioni commodatæ cohærentes, illius eſſe deciduntur, cui ſupradicta portio commodata erat, ea ratione, quia non aliud, quam manſiones controuerſæ perficiendæ remanebant.

R. P. D. MATTHÆIO.
Placentina Parochialis.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLX. Solius iuriſpatronatus materiam præſens pertractat deciſio, illudque Eccleſiaſticum eſſe concludit, ex eo quod tranſiuit in Eccleſiam hæredem vniuerſalem, non autem in filiam inſtitutam in ſola legitima, eo magis quia nec ipſa, nec eius ſucceſſores vnquam præſentarunt, cum ad hunc effectum attendatur ſola perſona, quæ illud poſſidet.

R. P. D. RONDININO.
Perufina Saluiani.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXI. Hæc duo præcipuè in hac deciſione deciduntur, alterum ſuper ratificatione fideicommiſſi in dote mulieris conſtituti, quod ea ſcilicet non procedat ſine explicito conſenſu eiuſdem mulieris, itaut ſubſequens matrimonium non ſufficiat; Alterum verò de conſtituenda dote filiæ naturali, quatenus illa non ſecundum alimenta ſimplicia, vel in duabus ſolis vncijs eidem debitas, aſſignanda ſit, ſed habenda ſit ratio etiam dignitatis familiæ, patrimonij, & conſuetudinis patriæ.

R. P. D. MATTHÆIO.
Perufina Cenſus.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXII. Contra hæredem, qui non confecit inuentarium in Rota exequutiuè proceditur, non obſtante denegata commiſſione cauſæ à Signatura cum facultatibus A. C. quia ille adhuc de iure exequutiuè conueniri poterat; ipſum autem fuiſſe hæredem ex pluribus fuit compertum, non ſolum, quia allegauerat retentionem bonorum hæreditariorum, verum etiam, quia ad hunc effectum deduxerat cautelam Angeli, cuius proinde etiam ſolam inhibitionem petere, ſufficiens eſſe videtur.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommiſſi de Foſcherarijs.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXIII. Quia docto de requiſitis neceſſarijs, immiſſio fideicommiſſario conceditur, de fideicommiſſo igitur, quod magis principaliter impugnabatur, ſatis apparere viſum eſt, ex donatione facta contemplatione agnationis, quæ nedum familiam effectiuam, ſed etiam contentiuam amplectitur, maximè quando, prout hic, donator nec filios habebat, nec vti in Religione profeſſus, illos amplius habere poterat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Vineæ.
Mercurij 26. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXIV. Melioramentorum materia tractatur, tam ſuper retentione melioranti conceſſa, quam ſuper eo, quod plantatio, ſeù paſtinatio vineæ dicatur melioramentum neceſſarium, vt proinde illius fructus melioranti debeantur, quamuis malæ fidei poſſeſſori; Rurſus declaratur etiam domum, vaſcam, & cellam vinariam in eadem vinea conſtructa, & ipſa quoque inter melioramenta neceſſaria numerari, cum vinea ſine habitatione coloni, vaſca pro comprimendis vuis, & cella vinaria pro reponendo vino conſiſtere nequeat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Theatri.
Mercurij 26. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXV. Licere conductori deciditur, finita locatione remouere ædificia lignea per eum fabricata, & conſtructa in re conducta, quatenus tamen recuſet locator eorum pretium illi perſoluere; Cumque prætenderetur hæc omnia in locatione fuiſſe comprehenſa, & ad locatorem ſpectare, contrarium viſum eſt probari ab emptione illorum per modernum conductorem ab antiquis conductoribus facta, ex pacto ei iuncto, de faciendo eadem ædificia, & demum ex diuiſione inter præcedentes conductores ſuper illis ſequuta.

R. P. D. TAIA.
Terracinen. Turris, & Prati.
Mercurij 26. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXVI. De bono iure poſſeſſoris etiam ad effectum manutentionis conſtare deciditur, quia illius poſſeſſio extra controuerſiam fuit, ex qua proinde adhuc dominium reſultare viſum eſt, actore præſertim in iudicio rei vendicationis ſuam intentionem non probante, maximè quia concurrebant etiam edicta publica illius poſſeſſionem comprobantia, & plura locationum, & conductionum inſtrumenta, quæ ratione proprietatis, & dominij, non autem ſolius poſſeſſionis iure facta præſumebantur.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Marſicana Iuriſdictionis.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXVII. Rurſus in hac cauſa datur manutentio Epiſcopo ſuper collatione, & inſtitutione beneficij ſuæ Diœceſis, non attento priuilegio contrario Eccleſiæ Lateranenſis, quia qualitas eiuſdem priuilegij probata non fuit, relecta etiam probatione identitatis, quæ prætendebatur facta à capitulo, quia vel erat diuerſa, vel adhuc æquiuoca, & ideo ſuffragari non poterat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Fideicommiſſi.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXVIII. Fideicommiſſum reale dicitur conſtitutum ex prohibitione alienationis facta non ſolum per diuerſam, & ſeparatam orationem, verum etiam adiecta ratione, quod bona alienari prohibita, fideicommiſſo ſubiaceant, eo magis, quia omnibus vocatis iniunctum erat onus aſſumendi arma, & inſignia teſtatoris, & in caſum delicti alter proximior cum eodem onere, & fideicommiſſo vocatus erat, cumque illud pro hæredibus, & ſucceſſoribus, ac etiã proximioribus inſtitutum ſit, Fœminam adhuc in eo comprehenſam eſſe deciditur.

R. P. D. EMERIX.
Foroliuien. Donationis.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXIX. Quamuis in contractibus regulariter non habeat locum ius accreſcendi, & præciſè in donationibus priuatarum perſonarum; Adhuc tamen ſi conſtat de voluntate partium, illud tam in contractibus, quàm in donationibus ſemper admittitur; hæc autem ſatis apparere dicitur ex onere donatarijs iniuncto, in ſolidum per eos adimplendo, rurſus etiam ex pacto reuerſiuo fauore donantis appoſito in caſum mortis vtriuſque donatarij.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommiſſi.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXX. Manutentio Fideicommiſſario conceditur, quia poſſeſſionem habuerat à Iudice ritè, & rectè procedente, non obſtante, quod bona fideicommiſſi fuiſſent per antea iure emptionis in alium tranſlata, quia ille ab emptione receſſerat, & rurſus dicta bona ab eodem fideicommiſſario in locationem receperat, cuius itaque poſſeſſio, tum non amplius iure proprio, ſed locatoris nomine continuata fuiſſet, ex ea etiam illi manutentionem deberi reſoluitur.

R. P. D. TAIA.
Romana Mercedis Fabricæ.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXXI. De conformitate ſententiarum tractatur, quæ licèt diuerſam ſummam contineant, in minori tamen quantitate ſunt conformes, ita vt ſolum liceat appellare à ſumma maiori, qua maior eſt in ſententia; Rurſus ſolutio alteri, quàm creditori facta, non liberat ſoluentem, prout nec minus, ſi fuerit facta ſocio recipienti nomine proprio, non ſociali, atque etiam ſi ille poſt conuentionem initam cum ſocio principali, in ſocietate ſit admiſſus.

R. P. D. RONDININO.
Romana Domorum ad Suburram.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXXII. Iuridictionem qui præſtare tenetur, ad eam effugiendam non poteſt inquirere de veritate moleſtiarum, de quibus agere debet contra moleſtantem, non contra moleſtatum, cum ad effectum obtinendi liberationem ſufficiat illas de facto fuiſſe illatas, cum liberatio debeatur, quia quis moleſtatur, non quia ritè, aut rectè moleſtatur.

R. P. D. CALATAIV.
Meliten. Cenſus.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXXIII. Donatione facta, quæ effectum ſortiri debuerat poſt mortem, cenſum donator impoſuerat ſuper re donata, cuius creditori aſſociatio conceditur, quia non abſtulerat illa dominium, & poſſeſſionem donantis, eo magis ſtante conſenſu donatarij, cui non repugnabat alia ſimilis donatio per eum facta, tum quia & ille erat filiusfamilias, agebatur de donatione onerosa ſub conditione aſcendendi ad ſactos ordines, & ideo acceptationem requirebat, ac demum quia apparebat ſequuta per horas ante impoſitionem eiuſdem cenſus, & ſic etiam fraudulenta, & ſimulata dici poterat.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum ſuper bono inte.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXXIV. Decimæ, quæ de iure ſpectarent ad Parochum, ad Monaſterium, & Monachos virtute donationis pertinere deciditur, iuncta etiam quaſi poſſeſſione illas exigendi, quæ omnia vel turbant iuris aſſiſtentiam eiuſdem Parochi, vel eum cogunt ad probandam ſuam parochialitatem ante donationem prædictam, eo magis, quia centenaria quoque concurrebat, quæ æquiparatur immemorabili, & meliorem etiam titulum afferre dicitur.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum ſuper manutentione.
Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVM. DLXXV. Manutentio, quæ ſemper poſſeſſori conceditur, numquam denegatur, quoties, vt hic, etiam titulus concurrit, quia tunc eo facilius procedit remedium retinendæ; cumque ageretur de quaſi poſſeſſione decimandi illa ſatis ad eundem effectum ſuffragari deciditur, ſi de ea appareat per aliquod proximum tempus præcedens, ad hoc, vt continuata dicatur vſque ad diem motæ litis, ſaltim donec interruptio probetur, & contrarium euidenter appareat.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. VICECOMITE.
Barchinonen. Parochialis.
Veneris 28. *Iunii* 1675.

ARGVM. DLXXVI. Iuriſpatronatus probationem, einſque qualitates in præſentato continet hæc deciſio, vt nempè illud ſine inſtrumento fundationis, & dotationis inter priuatos probetur, vel ex præſentationibus centum annorum, vel ex quaſi poſſeſſione quadragenaria præſentandi cum fama publica; hæ autem ſatis reſultent ex approbatione Examinatorum, licet facta in gradu appellationis à mala relatione priorum, interpoſitæ, itaut inter plures idoneos, electio dignioris, non ad Epiſcopum, ſed ad ſolos Patronos pertineat.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Pecuniaria.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXVII. Conformitas ſententiarum in hac præſenti deciſione deducitur ad noſtrum Statutum *lib. 1. cap.* 180. quo duæ conformes conſtituunt rem indicatam, vt nempè illud procedat in ſententijs validis, & iuſtis, & quando vna confirmat aliam, prout verè confirmare dicitur, ſi vltima ſententia exprimat benè iudicatum, & malè appellatum; Rurſus, quia illud inter Romanos procedit, Familias igitur MATTÆIAM, & SANCTACRVCIAM, ambas eſſe ex nobiliſſimis familijs Vrbis, declaratur.

R. P. D. EMERIX.
Anconitana Fideicommiſſi.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXVIII. Præſens deciſio conſiſtit in eo, quod non tranſportatis actis in tempore præfixo à Iudice, rectè fiat moderatio inhibitionis, & ſententia tranſeat in iudicatum, ſecundo, quod donatio etiam reciproca requirat ſolemnitates, ſi non apparet mulierem, vel minorem recepiſſe tantundem, quod ipſi donarunt; tertio, quod reſolutio eiuſdem donationis procedat tam ex clauſula, *& non alias*, quam etiam, quia correſpectiuitas in ea contiderata, non habuit effectum in vita donantis, & tandem, quod Trebellianica remaneat prohibita ex verbis, *ſi reſtituiſca l'equivalente*, & in omnem caſum illa compenſetur cum fructibus per plures annos perceptis.

R. P. D. CALATAIV.
Foroliuien. Pecuniaria.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXIX. Plura de ſolutione deducuntur in eo caſu, quo emptor debitum venditoris perſoluerat, quod proinde ex illius pecunijs, & de pretio rei emptæ perſoluiſſe præſumendum ſit; hinc plures coniecturæ, & præſumptiones referantur ſuper illa concluſione, quod à primordio tituli poſterior firmatur euentus, & reſpondetur etiam ad argumentum diſcretiuæ loquutionis, & vna ſimul ad expreſſionem in ſolutionibus factam, vel non.

R. P. D. RONDININO.
Neapolitana Bonorum.
Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXX. Donationem, & actus inter viuos non comprehendi dicuntur à conſuetudine Neapolitana, præcipiente modum diſponendi ab eo, qui non habet filios, ea ratione, quia diſpoſitio propriè intelligitur de actibus vltimarum voluntatum; Et quamuis hæc omnia adhuc fieri potuiſſent in fraudem, reſpondetur, quod vltra quod illa probata non erat, prout probari debuiſſet, fraus nec dolus conſiderari poterant in donatione facta Eccleſiæ propter Deum, & ſolam donantis animi religionem.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Cenſus.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXXI. Cum manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi acquiſita ſuper fructibus certorum bonorum, exequutioni demandetur, etiam contra tertios poſſeſſores illorum, ea ratione, quia res ſemper tranſit cum ſuo onere; Eadem quoque contra creditores occupantes rem ipſam conceſſa eſt, non obſtante, quod ius anterius habere prætendiſſent, quia non inde poſſeſſorem de facto ſpoliare poterant, quod nec etiam Fiſco permittitur.

R. P. D. TAIA.
Carpenctoracten. Decimarum.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXXII. De nonnullis fructibus, & proprie de oleribus & croco decimas perſolui mandatur, non obſtante laudo eas reſtringente ad certas ſpecies fructuum, tum quia & illud in omnibus obſeruatum non erat, tum etiam quia impoſſibile reputabatur, ipſum hos nouos comprehendere fructus, nondum in ea Regione introductos, vt proinde in fauorem Parochi prædialis deciſum ſit, quidquid alias dici poſſet, ſi lis agitaretur, vel fauore Parochi Sacramentalis, vel inter ipſum, & Parochum prædialem controuerſia foret.

R. P. D. VICECOMITE.
Ciuitatis Caſtellanæ Expenſarum.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXXIII. Materia expenſarum licet hæc deciſio contineat ad conſuetas regulas, integrè reficiendi expenſas, quæ viuæ dicuntur, & quoad mercedem Procuratoris, Aduocati, Sollicitatoris, & Copiſtæ taxandi ſcuta decem pro inſtantia, diuerſificat tamen ſtylum reficiendi Propinas in cauſis DD. Auditoribus, vti Auditoribus Sacri Palatij, vel vti Prælatis commiſſis, vt ſcilicet in primo caſu, Propinæ non reficiantur, ſecundo verò ſic.

R. P. D. EMERIX.
Calaguritana Beneficij de Logrono.
Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXXIV. Agitur de adiudicatione Beneficij facienda maiores qualitates habenti, quæ in præſenti reſultabant ex Sacerdo-

cerdotio, habilitate ad audiendas confeſſiones, nobilitate, paupertate, ac etiam quia ſenior ætas concurrebat, atque ita non obſtante poſſeſſione alterius Beneficij pro ſubſtentatione prorſus inſufficientis, prælatio fuit illi conceſſa, reiecta reprobatione examinatorum de partibus, quia habilitas probata erat ab examinatoribus Vrbis, vltra primæuam approbationem factam pro dictis confeſſionibus audiendis.

R. P. D. CALATAIV.

Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſorum.

Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXXV. Aſſociationem Fideicommiſſarijs mulier, quæ prætendebatur vocata, impedire prætendebat, ad quem effectum cautelam Angeli allegauerat, quæ ſibi non ſuffragari deciditur, quia de titulo non conſtabat, cùm fideicommiſſum appareret reſtrictum ad familiam maſculinam, cuius appellatione non veniunt fœminæ, minus etiam de poſſeſsione, ad ius familiaritatis referenda, maximè, quia erat probata ex ſolis teſtibus ad perpetuam rei memoriam examinatis, qui nullatenus attenduntur.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Fideicommiſſi.

Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVM. DLXXXVI. Donationem non comprehendere ius adeundi hæreditatem delatam, non aditam, præſens comprehendit deciſio, ea ratione, quia cùm aditio in voluntate conſiſtat, voluntas cedi non poteſt, nec in alium transferri; Inde plura de aditione deducuntur, quod nempè illa non reſultet ex actu, & confeſſione dubia, minus etiam ex poſſeſſione inter fratres bonorum communium, quando eadem non ad dominium vniuerſale, ſed ad ſolam portionem poſſidentis referenda eſt.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, ſeù Neapolitana Literarum Cambij.

Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVM. DLXXXVII. Libros mercatoris non ſolùm de iure, ſed etiam ex generali conſuetudine totius Italiæ, iunctis adminiculis plenè probare deciditur, adminicula autem hic deſumuntur ex pluribus literis miſſiuis, in quibus agnoſcitur debitum, illudque ſolui promittitur, ex ſolutionibus deinde factis, quæ iuncta bona fama Scribentis, & quod libri ordinatè ſint conſcripti, omniaque continenda contineant, pluſquam ſufficere viſa ſunt.

R. P. D. RONDININO.

Farfen Prædij.

Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVM. DLXXXVIII. Plures defectus opponebantur contra diſdictam ſocietatis officij, alter quod illa ſoli officiali facta ſit, non autem fideiuſſori, maximè contra legem inſtrumenti, quod eſſet vtrique facienda, alter, quod eadem diſdicta non fuiſſet adnotata in margine eiuſdem inſtrumenti, iuxta reformationem ſa. me. Pauli V. Tertium demum, quod eadem intra 15. dies reproducta non ſit; ſed iis non obſtantibus pro eius validitate deciditur, quia diſdicta fieri debet officiali, non autem fideiuſſori, & cõuentio illam vtrique faciendi alternatiuè accipienda erat; Adnotatio verò in margine inſtrumenti, olim pro forma declarata, hodie ſolùm requiritur ad euitandas fraudes, quibus ceſſantibus, non eſt neceſſaria; Reproductio demum tanquam facta die immediatè ſequenti poſt lapſum 15. dierum, valida reputata eſt.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij ſuper bono Iure.

Lunæ 1. *Iulij* 1675.

ARGVM. DLXXXIX. Licèt iuſpatronatus, tanquam ius honorificum non tranſeat in fideicommiſſarium, ſed penès hæredem remaneat, tamen ex voluntate Teſtatoris adhuc venit in reſtitutionem fideicommiſſi, cuius contrarium non deducitur ex ſententia ſacri Regij Conſilij Neapolitani, præſeruare demandantis prouiſionem iuris præſentandi, quia talis præſeruatio intelligenda erat reſpectu Iudicis Eccleſiaſtici, ad quem ſolum, vti de re habente annexam ſpiritualitatem, illius cognitio ſpectabat.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro.

Lunæ 1. *Iulij* 1675.

ARGVM. DXC. Qui non poſſidet, licèt ſit minus legitimus contradictor ad impediendam exequutionem literarum Apoſtolicarum; attamen vt coram Exequutore citari debuiſſet, contradictor legitimus eſt, ſi tanquam talis fuit coram Ordinario agnitus, & approbatus; Rurſus clauſula *ſine præiudicio*, licèt præſeruet exequutionem Iudicis à quo non impedit tamen, quod Iudex appellationis per viam attentatorum illam non reuocet, ſi minus ritè, & rectè fuerit proceſſum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis, & Lucri.

Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVM. DXCI. Dotis reſtitutio non retardatur, quamuis illa conſiſteret in cenſu, retro ab vxore accipiendus, quia ille reperiebatur obnoxius ſequeſtro culpæ viri, & ab eius creditoribus facto, itavt donec hæredes eum à dicto ſequeſtro non liberarent, eandem reſtitutionem euitare nõ poſſent; Rurſus de ſimulatione tractatur, quæ, quia actus ex cauſa vera proceſſerat, intrare non poterat, quamuis aliqua conuentio ſimulandi inter partes facta fuiſſet; & demùm, quod ſtatutaria Vrbis præſcriptio, quæ etiã in redditione rationis procedit, ab interpellatione, quamuis extraiudiciali, interrumpatur.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien Nauigij.
Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVM. DXCII. Fructuum, & expensarum liquidationem continet hæc decisio, illos deducendo à solito, & à verisimili, quoties tamen de eorum perceptione constat, & sola quantitas reuocatur in dubium, & vbi agitur de spolio violento, prout hic, non solùm habetur ratio de perceptis, sed de ijs, qui percipi potuerunt; hæ autem facta probata iuramento partis, iuxta morem Regionis, & iuxtà stylum loci taxanda sunt.

R. P. D. RONDININO.
Nullius S. Edicti bonorum.
Lunæ 1. *Iulij* 1675.

ARGVM. DXCIII. Quia appellatio interposita, intra biennium prosequuta non erat, ideò pro re iudicata deciditur, non obstante quod intra dictum tempus acta fuerint transportata, cùm teneretur vlterius appellans procurare terminationem causæ ante lapsum eiusdem biennij; Rursus declaratur potuisse Testatorem, & emphyteutam disponere de bonis emphyteuticis, vel ex tenore inuestituræ, vel ex dispositione Statuti Ecclesiæ dominæ directæ, quamuis in manum mortuam, quia aut illa erat capax pretij bonorum emphyteuticorum, aut hoc solùm Dominus directus declarare, & impugnare poterat.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Supplementi Legitimæ.
Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVM. DXCIV. Erronea prætendebatur relatio periti, sed cùm plenè, & concludenter, vt requiritur, error probatus non sit, secundùm eam iudicatur, solent namque Iudices, & Rota semper sequi relationem peritorum; Error autem excludebatur, quia partitæ, quæ computatæ negabantur, iam à perito excomputatæ erant, itavt amplius deducendæ non essent, ac proindè sublatis exceptionibus, eandem relationem attendendam esse declaratur.

R. P. D. RONDININO.
Comen. Dismembrationis.
Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVM. DXCV. Sub prætextu, quod inter alterum ex pluribus collitigantibus, altera pars transegerit, ab attentatis post appellationem commissis se excusare prætendebat, sed pro illorum incursu deciditur, tàm ex eo, quod per transactionem prædictam quoad non transigentes adhuc vigebat, & non remanebat extincta, quam etiam quia de viribus inhibitionis, ipse iudicare non poterat.

R. P. D. EMERIX.
Vrgellen Decanatus.
Veneris 29. *Nouembris* 1675.

ARGVM. DXCVI. Prima Dignitas in Ecclesia Cathedrali Pontifici reseruata ex Regula quarta Cancellariæ, talis esse probatur ex illius assertione facta in instrumento publico, ex ordine descriptionis eiusdem, & demum ex enunciatiuis emissis in literis Apostolicis à Capitulo approbatis per tuccessiuam possessionem Prouiso Apostolico traditam, ex quibus cùm de eo satis constiterit, & vltimus status controuerti non posset pro executione gratiosæ subrogationis deciditur, non obstante prætensa facultate optandi, nec etiam assertiua vtione, quæ pro illis impediendis non attenduntur.

R. P. D. VICECOMITE.
Camerinen. Donium.
Veneris 29. *Nouembris* 1675.

ARGVM. DXCVII. Requisita *l. diffamari C. de ingenuis, & manumissis* in hac decisione expenduntur, ad hoc, vt locus esse possit impositioni perpetui silentij contra diffamantem, qui in termino sibi à Iudice præfixo non docuit de iure, quod contra diffamatum habere prætendebat. Hæ autem sunt probatio propriæ possessionis, subsecutæ diffamationis, ac etiam citatio ipsius diffamantis ad docendum de iure, quod contra diffamatos se habere iactabat.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Cessionis ratæ Census.
Veneris 29. *Nouembris* 1675.

ARGVM. DXCVIII. Plurima ab hac Decisione contenta, in actorum transportatione consistunt, in cessione facta à condomino, in materia fundi dotalis, ac super interpretatione sententiarum, aliisque etiam ab illius Summario, & ipsa Decisione videndis; Vt scilicèt illa in prophanis necessaria non sit de scripturis irreleuantibus, qualis erat legitimatio personæ actoris in processu causæ approbari, cessio verò licèt facta de toto, intelligebatur tamen pro portione cedentis; Fundus autem dotalis non erat dos à principio in pecunia constituta, quamuis postea fuerit inuestita, & demum quod sententiæ æquè à decisionibus, ac petitione declarationem recipiant.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Mediolanen. Beneficiorum.
Veneris 29. *Nouembris* 1675.

ARGVM. DXCIX. Declarantur indultum Eminentiss. DD. Cardinalium super collatione Beneficiorum, quod ea scilicèt non comprehendant vacationes succedentes in Curia, vel apud sedem, quæ quales etiam sint, in hac Decisione exprimuntur; Benè tamen complectantur ea, quæ vacant extrà Curiam per obitum Episcoporum, quibus fuerat concessa facultas retinendi, non obstante promotione ad Episcopatum, quia hæc non dicuntur vacare in Curia; secus autem, si illa concessa non sit.

R. P. D. EMERIX.
Romana Donationis.
Veneris 29. *Nouembris* 1675.

ARGVM. DC. Pro exclusione attentatorū deciditur stante diuersitate causæ, quæ operatur

ratur vt attentata coram vno Iudice commissa, reuocari non possint ab alio; Rursus quia illa verè non aderant, cùm fuisset tantùm continuata possessio, quæ nunquam causat attentata, sola prætentio, quod non fuerint obseruata pacta, & obligationes promissæ, concedebat quidem actionem petendi implementum, vel etiam damna, & interesse, non autem eadem attentata parere poterat.

R. P. D. VBAGO.

Montis Falisei Census.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVM. DCI. Sanatio census à Sanctissimo obtenta ex defectu non numeratæ pecuniæ, vsque ab initio impositionis illius retrotrahitur; Cumque ex pluribus exceptionibus impediri exequutio prætenderetur, eas non obstare deciditur, siue quia altera in excessu consistens, reducibilis erat ad summam debitam, altera citationis defectus, à tertio allegari non poterat, imputatio verò fructuum in sortem siuè ante, siuè post motam litem non erat debita, quia illos suos facere potuit possessor bonæ fidei, hi autem cum fructibus eiusdem census, non autem in capitale imputari debuerant.

R. P. D. VBAGO.

Romana Hæreditatis de Lanuuijs.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVM. DCII. Post admissionem ad causam obtentam cum clausula, *dolo de interesse* fuerat inter primos litigantes transactum, vndè prætendebatur non posse amplius de eodem interesse doceri, quia transactio liti finem imponit; Contrarium verò deciditur, cùm semel ad causam admissus possit quandocumque suum interesse probare, & probatio retrotrahitur ad diem decreti, non obstante ass. transactione, quæ illi præiudicium inferre non potuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Testamenti.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVM. DCIII. Rursus pro nullitate testamenti deciditur Testatore simpliciter respondente per verbum *sic*, *Signor sì*, non quia sic nequeant testamenta rogari, sed solùm quia præordinatio voluntatis, in hoc casu omninò necessaria, probata non erat; eo magis quia de subornatione dubitari poterat, ex præcedenti declaratione defuncti, nolle conficere testamentum, cui non obstabat illum pariter declarasse eundem hæredem instituere velle, quoties, vt hic, agitur de nullitate procedente ex defectu voluntatis, non autem solius solemnitatis.

R. P. D. CALATAIV.

Meleuitana Euictionis.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVM. DCIV Controuersia erat super euictione in legato præstanda, vel nè, quæ sub distinctione legati onerosi, & gratuiti iam fuerat præcedenter decisa; Cumque apparuisset hodie legatum amplius non deberi, tanquam factum correspectiuè ad accollationem, quæ sublata, quæcumque actio cessauerat, ideò quia & ipsum cessauit legatum, superuacaneum visum est vlterius de euictione tractare.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Ianuen. Hæreditatis.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVM. DCV. Indicium petitionis hæreditatis, tanquam vniuersale, trahere secum restitutionem fructuum, planum est; ideoque illos sub eius mandato comprehendi deciditur, quamuis in sententia, & decreto expressi non sint, quod adeò procedit, vt ab earum restitutione non excludatur possessor, licèt super eadem hæreditate fuerit transactum, quæ postea rescissa, & reuocata remansit.

R. P. D. RONDININO.

Romana lucri Dotis.

Mercurij 11. Decembris 1675.

ARGVM. DCVI. Quamuis materiam lucri dotis præsens contineat Decisio, ad effectū inspiciendi, quæ, & qualia bona pro illius constitutione consideranda sint, tractat etiā materiam transitus ad secunda vota alterius ex coniugibus, ad hoc vt portio, quæ filijs prioris matrimonij debetur ex dispositione *l. hac edictali C. de secundis nuptijs*, illis non hæreditario, sed proprio iure deferatur, itavt non teneantur ex ea filij factum patris, vel matris sic secundo nubentis seruare, nec eadem portio, provt etiam lucrum dotis possint per voluntarias alienationes diminui, quod secus esset, si illæ ne cessariæ non fuissent.

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iurispatronatus.

Mercurij 11. Decembr. 1675.

ARGVM. DCVII. Beneficium esse Sacerdotale deciditur, & quidem actu, itàvt potestas assequendi Sacerdotium infra annum non sit sufficiens; hoc autem deducitur, quia fundator non solùm Sacerdotem eligi mandauit, sed vlterius adiunxit, qui sit sufficiens ad celebrandum, quinimò illum non celebrantem beneficio priuari iussit, quæ ideò visa sunt æquipollere verbis, quod celebret per scipsum; itavt in concursu Sacerdotis, & simplicis Clerici, illi beneficium adiudicatum sit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ DECANO.

Bononien. Theatri.

Mercurij 11. Decembris 1675.

ARGVM. DCVIII. Domo ad vsum Theatri in locationem accepta reficere recusabat locator pretium scenarum, aliorumque molioramentorum, quæ à conductore in ea facta sunt; Illi tamen abrasio conceditur, qui sine deterioratione prioris status rei locatæ fieri poterat; cumque de eorum dominio adhuc disceptatum sit, illud ad conductorem spectare deciditur, tàm ex testibus ab eo examinatis, quàm etiam quia ipse hæc omnia ab alio præcedenti conductore comparauerat.

REVE-

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Tuden. Canonicatus,
Mercurij 11. *Decembris* 1675.

ARGVM. DCIX. Duæ regulæ Cancellariæ in hac Decisione declarantur, de annali possessore prima, altera verò de triennali, & quoad illam, quia non constitit de vocatione possessoris ad iudicium infra sex menses, ac de sententia infra annum, quo verò ad secundam, de molestijs circa possessionem ipsam, vel illius fructibus, ex vtraque ideò fuit excluſus, qui alterius beneficium impetrauerat minus legitimè.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi de Victorijs.
Mercurij 11. *Decembris* 1675.

ARGVM. DCX. Alienationem à defuncto factam reuocare prætendebat hæres beneficiatus, quia ad illam proprio iure dicebat se esse vocatum, sed cùm nunquam de bonis hæreditarijs rationem reddiderit, hoc sibi non licere decidirur, quamuis in aditione expresè protestatus sit, velle retinere bona hæreditaria titulo fideicommissi, quia non exinde liberatus remanebat ab obseruantia facti eiusdem defuncti; Cumque de immissione tractaretur, illam denegari posse resoluitur, etiam posteaquam possessio capta est, dummodò tamen causa non sit finita, sed adhuc reperiatur commissa, saltim in gradu restitutionis in integrum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Vineæ super bono Iure.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXI. Melioramenta, & fructus possessori deberi deciduntur, quia illa erant merè necessaria, cùm ageretur de constructa habitatione Coloni, Vasca, & Tinello in Vinea ædificatis; fructus verò ideò illi adiudicati sunt, tùm quia de suis meliorameutis fuerant percepti, tùm etiam quia ipse erat in bona fide, vel saltim aberat ab eo mala, quod sufficit ad effectum consequutionis eorundem fructuum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Vineæ super Alimentis.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXII. Pro denegatione alimentorum, & sumptuum litis deciditur, quia paupertas, quæ cum præsumptione boni iuris ad hunc effectum requiritur ex sola fide Parochi probata non erat, cùm requirantur testes de ea deponentes, qui adhuc renentur coarctare negatiuam, dicentes aliquem nulla possidere bona, quod ipsi non scirent, eo magis, quia eadem alimenta petebantur ex vinea, quæ in agro Romano, aut nullos, aut modicos fructus reddere solet, cùm plus in eis impendatur, quàm colligatur ex illis.

R. P. D. VBAGO.
Senogallien. Fideicommissi.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXIII. Ad impediendam immissionem hæredi ex fideicommisso claro, & limpido, opponebatur exceptio antiquioris fideicommissi, quæ tamen admissa non fuit, quia illius bona confiscata erant vigore Constitutionum Apostolicarum, prohibentium dispositiones in fauorem spuriorum, & ideò possessor, qui illa mediante compositione obtinuerat tanquam propria ex largitate Principis habere dicebatur; Plura igitur de huiusmodi Constitutionibus adducuntur, de approbatione fideicommissi ab hærede facta, de sententia lata cum legitimo contradictore, quatenùs faciat statum, vel non præiudicet alijs, & probet etiam sine actis, de inuentario, & detractionibus, regulariter super bonis fideicommissi particularis denegandis.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Pecuniaria.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXIV. Rursus impugnabatur dotem fuisse profectitiam, non aduentitiam, ad effectum excludendi fructus, quos pater, qui susceptum onus inuestiendi non adimpleuerat, tanquam vsurarios persoluerit; Sed pro aduentitia dote deciditur, tùm quia & in remunerationem amplissimę renunciationis filiæ constituta erat, tùm etiam quia hoc pater declarare potuit, qui sicuti non prohibetur dotem aduentitiam facere profectitiã, ita eo magis hanc qualitatem efficere permittẽdus sit, vt proinde fructus fuerint legitimè soluti, maximè ad excludẽdam repetitionem indebiti, ad quem effectum omnis possibilis interpretatio capienda est.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Fideicommis, seù Saluiani.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXV. Ad euitandam restitutionem, & respectiuè maiorem condemnationem fructuum allegabatur hinc inde diuersitas, & identitas iudiciorum, quæ pariter diuersimodè iudicata sunt; Alterum nempè rescissionis transactionis fuit reputatum pro vno eodemque iudicio cum immissione, vbi vero alia duo pro eadem immissione similiter obtinenda, quia proueniebant ex diuersa causa, & diuersam etiam habebant actionem, haberi non poterant pro vno eodemque iudicio, atque ita vtrique litiganti minor, aut maior restitutio fructuum, quam fuerat præcedenter decisum, est concessa.

R. P. D. RONDININO.
Romana Donationis.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXVI. Aspirabant fœminæ ad fideicommissum pro masculis cõstitutum, ad effectum excludendi extraneum, quasi earum exclusio sola temporalis fuisset, sed pro extraneo iudicatum est, quia erat hæres vltimi vocati, & agebatur de exclusione fœminarum perpetua, quo in casu per defi-

cientiam masculorum, illæ nunquam reintegrantur; Rursus quia donator præseruauerat sibi facultatem constituēdi fideicommissum, quatenus illud ordinare potuerit, qualeque ius filijs in eadem donatione contemplatis, fuerit acquisitum plenè in hac decisione deducitur.

R. P. D. EMERIX.
Rauennaten. Fideicommissi.
Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXVII. Vocatio filiorum in conditione positorum, quæ solùm ex coniecturis resultat, & quarum plures hic concurrentes, enumerantur, impugnabatur ex eo, quod non currerent simul ratio conseruationis agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionem, quas licèt etiam in hoc casu vendicari prætenderetur, illas adhuc non esse omninò necessarias deciditur, quoties, vt in præsenti, cæteræ coniecturæ sunt omninò perfectæ, quamuis ageretur de portione patrui, quia cùm simus in fideicommisso ascendentis, leuiores coniecturæ sufficiunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pretij Officij.
Luna 13. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXVIII. Plures creditores eiusdem socij eandem, sed non æqualem in tempore habentes reseruationem Officij, parem sortem, & conditionem consequi prætendebant, sed primos reseruatarios admitti, & cùm illis posteriores concurrere non posse deciditur, non solùm ad consuetam regulam, qui prior est tempore sit potior in iure, verum etiam attenta speciali conuentione cum iis inita, de non hypothecando officium sine ipsorum consensu, quod pactum in Officijs Romanæ Curiæ, quamuis de regalibus Principum, sustineri declaratur.

R. P. D. RONDININO.
Maceraten. Saluiani.
Luna 13. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXIX. Transactionem rescindendam non esse deciditur ex defectu valoris bonorum in ea assignatorum, quia illex probatus non erat à testibus minoris ætatis, non percutientibus tempus præcisum eiusdem transactionis, vt requiritur, & aliàs etiam exceptiones habentibus; plura ideò de scriptura ab alio sumpto desumpta, additione hæreditatis in filio, & de credito hæredis vel per confusionem actionum extincto, vel illiquido, & ità inepto ad retardandam immissionem in Saluiano decidunter.

R. P. D. VBAGO.
Fauentina Successionis.
Luna 13. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXX. Ad effectum successionis hæreditatis paternæ bona cõferri deciditur, vt illa inter fratres communiter diuidantur; Verùm quia de pluribus opponebatur, plura ideò resoluta sunt tàm super dominio bonorum patris à solutione pretij, & ab illius inuentario desumpto, quàm de eorum administratione, & locatione ab altero ex fratribus facta, super scriptura minus originaliter exhibita, de pacto personali non egrediente paciscentium personas, de tutore, & creditore simul sibi ipsi propria auctoritate soluente, & demum de opposita retentione, quæ requisita habere debeat, vt illa competere possit.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Matrimonij.
Luna 13. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXXI. Ad euitandum impedimentum publicæ honestatis sponsalia à solo patre contracta minus suffragari dicebantur, sed de illis plenè constare deciditur, ex testibus de eis deponentibus, maximè quia ratificata fuerant à filia, nedum ornationis modo incedente; sed recipiente in incessu brachium, & plura etiam munera ab eius Sponso.

REVERENDISS. D. ALBEGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Cracouien. Nauigij.
Mercurij 15. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXXII. Liquidationem fructuũ, & materiam expensarum continet hæc Decisio illa deducta à testibus deponentibus ad certam summam fructus ascendere consueuisse, quorum dicta eo magis recipiuntur, stante præsumptione legitimæ liquidationis, donec contrarium probetur; Hæc autem quoad iudiciales admissa ex fide Notariorum, quibus in hac materia plenè creditur, quo verò ad extraiudiciales, quia non excedebant scuta decem pro instantia, provt semper Rota practicare consueuit.

R. P. D. VICECOMITE.
Bononien. Transactionis.
Mercurij 15. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXXIII. Solemnitates à Statuto Bononiæ requisitæ in contractibus minorum, quia de forma visæ sunt, eas per æquipollens impleri non posse deciditur, nec minus ex causa prętensæ vtilitatis omitti, cum illa ex solis decisionibus non resultet, à quibus pendeat reuisio, & ideò nulla declarata est transactio sine dictis solemnitatibus facta, & mulieri minori manutentio concessa, non obstante possessione in alium translata, quæ per dictam transactionem nullam non fuerat amissa.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Spolij.
Mercurij 15. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. DCXXIV. Subtus viam publicam, quis de sua domo, ad aliam pariter suam diuerticulum fecerat, quod deinde deuastatum est ab altero, prætendente iure proprio simile diuerticulum facere posse, illud tamen restituendum esse deciditur, quia, quamuis hęc facultas ei pariter competeret, non ideò potuit propria auctoritate exercere; Maximè contra primum, qui eam iam ad actum deduxerat.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Spolij ſuper Remiſſoria.
Mercurij 15. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXV. Occaſione Remiſſoriæ aliàs in noſtris Deciſionibus conſultò omiſſæ, ſtante nouitate articuli excauandi ſubtus viam publicam, quæritur hic an ad probandum illius aſs. conſuetudinem Remiſſoria concedenda ſit, & negatiuè reſoluitur, quia cauſa in partibus agitata, de tali conſuetudine, quæ inibi faciliùs probari poterat, nunquam eſt oppoſitum, quapropter calumnioſa, & irreleuans illius probatio viſa eſt, & ideò deneganda, præſertim in ſpolio per duas ſententias declarato.

R. P. D. RONDININO.
Romana Domorum ad Suburram.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXVI. Poſt paſsas moleſtias, eaſque venditori intimatas, ad euitandam executionem, concordauerat emptor cum creditore, propter quod euictionem ſibi deberi prætendebat, illi in hac deciſione denegatam, quia poſt aſsumptam litem à venditore, eamque etiam proſequutam, commiſsa non erat ſtipulatio liberationis earũdem moleſtiarum, quo in caſu ſi ille agat mediante ceſsione iurium ſibi à creditore facta, iuſtitiam ceſsionis juſtificare tenetur, ſine cuius probatione, ſolutio facta, nec ad effectum agendi, neque ad effectum excipiendi, & reſpectiuè retinendi illi ſuffragari poteſt.

R. P. D. CALATAIV.
Interamnen. Beneficij.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXVII. Ad effectum impediendi ſubrogationem gratioſam opponebatur non conſtare de lite ſuper titulo beneficij, quodque litigator eſſet calumnioſus, & iniuſtus, ſed neutrum eſt conceſſum, quia lis fuerat Papæ narrata cum ſuis qualitatibus, & ideò ſat erat de ea docere eo modo, quo facta fuerat narratio; Calumnia verò excludebatur, quia impetrator facilè credere potuit beneficium eſſe Pontifici reſeruatum, ex eo quod illud in Curia vacauerat, vel quod vltimus ſtatus attendi debuiſſet, quod ſufficit ad hunc effectum, in quo cauſa etiam colorata ſuffragatur.

R. P. D. EMERIX.
Romana Caſtri Orciani.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARVGM. DCXXVIII. Directum dominium Caſtri ad effectũ deuolutionis probari prætendebatur ex inſtrumentis informibus locationum cum adminiculis, quæ quia in ſuo genere perfecta non erant, minus ſufficere viſa ſunt contra tertium nullam habentem cauſam ab inueſtitis, defectus autem conſiſtebant in eo, quod ſcripturæ pro eis adductæ ipſæ etiam erant informes, atque ex Archiuio priuato deſumptæ, & licèt concurrerent adhuc enunciatiuæ emiſſæ in Bullis Summorum Pontificum, illæ emanauerant ad inſtanti am partis, & à perſonis intereſſatis, ac ſuſpectis, quinimò pro ijs omnibus deficiebat obſeruantia, quæ potiùs apparebat contraria tàm ex alijs fortioribus coniecturis, quàm ex eo, quod bona tanquam libera ſunt poſſeſſa, vt proinde contra petitam deuolutionem deciſum ſit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Caſtri Orciani.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXIX. Ex probatione dominij ſuper Caſtro, prætendebatur reſultare dominium bonorum eiuſdem Caſtri, & hoc ad effectum obtinendi deuolutionem in illis, ſed negatiuè reſoluitur, non ſolùm quia ſufficit poſſibilitas in contrarium, verùm etiam quia ex præſeruatione facta in actu conceſſionis aliquorum bonorum eiuſdem Caſtri, excluſa remanebat identitas illorum, maximè contra tertium, nullam habentem cauſam ab inueſtitis, contra quem ad effectum deuolutionis dominium plenè, & concludenter probari debet.

R. P. D. TAIA.
Romana Fideicommiſſi Cardinalis
Bartholomæi de Ferratinis.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXX. Poſſeſſionem bonorum defuncti à fideicommiſſario in iudicio immiſſionis probandam extra controuerſiam eſt, non tamen adeo rigidè de tempore obitus, vt illa retro probata, non præſumatur continuata vſque ad mortem, cum eo tamen temperamento, quod poſſit probari contrarium, ſi quid medio tempore factum ſit, quod continuationem eiuſdem poſſeſſionis excludat.

R. P. D. TAIA.
Romana Fideicommiſſi Ioannis Podiani
ac Ferratinis.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXI. Iuriſdictionis defectus opponebatur, ſed ille vigore præcedentis commiſſionis, cum clauſula *quam, & quas*, cauſas non ſolùm præſentes, ſed etiam futuras comprehendentis, remanſit ſublatus, eo magis quia à parte in toto proceſſu citata, nunquam de eo fuit oppoſitum, ſicque illum non adeſſe declaratum fuit, càm magis ſint potentiora facta, quàm verba.

R. P. D. VBAGO.
Romana Locationis.
Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXII. Damnorum, & intereſſe materiam continet hæc Deciſio, vt ea ſcilicèt ſub obligatione Camerali veniant, ad quem effectum attenduntur vel relationes peritorum concorditer referentium, vel ſtatur relationi tertij donec de errore conſiterit, qui licèt omiſerit referre ſuper partitis à primis peritis concorditer relatis, nihil facit, quia in hoc illorum attendenda eſt relatio, quamuis ſine iuramento proceſſerit, dummodò tamen poſtea cum iuramento confirmata ſit.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Romana Fideicommissi de Conis.
Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXIII. Repetitio simul, & à iure subauditus intellectus si sine liberis in testamento fratris excluditur, quia hæc conditio, quamuis à Testatore apposita in prima parte suæ dispositionis, fuerat in alia per ipsum consultò omissa; atque ita ex diuersitate, & separatione vtriusque orationis non solùm repetitio non datur, quinimò quando provt hic, illa nouum fideicommissum induceret, & substantiam dispositionis immutaret, nequaquam admittitur.

R. P. D. VBAGO.
Tudertina Attentatorum, seù Iuris pascendi.
Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXIV. Pro inducenda purgatione attentatorum quæritur de viribus clausulæ *sine præiudicio*, quæ licèt præseruet executionem Iudicis à quo, non tamen extenditur ad alia, in illius sententia non comprehensa; Cumque eius prætextu concessæ incisionis arborum, etiam ad radices euellendas fuerit processum, hoc ipsum attentatum remanere deciditur, quia alia est incisio in sententia contenta, alia verò, quam vocant *essam*, & per quam terra redigitur ad culturam.

R. P. D. TAIA.
Salamantina Canonicatus.
Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXV. Executio literarum Apostolicarum cuitari prætendebatur, quia competeret alternatiua Episcopo, quæ tamen cessare visa est. siuè quia acceptata non erat, siuè etiam quia illa non procedit in beneficijs, quæ conferuntur ab Episcopo, & à Capitulo simul, non obstante opposita transactione inita inter Capitulum, & Episcopum alternatiuè conferendi, quia ex illa non fuerat diuisa proprietas beneficij, sed pro sola commoditate collationis facta erat.

R. P. D. VIIAGO.
Romana Centus.
Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXVI. Simulationem probari non posse Reus prætendebat, vel quia iam super illa alij testes examinati sint, vel etiam quia materiam contineret obiectiuã, sed neutrum admittitur, & pro concessione nouæ probationis deciditur, quia articuli erant magis specificè concepti, & alter ex illis adhuc nouus extabat; quinimò etiam materia obiectiua cessabat, quia probatio erat de iure dantis, quo in casu articuli etiam criminosi admittuntur.

R. P. D. EMERIX.
Nepesina Successionis.
Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXVII. Impugnabatur transmissio iuris petendi restitutionem in integrum in suos filios ad hæreditatem fratris à sorore non aditam, ex eo quod illa potuerit consulere peritiores super intelligentia Statuti, quod sibi aduersari videbatur; sed cùm illius articulus variè fuerit à Rota resolutus, & à DD. propugnatus, hoc eidem imputari non posse deciditur, quia ignorantia istius iuris dubij æquiparatur ignorantiæ facti, quæ mulieri non præiudicat.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommissi de Sala.
Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXVIII. A fideicommisso, in quo vocati erant filij fœminarum, earũ masculi prætendebant excludere fœminas, ob repetitam qualitatem masculinitatis in primis descendentibus expressam; Contrarium tamen deciditur, tùm quia agebatur de substitutione diuersa, tùm etiam quia qualitas masculinitatis in prima substitutione adiecta, in altera dicebatur consultò omissa, reiecta etiam præsumptione conformitatis cum statuto, quæ non procedit in hæreditate, de qua idem statutum non loquitur.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Vocis Actiuæ, & Passiuæ.
Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXXXIX. Appellari non posse contenditur à sententia Rectoris Cracouiẽsis, in qua quis ex Statutis Vniuersitatis fuerat suis emolumentis priuatus, ac etiam Voce Actiua, & passiua; Contrarium verò deciditur, quia illa erat nulla, & iniusta, & ideò non merebatur nomen sententiæ; vltra quod Iudex post sui recusationem processerat, & ideò eo magis grauauerat partẽ, pluraque etiam concurrebant, ex quibus non poterat dici contrariatum statutis eiusdem Vniuersitatis.

R. P. D. RONDININO.
Firmana Fideicommissi.
Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXL. De duabus donationibus, secundam præualere deciditur, quia bona secundo loco donata, erant etiam donatario tradita, vbi prior donatio facta fuerat absenti, sine cuius ratificatione, insinuatione, aliisque solemnitatibus, subsistineri non poterat; Ratificatio autem sine scientia non datur; insinuatio verò, cæteræque solemnitates ex solo cursu temporis sine obseruantia non præsumuntur, quorum defectus post motam litem, & subsequutam traditionem bonorum adimpleri minimè poterant.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Ferrarien. Bonorum.
Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXLI. Simulatus prætendebatur contractus, & vna simul vsurarius, ex pacto redimendi, modicitate pretij, quia venditor in possessione permanserat, & aliis etiam pluribus coniecturis; sed pro illius realitate deciditur, quia modicitas pretij, quod erat principale fundamentum, non fuerat probata; cætera verò cessabant, nam pactum redimendi de iure permittitur, posses-

sio-

ſeſſionis continuatio à ſubſequuta locatione procedebat; aliæ etiam coniecturæ minus ſufficere viſæ ſunt, tanquam parum vrgentes, & quæ non erant legis, ſed hominis, prout ad hunc effectum requiritur.

R. P. D. T A I A.

Romana, ſeù Balneoregien. Fideicommiſſi.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXLII. Plura de legitimatione deducuntur, de qualitate filij ſpurij, de donationis acceptatione, & quatenùs per illam cenſeatur fideicommiſſum reuocatũ, vt ſcilicèt admittantur in ea legitimati à Principe, ſi non reſiſtat mens Teſtatoris, dummodo tamen inter eorum parentes poterit eſſe matrimonium de tempore natiuitatis; hæc autem ſine ſcientia non deducatur, quæ quatenus præſumenda ſit, non inde acceptationem inferret, nè detur præſumptio præſumptionis, illa verò licèt importare poſſit reuocationem fideicommiſſi, tamen quia facta non erat ſeruata forma Statuti, non præiudicat.

R. P. D. V I C E C O M I T E.

Bononien. Cenſus ſuper mandato de manutenendo.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVM. DCXLIII. Ad euitandam manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi opponebatur illam non probari ex libris Mercatorum, & poſſeſſionem bonorum iam fuiſſe dimiſſam; ſed iis non obſtantibus pro manutentione deciditur, quia libri adminiculati erant, & dimiſſio, ſeù auocatio poſſeſſionis à creditore obtenta ad effectum ſibi ſatisfaciendi ex fructibus, non impediebat, quominus debitor non poſſideret; Cumque etiam pro decurſis terminis manutentio peteretur, eo magis poſſeſſione dimiſſa fuit conceſſa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Annatarum.

Veneris 7. Febr. 1676.

ARGVM. DCXLIV. Statutum Hieroſolymitanum in hac Deciſione declaratur ad eum caſum, quo illud *tit. 5. cap. 5. de communi æratio* mandat ſolui annatas ab obtinentibus commendas, & alias dignitates, quod cùm intelligatur de ſimplici conſecutione Commendæ, non procedit in eo caſu, quo quis occaſione dimiſſionis, & aſſecutionis alterius beneficij, de beneficio dimiſſo fuit prouiſus, & ideò tanquam caſus à Statuto omiſſus, neque à ſtatuentibus conſideratus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis.

R. P. D. T A I A.

Prænestina Fideicommiſſi.

Veneris 7. Febr. 1676.

ARGVM. DCXLV. Subſtitutionem factam ſi ſine filijs, per mortem cum filijs expiraſſe dicebatur ad vulgatum *conſil. Oldradi* 21. quod tamen non intrare deciditur, quia poſtmodum in caſu deficientiæ linea Teſtatoris vocatus erat locus pius, qui ſine præcedenti ſubſtitutione inter omnes de linea, ſuccedere non poterat; Atque ita reciprocam inter ipſos de linea fuiſſe inductã, declaratum eſt.

R. P. D. C A L A T A I V.

Fauentina Penſionis.

Veneris 7. Febr. 1676.

ARGVM. DCXLVI. Integram recollectionem fructuum beneficij fecerat titularis ſucceſſor, & tamen impugnabat ſoluere penſionem ex eo, quod dies ſolutionis illius iam ceſſerat ante captam ab eo poſſeſſionem; Sed condemnatur adhuc, quia cùm penſio ratione fructuum, & ſuper fructibus imponatur, ille ad ſolutionem tenetur, qui eoſdem fructus perceperat.

R. P. D. E M E R I X.

Barchinonen. Congruæ.

Veneris 7. Febr. 1676.

ARGVM. DCXLVII. Rurſus allegabat Rector in hac cauſa nimis inæqualem aſſignationem reddituum inter ipſum, & Vicariũ, qui omnes fructus conſequebatur; vbi verò ipſe ſolam congruam retinebat, minus etiã ſibi ſufficientem, vt dicebat; Verùm quia pro obſeruatione aſſignationis factæ concurrebat poſſeſſio tricenaria, ipſe autem fundamentum ſuæ intentionis non probauerat, ideò pro obſeruantia aſſignationis dennò fuit in hac cauſa deciſum.

R. P. D. R O N D I N I N O.

Bononien. Canonicatus.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVM. DCXLVIII. Beneficium vacans per aſſecutionem alterius incompatibilis fuerat à ſuperiore collatum, cuius gratiam ad impediendam, dicebatur illius reſignationem non fuiſſe ab eodem ſuperiore acceptatam, ſed nullam acceptationem requiri deciditur, quia hæc non eſt propria reſignatio, ſed neceſſaria dimiſſio, quæ etiam à principio inducitur, & acceptatur à lege.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana, ſeù Viterbien. Legati.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVM. DCXLIX. Excluduntur attentata, & pro admiſſione articulorum deciditur, quia illa ſine lite non dantur, & lis quæ prætendebatur ineſſe, erat in cauſa diuerſa, quinimmo deliberatio, & poſſeſſio ſubſecutæ ſunt ante factam citationem ad videndum ſibi inhiberi; Hæc autem ideo recipitur, quia de releuantia conſtabat, & examen fieri debebat in Curia, & ideo incontinenti expediri poterat.

R. P. D. R O N D I N I N O.

Nullius Sancti Edifi Bonorum.

Lunæ 10. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCL. Pro reſciſſione tranſactionis deciditur, quia illa erat nulla, tanquam facta ſine cauſa, ſuper iure claro, & nihil pro ea datum erat, vel remiſſum, vt de natura tranſactionis requiritur, neque obſtabat fideicommiſſum, propter quod ad tranſactionem fuerat deuentum, quia illud erat conditio-

ditionale, & conditio numquam fuerat adimpleta; Pro vt nec minus aliqua vis fieri poterat in clauſulis prægnantiſſimis in eadem tranſactione appoſitis, cum illæ ſequantur naturam contractus, quo reſoluto ex defectu contenſus, & eas quoque reſolui indubitatum eſt.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Legati.
Lunæ 10. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLI. Condemnatus fuerat hæres ad præſtationem legati, ſed cum illud in nomine debitoris conſiſteret, iniuſta condemnatio viſa eſt, quia ad aliud *ipſe non* tenebatur, quam ad ceſſionem iurium, quæ etiam abſque vllo facto hominis recta via tranſeunt in legatarium, cumque de inexigibilitate opponeretur, hæc citra culpam ipſius hæredis proueniens, damno legatarij cedere debuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper bono Iure.
Lunæ 10. *Februarij* 1676.

ARGVM. DLII. Nullam remanere decidit*ur* hypothecam in mercibus minutatim venditis, ſed ſuper illis, qui prior eſt in tempore, potior eſt in iure; Prioritas autem ab apocha fuit deſumpta, quæ trino teſte munita præualet inſtrumento publico, cuius itaque creditorem tuam ſatisfactionem obtinere potuiſſe declaratur, etiam in actu decoctionis ſui debitoris, quia cum creditum eſſet certum ſatisfactionem procurando nemini fecit iniuriam.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Tergeſtina Pecuniaria ſuper recognitione manus.
Lunæ 10. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLIII. Quia nunquam conceditur probatio, quæ probata non releuaret, denegatur ideo in hac deciſione recognitio manus per comparationem literarum, quia ea admiſſa, adhuc creditum, licèt poſterius, ſuam anterioritatem habebat ab alio credito illi anteriore, ac etiam quia in omnem caſum d. recognitio fieri non poterat ſine citatione principaliter intereſſe habentis.

R. P. D. VICECOMITE.
Bononien. Primogenituræ de Luparis.
Lunæ 10. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLIV. Forma deputationis Oeconomi in tranſactione conuenta ſeruari deciditur, nec illi nouum onus depoſiti adiungi poſſe reſoluitur, provt nec minus conceditur regreſſus ad fructus in eadem tranſactione renunciatos, quia hæc omnia excludebantur à pactis, & ab obſeruantia eiuſdem tranſactionis. Alios verò fructus in eadem tranſactione non conſideratos, ad illum ſpectare declarantur, ad quem ſemota d. tranſactione de iure ſpectare debuerant.

R. P. D. VICECOMITE.
Tudertina Dotis.
Lunæ 24. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLV. De bonis à Fiſco occupatis occaſione delicti alterius ex fratribus, vnum tantum corpus à Fiſco vxori pro ſuis dotibus eſt conceſſum, cætera verò fratri non delinquenti ratione fideicommiſſi reſtituta ſunt; Illo autem poſtea conquerente, & manutentionem ſuper medietate prædij vxori dimiſſi prætendente, hæc ei denegatur, & vxori conceditur, quia de ipſius poſſeſſione conſtitit, itavt ſi aliquam ille per antea poſſeſſionem habuiſſet, per acceptationem ſententiæ criminalis fuerit amiſſa, non obſtante defectu minoris ætatis, quia etiam minor poteſt perdere poſſeſſionem.

R. P. D. CALATAIV.
Tudertina Affictuum Prædij.
Lunæ 24. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLVI. Fœneratitius allegabatur contractus, vel quia cum pacto redimendi concurrebat modicitas pretij, vel etiam quia venditor in poſſeſſione permanſerat, ſed pro illius realitate reſoluitur, quia modicitas pretij non erat vltra dimidiam, vt ad hunc effectum requiritur, poſſeſſio verò venditoris referebatur ad cauſam locationis illi factæ, quæ cum permittatur à iure, non exinde reſultabat aliqua coniectura ſufficiens ſimulationis, vel fraudis.

R. P. D. RONDININO.
Senogallien. Domus.
Lunæ 24. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLVII. Aduerſus contractum minoris nullum agere prætendebant fideicommiſſarij, qui erant ſimul hæredes alienantis, ſed vtroque iure excluduntur, quia bona alienata ſunt pro debito teſtatoris, & vlterius in eorum legitimam, & trebellianicam imputari poterant; Tanquam hæredes etiam fuerunt reiecti, quia licet alienatio prætenderetur nulla, fuit adhuc petita executio contractus, qui ſicuti approbari poterat à minore alienante, ita etiam valuit acceptari ab illius hærede, qui proinde agens ad illius implementum, nullitatem amplius allegare non permittitur.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Fideicommiſſi.
Veneris 28. *Februarij* 1676.

ARGVM. DCLVIII. Pro deneganda tranſportatione actorum, eorum releuantia diſcutitur, quæ cum à donatione dependeret, an illa potius ſimulata, vel in fraudem creditorum facta ſit, ita vt egeat reuocatione, vel non, & à quibus illa impugnari poſſit, & debeat, tamen quia neutrum reo, & poſſeſſori ſuffragare poterat, ideo pro illorum denegata tranſportatione reſoluitur.

R. P. D. VICECOMITE.
Calaguritana Beneficij de Logrono.
Lunæ 2. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLIX. Agitur de ſola prælatione Beneficij, eaque conceditur maiores qualitates habenti, quales reputatæ ſunt ſeruitium

Index Argumentorum.

tium Eccleſiæ, deputatio ad confeſſiones audiendas, Senior ætas, & ſacerdotij ſimul, nobilitas, & paupertas perſonæ, quæ in concurſu etiam Baccalaureatus, & aduocationis ſimul maiores viſæ ſunt, vt proinde illi beneficium adiudicatum ſit quamuis adhuc aliud, ſed minus pro ſubſtentatione congruum, ipſe beneficium haberet.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Auenionen. Reſtitutionis in Integrum.
Lunæ 2. Martij 1676.

ARGVM. DCLX. Conquerebatur filius magis acceptaſſe legitimam, quam annuam præſtationem ſibi in ſententia alternatiuè conceſſam, & ideo reſtitutionem in integrum habere prætendebat, quæ illi denegata eſt, quia de læſione non conſtabat, ſine qua numquam datur maiori Reſtitutio in integrum; Læſio vero excludebatur cum acceptatio æquè ad lucrum, ac damnum potuiſſet referri, quo in caſu illa nequaquam attendenda eſt.

R. P. D. TAIA.
Hiſpalen. Decimarum.
Lunæ 2. Martii 1676.

ARGVM. DCLXI. De quaſi poſſeſſione, & iure decimandi tractatur, vtrumque ad Capitulum pertinere deciſum, quia de illius quaſi poſſeſſione conſtabat, eique etiam decimæ pertinebant, tamquam generalem adminiſtratorem ipſarum ex iure vniuerſali Parochi totius Diœceſis, non obſtantibus priuilegijs *Militum S. Iacobi* Hiſpalenſis, quæ in iudicio manutentionis non obſtare viſa ſunt, minuſque etiam intrare poterant, quia in illos decimæ non fuerant translatæ.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana legitimæ.
Veneris 6. Martij 1676.

ARGVM. DCLXII. Filio ex perſona matris legitimam deberi deciditur in bonis fratris, qui inſtituerat ſibi hæredem vxorem, & hæc declaratur tertia totius hæreditatis, deducto legato eidem fratri relicto, non obſtante præſumptione dotis eiuſdem vxoris in teſtamento ab illius viro confeſſata, quæ reſoluitur in vim legati, prout nec minus aucta tranſactione cum eodem fratre ſequuta, quia hoc nouum ius poſt tranſactionem ſuperuentum, illa comprehendere non poterat.

R. P. D. TAIA.
Carpentoratem. Decimarum.
Veneris 6. Martij 1676.

ARGVM. DCLXIII. Crocus, & Olera ſeminabantur in terris, in quibus olim ſerebatur frumentum, cumque de his nouis fructibus decimas euitari prætenderetur ex antiquiſſimo laudo de ſeutis tantummodò fructibus illas deberi declarante, contrarium deciditur, quia cum ageretur de decima iure vniuerſali debita, neque per mutationem ſeminis, neque ex aſſerto laudo illi præiudicatum eſſe poterat.

R. P. D. CALATAIV:
Vrbeuetana Legatorum.
Veneris 6. Martij 1676.

ARGVM. DCLXIV. Legata Vxori alimenta victus, & veſtitus, ac certa pecuniarum ſumma, ei deberi declarantur, non obſtante ſtatuto prohibente illi quidquam vltra dotem, victum, & veſtitum relinqui, quia quantitas pecuniaria pro medicinalibus, & ſalarijs famulorum poterat dici legata, quæ omnia debentur etiamſi mulier habeat vnde viuere poſſit, cum iure actionis petatur, neque ab illorum conſecutione remouetur exceptione rerum amotarum, quæ probata non erat; prout nec minus quod non habitaret in domo mariti, quia per litem, & mortem hæredis, non tenebatur habitare cum illius filijs.

R. P. D. RONDININO;
Cracouien. Beneficij.
Veneris 6. Martii 1676.

ARGVM. DCLXV. Ob non factam præſentationem in tempore, beneficium Academiæ Cracouienſis fuerat collatum à Papa, cuius literæ Apoſtolicæ executioni demandatæ ſunt, quia de earum verificatione conſtabat, in nihilo releuante præſentatione per ſimplicem ſchedulam ab eadem Academia factam, quia vltra præſumptionem antidatæ, non fuerat exhibita Epiſcopo, neque penès illius acta dimiſſa; prout nec minus obſtabat d. beneficium deberi certo generi perſonarum, quia etiam Prouiſus Apoſtolicus de eodem genere viſus eſt.

R. P. D. TAIA.
Interamnen. Fideicommiſſi.
Mercurij 11. Martij 1676.

ARGVM. DCLXVI. Quæſtio erat ſuper congruitate, vel incongruitate dotis, an ſcilicet illa per tutorem aſſignari potuiſſet vltra portionem legitimæ, ad *auth. res quæ C. Com. de legat.* vel potius cum onere Fideicommiſſi conſtituta diceretur, quo in caſu mulier, & maritus illius commoda, & incommoda ſubſtinent, ſed ijs in medium adductis, pro admiſſione articulorum eſt reſponſum, ad effectum probandi congruitatem eiuſdem dotis, de iure probari permiſſam.

R. P. D. RONDININO.
Alexandrina Archipresbyteratus.
Mercurij 11. Martij 1676.

ARGVM. DCLXVII. Pertinentia, & quaſi poſſeſſio iuriſpatronatus in hac deciſione tractatur: illa ex confeſſione vtriuſque patroni probata, hæc autem ex vnica præſentatione deſumpta, quamuis omiſſa expreſſione iuriſpatronatus, cum ad illud referenda ſit; agitur etiam de qualitate vocum, de eo reſidente penes duas familias, quatenus illæ conſiderari debeant, & demum de iurepatronatus gentilitio, & hæreditario, aliaque etiam plura ad hanc materiam, prout etiam beneficialem pertinentia.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. T A I A.
Romana Læſionis.
Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXVIII. Iuſtum pretium pro inducenda Læſione ſubhaſtationis ex locationibus probari prætendebatur, vel quia fuiſſent plures, vel etiam quia in eadem quantitate factæ ſunt; Sed non ideo receſſum eſt à regula, quod locationes non probant valorem, quia plurimæ à ſubhaſtatione diſtabant, aliæ verò factæ ab emptore minus concludenter iuſtificatæ fuerant, vt proinde contra Læſionem iudicatum ſit.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Narnien. Pecuniaria.
Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXIX. Ad impediendum Salvianum opponebatur defectus ſententiæ, immiſſionem pro ſorte principali cenſus, & illius fructibus concedentis, retentio competens poſſeſſori pro creditis anterioribus perſolutis, exceptio non adimplementi, cum aliis etiam pluribus, vel ex inde reiectis, quia tamquam turbida requirebant altiorem indaginem, vel quia ſententia reſpectu ſortis recipiebat interpretationem à libello, in quo capitale cenſus fuerat petitum ad effectum deponendi, retentio verò non competebat, quia agebatur de debitis accollatis, & ſic ex propria obligatione extinctis, & demum quia implementi defectus allegari non poterat ab hærede adimplere debentis.

R. P. D. EMERIX.
Cracouien. Abbatiæ.
Veneris 13. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXX. Praxim concedendi declaratoriam, antiquiſſimum vſum Curiæ Romanæ continet hæc deciſio, Vt nempe ſoliti quatuor termini, qui ſeruantur in illa, licèt neceſſarij non ſint vbi de poſitiua reſiſtentia conſtat, ij tamen non ſolum fuerint præmiſſi, ſed alia maior dilatio ad parendum ſit conceſſa, ne inobedientes excuſari poſſint, quinimò propriam culpam agnoſcentes, humili, celerique paritione ſe emendent, & mandatis Rotalibus obediant.

R. P. D. CALATAIV.
Leodien. Plebaniæ.
Veneris 13. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXI. Iuſpatronatus ad Dignitatem, non ad Capitulum ſpectare deciditur ex pluribus præſentationibus ab ea factis, ex quibus nedum conſuetudo præſentandi reſultabat, quæ in hac materia ſpectatur, verum etiam centenaria poſſeſſio, imò cum non conſtaret de initio, illa dicebatur immemorabilis, non obſtante verbo *præſentare*, quod in inſtitutionibus eiuſdem Capituli exprimebatur, quia illud eſt promiſcuũ cum eiſdem inſtitutionibus, & plerumque vnum vſurpatur pro altero.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria.
Veneris 13. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXII. Occaſione attentatorum vitari prætendebatur moderatio inhibitionis vigore appellationis obtentæ, ſed quia attentata integrè viſa ſunt fuiſſe purgata, & ab eo die pluſquam biennium effluxerat; ideo pro moderatione inhibitionis reſoluitur; illorum verò purgatio reſultabat a reſtitutione integræ ſummæ receptæ, quamuis maiorem quantitatem Signatura reſtitui mandauerit, quia huiuſmodi reſcripta recipiunt interpretationem à iure, ſi, & quatenus d. ſumma debeatur.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Fideicommiſſi de Poetis.
Veneris 13. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXIII. Ægidianam Conſtitutionem non comprehendere Moniales, & legitimationem ſuffragari filio ad effectum excludendi ſubſtitutum in hac deciſione deciduntur; Primum non ſolum ex regulis generalibus, ſed etiam in caſu, quo ceſſionarius non ad ſui commodum, ſed veluti Procurator Monialium agebat; Alterum pluribus exornatum ſuper facultate legitimandi, voluntate, præordinatione, ſeu non contraria mente teſtantis, de quibus omnibus non minus doctè, quàm eruditè hæc materia tractatur.

R. P. D. VICECOMITE.
Perugina Manutentionis.
Veneris 13. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXIV. Regreſſum ad euitandum in bonis permutatis, in caſu moleſtiarum promiſſum, opponebantur melioramenta, quæ probata non erant, & poterant mediante cautione ſuccurri. Rursùs etiam retentio pro ſumma ſoluta, de qua tamen non apparebat, niſi per ſimplicem apocham, non recognitam, & vlteriùs tanquam minus legitima ſine credito, & mandato ad exigendum, attendi non poterat, vt proinde manutentio, & aſſociatio ſint conceſſæ, etiam pro damnis, & intereſſe, quæ adhuc in iudicio euictionis debentur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria.
Veneris 13. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXV. Summam, quam vir, & vxor receperant ab alia muliere, reſtituere recuſabant, ſub prætextu implicationis in negotium, quod adhuc durabat, quodque mulier dans, admiſſa fuiſſet in ſociam, & demum quod ageretur inter mulieres æqualiter priuilegiatas, ſed pro reſtitutione deciditur, quia nullum tempus fuerat reſtitutioni adiectum, nec aliqua dilatio fuerat conceſſa; De admiſſione in ſociam non conſtabat, eaque fieri non poterat poſt deterioratum negotium; Priuilegiatus verò ſuo priuilegio non vtitur contra ſimiliter priuilegiatum, damnum præſertim euitare procurantem.

REVE-

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Transactionis.
Luna 16. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXVI. Quia per transactionem fuerat conuentum restitui certam pecuniarum summam ad tempus in ea limitatum, & deinde fructus, eodem tempore durante, qui vlterius postea per plures annos soluti sunt, & exacti; Illos ideò pro tempore in transactione præfixo licitos esse deciditur; alios verò tanquam vsurarios in sortem imputari mandatur, & quod vltrà solutum est, fore restituendum, plura ideò etiam de lucro dotis, & intellectu duorum capit. Statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 131. *&* 137. in eadem Decisione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana, seù Ianuen. Laudi.
Luna 16. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXVII. Sola quæstio legati filio cum adiectione temporis relicti in hac Decisione deciditur, an ea scilicèt solutioni potiùs, vel substantiæ eiusdem legati censeatur iniuncta, ità vt faciat conditionem, vel nè, ad hoc vt illud ad hæredes transmitti potuerit; & quidquid sit in extraneo, communiùs receptum est, in filio illam conditionem non importare, adeovt legatum trasmitti potuerit, maximè, quando, provt hic, illud honorabili titulo institutionis fuit relictum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ DECANO.
Montis Falisci Cambij.
Luna 16. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXVIII. Contra minores vti hæredes debitoris fuerat relaxatum mandatum in eorum proprijs bonis, & persona, quod ideò reuocandum deciditur, quia de qualitate hæreditaria non constabat, nec suffragabatur aditio facta à Procuratore constituto per tutorem antequam impleret solemnia, provt nec minus altera ipsius tutoris, quia pupilli erant maiores septennio, & ideò etiam ipsi, non solus tutor in ea interuenire debuisset; Actus verò facti ab ipsdem minoribus, tanquam sine solemnitatibus, eisdem nocere non poterat.

R. P. D. VBAGO.
Mediolanen. Prioratus.
Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXIX. Probatio qualitatis iurispatronatus principaliter in hac Decisione deducitur; Illud nempè esse gentilitium, & agnatitium ex enunciatiuis, inscriptionibus in Ecclesia, ex verbis posteris, & successoribus per lineam masculinam, ex historijs, & demum ex obseruantia desumpta, quæ omnia probata illius existentia, plusquam exuberant ad hunc effectum, reiecta interpretatione, quod quibusdam in locis denominentur, etiam posteri, & successores, quia dd. verba sunt verificabilia etiã in descẽdẽtibus à fœmina, vel adsit restrictiua ipsis, & nonnullis, quia habita probatione illius qualitatis, hæc, & similia nihil, aut parum concludunt.

R. P. D. CALATAIV.
Fauentina Pensionis.
Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXX. Nulla declaratur pensio super Parochiali reseruata, quia à Titulari illius valor per ascensum probatus non erat, nedum de tempore gratiæ, sed nec etiam, quod de præsenti remaneant centum pro rectore; Quinimò constante de contrario ex testibus ipsius Rectoris deponentibus Ecclesiæ redditus vix ascendere ad annua scuta 70. prorsus insufficientia, nedum pro pensione, sed etiam pro congrua.

R. P. D. VBAGO.
Brundusina Pecuniaria.
Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXXI. Ad impediendam immissionem in Saluiano, de cuius requisitis constabat, opponebatur exceptio cambiorum minus legitimè solutorum, sed ea non obstare visa est ex publico instrumento solidationis, itàvt vel illud impugnans hanc qualitatem, licèt in negatiua consistentem; tanquam fundamentum suæ intentionis probare teneatur.

R. P. D. RONDININO,
Romana lucri Dotis.
Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXXII. Quomodo accipiatur in iure verbum illud *pars* plerumque complectitur hæc decisio, quod scilicet regulariter medietatem importet, maximè quando fuit in abstracto prolatum, & aliquid non habeamus, quod illud ad minorem partem coarcter, secus verò si idem ex verbis adiunctis restringitur iuxtà subiectam materiam, iudicantis arbitrio ex coniecturis voluntatis contrahentium efformato.

R. P. D. TAIA.
Cusentina Abbatiæ.
Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXXIII. Agitur de compulsoria speciali, quæ ex sola suspicione calumniæ euitari prætendebatur, sed ea non obstante, est concessa, quia data existentia scripturæ compulsandæ; interesse partis, & releuantia probationum, vel non attenditur eadem suspicio calumniæ, vel illa ex solo fumo remouetur, quod probatio possit esse profutura.

R. P. D. RONDININO.
Cæsenaten. Fideicommissi.
Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXXIV. Fideicommissum expirasse dicebatur per mortem cum filius, quasi illorum positio in conditione ad tempus mortis diceretur restricta ad vulg. *consil. Oldradi* 21. sed pro duratione deciditur, quia positio in conditione facta erat per verbum *quandocumque*, omne tempus complectens, & vlteriùs constabat de voluntate testatoris conseruandi agnationem, & constituendi fi-

delcommiſſum teale ; quo in caſu idem eſt eſſe vocatum,ac etiam in conditione poſitũ.

R. P. D. TAIA.

Eugubina Attentatorum.

Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVM. DCLXXXV. Cauſa erat commiſſa cum clauſula *ſine præiudicio quoad bona hæreditaria*, in reliquis verò, *ſi quid exequendum*, cumque exorta controuerſia ſuper qualitate bonórum in vno, vel altero reſcripto comprehenſorum, illius cognitionem vel Rotæ, vel Signaturæ ſpectare deciditur, vt proinde quæcumque ante declarationem huiuſmodi innouata ſint coram Iudice à quo, attentata dici debeant:

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 17. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCLXXXVI. Ingentem pecuniarum ſummam in negotiatione Equorum ſuperlucraſſe prætendebat filiusfamil. eamque patri conſignaſſe, pro qua ideò contra ſucceſſorem eiuſdem patris agebat, ſed eius creditum probatum non eſſe deciditur ex teſtibus ſingularibus,& ex confeſſione eiuſdem patris, etiam in teſtamento emiſſa, & pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, quia tranſactione poſtea inter ipſum, & patrem ſequuta, cum qua omnis prætenſio remanebat extincta, non ſolùm de credito in genere, ſed etiam in quantitate, plenè,& concludenter probandum erat.

R. P. D. CALATAIV.

Ariminen. Succeſſionis.

Veneris 17. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCLXXXVII. Ad hæreditatem non aditam concurrebant ſimul Teſtatoris proximiores, & hæres hæredis, ille ab inteſtato,hic ex capite tranſmiſſionis,aut etiam reſtitutionis in integrum ſuccedere prætendentes, ſed pro proximiore deciditur, quia hæreditate non adita, fit locus ſucceſſioni ab inteſtato, nec tranſmiſſio, aut reſtitutio in integrum competere poterant ſine ſcientia teſtamenti, & in præiudicium eiuſdem proximioris nepotis, & legatarij, maximè quia de repudiatione conſtabat, quæ licèt poſt aditam hæreditatem facta eſſet, adhuc tamen repudianti præiudicat, & habenti cauſam ab eo.

R. P. D. EMERIX.

Conchen. Decimarum.

Veneris 17. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCLXXXVIII. Ius decimandi vniuerſale, & particulare diſtinguitur in eo caſu, quo Beneficiatus ex nouis fructibus decimas habere prætendebat, ſicuti conſequutus fuerat antiquas; Illas tamen non deberi deciditur,quia ſolum ius particulare illi competebat, quo in caſu ſubrogatio non datur, ſed ſi probatum foret per huiuſmodi mutationem fructuum, beneficium adeo eſſe diminutum, vt ferè ſine dote remaneret, illi ſuccurrendum eſſe declaratur, iuxta *Textus in cap. ſuggeſtum 9. de decimis.*

R. P. D. VBAGO.

Ariminen. Cenſus.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCLXXXIX. Plura continet hæc deciſio in perficienda exequutione tam facta, quod Monaſterium ſuo Religioſo ſuccedat, qualiter, & quomodo illatio,& obitus patris remaneant probata, & demum quod hæres,quamuis beneficiatus,non gaudeat beneficio inuentarij, ſi rationem non reddat, ſed creditoribus hæreditarijs etiam de proprio ſit obnoxius.

R. P. D. CALATAIV.

Maceraten. Fideicommiſſi.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXC. Agitur de filijs in conditione poſitis, ijque dicuntur ex coniecturis vocati, quarum plurimæ hic concurrentes enumerantur; Cumque ageretur de cyppo domus, & linea vltimo loco vocatis, eo magis pro vocatione filiorum, & deſcendentium in conditione poſitorum reſoluitur, præcipuè quia de fideicommiſſo aſcendentis tractatur, in quo leuiores coniecturæ ſufficiunt.

R. P. D. VICECOMITE.

Perufina Pecuniaria.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCI. Ad impediendam reſtitutionem dotis maternæ adducebatur Statutum Perufinum excluſiuum fœminarum propter maſculos, ſed illud requirere dotationem de tempore delatæ ſucceſſionis, & ideò ſine ea obſtare non poſſe deciditur; Rurſus prætendebatur deberi legitimam patri in bonis filij profeſſi, ſed illam per tranſitum ad ſecunda vota in proprietate fuiſſe amiſſam declaratur, eamque in ſolo vſufructu deberi; Cumque adduceretur vlterius defectus proceſſus executiui, ille non obſtare viſus eſt, ex commiſſione facta cauſæ cum clauſula *Alteri qui ad vlteriorem legitimam*, quæ facultatem exequendi concedit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Fauentina Hæreditatis.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCII. Teſtamentum fiduciarium eſſe prætendebatur, ſed quia de nulla cauſa fiduciæ apparebat, imò illi, ad quos hæreditas peruenire debuiſſet, etiam directo hæredes inſtitui poterant, ideò pro excluſione fiduciæ reſoluitur; Cumque allegaretur adhuc mala diſtributio bonorum contra mentem Teſtatoris ſequuta, illam nequaquam ſuffragari deciditur, quia liberum, & effrænatum arbitrium eſt conceſſum, itavt etiamſi hæres nihil diſtribuiſſet; quod tamen plurimum fecerat, adhuc à nemine moleſtari poterat.

R. P. D. CALATAIV.

Fanen. Succeſſionis.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCIII. Statutum Ciuitatis Fani *cap. 66. de ſucceſſ. ab inteſtato* plurimum in

hac

hac Decisione declaratur ad eum casum, quo illud propter fratres patruos, & patrueles, vel alias similes personas excludit matrem à successione sui filij, quatenus nempe existente Auo, adhuc ipsa censeatur exclusa, ea ratione, quia Auus est caput agnationis, & typi domus, & ideò quamuis à Statuto non nominatus, tamen censetur inclusus, & comprehensus inter personas, quæ eandem matrem excludere debent.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Cessionis Ratæ Census.
Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCIV. Cessetat maritus censum ab ipso cum pecunijs vxoris creatum, qui licet fundus dotalis prætenderetur, tamen quia neque de consensu, neque de vtilitate vxoris constabat, ab eo cedi potuisse deciditur; Cumque etiam ageretur de præiudicio alterius ex alieno facto incurrendo, negatiuè resolutum est, quia non debet alteri per alterum siniſtra, & iniqua conditio inferri.

R. P. D. EMERIX.
Regien. Consortij.
Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCV. Pluries in hac causa reiectus, ac etiam respectiuè admissus ad Consortium, denuò tandem reijcitur, quia bene ponderatis verbis Constitutionis receptionem demandantis, ille non habere qualitates requisitas visus est, quæ principaliter in vera, & reali habitatione, ac origine consistebant, vtraque solùm accidentaliter, & vt vocant fictam, verificata, quæ non sufficit, cùm naturalis esse debuerit, non resistentibus verbis *recipiatur*, & *admittatur*, quia præterquam quod & ipsa etiam qualitates requirebant, non necessitatem, sed voluntatem in eligentibus importare visa sunt.

R. P. D. TAIA.
Perusina Census.
Veneris 24. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCVI. Duplici distinctione discutitur obligatio hæredum, & bonorum insolidum, quatenùs nempè illi actione personali, vel hypothecaria conueniantur, vt primo casu eorum obligatio nulla sit; altero verò contra ipsos legitimè agatur; hinc cùm tractaretur de obligatione ad factum renouandi fideiussorem, & pro fructibus census, illam indiuiduam, horum autem diuisibilem esse deciditur.

R. P. D. EMERIX.
Vrbeuetana Iurispatronatus.
Veneris 24. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCVII. De pertinentia iurispatronatus tractatur, quæ etiam stante clausula *verificato priùs* &c. dicitur concludenter probata ex præsentationibus per sæculum, & vltra sequutis, quando, prout hic, Ordinarius non est in causa, & coram eod. Ordinario per legitimas probationes illud per antes fuerit concludenter probatum, etiam ad mentem Sac. Conc. Tridentini, quatenus aliàs ex fundatione, vel dotatione illud probari contenderetur.

R. P. D EMERIX.
Romana Tranſactionis.
Veneris 24. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCVIII. Pro solis scutis duobus millibus transactum erat super domo valoris scutorum quinque millium, & ideò cùm læsionem adesse vltra dimidiam iusti pretij prætenderetur, ad euitandum obiectum, opponebatur transactum esse super iuribus, non super domo; Attamen pro nullitate deciditur, quia solutio dilata erat ad tempus, quo dicta iura canonizata fuissent, & ideò perinde est ac si super ipsamet domo fuisset transactum, quo in casu læsio vltra dimidiam euitari non poterat.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Census.
Veneris 24. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCXCIX. De materia cessionis tractatur, eaque pro censu extincto suffragari non posse declaratur, aut saltem pro sola sorte competere, non autem pro fructibus; Rursùs quatenus recuperet totum, qui partem persoluit, & pro toto cessionem obtinuit, vt hæc licèt regulariter aduersus creditores non prosit, nili pro summa soluta, suffragetur tamen pro toto, vel ad effectum retinendi rem emptam, & contra creditores posteriores excipiendi, vel quando creditum est certum, & debitor cessioni consensit.

R. P. D. RONDININO.
Eugubina Saluiani.
Veneris 24. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCC. Duplici ratione denegatum est Saluianum, prima, quia bona exierant è dominio debitoris ante contractam hypothecam; altera, quia debitor non erat dominus, neque possessor; Non erat dominus, quia bona obtinuerat iure pignoris, non in solutum, eodemque iure etiam possessor esse non poterat, quia non possidebat sibi, sed domino.

R. P. D. VBAGO.
Perusina Hæreditatis.
Lunæ 27. *Aprilis* 1676.

ARGVM. DCCI. Practicabilis est Decisio tàm super moderatione inhibitionis vigore appellationis obtentæ, quàm super transportatione actorum, vt nempè illa concedatur post præfixionem termini, & actis non transportatis; hæc autem licèt etiam ab appellato facienda, quando ipse petit confirmationem suæ sententiæ, regulariter tamen ab appellante fieri debet, quem non sufficit transportasse processum minus integrum, etiam deperditis actis, quia non ideò releuatur ab onere integræ transportationis mediante grauatoria contra Notarium, vel pro reperiendis scripturis, vel pro subministrandis expensis nouæ extractionis earum.

Index Argumentorum.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. fideicommiſſi Caroli de Pepulis.

Lunæ 27. Aprilis 1676.

ARGVM. DCCII. Repræſentationis materia tractatur ad eum caſum, quo illa etiam, quod de iure non deberetur, ex voluntate tamen Teſtatoris admittitur ex eadem prædilectione, qua vocati ſunt filij, nepotes, & pronepotes, quos ſi æqualiter Teſtator ad ſucceſſionem vocauit, ita pariter filium patrem repræſentare voluiſſe dicendum ſit, plura igitur etiam de eadem materia prædilectionis in hac ipſa Deciſione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Bonorum.

Veneris 27. Aprilis 1676.

ARGVM. DCCIII. Ad inducendam dationem in ſolutum, & excludendum, pignus agitur de valore bonorum, qui ex pluribus reſultare viſus eſt, & præſertim ex Cataſtro confecto auctoritate publica, cum qualitate, deſignatione, & æſtimatione illorum, ſimiliter ex teſtibus de eo deponentibus, ac etiam ex fructibus, qua igitur poſita, bona pro toto credito aſſignata præſumuntur, ſalutum donec contrarium ab altera parte probetur; Hinc plura etiam de oneribus rei emptæ, & venditæ, quatenus nempè illa dicantur cum eis ab emptore acceptata, vel non, in eadem deciſione adducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Vineæ.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVM. DCCIV. Conceſſa immiſſione emphyteuſis Domino directo ob non ſolutionem canonis, pluribuſque ab eo factis melioramentis in illa, datur emphyteutæ facultas, vel ſoluendi canones, eademque melioramenta reficere, vel repetere à Domino directo pretium aliorum melioramentorum, quæ ipſe emphyteuta fecerat in eadem re emphyteutica, quorum aliqua, quia erant tantummodò in genere probata, ideò præfigitur terminus ad ea liquidandum in ſpecie.

R. P. D. TAIA.

Romana Fideicommiſſi Cardinalis Bartholomæi de Ferratinis.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVM. DCCV. Rurſùs in controuerſiam deductum eſt in hac cauſa, quatenus teneatur fideicommiſſarius agens ad immiſſionem bonorum defuncti illius poſſeſſionem probare, & non eſſe neceſſariam præciſam probationem de tempore mortis deciditur, quoties, vt hic, illius poſſeſſio ſemel verificata, interuerſa non appareat, & ita intelligendam eſſe declaratur opinionem DD. tenentium requiri probationem de tempore obitus.

R. P. D. TAIA.

Romana Fideicommiſſi Ioannis Podiani de Ferratinis.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVM. DCCVI. Ad repellendum Actorem opponebatur primam ſententiam non fuiſſe ab altera reuocatam, & commiſſionem cauſæ ad vnum tantùm fideicommiſſum fuiſſe reſtrictam, ſed neutrum attenditur, quia clauſula *quam, & quas, cum omnibus &c.* vtrumque defectum ſanauit, cùm operetur, quod Iudex poſſit agere prout in prima, & quod commiſſio vnius cauſæ operetur etiam commiſſionem alterius, dum vtraque ſimul vnico monitorio fuit introducta, vnicaque ſententia in omnibus pronunciatum eſt.

R. P. D. VIAGO.

Pampilonen. Abbatiæ.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVM. DCCVII. Aduerſus tranſactionem confirmatam à Papa deueniri prætendebatur, propter quod oris aperitio petita, & arbitrio Rotæ remiſſa, in hac Deciſione denegatur, quia iuſta cauſa viſa non eſt aſſerta læſio, quæ ex dimiſſione duorum beneficiorum hinc inde ſequuta, alterum maioris, aliud verò minoris præeminentiæ eſſet, tùm quia & hæc inæqualitas fuerat Papæ narrata, tùm etiam quia aliud beneficium liberæ collationis erat, vbi verò alterum ſub limitata facultate fuerat conceſſum, & demum quia cùm propter dubium litis euentum fuiſſet tranſactum; hoc ſolùm ſufficit ne tranſactio læſiua dici poſſit.

R. P. D. VIAGO.

Mediolanen. Prioratus.

Mercurij 13. Maij 1676.

ARGVM. DCCVIII. De duobus præſentatis ad beneficium iuriſpatronatus admittitur ille, qui à maiori parte patronorum fuit electus, maximè quia de eorum deſcendentia à veris patronis conſtabat, & de aliorum iure non apparebat, qui vlterius nec erant in quaſi poſſeſſione præſentandi, & deſcendebant à fœminis, ſicque ad iuſpatronatus familiare admitti non poterant.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Bononien. Bonorum.

Mercurij 13. Maij 1676.

ARGVM. DCCIX. Valida declaratur venditio bonorum Communitatis facta ſeruatis ſeruandis, non obſtante oppoſito defectu ſolemnitatum, quia de illis atteſtabatur Notarius, cui in hoc plena fides dicitur adhibenda, & concurrebat vlterius centenaria præſcriptio, quæ quia affert meliorem titulum de mundo, & omnia ſolemniter geſta præſumit, tranſfert onus probandi contrarium in opponentem, etiam ſi in inſtrumento ſolemnitates non appareant adhibitæ, reiecta adhuc exceptione verſionis, & quod creditores non vrgerent, quia illa à creditore probari non debuerat, hæc autem ab executione, & pignoratione facta concludenter verificata remanſit.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. VBAGO.
Romana Salutiani.
Mercurij 13. *Maij* 1676.

ARGVM. DCCX. Mulieri petenti reſtitutionem ſuæ dotis opponebatur retentio bonorum viri, quæ in ſolutum tradita dicebantur, ſed cùm neque à Iudice, neque à parte illa aſſignata ſint, dationem in ſolutum non intrare deciditur, ideoque ei reſtitutio conceditur ſuper bonis fideicommiſſi vigore *auth. res quæ*, etiam ad præiudicium creditorum viuum grauati, quibus ipſa erat anterior, cùm ſuam hypothecam deduceret à die inſtituti fideicommiſſi.

R. P. D. RONDININO.
Romana Donationis.
Mercurij 13. *Maij* 1676.

ARGVM. DCCXI. Rurſùs in hac cauſa deciditur, quod in donatione facta contemplatione certi matrimonij, in qua vocantur filij, & deſcendentes, cum relatione ad fideicommiſſum factum, vel faciendum, nouum fideicommiſſum factum non ſit, ſed ſolùm primum præſeruatum, in quo ſi vocati ſunt maſculi, non poteſt ideo illud comprehendere fœminas.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ.
Mercurij 13. *Maij* 1676.

ARGVM. DCCXII. A contractu fuerat ſub conditione receſſum, ſed poſteà ſine vlla conditione fuit petita, ac etiam obtenta executio eiuſdem contractus reſciſſi, mediante datione in ſolutum, quæ licèt impugnaretur, & temporalis eſſe prætenderetur, illa tamen plenaria, & perpetua viſa eſt, tùm ex totali abſolutione, & finali liberatione creditoris, tùm etiam ex obſeruantia inter partes ſequuta, & demum quia de bonis in ſolutum receptis, tamquam proprijs, liberè fuerat diſpoſitum.

R. P. D. EMERIX.
Romana Aſſecurationis.
Mercurij 13. *Maij* 1676.

ARGVM. DCCXIII. Pro aſſecuratione nauis pretium conuentum, ac etiam prænentiuè ſolutum reſtitui mandatur, quia deſtinatum iter illa non fecerat, vel ſi quod fecit, fuit adeò modicum, & per aquas tantummodò placidas, vt non viſum ſit condignum præmium totius itineris pro eadem aſſecuratione promiſſum, quod proindè ad medium ſcutum pro centenario fuit redactum.

R. P. D. TAIA.
Bononien. Legati.
Veneris 15. *Maij* 1676.

ARGVM. DCCXIV. Duplex traditur differentia tranſactionis, altera generalis, quæ ſine lite contrahitur, quando à præcedenti conuentione receditur; Alia verò ſpecialis, quæ liti finis imponitur, & hæc ſi bona fide facta ſit, non reſcinditur prætextu inſtrumentorum, iurium, & ſpecierum poſteà repertorum, ſecùs ſi in ea dolus malus interueneriť, quia tunc nedum reſciſſioni locus eſt, ſed illa etiam vſque & à principio nulla remanſit.

R. P. D. VBAGO.
Romana hæreditatis de Lanuuijs.
Veneris 28. *Maij* 1676.

ARGVM. DCCXV. Solitam Commiſſionem admiſſionis ad cauſam quis obtinuerat, eamque etiam Iudici præſentauerat, cumque deindè non tantum admiſſionem prætenderet, ſed tranſactionem poſteà inter partes ſequutam reſcindere. Hoc vltimum ſibi denegatur, & ſola admiſſio conceditur, quia ſicuti ſibi hæc ipſa debetur, ita inanis fuit prætenſio velle tranſactionem reſcindere, quam partes inuicem contrahere potuerunt.

R. P. D. CALATAIV.
Narnien. Legati ſuper manutentione.
Lunæ 1. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXVI. Solidiſſimam praxim Rotæ, & aliorum Tribunalium Vrbis in materia legatorum, provt etiam alia practicabilia continet hæc Deciſio, vt nempè ſicuti pro conſecutione illorum in cæteris Tribunalibus exequutiuè procedatur, ità etiam ſola via ordinaria in Rota agendum ſit, modò tamen ad executionem non fuerit deuentum, quo in caſu etiam Rota ſe conformat cum ſtylo aliorum Tribunaliũ, hinc plura de defectu citationis, illius termini, quem coram A. C. vocant, *decerni*, aliiſque nullitatibus, provt etiam quando fideicommiſſum immiſſionem, vel manutentionem non impediat, in eadem Deciſione deducuntur.

R. P. D. CALATAIV.
Narnien. Legati ſuper creditis.
Lunæ 1. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXVII. Plura ab hac Deciſione complecti patet ex eodem titulo cauſæ, quæ quia in aditione hæreditatis conſiſtunt, in illius inuentario, præſcriptione; ſeù magis præſumpta à Statuto ſolutione, hærede impugnante factum ſui auctoris defuncti, & demum ſuper alimentis alteri præſtitis, quatenus nempè illa cenſeantur donata, vel ſubminiſtrata animo repetendi, ac etiam de taxatione eorum, ideò hæc omnia ab eadem Deciſione, & ſequenti Summario videnda ſunt.

R. P. D. EMERIX.
Barchinonen. Parochialis.
Lunæ 1. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXVIII. Probatio iuriſpatronatus in hac Deciſione tractatur, eamque in Decano Capituli, quia non dicitur de vſurpatione ſuſpectus, verificari deciditur, vel per centenariam, vel quadragenariam cum fama, quamuis præſentationes intermediæ non adducerentur, quia probatis extremis illæ tanquam mediæ præſumuntur, quoties, vt hic, non apparet de ſtatu inter ipſas contrario.

R.P.D.

y Google

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Dertusen. Canonicatus, & Cameratiæ.
Lunæ 1. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXIX. Impetratum erat beneficium vacuum, & adhuc subrogatio gratiosa fuerat in illo concessa, cuius tamen executio denegatur, non solùm quia probatus non erat valor expressus, verum etiã quia eadem subrogatio sine particulari derogatione regulæ Cancell. 29. subsistere nõ poterat; Plura igitur de multiplici subrogationum genere in præsenti Decisione deducuntur.

R. P. D. VBAGO.
Praten. Parochialis.
Lunæ 1. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXX. Iuspatronatus æquè Canonicis, ac Beneficiatis spectare prætendebatur; verùm quia de sola quasi possessione præsentandi Canonicorum apparebat, ideò præsentatum ab illis instituendum esse deciditur, eo magis quia etiam de ipsorum pertinentia constiterat ex sententia in iudicatum transacta, cui non obstare visæ sunt Constitutiones capitulares in pluribus parificantes Canonicos cum Beneficiatis, quia cum de comprehensione huiusmodi casus non doceretur, vel illas ad alia referri posse intelligitur, vel super hoc clara, & aperta probatio afferri debuisset.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ DECANO.
Cornetana Saluiani.
Mercurij 3. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXI. Post commissam causam appellationis ludici ad quem, eo subprætextu, quod elapsum sit septennium, seruati sunt quatuor termini coram ludice à quo, & in contumaciam appellantis obtentum est mandatum, illudque etiam exequutum, quod ideò reuocatum fuit, & pro purgatione attentatorum manutentio appellanti concessa, quia per commissionem causæ appellationis, desertio cognoscenda erat coram ludice ad quem, præuia solita commissione præfixionis termini ad transportandum acta, quo præfixo, & ijsdem actis non transportatis, illius inhibitio moderanda erat.

R. P. D. EMERIX.
Anconitana fructuum Census.
Mercurij 3. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXII. De qualitate hæreditaria tractatur, quæ ex possessione bonorum defuncti desumitur; si de alio titulo non doceatur, ex datione in solutum ab hærede facta, quamuis illa postea insubsistens declarata sit; Rursus quod fructus census iuramento contracti, minori tempore quadraginta annorum minimè præscribantur, & tandem quod hæres debitor defuncti non confundat actiones pro eo tempore, quo hæreditas iure fideicommissi ad alios peruentura est.

R. P. D. CALATAIV.
Lauretana Iurispatronatus.
Mercurij 3. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXIII. Quamuis præsentatus ad beneficium iurispatronatus possit simplicitèr institui, tamen si iudicialitèr fuit processum per sententiam, vel decretum, datur appellatio, & proindè possessio capta die immediatè sequenti pronunciatæ sententiæ, vel decreti attentata declaratur, ac ideò sequestranda, eò magis concurrente recusatione iudicis ob nimiam amicitiam cum parte, pro vt illum hac de causa recusari posse deciditur.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Fideicommissi de Gozadinis.
Lunæ 8. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXIV. Pro vocatione filiorum in conditione positorum resoluitur ex plurimis coniecturis, latiùs in aliis decisionibus huius Causæ deductis, & hic per modum summarij repetitis, sublata interpretatione resultante ex vocatione, seù magis stipulatione pro hæredibus, quia illi secundùm subiectam materiam intelliguntur de hæreditus sanguinis; Cumque ageretur de fideicommisso in duabus donationibus cõstituto, primam donationem, alteri inesse declaratur, itavt per acceptationem secundæ censeatur etiam approbata prima.

R. P. D. EMERIX.
Ianuen. Abbatiæ.
Lunæ 8. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXV. Nulla declaratur resignatio beneficij de iurepatronatus facta sine consensu patroni, licèt cum derogatione Apostolica, quod illud ex priuilegio competeret, quia non fuerat narratum priuilegium fuisse concessum causa ædificationis vnius Turris iuxtà Mare ob necessariam defensionem Ecclesiæ à Piratarum incursu, quæ cùm præponderare visa sit restaurationi, & dotationi eiusdem Ecclesiæ, solam concessionem ex simplici priuilegio narratam, pro derogatione, non sufficere fuit decisum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Concursus creditorum.
Lunæ 8. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXVI. Vulgatum est axioma legale, quod inuecta, & illata sint tacitè pro pensionibus hypothecata; hic ideò de priuilegio prælationis tractatur quoad anteriores creditores, & affirmatiuè resoluitur, quia do mercium conseruatione agebatur, quo in casu etiam in subrogatis competit hypotheca, & hæc cum priuilegio prælationis quoad alios.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Dotis, & fructuum.
Lunæ 8. *Iunij* 1676.

ARGVM. DCCXXVII. Fructus non restitutæ dotis, qui debentur viduæ ex nostro Statuto *lib.* 1. *cap.* 137. etiam renuptæ persoluendos esse deciditur, tùm ex dispositione

ciuſ.

ciuſdem Statuti, quæ vtrumque caſum comprehendit, tùm etiam ex identitate, imò ex maioritate rationis, quia cùm dd. fructus deſeruiant pro alimentis, illa æquè in vno, ac altero ſtatu, ſunt neceſſaria, imò maiora coniugatis debentur propter onera matrimonij, & ſuperiores luxus, quibus vxorati ſubijciuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Viterbien. Succeſſionis.
Lunæ 8. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXVIII. Ad ſucceſſionem fratris prædefuncti æquè admittitur frater, ac illius ſoror in Monaſterio profeſſa, non obſtante Statuto Viterbij excluſiuo eiuſdē ſororis, quia illud non poterat habere locum in hæreditate Clerici, qualis erat frater defunctus, nec minus contra Monialem eidem Statuto laicali non ſubiectam; Cumque illa declaraſſet eſſe de ſua dote contenta, talis declaratio admiſſa non eſt, quia Monachus poſt emiſſam profeſſionem, Monaſterio præiudicare non poteſt.

R. P. D. RONDININO.
Romana Teſtamenti.
Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXIX. Plures qualitates referuntur, & præponderantur ſimul pro validitate teſtamenti, in quo Teſtator Notario interroganti, primò reſpondit *ob*, poſtea denuò requiſitus dixit, *Signor sì*, quatenus non requiratur in illo præordinatio eiuſdem teſtamenti, ſi conſter de voluntate Teſtantis, & ſanitate mentis illius ex actu publicè, & palàm geſto, & ex prudenti diſpoſitione, quæ ab alijs excogitari non poterat; plura, ideò etiam de Notario in Vrbe non per ſe ipſum, ſed per ſuum iuuenem, aut Subſtitutum ſtipulante, ac de teſtibus pro, & contra teſtamentum deponentibus, in eadem deciſione deducuntur.

R. P. D. TAIA.
Romana, ſeù Anconitana Dotis.
Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXX. Quotidiana materia tractatur ſuper exequutione inſtrumentorum dotalium contra tertium facienda, ad noſtrum *Stat. lib. 1. cap. 85.* quod nempè ſit neceſſaria probatio poſſeſſionis debitoris de tempore obligationis, vel poſtea; Rurſus, an, & quatenus idem tertius probare teneatur nullitatem exequutionis ſuper ſuis bonis factæ pro debito alterius, & cum diſtinctione reſoluitur, nempè quod ſi tempore exequutionis bona penès debitorem reperiuntur, ipſe tertius debeat probare dicta bona eſſe ſua, ſecus verò ſi illa idem tertius poſſideat.

R. P. D. VBAGO.
Iuuenacen. Præpoſituræ.
Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXXI. Licèt commiſſa cauſa cum clauſula, *parito*, non poſſit Iudex audire partem, niſi prius de paritione docuerit, vbi tamen commiſſio modificata eſt eſt alia clauſula *arbitrio*, non ſolùm idem Iudex audiet iam concedere poteſt, ſed adhuc denegare executionem literarum Apoſtolicarum, tàm in eo caſu, quo de nullitate gratiæ plenè conſtet, quam ſi ſuper eadem nullitate ſolus fumus adducatur, qui ſatis reſultabat ex eo, quod beneficium deberi certo generi perſonarum, Pontifici, a quo illud impetratum erat, non fuerat aliquo modo narratum.

R. P. D. VICECOMITE.
Carpenctoraten. Bonorum.
Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXXII. Tranſactionem impugnabat filia prioris matrimonij, quæ inæqualiter inſtituta dicebatur à matre binuba cum filio poſterioris coniugij, illius etiam diſpoſitionem redarguens, vtpotè factam in fraudem *legis hac edictali*, etiam in fauorem Victrici eidem filio ſubſtituto, ſed pro ſubſtinenda tranſactione deciditur, quia hæc inæqualitas erat à iure permiſſa ſaluæ portione legitimæ, & dummodò contemplatione filij, non patris, illius inſtitutio detegatur facta; Subſtitutio verò eiuſdem patris, tanquam ſub conditione dependens, adhuc dilata in remotiſſimum tempus, & non niſi turbato mortalitatis ordine, verificabilis, aliquam fraudem eiuſdem legis operare non poterat.

R. P. D. VICECOMITE.
Carpenctoraten. Fideicommiſſi.
Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXXIII. De reciproca ſubſtitutione tractatur, eaque reſultare viſa eſt ex vocatione duarum filiarum, quarum vtraque filius ſuperuiuentis reſtituere gramatur, donec hæreditas perueniat ad vltimum ex vocatis, hinc referuntur plura verba, pluræque dictiones ad hunc effectum plerumque à DD. conſideratæ, quales ſunt dictio *quotlibet, tamdiù, quamdiù, donec, quouſque*, & huiuſmodi.

R. P. D. GALATAIV.
Bononien. Prædij.
Lunæ 15. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXXIV. Ad præciſam defenſionem rei venditæ condemnatur hæres fideiuſſoris, quamuis ex proprio iure illam euincere prætendiſſet, quia non agebatur de ſimplici fideiuſſione euictionis, ſed de obligatione iurata tradendi rem vacuam, & expeditam, cum perpetua illius defenſione; atque ideò quia conueniebatur actione reali, quamuis eſſet hæres pro ſola parte, condemnatus eſt ad totum, eo magis, quia totum ſimiliter poſſidebat.

R. P. D. GALATAIV.
Romana, ſeù Vetulana fideicommiſſorum.
Lunæ 15. Iunij 1676.

ARGVM. DCCXXXV. Contra fideicommiſſum anterius, plura opponebantur ſuper legalitate inſtrumenti, illiuſque Notarij, vtrumque ab antiquitate ſublatum, & ex pluribus enunciatiuis de vnoquoque loquentibus, cumque adducerentur etiam re-

nun-

nunciatio dicti fideicommissi, detractiones faciendæ, & bonorum identitatis defectus, hæc pariter cessare visa sunt, quia scientia certa in renunciante non erat, detractiones, vel non debebantur, vel adhuc fuerant consumptæ, identitas verò ex pluribus remanebat probata.

R. P. D. RONDININO.

Romana Residui dotis.

Lunæ 15. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXXXVI. Prætendebatur rescindi transactio, ex eo, quod obligatio correspectiua fuisset ob donationem iam resolutam, & ideò ea quoque debuisset resolui, sed pro illa substinenda deciditur, quia correspectiuitas, si quæ erat, sola occasionalis esse poterat, quæ non inducit resolutionem actus, quem supponit, provt induceret si verè causatiua fuisset; Rursùs eandem transactionem omnia iura, omnesque lites inter partes vertentes comprehendere dictum est, quamuis illius occasione de eis fuisset omissa probatio, ac etiam iura, & instrumenta in actis producta non sint.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ DECANO.

Ferrarien. Bonorum.

Lunæ 15. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXXXVII. Coniecturæ simulationis in contractu emptionis, & venditionis excluduntur, tùm ex qualitate nobilitatis contrahentium, qui non erant soliti fœnerari, tùm etiam quia pactum redimendi, & successiua locatio bonorum venditorum eidem venditori facta, non reperiuntur à iure prohibita, tùm demum ex declaratione iurata vtriusque partis, quæ etiam in materia vsurarum, quando, provt hic, adminiculis est fulcita, attenditur, & seruatur.

R. P. D. TAIA.

Balneoregien. Fideicommissi.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXXXVIII. Pro acceptatione donationis afferebatur dispositio à Testatore donatario facta, sed quia illa restricta erat ad bona eiusdem Testatoris, non visa fuit sufficiens ad aliquam acceptationem inducendam; maximè quia à primæuis, & antiquis antecessoribus illa nunquam obseruata erat, & ita cò minus huiusmodi dispositio eam comprehendere poterat.

R. P. D. VBAGO.

Leodien. Parochialis.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXXXIX. De duobus præsentatis ille præfertur, qui primo loco fuit ab Ordinario admissus, quamuis altera præsentatio anterior diceretur, quia præter quam quod, tanquam facta per simplicem apocham, visa fuit de antidata suspecta; Attamen quia illa eidem Ordinario notificata non erat, nullum ius, nullamque actionem d. Præsentato tribuere poterat, quominus potuisset Patronus alium legitimè præsentare, & Ordinarius etiam validè illum instituere.

R. P. D. CALATAIV.

Auenionen. Fideicommissi.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXL. Sententia dicebatur disformis Voto Rotæ, cuius in executionem pronunciata erat, & ideò nulla; contrarium tamen deciditur, quia bona hæreditaria, & fideicommissaria diuersimode in illis expressa, eadem ferè visa sunt, cùm ageretur de fideicommisso vniuersali, in quo nihil detrahendum erat. Rursùs quia plura contra immissionem adducebantur de credito hæredis, & de detractionibus faciendis, vtrumque remouetur, quia creditum apparuit satisfactum, vel illiquidum, detractiones verò pluſquam consumptæ ex fructibus annorum viginti, & vltrà.

R. P. D. CALATAIV.

Elnen. Obedientiæ.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLI. Abbas nouitèr electus in Ecclesia, in qua antiquitùs, sicuti hodie, extabant Beneficiati, suum particularem Superiorem habentes, iurisdictionem in illos exercere prætendebat, saltem respectu celebrationis Diuinorum Officiorum, pro quibus communitèr omnes in eadem Ecclesia conuenichant; sed negatiuè resoluitur, quia erant duo genera Beneficiatorũ, vtrumque suum caput recognoscens, & ideò de iurisdictione vnius, ad aliud inferri non poterat.

R. P. D. RONDININO.

Carpentoraten. Census.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLII. Solui prætendebatur Census in certa, & determinata moneta impositus, in alia ab illa diuersa stante prætensa consuetudine sic soluendi, sed pro obseruantia pactorum deciditur, nè creditor minus recipiat, quàm á suo debitore conuenit; allegata verò consuetudo, vel probata non erat ex testibus interesse habentibus, vel remouebatur etiam ex actibus contrariis, vel demum acquiescentia creditoris non aderat, quæ in actibus facultatiuis est vndique necessaria.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Fideicommissi.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLIII. Ex fideicommisso in contractu donationis constituto immissio fideicommissario conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, non obstantibus oppositis detractionibus, cùm legitima vel esset consumpta ex pecunia paterna ad manus filij peruenta, vel non esset debita, quia fuerat repudiata hæreditas patris, Trebellianica verò nec ipsa debebatur ex fideicommisso in donatione ordinato.

R. P. D. VBAGO.

Elnen. Commutationis legati.

Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLIV. Quia legatum in opus pium à Testatore relictum iuxtà illius voluntatem impleri non poterat, ideò à

Pon-

Index Argumentorum.

Pōtifice in aliud opus ſimiliter pium commutatum eſt, quod cùm impugnaretur à Clericis, & Vniuerſitate ſimul, quia non fuerant in commutatione citati, citationem non fuiſſe neceſſariam deciditur, cùm electio alterius pij operis ad Epiſcopum, & hæredes, ſeú Executores ſpectaret, quæ cùm fuerit approbata à Papa, pro illius validitate reſolutum eſt.

R. P. D. RONDININO.
Toletana, ſeú Granaten. Penſionis.
Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLV. Probatio valoris beneficij tractatur, eaque deducitur ex decennio proximo reſeruationi penſionis, itavt illo verificato per quinque annos antea, & quinque poſtea, quibus remanet compenſata fertilitas cum ſterilitate, ita etiam in reliquis præſumendum ſit, hinc conciliantur teſtes de eo deponentes, & creditur officiali publico de eius officio teſtanti, illos à contrarietate ſaluando, huic etiam omnimoda fides in materia monetarum auri, & argenti præſtando.

R. P. D. TAIA.
Romana Teſtamenti.
Veneris 19. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLVI. Nullum declaratur teſtamentum filij familias infirmi, ideò emācipati, vt ipſe reddatur habilis ad teſtandum quia factum erat ad fauorem eiuſdem patris, & cauſa emancipationis non ſubſiſtebat, quinimò ipſa emancipatio nullitatis vitio laborabat, tanquam facta de filio abſente, non impetrata prius à Principe licentia illum ſic emancipandi.

R. P. D. VICECOMITE.
Calaguritana Præeminentiarum.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLVII. Terminata præcedentia ſuper intereſſentia Capituli in feſtiuitatibus alterius Eccleſiæ tàm vigore concordiæ, quàm ſententiarum Rotalium, opponebatur adhuc non totum Capitulum interuenire debere, ſed duos, vel tres Capitulares ſufficere, provt etiam dictam intereſſentiam eſſe merè voluntariam, ex verbis voluntatem denotantibus in eadem tranſactione appoſitis; Vtrumque tamen contra dictum Capitulum deciſum, quia totum interuenire debebat, & quidem neceſſariè, non obſtantibus dictis verbis voluntatem præferentibus, quia intelligenda erant, quod illud, quod prius impugnabatur, poſtea voluntariè adimpleretur.

R. P. D. VICECOMITE.
Craconien. Pecuniaria.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLVIII. Non conſtare de tribus conformibus iuxtà ſolitam commiſſionem Signaturæ deciditur, quia prima ſententia erat nulla ex defectu iuriſdictionis ab Epiſcopo exercitæ extrà propriam Dioeceſim, aliæ verò duæ attentatæ remanebant, & vlterius altera ex illis erat etiam iniuſta, cùm pro debito pecuniario condemnaret debitorem ad fructus, qui citrà labem vſurarum prætendi non poſſunt.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCXLIX. Decimas ab Epiſcopis Monaſterio donatas, ſibi deberi prætendebat Parochus, ſed cùm nunquam ſuam intentionem probauerit, pro eodem Monaſterio deciditur, iuncta præſertim centenaria poſſeſſione, quæ æquiparatur immemorabili, & ſufficientem titulum affert; Vbi verò ſolus titulus donationis cum quadragenaria, etiam ſufficere debuiſſet.

R. P. D. CALATAIV.
Leodien. Plebaniæ.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCL. Valida declaratur collatio beneficij facta à Præpoſito Eccleſiæ Collegiatæ, de cuius obſeruantia centenaria conſtabat ex vltimo ſtatu, ac etiam ex quaſi poſſeſſione conferendi aliud beneficium, ab eodem iure, & cauſa deriuante, non obſtante aſſerta præſeruatione iurium facta à Capitulo in actu cōceſſionis poſſeſſionis illius, quia de alijs iuribus, non autem de expreſſis erat intelligenda.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. fideicommiſſi de Poetis.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCLI. De legitimatione tractatur, quæ in DD. Comitibus de Campegijs ampliſſima declaratur, vt legitimare poſſint etiam ſpurios, inceſtuoſos, adulterinos, & alios cuiuſcumque generis filios, quorum omnimoda legitimandi facultas in omnibus eorum legitimationibus ſemper adiecta præſumitur ad validitatem actus, eorumq; meram poteſtatem exercendam à Summis Pontificibus, & Imperatoribus eiſdem conceſſam.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Releuationis indemnitatis.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCLII. Releuario indemnitatis emptori promiſſa, debetur à creditore, qui illius pecunias ſub eadem conditione recepit, & hoc non obſtante ſcientia aliorum creditorum in eodem emptore, dum ille particulariter adhuc ſibi de euictione prouidit, & creditor etiam, qui recepit, indiſtinctè quoque ſe reſtituere obligatus eſt.

R. P. D. CALATAIV.
Æſina Succeſſionis.
Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVM. DCCLIII. Statutum excluſiuum fœminarum non procedere declaratur, ſi agitur de excludendo nepotes, tùm quia inter ipſos aderat Clericus, tùm etiam quia illi veniebant ex propria perſona, tùm & tertio, quia bona ſita erant extra Territorium ſtatuentium, quibus denique neque obſtabat aliud ſimile ſtatutum loci bonorū, quia ipſi tanquam forenſes non comprehendebantur ab illo, nec poterat fieri cumulatio vtriuſque ſtatuti, ex defectu diuerſæ

ſæ poteſtatis eorum; provt nec minus obſtabat donatio, vel teſtamentum matris, quia ambo erant nulla propter omiſſas ſolemnitates, de quibus ideò plura in præſenti Deciſione deducuntur.

R. P. D. EMERIX.
Romana Caſtri Orciani.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLIV. Ex ſolis minutis locationum cum adminiculis prætendebatur probari dominium directum Eccleſiæ ad effectum deuolutionis, ſed cùm ageretur contra tertium, nullam ab inueſtitis cauſam habentem, deuolutionis iure agi non poſſe deciditur, ſed ſolo reintegrationis iudicio, quod cùm requirat plenam, & concludentem probationem dominij, ideò licèt eaſdem minutas adminiculatas non ſufficere viſum eſt, quia deficiebat obſeruantia, ſine qua ſcriptura informis, etiam antiquiſſima non ſuffragatur, & adminicula ex alijs coniecturis excludebantur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper immiſſione.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLV. Requiſita ſubſtitutionis reciprocæ linealis in hac Deciſione comprehenduntur, & declarantur ſimul, eaque eſſe dicuntur vocatio omnium ſubſtitutorum, quod illa facta ſit vltimo morienti, ac etiam in tota hæreditate, hic adamuſſim verificata, quia omnes deſcendentes vocati ſunt, ijque ad inuicem ſubſtituti, alterutrius linea totaliter defecta, ac etiam in tota hæreditate, tàm ex verbis teſtamenti, quam ex prohibitione alienationis, vt bona conſeruentur pro ſubſtitutis, & in familia.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper locis Montium.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLVI. Immiſſio fideicommiſſario ab hærede grauato impediri prætendebatur, ſiuè quia fideicommiſſum requirebat altiorem indaginem, ſiuè etiam quia detractiones competerent; ſed ijs non obſtantibus pro immiſſione deciditur, quia fideicommiſſum viſum eſt adeò clarum, vt nulla ſuper eo diſcuſſione opus ſit, detractiones verò quia nullatenus competebant, earum prætextu eadem immiſſio impediri non poterat.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Barchinonen. Canonicatus.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLVII. Ad effectum reſeruationis beneficiorum tractatur de probatione qualitatis Subcollectoris, eaque etiam ſine literis deputationis ex atteſtatione ipſius Collectoris generalis ſatis ſufficere reputatur, iunctis præſertim adminiculis ex publicis inſtrumentis reſultantibus, & ex teſtibus de eadem Subcollectoria cum omnimodo exercitio, & de publica voce, & fama deponentibus, quæ omnia cum etiam de per ſe plenam facerent probationem, eo magis ſimul conſiderata, pluſquam ſufficere viſa ſunt.

R. P. D. CALATAIV.
Fauentina Retractus.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLVIII. Impedire prætendebat emptor iudicium retractus à creditore cenſuario intentatum, ex quo ipſe alios creditores cenſuarios dimiſerat, & ceſſionem ab illis reportauerat; cumque dimiſſio fuiſſet facta ex pecunijs rei vendicatæ, illorum ceſſio ſibi non ſuffragari deciditur, quia illa ſolùm extinctiua eſſe poterat; non autem translatiua, quæ non ſufficit ad obtinendũ, vel impediendum retractum, qui pro cenſu extincto non datur.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Hæreditatis.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLIX. Matrem binubam nec in hæreditate ſui filij, nec in legato ſibi à viro relicto, quoad proprietatem ſuccedere planum eſt; Cumque adduceretur tranſactio inter ipſam, & filiam ſecuta, ea non obſtare deciditur, tùm quia renunciatum non erat lucris occaſione binubatus eidem filiæ prouenientibus, tùm etiam quia illa fuerat læſiua, vltra dimidiam, & beſſem, & ideò remanebat nulla, non obſtante pacto reſtituendi ſummam receptam, quatenus illa impugnari prætenderetur.

R. P. D. CALATAIV.
Calaguritana Beneficij.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLX. Collatum erat beneficium ab Epiſcopo perſonæ habili, non obſtante appellatione interpoſita à reiectione termini vltramarini; cùm autem de vtriuſque concurrentis qualitatibus dubitatum ſit, pro appellante eſt decitum, quia fuit repertus idoneus ad curam animarum, erat enim ætate ſenior, & in Clericatu prior, Sacriſtæ officium exercuerat, ac de tempore vacationis reperiebatur in Curia, quæ omnia pro concedenda prælatione beneficiorũ attendenda ſunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Interamnen. Expenſarum.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXI. Quod non teneatur hęres de proprio facere expenſas neceſſarias pro tuitione, & recuperatione bonorum hęreditariorum deciditur; cumque ageretur hic de hærede vſufructuario, & proprietario ſimul, vterque ad illas faciendas condemnatus eſt, mediante venditione alicuius corporis, vel alterius effectus hæreditarii, quia hoc modo vnuſquiſque pro ſua portione contribuit, vſufructuarius amittens vſumfructum, proprietarius verò ſuam proprietatem deperdens.

REVE-

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Domus.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXII. Pro credito in transactione ad minorem summam redacto, exequutiuè procedi potuisse deciditur, vigore particularis conuentionis initæ cum hærede debitoris, non obstante, quod ille bona possidere prætendisset, tanquam empta à tertio, quia & de huiusmodi emptione non docuerat, & hoc sibi suffragari non poterat, cùm d. tertius ipse etiam hæres debitoris fuisset, sicque non debuerat creditor pro consecutione eiusdem sui crediti longiores vias experiri, & solutionem minutatam recipere.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ DECANO,
Bononien. Affictus Postarum.
Venerit 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXIII. Ad solutionem condemnantur fideiussores conductorum Postarum, quia de eorum clara obligatione constitit, ex publico instrumento obligatione Camerali vallato, quod facit probationem probatam, bonificatis tamen in ea partitis affrancationum literarum, quæ à creditore sunt receptæ; hinc traditur Postarum cursus originem duxisse à Cyro Persarum Rege, quingentis annis ante Christum natum.

R. P. D. EMERIX.
Romana Manutentionis.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXIV. Opus sub certis conuentionibus, ac præscripta forma adimplendum, in se assumpserat Artifex, quibus tamen neglectis, illud in melius commutasse prætendebat, prout etiam Peritus affirmabat, sed ad pacta seruanda, & opus iuxtà formam præscriptam adimplendum, mediante grauatoria compellitur, quia licèt toleretur excessus, qui fit in melius, pacta tamen, & conuentiones seruari omninò debent.

R. P. D. CALATAIV.
Calaguritana Capellaniæ.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXV. Expensarum refectionem ob recursus habitos ad Iudices laicos continet hæc decisio, in qua non solùm expensas consuetas reficiendas esse mandatur, verùm etiam illas, quæ pro auocatione causæ de vno Iudice ad alium factæ sunt, in quarum liquidatione, cùm illa à iudicantis arbitrio dependeat, admissi sunt testes, notula iurata, ac ipsa etiam verisimilitudo, quia leniores probationes ad hunc effectum sufficiunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Colonien. Canonicatus.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXVI. Onus lecturæ, ac Sacerdotij simul erat beneficio iniunctum, illud tamen neque actu Lectori, nec minus Sacerdoti confertur, quia lectura non per viam conditionis, sed modi requirebatur in eo, & sic poterat adimpleri post beneficium obtentum; Sacerdotium verò solum necessarium ad effectum assequendi fructus, non impediebat, quominus illud etiam nõ Sacerdoti conferri posset, maximè quia vtrumq; ab obseruantia interpretatiua erat approbatum,

R. P. D. TAIA.
Taurinen. Matrimonij.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXVII. Matrimonium contrahere cum Virgine deflorata condemnatur stuprator, quia ità ille promiserat, & sub hac spe mulierem seduxerat; cùm autem virginitatis probatio in hoc casu requiri videretur, super illa satis vita est sufficiens iurata assertio ipsius mulieris, tàm in odiũ delinquentis, quàm etiam quia habet pro se præsumptionem naturæ, eò magis cùm probata fuisset adhuc bona fama eiusdem mulieris, eiusque parentum.

R. P. D. RONDININO.
Nouarien. Iurispatronatus.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXVIII. Beneficium de iurepatronatus collatum erat ab Ordinario, non obstante oppositione Communitatis illius patronæ, quod proindè præsentato ab eadem Communitate deberi deciditur, quia de eius pertinentia constare visum est, neq; obstabat præsumptio vsurpationis in illa, quia cõstito de veritate reseruationis, prout etiam quod illud erat cum persona priuata communi, eadem præsumptio locum habere non poterat.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Pretij Palatij.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXIX. Pro liquidando iusto pretio rei venditæ oris aperitio conceditur, quia cum non petatur rescissio contractus, illa denegari non poterat ei, qui in venditione non interuenerat, non obstante consequutione partis eiusdem pretij cum obligatione de euictione, quia licèt resultaret exindè venditionem fuisse approbatam, nõ autem inferri poterat, illam pro iusto pretio fuisse sequutam.

R. P. D. VICECOMITE.
Tarraconen. Iuris congregandi.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXX. Ab antiquissimo tempore, metam centum annorum excedente, consueuerant Beneficiati, & Commensales Ecclesiæ Tarraconensis pro negotijs eorum Congregationis in eadem Ecclesia secundum ea, quæ primo loco vetitum, quia de eorum quasi possessione non constabat, nunc autem concessum, quia centenaria præscriptio concurrere visa est, quæ operatur effectum immemorabilis, & quod magis ponderatum fuit, huiusmodi Congregatio erat antiquissima, & adhuc cum pietate vigebat,

& tandem quia nullus strepitus, & scandalus oriebatur in populo, quo in casu Ecclesia non est locus incongruus pro tractandis negotijs Confraternitatum.

R. P. D. EMERIX.

Eugubina Bonorum, seu Saluiani.

Lunæ 28. Iunij 1676.

ARGVM. DCCLXXI. Ad impediendam immissionem in Saluiano, cuius extrema iustificata erant, opponebatur præscriptio Statutaria Vrbis, quæ tamen locum habere non poterat, tùm quia agebatur inter forenses, tùm etiam quia tanquam in præsumpta solutione fundata non procedebat in censu, quem constabat non fuisse extinctum, cuius pactum illud extinguendi, licèt cum debitore prohibitum, inter creditorem tamen, & fideiussorem erat à iure permissum.

R. P. D. VBAGO.

Suanen Canonicatus.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVM. DCCLXXII. Practicabilis est Decisio, ac etiam in suo casu rara, quia à Iudice laico, & vxorato fuerat concessa prouisio, & institutio beneficij, quod, repugnantibus legibus, fieri non poterat; Praxis verò concernit duplicem stylum Curiæ non declarandi deterras causas de Partibus, si interminè à Iudice præfixo illa commissa nõ sit; quia in hoc datur etiam maior dilatio iuxtà distantiam loci, itavt litiganti sufficiat iter arripuisse per Vrbem; Rursus, quod causa commissa cum clausula *de appellatione simpliciter*, reddat attentata omnia medio tempore gesta, etiamsi commissio fuerit expedita, vt dicitur, *sotto la banca*, dummodò tamen infra decendium appellatum sit.

R. P. D. VICECOMITE.

Marianen. Iuris eligendi, & amouendi Curatos.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVM. DCCLXXIII. Beneficium vnitum tamquam vacans quis obtinuerat à Papa, cuiusque etiam possessionem acceperat, in qua tamen manutenendum non esse deciditur, quia possessio erat penes Monasterium, cui vnio facta reperiebatur, licet ad hunc effectum satis etiam fuisset sola deputatio Parochi ab eodem Monasterio facta, quæ in incorporalibus pro manutentione reputatur esse sufficiens.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Dotis, successionis, & Legati.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVMEN. DCCLXXIV. Materiam fructuum dotalium, legitimæ, ac etiam legati continet hæc decisio, vt illi post interpellationem debeantur ad formam Statuti loci, in quo dos venit restituenda; Hi autem ratione dominij, non propter moram persoluantur; Cæteri verò ideo sint debiti, quia legatum licet quantitatis, soluendum erat ex bonis fructiferis, quo casu perinde est, ac si in eisdem bonis fructiferis fuisset relictum, quorum solutio ad finem litis differenda non erat, cum peterentur illi iure dominij, actionis, & obligationis Cameralis, cui per compromissum se partes subiecerant.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana, seu Toletana Cambij.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVM. DCCLXXV. Quia post nouatum cambium, & remissis fructibus, ad hoc vt illius capitale certo tempore solueretur, eo non soluto interesse prætendebatur, ideo illius requisita expenduntur, quæ hic non concurrere visa sunt; non ex instrumento primæuo, dum non constabat de transmissione literarum ad nundinas, minus autem ex secundo, quia non sufficit quælibet mora non soluendi, si non verificatur vlterius, vel lucrum cessans, vel damnum emergens, quæ sine solitis requisitis Castrensis non admittuntur;

R. P. D. EMERIX.

Cracouien. Abbatiæ.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVM. DCCLXXVI. Iterum in hac causa grauatoria euitari prætendebatur mendicatis prætextibus, quod illa sufficienter notificata non sit à simplici Religioso, cuius tamen relatio visa est sufficiens, non solum quia illius executio omnibus Presbyteris, & Religiosis est commissa, verum etiam, quia in odium parere recusantis, adhibetur fides scripturis, licet informibus, & tandem quia de sufficienti notitia constabat ex recursibus habitis ad Signaturam pro eadem declaratoria impedienda.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Primogenituræ de Luparis.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVM. DCCLXXVII. Super iure percipiendi fructus fuerat ad transactionem deuentum, pro quibus etiam Oeconomus deputatus erat; cumque illi duplicis essent generis, alij qui pro primogenito nascituro conseruari debuerant, & alij, qui ad possessorem pertinebant, illos tantum in transactione comprehendi decidantur, relictis alijs pro possessore bonorum, tum quia, & de illis non loquebatur transactio, tũ etiam, quia idem ad possessorem pertinebant.

REVERENDISSIMO D. ALBERGATO DECANO.

Romana Saluiani.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVM. DCCLXXVIII. Possessori prius denegata retentio pro credito census anterioris, tum quia ipse euaserat dominus fundi censiti, tum etiam, quia non subsistere dicebantur iura mulieris, quæ in eo fideiusserat; Hodie tamen fuit concessa pro sorte, quæ non obstante extinctione semper remanebat anterior, Fideiussio verò mulieris valida reputata est, tanquam cum solemnitatibus facta, pro liberando viro ab imminentibus debitis, quibus ille obligatione cameræli præmebatur.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. TAIA.
Carthacen. Matrimonij.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXIX. Quia non de fœdere matrimonij, ſed ſolum ad effectum ſucceſſionis de eo agebatur, illud ideo probari viſum eſt ex atteſtatione Parochi, qui ambos Coniuges in matrimonium coniunxerat, alia ſimili fide Vicarij publicationes diſpenſantis, & demum ex teſtibus licet conſanguineis, qui interuenerunt in illo, non obſtante contraria atteſtatione mulieris, ſe nunquam d. matrimonium contraxiſſe, & quatenus de eo appareat, non habuiſſe animum, & intentionem contrahendi, nec ſuum præſtitiſſe conſenſum.

R. P. D. TAIA.
Leodien. Redditionis rationis.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXX. Sicuti æquitati repugnat mercedem operarijs non ſoluere, niſi expleto labore, quaſi quod illa aliquam dimiſionem non patiatur, ita ab hac æquitate receditur, ſtante pacto non petendi mercedem, niſi opere completo; cumque de procuratore ad exigendum ageretur, ſic cum ſuo principali conueniente, qualiter etiam debitores exegendi facilis exactionis fuiſsēt, vel non, in præſenti deciſione declaratur.

R. P. D. VICECOMITE.
Burgen. Iuris ſedendi.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXXI. Honorabilior locus, Sepultura, vel Sedes in Eccleſia ab immemorabili tempore certæ familiæ ſpectabat, in quibus proindè illam non ſolùm manutenendam eſſe deciditur, ſed declaratur enā ante eam alios præponere nō licuiſſe, quamuis eadem loca immutata non ſint; quia non exindè vice perſonarum Superioris Ordinis, quales erant Eccleſiaſtici, ad inſtar ceſſionis, vel ſubrogationis, alter eiuſdem laicalis ordinis interponi potuerat; quia tunc primus ſemper remanebat ſecundus.

R. P. D. RONDININO.
Montis Faliſci Archipresbyteratus.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXXII. Excluditur centenaria præſcriptio in materia probationis iuris patronatus in Potentatibus, quia licèt cōtrouerſia ſit inter Doctores, an hæc æquiparetur immemorabili requiſitæ à Concilio, attamen non erat completa, nec afferebantur effectiuæ præſentationes patronorum, quæ vltrà immemorabilem requirūtur, ſed ſolùm enuciatiuæ factæ ab Epiſcopo cum clauſula, *vt dicitur*, quæ nihil ponit in eſſe, ſed ſtatum beneficij præſeruat, quidquid ſit, ſi eædem enūciatiuæ ſeriò fuiſſent emiſſæ; & reliqua requiſita concurrerent.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana, ſeù Albanen. bonorum.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXXIII. Ad euitandam reſponſionem poſitionum opponebatur illas eſſe inſtrumento contrarias, & vti dependētes à mente ipſius reſpondentis, non eſſe admittendas, ſed pro reſponſione deciditur, quia cùm inſtrumentum recipere poſſit declarationem ab animo, & intentione contrahentium, non eſt neganda reſponſio, qua intentione, quoue animo illud factum ſit, maximè in dubijs, in quibus ſemper pars cogitur reſpondere, & Iudex eaſdem poſitiones tenetur admittere.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Calaguritana Beneficiſij Deſoxo.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXXIV. Qualitates pro obtinenda prælatione Beneficij referuntur, eæque conſiſtere declarantur in Sacerdotio, præſertim in Curia, ætate ſeniori, & carentia Beneficij, ad hoc, vt eas habens in concurſu, præferendus ſit alteri non habenti, cuius inſtitutio reijcitur, tùm quia examinatores non retulerant habilitatem alterius oppoſitoris, tùm etiam quia illa remanebat attentata, vtpotè poſt interpoſitam appellationem obtenta.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Romana annuæ præſtationis.
Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVM. DCCLXXXV. Quaſi poſſeſſio exigendi annuam præſtationem denegatur contra hæredem non poſſidentem bona defuncti, quorum contemplatione illa debebatur, eo magis quia dd. bona à creditore eiuſdem annuæ præſtationis auocata ſunt, atque ita ipſe erat creditor, & debitor ſui ipſius, & hoc, non obſtantibus ſolutionibus ab eius auctore factis, & termino hæreditario nomine ab ipſo ſuſcepto, quia omnia referenda erant ad ſuam cauſam, qua ceſſante, quæcumque obligatio euanuerat; de natura igitur correſpectiuorum, quaſi poſſeſſione exigendi, extinctione tituli, reſtitutione in integrum, iudicio redditionis rationis, & alia etiam in præſenti deciſione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Auenionen. Munerum.
Lunæ 16. *Nouembris* 1676.

ARGVM. DCCLXXXVI. Remiſſoria, & cōpulſoria ſimul in caſu ſpeciali conceduntur ad effectum probandi conſuetudinem ſuper receptione munerum fieri ſolitam à Canonicis in recompenſatione laboris ſuper adminiſtratione bonorum ſuæ Eccleſiæ, eamque præcipuè reſultare prætenditur ex alia ſimili conſuetudine vicinarum Eccleſiarum; Compulſoria verò ideo denegari non potuit, quia de exiſtentia, & releuantia ſcripturæ compulſandæ conſtabat.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Cauallicen. Hæreditatis.
Veneris 20. Nouembris 1676.

ARGVM. DCCLXXXVII. Primum teſtamentum non reuocari per ſecundum deciditur, quia primum habebat clauſulam derogatoriam, cui per ſecundum derogatum nõ erat, nec de ea Teſtatrix decennio præſumebatur oblita, cùm infra illud de eadem clauſula expreſſam mentionem fecerat; Rurſus tractatur etiam de cauſis DD. Auditoribus, vel vti Prælatis, vel vti Auditoribus commiſſis; quatenus nempè in eis attendatur potiùs ſtylus Rotæ, non autem ipſius Committentis.

R. P. D. RONDININO.
Romana Donationis.
Veneris 20. Nouembris 1676.

ARGVM. DCCLXXXVIII. In donatione facta contemplatione matrimonij etiam fœminæ prætendebantur vocatæ, ſed quia donatio facta erat cum præſeruatione fideicommiſſi facti, vel faciendi, quod poſtea fauore maſculorum tantummodò factum, ſeu declaratum eſt, illas non fuiſſe comprehentas pluries à Rota deciſum, hodie quoque confirmatur, & ideó vltimum vocatum de bonis donatis liberè potuiſſe diſponere declaratur; non obſtante quod fœminæ temporaliter prætenderentur excluſæ, quia earũ excluſio potiùs perpetua viſa eſt.

R. P. D. VIVIANO.
Anconitana Fideicommiſſi de Fatiolis.
Veneris 27. Nouembris 1676.

ARGVM. DCCLXXXIX. Immiſſio fideicommiſſario conceditur, quia ceſſare viſi ſunt oppoſiti idẽitatis, & detractionum defectus, illi nedùm ex pluribus probationibus ſuper eis factis, ſed etiam quia grauatus poſſidebat bona in loco, in quo defunctus poſſederat, hi autem quia legitima remanebat turbida ex pecuniis fideicõmiſſi ad manus grauati perueniſſe: Trebellianica verò ex fructibus fuerat conſumpta, prætenſa demùm reſtitutio dotis ex bonis fideicommiſſi facienda, facta erat in vita fideicommittentis, & ſic ampliùs fieri non poterat.

R. P. D. VICECOMITE,
Mediolanen. Fideicommiſſi.
Veneris 27. Nouembris 1676.

ARGVM. DCCXC. Denegatur immiſſio fideicommiſſario, quia bona erant libera, licèt empta à grauato cum pecunia hæreditaria, & mediante Teſtatoris præcepto, cùm ipſe eſſet creditor fideicommiſſi, & adhuc ſibi detractiones competerent, rurſùs excluduntur etiam defectus inuentarij, & diuiſio à patre viuente facta inter ſuos filios, apparuit plenaria, & cum translatione dominij, quæ omnia, & alia etiam plura, cùm proponerentur ex facto claro, & de iure faciè reſoluenda, viſa ſunt ſufficere ad impediendam immiſſionem prædictam.

R. P. D. TAIA,
Romana Teſtamenti.
Veneris 27. Nouembris 1676.

ARGVM. DCCXCI. Nullum iterum declaratur teſtamentum filiæ emancipatæ, quæ erat deſperatæ ſalutis, & inde ad paucos dies deceſſerat, quia factum fuerat in fauorem patris emancipantis, & concernebat præiudiciũ ſuæ filiæ, ipſiuſque mariti; Rurſùs quia forma emancipationis ſeruata non erat de ipſa filia abſente, & decretum Iudicis in ea interpoſitum apparebat nullum, ex falſitate cauſæ, quamuis illa non fuiſset expreſſa.

R. P. D. EMERIX.
Calaguritana Beneficij de Arenzana.
Veneris 27. Nouembris 1676.

ARGVM. DCCXCI. Conſuetudo Eccleſiæ Calaguritanæ declaratur, confirmata etiam à ſa. me. Clemente VIII. ſuper iure aſcendendi, & aſſequendi Beneficia maiora vacantia, illudque inferiori competere dicitur, ſi ſuperior, cui primo loco ſpectabat, illud conſequi negligat, ea ratione, quia tale ius in omnibus, & per omnia datur ad inſtar optionis, quæ ſuperiore negligente, vel recuſante ſemper competit inferiori.

R. P. D. RONDININO.
Auximana Pecuniaria.
Mercurij 2. Decembris 1676.

ARGVM. DCCXCIII. Reſtitutio in integrũ denegatur maiori aduerſus inconſultò aditam hæreditatem, tùm quia, & de ejus concludenti ſtatu non docuerat, tùm etiam quia eidem innotuerant debita Teſtatoris, tùm & tertiò, quia poſt quadriennium fuit petita, quartò denique quia de læſione nõ conſtabat, quæ non modica ad hunc effectum requiritur; Rurſus quod filij in donatione facta contemplatione certi matrimonij non poſſint ad illam deuenire, niſi vti hæredes Patris deciditur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Tergeſtina Pecuniaria.
Mercurij 2. Decembris 1676.

ARGVM. DCCXCIV. Coniecturæ ſimulationis excluduntur, quia Teſtes ſubſcripti in apocha depoſuerant, ſe illi fuiſſe præſentes, coniunctio verò ſanguinis non importabat, quod inter coniunctos verè non potuiſſet contrahi, Creditorem in loco extero non habere pecunias notabilis quantitatis, ex ſuis diuitijs remouebatur; Omiſſio demum cautionis non concludit ſimulationem, ſi illa de neceſſitate contractus præſtanda non erat, cùm poſſit quilibet etiam ſine cautione ſuo debitori credere.

R. P. D. VICECOMITE.
Romana Dotis.
Mercurij 2. Decembris 1676.

ARGVM. DCCXCV. Controuerſia erat ſuper fructibus augumenti dotis à ſecundo viro receptis, quod proindè prætendebatur fuiſſe donationem propter nuptias, illud tamen verum augumentum deciditur, & ita etiam in dotem fuiſſe traditum, ad regulam

gene-

Index Argumentorum.

generalem, quod dos data primo viro, censeatur repetita secundo, atque ideò illos excomputari non potuisse in lucrum dotis eidem secundo viro debitum: Cumq; dictum augmentum in solo vsufructu consisteret, disceptatur etiam, an per viam cessionis potuisset illud in eundem secundum virum transferri, & affirmatiuè resoluitur.

R. P. D. TAIA.
Leodien. Decanatus.
Lunæ 11. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCXCVI. De valida, & legitima electione tractatur, vtpotè facta à maiori parte, vel saltem medietate eligere debentium, cui postea omnes vnanimitèr consenserunt; vt proindè sic electus instituendus sit: Hinc deducuntur plura de impedimento aliorum, qui eidem electioni interuenire debuerant, quatenùs per procuratorem comparere potuerint, vel non.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Caullicen. Dominij.
Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCXCVII. Prætendebat Baro habere dominium bonorum sui Castri, in hac Decisione sibi denegatum, quia illud probatum non erat, & bona de sui natura præsumuntur libera, & allodialia; Eo magis quia plures personæ in eodem Castro similitèr possidebant, & eorum bona non erant eius dominio subiecta, neque ad hunc effectum sibi suffragari poterant sua Bannimenta, seù recognitiones aliquorum Particularium, quia à Bannimentis appellatum erat, recognitiones verò præiudicabant quidem recognoscentibus ipsis, non autem alijs, vel Communitati eiusdem loci.

R. P. D. CALATAIV.
Fauentina Pensionis.
Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCXCVIII. Non remanentibus pro Titulari Parocho scutis centum ad formam Concilij, nulla declaratur pensio super illius beneficio imposita, & ideò reijciuntur testes solùm generaliter de fructibus beneficiorum totius Diœcesis deponentes, & præferuntur alij de hoc particulari beneficio attestantes, ex quibus, quia minor summa pro eodem Parocho remanere comperitur, teneri pensionarium omni tempore verificare clausulam *dummodò remaneat centum pro Rectore*, declaratum fuit.

R. P. D. RONDININO.
Firmana Fideicommissi super Prælatione Donationum.
Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCXCIX. Nulla declaratur secunda donatio, subsistente prima, quamuis illa facta sit absenti, Notario tamen pro eo stipulante, quia acceptata visa est ex diuturnitate temporis, qualitate donationis lucratiuæ, possessione à filio Donatarij retenta nomine patris, qui ad eam capiendam fuerat constitutus procurator à Donante, quo in casu suffragari non poterat clausula constituti in secunda donatione apposita, quæ numquam procedit, vbi possessio plena est.

R. P. D. RONDININO.
Firmana fideicommissi super iure adeundi.
Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCC. Licet de solo iurè adeundi fratris hæreditatem agatur, illud tamen in donatarium tranimissum non fuisse decidit, quia de aditione non constabat, eaque minus resultare poterat ex possessione bonorum communium, quæ ad ius familiaritatis potuerat referri; maxime in fratre absente, & militante, in quo proinde excludebatur scientia obitus alterius sui fratris prædefuncti.

R. P. D. VICECOMITE.
Barchinonen. Diuortij,
Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCCI. Causa Phthisis vxor à viro diuerterat, non sua leuitate, sed iudicio Episcopi, & penes matrem confugerat; cumque maritus eam sibi restituendà esse prætenderet, vel in alio loco tuto sequestrandam, in Monasterio retineri demandatur, ad explorandam suam voluntatem, an voluerit separari à viro, vel ne, quia causæ sufficientes adesse videbantur, tum propter morbum, tum propter adulterium à matito commissum.

R. P. D. FAVLVCCIO.
Romana Fornacis.
Lunæ 14. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCCII. Manutentio à duobus possessoribus inuicem prætensa, & diuersimodè etiam á Iudice data, hic solùm vltimo possessori conceditur, habenti pro se duas sententias conformes, à Signatura approbatas, vbi possessio alterius spoliatiua visa est, & à suo Iudice ideò simplicitèr concessa, quia etiam Prædo est in sua possessione manutenendus; Rursus, quia de retentione opponebatur, illa quoque denegatur, tùm quia res ad eius manus deuenerat ex alio credito, tùm etiam, quia dictum creditum remanebat illiquidum, & adhuc ex longa taciturnitate præsumebatur esse solutum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana, seú Albanen bonorum.
Lunæ 14. *Decembris* 1676.

ARGVM. DCCCIII Insufficiens visa est responsio data positionibus per verbum non recordari, vel per relationem ad instrumentum, & ideò respondens nouiter respondere compellitur, quia illa non recordari admitti non poterat in facto proprio, & notabili, quamuis obliuio decennalis adduceretur, cùm hæc esset interrupta per litem, quæ memoriam excitauerat; Relatio verò ad instrumentum, & ipsa etiam erat inepta, cùm fuisset interrogatum, qua mente, & intentione possessio eiusdem instrumẽti fuisset sequuta,

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Foroliuien. Legati Doctoratus.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGVM. DCCCIV. Legatum Doctorale à duobus concurrentibus inuicem oppugnabatur, sed neutri deberi deciditur; non primò, quia ille iuxtà Testatoris præceptum non studuerat septennio ab eo demandato; minus etiam alteri, quia cùm idem Testator duo legata promiscuè reliquerit, primò studentibus, deindè Doctoribus, vnum erat præparatorium alterius, & ideò non debetur illi, qui licèt Doctor, non tamen studendi legatum per antea allecutus erat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGVM. DCCCV. Contra mulierem recuperare prætendentem pecunias alteri mulieri traditas opponebatur admissio in sociam, quæ probata non erat, & suffragari non poterat ob resistentiam Statuti Vrbis *cap.* 151. quod etiam in societate proceditur, prout adhuc, quod inter ipsas mulieres æqualiter priuilegiatas, solemnitates non fuerint necessariæ; sed pro restitutione pecuniarum deciditur, quia hæc damnum euitare prætendebat, illa autem lucrum consequi, quo in casu potior est causa eius, qui damnum euitare procurat.

R. P. D. VBAGO.

Suanen. Canonicatus.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGVM. DCCCVI. Conceditur executio Literarum Apostolicarum super adiudicatione beneficij de iurepatronatus ad fauorem habentis gratificationem Papæ in paritate vocum, cum derogatione alterius mediatis illius, reiecta institutione facta à laico, cui à Vicario Episcopi eiusdem cognitio fuerat commissa, quia erat nulla ex defectu potestatis, quam laicus, & vxoratus habere, eidemque concedi nullo modo poterat.

R. P. D. TAIA.

Ariminen. Fideicommissi de Bartoluccijs.

Lunæ 31. Martij 1659.

ARGVM. DCCCVII. Quia vocatio proximioris regulariter intelligitur per vulgarè, hæc licèt facta ordine successiuo, eo finito, videtur quoque finiunt fideicommissum; nec ad alios proximiores pertransit, non obstante prohibitione alienationis, priuatione alienantium, onere assumendi cognomen, & arma, procurandi anniuersarium, & huiusmodi, quia hæc omnia restringuntur ad lineas priorum institutorum, absq; eo quod ad alios proximiores perpetuum fideicommissum extendant; Plura igitur de hac materia fideicommissaria, de iure strictissimè intelligenda, & laxis habenis à quibusdam DD. interpretata, in hac decisione methodicè resoluuntur.

R. P. D. TAIA.

Patauina Pensionis.

Veneris 14. Maij 1664.

ARGVM. DCCCVIII. Obligationem suam, & cedulam banchariam fauore pensionarij factam impugnabat Mercator, eo quod hæc omnia ante reservationem pensionis gesta sint; Verum quia de huiusmodi defectu, & errore concludenter non docuerat, pro validitate obligationis deciditur, maximè quod non diceretur gratiam non fuisse per antea signatam, imò plura pro subsistenda pensione adducebantur, cum literæ non requirantur ad esse, sed ad solam probationem ipsius gratiæ.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ DECANO.

Bononien. Iurispatronatus.

Veneris 11. Ianuarij 1669.

ARGVM. DCCCIX. Iuspatronatus, quod antè suppressionem Ecclesiæ, seù Monasterio spectabat, ad Ecclesiam traslatam pertinere deciditur, & quidem cum iisdem prærogatiuis, & priuilegijs Ecclesiæ suppressæ, seù magis translatæ, antea competentibus, itaut illi non præiudicet quæcumque prouisio de eo aliter facta, tùm quia & illi nocere non debet, tùm etiam quia in limine eiusdem prouisionis de illius iuribus, prout etiam postea semper præseruatum, & protestatum erat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Auenionen, seù Carpentoraten.
Iurisdictionis.

Mercurij 1. Julij 1671.

ARGVM. DCCCX. In Causis fiscalibus iurisdictionem priuatiuam habere prætendebat Iudex Cameræ Comitatus Venayfini, ideò illi in hac decisione concessam, quia loco Procuratoris Cæsaris subrogatus visus

est

Index Argumentorum.

eſt, qui ſicuti in dd. cauſis quoad Proconſulem iuriſdictionem priuatiuam habebat, ità ille quoad Prolegatum, qui ſucceſſit loco Proconſulis, eandem iuriſdictionem habere debet; Plura igitur de hac materia in hac præſenti deciſione deducuntur;

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Decimarum.

Lunæ 20. Iunij 1672.

ARGVM. DCCCXI. Solutio decimarum euitari prætendebatur ex eo, quod non ageretur de Parocho, & pro bonis exiſtentibus intra fines ſuæ Parochiæ; Contrarium tamen deciditur, quia illæ debebantur ex pacto in inueſtituris adiecto, & quidem per verba vniuerſalia concepto, quæ ideò omnem ſpeciem fructuũ comprehendebat, cui non obſtiterat certa dies earum ſolutioni adiecta, quaſi quod non deberentur decimę poſt d. diem maturatæ, quia contrarium ex ſupradictis verbis vniuerſalibus, & obſeruantia conſtabat, ex quibus eadem dies demonſtrationis gratia, non autem taxationis dicebatur expreſſa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Carpentoraten. Bonorum.

Veneris 23. Februarij 1674.

ARGVM. DCCCXII. Excluduntur attentata, quia decretum, quod illis ſubiacere prætendebatur, exequutum non erat, quinimò ei renunciatum fuerat; Secundò, quia ſat eſt vel ſententiam vigore Ægidianæ exequutioni demandari potuiſſe, vel quod apud DD. in dubium reuocaretur, an d. Conſtitutio habeat locum in Ciuitate Auenion. Rurſus plura etiam de clauſulis ſine prejudicio, deducens omne ius, ſola facti veritate inſpecta, & de manutentione in huiuſmodi caſibus concedenda in præſenti deciſione deducuntur.

R. P. D. RONDININO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 9. Aprilis 1674.

ARGVM. DCCCXIII. Conſtitutus procurator ad lites, & ad negotia cum facultate ſubſtituendi, alium generaliter ſubſtituerat, & hic pecunias ad cambium receperat; cùm ideò quæreretur an Dominum obligare potuerit, ratione mandati negatiuè reſoluitur, quia facultas ſubſtituendi fuerat reſtricta ad lites, non ad negotia, pro quibus apparebat electa induſtria perſonæ procuratoris conſtituti, minus etiã ratione negotiorum geſtorum, cuius actionis requiſita non aderant, adeout creditori ſola remanſerit actio contra gerentem ipſum, non autem contra illum, cuius negotia geſta ſunt.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Donationis, & Emphyteuſis.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVM. DCCCXIV. Contractus mulieris à nullitate ſaluari prętendebatur, ex eo quod conſanguineus, qui ex forma Statuti interuenire debuerat in illo eſſet deſtinatus Spõſus eiuſdem mulieris, & ita tanquam intereſſe habens redderetur inhabilis; Ipſum tamen interuenire debuiſſe deciditur, quia intereſſe erat remotus, & adhuc maritus, eſſe non poterat, plura etiam de materia emphyteuſis, eiuſque confinibus probandis in eadem Deciſione adducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Salarij.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVM. DCCCXV. Victum, & veſtitum receperat Famulus tunc iuuenis à Domino ſuo, qui poſtea maior factus, ſalarium etiam conſequi prætendebat, & in hac Deciſione denegatum, quia ſic ille à principio præſumebatur conductus, ac etiam quia vltra ſimplicem veſtitum, alia plura conſequutus erat, quæ cæteris famulis non dantur, nec fuerunt tradita, & vlterius habuerat etiam commoditatem ſtudendi, vt proindè contra illum ſummo iure bis iudicatum ſit.

R. P. D. VRSINO.

Colonien. Beneficij, ſeù Perſonatus;

Veneris 24. Ianuarij 1681.

ARGVM. DCCCXVI. Beneficium de iure patronatus deuoluitur ad Epiſcopum, ſi infra quadrimeſtre illius præſentatio facta non ſit, etiamſi in hoc Procurator conſtitutus defecerit, quia ſolùm mandatum procuræ ad præſentandum non ſufficit, niſi illud eidem Ordinario exhibeatur, provt nec minus ſuffragantur diligentiæ pro obtinenda inſtitutione, ſi de illis legitimè non conſtet, & ſcriptura pro eis adducta, falſitatis ſuſpicione laboret.

Digitized by Google

Index Argumentorum.

R. P. D. VRSINO.

Cracouien. Vnionis.

Veneris 10. *Ianuarij* 1681.

ARGVM. DCCCXVII. Ecclesia Parochialis fuerat Monasterio vnita, & ad eius curam etiam Vicarius perpetuus electus, qui cùm validitatem vnionis impugnare voluisset, ab impugnatione fuit reiectus, non solùm, quia de nullitate nõ constitit, verùm etiam, quia ille non poterat refricare quæstionem tituli, à quo ipse causam habebat, & erat fundamentum suæ intentionis; ad quem autem spectent iura, emolumenta, & expensæ eiusdem Ecclesiæ, ex sequenti Summario, & Decisione videbis.

R. P. D. VRSINO.

Barchinonen. Dinortij.

Lunæ 12. *Maij* 1681.

ARGVM. DCCCXVIII. Sola probatio adulterij in hac Decisione tractatur, quod ciuiliter ad effectum separationis thori, ex pluribus argumentis, & coniecturis deducitur, ac etiam ex testibus, licet aliquas exceptiones patientibus, quia cùm in eo nobiles, & personæ integræ fidei plerumque adhiberi non possint, necessè est admittere viles, & infames, præcipuè de visu, & auditu proprio deponentes.

R. P. D. GVAXARDO.

Hispalen. Vsus Remissæ.

Lunæ prima Iulij 1680.

ARGVM. DCCCXIX. Stabulum vulgo Remissa pro reponendo curru quis in sua domo constructerat, ex cuius intromissione, & exitu, quia vicina domus deuastabatur, opus remoueri deciditur, cùm damnum nimis apparere visum sit ex testibus, relatione peritorum, & ex accessu Iudicis facto ad locum differentiæ; Quod licèt euitari prætenderetur per cautionem de damno infecto, illa tanquam remedium extraordinarium non fuit admissa, maximè quia eadẽ non procedit vbi damnum non ex ædificio, sed ex opere politiuo resultat.

R. P. D. GVAXARDO.

Hispalen. Vsus Remissæ.

Lunæ 23. *Iunij* 1681.

ARGVM. DCCCXX. Prosequitur materia Decisionis antecedentis, quæ non solùm hic confirmata est, sed plurima etiam in ea tradita sunt ad materiã seruitutis, regulariter non extendendæ, sed potiùs ad suum præcipuum casum limitandæ, non obstante prætensa consuetudine in contrarium adducta, quæ & probata non erat, imò etiam excludebatur ex actibus in contrarium, cuius vnicus tantùm sufficere dictum est.

DECI-

Digitized by Go

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES RECENTIORES

NVNC VPATÆ

A IO. BAPTISTA COMPAGNO

I. C. ROMANO SELECTÆ.

Pars XVIII. Tomus Secundus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Census.

Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Impugnare prætendebat tertius possessor manutentionem in quasi possessione exigendi censuario debitam, vel quia contra ipsum executiuè procedi non potuerit, vel etiam quia illa restringeretur ad fructus eiusdem census; non autem comprehenderet pensiones suarum domorum, eam tamen creditori suffragari deciditur, cùm non ageretur de auocanda possessione eiusdem tertij, sed solùm de quasi possessione exigendi fructus census, quæ etiam super illius pensionibus exequi poterat, cùm res semper transeat cum suo onere.

SVMMARIVM.

1 *Via executiua non datur contra tertium possessorem, sed ordinariè, & actione reuocatoria proceditur, & vide num. seqq.*

2 *Possessio non potest auocari ab emptore nisi mediante iudicio ordinario.*

3 *Quasi possessio exigendi pensiones domus obtenta contra principalem debitorem suffragatur etiam contra illius emptorem.*

4 *In Possessorio summariissimo ius retinetur ex parte possessoris, cuius conditio non immutatur ex mutatione personæ, contra quam possidetur.*

5 *Censuarius in quasi possessione exigendi censum manutenetur debet etiam contra successorem in re censita.*

6 *Quasi possessio exigendi acquisita contra debitorem, æquè suffragatur contra illius hæredes, ac contra tertios habentes causam ab eo.*

7 *Ius reale transit in tertium cum sua causa, & onere soluendi.*

8 *Manutentio in quasi possessione exigendi non datur contra tertium possidentem ex credito anteriori.*

9 *Anterioritas, & potioritas creditoris redditur turbida, ex sententia contraria, & num. 11.*

10 *Sententiæ etiam sint actis attendi, quando deducitur per viam exceptionis.*

11 *Manutentio non retardatur ex credito anteriore possessoris, donec de illius anterioritate legitimè constet, & sup. num. 9.*

12 *Manutentio non retardatur per exceptiones respicientes petitorium, & requirentes altiorem indaginem.*

13 *Mandatum relaxatum in quasi possessione exigen-*

di fructus ejus ex certis corporibus, executioni demandatur contra quoscumque possessores eorundem corporum, & num. seq.

DECISIO CCCCIII.

ORTA controversia de anno 1618. inter Creditores q. Nicolai, & Hieronymi de Francionibus circa anterioritatem, & potioritatem, quam unusquisque sibi competere prætendebat super pensionibus quinque domorum ad ipsorum debitores spectantium, bo: mem. Signius Iudex deputatus per sententiam declaravit Ioannē Franciscum Pajazzolum, & sorores de Gazzis creditores occasione census impositi de anno 1613, esse cæteris aliis potiores, eisdemque pro concurrenti quantitate fructuum fore assignandas tot pensiones præfatarum domorum, quarum possessionem vigore huius sententiæ adeptam continuarunt tam creditores prædicti, quàm Prosper Migliaccius eorum hæres, & successive Gregorius Turrianus huius cessionarius donec bone memor; Bilius de anno 1635, instante Nicolao Franciono debitore pronunciavit ex pensionibus receptis censum remansisse extinctum, & Migliaccium, ac Turrianum debitores in scutis 2600.

Veruntamen aduersus hanc sententiam Bilij in iudicatum transactam concessa Turriano mediātibus quatuor decisionibus editis coram me, ac sententia Rotali subsequuta restitutione in integrum, una cum mandato de manutenendo in possessione exigendi dictas pensiones; Contigit dubitari sub die 8. Februarij 1666. an illud esset exequendum contra creditores tertios possessores dictarum domorum, & negative responsum fuit ea ratione, † quia contra illos actione reuocatoria, & via ordinaria, non autem executiuè sit procedendum, sed resolutionis fundamentis hodiè ad trutinam reuocatis, recessum fuit à decisis,

Omissa enim quæstione in decisione discussa, an domus prædictæ vti lite pendente alienatæ transierint in creditores cum vitio litigiosi, super qua hodie scribentes pro Turriano non insistebant, †‖ & aduertentes Domini hic non agi de auocandis domibus à tertijs possessoribus, in quibus terminis loquuntur, & procedunt *Alex. in l. à Divo Pio §. si super rebus num. 28. vers. & per hoc bene facit ff. de re iudic. Aretin. cons. 86. in fin.* & aliæ auctoritates adductæ in principio alterius decisionis, sed de continuanda quasi possessione exigendi pensiones earundem domorum, in qua ex præmissa facti serie Turrianus, & eius Auctores reperiebantur; Non dubitarunt quin illa suffragetur eisdem ad obtinendam manutentionem † nedum contra principales debitores, sed aduersus quoscumque possessores dictarum domorum ex receptissima iuris conclusione, quod in huiusmodi iudicijs summarijssimi possessorij, † ius metiendum sit ex facie pos-

sessoris, cuius conditio non mutatur, & multò minùs deterior efficitur ex mutatione personæ, contra quam possidetur, iuxtà *decis. Guidopat. 629. per totam*, quam passim sequitur *Rota, vt coram Coccin. decis. 198. num. 2. coram Cavaller. dec. 83. num. 7.* & in specie Censuarij, † quod sit manutenendus cōtra successorem in re censita firmarunt *Cruciat. discept. 921. num. 7. Cenc. de cens. quæst. 92. num. 25. Posth. de manut. observ. 56. num. 27. Addend. ad Greg. dec. 313. sub num. 6. Rota dec. 99. num. 11. & 12. pars prima diuers. coram Seraphino decis. 876. num. primo, coram Bichio decis. 37. numer. secundo*, & inter impress. apud *Cenc. de cens. decis. 231. num. 13. & 361. num. 1.*

Non subsistente distinctione in contrarium adducta pro limitatione huius conclusionis, quod nempè illa procedat contra hæredes, non autem contra singulares successores, quales sunt creditores † prædicti, quia eam contra omnes indistinctè procedere firmant mox allegati, & signanter plurimus relatis *Posth. dicta observ. 56. per tot.* & in specie contra emptorem fuit admissa per *Rot. dicta decis. 391. num. primo, & duobus Jegg. apud Cencium de censibus*, militante in vtroque casu eadem ratione à Rota, & aliis prædictis DD. considerata, quod ius transeat cum sua causa, † & onere reali soluendi censum.

Minus obstat prænominatos creditores possidere domus præfatas tamquam potiores, & anteriores Turriano, † & proindè contra eos nullam competere manutentionem ex traditis per *Cencium de censibus dicta quæst. 92. num. 22.*

Quia huiusmodi anterioritas, & potioritas redduntur validè turbidæ † ex supra relata sententia bo: me: Signij, potiores declarante auctores Turriani, quæ etiam sine actis attenditur, † quando deducitur, prout hic per viam exceptionis, iuxtà distinctionem sæpius amplexam per *Rotam, vt coram Puteo decis. 198. num. primo, & 2. & decis. 391. num. primo lib. 1.* & in aliis pluribus allegatis *in Romana domus 9. Februarij 1673. sub §. non enim coram bo. me. Priolo*,

Et per consequens donec liquidò constet de asserta anterioritate, & potioritate, & sic de non iure Actoris † per rem iudicatam, non est interim eidem retardanda manutentio per hanc exceptionem respicientem petitorium, † & requirentem altiorem indaginem, vt dictum fuit in supracitatis *decis. 876. num. 2. coram Seraph. decis. 99. num. 12. in fin. par. prima diuers. apud Cenc. decis. 231. n. 7. coram Bichio decis. 33. num. 6. & seqq.* & firmat *Posth. dicta observ. 56. num. 12.*

Frustrà denique opponebatur manutentionem Turriano concessam esse restrictam ad quasi possessionem exigendi fructus census, nullatenus exercibilem contra non debitores; Obiectum enim cessat in facto, & in iure, In facto, quia ex decisionibus editis coram me, altera *die 26. Maij anni 1664. §. quasi possessio*, & clarius in altera 4. *Februarij*

vij anni subsequentis impressa inter *rec.dec.255. in princ.par.14.* apparet mandatum de manutenēdo fuisse explicitè concessum in quasi possessione exigendi pensiones controuersas.

In Iure verò quia etiamsi mandatum esset simpliciter concessum in quasi possessione exigendi fructus census,† adhuc cum illi fuerint Iudicis auctoritate semper exacti ex pensionibus dictarum domorum mediāte actuali possessione earundem capta de anno 1618., Summ. Turriani *num.3.* † non est dubitandum quin super eisdem sit exequendum aduersus quoscumque earum possessores ex supra allegatis.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Alimentorum.

Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Iudicium, & sententia separationis thori, ac restitutionis dotis introductum, & respectiuè obtenta contra virum legitimum contradictorē, afficiunt etiam tertium possessorem, quamuis non citatum, & proindè ad subministrationem alimentorum, & sumptuum litis idem tertius condemnatur, eadē via exequutiua, qua comueniri poterat pro restitutione dotis vigore statuti Vrbis *lib. 1. cap.85.* quia alimenta sunt accessoria, & veniunt in iudicio restitutionis eiusdem dotis.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri post sententiam separationis thori debentur alimenta, & sumptus litis etiam à tertio possessore bonorum viri.*
2 *Alimentorum, & sumptuum litis subministratio requirit præsumptionem boni iuris, & probationem paupertatis.*
3 *Iuris boni præsumptio ad effectum alimentorum ex sententia resultat, quamuis ab ea fuerit appellatum, & pendeat causa restitutionis in integrum.*
4 *Sententia separationis thori lata contra virum legitimum defensorem, dicitur Lata quasi super statu.*
5 *Sententia lata contra legitimum contradictorem, & super statu, vel quasi, afficit etiam tertium possessorem, quamuis non citatum.*
6 *Signatura iustitiæ si contra tertium rescripsit cū clausula* subministratis alimentis *videtur agnouisse d. tertium ad alimenta teneri.*
7 *Dotis restitutio ex Statuto Vrbis* lib. 1.cap. 85. *habet viam exequutiuam, etiam contra tertium.*
8 *Statutum Vrbis* lib. 1.cap. 85. *concedens viam exequutiuam pro restitutione dotis, habet etiā locum pro alimentis.*
9 *Alimenta sunt accessoria, & veniunt in iudicio repetitionis dotis.*
10 *Paupertas mulieris probatur, si ipsa agit pro restitutione suæ dotis.*
11 *Mulier non præsumitur habere aliud nisi dotem.*
12 *Fundus dotalis non dicitur constitutus, si mobilia data fint in dotem æstimata, cum facultate illa restituendi, vel pretium, etiam si qualitas fundi dotalis fuerit adiecta.*
13 *Alimenta, & sumptus litis tertius non subministrare tenetur vltra vires rei possessæ.*

DECISIO CCCCIV.

LVCRETIA Sebiectina reportata à Iudice Eminentissimi Vicarij Vrbis fauorabili sententia separationis thori, ac restitutionis dotis contra Ioannem Carolum eius Virum, transacta in iudicatum ob non interpositam in tempore appellationem, egit postmodum coram R.P.D. Muto pro dicta dotis restitutione contra Annibalem Guerrerum possessorem domus, quam constante matrimonio sibi vendiderat dictus Ioannes Carolus, quo iudicio pendente, Vir interim appellauit à dicta sententia separationis thori, & Iudex non obstante re iudicata, appellationem admisit; vndé Signatura cōmissionem mihi directam reformando rescripsit, De præfixione termini subministratis alimentis, & sumptibus litis, & deindè auocando causam pendentem coram R.P.D. Muto, omnia ad Rotam † remisit; Vndè dato à me dubio, An, & pro qua summa sit relaxandum mandatum contra dictum Annibalem pro alimentis, & sumptibus litis, responsum fuit esse relaxandum in scutis quinque mensruis.

Constat enim de præsumptione boni iuris, & paupertate dictæ Lucretiæ,† quæ sunduo requisita necessaria pro consequutione alimentorum, & sumptuum litis, *DD. in l. si cum dotem §. si autem ff. solut. matrim. Rot. coram Crescent.decis.8.de indic, & coram Seraph. decis.1098.num.1. & in recent.decis.748.num.1. par.2. & decis.263. num. 11.par. 12.* Bonum ius resultat ex sententia lata pro separatione thori, ac dotis restitutione, † quamuis ad uersus illam pendeat causa in gradu restitutionis in integrum, *Surd.de aliment.tit.1. quæstione 120.num.11. Rota decis.749.num.2. par.2. recent.* quæ sententia emanata citato Marito legitimò defensore, & de cuius interesse principaliter agitur, † dicitur quasi super statu, & proindè afficit Annibalem, licèt tertium possessorem,† & in dicto Iudicio nō citatum, *gloss.in l.de vnoquoque, verb.quos causa, ff.de re indic. Bart.in l.diem ff.de aqu. pluu. arcen. Tiraq.in tract.res inter alios acta num.5. Asin. in praxi §.7.cap.5.falleat.2.num.1. Rota dec. 2422 num.7.par.9. recent.* Idque agnouit etiam Signatura Iustitiæ, † quæ noluit moderari rescriptum subministrationis alimentorum, & sumptuum litis quoad Annibalem, Summario Lucretiæ *num.5.* & meritò, quia sicuti contra tertium † datur via exequutiua pro restitutione dotis ex statuto Vrbis *lib 1. cap.85.* † ita etiam pro alimentis, quæ sunt

9 accessoria, † & veniunt in iudicio repetitionis dotis, *Rota decis. 64. num. 9. & seqq. part. 11. recent. & in specie decis. 52. post Fenzon ad Bart. Verb.*

Pauperies verò manifesta redditur eo ipso † quod mulier agit pro restitutione suæ dotis, † cum præter illam nil aliud habere præsumatur, *Franch. decis. 489. num. 29. Merlin. decis. 673. num. 3.*

Nec subsistit, quod Viro tradita fuerit dos in tot mobilibus, quæ stare deberent pro fundo dotali, & quæ modò penès mulierem extare præsumantur, quia in Capitulis matrimonialibus Marius promisit restituere vei eadem mobilia, vel illorum pretium concordatum in scutis 1750 † vadò prætendi nequit, quod in illis consisteret fundus dotalis, vt pluribus cumulatis respondit *Rota in Romana Census 14. Iunij 1668. coram R. P. D. meo Vicecomite*; Existentia verò penès mulierem in facto non probatur, imò ex fide testium desumitur extitisse penès virum, eaque dissipasse, Summario Lucretiæ *num. 5.*

Cæterùm quoad quantitatem cùm agatur contra tertium, † qui non tenetur alimenta, & sumptus litis subministrare vltra vires rei possessæ, *l. finalis §. non si talis C. de ord. cognit. vbi Bald. num. 4. Salicet. num. 2.* cum aliis adductis per *Ferentill. ad Burat. decis. 707. num. 11.* Ideò Domini habito respectu ad pensionem annuam percipi solitam ex dicta domo, illa taxarunt in scutis quinque pro singulo mense.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATA IV.

Neapolitana nullitatis Matrimonij.

Veneris 11. Ianuarii 1675.

ARGVMENTVM.

Apertus metus in contractu matrimonij interuenerat, quia mulier cum hominibus armatis per vim fuerat ad Ecclesiam traducta, & coram Parocho, & testibus, ac in ipso actu matrimonij contradixerat; cùmque illud ex concubitu, & continuata cohabitatione cum viro saluari, & ratificatum fuisse prætenderetur, hæc minus sufficere visa sunt; vt proindè pro nullitate eiusdem matrimonij sit decisum, concurrentibus præsertim cõtinuatis querelis eiusdem mulieris, se per vim, & metum contraxisse protestantis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum per vim, & metum, ex defectu liberi consensus, non subsistunt, & num seqq.*

2 *Metus probatur ex testibus de illius actibus, & de visu deponentibus.*

3 *Matrimonium dicitur metu contractum, si mulier per vim fuit ad Ecclesiam traducta, & etiam coram Parocho, & testibus contradixit.*

4 *Metus minor cadit in muliere, quam viro, & in ea reputatur esse sufficiens.*

6 *Metus cadens in constantem virum qualis esse dicatur.*

7 *Mortis comminatio inuasa à personis armatis, quibus resisti non possit, inducit iustum metum.*

8 *Consensus non liber, sed coactus esse censetur ex lacrimis, & querelis tam ante quam in ipso actu interuentis.*

9 *Matrimonium metu contractum, non dicitur ratificatum ex concubitu, & continua cohabitatione cum viro, & quando.*

10 *Matrimonium à principio nullum ex impedimento quod erat ab initio, si illud postea cesset, omnia necessaria denuo intervenire debent.*

11 *Matrimonij substantia principaliter in consensu consistit.*

12 *Consensus deficere dicitur vbi interuenit metus. & sup. num. 2.*

13 *Ratificatio matrimonij per vim, & metum contracti excluditur si mulier semper conquesta est, & tandem à viro aufugit.*

DECISIO CCCCV.

IGNATIVS Guerascius ad impediendum ne Ianuarius eius frater in vxorem duceret Antoniam Barzanam, quam defloraverat sub probabili fide matrimonij, & cum qua filium habuerat, & vti suum baptizari fecerat, tentauit illam nuptui tradere Ioanni Iuliano, prout de facto, Ianuario absente, eandem, quamuis reluctantem, armata manu è propria domo eduxit, & ad Parochiam non propriam cum curru transportauit, ibique non obstantibus clamore, & lachrymis, Parochus desponsauit dicto Iuliano, cum quo licèt vixerit per plures annos, & filium susceperit, nihilominus dicto Ignatio defuncto, statim è domo viri aufugit, & recluſa in Monasterio intentauit iudicium nullitatis matrimonij primò in partibus, & deindè coram me. Vndè proposito dubio, An constet de inualiditate matrimonij; Domini affirmatiuè responderunt.

Agitur enim de matrimonio contracto 1 per vim, & metum, † quod ex defectu liberi consensus de iure non subsistetur, *cap. cum locum, cap. requisiuit, & cap. gemma de sponsalibus, & matrim. Rota coram Gregor. decis. 126. num. 17. & coram Burat. decis. 205. num. 23. & decis. 213. num. 8. & in rec. decis. 23. num. 6. & 7. par. 12.* plenè *Sperell. decis. 5. per totam.*

Metus autem plenè probatus remanet ex 2 octo testibus formiter examinatis † deponentibus de visu dictum Ignatium armatũ, & associatum à dicto Ioanne pariter armato per vim extraxisse Antoniam è propria domo, & minando illam interficere, ad Ecclesiam Sancti Georgij in quodam Curru 3 asportasse, ibique ipsis adstantibus † fuisse à Parocho in matrimonio coniunctam cum dicto Ioanne, non obstantibus eius contradictio-

dictionibus, & lacrymis, etiam in ipso
4 actu matrimonij, † vt latiùs in Summ. num. 5.
Ex qua facti serie dubitari nequit, quin ad-
fuerit iustus metus cadens nedum in con-
5 stantem mulierem, † in qua minor metus
sufficit ex adductis coram Gregorio decis. 374.
6 num. 8. sed etiam in constantem † virum,
7 prout est comminatio mortis † incussa à
personis armatis, quibus resisti nequeat,
cap. cum dilectus, de his quæ vi, & met. caus. fiunt, l. nec timorem, l. metum, ff. de eo quod met. caus. Bald. in l. interposita C. de transact. Rota dicta decis. 326. nu. 19. coram Gregor. Imò ex lacrymis,
& querelis, tam ante, quàm in ipso actu
8 matrimonij † benè arguitur consensus non
liber, sed coactus, & meticulosus, vt in-
dicta decis. 326. num. 40. & seqq. coram Gregor.

Non obstat, quod ex concubitu cum dicto suo viro, & ex diuturna cohabitatione
9 censeatur purgatus metus, † quia quotiescumque matrimonium non tenet ex aliquo
substantiali, & publico impedimento, quod
10 viget ab initio, † si postea cesset, opus est,
vt omnia denuò intercueniant, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, *Rota coram Seraphin. decis. 900. & per tot. & coram Gregor. decis. 195. num. prime*, quod procul dubio procedit quando impedimentum prouenit
11 ex defectu consensus, † in quo principaliter consistit substantia matrimonij, *cap. tua nos in fine, vbi glos. & DD. de Sponsal.* & con-
12 sensus deficere dicitur, † vbi metus intercenit, *l. nihil consensui ff. de regul. iur. cap. super hoc, vbi Abbas de renunciat.* Vltra quod habetur ex eisdem testibus, Antoniam cùm esset in posse viri, continuò conquæstam fuisse,
13 quod coactè contraxerat, & statim defuncto Ignatio, qui metum incusserat, de domo viri fugam arripuisse, & nullitatem matrimonij iudicialiter intentasse, ex quibus excluditur quælibet prætensa ratificatio.

Et ita, vna tantùm Parte informante, resolutum fuit

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommissi de Bargellinis.

Veneris 11. *Ianuarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Immissio fideicommissario denegata est, quia de identitate bonorum non docuit per certas, & determinatas probationes eorum qualitates identificè demonstrātes, ad quem effectum non visa est sufficiens generalis probatio in aliquo Cōmuni, Quarterio, vel Contrada, quia non infert ad identitatem loci, vel quotæ, minus etiam probatio resultans ab inuentario facto ab hærede hæredis grauati, dum non distinguit qualia fuerint bona libera, qualia verò fideicommisso subiecta.

SVMMARIVM.

1 *Bona subiecta fideicommisso particulari non eadunt sub fideicommisso vniuersali, maximè alterius personæ.*
2 *Proximior eadens per mortem alterius magis proximioris, præfertur omnibus, & admittitur ad fideicommissum ordinatum pro proximiore.*
3 *Immissio fideicommissario, vel hæredi non conceditur, nisi dicto de identitate bonorum.*
4 *Identitas bonorum non probatur ex solis demonstrationibus generalibus, & aquinocis.*
5 *Possessio generalis in aliquo Communi, Contrada, vel Quarterio, non probat identitatem bonorum minus identificè specificatorum.*
6 *Immissio fideicommissario non conceditur super bonis, quæ ratione confusionis, remanserunt incerta.*
7 *Immissionem petens per præcisas demonstrationes, & in individuo, identitatem bonorum probare tenetur, eamque quasi dicto, & ad oculum demonstrare.*
8 *Inuentarium in quo solum materialiter descripta, sunt omnia bona defuncti, non probat qualia fuerint libera, qualia verò fideicōmisso subiecta.*
9 *Inuentarium erroneum non præiudicat hæredi, vel ab eo causam habentibus.*
10 *Clausula in inuentario apponi solita* quod non apponenda habeantur pro non appositis *præfertur describentem ab omni damno.*

DECISIO CCCCVI.

DECISVM fuerat coram bo. mem. Bichio sub die 10. Februar. 1653. immissionem decretam Comiti Odoardo de Bargellinis in possessionem bonorum Comitis Horatij contra Petrum olim Canonicum Metropolitanæ Ecclesiæ Bononiæ, nunc Archiepiscopum Thebarum, & Albertum Astorgium Hermetem, ac Iacobum Philippum ex fideicommisso ab eodem Horatio ordinato esse reuocandum quoad bona subiecta fideicommisso Pirri, sicut latiùs cōtinetur in decisione inter eius impress. 548. sed quia interim Comes Odoardus ab hac vita decessit, & Astorgius ex Reo euasit Actor, fuit propterea coram me in locum bo. mem. Bichij subrogato, reassumpta disputatio sub die prima Iunij proxime præteriti, & dilata tunc resolutione propter discrepantiam suffragiorum ordinatum, vt scriberetur tantum super identitate bonorum, hodieque Causa iterum proposita, resolutum standum esse vltimo loco decisis, seù quod in idem recidit, Comiti Astorgio denegandam esse immissionem. Ratio resolutionis fuit, quia Comes Astorgius non probauit bona, in quibus petit immitti cadere sub fideicommisso Horatij.

Non quidem Palatium positum in via
1 maiori cum suis adiacentibus, † quia spectat ad particulare fideicommissum Virgilij ordinati ad fauorem proximioris de Casata Bargellina: Vndè cùm per obitum Comitis Odoardi proximior effectus sit dictus

2 Archiepiſcopus, † ipſe omnibus aliis præferendus eſt, iuxtà *tex. in l. cum ita 33. §. in fideicommiſſo ff. de legat. 2. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 358. num. primo, Peregrin. de fideicom. art. 22. num. 64. Rot. in recent. deciſ. 318. nu. 10. parte 12. & coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 116. num. 24.*

Minuſque Prædia ſita in Communi Sanctæ Agathæ in quarterijs Montironi Biſentuli, Grignani, & Caſtellarij, ad quorum tamen duo Priora, hodie Comes Aſtorgius ſe reſtrinxit, quoniam illorum identitatem
3 minimè oſtendit, † prout requiritur ad immiſſionem conſequendam, *Rota coram Seraphino deciſ. 1137. num. primo, & 2. Coccin. deciſ. 2137. num primo, Arguelles deciſ. 19. num. primo, & coram Celſo deciſ. 170. num. 14. & deciſ. 165. num. 4. par. 6. rec.*

Huiuſmodi enim probatio non videbatur reſultare ex iuribus in Summario datis † continentibus ſolum demonſtrationes
4 generales, & æquiuocas, ex quibus licèt poſſet inferri Horatiũ poſſediſſe in d. Cõmu-
5 ni, & quarterijs † non tamen idẽtificè ſpecificantur, nec diſtinguuntur Prædia controuerſa; Præmiſſis namque in facto, quod in prædicto loco non ſolùm poſſidebat Virgilius, ſed etiam Ioannes Galleatius frater, cui in diuiſione inter ipſos facta obtigit non parua bonorum quãtitas ſucceſſiuè in Vincentium eius pronepotem, & Reorum Authorem collata, quodque portio Virgilij fuit inter Lactantium, Gaſparem, & Bartholomæum eius filios ſubdiuiſa, & quod illa Lactantij pariter deuenit ad d. Vincentium; Gaſpar verò diſpoſuit ad fauorẽ filiorum, ex quibus portio Alphonſi ceſſit ad fauorem Colmi eius hæredis, & illa Pirri ad fauorem ſupradicti Vincentij, ſequitur portionẽ Horatij non minus confuſam, quàm incertam
6 remanere, † & propterea Comiti Aſtorgio eius fideicommiſſario denegandam eſſe ſuper ea immiſſionem, cùm per præciſas de-
7 monſtrationes, † & in indiuiduo probare teneatur quanta, qualiſque fuerit, itaut quaſi digito eandem oſtendat, *Rota coram Seraphin. deciſ. 1137. nu. 2. coram Arguelles deciſ. 19. num. 10. in Tudertina Bonorum, 14. Decembris 1667. coram Eminentiſſimo Cerro, & in Mediolanen. fideicommiſſi 9. Maij 1672. §. & quamuis coram R. P. D. meo Vicecomite*, & latiùs in *Romana Fideicommiſſi Proſperi Senioris de Caraffellis 17. Martij 1673. § denique non probatur identitas coram bo. mem. Priolo.*

Nec etiam certior probatio deduci poteſt ex Inuẽtario bonorum hæreditariorum Horatij per Vincentium confecto; quandoquidem cum in Horatium ſupradictæ hæreditates peruenijſſent, Vincentius eius hæres deſcripſit materialiter omnia bona penès eum
8 reperta † ignorando fideicommiſſa Lactantii, Alphonſi, & Pirri, & ideò dicta adno-
9 tatio vti in facto erronea † non valet Vincentio, ſiue eius hæredibus præiudicare, iuncta præſertim clauſula, *quod non apponenda*
10 *habeantur pro non appoſitis*, † quæ præſeruat deſcribentem ab omni præiudicio, *Angel. in l. prima §. hæc ſtipulatio num. 24. ff. ſi cui pluſquam per legem falcid. Caſtrenſ. in l. fin. §. cum igitur C. de inr. deliber.* & ſæpè dixit *Rota coram Carill. deciſ. 169. num. 15. & ſeq. & coram Celſo dec. 187. num. 5. & coram Peuting. deciſ. 314. num. 3.*

Et ita deciſum fuit, vtraque &c.

R. P. D. RONDININO,

Cracouien. Decimarum,

Veneris 11. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Vigere conſuetudinem in Cracouia deciditur perſoluendi decimas non ipſis fructibus, in quibus illæ colliguntur, prout regulare eſt in hac materia, ſed vel in pecunia, vel in aliqua eorum ſpecie; idque, quia probatum erat ex Conſtitutionibus Regni Poloniæ, eo magis admiſſi ſunt teſtes de quadraginta annis deponentes, cùm etiam ad hunc effectum, cum non agatur de præſcribendo iure decimandi, vel ipſis decimis, ſola præſcriptio decennalis ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet intentionem fundatam in percipiendis decimis in ipſa ſpecie fructuum, in quibus colliguntur.*
2 *Decimæ poſſunt ex conſuetudine perſolui in pecunia, vel in aliqua ſpecie fructuum, & num. 6. & ſeqq.*
3 *Teſtes deponentes per 40. annos de conſuetudine ſoluendi decimas vel in pecunia, vel in certa ſpecie fructuum attenduntur, & probant.*
4 *Conſuetudinem non impugnat qui articulos datos ſuper illius probatione, ſolum de irrelenantia redarguit.*
5 *Decimas iuxta conſuetudinem ſolui, agnoſcit Epiſcopus, qui iuxta eam ſolutionem fieri mandauit.*
6 *Conſuetudo viget in Cracouia ſoluendi decimas vel in pecunia, vel in certa qualitate fructuum.*
7 *Conſuetudine legitima præſcribi poteſt non ius decimandi, vel ipſa decima, ſed modus, & quantitas in illa ſoluenda.*
10 *Conſuetudo ſoluendi decimas in certa ſpecie fructuum, vel in pecunia non eſt contra ius.*
11 *Conſuetudo, quæ non ſit contra ius, non requirit præſcriptionem quadragenariam, cum ſola decennalis ſufficiat.*

DECISIO CCCCVII.

DECIMAS præteritas in quota pecuniaria, prout hactenus conſuetum fuerat, in futurum verò in manipulis ſoluendas eſſe à Villa de Vdorz Rectori Parochialis Eccleſiæ Clinen. Ordinarius Cracouien. pronunciauerat, Summario Poſſeſſorum dictæ Villæ *num. 3.* cuius ſententia coram Apoſtolicæ Sedis Nuntio reuocata, atque Poſſeſſoribus dictæ Villæ in præſtatione decima-

tum in manipulis absolutis, Summario eodem *num.* 5. Auditor eiusdem Ordinarij, coram quo vigore Breuis Apostolici causa iterum restaurata fuerat, quamuis vti suspectus recusatus fuisset, veluti ex prima sententia animo præoccupato ad nouum Iudicium accederet, Summario eodem *num.* 6. præcedentem tamen Reuerendissimi Nuntij sententiam reuocauit.

Ideò Causa ad hoc supremum Tribunal deuoluta, decimas non in manipulis, sed in pecunia soluendas esse Domini responderunt.

Non enim negabant Domini Rectorem
1 de iure habere intentionem fundatam † petendi decimas in ipsa specie fructuum, qui sub eius Parochia colliguntur, sed illam in
2 proposito casu sublatam Domini † dicebant ex consuetudine soluendi decimas in certa, & determinata quantitate pecuniaria, & fru-
3 mentaria, † de qua à quadraginta annis, & vltra Testes deponunt dicto Summar. *num.* 4. prout etiam agnouerunt, tàm ipse Rector, quàm Ordinarius Cracouien. dum ille in sua iudiciali responsione non negauit con-
4 suetudinem, † ad quam probandam Possessores dictæ Villæ in prima instãria articulos exhibeant, sed ad irreleuantiam se restrin-
5 xit; † Ordinarius autem in eius sententia decimas præteritas iuxta dictam consuetudinem soluj mandauit, dicto Summar. *num.* 1. *cum duobus seqq.* atque de vniformi consuetu-
6 dine † in illis partibus docetur ex *constitutionibus Synodalibus, & Prouincialibus, Regni Polonia lib.* 3. *tit. de decimis* §. *quoniam pag.* 191. Summario eodem *num.* 7. quia tunc cùm non agatur de præscribenda ipsa decima, vel iu-
7 re decimandi, † sed de præscribendo modo, & quantitate illius, dubium non est id ex legitima consuetudine permitti, ad terminos *text. in cap. in aliquibus* §. *final. de decimis*, *Marchesf. de commiss. appel. in caus decimar. num.* §. 1. *num.* 49. & 117. *cum duobus sequentibus par.* 1. *pag.* 663. & 671. *Monet. de decimis cap.* 5. *quæst.* 4. *num.* 87. & 89. *Rota in Sabinen. decimarum apud Marchesf. loco cit. decis.* 3. *num. primo*, & 2. *pag.* 681. & *coram Bichio decis.* 104. *num. primo*; & in
8 specie de consuetudine soluendi † in pecunia *in diuers. par.* 4. *decis.* 528. *num. primo, & sub num.* 2. *iuncto num.* 4. Atque de simili decima
9 pecuniaria † adiudicata Parocho in altera Cracouien. decimarum *Rota coram Bichio decis.* 463 *num.* 1. & 3.

Ex his autem dubitari non potest de suf-
10 ficienti consuetudinis probatione, † quæ cùm non sit contra Ius, neq; requirit qua-
11 dragenariam præscriptionem, † cùm sola decennalis sufficiat, vt comprobant *Marchesf. loco cit. num.* 49. & 117. *cum duobus sequen. Monet. de decimis cap.* 5. *d. quæst.* 4. *num.* 101. & *sequen. Rota in dicta Sabinen. decimarum apud Marchesf. loco cit. dicta decis.* 3. *num. primo*, & 2. & *in diuers. par.* 4. *decis.* 603. *num.* 4. *Canaler. dec.* 73. *num.* 3. *Coccin. decis.* 570. *num.* 7. *cum similibus*

Et ita per cõtradictas resolutum fuit &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Prædiorum.

Lunæ 14. *Ianuarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Dos Nepti ab Auo, vel alio ascendente relicta, tam ex statuto Rauennæ exclusiuo fœminarum, quàm ex verbis testamenti, in solo casu nuptiarum deberi decidituri; & ideò quia non succedit loco legitimæ, subijcitur conditionibus, & grauaminibus in ea appositis, vt proindè iniusta declarata sit sententia, quæ ante contractum matrimonium pro ea immissionem concessit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Rauennæ* rubr. 12. lib. 3. *excludit fœminas propter agnatos, easque mandat dotari.*
2 *Legatum dotis ab ascendente relictum stante statuto exclusiuo fœminarum, non succedit loco legitimæ, sed subijcitur conditionibus, & grauaminibus à testatore appositis.*
3 *Dos quatenus, et ex quibus verbis dicatur à testatore sub sola conditione nuptiarum relicta.*
4 *Dotis nomen regulariter non nisi post contractum matrimonium congruè adaptatur.*
5 *Dos mulieri relicta cum pactis concordandis cum illius viro, quia ante matrimonium concordari non potest, eo solum sequuto debetur. & num. seqq.*
6 *Statutum mandans dotari mulierem iuxta qualitatem viri, quomodo intelligatur.*
8 *Sententia concedens immissionem pro dote legata ante contractum matrimonij, quando dicatur iniusta, & supra à num* 1.
9 *Sententia iniusta non transit in iudicatum, sed aduersus illam conceditur restitutio in integrum.*

DECISIO CCCCVIII.

PLACVERVNT Dominis fundamenta decisionis editæ coram me die decimaquinta * Ianuarij anni proximè præteriti, & ideò in ea persistendum esse hodie existimarunt; Præmisso enim, quod ex dispositio-
1 ne statutaria Rauennæ sub *rubr.* 12. † *lib.* 3. excludente fœminas propter agnatos, & successiuè mandante eas dotari elicitur iuris conclusio legatum dotis iisdem ab ascen-
2 dente relictum † non succedere loco legitimæ, sed quibuscumque grauaminibus, & conditionibus appositis à Tutore obnoxium remanere, iuxtà receptam distinctionem *Castrensis in l. Titio centum* §. *Titio genero ff. de condit. & demonstrat.* quam præter relata in alia *decis. sub* §. *etenim quidquid*, sequuti sunt *Menoch. cons.* 81. *num.* 4. *Honded. cons.* 16. *numer.* 54. & 55. *lib.* 1. *Gionagnon. cons.* 42. *nu.* 77. *lib.* 1. *Rota decis.* 538. *num.* 3. & *duob. sequentib.* & 540. *num.* 1. *par.* 1. *diuers.*

Non fuit in dubium reuocatum, quin

dos

dos controuersa potuerit à Coriolano Proauo relinqui sororibus de Bergigis sub conditione matrimonij contrahendi, prout sub
3 hac conditione fuisse relictam † patet ex verbis Testamenti, ibi: Lascia per dote scudi 2000. da darseli con li patti, con li quali saranno d'accordo con li suoi Mariti al tempo del contratto del matrimonio. Ponderãdo tùm illud verbum, *per dote*, † cuius de-
4 nominatio summæ relictæ non nisi post cõtractum matrimonium congruè adaptatur *ex text. in l. 3. ff. de iur. dot. & l. fin. C. de donat. ante nupt.* & ponderat *Rota dicta decis. 538. num. primo par. prima diuers.* cum alijs in præcedentia *decis. allegat. §. quod autem*,

Tùm & clarius ponderando verba subsequentia; Da darseli con li patti, con li quali saranno d'accordo con li suoi Mariti al
5 tempo del contratto del † matrimonio, quæ vti collata in tempore incerto matrimonij contrahendi, ac demandantia dotis assignationem cum pactis concordãdis cum eorum viris, quæ nonnisi in casu, quo matrimonium contrahatur cõcordari possunt,
6 vt in simili de statuto † mandante dotari iuxtà qualitatem viri, benè ad rem obseruat *Grammatic. cons. ciuil. 145. num. 5. & 6.* & sequitur *Rota in practicata decis. 540. num. 3 par. prima diuersor.* satis explicitè demonstrant legato-
7 tum, de quo agitur † fuisse sub hac conditione relictum, vt firmat idem *Grammatic. & Rota*, & probant auctoritates cumulatæ in alia *decis. §. tùm etiam quia*,

8 Qua proindè non purificata † iniustè fuit pro eo concessa Immissio sororibus prædictis ab Auditore Cameræ, cuius sententiam non potuisse per consequens transire in iu-
9 dicatum, † sed aduersus eam competere Comitibus de Ginannis, & litis consortibus restitutionem in integrum fuit in alia decisione meritò resolutum, quam ex his, & alijs ibi latiùs deductis confirmandam esse Domini censuerunt,

Altera tantùm parte informante, sororibus tamen de Bergigis pluries citatis &c.

Supra in alio præcedenti tomo primo huius decimæ octauæ partis recentiorum adest alia præsentis causæ decisio 211. quæ hic confirmatur coram Reuerendissimo D. Decano.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij super bono Iure,

Lunæ 14. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

De pertinentia iurispatronatus tractatur, quod si fuerit hæreditarium, regulariter transit cum vniuersalitate bonorum ad quemcũque hæredem, cui non præiudicat, quod 1
illud fuerit ab alio collatum, si ante institutionem compareat verus patronus, cui pertinentia, quæ ex vltimo statu probatur, attenditur quidem inter præsentatos, secus verò inter præsentantes; & vlterius in omnem casum constare debuisset de scientia veri patroni, cui aliter præiudicium non infertur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus hereditarium transit cum vniuersalitate bonorum ad quoscumque heredes.*
2 *Status vltimus beneficij ex illius vltima præsentatione acquiritur sed vid. num. 4. & seqq.*
3 *Pertinentia iurispatronatus probatur ex vltima præsentatione à patrono facta.*
4 *Status vltimus beneficij de iurepatronatus attenditur, si agitur inter præsentatos, secus autem si inter præsentantes, & num. seq.*
5 *Patronus si ante institutionem comparet, & doceat se patronum, non attenditur quod alius patronus vltimo loco præsentauerit, & sup. nu. 5.*
6 *Status vltimus beneficij non attenditur, vbi causa proprietatis absorbet causam possessionis, & sup. num. 2. cum seqq.*
7 *Status vltimus libertatis beneficij, aliàs de iurepatronatus vt suffragetur, constare debet de scientia Patroni.*
8 *Præiudicium non attenditur sine scientia illius, cui pretenditur fuisse præiudicatum.*

DECISIO CCCCIX.

ABBAS, & Monachi Monasterij Sanctæ Mariæ Lauretanæ Montis Falconis Congregationis Montis Virginis præsentarunt coram Ordinario Neapolitano Nicolaum Borellum ad simplex Beneficium Sancti Saluatoris de Grassis de platea Forcillæ Neapolis de Iurepatronatus eiusdem Monasterij vti hæredis fideicommissarij quondam Aloysij Podericæ vltimi illius Patroni eiusdem Familiæ; Andreas autem Staggionus alter assertus Patronus dicti Beneficij præsentauit Carolum Mazzam, ideoque orta lite tam inter præsentantes, quàm præsentatos super pertinentia huiusmodi iurispatronatus præuia auocatione causæ ab Ordinario suspecto allegato ab Andrea, fuit illa mihi commissa; & proposito dubio, An, & de cuius bono Iure constatet, responsum fuit ex mente eiusdem Monasterij,

Iuspatronatus enim antea spectasse ad Familiam Podericam ex hactenus deductis nõ reuocabatur in dubium; illudque modò pertinere ad dictum Monasterium benè deducitur ex testamento dictæ quond. Aloysiæ Podericæ vltimæ de dicta Familia, quæ institutis sibi hæredibus vniuersalibus Francisco Antonio, & Carolo de Policastris eius filijs, & substitutis omnibus eorum descendentibus masculis, illis deficientibus, substituit generaliter in integra eius hæreditate, & iuribus prædictum Monasterium, ad quod cùm iam peruenerint omnia illius bona, & 1
iura, cum eis etiam peruenit † iuspatronatus, quod regulariter vti hæreditarium transit cum vniuersalitate bonorum ad quoscũque hæredes, *canone considerandum* 16. *qu.* 7.

ibi-

ibique gloſſ. Conar. var. reſol. lib. 2. cap. 18. num. 6. Mareſcott. reſol. 55. num. 18. lib. 2. Vinian. de iurepatr. lib. 4. cap. 2. num. 1. & Rot. poſt eum deciſ. 66. num. 3. & deciſ. 70. num. 2.

Non obſtat prætenſus vltimus ſtatus ac-
2 quiſitus ab Andrea ex vltima præſentatio-
3 ne effectum ſortita, quæ ſufficere ſolet † ad probandam pertinentiam iuriſpatronatus. vulgato *cap. conſultationibus 19. de iurepatronat.* Tùm quia obiectum procedit quando ageretur tantummodo ſuper inſtitutione inter
4 præſentatos, † ſecus verò quando etiam agitur inter præſentantes, prout hic, & an-
5 te inſtitutionem † conſtat de proprietate iuriſpatronatus, tunc enim proprietas abſor-
6 bet cauſam poſſeſſionis, † & vltimus ſtatus non attenditur, & diſtinguendo tradit *Abbas in dicto cap. Conſultationibus numer. 19. verſ. quod ego intelligerem, Dec. conſil. 127. numero primo, & conſil. 149. num. 2. verſ. & retenta iſta concluſione, Garzias de benefic. parte 5. cap 5. num. 45. & num. 46. Vinian. de iurepatron. par. 2. lib. 5. cap. 4. in fine verſ. addo prædictis, & lib. 11. cap. 6. num. 23. Adden. ad Gregor. dec. 77. ſub num. 12. verſ. ſi tamen ante factam collationem,* & firmauit *Rota deciſ. 515. num. 2. par. 2. recent.*

Tùm etiam quia ad hoc, vt vltimus ſta-
7 tus ſuffragetur † conſtare deberet inter alia
8 de ſcientia, & patientia Monaſterij, cui ex præſentatione illarum fuit præiudicium, *Gonzal. ad reg. Cancell. gloſſ. 45. §. 2. numer. 12. Vinian. de iurepatr. d. lib. 5. cap. 4. num. 31. & dicto lib. 11. cap. 5. num. 22.*

Et ita, informante tantùm Monaſterio, Andrea pluribus citationibus laceſſito, reſolutum fuit.

Nat, & altera immediata Deciſio ambæ emanarunt in eadem Cauſa, diuerſo tamen articulo.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij ſuper Sequeſtro.

Lunæ 14. Ianuary 1675.

ARGVMENTVM.

Quia in beneficialibus dari non debet vitioſus ingreſſus, ideò poſſeſſio nulla, & attentata ſequeſtratur; Hæc autem probata ſunt, quia Executor cum clauſula *amoto, & verificato prius iurepatronatus*, ſine citatione partis, & abſque verificatione proceſſit, quæ nec ex mentione litis fuerunt ſublata, cum illius mentio excludat quidem ſubreptionem, ſed non tollat attentata, quia illa non committuntur à Principe, ſed à parte.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio nulla, & attentata in beneficialibus ſequeſtratur, & quare num. 6. & ſeqq.*
2 *Executor Literarum Apoſtolicarum cum clauſula verificato iurepatronatus, debet citare partem, & expellare verificationem.*
3 *Conditione pendente nihil dicitur in eſſe deductum.*
4 *Clauſula amoto, & verificato prius iurepatronatus, faciunt executorem mixtum, & ſupra num. 2.*
5 *Attentata eſt poſſeſſio capta lite pendente vigore mandati alterius iudicis.*
6 *In Beneficialibus non debet dari vitioſus ingreſſus.*
7 *Attentans frui non debet commodo ſuorum attentatorum.*
8 *Sequeſtrum conceditur pro reuocatione attentatorum, & ſup. num. 1.*
9 *De Subreptione gratiæ dari non poteſt ſi litis mentio facta ſit.*
10 *Litis mentio non excuſat ab attentatis.*
11 *Attentata non committuntur à Principe, ſed à parte.*

DECISIO CCCCX.

PENDENTE lite tam ſuper pertinentia iuris præſentandi ad Beneficium, de quo agitur inter Monaſterium Sanctæ Mariæ Lauretanæ Montis Falcionis Congregationis Montis Virginis, & Andream Staggionũ, quàm ſuper inſtitutione inter Nicolaum, & Carolum ab eiſdem reſpectiuè præſentatos; Carolus ſpreta dicta lite obtinuit prouiſionem Apoſtolicam vti præſentatus à maiori parte Patronorum, & ſucceſſiuè etiam ab executore in ſuis literis deputato
1 poſſeſſionem, † quam Rota cenſuit eſſe ſequeſtrandam tam ex capite nullitatis, quàm attentatorum.

Nullitas eſt clara, quia Executor proceſſit non citato Nicolao, neque verificato prius coram Ordinario Iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione pertinere ad præſentantem, prout vigore clauſularum verificato, & amoto, expreſsè in literis inſertarum, tenebatur,
2 † vt de clauſula *verificato* tradit *Vinian. de iurepatr. parte 2. cap. 13. num. 2. & 3.* & pluries firmauit *Rota*, vt *coram Dunoz. Iun. deciſ. 1007. num. 4.* vbi quod conditione pendente
3 † nihil dicitur ineſſe deductum, & in his terminis coram *Dunoz. Sen. deciſ. 11. num. 7. ac in Mediolanen. Iuriſpatronatus 28. Iunij 1660. §. fin. & 10 Decembris 1660. in principio eorum Reuerendiſſimo D. meo Albergato Decano*, in quibus referuntur concordantes,
4 & de clauſula † *amoto* tradit *Felinus cap. cæterum num. 8. de re iudic. Add. ad Burat. deciſ. 171. num. 8. Rotam coram Dunozetto Senore deciſ. 5. num. 5.*

Attentata ſunt etiam ineacuſabilia propter ademptam per Carolum poſſeſſionem
5 pendente lite coram Ordinario Neapolitano, ad *text. in cap. primo, & toto titulo vt lite pendente in 6.* cum concordantibus. Vnde
6 ne in beneficialibus † detur vitioſus ingreſ-
7 ſus, & attentans fruatur † commodo atten-
8 tatorum, ſolet pro illorum † reuocatione apponi ſequeſtrum, *Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4.*

cap.4.in præfat.num.448.& num 618. & seqq. & passim respondit Rota *vt coram Greg. dec.10. per totam, coram Millin. decis.35. num.4.in Cracovien. Præpositura 4. Iulij 1664. coram bo. mem. Aunculo meo*, & postremò *in Melenitana Commenda 4.Decembris 1673. §. fin. coram me*.

Nec mentio litis facta in literis Caroli sufficere potest ad eximendam possessionem
9 ab illo captam à vitio attentatorum,† quia talis mentio benè operatur, quod non possit dari de subreptione gratiæ, ob non fa-
10 ctam mentionem litis, † sed non præseruat
11 ab attentatis, quæ non à Principe, † sed à parte committuntur, *Lotter.de re benef.lib.3. quæst. 11.num.40. & 41. Addentes ad sa. memor. Gregor. decis. 2. numer. 16. & Rot. decis. 242. num. 4. & 5. par. 4. tom.2. recent.& in Colonien. Præpositura 19. Decembris 1668. §.minus refragatur coram Reuerendiss. D. meo Bentiaqua Vrbis Gubernatore*.

Et ita, altera tantùm parte informante, resolutum fuit.

Hæc, & altera immediata decisio amba emanarunt in eadem causa, licèt diuerso articulo.

R. P. D. RONDININO.

Florentina Capellaniæ.

Lunæ 14. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter decisa sunt in hac Causa; Alterum quod simplex collatio Beneficij à Pontifice facta sine subsequuta acceptatione prouisi, non consumat illius vacationem; Alterum verò, quod Capellania à Testatore fundata dicatur esse beneficium Ecclesiasticum, si illius requisita concurrant, & solus consensus Ordinarij deficere videatur, quia ille ex lapsu temporis cum obseruantia resultat, maximè cum per duo sæcula eadē Capellania tamquam verum beneficium fuerat collata.

SVMMARIVM.

1 *Collatio simplex beneficij non consumit illius vacationem.*

2 *Cessio iuri beneficij aliud est, aliud verò cessio facta eidem beneficio, quia altera repudiationem importat, altera verò acquisitionis renunciationem ostendit.*

3 *Collatio beneficij facta à Papa, & expressa etiam in illius cessione, & reseruatione nouæ pensionis, non importat acceptationem prouisi.*

4 *Subreptitia non potest dici gratia ex variatione vacationis expressa, si in literis adsit clausula* siue præmisso, siue alio quouis modo.

5 *Clausula* siue præmisso, siue alio quouis modo vacatio contigerit *semper substinet gratiam, quoties vacatio narrata verificatur de facto.*

6 *Ordinarius non potest se ingerere in beneficio, si eius interuentus fuit illi à fundatore prohibitus, & num.9.*

7 *Congrua Rectoris repugnat incertum, & eventuale salarium alicuius arbitrio assignandum.*

8 *Ordinarij consensus in fundatione beneficij, eiusque auctoritas præsumitur interuenisse ex lapsu temporis cum obseruantia, & aliis etiam actibus.*

9 *Beneficij in fundatione an, & quando possit apponi clausula* quod Ordinarius in eo se non ingerat, *& sup.num.6.*

10 *Beneficij collatio, vel institutio demandari potest quod spectet ad inferiorem, veluti Abbatem, non autem ad Episcopum.*

11 *Dos beneficij quandoque venit appellatione salarij.*

12 *Capellania dicitur esse beneficium ecclesiasticum, si habeat signa beneficij, & tamquam beneficium sit collata.*

13 *Capellania an fuerit beneficium Ecclesiasticum, vel ne, attenditur vltimus status pro substinenda gratia prouisi.*

14 *Beneficij ecclesiastici pro exclusione non sufficit instrumentum fundationis, quod in iure, vel in facto recipere potest interpretationem contrariam.*

15 *Status vltimus beneficij non dicitur, si illud per duo sæcula fuit vniformiter collatum, cum potius resultet ex eo immutatio qualitatis eiusdem beneficij.*

DECISIO CCCCXI.

AGNITA insubsistentia eorum, quæ deducta fuerunt in Decisione huius causæ 17. * Nouembris 1673. Domini iterum dixerunt non intrare arbitrium pro retardatione Literarum Apostolicarum Tonelli, quas veluti iustificatas executioni demandandas esse dixerunt, confirmando decisiones in hac causa editas 6. Martij * 1673. & 18. Iunij 1674. coram me.

Neque ab hac sententia DD. retrahere potuerunt ea, quæ iterum repetebantur contra iustificationem literarum Tonelli, quia quemadmodum in prædictis decisionibus sublatum fuit id. quod obijciebatur contra modum vacandi expressum per mortem Capponi, quamuis postea collata fuerit Capellania R. P. D. Hippolyto, cùm
1 quia simplex collatio † sine positiua acceptatione non consumit vacationem, cū potiùs constet de ineffectuatione, & de non acceptatione cùm R. P. D. de Hippolytis cesserit iuri si quod habebat in dicto Beneficio,
2 quod † denotat repudiatiuam cessionem, & acquisitionis exclusiuam, non autem ipsi Beneficio, quod ostenderet illius acquisitionem, ex deductis per *Capic. Latr. consult. 77. num.16. Galerat. de renunciat. lib.1. cap.10. num.7. Cochier.super regul.44. Cancell. num.37. Mandos.de Signatura Gratiæ verbo cessionis*, ideoque veluti non acceptato beneficio, Ponti ex vice illius pensionem eidem R. P. D. Hippolyto reseruauerit, vt latè in decisionibus huius Causæ *6.Martij 1673. §.iustificatio, & seqq. & 18. Iunij 1674. §. etenim coram me*.

Tùm

Tùm quia etiamſi dici poſſit vacationem conſumptã per collationem factam R.P.D. Hippolyto, ex aſſertione Papæ emiſſa ad narratiuam partis in aſſertis ceſſione, & reſeruatione penſionis, Summario Monaſterij *num.3.& 4.* † ex qua potiùs elicitur intentio Pontificis conferentis, quàm acceptantis ex parte Prouiſi, iuxtà Text. expreſſum *in cap.ſi tibi abſenti de prabend.in 6.* adhuc ſubreptitia dici non poſſet gratia Tonelli, cùm in litera eiuſdẽ adſit clauſula† *ſine præmiſſo, ſine alio quouis modo, vel ex alterius cuiuſcumque perſona vacatio contigerit*, quæ vacatio diſpoſitiuè narrata, † quotieſcumque de facto verificatur, vt in caſu, in quo dubitari non poteſt, Capellaniam vacaſſe per obitum Capponi, gratia ſubſtinetur etiamſi alio modo, quàm expreſſo vacatio contigerit, ex deductis per *Barboſ. in tract. var. de clauſ.vſu frequent. clauſ.172. num.12. Conrad. in prax.benefic.lib.5.cap.1.num.52.*& dixit *Rota deciſ.1.de reſcript.in nouis*, & paſſim in aliis.

Ita pariter ſublatum videbatur id, quod dicebatur de iuſtificationis defectu ob expreſſionem beneficij de iurepatronatus ex fundatione, cùm potius inſpecto tenore Teſtamenti videretur hoc ſimplex legatum fructuum, vt exindè celebrarentur tot Miſſæ à Capellano, quem hæres præſentaret Abbati, ac hærede defuncto, Abbas & Monachi eligerent aſſignata congrua mercede arbitrio Abbatis, & Monachorum, quorum conſcientias oneranit, edita prohibitione, nè alius ſe intromitteret, ex quibus inferebatur ad deficientiam duorum ex præcipuis requiſitis ad Beneficium Eccleſiaſticum, auctoritate nempè Ordinarij, † cuius interuentus per prohibitionem nè alius præter Abbatem ſe ingereret, cenſetur excluſus, iuxtà *deciſ.Seraph.611.num.1.& 2. & deciſ.Burat.224. num.1.* & de perpetua congrua pro ſubſtentatione Rectoris, † cui repugnat euẽtuale, & incertum ſalarium ab arbitrio, & conſcientia Monachorum dependens, iuxtà *deciſ.254.num.3. par.2. rec. & deciſ.2. num.11. par.13.recent.* cum aliis *in deciſ.huius cauſæ 27. Nouembris 1673.§. quoad primum, coram me*.

Quia conſenſus Ordinarij non videbatur excluſus, niſi quoad ſucceſſiuas præſentationes, & inſtitutiones in hac Capellania, neque aliud importaret prohibitio illa, ne alius præter Abbatem ſe ingereret, ideoque illius conſenſum præſumi ab initio interueniſſe ex lapſu 200. annorum, & vltra, iuncta ſubſecuta obſeruantia ex viſitationibus, atque ex aliis actibus beneficio auctoritate Epiſcopi erecto congruentibus, † ex quibus eius auctoritatem interceſsiſſe præſumitur, vt benè *Noual. conſ. 66. num.3. Rot. in Ciuitatis Plebis Capellania 9. Decembris 1665.§. Et quamuis coram Eminentiſſimo Carpineo Prodatario, & in deciſ.huius cauſæ 6. Martij 1673.§. & conſenſus coram me*; quia tunc Ordinario conſentiente † apponi potuit conditio. nè ipſe ſe ingerat in præſentatione ad † Beneficium, cuius inſtitutio ſpectat ad inferiorem veluti Abbatem, iuxtà *deciſ. Burat. 103. per tot.* cum aliis in deciſione huius cauſæ 27. *Nouembris 1673.§. & licet coram me*.

Dos autem perpetua determinata fuit in teſtamento, quamuis poſtea appellata fuerit ſalarium ab arbitrio, & conſcientia Monachorum regulandum, qua id intelligi poſſe videbatur quoad vigilantiam Abbatis, & Monachorum, vt ex inſtrumento per ipſos faciendo tot fructus perciperentur, qui inſeruire poſſent pro competenti dote, † quæ appellatione ſalarij quandoque continetur, ad terminos *Text. in can.nemo diſtinctiſſime de Conſecrat. Zacch. de ſalario queſt.1. num. 8. Rot. diuerſ.par.1. deciſ.230. num.2. & in diſcur. Duran. inter eius deciſ. 285. num.97. & ſeqq.* Itaut concurrentibus aliis ſignis Eccleſiaſtici Beneficij, pro quo Capellania hæc ſemper duobus ſæculis collata fuit † hæc interpretatio ſumenda ſit, neque ideò Eccleſiaſticum Beneficium eſſe deſinat, ex deductis *in deciſione* huius Cauſæ 6. *Martij* 1673. § *Conſideratio coram me*.

Hæc autem, & ſi aliquod dubium pati poſſent, ad hunc effectum ſufficere Domini dicebant, vt dici nequeat conſtare de claro tenore fundationis excluſiuo beneficij Eccleſiaſtici, † quia ſeclusis inſtrumento fundationis, re iudicata, vel partis confeſsione, attenditur vltimus ſtatus collatiuus pro ſubſtinenda gratia Tonelli, vt conueniunt communiter *DD. in deciſionibus huius cauſæ 27. Nouembris* 1672. §. *hinc dicebatur*, & 18. *Iunij* 1674. §. *Quod autem*, & §. *ſequenti coram me*, ad quem effectum non ſufficit inſtrumentum fundationis, quod in iure, vel in facto non eſt adeò clarum, † vt nullam pro beneficio eccleſiaſtico interpretationem recipiat, vt aliis adductis explicauit *Rota in Praten. Capellania 20. Iunij* 1672. §. *Quia obiectum coram R.P.D.meo Emerix*, & 5. *Decembris* 1674. §. *fin. coram me*.

Præſertim cùm ex collationibus per duo ſæcula ſubſecutis euitetur quæſtio vltimi ſtatus, † atque potiùs agatur de immutanda qualitate beneficij, ad terminos *Text. in cap.cum de beneficio de prabend.in 6. Garz. de benefic.par.1.cap.3.nu.115.& ſeqq.*& latè probatum fuit *in deciſione huius cauſæ* 18. *Iunij* 1674 à §. *ſed hunc ſtatum, vſque in fin. coram me*, cum aliis in *Barchinonen. Præpoſitura 26. May coram Eminentiſſimo Cerro*.

Reliqua autem circa valorem, & alia benè tollebantur per Informantes, atque in deciſionibus huius cauſæ, in quibus, vtraque Parte informante, Domini permanſerunt.

Supra in alio præcedenti tomo primo huius decimæ octauæ partis recentiorum adſunt alia tres deciſ. in hac cauſa 48. 132. & 329. in ordine omnes coram eodem R.P.D. Rondinino.

R.P.D.

R. P. D. VBAGO.

Leodien. Canonicatus.

Lunæ 14. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Obtinenti Beneficium alterius, cuius gratia in praxi dicitur prouisio certo modo obtenta, denegatur executio literarum Apostolicarũ, quia visus est deficere in salutari suo, ex eo quod primus prouisus, cui principaliter opponebatur defectus Constitutionis Gregorianæ in non capienda possessione infra nouem menses, omnem diligentiam adhibuerat pro eadem possessione obtinenda, sicque in nihilo prorsus defecerat, ac proindè hæc noua prouisio executioni demandari non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* arbitrio *licet relaxet iuris rigorem, procedit tamen æquitate suadente.*
2 *Clausula* arbitrio *cessante æquitate nil aliud importat, quam clausula* prout de iure.
3 *Litera Apostolicæ certo modo obtentæ contra similem prouisum Apostolicum non habent viam executiuam, sed iudicio ordinario dirigendæ sunt. & num. seq.*
5 *Clausula* si ita est, *&c.* dummodo, *&c.* amoto, *&c. faciunt executorem mixtum.*
6 *Appellatio conceditur à sententia mixti executoris.*
7 *Ius in re acquiritur per collationem beneficij acceptatam, etiam ante illius possessionem adeptã.*
8 *Impetratio beneficij certo modo obtenta fundatur in defectu tituli alterius.*
9 *Contradictor legitimus dicitur ille, ob cuius tituli defectum, ab alio eius impetratur beneficium.*
10 *Possidere beneficium ciuiliter dicitur, qui possessionem naturalem capere impeditus est, aduersus alium impetrantem certo modo.*
11 *Possessio ciuilis beneficij ex sola illius petitione acquiritur.*
12 *Possessio beneficij habetur pro actualiter capta ab eo, qui illam apprehendere impeditus est, aduersus alium impetrantem certo modo.*
13 *Litera Apostolicæ certo modo obtentæ non demandantur executioni, vbi aliqua adest turbiditas validitatis, vel iustitiæ.*
14 *Clausula* si ita est, *facit conditionem, quæ requirit verificationem narratorum citata parte, de cuius interesse agitur.*
15 *Narratiuam suarum literarum iustificare tenetur impetrans beneficium, tamquam fundamentum suæ intentionis.*
16 *Constitutio Gregorij XIII. de publicandis resignationibus, non requirit possessionem actualem infra nouem menses, sed etiam illius diligentias admittit, & num. 17. & 19.*
17 *Constitutio Greg. XIII. de publicandis resignat. quoad effectum possessionis habetur pro impleta, si quis mandatum, & præceptum obtinuit, ac petitionem fecit,*
18 *Vicarius Episcopi qui citra montes dicitur, vltra verò montes appellatur Officialis.*
20 *Impetrans beneficium certo modo tenetur iustificare narrata, suam gratiam publicare, & infra nouem menses possessionem capere, aut diligentias adhibere.*
21 *Impetrans beneficium certo modo, si non implet formam suæ prouisionis, executionem suarum literarum habere non debet.*
22 *Possessio beneficij obtenti certo modo, capi debet vigore mandati iudicis executorialis.*
23 *Possessio aliter capta, quam capi debuisset, habetur ac si capta non esset.*
24 *Possessio beneficij capienda est capitulariter conuocato capitulo, quod fit ad sonum campanæ, & iuxta stylum loci.*
25 *Monitorium resoluitur in vim simplicis citationis, vbi quis ratione sui præiudicij est citandus.*
26 *Monitorium non facit statum, nec habetur loco mandantis ad effectũ tradendi legitimam possessionem.*

DECISIO CCCCXII.

CANONICATVM S. Martini Leodien. de quo fuit prouisus à Sede Apostolica Carolus prima Septembris 1672 impetrauit certo modo 5. Kalendas Augusti 1673. Ægidius, qui literas expeditas præsentauit Executori, & obtinuit sententiam pro ipsarum exequutione; Hinc commissa mihi causa per Signaturam cum clausula, *parue, arbitrio Rotæ*, de more dedi dubium, An intraret arbitrium pro retardatione exequutionis ipsarum literarum; & affirmatiuè per DD. responsum fuit.

1 Clausula enim *arbitrio Rotæ*, † licèt relaxet rigorem iuris, attamen procedit, æquitate
2 suadente, † aliàs nil aliud importat, quàm clausula *prout de iure, Loter. de re benefic. lib. 3. quæst. 11. num. 122. Seraphin decis. 29. num. 4. & decis. 1429. num. 1.* cùm itaque literæ certo mo-
3 do obtentæ † non habeant de iure viam executiuã contra alterum prouisum Apostolicum, sed iudicio ordinario sint dirigendæ, *Seraph. decis. 1471. num. 2. Buratt. decis. 529. num. 6. Rota decis. 701. num. 2. in fine par. 2. rec. & in Monasterien. Canonicatuum 10. Decembr. 1669. cor. Reuerendissimo D. meo Ottalora Præside Granaten.* Æquitas non suadet, † quod in præiu-
4 dicium Caroli admittatur via exequutiua literis Ægidij certo modo impetratis, eoque
5 magis, quia ipsæ literæ continent † clausulas *si ita est*, &c. *Dummodo*, &c. *amoto*, &c. quæ
6 dum faciunt exequutorem mixtum, † illius sententiam reddunt appellabilem, *Rota coram bo. me. Celso decis. 121. num. 4. & 6. & Bich. decis. 339. num. 19. ac Peutinger. decis. 229. num. 1. & 2.*

Non subsistit conclusionem procedere, quando adest legitimus contradictor, qui actu Canonicatum possideat, non è contra,
7 quoniam cùm ius in re † acquiratur per collationem Canonicatus acceptatam, etiam ante adeptam possessionem, *Garzias de benef. par. 4. cap. 2. num. 1. Rebuff. in praxi super regul. de non tollendo iure quæsito glos. 6. num. 38. Conart.*

2 ar-

var. resol. lib. 3. cap. 16. num. 3. & 5. & Rota coram Merlin. decis. 329. num. 3. quotiescumque agitur de exequēda interpretatione certo modo
8 obtēta vti fundata in defectu tituli alterius, non potest dubitari, quin iste, ob cuius tituli defectum noua gratia impetratur, †
9 sit legitimus contradictor ad defendendum iura propria super validitate sui tituli, & inualiditate tituli illius, qui certo modo impetrauit, ex *text. in cap. si tibi absenti 17. de præbendis in 6. Ottobon. decis. 186. num. 11. & in recent. decis. 142. num. 7. par. 5.*

Imò licèt Carolus non doceat de actuali possessione quæsita ex installatione in Choro, & perceptione fructuum, attamen cùm fuerit impeditus à Capitulo ratione statuti præcipientis, non dari nouis prouisis possessionem actualem, nisi post annum à die
10 primæ petitionis, Summ. Caroli *num. 2.* † Nihilominus ad impediendā exequutionem literarum Prouisi certo modo dicitur possessor possessione ciuili, †
11 quæ ex sola sua petitione, de qua inferius dicetur, resultauit, renuente Capitulo in traditione actualis, *Rota coram Merlino decis. 329. num. 3. & coram Canal. decis. 359. num. 4. & in Aurien. Præpositura 18. Aprilis 1608. coram Bonon. & in Leodien. Præpositura S. Ioannis 17. Ianuarij 1611. coram Lancell.* & quod in his terminis possessio †actualis habeatur pro capta tradit, *Leo in thesaur. fori ecclesiastici par. 2. cap. 19. num. 11.*

Et tantò magis inclinarunt DD. pro arbitrio, quia pro retardatione exequutionis li-
13 terarum certo modo †sufficit validitatis, & iustitiæ aliqua turbiditas, *Rota decis. 132. num. 1. par. 4. tom. 2. & decis. 224. num. 7. par. 8. recent.* In præsenti autem casu patet de nullitate, & iniustitia sententiæ exequutoris resultantibus ex eo quia literæ fuerunt com-
14 missæ cum clausula, *si ita est* † quæ facit conditionem requirentem iustificationem narratorum citata parte, de cuius interesse agitur *Marchesan. de commiss. par. 1. cap. 1. nu. 81. vol. 1. fol. 322. & Rota coram Celso d. decis. 121. num. 6.* quod ab Ægidio non fuit obseruatum.

Impetrauit enim Ægidius beneficium sub prætextu non factæ publicationis á Carolo, & ob non captam possessionem infra nouem menses requisitam per Constitutionem sa. mem. Gregorij XIII. sed ipsas narra-
15 tiuas non iustificauit, † prout tenetur tamquam fundamentum suæ gratiæ, *Rota decis. 486. num. 2. decis. 701. n. 2. in fine par. 3. decis. 315. num. 1. par. 8. recent. & coram Royas decis. 315. num. 14.* imò contrarium apparet, dum Constitutio Gregoriana præcisè non requirit in-
16 fra nouem menses possessionem †actualem, sed sufficientes declarat in casu legitimi impedimenti diligentias pro ipsa possessione capienda, & pœnam priuationis beneficij simpliciter contra ipsos negligentes in curanda possessione imponit ex verbis ibi, & si propter litem, aut aliud legitimum impedimentum nequiuerint &c.

De diligentijs Caroli pro habenda possessione patet ex mandato de immittendo, relaxato per Vicarium Leodien. executorem suarum literarum, Summ. ipsius *num. 3.* ex præsentatione eiusdem mandati continentis expressum præceptum, vt possessio assignaretur, facta Capitulo, à quo mandatum, præceptum, & petitio fuerunt habita pro insi-
17 nuatis, † & proinde resultat adimplementū Constitutionis Gregorianæ, ex deductis per *Merlin. decis. 329. num. 14. & 15.*

Nec dicatur, quod diligentiæ prædictæ non sint habendæ in consideratione, eo quia mandatum de immittendo non fuerit relaxatum ab Officiali Leodiensi, cui literæ Caroli fuerunt directæ, sed à Vicario contra formam dictæ Constitutionis Gregorij præcipientis, vt in casu impedimenti, & litis, literæ præsententur Exequutori, coram quo instandum sit pro illarum exequutione; Nā obiectum tollitur ex facto, dum Officialis, & Vicarius eandem personam constituunt, & sola differentia est, quod citra montes ap-
18 pellatur, Viuarius †vltra verò mōtes dicitur Officialis ille, qui in munere officij Vicariatus per Episcopum deputatur, *Barb. de potest. Episcopi par. 3. allegat 54. num. 25.* & magis clarè *Ferret. de abusu lib. 3. cap. 4. num. 13.*

Ex quibus sequitur non obstare, quod Carolus emiserit in mandato procuræ confessionem non possidendi; nam quidquid sit an intellexerit de possessione actuali, vel etiā de ciuili, quæ ex supradictis negari non poterat; Obiectum tollitur, dum Constitutio
19 Gregorij † vbi prouisus impeditur, possessionem actualem non requirit, sed solum diligentias pro ipsa consequenda, *Merlin. d. decis. 329. num. 15. & Rota in Zamoren. & alijs relatis per Garz. de Benef. par. 11. cap. 3. num. 32. & seq.*

His accedit, quod Constitutio non solum
20 requirit iustificationem narratorum, † verum etiam quod impetrans certo modo teneatur infra dictum tempus nouem mensium publicare, & possessionem legitimè apprehendere, seu in casu impedimenti diligentias facere pro ipsa possessione capienda penès executorem literarum, vt in ipsa *Constitutione §. 5. vers. illorum post medium*, ibi, *ipse etiam tenetur*, quæ cum adimpleuisse non-
21 probet prædictus Ægidius, † vtique suarum literarum executionem ab executore consequi non merebatur, *Bich. decis. 358. num. 25. & seqq. Seraph. decis. 1064. num. 3. & 5. & Rota in Tridentina Parochialis 5. Decembris 1646. coram Eminentissimo Cerro* tam huius Tribunalis Decano.

Implementum verò argui non potest ex capta possessione tradita in Summario *nu-*
22 *mero 8.* † quia cùm non sit in vim mandati iudicis executorialis, prout requiritur ex ipsa Constitutione Gregorij, *Conrad. in praxi dispensar. lib. 7. cap. 4. num. 46. Rota in nullius, seu Taurinen. Prioratus 4. Iulij 1668. coram Eminen-*
23 *tissimo Carpineo Prodatario* † habetur ac si capta non esset, maximè quod possessio Canonicatus ad hoc, vt dicatur valida, & iustifica-

24 getur, † capienda eſt capitulariter conuocato legitimè capitulo ad ſonum campanæ, & iuxtà ſtylum loci, *Lother. de re benef. tom. 1. lib. 2. queſt. 21. num. 34. Poſth. obſeruat. 30. num. 3. & 4. Rota in Caſalen. Canonicatus coram Marquemontio apud Marbeſ. de commiſ. par. 3. fol. 76. coram Ludouiſ. deciſ. 364. num. 6. lit. B. coram Canal. deciſ. 359. num. 3. & in recent. deciſ. 523. num. 1. & deciſ. 701. num. 5. par. 2. Buratt. deciſ. 418. nu. 11. & ibi Addentes num. 17.* & tamen poſſeſsio Ægidij hac quoque neceſſaria ſolemnitate deſtituta eſt.

Nequein locum mandati executoris deſeruire poteſt monitorium ſuper executione literarum in forma proceſſus fulminatũ, quia cùm Carolus ratione ſui præiudicij eſ-
25 ſet citandus, † hoc monitorium reſoluebatur in ſimplicem citationem, † quæ ſtatum
26 non facit ad effectum tradendi legitimam poſſeſsionem, *Garzias de benefic. par. 11. cap. 3. num. 321. Rota in Caſertana Beneficij 17. Iunij 1605. coram Reuerendiſſimo Lugdunen. & coram Canaler. deciſ. 574. num. 2.*

Et ita vtraque &c.

Confirmata fuit præfata deciſio ſub die 22. Martij 1675. quæ inferius ſuis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. MATTHÆIO.

Placentina Parochialis.

Mercurij 16. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Sola pertinentia iuriſpatronatus in hac Deciſione tractatur, eaque ex conſtructione, dote, præſentationibus, & alijs etiam actibus concludenter probàtur, quod licèt à principio laicale potuit deindè tranſire in Eccleſiam hæredem, non in filiam ſuccedentem in ſola legitima, & ideo tamquam ecclesiaſticum ſubiacet reſeruationibus Pontificis, quibus non præiudicatur per præſentationem factam à non vero patrono, nec exiſtente in quaſi poſſeſsione præſentandi.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Arbitrium, ſi Litera Apoſtolica ſunt iuſtificata, intrare debet pro illarum executione, non autem pro retardatione.*
3 *Litera Apoſtolica quoad narrata, dicuntur iuſtificata eo ipſo, quod altera pars eaſdem narratiuas fecit.*
4 *Confeſſione partis nulla maior dicitur eſſe probatio.*
5 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum ratione menſium eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruatum, & num. 8.*
6 *Iuſpatronatus probatur ex fundatione, dotatione, reſeruatione, aliiſque plurimis actibus, de quibus ibidem.*
7 *Iuſpatronatus quamuis à principio Laicale, poteſt deinde fieri Eccleſiaſticum, & quomodo vide ſupra à principio deciſionis.*
9 *Legitima eſt quota bonorum, non autem quota hereditatis.*
10 *Succedens in legitima, dicitur ſucceſſor particularis, non vniuerſalis.*
11 *Iuſpatronatus hereditarium tranſit in hæredem vniuerſalem non in filium ſuccedentem in ſola legitima, & num. 10.*
12 *Præſentatio beneficij iuriſpatronatus facta ab eo, de cuius pertinentia non conſtat, nec eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, non attenditur.*
13 *Reſeruationem beneficij in præiudicium Papæ non tollit præſentatio facta à non vero patrono, nec exiſtente in quaſi poſſeſſione præſentandi.*
14 *Impetrans beneficium de iurepatronatus, poteſt deinde illud obtinere à Papa etiam vti liberum.*
15 *Multiplicatio titulorum in beneficialibus admittitur.*
16 *Clauſula* cuius litis ſtatum *gratiam à ſubreptione præſeruat.*
17 *Executor merus poteſt, & præſumitur ſe extraiudicialiter informaſſe de valore beneficij, aliiſque contentis in literis.*
18 *Gratia non dicitur iuſtificata, ſi conſtat de probatione contraria.*
19 *Literæ Apoſtolicæ non iuſtificatæ non demandantur executioni, nec merentur attendi.*

DECISIO CCCCXIII.

AD Parochialem Eccleſiam S. Michaelis loci Montis Acuri Placentinæ Diœceſis vacantem per obitum Caroli Guarnerij, præſentati fuerunt Iulius Quaronus à Patribus Barnabitis vti donatarijs, & hæredibus vniuerſalibus Comitis Aureliani de Bauaria olim eiuſdem Eccleſiæ Patroni, & Iacobus Franciſcus Penna ab Antonio, & alijs de Corradis vti hæredibus Comitiſſæ Lucretiæ eiuſdem Comitis Aureliani filiæ, iſtamque præſentationem Ordinarius admiſit; ſed poſtea indicto per Ordinarium concurſu, idem Penna fuit ab Examinatoribus approbatus.

In hoc ſtatu vterque ex præſentatis habuit recurſum ad Sanctiſsimum, & quiſque prouiſionem Apoſtolicam obtinuit; Penna tamen fuit prouiſus vti de reſeruato, & curauit ſuarum literarum executionem habere, & ad poſſeſsionem beneficij ſe immitti ab executore deputato obtinuit, poſtmodum verò appellante Quarono, Cauſa mihi fuit à Signatura comunitſa cum clauſula *parito literis arbitrio*; quare propoſui dubium, An ſit locus arbitrio pro retardatione literarum obtentarum à Penna, vel potiùs literæ Apoſtolicæ eiuſdem Quaroni ſint exequendæ, & Domini in omnibus negatiuè reſponderunt.

Non enim viſum fuit eſſe locum arbitrio
1 pro retardatione, † quia cùm arbitrium reguletur à iure, *Barboſ. clauſ. 10. num. 2. Adden. ad Greg. deciſ. 189. num. 8. Rot. deciſ. 264. nu. 1. par. 7. rec.* conſequens eſt, quod ſicuti de iure lite-

ed by Google

tæ Apoſtolicæ, vbi, prout hic, ſunt iuſtificatæ, paratam habent executionem, † ita & in præſenti arbitrium pro illarum executione, non pro retardatione intrare debeat, *Rot. coram Merlin. deciſ.* 629. *num.*1. *in rec. deciſ.* 154. *num.*6. *& 7. par.*12. *& deciſ.*73. *num.*2. *par.*13.

Quod autem omnia contenta in literis ſint ſatis iuſtificata viſum fuit hodie dubitari non poſſe, quod enim beneficium vacauerit per obitum Guarnerij de menſe Iulij, 3 eſt in confeſſo apud partes, † cùm & ipſe Quaronus has eaſdem narratiuas fecerit in literis Apoſtolicis ſubinde reportatis, † itaut 4 proinde nulla alia melior probatio adduci poſsit, *l. cum preces C. de liberal. cauſ. Rot. coram Canal. deciſ.*608. *num.*3. *in rec. deciſ.*71. *nu.*2. *par.*12. *& deciſ.*456 *num.*2. *par.*1.

Quod verò ſit de iurepatronatus Eccleſiaſtico, † & proindè Sedi Apoſtolicæ ratione 5 menſium reſeruatum, circa quod tota difficultas verti videbatur, remanet in præſenti pariformiter iuſtificatum, ex facto enim compertum fuit, quod de anno 1303. Manfredus de Bauaria conſtruxit Oratorium, quod deinde à ſa. me. Bonifacio VIII. erigi obtinuit in Eccleſiam Parochialem præuia aſsignatione competentis dotis, & ſibi, ſuiſque ſucceſſoribus iuſpatronatus reſeruari; Huic fundatori tractu tẽporis ſucceſsit Comes Aurelianus, qui de anno 1589. tam donationem inter viuos, quàm per teſtamentum omnia bona ſua Ven. Congregationi PP. Barnabitarum reliquit, iſtique ab inde citra poſſeſsionem iuriſpatronatus acquiſiuerunt, pluresque actus geſſerunt latè 6 relatos ab informantibus pro Penna, † & vlterius etiam ſuper manutentione fauorabilem ſententiam reportarunt, ex quibus certum remanet iuſpatronatus, *Rot. deciſ.* 575. *num.*8. *& 12. & deciſ.*776 *num.*18. *coram Dunoz. iun.* itaut licèt non controuertatur, quod à 7 principio fuerit Laicale, † nihilominus poſtmodum effectum fuerit Eccleſiaſticum, iuxtà *text. in cap. vnic. de iurepatr. in* 6.

Beneficia autem de iurepatronatus Eccle- 8 ſiaſtico cadere ſub reſeruatoria † menſium expreſsè diſponitur in regula 8. hodie 9. & tradunt *Gonz. gloſ.*45. *num.*24. *Garzias de benefic. par.*5. *cap.*6. *num.*472. *& ſeqq. Lotter. de re Benefic. lib.*2. *queſt.*40. *num.*116. firmauitque *Rot. coram Duran. deciſ.*406. *num.*5. *Bich. deciſ.* 415. *num.*6. *& deciſ.*541. *num.*4 *par.*2. *rec.*

Nec obſtat, quod Comes Aurelius reliquit Lucretiam vnicam filiam, cui per Senatum Mediolanenſem adiudicata fuit tertia pars eius bonorum pro legitima; quoniã, 9 cùm legitima ſit quota bonorum † non hæ- 10 reditatis, & in ea ſuccedens † ſit particularis, non vniuerſalis ſucceſſor, ad tradit. per *Merlin. de legitima lib. primo par.*2. *per totum*, & 11 ſignanter *nu.*4. *&* 5. Iuſpatronatus † tamquã hæredirarium, totum tranſiuit in Venerab. Congregationem PP. Barnabitarum hæredem vniuerſalẽ Comitis Aureliani, vt articulo ex profeſſo examinato per plures rationes docet *Lambert. de iurepatr. lib.*1. *par.*2. *art.*16 *num.*16. *cum ſeqq. Vinian. de iurepatr. lib.*4. *cap.*2. *num.*9. *in fin. Couar. var. reſol. lib.*2. *cap.*18. *num.*17. *& ſeqq.*

Sicuti minus aduerſatur, quod idem Penna præſentatus fuerit à Corradis, inferendo exinde, quod ſaltem ex hac ratione dici poſsit mixtum, quia cùm non conſtet illos eſſe in poſſeſsione præſentandi, imò nec de 12 eorum pertinentia † præſentatio huiuſmodi 13 non poſsit impedire reſeruationem † in præiudicium, Summi Pontificis, maximè quia ea non vtitur Penna, *Rota coram Zurat. deciſ.*26. *num.*15. imo quatenus etiam ex ea ob- 14 tinuiſſet, non proinde ſibi † præiudicaſſet, quominus poſtea beneficium obtinuerat vti liberum, reſeruatum ex multiplicatione ti- 15 tulorum † in beneficialibus admiſſa, *Calder. conſ.*7. *de elect. Rota. dec.*333. *num.*6. *par.*1. *deciſ.*379. *num.*10. *par.*13. *rec. & deciſ.*197. *coram Corsin.*

Cæterum fruſtra opponebatur de ſubreptione propter litem non expreſſam, dùm in gratia adeſt clauſula *cuius litis ſtatum* &c. 16 quæ illam † à ſubreptione præſeruat, *Gomin. conſil.*120. *num.*6. *Rota coram Gregor. deciſ.*2. *num.*5. *in fin. & deciſ.*24. *num.*6. *par.*13. *rec.* vel propter defectũ iuſtificationis valoris, quia 17 dum exequutor fuit merus, † de valore, & alijs potuit, & cenſetur ſe extraiudicialiter informaſſe, dum gratiã fuit exequutus, *Bich. deciſ.*392. *num.*12. *Dunoz. iun. deciſ.*75. *num.*2. *& deciſ.*397. *num.*4.

Atque viſum fuit DD. ſatis reſponſum ſecundæ parti dubij circa executionem literarum Quaroni, quia cùm ipſe expreſſerit beneficium eſſe de iurepatronatus mixto, 18 & contrarium ſuperius fuerit † comproba- 19 tum, dicitur defeciſſe in iuſtificatione, † ita vt proinde eius literæ executionem non mereantur, *Rota deciſ.*385. *num.*2. *par.*13. *rec.*

Et ita, vtraque parte informante, reſolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Primogenituræ.

Mercurij 16. *Ianuarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Duæ famigeratæ iuris concluſiones in hac deciſione declarantur, altera, & prima, quatenus attendatur proximitas grauati, vel grauantis, alia verò quando proùt hic in fideicõmiſſo non debeat fieri tranſitus ad aliam lineã, quod pro vocatione proximioris maſculi ex fœmina primogeniti ſemper à Teſtatore prædilecti reſolutum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Proximitas teſtatoris attenditur in ſimplici vocatione proximioris, ſeu propinquioris, non autẽ in primogenitura lineali, & perpetua, & n. ſeqq.*

2 *Linea primogeniti, vel alterius fideicommissarij perpetuo, & successiuè vocati, quousque durat, numquam fit transitus ad aliam lineam.*

3 *Descendentes lineæ à testatore prædilectæ, & vocatæ donec supersunt in fideicommisso successiuo, & perpetuo, illud in eis semper continuare debet.*

4 *Proximioris vocatio à testatore facta, etiam cum verbo suos, adhuc de eius descendentibus intelligitur, quamuis ipsi eidem testatori fuerint remotiores.*

5 *Linea à testatore in fideicommissis, vel primogenitura vocata, de quibus descendentibus intelligatur, & num. seqq. ac per totam.*

6 *Testator potest sua voluntate lineam, alioquin naturaliter sumptam, limitare, declarare, & coarctare.*

7 *Linea duplex est, altera qualitatis, scilicet de masculis, & altera substantiæ, in qua constituuntur fœminæ, & descendentes ab illis.*

Masculi ex fœminis succedunt in primogenitura, & fideicommisso perpetuo, in quo testator vocauit proximiorem iuxta iuris dispositionem seruata prærogatiua lineæ.

9 *Linea primogeniti si ceteris lineis fuit semper à testatore prælata, donec illius reliquiæ supersunt, nunquam fit transitus ad aliam lineam, & nu. anteced. & seqq.*

10 *Lineæ prerogatiua æque in illius ingressu, ac progressu seruari debet, & num seqq.*

11 *Non Entis nullæ sunt partes.*

12 *Voluntas testatoris ante omnia seruanda est, & secundum eam intelliguntur leges ab ipso præscriptæ.*

DECISIO CCCCXIV.

FRVCTVS è bonis controuersæ primogenituræ à Barbara, & Laura eius, filia, veluti vocatis in substitutione proximioris, quam Cardinalis Podius primogenituræ Instituor vltimo loco fecerat, restituendos esse Ioanni Cellesio, cui vtpotè proximiori primogenitura debebatur, Rota respondit 23. Ianuarij 1673. coram me, quam decisionem hodie DD. confirmarunt.

Etenim admittebant vtrinque Scribentes, neque vnquam decisiones huius Causæ de hoc dubitarunt, quod nempè etsi vocato proximiore, & propinquiore sibi ipsi á Testatore illius proximitas sit attendenda, hanc tamen conclusionem procedere in simplici vocatione, non autem quotiescumque illa
1 est qualificata, † & modificata à verbis subsequentibus: *Seruata semper prærogatiua inter lineas, & sexus, & primogenitura integritate perpetua dictæ eius hæreditatis*; quia cum hoc casu agatur de primogenitura perpetua, & lineali, in qua ad effectum succedendi, prædilecti
2 censentur omnes à prædilecto descendentes, requiritur quidem propinquitas gradus, non tamen absolutè, sed habito respectu ad lineam, in qua attenditur quis sit proximior, etsi naturaliter Testatori remotior sit, quia quousque in totum non defecerit linea ad proximiores alterius transitus fieri non potest ad terminos Textus *in cap. prima de natural. success. feud. cum concordant.*

Et tunc verba Testatoris, qui vocauit proximiorem, & propinquiorem sibi, iuxtà luris dispositionem, benè compatiuntur, cum
3 ex superius dictis in his ordinationibus successiuis, & primogenialibus, quousque supersunt descendentes è linea prædilecta grauati, successio in illis de iure continuanda sit, iuxta *text. in d. cap. 1. de natura success. feud.* ibi; *Et hoc est, quod dicitur ad proximiores pertinere, isti verò proximiores esse dicuntur respectu aliarum linearum, Gutierez pract. quæst. lib. 5. quæst. 67. num. 19.* & post plures relatos *Castill. controu. lib. 5. cap. 93. sub num. 9. & 10. Amat. Panormit. resol. 10. num. 90. & 91. Cancer. var. resol. par. 3. cap. 21. num. 329 Cresp. de Vald. obsern. 32. sub num. 92. Roxas de incompatibil. Regn. & Maiorat par. 4. cap. 1. num. 103. Fusar. de substit. quæst. 357. num. 1. & seqq. Vasqu. de success. progress. par. 1. lib. 1. §. 26. sub num. 4. vers. & licet Fundator diceret ad suos proximiores, Gamma decis. Lusitan. 7. sub num. 4. vers. Iure igitur,* † & ibi *in Addit. vers. sextus casus, Mures de Maiorat. par. 2. quæst. 8. sub num. 2. vers. vbi ampliat, Rot. coram Bichio decis. 622. num. 2. & 3. & in Bononien. Fideicommissi Caroli de Populis 15. Iunij 1671. & 1. Iulij 1672. coram bon. mem. Priolo.*

Sed quæstio redacta fuit ad applicationem facti, quia acriter negabant Scribentes contra decisionem, Ioannem Cellesium dici posse ex linea prædilecta, quia licet materialiter considerando lineam Christophori primogeniti, talis dici possit, id tamen non procedere dicebatur ex mente ipsius Cardinalis Testatoris, qui cum pro certis vocationibus, & gradibus personarum, lineam pri-
5 mogenitorum coarctauerit, † quibus deficientibus illam habuit pro extincta, Ioannes Cellesius, & similes personæ, quæ sunt extra
6 vocationem, † dicuntur esse extra lineam, cum Testatoris voluntas naturalem lineam pro voluntate limitet, & coarctet, iuxtà *Text. elegantem in l. cum ita 33. §. fin. ff. de leg. 2. Mantic. de conject. lib. 8. tit. 18. num. 56. vers. vnde non obstat, Decian. cons. 3. sub num. 53. & seqq. vol. 2. Altograd. cons. 89. num. 14. 21. & 61. vol. 2. Bell. Iun. cons. 71. num. 19. Rot. rec. par. 2. decis. 627 num. 5. & par. 5. decis. 519. nu. 15. & in decis. huius causæ coram bo. me. Priolo in rec. par. 12. decis. 297. num. 3.*

Verùm placuit DD. responsio, quod non versamur in casu, in quo vocatio proximioris esset noua, & penitus vaga, ac independens, & citra vllam considerationem personarum, vel in linea hac qualitatis coarctata à Testatore, vel in linea substantiæ, sed potius in casu oppositi, in quo Cardinalis Testator non habuit lineas quatuor Neptum pro finitis, & terminatis, & per consequens substitutionem proximioris non fuisse de persona noua, vaga, & penitùs incerta, à qua noua linea inchoari deberet, quia licèt Testator habuerit pro extinctis lineas masculinas dictorum quatuor Neptum, & Filiæ maioris vltimi masculi, considerando illas lineas à Testatore effformatas quoad il-

larum

larum qualitatem à Teſtatore volitam, & quoad perſonas iuxta illam in ipſis lineis qualificatas; non tamen conſiderauit pro extinctis lineas materialiter, & quoad ſubſtantiam ipſarum, hoc eſt quoad perſonas, quæ ex ipſis lineis ſupereſſe poterant non habentes ſpecialem vocationem qualificatã iuxta duplicem differentiam linearum, quarum altera eſt qualitatis, in qua conſtituuntur ſolùm maſculi qualitatem ſexus à Teſta-
7 tore volitam habentes, † & altera ſubſtantię, in qua conſtituuntur fœminę, & deſcendentes ab illis, iuxtà notata per *Bald. in conſ. 334. ſub num. 10. vol. 3. Roxas de Incompat. Regn. & Maiorat. par. 1. cap. 6. num. 26. & num. 259. & ſeqq. Joſeph de Roſa conſult. 69. num. 69. cum aliis in deciſ Regni Sicilię apud Modern. Venuſ. Theatr. Verit. & Inſtit. lib. 1. de feud. fol. 328. & 331.*

Hinc licèt inſpecta linea qualitatis modificata à Cardinali Teſtatore Ioannes Celleſiu s ex Victoria Matre, & Semidea Auia à Chriſtophoro primogenito deſcendens ex ipſius linea qualitatis dici non poſſit; negari tamen nequit, quin ex linea ſubſtantiæ, hoc eſt materialiter, & inſpecto ordine naturæ ab ipſo Chriſtophoro ex fœminis deſcendat, quod Teſtatorem reſpexiſſe videbatur, cum vocauit proximiorem conſanguineum ſibi
8 iuxtà Iuris diſpoſitionem, † ſeruata tamen prærogatiua linea, cogitando, vt ſuccederet proximior ille ex reliquijs linearum, quas ſupereſſe prudens Teſtator obliuiſci non potera, quia haberet prærogatiuam lineæ prædilectæ, quæ prærogatiua hoc caſu conſiderari non potrat, nili accipiendo proximiorem conſanguineum veluti perſonam à Teſtatore cogitatam ex reliquiis linearum vocatarum adhuc ſuperextantibus, inter quas quemadmodũ linea qualitatis Chriſtophori primogeniti prælata fuit alijs lineis, ita præferenda erat linea ſubſtantiæ, in qua Ioannes Celleſius reperiebatur, mediantibus fœ-
9 minis † ab ipſo Chriſtophoro primogenito naturaliter deſcendèns ex ratione, quam in poſito reddunt *Giouagnon. conſil 62. num. 12. poſt medium vol. 2. Caſtill. controu lib. 3. cap. 92. ſub num. 35. verſ. habent etiam, Roxas de Incompat. Regn. par. 1. cap. 6. num. 266. Rot. recent. par. 2. deciſ. 627. num. 2.* & bene explicant *d. deciſio Regni Sicilię apud Modern. Vennſ. lib. 1. de feud. pag. 328. & ſeqq. num. 328. verſ. atque ideo, & nu. 331. Modern. Melphicten. de linea leg. art. 8. num. 47. & pluribus ſeqq.*

Hac autem retenta diſtinctione, in qua conueniebant vtrinque Scribentes, tollebatur & alind argumentum adductum à Scribentibus contra deciſionem, qui volebant, prærogatiuam lineæ ſeruandam eſſe in progreſſu, non autem in ingreſſu iſtius nouæ
10 vocationis proximioris, † quaſi Teſtator dixerit ſeruata ſemper prerogatiua lineæ, poſtquam ſcilicet proximior ille lineam effor-
11 mauit, in qua prælatio confiderari † poſſit, quia id procedit retenta priori intelligentia, quod in hoc caſu non adiit linea, neque ſuperſint illius reliquiæ, quo caſu non poteſt conſiderari prælatio lineæ, quæ non eſt, quia non entis nullæ ſunt qualitates, ſed perneceſſe prælatio hæc accipiẽda eſt poſt lineam à proximiore efformatam, qui intellectus cùm Dominis non placuerit, qui crediderunt Teſtatorem cogitaſſe vocationem proximioris ex reliquijs linearum conſumptarum, hinc in huius ſubſtitutionis ingreſſu prælationem lineæ conſideratam quoque fuiſſe cenſuerunt iuxtà illius mẽtem, & verba, cùm voluit ſemper, & in hoc caſu præciſo, atque in quocumque ſucceſſore ſeruari lineæ prærogatiuam; quæ verba non ſolum qualificant deſcendentes ab ipſo pro-
12 ximiore poſt lineam ab ipſo † nouiter conſtitutam, ſed & ipſum primum proximiorẽ iuxta mentem Teſtantis, quæ ante omnia attendi debet, & iuxta quam, leges ab ipſo præſcriptæ modo in ingreſſu, modo in progreſſu requiri conſueuerunt, iuxtà deducta per *Molin. de Primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 4. n. 19. & 20. Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 27. ſub num. 21. Valenzuel. conſ. 97. num. 77. & 78.* & pluries dixit *Rota in recent. par. 2. deciſ. 627. num. 8. & 9. & par. 11. deciſ. 337. num. 39. Bich. deciſ. 493. num. 25. & ſeqq. & deciſ. 602. num. 41. & 42. Reuerendiſs. Roxas deciſ. 90. num. 10. in fin.*

Et ita vtraque &c.

Altera in hac cauſa deciſio eſt impreſſa ſupra in præcedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis recent. vbi eſt in ordine deciſ. 18.

R. P. D. EMERIX.

Elnen. Obedientiæ.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

In Eccleſia ſæcularizata, & ad aliam Eccleſiam translata diuina officia, aliæque funẽctiones eccleſiaſticæ exercebantur ſimul à Prælato regulari, & beneficiatis ſæcularibus, qui cum ratione non ſubiectionis, obedire recuſarent eidem Prælato, in iis, quæ ſpectant ad cultum diuinum omnis obediẽtia illis demandata eſt, cùm nimis perturbarentur alioquin diuina officia, ſi dd. Beneficiati eorũ Præſulis monita indiſcretè contemnentes, ab eo coerceri non poſſent.

SVMMARIVM.

1 *Obedientiam præſtare tenentur Beneficiati ſæculares etiam Abbati regulari, ſi ille ſit eorum Prælatus, & ſuperior Eccleſiæ, ac per totam.*
2 *Inferior ſuo ſuperiori, ſicuti membra eiuſdem corporis ſuo capiti, reuerentiam, & obedientiam, exhibere debet.*
3 *Canonici, & Beneficiati ſæculares, etiam ſi habeant in Eccleſia ſuperiorem Abbatem, ſubſunt tamen iuriſdictioni Epiſcopi, ſed vid. num. ſeqq.*
4 *Sæcularizatio, & translatio Eccleſiæ ſi fuerit*

facta sine præiudicio Rectoris, & Beneficiatorum, quatenus attendatur.

5 *Reuerentia, & obedientia debetur non solum à subditis, sed etiam à non subditis ratione dignitatis, & præeminentiæ.*

6 *Iurisdictionis exemptio non eximit aliquem à reuerentia, & obedientia, quam exigit præeminentia.*

7 *Officia diuina, cæteraque functiones Ecclesiastica scandalosè perturbarentur, si Beneficiati seculares non deberent obedire Abbati, quamuis regulari, & sup. n. 1.*

8 *Abbas regularis potest coercere beneficiatos seculares suæ Ecclesiæ, quamuis non subditos, si eius monitis indiscretè obedire recusent, & num. 9.*

9 *Pœna pecuniaria debet esse proportionata excessibus.*

DECISIO CCCCXV.

ROTA censuit Beneficiatos Collegiatæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ de la Real Oppidi Perpiniani † teneri præstare reuerentiam,
1 & obedientiam Abbati eiusdem Ecclesiæ vti illius Capiti, & Prælato, eiusque salutaria monita, & mandata reuerenter suscipere, & exequi, præsertim in peragendis diuinis officijs, cæterisque ecclesiasticis functionibus communiter collegialiter ab eodem Abbate, & Canonicis, ac Beneficiatis peragi solitis, eo modo, quo inferiores † superiori, & membra eiusdem corporis capiti
2 suo præstare decet, & consueuit, per ea, quæ tradit *glos. in verb. Obedientiam 93. distinct. in princip. Abb. in cap. his num. primo circa fin. de maiorit. & obedient. Innoc. in cap. veniens pariter infine de verb. signific. in 6. Sanchez. ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. primo circa finem, Lotter. de re benef. lib. primo cap. 16. num. 121.*

Non obstat, quod Beneficiati non subsint iurisdictioni Abbatis, † sed Episcopi, at-
3 tento quod tam translatio Prioris, & Canonicorum Sancti Augustini, Beatæ Mariæ de Aspirano, ad Ecclesiam Beatæ Mariæ de la Real Oppidi Perpiniani, quàm eorundem
4 secularizatio, † factæ fuerunt sine præiudicio Rectoris, & Beneficiatorum vltimo dictæ Ecclesiæ, vel alterius cuiuscumque, vt legitur in eisdem translatione, & secularizatione, ac Breui particulari Clementis Octaui, Summario Beneficiatorum *num. primo, secundo, & tertio.*

Quia reuerentia, & obedientia debetur
5 non solùm à subditis, † sed etiam à non subditis ratione dignitatis, vt notant *Innocent. in prælegato cap. veniens, Felin. in cap. cum non licerat 12. num. 2. post med. versic. & Episcopus de rescript. Gratian. discept. 184. num. 57. & discept. 212. num. 61. Rota apud Coccin. decis. 1731. nu. 12. & 13. & post eam Tamburr. de iur. Abb. tom. 1. disput. 15. num. 45. in fine.*

Ac propterea Beneficiati minùs rectè sub hoc colore, non subiectionis quoad iurisdi-
6 ctionem † se eximere prætendunt à reuerentia, & obedientia, quam exigit præeminentia dignitatis erga Prælatum eiusdem Ecclesiæ, & rectus ordo diuini officij, aliarumque
7 functionum Ecclesiasticarum, † quæ scandalosè perturbarentur, si Beneficiati Abbatis
8 monita indiscretè contemnentes † non possent coerceri, seù cogi ad obediendum, saltem
9 pœna pecuniaria † proportionata excessibus, prout eos non obstante non subiectione quoad iurisdictionem posse Domini concluserunt.

Vtrque &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Domus.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Inuestimentum bonorum fideicommissi fuerat à Pontifice demandatum in Locis Montium Cameralium, quod cum esset deindè sequutum in Montibus Communitatiuis; forma Breuis non dicebatur *infecta*; Plura ideo sub multiplici distinctione traduntur, tam de obseruatione formæ, ad effectum annullandi actum, vel nè, quàm de qualitate vtriusque Montis Cameralis, & Communitatum, itaut tandem pro validitate eiusdem inuestimenti resolutum sit.

SVMMARIVM.

1 *Inuestimentum factum contra formam Breuis Apostolici, perinde est ac si factum non fuisset.*

2 *Emptor bonorum fideicommissi est obligatus ad inuestiendum, nisi Pontifex eum liberet, & numer. 19.*

3 *Loca Montium Communitatis sunt inferioris conditionis locis Montium cameralium, & vid. num. 14. & 15. & 19.*

4 *Forma, & conditio Breuis seruari debent, non autem per æquipollens impleri.*

5 *Gratia sub certa forma concessa, ea non seruata euanescit.*

6 *Forma si respicit factum, si non seruatur annullatur actus.*

7 *Effectus, non autem modus attendi, & considerari debet.*

8 *Æquipollentia admittitur in modo diuerso implendo, non autem in effectu eodem, eodemque præfixo, & num. 12.*

9 *Forma quatenus possit per æquipollens impleri, & num. 4. & seqq.*

10 *Decretum irritans impedit, quod forma impleatur per æquipollens.*

11 *à Forma recedi non potest si aliquid sub certo modo fuerit mandatum etiam si effectus aliunde habeatur.*

13 *Inuestimentum faciens contra formam præscriptam, quatenus dicatur esse in culpa, & num. 15.*

14 *Inuestimentum ordinatum in locis montium Cameralibus, an fieri possit in locis Communitatiuis, & num. seqq.*

16 *Fideicommissarijs æquè consulitur in inuestimen-*

in montium Cameralium, ac Communitatum.

17 *Finis quacumque modo habeatur sufficit, etiam si forma, aut conditio non seruetur.*

18 *Omissio formæ, quæ non induxit præiudicium, non operatur nullitatem.*

19 *Venditio non remanet nulla, licet pretium in locis montium Cameralibus inuestiendum, inuestiatur in montibus Communitatiuis.*

20 *Emptor bonorum fideicommissi an teneatur esse sollicitus de versione, & num.2.*

21 *Formam inuestimenti, si quis adimpleuit, non tenetur amplius esse sollicitus de versione.*

DECISIO CCCCXVI.

FLAMINIVS intuitu futuri matrimonij donauit Lelio filio, & filijs, & alijs descendentibus ex ipso filio nascituris in perpetuum tres domos in instrumento 17. Augusti 1601. de quibus sola supereſt Sextilia filiæ Lelij, quam ex fideicommisso vocatam DD. hodie non dubitarunt, vtcumque 8. Iunij proximè præteriti coadiuuandas probationes pro legitimatione personæ iam respondissent, vt interim satisque coadiutis.

Difficultas vnica erat, quod Paulus V. Breui suo derogauerit fideicommisso, & cõcesserit Lelio, qui in vnam domum maiorem domos compoſuerat, vendendi facultatem pro solutione æris alieni scutorum 1500, volens autem Pontifex, quod in primis, & ante omnia inuestirentur mille monetæ in tot locis montium Cameræ Apostolicæ pro multiplico, & residuum pretij domus venditæ penès Montem Pietatis, seù personam fide, & facultatibus idoneam deponeretur, ex quo 1500. in executionem æris alieni, reliqua verò in vineas, vel domos Lelij renouandas, vel melioranda, conuerti deberent, & interim donec multiplicum perfectum fuisset, in tot bonis stabilibus liberis, non tamen censibus, domibus, & vineæ melioranda, pro fideicommisso hypothecatæ essent 1. Septembris 1618.

Et sic 19. Decembris sequentis succeſſit sententia Commissarij Iudicis, & triduo postea plenius conuentum, instrumento emptionis, & venditionis.

Et sic 19. Maij 1619. si è dato credito nel Sacro Monte alla Venerabile Compagnia &c. in scudi 2700. moneta recati dal Camerlengo contanti al nostro Cassiero, disse depositarli per prezzo di vna casa comprata per istromento 22. Decembre 1618. per pagarli &c. cioè scudi mille per rinuestirli in Monti non vacabili della Reuerenda Camera Apostolica &c. ampliùs in dicto instrumento.

Sed pecunia versa deprehensa est in loca Montis Communitatum secundæ erectionis, vt constat ex vinculo multiplicationis, sublato tamquam multiplicata integra summa.

Ex his cum ageret pro immissione Sextilia contra domum, & exciperet; Archiconfraternitas de dicto Breui, replicauit ipsa Sextilia de forma non seruata, & inuestimento in tot locis Communitatis, non Cameræ Apostolicæ.

Quod vni ex Dominis videbatur, & immissio concedenda Sextiliæ, nec obstare, quod domus fuerit vendita cum derogatione fideicommissi, quia derogatio fuit facta cum conditione, & vinculo, vt inuestirentur mille in locis Montium Cameralium, & quidem in primis, & ante omnia &c. in Breui, & sententia in instrumento, † & in depoſito, & proinde Archiconfraternitas inuestiuit, vt si non inuestisset, sicut coram *Dunozett. iun. decis. 428. num. 6. vers. secundo quia*, confirmata deindè in *decis. 261. par. 7. & decis. 26. & decis. 89. par. 8.* & de obligatione emptoris ad inuestiendum, † nisi Pontifex liberet, *Rota coram Bichio decis. 175. nu. 12. & 13.* Nec impletum fuit per æquipollens, quia inferioris conditionis † semper fuerunt loca Communitatis, & adhuc voluntas Pontificis, & conditio Breuis seruari debebat in forma, † non autẽ per æquipollens, vt plane verba, *Volumus quod in primis, & ante omnia*, important formam, & conditionem, & de verbo *Volumus*, & de verbis, *In primis, & ante omnia*, *Rota coram Dunoz. iun. d. decis. 428. num. 5. & 6.* cum alijs, & cum pluribus coram *Peutinger. decis. 152. num. 9. à vers. Quod verò forma Breuis*, & ad broccardicam, vt dicitur, illam propoſitionem, de forma per æquipollens seruanda, vel non seruanda præter notum in gratia, datam sub certa forma, † ea non seruata euanescere &c. coram *Pania Lugdunen. editionis decis. 1401. num. 3.* cum tellibus, & alijs allegatis, & adnotatis, & maximè *Ioanne Imola*, † vbi affirmat, quod quando forma data respicit factum, tunc talis forma non seruata annullat actum, quod latè proſequitur *Felinus*, clarior videbatur celebris regula, † effectum, non modum considerari, *l. 3. ff. de haredib. instit.* cum alijs *in gloſs. vltima*, & apud *Barboſ. axiom. 80. num. 5.* ex quibus æquipollentia † admittitur in modo diuerſo implendo, non autem in effectu eodem, eodemque præfixo; Atque ita an forma poſſit impleri per æquipollens, † aut forma requiritur ad certum effectum, & tunc si ille effectus aliunde habeatur, forma poteſt impleri per æquipollens &c. præcipuè ex *Baldo* apud *Mareſcott. variar. reſolut. 68. ab initio lib. 1.* & quidem nisi † decretum irritans expreſsè fuerit appoſitum *num. 8.* vt in hoc Breui, in quo si effectus sit vltra inuestimentum in locis Cameralibus, etiam ſpecialibus secundæ erectionis, adhuc pro huiuſmodi locis constat decretum irritans in Breui, & magis si forma respicit † modũ, quia lex, vel Papa mandauit aliquid fieri sub certo modo, quia tunc non poteſt recedi à forma, etiamsi effectus aliundè habeatur &c. ex eodem *Baldo* apud *Mareſcott. reſol. 68. num. 3.* Adeout præſcriptum de his locis Cameralibus, siue esset effectus ipse, siue modus ad alium effectum cautionis, † nulla æquipollentia videatur admitti, adeoque nulla

nulla verſio in alia loca, & mul:ò minus in cenſum prohibitum, Montibus Communitatis extinctis, & cenſus quoque etiam ſine
13 facto emptricis poſtea conſtitutus, † non tamen ſine culpa ipſius emptricis conſtitutus videbatur, quæ cauſam damni dedit tum in primo inueſtimento in loca illa Communitatis pro locis Cameralibus, tum etiam in literis patentibus non explicando vinculum, & inueſtimentum poſterius prohibitum expreſsè in Breue. & in ſententia,

Contrarium benignius viſum eſt alijs DD vt dicebant non dandam ſextiliæ immiſſionem, tum quia loca Montium Communi-
14 tatis † dicantur Cameræ Apoſtolicæ, creata Pontificis mandato, tum etiam quia ea
15 verba † ſient demonſtratiuè ad excluſionem Montium Ferrariæ, & Bononiæ & aliorum extra Curiam, non autem taxatiuè, idque pateat ex narratiuis Breuis, in quibus fit mentio tantum de locis montium non vacabilium de Vrbe, tum etiam quia intentio Pontificis fuit prouidere vocatis in fideicõ-
16 miſſo, † quibus æquè conſultum eſt, per inueſtimentum in locis montium Communitatis; Etenim quando forma aut conditio reſpiciunt aliquem certum finem, † ſuf-
17 ficit quod finis ille quomodocumque habeatur, *Rota coram Duran. deciſ.* 286. *num.* 8. *& coram Merlin. deciſ.* 306. *num.* 5. *à verſ. Et cum hæc forma non ſit ſubſtantialis. nec mentalis*, & in præciſis terminis dicebat vnus, *deciſ.* 126. *n.* 39. *par.* 14.

Quare dum illius omiſſio formæ nullum
18 fideicommiſſo † irrogat præiudicium, non induxit nullitatem, *Rota d. deciſ.* 126. *num.* 40. quodq; modo loca Montium Communitatis
19 ſint vilioris valoris, † & difficilis exactionis non operatur inualiditatem contractus venditionis *ex d. deciſ.* 126. *dicto num.* 39.

Demum, quod pars pretij de locis Montium Communitatum extinctis, vt extinctioni magis ſubiectis, fuerit inueſtita in cenſu contra formam Breuis, adiecerunt DD. non præiudicare Archiconfraternitati emp-
20 tricis, † quæ non debebat eſſe ſollicita de verſione; Vltra quod ſupponitur hoc euenisſè poſt completum multiplicum, vt vnus concludit ad literam, & alius non conſtante aliquo conſenſu Confraternitatis, maximè cum completum fuerit multiplicum, nec non inueſtimentum, & ſic forma Breuis im-
21 pleta, † de his quæ poſtea acciderunt non poſſe redargui Archiconfraternitatem, ad *Rotam coram Dun. Iun. d. dec.* 428. *num.* 8.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV,

Leodien. Receptoriæ,

Mercurij 23. *Ianuarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Breuis deciſio, ſed plura practicabilia continet tam in materia tranſportationis actorum, quàm ſuper recuſatione iudicis, ac etiam ſuper proceſſu cauſæ à Notario tradendo: Vt illa nempe, licet in beneficialibus ſit vndique neceſſaria, tamen non requiratur de actis attentatè factis, vel de ijs, quæ pro altera parte ex ſtylo loci particulariter geſta ſunt. Hæc autem ſi fuerit in proceſſu deducta, abſque alia notitia iudicis, nullitatem importet, Tertia demum quod Notarius cauſæ poſſit ſine vlla compulſoria, vel citatione partis tradere copiam actorum,

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum* ſeſs. 24. cap. 20. de reformat. *in materia tranſportationis actorum traditur, & declaratur.*

2 *Acta omnia in beneficialibus, etiam irrelevantia tranſportari debent, & num. ſeqq.*

3 *Cauſa ſi per viam auocationis introducatur in Curia, adhuc omnia acta tranſportanda ſunt.*

4 *Acta facta coram iudice ſuſpecto allegato, vel aliter attentatè, tranſportari non debent.*

5 *Iudex recuſatus, vt dicatur nullit er proceſſiſſe, recuſatio ad illius notitiam deducenda eſt, & num. ſeqq.*

6 *Acta facta coram iudice recuſato ſunt attentata ſi poſt recuſationem etiam ab vlteriori proceſſu appellatum ſit.*

7 *Recuſatio iudicis ſufficit, quod fuerit adducta in proceſſu, ad hoc vt de ea iudex dicatur habuiſſe notitiam.*

8 *Acta alterius partis, quis tranſportare non tenetur, ſtante ſtylo conficiendi duos proceſſus, vnum prò actore, & alterum pro reo.*

9 *Stylus fabricandi duos proceſſus, vnum pro actore, & alterum pro reo, qualiter attendatur, & num.* 10.

10 *Termini ſubſtantiales ſi fuerint ſernati deſerviunt pro monitione partis.*

12 *Proceſſum cauſæ poteſt tradere Notarius rogatus, etiam abſque vlla compulſoria, & citatione partis.*

13 *Compulſoria denegatur, nec eſt neceſſaria ad effectum extrahendi ſcripturas, vel proceſſum cauſæ à Notario rogato.*

14 *Fides procurata lite pendente nihil probat.*

DECISIO CCCCXVII.

INFORMANTES pro Matthæo iterum inſiſtebant in eo, quod non conſtaret de integra tranſportatione actorum, ſed deficerent illa facta coram Officiali Leodienſi, & Lau-
1 rentio Nicolars; † idcoque non eſſe ſatisfactum diſpoſitioni *Sacri Concily Tridentini ſeſs.* 24. *de reformat. cap.* 20. requirentis tranſportationem omnium actorum in Benefi-
2 cialibus † etiam ſi ſint irrelevantia *Argnell. deciſ.* 35. *num.* 27. & quamuis cauſa ſit intro-
3 ducta in hoc Sacro Tribunali † per viam auocationis *deciſ.* 24. *num.* 5. *par.* 10. *rec.* Quibus tamen non obſtantibus Domini ſteterunt in deciſis.

Siquidem de actis factis coram Nicolars ſuſpe-

4 ſuſpecto allegato, vti attentatè factis non eſt habenda ratio, vt firmatur *in deciſione coram me §. non obſtat.*

In nihilo refragante, quod cum ſuſpicio non fuerit allegata coram Iudice recuſato
5 de ea, † quia non potuerit habere notitiam, dicatur validè proceſſiſſe.

Quoniam ſufficit, quod Iacobus appellauerit ab vlteriori proceſſu, † ad hoc vt acta
6 facta per Iudicem recuſatum ſint attentata, *Burat, deciſ. 371. num. 11. ibique Adden. nu. 19. Canaler. deciſ. 348. num. 4.* Quodque hæc fuerit deducta in proceſſu cauſæ, vt patet ex
7 *Summario Iacobi num. vnico* † ad effectum vt pro notificata ſit habenda *Duran. deciſ. 65. num. 6.*

De alijs autem factis coram Officiali Leo
8 dien. Iacobus non tenetur, † niſi acta propria tranſportare ob particularem ſtylum illius loci conficiendi duos proceſſus, vnum pro Actore, & alterum pro Reo, vt fuit firmatum *in deciſione coram me §. non obſtat defectus, & deciſ. 1465. coram Coccino.*

Nec releuat, quod iſte ſtylus procedat quatenus altera ex partibus ſit iudicialiter mo-
9 nita, † & nihilominus proprias actus noluerit exhibere.

Quia deciſio *Coccini* 1455. non fundatur in
10 ſola monitione, † ſed præcipuè in ſtylo particulari illius loci, vt videre eſt *ſub num. 3.* vltra quod ſatis eſt, quod fuerint ſeruati ter-
11 minis ſubſtantiales, vt in facto, † qui deſeruiunt pro monitione *Arguelles deciſ. 75. nu. 8.*

Adducta contra validitatem proceſſus fabricati coram Auditore Nuntij Colonien. nempè quod non ſit in forma probanti, ex quo ſit extractus abſque compulſoria, & partis Citatione, nullam habent ſubſiſtentiam, cum agatur de proceſſu extracto à
12 Notario rogato, † qui illius copiam tradere valet ex propria auctoritate abſque compulſoria, & ſine citatione, vt præter *Scacciam* allegatum *in §. Conſtitit enim*, tenuit *Rota coram Dunozzett. Iun. deciſ. 943. num. 9.* vbi in fortioribus reſoluit eſſe denegandam com-
13 pulſoriam † ad effectum extrahendi Scripturas à Notario rogato.

Nec ad rem faciunt fides duorum Curialium Leodienſium teſtantium, quod illa pars, quæ tenetur acta tranſportare non eximatur ab onere expediendi literas Compulſoriales etiamſi iura veniant extrahenda ab eodem Actuario.

14 Quia vti ſimplices fides † procuratæ lite pendente nihil probant *Dunozzett. Iun. deciſ. 254. num. 8.*

Et ita vtraque, &c.

Sub hac eadem die adeſt altera in hac cauſa Deciſio ſuper deputatione Oeconomi, quæ quia nimis breuis ideo fuit omiſſa.

R. P. D. EMERIX.

Romana Teſtamenti.

Mercurii 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Aduerſus teſtamentum factum ad interrogationem Notarij, teſtatore ſimpliciter reſpondente per verbum *ſic*, obijciebantur ſimul, & notariatus defectus, & præordinationis eiuſdem teſtamenti, quorum vterque quia verè concurrebat, ideo pro nullitate deciditur alter ex lege deſumptus, & ex Conſtitutionibus Apoſtolicis annullantibus inſtrumenta, & præcipuè teſtamenta ab alijs, quam à verè Notarijs rogata; Alter verò ex eo deductus, quia teſtator graui morbo oppreſſus, ad importunam potius ſuggeſtionem, quam ex deliberatione reſponderat, & ideo præordinatio eiuſdem teſtamenti erat omnino neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij, teſtatore reſpondente per verbum ſic, eſt in iure validum.*

2 *Teſtamenti præordinatio requiritur in teſtamento facto ad interrogationem alterius, vbi de ſuſpicione ſubornationis, vel ſuggeſtionis dubitari poteſt.*

3 *Teſtator graui morbo laborans, & ſolum in teſtamento reſpondens, Signor ſi; potius ad importunam ſuggeſtionem, quam ex deliberatione teſtandi reſpondiſſe videtur.*

4 *Teſtamenti præordinatio ſi eſt neceſſaria, debet eſſe omnino clara, & carere omni ambiguitate.*

5 *Teſtamenta, & inſtrumenta rogata ab alijs quam publicis Notarijs ex Conſtitutionibus Pontificum remanent nulla.*

6 *Conſuetudo contraria diſpoſitioni iuris, & Conſtitutionibus Pontificum tamquam corruptela, & abuſus, eſt prorſus eliminanda, non recipienda.*

7 *Clauſula*, ſublata, & decretum irritans *abrogat quemcumque ſtylum, vel conſuetudinem in contrarium.*

8 *Conſuetudinem, & ſtylum contrarium introduci, impediunt* clauſula ſublata, & decretum irritans.

9 *Non vſus, vel contrarius vſus non admittuntur contra* clauſulam ſublatam, & decretum irritans.

10 *Scientia Papæ quatenus ſufficiat aduerſus contrariam obſeruantiam Conſtitutionis eiuſdem Papæ.*

11 *Bannimenta Principis, ſeù alterius Officialis ſolum durare præſumuntur, quouſque durat ipſius met officium.*

12 *Legis, vel Conſtitutionis Principis pro abrogatione non ſufficit ſola tolerantia, ſed expreſſa eiuſdem Principis permiſſio requiritur.*

13 *per Patientiam toleruntur multa, quæ ſi deducta fuerint in iudicium, exigente iuſtitia, tolerari non debent.*

14 *Diſpenſatio legis, vel Conſtitutionis Principis non in-*

4 nis prærordinatio, † cuius tamen probatio, vti neceſſaria ex prædictis ad ſuſtinendum teſtamentum deberet eſſe clara, & careret omni ambiguitate, *Mart.vot.39. ſub num.primo Caren.reſol.3.num.8. latè Cyriac. d.contr.549. nu.83. Cephal. conſ.545. nu.20. & dixit Rot. deciſ.239.nu.7. & 8.par.14.rec.*

Reſpectu verò ſecundi articuli, defectus ſcilicet Notariatus in Vincentio Anaſtaſio, inexerunt litterali diſpoſitioni Iuris Communis in *Cap. cum P.Tabellio vbi gloſſ. & DD de Fide Inſtr. & in l. Actuarios C. de num.actuar. & Cartular. lib.* 12. & repetitarum Conſtitutionum Pauli V. Vrbani VIII. Innocentij X
5 & Alexandri VII. † annullantium quæcumque Inſtrumenta, & præciſa Teſtamenta rogata ab alijs, quam à verè Notarijs.

Neque illos ab hac Sententia retraxit cõtraria conſuetudo paſſim recepta apud omnes Vrbis Notarios, aut futura ſtrages tot Inſtrumentorum plerumque bona fide rogatorum, quæ omnia ex hoc defectu irritari, ſeù irrita declarari nimis durum dicebatur,
6 quia cum talis conſuetudo ſit de directo cõtraria diſpoſitioni Iuris Communis, & tot Conſtitutionum Apoſtolicarum conſulto editarum ad euitandas fraudes, quæ Committi poſſent, eſt potius à Curia eliminanda tamquam praua corruptela, & abuſus *iuxta text. in cap. vltimo de Conſuetud. vbi gloſſ. & Communiter ſcribentes*, & potius quia Conſtitutio Pauli V. continet clauſulas *ſublata*,
7 *&c. & decretum irritans, &c.* quæ abrogant quemcumque ſtylum, vel conſuetudinem in contrarium, *vt ex text. in cap. ſi eo tempore 55. de præben. in 6.notat.Gonzal.ad regul.Cancell.gloſſ.67.nn.12. & ſeqq. Rot. coram Buratt.deciſ.831. ſub num.3. & 4. & in recentior. dec.224.*
8 *nu.8. part.11.* † & impediunt introduci nouũ ſtylum, & Conſuetudinem *Felin. in cap cum acceſſiſſent ſub nu.3.verſ.4. Limita de Conſtit. Rot. dec.373.num.7. & 8.par.5. dicta dec.224. num.9. par.11. & dec.299.nu.37. par.11.rec.* Imò quod,
9 nec etiam probatio non vſus, † vel Contrarius vſus, admitti poſſit, *Felin. vbi prox. Rot. coram Caputaque dec.204.par.3. & dicta dec.199 ibidem par.12.rec.*

Nec obſtare dicebant præſumptam ſcien-
10 tiam Pontificis, † ex qua informantes pro hærede inſtituto, deducere conabantur abrogationem earumdem Conſtitutionum per ea, quæ tradit *Rot.dec.194.nu.15. & ſeqq.par.4 tom.2. recentior.* quia illa loquitur in terminis foliis Bannimenti in facie Principis, ſeù il-
11 lius Officialium non obſeruati, † quod ſolum durare præſumitur, quouſque durat ipſummet officium, *vt per text. in §. Prætorium cum ibi notatis Inſtit. de Iur.natur. gentium, & Ciuil. obſeruat eadem deciſio in fine*, ideoque non applicatur caſui præſenti in quo vltra bannimenta adſunt leges, Sacri Canones, & tot Conſtitutiones Apoſtolicæ expreſsè annullantes quamcumque contrariam Cõſuetudinem vſum, & ſtylum vna cum decre-
12 to irritanti, vt ſupra, &c. † quo caſu pro abrogatione non ſufficit tollerantia Principis, ſed requiritur expreſſa illius permiſſio, *Abbas in cap. vltimo nu. 8. de conſuet. Coccin. deciſ.552. nu.18. cum ſeqq & nu.24. & 26. multa*
13 enim per patientiam toleruntur, † quæ ſi deducta fuerint in Iudicium, exigente Iuſtitia, tolerari non debent, vt inquit *Innocentius III in cap. cum iam dudum 18. de præben. & ibi gloſſ. vltima* declarat per talem patientiam
14 non induci diſpenſationem *gloſſ. in Canone in iſtis, verbo Abrogata, diſtinct. 4. & dixit Rot. coram Coccin. dicta dec.552. num.24. & 26.* vbi concordantes.

Curam verò magnificatæ ſtragis tot Inſtrumentorum faturam ſupremi Principis, † cui
15 inter æquitatem, Iuſque interpoſitam, interpretationem ſoli licet inſpicere, vt prouide ſtatutum eſt *l. prima C. de leg.* & qui rebus præteritis, & in Iudicium non dum deductis noua particulari Conſtitutione, ſi ita exiſtimauerit, opportune prouidere poterit, exemplo ſuorum anteceſſorum in alijs conſimilibus Caſibus, & ſignanter ſan. mem.
16 Vrbani VIII. † qua ſanauit omnia Inſtrumenta rogata per quoſdãm Notarios Nulliter creatos, exceptis ijs, quorum nullitates iam à partibus in Iudicio acceptatæ fuerant, vt in eius Conſtitutione deſuper publicat 12. Kal. Ianuarij 1631. Iudicis autem partes,
17 quando adeſt lex, ſcripta, † eſſe iuxta illam prouidere, non autem contra admittere æquitatem *cap. primo de conſtit. l. nemo Iudex in fine, C. de ſenten. & inter loc. omni Iudic.cap.omni Iudic.cap. omnis autem Auth. de Iudic. & dixit Rot. coram Merlin. dec.567. nu.60. & ſeqq.* quæ tantum habere poteſt locum in dubijs ex *text. in cap. finali in fine de tranſact. l. placuit 8. C. de Iudic. & in l. quod ſi Epheſi 5. in fine ff. quod cer. loc.Gaill.obſeruat.23.nu.25. in fine, & 26. lib.2. Granan.diſcept.639.nu.25. & ſeqq.*

Et ita Partibus informantibus reſolutũ fuit.

Supra in alio præcedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis recentiorum adeſt altera in hac cauſa deciſ.cor.eod.R.P.D.Emer. quæ eſt ibi in ordine 311

R. P. D. TAIA.

Aſten. Canonicatus.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Quia fructus non ſolum dicuntur deductis expenſis, ſed imo eos tantum realiter eſſe conſtet, qui remanent vltra eaſdem expenſas; Ideo teſtes ſuper illis deponentes, dicuntur deducere expenſas, non autem onera extrinſeca beneficij, niſi vel illa experimant, vel de eis fuerint optimè informati.

SVMMARIVM.

1 *Onera beneficij, illius fructus extenuant.*
2 *Teſtes ſatis dicuntur deducere expenſas, eo ipſo quod de fructibus loquuntur de ijſque deponunt.*
3 *Fructus non dicuntur niſi illi, qui remanent deductis expenſis.* 4 Fru-

4 *Fructus planè eos esse constat, qui deductis omnibus expensis supererunt.*

5 *Testes deponentes super fructibus beneficij, non dicuntur deponere super illius oneribus, nisi ea exprimant.*

6 *Expensæ fructuum ex ipsis fructibus constant, eorumque fundo liquido apparent.*

7 *Onera extrinseca beneficij non rectè deducuntur ex eodem beneficio, & illius qualitate.*

8 *Testes deponentes de fructibus beneficij, quatenus præsumantur informati, non solum de ipsis fructibus, sed etiam de illius oneribus.*

9 *Testium depositio approbata in decisione causæ, facillimè comprobatur si ia repropositione pars non compareat, adeoque pro confirmatione resolvitur.*

DECISIO CCCCXIX.

QVOD altera Parte Francisco informãte, visum erat, fructus à Secundo perceptos liquidandos esse ad summam scutorum octocentorum trium, & bononen. nonaginta in decisione nona Maij proximè præteriti, ipsa altera Parte informante hodie visum est, & confirmata Decisio, etiam proposita pridem causa decima Decembris, & petita dilatione ad Reges à Parte non informante, quod Pars informans non deduxisset onera canonicatus † ad fructuum extenuationem, quæ vellet deducere contra informantem, vt impensas quidem pro collectio
2 ne fructuum † testes satis deducere dicuntur, eo ipso quod de fructibus ijsdẽ loquuntur,
3 quia non dicuntur fructus, † nisi eis deductis *Rotæ coram sanctæ memoriæ Ludouisio dec. 273. num. 3.* & planè fructus eos esse constat, †
4 qui deductis expensis supererũt *lege sexta ff. soluto matrimonio*, sed non quoad alia onera ex
5 trinseca beneficij, vt postea ipsam decisionem declarauit *Rota decis. 444. num. 5. parte secunda recentiorum* & fuit adnotatum ad illam *decis. 273. num. 11.* & repetijt *Loterius de beneficijs quæstione 43. ex num. 13. libro primo* nec tantæ molis erat, cum impensæ fructuũ †
6 ferè constent ex fructibus, & fundo, & onera extrinseca beneficij † vix constent ex be-
7 neficio beneficijque qualitate.

At post Reges, & hac quoque Rota expectato Secundo, qui apposita onera, & credita opponeret, & eo non comparente quidẽ adeo non exponente, vel præsumendo nul-
8 la esse, vel esse deducta à testibus † informatis non minus de oneribus, quam de fructibus fundi ad ipsum *Lotherium quæstione 43. numer. 12. cum allegatis* comprobata testium probatione † iuxta allegata *in decisione §. si-*
9 *quidem constat* Domini steterunt facilè in decisis.

Altera, vt supra, licet altera parte incessanter citationibus lacessita, & informare recusante.

In altera ex præcedentibus partibus Decima Sexta in ordine ad sunt aliæ duæ Decisiones in hac causa emanatæ, quæ ibi sunt decisiones 331. & 332.

R. P. D. RONDININO.

Imolen. Canonicatus.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Plures constitutionẽs declarantur super residentia beneficiorum, provt etiam Ædicta Eminentiss. Cardinalium Almę Vrbis Vicariorum, in eo casu, quo quis cum pluribus Pontificibus inseruisset, & habuisset vlterius licentiam Sacræ Congregationis Concilij; Adhuc ob non factam residentiam prætendebatur beneficio priuatus, quod propterea ab alio fuerat obtentum; Sed illum priuationem non fuisse incursum deciditur cuius ideo resignatario, qui literas suæ prouisionis concludenter iustificauerat, fuit manutentio concessa.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apostolica vbi sunt iustificatæ, veniunt exequendæ.*

2 *Beneficium vacat ob non residentiam beneficiati.*

3 *ad Residentiam de iure tenentur residentialia beneficia possidentes, etiam vigore Ædictorum Eminentiss. Cardinalium Vicariorum Vrbis.*

4 *Familiaritas Pontificis probatur ex attestatione Rationalis eiusdem Pontificis.*

5 *Licentia Sacræ Congregationis Concilij supplet defectum residentiæ in beneficijs, & num. 8.*

6 *Residere in suis beneficijs dicuntur omnes permanentes in obsequio Pontificis, & ideo non comprehenduntur in Ædictis, & Constitutionibus ad residentiam obligantibus.*

7 *Ædicta, & Constitutiones Pontificum super residentia beneficiorum recipiunt interpretationem à iure communi nec comprehendunt Principem, & illius familiares, & num. 9.*

8 *Præsens esse dicitur, qui permittente superiore est absens, & num. 5.*

9 *Ædicta Eminentiss. Card. Vicarij Vrbis super residentia beneficiorum declarantur.*

10 *Familiaritas Pontificis expirat mortuo Pontifice, & vide num. seqq.*

11 *Familiaritas Principis regulatur iuxta regulas societatum.*

12 *Licentia S. Congregationis Concilij super non residentia beneficij ratione familiaritatis Pontificis, expirat mortuo Pontifice.*

13 *ad Residentiam beneficij se non teneri iustam credendi causam habet, qui pluribus Pontificibus inseruiuit, ac obtinueris etiam licentiam S. Congregationis Concilij.*

14 *à Pœna priuationis excusat qualibet causa etiam colorata.*

15 *Manutentio eo magis conceditur habenti pro se boni iuris assistentiam.*

16 *Possessio capta non citato possessore, dicitur nulliter capta, & ideo manutenenda non est.*

17 *Executor dicitur mixtus attenta clausula* amoto quolibet illiçito detentore, *& ideo tenetur assumere partes iudicis, & citare possessorem.*

DECI-

DECISIO CCCCXX.

CANONICATVM in Cathedrali Eccleſia Imolenſi, quem ob non reſidentiam Bonifacij Ferraldi illius Poſſeſſoris menſe Nouembris 1617. Horatius de Lazzaris à Sanctiſſimo obtinuerat, ſubſequenti menſe Decembris eiuſdem Anni idem Ferraldus reſignauit in manibus Sanctiſſimi, qui illum contulit Iacobo Philippo Portio, inter quē & Horatium de Lazzaris orta controuerſia ſuper manutentione in poſſeſſionem Canonicatus in qua vnuſquiſque permanere ſtudebat, cauſaque ad Rotam deuoluta, dedi dubium, An & de cuius bono iure conſtaret, etiam ad effectum manutentionis, quod fauore Iacobi Philippi reſolutum fuit.

Habet enim iuſtificatam intentionem ex Literis reſignationis, quæ in omnibus iuſtificatæ apparent, & proinde ab informantibus pro Horatio de Lazzaris non impugnātur præterquam quoad publicationem iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII. de qua tamen publicatio conſtitit ex inſtrumento, cuius Copia exhibita fuit relata *in Summario reſponſionis Portij numero vnico* † itaut proinde executioni meritò demandatæ ſint iuxta vulgatam regulam deſumptam ex Litera *Tex. in Cap. ſi Capitulo, vbi gloſ. 5. exequatur de conceſs. Præbend. in 6.*

1

Neque obſtant præcedentes Literæ Apoſtolicæ fauore Horatij de Lazzaris expeditæ cum collatione illius Canonicatus, vt potè iam diu vacantis † ob non reſidentiam Bonifatij Ferraldi illius Poſſeſſoris ad terminos *Tex. in Cap. ex parte oſtana, & ton. tit. de Clericis non reſid. & in Concil. Trid. ſeſs. 16. de refor. Cap. primo & 2. & ſeſs. 23. de refor. cap. primo*, † & clarius in ædictis Eminentiſs. Vrbis Vicariorum, quia tam ex ſeruitio actualiter, quod D. Ferraldus præſtitit Innocentio Decimo Alexandro Septimo Clementi Nono, & Sanctiſſimo Domino Noſtro in officio Scutiferi, vt ex atteſtatione Rationali Palatij Apoſtolici *Summario Partis num. primo*, † quæ familiaritatem, & ſeruitium probat *Fermoſin. in rub. de temp. ordinat. quæſt. 4. num. 20. Rot. coram Merlino deciſ. 396. num. 4.* † quam etiam ex Licentia Sac. Congregationis Concilij, vt durante ſeruitio Pontificis Ferraldas reſidere non teneretur, de qua in *Summario eiuſdem num. 2.* videbatur DD. vitatam fuiſſe pœnam priuationis, tàm inſpecto ſeruitio Pontificis, in cuius obſequio permanentes habentur ac ſi reſiderent, † neque comprehenduntur in ædictis, & Conſtitutionibus, quāuis ampliſſimis ad reſidentiam obligantibus quæ à Iure communi interpretationem recipiunt, neque comprehendunt perſonam Principis ſupremi, atque illius familiarium iuxta *Tex. expreſſum in Cap. cum dilectus 14. vbi gloſ. 5. obſequiale, & Abb. ſub nu. 5. de Cleric. non reſid. Ancar. in Cap. ad audientiam, & ibi Abb. atque R. P. D. Fagnan. nu. 2. & ſeqq. illo eodem tit. Nunar. Conſ. primo ſub nu. 2. & ſub nu. 4. eodem tit. de Cleric. non reſid. Oldrad. conſ. 482. per tot. Garzias de benef. par. 3. cap. 2. n. 383. Monet. de deſtrib par. 2. quæſt. 9. nu. 9. & ſeqq.* cum aliis per *Vrtadum de reſid. tom primo lib. 1. reſol. 4. nu. 19. & ſeqq. & apud Fagnan. in cap. licet n. 72 & 99. de Prebend.* & latè dixit *Rota coram Durano deciſ. 45. per tot.*

2 3 4 5 6 7

Quam etiam inſpecta licentia Sac. Congregationis Concilij ex qua reſidentia ſupletur, † cum habeatur pro præſente, qui permittente ſuperiore abſens eſt iuxta *gloſ. in l. hac lege verſic. deductione vbi Ioan. à Natea C. de prax. Sacr. Scrinior lib. 12. Surdus de Alimentis tit. 9. quæſt. 97. num. 7. Valenzuel conſ. 4. ſub nu. 104. verſ. maxime*, † & declarando ædicta Eminentiſs. Vrbis Vicariorum *Rota in Caietana Canonicatus 13. Iunij proximi præteriti §. ch autem coram R. P. D. meo Vicecomite.*

8 9

Et licet Informantes pro Horatio de Lazzaris reſponderent quotieſcumque aliquis non eſt familiaris Pontificis per Breue, † mortuo Pontifice non amplius haberi pro familiari ex deductis *Summario reſponſionis eiuſdem nu. primo & 2.* veluti diſſoluta ſocietate † ad cuius limites ſcribentes ſuper rebus beneficialibus familiaritatem Pontificū determinant ex deductis *in Romana Beneficiatus S. Ioan 11. Februarij 1672. & 10. Iunij 1670 coram Illuſtriſſimo Benilaqua Vrbis Gubernatore* & ideò tempore Sedis vacantis iam inductā fuiſſe priuationem Canonicatus, atque licentiam Sac. Congregationis Concilij iam expreſſe defuncto Alexandro Septimo Pontifice, quo viuente ob ſeruitium, quod illi præſtabat Ferraldus, ei conceſſa fuerat iuxta *deciſionē in Romana Canonicatus 27. Iunij 1672. §. nec refert coram Reuerendiſſimo Domino meo Albergato Decano.*

10 11 12

Adhuc placuit replicatio, quod tam ſeruitium Pontificis ſemper ſucceſſiuè continuatum, quàm etiam licentia Sac. Congregationis Concilij ab initio obtenta potuerunt d. Ferraldo præbere iuſtam cauſam credendi ſe ad reſidentiam non teneri, atque in ædictis Emin: Vrbis Vicariorum non comcomprehendi, itaut quidquid ſit de prædictis, contra quæ multa opponebant ſcribētes pro Portio, & an ex ampliſſimis verbis ædictorum, quæ priuant non reſidentes ipſo Iure, & abſque alia ſententia excluſa etiā fuerit declaratio facti, vt dignoſceretur an verè Ferraldus in prædictis Conſtitutionibus, & ædictis comprehenſus eſſet, † ex his omnibus tamen inſurgere aliquā probabilē credulitatem in ipſo Ferraldo, vt in legibus ad reſidentiam obligantibus comprehenſus, atque Canonicatu priuatus non eſſet, ad quem effectum excuſandi à pœna priuationis omnis † cauſa etiam colorata ſufficit ex deductis per *Cephal. conſ. 40. n. 31. & ſeq. Aliograd. conſ. 84. nu. 53. & ſeqq. Rota coram Merlin. dec. 491. num. 18. & coram Eminentiſſimo Ottobon. dec. 110. nu. 13. & ſeq.* atque poſt *Card. Zabarel conſ. 132. nu. primo & ſeqq.* concludunt in propoſito *Felin. in Cap. quoniam frequenter numer. 23. verſ. & ſi ſtatutum, vt lite non conteſtat. Iaſon. in l. clàm poſſidere in princ. num. 17. verſ.*

13 14

Item adde ff, de acquirenda poſſeſſione, Valenz. d. conſ. 4. num. 33. vol. 1.

Conſtito autem de bono iure Portij, conſequens eſt, † vt ei debeatur manutentio in poſſeſſione controuerſi Canonicatus, non attenta anteriori poſſeſſione Horatij de Lazzaris, † veluti iniuſtè, ac nulliter capta, non citato Ferraldo poſſeſſore, vt opus erat ex clauſulis in iſidem literis Apoſtolicis Horatij appoſitis: *Si ita &c. Ac amoto quolibet illicito detentore,* † quæ faciunt executorem mixtum ad hoc, vt aſſumat partes iudicis, atque citato poſſeſſore narratorum iuſtitiam agnoſcat, *Card. d. conſ. 132. ſub num. 2. & ſeqq. Barboſ. tract. var. de clauſ. clauſ. 7. nu. 6. & 7. & clauſ. 154 nu. 8. & 9. Rot. coram Card. Celſo deciſ. 121. nu. 4. & 6.* cum aliis in *Leodien. Canonicatus 14. Ianuarij labentis coram R. P. D. meo Vbago.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Iuriſpatronatus.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Materia iuriſpatronatus latiſſimè diſputatur, & licèt ad illius probationem deficerent requiſita fundationis, & dotationis; attamen quia plures concurrebant præſentationes effectum ſortitæ, & per duo ſæcula continuatæ, illas dotationis, & fundationis vices habere deciditur, non obſtante, quod plures etiam intermediæ prouiſiones Apoſtolicæ adducerentur, quia habebant conſenſum patronorum, vel derogationem iuriſpatronatus continebant, vel demum in eis aderat clauſula, *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat*, quæ omnia exuberant ad effectum præſeruandi iura patronorum.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione probatur ex longeua quaſi poſſeſſione præſentandi, & num. ſeqq.*

2 *Præſentatio executioni demandata cauſa cognita, & parte contradicente probat iuſpatronatus.*

3 *Enunciatiua plures emiſſæ in prouiſionibus apoſtolicis probant exiſtentiam iuriſpatronatus.*

4 *Quaſi poſſeſſio præſentandi probatur ex præſentatione facta à Patrono, ſeu prouiſione apoſtolica cum illius conſenſu, effectum ſortita.*

5 *Pertinentia iuriſpatronatus probatur ad fauorem illius, qui habet cauſam ab exiſtentibus in quaſi poſſeſſione præſentandi.*

6 *Conſenſus patroni non probatur ex enunciatiua emiſſa ab eo, qui ratione inſtitutionis habebat intereſſe, & vid. num. ſeq.*

7 *Enunciatiua conſenſus patroni emiſſa principaliter, non incidenter pro executione literarum apoſtolicarum plenè probat.*

Etiam ſi ſit emiſſa ab intereſſe habentibus, quando alioquin ydem enunciantes ratione eiuſdem intereſſe d. enunciatiuam non emiſiſſent.

8 *Inſtrumentum deſcriptum in rubrica inſtrumentorum Notarij rogati, licet originale non reperiatur, adhuc præſumitur ſtipulatum.*

9 *Præſentationes non effectuatæ, non habentur in conſideratione.*

10 *Præſcriptio centenaria non interrumpitur ex actis factis antequam illa capta ſit.*

11 *Sententia declarans nullum ius alicui competere quando faciat plenam probationem.*

12 *Vſurpationis iuriſpatronatus præſumptio, quæ viget in Maguntinis, ceſſat ex continuatis præſentationibus per longiſſima tempora vim immemorabilis habentibus.*

13 *Inſpatronatus cenſetur amiſſum, ſi beneficium per plura tempora fuerit ſemper collatum tanquam liberum.*

14 *Patroni conſenſus illius præſentationi aquiparatur.*

15 *Inſpatronatus, vt per non factas præſentationes cenſeatur amiſſus, requiritur, quod patroni præſentare volentes, fuerint impediti.*

16 *Inſpatronatus non tollunt prouiſiones Apoſtolicæ, niſi Papa ſtatum beneficij expreſsè immutare voluerit.*

17 *Inſpatronatus cenſetur à Pontifice præſeruatum, ſi in prouiſione Apoſtolica adſit clauſula* dummodo collatio ad nos hac vice pertineat

18 *Inſpatronatus quatenus probetur ex prouiſione Apoſtolica habente clauſulam derogatoriam illius.*

19 *Papa ſi in prouiſione beneficij de iurepatronatus, apposuit clauſulam derogatoriam, neque illi præiudicare, neque ſtatum beneficij immutare voluiſſe præſumitur.*

20 *Beneficium liberum prohibetur à Concilio Tridentino vnirì alteri beneficio de iurepatronatus.*

21 *Inſpatronatus vt ex dotatione acquiratur, dos debet aſcendere ad ducatos centum.*

22 *Vnio beneficij liberi facta beneficio patronato, non importat illius extinctionem, ſed ea ſolum eſt reuocationi ſubiecta.*

23 *Dotis mentio in beneficio iuriſpatronatus expreſſa poſt illius erectionem, non concludit ab dotatione de tempore eiuſdem erectionis.*

24 *Dos beneficij iuriſpatronatus erecti ante Concilium Tridentinum dicitur congrua, etiam ſi non aſcendat ad ſummam ordinatam ab eodem Concilio.*

25 *Iuriſpatronatus diſmembratio facta occaſione erectionis Ghetti hebræorum dicitur neceſſaria, & ita non requirit conſenſum patroni.*

26 *Conſenſus patronorum poteſt ſubſequi actum, cui ille interuenire debeat.*

27 *Viſitationes Ordinariorum non poſſunt immutare ſtatum beneficij, deficiente voluntate, & poteſtate eorundem.*

28 *Prouiſiones Apoſtolicæ licet non ſoleant immutare ſtatum beneficij, ſuffragantur tamen ad effectum acquirendi quaſi poſſeſſionem conferendi, & ſubſtinendi vltimas collationes.*

29 *Prouiſio Apoſtolica facta cum conſenſu patroni, non præiudicat quaſi poſſeſſioni præſentandi.*

30 *Prouiſiones Apoſtolicæ regulariter non præiudicant iuripatronatus.*

31 *Quaſi*

Digitized by Google

31 *Quasi possessio conferendi per obitum acquiritur etiam ex prouisione facta ob causã resignationis.*

32 *Resignatio beneficij iurispatronatus non praiudicat quasi possessioni præsentandi, si de ea legitimè constet.*

33 *Iuripatronatus Papæ in totum derogare solet, si illius beneficium vacauit apud sedem.*

34 *Quasi possessio liberè conferendi beneficium præsensum de iurepatronatus minimè resultat ex collatione æquiuoca, & obscura.*

35 *Patronorum iuri, vel possessioni non præiudicant prouisiones Apostolicæ, ex quibus pateat de intentione Pontificis eidem præiudicare nolentis.*

36 *Prouisiones Apostolica habentes derogationem iurispatronatus, vel clausulã* dummodo collatio ad nos hac vice pertineat, *statum libertatis excludunt.*

37 *Beneficium iurispatronatus non potest dici liberum ex solis prouisionibus Apostolicis turbidis, & æquiuocis.*

38 *Status vltimus beneficij non attenditur, si constat de præcedenti statu de iurepatronatus contrario.*

39 *Iuspatronatus æque probatur ex continuatis præsentationibus effectum sortitis, perinde ac si titulus dotationis, & fundationis exhiberetur.*

DECISIO CCCCXXI.

AD Beneficium S. Marci olim curæ animarum obnoxium, & hodie simplex, vacatum per obitum bo: me: Ghisleri Episcopi Imolensis, fuit præsentatus ab Angelo Michaele, & Bonincontro de Vastauillanis hæredibus mediatis Andreæ de Garisendis antiqui Patroni, Guido Bouius, qui contradicente Procuratore fiscali, mẽtæ Archiepiscopalis Bononiæ reportata à D. Vicelegato sentẽtia fauorabili immissionis, adualem Beneficij possessionem adeptus est.

Sed appellatione pro parte fiscali interposita, Causaque pendente coram A. C. supernenit Prouisio Apostolica à Com. Ioanne Vrsio, obtenta tam quam de libera collatione, nulla facta mentione Iurispatronatus, litisque iam introductæ, ac sententiæ desuper à Bouio reportatæ. Quapropter vnita vtraque Causa, & in Rota commissa, proposui dubium, An, & de cuius bono iure constet, etiam ad effectum manutentionis, & constare de bono iure Bouij hodie fuit resolutum.

Illius enim præsentatio infra legitima tẽpora non fuit controuersa, & existentia Iurispatronatus resultare visa est ex septem præsentationibus factis ab illis de Garisendis ab anno 1398. ad annum 1483. necnon ex duabus prouisionibus Apostolicis sequutis, altera de anno 1491. cum mentione, & derogatione huius patronatus, & altera de anno 1493. cum consensu Mini de Garisendis Patroni, qui successiuè de anno 1502. præsentauit Ioannem Leonem, & denique ex alia prouisione Apostolica, secuta de anno 1551. cum consensu pariter Ioannis Andreæ Garisendi in personam Iacobi Bouij, qui Beneficium possedit vsque ad annum 1589. quo illud in manibus Papæ resignauit; † Hæc enim longeua possessio præsentandi illorum de Garisendis continuata per spatium duorum sæculorum, exuberans fuit reputata, ad inducendam probationem iurispatronatus ex fundatione, & dotatione, iuxtà vulgatum *cons. Fedrici de Sen. 234. num. 3. vers. sic ad propositum* sæpissimè à Rota canonizatum, & signanter in his terminis coram *Buratt. decis. 172. & coram Bich. decis. 118. vtrobique nu. 1. coram bo. me. Card. Celso decis. 193. num. 4. in rec. 224. num. 4. par. 12.* & nouissimè coram me in *senen Beneficij 7. Maij 1674. sub §. de huiusmodi verò.* 1

Quæ probatio per se certa, certior redditur in præsenti, † tùm ex præsentatione tacta de anno 1483. admissa, causa cognita, & parte contradicente, *Gabr. cons. 198. num. 4. & 5. lib. 2. Rota coram Puteo decis. 237. lib. 2. coram bo. me. Cardinali Celso decis. 193. num. 9. & decis. 245. num. 21. & seqq. par. 9. recen.* 2

Tùm etiam ex enũciatiuis asserriuè emissis in prouisionibus Apostolicis † anni 1491. & 1493. super existentia istius iurispatronatus, quæ non solent à Dataria admitti, nisi constito de veritate eorundem, vt aduertit *Rota decis. 29. num. 18. & 19. par. 7. rec. cum traditis in decis. 321. num. 15. par. 10.* 3

Constito igitur de iurepatronatus, constare pariter vtium est de illius pertinentia ad Vastauillanos præsentantes, quia, dum ex publicis documentis datis in Summ. Bouij à *num. 7. ad 12.* apparet eos esse hæredes mediatos Ioannis Andreæ de Garisendis vltimi Patroni de hac familia, qui ex supra relata prouisione Apostolica sequuta de anno 1551. in personam Iacobi Bouij †, & effectum sortita præuio consensu eiusdem Ioãnis Andreæ, d. Summ. Bouij *nu. 6. lit. B.* quasi possessionẽ præsentandi acquisiuit, *Rota coram Greg. decis. 349. nu. 2. coram Merlin. decis. 407. num. 7. & in rec. decis. 172. sub num. 4. par. 3.* & alibi passim. 4

Nõ fuit dubitatum quin ad fauorem eorundẽ de Vastauillanis probata dicatur † pertinentia, pro qua satis est præsentantem habere causam ab ijs, qui in possessione præsentandi extiterunt, *Rota decis. 31. num. 3. coram Celso decis. 334. num. 4. coram Dunoz. iun. decis. 73. num. 35. par. 11. & adden. ad Ludouis. decis. 417. num. 14.* 5

Et quamuis consensus d. Ioannis Andreæ deduceretur ex sola enunciatiua Camerarij Capituli, quam non esse attendendam dicebant Informantes pro Co: Ioanne vti † emissam ab interesse habentibus ex causa institutionis, quæ nonnisi data existentia iurispatronatus, eisdem competere poterat, ex *decis. 25. num. 11. post Vinian. de iurepatr. & alys allegatis.* 6

Nihilominus animaduertentes DD. dictã prouisionem anni 1591. emanasse cũ clausula, *Dummodo non sit alteri Ius quæsitum*, etsi iurispatronatus ex dotatione, & fundati ne com-

competat, Patronorum accedat assensus, & quod Camerarij asserendo talem consensum interuenisse, & de eo sibi constitisse per Instrumentum rogatum à Galeatio Lobio, executioni literarum Apostolicarum consentum præstiterunt, & eorum auctoritatem interposuere, quam ex eadem ratione proprij interesse in contrarium adducti, vti. que non interposuissent, si Patroni consensus non præcessisset; Hæc inquam vna cum subsequuta possessione prouisi, considerantes non dubitarunt, huiusmodi enunciatiuam antiquissimam vltra 100. annos tot facti circumstantijs, & adminiculis roborată, & non incidenter, vt in decisionibus exad-
7 uerso allegatis, † sed principaliter, & per modum causæ emissam in actu proportionato executionis literarum plenè probare veritatem consensus enunciati, *ex Glos. in cap. si Papa verb. asserat de Priuil. in 6. Pariſ. conſ 20. n. 125 & ſeqq. lib. 2. Rota coram Buratt. deciſ. 323. num. 9. & Adden. ad eundem deciſ. 172. ſub nn. 33. in fin. verſ. verum licet, & coram Dunoz. deciſ. 644. n. 4. & deciſ. 628. num. 6.*

Accedente maximè pro illius comprobatione rubrica Instrumentorum † D. Galeatij ass. Notarij, in qua legitur descriptum Instrumentum prædicti consensus, licèt hodie Protocollum originale non reperiatur, in specie *Rot. coram Comitulo deciſ. 60. num. 1. & deciſ. 69. num. 3.*

Neque ad excludendam existentiam iurispatronatus subsistere DD. censuerunt illud antiquitus spectasse ad Parochianos, qui de anno 1278. & 1312. ad hoc beneficium præsentarunt, & proinde successiuas præsentationes factas à familia Potenti, qualis fuisse supponebatur illa de Garisendis, & de tempore ante S. Conc. Tridentinum, quo plures irrepserant corruptelæ, & faciliores reddebantur Ordinarij ad inducendam Ecclesiarum seruitutem, præsumendas esse potius ex mera vsurpatione, quam ex aliquo legitimo iure processisse.

Quia præsentationes factæ à Parochianis
9 non fuerunt habitæ in consideratione, † siue quia non probantur effectuatæ, *Rot. coram Burat. deciſ. 876 nnn. 5. & Add. ad eundem deciſ. 633. num. 18.* siue quia sunt longè ante ceptã
10 præscriptionẽ centenariam † illorum de Garisendis, & sic non aptæ ad infringendam præscriptionem ex ea resultantem, *Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. ſub num. 61. verſ. ſi verum factum hoc, & Rota deciſ. 168. num. 39. par. 10. rec.* siue quia prætensio Parochianorum insubsistens fuit declarata per sententiam latam de anno 1483. in qua dictum fuit nullum ius eidem competere super iurepatronatus
11 controuerso, † sed in totum spectare ad Garisendos, quæ plenam facit probationem ex supra allegatis in §. *quæ probatio*.

Potentia verò à Concilio considerata, qualis est illa Ducum, Marchionum, Baronum, & aliarum similium personarum, non probatur respectu familiæ de Garisendis, & quatenus probaretur non releuaret, quia ex præsentationibus supra adductis probatis per Instrumenta publica, & continuatis fe-
12 rè per duo sęcula immemorabilis † vim habentia, cessat etiã respectu huiusmodi personarum vsurpationis præsumptio, vt de mente Sac. Concilij obseruat *Gabr. conſ. 194. num. 3. & ſeqq. lib. 2. & Rota deciſ. 409. in fin. parte 1. diuin rec. dec. 245. num. 49. & ſeqq. parte 9.* & latè discusso articulo *dec. 198. num. 35. & ſeqq. par. 10. & coram bo. mc. Card. Celſo dicta deciſ. 193. num. 11.*

Minus tollere visa est altera exceptio libertatis, quam Ecclesia acquisiuisse asserebatur, ex eo quia ab anno 1502. vsque ad præsens, & ita per annos 172. illi de Garisendis nunquam præsentauerint; immo ab anno 1555. fuerit semper collatum à Sede
13 Apostolica, † tamquam liberum, vt proinde ex hac longa negligentia in præsentando resultet an illio iurispatronatus, *Lambertin. de iurepatr. lib. 3. quæſt. 7. art. 8. Vivian. eodem tract. lib. 15. cap. 1. num. 8. et Rot. coram Scraph. deciſ. 1197. num. 6.*

Tùm quia dum ab anno 1502. vsque ad annum 1589. fuit exhibita sola collatio facta de anno 1550. ex causa resignationis, & cum
14 restauratione consensus † patronis præstandi, & successiuè præstiti à Io. Andrea, qui præsentationi æquiparatur, ex supra allegatis in §. *confitio igitur*, absque aliquo facti fundamento, prætenditur illos de Garisendis per spatium annorum 172. præsentare neglexisse.

Tùm etiam quia ad effectum amissionis iurispatronatus requiritur, & quod patroni
15 voluerint præsentare, † & fuerint impediti, ac impedimento acquieuerint, *Rot. deciſ. 245. num. 38. par. 9. rec. & dec. 265. num. 2. et 3. cor. Dunoz. ſen.* & quod Pontifex voluerit expressè
16 immutare statum † Beneficii, *Lotter. de re benef. lib. 1. quæſt. 34. num. 64. et 66.* & dixit *Rota in mox citata dec. 245. num. 35. et ſeqq. par. 9.* & alibi passim.

De primo non docetur, & secundum excluditur, quoad prouisionem secutam de anno 1589. & 1642. pariter excluditur, ne-
17 dum ex clausula † *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat*, in vtraque prouisione apposita, quam importare iurispatronatus præseruationem dixit *Rota coram Buratt. dec. 172. num. 14. et 15. coram Dunoz. ſen. d. dec. 265. num. 14. & poſt Vivian. de iurepatr. dec. 29. nn. 4. & in rec. dec. 224. num. 9. cum ſeqq. par. 12.*

Verum etiam, & fortiùs ex clausula derogatoria eiusdem adiecta in supplicationibus vtriusq; prouisionis mihi originaliter exhibitis, ex qua licèt vti apposita in secunda
18 parte earundem supplicationum, † & sic ad cautelam, ad effectum, vt de ea posset fieri mentio in literis expediendis quatenus adesset iurispatronatus, nullam resultare probationem eiusdem contenderent Scribentes pro Co. Ioanne.

Nihilominus respondebatur eandẽ clausulam quomodocumque appositam satis indicare, noluisse Pontificem iuripatronatus ali-

aliquo modo præiudicare, neque per conſe-
19 quens immutare ſtatutum beneficij, † vt in
his terminis reſpondit *Rot. in Lucana iuriſpatr. coram Dunoz. ſen. & Coccin. dec. 26. num. 10. deciſ. 29. num. 7. & dec. 30. n. 10. impreſſ. poſt Vivian. de iurepatr.* cum igitur neque ex voluntate
Pontificis, neque ex negligentia patronorũ deduci valeat amiſſio iſtius iuriſpatronatus, fruſtrà deducebatur, vel remanſiſſe extinctum per vnionem ipſi factam Canonicatus Eccleſiæ SS. Geruaſij, & Protaſij enunciatam in prouiſione ſequuta de anno 1550. contra
20 diſpoſitionem † S. Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 9. de reform.* prohibentis vniri liberum ſeruo, vel fuiſſe ab eodem Canonicatu reuocatam ob inſufficientiam reddituum nõ excedentium de anno 1491. & 1493. ducatos 24. prout aſ-
21 ſeritur in prouiſionibus tunc emiſſis, † qui tamen pro acquiſitione patronatus ex dotatione aſcendere debuiſſent ad ducatos 100. vt ex eodem Concil. *ſeſſ. 24. cap. 13.* aduertit *Rota coram Penting. dec. 403. n. 5.*

Quia reſponſum fuit vnionem d. Cano-
22 nicatus † quatenus illegitimè factam non importare extinctionem iuriſpatronatus, ſed remanſiſſe dumtaxat obnoxiam reuocationi, vt diſponit idem Concilium *allegat. cap. 9.*

Inſufficientia verò reddituum pro excludenda acquiſitione iuriſpatronatus non videbatur rectè deduci ex narratiua emiſſa de annis 1491. & 1493. in ſupra relatis prouiſionibus Apoſtolicis. Quia cum iſtæ emanauerint longè poſt erectionem iuriſpatronatus, non concludunt valorem dotis in erectione
23 aſſignatæ fuiſſe talem, † qualis in ipſis prouiſionibus enunciatur, attenta variatione, quæ ex curſu temporis contingere potuit, ad vulgatam *l. pretia, rerum ff. ad l. falcid.*

Et quatenus concluderẽt, non relcuarent; Nam quidquid dicendum foret ſi quæſtio eſſet ſuper patronatu erecto de tẽpore proximo Concilio, vt in caſu deciſionis *Penting. relat. in preced. dec. 383. ſub num. 3. verſ. inſtrumentum verò*; Secus dicendum eſt in præſenti facti ſpecie, in qua apparet ex præſentationibus factis à Parochianis de anno 1278. & 1312. patronatum controuerſum fuiſſe fundatum ferè per tria ſæcula ante Concilium, illiuſque legitima acquiſitio comprobata per vltrà centenariam poſſeſſionem præſentandi, & per enunciatiuas ipſorum Summorum Pontificum aſſertiuè emiſſas in eiſdem
24 prouiſionibus ſupra nominatis. † Hoc enim caſu intrat præſumptio, dotem etiam non excedentem duc. 24. fuiſſe tunc temporis congruam ad acquiſitionem controuerſam, iuxtà deducta per *Calderin. conſ. 10. poſt med. verſ. pro parte contraria de probat. Rot. cor. Greg. dec. 483. n. 5. et cor. Coccin. dec. 799. n. 2. et d. 1740. num. 12.*

His ita ſublatis nullatenus obſtare viſa eſt obſeruantia pro libertate deſumpta nedum ex diſmembratione curæ animarum translatæ de anno 1566. ab Eccleſia Parochiali ad Eccleſiam S. Donati cum onere ſoluẽdi Eccleſiæ translatitiæ ſc. 18. necnõ ex ſucceſſiua erectione Confraternitatis facta in eadem Eccleſia Parochiali cum aſſignatione vnius manſionis in emphyteuſim, nullo in his actibus reportato, vel reſeruato conſenſu patronorum; verum etiam ex viſitationibus Ordinariorum factis de anno 1573. 1613. & 1654. abſque aliqua mentione iuriſpatronatus.

Quia præterquam diſmembratio vtpotè ſecuta occaſione erectionis Ghetti Hebræorum intra limites Parochiæ, & ſic ex cauſa
25 neceſſaria fieri potuit, † nullo requiſito cõſenſu patronorum, vt ex *Anchoran. conſ. 122. ſub n. 3.* firmauit *Rota coram Caſſador. dec. 3. n. 4. verſ. ſed concluſum fuit, de iurepatr.* & ſequitur *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 28. n. 23.*

Inſuper addebatur, neque reſpectu diſmẽbrationis, neque erectionis Confraternitatis, & conceſſionis in emphyteuſim eidem factæ vnius manſionis probari negatiuam con-
26 ſenſus patronorum, † qui potuit ſubſequi celebrationi iſtorum actuum, eoſque validitare, vt aduertit idem *Anchor. in prax. alleg. conſ. 122. n. 4. et Vivian. de iureputr. lib. 12. cap. 5. n. 17. et 47.* Viſitationes verò Ordinariorum
27 non potuerunt immutare † ſtatum Beneficij, deficiente voluntate, & poteſtate eorundem ad hunc effectum copulatiuè requiſitis iuxtà notata per Canoniſtas *in cap. cum beneficio de prabend. in 6.* & dixit *Rot. dec. 163. n. 4. par. 1. rec. cor. Buratt. dec. 036. n. 8. cor. Merlin. deciſ. 162. n. 2.* & in ſpecie *coram Dunoz. ſen. d. deciſ. 205. num. 9.*

Minus pro ſubſtinenda gratia Co. Ioannis ſuffragari DD. cenſuerunt vltimum ſtatum deſumptum ex duabus vltimis prouiſionibus Apoſtolicis, quæ licèt non ſoleant mutare ſtatum Beneficij ad effectum vindicandi
28 Eccleſiam de ſeruitute † in libertatem, ſuffragari tamen dicebantur ad effectum acquirendi quaſi poſſeſſionem conferendi, & illius vigore ſubſtinendi vltimas collationes, ad vulg. *text. in cap. conſultationibus de iurepatr.* & aduertit *Rot. dec. 57. n. 9. et ſeqq. par. 6. et dec. 6. n. 15. p. 10. rec. et cor. Dunoz. iun. dec. 747. n. 4. et coram Reuerendiſſimo Nines dec. 39. num. 2. & ſeqq.*

Quia penultima prouiſio emanauit ex cauſa reſignationis factæ a Iacobo Bouio,
29 qui de anno 1551. † beneficium obtinuerat cum conſenſu Ioannis Andreæ de Gariſendis, & proindè nullum valuit inferre præiudicium quaſi poſſeſſioni præſentandi, in qua Patroni conſtituti reperiebantur, in ſpecie *Pariſ. de reſignat. lib. 2. q. 4. n. 30. et Rot. cor. Verall. dec. 134. per tot. par. 1.* & generaliter, quod
30 huiuſmodi † prouiſiones non præiudicent iuripatronatus fuit dictum coram *Bich. deciſ. 118. num. 24. et in recent. dec. 245. num. 36. par. 9.*

Et quamuis replicaretur etiam ex prouiſionibus factis ex † cauſa reſignationis ac-
31 quiri quaſi poſſeſſionem cõferendi per obitum, ex deductis per *Add. ad Gregor. deciſ. 349. ſub num. 7. verſ. reſponden. et per Rot. dec. 38. n. 7. et ſeqq. poſt Vivian. de iurepatronat.* Attamen id

32 procedit, † quando non constat de præcedenti possessione alterius, vt explicat idem *Add. & Rota in locis mox citatis*.

Et hæc omnia facilius procedere videbantur quoad vltimam collationem in persona
33 bo.me. Ghislerij, † quia cum illa facta appareat de Beneficio vti vacato apud Sedem, quo casu solet Papa iuripatronatus in totū derogare, vt testatur *Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 8. num. 98. Vinian. de iurepatr. lib. 14. cap. 2. num. 8.* & aducrtit *Rota coram Bichio d. dec. 118. num. 22.* Nulla potest ex huiusmodi collatio-
34 ne obscura, † & æquiuoca deduci sufficiens probatio quasi possessionis liberè conferendi, iuxtà tradita per *Posth. de manut. observ. 49. num. 5. et coram Buratt. dec. 312. n. 11.*

Iunctis præsertim derogationibus iurispatronatus in supplicationibus vtriusque prouisionis appositis vnà cum clausula, *dummodo*
35 *collatio ad nos hac vice pertineat*, † quæ vti præseferens intentionem Pontificis nō præ-
36 iudicandi iuri, † vel possessioni Patronorum, quatenus iuspatronatus adesset, vel statum libertatis excludunt, vt præter relatos *in §. nihilominus respondebat*, dixit *Rota coram Bichio d. decis. 118. num. 23. et in Mediolanen. Prioratus 14. Martij 1646. §. fin. coram bo.me. Card. Corrado*,
37 vel illum reddunt æquiuocum, † & turbidum, vt ad rem firmat *Rota coram Canal. decis. 266. num. 1.* & proindè non suffragabilem ad effectum, de quo agitur, ex *Posth.* & aliis citatis.

Denique cessare visa est omnis difficultas, quia vltimus status non attenditur, quando
38 constat de iurepatronatus, † & sic de anteriori contrario, tunc enim possessorium absorbetur à petitorio, vt inquit *Rot. d. dec. 157. num. 8. et seq. par. 2. diuers. decis. 374. per totam par. 1. et decis. 332. num. 4. par. 4. tom. 2. recent.* & admittunt omnes decisiones in obiecto allegatis.

Non releuat ad hunc effectum iuspatronatus esse probandum per Instrumentum publicum fundationis, rem iudicatam, seù confessionem partis; quia illius existentia conuincitur in præsenti ex sententia lata de anno 1483. in iudicatum transacta.

Verum etiam ex instrumentis publicis præsentationum, quæ vtpotè effectuatæ per spatium duorum ferè sæculorum, nempè ab anno 1398. vsque ad annum 1589. quo
39 Iacobus Bouius Beneficium † resignauit, probant iuspatronatus, non secus ac, si titulus fundationis; & dotationis exhiberetur, vt præter allegatos in *§. illius præsentatio* dixit *Rota coram Seraph. decis. 1141. num. 1. et in rec. decis. 245. num. 6. par. 9.* & in his terminis ad excludendum vltimum statum firmatum fuit in *d. decis. 332. num. 7. & 8. par. 4. tom. 2. rec. & coram Eminentissimo Card. Otthobono dec. 234. num. 32. & seqq.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Vicen. Beneficij.

Mercurij 23. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Beneficium debitum certo generi personarū, debetur illi, qui probat se esse de eodem genere, eo ipso quod verificat alios suos proximiores, tanquam tales ad illud fuisse admissos, vt proinde ipsius literæ in reliquis verificatæ executioni demandandæ sint, quia vbi nemo comparet, qui se proximiorem esse contendat, probatio descendentiæ fieri non debet per gradus distinctos, sed generica sufficit.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apostolica vbi sunt iustificata, debita executioni demandari debent.*
2 *Beneficij valor, eiusdemque vacatio probantur ex confessione partis ex eadem vacatione venientis, eumdemque valorem exprimentis.*
3 *Confessione partis nulla melior potest afferri probatio.*
4 *in Beneficio de iurepatronatus possunt apponi conditiones, quod illud debeatur certo generi personarum, & in defectum extraneo.*
5 *Sumptū de sumpto etiam non legitimè extracto, stante obseruantia plenè probat, & num. seqq.*
6 *Obseruantia præbet robur scripturæ, licet infirmi, & num. seq.*
7 *Obseruantia scripturæ desumitur ex sententia in illius executionem pronunciata, & executioni demandata.*
8 *Admissus si quis fuerit ad beneficium, tanquam à testatore vocatus, facit præsumi quod illius testamentum sit validum, & in forma probanti.*
9 *Descendentia à testatore probatur ex eodem genere personarum illius, qui ad beneficium fuerunt admissi.*
10 *Descendentia testatoris pro admissione beneficij verificatur etiam ex enunciatiuis plurium instrumentorum, & vbi quis tanquam descendens fuit præsentatus.*
11 *Descendentia probari non debet per gradus distinctos, quoties non adest legitimus contradictor, qui se magis propinquum esse contendat.*

DECISIO CCCCXXII.

SEQVVTA vacatione beneficij sub inuocatione Sanctissimæ Pallionis Domini Nostri Iesu Christi in mense Sedi Apostolicæ reseruato ad illud à prætēso Patrono fuit permutatus Iosephus Salles, qui post expeditas literas Apostolicas pro præsentato, alias expediuit tanquam de beneficio libero, & Sedi Apostolicæ reseruato, sibi tamen debito, qua vocato in illius fundatione; Cumque Isidorus Malloles de eodem beneficio à Sede Apostolica pariter vti de libero prouisus fuisset, & in vim literarum Apostolica-

licarum illius poſſeſſionem apprehendiſſet, nulla facta mentione de dicta vacatione, propoſui dubium; An literæ Apoſtolicæ Ioſephi ſint exequendæ, & affirmatiua prodijt reſolutio.

Iuſtificantur enim omnia in eiſdem literis
1 narrata, † haud proindè veniant debitæ executioni demandandæ *cap. ſi captoulo ibique gloſ. de conceſſ. prabend in 6. Menoch. de adipiſcend. remed. 10. num. 35. Rota coram Eminentiſſimo Othobono deciſ. 172. num. 18. & 19. & deciſ. 471. nu. 2. par. 14. rec.*

Et ſanè vacatio per obitum Lauretani Codoloſa in menſe Auguſti Sedi Apoſtolicæ
2 reſeruato † & valor eiuſdem Beneficij per non exceſſum in ducatis vigintiquatuor annuis iuſtificantur ex ipſa confeſſione Iſidori collitigantis, emiſſa in ſupplicatione pro
3 reportandis literis Apoſtolicis, † qua nullus poteſt dari melior probatio, *Rota coram Buratto deciſ. 931. num. 1. in rec. deciſ. 95. num. 2. par. 3. deciſ. 564. num. 10. par. 5. & deciſ. 357. numer. 10. par. 10. rec.*

Quod verò illud debeatur certo generi perſonarum probatur ex illius fundatione, in qua Teſtator ordinauit ad dictum Beneficium eſſe nominandos deſcendentes ex eius filiis, vel ex Conſtantia filia fœmina, & tunc ſolummodo præſentari poſſe extraneum, quatenus ex primis non inueniatur aliquis habilis ad obtinendum dictum Be-
4 neficium, † quas conditiones in fundatione potuiſſe apponi, & eſſe ſeruandas reſpondit *Rota deciſ. 117. num. 2. & 3. coram Carillo.*

Non obſtat, quod teſtamentum exhibitum continens fundationem ſit ſumptum
5 de ſumpto, † nec legitimè extractum, ac informe, non ſufficiens ad probandum; con-
6 trarium enim in hoc caſu † dicendum eſt, cùm pro eo concurrat obſeruantia, quæ dat robur ſcripturæ etiam informi. *Rot. coram Duran. deciſ. 74. num. 29. & 30. in recen. deciſ. 18 num. primo & 2. & deciſ. 129 num. 2. & 3. par. 6 deciſ. 101. num. primo. par. 7.* Hæc autem obſeruantia deſumitur ex ſententijs latis in con-
7 tradictorio iudicio, & effectum † ſortitis. Prima ſcilicet ad fauorem Petri Bouer anno 1485. & ſecunda ex alia pariter lata ad fauorem Lauretani Codoloſa, in quibus ipſi fuerunt ad Beneficium admiſſi, vti vocati a Teſtatore in fundatione ad huiuſmo-
8 di Beneficium per ipſum inſtitutum, † vnde optima inſurgit præſumptio pro validitate, ac legalitate dicti teſtamenti, quamuis informis, *Rota. deciſ. 542. num. primo verſ. qua quidem, par. 4. diuerſ. & deciſ. 232. num. 11. verſ. quia & ſi, cum tribus ſeqq. par. 5. rec.*

Ioſephum autem præſentatum eſſe de genere vocatorum iuſtificatur ex pluribus, & ſignanter ex quo conſtat eum eſſe de parentela, & eadem deſcendentia duorum antecedentium Beneficiatorum, qui in præcedentibus duabus vacationibus tamquam de genere fundatoris controuerſum Beneficium obtinuerunt in contradictorio iu-
9 dicio, † vnde neceſſario dicendum eſt Ioſephum quoque eſſe de eodem genere fundatoris, vt in his præcijs terminis conſiderat *Rot. deciſ. 189. num. 5. coram Bich. & deciſ. 117 num. 4. & ſeq. coram Carillo.*

Vlterius dantur plures enunciatiuæ diuerſorum Inſtrumentorum, in quibus probatur etiam deſcendentia Ioſephi a fundato-
10 re, † quæ iunctæ cum hac circumſtantia, quod ipſe de parentela, & deſcendentia fuit præſentatus, magnum conſtituunt adminiculum, *Rot. deciſ. 709. num. 3. cum ſeq. coram Buratt.* quamuis ex eis non haberetur ſpecifica
11 probatio per gradus diſtinctos, † cum enim nullus alius compareat contradictor, qui pariter ſe de parentela contendat, nec vocati ſint reſtricti ad certos gradus, vtique etiam generica probatio deſcendentiæ ſufficit, *Rota deciſ. 163. num. 2. par. 9. rec. deciſ. 139. num. 6. coram. Bich. ded. ſ. 117. num. 7. coram Caril. lo, & in Mediolanen Capellania 23. Maij 1672. §. quod multo magis coram R. P. D. meo Epiſcopo Gadicen.*

Et ita, vna tantùm Parte informante, reſolutum fuit

R. P. D. EMERIX.

Foroliuien. Donationis.

Luna 28. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Cum ſine cauſa ſimulandi coniecturæ ſimulationis non attendantur, ideo ab oppoſita ſimulatione ſaluatur donatio, quia cauſa fraudandi creditores, quæ etiam apparebat falſa, prorſus inueriſimilis viſa eſt in inſigni iuris conſulto, cui plura remanebant bona, ſuper quibus adhuc ſui creditores eorum iura experiri potuiſſent; Cumque etiam illius reſolutio prætenderetur ob non adimplementum ſequutum, hoc pariter fuit reiectum, quia poterat illud tribuere actionem pro eodem implemento petendo, non autem aliquam reſolutionem inducere.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio, non data cauſa ſimulandi, numquam dicitur probata, amplia vt num. ſeqq.*
2 *Inſtrumentum publicum habet pro ſe præſumptionem veritatis, & aliam ſimulationis excludit.*
3 *Donatio non dicitur facta ad fraudandos creditores, ſi illa fuerit particularis, & alia plura etiam bona donatori remaneant, & num. 3. & 17*
4 *Creditores donantis poſſunt iura ſua experiri ſuper bonis eidem donatori remanentibus.*
5 *Cauſa inueriſimilis non præſumitur opinata ab inſigni iuriſconſulto, & ideo eorum eſt habilis ad inducendam ſimulationem.*
6 *Donatio non poteſt dici ſimulata, ſi illa in teſtamento fuerit approbata, etiam quod teſtamentum poſtea confectum non ſit.*
7 *Simulationem exclud t quilibet actus contrarius ſeu contraria præſumptio.*

8 *Do-*

8 *Donatio dicitur facta in fraudem creditorum, si fuerit de re litigiosa, vel de omnibus bonis donantis, & supra num. 3. & 4. & infra num. 17.*

9 *Simulationis causa cessante, cessant coniecturæ, quæ ideo non admittuntur.*

10 *Simulationis coniecturæ debent esse claræ, efficaces, & perneceſſe concludere, & num. ſeq.*

11 *Coniecturæ ſimulationis debent induci à lege, non autem ab homine.*

12 *Simulatio non arguitur ex ſola ſanguinis coniunctione.*

13 *Donationes plerumque fieri ſolent inter coniunctos.*

14 *Donator ſi poſt donationem in poſſeſſione permanſit, & erat adminiſtrator donatarij, poſſeſſio præſumitur continuata nomine adminiſtratoris.*

15 *Poſſeſſionis cauſa mutata, illius etiam nomine eam poſſeſſor continuaſſe præſumitur.*

16 *Poſſeſſio à donante continuata, ſtante clauſula, conſtituti, præſumitur retenta nomine precario.*

17 *Cauſa ſimulatæ donationis ad protrahendas lites, & defatigandos creditores dicitur inſufficiens, ſi alia bona donatori remanent, & num. 3. & 8.*

18 *Simulatio de iure requirit probationem concludentem.*

19 *Simulatio excluditur ex probitate, & alijs bonis qualitatibus perſonæ.*

20 *Teſtes ſuper probitate, & bonis qualitatibus alicuius probant, ſi dicant illas omnibus eſſe notorias.*

21 *Teſtes contrarij, varij, ac plures habentes defectus non probant.*

22 *Teſtes ſuper ſimulatione deponentes, non probant ſi non percutiunt tempus præciſum.*

23 *Donatio nõ reſoluitur ex non implemento ſequuto ſi donatarius ſe obtulit promptum ad illud implendum.*

24 *Implementum donationis fieri debet à donante, qui tamquam adminiſtrator donatarij remanſit in poſſeſſione rei donata, & fructus percepit.*

25 *Adimplementi defectus non poteſt adſcribi culpæ donatarij, ſi donator & fructus exegit, et poſſidere continuauit.*

26 *non Adimplementi defectus non reſoluit donationem, ſed tantum tribuit actionem ad illud.*

27 *Adimplementum iniunctum poſt quæſitum emolumentum, dicitur adiectum per viam modi, quamuis per viam conditionis fuerit expreſſum.*

28 *Donatio quatenus per ſubitum alterius ex donatarijs reuerti non debeat ad donantem, & num. ſeqq.*

29 *Ius accreſcendi datur inter coniunctos re, & verbis, & quale illud ſit.*

30 *Ius accreſcendi datur inter duos donatarios, ſi donatio illis defunctis expirare debeat.*

DECISIO CCCCXXIII.

DD. cenſuerunt confirmandam eſſe ſententias latam per R.P.D. Tayam ad fauorẽ Iuniepræ de Nuncijs præuijs duabus deciſionibus ſuper bono iure emanatis ſub diebus 17. Martij, & 26. Iunij 1673. quia illius validitas non fuit in dubium reuocata, & iuſtitia nullo ſaltem ſubſiſtenti fundamento impugnabatur à ſcribentibus pro fratribus de Pontirolis.

Etenim rurſus oppoſita ſimulatio donationis collatæ per Fabritium in Iuniperam, & Euphemiã Neptes adhuc Dominis vita fuit improbata, cum non doceatur de vlla
1 cauſa ſimulandi, † ſine qua nunquam dici poteſt, quod partes deuenerint ad actum fictum, & ſimulatum *Ancharan conſ. 227. numer. 2. & ſeqq. Abbas conſ. 9. num. primo & pluribus ſeqq. Rot. deciſ. 241. num. 10. & 677. num. 5. verſ. vnde applicatur par. 2. recent. Burat. dec. 365. num. 3. & deciſ. 237. num. 10. coram Reyas dec. 25 ſub num. 12. verſ. ſecundo ſi adhuc penes Merlin. de pign. & in prima deciſ. R.P.D. mei Taya §. & adhuc*, eoque minus quando, pro vt hic, agitur de inſtrumento publico, & iurato, †
2 quod habet pro ſe præſumptionem veritatis & aliam ſimulationis penitus excludit *Rot. deciſ. 163. num. 3. & 4. coram Caputaq. part. 3. & deciſ. 413. num. 2. in fine par. 2. recent.*

Nec pro cauſa ſimulationis deluci valet animus Fabritij Donatoris euitandi ſcilicet imminentes Executiones, & ad ſtringendi eius creditores noua iudicia inchoare contra Iuniperam, & Euphemiam Donatarias,
3 quia verſamur in donatione particulari facta de certis bonis remanentibus, quam pluribus
4 aliis pænès donantem, † ſuper quibus creditores poterant iura ſua experiri, vt obſeruat dicta *deciſ. R.P.D. mei Taye §. cauſa verò*, quapropter dicta cauſa redditur inueriſimilis, †
5 & quod fuerit opinata à Fabritio inſigni iuris perito, ſicque inhabilis ad inducendam ſimulationem *Bart. in l. poſt contractum num. 2. verſ. dico quod ff. de donat. Alex. conſil. 28. ſub nu. 12. verſ. præterea lib. 5. Hondedeus conſ. 41. num. 28. lib. 2. Rot. deciſ. 236. num. 11. parte 10. recent. & in Perufina Executionis 12. Februarij 1672. §. minoris verſ. iuſtificata coram bo. mem. Priolo.*

Imò figuratus Fabritij animus ſimulandi bene excluditur ex duodecimo teſte eorumdem fratrum, qui pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, aſſerit ſe vidiſſe quaſdam minutas teſtamenti Fabritij conſcriptas eiuſ-
6 que proprio charactere, † in quibus approbat donationem, de qua agitur; Ad excludendam enim ſimulationem † ſufficit quilibet actus, ſeù contraria præſumptio, vt obſeruat *deciſ. 332. num. 17. & 365. num. 4. & 5. coram Dunoz. iun.*

Neque in oppoſitum conferunt *deciſ. 943. coram bon. mem. Coccin. & deciſ. 71. apud Salgad Labyrinto creditorum* aliæque auctoritates à ſcribentibus pro ſæpè dd. fratribus allegatæ,
7 quia loquuntur in terminis longè diuerſis, nimirum, vel quando agitur de re effecta litigioſa, vel quando debitor de omnibus bonis diſpoſuit.

Ceſſante autem cauſa ſimulandi fruſtra recurritur ad coniecturas, † quæ ea deficiente non ſuffragãtur *Rot. deciſ. 307. num. 11. parte prima & deciſ. 273. num. 23. par. 11. recent. dec. 238. num. 10. coram Eminentiſſimo Othob. & coram Andrea deciſ. 109. num. 12. Add. ad Greg. deciſ. 157. num. 27. & in allegat. Perufina Executionis § ſu-*
10 *blata*, & propterea deberent eſſe claræ, † efficaces.

ficaces, & per neceſſe concludentes *Rot. deciſ. 602. num. 14. & 961. num. 16. coram Dunoz. Jun. deciſ. 236. num. 20. par. 10. recent.* imo indu-
31 ctæ ab ipſa lege, † & non ab homine *dicta deciſ. 109 num. 5. coram Andrea, & deciſ. 365. numer. 4. & 5. coram Burat. & deciſ. 80. numer. 26. & 27. apud Turr. de pact. futur. ſucceſs.*

Et hinc non releuat, quod agatur de donatione facta Neptibus, quia ſanguinis con-
32 iunctio † non arguit ſimulationem cum donationes inter coniunctos omni iure ſint li-
33 citæ, † illiuſque vt plurimum fieri ſo leant *Rota deciſ. 238. num. 11. & 12. coram Eminentiſſimo Otthobon. & deciſ. 305. num. 6. coram Buratto* Continuatio verò Fabritij donatoris in poſſeſſione minoris eſt efficacie pro arguenda eadem ſimulatione, quia translato iam dominio in Neptes donatarias ex donatione,
34 poſſeſſio intelligitur continuata nomine ad miniſtratoris, cum cauſa primeuæ poſſeſ-
35 ſionis mutata fuerit *Bald. in l. prima ſub numer. 3. verſ. reſpondeo, & num. 40. C. de donat. ante nuptias Alexan. conſ. 28. ſub num. 10. verſ. modo ſic probando, & num. 11. & 12. lib. 5.*

Idque ſine difficultate in hoc caſu, vbi
36 non ſolum adeſt clauſula, *Conſtituti*, † ex qua poſſeſſio tunc dicitur retenta nomine precario *l. quod meo ff. de acquiren. poſſeſſione*, & in his terminis *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 36. num. 5. Rot. deciſ. 160. num. 9. par. 9. recent. & in deciſione præcedenti R. P. D. mei Taya §. final.* ſed etiam ipſemet Fabritius expreſſe declarauit, ſe prædicto adminiſtratorio, & precario nomine poſſediſſe, *vt in Summario Iunipere nu. 8.* & hoc idem deponunt teſtes formiter exa-
37 minati, *vt in eodem Summ. num. 9.*

In quorum concurſu Domini nihil, aut parum deferre voluerunt teſtibus nuper exa minatis vigore literarum remiſſorialium, tum quia cauſa ſimulationis, qua motum fuiſſe deponunt Fabritium, videlicet ad protrahendas lites, & defatigandos creditores,
37 ex prædictis eſt inuerisimilis, & inſufficiens ad inferendam ſimulationem, que de iure
38 requirit concludentem probationem iuxta *tex. in l. quamuis vbi Bald. C. ſi quis alteri, vel ſibi Rota in dicta deciſ. 207 num 11. par. prima, & deciſ. 151. & 413. vtrobique num. primo parte 2. recent. & coram Vbald. deciſ. 89. in princ.* tùm
39 etiam quia eadem deſtruitur † ex probitate, & aliis bonis qualitatibus Fabritij, quas
40 fere omnes aſſirmant omnibus fuiſſe notorias *Rot. deciſ. 29. ſub num 2. verſ. tùm etiam quia poſt ſecundum volumen conſ. Farin. & deciſ. 332. num. 18. & 19. & 335. num. 3. coram Dunoz. Jun. & in Romana Cenſus 17. Maij 1669. §. ſed omnem coram Eminentiſſimo Cardinali Carpineo impreſſ. apud Torres de pact. futuræ ſucceſs. dicta dec. 80. & in confirmatoria 16. Iunij 1670. §. fin. coram R. P. D. meo Benilacqua Alma Vrbis Gubernatore,*
41 & ſic tanquam ſibi ipſis contrarij, † ac varij in hoc, & pluribus aliis latius deductis perſcribentes pro Iunipera, nullam fidem merentur *Rot. deciſ. 6. num. 8. par. 11. recen. deciſ. 367. num. 4. & 498. num. 5. coram Burati. & deciſ. 298. num. 6. & 8. coram Ludouiſ.* Tum denique quia ſatagentes ſæpè dictam donationem redar-
42 guere de ſimulatione, † non percutiunt tempus ſtipulationis, adeòque in eorum dicto nullum poteſt conſtitui fundamentum iuxta Theoricam *Bartholi in l. pacta nouiſſima verſ. & ex hoc dicebat C. de pact. Rot. deciſ. 413. num. 3. par. 2. recent. & coram Canal. deciſ. 562. num. 5.*

Seclusa ex prædictis ſimulatione, minus ſubſiſtit aliud obiectum reſolutionis donationis, deductum ex eo, quod Iunipera, & Euphemia, onera per donantem iniuncta non adimpleuerint, primo quia ipſæ ad hoc ſe promptas obtulerunt, *vt in Summ. num. 6.*
43 ſecundo quia donator remanſit in poſſeſſione bonorum, fructuſque exegit, † ac pro
44 inde adminiſtratorio nomine ea adimplere tenebatur, ità vt præterea nulla poſſit adſeri
45 bi culpa † donatarijs, provt animaduertum fuit *in prima deciſ. R. P. D. mei Taya ſub die 17. Martij 1673. §. ſatisfactum*, & tertio denique, quia cum onera adimplenda eſſent poſt executionem donationis, & poſt iam quæſitum
46 emolumentum, † non ſecuto adimpleimento, non intraret actio pro reſciſſione, ſed tantùm pro intereſſe, vt promiſſa implerentur, tali enim caſu conuentio dicitur mo-
47 dalis, non autem conditionalis † quamuis per viam condictionis ſtipulata fuerit *Bart. in l. quibus diebus §. Termilius num. 5. & ſeqq. ff. de condict. & demoſtrationibus Natt. conſ. 373. num. 28. verſ. ſin autem Cranett. conſ. 59. num. primo Ciriac. controuerſ. 247. num. 28. & ſeqq. Surd. deciſ. 38. num. 6. & 7. Rot. deciſ. 19. num. primo & 2 part. prima diuerſ. & deciſ. 699. num. 9. coram Dunoz. Iun. & in Perufina reſolutionis donat. 27. Februarij 1671. § pro ſcutis namque verſ. pro aliis verò coram R. P. D. meo Calataia.*

Cæterum non bene impugnabatur ſententia ex capite exceſſiuitatis ex eo deſumptæ, quod per obitum Euphemiæ medietas bonorum reuerti debeat ad donantem, ſeù il-
48 lius hæredes, † quia cùm ex Inſtrumento donationis appareat Euphemiam, & Iuniperam re, & verbis coniunctas fuiſſe, † vti-
49 que inter eas intratius accreſcendi, ſi non legale, vt vult *Bart. in l. ſi mihi, & Titio numer. 4. ff. de verb. oblig.* ſaltem conuentionale, vt declarat *Grat. diſcept. 272. num. 13. & ſequen. & ſignanter num. 21. & 22. Alex. conſ. 17. num. 9. & 10. lib. 5. Rot. in Rauennaten. Emphyteuſis 28. Aprilis 1673. §. præſuppoſito namque coram R. P. D. meo Vicecomite* præſertim quia donatio de-
50 qua agitur † ex conuentione, defunctis donatarijs, expirat vt limitando regulam de contract. dicit *Bellon. de Iur. accreſcendi cap. 6. quæſt. 43. num. primo & per tot. & Rot. coram Coccin. deciſ. 797. num. 12. & ſeqq.*

Et ita vtraque parte informante, &c.

Sub hac eadem die alia etiam in hac cauſa emanauit Deciſio ſuper manutentione, quæ quia nimis breuis, ideò fuit omiſſa; Infra verò ſub die 26. Iunij eiuſdem anni erit altera deciſio præſentis confirmatoria ſuis loco, & tempore apponenda.

R. P. D.

R. P. D. CALATA IV.

Lucana Beneficij.

Lunæ 28. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Ad plures lineas iuſpatronatus ſpectabat, & ideò quia quælibet linea ſuam præſentationem facere debet in ſtirpes, non autem in capita, quod voces vnius lineæ computari debeant reſpectu eiuſdem lineæ, non autem alterius principaliter in hac Deciſione deciditur, ad hoc vt inter pares voces poſſit præſentatus habere gratificationem à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatio iuriſpatronatus hereditarij ſpectantis ad plures lineas, fieri debet in ſtirpes, non autem in capita.*

2 *In Iurepatronatus habens paritatem vocum, ſi eſt gratificatus à Papa, præferendus eſt habenti alteram medietatem, nullam gratificationem habenti.*

3 *Iuſpatronatus tribus perſonis vellicum, qualibet perſona ſuam conſtituit lineam, & vocem.*

4 *Deſcendentes ab vna ex pluribus lineis, in quibus reſideat iuſpatronatus hereditarium, tantam habent vocem, & partes, quantam habent deſcendentes ab alia.*

5 *Iuriſpatronatus totam dicitur habere vocem, qui illius minorem partem habet, quia maior pars ſuperat minorem.*

6 *Comparatio vocis vnius lineæ in materia iuriſpatronatus fieri non debet in ordine ad alias lineas, ſed ſolum quoad deſcendentes eiuſdem lineæ.*

7 *Valor beneficij in illius primæua prouiſione expreſſus, ſuffragatur etiam in ſecunda, & in ea plene probat.*

8 *Expreſſio valoris facta in prima prouiſione beneficij probat etiam in ſecunda, quamuis illa fuerit antiqua.*

9 *Liber Eccleſiæ, Monaſterij, vel Seminarij non probat contra tertium.*

10 *Valor beneficij non dicitur probatus, niſi etiam ex illo deducantur onera.*

11 *Gratia, vt dicatur ſubreptitia ob expreſſionem non veri valoris, onera beneficij deducenda ſunt.*

12 *Subreptitia, vt dicatur gratia, ſubreptio debet eſſe vndequaque concludens.*

13 *Litis pendentia dicitur expreſſa in gratia, ſi in eius litem ad ſit ſolita clauſula,* cuius litis ſtatum, &c.

14 *Clauſula,* cuius litis ſtatum, &c. *gratiam à ſubreptione præſeruat.*

15 *Gratificationis iure non dicitur Ordinarium proceſſiſſe, ſi contulit beneficium ex mera iuſtitia.*

DECISIO CCCCXXIV.

STETERVNT DD. in Deciſis coram me ſub *die* 26. * *Iunij* 1673. eo potiſſimum fundamento, quod Stephanus de Chicchis habeat medietatem vocum, & proinde habens gratificationem à Sanctiſſimo, ſit præferendus Alphonſo.

Quod autem habeat medietatem vocum, clarè patet, nam cum Iuſpatronatus reſideat in tribus lineis, Mariæ ſcilicet, Helenæ, &
1 Antoniæ, & ſit hæreditarium, † ideoque præſentatio fieri debeat in ſtirpes, vt diſponitur *in clementina plures de Iurepatr.* & tradit *Vinianus parte prima de Iurepatr. lib. 4. cap. primo nu. 58. & ſeq.* ille fuit præſentatus à Stephano deſcendente ab eadem Helena, & habente medietatem vocis Mariæ; Viceuerſa Alphonſus, quatenus valida eſſet præſentatio á Paulo de Vecolis reportata habet vocem Antoniæ de Vecolis, nec non alteram medietatem vocis dictæ Mariæ ex præſentatione Cæciliæ de Sinibaldis, in quam vox dictæ Mariæ iure hæreditario pro altera medietate tranſiit; Igitur non computatis etiam præſentationibus Patrum Aſcanii, & Michaelis Religioſorum, habet Stephanus paritatem vocum, integram ſcilicet vocem
2 Helenæ, & medietatem vocis Mariæ, † & per conſequens vti gratificatus à Sanctiſſimo eſt præferendus, vt præter allegatos *in deciſ. coram me §. ſed ceſſat*, dixit *Rota coram Card. Celſo dec. 300. nu. 7. & coram Coccin. deciſ. 2318. num. 3.*

Nec obſtat, quòd Stephanus de Chicchis, licèt præſentatus à Stephano, & Appollonia de Carellis, integram vocem Helenæ cõputare non poſſit, ex quo Alphonſus habet præſentationem Cæciliæ pariter deſcendentis à dicta Helena.

Quia cum Iuſpatronatus ab ipſo fundatore fuerit ab initio tribus *Nepotibus* relictum,
3 Mariæ Helenæ, & Antoniæ † quælibet ex ipſis ſuam conſtituit lineam, ac vocem, & de-
4 ſcendentes ab vna, † tantam partem habent quantam deſcendentes ab alia, iuxta *textum in Clement. plures de Iurepatronatus Vinianus eodem tractata lib. 4 cap. primo nu. 58. & 59.* ideoque cũ Chiccus in voce Helenę habeat maiores præſentationes illius Deſcedentium, Stephani ſcilicet, & Apolloniæ, etiam non computatis præſentationibus Patrum Michaelis, & Aſcanij, Alphonſus verò ſolam
5 Præſentationem Cæciliæ, † totam vocem Helenæ dicitur habere, cũ maior pars Præſentantium vnius vocis abſorbeat minorem partem neque comparatio facienda eſt in or-
6 dine ad alias voces, † ſed ſolùm in ordine ad deſcendentes huius lineæ, vt clarè explicat *Vinian. de Iurepatronatus par. 2. lib. 12. cap. 8 nu. 4. Lambertin. lib. primo part. 2. art. 25. queſt. 6. nu. 13. & 15. fol. mihi* 292. iuxta nouam impreſſionem, *& nu. 22. & 24. fol.* 108. iuxta antiquam *Caſſador. dec. 2. nu. 2. de Iurepatronatus Rota in recent. dec. 140. nu. 4. in fin. & dec. 443. nu. 4. & 5. par. 5. et coram Caualer. dec. 436. nu. prime, et deciſ. 514. per tot.* & alij.

Minus obſtant adducta contra literas Apoſtolicas, nam quod valor non excedat ducatos 24. conſtat ex ſimili expreſſione facta in antecedenti prouiſione de hoc eodem beneficio ſequuta de anno 1603. *Summario præte-*

rito

7 *vito nu.4.* † quæ probant ad hunc effectum, *vt in decisione coram me §. ipsius siquidem, et Rot.*
8 *dec.456. num.5. par.13. rec.* quamuis † sit antiqua *Rot. in Lucana Beneficij 4. Iulij 1670. coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Nec contrarium deduci potest ex libris Seminarij, in quibus valor taxatus reperitur
9 in scutis 48. 50. † quia non probant contra tertium *Rot. dec.470. num.8. et dec.583. num.7. par.5. recen.* maximè dum ex ijs non habetur,
10 quod detractis omnibus oneribus beneficiũ ascendat ad talem summam, provt requiritur ad reddendam Gratiam subreptitiam, †
11 pro qua probatio debet esse concludens.
Rot. coram Caputaquen dec.280. num. primo et de-
12 *cis.381. nu.2. par.2. coram Mantic. dec.138. et decis.220. vbique num. primo.*

Quod verò Stephanus tacuerit Sanctissimo Sententiam per Alphonsum super institutione ab Ordinario reportatam, tollitur ex facto, nam cum à dicta sententia fuisset appellatum, & appellatio penderet in Rota dicta pendentia fuit in literis expressa præte-
13 rito *Summ. nu.2.* † & in illis adiecta clausula, *cuius litis statum, etc.* quæ præseruat à subrep-
14 tione *Coccin. dec.396. nu.6. Addentes ad Gregor. dec.2. nu.18.*

Et exinde etiam cessat, quod de tempore Gratiæ fuisset Alphonso ius quæsitum propter Gratificationem ab Ordinario reporta-
15 tam, † quia ex datis in hodierno *Summ. n.2.* clarè Constat, Ordinarium non processisse per viam Gratificationis, sed ex mera Iustitia.

Et ita vtraquè parte informante fuit resolutum.

Altera præsentis causæ Decisio habetur impressa supra in præcedenti tomo primo huius Decimæ Octauæ partis recent. vbi est in ordine decis. 153.

R. P. D. RONDININO,

Perusina Saluiani,

Lunæ 28. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Saluianum creditori conceditur, quia de suis requisitis constabat, non obstante exceptione præscriptionis bonorum in tertium alienatorum, quæ sine scientia eiusdem creditoris suffragari non valet, minus etiam ratione fideicommissi, quod vel constitui non poterat, vel non erat omnino clarum, vt requiritur, & demum quia ex creditis anterioribus repellebantur iura posteriorum creditorum, quibus se tuebatur possessor, cum aliis etiam in sequenti Summario, & decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Possessio debitoris, & rei conuenti ad effectum obtinendi immissionem in Saluiano, ex quibus probetur.*
2 *Immissio in Saluiano creditori conceditur docto de credito cum hypotheca, & vtriusque possessione debitoris, & rei conuenti.*
3 *Præscriptio trigenaria non impedit immissionem in Saluiano, non probata scientia creditoris, quod bona fuerint in tertios translata.*
4 *Creditor si nescivit bona à suo debitore alienata fuisse, non amittit exercitium, sua hypotheca.*
5 *Possessor, qui successit in iuribus creditorum anteriorum, repellit hypothecam posteriorum creditum super re possessa.*
6 *Dos data à patruo suæ nepti, præsumitur data de bonis patris, vel aui eiusdem neptis, etiam ex Statuto Perusino.*
7 *Dos neptis non potest fideicommisso grauari, si fuerit constituta ex bonis ipsius neptis.*
8 *Immissio in Saluiano non retardatur per exceptionem fideicommissi, si illud non fuerit omnino clarum.*
9 *Creditor succedit in iuribus sui debitoris.*
10 *Creditor succedens in iuribus sui debitoris, easdem actiones exercere potest, ac ipse debitor, etiam ad effectum immissionis in Saluiano.*
11 *Creditor, vt ratione lucri cessantis, vel aliter ad proprium commodum possit consequi vsuras à suo debitore semper requiritur interpellatio.*
12 *Fideiussor, cui promissa est indemnitas, si cogitur soluere, potest etiam sine interpellatione recipere pecunias sub vsuris ad damnum debitoris.*
13 *Obligatio stipulata pro damnis, & interesse, importat refectionem illorum, etiam absque vlla interpellatione debitoris.*

DECISIO CCCCXXV.

PRO censu à Scipione de Sotijs imposito, cuius bonam fidem Petrus Antonius de Carrettis, & Euphemia eius mater postea recognouerunt, fideiusserat Ioseph de Antinoris, quem indemnem, etiam si prædicti principales debitores promisissent, promissa tamen non impleuerunt, adeo vt Antinorus coactus fuerit soluere emptoribus census illius fructus in summa scutor. 635. acceptis scutis 100. sub vsuris ad damnum, & incommodum ipsorum de Carrettis *Summario de Antinoris 4. Iulij proximè præteriti num primo cum tribus seqq.*

Hic pro conuenta indemnitate egit Saluiano interdicto contra prædium à Bailio detentum, olim ad d. Petrum Antonium debitorem spectans, atque immissionem pro dd. scutis 635. à Locumtenente ciuili Perusiæ obtinuit, quam cum bonæmem. AC. Bulgarinus in gradu appellationis reuocasset *Sum. cod. n. 5. & 6.* causa à plena Signatura commissa cum clausula manutenendi, quem de iure, & purgandi attentata, postquam hæc purgata fuere mediante renunciatione possessionis prædij, & refectione expensarum, Dedi dubium, an Antinoris concedenda esset immissio, cuius resolutio, licet die 4. Iulij proximè præteriti dilata fuerit, hodie tamen reassumpta disputatione, fa-

no-

nore illorum de Antinoris prodijt.

Constat enim de credito cum hypotheca ex publicis instrumentis census, & recognitionis bonæ fidei, iunctis solutionibus fructuum census, quos Antinorus soluere coactus est Capellanis Monialium Capuccinorum, quorum fauore census impositus fuerat *dicto Summario præterito de Antinoris num. primo cum duobus seqq.* atque antiqua possessio Petri Antonij de Carrettis debitoris apparet ex inuentario hæreditatis Gasparis patris, in quo d. Petrus Antonius de Carrettis census debitor, illud descripsit, ac etiam ex libris publicis Catastri Ciuitatis Perusiæ, in quibus à dicto Petro Antonio Carretto, in cuius fauorem positum erat, in Dominicum Pellinum, & demum in Bassos hodiernos possessores reos conuentos translatum fuit, cum quibus concordant instrumenta assignationis istius prædij factæ Pellino, & successiuè illis de Bassis *dicto Summario præterito de Antinoris num. 7. cum tribus seqq.* ex quibus quemadmodum apparet de antiqua possessione Carretti census debitoris, † ita pariter 3 ex eadem facti serie deducitur recens possessio illorum de Bassis, quæ ex sola litis defensione probari consueuit, itaut tribus extremis plenè iustificatis † credito nempe cum 2 hypotheca, atque possessione antiqua debitoris, & recenti reorum conuentorum immissio Antinoris denegari non possit, ex vulgata regula de qua *Caualer. decis. 204. Reuerendissimus Ninot. decis. 18. & 45. Arguelles decis. 44. & passim.*

Neque aduersari visæ sunt tres exceptiones à Bassis possessoribus obiectæ pro retardanda immissione Antinoris debita.

Non prima de præscriptione trigenaria, † 3 quia dicebant Domini illam attendi non posse non probata scientia Antinori, quod prædium controuersum à suis debitoribus 4 distractum fuerit, † sine qua scientia non dicitur Antinorus actionis suæ exercitium neglexisse iuxta deducta per *Rotam in recent. par. 14. decis. 108. num. 6. Merlin. decis. 487. nu. 18.* & passim.

Non secunda de anterioritate hypothecæ ex eo deducta, quod medietas controuersi prædij tradita fuerit dicto Dominico Pellino, & eius filijs pro restitutione medietatis dotis Euphrosinæ, quæ fuerat mater Rubinæ de Carrettis dicti Dominici Pellini vxoris, & respectiuè sororis dicti Petri Antonij Carretti, atque alia medietas eiusdem Prædij assignata fuerat pro fructibus dotis eiusdem Rubinæ, quæ iura sunt longè anteriora censui imposito à dicto Petro Antonio Carretto anno 1616. cum Euphrosina mater eiusdem Petri Antonij, & Rubinæ haberet hypothecata bona Gasparis de Carrettis communis patris vsque ab anno 1578. pro suæ dotis restitutione fauore filiorum ad fideicommissum in dote sua constitutum vocatorum, atque dos eidem Rubinæ nuptæ Dominico Pellino promissa fuerit à Gaspare Patre vsque de anno 1600. *Summario de Bassis num. 3. & seqq.* † itaut Bassi, in quos 5 a Pellino prædium deuenit *Summario eorumdem num. 7. & Summario præterito de Antinoris num. 7. & 8.* repellant posteriorem hypothecam illorum de Antinoris ad terminos *tex. in l. 2. in l. qui balneum 9. in l. potior, & in l. Lucius Titius 19. ff. qui potiores in pignor. habeantur Cencius de censibus quæst. 98. num. 42. Rota post Pacific. de Saluiano decis. 176. num. 5. & 9. post Merlin. de pignor. decis. 33. & in Maceraten. Saluiani 2. Martij præteriti §. obseruant coram me.*

Quia neque medietas poterat assignari Pellinis pro medietate dotis Euphrosinæ debitæ Rubinæ filiæ vigore fideicommissi in dotis constitutione appositi, tum quia Patruus, qui dotauit Euphrosinam, ex propriis bonis 6 paternis, & auitis ipsius Euphrosinæ, † vt ex ipso Perusino Statuto præsumitur *libr. 2. rubr. 45. versic. item si quis*, atque ex instrumento dotationis probatur: ibi cõputatis in dicta dote, & bonis & hæreditate Cherubini patris, siue q. Salucci patris dicti Cherubini *Summario præterito de Antinoris num. 13. & Summario de Bassis num. 4.* † non potuit pactum 7 vsusfructus sua vita durante, atque onus reuersiuum inconsulta, & absente Euphrosina apponere ex ratione textus *in l. ab eo C. de fideic. Ripa in l. prima nu. 84. ff. solut. matrim. Surd. de alimentis tit. primo quæst. 25. num. 8. Fontanell. de pactis nuptialibus clausul. 5. gl. 10. par. prima num. 9. Amat. Panormit. resolut. 28. num. 5. & resolut. 68. num. 8.* atque alijs adductis dixit *Rota coram Dunozz. Iun. dec. 528. num. 34. in Melenitana Fideicommissi 20. Februarij & 19. Iunij 1669. coram Illustrissimo D. Bentiaqua Vrbis Gubernatore in Anconitana Dotis 23. Martij 1674. & 3. Martij 1673. coram bon. mem. Priolo, & in Camerinen. Dotis 8. Iunij proximè præteriti §. cum enim coram me.*

Tum quia ex ratione superiùs ponderata, & ex alia deducta per informantes, quod fideicommissum purificatum fuerit fauore solius Petri Antonij fratris, non autem Rubinæ sororis ex dispositione Statuti Perusini excludentis fœminas propter masculos, cum quo præsumitur contrahentes voluisse se conformare, verum est, illud non esse adeo clarum pro comprehensione Rubinæ, † vt va- 8 leat Antinoris immissionem retardare cõtra literam *tex. in l. fin. vbi scribentes C. de edict. Diui Adrian. Tollendo, & in l. finali C. de compensat.* cum aliis deductis in illa *Perusina Dotis 15. Ianuarij 1672. §. fin. coram me*, quam postea sequuta est eadem *Rota in Bononien. Prædij 16. Aprilis 1674. in principio coram bon. mem. Priolo, & in Bononien. Legati 2. Martij eiusdem anni §. insufficientia coram R. P. D. meo Bonlemont.*

Neque pariter alia medietas prædij controuersi detineri potest ex iuribus anterioribus dotis ipsius Rubinæ sororis Petri Antonij debitoris vsque ab anno 1600. à Gaspare communi Patre promissæ, quia cum ipse Gaspar ab anno 1578. esset prius obligatus pro dote Euphrosinæ vxoris, vt dicebant vtrinque scribentes, atque pariter ipse Gaspar prædium

contro-

controuerſum poſſederit *Summario præterito de Antinoris num.7.8.& 13. & Summario de Baſſis num.3. & 4.* conſequens eſt vt ex perſona Euphroſinæ, quæ ad fauorem illorum de Antinoris in inſtrumentis cenſus eſt obligata *Summario præterito eorundem num. primo & 2.* & 9 ipſi Antinori creditores † in ius Euphroſinæ debitricis ſuccedentes iuxta *gl.in l. regulariter ff. de petit. hæreditat.* eaſdem actiones exerce- 10 re poſſint, ac ipſa Euphroſina, † etiam ad effectum immiſſionis ex Saluiano interdicto vigore ipſius anterioris hypothecæ iuxta *tex. in l. nomen C. quæ res pignori obligari poſſint Caſtrenſ. in l. ſicuti num. primo C. de non numerata pecun. Pacific. de Saluiano inſpect.3. cap.2. numer.195. Thomat.deciſ.44.num.9. & ſeq. Rota coram Ludouiſ.deciſ.362.num.10.& coram Dunozz. Iun.deciſ.123.num.3. & 4.repetit.* apud *Poſth. de Subhaſtat. deciſ.80. & poſt Merlin. de pignor. deciſ.30.num.10.*

Nec denique obſtare viſa eſt tertia exceptio reſpiciens exceſſum crediti, pro quo petebatur immiſſio, quo ad ſcuta 100. quæ ſub vſuris accipere coactus eſt Antinorus pro ſolutione dd. fructuum, cum nulla interceſſerit interpellatio, quia quidquid ſit vbi ſecundus contractus nō eſt initus ad cō- 11 modum, & incommodum debitoris, † aut potius initus eſt ob retardatam ſolutionem, & ſic ob lucrum ceſſans, veluti in cambijs, in quibus terminis loquuntur *Marcheſan. de commiſſione appellationis à Camerali obligatione par. prima §. 2. num. 14. Rota recent. par. prima deciſ.57.nu.3.& par.13.deciſ.524.num.10.& ſeqq. Millin. deciſ.293. per tot. Merlin.deciſ.737.nu.9. Manzaned.deciſ.581. num. primo Eminentiſs. Ottob.deciſ.92. & 269.* cum alijs in contrarium adductis.

Certum eſt cum agimus de damno emergenti ex coacta ſolutione fructuum in cau- 12 ſam cenſus, fideiuſſorem, † cui fuit promiſſa indemnitas, poſſe accipere pecunias ſub vſuris ad effectum ſoluendi debitum, pro quo fideiuſſit ad damnum principalis debitoris, etiam nulla præcedente intimatione, quia ſub priori obligatione camerali, quæ continet ſtypulationem pro damnis, & intereſſe, ac ſub expreſſa promiſſione indemni- 13 tatis, † dicitur hic caſus ab initio cogitatus, & promiſſus ratione damnorum, quæ fideiuſſor repetit ex culpa ipſius debitoris ſibi ipſi notiſſima, cum non ſoluerit in tempore juxta vtriuſque iuris diſpoſitionem *in l. ſi ratio §.ſi mihi, & in l. ſi mandato §. ſi fideiuſſor ff. mandati in cap. pernenit, & in cap. conſtitutis de fideiuſs. Bald. in l ſi quis ſeruo C. quod cum eo Ruin. conſ.106. numer. primo & 2. volum. primo Zacch. de Societat. Officij num.464. Andreol.contr. 77. Rota diuerſ.par.2.deciſ.231. & coram Vbald. deciſ.101.num.8. repetit. poſt Zacch.de Societ. Officij deciſ. 60. & late explicat modernus Venuſ. in Theatr.verit.lib.5. de vſur.diſc.34.*

Et ita vtraque &c.

Confirmata fuit hæc Deciſio 21. Iunij 1675. coram eodem R.P.D. Rondinino.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ DECANO.

Bononien. Fideicommiſſi de Naſcentorijs.

Luna 28. Ianuarij 1675.

ARGVMENTVM.

Quæſtio illa an filijs legitimis, & naturalibus in conditione poſitis, veniant etiam legitimati, etiam ſi teſtator facultatem ſe ipſos legitimandi conceſſerit, hic negatiuè reſoluitur, quia talis facultas pro omnibus vocatis poſitiua in teſtamento non aderat illa verò conceſſa deſcendentibus non ſuffragabatur tranſuerſalibus, & in omnem caſum nec minus prodeſſet, quia fuerat obtenta poſt ius fideicommiſſarijs quæſitum.

SVMMARIVM.

1 *Linea in conditione poſita an comprehendantur etiam nati ex illegitimo coitu à declaratione teſtatoris remanet ſublatum.*

2 *Declaratio teſtatoris omnibus alijs interpretationibus eſt præferenda.*

3 *Teſtator vbi ſe ipſum gloſat, non recurritur ad gloſam legis.*

4 *Sequentia ſemper declarant antecedentia.*

5 *Legitimatio obtenta poſt ius quæſitum hæredi fideicommiſſario mediante poſſeſſione adepta, non retrotrahitur ad diem purificati fideicommiſſi, & num.11.*

6 *Legitimandi præordinata teſtatoris voluntas ex quibus in eſſe deducatur, & in præiudicium legitimorum ſufficiat vide etiam num. ſeqq.*

7 *Legitimandi facultas conceſſa deſcendentibus, non cenſetur repetita in tranſuerſalibus.*

8 *Repetitio non datur attenta diuerſitate perſonarum & diſparitate rationis.*

9 *Rationis diuerſitas reſultat ex diſparitate rationis potius erga vnum, quam erga alios.*

10 *Legitimandi præordinata teſtatoris voluntas poſitiua eſſe debet, nec ſufficit ſola vocatio, vel in conditione poſitio legitimorum, & naturalium, & num.6.*

11 *Legitimatus poſt ius fideicommiſſario quæſitum non excludit ſubſtitutum in caſu obitus grauati ſi ſine filijs legitimis, & naturalibus deceſſerit, & num.5.*

DECISIO CCCCXXVI.

APPROBANTES Domini fundamenta decisionis editæ coram me die 8. * Iunij anni præteriti iterum cenſueruut, Æmiliū filium naturalem Pirri Secūdogeniti Æmilij Senioris, non poſſe, vel tanquam poſitum in conditione ſub nomine lineæ maſculinæ promiſcuè comprehendentis filios ex quocumque coitu procreatos excludere Ioannem Baptiſtam in eius defectu ſubſtituti, vel tanquam legitimatum, & ſic compreheſum in vocatione legitimorum aſpirare ad fideicommiſſum controuerſum.

Nam quoad primum habemus mentem Testatoris explicitè declaratam in alia parte Testamenti cõprehendẽdi, tam in conditione, quàm in vocatione filios dumtaxat legitimos. Reassumẽdo enim omnes substitutiones superius ordinatas per modum regulæ statuit, quod si in aliquo gradu, & in ordine successiuo Institutionum prædictarum Instituti, vel Institutus, ac hæres cum effectu postea quandocumque decesserint, seù decesserit cum filijs masculis legitimis, & naturalibus vno, vel pluribus ipsos filios masculos, & illorum descendentes masculos legitimos, & naturales in infinitum substituit & si absque filijs, & descendentibus huiusmodi decesserit, seù decesserint, vocatum, seù vocatos in sequenti gradu Institutionũ prædictarum, & illius, seù illorum filios, & descendentes legitimos, & naturales in stirpes, vt supra instituit, & substituit; Vnde cum in substitutionibus superius ordinatis fuisset vocatus secundogenitus Æmilij Senioris, à quo descendit Æmilius Actor, & ex verbis mox recensitis appareat, Testatorem posuisse in conditione, & vocasse solùm filios, & Descendentes masculos legitimos, & naturales hæredum supra Institutorum. Hinc omnis ambiguitas, quæ oriri potuisset An sub nomine lineæ in conditione positæ
1 essent comprehensi filij nati ex illegitimo coitu sublata remansit ex declaratione ipsius
2 Testatoris † omnibus aliis interpretationibus præferenda iuxta notata per *Bald. in Auth. nisi rogati sub num. 9. C. ad Trebell.* vbi quod quando Testator se ipsum glosat, † non re-
3 curritur ad glosam legis, & sequuntur *Curtius Sen. cons. 29. nu. 6. Paris. cons. 91. nu. 27. & cons. 97 nu. 24. lib. 2. & Rot. coram Coccin. dec. 2251 nu. 8.*

Hoc maximè procedente, quando declaratio sumitur, provt hic, ex sequentibus, †
4 quæ semper declarant præcedentia *l. Legatorum petitio §. fin. vbi Bald. in fin. ff. de legatis 2. l. si cum fundum, & ibi glos. verb. inferiore ff. de verb. signif.* & aduertit *Rota in allegata dec. 2251 nu. 9.*

Quantum verò attinet ad secundum punctum, neque in contrarijs decisionibus fuit in dubium reuocatum, quin legitimatio obtenta post ius quæsitum hæredi fideicommissario mediante aditione hæreditatis, & adeptione possessionis bonorum, † nequeat re-
5 trotrahi in præiudicium eiusdem ad diem purificati fideicommissi, sed hæc Iuris conclusio in se vera, & pluribus auctoritatibus comprobata *in decisione, quæ reuidetur §. Ex his igitur*, limitari prætendebatur in positione præterita, & in contrarijs decisionibus ex præordinatione Testatoris in hac facti specie desumpta, Tum ex facultate ab eodem concessa proprijs filijs se legitimari faciendi quã-
6 documque, † Tum etiam ex eo, quia substituendo filios legitimos, quorum appellatione veniunt legitimati, censeatur per consequens etiam ipsis concessisse facultatem prædictam.

His tamen non obstantibus, Iterum Domini dixerunt facultatem cõcessam proprijs
7 Descendentibus, † non censeri repetitam in Transuersalibus; Attenta diuersitate perso-
8 rum, † & disparitate rationis resultante ex-
9 maiori affectione † Testatoris erga primos. vt præter allegatos *In decisione sub §. sed Domini* firmant *Alex. cons. 158. nu. 10. lib. 6. Honded. cons. 57 nu. 34. vers. quarto respondetur & nu. 35. lib. primo Fusar. de Substit. qu. 404. nu. 21. & 25. & Rot. decis. 354. nu. 3. & duob. seqq. par. 2 recen.*

Et quoad vocationem, seù potitionem in conditione legitimorum pariter approbarunt responsionem datam in alia decisione nimirum quod ex eis non possit desumi dispositiua præordinatio Testatoris ad hunc
10 effectum requisita, † vt in terminis substitutionis factæ in casu obitus hæredis grauati sine filijs legitimis, & naturalibus † con-
11 tra legitimatum post ius, vt supra quæsitum hęredi fideicommissario responsum fuit per varios celebres Iurisconsultos apud *Bald. cons. 16. 17. & 18.* & respondit in eadem Causa ipse *Baldus cons. 19. per tot. lib. 4.* cum alijs in alia *decisione relatis §. Quia non fuit dubitatum, & §. Et sane.*

Et ita ex his, & alijs in eadem decisione ponderatis, cum quibus DD. transierunt, resolutum fuit standum esse in decisis, Ioanne Baptista tantum informante, Æmilio plurics citato.

Altera præsentis causæ decisio, quæ hic confirmatur habetur impressa in alio precedenti Tomo primo huius Decimæ Octauæ partis Recentiorum, vbi est in ordine Decisio 310.

R. P. D. MATTHÆIO.

Colonien. Canonicatus.

Veneris prima Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Alienum beneficium quis impetrauerat, & litem etiam super eo introduxerat, sed postea illius vita durante Siluerat; Cumque eo defuncto gratiosam subrogationem abtinere prætendisset, hæc eidem denegata est tam ex defectu non verificationis suæ gratiæ, quam ob non existentiam litis super titulo beneficij, nisi adhuc illam merè calumniosam dixerimus ob incompetentiam alicuius legitimi tituli, saltim colorati: Et tandem quia nulla aderat prouisio, sed solum mandatum de prouidendo, quod ad hunc effectum, & in hac materia non sufficit.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatio gratiosa sine lite non datur, eaque debet esse super titulo beneficij.*

2 *Subrogationem gratiosam prætendens, debet petere beneficium tamquam suum, & tamquam alienum,*

tum, non autem veluti debitum, & conferendum, & num 15.

3 *Lis super beneficio non inducitur per monitorium ab alio, & sine mandato procura reproductum.*

4 *Mandatum speciale in causa beneficiali requiritur.*

5 *Subrogatio gratiosa stante calumnia denegatur, & concessa non subsistitur, & num.10.*

6 *Lis calumniosa non dicitur propriè lis, nec facit beneficium litigiosum.*

7 *Doctorem, vel Lectorem aliquem non esse probatur ex attestatione Secretarij Vniuersitatis, & num. seq. & num.12.*

8 *Lector, vel Doctor, quod aliquis non sit, euidenter probatur, si in Catalogo Lectorum, vel Doctorum non reperiatur descriptus.*

9 *Lis euidenter dicitur calumniosa, si nullus adduci potest color boni iuris.*

10 *Litiganti calumnioso, & maximè certo modo impetranti beneficium alterius, non datur subrogatio gratiosa, nisi saltem doceat de colore sui boni iuris.*

11 *Litis calumniosa præsumptio crescit, si illa prosequuta non sit.*

12 *Officialium attestationes alijs, & quibuscumque contrarijs anteponendæ sunt, & num.7.*

13 *Mandatum de prouidendo quando potius, non autem collatio dicatur, & ex quibus verbis resultet ac num.seqq.*

14 *Beneficium non efficitur litigiosum per solum mandatum de prouidendo.*

15 *Beneficium non efficitur litigiosum, si non petitur tamquam suum, sed tamquam debitum, & lis non est super dominio, sed imploratur solum officium iudicis, & num. seq*

16 *Vitium litigiosi in actione personali non datur.*

17 *Clausula, omne ius, in monitorio contenta quatenus operetur litem fuisse introductam etiam super dominio, & titulo beneficij, & num. seqq.*

18 *Beneficium non potest dici suum, sed vti tantummodo debitum, si nulla collatio præcesserit, sed adsit mandatum de prouidendo.*

19 *Beneficium non efficitur litigiosum ex sola clausula, omne ius, in monitorio contenta, si illa ad iudicium immissionis est restricta.*

20 *Vitium litigiosi quatenus deducatur, aut excludatur in beneficio certo modo petito, vel obtento etiam si illius executio petita sit cum clausula, omne ius, & supra à num.14.*

DECISIO CCCCXXVII.

IN vim Indulti Vniuersitas Colonien sis sibi concessi à Bonifacio Octauo, & Nicolao Quinto contulit Canonicatum in Ecclesia Sancti Gereonis Henrico Nicasio, *vt Summ. num. primo, & 2.* quem certo modo cùm impetrasset à Sede Apostolica Ioannes Esser, sub prætextu, quod dictus Henricus non esset ad formam Indulti qualificatus, Literas 4. Iulij 1669. expediuit cum clausula, *si ita est*, et super illarum executione impetrauit à Iudice executore monitorium, quod vna cum illius notificatione reperitur reproductum per eiusdem aff. Procuratorem 15. Maij, et 14. Augusti respectiuè anno 1670.

Semmario Ioannis num. primo 2. & 4. ab indè verò citra licèt viuente Henrico Siluerit, & nihil in causa peregerit, tamen morte eiusdem Henrici superuenta, subrogationem gratiosam in Iuribus illius postulauit, quam non solum impugnauit dicta Vniuersitas, sed etiam Franciscus Franchen. ab eadem Vniuersitate nouitèr prouisus, & in illius possessionem immissus, cumque Eminentissimus Prodatarius censuerit consulere Rotam, ideò mihi transmisit Dubium, An danda sit subrogatio, & de more illo in Rota proposito, negatiuè fuit resolutum.

Potissima ratio resolutionis fuit, quia nulla probatur lis legitima inter Henricū dùm viueret, & Ioannem Esser subrogari peten-
1 tem, † & tamen ad obtinendam gratiosam subrogationem particulare fundamentum est lis. & illa quandocumque debet esse super titulo Beneficij *cap. 2. vt lit.pend. in 6. Lotter. de re benefic. lib.2. quæst. 20. num.42. Cassad. decis. 2. de prax. & decis.4. vt lit. pend. & in rec. decis. 104. num. primo par.13.* & oportet, quod Actor in illa Beneficium vti suum petierit,
2 non autem vti sibi debitum, † & tanquàm collatum, non autem conferendum, *Glos. in cap. 2. verbo finita vers. si autem petit, vt lit.pend. in 6. Innoc. in cap. cum M. Ferrarien. num. 9. de Constit. Paris. de resignat. lib.2. quæst.3. numer.5. Garz. de benef. par.11. cap.1. num.76. & seq. Rota coram Puteo decis.485. num. primo & 2. lib.2. coram Greg. & V. decis.335. per tot. & in rec. dec.202 par.4. tom.2. per tot. & decis.335. num. primo parte 11. & in Oxomen. Canonicatus 10. Apr.1671. coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Monitorium autem, quod fuit coram Exequutore impetratum, & cum notificatione, vt supra reproductum, & mediante quo Ioannes Esser Henrico insinuauit literarum Apostolicarum expeditionem, et possessionem Canonicatus per eum captam in vim decreti Executoris non fuit sufficiens ad
3 inducendam litem, † dùm illud fuit obtentum, et reproductum à persona, de cuius mandato procuræ nequaquàm in actis docum fuerat, *Bald. in l. licet C. de procur. Grat. discept.66. num.34. et 35. Lotter. de re benef. lib.2. quæst.20. num.119. et 120. Rota coram Coccino dec. 2003. num.16. coram Penting. decis.344. nu.13.*

Attento maximè quod agitur de causa be-
4 neficiali, † in qua requiritur speciale mandatum *Franc. in cap. qui ad agendum 4. §. si Procurator col. penult num.5. de procurat. in 6. Grat. d. discept.66. num.45.*

Verùm admissa etiam lite ex alio motiuo huiusmodi subrogatio minimè subsistineri valet, dùm inspecta tàm persona ipsius Ioannis. quàm Henrici, contra quem fuit facta
5 impetratio, † in vtrumque cadit calumnia, quo casu subrogatio denegatur, et concessa non subsistetur, *Mandos super reg. de subrogat. quæst.6. Cassad. decis.7. de dol. & contum. & decis.5. vt lit.pend. Rot. coram Seraph. dec.1165. num.7. coram Dunoz. Iun. decis.971. num.9. coram bon. mem. Celso decis.148. num. primo coram Coccino decis. 1215. num. 14. et in recen. decis. 167.*

num. 13. *& seq. par.* 4. *tom.* 2. cuius ratio est, quia
6 lis calumniosa propriè non dicitur lis, † nec facit Beneficium litigiosum *Mandos. super reg. de subrog. collitig. quæst. prima num.* 6. *& seqq. & præsertim num.* 11. *Cassad. decis.* 7. *num. primo Rotæ coram Coccino dicta decis.* 1215. *num. primo & decis.* 167. *num.* 9. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.*

Etenim ex parte eiusdem Ioannis calumnia apparet, dùm non erat de tempore collationis, Lector in Theologia, nec in Iure Canonico, vel ciuili, prout narrauit Sanctissimo, quod non esset talis probat attestatio Decani, & Secretarij ipsius Vniuersitatis
7 quibus deferendum venit vti attestantibus dè re ad eorum officium spectante *Spad. consil.* 124. *& cons.* 158. *vtrobique num.* 18. *Rot. coram Cavaler. decis.* 10. *num.* 12. & maximè atten
8 to Catologo, † in quo ipse inter Lectores descriptus non repetitur, *Bart. in l. fin. num.* 2. *C. de reb. credit. Decian. cons.* 39. *num.* 12. *lib.* 3. *Mascard. de prob concl.* 1296. *num. primo.*

Respectu verò Henrici calumnia eò minus euitari potest, dùm in ipso præfulgebant omnes prærogatiuæ in Indulto Clementis, & Nicolai requisitæ, vt plenissimè constat ex *Summ. num.* 5. *lit. B. & C.* & ex verbis detegitur lis, & impetratio calumniosa, & cum exaduerso nullus adduci possit boni iuris co
9 lor; † Semper erit verum dicere, quod ipse sit verus, & clarus calumniosus litigator, cui & præcipuè certo modo impetranti, non
10 datur subrogatio, † nisi saltèm de colore iuri boni iuris doceat, *Rebuff. super reg. de subrog. clauſ.* 3. *num.* 3. *Mandos. quæst.* 6. *&* 11. *Rot coram Coccino decis.* 1215. *num.* 16. & quidem ex
11 ipsis actis, & litis prosequutione, quæ cessante, non solùm calumniæ præsumptio cressit, verùm etiam & ipsa lis cessare videtur non habens vndè subsisteretur, vt explicat *Lotter. de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 20. *num.* 93. *ad* 107

Nec releuat fides adducta eiusdem Notarii contrarium deponentis, quia illa facta fuit à Notario, nullo præcedente rogitu, & destituta Testibus, & fatetur se hoc audiuisse à Decano, & Secretario, qui contrarium
12 testantur, † quorum attestationes vti ab Officialibus prouenientes anteponendæ veniũt, *cap. ad audientiam de præscript. Rot. coram Seraphin. decis.* 792. *num.* 3. *& coram Buratt. decis.* 910. *num.* 8.

Potissimum etiam, quia literæ à Ioanne obtentæ, fuerunt expeditæ cum clausula, *si ita est*, & in eis fuerunt dati Executores, ibi; *si ita est, Canonicatum, & Prebendam conferri,*
13 *& accipere auctoritate nostra curetis*. † quæ verba important mandatum de prouidendo, non autem collationem, Vndè beneficium dici non potest effectum litigiosum, † cùm
14 non peteretur, neque peti potest tanquàm suum, sed tanquàm debitum, & non vti collatum, sed vti conferendum, & lis non est
15 super dominio, † sed imploratur quodammodò Officium Iudicis, & videtur quædam
16 actio personalis, † in qua non trahitur vitium litigiosi, *Innoc. in cap. cum M. Ferrarien. in n.* 9. *vers. sed appone de const. Io: Andr. num.* 20. 23. *& 24. Butr. num.* 58. *Imol. num.* 25. *Specul. in tit. de appell. §. nouissimè num.* 16. 17. *&* 18. *Vital. in clement.* 2. *num.* 71. *& seq. vt lit. pend.* & hanc esse opinionem magis communem tenet idẽ *Imol. supra citatus*, & ab ista non esse recedendum firmatum fuit *in decis.* 1215. *coram Coccino num.* 3. *in fine*, & cum eadem secuta fuit eadem *Rot. decis.* 202. *num.* 3. *par.* 4. *tom.* 2. *veren.*

Et quamuis monitorium conceptum fue
17 rit cum clausula, *omne Ius*, † quod efficit, quod causa censeatur inducta super titulo Beneficij; Attamen hoc procederet, si præcessisset collatio, & per consequens, si adesset materia præexistens, vt posset istud Beneficium tanquàm suum petere, non autem
18 quando adest solum mandatum de prouidendo, ex quo non potest peti, nisi vti debitum, & propterea cùm non præcesserit collatio, & non præexistat materia huiusmodi nihil operatur, *Rota coram Dunozetto Iuniore decis.* 45. *num.* 2. *&* 3. eoque magis quia huiusmodi clausula fuit restricta ad Iudiciũ
19 immissionis, † quod cùm respiciat solum immissionem, efficere nequit Beneficium litigiosum *glos. in cap. primo in verb. litigiosa de confirm. Bald. in l.* 2. *post num.* 3. *C. de litig. Lotter. de re benef. lib.* 2. *quæst.* 20. *num.* 42. *Rota coram Greg. XV. decis.* 335. *num.* 5. *& in recen. decis.* 143. *num.* 2. *par.* 2. & excludit vitium litigiosum
20 etiam in remedio adipiscendæ *Cassad. decis.* 4. *vt lit. pend. Mandos. in reg. de subrog. quæst.* 13. *Rotæ coram Greg. XV. decis.* 335. *num.* 6.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Verulana Fideicommissi.

Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario immissionem petenti opponebatur exceptio antiquioris fideicommissi, sed quia ille de suis requisitis concludenter docuerat, anterius verò fideicommissum apparebat turbidum, ex quo eius instrumentum nec fuerat recognitum, nec reperiebatur inter protocolla Notarij rogati; Quinimò hoc recens fideicommissum fuerat etiã ab hærede acceptatum, ideò pro immissione fuit decisum.

SVMMARIVM.

1 *Immisso fideicommissario conceditur dolo de fideicommisso, illius purificatione, et de identitate bonorum.*

2 *Fideicommissi anterioris exceptio, si est turbida, non retardat immissionem venienti ex posteriori fideicommisso.*

3 *Instrumentum non recognitum, nec repertum inter instrumenta Notarij rogati, nihil probat.*

3 *Antiquitas non probatur ex sola data, cum pos-*

sint

sint confici scriptura modernæ cum data antiqua,

5 *Instrumenta etiam publica si deficit obseruantia diminutionem recipiunt.*

6 *Enunciatiua vaga sine expressione diei, et not arij, cum possit referri ad aliam scripturam, non concludit veritatem scripturæ controuersæ.*

7 *Enunciatiuæ desumptæ ex scripturis informibus, sicuti de per se non probant, ita nec tribuunt fidem enunciato.*

8 *Fideicommissum si fuit ab hærede acceptatum, non potest amplius ab hærede hæredis impugnari*

9 *Immissio fideicommissario conceditur super detractionibus, et alijs bonis liberis non obstante exceptione antiquioris fideicommissi.*

10 *Fideicommissarius probare tenetur quænam sint bona fideicommissaria, et quæ testator reliquerit tempore obitus.*

DECISIO CCCCXXVIII.

SILVIVS, & Paulus de Philonardis conseruationi Agnationis prouidere intendentes, quãplura bona irreuocabiliter inter viuos donarunt proprijs filijs masculis legitimis, & naturalibus natis, & nascituris ex eorum, & cuiuslibet ipsorum lineis in perpetuum, itaut filij masculi, nepotes, & alij descendentes masculi Pauli succedant tantũ in eius bonis, filij verò masculi, nepotes, & alij descendentes masculi Siluij succedant tantũ in bonis ipsius Siluij, & in defectu descendentũ vnius lineę succedere voluerunt descendentes alterius lineæ in infinitũ, vt latiùs in Instrumento donationis dato in Summario *num.* 1.

Defuncto postremò sine filijs Mario vltimo de linea Siluij, Paulus Æmilius, & fratres vti de linea Pauli petierunt coram R.P.D. Millino associationem, vel immissionem ad prædicta bona fideicommissaria possessa à Felice, & alijs de Columnis vti hæredibus testamẽtarijs dicti Marij; Verum quia per specialem commissionem Sanctissimi mihi directam, iniunctum fuit, vt procedat de voto Rotæ; Ideò causa proposita, Domini immissionem dandam esse dixerunt.

Quia fideicommissum Siluij etiam de linea ad lineã in dicto Instrumento donationis constitutõ vtpote literale non fuit in cõtrouersiam deductum, minusque fuit dubitatum de illius purificatione in personam 1 Pauli Æmilij, nec de identitate † bonorum; Quibus concurrentibus dari solet fideicommissario immissio ex remedio vtilis Saluiani pro auocatione bonorum donatorum, vt tenuit *Rota coram Seraph. decis.* 88. *num.* 1. *decis.* 244. *num.* 1. *par.* 7. *decis.* 131. *&* 427. *vtrobique num.* 1. *par.* 14. *recent. & coram Cardinali Celso decis.* 108. *num.* 2.

Non obstat exceptio antiquioris fideicõmissi Saturni Patris dicti Siluij, quod expi- 2 rasse prætenditur in persona Marij, † quia ista tamquam turbida non est apta retardare immissionem venienti ex fideicommisso posteriori, *Angel. de legat. contradict. quæst.* 10. *num.* 280. *& seqq. Rota coram Bichio decis.* 346. *num.* 4. *& coram Manzanedo decis.* 634. *num.* 6. *& in Recent. decis.* 444. *n.* 12. *par.* 4. *tom.* 1. *& in Interamnen. fideicommissi* 28. *Martij* 1667. *& prima Februar.* 1668. *coram Eminentiss. Carpineo, & 7. Junij* 1669. *coram R.P.D. meo Benilaqua.* Turbiditas ex pluribus resultare visa est, & primò, quia de fideicõmisso Saturni non constat ex legitima scriptura; nam testamentum rogatum legitur de anno 1567. à Prospero Amato, quem non constat fuisse tunc temporis Notarium; imò eius protocolla existentia in Archiuio Terræ Bauci incipiunt solum de anno 1586. & in illis registratum non reperitur tale Instrumentum, iuxtà fidem Archiuistæ datam in Summ. *num.* 15 3 nec est recognitum, † prout de iure requiritur *cap. primo de fid. instrum.* non obstante eius antiquitate, quæ robur dare solet etiam scripturis informibus, quia antiquitas non 4 probatur ex sola data, † cùm possint confici scripturæ modernæ cum data antiqua, *Rot. decis.* 59. *num.* 24. *par.* 9. *recent.* Maximè dum deficiunt adminicula, & quod peius est, non 5 probatur obseruantia, † sine qua etiam publica Instrumenta diminutionem fidei recipiunt *Eminentiis. Otthob. dec.* 40. *n.* 22. *&* 23. *et dec.* 703. *n.* 8. *par.* 2. *rec.* Nec pro adminiculo sufficit enũciatiua reperta in Testamẽto Vellij vnicus ex filijs dicti Saturnij, quia cùm sit nimis vaga absque expressione diei, & Notarij de illo rogati, † & possit referri ad aliud 6 Testamentum, non concludit perneceſſe veritatem istius, de quo agitur, *Rota dec.* 173. *num.* 6 *par.* 4. *tom.* 2. *recent. & coram Dunozett. Sen. dec.* 235. *num.* 3. Minusque aliquid concludunt aliæ enũciatiuæ desumptæ ex schedulis, & alijs scripturis informibus, quæ si- 7 cut nullam faciunt probationem, † ita non possunt fidem tribuere prædictis enuaciatiuis, *l. nemo plus ff. de reg. iur. Rota coram Dunozett. Sen. decis.* 232. *num.* 20. *&* 31.

Secundò quia dictus Marius expressè acceptauit fideicõmissum Siluij, † vt in 8 Summario *num.* 9. *& seq.* vnde non potest eius factum impugnari à Felice, & alijs de Columnis illius hæredibus, *Dec. cons.* 516. *num.* 22. *Decian. cons.* 44. *num.* 77. *lib.* 3. *Barz. decis.* 81. *num.* 16. *& dec.* 429. *num.* 5. *par.* 12. *recent.*

Tertiò quia Siluio competebant detractiones legitimæ Trebellianicæ, & dotis maternæ in bonis dicti Saturni Patris, atque vlterius idem Siluius plura bona proprio 9 nomine acquisiuit, † pro quibus omnibus nequit saltem eius fideicommissarijs retardari immissio, *Rota decis.* 755. *num* 2. *parte* 3. *decis.* 444. *num.* 12. *par.* 4. *tom.* 1. *recent. & coram Dunozett. Jun. decis.* 663. *num.* 19. *& in Bononien. fideicommissorum prima Junij* 1671 *coram R.P.D. meo Decano,* nulla habita consideratione alienationum à Siluio factarum, tùm quia sunt modicæ, tùm quia non probatur bona alienata fuisse hæreditaria Saturni.

Quartò demum, quia non constat, quænam sint bona fideicommissaria dicti Sa- 10 turnij, † & quænam reliquerit tempore obitus,

tus, prout requiritur, *Rota coram Gregor. decis* 206. *& apud Merlin. de pignor. dec.* 58. *num.* 3. *& decis.* 144. *num primo, coram Dunozetto Iun. es in dicta Interamnen. fideicommissi* 7. *Iunij* 1609. *coram R. P. D. meo Benilaqua.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Tranen. Iuris sepeliendi.

Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Adeo subiacet agitationibus homo, vt etiam mortuus quandoq; quiescere non permittatur; eius itaque cadauer exhumari decidit, quia ab alieno Parocho sepultum erat; Cúmque ageretur de viro in Suburbijs, & in Territorio, non autem in Ciuitate degente, ibique etiam defuncto, existentia proprij Parochi à diuisione parochiarum eiusdem Ciuitatis fuit desumpta, & rationabiliter etiam ad illius territorium extensa, quia hæc diuisio non materialitèr tantùm accipienda est, sed etiam intellectualitèr ratione individuorum ibidem existentium.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliens Parochianum alienum, de iuris rigore illius corpus restituere tenetur. declara, & limita vt num. seqq.*

2 *Attentata licet regulariter ante omnia sint reuocanda, reiiciuntur tamen ad finem litis, ne scandalum oriatur in populo.*

3 *Cadaueris exhumatio, ob vexationem humanarum cinerum, quoad fieri potest est semper vitanda, propter scandalum, quod ex inde resultat.*

4 *Restitutio, puta cadaueris, si ex iusta causa fieri non debet, expensæ tamen, & alia ad funus consequutiua semper restituuntur.*

5 *Cadauer humanum dolosè, vel attentate in aliena Ecclesia, vel sepultura repositum suo loco restituendum est, & num.* 1.

6 *Dolus ex iuris ignorantia, & possibili interpretatione excluditur, & ideo cessat in ijs, quæ in sententijs, vel decisionibus poterant credi non fuisse comprehensa.*

7 *Attentata secluso dolo, & superioris contemptu, non admittuntur.*

8 *Attentatorum ad exclusionem omnis possibilis intellectus admittitur, & num.* 6.

9 *Pœna non imponitur nisi per dolum, quæ in ignorante non cadit, & num.* 10.

10 *Ignorantia licet excusset à pœna, non impedit tamen reuocationem attentatorum.*

11 *Attentata pœnalia reuocantur per viam priuilegiatam attentatorum, attentata verò iuris per viam nullitatis, & officio iudicis, & n.* 9.

12 *Diuisio. & sententia ab earum petitione declarantur.*

13 *Diuisio Terræ, vel Ciuitatis quatenus importet diuisionem illius Territorij, & num seqq.*

14 *Expressum aliquid dicitur ex intentione agentium & ex natura actus.*

15 *in Diuisione quid comprehensum sit, attenditur intentio contrahentium, ac etiam natura actus eiusdem diuisionis.*

16 *Parochialium alicuius terræ vel ciuitatis diuisione facta, illius etiam Territorium diuisum fuisse censetur, & num.* 22. *& seqq.*

17 *Ciuitatis vel Terræ dispositio quatenus comprehendat degentes extra Mœnia, & in Territorio, atque in illius Diœcesi. & num. seqq.*

18 *Ciuitas vel Terra quoties non est materialiter sumpta, sed solum intellectualiter, tunc illius appellatione, vel nomine, continentur etiam homines degentes in agris, & num. seqq.*

19 *ex Intentione, & Agentium mente resultat quid in aliquo actu fuerit comprehensum, & sup. à num.* 15. *& num. seqq.*

20 *Persona, & non locus si in aliqua dispositione fuerunt considerata, non est dubium quod sub dispositione, & appellatione loci omnes contineri debent, & sup. à num.* 13.

21 *Ciuium appellatione veniunt etiam nati in suburbijs, vicis. vel in agris adiacentibus.*

22 *Morientes extra mœnia Ciuitatis, in qua Parochia sepeliendi sint, & sup. à num.* 1. *& per totam.*

23 *Attentata resultant etiam in actibus, qui ratione connexionis, vel dependentiæ comprehenduntur in sententijs, & num. seqq.*

24 *Casus implicitè adhuc in sententia contentus, singulatur, & intelligitur ad limites eiusdem sententiæ, & num.* 23.

25 *Sententia vt aliquid in se comprehendat, sufficit etiamsi hoc implicitè, & indirectè resultet.*

DECISIO CCCCXXIX.

NVNQVAM dubitarunt Domini attentatum dici cadaueris sepulturam ab
1 alieno Parocho factam; [quamuis declinato iuris rigore. de quo in *cap. ex parte* 5. *& in cap. sequenti de sepultur.* ex quadam æquitate con-
2 tra attentatorum naturam, † quæ in litis initio sunt reuocanda, exhumationem cadaueris ad litis exitum DD. reiicerunt, †
3 ne scandalum in populos oriatur, ob translationem cadaueris, quæ contingere posset in humanarum cinerum vexationem, *Gemin. in cap. non solum in fin. de appell. in* 6 *Marsil. singul.* 199. *num.* 1. *Menoch. de recuperan. possess. remed. vltimo num.* 36. *Lancellott. de attent. par.* 2. *cap.* 4. *lim.* 13. *num.* 1. *& seqq.* & hucusque seruauit *Rota in antiquis decis.* 1. *de causa possess. & proprie. & dec.* 8. *vt lite pendente, & coram Gregorio XV. decis.* 276. *num.* 5. *& 6. vbi Adden. num.* 9. *& in rec. par.* 3. *decis.* 657. *num.* 3. nisi vel nulla
4 causa excusaret à restitutione † cadaueris, quo casu expensæ, & alia ad funus consequutiua restituuntur, iuxtà *text. in cap. literas de restit. spoliator. Sanchez de matrim. lib.* 10. *disput.* 12. *sub num.* 22. *Rota coram Bich. dec.* 439. *num.* 12. *repetit. in recen. par.* 11. *decis.* 76. vel è conuerso dolosa contrauentio in spretum
5 inhibitionis †, ad primæuum iuris rigorem,

atten-

attentati funeris purgationem redigeret, *Menoch. in cap. non solum num. 3. in fine de appell. in 6. Vestrius in praxi lib. 8. cap. 4. nu 8. ante finem, vers. admoneo tamen, Rot. coram Bich. d decis. 439. num. 5. et seqq.*

Sed in proposito casu, de quo agimus inter Ecclesiam Sancti Iacobi, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Terra Baroli occasione Cadaueris Liuii de Martino Aduenæ, quod neglectis protestationibus Ecclesiæ Sancti Iacobi Præsbyteri Sanctæ Mariæ in propria Ecclesia humarunt, eatenus Domini dixerunt actum, non esse attentatum in *decis. 25. Iunij * proximè præteriti coram me*, quatenus hic articulus decedentium extra mœnia, nõ fuerit examinatus in decisionibus, & consequentèr non comprehensus in sententijs Rotalibus, neque etiam in diuisione antiqua inter ipsas Ecclesias restricta ad ipsam Terrã Baroli, ad cuius limites sententiæ prodierunt. Itaut cùm Presbyteri Ecclesiæ Sanctæ Marię potuerunt credere hunc virtualem intellectum decedentium extra mœnia, neque diuisioni, neque sententijs accommo-
6 dari, non videantur esse in dolo, † qui ex ipsa Iuris ignorantia, atque ex omni possibili interpretatione excusatur, iux. *tex in l. etsi, l. 25. §. scire ff. de petit. hæred.* ad exclusionem attentatorum, quæ secluso dolo, & superio-
7 ris contemptu, † non admittantur, vt post *Abb. in cap. cum sit in fin. de appell. Bellamer. decis. 540. Menoch. cons. 74. nu. 12. et 13.* cum alijs, quos in terminis sequitur *Lancellott. de attent. par. 2. cap. 4. lim. 27. num. 4. et seqq.* adhibito ad il-
8 lorum exclusionem † omni intellectu, ex ratione *text. in l. merito ff. prò socio, et in l. final. C. de probat.* & læpiùs dixit *Rot. coram Buratt. decis. 644. in fine, et coram Mantic. decis. 167. n. 4.* cum alijs *in decis. huius causæ 25. Iunij proximè præteriti coram me in fine.*

Verùm hodie reproposita causa, dicebant Domini excusationem hanc admitti quidẽ posse, quoad attentata pœnalia, cùm non-
9 nisi dolo pœna imponatur, † quæ in ignorante non cadit, ad terminos *text. in l. nemo videtur, et in l. qui in ius §. nemo videtur, vbi de-*
10 *cis. Cagnoli, et aliorum ff. de regul. iur.* vt aliàs dixit *Rota in recent. par. 12. decis. 175. nu. 5.* Non autem quoad attentata iuris respicientia nullitatem actus, quia etsi ignorantia excu-
10 set à pœna, † non impedit tamen reuocationem gestorum contra prohibitionem Iuris, vel Superioris, quæ ideò contra Ius attentata dicuntur; & si non reuocantur ex
11 priuilegio, & per viam attentatorum, † reuocantur; tamen officio Iudicis, & per viam nullitatis, vt futuris casibus prouideatur, & dissidijs similibus occurratur, iuxtà antiquam Rotæ distinctionem, quam pro declaratione *Glos. et scribentium in cap. non solum de appell. in 6.* adhibuit *coram Puteo dec. 27. num. 6. lib. 1. et coram Cæsar. de Grass. decis. 2. n. 4. et seqq. de appell. et in alijs relatis coram Duran. decis. 177. num. 5.* quam in his terminis alijs adductis comprobauit eadem *Rot. in recent. par. 9. decis. 283. num. 13. cum seqq.*

Neque dubitatum fuit Ecclesiam Sanctæ Mariæ contra Iuris, & Superioris auctoritatem egisse, sepeliendo cadauer illius aduenæ, qui defunctus est extra mœnia Terræ Baroli quoad illam partem contentam sub diuisione eiusdem Terræ, quæ diuisio ad solam Terrã restringi non potest; Tùm quia quidquid contrarium alias suppositum fuerit, petitio diuisionis se extendit ad distinctionem eiusdem Territorij, Summ. Ecclesiæ Sancti
12 Iacobi *num. 1.* † a qua deindè declaratur diuisio, iuxtà *text. in l. 1 vbi Iason num. 7. C. de diuers. reseript. Rot. rec. par. 14. decis. 271. num. 2. et 4. et in d decis. huius causæ 25. Iunij proximè præteriti coram me §. fin.*

Tùm quia procedendo ad terminos textus cum ibi notatis per *Glos.* & Scribentes in *cap. ad audientiam de Eccles. adif et in Concil. Trid. sess. 24. de refor. cap. 13. in fin.* nisi diuisio
13 extendatur extra mœnia Terræ, † non videretur satisfactum dispositioni Iuris, cùm nõ esset cuitata confusio promiscue adminis tra-
14 tionis Sacramentorum, † itaut id expressum censeri debeat, veluti ex intentione agen-
15 tium, atque ex natura actus † in ipsa diuisione inclusum, iuxtà *text. in l. cum quid' ff. si cert. petat. Grat. discept. 5. num. 27.* & melius *in discept. 689. num. 10.* cum alijs per *Rot. in recent. par. 4. tom. 2. decis. 28. num. 5.*

Tùm denique quia in similibus diuisionibus parochialium pro tollendis dissidijs, atque scandalis euitandis, videbatur Do-
16 minis diuisa Terra, † diuisum quoque fuisse Territorium, quia licèt magna sit quæstio inter DD. An sub dispositione Ciuita-
17 tis, vel Terræ, † contineantur quoque degentes extra mœnia, & in Territorio, ac in Diœcesi; quotiescumque tamen non sumus in odiosis, vel ex natura actus, aut ex intentione agentis, non dignoscitur, Ciuitatem, vel Terram materialitèr sumptã fuis-
18 se pro ambitu murorum, † quo casu homines in agris degentes, non continentur, ad terminos *text. in cap. Rodulphus, vbi Canonistæ omnes de rescript. et in cap. quamuis §. quamquam de præben. in 6. Oldrad. cons. 121. num. 8.* latè *Franciscus Marc. dec. 365. per tot. Rot. coram Coccin. decis. 128. et decis. 129. sub nu. 2. et coram Peuting. decis. 229. num. 30.*

Sed potiùs, vt in casu nostro, tam ex agẽ-
19 tium mente, quàm ex natura actus, † dignoscitur eandem fuisse rationem comprehendendi, tàm degentes in Terra, vel in Ciuitate, quàm extrà illam, ad terminos *text. in §. si quis in nomine Auth. de Eccles. hast. tit.* tunc de-
20 mum non est dubium omnes † contineri, cùm hoc casu, non locus, sed personæ considerentur, iux. *tex. in l. qui in continentibus 147 ff. de verbor. signif. et in l. qui ex Vico 30. ff. ad municipale*, & pro declaratione *Text. in l. Vrbis appellatio ff. de verbor. signif.* notat ibi *Rebuff. vers. quarto restringitur, Valenzuol. cons. 97. n. 33. vol. 1. Capic. Galeott. lib. 2. controu. cap. 20. nu. 31. et seqq. Castill. controuers. tom. 6. cap. 153. num. 14. et post Bartol. in l. 2. colum. fin. ff. de verbor. signif.* in proximis terminis probant *Ferrett. cons. 222. nu. 5.*

nu. 5. Garz. de benef. par. 7. cap. 9. num. 27. Barbos. tract. variar. de appell. iuris appell. 49. sub num. 7. Rot. in Toletana Parochialis coram Arigon. apud Garz de benef. par. 9. cap. 2. sub num. 341. cum aliis latè congestis coram Zarat. decis. 22. nu. 20.

21 et seqq. adeout Ciuium appellatione † nati in Suburbijs, vel Vicis, & in Agris adiacẽtibus cõprehendantur, ex deductis per Franch. decis. 129. et 604. Rouit. decis. 63. num. 19. et in Regien. Consortij 26. Iunij 1671. §. consideratus, 30. Maij 1672. §. probauit, et 16. Ianuarij 1673. §. habet quidem coram R. P. D. meo Bourlemont, et in decis. huius causæ 25. Iunij proximè præteriti coram me §. nulla habita.

Ex his autem cùm dubitari nequeat, quin diuisio inter istas Ecclesias Parochiales comprehendat tam decedentes intra, quàm

22 extrà mœnia Terræ, † consequens est, vt actus saltem contra iuris dispositionem attentatus fuerit ratione connexionis, & dependentiæ istius casus ab antiqua diuisione

23 Ecclesiarum, † ad cuius limites sententiæ

24 Rotales prodierunt, † & sub qua casus iste implicitè cõtinetur, iuxtà narrata per Butr. et Imol. in cap. dilectus 29. de rescriptis, Alex. consil. 89 colum. final. volum. 1. Rot. coram Achill. de Grasis. decis. 32 de Appell. et in diuers. par. 2. dec. 6. num. 8. Card. Celsi. dec. 362. num. 4. cùm sufficiat

25 implicitè, † & indirectè per relationem ad diuisionem, & petitionem, casum hunc deductum fuisse, vt in rec. par. 10. decis. 15. num. 14. et seqq. & melius in decis. 178. num. 11. et seq. et num. 16.

Et ita à decisis Domini recesserunt, Clero Sancti Iacobi informante, & Presbyteris Sanctæ Mariæ pluriès monitis.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, cuius est in ordine 348.

R. P. D. MATTHÆIO.

Tarraconen. Iurisdictionis.

Veneris 1. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Occasione appellationum, quæ æquè à Concilio Tridentino, ac Sacris Canonibus recipi prohibentur sine insertione sententiarum, & non exhibito instrumento earundem appellationum, plura de immemorabili, ac etiam de quadragenaria præscriptione adducuntur; vtraque in præsenti sublata, tùm quia nec probata erant à testibus super eis deponentibus, & remouebantur etiam a decreto irritanti eiusdem Concilij apposito adhuc in resolutionibus Sacræ Congregationis illius.

SVMMARIVM.

1 *Appellationes recipi non debent sine insertione sententiæ iudicis à quo, et non exhibito earundem appellationum instrumento.*

2 *Immemorabilis consuetudo contra dispositionem Concilij Tridentini, non suffragatur, tamquam ab eodem Concilio sublata.*

3 *Immemorabilis consuetudo contraria tollitur etiam à decretis, et resolutionibus Sacræ Congregationis Concilij Tridentini.*

4 *Testium fides attenditur super interrogatorijs, non autem super articulis.*

5 *Immemorabilem vt probent testes coarctare debent negatiuam, et num. 11.*

6 *Negatiuam non probat testis deponens rem ita se habere, quia vti officialis aliter non fecisset, aut fieri permisisset si alius etiam officialis erat, qui contrarium facere poterat.*

7 *Testis deponens per verbum* credit, *vel* non recordari *non probat negatiuam, quia non remouet sensum ab actu.*

8 *Immemorabilem vt probent testes, debent remouere sensum ab actu, & num seqq.*

9 *Negatiua non dicitur probata, si possibilis contraria non fuerit exclusa, & num. 8. cum seqq.*

10 *Testis deponens ita vidisse obseruari, & audiuisse nec negatiuam, neque immemorabilem probat, nisi addat aliter esse non posse, quin ipse sciuerit.*

11 *Testes non deponentes de visu per 40. annos ante motam litem neque coarctantes negatiuam, non probant immemorabilem.*

12 *Testes in materia immemorabilis si illam non probant, nec minus deseruire possunt pro adminiculo, & num seqq.*

13 *Testes super immemorabili omnes deponere debent cum suis requisitis, nec eorum depositiones possunt coniungi, & num. 12.*

14 *Negatiuam quatenus coarctare non teneantur testes deponentes de actibus affirmatiuis, & num. seqq.*

15 *Negatiuam per testes plenè coarctare tenetur qui suam intentionem fundat in actibus negatiuis.*

16 *Decretum irritans tollit præscriptionem quadragenariam & quoscumque actus contrarios.*

17 *Actus omnes facti contra formam decreti irritantis sunt penitus nulli, & inualidi.*

18 *Fides mala resultat in eo, cui fuit intimatum aliquod decretum, vel sententia contraria, & numer. seq.*

19 *Præscriptio sicuti non potest incipere stante mala fide, ita, & multo minus valet compleri.*

DECISIO CCCCXXX.

PRÆTEMDENTE Reuerendiss. Archiepiscopo Tarraconen. concedere inhibitiones vigore appellationis à sententijs suorum Suffraganeorum sine illarum insertione, & non exhibito instrumento appellationis, fuit per binas sententias * Rotales, vnam coram R. P. D. Emerix ad instantiam Reuerendissimorum Episcoporum declaratum tale quid ei non licere, & alteram coram R. P. D. meo Taia, & cum interpositâ appel-

appellatione causa mihi fuisset tertio loco commissa, proposui dubium, An sententia Rotalis esset confirmanda, & Domini affirmatiuè responderunt.

Innixi dispositioni *Text. in cap. Romana de appellat.in 6. & Sac. Concil. Tridentini sess. 22. cap.7.de reformat.* pluribusque resolutionibus editis anno 1600. & 1624. à Sac. Congrega-
1 tione Episcoporum, & Regularium, † in quibus demandatur exhibitio appellationum, & infertio sententiarum in inhibitionibus concedendis.

Non suffragante ass.immemorabili consuetudine in contrarium allegata, †
2 quoniam vltra quod ea suffragari non potest tãquam sublata à *Sac.Conc.d.sess.22.* vt in similibus tradit *Barbos.de offic.& pot. Episc. allegat. 53.num.115.* & in terminis resolutionum Sac.
3 Congregationis † immemorabilem tollentium firmauit *Rot.in Papien.residentia* 10. *Martij* 1603. §. *Imò videatur cor. Ottembergo*, Adhuc tollitur difficultas ex eo, quod verè ex depositionibus Testiũ ad hunc effectum exhibitis, talis præscriptio immemorabilis non probatur.

Quidquid enim illi dixerint super articu-
4 lis certè super interrogatoriis, † quibus fides ipsis præstanda venit, *Rota coram Seraph. decis.173.num.9.apud Posth de manut.decis.438. num.4.et decis.498.num.9.et decis.381. num.14. par.9. recent.* nihil concludunt. Secundus enim, & tertius non coarctant †
5 negatiuam, vt esse necessarium in probatione immemorabilis voluit *glosa in cap.1. de præscript.in 6. Marescott.var.resol.lib.2.cap.100.nu.10. in Toletana Iurisdictionis* 11. *Ianuarij* 1669. §. *attendi eorum bo.me.Priolo*, quia secundus, quamuis dicat se non recordari de tenore expeditionum, attamen subdit se non credere, quod alio modo factæ sint expeditiones, quam il-
6 las, vti Vicarius non subscripsisset, † & tamen cùm extaret alter Vicarius, potuerunt ab isto fieri expeditiones cum insertione sententiarum, vnde non concludit, quod aliter esse non potuerit, tanto magis, quia deponit per verbum *credit*, & *non recordari*,
7 quæ depositio † non remouet sensum ab
8 actu, † vt pariter de necessitate requiritur, *Rota coram Celso decis.211.num.16.Coccin.decis. 2167. num.21. et in Pampilonen. Parochialis* 13. *Aprilis* 1671. §. *Ideoque in fine coram R.P.D. meo Bourlemont*.

Tertius dicit nescire, an omnes inhibitiones concessæ fuerint absque insertione, & an alitèr factum fuerit, nec posse affirmare, an vnquam quæstio fuerit inter Metropolitanum, & Suffraganeos, & sic non excludit
9 possibilitatem contrarij, † itaut proinde possit dici coarctata negatiua, ad firmata per *Rotam coram Coccin. decis.2226.nu.14.* non sufficit enim, quod Testes dicant, quod ita viderint, & audiuerint obseruari absq; con-
10 tradictione, nisi simul deponant, quod non potuit aliter fieri, quin ipsi sciuissent, *Addens.ad Greg. decis.398. num.13. Rot. decis. 432. par.2.et in Beneuentana Iurisdictionis* 15. *Iunij* 1672. §. *Priuilegium coram R.P.D.Taia*, fuitque latè firmatum *in decisione edita in hac causa* 19. *Iunij* 1673. §. *final.coram R.P.D.meo Emerix*.

Cæteri verò Testes non referunt de visu
11 per quadraginta annos ante motam † litem, & minus coarctant negatiuam, prout obseruat *eadem decisio coram R.P.D.meo Emerix*, vbi singillatim examinantur eorum dicta, &
12 egregiè refelluntur, † ac proindè eo minus deseruire possunt pro adminiculo, quia
13 verius est in hac materia, † quod omnes tenentur deponere cum omnibus requisitis, nec eorum depositiones coniungi possunt, *Marescott. var. resolut.lib.2.cap.100. num.10. in fine vers.Et quilibet, Rota in Hispalen. Decimarum* 6. *Iunij* 1659. §. 2. *quia coram Eminentissimo D.Cardinali Cerro*.

Nec subsistit, quod Testes non teneantur coarctare negatiuam, dum deponunt de
14 actibus affirmatiuis, † quia si de iure pro concedenda inhibitione vigore appellationis, D. Archiepiscopus, qui contrarium intendit probare, vtique fundatur in actibus
15 negatiuis non exhibitionis † Instrumentorum, & per consequens debet probare per testes negatiuam coarctatam, prout ad hunc effectum requiri supra firmatum est, & firmauit *Rot.coram Bichio decis. 528. num. 11. & decis.641.num.8.et 10.coram Penia*.

Destituti probatione immemorabilis recurrebant Informantes pro Archiepiscopo, ad quadragenariam præscriptionem, quam ex eorum Testibus satis superque probatam
16 existimabant, verum placuit Dominis † responsio, quod ea sublata fuit per Decretum irritans adiectum in Breui fa.mem. Vrbani Octaui confirmatorium resolutionum Sac. Congregationis Episcoporum, & Regularium negotijs præpositę supra relatum, † per quod omnes actus contrarij nulli remanse-
17 runt † & fuerunt irriti, *Paris.de resignat. lib.4. quæst.9.num.28.et seq. Gonz. ad regul.8. glos. 16. num.37. Campanil.diuers.Iurium Canon.rubr.11. cap.13.num.109.* Potissimum quia dicta Decreta fuerunt intimata, & ad notitiam de-
18 ducta Archiepiscopo, † vnde insurgit in-
19 eo mala fides, † quæ impedit initium præscriptionis, *Rota decis.78.num.9. post Colluscat. Bondon.* itaut proindè ante Breue prædictum ex mala fide, sicuti incipere non potuit præscriptio, ita multò minus compleri, & postmodum obstiterit Decretum irritans initio ex allegatis.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Decisio 139. supra in alio precedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis coram R.P.D.Emerix, emanauit in hac eadem causa.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Regien. Consortij.

Veneris 1. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Agitur de qualitate admissionis ad aliquod Consortium, vel Collegium, & ideò quæritur, an habitatio in eo casu requisita intelligatur solum materialiter sumpta, vel sufficiat etiam in sensu morali plurium domiciliorum, quæ quis habere, & retinere potest, itaut Testes de ea inuicem discrepãtes ita concordandi sint, vt vnusquisque eorum de contraria, & diuersa habitatione intelligatur; Disceptatur etiam de natiuitate in aliquo Territorio sequuta, prout adhuc an mulier dicatur de incolatu, & origine sui viri, vtrumque benigna interpretatione declaratum, quòd nẽpè natus in Vico, vel Oppido eiusdem Territorij, in eodem Territorio natus esse dicatur, quodque mulier ex Sacramento matrimonij, non per fictionem, sed verè, & realiter contrahat originem, & incolatum viri.

SVMMARIVM.

1 *Habitator suæ ciuitatis, & loci esse non desinit qui alibi ad habitandum se confert, si habeat animum redeundi, & in eis reliquerit domum, et familiam.*

2 *Habitatio sui domicilij dicitur vera, et propria, non autem ficta, si quis licet alibi se conferat ad habitandum, habet tamen animum redeundi, et in eo domum, et familiam relinquat.*

3 *Absens habens animum redeundi, adhuc dicitur retinere domicilium in loco suæ habitationis, et quando sup à num* 1.

4 *Gradus, et honores ad consequendos habitans extra suum domicilium, nõ animo permanendi, sed redundi, in eodem domicilio habitasse censetur.*

5 *Officialis non dicitur deserere proprium domicilium si occasione sui muneris alibi moratur.*

6 *Testes inuicem contrarij de habitatione, et non habitatione deponentes concordari debent sumendo habitationem, quæ in diuersis domicilijs retineri potest.*

7 *Habitatio non intelligitur solum materialiter, sed in suo vero sensu compatibilitatis plurium domiciliorum.*

8 *Domicilia plura etiam in diuersis locis retinere quis potest.*

9 *Domicilia habens plura, potest frequentius vti vno, quam altero.*

10 *Filius vt recipiatur in collegium propter incolatum patris, benigna habitationis interpretatio fieri debet, et num.* 17.

11 *Natus in Oppido alicuius territorij, in eodem Territorio natus esse dicitur.*

12 *Territorij nomine venit quidquid intra fines loci, cum ipso loco continetur, & num.* 14.

13 *Ciues in materia indifferenti non distinguuntur à Comitatensibus.*

14 *Statutum loquens de existentibus in Territorio, intelligitur etiam de his, qui in Ciuitate continentur.*

15 *Nati in Territorio, si in aliquo gratificati sunt, multo magis gratificati censentur nati in Ciuitate, vel Oppido eiusdem Territorij.*

16 *Natus in Vicis Ciuitatis, perindè habetur, ac si natus fuisset in ipsa Ciuitate.*

17 *Natus ex patre originario alicuius Ciuitatis, vel loci, dicitur ille, cuius pater est oriundus ex aliquo Vico eiusdem Ciuitatis, vel loci.*

18 *Mulier ratione matrimonij efficitur vna, & eadem caro cum suo marito.*

19 *Mulier extera per contractum matrimonij fit de origine, & incolatu mariti, & num.* 22.

20 *Vir, & Vxor sunt vnum corpus, & vna caro per Sacramentum matrimonij, non per fictionem, sed verè, & realiter, & num.* 21.

21 *Sacramenta non operantur per fictionem, sed per realitatem, & num.* 20. *& seqq.*

22 *Origo, & incolatus mulieris desumpta ex incolatu, & origine viri sunt propria, & vera origo, non autem ficta, & num.* 20. *cum seqq.*

23 *Eligere aliquem si quis tenetur, non habet arbitrium illum recusandi, & quando.*

24 *Verba* recipiatur, & admittatur, *necessitatem important, & num. seq.*

25 *Verba imperatiua, non voluntatem, sed necessitatem inducunt.*

26 *Eligere debens, licèt ex obseruantia habeat facultatem reiiciendi, talis facultas, non effrenatè, sed rationabiliter operanda est.*

27 *Reiectus ab aliquo Collegio, vel Consortio, si habeat qualitates necessarias, adhuc habetur pro admisso.*

DECISIO CCCCXXXI.

QVNICVM fundamentum, propter quod sub die 5. Martij * superioris anni coram me responsum fuit non constare de tribus ad fauorem Mauritij instantis admitti in Consortium Presbyterorum Herberiæ, illud fuit, quod non probauerit se natum ex matre, quæ per decennium antequam illud peperisset, habitauerit in dicto Oppido Herberiæ, prout exigere videtur Constitutio dicti Consortij *ibi*: In Terra, seù Oppido Herberiæ natus, & de Patribus, qui per decennium saltem ante inhabitauerint, & eum ibi educauerint, & non aliter, nec alio modo recipiatur. Ostendebant tunc enim Consortiales Helenam Matrem origine Parmensem, Marium Virum, cum quo genuit Instantem, dum per dictum tempus ante filij natiuitatem, in aliena ditione varias exercuit Præturas, fuisse semper concomitatam.

Verùm in hodierna propositione reassumentes DD. resolutiones in præteritis instantijs captas coram RR. PP. DD. meis Taia,* & Bourlemont, in illis resederunt, quod scilicet admissa etiam dd. parentum
1 degentia extra Oppidum Herberiæ, † cùm tamen ibi retinuerint domum apertam, bona, & familiam, non defierunt esse eiusdem

Oppi-

Oppidi Incolæ, & habitatores, quorum corporum pars ibi quodammodo remanebat cum animo integraliter redeundi, *text. ad literam in l.cum ſcimus circa fin. C. de Agricol. & cenſ. lib.* 11. *Bart. in l. prima §. Permittitur num.7.ff.de liber.agnoſc. Angel.conſ.270.verſ. non enim circa med. Federic.de Sen. conſ.254. ſub num.6.verſ.quidam Florentinus circa med. Menochius conſ.288.num.*11. *Riminald.Iun.conſ.*15. *numer.*121. *Boer.deciſ.*272. *num.*2. *verſ. vel etiam abſentes* quem refert *Vrſill ad Afflict.dec.*324. *ſub nn.*5. & multis relatis *Gratian.diſcept.*484.
2 *num.*23. nec fictam eſſe huiuſmodi † habitationem, ſed veram, & propriam, *Bald.conſil.*234. *ſub num.*1. *verſ. ſi verò ſumatur habitatio lib.*1. *Ruin.conſ.*19. *num.*9. *& ſeq. lib.*5. & ſubdit *Gratian.mox citat.diſcept.*484. *nn.*4. Et non
3 ſolum ad effectum retinendi † domicilium, vt præter mox allegatos reſpondit *Rot. coram Buratt.deciſ.*344. *num.*3. ſed etiam ad effectum
4 allequendi † munera, honores, & gaudendi priuilegijs veræ habitationis, *Mandoſ. ad Roman.conſ.*264. *circa fin.verſ. Quarto quæro, Rota coram Peutinger.dec.*301. *num.*4. Hinc non di-
5 citur deſerere proprium domicilium † Officialis, qui occaſione muneris ſui exercendi alibi moratur, *l. originis ff.ad municip. Alex. conſil.*110. *num.*12. *lib.*3. cum alijs, quos refert *Rota coram Merlin.dec.*63. *num.* 15. Et propterea vbi probationes circa hanc habitationem hinc inde deductæ ad inuicem contrariari videntur, quatenus ſcilicet Teſtes conſortialium deponunt hoſce Coniuges non habitaſſe in d. Oppido per decennium à Conſtitutione requiſitum; Teſtes verò Mauritij
6 contrarium aſſerant, † ad veram concordiã reducuntur, ſumendo habitationem non vti ſumebat, *Labeo apud Bald.d.conſ.*234. *ante num.*2. *verſ. nam licet Labeo*, qui inhærebat potius ſenſui, quàm rationi, quem etiam re-
7 fert *Marcabrun.conſ.*69. *num.*62. † ſed illam intelligendo cum ratione, & in ſenſu compatibilitatis plurium domiciliorum, & habi-
8 tationum, † quæ in diuerſis locis poteſt quis retinere, per *text. in l. eius §. Celſus ff. ad*
9 *municipal. lib.* 10. vtendo frequentius † vno, quàm altero, vt ſubdunt idem *Bald. mox cit. conſ. num.*2. *& Marcabrun. num.* 63. Et in hac materia incolatus Patrum ad effectum exinde filios renunciandi habiles, vt in Colle-
10 gium recipiantur, † benigna fieri debet interpretatio iuxtà originalem theoricã *Bald. in l. eam quam num.*8. *C. de fideicom.* quam ſecutus eſt *conſ.*183. *in fin. lib.*2. & poſt eum *Alciat. conſ.*42. *per tot. lib.*2. *Rota coram Seraph. dec.* 162. *num.*2. *& 3 coram Mantic. dec.*278. *num.*8. *in rec. dec.*188. *num.*6. *par.* 2. & prout præmiſſa omnia latè comprobant deciſiones in Cauſa editæ 28. *Februar.*1667. *cor. R.P.D.meo Taia* & 26. Iunij* 1671. *& 30. Maij* 1672. *& 16. Ianuary* 1673. *coram R.P.D.meo Bourlemont*, quibus nullus addendi locus remanſit.

Et hæc pro receſſu à deciſis. Verum tranſeuntes Domini ad alteram partem diſcretiuæ, cum qua concepta legitur Conſtitutio prædicta, ibi: *In Territorio autem nati de Patribus originarijs Herbaria, ciuiliter tamen educati, in conſortium admittantur* &c. Exindè etiam ſecluſa neceſſitate probandi decẽnalem habitationem Patrum, firmat ipſa contra-
ſ *deciſio 23. Ianuarij* * 1668. §. *Et quamuis coram D. Præſide Granaten.* exiſtimarunt Mauritiũ habilem, vt in Conſortium recipi debeat.

Siquidem quod ipſe ſit natus in Territorio probatur eo ipſo, quod ortum habuit in
11 ipſo Oppido Herberiæ; † nomine enim Territorij venit quidquid intra fines loci ſimul
12 cum loco ipſo † continetur, *l. pupillus §. Territorium ff.de verb. ſignif. Martin.de Monte de finib.regend.cap.*6. *num.*9. *inter tract. diuerſ. tom.*3. *par.*2. *fol.*334. *Arctin.conſ.*77. *nn* 4. *&* 5. *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib.*2. *cap.*197. *num.*69.. & in mate-
13 ria æquè omnibus congruente † Ciues non diſtinguuntur à Comitatenſibus, *Rebuff. in l.*2. *colum.*5. §. *in quantum Bartolus &c. in fin. ff. de verb. ſignif. Soccin. in l.*2. *ff.de reb.dub.* & poſt alios *Gratian.diſcept.*217. *num.*10. *cum duob.ſeqq.*
14 Et in materia fauorabili † ſtatutum loquens de exiſtentibus in Territorio, intelligitur etiam de his, qui in Ciuitate continentur, *Rot.dec.*6. *num.*7. *par.*4. *tom.*2. *rec.* & ideò dum in caſu noſtro Conſtitutio voluit gratifica-
15 re natos in Territorio, † multo magis etiam natos in Oppido propter identitatem, imò maioritatem rationis, *Rot. dec.* 251. *num.*23. *par.*8. *rec.*

Quod autem eius Pater, & Mater ſint originarij Herberiæ conſtat, quia Marius genitor eſt natus in Villa SS. Fauſtini, & Iouitæ, quæ cum ſit de Vicis continentibus Herbe-
16 riæ, † perinde habetur ac ſi Herberiæ natus fuiſſet, *l. qui ex Vico* 30. *ff.ad municipal.* per quẽ textum in terminis filij ex tali Patre origi-
17 nario † in Collegium recipiendi conſuluit *Bald.d.conſ.*183. *num.*1. *lib.*2. *& l. qui in continentibus* 147. *ff.de verb. ſignif.* Helena verò Mater quamuis ortum habuerit Parmæ, per nexum tamen matrimonij cum dicto Mario
18 originario Herberiæ contracti, † cuius virtute vna & eadem caro effecta eſt cum ipſo viro, *Canone ſi vir, & vxor* 35. *queſt.*2. originẽ,
19 & incolatum ipſius † ſuit pariter ſortita, *text. in l. Imperatores* 38. §. *Item reſcripſerunt il primo ff.ad municipal. l. final. C. de Incol. lib.*10. *& ibi gloſella marginalis* rationem adducens,
20 quod vir, & vxor ſunt vnum corpus. † Et quidem per vnionem ſacramentalem, quæ
21 cum operetur per veritatem, † non per fi-
22 ctionem, efficit, vt incolatus, † & origo viri, quos mulier ſortitur, intelligatur de vera origine, & incolatu propriè ſumptis, *Bald. conſ.*100. *in princ. & num.*1. *lib.* 5. *Tiraquell. de leg.connub.leg. prima par. prima num.* 30. *Theſaur. deciſ.*123. *num.*9. *Surd.dec.*330. *num.*22.

Concurrentibus autem in Mauritio qualitatibus requiſitis, necnon ciuili eius educatione, atque peritia in cantu firmo, quas etiam exigit Conſtitutio præfata, de quibus
23 cum non fuerit dubitarum, † non eſt in arbitrio Conſortialium illius admiſſionem recuſandi propter modum imperatiuum, quo concepta legitur diſpoſitio dictæ Conſtitu-

tionis

24 tionis, ibi, *recipiantur, & admittantur,* † qui ne-
ceſsitatem importat, vt de verbo, *recipiatur*
gloſ. in l. bi penes quos 4. verb. recepta C de Agricol.
25 & cenſ. lib. 11. & de modo imperatiuo † in-
genere *Abb. in 6. Veſtra nu. 2. de cohabit. Cleric.*
& Mulier.

Neque ex eo, quod poſt factas probationes ſuper qualitatibus ab eo, qui petit recipi in Conſortium, adhuc ſuper illius admiſsione adhibeatur ſcrutinium per calculos albos & nigros, arbitrium remanet Conſortialibus admittendi, vel reijciendi taliter qualificatum; quia quidquid ſit de obſeruantia
26 huiuſmodi ſcrutinij, † adhuc admiſsio illius vſu, arbitrium adeó effrenatum non tribueret, operandi irrationabiliter, ſed regulari deberet ab arbitrio boni viri, vt in ſæpius citatis præteritis propoſitionibus *deciſ. 832. num. 29. & deciſ. 882. ſub num. 21. coram Merlin.* à quibus licèt fuerit receſſum *coram bo. mem. Imolen. in deciſ. 160. par. 9. rec.* cauſa tamen receſſus fuit facti per prius narrati diuerſificatio; duplex enim ibi adhibebatur ſcrutinium alterum ſuper approbatione, vel reiectione eius, qui iam fecit ſuas probationes, vt videre eſt *ſub num.* 23. & explicat præcitata deciſio in hac cauſa *coram R. P. D. meo Taia* §. *Quia receſſio*, & cæteræ omnes *coram R. P. D. meo Bourlemont*, cum quibus Domini tranſierunt. Nec bonus vir pateretur reijci habentes qualitates requiſitas, quia ad præſcri-
27 ptum d. Conſtitutionis qualificati, † etiamſi reiecti haberentur pro admiſſis, vt in *Ciuitatis Caſtellanæ Electionis Iuuenum* 22. *Martij* 1669 §. *eaſdem qualitates coram D. Præſide Granaten.*

Et ita, Mauritio tantùm informante, Procuratore autem Conſortialium pluries citato, & informare recuſante &c.

Plures deciſiones in hac cauſa factas concordauimus ſupra ad deciſ. 252. alterius tomi primi iſtius decimæ octauæ partis, ſub die verò 21. *Iunij præſentis anni eſt altera in hac cauſa deciſio præſentis confirmatoria.*

R. P. D. TAIA:

Romana Palatij.

Venetis 1. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Denegatur regreſſus ad bona permutata, quia reſtituta non erant fiſcalia in permutatione ceſſa, quæ licèt incamerata prætenderentur, incameration em tamen vel non fuiſſe ſequutam apparuit, cùm fuerint tantùm ſequeſtrati fructus, & impedita exactio, vel illam facilè remoueri poſſe viſum eſt, ſupplicando Regi, vel Principi prout verè de certa portione ſupplicatum erat, ac ſimul obtentum, quod adhuc de remanenti ratificari debuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Regreſſus ad bona permutata non datur niſi reſtituto eo quod in permutatione fuit receptum.*
2 *Incameratio bonorum non dicitur facta, ſi tantummodo ſequeſtrati ſunt fructus, & impedita exactio.*
3 *Impedimentum quod facile remoueri poterat, non ſuffragatur.*
4 *Incameratio bonorum, quæ adhuc remoueri potuiſſet, ſupplicando Principi, vel alias diligentias faciendo, non attenditur.*
5 *Credisor ea facilitate, qua recuperauit quod ſuum eſt, eadem quoque bona ſui debitoris, vel ſaltem rata recuperare debuerat.*
6 *Creditor negotium ſui debitoris bona fide, & vtilius gerere debet, ac facere illi, quod pro ſe facere voluiſſet.*
7 *Recuperata dicuntur bona, ſeu potius non deteriorata, ſi eorum fructus ſunt exacti.*
8 *Incameratio bonorum excluditur, quorum fructus conſequuti ſunt.*
9 *Bona, vel credita tempore permutationis ceſſa, ſufficit fuiſſe vera, & realia, licet poſtea talia eſſe deſinant.*

DECISIO CCCCXXXII.

CVM dubitaretur 27. Iunij 1674. in quibus deciſis coram bonæ mem. Priolo (cui fueram ſubrogatus) ſtandum eſſet, 27. Februarij 1673. aut nona Aprilis, 1674. Domini, altera tantùm Parte tunc informante, ſteterunt in vltimis deciſis, non competere Marchioni regreſſum ad dotale Palatium Matris, non ex eo, quod pactum reſolutiuum explicatum in contractu eſſet perſonale, non concordibus adhuc Dominis, ſed ex eo quod fiſcalia iam accepta in permutationem, & ceſſionem Palatij non conſtitiſſet; hodie informante vtraque, reſponſum eſt ſtandum vltimis deciſis nona Aprilis, & 27. Iunij 1674.

Et omiſſa rursùs prima quæſtione de pacto reſolutiuo perſonali, vel reali, Domini adhuc non liquente, variiſque ſuffragijs

In ſecunda quæſtione placuit iterum Dominis exceptio oppoſita à Principe, quod Marchio non poſſit habere regreſſum ad
1 Palatium † niſi reſtitutis fiſcalibus eius Matri ceſſis, ex clara diſpoſitione iuris, & ex natura contractus, & pacti, vt probatur affluenter *in dicta deciſione 9. Aprilis* §. *ſi enim intendi*. Replicatio autem Marchionis turbida viſa eſt, quia dicit non poſſe reſtituere fiſcalia culpa auctorum Principis, eo quod ante aſſignationem eſſent incamerata, nec
2 benè probet, † nam incameratio non oſtenditur facta, ſed tantùm impedita exactio ob non expeditas debitas prouiſiones, vt ex fide Officialium Regiæ Cameræ, † quod im-
3 pedimentum poterat remoueri ſolutis ſoluendis Regio Ærario, aut Officialibus illius, vt benè aduertit *deciſio 9. Aprilis* §. *Non obſtat in fine cum allegatis*, & ſi etiam fuiſſent
4 incamerata, † adhuc potuiſſent recuperari,

ſup-

ſupplicando Regi, & alias neceſsarias diligentias faciendo, vt anno 1652. obtinuit Pater Marchionis deſcribi, quod dicunt inteſtari ad ſui fauorem annuos redditus ducatorum 2176. ex fiſcalibus olim ſpectantibus ad Latinum, & qua facilitate obtinuit
5 in prædicta ſumma, † poterat obtinere inteſtari etiam hanc ratam ceſſam in permutatione, & pariter ſpectante ad dictum Latinum, vtpote quod creditor † negotium
6 debitoris ſui vtilius, ac bonæ fidei gerere debet, & facere illi, quod pro ſe facere voluiſſet, *l. debitor meus 14. ff. de negot. geſtis*.

Maximè cùm ex Inſtrumento videantur Partes ſenſiſſe tales diligentias eſſe faciendas à ceſſionarijs fiſcalium ex præclaris verbis Inſtrumenti ſe ſe ipſos promptos, & paratos obtulerunt dicta credita, & introitus talia qualia, tales quales erant in ſe ipſos ſuſcipere, & reaſſumere omnibus, & ſingulis eorum ſumptibus, expenſis &c.

Amplius quia datur probatio contraria non ſolum non fuiſſe impoſſibile fiſcalia
7 recuperare, ſed & fuiſſe recuperata, † ſeù potiùs non fuiſſe deteriorata alterius partis culpa, dum poſt ceſſionem anno 1637. fuerunt à Patre, & Matre Marchionis exacti fructus.

Immo excludi incamerationē anno 1652. quæ hodie inculpabatur culpa Ioannis auctoris Principis, † cùm ille exegerit fructus
8 antequam fiſcalia cederet anno 1637. & vt bene concluditur in dicta deciſione 9. Aprilis ſatis eſt † fiſcalia tempore permutationis
9 fuiſſe ſaltem vera, & realia, qualia hodie dici non poſſunt tamquam confiſcata per Regiam Cameram, & amplius non ſpectantia ad Marchionem ex noua Pragmatica anno 1648. à Proroge promulgata tam longa, & diuturna ſocordia Parentum Marchionis in ipſis recuperandis præteritis annis ab obligatione in ſe ipſis ſuſcepta eorum cura, & expenſis vt ſupra.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommiſſi Ioannis Petri de Caffarellis.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Tria in hac Deciſione cumulantur; Primum, quatenus copia ſcripturæ, † non exhibito illius originali, plenè probet; Alterum, quod Teſtamentum inter liberos, ſi de Patris voluntate conſtat, valeat etiam ſine rogitu Notarij; & Tertium demum de inducenda ſubſtitutione reciproca ex coniecturis, quæ ſi fuerint vrgentes, non ſecus admittuntur, ac illa tria ſolita requiſita, de quibus in *l. Titia §. Seia libertis ff. de leg. 2.* prout latius ex ſequenti Summario, & Deciſione videre eſt.

SVMMARIVM.

1 *Copia inſtrumenti in actis producti, & poſtea partibus reſtituti, prauia collatione facta, probat non ſecus, ac ſi ipſum originale exhiberetur.*
2 *Scriptura reſtituta patri præſumitur deueniſſe ad eius filium illius hæredem.*
3 *Originale ſcripturæ exhibere recuſans, illius copiam impugnare non poteſt.*
4 *Approbans ſcripturam, vel illius copiam, illam amplius impugnare non valet.*
5 *Obſeruantia teſtamenti reſultat ex illius productione, eiuſque mentione, & præſeruatione facta inter hæredes in inſtrumento diuiſionis.*
6 *Scriptura licet ſit informis, attenta obſeruantia plenè probat.*
7 *Teſtamentum inter liberos à teſtatore conſcriptum & ſubſcriptum à teſtibus, etiam ſine rogitu Notarij habet vim ſolemnis teſtamenti, & plenè probat.*
8 *Filij in conditione poſiti ſub nomine lineæ, ex ſtatuto Vrbis cenſentur diſpoſitiuè vocati.*
9 *Reciproca ſubſtitutio non minus ex coniecturis reſultat, quam ex tribus ſolitis requiſitis, & non ſeqq.*
10 *Reciproca ſubſtitutio eo magis ex coniecturis inducitur inter filios, & deſcendentes.*
11 *Reciproca ſubſtitutio dicitur inducta ſi teſtator vocatis filijs, in eorum defectu voluit adoptari hominem morigeratum, qui eius aſſumeret nomen, & arma, & quando, vid. etiam num. 16.*
12 *Filij ſi fuerint granati, eo magis cenſentur granati eorum deſcendentes remotiores, & teſtatori incogniti.*
13 *Subſtituere alium deficiente linea, idem eſt, ac grauare vltimum de linea ad reſtitutionem fideicommiſſi.*
14 *Reciproca inter deſcendentes cenſetur inducta, ſi aliàs fideicommiſſum iuxta voluntatem teſtatoris, non poſſet deuenire ad extraneos.*
15 *Agnationis conſeruandæ votum ciuiliter in defectum naturalis, reſultat ſi teſtator voluit adoptandum aſſumere nomen, & inſignia familiæ pro conſeruatione eiuſdem agnationis.*
17 *Reciproca ſubſtitutio facilius inducitur ex digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum.*

DECISIO CCCCXXXIII.

RESOLVTIONEM captam pro D. Duce Caffarello 17. Aprilis 1673. corā bo. me. Priolo, in qua dictum fuit conſtare de Teſtamento valido Ioannis Petri, & de fideicommiſſo ab eodem ordinato, hodie Domini coram me in eius locum ſuffecto confirmandam eſſe cenſuerunt.

Exiſtentia ſiquidem Teſtamenti incontrouertibilis reddi videbatur ex copia publica in actis exhibita à D. Duce, quæ cum fuerit aliàs dimiſſa penès Notarium ab Alexandro Patre D. Petri ad effectum eam inſerendi in quodam Inſtrumento venditionis prævia collatione facta cum ſuo † originali poſtea reſtituto eidem Alexandro pro
1 bat, non ſecus ac ſi ipſum originale exhiberetur, *Bart. in l. Chirographis 58. nn. 2. ff. de adm.*

& pericul. Tut. Seraph. decis. 1192. num. 1. post Fenzon. ad Stat. Verb decis. 18. per tot. & decis. 706. num. 1. par. 4. tom. 3. rec.

Et maximè contra D. Petrum, nedũ quia
2 cum idem originale restitutum† Alexandro Patri, ad cum vti filium, & hæredem deuenisse præsumitur, ad *text. in l. 1. §. quod penes Tutorem ff. de fidei. tut. Menoch. de præs. lib. 6. præs. 61. num. 11. 12. & 13. Bur. decis. 278. num. 10. in rec. decis. 128. num. 5. par. 9.* intrat iuris regu-
3 la,† quod eo non exhibito copiam impugnare non possit, *Bald. in l. publicati num. 8. C. de testam. cum Ias. & Mascard. citatis in altera decis. §. patet prima pars.*

Verum etiam, & fortius, quia eandem
4 copiam mediãte† iudiciali productione pluries approbauit in specie *Coccin. decis. 2358. num. 23. & seqq. Bich. decis. 643. num. 10. & seqq. decis. 52. num. 5. & 6. par. 12. rec.*

Addito præterea, quod tam ex actibus præmissis gestis ab Alexandro nepote, & à D. Petro pronepote Testatoris, quã ex diuisione sequuta inter filios eiusdem cum as-
5 sertione, † quod testamentum controuersum fuit scriptum manu Ioannis Petri eorum Patris, ac cum expressa præteruatiua-
6 fideicommissi in eo ordinati, † resultat illius continuata, & longeua obseruantia, qua scriptura etiam informis probationis robur assumit, *Cin. inter cons. Bald. cons. 400. num. 5. lib. 4. Bald. cons. 402. in fin. lib. 5. Cocc. decis. 128. num. 7. & 8. decis. 2310. num. 5. Dunoz. Sen. decis. 10. num. 7.*

Minus fuit dubitatum de validitate huius testamenti, quia cum fuerit conditum inter liberos, ac de eo constet per schedulam scriptam ab ipso Testatore, eiusq; subscriptione, sigillo, ac insuper subscriptione septem Testium Religiosorum munitam, voluntatis perfectionem abundè demonstrantibus, ex congestis in decisione, quæ reuidetur §. *talis autem*; Non potest controuerti quin-
7 huiusmodi schedula † etiamsi Notarij rogitu destituta solemnis testamenti vim obtineat, iuxtà notissimum *text. in l. hac consultissima §. ex imperfecto*, vbi communiter Scribentes *C de testam. Menoch. cons. 563. num. 14. & 15. & alijs in Meleuitana bonorum 16. Ianuarij 1669. §. constitit coram me.*

Existentia denique fideicommissi, & quidem reciproci inter omnes descendẽtes Testatoris, colligebatur ex integro tenore testamenti, eorum siquidem vocatio per fideicommissum descensiuum non potest in du-
8 bium reuocari,† quia vti positi in conditione sub nomine lineæ censẽtur ex *Statut. Verb. cap. 142.* dispositiué vocati, *decis. 424. num. 1. par. 2. rec. Pen. decis. 1615. num. 16. cum alijs in Romana Fideicommissi de Donis 15. Iunij 1671. §. siquidem de fideicommisso Taia.*

Quod autem fuerint grauati, ad inuicem deducebatur ex pluribus coniecturis ponde-
9 ratis in alia decisione, † quæ non minus, quàm tria requisita, de quibus in *l. Titia §. Seia libertis ff. de leg. 2.* validè reputatur ad inducendam reciprocam substitutionem, *Pe-regr. cons. 54. num. 14. & cons. 56. num. 19. lib. 1. Fusar cons. 154. num. 4. Mantic. de Coniect. lib. 7. tit. 5. num. 15. decis. 54. num. 10. par. 8. rec.* & præ-
10 sertim inter descendentes, † in quibus facilius inducitur, vt in alia decisione §. *concurrunt*, & *Sperell. decis. 152. num. 47. lib. 2.*

In præsenti verò hypothesi cum Testator institutis, & inuicem substituris Alcanio, Prospero, & Fausto filijs, voluerit in defectu eius lineæ masculinæ adoptari hominem
11 morigeratum, † qui assumere deberet nomen, & insignia suæ familiæ, addita ratione, *acciò sempre fino che Dio vorrà sia la nostra casa viua*, & viterius eo non sufficiente mandauerit eligi alium, hinc plures deducebantur coniecturæ suadentes voluntatem ordinandi reciprocum fideicommissum.

Prima enim resultare visa est ex eo quia si ille grauare voluit filios prædilectos, eo
12 magis grauare voluisse censendum est† descendentes sibi incognitos, & remotiores, *Fusar. de substit. quæst. 472. n. 26. Pen. decis. 1015. num. 15. in rec. decis. 300. num. 9. par. 1.*

Secunda fuit d. sumpta ex substitutione extranei adoptandi facta in defectu lineæ
13 masculinæ,† quia cum substituere deficiente linea, sit idem ac grauare vltimum de linea ad restitutionem fideicommissi, *Rain. cons. 140. num. 9 vers. & tanto magis lib. 3. Surd. cons. 344. num. 17. vers. sic in proposito, Otthob. decis. 177. num. 8. & in d. § siquidem*: & huiusmodi restitutio nequeat effectũ sortiri, nisi fideicommissum mediante reciproca sub-
14 stitutione in vltimo moriente † consolidatum remaneat, hinc nè voluntas Testatoris executione fraudetur, dicendum est proprios descendentes reciprocè grauasse, vt præter *Surd.* inox allegatum in specie *Mart. de Succes. legal. par. 1. quæst. 9. art. 5. nu. 33. Bich. decis. 287. num. 12 in rec. decis. 18. num. 17. par. 8. decis. 280. num. 20. & seq. par. 10.* vbi quod hæc securè procedunt, quando sumus in descendentibus.

Viterius pro tertia coniectura ponderabatur onus iniunctum extraneo adoptando, deferendi nomen, & insignia familiæ Testa-
15 toris, † addita ratione finali, *acciò sempre fino che à Dio piacerà sia la nostra casa viua*, quæ sicuti præseferunt expressum votum conseruandi agnationem ciuilem post defectum naturalis, *decis. 266. num. 16. decis. 319. num. 4. par 1 rec. & in d. §. quod certius in fine*, ita pluri-
16 mum conferunt ad arguendam † reciprocam linearem inter descendentes Testatoris *Menoch. cons. 397. num. 9. Surd cons. 144. num. 18. Fusar. cons. 24. num. 43. Mantic. de coniect. lib. 7 tit. 5. num. 15. vers. ex coniecturis.*

Accedit denique quarta coniectura resultãs ex digressu ad plures gradus substitu-
17 tionum, † quæ non leuis efficaciæ fuit in proposito semper à Doctoribus reputata, *Menoch. cons. 661. num. 1. & seqq. Rot. decis. 54. num. 16. par. 8. rec. cum alijs in d. § confert etiam series*, cui in omnibus Domini adhæserunt, vnica Parte informante, altera pluries citata &c.

R. P. D.

R. P. D. RONDININO.

Leodien. Canonicatus.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Contra impetrantem beneficium alterius omnia iura clamant, ideo primo possessori manutentio conceditur, non obstante possessione illi data per executorem, quæ tamquam nemine citato, & non iustificatis literis suæ prouisionis, dicitur clandestina, & ita non potest habere locum regula, quod iustè possidet, qui auctore iudice possidet.

SVMMARIVM.

1 *Possessio Canonicatus debet capitulariter apprehendi, & sic capta suffragatur.*
2 *Manutentio in concursu primæuo possessori conceditur.*
3 *Possessio posterior, non docto de valido titulo, præsumitur clandestina.*
4 *Litteræ Apostolicæ certo modo obtentæ, non possunt executioni demandari, nisi citata parte, & postquam fuerint iustificatæ.*
5 *Possessio capta post præsentatum monitorium, remanet attentata, & ideo non suffragatur.*
6 *Executor Litterarum Apostolicarum certo modo, procedit vti priuatus, si earumdem litterarum veritatem non habuit, nec citauit partem.*
7 *Possessio concessa à iudice, qui processit vti priuatus, tamquam nulla non est manutenibilis.*
8 *Gratia concessa cum clausula* si ita est, *& amoto quolibet detentore, requirit citationem partis.*
9 *Executor mixtus tenetur assumere partes iudicis & citare partem, si est certa, alioquin procedere per edictum.*
10 *Negatiua non facta publicationis resignationis, probari debet ab impetrante, & num. seq.*
11 *Resignationem non fuisse publicatam quomodo probetur remissiuè.*

DECISIO CCCCXXXIV.

COMTRA Ioannem Van Eyser ab Officiali Leodiensi, cui Vicarius Generalis causam remiserat, nè in sua pacifica possessione turbaretur, Canonicus Fontaine ob prætensam ab ipso Ioanne sui Canonicatus resignationem, ac postea contra Ioannem Gerardum, qui eundem Canonicatum impetrauerat ob non publicationem prætensæ Resignationis iuxtà Constitutionem sanctæ memoriæ Gregorii Decimi tertij fauorabilem paritèr ab Officiali Leodiensi sententiam obtinuit, Summario eiusdem Canonici Fontaine *numero primo 2. & 5.*

Causa autem appellationis mihi commissa, dubium proposui, An, & cui manutentio danda esset, atque Canonico Fontaine illam dandam esse Domini responderunt.

Constat enim de eius anteriori legitima, possessione Canonicatus capitulariter ca-
1 pta, † atque ex decretis Officialis Leodiensis confirmata, Summario eiusdem *numero secundo, quinto, & sexto*, in qua manutenen-
2 dus est † in concursu possessionis Gerardi
3 posterioris, quæ non docto de valido † titulo, clandestina censetur, ad terminos textus *in capitulo licet causam, vbi Felinus sub numero 8. vers. tertia de probationib. Bartol. in leg. vnica numer. 8. §. si verò vterque probauit C. vti possidet, Anchoran. consil. 374. Rota coram Canalerio decision. secunda, & coram Eminentissimo Ottobon. decis. 9. num. primo, & in recentior. par. 14. decis. 60. pariter. num. primo.*

Tantum autem abest, vt Gerardus doceat de valido titulo suæ posterioris possessionis, vt potiùs appareat illam nullitèr, & attentatè captam esse in vim dictarum Li-
4 terarum Apostolicarum, † quas certo modo impetrauit, nemine citato, illisque non iustificatis, & quod magis est, spreta exe-
5 cutione † monitorij contra ipsum Gerardum antecedenter facta, Summario eodem
6 *num. 2 litera A. & numero tertio, & quarto* † quo casu limitatur regula *textus in leg. iustè possidet ff. de acquirenda possession.* & Iudex Apostolicarum Literarum executor veluti priuatus
7 procedere dicitur, † neque possessionem manutenibilem tribuit: ex deductis apud *Postium de manutention. obseruat. 48. num. 28. & coram Canaler dicta decis. 2. coram sanctæ memoriæ Gregorio XV. dec. 9. vtrobique numero quarto, & quinto.*

Hinc quemadmodum attentatus ingressus in possessione ex parte Gerardi, ex supradictis, excusari non poterat, ita nullitas processus ex parte Iudicis exequentis apparuit tam in ea parte, in qua omissa fuit debita iustificatio gratiæ, quæ veluti concepta cum clausulis, *si ita est &c.*, & *amoto quolibet*
8 *detentore*, requirebat citationem partis, † quâdo, vt hic est certa, & quando non adest certus contradictor, vocationē per ædictum
9 efficiendo executorem mixtum, † qui tenetur assumere partes Iudicis, *Marchesan. de commissionib. parte prima fol. 321. num. 8. Addentes ad decis. 12. num secundo, & tertio de officio delegati in nouis, Franc. de institutione parte 37. numero quarto, & sequent. Rota recent. parte 8. decis. 226. numero sexto, & sequent. & parte 12. decis. 260. num. 12. Coccin. decis. 113. num. 5. Celsus decis. 12. num. 4. Dunoz. Iunior decis. 193. num. secundo, & quinto, & decis. 865. nu. 4. & in Leodien. Canonicatus 14. Ianuarij proximè præteriti coram Reuerendo Patre Domino meo Vbago.*

Quam etiam in illa parte, quæ respicit iustificationem prædictæ gratiæ ob non
10 publicationem, resignationis † ad quam negatiuam probandam non fuit adducta ali-
11 qua probatio ex iis, † quas Doctores requirere solent, de quibus etiam *Lotterius de re beneficiali libro tertio quæstione 21. num. 15. Barbosa de iure Ecclesiastico lib. 3. cap. 15. sub num. 199. Maranta respons. 86. num. 10. & 19. par. 4. Rota coram sanctæ memoriæ Gregorio XV. decis. 210.*

num.4. ibique Addentes num.6. & coram Reverendissimo Domino Roya decis. 98. num.4. & coram Buratto decis. 948. num.6. &c.

Et ita, Canonico Fontaine informante, atque Gerardo pluries monito, Domini respouderunt.

R. P. D. T A I A.

Romana Fructuum Dotis.

Lunæ 4. Februarij 1675.

A R G V M E N T V M.

Fructus dotis ad minorem summam redacti, quam ex statuto deberentur, cum pacto tamen resolutiuo quatenus illi debito tempore soluantur, alioquin reductio haberetur pro non facta, ad formam statuti deberi decidítur, quia debitor pactum in reductione adiectum non adimpleuerat, non obstante quod ipse moram purgare prætendisset, quia illa in contractibus est impurgabilis, quando, provt hic, est apposita dies, & pœna, vel post certam diem fuit adiecta resolutio contractus.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuta si habuit iustam causam differendæ solutionis, cessat caducitas.*
2 *Error excusat emphyteutam à caducitate.*
3 *Actio rerum amotarum ex furto quidem est, licèt furti non sit actio.*
4 *Dotis restitutio non retardatur per exceptionem rerum amotarum.*
5 *Compensatio dotis ob res amotas non datur.*
6 *Ius, & Leges ignorare, aut dissimulare cuiquam non permittitur.*
7 *Iuris ignorantia vnicuique nocet.*
8 *Ignorantia iuris nec etiam mulieribus suffragatur, & quando.*
9 *Emphyteuta etiam si ob dilatam solutionem, caducitatem non incurrat, tenetur tamen soluere domino directo quod ei de iure, vel statuto debetur.*
10 *Mora videtur esse purgata eo ipso, quod ius creditoris non est effectum deterius.*
11 *Mora in contractibus est impurgabilis, quando est appositæ dies, & pœna, vel post certam diem est adiecta resolutio contractus.*
12 *Contractus, quod sine consensu permanere debeant, Non est in potestate nostra.*
13 *Emphyteuta non soluens canonem, adhuc admittitur ad purgationem moræ, & quare.*
14 *Contractum si Partes resolutum esse voluerunt, non admittitur purgatio moræ.*
cum Lege mitiùs agitur, quam cum homine d.n.14
15 *Debitor dotis non potest dici in mora, nisi prius illa fuerit per iudicem declarata.*
16 *Litigandi iustam causam si quis habet, excusatur ad effectum ne possit pati interesse, & vid. num. seq.*
18 *Resolutio contractu, resolvitur etiam qualitas interpellationis in eo adiecta.*
19 *Resolutio contractus proueniens ex culpa debitoris qui illum non adimpleuit, prodesse nequit eidem debitori.*
20 *Interpellatio pro consequutione fructuum dotis, ad alium effectum non requiritur, quam ad inducendam malam fidem.*
21 *Contractu etiam resoluto, adhuc potest simul stare, quod debitor habeatur pro interpellato.*
22 *Solutio fructuum dotalium facta vidua, habet vim interpellationis à statuto requisitæ, et quare.*
23 *Fructus dotis in casu vergentis viri ad inopiam qualiter taxentur.*
24 *Fructus dotis inuestiendæ in locis montium, debentur ad rationem eorundem montium.*
25 *Fructus dotis debentur ad rationem illius speciei, quæ fuit à debitore promissa.*
26 *Dos ad effectum taxandi illius fructus aliud est, quod fuerit constituta in stabilibus, aliud verò quod promissa sit in pecunia.*
27 *Fructus dotales quatenus possint à iudice minui, si dotes ipsæ diminutæ reperiantur, et num.31.*
28 *Cambia platealia quare fuerint à Rota reducta ad cambia ordinalia, et num.30.*
29 *Facultate, seù mandato creditori concesso, ille in præiudicium debitoris grauiori vti non debet, cum eum minus grauare debuisset.*
31 *Rota numquam contra leges aut statutum ausa est, nec potuit ex æquitate procedere.*
32 *Stare non prohibetur illud, quod non mutatur.*
33 *Legem expressè correctam si non inuenimus, antiquæ dimittimus figuræ.*
34 *Correctio legis numquam inducitur ex identitate rationis.*
35 *Debitor si ob sui culpam cecidit a beneficio reductionis fructuum, frustra petit illorum remissionem ex æquitate, et supra a num. primo ac tota decis.*

D E C I S I O CCCCXXXV.

IN Decisis 3.* Decembris proximè præteriti, hodie Domini vnanimes steterunt fructus Dotis esse soluendos ad rationem Statu tariam *cap.137. lib. primo*, nec dd. fructus esse inuestiendos pro cautione hæredis prætendentis se adhuc Creditorem; Visæ sunt enim insufficientes exceptiones instauratæ contra Decisiones.

Itaque ad obtinendã purgationem moræ pro hærede petitam, ne cum graui præiudicio hæres debitor Dotis cadat à commodo Concordiæ, & à remissione fructuum in ea facta à scutis septem cum dimidio, ad scuta quatuor cum duobus Tertijs, adducebatur *Decisio Rotæ apud Scaruol. de visit. Carcer. in Appendice cap. seù decis.14. num.21.* vbi in Emphyteusi, quam Dominus directus concessit, † si Emphyteuta saltem potest credere habere iustam causam differendæ solutionis cessat caducitas.

Sed visa est differentia facti notabilis, quia ibi ex allegatis *cor. Verall. decis.180. n.4. part. prima & in alia decisione, quæ est 92. num.4. par.3. recent.* † concluditur, quod error potuit excusare à caducitate; at hic nunquam visus est

est error in actione intentata rerum amota-
3 rum, quæ ex furto quidem est, † licet furti
non sit actio, *ad l. primam C. rerum amot.* &
cautius visa est debuisse propon: Eoque ma-
gis, quod etiamsi fuisset vera, † non obsta-
4 bat actioni rei Vxoris, & repetendæ Dotis,
nec dabat iustam causam excipiendi, aut re-
tinendi pecunias Dotales, *l. prima ff. rerum
amot. §. Taceat in ea, vers. sed nec retentio ob res
amotas, C. de rei vxor. actione*, vbi neque da-
tur compensatio *ex l. 6. C. de compensat. & no-*
5 *tat ibidem Cuiac.* Quas constitutiones † igno-
rare, aut dissimulare cuiquam non permit-
titur, *l. Constitutiones 12. C. de iur. et fact. ignor.*
cum regulare sit iuris ignorantiã cuique no-
6 cere, *l. 9. ff. eodem*, etiam mulieribus † præ-
ter casus expressos *in l. vltima C. eodem* Et ad-
uertcrunt DD. Decisionẽ allegatam conclu-
dere, quod Emphyteuta non cadat ab Em-
7 phyteusi, † non autem, quod Dominus di-
rectus non debeat consequi, quod illi de Iu-
re Communi, aut statutario debitum sit, vn-
8 de ad hoc, vt Decisio stringeret, oporteret
adducere casum, quo Dominus directus re-
mitteret partem canonis Emphyteutæ solue-
ti in tempore, quæ non haberetur pro re-
9 missa, si non solueret, & tamen erranter
non soluenti, fuisset decisum non cecidisse
à conuento pacto remissionis.

Alia *decis. 640. num. 4. par. 4. rec.* vbi agitur de
mora obligati repræsentare debitorem, quæ
10 purgata † videatur, hoc ipso, quod ius cre-
ditoris non est factum deterius, eiusdem Iu-
ris visa est; Et nihilominus hæc decisio DD.
videbatur non modicè congruere iam de-
cisis, cum dicat moram in contractibus esse
11 impurgabilem, † quando est apposita dies,
& pœna *num. 7.* & quando post certam diẽ,
est apposita resolutio contractus *num. 9.* cum
allegatis, & maximè *Put. decis. 66. lib. 3.* vbi
sub initium, inquit *Ratio etiam vna est, quod
ex quo post illud tempus abest consensus Partium,
non est in potestate nostra facere, quod † contractus*
12 *sine consensu maneat*; Et opportunè de exem-
plo Emphyteusis inquit. *Non obstat, quod
quando Emphyteuta non soluit canonem, lex resol-
uit contractum, & nihilominus admittitur purga-*
13 *tio more*, † *quia illud est in dispositione legis, quæ
si contractum resoluit, nihilominus admittit purga-
tionem more, et sic ipsa lex in hoc specialiter proui-*
14 *dit, hic autem non est talis prouisio, sed Partes statim
voluerunt contractum fore resolutum, et mitius agitur cum
lege, quàm cum homine.* hæc Pu-
teus, quæ est alia, & melior differentiæ ra-
tio inter allegatas Decisiones, & Decisio-
nem, quæ præsens vertitur.

Deducebatur etiam, quod in debitore
Dotis nulla mora poterat considerari, †
15 priusquàm per Iudicem fuerit declarata, &
quando quis habet iustam causam litigandi,
16 excusatur ad effectum, ne possit pati inte-
resse, *Rota decis. 413. numer. 21. et 22. par. 14.
rec.*

Sed visum est nulla opus esse declaratio-
ne Dotis, de qua in dicta Decisione, cum
nulla maior summa petatur, vltra illam cer-
17 tam ex publicis Instrumentis, † sicuti ne-
que vlla visa est iusta causa litigandi *ex dic-
to §. Taceat in ea, dicto vers. sed nec ob res amo-
tas.*

Subtiliùs deducebatur, quod cum credi-
trix Dotis inniti velit pacto resolutiuo con-
tractus, in quo debitrix se declarauit prò in-
terpellata, si resoluatur Contractus, † cor-
18 ruet etiam qualitas interpellationis ex ipsis
verbis Instrumenti. *Si debitrix in solutione de-
fecerit, creditrix voluit. et declarauit, quod re-
ductio predicta cum omnibus, et singulis in Instru-
mento contentis, pro non facta habeatur.*

Nam huic obiecto fuit abundè satisfactũ,
quia resolutio contractus proueniens ex cul-
19 pa debitoris, qui solutionem in tempore
conuento non impleuit, prodesse nequit ei-
dem debitori, *Gizzar. decis. 20. num. 2. Rot. co-
ram Seraphin. decis. 209. num. 4. vers. Neque est fe-
rendum, & Millin. decis. 183. num. 9. et decis. 200.
sub num. 2.*

Ponderato præsertim, quod interpellatio
20 pro consequutione fructuum Dotis † ad a-
lium effectum nõ requiritur, quàm ad indu
cendam malam fidem† *Rot. cor. Pen. decis. 1237*
21 *num. 12. et seqq.* & simul stare possunt, quod
Contractus resoluatur, & nihilominus fir-
ma remaneat confessio debitoris se habentis
pro interpellato, *Rota decis. 91. num. 14. & 15.
part. 12. recent.* Quamuis sola fructuum Dota-
lium solutio facta Viduæ ab hærede debitore
22 Dotis, etiam post resolutum Contractum,
vim habeat interpellationis à statuto requi-
sitæ, *Penia dicta decis. 1237. à numer. 12. vs-
que ad 17.* concurrentibus insuper interpella-
tionibus continuò post resolutionem dicti
Contractus iudicialiter factis contra hære-
dem, & mandatis obtentis ad rationem sep-
tem cum dimidio, cum successiua iudiciali
confessione debiti, & terminorum susceptio
ne ad illud soluendum ab hærede, vt fuit fir-
matum in decis. coram Reuerendissimo Do
mino meo Decano, & in ea, quæ vertitur.

Pro Inuestimento fructuum Domicilii ad
cautelam debitoris prætendentis in vlteriori
Iudicio plenario demonstrare occultationẽ
gemmarum æquipalentium integræ Doti
creditricis multa deducebantur.

Sed nihil DD. æstimauerunt, quia Dos
aliàs inuestienda erat, non tamen ex conuen-
to cum Marito; Fructus verò cum sint ali-
menta Viduæ ad statut. d. cap. 137. sicuti non
patiuntur Inuestimentum in Vidua, sic neque
post secundas nuptias, & onera redeuntia in
hoc secundo matrimonio.

Et hoc loco repetebatur exceptio, quod
saltem fructus Dotis debiti essent ad ratio-
nem Inuestimenti, in quo collocata fuisset
Dos inuestienda ex allegatis in infrascriptis
Decisionibus.

Sed DD. visæ sunt non congruere, nam
Decisio 292. num. 4. par. prima recent. in qua age-
batur de taxandis fructibus ad sustentationẽ
Vxoris, & filiorum, necnon mariti in casu
vergentiæ illius ad inopiam *ex l. vbi adhuc 29.*
23 *C. de Iur. dot.* † Responsum est deberi ad ra-

num.4. ibique Addentes num.6. & coram Reverendiſſimo Domino Roya decis. 98. num.4. & coram Buratto decis.948. num.6. &c.

Et ita, Canonico Fontaine informante, atque Gerardo pluries monito, Domini reſponderunt.

R. P. D. T A I A.

Romana Fructuum Dotis.

Lunæ 4. Februarij 1675.

A R G V M E N T V M.

Fructus dotis ad minorem ſummam redacti, quam ex ſtatuto deberentur, cum pacto tamen reſolutiuo quatenus illi debito tempore ſoluantur, alioquin reductio haberetur pro non facta, ad formam ſtatuti deberi decidit̃r, quia debitor pactum in reductione adiectum non adimpleuerat, non obſtante quod ipſe moram purgare prætendiſſet, quia illa in contractibus eſt impurgabilis, quando, provt hic, eſt appoſita dies, & pœna, vel poſt certam diem fuit adiecta reſolutio contractus.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuta ſi habuit iuſtam cauſam differendæ ſolutionis, ceſſat caducitas.*
2 *Error excuſat emphyteutam à caducitate.*
3 *Actio verum amotarum ex furto quidem eſt, licèt furti no n ſit actio.*
4 *Dotis reſtitutio non retardatur per exceptionem verum amotarum.*
5 *Compenſatio dotis ob res amotas non datur.*
6 *Ius, & Leges ignorare, aut diſſimulare cuiquam non permittitur.*
7 *Iuris ignorantia vnicuique nocet.*
8 *Ignorantia iuris nec etiam mulieribus ſuffragatur, & quando.*
9 *Emphyteuta etiam ſi ob dilatam ſolutionem, caducitatem non incurrat, tenetur tamen ſoluere domino directo quod ei de iure, vel ſtatuto debetur.*
10 *Mora videtur eſſe purgata eo ipſo, quod ius creditoris non eſt effectum deterius.*
11 *Mora in contractibus eſt impurgabilis, quando eſt appoſita dies, & pœna, vel poſt certam diem eſt adiecta reſolutio contractus.*
12 *Contractus, quod ſine conſenſu permanere debeant, Non eſt in poteſtate noſtra.*
13 *Emphyteuta non ſoluens canonem, adhuc admittitur ad purgationem moræ, & quare.*
14 *Contractum ſi Partes reſolutum eſſe voluerunt, non admittitur purgatio moræ.*
cum Lege mitiùs agitur, quam cum homine d.n.14
15 *Debitor dotis non poteſt dici in mora, niſi prius illa fuerit per iudicem declarata.*
16 *Litigandi iuſtam cauſam ſi quis habet, excuſatur ad effectum ne poſſit pati intereſſe, & vid. num. ſeq.*
18 *Reſolutio contractu, reſoluitur etiam qualitas interpellationis in eo adiecta.*
19 *Reſolutio contractus proueniens ex culpa debitoris qui illum non adimpleuit, prodeſſe nequit eitem debitori.*
20 *Interpellatio pro conſequutione fructuum dotis, ad alium effectum non requiritur, quam ad inducendam malam fidem.*
21 *Contractu etiam reſoluto, adhuc poteſt ſimul fieri, quod debitor habeatur pro interpellato.*
22 *Solutio fructuum dotalium facta vidua, habet vim interpellationis à ſtatuto requiſita, et quare.*
23 *Fructus dotis in caſu vergentis viri ad inopiam qualiter taxentur.*
24 *Fructus dotis inueſtienda in locis montium, debentur ad rationem eorundem montium.*
25 *Fructus dotis debentur ad rationem illius ſpeciei, qua fuit à debitore promiſſa.*
26 *Dos ad effectum taxandi illius fructus aliud eſt, quod fuerit conſtituta in ſtabilibus, aliud verò quod promiſſa ſit in pecunia.*
27 *Fructus dotales quatenus poſſint à iudice minui, ſi dotes ipſa diminuta reperiantur, et num.31.*
28 *Cambia platealia quare fuerint à Rota reducta ad cambia nundinalia, et num.30.*
29 *Facultate, ſeù mandato creditori conceſſo, ille in præiudicium debitoris grauari vti non debet, cum eum minus grauare debuiſſet.*
31 *Rota numquam contra leges aut ſtatutum auſa eſt, nec potuit ex æquitate procedere.*
32 *Stare non prohibetur illud, quod non mutatur.*
33 *Legem expreſsè correctam ſi non inuenimus, antiqua dimittimus figura.*
34 *Correctio legis numquam inducitur ex identitate rationis.*
35 *Debitor ſi ob ſui culpam cecidit a beneficio reductionis fructuum, fruſtra petit illorum remiſſionem ex æquitate, et ſupra a num. primo ac tota decis.*

DECISIO CCCCXXXV.

IN Deciſis 3.* Decembris proximè præteriti, hodie Domini vnanimes ſteterunt fructus Dotis eſſe ſoluendos ad rationem Statu tariam *cap.137. lib. primo*, nec dd. fructus eſſe inueſtiendos pro cautione hæredis prætendentis ſe adhuc Creditorem; Viſæ ſunt enim inſufficientes exceptiones inſtauratæ còntra Deciſiones.

Itaque ad obtinendã purgationem moræ pro hærede petitam, ne cum graui præiudicio hæres debitor Dotis cadat à commodo Concordiæ, & à remiſſione fructuum in ea facta à ſcutis ſeptem cum dimidio, ad ſcuta quatuor cum duobus Tertiis, adducebatur *Deciſio Rotæ apud Scanarol. de viſit. Carcer. in Appendice cap. ſeù deciſ.14. num.21.* vbi in Emphyteuſi, quam Dominus directus conceſſit, † ſi Emphyteuta ſaltem poteſt credere habere iuſtam cauſam differendæ ſolutionis ceſſat caducitas.

Sed viſa eſt differentia facti notabilis, quia ibi ex allegatis *cor. Verall. deciſ.180. n.4. part. prima & in alia deciſione, quæ eſt 92. num. 4. par. 3. recent.* † concluditur, quod error poſſit excuſare à caducitate; at hic nunquam vitus eſt

Digitized by Google

est error in actione intentata rerum amota-
5 rum, quæ ex furto quidem est, † licet furti non sit actio, *ad l. primam C. rerum amot.* & cautius visa est debuisse proponi: Eoque magis, quod etiamsi fuisset vera, † non obsta-
4 bat actioni rei Vxoris, & repetendæ Dotis, nec dabat iustam causam excipiendi, aut retinendi pecunias Dotales, *l. prima ff rerum amot. §. Taceat in ea, vers. sed nec retentio ob res amotas, C. de rei vxor. actione*, vbi neque datur compensatio *ex l. 6. C. de compensat. & notat ibidem Cuiac.* Quas constitutiones † ignorare, aut dissimulare cuiquam non permittitur, *l. Constitutiones 12. C. de Iur. et fact. ignor.* cum regulare sit Iuris ignorantiã cuique no-
6 cere, *l. 9. ff. eodem*, etiam mulieribus † præter casus expressos *in l. vltima C. eodem* Et aduertcrunt DD. Decisionẽ allegatam concludere, quod Emphyteuta non cadat ab Em-
7 phyteusi, † non autem, quod Dominus directus non debeat consequi, quod illi de Iure Communi, aut statutario debitum sit, vnde ad hoc, vt Decisio stringeret, oporteret
8 adducere casum, quo Dominus directus remitteret partem canonis Emphyteutæ soluẽti in tempore, quæ non haberetur pro remissa, si non solueret, & tamen erranter
9 non soluenti, fuisset decisum non cecidisse à conuento pacto remissionis.

Alia *decis. 640. num. 4. par. 4. rec.* vbi agitur de mora obligati repræsentare debitorem, quæ
10 purgata † videatur, hoc ipso, quod Ius creditoris non est factum deterius, eiusdem Iuris visa est; Et nihilominus hæc decisio DD. videbatur non modicè congruere iam de-
11 cisis, cum dicat moram in contractibus esse impurgabilem, † quando est appolita dies, & pœna *num. 7.* & quando post certam diẽ, est appolita resolutio contractus *num. 9.* cum allegatis, & maximè *Put. decis. 66. lib. 3.* vbi sub initium, inquit *Ratio etiam vna est, quod ex quo post illud tempus abest consensus Partium, non est in potestate nostra facere, quod † contractus*
12 *sine consensu maneat*; Et opportunè de exemplo Emphyteusis inquit. *Non obstat, quod quando Emphyteuta non soluit canonem, lex resolvis contractum, & nihilominus admittitur purga-*
13 *tio mora, † quia illud est in dispositione legis, quæ si contractum resoluit, nihilominus admittit purgationem moræ, et sic ipsa lex in hoc specialiter proni-*
14 *dit, hìc autem non est talis promissio, sed Partes statim voluerunt contractum fore resolutum, et mitius agitur cum lege, quàm cum homine.* hæc Puteus, quæ est alia, & melior differentiæ ratio inter allegatas Decisiones, & Decisionem, quæ præsens vertitur.

Deducebatur etiam, quod in debitore Dotis nulla mora poterat considerari, †
15 priusquàm per Iudicem fuerit declarata, & quando quis habet iustam causam litigandi,
16 excusatur ad effectum, ne possit pati interesse, *Rota decis. 413. numer. 21. et 22. par. 14. vent.*

Sed visum est nulla opus esse declaratione Dotis, de qua in dicta Decisione, cum nulla maior summa petatur, vltra illam cer-
17 tam ex publicis Instrumentis, † sicuti neque vlla visa est iusta causa litigandi *ex dicto §. Taceat in ea, dicto vers. sed nec ob res amotas.*

Subtiliùs deducebatur, quod cum creditrix Dotis inniti velit pacto resolutiuo contractus, in quo debitrix se declarauit pro interpellata, si resoluatur Contractus, † cor-
18 ruet etiam qualitas interpellationis ex ipsis verbis Instrumenti. *Si debitrix in solutione defecerit, creditrix voluit. et declarauit, quod reductio prædicta cum omnibus, et singulis in Instrumento contentis, pro non facta habeatur.*

Nam huic obiecto fuit abundè satisfactũ, quia resolutio contractus proueniens ex cul-
19 pa debitoris, qui solutionem in tempore conuento non impleuit, prodesse nequit eidem debitori, *Gizzar. decis. 20. num. 2. Rot. coram Seraphin. decis. 209. num. 4. vers. Neque est ferendum, & Millin. decis. 183. num. 9. et decis. 200. sub num. 2.*

Ponderato præsertim, quod interpellatio
20 pro consequutione fructuum Dotis † ad alium effectum nõ requiritur, quàm ad inducendam malam fidem† *Rot. cor. Pen. decis. 1237*
21 *num. 12. et seqq.* & simul stare possunt, quod Contractus resoluatur, & nihilominus firma remaneat confessio debitoris se habentis pro interpellato, *Rota decis. 91. num. 14. & 15. part. 12. recent.* Quamuis sola fructuum Dotalium solutio facta Viduæ ab hærede debitore
22 Dotis, etiam post resolutum Contractum, vim habeat interpellationis à statuto requisitæ, *Penia dicta decis. 1237. à numer. 12. vsque ad 17.* concurrentibus insuper interpellationibus continuò post resolutionem dicti Contractus iudicialiter factis contra hæredem, & mandatis obtentis ad rationem septem cum dimidio, cum successiua iudiciali confessione debiti, & terminorum susceptione ad illud soluendum ab hærede, vt fuit firmatum in decis. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & in ea, quæ vertitur.

Pro Inuestimento fructuum Dotalium ad cautelam debitoris prætendentis in vlteriori Iudicio plenario demonstrare occultationẽ gemmarum æquipalentium integræ Doti creditricis multa deducebantur.

Sed nihil DD. æstimauerunt, quia Dos aliàs inuestienda erat, non tamen ex conuento cum Marito; Fructus verò cum sint alimenta Viduæ ad statut. d. cap. 137. sicuti non patiuntur Inuestimentum in Vidua, sic neque post secundas nuptias, & onera redeuntia in hoc secundo matrimonio.

Et hoc loco repetebatur exceptio, quod saltem fructus Dotis debiti essent ad rationem Inuestimenti, in quo collocata fuisset Dos inuestienda ex allegatis in infrascriptis Decisionibus.

Sed DD. visæ sunt non congruere, nam *Decisio 292. num. 4. par. prima recent.* in qua agebatur de taxandis fructibus ad sustentationẽ Vxoris, & filiorum, necnon mariti in casu vergentiæ illius ad inopiam *ex l. vbi adhuc 29.*
23 *C. de Iur. dot.* † Responsum est deberi ad ra-

tionem Locorum Montium, & adiecta fuit ratio, nam in Instrumento Dotis, fuit conuentum, vt liceret debitoribus Dotem, vel partem illius inuestire in Locis Montium, &c. Præterea in ea decisione amplius consideratum est, quod ipsamet Vxor consentiendo venditioni Castrorum, dixerat se remanere cautam super pretio, illudque acceptauit pro fundo, & pignore Dotali, vndè cum pretium fuerit inuestitum in tot Locis Montium, dictum fuit, esse contentam fructibus dd. Locorum, quæ nullatenus concurrunt in casu præsenti.

Decisio 226. in fine post tractatum de Obligatione Camerali Zacchia fructus taxauit ad rationem locorum Montium, vel censuum, vel bonorum stabilium, † quia debitor promiserat in his soluere, non autem in pecunia, vt in terminis aliàs fuisse resolutum, inquit dicta Decisio in vna *Bonon. Fructuum Dotis*, quæ nihil congruunt ad rem nostram.

Decisio 537. num. 2. & 3. coram Merlino loquitur de Dote constituta in prædio dato in primis nuptijs, & ab hæredibus primi Viri consignato, secundò Marito, *vt in decisione ab initio vers. motisunt ex eo, & num. 3. vers. statutum vero*, quod nihil commune habet ad casum nostrum. † Tanta est differentia Dotis constitutæ in Bonis Stabilibus, Censibus, & Locis Montium, & Dotis consistentis in pecunia *ad dictam decis. 537. d. num. 3. vers. statutum verò*, vt si etiam non sit inuestienda, & nullum fructum allatura, tamen Statutum determinet vsuras Dotales ad septem cum dimidio, & ita lex scripta est, & obseruatum fuit in præcedenti Decisione.

Maior difficultas excitata fuit à præcipuo Aduocato, quod ab antiquis temporibus, quando vsuræ Dotales erant longè maiores, vt pro minore Dote deberentur ad duodecim, & pro maiore ad septem cum dimidio, quæ postremæ in statutum nouum transierunt *d. cap. 137. ab initio*, vbi Dotis fructum secundùm antiquam consuetudinem redati sunt ad septem cum dimidio, † vndè videantur hodie (cum omnes vsquequaque diminutæ fuerint) etiam hæ diminuendæ arbitrio Rotæ, provt arbitrata est diminutionem Cambiorum Platealium ad nundinalia *coram bon. mem. Verospio decis. 413. ad fin. par. 13. & decis. 126. ab initio par. 14. rec.*

Sed non placuit DD. oppositio, neque comparatio, præcipuè quod in dd. Cambijs non fuit captum arbitrium pro illorum diminutione, sed declaratum fuit, quæ Cambia cucurrissent, aut currere deberent. † Quia cum creditor Cambiorum pro facultate ei data à debitore cambiandi suum creditum super se debitore per Nundinas, & Plateas quomodocumque, & vbicumque luberet, & creditor elegisset Cambia Platealia grauiora, & sic vsus fuisset grauiore mandato, & facultate data, † cum potuisset leuiora, gerendo vtiliter, & bona fide negocium sui debitoris, *ad l. Debitor meus 13. ff. de negot. gest.* & non faciendo alteri, quod sibi fieri noluisset; Creditor verò propter non seruatam cum suo Debitore charitatem, non propterea remanere deberet priuatus vtroque Cambio, scilicet Plateali, quo non debuerat vti, & Nundinali, quo noluerat vti. † Decisum fuit, & declaratum licuisse quidem Cambia Platealia, quibus voluit vti, cum regula tamen Nundinalium, quibus debuerat vti, vt verè sensit *Rota, me etiam præsente coram bon. mem. Verospio in dd. Decisionibus*. Hic verò in Vsuris Dotalibus nulla æquitas esset eas diminuere, contra dispositionem statuti, † quam Rota vnquam contra leges minuere, nec ausa est, nec potuit.

Hinc satisfactum videtur dicto rigori statuti, quod si temperandum sit, viderint alij quod enim non mutatur, † quare stare prohibetur inquit Iustinianus in *l. sancimus 27. C. de Testament. & in §. in quibus vers. quoniam dum nihil, Authent. de administrat. officiorum, seu cap. 9. Nouell. 21. vbi notat gloss.* vbi legem expressè correctam non inuenimus † antiquæ dimittimus figuræ, *& Bartol. ad §. vltimum l. Præcipimus C. de appellat. num. primo & 2.* ait ex identitate rationis † nunquam inducitur correctio, & perpetuò tenendum menti.

Præsertim, quod ad taxam Statuti factæ sunt semel, iterum, ac tertiò, multæ solutiones talium vsurarum ad notabilem summam vsque adhuc sicut. supra 20. mil. cum declarationibus opportunis factis ab hærede debitrice Dotis, tàm in susceptionibus terminorum ad soluendum, excludentibus omnes, & quascumque exceptiones, fatendo esse debitas ad tantam summam; Ideoque ex his actibus matura deliberatione gestis, & geminatis, postquam dicta debitrix, sua culpa cecidit à beneficio reductionis, non soluendo præfinitis temporibus, vt supra, visum est DD. † hodie frustra quæri illam remissionem ex æquitate, quæ fuerat à debitrice ex conuentione acquisita, & tamen neglecta, vt supra, non soluendo in tempore, & postmodum resoluto contractu, vt dictum est culpa propria, quasi agnoscendo Iustitiã taxæ Statutariæ, & suæ obligationis, soluit dd. vsuras ad formam mandatorum condemnantium ad septem cum dimidio.

Et ita vtraque &c.

Plurimas decisiones in hac Causa emanatas concordauimus supra ad decis. 378. alterius primi tomi huius Decimæ Otlanæ partis.

R. P. D. CALATAIV.

Valentina Distributionum.

Luna 4. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro denegandis Beneficiato distributionibus quotidianis, allegabatur defectus institutionis, & dotationis beneficij, de quibus cum appa-

apparere visum sit ex illius fundatione à testatore facta, cum approbatione Ordinarij, deque etiam sufficienti dotatione, quæ in annuis redditibus constituta erat, & assignari poterat, ideo pro consequutione earundem distributionum fuit decisum.

SVMMARIVM.

1. *Beneficium fuisse institutum, & successivè dotatum, ex quibus verbis dicatur probatum.*
2. *Dos beneficij constitui etiam potest in annuis redditibus, & num. seq.*
3. *Promissio pecuniarum per hæredes adimplenda, sufficit pro dotatione beneficij.*
4. *Dotatio beneficij probatur exequutioni demandata ex nominatione, & institutione beneficiati ac etiam ex alijs de quibus ibidem.*
5. *Assignatio reddituum facta pro dote beneficij, & Anniversarij, ex quibus remaneat concludenter probata.*
6. *Enunciativæ emissæ ab Ordinarijs in actu visitationis plenè probant assignationem dotis beneficij.*
7. *Anniversarij pro beneficio requisiti defectus, potest suppleri ab hæredibus fundatoris, & quatenus.*
8. *Consuetudo viget in tota Diœcesi Valentia supplendi defectum Anniversarij pro dote beneficij requisiti, mediante oblatione solidorum decem.*
9. *Beneficiatus, qui paratus est inservire Ecclesiæ, illius etiam distributiones quotidianas consequi debet.*

DECISIO CCCCXXXVI.

THOMÆ petenti distributiones quotidianas, Informantes pro Clero S. Martini iterum opponebant non iustificasse dotationem Beneficij, & fundationem Anniversarij ad formam Constitutionis Episcopi Vitalis, verum Domini pertransierunt in decisis. 3. Iulij 1673.* & 4. Iulij 1674.

De Institutione, & dotatione siquidem Beneficij facta à Petro Marrades, clarè constat ex Instrumento fundationis de anno 1382. dato in hodierno *Summario Cleri num. primo*, quod non continet, vt prætenditur, simplicem promissionem dotandi, sed effectiuam dotationem, vt patet, ibi: *Faccio constituo, & ordino* vnum Beneficium, & pro nittò illud dotare 20. libris annuis censualibus sub conditionibus, quod dominatio vestra, seù vester Vicarius Generalis faciatis recipere in Beneficium illum Presbyterum, seù Clericum idoneum, qui mihi suè Patronq post meum obitum benè visus fuerit, &c. & pro nitto imposterum mea vita durante celebrari facere dictum Beneficium, & dare ex meis bonis Presbytero, qui illud celebrabit ad meum libitum illam portionem, quæ mihi benè visa fuerit, &c. & post meum obitum promitto dare Presbytero ex meis bonis 20. libras, &c. vel quod hæredes teneantur emere, seù assignare dictas 20. libras in censibus rendalibus, & annualibus, &c. & ibi: *Nos d. Iacobus Episcopus Valentinus dictam Institutionem Beneficij, &c. acceptamus, approbamus, & laudamus, &c.* ex quibus verbis apertè colligitur Beneficium verè fuisse institutum, & dotatum cum dote annua librarum 20. extrahenda ex bonis fundatoris, authorizante, et approbante eodem Ordinario, † cum dos Beneficij constitui etiam possit in annuis redditibus, vt præter adductos *in secunda decisione §. obiectum* habetur ex *Text. in can. Placuit prima quæst. 2. Rocch. de Curt. de Iurepatr. Verb. & dotauit numer. 13.* et in specie promissionis † pecuniarum adimplendæ per hæredem tenuit *Rota in Melenitana Beneficij 4. Martij 1664. coram bonæ memoriæ Vicecomite.*

Quod autem dotatio habuerit effectum; Primò desumitur ex nominatione, et Institutione subsecuta in personam Iacobi *Poch.* cum prohibitione alienandi bona spectantia ad Beneficium; Secundò ex Instrumento anni 1385. facto ab Ordinario, in quo leguntur talia verba *ad plenum vidimus publicum Instrumentum*, per quod est certum de Institutione, et dotatione Beneficij Ecclesiastici, quod idem Petrus Marrades in manu nostra fundauit in dicta Ecclesia sub Inuocatione S. Michaelis, tertiò ex concordia inita inter Regem Aragoniæ, et Clerum Ecclesiasticum Valentinum, in qua fit mentio Beneficiatorum S. Martini, et inter istos recensetur Iacobus Poch sub his verbis: *Item Iacobus Poch Presbyter, qui tenet vnum Beneficium institutum per Petrum Marrades cum suis redditibus.* Quarto ex permutatione dicti Beneficij facta de anno 1422. cum Ioanne Daudi, cui Ordinarius iniunxit onus personaliter residendi, prohibuitquè alienationem bonorum spectantium ad dictum Beneficium. Quintò ex Visitationibus factis de anno 1388 1391. et 1401. in quibus pariter fit mentio de dotatione, et assignatione bonorum de residentia Beneficiati de dotatione Anniuersarij, et assignatione reddituum pro lampade; † Quæ omnia exuberant ad probañ effectiuam assignationem reddituum pro dote, et Anniuersario, *ex Lambert. Barbos. & alijs in prima decisione allegatis §. non obstat*: Imo in hac re antiquissima † satis essent enunciatiuæ emissæ ab Ordinarijs in dd. Visitationibus, quibus credendum est *Rota post Vivian. de Iurepatr. decis. 26. num. 12.*

Et de dotatione Anniuersarij constat ex supradicta enunciatiua, vel quatenus ob temporis antiquitatẽ concludentèr constare non posset de dotatione effectiua dicti Anniuersarij, † adhuc de consuetudine vigente in tota Dioceſi Valentina sufficit oblatio solidorum decem facta ab hæred.bus fundatoris, vt firmat *prima decisio §. Præterea.*

Cumquè ex supradictis appareat sufficienter de dotatione, et versemur in Beneficio habente præcisam obligationem interessendi, et inseruiendi Ecclesiæ, † Thomas qui est paratus inseruire, debet etiam admitti ad consequendas distributiones, vt in puncto dixit *Rota in Valentina Distributionum sexta Februarij 1615. coram Vbaldo* cum alijs relatis in dd.

dd. decisionibus coram me, quæ respondent etiã obiectis de nouo repetitis.

Et ità vtraque, etc.

Supra in altero tomo primo huius Decimæ Ostanæ partis adsunt aliæ duæ decisiones in hac causa emanatæ, quæ sunt ibi in ordine 174. *&* 364.

R. P. D. VICECOMITE.

Hispalen. Decimarum.

Lunæ 4. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Latissimè disputatur, an sub dismembratione Ecclesiæ, etiam decimæ dismembratæ censeantur, et articulo maturè discusso, negatiuè resoluitur, eo magis quia in hoc casu decimæ de iure speciali, et ex regijs donationibus debebantur, de quibus ideo Papam nec voluisse, nec cogitare potuisse dicendũ est; Vt proinde per dismembrationem huiusmodi, nullum antiquæ Ecclesiæ fuerit præiudicium illatum.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apostolicæ super dismembratione Ecclesiæ, eatenus præiudicant, quatenus verbis expressis continetur in illis.*

2 *Decimarum translatio de vna Ecclesia ad aliam, causat præiudicium, ac proinde exactam causæ cognitionem requirit.*

3 *Decimæ non censentur dismembratæ ab Ecclesia per solam dismembrationem territorij, nisi de eis specialis, & expressa mentio facta sit, & num.* 9.

4 *Dismembrationis Ecclesiæ iustitia ab aliqua illius necessitate desumi debet.*

5 *Dismembratio Ecclesiæ iure facta dicitur ad prospiciendum periculo animarum.*

6 *Dismembratio Ecclesiæ fieri potest pro assignanda congrua dote Ecclesiæ nouiter erectæ.*

7 *Decimæ Ecclesiæ matricis censentur ab ea dismembratæ, & spectare ad filialem, eo ipso quod illa intra eius limites fuit erecta, & quando vide num. seqq.*

8 *Dismembratio decimarum ab Ecclesia non inducitur, si cessante necessitate Ecclesia nouiter erecta habebat sufficientes reditus, & num. seq.*

9 *Dismembratio sola territorij non importat dismembrationem decimarum, & quando & vid. sup. num.* 2.

10 *Dismembratio Ecclesiæ si fit cum assignatione territorij, veniunt decimæ in illis existentes, alioquin non veniunt, & vid. num. seqq. & n.* 25.

11 *Decimæ non dicuntur assignatæ Ecclesiæ nouiter erectæ, nisi hoc expressum sit, quamuis illi fuerit etiam assignatum territorium earundem decimarum.*

12 *Papa ea solum præsumitur scire, quæ à iure descendunt.*

13 *Papa in dismembratione Ecclesiæ non censetur voluisse comprehendere decimas, quæ iure particulari, & extraordinariò exigantur, & numer.* 19.

14 *Abbas si est verus Ordinarius, & in Episcopi locum, ac iurisdictionem successit, decimas ratione curæ, & eiusdem iurisdictionis habere debet.*

15 *Decimæ, quæ per dismembrationem cessant in Archiepiscopo, assistere debent Abbati in illius locum suffecto.*

16 *Argumentum deductum à sufficienti partium enumeratione, dicitur in iure validum.*

17 *Decimæ, excepta quarta, non numerantur inter iura Episcopalia.*

18 *Cura non dicitur spectare ad Abbatem, si persona, quæ illam exercere debet, eligi debet à Capitulo cum approbatione Episcopi vicinioris, non autem eiusdem abbatis.*

19 *Papa non censetur in dismembratione Ecclesiæ potuisse cogitare de ijs decimis, quæ ex donationibus particularibus debebantur, & sup. nu.* 13.

20 *Episcopus pro decimis nullam contra laicos habet iurisdictionem, sed tantum contra Ecclesias Parochiales super illarum quarta.*

21 *Decimarum quarta debita Episcopo fuit subrogata loco decimarum, quas Leuitæ soluebant Sacerdotibus.*

22 *Decimas Sacerdotes non exigebant à Populo, sed Populus illas soluebat Leuitis.*

23 *Dismembratio Ecclesiæ non præiudicat Episcopo, & Capitulo super exactione decimarum.*

24 *Decimas in dismembratione Ecclesiæ non fuisse comprehensas, ex obseruantia declaratur, si antiqua Ecclesia semper illas exegit.*

25 *Ecclesia nouiter erecta de mandato Papæ cum assignatione parochiæ, non potest prætendere decimas, & vid. sup. à num.* 10.

DECISIO CCCCXXXVII.

AD preces Comitis de Oliuares postquam fa. me. Vrbanus Octauus Ecclesiam Parochialem ipsius loci de Oliuares supræsserat, et in Collegiatam cum vna Abbatia Dignitate principali, aliisque Dignitatibus, Canonicatibus, Beneficiatis, omnibusque Capitularibus et Collegialibus insignijs erigi iusserat, constituta Mensæ Capitulari congrua dote ex fructibus antiquæ Parochialis suppressæ, applicatione diuersorum Beneficiorum, aliisque redditibus de propriis eiusdem Comitis facultatibus assignatis, ad maiorem insuper honorificentiam ipsius Abbatiæ Oppidum ipsum de Oliuares eiusquè Statũ, et Comitatum cum omnibus in eo contentis, etiam Parochialibus Ecclesijs ab Archiepiscopatu, et Diœcesi Hispalen. dismembrauit, et Abbatiæ nouiter erectæ, ac futuris Abbatibus pro particulari Territorio, in quo essent Iudices Prælati, et veri Ordinarij, assignauit, et provt latius in Bulla erectionis continetur; Cum autem in huiusmodi assignatione etiam Decimas, quas in eodem Territorio percipiunt dictus Archiepiscopus, et Capitulum Hispalen. Mensa Abbatialis sibi suaderet contineri, 27. annis post dictæ Bullæ executionem eas prætendere cepit,

pit, et Iudicio coram Reuerendiſſimo Nuntio Hiſpaniarum deſuper inſtructo, ſententiam obtinuit fauorabilem, deuoluta deinde per appellationem Cauſa coram R. P. D. m. Bourlemont, præuiis duabus Deciſionibus 27. Nouembris 1671. * & 13. Iunij 1672 per aliam Sententiam reuocatoriam decretum fuit prædictas Decimas non deberi Abbati, ad cuius demum prouocationem ſententiam hanc eſſe confirmandam coram me DD. reſponderunt.

De illius namque validitatem conſtat ex reuolutione actorum, & Iuſtitia apparet ex præcitatis binis deciſionibus coram R. P. D. meo Bourlemont, quarum fundamenta fuerunt iterum reperita, & confirmata.

Etenim cum in Bulla erectionis, & diſmembrationis, in qua ſe fundat Abbas, nullatenus mentio fiat de Decimis Territorij diſmembrati, non cenſetur Papa illas voluiſſe comprehendere, qui regulariter per ſimiles literas non intendit præiudicare, † niſi quatenus in illis contineatur expreſsè eſt textus
1 notabilis in *Extranag. ad Apoſtolatus Ioannis 22 de conceſ. Prebend.* & cum materia ipſa tranſlationis Decimarum de vnâ Eccleſia ad aliâ recenſeatur inter caſus magis dubitabiles, †
2 inuoluens de ſui natura præiudicium Eccleſiæ antiquæ, exigenſque propterea exactiorem Cauſæ cognitionem, *vt in Valentina Decimarum 29. Nouembris 1603. coram Lancellott. penes Marchef. de Commiſſ. par. prima pag. 619.* per ſolam diſmembrationem Territorij ab Eccleſia Hiſpalenſi, & finibus Eccleſiæ de Oliuares vniti, nulla facta in dicta Bulla erectionis de his Decimis expreſſa mentione,
3 aut ſpeciali aſſignatione, † non cenſentur diſmembratæ, vt tenuit *Rot. deciſ. 48. num. 21. coram Bichio*, ac in præcitata *Valentina Decimarum, & in rec. deciſ. 19. num. 1. par. prima, & deciſ. 399. num. primo verſ. Quam ex eo par. 2.* & ex mente Sac. Congregationis Concilij recedendo *à deciſione 59. coram Mart. Andr.* ait *deciſ. 497. num. primo & per tot. par. 4.* comproba ta in eadem *Mediolanen. Decimarum de Carlatio quinta Iunij 1617. coram Pirouano, & in alia Leodien. Decimarum de Spa 5. Maij 1627. coram eodem* & refert *Barboſ. ad Sac. Conc. Tridentinum ſeſs. 21. de reform. cap. 4. num. 16.* aliiſque quampluribus firmat *prima deciſio §. Bulla namque coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Quodque dictæ Bullæ diſpoſitio vbi loquitur de diſmembratione Territorij, ad ipſas Decimas non extendatur conuincitur etiam ex eo, quod non ex aliqua neceſſitate, † à
4 qua diſmembrationis Iuſtitia deſumi debet, vt tradit *Lotther. de Benef. quæſt. 28. nu. 24.* facta fuit talis diſmembratio, vt quia ſcili-
5 cet proſpiciendum eſſet † animarum periculo iuxta conſtitutionem *Alexandri 3. ad audientiam de Eccleſ. edific.* innouatam per *Sacr. Concilium Tridentinum dicta ſeſs. 21. de reformat. cap. 4.* vel eſſet prouidendum de congrua do-
6 te † Eccleſiæ nouiter erectæ, vt poſt *Abbatem in cap. conquerente ſub num. primo in primo notabili, & n. primo de Cleric. non reſident* & alios Canoniſtas tradit idem *Lotter. præcitata q. 28. num. 25.* Sed ex mera Comitis pietate prout Bulla ipſa præfatur, & poſtquam vberrimis redditibus in eadem Bulla ſpecificè enumeratis, Eccleſia de Oliuares iam erat dotata, & ex quibus ſplendori Eccleſiæ, illiuſque Miniſtris ſatis erat conſultum, vt proſequendo exponit eadem Bulla, fuit in Collegiatam erecta, & ad magis decorandam illius erectionem, Territorium ab Eccleſia Hiſpalen. diſmembratum, ei fuit vnitum; Hoc enim caſu Doctores etiam ij, qui contra *Ioannem Andream ad ſpecul. tit. de Decim. §. Primo verb. vnita litera A.* tenent decimas Eccleſiæ Matricis cenſeri ab ea diſmembratas, † & ſpe-
7 ctare ad filialem, eo ipſo quod intra illius limites fuit erecta, omnes conueniunt quod huiuſmodi Decimarum diſmembratio† non
8 inducitur, inter quos *Abbas in dicto cap. Ad audientiam il primo ſub num. 8. verſ. fatendum eſt tamen de Decimis, & ibi Ioannes de Annania pariter ſub num. 8. verſ. ſine exceptione ſi nimia neceſſitas Butrius in cap. cum contingat etiam ſub num. 8. erga finem verſ. quando Eccleſia Parochialis Papæ mandato Rebuf. de Decimis quæſt. 8. n. 22.* eoque minus quando ceſſante neceſſitate, Ecclesia nouiter erecta habebat pingues redditus ſufficientes pro ſplendore Eccleſiæ, ac emolumentis miniſtrorum, prout in caſu
9 noſtro, † quia tunc in generali diſmembratione Territorij, non comprehenduntur Decimæ, vt proſequendo tradit idem *Rebuf. præcitata quæſt. 6. num. 22. verſ. 3. quod illa Capella Lotter. de benef dicto lib. primo quæſt 23 num. 49. & 50. Rot. deciſ. 49. num. 4. & deciſ. 445. num. 2. par. prima* cum aliis cumulatis *in dicta prima deciſione §. Quæ facilius*, etiam repetitis *in ſecunda §. Hæc Pontificis coram R. P. D. m. Bourlemont*; Ex quibus apparet hæc omnia eo fortius procedere, quia de non comprehenſione harum Decimarum ſub generali diſmembratione conſtat per confeſſionem ipſius Comitis ſupplicantis, & etiam Abbatis, cum quibus DD. tranſierunt.

Nec in præſenti caſu viſum eſt DD. intrare diſtinctio inter diſmembrationem, quæ fit cum aſſignatione Territorij Eccleſiæ diſmembratæ, & inter diſmembrationem, quæ fit ſine tali aſſignatione, vt ſcilicet in prima
10 veniant Decimæ ex prædiis in tali territorio aſſignato recluſis, prout fuit opinio *Aucharan. inter conſ. Calderini conſ. 2. verſ. ſed contra de Decimis* In ſecunda verò non ſic, quia præterquamquod ſemper viget reſponſio ſuperius data, quod ſcilicet admiſſa etiam tali aſſi-
11 gnatione Territorij, † Decimæ nihilominus ipſo iure non tranſeunt in Eccleſiam diſmembratam, niſi fuerint particulariter aſſignatæ, vt reprobato *Anchar. dicto conſ. 2.* ex mente Sac. Congregationis Concilij Statuitur *in Mediolanen. Decimarum Sancti Donati 5. Iunij 1617. & in dicta Leodien. Parochialis de Spa 5. Maij 1627. coram bon. mem. Pirouano*, & in aliis *in prima deciſ. R. P. D. mei Bourlemont §. Bulla namque*, adhuc quomodocumque fiat talis diſmembratio, cum nullo Iure ordinario aut ratione Iuriſdictionis, aut vniuerſalis Curæ animarum ex infra dicendis, harum

De-

Decimarum exactiocompetat Archiepiscopo, & Capitulo, sed iure Regiarum Donationum, de quibus toties actum est in Rota, illarumque Historiam fusè recensèt prima Decisio, non est dicendum, quod Papa,
22 qui solum ea, quæ à iure communi deiceni dunt, præsumuntur scire, de his Decimis co-
23 gitauerit, † & auctoritatem circa eas voluerit exercere, quæ iure particulari, & extraordinario exiguntur *Castill. quotid. controu. lib. 6. de tertijs Decimarum cap 36. à nu. 8. tom. 7.* optimè *Rot. coram Seraph. decis. 1093. per tot.* cum aliis *in decis. prima §. vndè* vbi respondetur *decisioni 48. par. prima rec.* quæ videtur contraria prædictæ Seraphini.

Minusque ad has Decimas cogitasse Papam præsumendum est, ex eo, quod non solum de illius mandato fuit erecta Collegiata cum assignatione particularis Territorij, sed vlterius in Territorio sic assignato, & ab Ecclesia Hispalen. dismembrato, voluit vt Abbas de Oliuares esset verus Ordinarius, exinde inferendo, quod cum in Archiepiscopi locum, & iurisdictionem successerit, &
in sua Dioecesi iste sit vniuersalis Parochus, †
14 rationeque curæ animarum, ac prædictæ iurisdictionis sibi decimæ debeantur, vt in terminis huius Ecclesiæ dixit *Rot. decis. 22. num. primo & seq. & decis. 89. num 9. & 10. par. 7. rec.* Iura hæc parochialitatis, & consequenter Decimarum, quæ per dismembrationem
15 cessant in Archiepiscopo, † assistere debeāt Abbati in illius locum subingresso ex præcitato *cap. Cum contingat de Decimis.*

Quandoquidem factum non assistit; Siue enim attendatur persona Archiepiscopi, vnde iura prædicta deducuntur, & in eo nullum ius Parochialitatis cessauit, in quo potuerit succedere Abbas, cum in locis dismembratis, etiam antequā dismembrarentur, cura non esset penes Archiepiscopum, sed eorū in aliquibus Curati deputabātur per ordines militares Hispaniæ, in aliquibus verò per dictum Capitulum, & nihilominus ab Archiepiscopo, & Capitulo, non secus, ac de præsenti percipiebantur Decimæ, cum tamen neutèr illorum haberet in iure communi fundatam intentionem decimandi, †
16 vt argumento ducto à sufficienti partium enumeratione in *cap. conquerente de decim.* vbi inter iura Episcopalia decimæ, † excepta quarta non numerātur tradit *Rebuf. de decimis quæst. 7. à num. 7. per tot.* & sæpius dixit *Rot. decis. 202. num. 3. 212. num. 7. & 270. num. 3. par. 3. rec.* & de Capitulo loquitur præcitata *dec. 202 num. primo*, siuè consideranda sit persona Abbatis, nec pariter cura generalis animarum fuit in eo translata, dum facultas deputandi Canonicum ad exercitiū dictæ Curæ in Ecclesia Collegiata fuit per Papam commissa Capitulo, vt ex Bulla num. 39. illiusque approbatio Episcopo viciniori, † cui non au-
18 rem Abbati auctorizabilis institutio competit, cuius subiectum est ipta cura *Butrius in cap. de Monach. sub num. 8. & Abb. n. 7. de Præb. Lotter. de benef. lib. primo quæst. 33. num. 99.* & provt latius in dictis Causæ *Decisionibus coram R.P.D. m. Bourlemont.*

Et si vigore dictæ Bullæ in illa parte in qua huic Collegiatæ applicantur redditus, iam visum est in themate, de quibus redditibus intellexit Papa, cum omnes fuerint expressi,
19 nec potuisse cogitare de his Decimis, quæ iure particulari Regiarum donationum exiguntur ab Archiepiscopo, & Capitulo *vt in §. Etenim*, eo minus huiusmodi intentio colligi potest ex parte exemptiua vbi scilicet loca prædicta dismembrata eximuntur à lege Dioecesana, quiā notum est in iure principiū vigore legis Dioecesanæ nullam habere Episcopum contra Laicos super decimis Iurisdictionem, † sed tantum contra Ecclesias
20 Parochiales, super quarta illarum, quas exigunt à Laicis, vt soluendo quæstionem excitatam per *gloss. in d. cap. conquerente verb. decimationum*, & conciliando textuum antinomiam, explicat alia *gloss. in præcitato cap. cum contingat verb. de Iure communi de Decimis Abbas in mox citato cap. conquerente n. 2. Barbos. de offic. & potest. Episcopi allegatione 86. n. 35. & seq & n. 38. vers. vnde Rot. cor. Royas dec. 343. nu. 4.* quæ dat concordantes Cum enim ista quar-
21 ta † sit subrogata loco Decimarum, quas Leuitæ soluebant Sacerdotibus, vt per *Menet. de Decim. cap. 3. n. 2.* Sacerdotes illas non exige-
22 bant à Populo, † sed populus illas soluebat Leuitis, vt ex lit. tex. *in cap. 1. de Decimis.*

Ex quibus omnibus cum satis constet in dismembratione de qua agitur, de sui natura non venire Decimas, nec de ijs potuisse
23 cogitare Papam, † firmum etiam remanet, quod nullum exinde potuit præiudicium resultare Archiepiscopo, & Capitulo vt respōdendo contrarijs statuit *prima Decisio §. vnde.*

Veritatem demum præmissorum omnib comprobauit obseruantia subsequuta; Etenim vsque à die, qua fuit executioni demandata Bulla dismembrationis per annos 27. continuos absque vlla contradictione Abbatis quietè, & pacificè Archiepiscopus, & Capitulum Decimas has semper exegerunt † vn
24 dè clara elicitur declaratio in dismembratione non fuisse comprehensas, vt in specie obseruat *Rot. in præcitata dec. 419. n. 5. par. 1. & 447 sub n. 4. par. 4. to. 1. & in Mediolanen. Decimarum S. Donati 5. Iunij 1617. §. Decimas cor. b.m. Pirouano*, & de Ecclesia erecta de mandato Papæ
25 cum assignatione Parochiæ † tradit *Butrius in præcitato cap. cum contingat sub n. 8. prope finē* Ibi: *Si tamen apparet assignata Parochia, & sit est possessa, præsumitur in Dubio sic assignari extra de Decimis*, in nihilo obstante lite intra dictum tempus agitata, quia ex tunc deductis in Iudicio, & ex confessione ipsius Comitis & successiuè etiam Abbatis apparet super dicto articulo fuisse excitatam, vt ex facto probatur in præcitata primæ Causæ *Decisione §. finali*, quæ fusè confutat contraria, & cæteris omnibus supplet secunda cum quibus DD. transierunt.

Et ita altera tantum parte informante, &c.

Decisiones in hac causa emanata sunt impressæ par. 17 rec. vbi sunt in ordine 213. & 351.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Leodien. Dotis.

Luna 4. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Ad ſaluandas contrarietates, & alias exceptiones teſtium præſens tendit deciſio; Itaut teſtes diſcordantes de tempore in actu reiterabili, & ſucceſſiuo, de diuerſis temporibus deponere videantur; Alij verò, quorũ vnus teſtatur de mille patacconis pro ſupellectili, non ſint contrarij, ſi alter de ſupellectili non excedente mille patacconos deponat; Et demum quod non repellatur teſtis mediator, & comunis amicus, licet pro quiete partium aliquam affectionem habere videatur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis dicens pactum fuiſſe conuentum die confectionis capitulorum, non contrariatur teſti deponenti de eodem pacto aliquibus diebus antea, & in actu ſtipulationis non repetito, & quare num. ſeqq.*

2 *Teſtes inuicem non diſcordant, ſi de eodem actu diuerſo tempore deponant, quotieſcumque ille reiterabilis ſit.*

3 *Teſtium contrarietatem, & ſingularitatem ad euitandam omnis interpretatio fieri debet.*

4 *Teſtes diſcordantes in tempore, ita concordantur, vt vnuſquiſque de diuerſo, & ſucceſſiuo tempore deponat.*

5 *In Matrimonijs plerumque pacta tractantur, antequam ad concluſionem reducantur.*

6 *Teſtes non ſunt contrarij, ſi vnus deponit de mille patacconis pro ſupellectili, alter de ſupellectili non excedente mille patacconos, & num. 7.*

7 *Teſtes licet diſcrepent in formalitate, ſi tamen in ſubſtantia concordant, plenè probant.*

8 *Teſtis procurator matris etiam in eodem contractu, non repellitur in ijs, quæ ſpectant ad filium.*

9 *Teſtis mediator, de facto proprio, ſi nullum habeat intereſſe, recipitur, etiam ſi dixerit, ſe ita cupere.*

10 *Teſtis communis amicus, & deponens pro quiete ambarum partium non diminuitur, ſed potius augetur de fide, etiam ſi habeat affectionem ad concordiam earundem partium.*

DECISIO CCCCXXXVIII.

DOMINI perſtiterunt in deciſis coram me die 7. * Maij proximi præteriti ex fundamentis in eadem deciſione deductis, quibus minime obſtare videbantur exceptiones cõtra depoſitiones, & perſonas Teſtium à Thoma Petro inductorum hodie iterum pro parte Agathæ repetitæ.

Non enim exiſtimabantur ſingulares, & contrarij, ex quo primus teſtis deponat pacta partis æqualis fuiſſe concluſa die confe-
1 ctionis Capitulorum matrimonialium, † ſecundus verò per aliquot dies, ante, & in actu ſtipulationis non fuiſſe repetita, quia vt aduertit eadem *deciſio §. ſingularitas & ſeq.* idem ſecundus Teſtis dicit fuiſſe poſtea repetita in actu confectionis, † quamuis non-
2 iterata in actu ſtipulationis; Vnde à primo non diſcordat, cum enim actus ſit reiterabi-
3 lis, † ad vitandam ſingularitatem, & contrarietatem provt ſemper fieri debet in hac materia ex firmatis in *dicta deciſ. §. præmittendo † enim*, Teſtes intelligendi ſunt de tempo-
3 re diuerſo, & ſucceſſiuo *Felin. in cap. translato num. 8. verſ. & ſic nota de conſtit. Bart. in l. apud antiquos num. 3. C. de furt. Dec. conſ. 602. num. 6. Ruin. conſ. 130. num. 6. Rota coram Greg. deciſ. 351. num. 31. & coram Carill. deciſ. 186. num. 13. & deciſ. 210. num. 2. & coram Coccin. deciſ. 1831. num. 21. & in recen. deciſ. 688. nu. 5. par. 2. & deciſ. 433. num. 6. par. 4. tom. 2.* potiſſimum quia ſuper huiuſmodi pactis matrimonialibus experientia docet † ſæpius tra-
5 ctari antequam concludantur, vt aduertit etiam *Dec. d. conſ. 603. n. 6. & Rota vbi proxime*.

Neque fortior varietas, & contrarietas deſumi videbatur ex eo, quod vnus deponit de promiſſione mille patacconorũ pro ſupelle-
6 ctili, † alter verò de ipſamet ſupellectili, quę non excedat mille patacconos, quoniam in ſubſtantia idem deponunt; † quamuis diſcrepent in formalitate verborum ideoque
7 plenam fidem merentur, vt præter allegatos *in deciſ. §. neque pariter* firmant *Alex. conſ. 3. num. 10. lib. primo & conſ. 186. numer. 3. & 4. lib. 7. Dec. conſ. 100. numer. 4. Farin. de teſtib. quæſt. 65. num. 16.* & dixit *Rota coram Greg. deciſ. 351. num. 24.*

Quo verò ad exceptiones perſonales contra eoſdem teſtes hodie etiam adductas, iſtæ viſæ ſunt irreleuantes, quia primus non interfuit contractui tanquam Procurator Thomæ Petri, ſed eius matris, quæ illum deputauit ad promittendum quædam ſpectantia ad ipſam, non autem ad acceptanda controuerſia pacta *Summario præterito Thomæ Petri*
8 *num. 4.* † & ideo à teſtificando ſuper dictis pactis ex hoc capite repelli non poteſt, qualitas verò affectionis particulariter conſiderata in ſecundo teſte, qui pacta pèr ètractauit, & dixit cupere, quod Agatha ſe conformaret cum promiſſionibus factis, non exiſtimata fuit ſufficiens ad diminuendam eidem
9 fidem, † quia cum deponat de facto proprio & ex negotio pertractato nullum reciperet commodum, & vti comunis amicus etiam electus fuiſſet mediator, id rationabiliter di xit, & quidem pro quiete ambarum partiũ,
10 vt ipſemet declarauit, † potius maior fides illi eſt preſtanda *Caputaq. deciſ. 267. par. 5. Mantic. deciſ. 6. num. 10. Buratt. deciſ. 775. nu. 4. & deciſ. 844. num. 14. Celſ. deciſ. 312. numer. 4. Dunoz. Iun. dec. 664. n. 11. et dec. 113. n. 11 par. 5. rec.*

In reliquis vero Domini approbatiue ſe retulerunt ad latius firmata in d. prętenta deſione cum quibus tranſierunt.

Et ita vtraque, etc. reſolutum fuit.

Altera, quæ hic eſt confirmata deciſio habetur impreſſa in alio præcedenti tomo iſtius decimæ octauæ partis cuius eſt in ordine 288.

R.P.D.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Lunæ 4. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Post disdictam census, eiusque pretium in Sacro Monte depositatum, ad effectum illud consignandi creditori, alter comparuerat creditor anterior, qui dictum pretium sibi consignari postulabat; cumque non obstante sua inhibitione, creditor posterior illud sibi consignari feciſſet pro auocatione pecuniarum, Saluianum anteriori conceditur, quia & de hypotheca in censu dubitatū non est, eamq; etiam in illius pretio, adhuc extanti, subrogatam, continuare fuit decisum.

SVMMARIVM.

1 *Census venit sub generali obligatione iurium, & actionum.*
2 *Pretium in particularibus non succedit loco rei.*
3 *Pretium rei non ex re, sed propter negotiationem percipi, dicitur.*
4 *Pretium, re perempta, & extincta, etiam in particularibus, succedit loco rei.*
5 *Depositi conditionalis dominium, non impleta conditione, neque illius acceptatione sequuta, remanet penes deponentem.*
6 *Pecunia depositata, licet cum alia depositarij commixta, remanet tamen illius domino actio ad tāmdem consequendum.*
7 *Saluianum datur etiam super pecunia creditori hypothecata sub nomine iurium, & actionum.*
8 *Attentata sunt omnia gesta post inhibitionem.*
9 *Pecunia consignata creditori posteriori post inhibitionem, tanquam attentata, auocari potest à creditore anteriore, etiam si sit cōmixta, vel consumpta.*

DECISIO CCCCXXXIX.

CENSVS scutorum 2600. in sorte aliàs impositus à Congregatione Lateranē. se ad fauorem qq. Martij, & Augustini Spinulæ, fuit à Benedicto Spinula cessus Cataneo de Catanеis, & ab isto pro rata scutorum 650. Petro Ferretto; cui facta disdicta per Congregationem debitricem, depositaque pecunia in Sacro Monte Pietatis ad effectum præuia retrouenditione Census eā consignandi Ferretto Creditori cum onere inuestiendi in alijs Censibus, seú Locis Mōtium, antequam retrouenditio, & respectiuè pecunię consignatio sortiretur effectum, insurrexit Iulia Vxor, & Creditrix d. Benedicti Spinulæ occasione duorum Censuum ad sui fauorem per eundem impositorum de anno 1639. & admissa ad causam, obtinuit super dicta pecunia immissionem in Saluiano ab Eminentissimo D. Cardinali Vicario, quem pariter in gradu appellationis concedendam esse censuit Rota, quia non fuit dubitatum sub generali obligatione bonorum, iurium, & actionum † ad fauorem Iuliæ contractam per Spinulam eius Virum venire Censum, de quo agitur, tunc ab illo possessum, iuxta textum *in l. nomen C. quæ res pign. & oblig. poss.* cum alijs apud *Merlin. de pign. lib. 2. qu. 29. num. 1. cum seqq.* 1

Quemadmodum neque fuit in dubium reuocata moderna possessio Ferretti rei conuenti, sed controuertia versabatur in eo dumtaxat, an hypotheca Iuliæ extendatur super hac pecunia nunquam possessa à Spinula debitore, itaut super illa valeat petere immissionem in Saluiano.

Et quamuis ad eam excludendam scribē- 2
tes pro Ferretto niterentur regulæ, † quod in particularibus pretium non succedit loco rei per *text. in l. venditor 21. ff. de hared. vel act. vendit. Amat, Panorm. resol. 4. num. 10. & Merlin. de pignor. lib. 4. quæst. 179. num. 1. & 5.* qui alios referunt.

Attamen præterquam vnus ex Dominis aduertebat rationem Textus fundatam in eo, quod pretium non ex re, sed propter 3
negotiationem perceptum dicatur, † ibi: Pretium enim hominis venditi non ex re, sed propter negotiationem percipitur: non applicari præsenti hypothecæ, in qua pretium non propter aliquam negotiationem, sed ex censu reloluto, & extincto percipitur.

Et vlterius regulam ex eodem Textu de- 4
sumptam limitari † quoties res perempta, & extincta remansit secundum *Glos. in l. 1. verb. possessores vers. nam in subsidiū ff. de distract. Pignor.* quam esse communiter approbatam ait *Gabr. conf. 37. nu. 2. vol. 1.* & sequitur *Surd. decis. 306. num. 14.* & alijs relatis, *Rot. decis. 51. num. 5. par. 10. rec.*

Præterea omnis quæstio cessare Dominis videbatur in hoc casu, quia de tempore quo Iulia fuit admissa ad causam, pecuniæ extabant penès Sacrum Montem Pietatis, quarum dominium nequaquam prætendi valet fuisse vsque tunc translatum in Ferrettum posteriorem Creditorem per Cedulam depositi ad eius dispositionem conceptam, quia in ea Ministri eiusdem Montis declarant penès se retinere pecunias depositatas ad effectum illas soluendi Ferretto, facta prius per eundem retrouenditione Census vnà cum cessione iurium fauore Congre- 5
gationis debitricis, † quibus conditionibus de tempore præfatæ admissionis ad Causam à Creditore non adimpletis, neque Cedula acceptata, dominium depositi, etsi forte irreuocabilis, adhuc spectare dicebatur ad deponentem, vt firmat *Merlin. de pignor. lib 4. quæst. 84. nu. 121. & Rot. coram Millin. decis. 136. nu. 4. & coram Coccin. decis. 49. per tot.* & signanter *num. 13.*

Quo posito licèt pecuniæ depositatæ non in sacculo, sed per actualem numeationem 6
commixtæ dicantur cum alijs † d. Montis

rema-

remanebat nihilominus dictæ Congregationi oeponenti contra ipsam actio ad consequendum tantundem, vt obseruat *Pacif. de Salu. inspect. 3. cap. 2. num. 266.* super qua vti hypothecata Benedicto Iuliæ debitori sub
7 nomine iurium & actionum † competit eidem Iuliæ immissio in Saluiano, vt prosequitur idem *Pacif. in mox allegato cap. num. 268* & 269. cum aliis ab eo relatis in præcedenti *num. 195. vers. septimo quæro.*

Nec obstat illarum consignatio facta eidem Ferretto, & inuestimentum subsequutum in tot locis Montium, quia cum vtrũque emanauerit postquam instante Iuliæ, tam ipse Ferrettus, quam Congregatio de-
8 bitrix fuerant iudicialiter inhibiti, † ne auderent aliquid innouare, omnia gesta post talem inhibitionem fuerunt attentata, & nulla, *cap. non solum de appell. in 6.* in specie *Rota post Merlin. de pignor. decis. 102. num. 18. & decis. 317. num. 2. par. 3. rec.* & proindè non apta
9 ad præiudicandum Iuliæ, † cui salua remanet actio hypothecaria pro auocatione pecuniæ mala fide exactæ à posteriori Creditore, etiamsi fuerit commixta, vel consumptâ, *Surd. cons. 4. num. 43. & seqq. Thesaur. inn. quæst for. 16. num. 14. lib. 2. Salged. in labyr. cred. par. 1. cap. 10. num. 65. Nogerol. alleg. 7. num 8. cum seqq. Andreol. contr. 351. num. 24. & Rot. d. decis. 317. per tot. par. 3. rec.*

Et ita vti supra &c.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Fideicommissi.

Veneris 8. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Reintegratio Fideicommissario cõceditur pro bonis, & creditis ab hærede grauato distractis, non obstante illorum præcedenti donatione facta, quæ & nulla erat ob non seruatas solemnitates Constitutionis Carpensis in Prouincia Marchiæ requisitas in contractibus, & donationibus mulieris, ac resoluta etiam tamquam correspectiua ad aliam donationem, non sortitam effectum, quæ si illum habuit, hic solùm fuit sequutus post mortem donantis, quod non sufficit.

SVMMARIVM.

1 *Hæres grauatus distrahens bona, vel exigens credita fideicommissaria, tenetur reintegrare fideicommissum.*
2 *Appellatio remanet deserta, & fatalia lapsa sunt si per biennium, & vltra in causa nihil actum sit, nec citatum ad dicendum contra.*
3 *Sententia lapsis fatalibus, vel appellatione deserta, transit in iudicatum.*
4 *Bona nulliter donata remanent subiecta fideicommisso, quamuis postea condito.*
5 *Donatio mulieris, vt valeat, quas solemnitates continere debeat in Prouincia Marchiæ, & num. seqq.*
6 *Constitutio Carpensis in Prouincia Marchiæ extenditur ad omnes contractus, & donationes mulierum etiam maiorum.*
7 *Statutum loci non derogat Ægidiano, vel Constitutioni Carpensi, si non loquitur taxatiuè sed, vtriusque solemnitates seruari debent.*
8 *Donatio reciprocè facta ad aliam donationem, quæ vel non habuit effectum, vel illum habuit post mortem donantis, remanet resoluta. & num. seq.*

DECISIO CCCCXL.

DOMINI responderunt constare de re iudicata sententiæ Auditoris Cameræ, per quam relaxatum fuit mandatum contra Flaminiam hæredem Guidobaldi hæredis grauati Camillæ ad fauorem Petri Nappi hæredis fideicommissarii pro reintegratione trium creditorum hæreditariorum per dictos Guidobaldum, & Camillam respectiuè exactorum, vnius scilicet scutorum quingentorum à Venerabili Collegio Romano, & alterius scutorum ducentorũ sortis principalis Census à Guelpho, & Bartholomæo de Tangiedis, ac tertij scutorum centum quinquaginta alterius Census ab Equite Laurentio de Ferrettis, Summario *numero primo, secundo, & tertio*; Trita est enim con-
1 clusio, quod hæres grauatus † distrahens bona, vel exigens credita fideicommissaria tenetur reintegrare fideicommissum, iuxtà *Textum in l quidam 25. §. si quis filium ff. ad Senat. Consult. Trebellian. & in leg. finali §. finali de legatis secundo*, ad tradita per *Cyriacum controuers. 5. num. 23. & Rot. decisione 235. num. primo cum sequentibus, & decision. 108. num. 12. coram Cardinali Celso*, alioſque ab eo allegatos. Ac propterea cum ab Anno 1667. latæ sententiæ, vsque ad præsens Flaminia, & Andreas eius hæres non curauerint prosequi appellationem, immo nec quidem obtinuerint citationem ad dicendum contra commissionem,
2 † dubitari non potest quin lapsa sint omnia fatalia, ad *Text in capit. cum sit Romana, & capit. ex ratione, ibique glossa, & Scribentes de appellat. Clementina sicut eõdem titulo, Authentic. ei qui appellat. C. de temporibus appellation.* & per consequens sententia † transitum fecerit in iudicatum, *Rota*
3 *decision. 156. num. primo parte secunda Recent. & coram bonæ memoriæ Bichio decis. 438. num. 2. & decis. 637. num. 4.* aliasque passim.

Non obstat, quod creditum cum Seminario Romano fuerit prius in vita à Camilla donatum Guidobaldo, ideoque non remanserit subiectum fideicommisso ab eadẽ
4 postmodum in Testamento ordinato, † quia responsum fuit istam donationem non so-
5 lum fuisse nullam † ex defectu decreti iudicis requisiti per Constitutionem Carpen-
6 sem in tota Prouincia Marchiæ † extensam ad contractus, & donationes mulierum etiam maiorum, vt notat *Boccaccius ad eam-*

dem Constitutionem gloſſa vltima num. 40. cum ſequentibus, cui non cenſetur derogatum per Statutum Anconitanum mandans in contractibus mulierum adhiberi duos proxi-
7 miores, † dum non loquitur taxatiue, ſeu non excludit concurſum alterius ſolemnitatis à Iure, vel à dicta Conſtitutione requiſitæ, vt aduertit *Menochius conſil.* 388. *num.* 14. & *Addentes ad ſanctæ memoriæ Gregor. deciſ.* 260. *num.* 19.

Verum etiam quatenus ſubſtineri non potuiſſet, cum morte Camillæ fuiſſe reſolutam, ex quo facta fuerat reciprocè ad aliam donationem à Guidobaldo collatam in Camillam, & cum clauſula, quod fortiretur, & habere deberet effectum incontinenti ſecuta ſolutione facta per dictum Seminarium
8 Guidobaldo, & non aliàs, † cùm enim tempore ſolutionis factæ per Seminarium Guidobaldo, eſſet iam mortua Camilla, & ſic amplius conſequi non poſſet vſumfructum prædij ſibi reciprocè donati à Guido-
9 baldo, † nec etiam effectum habere potuit donatio dicti crediti per Camillam in Guidobaldum correſpectiuè collati, ad *Textum in l. qui Romæ* 122. §. *Augerius ff. de verborum obligationibus, ibique Scribentes*, & latè *Barzius deciſ.* 90. *num.* 24. *cum ſequenti*.

Et ita, altera tantùm Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Farfen. Bonorum.

Veneris 8. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Renouatio emphyteuſis ex lege, vel ſtatuto proximiori debita, debetur etiam non obſtante inueſtitura extraneo conceſſa, & quidem cum fructibus à die motæ litis, quamuis idem proximior omiſerit facere depoſitum ſummæ per extraneum ſoluæ, ſi illi fuerit impugnata competentia actionis, ſuumque ius controuertum; quod autem remedium pro huiuſmodi renouatione intentandum ſit, ex ſequenti Summario, & Deciſione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Feria Farfenſes à quo tempore incipiant.*
2 *Proximior vltimi emphyteuta ſe renouari petens, probare debet non ſolum eſſe proximiorem, ſed etiam hæredem vltimi inueſtiti, & quando.*
3 *Renouatio emphyteuſis peti ſolummodo poteſt actione perſonali contra Dominum directum, non autem actione reali contra tertium poſſeſſorem, & vid num.* 14. *&* 15.
4 *Ordinaria iudicij ſeruari debent in loco ſtatuti, & à iudicibus ibidem exiſtentibus, non autem extra, & præcipuè in cauſis appellationum.*
5 *Feria Rotalis ſeruari non debent in cauſis Auditori Rotæ commiſſis, vti Prælato.*
6 *Cardinalis Abbas Farfenſis ex priuilegio Pontificis poteſt quandocumque decidere cauſas eiuſdem Abbatiæ, ac ſi perſonaliter reſideret.*
7 *Iuriſdictio indefinitè conceſſa, non cenſetur reſtricta ad limites ſtatuti in loco eiuſdem iuriſdictionis exiſtentis.*
8 *Breue Pontificis conceſſum Cardinali nepoti eſt latiſſimè interpretandum.*
9 *Obſeruantia eſt optima interpres Conſtitutionum Apoſtolicarum.*
10 *Obſeruantia dicitur interpres cuiuſcumque diſpoſitionis, etiam ſi intellectus eſſet malus, & de iure non tenendus.*
11 *Proximitas probata eo magis attenditur, ſi quis vti talis fuit à parte agnitus, & approbatus.*
12 *Hæreditaria qualitas in proximiore requiſita, non attenditur, ſi alius proximior non comparet, qui ſe inueſtiri petat, aut ſuccedere inſtet.*
13 *Proximior petens ſe inueſtiri eo ipſo declarat ſe eſſe hæredem vltimi emphyteuta defuncti.*
14 *Renouatio emphyteuſis poteſt ſimul peti tam contra Dominum directum pro inueſtitura, quam contra tertium pro prælatione, & num. ſeqq.*
15 *pro Renouatione emphyteuſis debita proximiori vel ex lege, vel ex ſtatuto quæ datur actio contra dominum, ac contra inueſtitum pro prælatione.*
16 *Proximior vltimi emphyteuta poteſt petere renouationem etiam actione reali contra tertium inueſtitum, ſi illam petat quoque contra Dominum & vid. ſup. à num.* 3. 14. 15. *& num.* 16. *cum ſeqq.*
17 *Retractus contra tertium qua actione petatur.*
18 *Renouatio emphyteuſis à proximiore petita, eique illo minus legitimè denegata, cenſetur a iure conceſſa.*
19 *Præſentatus, & ad beneficium electus cenſetur ille, qui fuit ininſtè reiectus.*
20 *Inueſtitura emphyteuſis nullitur extraneo conceſſa, non impedit renouationem proximioribus debitam.*
21 *Impugnans competentiam actionis, ac ius alteri competens, non poteſt deinde opponere illum non feciſſe depoſitum quod alias facere debuiſſet.*
22 *Depoſitum alioquin faciendum, fieri non debet, ſi illud non fuiſſet profuturum.*
23 *Oblatio verbalis ſufficit attenta illiquiditate crediti, & aliis de quibus ibidem.*
24 *Extraneus nullitur inueſtitus tenetur reſtituere bona proximioribus, cum illius fructibus à die motæ litis.*
25 *Fructus à die motæ litis an debeantur proximiori renouationem petenti ſi ille omiſit facere depoſitum, & ſolum fecit oblationem verbalem.*

DECISIO CCCCXLI.

CVM hodie vti ſubrogatus in locum Reuerendiſs. Cadicen. reproponerem hanc cauſam ſuper deciſis coram eodē ſub die 25. * Iunij 1673. informantes pro Angelo Saluſtio repetebant ferè eadem fundamenta, quibus non obſtantibus tunc reſpōſum fuerat ſententiam bo. mem. Ninot eſſe confirmandam.

Impu-

Impugnabant enim illam rursus tam ex capite nullitatis vitiatam sub die 11. Iulij, &
1 sic post indictas ferias Farfenses, † quæ incipiunt à die 13. Ianuarij ex *Statut. de feriis cap.* 65. *lib.* 1.

Quam ex capite iniustitiæ. Tùm quia Dominicus, & fratres de Mamfredis non probarunt se esse proximiores, & hæredes Petri Pauli vltimi inuestiti, prout ad formam
2 Statuti *de locat. cap.* 81. *&* 82. *lib.* 1. † ipsos teneri contendunt, ex his, quæ in alia causa Farfen. tradidit *Rota coram Buratto decis.* 87. *num.* 12. *&* 13.

Tùm quia egerunt actione reali pro immissione contra Angelum tertium possessorem, quam contra illum non competere replicabant, † sed solum personalem ad re-
3 nouandum contra Dominum directum, iuxtà veriorem, & magis communem DD. sententiam, de qua *Rota decis.* 211. *num.* 7. *&* 8. *par.* 11. *rec. decis.* 148 *num.* 3. *coram Gregor & coram Roxas decis.* 132. *n.* 3. *decis.* 151. *n.* 4. *decis.* 312. *n.* 11. *&* *decis.* 321. *n.* 10.

Tùm denique quia ijdem fratres defecerunt in reali oblatione Laudemij pro Eminentissimo D. Cardinali Abbati intrà annum à die petitæ inuestituræ, & antequam illam Angelo concessit, & deindè etiam ipsi Angelo post obtentam ab eo inuestituram, & persolutum Laudemium, sine qua reali oblatione sustinebant ipsis non fuisse debitam prælationem, & consequenter nec etiã immissionem, seù inuestituram, nullitergq; condemnatum Angelum ad restitutionem fructuum perceptorum à die motæ litis.

Sed his omnibus iterum non obstantibus DD. perstiterunt in decisis; motuus enim
4 nullitatis non videbatur refragari, † quia respicit ordinatoria iudicij seruanda solum in loco Statuti, & à iudicibus ibidem ius dicentibus, non etiam extra, signanter in causis appellationum, iuxtà doctrinam *Bart. in l.* 1. *num.* 11. *C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol.* & replicat *Fenzon ad Stat. Vrbis. præfat. nu.* 3. *& seqq.* & alijs relatis dixit *Ros.* in hac causa *decis.* 132. *n.* 18. *par.* 14. *rec.*

Nec releuare, quod de tempore latæ sententiæ inceptæ quoque essent feriæ rotales, propter quas illa nec etiam in Rota sustineretur, quia cum causa non cognosceretur coram d. D. Ninot vti Auditore Rotæ, sed vti Prælato deputato ab Eminentiss. Abbate iuxtà amplissimas facultates eidem conces-
5 sas à fa. me. Vrbano Octauo, † feriæ Rotales non erant seruandæ, sed sententia censetur lata in Tribunali Eminentiss. Abbatis, qui ex mox dicto priuilegio potest in Vrbe causas quandocumque decidere, & alijs decidendas committere, † perinde ac si perso-
6 naliter apud Monasterium resideret, vt pariter obseruatum fuit in *dicta decis.* 132. *nu.* 19. *par.* 14. *rec.*

Minus obstare, quod ista iurisdictio sic decidendi, & cõmittendi perinde ac si apud Monasterium resideret, intelligi debeat cõ-
7 cessa cum obseruatione Statutorum † illius, quia cum in eodem priuilegio amplissimè concedatur iurisdictio indefinitè exercenda, talis clausula non censetur adiecta ad restringendum, sed potius ad ampliandum, & corroborandum eandem iurisdictionem, vt per *Text. in l. Sacrilegij pœnam* §. *si quis ex metallis*, in simili notat *Mocdan. decis.* 11. *numer.* 2. *de renunciat Rota decis.* 12. *num.* 2. *de prabend. in nouis, & decis.* 54. *num.* 17. *& seqq. par.* 2. *diuers.* maxim è in breui concesso Cardinali Nepo-
8 ti, † quod est latissimè interpretan. acce-
9 dente præsertim diuturna obseruãtia, † quæ est optima Constitutionum Apostolicarum Interpres, iuxtà *Text. in l. minimè, & l. si de interpretatione ff. de leg.* & auctoritates allegatas *in Pampilonen. Decimarum* 18. *Iunij* 1670. *in fin.*
10 *coram me.* vbi hoc ampliatur † etiamsi intellectus esset malus, vel de iure non tenendus.

Fundamenta verò iniustitiæ pariter visa sunt non habere releuantiam; proximitatem enim non posse in dubium reuocari, quia Dominicus, & fratres illam non solum probarunt ex Testibus, aliisque Iuribus relatis in Summ. *num.* . . *& seqq. coram Eminentiss. Cerro sub die* 23. *Martij* 1661. relata in recentio-
11 ribus *decis.* 300. *par.* 13. † verum etiam idem tam ab Angelo Reo, quã à Ministris Eminentissimi Abbatis pro talibus fuerunt semper habiti, & agniti, vt respondsum fuit in *prima decis. sub d. die* 23 *Martij* §. *immo tanquã*; Qualitatem verò hæreditariam in hac facti
12 specie, vbi non concurrit alius proximior, qui sit hæres, & se inuestiri petat, ex dispositione eiusdem Statuti *cap* 86. prout concurrebat in casu *decisionis* 87. *coram Buratto*, non esse necessariam, & quatenus necessaria
13 foret, † satis desumi ex ipsmet instantia prælationis, & inuestituræ illis vti talibus debitæ, iuxtà *Text. in l. pro hærede, & l. gerit*, vbi communiter *DD. ff. de acquir hared.*

Sicut minus rectè opponi eosdem fratres nulliter egisse actione reali ad bona, non competente contra Angelum tertium possessorem ex iuribus supra relatis. Tum quia ipsi egerunt simul, & semel tam cõtra Emi-
14 nentiss. Abbatem pro inuestitura, † quàm contra Angelum pro prælatione, & consecutiua inuestitura, prout declaratum fuit in sententia Eminentissimi Cerri, in Summario dd. fratrum dato coram R. P. D. meo Taia sub die 15. Iunij 1665. & considera um in *d. decis* 132. *num.* 3. *par.* 14. *rec.* Tùm quia etiam licèt regulariter pro renouatione emphyteusis competat tantum actio personalis
15 contra Dominum, qui renouare † tenetur; attamen id non procedit, quando prout hic, inuestitura debita est vigore legis, vel statuti proximioribus, qui non neglexerunt
16 illam petere in termino legali; † tunc enim æquitas omninò postulat, vt ipsis detur actio etiam contra tertium inuestitum pro prælatione, & consecutiua immissione, vt post *Alexand. in l. si mihi & Titio* 110. *num.* 20. *vers. tamen in contrarium, & Crot. ibidem propè finem, ff. de verb. obligat. Paris. cons.* 18. *num.* 4. *& seqq. vol.* 1. *Rimin. iun. cons.* 94. *num.* 29. *& seqq. lib.* 1. *& cons.*

& conſ. 444. num. 49. & 50. vol. 4. benè ratiocinatur *Cald. de emphyt. lib. 1. de renouat. emphyteuſis queſt. 7. num. 29. & ſeqq. Fulgin. eod. tract. tit. de renouat. queſt.* 1. n. 42. & in iis terminis ſeruauit *Rota deciſ. 431. in princip. coram Durano*, ad ſimilitudinem actionis, quæ datur agna-
17 tis ex ſtatuto pro retractu gentilitio, † & aliarum actionum perſonalium in rem ſcriptarum, de quibus latè *Tiraquell. de retract. lignag. §. 8. num. 3. & ſeqq. & Menoch. conſil. 838. num. 1. et 2.*

Et fortiùs quia vltra alias rationes benè deductas in *deciſ. 48. coram bo. me. Nimet* concurrit etiam, quod fratres prædicti petierunt ante Angelum inueſtituram eiſdem proximioribus vigore ſtatuti debitam, illaque conceſſa, & ab eo acceptata fuit *ſine præ-*
18 *iudicio habentium meliora, et potiora iura*† ideoque etiamſi poſtmodum inueſtiti non fuerunt à Domino, id minus legitimè denegante, habentur á iure pro inueſtitis, vt argum. *Text. in l. 2. ff. de exhib. et in l. penultima ff. de teſtam. milit.* in terminis conſuluerunt *Caſtrenſis conſ. 318. in fin. lib. 2. Berous conſ. 77. n. 34. vol. 1.* & firmauit *Rota dec. 46. num. 7. et 34. parte 10. rec.* aliique relati in *deciſ huius cauſæ 132 num. 1. par. 14. rec. et coram R. P. D. meo Tata 15. Martij 1661. §. ex his, et coram Reuerendiſs. Gadicen. 23. Junij 1673. §. minus obſtare*, exemplo beneficiorum, quæ ex diſpoſitione fundatoris ſunt debita certo generi perſonarum; probata enim qualitate requiſita, licet ſi Patronus illium præſentare, vel is ad quem
19 ſpectat, præeligere recuſet; † ille pro præſentato, & electo de iure habetur, vt ex *text. in l. ſi vnum ex familia §. 1. vbi DD. de legat. 2.* in hac cauſa conſiderauit *Rot. d. deciſ. 132. num. 2. par. 14. rec.* ita etiam inueſtitura conceſſa Angelo vti nulla, tamquam facta con-
20 tra diſpoſitionem ſtatuti, † non potuit illi tribuere titulum ſufficientem ad impediendam immiſſionem prædictis fratribus debitam, ad tradita per *Caldaſ. de emphyt. d. tit. de renouat. qu. 7. num. 3.* & proſequitur *Rota in d. dec. 112. num 3 et ſeqq.* aliaq; huiſmodi cauſa coram *Reuerendiſs. Gadicen. §. et proinde*, quibus non contradicunt reliquæ auctoritates ſuperius in contrarium allegatæ in §. *tùm quia egerunt*, quoniam loquuntur vel in terminis ſimplicis pacti de renouando, vel quando renouatio ex ſtatuto, vel lege debita, fuit petita poſt plures annos, poſtquam alij fuerunt legitimè inueſtiti.

Nec denique ſuffragari ſæpè dictos fratres non ſoluiſſe, vel depoſuiſſe Laudemiũ debitum Eminentiſſimo Abbati intra annum, & poſtea illud non reſtituiſſe, aut ſaltem realiter obtuliſſe Angelo inueſtito, ipſumque propterea nulliter fuiſſe condemnatum ad reſtitutionem fructuum, tum quia Angelus ſemper impugnauit competentiam actionis, & proximitatem dd. fratrum, ac ius eiſdem competens† pro inue-
21 ſtitura, †& per conſequens etiam receptio-
22 nem Laudemij, † cuius proinde depoſitum minus iuſtè prætendit debuiſſe fieri, cùm illud nullatenus fuiſſet profuturum, per ea, quæ annotauit *Fontanella deciſ. 74. num. 40.*

Tũ n quia etiam interuenit oblatio verba-
23 lis. † quæ ſufficit dum depoſitum fieri non poterat attenta illiquiditate Laudemij ob prætermiſſam eſtimationem bonorum propter difficultatem conuocandi conſilium, & celerem inueſtituram factam Angelo per Eminentiſs. Abbatem, iuxta doctrinam *Baldi in l. vnica num. 4. C. ne liceat in vna eademque cauſa tertio prouocare, Surd. conſ. 143. num. 8. et 9.* & firmauit *Rota coram Dunoz. Jun. deciſ. 779. num. 26.* aliſque relatis in præterita *deciſ. coram Reuerendiſs. Gadicen. §. reſponſum fuit*; ideoque cum ex prædictis Dominicus, & alij fra-
24 tres habeantur pro inueſtitis, † Angelus tenetur reſtituere bona, de quibus agitur vna cum fructibus a die motæ litis, & tota poſſet intrare æquitas compenſandi rationem fructuum correſpondentem vſuris Laude-
25 mij ſolum verbaliter oblati, & non† depoſiti, pro quantitate ſcilicet, in qua Laudemium apparebit debitum facta bonorum æſtimatione ad formam ſtatuti iuxta temperamentum propoſitum per *Fontanell. d. deciſ. 74. num. 4. cum ſeqq.* & ſignanter *nu. 7.* quod etiam in propoſito, vt ſeruetur æqualitas inter collitigantes DD. amplecti voluerunt, vtraque &c.

Altera, quæ hic confirmatur deciſio coram Reuerendiſs. Gadicen. habetur impreſſa in alio præcedenti tomo iſtius decimæ octauæ partis, vbi eſt in ordine 143.

R. P. D. CALATA IV.

Sulmonen. Beneficij.

Veneris 8. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Licet ſolam tranſportationem actorum hæc contineat deciſio, plura tamen in praxi neceſſaria congerit non ſolum ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini, quod in beneficialibus omnia acta tranſportari mandat, etiam irrelevantia, verum etiam ſuper modo faciendi diligentias in reperiendis ſcripturis, & iuribus ad cauſam ſpectantibus.

SVMMARIVM.

1 *Actorum tranſportatio non poteſt dici integra, ſi plura iura deficiant.*
2 *Appellans tenetur tranſportare omnia acta, quæ in cauſa geſta ſunt, et num. ſeq.*
3 *Tranſportatio actorum fieri debet tam de actis factis pro appellante, quàm de aliis geſtis pro appellato.*
4 *Tranſportatio actorum in cauſa, quæ non ſit prophana, ſed beneficialis, fieri debet de omnibus actis.*
5 *Acta, etiam irrelevantia in beneficialibus tranſportari*

portari debent ex dispositione Sacri Concilij Tridentini.

6 Index sine transportatione actorum caret omni, & quacumque iurisdictione.

7 Acta non possunt dici integrè transportata, ex transportatione noui processus, si Extractista testatur aliqua iura deficere.

8 Notario, vel Extractista non creditur super eo quod non reperiantur scripturæ, quamuis asserant fecisse diligentias de eis reperiendis, & num. 9.

9 Diligentia pro inueniendis scripturis, & iuribus causæ fieri debent parte citata, & cum suis requisitis.

DECISIO CCCCXLII.

1 DOMINI dixerunt acta non fuisse integrè transportata, † quia deficiunt mandatum procuræ in personam comparentis modò pro Reuerendo Capitulo, ac etiam depositiones plurium testium, & aliquæ fides authenticæ ex parte Domini Alexandri productæ, quatuor termini secundo loco seruati pro re iudicata, diuersæ partitæ solutionum canonis, & quædam attestationes ab ipsis Canonicis exhibitæ, & de iure
2 appellans tenetur transportare † omnia acta,
3 tam pro se, † quàm pro appellato facientia, *Positius in suo tractatu de Manutentione observatione 69. numer. 7. Thomatus decis. Maceraten. 9. numer 2. & decis. 48. numer. 4.* præsertim in proposito casu, quo causa non est prophana,
4 † & in qua Sacrum Concilium Tridentinum rigorosè disponit † esse transportanda omnia acta, etiam irrelcuantia, vt in
5 sessione vigesimaquarta *capite vigesimo de reformatione*, & aduertit *Rota coram bonæ memoriæ Arguelles decis. 35. num. 28. & sequentibus, & coram Penia editionis Lugdunen decis. 1302.*
6 Aliàs his deficientibus † caret interim Iudex omni, & quacumque iurisdictione, vt dixit *Rota post secundum volumen consiliorum Farinacci decis. 114. num primo, & coram Coccino decis. 1465. num. 21. & coram Eminentiss. Domino Cardinali Ottobono decis. 29. cum sequentibus.*

Nec releuat productio noui extractus foliorum septuaginta duorum post factam in actis protestationem super non integra eorundem actorum transportatione; † quia
7 idē Lucas Ventura extractista fatetur adhuc in eo deficere nonnulla iura producta ad instantiam appellati, nempè nonnullas attestationes, ac listam expensarum, & quamuis dicat se fecisse omnes diligentias reperiendi
8 supradicta iura, & ea non inuenisse, † non
9 ideo statur illius attestationi, † sed dictæ diligentiæ fieri debuissent parte citata, & cum aliis solemnitatibus relatis per *Addentes ad sanctæ memoriæ Gregorium Decimum quintum decis. 287. num. 10. & coram Bichio decis. 440. num. 13. & in recentioribus decis. 323. num. 2. parte secunda recentiorum.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Sub hac eadē die fuit proposita alia causa super negotio principali, sed non resoluta, & sub die 12. Iunij 1679. fuit ordinatum, quod præsens reuideretur decisio.

R. P. D. RONDININO.

Romana executionis Laudi super confirmatione sententiæ.

Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Prætendebatur restitutio in integrum tam aduersus præscriptionem statutariam, quam de iure communi, sed quia non concurrere visa est probabilis ignorantia, quæ ad hunc effectum est omninò necessaria, & debet esse vndique verisimilis, ac citra omnem coniecturam scientiæ, ideò illa denegata est, quia ex introductione iudicij, etiam super alia causa, habita erat, vel haberi poterat notitia iurium præscriptorum, quod sufficit ad effectum denegandi restitutionem in integrum.

SVMMARIVM.

1 *Solutio debiti ex* Statuto Vrbis lib. 1. cap. 158 *præsumitur, si per sexdecim annis creditum non sit petitum.*

2 *Actio omnis præscribitur spatio annorum 30. 40. vel amplius annorum.*

3 *Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ conceditur tam aduersus præscriptionem, quàm contra præsumptam à Statuto solutionem, & num. 4.*

4 *Statutum* Vrbis lib. 1. cap. 158. *de præsumenda solutione, adhuc admittit restitutionem in integrum ex capite ignorantiæ.*

5 *Restitutio in integrum non conceditur aduersus pactum conuentionale inter partes conuentum; puta si res conuento tempore non restituatur.*

6 *Ignorantia ad effectum restitutionis in integrum debet esse verisimilis, & citra omnem coniecturam scientiæ.*

7 *Instantia & lites in Rota non desinunt, nisi per desertionem, vel sententiam super desertione, cum alioquin sint perpetuæ.*

8 *Scientia iurium vnius causæ non infert ad scientiam iurium alterius, & vid. nn. 10. & seqq.*

9 *Causæ si sunt diuersæ, ex introductione vnius, non resultat introductio alterius.*

10 *Scientia saltim generica deducitur ab introductione iudicij, & discussione illius iurium, etiam ad effectum habendi notitiam aliarum scripturarum.*

11 *Homines ad exquirendum iura sua, ex quacumq; notitia inducti consueuerunt.*

12 *Diuersitas causarum vbi inducit diuersitatem scripturarum, notitia iurium vnius, non potest operare scientiam iurium alterius.*

DECISIO CCCCXLIII.

ALEXANDER Senior, & Angelus fratres de Petronijs, acquiescentes laudo ab eximijs Iurisconsultis Bernardino Bilcia, & Coronato de Incoronatis lato ad sedandas controuersias super hæreditate Tiberij de Petronijs eorum Patrui apprehenderunt possessionem bonorum vtriusque assignatorum, & facto calculo, cùm repertum fuisset Angelum ante laudum prædictum occupasse vltra propriam portionem, bona valoris scutorum 1489. 50. atque è conuerso repertum fuerit Alexandrum habuisse scut. 693. supra summam Angelo fratri in eodē laudo attributam; illorum proindè medietatē scut. 346. 50. constituentem Alexander fratri soluere obtulit hoc modo, scuta nempè 246. in pecunia numerata, & alia centum b. 50. in bonis hæreditarijs, quo recusante recipere, A. C. deponi mandauit, prout Alexander depoluit, Angelusque recepit in contanti sub obligatione restituendi fructus per eum perceptos ex dd. bonis detentis vltra ratam sibi debitam, sub qua conditione factum fuerat depositum, Summ. Alexandri *num.* 1. *cum septem seqq.*

Cùm autem anno 1608. Laurentius Petronius, & fratres d. Alexandri successores egissent contra Lelium d. Angeli filium pro consecutione trium prædiorum in suspenso relictorum, & quæ iuxta laudum ad Alexandrum spectabant, non facta declaratione infra decem dies ab Angelo, in cuius arbitrio acceptationē illorum Arbitri reliquerant, d. Summ. Alexandri *num.* 1. & 2. mandatum de immittendo à Iudice ab A. C. deputato obtinuerunt, quod cum executioni demandandum esse dixerit in gradu appellationis, *Rota coram Durano decis.* 210. & 283. capta proindè possessione pro certis ratis, expurgato excessu, quod in illius adeptione adfuisse dixerat *Rota coram reuerendissimo D. meo Albergato Decano in rec. par.* 12. *decis.* 249. ad vlteriora in executionem laudi procedendū esse dictum fuit in *decis.* 4. *Iunij* 1663. *coram eodem. Reuerendiss. D. meo Decano.*

Verum quia in decis. Reuerendiss. Decani dictum fuerat debere successores Alexandri consignare scuta centum b. 50. vna cum fructibus ad rationem quinque pro centenario pro illa rata scut. 100. b. 50. quæ Alexander soluere obtulit ex bonis hæreditarijs in cōplementum dd. scut. 346. 50. Angelo, vt supradictum est, debitis, ex quibus solum scuta 246. soluerat, causa iterum commissa R. P. D. meo Vicecomiti dictum fuit non constare de re iudicata quoad dd. scuta centum b. 50. & fructus, præuijs eiusdem decisionibus 22. Iunij 1672. * & 10. Maij 1673. quam sententiam confirmandam esse DD. responderunt.

Videbantur enim DD. subsistere rationes deductæ in dd. decisionibus coram R. P. D. meo Vicecomite, ex quibus sublatum remanet hoc creditum scutorum 100. b. 50. cum ob longum silentium ab anno 1683. quo peti poterant, † intret non solum præsumpta solutio ex iure municipali *Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 158. quod post lapsum sexdecim annorum absque vlla crediti petitione, satisfactionem præsumit, sed etiam formalis præscriptio ex iure communi Romanorum, quod spatio tanti temporis, videlicet 30. 40. 60. † & plurium annorum quamliber actionē extinguit, iuxtà *text. in l. finali, & l. omnes C. de præscript. 30. vel 40. annorum.*

Et licèt responderent Scribentes contra sententiam ob probabilem ignorantiam, quæ militat in hærede quatenus ōc iuris rigore præscriptio 30. & 40. annorum curreret contra ignorantes, atque contra ipsos solutio à Statuto præsumpta † procederet, adhuc semper dari in integrum restitutionē, tam respectu præscriptionis, vt conciliando contrarias Iurisconsultorum sentētias *Alex. cons.* 71. *num.* 3. *lib.* 1. *Petr. de fideicomm. quæst.* 14. *num.* 183. *& seqq. Fusar. de substitut. quæst.* 528. *num.* 22. *Cyriac. contr.* 329. *num.* 71. *& seqq. Fontanella decis.* 154. *nn.* 1. *& seqq.* cum alijs latè congestis per *Adden. ad rec. par.* 3. *decis.* 3. *nn.* 21. 23. 49. *& pluribus seqq.* & ſæpe dixit *Rot. in rec. par.* 3 *d. decis.* 3. *& par.* 13 *decis.* 47. *num.* 2. *Card. Cels. decis.* 63. *num.* 12. *Eminentissimus Ottob. d. dec.* 173. *num.* 10. *Argel. decis.* 87. *n.* 15. *&* 17. *& decis.* 92. *num.* 14. *& seq.* quam etiam respectu præsumptæ † satisfactionis à Statuto Vrbis, vt per *Fenzon. ad d. Stat. Vrb. lib.* 1. *d. cap.* 158. *num.* 68. *&* 71. *Marescott. variar. resol. lib.* 2. *cap.* 67. *num.* 38. *& seqq. Rot. apud Pacific. de Salman. inter d. decis.* 259. *num.* 5. *&* 6. *& in rec. par.* 6. *decis.* 100. *num.* 6. *Vecchell. decis.* 307. *in fine par.* 3. *Greg. XV. decis.* 425. *num.* 10. *&* 11. *Eminentiss. Ottobon. decis.* 42. *nn.* 15. quidquid sit vbi ageretur de præscriptione procedente ex pacto conuentionali inter partes † veluti re conuento tempore non restituta, in quibus terminis loquuntur *Thesaur. decis.* 101. *num.* 1. *Capic. Latr. consult.* 6. *n.* 16. *Adden. ad Buratt. decis.* 410. *num.* 18. quibus nititur *decis. huius causæ* 3. *Maij* 1673. *coram R. P. D. meo Vicecomite* §. *sicut pariter.*

Adhuc tamen dixerunt DD. quemadmodum scientia Angeli in dubiū reuocari non potest, cum huius crediti optimè conscius esset ex serie facti superius relati; ita etiam scientiam Lelij ipsius filij, qui vsque ad annum 1616. vixit, Summ. eodem *num.* 9. atque etiam aliorum eius successorum argui non solum ex sanguinis coniunctione, sed etiam ex lite super vlteriori executione laudi viq; ab anno 1608. coram A. C. introducta, & postea in Rota coram Durano prosequuta super dd. Prædijs vigore d. laudi, & diuisionis; Quæ omnia semper deducta, & discussa fuerunt, itaut ex omni parte reddatur improbabilis ignorantia, † cùm tamen ad hunc effectum vndequaque verisimilis esse deberet citra omnem coniecturam scientiæ, vt communiter concludunt *Pinell. in Auth. nisi Triennale num.* 6. *C. de bonis maternis Cephal. cons.* 215. *num* 8. *&* 9. *Mandel. cons.* 18. *num.* 1. *& seqq. Beninden. dec.* 69. *n.* 2. *& seqq.* cum alijs latè cōgestis

gestis per *Adden. ad Rot. in recent. par. 3. decis. 3. num. 69. & seqq.* & pluries dixit *Rot. apud Pacis. de Salvian. decis. 255. num. 2. cum pluribus sequen. Rot. coram Bich. decis. 6. num. 44. & 45. & decis. 30. num. 22. & seqq.* repetit. in *rec. par. 8. decis. 218.* & confirmata *coram Eminentiss. Cerro in rec. par. 9. decis. 30. Reuerendiss. Reyna decis. 70. num. 10.* repetita in *rec. par. 8. decis. 156.*

Neque iuuat dilemma, quod aut causa istius crediti fuit ab initio deducta cor. A. C. & in Rota, & tunc cum instantia, & lis cæpta
7 in hoc Tribunali non desinant, † nisi per desertionem, vel per sententiam super eadem desertione, attenta perpetuitate instantiæ, nulla possit applicari præscriptio; Aut verò causa istius crediti nouiter adducti est diuersa ab alia causa in Rota olim introducta, & tunc ex scientia iurium, & actorum ad illam
8 spectantium † non inferatur ad scientiam iurium, & actorum, quæ spectant ad illam, quia stant benè simul, quod cautæ sint diuer-
9 sæ, † & quod causa istius crediti ab initio deducta non fuerit, vt in *decis. 22. Iunij 1672. §. neque in præsenti, & §. sequen. & 10. Maij 1673. §. Iterum quod primum coram R. P. D. meo Vicecomite*, & quod adhuc ex laudo, & diuisio-
10 ne in alia causa semper examinatis, † illorum probabilem scientiam tel conuenti habuerint, cum hoc casu saltem generica notitia scripturarum euitari non possit, † quæ ad inquirendum iura sua homines inducere consueuit, ad terminos *text. in l. qui cum alio, vbi DD. ff. de reg. iur. glos. in cap. innotuit verb. ignorantia de elections, Rot. post Pacis. de Salvian. interd. d. decis. 253. num. 4. & 5. & decis. 246. num. 1.* cum aliis per *Adden. ad Rotin rec. par. 1. d. dec. 3. num. 71. & 72.* quidquid sit vbi diuersitas cautarum secum tulisset diuersitatem scripturarum, † de quibus notitia haberi non possit,
12 iuxtà *decis. 257. num. 1. vers. præsertim apud Pacis. de Salvian. interdict.* cum similibus per *Adden. ad Rot. in rec. par. 3 d. decis. 3. num. 76.*

Et ita, vtraque Parte informante &c.

Hæc & alia immediata Decisio ambæ emanarunt in eadem causa, licet diuerso articulo.

R. P. D. RONDININO.

Romana executionis Laudi super executione mandati.

Lunæ 11. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Mandatum, de cuius viribus nunquam fuerat dubitatum in Rota, exequutioni demandatur, quia exceptio cuiusdam solutionis contra illud oppositæ, iam erat per sententiam sublata, vt proindè noua dubij disputatio necessaria non sit, maximè quod illud in necessariam consequentiam veniret articuli præcedenter discussi, & decisi.

SVMMARIVM.

1 *Executio mandati, de quo Rota numquam dubitauit in decisionibus causa concedenda est.*
2 *Mandatum in Rota relaxari non potest, nisi prauis decisionibus, & vid num. seq.*
3 *Mandatum de remittendo pranio certa solutione relaxatum, potest exequi à iudice appellationis postea quam à d. solutione fuit absolutoria concessa.*
4 *Iudex appellationis succedit, & subrogatur in locum iudicis à quo.*
5 *Iudex appellationis potest iudicare super ijs, quæ comprehendebantur in primo iudicio.*
6 *Laudi, eiusque mandati iustitia resultat, data insubsistentia crediti, qua solum contra illud opponebatur.*
7 *Dubia superflua in Rota disputari non debent.*
8 *In Consequentiam necessariam quæ veniunt, cadunt sub disputatione eiusdem articuli præcedenter discussa.*

DECISIO CCCCXLIV.

EX serie facti relata in Decisione huius Causæ hac eadem die edita coram me super confirmatione sententiæ Rotalis a Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite prolatæ constat de iustitia mandati de immittendo, quod executioni demandandum esse per separatum decretum Rotale, Reuerendus Pater Dominus meus Vicecomes mandauit, cum aduersus immissionem petitam in rebus controuersis prædijs vigore antiqui laudi inter Alexandrum, & Angelum fratres de Petronijs emologatum à Iosepho Honuphrio Petronio ex persona Angeli adhuc detentis, atque Alexandro Iuniori ex persona Alexandri Senioris debitis, nihil aliud Ioseph Honuphrius opposuerit, nisi prætensionem crediti scutorum 100. 50. Angelo Auctori suo debitorū vna cùm frúctibus ad rationem scutorum quinque pro centenario vsque ab anno 1583. iuxtà decisionem in hac causa editam quarta Iunij 1663. coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano, quod cum iam plenè sublatum fuerit in decisionibus huius Causæ coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite, & coram me, dubitari non potest de vlteriori executione prædicti mandati de immittendo, † de qua nunquam Rota
1 dubitauit in *decisionibus huius causæ 230. & 283 coram Durano, & in dicta decisione quarta Iunij 1663. coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano, & vigesima secunda Iunij 1672. & decima Maij 1673. cor. Reuer. Patre Domino meo Vicecomite.*

Non obstat, quod coram eodem Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite particulariter disputatum non fuerit, an esset locus executioni dicti mandati; Ideoque illud relaxare non potuerit non præcedēntibus decisionibus, quemadmodum protestatum
2 fuit Summario Iosephi *numero vnico*, † quia dum resolutum fuisset coram Reuerendissimo

mo Domino meo Decano procedendum esse ad vlteriora pro executione mandati de immittendo in tribus prædijs, solutis per Alexandrum Actorem Aduersario scutis centum, & fructibus, pro quibus fuerat relaxatum mandatum, & subinde Causa commissa Reuerendo Patre Domino meo Vicecomiti, & coram eo resolutum dicta scuta centum, & fructus non deberi; Ideo vltrà sententiam absolutoriam à solutione dictorum scutorum centum, & fructuum, † bene potuit idem Reuerendus Pater Dominus meus Vicecomes mandare exequi mandatum de immittendo prius decretum à Reuerendissimo Domino meo Decano Iudice à quo, † quia Iudex appellationis succedit, & subrogatur in locum Iudicis à quo, & potest iudicare super ijs, † quæ comprehendebantur in priori iudicio, iuxtà doctrinam *Franc. in capit. cum in Ecclesia trigesimo octauo num. 8. de appellat. quæstion. 11. sub num. 23.* cum alijs, de quibus *Rota recent. part. 8. decision. 12. num. 3. & 4.*

Neque videbatur opus esse alia particulari disputatione super executione laudi, † quia posita insubsistentia crediti, quod opponebatur, † perneccsse insurgebat iustitia mandati de immittendo, contra quod nihil aliud adducebatur, itavt superfluum fuerit disputari dubium † super re clara, quæ in necessariam consequentiam veniebat, ex ratione textus cum ibi notatis *in l. tertia C. de sententia, quæ sine certa quantitate proferuntur, & in l. quinta §. si index, ff. de re iudicat. Rota in Romana Primogenituræ de Bubalo vigesima tertia Iunij 1672. §. Ieuioris coram Reuerendo Patre Domino Emerix*

Et ita, vna tantùm Parte informante, resolutum fuit

Hæc, & altera immediata Decisio ambæ sunt in eadem Causa, diuerso tamen articulo.

R. P. D. CALATA IV.

Imolen. Bonorum, seù Fideicommissi:

Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Deciditur fideicommissum fuisse perpetuum, & successiuum, non solum quia Testator vocauerat lineam, sed voluit vlterius, quod bona perpetuò conseruarentur in illa, adijciendo etiam legatum perpetuum suis hæredibus & successoribus præstandum; In eo tamen succedere solum masculos resolutum est, tùm quia, & semper masculi fuerant vocati, tùm etiam quia vbi fœmina licèt descendens à masculis, concurrit cum eisdem masculis, nunquam venit appellatione eiusdem, lineæ.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum perpetuum reciprocum, & successiuum ex quibus verbis resultet, & num. seq.*
2 *Linea in conditione posita, si testator voluit quod sua bona semper conseruarentur in illa, per necesse resultat perpetuum, & reciprocum fideicommissum.*
3 *Reciprocam substitutionem ad inducendam tria concurrere debent requisita, quæ qualia sint ibidem, & num. anteced.*
4 *Fideicommissum perpetuum resultat ex legato perpetuo à vocatis, & successoribus in fideicommisso præstando.*
5 *ad Fideicommissum ordinatum fauore linea admittuntur omnes descendentes ex eadem linea.*
6 *Fœmina descendens à masculo non dicitur esse de linea, & ideo non admittitur ad fideicommissum ordinatum fauore eiusdem linea.*
7 *Linea masculina per solos masculos ex masculis efformatur.*
8 *Agnatio dicitur considerata ex sapius repetita qualitate masculinitatis.*
9 *Masculis ex masculis solum Testatorem prouidere voluisse resultat, si ille in suo testamento sapius repetit qualitatem masculinitatis.*
10 *Fœmina non continetur appellatione linea masculina, & quando. vid. etiam num. seq.*
11 *Fœmina concurrens ad fideicommissum cum masculis, eo minus continetur sub nomine linea.*
12 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex inuentario facto à primo hærede instituto.*
13 *Bona fideicommissaria esse probantur ex diuisione facta inter hæredes, in qua illa tamquam talia enunciata sunt.*
14 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex fide catastri, si confinia quæ exprimuntur in eo concordant cum confinibus bonorum fideicommissariorum.*

DECISIO CCCCXLV.

POST emanatas binas sententias, alteram coram A.C. & alteram coram R.P.D. meo Emerix, concedentes Romualdo, & alijs de Flaminijs immissionem in bonis fideicommissarijs Iulij, & Honorij; Deuoluta mihi Causa in tertia instantia, Domini sub die 26. * Februarij anni præteriti dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandã quoad bona fideicommissaria Honorij, quo verò ad alia prouenientia ex fideicommisso Iulij, mandarunt, vt particulariter videretur; vnde hodie reassumpta in omnibus disputatione, censuerunt standum esse in decisis, & sententiam Rotalem esse confirmandam.

Respectu enim fideicommissi Honorij subsistere visa sunt fundamenta tam vtriusque decisionis, quàm aliarum duarum precedentium coram R.P.D. meo Emerix, in quibus subiata remanent omnia obiecta denuò repetita.

Quo verò ad fideicommissum Iulij, iste in suo testamento post factum annuum, & perpetuum legatum libr. 240. pro duobus Scholaribus de familia, & in eorum defectu

pro

pro dùobus originarijs Imolæ, hæredes vniuerſales inſtituit Honorium eius nepotem, eiuſque filios legitimos, & naturales, & caſu quo deficerent abſque linea maſculina legitima, & naturali, ſubſtituit filios maſculos legitimos, & naturales Marci Antonij alterius nepotis; Prohibuit etiam, quod vllo vnquam tempore bona ſua poſſint vendi, & pignorari, & in caſu contrauentionis vocauit Hoſpitale S. Mariæ della Scaletta pro implemento ſupradicti legati perpetui, ac inſuper declarauit, quod vti in teſtamento facta ſit mentio filiorum, aut deſcendentium maſculorum legitimorum, aut lineæ legitimæ, intelligi ſemper debeat de natis ex legitimo matrimonio, exclusis naturalibus legitimatis, & adoptiuis -- Perche vuole, & intende, che la ſua robba, e beni ſtiano ſempre nella ſua linea maſculina vera, e legitima. † ex qua diſpoſitione reſultat perpe- 1
tuum, & reciprocum fideicommiſſum ad fauorem totius lineæ maſculinæ Honorij primò inſtituti, & ea deficiente ad fauorem filiorum Marci Antonij ſubſtitutorum, quamuis dicta linea maſculina fuerit poſita in conditione, cum enim Teſtator voluerit expreſsis verbis, vt bona ſua ſemper ſtarent
2 in linea maſculina Honorij, † id proculdubio verificari non poteſt, niſi inducto perpetuo, & reciproco fideicõmiſſo inter omnes maſculos de dicta linea, vt aduertunt *Fuſar. de ſubſtitut. quæſt.* 141. *num.* 28. *Altograd. conſ.* 92. *num.* 10. *& ſeqq. lib.* 1. *Cyriac. contr.* 96. *num.* 7. *Rot. coram Buratt. deciſ.* 107. *num.* 1. *&* 242. *num.* 3. *& coram Canal. dec.* 481. *num.* 4. *& in recent. deciſ.* 18. *num.* 10 *par.* 8. *dec.* 429. *num.* 9. *par.* 13. *& deciſ.* 472. *num.* 9. *&* 37. *par.* 14.

Quod comprobatur ex ſubſtitutione filiorum Marci Antonij, in caſu quo deficeret linea maſculina filiorum Honorij, talis nãque ſubſtitutio iuxtà voluntatem Teſtatoris adimpleri nequit, niſi vltimus de linea ſit
3 vocatus, & in tota hæreditate, † quæ ſunt tria requiſita ad inducendam reciprocam, *Ruin. conſ.* 140. *num.* 9. *lib.* 3. *Soccin. iun. conſ.* 110. *num.* 16. *lib.* 1. *Dec. conſ.* 28. *num.* 18. *lib.* 2. *Peregrin. conſ.* 54. *num.* 7. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 183. *nu.* 17. *dec.* 880 *num.* 19. *par.* 10. *& deciſ.* 283. *nu.* 5. *& ſeqq. par.* 13. *recent.*

Confirmatur etiam ex legato perpetuo
4 librar 240. pro duobus Scholaribus, † quod onus præſupponit etiam fideicommiſſum perpetuum, *Ancharan. conſ.* 27. *num.* 2. *Menoch. conſ.* 1235. *num.* 22. *Rot. deciſ.* 468. *num.* 1. *&* 12. *par.* 13. *deciſ.* 411. *num.* 12. *& dec.* 465. *num.* 29. *par.* 14. *recent.*

Data ex prædictis vocatione totius lineæ
5 maſculinæ Honorij † ſequitur, vt ad fideicommiſſum ſint admittendi Romualdus, & alij eius fratres deſcendentes per maſculos ab eodem Honorio, excluſa Iulia, quæ licet deſcendat à maſculo, quia tamen eſt fœ-
6 mina, † non dicitur eſſe in linea, & de linea
7 maſculina, † quæ per ſolos maſculos ex maſculis efformatur, & componitur, *Ruin. conſil.* 126. *num.* 13. *lib.* 1. *Soccin. iun. conſ.* 69. *num.* 10. *lib.* 3. *Menoch. conſ.* 205. *num.* 27. *Gionagn. conſ.* 7. *num.* 15. *lib.* 1. *Peregrin. conſ.* 58. *num.* 6. *lib.* 5. *Gratian. diſcept.* 901. *num.* 26. *Caſtrill. de coniect. vltim. volunt. lib.* 5. *cap.* 91. *num.* 83. *Rot. coram Coccin. dec.* 2122. *cum ſeqq. & in recent. dec.* 203. *num.* 5. *par.* 2. *& deciſ.* 95. *num.* 4. *&* 6. *par.* 11. Idque etiam ſuadetur ex ſuperius repetita in dicta
8 diſpoſitione qualitate maſculinitatis, † quæ oſtendit Teſtatorem conſideraſſe conſeruationem agnationis, & prouidere voluiſſe maſculis
9 † ex maſculis, *Rot. coram Arguelles*
10 *dec.* 28. *num.* 56. & tali caſu fœmina † nunquã appellatione lineæ maſculinæ continetur, *Soccin. iun. d. conſ.* 69. *num.* 30. *lib.* 3. *Gionagnon. d. conſ.* 7. *num.* 34. *lib.* 1. *Fuſar quæſt.* 146. *num.* 5. *&* 42. *Rot. d. deciſ.* 203. *n.* 4. *et* 6. *par.* 2. *et deciſ.* 183 *num.* 13. *par.* 10. *recent.*

Quod facilius locum habet in propoſito,
11 quo cum fœmina † concurrunt maſculi ex maſculis, vt contiderant *Caſtill. de coniect. vltim. volunt. lib.* 5. *cap.* 91. *num.* 84. *Tondut. reſol. ciuil.* 183. *num.* 9.

Identitas verò bonorum d. Iulij, vltra quod non fuit controuerſa, concludenter
12 probatur, † tunc ex inuentario facto ab Honorio primo hærede inſtituto, *Peregrin. de fideicom. art.* 44. *num.* 2. *Rot. dec.* 183. *n.* 8. *deciſ.* 310. *num.* 16. *et deciſ.* 358. *num.* 1. *par.* 13. *recent.* tùm ex diuiſione facta inter Gabrielem, & Sebaſtianum, à quo Iulia cauſam habet, † vbi
13 bona eidem Sebaſtiano obuenta enunciantur fideicommiſſaria Iulij; *Rot. coram Gregor. dec.* 371. *num.* 9. *et coram Coccin. dec.* 120. *num.* 2. *et in recent. deciſ.* 131. *num.* 4. *par.* 14. & demum ex
14 partitis Cataſtri, † ex quibus apparet bona de præſenti a Iulia poſſeſſa, conuenire in confinibus cũ bonis fideicommiſſarijs in d. inuentario deſcriptis, *Rot. coram Seraphin. deciſ.* 1344. *num.* 2. *et coram Card. Celſo deciſ.* 295. *num.* 6.

Et ita vtraque &c.

Alie due deciſiones in hac cauſa emanate habentur impreſſe in precedenti tomo primo iſtius decime octaue partis vbi, ſunt in ordine deciſ. 56. *et* 243.

R. P. D. TAIA.

Imolen. Prædij.

Lunæ 13. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Pro confirmatione ſententiarum reſoluitur, tùm quia & earum merita pluries fuerant in Rota diſcuſſa, tùm etiam quia noua iura, quæ opponebantur poterunt in expeditione deduci, quæ ſi releuantia viſa ſint, cauſa denuò proponetur, ſin minus eo magis illa poterit expediri.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Sententia licet quis in prima instantia non obtineat, persæpè tamen, vt sunt rerum vices, obtinet in secunda.*
2 *Dies diei eructat verbum, & vna dies est discipula alterius.*
3 *Commissio causæ obtenta cum clausula* ad legitimam executionem *traditur remissiuè.*
4 *Clausula, seu commissio* Constito de tribus cõformibus *latè explicatur à R. P. D. de Luca.*
5 *Dubia in Rota subscribi solent saltem per mensem ante propositionem causæ.*
6 *Lites ne immortales fiant properandum est quantum fieri potest.*
7 *Iudicum, vel partium mora, et præcipuè reorum, lites immortales reddi non debent.*
8 *Resolutio causæ non retardatur per exceptionem bonorum iurium, quia poterunt in expeditione opponi, & quid tunc debeat seruari.*

DECISIO CCCCLXVI.

CONSTARE de tribus sententijs conformibus, & exequendis Domini hodie responderunt, quia licèt in primo iudicio, & secundo quoque Rotali Actores non obtinuerint sententiam, & immissionem coram Reuerendissimo Domino meo
1 Albergato Decano, † tamen vt sunt rerum
2 vices, & dies diei eructat verbum, † atque discipula esset deindè coram b.m. Emerix seniore quater proposita Causa examinatissima præcedenti decisione sexta Iunij 1664. obtinuerunt sententiam reuocatoriam, atque adeò immissionem etiam per restitutionem in integrum, quæ coram ipso Domino Albergato pro alio Rotæ ordine præcedentibus aliis tribus decisionibus, vigesima septima Ianuarij 1668. & vigesima nona Martij 1669. & vigesima tertia Iunij 1673. confirmata fuit, & adhuc vlteriori iudicio commissa causa à Signatura Reuerendo Patri Domino meo Matthæio, qui ad legitimam exequutionem procederet, denuò recognita Causa, ac confirmatis sententiarum
3 fundamentis etiam præcedentibus † ad sensum huiusmodi commissionis apud *D. de Luca in relatione Curiæ discursu 31. num. 34. libr. 15. duabus alijs decisionibus vndecima Decembris 1673. et vigesima septima Aprilis 1674.* fuit definitiua sententia pronunciatum sententias posteriores esse iustas, & exequendas.

Et nihilominus Signaturâ commisit mihi Causam, *Constito de tribus Conformibus*, pa-
4 ri, crebraque † commissione explicata ab ipso *Domino de Luca dicto discursu 31. ex præcedenti numer. 30. cum dictorum. 34.* Vndè proposui hodie proprium dubium, An constet
5 de tribus conformibus, † subscriptum non solum à solito mense, sed plusquam a duobus, & à vigesima octaua Nouembris 1674. super quo Domini responderunt, altera Parte rea non informante, sed contumace cum simplici relatione ad tot, ac tantas decisiones.

6 Quia properandum nobis etiam est, † ne
7 lis fiat penè immortalis, † præcipuè per Reum, & Iudicis moram, *lege properandum decimatertia C. de iudicijs, et ibi glos. prima*, maxima lite longo viginti annorum cursu fatiscente.

Quod si noua Iura, & alia necessaria expectentur, & aliquando peruenerunt, †
8 ponentur expeditioni Causæ, & si valeant, Causa denuò proponetur, sin minus valeant, eo magis poterit expediri.

Et ita, altera tantum Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Carpentoracten. Bonorum.

Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Irrita declaratur alienatio bonorum minoris; tamquam facta sine sufficienti causa extinguendi censum, cuius fructus solui poterant cum fructibus bonorum alienatorum, rursus etiã quia soror, pro cuius dote fuerat ad alienationem deuentum, post plures annos postea fuerat dotata, & demum quia fraus, & dolus in eadem alienatione interuenerant.

SVMMARIVM.

1 *in Alienatione bonorum minoris de iure communi requiritur causa.*
2 *Minorum bona alienari non possunt pro extinguendo censu, si illorum fructus sufficiunt pro fructibus eiusdem census.*
3 *Causa dotandi Sorores pro alienandis bonis minorum non suffragatur, si illæ post aliquot annos à die alienationis fuerunt dotatæ.*
Et eo magis quia eadem Sorores dotari poterant cum ipsis bonis alienatis, ibidem.
4 *Nullitas ex defectu causæ à iure requisitæ in alienatione bonorum minoris, sanatur per iuramentum eiusdem minoris, & vid. num. seq.*
5 *Causa expressa in alienatione bonorum si detegitur falsa, non sanatur per iuramentum ipsorum minorum.*
6 *Causa in contractu minoris falsa, etiã in sola parte ratione consensus, & iudicis decreti, corruit in totum.*
7 *Minor censetur inductus ad contrahendum ex causa in instrumento expressa, qua cessante, corruit contractus, eiusque consensus.*
8 *Consensus partium si causa contractus deficiat non potest suppleri per iuramentum.*
9 *Alienatio bonorum minoris non substinetur ex debito voluntariè antea contracto, ad effectũ postea destinandi pretium in illam.*
10 *Dolus in alienatione bonorum minoris arguitur ex pluribus, & quibus, num. 9. cum seqq.*
11 *Mulieres, & minores dicuntur ignari, & ideo sunt obnoxij deceptioni.*

Frau-

12 *Fraudis ſuſpitio reſultat in contractu extra propriam patriam celebrato.*

13 *Iudex pedaneus ideo in contractu minoris cenſetur adhibitus, ne ob ſui ignorantiam examinaret cauſam in eodem contractu neceſſariam.*

14 *Cauſa alienationis bonorum minoris pro ſoluendo are alieno, dicitur ſufficiens ſi vſura ſuperant fructus bonorum, alias ſecus.*

15 *Doli probatio reſultat ex pluribus coniecturis, quæ ſimul inuicem conſiderari debent, & ſupra annumer.* 10.

16 *Minorem fraude, & dolo fuiſſe inductum ad contrahendum index ex variis cauſis, arbitrari ſolet, & debet.*

17 *Ratificatio contractus minoris ex longa illius acquieſcentia reſultat, & quando, num. ſeq.*

18 *Acquieſcentia minoris non operatur ratificationem contractus, ſi cauſa deficiat, vel interueniat dolus.*

19 *Hæres venditoris non poteſt vendicare bona ab eius auctore diſtracta.*

20 *Maior ratione communis cauſa iuuatur beneficio minoris.*

21 *Reintegratio hæredi conceditur ſuper bonis, à quorum poſſeſſione illius auctor nullitur ceciderat.*

DECISIO CCCCXLVII.

INSTRVMENTVM initum inter Margaritam de Pallerijs maiorem 25. annis, aliasque eius Sorores in minori ætate conſtitutas ex vna, & Spiritum Baculardum earum Auunculum ex altera, duas habens partes, alteram continentem venditionē trium Prædiorum pretio ſcutorum 1987. alteram verò dimiſſionem nonnullorum corporum factam per eaſdem Sorores d. earum Auunculo ſub prætextu, quod ad ipſum vigore fideicommiſſi conditi à Stephano eius Fratre ſpectarent, fuit reſpectu huius ſecundæ partis nullum declaratum ab Emiſſentiſs. D. Legato Auenionenſi, & conceſſa reintegratio ad bona dimiſſa fratribus de Scipionibus cauſam habentibus à præfatis Sororibus; validum verò reſpectu venditionis in eo contentæ; Sed commiſſa mihi Cauſa appellationis, propoſitoque dubio, An conſter de inualiditate Inſtrumenti, itaut ſit dāda reintegratio etiam ad bona vendita; Affirmatiuè reſponſum fuit.

Omiſſa enim diſcuſſione ſuper nullitate dimiſſionis bonorum à Dominis ſub ſilentio tranſmiſſa; Reſtrictaque hodierna controuerſia ad venditionem iſtius, nullitas reſultare dicebatur ex defectu Cauſæ, † de iure communi requiſitæ in alienationibus minorum, per Textum expreſſum in *l. magis §. non paſſim ff. de reb. eor. qui ſub tut. Rot. deciſ. 852. num. 3. par. 4. diuerſ.*

Et quamuis pro cauſa allegaretur diſſolutio æris alieni ipſarum minorum conſiſtentibus in capitalibus diuerſorum cenſuū aſcendentibus ad ſcuta 700. eorumque fructibus non excedentibus ſc. 150. necnon in alijs partitis conflantibus ſummam ſc. 158. nihilominus huiuſmodi cauſa partim inſufficiens, & partim falſa, non fuit à Domini, habita in conſideratione.

Inſufficientia deducebatur ex eo, quia capitalia dd. cenſuum erant irrepetibilia, & fructus eorundem iam decurſi in d. ſumma ſcut. 150. & decurrendi in quantitate ſc. 42. 2 annuorum † poterant commodè ſolui ex redditibus prædiorum venditorum, vt in his terminis aduertit *Rota deciſ. 846. num. 30. & 31. coram Dunoz. iun.*

Falſitas verò eliciebatur ex eo, quia fuerunt adſcripta ad debitum earundem minorum d. ſcuta 158. ſub prætextu, quod Ioannes earum Pater teneretur ad ſolutionem maioris partis eorum vti cohæres Stephani Junioris de Baculardis, & tamen procedendo cum ſuppoſito, quod ipſius hæreditas ſpectaret ad Spiritum Emptorem vigore fideicommiſſi, prout idem Emptor in alia parte Inſtrumenti proceſſerat; ad ipſum, non autem ad præfatas mulieres ſpectabat onus ſoluendi debita hæreditaria.

Minuſque pro ſufficienti cauſa vendendi ſuffragari viſa eſt neceſſitas dotandi prænominatas Sorores ex pretio retrahendo, quia cum ipſæ fuerint nuptui traditæ poſt ali- 3 quos annos à die venditionis, † inde patet non adfuiſſe de tempore contractus ſuppoſitam neceſſitatem, cui præterea conſuli poterat mediante aſsignatione ipſorum bonorum, prout reſpectu Margaritæ iam nuptæ fuerat practicatum.

Neque obſtat nullitatem reſultantem ex 4 defectu cauſæ requiſitæ de iure † communi ſanari per iuramentum præſtitum à minoribus, per *Text. in Auth. Sacramenta Puberum*, cum ibi notatis per *DD. C. ſi aduerſ. vend. Hodiern. ad Surd. deciſ. 278. num. 35. & 36. & Rot. coram Put. deciſ. 244. num. 3. & 4. lib. 3. & in rec. deciſ. 647. num. 6. par. 3.*

Quia obiectum procederet ſi contractus fuiſſet celebratus abſq; expreſſione alterius cauſæ, in quibus terminis loquuntur in cōtrarium adducti; † ſed quando fuit expreſſa, 5 & detegitur inſufficiens, & falſa, quæ licèt in parte, † ob indiuiduitatem conſenſus, & 6 Iudicis decretum deſuper interpoſitum annullat contractum in totum, *Honded. conſ. 32. num. 111. lib. 1. Grat. diſcept. 691. num. 32. & 33. Rot. deciſ. 852. num. 2. par. 4. diuerſ. in rec. dec. 242. num. 13. par. 6. deciſ. 340. num. 9. par. 12. & coram Bich. deciſ. 559. num. 9.* Tum quia mulieres ex huiuſmodi cauſa motæ videntur ad contrahendum, † eaque ceſſante, ceſſat conſen- 7 ſus earundem, † qui per iuramentum ſup- 8 pleri non valet, *Cranett. conſ. 144. num. 16. & 17. Paul. de Caſtr. conſ. 122. ſub num. 3. verſ. ſed certè ea loquitur lib. 2.* & in terminis *Dec. conſ. 403. num. 22. verſ. 2. quoad Iuramentum, & Rot. coram Puteo deciſ. 204. à num. 4. ad finem lib. 3.*

Quæ eo facilius procedunt accedente dolo, qui in præſenti interueniſſe deſumebatur ex pluribus coniecturis, & primò ex ſuppoſitione crediti in ſcut. 158. inſubſiſtenti ex ſupradictis.

Secundò ex debito in ſcut. 80. voluntariè con-

contracto à minoribus immediatè ante venditionem pro extinctione Canonis † ad effe-
9 ctum colorandi eandem venditionem, & destinandi pretium pro extinctione eiusdem debiti.

Tertio ex qualitate personarum contrahentium; † Emptor enim est Auunculus, & sagax, venditrices verò mulieres minores ignaræ, † ac proindè obnoxiæ deceptioni ad *Text. in l. Cum Pater in fin. C. de Sponsal.* & aduertit *Roland. cons. 7. num. 46. lib. 3. Manent. cons. 140. num. 10. Adden. ad decis. 81. num. 12. & seq. par. 8. & Rot. decis. prima num. 3. par. 5. recen.*

Quarto Ex tempore contractus pro cuius celebratione solertissimus Senex expectauit obitum Aui dd. Mulierum sequutum per quinque dies antè.

Quinto Ex loco Paternarum vbi idem contractus fuit celebratus videlicet extrà
12 Patriam, † quod augere fraudis suspicionem aduertit *Cranett. cons. 804. num. 3. Roland. cons. 93 num. 29. vol. 3. Riminald. Sen. cons. 58. nu. 43. Surd. cons. 473. num. 30. & Ciriac. contr. 10. num. 86.*

13 Sexto Ex qualitate Iudicis † Pedanei adhibiti in Instrumento, nè forsan ob eius ignorantiam examinaret, vt par erat, Cautam alienationis faciendæ.

Septimo Denique ex defectu causæ, quæ nulla suberat alienandi bona annui redditus sc. 100. circiter pro extinguendo annuo Censu sc. 42. causa enim sufficiens ad alienationem reputatur, quando vsuræ excedunt fru-
14 ctus bonorum alienatorum, † non autem quando illi nedum sufficiunt, sed longè exu berant ad solutionem vsurarũ *Gabr. cons. 118. sub num. 5. lib. primo Peregr. de fideic. art. 40. n. 25. Rot. coram Dunozet. Iun. decis. 846. num. 32.* & ita distinguendo dictum fuit *in Romana Appartamenti 23. Iunii 1674. §. Itaque non aderat coram R. P. D. Matthæo.*

Ex quibus facti circumstantijs, & coniecturis simul iunctis, provt fieri debet, † sufficiens doli probatio resultare visa est Do-
15 minis per ea, quæ tradit *Mantic. de tacit. lib. 20. tit. 9. num. 38. & Manent. cons. 149. num. 69.* firmantes posse Iudicem ex variis causis, argumentis, & personis, † arbitrari minores
16 fuisse inductos ad contrahendum per fraudem, & dolum, qui in præsenti deducebatur, non solum ex supradictis, sed etiam ex eo, quia apparet Spiritum Auunculum in toto contractu, tàm dimissionis bonorum reportatæ ex causa fideicommissi, quã emptionis aliorum, hoc vnum prospexisse, vt ea omnia suis vicinis prædijs incorporaret.

His positis frustra adducebatur illius præsumpta ratificatio † ex longa acquiescentia
17 dd. Minorum per *text. in l. fin. C. si maior factus*, quia dispositio huius legis procedit, quando aliqua solemnitas deficit, nec dolus
18 interuenit, † secus autem si causa legitima deficiat, & dolus siuè manifestus siue præsumptus deducatur, vt notant communiter *DD. in dicta l. fin.* & probant *Surd. cons. 49. nu. 29 & seq. Rot. coram Gregor. decis. 473. num. 19. & ibi Add. num. 24. coram Merlin. decis. 444. nu. 13. & 14. & in recen. decis. 279. num. 5. & 6. par. 8.* & pluribus relatis *Adden. ad decis. 10. num. 29. eadem par. 8.*

Quemadmodum nullius releuantiæ fuit habita exceptio, quod Margarita altera ex sororibus contrahentibus esset maior, & insolidum vna cum alijs se obligauerit pro ma-
19 nutentione venditionis, † indequè Scipionibus causam ab ea habentibus obstet exceptio *l. vindicantem ff. de euict.* Quia cum ab initio prædia vendita essent communia cum sororibus minoribus, & nomine etiam istarum modo agant dicti Scipiones, indè sequi-
20 tur, quod ratione communis causæ, † soror maior iuuetur beneficio minoris *Rot. coram Gregor. dicta decis. 473. num. 16. & 17. & in rec. decis. 132. num. 4. par. 2.* & in terminis *dicta decis. 330. num. 8. & 9. par. 12.*

Constito igitur istas mulieres absque iusta Causa, & sine valido consensu cecidisse ab eorum anteriori possessione, † non dubita-
21 runt Domini, quin eisdem Scipionibus hæredibus, & respectiuè cessionarijs earundem sit concedẽda dicta reintegratio contra hæredem emptoris iuxtà doctrinam *Bartoli in l. prima §. si vir vxori num. 3. ff. de acquir. possess.* quem sequitur *Honded. cons. 23. num. 56. Thomat. decis. 88. num. 35. & 36. Rot. decis. 178. num. 6 par. 7. rec. & coram Merlin. decis. 702. num. 5. & 6.* cum alijs pluribus ibi allegatis.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Assecurationis.

Lunæ 11. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Quia naues assecuratæ, tã ex vi, & impedimento ventorum, quàm Magistratus Edicto totum iter facere non potuerunt, pretium ideo assecurationis ad ratam itineris, & periculi suscepti fuit reductum, secundum obseruantiam, & attestationes mercatorum in huiusmodi causis potius ex æquitate, quam ex subtilitatibus iuris iudicandis.

SVMMARIVM.

1 *Assecurationis causa deficit, si naues magistratus iussu iter facere fuerit impedita.*

2 *Naues assecurantur ob periculum in itinere maris, non autem ratione modici cursus, qui fit in aqua dulci.*

3 *Assecurationis contractu resoluto, nullum debetur premium, & si quid fuit solutum, venit restituendum.*

4 *Assecuratores in breui itinere quem naues fecerunt per placidas aquas nullum fere periculum subeunt.*

5 *Assecuratores non possunt consegui integrum pretium assecurationis, si naues totum iter non fecerunt,*

runt, eiusque integrale periculum non subierunt.
6 *Mercatorum in causis ex aequitate proceditur, reiectis subtilitatibus iuris.*
7 *Assecurationis pretium reducitur secundum obseruantiam, & attestationes mercatorum, si iter, & periculum in sola parte sint expleta.*
8 *Iactare suum nemo praesumitur.*

DECISIO CCCCXLVIII.

CVM non modica frumenti quantitas trãsferri debuisset ab Amsterodamo in Siciliam, curarunt mercatores, naues onerandas à periculo maris assecurari, præmio Assecuratoribus constituto atque etiam præuentiuè soluto ad rationem scutorum nouem pro quolibet centenario. Cumque postmodum naues iter arripuissent, non potuerunt transgredi Canalem, quem vocant, il Pampus, sed ventorum vi, & glaciei impedimento coactè, Amsterodamum inter paucos dies redierunt, Interdicta interim illius Magistratus ædicto nauigatione; Cum naues assecuratæ statutum iter amplius facere non potuerint, contractus assecurationis adimpleri nequiuit, Assecuratores propterea omnes Belgæ, & plures etiam Vrbis pretium periculi restituerunt, retento medio scuto pro quolibet centenario, cuius restitutionis formam, cum alij Assecuratores sequi recusauerint in Iudicio introducto coram Auditore Cameræ succubuerunt, sed postea per aliam Sententiam fuerunt absoluti. Hinc deuoluta causa ad Rotam fuit coram me disputatum dubium: an sit restituendum pretium periculi, & pro qua summa, quod pari modo, resolutum fuit esse restituendum retento medio scuto pro centenario.

Resolutionis ratio fuit, quia cum Naues fuerint dicti Magistratus iussu iter facere im-
1 peditæ † deficit causa Assecurationis posita in periculo itineris, † & contractus remanet resolutus, ita vt nullum debeatur præ-
2 mium, † & si quid fuerit solutum veniat re-
3 stituendum *Santerna de Assecuratione parte 3. numer. 22. Straccа eodem tractatu Glossa sexta numer. 10. Roccus pariter de Assecuratione numer. 32. cum sequentibus* & latè examinato articulo decidit *Rota Ianuensis decis. 40. numer. primo, & decisione 63. numer. 2.*

Nec obstare visum fuit vnicum obiectũ, quod scilicet, cum Naues iàm oneratæ iter cæpissent, dicendum sit eas periculo se subiecisse, ex quo illud incæpit à die oneratio-
4 nis, ita vt propterea præmium debeatur. † Quoniam, cum in tam breui itinere, & per placidas aquas nullum ferè periculum subierint, æquum non est visum Dominis, vt haberent Assecuratores integrum præmium
5 illius periculi, † quod subire potuissent per mare in itinere destinato, vt obseruat *Rota Ianuensis in practicatis decisionibus.*

6 Sequentes propterea æquitatem, † quareiectis subtilitatibus in foro Mercatorum iudicandum est *Rota coram Richio decis. 557. numer. 25. & in recentiorib. decis. 184. num. 24. parte 9.* attendentesque necnon Belgarum mercatorum attestationes, quam eiusdem
7 nationis Assecuratorum, † aliorumque Vrbis obseruantiam in restituendo dicto pretio retento medio scuto pro Centenario, †
8 de quibus non est præsumendum illos voluisse iactare suum *ad leg. cum de indebito ff. de probationib.* in hanc sententiam venerunt.

Et ita, vtraque parte *in*formante, resolutum fuit &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Manutentionis.

Lunæ 11. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Plura pro retardatione Spolij opponebantur tam ex eo, quod causa fuerat commissa cum clausula, *manu regia, & sola facti veritate inspecta*, quam etiam quia decretum, seù sententia lata erant per capita separata, quibus tamen non obstantibus spoliatum restituendum esse deciditur, quia præterquam quod hæc omnia ante purgatum spolium immatura visa sint, operare minimè poterant, quod iudex prætermittere potuisset probationes, aliaque in iudicio necessaria, sine quibus minus rectum redditur iudicium.

SVMMARIVM.

1 *Clausula*, manu regia, & sola facti veritate *inspecta dat facultatem procedendi de facto, & sine vllo iuris ordine, & vid. num. 7. cum seqq.*
2 *Sententia, seù Decretum lata per capita separata subsistinentur pro capitulis, in quibus debitum verum est, etiam si fuerit pronunciatum pro vna summa resultante ex pluribus capitulis separatis.*
3 *Adindicatio bonorum fieri non potest, nisi praecedentibus aestimatione, & subhastatione, tam ex forma statuti Vrbis, quam ex dispositione iuris communis.*
4 *Adiudicatio bonorum fieri nequit, nisi probato quod eo tempore alia bona non extabant, quodque illa plus non valebant.*
5 *Aestimatio bonorum non minus necessaria est pro adiudicatione, quam pro subhastatione.*
6 *Adindicare est rem iudicio peracto actori addicere eamque illi iudicio attribuere, & assignare.*
7 *Clausula*, sola facti veritate inspecta, *idem operatur, ac clausula*, manu regia.
9 *de Facto aliud est, quod partes iudicare voluisse consentiant, aliud verò quod Princeps det facultatem procedendi sola facti veritate inspecta.*
10 *de Facto aliud est, quod simpliciter procedi possit, aliud verò de veritate facti.*
11 *Princeps licet sit solutus legibus, legibus tamen vivit, & num. seq.*
12 *Legibus alligatos se Principes profiteri debent, quia ab auctoritate iuris dependet auctoritas Principis.*

13 *Index si ex clausula*, manu regia, & sola facti veritate inspecta, *procederet sine probationibus, & aliis in iudicio necessarijs, non iudicaret secundum veritatem.*

14 *Index, quia dicitur vir bonus, debet uti vir bonus iudicare.*

15 *Index etiam cum clausula*, manu regia, & sola facti veritate inspecta, *vbi elegit viam, & ordinem iudiciarium, tenetur formare processum.*

16 *Pupillus tenetur ex culpa tutoris, quatenus est locupletior, & an liberetur cedendo actiones contra illum, si fuerit solvendo, & num.* 17.

18 *Index dicitur iustissimè iudicare secundum ea, quæ illi proponuntur, etiam si postea iniustè iudicasse appareat.*

19 *Index, quandoque, etiam si aqua statuerit, non tamen ipse æquus est, & licet aquè non statuerit, ipse tamen æquus fuit.*

20 *Decretum, scil. sententia lata per capita separata, an uno corruente capitulo, corruat in totum.*

21 *Sententia si dicitur nulla, & si qua est, appellatur, verificata nullitate, circumducitur appellatio.*

22 *Index secundus non potest confirmare primam sententiam nullam, & confirmando facit iniustitiam.*

23 *Spoliatus ita est ante omnia restituendus, vt omnes probationes interim adducta dicantur importunæ, & immaturæ.*

DECISIO CCCCXLIX.

DECISIO Insignis Castrilli nunc Reuerendissimi Episcopi Gadicen. 4. Maij 1672. (cui me subrogatum profiteor dissimillimum) hodie à DD. confirmata est.

Et quamquam vnus responderet, vel vtrique Parti dandam manutentionem, vel differen. resolutionem dubij eligendo Peritũ, & faciendo calculum, cum sententia AC. non videatur reuocanda tota, Tum quia causa fuit commissa cum clausula, *manu Regia*, quæ quidquid, de sola alia clausula, *sola facti veritate inspecta*, † censetur dare facultatem procedendi de facto, & sine vllo 1 iuris ordine *Rota coram Coccin. decis. 729. num. 3* Tum etiam, quia quando sunt plura capitula separata, tunc pro capitulis in quibus debitum verum est, decretum sustinetur, † 2 etiam si decretum fiat pro vna summa resultante ex pluribus capitibus separatis *Rota decis. 33. num. 7. & 8.* & de sententia, quæ similiter fuisset concepta *seq. num. 9. par. 2. diuers.*

Alij tamen aliud sentiendo responderunt standum in decisis. Nam præmisso quoque, non tamen concesso, summam scutorum 49488. quam D. Philippus, prætendit fuisse receptam à D. Co. Octauio redigi ad scuta 43963. ad sensum ipsius Co. Octauij, & sententiam AC. ita dehnientem adhuc sententiæ nullitas constat, quia ad quamcumque summam condemnata fuerit hæreditas Co. Octauij Senioris ad assignationem bonorũ 3 procedi non poterat, nisi præcedentibus æstimatione, & subhastatione, *ad Stat. Vrbi,* 194. *de forma seruan. in pignor. lib. primo* & add. Statutum *Galganet. & Fenzon.* & de Iure cõmuni subhastatio erat omninó requisita *l. 3. C. de exequut. rei iudic. Rota coram Put. decis. 246. ab init. & decis. 275. num. 2. lib. 2. & in d. l. 3.* obseruandum quod sæpè diùque processum, erat ad subhastationem ante adiudicationẽ pignoris creditori, quod seruatum non est in 4 casu præsenti, † nec probatũ fuerit tempore adiudicationis alia bona non extitisse, & res illo tempore plus non voluisse, *ad d. dec. 275. d. n. 2. vers. tamen quia* tẽpore æstimatio vero cõ 5 minus necessaria † pro adiudicatione, quàm pro subhastatione *ad d. Stat. 194.* vbi datur forma eligendi æstimatores vtpote neglecta inducit nullitatem in Sententia, adiudicare 6 enim est iudicio peracto, idest forma iudicij, & tela iudiciaria seruata rem controuersam Actori addicere, & significat iudicio attribuere, assignare, &c. apud *Fenzon ad d. Stat. 194. nu. 14. & 15.*

Neque hæc necessitas euitari poterat dicebant DD.) per clausulas commissionis *manu Regia, & sola facti veritate inspecta*, quæ posterior frequens est in statutis, & æquipollens 7 priori, † cum ex ea quoque possit procedi manu Regia *Barbos. claus. 173. num. 6. & 7. Gratian. decis. 68. num. 4. & 5.*

Quia vigore illarum † non datur Iudici 8 tàm ampla facultas iudicandi sine probationibus legitimis, & requisitis in alijs Iudicijs, nempe necessarijs plenis, ac concludentibus, & multum differt, quod Partes consentiant 9 iudicari de facto, † vel quod Princeps det facultatem procedendi sola facti veritate inspecta, aliud enim est posse simpliciter pro10 cedere de facto, † aliud de veritate facti, vt apud *Grat. d. decis. 68. à num. 7. vers. Tamen quoties occurrit, cum allig.* & ipse Princeps licèt 11 sit solutus legibus, † tamen legibus viuit *§. vltimo instit. de exhared. liber.* & digna vox est Maiestate Regnantis legibus allegatum se 12 Principem profiteri, † adeo ab auctoritate Iuris Principis pẽdet auctoritas *l. 4. C. de legib.*

Et ratio est vltra prædicta, quia alias Iu13 dex † non iudicaret secundùm veritatem, vt inquit *Grat. d. decis. 68. num. 13.* cum cætera 14 qui debeat † vti vir bonus iudicare, *seq. numer. 14.* & Iudex dicitur vir bonus in *§. Cum ita l. continuus actus 137. ff. de verb. oblig.* maxi15 mè vbi, † & quando Iudex eligit viam, & ordinem Iudiciarium.

Constare quoque visa est Iniustitia tam in statuenda legitima Abb. Io: Antonij in vncia pro semiuncia, & hæreditario asse diuiso in sex vncias pro totidem masculis, diuidendo in 12. pro sex etiam fœminis numerum, ac partem facientibus, immò proficientibus fratribus suis, si minùs sibi met ipsis ex quo asse etiam iuxta diminutionem legitimæ, diminuendi erant fructus, quàm etiam in condemnando ad reintegrandam Primogenituram de damnis à Tutrice illa16 tis contra rationem † ac textus textuumque summam † quidem Pupillus tenetur ex culpa Tutoris, quatenus est locupletior, & etiã

vltra

vltra Tutor eſt ſoluendo, ſed liberatur cedendo actionem contra eundem *l. vlt. ff. de Adminiſtr. & periculo tut. & ibi Bart.* & quoſdam adhuc tenentes non liberari Pupillum
17 cedendo actionem ipſos, & falſò reprehendit *Accurt. in Gloſſ. prima l. prima ff. quam ex faſt. Tutor.*

Adeòut ex hac ſola ratione concluderent DD. Sententiam ſtare non poſſe ex ipſa ſola facti veritate inſpecta per quamlibet manum Regiam, & plenitudinem poteſtatis, etiam iuſtiſſimo Iudice primæ Sententiæ, & iuſtiſſimè iudicante ſecundum ea, quæ tunc pro-
18 ponerentur, vt Antiqui Prudentes, & Præcipuus Scæuola reſpondebat atque, vt interdum Iudex æquũ licèt ſtatuerit haud æquus fuit, & interdum æquum licèt non ſtatuerit
19 ipſe tamen æquus fuit.

Et quatenus ſententia ſit per plura capitula ſeparata, & proinde ſubſtineatur pro capitulis, in quibus debitum verum ſit, maximè cum clauſulis ſupraſcriptis manu Regia, & ſola facti veritate inſpecta, reſponſum ad huc eſt præmiſſo quoque non tamen conceſſo exceſſus defectu, in aliquo capite, (ſi enim defectus ineſſet prætenſus à Co. Philip-
20 po, corrueret ipſum caput, † provt corrueret vna ſententia) ſupereſt nullitas ſententiæ totius ideoque omnium capitum ipſius iuxta *Scacc. de Sent. Gloſ. 14. quæſt. 13.* maximè *num. 79. & num. vlt.* & quando nullitas ſeorſum, & ſeparatim, vel conditionaliter, & diſtinctiuè vna cum ipſa appellatione deducitur, vt quando dicitur Sententia nulla, †
21 & ſi qua eſt appellatur verificata nullitate circumducitur appellatio interpoſita in euentum, in quo ſententia ſubſiſteret, *Vant. de nullit. tit. quot. & quib. mod. null. prop. poſs. nu. 114. ex Bart. ad l. ſi expreſſim de appellat. num. 8.* cum allegatis, & multo minus poteſt ſecundus Iudex primam confirmare, † & confirmando
22 facit iniuſtitiam, *Rota deciſ. 261. num. 3. par. prima diu. ex Bart. ad l. 4. C. quem. & quando Iudex ad fin. verſ. Dixi*, quod debet præcedere cognitio, cum alijs in *deciſ. alleg. & adnot. à Cocc. in ſua adnot. 144.* & amplius *Scacc. de appell. quæſt. 19. Remed. primo concl. 1. ex num. 116. cum alleg.*

Et ex his reiiciendam dixerunt propoſitionem noui calculi conficiendi, de quo poterit agi poſtquàm ſpolium fuerit purgatum, cum Co. Philippus ſpoliatus à Iudice,
23 Iuris ordine prætermiſſo ante omnia reſtituendus ſit ad ſummam *cap. 7. de reſtit. ſpolia* & oblatæ probationes vti deductus calculus, viſæ ſunt immaturæ, & inopportunæ ante ſpolii reintegrationem.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Melcuitana Penſionis.

Veneris 15. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Solutionem penſionis euitare prætendebat cõmendatarius Hieroſolymitanus, ex quo illa fuerat translata pendente anno, quo penſionarius debuerat emittere profeſſionem, vel quia etiam excederet quintam partem fructuum, vel demum quia ipſe eoſdem fructus non perceperat; Sed pro valida translatione & ſucceſſiua ſolutione deciditur, cum translatio facta ſit tempore habili, quamuis penſio, profeſſione non emiſſa, alias reſoluta fuiſſet, nec probata erat exceſſiuitas eorundem fructuum, qui à ſuis creditoribus ſequeſtrati, perinde eſt, ac ſi ab ipſo titulari fuiſſent percepti.

SVMMARIVM.

1 *Penſio eadem actione ſoluitur translatario, qua transferenti perſolui debuiſſet.*
2 *Penſio acquiſita cum onere emittendi profeſſionem infra annum, dicitur purè acquiſita, & ſolum reſoluitur, ſi infra annum non emittatur profeſſio.*
3 *Penſio validè acquiſita, durante tempore habili, poteſt legitimè transferri, etiam ſi poſtea ſub pœna reſolutionis aliquid implendum eſſet.*
4 *Penſio excedens quintam partem fructuum, non poteſt imponi ſuper beneficijs Hieroſolymitanis.*
5 *Locatio non probat verum valorem rei locatæ.*
6 *Locatio facta pendente lite, eo minus probat valorem rei locatæ.*
7 *Probatio ſuper exceſſiuitate penſionis, debet percutere tempus præciſum reſeruationis illius.*
8 *Titularis non euitat ſolutionem penſionis, ſi fructus beneficij ſui culpa non percipiat, ex eo quod illi ab eius creditoribus ſequeſtrati ſint.*
9 *Titularis, vt teneatur ad ſolutionem penſionis etiam in futurum, ſufficit, quod perceperit per aliquot annos fructus beneficij.*
10 *Penſionis in reſeruatione ſolus Papa poteſt apponere decretum, quod titularis ſua vita durante penſionem integrè ſoluat.*

DECISIO CCCCL.

EXEQVENDVM eſſe mandatum pro ſolutione penſionis ab Auditore Cameræ relaxatum contra Fabritium Ruffum modernum poſſeſſorem Commendæ de Monte Sarchio firmatum fuit coram me ſub die 9. Maij proximè præteriti, & Dubio hodiè repropoſito placuit Dominis perſiſtere in deciſis.

Viſa enim fuerunt ſubſiſtere fundamenta deciſionis, poſita in eo, quod cum conſtaret de reſeruatione penſionis fauore Hippoliti de Amato, eiuſque valida translatione in Theodorum Celleſium, † controuerti
1 non poſſit à Commendatario illius ſolutio

eadem actione, quæ transferenti competiſſet *Rota coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Ottobon. deciſione 22. num. 4.*

Non obſtante repetito obiecto, quod reſeruatio fauore Hippoliti fuerit conditionalis vbi; Cum hoc tamen, quod per totum vigeſimum primum ſuæ ætatis annum regularem profeſſionem emittere teneatur, alias præſens gratia, & penſiones, ſi quas interea obtinuerit, nullæ ſint: Et propterea non adimpleta conditione, nullius roboris remanſit; Placuit enim Dominis reſponſio præteritæ *deciſionis §. non obſtat*, † quod hic non
2 agitur de conditione ſuſpenſiua acquiſitionis, ſed tantum reſolutiua poſt tempus aſſignatum ad faciendum profeſſionem, itaut ſolummodo penſio euaſiſſet nulla, ſi poſt tempus præſcriptum penſionarius non emiſiſſet profeſſionem, ſed interim medio tem-
3 pore penſio adhuc erat valida, † & durante tempore habili legitimè potuit transferri iuxtà *conſ. Oldrad. 203. numer. primo Pariſius de reſignat. beneficior. lib. 3. quæſt. 2. numer. 8. & ſequenti Ioan. Andreas in additionibus ad Speculator. titulo de rerum permutatione verſiculo occurrit, etiam nona quæſtio Rota deciſ. 33. de præben in antiquis.*

Minus obſtare viſa fuit nullitas contrà eandem penſionem oppoſita ex eo, quod
4 excedat quintam partem fructuum † non enim fuit iuſtificatus valor commendæ, & quidem plenè, & concludenter, provt ad hunc effectum opus fuiſſet, & Inſtrumentum locationis nouiter productum nullam
5 mereri potuit animaduerſionem, † Tum quia ex eo verus rei locatæ valor educi nequit *Rota deciſ. 116. numer. 2. & deciſ. 136. numer. 4. parte 2. deciſ. 656. parte 3. & deciſ. 342. numer. 10. parte 4. tome 2. recentior.* Tum quia fuit facta nouiſſimè hac lite in Rota penden
6 te, † nec percutit tempus reſeruationis penſionis, † provt requiritur ex firmatis per
7 *Rotam coram ſanctæ memoriæ Gregor. XV. deciſ. 469. numer. 4. & dicta deciſ. 342. numer. 11. parte 4. tome 2. recent.*

Quod verò fructus commendæ ſint ſequeſtrati, & quod proinde Commendatarius, ex quo fructus nõ percipit penſionẽ ſoluere non teneatur, nec viſum fuit obſtare, dum ſequeſtrũ prouenit ex defectu Titularis, qui eius proprio debito cõmuni Erario nõ ſatiſ-
8 fecit, & ſic excuſari non valet à ſolutione penſionum, vt in ſpecie *Gigas de penſionib. queſtione 621. numer. 9. Bellettus de charit. ſubſid. quæſt. 34. numer. 2. in fine*, & in omnem caſum ſatis eſt, quod ipſe per aliquot annos
9 fructus perceperit, † vt ex eis indè ſit obligatus ſoluere penſiones decurrendas *Rota coram Durano deciſ. 369. num. 6. & ſequen.*

Tandem, quod in reſeruatione huius penſionis facta beneficio pleno, fuerit appoſitum decretum, quod Titularis ſua vita durante penſionem integrè ſoluat, non iuſtificatur in facto, & ideò cum ſimile decretum apponi ſoleat à Summo Pontifice dumta-
10 xat, † non ab Ordinario ſuperfluum viſum fuit Dominis immorari in eo, an verè penſio ſoluta fuerit.

Et ità vtraque parte informante reſolutum fuit,

R. P. D. RONDININO.

Narnien. Societatis Officij.

Veneris 15. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Contra Societatem Officij opponebantur ſimul, quod illa ex fructibus, & ex ludo fuiſſet contracta, quodque eius inſtrumentum eſſet de falſo ſuſpectum, & demum quod petitio crediti poſt mortem debitoris fuiſſet dilata, ſed pro validitate decidtur, quia Societas Officij contrahi poteſt etiam ex credito, ludus verò in modica quantitate probatus, non adæquabat ſummam ad Societatem receptam, falſitas etiam inſtrumenti ex ſola poſſibilitate contraria ceſſabat, & tamdem nihil operabatur, quod creditor vſque ad obitum debitoris tacuerit, dum ſciebat ius ſuum ſaluum eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Societas Officij contrahi poteſt ſine numeratione pecuniæ etiam ex credito, vel ex fructibus debitis, & non ſolutis.*

2 *Solutio pecuniæ ad Societatem Officij recepta probatur ex illius adnotatione, quæ fit in extremitate inſtrumenti.*

3 *Societas Officij quomodo renouetur, & qui modus in illius renouatione ex conſuetudine ſeruari ſoleat.*

4 *Iter, quod fieri poteſt, & communiter fieri conſueuit in ſingulos dies attenditur, non autem dieta legalis.*

5 *Poſſibilitas ſola ſufficit, vt ex actu inſolito remoueatur falſitas, & ſubſtineatur validitas actus.*

6 *Inſtrumentum magis attenditur, quam inuoluta depoſitio Notarij.*

7 *ex ludo non fuiſſe contractum creditum, puta Societas Officij ex quibus reſultet.*

8 *Filius licet inhabitet cum patre, poteſt tamen viuere ſeorſum à patre.*

9 *Falſitatem, in mendacium ad euitandum, omnis admittitur interpretatio, & quæcumque poſſibilitas in contrarium recipitur.*

10 *Solutionis præſumptio ob dilatam debiti petitionem poſt mortem debitoris, ad effectum conueniendi hæredes ignaros, ex quibus ceſſare dicatur.*

11 *Societatem Officij diſdicendi facultas non ſufficit, niſi reducatur ad actum.*

13 *Præſumptiones, & ſpecialia multiplicari non debent.*

14 *Voluntatis perſeuerantia, non autem illius mutatio præſumitur, quouſque de mutatione non detetur expreſsè.*

DECI-

DECISIO CCCCLI.

SVBLATIS Coniecturis ex quibus crediderant Domini nimis inueriſimilem Societatem Officij contractam à Iacobo Alberto fauore Antonii Pellegrini in Deciſione huius Cauſæ 7. Maij * præteriti coram me, hodiè à deciſis recedentes mandatum A.C. Panciatici contra bona hæreditaria dicti Iacobi relaxatum executioni demandandum eſſe dixerunt.

Videbatur enim bona fide contracta Societas Anno 1654. in ſcutis 500. de qua præciſè hodiè agitur, tàm reſpectu ſcut. 300. quæ Albertus faſſus eſt in pecunia numerata recepiſſe in extremitate mandati iuxta conſuetam formulam in his contractibus adhiberi ſolitam in quibus etiam per Confeſſionem de recepto Societas creari poteſt cũ Pontificiæ Conſtitutiones numerationem
1 pecuniæ in Societatum creatione non requirant, ſed ex credito, vel ex fructibus debitis & non ſolutis conſtitui poſſint *Gabr. conſ.81. per tot. vol. primo Scacc. de Commerc. & camb. §.7 glo.2.num.55. Filinc. oper.moral.tom.2.Tract.38 cap.6.num.147. & ſeq. Sperell. deciſ.163. n.31.* cum aliis per *Modern Venuſin. in Theatr. verit.lib.5. de Societate Officij diſcurſu 10. per tot.* ideoque ſatis eſſe, quod de verâ ſolutione pecuniæ, quæ adnotata eſt in extremitate
2 inſtrumenti prò adimplemento mandati, † quod debitor dare ſolet pro ſolutione pecuniæ iuxta formulam de qua apud *Saluſt. Tiber. in prax. AC. lib. primo cap. 13. & 14. Scacc. de Commerc. & Camb. §. primo quæſt.7. par.prima num.38. Zacch. de Soc.Offic. num.17. Grat.diſcept. 301. num.15. Rota coram Millin. deciſ. 50. num. primo.*

Quametiam quoad reliqua ſcut. 200. prò renouatione aliarum trium Societatum, qui 7
modus renouandi conſuetudine probatur,
3 quaſi ſoluta fuerit ſumma priorum Societatum Creditori, qui deindè in cauſam ſecundæ Societatis ſoluat debitori iuxtà *conſ.Caſtr. 70.num. primo par.2 Scacc. de Commerc.& camb. §.7.glo.2.num.55. Poſth.reſol.54.num.83. Rot. poſt Zacch. de Soc. Offic. deciſ. 8. ſub num. 2. & ſeqq. Eminentiſſimus Otthob. deciſ.131. num.8. & ſeqq.*

Non obſtat, quod vna ex Societatibus renouatis ſcut.75. eadem die fuerit rogata in Vrbe cum officiali, & facta recognitio bonæ fidei in Ciuitate Narnien. per Albertum, quia, & ſi ex coniecturis in præterita deciſione huius Cauſæ, deductis nimis inueriſimile hoc iter viſum fuit Dominis, ijs tamen hodie ſublatis, non dubitabant quemadmodum experientia docet, hoc iter potuiſſe vna die confici, *vt in Summario præſenti Pellegrini num.2.* itaut inapplicabiles remaneant dictæ legales viginti millia paſſuum in
4 ſingulos dies conſtituentes, atque ſpectandũ ſit quid homines eiuſdem conditionis atque ipſe Notarius facere conſueuerit ad terminos *Text. in l. continuus 137. §. Cum ita ſtipulatur. ibique Bartol. num.2. Bald.num.3. Mandoſ. ad reg.30. Cancell.quæſt.4.num.30. Tondut. quæſt.beneficior.lib.2. cap.17. num.28.* & quod poſſibile ſit hoc iter, quia tunc ex ſola poſſibilitate
5 atque ex actu licet inſoluto, remouetur falſitas, & ſubſtinetur actus validitas, vt in his terminis *Mandoſ. de ſignat. Gratiæ §. Proniſiones col.13. verſ. pulchram, caſum, & ad dictam reg. 30. Cancell.quæſt.4. ſub num.7. Gonzal. ad reg.8. Cancell.§.probemial.3. num. 104. Farinac. de falſit quæſt.153.num.193. Rota coram Creſcent.dec.4. de præſumpt. & coram Buratt. deciſ. 678. num. 9. & 10. & deciſ.860. num. primo & 2. & in Piſtorien. Beneficij 11. Martij 1671. coram R. P. D. meo Emerix, & 28. Martij 1672. coram R.P.D. meo Taia.*

Coniecturæ autem ex quibus in præterita Deciſione Iudicantium animus inſtructus fuerat ad credendum inueriſimile iter, atque ſuſpectam confeſſionem de recepto, ſublatæ penitus ſunt in hodierna cauſæ propoſitione, quia inuoluta Notarij depoſitio aſſerentis ſe prius rogaſſe recognitionem bonæ fidei, quam Societatem, quia videbatur Dominis attendendum potius Rogitum Nota-
6 rij in Inſtrumento, in quo aſſeritur iam fuiſſe rogatam Societatem Officij iuxtà ſolitum contrahendi Societates, & iuxtà præſumptionem validitatis actus, quam illius inuolutam depoſitionem in examine *Surd deciſ.107 num.6. Rot. coram Merlin. deciſ.209. num.5. & 6. & coram Coccino deciſ. 280. num 9.*

Ludi autem præſumptio ſublata pariter fuit, tàm ex ipſis reſponſionibus Pellegrini ad poſitiones, cum faſſus eſt luſiſſe cum Alberto in parua tamen quantitate, non ſufficienti ad Societatem contrahendam, ab eo expreſſe negatam *Summario præterito de Albertis nu.4. & Summario præſenti Pellegrini num. primo* quã etiam ex bona fama, & honeſtis moribus Pellegrini, qui ſolebat tradere pecunias ſub
7 debito lucro † atque tunc erat minor annorum 21. cum Iacobus Albertus eſſet in ætate annorum 28. *Summario præſenti Pellegrini nu.3.* itaut citra omnem probabilitatem remaneat ſuſpicio colluſionis inter ludum, quali hac de cauſa creari potuerit Societas, ac proindè inapplicabiles ſint auctoritates creationẽ Societatis ex cauſa ludi ſupponentes de quibus *Rota coram Gregorio XV. deciſ. 47. & in rec. par.5. deciſ. 91.* cum alijs in præterita deciſione huius cauſæ.

Neque viſum eſt adeſſe ſuppoſitum mendacium, quod Iacobus Albertus affirmauerit viuere ſeorſim à Patre, atque Pellegrinus contrarium dixerit, ex quo deducebatur, quod ſi Iacobus ſeparatos redditus à Patre habebat, adhuc cum Patre conuiuens, inueriſimile prorſus fuerit, quod breui ſpatio duorum annorum 500. ſcuta vlterius conſumpſerit, quia placuit reſponſio, quod nempè Pellegrinus non aliud affirmauerit, niſi Iacobum habitare in Domo Patris, † quod non
8 concludit ad communionem menſæ, cum poſſit quis habitare in Domo Patris, & viuere ſeorſim à Patre prout ipſe Pellegrinus poſteà confeſſus eſt affirmans Iacobum Albertum alimenta à Patre non recepiſſe *Summa-*

Digitized by Google

vio responsionis præterite de Albertis num. vnico, & Summario præsenti Pellegrini num. 4. ex quibus dubium non est cuitari falsitatem, † & mendacium, ad quæ excludenda omnis admittitur interpretatio, & quæcumque possibilitas in contrarium recipitur *Surd. cons. 173 num. 46. & decis. 282. num. 14. Ciriac. contr. 331. num. 12. Farinac. quæstione Criminali 190. nu. 103. & seqq. Rot. post secundum vol. cons. Farin dec. 121 num. 2. & decis. 267. num. 5.*

Præsumptiones autem solutionis tam in terminis Iuris communis ob dilatam debiti, petitionem post mortem Iacobi Alberti, ac etiam longè posteà, vt labente magis, ac magis in dies tempore, in hæredibus inscijs rei gestæ memoria periret, quam etiam in terminis Statuti Vrbis post sexdecim Annos solutionem præsumentis, vitæ sunt tolli ex vnica responsione, quod Pellegrinus tacuerit vsque ad annum 1665. quia sciebat ius suum esse saluum, cum vsque ad illud tempus Societas durauerit, non nisi per obitum Cursorum terminata *Summario præterito Pellegrini num. 2.* atque exindè postea vsque ad diem petitionis Anno 1671. lapsum non esse tempus sufficiens neque ad arguendam præsumtam solutionem in terminis Statuti Vrbis, neque ad incurrendam moram ob suspicionem dilatæ petitionis tum, quia Pellegrinus non tacuit, sed concordiam tractauit, atque ab anno 1670. pro sui crediti satisfactione citauit, tùm etiam quia non nisi ab illo tempore mora Creditoris Societatis considerari potest, qui licet posset elapsis sex mensibus, quandocumque repetere sortem, † & vt in foro inquiunt Societatem disdicere adhuc tamen non sufficit hæc facultas didicendi, nisi actualis disdicta concurrat, quæ ex præsumptione statuti deduci posse non videbatur, quia hoc esset multiplicare præsumptiones, & specialia atque præsumere mutationem voluntatis cuius perseuerantia potius præsumitur, † quousque de mutatione expressè doceatur ad terminos *Textus in l. cum qui 22. ff. de probat. Menoch. lib. 4. præsumpt. 165. num. 3. Posth. de manut. obser. 57. num. 60. Rot. coram Gregor. XV. decis. 156. nu. 6. & in recens. par. 3. dec. 497 num. 3.* cum alijs in proposito congestis per *Modern. Cuntianen. allegat. 33. nun. 36. 39. & seq. Rota coram Seraphini decis. 1303. num. 10. & in rec. par. 7. decis. 28. num. 6.*

Et ita vtraque, &c.

Altera præsentis causa decisio habetur impressa in alio precedenti tomo primo ipsius decimæ otiane partis, vbi est in ordine decis. 285.

R. P. D. EMERIX:

Gerunden. Vnionis, seù Parochialium.

Veneris 15. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Vnionem ad principaliter probandam adducebantur iura informia, quæ etiam cum ob seruantia munita, adhuc tamen non suffragantur; Ideo pro illius exclusione fuit decisum, quia libertas beneficij, quæ de iure præsumitur, eo magis probari visa est ex collationibus factis, tamquam de beneficio libero, ac etiam ex permutatione, & resignatione illius, quæ omnia vnioni repugnant.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura extracta ex simplici copia, si nescitur à quo loco, & sine compulsorijs, recognitione originalis, ac citatione partis fuerit extracta nullam fidem meretur.*

2 *Obseruantia non præbet robur scripturæ informi, vbi agitur de canonizzando vnionem principaliter.*

3 *Vnio, si principaliter canonizzari debet, vti repugnans, & diminutiua cultus diuini, concludentissimis probationibus est instificanda, & num. 11.*

4 *Vnio probari debet, vel per instrumentum publicum, vel per immemorabilem, seù quadragenariam cum titulo.*

5 *Collationes factæ de beneficio vti vacante, potius destruunt, quam confirment vnionem.*

6 *Beneficia Parocchialia vnita resignari, & permutari non possunt.*

7 *Consensus Abbatis intercedentis in resignatione, seù permutatione parochialis, non ad vnionem, sed ad ius conferendi refertur, & num. 8.*

9 *Ius conferendi beneficia parochialia, quod erat liberum ante Concilium, ex dispositione postea eiusdem Concilij remansit subiectum concursui.*

10 *Collator inferior beneficium Parochiale tenetur illi conferre, vel eum instituere, quem Episcopus ex approbatis dignioren elegerit.*

11 *Enunciatiua Summorum Pontificum emanare ad supplicationem partis, licet antiqua, pro illis non probant.*

12 *Decisio, quæ aliquid supponit, vel in ea aliquid incidenter dicitur, non attenditur nec suffragatur in decidendo negocio principali.*

13 *Vnio si principaliter canonizzari, vel vetici debet, non attenditur quidquid de ea in alijs decisionibus decisum est.*

DECISIO CCCCLII.

PRETENDENTE Abbate S. Saluatoris de Breda Parochiales Ecclesias S. Stephani de Tordera, & de Blanis S. Mariæ de Bredæ S. Quirici de Arbutijs, S. Laurentij de Geserandis, & S. Andreæ de Riuo magno vti vnitas eius Monasterio non posse ab Episcopo conferri per concursum, orta fuit dein-

per

per inter eosdem Abbatem, & Episcopum lis, qua ad Rotam delata, dedi dubium an constet de vnione, negatiuè per DD. resolutum, quia non fuerunt visæ releuantes probationes ad hunc effectum ex parte Abbatis adductæ.

Donatio siquidem pleno iure cum amplissimis verbis concepta, quæ de controuersis Ecclesijs prætenditur facta Abbati, & Monasterio de Anno 1162. per Guilhelmũ tunc Episcopum Gerunden non fuit exhibita in forma probanti, sed in simplici copia,
2 extracta nescitur à quo loco, sine literis compulsorialibus, recognitione originalis, & citatione partis, quæ nullam fidem facit *l. 2. ibique gloss. verb. indice ff de fid. instrumentum auth. vt fratrum filij cap. illud quoque ibique gloss. verb. monumentum*, & notant communiter DD. in *Auth. si quis in aliquo C. de eden.* & dixit *Rota coram fan. mem. Greg XV. decis. 469. num. 4.* & postremo in his terminis in *Tarraconen. Prioratus 16. Febr. anni præteriti §. licèt enim coram me*.

Nec ad augendam fidem dictæ scripturæ vis fieri potest in prætensa obseruantia, †
3 quia præmitto quod hic agitur de canonizanda principaliter ipsamet vnione, non autem de illa ad alium effectum probanda, † quo casu vti iuri repugnans, & diminutiua cultus Diuini concludentissimis probationibus est iustificanda *Cravett. cons. 258. num. 9. vers. fin. versic. sed isti Canonici*, & 10. *Mascard. de probat. concl. 1418. num. primo & 2. Rota in Nolana Parochialis 27. Junij 1670. §. & tamen coram R. P. D. meo Vicecomite*, & *in Tarraconen. Prioratus 16. Februarij 1674. §. quod eo magis coram me* in quibus referuntur concordantes; Vel scilicet per instrumentum pu
4 blicum ipsius vnionis, † vel per immemorabilem, seu quadragenariam præscriptionem cum titulo iuxta receptum *consil. Felin. 2 num. 2. & 3. Garz. de Benef. part 12. cap. 2. num. 226 231. & seq. & num. 280. Lotter. de Benef. lib. primo quæst. 28. num. 105. Rot. decis. 233. num. 3. part. prima rec. coram Pen. decis. 704. num. 2. & 5. & in Cathaven. Beneficiorum 8. Junij 1654. §. aut vero coram Eminentissimo Cerro*.

Tantum abest, quod in præsenti concurrat obseruantia, quæ comprobet ass. donationem, quinimo de contraria doceatur; Tum per collationes præuio concursu factas de dictis Parochialibus vti vacantibus ad formam Sac. Concil. Trid. & effectum sortitas
5 quæ vti aduersatiuæ qualitati non vacationis insitæ vnioni, illam potius destruunt, quam confirment *Lotter. de re Benefic. dicto lib. primo quæst. 28. num. 104. Garz. tract. part 12. cap. 2. num. 12. & seqq Greg. decis. 97. num 3.* cum pluribus alijs relatis in præcitata *Tarraconen. Prioratus 16. Febr. 1674. §. nec in contrarium coram me* Tum ex pluribus resignationibus, & permutationibus earundem Parochialium, vt plenè in *Summario Episcopi num. 2. & per tot.*
6 quæ nec etiam fieri potuissent, si istæ verè mensæ Abbatiali vnitæ fuissent, vt ex dispositione *Sac. Concil. Trid. sess. 21. cap. 4. de refor. in fin. Paris. de resignat. lib. 2. quæst 9. n. primo & seqq* & pluribus alijs adductis respondit *Rot. in Nolana Parochialis 2. Decembris 1669. §. quapropter cum ex recensitis*, & *27. Junij 1670. §. observantia autem coram R. P. D meo Vicecomite*.

Non obstat, quod in nonnullis ex prædictis resignationibus, & permutationibus interuenerit consensus Abbatis, vt in eius *Sum.*
7 *num. 4. & seqq.* † Quia iste consensus non potest referri ad prætensam vnionem pleno iure extinctiuam tituli, & destructiuam vacationis ex præallegatis, sed potius referendus est ad ius conferendi, vt dixit *Rot. cor. Vbald. decis 118. num. 8. & 9. & coram Penting dec. 115.*
8 *num. 4. & 5.* quod licet ante Concilium etiam in Collatoribus inferioribus esset liberum, †
9 per illius tamen decretum *sess 24. cap. 18.* subiectum fuit concursui, & effectum quasi
10 necessarium, † per facultatem ab eodem attributam Episcopis eligendi eum, quem ex approbatis in concursu digniorem existimauit, vt post *Garz de Benef. part. 9. cap. 2. num. 150. & Barbos. ad pradic. cap. num. 124.* confirauit *Rot. hac eod. die in Tarraconen. Prioratus §. fin. coram me*.

Minus suffragantur enunciatiuæ emissæ in Bullis Summorum Pontificũ. Lucij Tertij de Anno 1181. & Innocentij Quarti de Anno 1246. Quia illæ nil noui Abbatibus tribuerunt, sed solum confirmarunt ius, si quod habebant, & cum emanarint ad illorum supplicationem, bi: *Vestris iustis sup-*
11 *plicationibus clementer annuimus*, † licet antiquæ pro illis non probant, vt etiam dixit *Rot. in d. decis. 118. nu. 5. coram Vbald. & coram Eminentissimo Ottobon decis. 179. num. 23. & 24.*

Et hinc non merebatur allegari *decis. 237. coram Bichio* in qua approbatur vnio alterius ex Ecclesijs de quibus agitur, Quoniam illa emanauit altera tantum parte informante, & potius supponit quam probet vnio-
12 nem, † cum super hoc articulo tunc non fuerit expresse assumpta disputatio, quapropter quidquid fuerit in ea incidenter dictum
13 prodesse, † non potest in præsenti dum agitur principaliter de canonizanda, vel reijcienda ipsa vnione, vt alias responsum fuit *coram Dunozett. nu. decis 498. num. 29. & 30. & coram Bichio decis 480. num. 31.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Tarraconen. Prioratus.

Veneris 25. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Vnio Beneficij probari prætendebatur ex scripturis extractis ex Archiuio particulari Ecclesiæ, quod contra non subditum nullam fidem

fidem meretur, quoties, vt hic, de eorum originalibus non plenè constat; atque ideò dictum Beneficium declaratur esse subiectum concursui; itaut inferior Collator teneatur instituere eum, quem Episcopus ex approbatis digniorem elegerit.

SVMMARIVM.

1 *Iura extracta ex archiuio particulari Ecclesiæ, si non constat de originalibus, non probant contra non subditos ad fauorem eiusdem Ecclesiæ.*
2 *in Archiuio particulari, etiam Ecclesiæ, fraudes de facili committi possunt.*
3 *Archiuium publicum non tribuit robur scripturis informibus, et multo minus priuatum, sup. à numer. 1.*
4 *Iura informia in Archiuio reposita, dubitari potest fuisse ibidem recondita ab interesse habentibus.*
5 *Testes deponentes adhiberi fidem scripturis Ecclesiæ contra illius subditos, non probant ibidem fore seruandum contra non subditos.*
6 *Vnio beneficij excluditur ex collationibus factis de eo, vti vacante, et præuio concursu ad formam Concilij.*
7 *Ius conferendi beneficia Parochialia, licet ante Concilium fuerit liberum, ex dispositione tamen eiusdem Concilij fuit subiectum concursui.*
8 *Collator inferior in beneficio Parochiali tenetur eum instituere, seu illi beneficium conferre, quem Episcopus ex approbatis digniorem elegerit.*

DECISIO CCCCLIII.

INFORMANTES pro Capitulo Tarraconen. ad probandam vnionem controuersi Prioratus illius Mēsæ Capitulari contra fundamenta Decisionis editæ coram me 11. Februarij anni præteriti, iterum insistebant in Donatione, vt prætenditur, eidem Capitulo amplissimis verbis facta de anno 1159. à tunc Archiepiscopo Tarraconensi; sed Domini ex eisdem fundamentis perstiterunt in decisis.

Subsistit enim, quod asserta Donatio non probatur ex Iuribus productis, licèt hodie præuia compulsoria rotali extractis ex libro
1 retento in eius particulari Archiuio, † quæ dum non constat de originalibus ad proprium commodum Capituli contra Archiepiscopum, aliosque non subditos, pro-
2 bationem non faciunt, † ad euitandas fraudes, quæ aliàs facilè committi possent, vt præter auctoritates in alia allegatas firmauit *Rota decis. 183. num. 4. parte 2. diuersor. & coram Seraphin. decis. 642. num. primo*; & postremò dictum fuit in *Auconitana Capella 5. Decembris proximè prateriti §. non obstante coram me*, & optima quidem ratione, quia nec
3 Archiuium publicum † tribuit robur scripturis informibus, cùm probabiliter dubi-
4 tari possit † illas fuisse ibidem reconditas ab interesse habentibus, vt benè pluribus relatis respondit *Rota decis. 41. per tot. parte prima coram Caputaquen. et coram Coccino decis. 1867. num. 7. et seqq.*

Non obstat examen quatuor Testium Notariorum deponentium scripturis extractis ex præfatis libris semper in iudicio, & extra adhibitam fuisse, modoque adhiberi fidem, quia illi deponunt hoc solum obseruari contra subditos in exactione scilicet Decimarum, aliorumque iurium ad ipsum
5 Capitulum spectan. † Ideoque ex illorum examine non benè infertur probari etiam contra Archiepiscopum, & alios non subditos, vt in specie respondendo huic obiecto dixit *Rota coram Millino decis. 34. num. 5.*

Nec ad conualidandam dictam donationem suffragatur repetita obseruantia deducta ex collationibus huius Prioratus factis à
6 Capitulo, † quia dictæ collationes factæ de Beneficio vti vacante, & præuio concursu ad formam Sacri Concilij Tridentini sunt exclusiuæ vnionis, vt respondit *Rota coram Ybaldo decis. 138. num. 8. et 9. et coram Peutinger. decis. 145. num. 4. et 5.*

Minus denique ad probandam sæpè dictam vnionem confert nouiter adductum Instrumentum transactionis initæ inter Archiepiscopum, & Capitulum de anno 1193. in quo reseruatur Archiepiscopo ius conferendi omnes Parochiales, exceptis donatis Capitulo, inter quas aderat illa, de qua agitur in Summario *num. 7.* & Bulla sanctæ memoriæ Gregorij Decimi tertij anni 1582. in quo reseruatur Capitulo ius conferendi dictum Prioratum, eodem Summario *numero 8.* quia vltra alias exceptiones adductas per Informantes contra prædicta Instrumentum, & Bullam, ex illis solum fauore Capituli deduci posset ius conferēdi, † quod
7 licèt ante Concilium Tridentinum eliet liberum, per illius tamen dispositionem in *capit. 18. session. 24. de reformat.* subiectum fuit concursui, itaut Collator inferior perneesse teneatur eum instituere, seù illi con-
8 ferre, † quem Episcopus ex approbatis digniorem elegerit, vt notat ibidem *Barbosa num. 124. et Garzias de benefic. par. 9. capit. 2. numer. 150.*

Et ità rursus concluſum fuit instituendum esse Ioannem præfectum ab Archiepiscopo, vtraque Parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Affictuum.

Lunæ 18. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Principaliter hæc tendit Decisio ad reijciendas probationes post terminum probatorium à Statuto, vel Constitutionibus præfixum; Cùmque ageretur de obligatione clara, illi non præiudicare visum est; quod fideiussor, vel conductor, cui promissa est indemnitas, concordauerit prætensiones sub conducto-

ductoris, vel principalis, dummodo hoc sine nouatione faciat, nec reddat duriorem conditionem eorum.

SVMMARIVM.

1 *Constitutiones plures Curiæ Legati Bononiæ traduntur, & declarantur, & num. 9. & seqq.*
2 *Positiones exhibitæ extra terminum assignatum ad probandum, non possunt, nec debent admitti.*
3 *Confessio partis post terminum probatorium, in iudicio non recipitur nisi sit spontanea.*
4 *Positiones admissa contra formam Constitutionis, vel Statuti, non attenduntur.*
5 *Iudicium agitari debet coram Iudice, non autem coram illius auditore, ad instar consultoris deputato simpliciter ad referendum.*
6 *Clausula* si, & in quantum *importat admissionem iurium, vel probationum si, & quatenus de iure ea admitti debeant.*
7 *Admissio iurium, vel probationum facta cum clausula* si, & in quantum *importat potius reiectionem, quam admissionem, si illa non erant admittenda, & sup. num. 6.*
8 *Decretum procedi ad vlteriora adiectum alteri decreto, puta admissionis iurium, sublata admissione, corruit, vti illi accessorium, & consequutiuum.*
10 *Instantia initiari non debet à die, quo causa fuit alteri remissa ad referendum.*
11 *Clausula* in terminis, in quibus &c. *operatur præseruationem actorum antecedenter gestorum.*
12 *Litis initium à quo tempore desumendum sit.*
13 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
14 *Conductor, cui à subconductore promissa est indemnitas, potest sine nouatione concordare illius pratensiones, dummodo eius conditionem non reddat duriorem.*
15 *Fideiussor non potest redarguere creditorem quod non exegerit creditum à suo debitore, prout exigere poterat.*

DECISIO CCCCLIV.

SVblocauerat Scipio Cataneus Magister Generalis Tabellariorum Bononiæ Carolo de Angelis, Francisco de Bono, & Hieronymo de Loctis singulis singula officia Tabellariatus pro vna ex quatuor partibus cursuum intra annum diuisim faciendorum cum obligatione soluendi ratione affictus pro quolibet itinere, seu cursu libr. 155. & huiusmodi obligationi fideiussores accesserunt Io. de Piodis, & Christophorus Pattaratius; Transacto aliquo tempore, affictibusque non solutis pro infradicenda rata, Ferdinandus à Monte Cessionarius Catanei Sublocatoris, pro illorum consequutione instituit iudicium coram D. Vicelegato, qui per sententiam declarauit esse relaxandum mandatum pro summa libr. 2439. 2. contra Ioannem fideiussorem Caroli pro summa libr. 2482. 8. contra Christophorum, vti fideiussorem Hieronymi, & contra eundem vti fideiussorem Frãcisci pro lib. 2874. à qua deuoluta ad Rotam causa appellationis, & prætendentes rei conuenti sententiam esse nullam, & non esse debitores in summis expressis, dedi dubium, An sententia de partibus sit valida, & an, & pro qua summa constet de credito; & esse validam & constare de credito in eadem expresso hodie responsum fuit.

Validitas enim patet ex reuolutione actorum: Nullitas verò opposita, & fundata dumtaxat in eo, quod post exhibitas in actis pro parte debitorum positiones, non debuerit Iudex pendente termino ad respondendum sententiam proferre, non habet subsistentiam.

Siquidem Constitutiones † Curiæ Legati Bononiensis tria disponunt sub *rubr.* 14. data in Summario additionali Ferdinandi *num.* 1. 1 Primum sub *num.* 19. vt à die reproductæ petitionis censeatur ipso iure, & absque aliquo Iudicis ministerio præfixus terminus trium dierum immediatè inchoandorum ad opponendum libello, & litem contestandum. Secundum sub num. 29 vt in causis ordinarijs dilatio ad probandum vtrique parti communis, extendatur ad tres menses computandos à die lapsi termini ad respondendum libello. Tertium denique sub num. 55. vt lapsis dilationibus non recipiatur vlterior probatio per testes, nisi illi sint iurati in dilatione; minusque recipiatur per scripturas, nisi sint Instrumenta &c. addendo, quod sublata etiã censeatur partis confessio, nisi sit spontanea.

Cùm igitur Ferdinandus, citatis debitoribus, reproduxerit coram D. Vicelegato petitionem die 9. Nouembris 1673. dicto Summario additionali *num.* 2. & computato termino trium dierum ad opponendum libello, dilatio probatoria expirauerit die 12. Februarii 1674. indè sequitur positiones exhibitas die 13. Martij, & sic extra termi- 2 num assignatum ad probandum, † non potuisse admitti in quacumque parte iudicij, vt ex distinctione *Angel in l. peremptorias propè fin. C. Sent. Rescind non poss.* post alios tradit *Fontanell. decis. 25. num. 11.* quam sequitur *Michalor. de position. cap. 27. num. 29.* resistentibus præsertim Constitutionibus dictę Curiæ expressè iubentibus, vt etiam sublata esse cen- 3 seatur confessio partis, † nisi sit spontanea, vt aduertit idem *Michalor. d. cap. 27. num. 30.*

Quibus stantibus nihil refert Auditorem D. Vicelegati positiones admisisse, & ad vlteriora procedi mandasse, † quia huiusmo- 4 di admissioni obstat defectus potestatis, & voluntatis ipsius Auditoris: Potestatis, quia nedum illa remanet adempta ex præfatis Constitutionibus, verum etiam, quia vt vnus ex DD. aduertebat ius admittendi, vel reijciendi positiones spectabat ad D. Vice- 5 legatum, † coram quo illæ erant exhibendæ, non autem ad Auditorem ad instar Consultoris deputatum dumtaxat ad referendum, ad *text. in l. cum à nobis C. de dilat. Asin. in* §. 14. *cap. prima num.* 9. & 10. & in spe-

ſpecie *Bald. in l. 1. nu. 2. C. de pœna iudic. qui mal. iudic.* & poſt eum *Michalor. cap. 37. per tot.*

Voluntatis verò, quia cùm illas admiſe-
6 rit cum clauſula, *ſi, et in quantum* † importante admiſſionem ſi, & quatenus de iure fieri deberet, *Adden. ad Gregor. deciſ 417. nu. 12. et Adden. ad Burat. deciſ. 613. num. 20.* & ex prædictis apparcat de iure admitti nō† debuiſſe,
7 conſequens ſit eas fuiſſe potiùs reiectas, quā admiſsas, vt præter mox allegatos aduertit *Barboſ. claus. 149. nu. 3.* vbi plures congerit, & in terminis *Rota deciſ. 27. num. 8. par. 9. rec.* Pro-
8 ceſsus denique† ad vlteriora ſub eadem citatione demandatus, vti admiſſioni acceſſorium, & conſecutiuum, corruit ſublato eius principali ex vulgatis.

Neque ſubſiſtit dictas poſitiones admitti debuiſſe etiam in calculo ferendæ ſententię ex diſpoſitione earundem Conſtitutionum ſub num. 80. quia illarum particula data in Summatio debitorum *num.* 10. † Loquitur
9 dumtaxat de recipiēdis reſponſionibus mediante tranſmiſſione Notarij ad ſeptuagenarios, infirmos, mulieres honeſtas, vel nobiles, non autem de admittendis poſitionibus poſt expiratum terminum probatoriū, vt patet ex dicto num. 80. & duobus alijs antecedentibus datis in d. Summ. additionali Ferdinandi *num.* 5.

Minus ſubſiſtit initium dilationis, ſeù termini probatorij eſſe deſumendum à die 15. Februarij, quo cauſa fuit commiſsa præfato Auditori: Quoniam præterquā quod hec non dicitur commiſſio, à qua initiari
10 deberet inſtantia, † ſed commiſſio ſolummodo ad referendum, vt dictum eſt; Viterius ceſsat obiectum ex clauſula *in terminis, in quibus* &c. appoſita in commiſſione cita-
11 to Summario additionali *num.* 4. † operante vt præſeruata cenſeantur omnia acta vſque
12 tunc geſta coram D. Vicelegato, † itaut litis initium ſemper ab illis ſit deſumendum, ad tradit. per *Rot. deciſ. 181. num. 3. & 4. par 4. tom. 2. ver. & coram Bich. deciſ. 539. num. 20. & duobus ſeqq.*

Conſtito igitur ex his de validitate ſententiæ, non fuiſſe dubitatum conſtare etiam de credito Ferdinandi; Obligatio namq; Conductorum ſoluendi libras 155. pro quolibet Itinere non poteſt controuerti, quia reſultat
23 ex inſtrumentis † publicis facientibus probationem probatam, & quod affictus decurſi aſcendant ad quantitatem expreſſam in ſententia patet ex calculo dato in Summario Creditoris *num.* 4. non releuante duplici exceptione in contrarium adducta, altera nempè, quod Scipio Sublocator, ſeù Ferdinandus eius Ceſſionarius exegerit mercedem, quæ pro affrancatione epiſtolarum à Bononia ad Statum Venetum, aliaſq; mundi partes tranſmittendarum ſolui debebat præfatis Subconductoribus; & altera, quod ipſi debitores coacti fuerint ſoluere Collegio Tabellariorum Venetorum ſcuta decē qualibet hebdomada, quæ proindè vnà cū mercede indebitè exacta dicebantur eſſe compenſanda cum affictibus decurſis.

Quia tantum abeſt, quod in facto iuſtificetur exactio d. mercedis reſpectu Scipionis, vel Ferdinandi, vt imò atteſtatione quamplurium Campſorum, & Mercatorum Bononiæ Summ. Creditoris *num.* 5. appareat ea fuiſſe ſemper exacta ab ipſiſmet Subconductoribus.

Magiſque inſubſiſtens viſa eſt prætenſio deducendi ex affictibus dicta ſcuta decem ſoluta Collegio Tabellariorum Venetorum, eo ſub prætextu, quod Scipio non potuerit in præiudicium Subconductorum, & multo minus fideiuſſorum eorundem alterare, & nouare præcedentes contractus locationum, paciſcendo cum dd. Tabellarijs ſolutionem ſummæ controuerſæ: Quia dum ijdem Subconductores in prædictis contractibus expreſsè ſoluere promiſerint totum id, quod iſti Tabellarij prætendere poſſent, indemnemque releuare Scipionem Sublo-
14 catorem, † potuit ipſe citra aliquam nouationem concordare eorum prætenſiones in ſcutis decem pro qualibet hebdomada, dum ex tali concordia non oſtenditur Subconductores, eorumque fideiuſſores fuiſſe grauatos duriori obligatione, iuxtá firmata coram *Eminentiſs. Otthob. deciſ. 169. à num. 27. ad 11.*

Pro quorum corroboratione non parum conferre Dominis videbatur atteſtatio Matthæi de Caſtagnetis alterius Tabellarij, qui licèt ſimile officium conduxerit pro eodem aſſectu, & cū iſdem pactis, nihilominus medio iuramento atteſtatus eſt ſe liberè ſoluiſſe libr. 155. pro quolibet itinere abſq; eo, quod aliquam diminutionem prętenderit ſiue ex prędictis, ſiue aliis de cauſis, & hoc dicit eſſe notorium, eodem Summ. *num.* 6.

Negligentia denique, qua fideiuſſores redarguere volebant creditorem in exigendo anticipatè affictus pro decem & octo itineri-
15 bus † vti penitus irreleuans, ad *Text. in l. ſi fideiuſſor creditori* 63. *ff. de fideiuſſ.* non fuit à DD. habita in conſideratione.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Succeſſionis.

Lunæ 18. *Februarij* 1675.

ARGVMENTVM.

Succedere volebat filia, ſed ſuam dotem conferre recuſabat, quaſi ſtante decoctione mariti, ſibi ſufficeret cedere, aut etiam conferre ſuas actiones: verum quia neque de diligentiis conſtabat contra eundem virum, neque illius decoctio fuerat concludenter probata, ideò à ſucceſſione repellitur, eo magis quia poſſeſſori bonorum competebat retētio pro creditis anterioribus, quæ non remanebant illiquida ex receptione paruæ quantitatis pecuniarum; cum per computum aritmeticum illa de facili liquidari potuiſſet.

SIM-

SVMMARIVM.

1 *Filia repellitur à ſucceſſione parentum, niſi dotem actualiter, & integraliter conferat.*
2 *Filia quæ dotem conferre tenetur, ſi maritus eſt decoctus, ſufficit, quod cedat, vel ſuas conferat actiones.*
3 *Filia vt poſſit admitti ad ceſſionem, vel collationem ſuarum actionum contra maritum decoctum, tenetur prius facere diligentias de illas exigendo*
4 *Decoctio probari debet concludenter, quando agitur de præiudicio tertij.*
5 *Decoctio eo caſu dicitur probata concludenter, ſi de ea conſtet vel per ſententiam iudicis, vel per ceſſionem fori, & bonorum.*
6 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & conſtituit rem claram.*
7 *Fides ſimplex procurata lite pendente, & ſine citatione partis nihil probat.*
8 *Cedens poſt factam ceſſionem, in præiudicium ceſſionarij nihil agere, vel declarare poteſt.*
9 *Retentio datur poſſeſſori pro creditis anteriorib⁹ ab eo perſolutis, vel aliter acquiſitis.*
10 *Confeſſio dotis receptæ à marito facta conſtante matrimonio, ob præſumptam ſuſpicionem ſimulationis, non præiudicat, neque attenditur.*
11 *Confeſſio dotis receptæ iunctæ precedenti promiſſione, & ſi non vrget aliqua coniectura in contrarium, attendenda eſt, & probat.*
12 *Confeſſio dotis receptæ propriè eſt ſuſpecta inter virum, & vxorem.*
13 *Confeſſio dotis receptæ facta inter virum, & ſocerum promiſſorem etiam conſtante matrimonio, plenè probat.*
14 *Creditum non remanet illiquidum ex receptione parvæ quantitatis pecuniarum quæ de facili liquidari poteſt.*
15 *Retentio alias competens pro credito anteriori non denegatur ex conſecutione parvæ quantitatis pecuniarum, quæ de facili liquidari poteſt.*

DECISIO CCCCLV.

SOLVTIS ad mentem Rotæ per Eliſabetham Franciſcæ ſcutis 505. in cauſam creditorum maternorum, quæ vti anteriora impediebant Eliſabethæ retentionem bonorum hæreditariorum Michaelis eius viri, atque ita reſtricta nunc cõtrouerſia ad quartam partem ſucceſſionis paternæ, repropoſui dubium, An eſſet ſtandum, vel recedendum a deciſis in hoc articulo coram me ſub die* ſexta Aprilis anni proximè præteriti, & recedendum reſponſum fuit tam ex capite retentionis quæ Eliſabethæ competit pro diuerſis eius creditis, quã ex capite Dotis per Franciſcum à patre receptæ in ſc. 1000. vt in Sum. Eliſabethæ *n.* 1. & 2. integrè conferendæ antequam ad ſucceſſionem admittatur.

Reſpectu enim dotis obſtant Franciſcæ textus literales in *l. filia duodecima, & l. ſi mevitus decimaquarta C. de collation.* † eam à ſucceſsione repellentes, niſi illam actualiter, & integraliter conferat.

Nec à tali collatione viſum fuit Franciſcam ſe eximere poſſe ſub colore decoctionis mariti, exindè inferendo, † quod ei ſufficiat cedere, ſeù conferre ſuas actiones, iuxtà textum *in authentic. quod locum dicto titulo*, & ea, quæ tradunt *Michaler. de fratribus parte prima capit. 21. numer. 8. Afflictus deciſ. 247. num. 2. ibique Vrſill. num. primo*, quia illa non ſolum non probauit† ſe feciſſe vllas diligentias cõtra maritum pro aſſecuratione ſuæ dotis, prout ad ſenſum eiuſdem Authenticæ tenebatur, ſed nec etiam concludenter probata videbatur decoctio viri, † prout opus eſt, quando, vt hic, agitur de præiudicio tertij, nempè vel per ſententiam iudicis, † vel per ceſsionem fori, & bonorum, *Stracc. de decoct. parte 2. numer. primo, & quarto, Rota deciſ. 188. num. 12. part. 10. recent. coram Coccin. deciſ. 2041. num. 3. & 4.* & nouiſſimè in *Romana, ſeu Mantuana Cambij 29. Ianuarij 1674. §. his firmatis coram me.*

Minus placuit replicatio, quod dos non fuerit illi in tanta quantitate perſoluta, quia contrarium apparet ex tribus inſtrumentis publicis† conſtituentibus probationem probatam, & rem claram, vt notat *Bald. in l. quoties in fine C. de indic. & in l. intereſt in vltimo notabilis C. de ſolution. Decius in l. C. de noui operis nunciat. & Rota deciſ. 71. num. primo coram Canaler. & in Bononien. Quinta 3. Decembris 1660. coram bonæ memoriæ Auuntulo meo*, aliaſque paſſim.

Neque dictam probationem labefactat fides Barbaræ atteſtantis confeſſionem in ſcutis mille à viro Franciſcæ eius ſororis emiſſam, fuiſſe ſimulatam, idque audiuiſſe à cõmuni patre, aſſerente, quod licèt ipſe dicto viro Franciſcæ promiſerit ſcuta mille pro dote, nihilominus ſoluiſſe tantùm ſcuta quingenta, tùm quia iſta fides, † vti ſimplex, & lite pendente abſque citatione partis procurata, nihil probat, vt quotidie reſpondet *Rota*, & aliis relatis dictum fuit in *Bononien. manutentionis 11. Maij 1673. §. nihil. ſuffragante coram me*, tùm etiam quia ea fuit facta poſtquam Barbara vſque de anno 1659. iura ſua ceſſerat Eliſabethæ, † in cuius præiudicium poſt ceſſionem nihil agere, vel declarare poterat, *Surdus conſil. 22. num. 29. Berous conſil. 187. num. 5. lib. primo, Rota deciſ. 413. numer. 3. in fine part. 2. recent. & coram Canaler. deciſ. 362. num. 5.*

Reſpectu verò retentionis† eam nunc Eliſabethæ ſuffragari, ad textum *in l. creditor decima ſecunda, & in l. cum qui ff. qui potiores in pignore habeant.* viſum fuit primo pro credito ſcutorum quatuorcentum in ſorte translatiuè acquiſito vna cum fructibus in ſumma aliorum ſcutorum centum, & decem, ſecundo pro ſcutis 606. debitis per Michaelem ad formam eius obligationis contractę ſexta Iulij 1647. & tertio pro dote eiuſdem Eliſabethæ, & lucro dotali in alijs ſcutis 875. vt in Summario *num. 6. & ſeqq.*

Neque releuare exceptionem, quod de receptione dotis Eliſabethæ conſtet ſolum per ſimplicẽ confeſſionem Michaelis emanatam conſtante matrimonio, † quæ non præ-

præiudicat ob præsuptam suspicionem simulationis, quia ex instrumento dotali clarè constat pro solutione dotis promissæ dicto Michaeli fuisse à Luca Ventura Patre dictæ Elisabethę assignatas quasdam domos, vt in illius Summario *numero sexto*; Et, quãuis etiam appareat ex alio instrumento easdem domos per Michaelem fuisse rettrocessas Lucæ Socero, præuia confessione, quod loco illarum receperat scuta septingenta in pecunia, nihilominus quia Francisca agit vti hæres confitentis, & constat de præcedenti promissione, † nec aliqua vrget coniectura in contrarium, prædictaque confessio non emanauit inter virum, & vxorem, † inter quos propriè est suspecta, sed inter virum, & socerum promissorem, †illam benè probat, vt consuluerunt *Dec. consil. 573. numer. 9. versic. ad hoc etiam respondetur, Surd. cons 290. num. 52.* & in fortioribus terminis respondit *Rota in recent. decis. 214. num. 5. parte 14. & coram Celso decis. 306. num. 9. & in Bononien. fideicommissi de Monterentijs 15. Maij 1665. §. præsumptio circa finem coram Otalora.*

Prout nec etiam eadem credita videbantur remansisse extincta, vel illiquida ex pensionibus per Elisabetham perceptis ex domo hæreditaria viri, † quia tres ex quatuor partibus eiusdem domus ad eam spectant vigore cessionum, quas re portauit ab alijs sororibus Franciscæ cohæredibus Michaelis, quantitas verò pensionis alterius quartæ partis est longè minor illius creditis, & facilè liquidari potest per calculum aritmeticũ, † & propterea non est sub hoc prætextu impedienda retentio aliàs competens, vt ad propositum considerauit *Rota in Murana Cõgrua 12. Februarij 1669. §. quia cum creditum coram Eminentissimo Cerro.*

Et ita &c.

Altera præsentis causæ Decisio habetur impressa supra in præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine 259.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,

Troiana Iuris funerandi,

Lunæ 18. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Manutentio in quasi possessione funerandi, Ecclesiæ Collegiatæ conceditur aduersus Parochum, non obstante iuris assistentia, quæ pro eo militare solet, tùm quia illa in actibus iurisdictionalibus non attenditur, tùm etiam quia constabat de possessione contraria, ad hunc effectum admissa, etiam per testes ad perpetuam rei memoriam examinatos, qui in summarijssimo manutentionis iudicio sufficiunt, quando, prout hic, de alia probatione non constat,

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio funerandi probatur ex depositionibus officialium Ciuitatis, aliorumque ciuium.*
2 *Testes examinati sine citatione partis admittuntur in summarijssimo possessorio, amplia vt numer seqq.*
3 *Possessorium summarijssimum recipit etiam testes examinatos ad perpetuam rei memoriam, vbi non concurrunt probationes contrarie.*
4 *Testes examinati sine citatione partis, si fuerint adminiculati probant, & quando.*
5 *Ordinarij iudicio, quia ille præsumitur informatus de qualitate, & statu suarum Ecclesiarum, plurimum est deferendum.*
6 *Assistentia iuris super tumulatione Parochianorum assistit in fauore Parochorum.*
7 *Assistentia iuris non suffragatur ad effectum obtinendi manutentionem in actibus iurisdictionalibus.*
8 *Assistentia iuris non attenditur, nec suffragatur, vbi constat de possessione contraria.*

DECISIO CCCCLVI.

RESOLVTVM fuit dandum esse mandatum de manutenendo Capitulo, & Canonicis Collegiatæ Oppidi Foggiæ in quasi possessione Iuris funerandi in eorum Ecclesia omnes Aduenas, & Incolas in dicto Oppido decedentes, licèt intra limites aliarum Parochialium Sancti Thomæ, & Sancti Angeli ibidem existen. dummodo tamen huiusmodi Aduenæ, & Incolæ non fuerint à publico Consilio in Albo Ciuium adscripti; & ratio resolutionis fuit, † quia talis quasi possessio probata remanet ex depositionibus Magistri iurati, & Electorum dictæ Ciuitatis, quamplurium Incolarum, & duorum Sacerdotum, qui curam Animarum in dictis Parochijs exercuerunt, Summario Informantis *num. 2. & 3.*

Nil refragante, quod fuerint examinati fine citatione Partis, † quia in summarijssimo Iudicio manutentionis, in quo leuiores, & semiplenæ probationes sufficiunt, *Menoch. de retin. remed. vltimo nu. 34. Rot. coram Buratt. decis. 222. num. 5. & coram Merlin. decis. 180. numer. 4.* etiam huiusmodi Testes admittuntur, † quando non concurrunt probationes contrariæ, *Posth. de manut. obseru. 38. num. 49. & Rot. post. eundem dec. 269. num. 4. & 5. & decis. 44. num. 2.* maximè quia in præsenti illorum dicta † corroborantur à decreto emisso per Ordinarium in visitatione, declarante dictum Ius funerandi spectare ad Capitulum, † cuius iudicio tamquam plenè informati de statu, & qualitate Ecclesiarum suæ Diœcesis plurimum esse deferendum aduertebat vnus ex Dominis, per *Text. in cap. præsentia de renunciat.* & dixit pluries *Rot. coram bo. me. Cardinali Celsi. dec. 215. num. 8. in rec. decis. 160. num. 1. par. 12. & dec. 55. num. 8. par. 13. ac in decis. 284. num. 4. par. 14.*

Neque refragatur assistentia iuris militans in fauorem Parochorum, per *tex. in capit.*

pit. Is qui de Sepultur. & in Clement. Dudum §. huiusmodi eodem tit. quia si ea non suffragatur ad obtinendam manutentionem in illis,
7 quæ iurisdictionalia respiciunt, † vt hic, iuxtà opinionem, quam recedendo ab alia antiqua sententia coram *Seraphin.* amplexa est *Rot. in Reatina Decimarum 9. Iunij 1610. coram Pirouano* impressa post secundum volumen *conf. Farinac. dec. 291. num. 13. & 14.* & in his terminis *coram Merlin. decis. 19. n. 4.* & in alijs relatis per *Adden. ad Buratt. decis. 219. sub lit. A.*

Eo minus attendenda visa est in præsenti
8 casu, † in quo constat de possessione contraria, vt ex §. *retinenda*, & §. *hodie institut. de interdict.* & aduertitur *in d. dec. coram Pirouano sub num. 14. & 15. & coram Merlin. num. 6.*

Et ita reiectis ad aliam disputationem ijs, quæ pariter adducebantur circa Ius decimãdi, conclusum fuit vnica Parte informante, altera pluries citata &c.

R. P. D. EMERIX.

Vicen. Beneficij.

Lunæ 18. Februarij 1675.

ARGVMENTVM.

Ex lege fundationis Beneficii qualitatem sacerdotalem requiri deciditur, eamque inesse debere de tempore præsentationis, quia Testator non solùm Sacerdotem eligi mandauerat, sed voluit etiam, quod ille quotidie Missam celebraret in Capella à se ipso fundata, & vlterius contradistinxit Sacerdotem à Patronis fore nominandum, à se ipso verò etiam simplicem Clericum, seù Scholarem esse eligendum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium contra legem fundationis collatum deuoluitur ad Papam, & ideo ab eo rectè confertur, tamquam deuolutum, & num. seqq.*
2 *Litera Apostolica vbi sunt iustificata, veniunt exequendæ.*
3 *Valor beneficij probatur ex attestationibus testium dum gratia non fundatur super valore.*
4 *Beneficium dicitur Sacerdotale non solum si beneficiatus debeat esse Sacerdos, verum etiam si qualibet die debeat celebrare missam, & numer. seq.*
5 *Sacerdotalis qualitas dicitur à testatore requisita, si ab alijs voluit nominari Sacerdotem, à se ipso verò simplicem Clericum, vel etiam Scholarem.*
6 *Adoptio propria, & specialis est tantummodò eorum; qui sunt in potestate parentum.*
7 *Arrogatio comprehenditur etiam sub adoptione generaliter sumpta.*
8 *Actio propria, & specialis illa esse dicitur, quæ est in personam.*
9 *Actio generaliter considerata æquè comprehendit actionem in rem, ac in personam.*
10 *Decisio Merlini 825. traditur, & declaratur.*
11 *Sacerdotalis qualitas pro beneficio requisita debet inesse de tempore præsentationis illius.*

DECISIO CCCCLVII.

VACANTE de mense Februarij 1672. Beneficio sub inuocatione Sãctæ Annæ in Parochiali Ecclesia Villæ Aqualitæ, Consiliarij eiusdem Villæ, ad quos ex lege fundationis spectat ius præsentandi, præsentarunt intra legitima tempora Ioannem, & Iosephum Galofre simplices Clericos, & Ordinarius Iosephum tamquam præsentatum à mãiori parte instituit, ac in possessionem immisit; Verum quia in fundatione expressè cauetur, quod Beneficium sit Sacerdotale, quodque Fundatrix in vita possit illud conferre, & assignare cuicumque voluerit siue Presbytero, siue Clerico, aut simplici Scholari, post illius verò obitum occurrente eius vacatione dd. Consiliarij teneantur præsentare Presbyterum bonæ conditionis, & famæ primo loco de genere fundatricis ex latere matris, & secundo loco Presbyterum ex linea patris, & quatenus isti non reperiantur, alium Presbyterum extraneum pariter bonæ conditionis, & famæ cum onere celebrandi missam qualibet die pro suffragio animæ fundatricis, eiusque parentum &c. vt latius continetur in instrumento fundationis Summ. *num.* 5. Ideo Iosephus Fabreguas eiusdem Villæ originarius, actuque Presbyter obtinuit à Sanctissimo Domino Nostro sibi prouideri de co-
1 dem Beneficio tamquam de deuoluto; † Et Rota hodie consulta censuit ipsius literas
2 esse exequendas † vti in omnibus iustificatas per celebrem *text. in cap. si Capitulo, ibique glos. in verbo exequatur de concess. præben. in 6.* passim in hac materia laudatum, & approbatum.

Habilitas enim vltimo dicti Iosephi non reuocabatur in dubium, valor autem narratus per non excessum in ducat. 24. videbatur satis probatus ex attestationibus trium
3 testium originatiorum eiusdem loci, † dum gratia non fundatur super valore, ad tradit. per *Rotam coram Durano decis. 38. nn. 4.* & alias sæpissimè.

Qualitas verò Sacerdotalis, ad quam reducebatur tota disputatio, desumpta fuit ex supra recensita fundationis serie, in qua fundatrix non solum voluit semper per supradictos Consiliarios præsentari Presbyterum, qui qualibet die missam celebraret in
4 eadem Capella, † in quibus terminis loquitur *decis. bo. mem. Merlin. 825.* & resolutiones Sacræ Congregationis in ea laudatæ, sed vlterius verbis expressis declarauit se facere institutionem Beneficij Sacerdotalis, & contradistinguendo Presbyterum per sæpè dictos Consiliarios post obitum suum præsentandum à Capellano per se ipsam adhuc viuentem nominando, siue Presbytero, siue

5 Clerico, aut ſimplici Scholari, † apertè demouſtrauit ſe in præſentando ab ijſdem Cõſiliarijs intelligere, & requirere qualitatem ſpecialem, & propriam Presbyteri exemplo eius, quod in §. *adoptio inſtitut. de adopt.* traditur de adoptione, & arrogatione, vt ado-
6 ptio propria, † & ſpecialis ſit eorum ſolum,
7 qui in poteſtate parentum ſunt. † Generalis etiam arrogationem comprehendat, & eius quod traditur *à Mynſinger. inſtit. de adopt. in*
8 *prine.* quod actio † propriè, & ſpecialiter
9 ſumpta in perſonam ſit, † generaliter autem, & in rem, & in perſonam; Ideoque in his facti circumſtantijs non applicari ſupradicta
10 *deciſ. bonæ memoriæ Merlini*, † ſed militare omnia, quæ prius in leuioribus terminis, ante ſupradictas reſolutiones tenuit *Rot. deciſ. 496. par. 1. & deciſ. 207. & 216. per tot. par. 2. recent* vt videlicet qualitas Presbyteralis
11 propria † adeſſe debeat de tempore præſentationis, iuxtà *text. in l. in delictis §. in extraneo, ff. de noxal. act. cap. nemo, vbi glos. in verbo Sacerdotio de elect. in 6. Abb. in cap. cum in cunctis §. interiora num. 10. & ibid. Decius num. 12. de elect.* cum alijs adductis per *Rot. d. deciſ. 216. num. 1.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Indemnitatis, ſeù Prædij.

Luna 18. *February* 1675.

ARGVMENTVM.

Creditori aſſociato ad bona ſui debitoris per tertium poſſeſſa, fuit conceſſa facultas illa ſubhaſtandi, & deliberandi, quia præceſſerat commiſſio Sanctiſſimi ad hunc effectum omninò neceſſaria, & probatum erat per teſtes dd. bona eſſe redditus adeò tenuis, vt nonniſi per viginti annos creditor ſatisfieri potuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Bona, ſuper quibus fuit obtenta aſſociatio, ſi fructus ſunt inſufficientes pro ſatisfactione creditoris, deliberari poſſunt.*

2 *Teſtes deponentes de fructibus bonorum, ſi reddunt congruam cauſam ſcientiæ, attenduntur, & plenè probant.*

3 *Deliberationi bonorum, ſuper quibus creditori fuit conceſſa immiſſio, vel aſſociatio, locus eſt ſi pro eius ſatisfactione viginti anni requirerentur.*

4 *Poſſeſſor ſi vult impedire ſubhaſtationem bonorum, in quibus creditori fuit conceſſa immiſſio, vel aſſociatio, illius creditum perſoluere tenetur.*

5 *Hypothecata bona creditor diſtrahere non poteſt.*

6 *Creditor immiſſus, vel aſſociatus ad bona ſui debitoris, debet ex illius fructibus ſatisfieri.*

7 *Subhaſtari, & deliberari vt poſſint bona hypothecata, in quibus creditori fuit conceſſa immiſſio, requiritur auctoritas Principis.*

8 *Creditor immiſſus, vel aſſociatus ad bona ſui debitoris, non tenetur longas, & diminutas ſolutiones recipere.*

DECISIO CCCCLVIII.

POSTQVAM per tres conformes ſententias bonæ memoriæ Buratus relaxauit mandatum executiuum fauore quondam Hieronymi Fabæ contra Linos obligatos pro francatione quorundam bonorum præuijs *deciſionibus* 162. 176. & 189. *coram Dunozetto Seniore*, repetitis in *recent. par. 4. tom. 2. deciſ.* 15. 38. & 60. & *coram eodem Burato deciſ.* 657. Laurentius Pacchionus dicti Hieronymi Fabæ hæres, obtinuit ſibi concedi duplicatum mandatum coram bon. mem. *Peutingerio* præuijs eiuidem *dec.* 94. & *dec.* 141.

Contendentibus autem Patribus Ordinis Prædicatorũ Ciuitatis Bononiæ tertijs Poſſeſſoribus, atque ideò repropoſita Cauſa coram Eminentiſſimo Cerro, mandatum de aſſociando fauore Dominorum de Piazzis dicti Pacchioni Actoris ceſſionariorum *Rota* confirmauit, vt *in dec. eiuſdem cauſæ Bononien. indemnitatis* 16. *Nouembris* 1663. & 24. *Nouembris* 1664. *coram Eminentiſſimo Cerro*, quod licèt executioni demandatum fuerit cum ſubſequuta poſſeſſione Dominorum de Piazzis, quia tamen fructus controuerſi Prædij, ad quod aſſociationem obtinuerunt, ſunt adeò tenues, vt deductis expenſis, minimum quid ſuperſint pro ſui
1 crediti ſatisfactione, † dedi dubium, An locus eſſet ſubhaſtationi, & deliberationi bonorum, de quibus agitur, cui Domini affirmatiuè reſpondẽrunt.

Poſito enim credito librarum quinque millium, quod extra controuerſiam videbatur, Teſtes optimè concludunt, quod fructus dicti Prædij, deductis expenſis, non
2 excedunt annuas libras 230. † reddendo congruas cauſas ſcientiæ, vt in Summario Dominorum de Piazzis *numero vnico*, quæ libræ 230. ſpatio decennii iuxtà Calculum arithmeticum conficiunt libras 2300. conſequens proindè eſt, vt cùm ſpatium viginti annorum requireretur pro debita ſa-
3 tisfactione, † locus ſit ſubhaſtationi, & deliberationi dicti Prædij, niſi Patres Ordinis Prædicatorum illius Poſſeſſores in congruo
4 termino ipſis aſſignando, † illud ſoluto credito non reluerint, quia licèt de rigore iuris non liceat rem hypothecatam diſtrahere, ſed creditor immiſſus, vel ad illam aſ-
5 ſociatus
6 † debeat ex eius fructibus ſatisfieri, ad terminos *Textus in §. Seruiana Inſtitut. de action. & in l. prima ff. de Salu.* Quotieſcumque tamen, vt in caſu, præcedit auctoritas
7 Principis, † vt ex commiſſione Sanctiſſimi mihi directa non denegatur ſubhaſtatio pro integra ſatisfactione creditoris, qui non
8 tenetur tam longas, † & diminutas ſolutiones recipere, iuxtà deducta per *Conarr. var. reſol. lib. 3. capit. 58. ſub num. 4.* cuius ſententiã, hac adhibita diſtinctione ſequuntur

Docto-

Doctores, de quibus *Eugen.conf.65. num.86. volum.primo, Marchef. de commiſs. parte prima tit.de commiſs. in cauſa poſſeſſ. Salu. & alijs §.2. num.81.fol.1005.Pacif. de Salu. Iſpect.4. cap.1. num.144. Mangil. de ſubhaſt. quæſt.126. num.14. & quæſt.200.nu.3. Ridolfin.in prax.par.1. cap.15. num.88.et par.2. cap.6. num.93. Rota in recent. par.6.deciſ.161.num.15. Seraph.deciſ.1100.nu.3. Cocchin. deciſ.1856. ſub num.1.et 2.et deciſ.1684. num.1.*

Et ita Dominis de Piazzis informantibus, ac Patribus reis conuentis pluries vocatis, Domini reſponderunt.

R. P. D. VBAGO.

Pampilonen. Abbatiæ.

Lunæ 4. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Pertinentia Iuriſpatronatus, quæ ad effectum ſubſtinendi præſentationem, deducitur ex vltimo ſtatu, hic comprobatur ex laudo vtrinque emologato, & exequutioni demandato per ſpatium quadraginta, & amplius annorum, ſicque etiam præſcripto, itaut dubitari minimè poſsit illud non conſtituere rem iudicatam, & habere vim tranſactionis, & pacti.

SVMMARIVM

1 *Status vltimus beneficij ſufficit ad ſubſtinendam præſentationem donec doceatur de ſtatu anteriori contrario.*
2 *Laudum ſuper pertinentia iuriſpatronatus, illiſque præſentationibus, attenditur, & ſeruari debet, & num.4. & 9.*
3 *Vniuerſitatis in iuribus ſufficit acceptatio maioris partis, ad hoc, vt illa omnes liget.*
4 *Laudum à partibus acceptatum conſtituit rem iudicatam, tranſactionem, & pactum.*
5 *Pertinentia iuriſpatronatus aduerſus compatronum præſcribitur ſpatio quadraginta annorum.*
6 *Sententia non obſtante appellatione tranſit in iudicatum, ſi illa poſt lapſum fatalium proſequuta non ſit.*
7 *Laudum ex obſeruantia remouit comprobatum, ſi ab ea non fuerit appellatum.*
8 *Laſionis exceptio in Laudo, maximè à partibus acceptato, reijcitur ad petitorium.*
9 *Laudum, & ſententia, eo magis ſi ſint in iudicatum tranſacta, habent in ſe implicitum ſtatum validitatis.*

Et ideo exequutioni demandanda ſunt, donec per tres conformes fuerint remouata ibidem.

DECISIO CCCCLIX.

AB inſtitutione Ordinarij ad Eccleſiam Parochialem Sancti Romani Abbatiam, nuncupatam loci de Echarren fauore Michaelis præſentati à Thoma Domino Pe-

latij appellauit Ioannes præſentatus ab Incolis dicti loci, & cum ipſam inſtitutionem confirmauerit Reuerendiſſimus meus Decanus, delata mihi Cauſa, dedi Dubium, An ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda, quod pro confirmatione reſolutum fuit.

Fundamentum reſolutionis prouenit à validitate, & iuſtitia ſententiæ. Prima conſtat ex reuolutione actorum, ſecunda verò reſultat, quia ex pluribus præſentationibus factis per Dominos Palatij ſuum effectum ſortitis à Summ. *num.* 12. *vſque ad* 15. habetur vltimus ſtatus ad fauorem Michaelis
1 præſentati à Thoma Domino Palatij, † quod ſufficere ad effectum ſubſtinendi præſentationem, donec doceatur de contrario anterioti firmant *Doctores in cap. conſultationibus de iurepatr. cap quærelam de elect. Mareſcott. var. reſol. lib.1.cap.55. num.12. Rot. coram Bich. deciſ. 361. num.3. & 26. coram Buratt. deciſ.776. num.11. & coram Celſo deciſ.102. num.3.*

Cui accedit iuſtus titulus, qui reſultat ex iure præſentandi, quod habent Domini Palatij in dicta Parochiali in vim Laudi prolati à duobus Arbitris electis de Partium conſenſu ſuper differentia pertinẽtiæ huiuſmodi Iuriſpatronatus per Incolas accepta-
2 ti, & à Sede Apoſtolica confirmati, † in quo Laudo huius Parochialis præſentatio ſolis Dominis Palatij tribuitur, reſeruata tantùm facultate Incolis præſentandi ad Beneficium ſimplex, erectum per Ordinarium ex fructibus ipſius Parochialis, vt ex *deciſ.118. coram Cauler.*

Non obſtat, quod duo de Vniuerſitate contradixerint, quia cùm Ius præſentandi
3 prætenderetur Vniuerſitatis, † ſufficit, fuiſſe Laudum acceptatum à maiori parte, ita-
4 vt omnes liget, † & conſtituat rem iudicatam, pactum, & tranſactionem, *Bart. in l.1. num. 6. ff. de re indic. Gratian. diſcept. 775. num.2.34. & 37. Buratt. deciſ.657. num.4. & ibi Adden. num. 8. 9. & 10. & in recent. deciſ. 516. num.1. & deciſ.574. num.2. & 3. par.3.* & præciſè in hac Cauſa idem *Cauler. d. deciſ.118. num.2. & 3.*

Accedit pariter obſeruantia ex pluribus præſentationibus poſt ipſum Laudum factis ſpatio quadraginta, & vltrà annorũ, † ex
5 qua præſcribi pertinentiam patronalem aduerſus Compatronum tradiderunt *Feder. de Sen.conſ.234.num.1. & 2. Conar.in regul. poſſeſſor par.2. §.10. ſub num. 8. verſ. verum in ſpecie, Lambert.de iurepatr.lib.1. par.2. quæſt. 11. art 5. num.5. ſub verſ. Ego autem, Rot.deciſ.229.num.1. par.1.diuerſ coram Peutinger. deciſ.294.num.5. & in vna Cremonen. iuriſpatronatus 3. Iulij 1673. coram R.P. D.meo Emerix.*

Nec dicta obſeruantia interrupta dici poteſt ob litem motam ab Incolis anno 1618. occaſione præſentationis factæ à Dominis Palatij in perſonam Paternain, quia in ipſa lite Incolæ ſuccubuerunt, attenta inſtitutione conceſſa per Ordinarium eidem præſentato per Dominum Palatij, à qua licèt

9 fuerit appellatum, † attamen per lapsum fatalium, & non prosequutionem appellationis sententia super institutione transitum fecit in iudicatum, vt benè ponderat *Rot. in desis. huius causa coram Reuerendis. Domo Decano §. Minus obstat*. Tantò magis, quia 7 obseruantia Laudi † remansit comprobata ex subiecutis vacationibus, & prouisionibus ab anno 1623. vsque ad præsentem ad solam præsentationem Domini Palatii Incolis non appellantibus, *Rota in Nicien. Canonicatus 20. Iunij 1664. §. 1. & §. Deinde coram R. P. Domo Tan*.

Exceptio verò lætionis Laudi reiecta fuit per Dominos, cum spectet ad alterum iu- 8 dicium intentandum ab Incolis, † laudum enim, & sententia, maximè quando sunt 9 in iudicatum transacta, † semper habent in se implicitum statum validitatis, & sunt executioni demandanda, donec de contrario constet per tres conformes, & diuersas sententias, *Rot. desis. 86. num. 8. & 9. par. 6. & desis. 126. num. 9. & desis. 312. num. 10. par. 10. recent.* & in hac Causa coram *Reuerendiss. Domo Decano sub die 13. Iunij 1674. § non obstat*.

Et ita, vna Parte tantùm informante, altera pluries citata, resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Theatina Præeminentiarum.

Lunæ 4. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro sedandis controuersijs duarum Ecclesiarum super præcedentijs in honorem cultus Diuini, ac populi quietem, plura erant facta capitula, quorum existentia primo loco impugnata, ex eo quod eorum copia tantũ exhiberetur, non attenditur, quia pro illo graues concurrebant coniecturæ, præsumptiones, & adminicula; prout etiam fuit reiecta exceptio defectus Beneplaciti Apostolici, quod in huiusmodi casu non erat necessarium.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura existentia in dubium reuocari non potest, si illam supponat rescriptum sanctissimi, qui super sola illius validitate causam commisit.*

2 *Copia pluribus, & vrgentibus coniecturis, argumentis, & adminiculis fulcita plenum facit probationis gradum, & num. seqq.*

3 *Iudicis animus, ex quibus moueri soleat, & debeat ad effectum præstandi fidem scripturæ informi, vel simplici copiæ.*

4 *Copia in actis exhibita, ibique dimissa, facta prius collatione cum originale non minus probat, ac ipsum originale, à quo est desumpta.*

5 *Copia scripturæ in actis exhibita, & cum suo originali collationata, dicitur habere requisita publici instrumenti.*

6 *Scriptura informis plenè probat, si super ea ludicatum sit.*

7 *Copia scripturæ, etiam sine alijs adminiculis, æquiparatur instrumento publico, si super illa sententia fuerit promunciata.*

8 *Scriptura pluries exhibita, & numquam de falso impugnata, licet alijs exceptionibus controuersa de præexistentia, & legalitate amplius redargui non potest.*

9 *Copiam scripturæ Ecclesiæ suæ Diœcesis authenticat Episcopus, si de illius veritate testatur.*

10 *Ordinary attestationi maximè deferendum est in negotijs suarum Ecclesiarum.*

11 *Subtractio scripturæ præsumitur facta ab eo cuius interest illam non reperiri.*

12 *Copiæ simplici adhibetur fides in odium illius, qui subtraxit, vel præsumitur subtraxisse originale*

13 *Attestatio Domini alicuius Loci vel Terræ, eiusque Magistratus attendenda est.*

14 *Scriptura informis, de cuius legalitate testantur, Dominus loci, aut illius magistratus plenè probat.*

15 *Copia scripturæ, cuius plura sunt exemplaria, maximum veritatis habet argumentum.*

16 *Scriptura semper inter partes supposita, necessariam præexistentiam habere videtur, quod ideo ad effectum probationis attenditur.*

17 *Scriptura non potest de falsitate redargui, si super ea plures aduocati scripserunt, ac iudices iudicarunt.*

18 *Scriptura, quæ incipit* in primis *supponit sequentia capitula, et per consequens illorum existentiam approbat.*

19 *Scriptura vnius capituli vsus, illiusque approbatio, inducit quoque approbationem, et confessionem aliorum capitulorum, et num. seq.*

21 *Capitulorum scripturæ pluralitas non præsumitur et ideo illorum existentia refertur ad capitula, quæ adducuntur.*

22 *Voto alicuius Eminentissimi Cardinalis præstatur fides, non secus ac scripturis, et libris legaliter tentis.*

23 *Præcedentia probatur ex testibus de ea deponentibus, quænis illa ab ipsis vsurpatio appellata sit.*

24 *Vsurpationis qualitas expressa à testibus interesse habentibus reijcitur, et in reliquis eorum attenditur depositio.*

25 *Beneplacitum Apostolicum non requiritur in tenuibus cordia inita pro bono pacis Ecclesiarum, et in honorem cultus diuini, ac populi quietem.*

DECISIO CCCCLX.

CONSVLTA Rota de ordine Sanctissimi à Sac. Congregatione Rituum, in qua diuturna lis pendet super legalitate, & relenantia Capitulorum ab Archiepiscopo Perutio pro sedandis cõtrouersijs inter Ecclesias Sanctæ Mariæ Maioris, & Sancti Petri Terræ Vasti editorum, de illorum legalitate, & relenantia constare censuit, vt in decis. 4.* Iunij 1674. coram me, quam hodie Domini reassumpta disputatione, ac plurics monitis, ac diù expectatis Presbyteris Ecclesiæ Sancti Petri informare differentibus, confirmauit.

Posi-

Posita enim existentia dd. Capitulorum, quæ in Sac. Congregatione Rituum pluriès exhibita, & per longam annorum seriem examinata fuerint, quæ neq; in dubium revocari poterant, † cùm rescriptum Sanctissimi illa supponat, & solùm super illorum legalitate, & releuantia Rotæ iudicium exquirat; dicebant iterum Domini constare de illorum legalitate, quamuis nonnisi simplex illorum copia exhibeatur, † quia cùm hæc pluribus, & vrgentissimis adminiculis sit suffulta, plenum probationis gradum constituit, ex deductis per *Maynard. decis. 13. lib. 3. Fermosin. in cap. 1. quæst. 2. sub num. 12. & seqq. de fide instrum. Grat. discept. 359. num. 34. Rota coram Versil. decis. 234. par. 1. & coram Buratt. decis. 243. sub num. 1.* cum aliis *in decis. huius causæ §. sanè coram me*.

Ex his autem adminiculis, & coniecturis, † ex quibus iudicantium animus instruitur, vt copiæ fidem præstet, videbatur primum locum obtinere illud desumptum ex eo, quod copia Capitulorum fuit publicata, & exemplata à Notario publico, & legali, ac tempore non suspecto, cuius manus hodie recognita fuit, Summ. hodierno Cleri Sanctæ Mariæ *num. 2.* † quia tunc copia in actis exhibita, & dimissa penes Notarium publicum, priusque collationata cum suo originali, licèt postea reassumpta ab eo, qui illam attulit, non minus probat, quàm ipsa matrix, à qua tenor præcisus copiæ desumptus fuit, † cùm dicatur habere omnia requisita, *cap. fin. de fid. instrum. Bart. in l. Chirographus 58. num. 2. ff. de admin. et peric. Tutor. Castrens. in l. 2. num. 5 C. de testam. Rot. in rec. par. 12. decis. 52. sub num. 3. Bich. decis. 643. num. 4. et 5. et in Romana fideicommissi Io. Petri de Caffarellis 17. Aprilis 1673. §. patet coram bo. me. Priolo*.

Alterum adminiculum, & quidem vrgentissimum desumptum fuit ex productione istorum Capitulorum occasione controuersiarum olim vertentium coram A. C. & in Sac. Congregatione Rituum super alternatiua pulsationis Campanarum olim controuersa inter istas Ecclesias, inter quas cùm A. C. & Sac. Rituum Congregatio iudicauerint super copijs istorum omnes Capitulorum, exindè insurgit illorum legalitas, siue à Clero Sanctæ Mariæ, siue à Clero Sancti Petri exhibita fuerint, quia vis consistit in hoc, quod super ijs iudicatum fuerit, *Menoch. cons. 924. num. 33. Staiban. Iun. resol. 69. n. 2. Rot. in rec. par. 12. decis. 52. num. 5. Zarat. dec. 23. num. 6.* itaut nullum aliud adminiculum requiri, † sed publico instrumento copiam equiparari dixerint *Paris. cons. 104. num. 53 et 54. vol. 1. Staiban. iun. d. resol. 69 num. 5. Rot. coram Cocein. decis. 958. num. 7. et in decis. huius causæ §. observantia coram me*.

Tertium adminiculum desumptum fuit ex eo, quod Capitulum Sancti Petri cùm priùs hæc Capitula exhibita fuerunt tam in priori lite coram A. C. & in Sac. Congregatione super alternatiua pulsatione Campanarum, quàm etiam in hac noua lite super Processionibus, numquam illa redarguit de falso, † quamuis opposuerit alias exceptiones, defectus nempè Beneplaciti Apostolici, & facultatis Procuratorum, ac similes, quæ præexistentiam, & legalitatem Capitulorum supponunt. *Genu. de script. privat. lib. 1. quæst. 16. num. 30. Grat. discept. 268. num. 15. et seqq. Surd. decis. 199. sub num. 7. Menoch. d. consil. 924. num. 33. Marescott. lib. 1. variar. resol. cap. 81. num. 9. Addens. ad Gregor. XV. decis. 292. nu. 6. Add. ad Buratt. decis. 241. num. 11. Rot. rec. par. 3. decis. 664. num. 2. et seq. et in decis. huius causæ §. alias enim*.

Quartum argumentum desumebant Domini ex iudicio Archiepiscopi, qui à Sacra Congregatione Rituum requisitus, † ingenuè fatus est veritatem istorum Capitulorum, quæ à Clero Sancti Petri subrepta fuisse, ne veritas haberi posset fama vulgauerat, † cuius assertioni maximè deferendū Domini dicebant, ex ratione *text in can. placuit 12. quæst. 2. DD. in cap. 1. de his quæ fiunt a maiori par. Capit. Neuizz. cons. 100. num. 3. Rot. coram Dunoz. iun. decis. 122. num. 3.* & in terminis scripturæ, quæ dicebatur informis post *Tamburin. de iur. Abbat. decis. 16. num. 2. et 4. et in decis. huius causæ §. Itaut*.

Quintū deducebatur ex præsumpta subreptione originalis facta à Clero Sancti Petri tàm ex constanti fama de hac subreptione in Terra Vasti vulgata, vt ex Informatione Archiepiscopi, hoc ipsum, vt mox dictum est Sac. Congregationi scribentis, ac etiam ex præsumptione Iuris, † subtractionem factam ab eo, cuius interest scripturam non reperiri, ex deductis in præterita *decis. §. sed etiam*, itaut in odium subtrahentis authenticum exemplar, † copiæ simplici fides habenda sit, iuxtà theoricam *Bald. in l. publicati num. 8. C. de testam.* & in propriis terminis *Abbas in cap. accepimus num. 5. de fid. instrum. Mascard de probat. conclus. 711. n. 77. Rot. decis. 418. sub num. 5. par. 2. et decis. 359. num. 12. et 13. par. 6. et decis. 410. num. 24. par. 9. rec. et apud Coccin. decis. 2122. nu. 4. et seqq. Bich. dec. 623. num. 8. et in d. Romana fideicommissi Io. Petri de Caffarellis 17. Aprilis 1671. §. patet prima pars, vers. certius quia coram bo. me. Priolo*.

Sextum considerabant Domini Magistratum Terræ, & Excellentissimum Marchionem Vasti hoc idem affirmare, † quorum attestatio, attenta personarum qualitate, maximè habenda est, prout semper illi detulit *Rot. coram Buratt. dec. 358. num. 9. par. 12. rec. dec. 257. num. 10. et seqq. et par. 14. decis. 360 num. 2. in fin. et num. 13.* in præcisis terminis pro conciliandā fide † scripturæ informis *coram Reuerendiss. Royas dec. 336. num. 6. et decis. 331. num. 2.*

Ponderabant Domini pluralitatem exemplorum, † quæ pro veritatis argumento inferre consueuit, ex deductis per *Menoch. d. cons. 924. num. 32. Grat. d. discept. 268. num. 55. Genua de script. privat. lib. 1. quæst. 16. num. 44.* quæ semper † inter partes, prout ab initio præsuppositā fuerunt, vt ad hunc effectum

post alios *Rot. coram Reuerendiss. Reyas d. dec. 316. num. 15.*

Pro octauo argumento animaduertebant Domini Procuratores Cæsarum inter istas Ecclesias semper hæc Capitula supposuisse, atque super eis scripsisse, tam in priori causa super alternatiua pulsatione Campanarum, quàm in hac eadem lite super Processionibus, Summario præsenti Ecclesiæ Sanctæ Mariæ *num. 10. cum duobus seqq.* ac etiam nouissimè in scripturis impressis exhibitis in Signatura gratiæ, ac in alijs pluribus
37 actibus relatis in præterita *decis. 15, pro argumentis*, itaut inuerisimile prorsus sit, quod tot eximij Cæsarum Patroni, ac Iudices scripserint, ac iudicauerint super Capitulis falsis, & suppositis, vt ad hunc præcium effectum ponderauit, atque etiam magnifecit *Rot. coram Reuerendiss. Reyas d. dec. 316. num. 6. et d. dec. 331. sub num. 2. vers. hacque ob. seruantia, Card. Celsi. decis. 125. num. 7.*

Hinc opus non fuit respondere iis, quæ deducta fuerunt pro Clero S. Petri contra Decisionem, cùm porrexerant memoriale, vt iterum audirentur, quæ ad hæc potissimum restringebantur, quod nempè non appareret Patronos eiusdem Ecclesiæ in antiqua lite super pulsatione Campanarum porrexisse hæc Capitula, aut saltem non porrexisse nisi vnicum Capitulum concernens solam pulsationem, ex quo ad alia arguere non licet, & quod Testes pro parte Cleri, & Ecclesiæ S. Mariæ deponentes super obseruantia Capitulorum, non concluderent, super quo solum insistebat scribens pro Ecclesia S. Petri in memoriali pro dilatione causæ exhibito, veluti non restituta copia Processus, vt Testium dicta perpendere posset.

Etenim præter responsiones scribentium pro Ecclesia S. Mariæ, videbatur Dominis, seclusa etiam approbatione istorum Capitulorum, quæ ex productione, atque decreto fauorabili super pulsatione Campanarii insurgebat, vt latè probatum fuit in præterita decisione, atque posthabita etiam depositione Testium de obseruantia iuxta formam Capitulorum fauore Ecclesiæ S. Mariæ deponentium, de legalitate tamen Capitulorum satis, superque constare ex octo coniecturis superius relatis, atque etiam ex ipsa productione illius primi Capituli super pulsatione Campanæ, quod non negabant informantes pro Clero S. Petri ab eorum Procuratoribus exhibitum fuisse, quod cũ
18 loquatur, & incipiat per verba: *In primis*, supponit subsequentia Capitula adesse, & consequenter illa approbat, cum ex vsu
19 vnius Capituli, atque illius † approbatione, aliorum quoque confessio insurgat, ex deductis in his terminis per *Rot. in rec. par. 2. decis. 398. num. 2. in fin. Reuerendiss. Reyas d. decis. 316. num. 10. & 12. & d. decis. 331. num. 3. Card. Celsi. decis. 125. num. 8.* & ad præcisum effectum, vt probet † scriptura informis. *Penting. decis. 198. num. 1. & 2.* Itaut nihil concludenter docearur de aliis Capitulis diuersis ab istis, eodem modo incipientibus per idẽ Capitulum de alternatiua pulsatione Cam-
21 panarum inter istas Ecclesias, † quod nimis improbabile Domini iudicabant, per necesse dicendum sit ad ista Capitula recurri, cum nunquam pluralitas præsumatur, & præsertim in hoc casu sit penitus improbabilis, iuxtà *glos. in l. omnium vers. comprobetur C. de testam. Rot. coram Cocin. decis. 1790. num. 24. & dec. 2927. num. 21. cum alijs in rec. part. 13. decis. 355. num. 11.*

Considerando igitur, quod Eminentiss. Aldobrandinus in suis votis relatis in Summario Ecclesiæ S. Mariæ *num. 3. & 4.* comprehendit ordinationes, & decreta contenta in controuersis Capitulis, itaut agnosci faciè possit, ea ipsa tunc à Capitulo S. Petri fuisse producta, qualia ex votis d. Eminen-
22 tiss. Aldobrandini arguuntur, † quibus aliqua fides præstanda erit, non secus ac similibus libris, & scripturis legaliter consernatis, iuxtà *decisionem Cocin. 958. num. 10.*

Testes autem pro parte Ecclesiæ S. Mariæ quatenus deficerent in probanda obseruantia ipsius fauore, satisfacerent tamen ipsi Testes Ecclesiæ S. Petri, qui deponunt de præcedentia Ecclesiæ S. Mariæ, quamuis ip-
23 sam appellent vsurpationem, † quia veluti subditi Ecclesiæ S. Petri, atque ideò in causa interesse habentes, cum & Populi ipsi in partes scissi sint, vt in Summario respon-
24 sionis præteritæ Cleri S. Petri *num. 2.* † qualitas illa vsurpationis reiicitur, veluti tendens in commodum deponentium, atque illorum depositio in reliquis subsistatur, & probat ex ratione, quam reddit *Bartolus Aurelius §. idem queritur ff. de libert. agnos. adduc. Gregor. & Ff. decis. 200. num. 5. Rot. coram eodem decis. 458. num. 4 & seq.* cum alijs latè congestis per *Posth. de manutentione obseruat. 19. numero 20. & in decis. huius causæ §. eadem responsione in fin.*

Posita autem legalitate Capitulorum dubitari non potest de illorum relcuantia, & validitate, cum determinent differentias iamdiu agitatas inter istas Ecclesias, quam-
25 uis non doceatur de Beneplacito † Apostolico, quod non requiritur in alijs determinationibus initis pro concordia Ecclesiarum, & pro bono pacis ad tollendas iam longas controuersias in honorem Diuini cultus, & in Populorum quietem, ad terminos *text. in cap. fin. de Pac. in Rot. coram Seraphin. decis. 30. per tot.* & in præterita *decis. huius causæ §. finali.*

Cæterum quoad inuerisimilitudinem ex eo deductam, quod Archiepiscopus Perutius antecedenter in Processionibus mandauerit seruari totum antiquum alternatiuam respiciens, & quoad attestationem cuiusdam Presbyteri, affirmantis quondam fuisse confecta hæc Capitula, satisfecit præterita *Decisio §. neque, & §. eadem responsione*, cum qua Clero Sanctæ Mariæ Maioris informante, & Clero Sancti Ec-

tri pluries monito, & diu expectato, Domini transierunt.

Supra in alio præcedenti tomo istius decimæ octauæ partis adest altera in hac causa facta decisio, quæ ibi est in ordine 305.

R. P. D. MATTHÆIO,

Calaguritana Beneficij de Elqueta.

Lunæ 4. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Quia post reiectionem termini vltramarini petiti ad subiiciendum se examini, à qua etiam appellatum erat, fuit beneficium collatum, illud ideo tamquam deuolutum adiudicatum est à Rota idoneo hic in Vrbe ab Examinatoribus reperto, ex quo concurrebant in eo nobilitas, paupertas, & præsentia in Curia, quæ efficiunt, vt etiam per viam gratificationis ille debuisset præferri.

SVMMARIVM.

1 *Terminus vltramarinus petitur ad subiiciendum se examini ad effectum obtinendi beneficium.*

2 *Rota ex celebri* Clementina Auditor de rescriptis, *habet facultatem adiudicandi beneficium, & num. 10.*

Idoneus ab examinatoribus approbatus, si alias etiam habeat qualitates, cæteris concurrentibus præferri debet.

4 *Habilis, cæteris paribus præferri debet in adiudicatione beneficij.*

5 *Paupertas, & præsentia in Curia attenduntur ad effectum obtinendi prælationem in beneficio.*

6 *Beneficio carens præferri debet in illo obtinendo alteri congruum beneficium habenti, & num. 7.*

7 *Qualitates licet minores, habens adhuc in electione beneficij præfertur, si nullum habeat beneficium, alij verò sufficiens retinent, & nu. 6.*

8 *Beneficium collatum post petitionem, & reiectionem termini vltramarini, à qua etiam appellatum sit, dicitur vnliter, & attentatè collatum.*

9 *Ius conferendi beneficium deuoluitur ad Rotam si illud fuerit malè collatum.*

10 *Rota Romana habet facultatem adiudicandi beneficium, etiam per viam gratificationis.*

DECISIO CCCCLXI.

VACANTE simplici, & patrimoniali beneficio Parochialis Ecclesiæ Oppidi de Elqueta per obitum Sanctoris de Sotoa, comparuit inter alios oppositores Ioannes Dellona, & Arando mediante speciali Procuratore constituto, † petitque
1 terminum vltramarinum ad effectũ subiiciendi se examini; Sed fuit reiecta instantia casu quo intra quatuor dies non deponerentur scuta ducenta, & subinde beneficium collatum fuit Antonio alteri oppositori, quare interposita appellatione, & causa mihi commissa, proposui dubium per contradictas; An, & cui sit adiudicandum
2 Beneficium, † & Domini iuxta consuetas Sacræ Rotæ facultates ex celebri *Clementina Auditor extra de rescriptis*, illud dixerunt esse adiudicandum supradicto Ioanni.

Constat enim de ipsius idoneitate ex re-
3 latione Examinatorum Vrbis, † propter quam concurrentibus etiam alijs pluribus qualitatibus præferri cæteris oppositoribus
4 meretur, cum sit nobilis, pauper, & præsens in Curia, vt de prima alias firmauit *Rota decisione 215. numero 5. coram bonæ memor.*
5 *Cardinali Celso*, & de cæteris † *Peutinger. eius decisione 458. numero 3. & coram Reyas decisione 486 numero sexto.*

Vlterius est destitutus omni alio Ecclesia-
6 stico beneficio, † quodque è contra Antonius alter Cooppositor possidet beneficium congruæ substentationis in Ecclesia Parochiali Oppidi de Mondragon, vt deponunt plures Testes in Curia examinati; itaut proinde omnis iustitia, & æquitas ex-
7 poscat, quod illud ei adiudicetur, † quamuis polleret minoribus qualitatibus, quàm alius Oppositor, *capitulo is cui de Prabendis in sexto, glossa in capitulo dudum extra de electionibus, Gonzalez ad regulam octauam Cancellariæ, glossa quarta numero 160. Rota decisione 160. numero 2. parte 12. recentiorum, & decisione 248. numero 9. & 10. coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Ottobono.*

Neque vrget, quod Antonius alter ex Oppositoribus obtinuerit præsentationem à Beneficiatis, & collationem etiam ab Ordinario, quoniam dum illæ emanarunt non
8 obstante petitione termini vltramarini † facta à Procuratore Ioannis ad comparendum, & post interpositam appellationem ab eius denegatione, dicuntur nullæ, & attentatæ, vt tradit idem *Gonzalez ad dictam regulam octauam Cancellariæ in adnotatione contra nullitates, & attentata numero 150, Rota decis. 206. numero 12. parte 12. recentiorum, & in Burgen. dimidia portionis vigesimæ sextæ Nouembris 1661. coram bonæ memoriæ Verospio,*
9 & ideo ius conferendi dictum † Beneficium deuolutum fuit ad Sacram Rotam, cui
10 etiam per viam gratificationis † illud Ioanni licet adiudicare, *Rota decisione 238. numero 9. parte decima quarta recentiorum.*

Et ita, Ioanne tantùm informante, resolutum fuit.

R. P. D.

R.P.D. RONDININO:

Romana Saluiani,

Lunæ 4. Martij 1675.

ARGVMENTVM:

Causa obligationis mulieris latè in hac decisione examinatur ad effectum substinendi fideiussionem ab ea factam pro viro, quæ valida reputatur, quamuis creditores non vrgerent, aut non fuerint relaxata mandata, quia sufficit exequutionem fuisse paratam vigore obligationis cameralis, non obstante, quod illius instrumenta essent in albo relicta, cum potuerint ex postea supplieri, & non attenta probatione versionis, quæ licèt requiratur in Ecclesia, Ciuitate, & pupillo, non ideò tamen est necessaria in muliere se solemniter obligante.

SVMMARIVM.

1 *Emptor mediante cessione, & obligatione expressa de euictione, cessionarius in omnibus repræsentat.*

2 *Mulier tam de iure communi, quàm ex statuto Vrbis* lib. 1. cap. 151. *fideiubere prohibetur, & num. 3. cum seqq.*

4 *Mulieris obligatio eiusdemq; fideiussio substinetur ex causa vtili, vel saltem non damnosa.*

5 *Causa liberandi maritum à debitis in vxore pro eo se obligante dicitur non solum honesta, sed etiam necessaria.*

6 *Vxor, vt possit se pro viro obligari, non requiritur quod creditores vrgeant, quodque immineat carceratio, sed sufficit exceptionem esse paratam vigore obligationis cameralis.*

7 *Vxoris obligatio pro viro facta solum generaliter, & indefinitè ex causa indigentiarum illius, non substinetur.*

8 *Mulier si non habeat relevatorem, aut remaneat penitus indotata, nulliter se obligat, & proinde eius obligatio non substinetur.*

9 *Mulier obligans se pro viro, qui eo tempore non habebat pecunias promptas, non ideo excluditur quod ab eo postea relevari potuisset.*

10 *Mulieris obligatio pro viro eo magis substinetur, si fuit facta super re non dotali.*

11 *Causa obligationis mulieris quatenus substineatur si instrumenta pro ea adducta fuerint in albo relicta, & num. seqq.*

12 *Causa principalis obligationis mulieris, super qua decretum interponitur, sufficit fuisse veram, licet alia deficiant, aut purificata non sint.*

13 *Instrumenta sine die enunciata in obligatione mulieris cum potuerint postea suppleri, non tollunt præsumptionem validitatis ex aliis solemnitatibus resultantem.*

14 *Versio in contractu pupilli, Ecclesiæ, vel Ciuitatis est necessario probanda.*

15 *Versio probari non debet in contractu mulieris cum solemnitatibus celebrato.*

16 *Contractus mulieris eo magis substinetur si ab ea nunquam fuerit impugnatus, quinimò pro legitimo agnitus.*

DECISIO CCCCLXII.

IMMISSIONEM in controuersiæ Domus possessionem à Patribus Oratorij Sancti Hieronymi Neapolis detentam concesserat Rota, Societati Sanctissimi Sacramenti Sanctæ Mariæ in Via præuijs decisionibus 7. Iunij 1649. coram clar.me. Card. Corrado, *& prima Iulij 1672. corã Reuerendiss. D. meo Albergato Decano, à qua sententia ex Iuribus nouiter repertis à PP. Congregationis Oratorij possessoribus, causa restitutionis in integrum mihi commissa, de illius causis constare DD. mei responderunt.

Sublatum enim fuit præcipuum fundamentum, ex quo in præteritis decisionibus retentionem Rota denegauit PP. possessoribus obijcientibus iura D. Marij Accoramboni, in quibus mediante emptione Domus ab ipsa facta successerunt, Summ. Congregationis *num.* 2. quia Instrumentum Census D. Mario debiti, in cuius satisfactionem Hortentia Testatrix Domum eidem legauerat, tunc in Rota non exhibitum, hodie productum fuit Summ. Societatis *num.* 1. & Summ. Patrum Oratorij *num.* 3. ex quo dixerunt DD. iustificari inuentionem. Patrum possessorum, ex Iuribus prædicti venditoris, à quo mediante cessione, atque obligatione expressa de euictione causam habent, gumque in omnibus repræsentant, ad terminos *text. in l. 2. ff. de hared. vel action. vend. & in l. si à creditore C. de action. & oblig.*

Neque validitati d. Census aduersari visa est prohibitio fideiussionis † mulieribus interdicta, tam de iure communi *in Auth. si qua mulier, C. ad Senat. conf. Vel.* quàm d. † iure municipali ex *statuto Vrbis lib. 1. cap. 151.* quia vtriusque legis dispositioni satisfactũ videbatur, etiamsi causa vtilis, vel saltem non damnosa mulieri requireretur in illius obligatione, super qua quæstione se inuoluebant vtrinque Scribentes, quia cum Census vsque ab anno 1608. per d. Hortentiam cum solemnitatibus statutarijs, & decreto Iudicis impositus fuerit cum fideiussione D. Marij, quem indemnem Hortentia relevare promisit, vt à debitis virum † liberaret, consequens est, vt non solum de honesta, sed de necessaria causa fideiussionis constare dicatur, etiamsi creditores non vrgerent, atque immineus non esset carceratio, † quia sufficit paratam semper esse ob vim obligationis cameralis, vt latè probant *Franch. decis. 237. num. 3. Thesaur. decis. 223. num. 8. & seqq. Surd. conf. 367. num. 14. & seqq. Grat. discept. 108. num. 12. & seqq. discept. 723. num. 10. discep. 852. num. 1. & seqq. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glos. 18. par. 3. num. 54. & claus. 7. glos. 2. par. 6. numer. 25. & seqq. Salgad. in labyr. credit. par. 2. cap. 4 num. 66. & seqq.* & perpetuò dixit *Rot. apud Pinum ad Statut. vrbis decis. 10. & decis. 10. & apud Cenc. de Censib. decis. 32. & post. Pacific. de Salnian. decis. 56. 227. & 271. atque in recent. par. 2. decis. 775. & par. 4. tom. 2. decis. 304. Buratt. decis. 783. Pen. decis. 620. & in Romana Sororum*

Mu-

Montium secunda Maij 1667. §. quæ verò deducebantur coram R. P. D. meo Bourlemont.

Contraria autem procedunt, quando constat mulierem se obligari in fraudem legis, enunciatis indefinitè, & generaliter indigẽ-
7 tijs viri, † in quibus terminis procedunt decisiones in contrarium adductæ apud *Pic. ad Statut. Vrbis decis. prima, & in recent. par 14. decis. 31. & decis. 167. Merlin. decis. 714. num. 35. & seqq. & decis. 737. num. 16. & seqq. Ninot. decis. 9. num. 3. & 4.*

Vel quando mulier remaneret penitus in-
8 dotata, † & nullum haberet releuatorem, in quibus terminis procedit decisio coram *Greg. XV. 333. num. 7.* quod non est in hoc casu, quia licet in Instrumento dicatur, quod vir tunc non haberet pecunias promptas, †
9 non tamen concluditur, quin postea non posset tractu temporis releuare vxorem, quę tantum abest, vt indotata sinè releuatore remaneat, vt potius appareat censum impositum fuisse super ista Domo non dotali
10 *Summario Patrum Oratorij num. 3. lit. A.* proùt adhunc effectum ponderat *Rota in rec. par. 2. d. decis. 775. num. primo & apud Picum ad Statutum Vrbis d. decis. 70. num. 8. Mart. Andr. decis. 79. num. 5. & 6.*

Neque DD. in suspicionem aliquam adducere potuit, quod in aliquibus locis Instrumenti omissa fuerint, & relicta in albo plura ex debitis enunciatis, † tùm quia
11 computatis debitis expressis, apparet, illa ascendisse ad summam scutorum mille, pro qua Census impositus fuit, ideoque existente vera causa principali super qua decretum
12 interpositum fuit, † contractus quoque sustinetur iuxta *Cons. Castrens. 201. par. prima* cum aliis apud *Pic. ad Stat. Vrbis glos. 21. n. 38. Rota coram Vbaldo decis. 342. num. 7. & 8.*

Tum quia, seclusis aliis coniecturis, hæc sola nõ est sufficiens ad tollendam præsumptionem, quæ militat pro decreto Iudicis in Instrumento iurato, propinquis consentientibus, atque affirmantibus, se de omnibus informatos, cùm potuerint ostendi Instrumenta Debitorum quorum dies postea à Notarijs quandoque pro maiori sollicitu-
13 dine omissa, † supplentur, atque ideò non excludatur Causa, & cognitio in his contractibus requisita, quæ ex serie Instrumenti satis adhibita apparet ex deductis apud *Pic. ad Statut. Vrb. glo. 21. num. 12. & 21. & seqq. Rota post eundem decis. 25. num. 7. & seqq.*

Non obstat, quod non dicatur, pecunias vetas fuisse in causam expressam extinctionis debitorum, quia quidquid sit vbi agitur de contractibus cum Ecclesia pupillo, vel
14 Ciuitate † in quibus speciale est; vt verso probetur iuxta textum *in auth. hoc ius porrectum C. de Sacrosanct. Eccles. in l. si in rem C. quando ex facto Tutor, & in l. Prædiorum C. de prædiis minor. & in l. Cinctas ff. si cert. pet.* in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ, certum est in cõtractibus mu-
15 lierum, † quæ intercedentibus solemnitatibus statutarijs contraxerunt, regulam hanc non procedere *Grat. d. discept. 951. num. 7. 8. & 28. Adden. ad Greg. XV. decis. 511. numer. 33. Rota post Pacific. de Salvian. d. decis. 227.* confirmata coram *Vbaldo d. decis. 341. num. 12. Seraph. decis. 1187. num. primo Canaler. decis. 482. num. 3. & in rec. par. 4. tom. 2. decis. 33. num. 10. & seqq.*

Quæ omnia benè agnouit ipsa Hortentia, quæ viuens nunquam Censum hunc impu-
16 gnauit, † quinimò in testamento, ex quo Societas Sanctissimi Sacramenti Legataria ad hanc domum agit, censum hunc pro debito legitimo agnouit *Summario Patrum Oratorij num. primo*, vt in propolito ponderat *Rota in rec. par. 13. decis. 394. num. 12. & 13.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Anconitana Separationis Thori.

Venevis 8. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Petita ab vxore separatio thori ob sęuitiam, & adulterium mariti non conceditur, quia neutrum fuerat probatum non primum ex testibus plures exceptiones habentibus, & qui de modica correctione intelligi poterant, minus autem adulterium ex solis attestationibus lite pendente procuratis, quibus etiam aduersabantur contrariæ attestationes Parochi aliorumque Religiosorum de bonis moribus, & bona fama viri deponentium vtrumque sublatum per cautionem de non offendendo eamque honestè tractando, ab eodẽ marito oblatã, & successiuè præstandã.

SVMMARIVM.

1 *Separatio thori non conceditur, nisi futuræ sęuitiæ per solam cautionem fauore vxoris trepidantis consuli non possit.*

2 *Testes plures exceptiones habentes non admittuntur nec probant sęuitiam ad effectum obtinendi separationem thori.*

3 *Testes in concursu magis attenduntur deponentes de mutua coniugum benenolentia, quam illi qui de odio, & sęuitia deponunt.*

4 *Testes de sęuitia deponentes, non contrariantur testibus de mutuo coniugum amore, & benenolentia, quia illi de modica correctione intelligntur.*

5 *Correctio leuis erga suam vxorem marito est licita, & ideo ex ea non insurgit iusta causa separandi thorum.*

6 *Discessus vxoris à viro ex causa litis super dote consequenda à socero, non refertur ad causam sęuitiæ, si aderat animus, & desiderium redeundi & num. 13.*

7 *Sęuitia præcedens per reconciliationem, & pactum coniugis animum censetur remissa.*

8 *Adulterium non probatur ex attestationibus informibus procuratis lite pendente, aliisque inritis non productis.*

9 Adul-

9 *Adulterium ad effectum obtinendi separationem thori est plenè, & concludenter probandum.*

10 *Testes deponentes de honestis moribus, & bona fama mariti prævalent testibus super illius adulterio testantibus.*

11 *Fides Parochi aliorumque Religiosorum ratione dignitatis eorum, magis attenditur, quam fides aliarum personarum.*

12 *Sævitia mariti, vt per cautionem non possit remitti probari debet illum in futurum reddi saniorē, nec posse sperari emendam, & num. seq.*

13 *Timor futuræ sævitiæ non attenditur si non fuerit probatum maritum fuisse ferocem, & solitum minas exequi, eo magis si vxor pollicita sit ad ipsum reuerti.*

14 *Sævitia futura, eiusque timor reparantur per cautionem de non offendendo à marito præstandam.*

15 *Adulterij macula tollitur, si vir offerat vxori cautionem de non offendendo, eamque honestè tractando.*

DECISIO CCCCLXIII.

EX iisdem rationibus quibus lata fuerat confirmarunt Domini Rotalem Sententiam præuijs Decisionibus 12. Ianuarij, & 4. Maij 1674. coram bonæmem: Priolo Thori Separationem ob sævitiam, & ob adulterium Equitis Iosephi Columbelli Viri Ludouicæ Tauroleonæ Vxori denegantem.

Non ob sævitiam Viri, quia cum in Causa Separationis Thori, quæ reputatur grauis, & ardua, non omnis causa attendatur,
1 sed ea tantum, † quæ iudicantium animum instruat de probabili timore futuræ sævitiæ, ita vt per cautionem incolumitatis trepidāti Coniugi consultum non sit ad terminos *Text. cum ibi notat per Canonistas in cap. literas, & in cap. ex transmissa de rest. spoliat.* visum est eam concludenter, & per necesse quemadmodum opus est non probari ex Testibus ab Vxore examinatis, siue quia plures ex ipsis
2 deponunt de simplici auditu, † ac alij sunt pauperes, & viles affectati inueri similia deponentes ac etiam inter se singulares, & parum informati *Summario Equitis Columbelli num. 3. 5. & 6.* seù quia eorum dicta elidun-tur ex testibus ab eodem equite viro mediāte remissoria Rotali formiter examinatis præuia decisione 18. Martij 1669. coram eodem bonæmem: Priolo, ac etiam ex teste ipsius Ludouicæ Coniugis *Summario eodem n. 4* qui concordes, & vnanimes affirmant mutuum coniugum amorem ac decentem, & nobilem rei familiaris commoditatem, cæteraque omnia Coniugum conditioni conuenientia, quibus potius fidem præstandam Domini crediderunt, nedum quia sunt plures concordes magis informati, & meliorem scientiæ causam reddentes, sed etiam
3 quia in aliorum testium concursu potius creditur testibus deponentibus de mutua coniugum beneuolentia, & amore, quam aliis de odio, & sævitia deponentibus iuxta deducta per *Paris. cons. 54. num. 30. & 31. vol. 4. Roland. cons. 27. num. 25. & 30. vol. 3. Bentazol. cons. Crimin. 228. num. 16. ante med. vol. primo Rimin. Iun. cons. 174. num. 23. 20. & 27. Farinac. cons. 157. num. 3. vol. 2.* cum aliis late congestis per *Rotam in rec. par. 11. decis. 34. num. 9. & pluribus seqq. Rich. decis. 425. per tot.* cum aliis in Decisionibus huius Causæ.

Potissimum, quia quatenus aliqua sævitia probari posset ex testibus mulieris, illa non excederet limites modicæ correctionis vt etiam ad euitandam contrarietatem
4 cum testibus viri interpretatio sumenda esset, ex qua non insurgit iusta causa separandi
5 Thorum cum leuis sævitia ad correctionem Viro permittatur iusta deducta apud *Sanchez de matrimonio lib. 10. disp. 18. sub num. 16. Farinac. d. cons. 157. num. 4. cum pluribus seq. Rot. in rec. par. 11. d. decis. 35. num. 13. Coccin. decis. 201. num. 3. repetita in rec. par. 6. decis. 155. Buratt. decis. 815. num. 4. & pluribus seqq.*

Atque sævitia, si quæ forsan adfuerat remissa fuisset ex subsequuta reconciliatione, de qua deponit octauus testis mulieris, ac etiam probatur ex testibus viri referentibus desiderium illius, quoad celer. m reditum Vxoris Anconam proficiscentis, atque ex epistolis ab ipsa Ludouica conscriptis *Summario eodem n. 8.* ex quibus quemadmodum apparet causam discedendi, & difficultatem redeundi consistere in solutione dotis à suis
6 Parentibus Viro facienda, circa quam lites inceperant, & mandatum vir obtinuerat *Summario eodem num. 2.* ita pariter ostenditur, vel nullam antecedentem sævitiæ Causam
7 fuisse, vel illam per reconciliationem, † & pacatum Coniugis animum remissam fuisse ad terminos *text. in cap. plerumque Vi reconciliata de donat. inter Vir. & Vxor. Bertazzol. dicto cons. crim 228. num. 12.* & in terminis similium Epistolarum *Farinacc. d. cons. 157. n. 11. & 12. Bich. decis. 412. num. 8. & decis. 425. num. 6.*

Non etiam ex adulterio Viri separationem concedendam esse Domini responderunt, cum illud non aliundè deducatur, quā ex quibusdam informibus attestationibus lite pendente procuratis, aliisque iuribus
8 non productis, † quæ si in quocunque iudicio fidem non merentur, multo minus attendi possunt in hoc iudicio in quo adulte-
9 rium concludenter est probandum *Paris. dicto cons. 54. num. 50. in fine vol. 4. Bertazzol. dicto cons. crim 228. num. 5. & seqq. vol. primo Rota recen. par. 11. decis. 35. num. 15. & in Hispalen. Separationis Thori 24. Februarij 1636. §. neque ex dictis testibus coram Macchiauello, & in Anconitana Separationis Thori 17. Maij 1669. §. primo & seqq. coram Reuerendissimo D. meo Decano Albergato.*

Concurrentibus pro honestis moribus, & bona fama equitis Columbelli attestationi-
10 bus Parochi, & Religiosorum quibus †, & ratione personarum, & ratione materiæ magis defertur *Paris. dicto cons. 54. num. 30. & 31. vol. 4. Roland. dicto cons. 27. num. 30. vol. 3. Rim. Iun. dicto cons. 174. num. 22. & 23. Farinacc. dicto cons. 157. num. 8. vol. 2. Rota recen. par. primo decis. 441. in fin. & in dicta Anconitana Separa-*

tionis

tionis Thori 17. Maij 1669. §. vnde non ſuffragatur coram Reuerendiſſimo Domino meo Albergato Decano.

His poſitis non aduerſatur, quod ex lite hucuſque acta, atque ex querelis Vxoris circa venenum ſibi propinandũ à Fabio equitis Viri patre, & circa inſidias, & ſæuitiam, ipſius viri ortum fuerit odium irreconciliabile in ipſo viro ſufficiens pro concedenda Thori Separatione, cum ex his querelis, & litibus credendum ſit Maritum futurum eſſe
11 ſæuiorem, † quia quidquid ſit in caſu in quo ex ſerie rerum antecedentium, atque ex illarum circumſtantijs apparet Maritum ſæuiorem futurum eſſe, quam fuerit in quibus terminis loquitur *Coccin. d. deciſ. 2011. numer. 43. cum duobus ſeqq. repetita in recen. par. prima deciſ. 155. Peninger. deciſ. 268. numer. 6. cum duobus ſeqq.* certum eſt in hoc caſu in quo non docetur de præterita Viri ſæuitia, nec
12 etiam in futurum illa rationabiliter timenda eſt, cum ad hunc effectum probandum fuiſſet Virum eſſe ferocem, & conſuetum vindictis offenſos rependere cuius contrarium docetur ex ſerie facti ſuperiùs relata, atque ex miti, & pacato animo Viri de quo teſtantur Parochus, & teſtes, quem benè agnouit Ludouica Vxor in ſuis Epiſtolis ſu-
13 pra relatis in quibus ad ipſum reuerti pollicetur itaut vanus ſit timor, qui ad hunc effectum non conſideratur *Natta conſ. 616. numer. 3. & 4. Roland. d. conſ. 27. num. 21. vol. 3. Richio d deciſ. 412. num. 9. & melius in rec. par. 13. deciſ. 270. ſub num. 13. cum duobus ſeqq.*

Sed trepidanti Vxori ſatis conſultum Domini dicebant ex cautione à Viro oblata
14 quoad futurum honeſtum, † & decentem tractatũ Vxoris, vt exinde reparatus dicatur quicumque timor ſæuitiæ ex late congeſtis *in Rec. par. 13. d. deciſ. 270. num. 16. & poſt ſecundum vol. conſ. Farinac. deciſ. 371. num. 13. & in deciſ. huius Cauſæ 22. Februarij 1674. §. fin. coram bon. mem. Priolo* atque abſterſa cenſeatur quæ-
15 libet macula adulterij, *vt Poſt. Bald. Lup. & Mathienz.* probant *Sanchez de Matrimonio lib. 10. diſp. 18. ſub num. 20. verſ. quare Rota coram Richio deciſ. 412. num. primo.*

Et ita equite Columbello informante, & Ludouica Vxore pluries, ac pluries monita, &c.

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iuriſpatronatus.

Lunæ 11. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Beneficium eſſe Sacerdotale actu, neque ſufficere quod quis poſſit promoueri infra annum, in hac deciſione deciditur ex inſtrumento fundationis, in quo præ cæteris dicebatur eligendum eſſe Sacerdotem ſufficientem, & idoneum ad celebrandum, quodque patronus poſſit illum caſſare, & priuare ſi non attendat ad celebrandum, concurrente præſertim obſeruantia interpretatiua plurium præſentationum de ſolis Sacerdotibus factarum.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas Sacerdotalis beneficij ſine inſtrumenti fundationis, non probatur ex obſeruantia interpretatiua, ſed requiritur illam fuiſſe præſcriptam.*

2 *Obſeruantiam interpretatiuam ad inducendam, eſt omnino neceſſaria præexiſtentia inſtrumenti, alioquin illa non ſuffragatur.*

3 *Sacerdotale eſſe beneficium de tempore præſentationis ex tenore inſtrumenti probatur, & num. ſeqq.*

4 *Verba*, quod eligatur Sacerdos ſufficiens ad celebrandum, *denotant qualitatem Sacerdotalem de tempore præſentationis requiri.*

5 *Beneficium dicitur Sacerdotale actu, ſi patronus poteſt Sacerdotem, electum caſſare, & priuare quoties ille non attendit ad celebrandum.*

6 *Obſeruantia interpretatiua cum inſtrumento fundationis attenditur, vt beneficium dicatur eſſe Sacerdotale.*

7 *Concilium Tridentinum* ſeſs. 22. cap. 7. de reformat. *non ſuffragatur vbi ex fundatione requiritur Sacerdotium actu, & num. 8.*

8 *Sacerdos ſufficiens, & idoneus ad celebrandum ſi præſentari debeat, non poteſt eligi non Sacerdos, qui promoueatur infra annum.*

DECISIO CCCCLXIV.

POSTEA quam firmatum fuerat per binas deciſiones reuocatorias alterius editæ coram me ſub die 3. * Iulij 1673. non ſufficere ad arguendam qualitatem Sacerdotalem in Beneficio obſeruantiam inter-
1 pretatiuam, † ſed requiri talem, quæ tranſiuerit in præſcriptionem, attenta deficien-
2 tia Inſtrumenti fundationis, † cuius dubietas dici poſſit declarata per ſucceſſiuam obſeruantiam fuit nuper ab Agentibus Ioannis exhibitum in actis inſtrumentum, & hodie, reaſſumpta diſputatione reſolutum, ſtandum eſſe in primo loco deciſis; Etenim, ſecluſa etiam obſeruantia præſcriptiua, cui neque ſcribentes pro Stephano, neque Domini in hodierna cauſæ diſcuſſione multum inſiſtebant, placuit qualitatem Sacerdotalem actu in præſentando ad hoc Beneficium nunc ſa-
3 tis deſumi ex tenore ſupradicti Inſtrumenti, in quo inter alia cauetur, quod per dictos fideicommiſſarios eligatur vnus Sacerdos ſufficiens, qui celebret duas miſſas in hebdomada ad dictum Altare pro anima dicti Bartolini teſtatoris, & ſuorum Prædeceſſorum, quodque prædicti fideicõmiſſarij quandocumque ſibi placuerit, poſſint, ac eis licitum ſit Sacerdotem electum caſſare, &c. & iterum ibi: & eligendi Presbyterum ad beneficiandum dicto Altari; & qui celebret prædictas duas miſſas omni hebdomada, & ipſum

sum priuandi de dicto Beneficio, si eis non videbitur fore sufficiens ad celebrandum dictas missas; ista enim verba, † quod eligatur, Sacerdos, sufficiens ad celebrandum dictas missas bis à fundatore repetita, & in prima parte expressè respicientia tempus electionis videbantur Dominis efficere, vt ex mente eiusdem fundatoris qualitas Sacerdotij sit necessaria de tempore præsentationis, ad regulam *Textus in leg. In delictis §. si extraneus ff. de Noxalib. action. capit. nemo, vbi gloss. in verbo Sacerdotio de election. in sexto Abbas in capit. Cum in cunctis §. Inferiora num. 10. & ibidem Decius numer. 12. de election. Paris. cons. 50. numer. 17. libr. quarto* & in specie aduertit *Rota coram Buratto decis. 680. numer. 4. & coram Dunoz. Iunior. decis. 956. numer. 9. & 10.* & prius *coram Seraphin. decis. 871. num. primo* Tanto fortiùs concurrentibus alijs supra recensitis, quod possint Sacerdotem electum cassare, & ipsum priuare de dicto Beneficio, † si eis non videbitur sufficiens, & non attendat ad celebrandum, concurrente que obseruantia saltem interpretatiua tot præsentationum de Sacerdotibus semper factarum de quibus in *Summario Ioannis numero secundo cum sequentibus*, quæ stante præexistentia, & tenore supradicti Instrumenti multum est considerandæ, vt aduertit *Parisius dicto consil. 50. numer. 19. Rot. coram Seraphino dicta decis. 871. numer. 2. in fine coram Buratt. dicta decis. 680. numer. 6. & decis. 216. numer. 2. parte quinta recent.* alijsque ibidem allegatis.

Et hinc dicebant, Stephanum frustra recurrere † ad tempus anni Conciliaris iuxta *session. 22. capit. quarto de reformat.* cum ibi notatis per *Barbos.* & inuiti traditis per *Rotam coram Merlino decis. 825.* † Quia tempus anni Conciliaris non suffragatur, vbi ex fundatione requiritur Sacerdotium actu, vt reiectis contrarijs declarat idem *Barbosa de officio & potest. Episcop. allegat. 24. numer. 42. vers.* & *ideo*, † *& Rota coram Merlino* non loquitur in terminis fundationis requirentis præsentari Sacerdotem sufficientem, & idoneum ad celebrandum, & minus geminatè id præcipientis, ideóque non obstat.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Alie due decisiones in hac causa emanate habentur impresse supra in precedenti tomo primo istius decime octaue partis vbi sunt in ordine decis. 173. & 335.

R. P. D. RONDININO.

Romana Hæreditatis.

Lunæ 11. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Rursus in hac causa decisum est, quod deficiente institutione hæredis proprietarij tamquam captatoria, arbitrio vsufructuarij cessa, hæres ab intestato succedat, non obstante quod hæres vsufructuarij suum auctorem per ius accrescendi, totam debuisse capere hæreditatem prætenderet, quia ille fuerat à testatore prohibitus de non petendo aliud, quæ prohibitio sicuti censetur facta fauore hæredis instituendi, quatenus succedere potuisset, ita eo non succedente fauore hæredis ab intestato venientis dicebatur adicta.

SVMMARIVM.

1 *Hæredis institutio collata in arbitrium tertij non substinetur.*

2 *Vsufructuarius hæres totam capit hæreditatem quoties principalis institutio in proprietate veluti captatoria tollitur, ac si scripta non esset.*

3 *Hæres in re certa instituto cum prohibitione ne amplius petere possit, quatenus exinde præfernata dicatur successio venientibus ab intestato.*

4 *Hæres particularis etiam aliud petere prohibitus, an cessante hærede vniuersali, per ius accrescendi totam capiat hæreditatem.*

5 *Clausula codicillaris supplet voluntatem testantis, vt hæres restituat hæreditatem venientibus ab intestato iure fideicommissi.*

6 *Testatus pro parte quis non decedit, & pro parte non testatus stante clausula codicillari, vel omni meliori modo.*

7 *Hæres, qui alias ab intestato succederet, quando stante nullitate institutionis, ex clausula codicillari iure fideicommissi totam capiat hæreditatem.*

8 *Facultas nominandi hæredem proprietarium vsufructuario concessa per verba* ne li parerà *an vitiet institutionem, vel potius ipsa vitietur.*

9 *Institutio hæredis proprietarij facta de persona, quam nominauerit vsufructuarius quatenus substineatur, & valeat per tot.*

10 *Hæredes ab intestato stante nullitate institutionis non admittuntur, si in eo casu alius cohæres datus sit.*

11 *Prohibitio de non petendo aliud, a testatore facta hæredi particulari, cuius fauore dicatur adiecta, si deficiat hæres vniuersalis.*

12 *Hæres institutus in re certa cum prohibitione non petendi aliud plus petere non potest instituto adeunte, secus autem si ille non adit.*

13 *Prohibitio facta vxori vsufructuariæ de non petendo aliud, dicitur adiecta fauore instituti, si hæres erit, sin minus, fauore venientium ab intestato.*

14 *Doctores sunt intelligendi secundum cõmunem sententiam, & retenta distinctione communiter approbata.*

15 *Hæres, qui ab intestato succedere debet, non censetur exclusus ex odio testatoris, & quando nu. seqq.*

16 *Odium occasione litis inter defunctum, & hæredem ab intestato, non censetur esse tale, vt illum a successione repellat, & num. seqq.*

17 *Proximiores excludere ab hæreditate propter solum odium, & admittere extraneos christiana pietas abhorret.*

18 *Odium ex causa leui iudices neque præsumere solent, nec debent.*

DECI-

DECISIO CCCCLXV.

HÆREDITAS Raymundi de Surdis ad Eusebium fratrem spectare Domini dixerunt in decis. 4. * Iulij proximi præteriti coram me cuius fundamenta hodie quoque reasumpta disputatione placuerunt, cum captatoria fuerit dispositio Raymundi quoad hæredem proprietarium in hæc verba institutum: *Herede proprietario instituisco il Signor Iacomo Martinelli per la persona da lui nominarsi,* veluti in Martinelli arbitrium hæredis institutio collata contra textum in *l. illa institutio & in l. si quis Sempronium vbi gloss. & DD. ff de hæred. instit.* & quoad Hipolitam, quam hæredem vsufructuariam instituit inutilis pariter ad effectum de quo agimus, fuerit dispositio, quia cum institutio restricta fuerit ad simplicem vsumfructum: *con dichiaratione, che non possi haver altro, che il semplice vsufrutto della mia heredita essa viuente, & morta che sia detta Hipolita, la di lei heredita sia obligata a tutti li crediti, che ho con essa,* non potuit proinde præter vsumfructum, quo potita est *sua vita durante*, hæreditatem in proprietate prætendere ex iure accrescendi, † quod fauore vxoris, vel alterius personæ in vsufructu institutæ procedere solet, quotiescumque principalis institutio in proprietate, veluti captatoria tollitur, ac si scripta non esset quia etsi antiquis temporibus non modica fuerit dissentio inter veteres iurisperitos, an instituto aliquo in re certa cum prohibitione ne amplius petere posset, † dicatur exinde præteruata successio venientibus ab intestato iuxta opinionem *Bartol. in l. quoties §. si duo ff. de hæred. instituen & in consil.* 150. *vol. primo*, vel potius hæreditas † accrescat hæredi particulariter cum illa prohibitione instituto iuxta sententiam *Dini in l. si quis ita heres ff. de hæred. instit.*

Conueniunt tamen cõmuniter Doctores, quod quotiescumque ex coniecturis voluntatis testantis, elicitis in proposito casu ex verbis superius relatis, atque ex clausula, *codicillari* in testamento adiecta, † quæ supplet voluntatem testatoris, vt hæres restituat hæreditatem venientibus ab intestato iure fideicommissi, quatenus restitutio fieri non possit iure directo, cessat illud absurdum à sequacibus *Dini* consideratum, quod defunctus pro parte testatus, & pro parte intestatus decedat, † quia hoc casu vere testatus decedit omni meliori modo, quo potest & sic Eusebius frater intestato succedens, † iure aliquo fideicommissi capere debet iuxta textum expressum *in d.l. quoties §. si duo vbi Castrens. sub num. 3. ff. de haredib. instit. & l. peto 71. in principio ff. de legat. 2.* quemadmodum admittunt quotquot Doctores contra decisionem adducebantur *Bald. consil. 468. in fine vol. primo Fachin. contr. iuris libr. 4. cap. 15. in fine versic. porro Clar. in §. testamentum quæst. 74. ad fin. vers. pariter Ioseph de Rosa consult. 34. numer. 47. Altograd. cons. 77. num. 37. vol. primo Peregr. de fideic. art. 15. num. 13. 16. & 17. & art. 11 nu. 66. vers. reperio Bellon. de iure accresc. cap. 7. quæst. 10. num. 45. & cap. 10. quæst. 18. num. 5. & 6 & num. 20. et 30.* cum aliis per *Fusar. de substit. quæst. 277. num. 27. et seqq. et num 50. et seqq. Rota in recent. par. 4. to. 3. decis. 589. num. 12. et 13. et coram Emin. Otthobono dec. 203. num. 19. et 20.*

Non obstat, quod verba illa adiecta institutioni Martinelli: *per la persona da lui nominarsi*: possint separari ab institutione, quod satis indicauerit testator adiiciendo facultatem: *se li parerà*: † & ideo vitientur, & non vitient iuxta *textum in l. si ita scripsero 67. ff. de hæred. instituen. et in l. si se solum §. sed si se ff. illo eodem titulo*, quia iterum dicebant Domini, hæc verba numquam sine violatione literæ, & mentis testatoris separari posse, neque testatorem ipsa separasse, commuttendo id voluntati hæredis instituti: *se li parerà*: quia testator hanc facultatem tribuit quoad determinationem temporis, in quo declarauit hæredem, mortua, vel viuente Hipolita, ibi: *per la persona da lui nominarsi doppo la morte della detta Hipolita, ò verò auanti se gli parerà*: † sed non aliter instituisse hæredem Martinellum nisi pro persona nominanda, per indeac si testator dixisset, instituo hæredem quem Martinellus nominauerit, vt declarant pariter Doctores in contrarium adducti *Duran. de conditionib. impossibilib par. 3. capit. 4. num. 21. et seqq. Carp. de exequtor. lib. 2 cap. 12. num 24. et seqq.* & melius *Altograd. iun. contr. 43. num. 24. et 25.* quem aliis adductis sequitur *Modern. Lucentis de pactis futuræ succeff. libr. 3. cap. 6. numer. 66. versic. cum hac tamen, et pluribus seqq.* cum aliis in præterita decisione allegatis *in §. hæc enim.*

Neque pariter obstat, quod theorica *Bartoli in d.l. quoties §. si duo ff. de heredib. instituit.* procedat, quando non est datus alius cohæres, quia tunc lex supplet, vt saltem iure aliquo fideicommissi fiat restitutio venientibus ab intestato, † secus autem dato, vt in casu, cohærede, qui saltem in mente testatoris talis esse potuit, quia animaduersum fuit vxorem censeri prohibitam plus petere fauore cohæredis, quamuis nulliter instituti, quotiescumque testator prouidisset sibi de hærede vniuersali, qui secundum cogitationem defuncti omni casu poterat esse hæres, † veluti instituendo hominem certum, quia tunc fauore instituti, illa prohibitio adiecta censetur iuxta *text. in d. l. peto 71. in prin. ff. de legat. 2.* quo deficiente, vel quia adire noluit, vel quia nequiuit. hæres institutus in re certa totum capit, † cum censeatur prohibitus plus petere instituto adeunte, secus autem, cũ ille non adit iuxta *tex. in l. Paulo Callimaco 27. §. Pompeius ff. de legat. 2.*

At quando, vt in casu testator sibi prouidit de hærede vniuersali, qui etiam secundum suam cogitationem hæres esse non poterat, nisi in vno casu tantum, veluti si Martinellus nominauerit, & casu quo non nominauerit, nihil vlterius disposuit, † quia tunc prohibitio adiecta institutioni vxoris

in vſufructu inſtitutæ cenſetur appoſita fauore inſtituti, ſi erit hæres, quatenus verò nõ erit, provt accidit in caſu, prohibitio illa cenſetur appoſita fauore venientium ab inteſtato, quia ex ſubintellecta mente teſtantis ſaltem iure aliquo fideicommiſſi capere debent iuxta diſtinctionem ex mente Papiniani deſumptam *in d. l. ſeto 71. in principio verſic. idem dicimus ff. de legat. 2.* cum quo ſenſu loquitur *Bartol. in contrarium adductus in d. l. quoties §. ſi duo num. 6 ff de hæred inſtit. Peregr. de fideic. d. artic. 11. num. 06. §. & Dini opinio verſic. intellige tamen, & conſil. 155. nu. 17. volum. 13. Bellon. in contrarium adductus de iure accreſcen. cap. 10. d quæſt. 19. num. 19. verſ. cæterum & num. ſeqq.* vbi quod licet Imola, & Laderchius contrarium voluerint, non eſt tamen ab hac ſententia diſcedendum, iuxta quam intelligendi pariter ſunt Doctores omnes in con-
14 trarium adducti, † qui retenta hac Bartoli diſtinctione loquuntur *Ciriac. contr. 43. num. 86 112. & ſeqq Joſeph de Roſa d conſult. 34. num. 46. Modern Venuſ. Theatr verit. lib. 9. de hæred & hæditat. diſcurſ. primo num. 8. in fine* cum ſimil bus.

Cæterum Domini non habuerunt in cõſideratione id, quod deducebatur ex odio
15 Raymundi teſtatoris † in Euſebium fratrem iuxta dedu cta per *Honded conſil 89. num. 55. vol. primo Surd dec. 54. n. 11. Bellon. d cap. 10. quæſt. 19 num. 27. verſic. niſi forte Rota in recent par. 4. to. 3. d. deciſ. 589. num. 15. & 16.* quia ex litibus, atque actis iudicialibus occaſione illarum in
16 ter Raymundum, & Euſebium fratrem, † non videbatur Dominis inſurgere potuiſſe tale odium ſufficiens ad præſumendũ, quod teſtator voluerit excludere fratrem a propria hæreditate, & admittere extraneos contra legitimum ordinem ſuccedendi, & pro ſola indignantis animi vindicta, † à qua
17 Chriſtiana pietas maximè abhorret, quam neqùe iudices præſumere conſueuerunt vbi-
18 cumque odium procedit ex cauſa leui ex deductis per *Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 6. tit. 10. num. 8. idem Bellon. de iure accreſcendi cap. 7. quæſt. 57. num. 16. Rota coram Caſtillo deciſ. 108. num. 13.* repetita in *recent. parte 8 deciſ. 82.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Altera, & hic confirmata præſentis cauſæ deciſio habetur impreſſa in alio præcedenti tomo primo iſtius Decimæ Octauæ Partis Recentiorum vbi eſt 11 ordine deciſ. 368.

R. P. D. TAIA.

Auximana Dotis.

Lunæ 11. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Nullam prætendebatur decretam, & ſequutam immiſſionem, ac ſubhaſtationem bonorum propter exceſſum, qui omnia vitiat, aut ſaltem annullat ratione ſummæ excedentis, provt adhuc allegabatur error in ſolutionibus, qui remouet conſenſum ab actu, ea tamen ex facto non conſtare decidebatur, quia nec exceſſus conſiderari poterat, ex quo nullus patuit error, qui ſi fuerat commiſſus, potuit in ſubſequentibus ſolutionibus declarari.

SVMMARIVM.

1 *Exceſſus etiam in minimo quamcumque annullat immiſſionem, & ſubhaſtationem ſequutam.*
2 *Exceſſus cauſat iniuſtitiam ſaltem ratione ſummæ excedentis.*
3 *Manutentio non datur immiſſo in poſſeſſionem pro credito partim vero, & partim falſo.*
4 *Sententia, & decretum ſunt indiuiduа.*
5 *Vſuræ dotales inter Parties conueniri poſſunt, eique licitè ſolutæ dicuntur.*
6 *Solutio cadit prius in vſuras, quàm in ſortem.*
7 *Solutio non præſumitur facta pro fructibus, vbi exprimitur illam fieri in computum ſortis.*
8 *Solutio in quam cauſam cadat ſi neuter contrahentium ſuam voluntatem expreſſit.*
9 *Solutio, quæ cauſam habet expreſſam, ad aliam referri non poteſt.*
10 *Contrahentium negatur conſenſus in ipſorum errore.*
11 *Conſentire non dicuntur qui errant.*
12 *Confeſſio non immutat veritatem atque ideo probata veritate, non præiudicat confitenti*
13 *Confeſſio cum erratur in facto poteſt reuocari.*
14 *Error ſi apud contrahentes non fuit in ſorte, eo minus fuit in fructibus*
15 *Error ſi aliquis in præcedentibus ſolutionibus fuit commiſſus, potuit in ſubſequentibus declarari.*

DECISIO CCCCLXVI.

ETIAM informante hodiè Nicolao DD. ſteterunt in Deciſis 12. Ianuarij 1674. informante altera tantum Parte, quantum vnus ex Dominis diceret nullam fuiſſe de-
1 cretam, & ſequutam Immiſſionem, † & ſubhaſtationem propter exceſſum etiam in minimo, ità vt exceſſus cauſet etiam iniu-
2 ſtitiam † ſaltem ratione ſummæ excedentis, nec miſſus in poſſeſſionem pro credito par-
3 tim vero, partim falſo† manuteneri debeat, quia ſententia, & Decretum eſt indiuiduum
4 *Poſth. de Manut. obſer. 12. ex num. 92.* cum allegatis *vt Rota coram Ludouiſ deciſ. 198. & coram Buratt & Adnot. ad deciſ. 91. in fine* cum aliis allegatis.

Expreſſum autem ipſe dicebat exceſſum, quod Nicolaus Maritus eſſet creditor non ſolùm Dotis promiſſæ ſcutorum 4000. ſed etiam dotalium vſurarum iuxtà tempora dilatis ſolutionibus deſtinata, † proùt non
5 controuertitur, vti quoquo modo conuentarum, quin etiam plerumque ſolutarum, & licitè *ad §. ſi Vxor l. ſi quis pro Vxore 1. ff. de Donat. inter Vir. & cap. Salubriter de Vſur.* cùm ab un dè, ibi notatis à *Barboſ numer. 2.*

mer. 2. & generaliter constitutum est priùs
6 in vsuras † nummum solutum accepto ferendum §. *Imperator Antoninus l. 5. ff. de solut. l. prima in fine C. eodem.*

Nec obstare videbatur, quod solutio non præsumitur facta pro fructibus, † vbi ex-
7 primitur illam fieri in computũ sortis principalis, quæ est præclara summa coram *Baratto decis. 19. numer. 6.* & planè cautum est,
8 si neuter contrahentium voluntatem suam expressit *dicta l. prima* & solutiones, quæ habent in ventre, (& potiùs in facie) causam
9 expressam, † ad aliam referri non possunt, inquit *Rota coram Bich. decis. 262. num. 14.* quia negaretur consensus contrahentium † in ip-
10 sorum errore, vt non videntur, qui errant consentire, *l. nihil consensui 116. ff. de reg. Iur.*
11 & confessio non immutat veritatem, ideoque probata veritate, non præiudicat con-
12 fitenti, *l. 5. C. de Iur. & fact. ignor.* & erronea confessio † cum erratur in facto, potest
13 vsquead sententiam reuocari, *l. 7. C. eodem.*

Huc autem dubio, concordibus DD. redacto, alijs neglectis, Latiùs quàm decisis, adijciebat ille sibi non satisfacere, quod Cæsar, & alij consortes respondebant, Nicolao fuisse satisfactum de his dotalibus vsuris ex tribus Apochis trium solutionum: *Per saldo dell' Interusurij dotali del presente anno di scudi 1000. che per esser' la verità, &c.* 26. Iunii 1674. *Io Nicola, &c.* & rursus *per vsufrutto di scudi 1000. residuali della Dote per saldo fino al presente mese di Gennaro* 1665. *& in fede, &c.* 19. Ianuarij Io Nicolà, &c. & demùm *per vsufrutto di scudi 1000. della Dote per saldo fino al primo di Gennaro 1666. che per esser ciò la verità, &c.* 22. Decembris 1665. Io Nicolà, &c.

Quibus benè responsum dicebat assumpto errore in scutis 250. in Decisione iam expresso, neque controuerso, eas omnes confessiones erroneas fuisse, & consequenter de vsuris dotalibus pro ratæ portione, scutorum 250. dotis non solutorum, nullas esse ex suprascriptis, & vulgatis, & ex hoc capite recedendum à Decisis.

Aliis autem aliud visum est, & standum decisis ex facto ipso, quia ex publicis Instrumentis in Summario Cæsaris, & consortium habeatur declaratio expressa Nicolai recepisse scuta 3400. in causam dotis, & meritò, quia de dotalibus vsuris fuerit illi satisfactum ex Apochis suprascriptis.

Atque, vt fuit explicatum, quamuis dicerent Informantes pro Nicolao erratum in solutione, & Instrumentum 23. Septembris 1650. descriptis scutis 500. per relationem ad Instrumentum 9. Aprilis 1646. in relato compertis scut. 250. attamen hoc admisso, quod & constat ex vtriusq; Partis, summarijs apparet inde Notariũ errasse nõ autẽ partes quæ voluerunt scribere 250. ideoq; addiderunt scuta 50. vt fieret summa sc. 3000. & deinceps dixerunt remanere scuta 1000. quod concludit fuisse citra vllum errorem soluta scuta 3000. quia Dos erat scuta 4000. Ideoque sicut error non fuit in sorte apud co-
14 trahentes; † Sic neque error fuit in fructibus, & quatenus esset quid illiquidum, † fa-
15 tis hoc esset declaratum in quietationibus residuos fructus enunciantibus.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Vineæ.

Veneris 15. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Donatione facta sub conditione, si donator intestatus decesserit, ille ad alienationem deuenerat, quæ proinde valida declaratur, non obstante hypotheca, & stipulatione Notarij, quia neutrum impedit, quo minus idem donator validè alienari potuerit, ad quam alienationem substinendam plura etiam adducuntur super detractione legitimæ, eiusque probatione illam fuisse consumptam, à fideicommissario facienda.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio primo loco facta per grauatum substinetur ex causa legitima, in qua venit imputanda.*
2 *Filius non prohibetur detrahere legitimam aduersus fideicommissarium vniuersalem, etiam si non confecerit inuentarium.*
3 *Fideicommissarius vniuersalis solum potest capere id, quod cadit sub fideicommisso, cui non subiaceat filiorum legitima.*
4 *Bona præsumuntur libera non autem fideicommissaria, si tanquam libera sunt diuisa inter filios, & haredes.*
5 *Detractiones fuisse consumptas probari debet à fideicommissario, agente contra tertium possidentem ex titulo oneroso.*
6 *Donatio facta sub conditione, quatenus donator decesserit intestatus, non impedit quominus ille medio tempore alienet.*
7 *Retrotractio in præiudicium tertij non admittitur, & quando supra num. 6. cum seqq.*
8 *Hypotheca adiecta in parte executiua instrumenti, non immutat naturam dispositionis illius.*
9 *Hypotheca apposita in contractu conditionali, eumdem famulatur contractum, & iuxta illius naturam regulatur.*
10 *Constitutum non alterat qualitatem contractus conditionalis, cui fuit appositum.*
11 *Derogatio Apostolica fideicommissi suffragatur, siue ex cursu temporis deducatur, siue etiam ex vrgentissimis coniecturis.*
12 *Coniectura simul, & vnitim considerari debent, prout in materia probationum fieri solet.*
13 *Donatio, vt suffragetur, & suum possit habere effectum, requiritur quod fuerit à donatario acceptata.*
14 *Donatarius non dicitur acceptasse donationem, si postea bona donata diuisit, eorumque alienationi consensit.*

35 *Stipulatio Notarij importat acquisitionem iurium, etiam ad fauorem absentium, & quando vid. num. seqq.*

36 *Donatio conditionalis potest mediante non impleto conditionis reuocari à donante, non obstante stipulatione Notarij, & num. seq.*

37 *A renatio facta ab eo, qui sub conditione donauit, subsistetur quamuis stipulatio Notarij in donatione intercesserit.*

DECISIO CCCCLXVII.

TAMETSI scribentes pro Antonio actore deducerent plures alienationes, ex calculo per ipsos nouiter exhibito ad probandũ consumptionem legitimæ Balduino debitæ in bonis Antonij Senioris antequam sequuta fuerit venditio controuersæ vineæ, & vltra fideicommissum conuentionale, etiam aliud fauore eiusdem Antonij Actoris, & quidem anterius dicto conuentionali desumere conarentur ex donatione de an. 1577. per Baldu·num facta Matthæo fratri *cum pacto, vt bona ipsa permaneant in familia, & per ea familia conseruetur nomen, & sustineatur, &c.* nihilominus istis non obstantibus Domini perstiterunt in decisis.

Præmissa enim rursus fundamentali Regula *Textus in l. Marcellus §. res quæ ff. ad Trebell.* 1 quod prima alienatio facta per grauatum sustinetur ex causa legitimæ, in quam venit imputanda; Non obstante oppositaomissione Inuentarij, quæ non impedit quin 2 grauatus possit detrahere suam legitimam contra fideicommissarium vniuersalem ea ratione, quia iste petere non potest, nisi id, 3 quod cadit sub fideicommisso cui legitima non subiacet iuxta *Text. in l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus C. de inoffic. Testament.* & tradita *per Rota coram Cardinali Celso decis. prima num. 4. & in Sabinen. Bonorum 4. Aprilis 1672. §. accedit coram R.P.D. meo Bourlemont, & in Romana, seù Vercellen. Fideicommissi super detractionibus 5. Iunij 1673. §. Stat enim cor. bon. mem. Priolo*, aliisque concordantibus.

Iste calculus non videbatur DD. releuare, tum quia plures census, Societates officiorum, & officia vacabilia in eo descripta, & per grauatos alienata, non probantur fideicommissaria Antonij Senioris imò potius 4 præsumuntur libera eo ipso, † quod fuerunt inter eos diuisa vti talia, vt legitur in Instrumento diuisionis dato in *Summario Reorum Conuentorum num. 8.* & notat *Bald. in l. cum oportet num. 11. C. de bonis maternis Alex. cons. 104 num. primo vol. 4. Ciroc. discept. 24. num. 64. Surd. decis. 339. num. 15. & 19. Peregr. de Fideic. art. 44 num. 21.* cum aliis cumulatis per *Rotam decis. 226. num. 5. & seqq. par. 5. tom. primo rec.* Tum quia non probatur, quod alienationes istorum Censuum Societatum, & officiorum præcesserint alienationem vineæ, de qua 5 agitur, † & absorbuerint legitimam filiorũ, provt necessarium esse, quando provt hic ista debetur in magna quantitate, & petitur immissio contra tertium possidentem rem longè infra legitimam ex titulo oneroso tradit *Rota in Romana Fideicommissi 14. Iunij 1689 §. Sed vbi decisiones cum seq. coram R.P.D. meo Bourlemont, & in Romana Census 3. Martij 1673 §. Alia quoque coram R.P.D. meo Taia*, in quibus cæteræ congeruntur.

Sicut nec etiam suffragari fideicommissũ conuentionale, quia illum vti ordinatum sub conditione potestatiua, *donauit cum primum decesserit intestatus*, non impedit quomi- 6 nus medio tempore donans poterit legitimè alienare itaut etiamsi postea decesserit intestatusnõ fiat retrotractio in præiudicium tertij, 7 vt distinguendo inter conditionẽ potestatiuã & Casualem, vel mixtam præter allegatos in præcedenti decisione §. *Neque etiam sunt Text. in l. qui balneum nona, & l. potior 11. ff. qui pot. in pign. habeant* tradunt *Molphes. post consuet. Neapol. cons. 7. num. 31. & 32. Carens. resol. 35. num. 10. Dunoz. Iun. decis. 169. num. 4.* Idque non obstante hipotheca, & clausula constituti, 8 aliisque adiectis in parte executiua Instrumenti donationis, quia istæ vti accessoriæ non immutant naturam Principalis dispositionis, sed ei famulantur, & iuxtà illam regulantur, pro vt de hipotheca apposita in 9 contractu concepto sub conditione potestatiua notat *Riminald. Iunior. cons. 8. 9. num. 20. & seqq. Gionagnon. cons. 15. num. 17. & 22. lib. primo Merlin. de pignor. lib. 4. quæst. 22. num. 50. cum* 10 *seqq.* & de constituto pariter appositio in cõtractu conditionali *Bald. in l. ex Testamento fine C. de fideicommiss. Tiraquell. de Iure constit. possess par. 3. limit. 7. num. 16. Rota apud Posth. de manut. decis. 300. num. 19. & decis. 620. nu. 3.* alliquc in præcedenti decisione adducti §. *Non suffragante*.

Et in omnem Casum vtrumque fideicõmissum sublatum respondebant per derogatio- 11 nem Apostolicam elicitam non tam ex temporis cursu, quam ex pluribus, & quidem vrgentissimis coniecturis sigillatim perpensis in præterita decisione §. *Et*, hodiè plenius comprobatis per informãtes pro 12 reis conuentis ex quibus simul consideratis, provt in materia probationum fieri solet iuxtà *Textum in l. rationes, & in l. Instrumenta C. de probation. & in Capitulo cum Causam: quæ eodem titulo*, & tradita in similibus per *Gabriel de probat. concluf. prima num. primo cum seqq. Rot. coram Biebio decis. 30. num. 11. & post Merlin. de pignorib. decis. 63. num. 11. & de eis. 246. num. 26. par. 6. rec.* iterùm credebant eandem derogationem Apostolicam satisprobatam fuisse.

Denique minoris releuantiæ esse dicebãt aliam donationem hodiè nouiter adductam, & quæ prætenditur facta, vt supra Matthæo cum pacto, vt bona permaneant in familia, 13 quia non docetur illam fuisse acceptatam provt requiritur adhoc; vt possit dici perfecta ad *Text. in l. absente 10. ff. de donation. & glos. in §. Alia inst. eodem tit.* imò cum Matthæus 14 postea deuenerit ad diuisionem, permiseritque partem donatam ab eo occupari, & successiuè consenserit alienationi Vineæ controuersæ; prorsus excluditur quælibet

acce-

accertatio Matthæi ad benè notatum per *Cephal. conſ. 440. num. 38. & ſeqq. & Rota coram Celſo deciſ. 21. num. 7.*

Et licèt interuenerit ſtipulatio Notarij,
15 per quam acquiritur Ius abſentibus, vt firmant *DD. in deciſ. 12. num. 1. & 2. par. 1. rec.* hoc
16 tamen procedit tantum † nè donans poſſit à donatione recedere, non autem, vt donatario ſit interim acquiſitum dominium, & Ius
17 irreuocabile ſuper rebus donatis, † per quod reuocetur diſpoſitio de eiſdem medio tempore in alium facta per donantem, prout articulo diſcuſſo diſtinguit *Rota d. deciſ. 12. n. 1. cum ſeqq. par. 1. rec. coram Gregor. deciſ. 567. n. 3. coram Celſo, deciſ. 21. num. 2. & 3.* cum alijs in eiſdem, & per *Adden. ad Gregor. deciſ. 97. n. 8.* cumulatis.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideiuſſionis.

Veneris 15. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Ad obtinendam euictionem non curauerat emptor ſuas exceptiones opponere, quinimò breuiſsimo tempore, & ſpatio duodecim dierum cauſam etiam vſque ad rem iudicatam terminari permiſerat, vt exindè de euictione agere poſſet, quod ideò illi denegatum eſt, maximè contra fideiuſſorem, qui ſuam obligationem reſtrinxerat ad lites motas, non autem mouendas.

SVMMARIVM.

1 *Euictio non debetur ſi prouenit ex alia cauſa, quàm quod fuerit emptori promiſſum.*
2 *Caſus obligationis ſi non euenit, ex eadem obligatione agi non poteſt.*
3 *Fideiuſſor qui ſe taxatiuè obliganit ad lites motas, non tenetur ad mouendas.*
4 *Euictio, quæ prouenit ex ſupina negligentia emptoris exceptiones ſuas opponere negligentis, eidem præſtanda non eſt.*
5 *Moleſtiæ intimari omnino debent, alioquin euictio prætendi non poteſt.*
6 *Colluſio præſumitur, ſi cauſa infra breue ſpatium duodecim dierum, non ſolum fuerit terminata, ſed etiam vſque ad rem iudicatam perducta.*
7 *Euictionem non conſequitur qui litè conſultò terminari permiſit, vt ex ea agere potuiſſet.*
8 *Simulationis particeps omittendo exceptiones ſibi principaliter ſpectantes, neque agit de euictione, neque fideiuſſori præiudicat.*

DECISIO CCCCLXVIII.

EX facto latè recenſito in alia præcedenti huius Cauſæ Deciſione iterum reſponſum fuit non conſtare de credito Joſephi Mariæ, ac propterea mandatum ab Auditore generali Bononiæ illius vigore contra Carolum Antonium relaxatum non eſſe exequendum.

Credebant enim rurſus Domini euictionem Prædij della Bariſella, quam paſſus fuit Joſeph Maria, non prouenisſe ex lite ante mora ab Equite Horatio de Victoriis
1 ex cauſa fideicommiſſi; † ſed ex alia ſucceſſiuè mota ob non impletam concordia m. inter eundem Equitem, & Joſephum Mariam, ac Carolum Beccadellum pendente
2 priore iudicio initum, † ideoque non euenisſe caſum obligationis Caroli Antonij,
3 qui taxatiuè fideiuſſor acceſſerat † ad lites motas tantùm, non etiam ad mouendas, iuxtà *textum in lege quidquid adſtringenda nonageſima nona ff. de verborum obligationibus, l. ſi in pignore 55. ibique gloſſa, & Baldus in leg. fideiuſſores 69. ff. de fideiuſſoribus, & Rota coram Dunozetto iuniore deciſ. 225. num. 7.* aliaſque auctoritates in præcedenti deciſione allegatas.

Non obſtare eis videbatur, quod prædicta concordia inita fuerit ad euitandam euictionem, quæ proximè imminebat ex priori iudicio, quia ponderabant id contigiſſe non ſolum propter ſupinam negligentiam
4 Joſephi Mariæ, † non curantis opponere Equitem Victorium vti non deſcendentem à Leoncllo, ab eius fideicommiſſo eſſe excluſum, prout poſtmodum declaratum fuit coram *Zarate eius deciſion. 73. & 99. per totas*; ſed etiam propter manifeſtam eius colluſionem cum prædicto Equite Horatio, qui conniuente Joſepho Maria, & non citato Carolo Antonio, imò nec Carolo Beccadello principali promiſſore, † minuſque in-
5 timatis eiſdem huiuſmodi nouis moleſtijs, prout neceſſarium erat, *capitul. final. de emption. & venditione. l. emptor fundi, leg. ſi parentes, l. empti, & leg. cum ſucceſſores C. de euictionib. Rota deciſion 69. num. 11. parte 2. diuerſor. & coram Vbaldo deciſ. 224. num. 4. & 5. & coram Dunozetto iunior. deciſ. 938. num. 6.* † cauſam intra breue ſpatium duodecim dierum ad rem iudicatam vſque perduci conſultò permiſiſſe videtur, † vt ſub colore ſequutæ euictionis ex primo iudicio ſuam fundaret intentionem contra Carolum Antonium nõ alias obligatum, quàm ſi euictio vere, ſeù ſaltem originaliter ex primo iudicio ſequeretur, vt præter leges ſupra adductas probatur etiam Textus in *lege cum apud*, ibique notant *Bartol.* & alij Scribentes *ff. iudicatum ſolui*.

Neque mouit Dominos replicatio, quod in dictis ſententijs citatus fuerit Dominicus Albanus aſſertus Procurator creditorum quondam Fabij Victorij, & ſic ſatis dicatur citatus Carolus principalis promiſſor vnus ex dictis creditoribus, & eo mediante etiam Carolus Antonius fideiuſſor, tùm quia ex reuolutione actorum non conſtat de aliquo mandato procuræ creditorum Fabij in perſonam Dominici, & minus de mandato dicti Caroli, qui præcedenter ex parte pretij dicti Prædij vlterius fuerat iam

satisfactus; tùm etiam quia idem Carolus colluſiuè quoque interuenit in eadē tranſactione, ſeù concordia, in qua conuentum extitit de reportanda re iudicata ſine defenſione, † & propterea tamquam particeps colluſionis, non potuit præiudicare Carolo Antonio fideiuſſori, omittendo defenſionem ad ſe principaliter ſpectantem.

† 3

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Portæ S. Pauli.

Ventris 15. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Occaſione conceſſionis, ſeù magis extenſionis factæ à Papa vnius ex officijs Portarum Vrbis, expenditur, & declaratur Gratia eiuſdem Pontificis, quæ licèt fundata in aliis conceſſionibus, & extenſionibus aliorum Pontificum, & quamuis exprimat factum alienum, vel ſuorum Prædeceſſorum; adhuc plenè probat, eo magis ſi Motu proprio facta ſit, quia tunc nullam verificationem requirit.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Pontificis, ſeu illius extenſio, licèt fundata in conceſſionibus, & extenſionibus aliorum Pontificum ſuſtinetur, & probat.*
2 *Litera Apoſtolica quamuis loquantur de facto alieno faciunt tamen plenam probationem.*
3 *Pluralis eloquutio duorum numero contenta eſt.*
4 *Supplicationes licet ample à partibus porrigantur poſtea tamen delentur, & limitantur in Dataria ſecundùm intentionem Papæ.*
5 *Gratia regulatur à Signatura Pontificis, quidquid fuerit in corpore ſupplicationis petitum.*
6 *Clauſula,* tantum, *declarat id, quod Papa concedere voluit, & exprimit quomodo intelligatur quod per Fiat ſimpliciter fuit conceſſum.*
7 *Declaratio Gratiæ facta per Cameram eſt multùm attendenda, quia Camera eſt organum Papæ.*
8 *Mandatum ſibi præiudiciale nemo præſumitur acceptaſſe, & num. 18.*
9 *Veritas vna eſt, ideoque illi omnia congruunt.*
10 *Veritatem ad agnoſcendam magna ex parte conferunt accidentia.*
11 *Officia cuſtodum portarum Vrbis non ſunt ſolita dari, niſi ad vitam.*
12 *Obſeruantia plurimum confert ad declarandum quomodo Officium fuerit conceſſum.*
13 *Literarum Apoſtolicarum verba, quibus Papa narrat proprium factum, plenè probant, ſi ſuper illis Gratia vel intentio Papæ fundatur, & num. ſeqq.*
14 *Confirmatio Pontificis, quamuis narret factum Prædeceſſoris plenam facit probationem, & num. ſeq.*
15 *Papa atteſtanti de voluntate ſui Prædeceſſoris plenè creditur.*
16 *Aſſertio Papæ facta motu proprio ſuper facto, quod ſibi cauſa cognita innotuerat, attendenda eſt, & probat.*
17 *Gratia facta Motu proprio non eget inſtificatione, etiam ſi ſit de facto alieno.*
18 *Gratiam ſibi præiudicialem quis non præſumitur acceptaſſe, & ſupra num. 8.*
19 *Arbitrium regulatur à iure, amplia vt n. ſeqq.*
20 *Signatura Iuſtitiæ non facit reſcripta Gratioſa.*
21 *Executio Literarum Apoſtolicarum non retardatur per exceptiones extraneas ad illas.*
22 *Executio Literarum Apoſtolicarum vt retardari poſſit clarum, & apertum ius opponentis requiritur.*
23 *Lis per deſertionem extinguitur ſpatio decem vel triginta annorum, ſi in actis conſtat de malo iure litigantis.*
24 *Gratia ob non factam mentionem litis iam extinctæ non remanet ſubreptitia.*
25 *Ordinarius poteſt conferre beneficium litigioſum, ſi lis fuerit per deſertionem extincta.*

DECISIO CCCCLXIX.

INNOCENTIVS X. cum Officium Cuſtodis Portæ S. Pauli de Vrbe nonnullis Hiacynthi Maioribus, ad eorum vitam per diuerſos Romanos Pontifices conceſſum, & ad vitam, & perſonam Hiacinthi à Gregorio XV. extenſum eſſet, ex tunc, poſtquā per obitum Hiacinthi vacaret, ad Iuliani, filij Bartholomei conſanguinei eiuſdem Hiacinthi vitam, & perſonam extendit, & protogauit anno 1653. Diem functo Hiacintho 5. Aprilis 1673. remiſſa Cauſa executionis literarum Apoſtolicarum pro Iuliano D. Viceſgerenti iudici Deputato in Cauſis, vbi vertitur intereſſe Ignatij de Capranica, hic tandem ſententiam tulit Literas Apoſtolicas exequendas. Adeunte autem Carolo, & d. Ignatio fratribus Hiacinthi Signaturam, hæc mihi commiſit cauſam appellationis cum clauſula *parito literis arbitrio Rotæ*; vnde propoſito hoc ipſo Dubio, An intret Arbitrium pro retardatione executionis, DD. reſponderunt non intrare.

Actor enim in literis expoſita verificauit conuenientia in vnum, ideſt Officium hoc nonnullis Hiacinthi maioribus ad eorum vitam à diuerſis Romanis Pontificibus conceſſum, & patuit jam à conceſſione Pij IV. ad vitam Angeli Anno 1563. cum Angelus fuerit Proauus Hiacinthi, & Atauus Iuliani; & ab extenſione ipſius Pij IV. de vita Angeli ad vitam Dominici filij Anno 1565. & ab alia extenſione Gregorij XIII. ad vitā Andreæ filij Dominici Anno 1577. & adhuc ab alia extenſione Gregorij XV. ad vitam Hiacinthi filij Andreæ Anno 1621. aſſertis ab vtroque Gregorio omnibus antecedentibus, quæ & in præſenti extenſione Innocentij aſſeruntur, vti comperta ipſi, & ab ipſo expreſſa, *Cum Officium, &c. nonnullis Hiacinthi maioribus ad eorum vitas per diuerſos Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros conceſſum,*

& ad

by Google

& ad vitam, & perſonem Hiacinthi à fel. recor. Gregorio XV. prædeceſſore noſtro extenſum, &c.

1 itaut extenſio † Innocentij fundata videatur in alijs conceſsionibus, & extenſionibus, &
2 licèt de facto alieno, † faciunt plenam probationem, vt diſtinguendo concludit *Gloſ. feciſſe narramus Clem. Vnic. de probat.* † vltra ſuperius expreſsa, & probata de facto, & pluralis eloquutio duorum numero contenta eſt, *l. vbi num. 12. ff. de Teſtib.*

Nec obſtitit ſuppoſita ſubreptio non expreſſæ in his literis Innocentij perpetuæ cõceſſionis, & quidẽ titulo oneroſo à Pio IV. in illa extenſione de vita Angeli ad vitam Dominici, & vtinam obſtarent (replicabant Informantes pro Iuliano) quia ſatiùs eſſet diuiſa linea Dominici nunc in duos Nepotes Carolum ex Andrea, & Bartholomeum ex alio Bartholomeo fratribus, & Dominici filijs, & ipſis adhuc multa, & pulchra prole parentibus, perpetuum habere Officium ita omnibus commune, quã proprium ad vitam Iuliani, ſi Camera conſenturet; magis dubitante Iuliano, & Bartholomeo Patre, certum pro incerto, & potiùs vmbram ſequendo maiorum, maiorem oſſam ex ore dimittere.

Et placuit multiplex reſponſum Informantium pro executione literarum in re non noua, & pridem examinata punctim à *Spada toto conſ. 143. lib. 1.*

Primò Conſiderando totam illam extenſionem Pij IV. & quomodo ſolent ſupplicantes porrigere ſupplicationes, † amplas,
4 quæ tamen poſtea delentur, & limitantur in Dataria ſecundùm intentionem Papæ apud ipſum *Spad. d. conſ. 143. in totum num. 3.*

Secundò conſiderando verba nouiſſima, ſeù etiam pro Dominico tantùm appoſita
5 in tertia parte ſignaturæ, † à qua regulatur tota Gratia, quidquid fuerit in corpore ſupplicationis petitum, vt in terminis *Rebuff. apud Spad. d. conſ. 143. num. 4.* & ampliùs *Rota coram Cocc. deciſ. 361. nu. 2. ex verſ. minus etiam*, ſtãte quod hæc reſtrictiua eſt poſita in clauſula, *Et cum abſolutione*, † per quam Papa
6 declarat id, quod concedere vult, & exprimit quomodo intelligat id, quod ſimpliciter per *Fiat* conceſſit, & ideo hanc partem vocant Practici Diſpoſitionem, ſeù Clauſulas, vbi Papa conſcribit illas clauſulas, quas concedere vult, *dicta deciſ. 361. num. 4. & 5.*

Tertiò conſiderando literas Camerales expeditas ſuper illo Motu proprio Pij IV. præuia matura deliberatione in Camera Apoſtolica, in quibus verbis expreſsis dicitur *Quod extenſio fuerat facta ad te Dominicum &c.* & infra loquendo de Angelo, & Dominico, *Vos que, & vtrumque veſtrum, &c. vosque & alterum veſtrum, &c.* & hæc declaratio
7 facta per Cameram multum eſt † attendenda, primò quia Camera eſt organum Papæ, & c. ſecundò, quia aliàs Angelus, & Do-
8 minicus d. † mandatum non acceptaſſent, *Spad. d. conſ. 143. d. num. 4. à verſ. Tertiò hoc idem,* ſuperaddita nunc alia reſolutione plenæ Cameræ 21. Iulij 1621. in Cauſa Romana Portæ S. Pauli inter Andream Capranicam ex vna, & hæredes Bartholomei Partes ex altera, DD. dixerunt conceſſionem Pij IV. non eſſe perpetuam, ſed reſtrictam ad vitam Dominici tantùm; Quidquid opponerent pro Carolo Informantes, quia ſaltẽ nõ proponebatur pro ſententia, & re iudicata, ſed
9 inter conſonantia, vt vna eſt veritas; † adeoque omnia illi congruunt ait *Philoſophus Ethic. cap. 8. lib. primo, Alex (ſi is eſt) conſ. 56. in princ. lib. 4. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 253. in fine.*
10 Etiam accidentia, † quæ magnam partem conferunt ad agnoſcendam veritatem, vt ex ipſo *Ariſt.* ſcripſit *Bald. ad l. 3. C. de Teſtibus ſub num. 13.*

Quartò conſiderando naturam huius Of-
11 ficij non ſoliti dari, † niſi ad vitam, &c. *Spad. d. conſ. 143. num. 6. à verſ. Quartò hoc etiam probatur*, vndè proceſſum conſtat per extenſiones, etiam ab eodem Pontifice Pio IV. intra biennium.

Et vltimò conſiderando obſeruantiam, non ſolùm in executionem dicti mandati Cameralis, & illius acceptationem, & vſum per Angelum, & Dominicum, ſed etiam quia poſt mortem Angeli, in hac Porta non ſucceſſerunt alij eius filij; habuit enim vltra Dominicum alios duos filios Paulum, & Octauium, qui ſuccedere debuiſſent, ſi
12 Gratia fuiſſet conceſſa pro filijs † Angeli, cum pluribus ad obſeruantiam, & ex obſeruantia conducentibus opportunè apud *Spad. d. conſ. 143. num. 7. à verſ. Quintò multum hoc comprobatur*; Ex quibus etiam vix nonnulla oppoſita dirimit ipſe *Spad. d. conſ. 143. num. 10. à verſ. Quibus ſic ſtantibus.*

His duo acceſſerunt, vt facilè eſt inuentis addere; Alterum ſingulare, quo Gregorius XIII. in ſua extenſione à vita Dominici ad vitam Andreæ filij Motu proprio, & Ex certa ſcientia affirmauit Pium IV. q. Angelo, & Dominico ad eorum, & cuiuslibet eorum vitam conceſſiſſe, & confirmauit, & ſic ad Andream Dominici filium, & ad ipſius Andreæ vitam extendit, itaut verba literarum Apoſtolicarum, quibus Papa pro-
13 prium factum narrat, † plenè probent, ſi ſuper illis Gratiæ, vel intentio Papæ fundatur, ad ſummam *d. Clem. vnica de prob.* & ibi *Gloſ. literis, & cum alijs Barboſ. d. num. primo*,
14 quod pertinet ad confirmationẽ, † & quamuis narret factum prædeceſſoris, *Barboſ. ibid. num. 10. cum alleg. & præcipuè Pariſ. de Reſign. quæſt. 11. ex num. 10. lib. 3.* & maximè *Gabr. de prob. concluſ. 2. num. 17.* Vt credatur Papæ, etiã
15 atteſtanti de voluntate ſui † prædeceſſoris, quod pertinet ad ipſam confirmationem, & conceſſionem.

Inſuper animaduertendo ibi agi de aſſer-
16 tione Papæ facta Motu proprio † ſuper facto, quod ſibi cauſa cognita innotuerat, & ſuper ea fundabatur intentio Papæ, vt de *Rota coram Millin. deciſ. 149. num. primo, & ſecundo* inquit *Rota coram Cocc. deciſ. 1788. nu. 58.*

à verſ.

à verſ. & ad propoſitum, & deciſ. 2194. num. 64. cum aliis. & eſt præcipua coram *Seraph. deciſ. 1016. num. 6. cum alleg.* proindèque Motu
17 proprio † narratiua huiuſmodi Gratiæ non eget iuſtificatione, & ſi ſit de facto alieno. *Rot. coram Coccin. deciſ. 1856. num. 13. & 14.* cum aliis. Et quidem Gratia, & extenſio Gregorij XIII. adeò fundatur in præcedēti Pij IV. ad vitam Angeli, & Dominici, vt ſi hæc fuiſſet ad omnes Angeli deſcendentes, fruſtrà fuiſſet extenſa ad vitam Andreæ filij Dominici, & malè in fraudem aliorum fi-
18 liorum Dominici, & deſcendentium, † ita vt Angelus, & Dominicus nō acceptaſſent, vt ſcripſit *Spad. d. conſ. 143. num. 5. verſ. ſecundò quia Angelus, & Dominicus.*

19 Alterum vniuerſale, quod † Arbitrium regulatur à Iure, vt pluriès ſenſit *Rota apud Barboſ. in hac ipſa clauſula 10. num. 2.* & tantò
20 magis in Commiſsione Signaturæ † Iuſtitiæ, quæ non facit Reſcripta Gratioſa, &c. *ſeq. num. 3. & Adnot. ad Ludouiſ. dec. 189. num. 8. verſ. & hoc tanto magis*; At verò non ſatis iuris oppoſitū viſum eſt ex ſupraſcriptis, non ſolùm extraneis ad literarum Apoſtolica-
21 rum executionem, † ſed potiùs conformibus pro eo, quod aliqua rationabilis cauſa deſideratur, quin etiam talia, ex quibus clarum, & apertum Ius ſe opponentis exequutioni detegi poſſit, *Rot. deciſ. 9. num. 2. & in fin. apud Marchef. de commiſs. appell. ab execut. Breu. & lit. Apoſtolic. cap. 1. parte prima, Adnot.*
22 *ad Ludou. d. deciſ. 189. d. num. 8. in fin.* † & amplius ad Clauſulæ declarationem *Marchef. de Commiſs. prorog' fat. cap. 1. nic. §. vnico num. 99.*

Nec viſa fuit ſubſiſtere ſubreptionis alterius altera exceptio à tacita lite agitata in Camera anno 1621. quia dum ex eiſdem actis conſtabat malum Ius tunc proſequen-
23 tium perpetuitatem, † his remanſit extincta per deſertionem, ſeu ceſſationem ab ipſa non ſolùm decem, ſed etiam 30. annis decurrentibus vſq; in annum 1653. quo fuerunt conceſsæ Literæ Apoſtolicæ Iuliano, & ita concurrente vtroque requiſito apud *Rot. coram Dunoz iun. deciſ. 467. num. 6. & coram Manzan. deciſ. 715. num. 11. & coram clar. mem. Card Celſo dec. 148. in fin.* cum abundè *alleg. etiam à temporum antiquitate deciſionibus*, adeo vt Gratia ſine mentione huiuſmodi litis iā
24 extinctæ † ſubreptitia nequeat prætendi ex
25 ſupra *alleg. et Rota tota deciſ. 172. par. 7.* † etiā ad hoc, vt Ordinarius poſset conferre, *Rota coram Achill. de Graſ. dec. 152. ſine vt lit. pend. deciſ. 3. cum antiquioribus alleg.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Leodien. Repræſentationis ad Carceres.

Veneris 15. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Nemo mundus à ſorde, etiamſi fuerit infans vnius diei, nobis ex fide tradidit S. Leo Papa *ſerm. 1. de natiuit. Domini*, quod adeo verificatur in eo, qui ſimplex protulit mendacium, non doloſum, nec cum iuramento, & citra iuramentum, & extra Iudicium, quodque perfectis ſecundum D. Auguſtin. nec inuenitur conceſſum: Hoc itaque in præſenti Deciſ. tractatur ad excuſandum teſtem, qui ſine iuramento, nec in Iudicio, aut Iudicij forma, imò ad credulitatem alterius fide digni, dicebatur mētitus, affirmādo Reum fuiſſe innocentem, propter quod illo à Superiore dimiſſo, ipſum ratione damnorum, & intereſſe reum euaſiſſe prætendebatur, contrariò tamen bis à noſtra Rota deciſo.

SVMMARIVM.

1 *Mentiri nemo iudicandus eſt qui dicit falſum, quod putat verum, quia non fallit, ſed ipſe fallitur.*
2 *Teſtis non dicitur mendax ſi aliquid affirmauit, quod audiuit à fide digno, cui credidit.*
3 *Mendacium propriè eſt falſa ſignificatio vocis cum voluntate fallendi.*
4 *Mendacium non præſumitur doloſè dictum, & ideo non inducit actionem de dolo.*
5 *Doli actionem vt inducat mendacium neceſſe eſt, vt quis cauſa ſui lucri mentiatur.*
6 *Mendacium citra iuramentum, & extra iudicium dicere, perfectis non eſt conceſſum.*
7 *Mendacium pietatis, & benignitatis eſt illud, quod fit pro ſalute alterius.*
8 *Mendacium ſimplex peccatum veniale dicitur.*
9 *Teſtis in iudicio, vel extra in ſimplici mendacio quatenus peccet, & num. anteced. & ſeqq.*
11 *Falſi pœna non incurritur propter mendacium, nec etiam in Iudicio, deficiente forma examinis.*
12 *Fides ſimplex eo minus facit fidem ad commodum facientis, & ad ſe ipſum iuſtificandum.*
13 *Doli præſumptio ex mendacio reſultans quando excludatur, & num. ſeqq.*
14 *Mendax præſumitur in dolo ſi ex mendacio conſequatur commodum, alias non.*
15 *Regula quod alicui non prodeſt, & alteri nocet expenditur, & num. ſeqq.*
16 *Nocens alteri rationem naturalem offendit, & ſup. num. 15.*
17 *ne Feceris alteri quod tibi non vis fieri.*
18 *Dolus, & iniuria ſunt facere alteri, quod ſibi nolit fieri, eique nocere, quod ſibi non prodeſt.*
19 *Teſtis qui bona mente, & in alienā fidē depoſuit ſuper innocentia rei, in nihilo peccat, licet alterum ſequatur incommodum, & ſup. principio tota deciſ.*

DE-

DECISIO CCCCLXX.

DOMINI steterunt in decisis 23. * Iunij 1673. præcipuè quia detinente Marchione Albertum vti homicidam, affirmante Francisco (maximè consanguineo interfecti) ipsum esse innocentem, Ioannes quoque idem dixerit, credens eum esse talem, vnde Marchio liberauit detentum, &
1 non est mentitus Ioannes, † vt nemo mentiens iudicandus est, qui dicit falsum, quod putat verum, quoniam quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur, inquit *S. Augustinus receptus in decret. Canon. xxii. quæst. 2.* vt fallebatur Ioannes à Francisco se met ipsum fallente priùs, affirmante innocentem
2 Albertum, † credens quoque fide digno, maximè consanguineo interfecti, vt supra, atque ita Ioannes priùs fidem habuit Francisco, quam fidem faceret, si quam fecit Marchioni, & ampliùs, & propriè est men-
3 dacium † falsa significatio vocis cum voluntate fallendi, vt ex ipso *S. Augustino* notauit *Gratian. ad canon. 5. quæst. 2. & glos. Mendacij §. si enim est, l. de ætate ff. de interrogat. action.* quo minus Ioannes cum falleretur, haberet, & habere posset fallendi voluntatem, & per se insuper mendacium non præsumitur dolosè
4 dictum, † & ideò non inducit actionem de
5 dolo, † nisi causa sui lucri quis mentiatur, *§. vltimo l. 7. ff. de dolo malo, & ibi notat. Bartol.* declarando legem sequentem, & adiiciendo aliquod visum de facto in quodam Adnocato, & *Baldus* contra alios notabiles Pri-
6 mates, & Summates, & citra † iuramentum, & adhuc extra Iudicium non inuenitur cõcessum esse perfectis, inquit *S. Augustinus in canon. Ne quis arbitretur* 14. & ibi mendacium
7 appellat benignitatis, siue pietatis, † quod
8 fit pro salute alterius, *glos. non occiditur*, & peccatum † veniale, *glos. prima in princip. di-*
9 *stinct.* 13. & generaliter † de teste ipso extra Iudicium, *Farin. quæst.* 67. *num.* 203. & in Iu-
10 dicio † ex Ioanne Imola, & alijs, *Couarr. variar. resolut. 2. ad finem lib.* 1. cum pluribus alijs, magis in alio foro consulendis, apud *Barbos. ad d. Canon. Ne quis arbitretur num.* 2.

Et vtcumque in Iudicio quoque deficiẽ-
11 te forma examinis † nõ intrare pœnam falsi tradit *Farin. d. quæst.* 67. *nu.* 198. *versic. tunc enim deficit forma examinis cum alleg.*

Nec satisfecit subsidiaria declaratio Marchionis 9. Septembris 1673. post decisionem 19. Iunij vt supra, Albertum fuisse liberatũ ex eo quod Franciscus, & Ioannes positiuè asserebant Albertum esse innocentem, quia præter alias exceptiones fidei non facientis
12 fidem, & multo minus ad commodum ipsius facientis, & ad se iustificandum, eiusdemq; fidei procuratæ, & emissæ lite pendente sine citatione alterius Partis, &c. ad vltimata, benè responsum visum est videri potius ad prætexendam propriam incuriã, nec satis præextum videri quin polluceat in præcedenti sententia Marchionis absolutoria Ioãnis 27. Iulij 1666. examinatis &c. Iuris Consi-
Clarissimo inquisitionibus, & probationibus, & iudicando de consilio Peritorum, & Scabinorum, seù Iustiniariorum consilio, eundem Ioannem sese sufficienter, & abũdanter iustificasse, suamque intentionem probasse, prædictum Ioannem declarando innocentem &c.

13 Nec valuit præsumptio doli † ex mendacio ex allegatis *à Menochio præsumpt. 3. ex. n. 53 lib. 5. Farin. quæst. 89. num.* 104. quia hæc tamen coniectura locum habet, quando men-
14 dax consequitur aliquod commodum † ex mendacio, secus si nullum, *Menoch. ipsa præsumpt. 3. num.* 62. *Farin. d. quæst. 89. num.* 105. cum abundè allegatis, & potius magnum incommodum, vltra malus periculum iam sensit, & sentit adhuc Ioannes.

Minus valuit alia præsumptio ex actu, qui
15 agenti non prodest, † & alteri nocet, *Menoch. d. præsumpt. 3. num.* 97. *Farin. d. quæst. 89. num.* 144. ratione naturali, quia alteri nocendo, rationem offendit naturalem; Al-
16 teri ne feceris, † quod tibi non vis fieri, vt prosequitur *Menoch.* & quidem ex contra-
17 rio pro eo, quod illud, quod nemini † nocet, & mihi prodest facilè concedendũ est, vt notatur in casu *l. penult. C. de precibus Imp. offerendæ ex §. idem aiunt aquam, l. 1. §. Item verius, l. 2.* & patlim *ff. de aqua, & aqua pluuia arcend.* quæ proindè pluspuam præsumptio est, do-
18 lusque, & iniuria euidentissimè, † vt qui superseminauit zizaniã alterius sementi, & inimicus homo hoc fecit, nam paucis Ioãnes fecit, & dixit etiam bona mente in alie-
19 na fide, † quod alteri prodest, videlicet Alberto detento etiam periculo capitis, & proindè tanto periculo suo, quanto commodo alieno principali, quodcumque incõmodum videatur hæredum interfecti.

Et ità vtraque, etc.

Altera præsentis causæ Decisio est impressa in præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, in qua est in ordine decis. 147.

R. P. D. MATTHÆIO.

Fauentina Successionis.

Veneris 15. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Collatio Primogenituræ hucusq; in hac causa denegata, in præsenti decisione cõceditur, ea ratione, quia ex facto, & euidentissimis rationibus de illius erectione non constabat & ita cessauerant fundamenta præcedentiũ resolutionum, cumque ageretur de patre ab intestato defuncto, cius collationi, & imputationi locum esse debere, in dubium reuocari non poterat, ad æqualitatem inter filios seruandam, quorum disparitatem æquè iura, ac ratio naturalis abhorret.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Collationi bonorum locus est patre ab intestato defuncto, vt ea inter omnes filios communiter dividantur & num. seqq. & per tot.*
2 *Contractus initus pro persona nominanda, ita censeri debet, ac si à principio cum persona nominata stipulatus fuisset, & num. seq.*
3 *Actus non tribuitur nominanti, sed nominato.*
4 *Inventarium plenè probat possessionem bonorum defuncti.*
5 *Disparitatem inter filios inducere, iuri naturali, & æquitati repugnat.*
6 *Imputatio, & collatio in dubio facienda sunt, vt seruetur æqualitas inter filios.*
7 *Apocha, cuius originale non exibetur, non attenditur, cum illius copiæ fides non adhibeatur.*
8 *Assertio facta ab interesse habente, attendi non debet.*
9 *Obligatio etiam à principio ex orta corruit, si intra tempus conuentum non sequatur adimplementum promissum.*
10 *Promissio facta contemplatione futuri implementi, eo non secuto amplius non obligat.*
11 *Pupillus maior septennio in eius contractu, & alienatione suorum bonorum interuenire debet.*
12 *Conuentio, & Pactum ipsos tantum paciscentes obligat, & vltra eorũ personas extendi non debet.*
13 *Pacta inter alios acta, sicuti tertio non prosunt, ita & eo minus nocent.*
14 *Promissio facta alicui consimilis alijs expressis, non potest diuerso modo ab illis iudicari.*
15 *Capitulorum vnam partem si quis adimplere non tenetur, ita nec ad aliam implendam cogi potest.*
16 *Obligationis vna pars declarat aliam.*
17 *Obligatio facti alieni, et non proprij, nihil aliud importat, quam illud factum, quod fuit promissum.*
18 *Frater possidens bona patris, illa post eius mortem tenetur conferre cum alijs fratribus.*
19 *Frater possidens bona paterna, si ea retinere velit, non autem conferre, priuatur actione consequendi aliam portionem ad ipsum spectantem.*
20 *Petit vnusquisque frustra quod intus habet.*

DECISIO CCCCLXXI.

PRIMO loco sub die 5 Aprilis 1666. dixit Rota Marchionẽ Gregorium Spadam in diuisione bonorum facienda cum fratribus non teneri primogenituram conferre, eamque in suam portionem imputare, à qua resolutione coram R.P.D. Otalora sub die 27. Aprilis* 1667. recessũ fuit, & cum exinde factum nonnullis diuersis circumstantijs fuerit considerati præuijs duabus decisionibus, idem Marchio Gregorius sententiam fauorabilem reportauerit, quæ etiam alia fauorabili decisione coram me edita fuit canonizata; Vltimo verò loco cum ordinatum fuerit, vt omnes DD. viderent ex facto in trutinam reuocato, illiusque serie clarius dilucidato, non dubitarunt DD. recedendum esse à decisis, amplectendo resolutionem secundo loco captam sub die 27. Aprilis 1667. coram R.P.D. Otalora ad fauorem R.P.D. Sigismundi, & aliorum fratrum de Spadis, quæ fundata fuit in contraria facti expositione, in quo tota huiusmodi causæ difficultas vertitur; Siquidem in præteritis propositionibus regulatæ fuerunt resolutiones cum erroneo supposito, quod viuente Iacobo Philippo Patre fuisset erecta, & stabilita primogenitura ad fauorem Marchionis Gregorij cum assignatione bonorum in vita eiusdem, quod fundamentum, cum ex facto, & euidentissimis rationibus minimè subsistere ostendatur per
1 fratres de Spadis; † Ideò illorum collationi esse locum ad formam totius tit. ff. & Cod. de Collat. DD. iuremeritò dixerunt cum ipsis fratribus hæredibus Patris ab intestato defuncti, quibus in bonis liberis ab eodem Patre relictis pro æquali portione successiue deferri debet, & attenta hac infallibili veritate, non est immorandum super literis, conuentionibus, omnibusque alijs tractatibus inter Cardinalem, P. Virgilium, & Iacobum Philippum fratres, super quibus discurrunt, & fundantur contrariæ decisiones.

Quod autem huiusmodi bona essent libera Iacobi Philippi Patris, & remanserint in eius hæreditate, quodque ipse in vita nihil penitùs gesserit, quod collationi, vel imputationi resistat, indubitatũ est, & quod attinet ad libertatem eorundem bonorum, & quod sint hæreditaria Patris, vltra latè deducta in facto pro fratribus de Spadis, maximè probatur ex eo, quod de Iurisdictionalibus, de quibus agitur, fuit inuestitus ipse Iacobus Philippus à mensa Ecclesiæ Bertinorien. Summario *num.* 3. pro se, & filijs, nepotibus, & descendentibus; Alia verò allodialia etiamsi emerit bo. me. Cardinalis, tamen empta fuerunt pro persona nominanda, & præcipuè pro Iacobo Philippo, qui viuens cum pretium soluerit, vt in Summ. *num.* 6. dicitur ipse sibi huiusmodi bona acquisiuisse, & ob id illorum fructus percepit toto tempore, quo vixit, & per consequens controuerti nequit de vero, & indubitato
2 illius dominio; † De natura enim huiusmodi contractus est, vt censeri debeat, ac si ipse contractus cum persona nominata à principio stipulatus fuisset, *Decius cons. 342. num.* 5. itaut contrahens reputetur merus
3 exequutor, † & actus non tribuatur nominanti, sed ipsi nominato, *Anchar. cons.* 127. *num.* 1. *Mant. de tacit. lib.* 4. *tit.* 22. *num.* 9. *Rot. coram Greg. XV. decis.* 157. *num.* 5. *& decis.* 227. *num.* 3. *& decis.* 377. *nu.* 7. *coram bo. mem. Celsi. & in Romana Cambij* 5. *Martij* 1667 §. *nihil obstante vers. præsertim coram R.P.D. Beuilaqua.*

Attento præcipuè, quod in Inuentario legitimè confecto à bo. me. Cardinali Spada vti Tutore, & Curatore eorundem filiorum d. Iacobi Philippi huiusmodi bona descripta fuerunt vti libera d. Iacobi Philippi defuncti, & spectantia pro æquali portione ad eosdem filios vti illius hæredes, † quæ
4 optimè probant defuncti possessionem, Peregrin.

Peregrin. de fideicommisso art. 44. num. 2. Rota decis. 407. num. 2. par. 2. & decis. 344. num. 2. par. 3. & decis. 185. num. 12. par. 10. rec. & in Romana fideicommissi de Cribellis 15. Junij 1674. coram Reuerendiss. Decano.

Tantum autem abest, quod ipse Iacobus Philippus constituerit effectiuè ipso viuente hanc primogenituram, vt quinimo à die 5. Maij 1631. quo inter Cardinalem, & Senatorem Fantuccium subscripta fuerunt Capitula Matrimonialia occasione Matrimonij abinde ad octo annos contrahendi vsque ad annum 1630. quo obijt idem Iacobus Philippus, nunquam probatum extitit ipsum aliquid tradidisse, donasse, vel dictam Primogenituram constituisse Marchioni Gregorio, & cum obierit intestatus nullo relicto super illa præcepto, certum est, quod si Marchio Gregorius vult bona occupata post obitum Patris non esse collationi obnoxia, debet hanc primogenituræ constitutionem vti suæ intentionis fundamentum concludenter probare, stante quod agatur de excludendis alijs fratribus ab æqualibus portionibus ipsis debitis in hæreditate Patris, & per consequens ad inducendum inæqualitatem in successione bonorum paternorum, quam abhorrent & ius naturale, & Ciuile, & inter fratres semper est seruanda æqualitas, & in dubio Pater præsumitur velle filios esse æquales, nec sua inæqualitate ex pluribus filijs vnum facere legitimum, & alium bastardum; & hæc quidem præsumptio est fundata in iure naturali, dum naturali æquitati repugnat illa
5 dispositio, † per quam disparitas inter liberos inducitur, & ideò ad illam euitandam,
6 semper in dubio facienda est collatio. † seu imputatio, vt de collationibus est text. *in l. vt liberis 17. C. de collat. & de imputat.* loquuntur *Anchar. consil. 365. num. 9. Menoch. consil. 159. num. 16. & 17. Peregrin. de Fideicommisso art. 36. num. 13. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 35. nu. 3. Rota in Romana separationis bonorum 5. Junij 1662. §. hæc verò, & 15. Junij 1665. §. Altera verò coram bo. me. Verospio* & egregiè exornat *Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 2. num. 5.*

Nec bo. me. Cardinalis aliquid gerere potuit, vel gessit in præiudicium huiusmodi collationis; Siquidem quoad apocham ab ipso, & alijs fratribus de anno 1631. subscriptam remouetur omnis difficultas, quod illa collationi noceat, dum neque docetur
7 de illius originali, † & copia attendi non debet, iuxtà *text. in l. Sancimus C. de diuersis script. Rota coram Buratto decis. 549. num. 1.* neque ad propositum facit, quod alias exhibita fuerit in instrumento, in quo Cardinalis asseruit illam Notario consignasse, & penès se retinere illius originale, dum hæc assertio facta fuit ab ipsomet Cardinali in-
8 teresse habente, † quæ attendi non debet, vt dixit *Rota in Asculana Emphyteusis 27. Maij 1672. §. non obstat coram bon. mem. Priolo, & 9. Aprilis 1674. §. Verum coram me.*

At quando etiam esset verum, quod illius originale fuisset exhibitum, attamen nec aliquod fundamentum in ea constituere Marchio Gregorius posset ad effectum se subtrahendi à collatione bonorum occupatorum post mortem Patris, ex quo illa non importat assignationem, neque primogenituram, neque donationem bonorum, de quibus agitur, itaut substineri valeat occupatio dd. bonorum per eum facta, dum exequutioni demandata non fuit à Iacobo Philippo Patre, qui nihil gessit, vt supra, quia bona, quæ emi debuissent pro primogenitura in Territorio Bononiæ, emit, & respectiuè acquisiuit Iacobus Philippus pro se, filijs, & nepotibus, nulla facta mentione primogenituræ; nec fecit regulas, & circumstantias ad primogenituram spectantes non declarauit, vt in ea conuentum fuerat, & illa nec eo viuente, & multò minus post eius obitum adimplere curauit bo. me. Cardinalis, & exindè cum agitur de conuentione inita sub pacto alicuius facti, aut im-
9 plementi intra tempus conuentum, † eo nō adimpleto, cessat obligatio, quæ à principio exorta fuit, *Cephal. cons. 12. num. 113. cum seq. lib. 3.* Et huius conclusionis ratio est, quia promissio facta contemplatione futuri im-
10 plementi † eo non sequuto, amplius non obligat, *Magon. decis. Lucen. 25. num. 17. Rota Ianuen. decis. 1. num. 49.*

Vltra quod quando etiam post mortem Iacobi Philippi bo. me. Cardinalis d. apocham exequutioni demandare voluisset, & hunc animum haberet, non erat in eius facultate hoc peragere, nedum quia Iacobus Philippus illam ipsi non dedit, sed etiam quia iudicis decretum, & solemnitates statutariæ interuenire debebant, stante quod agebatur de interesse pupillorum, & minorum, quorum bona distrahi non poterant, nisi cum præscriptis solemnitatibus à iure
11 communi, & municipali, † & aliqui eorum erant maiores septennio huiusmodi executioni interuenire debebant, *l. Potuit C. de iur. delib. Carill. decis. 178. num. 6. Rota in Tiburtina redditionis rationis 20. Mau 1659. & 22. Junij 1672. §. sed 2. coram R. P. D. Taia.* Imo huiusmodi apocha quando esset vera, & facta
12 fuisset ab ipsis fratribus, † ipsos paciscentes tantum ligaret, & vltra eorum personas extendi non posset, iuxtà *text. in Quod Iulianus §. 1. ff. ad Senat. Consult. Maced.* Ideò ad effugiendum collationem Marchio Gregorius eam allegare non valet, & hoc optima ratione inductum fuit, ex quo pacta inter
13 alios acta, † tertio non prosunt, sicuti non nocent, *l. si vnus in princ. ff. de pact. l. Imperatores in princ. ff. de transact. Rum. cons. 11. num. 18 lib. 1. Surd. decis. 301. num. 3.*

Et ex his omnibus excluditur suppositum in præteritis decisionibus factū, quod Marchio Gregorius possideat huiusmodi bona vti sibi assignata à bo. mem. Cardinali pro primogenitura, eaque ab ipso recognoscat, quoniam si erant acquisita à Iacobo Philippo Patre, qui illa libera reliquit filijs absq;

aliquo

aliquo primogenituræ onere, bo. me. Cardinalis non poterat de illis disponere, nec super eis aliquod onus imponere, dum dominium illorum ad ipsum non spectabat, sed erat filiorum Iacobi Philippi, qui pro æquali portione in hæreditate Patris abintestato defuncti successerunt, & in quorum præiudicium hæc assignatio à d. Cardinali fieri non poterat, vti etiam ipse optime cognouit in asserta Primogenitura, in qua vsus fuit hoc verbo, *sottoporre*, Sum. *num.* 8. *fol.* 16. & nunquam adhibuit verbum, *assignare*; Quæ verba inter se sunt diuersa, & diuersum effectum producere debent, & cum ipse in Iure esset versatissimus, si verè voluisset, & potuisset huiusmodi bona assignare pro constituenda Primogenitura, vtique fecisset cum verbis propriis, & cum solemnitatibus necessarijs, prout de iure fieri debebat ad substituendum hunc actum.

Eoque minus aduersantur Capitula matrimonialia ab eodem Cardinali subscripta, in quibus promisit, *che il Signor Gregorio accettarà per moglie la Signora Camilla; Che il Signor Gregorio debba hauere in testa sua vna primogenitura, che nel detto tempo il Signor Gregorio venga ad habitare e tener Casa in Bologna*; Supponit etiam vltima decisio huiusmodi promissionem importare obligationem bo. me. Cardinalis, & tamen ex istis verbis, cũ quibus concepta fuerunt dicta Capitula matrimonialia, euidenter apparet bon. mem. Cardinalem nihil aliud promisisse, nisi factum proprium eiusdem Marchionis Gregorii, quem voluit teneri ad ducendum in Vxorem Camillam Neptem Senatoris Elefantuccij, ad tenendam domum apertam Bononiæ, ad habendum primogenituram, vt patet ex illis verbis, quæ nullam aliam vim habent, quàm, *Che il Signor Gregorio sia obligato ad hauere, ad andare, ad habitare*, quæ omnia important factum à Marchione Gregorio explendum, & sicut ad ipsum spectabat adimplere sponsiones tenẽdi domum apertam, & ducendi Vxorem, ità cum istis æquiparetur aliud pactum, *Che Gregorio debba hauere vna primogenitura*, eodem modo reputari debet, quod hoc ipsemet adimplere teneatur, & eo magis, quia illud solummodo requirebatur pro cõditione effectuandi matrimonium, & per consequens cum sit simi-
14 lis aliis expressis, † non potest diuerso modo ab illis iudicari, sed solum in sequelam, & famulatum ipsius promissionis facti alieni, cui illud est accessorium, *Angel. cons.* 100. *num.* 7. hinc patet, quod sicut bon. me. Cardinalis non tenebatur tradere domum Bononiæ, ita nec ad primogenituram constituendã compelli poterat, cum huiusmodi
15 Capitula sint eisdem verbis concepta, † &
16 ideo sicut non tenetur vnam partem adimplere, nec ad aliam cogi poterat, † & prima pars huius obligationis aliam declarat; iuxtà *text. in l.* 1. *ff. de reb. dub. Rota decis.* 711. *num.* 2. *par.* 3. *& decis.* 150. *num.* 11. *par.* 8. *rec.*

Exceptio verò, quæ datur contra hanc obligationem bon. mem. Cardinalis ad factum, quod ipse etiam se obligauerit ad obseruantiam *Delle cose sopradette*, corruit ex eo, quod huiusmodi obligatio tantum continet, quantum ipsa promissio, cuius fines ipsa excedere nequit; Vndè cum promissio restricta legatur, quod ipse Marchio Gregorius in Vxorem accipiet Camillam cum pactis, & conditionibus habendi Primogenituram, & retinendi Domum apertam Bononiæ, dicitur promisisse factum alienum, & factis diligentiis, quod ipse Marchio ista omnia adimpleat, Cardinalis non potest cogi ap
17 constituendam Primogenituram, quam ipse non expressit se velle constituere, vel erigere, vel donare, sed quia obligauit Marchionem Gregorium, illius obligatio restringi debet intra limites præcedentis promissionis, & sic cum promiserit factum alienum, & non proprium, obligatio per eum facta nihil vlterius importat, nisi quam illud factum, quod promisit, *l. empter §. Lucius ff. de pactis, Rota Ianuen. decis* 72. *num* 90.

Quamobrem admissa etiam obligatione bonæ memoriæ Cardinalis, quæ nihil nocet fratribus de Spadis, attamen ipse Marchio Gregorius huiusmodi bona detinere non potest, ex quo non sunt, nec proueniunt ab eo, qui nec viuente Iacobo Philippo, nec post eius obitum Primogenituram constituere poterat, nec ipse Iacobus Philippus fecit, dum vixit, &
18 post eius mortem eadem reliquit † libera, & idcircò illa tenetur conferre cum aliis fratribus cohæredibus, vt omnia hinc indè reducantur in pristinum statum, prout erant de tempore obitus Iacobi Philippi. ad hoc, vt quisque postea sua Iura ex-
19 periri possit; Vel si ipse maluerit ea † retinere, priuabitur actione petendi aliam
20 portionem in hæreditate Patris, † cum ipse intus habeat, quod ipse petit, *§. si itaque, instit. de action. l. bona fides ff. de regul. iur. Corn. consil.* 64. *num.* 10. *versic. si autem libro primo*.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit &c.

Decisiones plures in hac causa emanatas adnotauimus supra in alia Decisione 317. *alterius præcedentis Tomi primi istius decimæ octauæ partis Recentior.*

R. P. D. MATTHÆIO.

Auximana Prædij.

Veneris 15. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

A fideicommisso excludi prætendebantur filij in conditione positi, qui erant ex statuto, & ex pluribus coniecturis vocati, & hoc ratione alterius fideicommissi particularis, cum-

cumque bona controuersa in eo fuissent excepta; pro vocatione resoluitur ex conditionibus, & substitutionibus in vtroque fideicommisso repetitis; maximè quia si alioquin forent admittendi substituti, eo magis debent admitti filii, qui illos excludere debent.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi eo magis dicuntur vocati ex Statuto Vrbis, si etiam coniecturę concurrant.*
2 *Bona excepta in fideicommisso particulari remanent subiecta, & comprehensa in fideicommisso vniuersali.*
3 *Conditiones, & substitutiones adiectę in fideicommisso vniuersali, censentur etiam repetitę in fideicommisso particulari.*
4 *Repetitio datur in fideicommissis, stantibus verbis relatiuis.*
5 *Substitutio facta, si sine filijs, expirat per mortem cum filijs, et quando non.*
6 *Conditio superius expressa censetur à Testatore repetita in omnibus gradibus subsequentibus ex presumpta voluntate eiusdem Testatoris.*
7 *Dictio,* quam, *importat repetitionem qualitatis supra expressarum.*
8 *Filij in conditione positi ad exclusionem substituti eo magis dicuntur vocati, si alias ipse substitutus debuisset admitti.*
9 *Obseruantia vt suffragetur, debet deduci ex aliquo actu positiuo.*
10 *Obseruantia non resultat ex transactione, in qua adsunt verba,* vt aiseritur, vt prætenditur.
11 *Verba,* vt aiseritur, *et verba,* vt prætenditur, *sunt apta potius ad negandum, quàm ad confitendum.*

DECISIO CCCCLXXII.

ITERVM hodie confirmando decisionē editam cor. me sub die 25.* Iunij proximè præteriti responderunt Domini dandā esse immissionem ad Prædium nuncupatum delli Cauaticci Mariæ, & Honestæ de Campanis; cùm fuerint positæ in conditione in testamento condito ab Vguccino 1 Testatore, † & per consequens vocatæ ex dispositione Statuti Vrb. ex pluribus coniecturis ponderatis *in decisione 447. coram b.me. Merlino.*

Et quamuis in contrarium suppeteretur, quod hoc Prædium fuerit particulari fideicommisso suppositum fauore proximioris masculi de familia, nihilominus obiectum visum fuit non subsistere ex eo, quod Testator post institutum fideicommissum vniuersale, in quo vocauit ad successionem omnes eius filios tam natos, quàm nascituros, ijsque sine filijs decedentibus substituit Prosperum, & Victoriam fratres, continuando eandem periodum, & orationem excepit Prędium controuersum, † quare 2 sicuti dubitari non potest de vocationibus istarum in fideicommisso vniuersali; ita nec dubitari potest quin ipsæ, ex eadem successione vniuersali, succedant etiam in isto Prædio, cum eædem conditiones, & substitutiones in isto æquè ac in illo censeantur repetitæ, † solumque fideicommissum particulare in isto Prædio deberet habere locum, si per obitum omnium filiorum Testatoris sine filijs habuisset locum substitutio facta ad fauorem Prosperi, & 4 Victoriæ, † quidquid secus dici posset vbi nulla adessent verba relatiua, aut continuatiua, vt latè distinguendo probat *Altograd. consil. 79. num. 7. et seq. lib. 2.* & latè firmatum fuit *in decisione*, quæ reuidetur.

Neque prædictis aduersantur ea, quæ fuerunt deducta ad ostendendum, quod non expirauerit substitutio facta cum conditione, *si sine filijs*, † per obitum institutorum 5 cum filijs iuxta *consilium Oldradi* 21. quod in præcedenti decisione Sacra Rota amplexa est ob contrarias circumstantias in præcedenti disputatione ponderatas, quoniam animaduerterunt Domini, quod filij Testatoris decesserunt cum filijs, qui adhuc supersunt, & ideo penitus incongrua est prætentio, quod fideicommissum dicatur purificatum, cum hoc solummodo procedere posset vbi hæredes primo loco instituti decesserint sine filijs, † quoniam aliàs hæc 6 eadem conditio repetita censetur in omnibus gradibus subsequentibus ex præsumpta Testatoris voluntate, quæ satis clara visa fuit in præsenti ob illud relatiuum, † *quam* 7 secum ferentem repetitionem qualitatum supra expressarum, *Surd. consil. 315. num. 21. et seq. Grat. discept. 1468. num. 72.*

Certius autem ex quo si decessissent hæredes primo loco instituti sine filijs, vtique factus fuisset locus substitutioni Prosperi, & Victoriæ fratrum Testatoris substitutorum, † quare tanto certius admitti debent 8 Maria, & Honesta, quæ positæ sunt in conditione etiam ad illorum exclusionem, vt in hac causa benè aduertit *Reta d. decis. 447. num. 5. coram Merlino.*

Non potest fundamentum constitui in prætensa obseruantia in contrarium, † quia 9 hic non deducitur ex vllo actu positiuo, vt esset necessarium, iuxtà firmata in mea precedenti decisione, & transactiones, quæ nouiter productæ fuerunt, non valent hanc 10 obseruantiam probare, † cum in eis adiecta 11 sint illa verba, *vt asseritur, † vt prętenditur*, quæ potiùs sunt apta ad negandum, quàm ad confitendum, *Lother. de re benefic. lib. 2. qu. 13. num. 144. Rota in Leodien. Parochialis 20. Februar. 1675. §. quod denique coram Reuerendo Patre Domino meo Calatain.*

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

Altera præsentis causæ Decisio est impressa supra in alio precedenti tomo istius decimæ octauæ partis, cuius est in ordine 342.

R. P. D. CALATA IV.

Albanen. Gabellæ.

Veneris 15. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Collectæ solutionem ad euitandam deuenerunt fratres ad diuisionem bonorum; quorum maiorem partẽ assignarunt fratri Clerico, sed collusiua, & fraudulenta diuisione detecta, ea non obstante ille ad solutionẽ condemnatus est, quia priuilegium Clericatus suffragari non poterat, maximè cum eorum pater eiusdem collectæ impositioni consenserit, sicque illam euitare non valebat filius hæres, & bonorum possessor.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio collusiua, et simulata, facta in fraudem creditorum, non attenditur.*

2 *Clericatus non suffragatur ad effugiendam solutionem onerum communitatiuorum, stante collusiua diuisione facta inter fratres.*

3 *Testes deponentes portionem vni ex fratribus obuentam esse longè maiorem, et fructus longè exuberare portionem alterius, probant simulationem diuisionis.*

4 *Simulatio diuisionis ex magna inaqualitate præsumitur, ac etiam ex aliis, vt num. seqq. & vide per totam.*

5 *Diuisio præsumitur simulata, si frater minorem partem habens, promisit vlterius dotare sorores.*

6 *Diuisio inter fratres detegitur collusiua, & fraudolenta, si omnes postea possederunt, percepe-runt fructus, eosque in propios vsus conuerterunt.*

7 *Fratres, quorum vnus erat Clericus, quatenus ad diuisionem deuenisse dicantur ad effectum euitandi onera communitatis. & vide per totam.*

8 *Collecta aliud est, quod fuerit à Communitate imposita, aliud verò quod fuerit conuentionalis.*

9 *Collectam, cuius impositioni pater viuus consenserat, soluere tenetur filius illius hæres, & bonorum possessor. amplia vt num. seq.*

10 *Clericus quamuis non teneatur soluere collectã, ad illam obligatur si est hæres patris, qui illius impositioni consensit.*

DECISIO CCCCLXXIII.

IN diuisione bonorum facta inter Octauianum, & Carolum Franciscum fratres de bonis hæreditariis Stephani Carretti cõmunis Patris, obuenerunt in portionem Octauiani quamplura bona subiecta oneribus laicalibus, à quorum solutione, cum se tamquam Clericum exemptum contenderet, fuit ad instantiam Communitatis Monsilij, vbi sita sunt bona, in iudicium vocatus, & post latas inter se contrarias sententias, Causa ad Rotam deuoluta, fuit coram me proposita sub die 25. Martij 1671 & responsum, Octauianum non teneri ad illorum solutionem; Verum examinatis interim nonnullis testibus mediante remissoria, & Causa hodie repropositа, Domini ex nouis probationibus recesserunt à decisis.

Probatum siquidem fuit, quod hæc di-
1 uisio facta inter fratres † fuit verè collusiua, & simulata in fraudem Communitatis,
2 quo casu Clericatum non suffragari † ad effugiendam solutionem onerum laicalium tradunt *Carolus de Grassis de effectibus Clericatus effect. tertio numero* 187. *Sperellus decis.* 35. *numero* 42. *cum sequentibus*.

Cuius rei probatio satis abundè resultare visa est ex eo, quod prædicti testes depo-
3 nunt † portionem obuentam Octauiano Clerico esse longè maiorem altera obuenta illius fratri, & fructus valde exuberare, & excedere etiam sine vlla proportione, ex
4 qua adeo magna inæqualitate † simulationem præsumi tradunt *Mascard. de probationibus conclusione* 559. *numero* 2. *Cornens consil.* 127. *libro* 2. *Crassus de effectibus Clericatus effect.* 3. *numero* 193. Iuncto præsertim, quod frater, qui minorem partem habuit, promi-
5 sit dotare sorores, † ex quo tanto magis crescit inæqualitas, cui fortissimæ coniecturæ accedit, quod Octauianus cessit huic liti, Summario Communitatis *numero* 12.
6 Agitur de diuisione inter fratres, † & tamen omnes communiter remanserunt in possessione bonorum etiam post diuisionem, & fructus perceperunt, eos conuertendo in communes vsus, quæ omnia manifestè ostendunt simulationem huius di-
7 uisionis, † ad effectum nempè euitandi solutionem onerum, vt præter mox allegatos firmauit *Rota coram Coccino decis.* 942. *in recent. decis.* 262. *num.* 18. *parte* 11. *& in Imolen. Bonorum* 20. *Maij* 1669. *coram Reuerendo Patre Domino meo Emerix*, fuitque firmatum *in decisione* in hac Causa edita super remissoria.

Vlterius in hac propositione animaduersum fuit, quod ista onera fuerunt imposita super bonis, de quibus agitur viuente Stephano Patre, qui illorum erat Dominus,
8 & possessor, & ipso consentiente, † quapropter cùm non agatur de collecta imposita per Principem, siue alium Superiorem laicum, sed de collecta habente originem à pacto, & conuentione priuata, sicut remansit obligatus Stephanus Pater consen-
9 tiens, † ita & Octauianus eius filius, & hæres, & bonorum possessor, † quamuis aliàs vti Clericus non teneretur, vt distinguendo inter vtrumque casum respondit *Rota* in notissima *Albanen. Gabellæ coram bonæ memoriæ Merlino* inter eius impressas la 902. *numero* 64.

Et ita, vna tantùm parte informante, resolutum fuit.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Primogenituræ de Ghislerijs.

Lunæ 18. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum dicebatur à Testatore ordinatum in casum delicti ex verbis restrictiuis *tunc, & eo casu*, & similibus; sed cum ille ad agnationem prospexerit, & voluerit cõseruationem bonorum in familia cum dictionibus, *semper*, & *in perpetuum*, pluraque etiam similia onera suis descendentibus demandauerit, ideo pro fideicommisso perpetuo, & successiuo in præsenti decisione decluditur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum perpetuum, & absolutum resultat ex præcepto dotandi fœminas omnibus descendentibus iniuncto. & num. seq.*
2 *Dotatio puellarum singulis annis à Testatore ordinata, perpetuum, & absolutum fideicommissum inducit.*
3 *Prohibitio alienationis, seu alterius detractionis, quia voluit Testator illa perpetuò remanere in familia, declarat fideicommissum institutum etiam in casu obitus.*
4 *Verba* salua semper proprietate *denotant fideicommissum fuisse institutum, & quare. Dictio*, semper, *omnem casum, omneque tempus includit num. 4. & num. 13.*
5 *Fideicommissum non potest dici restrictum ad casum delicti, si Testator prohibuit alienationẽ semper, & in perpetuum.*
6 *Institutio facta in solo vsufructu, salua semper proprietate, nihil aliud importat, quàm grauamen ad restituendum post mortem.*
7 *Verba* salua semper proprietate, *nonnisi fauore substitutorum censentur à Testatore apposita.*
8 *Fideicommissum à Testatore ordinatum in vsufructu particulariter relicto, censetur quoque institutum in vsufructu vniuersali.*
9 *Testamenti vna pars declarat aliam, si nulla vrget disparitatis ratio.*
10 *Fideicommissum in bonis vniuersaliter relictis dicitur institutum, si bona particulariter legata, finito vsufructu, cum bonis vniuersalibus consolidari debent.*
11 *Fideicommissum institutum in casum delicti, ad contradictionem euitandam dicitur constitutum in casum mortis.*
12 *Clausula* ita quod *fiat ampliatiuè.*
13 *Dictio*, in infinitum, *omne tempus, omneque casum comprehendit. & sup. n. 4.*
14 *Fideicommissum non solum in casum delicti, sed etiam in casum obitus dicitur institutum, si bona semper, & in infinitum ad primogenitos hæredum deuenire debent.*
15 *Fideicommissum in solo casu delicti dicitur constituisse Testator, si perpetuitati, & conseruationi agnationis prospexit.*
16 *Fideicommisso non restricto ad solum casum delicti nihil operantur verba* tunc, & eo casu, *& casibus prædictis.*
17 *Verba quando dicantur stare potius demonstratiuè, non autem restrictiuè.*

DECISIO CCCCLXXIV.

AD euertenda fundamenta decisionis editæ coram me die 27.* Aprilis anni præteriti Informantes pro Dauijs, & litis Contortibus dicebant Virgilium senior. de Ghislerijs ordinasse fideicommissum in casu delicti, non autem in casu obitus hæredum institutorum, & probationem assumpti deducebant ex verbis adiectis post institutionem hæredum ibi: Cum hoc, quod casu quo prædicti eius filij, vel alter ex eis efficeretur bannitus, seu rebellis, ita quod confiscarentur eorum bona &c. tunc & eo casu, & casibus prædictis eos, vel alterum eorum priuauit de vsufructu &c. & tunc voluit dictus Testator dictum vsumfructũ ipsorum, vel alterius eorum in casu, & casibus prædictis deuenire debere ad descendentes eorum, vel alterius, ita quod semper primogenitus dd. DD. Bonapartis, & Franciscus succedat in vsufructu &c. & sic in infinitum deueniat ad descendentes primogenitos dd. DD. Bonapartis, & Frãcisci &c. sed huiusmodi obiectum in alia decisione præuentiuè sublatum, hodie pariter DD. reiecerunt ex infra dicendis.

Præmissa enim, quod Testator de vsufructu suorum bonorum in perpetuum dotari voluit quascumque fœminas ex eius casata, & prosapia de Ghislerijs, ipsiusque descendentibus in infinitũ nascituros, ac successiuè institutis hæredibus Bonaparte, & Francisco filijs, eisdemque concessa libera facultate disponendi de bonis mobilibus, & de tertia parte immobilium eandẽ ademit, quoad alias duas partes stabilium, ac insuper interdixit detractionem Falcidiæ, & Trebellianicæ cum ratione, quia voluit eius bona ad posteros peruenire modis, & forma infrascriptis, videlicet (sunt verba Testamenti): Quia voluit ipse D. Testator, quod ex fructibus bonorum satisfiat legatis supradictis modis, & forma ordinatis per ipsum, & quod vsusfructus eorundem, salua semper proprietate, perueuire debeat ad prædictos DD. Bonapartem, & Franciscum eius filios, donec naturaliter vixerint: Hinc non obstantibus verbis immediatè subsequentibus: Cum hoc, quod casu, quo prædicti eius filij, vel alter ex eis efficeretur bãnitus &c. plures eliciebantur coniecturæ, & demonstrationes suadentes ista verba fuisse adiecta ad restringendum ad casum delicti tempus fruitionis vsusfructus concessi ad vitam, ne videlicet hoc eueniente casu vsusfructus in fiscum redigeretur, non autem ad limitandum fideicommissum inchoatũ ex infra ponderandis in casu mortis.

Prima igitur coniectura resultare visa est ex præcepto dotandi ex vsufructu bonorum omnes fœminas in infinitum nascituras ex ipso Testatore, eiusque descendentes, quod vtique non posset habere locum, nisi eadē bona mediante perpetuo, & absoluto fideicommisso in iisdem descendentibus con-
1 seruentur, † vt in specie de similibus perpetuis oneribus bonis hæreditariis iniunctis firmarunt *Surd. cons. 539. nu. 6. Mantic. de coniect. lib. 6. tit 15. sub nu. 12. vers. sed vrsus, Rota coram Eminentiss. Otthob. decis. 177. nn. 21.* vbi
2 de onere iniuncto dotandi puellas † singulis annis, & in his terminis aduertit *Bursatt. cons. 227. sub n. 49 vers. vigesimotertio.*

Secunda desumebatur ex prohibitione alienationis, & detractionis Falcidiæ, & Trebellianicæ, quæ vtpote vestita ratione, quia voluit bona ad eius posteros peruenire, & repetita post omnes substitutiones cū alia simili ratione, quia volūit illa remanere in perpetuum in eius familia, & peruenire ad descendentes,
3 † etiamsi dici possit adiecta consecutiuè ad casus, sub quibus vocatio substitutorum concepta legitur, adhuc negari non potest, quin iuncta cum aliis coniecturis deseruire valeat pro declaranda mente disponentis constituendi fideicommissum in casu obitus, sine quo bona ad posteros peruenire, & in familia in perpetuum remanere non possunt, vt præter allegatos in præterita *decis. § accedente denique* firmauit *Rota decis. 47. per tot. par. 1. & decis. 135. nn. 1. par. 8. rec. coram Arguelles decis. 16. nu. 29. & decis. 28. nn. 118.* cum aliis relatis *in Firmana fideicommissi de Fulebis 28. Nouemb. 1670 § quoniam coram Rev. Patre D. meo Vicecomite.*

Tertia fuit deprompta ex illis verbis, *salua*
4 *semper proprietate*: † Si enim Testator voluit remanere saluam proprietatem per dictionem, *semper*, omnem casum, omneque tempus includens ex allegatis in alia *decis. §. proinde assumpti comprobatione*, pernecessè dicendum est ad hoc, vt huiusmodi præceptum
5 impleatur, † illius alienationem nunquam fuisse permissam, neque per consequens fideicommissum restrictum ad solum casum delicti, ad tradita per *Ruin. cons. 151. sub n. 7. vers. si vult igitur lib. 2. Dec. cons. 594. n. 7. & 8. Peregr. de fideic. art. 13. num. 77. & per Rot. decis. 467. num. 12. par. 5. rec. & coram Bich. dec. 287. num. 12. et duobus seqq.*

Et huic coniecturæ annectitur alia clariùs demonstrans voluntatem controuersam, ponderando filios Testatoris non fuisse
6 simpliciter institutos hæredes in bonis, † sed dumtaxat in vsufructu donec naturaliter vixerint, quæ restrictio vocationis ad vitā, maximè in solo vsufructu, & additis ver-
7 bis, *salua semper proprietate*, † nihil aliud importat, quàm grauamen ad restituendum post mortem, ea ratione, quia huiusmodi verba, & conditiones nonnisi fauore substitutorum apposita censeri debent, *Soccin. Sen. in l. cum anus num. 25. et 26. ff. de condit. et demonstr. Magon. decis. Flor. 52. nu. 4. et 5. Peregr. cons. 62. num. 5. libro 1. et Alleguad cons. 48. n. 21. lib. 1.* Istumque fuisse germanum sensum Testatoris patet ex legato ab ipso præcēter relicto Francisco filio, ibi: Item iure legati reliquit D. Francisco eius filio &c. duas petias terræ &c. quoad vsumfructum donec vixerit &c. Et deindè voluit ipse Testator post mortem D. Francisci consolidari cum aliis bonis dicti Testatoris modo, & forma intrascriptis, & eo casu vsusfructus prædictus suprædictorum bonorum, & petiarum terræ spectare, & pertinere debeat ad primogenitum masculum dicti D. Francisci, cum hoc, quod teneatur dare, & consignare quolibet anno medietatem d. vsusfructus dd. petiarum terræ, deductis expensis primogenito dicti Bonapartis alterius filij Testatoris, & sic in infinitum modo, & forma, de quibus infra in alio vsufructu, relinquendo intrascriptis eius hæredibus, & successoribus &c.

Ex hac enim expressa mente Testatoris ordinandi in vsufructu legato d. fideicommissum in casu obitus cum declaratione, quod bona legata post mortem † legatarij
8 consolidentur cum aliis modo, & forma intrascriptis, bene deducitur idem voluisse ordinare quoad vsumfructum vniuersalē; tūm quia regulare est, quod vna pars testamenti aliam quatenus dubiam † declarat,
9 quando inter vnam, & alteram nulla vrget disparitatis ratio, vt hic, *Text in l. qui filiabus ff. de leg. primo, Mantica de coniect. lib. 6. tit. 13. num. 10. Rot. coram Dunoz. fun. decis. 611. num. 5. & in rec. dec. 410. num. 7. & 8. par. 14.*

Tūm etiam quia si voluit bona legata post mortem legatarij consolidari cum aliis bonis, indè resultat necessarium cōsequens etiam in istis voluisse grauare hæredes post
10 mortem, † ne alias per eorum alienationem faciendam, seù quæ fieri poterat in vita, impossibilis redderetur consolidatio demādata post mortem, ex ponderatis per *Dec. cons. 23. sub num. 4. vers. nam vt ista voluntas*, & per *Rot. coram Canaler. decis. 481. pariter sub num. 4.* cum aliis supra relatis in tertia coniectura.

Quibus ita præmissis Domini non dubitarunt, quin verba testamenti in principio relata præseferentia casum delicti, & immediatè adiecta post illa verba, *donec naturaliter vixerint* censeantur apposita, vt supra dictū est ad restringendum ad eundem casum delicti tempus fruitionis vsusfructus concessi ad vitam, non autem ad limitandum fideicommissum iam inchoatum in casu mortis, vt patet ex ipso contextu verborum, vt probat ratio de contradictione euitanda, quæ in præsenti foret manifesta; Si dicamus, prout dicendum suadet ipsa litera testamēti, fideicommittentem in casu abstentionis à delictis voluisse eius hæredes frui vsufructu donec naturaliter vixerint, salua semper proprietate, & sic grauare post mortem, ac in eodem casu ipsis permisisse alienatio-

nem

nem vſusfructus, † & proprietatis, prout contingeret ſi admitteretur reſtrictio grauaminis, & fideicommiſſi ad ſolum caſum delicti, ad quam proindè contradictionem euitandam dicendum eſt grauaſſe hæredes, etiam in caſu obitus per ea, quæ tradunt *Pariſ. conſil. 53. num. 47. & ſibus ſeqq. lib. 3. Rota coram Coccin. dec. 2283. nu. 59. & coram Dunoz. Jun. deciſ. 233. num. 4.*

Et huic intellectui adſtipulantur nedum verba ſubſequentia ibi: Ita quod ſemper primogenitus dd. DD. Bonapartis, & Franciſci ſuccedat in dicto vſufructu, & ſic in infinitum deueniat ad deſcendentes &c. põ-
12 derando clauſulam, *ita quod*, † quæ ſiue ſtet ampliatiuè, vt poſt alios voluit *Pariſ. conſil. 90. num. 26, 27. & ſeqq. lib. 2.* ſiue declaratiuè, vt voluerunt alij, ſemper regulat præcedentem diſpoſitionem, & in præſenti facti
13 ſpecie per illas dictiones *ſemper*, † & *in infinitũ*, omne tempus, omnemque caſum comprehendentes ex ſupra deductis, ac in ſpecie aduertit *Pariſ in loco mox citato*, oſtendit voluntatem Teſtatoris ſubſtituendi eius deſcẽdentes, tam in caſu delicti, quàm in caſu obitus hæredum inſtitutorum, cum alàs
14 eius intentio, † quod bona ſemper, & in infinitum deueniant ad primogenitos hæredum, eorumque deſcendentes effectuari non poſſit, vt in ſpecie dictæ clauſulæ ad rẽ firmat *Decian. conſ. 33. num. 94. lib. 1.* & bene *Rota coram Coccino dec. 267. num. 7. & 8. deciſ. 493. num 6. & 7. & deciſ. 564. n. 11.*

Verum etiam ex longa ſerie ſubſtitutionum, quas ipſe Teſtator in remotiſſimum tempus protraxit, nedum vocando omnes deſcendẽtes legitimos, & naturales, & deinde naturales dumtaxat hæredum inſtitutorum, verùm etiam poſt eorum lineam finitam ſubſtituendo proximiores de familia, & Caſata de Ghiſlerijs, eaque tam ex latere maſculino, quàm fœminino extincta, mandando eligi duos pueros nobiles eius nomine, & cognomine nuncupandos, addendo denique præceptum conficiendi inuentarium omnium bonorum, quod vnà cum ipſo Teſtamento deponi voluit in Archiuijs Bononiæ, & Venetiarum ad perpetuam rei memoriam, quæ omnia iuncta cum repetita declaratione, quod proprietas bonorũ remaneat ſemper ſalua ad hoc, vt ſemper, & perpetuò deueniat abſque diminutione aliqua ad eius hæredes, & deſcendentes, & ſucceſſores prædictos, & infraſcriptos, vt habetur in Teſtamẽto per extenſum dato in præterita poſitione ſub litera F. quemadmodum demonſtrant enim Teſtantis voluntatem conſulendi perpetuitati fideicommiſſi, & conſeruationi proprii nominis, & cognõminis, ita nemo dixerit
15 fuiſſe inaniter, † & ſuperfluè excogitata, & diſpoſita ad occurrendum ſolæ confiſcationi bonorum, dum pro euitanda ſatis fuiſſet vocare in caſu delicti deſcendentes hæredum inſtitutorum, vt poſt *Alex. conſ. 23. l. b. primo*, & alios ponderat in his terminis *Burſatt. dicto conſilio 227. numero 24.*

Excluſa igitur ex his prætenſa reſtrictione fideicommiſſi ad ſæpè nominatum ca-
16 ſum delicti, † fruſtrà illa deſumi prætendebatur ex verbis *tunc, & eo caſu, & caſibus prædictis*, per ea, quæ tradit *Rota deciſ. 419. num. 6. par. 5. deciſ. 77. num. 4. par. 7. recentior. & coram Eminentiſs. Otthob deciſ. 258. num. 2.*

Nam concurrente veriſimili, & præſumpta, imò clara Teſtatoris voluntate, elicita ex tot conjecturis, & demonſtrationibus ſupra, & in alia deciſione ponderatis, quæ in
17 deciſionibus mox allegatis deficiebant, † nõ fuit in dubium reuocatum, quin dicta verba prolata abſque dictionibus taxatiuis, ſtare dicantur demonſtratiuè, non autem reſtrictiuè, vt præter allegatos in alia *deciſione §. his poſitis* firmauit *Surd. conſ. 443. num. 32. Altograd. conſ. 76. num. 75. lib. primo*, & quampluribus auctoritatibus, & deciſionibus cumulatis dixit *Rota coram Coccino deciſ. 221. num. 89. & 90.* quam reijciendo concluſionem in obiecto relatam ſequitur *deciſ 77.* in contrarium adducta *num. 38. & 39. parte 7. recent.*

Et ita vtraque &c.

Deciſ. 278. in præcedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis eſt in eadem cauſa.

R. P. D. RONDININO.

Farſen. Prædij.

Veneris 18. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Res iudicata, quæ poſt ſeruationem quatuor terminorum inducitur, euitari prætendebatur ex eo, quod ratione impedimenti, vt in Curia dicitur, *il nihil tranſeat*, appoſiti in Banco Curſorum, non potuerit proſequi cauſa; Verùm quia illud de facili remoueri poterat, nec de diligentijs conſtabat, hoc ipſum non ſuffragari deciditur, eo magis quod ſolùm contineret præceptum citandi partem, non autem quod ad vlteriora proſequi non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia tranſit in iudicatum, ſi poſt ſeruationem quatuor terminorum non docetur de appellatione, eiuſque legitima proſequutione.*

2 *Immiſſio, ſeu mandatum de immittendo rectè conceditur poſt ſententiam in iudicatum tranſactam.*

3 *Apoſtolis teſtimonialibus datis, ſi commiſſio appellationis non fuit præſentata infra annum, ſententia facit tranſitum in iudicatum.*

4 *Validitas ſententiæ reſultat ex actis iuxta vulgatam deciſionem Veralli.*

5 *Iuſtitia ſententiæ deducitur ex deciſionibus in*

causa fallis, quæ eandem sententiam præcesserunt.

6 *Nihil transeat, non continet nisi præceptum citandi partem eb euitandum illius prejudicium, quod aliàs ei contingere posset.*

7 *Nihil transeat potest de facili remoueri mediante citatione coram Eminentissimo Signaturæ Iustitiæ Præfecto.*

8 *Impedimentum quod facile remouerì poterat, non attenditur.*

9 *Impedimentum alias de facili remouendum, vt suffragetur, constare debet de diligentijs pro eo remouendo.*

DECISIO CCCCLXXV.

CONTENDENTIBVS Narduccio ex vna, & Cerasola ex altera parte super manutentione in possessione controuersi Prædij, Cosmus Pasqualis ad causam admissus ex remedio *vtilis Saluiani interdicti* Immissionem obtinuit prævia decisione trigesima Maij 1664. coram Reuerendissimo Domino Albergato Decano, à qua sententia interposita, sed non prosequuta appellatione vigore mandati de immittendo capta possessione, atque ad instantiam illorum de Narduccis commissa causa super bono iure, de illo etiam ad effectum manutentionis fauore eiusdem Pasqualis constare Rota pronunciauit prævijs decisionibus vigesima tertia Iunij 1670. & vigesima septima Iunij 1672. coram bo. mem. Priolo.

Cum autem ob iterum non prosecutam in tempore appellationem, quam Narduccij ab hac secunda rotali sententia interposuerunt, Dubium proposuerim, An constet de re iudicata; De illa constare Domini responderunt.

Sicut enim in dubium reuocari non poterat res iudicata respectu primæ sententiæ Reuerendissimi Domini mei † Decani, 1 dum fuerunt seruati soliti quatuor termini ad docendum de appellatione, eiusque legitima prosequutione, de quibus cum 2 aliquo modo doctum non fuerit, † consequenter sententia in iudicatum transijt, rectèque mandatum de immittendo illius vigore expeditum fuit, Summario Pasqualis *numero primo, & secundo* iuxtà praxim, quam de iure comprobant *Bartolus in lege prima numero 9. in fine ff. nil nouari appellatione pendente, Castrensis in lege Præses numero 7. in fine, & ibi Alexander sub numero 6. versilo Et practica est, ff de re iudicata, Vestrius in in praxi libro quinto capite 10. Ridolphin. in praxi parte prima capite decimo tertio numero 70 & num. 590.*

Ita pariter videbatur Dominis sententiam bonæ memoriæ Prioli in iudicatum transijsse, cum post interpositam appellationem, & datos ab ipso Apostolos testi- 3 moniales, † commissa non fuerit causa, & præsentata commissio intra annum, prout hoc casu requiritur, ad terminos Textus *in capit. cum sit Romana de appellat. Marchesan. de commissione parte secunda sub titul. de Apostolorum petitione, & concessione numer. 55. Scaccia de appellat. quæst. 14. numero 2. & 60. Ridolphin. in praxi parte secunda capit. 13. numer. 162. & 163. Rota coram Puteo decis. 361. libro secundo in correctis, & coram Mantica decis. 121.*

Neque res iudicata euitari poterat ex nullitate, vel iniustitia sententiæ, aut ex impedimento intra annum ob nihi transeat appositum Banco Cursorum ex iussu Eminentissimi Præfecti Signaturæ Iustitiæ 4 ad petitionem Pasqualis, † quia validitas benè deducebatur ex actis, iuxtà vulgatam *decisionem Veralli 260. parte secunda*, at- 5 que Iustitia deducebatur † ex decisionibus huius Causæ, quæ Rotalem Sententiam præcesserunt, & denique cum prædictum 6 nihil transeat † non contineat nisi præceptum citandi Procuratorem eiusdem Pasqualis in Impetratione Commissionis ad euitanda præiudicia, quæ illi contingere 7 possent, † poterat facilè remoueri, mediante citatione ab eodem Eminentissimo Signaturæ Præfecto demandata, vel adeundo ipsum Eminentissimum Præfectum pro remouendo hoc præcepto, ita vt non at- 8 tendatur impedimentum, † quod facilè poterat remoueri, nisi probentur diligen- 9 tiæ † pro illo remouendo, *Barbos. in dicto capit. cum sit Romana numer. 6. in fine de appellat, Rota coram Verallo decis. 72. parte secunda, sanctæ memoriæ Gregorius Decimus quintus decis. 501. numer. primo, Bichius decis. 665. in fine*, repetita in *recentior. parte decima decis. 144.*

Et ita, Pasquale informante, & Narduccijs pluries monitis, Domini responderunt.

Infra hoc eodem Tomo, & sub die prima Iulij istius præsentis anni 1675. erit altera præsentis Causæ Decisio præsentis confirmatoria coram eodem Reuerendo Patre Domino Rondinino, quæ tamen non rem iudicatam, sed meritò causæ censuit.

R. P. D. RONDININO.

Neapolitana Beneficij.

Lunæ 18. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Beneficia duplicf reseruationi affecta non accessoriè, & consequutiuè, sed principaliter, & primariò, non cadere sub indultis Ordinarijs collatoribus etiam Cardinalibus concessis, in hac decisione tractatur ad eum casum, quo quis simul erat Prothonotarius Apostolicus, & Referendarius Signaturæ, de quorum itaque priuilegijs eorumque beneficiorum reseruatione, provt etiam de Conclauistis Pontificum plura in eadem decisio-

cisione deducuntur, latius à sequenti Summario videnda.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius habet in iure fundatam intentionem in collatione beneficiorum suæ Diœcesis.*
2 *Prouisus ab Ordinario repelli non debet, nisi clarè constet de reseruatione beneficij, maximè si sit reus, & possessor.*
3 *Reseruationum Beneficij quatuor species enumerantur, & quæ illæ sint.*
4 *Indulta conferendi beneficia reseruata Ordinarijs, etiam Cardinalibus concessa, quatenus comprehendant beneficia duplici reseruatione affecta.*
5 *Prouisio Ordinarij facta vigore indulti Apostolici non tollitur per simplicem reseruationem beneficij, nisi fuerit duplex, & coæqualis.*
6 *Reseruatio beneficij dicitur duplex, & coæqualis, si insurgit ratione Prothonotariatus Apostolici, & Referendariatus Signaturæ.*
7 *Prothonotariatus Apostolicus inducit reseruationem beneficij.*
8 *Referendariatus Signaturæ importat familiaritatē Pontificis, & inducit reseruationem beneficiorum.*
9 *Referendariorum Signaturæ Pontificis Constitutiones adducuntur.*
10 *Prothonotarij de numero participantium sunt etiā Referendarij Signaturæ.*
11 *Referendariatus, & Prothonotariatus in eadem persona simul concurrens, quam beneficij reseruationem importet.*
12 *Reseruatio duplex beneficij, si fuerit coæqualis, & non dispar, non comprehenditur in indulto Ordinarijs, etiam Cardinalibus concesso.*
13 *Conclauistarum beneficia sunt Pontifici reseruata, & num. 19.*
14 *Conclauistam aliquem esse constat, dum in Constitutione Pontificis inter conclauistas numeratur.*
15 *Reseruatio Conclauistarum olim ex sola familiaritate Papæ insurgebat, & num. 17.*
16 *Regula 4. Cancell. de reseruatione beneficiorum Conclauistarum ex Constitutione Pontificis hodie est perpetua.*
17 *Familiaritas Papæ dissoluitur per mortem ipsius Papæ.*
18 *Reseruatio beneficij per familiaritatem inducta, cessat per mortem Pontificis.*
19 *Reseruatio beneficiorum Conclauistarum hodie æquiparatur reseruationi apud Sedem.*
20 *Conclauistatus hodie constituit diuersam speciem reseruationis à familiaritate Pontificis.*
21 *Reseruatio beneficij conclauistarum hodie non expirat per mortem Pontificis.*
22 *In Indultis Ordinarijs, etiam Cardinalibus concessa, qua beneficia dicantur communiter exceptuata.*
23 *Possessio prouisi remanet nulla ex defectu facultatis conferendi beneficium.*
24 *Prouisus à non habente facultatem conferendi beneficium, non dicitur legitimus contradictor ad impediendam executionem literarum Apostolicarum.*
25 *Contradictor legitimus non dicitur ille, contra quem à principio concedi poterat immissio.*
26 *Taciturnitas possessionis alterius in beneficialibus non causat subreptionem ex stylo dataria, & illius clausulis.*
27 *Gratia non vitiatur ob non expressam possessionem alterius nullam.*
28 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*
29 *Transumptum Bullæ cum requisitis Innocentiana habetur pro originale.*
30 *Copiæ fides adhibetur in odium illius, qui præstitit impedimentum extractioni originalis.*

DECISIO CCCCLXXVI.

BENEFICIVM per obitum Metelli Talpæ vacans, quod Eminentissimus Caracciolus Archiepiscopus Neapolitanus tàm iure Ordinario, quam vigore Indulti Pontificis Abbati Francisco Caracciolo contulerat, impetrauit Ioannes de Vrso, veluti Sedi Apostolicæ reseruatum, super cuius concessionis viribus vocato in Iudicium Prouiso ab Ordinario controuersi Beneficij Possessore literas Apostolicas Ioannis executioni demandandas esse DD. respondērunt.

Posita enim iustificatione gratiæ, quoad Clericatum Ioannis, quoad vacationem, valorem, & alia Summario eiusdem *num. 2. cum sex seqq.* fuit solummodo restricta difficultas ad reseruationem Pontificiam, non comprehensam in ampliſſimo Indulto Eminentiſſimi Archiepiſcopi, Summario Abbatis Caraccioli *num. 5.* quia cum Ordinarius 1 habeat in iure fundamentam intentionem in Collatione omnium Beneficiorum suæ Diœcesis, iuxta notiſſimos *tex. in can. omnes Basilica 16. quæst. 7. & in cap. ex frequentibus de Instit.* nō nisi concludenti reseruationis probatione † repelli potest Prouisus ab eo, reus, & possessor iuxta ea, quæ in his terminis tradunt *Simoncel. de reseruat. quæst. 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 11. num. 100. & seqq. Garz. de Benef. par. 5. cap. primo num. 257. & seqq. & num. 529. Barbos. de Episcop. par. 3. allegat. 57. num. 188. Rot. in recent. par. 3. decis. 604. num. 2. & 13. & par. 7. decis. 143. num. primo, & 18. & par. 13. decis. 266. num. 25. cum duobus seqq. Caualer. decis. 266. num. 6. Duran. decis. 14. num. 4. & 5. Card. Celsi decis. 19. num. 13. Bich. decis. 221. nn. 35 & 36.* & passim in alijs.

Et cum quatuor sint species reseruationum, † quarum prima realis oritur ratione 3 rei, vel dignitatis, secunda autem personalis, quæ oritur ratione personæ; Tertia autem localis ratione loci, & quarta denique ratione temporis, vt in proposito benè distinguunt *Massobr. in prax. habendi concursum prælud. 26. dub. 16. numero primo Tendut. quæst. Beneficiar. par. 3. cap. 152. num. 17.* atque declata antiqua opinione *Felin. in cap. in nostra 32. col. 14. vers. nota quod si Papa de rescript.* prævaluerit recentiorum Iuris Peritorum distinctio, vt indulta conferendi Cardinalibus, etiam Ordinarijs Collatoribus concessa, † 4 facultatem tribuant conferendi Beneficia-

non

non ſolum vnica reſeruatione reſeruata, ſed etiam duplici, quarum tamen altera ſit acceſſoria, vel conſequutiua, quia tunc reputatur pro vna, vel potius ſit diuerſę ſpeciei, & diſpar ab altera, veluti cum vna eſt realis, & alia perſonalis; † Hinc proinde dicebatur ad excludendam Prouiſionem Ordinarij Collatoris vigore Indulti Apoſtolici non ſufficere reſeruationem, niſi ſit duplex & coęqualis, non autem acceſſoria, atque eiuſdem ſpeciei, & non diſpar iuxta celebre votum *Vbaldi*, & *Vereſpii* huius tribunalis Auditorum impreſſa apud *Gratian. diſcep. 982. num. 12. & pluribus ſeqq.* quod vnaniniter poſteà ſequuti ſunt *Adden. ad Greg. XV. deciſ. 291 ſub num. 11. Tondut. quæſt. Beneficial. par. 2. cap. 2. §. 5. num. 34. & par. 3. quæſt. 152. num. 16.* & recedendo ab opinione, quam profeſſus fuerat in *diſcept. 278. num. 12. dixit Gratian. dicta diſcept. 982. num. primo*, & 12. *Riccius in collect. deciſ. 2956. Amayden. de Stylo Datariæ lib. primo cap. 29. ſub num. 78. & 79. Gonz. ad regul. octauam glo. 13. num. 101. & glo. 53. num. 38.* cum aliis per modernum *Venuſinum theatr. veritatis & Iuſtitiæ lib. 12. de Benef. diſcurſ. 3. ſub nu. 4 & 5.* a quo perfecto dixit *Rot. in recent. par. 9. deciſ. 350. num primo & par 13. dicta dec. 266. num. primo & ſeqq. Dunoz. num. deciſ. 632. numer. primo Bich deciſ. 221. num. primo Caual. dec. 628. num. 6. & in Romana Beneficiatus S. Ioannis in Laterano 11. Feb. 1669. §. ſecundum coram Illuſtriſſimo Beuilaqua Vrbis Gubernatore*, & 16. *Iunij* 1670. §. *cum igitur*, & paſſim in aliis; Atque ad tollendam omnem diſceptationem declararunt *Vrbanus VIII. in eius conſtitutione* 288. *Bull. tom. 5. & Alexander VII. in Conſtit. edita in cauſa Bononien. Indulti* cuius verba referuntur per *Modernũ Venuſinum dicto diſcurſ. 3. num. 8.*

Cæterum dicebant DD. Ioannem, qui alternatiuè narrauit vacationem, ſiuè per obitum R. P. D. Pepæ, ſiue per ſubſequutum obitum Metelli vltimi poſſeſſoris, controuerſi Beneficij ex vtroque capite reſeruationem ſufficienter probaſſe, quamuis iuxta naturam alternatiuæ ſatis fuiſſet vnam partem verificare, quia ſi attendenda eſt vacatio per obitum R. P. D. Pepę, cum ille fuerit Protonotarius Apoſtolicus de numero participantium, atque Referendarius vtriuſque Signaturæ Summario eiuſdem
6 Ioannis *num. 8. & 9.* † clara eſt duplex reſeruatio coęqualis, & non diſpar ratione perſonæ inſurgens, †
7 tam ex Prothonotariatu iuxta *extrauag. ad regimen. de præbendis*, innouata in *Regul. prima Cancellariæ, & conſtit. 12. Sixti V. Bull. nouo tom. 2.* quam ex Referendariatu †
8 ex quo pariter familiaritas Pontificia creatur, † ac Beneficiorum reſeruatio inſurgit, iuxta *Conſtitut. 23. Pauli Tertij & Conſtitut. 21. Iulij Tertij Bull. nouo tom. primo, & Conſtit. 41 Sixti V. Bull. nouo tom. 2.* quæ Conſtitutiones fauore Referendariorum innouantur, & ampliantur *in Conſtit. 88. Alexandri VII. Bull. nouo tom. 6.* vt bene explicat *Gonzal. ad regul. octauam Cancellariæ glo. 51. num. 16. & 17.* quamuis vna dici tantum ad
10 alteram conſequens, † cum Prothonotarij de numero participantium ſint etiã Referendarij, vt in *Conſtit. 12. Sixti V. §. 7. 15.* quia R. P. D. Pepe fuit prius Referendarius
11 & poſtea Prothonotarius, † ac ideò cum ſeparatim, & diſtinctè vtraſque dignitates acquiſiuerit, & retinuerit, non poteſt vna alteri acceſſoria dici, vt declarauit *ſen. mem. Alexander VII. apud Modernum Venuſinum de Benef. d. diſcurſ. 3. num. 8. Rot. coram Royas dec. 100. num. 15.* ſed veluti coæqualis reſeruatio, & non diſpar ratione perſonæ ob familiaritatem, & ſeruitium Pontificis, †
12 non comprehenditur in Indulto, vt in his terminis probat votum Vbaldi, & Veroſpij communiter receptum apud *Gratian. dicta diſcep. 982. in fine Adden. ad Ludouiſium dicta deciſ. 291. num. 10. Rot. coram Bich. dicta deciſ. 221. num. primo cum duobus ſequen. & in recentioribus par. 18. dicta deciſ. 266. num. 2. & 3.*

Si verò attendenda eſt vacatio ex perſona Metelli vltimi poſſeſſoris, quamuis in eius perſona non concurrat duplex reſeruatio æquè principalis, atque eiuſdem ſpeciei, pro vt in caſu ſuperiori, concurrit tamen
13 vnica reſeruatio Cnnclauiſtatus, † cum Metellus interfuerit in Conclaui, in quo creatus fuit glorioſæ in æuum memoriæ Clemens Nonus in Pontificem, vt in *Conſtitutione tertia eiuſdem Pontificis Bull. nono tom. 6.* †
14 in qua inter alios Conclauiſtas Metellus annotatus reperitur, quæ reſeruatio ex Conclauiſtatu inſurgens, † quamuis anti-
15 quis temporibus, non aliundè inſurgere videatur, quam ex familiaritate Pontificis vigore regulæ quartæ Cancellariæ † perpetuæ
16 tæ per *Conſtit. 58. Pauli V. Bull. nono tom. tertio* à qua neque diſtinctam, neque nouam reſeruationem aut magis priuilegiatam cõ-
17 clauiſtatus conſtituebat, † ſed iuxta familiaritatem regulabatur, atque ea diſſoluta
18 per mortem Pontificis, † iſta quoque ceſſabat *Sarnen. ſuper reg. 31. Cancellariæ quæſt. 18. ad finem verſ ſed clarum eſt Garz. de Benef par. 5 cap. primo ſub num. 276. Azzor. inſtitut. Morarius par. 2. lib. 6. cap. 34. quæſt. 10. Spada conſ. 31. num. 16. & conſ. 36. per totum, volumine tertio Rot. coram Mohedan. deciſ 33. de præben. & coram Mart. Andrea deciſ. tertia num. quinto & coram Seraphino deciſ. 1251. per totam & in Hiſpalen. Præſtimonii 11. Martii & prima Iunii 1661. coram Veroſpio & 19. Iunii 1662. coram bo. me. Emerix.*

Quia tamen ſa. me. Vrbanus VIII. pro declaratione Indultorum Cardinalium beneficia Conclauiſtarum ſibi ſpecialiter reſer-
19 uauit, † æquiparando hanc reſeruationem vacationi apud Sedem, vt in *Conſtitutione 59 eiuſdem Pontificis bull. tom. 4.* quæ Conſtitutio ſucceſſiuè confirmata fuit per ſa. me. Innocentium X. & Alexandrum VII. Clementem IX. & Sanctiſſimum D. N. mediante regula nona Cancellariæ; Hinc viſum eſt DD. Conſtare de clara voluntate Summo-
20 rum Pontificum, vt † Conclauiſtatus conſtituat

ſtimat diuerſam ſpeciem reſeruationis à familiaritate Pontificis, à qua non amplius
21 reguletur, † neque ideo per Pontificis mortem expiret, ità vt neque iſta, neque familiaritas ipſius Pontificis, neque vacatio apud Sedem, qui ſunt tres caſus, quos diſtinctè Vrbana Conſtitutio conſiderat, † & quos deinde in conceſſionibus indultorum Pon-
22 tifices Exceperunt, ſecluſo indulto ampliſſimo Cardinalis Barbarini, Sac. Collegij Decani eiuſdem Vrbani Nepotis, in quo loquitur *Rot. par.* 12. *deciſ.* 14. in reliquis indultis Cardinalium, quamuis cum ampliſſimis derogationibus amplius non comprehendantur, vt omnibus contrarijs reſpondendo dixit *Rota in Romana Canonicatuum* 4. *Aprilis & 27. Iunij* 1672. *coram Reuerendiſſimo D. Albergato Decano.*

Ex his autem ceſſante titulo † ex defectu
23 facultatis in Cardinali Archiepiſcopo conferente, vitioſa remanet, & nulla poſſeſſio
24 prouiſi ab eo, † qui ad hunc effectum non dicitur legitimus contradictor ad impediendam executionē literarum Apoſtolicarum
25 fauore Ioannis, † contra quem ab initio concedi poterat immiſſio iuxta *tex. in cap. ſi à Sede de præbendis in* 6. *Rot. in recentioribus parte* 3. *deciſ.* 603. *num.* 8. *& par.* 9. *deciſ.* 244. *num.* 6. *& par.* 10. *deciſ.* 263. *num.* 10. *Buratt. deciſ.* 603. *numer.* 3. & cum alijs in *Burgen. Beneficij* 27. *Iunii* 1672. *§. fin. & 14. Aprilis* 1673. *Qua ſtante nullitate coram Reuerendiſſimo Caſtrill. Epiſcopo Cadicen.*

Non obſtat, quod in literarum ſupplicatione Ioannes non expreſſerit poſſeſſionem
26 Abbatis Caraccioli, † quia vel ex ſtylo Datariæ cenſetur hæc taciturnitas ſuppleta ex clauſulis apponi conſuetis, vt explicat *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell gloſ.* 15. *§. primo num.* 66. *& 67.* vel non ideò vitiatur gratia, † cum
27 poſſeſſio Abbatis Caraccioli eſſet nulla tam de iure, quam de facto ob decretum irritans in Conſtitutionibus Pontificis adie-
28 ctum, † quod inficit titulum, & poſſeſſionem *Gonzal. ad dictam reg.* 8. *gloſ.* 67. *nu.* 29. *& ſeqq. Rot. coram Mantica deciſ.* 40. *num.* 8. *& in recen. par.* 5. *deciſ.* 48. *num.* 2. *& 3.*

Neque pariter obſtat, quod Bulla Origi-
29 nalis producta non fuerit, † quia viſum eſt ſufficere tranſumptum, cum requiſitis Innocentianæ cum ſubſcriptione Eminentiſſimi Prodatarij, & alterius Officialis Datariæ ad hoc ſpecialiter deputati mihi pariter exhibitum in odium illius, † qui impedimen-
30 tum præſtitit ex ratione *tex. in cap. quoniam frequenter §. porro vbi gloſ. Verbo impedit vt lite non conteſt. Rota coram Seraphino deciſ.* 1094. *num.* 3. *cum ſimilibus.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Meleuitana Parochialis.

Lunæ 18. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Cum à mala relatione examinatorum fuiſſet appellatum, ideo quæritur an in eo caſu eſſet neceſſarium docere de grauamine, quod ſub diſtinctione reſoluitur, illud nempe, non requiri, ſi ſimpliciter agatur de ſola prouocatione præelecti ad nouum examen, ſecus autem vbi infirmari prætenditur electio Epiſcopi,

SVMMARIVM.

1 *Reiectus ab examinatoribus poteſt à mala electione appellare, & præelectum prouocari ad nouum examen. & num. ſeqq.*

2 *Examen nouum in beneficialibus coram iudice appellationis, eiuſque examinatoribus faciendum eſt, & num.* 6. *&* 7.

3 *Appellari quatenus poſſit ab irrationabili iudicio Ordinarii non docto de grauamine, & num. ſeqq.*

4 *Conſtitutio Beati Pij V. la* 33. *tom.* 2. *Bullarii ſuper electione ad beneficia Parochialia traditur, & declaratur, & num. ſeqq. ac per tot.*

5 *Appellatio licet requirat grauamen, illud tamen non eſt neceſſarium, vbi reclamatur à mala relatione examinatorum, & numer. antecedd. & ſeqq.*

8 *Inſula Maiorica longius diſtat ab Vrbe inſula Melitenſis.*

9 *Deciſiones, quarum in cauſis militat particularis ratio, non poſſunt allegari pro regula generali.*

DECISIO CCCCLXXVII.

IN concurſu plurium oppoſitorum ad Parochialem Eccleſiam Oppidi de Caſal Zebug Meleuitanæ Dioceſis nuper vacantem per obitum Seraphini Faciola, Ordinarius Meleuitanus præelegit Dominicum Parium, à qua præelectione Paulus Lamagna, & Conſaluus Dimegh pariter approbati in dicto concurſu, cauſam appellationis mihi committi curarunt. Vndè dato dubio an ſit concedendum nouum examen in Vrbe, fuit affirmatiue reſolutum.

Ipſi enim fundatam habent intentionem in conſtitutione Beati Pij Quinti quæ eſt in ordine Bullarij la trentatre tomo ſecundo
1 iuxta quam ille, qui fuit reiectus, poteſt ad Sedem Apoſtolicam à mala electione appellare, & præelectum prouocare ad nouum
2 examen † coram Iudice appellationis, eiuſque Examinatoribus, ita tenuit *Rota deciſ.* 5. *& deciſ.* 24. *coram bonæ memoriæ Cardinali Celſo.*

Neque obſtat, quod donec non conſtat de irrationabili præelectione, ſtandum ſit Iudicio Ordinarij,

Quia

Quia licet alias Rota dubitauerit, an non docto de grauamine posset appeliari ab irrationabili iudicio Ordinarij, † nihilominus
3 contrarium tenuit visis dictis resolutionibus Sacræ Congregationis Concilij, vt videre est in dictis decisionibus coram dictæ bonæ memoriæ Cardinali Celso, & hanc opinionem sequuntur etiam *Reuerendissimus Fagnanus in cap. eam te numer. 35. de ætate, & qualitate Barbosa de Paroch. parte prima cap. 2. numer. 148. & seq. Pignatel. consult. 117. numer. 13.*

Et ratio est, quia hodie non agitur de infirmanda electione ipsius Episcopi, † quo
4 tantum casu dicta Constitutio Beati Pij Quinti disponit, constare debere de irrationabilitate, vt patet ibi, & constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque prouocato Parochialis magis idoneo conferatur, †
5 sed solum de prouocatione præelecti ad nouum examen, pro qua dicta Constitutio nullam irrationabilitatis probationem requirit, vt ex verbis, ibi: Possint ij, qui reiecti fuerint à mala electione ad Metropolitanum, aut si exemptus fuerit ad viciniorem Ordinarium, &c. aut alias ad ipsam Sedem Apostolicã appellare, aut præelectũ
6 ad nouum examen † coram ipso appellationis Iudice, & eiusque Examinatoribus prouocare.

Non obstat, quod propter distantiam loci, & periculum itineris maritimi Examen committendum sit in partibus non autem in Vrbe.

Quia verba dictæ Constitutionis Beati Pij Quinti sunt nimis clara, † quod examen
7 sit faciendum coram Iudice appellationis, vt ex verbis supra relatis, & in fortioribus
8 terminis Insulæ Maioricen. † longiùs distãtis quam Insula Meliten. resoluit *Rota* in supradictis decisionibus coram dicto bonæ memoriæ Cardinali Celso.

Nec in contrarium faciunt decisiones coram *Arguelles* 109. & aliæ in contrarium
9 allegatæ; † Quia loquuntur, vel de beneficijs simplicibus, vel de beneficijs Calaguritanis, in quibus propter indultum sanctæ memoriæ Clementis Octaui militat particularis ratio.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis.

Veneris 18. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Materia repræsentationis latè in hac decisione tractatur, provt etiam quod in fideicommissis attendatur proximitas grauati, & nõ grauantis, vt semper Rota nostra seruare consuenit, quidquid alij senserint, nisi contraria concurrat testatoris voluntas, plura etiam de discretiua loquutione in medium sunt adducta.

SVMMARIVM.

1 *Filius repræsentans personam patris, constituitur in æquali gradu, & concurrit cum patruo, licet agatur de succedendo transuersali.*
2 *Repræsentatio non admittitur, vbi agitur de succedendo pro patruo, non simpliciter patruo, & vide num. seqq.*
3 *Proximitas grauantis tunc solum in fideicommissis attenditur ex opinione Rotæ, quando apparet de voluntate testatoris.*
4 *Proximitas in dubio intelligitur, non iure sanguinis, sed iure intestatæ successionis.*
5 *Vocatio facta de proximioribus agnationis, de quibus personis intelligatur, & num. seqq.*
6 *Verba in testamentis non debent esse otiosa, & superflua.*
7 *Relatio fit ad proxima, non autem ad remota.*
8 *Testator eo modo, quo descendentes instituit in fideicommisso vniuersali, eodem prorsus modo eos succedere voluit in fideicommisso particulari.*
9 *Proximitas grauati, & non grauantis magis attenditur, si testator vocauit proximiores in casu remotissimo.*
10 *Discretiua loquutio non attenditur in diuersa oratione, & diuersis personis.*
11 *Discretiua loquutio tunc solum procedit, quando vtraque dispositio est clara, secus autem si sit dubia.*
12 *Testamenti vna pars declarat aliam, & quando.*
13 *Proximitas grauati non attenditur vbi fieri debet transitus ad aliam lineam, & vid. num. seq.*
14 *Testator si vocauit descendentes in infinitum, perpetuitatem voluisse, eamque considerasse dicitur.*
15 *Repræsentatio non datur in fideicommissis particularibus.*
16 *Repræsentatio non admittitur vltra filios primi gradus, et quando.*

DECISIO CCCCLXXVIII.

SVFFECTVS in locum bonæ mem. Prioli proposui dubium An sit standum, vel recedendum à decisis sub diebus 15. Iunij 1671. & prima Iulij 1672. & DD. in decisis persistendum esse dixerunt moti ex eisdem rationibus in dictis decisionibus adductis, quod scilicet eo ipso, quod Franciscus decessit sine filijs, Marchio Guidus Nepos veniat immittendus in possessionem Palatij pro indiuiso, & æqualiter cum Marchione Camillo dicti Francisci fratre, ea ratione quia repræsentando personam sui Patris, †
1 constituitur in æquali gradu, & concurrit cũ patruo licet agatur de succedendo transuersali, vt disponitur *in Auth. cessante, et Auth. post fratres C. de legit. hared. et in §. Si igitur il secundo in fine Auth. de hared. ab intest. ve-*

nien.

nien. cum aliis adductis in proposito in dictis decisionibus.

Nec obstat, quod attenta persona Caroli fideicommittentis non versemur in successione Patrui, sed Propatrui, † in quo
2 repræsentatio non admittitur, vt probant plures cumulati ab Informantibus pro Camillo, quia omnes se fundant ex ea ratione, quod in fideicommissis attendatur proximitas grauantis, quam Rota nostra non
3 sequitur, † nisi quando appareat de voluntate Testatoris, vt videre est coram *Buratt. decis.107. per tot. et coram Eminentissimo Ottobon. decis.21. et decis.35. et in Engubina Fideicommissorum 23. Februarij, et 8. Iunii 1674. coram R.P.D. meo Bourlemont.* Sed potius sequitur rationem contrariam, quod in dubio proximitas intelligatur non iure sanguinis, †
4 sed iure intestatæ successionis ex allegatis in *prima decisione §. Nec aliter.*

Talis autem voluntas non benè elicitur ex eo, quod Testator defectis descendentibus masculis Francisci vocauerit (sunt verba Testamenti) *li più prossimi dell' Agnatione di detto Testatore.* Quia vt aduertit dicta prima decisio ea verba *di detto Testatore* non re-
5 feruntur ad proximitatem, † sed ad agnationem ad demonstrandum de qua agnatione Testator senserit, seù potius ad excludendos Cognatos, vt in specie considerant *Gamm. decis.Lusitan. 7. num.3. et 7. Mieres de Maioratu par.2.quæst.8.num.8. Vasq. de success.progress.parte prima lib.3.§.26. num.10.* alias si respexisset ad proximitatem iuam ea verba, *dell' Agnatione*, essent otiosa, & superflua, † quod in
6 testamentis de facili non est admittendum *l. si quando in princ.ff. de legat primo Roman.consil.56.num.7. Natta cons.484. num.30.* & est regulare, vt relatio fiat ad proxima, † non
7 ad remota *Rota coram Merlin.decis.420. in fine et decis.98.num.11.par.8.recent.*

Imò hic concurrit voluntas contraria aduertendo, quod Testator in fideicommisso vniuersali æqualiter dilexit Camillum, & Guidonem eos æqualiter instituendo, † vn-
8 de etiam in hoc fideicommisso particulari constituto super Palatio eos pariformiter voluisse succedere dicendum est *Menoch.consil.124.num.76. et cons.357. num.11. et in tract. de præsumpt.lib.4.præsumpt.95.num.33. Altograd. cons.67.num.5.lib. primo Vrceol. consult. forens. cap.12.num.43.* Clarius dum proximiores vocauit in casu remotissimo nempe in defectu descendentium in infinitum masculorum legitimorum, & naturalium, necnon legi-
9 timatorum dicti Francisci, † tunc enim eo magis de proximitate grauati sensisse præsumendum est *Rota decis.72.num.5. par. prima diuers. et coram Buratt. decis.744.num.8. et 14.*

Nec refert, quod in fideicommisso vniuersali discretiuè vocauit proximiores vltimi descendentium, tum quia argumentum discretiuæ locutionis nihil operatur, †
10 quando agitur de diuersa oratione, & de diuersis personis *Rota decis.174.num.11. par.4 rec. Add. ad Gregor.decis.301.num.18. et dec.239 num.7. coram Card. Cesso*; Tum quia procederet, quando vtraque dispositio esset cla-
11 ra, † secus vbi vna sit dubia, nam tunc intrat regula, quod vna pars Testamenti † al-
12 teram declarat *l. qui filiabus ff. de legat. primo Mantic. de coniectur.lib.6.tit.15. num. primo Rota coram Dunoz.Iun.decis.613.num.5. et dec.123 num.32.par.14.rec.*

Minus vrget, quod vbi fit transitus ad di-
13 uersam lineam † non sit attendenda proximitas grauati, vt tenuit *Rota decis.607.num.5 par.2. et decis.519.num.13.par.5.rec. et in Bonon. Fideicommissi de Blanconis 1661. et 1662. coram*
14 *R. P. D. meo Taia* † Quia non procedit vbi Testator considerauit perpetuitatem vocãdo descendentes in infinitum, vt huic obiecto respondit *Rota coram Buratt.decis.68 2. numer.6. et decis.744.num.12.*

Prout admissum non fuit alterum obie-
15 ctum, quod in fideicommissis particularibus non sit locus repræsentationi, vt tenet *Paschal. de viribus Patr.potest.par.4.cap.9. n.27.* quia contrarium de iure verius esse probant *Molin. de Primog. lib.3. cap. 7. num. 20. Castill. contr.Iur.lib.3.cap.19.num.214.*

Parimodo verum non est, quod si attendenda sit proximitas grauati, destructa remaneat illa propositio passim à Rota recepta, quod in Transuersalibus non detur repræsentatio vltra filios primi gradus, † quo-
16 niam ea verificari potest, vbi grauatus non reliquit personas in gradu repræsentabili, veluti pronepotes, abnepotes, & alios vlteriores Consanguineos, vt respondet *Vrceol.consult.forens.cap.12.num.16. et seqq.*

Reliqua repetita circa indiuisibilitatem Palatij, & acceptationem sententiæ, sublata remanent in dictis decisionibus coram bonmem: Priolo quarum fundamenta Ipsum Dominis placuerunt Vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Pisauren. Indulti.

Veneris 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Ob fauorem publicum, quod ex matrimonio resultat, derogari prætendebatur, mediante rescripto Sanctissimi, voluntati viri defuncti super præcepto vxori vsufructuariæ iniuncto, de non transeundo ad secundas nuptias, cumque istius articuli cognitio iudicio Rotæ fuisset remissa, bis negatiuè resolutum est, & fauorem publicum non intrare decisum, quod solum consistit in eo, quod mulieres nubant, non autem quod, maiorem, vel minorem dotem habeant; Maxime quia mulier etiam sine vsufructu relicto, iam fuerat competenter dotata,

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Rescripta Principum ita interpretari debent, vt ex eis constet, qualis fuerit mens concedentis, & num. 5.*

2 *Matrimonijs fauor publicus à legibus indulgetur, & qualis ille sit num. seqq. & per tot.*

3 *Vtilitas publica quoad matrimonium in eo solum consistit, ne mulieres defectu dotis non nubant, non autem quod maiorem, vel minorem dotem habeant, & num. 2. cum seqq.*

4 *Voluntates defunctorum suam executionem habere, publicè interest.*

5 *Rescriptum Principis recipit interpretationem à precibus, & sup. num. primo.*

6 *Matrimonium quatenus respiciat publicam vtilitatem, ad hoc vt illius ratione possit derogari voluntati defuncti.*

7 *Dubia in Rota non recipiuntur in abstracto, sed in concreto casus controuersi.*

8 *Derogatio voluntatis defuncti non presumitur concessa à Principe sine vlla causa, & cum præiudicio tertij, & num. 12.*

9 *Ius quærendum proueniens ex testamento, dicitur ex causa de præterito, & ideo reputatur considerabile, as radicatum.*

10 *Ius licet quærendum habetur pro iure quæsito, quoties prouenit ex causa de præterito iam in esse producta.*

11 *Ius proueniens ex testamento, quamuis respectu alterius sit ius quærendum, respectu tamen defuncti semper est ius quæsitum.*

12 *Papa, seù Princeps non presumitur derogare voluisse voluntati defuncti sine rationabili causa & sup. num. 8.*

13 *Præceptum testatoris, & viri iniunctum vxori heredi de non transeundo ad secunda vota, non dicitur odiosum, & pœnale.*

14 *Pœna indicta à lege secundo nubentibus dicuntur odiosa, & ideo Princeps solet de facili illis derogare.*

DECISIO CCCCLXXIX.

PERSTITERVNT Domini in decisis coram me 10. Decembris 1674. nã præmisso, quod Iacobus, & filij de Lapis ad impediendam relaxationem gratiæ exposuerunt Sanctissimo D. Nostro, Franciscam illorum respectiuè filiam, & sororẽ hauere in pregiuditio degli Oratori estorto dalla S.V. vn'Indulto di poter ritenere l'vsufrutto di detta heredità anche rimaritandosi, col supposto obrettitio di trouarsi in età fresca, dal quale V. B. hà verisimilmente considerato la procreatione della prole, da che la Vedoua sudetta pretende di dedurre il fauor publico, non ostante che il detto motiuo cessi non meno dal fatto, per esser ella per età, e per tempo veramente inhabile, e moralmente impossibilitata alla prole, che dalla dispositione giuridica, da cui non si considera il ben publico à questo effetto ne' matrimonij di persone priuate, e particolarmente nelle seconde nozze, e con subtrattione frà l'altre, per hauer taciuto l'interesse del Padre.

Et præmisso etiam, quod Sanctitas Sua post deputatam desuper Congregationem, quæ materiam examinaret, illam deindè, præuia declaratione, quod vltra alias literas expressas considerauit causam matrimonij, & in ordine ad Patrem, de quo in in precibus nulla fuit facta mentio, remaneant illæsa iura, prout de Iure, remisit ad Rotam cum ordine disputandi dubium; An constet de Causa publica, & de præiudicio Patris; Hinc desumendo ex ipsismet precibus qualis fuerit mens Sanctissimi circa examen faciendum super existentia publi-
1 cæ causæ, † prout volebant Scribentes pro Francisca *ex tex. in l. prima C. de diuers. rescript.* cum traditis per *Rot. decis. 276. num. 8. par. 11. rec.* Apertè elicitur ex tenore earundem, duo voluisse ad hunc affectum examinari, Alterum an Francisca sit constituta in ætate habili ad concipiendum, ac Alterum an matrimonium de quo agitur contrahendi inter priuatas personas dicatur adeo respicere publicam vtilitatem, vt eius intuitu derogari debeat voluntati Testatoris, & Iuris tertij, vt patet ex illis verbis *da che la Vedoua sudetta pretende di dedurre il fauor publico, non ostante che il detto motiuo cessi non meno dal fatto, &c. che dalla dispositione giuridica, da cui non si considera à questo effetto ne matrimonij di persone priuate, e particolarmente nelle seconde nozze, &c.* & comprobant rationes adductæ *in vltima decisione §. quia dum Sanctissimus.*

Quo posito quidquid sit de habilitate Franciscæ ad generandum, super qua discordes fuerunt Dominorum sententiæ, adhuc illa etiam admissa, dicebatur non constare de causa publica.

Quia vt dictum fuit in alia decisione fauor publicus à legibus indultus matrimonijs priuatarum personarum, tanquam directis ad procreandam sobolem concessus legitur non adhoc, vt mulieres cum minori, vel
2 maiori dote diuiti, † vel pauperi nubant, sed simpliciter adhoc ne ex illius defectu innuptæ remaneant, vt patet ex litera *tex. in l. prima §. fol. matrim.* ibi cum dotatas esse mulieres ad sobolem procreandam implendaque liberis ciuitatem maximè sit necessarium, cum ibidem *not. per glos. et scribentes*, & benè *Paitell. decis. 33. num. 60. & seqq. iuncto num. 75.* ibi sed simpliciter necessitati dotandi ratione publicæ vtilitatis, quæ tunc est quando nihil habet filia, & *num. 78. ibi* sed
3 tantum vtilitas publica, † quæ in eo, vt supra diximus stat ne mulieres occasione defectus dotis non nubant.

Quæ ratio cum esset in Francisca abunde dotata in summa sc. 7. mil. plus quam congrua ad reperiendum Virum condignũ & consulendum publicæ vtilitati procreationis filiorum, esset omnino absurdum ad
4 explendam auiditatem, † quam ipsa præsefert retinendi pingue patrimonium, & sic ob eius dumtaxat priuatam vtilitatem euer-

tere

rere cum Tertij præiudicio ſupremum viri iudicium, quod publicè expedit exequutionem habere, vt literaliter ait *tex. in l. 5. ff. quemad. teſt. aper.* Et cui proinde derogari non debet, quando vt hic publicè vtilitati alitèr conſuli poteſt ex adductis *in prima deciſione §. minus relenare & in ſecunda §. præceptum tamen*.

Neque aliquid valuit apud Dominos repetitum obiectum, quod huiuſmodi conſideratio vti egrediens limites dubij tranſmiſſi concepti per verba an conſtet de cauſa publica, non autem An cauſæ publicæ alitèr conſuli poſſit, ſic reicienda tanquam extranea à mente Sanctiſſimi, dum ipſe nõ obſtante notitia habita de dote Franciſcæ potuit, & voluit diſpenſationem concedere.

Quia obiectum ſublatum remanet ex ſupra relatis precibus porrectis à Iacobo, & filiis de Iapis, in quibus cum fuerit expoſitum de Iure non conſiderari bonum publicum in matrimonijs priuatarum perſonarum ad effectum de quo agitur, ibi, *Che dalla diſpoſitione Iuridica da cui non ſi conſidera*
5 *il ben publico a queſto effetto ne matrimonii di perſone priuate*; Hinc retento Iuris eximiæ ſupra firmato, & admiſſo à ſcribentibus prò Franciſca; Quod Principis reſcriptum à precibus interpretationem recipiat, clarè patet Sanctiſſimum voluiſſe prò reſolutione dubij examinari ea omnia, quæ oſtendere valeant, An ad effectum de quo agitur,
6 nempe derogandi voluntati Teſtatoris cum Tertij præiudicio, matrimonium controuerſum de Iure reſpiciat bonum publicũ, & per conſequens ſi potuit, noluit diſpenſationem concedere, vel conceſſam relaxare, niſi quatenus omnibus facti circumſtãtijs infimul perpenſis atque diſcuſſis iuxta
7 ſtylum noſtri Tribunalis concipiendi dubia non in abſtracto, ſed in concreto caſus propoſiti, vt aduertitur *cor. Bich. deciſ. 370. nu. 13.* Eam concedendam, ſeù relaxandam eſſe duxerit Rota, ne alias dicamus voluiſſe iu-
8 ſtiſſimum Pontificem derogationem concedere abſque vlla cauſa, quod in dubio nunquam præſumitur *Velezuel. conſ. 69. n. 26 Eugen. conſ. prima num. 88. & ſeqq. lib. primo & Cap. deciſ. 5. num. 52. & ſeqq.*

Minoris ponderis fuit habitum alterum obiectum, nimirum authoritates firmantes non eſſe concedendas derogationes ex cauſa publica, † quando illi alitèr conſuli po-
9 teſt, loqui in caſu tollendi Ius quæſitum ex contractu, vel auferendi alicui rem propriam, quæ propterea non applicari dicebantur præſenti hypotheſi in qua agitur de tollendo Ius quærendum, vel competens
10 in ſpe, quod etiam ſine cauſa poſſe à Principe tolli deducebatur ex *Ruin. conſ. 189. n. 16. lib. 2. Altograd. conſ. 49. num. 36. lib. 2.* aliiſque exemplis relatis *in deciſ. 93. par. 10. & deciſ. 408 par. 12.* & ſignanter ex Indulto conceſſo Cãmillæ Gaetanæ retinendi proprietatem legati ſcut. 10. mil. relicti à primo Viro, & legitimæ ſibi obuentæ per mortem filiæ, quam tranſeundo ad ſecundas nuptias erat amiſſura.

Quia vltra, quod reſpondebant informantes etiam ius quærendum prouenies, † vt
11 hic, ex Teſtamento & ſic ex cauſa de præterito, dici adeo conſiderabile, & radicatum ex *Crau. conſ. 749. num. 6. & ſeqq. Menoch. conſ. 42. num. 7. Molin. de Primog. lib. primo cap. 8. num. 31 & lib. 3. cap. 3. num. 14. Dunoz. Iun. deciſ. 737. nu. 5*
12 Vt de eo iudicari debeat, † quod de iure quæſito iuxta notata per *Crot. in l. omnes Populi n. 73. ad med. alias num. 132. verſ. & ſic puto vtrunque ff. de Iuſt. & Iur. & conſ. 269. nu. 9. & ſeq. Ciriac. contr. 519. num. 12. & ſeq. Add. ad Molin. de Primog lib. primo cap. 8. num. 28. verſ. & cum authore*, & optimè *Autun. de donat. regul. cap. 11. num. 73. & ſeq.*

Adhuc quidquid ſit de huiuſmodi reſpõſione, tolli videbatur obiectum tum quia etiam ſi reſpectu illorum de Iapis agi dici poſſet de Iure quærendo, nihilominus reſpe-
13 ctu teſtatoris cuius voluntati derogari prætenditur agi dicitur de Iure quæſito, vt benè obſeruat *Dec. conſ. 357. num. 8. verſ. non obſtat dum dicitur Conarr. var. reſol. lib. 3. cap. 9. num. 6. & ſub num. 9. verſ. tertio deducitur, & verſ. nec principale Add. ad Molin. d. lib. primo cap. 8. numer. 28. verſ. & ratio*.

Tum etiam, & certius quia ius non conſiſtit in eo, quod agatur de iure quærendo, vel quæſito, ſed in eo, quod conſtet de cau-
14 ſa publica, † ſine qua non præſumitur voluiſſe, neque certè voluit ex premiſſis Summus Pontifex derogare, & de ea non conſtare patet ex ſupra deductis.

Et ex hac ratione inutilia remanent exempla diſpenſationum ex Ruin, & deciſionibus prælegatis deſumpta ad comprobandam poteſtatem Principis derogandi abſque cau-
15 ſa, † quæ vlterius ob caſuum diuerſitatem, & rationes non applicantur præſenti hypoteſi, in qua agitur de derogando præcepto teſtatoris nullatenus odioſo, & pœnali vt fuit animaduertium in vltima deciſione ſub §. *quia favor*. Diſpenſatio vero conceſſa Camillæ Gaetanæ, quæ vti magis punctualis, & materiæ quæſtionis adaptabilis afferebatur, inapplicabilis viſa eſt tam in facto, quã in Iure.

In facto, quia illam Pontifex concedere profitetur ex eo, quia eadem Camilla abſque retentione dictæ proprietatis, non poterat virum condignum reperire, quod deficit in præſenti.

In Iure, quia per eam non violabatur mens Teſtatoris, ſed occurrebatur duntaxat pœnæ indictæ ſecundo nubentibus per diſpoſitionem *l. famina C. de ſecund. nupt.*
16 cui tanquam pœnali, & odioſæ Princeps lo-let facilius derogare, vt in ſpecie aduertit *Altograd. in Conſilio exaduerſo allegato 49. nu. 41. lib. 2.*

Minus denique obſtare viſa ſunt ea, quæ repetebantur ad excludendum præiudicium Patris, quia ſublata remanent ex reſponſio-

nibus datis in postrema decisione cum quibus hodie Domini transierunt.

Vtraque parte informante, &c.

Alia bina decisiones in hac causa emanata habentur impressa in alio precedenti tomo istius decimæ octauæ partis recentiorum, vbi sunt in ordine 360. & 386.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bonon. Fideicommissi.

Veneris 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Quamuis filius illegitimus per ingressum Monasterij legitimitatem acquirat & omnē à se impuritatis maculā remoueat, non ideo tamen iura successionis consequitur, siue ad effectum succedēdi, siue etiā impediendi alterij vocato purificationē sui fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *in Conditionalibus vndum factum attenditur.*
2 *Succedere aliquem non posse, & adhuc impedire purificationem fideicommissi in fauorem alterius nullum dicitur inconueniens.*
3 *Religiosus non succedit, si fuit expresiè à testatore exclusus, & reiectus.*
4 *Filij posiri in conditione cum qualitate legitimitatis non admittuntur, nisi eadem qualitate potiantur.*
5 *Illegitimitatis qualitas per ingressum Monasterij abstergitur.*
6 *Filius per ingressum Monasterij efficitur legitimus, & ius successionis acquirit, non secus ac si Curiæ Principis fuisset oblatus.*
7 *Legitimus reputatur, & ius succedendi habet, qui Curiæ Cæsaris, vel alterius supremi Principis est oblatus, & quare num. 6. cum seq.*
8 *Religiosus non obstante defectu natalium, adhuc reputatur dignus inseruire Altissimo in statu Sacerdotali, & num. seqq.*
10 *Religiosus illegitimus per ingressum Monasterij non efficitur habilis ad succedendum, vel impediendum purificationem fideicommissi in fauorem alterius, & num. seqq.*

DECISIO CCCCLXXX.

PER obitum sine filijs masculis legitimis & naturalibus Co: Roderici de Populis vltimi hæredis grauati, & filij Co: Elisabettæ Bouiæ prætendentes Moniales Beatæ Mariæ Angelorum fuisse ad earundē fauorē purificatum fideicommissum sub hac conditione ordinatum ab eadem Elisabetta in testamento condito de anno 1622. petierūt immissionem super bonis fideicommissarijs detētis ab hærede d. Co: Roderici, qua per sententiā Iudicis de partibus denegata, causaque per appellationem ad Rotam deuoluta, proposui dubio; An constet de fideicōmisso ad fauorem Monasterij hodie per DD. affirmatiuè resolutum.

Illius enim existentia non fuit in dubium reuocata, & patet ex lectura testamenti; purificatio vero, super qua tota cadebat controuersia, quamuis ab hærede dicti Co: Roderici, & Marchione Camillo de Populis litis principali defensore impugnaretur, ex eo quia adhuc supersit P. Thaddeus Monachus Oliuetanus ass. filius q. Co: Alphonsi, vnius ex tribus filijs à Testatrice hæredibus institutis.

Nihilominus quidquid sit de filiatione, pro nunc à Monialibus non controuersa, & quidquid etiam sit, an idem P. Thaddeus, 1 quatenus esset legitimus, † posset non obstante literali exclusione Religiosorum in testamento contenta impedire purificationem conditionis sub qua Moniales substitutæ leguntur ex ratione, quia cum in con- 2 ditionalibus merum factū attendatur dicebatur non esse inconueniens, vt quis earum purificationem impediat, etiam si nō succedat *decis. 151. num. 2. par. 3. Caril. dec. 266. num. 20. & seqq.*

Cui tamen obiecto prò parte Monasterij 3 replicabatur testatricem posuisse in conditione eosdem filios antea in dispositiua vocatos, non autem religione addictos, quos expresiè à successione reiecerat *decis. 237. num. 4. 5. & 16. par. 5. decis. 422. num. 3. dec. 519. num. 20. par. 13. & in puncto Rich. decis. 343. n. 17.*

Adhuc istis omissis cessare DD. videbatur difficultas ex defectu legitimitatis omnino requisitæ, etiam in filijs positis in con- 4 ditione cum dicta qualitate *Peregr. de fideicommissis art. 28. num. 39. Fusar. de subst. quæst. num. 38. decis. 325. num. 2. par. 13. rec. Domin. Fideicommissi de Flexiis 27. Iunij 1672. §. minus resistit Priolo.* Quæ concurrere non probatur in P. Thaddeo ex professione emissa in Religione Oliuetana, nam licet per ingres- 5 sum in Religione abstergi omnem humanam maculam ingredientis sanciuit *tex. in auth. de Monachis in princ.* & per consequens ad instar oblati Curiæ Principis Secularis eum effici legitimum, & acquirere ius succe- 6 dendi voluerit *Guilelm. à Cuneo in l. prima C. de Sacros. Eccles.* quem ibidem sequitur *Bald. col. 4. num. 33. Alex. Cons. 121. num. 19. lib. 2. Tiraquell. de priuil. pia Causa priuil. 29. per tot. Surd. de alim. tit. 7. quæst. prima num. 42. cum aliis* ab informantibus adductis.

Attamen huiusmodi equiparatio fuit reprobata à Doctoribus magni nominis, & sæpius à nostra Rota, & merito ob disparitatem rationis vigentem inter vnum, & alterum casum; Ideo enim oblatus Curiæ Cæ- 7 saris legitimus efficitur, quia præsumitur ab ipso Cæsare legitimus effectus in præmiū illius ministerij, cui illegitimus addictus est, quæ ratio penitus cessat in oblato Curiæ celesti, qualis dicitur ingrediens in Religione, proinde licèt ob vitæ sanctimoniam mor-

que

que honestatem in Statu Monachali perfe-
2 ctione adeo commendabilis, & purus red-
datur, vt non obstante defectu natalium,
digonus reputetur inseruire Altissimo in or-
dine Sacerdotali iuxta *Can. prima dist.* 56. &
cap. primo de fil. presbyter. Et adhunc effectum
9 nempe consequendi spiritualia, non autem
temporalia cum abstergi omni macula sit
intelligendus *textus in dicto auth. de Monach.*
vt patet ex eius litera ibi conuersationis Mo
nachalis vita si est honesta, sic commenda-
re nouit Deo ad hunc venientem homin̄
vt omnem quidem humanam eius macu-
lam detergat, & puerum declarat.

Nunquam tamen acquirit iura legitimi-
10 tatis ad effectum, † vel succedendi vel im-
pediendi purificationem conditionis si sine
filijs legitimis, sub qua vel à Statuto, vel
à Testatore fuit aliquis ad successionem vo
catus, vt notat *Faber. in auth. ex complexu de*
Incest. nupt. & in l. cum quis & in auth. licet C.
de Nat. liber. Prapos. in cap. tanta col. 2. qui filij
sint legit. Guilelm. de Benedict. in cap. Raynutius
in verb. Vxorem Adelusiam par. prima num. 200.
Beron. cons. 163. num. 29 et 30. vol. 2. benè *Co-*
uarr. cap. 8. §. 7. num. 4. circa finem Et in specie
11 ad effectum tàm succedendi quam † impe-
diendi purificationē dictæ conditionis *Socc.*
Iun cons. 48. num. 19. lib. 4. Bordon. de profess. re-
gul. cap. 20. num. 13. Mantic. decis. 32. num. 4. Bur.
dec is. 872. nu. 7. et seqq. confirmata in decis. 939.
num. primo & nouissimè *coram me in Bonon.*
Fideicommissi de Nascentoriis 8. Iunii 1074. §.
final.

Cessante igi tur legitimitate P. Thaddei,
remanet purificata conditio obitus filiorū
Testatricis sine filijs legitimis, sub qua Mo-
niales sunt vocatæ ad fideicommissum. de
quo proinde ad earum fauorem constare
respōsum fuit.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Fideicommiss.

Lunæ 22. Martii 1675.

ARGVMENTVM.

Filiorum in conditione positorum materia
tractatur, non solum ad inducendam voca-
tionem ex coniecturis, quarum plurimæ
numerantur, verum etiam ad constituen-
dum inter illos reciprocum, & absolutum
fideicommissum tam ad portionem pro-
prij parentis, quam ad portionem Patrui;
Coniecturas autem quia nimis longum es-
set hic recitare, & repetere, eas igitur ex se-
quenti Summario, & decisione colligito.

SVMMARIVM.

1 *Filius an fuerit vocatus non solum ad portionem*
patris, sed etiam patrui, non potest assignari
certa regula, sed totum ex iudicantis arbitrio
dependet.
2 *Coniectura leuiores sufficiunt vbi agitur de fidei-*
commisso ascendentis, non transuersalis.
3 *Filii tam ex digressu ad plures gradus substitu-*
tionum, quam ex contemplatione agnationis di-
cuntur vocati, etiam ad portionem Patrui.
4 *Filii dicuntur vocati etiam ad portionem patrui,*
si eorum descendentia defecta, tota hereditas de-
uenire debet ad fratres testatoris.
5 *Fratres, et alii agnati remotiores non debent es-*
se magis à testatore dilecti, quam proprii filii.
6 *Filii in conditione positi dicuntur à testatore vo-*
cati, ex digressu ad plures gradus substitutio-
num, aliis etiam concurrentibus coniecturis,
7 *Filii si geminatè, et repetitè pluries fuerint posi-*
ti in conditione, ex hoc etiam dicuntur dispositi-
uè vocati.
8 *Filii in conditione positi cum qualitate natura li-*
tatis, et legitimitatis dicuntur vocati.
9 *Filii in conditione positi, dicuntur vocati, ex*
reciproca substitutione inter primos heredes à te
statore ordinata, et num. seqq.
10 *Reciproca substitutio eo magis facit filios in con-*
ditione positos fuisse vocatos, si post illam alii
etiam non descendentes fuerint substituti.
11 *Substitutio facta per verbum* quandocumque
censetur facta sub mentione mortis, et dicitur
compendiosa.
12 *Filii in conditione positi per verbum* quando-
cumque *sicuti dicuntur vocati per vulgarem,*
ita etiam censentur inuitati per fideicommis-
sariam.
13 *Substitutio vulgaris facta per verbum* quando-
cumque, *quia dicitur compendiosa, continet*
etiam fideicommissariam, et sup. num. 12.
14 *Filii in conditione positi censentur esse vocati ob*
exclusionem propriarum filiarum testatoris, qui-
bus solum fuerit de dote prouisum.
15 *Agnationi dicitur prospexisse testator, qui filios*
masculos instituit, eosque substituit exclusis fi-
liabus, et num. 24.
16 *Filij in conditione positi stāte conseruatione agna-*
tionis à testatore considerata, dicuntur dispositi-
uè vocati.
17 *Fide commissum reale resultat ex verbis à testa-*
tore prolatis, & in rem directis.
18 *in Fideicommisso reali nulla datur differentia in-*
ter vocati, & in conditione positos.
19 *Filij in conditione positi dicuntur vocati ex onere*
perpetuo institutis, & substitutis à testatore in-
iuncto, & num. seq
20 *Fideicommissum perpetuum censetur inductum ex*
onere perpetuo à testatore successoribus ordinato,
& sup. num. 19. cum seq.
21 *ex Onere perpetuo à testatore ordinato aque vo-*
catio filiorum in conditione positorum resultat,
ac etiam fideicommissum perpetuum, & sup. a
num. 19.
22 *Clausula codicillaris plurimum praualet pro vo-*
catione filiorum in conditione positorum.
23 *Filij in conditione positi licet quandoque etiam ex*
coniecturis non dicantur vocati, si tamen illa
plures sunt, & vnita considerentur, eorum vo-
catio resultat.
24 *Filij in conditione positi ex coniecturis dicuntur*

vocati etiam ad portionem patrui, si pro vtriusque portione in conditione positi sint, & hoc ipsum coniectura suadeant.

24 *Agnatio dicitur à testatore considerata ab exclusione suarum filiarum aque a testatore facta tam in substitutione fratrum, quam aliorum agnatorum.*

25 *Filij in conditione positi in fideicommisso ascendentis vt dicuntur vocati etiam ad portionem patrui, non omnes coniectura requiruntur, sed parua sufficiunt.*

26 *Dicto* quandocumque *importat substitutionem fideicommissariam.*

27 *Fideicommissaria substitutio, non autem sola positio in conditione filiorum, ex quibus dicatur a testatore ordinata.*

28 *Digressus ad plures gradus substitutionum plurimis etiam coniecturis vallatus, probat filios in conditione positos fuisse vocatos, & inter eos fideicommissum inductum.*

DECISIO CCCCLXXXI.

DECESSIT Eques Ioannes Louarellus cum Testamento, in quo hæredes vniuersales scripsit Io: Andream, & Exuberantium filios, ventremque prægnantem si foret masculus, & vni, vel duobus quandocumque decedenti sine filijs legitimis, & naturalibus alios, seù alterum superuiuentem, seù superuiuentes substituit, & si omnes sine filijs legitimis, & naturalibus decederent, tunc, & eo casu dotem, quam priùs cuilibet ex filiabus in scutis 1700. auri legauerat, augeri voluit ad scuta 3000. & residuum eius hæreditatis deuenire ad Hieronimum, Ioannem, & Dionisium eiusdem Testatoris fratres si vixerint, sin minùs ad eorum filios in stirpes, & non in capita, & si dicti eius fratres, & eorum filij, & descendentes decesserint sine filijs legitimis, & naturalibus tunc, & eo casu lineæ finitæ voluit eius hæreditatem deuenire ad Petrũ Paulum, & alios filios quondam Simonis de Louatellis si vixerint, sin minus ad eorũ Descendentes prout latiùs continetur in Testamento Summario Hieronymi *num.* 1.

Cumque defuncto Testatore ex ventre prægnante natus fuerit Ioannes, & sub indè primo loco decesserit Io: Andreas sine filijs, & postmodum Exuberantius relictis post se Ioanne Andrea, & Hieronymo filijs, & demum vltimo loco Ioannes ministracto in Vita Prædio, de quo agitur, orta est Controuersia inter Hieronymum prætendentẽ, se vti in conditione positum non solum vocatum ad portionem Patris, sed etiam Patrui, & emptores negantes fideicommissum, eaque post contrarias sententias in partibus latas ad Rotam deuoluta, dedi Dubium An constaret de fideicommisso, & pro qua portione? Quod hodiè ad fauorem Hieronymi resolutum fuit tàm quoad portionem Patris, quam Patrui.

Præmisso enim, quod in hac materia nõ potest statui certa regula, sed prudens iudi-

1 cantis Arbitrium regulari debet à facti circumstantijs, quodque in fideicommisso

2 Ascendentis Coniecturæ etiam leuiores sufficiunt *Honded. conf. 54. num. 54. lib. 2. Alexand. conf. 45. num. 52. & seqq. lib. primo Add. ad Burat. decis. 385. sub num. 10. vers. quando verò Rota coram Merlin. decis. 359. num. 3. & coram Bichio decis. 424. num 12. & in rec. decis. 526. nu. 5. par. 13.* & quod Rota quando inter cæteras concurrit, vel digressus ad plures substitu-

3 tionum gradus, † vel contemplatio agnationis, plerumque inclinare solet pro vocatione etiam ad portiones Patruorum, vt in *decis. 206. num. 4. & seq. & decis. 300. num. 7. par. prima & decis. 474 num. 7. par. 13. recent. & decis. 501. num. 4. coram Dunoz. Iun. & fuit etiam animaduersum in Bonon. Fideicommissi de Gozadinis 27. Aprilis anni præteriti* alijsque ibidem relatis *coram R. P. D meo Calatain*, Domini in proposita facti specie censuerunt constare de fideicommisso ad fauorem Hieronymi etiam in portione Patrui.

Ratio resolutionis fuit, quia Testator nõ solum posuit in conditione filios legitimos, & naturales, & illis non extantibus digressus est ad vocationem fratrum, illorumque filiorum in residuo suæ hæreditatis, detractis Doribus, vt supra legatis filiabus, sed vlteriùs illis, & eorum filijs deficientibus, & casu lineæ finitæ eandem hæreditatem suam deuenire voluit ad Petrum Paulum, alioſque filios quondam Simonis, & corũ Descendentes, ac propterea cum tota hæreditas detractis doribus post defectos Testatoris filios, & nepotes primum ad eius fra-

4 tres, † & deindè ad filios quondam Simonis deuenire debeat, multò fortiùs morientе vltimo filio Testatoris sine filijs, superstitibus nepotibus ex alio filio, eius hæreditas & sic etiam portio vltimi defuncti deuenire debet ad eosdem Testatoris nepotes, ne alioquin censeantur magis prædilecti fratres, &

5 cæteri Agnati remotiores, quàm descendentes Testatoris *Surd. conf. 344. sub num. 6. vers. confirmatum cum seq. Roman. conf. 9. num. 1. Redenasc. conf. 9. sub num. 5. Honded dicto conf. 54 num. 41. Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 24. num. 7. cum seqq. & decis. 146. 148. & 149. per tot. Add. ad Burat. decis. 385. vers. decima est Capic. Latr decis. 110. num. 20. cum seqq. Rot. coram Gregor. decis. 315. num. 6. & seqq. & decis. 329. num. 8. & coram Dunoz. Iun. decis. 487. num. 17. & 18. & decis. 518. num. 5. & coram Eminentissimo Ottobono decis. prima num. 28. & 29.*

Præsertim dum concurrunt etiam quam plures aliæ coniecturæ id ipsum suadentes, quarum prima elicitur ex prædicto digressu

6 ad plures substitutionum gradus, † qui iunctis aliis, de quibus infrà benè ostendit Testatorem voluisse vocare filios quos in conditione posuerat *Honded. dicto conf. 54. nu. 33. cum seqq lib 2. Surd. dicto conf. 344. num. 8. Redenasc. conf. 9. num. 4. Capyc. Latr. decis. prima nu. 18. & seqq. Add. ad Burat. dicta decis. 385. sub numer. 10. vers. tertia est, Rot. coram Gregor. decis. 315. num. 4. coram Dunoz. Iun. decis. 487. sub num. 15.*

num. 15. *vers. quinta depromit. coram Celf. dec. 187. num. 14. & coram Eminentiſſimo Otthobono dicta decif. prima num. 26. & 27.*

Secunda ex eo, quod Teſtator non ſemel tantum, ſed pluries filios in conditione poſuit, † talis namque geminatio, & repetitio pro vocatione plurimum operatur *Honded. dicto conſ. 54. num. 21. Ger. Spin. conſ. 14. numer. 21. Hodier. ad Surd. deciſ. 162. num. 8. Rot. deciſ. 266. par. prima num. 11. & deciſ. 16. num. 5. par. 14. recen. & coram Celſo dicta deciſ. 181. numer. 11. & coram Dunoz. Iun. dicta deciſ. 487. num. 14. & deciſ. 518. ſub num. 6. vers. quinta coniectura.*

Imò non ſolum filios, vt ſupra in conditione poſuit, ſed vlterius requiſiuit qualitatem naturalitatis, † & legitimitatis, quæ pariter valdè veget pro eorundem vocatione *Fuſar. conſ. 145. num. 13. Staiban. Iun. reſol. 58. numer. 42. Capyc. Latro dicta deciſ. prima num. 151. Rot. coram Dunoz. Sen. dec if. 209. & coram Coccin. deciſ. 1399. vtrobique num. 4. & coram Bich. deciſ. 424. num. 2. & in recen. deciſ. 526. num. 9. par. 13.*

Tertia quia eoſdē filios maſculos † primos hæredes inſtitutos reciproce ſubſtituit, vt ad rem noſtram ponderat *Fuſar. conſ. 38. nu. 8 & in conſ. 51. num. 6. Rot. deciſ. 355. num. 5. & deciſ. 389. num. 6. par. 4. tom. 2. & deciſ. 484. num. 8. par. 9. recen. & coram Merlin. deciſ. 447. numer. 3. cum ſeq. & coram Dunoz. Iun. deciſ. 518. num. 6. & coram Royas deciſ. 481. num. 6.* Præcipuè verò, quia poſt dictam reciprocam ſubſtituit alios non deſcendentes, † vt conſiderauit *Rot. coram Eminentiſſimo Otthobono dicta deciſ. prima num. 23. & ſeqq. & in recen. deciſ. 474. numer. 6. & 7. par. 13.*

Et fortius quia reciproca fuit ſub conditione mortis per verbum *quandocumque* quæ dicitur Compendioſa *Honded. dicto conſ. 54. num. 42. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 233. num. 31. Rota dicta deciſ. 487. num. 12. coram Dunoz. Iun.* hac enim ſtante filij poſiti † in conditione dicuntur vocati etiam per fideicommiſſariam, ſicuti cenſentur vocati per † vulgarem in eadem compendiola contentam *Honded. conſil. 65. num. 37. & ſeq. lib. primo Redenaſc. dicto conſ. 8. num. 7. & conſ. 9. ſub num. 5. propè finem vers. quarta eſt cum ſeq. Gionagn. conſ. 79. num. 25 lib. primo Rot. coram Dunoz. Iun. dicta dec. 487. num. 13. & deciſ. 355. num. 8. par. 5. & deciſ. 484. num. 10. par. 9. recen.*

Quarta quia proprias filias excluſit, quas dote ſibi conſtituta voluit eſſe contentas, tali enim caſu cenſetur vocaſſe nepotes in conditione poſitos, quamuis de maſculis expreſſam mentionem non fecerit *Surd. conſil. 344. num. 6. vers. quinimò Honded. dicto conſil. 65. num. 35. Petr. de fideic. quæſt. 9. ſub nu 194. Menoch. præſ. 76. num. 31. lib. 4. Add. ad Buratt. deciſ. 385. ſub num. 10. vers. vndecima, Rot. dec. 526 num. 15. par. 13. recen.*

Et hinc deſumitur etiā proſpexiſſe agnationi, dum inſtituit filios maſculos, eoſdemque ad Inuicem ſubſtituit excluſis filiabus ab hæreditate, & à ſubſtitutione ipſis deficientibus, atque proindè poſitos in conditione vocaſſe, vt conſuluit *Honded. dicto conſ. 65. num. 35. et 36. et conſ. 67. num. 3. et 4. lib. primo Surd. conſ. 344. num. 11.* & dixit *Rota deciſ. 355. numer. 4. par. 4. to. 2. et deciſ. 326. nu. 6. par. 14. recen. et in præallegata Bononien. Fideicommiſſi de Gozzadinis 27. Aprilis anni prateriti §. ſexto quia coram R.P.D. meo Calatain.*

Quinta quia in ſubſtitutionibus fratrum, & aliorum agnatorū Teſtator vius eſt verbis in rem directis, ibi: *iuſſit, et ordinauit reſiduum, † ſeù dictam hæreditatem deuenire, etc.* verbum enim *deuenire* importat fideicommiſſum reale, quo ſtante nullam dari differentiam inter vocatos, † & in conditione poſitos, reſpondit poſt alios *Decian. conſ. 44. num. 72. lib. 3. et Rot. coram Gregor. deciſ. 315. num. 13.*

Sexta, quia iniunxit hæredibus Inſtitutis, & ſubſtitutis qui poſſiderent Prædium controuerſum onus perpetuum ſoluendi annuum ſextum auri Societati Sanctiſſimi Sacramenti Eccleſiæ S. Marci ſitæ in eadem Villa, & vlterius eoſdem grauauit perpetuo Anniuerſario dicto Summario *num.* 1. ſi enim fideicommiſſum ceſſaret decedentibus inſtitutis cum filiis, ceſſarent quoque ſubſtituti, quibus dictum Onus iniunctum; Sicque etiam ipſamet legata, vndè faciliùs dicen. eſt filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos, & ſubſtitutos *Fuſar. de Subſtit. q. 437 num. 211. et conſ. 24. num. 57. et ſeq. Redenaſc. conſil. 9. num 13. cum ſeq. Rot. coram Bich. deciſ. 424. num. 6. et deciſ. 407. num. 15. et ſeqq. par. 9. recen.* & generaliter in fortioribus terminis, quod ex oneribus perpetuis cenſeatur inductum fideicommiſſum perpetuum, imò etiam reciprocum iuxtà Conſilium *Anchar. 27. num. 7.* dixit *Rot. coram Bich. deciſ. 608. num. 4. et deciſ. 468. in princ. et num. primo ſecundo et 12.* vbi in puncto oneris luminarij ex fructibus certi Prædij *par. 13. recen. et in Firmana Fideicommiſſi 12. Febr. 1666. §. et demum coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Accedit denique clauſula Codicillaris apoſita in fine Teſtamenti quam in propoſito aliàs ponderauit *Rot. vt in deciſ 487. numer. 19. et deciſ. 518. num. 9. coram Dunoz. Iun. et deciſ. 28. num. 19. par. 8. recen.*

Licèt autem prædictæ Coniecturæ de per ſe ſumptæ aliquam pati poſſint difficultatē, atque etiam interdum reperiantur à Doctoribus, & à Rota reiectæ, tamen ſimul iunctæ, & conſideratæ, provt fieri debet, præſertim in hoc fideicommiſſo Aſcendentis, benè actiuam vocationem filiorum in conditione poſitorum prudenti Iudici ſuadent, *Sperel. deciſ. 151. num. 17. et ſeqq. Rot. coram Gregorio deciſ. 329. num. 10. coram Dunoz. Iun. deciſ. 487. num. 21. et deciſ. 518. num. 10. et in recen. deciſ. 168. num. 10. par. 13.*

Et quidem non ſolum quoad portionem Patris, ſed etiam Patrui, cum omnes reſpiciant quoque eiuſdem portionem, † & filij ſint poſiti in conditione tàm reſpectu Patris, quam Patrui, attento, quod ſubſtitu-

tio de fratribus, & agnatis est facta omnibus decedentibus sine filijs, *Gionagu. conf.79. numer.35.& seqq. & conf.81. num.2. & seq. lib.1. Rot.in recen.decis.266.per tot.et decis.320. nu.17. par.1.et coram Dunoz.iuniore decis.487. num.29. et seqq.et coram Eminentiss.Ottobono decis.prima num.13.*

Non obstat, quod per Testatorem non fuerit habita ratio conseruandæ agnationis; nam præterquam quod ex exclusione pro-
25 priarum filiarum† tam in institutione, quã in substitutione fratrum, & aliorum agnatorum censetur habita, ex allegatis in §. *& hinc*, illa non fuit existimata necessaria, concurrente cum alijs coniecturis supra ponderatis digressu ad plures substitutionum
26 gradus,† cum sufficiat alternatiuè vel vna, vel altera earum vbi agitur, vt in casu præsenti de fideicommisso ascendentis, quamuis etiam ad portionem Patrui, ex notatis in §. *præmisso enim*.

Nec digressus excluditur ex supposito, quod substitutiones sint ordinatæ per vulgarem, sicque restrictæ ad casum defectiæ filiorum sine filijs, quia visum est hoc non subsistere, cum reciproca inter primos institutos sit quoque concepta per fideicommissariam, ibi: *& vni, vel duobus quandocunque decedenti, seù decedentibus sine filijs legitimis, & naturalibus substituit alios, seù alterum superui-*
27 *uentem, seù superuiuentes*: † dictio enim *quandocunque* importat fideicommissariam, ex adductis in §. *& forsan*, & amplius fuerunt substituti etiam fratres Testatoris, si vixerint, sin autem istorum filij, & viterius, si dicti eius fratres, & eorum filij, & descendentes decesserint sine filijs legitimis, & naturalibus, tunc, & eo casu lineæ finitæ voluit hæreditatem deuenire ad Equitem Petrum Paulum, & alios filios q. Simonis, si
28 vixerint, † sin autem ad eorum descendentes, Summ. vtriusque partis *num.1.* ex quibus benè infertur ad fideicommissariam, vt notat *Bero conf.104.num.12. verf.2. Doctores lib.2.* & firmat *Rota decis.61.in prine.* vbi refertur tenor Testamenti, iuncto *num.8. par.7.recen.& decis.16.pariter in principio, & num.8. par.14.* &
29 consequenter digressus † vallatus tot alijs coniecturis rectè deseruit pro vocatione Hieronymi in cõditione positi, etiam quoad portionem Ioannis Patrui, non aduersantibus decisionibus in contrarium allegatis, quarum plures loquuntur in transuersali, vt *decis.100.num.3.& 123.num.4. coram Royas*, aliæ verò in casibus, in quibus non concurrebant tot, & tam fortes coniecturæ, vt etiã animaduertit *Rota d.decis.424.nu.10.cum seqq. coram Buch.* & in alijs prælegatis.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. separationis bonorum.

Veneris 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Plura continet hæc decisio tam super collatione inter fratres facienda, quam super imputatione legitimæ, ac demum super redditione rationis communium bonorum, vel effectuum ab altero ex fratribus administratorum, vt illa nempe non concedatur in fauorem filij, qui non damnum, sed commodum ex liberalitate paterna consecutus est; hæc autem imputationem importet de bonis à filio primo loco alienatis; redditio verò rationis satis ex diuisione deducatur, in qua de bonis administratis mentio facta sit, concurrente præsertim ampliſſima liberatione semper seruanda, donec de errore non constiterit.

SVMMARIVM.

1 *Iudici exequenti permissum est declarare id, quod in sententijs virtualiter continetur, quamuis in illis expressum non sit.*
2 *Collatio de bonis filio à patre viuente donatis, aut aliter assignatis quomodo fieri debeat ad aequandam legitimam aliorum filiorum.*
3 *Collatio à lege demandata ad fauorem filiorum, qui læsi fuerunt non procedit fauore filij, qui non damnum, sed commodum consequutus est.*
4 *Fauore alienius, qua inducta sunt, in illius damnum vtorqueri non debent.*
5 *Correctio ad non expressa contra, vel vltra intentionem facienda non est.*
6 *In Legitimam imputantur prima alienationes factæ à filio de bonis paterno fideicommisso subiectis.*
7 *Legitima semel detracta, amplius detrahenda non est.*
8 *Satisfactio, & solutio in qualibet parte iudicij, & in actu executionis opponi potest.*
9 *In Legitimam imputat filius ea quæ administrauit de bonis patris, si de illis rationem non reddat.*
10 *Relatio mercatoris procurata lite pendente, & sine citatione partis nihil probat.*
11 *Relatio mercatoris, seu periti vt attendatur, requiritur quod ille fuerit legitimè deputatus.*
12 *Relatio periti nunquam in actis exhibita non attenditur.*
13 *Ratio de bonis administratis à fratre dicitur sufficienter reddita in instrumento diuisionis, in quo de illis mentio facta est.*
14 *Quietantia bona fide facta inter germanos efficit etiam fideicommissarios licet venientes ex propria persona*
15 *Redditio rationis, & liberatio administratori facta, est omnino seruanda, donec error probetur.*
16 *Maior 20. annorum licet minor 25. ex Stat. Bononiæ rubr. de contract. &c. æquiparatur*

mai-

maiori, & ideo solemnitates seruare non debet.

17 *Minor factus maior per quinquennium reclamare debet aduersus contractum onerosum, & correspectiuum, decennio verò in contractibus lucratiuis.*

18 *Mulier ex statuto Bononię sibi retinere debet bona data in dotem, si non fuerint deteriorata.*

19 *Creditores omnes concurrunt in iudicio graduationis ad bona communis debitoris.*

20 *Satisfactionis præsumptio inter fratres ex quibus resultet, & sup. num. anteced.*

21 *Mobilia, & nomina debitorum in inuentario non descripta, & longe post obitum patris à filijs alienata, & exacta non præsumuntur hæreditaria eiusdem patris.*

22 *Lesio probari debet, & quidem de tempore contractus.*

23 *Quietantia generalis comprehendit omnia credita inter partes existentia.*

DECISIO CCCCLXXXII.

NON acquiescentibus hinc inde partibus decisioni coram me in hac Causa editæ sub die 23.* Februarij superioris anni super exequutione sententiarum Rotaliũ, bis reproposita causa prædictam decisionem DD. confirmarunt, illamque vlterius, necnon sententias ipsas prout infra declarãtes,

1 quod in iure permissum est iudici; † quoties declarat id, quod in sententijs exequendis virtualiter inest, quamuis in illis expressum non fuerit, *Couar. practic. quæst. 25. num. 6. Thesaur. decis. 228. num. 2. Adden. ad Burat decis. 567. sub num. 8. vers. verum sententia, Rota post Cenc. de Censib. decis. 188. num. 3. & in Romana primogenitura de Bubalo 23. Ianuarij 1672. §. Tum etiam quia coram R. P. D. meo Emerix, & in ead. 28. Iunij 1673. §. Nono de nullitate coram me, & in decisione, quæ reuidetur §. 1. in fine.*

Et primò, quia creditores hæreditatis Pauli insistebant in eo, quod ad augendum eiusdem Pauli legitimam conferenda essent bona sibi à Iacobo Patre viuente donata, & primogenituræ subiecta, non ad hoc, vt ex

2 illis aliqua portio detrahi debeat, † sed ad effectum augendi patrimonium paternum, & sic illius quotã filijs pro legitima debita ex alijs bonis fideicõmisso vniuersali subiectis detrahendam, sic disponente *Auth. vnde etsi parens C. de inoff. testam.* per quem textum correctam fuisse *l. cum queritur, & auth. nouissima C. eodem*, vt latè exponit *Castrens.* & consuluit *Surd. cons. 332. num. 14. cum seqq. Merlin. de legitima lib. 2. tit. 1. quæst. 21.*

Responsum fuit prędictam correctionem inductam per præcitatam *Authenticam* ad fauorem aliorum filiorum, qui ex paterna

3 largitate erga alterum ex filijs Lelij † fuerunt, procedere non posse in fauorẽ ipsius Pauli donatarij, qui ex paterna liberalitate non damnum, sed commodum sensit, & tantum abest, quod in eo considerari possit aliquod præiudicium, cui lex prouidere voluerit, quod imò magis augeretur grauamen aliorum filiorum si bona donata essent calculanda ad augendam ipsi Paulo legitimam, & magis minuendam alijs fratribus paternam hæreditatem, & sic lex inducta ad

4 fauorem cæterorum † in illorum damnum retorqueretur contra regulam *text. in l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam de regul. iur. in 6. Surd. cons. 215. num. 68. Rota coram Cels. decis. 326. num. 16.* & correctio ad non expressa absque vlla ratione, †

5 immò illa obsistẽte extenderetur contra dispositionem *l. præcipimus 32 in fine C. de appellat. Dec. cons. 358. nu. 3. Surd. decis. 195. num. 6. Bich. decis. 414. num. 31.* Surdus autem præcitato *cons. 332. num. 13.* & alij in contrarium allegati loquuntur in terminis calculandi legitimam aliorum filiorum, qui ex donatione nullum commodum senserunt, non autem ipsius filij donatarij.

E conuerso prætendebant hæredes fideicommissarij legitimam Pauli fuisse per ipsũ semel detractam, vel saltem pro maiori parte consumptam per alienationes stabilium, extinctiones censuum, atque exactiones nominum debitorum hæreditariorum Iacobi

6 Patris, † quæ omnia vti primo loco alienata cadere debent in causam legitimæ, per textum in *l. Marcellus ff. ad Trebell.* quæ cum

7 fuerit semel detracta, † nouæ detractioni esse locum amplius non potest, ad notat. *in l. in quartam ff. ad l. falcid. Castrens. cons. 80. num. 2. & 3. lib. 1. Rot. coram Gregor. decis. 580. num. 4. coram Burat. decis. 922. num. 2. coram Duran. decis. 183. num. 7.* Neque huic exceptioni obstare posse rem iudicatam, cum non impugnentur sententiæ Rotales decernentes Paulo legitimam, sed immò cum præsuppositio, quod

8 sit debita, intendant probare † satisfactionẽ, quæ in qualibet parte iudicij, & in actu exequutionis opponi potest, *Afflict. decis. 121. num. 3. Surd. decis. 191. num. 7. Rota coram Eminentissimo Ottobono decis. 235. num. 10.*

Inter cæteras autem partitas, quæ cedere contendebant in causam dictæ legitimæ, præcipua illa fuit libr. 57109. prouenientium ex lucris negotij Anconæ, vltra eas, quas Paulus erogauit in emptionem stabilium, quæ lucra sicuti Rota pluries firmauit cedere debere in augmentum fideicommissi, ita cum peruenerint ad manus Pauli dicti negotij ex præcepto paterno administratoris, dubitari nequit, quin de illis rationem

9 reddere teneatur, † & illa non reddita sit debitor constituendus ad effectum imputãdi in legitimam, latè *Peregr. de fideic. art. 36. num. 121. Rota coram Gregor. decis. 568. num. 6. & 7. in recent. decis. 384. num. 10. & 11. par. 9.*

Sed responsum fuit de dictis lucris non constare in prætensa quantitate libr. 197899. cum pro illarum iustificatione exhibita fuerit sola attestatio, seu relatio Aloysij

10 Greppij, quorundam Vrbis † Mercatoris, quæ tamen nullam fidem meretur, nullumque probationis gradum facere potest, cum fuerit lite pendente, nec parte citata procurata, *Gabr. cons. 168. n. 102. lib. 1. Surd. decis. 256. num. 15. Rot. coram Bich. decis. 199. num. 15.* & in

ter-

terminis *decis.596.num.6.* nec constat, quod
11 relator † fuerit legitimè deputatus, prout erat necesse, *Rota coram Coccin.decis.1830.n.1.*
12 nec quod vnquam fuerit† in actis exhibita ad *l.acta ff.de re iudic. Guidopap.decis.241.* cum vulgatis.

Pro illa verò quantitate, de qua verè constat, nempe pro libr.140890. apparere sufficientem rationem fuisse per ipsum Paulum redditam alijs fratribus ex instrumento di-
13 uisionis factæ inter ipsos de anno 1640.† in quo facta expressa mẽtione de dictis lucris, & de stabilibus, & effectibus negotij Anconæ acquisitis, vt aliàs fuit obseruatum in hac causa *coram bo. me. Episcopo Papien.in decis. 385.num.5. & seqq. par.1. rec.* præuia computorum solidatione, & vniuersali inter ipsos diuisione amplissimam liberationẽ, &
14 quietationẽ ab eisdem fratribus† reportauit, quæ tamquam bona fide facta inter grauatos, afficit etiam successores ex propria persona venientes, *Surd.cons.308. num.24. Grat. discept.476.num.1.& disc.997.num.4. Adden. ad Gregor. decis.418. num.17. vers. si tamen, Rota* pluribus allegatis coram *Bichio decis. 134. num.17.& in rec.decis.96.num.1.& 7.par.13.& in Imolen.Pradij 6.Iunij 1668.coram Reuerendiss.*
15 *Decano*, itaut omninò seruanda sit,† donec erronea probetur, ad *l. cum putarem ff. famil. erciscund.l.post diuisionem C. de Iuris & Facti. ignor.* cum concordantibus per *Gratian discept.324 num.9.*

Et frustrà fuit oppositum, quod alter ex illis fratribus esset minor annis 25. & contraxerit absque solemnitatibus, tùm quia, cùm tunc excederet annum vigesimum, vt
16 in eodem Instrumento partes† asseruerunt, & esset nobilis per *Statutum Bonon. in rubr. de contract. cum minoribus, & fil.famil.§.de his minoribus lib.1.* non indigebat solemnitatibus tãquãmaiori æquiparatus, tumquia idemmet minor in præcedenti Instrumento solidationis anni 1637. cum omnibus solemnitatibus contraxerat, tùm etiam quia hodie post triginta annos, & vltrà hæc exceptio opponi non potest, cùm minori datus sit à Iure terminus annorum quinque postquã factus fuerit maior ad reclamandum in con-
17 tractibus onerosis, † & correspectiuis, & in luciatiuis decem, *l.final. §.1. & seqq. C. si maior.fact.Odd.de restit.in integr. par.1. quæst.25. art.5.n.44.& seqq. Rota coram Merlin. decis.535. num.6.& seqq.*

Secunda pattita fuit libr. 40000 quas Paulus restituere tenebatur Diamãti Sighicellę Vxori superstiti pro totidem ab ea receptis in causam dotis, sed ex facto sublata remansit hæc prætensio, quia admisso, quod dos fuerit in dicta summa constituta, saltem quoad libr. 10000. illarum solutio probata non fuit, & quoad alias libras 5000. compensatæ remanserunt cum fructibus dictæ ratæ libratum 5000. constante matrimonio debitis, & non solutis, & pro residualibus libris 25000. retinuit Prædium in dotem da-
18 tum pro dicta summa,† ita disponente eodem *Statuto Bononie rubr.de dotib. refert.§. Item dicimus lib.4.* vt fuit in hac eadem causa decisum coram *Dunoz.Iun.decis.872.num.6.* cum non constet de aliqua deterioratione.

Cæteræ verò partitæ omnes fuerunt reiectæ vel quia iam in decisionibus prædictis bonificatæ, qualis est illa libr.4137. pro tertia parte mobilium, necnon altera iocalium, & gemmarum, quæ Paulo in diuisione paternæ hæreditatis obuenerunt, cùm ex pretio mobilium, quæ reperta fuerunt in hæreditate eiusdem Pauli ascendente ad libr. 17500. separatæ fuerint pro creditoribus libræ 4740. tantùm, ad hoc, vt residuum cederet in reintegrationem fideicommissi pro tertia parte modo iterum prætensa.

Vel quia quoad libras 9000. quas illi de Dondinis soluerunt pro fructibus libr.8000 quas Paulus vigore accollationis sibi factæ in diuisione debebat alijs fratribus, pro illis non est debitor erga fideicommissum, & hæredes fideicommissarios vti tales, itaut illi excipere possint restitutionem pro reintegratione fideicommissi, sed sunt credita ip-
19 sorum propria, † pro quibus concurrere poterunt cum alijs creditoribus Pauli in iudicio graduationis, iuxtà *text.in l.potior ff. qui potior.in pign. habeantur*; Quoad libras vero 5668. pro quibus idem Paulus in eadem
20 diuisione erga fratres debitor remansit,† nocrat præsumptio satisfactionis ad terminos *text.in l.Procula ff.de probat.*

Vel quia non sufficienter iustificatæ, provt est illa libr.836. quæ retractæ fuerint ex venditione tertiæ partis Canapis, & exactione; Nominum quorundam debitorum ad paternum fideicommissum, vt prætendebatur spectantia, quia cum dicta venditio, & exactio sequitæ fuerint septennio post obitum Patris, & Inuentarij confectionem nec
21 fuerint in eo descripta, † vnde oritur præsumptio, quod nõ fuerint effectus hæreditarij Patris, *Castr.cons.212.num.2.lib.1. Gabr. de prob.concluf.7.num.12. Ofasch.decis.68. num.11. Duran.decis.1.num.16.in recent. decis.607. n.1. par.1. & decis. 89. num.5. par.7.* necnon alia libr. 2000. pro gemmis, mobilibus, & acconcio dictæ Diamantis Pauli Vxoris, pro quibus nulla data fuit probatio, quod pecunes Paulum extiterint, & similiter aliæ libr. 4977. ex persona P. Gulielmi fratris eiusdem Pauli, quia pendet ex prætensa læsione in
22 bonis assignatis,† quæ est probanda, & quidem de tempore assignationis, *Seraphin. decis.1462.num.3.in recent. decis.92.nu.29. par.6. & decis.23.n.9.par.14.*

Vel demum quia eliduntur ex dicta red-
23 ditione rationum, computorum † solidatione, & amplissima quietatione ab hæredibus grauatis per Paulum postmodum reportata, vt dictum fuit in hac causa coram *Dunozett. Iun.decis.884.num.6. vers. pro cæteris autem*, & compensari debent cum acquisitionibus factis per eundem Paulum fauore fideicommissi, prout ratam compensationem admiserunt Partes in calculis hinc inde datis

quoad

quoad alias partitas ſuperius non expreſſas. Et ita vtraque, &c.

Alia duæ deciſiones ſunt impreſſæ in præcedenti tomo iſtius decimæ octauæ partis, quæ ſunt deciſ. 239.& 240.

R. P. D. VBAGO.

Leodien. Canonicatus.

Ventris 22. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Forma Gregorianæ Conſtitutionis de publicandis reſignationibus, dicitur impleta ex diligentijs factis de illam adimplendo mediante actuali poſſeſſione capienda, pro qua ſi fuit expeditum mandatum, illudque Capitulo præſentatum, in nihilo defectum dici poteſt, atque ideo pro deneganda executione gratiæ illius, qui ſub hac qualitate non factæ publicationis beneficium alterius obtinuit, fuit deciſum.

SVMMARIVM

1 *Clauſula* ſi ita eſt, dummodo, *& amoto faciunt exequntorem mixtum, & impediunt viam exequntiuam.*

2 *Exequntor Literarum Apoſtolicarum dicitur mixtus, ſi clauſula in illius literis appoſitæ tendunt ad excluſionem alterius prouiſi Apoſtolici.*

3 *Sententia exequtoris Apoſtolici, ſi eſt nulla, vel iniuſta, non habet viam exequntiuam.*

4 *Conſtitutio Greg. XIII. de publicandis reſignat. benefic. quid obſeruari mandet, & quomodo intelligatur, num. ſeqq.*

5 *Fundamentum ſuæ gratiæ vnuſquiſque probare tenetur.*

6 *Exequntor apoſtolicus contra formam iuris mandans exequi literas nulliter, & iniuſtè procedit & ſup. num. 3.*

7 *Confeſſio prouiſi ipſum non cepiſſe poſſeſſionem, intelligitur de poſſeſſione actuali, non autem ciuili, & quando.*

8 *Poſſeſſionis actualis defectus, ex legitimo impedimento prouenientis, non præiudicat.*

10 *Poſſeſſio beneficij dicitur capta ſi capitulum poſt ſibi præſentatum mandatum de immittendo, habuit ſe pro inſinuato, & num. 12.*

11 *Poſſeſſio ciuilis incipit ab ipſis inſtantijs, & petitionibus factis pro ea capienda.*

12 *Poſſeſſio etiam naturalis acquiritur, & habetur pro capta ſtantibus diligentijs factis de illam capiendo.*

13 *Collatio Beneficij, ſeu mandatum de immittendo dicuntur literæ prouiſionales Capituli, quibus ex aliquo impedimento beneficiato retardatur poſſeſſio.*

14 *Prouiſio beneficij incipit à die quo exequtor retinuit mandatum de immittendo.*

15 *Vicarius in Ciuitate Leodienſis appellatur officialis, & num. 17.*

16 *Verba Literarum Apoſtolicarum non ſunt accipienda prout ſonant in partibus, ſed pro vt intelliguntur in Curia, & Cancellaria Apoſtolica.*

17 *Officialis idem eſt dicere, quam Vicarius, & numer. 15.*

18 *Reſignans beneficium dicitur legitimus contradictor, ſi aliqua culpa, & defectus reſignatario obiciatur.*

19 *Legitimus contradictor dicitur ille, contra quem fuit introductum iudicium.*

20 *Poſſeſſio beneficij non abdicatur à cedente donec illa capta fuerit à ceſſionario, & quando.*

DECISIO CCCCLXXXIII.

INTRARE arbitrium pro retardatione executionis literarum Apoſtolicarum Ægidij reſolutum fuit coram me ſub die 14. *Ianuarij proximè præteriti, & hodie Domini agnoſcentes fundamenta reſolutionis ſubſiſtere, ſteterunt in deciſis. Non enim controuertitur ipſas literas continere clauſulas, *ſi ita eſt, dummodo* &c. *& amoto* &c. † quæ facientes executorem mixtum impediunt viam executiuam, & reddunt ſententiam appellabilem, *Rota coram Peuting. deciſ. 229. num. 1. & 2. & coram Bichio deciſ. 339. num. 19.* maximè quando ſunt directæ † ad excluſionem alterius prouiſi Apoſtolici, *Seraph. dec. 1471. num. 2. Burat. deciſ. 529. num 6. & Celſ. deciſ. 121. num. 4. & 6.* ſeù quando ſententia executoris nullitate, vel iniuſtitia † illaqueata dignoſcitur, *Abb. in cap. quoad conſultationem de Sent. & re iudic. Rota deciſ. 100. num. 17. par. 1. diuerſ. & Marchef. de commiſſ. tom. 1 fol. 1255. num. 4.*

In prætenti autem deducitur iniuſtitia, dum impetratio Canonicatus fuit ſub narratiua non factæ publicationis à Carolo, † & non captæ poſſeſſionis intra nouem menſes iuxtà *Conſtitutionem ſan. mem. Greg. XIII.* & ipſa narratiua non iuſtificata per Ægidium, vt tenebatur, † tamquam fundamentum ſuæ gratiæ, *Rot. deciſ. 486. num. 2. & deciſ. 701. nu. 2. in fine par. 3. ac deciſ. 305. num. 1. par. 8. rec.* Exequntor contra formam iuris † mãdauit exequi literas Apoſtolicas, *Rota deciſ. 424. num. 3. par. 13. & deciſ. 599. num 4. par. 3. rec. & in Sabinen. ſpolij 21. Aprilis 1660. coram R. P. D. meo Benilaqua Vrbis Gubernatore §. nulliter.*

Nec iuſtificatio reſultat ex eo, quod Carolus in Inſtrumento mandati procuræ, ad conſentiendum reſignationi Canonicatus huiuſmodi ſub die 16. Nouembris 1673. faſſus fuerit fuiſſe prouiſum ab anno, & vltra, & nunquam poſſeſſionem adeptam † fuiſſe, quoniam ibi loquitur de poſſeſſione actuali, ſed non ciuili, de qua non poteſt dubitari ex deductis in altera deciſione huius cauſæ *coram me §. Imò licet*; Defectus verò actualis poſſeſſionis prouenit ex legitimo impedimento, † nempè ex particulari Conſtitutione Capituli, non admittente nouum Canonicũ ad poſſeſſionem Canonicatus obtenti, niſi elapſo anno à die exhibitionis li-

ter-

terarum prouisionis, qui in ipso Capitulo nuncupatur annus carentiæ Summ. supradicto
9 *num.* 2. Et constitutio Gregoriana, † non præcipit simpliciter actualem possessionem, sed etiam admittit ad effugiendam pœnam priuationis diligentias factas pro ipsa possessione capienda infra nouem menses ex verbis ibi: *Et si propter litem, aut aliud impedimentum nequiuerint* &c. In præsenti autem de di-
10 ligentijs dubitari nequit, † dum infra nouē menses ab expeditione literarum Apostolicarum fuit expeditum mādatum de immittendo, illudq; præsentatum Capitulo, quod se habuit pro insinuato, eodem Summario
11 *num.* 3. † quāre ex ipsis instantijs, & petitionibus ortum habuit in Carolo possessio ciuilis, ex *Merlino decis.* 329. *num.* 14 & 15. & *Caualer. decis.* 350. *num.* 4. & alijs deductis in alia præcedenti *decis. coram me d.* §. *Imo licèt*, nisi
12 forsan etiā habeatur pro capta † etiā actualis, ex doctrina *Leon. in Thesaur. for. Eccles. par.* 2. *cap.* 19. *num.* 19.

Cessat pariter alterum obiectum, quod Carolus non præsentauerit Capitulo mandatum de immittēdo in vim collationis obtentæ à Vicario executore, sed solummodò literas Apostolicas, quæ solùm continebant mandatum de prouidendo, quoniam dum literæ insinuatæ Capitulo fuerūt literæ pro-
13 uisionales, † hæc nuncupari non possunt literæ Apostolicæ solùm continentes mandatum de prouidendo, sed literæ exhibitæ reputari debent literæ collationis, seu mandatum de immittendo relaxatum per Vicarium executorem, quæ solummodò continebant prouisionem, & nuncupari possunt prouisionales, dum prouisio non incipit, † nisi à
14 die, qua executor relaxauit mandatum de immittendo, *Garz. de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 39. & 326.

Vanum quoque visum fuit alterum obiectum, quod scilicet diligentiæ non possint suffragari Carolo, quia collatio, & prouisio fuit concessa per Vicarium generalem, non autem ab Officiali Leodien. cui literæ Apo-
15 stolicæ erant directæ; † quamobrem existentia Officialis diuersi à Vicario in Curia Leodinsi non tollit, Papam sub nomine Officialis intellexisse Vicarium generalem; Non enim intelligi debent verba literarum Apo-
16 stolicarum, prout sonant in partibus, † sed prout accipiuntur in Cancellaria Apostolica, & iuxtà eorum verum, & communem intellectum, secundum quem sub nomine Officialis intelligitur Vicarius, vt in *adnotatione ad glos. in cap. fin. de offic. Vic. in* 6. ibi: quod
17 idem est dicere Officialis, † quàm Vicarius, & tradit *Barbos. de potest. Episc. alleg.* 54. *num.* 21. & 24. *Conrad. in prax. dispens. lib.* 2. *cap.* 4. *nn.* 45. *usque ad* 54. *Ferett. de abus. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 13.

Tandem non repugnat, quod Carolus resignauerit Canonicatum fauore Gabrielis, & ideò non possit contradicere, quia cum impetratio gratiæ Ægidij proueniat ex sup-
18 positaculpa, & defectu Caroli, † remanet ille legitimus contradictor ad oppugnandum, *Otthob. decis.* 186. *num.* 11. maximè quod lis fuit incepta per Ægidium contra ipsum
19 Carolum, † & ideò habitus fuit pro legitimo contradictore, præterquam quod donec Gabriel Cessionarius non capit possessionē
20 Beneficij cessi, † illius possessio, siue ius, quod habet, quando cessio est ad fauorem certæ personæ, non abdicatur, sed remanet penes cedentem, *Rota coram Otthob. decis.* 106. *num.* 4. & 5. & *decis.* 90. *num.* 11. & 12. *par.* 9. *recent.*

Ex quibus, & alijs sublatis in alia dicta decisione per me extensa, standum esse in decisis resolutum fuit, vtraque parte informante &c.

Supra hoc eodem secundo tomo istius decimæ octauæ partis recentiorum adest altera qua hic confirmatur decis. coram eodem bo. me. Vbago, & est in ordine 412.

R. P. D. MATTHÆIO.

Bononien. concursus Creditorum.

Mercurij 27. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Merces pro portione Socij eius creditoribus consignati deciduntur, ad effectum illas distrahendum, earumque pretium inter ipsos proportionaliter diuidendum, & hoc non obstante contradictione alterius Socij, maiorem portionem, quia maius capitale posuerat, habere prætendentis, cum ex lege societatis illæ æqualiter diuidi debuissent, & ipse ex alijs effectibus Societatis penès ipsum existentibus satisfieri poterat.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, cum succedat in iuribus sui debitoris, facultatem quam ipse debitor, non habet, exercere non potest.*
2 *Creditor vnius ex socijs nullum ius habet in portione alterius socij.*
3 *Creditor vnius ex socijs, etiam anterior, non potest plus prætendere, quam illud capitale quod suus debitor à principio posuit in societate.*
4 *Sociorum conuentio, quod finita societate effectus æqualiter diuidantur, attendenda, & seruanda est, & num.* 6.
5 *Diuisio inter socios debet esse æqualis, & inæqualis à iure non permittitur.*
6 *Pacta inter socios conuenta semper seruari, & ab eis discedi non debet.*
7 *Socy licet vnus plus altero capitale posuerit ea tamen æqualiter secundum conuentionem diuidunt, sed plus ponens de sua maiori portione reintegrari debet, & num.* 8.
9 *Socy si à principio societatis promiserunt se referre ad æstimationem faciendam, eidem æstimationi postea stare coguntur.*
10 *Bilancium factum inter socios dicitur approbatū ex præcedenti conuentione de illud faciendo, & attendendo.*

11 *Socij portionem impedire non poteſt ſocius, qui de ſuo credito ex alijs communibus effectibus penes ipſum exiſtentibus ſatisfieri poteſt.*

12 *Merces etiam in Sacro Monte depoſitatæ de die in diem ſemper deterioationem patiuntur.*

13 *Merces, quia dictum detrimentum patiuntur, cum omni celeritate, & expeditè vendendæ ſunt.*

DECISIO CCCCLXXXIV.

INITA Societate de anno 1664. inter Comitem Neſtorem de Morandis, & Senatorem Franciſcum Carolum Capratiam ſuper negotio ſerico exercitato ſub nomine Iacobi Morandi, conuentum fuit inter eos, quod dictus Comes Morandus in ea apponere deberet libr. 64000. in tot mercibus, maſſaritijs, & mobilibus Apothecæ, & è conuerſò eandem ſummam in pecunia numerata Comes Carolus implicare teneretur, Summario *num.* 1. *litera A.* & quod diſſoluta Societate, & ſatisfactis Creditoribus, reſiduum inter eos pro æquali portione diuidi deberet, & quod Comes Morandus recipere teneretur omnia bona mobilia, & maſſaritias d. Apothecæ pro eodem pretio, quo fuerunt æſtimatæ in libris 2300. & ipſe Morandus comprehenſis dictis maſſaritijs fuit conſtitutus Creditor in ſumma libr. 63300. & Comes Capraria pro capitali in lib. 64000 Summ *num.* 3.

Cum verò poſtea euenerit decoctio dicti negotij, & ſequeſtratis mercibus, introductoque ludicio coram Auditore Cameræ à creditoribus ſocialibus D. Comitis Morandi, mandauit ipſe Auditor Cameræ capitibus creditorum conſignari omnes effectus ſocietatis ad effectum illas diuidendi, & mihi commiſſa Cauſa, Rota ordinauit, vt merces tranſportarentur ad S. Montem Pietatis, & maſſaritiæ in Apotheca fuerunt relictæ, & interim cum deuenerint ad concordiã creditores ſociales cum Comite Capraria inſteterunt ſubdelegari Iudicem ad effectum diuidendi dictas merces; ſed DD. placuit, quod potiùs daretur dubium, An medietas mercium ſit conſignanda capitibus creditorũ, & per me propoſito, affirmatiuè reſpouderunt.

Et huius reſolutionis potiſſimum fundamentum fuit, quod cum hæc pars, quàm conſenſit Carolus Capraria tradi capitibus creditorum, ſpectet ad ipſum, hanc conſignationem impedire minimè poſſunt particulares creditores Morandi, † in cuius luribus cum ipſe ſuccedat facultatem prohibẽdi hanc conſignationem, quam ipſe non habebat, nec ipſi exercere poſſunt, *Salgad. in Labir. cred. par.* 1. *cap.* 9, *num.* 60. *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *par.* 2. *num.* 53. Vnde cum ipſi nullum ius habeant in hac parte ad Carolum Senatorem ſpectante vti ſocium illius negotij, nec poſſunt ſe opponi diuiſioni ad hoc, vt ſatisfieri poſſit capitibus creditorum pro ſumma, pro qua remanent creditores, † vti nec poterat eam impedire eorũ Auctor, etiam ſi proprio nomine ageret, vt firmant *DD. in l. ſi pignori ff. fam. herciſc. & in l. communi dividundo* §. *ſi debitori ff. com. divid.* Certi autem, & indubitati iuris eſt, quod creditores vnius ex ſocijs etiam anteriores ſocietati ex ea plus prætendere non poſſunt, † quàm illud capitale, quod eorum debitor à principio poſuit in ſocietate, *Fontanell. de pactis nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *par.* 2. *num.* 53. *tom.* 1. *fol. mihi* 146. *col.* 2. *Salgad. in Labyr. cred. par.* 1. *cap.* 9. *num.* 60. *Magon. deciſ. Lucen. deciſ.* 1. *num.* 32.

Hinc cum clarè, & indubitantèr appareat Senatorem Capprariam conſtituiſſe in hoc negocio capitale aſcendens ad libr. 64000. vt etiam ipſe Morandus implicauit, ea adiecta venditione, quod terminata ſocietate effectus æqualiter diuidi deberent inter eoſdem ſocios, vt in Summ. *num.* 1. *lit. A. et B.* † creditores Morandi ſi prætenderent ſibi deberi portionem aliorum ſociorum, † diuiſio eſſet inæqualis, quod de Iure permitti nequit, vt firmauit *Rota in Romana pecuniaria* 27. *Aprilis* 1657. §. *nec relevat*, confirmata 29. *Martij* 1658. §. *Non obſtat in fine coram Reuerendiſſimo Decano*.

Verùm multò minus hæc inæqualitas admitti debet in caſu, de quo agitur, in quo adeſt expreſſum, & clarum pactum inter partes in ſtipulatione deductum, quod terminata ſocietate, & ſatisfactis creditoribus, reſiduum inter eos æqualiter † diuideretur, quod eſt ſeruandum, & ab eo diſcedi non debet, *l. ſi quis fundum ff locat. l. legem, vbi Bald. in princ. C. eodem Pariſ conſ.* 79. *num.* 18. *lib.* 3. *Buratt. deciſ.* 59. *num.* 9. *Rota coram Bichio deciſ.* 437. *num.* 1. *& in rec. deciſ.* 451. *num.* 11. *par.* 14.

Quibus non aduerſatur illud, quod aliàs oppoſitum fuerat, quod Morandus prætendat applicaſſe negocio maiorem ſummam libr. 64000. † & per conſequens, quod non poſſit ſubſtineri æqualis diuiſio, & conſignatio. In bilancijs, quod ſingulis annis factum fuit, etiamſi appareat capitale Morandi aſcendere ad ſummam libr. 66300. & illud Caroli Senatoris tantummodò ad ſummam libr. 64000. vt in Summario *num.* 3. & per conſequens, quod illud Morandi excedat in libr. 2300. quia hanc tamen ſummam ipſe deducere non debet ex mercibus depoſitatis, † ſed illam accipere tenetur ex mobilibus, & maſſaritijs in Apotheca exiſtentibus iuxtà formam conuentionis, & quæ fuerunt à principio Societatis æſtimatæ in eadem ſumma libr. 2300. pro qua ipſe remanet creditor dictæ Societatis, & huiuſmodi bilancio eſt plena fides adhibenda, † quia iidem ſocij à primordio ſocietatis promiſerunt ſe velle referre ad dicta bilancia pro liquidatione dicti exceſſus, ibi: Come apparirà dal bilancio, e ſtima da farſi. Summario *num.* 1. *lit. A.* † & hæc conuentio operatur bilancij approbationem, *Bald. & Imol. in l. ſi pater ff ſol. matrim. Soccin. ſen. conſil.* 62. *num.* 9. *lib.* 4. *Rota in Fauentina ſucceſſionis* 27. *Aprilis* 1667. §. *Et quidem in fine coram Otalora, & in*

Roma-

Romana coram Ilmo 15. Martij 1669. coram R. P. D. Emerix.

Vnde cum ipse Morandus ex summa libr. 2300. quæ excedit summam Caroli Senatoris implicata in hoc negocio, habeat mobilia, & massaritias existentes in Apo-
11 theca, † ex quibus integrè satisfieri potest de hoc credito, non debet impedire consignationem harum mercium existentium in S. Monte Pietatis in detrimentum Societa-
12 tis, † ex qua deteriorationē de die in diem maiorem patiuntur. Quinimó illarum consignatio de iure expeditè, & celeriter est fa-
13 cienda, † dum agitur de mercibus penès Montem Pietatis descriptis, & inuentariatis.

Et ita, vnica tantùm Parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Attentatorum.

Mercurij 27. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Lata sententia separationis thori, ab eaq; commissa causa appellationis in Rota, obtinuerat maritus coram alio Iudice mandatum de describendo mobilia, & sequestrum contra vxorem ad effectum illam asportandi in loco tuto, vtroque declarato attentato non solum ad regulas generales attentatorum, verum etiam quia neutri locus erat tàm ex eo quod mulier possideret stabilia, quàm ex eo, quod assignatio loci tuti expressim erat in commissione appellationis contenta.

SVMMARIVM.

1 *Attentata sunt omnia gesta coram alio iudice post introductam causam in Rota.*
2 *Assecuratio bonorum potest peti coram quocumque iudice, non obstante pendentia litis in alio tribunali.*
3 *Approbatio personæ facta in iudicio, non dolo de deterioratione, amplius impugnari non potest.*
4 *Dilapidationis, seu occultationis suspicio cessat in possidente stabilia.*
5 *Mandatum de describendo non potest relaxari ab alio iudice post introductam causam in Rota.*
6 *Iudex appellationis adiri debet non solum super negotio principali, sed etiam super omnibus emergentibus ad causam facientibus.*
7 *Arrestum æquiparatur mandato suspicionis fugæ.*
8 *Sententia lata super separatione thori per appellationem remanet suspensa, & nihil ponit in esse.*
9 *Arrestum obtentum coram alio iudice quam Iudice appellationis efficitur attentatum, & supra à num. 1. & per totam.*
10 *Mulier non potest assignari in loco tuto ab alio, quam à iudice appellationis, si vltra pendentiam litis, adsit etiam rescriptum Sanctissimi.*
11 *Attentata commissa non solum in spretum inhibitionis Rotalis, sed etiam contra speciales ordinem Papæ, eo magis grauiora sunt.*
12 *Attentatis non dicitur renunciasse qui ab attentante, ex actu attentato suscepit alimenta pro necessitate naturæ.*

DECISIO CCCCLXXXV.

POST introductam Causam in Rota ad instantiam Apolloniæ censuerunt Domini 15. * Iunij anni proximè præteriti non
1 potuisse † Matthæum Bussonum eius virum obtinere à R. P. D. Vicegerente mandatum de describendo omnia mobilia ad effectum deponendi penès tertiam personam, minusque contra ipsam procurare arrestum à Iudice Domus Piæ ad effectum illā asportandi ad Monasterium absque notabili vitio attentatorum, ad *text. in cap. non solum de appell. in 6.* Et hodie Causa repropolita, steterunt in decisis, reiectis ijs, quæ pro noua audientia deducta fuerunt.

Non enim obstat, quod stante metu dilapidationis mobilium, licitum sit pro assecuratione instare coram quocumque Iudice citra vitium attentatorum, non obstante
2 pendentia litis coram Iudice † Appellationis; quia ad hunc effectum Maritus probare debet, quod mulier post motam litem deteriorauerit suam conditionem, aliàs dum in principio Causæ coram Eminentissimo Vicario approbauit eius personam hodierno
3 Summario *num. 2.* † non potest hodie illam reprobare, vt tenuit *Rota coram Cardinali Celso decis. 361. num. 8. & in recent. decis. 160 nu. 14. & decis. 354. num. 6. par. 14.* Quod non solum non probauit, quinimò ex Instrumento dotali originaliter mihi exhibito apparet, quod Apollonia possidet stabilia in Vrbe valoris
4 scutorum 3100. † vnde cessat quæcumque suspicio dilapidationis, seù occultationis mobilium, *Bald. cons. 285. num. 4 lib. 1. Gratian. discept. 875. Rota coram Pania decis. 1164. num. 3. & coram Card. Celso d. decis. 361. num. 1. 2. & 7. & d. decis. 160. n. 12. par. 14. rec. & in Interamnen. seù Romana nullitatis mandati coram Reuerendissimo Decano impress. apud Scauarol. de visitat. Carcerat. fol. 120 & in Bononien. pecuniaria 1. Martij 1666. §. rursus coram R. P. D. meo Benilaqua.*

Constat insuper ex eodem Instrumento, quod Matthæus recepit, & mulieri promisit restituere scuta 200. cum quibus dicta mobilia, quatenus fuissent distracta, compensari potuissent, sed cessat difficultas, quia post commissam causam in Rota, & post
5 præsentatam inhibitionem Rotalem, † non potuit huiusmodi mandatum de describendo relaxari ab alio Iudice absque vitio attentatorum *Lancellott. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 12. num. 17. 18. & 29. Natt. cons. 584. num. 8. Purpurat. cons. 20. num. 5. lib. 1. Borgnin. Canalc. decis. 23. num. 10.*

Minus releuat, quod arrestum sit consecutiuum causæ criminalis, & carcerationis procuratæ à Ioāne Baptista Bussono ex causa rixæ inter ipsum, & Apollouiam secutæ;

Quia

Quia ſubſiſtit reſponſio data in deciſione; quod Arreſtum fuit expeditum non ad inſtantiam Ioannis Baptiſtæ, ſed ad inſtantiam Matthæi viri, inter quem, & vxorem nulla alia pendebat cauſa, præter illam ſeparationis thori iam in Rota introductam in gradu
6 appellationis, † ad quam proindè recurrendum erat non ſolum ſuper negocio principali, ſed etiam ſuper omnibus annexis, & connexis, & quomodolibet ad idem negocium ſpectantibus, vt dixit *Rota coram Bichio deciſ. 215. num. 3. & 6. & dec. 178. num. 16. par. 10. recent.*

Prout parui ponderis eſt obiectum, quod ſicuti Maritus poterat carcerari facere vxorem diuertentem ad adulteria mediante mandato ſuſpicionis fugæ, eamque reponere in loco tuto, ita poterit illam arreſtare
7 cum mandato ſuſpicionis fugæ, † & arreſta æquiparentur; quia de adulterijs nullibi
8 conſtat, & ſola ſententia lata ſuper † ſeparatione thori vti per appellationem ſuſpenſa, nihil ponit in eſſe, *Scacc. de appellat. quæſt. 17. in princ. & num. 65. Rota coram Dunozet. iuniore deciſ. 163. num. 7. & in rec. deciſ. 477. n. 16. par. 1.* Et quatenus de illis conſtaret adhuc arre-
9 ſtum † aliundè procuratum, quàm ab hoc Sacro Tribunali poſt ibidem introductam litem, & præſentatam inhibitionem Rotalem fuiſſet attentatum, vt in ſpecie reſpondit *Rota deciſ. 132 num. 11. & ſeq. par. 11. recent.*

Maximè quod reſpectu aſſignationis loci tu-
10 ti, & honeſti † uderat ſpecialis prouiſio Sanctiſſimi Domini Noſtri inſerta in commiſſione huius Cauſæ, vt talis deſtinatio fieret arbitrio Rotæ; Vndè eo magis reſultant attentata, dum non ſolum in ſpretum Inhi-
11 bitionis Rotalis, † ſed etiam contra ſpecialē ordinem Pontificis pro reponenda muliere in loco tuto aditus fuit alius Iudex inferior.

Cæterum, quod Apollonia dicatur renunciaſſe attentatis, ex quo poſt ſuam traductionem ad Domum Piam receperit ſcuta ſex pro alimentis, & inſteterit ſibi conſignari mobilia neceſſaria, non probatur in facto; & multò minus ſubſiſtit in iure; quia dum ipſa poſita fuit in dicta Domo violenter, & attentatè, nulla ratio poſtulat, vt ibi
12 quoque fame periret; † & proindè quando etiam ſuſcepiſſet alimenta, dicendum eſt id feciſſe magis ad ſatisfaciendum neceſſitati naturæ, quàm ad inducendam ratificationē actus violenti, & attentati contra ipſam geſti, vt dixit *Rot. coram Bichio deciſ. 541. numer. 35.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Supra in alio præcedēti tomo iſtius decimæ octauæ partis adeſt alia præſentis Cauſa deciſio, quæ eſt ibi in ordine 321.

R. P. D. TAIA.

Romana, ſeù Taurinen. Bonorum.

Mercurij 27. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Vigore clauſulæ Conſtituti, & Precarij, ac datæ licentiæ capiendi poſſeſſionem propria auctoritate conceditur aſſociatio ad Cenſum mediante tranſactione recuperatum, quia eius requiſita concurrere viſa ſunt, cum reſpectu poſſeſſionis idem operetur ceſſio in incorporalibus, ac traditio in rebus corporalibus, cumque obijceretur etiam prohibitio alienationis bonorum fideicommiſſi, ea fine ſcientia, & malo animo alienantis minimè ſuffragari deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Recuperatio iurium vigore tranſactionis factæ, vnicuique extranſigentibus pro conuenta portione quæritur.*
2 *Aſſociatio conceditur vigore clauſulæ conſtituti, precarij, & datæ licentiæ capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*
2 *Ceſſio in incorporalibus pro traditione habetur.*
3 *Ceſſio idem operatur circa incorporalia, quod traditio circa corporalia.*
5 *Tranſactio facta ſuper bonis fideicommiſſi intelligenda, & declaranda eſt eodem ordine, quo in illo ſuccedi debuerat.*
6 *Circuitus eſt euitandus, præſertim dum cauſa tractatur in Rota.*
7 *Amiſſio iuris quæſiti requirit certam, & indubitatam ſcientiam, & præſumpta non ſufficit.*
8 *Scientia ad effectum amiſſionis iuris quæſiti debet eſſe ſpecifica, & cum omnibus ſuis qualitatibus.*
9 *Prohibitio alienationis vt afferat præiudicium, requirit in alienante malum animum interuertendi fideicommiſſum.*
10 *Animus malus euertendi fideicommiſſum, nec etiam in illius bona alienante præſumitur.*
11 *Alienans ignoranter bona fideicommiſſi, an ſcientia ſuperueniente, recuperare teneatur, & numer. ſeqq.*
14 *Caducitas incurſa propter alienationem bonorum fideicommiſſi quatenus euitetur per recuperationem alienatorum.*
15 *Fideicommiſſarius conſentiens alienationi bonorum fideicommiſſi quam reuocare poterat, non amplius admittitur ſi poſtea reuocare velit.*

DECISIO CCCCLXXXVI.

IN deciſis prima Februarij 1673. & 15. Ianuarij 1674. hodie Domini ſteterunt, & ex tribus caſibus concordatis in Inſtrumento 19. Aprilis 1662. reſponderunt eueniſſe ſecundum: Che occorrendo nel corſo della lite, che ſi veniſſe à qualche aggiuſtamento i Signori Torelli deuino dare, e pagare a' Signori Pichi il terzo di quello, che s'aggiu-

ſtará netto, & franco, ſenza pretenſione d'alcune ſpeſe; † Adeoque quia Rei media
1 tranſactione conqueſti ſunt cenſuum fructuorum 12000. vt in Inſtrumento concordiæ
2 27. Martij 1660. † Ideò danda vita eſt aſſociatio Actoribus ad tertiam partem d. cenſus ex clauſulis Conſtituti, Precarij, & Datæ licentiæ in Inſtrumento, *ad Rot. deciſ.* 412. *num.* 1. *& deciſ.* 487. *num.* 1. *par.* 13. *& in d. deciſ. 3. Februarij* 1673. §. *pro Informantibus*.

Non obſtante, quod aſſociatio dari nequeat contra Com. Adrianum, qui cenſum recuperatum (vti ius incorporale) numquã quaſi poſſederit.

Nam contrarium viſum eſt ex præclaro Inſtrumento tranſactionis dicta die 27. Martij, ibi: Dando, e cedendo, ſi come di preſente dà, e cede il poſſeſſo attuale d'eſſo cẽſo all'Illuſtriſſimo Sig. Conte Adriano, & all'Illuſtriſſim. Signori Conte Pio, Paolo, &
3 altri ſuoi figli &c. Nam in † incorporalibus ceſſio pro traditione eſt, vt notat *Gloſ.* & cũ aliis *Tiraquell. retract. lign.* §. 1. *glo. 7. num.* 12. *verſ. & ceſſio pro traditione*, *Rota coram Buratt. deciſ.* 133. *num.* 4. nouiſſimè *Olea de ceſſione iurium quæſt.* 4. *nu.* 13. *&* 14. *tit.* 1. vbi ceſſio idem
4 operatur † circa incorporalia, quod traditio in corporalibus; quæ referri nequit ad titulum legitimæ adminiſtrationi filiorum & proprij vſusfructus, quia in fideicommiſſo Hieronymi Pichi, de quo agitur ordine ſucceſſiuo ſubſtitutus antea Comes Adrianus debebat ſuccedere, & poſtea † filii,
5 itaut ſecundùm hæc ſit declaranda, niſi declarata concordia, ſiue tranſactio.

Nec remouit Dominis, quod deciſiones coram *Domino Cardinali Celſo* 28. *Iunij* 1662. inter impreſſas *deciſ.* 388. & coram *D. Ottaloro* 28. *May* 1664. latæ fuerunt nomine filiorum, non autem Com. Adriani patris.

Quia eo tempore Com. Adrianus ceſſerat iura ſua, quæ poſtea per retroceſſionem recuperauit; & adhuc alicui ex Dominis
6 placuit ad euitandum circuitum † inutilem, præſertim dum Cauſa tractatur in Rota, vt coram *Coccino deciſ.* 1468. *num.* 2. & 4. cum ſtipulatio retroceſſionis recepta fuerit, etiã nomine, & commodo filiorum, contra eos quoque aſſociationem poſſe decerni.

Minùs remouit Dominis, quod Comes Adrianus poſt ceſſionem iurium antea factam illis de Pichis videbatur alienaſſe, atq; adeo cecidiſſe à fideicommiſſo.

Quia in primis cum agatur de amiſſione
7 iuris iam quæſiti Com. Adriano, † requiritur in eo certa, & indubitata ſcientia prohibitionis alienationis ex Teſtamento d. Hieronymi fideicommittentis, nec præſumpta
8 videtur ſufficere, † ſed requiritur ſpecifica ſcientia cum omnibus ſuis qualitatibus, ad *Rotam coram Vbaldo deciſ.* 230. *& coram Bichio deciſ.* 305. *num.* 28. immo requiritur, vt ma-
9 lus animus † probetur interuertendi fideicommiſſum, *Puſar. de ſubſtit. quæſt.* 718. *nu.* 52. cum alleg. *Rot. deciſ.* 429. *ſub num.* 3. *par.* 4.
10 *diuerſ.* † Qui non præſumitur, vt proſequitur *Puſar. d. quæſt.* 718. *num.* 53. eoque minùs,
11 quod ſuperueniente ſcientia † tenetur alienans recuperare ſequenti *num.* 57. prout recuperauit Com. Adrianus.

Quæ ratio ſatisfecit aliquando Rotæ in
12 ſimili cauſa alienationis cenſus † poſteà recuperati coram *Vbaldo dec.* 230. *num.* 6. quam allegauit *Puſar. d. quæſt.* 718. *n.* 15. *pro deciſ.* 393. *par.* 2. *rec.* & illa deciſio fundatur in alia coram *Blanchetto* apud *Cenc. & Dnard. de cenſib. deciſ.* 334. *num.* 5. & 6. Sed hæc deciſio diſtinguit caſus quando expreſſa eſt prohibitio,
13 & quando non eſt expreſſa, † & magna eſt controuerſia, An ex recuperatione aliena-
14 torum † euitetur, necne caducitas à fideicommiſſarijs pro vtraque parte *Rota d. Puſar. d. quæſt.* 718. *ex num.* 12. *in totum nu.* 16. *Cenc. de Cenſ. quæſt.* 19. *ex num.* 8.

Et in Cauſa viſum eſt ſatis filios Comitis Adriani ſubſtitutos non ſolum neglexiſſe hanc caducitatem, ſed etiam poſitiuè conſenſiſſe in tranſactione inita cum Carolo detentore bonorum, & cenſus recuperati, vt Carolus cederet quoque Com. Adriano eorum Patri bona, & iura fideicommiſſaria d. cenſus ſine vlla proteſtatione caducitatis incurſæ, vel præteruationis iurium ad illam euitandam, adeoque ſi alienationi conſen-
15 ſerunt, quam reuocare poterant, † amplius non admittuntur, ſi reuocare velint, *l. quoties ab omnibus* 11. *C. de fideicomm.* cum alijs ibi notatis, quæ eſt *Saliceti* ſumma.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Manutentionis.

Mercurij 27. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Aduerſus deliberationem data eſt manutentio hæreditati iacenti, & illius Curatori, quia de eius iniuſtitia conſtare viſum eſt; Hæc autem apparuit ex quo mulier habens fundum dotalem pro certa portione, obtinuit mandatum pro tota dote, eo magis, quia plures effectus, ac etiam fructus bonorum viri conſequuta erat, quibus itaque non reſtitutis, vel eorum ratione non reddita, creditum dotis remanſit extinctum, aut ſaltem illiquidum, pro quo ad deliberationem deueniri non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio etiam hereditati iacenti conceditur, & num.* 3.
2 *Hereditas nondum adita perſona defuncti vicem ſubſtinet, ſicuti ipſe hæres.*
3 *Manutentio datur etiam aduerſus deliberationem iniuſtam.*
4 *Reſtitutio dotis fieri debet in ipſis bonis aſſignatis pro fundo dotali.*

5 *Fundus dotalis dicitur constitutus si bona fuerint data in dotem, pro dote, & pro fundo dotali.*
6 *Fundus dotalis dicitur constitutus si maritus pro rata bonorum non promisit restitutionem, neque assecurationem, prout fecit pro reliqua summa?*
7 *Deliberatio non subsistetur, si creditū ex fructibus antea perceptis remansit extinctum.*
8 *Deliberatio excessiua saltem pro parte proportionabili excessui, remanet nulla.*
9 *Deliberatio fieri non potest, si creditum erat turbidum, & illiquidum, nisi eius liquidatione facta.*
10 *Fructus bonorum viri post illius obitum ab vxore percepti, computantur in sortem, si neque subhastatio, nec in solutum datio facta sit.*
11 *Interpellatio facienda est à Vidua volente consequi fructus dotales, non obstante statuto Anconæ.*
12 *Mulier retinens bona viri cum protestatione ea dimittendi restituta dote, non reddita ratione, vel dicitur satisfacta, vel pro rata valoris inducta compensatio.*
13 *Retentio sine credito non permittitur.*
14 *Retentio non datur pro creato illiquido.*

DECISIO CCCCXXXVII.

RESPONSVM fuit dandam esse manutentionem hæreditati iacenti q. Ioannis Moriconi contra Luciam, & Bartholomeam eius filias omnia eiusdem Ioannis
1 bona hæreditaria † retinentes ex titulo deliberationis ad illorum fauorem factæ pro credito scutorum 850. dotis maternæ, quia hæreditas nondum adita personæ defuncti
2 vicem subsistinet, † sicut hæres §. *seruus etiam alienus instit. de hæred. instit.* & dicitur quasi possidere, vt notat *Posth. de manut. obser.* 55. *num.* 50. *Rot. decis.* 740. *num.* 3. *coram Dunozetto*
3 *Iun.* ideoque illi danda est manutentio, † nō obstante deliberatione, quæ cum sit ex pluribus iniusta, non impedit, quominus hæreditati iacenti, siue eius Curatori sit debita manutentio, *Posth. de manuten. obseru.* 12. *n.* 35. *& seq. post Cenc. de censib. et decis.* 218. *numer.* 1. *cum seqq. coram Bichio.*

Iniustitia deliberationis desumitur primò ex eo, quod Lucia, & Bartholomæa vti hæres Thomassæ Matris ad dictam deliberationem deuenerunt vigore mādati ad huius fauorem ab Auditore Cameræ relaxati vsq; de anno 1655. pro scutis 900. eius dotis, cū tamen pro scutis 435. fuerint assignata duo
4 Prædia pro fundis dotalibus, † contra quæ propterea actio restitutionis dotis dirigenda erat, quia ipsamet erant restituenda, *l. cum in fundo* 81. §. *quod si marito, ibique gloss. verb. restitutionem ff. de iur. dot. Burset. consil.* 440. *numer.* 11. *lib.* 4. *Rot. dec.* 249. *num.* 33. *par.* 11. *et decis.* 48. *sub num.* 5. *par.* 12. *rec.*

Quod autem dicta prędia essent fundi dotales suadet lectura Instrumenti constitu-
5 tionis dotis, Summ. hæreditatis *num.* 4. † in quo eadem assignantur *in dotem pro dote, & fundo dotali*, vt in puncto conuiuit *Cravett. consil.* 548. *num.* 2. *et seqq. lib.* 3. *Gratian. discept.* 745. *num.* 89. *Adden. ad Burat. dec.* 631. *sub numer.* 14. *vers. tertio non habet, Rot. coram Cavaler. decis.* 31. *num.* 1. *et post Merlin. de pignor. decis.* 39. *num.* 3. *et decis.* 470. *num.* 7. *par.* 4. *tom.* 2. *et dec.* 30. *num.* 3. *par.* 12. *rec.* & Ioannes vir pro
6 hac rata dotis restitutionem non † promisit, neque assecurauit, prout fecit pro reliqua summa, *Mantic. de tacit. lib.* 12. *tit.* 28. *num.* 28. *Cabr. cons.* 60. *num.* 3. *lib.* 2. *Bos. de dote cap.* 16. *num.* 49. *Gratian. discept.* 489. *nu.* 9. *Rota dec.* 593. *num.* 9. *coram Dunoz. Iun.*

Non obstat, quod fundi dotales dicantur per Maritum distracti, quia non iustificatur alienatio, nisi Prædioli valoris scutorum 110. quod fuit permuratum in aliud Terrenum cum Iosepho de Grassis de consensu etiam ipsius Vxoris, Summario Sororum de Moriconis *num.* 2. non autem alterius valoris scutorum 325. sicque adhuc remanet excessus, & iniustitia mandati in hac summa, & consequenter ipsius deliberationis.

Secundò ex eo, quod defuncto Ioanne, Thomassa Vxor, & successiuè dictæ Soro-
7 res perceperunt fructus eius bonorum † hæreditariorum, ex quibus vel creditum dotale, cuius vigore bona fuerint deliberata, remansit integrè extinctum, & deliberatio non sustinetur, *Posth. de subhast. insp.* 26. *n.* 1. *& seqq.* cū ibi allegatis, vel saltē pro parte pro-
8 portionabili, † & tamquam excessiua pariter corruit, *Rot. dec.* 161. *num.* 20. *et decis.* 407. *num.* 6. *cum seqq. par.* 12. *rec. et in Romana domus* 23. *Ian.* §. *et proindè et* 27. *Maii* 1672. §. *iniustitia enim cor. R. P. D meo Tana*, vel in omnem casum creditum effectum fuit turbidū, &
9 illiquidum, † sicque ad deliberationem deueniri minimè poterat, nisi priùs facta liquidatione fructuum perceptorum, & quātitatis crediti remanentis, *Surd. consil.* 248. *num.* 12. *et seqq. Mastrill. dec.* 287. *num. primo cum seqq. idem Posth. de subhastat. insp.* 38. *nu.* 35. & post eundem *Rot. dec.* 56. *num.* 12. *et seq. & coram Merlin. dec.* 339. *num.* 7. *et* 8.

Nec releuans videbatur prætensio, quod mulier stante eius credito fecerit fructus suos tùm quia non curauit bona prius subhastata, vel sibi in solutum assignari, prout
10 requirebatur, † cùm aliàs imputentur in sortem dotis, illamque extinguant, vt post multos dixit *Surd. consil.* 194. *num.* 13. *& seq. Antonell. consil.* 12. *num.* 11. *Manent. dec.* 76. *nu.* 2. *cum seq.* Tùm etiam quia deficit interpella-
11 tio, † quæ non obstante dispositione Statuti Ciuitatis Anconæ, quoque requirebatur, vt in puncto censuit *Rot. decis.* 891. *numer.* 14. *coram Dunozett. Iun.* & generaliter *Andreol. controu.* 17. *num.* 1. *cum seq. Rot. coram Vbald. decis.* 211. *num.* 2. *& coram Pen. decis.* 1206. *num.* 3. *& coram Eminentissimo Otthobono decis.* 103. *num.* 5.

Vltimò ex quo eadem mulier apud se retinuit omnia bona descripta in Inuentario hæreditario Ioannis Viri, inter quæ adsunt multa mobilia, semouentia, & credita non paruæ quantitatis, quæ omnia declarauit

velle pro eius dote retinere, illaque sibi eadem dote restituta, postea cui de iure di-
12 mittere, dicto Sum. hæreditatis *num.* 5. †qua declaratione stante, nec reddita de eisdem bonis integrali ratione, censetur cum illis vel in totum satisfacta, vel saltem pro rata valoris inducta compensatio, *Franc. Ant. Cost. consil.* 29. *num.* 22. *& seq. Fontanell. de pact. nuptial. claus.* 6. *gloss* 2. *par.* 6. *num.* 61. *cum seq. Rot. dec.* 231. *num.* 25 *par.* 9. *rec.*

Ex ijsdem quoque rationibus Domini censuerunt denegandam esse Luciæ, & Bartholomeæ eorundem bonorum retentionem, non obstante asserta accollatione, & respectiuè solutione debitorum Ioannis
13 Patris, †quia supposita dictorum bonorum mobilium retentione, fructuumque perceptione, vel creditum saltem integrale, vt dictum fuit, non adest, vel ad minus
14 nonnisi valde turbidum, † & illiquidum ex quo restitutio non permittitur, vt in primo casu aliàs dixit *Rot. decis.* 322. *num.* 45. *par.* 12 *recent. & in d. Romana Domus* 27. *Maij* 1672. §. *pennlt. coram R. P. D. Taia.* & in secundo firmat *Postb. de fulhast. inspect.* 62. *num.* 27. *& eadem Rota coram Duran. decis.* 113. *num.* 7. *coram Bich. decis.* 349. *num.* 21. *coram Cels. decis.* 171. *num.* 2. *& coram Eminentiss. Otthobono decis.* 180 *num.* 17.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Census.

Veneris 29. *Martij* 1675.

ARGVMENTVM.

Relevatio indemnitatis promissæ euitari prætendebatur, vel quia per longum tempus non fuerat petita, vel etiam quia locatio, ob cuius defectum erat debita, continuata diceretur, contrarium tamen, & ideo pro relevatione decidituʳ, tùm quia tempus non est modus, neque tollendæ, neque inducendæ obligationis, tùm etiam quia continuatio locationis non apparebat, imò potiùs de illius retrocessione constabat.

SVMMARIVM.

1 *Locatio de iure præsumitur continuata.*
2 *Probationes plures non separatim, sed simul iunctæ accipiendæ sunt.*
3 *Probatio plena resultat, quæ deducitur ex pluribus probationibus simul ritè consideratis.*
4 *Testis depositio, si non asserit de certa scientia, & de visu, ad euitandum mendacium referenda est de auditu ab alijs personis.*
5 *Testis mendacium non respiciens, substantialia causæ, non adimit illius fidem.*
6 *Testium contrarietatem, seù varietatem ad euitandam, omnis possibilis interpretatio capienda est,*
7 *Possessionis præcipuum, & indubitatum signum est perceptio fructuum.*
8 *Statutum excludens probationes per testes, non habet locum vbi testes adhibentur ad coadiuuandas scripturas.*
9 *Statutum loquens in casu simplici non procedit in casu probationis mixtæ.*
10 *Relevatio etiam per longum tempus non petita, non ideo arguitur non fuisse debitam.*
11 *Hæres licèt integrum petierit debitum, cuius vna sola debebatur pars propter ignorantiam, non dicitur fuisse in dolo.*
12 *Quietantia reperta penès creditorem præsumitur suspecta, cum penès debitorem extare debuisset.*
11 *Solutio magnæ quantitatis nonnisi per scripturã publicam fieri consuevit.*

DECISIO CCCCLXXXVIII.

QVAMVIS ad euertenda fundamenta decisionis editæ coram me die 3. Martij * anni 1673. Ioseph hæres fratrum de Maluasijs examinari curauerit duos Testes, quibus probare contendebat locationem Prædij nuncupati della Boschetta, factam ab eius Auctoribus Dominico de Gherardis fuisse continuatam per octennium, indeque non teneri ad relevationem indemnitatis. Nihilominus in hodierna Causæ propositione eorum depositionibus posthabitis vti nullatenus assumptum concludentibus, insistebat dumtaxat in eo, eandem lo-
1 cationem † præsumi continuatam tam de iure communi ex *Rota decis.* 399. *num.* 2. *par.* 1. *rec.* quàm ex dispositione Statuti Bononiæ relati in eius Summario *num.* 10. illiusq; interruptionem post biennium non probari ex testibus pro Cherardis examinatis, aliisq; iuribus ponderatis in decisione, quæ tenetur. Sed his, aliisque contrarijs non obstantibus, resolutum fuit standum esse in decisis.

Nam quod Marchio Cornelius, & Innocentius de Maluasijs Locatores tranſacto biennio, nempè immediatè post obitum Dominici Conductoris possessionem Prædij locati reassumpserint, probatur ex quatuor Testibus hoc vniformiter deponentibus, & assignantibus optimam rationem eorum dicti. Primus enim duplicem assignat causam scientiæ; Alteram quia pluries audiuit hæredes dicti Dominici conqueri de interruptione istius Locationis, & quod exinde grauabantur soluere de propijs pecunijs annuum censum ab ijsdem Maluasijs impositum. Alteram verò quia ipse vti generalis administrator bonorum hæreditariorum eiusdem Dominici, & qui præcipuam curam habuit post ipsius obitum de omnibus fructibus, & redditibus eorundem, nunquam vidit, seù sciuit fuisse per dictos hæredes perceptos aliquos fructus ex Prædio cõtrouerso, prout ratione sui officij necessariò sciuisset.

Secundus, & tertius Testis fundant eam depositionem in eo, quia viderunt asportare fru-

Digitized

fructus eiuſdem Prędij ad Palatium eiuſdem Cornelij, non autem ad domum Conductoris, prout antea fieri conſueuerat. Et quartus præcisè aſſerit ipſum retroaccepiſſe iſtud Prædium ibi: *E morto, che fù il ſudetto Gherardi, il Sig. Marcheſe diſſe, che voleua indietro la ſua Poſſeſſione, e pigliandoſela in dietro, la godeua poi lui: ſtà giuſto così, che io ero lì, & andauo inanzi, & in dietro.* Et latiùs in Summario Sororum de Gherardis *nu.* 1.

Et veritas iſtarum depoſitionum comprobatur tùm ex confeſſione emiſſa ab Antonio Agente dicti Cornelij in Epiſtola tranſmiſſa Margheritæ Vxori dicti Dominici, ibi: *Quanto all'intereſſe della Buſchetta, ſe bene è parſo all'Illuſtriſſimo pigliare la Poſſeſſione in queſta maniera, non intende per queſto vi habbia da eſſere alcun ſuo pregiuditio.*

Tùm etiam ex Epiſtolis eidem conſcriptis ab ipſo Marchione Cornelio, occaſione moleſtiarum hæredibus Conductoris illatarum à Carolo Zambeccario cenſus creditore, Summ. hæredum *nu.* 3. in quarum prima dicit: *In tanto ordino ad Ippolito il procurare per ogni ſtrada, che per queſto tempo non ſiate moleſtata per mio intereſſe da perſona alcuna, che douendo io partire per Roma frà vn meſe per andare ad aggiuſta e la mia lite, e ritornerò di colà in ſtato di ſodisfarui affatto d'ogni moleſtia in che vi trouate, &c.* Si enim locatio continuaſſet, & hæredes Conductoris ex Prædio locato fructus percepiſſent, hæc vtique non ſcripſiſſet Cornelius nullatenus in hoc caſu obligatus ad eos relcuandum à moleſtijs paſſis ex cauſa iſtius Cenſus, cuius capitale vna cum fructibus ex conuentione inita in Inſtrumento Locationis ſolui debebat cum penſionibus pro conductione debitis.

His denique accedit venditio huius Prædij liberè facta de anno 1633. Co. Raynutio per dictos Locatores, nulla habita mentione Locationis prout fieri debebat, ſi bona
2 apud Conductores de eo tempore † extitiſſent. Quæ omnia etiamſi ſeparatim ſumpta non ſufficerent, adhuc ſimul iuncta, prout fieri debet, arg. *Text. in l. Spadonem §. qui iura ff. de excuſ. Tut. & in l. Inſtrumenta ff. de probat.*
3 negari non poteſt, † quin plenā conſtituant probationem, *Surd. conſ.* 1. *num.* 54. *Gabr. de probat. concluſ.* 1. *num.* 1. *Rota coram Buratt. dec.* 687. *num.* 7. *& in rec. dec.* 223. *num.* 10. *par.* 10.

Neque obſtare viſæ ſunt exceptiones adductæ contra Teſtes; Nam quod primus conuincatur mendax, eo quia deponat ſe cognouiſſe Federicum Patrem Dominici, antequam ipſum Dominicum procrearet, cum tamen hoc reddatur impoſſibile ratione ætatis huius Teſtis de tempore examinis non excedentis annum ſexageſimum quintum, non ſubſiſtit in facto.

Ex illius enim depoſitione relata in Summario Ioſephi *num.* 11. patet illum depoſuiſſe de cognitione Dominici, non autem Federici, & quamuis dicat hunc iuiſſe ad habitandum in Caſtro Crepalcorij, ibique du-
4 xiſſe Vxorem, † cum tamen hoc non aſſerat de certa ſcientia, & de viſu ad euitandum mendacium, & falſitatem, huiuſmodi dictum eſt referendum ad auditum ab aliis, iuxtà tradita per *Surd. conſ.* 530. *nu.* 13. *& ſeq. & per Ros. coram Greg. deciſ.* 252. *num.* 11. *& in rec. deciſ.* 331. *num.* 12. *par.* 6.

Non omiſſo, quod etiamſi mendacium probaretur, adhuc vti non reſpiciens ſubſtantialia præſentis controuerſiæ † non adi-
5 meret fidem Teſti, *Menoch. de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 22. *num.* 19. *& ſeq. Rota coram Mantic. deciſ.* 6. *num.* 6. *Add. ad Gregor. dec.* 547. *num.* 10. *& ad Buratt. deciſ.* 42. *num.* 14. & aliis pluribus relatis firmat *Farinac. de Teſtib. quæſt.* 67. *n.* 137. *& 179.*

Minus facit habita ratio de varietate oppoſita ſecundo Teſti, ex quo prius dicat ſe cognouiſſe Dominicum, ibi: *Hò ben ſentito nominare vn tal Signor Domenico Gherardi, ma non sò di hauerlo conoſciuto, puol eſſer anche di hauerlo veduto, benche non l'habbi conoſciuto.* Et deindè in diuerſo Interrogatorio aſſerat. *L'hò veduto queſto Gherardo, & il luogo doue l'hò veduto è ſtato à Panzano.* Summario Ioſephi *num.* 14.

Quia placuit reſponſio, ideò Teſtem dixiſſe ſe neſcire an cognouerit Dominicum Gherardum, quia neſciebat. An Conductor illorum de Maluaſijs ita denominaretur. At cum poſtea Interpres Ioſephi in ſubſequenti Interrogatorio eundem Gherardum vti Conductorem nominauerit, tunc benè reſpondit ſe illum vidiſſe abſque eo, quod exindè redargui poſſit de aliqua contrarie-
6 tate, ſeù varietate, † pro cuius excluſione omnis capi debet interpretatio, *Rota coram Gregor. deciſ.* 487. *num.* 2. *& 3. & 547. num.* 5. *& in rec. d. deciſ.* 331. *num.* 12. *et* 13. *par.* 6. *rec.*

Exceptio denique, quod ratio aſſignata per ſecundum, & tertium Teſtem aſportationis fructuum ad Palatium Marchionis Cornelij de mandato Antonij Agentis, non concludat poſſeſſionem eiuſdem, quia illa fieri potuerit de mandato hæredum Dominici. Et altera quod nec ipſi, neque alij Teſtes concludant tempus præciſum, quo fuit à locatione receſſum, tolluntur. Prima in
7 Iure, quia cum perceptio fructuum † ſit præcipuum, & indubitatum ſignū poſſeſſionis, *Greg. dec.* 549. *n.* 3. cum aliis pluribus cumulatis per *Poſth. de manut. obſerv.* 23. *num.* 6. *& ſeqq.* alleganti illam fuiſſe factam de mandato, & nomine prædictorum hæredum, tamquam quid facti, incumbit onus probandi.

Secunda verò ceſſat in facto, quia primus, tertius, & quartus Teſtis explicitè deponunt hoc eueniſſe à die obitus Dominici, dicto Summario Sororum de Gherardis *numero* 1.

His itaque præmiſſis non obſtat ex interruptione Locationis reſultare liberationem Conductoris ab onere ſoluendi fructus, & capitale cenſus longè excedentis ſummam libr. 100. & per conſequens illius probationem factam per Teſtes † vtpote reiectam
8 ex literali Statuto Bononiæ ſub Rubric. de

probat. solut. non esse attendendam.

Quia cum talis probatio resultet non minus ex Testibus, quàm ex aliis Iuribus supra retensitis, Statutum prædictum loquens
§ in casu simplici, † non habet locum in casu probationis mixtæ, quando scilicet Testes adhibẽtur ad coadiuuandas scripturas, vt aduertit *Affin. in prax.* §. 19. *limit.* 3. & in terminis huius Statuti *Rota Bononien. diuers. decis.* 15. *num.* 8. & *Rota coram Dunozetto Iunior decis.* 796. *num.* 13. & *coram Eminentiss. Otthob. decis.* 200. *num.* 8.

Nil referente huiusmodi scripturas fuisse exaratas de anno 1632. & sic ab inde citra, non autem pro tempore antecedenti suffragari posse coadiuuationem ex Testibus desumptam. Quia Epistola scripta ab Antonio Agente loquitur de possessione Prædij iam reassumpta, & secunda Epistola ipsius Cornelij de molestijs iam illatis, & sic vtraque de tempore præterito.

Cum igitur ex his pateat, culpa Fratrum de Maluasijs nequiuisse filias, & hæredes Dominici Conductoris creditori census satisfacere cum pensionibus rei locatæ, frustrà scribentes pro solepho ex coniecturis deducere conabantur fuisse de tempore interruptæ locationis consultum indemnitati dictorum hæredum mediante solutione eisdem facta vel in pecunia, vel in tot bonis æquualentibus capitali, & fructibus census vsque tunc solutis.

Quia præterquam nimis inuerisimile visum est Fratres prædictos voluisse integrum debitum soluere hæredibus tdeiussoris, dum breuiori via earundem, & eo magis propriæ indemnitati consulere poterant, illud soluendo Zambeccario census creditori.

Prætereà dictum fuit coniecturas adductas esse irrelevantes; † Illa enim desumpta
10 ex longa taciturnitate in petendo releuationem pluries reiecta per *Rot.* & signanter *coram Pæ. decis.* 914. *num.* 1. *coram bo. me. Cardin. Celso decis.* 184. *num.* 14. & 15. & *decis.* 788. *numer.* 12. & 13. *par.* 1. *diuers.* eo magis reijcienda visa est in casu proposito, in quo taciturnitas prouenire potuit ex imbecillitate sexus, & ætatis hæredum prædictarum, quæ de tempore obitus Dominici Patris reperiebantur in ætate infantili constitutæ.

Altera elicita ex dolo earundem, quæ ab initio petierunt integrum debitum, nulla
11 habita ratione de biennio, † quo durauit locatio, diluitur ex ignorantia de iure desumpta in hæredibus *cap. præsumitur* 47. *de reg. iur. l. verius ff. de probat. Bart. in l. Emilius* 39. *num.* 5. *ff. de minor. Eugen. conf.* 95. *num.* 23. *lib.* 1. & *Rot. coram Eminentiss. Otthob. decis.* 156. *num.* 11. & in specie occurrendo huiusmodi obiecto aduertit *d. dec.* 788. *num.* 14. *par. prima diuersorum.*

Tertia coniectura deducta ex eo quia de anno 1640. Ioannes Baptista Caluus soluerit Hippolyto Montio vti Mandatario Marchionis Cornelij lib. 5858. pro bonis assignatis eisdem Sororibus de Gherardis, quas vtique non soluisset, si ex causa damnorum pastorum fuissent illius creditrices, tollitur, aduertendo quietantias exhibitas ad hanc solutionem probandam esse valdè suspectas, non minus ex quo reperiuntur pe-
12 nès hæredem Cornelij, † cum tamen existere debuissent penès hæredem soluentis, quam ex eo quia non constat de causa solutionis in eisdem enunciata, & agitur de
13 solutione magnæ summæ, quæ hisce temporibus fieri non solet sine scriptura publica, vt obseruat *Posth. resol.* 24. *num.* 20. & 21. *Rot. post Zacch. de Societ. offic. decis.* 24. *in fine*, & maxime quando illa fit à Tertio, vt hic, qui a dictis Sororibus debuisset reintegrari.

Et ita, omissis aliis coniecturis, tamquam minoris ponderis, & benè confutatis à scribentibus, & attenta validitate obligationis Fratrum de Maluasijs, & Lucretiæ eorum Matris satis comprobata ex rationibus deductis in alia decisione, in ea perstendum Domini censuerunt.

Vtraque &c.

Altera præsentis Causæ Decisio habetur impressa in præcedenti tomo primo huius decimæ octauæ partis recent. cuius est in ordine 43.

R. P. D. MATTHÆIO Senogallien. Fideicommissi.

Veneris 29. Martij 1675.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter in hac decisione decidũtur, primum quod fideicommissario particulari posteaquam de suis requisitis docuerit, non possit retardari immissio, vel ratione antiquioris fideicommissi, vel etiam ex capite detractionum, quoties hæc omnia appareant turbida; Alterum quod cum prohibeantur clerici suis filijs naturalibus, vel eorum matri quidquam in testamento, vel alia dispositione relinquere, ad formam Constitutionis sa. me. Pij V. si aliquid contra d. Constitutionem actum sit, totum applicetur Reuerendæ Cameræ Apostolicæ, etiam proportione alijs non incapacibus relicta.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum, & identitas bonorum, quæ ex verbis testamenti resultant, clara esse dicuntur, maxime si à parte non controuertantur.*

2 *Linea, quæ nunquam incepit, adhuc dicitur defecisse, si primus de linea sine filijs decessit.*

3 *Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, sui vocatione, & de identitate bonorum.*

4 *Immissio ex particulari fideicommisso non retardatur prætextu detractionum, aut antiquioris fideicommissi, quæ fuerint turbida, & num.* 38

5 Cle-

Digit

5 *Clerici ex Conſtitut. Beati Pij V. prohibetur diſponere in fauorem filij illegitimi, eiuſque matris, & num. ſeqq.*

6 *Conſtitutio Beati Pij V. 17. tom. 2. Bullarij annullans diſpoſitiones clericorum in fauorem illegitimorum late perpenditur, & declaratur, & num. 5. cum ſeqq. ac per tot.*

7 *Bona filijs clericorum ab eorum patre relicta, nec ſubſtineri poſſunt ratione alimentorum, ſi illorum valorem excedunt, & ideo dicuntur relicta in fraudem Conſtitutionis Beati Pij V.*

8 *Bona fideicommiſſi incamerata ex cauſa ad fideicommittentem ſpectante, remanent libera ab eodem fideicommiſſo, nec amplius in illud reincidunt.*

9 *Bona fideicommiſſi confiſcata, & à fideicommiſſarijs titulo oneroſo recuperata, ipſis, & eorum haeredibus remanent acquiſita, vt ſibi ex Principis beneficentia conceſſa.*

10 *Haeres grauatus abſque onere inueſtiendi ſtipulãdo proprio, & haeredum nomine, ſui & illorum vtilitatem acquirit bona empta ex pecunijs hareditarijs.*

11 *Haeres grauatus non tenetur eſſe procurator, & negotiorum geſtor haeredum fideicommiſſariorum.*

12 *Clericus an ſolum de bonis Eccleſiæ, vel etiam de patrimonialibus prohibeatur diſponere fauore ſuorum filiorum illegitimorum, & num. ſeqq.*

14 *Conſtitutio Beatæ memoriæ Pij V. non ſolum annullat diſpoſitiones clericorum fauore illegitimorum, ſed eas etiam irritat, quoad perſonas capaces.*

15 *Bona filijs clericorum ab eorum patre relicta, etiam quoad perſonam capacem ſtatim remanent acquiſita Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ, & num. 14.*

16 *Sententia lata ſuper inualiditate fideicommiſſi cum legitimo contradictore, & exequutioni demandata, ac diu obſeruata, afficit etiam alios ad dictum fideicommiſſum vocatos.*

17 *Sententia deducta ſolum per modum exceptionis, & non ad effectum exequendi, probat etiam ſine actis.*

18 *Rota non exequitur ſententias aliorum tribunalium, niſi guſtata illarum iuſtitia ſuper meritis.*

19 *Obſeruantia aduerſus fideicommiſſum probatur, ſi bona fuerint poſſeſſa non tamquam fideicommiſſaria, ſed tamquam propria.*

20 *Haeres grauati ſine beneficio inuentarij non poteſt excipere de fideicommiſſo antiquiori, nec immiſſionem in poſteriori fideicommiſſo impedire.*

21 *Haeres ſine beneficio inuentarij legata, & fideicommiſſa particularia etiam de proprio ſoluere, & præſtare tenetur, & num. 27.*

22 *In Fideicommiſſis ordinatis pro maſculis, & deſcendentibus à maſculis, ſuccedens debet eſſe non ſolum maſculus, ſed deſcendere à maſculis.*

23 *Detractiones fieri non poſſunt ex fideicommiſſo particulari niſi in ſubſidium, quatenus ex alijs bonis illæ ſuppleri non valeant.*

24 *Exiſtentia aliorum bonorum præſumitur ex quibus fieri poſſint detractiones, vltra bona fideicommiſſo particulari ſubiecta.*

25 *Haeres grauatus prætendens detractiones in bonis fideicommiſſi particularis, negatiuam non exiſtentiæ aliorum bonorum probare tenetur.*

27 *Filius omittens facere inuentarium in fideicommiſſo vniuerſali, non amittit legitimam.*

28 *Inuentarium tutelare non ſupplet defectum inuentarij hareditarij, & quando num. ſeqq. vbi de ratione.*

29 *Inuentarium plures habens defectus non poteſt comparari alteri inuentario etiam minus ſolemni, quandoque à Rota approbato.*

31 *Cauſæ vnius, & perſonæ geſta non trahuntur ad aliam cauſam, & perſonam nullatenus conſideratas.*

32 *Inuentarium non probat negatiuam, niſi fuerit hareditarium, & legitimè confectum, non autem tutelare.*

33 *Trebellianica non detrahitur ex fideicommiſſo particulari.*

34 *Dos ſoluta ſororibus grauati, ſi non probatur tradita de bonis propryis, præſumitur ſoluta de effectibus hareditarijs.*

35 *Bona ab haerede grauato poſſeſſa in eodem loco, quo poſſidebat defunctus, præſumuntur fideicommiſſaria.*

36 *Dos ad tempus per teſtatorem relicta dicitur debitum haeredis grauati, & quare.*

37 *Dos ad tempus relicta perſoluenda eſt ex fructibus.*

DECISIO CCCCLXXXIX.

INSTITVIT de anno 1632. in Tabulis Teſtamentarijs Liuius Bauerius perpetuum fideicommiſſum particulare in nonnullis bonis exiſtentibus in Territorio Anconæ, & Senogalliæ ad fauorem Franciſci Mariæ filij eiuſque deſcendentium in perpetuum, & caſu quo iſti decederent ſine filijs, & deficeret linea maſculina eiſdem, ſubſtituit maiorem natu de eo tempore exiſtentem de familia Baueria, qui non eſſet Clericus, neque alio modo impeditus Vxorem ducere, cum expreſſa alienationis prohitione, vt in Summ. *num. primo lit. A & E.* Vnde ipſo Franciſco Maria ſine filijs defũcto alter Franciſcus Maria, qui de eo tempore erat maior natu dè dicta familia Iudicium inſtituit pro immiſſione ad bona fideicommiſſaria contra Marchioniſſam Mariã Eleonoram, & à Prætore Senogalliæ ſententiam immiſſionis reportauit ſuper bonis in eodem Territorio exiſtentibus deuoluta poſtea cauſam ad Rotam, & mihi commiſſa, dedi dubium an immiſſio eſſet danda, & in quibus bonis, & illam concedendam eſſe quo ad bona, vt ſupra emanauit reſolutio.

Ponderabant DD. fideicommiſſum, & identitatem bonorum eſſe claram, & indubitatam, † ex quo ex verbis teſtamenti manifeſtè deducebantur, vt in Summ. *num. 1. lit. A.* nec exaduerſo controuertebantur *Rot. coram Arguelles deciſ. 63. num. primo.*

Vti etiam in dubium reuocari non poterat legitimatio perſonæ ipſius Franciſci Mariæ

riæ cum omnibus qualitatibus à fideicommittente præscriptis, quæ nec incontrouersiam reuocata fuerunt, quia linea masculina Francisci Mariæ hæredis instituti, cui
2 ipse fuit substitutus dici poterat defecisse † etiam si vnquam inceperit, ex quo ipse extremam diem clausit nullis relictis filijs ma-
3 sculis. † Quibus concurrentibus immissio in bonis fideicommissarijs *ex remed. l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. vel vtil. salu. interd.* passim concedi solet *Gabr. conf. 44. numer. 20. lib. 2.* & continuis temporibus à Rota practicatum fuit, *vt in decisione coram bo. me. Celso 181. num. 6. & coram Bich. decis. 670 num. primo, & in decis. 472. num. primo par. 3. et dec. 368 eodem numero par. 5. rec. et in Bononien. Primogenitura 23. Ianuarii 1672. coram R. P. D. Rondinino* cum alijs relatis *in Romana Primogenitura de Bubalo 28. Iunii 1673. §. minus coram R. P. D. Vicecomite*.

Verum ad retardandam hanc immissionem duo opponebantur per Informantes prò Marchionissa vnum quod adesset fideicommissum antiquius ordinatum à R. P. D. Francisco Seniore, & alterum quod ipsi Marchionissæ Mariæ competerent, quamplures detractiones in bonis de quibus agitur, His tamen nō obstantibus placuit DD. Immissionem concedere, ne dum ex quo detractiones erant dubiæ, & incertæ, nec ex bonis huiusmodi fideicommisso subiectis competebant, vt inferius demonstrabitur, sed etiam quia exceptio antiquioris fideicōmissi erat turbida, & controuersa, † quo
4 casu petens immissionem ex particulari fideicommisso in possessionem bonorum immittendus venit *Ripa in l. prima num. 12. ff. quorum bonorum Dec. conf. 424. num. 20. Roland. conf. primo num. 73. lib. primo Menoch. de adipisc. remed. primo num. 103. Rot. coram Bich. dec. 297. num. 13. et in Bonon. Fideicommissi de Nascentoriis 27. Febr. 1640. coram bo. me. Ghislerio, et in Firmana Fideicommissi 14. Iunii 1669. §. eo autem, et 13. Iunii 1662. § fin. coram Reuerendissimo Albergato Decano*.

Turbiditas autem, & incertitudo antiquioris fideicommissi ex eo patebat, quod omnia bona eiusdem Francisci Mariæ, & etiam ea, quæ vinculo fideicommissi subiecta fuerunt, à Reuerenda Camera Apostolica fuerunt confiscata per sententiam latam à R. P. D. Thesaurario Generali, ex quo vti Clericus contra Constitutionē Beati Pij V. in ordine la 17. Bullar. tom. 2. † di-
5 sposuit de nonnullis bonis stabilibus tam in vita, quam in morte ad fauorem Caroli filij illegitimi, & respectu Elisabethæ eius matris perpetuo, & irreuocabilis donationis titulo, vt in Summ. *num. 6.* † quæ Con-
6 stitutio non solum annullat dispositiones ad fauorem illegitimorum à Clerico factas in casibus de Iure cōmuni permissis, sed etiā irritat illas, in quibus ex priuilegio in illegitimos quis disponere posset, dum prohibetur omnis dispositio, tam ex causa dotis, & pietatis, & pauperatis commiserationis intuitu, & per consequens huiusmodi dispositio, aut donatio facta ab eodem Francisco Maria nec poterit subsistere loco alimentorum, quæ ex priuilegio Iuris Canonici filio illegitimo debentur quando etiam ista essent permissa, † ex quo bona relicta
7 excedunt illorum quantitatem, & ita confideratum fuit a DD. fuisse tradita in fraudem dictæ Constitutionis, vt in his terminis dixit *Spad. conf. 222. num. 4. lib. 3. Rot. dec. 476 num. 16. coram Dunoz. Iun.*

Hinc cum postea nec eadem bona fuerint à Reuerenda Camera Apostolica cessa Litio prò se, filijs, & successoribus quibuscumque mediante solutione scutorū 4500.
8 libera euaserunt à quocunque nexu fideicommissi, cui ante confiscationem obnoxia reperiebantur, nec in hæreditate Francisci amplius computanda veniunt, † sed
9 titulo oneroso, & respectiuè donationis in dominium eiusdem Linij transierunt ex industria propria, & suis hæredibus acquisita vti tibi ex Principis munificentia concessa iuxta *tex. in l. sed et si lis ff. ad leg. falcid. Castr. in l. 3. in princip. ff. eodem Gratian. discept. 586. num. 18.* & dixit *Rota in rec. decis. 55. numer. 16. par. 9.* licet prætendatur dicta scuta 4500. soluta fuisse ex bonis dictæ hæreditatis, quia ad propositum facit, quod hæres grauatus
10 absque onere inuestiendi pretium, † stipulando proprio, & hæredum nomine ad sui, & illorum vtilitatem acquirit bona empta ex pecunijs fideicommissarijs ex ea ratione
11 quod non tenetur † fideicommissariorū esse Procurator, & negotiorum gestor *l. postulanti §. sed et in huiusmodi ff. ad Trebell. Peregr. conf 31. num. 11. vers. 2. quia hæres Rot. in recen. decis. 70. num. 4 par. 9. decis. 308. num. 4 par. 11.*

Nihil releuante, quod exaduerso oppositum fuit, quod Constitutio Beati Pij V. non comprehendat ista bona, vti eiusdem Francisci Mariæ fideicommittentis patrimo
12 nialia, † sed tantummodo habeat locum in iis bonis acquisitis ab Ecclesia, vel ex fructibus illius bonorum iuxta ea, quæ firmauit *Rota coram Dunoz. Iun. decis. 981. nu. 12. et decis. 487. num. primo par. prima dic.*

Quoniam non solum huiusmodi Constitutio comprehendit bona Ecclesiastica, sed etiam habet locum, quo ad Patrimonialia
13 quando ista fuerunt donata, vel relicta in vim legati filio illegitimo à Clerico, vt patet in alia Constitutione declaratoria in calce eiusdem Constitutionis inserta, vt in punctо respondit *Menoch. conf. 111. numer. 6. vers. et non solum, et præsumpt. 96. num. 4. vers. quæ quidem prohibitio, et num. 5. lib. 4. Rot. addu-cta ab eodem Menoch. decis. 214. num. 4. par. 2. diuers.* Et vlterius irritat huiusmodi dispositi-
14 tiones † etiam quoad capaces, & totum Testamentum inualidat applicando omnia, & singula bona in eo disposita ad commodum Cameræ Apostolicæ tam quoad capaces, quam quoad incapaces, vt clare appa-ret in ea *Constitutione in §. 5. et 6. ibi nec etiam quoad capaces, et res alias valeat*. Verba enim

hu-

huiusmodi dispositionis sunt literalia, & ideo nulla indigent declaratione, sed illis standum est, & quod in casu, de quo agitur illa etiam afficere debeat alios in huiusmodi testamento vocatos non potest dubi-
15 tari, † dum ex huiusmodi dispositione continetur legatum ad fauorem filij illegitimi, & illius Matris, & per consequens integra illius hæreditas statim ad Cameram Apostolicam pertinere cæpit, & totum testamentum irritum, & nullum euasit, vt sæpè firmatum fuit *Gabr. conf. 83. num. 11. vers. tertio omnem lib. 2. Menoch. conf. 511. num. 7. et seqq. et dicta præsumpt. 96. num. 4. et 5. lib. 4. Rot. d. decis. 214. num. primo vers. ad Bullam par. 2. diuers.*

Augetur insuper turbiditas huiusmodi fideicommissi antiquioris Francisci Mariæ ex sententia lata à Reuerendo Padre D. Thesaurario super testamento, & fideicommissi inualiditate, declaratione, & applicatione bonorum fauore Cameræ Apostolicæ, quæ cum iniudicatum transiuerit, & fuerit executioni demandata, & obseruata vltra annos 50. afficit Liuium, & omnes ad
16 fideicommissum vocatos, † stante quod lata fuit cum legitimo contradictore, *Honded. conf. 28. num. 24. lib. primo Peregr. de fideicommissis art. vltimo num. 56.* cum innumeris congestis per *Fusar. de substit. quæst. 622. nu. 11. et seq. Grat. discept. 456. num. 91. Rot. coram Bich. decis. 112. num. 6. et decis. 116. num. 2.* & præsertim cum dicta sententia non deducatur ad effectum exequendi, sed fuit inducta per modum exceptionis, siue replicationis, †
17 quo casu sine actis etiam in Rota probat, quamuis non sit solita, quando petitur illius executio admittere sententias aliorum
18 Tribunalium, † nisi gustata super meritis illarum iustitia *Put. decis. 198. num. primo et 2. et decis. 391. n. primo lib. primo in correctis Mantic. decis. 350. num. 9. Coccin. decis. 1827. num. 5. et decis. 2343. num. primo cum duobus seqq. et decis. 296. num. 4. par. 5. et decis. 78. num. 12. et 13. par. 14. recen. et in Romana Domus 16. Ianuarii 1673. §. et iam coram bo. me. Priolo, et in alia Romana Domus 9. Febr. 1674. §. non enim coram eodem, et in Romana Census 11. Ianuarii 1675. §. quia coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

De obseruantia autem eiusdem sententiæ dubitari nec quidem potest, dum Franciscus Maria, à quo causam habet Marchionissa Maria, bona de quibus agitur vsque ad obitum possedit vti hæreditaria Liuij Pa-
19 tris, † non autem vti fideicommissaria Patruj, *Rot. decis. 228. num. 2. par. 10. rec. et in Romana Fideicommissi Prosperi Sen. de Caffarellis 17. Martii 1673. §. certum coram bo. me. Priolo.*

Accedit, quod dum Liuius huiusmodi bona particularis fideicommissi vinculo subiecit, Franciscus Maria Senior, dictæ Marchionissæ auctor fuit hæres Liuij fideicommittentis, & eius hæreditatem adiuit nullo
20 cõfecto Inuentario † non potest nunc ipsa excipere de fideicommisso antiquiori, nec immissionem in posteriori fideicommisso impedire, cum apertissimi Iuris sit, quod hæres simplex non beneficiatus, qualis fuit Franciscus Maria etiam ex actibus gestis in
21 ætate maiori, † integra legata, & fideicõmissa particularia etiam de proprio soluere, & præstare tenetur, & hoc comprobant *text. aperti in l. fin. §. postquam C. de Iur. delib. §. si vero non fuerint auth. de hæred. et falcid. l. chorred. §. cum filiæ ff. de vulg. et pupill. Bart. in l. Paterfilium num. 2. ff. de leg. 3. Castrens. in l. ab omnibus § fin. num. 2. ff. de leg 2. et in l. ita tamen §. si ex Trebellian. ff. de trebell.* tenet *Soccin. Iun. cons. 7. num. 15. vol. 4. Boer. cons. 53. num. 3. Bellon. Iun. cons. 48. num. 37. et seq. Castr. cons. 186. num. primo vers. sed aduertendum, et cons. 188. num. 2. Menoch. cons. 217. num. 17. Surd. cons 459. num. 16. Peregr. de fideicommiss. art. 33. num. 13. Rot. coram Gregor. decis. 511. num. 29. vers. quia alias coram Duran. decis. 213. num. 13. coram Bich. decis. 251. num. 19. et 20. et decis. 559. coram Penting. decis. 286. num. 5. coram Dunozeit. Iun. decis. 910. num. 11. et in rec. decis. 19. num. 6. par. 5. decis. 12. num. 39. par. 10.* & quidem insubsistens visa fuit prætensio Marchionissæ de succedendo ex persona perpetua in primogenitura dicti Prælati, cum in ea substituerit filium masculum Liuij primogentum, & deinde successiue omnes filios primogenitos maiores, nam ex linea masculina ipsius Liuij, vt Summario Marchionissæ *num. 1.*
22 *in fin.* † quo casu succedens debet esse descendens ex masculis, & ipse etiam masculus, *Peregr. de fideicommissis art. 26. num. 29. vers. circa vero secundum Casum, Rot. decis. 213. sub num. 5. par. 2. rec. & decis. 95. num. 4. & 5. & 6. par. 11.*

Altera verò exceptio circa detractiones quas prætendebat Marchionissa ex persona Francisci Mariæ eoque minus valet retardare hanc immissionem, † quia ex particulari
23 fideicommisso illæ non competunt, nisi in subsidium, quatenus huiusmodi detractiones ex alijs bonis hæreditariis suppleri non valeant, *Castrens. cons. 247. numer. 4. vers. sed quando lib. primo Honded. cons. 60. num. 11. vers. primo quia lib. 2. Aym. cons. 19. num. 14. Ruin. consil. 17. num. 10. vers. non tamen lib. primo Alciograd. cons. 37. num. 49. Peregr. de fideicommissis artic. 4 num. 34. Fusar. de substit quæst. 692. num. 4 & seqq. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 9. par. 10. num. 11 Surd. decis. 316. num. 10. & seq Rot. coram Burat decis. 693. num. 11. coram Dunoz. Iun. decis. 29. n. 4. coram bo. me. Celso decis. 124. num. primo, & decis. 113. num. 4. par. 2 dim. & in rec. decis. 185. numer. 14. par. 5. & decis. 12. num. 15. par. 10. & decis. 441. num. 2. par. 14.* quæ semper extare præ-
24 sumuntur, † & si Marchionissa contrarium asserit debet hanc suam exceptionem, † vti
25 suæ intentionis fundamentum concludentissimis probationibus deducere, *Angel. in l. Papinianus §. si conditioni num. 5. vers. ad ipsum autem ff. de inoff. testamento Couar. in cap. si heredes num. 9. vers. quamobrem de testam. Natt. consil. 199. num. 9. Fusar. de substit. quæst. 692. num. 37. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 4. num. 8. & 15. Gratian. discept. 570. nu. 19. & 20. Surd. cons. 116. num. 14.*

num.14. Rot. coram Caual. decis.246. num.9. coram Duran. decis. prima nu.33. coram Bichio dec.278. num.17. & in rec. decis.153. nu.15. par.9. & decis.77. num.2. & 4. par.5.

Attento præsertim, quod hæreditas à Francisco Maria adita fuit sine inuentario, & hoc casu distinguendum est, quod vbi
26 agitur de fideicommisso vniuersali in donatione ob non confectionem inuentarij, non amittit legitimam; Secus vero quando sumus in fideicommisso particulari, quia de
27 iure nouo hæres, † qui non confecit inuentarium legata, & fideicommissa particularia integra persoluere debeat, *Bellon. Iun. conf.48 num.55. & seqq. Peregr. conf.64. num.27. & 28. lib.3 Fusar. conf.74. num.15. Castr. conf.188. nu.2. lib.2. Ciriac. contr.5. num.178. & seq. Rot. coram Bich. decis.251. num.17. & seq. & coram Peutinger. decis. 286. num.9. coram Dunozett. Iun. decis.910. num.4. & in rec. decis.31. numer.4. & 5. par.5.* Cuius defectus nec suppleri potest per
28 Inuentarium tutelare, † etiam si Rota cõtrarium firmauerit *in Bonon. Fideicommissi de Glauarinis* 21. *Iunij* 1673. *coram R.P.D. Emerix*, quoniam in casu illius decisionis agebatur de fideicommisso vniuersali, & in Inuentario tutelari descripta fuerunt omnia bona præsente fideicommittente vna cum redditione rationis, quam ipse Donans approbauerat, quæ non concurrunt in Inuentario titulari de quo hodie tractatur immo plures defectus patitur, eo quia non fuit vocatus Iacobus Ioseph, vt disposuit Testator Summ. *num. primo* nec vlla pecuniarum quantitas in illo fuit descripta, quæ in opolenti hæreditate verisimiliter aderat, neque continet omnia bona, sed solum describit illa existentia Senogalliæ, & his de-
29 fectibus concurrentibus † non potest comparari alio Inuentario approbato *à Rota in dicta Bononien. Fideicommissi*, sed habebunt locum illa, quæ alias firmata fuerunt tam à DD. quam à Rota, quod Inuentarium tutelare cum respiciat Tutorem, & pupil-
30 lum, † trahi non debet extra eius terminos itaut comprehendere debeat hæredem, pro quo non est confectum, & cum sit factum respectu vnius Causæ, vel personæ † non
31 trahitur ad aliam causam. & personam in illo non considerata *Cabal. conf.156. nn.43. & 44. lib. primo Rot. coram Roias decis.53. nu.12 vers. nec obstat coram Bichio decis.* 101. *num.* 25. *& in rec. decis.780. numer.4. par.2. & decis.432. num.4. par.4. decis.88. num.24. & decis.126. n.34. par.7.* & placuit DD. illa ratio, quod illud
32 non probat negatiuam, † ex quo probandi huiusmodi negatiua tributa non est nisi Inuentario hæreditario legitimè confecto, vt probat *Conar. lib.2. var. cap.6. numer.4. Roias dicta decis.53. num.14. & in Camarinen. Dotis* 8. *Iunij* 1674. §. *nec subsistit coram R. P. D. meo Rondinino.*

Vltra, quod prætensa Trebellianica † non potest detrahi ex huiusmodi fideicommisso
33 particulari, vt inconcusse tenet *Rot. in Bonon. Fideicommissi* 23. *Iunij* 1671. §. *nec aliena-tio coram B.P.D. Calatnio*: Dos soluta fœlici vni ex sororibus Francisci Mariæ hæredis grauati tradita fuit in prædio hæreditario, quod cum de proprio non soluerit, ideo fideicommissum onerari, non debet vti etiã nec aliæ dotes aliis sororibus solutæ ex huiusmodi fideicommisso detrahi debent, ex quo bona à Francisco Maria viuente tradita non fuit probatum fuisse sua; † Vnde in-
34 trat præsumptio fuisse hæreditaria tanquã per grauatum possessa in eodem loco, † in-
35 quo possidebat Liuius Testator, *Rot. in Mecenaten. Saluiani* 27. *Maij* 1669. §. *ex supra firmatis coram R.P.D. Bourlemont.* Pariter non est detrahenda ex huiusmodi fideicommisso pecunia incontanti soluta à grauato pro eisdem dotibus dum detracta præsupponi debent ex fructibus hæreditarijs, ac bonis liberis de quibus Summ. *num.*8. Nec competit retentio pro summis solutis post obitum Francisci Mariæ à Marchione Viro eiusdẽ
36 Marchionissæ, † ex quo erat debitum proprium eiusdem Francisci Mariæ hæredis grauati † ex quo dotes erant ad tempus re-
37 lictæ, † & sic soluendæ ex fructibus *Rot. decis 260. num.13. & seq. par.11. rec. decis 261. numer 8. & 9. par 13. & in Romana Fideicommissi* 28. *Iunij* 1673. *coram Reuerendissimo D. Gadieno.* Viterius nec dotem propriam ipsa Marchionissa ex huiusmodi fideicommisso particulari detrahere potest donec non probauerit alia bona libera non extare, vt superius dictum fuit. Quo verò ad legata, & æs alienum, & expensas funeris eo minus retentio competit, dum illæ factæ fuerunt, ex pretio frumenti, Vini, & Animalium, & mobilium in hæreditate repertorum, vt in Summ. *num.*7. Postremo detractio legitimæ Francisci Mariæ Patris, vna cum dote materna ipsi Marchionissæ nullo modo debetur dum Franciscus Maria inuentarium nõ confecit, & plura bona ingentis valoris præcedenter alienauit, ex quibus patet detractiones illi nullo modo competere, vel etiam adeo turbidas, vt immissionem impedire nequeant, quare illius exceptio, aut prorsus eliditur aut dubia redditur, itaut retardari nequaquam valeat immissio, †
38 quam hodie ex hoc capite, & ex aliis rationibus supra deductis vtraque parte informante DD. in bonis Senogalliæ huiusmodi particulari fideicommisso obnoxijs Francisco Mariæ concedendam esse conuenerunt, iuxta ea, quæ alias firmata fuerunt *in rec. decis.275. num.2. vers. & ratio resolutionis fuit par.5. & decis.88. num.27. vers. quo vero ab Alexandro par.7. & decis.12. num.44. par.10. & in Romana Fideicommissi de Incoronatis* 28. *Nouembris* 1668. §. *omnes coram bo.me. Priolo.*

Confirmat fuit hæc decis. sub die 10. *Ianuar.* 1676. *coram bonæ mem. Vbago, quæ inferius suis loco, & tempore apponetur.*

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Leodien. Matrimonij.

Veneris 29. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Metus in contractu matrimonij interuenisse dicebatur, sed quia de eo non constabat, quinimo maritus, vti qui mulierem defloraverat, illius contractum affectabat, ideo pro eius validitate decidituir, non obstante quod plures actus intermedij contrarij interuenerint, dum postea de libertate consensus apparuit; Plura igitur de metu, eiusdemque requisitis in præsenti decisione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum coram Presbytero ad id à Parocho deputato, dicitur contractum ad formam Concilij, & validum reputatur.*

2 *Metus ad effectum annullandi matrimonium iam contractum, plenè & concludenter probari debet.*

3 *Metus probari debet cum suis requisitis, quod incutiens sit solitus minas exequi, quod eum passus sit timidus, & debilis, quodque agatur de graui malo.*

4 *Matrimonium, quod quis ob sequutam copulam affectauit, non dicitur meticulosum, quamuis intermedij actus fuerint contrarij, si postea de libero consensu apparuit.*

5 *Metus excluditur ex actibus liberam voluntatem præsefe.entibus.*

6 *Metus non probatur ex contentione sequuta inter partes, quæ statim cessauit, et num. seq.*

7 *Minæ vanæ, et elusoriæ non inducunt metum cadentem in constantem virum.*

8 *Matrimonium impugnans, vti metu contractum supponit illud processisse.*

9 *Testes amici, et consanguinei non repelluntur à testificando in fauorem matrimonii, ampliat vt num. seq.*

10 *Matrimonium contractum in loco secreto magis probatur ex testibus amicis, et consanguineis illius fauore deponentibus.*

11 *Testes in æquali gradu consanguinitatis vtriusque partis plenè probant.*

12 *Consanguinitas probari debet in gradu propinquo vt testem à testificando repellat.*

13 *Testes quorum persona, et depositiones in contractu matrimony integrantur à Parocho fauore eiusdem matrimonii plenè probant.*

DECISIO CCCCXC.

RESPONSVM fuit constare de Matrimonio validè contracto inter Gerardum, & Elisabetham coram Presbytero † 1 adhoc à Parocho deputato, vt in Summ. *num.* 1. & duobus Testibus ad formam *Sac. Conc. Triden. sess. 24. cap. primo de reform. matrim.* provt in his terminis alias respondit *Rot. coram Burat. decis. 713. num. primo*, & in concordantibus allegatis ibi per *Adden num.* 1.

Nec obstare videbatur exceptio per Gerardum proposita, quod ipse per vim, & metum cadentem in constantem virum compulsus fuerit ad illud contrahendum à Leonardo Auunculo Elisabethæ, apud quē tanquam Manuensis commorabatur, quia ex facto per dictum Presbyterum, qui loco Parochi interfuit, aliosque Testes recensitos, ille metus non solum non probatur, 2 sed imò potius excluditur; † Et tamen dum agitur de infringendo matrimonio, illeplenè, & concludenter probari debuisset, vt sunt *Tex. expressi in cap. veniens* 15. *et cap. consultationi* 28. *vtrobique in fin. de sponsal. Sanchez de matrim. lib.* 4. *disput. prima num.* 9. *et seqq.* & quidem cum suis requisitis, † quod scilicet 3 illum incutiens esset ferox, & terribilis naturæ, ac solitus minas exequi, metum autem passus timidus, ac debilis ad resistendum minis, & malum, quod timebatur graue, cui facile occurri non posset *Abb. in cap. causam matrimonii* 16. *num.* 5. *de offic. deleg. Menoch. de arbitr. cas.* 135. *per tot. Caren. resol.* 81 *num.* 51. *Sanchez d. lib.* 4. *disp. prima numer.* 10. *vsque ad fin. Egid. Bellamer. cons.* 9. *num.* 11. *Rot. decis.* 32. *num.* 4. *et seqq.* & pluribus cumulatis dictum fuit *in Nullius, seù Toletana Nullitatis Ordinum* 28. *Nouembris* 1674. §. *Ex quibus coram me.*

Deponunt enim concorditer, quod secuta inter eos ex domestica conuersatione copula carnali, & exinde grauida effecta Elisabetha, itaut vterum amplius celare nō posset, quod ipsemet Gerardus ad contrahendum matrimonium dispositus, ne res ad notitiam eius Parentum deueniret, requisiuit Leonardum, vt procuraret ab ordinario dispensationem à publicationibus, quod cum factum fuisset, & Gerardus à die 7. Maij destinati contractus, vsque ad diem 16. eiusdem mensis ex solo metu Parentum procrastinasset, tandem petijt ab eodem Leonardo, vt Elisabetham deduci curaret ad eius hortum situm propè Ecclesiam Parochialem, vbi matrimonium ibi secreto, coram dictis Sacerdote, & Testibus contraheretur; Et licet ibidem peruentis eisdem contrahentibus, ac eodem Sacerdote, & Testibus, atque dicto Leonardo, Gerardus parum sibi constans in principio ostenderet se desiderare, vt expectaretur adhuc per aliquot dies ad obtinendum consensum eius Parentum, sicut deponunt Testes eius Summario *num.* 3. & 4. nihilominus post verbalem contentionem inter ipsum, & Leonardum, habito ad persuationem dicti Sacerdotis, particulari colloquio cum Elisabetha, ambo processerunt cum hilaritate versus eundem Sacerdotem, & Testes existentes ab alio latere horti, & audito, quod iam essent concordes, Sacerdos interrogauit Gerardum, an vellet prò celebratione dicti matrimonij accedere ad dictam Ecclesiam Parochialem ibi proximam? cui ille re-

respondit nolle, nè tale matrimonium ad
4 plurium notitiam pro tunc deueniret; † Ac propterea coram eisdem per verba de præsenti matrimonium contraxerunt, provt plenius legitur in Summario Elisabethę *numer. primo et seqq.* ex quibus, aliisque circumstantijs in facto concurrentibus liberam voluntatem contrahendi profeferentibus †
5 omnis iustus metus excluditur *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 4 num. 26. et seqq. Rot. decis. 301. num. 35. par. 11. rec. et coram Peuting. d. decis. 32. num. 13.*

Neque refert, quod ijdem Testes deponant inter contendendum Leonardo: excidisse pallium in Terram, eundemque manus imposuisse in facculos, quia cum nulla
6 exindè arma extraxerit, statimque, vt subiungunt, ista contentio cessauerit, † hujusmodi motus prouenientes ex iusta causa Neptis defloratæ, & rursus propositæ dilationis matrimonij contrahendi, non fuerunt visi sufficientes ad inferendum metum
7 cadentem in constantem virum, vt supra concludenter probandum, cum etiam possint minæ vanæ, & eluforiæ fieri, vt inquit *Tex. in l. hæc autem 4. ff. si cui plusquam per l. falcid.* & ponderauit *Rot. coram Bichio dec. 411 num. 9.*

Prouè nec refragari dicebatur, quod Testes, qui matrimonio interfuerunt sint consanguinei, & Amici Leonardi, ac Elisabethæ, ideoque illud non probant. Tùm quia Gerardus impugnando matrimonium
8 vti metu contractum, † supponit hoc præcessisse; Tum etiam quia tales Testes† non
9 repelluntur à testificando ad fauorem matrimonij, † præsertim dum fuit contractum
10 in loco secreto ex destinatione ipsiusmet Gerardi illud impugnantis, & inter eos in
11 omnibus intercedit æqualitas *cap. videtur 3.* ibique distinguendo *gloss. verb. antiqua consuetudine, et Abb. num. 3. et seqq. qui matrim. accus. poss. et gloss. in cap. super eo 22. verb. cum mater de Test. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 41 num. 5. et seqq.* Tum denique quia de consanguinitate vnius ex Testibus non docetur, †
12 saltem in gradu tam propinquo, vt indè veniat repellendus iuxtà doctrinam *Farin. de Test. quæst. 54. num. 23. 49. et 50.* & vlterius adest Sacerdos à Parocho deputatus, cuius dictũ
13 & authoritas † supplent, ac reintegrant aliorum Testium Personas, & depositiones itaut plenè probent, vt notat *Bald. in l. si quis ex argentarijs in §. quod ante numerum primum C. de eden. Alex. conf. 56. num. 12. lib. 2. Roman con. 86. in fin. ibique Add. lit. D.* qui plures cumulat, & in his terminis *Sanchez de matrim. d. lib. 3. disput. 41. sub eodem num. 5. vers. secundo quia,* & dixit *Rot. coram Buratt. dec. 713 num. 8.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Astoricen. Beneficij.

Veneris 29. Martii 1675.

ARGVMENTVM.

Inter duos litigantes tertius gaudebit vulgatum adagium est, quod persæpe verificatur in beneficijs, & gratia si neutri, aut nulli, vt contigit in hac causa, in qua quia illam abtinens, beneficium alteri cesserat, & hic nouas literas Apostolicas expediuit, quas proinde vti in omnibus iustificatas exequẽdas esse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Gratiam obtinens si neutri, aut nulli persæpe gaudet inter duos litigantes, & num. 9.*
2 *Gratia exequutioni demandari debet, si omnia in illa narrata verificata sunt.*
3 *Litis pendentia inter partes probatur ex processu et resolutionibus rotalibus.*
4 *Valor beneficii probatur ex confessione partis, que similem valorem expressit.*
5 *Confessio contra confitentem plenè probat.*
6 *Cessio beneficii publicari debet iuxta Constitutionem Gregorianam.*
7 *Publicatione cessionis facta in termino prorogato, adhuc dicitur satisfactum Constitutioni sanctæ memoriæ Gregorij XIII.*
8 *In Termino prorogato, quæ facta sunt perinde habentur, ac si expleta fuissent in tempore.*
9 *Litera Apostolica vbi sunt iustificata veniũt exequenda, vt supra num. primo.*

DECISIO CCCCXCI.

FVERAT de anno 1660. prouisus à Nuntio Apostolico de Prestimonio Sãcti Christophori Petrus Loares, tanquam de vacante in mense Augusti per obitum Antonij Ernesti, cumque postmodum de anno 1665. Ioseph Frãcisci de eodem beneficio vacante per resignationem Ferdinandi sibi prouideri feciſſet, & orta propterea inter illos controuersia, Iudex de partibus Petro manutentionem concessisset, eaque Rotæ commissa fuisset cum clausula sine præiudicio mandati de manutenendo superuenit Franciscus cum gratia si neutri, aut nulli,
1 & inter duos litigantes gaudens, eam prius per sententiam rotalem prolatam à Reuerendo Patre Domino meo Calataiu, & deinde per rescriptum non intrare arbitrium pro retardatione coram me approbari obtinuit; Et quia in hoc statu idem Franciscus per viam concordiæ à Sede Apostolica cõfirmatæ Iura sua Petro cessit, isque super cessione huiusmodi nouas literas Apostolicas expediuit, ideo dedit dubium, an istæ literæ sint exequendæ, quod fuit per Dominos affirmatiuè resolutum, † quia veri-
2 ficata sunt omnia in eis narrata.

De

De lite enim pendente inter dictas partes ac gratia Francisci cedentis, & quod iste obtinuerit executionem eiusdem gratiæ † 3 constat tam ex processu, quam ex resolutionibus rotalibus coram dicto Reuerendo Patre Domino meo Calataiu, ac ex sententia ab eo prolata; Quod verò Petrus sit Vicarius Episcopi Astoricensis, ac eiusdem Ecclesiæ Canonicus iuxta expressionem in eius literis factam patet ex Summario *numer.* 8.

Valor autem Beneficij de quo agitur expressus in ducatis viginti quatuor quoad fructus certos, & septuaginta vna cum incertis, † resultat ex confessione eiusdem 4 met Iosephi modo tantum contradictoris, qui in eius prouisione similem valorem narrauit, quod in præsenti sufficit, † dùm 5 agitur contra confitentem, vt firmauit *Rota coram Bellamera decis. 298. coram Buratt. decis. 931. numer. primo, et postremo in Abulen. Beneficii de Pozanco* 11. *Decembris* 1673. *coram me*.

Demum Petrus ad formam decreti in literis appositi declarauit etiam per Procuratorem adhoc specialiter constitutum, se velle tantum vti hac gratia, & respectiuè renunciauit prouisioni prius obtentæ à Nuntio, vt in Summario *numero* 8. & licet 6 non publicauerit cessionem † ad sui fauorem factam à Francisco in termino nouem mensium ad formam constitutionis sanctæ memoriæ Gregorij Decimitertij, tamen 7 cum publicatio † facta fuerit in termino prorogationum ad id concessarum, † idem 8 operatur ac si facta fuisset dicto tempore *Rebuffus in praxi beneficiali titul. de publicand. resignation. gloss.* 13. *num.* 15. *Paris. de resignation. benefic. libr.* 10. *quæst.* 7. *num.* 68. *versic. limita secundo et num. sequentibus et respondit Rota decis.* 14. *parte* 10. *recent. et in Burgen. Abbatiæ* 17. *Iunii* 1669. §. *alterum caput coram Reuerendissimo Domino Decano*, ideoque eædem literæ, † vti in omnibus iustificatæ veniunt 9 exequendæ ad *Textum in capit. Si Capitulo* 5. *ibique gloss. verbo exequatur de conces. prebendæ in sexto, et dixit Rot. decis.* 92. *numer.* 11. *parte* 6. *et decis.* 117. *numer.* 2. *parte* 14. *recen.* & alibi passim.

Et ita altera tantum parte informante resolutum fuit.

R. P. D. T A I A.

Ceruien. Bonorum;

Lunæ 1. *Aprilis* 1675.

A R G V M E N T V M.

Sicuti prohiberur Episcopus præmaturas facere renouationes, seù concessiones bonorum emphyteuticorum, ita quoque præmaturæ solutiones sunt prohibitæ, æque successoribus non præiudicant, sed ab ipsis condici possunt, cum hac tamen distinctione, quod si in vtilitatem Ecclesiæ versæ sunt, vel ipsa Ecclesia fuerit hæres Prælati recipientis, ipsa refundere teneatur; Sin minus salua remaneant iura emphyteutæ contra hæredes Episcopi antecessoris.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuta non tenetur, nec potest cogi maius soluere Laudemium, quam à iure taxatum sit.*
2 *Laudemium vltra summam à iure communi demandatam, non posse persolui plures Summi Pontifices ordinarunt.*
3 *Manutentio probata possessione, vel quasi conceditur.*
4 *Laudemium stante consuetudine soluitur in plus quam fuerit à iure communi dispositum.*
5 *Solutio facta ab emphyteuta occasione renouationis nulla, & ipsa quoque nulla est, & num.* 8.
6 *Soluens Episcopo antecessori in præiudicium successoris inaniter soluit.*
7 *Laudemium ab Episcopo antecessore non exactum transmittitur ad successorem.*
8 *Solutio præmatura nulla est, & num. quinto.*
9 *Episcopus non potest præueniendo renouare emphyteusim, & supplantare successorem.*
10 *Successor non minus supplantatur præoccupatione Laudemij, quam anticipata inuestitura, vel renouatione.*
11 *Solutio facta Episcopo antecessori, tunc solum bonificanda est, si probatur versa in vtilitatem Ecclesiæ, vel Ecclesia eidem Episcopo successerit.*
12 *Emphyteuta præmaturè soluens Episcopo antecessori habet actionem contra illius hæredes.*
13 *Solutio indebitè facta, tamquam indebita condicenda est.*
14 *Calculo facto inter partes de facili videri potest, quæ summa inter ipsas debeatur.*

DECISIO CCCCXCII.

DVDVM coram Ghislerio 23. Martij 1648. admissus fuit Fabius ad purgationem moræ occasione caducitatis acceptatæ, & intentatæ ab Episcopo Ceruien. super quibusdam bonis de quibus fuerant inuestiti Fabritius pater, & Io. Antonius auus cum certis pactis, & conuentionibus *vt in decis.* 165. *par.* 10. *recen.* confirmata in hoc speciali puncto 18. *Iunij* 1649. *coram Eminentissimo Otthobono inter eius Impressas, dec.* 183. & 17. *Maij* 1658. *coram Verospio*.

Sed cum in petenda noua inuestitura, vel renouatione antiquæ, emerserint plures cõtrouersiæ super quantitate Laudemij soluẽdi respectu bonorum existentium in territorio Cæsenatensi, aliorumque existentium in territorio Ceruien. nec non circa imputationem pecuniarum solutarum à Fabritio in summa scutorum 550. anno 1595. illi Episcopo in actu reducendi plures inuesituras terminantes varijs, diuersisque temporibus in vnam inuestituram habentem terminum, ac periodum de sexaginta in sexa-

ginta annos, & scutorum 1250. solutorum a filijs Fabij præsentibus actoribus an. 1651. in quadam concordia inita cum Episcopo illius temporis, qui renouauerit dictis filijs inuestituram, ac si esset finita, nulliter tamen vti contra pacta, & conuentiones primarum inuestiturarum Ioannis Antonij, & Fabritij; Vnde disputatum est hodie dubium ad quid teneantur emphyteutæ.

Et Domini distinguendo difficultatem in duo capita, prima de quantitate Laudemij quoad bona existentia in territorio Cæsenæ, & illius districtu, responderunt non debere emphyteutas, neque cogi posse soluere ma-
3 ius Laudemium, † quam à iure communi taxatum duorum pro centenario ad *l. fin. C. de iur. emphyt.* reiectis abusibus, † sicque per
2 quoscumque iudices etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicandum expresse mandauit in suo indulto Pius IV. 12. Augusti 1564. confirmato à Gregorio XIII. & Clemente VIII. prout alias decisum fuit coram *Buratt. decis.* 495. *& decis.* 831. de qua meminit *decis.* 247. *num.* 19. *par.* 8. *& decis.* 400. *num.* 12. *& 38. par.* 9. *rec.* de quo Laudemio soluendo ad formam iuris communis ostensa est quasi possessio Communitatis, & il-
3 lius vigore data manutentio *coram Coccin. decis.* 714. *ab initio, quæ est decis.* 444. *par. prima rec. & d decis.* 247. *num.* 17.

De bonis verò in territorio Ceruien. teneri emphyteutas soluere Laudemium quinque pro centum non dissentientibus illis †
4 stante solito, & consueto *vt d. decis.* 183. *sub num.* 16. *& 17.*

Quoad secundum caput de imputatione summarum solutarum à Fabio, & illius filijs maior difficultas fuit, quia cum agatur de antiqua inuestitura, & generatione adhuc durante anno 1595. soluta fuerint scuta 550. & anno 1651. alia scuta 1250. semper nulliter ex supradictis decisionibus 165. *par.* 10. *rec. &* 183. *coram Eminentissimo D. Ottobono, & 17. Maij* 1658. *coram Verospio.*

De prima solutione responsum iam fuit
5 nulliter factam fuisse, † sicuti nulliter fuit renouatum ab eo Episcopo *in d. dec.* 183. *n.* 23 *&* 24. & inde sumpta regula pro validis renouationibus bonificandas esse solutiones, & imputandas, pro invalidis verò non imputandas, vt qui præmaturè soluendo, & vt dicitur in Sacro *Concilio Tridentino de reformat. cap.* 11. *sess. vltima* repræsentata pecu-
6 nia † in successorum præiudicium inaniter solucrint viderint ipsi.

Et licet Laudemia non exacta† transmit-
7 tantur ad successorem *d. decis.* 183. *d. num.* 23. non ita Laudemia super exacta tenetur restituere, vel imputare successor, quæ illum supplantant, & prout nulla fuit præmatura
8 renouatio, vt dictum est, † ita nulla fuit præmatura solutio, cum non liceat Prælato præ-
9 ueniendo † renouare emphyteusim durante adhuc præcedente concessione, & supplantare successorem in Ecclesia *ad cap. vnicum de clerie. qui innecti.* facit cum alijs in hac causa allegat. dicta *decis.* 165. *num.* 9. *& d. dec.* 183. *sub initio*, nec minus supplantatur successor
10 præoccupatione Laudemij, † quam anticipatione inuestituræ, vel renouationis.

Et quod tunc DD. *in d. decis.* 183. *d. num.* 23. *vers. hoc tamen intellexerunt*, vt computari debeant scuta 550. soluta, &c. hodie DD. intellexerunt, ac declararunt debuisse computari quidem ad fauorem illa soluentes, vt
11 etiam perdiderit † in his tamen casibus si iam verè probentur in vtilitatem Ecclesiæ, vel si illi Episcopo, cui solutio facta est Ecclesia ipsa successerit ad *cap. relatum est* 12. *de testam.* alias, & extra hos casus salua est actio
12 emphyteutæ soluenti contra hæredes Prælati nulliter renouantis, atque vt exactio in-
13 debita fuit, † sic vti indebita est condicenda.

De secunda solutione scutorum 1250. anno 1651. pro secunda inuestitura eandem rationem habendam Domini dixerunt, vti nulliter, & contra formam primarum inuestiturarum concessam, & ita facto calculo inter partes, & sublatis vt supra difficultatibus circa imputationem faciendis in il-
14 lius duobus fermè casibus, † de facili videri potest, quæ summa debeatur, vt alias concluſit *Rota d. decis.* 183. *in fine.*

Et ita vtraque parte informante resolutū fuit.

R. P. D. RONDININO.

Romana, seù Tusculana pecuniaria.

Luna 1. *Aprilis* 1675.

ARGVMENTVM.

Vxor à Iudice iniustè spoliata de bonis sui Viri, restituitur etiam per viam manutentionis, non obstante rescripto Signaturæ cum clausula *sine præiudicio*, quod licet præseruet iurisdictionem Iudicis, à quo, vt possit ad vlteriorem exequutionem procedere, non impedit tamen quominus Iudex appellationis, detecta nullitate, vel iniustitia, adhuc per viam manutentionis illam reuocare possit; Plura ideo de anterioritate, & potioritate mulieris, ac de iuribus eidem quæsitis ex donatione facta contemplatione certi matrimonij disseruntur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex actis iuxta notissimam decis. Veralli.*

2 *Mulier non potest à Iudice repelli à possessione bonorum sui viri, nisi ei persoluto integro dotis credito.*

3 *Possessor non priuatur possessione ob factum Iudicis notoriè iniustè procedentis, ac proindè in ea manutenori debet. amplia vt num. seqq.*

4 *Clausula* sine præiudicio *præseruat iurisdictionem.*

ficientem Iudicis à quo, vt ad vlteriorem executionem deuenire possit.

5 *Clausula, sine præiudicio, non impedit quin Iudex appellationis deducta nullitate, vel iniustitia deliberationis, illam per viam manutentionis reuocare possit.*

6 *Bona contemplatione certi matrimonij Viro donata, habentur ac si post contractum d. matrimonium fuissent acquisita.*

7 *Capitulorum matrimonialium, & dotis constitutionis tempus attenditur ad effectum desumendi anteriorit atem donationis facta contemplatione certi matrimonij.*

8 *Mulier in bonis constante matrimonio acquisitis præfertur quibuscumque creditoribus viri, etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus.*

9 *Dotis fauore non minora priuilegia, quàm fisco fuerunt à iure concessa.*

10 *Fructus bonorum viri a muliere percepti referuntur in causam fructuum dotis, nec sortem extenuant. & num. seq.*

11 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 137. *disponit mulierem percipientem fructus ex bonis sui viri, illos loco alimentorum recipere, ac proindè non computat eos in sortem.*

12 *Mulieri ex donatione sibi facta contemplatione certi matrimonij, acquiritur ius irrenocabile, etiã independenter à viro.*

13 *Mulieris hypotheca in bonis viri ex donatione contemplatione certi matrimonij acquisitis. remanet illæsa, non obstante quocumque facto eiusdem mariti.*

DECISIO CCCCXCIII.

DOMVM, Fenile, & alia bona Laurentij Antonuccij primi viri, quæ ex credito dotis, & quarti dotalis possidebat Elisabetha Zaccona ex creditis contra d. Antonuccij hæreditatem acquisitis, subhastari, atque per interpositam personam sibi deliberari ab A.C. obtinuit Carolus Valentinus depositis scutis 1000. pro dote dictæ Elisabethæ, quam deliberationem veluti notoriè iniustam cum subsequuta executione reuocauit Rota; concessa insuper manutentione per decretum separatum eidem Elisabethę, Sum. eiusd. *num. 1. cum duobus seqq.* præuijs decisionibus 14. Maij 1668. 15. Iun. 1671. prima Iulij 1672. & 18. Iunij 1674. coram R.P.D. meo Taia; Cùm autem ad prouocationem Valentini Signatura rescripserit cum clausula manutenendi quem de iure, ad huius rescripti tenorem dubio proposito sententiam Rotalem confirmandam, atque mandatum de manutenendo executioni demandandum esse DD. responderunt.

1 Posita enim validitate sententiæ † ex actis insurgente iuxtà notissimam decisionem Veralli 260. parte 2. Iustitia illius videbatur insurgere ex decisionibus huius Causæ, in quibus abundè probatur notoria iniustitia deliberationis fauore Caroli Valentini pro creditis contra hæreditatem d. Antonucij acquisitis cum solo depositu scutor. mille pro dote dictæ Elisabethæ, quæ cum repre-

sentet Lucretiam Antonuccij coniugis matrem, cuius dos ad scuta 1850. ascendit, Summario *d. num. 4. cum duobus seqq.* non potuit proinde A.C. absque notoria iniustitia remouere Elisabetham à possessione dicto-
2 rum bonorum primi viri, † non soluto integro eius credito anteriori, & potiori, pro quo mille scuta depositu non sufficiebant, resistente expressa litera *Text. in l. ex his consequenter §. Celsus in l. haredes §. Idem iuris ff. famil. erciscun. in l. si necessarias §. si vnus, & in l. si rem §. omnis ff. de pignorat. action. & in l. quamdiu C. de distract. pignor. Surdus decis. 44. num. 7. & 8. Negusant. de pign membr. 3. par. 5. num. 17.* cum alijs, quos sequitur *Rota recent. par. 6. dec. 135. num. 8. & seqq.*

Itaut ob factum Iudicis, qui ex notoria iniustitia non secus ac priuatus procedere
3 dicitur, possessione priuata † non fuerit Elisabetha, in qua proinde manuteneri potuit, quamuis Signatura caulam appellationis commisisset cum clausula *sine præiudicio*, quia illa præseruauit Iudici, à quo potestatem procedendi ad vlteriorem exequutionem;
4 sed non impediuit † quin deducta, nullitate,
5 aut iniustitia deliberationis, † potuerit Iudex ad quem, & in gradu appellationis, & in quamcumque instantiam illam reuocare per viam manutentionis, *Garz de benef. par. 1. tit. 5. num. 573. & 574. Adden. ad Gregor. XV. decis. 91. sub num. 13. Rot. par. 6. decis. 214. num. 5. & 6. & par. 9. decis. 45. num. 19. Buratt. decis. 185. num. 6. Bich. decis. 218 num. 2. & 3.*

Certum autem dotale Lucretiæ non dubitabant Domini esse anterius credito Valentini, cùm originem ducat ab an. 1607. ex quo propterea defenditur Elisabetha ob donationem omnium bonorum à Lucretia factam Antonuccio filio contemplatione certi matrimonij cum ipsa contracti, Summario eodem *num. 4. cum duobus seqq.* † quæ
6 cum facta fuerit post capitula matrimonialia antecedenti anno confecta habentur ac si bona ex dicta donatione obuenta post contractum matrimonium acquisita essent, eti ad hunc effectum tempus Capitulorum attendatur, † & dotis constitutæ ad terminos
7 *Text. in l. 1. ff. qui potior. in pignor. habean. Pariss. cons. 180. num. 5. & sequen. Merend. contron iur. lib. 6. cap. 35. num. 6. & 7. Capic. latr. consult. 27. num. 7. tom. 1. Gricel. decis. 133. num. 2. Rota coram Mantic. decis. 166. num. 1. & 2. & coram Buratt. decis. 144. num. 2.* & reiectis omnibus contrarijs coram *Cardinali Celso decis. 41. num. 8. cum pluribus seqq.*

Et consequenter in istis bonis constante
8 matrimonio acquisitis, † præfertur Valentino, & cuicumque creditori etiam expressam anteriorem hypothecã habenti exemplo fisci, † cuius non minora priuilegia, quã
9 dotis fauore concessa sunt ad terminos *textus in l. si is qui 28. de iure fisci*, iuncto textu in *l. 2. ibique glos. & DD. C. de priuil. fisci & in l. Dotis 9. vbi glos. verb. magis C. de iure dotis Mantica de tacit. lib. 15. tit. 26. num. 23. Petr. Barbos in l. 1. par. 2. num. 17. ff. solut. matrim. Peregrin. de iur.*

ffet. lib. 6. tit. 6. num. 17. Cappon. quæst. legal. de dote ad d. l. primam quæst. sub num. 19. solut. matrim. Guttier. pract. quæst. lib. 3. quæst. 99. num. 10. Cost. de privil. Credit. reg. secun. ampliat. 7. num. 167. & 168. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 9. num. 2. Mut decis. 33. num. 3. Capic. Galeot. lib. 2. contr. 93. num. 3. cum aliis per *Boss. de dote cap. 18. §. 4. num. 50. & 51. & per Andreol. Controuers. 9. n. 10. & seqq. et per tot. Rodriq. de concurs. credit. par. 1. art. 2. num. 6. et seqq. Rot. in recent. par. 5. decis. 328. num. 19 et seqq.* & reprobatis contrariis relatis per *Merlin. de pignor. lib. 3. qu. 68. in rec. par. 12. decis. 7. num. 5. et seq.* repetita post *Salgad. in Labyrint. Credit. decis 110. et coram Ninot. decis. 17. num. 5. in Fulginaten bonorum 23. Iunij 1668. §. finali coram Illustriss. Otthobon. Præside Granaten. et in Romana pecuniaria 27. Iunij 1672. §. eumque, in Romana Saluiani 14. April. 1673. §. Quo enim coram me,* & in quatuor decisionibus huius Causæ coram R. P. D. meo Taia.

Non obstat, quod Elisabetha ex pecuniis, atque ex redditibus controuersorum bonorum sua credita diminuerit, quia hæc omnia in Calculo inito cum Tutore Sum. *nn. 7.* 10 fuerunt relata ad causam fructuum † dotalium, ad quam referenda erant, tam intuito iure communi ad literam *Text. in l. 1. C. de solution. et in l. in his §. si autem ff. illo eodem tit.* quam ex Statuto Vrbis *lib. 1. d. cap. 137.* ibi, ex quo posset percipere fructus loco alimē- 11 torum, † & non computentur in sortem, *Rom. cons. 136. num. 14. vol. 4. Surd. cons. 290. n. 61 Gratian. discept. 224. num. 31. Rot. rec. par. 5. decis. 403. num. 16. et par. 9. decis 229. num. 2. et 5. et apud Modern. Lucens. de pact. futur. success. decis. 101. num. 8. Emmenis. Otthob. decis. 242. n. 23.*

Quod autem Antonuccius fuerit hæres Manilij patris debitoris dotis maternæ, ac ideo intrauerit confusio actionum, Domini non habuerunt in cõsideratione, quia cum ex dicta donatione à Lucretia matre intuitu 12 certi matrimonij cum Elisabetha † contracti, ius irreuocabile etiam independens ab Antonuccio quæsitum fuerit Elisabethæ, *Thesaur. decis. 32. sub. nn. 10. Cõnar. lib. 3. variar. resol. cap. 8. sub num. 16. Cuttel de donat. tom. 2. discurs. 1. special. 9. num. 12. & sequen. et special. 15. sub num. 15. Franc. à Ponte cons. 25. num. 6. vol. 1. Marcian. cons. 33. num. 4 vol. 1. et cons. 41. num. 17. vol. 2. Boss de dote cap. 18. num. 32. Added. ad Butr. decis. 861.* cum aliis plurib⁹, quos sequitur *Rot. coram Merlin. decis. 715. num. 1. et 2. et in rec. par. 12. decis. 229. num. 3. et seq.*

Non potuit proinde ex confusione actionum, quatenus inducta fuisset, cuius contrarium in decisionibus huius Causæ probatum fuit, præiudicium aliquod inferri 13 Elisabethæ, quæ habet ius proprium, † cuius proinde fauore potioritas hypothecæ illæsa remansit, *Cusrens. cons. 198. num. 4. vers excepto par. 1. Marcian disp. 95. num. 7. et 9. vol. 2. Mart. Medic. inter decis. Senen. cram. 47. nu. 9. et sequen. Merlin. de Pignor. lib 5. quæst. 14. num. 101. et 102.* cum aliis per *Modern. Venus. in Theat. verit. lib. 8. de Credit. distinct. 40. num. 26. et seqq.*

Et ita, Elisabetha informante, & Carolo Valentino pluries monito, Domini respon derunt &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Melcuitana Annatarum.

Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM.

Statuto Hierosolymitano cauetur, quod obtinens illius beneficia per viam cessionis, seu resignationis alterius, teneatur soluere fructus duorum annorum; Hinc cum propter cessionem factam ab eo, qui aliud beneficium fuerat assequutus, obligari prætenderetur cessionarius ad solutionem dictorum fructuum, negatiuè resoluitur, quia hæc vis non est simplex cessio, de qua loquitur Statutum, sed cessio, seu resignatio necessaria, quod etiam ex alio subsequenti capitulo eiusdem Statuti declaratum erat.

SVMMARIVM.

1 *Milites Hierosolymitani obtinentes beneficia eiusdem religionis quando teneantur ad formã statuti soluere fructus duorum annorum, vid. per tot.*

2 *Verbum*, dimittere, & resignare, *nullam habent differentiam inter se.*

3 *Statutum loquens de resignatione, & cessione, non habet locum in ea cessione, seu resignatione, quæ fit ex causa assequutionis alterius beneficij, & num. seq.*

4 *Statutum Hierosolymitanum de communi oratio tit. 5. cap. 5. explicatur, et declaratur & supra à num. 1. & per totam.*

5 *Resignatio, seu cessio beneficij ea propria dicitur quæ independenter à quocumque alio actu est causa principalis vacationis.*

6 *Dictio*, per, *denotat causam efficientem, et immediatam.*

7 *Statutum loquens per verbum* peruenerit *denotat actum acquisitionis undequaque perfectum, et num. seq.*

8 *Verbum peruenerit qualiter à Doctoribus accipiatur, et explicetur.*

9 *Statum Religionis Hierosolymitanæ tit. 5. cap. 5. à subsequenti cap. 6. remanet declaratum.*

10 *Beneficia Hierosolymitana obtinens per viam cessionis, et resignationis, tenetur ad omnia debita resignantium, et quando, vid. n. seq.*

11 *Resignatarius Beneficij de iure non tenetur ad debita resignantis, quid autem ex Statuto Hierosolymitano seruetur. vid. n. antecedent. et seqq.*

12 *Successor in officio ex proprio iure, vel ex liberalitate concedentis, nihil penitus recognoscit à resignante, seu dimittente.*

13 *Successor in officio, vel beneficio quod teneatur ad debita antecessoris, iniustum, et iniquum esse reputatur.*

14 *Statutum sic intelligendum est, vt minus exhibeat ab æquitate, et iuris communis dispositione,*

DE-

DECISIO CCCCXCIV.

CONCESSA noua audiētia Equiti Alexandro Castillioneo aduersus decisionem editam coram me die 27. Aprilis anni præteriti, in qua dictum fuit Baiuliuatum ab ipso acquisitum vacasse per resignationem, seu dimissionem factam ab Equite Raphaele Spinula iuxtà formam sibi præscriptam ab Indulto sanctæ memoriæ
1 Alexādri Septimi,† & proinde ipsum Castillionеum teneri ad solutionem fructuum annorum iuxtà dispositionem Statuti Sac. Religionis Hierotolymitanæ *titulo* 5. *cap.* 5. *de communi ærario*, Causaque hodie denuo proposita recessùm fuit à decisis, non ex eo
2 quia inter verbum *dimittere*, & *resignare* † vlla intercedat differentia, prout in prædicta propositione contendebant scribentes prodicto Equite Alexandro, sed ex eo quia non versamur in casu Statuti.

Illud enim loquitur de Prioratibus, Baiuliuatibus, & Administrationibus, quæ per viam cessionis, & resignationis, ad manus
3 alterius Administratoris peruenerint, †ideoque non applicatur præsenti hypothesi, in qua Eques Castillioneus non vigore resignationis, sed ex sola ratione antianitatis, & benemerentiæ consecutus est Baiuliuatum vacantem propter optionem factam ab Equite Spinula de dignitate admiratus.

Nil releuante, quod ex lege Indulti Spinula ante optionem resignauerit, seu cesserit Baiuliuatum; † quia cum dictum Statutum loquatur de Commendis: *Che per via di cessione, e risegna peruerranno*: Domini censuerunt non habere locum, † nisi quando
5 resignatio, & cessio independenter à quocumque alio actu sit causa principalis, & efficiens vacationis, non autem quando sit accidētalis, & remota occasione alterius actus, prout hic occasione optionis, nam illa † dictio, *per*, denotat causam efficientem, & immediatam, *Roman. conf.* 301. *sub nu.* 13. *vers. secunda causa efficiens, Barbos. dict.* 250. *num.* 6.
7 præcipuè repetita in composito verbo † *perueneruit*, demonstrante actum acquisitionis esse perfectè complendum ex resignatione principaliter facta, ad *textum in l. vrban. & c.* 166. §. *pernoctare ff. de verb. signific. Rom. in mox dicto conf.* 301. *num.* 13. *Mandell. de Alb. conf.* 118. *num.* 17. *Bellamer. conf.* 26. *numer.* 19. *Mandos. in reg. de annal. quæst.* 20. *num.* 7. & in
8 specie † huius verbi *Alciat. in l. peruenisse nu.* 3. *ff. de verb. signific. idem Bellamer. conf.* 39. *nu.* 11. *vers. viget alia ratio, Barbos. dict.* 258. *et Rot. decis* 438, *nu.* 2. *par.* 5. *recen.*

Et hanc fuisse mentem statuentium colligitur etiam ex immediatè subsequenti † *capo*
9 *sexto*, ibi: Di più saranno tenuti dd. Priori Castellano di imposta, Bagliui, Commendatori, e nuoui Amministratori fatti, come si è detto, per via di risegna à pagare tutti i debiti, a' quali erano obligati li resignatori al tempo della risegna.

Dum enim in hoc capitulo imponitur grauamen successoribus per viam cessionis, & resignationis soluendi indistinctè om-
10 nia debita resignantium, † si disposita in præcedenti *cap.* 5. essent intelligenda de resignationibus occasionaliter factis, & pro-
11 pter assecurationem incompatibilis, † tale grauamen non posset saluari ab iniustitia; Cum enim in hoc casu successor in officio ex proprio iure, vel ex liberalitate conce-
12 dentis † nihil penitùs recognoscat à resignante, seu dimittente, vtique nimis in-
13 conueniens foret, quod teneretur ad illius debita, ex traditis per *Rotat. conf.* 104. *num.* 4. *lib.* 2. *Rot. coram Bich decis.* 571. *num.* 42. *et decis.* 606. *num.* 37. cum alijs in vtraque decisione relatis.

Huiusmodique intellectus etiam cessantibus demonstrationibus supra adductis,
14 adhuc esset amplectendus, †vti minus exorbitans ab æquitate, & iuris dispositione. *cap. cum dilectus de consuet. l. inter veteres C. de fideic. libert. Bald. in l. si defunctus nu.* 8. *C. de suis, et legit. Gemin. conf.* 131. *in princip. Alex. conf.* 33. *num.* 5. *lib.* 2. *et Rot. decis.* 388. *num.* 3. *parte prima recent.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis Causæ Decisio habetur impressa in præcedenti tomo istius decimæ octauæ partis recentiorum, vbi est in ordine 275. *infra verò sub die* 7. *Februarij* 1676. *erit altera præsentis confirmatoria, quam suis loco, & tempore apponemus.*

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Primogenituræ de Luparis.

Luna 1. *Aprilis* 1675.

ARGVMENTVM.

Conuenta inter partes deputatio Oeconomi, seruari deciditur, donec durat transactio, & illius causa, ob quam ad eam est deuentum; cumque ageretur de lite inter partes suspēsa, illius effectus etiam in filijs continuare debere visus est, quia de eorum interesse constabat ex decisionibus rotalibus, quæ semper in noua disputatione causæ supponuntur, & de illius insubsistentia adeò clarè non apparuit, vt nulla discussione opus sit, quod ad huuc effectum esset omninò necessarium.

SVMMARIVM.

1 *Lite inter partes suspensa, non autem extincta, non potest quidquam interim innouari, sed omnia remanent attentata.*

2 *Lite durante, omnia debent in eodem statu permanere.*

3 *Litis suspensio idem operatur siue illa fiat à Iudice, siue etiam à partibus.*

Digitized by Google

4 *Transactione durante, omnia in ea contenta viget, & obseruari debent.*
5 *Transactio obseruari debet, nulla intercedente causa contraria, per quam sit locus pœnitentiæ.*
6 *Interesse partis non potest controuerti, sicde eo constet per decisiones rotales.*
7 *Decisiones Rotæ in alia disputatione causæ semper supponuntur.*
8 *Attentatorum reuocatio non excluditur ex non iure petentis, quod non sit adeo clarum, vt nulla discussione opus sit.*
9 *Præseruatio iurium operatur, vt illa illæsa remaneant.*
10 *Gratia, seu concessio Pontificis facta sine præiudicio alterius, habetur pro non facta, si ex ea aliquod præiudicium resultaret.*

DECISIO CCCCXCV.

IN Transactione inter Marchionem Æneam Magnanum, & Senatorem M. Antonium de Luparis inita, conuentum fuit, quod Primogenitura à Matthæo de Luparis instituta, necnon lis super illius purificatione in Rota introducta in suspenso remaneat, quoad ipsi Transigentes viuerent, & quod bona Primogenituræ supposita interim administrentur per Oeconomum, iam præcedenter per sententiam de partibus deputatum, & deinceps pro tempore deputandum, qui fructus dictorum bonorum colligeret, & illos consignaret, & respectiuè conseruaret, & prout latiùs in dicta Transactione; Cumque per obitum dicti Senatoris dubitatum fuisset, an dicta Transactio expirasset, fuit per binas decisiones in hoc Sacro Tribunali coram R.P.D. meo Bourlemont negatiuè resolutum; sed mortuo, hoc medio tempore Oeconomo, cum Marchio Æneas prædictorum bonorum possessionem propria auctoritate fuerit adeptus, instetit coram me, cui in gradu appellationis negotium principale commissum fuit, Francisca Maria de Luparis dicti Senatoris defuncti filia pro noua deputatione, & proposito hodie dubio, fuit affirmatiuè resolutum.

Etenim cum iam ante præfatam Transactionem fuisset per sententiam deputatus Oeconomus, ipsaque Transactio sit temporalis ad vitam, scilicet Transigentium, & per consequens litem præcedentem suspenderit, non verò extinxerit, † non potuit 2
Marchio, nec modò potest quicquam, citrà vitium attentatorum innouare, *ca. primo, & toto tit. vt lit pend.* sed donec lis † terminetur 3
omnia debent in eodem statu permanere, *cap. significante de appell. Lancell. de attentat. parte 2. cap. 7. num. 8.* vbi quod id procedit, siue suspensio fiat à Iudice, † siue ex partium 4
conuentione, *Rot. decis. 420. num. primo par. 9. recent.*

Eoque certiùs vigente adhuc transactione, quia specialis conuentio in ea apposita, quod Oeconomi pro tempore deputarentur ad bonorum administrationem, † etiam viget, & obseruari debet, vt post *Bart. Bald. Soccin.* & antiquiores respondit *Rota coram Coccin. decis. 708. num. 3.* Nec licitum est Marchioni ab ea recedere nulla intercedente 5
causa, † propter quam sit locus pœnitentiæ. *Text. in leg. Pomponius scribit vers. sed eo dicto ff. de negoc. gest. l. nemo potest mutare ff. de reg. iur. Surd. decis. 263. num. 25. Rota coram Coccin. decis. 1947. num. 7.* & in terminis coram *Bichio decis. 376. num. 8.*

Neque ad euitandam hanc deputationem potest per Marchionem excipi de non interesse Franciscæ Mariæ ob eius incapacitatem, quia ad hunc effectum sufficit, † quod 6
Transactionis virtus ad ipsam quoque Franciscam Mariam † extendatur, vt per dictas binas decisiones coram R.P.D. Bourlemont, 7
quæ de stylo sunt supponendæ, resolutum fuit, & in reliquis cum negocium principale requirat altiorem indaginem, alio particulari dubio discutiendum, non potest interim hoc prætextu quidquam innouari, † & 8
ad hunc effectum deberet de non iure potentis adeo clare constare, vt nulla opus esset discussione, *Rota coram Martin. Andr. decis. 37. num. 5. coram Greg. dec. 403. num. 9. in rec. decis. 152. n. 9. par. 11.*

Nec etiam obstare censuerunt Domini duo Breuia Marchioni concessa cum facultate retinendi Primogenituram controuersam; nam fuit in eis expresse apposita præseruatiua iurium hæredum, & successorum 9
de Luparis, † per quam illis iura illæsa remanserunt, *Angel. in l. omnes num. 2. ff. de præscript. 30. & 40. annorum, Cranett. cons. 289. nu. 3.* cum aliis per *Rot. decis. 75. num. 4. par. 2. recent. coram Coccin. decis. 1817. num. 5.* & vlteriùs in Congregatione desuper à Sanctissimo specialiter deputata, fuit resolutum, quod Marchio Æneas declararet Breuia per ipsum impetrata, non fuisse in præiudicium Franciscæ Mariæ, & deputationis Oeconomi, quæ resolutio fuit ab eodem Sanctissimo approbata, itaut magis præcisè colligatur Papæ concedentis intentionem fuisse præseruare Franciscam Mariam à quouis præ- 10
iudicio, † atque inde concessio habeatur pro non facta, si ex ea præiudicium aliquod resultaret, *Paris. consil. 21. num. 54. in fin. vers. & conditionaliter, & num. 55. lib. primo. Gratian. discept. 980. num. 8. Posth. obseru. 50. num. 8. Rota post eundem dec. 14. num. 17. in recent. dec. 513. in fine par. 1. & dec. 414. num. 24. & 25. par. 14.*

Et ita, altera tantum Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Primogenituræ de Bubalo.

Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM.

Confirmatur immissio in bonis fideicommissi toties à Rota fideicommissario in hac causa

ſa conceſſa, etiam ſuper multiplico à Teſtatore ordinato, quod & illi ſubiacere dubitatum non eſt, cum de effectibus hæreditarijs factum ſit, iuncta præſertim declaratione ipſius hæredis, & voluntate defuncti, quod ſi pro aliqua portione ad ipſum grauatum ſpectaſſet, remanere pro ea ſolam actionem ad pretium, iudicatum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ, quarum vna confirmat aliam, dicuntur inter ſe conformes.*
2 *Nullitas poſt tres conformes non amplius opponitur.*
3 *Iurium nomine comprehenduntur etiam bona ſtabilia.*
4 *Voluntas declaratum etiam ex non facto.*
5 *Facultas perſonaliter alicui conceſſa, per illius mortem expirat.*
6 *Ceſſio alicui facta reſtringitur ad bona, & corpora in illius inſtrumento indicata.*
7 *Bona, & loca montium pro fideicommiſſo acquiſita, eidem fideicommiſſo quæruntur, ſi ita cantant verba acquiſitionum, & literarum patentium.*
8 *Facultas diſponendi de vſufructu non attenditur ad capitale factum ex inueſtimentis, & ſic ad proprietatem, & num. ſeq.*
9 *Capitalis nomine intelligitur etiam capitale multiplicatum, & nouiter acquiſitum.*
10 *Verba vniuerſalia omnium comprehenſiua eſſe dicuntur.*
11 *Pluralis loquutio in vno tantum verificari non poteſt.*
12 *Dictiones*, tam, & quam, *ſunt comparatiuę, & æqualitatem important.*
13 *Verba* dell'intiera heredità *comprehendunt etiam hæreditatem auctam ex multiplico.*
14 *Multiplicum à teſtatore ordinatum non remanet liberum, ſed ſubiectum fideicommiſſo ab eodem teſtatore ordinato.*
15 *Verba teſtamenti dubia declarantur ex obſeruantia hæredum.*
16 *Multiplicum eo magis remanet ſubiectum fideicõmiſſo ſi teſtator non dixit illud faiſſe ſuppoſitum diſpoſitioni hæredis.*
17 *Bona acquiſita à grauato dicuntur fideicommiſſo quæſita, ſtante voluntate teſtatoris, & declaratione hæredis.*
18 *Solum tantummodo, & non fabrica, ſi fuerit hæredis, pro illo remanet actio ad pretium.*
19 *Creditum grauati compenſatur cum fructibus ab illius hærede perceptis, qui à die mota luis reſtituendi ſunt.*

DECISIO CCCCXCVI.

CONCESSA ab A. Cam. de voto Rotæ Sententia Immiſſionis Domino Octauio Hyacinto in omnibus bonis, & iuribus ſubiectis primogenituræ Marchionis Octauij Senioris de Bubalo in ea expreſſis, fuit iſta coram R. P. D. meo Emerix præuijs duabus deciſionibus 25. Ianuarij,* & 27. Iunij 1672. in aliquibus ratis nonnullorum corporum reformata, & in reliquis confirmata, prout etiam præcedentibus alijs binis deciſionibus 6. Februarij, & 28. Iunij 1673. coram R. P. D. meo Vicecomite confirmata fuit in tertia inſtantia: Cumque Signatura Iuſtitiæ quoad aliqua corpora reſcripſerit cum clauſula, *ſine præiudicio*, & quoad reliqua corpora cautam mihi commiſerit, cum clauſula, *conſulto de tribus*, propoſito de more dubio, dixerunt Domini conſtare de tribus, præterquam quoad Loca ſex Montis Reſtaurati ſecund. erectionis, & Lauatorium, & Sententias eſſe confirmandas quoad Canonem ſcutorum quadraginta, & Prædiolum Boſquetti.

Clara ſiquidem eſt conformitas ſententiarum, † dum vna aliam confirmat quoad 1
corpora, in quibus Domini dixerunt conſtare de tribus, & vnaquęque eſt valida, & iuſta, vt aduertit *Rota coram Card. Celſo deciſ 233. num. 1. coram Eminentiſſ. Ottobono dec. 61. num. 1. & in Bonon. Domuncularum 3. Februarij. 1672. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Validitas non fuit hodie amplius controuerſa, & meritò, quia nullitas oppoſita contra Sententiam A. C. quod ſcilicet ea eſſet diſformis voto rotali penitùs tublata fuit in dictis deciſionibus cor. R. P. D. meo Emerix, & Vicecomite, & reiecta etiam in Signatura Iuſtitiæ, & Gratiæ, quæ ſuper dicta nullitate in ſpecie nihil voluit reſcribere, & 2
eſt etiam de iure, † quod poſt tres conformes, de ea amplius opponi non poſſit, vt clarè diſponitur in *Clem. vt calumnijs de ſent. & re iudic.*

Iuſtitia verò manifeſta viſa eſt etiã quoad bona, pro quibus ſuſpenſa fuit executio mediante dicta clauſula, *conſulto*.

Nam quod ſub Primogenitura cadant effectus ceſſi per Flaminiam Maſſciam pro pretio ſcutorum 12500. Octauio, Teſtatori conſiſtentes in rubris vigintiquinque cum vno ſeptimo Caſalis Ciampiliæ D. Flaminiæ obuentis ex hæreditate Arcanij ſui viri, ac in portionibus Domus magnæ in via Curſus, aliiſque corporibus ſpecificatis in dicta ceſſione liquet ex Inſtrumento concordiæ dato in prętcrito Summario impreſſo *num.* 8. & ex expreſſione de illis facta in Teſtamento. Et licèt ſententia A. C. concedat ſolummodo immiſſionem ſuper iuribus acquiſitis per Teſtatorem à dicta Flaminia, † illorum tamen nomine comprehẽ- 3
duntur etiam ſtabilia comprehenſa in dicta ceſſione, *Barboſ de verb. ſignif appell. 124. n. 10. Rot. coram Dunozetti. inu. dec. 910. num. 26. & cor. Ninot deciſ. 28. num. 8.*

Nil releuante, quod talis acquiſitio facta fuerit à Teſtatore, cum declaratione communicandi dictam ceſſionem Angelo fratri, ſoluta medietate pretij; quia Angelus nunquam ſoluit dictã medietatem pretij prout fuerat conuentum, immo approbando dictum Inſtrumẽtum concordiæ expreſsè declarauit dominium, poſſeſſionem, omniaq; & ſingula iura, & actiones ſpectare ad Octauium

uium, ipſique nullum ius, nullamque actionem competiſſe, nec competere ſuper dictis bonis, dicto Summ. *num.* 2. ex quo appa-
4 ret noluiſſe acquirere dictam† medietatem, cum voluntas declaretur etiam ex non facto, vt dixit *Rota coram Reuerendiſs. Reyas deciſ.* 271. *num.* 16. *& coram Bich. dec.* 331. *num.* 15. *& in rec. deciſ.* 56. *num.* 7. *par.* 6. *& deciſ.* 291. *n.* 11. *par* 9. eoque defuncto expirauerit facultas
5 acquirendi vti perſonalis, *Rot. dec.* 330. *n.* 38. *deciſ.* 361. *num.* 14. *par.* 11. *rec. dec.* 419. *num.* 13. *coram Dunozett. iun. & dec.* 485. *num.* 19. *coram Bich.*

Minuſque ſubſiſtente, quod ſuper dictis effectibus, & iuribus ceſſis à Flaminia dari non potuerit immiſſio, vtpotè incertis, & illiquidis. Quia contrarium apparet ex dicto Inſtrumento concordiæ, in quo leguntur indiuiduata omnia iura, & bona cedentis,
6 † & ſic ceſſio reſtringitur ad bona, & corpora ibidem indicata, & expreſſa, *Bart. in lequæſitum §. ſi quis num.* 15. *ff. de fund. inſtruct. Adden ad Gregor. deciſ.* 257. *num.* 12. *& deciſ.* 70. *num.* 13. *par.* 12. *rec.*

Hoc idem viſum fuit quoad ratas Cenſus Ducis Soræ, Principis Peretti, & Eminentiſſimi Cardinalis Barberini, & quoad Loca Montis Salis pro rata Locorum decē, & quoad alia Montis Nouennalis pro rata Locorum vigintiquatuor: Ea enim omnia fuerunt acquiſita pro March. Paulo Nepote, & hærede teſtamentario Octauiſſ, aliſque Succeſſoribus, & vocatis ad primogenituram, vt expreſsè legitur in Inſtrumentis acquiſitionum, & ex lecturis patentibus, Summario *num.* 7. *et* 8. & quamuis in aliqua portione dd. cenſuum dictum fuerit, quod pretium proueniebat ex capitalibus Primogenituræ, & in alia, quod prouenicbat ex fructibus, hoc tamen conſultò proceſſit, vt ſemper conſtaret, quænam rata inueſtimenti facta eſſet ab hærede grauato, cum capitalibus & quæ cum fructibus, qui pariter de ordine Teſtatoris inueſtiendi erant, & multiplican-
7 di, †exindè autem non ſequitur quin acquiſitio Cenſuum facta fuerit in totum pro fideicommiſſo, vt cantant verba inſtrumentorum, & dd. patentium, & in ſimili firmauit *Rota coram Carill. dec.* 181. *num.* 7. *& coram Ninot dec.* 12. *num.* 6. *& dec.* 28. *num.* 11. *parte* 9. *& 377. num.* 24. *& ſeqq. par.* 13. *rec.*

Nec eſt verum, quod inueſtimentum medietatis fructuum ex diſpoſitione Teſtatoris liberè ſpectaret ad Paulum ab anno 1612. vſque ad annum 1627. immo etiam poſteà defuncto Angelo patre; nam contrarium ex pluribus conuincitur; & primò, quod peruento primogenito ad ætatem annorum viginti conceditur à Teſtatore facultas di-
8 ſponendi de medietate vſufructus, † quæ conceſsio vſufructus non poteſt extendi ad capitale factum ex inueſtimentis, & ſic ad proprietatem, *Monded. conſ.* 69. *num.* 18. *& 38. Rot. coram Cardinali Celſ. dec.* 399. *num.* 6. *& deciſ* 411. *num.* 5. Secundò, quia de altera medietate datur facultas diſponendi adiectis verbis,
9 *Saluo ſempre il Capitale,* † quod includit etiam capitale multiplicatum, *Gratian. diſcept.* 540. *num.* 22. *Rot. deciſ.* 682. *num.* 74. *par.* 2. *dec.* 385. *num.* 9. *par.* 12. *deciſ.* 320. *num.* 3. *par.* 13. *rec. & coram Peuting. dec.* 205. *num.* 4. Tertiò, & clariùs, quia Teſtator omnia inueſtimenta *tanto de forte principale, quanto de' moltiplici* fieri mandauit in faciem hæreditatis, & pro fideicōmiſſo, & quod ſint ſuppoſita præſenti eius diſpoſitioni. Cumq; in toto teſtamento non ordinauerit aliud multiplicum niſi iſtud, & aliud pro dotibus, manifeſtū redditur, quod multiplicum medietatis fructuum eſt ſubie-
10 ctum primogenituræ, † & fideicommiſſo, quia verba vniuerſalia ſunt omnium comprehenſiua, *Rot. deciſ.* 225. *num.* 35. *par.* 10. *rec.*
11 & pluralis locutio † in vno tantum verificari non poteſt, *Rot. deciſ.* 743. *num* 15. *par.* 4. *tom.* 3. *& deciſ.* 204. *num.* 2. *par.* 5. *rec.* Ponderan-
12 do etiam dictiones *tam, & quam,* † quæ ſunt comparatiuæ, & qualitatem importent inter ſortem, & multiplica, vt in *d. deciſ.* 225. *num.* 35. *par.* 10. *rec. & coram Dunozett. iun dec.* 502. *num.* 15. Quartò etiam, quia idem Teſtator diſpoſuit, quod defuncto Angelo, eius filius, ſiue alius, ad quem pertineret hæreditas, *debba contentarſi della metà dell' entrata, &*
13 *vſufrutto di tutta l'intiera heredità mia,* † aucta ſcilicet ex multiplicis, *Gratian. d. diſcept.* 540. *num.* 46. *&* 50. & quod aliam medietatem debeat inueſtire, augere, & multiplicare, itaut quilibet ſucceſſor in primogenitura, dum erit ſine filijs, aut filius primogenitus minor annorum viginti debeat eſſe contentus medietate vſusfructus, & aliam medietatem debeat conſeruare, & multiplicare pro aliis deſcendentibus in infinitum, vt in dicto te-
14 ſtamento §. 12. † vnde patet multiplicum non fuiſſe liberum Primogeniti, ſed eſſe ſubiectum fideicommiſſo, *Rot. deciſ* 464. *n.* 18. *coram Greg. & deciſ.* 622. *num.* 18. *coram Bichio.* Quintò denique comprobatur ex ipſamet obſeruantia ſubſequuta, dum omnes acquiſitiones prouenientes ex fructibus factę fuerunt pro primogenitura, eiuſque ſucceſſoribus, vt patet ex ipſis inſtrumentis ſupra relatis; Vnde quatenus verba teſtamēti fuiſ-
15 ſent dubia † declararentur ex obſeruantia hæredum, *Decian conſil.* 10. *num.* 64. *lib.* 3. *Menoch. conſil.* 895. *num.* 3. *Adden. ad Greg. dec.* 184. *num.* 8. *& coram Vbald. dec.* 22. *nu* 12. *& dec.* 313. *num.* 7. ex quibus non applicatur *Spad. conſil.* 254. *lib.* 2. *et dec. coram Rembold. ibidem impreſſ.* quoniam in eius caſu fideicommiſſum reſtrictum erat ad bona deſcripta in Inuenta-
16 rio, nec Teſtator dixerat, † quod multiplica deberent eſſe ſuppoſita ſuæ diſpoſitioni, & pro vocatis ad fideicommiſſum, vt in ſpecie aduertunt *Gratian. dicta diſceptat.* 540. *num.* 44. *Rota deciſ.* 682. *num.* 3. *&* 4. *parte* 2. *recentior.*

Simili modo ſententiarum luſtitia manifeſta viſa eſt reſpectu fabricæ Palatij in via Curſus, & Platea Columnæ, ac reſpectu alterius portionis d. Palatii, dum pecuniæ in illis fabricandis erogatæ ab Angelo, & Paulo

ſpe-

ſpectabant ad Primogenituram, etiam reſpectu ratæ prouenientis ex fructibus, vt ſupra firmatis, & vti tales denominatæ fuerunt in ordinibus factis à dictis hæredibus grauatis, etiam mediante Procuratore, ad ſubſcribendum ordines pro fabrica ſpecialiter conſtituto, ibi: *Eredità, e Primogenitura del Sig. Marcheſe Ottauio del Bufalo*, quorum intentione, & confeſſione concurrente, pro-
17 cul dubio remanere debent ſubiecta † Primogenituræ dicta corpora acquiſita, *Rota dec. 38. num. 4. et dec. 70. num. 6. par. 9. et dec. 308. par. 11. recent. et coram Manzaned. dec. 389. num. 1. et dec. 417. num. 2. et 4.* cum aliis adductis in *deciſionibus coram R. P. D. meo Emerix, & Vicecomite.*

Sunt etiam iuſtæ ſententiæ quoad fabricam Domus magnæ nuncupatæ del Giardino factam ab eodem Octauio Teſtatore, cũ impenſa ſcutorum 7800. ac aliam ſtabuli, & fœnilis cum impenſa ſcutorum 1500. de quibus expreſſa fit mentio in eodem teſtamento, non attenta donatione Angelo facta, cum non habuerit effectum, & dictus Angelus declarauerit ad Octauium ſpectaſſe, & ſibi nullum ius, nullamque actionem competiſſe, neque competere, excepto Solo, quod eſt commune, allegato Summario impreſſo *num. 2.* vt aduertunt dictæ deciſiones
18 coram R. P. D. meo Emerix, & † Vicecom. Pro dicto autem Solo non competit actio, niſi ad pretium, *Magon deciſ. Lutenſ. 33. n. 2. & coram Dunoz iun. dec. 259. num. 2.* quod po-
19 terit compenſari cum fructibus, † qui à die motæ litis erant reſtituendi, *l. ſumptus, & l. emptor, ff. de rei vindicat. Rota coram Cardin. Celſo dec. 233. num. 14.*

Idemque dictum fuit quoad Domum ad Cloacam Bubali, quæ pariter empta fuit pro Primogenitura, & cum eius pecunia, vt patet ex inſtrumento dato in dicto Summario impreſſo *num. 20.* in quo etiam deſcripta leguntur confinia cũ modernis conformia, itaut dubitari non poſſit de identitate, neque ex eo, quod hodie ibidem conſtructa reperiatur Fornax vitrearia prætendi poſſunt aliqua melioramenta, dum conſtructio facta non fuit ab hæredibus grauatis, ſed ab inquilino de eius voluntate, arbitrio, & abſque diminutione penſionum, vt videre eſt in Summario vltimo *num. 11.*

Et demum ſub eadem Primogenitura, comprehendi etiam ſitum emphyteuticum conceſſum Octauio Teſtatori à Monialibus Sancti Silueſtri de anno 1592. liquidó conſtat ex Inſtrumento conceſſionis, d. Summario impreſſo *num. 21.* & firmant prædictæ deciſiones coram R. P. D. meis Emerix, & Vicecomite.

Cenſuerunt tamen Domini non conſtare de tribus ex capite iniuſtitiæ, quoad Loca ſex Montis Reſtaurati ſecundæ Erectionis, quia iſta erant propria Marchionis Pauli, hodiern Summario *num. 2.* Et hoc idem dictum fuit quoad Lauatorium, cum non probetur illud eſſe comprehenſum intra fines ſitus emphyteutici, vt fuerat in antecedentibus deciſionibus ſuppoſitum.

Quo vero ad Canonem ſcutorum 40. & ad Prædiolum nuncupatum del Boſchetto, non fuit dubitatum cadere ſub Primogenitura, vt fuit iuſtificatum coram R. P. D. meo Emerix ex Inſtrumentis acquiſitionũ, dicto Summario impreſſo *num. 27.* & 28. Verum quia nulla de illis fuit facta mentio in Sententia A. C. merito fuit reſolutum non conſtare de tribus, ſed Sententias Rotales eſſe confirmandas.

Et ita vtraque &c.

Plurimas deciſiones in hac cauſa emanatas ad notatum ſupra deciſ. 27. & 164. in alia præcedenti Tomo huius decimæ octauæ partis recent.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Dilationis.

Lunæ 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM.

Duplicem dilationem obtinuerat debitor, quæ proinde ei non ſuffragari deciditur, tùm quia & non aderat conſenſus maioris partis creditorum, ad hunc effectum non conſiderat ex numero, ſed ex quantitate crediti, tùm etiam quia ſecunda dilatio tamquã alius continens præiudicium, non ita de facili concedi debuerat.

SVMMARIVM.

1 *Debitor in obtinenda dilatione à ſuis creditoribus formam legis ſeruare tenetur.*
2 *Dilatio debitori non conceditur, niſi maior pars creditorum conſentiat.*
3 *Creditores conſentientes dilationi ſui debitoris, non ex numero, ſed ex quantitate crediti conſiderantur.*
4 *Dilatio debitori conceſſa à maiori parte ſuorum creditorum, qui tamen minorem partem crediti habebant, non attenditur, nec ſuffragatur.*
5 *Minor pars creditorum non præiudicat maiori, & qua dicatur maior pars, qua verò minor, & ſupra à num. 3.*
6 *Dilatio ſecunda, quæ debitori conceditur, maius damnum creditorum continet.*
7 *Dilatio ſecunda non ita de facili debitori concedi ſolet, & debet.*

DECISIO CCCCXCVII.

OBTINVIT Martius de Graſſis de anno 1668. ab Auditore Cameræ Bulgarino dilationem ad triennium aduerſus ſuos Creditores, eaque expirata aliam ſimilem dilationem ad aliud triennium ab Auditore Cameræ Panciatico reportauit. Verùm appellatione interpoſita à Venerabili Monaſterio Spiritus Sancti de Vrbe Creditore ex

perſo-

persona Mariæ Hieronymæ Peccij, Causa fuit mihi commissa, propositoque dubio, An hæc secunda dilatio suffragetur, responsum fuit non suffragari.

Siquidem Martius debitor non docet formam seruasse, † quam in obtinendis huiusmodi dilationibus statuit Imperator *in lege finali C. qui bonis cedere possunt*, quod scilicet absentum præstiterit † maior pars Creditorum, quorum causa principaliter non ab eorum numero, & frequentia, † sed ex quantitate debiti rutinatur, vt ex litera *textus, & ibi omnes Scribentes*; Cum autem debitum eiusdem Martij erga sex Creditores, qui dilationi consenserunt, sit longè minus debito, quo grauatur erga quamplures alios, quos recenset Monasterium, eius Summario *numero quinto*; hinc nullum Commodum dilationis sentire potest ex minori creditorum parte, † quæ maiori præiudicare non potest, vt per illum Textum latè tradit *Gratian. disceptation. 222. per totam, Scannarol. de Visitat. Carcerator. libr. 3. §. primo capit. 2. num. 5. cum sequentibus*, & prius *Rebuff. in Regijs Constitut. titul. de liter. dilation. Annal. &c. artic. primo glos. prima numer. 53. & 54. Rota coram Coccin. decis. 440. num. 1. et decis. 884. numero 2.* & hæc eò fortiùs vsa sunt procedere, quia agitur de secunda dilatione, † in qua maius damnum creditorum † versatur, & non ita de facili concedi solet, ad tradita per *Faber. in Codic. titul. de precib. Imperat. offeren lib. primo titul. 9. definit. prima num. 3. et definition. 17. num. 5.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommissi, seù Saluiani.

Luna 1. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM.

Ad restitutionem fructuum se non teneri prætendebat possessor stante transactione cum ipso conuenta, à qua tamen non fuit liberatus saltim à die impugnatæ, & postea rescissæ transactionis, idemque fructus liquidati sunt ad summam in locationibus conuentum, detractis tamen quinque pro centenario pro reaptationibus, & restaurationibus, vt in pensionibus domorum Vrbis semper Rota detrahere consueuit.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum condemnatio fieri debet à die, quo quis impugnauit transactionem à Iudice postea rescissam, & num. seqq.*

2 *Fides mala, quæ resultat ex lite, an cesset per transactionem postea inter partes conuentam.*

3 *Fides mala inducitur à die quo fuit impugnata transactio,*

4 *Fructus restituere tenetur possessor, postea quam fuerit constitutus in mala fide.*

5 *Fructus percepisse dicitur, qui domum possedit, illamque subinde locauit.*

6 *ex Possessione, & locatione præsumitur perceptio fructuum, nisi contrarium probetur.*

7 *Fructuum, seù pensionum liquidatio fieri debet ad rationem, qua bona fuerunt locata, & pensiones percepta.*

8 *Restaurationes, & reaptationes domorum in Vrbe taxantur, & calculantur in scutis quinque pro centenario.*

9 *Pensiones domorum quatenus, & in qua summa à Rota liquidari soleant.*

10 *in Liquidatione fructuum certorum bonorum non possunt prætendi expensæ ex alia lite, & causa factæ. amplia vt num. seqq.*

11 *Liquidatio fructuum certorum bonorum, ad eaque restricta, non admittit exceptiones, quæ sint extra dubium.*

12 *de Expensis præsumitur satisfactus, qui alia bona debitoris possedit, eorumque fructus percepit.*

DECISIO CCCCXCVIII.

POSTQVAM Ioannes Baptista Lutius vti hæres Fuluiæ matris obtinuit per tres sententias conformes rescindi transactionem initam per ipsum, & bo. me. R. P. D. Honoratum super Domo suppositia fideicommisso Tiburtij Pacifici, & subinde etiã alias tres sententias conformes super immissione in possessionem eiusdem Domus, cum condemnatione fructuum perceptorum à die motæ litis iuxtà liquidationem faciendam? Consului hodie DD. ad quam summam sint liquidandi dd. fructus, seù pensiones ex Domo perceptæ, & prodijt resolutio,

1 esse liquidandas à die 12. Iunij 1657. † impugnatæ transactionis, vsque ad diem 13. Ianuarij proximè præteriti adeptæ possessionis d. Domus per Ioannem Baptistam in sũma inferius exprimenda.

Quidquid enim sit, an mala fides, in qua fuit constitutus R. P. D. Honoratus prædictus per iudicium contra ipsum motum coram A. C. à dicto Ioanne Baptista de an-

2 no 1651. † cessauerit per transactionem desuper celebratam; Ideoque à dicto tempore fructus non veniant restituendi, in quo articulo DD. non fuerunt concordes, existimarunt enim illos deberi à die 12. Iulij † 1657. quo incepit impugnari transactio, & à quo tempore Laurentius, & alij fratres iterum excitati fuerunt ad inquirendum de viribus eorum possessionis, & constituti in mala

4 fide † ad effectum vt fructus restituere teneantur iuxtà dispositionem *text. in l. 2. C. de fruct. & lu. expens. l. certum 22. C. de rei vindic. l. sed et si lege 28. §. et si ante ff. de petit. hared. & l. 3. ff. de interdict.* & in similibus dixit *Rot. coram Celso dec. 353. & coram Peuting. dec. 444. vtrobique num. 1.* & alibi passim.

Nec dubitari potest dictum Laurentium percepisse per d. tempus pensiones Domus

5 vsque adhuc controuersæ, † dum illam con-

tinuò

tinuò possedit, & locauit; ex possessione enim, & locatione rei fructiferæ resultat
6 præsumptio perceptionis fructuum†, nisi contrarium probetur, vt respondit *Rota coram Merlin. dec. 509. num. 4. & dec. 139. num. 4. & 5. par. 8. rec.* & postremò *in Nepesina successionis 26 Iuny 1673. §. firmato, & in Ciuitatis Castellanæ fructuum 4. Iuly 1674. coram me.*

Istorum autem fructuum, seu pensionum
7 liquidatio † fieri debet ad eam rationem, & summam, pro qua apparet dictum Laurentium dictam Domum, & Apothecam sub ea existentem locasse, & sic pensiones percepisse; Vnde cum à dicta die 12. Iulij 1657. vsque ad 12. Ianuarij proximè præteriti sint decursi anni decem & septem, & menses sex, fuerintque retracta per dictum tempus ex præfatis locationibus scuta 4410. 93. vt colligitur ex calculo ad hoc dato mediotas ad dictum Ioannem Baptistam spectans, iuxta decretum Rotale, ascendit† ad sc. 2105. 46
8 ex quibus detractis scutis quinque pro centenario pro restaurationibus, aliisque necessarijs reaptationibus,†
9 prout seruat nostrum Tribunal in materia liquidationis pensionum Domus, vt in *in rec. dec. 81. num. 8. par. 13. coram Scraphino dec. 95 2. & coram Eminentissimo Ottobono dec. 37. num. 8. in fin.* & sic scutis 110. 25. remanet restituenda scuta 2095. 21. ÷

Neque releuans visa fuit oppositio, quod Ioannes Baptista teneatur compensare in
10 eisdem fructibus nonnullas expensas, † vt prætenditur factas à quondam Canonico Lucillo auctore dictorum fructuum in lite ab eo mota pro recuperatione diuersorum bonorum ad hæreditatem dicti Tiburtij Pa-
21 trici spectan. † Tum quia talis oppositio est extra dubium restrictum ad liquidationem pensionum ab ipsdem fratribus perceptarum, tum etiam quia dictus Canonicus
12 pro eisdem expensis † accepit aliam Domum existentem in foro Boario, ac etiam per plures annos possedit Domum, de qua agitur, & illius fructus percepit, itaut ex his, aliisque rationibus prædictæ expensæ iam reiectæ fuerunt à *Rota coram Reuerendissimo Decano 23. Iuny 1653. & coram Reuerendissimo Gudicen. 9. May 1672. §. insubsistentem, & seqq.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Manutentionis.

Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM.

Quæstio illa, an dos succedat loco legitimæ, & an filia exclusa à Statuto faciat numerum, & non partem ad augēdam legitimam masculorum, hic latissimè disputatur ad interpretationem duplicis capitula Statuti Vrbis *lib. 1. c. 141.* & 145. quorum vnum suppletur, & declaratur ab altero, & hæc est summa principalis præsentis decisionis, in qua etiam plura de nullitatibus, clausula *manu regia*, & æstimatione bonorum in subhastationibus, & adiudicationibus requisita, opportunè deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Nullitates ex illis tribus iurisdictionis, citationis, & mandati sunt insanabiles.*
2 *Nullitates illæ solum attenduntur, quæ sunt de substantia iudicij.*
3 *Nullitates in causa commissa cum clausula manu regia attendendæ non sunt, & quando.*
4 *Clausula* manu regia *operatur, vt Iudex procedere possit de facto, & sine vllo iuris ordine.*
5 *Æstimatio bonorum in subhastatione, & adiudicatione solum requiritur ex stylo Rotæ pro credito fisci, & exactione publicarum funtionum.*
6 *Statutum Vrbis ordinatorium seruatur solum in foro Capitolino.*
7 *Sententia lata per capita separata dicitur esse diuidua.*
8 *Bona debitoris retineri possunt donec debita pecunia solpatur.*
9 *Statuta Vrbis* lib. 1. cap. 141. & 145. *plurimum declarantur, & inuicem concordant, & num. seqq.*
10 *Fœminæ exclusæ à Statuto quatenus faciant partem ad augendam legitimam masculorum. & num. seqq. vbi latè.*
11 *Dos si non succedit loco legitimæ, fœmina computantur in numero ad augendam legitimam masculorum, quando id prodest masculis, aliàs secus.*
12 *Fœmina à Statuto exclusa regulariter non habentur pro mortuis, sed faciunt partem ad commodum masculorum, quorum contemplatione excluduntur.*
13 *Fœmina licèt exclusa à Statuto, adhuc ad successionem admittitur, si masculus nolit vti beneficio Statuti.*
15 *Filiarum nomine de iure non continentur masculi, quid autem ex dispositione Statuti, sup. num. anteced. & seq.*
16 *Dos succedit loco legitimæ ex dispositione Statuti Vrbis* lib. 1. cap. 141. *& sup. num. 14.*
17 *Portio, quæ filiabus tollitur à Statuto, auget legitimam masculorum, non autem cadit sub fideicommisso.*
18 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 141. *contradistinguitur ab alio Statuto* cap. 145.
19 *Legitima masculorum est illa portio, quę tollitur filiabus à Statuto exclusis, non qua non tollitur.*
21 *Argumentum recipitur à causa testati ad causam intestati, & è contra.*
22 *Statutum subsequens declaratur, & cum præcedenti procedit.*
23 *Statutum vnum recipit interpretationem ab alio præsertim comprehenso in vno, eodemque volumine.*
24 *Lex vna declarat aliã, & non minus priores à posteriores trahuntur, ac posteriores ad priores, &*

25 *Ius*

25 *Ius commune ſicuti ad ius commune ſe habet, ita Statutum ad Statutum, & vtrumque eodem modo intelliguntur, vt vnum cum alio concordet.*

26 *Pupillus facto Tutoris grauari non debet, niſi quatenus probetur ex eo locupletior.*

DECISIO CCCCXCIX.

REFORMANDAM deciſionem poſteriorem a me factam 10. Februar. 1675. & anteriorem ibidem ab alio, cuius ego ſubrogatus, non ita ſapio naturam, hodie DD. viſum eſt, prætermiſſa in primis nullitate ſententiæ vnica etiam reſponſione, quod nulli tales non ſint ex illis tribus iuriſdictionis mandati, & citationis, quæ ſunt inſanabiles, iuxta reformationem *Pauli V.* & prius *Pij IV.* apud *Fenzon ad Stat. Vrb. cap. 167. lib. 1. num. 5.* vt concluſit *Rota coram Buratt. deciſ.* 337. neque ex illis, † quæ ſunt de ſubſtantia iudicij, vt ibidem adnotatur, ſaltem ſtante commiſſione † cum clauſula *manu Regia*.

Maximè quod præcipuè ad deficientem æſtimationem pro adiudicatione bonorum propoſita eſt quædam æſtimatio, quæ licèt in alia cauſa ſufficere viſa eſt, in præſenti commiſſa cum clauſula *manu Regia*, vt ſupra, † quæ operatur, vt Iudex poſſit procedere de facto, & ſine vllo iuris ordine, *Barbor. clauſ. 78 num. 4.* cum alleg. & amplius *Rot. coram Coccin. deciſ. 729. num. 3.* & ſpecialiter in Rota æſtimatione locum habente ſolummodo † in ſubhaſtatione, & adiudicatione pro exactione publicarum functionũ, & pro credito Fiſci apud *Poſth. de ſubhaſtat. inſpect. 47. ex num 91.* vbi & Statutum eſt ordinatorium, † & ſeruatur ſolum in foro Capitolino, tamquam in Arce, *d. inſp. 47. num. 114.* cum deciſionibus allegatis non reſcribendis.

Porrò de iniuſtitia primum obſeruata ſententia diſtincta in capita per credita diuerſa, diuerſaque bona pro varijs † ſummis DD. ſtatuerunt ipſam ſententiam diuiduam *ad dec. 33. num. 7. & 8. par. 2. div.* cum ibi alleg. hoc maximè quod bona tamen retineantur † donec debita pecunia ſoluatur, §. *ſi centum in fine, l. ſi non ſortem 26. ff. de condict. indeb. Rota coram Coccin. deciſ. 847. num. 2.*

His ita conſtitutis DD. confirmarunt alias deciſiones, reformantes ſententiam in illa vncia pro ſexta parte legitimæ ſex filiorum maſculorum ad mediam vnciam pro duodecima, & ſex quoque filiarum vtpotè fœminis computandis, & computatis.

Minus valuerunt oppoſita iſtorum, ac tertio huic reformationi huius ſententiæ de hac legitima, & de vncia integra in mediam vnciam reformata, etiam Teſtamentum, & diſpoſita à Teſtatore ſingulis filiabus primæ dotatæ, & maritatæ: Laſſa la ſua benedittione, & vn Quadro di deuotione, nel quale, e doti datile l'inſtituiſce herede. Secundæ etiam dotatæ, & maritatæ, laſcia vna gioia di ſcudi 100. con la benedittione, nella qual dote, e gioia datali l'inſtituiſce herede &c. Tertiæ etiam dotatæ, ſed viduæ, laſſa la ſua benedittione, e per legato, & in ogn'altro miglior modo laſſa ſcudi 100. annui moneta. Quartæ dotatæ, & maritatæ laſſa la ſua benedittione, & vn Quadro di deuotione, nel quale, e dote datile l'inſtituiſce herede. Quintæ etiam dotatæ, & maritatæ, oltre alla ſua benedittione laſcia vna gioia di ſcudi 100. & ſextæ Monachæ parimente laſſa la ſua benedittione, e li conferma gl'annui ſcudi 100. aſſignatili per ſua entrata, nella quale, e dote datale l'inſtituiſce herede; ita non omnes, licèt pariter in re certa, & quidem parua vltra datam dotẽ, & inſtituẽdo diſpoſita quoque à Stat. Vrb. 141. quod filiæ fœminæ, & neptes paterno Teſtamento acquieſcant, † & alio Statut. 145. *de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 1.* pro omnimoda fœminarum excluſione.

Quia quæſtio an excluſi faciant partem alijs non excluſis, † & illi etiam qui vſque ad tempus, ac diem, cum ſcribebat *Merlin. de legit.* de ea ex profeſſo locuti ſunt ſatis confuſè proceſſiſſe eidem viſi ſunt *queſt. 3. tit. 4. lib. 1.* vtinam non adhuc magiſque videantur, omniſis non neglectis aliquibus, notabilis videtur *Rot. coram Cocc. dec. 1285.* vbi ſi dos non ſuccedit loco legitimæ † fœminæ computantur in numero ad augendam legitimam, ſi profit maſculis, aliàs ſecùs &c. *d. dec. 1285. num. vlt. verſ. ſi verò non ſuccedit loco legitimæ cum alleg.* & præcipuè *Brunus*, quod regulariter fœminæ excluſæ non habeantur pro mortuis, † ſed faciant partem ad commodum maſculorum, quorum contemplatione excluduntur &c. apud *Brun. de ſtat. excluſ. fœm. art. 13. num. 45. à verſ. Alia, & terna opinio* cum alleg. & quia ſi maſculus vti nolit beneficio Statuti, † fœmina excluſa admittitur &c. *num. 45.* & hæc deciſio *coram Coccin. 1285.* eſt ita apud *Gilian. ad ſtat. Perufiæ dec. 149. & apud Merlin. de legit. deciſ. 106.*

Et aliàs habemus cauſam vtcumque teſtati etiam in omnes fœminas, & habemus d. Stat. 141. in Rubr. † *Quod filiæ fœminæ* (ſi eſſet accipiendum, vt filiarum nomine etiã maſculi contineantur † &c. contra *l. ſi ita ſcriptum 45. ff. de leg. 2.*) vel neptes *Paterno, & Auito teſtamento acquieſcant, & in terra, ſint contentæ dotibus, quas Pater, vel Auus eorum in Teſtamento, vel alia vltima voluntate, ſeù inter vivos dederit, vel reliquerit, nec occaſione Falcidia, ſeù ſupplementi debiti iure naturæ, poſſint aliquid petere &c.* † ex quibus in hoc Statuto etiam dos ipſa loco legitimæ ſuccedere videtur. *Socc. Sen. conſ. 20. num. 3. à verſ. circa tertiam principalem queſt. et. num. 4. Surd. de aliment. qu. 1. num. 56. et 57. tit. 3. Merlin. de legit. qu 6. num. 23. tit. 1. lib. 3. Grat. diſc. 700. num. 29. et 30. Rot. dec. 266. num. 3. et 4. par. 1. diuerſ.* vbi ea portio, quæ filiabus tollitur à Statuto auget ipſam legitimam, † non autem cadit à fideicommiſſo, & coram *Burat. dec. 215. num. 11.* ad hoc ipſum Statutum 141. de ſucceſſ.

ceſs. ex Teſtam. de quo agitur idipſum di-
18 ſtinguendo ab alio † ſtat. 145. de ſucceſſione
ab inteſt. præclarè *in d. dec.* 215. *num.* 10. & co-
ram *Cardin. Celſ. dec.* 289. *num.* 10. *&* *dec.* 128.
num. 14. *&* 15. *par.* 13. ex quibus etiam eo mi-
19 nor videtur ſtatuenda legitima hæc, † quæ
portio eſt, quæ filiabus tollitur, non quæ
non tollitur *d. dec.* 266. *num.* 4. *in fine*, & prius
nu. 1. *in fine*.

Et ne diuerſitas, & potiùs contrarietas ſit
inter *d. ſtat.* 141. quod filiæ fœminæ Pater-
20 no, & Auito Teſtamento acquieſcant, † &
d. ſtat. 145. *de ſucceſs. ab inteſt.* maximè in qui-
bus conuenire debent, & ratio eadem eſt ne
dos ſit, & non ſit loco legitimæ, & argu-
21 mento à cauſa teſtati ad cauſam † inteſtati,
ſicut à cauſa inteſtati ad cauſam teſtati,
apud *Everard. in loc. à cauſa inteſtati &c. ab inte.*
& num. 1. *verſ. ſic è contra*; Quare non intel-
ligatur poſterius Statutum iuxtà anterius?
& ad ea ipſa verba: Nec occaſione ſupple-
menti debiti iure naturæ &c. non minus ad
22 inteſtati, quàm ad teſtati ſucceſſionem? † &
prout Statutum ſubſequens cum præceden-
ti procedit apud *Galganett. ad d. ſtatut.* 145. *in*
princ. Fenzon. ad d. ſtat. 141. *num.* 28. & quia
23 Statutum interpretationem † recipit ab alio
Statuto, præſertim comprehenſo in vno,
eodemque volumine, ſuperaddi poteſt de
vna, eademque cauſa dotis, & ad vnum,
eundemque finem excluſionis fœminæ do-
tatæ, & cum eo cenſetur ſe velle confor-
24 mare, nam vna lex aliam declarat, † &
priores ad poſteriores trahuntur, ac poſte-
riores ad priores, *l. non eſt nouum* 26. *&* *l. ſed*
& *poſteriores* 28. *ff. de legib.* & ſicut ſe habet ius
25 commune ad ius commune, † ita Statutum
ad Statutum, & ſicut ius commune ita in-
telligitur, vt concordet cum iure commu-
muni, ita & Statutum intelligitur, vt con-
cordet cum alio Statuto ait, & probat *Fen-*
zon ad d. ſtat. 141. *ex num.* 20. *cum alleg.* & bene
Rot. dec. 415. *par.* 4. *diuerſ.* citata quoque apud
Merl. de legit. dec. 36. & repetita pro *dec.* 72.

Confirmarunt quoque DD. deciſiones in
partita ſcutorum 14815. exceſſiuè impen-
ſorum à Tutrice in alenda familia, & ne-
gleſto illorum inueſtimento ordinato a
Teſtatore ad fauorem Primogenituræ ſen-
tentia eandem Primogenituram fecerat cre-
dittricem.

Nam præterquod conſtat d. ſummã fuiſſe
impenſam terendo capitale, iterũ dixerunt
DD. quod etſi concludenter oſtenderetur
impenſa exceſſiua, non tamen grauandus
26 eſſet Pupillus ex facto Tutricis, † niſi qua-
tenus probetur ex eo locupletior factus, vt
in *dd. deciſionib.*

Et ita reformando deciſiones circa nulli-
tatem ſententiæ vt ſupra, in reliquis DD.
ſteterunt in deciſis, vtraq; Parte informante.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideicommiſſi de Gozzadinis.

Veneris 26. *Aprilis* 1675.

ARGVMENTVM.

Plures referuntur coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, æque facilius recipiuntur, quia agitur de ſuccedendo proprio parenti, quo in caſu ſemper leuiores ſufficiunt, ad quem effectum plurimum conſiderantur ratio conſeruãdæ agnationis, vocatio naturalium, ac etiam adoptiuorum, & alia latiùs in ſequenti Summario, & Deciſione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione poſiti ex coniecturis dicuntur diſpoſitiuè vocati, quæ quales ſint vide numeris ſeqq. & per totam.*

2 *Filij in conditione poſiti, vt dicantur vocati ad portionem propry parentis, leuiores coniecturæ ſufficiunt.*

3 *Filij naturales ab inteſtato non ſuccedunt.*

4 *Filij in conditione poſiti perneceſſe dicuntur vocati, ſi adhuc in eadem conditione poſiti ſint etiã filij naturales.*

5 *Filij adoptiui, vel adoptari permiſſi dicuntur in conditione poſiti non ad effectum excludẽdi ſubſtitutum, ſed ad effectum illos vocãndi ad fideicommiſſum.*

6 *Filij adoptiui non admittuntur ad fideicommiſſum, niſi fuerint adoptati ex permiſſione Teſtatoris.*

7 *Filij in conditione poſiti vt dicantur vocati, potiſſima coniectura eſt prohibitio alienationis.*

8 *Prohibitio alienationis cenſetur à Teſtatore appoſita fauore filiorum in conditione poſitorum.*

9 *Agnationis conſeruandæ ratio eſt coniectura omnium fortiſſima pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum.*

10 *Adoptio naturam imitatur.*

11 *Adoptati ex voluntate, & ordinatione diſponentis ſuccedunt in iis omnibus diſpoſitionibus, in quibus vocantur filij, & deſcendentes legitimi, & naturales.*

12 *Filij naturales non ſunt penitus inſucceſſibiles, ſed ſuccedunt ab inteſtato in duobus vncijs.*

13 *Naturalium ſucceſſio eis ſolum reſeruata in duabus vncijs, non traditur pro legitima nullatenus ipſis debita, ſed iure tantùm alimentorùm.*

14 *Filiorum naturalium vocatio, vt deſeruiat pro coniectura vocationis filiorum in conditione poſitorum, neceſſe eſt, vt illi in totùm, vel pro maiori parte ſuccedant.*

15 *Filij naturales ſuccedentes in duabus vncijs, dato hærede vniuerſali, æquiparantur legatarijs.*

16 *Filij naturales etiam in conditione poſiti quatenus excludantur ab adoptiuis, vel vxore Teſtatoris omnibus ad fideicommiſſum vocatis, &* n. 15.

17 *Prohibitio alienationis generaliter facta comprehendit quamcumque alienationem, etiam per viam vltimæ voluntatis, & hæredis inſti-*

tutionem . ampliùs vt numeris sequentibus .

18 *Hæredis institutio etiam ipsa dicitur propriè alienatio, & quando .*

20 *Adoptatus ex permissione Testatoris, in fideicommisso succedens, non recognoscit bona ab adoptante, sed à Testatore permittente .*

21 *Nominatus ex præcepto , vel facultate Testatoris, ab illo dicitur habere ius, non autem ab eum nominante .*

22 *Clausula* ad habendum *eneruatur ab expressa, et literali prohibitione alienationis à Testatore facta , et quando .*

23 *Prohibitio alienationis expressa magis dispositionem qualificat , quàm clausulæ generales apponi solitæ de stylo Notariorum . et num. 35.*

24 *Ratio conseruandæ agnationis à Testatore non restricta, contra illius mentem ad certas personas tantummodò determinari , et restringi non debet .*

25 *Donatio facta filijs quatenus ipsis intelligatur facta vti filijs, vel potiùs vti hæredibus . et vid. num. seqq.*

26 *Hæredum nomen de per se est æquiuocum, et adaptabile æquè ad extraneos, ac hæredes sanguinis, limit. vt num. seqq.*

27 *Verba* hac tamen lege, conditione, & pacto *modificant , et restringunt antecedentia ad sequentia .*

28 *Stipulatio Notarij pro hæredibus facta filijs , intelligitur vti filijs, et hæredibus sanguinis , non autem cum sola qualitate bonorum .*

29 *Filij in conditione positi , et à Testatore vocati sub qualitate masculinitatis, dicuntur vocati vti filij , non autem vti hæredes .*

30 *Hæredum nomine veniunt filij solum vti hæredes sanguinis , vbi agnatio à Testatore contemplata est .*

31 *Verba* hæredes sui *propriè intelligntur de filijs, et descendentibus Testatoris .*

32 *Filij non possunt dici simplicitèr vocati vti hæredes, vbi à Testatore fuit facta prohibitio alienationis & num seqq.*

33 *Hæres non potest reuocare alienationem factam à defuncto, sed illius factum seruare tenetur .*

34 *Clausulæ* liberè, *et* pleno iure *debent intelligi secundum subiectam materiam .*

35 *Filiorum vocatio à Testatore facta an intelligatur potiùs de filijs vti filijs , vel vti hæredibus non attenditur differentia inter contractus , et vltimas voluntates.*

DECISIO D.

PLACVERVNT DD. fundamenta postremæ decisionis editæ coram me 27. Aprilis anni præteriti , * in qua recedendo ab alia emanata die 17. Aprilis 1673. dictum fuit filios Ludouici Donatarij Vincentij Patris licèt positos in conditione fuisse dispositiuè vocatos .

Pro vocatione enim ponderatæ fuerunt plures coniecturæ in dicta vltima decisione; Primò nempè , quia Donator posuit in conditione filios masculos legitimos , & naturales , & in eorum defectum naturales tantũ, & his deficientibus, filios adoptiuos.

Secundò, quia prohibuit bonorum alienationem ; Tertiò, quia respexit ad conseruationem agnationis ; Quartò demum, quia substituit quendam Scipionem minus dilectum , & quidem per compendiosam , ac postmodum adiecit clausulam *omni meliori modo* . † Quæ coniecturæ , & aliæ in decisione ponderatæ , licèt separatim sumptæ , aliquam pati possent difficultatem, & aliquę ex his quandoque fuerint a Rota reiectæ , tamen simul iunctæ fuerunt approbatæ , quando , vt hic , nili succedere volunt ad portionem proprij parentis , vt pro regula generali fuit firmatum in decisione §. *Et quidem*, † cum tali casu leuiores coniecturæ sufficiant, vt præter ibi adductos consuluit *Spada consil. 341. num. 24. lib. 2.* & tenuit *Rota coram Seraph dec. 1129. n. 13. et in Ranennaten. fideicomm. 22. Martij proximè præteriti coram R. P. D. Emerix .*

Et sanè ordo, quo Donator processit , & posuit in conditione primò filios masculos legitimos, & deindé naturales , & postmodum adoptiuos , nil aliud importare potest , quàm successionem vnius in defectum alterius , & sic eorum vocationem , non autem solam exclusionem substituti , pro qua ordo ineptus est; † Immò dum fuerunt positi in conditione filij naturales , qui ab intestato non succedunt , & in quo potissimum fundatur *Glos. in l. Lucius la seconda ff. de hered. instit.* vt aduertunt *Cephal. cons. 268. num. 18 lib. 2. Clar. in §. Test. qu. 77. numer. 1. Mantic. de Coniectur. lib. 11. tit. 2. num. 1. Rota decis. 526. num. 2. par. 13. recen.* † perneceſſe vocati censendi sunt, vt notarunt *Corn. consil 64. num 9. lib. 2. Menoch. consil. 393. num. 70. lib. 4. Intrigl. de substit. centur. 3. qu. 26. nu. 108. Cyriac controu. 96. num. 17. Rota coram Pen. decis. 1297 num. 7.* alijque plures relati in *decis. §. 2. quod fuerunt* . Idque etiam dicendum est de facultate adoptandi , & de filijs adoptiuis , qui positi censentur in conditione non ad effectum excludendi substituturum , cum iam excludi posset à legitimis , vel naturalibus antecedenter nominatis , † sed ad effectum illos vocandi ad fideicommissum, ad quod regulariter non admittuntur † nisi sint adoptati ex permissione Testatoris , *Peregrin. de fideicomm. art. 22. num. 91. Gratian. discept. 93. num. 9.* cum alijs cumulatis in eadem *decis. §. Quia* .

Hoc ipsum suadet prohibitio facta Ludouico ne possit vendere , vel alienare bona in præiudicium ordinatorum in donatione , † quæ est quoque potissima coniecturâ vocationis filiorum in cõditione positorum , *Mantic. de coniectur. lib. 11. tit. 3. numer. 14. Rota coram Bich. decis. 424. numero 9.* & † censetur apposita etiam ad illorum fauorem , *Capic. Latr. decis. 110. num. 17. Hier. Lio decis. 209. num. 45.*

Prædictis etiam accedit, quod Donator habuit intentionem conseruandi suam agnationem mediante Ludouico Donatario , ibi : *Cupiens eo mediante nomen , & anti-*

quam

quam dignitatem eius Domus, & Familia conseruare; † & hæc coniectura est omnium
9 fortissima pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, *Menoch. præsumpt. 76. numero 70. Intrigliol. de substit. centur. 3. quæst. 26. num. 139. Rota coram Seraph. decis. 1329. num. 3.*

Nec obstat, quod in conditione positæ reperiantur personæ, quæ non sunt de descendentibus, quales sunt filij adoptiui, & iccirco concurrere debeant coniecturę concludentes, nō autem lenes, quales sufficiunt in descendentibus.

Quia cum adoptio naturam imitetur, vt inquit Imperator in §. *minorem instit. de adopt. Glossa in l. sed etiam Nepos, & Glossa in l. si arrogatur, ff. eodem tit.* Indè fit, vt adoptati ex
10 voluntate, & ordinatione disponentis † admittantur, & succedant in fideicommissis,
11 & dispositionibus, † in quibus vocantur filij, & descendentes legitimi, & naturales, *l. penult. §. fin. ff. de adopt. Gabr. consil. 113. numer. 23. lib. 1. Peregrin. de fideicommiss. artic. 22. num. 91. Fusar. de substit. quæst. 16 n. 6. Mantic. de conject. lib. 11. tit. 8. num. 6.* præterquod non vrget in præsenti obiectum, quia non agitur de successione adoptiuorum.

Minus relcuat, quod filij naturales non
12 sint penitùs inuccessibiles, † sed succedant ab intestato in duabus vncijs, *Authen. licet, C. de natur. liber. §. Discretis, Authen. quibus mod. natur efficiun. sui, Peregrin. de iure fisci lib. 3. tit. 18. num. primo, Merlin. de legit. lib. primo tit. 2. quæst. 4. num. primo.* Quia dictæ duæ vnciæ non sunt debitæ iure successio-
13 nis pro legitima nulla tenus ipsis † debitæ, sed iure tantum alimentorum, *Surdus de Aliment. tit. 7. quæst. 12. num. 10. & sequentib. & num. 25. versic. quia certum est, Cyriac. controu. 237. num. 5. vsque ad 11. Rot. coram Penzinger. decis. 126. num. primo, & sequentibus*, repetita post *Merlin. de legit. decis. 177.* Immò ad effectum vt cesset ratio *gloss. in dicta lege*
14 *Lucius*, † necesse est, quod succedant vel in totum, vel in maiori parte hæreditatis, in specie *Mart. de success. legat. par. . . quæst. 9. artic. 3. sub num. 5. vers. vbi extenditur, & num. 6.* & in simili firmant *Paris cons. 62. num. 4. lib. 3. Rota decis. 770. num. 5. p. tr. 2. recent. & in Romana supplementi legitima 23. Iunij 1670. cor. Reuerendiss. D. meo Decano, & 27. Aprilis 1671. & 13. Iunij 1672 coram R. P. D Vicecomite*, vbi rationem adducit, quia dato hærede vniuer-
15 sali, † successores in duabus vnciis æquiparantur Legatarijs, licet etiam fuissent exclusi in totum ab Vxore, iuxtà *Tex. in §. considerauimus, ibique gloss verb. legitima, Authent. de*
16 *trient. & semiss.* † necnon à filijs adoptiuis, *§. sed hodie, instit. de adopt. §. sed ea omnia, instit. de hæred. quæ ab intest. defer.* & tamen Vincentius voluit naturales omninò, & in totum præferri adoptiuis, dum istos illis solum nō existentibus, in conditione posuit.

Multoque minus subsistere potest, quod prohibitio alienationis restringatur ad alienationem per contractum, quoniam Dona-

tor primò prohibuit venditionem, quæ dicitur actus inter viuos, & postmodum
17 prohibuit alienationem, † quæ tamquam verbum generale comprehendit quamcumque alienationem etiam per vltimam vo-
18 luntatē, & sic hæredis institutionem, † quæ dicitur propriè alienatio, *Gabr. consil. 91. n. 10. lib. 1. Paris. consil. 71. num. 27. lib. 3. Honded. consil. 33. num. 49. lib. 1. Riminald. iun. consil. 456. n. 6. Cyroc. discept. 00. num. 23. Rota decis. 211. nu. 20. par. 6 rec.* & sanè dum facta fuit pro effectuali dispositione, & obseruatione contentorum, & ordinatorum in instrumento, & dispositio tendat in fauorem Ludouici, & filiorum, & ad conseruandum Nomen, &
19 familiam ipsius disponentis, † proculdubio extendi debet etiam ad alienationem per vltimam voluntatem, *Rimin. iun. d. consil. 456. nu. 64. Curt. iun. cons. 43. num. 11. Roland. cons. 98. num. 15. lib. 2. Petra de fideicom qu. 8. nu. 10. et 12. Rota decis. 10. num. 7. par. 1. rec.*

Neque ex permissione adoptandi Ludouico concessa, neque ex clausula *ad habendum* inferri potest ad liberam facultatem disponendi, & instituendi hæredem quem voluerit.

Quoniam adoptatus non recognoscit bo-
20 na ab ipso adoptante, † sed ab ipso donatore, qui per dictam permissionem adoptandi verè, & propriè est ille, qui præiudicat substituto, prout in terminis legitimationis dictum fuit in *Bonon. fideicommissi de Nascentorijs 14. May 1668. & 8. Ianuar. 1669. coram Car-*
21 *pineo*, & in terminis nominatiuè Testatoris est *tex. in l. vnum ex familia 69. §. falcidia ff. de leg. 2.* & tradunt *Tondut. resol. ciuil. 50 num. 34. Capon. contr. 8. art. 3. num. 1.* Clausula verò *ad*
22 *habendum* cæterata, & non extensa † penitùs enerualur ab expressa, & literali prohibitio-
23 ne alienationis, † quæ magis qualificat donationem, quàm clausulæ generales apponi solitæ desilylo Notariorum, *Curt. Iun. cons. 130 nu. 6. Dec. cons. 171. num. 3 Gabr. cons. 91. num. 12 lib. 1. Rota coram Merlin. dec. 583. n. 9.*

Sicuti in vanum denuò controuersū fuit, quod Agnationis conseruatio restricta sit ad solam personam Ludouici, nec vlterius progrediatur, quia, vt aduertit dicta vltima decisio, contrarium important verba clara
24 à disponente prolata ibi. † *Cupiens eo mediante nomen, & antiquam dignitatem eius Domus, & Familiæ conseruare*, quæ respiciunt etiam filios à Ludouico procreandos, vndè esset cōtra mentem donantis illa ad personam non determinatam, neque restrictam, determinare, & restringere.

Longa serie adducta super clausula *pro hæredibus*, sublata quoque remanent in *d. vltima decis. §. neque in concursu*; non enim donatio facta fuit Ludouico præsenti stipulanti pro se, & hæredibus, sed Ludouico absenti, stipulantibus Notarijs vice, & nomine
25 Ludouici, & eius hæredibus. † Ideoque donatio censetur facta filijs vti filijs, non autem vti hæredibus, vt distinguendo vnum casum ab alio firmauit *Rota dec. 400. n. 5. et 6.*

coram Penting. vbi reprobat *Surd. in contrarium allegatum* eiuſque ſequaces *et in Vrbinaten. Pecuniaria* 5. *Decembris* 1659. *et* 5. *Maij* 1660. *et* 24. *Ianuarij* 1661. *coram bon. mem. Verospio*, & hoc deumitur etiam ex pluribus coniecturis in hac facti ſpecie concurrentibus, & primo, quod nomine hæredum, † 26 quod per ſe eſt æquiuocum, & adaptabile tàm hæredibus ſanguinis, quam hæredibus bonorum *Fuſar. conſ.* 169. *num.* 16. fuit declatum ab ipſo donante in illis verbis, ibi: *Hac tamen lege, conditione, et pacto, quod ſi et caſu quo decederet ſine filijs maſculis legitimis, et naturalibus;* † Quæ cum mouineent & reſtringant antecedentia ad ſequentia *Merlin. deciſ.* 583. *num.* 10. *Coccin. deciſ.* 1788. *num.* 80. dicta ſtipulatio pro hæredibus intelligitur de filijs ex poſt vocatis, & ſic vti filijs, & hæredibus 28 ſanguinis, † non autem cum qualitate bonorum *Surd. deciſ.* 322. *num.* 24. *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 421. *num.* 19. *et ſeqq. et in dd. Deciſ. Vrbinaten. Pecuniaria coram Verospio impreſſ. poſt Paſtell. deciſ.* 42. *et* 46. *vtrobique num. primo* Eoque magis, quia fuit addita qualitas maſculinitatis, † per quam donator habuiſſe dicitur reſpectum ad filios, non autem vti hæredes, vt aduertunt *Dec. conſ.* 239. *num.* 4. *et* 5. *Honded. conſ* 29. *num.* 103. *cum ſeqq. lib. primo Surd. deciſ.* 322. *num.* 6. *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 15. Secundo quia contemplatus fuit Agnationem per quam nomine hæredum † 30 veniunt filij vti hæredes ſanguinis *Honded. d. conſ* 29. *ſub nu.* 102. *lib. primo Cyriac. contr.* 475 *num.* 10. *et ſeq. Rot. deciſ* 40. *num.* 14. *et ſeq. et deciſ* 141. *num.* 14. *cum ſeq. par.* 12. *recent.* Tertio quia nominando iterum hæredes, addidit 31 verbum ſuos, † proprié autem loquendo hæredes ſui dicuntur filij, & deſcendentes *Bero conſ.* 110. *num.* 52. *lib.* 2. *Menoch. conſ.* 1958. *num.* 11. Quarto quia prohibuit alienationē, 32 quo caſu filij non poſſunt dici vocati vti hæredes, quia vti tales non valerent bona 33 alienata reuocare, † cum tenerentur ſeruare factum defuncti, ſed vti filij, & hæredes ſanguinis *Bald. conſ.* 283. *nu.* 2. *lib.* 2. *Soccin. Sen. conſ.* 57. *num* 4. *lib* 3 *Gionegn conſ.* 36. *nu.* 12. *lib.* 2. *Dec. conſ.* 39. *num.* 4 *Cravett. conſ.* 31. *num* 9. *Natt. conſ.* 521. *num.* 20. *Lanar. conſ.* 89. *num.* 3. *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 339. *num.* 8. *Sanfelic. deciſ.* 202. *num.* 21. *et ſeqq. Rot deciſ.* 199. *num.* 24. *poſt Turr. de pact futur. ſucceſſ. et in dd. deciſ.* 42. *numer.* 5. *et* 46. *num.* 4. *poſt Paſtell.*

Hinc non applicantur auctores incontrarium allegati, quia vel loquuntur in ſtipulatione Patris pro ſe, & filijs, vel in ſtipulatione pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, vel quando adſunt coniecturæ in contrarium, prout ex illis videre eſt.

Idemque dictum fuit de clauſula *liberè et* 34 *pleno iure*, † quæ debent intelligi ſecundum ſubiectam materiam *Rota coram Coccin. deciſion.* 1788. *num.* 78. præcipuè quia adeſt ex- 35 preſſa prohibitio alienationis, † quæ magis attendi debet, quam clauſulæ generales appoſitæ, vt plurimum de ſtylo notariorum *Rot. deciſ.* 427. *num.* 16. *et ſeqq. par.* 9. *rec.*

Non attenta differentia inter contra- 36 ctus, & vltimas voluntates, † quia illam præcipuè reijcit *Cutell. de donat. tract.* 2. *diſc. primo Special.* 25. *num.* 23. *et de donatione loquuntur deciſ Penting. et Verospij* ſuperiùs allegatæ.

Et ita vtraque, &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio, quæ hic confirmata eſt habetur impreſſa in alio præcedenti Tomo primo iſtius Decimæ Octauæ Partis Recentiorum vbi eſt in ordine 276. *alia vero deciſ.* 99. *in hac cauſa pariter emanauit.*

R. P. D. RONDININO.

Romana Reſidui Dotis.

Veneris 26. *Aprilis* 1675.

ARGVMENTVM.

Dos à fratre ſoroti promiſſa debetur, etiam ſi donatio, cuius contemplatione facta ſit, vigore pacti reſolutiui, reuertatur ad donantem, vel eius hæredem, dummodo indeterminatam, & ſeparatam obligationem contineat, & hoc quamuis hæres donantis fuerit ipſa mulier, cui dos promiſſa debetur, modo tamen dotis obligatio bonis donatis non fuerit iniuncta.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactione non impleta, pro illius adimplemento teſtè relaxatur mandatum.*

2 *Dotis obligatio correſpectiuè ad donationem facta, non ideo ceſſat, ſi illa vigore pacti reſolutini reuertatur ad donantem, vel hæredem.*

3 *Promiſſio indeterminatè, & ſeparatam obligationem habens, etiam ſi alteri contractui fuerit correſpectiua, adhuc ſtat de per ſe, & independenter iudicatur ab ea.*

4 *Obligationes tot eſſe dicuntur, quot ſunt promiſſiones.*

5 *Bona fratri donata ſi filiæ vigore pacti reuerſiui conſequuta ſit, quatenus poſſit prætendere dotem intuitu dictæ donationis ſibi à fratre promiſſæ, & num. ſeqq. ac per tot.*

6 *Bona ſi quis habuit, vel habere poteſt non debet conſequi emolumentum in eiſdem bonis ad ſui fauorem aſſignatum.*

7 *Tempus contractus attendi debet, non autem eventus poſtea ſubſequutus.*

8 *Contractus, vt non fuerit laſiuus, ſuffieit quod ab initio ſit vtilis, vel vtilis eſſe potuerit.*

9 *Donatarius vltra vires donationis non obligatur, & vide num. ſeqq.*

10 *Legatarius non tenetur in plus, quam importent bona legata.*

11 *Onus an excedat vires donationis conſiderari debet futurus euentus vita donatarij, & quando ibidem & num. anteced.*

12 *Donatio ſub pacto reſolutiuo facta, an fuerit laſiua, fructus etiam medio tempore percepti conſiderandi ſunt.*

13 *Fru-*

Digitized by Google

13 *Fructus percepti restitui debent in donatione, si illam prætenditur fuisse lasiuam.*

14 *Transactionis effectus non impeditur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, & num. seqq.*

15 *Transactio rei iudicatæ æquiparatur.*

16 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem reiiciuntur ad petitorium, non autem tollunt effectum obligationis clarę, donec illa per tres conformes rescindatur.*

17 *Verba, quæ non nisi ad certam causam referri possunt, idem operantur ac si de ea expressa mentio facta sit.*

DECISIO DI.

POSTQVAM ter dixerat Rota mandatum A.C. Bulgarini relaxatum pro residua dote Marchionissæ Mariæ Serlupiæ de Torres, contra bona hæreditaria Gregorij Serlupij fratris, executioni demandandum non esse, vt in Decis. 17. Februarij 1668. coram Eminentissimo Cerro, & 30. Martij 1672. * ac 17. Martij 1673. coram me, concessa iterum noua audientia eidem, Marchionissę super rationibus nouiter ponderatis, ex ijsdem hodie à Decisis Dominis recesserunt.

Præmisso enim, quod Marchio Gregorius frater, ter se obligauit pro dote Marchionissæ Sororis, pro quantitate sc. 10. mil. pro prima vice in minori ætate, cum decreto Iudicis, & statuti solemnitatibus, ac secunda vice postquam effectus fuerat maior in actu donationis ei factæ à Benuenuta Biscia matre anno 1642. & tertia denique vice in transactione anno 1645. inita suadẽtibus clar. mem. insignibus viris Cardinali Imperiali, & R. P. D. Androsilla Summario Marchionissæ *num. primo* 2. & 4. Dicebant proinde Domini circumscripta etiam obligatione priori, ad quam in minori ætate constitutus ex persona propria, & tanquam hæres Ioannis Philippi Serlupis Senioris, communis parentis, ac veluti possessor bonorum fideicommissariorum, Gregorius frater se adstrinxit, circa quam præcipuè versabantur decisiones huius causæ, ex secunda saltem obligatione huius dotis ab eodem Gregorio facta in maiori ætate occasione prædictæ donationis à matre habitæ, atque ex alia obligatione vigore transactionis postea initæ, ex sapientissimorum virorum consilio, Gregorij fratris obligationem sustineri pro residua dote soluenda, ac ideò mãdatum A.C. Bulgarini contra illius bona hæreditaria iustum esse † promissis transa-
1 ctionis causa, non impletis ad *text. in l. promissis 37. C. de transact.* cum simil.

Neque videbantur satisfacere responsiones præteritarum decisionum huius causæ, quod nempè donatio à matre facta Gregorio cum obligatione soluendi dotem Marchionissæ filiæ reuersa fuerit ad eandem Marchionissam filiam cum Gregorius frater decesserit, sine filijs, sub quo pacto re-
2 solutiuo concepta fuerat, † quia non ideò liberatus fuit Gregorius à solutione dotis promissæ in correspectiuitatem donationis maternæ, quia cum dos soluenda non esset
3 ex ipsis bonis, † sed indeterminatè Gregorius obligatus esset per distinctam, & separatam, atque ab ipsis bonis donatis in dependentem obligationem, ibi: *Perche all' incontro detto Signor Gregorio suo figliolo promette pagare, come obligato al Signor Marchese Torres scudi 7. mila, e suoi Interessarij per resto della Dote della Signora Maria sua moglie, & in oltre altri 25. mila promessili da detta Signora Benuenuta della propria dote doppo la sua morte*† Cum
4 tot sint obligationes, quot sunt promissiones, iuxta *decis. Pan. 378. num. 7.* cum simil.

Non intrat proinde consideratio decisionum huius Causæ, quod cum ipsa Marchionissa Maria ex prædicto pacto resolutino ad matris fauorem concepto, bona donata consecuta sit pro maiori parte, ac re-
5 liqua consequi possit, † tanto minus ex ijs consecutura sit, si residuum dotis prætendit, quia id procederet si ex ipsis bonis donatis dos hæc soluenda fuisset, in quibus terminis loquuntur Doctores in decisione adducti, secus autem quando, provt in casu, independens, & penitus separata ab ipsis bonis est promissio dotis soluendæ,† quo
6 casu restitutis bonis post obitum Gregorij, adhuc prior obligatio remanet, cum fructus bonorum, & commodum medij temporis, atque spes prolis, qua existente cessabat reuersio bonorum donatorum ad matrem in solo casu obitus Gregorij, sine filijs vocata, tanti Gregorius ipse æstimauerit, quamuis postea sine filijs anno 1655. ipse decesserit, quia 13. annis superuixit, post donationem anno 1642. factam Summario eodem *nu.* 2.
7 & 10. cuius tempus attenditur, † non autem euentus subsecuti, ex quo contractus
8 læsiuus dici non potest,† quia sufficit, quod ab initio vtilis fuerit, ac talis esse potuerit ad terminos *text. in l. si voluntate C. de rescind. vendit. Lup. in cap. nauiganti comm. 3. §. 2. nu. 96. de vsur.* cum alijs quos sequitur *Surd. de alim. tit. 9. quæst. 10. sub num. 7. & 8. Calderin. cons. 5. de rer. permut. Riminald. iun. cons. 97. num 14. Ciriac. contr. prima num. 33. & seqq. Minot. cons. 156 sub num. 37. Rot. rec. par. 4. tom. 3. decis. 382. nu. 18 & 19. & par. 6. decis. 292. num. 29. & par. 9. decis 459. in fine & par. 12. decis. 374. num. 24. Coccin. decis. 1238. num. 16. & 17. & apud Modern. Lucen. de pact. futur. success. decis. 81. per tot. at, que in decisione huius causa 30. Maij 1672. §. nulla habita*, & prius *in Romana Locorum Montium 26. Iunij 1672. §. finali coram me.*

Neque hoc casu intrat in spectio, an admisso hoc intellectu onus hoc soluendi dotem excessiuum nimis, & excedens vires
9 rerum donatarum fuisset, † quo casu vltra vires donationis Donatarius obligari non solet exemplo legatarij, † de quo *Castrens. in l. filius famil. 117. §. apud Marcellum num. 2. ff. de*
10 *legatis primo Peregrin. cons. 42. num. 9. & seq. lib. 6 Rot. rec. par. 6. decis. 254. num. 12. & par. 10. dec. 80*

num. 15. *& in Anconitana Bonorum* 9. *Decembris* 1641. *coram bon. mem. Ghisterio.*

Quia quidquid sit de hac quæstione, circa quam plura deduci possent pro gravitate articuli latè examinari *in Romana seu Albanen. Vineæ* 20. *Iunij* 1670. *coram Reuerendissimo Albergato Decano impress. post Modern. Lucen. de pact. futur. succeff. dicta decis.* 81. *&* 24. *Aprilis* 1671. *coram eodem Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Hoc vnum certum est articulum hunc non solum in Iure ex mox dictis, sed etiam in facto maximam inuoluere dubietatem, cum adhoc vt videatur, an istud onus ex-
11 cedat vires donationis, † considerari debeat non solum euentus futurus, tam vitæ ipsius Gregorij donatarij ad terminos *text. in l. hereditatum ff. ad l. falcid.* quam filiorum ipsius, sed etiam commodum possessionis
12 bonorum donatorum, & fructus † ex ipsis non solum pendentes, sed etiam resoluta donatione perceptio vsque ad integram bonorum restitutionem Marchionissa faciendam à die mortis matris anno 1645. secutæ Summario eiusdem Marchionissæ *nu.* 3
13 quos omnes restituendos esse probat *text. in l. cum autem §. cum redhiberetur ff. adil. edict. Caball. conf. ciuil.* 147. *num.* 4. *lib. primo Bero conf.* 165 *num.* 21 *vol primo Conar. var. resol. lib.* 3. *cap.* 9. *num. primo verl. quia res Giurb. decis.* 105. *sub num.* 10. *Rot. rec. par.* 2. *decis prima num.* 8. *& seqq.*

Quæ omnia cum tàm in iure, quàm in facto altiorem requirant indaginem, apta proinde non sunt impedire effectum obli-
14 gationis Gregorij fratris, † ad quam est mediante tranfactione summo studio, & labore insignium virorum ad finem perducta iterum se adstrinxit, quia ad effectum impediendi executionem transactionis, quæ
15 rei iudicatæ æquiparatur, † non attenduntur exceptiones altiorem indaginem requirentes, quæ ordinario iudicio discutiendæ
16 reseruantur, † atque interim transactioni debita executio conceditur, quousque per tres sentẽtias conformes rescindatur ad terminos *text. in l. diem proferre* 32. *§. stant autem ff. de recept. arbitr. DD. in cap. Quintauallis de iur. Rota rec par.* 10. *decis.* 312. *num. primo & 4. & in Auenionen. Pecuniaria* 7. *Aprilis* 1667. *§. respectu, & §. finali, coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Neque obstat, quod in præcedentibus decisionibus suppositum fuerit nullam habitam rationem fuisse obligationis Gregorij ex dicta donatione descendentis in prædicta transactione, atque ideò ex illa agi nõ posse, cum vltra partium intentionem actus non extendantur, quia visum est hodie suppositum corruere in facto, quia in transactione habetur expressa mentio scut. 5. mil. promissorum à Benuenuta, vt superius dictum est in Instrumento donationis Gregorio factæ, vt ex Instrumento transactionis, ibi: Sitque etiam quod pro parte D. Marchionissæ Mariæ pro consecutione sc. 7. mil. residui sc. 10. mil. promissorum per dictum D. Marchionem Gregorium, & eius matrem, & sc. 2500. residui dd. sc. 5. mil. post obitum d. bon. me. Benuenutæ soluere promissorum, & aliorum 500. pro residuo fructuum dotalium sc. 7. mil. & aliorum 1000. pro residuo 22500. decurtorum à die obi-
17 tus Benuenutæ, † Quæ verba cum nonnisi ad donationem, qua facta est obligatio supplendi dotem Marchionissæ in alijs sc. 5. mil. post mortem eiusdem matris donantis referri possint, habetur proinde ac si de ea donatione facta esset expressa mentio iuxta sensum præcedentis conuentionis *Bartol. in l. si duo num.* 3. *ff. de legatis primo Bald. in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verb. oblig. Rot. coram Peuting. decis.* 468. *num.* 7. *& in Bonon. Pecuniaria seu Transactionis* 29. *Nouembris* 1669. *sub §. secundo, coram Reuerendissimo D. meo Albergato.*

Et ita vtraque parte informante Domini responderunt.

Decis. 66. *supra in alio præcedenti tomo istius Decimæ Octauæ Partis Recentiorum est in eadem causa.*

R. P. D. RONDININO.

Firmana Census.

Veneris 26. *Aprilis* 1675.

ARGVMENTVM.

Quia post satisfactum creditorem immissum in Saluiano, opponebantur damna, & interesse ab eo passa occasione dimissionis bonorum fauore creditorum anteriorum, ea tamen nõ deberi decidunt, quia non erant dependentia à credito principali, sed tantum accessoria, & ab eo extrinseca, quo casu illius anterioritatem non habent, atque ita hæredibus debitoris fuit manutentio concessa.

SVMMARIVM

1 *Immissus vigore Saluiani, nec dominium, nec possessionem acquirit, sed solum detentationem, vt ex fructibus satis fiat, & num. seqq.*

2 *Creditor immissus in Saluiano non sibi, sed domino possidet.*

3 *Creditor immissus in Saluiano fructus in suo credito imputare tenetur.*

4 *Datio in solutum, Adiudicatio, & similes contractus, dominium, & possessionem transferunt.*

5 *Manutentio debitori conceditur postquam creditor immissus in Saluiano, de suo credito fuerit satisfactus.*

6 *Fructus quos percepisset bonorum possessor, si ei bona cuitta, aut ablata non fuissent, dicuntur damna, & interesse, qua veniunt reficienda.*

7 *Saluianum datur, & extenditur etiam pro fructibus, damnis, & interesse.*

8 *Saluianum, & Hypotheca exerceri non possunt*

ſuper bonis, quæ de tempore obligationis iam ex debitoris dominio exierant.

2 *Pactum redeundi ad primæua iura in caſu moleſtiarum, operatur quod ex primis iuribus agi poſſit, etiam in caſu, quo alias non daretur regreſſus.*

10 *Creditor permittens diſtractionem rei ſibi hypotecatæ cum præſeruatione ſuorum iurium, illa exercere non prohibetur.*

11 *Emptor, qui ſibi cauit de redeundo ad primæua iura in caſu moleſtiarum, ad ea redire permittitur.*

12 *Pactum redeundi ad primæua iura in caſu moleſtiarum, quatenus pro damnis, & intereſſe exerceri poſſit, vel ne.*

13 *Damna, quæ paſſus eſt creditor conſentiens ſubhaſtationi bonorum, etiam cum præſeruatione iurium, & quæ alias non ſubſtinuiſſet, an debeantur, & ſup. ſub num. 7.*

14 *Prælatio competens pro credito principali conceditur etiam pro fructibus, damnis, & intereſſe, & vid. num. ſeqq.*

15 *Damna, & intereſſe dependentia à credito principali, illius acceſſoria ſunt, eiuſque anterioritatem habent, ſecus ſi fuerint ab eo extrinſeca, & accidentialia.*

16 *Credito ſatisfacto, etiam de fructibus, tanquam principali ſublato, non conſiderantur amplius damna, & intereſſe, quæ ab illo dependent.*

17 *Creditor poſſidens bona ſui debitoris ſi, ea anterioribus dimiſit, an illorum iura acquiſiuiſſe dicatur.*

18 *Creditores ſi ex bonis debitoris ſatisfacti ſint, eorum hypothecæ remanent extinctæ, quia ſpe debitor ſoluiſſe fingitur.*

19 *Filius dicitur hæres patris eo ipſo, quod agit ad bona hæditaria illius.*

DECISIO DII.

EXutilis Saluiani interdicto anno 1641. Immiſſionem obtinuit Verzerius, à quo Moniales S. Claræ Ciuitatis Nouæ caulam habent pro credito Cenſus, quo reperto extincto per inſtrumentum publicum in actis tunc exhibitum, retentionem habuit ex alio credito duarum Societatum Officii, quas illi Carolus de Carolis ceſſerat, Summario præteritæ poſitionis 27. Martii proximi præteriti de Mazzinis *num. primo & ſecundo* & hodierno Monialium *num. primo & ſeqq.* quo patiter credito ex fructibus dd. bonorum, quæ ſpatio annorum 31. Verzerius, & Moniales poſſederunt extincto, vt ex calculo à Monialibus non impugnato, atque exhibito in dicta præterita poſitione, Antonius, & fratres de Mazzinis obtinuerunt ex decreto A C. Caualleriui ſuper dd. bonis manutentionem, atque per ſententiam eiuſdem declarari conſtare de ſatisfactione præfatorum creditorum.

Cumque prædictum mandatum, atque ſententiam à R. P. D. Vallato confirmata fuerint, iterum appellantibus Monialibus, cauſaque mihi commiſſa, dedi dubium An Mazzinis danda eſſet manutentio, ſeù reintegratio, cui DD. affirmatiuè reſponderunt.

Poſita enim ſatisfactione monialium ex fructibus à Verzerio earum Auctore, atque ab ipſis perceptis, iuxta calculum prædictũ à Monialibus non controuertum, non dubitabant DD. Antonium, & fratres de Mazzinis reintegrandos eſſe ad Cenſum à Verzerio ablatum eorum Patri, etiam ex remedio retinendæ, quia cum Verzerius immiſſus vigore Saluiani Interdicti, † nec dominium, nec poſſeſſionem Cenſus acquiſierit, ſed ſolam detentationem, vt ex fructibus creditum extingueret, cum creditor ex
2 hoc interdicto immiſſus, † non ſibi, ſed Domino poſſidere dicatur, vt notant communiter *DD. in l. cum notiſſimi in princ. C. de præſcript. Alex. in l. prima b. per ſeruum corporaliter num. 5. & 6. ff. de acquir poſſ Rot. in rec. par. 5. deciſ. 172. num. 8. & coram Duran. deciſ. 70. num. 5.* adeout fructus in ſatisfactione ſui crediti im-
3 putare cogatur † ad differentiam dationis in ſolutum, vel adiudicationis, aut ſimilis
4 tituli dominium, & poſſeſſionem transferentis iuxta diſtinctionem *Gloſæ in l. à Diuo Pio §. ſi ſuper rebus verbo integris verſ. non miſſ. ff. de re indic. Addeu. ad Greg. XV. deciſ. 83. num. 11. Poſtb. de manut. obſerv. 12. num. 170. Rot. apud Pacific. de Salu. deciſ. 101. numer. 10. & 15. & deciſ. 211. in fin. Burat. deciſ. 240. numer. primo & 11. Bich deciſ. 104. num. 3. & 17.*

Conſequens proinde eſt, vt manente adhuc poſſeſſione apud Dominos Cenſus, de tentatio ablata ſit, † competat quoque
5 manutentionis remedium ex ratione *text. in §. retinendæ Inſtit. de Interdict. Ridolphin. in praxi par. 2. cap. 5. num. 99. & ſeqq. Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. 3. ex num. 22. Rot. coram Coccin. deciſ. 1967. num. 2. 4. & ſeqq.* repetita apud *Poſtb. de ſubhaſt. deciſ. 133.*

Et licet vltra ſatisfactionem ſuorum creditorum; Quum non negabant moniales, adhuc obiicerent creditum aliud prouenies ab euictione, quam olim paſſus fuerat Carolus de Carolis, à quo Verzerius Author monialium vigore ceſſionis ſuperius enunciatæ caulam habuit tum prò integra ſatisfactione Moniales prætenderent prius damna, quæ paſſus eſt prædictus Carolus ob euictionem, quæ damna conſiderantur in fru-
6 ctibus bonorum euictorum, † quos Carolus, & Verzerius eius ceſſionarius percepiſſent, ſi bona ab anterioribus Creditoribus eis ablata non fuiſſent, ad terminos *text. in l. ſi venditione, & l. euicta re 70. ff. de euict. in l. ſi controuerſia, & in l. ſi ſucceſſores C. illo eodem titulo Rot. rec. par. 10. deciſ. 310. num. primo & in Meleuitana Legati 15. Junii 1663. §. fin. coram Illuſtriſſimo Beuilaqua Verb. Gub. ac in Eugubina Tranſactionis 2. Decembris 1672. 9. Controuerſiam coram bon. mem. Priolo.*

7 Prò quibus damnis † non ſecus, ac prò illorum fructibus Saluianum extenditur ex ratione *text. in d. l. euicta re 70. ff. de euict. cum Concordan. Rot. rec. par. 5. deciſ. 407. in princ. & num. 9. Seraph. deciſ. 935. num. primo Buch dec. 315*

num.6. & in Romana Donorum 20.Febr. 1671. §. cum enim coram me.

Adhuc tamen distinguebant DD. quod aut moniales ex persona dicti Caroli prætendunt damna, & interesse ob euictionem quam ipse passus est, habito respectu ad subhastationem anno 1629. emanatam, atque ad consensum ab eodem Carolo antecedenti anno præstitum, vt anterioribus Creditoribus bona ab ipso possessa deliberarentur euictionem ipsam bona fide agnoscendo Summario hodierno earundem monialiū *num.4. & 5.* & hoc casu certum est censum Mazzinis debitum à monialibus amplius retineri non posse, quia cum anno 1624. Franciscus Mazzinus ipsorum Pater censum hunc emerit, quod partes non controuertunt, non potest proinde exerceri hypotheca, quæ ab anno 1629. initium ducit contra censum, qui longè prius anno 1624. exierat è Dominio Papirij debitoris† atque
8 ideo non existebat, vt opus erat in illius bonis tempore, quo hypothecaria actio oriebatur, provt ad hunc effectum iura requirunt, *in l. rem alienam ff. de pignorat. act. & in l. potior §. si de futura ff. qui pot. in pign. hab. Magon. dec.florent.127.n.12. Magnant. de pign. membr.3.par.2. numer.52. Rot. coram Bichio decis. 330. num.5. & coram Eminentissimo Ostbob. decis.63.num.9. & 10.*

Aut ex prædicti Caroli persona Moniales prætendunt damna sibi deberi habito respectu ad ipsius Caroli creditum vigore Societatum anno 1623. initarum, & sic antequam census hic exiuerit de dominio debitoris vigore pacti expressi, quo Carolus sibi cauit de redeundo in casu molestiarum ad sua primæua iura Summario hodierno
9 monialium *num. primo & 2.*† quò casu licet ex primis actionibus experiri etiam in casu, in quò alias regressus cessaret iuxta *gloss. in l. si quis aliam 46.verb. pristina ff. de solut. Merlin. de pign.lib.4.quæst.150.num.20. et 21. Arrias de Mesa var.resol.lib. primo cap.41.num.2. Posth. de subhast. inspect.65. numer.6. Rot. apud Pacific. de Salu.decis.293.num.5. et 6. Bich.decis.504. nu.8.* & in proposito Creditoris permittentis distractionem rei sibi hypothecatæ, † cum
10 præseruatione tamen iurium suorum *in rec. par. 5. decis. 143. num. primo cum seq.* & distinguendo inter tertium ementem, † ac inter
11 Creditorem apud *Merlin de pign.dec.115.n.13 et seqq. repetita penes Posth. de subhast.decis.136.*

Et tunc pariter dicebant DD. censum retineri non posse vigore huius pacti, quod præseruat quidem priora iura ante acquisitionem bonorum ex prædicta subhastatione Creditori competentia, quoad creditum & illius fructus antea decursos vsque ad diē
12 emptionis dd. bonorum† non autem quoad vsuras ratione damnorum}, quæ non amplius ab ipso credito, sed à subhastatione atque emptione bonorum dependent, itaut, si emptio facta non fuisset, sed alijs
13 vendita bona fuissent, † atque ex illorum pretio Carolus dimissus, damnum insurgens ex euictione bonorum illi non contigisset, quo casu non procedit amplius *text.* cum sua materia *in l. Lucius 19. ff. qui pot. in pign. hab.* vt prælatio competens pro credito
14 principali † competat etiam pro illius fructibus, & damnis, quæ veluti accessoria reputantur: Quia id procedit in vsuris, & damnis dependentibus, & præcisè conficu-
15 tiuis ad ipsum creditum, † non autem, quando ab ea extrinseca sunt, & accidentalia, quia tunc satisfacto credito, & eius fru-
16 ctibus, ac ideo sublato principali, † Non potest considerari illa prælatio respectu accessorij ab ipsa emptione bonorum potius, quam à credito originem ducentis, vt explicant *Vincen. de Franch decis.613.num.13 & 15. Capic Galeot.tom. primo contr.21.num.18. & 19 Staiban. de Inter.lib.2.tit.11 quæst. vnica sub numer 161. Anton. de Marin.var.resol.cap.76.nn.10 Tondut.quæst. Cinil.par. prima cap.21.num.18.19 & 22. Olea de cession.Iur.tit.4.quæst. prima nn22 vers. id tamen* & bene explicat *Rot. apud Cenc. de Cens. decis. 471. sub num.2. & seqq. & coram Bichio decis.406.num.32. & 33.*

Extranea autē videbatur prætensio, quod Carolus dimittendo bona ob imminentem euictionem Creditoribus anterioribus, illorumque iura acquisiuerit, non secus ac si ex bonis proprijs illos dimisisset, † cum ex de-
17 liberatione longe antea Carolus bona acquisiuisset, quia hoc repugnat voluntati ipsius Caroli, qui fatsus est bona tradere anterioribus Creditoribus veluti propterea Communis debitoris Summario earundem Monialium *num 4.* atque pariter repugnat facto, ex quo apparet anterioribus Creditoribus bona assignata, veluti prioribus obligationibus communis debitoris subiecta, quò casu ipsemet debitor soluisse fingitur, atque hy-
18 potheca remanet extincta, † non autem translata, eodem modo, ac si directè ipse soluisset, *text. in l. prima C. de his qui in prior Credit. Bart. & Castrens. in l Modestinus ff. de solut. Merlin. de pign.lib.4.quæst.44.num.2.3. & 27 Carleual.de Iudic.tom.2.disput 37.num.11. Anast. Panormit resol.7.num.17.18.42. & seqq. Olea de cess. Iur.tit.3.quæst.2.num.49.& 50. Rot. apud Pacific. de Salu. decis 165. num.7. & apud Cenc. de cens.decis.441.num.6. & in rec.par. prima dec.94. num.15. & par.13.decis.327.num.10. & par.14. decis.315. num.6. Seraph. decis.481. numer primo Greg XV.decis.63.num.4. & 5.*

Quod autem Antonius, & fratres de Mazzinis non legitimauerint proprias personas, sublatum fuit ex facto, cum ex Testamento Francisci Patris Instituti fuerint hæredes, vt ex Testamento mihi exhibito, cum acta prioris Instantiæ moniales integrè non-
19 transportauerint eo ipso, † quod egerunt ad censum paternum hæreditarium ex ratione *text. in l. gerit, & in l. prò hærede, ff. de acquir. hæredit.* quo casu aditio præcedit actum illum saltem intellectualiter, vt inquit *Rald. cons.314. num.3 vol.3. Manent. decis.5. num.25. coram Bichio decis.490.num.10. Caril. decis.121. num.3. cum similibus.*

Et ita vtraque &c. R.P .D.

R. P. D. TAIA.

Mediolanen. Prioratus.

Veneris 26. Aprilis 1675.

ARGVMENTVM.

Pertinentia iurispatronatus ex inscriptionibus marmoreis probatur, cum etiam ex insignijs pictura, vel affixione in Ecclesia resultet, ad cuius præsentationem, si illud fuerit gentilitium, & agnatitium, licet non admittantur descendentes ex fœminis, non ideo repugnat, quod quandoque ipsæ fœminæ sint admissæ, cum illæ de eadem familia esse dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus probatur ex inscriptionibus marmoreis, vel aliter in Ecclesia insculptis, & nu. seqq.*
2 *Inscriptiones patronorum aliorumque insignium in Ecclesia antiquissima consuetudine processerunt, cum Iacob erexerit lapidem in titulum.*
3 *Iuspatronatus probatur ex insignijs familiæ, pictura, vel affixione in Ecclesia appositis, & relictis.*
4 *Armorum appositio fieri non consuevit in re prorsus aliena.*
5 *Signa rebus imponere alienis, sine iudicis auctoritate non licet.*
6 *Historiæ etiam deserviunt ad probationem iurispatronatus.*
7 *Iuspatronatus probatur ex pluribus præsentationibus effectum sortitis.*
8 *Iuspatronatus gentilitium utrumque continet agnatitium, & cognatitium.*
9 *Iuspatronatus gentilitium non admittit descendentes à fœminis ad præsentandum.*
10 *Præsentatio in iurepatronatus gentilitio non repugnat, quod fuerit facta à fœminis, quia ille etiam sunt de familia, & num. 12.*
11 *Clara res non est animaduersione digna.*
12 *Posterorum appellatione liberi tantummodo continentur.*
14 *Successores, & Posteri per se propriè intelliguntur sanguinis.*
15 *Posteritas, & soboles idem significat, & quando.*

DECISIO DIII.

INSTITVTIONEM dandam Canonico Io: Baptistæ Mantegatiæ, non autem Abbati Constantio Gallerato, DD. responderunt, quia ille præsentatus fuit à Secretario Angelo, & Petro eius fratribus quondam Francisci, plerisque alijs de Nobili familia Mantegatia, & ab Ordinario per Sententiam, & institutionem institutus, etiamsi Constantius Aduersarius ab aliquibus de ipsa familia, & Descendentibus per fœminas de eadem familia fuerit præsentatus considerata qualitate Patronatus Gentilitij, & Agnatitij vti familiaris, non etiam vti Cognatitij, & minus hæreditarij.

Et quidem præ omnibus clara visa est in-
1 scriptio † Marmori Ecclesiæ Prioratus antiquissimo tempore insculpta. *Mantegatia Domus Templum hoc struxit, Agro pingui multoque redditu Patronatus titulo donauit, etc.* adeo expresso Patronatu, & Patronatus Iure à fundatore, & in fundatione posito lapide in Testimonium, & ali Marmori breuius, & tamen clarius *Patronatus de Montegatijs*, vt visum fuerit, quod fuerat pridem maioribus nostris *coram Cardinali Corrado in hac Mediolanen. Prioratus* 14. *Martij* 1640. *ex §. quinto inscriptio*, ad quam refertur alia *coram eodem* 27 *Maij* 1647. *decis.* 63. *par.* 10. nec solum huiusmodi antiquis Descriptionibus multum deferendo, *vt in dicta priori decisione §. huiusmodi enim*, sed, & ijs stando ad priorem allegatam ipsam *glossam per libros antiquos vers. Item si reperiatur scriptura in aliqua Columna, vel lapide*, & vt de antiqua inscriptione, sic de anti-
2 quissima consuetudine † cum Iacob erexit lapidem in Titulum *Genes. cap.* 28. *et* 31. *et titulum lapideum cap.* 35. atque ita de huiusmodi inscriptionibus *Rota in dicta decisione dicto §. Huiusmodi enim*, & de probatione Iurispatronatus etiam ex Inscriptione solius fundationis, quam consequitur Iuspatronatus *Rota coram Coccino decis.* 230. *ab initio, et dec.* 1559
3 *num.* 12. *et decis.* 1476. *num.* 2. & ex Armorum, seu Insignium familiæ Pictura, vel affixione, neque enim talis Armorum appositio †
4 consueuit fieri in re prorsus aliena ad ipsam rubricam *C. vt nemini liceat sine Iudicis auctoritate signa* †
5 *rebus imponere alienis Lotter. de re benefic. quæst.* 13. *num* 146. *et* 147. *lib.* 2. cum allegatis, maximè *Rota coram Seraphino decis.* 1141. *num* 7. *cum alijs in dicta Decisione §. sexto Insignia*, & plura, pluribusque in illa, ad quam & ibi allegata punctim, & versiculatim DD. sua suffragia retulerunt † super
6 additis exterioribus in Hystoria *Mediolanen. apud Bugat. rubr.* 2. ibi: *Questo luogo hoggi ancora per questa Mortalità si chiama Campo morto, cioè Campo de Morti antico Iuspatronato sin hora della Casa Nobile de Mantegazij di Milano, et in Chronycis Canonicorum Regularium apud* Pennott. *cap.* 26. *lib.* 2. ibi: *Octauum Monasterium Campi mortui nuncupatum, à Nobilissima familia de Mantegatijs fundatum, etc.* de Iurepatronatus familiæ de Mantegatijs, & ex facto in effectu ex præsentatione Anno 1490. in qua declaratur expressè qualitas agnatitia in Summario impresso Mantegatiæ *num.* 29. & Gallerati *num.* 2.

Præsentationes verò continuatæ, & effe-
7 ctũ sortitæ † in eadem decisione asseruntur & differuntur vberrimè ab ipso §. *præsentationes verò*, atq; vt accurate procul dubio proponebatur, dubitari nõ potuit ne Ioannes Baptista fuerit præsentatus à Nobilibus de familia de Mantegatijs Descendentibus à quasi possidentibus Iuspatronatus decẽ idsis Præsentatibus enumeratis, & enuncleatis Descendentibus ab ijs, qui præsentarunt Anno 1587. D. Cardinalem Montaltum, & ab

alijs,

alijs, qui postmodum resignationi de Anno 1650. consenserunt; Alijs, qui ex tunc consenserunt, & mox præsentarunt, *vt in Informatione ab opportuno §. Dubitari autem, non potest*.

Vndè non valuit præsentatio Constantij præcipua à Descendentibus ex fœminis Mãtegatij, quia dum versamur in Patronatu Gentilitio (quinimo Agnatitio,† quia Gentilitium est amplius, & vtrumque continet Agnatitium, & Cognatitium apud *D. de Luca de Inrepatr. disc. 60. num. 30. lib. 13. & me*) † 9 Descendentes ex fœminis, non admittuntur *Rota coram Reyas decis. 446. num. 6. & decis. 374 num. 9. & decis. 162. num. 6. par. 11. in eadem Causa præpostèrò impressa, et coram Cardinali Celso decis. 106. num. 21. et 22.* multo minus præsentatio ab illis Mantegatijs, quia non sunt de Nobili familia, nec descendunt ab aliquo, qui vnquam fuerit in quasi possessione præsentandi.

Ex quibus non obstitit quædam præsentatio fœminarum Anno 1587. † quia non 10 repugnat cum etiam fœminæ sint de familia *Rota decis. 166. num. 15. par. 6. et decis. 374. sub num. 11. et 12. confirmata, vt supra dicta dec. 162. num. 9. et coram Merlino decis. 563. numer. 15.* & 11 præclarè in re clara, † nec animaduerti digna *coram Eminentissimo D. Cardinali Ottobono decis. 830. num. 19. à vers. nec animaduersione dignum* maximè contra fœminas † ipsas stanti- 12 bus *Gratian. discept. 577. num. 46. et deinde Vivian. prax. Iurispatronatus cap. 2. num. 56. lib. 14. Rota apud ipsum Vivian. decis. 69. num. 8. cum alleg.*

Minus valuit, quod in duobus Breuibus Pauli Secundi, & Sixti Quarti Iuspatronatus videatur pertinens ad fundatores, & eorum Posteros, & successores, & promiscuè successores, & posteros, Quia senserunt de Posteris, & successoribus eiusdem familiæ de Mantegatijs, vt declarantur posterius ab Innocentio Octauo in alio suo Breui Posteri, & Successores per lineam masculinam, Descendentes, & adhuc personæ de familia tamen dd. de Mantegatijs, &c. Et quia ambigua, vel generalia verba etiam redacta ad 13 Descendentes, † vt planè Posteri, & Posterorum appellatione liberi tantummodò continentur *l. quod his verbis 83. in fine ff. de legat. Barbos. verb. Iuris appell. 219.* & Succes- 14 tores, & æquè penes Posteros, † & per se propriè intelliguntur sanguinis *l. cum acutissimi 30 C. de fideic. Barbos. appell. 254. numer. 4. vers. propriè verò Menoch præsumpt. 89. num. 56. à vers. secundo notus est lib. 4.* vbi & æquipollet propria successio, Posteritas, † & sobo- 15 les, & idem significat sequen. *numer. 57. à vers. verum respondet*, redacta inquam hæc de Posteris, & Successoribus ad Descendentes facilè intelliguntur de familia tamen de Mantegatijs iuxta dictum Breue Innocentij Octaui.

Cæterum ad quoddam Breue Sixti V. vnicè, & optimè replicatum ex facto, & potiùs deficiente facto, visum, Breue, siue Bullam, non esse de Mundo eum in actis; vel extra acta ipsa nihil constiterit vnquam congruenter maximè, quod fœminæ ipsæ, quæ vtcunque præsentauerant Anno 1587. adeò non masculi ex fœminis, & minus hæredes, & successores.

Toramitaque, & vnam difficultatẽ DD. concluserunt redactam ad Descendentiam nunc præsentantium à tunc præsentantibus & consentientibus in vltima præsentatione anno 1587. & postea in resignatione anno 1650. eandemque difficultatem satis superque sublatam ex suprascriptis, & magis ex alijs in Informatione facti, & per Arbores quas dicimus, graduſque successorum etiã à fundatoribus *in Summario Partis huius*.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA:

Bononien. Fideicommissi de Pepulis;

Sabbato Martiniana 4. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Interesse tertij ad effectum admissionis ad causam in hac decisione deducitur, de quo sufficit apparenter docere, ad distinctionem principalis, qui illud plenè, & concludenter probare tenetur; Hinc igitur de filiatione tractatur, quatenus illa in filio legitimo, & alio naturali legitimato probetur, ad eum finem, vt possit ex eo idem filius retardare, vel non retardare processum.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* constito de interesse *est conditionalis et formam induit.*

2 *Filiatio illius, qui est natus de legitimo matrimonio, controuerti non potest.*

3 *Legitimatus à patre lite pendente, probari debet quod sit filius aliunde, quam ex gestis ab eodem patre.*

4 *Interesse pro sola admissione ad causam, non requirit probationem omnino certam, et concludentem.*

5 *de Interesse sufficit apparenter docere, adhoc vt quis possit ex eo admitti ad causam.*

6 *Interesse licet tertius quoquomodo iustificare permittatur, principalis, tamen illud concludenter probare tenetur.*

7 *de Interesse sufficit tertio per scripturas docere, quamuis pars non fuerit citata ad dicendum cõtra.*

8 *Vocatus ex propria persona non est dubium, quod habeat interesse in alienatione bonorum fideicommissi.*

9 *Filio venienti ex propria persona ad fideicommissum si non possidet, nihil refert an possessio sit penes patrem, vel penes alium.*

10 *Admitti ad causam si quis petit cum retardatione processus de sufficienti interesse docere, secus si petat si sine retardatione voluerit admitti.*

DECI-

DECISIO DIV.

CVM in hoc Auditorio inter Com. Ioannem, & Hypolitum aliosque litis consortes actum fuerit, & agatur de bonis fideicommissi conuentionalis, super quibus pro Hippolyto, & Consortibus prætenditur fideicommissariorum quin etiam Emphyteuticorum remissio, Comes Gerra filius legitimus Com. Ioannis natus interim 5. Ianuarij proximi, & Comites Cæsar, & Carolus ante præsens matrimonium naturales, & legitimati prætendentes se vocatos non solum in casum obitus, sed etiam in casum alienationis, tàm coniunctim quàm diuisim, intendentes quoque venire ad Causam ex propria persona, & sua iura experiri, supplicarunt S.D.N. vt dignaretur committere, & mandare mihi, vt ipsos tam coniunctim, quàm diuisim pro eorum interesse admitterem, &c. & S. D. N. per Signaturam Iustitiæ commisit, & mandauit
1 cum clausula *Constito de interesse*, † quæ est conditionalis, & formam inducit *Barbos. clauſ. 25. num. primo & vltimo.*

Vnde proposito hodie formali Dubio An constet de interesse DD. Responderunt non constare ad effectum de quo agitur.

Etenim ad verba ipsa dominorum, quatenus examinatio fieri debeat in abstracto, est affirmatiuè respondendum saltem quo ad Infantem ex legitimo matrimonio natũ
2 de filiatione cuius propterea dubitari non potest, quo enim ad alios duos adultos, & vt prætenditur, legitimatos à Patre lite
3 pendente, † esset sine dubio filiatio aliunde probanda, quam per gesta à Patre, quæ illum tantummodo afficeret.

Ad probationem quorum Informantes pro Hippolyto contra admissionem plurima conferebant ex *Rota coram Zarate dec. 73. in totum num. 6.* & recentius *decis. 188. num. 7. à vers. Prout non refragantur actus par. 13.* cum aliis allegatis, & allegandis, & si Informantes pro Cesare, & Carolo replicarent, quod non requiratur probatio † omninò
4 certa, apud *Barbos. d clauſ. 25. d. num. vlt.* & sufficiat apparenter † docere de aliquo in
5 teresse *Rot. coram Put. decis. 166. in fin. lib. 3.* & distinguendo Tertium, † & Principalem
6 *decis. 801. num. 3. par. prima diuers. & coram Coccin. decis. 2254. num. vltim.* etiam quod
7 Pars † non sit citata ad dicendum contra, & coram *Peuting. decis. 188. num. primo, & coram Cardinale Celso decis. 53. etiam numer. primo.*

Quia cum fideicommissum de quo agitur, sit literale fauore filiorum, & descendentium cum prohibitione alienationis, ita vt alienans priuetur, & ad bona alienata admittantur illi, qui aliàs alienanti grauato succedere debuissent, † interest indubi
8 tanter infantis examinare transactionem factam à Patre An sub ea comprehendantur bona hæc fideicommissaria, & an Comes Ioannes potuerit in præiudicium substitutorum illa remittendo alienare.

Si verò hoc interesse reducitur ad effectum retardandi executionẽ triũ Sententiarũ Rotalium, & ita ad effectum, de quo agitur, negatiuè est respondendum; Quia cum dictum Infans venire intendat ex propria
9 persona independenter à Patre, † nec ipse possideat, neque possiderit vnquam, nihil refert quo ad ipsum an possessio sit penes Patrem, vel penes alium, vt inquit *Rota d. decis. 53. num. 5. cum alleg.* & cum hac decisione, & eius distinctione, & declaratione DD. senserunt, non constare de interesse prætendentium ad effectum de quo agitur,
10 scilicet ad effectum retardandi, † secus si volunt admitti sine retardatione Processus, *vt in dicta decis. 53. dicto num. 5.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VBAGO.

Ortonen. Canonicatus.

Sabbati 4. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Non solam, & simplicem materiam attentatorum continet hæc decisio, de quibus etiã plura practicabilia deducuntur, sed adhuc confirmatur in ea, qualiter procedere debeat exequutor literarum Apostolicarum, *certo modo*, qui quia vti exequutor mixtus nulliter, & iniustè processerat, non citando partem, & suam exequendo sententiam infra decem dies datos ad appellandum, merito pro reuocatione attentatorum mandatum de manutenendo fuit concessum.

SVMMARIVM.

1 *Inhibitio Rotalis, sine iusta sive iniusta, semper est timenda, amplia vt num. 5.*
2 *Inhibitio rotalis attendi debet, nec potest impune sperni, sive simus in Curia, vel extra.*
3 *Signatura, quia de facili adiri potest pro remouenda inhibitione, ideo illius spretus ex quacumque causa non suffragatur.*
4 *Inhibitionis rotalis vires cognosci non debent à iudicibus de partibus, aliisque inferioribus.*
5 *Inhibitio rotalis sperni non potest etiam si fuerit nulla, & iniusta, & num. anteced. vbi de ratione.*
6 *Mandatum de manutenendo passim à Rota conceditur pro purgatione attentatorum, & num. 14.*
7 *Attentatorum pro purgatione relaxandum est etiam mandatum pro expensis contra attentantem.*
8 *Possessor beneficij citari debet, si ob non factam publicationem prætenditur fuisse priuatum, & num. seqq.*
9 *Clausula, si ita est, dummodo, & amoto requirunt iustificationem narratorum.*
10 *Citari debet ille, ob cuius tituli defectum gratia fuit obtenta.*

11 *Clau-*

11 *Clausula*, dummodo, & amoto, *reddunt exequutorem mixtum.*

12 *Exequutor mixtus tenetur assumere partes iudicis, & citare partes, & supra à num.8.*

13 *Sententia exequutoris mixti remanet appellabilis ad vtrumque effectum.*

14 *Attentata est possessio capta infra decem dies, qui dantur ad appellandum.*

15 *Manutentio datur aduersus factum iudicis dum quis non habuit se pro spoliato, sed statim reclamauit, & appellauit.*

16 *Contradictor legitimus ad sua defendendum iura adhuc remanet ille, qui per gratiam alteri concessam, prætenditur esse priuatus.*

17 *Possessor triennalis beneficii semper citari debet, & est legitimus contradictor aduersus illum, qui suum beneficium obtinuit.*

18 *non Publicationis defectus sanatur per possessionem triennalem.*

19 *Regula Cancellariæ 26. de possessione triennali irritat omnes impetrat. quæ postea certo modo obtentas, & plura vid. supra num. 17.*

DECISIO DV.

POSSIDENTE Buragna Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis Ortonen. ad effectum tuendi suam possessionem obtinuit à Sacra Rota inhibitionem vigore commissionis, illamque præsentauit Pizzio, qui eumdem Canonicatum certo modo, & sub prætextu non factæ publicationis requisitæ per constitutionem sa. me. Gregorij XIII. à Sede Apostolica impetrauit, & ad illius possessionem ipsa inhibitione non obstante immissus fuit, quare contigit coram me disputari dubium An constet de attentatis, iuxta Buragnæ sit danda manutentio, & Domini affirmatiue responderunt.

De præcedenti etenim possessione Buragnæ in vim prouisionis Apostolicæ patet ex instrumento tradito in Summ. *num.* 2. & ideo fundamentum inhibitionis rotalis non controuertitur, licet non sit essentiale, quoniam inhibitio rotalis semper est timenda
1 siue iusta siue iniusta *Rot. decis.* 115. *num. primo & 2. par. 4. tom. 2. recen. & coram Bich. decis.* 524.
2 *num.* 5. & tam in Curia † quam extra *Achil. decis.* 29. *de appell. Ludou. decis.* 435. *& ibi Add. num.* 4. *Rot. in recen. decis.* 529. *num.* 10. *par. prima & decis.* 102. *num.* 3. & 4. *par.* 4. vbi redditur ratio, quia si sumus in Curia, † facile est
3 adire Signaturam pro remedio, si vero in partibus, vt hic, † non est aperienda via
4 inferioribus cognoscendi de viribus inhibitionis Rotalis *Lancell. de attent post inhib. ampliat. 6. num. 2. Caputaq. decis.* 93. *par. 2.* imo in specie, quod hoc procedat licet constaret †
5 inhibitionem Rotalem nulliter, & iniuste fuisse concessam *Add. ad Greg. decis.* 435. *lit. B.* & fuit dictum *in Senogallien. Bonorum* 14. *Aprilis* 1617. *coram Rempoldo, et in decis.* 117. *numer.* 4. *post Zacch. de Oblig. Camerali.*

Cum itaque commissio, & inhibitio Rotalis præsentatæ fuerint sub die 16. Februarij 1675. Summ. *num.* 5. & sub die 21. Martij 1675. fuerit Buragna sui Canonicatus possessione spoliatus Summ. *num.* 4. non solum existimauerunt Domini reintegrandum es-
6 se per viam mandati de manutenendo, † quod passim datur à Rota pro purgatione attentatorum, vt notat *Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. glos. 3. par. 10. num.* 10. & pluries ipsa Rota firmauit, *vt in Vicen. Beneficij* 10. *Decembris* 1646. *coram Eminentissimo Cerro in Tauri nen. Parochialis* 20. *Decembris* 1647. *in Melenitana Bonorum* 15. *Martij* 1658. *& in Compostellana Parochialis* 9. *Decembris* 1601. *coram Celso.* sed vlterius contra Pizzum relaxandum
7 esse mandatum pro expensis factis † ex causa huiusmodi spretus inhibitionis rotalis ex doctrina *Lancell. de attentat. par. 3. cap. 31. num. 11 & seq. de pœnis attentatorum, et secundum Ridolphin. in prax. par. prima cap. 13. n. 614. Rot. decis. 5 de dol. et cont. in nou. et decis. 37. de sent. et re iud. in antiq.*

Ad quæ libentius deuenerunt, quia executor literarū Pizzi nulliter, & iniuste processit, & nullitas resultat ex relaxatione ipsius mandati facta, non citato Buragna pos-
8 sessore prout necesse erat, † cum ageretur de illius præiudicio ex impetratione Canonicatus facta ob non publicationē suæ prouisionis *Rot. in Compostellana Parochialis* 25. *Iunij* 1649. *coram Eminentissimo Ottheb. et in Meliten. Parochialis* 28. *Iunij* 1649. *et* 31. *Ianuarij* 1650. *coram Bich. et Celso decis.* 121. *num.* 6. Tanto magis quia literæ Pizzi continebant mandatum de prouidendo cum clausulis,
9 *si ita est, etc. dummodo, etc. et amoto, etc.* † quæ requirunt iustificationem narratorum, † ci-
10 tato illo ob cuius tituli defectum, fuit gratia certo modo impetrata *Marchesf. de commiss. par. prima cap. primo numer.* 81. *vol. primo fol.* 122. *Rot. decis.* 516. *num.* 3. *par. prima rec. Othob. decis.* 156. *num.* 11. *et Rota in rec. decis.* 142. *num.* 7. *par.* 5. *et in Leodien. Canonicatus* 14. *Ianuarij et* 22. *Martij currentis anni coram me;* Attentis præcipuè prædictis clausulis, *dummo-*
11 *do, etc. amoto, etc.* † quæ reddunt executorem mixtum *Abb. in cap. catero numer.* 8. *de re ind. Buratt. decis.* 529. *num.* 5. *et Celsus dicta decis* 121. *num.* 4. itaut non solum executor tenebatur
12 assumere partes Iudicij, † & possessorem Buragnam citare *c. licet Episcopus et ibi glos. verbo tamen vocato de præb. in 6. l. fin. C. si per vim vel alio modo Rot. decis.* 56. *n.* 4. *et decis.* 147. *num.* 3. *par.* 2. *rec.* verum etiam ipsius senten-
13 tia † redditur ad vtrumque effectum appellabilis *Rot. decis.* 701. *num. primo et* 2. *par.* 2. *rec. et coram me in prædicta Leodien. Canonicatus* 14. *Ianuarij proximi præteriti* §. *clausula enim et* 22. *Martij* §. *primo* & ex appellatione oritur dum mandatum executoris fuit executum intra decem dies, qui dantur ad appellandum Summ. *num.* 4. *et* 5. Alterum iuris
14 attentatum; † Pro cuius pariter purgatione dandum veniret mandatum de manutenendo *Seraph. decis.* 1471. *num. primo Beltram. ad Greg. decis.* 413. *sub num.* 4. *vers. vbi inde infertur et Add. ad Burat. decis.* 171. *sub numer.* 8. *vers. qui plura in fin. Rot. dicta decis.* 701. *num.* 1.

par. 2.

par.7.rec. et coram Greg. dec. 91. n. 4. quoniam Buragna non ſolum non habuit ſe pro ſpo-
15 liato, † ſed retinens animo poſſeſſionem ciuilem, ſtatim reclamauit appellauit, & pro purgatione attentatorum inſtetit, quod ſufficit pro manutentione *Menoch. de retin. remed.1.num.22. Rot. deciſ.516. in fin. par. prima rec. Seraph. deciſ.636. numer.9. et deciſ.1176. per tot. et Rot. coram Dun. Iunior. deciſ.364. num.10.*

Non obſtat, quod cum Papa prouiderit Pizzum de Canonicatu cenſeatur priuaſſe Buragnam, itaut amplius dici non debuiſſet legitimus contradictor, † quia ſem-
16 per eſt contradictor legitimus ad defendendum iura propria ſuper validitate ſui tituli, donec de contrario conſtet per rem iudicatam, vt firmauit *Rot. in prædicta Leodien. coram me §. clauſula enim et §. non ſubſiſtit* & tanto magis in præſenti caſu, dum Buragna vti prouiſus Apoſtolicus poſſedit Canonicatum pacificè per triennium, & ideò
18 præſenſus defectus non publicationis † videtur ſanatus ex ipſa triennali per *reg. 36. Cancell. Gomez. d. reg. quæſt. 58. num. 4. Lotther. de re benef. lib. 2. quæſt. 53. num. 7. Rota coram Buratt. deciſ. 280. num. 2. coram Bichio deciſ. 171. n. 2. & coram Celſ. deciſ. 392. num. 11. et d. deciſ. 403.*
19 *num. 5.* quæ regula † impetrationes poſtea certo modo obtentas irritat, & manes cenſeri deberi decreuit, ex quibus iniuſtitiam reſultare dixerunt per contradictas, Buragna tantùm informante.

R. P. D. RONDININO.

Dertuſen. Canonicatus.

Sabbati 4. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Explicatur Regula Cancellariæ de annali poſſeſſore, mandans impetrantem aliena beneficia teneri infra ſex menſes vocare in iudicio poſſeſſorem, & infra alium annum proſequi cauſam, eamque vſque ad ſententiam terminare, quatenus nempè, hæc omnia non procedant in eo, qui facto partis fuit impeditus, quominus vtrumque implere potuerit.

SVMMARIVM.

1 *Regula Cancellariæ 35. de annali poſſeſſore latè traditur, & explicatur per totam deciſionem.*
2 *Regula Cancellariæ 35. de annali ex ſtylo Datariæ paſſim derogari conſueuit.*
3 *Derogatio Regulæ Cancellariæ 35. de annali ſufficit, quod in ſola ſupplicatione facta ſit. & num. 6.*
4 *Iudicandum non eſt iuxta ſupplicationem partis, ſed iuxta gratiam Pontificis, & reg. 27. Cancellariæ.*
5 *Supplicatio ſignata à Pontifice, ſufficit vbi agitur de ſola qualitate gratiæ, poſtquam eius literæ ſunt expeditæ.*
7 *Citatio poſſeſſoris infra ſex menſes iuxta reg. 35. de annali, ſufficit quod ſit facta poſt remota impedimenta præſtita.*
8 *Impedimentorum tempus de medio ſubducitur, & reliquum computatur.*
9 *Tempus impeditæ expeditionis, & retentionis Bullarum, quatenus, & ad quem effectum non attendatur.*
10 *Citaſſe aliquem infra certum tempus dicitur, qui infra illud tempus fuit à parte prætentus in commiſſione cauſæ.*
11 *pro Citato habetur qui ſponte comparuit.*
12 *Regula Cancellariæ 35. de annali volenti cauſam terminari infra annum, remanet ſatisfactum per impedimentum citationi præſtitum.*
13 *Annus, in quo terminari debet cauſa vigore regulæ 35. Cancellaria, à quo tempore incipiat.*
14 *Regula 35. Cancellariæ de annali expreſsè mandat vocari poſſeſſorem infra ſex menſes, et cauſam terminari infra annum.*
15 *Impeditus imputari non poteſt, ſi aliquod vt tenebatur non adimpleuit, ſed illud impedientis facto tribuitur.*
16 *Diligentiæ facta pro expedienda cauſa in primo anno, ſuffragantur Regulæ Cancell de annali.*
17 *Diligentias faciens, ſi fuerit impeditus, ad alias maiores diligentias non tenetur.*

DECISIO DVI.

1 REGVLA 35. † Cancellariæ de Annali Poſſeſſore etſi multa requirat, in duas tamen partes communiter à Doctoribus diuidi conſueuit, quarum prima vult, vt quicumque impetret beneficium per annum immediatè præcedentem pacificè poſſeſſum, exprimat nomen, gradum, & nobilitatem poſſeſſoris eiuſdem, & quotannis illud poſſederit, ac ſpecificam, & determinatam cauſam, ex qua clarè poſſet conſtare nullum ius poſſeſſori in beneficio competere. Altera autem pars Regulæ ſtatuit, vt infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad iudicium euocare faciat, cauſamque ex tunc deſuper infra annum vſque ad ſententiam diffinitiuam incluſiuè proſequi debeat, & teneatur.

Vtrique autem parti viſus eſt ſatisfeciſſe Ioſeph Miralperix, qui Canonicatum, & & Cameratiam controuerſos Cathedralis Eccleſiæ Dertuſen. certo modo vacantes ob non reſidentiam D. Saluatoris de Prugnoſa impetrauit, cum primæ partis huius Regulæ derogatum fuerit, Summ. eiuſdē
2 Ioſephi *num.18.* † prout paſsim ex ſtylo Datariæ derogari conſueuit, *Lotther. de benef. lib. 2. quæſt. 52. num. 51. Cochier. in Not. ad hanc reg. de Annali num. 43. Tondut. quæſt. benef. par 1. cap. 85. num. 17. Queſad. in not. ad hanc reg. verb. Nomen, Rota coram Bich. deciſ. 187. nu. 40. rep. & in rec. par. 9. deciſ. 305. & deciſ. 228. num. 1. coram eodem Bichio, & in Calaguritana Archidiaconatus 17. Martij 1665. §. attamen. coram Eminentiſſimo Cerro.*

3 Etiamſi in ſola ſupplicatione † huic regulæ derogatum fuerit, quia cum non agatur

4 de principali canonizatione gratiæ, † quo casu iuxtà literas, non autem iuxtà supplicationem iudicandum est, *ex regul. 27. Cancellariæ de non indican. iuxta formam supplicationis*, sed agatur tantùm de qualitate gra-
5 tiæ, † sufficit ipsa supplicatio, postquam non continuerit literas fuisse expeditas, vt communiter concludunt *Gomes. in d. reg. de non indican. iuxta formam supplicationis quæst. 4. num. 8. & ibi Mandos. quæst. 18. per tot. Adden. ad Buratt. decis. 647. num. 5. 6. & 14. Spad. cons. 52. nu. 3. & 4. vol. 2. Amayden. de stylo Datariæ lib. 1. cap. 31. nn. 77. Corrad. in prax. dispens. lib. 2. cap. 3. num. 37.* & præ cæteris benè explicant *Lother. de re benef. lib. 3. quæst. 2. nu. 45. Rota in Bononien. Canonicatus coram Pamphilio apud Marches. de commiss par. 1. pag. 357. sub num. 3. & in diuers. par. 3 decis. 1161. & in rec par. 7. decis. 218. nu. 8. Seraph. decis. 764. num. 4. & 5. Canaler. decis. 255. num. 10 & in Cauen. Iurispatronatus 1. Iul. 1669. §. final. coram R. P. D. meo Bourlemont*, cum pluribus aliis relatis *in Auenionen. denominationis 27. Nouembris 1671. §. final. coram me*, atque in
6 his præcisis terminis † pro derogatione Regulæ de Annali *Tondut. quæst. benef. par. 1. d. cap. 85. num. 18. Rota coram Pen. decis. 418. n. 7.*

Secundæ autem parti Regulæ satisfactum videbatur, cùm Ioseph Saluatorem vocare in iudicium curauerit infra sex menses; post remota omnia impedimenta à Saluatore præstita tã in Dataria, quàm in Cancellaria, in quibus Bullæ retentæ fuerunt, earumque expeditio impedita, Sum. Iosephi *n. 2 & plur.*
7 *seqq.* † quod sufficit, vt satisfactũ dicatur regulæ, quia citatio possessoris, & instructio litis infra sex mẽses factæ censentur eo ipso quod factæ fuerunt, postquam cessarunt impedi-
8 dimenta á Saluatore præstita, † quorum tempus de medio subducitur, & reliquum computatur, iuxtà *text. in l. 1. in fin. C. de Annali præscript. & in cap auditis, in cap. cum nobis, & in cap de quarta de præscript.* prout in his terminis tradunt *Gomes. in reg. de Annal. quæst. 71. Lother. de re benef. lib. 2. d. quæst. 52. num. 57. & 58.* & præter decisiones infertus subiungedas pluries dixit *Rota* in decisionibus relatis in *d. Calaguritana Archidiaconatus 17. Martij 1667. §. quo verò ad 2 partem cum pluribus seqq. coram Eminentissimo Cerro*, atque in terminis impe-
9 ditæ expeditionis † in Dataria ob retentionem supplicationis, & bullarum dixit *Rota in Regien Hospitalis coram Bubalo, & in Lauretana beneficij 9. Decembris 1589. in fine cor. Brano* inter illius manuscriptas apud me *lib. 2. dec. 7. Paris. de resign. lib. 11. q. 13. n. 116. & seqq.*

Cum tamen ad hunc effectum satisfece-
10 rit, † quod ipse Saluator præuenerit causam in Rota infra tempus sex mensium in petitorio committendo, Sum. Iosephi *nu. 1. et 3.*
11 quia habetur pro citato † qui spõtè comparuit, iuxtà notat. per *Archidiac. in can. proposuisse distinct. 82. & per Alexan. in l. de vnoquoque in princ. ff. de re iudic.* vt in proposito dixit *Rota coram Crescen. decis. 14. de causa possess. & proprietat. & in din. par. 4. decis. 601. sub nu. 20. Bich. d. decis. 187. in fin.*

Ex ratione autem impedimenti præstiti à
12 Saluatore † satisfactum pariter dicebant Domini dispositioni Regulæ, quæ vult causam terminandam esse infra annum, quia præmisso, quod annus hic cõputatur à die exe-
13 quutæ citationis, † non autem literarum expeditarum iuxta verba regulæ, quæ post ci-
14 tationem possessoris infra sex menses, † iubet causam ex tunc desuper infra annum expediri, *Lother. de re benef. lib. 2. d. quæst. 52. num. 61. Adden. ad Gregor. XV. d. decis. 532. num. 7. Quesad. in notatis ad hanc reg. verb. infra annũ, Rota diuers. par. 4. decis. 708. num. 1. Put. decis 2. super reg. de Annali, Greg. XV. decis. 272. n. 1.*

Adhuc cum ex parte sua Ioseph non de-
15 fuerit, ipsi imputandum non est, † sed impedimentis à Saluatore præstitis, si causa infra annum terminata non fuit, *Gomes. super reg. de Annali quæst. 14. Lother. de re benef. lib. 2. d. quæst. 52. num. 57. & seqq. Adden. ad Gregor. XV. d. dec. 213. & 532. vtrobique num. 6. Rota coram eodem Greg. XV. d. decis. 272. num. 4. & seqq. Pen. d. decis. 418. num. 2. & decis. 457. num. 7. Bich. d. decis. 228. num. 5.*

Expeditio autẽ post annum, etiamsi præciperetur à regula, illi satisfactum est per diligentiam pro expedienda causa in primo
16 anno, † in quo cum Ioseph ex facto partis
17 impeditus fuerit, † non obligatur ad viteriorem diligentiam, *DD. in l. Minoribus C. de his, quibus vt indigni, Bald in l. 2. C. de diuers. delict.* cum aliis, quos in his terminis sequuta est *Rota coram Crescen. dec. 17. de causa possess. & propriet. & in din. par. 4. & d. dec. 708. num. 2. Gregor. XV. d. dec. 532. num. 5. Pen. d. dec. 457. sub num. 2. cum tribus seqq. Bich. d. dec 228. num. 8.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pensionum.

Sabbati 4. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro pensionibus domorum etiam in [Rota] exequutiuè proceditur, quoties, vt hic, cõmunicantur illi facultates A. C. quem in huiusmodi causis viam exequutiuam habere in dubium reuocatum non est; Rursùs opposita simulatio excluditur ex pluribus actibus veritatem comprobantibus, præsertim nulla data causa simulandi, quæ ad illam probandam est omninò necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Locatio licet disdicta, adhuc per successiuam habitationem dicitur continuata.*

2 *Via exequutiua sine obligatione camerali non datur.*

3 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 88. & cap. 121. *pro pen-*

penſionibus domorum, & aliji huiuſmodi cauſis ſummariè, & ſimpliciter procedi mandat.

4 *Rota procedit exequutiuè ſibi communicatis facultatibus A.C.*

5 *Auditor Camerę procedit exequutiuè in omnibus cauſis, in quibus alia Vrbis tribunalia exequutiuè procedunt.*

6 *Dictio* donec *dicitur reſtrictiua.*

7 *Simulatio probatur ex illius declaratione præcedenter facta.*

8 *Simulatio excluditur ex pluribus actibus veritatem comprobantibus.*

9 *Simulatio ceſſit nulla data cauſa ſimulandi.*

10 *Contractus factus ex præambula cauſa vera, & neceſſaria, quamcumque ſimulationis vmbram excludit.*

11 *Deciſio Rotæ non afficit non citatum, & principale intereſſe habentem.*

12 *Creditori conceditur retentio, quæ ſuo debitori concedi debuiſſet, amplia vt num.* 13.

13 *Retentionis ius tranſit etiam in hæredem.*

DECISIO DVII.

ANIMADVERTENTES Domini reſolutionem dubij propoſiti die 15. Februarij proximè præteriti. An ad inſtantiam hæredis Iacobi de Ceuis relaxandum eſſet mandatum contra Annam hæredem Honorati de Ginis pro penſionibus non ſolutis Palatij ad Curtum, pendere à reuiſione deciſionum editarum coram me die 3. Iulij 1673.* & die 4. eiuſdem menſis 1674. in quarum prima dictum fuit Annæ præfatæ nullam competere actionem contra Sorores de Ceuis, vel d. hæredem Iacobi pro repetendis alimentis eiſdem præſtitis ab Honorato, vtpotè quia huiuſmodi creditum reddatur illiquidum ex ſupradictis penſionibus ab ipſo nunquam ſolutis, addita præterea reſpectu eiuſdē hæredis alia ratione, nempè ipſum non teneri ad dd. alimenta tam ex pacto inito de illis non præſtandis in caſu, quo Sorores penès Matrem educarentur, quàm de iure, quia exiſtente Matre diuite, Frater ad eorum ſubminiſtrationem non tenetur; In ſecunda verò relicta in ſuſpenſo hac poſtrema, idem firmatum fuit ex prima ratione, demandarunt proponi vtramq; cauſam in Rota, ad cuius reſcripti formam vnà cum d. dubio hodie èxaminatis etiam fundamentis deciſionum reſponſum fuit eſſe relaxandum mandatum, detractis alimētis præuio calculo iudicialiter faciendo.

Cauſa enim penſionum pro rata ſcutorū annuorum 9. aliàs indeciſa relicta ab A.C. Baranzono, & poſtremò mihi commiſſa a Signatura cum facultatibus A.C. videbatur reſpectu obligationis Honorati procedere abſque difficultate; quia neque in prima propoſitione ab Anna, neque in hodierna à Monaſterio Sanctiſſimæ Viſitationis eius, nuper defunctæ hærede, illa fuit controuerſa, & meritò quia licet primæua locatio per inſtrumentum publicum celebrata mediāte diſdicta facta de anno 1651.† expirauerit, attamen ex habitatione ſucceſſiuè cōtinuata per Honoratum cenſetur tacitè renouata.

1

Non releuante in hac tacita relocatione non cenſeri repetitam obligationem cameralem, † ſine qua proindè dicebatur non competere viam exequutiuam, ex *Rota coram Peuting. deciſ. 494. num.* 1.

2

Quia obiectum tollitur ex *Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 88. † & 121. vtrobiq; diſponente in huiuſmodi cauſis poſſe ſummariè ſine libello, & abſque ſtrepitu, & figura iudicij procedi, cuius vigore quemadmodum in Curia Capitolina via exequutiua† procederetur, ita pariformiter eadem via procedere valet Rota ex facultatibus A. C. ſibi communicatis, † quem non eſt dubium poſſe exequutiuè procedere in omnibus cauſis, in quibus alia Vrbis Tribunalia exequutiuè procedunt, *Rota coram Buratto deciſ.* 537. *nu.* 6. *coram Dunoz iuniore deciſ.* 795. *num.* 10. & *in rec. deciſ.* 160. *num.* 20. *cum ſeq. par.* 8.

3

5

Minus obſtat penſiones dicti Palatij, & aliarum Domorum fuiſſe die 9. Decembris anni 1645. à Iacobo aſſignatas Annæ, Laurę, & Camillæ Sororibus ad effectum exillis conſequendi alimenta, reſiduumque inueſtiendi donec integra quantitas dotis cuilibet debitæ ex diſpoſitione teſtamentaria Pontij Senioris earum Propatrui compleretur, Summ. Annæ *num.* 1.

Quia talis aſſignatio operatur, vt Honoratus, qui alimenta ſubminiſtrauit dd. Sororibus, vel eius hæres, illa detrahere valeat ex penſionibus ſoluendis, non autem quod reſiduum ipſarum vnà cum dotibus detractis ſuperfuturum cedere debeat commodo earundem Sororum: Ex verbis enim Inſtrumenti ibi: Et huiuſmodi aſſignationem facit ad effectum fructus vt ſupra exigendos erogandi pro earum alimentis, ac etiam inueſtiendi, donec compleuerint integram quantitatem dotis &c. clarè demonſtratur aſſignationem non fuiſſe ſimpliciter, & indefinitè factam pro alimentis; itaut de eo, quod ſupereſſet poſſent Aſſignatariæ ad libitum diſponere, indèque adempta remanſit Iacobo omnis actio pro illius conſequutione, vt contendebat Scribens pro Monaſterio, ſed patet illam fuiſſe conditionalem, nempè cū onere inueſtiendi reſiduum pro dotibus, & reſtrictiuè ad tempus, quo illæ debitum reciperent complementum, † vt ex dictione, 6
donec notat. *Bart. in l. fin. §. quando impendenti num.* 5. *ad med. verſ. in contrarium videtur ff. ad Tertyll.* & poſt eum *Rota coram Bich. dec.* 581. *num.* 7. & *in rec. deciſ.* 6. *num.* 3. & *deciſ.* 527. *numer.* 1. *par.* 14.

Vnde dum hodie non controuertitur dotes fuiſſe vel ex eis penſionibus aſſignatis, vel aliundè à Iacobo ſolutas, nulla remanet dubitatio quin detractis etiam alimētis, & ſic purificata conditione, ſub qua aſſignatio emanauit, reſiduum ad hæredem Iacobi pertineat ex mox allegatis.

È contra nullatenus obſtare viſa ſunt adducta pro Ioanne Aloyſio ad euitandam obli-

obligationem Iacobi sui Auctoris, subministrandi dicta alimenta, siue quia præfata
7 assignatio simulatè emanauerit,† vt ex declaratione ab ipsis Sororibus assignatarijs præcedenter facta per apocham priuatam constare dictum fuit *in Romana fideicommissi, seù manutentionis* 1. *Iulij* 1662. §. *neque huiusmodi possessio coram Reuerendijs. D. Castrillo*, siue quia per eam non dicatur recessum à primæua obligatione facta per Iacobum in transactione inita inter ipsum, & Honoratum die 6. Decembris 1645. de alendis Camilla, & Anna Sororibus, dummodò penès Matrem non educarentur, vt in Summario præterito Ioannis *num.* 3.

Respectu enim simulationis tantũ abest, quod illa probetur ex suppositа apocha declarationis data in Summario coram Reuerendissimo D. Castrillo, sed nunquam in
8 actis producta,† vt potiùs assignationis veritas abundè cõprobetur ex pluribus actibus successiuè gestis in eius exequutionem, & recensitis in præterito Summario Annæ, nimirum possessione capta die 23. Septembris 1645 *num.* 2. deputatione Oeconomi facta in Tribunali Eminentissimi Vicarij die 17. Aprilis 1649. pro exactione pensionum *num.* 14. disdicta locationis Palatij per Iacobum reproducta etiam nomine Sororum assignatariarum die 30. Decemb. 1651. *nn.* 8. possessione iterum capta per Camillam die 5. Augusti 1658. occasione obitus Vrsulæ Matris *num.* 10. manutẽtione obtenta ab omnibus dd. Sororibus aduersus illos de Rattis per decisionem editam die 16. Ianuar. 1672. coram R. P. D. meo Beuilaqua, vt in particula *num.* 16. & denique sententia super mãutentione per Camillam reportata à R. P. D. Altouito die 10. Iulij 1673. *num.* 17. quæ licèt non fuerit expressè cõcessa vigore assignationis controuersæ, satis tamen est illam vti fundatam in præcedenti possessione Camillæ mediatam causam habere à d. assignatione, in cuius exequutionem eiusdem acquisitio emanasse dignoscitur ex prædictis.

Quæ simulatio in præsenti eo magis excluditur, nedum quia deficit causa simulandi,† de qua principaliter constare deberet,
9 iuxtà tradita per *Gratian. discept.* 225. *num.* 8. *& seq. Rota coram Pen. decis.* 323. *num.* 1. *&* 8. *Emerentis. Otthob. decis.* 238. *num.* 10. *& coram bo. me. Card. Celso decis.* 196. *num.* 8.

Verum etiam, quia cum die 15. Iul. 1645. idem Iacobus assignasset Camillæ, & Annæ Sororibus in eandem causam alimentorum alias domos, & super illis fuissent illatæ aliquæ molestiæ à Bruto Gottifredo creditore ad hoc, vt illæ tutiùs, & faciliùs conlequerentur alimenta promissa, deuenit ad hanc
10 secundam assignationẽ Palatij,† quæ proindè vti facta ex præambula causa vera, & necessaria eo magis quamcumque simulationis vmbram diluit, & excludit, *Bart. in l. Lucius 1a secunda ff. deposit. Surd. cons.* 162. *num.* 42. *& Gratian. disc.* 321. *num.* 9. *& in addit. ad Dec. March. dec.* 224. *num.* 10.

Neque contra hæc facti, & iuris fundamenta pro simulationis probatione suffragari Domini censuerunt decisionem editã
11 coram Reuerendissimo D. Castrillo, † quia illa vti emanata inter dd. Sorores, & illos de Rattis nunquam citato Honorato, de quius interesse agebatur obitus ipsi alimentorum creditori quæsitum super his pensionibus in hanc causam assignatis, nullum valuit eidem inferre præiudicium, iuxtà notata per *Bald. in l. ab eo num.* 17. *C. quomodo, & quando Iudex, Rota coram Seraph. dec.* 1241. *num.* 1. *coram Coccino dec.* 449. *num.* 2. *& coram Bich. dec.* 150. *num.* 1.

Data igitur veritate assignationis, non obstat pactum de non præstandis alimentis in casu, quo sæpè nominatæ Sorores degerent penès Matrem appositum in d. transactione, à quo dicebatur non fuisse recessũ, neque per assignationem factam die 25. Iulij 1645. quia de eo tempore ipsæ degebant in Monasterio, neque per secundam celebratam die 9. Septembris eiusdem anni, quia istam Iacobus facere profitetur non recedendo à prima, immò ipsi inhærendo; siquidem præterquam quod recessus non obscurè desumi videbatur, nedum ex eo, quia vtraque assignatio emanauit absque repetitione dicti pacti, & post trium dierum interuallum à die initæ secundæ, ipsemet Iacobus traduxit Sorores ad cohabitandum insimul cum ipso in Palatio vbi Honoratus commorabatur, in Summario primæ decisionis editæ coram me *num.* 2. qui vtique eas non recepisset, nisi assignatio absque dicto pacto præcessisset.

Verum etiam ex eo, quia idem Iacobus agnoscendo proprium debitum ab an. 1646. die prima Aprilis reportare curauit vna cum Sororibus donationem ab Honorato de alimentis ab ipso præstitis à die 17. Septembris 1644. vsque ad dictam diem primã Aprilis 1646. in d. præterito Summ. Aloysij *num.* 6. quam inaniter procurasset si pactum controuersum in suo robore permansisset.

Prætereà dictum fuit tunc fore agendum de hac quæstione, quando Honoratus, siue eius hæres alimenta repeteret vigore transactionis, vel in ea Sorores interuenissent: At cum in præsentia vtraque circumstantia deficiat, & ex hactenus dictis pensiones liberè spectent ad Sorores assignatarias pro
12 concurrenti quantitate alimentorum † nihil prohibet, quin earum retentio concedi debeat Honorato creditori earundem, *ad text. in l. per retent. C. de vsuris, Surd. cons.* 4. *n.* 1. *Rota coram Coccin. decis.* 2202. *num.* 2. *& cor. Bichio decis.* 260. *num.* 12. & ex illius persona Ioã-
13 ni Aloysio hæredi, † in quem idem ius transiuisse non dubitatur, vt pluribus relatis firmat *Rota coram bo. me. Card. Celso dec.* 240. *num.* 2.

Non denique omisso, quod si vt in principio instrumenti secundæ assignationis asseritur, Pontius Testator, licèt transuersalis, mandauit fœminas ali, & dotari ex fru-

ctibus

ctibus suorū bonorū, exemisset quidē Iacobus mediāte sua conuentione bona propria ab onere præstādi alimēta, quatenus aliundè ea subministrari potuissent, nō tamen exindè liberasset bona fideicommissaria ab eodem onere, cui ex præscripto Testatoris in prædicto instrumento asseruntur obnoxia.

Et ita vtraquè parte informante fuit resolutum.

R. P. D. T A I A.

Romana Saluiani.

Veneris 10. *Maij* 1675.

A R G V M E N T V M.

Priuilegium dotis expenditur ad *Auth. res quæ C. commun. de legat.* quod nempè illud sit cæteris anterius, habeatque locum etiam in vltimo fideicōmissario, in quo fideicōmissū expirat; & quatenus dos à Patre, & Matre promissa, sit potiùs profectitia, quā aduentitia; ac demum quod bona, licèt in pignus recepta, si tamen nulla sit spes luitionis, in solutum data præsumantur, maximè si à creditore vendita sint, cùm aliàs ea distrahere non potuissèt.

S V M M A R I V M.

1 *Mulier vig.* Auth. res quæ C. comm. de le g. *est potior omnibus super bonis fideicommissi ascendentis.*

2 *Priuilegium* Auth. res quæ C. comm. de leg. *habet locum etiam in eo, in quo fideicommissum expirat, & num.* 5.

3 *Bona fideicommissi ad quemcumq. vadant, transeunt cum onere dotandi vig.* Auth. res quæ C. comm. de leg.

4 *Testator censetur voluisse vt hæres obliget fideicommissum pro restitutione dotis, ad quam ipse ascendens teneretur si vixisset.*

6 *Dos filiæ promissa à patre, & matre, eaque per matrem soluta, quatenus tamen sit profectitia, non aduentitia, & num.* 10. *cum seqq.*

7 *Dos profectitia filiæ ipso iure reuertitur ad patrem dotantem.*

8 *Creditori immissio conceditur in bonis viri, illius vxore à possessione non amota.*

9 *Lucrum dotis quoad proprietatem vig. Statuti Vrbis* lib. 1. cap. 131. *remanet ad commodum creditorum vna cum filijs mariti defuncti.*

11 *Pater, & Mater promittentes dotem filiæ, mater dicitur fideiussor, & pater remanet debitor principalis.*

12 *Dos per matrem filiæ præstita, à patre repeti potest, ampliat. num.* 13.

14 *Interpellatio est facienda à vidua vig. Statuti Vrbis* cap. 138. lib. 1. *vt possit consequi fructus suæ dotis.*

15 *Datio in solutum præsumi non potest de eo, quod datum non est, sed vid. num.* 17.

16 *Emptio non datur de eo quod non est venditum, & num.* 17.

17 *Pignora quorum non est spes luitionis, alienata, & in solutum data præsumuntur.*

18 *Pignora præsumuntur in solutum tradita si à creditore vendita sunt.*

19 *Præsumptio* l. Quintus Mutius ff. de donat. inter vir. & vxor. *quando non attendatur, vide remissiue.*

DECISIO DVIII.

EDITA decisione 4. *Iunij* 1674. eademque recognita 4. Februarij prox. præteriti, placuit Dominis ad commoditatem vnius Partis dilationem perentis resolutionem differre; Hodie verò repropolita, fuit à Dominis reformata vt infra.

Quoad primam partem, An, & cui sit dāda immissio, vel associatio, dandam primis emptoribus bonorum euictionem passis, nō quod ipsis obstare non potest exceptio Hor-
1 tentiæ ex *Auth. res quæ C. com. de legat* †. vigore cuius fuit qui affirmabat, nec fuit qui negaret esse potiorem super his, & omnibus bonis fideicommissarius Ioan. Angeli ascendentis, allegando totam *decis.* 199. *par.* 8. & *decis.* 40. *num.* 10. *à vers. potioritas autem* cum abundè allegatis *par.* 9. quamuis fideicom-
2 missum expiraret † in Francisco filio Ioannis Baptistæ, quia tempore dotationis viuebat Ioannes Baptista hæres grauatus, & Franciscus substitutus, & ambo pro reditutione
3 huius dotis sese obligarunt, † & bona transierunt ad quaslibet personas affecta onere d. obligationis, & ex voluntate Testatoris, qui
4 censetur † voluisse, vt hæres obliget bona pro restitutione dotis, ad quam ipse ascendens coactus fuisset, si vixisset, vt inquit *Rota coram Merlin. decis.* 657. *ex num.* 4. & *numer.* 6.
5 vbi quod etiam † vitimus tenetur, *vers. Et etiam vltimum tempus, imo & ex num.* 2. *ferè tota decis. & decis.* 671. *num.* 12.

Sed visa fuit Hortentiam sibi satisfeciſſe de sua dote scutorum 9000. & quarto dotali scutorum 2250. cum habuerit scuta 5085. 12. in bonis mobilibus tanti æstimatis, & scuta 1608. de restitutione partis dotis Por-
6 tiæ filiæ, † quam etsi solutam ipsi Portiæ ab ipsa Hortentia simul obligata cum Francisco viro ipsius Hortentiæ, & Patre ipsius Portiæ hodie non esse aduentitiam iuxtà de-
7 cisionem in fine, sed profectitiam † ipso iure ad Patrem reuersam *L.* 4. *C. de iure dotium*, & vtraque summa soluta computata in vnam scutorum 6693. 50. eademque supputata à reliqua dotis parte soluenda scutorum 5000 & quarto dotali scutorum 2250. in vnam summam scutorum 7250. reliqua sunt scuta 606. 50. in quibus remanet creditrix Hortentia.

Et proinde concluſum fuit dandam immissionem Archiconfraternitati, & creditoribus Franciſci quondam mariti Hortentiæ
8 super domo controuersa, † nō tamen amota ipsa Hortentia pro dd. scut. 606. 50. quoad vsumfructum tantùm quarti dotalis cedentis quoad proprietatem hæreditati † mariti,
9

& ad commodum creditorum mariti cum liberis defuncti, ad Statutum *Vrbis* 131. *de lucro dotis lib.* 1. *& apud Fenzon. ad d. statutum decis.* 74. *vers. nec applicantur, & decis.* 80.

Portò quod disputabatur de dote profecticia, vel aduentitia Portiæ filiæ vti soluta ab Hortentia matre, maximè quod habebat, & parabat multa bona, vt in *decis.* §. *& quoad credita*, quam dotem neque commodè soluere poterat Franciscus pater, tamen cō-
10 ciutum fuit esse profecticiam, † quia quando pater, & mater dotem promittunt pro
11 filia, † mater censetur intercedere vti fideiussor, & pater dicitur principalis debitor, inquit *Surd. consil.* 290. *num.* 18. *cum aliis allegatis*, & aliis nouissimè apud *D. de Luca de dote discurs.* 29. *num.* 4. *& discurs.* 154. *num.* 24. *lib.* 6. ita etiam dos per matrem filiæ præstita à pa-
12 tre repeti possit, & in casu quo pater, † & mater in solidum se obligauerunt, *Peregr. de iure fisci tit* 18. *num.* 16. *lib.* 1. vbi & de facto obtinuisse, si mater soluendo quidem sit, & congrua dos, *ad l. vltim. C. de dotis promiss. & ibi notat D. de Luca d. discurs.* 154. *d. num.* 24. *sub vers. verum hæc est nuda præsumptio*, nulla quidem habita mentione fructuum dotis, & quarti dotalis quorumcumque ob defectum
14 interpellationis faciendæ, † nec factæ hæredi ad ipsam *rubr. Iustin.* 138. *si per viduam alimenta petantur libr.* 1.

Et quod disputabatur de mobilibus æstimatis, an in solutum acceptis, aut in pignus ad fructuum temporalium quæstionem, etsi
15 in solutum accipi non possit, † quod non
16 fuerit datum, sicuti nec emptum, † quod neque venditum, ad *l. legantis* 24. *ff. de pignor. act. amplius Fontanella coram Buratt. tom. decis.* 372. *cum adnotat. & allegat.* aliud videtur, & visum est, vt quando sunt pignora obligata pro tanta
17 pecunia, quod non est spes luitionis, † videtur alienatio, *l. qui habebat* 101. *ff. de legat.* 3. *& ibi glos. vlt. cum addit. Cast. de retentat. cap.* 8. *cas.* 11. *num* 17. *& 18. Mevlin. de pignor. quæst.* 105. *ex num* 4. *lib.* 2. *Rota decis.* 145. *ad finem tom.* 2. *par.* 4. *recent.* & congruit ipsa venditio pignorum ab ipsa creditrice venditorum ab ex-
die, qua facta fuit venditio, quod vendendo accepent pignora credito inferiora, quod
18 debitor proindè permiserit, † quod alias vendere non potuisset ad titulos *ff. & Codicis de distract. pignor.*

Præsumpta satisfactio ex pecuniis depositis in Sacro Monte Pietatis ad euitandum præsumptionem, *l. Quintus Mutius* 51. *ff. de donat. inter virum, & vxor. & §. nec est igitur*
19 *lib.* 6. † neq; considerata, neq; considerabilis fuit extranea & aliena ex rationibus deductis in d. §. Placuit DD. & alijs apud Informantes pro Hortentia.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Firmana Immissionis.

Veneris 10. *Maij* 1675.

ARGVMENTVM.

Deducebatur simulatio contra publicum Instrumentum, ideo in hac decisione reiecta, quia non fuerat probata causa simulandi, sine qua cæteræ coniecturæ nunquam sufficiunt, & actus apparebat potius gestus ex causa omninò vera, prout non solum de iure præsumitur, sed etiam quia omnis possibilis interpretatio capienda est pro eadem simulatione excludenda.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat stante iniustitia sententiæ.*
2 *Sententia iniusta nullam meretur executionem.*
3 *Immissio hæredi non conceditur in bonis præcedenter alienatis, & de tempore obitus penes testatorem amplius non existentibus.*
4 *Alienatio simulata neque dominium, neque possessionem abdicat ab alienante.*
5 *Simulatio habens admixtam fraudem, sicuti allegari non potest à simulante, ita & nec minus ab illius hærede.*
6 *Simulatio allegari non potest contra eum, qui non fuit particeps simulationis.*
7 *Simulandi causa nullatenus probatora, & inuerisimilis non suffragatur, & qua talis sit.*
8 *Simulandi causa cessante, cætera coniecturæ non sufficiunt.*
9 *Simulatio contra publicum instrumentum cessante causa simulandi, minimè suffragatur.*
10 *Ignorantia solutionum præsumitur in hærede.*
11 *Simulationem fraudolentam ad euitandam omnis interpretatio capienda est.*
12 *Præseruatio facta ab hærede repetendi quidquid à suo auctore appanebit solutum, detegit animum vendi actum omnino verum, non simulatum.*
13 *Actus in dubio præsumitur verus, non simulatus.*
14 *Laudum à partibus acceptatum obtinet vim rei iudicatæ.*
15 *Res iudicata pro veritate habetur.*
16 *Præsumptio semper cedit veritati.*
17 *Testes examinati lite pendente, siue citatione partis, nullum faciunt probationis gradum.*
18 *Æstimi mutatio omissa, non probat continuationem possessionis in venditore, stante illius translatione facta in emptorem mediante clausula constituti.*
19 *Probationes, & testes habentes pro se iuris præsumptionem, contrarijs probationibus præferuntur.*
20 *Continuatio possessionis in venditore stante clausula constituti, & sine aliqua causa simulandi, non probat simulationem.*
21 *Sanguinis coniunctio, deficiente causa simulandi non probat simulationem.*

DE-

DECISIO DIX.

DEFVNCTO Franciſco Ronconio ab inteſtato, ſucceſſerunt in eius hæreditate pro medietate Creuſa neptis ex fratre, & pro alia medietate Conceptus, & alij nepotes ex Baptiſta ſorore; ſed orta controuerſia inter partes ſuper quibuſdam prædijs, domibus, & mobilibus de an. 1667. & 1668. alienatis à Franciſco tunc viuente in Baptiſtam ſororem, quorum medietatem, tamquam ſimulatè alienatorũ, ſibi deberi contendebat Creuſa, inſtitutoque ab eadem iudicio coram A. C. ſuper immiſſione ex interdicto quorum bonorum, eaque obtenta mediante ſententia fauorabili, fuit ab iſta mihi commiſſa appellatio, cum clauſula, 1 *conſtito, quod ſit locus Ægidiana.* † cui non eſſe locum hodie reſponſum fuit, quia ſententia eſt iniuſta, † & proinde nullam meretur 2 executionem, *Rota coram Royas deciſ. 332. in princ.* cum alijs pluribus ibi allegatis.

Iniuſtitia reſultare viſa eſt ex eo, quia non poteſt concedi immiſſio ſuper bonis, quæ per alienationes præcedentes in Baptiſtam ſororem translata penès Franciſcum de tẽpore obitus amplius non exiſtebant, *Menoch. de adipiſcen. remedio 4. num. 363. & ſeqq. Argel. de legit. contrad. quæſt. 4 nu. 15. & 32. Rota deciſ. 690. num. 9. par. 4 tom. 3. recent.*

Nec obſtat prædictas alienationes tamquã ſimulatas, & factas in fraudem creditorum, nempe ad euitandam imminentem executionem 4 mandatorum, † non abſtuliſſe dominium, neque poſſeſſionem ab alienante, ex deductis per *Rotam deciſ. 179. num. 1. par. 4. tom. 2. rec.*

Præterquam enim iſta ſimulatio habens admixtam fraudem, ſicuti non poſſet allegari ab ipſo Franciſco, † ita nec allegari valet à Creuſa eius hærede contra Baptiſtam, 5 6 quæ fraudis particeps fuiſſe non probatur, iuxtà *conſ. Bart. 65. lib. 1. Franc. à Ponte conſ. 2. num. 84. & ſeqq. & num. 112. Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. gloſ. 38 num. 72. Bero conſ. 147. num. 40. verſ. quoad reuocandam lib. 2. Gratian. diſcept. 876. nu. 16. cum ſeqq. & Rota coram Coccin. deciſ. 1177. & in Foroliuien. manutentionis, ſeu donationis 17. Martij 1673. §. neque viſa ſunt ſimulata coram E. P. D. meo Taia.*

Præterea dicebatur cauſa ſimulationis adducta ex animo fraudandi creditores, non habere ſubſiſtentiam, quia Franciſcus Bonconius, cuius dumtaxat creditum adducebatur, vel de tempore ſequutæ dationis in ſolutum tam prædiorum, quàm domorum, necnon venditionis mobilium, remanſerat ſatisfactus mediante deliberatione ſequuta ſub die 17. Auguſti 1667. data in Summario reſponſionis Concepti *num. 1.* & ſic per menſem ante primam dationem in ſolutum prædiorum celebratam ſub die 11. Octob. eiuſdem anni, & per annum ante aliam dationẽ in ſolutum domorum, & venditionem mobilium, ſecutas ſub die 27. Novembr. 1668. vel poterat ſatisfieri ſuper alijs bonis, non comprehenſis ſub dictis dationibus in ſolutum ad certa bona reſtrictis, † & proinde 7 huiuſmodi cauſa ſimulandi nullatenus profutura ſimulanti, vt nullo modo probabilis, & omninò inuerisimilis non ſuffragatur ad inducendam ſimulationem, *Mand. de Alb. conſ. 9. num. 6. 7. & ſeqq. Honded. conſ. 41. num. 28. lib. 2. Rota coram Dunoz. iun. deciſ. 902. num. 9. cum ſeqq. & in recentioribus deciſ. 308. cum ſeqq. par. 4. & deciſ. 236. num 11. & ſeqq. par. 1. & in d. Foroliuien. donationis 28. Ianuarij præteriti §. nec pro cauſa coram R. P. D. meo Emerix.*

Sublata verò cauſa veriſimili † ſimulandi, 8 ſolæ coniecturæ ad illam probandam reguiriter non ſufficiunt, *Gratian. diſcept. 255. nu. 8. & ſeq. Rota coram Pania deciſ. 323. num. 1. & 8. Dunoz. ſen deciſ. 23. num. 8. Eminentiſs. Othobonus d. deciſ. 238. num. 10. bo. me. Card. Celſ deciſ. 196. num. 8. & deciſ. 236. num 30. par. 10. recent.* præſertim † contra publicum Inſtrumentum, 9 *Beccius conſ. 32. num. 4. Bertaz inter conſ. Farinac. conſ. 40. ſub num. 65. & Staiban. iun. reſolut. 103. num. 49.*

Et multo minus quando coniecturæ ſunt leues, & ineficaces, quales viſæ ſunt adductæ ab Informantibus pro Creuſa, illa enim deſumpta ex quo pro reſiduo dotis Baptiſtæ fuerint aſſignata prædia valoris ſcutorum 1950. licèt illud computatis etiam fructibus non aſcenderet ad ſcuta ſexcentum circiter, vt patet ex ſolutionibus factis ab Alphonſo fratre Franciſco, & datis in Summario Creuſæ ſub *num 4.*

Non reſuat, quia dum idem Franciſcus ſoluit reſiduum dotis in ſumma prædicta, in qua factis computis ſortis principalis, & fructuum fatetur ſe fuiſſe repertum debitorem: Saluis tamen (ſunt verba Inſtrumenti) ad fauorem d. Franciſci aliquibus quietantiis, & receptis reſpectiuè in dies forſan reperiendis, & ipſi vſque adhuc non notis: Ex hac reſeruatione, & ignorantia ſolutionum factarum ab Alphonſo fratre prædefuncto, † quæ de iure præſumitur in Fran- 10 ciſco hærede, *cap. præſumitur 47 de reg. iuris in 6. l. verius ff. de probationibus, Bart. in l. Emilius §. 30. n. 5. ff. de minoribus, Eugenius conſ 45. nu. 23. lib. 1. & Rota coram Eminentiſs. Othob. deciſ 156. num. 11.* maximè ad euitandam ſimulationẽ 11 fraudolentam, † pro cuius excluſione omnis eſt capienda interpretatio, latè *Aldouinus conſ. 69. num. 30. & 31.* apertè elicitur animus eiuſdem ſibi dumtaxat reſeruandi actionem repetendi quidquid vltra debitum ſolutum 12 ex quietantiis forſan reperiendis † detegere- 13 tur, & ſic gerendi actum omninò † verum, prout in dubio etiam præſumitur, bene *Caſtren. conſ. 261. num. 1. lib. 2. Staiban. iun. d. reſolut. 42. deciſ. 302. num. 6. coram Royas deciſ. 390. n. 5. & in recent. deciſ. 417. num. 1. par. 2.*

Inſubſiſtens pariter viſa eſt coniectura deducta ex eo, quia domus fuerint traditæ in ſolutum pro legato relicto Baptiſtæ à Creuſa Seniore, quod propter illius renunciationem amplius non debebatur.

Nam huiuſmodi renunciatio prætende batur

batur nulla ob defectū insinuationis, cuius interuentus licet præsumi diceretur ex lapsu triginta annorum, nihilominus cum super hac controuersia fuerit factum compromissum, & cum nouerit laudum eam nullam de-
14 clarans, quod vti à partibus † acceptatum vim obtinet rei iudicatæ, *leg. ne in arbitr. & l.*
15 *cum antea C. de recept. arbitr* quæ † pro veritate habetur *l. ingenuum. ff. de stat hom & l. res iudicata 208. ff. de regul. iur.* inde tollitur omnis con-
16 traria præsumptio validitatis, † quæ semper cedere debet veritati, *Added. ad Burat. dec. 120. in fin & Rota decis. 294. num. 3. par. 6. recent.*

His ita sublatis, non subsistit altera coniectura desumpta ex continuata possessione bonorum alienatorum penes Franciscum vsque ad obitum, quia assumptum nullo modo probatur, non quidem ex testibus, quia vti examinatis lite pendente, & sine-
27 citatione partis † nullum faciunt gradum probationis, *Rota coram Eminentiss. Otthobono dec. 10. n. 54. & seqq. & dec. 160. n. 15.*

Et eo minus ex non mutatione æstimi, vel solutione collectarum facta nomine Francisci, quia solutio non apparet facta pro bonis controuersis, & omissa mutatio æstimi, non probat continuationem possessionis
18 penes venditorem, † quando illa mediante clausula *eo statuti* & *precarij* translata apparet in emptorē, à quo vlterius fuisse exercitam in proposita facti specie, colligitur ex locationibus factis nomine Capitiæ, necnon depositionibus datis in Summario responsionis Concepti *num. 2. & 3* † quæ vti habentes pro se iuris præsumptionem, essent in omnem casum præferēdæ contrariis probationibus, *Paulus de Castro cons. 192 sub n. 4. vers & constat lib. 2. Rubeus cons. 35. sub num. 16. vers testi autem habenti lib. 4. et Rota coram Greg. dec. 71. num. 1.*

Non omisso denique, quod tam continuatio possessionis, quam sanguinis coniunctio, quæ pro alia coniectura afferebantur, insufficientes reputantur ad probandam simulationem, quando deficit causa simulandi, &
20 concurrit clausula *constituti*, † vt de continuatione possessionis explicat *Mantica de tacitis lib. 11. tit. 31. num. 56. vers. quod est intelligendum, Farinac. de falsitate, & simulatione qu. 102. num. 235. et 239. et Rota dec. 169. num. 4. par. 9. recent coram Canal. dec. 13, num. 4. cor. Penia dec. 446. sub num. 10. et in dicta Forolivien. donationis 17. Martij 1663. §. finali coram R. P. D. meo Taia, et 28. Ianuarij prœteriti §. continuatio coram*
21 *R. P. D. Emerix*, & de sanguinis coniunctione notat *Bart. in l. post contractum colum. 2. in fine. vers. secunda præsumptio num. 3. ff. de donat. Tiraq. de iur. constit limit. 9. num. 3. ad med. vers. et ex ea colligi, Honded. d. cons. 40. num. 16. lib. 1. et Grat. d. discept. 255. n. 8.*

Et ita, aliis coniecturis tamquam leuioribus omissis, decimum fuit, vtraque Parte informante.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Saluiani.

Veneris 10. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Possidebat creditor bona sui debitoris pro euictione aliorum bonorum hypothecata, cumque Saluianum intentasset contra tertium similiter possessorem aliorū bonorū, quibus debebatur euictio; hæc illi denegata est, non solum quia non docuerat de subsistentia crediti cessi, prout vltra cessionem cessionarius iustificare tenetur; verum etiam quia si illi daretur immissio, alia similis contra ipsum concedenda esset euictionem passo, ad quem circuitum euitandum pro denegatione Saluiani retolmitur.

SVMMARIVM.

1 *Cessio reportata ab eo, qui non erat verus dominus, non suffragatur, & num. 3. cum seq.*
2 *Causa testati facit cessare causam intestati.*
3 *Ius quod non habet nemo in alios transferre potest.*
4 *Cessionem reportare, eamque iustificare non sufficit, nisi simul doceatur de subsistentia crediti cessi.*
5 *Saluianum non datur creditori possidenti bona hypotheca pro euictione sui crediti, & num. 8.*
6 *Petere nemo debet, id quod statim restituturus est.*
7 *Circuitus sunt omnino vitandi.*
8 *Immissio non datur ad fauorem illius, qui exinde aliam similem immissionem pati debuisset.*
9 *Possessor vt ratione solutionum creditoribus factarum, possit se ab aliis creditoribus liberare debet illos fuisse anteriores.*
10 *Saluianum creditori anteriori conceditur pro rata creditori posteriori soluta.*

DECISIO DX.

EX Iuribus cessis eiusdem Census, quem vsque de anno 1618. imposuit Simon de Capizucchis fauore Tarquinij Angelini, egit Interdicto Saluiani in Curia Auditoris Cameræ Franciscus Capizucchus contra Conimges de Naris, & Sorores de Ceulis possessores vnius Horti, & Arundineti alias de tempore impositionis in bonis ipsius impositoris existentis, & sententia immissionis reportauit; Verum in gradu appellationis, cognita ex integro causa, & dato de more dubio, An Francisco sit danda immissio, Rota censuit esse denegandam.

Primò quia non probauit cessionem habuisse à veris Dominis, Liuia enim Angelina, à qua Iulius Moronus, Roccius Lactantius, & Rector Sancti Ioannis de Malua, omnes cedentes, causam dominij deducunt,
1 nec ipsa erat domina, † quia hæreditatem Tarquinij, in qua Census comprehendeba-

tur,

tur, adiuit tamquam illius soror, & proximior ab intestato, & tamen hodie constat condidisse Testamentum, & in eo legatum fuisse censum huiusmodi Patribus S. Mariæ
2 in Porticu; Cum autem causa testati† cessare faciat causam intestati, sequitur ius, quod
3 non habebat, † non potuisse in prætatos cedentes transferre, vulgata *l. Nemo plus iuris ff. de regul iur.* Ideoque non satis est, Francisco
4 reportasse cessionem, illamque † iustificare, nisi simul, & semel doceat de subsistentia crediti cessi, *l. si nemo C. de hæredit. vel action. vendit. Aldouin. conf. 42. num. 18. & seq. Rota post Pacific. de Saluiano interd. dec. 162. num. 6. & 7. coram Bichio decis. 131. num. final.* & sæpiùs in alijs.

Secundò, & præcipuè quia si danda esset aduersus hos possessores Francisco immissio, † illis hæc eadem successi iè concedi
5 deberet contra eundem modo possidentem Casale Turris Perunæ generaliter pro euictione dicti Horti hypothecatum, & propterea cum petat † id, quod statim esset restituturus, ad euitandum inanem circuitum, im-
6 7 8 missio † ei fuit denegata, *ad leg. Cum fundus 81. §. Seruum tuum ff. si cert. petat. Bald conf. 100. in fine lib. 4. Olea de cession. iurium titul. primo par. 6. num. 82. Rota coram Coccino decis. 1468. num. 2. cum duobus sequentibus.*

Et licèt se tutum esse asserat Iuribus cessis creditorum anteriorum Ceulo, quibus
9 solutum fuit pretium dicti Casalis, † cum tamen de eorum anterioritate non doceat, nisi quoad aliquos, cum quibus de tempore emptionis lis coram Auditore Cametæ pendebat, in reliquis integralem solutionem vel non iustificat, vel facta apparet posterioribus, Summario præteritæ positionis *num. 12. litera C.* propterea pro summa, quam retinet, & signanter scutorum 1572. cum fructibus compensatiuis, quos retulit Peritus de mandato Iudicis electus deberi, dicto Summario *num. 12.* necnon pro alia soluta
10 posterioribus † denegari non posset immissio Ceulis, & Naris anterioribus, ad tradita *in Romana Census quinta Maij 1667. coram me.*

Alias etiam rationes allegabant Scribentes pro Reis conuentis, sed illis omissis. in his standum pro deneganda Francisco immissione Domini fuerunt concordes, vtraque Parte informante.

R. P. D. CALATAIV.

Hispalen. Decimarum.

Veneris 10. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Carthusianorum priuilegia ab exemptione solutionis Decimarum in hac decisione expenduntur, eaque non comprehendere Decimas de iure speciali, & vigore donationum Regum vna simul deciditur; eoque magis, quia illa visa sunt ex causa paupertatis concessa, qua ideo de præsenti cessante, ipsa etiam priuilegia cessare debent; plura igitur vltra præmissa adducuntur adhuc de causa impulsiua, & finali, & qualis hæc vtraque sit.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ prouenientes ex titulo regiarum donationum dicuntur spectare iure speciali.*
2 *Decimæ spectantes de iure speciali non comprehenduntur sub priuilegio generaliter concesso.*
3 *Gratia, & concessio Pontificis nunquam continet ius speciale, & in præiudicium iuris ignorati.*
4 *Dispositio, seu derogatio generalis non tollit concessiones Regibus factas.*
5 *Causa paupertatis cessante, cessat priuilegium illius causa concessum, & vid. num. seq.*
6 *Priuilegium concessum pro bonis acquisitis, & acquirendis, si causa paupertatis est concessum, ea cessante, ipsum quoque cessat.*
7 *Priuilegium concessum ex causa paupertatis restringitur ad bona subsistentationi necessaria.*
8 *Parochus omnibus decimis priuari non potest.*
9 *Paupertatis causa cessat, si immunitate, vel priuilegio cessante, adhuc remanent bona pro subsistentatione necessaria.*
10 *Priuilegium ex pluribus causis concessum, quatenus vna cessante, subsistneatur, vel pereat.*
11 *Causa finalis dicitur illa, sine qua disponens non disposuisset.*
12 *Causa cultus diuini adiecta concessioni facta ex causa paupertatis dicitur impulsiua, & occasionalis.*
13 *Causa impulsiua, & occasionalis dicitur illa, quæ stat consecutiuè, & independenter ad causam principalem.*
14 *Decimæ dismembratæ ab Ecclesia parochiali, & alteri Ecclesiæ seù Monasterio concessæ, quatenus subsistneantur.*
15 *Decimæ debentur etiam Ecclesiæ diuiti.*
16 *Parochi per dismembrationem seu priuilegia decimarum in fauorem alterius Ecclesiæ lasionem reportare dicuntur.*
17 *Testes attestantes de certa scientia, & facto proprio, plenè probant.*

DECISIO DXI.

TAM in possessorio, quàm in petitorio R. P. D. meus Taia præuius pluribus decisionibus sententiam protulit, in qua declarauit decimas fructuum, reddituum, & prouentuum debitas per Colonos, & Arrendatarios spectare ad Ven. Carthusiam de Xeres vigore suorum priuilegiorum Apostolicorum, reseruato tamen Capitulo Hispalen iure agendi ad reductionem prout de iure; Quare causa appellationis mihi commissa, dubitaui, An sit confirmanda, vel infirmanda, & DD. infirmandam esse censuerunt.

Duo enim fuerunt fundamenta prædictæ resolutionis, alterum in præcedentibus decisionibus non tantum, & alterum in eadem sen-

sententia reseruatum ; Primum igitur fuit, quod agitur de decimis spectantibus ad Ca-
1 pitulum iure speciali, † nempè titulo donationum Regum Hispaniarum, qui ex causa onerosa expulsionis Maurorum ex conces-
2 cessione Apostolica eas obtinebant, † vt deponunt plures Testes postremò mediante Remissoria exàminati hodierno Summario Capituli *num.* 2. & firmauit *Rota in alia Hispalen. decimarum* 27. *Nouembris* 1671. *coram R.P.D.meo Bourlemont*, vnde quidquid sit circa Carthusianorum priuilegia, quæ Capitulum ex pluribus nõ releuare contendebat, tamen cum nulla in eis legatur derogatio
3 prædicti iuris specialis Capitulo † competentis, imò nec contineant, quod hoc ius speciale fuerit Pontificibus expressum, & in præiudicium iuris ignorati, nunquam dicitur facta concessio, *Noguerol. alleg.* 19. *nu.* 26. *Rota coram Seraph. decis.* 1291. maximè quia
4 agitur de concessionibus Regibus † factis, quæ non tolluntur per generalem dispositionem, siue derogationem, vt in specie respondit *Rota in d. Hispalen. decimarum* 27. *Nouembris* 1671. *coram R.P.D.meo Bourlemont.*

Secundum fuit, quod priuilegium Papæ Ioannis Vigesimi secundi concessum Conuentui Bonipassus communicatum, postèà Pio Secundo vniuerso Ordini Carthusianorum, & deindè confirmatum ab aliis Sũmis Pontificibus, fundatur expressè in paupertate dicti Conuentus, vt apparet ex eius
5 lectura, † Quapropter ea cessante, censetur ipso iure reuocatum, *cap. suggestum ibique glos. de decim. Menoch. conf.* 150. *num* 9. & 34. *Rebuff. de decim. quæst.* 14. *num.* 55. *Monet. eodem tract. cap.* 4. *quæst.* 3. *num.* 62. *Rota coram Zarat. decis.* 67. & *decis.* 24. *num.* 2. *par.* 13. *rec.* quamuis illud
6 fuerit concessum † pro bonis tam acquisitis, quàm acquirendis, *Card. in d. cap. suggestum de decim. & in Clem.* 1. *num.* 10. *quæst.* 18. *de Cens. & ibi Imol. num.* 9. *in fine, Marches. de commiss. par.* 1. *de appell. in caus. decim.* §. 1. *num.* 127. *fol.* 672. *Carcer. var. resol. par.* 1. *cap* 21. *nu.* 4. vel in om-
7 nem casum est restringẽdum † ad bona Monachorum substentationi necessaria, ad *text. in cap. ex parte de decim. vbi Abb. num.* 3. *Anchar. num.* 2. qui considerant, quod aliàs Paro-
8 chus † omnibus decimis priuari posset, *Tambur. de iur. Abb. tom.* 1. *disput.* 15. *quæst.* 18. *num.* 3. *Rebuf. de decim. quæst.* 14. *in fin. Monet. eodem tract. cap.* 5. *num.* 17. *Rota decis.* 345. *num.* 7. *par.* 11. *rec.*

Quod autem antiquo statu inspecto Monasterium de Xeres modernis temporibus non sit pauper, imò diuitiis affluat; concludunt quamplures Testes de nouo mediante Remissoria examinati, deponentes de continuis acquisitionibus, & de excrescentia redditiuum in notabili quantitatè, nemè de capitali scutorum 800. mil. & de annuo reditu scutorum 45. mil. circiter, iraut vltrà expensas necessarias pro Religiosis ibidem viuere solitis, adhuc supersit plusquam ter-
9 tia pars redditiuum, † & plures Testes dicunt superabundare duas ex tribus partibus, persolutisque controuersis decimis, adhuc posse se substentare, aliasque onera adimplere, Summario Capituli *numero quinto, & sequentibus.*

Nec prædictis aduersantur alij Testes ex parte Monasterij examinati, sed potiùs comprobant excrescentiam diuitiarum, & quãuis conentur ostendere diuersa onera iniuncta bonis de nouo acquisitis, itaut quoad illa Monachi non habeant nisi nudum ministerium, tamen vel fuerunt acquisita pleno iure, & excrescentia diuitiarum exindè remanet comprobata, vel fuerunt acquisita, quoad ministerium tantùm, & non debet Capitulum clipeo exemptionis concessæ solis Monachis fraudari decimis debitis ex bonis ad alios, quàm ad Monasterium spectantibus.

Non obstat, quod priuilegium Ioãnis Vigesimi secundi fuerit concessum ex duplici causa, nempè ex causa paupertatis, & vt commodius Patres Conuentus Bonipassus diuinis vacare possent ; Ideoque cessante vna ex causis finalibus, videlicet paupertate, firma remaneat altera æquè principaliter considerata, ex qua priuilegium substineri
10 potest ; † quoniam in tantùm Monachi diuinis vacare impediebantur in quantum præmebantur paupertate illos cogente ad culturam prædiorum proprijs manibus, ex qua à diuinis distrahebantur, & ista fuit vnica, & finalis causa, propter quam Summus Pontifex motus fuit ad concessionem priuilegij, vt apertè constat ex eius lectura, ibi : Cùm itaque sicuti petitio vestra nobis exhibita continebat pro eo, quod terras, & possessiones, quas vobis, & domui vestræ pro substentatione vestra concessimus, proprijs sumptibus excolitis propter occupationes diuersas culturæ huiusmodi officijs diuinis vacare commodè nequeatis, quinimò Laicorum Colonorum familiam vobiscum habitantium, & animalia necessaria nuttire, propterea nos oporteat, etiam ad hoc, vt diuino cultui intendere valeatis, & sæcularium vitare tumultus, credatis vobis expedire, vt terras, & possessiones huiusmodi tradatis alijs excolendas, nos tùm propter præmissa, tùm ob tenuitatem vestrorum reddituum, & prouentuum, volentes vos in hac parte prosequi gratiosè vestris supplicationibus inclinati &c. quod de prædictis terris, & possessionibus, quas Coloni, qui eas excolunt soluere alijs tenerentur, etiamsi aliæ Ecclesiæ, vel personæ fuerint in possessione percipiendi decimas à Colonis, qui coluerunt possessiones prædictas, nec pro dd. terris, & possessionibus possint à dd. Colonis nisi per vos dumtaxat exigi decimas memoratas, nec ad id dd. Coloni à quoquam va-
11 leant coarctari &c. † Causa enim finalis dicitur illa, sine qua disponens non disposuisset, *Gratian. discept.* 558. *num.* 19. *Rota dec.* 102. *num.* 1. & *dec.* 400. *num.* 28. *par.* 9. *rec.* & *coram Dunoz. tom. decis.* 526. *num.* 6. & Summus Pontifex priuilegium non concessisset, nisi Monachi

nachi fuiſſent pauperes, reſpectu verò ad
12 cultum diuinum † fuit cauſa impulſiua, &
13 occaſionalis, † quæ ſtat conſecutiuè, & dependenter ad cauſam principalem, *Gratian. diſcept. 971. num. 45. Rota deciſ. 229. num. 14. part. 12. rec.*

Minus releuat, quod diſpoſitio *text. in c.* 14 *cap ſuggeſtum* † non habeat locum, niſi tribus concurrentibus requiſitis, nempè quod conſter de ſtatu antiquo, quod Eccleſiæ, quibus de iure debentur decimæ, adeo grauentur, vt illarum Rectores congruè ſubſtentari nequeant, & quod maxima oriantur ſcandala; nam quoad primum, Status antiquus paupertatis ſatis remanet iuſtificatus, dum hodie conſtat de nouis acquiſitionibus, & de ſuperabundantia reddituum; & quoad ſecundum ratio fundamentalis dicti textus non conſiſtit in paupertate Eccleſiæ Parochialis, nec in deficientia congruæ ſubſten-
15 tationis Rectoris, † quia regulariter decimæ debentur etiam Eccleſiæ diuiti, ex ſententia *Diu. Thom. in 2. 2. quæſt. 87. art. 3. ad primum Suarez de Relig. lib. 1. tit. de decim. cap. 11. nu. 9. Man-*
16 *doſ. conſ. 31. in fine*, ſed in læſione, † quæ vigore priuilegij fit, Parochis, vt aduertit *Rota deciſ. 122. num. 10. par. 13. rec.* Quo verò ad tertium ſcandalum oritur ex ipſa affluentia diuitiarum in fraudem Eccleſiæ, cui de iure debetur decima.

Quæ eo fortius vrgere viſa ſunt, quo Capitulum Hiſpalenſe probauit quaſi poſſeſſionem exigendi decimas ab ipſa Carthuſia, vt fuit iuſtincarum per triginta Teſtes exactores decimarum loquentes de exactione
17 per 30. 40. 50. & 60. annos, † qui tamquam atteſtantes de certa ſcientia, & de facto proprio plenè probant, *Rota dec. 22. num. 13. par. 7. rec. Greg. deciſ. 351. num. 11.* cum quibus concordant quatuor ex teſtibus pro parte Carthuſianorum examinati, hodierno Summario *num. 4.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Aſſiſien. Bonorum.

Veneris 10. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Plura de deliberatione in hac deciſione deducuntur, ſed principaliter agitur, qualiter banniti, qui durante banno ſunt incapaces cuiuſcumq; ſucceſſionis, poſſint, & valeant aduerſus illud reſtitui, & cum diſtinctione reſoluitur, nempè quod ſimplex habilitatio exilij, ſeù commutatio pœnæ, illos capaces non reddant, ſecus autem ſi plenariè reſtituti ſint, reſeruato tamen exilio, donec pacem obtineant ab hæredibus occiſi.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratio conceditur aduerſus deliberationem nullam, & ſpoliatiuam.*
2 *Fideiuſſoris obligatio extinguitur, debito principali per ſolutionem ſublato.*
3 *Deliberatio facta ſine credito abeuidenti nullitate ſaluari non poteſt.*
4 *Creditum per ſolutionem extinctum, amplius reuiniſcere non valet.*
5 *Hæres beneficiatus poteſt impugnare deliberationem ab eius auctore factam.*
6 *Inuentarium præſumitur ritè, & reſtè confectum donec contrarium concludenter probetur.*
7 *Sententia contumacialis pronunciata præuia compilatione proceſſus, probat delictum, ac ſi ob veras probationes fuiſſet prolata, & num. 9.*
8 *Banniti ſunt incapaces cuiuſcumque ſucceſſionis tam actiuæ, quam paſſiuæ, & num. 14.*
10 *Bannitus tunc ſolum remanet ſucceſſionis capax, ſi purgauerit contumaciam, vel ſit reſtitutus à Principe.*
11 *Bannitus in pœnam capitis, & ſimpliciter habilitatus ad exilium, non ideo efficitur ſucceſſionis capax, & vid. num. ſeqq.*
12 *Gratia ſuper commutatione pœnæ non ſuffragatur ſi quis ea vſus non ſit.*
13 *Commutatio pœnæ propriè non dicitur gratia.*
14 *Contumacia durante, Bannitus ſuccedere non poteſt, ſed cuiuſcumque ſucceſſionis eſt incapax, & num. 8.*
15 *Bannitus citari non poteſt, nec debet.*
16 *Fiſcus ſtante fideicommiſſo in caſu delicti nihil prætendere poteſt in præiudicium vocatorum.*
17 *Citari non debent illi, quibus nulla competit defenſio.*

DECISIO DXII.

REPETITIS in præſenti propoſitione per Informantes pro hæreditate iacente omnibus motiuis aliàs in præterita adductis, & per me in deciſione de medio ſublatis, obtinuit Comes Guidus de Fluminibus reſponderi ſtandum eſſe in deciſis.

Ratio autem reſolutionis fuit, quia ſtante ſpolio commiſſo eidem in bonis nulliter de-
1 liberatis † reintegratio competit, *Cagnol. in l. hæredes num. 17. ff. de regul. iur. Poſth. de ſubhaſt. quæſt 58. num. 17. Rota coram Greg. XV. deciſ. 542 num. 2. coram Buratt. dec. 271. num. 1.*

Nec de huiuſmodi ſpolio dubitari poteſt, ex eo quia cum Comes Iulius eſſet ſolummodò obligatus in ſocietate officii inita de anno 1611. quæ cum poſtea extincta fuerit cum pecuniis ad ſocietatem acceptis de anno 1618. ab Ægidio Brundolino extincta
2 etiam remanſit illius obligatio, † dum debitum principale per ſolutionem ſublatum fuit, vnde patet deliberationem, vti factam
3 ſine credito, † ſaluari non poſſe, *l. 1. in verb. vili pretio C. de præſcript. 30. vel 40. annorum, Mangil. de ſubhaſt quæſt. 21. nu. 11. Poſt. de ſubhaſt. inſpect. 10. num. 1.* & indubitatum eſt omnem obligationem ipſius ceſſare, ex quo realiter attenta effectiua ſolutione prima ſocietas extin-

4 extincta remansit, † & ideò amplius reuiuiscere non potuit, *l. eius, qui in fine ff. de iur. fisc. l. int. stipulantem § sacram ff de verb. oblig. Grat. discept. 962. num. 31. & seqq.*

Nihil releuante obiecto super hoc repetito, quod cum Comes Guidus sit hæres Comitissæ matris, hanc deliberationem, quam
5 ipsa fecerat, impugnare nequeat, † quoniam, vt iam aliàs dictum fuit, ipse adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, vt constat ex Summario dato die 13. Iunij præteriti *num. vnico*, quod præsumi debet ritè
6 confectum, † donec contrarium non fuerit concludenter probatum, *Bald. in l. vltima in §. licentia C. de iur. deliber. Rota coram Coccino decis. 970. num. 12. & decis. 536. num. 15. parte 5. recent.*

Vti nec etiam releuat, quod adsint Ascanius, & Iulius, quibus deferenda venit successio in bonis fideicommissarijs Iulij Senioris, quia cum essent banniti ob homicidium ab ipsis patratum in persona Comitis
1 Vlderici, & sententia contra eos lata, quæ etiamsi in contumaciam, stante quod probata fuerit præuia compilatione † processus,
7 durante contumacia, eosdem operatur effectus, ac si esset prolata ob veras probationes delicti, *Farinac. quæst. 11. num. 30. Scacc. de indic. lib. 1. cap. 97. num. 120.* vti etiam firmat *Rota decis. 486. num. 9. par. 14. recent.* & in hoc
8 casu banniti † efficiuntur incapaces cuiuscumque successionis actiuæ, & passiuæ, vt plenè probat *Altograd. cons. 98 ferè per tot.* quia talis sententia contumacialis dicitur potiùs
9 prolata ad probationem delicti, † quàm in contumaciam, & decisiones exaduerso allegatæ tam in illa Ciuitatis Castelli coram Seraphino, quàm in alia coram Manzane-
01 do 148. † & cæteræ aliæ supponunt bannitum esse capacem, sequuta contumaciæ purgatione, vel per comparitionem, vel per restitutionem in gratiam Principis, vt etiam firmauit *Rota decis. 714. num. 11. par. 4. tomo 3. recentiorum.*

Et quamuis Comes Ascanius fuerit habilitatus à sanctæ memor. Clemente Nono
11 ad exilium per decem annos in Ciuitate Anconæ, † tamen illa non potest denominari vera gratia, quæ illum habilitet ad succedendum, cùm potiùs præseferat commutationem pœnæ maioris in minorem, & cum
12 illa vsus non fuerit, nec Anconæ moram per aliquod tempus traxerit † gratia obtenta eidem suffragari non potest; & ob id non applicatur casui, de quo agitur *decisio coram Cardinali Canaler. 135. num. 1.* ex quo ibi patet fuisse concessam plenissimam restitutionem, & postea appositus fuit modus exulandi donec pacem consequutus fuerit, secus autem procedit in casu, de quo agitur, ex quo gratia nullum continet modum, nec
13 aliquam remissionem, † sed tantummodò pœnæ commutationem, quæ propriè non dicitur gratia, cum ob illam non dicatur restitutus in gratiam Principis.

Denique nihil deperit, quod in sententia immissionis non fuerit citatus Com. Ascanius, vel Fiscus, quoniam circa personam Ascanij responsio patet ex ipsa *decisione 486.*
14 *par. 14. recent.* † quod bannitus durante contumacia non possit succedere, vt incapax, &
15 sic non debeat, † quinimò nequeat citari, respectu verò Fisci, responsio est etiam facilis, quia stante fideicommisso in casum delicti, † nihil prætendere poterat in præiudicium vocatorum, quibus cum nulla com-
16 petat defensio, † ideò citandi non erant, *Cancer. var. resol. par. prima cap. 17. num. 63. Rota decis. 343. num. 20. par. 10. recent.*

Ex quibus, & ex alijs deductis in præterita decisione huius Causæ, quæ Domini in hodierna disputatione approbarunt decisio confirmationis robur obtinuit, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Alimentorum.

Veneris 10. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Ad alimenta, & sumptus litis condemnatus est tertius possessor bonorum mariti, fauore vxoris, quæ contra virum obtinuerat sententiam separationis thori, & restitutionis suæ dotis, quamuis ille in eadem sententia citatus non sit, ea ratione, quia cum adhæserit commissioni causæ ab eodem viro reportatæ, eam cum suis qualitatibus accipere debet, eo magis quia causa actitata erat cum legitimo contradictore, quibus in hac materia reputatur ipse vir, & proinde tamquam solum secundarium interesse habens, minus etiam citari debuerat.

SVMMARIVM.

1 *Tertius vtens commodo commissionis ab altero ex collitigantibus reportata debet eam accipere cum suis qualitatibus.*

2 *Res iudicata obtenta contra virum pro restitutione dotis, potest etiam executioni demandari contra tertium.*

3 *Clausula* submministratis alimentis *apposita in commissione causæ obtenta à viro, afficit etiam tertium eadem commissione vti volentem.*

4 *in Commissione euocationis causæ censentur repetita omnes clausulæ in prima commissione appositæ.*

5 *Sententia lata contra virum super separatione thori, & restitutione dotis afficit etiam tertium quamuis in ea non citatum, & num. seqq.*

6 *Sententia lata super restitutione dotis, vt afficiat tertium non citatum, sufficit quod fuerit lata contra legitimum contradictorem.*

7 *Contradictor legitimus, et de cuius interesse principaliter agitur in iudicio separationis thori, & restitutionis dotis, est maritus.*

8 *Tertium contra quem prætenditur executio super*

per

per reſtitutione dotis, dicitur habere intereſſe ſecundarium, quia primarium intereſſe eſt maritii.

9 *Tertius habens ſolum intereſſe ſecundarium non principale, citari non debet.*

10 *Teſtes de confeſſione extraiudiciali deponentes, non conteſtes de loco, tempore, & verbis, nihil probant.*

11 *Confeſſio extraiudicialis mulieris facta parte abſente, & ſine ſolemnitatibus non præiudicat.*

12 *Teſtes ſuper reſtitutione dotis non probant, niſi de ea integraliter deponant.*

13 *Probatio debet eſſe concludens, alias minime ſuffragatur.*

DECISIO DXIII.

TAM ex reſcripto Signaturæ ſubminiſtratis alimentis, & ſumptibus litis, quàm ex capite boni iuris, & paupertatis Rota coram me die vndecima Ianuar. proximè præteriti reſoluit deberi Lucretiæ alimenta, & ſumptus litis, & pro his eſſe relaxandum mandatum contra Annibalem Guerrerium in ſcutis quinque menſtruis, qua reſolutione iterum hodie examinata, Domini ſteterunt in deciſis, non obſtantibus in contrarium adductis.

Non enim obſtat, quod reſcriptum Signaturæ emanauerit contra Virum, non autem contra Annibalem tertium poſſeſſorem.

Quia vltra quod contrarium patet in præterito Summario *numero quarto* ceſsat obie-
1 ctum, quia Annibal † vtitur commodo Commiſsionis reportatæ per Virum, in qua per reſtitutionem in integrum ſuſpen-
2 ſus fuit effectus rei iudicatæ, † quæ in con-
3 ſequentiam contra ipſum eſſet † exequenda; ideoque debet illam accipere cum eodem onere ſubminiſtrationis alimentorum, iuxtà latè tradita per *Surdum conſil. 2. num. 39. verſic. quinto quia libro primo*, tùm etiam quia in Commiſsione auocationis cauſæ à Reuerendo Patre Domino Muto reportatæ a
4 Lucretia † cenſentur repetitæ eædem clauſulæ inſertæ in prima Viri Commiſsione, *Rota deciſ. 321. numero primo parte prima diuerſor. & coram Caſſadoro deciſ. 8. numero primo de reſcript. & coram Coccin. deciſ. 791. num. 2.*

Minus refragantur adducta contra requiſitum boni iuris, quod nempè ſententia Eminentiſsimi Domini Cardinalis Vicarij, quãnis lata ſuper Thori Separatione, & Dotis
5 reſtitutione, † ipſum non afficiat tamquam Tertium, & in ea non citatum.

Quia ſufficit, prout aduertit deciſio, quæ reuidetur §. *Conſtat enim*, quod in ea fuerit
6 citatus legitimus Contradictor, † qui in
7 Thori ſeparatione eſt Vir, † & de eius intereſſe principaliter agitur; Reſtitutio autem Dotis in conſequentiam ſeparationis
8 Thori, † qua mediante Annibalis intereſſe efficitur ſecundarium, non autem princi-
9 pale, itaut in præfato Iudicio à Lucretia citari minimè debuiſset, *Rota coram Reuerendiſſimo Reyas deciſ. 436. numero 5.*

Hinc non afficit altera exceptio contra aliud requiſitum paupertatis, quod nempè probetur omnia mobilia in Dotem tradita penès dictam mulierem reperiri.

Nam quatenus probatio deducitur ex Teſtibus deponentibus de confeſsione ex-
10 traiudiciali ipſius mulieris, † iſti vti non conteſtes de loco, tempore, & verbis, nihil probant, *Afflictus deciſ. 364. numero 4. Buratt. deciſ. 117. num. 8. Dunozett. Iunior. dec. 254. num. 5. & in recentior. deciſ. 664. num. 6. par. prima, & deciſ. 700. num. 33. pẽ medium par. 2.* vel in omnem caſum confeſsio extraiudicialis facta à muliere parte abſente, & ſine
11 ſolemnitatibus, † non poſſet eidem præiudicare, *Addentes ad ſanctæ memoriæ Gregor. XV. deciſ. 408. num. 5. ad finem, Seraphin. deciſ. 487. num. 13.*

Quatenus verò deducitur ex alijs Teſtibus deponentibus de exiſtentia mobilium penès dictam Lucretiam, nil minus poteſt afficere, tùm quia ſunt examinati in alio Iudicio, non deponunt de omnibus mobilibus, & eorum valore, cùm mobilia in dotem tradita aſcenderent ad valorem ſcutorum 1750. & eorum dicta verificari poſſunt in mobilibus aſcendentibus ad valorem ſcutorum 349. tantùm, quæ Lucretia
12 fatetur penès ſe retinere; † vnde probatio
13 reſtitutionis totius dotis non eſt † concludens, prout requiritur *Rota coram Bichio deciſ. 77. num. 14.*

Eademque ratione non releuat deſcriptio mobilium penès dictam Lucretiam exiſtentium, dum ex eius lectura dignoſcitur in ea non reperiri vniuerſa mobilia in dotem tradita.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit &c.

Altera deciſio præſentis cauſæ habetur impreſſa ſupra in hoc eodem tomo ſecundo iſtius decimæ octauæ partis Recentiorum, vbi eſt in ordine 404.

R. P. D. VICECOMITE.

Taurinen. Profeſſionis.

Veneris 10. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Latè examinatur probatio metus, qui, & qualis requiratur ad effectũ annullandi profeſsionẽ, quæ, eo mediãte dicebatur emiſſa; & quia ille non apparuit plenè, & concludenter probatus, ideo pro validitate reſolnitur, ad denegandam ſucceſsionem hæredi religioſi, qui nulliter prætendebat illũ fuiſſe profeſsũ; plura etiam de iudicio nullitatis eiuſdem profeſsionis deducuntur, qualiter requirantur in illo probationes faciendæ, non ſolum contra Religionem, verum etiam contra intereſſe habentes.

SVMMARIVM

1 *Teſtes dicuntur nulliter examinati ſine citatione principalis intereſſe habentis, & ideo nihil probant.*
2 *Notario atteſtanti ſuper integritate actorum, plena fides adhibetur, & num. ſeq.*
3 *Negatiua ſcripturarum probatur ex fide Notarij actuarij atteſtantis ſuper integritate proceſſus.*
4 *Citationem licet præſupponat contumacia, illam tamen non probat.*
5 *Sententia lata ſint legitimis defenſionibus, imo reiecta probatione partis, tamquam fundata in inordinato proceſſu nullam facit probationem.*
6 *Teſtes de metu ad effectum annullandi profeſſionem, non probant, niſi percutiant tempus ingreſſus, aut emiſſæ profeſſionis.*
7 *Metum probare non ſufficit, niſi probetur incuſſus in eodem actu.*
8 *Teſtis depoſitio magis attenditur ſuper interrogatorijs, quam ſuper articulis, & num. 12.*
9 *Metus excluditur in Patre timorata conſcientia, diligente filios, naturæ placida, nec minas exequi ſolita.*
10 *Teſtes, qui in ſecundo examine ſe retractarunt, metum non probant.*
11 *Teſtes, quorum plures ſubornati fuerunt, omnes ſubornati præſumuntur.*
12 *Teſtes qui in ſecundo examine facto cum interrogatorijs dixerunt ſe ſubornatos, plene probant ſubornationem, & num. ſeqq.*
13 *Teſtes in utroque examine contraria deponentes, tamquam periuri, & inter duo iuramenta, nihil probant.*
14 *Teſtis deponens de auditu ab eo cui metus fuit incuſſus, metum non probat.*
15 *Metus cauſa diuerſa ab eo, pro quo ille fuit incuſſus, non releuat, nec attenditur.*
16 *Metus probari debet ad eum præciſum finem extorquendi actum, qui tamquam meticuloſus impugnatur.*
17 *Teſtes, quos licet quis monitus repetere non curauit non ſolum non probant, ſed reddantur ſuſpecti de falſo.*
18 *Filius ſi habitet ſeorſim à Patre, & in longinquis partibus, poteſt ſuam voluntatem ceſſante quocumq. metu liberè declarare.*
19 *Atteſtationes procurata lite pendente non probant.*
20 *Metus ad effectum annullandi profeſſionem non probatur ex declaratione alterius fratris, quod non ſit obſtaculum fratri religioſo profecto ſuam annullandi profeſſionem.*
21 *Metus probari debet plenè, & concludenter, cum omnibus ſuis qualitatibus.*
22 *Metus excluditur ex renunciatione liberè facta à filio in fauorem patris.*
23 *Metus excluditur ex loco publico in quo erat facilis aditus ad ſuperiorem.*

DECISIO DXIV.

GASPAR filius Iacobi Carelli Taurinen. vique de anno 1647. Religionem ingreſſus Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo Diſcalceatorum, in ea profeſſionem emiſit, aſſumpto nomine Fratris Philippi Mariæ à Sancto Stephano, & in ea permanſit vſque ad obitum Patris, quo ſequuto de anno 1666. ſtatim obtenta à Sanctiſſimo reſtitutione in integrum aduerſus lapſum quinquennij, necnon commiſſionem cauſæ ſuper nullitate ſuæ Profeſſionis, tamquam per vim, & metum ab eodem Patre incuſſũ extortę, committi Ordinario, & Superiori Conuentus eiuſdem Ciuitatis, à quibus præuio examine nouem Teſtium ſuper aſſerto metu, ſententiam fauorabilẽ reportauit non ſolum ſuper nullitate Profeſſionis, ſed etiam ſuper habilitatione ad ſucceſſionem in bonis, & hæreditate paterna, contradicente Iacobo Carello iuniore pupillo dicti Iacobi Seniotis ex filio nepote, & pro eo illius Curatore, ac etiam ipſa Religione, cuius Procurator licèt appellauerit vnà cum dicto Curatore, quia tamen poſtea Conuentus ipſe appellationi renunciauit; ideo ad inſtantiam ſolius pupilli illam proſequentis, mihi fuit directa commiſſio, cuius vigore dedi de more dubium ex integro, An conſtet de nullitate huius profeſſionis, quod poſt reproductum proceſſum in partibus fabricatum ſuper depoſitione dictorum Teſtium vigore literarum Remiſſorialium, fuit hodie diſputatum, & negatiue reſolutum.

Quia Frater Philippus Maria ſupradictus ad probandum aſs. metum iuuari non poteſt depoſitionibus ſupradictorum nouem Teſtium primo loco examinatorum, ex quo nulliter examinati fuerunt abſque citatione 1 dicti Iacobi pupilli, † de cuius intereſſe principaliter agebatur in ordine ad amitam hæreditatem, in cuius poſſeſſione reperiebatur, *l. ſi quando § ſed. cum nimirè, ibique gloſ. verb. noluerunt C. de teſtibus cap. 2. eodem tit. & verbi. que DD. Farin. de oppoſit teſt. quæſt. 72. num. 1.* quos in terminis *Rot. decis. 510. num 16. par. 5. rec.*

Nullatenus in facto ſubſiſtente, quod Curator pupilli fuerit verè citatus, vt in cõtrarium prætendebatur, quia reuoluto toto proceſſu in actis producto, & per Notarium Actuarium extracto cum aſſertione, quod in eo continentur omnia, & ſingula acta huius cauſæ in partibus geſta, † cui venit fides adhibenda, *Rot. coram Birb. decis. 266. nu. 7.* 2 leguntur quidem in eo decretæ citationes contra omnes intereſſe habentes, & in ſpecie contra pupilli Curatorem, ſed quod fuerint contra eundem exequutæ, nullibi in dicto proceſſu apparet. Quidquid enim in alio aſſerto proceſſu contineatur ex ipſo, de quo ſupra fide Notarij Actuarij ſuper integritate actorum munito † probata remanet 3 negatiua, in terminis *Bart. in l. Hi qui ad ciuilia num. 4. & ibi Add. it. E. C. de appellat. Vant. de nullit. ex defect. citat. n. 14. & 15. Afflict. dec. 107. num. 5. in fin. Rot. decis. 611. num. 2. par. 1. rec.*

Et quamuis Procurator dicti Fratris Philippi Mariæ, in ſeculo Gaſparis, comparuerit accuſando contumaciam dicti Curatoris, hæc accuſatio nequaquam releuat, quia

con-

4 contumaciæ† citationem præsupponit, sine qua dari non potest, *l. contumacia 13. ff. de ve indic. Angel. cons. 8. sub num. 3. vers. sed non apparet, Rot. coram Bich. decis. 408. num. 13.*

Imò ex eodem processu fol. 9. & 10. Summario *num. 4 & 5.* apparet, quod habita deinde per Tutorem eiusdem pupilli notitia dicti processus, ipse comparuit iudicialiter sese opponendo illius publicationi, ac instando sibi prius dari copiam dicti examinis, suasque exceptiones, necnon positiones pro illarum probatione exhibitas recipi, quæ tamen omnia reiecta fuerunt ad instantiam partis replicantis, quod sola Religio, non autem ipse pupillus poterat legitimè contradicere, & in hoc statu fuit lata prædicta
5 sententia,† quæ propterea ex hoc inordinato processu, & denegatis Parti legitimis defensionibus, & probationibus nulla remansit cum omnibus actitatis, latè *Vant. de nullit. ex defect. citat. à num. 1. per plures seqq. Natt. consil. 163. num. 10. Surd. decis 256. num. 1. Rot. corã Bich. decis. 550. num. 1. in recen. decis. 370. num. 4. par. 9.*

Sed dato etiam, quod dicti Testes validè examinati fuissent, adhuc non essent attendendi, tùm quia illorum depositiones non percutiunt tempus, neque ingressus in Re-
6 ligionem, neque emissæ Professionis, † in quo vis consistit, cum non sufficiat probatio metus, † nisi probetur in eodem actu
7 incussus, *Paris. consil. 10. num. 58. & 59. lib. 1. Nenizzan. cons. 46. num. 29. Rot. decis. 600. num. 2. par. 4 tom. 1. decis. 516. sub num. 19. par. 5. & decis. 301. sub num. 28. par. 11. rec.* Tùm etiam, quia quidquid deposuerint super articulis, ex tamen illorum postea repetiti super interrogatorijs pupilli vigore Remissoriæ rotalis, omnem prorsus metum, & violentiam excludunt ex infra dicendis; Et sic deficit quæcumque probatio, quæ ex depositionibus
8 super dictis articulis resultare † posset, quia magis attendi debet depositio super interrogatorijs, quàm super articulis, *Rot. cor. Seraph. decis. 1073. num. 9. penès Posth. de manut. decis. 488. num. 4. in rec. dec. 774. num. 1. parte 3. & dec. 249. num. 3. par. 4. tom. 2. & dec. 312. num. 4. et dec. 380. num. 11. par. 9.*

Primus enim constanter deponit, quod Iacobus Pater erat vir optimæ conscientiæ, Deum timens, filiorum amator, & placi-
9 dissimæ naturæ, nec minas exequi† solitus, ex quibus assertus metus excluditur, ad *text. in l. metum C. de his quæ vi met. caus. Sanchez de matrim. lib. 4. disput. 1. num. 20. Decian. consil. 18. num. 127. lib. 1. Censal. decis. Lucens. 10. num. 76. Rot. coram Pen. dec. 1140. n. 8. in rec. dec. 301. n. 23 par. 11.*

Secundus, & quartus fatentur se fuisse non solum ab ipso Fratre Philippo Maria, sed etiam ab aliis Fratribus, immò ab ipso Procuratore Conuentus seductos, & subornatos, ac diuersis suasionibus, & promissionibus corruptos, ad hoc vt deponerent, si-
10 cuti deposuerunt in primo examine, † quod propterea in hoc secundo retractauerunt; ex
11 quo duo præcipuè resultant, † alterum nempè quod & ipsi, & cæteri omnes subornati censeri debent, *Mascard. de probat. concl. 1340. num. 6. Ruin. cons. 36. num. 9. lib. 4. Vermigl. consil. 74. num. 16.* & probat *Farinac. de testib. q. 67. num. 256.* Alterum verò, quod vel attenden-
12 da sit hæc secunda depositio † facta super interrogatorijs, vt præter superius allegatos dixit *Rot. coram Bich. decis. 243. & dec 628. vtrobique num. 17. & in Romana Vineæ 27. Februarij 1668. §. Minusque suffragatur coram Illustrissimo D. meo Vrbis Gubernatore*, vel cum sint duo
13 iuramenta contraria, † nihil probent, tamquam periurij nec in primo, nec in secundo, *c. testimonium. & ibi gloss. verb. periurij de testib. Rolan. cons. 40. num. 9. cum pluribus seqq. & num. 12. lib. 1. Rota coram Seraphino decis. 1250. num. 3.*

Tertius, Quintus, & Sextus sicuti in primo examine deposuerunt de auditu ab eodem Fratre Philippo Maria, quod scilicet professionem per vim emiserat, ita & hoc idem in repetitione confirmant, quæ tamen multò magis reijcitur in hac materia, in qua quemadmodum non creditur alle-
14 ganti metum, † similiter nec fides præstatur testi deponenti de auditu ab eo, qui metum allegat, in terminis *Palma Iun. consult. 14. num. 8. Sperell. decis. 79. num. 40. vers. cæteri testes, Rot. dec. 600. n. 4. par. 4 tom. 1. & præcit. dec. 301. n. 20. par. 9. recent.*

Et tertius quamuis subdat, quod filius semel fuit à Patre verberatus, & in cubiculo reclusus, ex quo fractis tanuis aufugit, dicit causam huius verberationis, & carcerationis fuisse quia nonnulas merces ab Apo-
15 theca subtraxerat, † quæ causa est valdè diuersa ab asserta, vt videlicet efficeretur Religiosus; metus autem debet probari incus-
16 sus ad illum præcisum finem † extorquendi actum, qui tamquam meticulosus impugnatur, *Ramon. cons. 96. num. 20. 21. cum seqq. Tondut. quæst. benefic. cap. 120. num. 25. Afflict. dec. 246. num. 4.* quem sequitur *Viu. decis. 507. n. 19. lib. 1. Mastrill. dec. 140. n. 15. & seqq. Sperell. d. dec. 79. num. 41.*

Cæteri autem tres Testes ex nouem videlicet septimus, octauus, & nonus, repetiti non fuerunt, culpa tamen eiusdem Fratris Philippi Mariæ, qui quamuis pluries mo-
17 nitus, non curauit illos reconducere, † & ideo non solum de illis non est habenda ratio, sed ex hoc eodem de falso suspecti redduntur, *Guazzin. post Angel. de Malef. & alios ad defensam defens. 25. num. 23. Vbert. in for. lit. form. 22. ad reconducen. Testes pag. 93. in principio.*

Minusque eidem Fratri Philippo Mariæ suffragari potest Epistola per Patrem Prouincialem eiusdem Cõuentus tunc scripta, & transmissa Iacobo Patri, in qua præsuppositia in filio repugnantia permanendi in Religione, dum adhuc duraret annus probationis, illi omnem operam, studiumque suum pollicetur in suadendo eidem filio perseuerantia, ad quẽ effectum etiam asserit

illum misisse ad Conuentum Montis-Regalis in Pedemontanis; Quia præterquam dicta Epistola non fuit ser. ser. recognita, ex illius tenore potius colligitur, quod filius, & ante Professionem, & de tempore illius habitabat seorsim a Patre, & in longin-
18 quis partibus,† in quibus cessante quocunque metu poterat suam voluntatem libere declarare *Ancharan. cons.433. sub num.3. vers. item habitabat circa fin. Rot. coram Greg. dec.326. num.34. coram Peuting. decis.32. num.8. & seq. in rec.d.decis.536.num.19. vers. sed quia vinebat parte 5.tom.2.*

Attestationes autem exhibitæ nonnullorum super ingressu in Religionem ob me-
19 tum Patris † tanquam procuratæ lite pendente non sunt attendendæ *Gabr. cons. 168. num.102.lib. primo Surd.decis.256.num.25. Rot. coram Bich.decis.596. pariter num.15.* & passim

Prout nec relevat, quod Franciscus Carellus frater Carnalis eiusdem fratris Phy-
20 lippi Mariæ † ordinauerit in suo testamento, ne eidem procuranti nullitatem suæ professionis, & egressum à Religione fieret obstaculum, quia hoc nihil ponit in esse,
21 nec probat ass. metum,† qui ab allegante venit plenè, & concludenter probandus cum omnibus suis qualitatibus *l. Interpositas 13. ibique DD. C. de Transact. Alex. cons. 156. num.4. & 5.lib.3. Andreol. contr.301. numer.3. Palm. Iun.d. consult.14. num. primo Rot. coram Verall. decis.322. num. primo & 2. par.2. coram Buh.decis.472.num.23. in rec.decis.143. num.16. par.6. & decis.154.num.4.par.14.*

E conuerso ad excludendum ass. metum, multum visum fuit conferre† renunciatio-
22 nem ab ipso fratre Philippo Maria factam ad favorem Patris ipso absente, & coram Vicario generali decretum interponente, publicè, & palam in sala suæ solitæ residen-
23 tiæ,† locus enim publicus, & facilis aditus ad Superiorem excludit omnem metũ iustum, & cadentem in constantem virum per *Text.express. in l final. in princ.ff. de eo quod met.Caus. Bellon.cons.18.num.14. Rolan.cons.83. num.37.lib.2.Rot. coram Gregor.decis.326.nu.34. coram Dunoz Iun.decis.185. num.4. in rec.d. decis.516.num.20.par.5. & decis.254. num.7. parte 14.*

Et ita resolutum fuit non constare de nullitate Professionis, vtraque Parte informante, scilicet dicto Iacobo Carello ex vna ex altera verò Anna de Magistris prætensa hærede dicti fratris Philippi Mariæ, seu Gasparis in sæculo interim defuncti, & causam ad effectum successionis prosequente.

R. P. D. EMERIX

Calaguritana Beneficij de Torresilla.

Lunæ 13. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Quia à mala relatione examinatorum appellatum erat, provt appellari posse planum est, quando, pro vt hic, fuit iudicialiter processum præuia affixione ædictorum, oppositione concurrẽtium, & sententia super legitimitate ipsorum, at quia ab examinatoribus vrbis fuerat compertum in partibus reiectum fuisse habilem, quinimo maiores qualitates habere; Ideo illi adiudicatur beneficium.

SVMMARIVM.

1 *Concursus fieri debet in beneficijs Parochialibus iuxta Constitutionem sanctæ memoriæ Clementis Octaui.*
2 *Beneficium adiudicari debet necessaria requisita habenti, amplia vt num. seqq.*
3 *Adiudicatio beneficij parochialis digniori denegari non potest.*
4 *Qualitates maiores habere dicitur Sacerdos, ætate maior, deputatus ad audiendas confessiones, aliaque Sacramenta administranda.*
5 *Confessio propria omnem aliam superat probationem.*
6 *Dignior in beneficijs parochialibus semper præfertur minus digno.*
7 *Qualitates maiores in adiudicatione beneficij præponderande sunt, vt ea habens debeat non habenti præferri, et supra num.4. et seqq.*
8 *à Relatione mala examinatorum appellari potest vbi iudicialiter examen processit.*
9 *Examen dicitur iudicialiter factum si præuia publicatione edictorum, oppositione concurrentium, et sententia super eorum legitimitate fuerit processum.*
10 *Examinatorum de partibus iudicium non attenditur, et est iniustum, si examinatores Vrbis contrarium referant.*
11 *Approbatus semel ad beneficia parochialia, amplius reprobari non debet.*

DECISIO DXV.

IN concursu habito ad Beneficium de quo agitur† coram Ordinario iuxta for-
1 mam præscriptam in vulgata Constitutione Clementis Octaui fuit ab Examinatoribus synodalibus denunciatus habilis Bartholomæus de Agriano, & inter cæteros reprobatus Ioannes Garzias de Vrtado, qui à tali relatione tanquam iniusta appellauit, & causa ad Rotam deuoluta, de illius ordine Ioannes iterum in Curia examinatus fuit, & approbatus ad curata, quapropter dedi dubium; An, & cui esset adiudicandum Beneficium,† & Domini Ioanni informanti re-
2 sponderunt, quia in eo concurrunt omnes quali-

qualitates à dicta Clementina Constitutione requisitæ, & alijs antecellit Bartolomæum,
1 ita vt ei tanquam digniori denegari non possit adiudicatio, vt disponit supracitata Constitutio, & tradit *Garz. de benefic. parte 7. capit. 16. numer. 39. & sequentibus, & semper in similibus causis Calaguritanis respondit Rota, vt coram Bichio decis. 284. numer. 13. & decis. 362. numer. 3. coram Zarate decis. 18. numer. primo coram Eminentissimo Cardinali Ottbob. decis. 222. numer. primo & 2.* & alibi passim.

De qualitatibus Ioannis constat ex eius Summario, & quod præpolleant qualitatibus Bartholomæi, apparet, † quia ipse est
4 ætate maior, Sacerdos, ac pluries ab Ordinarijs Calaguritanis deputatus ad audiendũ fidelium confessiones, & alia Sacramenta ministrãda, Bartholomæus verò est simplex Clericus, vt ex eius confessione † emissa in
5 mandato Procuræ omnem aliam superante probationem *l. cum precum 9. C. de liberali causa l. cum te la seconda C. de transaction.* Vnde dubitari nequit Ioannem esse Bartholomæo
6 digniorem, † ac propterea præferendum, vt ponderatis dictis qualitatibus alias firmauit
7 *Rota coram Eminentissimo Ottbob. decis. 86. numer. 11. & 12. & decis. 222. num. 6. & seqq. & coram Bich. decis. 639. numer. 3. & sequenti & coram Peutinger. decis. 394. numer. 2. & sequentibus.*

Nec refert, quod in præfato concursu Bartholomæus denunciatus fuerit habilis, & Ioannes reprobatus, quia cum ipse à mala relatione examinatorum, vt supra appella-
8 uerit, † provt ei licuit, dum iudicialiter examen peractum fuit, † præuia scilicet pu-
9 blicatione æditorum, oppositione concurrentium, & sententia super eorum legitimitate, vt dixit *Rota coram Eminentissimo Ottbob. decis. 209. & decis. 232. vtrobique numer. primo & sequen.* vbi concordantes, & postmodum compertum fuerit ab Examinatoribus Vrbis iudicium illorum de partibus es-
10 se iniustum, & irrationabile, † illud non venit attendendum *Add. ad sanctæ memoriæ Gregor. decis. 527. numer. 4. & Rot. coram eod. Gregor. decis. 533. numer. primo & coram Zarat. decis. 18. numer. 15.* imo dum alias ad similia
11 Beneficia approbatus fuit, † non debebat amplius reprobari ad *Textum in capit. accepimus decimo tertio ibique gloss. verbo exceptionem, & verbo reputare de ætate, & qualitat. ordinand. & plenè firmauit Rota coram Arguell. decis. 109. numer. 3. & sequentibus* vbi alij referuntur.

Et ita altera tantum parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Vicen. Hebdomadariæ.

Lunæ 13. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Quod cura habitualis resideat penes Capitulum, illius verò solum exercitium sit penes beneficiatos, vel clericos, in hac decisione, & præsenti hypothesi resultat ex eo, quod duo hebdomadarij ad eandẽ curã exercendã alternis hebdomadis deputabãtur; Vt proinde concursus in ea necessarius non sit, qui si quandoque fuerit adhibitus, quando pro vt hic, ille necessarius non erat, non inducit obseruantiam, nec obligat in futurum.

SVMMARIVM.

1 *Concursus non requiritur, nec est necessarius in cura habituali existente penes capitulum, cuius exercitium sit penes Canonicos, vel Hebdomadarios.*
2 *Curam habitualem existere penes capitulum resultat ex eo, quod illius exercitium non vni, sed duobus Hebdomadarijs fuerit commissum.*
3 *Mulier vna non potest duos, vel plures sponsos habere.*
4 *Corpus vnum duo retinere capita monstruosum est*
5 *Ecclesia vna non potest duos, vel plures habere parochos.*
6 *Hebdomarij plures deputati ad exercitium curæ, non possunt dici parochi.*
8 *Cura habitualis dicitur inesse capitulo si ille præstare tenetur, omnia ornamenta sacra necessaria pro exercitio dictæ Curæ.*
9 *Onus regulariter dicitur correspectiuum honori.*
10 *Parochialitatis ius in eo residere dicitur cuius petitur licentia sepeliendi cadauera extra parochiam.*
11 *Testes distinguentes præferendi sunt alijs, qui sine aliqua distinctione loquuntur.*
13 *Concursus factus ad cautelam, vel per errorem in Ecclesia illum non requirente non inducit obseruantiam, vel necessitatem eum adhibendi in futurum.*
14 *Status vltimus non attenditur vbi quæstio restringitur ad indagandum qualitatem beneficij.*
15 *Status vltimus beneficij contra veritatem nullius est roboris, & momenti.*
16 *Concursum ad cautandum, requiritur probatio vnionis per instrumentum publicum, immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo, & vid. num. seq.*
18 *Enunciatiua, quæ non habuit effectum, non attenditur.*
19 *Enunciatiua recentes attendendæ non sunt.*
20 *Cura habitualis residere potest, in vna persona formali, seù intellectuali, repræsentata tamen per plures personas materiales.*
21 *Personæ duæ non repræsentant aliquod corpus, seù Collegium.*
22 *Vnicitas, vt possit verificari in persona ficta, re-*

Digitized by Google

quiritur quod agatur de aliquo corpore, Ecclesia, Collegio, seu vniuersitate.

23 *Vniuersitas, Collegium, vel aliud simile corpus possunt etiam verificari in persona ficta.*

24 *Concursus an requiratur etiam in Parochialibus, quarum cura resideat penes Episcopum, vel Ecclesiam, & exercitium penes duos, vel plures.*

25 *Decisio, quæ loquitur contra communem opinionem, non attenditur.*

26 *Rota reuerenter amplectitur resolutiones Sacræ Congregationis Concilij.*

DECISIO DXVI.

TEr proposito Dubio in Sacra Congregatione Concilij An Hebdomodaria, de qua agitur, subiaceat Concursui, nullaque capta resolutione, placuit eidem Congregationi contulere Romam, quæ hodie negatiuè respondit ex opinione communiter recepta, quod vbi cura habitualis residet penes Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiatæ, & exercitium penes Canonicos Hebdomocarios, vel alios Clericos, † Con-
1 cursus non sit necessarius, vt de mente dictæ Sacræ Congregationis firmarunt *Paris de resign. lib. 8. quæst. 9. nu. 93. et 94. Gonzal. ad regul. 8 g. cass. 6. num. 158. Laer. Gart. de benef. par. 9. cap. 2. à num. 175. cum pluribus seqq. et signanter n. 178 et 181. Massobr. in prax. habet. Concurs. præliud. 3. Dub. 3. nu. 24. Reuerendiss. mus Fagnan. in cap. Cum sit ars de etat. et qualit. a num. 20. ad 28.* & dixit pluries *Rota vt coram Bich. dec. 211. num. 5. et decis. 268. num. 21.* & alibi passim.

Quod autem cura habitualis resideat penes Capitulum Vicenè † potissimum dedu-
2 cebatur ex eo, quia illius exercitium non vni, sed quibus Hebdomodarijs commissum apparet, & quidem insolidum alternis in Hebdomadis, nullisque distinctis portionibus, quo casu sicut vna mulier † non po-
3 test duos, vel plures sponsos habere *cap. primo de spons. duorum* neque vnum corpus †
4 duo Capita, quia esset monstruosum, *cap. quia plerisque de offic. ordin.* itaque neque Ecclesia
5 duos, vel plures Curatos, *cap. cum non ignores de præbend. can. in apibus 7. quæstione prima can. sicut vnaquaque 21. quæstione 2.* quales proinde
6 dici nequeunt † dicti Hebdomodarij, vt prosequitur *Felin. in cap. in nostra sub num. 15. ante finem, vers. idem dicas de rescript. Oldrad. consil. 67. num. primo Mandos. cons. 20. num. 7. et 8. Gonzal. ad regul. 8. dicta glos. 6. num. 42. et seqq. Lotter de re benef. lib. primo quæstione 20. à nu. 110 cum pluribus seqq. Rot. decis. 52. num. 17. et duobus seqq par. 2 diuers. decis. 489. num. 3 par. 3. recen. decis. 74. sub num. 6. cum seq. coram Zurat. et decis. 377. num. 9. cum tribus seqq. coram Bichio.*

Et huic fortissimo argumento annectitur alia non minus efficax circumstantia, resultans ex omnimoda administratione iurium Parochialium residente penes Capitulum, cuius ministri locant, & exigunt Decimas, & primitias, easque recondunt in Horreo Capitulari, & exinde congruam portionem primitiarum cum alijs assignant Hebdomodario, de quo agitur, vt probant Testes pro vtraque parte examinati dati cum alijs Iuribus in Summario Isidori *numer. 6. 8. et tribus seqq.* Quando enim Primitiæ, Decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui Prælato assignata certa portio-
7 ne Vicario, † tunc cura dicitur esse penes eundem Prælatum, vt ex doctrina *Card. in clem. vnic. num. 10. quæstione 9. de offic. Vicar.* firmauit *Rot. coram Seraph. decis. 1304. sub numer. primo vers. hincque resultat coram Martin. Andr. decis. 11 num. 2. in fine, et num. 3. in rec. dec. 445 num. 7. par. 5. decis. 16. num. 8. par 6. et decis. 88. num. 12. par. 9.*

His accedit onus inhærens Capitulo subministrandi Hebdomodarijs omnia ornamenta sacra pro exercitio curæ necessaria,
8 quod vti regulariter correspectiuum honori, † non obscurè indicat in præsenti habi-
9 tum curæ in Capitulo subministrante ornamenta, & merum exercitium in Hebdomodarijs illa recipientibus, vt in specie aduertit *Rot. decis. 99. num. 3. et 8. circa prin. par. 3. recen.*

Rursus pro corroboratione prædictorum ponderabantur nedum plures licentiæ à Capitulo concessæ sepeliendi cadauera extra Ecclesiam Parochialem, nullo requisito consensu huius Hebdomodarij, † quod ar-
10 guere ius Parochialitatis in eo residere notat *Abb. in rubr. de Paroch. sub num. 2. vers. et vt Parochianus, Ricc. in prax. resol. 291. num. primo par. 4. Barbos. de offic. Paroch. cap. 26. num. primo vers. hoc enim Ius, et Retain Trauen. Iuris Sepeliendi 2. Decembris 1671. sub §. non obstat. vers. et sic etiam Ius sepeliendi coram bon. mem. Priolo.*

Verùm etiam dicta Testium pro Isidoro examinatorum, & data in eius Summario num. 2. qui vti distinguentes curam habitua-
11 lem Capituli ab exercitio Hebdomodarij, præferendi sunt alijs formiter examinati pro Ioanne promiscuè, & absque alia distinctione, & sine vlla concludenti ratione de independentia Hebdomodarij à Capitulo deponentibus *Aler. cons. 150. num. 17. lib. 5. et Rot coram Bichio decis. 86. num. 10. et coram Dunoz. Iun. decis. 14. num. 7.*

Addito insuper, quod iidem Testes in contrarium adducti, & relatio moderni Vicarij Capitularis negantes primitias assignari ex Massa Capitulari, conuincuntur de errore, non solum ex testibus Isidori, aliisque prædictis, verum etiam ex Bulla Beati Pij Quinti edita de anno 1566. super vnione alterius Hebdomodariæ dicto Summario nu. 15. in qua enunciatur Hebdomodarium maiorem percipere suam portionem ex dicta Massa; Et quatenus dicunt eundem Hebdomodarium concurrere ad expensas lutiū, reparationis Horrei, & ad salaria Collectorum à Capitulo deputatorum, hæc omnia vti correspondentia oneri, cui subest Capitulum colligendi, & conseruandi Primitias,
12 quæ ipsi participantur, † non concludunt

ad

ad eius fauorem curam habitualem, & independentem iuxta tradita per *Rot. coram Zaret. diſta deciſ. 74. num. 9. et 10.* Alij verò Teſtes dati in Summario Ioannis *num. 7. vti* examinati abſque Citatione, & ſine interrogatorijs huius partis non fuerunt habiti in conſideratione.

Quibus poſitis non releuant concurſus aliquoties habiti in Collatione huius Hebdomodariæ; Quia ex præmiſſis cenſentur adhibiti ad cautelam, vel per errorem, † &
13 proinde non apti ad inducendam aliquam obſeruantiam, vel neceſſitatem illos adhibendi in futurum, vt pluries dixit *Rot.* & ſignanter coram *Caualer. dec. 595. num. 5. coram Coccin. deciſ. 2312. num. 11. verſ. neque refert, et duobus ſeqq. coram Bich. deciſ. 203. num. 15. et in rec. deciſ. 16. num. 16. et ſeqq. par. 6.*

Quemadmodum neque ex ijs deduci valet vltimus ſtatus ſuffragabilis ad effectum, de quo agitur, nam quæſtio hodierna non verſatur inter Collatores circa pertinentiam, vel ſuper iuſtificatione gratiæ inter prouiſos, in quibus caſibus attenditur vltimus
14 ſtatus; † ſed circa indagandam qualitatem huius beneficij, adhoc vt ea cognita Eminentiſſimus Prodatarius, qui ſuper ea exquirere voluit reſponſum Sacræ Congregationis, illud conferre valeat alteri ex collitigantibus præuio concurſu, vel ſine, quem conſtito ex prædictis non eſſe neceſſarium,
15 vltimus ſtatus contra veritatem non debet attendi iuxta tradita per *Rot. deciſ. 737. num. 6. par. 2. recent.* & benè per *Coccin. in addot. 304. num. 11.*

Minus obſtat pro excludenda neceſſitate concurſus à Sacro Concilio Tridentino re-
16 quiſiti, † probari debuiſſe vnionem huius Hebdomodariæ per Inſtrumentum publicũ, ſeù per immemorabilem, vel quadragenariam præſcriptionem cum titulo ex nouiſſimè deductis in *Gerunden. Parochialium 11. Februarij Currentis anni coram R.P.D. meo Emerix* & in alijs ibi allegatis.

Quia obiectum procederet ſi doceretur curam habitualem aliquando extitiſſe penes aliam Eccleſiam, vel diuerſam perſonam, quibus adempta, & vnita Capitulo prætenderetur, in quibus terminis loquitur dicta Deciſio, cum aliis in contrarium adductis; At cum illa ſemper reſederit penes dictam Eccleſiam Cathedralem Vicenſem, quæ fuit, & eſt vnica Parochia in tota Ciuitate, & neque probetur Hebdomodariam, de qua agitur, eſſe de Iurepatronatus Sacriſtiæ maioris huius Eccleſiæ ex tribus enunciatiuis emiſſis in totidem prouiſionibus, quarum prima non habuit effectum, & aliæ
18 ſunt recentes, † & proinde non attendendæ, vt de prima tradit *Coccin. deciſ. 2342. nu-*
19 *mer. 34.* † & de aliis *Zarat. deciſ. 10. numer. 35.* atque ex ſupra allegatis *in §. quod autem* pateat huiuſmodi curam exiſtere non poſſe penes Hebdomodarium, inde ſequitur, quod per neceſſe dicendum ſit eam reſidere penes Capitulum, etiamſi nulla vnionis probatio adducatur.

Non releuante reſponſione, quod non implicet curam habitualem, † ſeù Ius Pa-
20 rochiale indiuiduum reſidere in vna perſona formali, ſeù intellectuali formata, vel repreſentata per plures perſonas materiales, penes quas inſolidum tũ exercitium iuxta ſententiam *Innoc. in cap. cum non ignores de præben.* quam poſt alios ſequitur *Lotter. de re benef. lib. primo quæſtione 20. num. 115. et ſeq.*

Quia doctrina eſt vera, ſed non applicatur; In iſtis enim Hebdomodarijs vnicitas perſonæ non poteſt conſiderari neque ma-
21 terialiter, neque formaliter, † quia non repreſentant aliquod corpus, ſeù Collegiũ, in quo tanquam in ficta perſona huiuſmodi
22 vnicitas † formaliter poſſit verificari iuxta deducta per *Oldrad. dicto conſ. 67. ſub num. primo*, & prout contingit in Capitulo, † ſeù
23 aliqua alia vniuerſitate in quibus procedit dictum *Innocentij* & explicat *Lotter. diſta quæſtione 20. num. 117. et ſeqq.*

Minus denique obſtat *deciſ. 48. parte prima diuerſ.* firmans concurſum requiri etiam in
24 Parochialibus, † quarum cura reſidet penes Epiſcopum, vel Eccleſiam, & exercitium penes duos, vel plures; Nam quatenus iſta deciſio loqueretur de cura habituali reſidente penes Eccleſiam Cathedralem, vel Collegiatam, de quibus tamen non lo-
25 quitur, † nullatenus deberet attendi vtpote contraria authoritatibus, aliiſque Deciſionibus ſupra allegatis, & præſertim reſo-
26 lutionibus Sacræ Congregationis, † quas Rota ſolet reuerenter amplecti.

Et ità vtraque, etc.

R. P. D. TAIA.

Bononien. Fideicommiſſi de Maluetijs.

Lunæ 13. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Quæſtio erat de mobilibus hæreditarijs ex curſu ſequiſeculi, vt præſumitur, conſumptis, ſecus autem in ijs, quæ ſeruando, ſeruari poſſunt, qualia ſunt aurea, & argentea, quæque vt veniant in reſtitutionem fideicommiſſi, præciſè probari debet eorum qualitas, & quantitas ad manus hæredum peruenta, cuius probatio non reſultat ex ſola nobilitate familiæ, maximè antiquis temporibus, quibus curta ſupellectilis erat.

SVMMARIVM.

1 *Opinio ſua vnicuique placet, & num. 2.*
3 *Tertij poſſeſſores bonorum fideicommiſſi, pro illius mobilibus vltra ſequi ſeculum conueniri non poſſunt, amplia vt num. ſeqq.*
4 *Mobilia fideicommiſſaria poſt annos triginta, non amplius habentur in conſideratione, & num. ſeq.*
5 *Mobilia non veniunt in reſtitutionem fideicommiſ-*

missi, vbi concurrit tanta diuturnitas temporis, quæ verisimiliter sint perempta.

6 *Mobilia, quæ seruando seruari possunt, velut aurea, & argentea, fideicommissario restituenda sunt, vel æstimatio præstanda.*

7 *Articulans non fatetur.*

8 *Positiones qui dat, vtique quod dicitur fatetur.*

9 *Testes de credulitate, de auditu, vel de publica voce, & fama, non probant qualitatem mobilium hæreditariorum.*

10 *Mobilia fideicommissario probari debent hæc, & illa in hæreditate fuisse reperta, & peruenisse ad manus grauati.*

11 *Suppellex olim erat tanta, licet longè latèque à iuris consulto descripta.*

12 *Mobilium qualitatis, & quantitatis præsumptio resultans ex nobilitate familiæ non sufficit ad grauandum hæredem.*

13 *Labor, præsertim scribentium, quo ad fieri potest, reddi non debet inanis, & vacuus, ac sine fructu.*

14 *Pretij diminutio non fit si periti æstimationem fecerunt ad corpus, non autem ad mensuram.*

15 *Æstimatio periti se referentis ad numerum Bubulcarum, videtur pendere à quantitate.*

DECISIO DXVII.

POSTQVAM 2. Decembris 1667. & 19. Februarij 1672. decisum fuit, dandam Immissionem D. Com. Lutio præuijs aliquibus detractionibus faciẽdis à DD. Tertijs possessoribus, vt in illis decisionibus, Proposita denuo Causa 18. Martij proximi præteriti super confirmatione decisionum, dilata fuit resolutio propter discordiam DD. in multiplicitate quæstionum varie respon-
1 dentium ex diuersis rationibus † prout cuique sua placebat opinio.

Hodie reproposita Causa DD. perstiterunt in suis opinionibus, † varijs, vt supra,
2 solumquè consenserunt de mobilibus à fideicommisso vniuersali subducendis, | Itaut
3 Tertij Possessores rei conuẽti ad nihilum teneantur ex persona suorum Auctorum nullamque habendam esse rationem, vtpotè cum fideicommissum sit vltra sexquisæculum antiquum ab anno 1528. ex *Peregr. artic. 35. sub num. 28. Rot. coram Bich. decis. 510. num. 21. & 22.* vbi post 30. annos † non fuit
4 habita ratio mobilium fideicommissariorũ, & coram *Coccin. decis. 550. num. 10.* & generalius quando concurrit tanta temporis diu-
5 turnitas, † quo verisimiliter mobilia sint perempta, *Peregr. de fideicom. art. 16. num. 40.*

Quæ autem mobilia seruãdo seruari pos-
6 sunt, veluti aurea, & argentea † procul dubio restituenda sunt, vel æstimatio præstanda, vt prosequitur *Peregr. d. art. 10. num. 43.* sed difficultas fuit in genere probationis, quoniam DD. Læuis visa est illa desumpta per articulos datos à Procuratore Martij Pronepotis Testatoris hæredis grauati, &
7 Auctoris Rearum † quippe articulans non fatetur, sicuti fatetur † qui dat positiones, *ad cap. vlt. de iureiur. in sexto, & ibi DD. Gabr. de confess. concluſ. 4. num. 24. & 25.* multò minùs quidquam probantibus Testibus † de credulitate, vel de publica voce, & fama, vel de auditu iuxta *Socin. sen. conſ. 249. nu. 28. verſ. verum eſt lib. 2. Peregr. d. art. 35. d. num. 28.* cum fideicommissarius debeat probare hæc, & illa mobilia fuisse in hæreditate, & perue-
10 nisse ad manus grauati, † adeoq; illorũ substantiam, & specialius valorem, *Rota coram Ludouis. deciſ. 285. num. 2.* æstimato quoque excessiuo valore mobilium in libris 12. mil. vtpote quod ex temporum, & sæculi frugali-
11 tate † erat tunc curta suppellex quamuis longam latamque descripserint *Paulus sub rubr. ff. de suppellect. legat. l. 3.* eruditissimè enucleata à *Menochio præſump. 160. ex num. 6. lib. 4.* nulla habita ratione præsumptionis resultã-
12 tis ex nobilitate familiæ, † cum hæc non sufficiat ad grauandum hæredem *Peregr. d. art. 35. num. 28. verſ. nec præſumptum vidi,* quẽ refert & sequitur *Cyriac. contr. 204. num. 6. Rot. coram Duran. deciſ. 387. in prima num. 22. & 24.*

Cæterum de alijs quæstionibus neque paucis super controuersis detractionibus remanentibus, & agitatis nihil potuit liquere ad varia suffragia DD. vt supra.

His sic positis bona fide ne ingens scripturarum moles, & par labor scribentium
13 vtrinque † inanis, & vacuus præteriret fructu, consului adhuc DD. An concordarent in reliquis, & cum quæstio mota esset de subducendo valore Bubulcarum 20. tanquam excessiuè appositarum à Peritis referentibus valorem Prædij Plumatij, vti constantis ex Bubulcis 280. cum ferè contineat tantùm Bubulcas 260. & si vnus ex DD. crederet non esse faciendam reductionem, quia Periti in æstimatione facienda relationem habuerint ad corpus, non ad mensuram, †
14 quo casu non fit diminutio pretij *Rot. coram Ludouis. deciſ. 104. & ibi Adnot. num. 8.* cũ allegatis.

Nihilominus alij DD. censuerunt subducendas, illarumque valorem, quia Peritus ille, qui in eo excessu illas æstimauit in sua peritia, se refert ad numerum Bubulcarum,
15 adeoque æstimatio videtur pendere à quãtitate *Surd. tota deciſ. 64. Coſta de ration. vſufruct. quæſt. 35. num. 16. Mantic. de Tacit. & ambigit. 17. num. 13. lib. 4. Rot. deciſ. 118. in prince. coram Bichio*, & vnus ex DD. addidit, hoc dici non posse, postquam Rota mandauit subdelegationem pro habẽda vera mensura totius Prædij, & numero Bubulcarum, & sic vix concluſum est, etiam 20. Bubulcas deducendas super alijs quæstionibus nihilo adhuc liquente.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. MATTHÆIO.

Brundisina Pecuniaria.

Lunæ 13. May 1675.

ARGVMENTVM.

Sortem principalem cambij restituere recusabat debitor, prætextu cambiorum per eum indebitè solutorum, quæ proinde in eam imputari prætendebantur; Verum quia numquam uocuit de integra solutione illorum, & quantum verè pro qualibet feria fuerit solutum, ideo imputationi locum nõ esse, & sortis restitutionem euitari non posse deciditur, cum generica expressio sine vlla transmissione literarum ad nundinas ad hunc effectum non sufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Solutio est quid facti, & ideo non præsumitur, nisi concludentissimis probationibus demonstretur.*

2 *Vsurarum solutio probari debet plenè, & concludenter, alioquin non solum non præsumitur, sed quoad fieri potest excluditur.*

3 *Delictum ad excludendum omnis, & possibilis interpretatio capienda est.*

4 *Cambiorum cursus, illorumque solutio non benè probatur ex instrumento solidationis, in quo illa solum genericè liquidata, & soluta sunt, & num. seqq.*

5 *Assertio generica, & vaga sine individua temporis mentione cambiorum, non sufficit ad probandum veram, & realem solutionem illorum.*

6 *Cambiorum in solutione probari debet, quid & quantum pro qualibet partita solutum sit.*

7 *Cambia non sunt semper uniformia, & modo minus, & modo plus, & quandoque nihil lucri, & quandoque etiam damnum afferunt.*

8 *Exceptio vsurarum turbida non attenditur, & quando illa talis esse dicatur.*

9 *Cambia soluta si velit impugnare debitor, quid probare teneatur.*

10 *Solidationē computorum non fuisse factam probare tenetur debitor, qui solutionem impugnat, & num. seq.*

11 *Instrumentum publicum, vel aliqua in eo contenta, si quis impugnare velit, tenetur concludenter docere de errore.*

12 *Cessionarius cambij non præsumitur conservasse literas cambiorum, & recambiorum, maxime post longum tempus.*

13 *Cambij restitutio à debitore retardari non potest exceptione cambiorum indebitè, & vsurariè solutorum, & quando vide per totam.*

14 *Cambiorum debitor si probavit certas, & individuas solutiones eorum, potest impedire restitutionem sortis, & fructuum imputationem in illam.*

15 *In Præscriptione decennali probari debet fuisse lapsum integrum decennium.*

16 *Præscriptionis tempus currit de momento ad momentum.*

17 *Cessio facta à consocio subsistetur, & quando.*

18 *Socij inter se dicuntur habere reciprocum mandatum in ijs, quæ ad commune negocium spectãt.*

DECISIO DXVIII.

SVPER noua difficultate in hac vltima propositione excitata, non prius in altera deducta, dum consulerem DD. prodijt resolutio, quod esset recedendum à decisis.

1 Solutio enim, cum sit quid facti, † numquam præsumitur, nisi concludentissimis probationibus demonstretur *l. 50. ff. de probat. Surd. decis. 105. num 9. Afflict. decis 91. nu. 2. Rot. coram Greg. XV. decis. 139 num. primo & in Neapolitana Pecuniaria 26. Ianuarij 1653. coram bon. mem. Meltio*, & præsertim hoc procedit,

2 quando agitur de solutione vsurarum, †quæ cum delictum contineant, † omnis inter-

3 pretatio capienda est ad excludendam illius solutionem iuxta *tex. in l. merito ff. pro socio, & in l dolum ff. de dol.*

Ideo cum in decisione, quæ reuidetur firmatum fuerit Cambia soluta extinxisse sortem principalem, in hac propositione re melius ponderata, consideratum fuit huiusmodi cambia soluta † non probari, nisi ex

4 assertione emanata in Instrumento solidationis facto de anno 1635. in quo creditum proueniens ex cambijs, & recambijs detractis omnibus expensis firmatum fuit ascendere ad scuta 5448. quæ assertio † sine indi-

5 uidua temporis mentione Cambiorum, cũ visa fuerit Dominis nimis generica, & vaga, dixerunt non esse sufficientem ad probandam veram, & realem Cambiorum, & recambiorum solutionem *Rot. coram Coccin. decis 700. num. 8. & decis. 443. num. 5. vbi Adden. coram Buratt. & decis. 443. num. 3. parte prima rec.* Ex huiusmodi enim incerto computo, minime deduci potest quid, & quantum pro Cambiis fuerit solutum † prout

6 necesse est vt doceatur de qualibet particulari solutione, quia cambia non sunt conformia, †& modo minus, modo plus, & quandoque nihil lucri, & quandoque damnum

7 afferunt, vt dicit *Rot. decis. 304. num. 5. parte 2 rec.*

Et ex his patet exceptionem vsurarum

8 esse euidenter turbidam † dum pro parte debitoris, non solum non probatur quantitas Cambiorum, solutorum in causam vsurarum, sed minus quod aliquid ad hunc effectum fuerit solutum, & tamen non agitur ex primis Instrumentorum Cambij, sed ex Instrumento solidationis, † & propterea

9 non solum debitor probare debet cambia fuisse soluta, sed etiam fuisse indebita ob non transmissionem literarum ad nundinas,

10 & quod minus fuerint solidata computa *Bart. in l. cum de indebito 25. num. 4. vers. 3. nota & ibi Addendit. G. ff. de probat. Alex. cons. 83. sub num. primo vers. & primum est, & ibi Adden. lit. A. et B. lib. 5. Citiac. contr. 263. numer. 7. et 11. Rot. decis. 130. num. 1. par. 3. et decis. 89. num. 19.*

par-

parte 10. rec. et in Pisaurien. Pecuniaria 3. Decemb. 1666. et 19. Novemb. 1668. coram Reuerendissimo Decano.

Præsertim verò, quia huiusmodi computorum solidatio facta fuit per publicum
11 instrumentum, contra quod, † si Ioannes venire vult debet concludenter docere de errore l. semel C. de Apoc. lib. 10. et Conar. de ratiocin. cap. 31. num. 5. Rot. coram Buratt. dec. 146. num. 6. et decis. 482. num. primo par. 4. rec. & eo magis, quia agit contra Marchionissam vti
12 tertiam, & cessionariam, † quæ non præsumitur conseruasse huiusmodi literas Cambiorum, & recambiorum fere post 40. annos; Quo calculi solidati fuerunt Mascardus de probat. conclus. 88. num. 4. et 10.

Attenta autem turbiditate, resultante ex incerta, & illiquida solutione horum cambiorum, cum Marchionissa agat pro solutione sortis principalis prouenientis ex Instrumento liquido, certo, & indubitato & obligatione iuxta ritum magnæ Curiæ val-
13 lato, † illius solutio retardari non potest, sub prætextu indebitæ, & vsurariæ solutionis cambiorum, eorumque imputationis in sortem Rot. coram Duran. decis. 11. nu. 24. vers. et in omnem casum decis. 540. num. 10. vers. quidem Domini par. 2. & decis. 166. n. 11. par. 10. rec. et in Romana Pecuniaria 7. Iunij 1647. §. vltimo coram bon. mem. Card. Corrado.

Contrariæ autem decisiones allegatæ in decisione, quæ reuidetur, habent locum
14 solummodo, † quando Reus excipiendo probauit certas, & liquidas cambiorum solutiones, vt patet in decis. 74. num. primo coram Bichio, et decis. 160. num. 7. par. 10. et in Romana Pecuniaria 28. Ianuarij 1669. §. His tamen non obstan. coram Reuerendissimo Decano.

Quo verò ad præscriptionem, & ratificationem, in quibus etiam fundatur decisio, dicitur, illam non substineri, & primum tollitur, quia ipse non est possessor decennalis ante motam litem, dum possessionem obtinuit die 25. Iunij 1663. & eius Pater die 14. Decembris 1662. vt in Summario nu. 3. & 4. & lis orta fuit die 8. Februarij 1672. & hinc patet non fuisse lapsum integrum de-
15 cennium, † prout requiritur in præscriptione † in qua tempus currit de momento
16 in momentum Rot. coram Bich. decis. 131. num. 16. & decis. 379. num. 12.

Alterum euanescit dum docetur de publica ratificatione Instrumenti, & quando illa non adesset, sufficeret quod cessio facta
17 fuerit à Consocio, † quæ substinetur ob reciprocum mandatum, quod inter socios
18 adest † in ijs, quæ ad commune negocium spectant iuxta textum in l. prima §. final. & in l. si tamen plures ff. de exercit. all. Rot. coram Greg. XV. decis. 302. num. primo & coram bon. mem. Celso decis. 2. pariter num. primo & seq.

Et ita vtraque parte, &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in præcedenti tomo primo istius Decimæ Octauæ Partis Recent. vbi est in ordine 191.

R. P. D. VICECOMITE

Bonon. Fideicommissi de Ioannettis Super manutentione.

Lunæ 13. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Quamuis sententiæ in ea parte, qua sunt conformes, exequutioni demandandæ sint, tamen quia ratione indiuiduitatis prætendebatur nullitatem, & excessum in parte influere adhuc in totum, ideo solida distinctione firmatur, quod aut agitur de committenda causa appellationis, vel reuocandi exequutionem iam factam, & eo casu nullitas, & excessus in parte operatur nullitatem, & excessum in totum, vbi verò executio adhuc facienda sit, & corpora fuerint inter se distincta, illæ exequutioni demandari possint in parte conformi, reiecta parte difformi.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ dicuntur conformes in ea parte, qua vna idem continet, quod continet alia, licet in reliquis sint difformes.*
2 *Sententiæ in ea parte, qua sunt conformes exequendæ sunt.*
3 *Sententiæ, quarum vna plus continet alia, ratione indiuiduitatis sunt nullæ, etiam in parte conformi.*
4 *Difformitas, aut quilibet excessus sententia sufficit ad effectum committendi causam appellationis.*
5 *Difformitas, & excessus sententiæ iam exequutæ operatur, vt ratione indiuiduitatis omnes reuocari debeant in totum, & num. 8.*
6 *Sententia dicitur indiuidua etiam ratione corporum distinctorum, si vnica actione petita sint, & vnica verborum structura concessa.*
7 *Exequutio sententiarum ratione indiuiduitatis bonorum fieri potest in parte conformi, reiecta portione difformi.*
9 *Sententiæ quoad fieri potest numquam multiplicantur in Rota.*
10 *Veritas sola in tribunalibus supremis, & præsertim in Rota Romana, semper attenditur.*
11 *Sequestrum, re integra reuocatum, non afficit, nec aliquam nullitatem inducit.*
12 *Sequestrum solũ sine aliqua perceptione fructuũ, non facit exequutionem fuisse consumptam, aut possessionem translatam.*
13 *Possessio capta non citata parte vigore statut.* Bononiæ §. statuimus rubr. quod nullus occupet lib. 2. *non suffragatur.*
14 *Res iudicata exequutioni demandari debet.*
15 *Renunciatio partis extinguit litem, itaut alterius iudiciali reuocatione locus amplius non sit.*

DECISIO DXIX.

LATA in Curia Auditoris generalis, & sub inde in Rota Bononiæ duabus ſen-

tentijs conformibus concedentibus manutentionem Horatio, & Romualdo de Ioannettis ſuper quatuor prædijs ſitis in communibus S. Pauli di Raccone Burgi Pancialis Corticellæ, & Paſſicalui fideicommiſſarijs quondam Pirri de Ioannettis contra Diamantem Guidottum, ad iſtius prouocationem cauſa ad noſtram Rotam deuoluta, prodijt tertia ſententia coram R. P. D. meo Beuilaqua, continens præter dictos quatuor, cenſus, pacta francandi, nomina debitorum, & id genus alia, confirmata in gradu appellationis coram R. P. D. meo Calataiu, & deinde coram R. P. D. meo Emerix per decretum diffinitum fuit conſtare de re iudicata; Verum cum prætenderetur ſententias Rotales eſſe exceſſiuas, vtpote quia plus continebant, quam ſententiæ de partibus, ideo mihi denuo commiſſa cauſa appellationis, propoſui dubium: An & in qua parte conſtet de tribus, & decretum rotale ſit confirmandum, & de tribus conſtare pro vt infra, decretum verò rotale eſſe confirmandum Domini reſponderunt.

De tribus igitur conſtat quoad quatuor corpora in duabus ſententijs conformibus de partibus contenta, quia iſta quoque con-
1 tinentur in ſententijs rotalibus, † & in hac parte adeſt conformitas, licet in alia fuerit in noſtris plus ſuperadditum, quam in illis de partibus, & in illa parte conformi † ve-
2 niunt exequendæ *Surd. conſ.* 102. *num.* 7. *Rota deciſ.* 241. *num.* 4. *par. prima diuerſ. coram Coccin. deciſ.* 108. *num. primo coram Ninot. deciſ.* 14. *n.* 2. *in rec. deciſ.* 264. *num.* 32. *par.* 10. *& in Ferrarien. Bonorum* 27. *Ianuarij* 1682. *in principio coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Nec ratione indiuiduitatis ſententiæ R. P. D. mei Beuilaquæ, illiuſque confirmatoriæ R. P. D. mei Calataiu, quæ regulariter,
3 attenta difformitate in parte, † operatur nullitatem in totum, induci potuit nullitas etiã in parte conformi, vt eleganter ſcripſit *Gabriel. conſ.* 56. *per tot. lib. primo & dixit Rota deciſ.* 283. *num.* 20. *& 21. par.* 9. *rec. & coram Emin. Otthobono deciſ.* 63. *num.* 12. & in pluribus alijs pro Diamante allegatis, quia regula intelligenda venit cum diſtinctione.

Aut enim agitur de difformitate ad effectum committendi appellationem, & tunc quælibet difformitas, † aut exceſſus ſufficit, & in his terminis loquitur *Gabriel. præcit. conſil.* ſe explicando *num.* 7. *& ſequenti.*

Aut agitur de difformitate ad effectum
4 reuocandi ſententiam exceſſiuam iam exequutioni demandatam, † & tunc pariter indiuiduitas operatur, vt non poſſit reuocari in parte, quin reuocetur in totum, & in hoc ſenſu loquitur *Rota d. deciſ.* 283. *par.* 9. *& deciſ.* 63. *coram Emin. Otthobono.*

Sed quando agitur de difformitate ſentẽtiæ non dum exequutioni demandatæ, & bona in ea contenta ſunt ſeparabilia, prout in caſu noſtro, tunc licet ratione formæ ſententia dici poſſit indiuidua † etiam reſpectu
6 corporum diſtinctorum, vt quia vnica actione fuerunt petita, & vnica verborum ſtructura in ſententia adiudicata iuxta *deciſ.* 285. *num.* 6. *coram bo. me. Card. Celſo*, tamen attenta earum ſeparabilitate, executio fieri po-
7 teſt † ſuper iis, in quibus adeſt conformitas abſque eo, quod fiat in parte difformi *Adden. ad Buratt. deciſ.* 567. *ſub num.* 9. *verſ. nec quando Rota deciſ.* 91. *num.* 2. *par. prima rec. bene coram Coccin. deciſ.* 1819. *in fine*, & iuxta ſingula hæc quoque membra diſtinguitur *coram Bich dec.* 512. *à n.* 10. *vſque ad finem* nec ab hac diſtinctione diſſentit *deciſ.* 285. *Card. Celſi* in contrarium adducta; Etenim *num.* 8. loquitur de difformitate ſententiæ † ad effectum
8 reuocandi exequutionem iam factam.

Et quidem cum apud ſuprema tribunalia praxis hæc ſit receptiſſima, & præſertim in noſtra Rota, à † cuius celſitudine eſt prorſus alienum multiplicare cum maximo par-
9 tium diſpendio, ſententias, † vbi ſola veri-
10 tas attenditur, vt habemus in præcit. *dec.* 552 *ſub num.* 19. *coram Bichio*, nullamque apud nos patiatur in iure difficultatem, opponebatur in facto dictã ſententiam R. P. D. mei Beuilaquæ exceſſiuam fuiſſe exequutioni demandatam mediantibus duabus ſequeſtris altero ſuper prædio di Caſtagnolo, altero ſuper prædio in cõmuni S. Martini, & ſic nos verſari in caſu ſecundi membri diſtinctionis Sed neutrum fuit iuſtificatum, † & quoad
11 primum apparet re integra fuiſſe reuocatũ Summario reſponſionis reorum *num. primo*, & vigore alterius nullibi conſtat fructus aliquos fuiſſe percepros, nec ſola appoſitio ſequeſtri efficit, † vt dicatur conſumpta executio, aut in apponente translata poſſeſſio *Bar. in l. intereſſe num.* 4 *ff. de acquir. poſſeſſ. Abbas in cap. examinata num.* 14. *de Iudic. Rota coram Greg. deciſ.* 9. *num.* 2. *& ibi Adden. lit. A. in recent. deciſ.* 172. *num.* 3. *par.* 3.

Impugnabatur vlterius harum ſententiarum conformitas ex capite iniuſtitiæ ex eo, quod manutentionem concedunt Ioannettis, in prædictis quatuor prædijs, quorum poſſeſſionem adepti fuerant † non citata
13 Diamante herede vltimi grauati contra diſpoſitionem iuris cõmunis, nec non etiam municipalis ſtatuti *in §. ſtatuimus rubrica quod nullus occupet lib.* 2. ſed quoniam materia hæc fuit in præteritis inſtantus coram R. P. D. meo Beuilaqua ſatis diſcuſſa, vt ex illius deciſione 10. Decembris 1668. nec non etiam coram R. P. D. meo Calataiu, vt ex illius pariter deciſione 26. Iunij 1671. & ſingula obiecta, quæ modo fiunt, fuerint in illis bene ſublata, propterea ad eas ſe Domini referentes, reſponſiones ibi datas in omnibus approbarunt.

Conſtito ex his de tribus procedit de plano reſolutio ſecundæ partis dubij, Decretum ſcilicet rotale R. P. D. mei Emerix, quo diffinitum fuit, conſtare de re iudicata, †
14 eſſe exequendum per *tex. in l. vnica C. Ne liceat in vna eademque cauſa* cum aliis traditis per *Rotam coram Coccin. deciſ.* 620. *per totam.*

Nullatenus reſiſtente, quod in hoc de-

cre-

creto non fuerint reuocatæ sententiæ rotales in parte excessiua, quia huic excessui fa-
15 cta fuerat præuentiua renunciatio, † per quã lis dicebatur finita, itaut nulla amplius opus esset iudiciali reuocatione, argum. *text. in l. postquam liti 4. C. de pactis, vbi Iason sub n. 7. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. in præfat num. 281. & seq. Galerat de renunc. cent. 1. renunc. 18. sub num. 11. vers. præterea,* & huic eidem obiecto occurritur in eadem *decis. R. P. D. mei Emerix 25. Iunij 1674. in princip.*

Et ita vtraque parte informante resolutũ fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Lunæ 13. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Saluianum Creditori conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, quorum quæstione redacta ad identitatem bonorum, illa ex pluribus demonstrationibus probari visa est; Cumque reus, & possessor exciperet de retentione ob solutiones anterioribus factas, immissio, & respectiuè retentio vnicuique pro sua portione est concessa.

SVMMARIVM

1 *Saluiani extrema sunt, creditum cum hypotheca, possessio debitoris, & rei conuenti, quibus concurrentibus illud conceditur. & num. seq.*

2 *Possessio rei conuenti ad effectum immissionis in Saluiano, probata remanet ex substentatione litis.*

3 *Identitas bonorum ex pluribus demonstrationibus probatur, ac etiam leuiores sufficiunt.*

4 *Immissio in Saluiano creditori conceditur, & vna simul possessori retentio, cuilibet tamen pro sua portione.*

5 *Creditum Saluiani, licèt posterius, gaudet priuilegio potioritatis, & quando. vid. num. seqq.*

6 *Creditis miserabilium personarum potioritatem concessit fel. mem. Paulus V.*

7 *Creditum Salary vt habeat priuilegium potioritatis, quatenus probetur ex sola enunciatiua partium.*

8 *Lex extenditur tantummodo ad casus futuros, non autem præteritos.*

DECISIO DXX.

VENDIDERVNT de anno 1602. Torquatus, & Valerius de Vetera Antonio Naldo Domum cum Viridario, sitam in Regione Campi Martij pretio scutorum 830. sub fideiussione Septimij Morontij, eademq; domus de an. 1663. fuit à Naldo vẽdita Iosepho Froscianti pretio scutorũ 1500. quorũ mille fuerunt inuestita in locis nouæ Montis Sixti secundæ Erectionis, pro aliis verò scutis 500. ipse Ioseph imposuit Censum similis summæ ad fauorem Naldi venditoris, qui illum successiuè vendidit Horatio Caualcanti, dicta verò loca nouem reliquit lure legati Archiconfraternitati Bononiensium Vrbis.

Verum quia post hæc Froscianus alienauit Domum in Pompilium Euangelistam, qui eam donauit Petro Paulo Roscioli, isloque defuncto, Horatius eius Pater, hæres super dicta Domo passus est immissionẽ ad instantiam Lutij Vincentij filij de Vetera; Hinc pro releuatione indemnitatis tam ipse Horatius, quàm Maria hæres Horatij Caualcantis, cui ex causa huius euictionis fuit denegata solutio Census, vt supra acquisiti ab eius Authore, direxerunt actiones contra loca nouem Montis Sixti, eaque subhastari curarunt; sed Archiconfraternitas, composita lite mediante transactione, & reportata Iurium cessione ab Actoribus, pro refectione damnorum passorum, instituit Iudicium immissionis ex remedio Saluiani Interdicti super quadraginta rubris circiter Terræ olim spectantia ad Septimiũ Morontium fideiussorem primorum venditorum, & modò possessa à fratribus de Ghislerijs, & sententiam fauorabilem reportauit, Causaque per appellationem ad Rotam deuoluta, propositoque die 20. Martij præteriti de more Dubio, An sit danda immissio, nullaque capta resolutione, hodie denuò proposito, censuerunt Dominis dandam esse immissionem iuxtà modum infra exprimendum.

Non enim fuit dubitatum constare de
1 extremis in hoc iudicio requisitis, † creditum namque cum hypotheca resultat ex Instrumento publico primæ venditionis, in quo Septimius Morontius fideiussit, & se in forma Cameræ obligauit pro quacumque euictione: Possessio verò bonorum antiqua, nempè penès Septimium debitorem probatur ex venditionibus ab ipso factis in pluribus vicibus Paulo Ghislerio relatis in Instrumento confecto de anno 1624. Sum-
2 mario præterito Archiconfraternitatis †n. 12. Moderna verò penès Reos conuentos desumitur ex substentatione litis, *Rota coram Duran. decis. 40. num. 5. & decis. 193. num. 4.* & pol. *Merlin. de pignor. decis. 52. sub num. 1.*

Et quamuis in alia propositione iidem Ghislerij contenderent, Domum euictam non esse illammet aliàs venditã de an. 1602. à fratribus de Vetera; nihilominus ex facto hodiè melius dilucidato, contrarium apparere visum est Dominis.

In Instrumento siquidem venditionis dato in hodierno Summario Archiconfraternitatis *num.* 1. Domus prædicta vnà cum Viridario enunciatur posita in Regione Campi Martij sub proprietate illorum de Naris, & annuo Canone scutorum 4. & obulorum 80. iuxta aliam Domum eorundem

Ven-

Venditorum, Domum Ioannis Baptiſtæ Buſchæ, & Viam Capitis ferrei; In mandato verò de immittendo conceſſo Lutio Vincentio Lilio d. Summario præterito *num.* 7. & in Inſtrumento poſſeſſionis illius vigore adeptæ Summario hodierno *num.* 2. *litera C.* illa vnà cum Viridario poſita aſſeritur in eadem Regione iuxtà Viam Capitis ferrei, Domum Angelæ Coronæ, & Domum Sanctiſſimæ Trinitatis Peregrinorum, & quod ſit obnoxia eidem Proprietati, & Canoni patet ex notula iurata penſionum perceptarum à Lutio immiſſo eodem mox d. Summario, & *num. lit. D.*

Quod autem Domus poſſeſſa ab Angela Corona ſit illamet in Inſtrumento venditionis enunciata pro confine Domus venditæ vti ſpectans ad ipſos de Vetera Venditores, patet ex narratiua emiſſa in d. Inſtrumento poſſeſſionis, & quod Domus poſſeſſa à Sanctiſſima Trinitate ſit illa olim ſpectans ad Io. Baptiſtam Buſcham elicitur ex duobus Inſtrumentis datis in eodem Summario ſub *nu.* 2. *litera A. & B.* † Quibus omnibus concurrentibus ſatis ſuperque probata remanet identitas controuerſa, iuxtà vulgatam theoricam *Bartoli* requirentem probationes longe minores *in l. demonſtratio falſa num.* 2. *ff. de condit. & demonſtrat.* cum aliis per *Surd. conſ.* 44. *num.* 20. *Rota coram Coccin. dec.* 120. *num.* 5. *& deciſ.* 218. *num.* 3. *coram Merlin. dec.* 134. *num.* 1. 2. *& 3. & coram Buratt. dec.* 602. *n.* 11. 3

Et hanc veritatem hodie amplius non impugnantes ſcribentes pro Ghiſlerijs inſiſtebant dumtaxat ſuper retentione bonorum, quam ſibi competere prætendebant pro creditis anterioribus ab ipſis ſolutis, quibus tamen non obſtantibus, Domini conceſſerunt immiſſionem petitam.

Nam licèt inter credita anteriora adſcribenda cenſuerint primo ſcuta 226. & obulos 80. ſoluta à Paulo Ghiſlerio pro ſorte, & fructibus Societatis Officij creatæ de anno 1592. ad fauorem Aſcanij Bertouini, Summario præterito illorum de Ghiſlerijs *nu.* 3. *litera C.*

Secundò ſcuta 89. ſoluta Papirio Albero pro fructibus Cenſus in ſorte ſcutorum 400. impoſiti de anno 1495. eodem Summario *num.* 5.

Tertiò ſcuta 208. ſoluta pro fructibus eiuſdem Cenſus Petro Albero Papirij filio: Necnon alia ſcuta 200. ſoluta Iacobo Gueritco Ceſſionario d. Alberti in cauſam fructuum poſteà decurſorum Cenſus præfati, d. Summ. *num.* 6. *&* 7.

Nihilominus cum omnes partitæ mox recenſitæ conficiant ſummam ſcutor. 723. & obul. 80. & pretium bonorum penès Ghiſlerios exiſtentium aſcendat ad ſcuta 1191. hinc iuſtitiæ, & æquitati conſonum viſum eſt, retentionem concedere reis conuentis pro concurrenti quantitate dictorum Creditorum, † & è conuerſo immiſſionem pro eo, quod ſupereſt Archiconfraternitati, vt aliàs fuit practicatum in *rec. deciſ.* 294. *nu.* 14. 4

Pars XVIII. Rec. Tom. II.

& 559. num. 5. *par.* 1. *coram Cavaler. deciſ.* 652. *num.* 4. *& 5. & per Rotam Maceraten. apud Thomat. deciſ.* 74. *num.* 13. *cum ſeq.*

Non attentis alijs duobus creditis, pro quibus etiam petebatur retentio, altero ſcutorum 38. ſolutorum de Anno 1610. famulæ Septimij Debitoris in cauſam Salarij eidem debiti, & altero ſcutorum 204. & obulorum 80. ſolutorum Bernardino Paſculo pro fructibus Cenſus in ſorte ſcutorum 600. impoſiti de anno 1605. ab eodem Septimio.

Nam quoad primum Domini non fuerunt concordes, opinantes alij, † illud licèt poſterius gaudere priuilegio potioritatis huiuſmodi creditis miſerabilium † perſonarum indulto *à ſa. me. Paulo V. in ſua reformatione edita de anno* 1612 *tit. de iudic. in cauſ. ciuil. §. & quia iam*: Alij verò dubitantes illud non eſſe ſatis probatum per ſimplicem enunciatiuam emiſſam inter Ghiſlerium, & Septimium, vel non comprehendi ſub diſpoſitione † dictæ *reformationis* editæ poſt duos annos a die ſuppoſitæ ſolutionis, ex regula, quod lex ad futuros, † non autem ad præteritos caſus extenditur, *Bart. in l. omnes populi num.* 44. *poſt med. verſ. ant actus perfectus C. de Sacroſ. Eccleſ.* & alijs relatis, *Honded conſ* 16. *num.* 16. *&* 17. *lib.* 1. *& Grat. diſcept.* 465. *num.* 12. 5 6 7 8

Quo verò ad ſecundum, nullius momenti vtia eſt anterioritas deducta ex eo, quod onus extinguendi d. Cenſum impoſitum de anno 1605. fuerit aſſumptum à Valerio, & Torquato de Vetera tamquam debitoribus Septimij impoſitoris, ex cauſa, quarti dotalis, & fructuum dotis promiſſæ Attillæ eius Vxori, & reſpectiuè Sorori promiſſorum vſque de anno 1594. vnde deducebatur Paulum Ghiſlerium ſoluendo dd. ſcu. 204. extinxiſſe debitum dotis anterius venditioni factæ de anno 1602.

Nam quidquid dicendum foret de huiuſmodi aſſumpto, ſi quæſtio verſaretur ſuper retentione bonorum ſpectantium ad illos de Vetera, quorum debitum ſupponitur extinctum, certum eſt non applicari præſenti hypotheſi, in qua petitur retentio ſuper bonis Septimij, & à quibus repelli nequeunt eius Creditores, ab alijs poſterioribus, quales ſunt Ghiſlerij, ſi prætendunt ſoluiſſe fructus Cenſus tamquam æs alienum ſæpè nominati Septimii, vel nullo modo illius Creditoribus, ſi vt ſupponunt, extinxerunt debitum dotis, cui fratres de Vetera erant obnoxij.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Baren. Census.

Veneris 17. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Abomissa descriptione bonorum defuncti saluatur inuentarium hæredis, primò quia de creditoribus, illorumque certitudine vera notitia non aderat, secundò quia alia bona de tempore obitus in illius patrimonio non erant, cætera verò vel poterant vigore clausulæ *addendi*, & *minuendi* quandocumque describi, vel quia litigiosa erant iustam præbuerant causam hæredi, illa non describendi, vel tandem quia ad oculos Curiæ deducta, cum de facili occultari non possent, imó ad notitiam creditorum peruenisse præsumantur, eorum propterea omissæ descriptionis defectus non vitiat.

SVMMARIVM.

1 *Copia simplex instrumenti ex alia simplici copia sine debitis solemnitatibus extracta, non probat.*
2 *Hæres, qui de legitimo inuentario non docet, ad debita defuncti de propria tenetur.*
3 *Instrumentum habens omnia requisita publici instrumenti plenè probat.*
4 *Inuentarium, de cuius legalitate plenè constat, suffragatur hæredi, & plenam facit probationẽ.*
5 *Inuentarium præseruat hæredem in eo statu, quo erat ante additionem hæreditatis.*
6 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur de proprio ad soluendum debita defuncti.*
7 *Creditores certi ab hærede citandi sunt in confectione inuentarij, aliàs illud remanet nullum.*
8 *Hæredem habere veram notitiam de creditis defuncti, illorumque certitudine valde difficile reputatur.*
9 *Inuentarium non remanet nullum, si in eo citati non sint creditores, de quorum scientia, eorumq; certitudine non docetur in hærede.*
10 *Hæres in inuentario citare solum debet creditores certos vera certitudine, incertos verò solummodo per affixionem, vel edictum.*
11 *Bona, quæ de tempore obitus non erant in patrimonio defuncti, in illius inuentario ab hærede describenda non sunt.*
12 *Inuentarium non vitiat omissio arrendamentorum defuncti, quæ ad oculos Curiæ deducta erant, & sic creditoribus verisimiliter occultari non poterant.*
13 *Inuentarium ideo fuit adinuentum, ne res hæreditariæ dolosè occultarentur, & ne fraus creditoribus committantur.*
14 *Inuentarium non vitiatur ex sola omissione aliquorum bonorum, si de aliqua fraude, vel dolo non constat.*
15 *Dolus, & fraus perspicuis indicijs, & probationibus probari debet.*
16 *Dolus non committitur in omissa descriptione rei, quæ occultari non poterat.*
17 *Lis super bonis defuncti præbet iustam causam hæredi illa non describendi in inuentario hæreditis eiusdem.*
18 *Clausula* addendi, *&* minuendi *saluat, & præseruat inuentarium ab omni, & quacumque omissione descriptionis bonorum defuncti.*
19 *In Inuentario rẽ omissæ possunt quandocumque describi vigore clausulæ* addendi, *&* minuendi.

DECISIO DXXI.

CONTRA bona propria Ioannis Alphonsi di Casamassima hæredis mediati alterius Alphonsi, qui fideiussor accesserat in censu scutorum 2250. impositi per Paulum Caduccium, dixit Rota sub die 26. * Februarij superioris anni coram me relaxandum esse mandatum pro fructibus decursis fauore Nicolai Girondi illius Creditoris ex eo, quod legitimum Inuentarium non exhibuit bonorum hæreditariorum dicti Alphonsi fideiussoris, sed loco illius simplicem copiam sine debitis solemnitatibus
1 ex alia extracta, † quæ cum Inuentarij legalitatem non probet, & habetur ac si conditum non fuisset, ex traditis per *Auth si quis in aliquo C. de eden. Alex. conf.* 138. *num.* 4. *lib.* 1. cum alijs in præfata Causæ Decisione §. *Nec pro Inuentario* &c. hæres ad debita defuncti
2 tenetur † de propriis bonis, per *Text. in l. fin. §. fin verò*, & ibi communiter Scribentes *C. de iur. delib.*

Verum cum in hodierna propositione
3 dictus hæres exhibuerit originale † Inuentarium continens omnia requisita publici Instrumenti, de quibus per *glos.* 2. *in l. generali C. de Tabul. lib.* 10. satis visum est Domi-
4 nis † constare de illius legalitate, *Alex. in præcit. Auth. si quis in aliquo num.* 5. *in fine, C. de eden. Rota coram Pan. decis.* 607. *num.* 2. latiùs *coram Royas decis.* 640. *num.* 1. *& per tot. coram Bich. decis.* 641. *num.* 4. *& 5. & in Lucana Beneficij* 19. *Iunij* 1671. §. *Neque hodie coram me*; & propterea cum per legitimam Inuentarij confectionem constituatur præfatus Ioannes Alphonsus hæres in eo statu, † in quo
5 erat, si non adiuisset recedendo à decisis,
6 dixerunt non teneri de proprio, † nec contra illius bona esse relaxandum mandatum, per eundem *Text. in l. fin. §. & si præfatam C. de iur. deliberan.* & post alios *Surd. cons.* 143. *n.* 40. *lib.* 1. & passim.

Non obstat, quod non fuerit à præfato hærede nominatim citatus Raynaldus Girondus tamquam istius census Creditor cer-
7 tus, à quo causam habet Nicolaus, † prout videbatur pro Inuentarij validitate citandus, vt firmat *decisio*, quia cum non constet eundem hæredem habuisse notitiam huius
8 crediti, illiusque omnimodæ † certitudinis, quod valdè difficile reputatur, vt notat *Salicet. in l. fin. §. fin autem dubius sub num.* 8. *in fin. C. de iur. delib.* defectus citationis † huius par-
9 ticularis Creditoris non nocet, *Adden. ad Burat. decis.* 750. *num.* 7. *vers. verum cum non sufficit*

Rot.

Rot. poſt Zaech. de oblig. Cam. deciſ. 96. num. 8. in rec. deciſ. 597. num. 3. par. 4 tom. 1. & deciſ. 126. num. 4. par. 4. tom. 2. Tunc enim ſolum citandi ſunt nominatim Creditores, quando ſunt
10 noti, illorumque Creditum eſt † certum, reliquos verò ſufficit citare per affixionem, *Iaſon. in d. l. fin. num. 3. verſ. Alias ſufficit C. de iur. deliberan. Roland. de Innent. par. 3. cap. 22. & 23. Rota coram Pan. deciſ. 1447. num. 17. coram Canal. deciſ. 508. num. 2. & in Amerina Saluiani 11. Marty 1667. §. primo cum ſeqq. coram Eminentiſſimo Card. Cerro.*

Minus releuat, quod in eo deſcripta non fuerint nonnulla arrendamenta Neapolis, necnon etiam omiſſa deſcriptio mobilium, quæ verè ſimiliter habere debebat defunctus; Etenim arrendamenta conſtat fuiſſe venditа in vita debitoris, mobilia verò ab eo donata ſuis filijs; & propterea cum de tempore obitus in illius patrimonio non
11 reperirenturſ non erant deſcribenda, vt notant omnes *DD. in d. l. fin C. de iur. delib. Honded. conſ. 35. num. 16. lib. 1. Surd. deciſ. 222. num. 8. Rot. deciſ. 62. num. 6. par. 14. recent.* & paſſim in alijs.

Et licèt opponeretur venditionem arrendamentorum fuiſſe ſimulatam, ideoq; tamquam inuendita ſupponatur in præterita deciſione fuiſſe recuperata, & ſic eorum deſcriptionem abſque nullitatis defectu non potuiſſe omitti, hoc tamen non probatur in facto, ſed benè conſtat dictam ſimulationem dediſſe cauſam liti, bonaque ſic litigioſa; Quemadmodum ad oculos Curiæ deducta, effecta fuerunt patenter notoria, ita nec etiã veriſimile eſt, quod potuerint Creditoribus
12 occultariſ † Illorum propterea non deſcriptio non vitiat Inuentarium, *Rota Innuen. deciſ. 5. num. 2. & 3. Peregr. conſ. 19. num. 41. vol. 4. Cyriac. contr. 326. num. 10. & 11. Rota coram Duran. deciſ. 387. in prima num. 21. verſ. vnde.*

Toto tandem contextu rei ſimul ſumpto, viſum eſt Dominis in præſenti facti ſpecie applicari poſſe ea, quæ de Inuentario communiter tradunt DD. ſcilicet cum fuerit
13 adinuentum † ne res hæreditariæ doloſè occultentur, & ne fraus inducatur Creditoribus, *Phanuc. de Inuent. par. 7. num. 27. Cancer. var. reſolut. cap. 2. de Inuent. par. 3. num. 109.* Caſ-
14 ſante dolo, & fraude † omiſſa deſcriptio aliquorum bonorum non inducit nullitatem, *Bald. conſ. 63. in fin. lib. 3.* & ſubdit mox citat. *Cauzz. num. 110 Rot. coram Mantic. deciſ. 256. num. 6. coram Penting. deciſ. 165. num. 20. in rec. deciſ. 331. num. 21. par. 5. cum ſeqq. & in Spoletana pecuniaria 31. Ianuar 1667. §. Etenim cor. R. P. D. meo Taia.*

15 Dolus autem præterquam, † quod perſpicuis indicijs probandus venit ab allegante, *l. dolum ff. de dolo.* cum alijs in his terminis per *Surd.* adductis *d. deciſ. 222. num. 11.* hic ceſſare
16 videtur, tùm ex eo, quod res omiſſa, † vt dictum eſt, occultari non poterat, vt ſubdendo tradit præcit. *Cyriac. d. contr. 326. nu. 13. cum tribus ſeqq. & Rota coram Duran. d. dec. 387. num. 21. & in rec. d. deciſ. 82. num. 9. par. 14.* tùm
17 ex eo, quod lis ſuper dictis bonis † inducta poterat iuſtam cauſam dubitãdi hæredi tribuere, an ea tenetur deſcribere, in puncto *Rota coram Greg. deciſ. 169. nu. 8. verſ. non obſtant*,
18 tùm demum, quia in Inuentario † annexa fuit clauſula *Addendi, & minuendi, Dec. conſ. 633. num. 11. Surd. d. deciſ. 222. num. 21. Altograd. conſ. 90. num. 52. lib. 1. Rot. deciſ. 747. in prima n. 4. verſ. ſed potius excluditur par. 2.* quæ vlteriùs
19 operatur, vt res omiſſæ † quandocumque poſſint deſcribi, *Rot. coram Pen. d. deciſ. 1447. num. 8. coram Canaler. deciſ. 584. num. 1. in rec. deciſ. 126. num. 6. par. 4. tom. 2. & in præcit. Amerina Saluiani 11. Marty 1667. §. Neque coram Eminentiſſ. Cerro.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit

Supra in alio præcedẽti tomo iſtius decimæ octauæ partis recentiorum adeſt altera præſentis cauſæ deciſio coram eodem R. P. D. Vicecomite, quæ ibi eſt in ordine 233.

R. P. D. TAIA.

Auenionen Laudi.

Veneris 17. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Aduerſus deciſiones, & ſententias nouæ petebatur electio peritorum, hic denegata, quia non occurrebatur ex illa deciſionibus, & ſententijs in Cauſa emanatis; Cumque ageretur de laudo, illud viſum eſt nullum, & iniuſtũ, tamquam promulgatum extra tempus compromiſſi, & à tertio arbitro in ſolo caſu, & ſic ſub conditione diſcordiæ, ſimpliciter electo, qui proindè arbitrare non poterat, niſi de ea concludenter conſtaret.

SVMMARIVM.

1 *Peritorum electio non conceditur ſi ex ea deciſionibus, & ſententijs contrarijs non occurritur.*
2 *Tertius arbiter electus in caſum diſcordiæ aliorũ, non ſe intromittit in arbitrando, niſi prius de præcedenti diſcordia conſtiterit.*
3 *Electio facta ſub conditione euaneſcit, ſi caſus conditionis non euenit.*
4 *Laudum promulgatum extra tempus compromiſſi remanet nullum.*
5 *Nullum quoque dicitur, quod eſt euidenter iniuſtum.*
6 *Relatio Peritorum præcipitanter facta, iniqua, & iniuſta eſt.*
7 *Periti ſine citatione partis electi, & adhuc ſine ea referentes, nulliter eliguntur, & referunt.*

DECISIO DXXII.

CONFIRMANDAM Sententiam Rotalem iuxtà ſolitum dubium Domini reſponderunt, altera parte nihil opponente, ſubnixam ſolitis deciſis coram Reuerendiſs. Domino meo Decano vigeſima nona

Maij,* 1673. & decimasexta Aprilis 1674. nisi electionem nouorum Peritorum nunc petitam pro statuendo statu hæreditatis Nicolai, quam petebat admitti.

1 At verò petitio incongrua visa est,† quia noua electione, nouaque relatione non occurritur Decisionibus, & Sententiæ de nullitate laudi defectu potestatis Arbitrorum, & iniustitia ipsiusmet laudi; & tamen repetebatur ipsa nullitas laudi clara defectu
2 potestatis tertij electi,† adiectique compromisso in casum, adeoque sub conditione discordiæ præfectorum sub sua conditione, & casus non euenit, euanuitque con-
3 ditio,† & electio sub sua conditione, & cum ipsa conditione, & insuper compro-
4 missum fuit in tempus certum,† & laudum posteà promulgatum, & propterea nullum, *Rota coram Buratto decisione 29. in fine, & coram Coccino decisione 438. numero primo, & secundo.*

5 Et pariter nullum dicebatur,† vt euidenter iniustum, *Ruinus consilio 16. num. 25. versiculo & ex alio &c. libro secundo cum allegatis, & cum pluribus Menochius consilio 655. numero 19. à versiculo secunda est ratio.* Iniustum, iniquum, & iniustificatum ex rela-
6 tione Peritorum† non solum præcipitan-
7 ter emissa,† sed etiam sine citatione, iuxta decisa coram *Buratto decisione 56.* declarata *in decisione 70. vtrobique ab initio*, & simpliciter *decisione 458. numero 6. versiculo nec de relatione.* Quæ sufficere visa sunt ad sententiam confirmandam.

Aliæ binæ decisiones in causa factæ sunt coram Reuerendissimo Domino Albergato Decano, quæ habentur impressæ par. 15. Recent. vbi sunt in ordine 389. & 390.

R. P. D. RONDININO.

Romana Census.

Veneris 17. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Impugnabatur Census super certis bonis impositus, siue quia illa tamquam deuoluta importabant extinctionem cuiuscumque actionis, & hypothecæ, siue etiam quia dicta bona à Principe fuissent donata, siue demum quia domus censita à flumine deuastata erat; sed pro illius subsistentia deciditur, quia deuolutio vel e alia causa, quam meritò necessaria processerat, vel procedere poterat, donatio Principis intelligebatur facta cum suo onere; Inundario verò fluminis non totam domum deuastauerat, cùm remanerent reliquiæ, & pars sufficiens ad subsistentationem eiusdem census.

SVMMARIVM.

1 *Creditor associatus, vt suam recipiat satisfactionem ex fructibus manuteneri debet donec fuerit integrè satisfactus.*
2 *Resoluto iure emphyteutæ, resolvitur omnis hypotheca ab illo contracta.*
3 *Emphyteusis si incidit in commissum ex causa necessaria, & iure dominij, corruunt quæcumque actiones, quæ super illa alioquin dirigi potuissent.*
4 *Fiscus occupans bona vacantia, vel ex delicto, illa acquirit cum suo onere, ad terminos successionis.*
5 *Successio pro oneribus, & hypothecis obligatur.*
6 *Bona, quæ redeunt ad Principem iure priuato, veluti ex donatione, legato, aut ex alia causa voluntaria, regulantur ad terminos successionis.*
7 *Deuolutio emphyteusis, vt exinde non remaneat extincta hypotheca, sufficit creditori, quod ex causa sibi non præiudiciali succedere potuerit.*
8 *Extinctio census debet plenè, & concludenter probari.*
9 *à Principe si quod datum, vel donatum est, remanet liberum ab omnibus oneribus, reseruata actione ius habentibus contra fiscum, & Cameram eiusdem Principis. & vid. num. seqq.*
10 *Bona donata à Principe, non vti sua, sed vti sibi deuoluta, transeunt cum suo onere.*
11 *Donatio facta à Principe, in qua beneficium citra alterius damnum accipitur, intelligitur de iure eidem Principi competenti. & num. 15.*
12 *Clausula* de plenitudine potestatis *apposita in donatione facta à Principe, intelligitur secundum subiectam materiam, & refertur ad iura Camera.*
13 *Derogatoria regula de iure quæsito non tollendo, respicit iura Camera, non autem tollit ius tertij, & quando. sup. num. 12.*
14 *Ius tertij Principi incognitum non præsumitur ablatum, etiam per quascumque clausulas contrarias.*
15 *Princeps si quid donauit, tamquam sibi spectans ex certa causa, illud cum suo onere, non autem cum præiudicio tertij donare voluisse præsumitur.*
16 *Inundatio maxima Tyberis Roma successit de anno 1598. sub Clemente VIII.*
17 *Census subsistetur adhuc perempta domo, in qua est impositus, si reliquia remancant, & aliqua illius pars, sufficiens ad solutionem eiusdem census.*
18 *Domo à flumine deuastata, non ideo corruit census super ea impositus, & quando, numero 17. & seq.*
19 *Decisio se referens ad testes, vel instrumentum, secundum illos intelligenda est, & declaratur.*

DECISIO DXXIII.

ASSVMPTA hodie disputatione super bono iure, de illo constare fauore D. Paulæ Sciamannæ de Mattheis etiam ad effectum manutentionis Domini respondebant.

Siquidem cum amplius non impugnare-

tur

tur ipsam mediantibus illis de Miletis repræsentare personam Raynerij Creditoris Raynaldi Potignon, qui anno 1570. imposuit Censum annuum scutorum 16. super duabus domibus positis in via, quam vulgò dicunt, alli Pollaroli, cumque domus istæ à Gregorio XIII. assignatæ fuerint pro dote duarum Capellaniarum perpetuarum ad Altare Sanctissimi Sacramenti in Lateranēsi Basilica, Summario responsionis D. Paulæ *num. vnico*, consequens est, vt ipsi debeatur associatio ad domos censitas, prout illi con-
1 cessa fuit, † ita aut ab ipsis domibus amoueri non possit, sed in executione illarum pensionum manuteneri debeat quousque de dictis fructibus decursis, & non solutis satisfacta fuerit, ex deductis in proposito per *Menoch. de retinend. remed. 3. num. 159. & seqq. Cyriac. contr. 77. num. 5. Posth. de manut. obser. 11. num. 4. & 5. & num. 12. Rota coram Coccin. decis. 1386. num. 3. cum duobus seqq. & decis. 1410. num. 2. & 3.*

Neque resistit, quod hæ domus donatæ fuerint à Gregorio XIII. liberæ ab omni onere, & à quacumque hypotheca, cum in Bulla affirmetur illas legitimè ad Cameram Apostolicam deuolutas fuisse, quo casu re-
2 soluto iure emphyteutæ, † resoluitur omnis hypotheca ab illo contracta, quia conclusionem hanc dicebant Domini procedere in suis terminis feudatarij, & emphyteutæ supposita deuolutione ex generatione finita ex lapsu temporis, aut quia res incidit
3 in commissum, † & sic ex causa necessaria, & iure dominij, iuxtà *Text. in l. lex vectigali 31. ff. de pignor.* secus autem quando deuolutio sequitur citra pactum à Domino præscriptum, & ab initio non cogitatum, veluti cum Princeps occupat bona vacantia,
4 vt in casu Summ. D. Paulæ *num. 5.* † vel ad ipsum ob confiscationem ex delicto deuoluuntur, quia tunc transeunt in fiscum cum
5 suis oneribus ad terminos † successionis, quæ pro oneribus, & hypothecis obligatur, iuxtà *Text. expres. in l cum fisco 9. ff. ad Senat. Consult. Syll. in l. 2. ff. de aliment. & cibar legat. & in l. 2. C. ad l. Iul. de vi public.* quemadmodū in alio casu, in quo bona redeunt ad Principem iure priuato, veluti ex donatio-
6 ne, legato, aut ex alia causa † voluntaria, quæ reguletur pariter ad terminos successionis, vt communiter post antiquiores distinguunt *Guidopap. decis. 875. Boer. decis. 81. per tot. Surd. decis. 286. num. 4. & 11. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de renunc. quæst. 3. num. 4. & tit. de solut. car. quæst. 1. nu. 229. Rot. diuers. par. 4. dec. 183. num. 13.*

Etiamsi ex sola attestatione Notarij ex hoc casu bonorum vacantiū contigisse probetur, quia quidquid sit an illa, quoad factum hoc antiquissimum attendi possit, sufficit D. Paulæ possibilitas, quod ex isto, aut ex alio capite non eximente ab obligatio-
7 nibus, deuolutio contingere † potuerit, aut inde æquiuoca remaneat Census extinctio, † quæ debet à Capellanis concludenter
8 probari, iuxtà doctrinam *Abb. in cap. 2. ad fin. de Cens.* à Rota receptam apud *Cane. de Cens. decis. 367. num. 10. & in recent. par. 8. dec. 223. num. 3.*

Quo verò ad exceptionem deductam ex
9 *l. benè à Zenone C. de quadrienn. præscript.* † quæ vult data à Principe, libera transire ab omnibus oneribus reseruata actione illi, qui ius habere contendit contra Fiscum, & Cameram Principis, intra solum quadriennū exercibili, prætermissa quæstione, an Textus ille procedat de iure Canonico, & cum donatur Ecclesijs, placuit Dominis animaduersio, quod Pontifex non absolutè dona-
10 uerit domos, vti suas, sed vti † deuolutas, quo casu transeunt cum suo onere iuxta naturam deuolutionis enunciatæ ad terminos *Text. in l. alienatio 67. ff. de contrahen. empt.* & quidquid voluerit *Alciat. cons. 118. nu. 32. lib. 5.* communis, & rationabilis est omniū Iurisperitorum sententia, de qua *Soccin sen. cons. 46. num. 19. vol. 4. Alex. cons. 52. nu. 7. vol. 7. Franc. à Ponte cons. 131. num. 143. vol. 2. Menoch. cons. 2. sub num. 333. vers. respondetur secundo, Grammat. dec. 65. sub num. 78.* cum aliis per *Modern. Mantuan. ad eandem legem quæst. 32. numer. 17.* & in terminis donationis, in qua be-
11 neficium citra alterius damnum † accipitur, atque de iure Principi competenti intelligitur, probat *Textus expressus in l. Principi 21. ff. de verbor. significatione, Aob. in cap. olim nu. 7. extra illo eodem tit. Iaf. in l beneficium num. 20. ff. de Const. Princip.* optimè *Bald. cons. 253. vol. 1. & cons. 127. num. 2. vol. 3. Rot. coram Pen. decis. 1172. sub num. 2. & seqq. & decis. 1198. num. 4. & seqq.* quarum prior repetita est *in rec. par. 1. dec. 99. Coccin. dec. 327. num. 4. & 5.*

Etiamsi in donatione adsint clausulæ *de plenitudine potestatis*, & derogatoriæ regulæ
12 *de iure quæsito non tollen.* † quia refertur ad iura Cameræ iuxta subiectam materiam deuolutionis, ibi: Nos duas domos ad Cameram legitimè deuolutas de Apostolicæ potestatis plenitudine perpetuò separamus: Subiecta inferius derogatione regulæ *de iure quæsito*
13 *non tollendo,* † quæ iura ipsius Cameræ respicit, quæ Pontifex tollit, Summario responsionis D. Paulæ *num. vnico*, non autem
14 ius istud Tertij incognitū Pontifici, † quod potius reseruatum voluit, cùm bona donauit expressa causa deuolutionis, & sic cum
15 suo onere, † veluti præseruato iure Tertij, vt pro excludenda dispositione *d. Text. in d. l. benè à Zenone C. de quadrien. præscript.* notant *Duen. regul. 238. nu. 13. Peregrin. de iur. fisc. lib. 6. tit. 4. de vendit. & empt. fiscal. sub num. 18 lim. 6. Petra de fideic quæst. 14. num. 153.* alijque relati per *Modern. Mantuan. in Comment. ad eand. legē d. quæst. 32. num. 67.*

Denique quoad tertiam exceptionem, in qua difficultas restringebatur quoad peremptionem, nempè fundi censiti ob celebrem
16 inundationem Tyberis † anno 1598. sub clemente VIII. ad quam solum se restrinxerunt antiqui Capellani, cùm Censum ab initio solutum, soluere recusarunt Miletis,

à quibus DD. Paula causam habet, Summario eiusdem 9. Maij 1674. *num.* 3. coram me, optimè conscij, neque ex deuolutione, neque ex donatione Principis Censum sublatum fuisse, videbatur Dominis factum deficere, cùm non tota domus ob Tyberis inundationem perierit, sed solum muri intermedij, non autem exteriores, vt deponunt Testes ab ipsis Capellanis olim inducti, itaut mox locatæ fuerint pro scutis 74. cum obligatione quidem reficiẽdi domos, & apothecas, non tamen simpliciter, quo casu intraret motiuum totalis peremptionis, sed vt Instrumentum loquitur, ad altitudinem, vt dicitur, della facciata vecchia, quæ ideo adhuc remanebat, atque poterat locari, cùm situs ipse ob commoditatem, in qua est cum solis Cellis vinarijs, annuum redditum longè superiorem Censui scutorum 16. tribuere possit, vt Periti deponunt Summario hodierno D. Paulæ *num.* 2. 3. & 4. quo casu remanentibus reliquijs domus, ac Cellis vinarijs, super quibus Census quoque impositus est, Summario D. Paulæ positionis 9. Maij 1674 *num.* 1. ac etiã aliqua ipsius parte apta ad reddendũ fructum sufficientem ad solutionem dicti cen-
7 sus, † certum est illum sustineri ex clarissimis verbis *Constitutionis 79. B. Pij V. super formarcandi census* §. *decimo*, quæ concordat cum dispositione Iuris in *l. si fundos* §. *si res*, & *in l. Paulus* §. *domus ff. de pigner. act. Duard. de Cens.* §. *quinto quæst.* 4. *num.* 3. & 8. *Cenc. de cens. illo eodem tract. quæst.* 100. *num.* 1. & *quæst.* 102. *num.* 1. & 9. *Rot. post eundem decis.* 9. *num.* 1. & 2.
18 quæ loquitur in terminis † domus pariter à flum. ne deuastatæ, & *decis.* 90. *num.* 8. ac *decis.* 142. *num.* 2.

Neque contrarium supposuit *Rota antiqua in rec. par.* 1. *dec.* 557. *num.* 2. quia dixit, quidem domos penitùs dirutas, sed referendo se ad depositiones Testium, & Instrumentum lo-
19 cationis, † iuxtà quæ decisio intelligenda est de domibus, penitús euersis quoad muros interiores, non autem quoad exteriores, vt deponunt Testes, atque subsequutũ Instrumentum *comprobatiua*, à quibus decisio ad illa se referens. declaratur iuxtà regulam *Text. in l. asse toto ff. de hæred. instit.* cum similibus.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Bononien. Fideicommissi de Ginis.

Veneris 17. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Ad fideicommissum, in quo vocati erant primo, & secundo genitus, etiam tertio genitus admittitur, quamuis explicitè non nominatus, tùm quia & illud fuerat constitutũ fauore lineæ, tùm etiam quia argumentum dilectionis concurrebat in eo, ex quo sicuti substitutus, illis defectis, excludi debuisset à filijs fœminarum minus dilectis, ita quoque excludendus sit ab eodem tertio genito magis dilecto.

SVMMARIVM.

1 *Intestatum plerumque non mori mirabile reputatur, cùm quilibet profiteatur se velle testari.*
2 *Doctores, & Iudices dummodo concordent in opinione, admittuntur tamen, licèt discrepent in ratione.*
3 *Tertius genitus quatenus ad fideicommissum admittatur, si primogenitus successerit, & secundo genitus interim obierit.*
4 *Succedere non potest ille, de quo substitutio non loquitur, & casum suæ vocationis non comprehendit.*
5 *Linea ad fideicommissum vocata in defectu primi, & secundo geniti, admittitur etiam tertius, quamuis explicitè non nominatus.*
6 *Verba testamenti ita deducenda sunt, vt exindè sensus, & Testatoris intentio deducatur.*
7 *Exclusus à remotiore eo magis censetur à proximiore.*
8 *Verba expressa in numero plurali, non patiuntur restrictionem ad vnum.*
9 *Dilectionis maioris, & minoris argumentum admittitur, quia si Testator prætulit minus dilectos, vtique quod magis dilectos voluerit præferri.*
10 *Sub Conditione vocatus ad fideicommissum, non admittitur, si conditio non euenerit.*
11 *Spes sola, & possibilitas successionis impedit purificationem fideicommissi.*
12 *Relatiuum, detti, ad omnes referri debet, nec aliquem patitur extensionem.*
13 *Verba, quæ non possunt extendi, ita & nec minus debent restringi. & sup. num.* 11.

DECISIO DXXIV.

IO Cesare de Ginis (inquit ipse Testator) Cittadino, e Notaro di Bologna, non volendo morire, se prima non haurò fatto Testamento (mirabile putare posse non mo-
1 ri intestatum, † & sic velle testari,) instituisco miei Eredi tutti i miei figliuoli maschi legitimi, e naturali, e li descendenti di essi maschi, fino che ve ne sarà, e non vi essendo di questi miei figliuoli, e descendenti maschi sudetti, instituisco come di sopra, tutti quelli, che nasceranno ancor naturali, e li loro figliuoli, e descendenti maschi fino che ve ne sarà, e delli sudetti finalmente nõ ve ne essendo, lascio miei Eredi vsufruttuarii la Signora Camilla mia moglie, il Signor Vincenzo Tacconi mio nipote ex sorore, e Marco mio Seruitore, fino che naturalmẽte viueranno, e ciascheduno di loro viuerà, e finalmente doppo di loro, e ciascheduno di loro vite, instituisco mio Erede vniuersale come di sopra il primo figliuolo maschio del sudetto Sig. Capitanò Vincenzo, e li di lui figliuoli maschi, e non vi essendo de-

ceu-

ſcen lenza maſcolina come di ſopra del primo ſudetto, ſucceda l'altro figliuolo maſchio d'eſſo Sig. Capitano Vincenzo per ordine di primogenitura, comando à detti miei Eredi come ſopra chiamati, che debbano, e voglino tener ſeco in caſa mia alla lor tauola, e ſpeſa il primo figliuolo maſchio, che naſcerà di vn Galeazzo Gini de Malgarotti, quero il ſecondo in difetto del primo, e li loro figliuoli, che ſi addimandi Cetare Gini, come ſi addimandaua vn'altro già nato, che poi è morto, il qual primo, e primi che viueranno inſtituiſco, e voglio, che ſiano miei Eredi vniuerſali doppo l'vſufrutto, e vita naturale delli ſudetti Signora Camilla, e Sig. Capitano Vincenzo, e Marco Tanari; E di queſti Tacconi, e Gini come ſopra inſtituiti, e chiamati non vi eſſendo linea, e deſcendenza maſcolina, ouero eſſendo, e poi mancando, all'hora, & in quel caſo ſucceda il primo figliuolo maſchio che naſcerà di Elena figliola prima femina di d. Galeazzo Gini de Malgarotti da Fiegnano mio Lauoratore, & i di lui figliuoli maſchi, e non vi eſſendo deſcendenza maſculina di detto Capitano Vincenzo, e delli detti de Gini, all'hora, & in tal caſo inſtituiſco Erede il primo figliuolo maſchio, che naſcerà di legitimo matrimonio, ouero del Signor Taddeo, ouero del Sig. Mario Riguzzi fratelli, e miei pronepoti, & il ſuo primo figliuolo da eſſo primo deſcendente maſchio come di ſopra per ordine di Primogenitura, e che ſi chiami Ceſare Gini, e porti la noſtre Arme, & Inſegna de Gini, e non vi eſſendo deſcendenza maſcolina del primo, ſucceda l'eltro primo che naſcerà doppo d'vno delli detti Riguzzi finche ve ne ſarãno, & ancora di queſti Riguzzi chiamati come ſopra non vi eſſendo ſucceſſione &c. Procedendo adhuc ad alias ſubſtitutiones.

Diem functo Teſtatore ſine prole, ſucceſſerunt illi hæredes vſufructuarij, qui ad præceptum illius tenuerunt domeſticum, & commenſalem Cæſarem Ginum primũ filium maſculum Galeatij poſtea natum, & hic poſt mortem vſufructuariorum, nullo filio maſculo Vincentij exiſtente ſucceſſit, & prædefuncta ſine filijs maſculis Helenæ prima filia Galeatij eius ſorore, deceſſit, vnde orta eſt contenſio inter alium Cæſarem Galeatij filium tertium, prædefuncto etiam ſine filijs ſecundo, & adhuc alium Cæſarem primum filium Taddei, & poſt biennem litem diuiſis in trientes bonis fideicommiſſarijs duo Cæſares litigãtes ſuos integros trientes ſibi æqualiter aſcripſerunt tertium (non integrum per diſpendia litium) decertaturi, atque ita compromiſerunt in Rotam: An, & ad cuius ex ipſis, compromittentibus fauorem conſtet de fideicommiſſo, ad effectũ decidendi de iure tantùm in plena Rota, quatenus fieri poſſet per ipſam Rotam, ſin minus per viam commiſſionis vni Turno, & cum facultate Parti ſuccumbenti adeundi alium Turnum pro reuiſione deciſionis; Commiſſaque Cauſa Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano, decꝛſum fuit * 7. Maij proximi anni, conſtare ad fauorem Cæſaris Gini; vnde quidquid, & quale interceſſerit, Signatura commiſit denuò Cauſã de ſententia pro voto, & hodie dubitatum eſt, an ſententia Rotalis, quæ iuxtà commiſſionem Signaturæ habetur pro voto, ſit confirmanda, vel infirmanda, & aliquo diſcorde, alijs concordibus, quidem in confirmationẽ 2 non † adeo in rationes confirmationis, confirmandam tamen, vt infra reſponſum eſt.

Dicebat ille infirmandam ad verba etiam clara Teſtatoris, qui voluit *alla tauola, e ſpeſa* (vſufructuariorum) *il primo figliuolo maſch o che naſcerà d vn Galeazzo Gini Malgarotti, ò vero il ſecondo in defetto del primo, e li di loro figliuoli*; vnde cum prior Cæſar † ſucceſſerit, & ſecundus Cæſar obierit interim, tertius Cæſar, defuncto primo ſine filijs, ſuccedere 3 non poteſt, † quia ſubſtitutio de eo non loquitur, & iſtum caſum non comprehendit, vt dicitur *à Rota coram Ludouiſ. deciſ. 4, 3. nu. 2.* proſequendo etiam ad oppoſita remouenda, vel reſoluenda,

Alius dicebat confirmandam; Teſtator enim non ſolum vocauit il primo figliuolo maſchio che naſcerà di Galeazzo, & in defetto del primo il ſecondo, e li di loro figliuoli, vt ipſe deſcripſit, † ſed etiam vocauit totam eius *lineam, & deſcendentiam maſculinam* ibi: E di queſti Tacconi, e Gini, non vi eſſendo linea, e deſcendenza maſculina 6 (ita deducendo verba, † & inducendo ſenſum) vnde eſt admittendus Cæſar vtpote de linea, & deſcendentia Gina, idque etiam patet (inquit) quia poſt extinctam deſcendentiam Ginam, vocauit filium maſculum Helenæ, ideoque ſi Cæſar Rigutius excluditur à filio maſculo Helenæ, † multò magis 7 excludi debet à Cæſare Gino magis proximo vltimo grauato, & de Domo Gina proſequendo etiam vt ſupra.

At alius dicebat confirmandam, quia Teſtator non reſtrinxit ad ſolum filium naſciturum ex Galeatio, ſeù ad ſolum ſecundum in locum primi, ſed voluit ſuccedere vtrumque, vt patet (inquit) ex verbis Teſtamenti, *il qual primo, e primi, che naſceranno* &c. † quæ vt expreſſa in plurali non patiuntur reſtrictionem ad vnum, vt benè in 8 propoſito *Decian. conſ. 16. num. 30. à verſ. ſecundo conſidero lib 4.* & comprobatur (ſequitur ipſe) quod Teſtator voluerit præferre nedũ primum filium maſculum Galeatij, ſed etiã alios eiuſdem Galeatij filios filijs Thadei, aut Marij, † eo quod eiſdem expreſsè præ- 9 tulit nepotes eiuſdem Galeatij ex Helena fœmina, & ſic minus dilectos, etiam proſequendo vt ſupra.

Vnus autem reprobatis, & refutatis dedita opera cæteris tùm in deciſione, tùm etiam in informationibus, concluſit pro confirmatione ſententiæ remanere ſibi claram, & literalem diſpoſitionem Teſtatoris, & tanquam potiſſimam rationem reſolutionis, nõ

ſimpli-

simplicem coniecturam in decisione per quam solam putauit sententiam confirmãdam, quia Cæsar Rigutius Actor vocatus legitur tantùm sub conditione (inquit,) quod descendentia Masculina de Ginis in totum defecta fuisset, ibi: *E non vi fussendo descendenza masculina legitima, e naturale di detto Signor Capitano Vincenzo Tacconi, e delli detti Gini all' hora, & in tal caso instituisco, &c.* Cùm igitur hæc conditio adhuc non euenerit per superuiuentiam huius Tertij Cæsaris Gini,
10 hinc est quod Cæsar Rigutius sub conditione non purificata, admitti non debet, *Rota decis. 151. num. primo, & seqq. par. 3. recen.* itaut sola spes, & possibilitas successionis †
11 impediat fideicommissi purificationem, *Rota decis. 593. num. primo par. 7. recen. cum alijs in decisione allegatis*, etiamsi Testator dixerit *delli detti Gini*, cum etiam nominauerit Caleatium, & alios tertiogenitos, & relatiuũ
12 *detti* ad omnes referri debet, & sicuti non patitur extensionem, † ità nec pariter restri-
13 ctionem, *Barbos. Dict. 87. num. 5. Adnot. ad Burati. decis. 742. num. 12.*

Hæc & hic DD. vtraque, &c.

Altera est in hac causa decisio sub die 7. Maij 1674. coram Reuerendissimo D. Albergato, quæ est impressa in alio præcedenti tomo istius Decimæ Octauæ Partis ibi in ordine 284.

R. P. D. RONDININO.

Romana Lucri Dotis.

Veneris 17. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Lucrum dotis, quod erat marito debitum diminui prætendebatur ex dote à matre suæ nepti soluta, vel promissa, prout etiam ex eo, quod plura bona dotalia erant fideicõmisso subiecta; Sed neutrum est concessum, quia dos neptis visa fuit voluntaria, & ideò lucrum impedire non poterat. Bona verò fideicommissi, quamuis denegaretur in ijs aliqua detractio, non ideo tamen tollebatur suppletio faciẽda super bonis liberis pro eadem dote, cum alijs fideicommissarijs assignatis.

SVMMARIVM.

1 *Alienationes voluntariæ ab vxore factæ lucrum dotis marito debitum, vel ex pacto, vel ex statuto non diminuunt.*

2 *Dos data à matre suæ propriæ filiæ, non comprehenditur sub fideicommisso postea constituto.*

3 *Euictionem, qui præstare tenetur, ipse agere prohibetur.*

4 *Lucrum dotis assignatæ in bonis liberis, & fideicommissarijs, quomodo detrahendum sit, & num. seqq.*

6 *Scientia viri requiritur, vt ipse ex bonis liberis sibi cum fideicommissarijs pro dote assignatis, lucrum detrahere non possit.*

7 *Marito decepto in assignatione dotis super bonis fideicommissi, debetur id quod interest sibi supplendum ex bonis liberis.*

8 *Hæres dicitur filius, vel nepos agens ad successionem suorum parentum.*

9 *Fructus dotis debentur viro propter onera matrimonij, etiam sine aliqua interpellatione, & num. 11 vbi amplia.*

10 *Fructus dotis ex Statuto Vrbis* lib. primo cap. 137. *olim debebantur ad rationem septem cum dimidio, sed hodie reducti sunt ad quatuor.*

11 *Statutum Vrbis* lib. primo cap. 137. *de fructibus dotis habet locum etiam in dote in quantitate promissa.*

12 *Melioramenta prætendens, probare debet statum antiquum, quid impensum, & quid melioratum vt quod minus est postea reficiatur.*

13 *de Credito alicuius constare non potest sine ad effectum deductionis, retentionis, seù compensationis, quoties ex alia parte ille potest remanere debitor.*

DECISIO DXXV.

POSTQVAM Rota pronunciauerat Lucrum Dotale deberi Hæredibus Gaspar is Grisciani ob prædecessum Constantiæ Zoilæ Vxoris iuxtà formam Statuti Vrbis *lib. primo cap.* 131. non habita ratione Dotis, quam Mariæ Constantiæ Cappellinæ, ex violante filia alterius præcedentis matrimonij Nepti dicta Constantia Zoila constituerat, †
1 quæ veluti alienatio voluntaria, Lucrum Dotale ex Statuto, atque ex pacto debitum viro, non minuebat iuxtà distinctionem *Alex. Castrens.* & aliorum, de quibus in Decisionibus huius Causæ 20. Februarij 1671. & 27. * Iunij 1672. coram R. P. D. meo Bourlemont; Assumpta postmodum coram me, in altera Instantia, disputatione super restitutione fructuum perceptorum pro rata Lucri Dotalis, illos deberi ad rationem scutor. quinque pro cẽtenario à die motæ litis, & productionis Iurium dictum fuit in Decis. 9. Maij 1674. & prima Februarij proximi præteriti coram me.

Cum autem Maria Constantia Cappellina dictæ Constantiæ Zoilæ Neptis prætenderet ex bonis ab ipsa detentis, ex quibus detrahendum erat lucrum cum fructibus à die motæ litis, plura ad se spectare, ac alia pro creditis proprijs retinere, dedi Dubium, An, & quæ bona conferenda essent pro detrahendo Lucro Dotali, cui DD. in hunc modum respondẽrunt.

Posita enim constitutione Dotis, dicebãt DD. conferenda esse bona à Constantia Zoila Gaspari Viro in Dotem tradita, vt ex eis proportionabiliter lucrum pro hæredibus Gaspar is detrahatur, etiam quoad Domum, quam sibi ex fideicommisso Hortentiæ, Maria Constantia deberi prætendit Summario eiusdem *num. 2.* Tum quia eadem Hortentia fideicommittens pluribus mensibus antea hanc Domum in Dotem Constan-

tiæ

tiæ filiæ tradiderat Summario de Griſcianis
2 *num. primo*, † quæ ideo in ſubſequenti fideicommiſſo comprehendi non poterat, tum quia ipſa Conſtantia in aſſignatione Dotis promiſit hanc Domum, & alia Bona libera Summario eodem *num.* 2. † ideoque
3 Maria Conſtantia, quæ ab ipſa cauſam habet, tenetur ratione euictionis debitæ Gaſparo Viro, & eius hæredibus ad id, quod intereſt Domum hanc liberè traditam fuiſſe quia hoc caſu non intrat inſpectio, an datis in Dotem Bonis liberis, & fideicommiſſa-
4 rijs, † lucrum debeatur ex ſolis liberis iuxta opinionem *Caſtrenſ. conſ.* 59. *in fine vol. primo, & conſ.* 43. *pariter in fine vol.* 2. vel potius
5 ex bonis liberis, † proportionabiliter tamen ad totam Dotem, etiam ex bonis reſtitutioni obnoxijs conflatam iuxta opinionem *Baldi conſ.* 376. *vol.* 2. quia vtraque opinio procedit retentis terminis ſcientiæ viri, † ſecus
6 autem ipſo ignorante onus, & grauamen Bonorum, quia tunc nemo Negat decepto
7 coniugi, † cui bona libera promiſſa fuerant, deberi id, quod intereſt ex alijs bonis liberis ſupplendum ad terminos *Textus in l prima C. de Iure Dot. Bald. conſ.* 408. *vol.* 4. *Cranett. conſil* 186. *in fine Decian. conſ.* 12. *ante numerum* 25 *vol.* 2. & poſt alios benè diſtinguunt *Cephal. conſ.* 365. *in fine Fuſar. de ſubſtitut. queſt.* 663. *numer.* 18. *Rota coram Card. Celſo deciſ.* 371. *nu.* 3. *&* 4. *& in recent. par.* 13. *deciſ.* 18. *num.* 5. *&* 6. *& deciſ.* 202. *num.* 2. *&* 3.

Neque videbatur attendenda excuſatio, quod nempe Maria Conſtantia non eſſet hæres Conſtantiæ Auiæ, ac ideò ad illius factum non teneatur, quia cum poſt legitimam, egerit ad ſucceſſionem Auiæ iuxtà diſpoſitionem *legis hac edictali C. de ſecundis*
8 *nuptijs*, † negari non poteſt, quin ſe geſſerit pro hærede ad terminos *Text. in l. gerit, & in l. pro hærede ff. de acquir. hæredit. Rota coram Bich. deciſ.* 490. *num.* 10. cum alijs *in Firmana Cenſus* 26. *Aprilis proximi præteriti §. finali coram me.*

E contra autem non eſſe detrahenda, vel potius compenſanda cum Bonis, & fructibus debitis, viſum eſt DD. ſcuta mille Dotalia Conſtantiæ, quæ ab hæredibus Gaſparis Viri reſtituenda dicebantur, quia nunquam docentur ſoluta fuiſſe, quin immò pro illis fructus ſoluti fuerunt mediante exactione fructuum Cenſus à Melchiorijs debiti Summario Cappellinæ *num.* 8. & Summario de Griſcianis *num.* 3. † quæ Interuſu-
9 ria debebantur Viro propter onera matrimonialia, etiam ſine interpellatione ad terminos *Textus in cap. Salubriter de vſuris* iuxta Statutum Vrbis *lib. primo cap.* 137. ad ratio-
10 nem ſcut. ſeptem cum dimidio illa determinantis, quæ ad longè minorem ſummam redacta fuerunt, & exacta, itaut Conſtantia atque ab eo cauſam habentes ſint potius in lucro, quam in damno, cum iuxta literam ſtatuti longè maiores vſuræ exigi potuiſſent
11 etiam ſi ageretur de quantitate pecuniaria *DD. in cap. Salubriter de vſuris, Fulgoſ. conſ.* 101 *Surd. conſ.* 290. *num.* 31. *Fenzon. ad Stat. Vrbis lib. primo dicto cap.* 137. *num.* 16. cum alijs quos ſequitur *Rota coram Coccino deciſ.* 1572. *num.* 3. *Buratt. deciſ.* 232. *num.* 7. *Card. Celſ. deciſ.* 312. *num. primo.*

Quo verò ad mobilia in Dotem pariter à Conſtantia Gaſpari Viro tradita, & quoad melioramenta in altera Domo dotali à Cappellina facta Summario eiuſdem *nu.* 5. & 6. & Summario reſponſionis eiuſdem *numero vnico* non videbatur vlla deductio, vel retentio competere, quia quidquid ſit an licita fuerit diſtractio mobilium conſtante matrimonio conſentiente Conſtantia Vxore facta, quæ ipſa Viro condonauit Summario de Griſcianis *num.* 4. non obſtante prohibitione legis Iuliæ de fundo Dotali, & an pariter melioramenta legitime probata fuerint iuxta ſtylum Rotæ, quæ exigit probationes ſtatus antiqui, & moderni, vt videatur quid impenſum, & quid meliora-
12 tum, † vt quod minus eſt poſtea reficiatur iuxta *Text. in l. in fundo 39. ff. de rei vindic. cum concordan.*

Hoc vnum certum eſt, quouſque non fiat Calculus, vt dignoſcatur, an debita, & detractiones ad formam legis *hac Edictali C. de ſecund. nupt.* abſorbeant hæreditatem Cõſtantiæ, vt indè hæredes Gaſparis Viri dimittant legatum à Conſtantia factum, de quo veluti voluntaria alienatione, vt ab initio dictum eſt, ratio habenda non ſit, poſſe ſemper hæredes iſtos Gaſparis Viri de hoc legato, de ſcutis 250. pro quarta parte, quæ eſt lucrum à Romano Statuto debitum ex ſcutis mille à Conſtantia promiſſis, & non ſolutis, vt ſuperius dictum eſt, ac etiã de fructibus à die motæ litis à Cappellina perceptis ex bonis Dotalibus pro rata dicti quarti Dotalis excipere; Ideoque nunquam apparere poſſe, an creditrix Cappellina remaneat, cum potiùs habita omnium ratione, debitrix remanere poſſit, †
12 quibus poſitis, de credito ipſius conſtare non poteſt ad effectum deductionis retentionis, vel compenſationis ex ratione *Textus, vbi ſcribentes in l. de illo* 23. *ff. pro Socio, Alexander conſ.* 192. *ſub num.* 2. *vol.* 7. *Surd. deciſ.* 184. *num.* 2. *Eſcobar. de ratiocin. cap.* 21. *nu.* 17 *& ſeqq. Rota recen. par. prima deciſ.* 612. *num.* 3. & in pluribus alijs relatis *in deciſ.* 148. *num.* 9. *&* 10. *poſt Merlin. de pignor.*

Et ita vtraque &c.

Deciſ. 384. *par.* 17. *& in hac eadem cauſa vbi in calce aliam etiam concordantem inuenies, infra vero ſub die* 11. *Decembris iſtius præſentis anni erit altera præſentis confirmatoria.*

R.P.D.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana, seu Spoletana Census.

Veneris 17. Maij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro subsistendo censu, qui prætendebatur extinctus ob emptionem bonorum debitoris à creditore facta, plura de desertione appellationis deducuntur in eo, qui intra terminum iuris non redierit pro Apostolis, & qualiter huiusmodi tempus computetur in citatione personali, vel domi dimissa copia simpliciter executa; Rursus etiam de capacitate fundorum, venditione facta non generaliter, sed restrictiue, & alia quoque de circuitu vitando, vel ne, in eadem decisione cumulantur.

SVMMARIVM.

1 *Appellans si in termino iuris sibi à iudice assigna to, non redierit pro Apostolis, appellatio sit deserta, & sententia facit transitum in iudicatum.*

2 *Appellans non excusatur à prosequutione appellationis, etiam si fuerit impeditus.*

3 *Terminus incipit currere à die latæ sententiæ, non a die appellationis, stante citatione personali, & vid. n. seq.*

4 *Appellatio admittitur à die habitæ notitiæ, vbi citatio fuerit tantum domi dimissa copia.*

5 *Restitutio in integrum non datur aduersus sententiam validam, & iustam.*

6 *Census extinguitur si illius creditor emerit fundum censitum, & vide num. seqq.*

7 *Dominus, & debitor rei suæ nemo esse potest.*

8 *Venditio facta non generaliter, sed restrictiue, non potest dici omnium bonorum.*

9 *Census pro subsistentatione remanere bona sufficientia præsumitur, quamuis alia fuerint vendita.*

10 *Census super pluribus fundis impositus, censetur in solidum, & quando.*

11 *Assertioni contrahentium in dubio stari debet.*

12 *Instrumentum præsumitur solemne, & de partium consensu confectum.*

13 *Fundus censitus præsumitur sufficiens ad supportandum censum, donec contrarium fuerit probatum.*

14 *Creditor possidens bona sui debitoris, non potest agere contra tertium, cui deinde super eisdem bonis debebatur euictio.*

15 *Emptor bonorum debitoris, qui pretium creditoribus persoluit, non prohibetur pro suo credito agere contra tertium, donec constet soluisse posterioribus.*

16 *Circuitus euitandi ratio non admittitur, quoties restitutio est facienda ex integro.*

17 *Circuitus euitandi regula non procedit si restitutio facienda non est, vel de ea dubitari potest, aut agitur in concursu crediti clari, & liquidi.*

18 *Cedendarum exceptio non obstat, si quis est paratus tedere iura talia qualia.*

DECISIO DXXVI.

ANNVVM censum sc. 175. quem imposuit de anno 1631. Hieronymus Faber super duabus domibus, & bonis existentibus in territorio Trebij, vendidit Curtio Vrigo pro pretio sc. 2500. cum fideiussione Virgilij Lucarini Summ. *num. primo*, & huius census ratam in sc. 1000. de an. 1645 Vincentius Vrigus nepos, & hæres Curtij cessit vna cum fructibus decurrendis pro pretio sc. 1000. Venturino de Venturinis, & eodem anno vendita fuerunt à Marco Fabro omnia bona stabilia existentia in territorio Trebij, & Montis-falchi Lucæ Venturino cum Palatio pretio scut. 9000. vt in Summ. *num. 2.* quæ eo tempore Io: Baptistæ Paulo locata erant, & pretium solutum fuit Creditoribus dicti quondam Hieronymi, vt in Summario *num. 3.* exindè sequuto obitu Lucæ Venturini in vim releuationis Raynaldus illius hæres habuit notitiam, quod rata census sc. 1000. ab Vrigo Venturino venditi spectabat pro dimidia ad hæreditatem Lucæ dicti Venturini fratris, & pro alia dimidia ad Antonium Cellium, & de sc. 1000. Venturino integre fuisse satisfactum.

Cum verò postmodum Reginaldus Lucarinus frater, & hæres Virgilij in solidum obligati in instrumento census cessauerit à solutione fructuum, & obtenta ab AC. sententia absolutoria, & in secunda instantia à R. P. D. Vrsino reuocata, & in iudicatum transacta, Signatura rescripsit cum clausula, *ac si de prefixione termini*, & mihi cõmissa dedi dubium an constaret de re iudicata, seù potius de causis restitutionis in integrum, & fuit resolutum constare de re iudicata pro rata census Antonio Cellio cessa.

Res iudicata manifeste resultat, quia sententia R. P. D. Vrsini fuit lata die prima Iulij 1672. & appellatio fuit interposita die 11 & ipse Appellans obtinuit dari terminum iuris, & cum intra terminum 30. dierum redire pro Apostolis neglexerit, † censeri debet renunciasse appellationi, & sententia transitum fecit in iudicatum iuxta *text. in c. ab eo de appellat. in 6. & in Clement. 2. eodem tit.* latè *Scacc. pariter eodem titulo lib. 2. quæst. 13. num. 14. & seq. Rota coram Gregor. XV. dec. 573. num. primo vbi Add. num. 12. & 13. & dec. 144. num. primo par. 2. diuers. & decis. 420. n. 2. par. 2. rec.* & etiam si Appellans adduceret se fuisse impeditum, † non tamen excusari debet ab huiusmodi negligentia *Rota d. decis. 144. num. 2. par. 2 diuers.* 1 2

Neque admittitur excusatio ab huiusmodi re iudicata, ex quo à die interpositæ appellationis sequutæ die 11. Iulij, non fuerint elapsi 30. dies ad hunc effectum assignati; † Quoniam terminus incipiebat currere à die latæ sententiæ, non autem à die interpositæ appellationis, dum ille fuerat personaliter apprehensus, & citatus *ad text. express. in l. Iudicibus 24. C. de appellat. gloss. in dicto cap.* 3

ab

ab eo verbo 30. dies de appellat. in 6. & in l vnica verbo tempus ff. de libell. dimiſſor. Miſing. in ſing. obſer. centur. 4. obſerv. 36. num. 4. Gratian. ad Veſtr. in prax. lib. 3. cap. 3. num 6<. Marant. de ordin. iudic. par. 6. tit. 2. num. 220. Rot. deciſ. 5. alias 29. de appellat. in noviſſ. & contrarium procedit, quando citatio ad ſententiam fuit exequuta domi dimiſſa copia, † & in eo caſu
4 appellatio admittitur à die habitæ notitiæ *auth. hodie C. de appell. Felin. in c. quoniam n. 19. vt lit. non conteſt. Rot. coram Vbald. deciſ. 209. numer. primo coram Eminentiſſimo Otthob. deciſ. 44. num. 2. & 3. & deciſ. 16. de dol. & contumac. in nov. & in rec. deciſ. 396. num. primo par. 2.*

Validitas autem ſententiæ à R.P.D. Vrſino latæ non controuertitur, & de iniuſtitia multo minus redargui poteſt, & his duobus extremis concurrentibus aduerſus ſententiã in iudicatum tranſactam nunquam reſtitu-
5 tio in integrum concedi ſolet *Rota coram Birbio deciſ 612. num. 26. & deciſ. 552. num. primo par. 3. recen.*

Eadem autem iuſtitia deducitur, quia nullo modo ſubſiſtit, quod cenſus, de quo agitur fuerit extinctus, ex quo Creditor dicti cenſus emerit fundum cenſitum, † attenta illa regula, quod nemo poſſit eſſe rei ſuæ
6 Dominus, & debitor: Nam etiam ſi Lucas Venturinus cenſus creditor emerit bona
7 exiſtentia in territorio Trebij de anno 1645 ſuper quibus de anno 1621. fuerat à Hieronymo Fabro impoſitus cenſus iſta tamen venditio non fuit indefinita, & generalis comprehendens omnia bona, ſed reſtricta, & limitata cum coarctatiua tantummodò de bonis de eo tempore locatis Ioanni Baptiſtæ Paulonio, vt in Summ. *num.* 2. itaut iſta reſtrictiua non excludat, quod alia bona in eodem territorio adeſſe non poſſent præter locata, vel ſaltem, quod alijs intra hoc medium temporis ſpatium vendi non potue-
8 rint. † Ex iſta enim æquiuoca demonſtratione includitur confuſio fundorum cenſitorum cum bonis creditoris, quam ipſe probare tenetur. quod nulla eorum pars ſuperſit pro illo ſubſtituendo, † alioquin adeſſe
9 alia bona ſufficientia præſumendum eſſe tenet *Rota coram Peutinger deciſ. 391. num. 3. & in rec. par. 13. deciſ 166. num. 10. & in Romana Cenſus 10. Maij 1641. §. Ibidemque coram Eminentiſſimo Card. Cerro.*

Et cuitatur omnis dictæ ſententiæ iniuſtitia, quia cenſus non ſolum fuit impoſitus ſuper bonis exiſtentibus in territorio Trebij, ſed etiam ſuper duabus domibus in Vrbe poſſeſſis per cenſus impoſitorem, & hac de cauſa data etiam integra omnium bonorum exiſtentium in eodem territorio alienatio, cenſus ſubſtineretur ſuper hoc fundo bonorum, dum fructus, qui in illis quolibet anno percipi ſolent ſunt correſpondentes annuæ præſtationi conuentæ in inſtrumento dicti cenſus, † & in illo caſu
10 cenſus conferi debet impoſitus inſolidum ſuper omnibus corporibus à Debitore cenſus poſſeſſis, *Cene. de cenſib. quæſt. 114. num. 7. Rot. penes eundem deciſ. 159. num. 3. & dec. 542. num. 6. & 7. coram Peutinger deciſ. 366. num. 6.*

Huiuſmodi autem capacitatis fundorum remanentium plena probatio deducitur in ipſo inſtrumento impoſitionis, & venditionis cenſus, in quo enunciauit Venditor redditus harum domorum, ſuper quibus cenſum impoſuit aſcendere ad ſc. 225. qui exuberant non ſolum, ad ſubſtinen. ratam cenſos, de qua hodiè agitur, verum etiam totum cenſum impoſitum ab initio vſque ad
11 ſummam conuentam in ſc. 175. vt in Summario *num. primo*, † & huiuſmodi aſſertioni in dubio ſtari debet, cum inſtrumentum
12 præſumatur verum † ſolemne, & de Partium conſenſu confectum *Alciat. de præſump. reg. 3. præſumpt. 13. num. 6 Menoch. conſ. 341. nu. 2. lib. 4. Cene. de cenſib. quæſt. 35. num. 22. Rot. coram Burat. deciſ. 151. nu 6. & in rec. par. 14. dec. 302. num. 7.* vltra quod fundus cenſitus præſumitur ſufficiens ad ſolutionem annui cenſus †
13 donec contrarium probetur, *Rota deciſ. 47. num. 3. apud Merlin. de pignor. & deciſ. 191. numer. 3. coram Peutinger. & deciſ. 288. numer. 26. & 27. coram Bich. & in rec. d. deciſ. 302. num. 8. par. 14.*

His verò ad trutinam reuocatis facilis ſe obtulit DD. reſponſio circa aliud obiectum excitatum, quod cum Venturinus poſſideat bona Hieronymi impoſitoris cenſus obligati pro releuantia Lucarini, ob id poteſt repelli exceptione doli, & circuitus euitandi,
14 ſtante quod hæredes Lucarini poſſunt contra eadem bona ſe vertere, quia cum pretium eorundem bonorum fuerit verſum in ſatisfactionem creditorum eiuſdem Hieronymi, vt ex quietantia data in Summario Raynaldi venturini *num.* 3. & in Summario replicationis † debet priùs particulariter co-
15 gnoſci an anterioritas creditorum dimiſſorum ſubſiſtat, & quid, & quomodo operetur: Interim verò non relevat ratio, ſeù exceptio euitandi circuitum, †
16 quæ non admittitur quoties reſtitutio eſt facienda ex interuallo *Caſtrenſ. in l. ſi Socer 45. §. Lucius Titius col. prima in prine. num. 6. verſ. Item procedit ff. ſolut. matrim. Gratian. diſc. 627. num. 3. & 10.* Certiùs autem quoties non eſt facienda, †
17 vel ſaltem in concurſu crediti clari, & liquidi eſt dubium an ſit facienda necne, vt in ſpecie declarat *Gloſſ. in l. dolo facis verb. redditurus eſt verſ. Item hoc verum ff. de dol. mal. except.*

Eo minus obſtat exceptio cedendarum, quia Raynaldus promptus eſt cedere iura
18 talia qualia, † quod vtique ſufficere dixit *Rota deciſ. 576. num. 11. cum ſeq. par. 5. tom. 2. rec.*

Et ita vtraque &c.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Fanen. Dotis, seù Expensarum.

Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Practicabilem materiam refectionis expensarum in iudicio attentatorum præsens decisio complectitur Vt nempe licet teneatur attentans reficere omnes expensas, quas subire fuit coactus, qui attentata passus est, non tamen condemnatur ad eas, quæ post renunciationem attentatorum factæ sunt, provt nec minus reficiuntur illæ, quæ negotiũ principale respiciunt, quia de his agitur in fine litis.

SVMMARIVM.

1 *Expensæ procuratoris, citationum, mercedis copistarum, & huiusmodi semper in litibus sunt fieri solita.*
2 *Lites non sine impensa fiunt, vt experientia docet miseros litigantes.*
3 *Expensæ attentatorum vsque ad obulum refici debent ab attentante.*
4 *Attentatis renuncians, adhuc condemnatur in expensis vsque ad renunciationem factis, & vide num. 6. & 7.*
5 *Causæ miserabilium personarum à Rota Romana prouidentur de procuratore, & Aduocato gratis patrocinantibus, & in eis etiam sportula condonantur.*
6 *Renuncians attentatis non tenetur ad expensas post renunciationem factas.*
7 *Renunciationi attentatorum non acquiescens sibi imputet, si causam super illis prosequitur, & expensas facit, & vide supra num. 4. & 6.*
8 *Attentans licet teneatur ad omnes expensas, superfluas tamen, & voluntarias soluere non tenetur.*
9 *Expensæ Signaturæ, & aliæ respicientes negotium principale, non reficiuntur in iudicio attentatorum, sed reseruantur in fine litis.*

DECISIO DXXVII.

PRO purgatione attentatorum commissorum à Francisca Corbella Reuerendissimus Gadicensis taxauit expensas ad fanorem Bartoli in scutis centum quinquaginta monetæ, à qua taxatione commissa mihi causa appellationis cum clausula ab excessiua, proposui dubium ad formam commissionis, & de excessiua taxatione constare responsum fuit.

Duo genera expensarum distinxerunt Domini, alterum à die decimaquarta Decembris 1671. vsque ad diem decimam octauam Ianuarij 1673. & alterum ab inde citra: Quamobrem expensas facta à Bartolo occasione attentatorum vsque ad diem decimam octauam Ianuarij, dixerunt, esse reficiendas, & illarum taxationem esse reducendam ad summam scutorum quinquaginta monetæ Romanæ, cum ad totidem verisimiliter ascendere potuerint tàm expensæ honorarij Procuratoris, qui informauit in voce, & in scriptis pro obtinenda resolutione constare de attentatis, illiusque confirmationem, ac nonnulla alia breuia memorialia confecit, † quàm mercedis Copistæ, citationum, & aliorum, de quibus cum constet ex notula receptis, ac positionibus in Rota datis, ac etiam à communiter accidentibus, quia lites † non fiunt sine impensa, vt experientia docet miseros litigantes *Gallerat. de remune. cent. prima remane. 18. per tot.* Propterea tales expensæ refici debent ab attentante, qui vsque ad obulum reintegrare tenetur illum, qui attentata passus est, plenè *Rota in Ferrarien. Pecuniaria 4. Febr. 1669. §. demum attentata coram Reuerendissimo Domino Benilaqua almæ Vrbis Gubernatore*, Nil vigente, quod attentatis fuerit renunciatum, vt mox dicetur, † quia renuncians condemnatur in expensis vsque tunc factis *Rota decis. 261. num. primo vers. & solùm vsquequo coram Merlino*, & distinguitur *in Camerinen. Canonicatus 14. Maij 1661. §. fin. coram bonæ memoriæ Priolo*, quam sequitur, & exornat *Eminentissimus Gastaldus in suo voto impres. in rec. decis. 52. par. 14.*

Quo verò ad alias expensas factas post diem decimam octauam Ianuarij 1673. licet attentata aliquo modo concernere videantur, nihilominus earum taxatio non solùm visa fuit excessiua. Taxantur enim inter cætera scuta sexaginta pro mercede sollicitatoris, quorum solutio referri deberet ad labores in aliis causis, quas Bartolus habet in Curia, non autem ad istam parui momenti, vbi totum negocium versatur in scutis ducentis monetæ Vrbini pro dote illius pauperis, & senio confectæ mulieris iam diù litigantis, cui propter paupertatem iustitia, & pietas huius Sacri Tribunalis † prouidit de Procuratore gratis patrocinante, ac sportulas in negocio principali aliis gratiosè remisit, & condonauit.

Verùm etiam, nullo modo esse debitas, concluſum fuit, cum sub dicta die decima octaua Ianuarij Procurator Franciscæ ad id specialiter constitutus purè, & liberè antequam ad decretum purgationis attentatorum deueniretur, illis renunciauit renunciando executioni factæ vigore exequatur ab AC. obtenti, pendente causa in Rota, in quo consistebant attentata. † Propterea post renunciationem, Francisca cum viteriùs progressa non sit in prosequutione attentatorum, ad alias expensas non tenetur *Grat. discept. 725. num. 28. Rota coram Merlin. dicta decis. 261. nu. primo, & 4.* & distinguunt auctoritates in præcedenti §. *relatæ*, ideò sibi debet imputare Bartolus, si non acquieuit renunciationi, † & ea non obstante, litem super attentatis prosequi voluit, vt aduertit *Rota dicta decis. 77. num. vltimo par. 12. recen.*

recen. Licet enim attentans, vt ſupra dictum eſt teneatur integrè reficere omnes expenſas attentanti, † non tamen obligatur refundere illas, quas ſuperfluè, & voluntariè attentans facere voluit, vt poſt *Imol. in cap. finem litibus de dol. & contum* dixit *Rota deciſ. 3. num. 7. & 8. coram Duran. & dec. 80. num. 12. coram bon. mem. Card. Celſ. & in Tiburtina Tutela, ſeù Expenſarum 24. Febr. 1668 §. non obſtat coram me.*

Cæterum expenſas factas à Bartolo in Signatura, & in alijs, † cum reſpiciant negocium principale, de illis agendum erit in fine luis.

Et ita deciſum vtraque, &c.

R. P. D. CALATAIV.

Britinorien. Maioratus.

Veneris 7. Junij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro deneganda manutentione donatario, opponebatur defectus clauſulæ *conſtituti* in donatione appoſiti, ſiue quia illud expiraverit morte donantis, ſiue etiam quia ratione incertitudinis nihil operare poſſet, ſiue tamdem quia ex defectu inſinuationis ceſſaſſet; Sed iijs non obſtantibus pro manutentione reſoluitur, cum illud in donatione, & contractibus ſuum habeat effectum ſtatim ſequuta morte donantis, incertitudo verò non obſtabat, quia agebatur de donatione vniuerſali, & demum cum illa à Sacerdote facta ſit non ſubiiciebatur legibus, vel ſtatutis de inſinuatione loquentibus.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula*, conſtituti *transfert in conſtitutarium poſſeſſionem, etiam manutenibilem.*
2 *Clauſula* conſtituti, *ſuum operatur effectum ſtatim ſequuta morte conſtituentis quamuis deficiat clauſula*, ex nunc prout ex tunc.
3 *Bona donata cum clauſula*, conſtituti, *ſtatim ſequuta morte donantis, tranſeunt in donatarium etiam quoad poſſeſſionem.*
4 *in Donatione vniuerſali quatenus clauſula*, conſtituti, *aliquid operetur, & vide num. ſeqq.*
5 *Clauſula* conſtituti, *ratione incertitudinis nullam tranſfert poſſeſſionem in conſtitutarium, & vide num. ſeqq.*
6 *Conſtitutum adiectum donationi vniuerſali, vt operetur effectum ſuum, ſufficit illa ſola generalis expreſſio, & vide ſupra à num. 3.*
7 *Inſinuationis defectus enervat vim clauſulæ*, conſtituti.
8 *Conſtitutum dicitur eſſe contractui acceſſorium.*
9 *Inſinuationem à lege, vel ſtatuto requiſitam ſervare non tenetur Sacerdos.*
10 *Inſinuatio non requiritur in contractu iurato.*
11 *Dictio* cioè, *limitat & reſtringit totam diſpoſitionem ad ſolas perſonas expreſſas, & alias excludit.*
12 *Fœmina non eſt capax commendæ, puta Sancti Stephani, vel ſimilis.*
13 *Fideicommiſſum factum fauore familiæ dicitur expiratum in vltimo de familia, ſi nullus ſuperſit de ea, vel compareat.*
14 *Verba*, & coſi di mano in mano, &c. ſi oſſerui l'ordine preſcritto, & *huiuſmodi, dicuntur continuatiua precedentis orationis.*
15 *Verba continuatiua intelliguntur prout antecedentia.*
16 *Dictio*, & coſi *repetit omnem qualitatem, modum, & formam precedentis diſpoſitionis.*
17 *Verba* ſemper in perpetuum, & in infinitum *non extendunt fideicommiſſum ad perſonas diuerſas, ſi illud eſt conſtitutum fauore certarum perſonarum.*

DECISIO DXXVIII.

ALBANVS Ferragallus ordinauit in vltimis Codicillis erectionem Commendæ Equitum Sancti Stephani cum dote ſcutorum 6000. quam ſemper voluit remanere in Domo, & familia Ferragalla, nominando primo loco Antonium Ferragallum, & deinde maiores natu dictæ familiæ ordine ſucceſſiuo: *In ſtato però, che ſia capace della Croce, e Commenda ſudetta:* & caſu quo Commenda effectum ſortiri non poſſit, voluit eadem ſcuta 6000. inueſtiri ad commodum Domus, & familiæ de Ferragallis: *cioè di quella perſona che ſuccederebbe nella Commenda mentre haueſſe effetto, &c. coſi di mano in mano in detto legato ſucceda il maggior nato di detta famiglia vno dopò l'altro, e ſerui l'ordine preſcritto di ſopra in perpetuo, & in infinito, &c.*

Cum autem commenda erecta non fuerit ſed factum inueſtimentum in tot locis Mõtium, Ioſeph Ferragallus vltimus illius poſſeſſor, & vltimus maſculus de dicta familia donauit omnia bona ſua Olimpiæ Ferragallæ, inter quam, & Monaſterium Sancti Siluestri veniens ex perſona Sororis Claræ de Ferragallis Senioris de familia orta lite in partibus, & deinde cauſa mihi commiſſa dedi Dubium: An, & cui ſit danda manutentio, vel immiſſio, & Domini Olimpiæ dandam eſſe manutentionem, & monaſterio denegandam immiſſionem reſponderunt.

Ipſa enim fundatam habet intentionem in Inſtrumento donationis habente in ventre clauſulam *Conſtituti*; † quæ in Conſtitutarium transfert poſſeſſionem, etiam manutenibilem *Poſſib. de manut. obſerv. 20. num. 8. & ſeqq. Rot. deciſ. 91. num. primo & 3. & dec. 138 num. 21. par. 12. recen.* & operatur effectum ſuum ſtatim ſequuta morte Conſtituentis, quamuis deficiat clauſula *ex nunc prout ex tunc Odd. conſ. 22. num. 10. Ant. de Amat. ri. fol. 39. numer. 78. Rota apud Poſſib. de manut. deciſ. 28. numer. 6. & in Interamnen. Bonorum 9. Junij 1659 coram Eminentiſſimo Cerro* præſertim quando, vt hic, conſtituens bona donata reliquit in

3 ſua hæreditate; † Nec in tertium eo viuente alienauit, vt aduertit *dicta deciſ. in Interamnen. Bonorum §. nec refert.*

Nihil obſtante, quod verſemur in donatione vniuerſali, † & ſic ratione incertitudi-
4 nis, clauſula prædicta † transferre non po-
5 tuerit poſſeſſionem in aliqua parte *Poſſh. de manut. obſerv. 20. nu. 29.* quia procederet quando Conſtitutum eſſet appoſitum ſuper re particulari omnino incerta ratione quotæ †
6 non autem quando eſt adiectum in donatione vniuerſali omnium bonorum, hoc enim caſu ſufficit illa generalis certitudo *Rot. deciſ. 356. num. 23. par. 9. recent.*

Minuſque ſubſiſtente nullitate donationis deducta ex defectu inſinuationis, † quæ
7 pariter eneruat virtutem clauſulæ prædictæ, vti contractui acceſſoria, vt dixit *Rot. de-*
8 *ciſ. 227. num. 10. poſt Poſſh. de manut.* quia Ioſeph donator tempore factæ donationis erat
9 Sacerdos, † ideoque non erat ſubiectus legibus, vel ſtatutis de inſinuatione loquentibus *Rot. deciſ. 58. num. 27. par. 6. & deciſ. 52. & 264. par. 12. recent.* vltra quod illa eſt vallata
10 iuramento, † quod ſupplet defectum inſinuationis requiſitæ de iure Ciuili *Rot. deciſ. 378. num. 2. par. 4. deciſ. 382. num. 12. par. 5. & deciſ. 58. par. 6. recent.*

Pro excluſione autem Monaſterij à petita immiſſione vigore fideicommiſſi ſupradicti Albani ponderarunt Domini, quod Teſtator tam in caſu erectionis Commendæ, quam in caſu inueſtimenti non vocauit ſimpliciter maiorem natu de familia, ſed cum qualitate, quod eſſet capax dictæ Commendæ, vt patet ex verbis ſupra expreſſis, ibi: *In ſtato però, che ſia capace della Croce, e Commenda ſudetta*, & ibi: *cioè di quella perſona, che ſuccederebbe nella Commenda mentre haueſſe effetto*, &c. Dictio enim, † *cioè* li-
11 mitat, & reſtringit totam diſpoſitionem ad ſolas perſonas Commendæ capaces, & alias incapaces excludit *Menoch. conſ. 706. num. 12. Buccafer. conſ. 40. num. 8. Ronit. conſ. 28. num. 27. lib. primo Lotther. de re benef. lib. 2. quæſt. 32. numer. 4. Rot. deciſ. 255. num. 2. & 6. par. 8. recent.* ralis autem non eſt Soror Clara, ex cuius perſona agit Monaſterium, quia iſta, vti fœ-
12 mina, † non eſt capax Commendæ Sancti Stephani, vt in ſpecie probat *Anſald. conſ. 13 num. 136. & conſ. 14. num. 122. & ſeqq.* & cum nullus compareat maſculus de dicta familia
13 fideicommiſſum expirauit in perſona Ioſephi donatoris *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 571. numer. primo & ſeqq. Rot. deciſ. 363. num. primo par. 5. recent.*

Neque obſtant verba ſubſequentia, ibi: *E coſi di mano in mano in detto legato ſucceda il maggior nato della famiglia ſudetta, e s'oſſerui l'ordine preſcritto di ſopra*, † quia ſunt conti-
14 nuatiua eiuſdem orationis, † & per conſequens debent intelligi prout antecedentia,
15 de maiori natu Commendæ Capaci *Mandel. conſ. 334. num. 18. & ſeqq. Caſanat. conſ. 29. num. 57. Marcel. Marcian conſ. 10. num. 16.* Idque
16 patet ex dictione, *e coſi*, † quæ repetit omnes qualitates modum, & formam præcedentis diſpoſitionis *Fuſar. conſ. 39. num. 41. Rolan. conſ. 30. num. 22. & conſ. 34. numer. 28. lib. 4. Aloys Manſ. Conſult. 98. num. 25. Birz. deciſ. 6. numer. 22. Paitel. deciſ. 9. num. 21. Cenſal. ad Peregr. deciſ. 10. num. 6. Rot. diuerſ. deciſ. 128. num. 4. & in recent. deciſ. 455. num. 10. & coram Arguelles deciſ. 31. num. 17.*

Minus releuant verba, *ſemper in perpetuum & in infinitum*, † quia non extendunt fidei-
17 commiſſum ad diuerſas perſonas, quando illud factum, & reſtrictum eſt fauore certarum perſonarum *Fuſar. de ſubſtit. q. 450. num. 10.*

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ DECANO.

Romana Succeſſionis.

Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Explicatur diſpoſitio Statuti Vrbis *lib. primo cap. 144.* adimentis facultatem relinquendi filijs legitimatis vltra medietatem bonorũ patris, quod ſcilicet illud tamquam reſtrictum ad Ciues, non comprehendat forenſes, minus etiam incolas, qui in odioſis, quale dictum Statutum reputatur, non veniunt appellatione ciuili; Plura igitur de huiuſmodi ſtatutis, quæ dicantur odioſa, vel correctoria iuris communis, quando videãtur reſpicere agnationem, vel ne, & quatenus ſimiles prohibitiones comprehendant nepotes, & alia etiam ſuper hac materia in eadem deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. primo cap. 144. *adimit facultatem relinquendi filijs legitimatis, vltra dimidiam bonorum patris, & quando hoc procedat, vel non vide per totam.*

2 *Statutum adimens liberam facultatem teſtandi ad fauorem propria ſobolis quamuis legitimata, dicitur correctorium iuris communis, & odioſum, & num. ſeq.*

4 *Statutum odioſum loquens de iure, non comprehendit forenſes, nec incolas & vide num. ſeq. Incola in odioſis non venit appellatione ciuium, & num. 14.*

6 *Statutum Vrbis loquens de vltimis voluntatibus non comprehendit contractus.*

7 *Statutum Vrbis prohibens relinquere filijs legitimatis, non comprehendit caſum, in quo inſtituuntur nepotes, & num. 9.*

8 *Statuta excluſiua, ſeù prohibitiua, & odioſa habent tantummodo locum in caſibus in eis formaliter expreſſis.*

9 *Statutum loquens de filijs, non comprehendit nepotes, & quando ſupra num. 7.*

10 *Renunciatio ſicuti obſtat renuncianti, ita repellit hære-*

hæredem, vel aliam ab eodem renunciante tantum habentem.

11 *Forenſis per incolatum efficitur ciuis ex longa mora in Ciuitate contracta, ductione vxoris, & acquiſitione magni patrimonij.*

12 *Incola, vt efficiatur ciuis requiritur animus perpetuò in ciuitate permanendi.*

13 *Incola non poteſt dici ciuis, ſi ſe in inſtrumento renunciauit forenſem.*

15 *Statutum excludens legitimatos propter legitimos dicitur reſpicere agnationem, & ideo remanet fauorabile, non odioſum, & vide num. ſeqq.*

16 *Statutum excludens legitimatos intuitu legitimæ ſobolis, non eſt correctorium, ſed conforme iuri communi.*

17 *Statutum Vrbis* lib. primo cap. 42. *mandans ſtatuta indiſtincte ſeruari inter ciues, incolas, & diſtrictuales, comprehendit etiam caſum, quo illi ſub aliqua diſpoſitione eiuſdem ſtatuti non fuiſſent expreſſi.*

18 *Statutum Vrbis* lib. primo cap. 144. *adimens facultatem relinquendi filijs legitimatis vltra certam partem, an dicatur reſpexiſſe agnationem, & ſupra num. 15.*

19 *Agnationi non dicitur proſpectum quando ab initio fuit inſtituta fœmina, & vide num. ſeqq.*

20 *Fœmina dicitur de agnatione, & ideo ex illius vocatione non excluditur ratio illam conſeruandi.*

21 *Filij legitimati non exiſtentibus legitimis, poſſunt inſtitui hæredes in omnibus bonis.*

22 *Statutum Vrbis* lib. primo cap. 42. *generaliter extendens diſpoſitionem illius ad ciues, Incolas, & diſtrictuales, non comprehendit caſum ſpecialiter prouiſum.*

23 *Diſpoſitio generalis reſtringitur per ſubſequentem ſpecialem.*

24 *Statutum loquens de diſpoſitione per vltimam voluntatem, quatenus ex identitate rationis, procedat etiam in donationibus, & contractibus & num. ſeqq.*

25 *Donatio facta in fraudem ſtatuti prohibentis diſpoſitionem per vltimam voluntatem comprehenditur ab eodem ſtatuto.*

26 *Teſtamentum conditum fauore filiorum naſcituroram dicitur reſpicere intereſſe patris inſtitui prohibiti, & ideo remanet nullum.*

27 *Verba* aliquo modo *contenta in diſpoſitione loquente de vltimis voluntatibus, quatenus etiã contractus comprehendere poſſint.*

28 *Statutum tendens ad excluſionem propriæ ſobolis in concurſu extrancorum, dicitur totaliter odioſum, & exorbitans à iure communi.*

29 *Fraus non conſideratur in eo, qui vtitur iure ſuo, ſi de ea non conſtat per vrgentiſſimas coniecturas, & euidentiſſimas demonſtrationes.*

30 *Auus amore proſequi ſolet nepotes etiam naſcituros, quia per eos ſui nominis memoria in auum propagatur.*

31 *Teſtamentum, in quo inſtituuntur nepotes, valet, licet pater hæres inſtitui non poſſit, ſi eſt conditum prædilectione nepotum. vt de iure præſumitur.*

32 *Validitas actus ſemper de iure preſumitur, & hæc præſumptio ſuperat omnes præſumptiones contrarias.*

33 *Renunciatio quatenus non dicatur reſtricta, ad ipſa præſentia, ſed comprehendat etiam futura, & ſpecialem mentionem requirentia, & num. ſeq.*

34 *Renunciatio dicitur comprehendere etiam ius ad futuro, ſi renunciatario fuit conceſſa facultas inſtituendi hæredem in omnibus ſuis bonis.*

DECISIO DXXIX.

DONAVIT Claudius Sala pro conſeruatione ſui nominis, & familiæ Carolo Ioſepho eius filio legitimato, nec non Antonio filio primogenito legitimo, & naturali eiuſdem Caroli, aliiſque Deſcendentibus maſculis ordine primogenituræ ſc. 25. mil. aſſignanda in tot locis Montium, quam donationem ſucceſſiuè quatenus opus eſſet, confirmauit in Teſtamento condito poſt plures menſes in quo hæredes, vniuerſales inſtituit dictum Antonium, & Ioannem Baptiſtam alioſque filios legitimos, & naturales natos, & naſcituros ex dicto Carolo relicta eidem bonorum adminiſtratione, quouſque filij ad ætatem annorum 25. peruenirent.

Defuncto Carolo donante, & reſpectiue Teſtatore, Cæſar eius nepos ex fratre, & Helena ex eodem fratre proneptis prætendentes diſpoſitiones prædictas nullitatis vitio ſubiacere, vt pote factas contra diſpoſitionem ſtatuti vrbis *lib. primo cap.* 144. † adi-
1 mentis Ciui Romano facultatem relinquendi filijs legitimatis vltra dimidiam bonorum in caſu, quo ex eo ſuperſit vel filia fœmina legitima, & naturalis, vel frater, ſiue nepos ex fratre; Intentarunt cor. AC. de voto Rotæ Iudicium ſuper immiſſione eaque denegata per deciſionem editam die 20. Februarij 1668. coram Eminentiſſimo D. Cardinali Cerro tunc meritiſſimo Rotæ Decano deinde confirmatam coram eodem die 23. Ianuarij. 1669. Conuolauit Helena, aquieſcente Cæſare altero collitigante ad iudicium petitorium, in quo propoſito hodiè per me dicti Eminentiſſimi locum ſuffectum, dubio: An conſtet de eius bono iure negatiua prodijt reſolutio.

Præmiſſo enim, quod dictum ſtatutum †
2 vti auferens liberam facultatem teſtandi ad fauorem propriæ ſobolis legitimatæ intuitu trauſuerſalium † dicitur correctorium Iuris
3 communis, & odioſum, vt in fortioribus terminis latè firmat *Anchar. conſ.* 380. *num. primo & ſeqq. Mart. medic. exam.* 39. *num.* 33. *Rot. coram Seraph. deciſ.* 311. *num.* 2. *&* 3. & in puncto huius ſtatuti dictum fuit in dicta deciſione *edita coram Eminentiſſimo Cerro Decano* 1668. §. *Replicatio, et in Romana Fideicommiſſi de Donis* 15. *Iunij* 1671. §. *non reſiſtente coram. R. P. D meo Vicecomite*. Hinc ex triplici fundamento Domini cenſuerunt illius diſpoſitionem non habere locum in propoſita facti ſpecie.

Primò, quia illud loquitur de Ciue Ro-
4 mano, † ideoque non comprehendit foren. ſes, qualis erat Claudius origine Mediolanen-

nensis in Vrbe degens solùm occasione mercaturæ *Rimin. Iun. cons.* 171. *num.* 32. *Mascard. de probat. concl.* 1. *num.* 32. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 30. *num.* 12. *Rot. dec.* 1. *num.* 3. *part.* 1. *tom.* 1. *recent.* 4 incolas, † qui in odiosis non veniunt appellatione Ciuium *Rota cons.* 254. *sub n.* 2 *cum seq. Boer. dec.* 13. *num.* 24. optime *Faber. in Cod. lib.* 6. *tit.* 18. *defin.* 17. *de verb. signif. Carleual. de Iudic. lib. primo tit. primo disput.* 2. *sub num.* 82. *vers. accipitur* cum aliis *in dicta dec. Eminentissimi Cerri* §. *replicatio in fine.*

Secundò, quia siue agatur de bonis donatis, siue de relictis in Testamento, statutaria dispositio in neutro casu habet locum; Non in primo, quia ea vti loquens de relictis per viam vltimæ voluntatis † non ex-
6 tenditur ad dispositiones factas per contractum inter viuos, vt præter allegatos in præcitata *decisione Eminentissimi Cerri* §. *considerando firmarunt Rota cons.* 44. *numer.* 19. *et* 25. *lib.* 2. *Alex. cons.* 26. *num.* 4. *et seqq. lib.* 2. *Rimin. Iun. sub num.* 104. *Tort. ad stat. Pap. statut.* 90. *numer.* 29. *et* 58. *in Ciuil. Carpan. ad statut. Mediolanen. par. prima cap.* 293. *num.* 36. *et Lancell. Gall. ad consuetud. Alex. verb. legare quæst.* 6. *n.* 14 *et seqq.*

Et eò minus in secundo, quia prohibitio relinquendi filijs legitimatis nõ cõprehendit casum, in quo fuerunt provt hic, instituti hæredes nepotes, † huiusmodi enim statu-
7 ta exclusiua, seù prohibitiua & odiosa habent locum dumtaxat in casibus in eis formaliter expressis *Dec. cons.* 451. *numer.* 8. *et* 9. *Honded. cons.* 8. *numer.* 13. 15. *et* 16. *lib. primo et Rota in puncto huius statuti in dicta Romana Fideicommissi de Donis* 15. *Iunij* 1691. §. *indigna coram R. P. D. meo Fato* & in eadem causa eadem *die, et anno coram R. P. D. meo Vicecomite* §. *finali.*

Tertiò denique, quia aut Helena impugnare vult donationem, & Testamentum, & aspirare ad successionem ex propria persona, & cum ipsa sit Proneptis Claudij
9 Testatoris ex fratre † iuuari nequit statuto loquente de nepotibus ex regula mox firmata, quæ non solum præcedit ad effectum excludendi, sed etiam respectu inclusionis, vt aduertit idem *Hond. in cons.* 8. *mox citato sub dicto num.* 13.

Aut verò agere intendit ex persona Caroli Patris, & ei obstat exceptio amplissi-
10 mæ renunciationis ab eodem Carolo factæ quæ sicut ipsum repelleret à limine Iudicij, ita repellit Helenam ab eo causam habentem *vulg. l. cum à matre C. de rei vendicat. et Rot. coram Penting. decis.* 348. *numer. primo et* 2.

Non obstant adducta contra primum fundamentum, nempe Claudium originaliter Ciuem Mediolanensem euasisse tamen Incolam Vrbis mediante longa mora ibi-
11 dem tracta; † Ductione vxoris, & acquisitione magni Patrimonii iuxta deducta *in voto Penia impress. apud Fenzon. ad stat. Vrb. fol.* 81. *et seq.*

Quidquid enim sit, an ex his incolatus probatio resultet in proposita facti specie; †
12 in qua animus Claudi perpetuò permanendi in Vrbe ad hunc effectum requisitus *ex gloss. in l. Ciues in verbo larem C. de Incol. lib.* 10. cum alijs per *Gratian. discept.* 181. *numer.* 3. excludi dicebatur ex eo, quia tàm in in donatione, quam in Testamento Ne-
13 enunciauit Ciuem Mediolanensem iuxta deducta coram *Eminentissimo Ottob. dec.* 145. *num.* 32. adhuc statutum loquens de Ciue Romano vti odiosum, & correctorium iu-
14 ris communis, † non debet extendi ad Incolas, vt supra dictum est.

Non releuante tripici responsione in contrarium adducta, Prima quod illud
15 statutum † vti respiciens fauorem agnationis legitimæ dicatur fauorabile, ex firmatis coram *eod. numer. Card. Celso dec.* 125. *num.* 10.

Secunda, quod vti excludens filios legitimatos intuitu legitimæ sobolis, non sit
16 correctorium, † sed conforme iuri communi eidem disponenti in *l. communiter* §. *et quoniam versicul. ita tamen C. de natural. liber.*

Et tertia, quod ex *cap.* 42. *lib. primo* statutorum generaliter disponente Vrbis statuta seruari debere inter Ciues, Incolas, & Di-
17 stricuales, † clarè deducatur Incolas etiam si non expressos sub eisdem comprehendi iuxta firmata coram *Corsin. decis.* 2077. *numer. primo.*

Nam quoad primam replicatur in statuto controuerso nullam fuisse habitam rationem agnationis nec tacitè, nec expressè; Non expressè quia statutum hoc non dicit; Neque tacitè, quia licèt prohibeat testari in fauorem legitimati, existente fratre, seù nepotibus ex eo, † nihilominus fuit ani-
18 maduersum hanc prohibitionem legi præcedenter factam etiam existente filia fœmina Testatoris, quæ cum agnationem non conseruet, & præfata sit masculis eam con-
19 seruantibus; † Cessat quælibet eius consideratio, cui non dicitur prospectum, quando ab initio fuit instituta fœmina, ex qua euenire potest, vt bona tranleant in extraneos, adhuc existentibus agnatis *Succin. Iun. cons* 26. *sub num.* 11. *lib.* 4. *Gabr. cons.* 100. *num.* 35. *lib* 2. *Gionetu cons.* 32 *num.* 162. *lib. primo et Rota in Bonon. Fideicommissi de Luparis* 6. *Iunij* 1664. §. *Primogenitum coram bonæ memoriæ Priolo.*

Et hinc non obstat *decisio* 115. *coram Celsio* in contrarium adducta, firmans etiam fœminam dici de agnatione, illiusque vocationem non excludere, quin de ea dicatur
20 habita ratio: † Quia in casu istius decisionis erat fœmina vocata à statuto in defectum masculorum, vt aduertitur *num.* 12. & proinde non aduersatur, imò fauet conclusioni mox firmatæ.

Quoad secundam responsionem facilior visa est replicatio; quia statutum, de quo agitur duas continet partes, alteram, in qua prohibet testari ad fauorem legitimati, existente legitima sobole; & alteram, in qua-

idem

idem prohibet existente fratre, seù nepotibus: In prima parte non negatur illud esse conforme iuri communi; In secunda verò non potest dubitari quin illi aduersetur, cùm absolutum sit in iure vnumquemque posse
21 instituere hæredes † in omnibus suis bonis filios legitimatos, non existentibus legitimis.

Denique quoad tertiam dictum fuit ge-
22 neralem dispositionem relatam † in *cap.* 42. habere locum in illis casibus, in quibus neque de Ciuibus, neque de Incolis fuit facta mentio; qualis erat ille relatus *in decis. Cocin.* 2077. non autem in casibus, in quibus
23 statuti dispositio ad Ciues restricta † legitur, cum regulare sit dispositionem generalem restringi per subsequentem specialem, *cap. generi* 34. *de regul. iur in* 6. *l. doli clauſ.* 119. *ff. de verb. oblig. & l. legata ſupellectili ff de ſuppell. leg. Rot. decis.* 210. *num.* 8. *par.* 5. *rec. & coram Cocin. dec.* 1519. *num.* 8.

Minus obstare visa est duplex exceptio allata contra secundum fundamentum, altera
24 contra donationem, † quæ ex identitate rationis comprehendi dicebatur sub statuto prohibente dispositionem per vltimam voluntatem, iuxta deducta per *Menoch. conſ.* 344 *per tot.* & signanter *n.* 20. & maxime quando
25 huiusmodi donatio † facta apparet in fraudē statuti, vt præter *Menoch.* mox citatum obseruant *Alex. conſ.* 55. *lib.* 1. *& Afflict. decis.* 360. *ſub num.* 11.

Altera verò contra Testamentum, quod
26 ex institutione filiorum nascitur orum † dicebatur conditum ad contemplationem patris, & sic nulliter, ex *Peregrin. de iur. fiſc. lib.* 3. *tit.* 18. *num.* 48. *Lup. de illegit. concluſ.* 1. §. 158. *verſ. unde ſecus, Menoch. conſ.* 53. *num.* 11. cum aliis pluribus allegatis.

Nam quoad primam firmata per *Menoch. conſ.* 344. circa statutum Patauinum disponens mulierem habentem filios non posse relinquere, neque ab intestato, aut donatione causa mortis, aut aliquo modo, bona sua alteri, quam filijs suis, & ita satis dubium, an
27 sub illis verbis: *aut aliquo modo* † perpensis ab eodem *Menoch. ſub num.* 14. *& ſeqq.* comprehenderetur etiam contractus inter viuos, & vti adimens facultatem testandi in fauorem extraneorum ad exclusionem propriæ sobolis, non totaliter odiosum, dictum fuit non applicari in præsenti hypothesi, in qua statuentes per antecedentia verba: *non liceat in teſtamento, vel quauis vltima voluntate*: apposita in prima parte, explicitè declararunt sub verbo relinquere appositio in secunda intellexisse de relicto per viā vltimæ voluntatis, & quorum dispositio tendens ad exclusionem propriæ sobolis in concursu
28 extraneorum, † & sic totaliter odiosa, & exorbitans à iure communi ex supradictis est propriè intelligenda absque aliqua extēsione, vt præ cæteris notat *Alex. in ſupra alleg conſ.* 26. *num.* 5. *lib.* 2.

Indeque cessat supposita fraus, nedum quia non probatur scut. 25. mil. donata absorbere in totum, vel maiorem partem bonorum Donantis, vt in casu *Alex. & Afflict.*
29 verum etiam, quia fraus non † consideratur in eo, qui vtitur iure suo, quando de ea non constat per vrgentes coniecturas, & demonstrationes, quæ hic deficiunt, vt per *l. non videtur ff. de reg. iur.* in specie respondet *Alciat. conſ.* 54. *num.* 24. *lib.* 8. *& Lancellott. Gall. ad conſuetud. Alex. verb. legare d. qu.* 6. *num.* 40.

Quoad secundam respondebatur, quod licèt Claudius vltra filios iam natos, instituerit etiam nascituros, masculos tamen dumtaxat, exclusis fœminis, hoc fecisse videri potest, vt eis mediantibus magis consultum foret conseruationi propriæ agnationis, quam in omnibus descendentibus sui filij legitimati expressè considerauit in prædicta donatione, vel ob specialem amorem, quo Auus prosequi solet nepotes, etiā
30 nascituros, † quatenus per eos sui nominis memoria in æuum propagatur, vt inquit *text. in l. liberorum* 220. *in fin. ff. de verb. ſignific.* in his terminis ponderatus per *Lucidor. de illegit. Cleric. cap.* 11. *ſub num.* 4. itaut hæc sola possibilis mens Testatoris sufficiat ad effe-
31 ctum, vt inhærendo actus validitati † præsumatur personas neptum, non autem filij contemplasse, vt præter allegatos in *deciſione Eminentiſs. Cerri* §. *& in dubijs* firmarunt *Argel. de acquir. poſſeſſ. qu.* 3. *num.* 679. *& ſeqq. Lucidor. eodem tract. cap.* 11. *ſub num.* 17. *Mart. de ſucceſſ. legal. par.* 1. *qu.* 20. *art.* 7. *num.* 6. *& Ioan. Angel. Boſſ. de aliment. cap* 6. *num.* 248. *& Rot. deciſ.* 617. *ſub num.* 2. *in fin. par.* 1. *diuerſ.* vbi quod
32 præsumptio validitatis actus † superat omnes alias præsumptiones.

Tertium denique fundamentum frustra tollere contendebant Scribentes sub prætextu, quod renunciatio facta à Carolo Patre Helenæ, alijsque fratribus, restricta sit ad iura præsentia, quæ eisdem competere poterant occasione prætensæ societatis vigentis inter Claudium, ipsosque renunciantes,
33 quia ex eius lectura detegitur † fuisse extensam ad quæcumque iura etiam futura, & specialem mentionem requirentia, & signāter ad illud hodie controuersum, dum renunciantes Claudio expressè concesserunt facultatem instituendi hæredem in omnibus suis bonis Carolum Iosephum eius filium legitimum, vt obseruat prælaudata *deciſ. Eminentiſs. Cerri* §. *Cum itaque*, & patet ex infrascriptis verbis ibi: Senza che per alcun pretesto, causa, ragione, ò titolo etiam non pēsato, e quanto si sia remoto, e chiuso in corpo delle leggi sia tenuto participare portione alcuna benche minima, ma di quelli in tutto, & in parte fare, e disporre tanto noi viui, quanto noi morti nel modo, che più le parerà, e lassarli intieramente, e senza diminutione alcuna per testamento, ouero ab intestato, & in qualunque altro modo che le parerà, e piacerà al detto Signor Carlo Gioseppe Filippo Sala suo figlio naturale, e legitimato &c. Et inferius ibi: Tutte, e singole ragioni, & attioni di qualsiuo-

glia forte, che à noi, & à ciascun di noi tanto per il passato, come di presente ci competessero, e potessero competere per l'auuenire per qualuoglia capo, titolo, ragione, causa &c. che douesse esprimersi indiuidualmẽte, ò che anco fusse chiuso in corpo delle leggi contro detto Sig. Claudio, e suoi beni &c. ò alcuna portione di essi di qualsiuoglia qualità, e quantità, ch'ella si fusse in tutto, e per tutto senza riseruarsi alcuna attione amplamente, e generalmente renunciamo, cediamo, e trasferiamo al medesimo Sig. Claudio, & al detto Sig. Carlo Giosseppe Filippo, e loro Eredi &c.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX

Anconitana Capellæ:

Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Assistentiam, quam habet Ordinarius super exercitio iurisdictionis in Ecclesias suæ Diœcesis operatur, quod allegans priuilegium exemptiuũ, illud probare teneatur, & quidẽ in casu controuerso; hinc cũ allegaret Capitulum Lateranẽse aggregationem sibi factã alterius Ecclesiæ vigore priuilegi inter cætera Sixti V. cum hoc haberet qualitatem, quod Ecclesia aggreganda fuerit constructa in solo eiusdem Capituli, & ageretur de Ecclesia iam constructa, eique successiuè donata, illud ideo extra casum priuilegij versari deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet assistentiam iuris super exercitio iurisdictionis in omnes Ecclesias sua Diœcesis.*

2 *Exemptionem habens, illam probare debet, & quidem in casu controuerso.*

3 *Priuilegium tendens in alterius præiudicium strictè est interpretandum.*

4 *Priuilegium præiudicans tantummodo concedenti, vti beneficium Principis, latam recipit interpretationem.*

5 *Capitulum Lateranense plura habet priuilegia à Romanis Pontificibus, aggregandi, & sub eius protectione recipiendi alias Ecclesias. & num. seqq.*

7 *Reuocatum priuilegium considerandum non est, & habetur ac si nunquam emanasset.*

8 *Priuilegium, quod habet Capitulum Lateranense sibi aggregandi alias Ecclesias, requirit qualitatem constructionis illarum in solo eiusdem Capituli.*

9 *Qualitate in priuilegio contenta non probata, priuilegium nihil operatur.*

10 *Ecclesia eo ipso quod est constructa, supponitur esse sub exercitio iurisdictionis Ordinarij.*

11 *Manutentio Ordinario conceditur super exercitio iurisdictionis in omnes Ecclesias suæ Diœcesis.*

12 *Manutentio eo magis Ordinario conceditur, si plures habet actus iurisdictionales per ipsum, et eius antecessores exercitos in Ecclesias suæ Diœcesis.*

DECISIO DXXX.

EX eisdem rationibus, ex quibus Domini sub die 5. Decembris* proximè præteriti responderunt constare de bono iure Eminentissimi Episcopi, etiam ad effectum manutentionis in exercitio omnimodæ iurisdictionis spiritualis in Capellam, de qua agitur, hodie perstiterunt in decisis.

Subsistunt enim omnia in eadem decisio-
1 ne firmata, quod scilicet Ordinarius habeat assistentiam iuris respectu huiusmodi Iurisdictionis in omnes Ecclesias sitas intra fines eius Diœcesis, quodque alleganti
2 exemptionem † incumbat onus probandi Priuilegium, & ostendendi se versari in illius casu, cùm alioquin illud vti tendens
3 in alterius præiudicium † sit strictè interpretandum ad differentiam alterius præiu-
4 dicantis tantum concedenti, † quod vti beneficium Principis latissimè venit interpretandum ex doctrina *Abbatis in cap. ad audientiam circa vigesimo primo num. 4. de priuileg. Felinus in capitul. Causam quæ decima octaua num. 11. & 12. de rescript. Oldrad. consil. 268. num. 2.* & Doctores passim.

In præsenti autem, etiamsi non negetur
5 Venerabile Capitolum Lateranense † obtinuisse à Romanis Pontificibus Calixto Tertio, & Bonifacio Nono diuersa Priuilegia aggregandi, & sub eius protectione recipiendi alias Ecclesias, tamen animaduer-
6 sum fuit Priuilegium Calixti † hucusque non exhibitum, fuisse à Pio Quarto absolutè reuocatum, † ideoque considerandum
7 ac si nunquam emanasset, vt dixit *Rot. decis. 937. num. 3. & decis. 1919. numer. 14. coram Coccino*. Alterum verò Bonifatij Noni ab eodem Pio reuocatum, & à Sixto Quinto restauratum, prout in eius Constitutione
8 19. inter impressas in Bullario, † continere in ventre qualitatẽ Constructionis Ecclesiæ
9 aggregandæ in proprio solo † Lateranensi, qua prius non probata, Priuilegium nihil operatur, ad notata per *Bartol. in l. prima ff. de condict. ex legat. Soccin. Sen. consil. 65. nn. 4. libr. 4.* & dixit *Rota decis. 670. num primo, coram Seraphin. & in recentior. decis. 578. num. 4. parte prima, & decis. 229. num. 3. par. 2.*

Tantùm autem abest, vt in hoc casu probata fuerit qualitas ista constructionis Capellæ controuersæ in solo Lateranensi ex

alterna

asserta aggregatione facta à Capitulo de anno 1591. quòd imò contraria ex illa literaliter desumatur, dum legitur Confratres eiusdem Capellæ illam donasse iam constru-
10 ctam, † quod supponit illius existentiam sub iurisdictione Ordinarij, ex *Textu in capit. omnes Basilica decima sexta quæst. 7. & in capit. Venerabilis de religios. domibus*, cui pro-
11 pterea debita quoque est manutentio † in exercitio omnimodæ iurisdictionis spiritualis tam ex *Textu in capitul. cum persone §. finali de priuileg. in sexto*, quàm etiam ex possessio-
12 ne vel quasi, † in qua existit vigore plurium actuum iurisdictionalium per ipsum, & eius antecessores exercitorum in vulgato §. *retinenda institut. de interdict.* in his terminis contra idem Capitulum canonizato *in Marsicana Iurisdictionis 3. Decembris 1674. coram Reuerendo Patre Domino meo Rondinino*, aliasque sæpissimè.

Et ita, informante tantùm Eminentissimo Episcopo, Venerabili Capitulo pluries monito, & diu expectato, decisum fuit.

Altera præsentis Causæ decisio in hac ead. Causa emanata, habetur impressa in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ Partis recentiorum, vbi est in ordine decis. 383.

R. P. D. EMERIX.

Asculana Emphyteusis.

Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Quamuis de sola renouatione emphyteusis tractetur, & inde quæratur, teneri Episcopum successorem renouare proximiores, posteaquam eius antecessor plura ideo deducuntur illam concedendo extraneis, satis declarauerat nolle prosè retinere, tam de solito, quàm de pactis, sub quibus proximiores eam tenentur recipere, & alia quoque similiter explicãtur super admissione ad causam, quatenus scilicet, & in quibus actibus nouiter admissus citari debeat, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Admissus ad causam cum clausula in statu, & termino, sufficit quod postea citetur ad omnes actus, non autem quod acta præcedentia contra illum repetantur.*

2 *Admissus ad causam in statu, & terminis facit omnia acta sua, perinde ac si contra ipsum fuissent facta.*

3 *Dominus directus eo ipso, quod finita emphyteusi inuestiuit alios, declarat nolle pro se retinere.*

4 *Episcopus successor factum sui antecessoris renouare non potest, sed illud seruare tenetur. & numer seqq.*

5 *Dominus directus si nolit pro se retinere, tenetur renouare proximiores, & eos inuestire.*

6 *Renouatio bonorum Ecclesiæ vltra solitum fieri non potest sine beneplacito apostolico.*

7 *Emphyteusi concessa patri, & filijs, non successiuè, sed simultaneè, omnes dicuntur primi acquirentes, & vnum tantum gradum constituunt.*

8 *Emphyteusis concessa patri, & filijs, necnon eorum filijs, filiorum filijs, ac nepotibus, adhuc dicitur ad tertiam generationem, & quare. sup. sub num 5. & seq.*

9 *Dictio, Ac, stat declaratiuè, & intelligitur secundum subiectam materiam.*

10 *Verba subsequentia declarant, & restringunt concessionem dubiam antecedenter factam.*

11 *Innestitura nous, quod fuerit facta vltra solitum, nihil deperit, si renouatio proximioribus debita, fieri potest, quod solitum non excedat.*

12 *Proximior renouationem emphyteusis sibi debitã tenetur recipere cum eisdem pactis, & conditionibus, quæ offerantur ab extraneis. & vid. numer seq.*

13 *Domino directo via aperienda non est supplantandi proximiores, quibus de iure renouatio debetur.*

DECISIO DXXXI.

CVM Rodulphus, & Sfortia de Ferris instarent coram R. P. D. meo Marthęio pro prolatione tertiæ sententię confirmatoriæ duarum antecedentium, quibus ea præiudicium, & ad exclusionem Emigdij, & fratrum de Ricciardis, pronunciatum fuerat, Eminentissimum D. olim Episcopum Asculanum, obligatum fuisse ipsos vti proximiores vltimi emphyteutæ inuestire de bonis controuersis per eius obitum ad illius mensam deuolutis, cum eisdem tamen pactis, & conditionibus, cum quibus dictum Emigdium, & fratres inuestiuerat, fuit admissus ad Causam in statu, & terminis, in quibus reperiebatur, modernus Episcopus latagens vtrosque collitigantes excludere ex potiori iure eius mensæ Episcopalis, & postmodum prolata dicta tertia sententia, à qua commissa mihi appellatione ad prouocationem Episcopi, proposui dubium ad formam rescripti Signaturæ Iustitiæ, An constaret de tribus conformibus, affirmatiuè per DD. resolutum, non obstantibus nullitate, & iniustitia per eundem Episcopum adductis.

Nullitas enim ex eo elicita, quod contra ipsum non fuerint repetitæ citationes ad dicendum contra commissionem, & ad terminos substantiales iam ante contra fratres de Ricciardis executæ, prout post ipsius admissionem ad Causam fieri debuisse contendit, non videbatur subsistere, quia cum fuerit admissus in statu, & terminis vt supra,
1 & postea citatus ad sententiam, † aliud non requirebatur, ex quo per talem admissionem
2 † fecit omnia acta sua, perinde ac si contra ipsum facta fuissent, vt notat *Ridolph. in prax. par. 2. cap. 4. num. 99. & seqq.* & dixit *Rota decis. 288. num. 1. & 2. par. 9. rec. & coram fan. me. Gregorio decis. 259. num. 2. ibique Adden.*

num. 3. & alibi passim.

Prout nec pariter subsistit iniustitia desumpta ex eo, quod Episcopus finita inuestitura, possit pro se dicta bona retinere, nec teneatur facere renouationem, quia cum iam eius antecessor declarauerit nolle pro se
3 retinere, † eo ipso quod alios inuestiuit, vt notat *Rip. in l. prima num. 10. ad fin. de priuileg. credit. Honded. cons. 51. num. 46. in fine, & 47. lib. 1.* alijque adducti in *decis. huius Causæ 27. Maij 1672. §. probatur coram bo me Priolo, & 9. Aprilis 1674. §. & satis coram R. P. D. meo Matthæo*, non potest modernus Episcopus illius
4 factum reuocare, † sed præcisè tenetur fra-
5 tres de Ferris proximiores reinuestire, † sicut eius antecessor tenebatur ex æquitate, de qua per *Bart. in d. l. prima §. permittitur in fine, ff. de aqu. quotid.* communiter recepta, vt testatur *Roman. cons. 22. nu. 5. vers. contrarium tamen, ibique Add. litera A.* & pluribus adductis dixit *Rota coram Buratt. decis. 431. & coram Dunozet. Iun. decis. 498. vtrobique num. 1.* non suffragante replicatione, quod inuestitura fratrum de Ricciardis fuerit nulla, vti facta Laurentio Patri, Emigdio, Gregorio, & Francisco filijs, necnon eorum filijs, filiorum filijs, ac nepotibus contra formam aliarum inuestiturarum restrictarum ad tertiam generationem, propter quod etiamsi bona essent so-
6 lita locari, † renouatio non potuerit taliter fieri absque Beneplacito Apostolico, ex *Rota decis. 39. num. 49. & seq. par. 8. rec.*

Quia responsum fuit dictam inuestituram bene consideratam non excedere tertiam generationem, illa enim legitur facta Patri,
7 & filijs, † non ordine successiuo, sed omnibus simultaneè propriis expressis nominibus, qui propterea omnes dicuntur primi acquirentes, & constituunt vnum tantùm gradum, *Fulgin. de emphyt. tit. de contract. q. 24. num. 27.* & dixit *Rota coram Canaler. decis. 219. num. 8. & 9.* ipsorum verò filij constituunt
8 secundum, & filij filiorum tertium, † ita vt inuestitura non excedat tertiam generationem, etiamsi dictum fuerit filiorum filijs,
9 ac nepotibus, quia dictio illa, † ac, in præsenti stat declaratiuè ad denotandum scilicet alia verba, filiorum filijs esse intelligenda pro nepotibus primorum acquirentium, prout sonat dicta dictio, quando subiecta materia id exigit, vt ex *text. in l. decernimus 15. in principio, ibique gloss. verb. ac, C. de Sacros. Eccles.* notat *Barbos. dict. 3. num. 4.* Idque tanto fortiùs, quia statim post subsequuntur alia verba, scilicet ad ipsorũ Emigdij, Gregorij, Francisci, & Laurentij tertiam generatio-
10 nem masculinam tantùm, † & non vltra, quæ declarant, & restringunt concessionem dubiam antecedenter factam ad tertium tantùm gradum, vt in his terminis tradit *Add. ad Alex. cons. 125. num. 3. verbo distinguendum in fine, Vivius decis. 499. num. 13.* & firmauit *Rota decis. 355. num. 15. & 16. par. 11. rec.*

Et quando aliàs circa hoc aliqua adesset ambiguitas, omnem difficultatem in præ-
11 senti facilè removetur, † quia cum alia noua inuestitura sit facienda fratribus de Ferris, illa fieri poterit cum clausulis opportunis tertium tãtùm gradum cõprehendentibus iuxta solitum, & consuetũ, prout ipsimet petunt.

Denique nihil vrget prætensio Episcopi, quod scilicet fratres de ferris, quibus ipse ex-
12 supradictis tenetur facere inuestituram, † adstringantur illam recipere cũ eisdem pactis, & conditionibus, quæ ab extrancis offerũtur, *Marsc. var. resol. lib. 1. cap. 3. nu. 14. Gratian. discept. 313. num. 37.* & dixit *Rota coram Seraph. decis. 610. num. 11.* & passim in alijs, quas non esse attendendas DD. censuerunt ex rationibus adductis in facto, conclusio procedit re integra, secus autem, quando Dominus directus iam processit ad inuestituram fauo-
13 re Tertij, † tunc enim proximior, qui est præferendus non tenetur ad aliud, præter ea, quæ tertium illum soluisse, seú obtulisse constat ex Instrumento, ne aliàs nimis facilis
14 aperiatur via Dominis directis, † supplantandi proximiores, vt ponderatum fuit in *dd. decisionibus huius Causæ coram bo. me. Priolo, & R. P. D. meo Matthæo* cum quibus Domini in hoc transierunt.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Barchinonen. Canonicatus.

Veteris 7. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Sola probatio Subcollectoriæ in hac decisione tractatur ad effectũ inducendi reseruationẽ beneficij à Subcollectore possessi, & hæc licèt regulariter ex literis deputationis, vel alterius similis probationis deducatur; ex attestatione tamen Collectoris Generalis in præsenti fuit admissa, quia concurrebant vlterius etiam adminicula, ex quibus dubitatum non est, quod testi vnico, maximè de facto proprio deponenti, credendum non sit.

SVMMARIVM.

1 *Subcollectoris deputatio probari debet per literas deputationis, itaut qualibet alia probatio non sufficiat. & vid. num. seqq.*

2 *Testis vnicus de facto proprio inductis adminiculis sufficit, & plenè probat.*

3 *Subcollectoris deputatio probatur ex solo dicto, & depositione Collectoris generalis attestantis de deputatione, & expeditione literarum patentium. & num. 4.*

4 *Subcollectoris deputatio ex quibus probetur, Iudici arbitrarium est.*

5 *Beneficia Subcollectorum vt dicantur Pontifici reseruata, quodo probari debeat qualitas Subcollectoria. & vid. per totam.*

6 *Probatio aliqua si in certo casu solum fuit admissa*

missa, non inde excludantur alia probationum genera, quando sunt perfecta.

7 *Testis vnicus iunctis adminiculis plenè probat in quacumque materia.*

8 *Reseruatio beneficij Subcollectoris probatur etiam ex sola fide Secretarij, testantis illum esse Subcollectorem.*

9 *Collectoris generalis testimonium plenè probat, aliquem à seipso electum esse Subcollectorem. & num. 3 cum seqq.*

10 *Testes reprobare debent, non potest in reprobatione inducere Testes ad fundandam suam intentionem.*

11 *Testis licèt contradicat negatiuum, & sit Officialis, non tamen probat, si affectatè deponat, conuincitur de mendacio, & alias etiam habeat exceptiones.*

DECISIO DXXXII.

VACANTE per obitum Io: Baptistæ Canonicatu, Reuerendissimum Capitulum, seú Canonicus Tumarius contulit Nicolao; Thomas verò impetrauit à Sanctissimo D. Nostro tamquam reseruatũ per obitum Io: Baptistæ vti Subcollectoris spoliorum, & literas prouisionis dicti Canonicatus in forma Breuis expeditas præsentauit pro exequutione A. C. qui per sententiam diffinituam dictas literas exequendas pronunciauit; Commissa autem Causa à Signatura cum clausula *partis literis arbitrio Rotæ*, proposui hodie dubium, An intraret arbitrium pro retardatione exequutionis literarum, & DD. non intrare facilè respondebant.

Quia dubio redacto ad Reseruationem, & causam reseruationis, titulumque Subcollectoris, An Io. Baptista fuerit talis, itavt Canonicatus eius fuerit reseruatus, licèt informantes pro Nicolao conferent deputationem in Subcollectorem ad effectum Reseruationis non aliter posse iustificari, quàm per literas deputationis factæ cum omnimoda iurisdictione adeo quod † quæuis alia 1 probatio siue per Testes, siue per Literas missiuas, quæ explicitè non referant deputationem factam cum tali iurisdictione minus sufficiens sit, velut æquiuoca, vt dixit *Rota in Feretrana Parochialis* relata à *Garz. de benef. cap. 1. num. 379 par. 5.* & ita censuerint *Lotter. de re benef quæst. 32. ex num. 158. lib. 2.* & alij,, *Rota coram Bichio decis. 221. nu. 22. à vers. similiter ad probandum.* confirmata *in dec. 299. num. 5. à vers. Constans est apud omnes.*

Nihilominus DD. dixerunt ex pluribus concludi Io. Baptistam fuisse Subcollectorẽ cum omnimoda iurisdictione.

Et primò ex attestatione Collectoris Generalis in Principatu Cathaloniæ tunc specialiter deputati hic in Curia seruat. seruand. examinati, qui clarè iuxtà Interrogatoria sic ait: Io hò esercitato in Catalogna, oltre la giurisdittione di tutti i Tribunali Ecclesiastici, e Principato, quello ancora di Collettore Generale de' Spogli, e di tutti li Dritti spettanti alla R. Camera Apostolica, e vi fui inuiato con Breue specifico della s. m. Vrbano VIII. con le facoltà omnimante in materia di Spogli, che hanno, e tengono i Nuntij Apostolici, nelli Regni di Spagna, e cominciai di Settembre 1642. e durai fin tanto, che io stetti in Catalogna, e fui richiamato à Roma dalla s. m. Innocenzo X. e durante il tempo della mia Collettoria in Catalogna per Barcellona, e sua Diocesi deputai Subcollettore il Canonico Gio: Battista Vila, e non hò fatto altro Subcollettore, che detto Vila nel tempo, che sono stato Collettore Generale Apostolico, conforme ne tengo memoria, e la Patente del Vila non mi ricordo quale de' miei Ministri la scriuesse; mà sò bene, che da me fù sottoscritta &c. & è impossibile, che di tutti gl' Atti fatti da' miei Ministri mi possi ricordare, essendo tanti anni, nondimeno hò memoria, che il Subcollettore Vila fece certe operationi, come tale in vno Spoglio di vn' Abbate &c. circa poi quella facoltà, che io gli diedi fù la consueta, che si dà à simili Subcollettori di Spagna; & subindè super 2. articulo: Sò, e mi ricordo benissimo, che dopo la morte del Dottor Rafaele nominai, e deputai Subcollettore delli dd. Spogli, che si poteuano offerire nella Città, e Diocesi di Barcellona, il q. Gio: Batt. Vila, il quale era molto mio amico, eõ tutte quelle facoltà, e giurisdittioni solite darsi à simili Subcollettori, & à me come Collettore concesse, e ne furono spedite le solite lettere di Subcollettoria, e detto officio di Subcollettore li durò fin' all'arriuo di Monsig. Gaetano Nuntio à Madrid, e fù dopo alcuni mesi, che Barcellona ritornò all' vbbidienza di Spagna.

2 Qui Testis licèt sit vnicus, † tamen quia de facto proprio iunctis adminiculis testificatur, plenè probat, & sufficit, vt in his terminis dixit *Rota decis. 252. num. 1. par. 2. recent.* iuxtà consulentem tunc *Spadam cons. 52. n. 2. lib. 2.* vbi ex solo dicto Reuerendiss. Nuntij 3 Gimnasij postea S. R. E. Cardinalis † dicentis: Io li spedii la Patente, iuncta publica voce, & fama, fuit reputata probatio plena, & concludens.

Adminicula verò, vt DD. prosequebantur, visa sunt plura, & non leuis considerationis; Primum reuelatio vnius Testis metu Censurarum asserentis in suis manibus fuisse literas Patentes Collectoriæ; easque nunc retineri à Canonico Raphaele, secundum Contestationes aliorum quinque Testium in Partibus, & in Curia seruat. seruandis examinatorum vniformiter contestantium deputationem Vilæ in vnicum Subcollectorem, cum redditione rationis scientiæ, necnon publicam vocem, & famã super dicto Subcollectoratu, & duo ex dd. Testibus etiam conrestantur de d. Subcollectoria cum omnimoda iurisdictione; tertiũ quamplura publica Instrumenta de Actis à Vila vti Subcollectore factis, cum inscriptione

tione tituli Subcollectoris, quartum literæ Collectoris, & Commissarij Generalis, in quibus tempore non suspecto Vila enuncia-
4 tur Subcollector. † Quæ omnia in hac materia Iudici arbitraria ad *Menoch. de arbitrar. cas. 99. ex num. 1.* visa sunt DD. abundantissimè sufficientia.

Nec obstare dixerunt super oppositas *decisiones coram Bich* 221. cum allegatis de probatione Reseruationis facien. per literas Pa-
5 tentes, † vel ad summum per testes, qui fuerint deputationi præsentes, quia licèt *Rota in d. decis.* secundum facti contingentiam ita
6 concluserit, † non tamen excludit alia probationum genera, quando sunt perfecta, vt in specie pluribus alijs decisionibus allegatis firmauit *d. decis.* 252. est enim regulare, vt
7 vnus Testis †iunctis adminiculis probet plenè in quacumque materia, *Rota coram Ludouisio decis.* 521. *num.* 4. cum allegatis, & sanè
8 *d. decis.* 221. non excludit fidem † Secretarij, quam sufficere ad effectum Reseruationis probandæ ex auctoritate *Rotæ coram Buratto decis.* 706. *num.* 2. firmat *num.* 31. *vers. & de Secretary*, quantum ergo magis tribuendum
9 est testimonio Collectoris Generalis † testificantis de facto proprio, & propria subscriptione literarum Patentium.

Neque contrariæ attestationes visæ sunt obstare, nec illa præcipuè Secretarij Collectoris asserentis Vilam Canonicum nunquã fuisse ubcollectorem Spoliorum, & scire ob magnam cognitionem, & familiaritatem cũ Vila à 20. 30. & 40. annis, & toto tempore prędicto interfuisse negotijs Collectorię Generalis, & toto tẽpore quo Collector Generalis fuit in Principatu Cathaloniæ, cui inseruiuit ipse Testis in officio Secretarij per totum tempus eius, & si Vila fuisset Subcollector ipse Testis sciuisset, nec posse esse cum neseiuisse, & d. tempore Vila debebat aliquibus magnas pecuniarum quantitates, provt d. Vila cum d. Teste communicauit, & hac de causa procurauit statimac Collector Barchinonen. peruenit anno 1642. sibi dari aliquas literas mediante priuilegio, quamuis absque aliqua iurisdictione solummodo ad effectum se eximendi à iurisdictione ordinaria, & cum ipse Testis esset Secretarius Collectoris sibi mandauit Vila d. anno 1642. vt ipsi mandanti expediret literas inhibitorias exemptionis, & illas non continuaret in Registro, provt Testis illas expediuit, & non continuauit, neque aliquod Priuilegium concessum fuit Vilæ, quia ipsi Testi dixit Collector, quod solummodo illi concedebat ad pompam, & honores, absque exercitio ad effectum illum eximendi à dicta iurisdictione.

Tùm quia dd. Testes fuerunt examinati sine vlla Iurisdictione, atque ita nulliter; nam quamuis in literis Remissorialibus prouiso á Capitulo Barchinonen. fuerit concessus terminus quindecim dierum ad reprobandũ Testes examinatos pro parte prouisi á Sede
10 Apostolica, † non tamen potuit inducere Testes ad probandam suam intentionem, sed tantum dd. Testium defectus, si quos patentur, *Rot. decis.* 143. *num.* 19. *par.* 5. *tom.* 2. *rec. & coram Bich. decis.* 499. *num.* 4. Tùm etiam quia deponunt de negatiua, & excepto d. Secretario negatiuam non coarctant, & sic etiam si fuissent validè examinati non concluderent prædictam Subcollectoriam, de qua de facto proprio deposuit prædictus Collector, necnon alij quinque Testes de publica voce, & fama, illamq; comprobant tot adminicula supra recensita; Prędictus ve-
11 rò Secretarius, qui negatiuam coarctat † visus est DD. affectatè deponere, necnon conuinci de mendacio. Primò ex commissionibus expeditis per alios Ministros Collectoris, ex quibus apparet malè testificatum, omnes expeditiones ab ipso fieri, & in hoc falso supposito fundat suæ scientiæ causam; Secundò conuincitur quoque de mendacio, quia dicit continuò inseruisse toto tempore Collectoratus, & tamen ex Actis publicis probatur, quod ille 1647. & 1648. resideret in propria Parochia S. Saturnini distante 18. milliaribus à Barchinone, & dantur actus, seu fundationes Parochiales iungendi in matrimonium, baptizandi &c. per ipsum personaliter expleti. Tertiò opponuntur dicto ipsius Instrumenta, vt supra enunciata, de actis. & gestis Subcollectorio nomine vnà cum testimonio d. Collectoris Generalis, recordantis etiam tunc temporis, quo Vila confecerit spolium cuiusdam Abbatis, & vnus adiecit, quod nimis audacter testificatur de deputatione fraudolenta ad eludendã Iurisdictionem ordinariam, & Creditores ipsius Vilæ, quod non est credendum, in Collectore Generali, & Ministro Apostolico.

Demum neque mouit, quod eodem tempore fuerint in eadem Diocesi alij Subcollectores, ex quibus excludatur vnitas Vilæ, quia ab Informante benè fuit satisfactum, omnia construentibus, & conformantibus vt supra.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Portæ S. Pauli.

Veneris 7. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Exequntio Literarum Apostolicarum, & Gratiæ Pontificis prætextu subreptionis euitari prætendebatur; Verùm quia illa non probari visa est ex taciturnitate eorum, quæ Parti non præiudicant, prout neq; ab omissa mentione litis per trigenariam præscriptionem extinctæ, ideo pro illius exequutione resoluitur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Subreptio propriè illa dicitur, qua tacetur veritas, obreptio verò, qua exprimitur falsitas, sed hæc distinctio à pluribus reprobatur.*
2 *Pluralis loquutio duorum concursu contenta est.*
3 *Multi dicuntur, etiã vbi tres persona concurrunt.*
4 *Subreptio respicit petitorium.*
5 *Exequutio literarum Apostolicarum non retardatur ex ijs, qua respiciunt petitorium, qualis est subreptio.*
6 *Subreptionis vitium non cadit semoto præiudicio partis, quia tunc non est opus aliqua expressione.*
7 *Litis mentio per 30. annos extincta fieri non debet in gratia Pontificis.*
8 *Lites penè immortales fieri non debent.*
9 *Narratiua, & assertio partis plenè probat, dum super illis fundatur gratia Pontificis.*
10 *Narratiua, & assertio partis emissa in gratia Pontificis, admittit probationem contrariam, qua non sit de facto proprio.*
11 *Obseruantia penè centenaria est optima interpres literarum Apostolicarum.*

DECISIO DXXXIII.

IN decisis 15. * Martij hodie DD. stetерunt confirmantes nullum intrare arbitrium, quo minùs Gratiæ Pontificiæ debita executio tribuatur, etiam à R.P.D. Vicesgerente primitùs demandata. Et qualiscumq;
1 sit differentia † inter subreptionem, qua tacetur veritas, & obreptionem, qua exprimitur falsitas, quam post alios reprobauit *Menoch. de arbitr. iud. cas. 202. num. 9. à vers. Ego verò*, & nouissimè *R.P.D. Fagnan. ad cap. super literis de rescript. num. 5. ex claris textibus*, planè nulla fuit expressa falsitas in simplici, & pura narratione, quod Officium Custodis Portæ S. Pauli de Vrbe nonnullis Hiacynthi maioribus ad eorum vitas per diuersos Romanos Pontifices fuerat concessum; constat enim concessio Pij Quarti ad vitam Angeli, & eiusdem Pij IV. extẽsio ad vitam Dominici, & alia Gregorij XIII. ad vitam Andreæ, qui omnes erant maiores Hiacyn-
2 thi, & verificatur verbum Nonnullis, † cùm pluralis loquutio duorum concursu contẽta sit, *cap. Pluralis loquutio 11. de reg. iur. in sexto, l. vbi numerus 12. ff. de Testibus.* & vbi tres
3 concurrunt, † multi dicuntur, *l. licet Imperator 74. ff. de leg. 1.* cum aliis apud *Bart. num. 3.* prout etiam constat extensio à vita Andreę ad vitam Hyacinthi concessa à Gregorio Decimo quinto.

Nec obstare visa est opposita subreptio duplex. Prima, quod tacitum fuit Pontifici, quod extensio Gregorij XV. ad vitam Hyacinthi fuerat qualificata, ibi, *Cum hoc tamen, vt d. Hyacinthus emolumenta ex d. Portæ custodia prouentura cum vno, seù pluribus fratribus suis ex d. Andrea natis pro ea rata, quæ ipsi Andreæ videbitur, & prout ab eo Testamento, vel alia voluntate dispositum, & ordinatum fuerit, dividere &c.* Et quod Andreæ Pater, in Testamento mandauerit emolumentum diuidi æqualiter per Hyacinthum inter filius fratres, & filios Testatoris respectiuè. Secunda, quod tacuerit litem in Camera pendentem super perpetuitate.

Quia in primis ad vtrumque caput sub-
4 reptionis, † vti respiciens peritorium incongruè allegatur in hoc iudicio exequut i-
5 uo ad retardandam literarum Apostolicarũ exequutionem, *Rota coram Atrebaten.* & prius *coram Gypsio vtrobique num. 3. impress. apud Marchesi. de commiss. in fin. par. 2.* & *coram Mantic. decis. 71. num. 8.* & 9. vbertimè *Rot. cor. Burat. decis. 540. in fin.* & *coram Bich. decis. 256. pariter in fine.*

Et nihilominus extensio obtenta à Hyacintho pro Iuliano, nullum præiudicium intulit fratribus Hyacinthi, atque adeò Carolo, quominùs viuente Hyacintho potuerit consequi portionem sibi ex præcedẽti extensione, & paterno Testamento debitam; Quia supplicauit, vt quando post obitum suum vacaret, ad Iuliani consanguinei sui vitam, & personam fieret extensio, & sic tunc, & eo casu, quo cessasset omne Ius Caroli super hoc emolumento pendente à vita Hyacinthi, & cum eius vita extinguen-
6 dum; Semoto autem præiud.cio, † non est opus aliqua expressione, neque cadit vitium subreptionis inquit *Rot. coram Merlin. dec. 243. num 14. cum alleg.* & *decis. 162. num. 48. par. 12. recent.*

Quantum verò ad tacitam litem excitatam in Camera placuit DD. responsio in *decis. §. vlt.* de lite iam extincta decennio ter, & ampliùs elapso ab anno 1621. ad annum 1653. Et constante malo iure Actoris ad *decis. ibi alleg.* Et quamuis malum Ius non constaret, tamen spatio 30. annorum quælibet
7 lis fuisset extincta, † itaut mentio non fuisset necessaria, iuxtà *decis. 7. Aebill. de Graff. vt lite pen. t. & coram Coccin. decis. 717. num. 23.* & *decis. 1720. num. 1. cum pluribus adnot. ad Burat. decis. 307. sub num. 10.* ne lites † fiant penè
8 immortales, *contra l. properandum 13. C. de Iudic.* & ne in infinitum extendantur *l. apertissimi iuris 16. C. eodem, & ibi gloss. extendantur.* nec Iudicij vniuersalis diem differantur, Immò cum lis super perpetuitate concessionis ageretur in Camera à Patre Iuliani, eo deferente suam actionem, & non obijciente suam litem, quare velit obijcere Carolus ius Tertij, & alienam litem?

Repetito obiecto de concessione Pij IV. in perpetuum Dominico, & eius descendẽtibus, DD. repetierunt in primis tam istud, quàm omne aliud obijciendum, remittendum esse ad petitorium, vt supra, & placuerunt responsiones datæ *in prima decis. §. Primò considerando vsque ad §. Alterum vniuersale*, multumque DD. mouit pro excludenda perpetuitate Concessionis ipsemet Motus Proprius Gregorij XIII. de concessione extensa ad vitam Andreæ filij, quæ superflua fuisset, si concessio Pij fuisset comprehensiua Andreæ sub nomine filiorum, & descendentium ex Dominico in perpetuum, asse-

rente *

esse censuerunt vti dependens à dicta decisione canonizante iustitiam eiusdem Laudi, quæ ex infra dicendis insubsistens apparuit.

Inter plura enim capita in controuerso Laudo contenta secunda decisio R. P. D. mei Rondinini vnum præ cæteris approbauit, in quo Arbitri declararunt Carolo Ioan. Auctori nullum ius competisse super portionibus relictis Iosepho, & Augustino fratribus prædefunctis per Michaelem Vrsum Marchionem eorum patrem, & approbationis ratio fuit, quia dum ipse Michael instituto hærede Dauide primogenito, relictisque alimentis alijs filijs secundogenitis vsque ad annum 18. completum, & ab indè citrà vsque ad annum 25. vltrà alimenta summa pecuniarum à Marchionissa Matre arbitranda, & denique ab anno 25. vsque ad trigesimum scutis mille annuis, voluit, vt completa ætate annorum 30. dictus primogenitus suis fratribus soluere teneretur ducatos 25. m. in quibus eos hæredes particulares instituit, ibi: Et à ciascheduno di dd. miei figliuoli, compita la sua età di anni 30. non facendosi Caualiere di Malta, nè Prete, nè Regolare, nè Monaco, sia obligato il mio Erede vniuersale pagarli ducati 25. mila pro vna vice tantum per legitima, vita, militia, e qualsiuoglia altre ragioni &c. nelli quali ducati 25. mila à ciascheduno, vt supra gl'instituisco miei Eredi particolari &c. Indè deducebatur per adiectionem ẽporis incerti, † factam substantiæ, non autem præstationi legati, illud fuisse redditum conditionale, & per consequens ob prædecessum dd. Iosephi, & Augustini anno trigesimo non completo, & sic ante purificatam conditionem, † non potuisse transmitti ad hæredes, vt expressè determinat *text. in l. si Titio 22. ff. quando dies legati cedat*, & firmarunt *Castill. contro. 56. num. 71. vers. tertius est casus lib. 4. Noal. de transmiss. cas. 7. nu. 8.* cum alijs pluribus cumulatis *in d. dec. sub §. minorem, & seqq.*

Sed his, alijsque in contrarium adductis non obstantibus, Domini censuerunt legatum esse transmissibile, & proindè laudum iniustum, nam quidquid dicendum foret de prædicto articulo in casu proposito, si versaremur in legato relicto extraneo, † de quo loqui videtur prætallegatus textus *in d. l. si Titio*, † & erga quem non militat præsumpta affectio Testatoris; cùm in præsenti agatur de legato relicto filijs. & quidem pro legitima ipsis de iure debita, & nedum præsumpta, sed explicita charitas Testatoris erga eosdem desumatur ex prænarrata serie testamenti, in qua consulendo imbecilli eorum ætati, reliquit primò alimenta vsque ad annum 18. & deindè vsque ad annum 25. voluit vltra alimenta præstari eisdem summam pecuniarum à Marchionissa Matre arbitrãdam, & ab indè citra vsque ad annum trigesimum soluisse scuta mille annua, & ita gradatim procedendo iuxtà augmentum ætatis augere etiam emolumenta, & eodem tempore differendo solutionem legati ad maturam ætatem annorum 30. occurrere periculo dilapidationis, † quæ ob iuuenilem ætatem erroribus, & deceptioni magis obnoxiam facilè contingere potuisset, hoc inquam casu à Testatore considerato, & à iure præsumpto, iunctisque alijs infra ponderandis, tempus videbatur huiusmodi legato adiectum, vt faciat diem, non autem conditionem, iuxtà casum decisum *in l. Seius Saturninus 46. ff. ad Trebell.* in qua licèt tempus dicti posset adiectum substantiæ legati, *Labeonis* respondit, † illud magis prorogandæ solutionis gratia, quà constituendi incertum diem fideicommissi fuisse appositum à Testatore, idemque per hunc textum notat *Cassin. in l. si cui 51. §. hoc autem sub num. 4. vers. quod autem dixi ff. de legat. primo*, & repetit *consil. 125. sub num. 2. vers. tùm quia, etsi in eadem oratione lib. 1.* & post *glossam, & DD. in l. ex his ff. quando dies leget. cedat* aduertit *Soccin. Sen. consil. 92. sub num. 8. vers. & confirmatur hoc ex alia coniectura vol. 1. Loderch. consil. 25. sub numer. 4. vers. tertia est, Cyriac. controuers. 72. nn. 47. Gomez variar. resol. tom. 1. cap. 5. sub numer. 26. vers. secundo limita, & intellige Menoch. de præsumpt.* qui plures cumulat *lib. 4. præsumpt. 201. num. 45. Barry de succeff. lib. 12. tit. 3. sub n. 17. il secondo verse. si certè tempus ætatis, Galganei. de condit. par. 2. cap. 6. quæst. 3. num. 3. & Rot. decis. 732. num. 18. par. 1. diuers.*

Et tanè quod Testator voluerit adiicere tempus ad faciendam diem, non autem conditionem, siue legatum quantumuis in verbis conditionale transmitti ad hæredes clarè deffuni opinati sunt Domini ex substitutione facta filijs secundogenitis, ibi: Item voglio &c. che morendo alcuno delli dd. miei figlioli secondogeniti in pupillari ætate, vel ab intestato quandocumque senza figliuoli seù descendẽti legitimi, e naturali da lor corpi succedano nella sua portione tutti gl'altri fratelli etiam compreso l'herede vniuersale egualmente, ma non li Preti, Regolari, e Monaci, e Caualieri di Malta &c.

Si enim filijs in pupillari ætate, seú quandocumque ab intestato decedentibus sine filijs, succedere voluit in portione præmortui alios superuiuentes, † per necessariũ antecedens censendum est acquiri voluisse eisdem secundogenitis etiã in pupillari ætate, & ante completos annos 30. portionem scutor. 25. mil. ipsis relictam, in specie *Corn. consil. 40. sub num. 15. vers. & fortiùs lib. 13. Crauett. consil. 101. sub num. 2. vers. & pro hac coniectura, Cæsar Angelin. inter consil. Riminald. Iun. consil. 618. num. 50. Mantic. de coniectur. lib. 11. tit. 23. sub num. 25. vers. & hoc multo magis, & Rota coram Seraph. dec. 959. num. 4.*

Et huic intellectui adstipulatur ratio de absurdo vitando, quod in præsenti intolerabile contingeret, nam si filij decessissent ætate annorum 30. non completa, & filios reliquissent, isti iuxtà sensum contrariæ decisionis nihil penitùs cõsequi possent ab auita

T hære-

9 hæreditate, † quod vti ab omni inuerisimilitudine, & humanitate alienum non est admittendum, repugnante præsertim menteipsius Testatoris, qui illos portendo in con-
10 ditione, † si non vocauit, saltem censetur eisdem præferatæ voluisse successionem ab intestato, in *l. Lucius ff. de hared. instit. Alex. conf. 165. num. 10. cum seq. lib. 2.* cum alijs per *Fusar. de substit. quæst. 437. num. 2. & seqq.*

Et quamuis, posita voluntate eiusdē Testatoris efficiente transmissibile id, quod alias de iure non transmitteretur, non opus esset respondere iuris conclusioni in contra-
11 rium adductæ, † quod dies incerta in vltimis voluntatibus semper faciat legatū conditionale siue adijciatur substantiæ, siue præstationi legati, ex *Gabr. conf. 150. num. 3. & 4. lib. 2. Menoch. præsumpt. 201. num. 40. lib. 7. Noall. de Manumiss. cas. 3. num. 6.* cum alijs pro Marchione Andrea allegatis.

Nihilominus ex abundanti responsū fuit, tempus adiectum præstationi legati quando,
12 non est absolutè incertum, † prout erat in casibus auctoritatum mox allegatarum, sed omninò futurum est si legatarius vixerit, prout hoc casu euenisset, si Ioseph, & Augustinus legatarij non fuissent morte præ-
13 uenti, † tunc illud non facere conditionem, habetur ex *d. l. Seius Saturninus ff. ad Trebel. & l. ex his ff. quando dies legati cedat*, & admittit *Gabr.* in contrarium adductus *d. conf. 150. n. 1. Menoch. de præsumpt. d. lib. 4. præsumpt. 201. n. 42. Noal. de transmiss. d. cas. 3. num. 13. vers. aut solutio*, & firmant *Soccin. Sen. d. conf. 92. sub num. 8. vers. sed licet aliquis lib. 1. Gionagn. conf. 78. n. 46. lib. 1 Capic. Latr. decis. 107. sub nu. 23. vers. tertius est casus cum seq. & Rota decis. 132. sub num. 18. vers. aut quod verius est par. 1. diuers.*

Neque ad excludendam voluntatem pro transmissione desumptam ex dicta substitutione facta in portione filiorum absque filijs in pupillari ætate, vel ab intestato quādocumque decedentium, placuerunt DD. responsiones allatæ in decisione contraria, & repetitæ ab Informantibus, quod ista portio verificari posset in bonis ex hæreditate materna, vel alio quouis modo per filios acquirendis, seù in alimentis non perceptis, vel denique in legitima, quam recusando filijs legatum consequi potuissent.

Nam quatenus hæc verificari possent in
14 substitutione pupillari† bona cuiuscumque generis comprehendente, *l. sed & si plures 10. §. ad substitutos, & § filio ff. de vulgar.* verifica-
15 ri tamen non poterant in compendiosa† tēpus expleræ pubertatis, & quodcumq; aliud complectens, *Alciat. conf. 100. num. 1. lib. 9. Honded. conf. 55. num. 42. lib. 2. Fusar. conf. 183. num. 1.*

Hoc enim casu de bonis aliundè quæsitis, & de legitima libera ab omni grauamine debita filijs in casu recusationis legati, seù de alimentis non perceptis ad ipsos proprio iure spectantibus disponere non pote-
16 rat, † neque disposuisse de iure præsumitur secundum *glos. in l. confitentur §. si post factum in verb. testam. in fine ff. de iur. codicill. Peregrin. de fideicom. art. 2. num. 44. Rota coram Seraphin. decis. 223. num. 6. & coram Dunen. dec. 93. num. 4.*

Et præsertim cum in hac tura testamenti priùs continentis institutionem cuiuslibet, ex filijs secundogenitis non religiosis in ducatis 25. mil. & deinde substitutionem eorundem in portione præmorientis sine filijs, habeamus sensum planum, & faci-
17 lem, † quod nempè sub nomine portionis intellexerit de ipsis ducatis 25. mi. præcedenter relictis in locum legitimæ, cui propriè conuenit, & adaptatur nomen portionis, ex *text. in l. Papinianus §. Quoniam quarta ff. de inoff. testam. & l. Parentibus C. eodem, Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 1. quæst. 1. num. 1. & seqq.* non esse ab eo recedendum DD. iudicarunt per subtiles, & extraneas interpretationes, ac ex supra pondcratis in §. *& hinc intellectui* penitùs aliena ab æquitate, & verisimili mente Testatoris.

Ex quibus omninò irrelevans detegitur ponderatio contrariæ decisionis, quod ipse Testator vsus fuerit cautela Soccini, & filij acceptauerint testamentum paternum, quia ex eius lectura patet talem cautelam adhibuisse non ex quo voluerit legitima sub
18 aliqua conditione adimere, † sed ex eo, quod eam grauauerat dilatione solutionis ad ætatem completam annorum 30. quod sciebat sibi non esse de iure permissum ob resistentiam text. in vulgat. *l. quoniam in prioribus C. de inoff. testam.*

Et ita, omissis alijs tamquā minoris ponderis, censuerunt DD. legatum esse transmissibile, & per consequens decretum esse infirmandum, vtraque &c.

Alia bina decisiones sunt in hac causa coram R. P. D. Rondinino, quæ fuerunt impressa in alia præcedenti parte 17. recent. & sunt decis. 100. & 283.

R. P. D. CALATA IV.

Maceraten. Fideicommissi.

Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro exclusione fideicommissi deciditur, quia filijs, vel linea in conditione positis, cessante Statuto, vel deficientibus coniecturis nō ideo dicitur inducta vocatio, ad quem effectum non visum est sufficiens substitutio Ecclesiæ, quia licèt hæc vna reputetur coniectura pro vocatione filiorum in conditione positorum, sola tamen, & de per se non attenditur, plura etiam traduntur de cippo domus vocato, quatenus sub illo, non descendentes, sed soli transuersales contineantur.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum appellatione; eorumque sub vocatione non veniunt nepotes.*
2 *Substitutio de te non loquitur, sufficit dicere substituto, qui non sit literaliter vocato.*
3 *Filij in conditione positi, non concurrentibus coniecturis, non censentur vocati.*
4 *Linea in conditione posita, cessante statuto, & sine alijs coniecturis, non dicitur vocata.*
5 *Filij in conditione positi non dicuntur vocati ex sola substitutione Ecclesiæ.*
6 *Substitutio Ecclesiæ, licet sit vna ex coniecturis pro vocatione filiorum in conditione positorum, tamen de per se non sufficit, sed est admodum à DD. controuersa.*
7 *Cippi nomine non veniunt descendentes testatoris, quibus antea fuerat particulariter prouisum.*
8 *Cippi appellatione veniunt etiam transuersales, & quando sup. num. 7.*
9 *Linea appellatione quandoque non veniunt descendentes, sed transuersales solum, & vid. numer. 7. & seqq.*
10 *Descendentes, & transuersales si testator vocauit non inde à transuersalibus potest dici reuersus ad descendentes.*
11 *Ordo retrogradus in fideicommissis descensuis non datur.*

DECISIO DXXXV.

HODIE Domini censuerunt ex testamento Blasij Maioranæ nullum resultare fideicommissum, quod suffragetur illis de Nigris, & ex hoc capite recedendo à decisis 24. Ianuarij 1674. *fleteruntin primo decisis 10. Maij 1673.

Vt enim refert postrema decisio; Testator instituis Francisco, Ignatio, & alijs filijs masculis nascituris ex Flaminia secunda vxore, iisdem reciprocè substitutis in casu obitus alterius sine filijs, ita postea disposuit: E mancando ambidue senza figliuoli legitimi, e naturali, in quel caso li sostituisce le femine d'esso Testatore assieme con la medema Flaminia pro æquali portione, e mancando le figliuole femine, e ciascheduna d'esse senza figliuoli, succeda l'vna all' altra, e morendo le figliuole femine d'esso Testatore senza figliuoli, in quel caso gli sostituisce detta Flaminia sua Consorte, e morendo essa Flaminia, gli sostituisce il cepo della casa d'esso Testatore, e mancando la linea maschilina, e feminina della casa d'esso Testatore, in quel caso sostituisce la Chiesa della Pace &c. Illi igitur de Nigris venientes vti filij Eusebiæ, quæ fuit filia Angelæ filiæ Blasij, & sicuti pronepotes Testatoris in nulla ex dictis substitutionibus vocati sunt, non quidem in prima, in qua Testator deficientibus eius filijs masculis sine filijs, substituit fœminas vnà cum Flaminia vxore, quia ibi vocauit proprios filios, † non autem illarum filios, & multò minùs nepotes, quales sunt illi de Nigris, 1 quapropter ad illos excludendos † sat est dicere, substitutio de eis non loquitur, *Cyriac. contr. 142. num. 8. Rota coram Reuerendiss. Reyes decis. 389. num. 5. & seqq* & quamuis filiorum 2 filij sint positi in conditione, † tamen non concurrentibus coniecturis, non censentur vocati, iuxtà vulgatam *gloss. in l. Lucius ff. de hared instituen.* nec minùs in vltima, in qua deficiente linea masculina, de fœminina domus ipsius Testatoris, vocauit Ecclesiam, quia ibi linea fuit pariter posita in condi- 3 tione, † vnde cessante Statuto sine alijs coniecturis, non dicitur vocata, *Andreol. conf. 161. num. 1. & seqq. Rota decis. 479. num. 2. par. 5. & decis. 7 num. 11. par. 10. recens. & coram Dunoz. Iun. decis. 984. num. 3. & 4.*

In proposito autem nullum adest Statutum, & sola coniectura substitutionis Ecclesiæ in vltima decisione ponderata nõ est 4 apta vocationem inducere, † sed tantùm deseruire valet pro vna ex coniecturis ad id allegari solitis, imò de per se, † est admodũ 5 in iure controuersa, vt videre est *in decis. coram Reyes 123. num. 7. seqq. & coram Buratto decis. 387. num. 6.*

Præterea fuit animaduersum, quod linea masculina, & fœminina fuit posita in conditione post substitutum cippum domus; Cippus verò fuit substitutus post defectum omnium filiorum, & filiarum sine 6 filijs, † vnde sicuti eius nomine venire non potuerant descendentes Testatoris, quibus antea prouisum erat; † sed benè transuersales, 7 qui sub nomine cippi etiam continentur, *Caualcendes. 241. numer. 1. & in recent. decis. 7. num. 16. par. 10.* Ita hoc casu appellatione 8 lineæ masculinæ, & fœmininæ ex post immediatè positæ in cõditione, venire nequeunt ipti de Nigris vti descendentes, † sed solùm 9 intrare potuissent transuersales, de quibus proximè Testator loquutus fuerat, *Fusar. conf. 174. num. 19. Altegrad. conf. 60. num. 39. & conf. 91. num. 35. lib. 1. Andreol. conf. 306. num. 6.* 10 *Palm. Iun. consult. 52. num. 21.* † aliàs à transuersalibus reuersus fuisset ad descendentes, 11 & tamen in fideicommissis † descensuis nõ datur ordo retrogradus.

Et ita, alijs omissis, resolutum fuit vtraque Parte informante.

Alia bina decisiones in hac causa emanata habentur supra in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis recent. vbi sunt in ordine decis. 100. & 222. infra verò hoc eodem tomo erit altera præsentis causæ decisio sub die 20. Aprilis anni 1676.

R. P. D. VBAGO.

Cracouien. Census.

Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Duas donationes fecerat Donator, cumque de vnius, vel alterius validitate dubitaretur,

pro secunda donatione deciditur, quia prima erat alternativa, & sic ante acceptationē bene revocari poterat, eoque magis, quia secundo donatario fuit etiam tradita possessio, atque ita succedit regula, quod inter duos donatarios illæ præfertur, cui primò res donata traditur, quod adhuc in duabus Ecclesijs procedere, quales erant ambæ donatariæ declaratur.

SUMMARIUM

1 *Jus bonum alterius resultat ex verificatione earum rerum, quæ sunt necessaria pro fundamento illius intentionis.*

2 *Dispositio alternativè facta semper remanet dubia, incerta, & æquivoca, & quando vid. num. seq.*

3 *Donatio, seu dispositio primo loco alternativè facta, potest à donante, seu disponente per secundam declarari.*

4 *Donatio, seu dispositio alternativa potest in totum vitiari, & commutari.*

5 *Donatio alternativa à parte non accepta, non est dubium quod non solum potest à donante declarari, sed etiam cassari, & mutari.*

6 *Causa operis pij vel respiciens salutem animæ potest à donatore variari, & adindicari potius uni quam alteri.*

7 *Dictio* vel *quandoque ponitur, & dicitur stare declarative.*

8 *Dictio* nunc *respicit tempus præsens, & immediatè sequenti.*

9 *Dictio* nunc *non potest trahi ad tempus futurum.*

10 *Participium futuri temporis non potest intelligi de tempore præsenti.*

11 *Verbum, & oratio vnita non inducunt prioritatem, nec posterioritatem, majorem, vel minorem dilectionem, sed tribuunt æqualem cuilibet insolidum.*

12 *Prædilectio sumi debet ab animo contrahentis, & donantis, & ideo ab illius declaratione desumitur.*

13 *Episcopus confirmans donationem factam favore piæ causæ, de ea præsumitur informatus, ac etiam de mente donantis.*

14 *inter Reos duos credendi, ille præfertur, cui primo res traditur.*

15 *Donatijs duobus existentibus ille præferendus est cui primo traditur res donata, & num. seq.*

16 *Ecclesia illa in donatione præfertur, cui prima tradita est res donata, & sup. à num. 14.*

17 *Erectio novi Conventus requirit consensum Civitatis vel loci, illiusque ordinarij, approbationem Sedis Apostolicæ, & alia etiam remissivè.*

18 *Conventus in Ecclesia Parochiali erigi non potest sine consensu rectoris.*

19 *Rector Ecclesiæ Parochialis non potest cogi ab ordinario ad præstandum consensum erectioni novi conventus, vel alterius oneris in sui Ecclesia faciendi.*

20 *Declaratio donantis attenditur stante incertitudine donationis.*

21 *Donatio alternativè facta duabus Ecclesijs, vel Religionibus vnæ secularizatæ, vel suppressæ, acquiritur alteri, amplia, versum seq.*

22 *Vocatis duobus, si vnus est incapax, remanet alius, qui succedit etiam per vulgarem, & quando.*

23 *Alternativè vocatus præferri debet, si tempore purificatæ conditionis ius alterius erat incertum, & inextricabile.*

24 *Restitutio in integrum non tollit ius alteri quæsitum.*

25 *Jus quæsitum vt amplius auferri non possit sufficit non existentia alterius de tempore purificatæ conditionis, imo etiam nouum factum.*

DECISIO DXXXVI.

REMIGIVS pro erectione Collegiatæ Presbyterorum secularium in Ecclesia B. Mariæ Virginis Lauretanæ, donauit Rectori eiusdem Ecclesiæ tunc, & pro tempore existenti Censum florenorum 30. mil. impendendum primò pro fabrica, & deindè pro dote ipsius Collegiatæ, quam donationem Ordinarius Cracouien. confirmauit, & executioni demandari præcepit. Rectoremque prædictum in possessionem Census immisit; Cum autem Prior, & Conuentus Scholarum Piarum prætenderent fuisse Censum sibi antecedenter donatum, intentarunt iudicium, & ab A. C. sententiam immissionis obtinuerunt; Ideo deuoluta Causa ad Rotam, contigit disputari cor. R. P. D. meo Otalora, ad quem Census spectaret, & die 15. Iunij 1668. spectare Rectori Collegiatæ prædictæ resolutum fuit; Obtenta postea per ipsum Priorem, & Conuentum noua audientia, & iterum per me tamquam suffectum in locum ipsius R. P. D. Otaloræ, Causa reproposita, placuit Dominis pro decisis respondere.

Fuit resolutionis fundamentum instrumentum donationis, initum à Remigio fauore Rectoris legalis, & in forma publica productum, Summ. num. 2. necnon erectio Collegiatæ sequuta auctoritate Ordinarij Cracouien. & actualis census possessio adepta per Rectorem, Summ. num. 4. & 5. † quæ omnia satis plenè visum fuit demonstrare bonum ius Rectoris, tamquam extrema necessaria pro iustificatione suæ immissionis, iuxtà tradita per *Ridolph. in prax. cap. 6. par. 2. num. 68. & 69. & seqq. & cap. 7. par. eodem n. 38. cum pluribus seqq. Seraph. dec. 328. num. 4. & 5. & Buratt. decis. 320. num. 1. & seqq.*

Non obstat, quod Prior, & Conuentus exhibeant alteram dispositionem antecedenter factam per ipsum Remigium die 1. Februarij 1642. nam hæc dispositio non solum est concepta fauore Prioris, & Conuentus erigendi, sed etiam fauore Rectoris Ecclesiæ prædictæ, cum alternativa scilicet vel vni, vel alteri, † à qua cum feratur, semper dispositio dubia, incerta, & æquivoca, iuxtà *text. in l. si quis seruum §. inter duos, & l. vbi autem 75. §. qui illud ff. de verbor. oblig.* oritur potuisse à Remigio donante non solum primam dispositionem † per secundam declara-

clarati, *Mieres de maiorat. qui ſt.48. num.78. & ſeqq. Fontanell de pact.nupt.claus.4. gloſ.5.nu.11. & ſeqq & dec.172.num.9. Rot. dec.229. num.17. & dec.356.num.9.par.12.rec.* verum etiam illã
4 in totum † variari,& commutari, dum præ-
5 cipuè prima donatio † non fuit per partes acceptata, *Ias.in l.qui Romæ §. Flanius num.22. ff.de verbor.oblig.Canar.in rubr. de teſtam. par.3. nu.13.Cancer.variar.reſol cap.8. de donat. par.1. nu.37.* & maximè quando cauſa finalis operis pij, ſub qua continetur alternatiua, eſt ſalus propriæ animæ donantis,quæ non potiùs in vno, quàm in altero opere pio poterat
6 demonſtrari, & ſequi. † Quare efficiebatur variabilis, & adiudicabilis potiùs vni, quàm alteri ad libitum donantis,*Menoc.conſ. 110. num.3. Magon.dec. Lucen.34. num.11. Rot. dec.207.num.5.par.5.tom.1.rec. & coram Merlin. dec.841 num.7.*

Ad tollendam verò alternatiuam non vrget adducta interpretatio, quod Rector,& Prior in Religione Scholarum Piarum idẽ ſonet,& ſit vnicus Miniſter, dum in multis locis Prior Conuentuum ipſius Religionis nuncupetur ſub nomine Rectoris,à quo in-
7 ferri præſumatur dictionem, *vel*, † in caſu præſenti eſſe poſitam declaratiuè, vti ſi dixiſſet, dono Priori, vel Rectori, ſi Rector appelletur, quoniam ex diuerſitate verborum, eorumque annexorum primæ diſpoſitionis, tollitur penitùs identitas perſonarũ.

Aderat enim tempore ipſius primæ diſpoſitionis in Eccleſia Parochialis B. Mariæ Virginis Lauretanæ Parochus, qui nuncupabatur Rector;Conuentus autem Religionis Scholarum Piarum de eo tempore in Ciuitate Cracouiæ non aderat;quamobrem dum diſpoſitio eſt,vel fauore Rectoris nũc,
8 & pro tempore exiſtentis, quæ dictio† *nunc*, reſpicit tempus præſens, *l.1. ff de condit.& demonſtrat. & l.1. §. nunc tractemus ff. de tutel. & ration.diſtraben. Barboſ. dict.210. num.1.* vel fauore Prioris, & Conuentus fundandi eius pro futuro tempore exiſtenti, patet ad ſenſum diuerſitas prædicta, dum dici non poſſet Rector præſens ille, qui debet eligi in futurum pro Conuentu nondum erecto, di-
9 ctio namque *nunc*† tamquam præſentis temporis non poteſt trahi ad futurum, *Honded. conſ.63. num.6. lib.1. Adden. ad Greg. dec. 338. num.15.verſ.& regulariter*. Nec è contra par-
10 ticipium futuri temporis † *futuro fundando*, intelligi poteſt de tempore præſenti, *Greg.d. dec.338. num.4. & ibi Adden. num.15. verſ. ſic etiam*.

Minus vrget,quod in alternatiua priorem locum obtinuerit Prior, & Conuentus, a quo induci poſſit prædilectio, itaut videretur præferendus Rectori, quoniam cum ipſa alternatiua dirigatur ab vnico verbo, &
11 oratione† non inducit nec prioritatem,nec poſterioritatem,nec maiorem,vel minorem dilectionem, ſed attribuit actum cuilibet ex vocatis in ſolidum,*gloſ.1.in cap. cum plures de offic.& poteſt. Ind.deleg.in 6. Barboſ. dict.46.n.2.* Imò cum prædilectio ſumi debeat ab animo

12 contrahentis, † hæc potiùs conſideranda venit fauore Rectoris, non ſolum ex cauſa declarationis factæ in ſecunda donatione, ſed pariter quia hanc prædilectionẽ Recto-
13 ris confirmauit Epiſcopus Cracouien. † informatus de vtraque diſpoſitione Remigij, & veriſimiliter etiam de mente ipſius, dum ipſi Rectori poſſeſſionem bonorum adiudicauit, Summ *num.4.& 5.Cutel.de donat.tom.2. diſcept.1.ſpecul.26.num.12.Rot. dec.308. num.7. & 10.par.5.rec.* itaut intret regula, quod in-
14 ter duos reos credendi, † ille ſit præferendus, cui primò res tradita fuit, *l.quoties C.de*
15 *rei vendic.* quæ procedit † etiam in duobus donatarijs, *Alex. conſ.14.num.8.lib.1. Gabr. de empt. & vendit.concl.2. num.8. Rota in Tudertina donationis 7 Iunij 1652.coram Eminentiſſimo*
16 *Cerro*, & in terminis vnius rei † potiùs vni Eccleſiæ, quàm alteri traditæ, *Tiraquel. de priuil.pia cauſæ priuil.507.verſ. quæ id dicit.*

Nec dereliquerunt Domini ponderare ad effectum prælationis Rectoris, quod erectio d.Conuentus Scholarum Piarum erat magis, quàm erectio Collegiatæ, dum licet in vtraque requireretur conſenſus Ordinarij, attamen in noua erectione Conuentus Re-
17 ligioſorum † requiritur pariter conſenſus Ciuitatis, approbatio Sedis Apoſtolicæ,aliaque, de, quibus in *Cæſarauguſtana fundationis 18.Maij 1675.coram R.P.D.meo Benilaqua Vrbis Gubernatore*, & incertitudo augebatur dũ ex diſpoſitione donantis, Conuentus erat erigendus in Eccleſia Beatæ Mariæ Virginis Lauretanæ propria, & Parochiali ipſius Re-
18 ctoris, † ſuper qua onus non poterat imponi, niſi eius accedente conſenſu, itaut nec
19 potuiſſet cogi ad illum† præſtãdum ab Ordinario, *Marchef. in prax. Vicar.Capitul.par.2. tit.26.num.59. & 64.* & propterea ex his omnibus prima diſpoſitio, niſi redderetur ine-
20 xequibilis, ſaltem erat incerta, † qua ſtante incertitudine,declaratio facta per donantem videtur ſeruanda, *Gabr.de donat. concl.2.n.51. Seraph.dec.837.num.14. & Rota deciſ.238. nu.5. par.3.recent.*

Tandem ad corroborandam prælationem in Rectore, fuit ponderatum,quod an.1651. quod fuit factus locus executioni diſpoſitionis Remigii, Religio Scholarum Piarum fuerat iam per fa.me.Innocentij X. ſuppreſ-
21 ſa,Summ. *num.7.*†& proindè cum alternatiua in hac parte fuerit reddita inexequibilis non poterit verificari, vel exequi niſi fauore Rectoris alternatim vocati, *Rota in Ferrarien.fideicommiſſi 10. Maij 1666. §. neque obſtat coram R.P.D.meo Otalora*, & in terminis vo-
22 catorum per alternatiuam, † dum vnus ex ipſis eſt incapax, quod alter cenſeatur vocatus etiam per vulgarem, *Fuſar.de ſubſtit quæſt. 479.num.74.*cum aliis adductis *in 1.deciſ.huius cauſæ coram d.R.P.D. meo Otalora §. Peregrinus verò*.

Nil releuat, quod dicta Religio fuerit
23 deinde in priſtinum reſtituta,† quia ſufficit quod tempore purificatæ donationis, ius illius eſſet incertum,& inexequibile ad hoc

vt alter vocatus per alternatiuam esset præferibilis *Rot. decis.* 116. *num.* 3. *par. prima recen.* maximè quod restitutio in integrum relig-
24 gionis † non tollit ius iam quæsitum Rectori, ad cuius fauorem sufficit sola instantanea non existentia ordinis tempore voca-
25 tionis; † Imò nudum factum suppressionis vt ius quęsitum alteri amplius ab eo auferri non possit *Rot. decis* 54. *num.* 29. *par.* 13. *& decis.* 165. *num.* 9. *et dec.* 196. *n.* 9. *par.* 14. *recen.*

Et ita pluries, ac pluries citatis dictis Priore, & Conuentu Scholarum Piarum, & informante tantum Rectore resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Foroliuien. Saluizni.

Mercurij 12. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Denegatur creditori Saluianum, quamuis illius extrema concurrerent, quia possessori competebat retentio, tam ratione crediti anterioris ab eo persoluti, quam ratione melioramentorum, quæ cum essent omnino necessaria tamquam facta in rædificatione ædificii ruentis, sine vlla distinctione reficiendi quod minus est inter meliorum, & impensum, in totum deberi decidiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Apocha priuata sine subscriptione trium testium, non potest cum publico instrumento concurrere.*
2 *Apocha priuata in archiuio reposita, assumit vires instrumenti publici, & quando.*
3 *Instrumentum, vel scriptura in alio instrumento, vel scriptura modificata, non dicuntur annullata in totum, sed in partibus non modificatis firma remanent.*
4 *Possessori datur retentio pro credito anteriore ab eo persoluto, & num.* 6. *&* 7.
5 *Fructus rei permutatæ sequuta permutatione, non amplius ad priorem dominum, sed ad permutatarium spectant.*
6 *Soluens, vel dimittens creditorem immissum in Saluiano, potest ab eo reportare cessionem, & cum illa se tueri, & defendere aduersus creditores posteriores.*
7 *Creditum cessum transfertur in cessionarium vna cum actione, quæ competebat cedenti.*
8 *Expensa facta in ædificio ruente, dicuntur omnino necessaria.*
9 *Status antiquus probari non debet vbi agitur de expensis factis in ædificio, quod minabatur ruinam, & num.* 10.
10 *in Expensis, & melioramentis semper reficitur, quod minus est inter melioratum, & impensum.*
11 *Expensa necessaria reficiuntur in totum nulla seruata ratione meliorati, & impensi.*

DECISIO DXXXVII.

IVGALIBVS de Menghis immissionem in duabus prioribus Instantijs à Iudice de partibus, atque ab A C. denegatam, hodiè quoque DD. denegarunt, quia licet non controuertatur antiqua possessio Bessij debitoris dotis promissæ, atque recens possessio illorum de Ciccogninis, qui controuersum Domum detinent, ac etiam appareat de Credito cum hypotheca Coniugum de Mẽghis, quæ sunt Extrema Saluiani interdicti ab illis intentati, cum ab anno 1648. hypotheca ipsorum initium sumat ex Capitulis matrimonialibus, quorum apocha, & si non concurrente trium testium subscriptione minus apta diceretur, † vt præferri posset
1 Instrumento permutationis huius domus inter Ciccogninos, & Bessium postea subsecuto, iuxta notissimam dispositionem *text. in l. scripturas* 11. *C. qui potior. in pign. hab.* ex adminiculis tamen priuatæ huius scripturæ fides restituta videbatur, cum ista apocha ar-
2 chiuiata † fuerit, & quidem tempore non suspecto longe ante stipulatum Instrumentum permutationis, atque in ipso matrimoniali Instrumento inserta, & ab ipsis testibus comprobata Summario eorundem Iugalium *num. primo cum seqq.* vt pro declaratione *textus in d. l. scripturas C. qui potior. in pign. hab.* notant ibi Communiter scribentes & est communis sententia, quam latè comprobat *Rota post Merlin. de pign. decis.* 79. *num.* 9. *& seqq. Canaler. decis.* 446. *num.* 7. *& B. Bich. decis.* 10. *num.* 12. *& seqq. Zarate decis.* 75. *sub num.* 26. *& seqq.* cum alijs latè deductis *in ret. par.* 13. *decis.* 336.

Non obstante, quod talis apocha fuerit per aliam, declarata nullius valoris, quia talis declaratio non fuit facta ad annullandum in totum dictam apocham, sed solum ad hoc, vt creditor in illa Constitutus agere non posset pro sc. 400. in maiori summa,
3 & pro pompa tantum in illa promissis, †, & propterea in reliquis firma remanebat, quia modificata fuit, non destructa recedendo à forma primi contractus non simpliciter, sed secundum quid, vt magistraliter docet *Bald. in l. pacta nouissima sub num.* 10 *C. de pact.* & comprobant deducta per *Gratian. discept.* 509 *num.* 12. *&* 17. *Anton. de Amat. resol.* 57. *num.* 16. *&* 17. *Merlin. de pign. lib.* 5. *quæst.* 30. *num.* 31. *Rota recen. par.* 4. *tom. primo decis.* 346. *num.* 1. *& seqq.* cum similibus.

Adhuc tamen immissionem DD. denegarunt, cum Ciccogninis competat retentio ob fructus Census solutos creditori anteriori ipsis coniugibus cum successiua Cessione Iurium Summario de Ciccogninis *num.* 3. *&* 5. propter quam subingrediendo
4 in Iuribus dicti Creditoris, † idem Possessores aduersus Coniuges posteriores se ipsos tuentur exceptione retentionis, de qua in *l. prima & in l. potior. C. de ijs, qui in prior. credit. loc. succes. cum concordan.*

Etiam si diceretur Ciccogninum non potuisse

tuiſſe reportare hanc ceſſionem ob creditum illud non proprijs, ſed ipſius Beſſij cõmunis debitoris pecunijs extinctum, expenſionibus nempè Domus ipſius Beſſij, quia cum Ciccogninus eualiſſet Dominus controuerſæ domus, mediante reciproca permutatione † cum Beſſio Summario Coniugum de Menghis *numer.* 5. penſiones domus non amplius ſpectabant ad Beſſium, ſed ad Ciccogninum illius Dominum ex ratione *text. vbi notant ſcribentes in l. prima & ſeq. ff. de rer. permut.* qui ideo dimittendo Dandum creditorem anteriorem ipſius Beſſij, qui in domum permutatam ex Saluiano interdicto immitti obtinuerat Sũmario de Ciccogninis *num.* 3. 4. *&* 5. non 6 amplius pecunijs debitoris, ſed proprijs illum dimiſiſſe dicitur, vt ex ceſſione habita aduerſus poſteriores ſe tueatur ex ratione *text. in l. mulier ff. qui potior. in pign. habeant. & in l. Creditor ff. de diſtract. pign.* quam in his terminis creditoris immiſſi ex Saluiano, † 7 quod in ceſſionarium ſimul cum actione, pro qua competit, transfertur *Olea de ceſſ. Iur. tit. 6. quæſt. 5. num. 19. Rota rec. par. 6. dec. 318 num. 26. & 27. & par. 9. deciſ. 40. num. 7. & 10.*

Accedebat, & altera exceptio retentionis pro melioramentis, atque expenſis factis in hac domo ruinæ proxima, & quæ citra periculum habitari non poterat Summario de Ciccogninis *num. 7. & 8.* quo caſu 8 cum expenſæ dicantur neceſſariæ, † veluti cum ædificium ruens reficitur, † quibus nõ factis res peritura, vel deterior futura erat ad literam *text. in l. prima §. final. & in l. impenſa 14. ff. de impenſ. in reb. dotal. fact. & in l. impenſæ 79. ff. de verb. ſignific.* conſequens eſt, vt hoc caſu non habeat locũ vulgata regugula in hoc Tribunali recepta, vt in melioramentis probandis deſignandas ſit à teſtibus ſtatus antiquus domus, † & modernus 9 ante reparationem, & poſt, vt videatur quid impenſum, & quid melioratum, vt 10 poſtea quid minus reficiatur iuxtà æquitatem propoſitam *à Celſo in l. ſi fundo 19. ff. de rei vindic.* quia illa non procedit in impenſis 11 neceſſarijs, † in quibus quemadmodum ipſe Dominus ſe geſſiſſet, ita iniuria eſſet, ſi id quod citra dolum, vel culpam Poſſeſſor impendit, non recuperaret, vt ad diſtinctionem impenſarum vtilium diſtinguunt *gloſ. & DD. in d. l. fundo ff. de rei vindicat. & in l. Domum C. illo eodem titulo Caſtrenſ. in celebri conſil. 270. ſub num. 4. par. 2. Peregrin. de fideic. artic. 50. ſub num. 76. Rominald. I un. conſ. 100. nu 8. et 9. Simon. de Pret. de interpret. vlt. vol. lib. 3. dubit. 5. ſolut. 5. num. 5. Molin. de contract. diſput. 463 ſub num. 8. verſ. excipit Odd. conſ. 41. num. 88. et ſeqq. Poſth. reſolut. 44. num. 28. et ſeqq. Barz. deciſ. 23. num. 6. Adden. ad Theſaur. deciſ. 251.* quibus non contradicit Rota hunc articulum non examinans poſt *Merlin. de pign. dec. 156. num. 3.*

Et ita vtraque parte Informante, &c.

R. P. D. EMERIX.

Bonon. Matrimonij.

Mercurij 12. Junij 1675.

ARGVMENTVM.

Pro contrahendo nouo matrimonio cum altero fratre, impugnabantur ſponſalia cum fratre prædefuncto contracta, de quibus quia benè conſtare viſum eſt, ideò impedimentũ publicæ honeſtatis ineſſe deciditur; cõtractus verò præcedentiũ ſponſalium reſultabat ex illorũ concluſione inter ſponſum, & patrẽ ſponſæ ſequuta, cum approbatione eiuſdẽ ſponſæ, pro quibus, quia plura deducuntur, ideo hæc omnia à ſequenti Summario, & deciſione videnda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia contracta inter ſponſum, et conſanguineos ſponſi cauſant impedimentum publicæ honeſtatis.*

2 *Impedimentum publicæ honeſtatis impedit matrimonium, et illud contractum dirimit.*

3 *Teſtes ex quibus deponant non de ſolo tractatu, ſed etiam de concluſione matrimonij.*

4 *Sponſalia conſiſtunt in promiſſione futurarũ nuptiarum illarumque repromiſſione.*

5 *Ratificatio ſponſalium per inde eſt, ac ſi illa ab ipſo ratificante fuiſſent contracta.*

6 *Mulier ſufficit, quod etiam tacite ratificet ſponſalia ab eius patre contracta.*

7 *Ratificatio ſponſalium ab alio ſponſorum nomine inita, ſufficit quod fiat tacite, vel expreſſe.*

8 *Sponſalia ex quibus dicantur à ſponſa ratificata fuiſſe, & num. ſeqq. et num. 20. pariter cum ſeqq.*

9 *Munera inter ſponſos ſequuta plurimum præualent pro ratificatione ſponſalium, et num. ſeq.*

10 *Sponſalium pro ratificatione etiam ſola munuſcula ſufficiant.*

11 *Teſtis ob ſolam affinitatem non repellitur à probatione ſponſalium, et num. ſeqq.*

12 *Teſtis conſanguinei, et affines ob præſumptionem maioris notitiæ admittuntur tam ad probandum, quam diſſoluendum matrimonium.*

13 *Teſtis affinis concurrentibus coniecturis, eiuſque nobilitate, et morum honeſtate, iudicis arbitrio non repellitur à teſtificando, amplia vt num. ſeqq.*

14 *Teſtis mors auget illius fidem.*

15 *Teſtis famulus eſt integer teſtis, ſi tempore examinis, non erat amplius famulus.*

16 *Teſtium numerus, et qualitas nobilitatis, et Sacerdotis ſupplet defectum aliorum.*

17 *Teſtium qualitates, et numerus faciunt reputari alios teſtes exceptione notatos eſſe integros teſtes.*

18 *Teſtes, qui ſint omni exceptione maiores in cauſis matrimonialibus, iudicantis arbitrio relinquitur.*

19 *Teſtes etiam de confeſſione ſingulares, ſi vnus adminiculetur ab altero, benè probant.*

20 *Spon-*

20 *Sponsalium maximum adminiculum est, si sponsa incessit ornata iuxta consuetudinem patriæ.*

21 *Sponsa ob mortem sponsi nullum est luctus à lege præscriptus.*

22 *Sponsalium indicium est, si sponsa post mortem sponsi luctuosa processit.*

23 *Sponsa honestè fatium lugendo sponsum prædefunctum.*

24 *Coniectura plures licet singula non sufficiant, tamen simul iuncta plenè probant.*

25 *Consuetudo non inducitur ex actibus difformibus, sed excluditur.*

26 *Testis de auditu, nec etiam contra inducentem probat.*

27 *Testis de facto proprio magis attenditur, quam alter testis contrarium deponens.*

28 *Fama publica, quæ non processit à vano rumore populi, sed à pluribus factis circumstantijs, sponsalia fuisse contracta benè probat.*

DECISIO DXXXVIII.

REVOCATIS ad trutinam fundamentis decisionis æditæ sub die 16. Apr. 1674.* Domini recesserunt à decisis, quia ex depositionibus Testium in hac noua propositione plenius exhibitis, & comprobatis ab aliis vigore remissoriæ nouiter inductis, illa reperta fuerunt non subsistere.

Constat enim ex eisdem depositionibus post varios tractatus inter Patrem Augustinum, & Georgium Ludouicum Elisabethæ Mariæ Patrem fuisse conclusa sponsalia inter eandem Elisabetham Mariam, & Franciscum Mariam, vt deponunt idem Pater Augustinus mediator, & Lucius, qui dictæ conclusioni præsens fuit, necnon Comes Hieronymus, & Bernardinus, qui apocham sponsalium postea confectam vti Testes subscripserunt hodierno Summ. *num. primo et 2* quæ sponsalia sub inde ratificata fuerunt, vt infra per vtrumque ex spõsis prædictis d. Sũmario *num. 2. et sequen.* itaut tam de sponsalibus, quàm de ratificatione vix amplius
1 dubitari non possit, & † propterea nec minus de impedimento publicæ honestatis ex eis suborto inter dictam Elisabetham Mariam, & Rainaldum fratrem germanum Francisci Mariæ impediente, & dirimente matrimonium postea inter illos contra-
2 ctum, † vt disponunt *Text. in cap. ad Audientiam 4. cap. Sponsam 8. de Sponsal et cap. vnico eod. tit. in 6.* & restringendo tale impedimentum ad primum tantum gradum sanciuit *Sac. Conc. Trid. sess. 24. cap. 3. de reform. matrim.* & docet *Sanch. de matrim. lib. 7 quæst. 68. nu. 10.*

Non obstat præcipuum fundamentum contrariæ decisionis, quod scilicet prædicti Testes deponant de tractatu habito inter dd. Partes super futuris sponsalibus, non autem de illorum effectuatione, ideoque non releuent, quia contrarium bene desumitur ex adductis in præsenti Summario, Pater enim Augustinus clare deponit, quod ipse post varios tractatus concluſit matrimonium inter prædictas partes, ibi: *Vi basti che dichi, che conclusi il matrimonio col detto Signor Francesco Maria*, & inferius: *Io solo conclusi, poi per stendere la scrittura da sottoscriuersi dalle Parti, fù pregato il Signor Conte Girolamo*, Lucius verò: *E la verità anche, che dopò molti trattati furono contratti, e stabiliti li Sponsali sudetti per la festa di S. Pietro Apostolo, et io fui presente al stabilimento sudetto*; Comes autem Hieronymus referendo dictam conclusionem tam à Gregorio Ludouico, quàm à Patre Augustino sibi denunciatam subiunxit: *Onde io in esecutione de commandi di detto Sig. Giorgio Ludouico notai la detta scrittura, la quale in sostanza conteneua, che il detto Signor Giorgio Ludouico promettena la sudetta Signora Elisabetta Maria per sua legitima consorte al Signor Francesco Maria, et vice versa esso Signor Francesco Maria promettena riceuere detta Signora Elisabetta Maria come tale, e quella per fine fù stipolata, e sottoscritta dalle Parti*, etc. Bernardinus verò alter Testis ea, quæ gesta fuerunt inter Partes ante subscriptionem apochæ deponit, *fù dal detto Signor Conte Girolamo letta vna scrittura, la quale conteneua, che il Signor Giorgio Ludouico sudetto promettena la Signora Elisabetta Maria di lui figliola per sposa al Signor Francesco Maria, & esso Signor Francesco Maria vicendeuolmente promettena per sposa riceuerla*, ex quibus omnibus demonstratur, illos Testes inter se conteſtes non deponere de simplici
3 tractatu, † sed de vero contractu Sponsalium, non in alio consistente, quam in futurarum nuptiarum promissione, & reprom
4 missione *cap. nostrates 30. quæst. 5. l. prima & 2. ff. de Sponsal.* & docent *Sanch. de matrim. lib. primo quæst. prima nu. 7. Pont. eodem tract. lib. 5. cap. primo num. 4.* & DD. communiter.

Neque refert, quod conclusio dictorum Sponsalium fuerit facta inter dictum Patrem Augustinũ, & Georgium Ludouicum absentibus Principalibus, qui propterea ex tali contractu non remanserunt validè obligati, quia quoad Franciscum Mariam, vltra alios actus per ipsum gestos inferius recensendos,
5 cum ille expresse contractum ratificauerit, & patet ex dictorum Testium depositione, ac subscriptione apochæ, vt supra confectæ, idem est, ac si ipse principaliter contraxisset, vt de subscriptione sunt *Text. in l. si ita stipulatus fuero 146. §. Chrisogonus de verb. oblig. & l. sicut 8. non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypot.* Quo verò ad Elisabetham Mariam,
6 etiam ipsa si non expresse, saltem tacite cõtractum per eius Patrem initum ratificauit, quod sufficit iuxta *Text. in cap. vnico §. Porro de sponsal. impub. in 6.*

Talis verò ratificatio Elisabethæ Mariæ deducitur, tam ex verbis, † quàm factis,
7 licet horum alterum sufficeret ex mox citat *Text. in cap. vnico in princip. ibique scribent. de desponsat. impub. in 6.* ex verbis, quia ipsa verba læta illorum causa protulit, & secum congaudentes cum lætitia recepit, arrisit, & gratias hilari, modestoque vultu reddidit,
8 consentiendo eisdem sponsalibus, † vt deponunt quamplures Testes *Summ. numer. 3.*

addi-

additis antecedentibus, & subsequentibus, & denique tam ipsa, quam Franciscus Maria vocarunt se ad invicem sponsos, *vt Summario num. 20. gloss. in d. cap. vnico vers. verb. ibique Passerin. num. 52. vers. sed vt dicitur à vers. à Sancto Severin. de matrim. quæst. 8. sect. 3. in fine* ex factis etiam, quia Elisabetha Maria pluries super Franciscum Mariam innixa publice incessit, ac cum eo per Ciuitatem collocuta fuit, vt ex Testibus præsenti *Summ. num. 16.* quod licet absque scrupulo in Ciuitate Bonquiæ permittatur nobilibus coniugatis, secus tamen est in puellis nubilibus, quibus nec in eadem Ciuitate tale, quid permittitur, vt dicunt Telles *Summ. numer. 17.* qui etiam expresse subiungunt, quod id permitebatur Francisco Mariæ, & Elisathæ Mariæ, quia ad invicem erant desponsati.

Fuerunt hinc inde missa, & acceptata plura munera non parui faciendi, vt dictum
9 fuit in alia decisione, † sed pretiosa recensita per Testes hoc tempore *Summ. num. 18.* tamen vbi præcesserint sponsalia conclusa per Parentes, vt hic pro ratificatione tuffi-
10 cerent munuscula iuxta morem sponsorũ ad clarum sensum *glos. in cap. literas 4. verb. placere consueuerint, ibique Præpos. num. 2. Butr. num. 5. de spons. impub. Barbat. in d. cap. vnico num. 2. vers. aut si alter alterius eodem tis. in 6. & tradit Sanch. de matrim. lib. 5. disput. 16. numer. 6. vers. vel mittit munuscula.*

Exceptiones verò oppositæ contra personas Testium, quod scilicet Comes Hieronymus esset affinitate coniunctus Elisabethæ Mariæ, & Lucius vt Præfectus Domus esset illius famulus, visæ fuerunt irrelevan-
11 tes. † Hieronymus enim ob solam affinitatem non bene repellitur ex ratione *Text. in cap. videtur 3. qui matrim. accus. poss.* si enim iuxta illius dispositionem debet admitti cõ-
12 sanguineus, † vel affinis tam ad probandũ, quam dissoluendum matrimonium ratione affinitatis propter præsumptionem maioris notitiæ, admitti pariter debet in hoc casu ob similem præsumptionem, quod sponsalia magis coniunctis, quàm alijs innotescãt, tam magis accedente præclara eius nobilitate, & morum honestate, quibus præditus erat, concurrentibusque alijs coniecturis sponsalia suadentibus, quæ faciunt, vt
13 non obstante tali exceptione ex Iudicis arbitrio eidem multum sit deferendum ad tradita per *Boss. de matrim. cap. 4. §. 16. num. 63. Burat. decis. 775. num. 3. Greg. decis. 351. numer. 14.*
14 præcipuè dum mors subsecuta illius fidem auxit, *Nevizan. lo. 26. num. 14. Surd. decis. 103. num. 3. Burat. decis. 510 num. 8.* Lucius autem
15 de tempore examinis non erat amplius famulus, quod sufficit, vt integer Testis reputetur, *Spad. cons. 96. num. 11. lib. primo Burat. decis. 149. num. 6.* & in terminis matrimonii, *Greg. decis. 351. num. 35. ibique Addend. n. 51.*

Et remouetur omnis difficultas ex numero, & qualitate aliorum Testium nobilium,
16 & Sacerdotum, † qui supplent omnem defectum *glos. in l. Testium 3. §. Ideoque verb. nec. mares. ff. de Testib. Alex. cons. 5. num. 7. lib. primo*, & alijs adductis dixit *Rota decis. 389. numer. 2. per. prima diuers. & coram Gregorio decis. 340. num. 7. & in sæpe citata decis. 351. num. 4. &* §.
17 & faciunt reputari eos, † ac si essent omni exceptione maiores, *Rota in eadem decis. 351. num. 4. coram Gregorio, & decis. 314. numer. 16 par. 10. recent.* maximè in causis matri-
18 monialibus, in quibus † præcipuè prudenti Iudicis arbitrio est remissum, quinam sint Testes omni exceptione maiores, vt notant *Conan. de matrim. par. 2. cap. 8. & 10. num. 8. in fine Grat. discept. 537. num. 24. Boss. de matrim. cap. 5. num. 63. & 102.* & firmauit *Rot. coram Mantica decis. 372. num. 5. & coram Greg. dicta decis. 351. num. 3.*

Nec releuat, quod Testes nouiter examinati deponant ferè omnes de auditu, quia vltra quod adducuntur solum pro adminiculo, cum deponant audiuisse ab eisdem met partibus, & † sic de eorum confessioni-
19 bus licet sint singulares, tamen quia vnus adminiculatur ab altero bene probant ex plenè congestis per *Farinac. de Testib. qu. 64. & 133.* vbi de veriori, & magis communi testatur.

Prædictis omnibus accedunt plures vrgentes coniecturæ sponsalia comprobantes, Prima scilicet licentia obtenta à Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium ad effectum educendi Elisabetham Mariam in Monasterio, cum conditione tamen ne spõsus accederet ad crates Monasterii, & sponsa non reciperet visitationes *Summ. num. 21.* secundo incessus Elisabethę Marię post spõsalia per Ciuitatem ornatæ more sponsorum iuxta consuetudinem Ciuitatis *Summ. num. 22.* quod est magnum † adminiculum
20 pro sponsalibus ad notata per *Cephal. consil. 415. nn. 65.* & in specie per *Argel. de Vbald. inter Consil. matrim diuers. libi primo cons. 45. numer. 31.* Tertio notificatio eorumdem sponsalium, tam pro parte Francisci Mariæ, quam Patris Elisabethæ Mariæ facta Parentibus, & amicis vtriusque familiæ, vt in similibus fieri consueuit præsenti *Summ. num. 14.* Quarto Epistola Matris Francisci Marię ad ipsam met Elisabetham Mariam, in qua illam vocando sponsam eius filij, dicit vti talem esse audiendam in tractatibus concordiæ super ipsius homicidio, *vt Summ. num. 53.* ac denique luctus Elisabethæ Mariæ, quæ obitum Francisci Mariæ vti eius sponsi deplorauit, & postea vna cum tota familia vestes lugubres assumpsit, qui attribui nequit asseritæ affinitati, quæ inter eorum familias intercessisse non probatur, sed adscribi debet præcedentibus sponsalibus, vt deponunt
21 Testes *Summ. num. 23.* † licet sponsæ ob mortem sponsi nullus sit luctus à lege præscriptum, vt inquit *Paulus in l. vxores ff. de his, qui notant. infam.* quia non inde sequitur,
22 quod non deseruiat pro indicio, seù coniectura sponsalium, *Gemin. cons. 24. numer. 16. vers. Item quia*, & quod sponsæ honestè fa-

ciant

23 ciant lugendo ſponſum prædefunctum tradunt explicando dictum Textum *Trivelet. Select. diſp. vol. primo diſput. 8. Theſis litera A. fol. 92. Marquod Traber. de fama lib. 1. cap. 17. num. 5. in fine; & Martin. Haurant. in eius tractatu de vera, & mort. hom. theorem. 81. in fine*, Quæ quidem omnia licet per ſe non ſuffi-
24 ciant, † tamen ſimul iuncta, vtin ſimilibus quæ ad eundem finem tendunt fieri debent, bene probant vt omiſſis generalibus in his terminis conſuluerunt *Martin. de Garat. conſil. 16. nn. 12. Petr. de Barboſ. conſ. 24. n. 31. Angel. de Vbald. conſ. 44. num. 34. Iacob. de Leniſſ. conſil. 50. num. 2. inter matrim. diverſ. lib. primo*.

Denique non obſtat, quod in Ciuitate Bononiæ Sponſalia non cenſeantur contracta, niſi concurrente tactu manuum, quia Teſtes adducti ad talem conſuetudinem probandam, illam non iuſtificant, imò potius excludunt, dum alij fatentur neſcire An ſponſalia aliter contracta ſint valida, alij quod varie fuit obſeruatum, alij vero atteſtantur in eadem Ciuitate quamplura contrahi, & contracta fuiſſe ſponſalia abſque tactu manuum, *vt Summ. nu. 6.* ex actibus enim
25 difformibus conſuetudo non inducitur, ſed excluditur, *Bart. in l. 2. in fine princip. ff. ſolut. matrim. Dec. conſ. 214. nn. 2. verſ. ſecundo hoc idem & per tot. Alex. conſ. 173. per tot. lib. 6. Roland. conſ. 13. numer. 18. lib. 4.* & firmauit *Rot. coram Cocein. deciſ. 552. num. 11. verſ. quod non probent, & num. 12. coram Gregorio deciſ. 162. num. 9.* ibique *Adden. num. 15. & coram Bich. deciſ. 48. num. 15.*

Prout nec minus, quod ſponſalia prædicta fuerint conditionalia, eo quia, vt deponit monialis ab Eliſabetha Maria inducta, ea effectum ſortiri non debebant, ſi Franciſcus Maria intra triennium contraxiſſet aliquam inimicitiam Summar. Rainaldi n. 18.
26 Tum quia iſta deponit tantum de auditu, & ideonee contra inducentem probat, ne eodem tempore concurrant duo ſpecialia, vt voluit *Teſt. Non. conſ. 24. & ſeqq. Honded. conſ. 4. num. 72. & ſeq. lib. 2.* Tum etiam quia die immediate ſequenti facto melius ad memoriã redacto, propriam depoſitionem declarauit & propterea præiudicium non intulit Eliſabethæ Mariæ, ſtante præſertim depoſitione dicti P. Auguſtini mediatoris fuiſſe tractatũ de apponenda tali conditione, ſed re matu-
re ponderata iuſtis de cauſis illã fuiſſe omiſ-
27 ſam, cui vti deponenti de facto proprio potius eſt deferendum, *Gozadin. conſ. 13. nu. 60.* & pluribus adductis, *Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 99 num. 11.*

His omnibus accedit publica vox, & fama, cum non habuerit ortum à vano rumore Populi, ſed à tot facti circumſtantijs ſupra relatis, vt indicant Teſtes *Summ nn. 26.* eadem ſponſalia bene aſtruit in terminis *Ciarlin. controu. 174. num. 62. & ſeqq.*

Et ita vtraque Parte acriter informante, concluſum fuit, &c.

Aliæ bine decisiones ſunt in hac cauſa, Altera impreſſa in præcedenti tomo primo iſtius Decimæ Octa-ne Fortis ibi in ordine 267. Altera verò, quæ erit infra ſub die 12. Ianuarij 1676. coram eodem R. P. D. Emerix præſentis confirmatoria.

R. P. D. TAIA.

Caualicen. Hæreditatis.

Menſis Iunij 12. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Validum declaratur primum teſtamentum habens derogationem ſecundi, quamuis ex conjecturis illi derogatum diceretur, quia cum aperta derogatio non appareret, conjecturæ, tamquam minus concludentes, non ſufficere viſæ ſunt, præſertim in fœmina iuris ſubtilitatum ignara, & eo magis, quia primum teſtamentum erat conditum fauore conſanguinei, vbi verò ſecundum fauore puellæ extraneæ, & filiæ actu teſtatrici inſeruientium, à quibus illa facilè inquietari, & circumueniri potuit.

SVMMARIVM.

1 *Iuſtitia ſententiæ apparet ex deciſionibus in cauſa factis.*

2 *Conjectura à Rota reuſæ, amplius examinari non debent, & num. 8.*

3 *Teſtamentum, & prima teſtatoris voluntas ſi eſt derogatoria vltimæ, primum prævalet, niſi per vltimum ſpecialiter renocetur.*

4 *Derogatio teſtamenti debet ſpecialiter eſſe aperta.*

5 *Voluntas derogatoria ita declarari debet, vt intellectus non laboret in intelligendo mentem illius, ſed ipſis verbis ita ſpecificè pateat, vt nulla ſit dubitatio.*

6 *Mulier difficile percipit vim conjecturarum, dum vix illam percipiunt Doctores ſuper earum admiſſione certantes.*

7 *Mulier benè percipit vim clauſulæ derogatoriæ, ne alias facilè inducetur ad mutationem teſtamenti.*

9 *Oblivionis præſumptio reſultat ex lapſu decennij, & vide num. 11.*

10 *Oblivio præſumpta ex lapſu decennij cenſetur ſi teſtator medio tempore recordatus ſit, & aliquid geſſit, per quod eius reminiſcentia probetur.*

11 *Decennium debet eſſe integrum ad effectum inducendi oblivionem, ſtante minus tempus non ſufficiat.*

12 *Tarditas in producendo ſcripturam veleuentem non præiudicat, ſi illa proceſſit ex ignorantia ſcripturæ productæ.*

13 *Teſtator eo minus cenſetur revocaſſe primum tenentum, habens clauſulam derogatoriam ſecundi ſi illud fuerat conditum fauore conſanguinei, ſecundum verò ad favorem extranei.*

DECI-

DECISIO DXXXIX.

PROPONEBATVR quondam Domina Marchesia de Guigonet Domina de Taillades, &c. vna ex Dominis Reginæ Franciæ per Testamentum sic disposuisse: Ego in omnibus bonis instituo Hæredem meũ Dominum Iosephum de Bonfils, &c. declarando meam intentionem esse, qualiter nolo, nec intendo reuocare vnquam istam meam voluntatem propter amorem, quo prosequor hæredem meum Consobrinum, & propter beneficia, quæ habui, & specto ab illo, & suis, & satis, quo succederet, quod ego facerem aliquod Testamentum, Codicillum, Donationem, aut aliam actum vltimæ voluntatis, aut inter viuos contrarium isti, ad quod possem induci per subornationem, aut per senectutem, aut iram, aut aliter, Declaro omnia Acta, Testamenta, Codicillos, & quascumque alias dispositiones finales, aut inter viuos contrarias huic, nullas, & nullius roboris, vti contrarias meæ voluntati, nisi per ipsas hæc mea voluntas sit expressè reuocata, & quod in talibus actis fiat expressa mentio nominis mei Hæredis scripti propria manu, &c. 13. Iunij 1592.

Deinde sic confeciſſe Codicillos per priuatam scripturam, & cum fecerim Testamentum solemne, rogato quondam Magistro Reyolte, in quo Ego scripsissem propria manu nomen proprij Hæredis cum clausulis derogatoriis in ipso contentis, & memor in ipso legasse Annæ, &c. pauperi, quam acceperam pro honore Dei, & educaueram ad ætatem decem, & octo, seù viginti annorum, volens illam collocare amore Dei in Matrimonium per summam scutum 400. quam illi legaueram in Testamẽto; Ingrata verò meis beneficijs, & oblita timoris Dei, & honoris Domus meæ, &c. 3. Aprilis 1602. cum subscriptione Des Taillades, cum sigillo, & sic pro Testibus Aymar, de la Mer, Bougon, Daumenge, de Gais, Guerin.

Et rursus testatam fuisse instituendo Hæredem post multa alia legata, & varia disposita, Clementiam virginem à se educatam sub onere ferendi nomen, & cognomen, & Arma sua ipsius Testatricis, quæ sunt, &c. & cum onere etiam nubendi viro nobili, nomine, & Armis, qui deferat nomen, cognomen, & Arma sua ipsius Testatricis, eique substituendo vulgariter, & per fideicommissum filios masculos legitimos, & naturales præferendo primogenitum, &c. & si dicti Masculi, & Masculi masculorum decederent omnes, si reperirentur filiæ, &c. & in defectum substituendo Episcopum, & alium, & Consules Ciuitatis, qui erigerent ad maiorem gloriam Dei Collegium, &c. 8. Nouembris 1607.

Orta iampridem lite inter institutos in primo, & secundo Testamento, primo pronunciatum fuit ab Auditore Eminentissimi Legati proabsolutione Hæredis ex possessori Testamento possidentis. Delata vero causa ad Rotam coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano, primò decisum fuit 27. Aprilis 1671. vtraque Parte informante pro veritate, ac validitate primi Testamenti, reseruato dubio, An stante illa Clausula derogatoria fuerit per secundum Testamentum derogatum primo, & ea decisio confirmata fuit 10. Martij 1673. informante dumtaxat Honorato Actore. Disputato itidem dubio reseruato super derogatione prædicta, vtraque Parte informante 28. Martij 1673. decisum fuit, non esse derogatum primo Testamento: quæ decisio similiter vtraque Parte informante 1. Decembris 1673. fuit confirmata; Et demum legitimata persona Partis Actricis; Ipsa tantum informante 25. Iunij 1674. fuit prolata sententia pro immissione Honorati Actoris in possessionem.

Per appellationem commissa Causa, propositoque hodie de more dubio, An sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda? confirmandam Domini responderunt.

Direrunt enim Domini iustitiam † apparere ex quatuor decisionibus superius allegatis, quibus non aduersantur coniecturæ cumulatæ ad probandam reuocationem primi Testamenti; † Quia reiectæ operosè, & 2 singulariter appareant ex dictis Decisionibus, & proinde nihil addendum videatur.

Opposita vero iterum regula, quod si prima voluntas est derogatoria vltimæ, † 3 prima præualet nisi per vltimam specialiter reuocetur, *l. si quis in principio Testamenti 22. ff. de leg. 3. & est Summa Bartol. cum aliis, & Gloss. Accipiat, Cyriac controuer. 360. num. 12. & sub num. 48.* & specialem reuocationem sapiant contrariæ coniecturæ penitus incõparibiles cum primo Testamento, iterum 4 reiecta est à Dominis, † quia hæc derogatio debeat specialiter esse aperta, & ita debeat 5 declarari voluntas derogatoria, † vt intellectus non laboret in intelligendo mentem illius, sed ipsis verbis pateat ita specificate, quod nulla sit dubitatio, vt ad verbum inquit *Bald.* & tradit *Cyriac. dicta contr. 360. numer. 49. & 61.*

(Præsertim, quia versamur in Testamento condito à Muliere subtilitatũ Iuris ignara fere octogenaria, quæ certe percipere non poterat vim coniecturarum collatarũ, 6 dum vix illam percipiunt Insignes Doctores inter se certantes super illarum admissione cum bene perciperet vim Clausulæ 7 Derogatoriæ serio appositæ † ne ob senectutem induceretur ad mutationem Testamẽti; singulariter dixit vnus in suffragio suo Allegatis decisionibus coram Reuerendissimo Domino Decano.

Hinc superfluum censuerunt communiter Domini coniecturas examinare; † Cum 8 illis singillatim respondeant prædictæ decisiones, neque quidquam reluans replicetur

in

in contrarium : & licet relevans esset præsumptio oblivionis ob lapsum decennij, †
9 & vltra intercedentis inter primum, & secundum Testamentum, tamen ex facto euitari, quia medio tempore † Testatrix contradidit Codicillos, in quibus meminit Testamenti, & Clausulæ derogatoriæ, & à dicto tempore ad secundum Testamentum non effluxit integrum decennium, sed sexennium, & communis opinio est † non nisi
11 lapsum decennij integri sufficere *Cyriac. dicta contrar. 360 num. 97.*

Minus obstiterunt repetita contra veritatem Codicillorum; Quia plures Periti concordes retulerint constare identitatem, & ita veritatem manus Codicillatricis, sicuti
12 Testatricis: † tarditas autem productionis euenerit ex ignorantia hæredis, & reliquæ coniecturæ optimè in decisionibus elidantur, vbi è conuerso cumulentur quamplures pro Codicillis adminiculandis.

Cæterum eosdem Dominos non parum mouit, quod primum Testamentum fuit condirum fauore Consanguinei valde dilecti, quando hæres institura nata iam erat; Aliud vero conditum fuit fauore Puellæ
13 nulla cognatione ad Testatricem attinentis, quæ tantum erat filia illorum, qui actu Testatrici seruiebant, & à quibus deinde Testatrix potuit facile inquietari, & circumueniri, vt etiam obseruatur in prima decisione.

Et ita vtraque parte informante, &c.

R. P. D. RONDININO.

Argentina Præposituræ.

Mercurij 12. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Cessionario Cameræ manutentio conceditur, quia possessio capta ab eadē camera perinde est ac si ab ipso cessionario acquisita fuisset, nō obstante defectu citationis primi possessoris, qui & erat præsens, & se opposuerat petitioni Cameræ cuius etiam possessio erat adhuc infecta à decreto Irritanti apposito in regula quarta Cancellariæ, olim tertia maiores, & principales dignitates reseruante Pontifici, de quibus reseruationibus plura ideo in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio beneficij capta à Commissario Camera, etiam in illius cessionarium transfertur.*
2 *Manutentio conceditur cessionario Cameræ possidentis, ac si ipse possessionem fuisset adeptus.*
3 *Possessor, qui fuit præsens, & contradixit petitioni partis, citari non debuit.*
4 *Citatio possessoris non ad alium finem requiritur nisi vt compareat, & iura sua deducat.*
5 *Immissus auctoritate iudicis recte possidere dicitur.*
6 *Possessor etiam sine aliqua electione, dicitur priuatus à iudice, qui alteri possessionem concessit.*
7 *Citari non debet, qui non possidet.*
8 *Præpositura Ecclesiæ Collegiatæ ex generali consuetudine Germaniæ est prima dignitas.*
9 *Dignitates maiores in Cathedralibus, & principales in Ecclesijs collegiatis sunt Pontifici reseruatæ.*
10 *Reseruationes dignitatum inseruntur, & præseruantur etiam in concordatis Germaniæ.*
11 *Possessio beneficij reseruati remanet nulla, & quando num. seqq.*
12 *Regula Cancellariæ 4. olim 3. reseruans dignitates Pontifici; habet decretum irritans, & plura de ea vide num. 9. & seqq. & num. 15.*
13 *Intrusus nec vitiosus, nec naturalis possessor dici potest.*
14 *Possessorium summarissimum retinendo non requirit iustificationem Breuis.*
16 *Mensis Maij semper est fixus, & Pontifici reseruatus, siue Ordinarius gaudeat alternativa mensium, siue non.*

DECISIO DXL.

IOANNE Federico Ganser in Præpositura Sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ SS. Mi-
1 chaelis, & Petri Maioris Ciuitatis Argentinæ aduersus Constantinum Helet ad eandem Præposituram à Capitulo, & Canonicis eiusdem Ecclesiæ electum ad quorum instantiam causa in hoc Tribunali introducta fuit, manutentionem hodie DD. concesserunt, quia cum possessio Præposituræ per mortem Francisci Præpositi Prædecessoris vacantis capta fuerit nomine Cameræ, & ab illius Commissario Ioanni Federico cessa vigore literarum Apostolicarum suæ Prouisionis Summario eiusdem *num. primo &*
1 *seqq.* † vtique ex tali cessione in eum fuit translata, perinde ac si ab initio ipsemet possessionem adeptus fuisset, † in qua proinde manutenendus est, vt ad declarationem *glosa in l. 2. §. idem menia vers. experiaris ff. ne quid in loco publico* aduertunt *Bald. in cap. licet causam nu. 34. de probation. Nat. cons. 198. nu. 38. Menoch. de retin. poss. remed. 3. num. 259.* & ad hunc præcisum effectum *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 34. num. 118. Post ius de manut. obseruat. 55. num. 15.* & fuit antiquæ Rotæ sententia in *Salamantina Beneficij 26. Iunij 1598 coram Litta, & in Aurien. Parochialis coram Lancellott. quæ est in diuers. par. 4. decis. 179. num. primo & 2. & apud Postbium. de manut. dec. 587. num. primo & in rec. par. 5. decis. 182. num. primo & 2. Cocchin. decis. 1957. num. primo Merlin. decis. 599. illo tod. num. Dunozett. Iun. decis. 514. num. 13.*

Nulla habita ratione, quod Constantinus, qui in possessione huius Præposituræ tunc temporis erat, citatus non fuerit, non solum, quia vna cum aliis Canonicis ipsemet præsens fuit, & contradixit petitioni Commissarij Generalis Cameræ coram Decano eiusdē Collegiatæ & executionl Apostolicæ, atque etiam sententiæ Immissionis la-

tæ

ta per eundem Exequutorem fauore Commissarij *dicto Summ. num. 3.* † quo casu nulla
3 citatione opus erat, quia ex præsentia possoris illius defectus sublatus fuit, cum non ad alium effectum requiratur citatio possessoris, † nisi vt compareat, & iura sua deducat iuxta notat per *Bartol. Iason. & alios in l. prima ff. in Ius vocan. Lancellott. de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 128. & seqq. Rota coram Cæsar de Grass. decis. 533. num. 7. Seraph. dec. 1441. num. 4. Manzaned. decis. 55. sub nu. 7. Dunoz. Iun. decis. 556. sub num. 6. & seqq. & in rec. par. 12. decis. 166. num. 9. & 10.*

Verum etiam, quia Commissarius Cameræ cum immissus fuerit mediante sententia Iudicis Exequutoris, & ser. fer. † ipse ex tunc
5 recte possidere cæpit iuxta Textum cum ibi notat *in l. iuste possidet ff. de acquiren. possess.* & is, qui tunc reperiebatur in possessione, †
6 eo ipso absque eiectione intelligitur ea priuatus, vt bene deducunt *Angel. in l. qui vnias §. Item cum Prætor ff. de acquir. possess. & in l. clam possidere §. qui ad Nundinas sub numer. 2. vbi Roman. sub num. 3. Alex. num. 2. in fin. Iason. numer. 20. & Claud. de Seysel. ff. eod. tit.* quia
7 possessione secluſa † citatio non requiritur, vt aliis relatis concludit *Rota coram Seraph. decis. 1225. num. primo Coccin. decis. 2045. num. 5. Carill. decis. 176. in fin.* atque in his præcisis terminis *in dicta Salamantina Beneficij 26. Iunij 1598. §. nec huic motiuo coram Litta.*

Addita insuper peculiari ratione ex eo desumpta, quod Præpositura hæc est principalis dignitas in Collegiata, vt ex illius Collateralibus à Nuntio Apostolico cum potestate Legati à Latere, atque ab ipso Gregorio XIII. factis Summario eodem *nu. 9. & 10*
8 prout etiam præsumitur ex generali consuetudine Germaniæ, in qua Præpositura est prima dignitas, vt post *decis. 4. de elect. in nou. & ibi Papazon. in Addition. Add. ad Buratt. decis. 809. num. 21. Chochier. ad reg. 3. Cancell. n. 70. Layman. Theolog. mor. lib. 4. tract. 2. cap. 11. num. 1. Nicolart. ad concordat Germaniæ pag. mihi 42. §. 6. & pag. 40. §. 10. Rota in Leodien. Decanatus 10. Decemb. 1627. §. si vero, & 14 Iunij 1628. in prin. coram Pirouano impress. a eundem Nicolart. pag. 41. & seqq & in Hildesimen. Præpositura 28 Iunij 1658. §. præsertim in fine coram Eminentissimo Cerro.*

Quæ ideo cum sit reseruata in regula quarta olim vero tertia Cancellariæ † maio-
9 res post Pontificalem dignitates in Cathedralibus, & principales in Collegiatis Ecclesiis reseruante etiam vigore concordatorum Germaniæ, & quamuis principalis hæc
10 dignitas esset electiua † cum istæ reseruationes in ipsis concordatis inserantur, & perseuerentur, vt notant *Branden. quæst. 7. pag. 43 & Nicolart. ad eadem concordata pag. 37. & seq. & pag. 64. §. 21. Chochier. ad reg. 8. Cancell. glos. 11. num. 30.* & dixit *Rota in celebri Paderuonen. Præpositura* de mandato expressio Sanctissimi *coram Bubalo impress. apud Brunden. ad dd. concordata Germaniæ fol. 59. & seqq. & in rec. par. 6. decis. 153 num. 4. & seq. Coccin. decis. 844. num. 2. & seqq. & decis. 2005. sub num. 6. & seqq.* quarum prior repetita est *in rec. par. 2. decis. 580. Card. Celso decis. 179. num. 3. & 4. & in d. Hildesimen. Præpositura 28. Iunij 1658. §. præsertim coram Eminentissimo Cerro.*

Consequens proinde est, vt nulla possessio † ad effectum requisitæ citationis consi-
11 derari possit, cum dicta regula quarta olim tertia habeat Decretum irritans, † quod in-
12 ficit non solum titulum, sed possessionem omnem, atque operatur, vt possessio capta nomine Cameræ sit valida etiam possessore non vocato, cum intrusus, † nec ciuilis,
13 nec naturalis possessor dici possit, vt optime declarant *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 67. num. primo & seqq. Lother. de re benefic. lib. 2. quæst. 20. num. 196. & plurib. seqq. Rub. in singul. Rot. par. 4. de Breu. Apost. obseru. prima §. 4. & obseru. 10. §. 5. Rot. in rec. par. 4. tom. 2. decis 283. num. 9. Caualer. decis. 278. num. 4. & seqq. Dunozet. Iun. decis. 997. num. 20. & seqq.* atque in his præcisis terminis in *d. Salamantina Beneficij 26 Iunij 1598. sub §. nec illud coram Litta, & in Ciuitaten. Archipresbyteratus 24 Martij 1645. §. & si quæ probaretur, & 3. Iulij eiusdem anni §. in hoc statu in fin. coram Eminentissimo Cerro*, quæ habentur impressæ post *Dian. resol. moral. parte 8. tract. 7. pag. 641. & 658.*

Quo vero ad Iustificationem Breuis, † &
14 si de illa in hoc summarijssimo retinendæ interdicto agendum non esset iuxta ea, quæ in proposito cumulat *Postb. de manut. obseru. 42. num. 57. Rota in dicta Hauricn. Parochialis coram Lancell. in diu. par. 4. decis. 179. num. 6. & in dicta Salamantina Beneficij 26. Iunij 1598. ad fin. coram Litta, & in rec. par. 5. decis 182. nu. 7. & 8. & in Neapolitana Beneficij 5. Iunij 1628. coram Card. Virili.*

Adhuc tamen Breue iustificatum apparet tam quoad obitum Francisci Præpositi Prædecessoris anno 1671. mense Maij ex ipsa confessione Constantini, qui ex eadem vacatione venit, atque prouisus fuit, iuncta fide obitus dicti Francisci in possessione dictæ Præposituræ Summario eodem *num. 7. & 8.* quam etiam respectu reseruationis insurgentis non solum ex regula quarta olim
15 tertia Cancellariæ reseruante dispositioni Romani Pontificis maiores dignitates post Pontificalem in Cathedralibus, ac principales in Collegiatis, vt superius dictum est, sed etiam ex regula octaua hodie nona Cancellariæ reseruante eidem Pontifici Beneficia Vacantia in mense Maij, † qui semper
16 est fixus, & perpetuo reseruatus Sedi Apostolicæ, siue Episcopus gaudeat alternatiua mensium, siue non *Rota coram Penia dec. 625 num. primo Coccin. decis. 1545. nu. 24. & dec. 2358 num. primo et 3. Pentinger. decis. 144. num. primo et decis. 187. num. 4. Bich. decis. 405. num. 12. et in rec. par. 9. decis. 468. num. 3.*

Et ita Ioanne Federico Informante, atque Capitulo Ecclesiæ Collegiatæ, & Constantino pluries monitis ac diu expectatis DD. resolucrunt, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Sntrina Dotis, & Fructuum.

Mercurij 12. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Cauebatur statuto in casibus ab eo non dispositis seruari ius comune, quod quia locum habere non poterat in fructibus dotis, in quibus ius cõmune non prouisit, ideo pro illis taxandis seruata fuit dispositio Ciuitatis dominantis; Rursus quia agebatur de dote à patre suæ filiæ legata, illam fratrem minorem augere non potuisse decidítur, cum præsumatur de iure congrua; Pro ea tamen fructus deberi declarantur à die contracti matrimonij, non obstante dilatione eidem minori in eodem instrumento promissa.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotales ad quam summam taxandi sint, iure cautum non reperitur.*
2 *Fructus dotales deberi determinatur in* cap. Salubriter de vsur. *non autem ad quam summã illi taxari debeant.*
3 *Vsuras dotales vsque ad tertiam centesimæ deberi, vt practicabatur antiquitus, hodie recessit ab aula.*
4 *Fructus bonorum stabilium, non autem fructus dotis taxat* authent. perpetua C. de Sacrosc. Eccles.
5 *Statutum locale mandans eo deficiente seruari ius commune, in casibus, quibus nihil ius cõmune disponit, intelligitur de Statuto Ciuitatis dominantis.*
6 *Fructus dotis etiam in vrbe, vel in districtu quandoque Rota taxauit in scutis quinque pro centenario, et quare num. seq.*
7 *Fructuum dotalium in taxatione haberi debeat ratio circumstantiarum, quæ concurrunt iuxta diuersitatem casuum.*
8 *Fructuum dotalium taxatio remoto statuto, vel consuetudine arbitrio iudicantis remittitur.*
9 *Minor vt valide possit augere dotem sororis non suffragatur necessitas illam congruè dotandi tamquam hæres patris.*
10 *Dos, vel Legatum dotis à patre filiæ relictum, præsumitur congrua donec contrarium probetur.*
11 *Dos constituta à patre filia nuptæ præsumitur congrua, non autem illa, quæ relinquitur filiæ nubendæ, et vide num. seqq.*
13 *Dos, vt dicatur congrua, vel nc, tempus contracti matrimonij spectatur.*
14 *Dos à patre filiæ relicta, si tempore matrimonij detegatur incongrua, poterit augeri.*
15 *Obligatione corruente, corruit quoque dilatio in eadem obligatione concessa.*
16 *Contractus vnus, et idem diuerso iure censeri non debet.*
17 *Contractum in parte acceptare, et in alia reprobare, nec etiam minori conceditur.*
18 *Dos filiæ à patre legata debetur à die contracti matrimonij vna cum fructibus, etiam sine aliqua interpellatione.*

DECISIO DXLI.

DECISIONEM editam cor.me die 19. * Februarij anni præteriti firmantem Gabrielem teneri soluere fructus dotales ad rationem sc.7. cum dimidio iuxta dispositionem Statutariam Vrbis, & viceuersa promissionem dotis ab eo factam in sc.1300. sustineri dumtaxat pro scutis mille à Patre relictis Marthæ Sorori confirmandam esse, hodie responsum fuit iuxta modum infrà exprimendum.

Nam licet ad euitandam prædictam dispositionem statutariam fuerit hodie pro parte Gabrielis exhibitũ patrium statutum Rõcilionis mandans in defectũ propriarum, legum, & Constitutionum seruari ius commune, Nihilominus cum non reperiatur in Iure cautum † ad quam summam sint
1 taxandi fructus dotales, non quidem ex vulgato *cap. Salubriter de vsur.* quia vult deberi
2 fructus, † sed non determinat quantitatem non ex *l. vltima §. præterea C. de Iur. dot.* taxante vsuras dotales vsque ad tertiam cen-
3 tesimæ, † quia recessit ab Aula, vt aduertit *Bald. cons. 94. lib. primo* non denique ex *auth. perpetua ibique gloss. verb. iusta C. de Sacrosc. Eccles.* † quia ibi taxantur solum fructus
4 stabilium; Succedit iuris conclusio, quod nc verba huiusmodi statuti se referentia ad
5 ius commune, † nihil determinans, otiosa remaneant intelligenda sint de iure municipali Ciuitatis dominantis, & conciliando opiniones contrarias firmauit *Rota decis. 22. num. 15. et seqq. par. 9. rec.*

Et quamuis Rota sequendo *gloss. in dicta Auth. perpetua* aliquando taxauerit fructus etiam dotis confitentis in quantitate ad ra-
6 tionem scut. quinque, † hoc euenit, vel quia pecunia inuestiri debebat in bonis stabilibus, seù in Censibus, vt in *decis. 185. numer. 18. coram Reyas* in contrarium adducta, Vel quia secundum diuersas casuum contingentias huiusmodi taxatio visa est congrua habito respectu ad fructus, quos reddere solent bona stabilia, aliasque circum-
7 stantias † provt fieri solet in hac materia, quæ non existente statuto, vel particulari
8 consuetudine regulatur arbitrio Iudicis, vt notat *Bald. d. cons. 94. vers. et ideo concludo lib. primo et post Cranett. cons. 189. num. 10.* inquit *Rota coram Manzanedo decis. 675. num. primo.*

Minus è contra ad sustinendam promissionem dotis factam à Gabriele tunc in minori ætate constituto, vltra summam à Pa-
9 tre relictam, † suffragari visa est necessitas, qua ipse vti hæres eiusdẽ adstringebatur ad constituendam congruam dotem sorori ex *Rota decis. 365. num. 6. par. 4. tom. primo rec.* & aliis allegatis.

Quia, vt dictum fuit in decisione, quæ recidetur, talis necessitas extendebatur dũtaxat ad solutionem legati scutorum mille

à Pa-

10 à Patre in hanc cauſam relicti, † quod do-
nec contrarium probetur ſufficiens, & con-
gruum pro dote reputatur, vt præter alle-
gatos *in d. deciſ.* §. *quod autem*, firmarunt *Barz. deciſ.* 29. *num.* 20. *& ſeq. & Fontanell. de pactis nupt. clauſ.* 5 *glo.* 8. *par.* 1. *nu.* 27. *& pluribus ſeqq.*

Non releuante reſponſione, quod iſta
præſumptio locum habeat in dote conſtitu-
11 ta à patre filiæ iam nuptæ, † non autem in
relicta filiæ nubendæ, ex *Venturin. conſ.* 12. *num.* 25. *Boſs. de dot. cap.* 13. §. *num.* 97. *& Grat. dec. March.* 19. *num.* 3. *cum ſeqq.*

12 Quia contrarium indiſtinctè † procedere
placuit Dominis ex *Barzio, Fontanell.* aliiſq;
allegatis in præterita deciſione, & ſignan-
ter ex *deciſ.* 262. *num.* 8. *par.* 9. *rec.* cum hoc ſo-
lo moderamine, quod ad effectum cogno-
ſcendi congruitatem, vel incongruitatem
dotis inſpiciẽdum ſit tempus contracti ma-
13 trimonij, † itaut ſi ex qualitate temporum,
perſonarum, & patrimonij dos relicta vi-
14 deatur incongrua † poſſit augeri, cum qui-
bus terminis loquitur *Gratianus*, & procc-
dunt firmata per *Venturinum*, quem ſequi-
tur *Boſſius*, in cuius fere omnia prædicta
concurrebant, quæ in præſenti deficiunt.

15 Corruente igitur obligatione † Gabrielis,
corruere pariter viſa eſt dilatio triennij ei-
dem vnico contextu conceſſa ad ſoluendã
16 dotem præfatam; † quia non poteſt vnus,
17 & idem contractus diuerſo iure cenſeri, † il-
lumque minor in parte acceptare, & repro-
bare in alia, vt inquit *Bald. conſ.* 32. *ſub num.* 1. *verſ. quia iſtud negotium lib.* 2. *Surd. conſ.* 576. *num.* 11. *& Rot. coram Gregor. deciſ.* 467. *num.* 5. *ibique Adden. num.* 16. Quo proinde ſublato, legatum a patre relictum debetur à die con-
18 tracti matrimonij vnà cum fructibus, † etiã
ſi nulla præceſſerit interpellatio, *Paul. de Caſtr. conſ.* 11. *ſub n.* 4. *verſ. quatenus autem lib.* 1. *Rot. deciſ.* 188. *num.* 4. *& ſeqq. par.* 10. *dec.* 20. *nu.* 5. *& dec.* 267. *nu.* 11. *par.* 13. *rec.*

Et ita decidendo hunc articulum in ſu-
ſpenſo relictum in alia deciſione concluſum fuit pro confirmatione eiuſdem modo præmiſſo, vtraque &c.

In alio ſuperiori tomo iſtius decimæ octauæ partis adeſt altera preſentis cauſæ deciſio, quæ eſt ibi in ordine 236.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Mercurij 17. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Plura in hac deciſione deducuntur; Primum quatenus ſimulatio excludatur per ſententiam, donec ſaltem mediãte tranſportatione actorum contrarium appareat, eademq; ſententia non ſolum comprehendat inſtrumẽtum in ea enunciatum, ſed & omnia alia, quibus illud innititur: Alterum, quod litis denunciatio, & defenſio omitti non poſſint, etiam ſub prætextu quod non cõpeterent defenſiones, ſi aliquæ adhuc exceptiones opponi potuiſſent: Tertium demum ſuper pluribus exceptionibus reo competentibus, quæ quia ſparſim referuntur, ex ſequenti ſũmario, & deciſione videndæ ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium aliquorum qualitas ſupplet defectus aliorum.*
2 *Simulatio excluditur per ſententiam donec ſaltem per integram tranſportationem actorum contrarium appareat.*
3 *Sententia declarans ſimulatum inſtrumentum quietantiæ, comprehendit etiam alia inſtrumenta, cui eadem quietantia innititur.*
4 *Sententia abſoluens indefinitè reum à petitione actoris, integrum debitum comprehendit, amplia vt num ſeq.*
5 *Verba vniuerſalia nihil excludunt.*
6 *Euictio non datur ei, qui omiſit facere defenſiones, ac etiam litis denunciationem.*
7 *Denunciatio litis, & defenſiones non poſſunt omitti, ſub colore quod defenſio non competeret, ſi aliqua exceptiones opponi poterant.*
8 *Ius excipiendi de melioramentis tranſit in ceſſionarium, ſicuti in ipſum eadem tranſeunt melioramenta.*
9 *Creditum, & debitum inuicem compenſari debent.*
10 *Retentio poſſeſſori detur pro creditis anterioribus ab eo perſolutis.*
11 *Aqua promiſſa vel ſpatio* 30. *annorum præſumitur tradita, vel imputari debet illi, cui fuit promiſſa, quare eam non traduxerit, ſed vid. num. ſeq.*
12 *Tempus non currit impedito ex facto, & culpa promiſſoris, vel ſuorum creditorum.*
13 *Pactum redimendi infra annum minuit valorem in ſexta parte.*
14 *Inhibitionis expeditio dicitur actus extraiudicialis.*
15 *Litis pendentia non inducitur per actum extraiudicialem expeditionis inhibitionis.*

DECISIO DXLII.

NON obſtantibus iis, quod longa ſerie fuerunt repetita, vel nouiter deducta ab Informantibus pro hærede Iacobi de Sãctis prædefuncti contra deciſionem editam coram me die 27. Iunij anni præteriti confirmatoriam alterius bonæ memoriæ Prioli, cenſuerunt DD. ſtandum eſſe in deciſis.

Simulatio enim crediti dotalis ſcut. 2000. probata per Teſtes relatos in præterito Sũmario illorum de Comis *num.* 1. & latiùs in hodierno *d. num.* 1. *ad* 8. & per ſententiam in iudicatum tranſactam fruſtra euitari prætendebatur, vel quia Teſtes patiantur plures exceptiones in dictis, & perſonis, vel quia ſententia declaret ſimulatũ huiuſmodi cre-

ditum pro ſola rata ſcut. 1500.

Præterquam enim exceptiones oppoſitæ contra dicta teſtium non fuerunt in facto iuſtificatæ, alias vero contra perſonas reſecti videbantur quoad aliquos ex eorum qua-
1 litate relata in Summario illorum de Comis *num.4.* † qui aliorum defectus ſupplere valent, *Fari ac quæſt.62. num.328. Rot. coram Coccin. deciſ.202. num.4 & in recent. deciſ.87. nu.8. par.6. recent.*

Adhuc ad probandam d. ſimulationem
2 ſufficientem DD. reputauerunt † ſententiam, quæ prout in omnibus deciſionibus Cauſæ ex pluribus auctoritatibus dictum fuit habet præſumptionem iuſtitiæ, & veritatis, donec per integram actorum tranſportationem contrarium appareat.

Non obſtat probationem crediti dotalis pro rata ſcutorum 500. reſultare ex Inſtrumentis confectis ſub diebus 17. Octobris, & 19. Nouembris 1633. datis in primo Summario Iacobi coram bo.me. Priolo *num.11. et 13.* & proindè non comprehendi ſub prædicta ſententia declarante ſimulatum Inſtrumentum celebratum 23. Maij 1617.

Quia fuit animaduerſum in primo Inſtrumento confecto die 17. Octobris, contineri locationem ad vitam cuiuſdam domus factam per Ioannem Baptiſtam Sellam Magdalenæ Amaſiæ pro ſcutis 500. in ſecunda promiſſionem dotis ab eadem facta eidem Ioanni Baptiſtæ futuro viro in ſcutis 900. ad quorum computum ipſe fatetur penes ſe retinere ſcuta 500. ſibi ſoluta ex cauſa dictæ locationis; in tertio denique Inſtrumento confecto de anno 1637. fatetur ſe recepiſſe integram dotem ſcutorum 2000. nempe ſcuta 500. in domo ſupra locata, & reliqua ſcuta 1500. in tot bonis mobilibus, vt in d.
3 primo Summario *num.12.* † vnde ſententia indefinitè declarans ſimulatum dictum Inſtrumentum, in quo fit quietantia integræ dotis cum expreſſa mentione ſcutor. 1000. & abſoluens reum conuentum ab immiſſione, & ab omnibus aliis per Lutiam Magdalenæ petitis & prætenſis, Summario hodier-
4 no illorum de Comis *num. 2.* † tergiuerſari nequit, quin integram dotem comprehendat, attentis maximè verbis † vniuerſalibus,
5 & ab omnibus aliis, quæ dibil exceptunt, *Menoch conſ. 335. num.20. & Barboſ. dict. 241. num.1. & ſeqq.*

Quantum verò attinet ad aliud creditum ſocietatis eſſe ſcut. 176. ex quo pariter hæc poſtea in venditionem domus contrauerſe facta à Stella Criſpino Tomaſino medianto Auctori illorum de Comis, fuit in omnibus cauſæ propoſitionibus petita immiſſio, ſub prætextu, quod ipſe Criſpinus conprorim computum pretij aſſignauerit venditori quandam domunculam ſucceſſiuè amictam. Placuerunt Dominis reſponſiones datæ in vtraque deciſione, quod ob omiſſas defenſiones, & his denunciationem faciendam per Bellam, † fuiſſe eidem ab eo
6 cauſam habentibus præceptum omne ius agendi pro euictione.

Et obiectum toties repetitum, & ſemper reiectum, quod prædicta non habeant locũ quando nulla competit defenſio, reiciendum etiam hodie DD. cenſuerunt, † quia
7 ex deductis *in deciſ bo.me. Priuli ſub §. non etiam, & in alia coram me §. irrelenans cum tribus ſeqq.* oſtenditur impediri potuiſſe euictionem duplici exceptione, nempè reſtitutionis integri pretij, & refectionis melioramentorum,

Et quamuis replicaretur pretium conſtitiſſe in ſolis ſcutis 110. enunciatis à Notario, & melioramenta quatenus probata fuiſſent, non exinde refici debuiſſe Criſpino, qui illa fieri potuerunt à Ioanne Præſtinario, qui hanc domunculam præcedenter emerat dicto primo Summario illorum de Com s *num.3.*

Nihilominus reſpectu veritatis pretij inſcutis 310. & erroneæ enunciatiuæ Notarij placuerunt reſponſiones datę in vtraque *deciſ. ſub §§. mox allegatis*; Reſpectu verò melioramentorum † reſponſum fuit, quod
8 etiam ſi probarentur facta à d. Ioãne, adhuc ſpectaſſent Criſpino Auctori illorũ de Comis, in quem per ceſſionem ab eodem Ioãne reportatam, omnia eius iura fuerunt translata.

Minus obſtat, quod etiam admiſſo pretio in quantitate ſcut. 310. adhuc cum iſta domuncula fuerit aſſignata pro ſcutis 500. idem Criſpinus refundere teneatur Ioanni Baptiſtæ Sellæ ſcut. 90.

Huic namque obiecto reſpondebatur, quod de tempore euicti nis ſequutæ de anno 1642. ipſe Criſpinus erat creditor d. Sellæ in longè maiori ſumma propter damna paſſa ex cauſa immiſſionis obtentæ pro dote prætenſa à Lutia Galliana hærede Magdalenæ de anno 1618. ſuper domo hodie controuerſa in penſionibus amiſſis liquidatis in annuis ſcutis 63. eodem Summario
9 *num.14.* † quæ propterea eſſent compenſanda cum dd. ſcut. 100. *Merlin. deciſ. 773. nu.12. & coram bo me. Cardin. Celſo deciſ. 3. 7. num.4.*

Non ſubſiſtente litem per Lutiam motam, non fuiſſe denunciatam Ioanni Baptiſtæ Sellæ, quia contrarium apparet ex dicta enuñciatione data in hodierno Summ. illorum de Comis *num.11.*

Quemadmodum neque ſubſiſtit eoſdem de Comis non habere cauſam à Criſpino Tomaſino, & per conſequens non poſſe opponere compenſationem crediti ad ipſum ſpectantis, quia ex ſerie facti relata coram bo.me. Priolo ab ipſo informante tunc pro Iacobo de Sanctis, & hodie pro eius hærede, pater Criſpinum hanc domum per ipſum emptam aſſignaſſe Petro, & Annæ Mariæ filiis &c. pro reſtitutione dotis maternæ, & ab iſtis ſucceſſiuè fuiſſe venditam Dominico, & aliis de Comis.

Denique quoad tertium creditum ſcutorum 123. ſubſiſtere pariter viſa ſunt fundamenta deciſionum, nimirum quod aduerſus

ſus huiuſmodi creditum competat reis cõ-
10 uentis † retentio domus pro creditis ante-
rioribus ab ipſis ſolutis, vt in ſæpè citato
primo Summario eorundem *à nu.* 15. *ad* 24.
quod comprehenſis ſcut. 50. pro pretio
aquæ venditæ cum domo, de qua agitur, &
non traditæ aſcendunt ad ſcuta 1200. exce-
duntque pretium eiuſdem domus in ſcutis
125. vt in calculo dato in eodem Summa-
rio *num.* 23.

Neque bonificatio aquæ non traditæ im-
pugnari valet ſub prætextu, vel quod per
ſpatium annorum 30. præſumatur illius tra-
11 ditio, † vel quod imputari debeat negli-
gentiæ Criſpini emptoris, qui eam traduce-
re non curauit.

Quia vtrumque motiuum ceſſat, aduer-
tendo, quod iſta traductio fieri debebat ab
Hoſpitio Fontanæ ſpectante ad Sellam ven-
ditorem, vt ex Inſtrumento venditionis cõ-
fecto de anno 1636. d. primo Summ. *num.* 1.
Hoſpitium verò de anno 1639. fuit ſubha-
ſtatum, & deliberatum ad inſtantiam credi-
torum eiuſdem Sellæ, hodierno Summ. il-
lorum de Comis *nu.* 12. vnde patet firmum
remanere fundamentum primæ deciſionis,
quod d. Criſpino impedito ex facto, & cul-
12 pa venditoris, eiuſque creditorum, † lapſu
temporis præiudicare non potuit.

Denique non obſtat domum fuiſſe ven-
13 ditam cum pacto redimendi infra † annum
minuentem ſextam partem veri valoris,
quæ cedere debebat ad computum Magda-
lenæ creditricis, & Iacobi de Sanctis eius
hæredis mediati, cum ſuppoſito, quod an-
tequam laberetur annus ad redimendum,
fuerit à Magdalena introducta lis per expe-
ditionem inhibitionis poſtea continuatæ à
Lutia hærede.

Quia vltra reſponſionem datam in *prima*
deciſ. § *erronea*, placuit alia hodie ab Infor-
mantibus allata, quod per actum extraiudi-
14 cialem † expeditionis inhibitionis dotalis,
15 non potuit † induci aliqua litis pendentia.

Et ita, omiſſis aliis veluti reiectis in deci-
ſionibus vel tamquam inſubſiſtentibus, cõ-
cluſum fuit, vtraque Parte informante.

Altera præſentis cauſa deciſio eſt impreſſa ſupra
in alio precedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ
partis, vbi eſt in ordine 352.

R. P. D. CALATAIVD.

Barchinonen. Vicariæ.

Mercurij 12. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Denegatur exequutio Literarum Apoſtolica-
rum, quia narrata in illis verificata non
ſunt, quæ quia conſiſtebant in eo, quod
præſentantes non fuiſſent in præſentatione
concordes, contrarium apparuit ex præſen-
tatione legitimè facta, & ab Ordinario ad-
miſſa; Hinc diſceptantur plura de confe-
rendi facultate conceſſa, quæ quia maior eſt
facultate præſentandi, ſub ea etiam illam
venire deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Gratia remanet ſubreptitia, vbi illius narratiua*
non iuſtificatur in facto.
2 *Gratia ſubreptitia exequutioni demandari non*
debet.
3 *Clauſula* dummodo non ſit alteri ius quæ-
ſitum *præſeruat ius antecedenter acquiſitum.*
4 *Gratia conceſſa cum clauſula* dummodo non
ſit alteri ius quæſitum *in præiudicium iuris*
alterius non dicitur emanaſſe.
5 *Confeſſio emiſſa in literis Apoſtolicis contra con-*
fitentem plenè probat.
6 *Vicarius Parochialis dignitatis vnitæ ab iiſdem*
Dignitatibus præſentari debet, & ab Ordinario
inſtitui.
7 *Conferendi facultas, vel ius, maius eſt iure, &*
facultate præſentandi.
8 *Facultate conferendi conceſſa, cenſetur etiam im-*
partita, & conceſſa facultas præſentandi.
9 *Odioſa, & ambitioſa quæ ſunt reſtringenda ve-*
niunt.
10 *Conferre verbum ratione ſubiectæ materiæ idem*
importat, ac præſentare.
11 *Mandatum procuræ extenditur ad ea, quæ eſſent*
ſpeciali nota digna, ſi in illo adſit clauſula fa-
ciendi, quæ magis ſpeciale mandatum require-
rent.

DECISIO DXLIII.

CONCLVSVM fuit per Dominos Lite-
ras Apoſtolicas Ioannis Baptiſtæ, vti
non iuſtificatas non eſſe exequendas: Ipſe
enim narrauit Pontifici, quod vacante Vi-
caria Parochialis Eccleſiæ SS. Petri, & Pau-
li de Prato, Archidiaconus, & Præcentor
Cathedralis Eccleſiæ Barchinonen. ad quos
ius nominandi Vicarium pertinet vigore
antiquæ vnionis, fuerunt in præſentatione
diſcordes; Talis autem narratiua in facto
non iuſtificatur, imò conſtat de contrario,
dum Archidiaconus mediante ſuo Procu-
ratore, & Præcentor vnanimiter, & con-
corditer præſentarunt Bernardum Maſſer-
rer, qui fuit ſucceſsiuè ab Ordinario appro-
batus, inſtitutus, & in poſſeſſionem immiſ-
1 ſus, eius Summ. *num.* 2. *& ſeqq.* † vnde in hac
2 parte eius gratia remanet ſubreptitia, † &
per conſequens inexequibilis, *Dec. in cap. ſu-*
per literis num. 4. *de reſcript. Lotter. de re benef.*
lib. 2. *quæſt.* 54. *num.* 9. *Giouang. conſ.* 8. *num.* 114.
lib. 1. *Rota coram Bich. deciſ.* 479. *num.* 3. *& coram*
Eminentiſs. Ottob. deciſ. 115. *num.* 2. *& coram*
Card. Celſo deciſ. 144. *num.* 9. Tantò magis; quia
habet in ventre clauſulam, *dummodo de tem-*
3 *pore datæ præſentium non ſit alteri ius* † *quæſitum*,
quæ præſeruauit omne ius Bernardi præce-
denter acquiſitum ex d. eius præſentatione,
& Ordinarij inſtitutione, *Felin. in cap. cauſam*

quæ num.26.de rescript.Duran.decis.100.num.5. Buratt.decis.651.num.4.& 161.Adden. num.10.
4 *& dec.388.num.38.coram Bich.* & operatur, †vt in sui præiudicium gratia non dicatur emanasse, *Marescott.var.resol.cap.1.num.172. lib.2. Rota coram Buratt.decis.137.num.5.& 6.& coram Cardinali Celso decis.408.num.4.& in rec. decis.36.num.5.par.8.*

Quod autem ex dicta præsentatione fuerit ei ius quæsitum, manifestum redditur ex vnione facta dictæ Vicariæ ad dictum Archidiaconatum, & Præcentoriam, de qua vnione nulla sit controuersia inter partes, & apertè constat ex confessione eiusdem Ioan-
5 nis Baptistæ emissa in suis literis,† quæ probat contra confitentem, vulg. *l. cum precum C.de liber.caus.* vnde ad dictas dignitates spectabat ius præsentandi Vicarium †
6 ab Ordinario instituendum, vt disponitur *in Constitutione B. Pij V. in ordine 47. §.4.* & tenent *Gonz.ad regul.8.glos.5.§.3. num.53. Garz. de benef.par.9.cap.2. num.289. Barbos. de potest. Episcopi alleg. 60. num. 23. Rota decis. 148. num.8. par.8.& decis.305.num.24.par.11. rec. & coram Canal.dec.595.num.4.& seqq.*

Non obstat, quod Procurator Archidiaconi non haberet in mandato procuræ, nisi facultatem conferendi, non autem præsentandi, quia præterquod sub facultate con-
7 ferendi, † quod est maius, venit etiam-
8 ius, † & facultas præsentandi, quod est minus, *Lambert. de iurep. par. 1. lib.2. quæst.4. princ.art.4.num.5.& seqq.Vinian.eod.tract. lib.5. cap.6.num.15.Garz.de benef.par.5.cap.8.num.83* qui licèt contrarium senserit *in par.5. cap.6. num.30.* ibi tamen loquitur de rescripto, vel de mandato de prouidendo odioso, & am-
9 bitioso, † & per consequens restringibili, non autem de mandato procuræ facto a-
10 Patrono, in quo verbum †*conferre* ratione subiectæ materiæ idem est ac præsentare, vt distinguendo firmat *Paris. cons.144. num.14. lib.4.Rota decis.27.num.2. de Præbend. in nouis*, obiectum cessat ex facto, quia mandatum post specialem facultatem conferendi quæcumque beneficia, quorum collatio, præsentatio (sunt verba præcisa d. mandati) & alia quæcumque dispositio ad ipsum constituentem quomodolibet ratione suæ dignitatis pertinet, & spectat, continet etiam clausulas generales alia faciendi necessaria, & opportuna, prout facere posset ipse constituens, etiamsi requirerent magis speciale
11 mandatum, † illo enim casu censetur datum mandatum etiam ad ea, quæ essent speciali nota digna, ad *text.in cap.qui ad agendum §. sed si aliquis de procurat. in 6.Conar.var. resol. lib.2. cap.5.num.8. Rocch.de Curt de iurep. verb. honorificum num.25. Garz. vbi supra d. par.5. cap.8. num.82.& 83.*

Demum quod nominatio Bernardi facta fuerit in vim concordiæ in facto non subsistit, quia iuxtà illius formam ille debuisset præsentare, quia forte fuisset extractus, Sũmario Comitissæ *num.1.* in proposito autem vterque præsentauit, & Ordinarius præsentationẽ acceptauit, & possessionem tradidit in vim nominationis vtriusque Summario Bernardi *num.2.& 5.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. CALATA IV.

Farfen. Bonorum.

Lunæ 17. Iunij 1675

ARGVMENTVM.

Latissimè disputatur articulus, quod bona emphyteutica ex Statuto Abbatiæ Farfensis non possint deuenire ad forenses, quatenus nempè eo non obstante ille possidere possit, & possidere intelligatur in loco eiusdem Statuti, de cuius intellectu, ac etiam de testibus, aliisque probationibus contra illius obseruãtiam adductis, plura in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Innestitura seu renouatio emphyteusis facta habenti qualitates pro ea requisitas, remanet valida, & subsistetur.*

2 *Bona emphyteutica licet redacta ad instar allodialium, hoc tamen intelligitur locatione durante ad præiudicium vocatorum, secus ea finita, in præiudicium Domini.*

3 *Testes cines super libertate bonorum, ratione interesse quod habent, non probant.*

4 *Testis, qui fatetur ex victoria causæ maximam vtilitem sperare, non probat.*

5 *Testis affectatus, & quia sumpsit partes iudicis in declarando Breue Pontificis non probat, & num. seq.*

6 *Testis, qui potius indicat, quam testetur, non attenditur.*

7 *Testis de iudicio suo, & credulitate deponens, nihil probat.*

8 *Testis deponens statutum non obseruari, quia videt causam controuersam agitari contra formam eiusdem statuti, illius inobseruantiam non probat.*

9 *Testis loquens sine fundamento, non admittitur.*

10 *Testis de auditu non probat.*

11 *Testis non deponens super casu controuerso, & ignorans merita causæ non probat.*

12 *Forenses possidere bona emphyteutica contra formam statuti, vel pacti, nihil facit, quia possunt possidere durante locatione iure creditoris.*

13 *Bona emphyteutica locatione durante possunt à quocumque possideri iure creditoris.*

14 *Forensis possidere prohibitus, si habeat duplex domicilium, possidere permittitur.*

15 *Domicilium duplex quemlibet habere permittitur, aliud scilicet originis, & aliud habitationis.*

16 *Probatio debet esse certa, vbi agitur de inducenda consuetudine, vel obseruantia statuto contraria.*

17 *Pro-*

Digitized by Google

17 *Probatio æquiuoca remanet insufficiens.*
18 *Possibilitas in contrarium etiam sola sufficit ad excludendam probationem, amplia vt num. anteced.*
19 *Probatio fieri debet in casu præciso, & cum suis qualitatibus.*
20 *Forensem possedisse contra formam statuti non sufficit, nisi insimul doceatur, ciues hoc scisse eosque reclamantes succubuisse, & fuisse coactos illum admittere.*
21 *Consuetudo coactiua non inducitur ex simplici facultate concessa inuestiendi etiam extraneos, vel forentes.*
22 *Consuetudo coactiua inuestiendi forenses contra formam statuti non inducitur ex solis instrumentis locationum, & quare num. anteced.*
23 *Forenses possidere bona tanquam propria in loco statuti illos excludentis, non præiudicat, quia intelligi potest de dominio vtili.*
24 *Emphyteuta durante inuestitura dicitur habere dominium vtile.*
25 *Possessores primi bonorum feudalium, vel emphyteuticorum, dicuntur primi ciues.*
26 *Ciues primi dicuntur possessores bonorum, vel feudalium, quamuis in loco statuti non habitent, vel alia bona non possideant.*
27 *Ius statui non potest ex casu diuerso.*
28 *Ciuis, & subditus remanet, qui occasione vnius sui castri, alibi ad habitandum se contulit.*
29 *Sententia non afficit non citatum.*
30 *Lex in instrumento præscripta est omnino seruanda, relicta quacumque consuetudine in contrarium.*
31 *Instrumentum repertum in alio protocollo Notarij rogati quamuis ab eo subscriptum non sit, si alia habeat requisita necessaria plenè probat.*
32 *Obseruantia præbet robur scripturæ etiã informi.*
33 *Adminicula comprobant veritatem scripturarum.*
34 *Causa emphyteusis Ecclesiæ dicitur Ecclesiastica, & coram Ecclesiastico iudice cognoscenda est.*
35 *Abbas Farfensis habet amplissimas facultates deputandi iudices vigore Breuis fæl. memor. Vrbani Octaui.*
36 *Forensis ratione rei sitæ forum sortitur, et conueniri potest coram iudice Territorij.*
37 *Abbas est iudex competens in causa suæ mensæ.*
38 *Abbas in causa suæ mensæ potest allegari suspectus, tam ipse, quam eius Vicarius.*
39 *Suspicionis causa cadere non potest in Auditoribus Rotæ.*

DECISIO DXLIV.

INTER Margaritam Sanctoram testamẽtariam hæredem Antonij Aloysij vltimi emphyteutæ defuncti absque filijs, ac Eminentissimum Abbatem Farfen. & Ioannem Cecium ab eo postremò inuestitum, disputato dubio die 19. Februarij 1672. coram bonæmem. Priolo, Rota censuit constare de bono iure Eminentissimi Abbatis, & dicti Ioannis, etiam ad effectum manutentionis, & hodie coram me in Causa in eius locum deputato stetit in decisis.

Bonum namque ius ex eo resultat, quod agitur de bonis prædicto Antonio concessis ad tertiam generationem, & cũ pacto, quod vendi, vel alienari, non possint Ciui Romano, non Vassallis, & sub Iurisdictione Farfen. non habitantibus, aliàs in euentũ contrarij bona liberè deuoluantur ad Monasterium, vt habetur ex Instrumento inuestituræ dato in præterito Summario *num.* 1. Ideoque Antonius sine filijs defunctus, non potuit contra formam pacti de illis in Testamento disponere ad fauorem Margaritæ penitus extraneæ, & Romanæ, sed statim bona deuoluta fuerunt ad Ecclesiam, quæ cum in vim Statuti teneretur illa relocare perso-
1 nis Abbatiæ subiectis,† rectè inuestiuit Ioãnem habentem Ciuilitatem Podij Mirteti, ex late firmatis in *decis. §. primo.*

Non obstat, quod vigore Statuti, & consuetudinis bona prædicta redacta sint ad instar allodialium, & transitoria ad quoscũq.

Quoniam debet intelligi, locatione du-
2 rante, & ad præiudicium ea†vocatorum, secus autem ea finita, in præiudicium Domini directi, & ab eo denuò inuestiti, vt præter adductos in decisione materiam declarando firmatum fuit cor. *Coccin. dec.* 1712. *num.* 8. & secuta fuit *Rota vltimo loco in Farfen seù Sabinen. bonorum* 13. *Iunij* 1672. §. *Neque contrarietas coram R. P. D. meo Rondinino.*

Neque ad probandam consuetudinem etiam locatione finita, ac pro forensibus suf-
3 fragantur Testes desuper inducti,† tùm quia omnes vti Ciues Farfenses, & possessores bonorum eiusdem Abbatiæ deponunt ad proprium commodum, & expressè fatentur † ex Victoria huius Cautæ se maximam
4 vtilitatem sperare, quare nihil probant, *Farinac. de testibus quæst.* 60. *num.* 4. *Menoch. de arbitr. cas.* 160. *Ossasc. decis.* 99. *num.* 39. *Rota coram Coccin. decis.* 2012. *num.* 8. *& coram Eminentiss. Otthob. decis.* 10. *num.* 56. *& coram Bich. decis.* 180. *num.* 15. *& in rec. decis.* 244. *num.* 32. *par.* 9. tùm quia patiuntur in dicto plures exceptiones;
5 Nam primus detegitur nimis affectatus,†, & assumpsit partes Iudicis in declarando Bre-
6 ue Sixti V. † contra id, quod resoluit *Rota coram Buratto decis.* 87. *& alijs in decisione allegatis*; vnde cum potiùs iudicet, †quàm testetur non est attendendus, *Bartol. in l. qui Testamentum ff. de testam. Rota coram Dunoz. inn. decis.* 372. *num.* 10. *& coram Merlin. decis.* 32. *num.* 8. *& coram Coccin. decis.* 1882. *num.* 9. prout
7 de suo iudicio, & credulitate deponit super eo, quod Eminentissimus Abbas non possit
8 cogere forenses ad bona dimittendum; † & sic non releuat *Rota coram Gregor. decis.* 482. *num.* 8. *& decis.* 578. *num.* 12.

Secundus verò licèt animosè deponat
9 Statutum non obseruari, † ineptam tamen reddit rationem, dum dicit ita credere, quia
10 videt hanc litem agitari,† vnde vti loquens sine fundamento non est admittendus, *Rota decis.* 100. *num.* 3. *post secund. volunt. conf. Farinac. & in rec. decis.* 71. *num.* 1. *par.* 4. *tom.* 2. *& decis.* 66. *num.* 6. *par.* 7. & dum subdit, quod Eminentissimus Abbas tenetur inuestire proximiores lineæ finitæ, vel hæredes institutos, nul-

lam

lam fidem meretur, † quia in hac parte teſtatur de auditu, *Gregor. deciſ.* 517. *num.* 14. Multoque minus ſunt habendi in conſideratione alii Teſtes, cum non deponant ſuper caſu controuerſo, † ignorent an adſit ſtatutum in Abbatia Farfen. & an Eminentiſſimus Abbas conceſſerit vmquam inueſtituras forenſibus, *Cravet. conſ.* 430. *num.* 5. *Buratt. deciſ.* 538. *num.* 14. *Dunoz. inn. deciſ.* 103. *num.* 21. Imò quartus negat, quod in inueſtituris apponantur pacta, conuentiones, vel obligationes, & tamen contrarium habetur ex formula omnium inueſtiturarum.

Quatenus autem prædicti Teſtes deponunt aliquos exteros poſſidere bona Abbatiæ, † nihil pariter concludunt, vel quia poſſidere poſſunt durante locatione iure creditoris, † quod licitum eſt, ex firmatis *coram Burat dicta deciſ.* 87. *& cor. Pan. dec.* 1192. *num.* 1. *& dec.* 1712. *coram Coccino*, vel quia habeant duplex domicilium à iure permiſſum, aliud ſcilicet originis, † & aliud habitationis, *Ruin. conſ.* 61. *num.* 22. *lib.* 5. *Rota coram Comitul. dec.* 120. *num.* 8. *Adden. ad Burat. deciſ.* 804. *num.* 3. *& coram Durano deciſ.* 31. *num.* 12. Cùm enim prædicta deducantur ad effectum inducendi conſuetudinem, vel obſeruantiam Statuto contrariam, † probatio debet eſſe certa, quod poſſeſſio forenſium non fuerit in aliquo ex ſupradictis caſibus, coarctando etiam negatiuam, aliàs remaneret æquiuoca, † & conſequenter inſufficiens, *Menoch. conſ.* 145. *num.* 2. *& conſ.* 1259. *num.* 16. *Gratian. diſcept.* 88. *num.* 17. *Rot. deciſ.* 27. *num.* 11. *par.* 8. *recent.* Imò ad illam excludendam † ſatis eſt ſola poſſibilitas in contrarium, *Rot. coram Card. Colſ. de eiſ.* 155. *num.* 23. *& deciſ.* 161. *num.* 3. *& deciſ.* 232. *num.* 1. ſed requiritur probatio in caſu præciſo, † & cum ſuis qualitatibus, *Fonden. colluct.* 15. *num.* 126. *Cyriac. contro.* 23. *num.* 23. *Thomat. deciſ.* 131. *num.* 1. *Rot. dec* 599. *num.* 3 *par.* 1. *diuerſ. & in rec. deciſ.* 97. *num.* 11. *& 12. & deciſ.* 211. *num.* 5. *par.* 8. & quatenus probaretur aliquem forenſem poſſidere bona Abbatiæ extra caſus ſupradictos, adhuc non relevaret, niſi etiam conſtaret, quod Vaſalli ſciuerint huiuſmodi præiudicium ipſis illatum, & quod reclamantes in iudicio ſuccubuerint, † aut quod Eminentiſſimus Abbas voluerit inueſtire ſubditum, ſed fuerit prohibitus, & coactus hæredem forenſem inueſtire, *Cratian. d. diſcept.* 296. *num.* 10. *Rot. coram Reuerendiſs. Reyas deciſ.* 96. *num.* 5. *& deciſ.* 192. *num.* 13. *& in rec. deciſ.* 155. *num.* 54. *par.* 5. *deciſ.* 141. *num.* 12. *par.* 6. *dec.* 82. *par.* 7. *& dec.* 254. *num.* 21. *par.* 10. Quia alias ex facultate etiam forenſes inueſtiendi † non cenſeretur inducta conſuetudo coactiua, *Gratian. d. diſcep.* 88 *num.* 14. *Rot. coram Mantic. deciſ.* 10. *num.* 12. *& in rec. deciſ.* 112. *par.* 2. *& deciſ.* 280. *num.* 4. *par.* 3. *& deciſ.* 254. *num.* 20. *par.* 10.

Ex eiſdem rationibus coactiua conſuetudo eo minus probatur ex publicis Inſtrumentis locationum, quia ſcilicet ex illis non iuſtificatur, † quod forenſes contra formam ſtatuti bona acquiſiuerint, & poſſederint, & licèt in aliquibus enuncietur bona eſſe propria conductorum, hoc nihil concludit, † cum ſint potius renouationes, & poſſit intelligi de dominio vtili, † quod habet emphyteuta durante inueſtitura, *Valaſc. de emphyt. q.* 13. *n.* 1. *Rot. deciſ.* 129. *n.* 4. *par.* 12. *rec.*

Nec ad rem facit exemplum inueſtituræ factæ à bo. me. Cardinali Alexandro Farneſio ad fauorem DD. de Vrſinis de Caſtris Scandriliæ, & Cerreti, ſiue quia eorum anteceſſores fuerant poſſeſſores dd. Caſtrorum, † & ſic dicebantur primi Ciues, *Frecc. de ſubfeud. lib.* 2. *quæſt.* 17. *quæſit.* 18. *num.* 2. *Ncar. de grauamin. Vaſſal. lib.* 1. *grauamin.* 26. *num.* 1. *& 2. Ganuar. deciſ. Neapolit.* 37. *nn.* 38. *& deciſ.* 38. *num.* 12. *Mart. de iuriſd. par.* 4. *caſ.* 8. *num.* 8. *Franc. dec.* 197. *num.* 1. quamuis ibi actualiter non habitent, † nec bona poſſideant, *à Ponte de poteſt. Prorog. tit.* 3. *de elect. officiat.* §. 2. *num.* 13. Siue quia in antiquis inueſtituris nõ erat certus finis generationum, imò erat in controuerſia, ad quam ſedandam D. Abbas per viam concordiæ, non iudicialiter, nec coactè, ſed ſponte relocauit DD. de Vrſinis vti de generatione, ex quo caſu omninò diuerſo † ab iſto, de quo agitur idem ius ſtatui non poteſt, *Rot. deciſ.* 538. *num.* 74. *par.* 13. *& deciſ.* 81. *num.* 23. *par.* 14. *rec.*

Exempla verò aliorum, qui non apparent vel originarii, vel incolæ, vel ciues ex priuilegio, nec minus ſuffragãtur, quia verè ſunt originarij Caſtrorum Abbatiæ, quæ tractu temporis diruta remanſerunt, & habitatores coacti fuerunt alibi domicilium quærere, ſed nihilominus ad effectum bona obtinendi retinent priuilegium Ciuium, & ſubditorum Abbatiæ.

Nihil pariter releuant binæ ſententiæ latę de anno 1598. illa enim fauore Lætitiæ, quæ erat de Montopolo, loco Abbatiæ, non facit ad caſum; alia verò inter Rugerium, & Lillam eſt etiam inapplicabilis, quia in eo caſu incerta erat deuolutio, vltra quod ambæ emanarunt non citato Procuratore Fiſcali Abbatiæ, † cui proinde nocere nõ poſſunt, *Andreol. contro.* 301. *nu.* 10. *Rot. deciſ.* 325. *num.* 8. *par.* 6 *& dec.* 370. *num.* 4. *par.* 9. *tom.* 2. *rec.* Imò nullum videtur adeſſe prę iudiciũ Abbatiæ, ſed potius proximiorũ præferendo in renouatione hæredem inſtitutum de locis Abbatiæ.

Verum prædictæ Margaritæ ſemper obſtaret pactum factum cũ Antonio ſuo Auctore, non alienandi bona in non ſubditũ, & non habitantem ſub iuriſdictione Farfen quam legem in inſtrumento inueſtituræ præſcriptam, eſſe omninò † attendendam, reiecta quacumque conſuetudine in contrarium voluerunt *Archaran. conſil.* 422. *nn.* 4. *Berous conſ.* 107. *num.* 8. *lib.* 1. *Rot. coram Reyas deciſ.* 402. *num.* 9. *& dec.* 444. *num.* 10. *& in rec. deciſ.* 198. *num.* 5. *par.* 12.

Nec ſubſiſtit, quod d. inſtrumentum inueſtituræ non ſit in forma probanti, quia illud fuit repertum in Protocollo inter alia inſtrumenta ab eodem Rutilio Fabro Notario

tario rogata. & continet diem, menſem, an-
31 num, clauſulam, actum, & teſtes, † vnde quamuis deficiat Notarij ſubſcriptio, dicitur legale, *Rot. coram Seraph. dec. 906. num. 12. & coram Eminentiſs. Otthob. deciſ. 244. num. 31.* tanto magis, dum vigore dicti inſtrumenti ſolutum apparet Laudemium tam Abbati, quàm Monachis pro conſenſu ab eis præſtito, hodierno Summ. *num.* 15. ex quo dedu-
32 citur obſeruantia, † quæ dat robur etiam ſcripturæ informi, *Rot. coram Duran. dec 74. num. 39. dec. 129. num. 2. & 3. par. 6. & deciſ. 101. num. 1. par. 7. rec.* & dum etiam corruunt plura adminicula deducta pro veritate d. inſtrumenti, nempe ex eo, quod fuit alligatum in Protocollo vna cum alijs de tempore nõ ſuſpecto, ſcilicet ante mortẽ Antonij Aloyſij, & ex fide Teſtis inſtrumentarij, & diuerſis alijs inſtrumentis exiſten. in eodem Protocollo, à d. Notario deinde in publicã formam traditis, & ſubſcriptis, & demum ex identitate formæ d. inueſtituræ ſicuti ſunt
33 cæteræ aliæ; † liquidem adminicula comprobant veritatem ſcripturarum, *Rot dec. 104 num. 3. & deciſ. 191. num. 12. par. 8 rec. & dec. 503. num 10. & 11. coram Peutingerio.*

Cæterum adducta contra iuriſdictionem Eminentiſſimi Abbatis, nempe quod poſt Bullam Sixti V. ipſe non habeat, niſi iuriſdictionem ſpiritualem, & Eccleſiaſticam, non autem temporalem, quodq; non poſſit deputare Iudicem niſi in prima inſtantia, & vlterius quod agatur contra Margaritã Romanam, quæ tamquam non ſubdita, non ſubiacet eius iuriſdictioni, quodque fecerit ſe admitti ad Cauſam, atque ideo non potuerit Iudicem ſibi beneuiſum deputare, nullius releuantiæ viſa ſunt.

Nam cum agatur de bonis Emphyteuticis de directo dominio Eminentiſſimi Ab-
34 batis, † cauſa dicitur merè Eccleſiaſtica, & coram Iudice Eccleſiaſtico cognoſcenda eſt, etiamſi lis verſetur inter laicos, vt plenè diſcuſſo articulo firmauit *Rota dec. 42. per tot. par. 6. recent. & poſt Pacific. de Saluian. deciſ. 236.*
35 Quod autem d. Eminentiſsimus † habeat facultatem deputandi tam in prima, quàm in ſecunda, & tertia Inſtantia, ac etiam in gradu reſtitutionis in integrum, conſtat ex motu proprio Vrbani VIII. dato in Summario *num.* 1 & comprobatur ex tot cauſis Farenſibus hucuſque in hoc Sacro Tribunali decitis, cumque bona controuerſa exiſtant ſub
36 iuriſdictione Abbatiæ, † non eſt dubitandum forenſem ratione rei ſitæ forum ſortiri, & conuenirj poſſe coram Iudice Territorij, *l. ſed etſi 52. §. vltimo ff. de iudic. l. a Iudice vbi in rem actio, cum alijs adductis per Carleual. de iudic. lib. 1. diſput. 2. queſt. 3. num. 143. et ſeqq.* Nihil obſtante, quod Eminentiſſimus Abbas ſit in cauſa pro intereſſe ſuæ Menſæ Ab-
37 batialis, † quia ſicuti de iure poteſt eſſe Iudex in cauſa ſuæ Menſæ, *Abbas, et Io. Andr. in cap. cum veniſſent num. 9. et 10. de iudic. Oldrad. conſ. 156. Rot coram Cocin. deciſ. 79. num. 1. et in res deciſ. 36. num. 17. par. 10. et in Cotronen. Cen-*
ſurarum 4. Maij 1667. coram Eminentiſſimo Carpineo, ita poteſt alterum deputare, & quam-
38 uis poſſit ſuſpectus allegari, † ſiue ipſe, ſiue ab eo deputatus, ex *dec. 165. num 15. par. 6. rec. et coram Eminentiſſimo Otthob. dec. 51. nu. 2.* hoc tamen non applicatur in propoſito, quo Cauſæ cognitio remiſſa fuit ad hoc Sacrum
39 Tribunal, † in quo nulla ſuſpicionis cauſa cadere poteſt, vt in ſimili ſeruatum refert *Bich. deciſ. 322. in prine.* ſed ceſſat difficultas ex reſcriptis Auditoris Sanctiſſimi, & Sac. Rotæ ſuper approbatione meæ deputationis.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Primogenituræ de Ghislerijs.

Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Immiſſio Fideicommiſſario conceditur, docto prę cæteris de identitate bonorum, quæ ſatis probari viſa eſt, ſi illa poſſideantur à ſucceſſoribus grauati, qui litem ſubſtentant, eademque datur etiam in bonis ſubrogatis, non obſtantibus detractionibus, quæ præſumuntur factæ, eo ipſo, quod in laudo declarantur, bona fideicommiſſi, detractis detrahendis, in certa quantitate remanere, prout nec minus attentis melioramentis, quæ in plantationibus conſiſtentia, vel non reficiantur, vel compenſantur cum fructibus à die motæ litis, vel tamquam ſolum in genere probata, ſuccurruntur per cautionem de ea reficiendo, poſtquam fuerint legitimè liquidata.

SVMMARIVM.

1 *Identitas bonorum fideicommiſſi probatur ſi illa fuerint poſſeſſa à ſucceſſoribus grauati, qui litem ſuſtentant.*

2 *Immiſſio fideicommiſſario conceditur etiam in bonis ſubrogatis pro fideico mmiſſo.*

3 *Subrogata bona pro fideicommiſſo habentur, ac ſi originaliter fideicommiſſaria extitiſſent.*

4 *Detractiones fuiſſe integraliter factas probatur per laudo declarante bona fideicommiſſi, detractis detrahendis in certa quantitate liquida remanere.*

5 *Melioramenta compenſantur cum fructibus perceptis à die motæ litis.*

6 *Melioramentis ſolum probatis in genere reſtè conſulitur per cautionem de illis reficiendis, poſtquam fuerint legitimè liquidata.*

7 *Valoris bonorum variatio contingere poteſt ex augumento intrinſeco, non autem extrinſeco ſequuto ex curſu temporis.*

8 *Prętia rerum longo temporis internallo mutari ſolent.*

9 *Plantationes arborum, prout etiam illæ, quæ ſunt in plantandis vitibus non reficiuntur.*

10 *In Plantatione ſolæ expenſæ factæ reficiuntur.*

DE-

DECISIO DXLV.

POSTQVAM per duas decisiones editas coram me firmatum fuerat constare de fideicommisso Virgilij Sen. de Ghislerijs, illiusque purificatione ad fauorem Senatoris Francisci pariter de Ghislerijs, proposui aliud particulare dubium, An eidem sit danda immissio; hodie affirmatiuè resolutum.

Nam quod bona Altedi, super quibus ea petebatur, & ad quorum idẽtitatem restringebatur hodierna controuersia, sint subiecta præfato fideicommisso, probari videbatur ex infra dicendis.

Orta enim controuersia de anno 1542. inter Virgilium Iunicrem Testatoris ex filio nepotem primogenitum, & Frãciscum Mariam, alioſque fratres super liquidatione fideicommissi Francisci eorum Abaui, & Primogenituræ dicti Virgilij Senioris eorum Aui, facloque compromisso in duos non obscuri nominis IurisConsultos Laurentiũ à Pinu, & Calcatium Maluasiam, emanauit Laudum, in quo bona subiecta d. Primogenituræ, detractis detrahendis fuerunt liquidata in libris 27125. pro quibus fuit eidem Virgilio primogenito tornaturar. 600. cum Domo magna, siue Palatio, & duabus Domibus pro Colonis, aliisque pertinentijs positum in Villa Altedi iuxtà bona illorum de Fantutijs, alioſque fines latiùs enunciatos in d. Instrumento dato in hodierno Sũmario *num.* 39.

Quod Prædium cum fuerit de anno 1577 alienatum in Ioannem Baptistam Caluum, à cuius successoribus hodie possidetur, † vt patet ex subsistentatione litis, *Rota decis.* 1415. *num.* 3. *coram Seraph. et decis.* 30. *num.* 4. *par.* 8. *rec.* Domini non dubitarunt super eo concedẽdam esse immissionem petitam, etiamsi non probaretur, istud fuisse integraliter possessum à Testatore, cum tamen probetur illius maioris partis acquisitio, vt in Summario *num.* 7. † indicantes satis esse, quod fuerit ab hæredibus grauatis cum eodem onere primogenituræ subrogatum † in locum bonorum, quæ ipsemet Testator possidebat ad effectum, vt habeatur ac si fideicommissarium originaliter extitisset, vt in puncto respondit *Rota decis.* 320 *num.* 1. *et seqq par.* 5. *rec. Rota coram Merlin. decis.* 116. *num.* 21. *et* 22. *et coram Reuerendissimo Matthæo in Bononien. fideicommissi de Ghislerijs* 19. *Februarij* 1674. §. *fundamentum, et* §. *multo minus*.

Neque retentio huius Prædij prætendi valet pro tertia parte bonorum stabilium alienari permissam à Testatore, quia ex declaratione emissa in Laudo prænarrato, quod detractis detrahendis bona subiecta primogenituræ liquida remanebant in libris 27125. † optimè probatur omnia detrahenda etiam ex hoc capite fuisse detracta, vt in specie decisum fuit in *Bonon. fideicom. de Amorinis* 5. *Iunij* 1668. §. 1. *coram R. P. D. meo Tan.*

Minusque retardari valet immissio per exceptionem melioramentorum, quæ facta supponuntur super bonis controuersis; Ea siquidem, quæ in specie liquidata † apparent in libris 1433. cùm longè absorbeantur a fructibus perceptis à die motæ litis, qui iuxtà relationem Peritorum hinc inde electorum data in Summario *num.* 8. ascendunt ad annuas libras 6850. † poterunt cùm eisdem compensari, *Buratt. decis.* 441. *sub num.* 7. *et dec.* 834. *sub num.* 12 *et in Bonon. fideicommissi de Ghislerijs* 23. *Ianuarij* 1671. *in fine coram me*.

Alijs verò melioramentis in genere tantùm liquidatis non obstante termino præfixo ad ea liquidanda in specie d. Summario *num.* 10. † satis remanet consultum per cautionem à Senatore Francisco præstandam de illis reficiendis post sequutam liquidationem iuxtà stylum nostri Tribunalis, de quo *in rec. dec.* 217. *num.* 5. *par.* 4. *tom.* 2. *Reyas dec.* 461. *num.* 1. *et in Romana vineæ* 16. *Ianuarij* 1660. *sub* §. *iniustitia coram bo. me. Meltio*.

Neque specialis liquidatio eorundem melioramentorum desumi valet ex eo quia bona, de quibus agitur fuerint de tempore Laudi æstimata in libris 27125. & pro hac summa assignata Virgilio alienanti, eademque fuerint hodie æstimata in libris 110000. quia † præterquam hæc valoris variatio contingere potuit ex augumento intrinseco, nõ autem extrinseco, iuxtà notatam regulam, quod pretia rerum longo temporis interuallo mutari soleant, ad vulgatum *Textum in l. pretia rerum* §. *fin. ff. ad l. Falc.* quam expendit *Rot. in Bononien. fideicommissi* 30. *Ianuarij* 1671. §. *nec relevat coram bo. me. Priolo, et in Sabinen. Prædij* 3. *Aprilis* 1674. §. *Identitas. versic. vel quia ex cursu temporis, coram R. P. D. meo Rondinino.*

Præterea fuit animaduersum, Peritos in æstimatione ab ipsis facta habuisse rationem de plantationibus arborum, earumque vitibus, † quæ vel non reficiuntur, vt aduertit *Rota decis.* 461. *in fine; decis.* 116. *num.* 8. *et decis.* 181. *num.* 10. *coram Reyas, et in Interamnen. fideicommissi* 28. *Martij* 1667. §. *quatenus coram Eminentissimo Carpineo*, † vel saltem reficiuntur solæ expensæ factæ in plantatione, vt pariter obseruat *Rot. decis.* 333. *num.* 10. *parte* 12. *recent.*

Et ita, vnica Parte informante, altera pluries citata, decisum fuit &c.

R. P. D. CALATA IV.

Bononien. Dotis, Successionis, & Legati.

Lunæ 17. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Simulationis coniecturæ adducuntur, quarum duæ licèt posita causa simulandi, sufficiant, plures tamen in hac decisione cumulantur, illa deducta ob fraudandum legatarios à consecutione suorum legatorum, hæc autem

autem, quia bona vigore fideicommissi sunt relicta fœminæ, quæ non comprehendebatur in illo, ex reciproca dimissione sine vllo veritatis, & iustitiæ fundamento facta, ex clausulis insolitis, & à non vocatione partium, quæ vigore pacti vocari debuerant, & demum, quia fructus etiam, qui dimittenti spectabant, nullo iure condonati sunt.

SVMMARIVM.

1 *Simulata transactio non parit ius retentionis fauore transigentis, nec alium effectum operare poteſt.*
2 *Simulatio duobus coniecturis probatur, quotiescumque concurrit causa simulandi.*
3 *Simulata dicitur transactio facta ad frandandum creditores, et legatarios.*
4 *Simulatio transactionis resultat si bona vigore fideicommissi dimissa sint fœminæ ab eodem fideicommisso exclusæ.*
5 *Simulandi animus clare resultat voluntas, et animus ex reciproca dimissione sine vllo veritatis, et iustitiæ fundamento facta.*
6 *Simulatio ex clausulis, et cautelis insolitis planè deducitur.*
7 *Dolus præsumitur in eo, qui omisit facere id, quod facere tenebatur.*
8 *Dimissio, seù condonatio fructuũ, qui dimittenti spectabant, non poteſt referri nisi ad causam bonorũ, illi in dimissionis, et transactionis instrumento relaxatorum.*
9 *Iactare sunum nemo præsumitur.*
10 *Sententiæ per appellationem suspensæ nihil ponunt in esse.*
11 *Retentionis ad effectum requiritur creditum clarum, et liquidum, vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis.*

DECISIO DXLVI.

DILATA quoad ratam sicut 2000. per Signaturam execuutione mãdati totalis relaxati fauore Comitissæ Camillæ Caetanæ pro integra consecutione legati sicut 30. mil. allegabat in hac noua propositione in contrium Maria Isabella hæres detractionem ex hæreditate Iosephi Mariæ testatoris plurium bonorum, quæ antiquioribus fideicommissis aliorum de Dotiis supponebat obnoxia, adducendo sententias contra eandem latas in partibus, & transactionem postea appellatione pendente factam, in qua ei concorditer præuia fructuũ omnium condonatione datur retentio nõnullorum corporum facta relaxatione cæterorum fideicommissarijs, quare assumpta disputatione dubii, An, & in qua quantitate sit facienda detractio ex Statu hæreditario pro prætensis fideicommissis Dotij, & respectiue retentio, attenta dicta transactione, eoque hodie proposito, Domini respouderunt non competere retentionem vigore transactionis, & in reliquis reuidcantur sententiæ de partibus in gradu appellationis.

Ratio resolutionis primæ partis dubij posita est in eo, quod cum d. transactio fuerit facta in frandem legatariorum, fueritque 1 in eorum præiudicũ simulata, † non poteſt parere fauore transactionis ius retentionis, nec alium effectum, ad *text. in l. nihil ff. de inoff. teſt. Surd. conſ. 3. num. 29. Andreol. contr. 405. num 20. Merl. deciſ. 363. num. 8. & dec. 516. num. 1. Donoz. iun. dec. 761. n. 20. Cocc.. deciſ. 222. n. 4.*

Simulatio autem visa fuit in præsenti satis manifestè deduci ex pluribus coniecturis 2 cum tamen duæ sufficiant, † quoties, prout hic. concurrit causa simulandi, *Andr. contr. 166. num. 13. Altograd. conſ. 5. nu, 15. lib. 1. in rec. dec. 179. num. 5. par. 4. tom. 2. dec. 63. num. 4. par. 8. Otthob. dec 191. num. 13.*

Et sanè causa simulandi deducitur ex eo, quod cum legatarij vrgerent pro satisfactione legatorum sibi debitorum, excogitatus fuit modus illos eludendi, diminuendo scilicet statum hæreditarium Iosephi Mariæ Testatoris, propterea deuẽtum fuit ad transactionem dimittendo plura corpora, † & 3 alia titulo fideicommissi retinendo, vt ab eis remanerent excluſi legatarij, & arcerentur à consecutione legatorum, vt de simili causa notat *Dec. conſ. 14. num. 6. in fin. Andr. d. contr. 166. num. 11. Canal. dec. 381. num. 3. Boer. dec. 901. num. 7. Romana cenſus 28. Ianuarij 1671. §. quia vero coram me.*

Coniecturæ verò, quæ causam famulantur sunt vndiq; vrgentes, & præcipuè quod inter prædicta bona plura corpora vti fideicommissaria lite pendente Maria Isabella hæres dimisit, quæ tamen in dictis sententijs expressè non leguntur, nec alibi constat, quod essent talia, & signanter Præcium Zanzanigi, cuius partem hæres ipsa fatetur fuisse, ab hæredibus grauatis acquisitam, & quod magis est, in transactione admissum fuit, quod Maria Isabella esset de comprehensis in fideicommisso, † cũ tamen ex 4 lectura testamenti vocantis solos masculos, cum expressa ratione conseruandi agnationem, contrarium resultet, *Merl. deciſ. 799. num. 17. Bur. dec. 272. num. 16. in notiſſima Romana Primogenitura de Bubalo 8. Iunij 1668. §. vnde.* addẽdo *Cerro.* Istę autẽ spontaneę, & reciprocæ dimissiones absque vllo veritatis, & iu- 5 stitiæ fundamento, animum, & voluntatem simulandi denotant *Iaſ. conſ. 81. num. 10. lib. 1. Menoch. præſumpt. 3. num. 53. Merl. dec. 13. num. 6. Boer. dec. 361. num. 11.*

Secunda emergit ex clausulis insolitis ad fauorem eiusdem Mariæ Isabellæ in transa- 6 ctione expressis, † quæ manifestè indicant affectatam voluntatem excludendi Comitissam Camillam, ex huiusmodi enim clausulis, & cautelis insolitis simulationem argui tradunt *Surd. conſ. 327. n. 4. Grat. diſc. 255 n. 21. dec. 383. n. 10. part 5. dec. 63. nu. 21. p. 8. rec.*

Tertia accedit, quod in transactione vocata non fuit d. Comitissa Camilla, quam tamen Maria Isabella vocare tenebatur virtute suæ promissionis † de non concordando sine ipsius Camillæ interuentu, dolus 7 enim præsumitur in eo, qui omisit facere,

id

id, ad quod tenebatur, *Menoch. conſ. 375. n. 16. Arguell. dec. 69. num. 11.*

Quarta demum, quod Mariæ Iſabellæ condonati fuerunt per fideicommiſſarios fructus omnes bonorum fideicommiſſatorum, cum tamen ad ipſos ſaltem à die motæ litis citra ſpectarent, neque ad aliud referri poteſt hæc condonatio, † niſi quia facta fuerit in compenſationem aliorum bonorum, † quæ nullo fideicommiſſo obnoxia eis relaxabantur, cum nemo præſumatur velle iactare ſuum, *ad l. cum de indebito ff. de prob.*

Sublata autem de medio tranſactione, quoad ſecundam dubij partem neceſſe viſum fuit ante omnia aſſumere cognitionem circa iuſtitiam ſententiarum latarum in partibus ad effectum inde cognoſcēdi, quænam bona ſint libera, & quænam verè fideicommiſſis obnoxia, † cum interim in dictis ſententijs tamquam per appellationem ſuſpenſis nullum poſſe conſtitui fundamētum. *Scacc. de appell. quæſt. 17. in princ. & nu. 65. Dunoz tom. dec. 163. num. 7. in rec. dec. 477. nu. 10. par. 9.* & paſſim in alijs.

Eoque magis ad effectum retentionis, pro qua creditum debet eſſe liquidum, & canonizatum, † videlicet per rem iudicatam, vel per confeſſionem partis, *Caual. dec. 539. num. 6. in rec. dec. 433. nu. 3. par. 2. dec. 464. num. 2. & 3 par. 9. & in Romana dotis 4. Decembris 1673. Alberg. Dec.* & in ſpecie, quod pro credito litigioſo non detur retentio, *dec. 198. per tot. Reuerendiſs. Royas*,

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Tranſactionis.

Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Quamplura continet hęc deciſio; Primò circa ſolemnitates requiſitas in alienatione bonorum minoris ex Statuto Bononiæ; Alterum, an tranſactio ab eodē Statuto comprehenſa ſit; Tertio, quod vtilitas, & iuramentum non ſuppleant defectum ſolemnitatis illius; Quarto, quod vbi ſolemnitates ſunt de forma non poſſint per æquipollens impleri, & in ſpecie non ſufficiat interuentus alterius Superioris, aut etiam auctoritas Principis, & hæc omnia ad effectum concedendi manutentionem minori, qui contra Statuti formam contraxit.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Bononiæ quas requirat ſolemnitates in alienationibus bonorum minoris, & num ſeq.*
2 *Forma ſtatuti non adimpleta contractus remanet nullus, & num. 11. & ſeqq. vbi amplia.*
3 *Obligatio nunquā naſcitur, neque tandis oritur ex contractu contra formam ſtatuti celebrato, & num. 4.*
5 *Tranſactio comprehenditur à ſtatuto diſponente de contractibus minorum, vel mulierum.*
6 *Tranſactio continetur ſub genere prohibitæ alienationis, & in ea requiruntur ſolemnitates.*
7 *Vtilitas non efficit quin ſint neceſſariæ ſolemnitates à ſtatuto requiſitæ pro forma in contractibus minorum, vel mulierum.*
8 *Tranſactio in quo bona minoris alteri dimittuntur, ſi eſt facta ſine ſolemnitatibus, remanet nulla, & num. 16.*
9 *Statutum adimens fidem inſtrumento, ſi eſt confirmatum à Papa, tollit etiam iuramentum.*
10 *Inſtrumentum ſi non probat contractum, minus etiam probat iuramentum in eo contentum.*
11 *Solemnitates requiſitæ pro forma, non ſupplentur per æquipollens, aut per interuentum alterius ſuperioris.*
12 *Statutum inducit formam ſi diſponit actum aliter geſtum haberi pro caſſo.*
13 *Formam etiam in minimo non obſeruata, annullat contractum in totum.*
14 *Solemnitates non requiruntur in contractu auctoritate Principis celebrato, limit. nu. ſeq.*
15 *Principis auctoritas non ſupplet defectum ſolemnitatum, vbi illæ requiruntur pro forma.*
16 *Tranſactio facta contra formam ſtatuti, remanet nulla.*
17 *Manutentio datur aduerſus contractum celebratum contra formam ſtatuti.*
18 *Poſſeſſio non transfertur ex actu nullo reſiſtente lege, vel ſtatuto.*

DECISIO DXLVII.

CVM inter Comitiſſam Sulpitiam Cataneam, & Ioannem Baptiſtam de Sancto Petro eſſet controuerſia ſuper fideicommiſſo Baldaſſaris de Cataneis dictæ Sulpitiæ aſcendentis, iſta in minori tredecim annorum ætate adhuc conſtituta, dedit Bononiæ mandatum ad tranſigendum hic in Vrbe, cuius vigore Procurator illius dimiſit Ioſ. Baptiſtæ plura corpora bonorum, variaque iſtius debita extinguenda ſuæ Principali accollauit; Cum autem ſuper obſeruantia huiuſmodi concordiæ ad hęc debita ſaluanda fuiſſet coram A. C. conuenta, ſententiam non ſolum ex hoc capite reportauit abſolutoriam, verum etiam per aliud caput ſeparatum declarari obtinuit quoad bona dimiſſa ſibi competere manutentionem; Quapropter deuoluta ad prouocationem d. Ioſ. Baptiſtæ cauſa ad Rotam, dedi ex iuregro dubium, An Sulpitiæ obſtet tranſactio, etiā ad effectum manutentionis; quod fuit negatiuè reſolutum.

Reſolutionis ratio in eo poſita fuit, quod cum in alienationibus bonorum immobilium minoris, præter alias ſolēnitates † Statutum Bononiæ *Rubr. de contract. cum minorib. & filijs famil. & adiungentes* exigat etiam pro forma, licentiam, & decretum DD. Antianorum, & Doctorum de Collegio, vel maioris partis eorum, quæ in præſenti nullibi appa-

appatent, quod fuerint adhibitæ, forma-
2 huiusmodi non impleta, † ipso iure cassa, & irrita remansit bonorum dimissio in transactione facta, vt disponit eiusdem Statuti litera, adeout propter hanc Statuti resistentiam
3 † obligationem neque ciuilem, neque naturalem contrahere potuisse Sulpitiam minorem tradiderunt *Barz. decis. Bonon.* 106. *num.* 26. *Grat. discept.* 122. *num.* 1. & de
4 † simili Statuto *Fenzon. ad statut. Vrbis cap.* 152. *nu.* 39. *Rota coram Durano decis.* 18. *fere per totam*, & in terminis huiusmet Statuti *in Bonon. nullitatis contractus* 13. *Iunij* 1672. §. *quibus coram Reuerendiss. D. Damasceno Sacri Palatij Præfecto.*

Quod autem transactio, in qua dimissa
5 fuerunt bona, † veniat sub genere prohibi-
6 tæ alienationis, † & in ea requirantur solemnitates, prout in alijs alienationibus firmant *Faber. in C. tit. de prædijs minor definit.* 1. *Valeron. de transact. tit.* 4. *quæst.* 1. *num.* 1. *Macerasen. resol.* 60. *num.* 14. *lib.* 1. *Grat. discept.* 846. *n.* 6. *& seq. Adden. ad Gregor decis.* 418. *num.* 17. & de simili Statuto Vrbis *cap.* 151. tradit *Picus glos.* 11. *num.* 51. 52. *& seqq.* & notat *Glossator ipse statutorum Bononiæ d. rubrica verbo alienatione circa finem versic. quod si minor*, etiamsi transactio fuisset vtilis Sulpitiæ propter *duas decisiones la* 422. *&* 519. *par.* 13. *rec.* illam excludentes à fideicommisso, super quo fuit transactum, quia præterquod vtilitas non-
7 efficit, † quin sint necessariæ solemnitates pro forma à Statuto requisitæ, vt de veriori, & magis communi testatur fere in his terminis *Picus ad præcitat. statut. glos.* 7. *num.* 184. *& seq. & ibi Fenzon. num.* 46. *cum seqq. in voto capitanei*, *Rota coram Seraph. decis.* 1242. *num.* 3. *vers. non obstat. & num. seq.* in præsenti res procedit de plano vbi transactio consistit in di-
8 mittendo bona penès minorem † existentia, ex quo tanto magis redditur nulla, *Bartol. in l. nulli num.* 2. *ff. de transact. Grat. discept.* 476. *num.* 16. *& seqq. Rota diuers. decis.* 765. *par.* 4. *cor. Coccin. decis.* 301. *vtrobique num.* 1.

Nequaquam resistente vel quod transactio fuerit iuramento firmata, vel quod facta fuerit cum præsentia Eminentiss. Cerri tunc Sacræ Rotæ Decani, itaut supplere potuerit dd. solemnitatum defectum.

Quia quoad primum cum idem Statutū §. *alias cum eo &c.* fidem adimat instrumentis sine dictis solemnitatibus cum minoribus
9 factis, † sitque à sanctæ memoriæ Iulio Secundo confirmatum, quemadmodum dd.
10 instrumenta non probant contractum, † ita nec probant iuramentum in eo contentum, vt in terminis huius Statuti tradit *Rota post Picum ad stat. Vrbis decis.* 59. *num.* 2. *& decis.* 179. *num.* 51. *& pluribus seqq. par.* 9 *recent. & in præcitata Bononien. nullitatis contractuū* 13. *Iunij* 1672. §. *non obstat coram Reuerendiss. Dom. meo Damasceno.*

Quo verò ad secundum non probatur in facto, quod transactio facta fuerit cum præsentia d. Eminentiss. Cerri, sed quatenus etiā probaretur non prodesset, quia cum solem-
11 nitates prædictæ requirantur pro † forma,

ista non poterat per illius interuentum sup-
12 pleri, propter vim decreti annullatiui † ibi: *Alias cum eo facta, & acta ex omni parte*
13 ipso iure sint cassa, † quod operatur, vt forma etiam in minimo omissa annullet contractum, vt in simili pluribus allegatis tradit *Berous cons.* 5. *vol.* 2. *Fenzon ad stat. Vrb. cap.* 151. *num.* 22. & fusius *Picus ad d. statut. cap.* 151. *glos.* 11. *per totam*, quidquid esset vbi Princi-
14 pis summa auctoritas interueniisset, † in quibus terminis loquitur *decis.* 141. *coram Carillo*, auctoritate *l. omnium C. de testam.* quod tamen explicat *Boer. decis.* 2. *num.* 22. non pro-
15 cedere quando solemnitas † requiritur pro forma, & sequitur *Faber. in C. de Episcop. & Cleric. definit.* 26.

16 Resistente autem dispositione † Statuti, transactio habetur pro non facta, & prior
17 possessio Sulpitiæ † non censetur amissa, & propterea venit manutenenda *Faber. in C. de prad minor. præcit. defin.* 1. *vers. ideoque Valeron. de transact. tit.* 3. *quæst.* 2. *num.* 51. *&* 52. & melius *præcit. tit.* 4. *quæst.* 1. *num.* 6. *Rota penes Post. de manut. decis.* 63. *num.* 11. *& seqq.*

Non obstante, quod etiam ex actu nullo
18 transferatur possessio, † quia regula procedit quoties in transferente adest capacitas transferendi possessionem, secus quando lex, vel statutum irritat actum ipsum translationis, & vult quod habeatur pro non facto, *Valeron. mox cit. tit.* 3 *quæst.* 2. *num.* 53.

Et ita, altera tantùm parte informante resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Narnien. Societatis Officij.

Lunæ 17. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Natura Contractus Societatis officij plenè in hac decisione tractatur, ad eum casum, quod illa fuerat inita à filio familias, cuius occasione plura de Macedoniano deducuntur, illiusque origine, de qualitate mutui ab eadem Societate officij realiter contradistincti, de contractibus quatenus instrumentū, & Notarij personam requirant, vel non, ac etiam alia ex sequenti Summario, & Decisione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Societas officij contracta iuxta consuetam formam relatam à* Saluſtio Tiberio *in sua praxi Auditoris Camera rem anet valida.*
2 *Contractus vna, eademque die celebratus in Vrbe, eiusque recognitio facta Narnia, non redditur impossibile.*
3 *Possibilitas sola sufficit vt ab actu insolito remoueatur falsitas, & substineatur validitas actus.*
4 *Falsitatem, & mendacium ad excludendum omnis interpretatio, & possibilitas in contrarium admittitur.*

5 *Senatus Consultũ Macedonianum traxit originem à quodam perdito viro nomine* Macedo, *qui adolescentulis mutuabat pecunias sub usuris, & plura de eo nunc sequ.*

6 *Adolescentium circumventionem* Latoria lex *vindicabat.*

7 *Adolescentibus pecuniam dari sub usuris, legibus plerumque vetitum.*

8 *Senatus Consultum Macedonianum non procedit nisi in mutuo, vel simili contractu fraudolento in ipsum mutuum reincidente.*

9 *Societas Officij in Vrbe contrahi consueta nec est mutuum, nec contractus palliatus in mutuum reincidens.*

10 *Societas officij est verus contractus societatis, & num.* 11.

11 *Societas officij est contractus, propriam naturam assumens.*

12 *Mutuum citra quodcumque periculum semper repeti potest.*

13 *Officium per mortem Officialis, totum perit ipsius damno contra naturam aliarum societatum.*

14 *Societates officij contracta vltra valorem officij non subsistunt, & ita communis est opinio approbata etiam à Congregatione plurium DD. olim iussu Sanctissimi deputata, & num* 15.

16 *Pecunia aliena perueneta ad manus alicuius non expresso titulo, præsumitur ex causa mutui.*

17 *Societatem officij contrahens mutuum, contrahere noluisse dicitur.*

18 *Societas officij contrahi nequit cum eo, qui officium non habet.*

19 *Societas officij tota transfunditur in eo, qui recognouit bonam fidem.*

20 *Fideiussor distinguitur ab eo, qui recognouit bonam fidem contractus.*

21 *Filiusfamilias non prohibetur à iure recognoscere bonam fidem in societate officij, & vid. numer.* 24.

22 *Societate officij contracta, si debitor pecunias restituere volens ab amico requiratur, vt illam sibi commodet, quia fructus soluet, & obligatus relenabit indemnem, qualis contractus sit,*

23 *Vsuræ licitè debentur ratione eius quod interest ex damno emergenti.*

24 *Senatus Consultum Macedonianum obstat filiofamilias Romano societatem contrahenti, et quatenus num.* 5. *& seq.*

25 *Filiofamilias Romano omnis contractus prohibetur à statuto Vrbis* lib. 1. cap. 152. *exceptis casibus confideratis in illo, & num. seq.*

26 *Filiusfamilias de iure communi, excepto mutuo obligari potest in omnibus contractibus.*

27 *Notarius dicitur qui pro notario publicè se gessit, & tamquam talis plura instrumenta rogauit.*

28 *Societas officij plene probatur ab illius memoria à debitore, & à cursore subscripta.*

29 *Rota Romana numquam sequuta est opinionem, quod in contractibus requiratur instrumentum, vel Notarius.*

30 *Contractus perficiuntur solo consensu partium, & illius substantialibus requisitis, non tamen exigunt instrumentum, vel personam Notarij, & num. seq.*

31 *Contractus iure solum requirit Notarium, & instrumentum, si sine illis contrahentes eum non valere concenerint.*

DECISIO DXLVIII.

CONTRA decisionem in hac Causa emanatam * 14. Februarij prox. præteriti pro validitate Societatis officij à Iacobo Alberto fauore Io: Antonij Pellegrini contractæ, repetebantur hodie coniecturæ illius inuerisimilitudinem, & falsitatem denotantes olim deductæ in prima huius causæ decisione * 7. Maij 1674. pariter coram me, quibus tam in posteriori huius causæ decisione, quàm in hodierna propositione sublatis, in secundo loco deciis DD. permanserunt.

Non enim Societas emanauit per suspe-
1 ctam confessionem de recepto, † sed iuxtà consuetam formam relatam per *Salust. Tiber. in prax. A.C. lib. 1. cap. 13. & 14.* neque admodum festinanter societas sectorum 75. quæ fuit renouata in præsenti societate sect. 500. eadem die rogata fuit in Vrbe, eiusque re-
2 cognitio facta Narniæ, † quia hoc nõ est impossibile, vt experientia testatur, atque Ciues Narnienses sæpè facere consueuerunt, ipseque Notarius facere solebat, vt latè in *d. decis. 15. Februarij proximè præteriti §. videbatur, & sequen. coram me.* cùm quæcumque
3 possibilitas sufficiat, † vt ab actu licèt inlolito remoueatur falsitas, & subsistineatur actus validitas, vt in his terminis nimis celeris ingeneris *Mandos. de Signat. Gratiæ §. prouisiones col. 13. vers. pulchrum casum, & ad reg. 30. quæst. 4. sub nu. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. probemial. 1. num. 104. Farinacc. de falsit. quæst. 151. num. 193. Rota coram Crescent. dec. 4. de præsumpt. & coram Buratt. decis. 678. num. 9. & 10. & decis. 860. n. 1. & 2. & in Pistorien. beneficij 11. Martij 1671. coram R. P. D. meo Emerix, & 28. Martij 1672. coram R. P. D. meo Taia.*

In qua pariter causæ decisione respondetur ad alias coniecturas deductas ex inuoluta depositione Notarij, asserentis se prius rogasse recognitionem bonæ fidei, quam societatem, quemadmodum, & ad iudi præsumptionem, atque suppositum Pellegrini mendacium, præsumptamque solutionem deductam tam ex iure communi, ob dilatam vsurarum petitionem, & taciturnitatem, quàm ex Vrbis Statuto, vt in eadem posteriori huius causæ *decisione §. coniecturæ vsque ad fin. coram me*, cùm ad euitandam falsitatem, & mendacium excludendum † omnis recipiatur interpretatio, & quæcumque
4 possibilitas in contrarium admittatur, *Surd. cons. 173. num. 40. & decis. 282. num. 14. Circell. centron. 131. num. 12. Farinac. quæst. criminal. 109. num. 103. & seqq. Rot. post 2. volum cons. Farinac. decis. 121. num. 2. & decis. 267. num. 5.*

Repetitum autem argumentum deductũ ex SenatusConsulto Macedoniano prohibente filiorumfamilias obligationes in tot huius causæ propositionibus hucusque a DD. neglectum, quia iterum à scribentibus repe-

5 repetebatur, non obstare DD. † dixerunt, quia hoc SenatusConsultum originem habuit in Romana Republica, ex eo quod quidam perditus homo nomine Macedo pecunias sub vsuris mutuabat filijsfamilias, qui eas recipiebant sub spe satisfaciẽdi post mortem Patris, ex cuius longæua vita cùm remanerent sine patrimonio ex vsuris mutui consumato, ac ideò in vitas parentum machinarentur, in illius odium Macedonianũ SenatusConsultum emanauit, vt *in l.* 1. vbi notant Doctores *ff. ad Macedonian.* vnde *Ouidius lib.* 1. *Methamorphoseon*:

Lurida terribiles miscent Aconita Nouercæ,

Filiusante diẽ patrios inquirit in annos.

6 Et de Lætoria lege † circumscriptionem adolescentium vindicante meminit *Cicero lib.* 3. *de offic.* & *Plautus in Pseudolo* legem quinam vicenariam commemorat, quæ vetabat

7 adolescentibus † pecuniã dari mutuo, quod & lege vetitum a Claudio scribit *Tacitus initio lib* 2. *Annal.* & de Flauio Vespasiano *Sueton. in Vespasian. cap.* 11. & de Fusidio meminit *Horatius lib.* 1. *Sat.* 2. atque *Iuuenal. sat.* 3.

Funus promittere patris,
Nec volo, nec possum.

Hoc autem SenatusConsultum restringens libertatem contrahendi

8 † non procedit nisi in mutuata pecunia, vel in simili ex adhibita fraude in ipsum mutuum reincidente, vt sunt verba *Textus in d. l.* 1. *in princip. & in l. si filiusfamil.* vbi notant Scribentes *ff. ad SenatusConsultum Macedon.* atque ex ratione *Text. in l. sed Iulianus in princ & in* §. *mutui dationem ff. illo eodem tit. Papon. lib.* 12. *tit.* 4. *arrest.* 1. *Tepat. var. sententiar. tit.* 157. *vers. exceptio, Molin. de contract. disput.* 301. *sub num.* 9. *Ioan. Francisc. à Ponte conf.* 5. *num.* 30. *cum duob. seqq. vol.* 2. *Fenzon. ad statut. Vrb lib.* 1. *cap.* 152. *nu.* 13. *Rot. in rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 160. *num.* 4. *Seraph. decis.* 599. *num.* 3. *Vbald, decis.* 163. *sub num.* 3.

Societas autem officij à Constitutionibus Romanorum Pontificum approbata, atque in conspectu eorundem quotidie in

9 Vrbe fieri consueta, † nec est mutuum, nec est contractus palliatus in mutuum reincidens, aliàs ex ea fructus citrà labem vsuræ

10 percipi non possent, † sed iste vel est verus contractus societatis prout ita communitèr nuncupatur etiam in Bullis Summorum Pontificum, & prout etiam seruat stylus Curiæ, in qua verum, & reale exercitium conuentæ societatis existit, vel est contra-

11 ctus propriã naturam retinens, † nihil commune habens cum mutuo, cum in societate pecunia amittatur à soluente, si intra tẽpus societati præscriptum moriatur, quod

12 non est in mutuo, † cùm istud citra quodcumque periculum semper repeti possit, ad *Text. in l.* 2. *in princip. vbi Doctores ff. si certum petat.* ex qua ratione periculi amissionis pecuniæ in his societatibus officiorum, fructus correspectiuè citra vsurariam labem rectè præstantur, cùm officium sit subiectum so-

13 cietatis, † quod licèt per mortem officialis totum pereat damno ipsius contra naturam societatis, quæ vult lucrum, & damnum communicari, hoc tamen fit pro maiori commoditate contrahentium, neque illo, qui dat pecunias est extra periculum, quia si officialis moritur; amittit officium, super quo contracta est societas, & è contra, si moritur ille, qui dat pecunias, amittit suum capitale, & sic in effectum compensatur periculum cum periculo, vt pro resolutio-

14 ne quæstionis, an valeant societates † excedentes valorem officij, censuerunt Vrbis Theologi, ac etiam Congregatio iussu Sanctissimi olim deputata ex quinque Cardinalibus, tribus senioribus Rotæ Auditoribus, & tribus Theologis, ac etiam ipsa Rota de his omnibus testata in magistrali *decis. Millin.* 251. *sub num.* 5. *& 6. & num.* 25. *repetit post Pacific. de Salu. interd. decis.* 291. de qua *Merenda controu. lib.* 19. *cap.* 1. *nu.* 1. *& Rota coram Zarate dec.* 74. prout benè concludunt *Gratian. discept.* 679 *nu.* 2. *& seqq. Azor. instit moral. par.* 3. *lib.* 9. *cap.* 12. *&* 14. *Scacc. de commerc. & camb.* §. 1. *quæst.* 7. *par.* 2. *ampliat.* 8. *num.* 203. & ita sen-

15 sisse † Pœnitentiarios Basilicæ Sancti Petri testatur, & probat *Rota in rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 160. *num.* 4. *& seqq. & num.* 16. *Millin. d. decis.* 251. *num.* 21. *&* 22.

Hinc extranea ab hac quæstione videbãtur generalia argumenta ad probandum mutuum saltem palliatum in hoc contractu societatis officiorum, qui cum habeat propriam naturam, suumque nomen, non subiacet conclusioni deductæ à Scribentibus pro illis de Albertis, vt quoties pecunia peruenit ad manus alicuius non expres-

16 so titulo, † præsumatur ex causa mutui, de qua *Roman. conf.* 238. *num.* 3. *Dec. conf.* 116. *illo eodem num. Mantic. de tacit. lib.* 13 *tit.* 5. *num.* 8. *Rot. Ianuen. decis* 72. *num.* 2. *& Rota Romana in rec. par.* 10. *decis.* 282. *num.* 1. cùm potius ex huiusq; dictis appareat, quod eo ipso quod

17 quis dat pecunias in societate officij † noluit eas mutuare, vt aduertit *Scacc. de commerc. & camb. d.* §. 1. *quæst. septima ampl.* 8. *num.* 208.

Neque in proposita facti specie adest aliqua coniectura, ob quam à regula recedamus, quia licèt Iacobus de Albertis non contraxerit societatem, sed recognouerit bonam fidem, & licèt societas sit principaliter inter ipsum officialem, & dantem pecuniam, prout patet ex lectura Instrumentorum societatum, atque ex natura contra-

18 ctus, † qui iniri nequit cum eo, qui officiũ non habet, iuxtà deducta per *Gabriel. conf.* 63. *num.* 5. *& per tot. vol.* 2. non inde tamen sequitur, quod recognoscens bonam fidem non

19 sit principalis in hoc contractu, † quia in isto transfunditur totum id, quod principalem contractum eius gratia factum respicit,

20 vt ad distinctionem fideiussorum, † & aliorum, quos principaliter commodum, vel incommodum non tangit, distinguendo probant *Zacch.* in contrarium adduct. *de Soci-*

ciet. officij num. 16. *&* 17. *& num.* 43. *&* 44. *Gratian. discept.* 138. *num.* 16. *Scacc. de commerc. & camb. §.* 1. *quæst.* 1. *nu.* 283. *& quæst.* 7. *par.* 1. *n.* 88. *Rot. post Zacch. de Soc. off. decis.* 31. *sub num.* 10. *Millin. decis.* 50. *num.* 1. & in filiofamilias re-
21 cognoscente bonam fidem in societate officij, *Bich. decis.* 568. *num.* 24.

Neque contrarium probant *Iason in l.* 1. *nu.* 52. *C. de summa Trinit. & de fid. Cath. Duard. de societ. lib.* 2. *cap.* 6. §. 1. *quæst.* 8 *Castrac. illo cod. tract. cap.* 46. *& Rota coram Bich. d. decis.* 568. *sub num.* 2. *& seqq.* quia Doctores illi ponunt quæstionem in officiali, qui super eius officio pecuniam ad societatem accepit, quam
22 cum reddere vellet, † Amicus eum rogat, vt sibi pecuniam illam præstet, & fructus soluet, & indemnem ipsum, & suos fideiussores conseruabit, qui casus est penitus diuersus à nostro recognitionis bonæ fidei, in quo etiam Doctores illi admittunt ratione
23 eius, quod interest ex damno† emergente, vsuras licitè deberi; Decisio autem *Bichij* 568. supponit Macedonianum obstare etiã
24 filio contrahenti societatem officii, † quia
25 loquitur in filiofamilias Romano, † cui omnis contractus interdicitur, exceptis casibus in Statuto consideratis, quod venit ad
26 correctionem iuris communis† permittentis filiofamilias quemlibet contractum, excepta causa mutui, vt ex Statuto Vrbis *lib.* 1. *d. cap.* 152. *& ibi Fenzon. num.* 13. *& seqq. & n.* 21. *& 22. Rota coram Seraph. decis.* 1286. *sub num.* 14. *& in rec. par.* 8. *decis.* 104. *ante num.* 1.

Non denique obstare DD. censuerunt defectum Notariatus in eo, qui Instrumẽtum controuersæ societatis rogauit, tùm quia non probatur defectus Notariatus in eo, qui
27 Instrumentum rogauit, vt opus esset, † cum potiùs & pro Notario publicè se gesserit, & pro tali de diuersis Instrumentis se rogauerit, vt ipsemet de Albertis in positionibus fassus est, Summ. Pellegrini *num.* 1. *et* 2. per ea, quæ in proposito deducunt *Mascard. de probat. concl.* 1098. *num.* 18. *Rot. rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 53. *num.* 2. *& seqq. & coram Coccin. decis.* 2027. *num.* 7. *& seqq.*

Tum quia veritas ipsius probata remanet ex memoria subscripta à Cursore, & Alberto debitore, Summ. Pellegrini positionis
28 7. Maij 1674. *nu.* 1. coram me, † quæ sufficit ad hunc effectum, iuxtà ea, quæ in his terminis tradunt *Salust. Tiber. in praxi A. C. lib.* 1. *cap.* 21. *Adden. ad Burat. decis.* 282. *num.* 11. quorum dictum DD. placuit, quia Rota Roma-
29 na† nunquam sequuta fuit opinionem Castrensis, sed aliam Glossæ communiter rece-
30 tam *in l. contractus C. de fid. instrum.* † vt in cõtractibus neq; Notarius, neque Instrumentum requirantur, sed solo consensu partiũ, & substantialibus ipsius actus cõcurrentibus contractus perficiantur, etiamsi conuentum fuerit, quod fieret Instrumentum, quia nisi
31 dicatur, quod contractus aliter † non valeat, † adhuc sine illo est perfectus, vt respondendo fundamentis Castrensis, & corrigendo seipsum latè probat *Dec. cons.* 340. cuius dictum à Doctoribus communiter recipitur, *Angel. cons.* 156. *sub num.* 2. *Aretin. cons.* 159. *sub num.* 10. *Cart. inn. cons.* 348. *num.* 17. & 18. *Ancharan. quæst. famil.* 21. *num.* 3. *Fachineus controu. lib.* 2. *cap.* 97. *in fin. Mantic. de tacit. lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 7. *vers. sed diuersam, Decian. respons.* 64. *num.* 4. *vol.* 3. *Bertazz. de clausul. clausul.* 30. *glos.* 3. *sub num.* 15. *&* 16. *Capyc. Latr. consult.* 11. *num.* 4. *vol.* 1. *Castill. controu. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 3. *cum aliis per Modern. Lucen. consult.* 129. *nu.* 1. *& seqq.* hancque sententiam Tribunalium omnium conforme iudicium excepit, *Afflict. decis.* 105. *num.* 4. *Thesaur. dec.* 197. *sub n.* 7. *Surd. decis.* 277. *per tot. & ibi Hodiern. num.* 11. *& seqq. Borgnin. Canalcan. decis.* 27. *num.* 40. *par.* 2. atque iudicatum dicit *Vrsill. ad Afflict. decis.* 39. *sub num.* 6. *Magon. decis. Lucen.* 95. *nu.* 19. *Thomat. decis.* 287. *num.* 6. *Rot. coram Put. decis.* 43. *lib.* 3. *in correct. & in diu. par.* 1. *decis.* 377. *num.* 6. *& decis.* 517. *sub num.* 1. *& 2. & in rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 37. *num.* 8. *& par.* 5. *decis.* 113. *illo eodem num. et par.* 9. *decis.* 291. *num.* 22. *et* 23. *et decis.* 353. *num. et seqq. Pania decis.* 995. *num.* 4. *Burat. decis.* 398. *num.* 6. *et* 7.

Et ita vtraq; parte acriter informante &c.

Alia bina decisiones sunt in hac causa, altera in præcedenti tom. 1. *istius decimæ octauæ partis, quæ est decis.* 285. *Altera verò supra in hoc eodem tomo hic in ordine* 451. *omnes tamen coram eodem R. P. D. Roudinino.*

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Pomus, seù Melioramentorum.

Lunæ 17. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Aduersus liquidationem melioramentorum opponebatur deductio scutorum quinque pro centenario, sicuti ex pensionibus domorum fieri consueuit, prout etiam quod illa compensanda non sint cum fructibus perceptis à sola die motæ litis, sed ipso iure; sed neutrum admittitur, quia subductio pensionum ideo fit, cum tanto minus quẽ percepisse constet; Compensatio verò melioramentorum non fit ipso iure, sed à sola die oppositionis, & fictione litis introducta desumitur.

SVMMARIVM.

1 *Reproductione citationis, vel monitorii introducitur lis, et possessor constituitur in mala fide.*

2 *ex Pensionibus domorum Vrbis detrahuntur scuta quinque pro centenario ratione receptationum.*

3 *Melioramentis in æstimandis desumitur regula à quantitate pensionum ex re meliorata percipi solitarum.*

4 *Creditum, et debitum si proueniat ex eadem causa, compensatio fit ipso iure, non autem per viam compensationis proceditur.*

5 *Me-*

5 *Melioramentorum liquidatio, et fructuum paritatem rationis non habent.*

6 *Melioramenta liqidantur secundum dispositionem* auth. perpetua C. de Sacrosanct. Eccles.

7 *Melioramenta calculantur ad rationem scutorum quinque pro centenario.*

8 *Melioramenta sine aliqua deductione reaptationum liquidari debent.*

9 *Restituere solum tenemur fructus, quos verè percipimus.*

10 *Fructus percepisse non dicimur, nisi illos, quos consequimur deductis expensis.*

11 *Domus meliorata si fuit à perito separata à domo non meliorata, illius valoris situs, et murorum dicitur facta deductio.*

12 *Melioramentorum fructus percepisse dicitur, qui integros fructus rei meliorate percepit.*

13 *in Melioramentis si aequitas respectu unius ex partibus seruata sit, eadem quoque quoad alteram partem seruari debet.*

14 *Æqualitas in iudicio est seruanda.*

DECISIO DXLIX.

MELIORAMENTA per Lælium Petronium facta in domo, quam Gottifredus sibi restitui obtinuit coram bo. me. Card. Celso, vt ex *decis. 231.* inter eius impressas, liquidata fuerunt ad fauorē moderni Ioſephi Honuphrij Petronij sub die 5. *Maij 1673. corā me in scutis 2600. subductis verò ab hac summa pēsionibus partis domus antiquæ ab anno 1652. quo per reproductionem monitorij restaurata fuit lis, † & Petronius cæpit esse in mala fide, citra perceptis, iste fuit creditor liquidus constitutus in scutis 1311. aduersus quorum refectionem cum iterum fuerit Gottifredus auditus, hodie repropositā causa, cæteris, quæ in decisione continentur, vel admissis, vel ex ipsa decisione sublatis, tria opponebat.

Et primò, quod quemadmodum in creditum Gottifredi calculatæ fuerunt pensiones ex eius antiqua domo perceptæ, † cum diminutione scutorum quinque pro centenario ratione reaptationum, iuxtà *decis. 67. n. 8. coram Eminentiss. Otthob.* & aliàs in *decisione*, quæ reuidetur *§. respectu verò* allegatas, ita cum in æstimandis melioramentis à Petronio factis sumatur pariter regula † à quantitate pensionum ex domo meliorata percipi solitarum, ex latè traditis in eadem *decisione §. quantum autem*, ad earundem pensionum diminutionem habenda sit eadem ratio, qua attenta tanto minoris essent æstimanda melioramenta.

Secundo, quod præter has pensiones ex antiqua domo perceptas detrahēdus veniat etiam valor fundi, & veterum murorum, super quibus extant dicta melioramenta.

Tertio demum, quod imputatio dd. pensionum fieri debeat ipso iure cum melioramentis à die qua cæperunt percipi, non autem per viam compensationis, † quia creditum, & debitum ex eadem causa prouenit, *Capic. Latro decis. 25. num. 23.*

Quibus tamen non obstantibus, Domini steterunt in decisis.

Et ad primum fuit responsum, quod inter liquidationem melioramentorum, † & liquidationem fructuum, non currit par ratio, quamuis in vtroque casu regula sumatur à pensionibus, & ratio disparitatis est, quia in liquidatione † melioramentorum valor resultat ab *Auth. perpetua C. de Sacrosanct. Eccles.* secundum quam ex scutis quinque pensionum percipi solitarum ex re meliorata, calculantur scuta centum valoris melioramentorum, quam sine aliqua deductione seruat *Rota coram Coccin. decis. 594. nu. 6. et 7. coram Bichio decis. 199. nu 36. et decis. 240. n. 31. et 32. et decis. 406. num. 11. in rec. decis. 229. nu. 9. et decis. 326. num. 4. par. 13.* In liquidatione verò fructuum restituendorum, quia regulariter solum eos restituere tenemur, † quos percipimus, non dicimur percepisse † fructus, nisi deductis expensis, per *text. in l. fructus in principio ff. solut. matrim.*

Ad valorem fundi, & veterum murorum, in quo consistebat secunda oppositio, habita fuit ratio à Perito, eo ipso quod separauit redditus domus antiquæ ad rationem scutorum 62. annuorum, à redditu domus melioratæ. † per quam separationem deductum fuit, quod valebat domus antiqua cum suis muris, & fundo, & hanc deductionem approbauit eadem *decis. §. quantum autem.*

Et ad tertium fuit responsum, quod siue creditum, & debitum hinc inde compensandum, prouenisset ex eadem, vel ex diuersa re, siue intrent termini compensationis, vel imputationis, certum est, quod cum Petronius nullos possit prætendere fructus, seu interusuria sui crediti ex causa melioramētorum, cum receperit integras pensiones domus melioratæ, † & sic etiam fructus dictorum melioramentorum, è conuerso non inceperit esse debitor pensionum antiquæ, nisi à die, quo fuit in mala fide constitutus, quæ ab inde citra deductis deducendis liquidatæ apparent in scutis 1289. quomodocūq; hæc sūma deducatur à credito melioramentorū maiorē diminutionem operari numquam poterit, nisi pro quantitate, quā ipse cæpit, vt facta temporum distinctione dd. melioramenta fuisse ad scuta 1311. redacta, latè fuit in decisione ostensum.

Cæterum quia ad augendum proprium creditum melioramentorum exhibuerat Ioseph nonnullas alias modicę summæ partitas, quæ forsan de stricta iuris censura examinatæ debuissent admitti; non fuerunt tamen computatæ; † Quemadmodum enim circa alias constituentes summam ei debitā, seruata fuit in illius fauorem æquitas, non debuerat contra alteram partem cum toto rigore procedi † ad seruandam in iudicijs æqualitatem per regulam in iudicijs *de regulis iuris in sexto.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iurispatronatus.

Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Disputatur conclusio quatenus Beneficium dicatur esse Sacerdotale actu, vel habitu, ita vt primo casu requiratur Sacerdotium de tẽpore præsentationis illius, vbi verò in hoc altero sufficiat præsentatum esse in ea ætate constitutum, vt ad Sacerdotium promoueri possit infra annum; Huiusmodi autem qualitas ex instrumento fundationis desumitur, eaque in præsenti inesse deciditur de tempore eiusdẽ præsentationis ea præcipuè ratione, quod demandatum sit eligi Sacerdotem sufficientem, qui missam celebret, quinè etiam Beneficio priuari possit, quatenus non fuerit sufficiens, vel non attendat ad celebrandum.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas beneficij Sacerdotalis ex tenore illius fundationis probatur, & num. 15.*
2 *Fundationis beneficij tenor attendendus est.*
3 *Sacerdotale esse beneficium actu probatur si testator mandauerit eligi Sacerdotem sufficientem, qui missam celebrare debeat.*
4 *Beneficium esse Sacerdotale deducitur, vbi in instrumento fundationis adsint verba præsentetur Sacerdos.*
5 *Qualitate Sacerdotij non inseritus de tempore præsentationis facta, ad beneficium Sacerdotale actu non admittitur.*
6 *Præsentationibus factis, de duabus personis incapace vna, & altera capace, incapace exclusa, admittitur capax.*
7 *Sacerdotale esse beneficium resultat, si Sacerdos eligendus priuari possit, quatenus non fuerit sufficiens, vel non attendat ad celebrandum.*
8 *Priuationis pœna Sacerdoti inuncta si non attenderit ad celebrandum, dicitur causa formalis residentiæ præcisæ, & celebrationis missarum.*
9 *Residentia alia est causatiua, quæ priuat solo commodo fructuum alia præcisa, & formalis, quæ priuat ipso beneficio.*
10 *Beneficium vt sit Sacerdotale actu an vltra electionem Sacerdotis requirantur verba, quod ille debeat celebrare per se ipsum, vel huiusmodi.*
11 *Beneficium vbi non est Sacerdotale actu sufficit præsentatum posse promoueri ad Sacerdotium infra annum, & num. 14.*
12 *Beneficia Sacerdotalia requirunt saltem habilitatem ad Sacerdotium obtinendum.*
13 *Beneficium si est Sacerdotale actu, Sacerdotium concurrere debet in præsentato, etiam initio ipsius actus.*
15 *Beneficium esse Sacerdotale actu à verbis dispositionis, vel ab obseruantia desumitur, & sup. num. 1. & per tot.*
16 *Præsentationes beneficij sunt actus facultatiui, qui non valent inducere consuetudinem.*
17 *Actus sequentes præsumuntur gesti in vim actus precedentis*
18 *Rectorem Ecclesiæ aliquem per plures annos fuisse, repugnat postea esse simpliciter clericum.*
19 *Exemplum extractum à Notario actuario ex copia collationata cum originali, plenè probat, & quando num. seq.*
20 *Adminicula, & obseruantia præbent robur etiam exemplo scripturæ ex copia cum originali collationata assumptæ.*

DECISIO DL.

PLACVERVNT DD. fundamenta decisionis editæ coram me 11. Martij proximè præteriti, ideoque steterunt in decisis. Qualitas enim Sacerdotalis actu requisita in Beneficio, de quo agitur, ad quam restringitur tota difficultas, † iterum visa fuit satis
1 probata ex tenore fundationis, † quæ ad
2 hunc effectum venit attendenda, vt dixit *Rot. decis. 102. num. 14. par. 12. rec.* In illa namque demandatur fideicommissarijs electio vnius Sacerdotis sufficientis, qui celebret duas missas in qualibet hebdomada, vt latius in dicta decisione; Ex quibus verbis respicientibus actum ipsiusmet electionis † desumitur
3 voluntas Testatoris, quod requisierit Sacerdotium de tempore præsentationis, ex reg. *text. in l. in delictis §. si extraneus ff. de noxal. act.* & in his terminis concludunt *Abb. in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 10. ibiq. Dec. num. 22. de elect.* & idem *Dec. cons. 129. num. 5.* vbi respondet contrarijs *Lambert. de Iurepatr. par. 1. lib. 2. art. 38. quæst. princ. per tot. Rocc. de Curt. eodem tract. verb. honorificum quæst. 11. num. 21 Garz. de benef. par. 7. cap. 1. num. 58. & seqq.* in quibus plures refert, & reiicit contrarios, & *num. 64.* dicit, hanc doctrinam esse tenendam, *Castill. contron. iur. lib. 5. cap. 90. num. 47. verb. aut si verba, & verb. aut Testator, Gratian. discept. 133. num. 4. & 6. Vinian de iurepatr. lib. 2. cap. 6. nu. 27 Borbos. de off. & potest. Episc. alleg. 24. num. 37.* & pulchrè *R. P. D. Fagnan. in cap. 1. num. 54. & seqq. de etat. & qualit.* & pluries dixit *Rota*, vt in *decis.* relata per *Garz d. par. 7. cap. 1. num. 79. in rec. dec. 496. per tot. par. 1. & dec. 216. vbi plus num. 1. & seqq. in fine par. 2. & coram Seraphin. decis. 371. num. 1. & coram Pania decis. 750. num. 4. & seqq. in Firmana beneficiorum SS. Petri, & Ioannis Euangelistæ 26. Nouembris 1582. in Valentina iurispatronatus 20. Martij 1589. ac in Alexandrina Decanatus 12. Iunij 1598.* quarum prima, & postrema sunt penès *Modern. de styl. Dater. lib. 1. cap. 15. §. 15. sub num. 9.* & vltima fuit confirmata 14 *Decembris eiusdem anni coram eodem Orano*, & postremò coram *Dunoz. in decis. 956. sub num. 9. & seqq.* & quod vbi
4 adsunt verba *præsentetur Sacerdos*, † quod Rota sit solita seruare hanc opinionem testatur *Rubeus in singul. par. 2. verb. iurispatronatus §. 9.* vbi cumulat plures alias decisiones, idcoque cum de tempore præsentationis
5 Stephanus non esset tali qualitate † insignitus, † præsentatio de eo facta fuit nulla, firma remanente † alia ad fauorem Ioannis hic

actus

actualiter Sacerdotis, *Rebuff. in prax. benef. tit. requisit. ad collat. Roce. de Curt. in d. ver. b. honorificum num.* 21. & dixit *Rota in d. Valentina iurispatronatus* 20. *Martij* 1589. *coram Orano penes Garz. de benef. tit. 1. par. 7. cap. 1. nu.* 113. *& coram Buratto decis.* 680. *sub num.* 1. *& in rec. decis.* 188. *num. 7. par.* 1.

Eoque facilius, dum Testator postquam demandauit, & quidem repetitis vicibus, electionem d. Sacerdotis sufficientis, subiunxit quod fideicommissarij per ipsum electi possent d. Sacerdotem tali beneficio † priuare, 7 quatenus non attenderet ad celebrandum, vel non esset sufficiens, quæ pœna priuationis tituli beneficij, quatenus non atten- 8 deret ad celebrandum, † vti causa formalis præcisæ residentiæ, & celebrationis missarum, inducit præcisam necessitatem in Beneficiato residendi, & celebrandi, itaut non residens, & non celebrans, dictum Beneficium retinere non possit, vt distinguendo inter residentiam causatiuam, quæ priuat 9 commodo fructuum, † & præcisam, notant *Imolen. num.* 13. *& Butr. num.* 6. *ac alij in cap. fin. de Cleric. non reside. Gonzal. ad regu. Cancellar. glos.* 15. *num.* 20. *& seqq Lotter. de re benef. lib.* 1. *quæst.* 27. *num.* 11. & dixit *Rota decis.* 140. *num.* 5. *par.* 4. *tom. primo & decis.* 345. *num.* 11. *par.* 12. *recent.*

Non obstant igitur ea, quæ ad euertendum fundamenta alterius decisionis adducebantur per Informantes pro Stephano, quod scilicet etiamsi in fundatione demandetur electio Sacerdotis, qui celebret, † tamen 10 cum non fuerit dictum, illum debere celebrare per seipsum, vel quod nullus alius præsentari possit, quàm Sacerdos, neque adsit alia similis determinatio, beneficium non sit Sacerdotale actu, *Gonzal. ad reg. Cancell glos.* 5. *num.* 104. *Barbos. in collect. ad Conc. Trid. sess.* 22. *de reformat. cap.* 4. *num.* 19. vbi refert resolutionem Sac. Congregationis Concilij *Rot. decis.* 184. *num.* 11. *& seqq. par.* 12. & in famosa *decis.* 825. *num.* 12. *& seqq. coram Merli-* 11 *no*, sed sufficiat, præsentatum † posse promoueri ad Sacerdotium intra annum, *Clem. vt ij qui, de etat. & qualit.* & sanciuit *Sac. Conc. Trid. sess.* 22. *cap.* 4. *de reformat.* ex regula, quod 12 in Beneficijs Sacerdotalibus † sufficiat sola habilitas ad Sacerdotium, *cap.* 2. *de instit. in* 6. *cap. si pro Clericis de prabend. eod. lib.*

Quia pro congrua responsione distinguendum est, quod aut verba fundationis, seú institutionis Beneficij respiciunt ex necessitate ipsum actum præsentationis, institutionis, vel collationis, vt si cautum fuerit, quod præsentetur, instituatur, aut eligatur Sacer- 13 dos, prout in proposito, † & tunc qualitas Sacerdotalis necessario concurrere debet in præsentato de eodem tempore præsentationis, hoc est in ipso actus initio, vt post *Bartol. Cardinal.* & alios supra alleg. benè declarat *Fagnan. in d. cap.* 1. *num.* 54. *& seqq. de etat. & qualit. Pirr. Conrad. in prax. benef. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 116. *cum seqq.* & ante illos *Rota decis.* 216. *par.* 2. *recent.* alijsque concordan supra allegatis; Aut verò verba fundationis, seú institutionis Beneficij non respiciunt ipsũ actũ præsentationis, institutionis, vel collationis, sed tantũ illius prosecutionem, seú Beneficij deseruiturã, vt si cautum fuerit, quod Capellanus præsentandus per seipsum teneatur Capellæ in diuinis inseruire, & missas celebrare, vel etiam quod Rector, seú Capellanus debeat esse Presbyter, vel Sacerdos, qui cele- 14 bret, aut quid simile, † & eo casu sufficit, quod præsentatus sit Sacerdos habitu, hoc est in ea ætate constitutus, vt intra annum promoueri possit ad Sacerdotium, vt referendo, & examinando plures resolutiones Sac. Congregationis Concilij, & Rotæ decisiones adnotat *Fagnan. vbi supra num.* 58. *& seqq.* cuius distinctionis fundamentum non consistit in alio, quàm in proprietate, & naturali significatione verborum, quibus disposuit Testator, vt in his terminis tradit *Lotter. de benef. lib.* 2. *quæst.* 47. *nu.* 51. *verf. infertur, Castill. contron. iur. d. cap.* 90. *num.* 49. *Rota coram Pan. decis.* 750. *num.* 4. *cum seqq.* alijque supra allegati.

Vnde cum in præsenti habeamus verba: eligatur Sacerdos sufficiens, qui celebret duas missas &c. quæ in sensu proprio, & naturali significant personam in ordine sacerdotali constitutam, respiciuntq; ipsum actũ præsentationis, & vlterius inconcussam obseruantiam à die fundationis vsque in præsentem, quod semper fuerint præsentati Sacerdotes, seú Clerici desuper dispensati, cessat quæuis difficultas, quia etiam contrariũ 15 tenentes † in hanc sententiam concurrunt, quoties qualitas Sacerdotalis actu, vel ab alijs verbis dispositionis, vel ab obseruãtia cõprobatur, per *tex. in l. minime, & in l. si de interpretatione ff. de legib.* & ea, quæ in his terminis tradit *Abb. in d. cap. cum in cunctis §. inferiora nu.* 12. *in fine, Lotter. de re benef. d. lib.* 2. *quæst.* 47. *num.* 10. *Rota coram Seraph. d. decis.* 371. *num.* 1. *coram Buratto decis.* 680. *in fine, coram Mantic. decis.* 129. *num.* 3. *& supracit. Alexandrina Decanatus* 12. *Junij* 1598. *coram Orano.*

Neque obseruantia destruitur ex eo quod 16 præsentationes sint actus facultatiui, † qui non valent consuetudinem inducere, quia 17 cum ex fundatione constet de titulo, † actus sequentes præsumuntur gesti in vim illius, vt distinguendo tradit *Add. ad Greg. decis.* 162. *sub num.* 15. *verf. verum quia,* & dixit *Rot. decis.* 400. *num.* 4. *par.* 4. *tom.* 1. *rec. & cor. Bich. dec.* 522. *num.* 4. accedentibus præsertim tot multiplicatis actibus per duo sæcula, vt prosequitur idem *Adden. ad Gregor. vbi proximè in fine,* & dixit *Rot. coram Seraph. decis.* 212. *num.* 2.

Et multo minus ex eo, quod Ioannes de Bartolinis primus præsentatus fuerit simplex Clericus, dum in Bulla resignationis huiusmodi Beneficij talis denominatus fuit ad differentiam alterius Presbyteri, quia talis denominatio vti facta ad supplicationem Partis in actu ad hoc indifferenti, nihil cer- 18 ti ponit in esse, imò repugnat, † quod ille, qui per plures annos antea fuerat Rector

Eccle-

Ecclesiæ Parochialis, esset simplex Clericus contra *text. in cap. licet Canon, & cap. commissa de elect. in 6. Clem. vt ij quide stat. & qualit.* renouata per *Sac. Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. de reformat.*

Denique non obstat, quod exemplum d. fundationis à Ioanne in actis exhibitum, sit sumptum de sumpto, quod regulariter non probat, quia, cum fuerit extractum à Notario Actuario ex copia collationata cum originali, vt colligitur ex attestatione substituti Notarij Actuarij in calce illius penes
19 acta existente, † concurrantque alia adminicula deducta ex obseruantia subsecuta, & ex insertione substantiæ dictæ fundationis in duabus Bullis Pontificijs scilicet Nicolai Quinti, & Sixti Quarti Summario dato sub die 11. Martij proximi præteriti *num. 2. & 3.* atque ex eo, quod iuxta illius tenorem fuerit plurics iudicatum ab ordinarijs asserentibus etiam vidisse in actis exhibitum Instrumentum dictæ fundationis, *vt dicto comm. num. 4. & seqq.* † vtique venit illi fides adhi-
20 benda ex firmatis per *Rota decis. 534. par. 4. diuers. decis. 532. num. 11. & seqq. par. 5. rec. coram Merlin. decis. 40. num. 2. & seqq. coram Millino decis. 59. in fine & melius in alia Cremonen. coram Seraph. decis. 1192. per tot.*

Et ita Partibus hinc inde informantibus decisum fuit, &c.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Canonicatus.

Lunæ 17. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Nulla diceba tur resignatio beneficij tamquã facta non coram indultario. sed simpliciter coram Notario, & testibus, sed pro validitate resoluitur. quia fuerat illa deinde ab eodem indultario acceptata, mediante prouisione eiusdem beneficij, de cuius gratiæ
3 iustificatione in reliquis cti dubitatum non sit, ideo pro immissione deciditur.

SVMMARIVM

1 *Resignatio beneficij facta non coram indultario, sed coram Notario, & testibus attenditur, et suffragatur si postea ab eodem indultario acceptata sit.*

2 *Resignatio beneficij dicitur ab Indultario acceptata, si ab eo postea dictum beneficium alteri sit collatum.*

3 *Vacatio beneficij ex dimissione resultans, et perfectionem requirens ex acceptatione indultarij, remanet perfecta ex subsecuta prouisione ab eodem indultario facta.*

4 *Vacatio beneficij resultat per assecutionem alterius incompatibilis, et successiuam possessionem de eo captam.*

5 *Dimissio, siu Resignatio beneficij probatur ex confessione ipsius dimittentis, seu resignantis.*

6 *Confessione propria nulla datur maior probatio.*

7 *Possessio beneficiati, eiusdemque assecutio beneficij probatur ex prouisione alterius obtenta per illius obitum.*

8 *Testes qualescumque illi sint, et quidquid probare conentur, numquam possunt concurrere cum confessione propria, et publicis documentis.*

DECISIO DLI.

MARCVS Antonius de Nobilibus, cui claræ memoriæ Cardinalis Columna controuersum Canonicatum contulerat, veluti vacantem à die qua illum resignauit Petrus Sandrius in manibus eiusdem Cardinalis, tunc beneficiorum reseruatarij, vacationem olim non probatam ex causa eiusdem resignationis hodiè probauit, ideoque à decisis 4. Aprilis 1672. coram me DD. recedentes, illi immissionem nandam esse responderunt.

Sane vtrumque suppositum prædictæ decisionis corruere visum est ex eo deductum, quod per ipsam resignationem Sandrij, nec per assecutionem alterius pinguioris Canonicatus in celebri Collegiata S. Petronij à die resignationis, atque assecutionis alterius Canonicatus, controuersus vacauerit, quia, quod attinet ad primum caput vacationis nunquam negata fuit dimissio controuersi Canonicatus, quæ licet facta non fuerit in
1 manibus eiusdem Cardinalis indultarij, † sed coram Notario, & Testibus tantum, quia tamen constat de subsecuta approba-
2 tione † Cardinalis mediante prouisione huius Canonicatus in persona Marci Antonij ob dimissionem Sandrij factam adhuc re integra ante obitum Sandrij, qui sequenti mense obijt, provt ex speciali Indulto Beneficia omnia ex dimissione ac resignatione vacantia conferre poterat Summario Marci Antonij *num. 4. et 5.* & Summario responsionis eiusdem *num. vnico*, consequens est, vt vacatio ex prædicta dimissione contingens
3 iustificata remaneat, † quia cum ex parte dimittentis perfecta fuerit, atque suam vltimam perfectionem expectaret ex assensu Cardinalis Indultarij recipientis illa adesse
4 dicitur ex subsequenti collatione iuxta doctrinam *glos.* in hoc sensu cõmuniter approbatam in *cap. quod in dubijs 8. vbi Innoc. sub num. primo et 8. Compostell. num. 2. Abb. sub numer. 6. Ioan. Imm. num. 10. de renunc. Felin. in cap. in nostra num. 32. de rescript. Franc. Hicant. allegat. prima post Barbos. de præstam Cardinalis Garz. de benef. par. 11. cap. 5. num. 114. et num. 116. Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 14. num. 24. et seqq. Castropal. Oper. Mor. tom. 2. tract. 13. disput. 6. punct. 10. §. 2. num. primo Rot. in rec par. 10. dec. 184 num. 14. et 15.* cum aliis deductis in prædicta *decisione huius causæ §. et quamuis coram me.*

Quo verò ad alterum caput vacationis, Marcus Antonius probauit assecutionem alterius Canonicatus S. Petronij incompatibilis à Sandrio factam, † ex qua possessione
5 insu-

4 insurgit vacatio primi ad terminos *tex. in cap. concessa 35. de elect. in 6. et in extravag. execrabilis §. qui vero, deinceps de prabend.* tã ex confessione ipsius met Sandrij in literis dimissionis huius Canonicatus, ibi; attenta
5 assecutione vt asserit mox facta de alio Canonicatu in præinsigni Collegiata S. Petronij Summario Marci Antonij sub die
6 prædictæ decisionis *num. primo* † cuius confessionis non datur maior probatio ex vulg. regula deducta ex *text. in l. cum te C. de probat. et in l. eum à matre C. de rei vindicat.*

Quam etiam prouisione Canonicatus S. Petronij, quam Eminentissimus Boncompagnus fecit per obitum ipsius Sandrij in persona Achillis Gozzadini, qui eiusdem possessionem veluti vacantem per obitum Sandrij adeptus est Summario hodierno
7 Marci Antonij *num. 2. et 3.* † quæ prouisio per obitum Sandrij probat illius possessionẽ & assecutionẽ Canonicatus iuxta *vulg. consil. Oltrad. 229.* semper à rota receptum de quo *Lambert. de Iur. patr. lib. 2. quæst. 10. art. 7. nu. 11. Rot. in rec. par. 3. decis. 100. sub n. primo dec. 124. sub num. 2. Canal. decis. 350. nu. 3. Caril. decis. 286. num. primo* & passim in aliis.

Nec obstant Testes deponentes Sandriũ continuatìse semper in seruitio Ecclesiæ S. Mariæ Maioris cum priori Canonicatu eiusdem Ecclesiæ, in qua sepultus fuit, de quibus in prædicta *decis. §. fin.* quia Testes isti conuincuntur mendaces cum mense Augusti Sandrius se contulerit in Lombardiam ad lites Eminentissimi Boncompagni Summario hodierno Marci Antonij *num. 6.* †
8 neque concurrere possunt cum probatione ex confessione ipsius met Sandrij, atque ex Instrumentis prouisionis Gozzadini, & adeptæ per eum possessionis per obitum Sandrij insurgente ex ratione *text. in l. generali C. de non num pecun. et in c. per tuas de probat. Bald. cons. 192. sub num. 1. vol. 2. Mascard. de probat. quæst. 7. præmial. sub num. primo Duran. dec. 196 num. 3. Card. Cels. decis. 38. illo tod. num. dec. 195. num. 4. cum simil.*

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. VBAGO.

Bononien. Bonorum.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Discutit principaliter hæc decisio, quatenus copia scripturæ deperditæ probet sine exhibitione originalis, & quia agebatur de transumpto subscripto à Notario, coram quo illius originale fuerat productũ, ei plena fides adhibetur, concurrentibus præsertim pluribus coniecturis, & argumẽtis illius veritatem suadentibus, vna cum obseruantia subsequuta, & executione eidẽ transumpto concessa, quæ præbent robur cuicumque scripturæ etiam informi, & hæc ad effectum concedendi manutentionem pro purgatione attentatorum illi, qui præcario nomine possidebat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio possidenti non denegatur:*
2 *Precarij natura est non solum includere possessionem pro constituente, sed etiam pro illius heredibus.*
3 *Manutentio competit possidenti ex titulo precario.*
4 *Copia, & transumptum scripturæ, de per se non probant.*
5 *Transumptum publicum facit semiplenam probationem, deperdito originali, & vide num. 4. cum seqq.*
6 *Transumptum publicum concurrentibus coniecturis, & adminiculis sufficienter probat.*
7 *Recognitio manus fieri non potuisset, si scriptura originalis non fuisset exhibita.*
8 *Dolus, seù falsitas in Notario publico non præsumitur, sed per allegantem sunt plene, & concludenter probanda.*
9 *Copia registrata in processu Notarij causa standum est, originali deperdito.*
10 *Originale scriptura præsumitur occultatum ab interesse habentibus.*
11 *Occultatio scriptura, vel negligentia Notarij in eam deperdendo non præiudicat creditoribus, quo minus suum possint consequi creditum.*
12 *Copia scripturæ illiusque transumptum admittitur pro consecutione creditorum, & quando supra à num. 4.*
13 *Apocha cõfecta in executionem alterius scriptura præbet robur illius copiæ, originali deperdito, si iudex mediante d. apocha suum interposuit decretum in contractu mulieris.*
14 *Transumptum exequutioni demandatum plenè probat, & num. 17.*
15 *Copia, & transumptum probant, si testes illorum originale vidisse deponant.*
16 *Obseruantia præbet robur scripturæ etiam informi.*
17 *Copia si fuit cum originale producta, & executioni demandata sit, plenè probat, & supra num. 14.*
18 *Transumpta plura scriptura in iudicio admissa præsumuntur à partibus, & à iudice approbata.*
19 *Simulatio ad fraudandum creditores non probatur, si de eorum existentia non constat, qui adhuc de eo tempore vrgerent.*
20 *Veritas creditorum in apocha enunciatorum resultat, si illa habeant relationem ad instrumenta, ex quibus videri possint.*
21 *Iudicio in curia pendente non potest adiri iudex de partibus citra labem attentatorum.*
22 *Clausula* quam, & quas, cum incidentibus & depend. *operatur vt iudicium dicatur introductum in omnibus etiam connexis.*

DE-

DECISIO DLII.

POSTQVAM Anna Maria de Riarijs tanquam Hæres Dominici Patris, Auctore Prætore, fuit immissa ad possessionem tertiæ partis bonorum hæreditariorum Laurẽtij de Riarijs, aliorumque bonorum pro indiuiso possessorum ab ipso Dominico vna cum Ioanne Baptista, Rodulpho, & Carolo fratribus, & respectiuè filijs ac hæredibus Laurentij prædicti, fuit expulsa per mãdatum de associando relaxatum ab Auditore Generale Bononien. fauore Dominicæ Vxoris dicti Ioannis Baptistæ, & Creditricis non solum Laurentij Patris, verum etiam ipsorum quatuor fratrum per Apocham obligationis ab ipsis fratribus subscriptam; Ingressa deindè ipsa Anna Maria Monasterium Sanctorum Ludouici, & Alexij post obitum dictæ Dominicæ Creditricis, & Ioannis Baptistæ Viri, Monasterium prædictũ contra Laurentium Mariam, & fratres de Riarijs ipsius Dominicæ filios, & hæredes coram Vicario Generali Iudicium super manutentione in possessione dictorum bonorum introduxit, reportatoque Decreto fauorabili, Causa deuenit ad A.C. Caualcerinum, qui relaxauit mandatum de manutenendo ad fauorem prędicti Laurentij Mariæ, & fratrum, illosque absoluit per sententiam definitiuam, à quibus, dum pendebat appellatio coram R.P.D. Altouito subrogato in locum R. P. D. Corbelij, Monasterium prædictum adiuit eundem Auditorem Generalem Bononiæ, per quẽ Dominicæ Creditrici in vim Apochæ supradictæ concessa fuerat associatio, eiusdemque Apochæ nullitatis declarationem reportauit, sed ea non obstante R.P.D. Altouitus pronunciauit sententiam A.C. esse cõ firmandam.

In tertia instantia deuoluta causa ad Rotam Laurentius Maria vna cum fratribus existimans sententiam Auditoris Generalis prædicti super nullitate apochæ fuisse attentatam vti latam in spretum litis pendentiæ coram ipso R.P.D. Altouito die 18. Martij curauit disputari dubium, an constet de attentatis; Dominis tamen visum fuit differre resolutionem, & mandare, vt videretur de bono iure, etiam ad effectum attentatorum, quare hodie proposui dubium: an, & de cuius bono Iure constet: & ad effectum prædictum, & Laurentij Mariæ, ac fratrum resolutum fuit.

Moti fuerunt Domini, quia Laurentius Maria, & fratres possident bona iusto titulo, dum ad illa anno 1664. associata fuit Dominica Mater pro creditis in vim apochæ obligatione Camerali munitæ, & sic iuste, ac valide fuit per A.C. relaxatum mãdatum de manutenendo ex regula, quod possidenti non sit manutentio deneganda, 1 vt semper tenuit *Rot. & post Posth. de manutentione decis.* 116. *num.* 11. *& rec. decis.* 188. *nu.* 10 *par.* 7. *& decis.* 17. *num.* 10. *par.* 14.

Nec subsistit obiectum, quod, licet possessio bonorum fuerit penes Dominicam creditricem; Tamen non docetur prædictos filios Dominicæ illam adeptos fuisse, nam præterquamquod Statutũ Bononien. præstat continuationem possessionis defuncti in hę- 2 redem, animaduertum fuit, quod apocha, in vim cuius fuit associata Dominica continet pactum precarij, cuius natura est non solum includere possessionem pro Constitutario, verum etiam pro ipsius hæredibus *iuxta text. in l. cum precario qui rogat* 21. *quæsitum est* 8. §. *primo ff. de precario Surd. cons.* 561. *num.* 7. *Ciriac. controu.* 78. *num.* 3. ideo sicut ex 3 precario possidebat Dominica Mater, ita & etiam Laurentius Maria, & alij filij hæredes, & possidenti ex precario competere manutentionem dixit *Posth. de manut. obseruat.* 20. *num.* 18.

Iustus autem titulus possessionis controuerti minime potest per exceptionem, ne constet de credito, neque de precario, quia apocha, in vim cuius actum fuit non sit in 4 forma probanti, † sed simplex copia, & transumptum, quæ per se non probat *iuxta text. in auth. si quis in aliquo C. de edem. & ibi DD. & præcipuè Dec. ac in l. Sancimus C. de diuersis rescriptis, & l. Procurator, C. de edem.* nam Domini considerarunt adesse transum- 5 ptum publicum, † quod per se ipsum facit semiplenam probationem, deperdito Originali, *ex Bart. in l. sicut iniquum in prima Lectura num. primo vers. quandoque probatur C. de fid. Instrumentorum. Rot. decis.* 418. *num. primo par.* 2. *rec.* & additis adminiculis, ac coniecturis veritatem suadentibus sufficienter pro 6 bat, vt firmat *idem Bart. in d. Auth. si quis in aliquo num.* 6. *Mordan. decis. prima de fide Instrumentorum, & Rota post Fenzon. ad Statutum Vrbis decis.* 18. *per tot. & decis.* 434. *numer.* 4. *&* 9. *coram Penia, & decis.* 292. *num. primo & seq. coram Vbaldo.*

Coniecturæ vero, quæ in præsenti hipotesi realitatem apochæ, & existentiam crediti suadent, plures enumerantur, quarum prima est recognitio manuum obligatorum 7 facta per Notarium † publicum summario Laurentij Mariæ numero primo in fine; Non enim per rogitum Notarij manus, seù caracter obligatorum recognosci potuisset, nisi fuisset exhibita apocha originalis, nam dolus, seù fallitas in Notario publico non 8 præsumitur, & per allegantem sunt plene probanda *cap.* 3. *de probat. Rota decis.* 463. *num.* 2. *vers. ideoque tali par.* 2. *sec.*

Secunda est, quod patet Originale apochæ fuisse productum simul cum copia in Actis Pillæ Notarij publici per Dominicam creditricem in principio sui iudicij associationis *eodem Summ. num.* 2. *&* 7. quæ est adeò vrgens, vt de se reputetur sufficiens; Nam regula, quod simplex copia, non exhibito originali, nihil probet, limitatur, quando patet Originale fuisse confectum, ac produ- 9 ctum, & deinde deperditum, † tunc enim etiam copiæ registratæ in Processu Notarij,

per

per cuius Acta fuit originale productum, ſtandum eſſe dixit *Rot. deciſ. 110. num. 6. coram Dunozett. Senior.* ratio eſt, quia, vel intrat præſumptio occultationis factæ per Intereſ-
10 ſatos, vt reſoluit *Rot. deciſ. 418. num. 5. verſ. & Domini par. 2. rec. per Doctrinam Bart. ibi adnotatam*, vel negligentia Notarij in amiſſione,
11 quorum neutrum debet præiudicare creditoribus, itaut non poſſint conſequi ſuum creditum, *ita Felin. in cap. fin. in ſecunda fallentia de fide Inſtrumentorum, Bellamer. dec. 134.* & ideo tranſumptum publicum in his ter-
12 minis admittitur pro conſecutione crediti, ac etiam copiæ fides adhibetur, *vt præter d. deciſ. 110. num. 6. coram Dunozett. Senior. aliàs tenuit Rot. deciſ. 543. par. 4. rec. & cor. Merlin. deciſ. 53. num. 18. & in Mediolanen. Decimatum 4. Iulij 1614. coram R. P. D. Andrea.*

Tertia eſt, quod fuit deuentum ad obligationem, de qua in apocha ad effectum removendi ſequeſtra iam facta in bonis, & ipſi remotioni Dominica non conſenſiſſet, provt conſentit *dicta Summ. num. primo* neque lu-
13 dex conſenſum ipſum admiſiſſet † in præiudicium Mulieris, niſi fuiſſet aſſecurata, mediante apocha. Hæc autem cauſa præambula conficiendi apocham induxit in Dominos vehementem præſumptionem, quod
14 tranſumptum habuiſſet ſuum originale, † tanto magis, quia per Iudicem paulo poſt executum fuit *Canaler. deciſ. 122. num. 5. Seraph. deciſ. 1192. Arguelles. deciſ. 96. num. 11.*

Coniectura quarta reſultat ex duobus Teſtibus deponentibus ſe vidiſſe originale, & interueniſſe confectioni ipſius apochæ † co-
15 dem *Summ. num. 11.* quorum Teſtium alteri cum ſit Sacerdos Profeſſus in Religione, & Frater germanus Annæ Mariæ, ſub cuius nomine agit Monaſterium valde deferendum eſſe Domini exiſtimarunt *ex aliàs firmatis per Rot. d. deciſ. 418. num. 2 par. 2. rec.*

Quinta tandem deſumitur ex obſeruantia, per quam dari ſolet fides ſcripturis etiam
16 informibus *Cranett. conſ. 158. num. primo Merlin. dicta deciſ. 53. num. 11.* tanto magis, dum obſeruantia fuit proxima tempori confe-
17 ctionis apochæ, † vt in præſenti, quia ſupradicta apocha, de qua agitur, executionem habuit in iudicio aſſociationis, in quo vna cum copia fuit productum originale, *Aim. conſ. 110. Sard. deciſ. 199. num. 8. Canaler. dicta deciſ. 122. n. 5.* immo ſubſequenter continuata fuit obſeruantia, dum fuerunt data diuerſa tranſumpta, & coram diuerſis iudicibus in diuerſis cauſis producta pro, & contra diuerſos creditores ipſorum quatuor fratrũ
18 obligatorum, † *vt dicta Summ. num. 2. 6. & 9.* qui creditores, ſi apocha vere non adfuiſſet, profectò oppoſu ſſent, ſed cum tranſumpta fuerint in iudicio admiſſa præſumuntur à Partibus, & à Iudice approbata, *Put. deciſ. 116. lib. 2. in nouiſ. Dunozet. Sen. dicta deciſ. 110. num. 5.*

Obiectum vero, quod apocha ſit ſimulata, & confecta ad effectum repellendi creditores obligatorum, non ſubſiſtit, non ſo-
19 lum, † quia nulla exhibetur iuſtificatio exiſtentiæ creditorum, qui vrgerent tempore contractæ apochæ, vt requiritur ad inducendam ſimulationem, *Rot. deciſ. 245. num. 6. verſ. nam quod par. 2. rec.* verum etiam ex ſequeſtris antea factis ad inſtantiã Dominicæ, conſtat de cauſa præambula, & ex ipſo teno-
20 re apochæ apparet illius iuſtificatio, † dum credita relationem habent ad diuerſa inſtrumenta, ex quibus illius veritas eluceſceret, *Arguell. deciſ. 44. num. 14.*

Conſtito itaque ex prædictis de bono iure Laurentij Mariæ, & fratrum de Riariis, non dubitarunt Domini ſententiam Auditoris Generalis Bonon. ſuper nullitate apochæ fuiſſe attentatam, quia dum pendebat in Curia iudicium, in quo Monaſterio fuit denegata manutentio ex iuribus apochæ prædictæ, & in vim illius eadem manutentio conceſſa Riariis per A. C. qui vlterius eoſdem Riarios per ſententiam diffinitiuam abſoluit,
21 & ab his omnibus reperiebatur introducta appellatio coram R. P. D. Corbellio vtique non poterat Monaſterium ſuper nouo iudicio inualiditatis apochæ per A. C. executæ, adire iudicem de Partibus ſine labe attentatorum, *C. cum. 2. vbi Glo. verbo Innouata vt lite pend. nt. Lancellottus de attentatis in præfat. numer. 269. & par. 2. cap. 4. limitat. 2. numer. 55. & ſeqq. Canaler. deciſ. 109 num. primo Rot. dec. 393. per tot. par. 2. deciſ. 92. numer. 20. par. 9. deciſ. 177. num. primo par. 3. & deciſ. 20. num. 2. par. 10. rec.* maximè, quia cauſa commiſſa erat cum clauſulis. *Quam, & quas cum incidem. et de-*
22 *penden.* quæ operantur, † vt lis pendere dicatur ſuper omnibus cauſis motis, & mouendis in articulo controuerſo connexitatem habentibus *Rot. deciſ. 225. num. 2. coram Burat. et deciſ. 31. num. 21. et 24. et deciſ. 19 numer. 13. et 19. coram Arguell. et in recen. deciſ. 178. nu. 13. par. 10.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Pecuniaria.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Pecunia promiſſa in apocha, vulgo nuncupata *Pagherò*, ex ludo proceſſiſſe prætendebatur, ideoque ex ea nullam actionem oriri; Sed cum teſtes ad id probandum inducti, eſſent inter ſe diſcordes tam reſpectu temporis, quam ratione formalitatis verborum, de quibus deponere conabantur, ideo tanquam nulliter deponentibus omnino reiectis, obligationem exequendam eſſe decidit.

SVM-

Digitized by

SVMMARIVM.

1 *Ludus tabularum est in Ixie prohibitus.*
2 *Apocha occasione ludi conscripta, remanet irrita, et inanis tam respectu cedentis, quam cessionarij.*
3 *Apocha, vulgo* pagherò, *contra promittentem plenè probat, non secus ac publicum instrumentum.*
4 *Apocha obligationis contra confitentem non admittit probationem contrariam, nisi undequaque apertissimam.*
5 *Testes contrarij in substantialibus ad invicem destruuntur.*
6 *Testis de auditu ab alio teste non probat, eo magis si ille sine iuramento, et extraiudicialiter solum asseruerit, et num.* 8.
7 *Testis unicus nullam probationem facit.*
9 *Testis de interrogatione alicui facta deponens, nihil probat si interrogatus non respondeat.*
10 *Responsio facta interrogationi, vt respondenti praiudicet, non qualibet sufficit, sed omnino clara requiritur.*
11 *Testes per formalia verba deponentes, si in illis sint discordes, nihil probant.*

DECISIO DLIII.

RAPHAELIVM esse audiendum aduersus iustitiam mandati scutorum 642. cõtra ipsum per Verotũ cessionarium Pizzuti expediti non obstantibus censuris in subsidium inexigibilitatis relaxatis decreuit Rota sub die 27. Aprilis superioris anni: Proposito propterea hodie super dicti mandati meritis dubio: An constet de credito, & obligatio substineatur, pro negatiua idem Raphaelius allegabat creditum originem trahere á ludo tabularum prohibito, † ex
1 quo quemadmodum oriri non potest actio *l. fin. C. de Relig. et sumpt. funer.* ita apocham illius occasione conscriptam irritam remanere, † & inanem tam respectu cedentis,
2 quam cessionarij *Rota coram Gregor. decis. 47. à num. 2. per totam*, quibus tamen non obstantibus Domini in affirmatiuam sententiam conuenerunt.

De credito constat ex apocha promissionis, vulgo *Paghero* facta per dictum Raphaelium Pizzuto, †.quæ contra promittentem
3 probat non secus ac publicum † instrumentum *Bald. cons. 348. num. 4. lib. primo Grat. discept. 454. num. primo et 2.* cum aliis per *Rotam coram Celso decis. 355. num. pariter primo et 2.* & obligatio substinetur, quia prouenit ex causa mutui: *Per valuta hauta in più volte dal medemo, etc.* prout in eadem apocha continetur, † quæ probationem contrariam non
4 admittit nisi vndequaque apertissimam per *textum expressum in l. generaliter C. de non numerata pecunia.*

Talis autem non est probatio, quam facere prætendit Raphaelius apochæ scriptor, quandoquidem testes per eum inducti ad probandum duo assumpta, alterum quod quidam Matthæus operam dederit, vt inducens mediante dicta apocha obligaret se Pizzuto pro pecunijs in ludo amissis, alterum quod conquerente Pizzuto de retardata pecuniarum solutione, responderit Matthæus nullam ei subesse causam conquestionis, dum non agebatur de pecunijs exbursatis, sed ludo victis, neutrum concludunt.

Non probant primum, quia discordant in tempore; Alter enim deponit de mane: *fù vna mattina, & trouassimo che Giouanni non era leuato dal letto:* Alter vero fuisse post prandium: *fù vn giorno doppo pranzo*, quorum dicta cum in hac notabili circumstantia ad
5 vnum præcisum actum restricta, † sint inter se contraria, ad invicem destruuntur *cap. licet causam vers. sibi invicem de probat. Farin. de testib. quæst. 74. num. 73. Rota coram Buratto decis. 367. num. 8. coram Rotas decis. 38. nn. 6. & 7. in Burgen. Abbatia 13. Novembris 1671. coram R.P.D. meo Rondinino.*

Præterea deponunt de auditu à tertio ab ipso scilicet Matthæio sine iuramento, † &
6 extraiudicialiter afferente pro cautela Pizzuti dictam apocham procurasse, cui tamquam vnico † quemadmodum fides nõ esset
7 adhibenda *Cap. veniens in fine de testib.* multo
8 minus testibus † de auditu ab eo est textus notabilis *in cap. licet ex quadam 47. vbi glos. verbo ab vno de testib. Cart. iun. cons. 17. num. 2. Menoch. de arbitr. casu 475. num. 12.*

Nec etiam probant secundum, quia non deponunt Pizzutum audiuisse sermonem Matthæi dicentis, quod non agebatur de pecunijs exbursatis, sed ludo victis, neque
9 quod quidquam responderit Pizzutus, sine qua responsione nihil valet quidquid loquutus fuit ipse Matthæius, vt fere interminis respondit *Rota in Romana Societatis Luti 21. Martij 1672. §. fin. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.* Nec quælibet responsio satisfuisset, sed debuisset esse talis, † ex
10 qua clara, & indubitata confessio respondentis resultaret, *vt in Pernsina Transactionis 27. Februarij 1671. §. nec visum fuit coram me.*

Et tandem omnes super vtroque profitentur referre verba præcita, in quibus tamen cum sint omnino discordes, † non sunt
11 attendi per theoricam *Butrij* communiter receptam *in cap. nihil obstat num. 2. de verb. signific. à Ponte consil. 63. num. primo & seq. lib. primo* cum aliis in *Fulginaten. Census 7. Iunij 1669. §. accedit, & in Burgen. Abbatiæ 17. Iunij eiusdem anni §. veruntamen coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit &c.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX,

Montis Faliſci Cambij.

Veneris 21. Junij 1675.

ARGVMENTVM.

Plura continet hæc deciſio tam ſuper aditione hæreditatis facta à tutore, qui non adimpleuerat ſolemnia, quæ ideo nulla declaratur, maximè quia ſine conſenſu pupillorum facta eſt, qui erant maiores ſeptennio, quam etiam pro inducenda ſubſtitutione reciproca inter primos grauatos, & alios vlteriores deſcendentes, ſuper identitate bonorum in antiquis ex ſolis coniecturis, & argumentis probata, & eo magis ex teſtibus, quamuis aliquas exceptiones habentibus, de hærede creditore, & debitore defuncti, quod proinde vel actiones confuſerit, vel præſumatur de ſuo credito ſatisfactus.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis, cæterique actus facti à tutore, qui non impleuit ſolemnia, non merentur attendi.*
2 *Tutor non poteſt adire hæreditatem ſine conſenſu pupillorum, qui ſint maiores ſeptennio.*
3 *Statutum de contractibus minorum, extenditur etiam ad additionem hæreditatis.*
4 *Additionem hæreditatis non probant actus, qui fieri potuerunt citra ius, & nomen heredis.*
5 *Inſtrumentum extractum ex protocollo Notarij rogati exiſtenti in archiuio publico, & prauia compulſoria plenè probat.*
6 *Reciproca de linea ad lineam facile admittitur inter deſcendentes teſtatoris, maximè ſi filij ſubſtituuntur ad inuicem.*
7 *Reciproca eo magis inducitur ſi poſt primos reciprocè inſtitutos, cæteri omnes in infinitum ad inuicem, & indiſtinctè ſubſtituuntur.*
8 *Reciproca ad inducendam maximè attenditur perpetuitas, & infinitas, non ſolum in ſubſtitutione, ſed in prohibitione alienationis, & conſeruatione bonorum in familia.*
9 *Identitas in antiquis probatur etiam præſumptionibus, & coniecturis.*
10 *Teſtes de auditu à ſuis parentibus in re longè memoriam hominum excedente plenè probant.*
11 *Teſtium variationes, & contrarietates, quæ non reſpiciunt ſubſtantialia, non attenduntur.*
12 *Filius ſi poſſidet bona in eo loco, in quo poſſidebat eius pater, illa præſumuntur hæreditaria.*
13 *Identitas bonorum fideicommiſſi probatur, ſi ſubſtitutus illorum poſſeſſionem apprehendit, vti fideicommiſſaria.*
14 *Teſtes ad perpetuam rei memoriam, & alij etiam exceptiones habentes, deferuntur pro adminiculo.*
15 *Executor nudi tantum facti miniſterium habet.*
16 *Executori non creditur in iis, quæ ad eius officium non pertinent.*
17 *Vocabulum vnius prædij facile variari potuit ex vocabulo prædij adiacentis, ſi vtrumque poſſideretur ab eodem domino.*
18 *Identitas bonorum probata non excluditur à diuerſitate vocabulorum.*
19 *Damnum cum melioramentis compenſari debet.*
20 *Detractiones ſtante omiſſione inuentarij, & alienationibus concurrentibus, præſumuntur conſumptæ, donec contrarium probetur.*
21 *Hæres creditor, & debitor hæreditatis confundit actionem extinctiuam ſui crediti.*
22 *Hæres creditor hæreditatis præſumitur ſibi ſatisfeciſſe de ſuo credito.*
23 *Creditor, qui prior eſt in tempore, eſt etiam potior in iure.*

DECISIO DLIV.

POSTQVAM mandatum inſtante Petro Paulo Venturello relaxatum contra bona hæreditaria Petri, nec non Perſonas, & bona propria Hortentij, & Pauli Antonij fratrum de Ciottis, executum fuit ſuper Vinea magna, de qua agitur, ijdem fratres allegando Cautelam Angeli deducebant, quod ipſi non ſunt hæredes Petri debitoris, ſed vineam poſſident ex titulo fideicommiſſi quōdam Sforti Sen. de Ciottis; ideoque executio prædicta vti facta ſuper bonis alterius, quam debitoris veniret reuocanda, ſed propoſito dubio die prima Iulij 1672 relictoque in ſuſpenſo ob ſuffragiorum diſcordiam, An fratres de Ciottis eſſent nec ne hæredes Petri, approbata fuit dicta executio, ex quo nec de fideicommiſſo, nec de Identitate Vineæ conſtabat; Cum autem ex hodie melius dilucidatis, viſum fuerit nō probari, quod fratres Rei conuenti ſint hæredes dicti Petri, & ex Iuribus, & Teſtibus præuia Compulſoria, & remiſſoria nouiter deductis, tam de dicto fideicommiſſo, quam de Identitate doctum fuerit, Domini poſt ſecundam propoſitionem receſſerunt à deciſis.

Quod enim fratres de Ciottis ſint hæredes Petri, non benè probatum videbatur ex aditione illorum nomine facta à Io: Ciotto cum mandato procuræ Chriſtophori; Licet enim idem Chriſtophorus deputatus eſſet Tutor eorundem fratrum tunc minorum, adhuc tamen hæreditatem illis delatam adire non poterat, non ſolum quia ſolemnia non adimpleuerat, ideoque tam aditio, quam cæteri actus ſubſequentes per ipſum expleti attendi non merentur, vt ad propoſitum cenſuluit *Bald. conſ. 216. ad med. verſ. illud eſt certum lib. 2. Ruin. conſ. 95. num. 11. lib. 2. Caſtr. conſ. 355. num. 4. poſt med. verſ. tamen quia lib. primo Rot. deciſ. 64. num. 8. par. 8. rec.* ſed etiā quia cum ijdem fratres tunc temporis eſſent maiores infantia, † ſine illorum conſenſu ſolus Tutor adire prohibebatur à *Text. in l. potuit C. de Iur. delib. & in l. Pupillus cum ibi notatis per gloſ. ff. de acquir. hæred. Iaſ. in l. pro hærede 20. numer. 3. ff. eodem Rot. dicta deciſ. 64. num. 9. par. 8. rec.*

Nec etiam ex alijs actibus relatis in Summario Venturelli dato die 29. Ianuarij 1672

num. primo aliqui enim ex eis tanquam gesti absque vlla solemnitate ab ipsem fratribus tempore minoritatis, non releuant, siue attendatur statutum Marthæ, vbi habitant, & bona possident, mandam non posse per minores adiri hæreditatem sine consensu duorum Consanguineorum, siue attendatur statutum Toleanellæ vnde† originem trahunt, quod dum idem statuit in contractibus minorum, extenditur etiam ad additionem hæreditatis ex Theorica *Bart. in l. mote ff. de acquir.* hæred. magis communiter approbata, vt testantur *Tiraquell. de legib. connub. glos. 5. numer. 125. Ceual commun. opin. quæst. 213. Pic. ad Statut. Verb. glos. 7. num. 108.* cæteri verò cum heri potuerint citra ius, & nomen hæredis, additionem non probãt, *l. pro hærede §. si quid tamen, & §. Papinianus in fine ff. de acquir. hared. Dec. cons. 445. num. 54. Mantic. de coniectur. vltim. vol. lib. 12. tit. 9. nu. 6. & 18. Rota coram Greg. decis. 165. num. 2. & coram Barat. decis. 207. num. 3. & 4.*

Quo autem ad fideicommissum clare resultat ex Testamento quondã Sfortiæ Senensis non amplius tranlumptum, seù copia informis, sed Instrumentum publicum adducitur, legitime extractum ex Protocollis Notarij rogati asseruatis in publico Archiuio Vrbis veteris vigore † compulsoriæ rotalis, & preuia citatione partis, quod ideo plene probat *Rota decis. 36. de probat. in antiq. coram Pin. decis 235. num. primo dec. 561. num. primo post Posth. de manut. & coram Eminentissimo Ottobono decis. 245. post princ. & numer. primo.*

Nec fideicommissum in eodem Testamento ordinatum recte impugnatur ex eo, quod reciproca ibidem ordinata tam inter primos hæredes, quam inter omnes descendentes substitutos extendi non possit de linea Hieronymi terminata per mortem Ioannis sine filijs, ad lineam Christophori, in qua continebatur Petrus debitor; Cum enim reciproca de linea ad lineam facile admittatur inter descendentes Testatoris præsertim, quando filij primo loco instituti ad inuicem substituuntur *Altograd. cons. 81. nu. 59 lib. 2. Rota decis. 465. num. 24. & decis. 472. n. 16. par. 14. rec.* inducta censetur in præsenti ex ordine expresso, & dispositione Testatoris, qui post reciprocam inter primo institutos, omnes etiam eorum descendentes in infinitum ad inuicem, & indistincte substituit *Menoch. cons. 148. num. 23. Rota coram Eminentissimo Ottbab. decis. 97. num. 4. & 7. & dec. 281. num. 8. par. 13. decis. 472. num. 6. par. 14. rec. & in Bonon. Bonorum 27. Ianuarij 1662. §. quia ponderatis coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano* maxime attentis verbis infinitatem, & perpetuitatem demonstratibus, non solum in substitutione, sed in prohibitione alienationis, † & conseruatione bonorum in familia, quæ ad inducendum reciprocam lincalem valde ponderatur *à Rotâ decis. 411. num. 7. & seqq & decis. 472. numer. 9. & seqq. par. 14. rec.* vbi concordantes.

Constat etiam de identitate vineæ, & possessione Testatoris; Sufficerent enim ad hùc effectum leuiores probationes, & immo præsumptiones, & coniecturæ, cum simus in re non solum antiqua, sed antiquissima vltra centum annos *ad text. in cap. cùm causam de probat.* & in terminis *Rota coram Seraph. decis. 462. num. 8. & 9. & decis 164. num. 38. par. 6. & decis. 144. num. 8. par. 9. rec.* & tamen concludenter probatur ex depositione trium Testium pluribus rationibus scientiæ fultulta, vt in Summario impresso fratrum de Ciottis num. 2. qui licet deponant de auditu ab eorum Parentibus, † nihilominus in re longe memoriam hominum excedente plenam probationem faciunt *glos. & DD. in l. si alter ff. de probat. Alex cons. 187. numer. 16. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 17. Fusar. de substit. quæst. 618. num. 21. Rota decis. 861. in fine par. 3. dener. & coram Coccin. decis. 1975. numer. 17.*

Nihil releuantibus variationibus, & contrarietatibus eorundem Testium, quæ quatenus adessent, non respiciunt substantialia, & sic non merentur attendi *Rota coram Barat. decis. 614. num. 16. & in rec. decis. 73. num. 3 par. 13.* & alibi passim, tanto magis dum eorum depositio circa hanc identitatem mirabiliter adminiculatur ex infrascriptis facti circumstantijs. Primo videlicet ex eo, quod post mortem Sfortiæ fideicõmittentis, filius, & hæredes possederunt vineam in loco vbi etiam à Testatore possidebatur, vt de visu testantur iidem Testes eodem *Summario num. 2.* ideoque intrat præsumptio, quod ab hæreditate Patris proueniat † ex *vulg cons. Fulgos. 145. passim approbato à Peregr. de fideic. art. 44 num 20. Fusar. de substit. quæst. 618. nu. 45. & à Rot. coram fa. me. Greg. XV. decis. 575. nu. 9. coram Merlin. decis 327. num. 2. & in recen. decis. 144. num. 3. par. 9.* quod eo fortius procedit in casu nostro, vbi Testes per negatiuam coarctatam excludunt acquisitionem eiusdem vineæ fieri potuisse à filijs; Secundo ex inscriptione nominis Sfortiæ Ciotti posita supra portam vineæ controuersæ, quam iidem Testes deponunt fideicommittenti solum conuenire potuisse; Tertio ex adeptione possessionis eiusdem vineæ apprehensæ à Ioã Ciotto substituto cum specifica mentione, quod esset fideicommissaria dicti Sfortiæ, quod multum ad hoc inseruire considerant *Castr. cons. 247. num. prima vers. & hoc probatur lib. primo Rota coram Coccin. decis. 120. num. 2. vers. & hoc facit Dunoz. Iun. decis. 891. num. 4.* Quarto ex depositione aliorũ Testium, aliquorum scilicet pro Venturello ad reprobandum adductorum, aliorum ad perpetuam rei memoriam examinatorum in Curia Marthæ anno 16. 3. super bonis à fideicommittente relictis, & reliquorum coram AC. met super statu hæreditatis fideicommissariæ, vno ore concludentium, quod dicta Vinea est fideicommissaria, qui licet aliquas pati possent exceptiones, benè tamen deseruiunt pro adminiculo *B art. in*

l. 2.

l. 2. num. 25. verſ. nam Teſtis ff. de appell. recip. Rota coram Verall. deciſ. 208. num. 6. par. 2. coram Burat. deciſ. 648. num. 6. & coram Rich. deciſ. 12. num. 11.

Non obſtat diuerſitas menſuræ, & vocabuli conſiderata in deciſione, quæ reuidetur §. *nec minus* ex eo, quod executio appareat facta ſuper vinea operarum 300. poſita in Contrada le Mezzaric; Teſtes vero deponãt de vinea antiquitus operarum 100. hodie 150. circiter poſita in Contrada la Camara, quo enim ad menſuram in operis 300. non
15 probatur ex enunciatiua facta ab Executore qui vti habens nudi tantum facti miniſterij *Rot. deciſ 736. num. 7. coram Burat.* fidem non
16 meretur in eo, quod ad eius officium non pertinet *Rot. coram ſan. mem. Greg. deciſ. 485. numer. 10. & coram Peuting. deciſ. 147. num. 7.* eoque minus dum contrarium apparet ex menſuratione facta per publicos Agrimenſores referentes vineam eſſe operarum 140. circiter, diuerſitati autem vocabuli facile cauſam dedit, cohærentia alterius prædii eorundem de Ciottis nuncupati ſub vocabulo le mezzarie, ſub cuius appellatione contineri
17 vineam executatam opinari potuit executor, prout ſæpe euenire teſtatur *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ. 609. num. 11.* ideoque dum omnia particularia continua relata à Teſtibus ad vnguem concordant cum illis deſcriptis
18 in Inſtrumento executionis, † vtique dictæ diuerſitates non excludunt identitatem, vt bene firmant *Rimin. Sen. conſ. 429. num. 4 & 9. lib. 3. Cephal. conſ. 98. num 22. & ſeqq. Petr. de fideicom. art 12 num. 1371. Rot. rec. deciſ. 118. nu. 7. verſ. Quia vt fuit, & ſeqq. par. 5. & coram Dunoz. Iun. deciſ. 609. num. 7. verſ. Quo denique, & ſeqq.*

Nec ad demonſtrandum, quod vinea ſit hæreditaria Petri attendi debent deſcriptio in Inuentario, aliæque enunciatiuæ recenſitæ in §. *fin. deciſionis*, quæ reuidetur, quia cum illæ emanauerint, vel ab eiſdem Hortentio, & Antonio minoribus, vel ab eorum Tutore minus legitimo, vtique contra illas militant reſponſiones ſuperius adductæ.

Parum etiam refert exceptio melioramẽtorum factorum à Petro debitore, ſuper quibus ſaluari prætenditur executio, cum enim hodierni Teſtes concorditer deponant, quod terrenum erat fideicommiſſarium, & plantatio vitium partim à Chriſtophoro, partim à Petro proceſſit, hæc exceptio, allegari nõ meretur, niſi prædedenter iuſtificetur, & diſtinguatur, quid, & quantum à quolibet eorum melioratum fuerit, præſertim dum Petrus non parum deteriorauit vineam anti-
19 quam per conſtructionem viridarij, & alios ornatus voluptuoſos, quod damnum compenſandum eſſet cum melioramentis ad *Text. in l. ſi negotia in fine ff. de neg. geſt. D.D. in l. auth. ſi rem C. de Sacroſ. Eccleſ. Curt. Iun. conſil. 105. num. 14. Peregr. de fideic. art. 50. num. 79. Rot. coram Pen. deciſ. 1082. num. 6. verſ. quæ deducebantur, & coram Duran. deciſ. 138. num. 8.*

Minus denique obſtant detractiones, quæ prætenduntur competere Petro, aut enim agimus de illis, quæ prætenduntur ex perſona primorum hæredum eius Authorum, & pleræque iſtarum non debentur, aliæ vero ſtantibus defectu inuentarij, & alienationibus magni momenti per eoſdem hæredes factis eodem Summario impreſſo *nu. 13.*
20 conſumptæ præſumuntur donec contrarium appareat ad *Text. in l. Marcellus §. res quæ ff. ad S.C. Trebell. Rot. coram Merlin. deciſ. 383. numer. 15. & 16. coram Celſo deciſ. 135. num. 9.* & omiſſis generalibus contra creditorem hæredis grauati *Dunoz. Iun. deciſ. 681. num. primo & ſeqq. & in Romana Saluiani 28. Iunij 1666. §. fin. coram bon. mem. Aunuculo meo*, aut agimus de detractione eidem competente ex propria perſona pro recuperatione dotis maternæ ex priuilegio *auth. res quæ C. communi. de legat.* & omiſſa diſcuſſione quantitatis illius, reſpondere ſufficit, quod Petrus non ſolum fuit hæres matris creditricis, ſed etiam Patris debitoris dictæ dotis, ideoque vel inducta
21 fuit confuſio actionum extinctiua † credi ti ex *Text. in l. ſi id quod mihi 22 ff de de liber. leg. l. Vranius 72. ff. de fideiuſſ. & mandat Peregr. conſil. 66. num. 7. lib. 4.* vel præſumitur ſibi de cre-
22 dito dotis maternæ ſatisfeciſſe ex *Text. in l. ſi ei cui §. primo ff. de cuicti. Rota coram Greg. deciſ. 67. num. 10.*

Cæterum remouetur omnis difficultas ex eo, quod Petrus debitor Ventorelli pro cambio ſc. 1000. contracto de anno 1655. eſt etiam debitor eorundem fratrum de Ciottis pro alio cambio ſc. 8000. contracto de anno 1653. de tempore, quo ipſe Tutorio nomine bona eorundem fratrum adminibat, vt apparet ex partitis librorum Tutelarium, in quibus non ſolum contractus cambii, ſed etiam ſolutiones fratrum ad notatæ leguntur manu eiuſdem Petri, & ex mandato contra illius hæreditatem relaxato, ideo
23 que licet aliquæ detractiones illi competerent ſuper vinea in exequutionem capta, nihilominus præferendi eſſent ſæpe dicti fratres creditores anteriores ex communi regula *Text. in cap. qui prior 54. de regul. Iur. in 6. & in l. creditor 12 ff. qui pot. in pign. hab. Bart. in l. cum ex pluribus 103. num. 2. verſ. ſi verò nulla ff. de ſolut. Rota coram Celſ. deciſ. 323. num. 2. & coram Eminentiſſimo Ottobb deciſ. 15. num. 22.*

Et ita vtraque Parte ſub die 16. Ianuari præteriti, hodie vero fratribus de Ciotti tantum informantibus, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Mediolanen. Nullitatis Testamenti.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Immissio fideicommissario ex contractu vocato conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, cui non obstare visum est, quod illius vocatio resultaret ab electione iuxta testatoris præceptum faciendæ ex vrna; quia cum alius fideicommissarius non compareat, qui illi successionem contendat, extractio per bussolam à testatore demandata faciendæ non erat.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum ex tenore illius dispositionis resultat.*
2 *Sine filius quemlibet decessisse de iure præsumitur.*
3 *Immissio fideicommissario conceditur, dolo de fideicommisso, & illius purificatione, quamvis illud constitutum sit in contractibus.*
4 *Fideicommissum fieri potest etiam in contractu, & supra num. primo.*
5 *Testamentum in Vrbe rogatum à Notario non matriculato est nullum, tam ex statuto, quam ex Constitutionibus Summorum Pontificum.*
6 *Testamentum non exhibitum in Archivio iuxta præceptum Constitutionis Vrbanæ remanet nullum.*
7 *Falsitas testamenti declarata in iudicio criminali, sufficit etiam in iudicio ciuili.*
8 *Suspicio falsi in ciuilibus habetur pro falsitate.*
9 *Extractio consanguinei ex vrna iuxta testatoris præceptum ad effectum successionis non requiritur, vbi vnus tantum comparet consanguineus.*
10 *Fideicommissum vbi adest, excluditur successio ab intestato.*
11 *Testati causa existente, cessat causa ab intestato.*

DECISIO DLV.

PROSPICIENTES Co. Antonius, & Hieronymus fratres de Figinis conseruationi Bonorum in propria familia, & agnatione, constituerunt super eis per contractum inter viuos perpetuum, & reciprocum fideicommissum inter eorum Descendentes masculos, eisque non extantibus reseruarunt primo ex dictis Contrahentibus decedenti, & eo negligente, alteri superstiti facultatem eligendi hæredem cum onere perpetui fideicommissi descensiui, & assumendi cognomen, & insignia dictæ familiæ de Figinis. Qua electione non facta voluerunt bona cum eisdem oneribus deuenire ad filios, & descendentes masculos Equitis Iacobi de Figinis, eisque non extantibus demandarunt poni in vrna nomina cuiusuis Primogeniti, seu natu maioris masculi legitimi, & naturalis omnium, & singularum familiarum de Figinis ciuiliter, ac de proprio (sunt verba Instrumenti) absque exercitio vel vlla arte mechanica in Ciuitate Mediolani viuentium, & quod sorte extrahatur vnus ex ipsis Primogenitis, vel natu maioribus, ad quem omnia bona, vt supra perueniant eo modo, & forma, & cum eodem fideicommisso, ac gradibus substitutionum de quibus supra, &c. Addita insuper pro obseruantia prædictorum hypotheca generali bonorum, & obligatione Camerali aliisque latius in Instrumento dato *Summ. num. primo*.

Defunctis fideicommittentibus Cæsar Ricciardellus sub prætextu, quod fuerit nominatus à Hieronymo in quodam supposito Testamento, occupauit omnia bona, & ei contra prætendente Sforzia de Oddis sibi, vti proximiori deberi successionem ab intestato, indeque orta lite inter eosdem coram AC. comparuit ad exclusionem vtriusque Octauius de Figinis, de cuius Iuribus licet ad causam admitti, idem AC. nulla habita ratione pronunciauit, Testamentum exhibitum à Ricciardello esse inualidum, & concessit immissionem Sforziæ, sed per appellationem ab eodem Ricciardello interpositam, deuoluta causa ad Rotam, instante Octauio proposui Dubium: An eidem sit danda immissio affirmatiue hodie per Dominos resolutum.

De existentia enim fideicommissi † con-
1 stat ex tenore contractus mox relato, illius vero purificatio resultat ex obitu tam fideicommittentium, quam Equitis Iacobi successiue vocati sine filiis, † provt de iure præ-
2 sumitur *Rot. decis. 65. num. 6. par. 9. rec. & coram Dunoz Iun. decis. 362. num. 3.* & quod Octauius sit Primogenitus, & nobilis, indeque habeat qualitates à fideicommittentibus requisitas patet ex iuribus datis in *Sum. num. 4.*
3 *& 5.* † quibus omnibus concurrentibus non potest dubitari, quin ipsi debeatur. Immissio, etiam si fideicommissum constitutum
4 fuerit † in contractu iuxta obseruantiam Rotæ, de qua testatur *Seraph. decis. 388. numer. primo*, & dictum fuit *in recen. decis. 323. num. primo par. 12.*

Neque prædicta fideicommissi purificatio impediri valet, vel ex nominatione, quæ supponitur facta in testamentaria dispositione Hieronymi in personam Ricciardelli, vel ex eo, quia Octauius non appareat electus per extractionem ab vna demandatam à fideicommittentibus.

Supposita enim nominatio corruit nedū, quia Testamentum, in quo ea emanauit est
5 nullum, † tum quia apparet rogatum in Vrbe à Notario non matriculato contra Constitutionem 14. §. 6. Iulij II. confirmatam à fa. me. Vrbano VIII. in erectione Archiuii iuxta bandimenta tunc publicata eodem *Summ. num. 7.* & contra Statutum Vrbis *lib. primo cap. 31.* vt obseruat *Rot. in recen. decis. 119. à num. primo ad 5. & ibi Adden. nu. 12.*

& seqq.

& ſeqq. par. 4. tom. 2. & deciſ. 61. à num. 8. ad finem par. 8.

Tum quia non fuit exhibitum † in co-
6 dem Archiuio prout diſponit Conſtitutio Vrbana eadem *Rot. deciſ. 73. num. 20. par. 11. recen.*

Verum etiam, quia in iudicio criminali fuit declaratum falſum per ſententiam de-
7 ſuper latam; † Ex qua ſufficeret poſſe deſumi ſuſpicionem falſi, † quæ in ciuilibus pro
8 falſitate habetur *Rot. coram bon. mem. Cardin. Celſ. deciſ. 21. num. 15. & deciſ. 280. num. 14.*

Electio vero facienda per extractionem ex vrna non eſt in præſenti caſu neceſſaria, quia dum non comparent, neque exiſtunt alij Primogeniti, ſeù natu maiores, Octa-
9 uius abſque alia extractione † habetur pro electo *Menoch. conſ. 1226. per tot. Cyriac. contro. 56. num. primo cum ſequen. Tondut. reſol. ciuil. 51. num 26. & Rot. deciſ. 150. num. 5. & 6. poſt Terr. de paſt. futur. ſucceſſ.*

Conſtito igitur ex his de purificatione fideicommiſſi ad eius fauorem, excluſio Sfor-
10 tiæ de Oddis prætendentis ſuccedere ab inteſtato, remanet clara, quia cauſa teſtati †
11 ceſſare facit cauſam inteſtati *l. quamdiu ff. de acquir. hared. & Rot. coram Penting. deciſ. 469. num. 3.*

Et ita Octauio tantum informante alijs pluries citatis deciſum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO,
Sacræ Rotæ DECANO.

Romana, ſeù Albanen. Bonorum.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Euictionem à nominante deberi prætendebatur in contractu per eum inito pro perſona nominanda, illum tamen neque de iure, neque ex conuentione obligatum eſſe deciditur, quia nominatione ſequuta, perinde eſt ac ſi nominatus ipſe à principio contraxiſſet, promiſsio verò euictionis facta cum clauſula ex dato, & facto ſuo, operare non poterat, quod ille teneretur liberare nominatum à moleſtijs præſitis à creditoribus venditorum.

SVMMARIVM

1 *Contractu inito pro perſona nominanda, nominatione ſequuta, nominans remanet liberatus à quocumque onere, & obligatione, perinde ac ſi nominatus à principio contraxiſſet, & num. 22. ac per totam.*

2 *Nominans in contractu inito pro perſona nominanda, nominatione ſequuta, non tenetur præſtare euictionem proueniendi à creditoribus venditorum.*

3 *In Contractu inito pro perſona nominanda, nona onera, & obligationes adijci non poſſunt, & vide num. ſeqq. & num. 9.*

4 *Nominans in contractu inito pro perſona nominanda, poteſt augere pretium, ſi fecit melioramenta, vel aliud eidem contractui ſuperaddidit.*

6 *Nominans in contractu inito pro perſona nominanda poteſt ſibi retinere fructus, ſi pretium perſoluit.*

7 *Emptor contra æquitatem l. curabit non poteſt frui re, & pretio.*

8 *Nominans poteſt differre nominationem contractus initi pro perſona nominanda ex facultate ſibi reſeruata.*

Verbum quandocumque, *comprehendit omne tempus num. 8.*

9 *Conſenſus partium facit ceſſare omnem contrariæ legis prohiſitionem.*

10 *Contractus initus pro perſona nominanda, quando nominatione cum aliqua alteratione ſequuta, nouus vel idem dicatur, & ſupra à num. 3.*

11 *Coniecturæ non habent locum in claris.*

12 *Nominans poteſt de conſenſu nominati apponere noua onera, & obligationes in contractu inito pro perſona nominanda, & ſupra num. 9.*

13 *Contractus talis eſſe cenſetur, qualis à partibus fuit denominatus.*

14 *Adiectiuum* vniuerſale tutti *recipit interpretationem à verbis antecedenter expreſſis.*

15 *Verba continuatiuè appoſita ad orationem precedentem referenda ſunt.*

16 *Nominantem in contractu inito pro perſona nominanda, ſe de euictione obligari ex dato, & facto ſuo, non repugnat eidem contractui, & ſupra num. 5.*

Dictio in oltre *denotat orationem à prima diuerſam num. 16.*

17 *Obligationem tacitè compreheſam, non implicat poſtea ad maiorem declarationem claris verbis explicari.*

18 *Euictioni generaliter promiſſæ ſuperfluum, & inceptum eſt aliam ſuperaddere particularem ex dato, & facto ſuo.*

19 *Dolus reſultat ex taciturnitate eorum, qua explicari debuerent.*

20 *Euictio, quæ alias non deberetur, præſtari omnino debet ratione doli commiſſi.*

21 *Nominans in contractu inito pro perſona nominanda, non tenetur certiorare nominatum de qualitatibus eiuſdem contractus, vel bonorum illius & num. 22.*

22 *Nominatus in contractu inito pro perſona nominanda per inde in omnibus reputatur, ac ſi ipſe à principio contraxiſſet, & ſupra à num. primo & per totam.*

DECISIO DLVI.

POST binam propoſitionem huius Cauſæ per appellationem à Sententia A C. ad Rotam deuolutæ reſolutum fuit conſtare de bono iure Magdalenę; Cum enim ipſa emiſſet bona, de quibus agitur à fratribus de Eſchinardis pro perſona quandocunq; nominanda, & deindè poſt ſexennium per apocham priuatam ſucceſsiuè redactam in Inſtrumentum publicum, nominauerit in lo-
1 cum ſnum Aloyſium Benedelium; † Inde ſe-

sequitur per huiusmodi nominationem eã liberam remansisse à quocumque onere, & obligatione, perinde ac si idem Aloysius ab initio emisset, iuxta firmata per *Cyn. de retrotract. cap. 8 cas. 20. Noguerol. alleg. 11. num. 89. & seqq. & alleg. 20. num. 85. & seqq.* & per *Rot. coram Mantic. decis. 336. sub num. 1. vers. & post fabiam declarationem, & coram bo. me. Cardinali Celso decis. 377 sub num. 7. & seqq.* & per consequens non teneri præstare aliquã cui-
2 ctionem, seù liberationem à molestijs, † à creditoribus vẽditorum quomodolibet inferendis, vt in specie aduertit *Burgund. de euict. cap. 20. sub num. 8. vers. et proinde emptor*, & colligatur ex deductis per *Fabr. in Cod. lib. 4. tit. 34. definit. 1. in fine.*

Neque ad ostendendum hunc cõtractum fuisse potius nouum venditionẽ, quam nominationem in executionem præcedentis sustinari vila sunt Dominis argumenta, & coniecturæ in contrarium adductæ, nimirũ augmentum pretij a scut. 86 c 8. ad sc. 12. mil. promissio de euictione facta à nominante, fructus annorum tex eidem adiudicati, & denique nominatio facta post tex annos, quæ omnia repugnare contractui nomina-
3 tionis faciendæ intra annum, † & in quo noua onera, & obligationes adiici nequeunt, tradiderunt *Dec. cons. 543. num. 4. & seqq. Rimin. Iun. cons. 91. num. 21. & 22. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 11. sub num. 68. vers. sublimitat idem Faber in cod. d. lib. 4. tit. 34. definit. 1. à nu. 9. ad fin. & definit 8. num. 10. & 11. Neg. de Land. tom. 2. quæst. 22. num. 63. & seqq. Rot coram Ong. decis. 227. num. 3.*

Quia præterquam respõdu augmenti pretij † dicebatur illud processisse ex mobilibus,
4 fructibus pendentibus, & melioramentis additis in hoc secundo contractu, & nõ comprehensis in prima venditione, & quoad alia perpendebatur, promissionem de euictione restrictam ex infra dicendis ad illam
5 prouenientem ex dato, & facto suo, † non repugnare nominationi, vt obseruat *Faber d. tit. 34. definit. 1. circa finem*, adiudicationem verò fructuum in fauorem Magdalenæ, quę pretium soluerat, fuisse necessariam, † ne Aloysius contra equitatem *Arrabis C. de act. empt.* frueretur re, & pretio, & denique no-
7 minationem potuisse differri ad tex emnium ob facultatem sibi reseruatam cum *quandocumque* † faciendi omne tempus comprehendentem, *Alciat. cons. 100. num. 3. lib. 9. & Fabr. consil. 183. num. 3.*

Insuper responsum fuit, quod ad prætenditur in contractu nominationis non potuisse à nominante addi noua onera, & obligationes in præiudicium nominati, cui ex præcedenti venditione fuit ius quæsitum, in quibus terminis loquuntur *Decius, & Rotam Greg.* & sublatum obiectum ex consensu
9 tali additioni præstito ab Aloysio, † qui cessare facit omnem contrariam logis proui-sionem, *Corbul. de iur. Emphyt. lib. 7. cap. 16. sub num. 23. vers. 2. & particulariter, & Capon. contr. 8 ert. 3. n. 25. & Rota coram Merlino dec. 85. n. 3.*

Aut verò prætenditur ex dictis argumentis, & coniecturis deduci fuisse celebratum contractum nouæ emptionis, & venditio-
10 nis, † & assumptum fortan procederet, si quæstio versaretur cum Domino directo, vel Gabellario prætendentibus illum fuisse simulatè celebratum per viam nominationis ad euitandam solutionem Laudemij, seù Gabellæ, in quibus terminis loquuntur omnes exaduerso allegati; Vel in casu, quo verba contrahentium essent adeo dubia, & congruè referri possent ad vnam, vel alteram
12 speciem contractus; At cum in præsenti facti specie controuertia agatur inter nominatum, & Magdalenam nominantem, & illa præuia narratiua emptionis præcedenter facta pro se, & persona quandocumque nominanda, declarauerit velle nominare, & ponere in locum suum Aloysium, qui hanc nominationem, & bona ex hoc titulo expresè acceptauit, vt in apocha data in Summ eisdem *num. 1.* cessant omnia argu-
11 menta, & coniecturæ in contrarium † deductæ, quæ in claris non habent locum, vulg. *Iaffe, aut ille ff. de leg. 3.* & dum nullo iure
12 prohibetur nominantem † posse de consensu nominati apponere noua onera, & obligationes, intrat alia iuris regula, talem censendum esse contractum, qualis à partibus
13 fuit denominatus; *Natt. cons. 49. num. 14. Menoch. cons. 372. num. 1. Dec. cons. 35. num. 9. Gabr. cons. 84. num. 2. cum seqq. lib. 2. & Tondut. resol. ciuil. 70. num. 1.*

Posito igitur Magdalenam non teneri de euictione ex natura contractus, frustra de ea teneri contendebant scribẽtes pro Aloysio ex conuentione inita in apocha supradicta, ibi: Accio restino li sudetti beni tutti liberi, & immuni da tutti li sudetti debiti, come qui èspressamente si conuiene, con obligo di mantenerli tali, & in pacifico possesso, e quiete, e liberarlo da ogni lite, e molestante persona, che venghino dal sudetto effetto ad ogni sua spesa &c. & in oltre vuol essere tenuta, & obligata la detta Sig. Madalena à tutti li danni, spese, & interesse, che per fatto, causa, o dato proprio potesse patire il medesimo Sig. Luigi in detti beni, e parte di essi da suoi creditori &c. Quasi prima obligatio sit de facto generaliter alieno, & quando de proprio.

Tota enim lege conuentionis inspecta, contrarium visum est Dominis in principio, namque à poche dirtut: Che hauendo la Signora Madalena comprate per se, e per la persona da nominarsi quandocumque tutti li beni &c. e volendo nominare, e porre in suo luogo il Sig, Luigi &c. quale si è offerto pagare scudi 12. mila contanti alla medesima Signora, delli quali essa Sig. debba pagare tutti i debiti, che ha con diuersa persone, con riportare la cessione di ragione traslatiua à fauore di d. Sig. Luigi, e quel che piú, che auanzerà al pagamento di dd. debiti farne cessione di ragione per li suoi crediti dotali &c. Ex quibus cum nequeat

con-

controuerti partes voluisse ab initio erogari pretium scutorum 12. mil. in extinctionem dumtaxat debitorum Magdalenæ: & inferius idem dicatur per verba repetitiua, ibi: Conuenendosi, che per il pagamento delli sudetti debiti debba intimarsi al medesimo Sig. Luigi il giorno, e l'hora, che dourà farsi, acciò possa interuenire; dichiarandosi, che se la Signora Madalena si compiacesse d'hauere per l'entrate quantità delli scudi 12. mila tanti luoghi de' Monti &c. debba il Sig. Luigi consegnarli &c. per douersi riseguare per quella quantità de' beni, che si douerano estinguere come sopra. Inde patet verba immediatè subsequentia: acciò restino li detti beni tutti liberi, & immuni da tutti li debiti: Intelligenda esse de debitis speciei supra expressę, à qua adiectiuum 14 vniuersale, *tutti* † interpretationem recipere debet, iuxtà *Text. in l. sed etsi adijciatur 13. & ibi gloss. ff. pro soc. Surd. cons. 34. num. 39.* & benè ad rem *Rota coram Seraph. decis. 587 n. 1. in fine, & coram Eminentiss. Ottobono decis. 190. num. 2. & 3.* cum alijs ibi relatis: & tamquam appositum continuatiuè ad orationem præcedentem de solis debitis proprijs loquen- 15 tem, † ad illam referri debet, vt post *Bart. & Dec.* aduertit *Rot. coram Seraph. decis. 610. num. 4. & 5.* Alia autem verba: E liberarlo da ogni lite, e molestaate persona, restringuntur, & declarantur ex illis subsequentibus: che venghino dal sudetto effetto, nempè à debitis supra expressis.

Et hic intellectus eo facilius est admittendus, quia non aduersatur naturæ contractus celebrati, prout aduersaretur promissio de euictione proueniente ex debitis venditoris, iuxtà deducta ab ipsis Scribentibus pro Aloysio.

Neque subsistit ex promissione subsequęti, ibi: & in oltre vuol essere tenuta &c. a tutti li danni, spese, & interessi, che per fatto, causa, e dato proprio potesse patire il Si- 16 gnor Luigi &c. tamquam diuersa à † prima per illam dictionem; *in oltre*, ex *Rota coram Coccino decis. 1645. nu. 8.* non obscurè declarans primam fuisse generalem respectu euictionis aliunde, quam ex facto proprio resultantis.

Quia verum est secundam esse diuersam à prima, sed in eo dumtaxat, quod vbi in prima Magdalena simpliciter promiserat liberare Aloysium à molestijs per suos creditores inferendis, eumque manutenere in pacifica possessione bonorum, in secunda voluit viterius teneri ad omnia damna, expensas, & interesse, ex eadem causa patienda; non enim fuit incongruum, & superfluum, quod etiamsi huiusmodi obligatio forsan dici posset tacitè comprehensa sub antece- 17 denti promissione, † ad maiorem declarationem, & ad tollendas omnes dubitationes, & lites clarius verbis explicaretur, vt obseruat *Rota coram Merlin. decis. 22. nn. 12. & 13. & coram Eminentiss. Ottob. decis. 244. num. 24.* Prout omnino superfluum, & ineptũ fuisset post generalem obligationem euictionis ex 18 quibuscumque debitis † prouenientibus, addere per viam ampliationis aliam particularem ex dato, & facto proprio in superiori promissione, tam ex verbis generalibus, quàm ex toto contextu apochæ explicitè comprehensa.

Denique non obstare Magdalenã tacuisse euictiones, seu molestias iam passas de tempore nominationis super aliquibus ex dictis bonis, nempè à Sano Porcario super Vinea, & ab hæredibus Cardinalis de Plattis super Domo, & aquis in Viridarium defluentibus; 19 Vnde deducebatur eandem rationem † doli emanantis ab hac taciturnitate, teneri de- 20 euictione, † etiamsi alias ex pacto non teneretur, per *Text. in l. tenetur 6. §. final. ff. de act. empt. Alex. cons. 14. num. 9. & 10. lib. 5. Surdus cons. 145. num. 9. Mang. l. de euict. quæst. 29. nn. 16. & Rota coram Pan. decis. 489. num. 5.*

Quia obiectum procederet, si ageretur contra venditorem ex natura contractus obligatum certiorare emptorem de omnibus qualitatibus rei venditæ, in quibus ter- 21 minis loquuntur in contrarium † adducti: At in casu præsenti, in quo Aloysius acce- 22 ptando bona per viam nominationis, † assumptit vices primi emptoris, perinde ac si Magdalena tamquam simplex mediatrix ab initio interuenisset, & nominatim pro ipso Aloysio cũ pactis in apocha expressis emisset, ex allegatis in principio decisionis, frustrà contendit debuisse certiorari de oneribus bonorum, ad quæ ipsa nominans vti prouenientia, ex facto venditorum, neque ex natura contractus, neque ex particulari conuentione tenebatur.

Et ita, reiecta aliorum articulorum decisione ad aliam disputationem, censuerunt Domini circa præmissa constare de bono iure Magdalenæ, vtraque Parte informante.

R. P. D. VICECOMITE.

Regien. Consortij.

Veneris 21. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Qualitates requisitas habens præcipiebatur in Consortium admitti; Cumque illæ consisterent in habitatione, incolatu, & quod recipiendus habuisset ortum à parentibus comitatensibus, hæc omnia concurrere visa sunt, quia incolatus, & habitatio non fuerunt amissa per habitationem in alio loco sequutam, si semper domus, & familia inibi sunt retenta, Parentes verò erant Comitatẽses, quia pater in Suburbijs natus erat; mater verò, licèt alibi nata, per matrimonium fuit effecta de origine viti.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Incola, & habitator alterius loci dicitur qui in eo domum apertam, bona, & familiam retinuit licet partim ibi, partim verò alibi inhabitauerit.*

2 *Officialis non deserit domicilium patriæ, licet ratione officij alibi commoretur, non tamen animo ibi remanendi in perpetuum, & num. 3.*

3 *Patriam relinquens animo redeundi, si in ea reliquit domum apertam, bona, & familiam, non dicitur deserere domicilium, & num. 4. cum seqq.*

4 *Habitatio animo retenta, adhuc dicitur vera, & propria habitatio.*

5 *Honoribus, & priuilegijs patriæ gaudet, qui alibi ad habitandum se confert, animo tamen ad eam redeundi.*

6 *Natus in oppido dicitur natus in Territorio.*

7 *Territorij nomine venit quidquid intra fines loci vna cum ipso loco continetur.*

8 *Ciues veniunt appellatione comitatensium in materia indifferenti, & quæ conuenit omnibus.*

9 *Comitatensibus honoratis, eo magis censentur honorati ciues.*

10 *Argumentum de minori ad maius in iure reputatur validum.*

11 *Natus in Villa, & in Suburbijs, perinde est ac si in Ciuitate, vel oppido fuisset natus.*

12 *Filius originem habens à patre nato in Suburbijs, seu Villa, in collegium Ciuitatis, vel oppidi recipiendus est.*

13 *Mulier per matrimonium efficitur vna caro cum viro, & num. seqq.*

14 *Mulier dicitur esse de incolatu sui mariti.*

15 *Sacramentum matrimonij non operatur per fictionem, sed per veritatem.*

16 *Qualitates accidentales non requiruntur, vbi de qualitatibus substantialibus constat.*

17 *Verbum admittatur, & alia huiusmodi impetrantium, necessitatem important,*

18 *Scrutinium licet in electione seruari debeat, non tamen habent eligentes effrenatam facultatem excludendi habentes qualitates necessarias.*

19 *Arbitrium eligendi quamuis alicui competens, rationabile esse debet, non autem liberam, & absolutam facultatem concedit.*

20 *Qualitates requisitas habentes, quamuis fuerint reiecti, habentur pro electis, & admissis.*

DECISIO DLVII.

IN hac causa à sui primordio vsq; in hanc diem per omnes turnos discussa, variæ hinc inde emanarunt decisiones, atque etiã sententiæ: Verùm cum tres prodierint ad fauorem Mauritij, prima scilicet in partibus, aliæ verò duæ in Rota coram R.R.P.P. DD. meis Taia, & Bourlemont, & in hac quarta instãtia ad formam rescripti Signaturæ quæsitum fuerit, An constet de tribus, tandem Domini recedendo ab antecedenti resolutione capta 5. *Martij superioris anni coram me, constare de tribus decernentibus Mauritium in consortium esse recipiendum respondерunt sub die 1. * Februarij proximè præteriti, quam resolutionem hodie confirmandam esse constãter decreuerunt, & in hac sententia tamquam iuri, & æquitati consona perstiterunt.

Siue enim attendatur primum caput Cõsistorialis Constitutionis decernentis, vt in Terra, seù Oppido Herberiæ natus, & de patribus, qui per decennium, saltem ante inhabitauerint, & eum ibi educauerint, & non aliter, nec alio modo recipiatur: & cum patres Mauritij per decennium, & vltra tenuerint continuò domum apertam, bona, & familiã in d Oppido, dicuntur verè 1 incolæ, & habitatores illius, † licet interpolatis vicibus per d. tempus partim in d. Oppido, partim verò alibi inhabitauerint, ex *text. in l. si cum scimus in fine C. de agric. & cens. Menoch. cons. 288. num. 11. Grat. discept. 484. n. 23.* Non enim deserit patrium domicilium, nec 2 habitationem officialis † (qualis erat Marius pater per d. tempus in aliqua Ditione varia 3 munera exercens) † qui ratione sui officij extra patriam moratur animo redeundi, imò plenè deducta per *Grat. d. discept. 484. num. 19. & pluribus seqq. Merlin. decis. 63. num. 15.* nec ef- 4 ficit quominus habitatio animo retenta, † sit vera, & propria, *Marcabrun. cons. 69. num. 65.* 5 etiam ad effectum gaudendi honoribus, † & priuilegijs patriæ, *Rota coram Penting. dec. 1011. num. 4.* & prout firmant decisiones R.R.P.P. DD. meorum Taiæ, & Bourlemont in causa editæ reassumptæ in decisione, quæ reuidetur §. *in hodierna*, vbi respondetur contrariis.

Siue Mauritius consideretur iuxtà alterũ caput eiusdem Constitutionis ibi: in Territorio autẽ nati de patribus originarijs Herberiæ, ciuiliter tamen educati in Consortiũ admittantur, &c. & omnibus hisce qualitatibus dotatus existit; Eius enim natiuitas in 6 Territorio † concluditur eo ipso, quod ortũ 7 habuit in ipso Oppido Herberiæ, † quia nomine Territorij venit quidquid intra fines loci simul cum ipso loco continetur, per *text. in l. pupillus §. territorium ff. de verb. signif. Fenzon. ad stat. Vbis lib. 1. cap. 197. num. 69. ma-* 8 *ximè* in materia, quæ æquè conuenit † Ciuibus, & Comitatensibus, *Grat. discept. 217. num. 10. cum duobus seqq.* Nulla enim ratio suadet cur Constituentes si voluerunt gratificare natos in Territorio, † multò magis nõ 9 gratificauerint etiam natos in ipso Oppido, 10 vt benè arguit de minori † ad maius *decisio*, quæ reuidetur §. *siquidem.*

Et quod sit natus de patribus originarijs constat, quia Marius eius pater habuit ortum in Villa SS. Fauſtini, & louitæ, quæ cũ sit de Suburbijs, & continentibus vicis Her- 11 beriæ, † idem est, ac si in ipso Oppido natus fuisset, *l. qui in continentibus 147. ff. de verb. signif. l. qui ex vico 30. ff. ad municipale*, & in ter- 12 minis filij ex tali patre nati, † respondit in Collegium esse recipiendum, *Bald. cons. 181. num. 1. lib. 3.* Helena verò mater, quamuis origine Parmensi, eo tamen ipso quo nupta 13 fuit Mario patri Mauritij † effecta fuit vna caro

Digitized by Google

caro cum ipso vito, *cen. si vir*, & *vxor 33. quæst. 2.* & *in Romana alimentorum* 20. *Februarij*
14 1673. §. *ejus coram me*, ejusque originem, † & incolatum sortita est, non quidem ficte, sed verè, quia vnio, quæ fit mediante sacramẽ-
15 to matrimonij operatur per † veritatem, non per fictionem, vt in *decisionibus huius causæ coram R. P. D. meo Bourlemont*, & in ea, quæ reuidetur §. *quod autem*.

Quibus qualitatibus à Constitutione requisitis concurrentibus (cum tamen hæ po-
16 strema sufficiant, † quia tunc non est opus probare decennalem habitationem, aliasque qualitates in primo capite requisitas, vt ex ipsa *decisione* in hac causa contraria *coram D. Præside Granatensi* firmat *decisa*, quæ reuidetur §. *hac*) tenentur Consistoriales ex necessitate illum in Consortium recipere, quia Constitutio loquitur per modũ imperatiuũ
17 *admittantur*, † quod necessitatẽ importat, vt pariter firmat *decisio*, quæ reuidetur §. *concurrentibus*, nullo remanente in Consistorialibus rationabili arbitrio excludendi talibus qualitatibus dotatos, ex eo quod super eo-
18 rum admissione adhibeant † scrutinium, quia sæpiùs dictum fuit vsum huiusmodi scrutandi sic qualificatos non importare ar-
19 bitrium adeo effrænatum illos excludendi,
20 sed arbitrium boni viri, † secundum quod habentes qualitates requisitas habentur pro electis, vt in *Civit. Castellana electionis inuentum* 21. *Martij* 1669. §. *easdem qualitates coram D. Otthaloro Præside Granatensi*, præter alias responsiones datas in *decisionibus causæ coram R. P. D. meo Taia* 28. *Februarij* 1667. §. *dum enim*, & *coram R. P. D. meo Bourlemont* 26. *Junij* 1671. §. *non potest*, & 30. *Maij* 1672. §. *quare*, & 16. *Januarij* 1673. §. *sicuti*, & *coram me in decisione*, quæ reuidetur §. *fin.* cum quibus Domini transierunt.

Et ita, Mauritio tantũ informante, Consortialibus verò sæpiùs citatis, & expectatis, & sub prætextu concordiæ dilationem affectantibus &c

Concordantes decisiones in hac causa adnotare fuerunt supra hoc eodem tomo 2. in calce alterius decisionis 431.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Fideicommissi.

Venetiis 21. *Junij* 1675.

ARGVMENTVM.

Sub conditione, *si sine filijs*, etiam fœminas comprehendi decciditur, quibus licèt regulariter dicatur solum præsecuta intestata successio, tamen vbi agitur de excludendo patruos, vel eorum filios, illæ semper dicuntur esse vocatæ, maximè in dispositione ascendentis, & Aui, quia illas propter patruos remanere exclusas à successione proprij parentis, ius, & æquitas non suadent.

SVMMARIVM.

1. *Fœminæ comprehendantur etiam in substitutione facta ab ascendente si filius sine filijs decesserit.*
2. *Clausula* &c. *si omnes decesserint sine filijs post plures substitutiones adiecta, refertur in vltimum decedentem sine filijs.*
3. *Filiæ à successione patris excludi à patruis, vel eorum filijs ius & æquitas non permittunt.*
4. *Masculi præferuntur fœminis ex vniuersali dispositione statutorum fere totius Italiæ, in concursu tamen fratris, non autem patrui.*
5. *Statutum Camerinense lib. 2. rubr. 119. excludit fœminas, etiam propter patruos.*
6. *Statutum Camerini lib. 2. rubr. 119. exclusiuum fœminarum procedit ab intestato, non autem in casu testati.*
7. *Statutum Camerinense lib. 2. rubr. 119. excludens fœminas propter masculos habet locum suppositis dotatione, alias non procedit.*
8. *Neptes comprehenduntur sub conditione si sine filijs ad exclusionem substituti ad effectum vt eis præferuntur legitimæ successio parentum.*
9. *Neptes in conditione posita si filius sine filijs decederet, in defectum masculorum admittuntur ad integram hæreditatem etiam ex portionibus patruorum conflatam.*
10. *Testator si pluribus filijs institutis sub conditione si sine filijs, vlterius dixit, & si omnes decesserint sine filijs, eam, vnam vel plures dispositiones fecisse dicetur, & sup. à num. 2.*
11. *Substitutiones plures fuisse factas aliud est, aliud verò quod fiat digressus ad plures casus substitutionum.*
12. *Filijs pluribus institutis sub conditione si sine filijs, potest primus, & secundus non esse grauatus restituere filiabus, bene tamen vltimus, & quando sup. à num. 3.*
13. *Conditione non exorta, non est agendum de ijs, quæ contigissent, si illa euenisset, sed solum omnes casus subsequentes euenerunt.*

DECISIO DLVIII.

PRO comprehensione Olimpiæ sub conditione, *si sine filijs*, in vltima dispositione Petri Vgolini de Arretijs ipsius † Aui, iuxtà indubitatam Iuris regulam in *l. si quis ita* 16 *ff. de testamentar. tutel.* & *in l. si ita scripsero* 40 *ff. de legat. 2.* iterum DD. responderunt confirmando decisiones in hac causa editas 27. Aprilis, * & 5. Decembris 1674. coram me.

Neque vt à regula recedamus, adest vel expressa litera Testatoris, vel eius mens ex coniecturis subintellecta, quia quoad literã Testamenti Petrus Vgolinus quatuor filijs institutis simpliciter, & indefinitè substituit superuiuentes, vel illorum filios sub nuda conditione, si aliquis decederet sine filijs, & quamuis addiderit postea, *Et si omnes decesserint sine filijs, vt supra masculis*; adhuc tamen non intellexit copulare, & comungere sub illa dictione, *omnes*, quotquot superius expressérat, indicando quod in priori conditione si sine filijs, intellexerat quo-

que

2 que de maſculis, quia clauſula illa, † *& ſi omnes*, intelligitur in præſenti caſu, non ſecus ac ſi Teſtator dixiſſet, & ſi vltimus, quia cum in primo gradu ſubſtitutionis contineri non poſſit quartus ex filijs inſtitutis, cui reſtituere illi debent, cum alij reſtituere debeant ipſi, non autem ipſe alijs, ita pariter verba illa, *& ſi omnes deceſſerint ſine filijs*, inchoatiua ſecundi gradus ſubſtitutionis, licèt per modum cuiuſdam aptitudinis comprehendant potentialiter omnes quatuor filios inſtitutos, quia quilibet ex illis poterat eſſe primus, vel vltimus in ordine moriendi, in actu tamen, & realiter in primo gradu comprehenduntur primi tres filij, qui prædecederent, atque in ſecundo gradu clauſula illa, *ſi omnes*, reſoluitur in vltimum ex quatuor inſtitutis decedentem, vt bene declarant *Socin. in conſ.* 100. *nu.* 37. *vol.* 3. *Rot. rec. par.* 1. *deciſ.* 116. *num.* 3. 7. & 10. & *par.* 4. *deciſ.* 82. *n.* 4. & *par.* 5. *deciſ.* 477. *num.* 5. & in deciſionibus huius cauſæ.

Huic autem intellectui conformis eſt ratio diuerſa inter vnam, & alteram ſubſtitutionem, in quarum prima Teſtator noluit ſubſtituere filium ſuperuiuentem, vel eius maſculos, niſi aliquis ex filijs inſtituris decederet ſine filijs, hoc eſt maſculis, & fœminis, quia vt notiſſimum eſt in ſucceſſio-
3 ne proprij parentis † ius, & æquitas non permittunt, vt filiæ excludantur à patruis, vel ab eorum filijs, quod non eſt in altera ſubſtitutione, in qua Teſtator non poterat ſubſtituere filias fœminas ex inſtituris, niſi omnes nepotes ſuperuiuentes ſubſtituti decederent ſine filijs maſculis, quia iſtis remanentibus in concurſu filiarum, prælatio debetur in portione proprij parentis, iuxta
4 Statutum Camerinen. † & fere totius Italiæ hanc prælationem maſculis concedentis in portione proprij parentis, & in concurſu fratris, non autem in concurſu patrui, vel eius filiorum, vt pro correctione *Textus in l. maximum vitium, C. de liber. præter.* & in §. 1. *Auth. de trient. & ſemiſſ. Ruin. conſ.* 154. *num.* 3. *vol.* 2. *Surd. deciſ.* 84 *num.* 9. *Seſſe deciſ.* 362 *num.* 46. *Rot. coram Coccin. deciſ.* 294. *num.* 5. & melius *in rec. par.* 9 *deciſ.* 133. *num.* 17. *& ſeqq.* cum aliis in deciſionibus huius cauſæ.

5 Et quamuis Statutum Camerinen. † *lib.* 2. *rubr.* 119. excindat fœminas etiam propter patruos, adhuc non procedit in caſu, in
6 quo intercedit Teſtamentum, † quod clarè Statutum præterunt loquens ſolùm in cauſa inteſtati, vt in §. *& ſi d. mulieris in fin.* ibi: *Saluo in omnibus, & ſingulis dd. caſibus in præſenti Statuto contentis, & quolibet eorum Teſtamento, & vltima voluntate prædictorum*, prout etiam in propoſito probant *Anchoran. conſ.* 300. *Mar-ſcot.* qui loquitur de Statuto Camerinen. *lib.* 3. *reſol.* 11. *num* 28. *Rot. coram Dunax. iun. deciſ.* 74. *num.* 22. & *deciſ.* 630. *num.* 6. & melius in *rec. par.* 5. *deciſ.* 317. *num.* 17. *& ſeqq.*

Cum præſertim Camerinen. Statuti pro-
7 cedat ſuppoſita dotatione, † ac ideò conſiderari non poſſit in præſenti caſu, in quo Olimpiæ nepti, neque dos legata fuit ab Auo, neque ipſa ſucceſſionis tempore erat dotata, prout ſuper hac ipſa Rubrica admiſerunt, & probarunt *Dec. conſ.* 589. *Ruin. conſ.* 16. *vol.* 3. *Curt. iun. conſ.* 150. *Thomat. deciſ.* 187. & in deciſionibus huius cauſæ *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & coram me.*

Non etiã ex coniecturis Teſtatoris mens ſubintellecta elici poteſt, quia neque ex excluſione propriarum filiarum, neque ex vocatione neptum in inferiori parte Teſtamenti, neque ex mentione maſculinitatis, neque ex Statuto Camerinen. vlla ſumi poteſt coniectura, vt in præteritis *deciſ. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano, & coram me*, in quibus late ſatisfactum argumento iterum inculcato; quod filiæ habeant ſeparatam vocationem poſt omnes filios, & nepotes, quia, cum agitur de diuerſo modo ſucceſſionis, nihil repugnat, vt neptes comprehenſæ ſint
8 ſub illa conditione, *ſi ſine filijs*, † ad excluſionem ſubſtituti ad effectum, vt eis præferatur legitima ſucceſſio parentum, iuxtà *Text. cum ſua glo. in d. l. Lucius, ff. de hæred. inſt.* Atque eædem poſtea in defectum maſculorum quatenus ſine filijs † decedant,
9 expreſsè vocãtur ad remanentem hæreditatem ex portionibus patruorum conflatam, vt bene explicat *Rota coram Vbald. deciſ.* 10. *num.* 2. & 4. *repetit. in rec. par.* 1. *dec.* 316. & *coram Pania deciſ.* 1553 *num.* 2. *iuncto num.* 6.

Quinimò adſunt præſumptiones in contrarium tam ex omiſſione prohibitionis reſis in res ipſas directa, ex neglecta conſeruatione agnationis, ex nullo digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, quàm etiam ex prælatione ipſarum filiarum ante cippum Domus, quod eſt clarum argumentum pro neglecta agnatione, & pro iudicanda mente Teſtatoris, qui tectis omnibus conjecturis perpetuitatem fideicommiſſi ſuadentibus, noluit egredi vnum caſum ſubſtitutionis, & cogitauit ſolùm de primis hæredibus, non vltra cogitando, ſequentes ſolùm gradus adiciens in caſu, in quo priores non verificarentur gradatim diſponendo, vt vnum hæredem tandem ſibi faceret per continuã vulgarem à priori conditione pendentem, ad terminos *Textus in principio inſtitut. de vulgari, & in l.* 1. vbi communiter Scribentes *ff. illo eodem tit.* vt diſtinguendo, cùm fit digreſſus ad plures caſus ſubſtitutionum ab hoc
11 caſu, † in quo ſunt plures ſubſtitutiones, *Gabriel conſ.* 93. *num.* 43. *vol.* 2. *Gionagn. conſ.* 82. *num.* 22. *vol.* 1. *Capcer. var. reſol. par.* 1. *cap.* 1. *num.* 133. *Grimell. deciſ.* 125. *nu.* 61. *Rot. rec. par.* 9. *deciſ.* 401. *num.* 18. & 19. *Coccin. deciſ.* 294. *nu.* 12. *Card. Celſ. deciſ.* 145. *num.* 17. & 18. & *in celebri Auximana prætenſi Fideicommiſſi* 29. *Nouembris* 1666. §. *digreſſus*, & *in Interamnen. Fideicommiſſi* 28. *Martij* 1667. §. & *licèt prætendatur coram Eminentiſſimo Carpineo Prodatario*, & *in Romana Fideicommiſſi de Vellis* 24. *Aprilis* 1671. §. *ſinè quia coram me.*

Hinc non obſtat abſurdum in hac diſpoſitione conſideratum, ſi hic intellectus ad-

mit-

mi teretur, quia nempè primus, & ſecundus
12 ex iſtitutis, ac etiam tertius † grauati non
ſunt reſtituere proprijs filiabus, quibus eſt
præſeruata ſucceſſio ad totum, *Text. cum ſua celebri gloſs. in l. Lutius, ff. de hæred inſtit.* ſed ſolum vltimus, fœminis reſtituere grauatus longe maiori, & inæquali onere, quia ſi iſte eſt grauatus reſtituere filiabus, alij ſunt grauati reſtituere ipſi, & ſic grauamen cũ commodo compenſatur.

Præterea ceſſat hoc abſurdum vna cum
1 alio, quod nempè euenire poſſet, quod ſuperextante aliquo nepote ex prioribus filijs inſtitutis vltimus grauatus, fœminis ſolùm, & non iſti reſtitueret, quia præmiſſo, quod abſurdum non videbatur filiam ſuccedere patri, excluſo nepote maſculo ex fratre, dum non fuit habita ratio agnationis, hæc omnia abſurda procedunt, complicando omnes gradus ſubſtitutionum tamquam per fideicommiſſariam, quæ cum non adſit in hoc caſu, ſed ſimplex vulgaris continuata per plures gradus ceſſant omnia abſurda, quæ pendent à priori illa diſpoſitione ſi ſine filijs, ſub qua facta fuit ſequens ſubſtitutio, quia cum non euenerit iſte caſus ex eo, quod Angelus cum Olimpia deceſſit, non eſt agendum de ijs, quæ contigiſſent, ſi hæc
13 conditio euenijſſet, † quæ cum non euenerit, omnes caſus ſubſequentes euanuerunt, *l. ſi mater 33. §. ſi filius, & l. qui habebat 47. ff. de vulgar. Clar. §. teſt. quæſt. 79. num. 3 cum alijs apud Peregr. de fideic. art. 29. num. 36.* & benè conſulunt *Alexan. conſ. 139. num. 3. vol. 6.* & perpetuò dixit *Rot. in rec. par. 1. deciſ. 486. num. 9. & par. 9. deciſ. 425. num. 15. Buratt. deciſ. 220. num. 4. Bich. deciſ. 297. num. 19. & deciſ. 342. num. 7. & in d. Auximana pratenſi fideicommiſſi 29. Nouẽb. 1666. §. digreſſus, coram Eminentiſs. Carpineo Prodatario, & in d. Romana fideicommiſſi de Vellis 24. Aprilis 1671. §. ineſficax, coram me,* & doctè in propoſito ſequendo hanc deciſionem tentum fuit *in Bononien. fideicommiſſi de Patijs 28. Ianuary 1672. §. ſin. coram R. P. D. meo Emerix.*

Et ita cauſa ab omnibus DD. viſa, vtraq; Parte informante &c.

Omnes deciſiones factas in hac cauſa concordauimus ſupra tomo primo iſtius decimæ octauæ partis in calce deciſ. 381.

R. P. D. TAIA.

Tuſculana Villæ.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Aſſignata portione domus, ſeú Palatij Condominis, alteri fuit iniunctum onus commodandi vni certam partem, donec ille ſuã portionem perficeret, cumque in controuerſiam deduceretur, cuius eſſent manſiones portioni commodatæ cohærentes, illius eſſe deciduntur, cui ſupradicta portio commodata erat, ea ratione, quia non aliud, quam manſiones controuerſiæ perficiendæ remanebant.

SVMMARIVM

1 *Scriptura à partibus approbata, de facili etiam à iudice comprobatur.*

2 *Verba in diuiſione appoſita* due ſtanze da finire, *non poſſunt verificari, in eo, quod nihil perficiendum erat.*

3 *Commodata portio in diuiſione domus expreſſa, donec ſocius ſuã portionẽ perficiat perneceſſeverificatur in eo ſolum, quod perficiendum erat.*

4 *Verba* attaccata alle due ſtanze, *intelliguntur de ea parte, cui proprie adhærent, non autem de ſuperiori cui non adhærent.*

5 *Verborum relatio ad proximè enunciata facienda eſt.*

6 *Expenſa facta à ſocio habente portionem diuiſam, & indiuiſam, pro qua portione facta intelligenda ſint.*

7 *Portio indicatur communis ex confeſſione partis, illam pro commune habere declarantis.*

8 *Ædificium factum ſuper portione alterius ex condominis, quatenus veniat deſtruendum.*

9 *Ædificans ſi ſatisdederit de opere deſtruendo, ædificium deſtruere tenetur poſtquam indicatum eſt, non iure fuiſſe ædificatum.*

DECISIO DLIX.

DOMINI ſteterunt in deciſis 18. Iunij & prius 19. Ianuarij 1674. iuxtà modũ infraſcriptum ad ea, quæ vnicè, vel maximè controuerſa reſtabant, videlicet DD. de Manſronijs confirmando aſſignatas duas ſtationes, ſiue manſiones, & ſchalam cochlidem præcipuis rationibus iam deductis, & de Griptis illam ſub Palatium, illam verò ad fontem, ſiue Piſcinam, ſtatuendo communem, & manſiunculas ſuper tabulatum, Aulæ DD. de Piccolomineis deſtruendas.

Et quia de dd. manſionibus, la Guardarobba, & alia ſuper ea iam Liuiæ fuerint
1 aſſignatæ in ſcriptura quadragenaria à partibus approbata, & à DD. comprobata,
2 *Due ſtanze di ſopra da finire* &c. † quæ non poſſunt alibi verificari, quia in conſignatione, ſeú appartamento inferiori nihil erat perficiendum, & in d. ſcriptura adijcitur, *con queſto che il S. Ferrante* (à quo ius habent DD. de Piccolomineis) *deua preſtare vna ſtanza attaccata alle due ſtanze aſſegnate alla Signora Marcheſe Liuia,* à quo ius habent DD. de Manfronis, *finche finiſca le ſue* &c. † Quod pariter oſtendit alibi non poſſe verificari aſſignationem duarum manſionum perficiendarũ, atque ita teſtibus conteſtantibus non conſtructas, ſed perfectas à Cardinali Capponio; ea manſio attaccata adhærens eſt alle due
4 ſtanze, ſecundum DD. de Manſronis, † non autem ſuperior ſecundum DD. de Piccolomineis, ipſa verborum ſignificatione.

Et quia ſchalam teſtes dicunt fuiſſe conſtru-

structam à Liuia, etiam testis, cui DD. de Piccolomineis innituntur, & verba in libro rationali Cardinalis Capponij: *Per spese fatte nelle Camere nuoue della Lumaca, e nella Rimessa per la terza parte* &c. † intelliguntur per la terza parte nella Rimessa proximè enunciata, & catenus indiuisa, † non autem nelle Camere nuoue, iam pro diuiso Cardinalis Capponi etiam scripturã, & verba scripturæ: Signora Marchese l'appartamento &c. le due stanze sotto il suo appartamento &c. & incongruè Sig. Ferrante la scala &c. con questo, che deua prestare vna stanza attaccata alle due stanze, assegnate alla Signora Marchese fino che finisca le sue.

Et quia Gryptam sub Palatio Testes testificantur fuisse propriam Liuiæ, & à Liuia possessam, Gryptam verò aliam etiamsi subterrancam DD. de Mansionis, † penè ex ore ipsorum Domini iudicarunt communem in possessione ab illis apprehensa, & verbis illis: Per commune hauere, e possedere il primo ingresso del portone &c. il fontanone grande con sua peschiera, e grotta &c. Item il sito della sottoscala dietro il fontanone con tutto il sito auanti la grotta.

Mansiunculas autem super tabulatum aulæ DD. de Piccolomineis DD. dixerunt destruendas, † quod visum sit iam fuisse aulam ipsam à solo ad tectum assignatam Ferranticum lignis iam iunctis, seù trabibus pro iacunari, seu laqueari inter solum, & tectum ornandæ potius aulæ, itavt super ædificantibus DD. de Mansionis inhibuerint DD. de Piccolomineis, & illi satisdederunt de opere destruendo, † atque ita stipulatio committatur postquam fuerit iudicatum non iure fuisse ædificatum, *ad tex. §. habet autem, l. stipulatio 21. ff de verb. oblig. nunciat.* & est *Summa Paul. Castr. cum ratione, Iason. num. 5. vers. Ratio ergo vera est.*

Altera ex supradictis decisionibus est impressa in præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine 220.

R. P. D. MATTHÆIO.

Placentina Parochialis.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Solius iurispatronatus materiam præsens pertractat decisio, illudque Ecclesiasticum esse concludit, ex eo quod transiuit in Ecclesiam hæredem vniuersalem, non autem in filiam instituram in sola legitima, eo magis quia nec ipsa, nec eius successores vnquam præsentarunt, cum adhunc effectum attendatur sola persona, quæ illud possidet.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus Ecclesiasticum cadit sub reseruatione mensium fauore sedis Apostolicæ.*
2 *Iuspatronatus transit cum hæreditate vniuersali, non autem cum sola legitima.*
3 *Decisio Doctorum etiam sine lege dicitur casus legis, donec allegentur alij, qui contrarium dixerint.*
4 *Iuspatronatus eo magis dicitur transiuisse ad hæredes vniuersales, non autem ad filiam cum sola legitima, si illa neque eius successores vnquam præsentarunt.*
5 *Iuspatronatus an sit Ecclesiasticum, vel Laicale attenditur dumtaxat persona, quæ illud possidet.*
6 *Iuspatronatus tale esse censetur, qualis est persona, penes quam residet illius possessio.*

DECISIO DLX.

NON esse locum retardationi executionis literarum, quas Iacobus Franciscus Penna reportauerat à Sede Apostolica, fuit responsum coram me sub die 16. Ianuarij 1675. cuius resolutionis fundamenta hodie ad trutinam reuocata placuerunt DD. qui ideò persistendum esse in decisis existimarunt.

Subsistit enim, quod omnia per eum narrata in eisdem literis sunt iustificata; † quod enim Parochialis, de qua agitur sit de iure patronatus Ecclesiastico, & proindè Sedi Apostolicæ ratione mensium reseruato (circa quod videbatur in præsenti disputatione verlari tota causæ difficultas) iterum visum fuit constare, ex quo Comes Aurelianus controuersi beneficij Patronus omnia sua bona, tam per donationem inter viuos, quã per Testamentum donauit Patribus Bernabitis, itaut iuspatronatus ad illos in totum transierit, nulla habita ratione, quod Lucretia vnica dicti Comitis filia tertiam partem bonorum pro sua legitima habuerit ex decreto Senatus Mediolani propter regulam, quod iuspatronatus transit cum hæreditate vniuersali, † non autem cum sola legitima debita filijs, vt præter *Couarr.* & alios in præterita *dec.* relatos tradit *Menoch. cons. 401 num. 126. & 128.* quem refert, & sequitur *Rot. decis. 70. num. 16. par. 12. rec.*

Et quamuis plura argumenta pro contraria opinione adducerentur in contrarium; nihilominus cum pro hac parte stent Auctores punctuales optimis etiam nixi fundamentis, Domini censuerunt non esse opus immorari in illorum ponderatione, sed tot Doctorum opinionem voluerunt amplecti; illorum enim decisio, etiam sine lege dicitur casus legis, † donec alius allegetur, qui contradicat, *Grat. discept. 351. nu. 29.* cum aliis in *decis. 2121. num. 18. coram Coccin. & in Ianuen. Archipresbyteratus 29. Maij 1673. §. replicabant coram R. P. D. meo Taia.*

His omnibus addebatur, quod Lucretia filia, nec eius successores vnquam præsentarunt,

Digitized by Google

4 runt,† sed continuò præsentationes fuerunt factæ à Patribus Bernabitis, quorum fauore fuit etiam lata sententia super manutentione in possessione, seù quasi præsentandi, vt in Summario præteritæ positionis *num.6.*
5 quare dubitari non potest,† quod iuspatronatus sit Ecclesiasticum, ex quo ad effectum dignoscendi illius qualitatem, attenditur dumtaxat persona, penès quam residet possessio, *Rota coram Mohedan. decis.9. de iurepatronatus*, Put. *decis.90. lib.3. in antiquis*, *Duran. decis.285. num.65.* vbi subditur ratio, quod tale censetur esse iuspatronatus,
6 † qualis est persona, quæ illud possidet, *Dunozett. Inn. decis.776. num.17. & 18.*

Data igitur verificatione literarum, quæ non impugnabatur in præsenti quoad alias
7 narratiuas, certum remanet, † quod veniunt exequendæ, nec intrare potest arbitrium pro earum retardatione, *Rota coram Merlin. decis.692. num.1. & in rec. decis.73. num.2. par.13.* cum alijs relatis in decisione, quæ reuidetur, cuius fundamenta Domini in cæteris iterum approbarunt.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit &c.

Altera præsentis causæ decisio est supra in hoc eodem tomo in ordine 413.

R. P. D. RONDININO.

Perusina Saluiani.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Hæc duo præcipuè in hac decisione decidun-
tur, alterum super ratificatione fideicommissi in dote mulieris constituti, quod ea scilicet non procedat sine explicito consensu eiusdem mulieris, iraut subsequens matrimonium non sufficiat; Alterum vero de constituenda dote filiæ naturali, quatenus illa non secundum alimenta simplicia, vel in duabus solis vncijs eidem debitas, assignanda sit, sed habenda sit ratio etiam dignitatis familiæ, patrimonij, & consuetudinis patriæ.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussori soluenti relenatio indemnitatis in bonis debitoris debetur.*
2 *Bona transeunt in quoscumque possessores cum onere hypothecæ, cui antiqui domini adstringebantur.*
3 *Fideicommissum constitui non potest in dote, quæ erat propria mulieris, & vid. num. seqq.*
4 *Dotans mulierem de proprio potest in dote quodcumque fideicommissum imponere.*
5 *Ratificatio mulieris à subsequuto matrimonio resultans, operatur quidem in fauorabilibus, secus autem in odiosis, & præiudicialibus, & numer. seq.*
6 *Onus, & grauamen impositum super bonis dotalibus non censetur acceptatum ex solo matrimonio subsequuto, sed explicitus mulieris consensus requiritur.*
7 *Ratificatio mulieris tacita, vt inducatur, requirantur coniecturæ vrgentissimæ, & scientia illius quod ratificatum fuisse prætenditur.*
8 *Onus bonis dotalibus impositum correspectiuum donationi factæ à sponso, qui alias matrimonium non contraxisset, per illius effectuationem dicitur à muliere acceptatum.*
9 *Filius naturalis non potest prætendere nisi duas vncias hæreditatis paternæ loco alimentorum, & quando.*
10 *Alimenta secundum ius nouissimum liberis naturalibus non denegantur.*
11 *Dos filiæ naturalis non ita rigidè constitui debet pro sola portione alimentorum, sed habenda est ratio dignitatis familiæ, patrimonij, & consuetudinis patriæ.*
12 *Alimenta filiorum naturalium non debentur iuxta solam necessitatem naturæ, sed secundum dignitatem patris, & consuetudinem patriæ.*
13 *In Dote filiæ naturalis licet pro quantitate duarum vnciarum debita, haberi debet etiam ratio possibilis vitæ mulieris.*
14 *Dos filiæ naturalis tradita, veluti proprium patrimonium, transmittitur etiam ad hæredes, & singulares successores.*
15 *Dos filiæ naturalis amittit naturam alimentorum.*
16 *Alimenta extinguuntur cum morte.*
17 *Dos filiæ naturalis etiamsi sit commensurata alimentis, & vitæ mulieris, adhuc tamen assumit naturam proprietatis.*
18 *Creditori, illiusque hypothecæ auteriori, non nocet subsequens confessio debitoris.*
19 *Creditur pro redditione rationis tenetur agere contra hæredes debitoris, non autem contra tertium qui non habet causam ab eo.*
20 *Subrogatum assumit omnes qualitates, & onera rei, in cuius locum subrogatur.*

DECISIO DLXI.

REIECTIS ijs, quibus occasione impetrandi nouam audientiam impugnabatur decisio in hac causa edita 28.* Ianuarij coram me, in decisis hodie Domini permanserunt.

Posita enim recognitione bonæ fidei ab Eufrosina Saluucia de Carrettis, & Petro Antonio eius filio facta fauore Scipionis Sotij, qui censum vendidit Capellano Monialium Capuccinarum Perusiæ cum promissione releuandi indemnem tam ipsum Sotium, quàm Iosephum Antinorum eiusdem Census fideiussorem, consequens est, vt cum ipse Antinorus coactus fuerit Ca-
1 pellano Census creditori soluere † fructus, releuandus sit ab illis de Carrettis, ac ideo in possessionem bonorum ad illos de Carrettis olim spectantium immissus fuerit, quousque de vsuris solutis, & damnis ad illas ascendentibus, sibi satisfactus fuerit ex fru-
2 ctibus dd. bonorum,† quæ in Bassos hodier-

nos possessores transierunt cum onere hypothecæ anterioris vti Carreti antiqui Domini adstringebantur, ad vulgatam regulam *Text. in §. item feruiens de inst. de actionibus* cum concordantibus.

Nulla habita ratione anterioris hypothecæ, qua possessores se tuti esse dicebant, veluti habentes causam à Pellinis, quibus medietas Prædij controuerti spectabat ex fideicommisso per Thomam de Saluuciis condito in constitutione dotis Rubinæ eiusdem Eufrosinæ filiæ, quia fideicommissum subsistere non poterat quoad priorem medietatem Prædij in dotem Eufrosinæ olim tra-
3 diti, † cum dos constituta fuerit ex bonis propriis mulieris, iuxtà præscriptum à Statuto Perusino *sub.* 45. impress. apud *Gilian. ad d. statutum verbo fœmina*, ibi: Et intelligatur dos fuisse de bonis mulieris dotatæ, eo ipso quod apparuerit dotatam fuisse à Patre, Auo, Auia paterna, vel Patruo, vel Fratre carnali, vel consubrino, Sorore carnali, vel consubrina: Super quibus bonis non poterat proindè Patruus dotans abiente, & inconsulta muliere onus hoc apponere; † ad differentiam casus, in quo aliquis dotat ex proprio tam ex litera clara Perusini Statuti *d. rubr. 45.* quàm ex ratione *Text. in l. ab eo, C. de fideicomm. Bald. in l. si Auia num. 18. C. de iure dotium, in l. fin. num. 5. C. de dotis promissione, & in l. pallium num. 8. C. de collationib. Alciat. de verbor. significat. lib. 1. pag. 27. Ancharan. consil. 415. Franch. decis. 196. & ibi Addentes, Gilian. & statutum Perusinum d. verbo fœmina num. 11. Rota coram Seraph. decis. 815. num. 5. Dunoz. Iun. 528. num. 14. & in Cantrinen. dotis 8. Iun. 1674. §. cum enim, & §. fin. coram me*, cum aliis in præterita *decis.* huius cauæ §. *quia neque.*

Matrimonium autem subsequutum non
5 reluctante muliere † ratihabitione quidem suppleta potest in tangrauibus, in quibus terminus procedunt *Alex. cons. 90. num. 12. vol. 5. Rot. diuers. par. 2. decis. 89. num. 11.* cum similibus, non verò in his, quæ præiudicium, & onus inducunt, quia tunc non accedente
6 consensu explicito mulieris, † non inducitur ex solo matrimonio ratihabitio grauaminis super bonis ad ipsam, vel ratione legitimæ, vel alia ex causa liberè spectantibus, ex ratione *Text. in l. si quando §. generaliter, vbi DD. C. de inofficioso testam. & in cap. conuertationi, vbi glosa verbo seruerit de appell. in 6.* nisi accedant vel coniecturæ vrgentissimæ
7 ratihabitionis, † & scientiæ, vt in *decisione Mantic. 23. à num. 3. vsque ad fin.* vel onus sit
8 correspectiuum donationi factæ à† Sponso, qui sine illo matrimonium non contraxisset, vt in *recent. par. 9. decis. 290. num. 3. & seqq. & coram Millin. decis. 347. et 389.* quemadmodum explicatis contrarijs pluries dixit eadē *Rot. in recent. par. 4. tom. 2. decis. 134. num. 3. et 4. Millin. decis. 317. num. 7. et 8. Card. Celsi. dec. 289. num. 12.* & melius in *Meleunsana fideicommissorum 27. Februarij 1672. §. et hinc non applicantur*, confirmata 5. *Iunij eiusdem anni coram R. P. D. meo Emerix.*

Et quamuis admissa veritate cōclusionis, impugnata fuerit illius applicatio, ex eo quod bona hæc propria Eufrosinæ dici non poterint, quamuis à patre, vel ab alijs ascendentibus prouenientia, quia cum ipsa dicatur filia naturalis Cherubini in instrumento dotali, non poterat sibi, nisi duplex vncia-
9 paternæ hæreditatis ab intestato † attribui, quæ non extantibus legitima sobole, vel coniuge defuncti naturalibus liberis defun-
10 cti debetur in compensationem † alimentorum, quæ ipsis lex non denegat, iuxtà nouissimum ius in *Auth. licet C. de naturalibus liberis, et in §. consideremus Auth. de triente, et semisse, Peregr. de iure fisci lib. 3. tit. 38. nu. 1. et 27. Merlin. de legitima lib. 1. tit. 2. qu. 4. sub num. 1. Boss. de dote cap. 4. nu. 7.* & latè consulerit *Surd. cons. 509. per totum, Rot. coram Punia decis. 364. per tot. Penting. dec. 126. num. 1. et in Eugubina prædij 4. Iulij 1669. coram Illustriss. D. Bewilq. Vrbis Gubernatore, atque 8. Iunij 1671. §. non obstante cor. be. me. Priolo.*

Adhuc dicebant Domini ex hac ratione nullatenus probari dotem Eufrosinæ traditam excedere duas vncias sibi debitas in hereditate paterna, siue attendatur magis æqua & recepta opinio, vt non adeo rigidè in dotis constitutione alimentorum ratio & vn-
11 ciarum earum loco debitarum † habenda sit, sed regulari debeat Iudicis arbitrio iuxtà familiæ splendorem, Patris dignitatem, patrimonij qualitates, & patriæ, ac familiæ considerationem, iuxtà Celestini Tertij Sanctionem *in cap. cum haberet de eo qui duxit in matrimonium, quam polluerat* etc. per quā emollitur duritiæ Iuris ciuilis *in Auth. ex complexu C. de incestis nuptijs*, pietasque à natura insita erga liberos restituitur, quæ iuxtà æquitatem canonicam alimenta tribuit non se-
12 cundum præcisam necessitatem, † sed iuxtà honestatem, dignitatem, & consuetudinem, vt benè declarat *Abbas*, & reliqui Canonistæ in *d. cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluerat, Aret. cons. 17. n. 20. Decius cons. 211. Card. Palcottus de notis, et spuriis cap. 50. num. 20. Fontanell. de pactis nuptialib. claus. 5. glos. 8. par. 2. n. 76. et 77. Molin. de primog. cap. 15. sub num. 53. Hermosil. ad Lapez tit. 4. l. 1. glos. 6 par. 5. sub num. 96. Boss. de dote d. cap. 4. num. 178 et 179.* cum aliis per *Modern. Venusinum thesaur. veritatis lib. 9. de dote discur. 199. numer. 26. Rota coram Penia dec. 429. per tot. Burat. dec. 95. num. 12.* & magistraliter præ cæteris *Merlin. dec. 371. à num. 19. vsque ad fin.* repetit. *in recentior. par. 7. dec. 30. & in Bononien. fideicom. de Pepulo 4. Iulij 1674. §. ijs præinhibitum coram R. P. D. meo Matthæo.*

Siue etiam attendatur alia sententia, quod
13 ipsarum vnciarum ratio habenda sit † habito respectu ad possibilem vitam mulieris, iuxtà *Text. in Hæreditatem ff. ad l. Falcidiam, Bald. cons. 457. sub num. 1. vol. 7. Abbas cons. 115. nu. 1. et 2. par. 2. Gut. Iun. cons. 37. in fin. Cassaneus consil. 39. num. 55. Bruinsend. dec. 22. num. 6. Marsilior. variar. resol. lib. 2. cap. 83 et num. 38. Merlin. de legitima lib. primo tit. 2. quæst. 5. ex num. 21. Rota recent.*

rscent par. 2. dec. 299. num. 1. & coram Coccin. dec. 1229. num. 3.

Quia & adhuc dos data Eufrosinę alimentă ipsius non excedit, quia hæc regulando ad moderatam rationem scutorum 30. annuorum, cum mulier superuixerit post dotationem annis 42. cõflaretur summa 1260. quæ excedit ipsam dotem, † quam ideò acquisiuit, & ad hæredes, ac singulares successores veluti proprium patrimonii transmisit, † amissa natura alimentorum, quæ morte extinguuntur, † contra *Text. in l. cum sit, §. modus in l. 3. ff. de alim. & cibar. legat.* quia cum certi fructus, vel certa alimenta ad vitam mulieris data non sunt; sed quædam summa commensurata alimentis, & vitæ mulieris, † tunc ista assumit naturam proprietatis, vt latè probat *Turrett. conf. 31. n. 16. & 27. & per tot. vol. 1. Rolan. conf. 74. numer. 75. vol. 1. Cephal. conf. 399. sub num. 2°. Menoch. de arbitrar. cas. 169. sub num. 10. Hermosill. ad Lopez d. gloss. 6. par. 5. num. 38. & 39. Boss. de dote d. cap. 4. num. 185. cum decem seqq. Gilian. ad statutum Perusinum verbo Bastardus num. 45. & seqq. & est elegans decisio Vincentij de Franchis 283. numer. 16. & 21. per totam.*

Hinc opùs non erat assumere quæstionem purificationis fideicõmissi, quod non adest, quamuis adhuc Domini crederent non ideo claram vocationem Rubinæ, à qua Pellini, & ex eis Bassi causam habent, quia Statutum Perusinum *d. rubr. 45.* excludit fœminas propter masculos, ac ideo coarctat nomen illud indifferens filiorum, quod præcipuè in pactis nuptialibus filiam quoque comprehẽdit, quæ etsi admissa fuerit ad successionem huius Prædij à Petro Antonio fratre, Eufrosinæ pariter filio, & censûs debitore non solum iure successionis, sed etiam fideicommissi, Summ. hodierno de Antinoris *num. 9.* quia id tamen non præiudicat Antinoris, atque eorum hypothecæ anteriori, † cui subsequens confessio debitoris non nocet, ex ratione *Text. in l. 2. §. si in emptione, ff. quæ in fraudem creditorum, Soccin. Sen. conf. 78. num. 2. vol. 4. Tiraquell. de retractu lignager. §. 1. gloss. 7. num. 47. Rot. coram Manzaned. dec. 639. n. 8.*

Quod autem medietas Prædij controuersi assignata fuerit pro fructibus dotis d. Rubinæ, non excludit ius iliorum de Antinoris, qui vt ab initio dictum est, obligatam habent Eufrosinam matrem, pro cuius restitutione dotis tenentur bona Gasparis viri, ac respectiuè Petri Antonij, ac Rubinæ iliorũ communis Patris, ex cuius anteriori hypotheca Bassi possessores tueri non possunt, quamuis Petrus Antonius sit hæres Patris cum beneficio legis, & inuentarij, Summario eodem *num. 8.* ac ideo teneatur rationem reddere, quia hoc non tangit illos de Antinoris, qui non repræsentant ipsum Petrum Antonium, † contra cuius hæredes Bassi agere poterunt pro redditione rationis, ad terminos *Tex. cum ibi notatis in l. 1. §. hanc actionem etiam in hæredes ff. de tutelis, & rationibus distrahendis.*

Neque visa est Dominis excessiua immissio pro scutis 635. ex iuribus hypothecæ anterioris Eufrosinæ, etiamsi ipsius dos non excederet scuta 500. super hoc prædio, quia distractis alijs bonis dotalibus ipsius, cum Petrus Antonius filius scut. 400. recepisset, dedit in solutum Eufrosinæ matri correspõdentem quantitatem Prædij controuersi, Sũmario eodem *num. 6.* Quod proinde vltra scuta 500. pro alijs quatuorcentum scutis dotalibus Eufrosinæ obligatur ex natura subrogationis, † ex qua subrogatum assumit omnes qualitates, & onera rei, in cuius locum subrogatur ex iuris axiomate desumpto ex regula *Text. in l. si cum §. qui iniuria ff. si quis cautionibus.*

Et ita, altera Parte audita, atque altera sæpiùs monita, diuque expectata.

Altera præsentis causæ dec. est impressa supra in hoc eod. tom. 2. ibi in ordine 425.

R. P. D. MATTHÆIO.

Perusina Census.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Contra hæredem, qui non confecit inuentarium in Rota exequutiuè proceditur, non obstante denegata commissione causæ à Signatura cum facultatibus A. C. quia ille adhuc de iure exequutiuè conueniri poterat; ipsum autem fuisse hæredem ex pluribus fuit compertum, non solum, quia allegauerat retentionem bonorum hæreditariorum, verum etiam, quia ad hunc effectum deduxerat cautelam Angeli, cuius proinde etiam solam inhibitionem petere, sufficiens esse videtur.

SVMMARIVM.

1 *Rota exequutiuè procedit etiam sibi denegatis facultatibus A. C. si alias causa erat exequutiua, & exequutiuè procedi poterat.*

2 *Hæres qui non confecit inuentarium, aut rationem non reddit de bonis inuentariatis exequutiuè conuenitur.*

3 *Dubium nonum disputandum non est in causa commissa in statu, & termino, si prænijs pluribus decisionibus illud præcedenter disputatum erat.*

4 *Dubia superflua inutili propositione disputari non debent.*

5 *Hæres esse dicitur, qui allegat retentionem bonorum hæreditariorum, & vide num. seqq.*

6 *Cautelam Angeli siquis allegat contra creditores alicuius, fatetur se esse hæredem illius ex cuius titulo se possidere prætendit.*

7 *Hæreditatis aditio resultat ex his, quæ fieri non possunt citra ius, & nomen hæredis, & num. anteced. & seqq.*

8 *Hæres dicitur, qui tamquam hæres reportat inhibitionem contra creditores alterius.*

9 *Hæres hæredis, qui non confecit inuentarium*

tenetur de proprio, sicut obligatus erat Illius auctor.

DECISIO DLXII.

DECISIO edita coram me die quarta Iulij*anni præteriti, in qua responsum fuerat procedendum esse ad vlteriorem executionem mandati à Reuerendissimo Domino meo Decano relaxati contra Laurentium Paulottium, hodie ab illo impugnabatur, sub prætextu, quod mandatum prædictum nullitatis, & iniustitiæ vitio obnoxium esset, sed cum neutrum subsistat, Domini, hisce exceptionibus reiectis persti-
9 terunt in decisis.

Quo enim ad nullitatem ductam ex defectu facultatis procedendi executiuè, cum Signatura noluerit communicare Sac. Rotæ
1 facultates A. C.† nisi quoad bona hæreditaria Alexandri cessare visa fuit, ex quo via executiua competit de iure contra hæredem debitoris, †
2 qui vel Inuentarium non confecit, vel si confecit, de bonis in eo descriptis rationem non reddit, vt docet *Rodolph. in praxi par. 1. cap. 9. num. 29. cum sequen. Phanuc. de inuent. par. 5. num. 130.* & testatur *Rota decis. 39. num. 7. cum seq. par. 6. & in Sabinen. bonorum 4. Aprilis 1672. §. cessare coram R.P.D. meo Bourlemont.*

Atque ex hac ratione opus non fuit deuenire ad alterius dubij disputationem post superuentam nouam commissionem, antequam expediretur causa coram R.P.D. meo
3 Decano, † quoniam cum in dicta commissione adesset clausula in statu, & terminis, & præcedenter fuisset iam præuijs decisionibus firmatum, quod procedi poterat executiuè contra Laurentium vti hæredem Alexandri, †
4 non esset opus iterum inutili propositione disputare id, quod iam præcedenter, partibus informantibus, fuerat resolutum.

Quo verò ad iniustitiam, ea vnicè ducebatur ex quo Laurentius non fuerit hæres Alexandri, sed Bernardini, contra quem proinde agi debuisset, itaut deficiente titulo hæreditario, ita Laurentius non potuisset conueniri ad solutionem illius debitorum: Sed & hoc ipsum obiectum ex facto cessare visum fuit, siquidem ex pluribus actis gestis à Laurentio constitit eum fuisse verè hæredem Alexandri, & signanter ex eo, quod instetit pro cessatione bonorum quondam Laurentij Senioris ex creditis, & iuribus
5 Alexandri, † quæ certè allegare non potuisset, nisi fuisset eius hæres, & vlterius ipse Laurentius vna cum Ascanio, & Bernardino patruis † allegauit cautelam Angeli contra creditores ipsiusmet Laurentij Senioris, excipiendo se possidere ex iuribus Alexandri; Atque post obitum dd. Ascanij, & Laurentij instantias iudiciales prosequutus fuit, & tandem sententiam fauorabilem in Tribunali A. C. reportauit, cuius
7 vigore adhuc continuat possidere, † quæ omnia cum fieri nequiuerint citra ius, & nomen hæredis, vtique hæreditatis aditionem in illo necessario inducunt, *l. pro hærede §. Papinianus ff. de acquiren. hæreditate, Bart. in l. gerit eodem titulo*, cum alijs recensitis in mea *decisione*, quæ reuidetur *§. Vti etiam*; Et in durioribus, quod vbi hæres simpliciter repo-
8 tauit inhibitionem contra creditores † dicatur probata hæreditatis aditio fuit dictum in *S. Seuerini Census 6. Februarij 1668. §. Non obstat coram R.D. meo Varesio.*

Et quamuis à principio hæreditatem Alexandri adiuerit Bernardinus, tamen quia ille non confecit legitimum Inuentarium, & ei successit Laurentius, † vtique eodem
9 modo tenetur ille de proprio sicut obligatus fuisset Bernardinus eius Author ex supra allegatis.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in alio præcedenti tomo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine 166.

R. P. D. CALATA IV.

Bononien. Fideicommissi da Foscherarijs.

Veneris 21. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Quia docto de requisitis necessarijs, immissio fideicommissario conceditur, de fideicommisso igitur, quod magis principaliter impugnabatur, satis apparere visum est, ex donatione facta contemplatione agnationis, quæ nedum familiam effectiuam, sed etiam contentiuam amplectitur, maximè quando, prout hic, donator nec filios habebat, nec vti in Religione professus, illos amplius habere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana etiam si locus esse non posset, adhuc tamen hæredi, vel fideicommissario immissio conceditur.*
2 *Ægidiana non intrat si à prima sententia fuit appellatum, quia eodem modo licet appellare à secunda.*
3 *Æqualitas in iudicio est seruanda.*
4 *Immissio fideicommissaria conceditur docto de fideicommisso, eiusque purificatione, & identitate bonorum.*
5 *Fideicommissum resultat ex donatione principaliter facta pro conseruatione agnationis.*
6 *Ratio vniuersalis conseruationis bonorum in familia, non solum familiam effectiuam, sed etiam contentiuam comprehendit.*
7 *Professus in Religione filios amplius habere non potest.*
8 *Fideicommissum eo magis dicitur constitutum fauore transuersalium, si testator neque habebat, neque*

neque habere poterat descendentes.

9 *Identitas bonorum contra heredem probatur ex confessione sui auctoris, & num. 10.*

11 *Hæres non potest impugnare confessionem defuncti.*

DECISIO DLXIII.

IOSEPH Maria de Foscherariis vti vocatus ad fideicommissum institutum in donatione à quondam Andrea de Foscherariis petijt Immissionem ad Molendinum detentum ab Antonio Maria Castello, sed Iudex de partibus dictã Immissionem per sententiam denegauit, quæ tamen fuit ab AC. reuocata; Vndè causa per Signaturam mihi commissa, dedi dubium, an sit locus Egi-
1 dianæ, † sed Domini non esse locum Ægidianæ, sed dandam esse Immissionem responderunt.

Ratio resolutionis primæ partis fuit, quia sicuti à prima sententia licuit Iosepho Ma-
2 riæ appellare, † ita etiam licere debet Castello ad seruandum Æqualitatem in iudi-
3 cijs *Rot. decis. 40. num. 4. & decis. 315. num. 4. coram Burato, & decis 432. num. 10. par. 13. recen.*

Quo vero ad secundam partem, eo ipso quod constat de fideicommisso, eiusque purificatione in persona dicti Iosephi Mariæ, ac identitate Molendini, de quo agitur ei-
4 dem danda est immissio ex remed. *leg. fin. C. de Edic. D. Adrian. tollen.*

Existentia fideicommissi resultat ex Instrumento Donationis, in quo Andreas habens intentionem profitendi in Religione Sancti Dominici de Obseruantia, insinuauit indici velle inter viuos donationem facere omnium suorum bonorum ad finem, & effectum, vt illa remaneant in familia de Foscherarijs prout effectiue donauit Astorgio, & Camillo eius fratribus causa expressa: (sunt verba donationis, quia ratione agnationis conseruandæ hanc donationem fecit ad fauorem omnium de Foscherarijs in infinitum etiam vltra tertium, & quartum gradum, salua tamen prærogatiua, & proximiores masculi legitimi, & naturales, & ex vero matrimonio procreati, & nati exclusis semper à quocumque, & quomodocumque legitimatis ipso iure, & facto extantibus legitimis, vocentur ad huiusmodi bona quibus sic successoribus de Foscherarijs omnibus, & nobis Notarijs, vt supra præsentibus, & stipulantibus ex nunc prout ex tunc, & e contra ipse donans pure, & irreuocabiliter donauit, &c.) quæ ratio
5 conseruandi bona in agnatione † omnium de Foscherarijs, vti vniuersalis, importat fideicommissum non solum fauore om-
6 nium de familia effectiua, † sed etiam contentiua qualis est Ioseph Maria *Riminald. I. cons. 482. num. 46. Gionagnon. cons. 75. num. 3. & 5. lib. primo, & in Bononien. Fideicommissi de Paucaldis 16. Februarij 1640. coram Cardinali Panzirolo, & 10. Iunij 1642. coram Emi-*

nentissimo Cerro; Maxime quia donator de tempore donationis carebat descendẽtibus,
7 nec illos amplius habere poterat, † vti professus in Religione, vnde ad transuersales
8 necessario respexisse dicendum est, vt aduertit *Rot. decisione 193. num. 10. parte 11. recent. & decis. 299. coram Carillo.*

Identitas vero probatur ex transactione de anno 1600. in qua Romeus fassus fuit
9 Molendinum, de quo agitur spectasse ad Andream donatorem, cumque Castellus causam habeat à Domino Romeo satis pro-
10 bata remanet identitas † contra ipsum, qui confessionem sui Auctoris impugnare non
11 potest *Rot. decisione 261. num. primo & 3. parte 7. & decis. 187. num. 9. par. 11. rec. & coram Cardinali Celso decis. 181. num. 8.*

Et ita vna tantum parte informante, resolutum fuit, &c.

Confirmata fuit præsens decisio sub die 17. Martii 1677. coram eodem Reuerendo Patre Domino Calataiu.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Romana Vineæ.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Melioramentorum materia tractatur tam superueniente retentione melioranti concessa, quam super eo, quod plantatio, seù pastinatio vineę dicatur melioramentum necessarium, vt proinde illius fructus melioranti debeantur, quamuis malæ fidei possessori; Rursus declaratur etiam domum, vascam, & cellam vinariam in eadem vinea cõstructa, & ipsa quoque inter melioramenta necessaria numerari, cum vinea sine habitatione coloni, vasca pro comprimendis vuis, & cella vinaria pro reponendo vino consistere nequeat.

SVMMARIVM.

1 *Meliramenta ex relationibus peritorum, & ex testibus de eis deponentibus, dicuntur probata saltem in genere.*

2 *Testes licet examinati sine citatione partis faciunt tamen adminiculum.*

3 *Retentio pro melioramentis melioranti conceditur donec mediante præfixione termini ad liquidanda in specie fuerit constitutus in mora.*

4 *Melioramenta si sunt necessaria detrahuntur etiã à male fidei possessore, & quæ illa sint num. seqq.*

5 *Plantatio vineæ dicitur melioramentum necessarium, & quando.*

6 *Necessariam causam meliorandi habet ille, cui alias imputari potuisset, quare meliorare prætermisisset.*

7 *Peritorum relationi standum est, donec contrarium probetur.*

9 *Meliorem ita facta in construenda domo, Vasca, & Cella vinaria Vinea, quatenus dicantur necessaria, & supra num. 7.*

9 *Fructus percepti ex parte non melioratæ veniunt restituendi.*

10 *in Spolio, vt quis excutiatur à restitutione fructuum, requiritur possessionem fuisse captam de mandato iudicis, & num. seq.*

11 *Spoliator si iudicis authoritate processit, non dicitur in mala fide, & proinde facit fructus suos usque ad diem mote litis.*

12 *Fructus melioramentorum ipsi melioranti debentur, & num. seqq.*

13 *Lucrum consequi cum aliena iactura nemo debet ex actu, à quo poenam reportare debuisset, & num. seqq.*

15 *Possessor mala fidei adhuc consequitur fructus suorum melioramentorum, & quando supra à num. 12. & aliis antecedentibus.*

16 *Decisiones non attenduntur in his, quæ firmant per modum discursus.*

DECISIO DLXIV.

CONCESSERAT in Emphyteusim de Anno 1637. quondam Marchio Alphõsius Theodolus Francisco, & aliis de Marinis petias sex cum dimidia Terreni, ea conditione, vt Emphyteutæ in dimidia petia Arundinetum, & in aliis sex vineam plantare tenerentur, addito pacto, quod si in solutione Canonis per triennium, vel in plantatione deficerent, bona ad ipsum Dominum directum ipso iure devoluerentur, & cum iisdem pactis, & conditionibus similem concessionem aliarum petiarum octo fecit de Anno 1640.

Defuncto primis emphyteutis, & prætendens D. Marchio Carolus Alphonsi successor, & hæres ob non solutos canones, & plantationis pactum in pluribus ex dd. 14. petiis non adimpletum, illos incidisse in commissum, acceptauit, mediante iudiciali protestatione facta de Anno 1654. deuotionem, & successiuè integræ Vineæ possessionem adeptus est, quam prætendentes moderni emphyteutæ de Marinis, tunc tẽporis vix pubertatem egressi, fuisse propria auctoritate captam, post introductam litem, & sic attentate, instituerunt de anno 1658. iudicium super reintegratione coram AC. qui attentis melioramentis hoc medio tempore factis à Marchione in plantatione plurium petiarum, & constructione domus cũ vasca, & cella vinaria vulgo nuncupatur *Tinello*, necnon expensis erogatis in cultura Vineæ, concessit eidem retentionem, donec omnium prædictorum valor, compensatis fructibus perceptis superfuturus à Marinis actoribus refunderetur, præfixo tamen eisdem termino duorum mensium ad illum soluendum, quo elapso, & solutione non secuta, absolutis Marchionem ab impetitis.

Hæc sententia postmodum reuocata à R. P. D. Barloccio, indeque causa per appellationem ad Rotam deuoluta, propositi dubium, an, & de cuius bono iure constet, etiam ad effectum spolij, hodie ad fauorem vtriusque partis in hac secunda propositione resolutum iuxta modum infra exprimendum.

Quamuis enim scribens pro Marinis prætenderet melioramenta non posse dici probata, vel ex testibus examinatis, ipsis non citatis, vel ex peritis de statu antiquo nullatenus informatis: Et quatenus probata, contenderet non esse reficienda. Tum quia fuerunt facta à malæ fidei possessore, tum etiam quia remanserunt in omnem casum satisfacta ex fructibus perceptis à die commissi spolij vsque ad præsens.

Nihilominus quoad primum, cum nequeat controuerti melioramenta fuisse pro-
1 bata saltem in genere, † tam ex pluribus selectionibus Peritorum datis in Summario Marchionis num. 5. & 6. † quam ex testibus
2 qui licet examinatis absque citatione partis fecerunt adminiculum *Alex. cons. 147. num. 2. lib. 6. Rain. cons. 46. num. 16. lib. 4. Rot. decis. 269. num. 9. & decis. 605. num. 6.* apud *Pasth. de manut.* denegari nequit Marchioni bonorum
3 retentio, † donec mediante præfixione termini ad ea liquidandum in specie non fuerit in mora constitutus iuxta stylum nostri Tribunalis, de quo testatur *Rota coram Card. decis. 36. num. 3. coram Bich. decis. 179. nu. 8.* & alibi pluries.

Quantũ vero attinet ad secundũ responsũ fuit etiam malæ fidei possessorem
4 deducere melioramenta, quando sunt necessaria, vt hic pertinet *in l. Domum ff de rei vendic.* & notat *Bertol. in l. in fundo 38. num. 11. ff. eodem Jas. in l. fin. §. fin. num. 3.* vbi etiam *Cast. in §. sed & quia num. 10. Cod. Commun. de leg. Barbos. in l. divortio §. final num. 59. ff. solut. matrim. Rota coram Coccin. decis. 535. num. 3. decis. 1534. numer. 2. & coram Dunoz. Jun. decis. 619. numer. 5. & 663. num. 2.*

5 Necessitas respectu pastinationis, † seù reductionis terreni ad formam Vineæ videtur clara, quia ex pacto inito in instrumento vtriusque concessionis ipsi emphyteutæ eã facere tenebantur sub pœna caducitatis, & proindè Marchio, ne illius omissio, & damna forsan exinde resultantia sibi imputarentur † habuisse dicitur necessariam causam
6 huiusmodi melioramenta non omittendi, vt obseruat *Bero. in mox citata l. in fundo n. 11.* & sequitur *Rota coram Dunoz. dicta decis. 665. num. 5.*

Quo vero ad domum, vascam, & cellam vinariam, cum agatur de Vinea distante ab Vrbe tribus milliaribus, illarumque amplitudo congrua sit quantitati Vineæ, vt referunt Periti supradicti, † quibus standum
7 esse donec contrarium probetur dixit *Rota coram Gregorio decis. 220. num. 4. coram Coccin. decis. 472. num. primo cum aliis in Romana Reddit. Rationis 13. Martij 1672. §. primo & 2. coram R. P. D. meo Vicecomite*, & domus consistens in duabus mansionibus deseruire debeat

beat pro habitatione coloni, vasca pro comprimendis vuis, & cella vinaria pro re-
8 ponendo vino, † earum ædificatio dicitur necessaria, vt firmat *Castr. cons. 270. sub nu. 4. vers. quantum autem ad ædificia lib. 2. Ruin. consil. 157. num. 21. lib. primo Peregr. de fideic. art. 50. num. 7. & Rota coram Dunoz. decis. 665. nu. 4. & 5.*

Denique, quoad fertium admittebant Domini fructus pereceptos à die commissi spolii, vsque ad præsens, † ex parte non-
9 meliorate esse restituendos Marinis, deductis tamen expensis factis pro eorum recollectione, & annuo canone, ex iisdem fructibus soluendo; Eo quia Marchio licet iuste accepauerit deuolutionem ob non adimpletum pactum reducendi petias locatas ad formam Vineæ, non tamen decet se iudicis auctoritate possessionẽ adeptum fuis-
10 se, prout requirebatur ad effectum, vt dici posset nos versari in spolio iudiciali ob so-
11 lum defectum citationis, † quo casu spoliator excusatur à mala fide, indeque acquirit fructus vsque ad diem mota litis, vt bene distinguendo tradit *Rota coram Merlin. decis. 617. num. 2. & segq.*

Sed vice versa dicebant fructus meliorationum ab eadem die commissi spolii,
12 vsque ad præsens† esse adiudicandos eidem Marchioni, quia ab æquitate, & iustitia alienum visum est, ipsum peiuari emolumentis, quæ propria industria, & impensis, ex necessitate facta produxit, & quod emphyteutæ, qui ob eorum negligentiam in adimplendis pactis dederunt causam deuolutioni, vnde pœnam fuissent meriti, † lu-
13 crum consequerentur cum aliena iactura, contra plures iuris regulas, de quibus *in l. fine hæreditaria ff. de neg. gest. cap. cum liberum, & cap. in nostra de sepult. & l. Iure naturæ 207. ff. de reg. Iur.* & contra opinionem, † quam vti
14 æquiorem, & iustiorem post *Affli. dec. 87. num. 6. & 7. Capic. decis. 93. in fin. Founch. decis. 112. vers. nec est verum, decis. 191. num. 11. & decis. 705. per tot. Gamb. decis. 364. Surd. decis. 282. num. 29. Garz. de expens. cap. 23. num. 54. vers. contrarium*, & alios in terminis inita
15 fidei † Possessoris ampiexa est *Rota dec. 359. num. 4. par. prima rec.* & particulariter discusso articulo prius indecisio relicto *in dec. 1208 coram Coccin. sequuta est coram eodem dec. 1273. per tot.* itaut in istarum decisionum concursu nihili visa sint facienda ea, † quæ per
16 modum discursus in contrarium adducuntur *in decis. 7. par. 11. rec.* pro Marinis allegata

Et ita, vtraque Parte informante, conclusum fuit.

Confirmata fuit hæc decisio 10. Ianuarij 1676.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Theatri.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Licere conductori deciditur, finita locatione remouere ædificia lignea per eum fabricata, & constructa in re conducta, quatenus tamen recuset locator eorum pretium illi persoluere; Cumque prætenderetur hæc omnia in locatione fuisse comprehensa, & ad locatorem spectare, contrarium visum est probari ab emptione illorum per modernum conductorem ab antiquis conductoribus facta, ex pacto ei iniuncto, de faciendo eadem ædificia, & demum ex diuisione inter præcedentes conductores super illis sequuta.

SVMMARIVM.

1 *Remissoriali processu non comparente, procedi-
tur ad decisionem causæ.*
2 *Appellatio remanet deserta, & sententia fit transitum in iudicatum, si intra biennium in causa nihil actum sit.*
3 *non Appellare, & appellationem non prosequi, paria esse dicuntur.*
4 *Restitutio in integrum non conceditur, si de inaduertentia, vel iniustitia sententiæ non constat, & num. seq.*
5 *Lasio est causa, & fundamentum restitutionis in integrum.*
6 *Ædificia lignea facta in re conducta, finita locatione æstimari debent, & pretium conductori persolui, sin minus abrasio conceditur.*
7 *Conductor finita locatione potest asportare omnia per eum constructa in re conducta si absque deterioratione prioris status amoueri possunt.*
8 *Ædificia lignea constructa in re conducta si ad locatorem spectassent, secundum finem & naturam contractus describi debuissent, & quæ num. seq.*
9 *Conductor finita locatione tenetur rem conductam restituere in eo statu, qualitate, & forma, in quibus ille erat de tempore conductionis.*
10 *Ædificia lignea facta in re conducta ad conductorem spectare ex quibus probetur, & num. seq.*
12 *Dominium ex emptione, diuisione, ex etiam ex alijs probatur, & quibus.*

DECISIO DLXV.

TERMINATA locatione Aulæ Magnæ Potestatis nuncupatæ, & prætendente Camera Bononien. locatrice lignea ædificia, ex quibus illa ad vsum Commediarum, aliorumque spectaculorũ vestitur in Theatrum, ad se spectare, & è contra ea ad se pertinere Contendente Iosepho Cauallino filio, & hæredi Iacobi antiqui conductoris emanauit ad eius fauorem in partibus sen-

ten-

tentia declarans eidem licere prædicta ædificia demolire, & lignamina aliasque res exindè asportare nisi infra mensem Camera locatrix earum pretium iuxta relationem Periti deputandi persoluerit; Qua sententia in iudicatum transacta fuit pro parte Iosephi obtenta commissio Exequutorialis, ad cuius formam die prima Aprilis præteriti proposui dubium an constaret de re iudicata, seú potius de causis restitutionis in integrum, tunc non resolutum, quia pro parte Cameræ fuit petita dilatio, & expedita remissoria de consensu alterius partis sub solita clausula cum retardatione vel sine; † 1 Verum quia per spatium ferè trium mensiũ non comparuit processus remissorialis, ideò repropositio hodie dicto dubio, affirmatiua quoad primam partem, & negatiua quoad secundam prodijt resolutio.

Res enim iudicata resultat ex eo, quia à die 6. Februarij 1671. quo appellatio reperitur commissa, nihil intra biennium, † 2 imò neque infra triennium fuit gestum in causa iuxta *text. in Clement. si appellationem, & Clement. sicut de appellat.* vt proinde intret regula paria esse non appellare, † & debitò 3 tempore appellationem non prosequi *l. fin. §. illud etiam C. de tempor. appellat. & Rot. coram bon. mem. Card. Celsi decis. 181. num. 2.* causæ vero restitutionis in integrum cessant, † 4 quotiescumque ex inualiditate, vel iniustitia sententiæ † non constet de læsione, vt 5 prosequitur *Rota in eadem decis. num. 3.*

Hic autem neutram concurrere patet, quia validitas sententiæ desumitur ex reuolutione actorum, & iustitia emergit ex depositionibus quinque Testium datis in *Summário num. 4* comprobantibus dicta ædificia fuisse constructa proprijs sumptibus, & materijs conductoris, † cui propterea ne Re- 6 gimen, seù Camera Bononiæ locupletetur cum aliena iactura, vel soluendum est eorum pretium, & æstimatio iuxta *text. in l. Dominus horreorum §. primo ff. de locat l. si seruus ff. de pign. act. Amat. Panormit. resol. 14. nu. 55. & seqq. Polidor. Rip. obser. 116. nu. primo & seqq. per tot. Franc. decis. 112. num. 11. Cyriac. contr. 83. num. 5. & Rot. coram Seraph decis. 546. num. primo cum seqq.*

Vel in omnem casum, cum sint separabilia absque læsione prioris status rei locatæ, † 7 permittendum est asportatio, & abrasio *Gierb. ad Consuetud. Messanen. cap. 15. glos. 10. num. 19. & 23. Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 110. num. 31. & cap. 111. num. 2.*

Non obstat moderna ædificia fuisse ex antiquis alias dissolutorum materijs, & lignaminibus ad Cameram spectantibus constructa, & fabricata à Cauallino; Quia neque antiqua ad Cameram spectasse desumebatur non solum ex præfatis Testium depositionibus, & ex illorum venditione, quam ipse Canallinus reportauit à Vincentio filio, & hærede Antonij de Vincentijs antecedentis conductoris Summario Iosephi *num. 5.*

Verum etiam ex quatuor locationibus data in eodem *Summ. num. 6.* in quibus nulla facta mentione Theatri, seù ædificiorum, fuit semper locata aula magna, & tamen quatenus illa ad Cameram locatricem spectassent secundum naturam contractus, & stylum cuiuslibet, licet minus diligentis lo- 8 catoris, † debuissent exprimi, & describi, vt finita locatione dignosci posset an essent deteriorata, vel diminuta, attenta obligatione conductoris † restituendi rem conductam 9 in eo statu qualitate, & forma, in quibus illa de tempore conductionis reperiebatur *l. si merces §. Conductor ff. locat. Altograd. cons. 2. nu. 9. cum seq lib. primo Burat decis. 400. num. primo, & duobus seqq.*

Et clarius hoc elicitur ex pactis adiectis omnibus dictorum locationibus videlicet, *Che li Ponti per la Scena, e per vedere li spettacoli in detta Sala, non si possino fare di maggiore altezza, e larghezza di quella, che sarà assignata dall' Architetto publico, &c. Che in occasione di Feste ò di Commedie da farsi in detta Sala si debbano fare, e mantenere à spese di quello, che li pigliarà in affitto li Ponti soliti per li Signori Antiani, e per la famegha de Signori Superiori, &c.* † 10 Hæc enim pacta iniungentia conductoribus onus faciendum ac manutenendum ædificia, & prohibentia aliter fieri, quam iúxta modum ab Architecto Cameræ præscribendum, bene demonstrant ad eosdem conductores earum proprietatem spectasse, cum alias in propria, & inepta fuissent huiusmodi pacta.

Quibus omnibus accedit, quòd ista antiqua ædificia fuerunt pluries diuisa inter cõductores vti propria descripta tanquam talia in Inuentarijs hæreditarijs eorundem, vendita socijs, provt contigit de anno 1628. quo Marcus Antonius Romagnescus suam portionem vendidit Antonio de Vincentijs, à cuius hæredibus postea emit Iacobus Ca- 11 uallinus vt dictum est, † ex quibus aliisque actibus relatis in *Summ. à num. 7. ad fin.* publice, & palam gestis de tempore non suspecto, & ex aliis supra ponderatis † resul- 12 tare videbatur sufficiens probatio Dominij ad tradita per *Gargiar. cons. 69. num. 23. lib. 2. & per Rot. decis. 12. num. 9. par. 2. rec.*

Et ita Iosepho tantum informante decisum, altera tamen parte per annum à die subscriptionis dubij sæpissime intimata, &c.

R. P. D. TAIA.

Terracinen. Turris, & Prati.

Mercurij 26. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

De bono iure possessoris, etiam ad effectũ manutentionis constare deciditur, quia illius possessio extra controuersiam fuit, ex qua proinde adhuc dominium resultare visum est, actore præsertim in iudicio rei vendicationis

tionis ſuam intentionem non probante, maximè quia concurrebant etiam edicta publica illius poſſeſſionem comprobantia, & plura locationum, & conductionum inſtrumenta, quæ ratione proprietatis, & dominij, non autem ſolius poſſeſſionis iure facta præſumebantur.

SVMMARIVM.

1 *Via Appia, alias nuncupata via publica, & via regia eſt illa, quam Appius Claudius ſtranit.*
2 *Sepulcra Romanorum, dicta etiam Conditoria, extabant in via Appia.*
3 *Locationes, & conductiones præſumuntur facta ratione proprietatis, & dominij, non autem ſolius poſſeſſionis.*
4 *Poſſeſſio decennalis longæua dicitur, removens omnem præſumptionem calumniæ, & inducit præſumptionem tituli, ſeù titulum coloratum.*
5 *Manutentionem ad obtinendam ſufficit quilibet titulus etiam coloratus, etiam ſi ius reſiſtat.*
6 *Poſſeſſio longæua ſufficit ad inducendam præſumptionem tituli pro manutentione ſufficientis.*
7 *Dominij præſumptio pro actore reſultat, ex illius longæua poſſeſſione.*
8 *ad Excipiendum, eo magis admittitur, qui admittitur ad agendum.*
9 *Dominium ex poſſeſſione reſultat, quando non conſtat poſſeſſorem non eſſe dominum.*
10 *Poſſeſſor præſumitur dominus quoties poſſeſſio eſt longiſſima, ſive cum illa concurrat fama, publica, ſive etiam non.*
11 *Probatio deſumi non debet de domo rei, & ab illo, qui lite pulſatur.*
12 *Dominium Actore non probante, remanet apud Reum in iudicio rei vendicationis.*
13 *Poſſeſſor in iudicio ſemper præſumitur dominus, antequam fuerit fundata actoris intentio.*
14 *Bona exiſtentia in medio bonorum alterius, eius eſſe præſumuntur.*
15 *Via publica vbi interuenit, magis dicitur eſſe in confinio, quam ager vicini.*
16 *Solum viæ publicæ publicum eſt.*
17 *in Iure prothomiſeos tria ſunt, quæ illud non habent.*
18 *Via publica impedit confinia, cum ipſa confinis ſit.*

DECISIO DLXVI.

1 SECVS Viam Appiam, † publicam, Regiam, quam Appius Claudius ſtrauit §. *fuit autem in primis l. 2. ff. de orig. Iur.* & in qua (nec videtur impertinens) erant Conditoria, 2 † Sepulchraque Romanorum, vt ex Liuio notauit *Spiegel. in Leſic.* eſt Turris, & ab altero latere Pratum, quæ controuerſa ſunt inter Reuerendiſſimum Capitulum Lateranen. & Excellentiſs. D. Ducem Sermonetæ vtrius ſint, Commiſſaque Cauſa ab Eminentiſſimo Cardinali Archipresbytero primum Iudici Capituli, hic definitiuè pronunciauit Turrim ſpectare ad Capitulum, Pratum autem ad Ducem; Vnde appellante vtraque parte, deinde commiſſa Cauſa hodie propoſui Dubium ad quem ſpectent Turris, & Pratum, de quibus agitur, etiam ad effectum manutentionis, & DD. ſpectare ad Ducem etiam ad effectum manutentionis reſponderunt.

Quia pro parte Ducis relata ſunt, & probata acta Dominica antiqua, & Edictum anni 1588. *ad inſtanza del Sublocatorio della Torre di Tre Ponti, ſuoi Circuito, e Prato, &c. Che neſſuno ardiſca di metter Beſtie, ne far' Mandre nel Circuito della Torre, &c.*

Et ſeorſim de Turri aliud Edictum anno 1596. prohibens vnicuique *tirar' Archibuſate a qualſiuoglia ſorte d'Vccelli intorno alla Torre di Tre Ponti, per quanto porta vn tiro d'Archibuſo, &c.* provt in Turri ſuperius eſt Columbarium, etiam deſcriptum in acceſſu Iudicis à quo, & columbæ etiam illo ſtrepitu fugantur, & ſub ſpecie aliarũ † Auium quoque necantur: Et de Prato aliud Edictum anno 1580. prohibens ſimiliter *paſcere alcuna ſorte di Beſtiame nel Prato di Tre Ponti.*

Et à ſexaginta, & pluribus annis pluſquam duplici longiſſimo tempore præſcriptionũ anno 1612. actor Ducis locauit Turrim Trium Pontium cum omnibus paſcuis ſolitis locari, &c. & provt locata erant prius per ſex annos, & demonſtrantur ſolutæ mercedes à conductoribus in Libris, & Actis Curiæ.

Sic & anno 1620. adhuc ſupra 40. annos, & 50. locauit cum Capitulis, & conditionibus aliarum locationum Pratum, vt dicitur *della Torre del Mercato, &c.* quam eamdem eſſe conſtat ex aliis locationibus ibidẽ enunciatis, & ex Teſtibus, & deinde conſtabit reſpondendo oppoſitis à Capitulo, vt quidem locationes, & conductiones præſumuntur ratione proprietatis, & dominij, 3 non autem ſolius poſſeſſionis, *Bart. ad l. ſi aliquam rem ff. de acq. poſſ. num. 11. verſ. aut dico Conduco rem*, ſic autem anno 1623. locauit *la Torre di Tre Ponti* ad vitam conductoris, &c. præcipuè pro Mercede in 20. paribus columbarum, cum alijs huiuſmodi late in *Summario*.

Ex longæua enim, & decemnali poſſeſ- 4 ſione, † omni calumnia ſublata, oritur præ- ſumptio tituli, ſeù titulus coloratus, † qui 5 ſufficit: ad obtinendum Mandatum de manutenendo, etiam ſi ius reſiſtat *Poſth. de manut. obſer. 42. num. 26. cum allẽg.* & præcipuè *Rot. deciſ. 595. num. 2. à verſ. nec obſtat. par. prima diuerſ.* vbi opportune ad hominem, & ad oppoſita à Capitulo non obſtitit, quod loca, de quibus agebatur eſſent in alieno Territorio, & quod in eo Territorio illa communitas haberet intentionem fundatam, &c. ad manutentionem, & imò de longæua poſſeſſione, & inde præſumptione tituli 6 ſufficientis, *Rota apud Poſth. de manut. vlt. edit. deciſ. 433. num. 14.* & quando ſimul fuit intentatum petitorium, & poſſeſſorium, & ſuper vtroque proceſſum ex longæua poſ- ſeſſione probata per actorem † inducitur 7 præſumptio Dominij pro ipſo Actore *Ma-*

ſcard.

scard. de probat. concl. 539. *num.* 33. maximè cũ præcedente *nu.* 20. & multo magis pro Reo, & possessore, vt qui ad agendum admittitur, † est ad excipiendum multo magis admittendus, *Cap. qui ad agendum* 71. *de reg. Iur. in* 6. *ex §. Cui damnus actionem l. inuitus nemo* 156. *ff. eod.* & quando non constat † possessorem non esse Dominum, *Mascard. dicta concluſ.* 539. *num.* 15. & procul omni differentia, quando possessio est longissima; & cum illa concurrit fama, † quin etiam si non concurrat fama §. *quod si quis l.* 8. & generalius *l.* 3. *& l.* 4. *C. de præscript.* 30. *vel* 40. *ann. Mascard. d. concl.* 539. *ex num.* 25. cum alijs, & cũ pluribus *Grat. disc.* 293. *num.* 11.

Atque ita Reo probante, nec tamen verente ne ab eo, qui lite pulsatur † probatio exigatur *l.* 8. *C. de prob.* cum alijs, apud *Gloss.* & specialiter in rei vendicatione Actore Capitulo probatione cessante † dominiũ apud Reum Ducem remadet *l.* 2. *C. de probat.* & ibi *Gloss. vltima*, & altius distinguendo probationem per præsumptionem Dominij ex possessione si Dominium deducitur in iudicium per modum exceptionis ante intentionem Actoris fundatam † possessor præsumitur Dominus, *Bart. ad l. quidam in fine ff. de condit. instit. à vers. Si verò Dominium deducitur in Iudicium per viam exceptionis.*

Ex contrario probante Reo Duce multum, vt supra Capitulum agens visum est minus, & nihil probare, vt infra; Etenim præsumptio Turris, vti positæ in medijs bonis Capitularibus, † atque ita præsumendæ Capitularis, *ex dicta decis.* 795. præter suprascripta, *ex ipsa decis.* etiam ex facto non verificatur propter dictam Viam publicam Regiam, & aliam viam publicam, *la Via dell' Irte*, qua etiam intersecatur Via illa Regia, & ad angulum intersecationis est Turris, cum modico solo dirutarum Domorum, apud Turrim, & alia Via ab ipsa Regia ducens olim ad quandam Ecclesiam Sancti Iannutij, itaut Turris circumdata tribus his Vijs, vix per suum solum, immo solum ipsum Turris modico spatio confine sit solo Capitulari, & solum quidem dirutarum domorum, vt supra, & vti Via publica interuenit confinium non intelligitur, † quia magis in confinio Via publica, quàm ager vicini, *l.* 4. *in fin. & l.* 5. *ff. finium regun.* Viæ enim publicæ solum † publicum est, † *§. Viam publicam in princ. & in fin. l.* 2. *ff. ne quid in loco publico*, quidquid aliud alia ratione de alluuione, *l. Attius fundum* 38. *ff. de acq. rer. dom.* & ibi *Gloss. vlt.* quo spectat, quod in appendice Constitutionis Federici de Iure Prothomiseas † tria sunt, quæ Prothomiseos non habent, prima, & præcipua Via publica, † quæ impedit confinia sic ipsa confinis, *apud Afflict. & alios ad dictam Constitutionem.*

Et huc pertinere videtur, quod instrumentum locationis propinquorum bonorũ locabilium particulatim descriptorum anni 1565, non habet mentionem quidem Turris, non tam quod posita in medio consequenter intelligatur, quam quod neque posita in medio, neque consequenter intelligenda, posita est secus dictam Viam Appiam, immò inter tres dd. Vias etiam specialiter à Duce locata est.

Quæ autem respondebantur à Capitulo ad Ducis probationes de Turri, quæ alia sit *di Tre Ponti*, facile declarantur ex facto, & casu, quia hæc olim dicebatur *la Torre del Mercato, di Tre Ponti*, seù *la Torre nuoua di Tre Ponti*: illa vero *la Torre di Tre Ponti*, vt apud ipsos Tres Pontes collapsa vero hæc ipsa apud Tres Pontes ipsa, quæ controuertitur, dicta est simpliciter *la Terra di Tre Ponti*.

Quod multipliciter fuit ampliùs demonstratum; Primò, quia Turris controuersa est, ac fuit semper habitabilis, & locata ad habitandum, & ex contrario alia Turris diruta saltem à sæculo, nec habitata, nec habitabilis fuit, iuxta Testes etiam à Capitulo examinatos. Secundo quia Turris ipsa habet Vallum labefactum, certumque circuitum in quo Dux, vt supra prohibuit pasturam, quod alia Turris non habet, neque habuisse vestigium est. Tertiò, quia eadem Turris habet columbarium, quod alia Turris, nec habuisse videtur, vel traditio aliqua est. Quarto, quia hæc eadem Turris, vti habitabilis habet fenestras, quarum, tectique reparatio fuit iuncta conductori, &c. quæ ad aliam Turrim pertinere non possunt.

Et de Prato, quod in locatione Capituli anno 1565. descripta sit quantitas cuiuslibet Terræ ascendens ad certam summam, quæ cum hoc Prato complectitur; Vnde Capitulum suum Pratum probare contendit; Respondetur, si & quantum vera sit quantitas ex certa mensura, Pratum est ipsis Vijs Apiæ, *& dell' Irte* confine. & in angulo ipsarum, & aliunde non confine Terris capituli, probatumque semper possessum à Duce, deinde, & demum potius videtur, vt capitulum prætendat suam mensuram ex opposito in Aquilonem in alia bona sibi cõfinia, quam ad austrum in hoc Pratum, etiam Vijs publicis separatum.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Marsicana Iurisdictionis.

Mercurij 26. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Rursus in hac causa datur manutentio Episcopo super collatione, & institutione beneficij suæ Diœcesis, non attento priuilegio contrario Ecclesiæ Lateranensis, quia qualitas eiusdem priuilegij probata non fuit, reiecta etiam probatione identitatis, quæ prætende-

tendebatur facta à capitulo, quia vel erat diuersa, vel adhuc æquiuoca, & ideo suffragari non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet assistentiam iuris super institutione beneficiorum suæ Diœcesis, & num. 9.*
2 *Manutentio debetur Episcopo in quasi possessione conferendi beneficia suæ Diœcesis, non docto de claro iure alterius extraordinarij collatoris.*
3 *Priuilegium non solum, sed etiam illius qualitates probari debent, alias non suffragatur.*
4 *Ordinarij quasi possessio in collatione beneficij turbari non potest, donec constet de turibus, & priuilegio alterius collatoris.*
5 *Identitas Eccl. sia, puta patronalis, non probatur si insignia in ea, atque in alia simili Ecclesia existentia, sint inter se diuersa.*
6 *Diuersitas qualitatum, diuersitatem rei demonstrat.*
7 *Insignium æquiuoca probatio, non attenditur, nec suffragatur.*
8 *Institutio beneficij facta ab Episcopo ob illius iuris assistentiam prævalere debet institutioni alterius.*
10 *Institutionis Episcopi effectuatio potius præsumitur, quam effectuatio extraordinarij collatoris.*
11 *Quasi possessio Episcopi ad effectum institutionis beneficij propter illius iuris assistentiam semper præferenda est.*
12 *Vltimus status in materia institutionis attenditur etiam si constaret de precedenti statu contrario.*

DECISIO DLXVII.

ITERVM manutentionem Marsorum Episcopo Domini concesserunt innixi rationibus deductis in præterita decisione huius Causæ tertia Decembris * 1674, coram me
1 quia posita assistentia iuris, † quam habet Episcopus in sua Diœcesi, atque etiam quasi possessionem instituendi in controuersa Præpositura Terræ Aielli, † consequens est
2 vt ei ex vtroque capite debeatur manutentio, non docto de claro iure alterius extraordinarij Collatoris, de quo non docebat Lateranense Capitulum, cum neque in facto, neque in iure incontinenti doceatur Ecclesiam hanc Parochialem, Præposituram nuncupatam, esse sitam in solo Lateranensi † iuxta qualitates in Pontificijs priuilegijs requisitas, de quibus quousque di-
4 sceptatur † ordinarij Collatoris quasi possessio turbari non potest ex ratione *Textus in cap. cum persona 7. §. final. de priuileg. in sexto* cum concordantibus.

Non enim docetur de fundatione huius Ecclesiæ in solo Lateranensi ex illius instrumento, quod loquitur de Ecclesia sita extra Castrum Aielli, cum hæc, de qua agitur, extra Castrum esse non negetur Summario capituli Lateranen. *num. primo* neque etiam ex testibus super Ecclesiæ identitate deponentibus Summario eodem *num.* 12. cum examinati fuerint absque iurisdictione, atque ipsa parte reclamante, vt iudex ipse Rotæ testatus est Summario responsionis Episcopi *num. primo & 2.* cum potius Eccle. sia fundata dicatur à Comite Rogerio, cuius insignia, quæ sculpta reperiuntur in alijs
5 Ecclesijs, † sunt longe diuersa à quinque Lunis in hac Ecclesia existentibus, quæ sunt insignia Piccolomineorum Summario Capituli *num. primo, & 11.* & Summario respõsionis Episcopi *num. 4 & 5.* † per ea, quæ
6 ex qualitatum diuersitate considerant *DD. in l. si quis in fundi vocabulo ff. de legat. primo, & in l. Testamento quidem ff. de cond. & demonst. Rimin. sen. cons. 429. num. 4. & seqq. volum. 3.* & pro æquiuoca † insignium probatione *Rota post Vinian. de Iure pat. decis. 16. numer. 11. & 14.*
7

Quemadmodum, & ipsa quasi possessio Capituli ex institutionibus per ipsum factis Summario eiusdem *num. 2. & pluribus seqq.* destruitur ex recenti continuata quasi possessione Episcopi Summario eiusdem sub die præteritæ decisionis *num. primo & seqq.* cuius institutio in persona Bernardini Maccioli, quamuis controuertatur à Capitulo, à quo illum institutum fuisse prætenditur, adhuc
8 institutio Episcopi prævalere deberet ob iuris assistentiam, † quam ipse habet, ob quam
9 institutionis ipsius potius, quam Capituli effectuatio præsumitur per ea, quæ in sortio-
10 ribus terminis pro excludenda possibili institutione ordinarij ex doctrina *Bart. in l. hæredes palam ff. de testam.* dixit *Rota in Burgen. Iuris Concedendi Licentias 7. Iunij 1585. coram Orano inter illius manuscriptas penes me lib. primo decis. 92. & in recen. par. 3. decis. 655. sub num. 3.*

Quo casu, vt in præterita decisione dicebatur, quasi possessio ipsius est præferenda;
11 Tum quia pro eo concurrit iuris assistentia ad effectum huius institutionis deducta *in cap. primo de Religios. domibus*, tum quia vltimus status in hac materia attenditur, †
12 etiamsi constaret de statu precedenti difformi ex reg. *text. in cap. querelam 24. de elect. & in cap consultat. 19. de Iurepatr. & in capit. cum olim de cons. possess. & proprict.* quemadmodum pro Marsorum Episcopo Rota hæc omnia plene deduxit coram *Comitulo decis. 26. & decis. 138.* per totas.

Et ita, vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alio precedenti tomo prima illius Decimæ Octauæ Partis adest altera in hac causa decis. quæ est ibi in ordine 375.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommissi.

Mercurij 26. Junij 1675.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum reale dicitur constitutum ex prohibitione alienationis facta non tolum per diuersam, & separatam orationem, verum etiam adiecta ratione, quod bona alienari prohibita, fideicommisso subiaceant, eo magis, quia omnibus vocatis iniunctum erat onus assumendi arma, & insignia testatoris, & in casum delicti alter proximior cum eodem onere, & fideicommisso vocatus erat, cumque illud pro hæredibus, & successoribus, ac etiam proximioribus institutum sit, Fœminam adhuc in eo comprehensam esse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Hæredum, & successorum appellatione in fideicommissis, & substitutionibus veniunt hæredes sanguinis, & sic descendentes omnes.*
2 *Vocatio resultat ex onere iniuncto assumendi arma, & nomen, seù cognomen testantis.*
3 *Fœmina, sicut & masculus, potest adimplere onus assumendi cognomen, & arma testatoris.*
4 *Proximiorum nomine in fideicommissis veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad agnationem.*
5 *Substitutio facta per vulgarem expirat per aditionem primi substituti, sed vide nu. seqq.*
6 *Conditio si sine filijs expirat per obitum cum filijs lim. vt num. 15.*
7 *Dictio* insuper *nouam, & separatam orationem inducit.*
8 *Prohibitio alienationis facta per nouam, & separatam orationem, & cum expressione, quod bona fideicommisso subiaceant, nouam & separatum fideicommissum inducit, & num. seq.*
9 *Fideicommissum resultans ex prohibitione alienationis, quando dicatur constitutum non in solo casu alienationis, sed etiam in casum mortis.*
10 *Fideicommisso perpetuo constituto, idem est, ac si fuisset dictum, quod bona vadant de hærede in hæredem, de successore in successorem, & de descendente in descendentem.*
11 *Fideicommissum fuisse perpetuum, & bona non transire de vno in alium impossibile reputatur.*
12 *Verba perpetuo* fideicommissio subiecit *dicuntur directa in rem, & important grauamen reale.*
13 *Fideicommissum, & grauamen reale afficit omnes vocatos, & possessores, itaut quilibet teneatur restituere alijs donec hæreditas perueniat ad vltimum.*
14 *Priuatio in casum delicti cum substitutione proximioris cum eodem onere constituti fideicommissi deseruit pro coniectura inducendi fideicommissum perpetuum.*
15 *ex Voluntate testatoris receditur à consilio Oldradi.*
16 *Voluntas testatoris, siue ex verbis testamenti desumitur, siue ex coniecturis, siue etiam ex rationis.*
17 *Identitas bonorum probatur ex instrumento acquisitionis facta per testatorem amplia, vt numer. 19.*
18 *Possessio præsumitur continuata vsq; ad obitum.*
19 *Possessio testatoris, & bonorum identitas probatur ex illius descriptione facta in testamento.*
20 *Possessio testatoris probatur ex possessione capta bonorum illius ab hærede.*
21 *Manutentio supponit, & probat actualem possessionem precedentem.*
22 *Mansiones existentes, vel constructa intra domum cadunt, & comprehenduntur sub iuribus, & pertinentijs eiusdem domus, sed vide num. 25. & seqq.*
23 *Probatio euidens resultat ex planta facta à peritis, & fortius ex accessu Iudicis, & num. 26.*
25 *Comprehensio sub pertinentijs domus, non potest dici ius, quod in illis ad alios spectabat.*
27 *Res inter alios acta non præiudicat tertio.*
28 *Abbatis, & Cellerarij confessio licet non præiudicet Monasterio, deseruit tamen pro maiori dilucidatione veritatis.*
29 *Possessio probatur ex deliberatione facta ad instantiam creditorum.*

DECISIO DLXVIII.

HIPPOLITVS Passerinus instituto hærede Rainutio Boniperto sub conditione assumendi cognomen, & insignia ipsius Testatoris, eidem quandocumque morienti sine filijs legitimis, & naturalibus substituit Alexandrum eius germanum fratrem sub eadem conditione, quod ipse, & sui hæredes, & successores assumere debeant idem cognomen, & insignia, ipsoque Alexandro pariter moriente sine filijs legitimis, & naturalibus substituit proximiores eiusdem cum eodem onere perpetuo deferendi cognomen, & insignia prædicta; Voluit insuper ipse Testator, quod eius hæres vendere possit bona Nursiæ existentia illorumque pretium inuestire in Vrbe; In omnibus autem alijs casibus expressè prohibuit omnibus dictis suis hæredibus institutis, & substituendis omnem, & quamcumque alienationem, & obligationem Bonorum, & Iurium suæ hæreditatis, quæ (sunt verba Testamenti) perpetuo fideicommisso subiecit, ita etiam, & taliter, vt nullo vnquam tempore ipsa bona possint per quodcumque delictum per dictos suos hæredes, & successores eorum, vel eorum aliquem vllo vnquam tempore perpetrandum deuenire in Fiscum, vocando in hoc casu proximiorem delinquentis cum repetito onere gestandi cognomen, & insignia prædicta, ac cum repetita prohibitione de non alienando, vt supra, & latiùs in Testamento dato in Summario Isabellæ sub die 15. Martij præteriti *num. primo*.

Defuncto Rainutio successit Alexander frater, & ex isto nato Francisco, hic genuit Isabel-

Isabellam, quæ vigore huius fideicommissi obtinuit coram Eminentissimo Vicario sententiam immissionis super duabus Mansionibus, & vna Coquina incorporatis domui contiguæ sub signo Crucis Albæ possessæ per Abbatem, & Monachos S.Mariæ Nouæ de Vrbe, sed ab ea appellatione interposita per reos Conuentos, commissaque mihi causa, proposui Dubium An cõstet de fideicommisso, itaut sit danda immissio, & affirmatiue responsum fuit.

Cum enim testator iniunxerit onus assumendi insignia, & cognomen non solum Rainutio, verum etiam Alexandro eius fratri, omnibusque eius hæredibus, & succes-
1 soribus,† quorum appellatione in fideicommissis, & substitutionibus venire hæredes sanguinis vocatorum, & sic filios, nepotes, pronepotes, aliosque descendentes firmarunt *Speculat. in tit. de testam. §. in primis vers. final. Guidop. decis. 306. in fine, & dec. 591. num. primo Gabr. de verb significat. concl. 2. numer. 19. Peregr. conf. 31. num. 20. lib. 2. Fusar. consil. 71. num. 6. & 7. Rot. in rec. decis. 171. num. primo par. 12. & decis. 67. num. primo & 2. par. 13.*

2 Ex huiusmodi onere illis iniuncto, † iunctis alijs infra ponderandis desumitur eorundem vocatio *Bart. in l. Centurio num. 17. ff. de vulg. & pupill. Roland. à Vall. conf. 18. sub num. 10. vers. verum Maturius, & vers. & pro opinione lib. 4. Cephal. conf. 93. num. 9. & 10. cum seqq. Surd. conf. 434. num. 12. & Rota coram Seraph. decis. 956. num. 4. & 5.* & signanter fœ-
3 minarum qualis est Isabella, † quæ æque, bene, ac masculi prædictum onus valet adimplere *Grat. conf. 132. num. 16. & 17. lib. primo Thesaur. iur. quæst. 12. in fine vers. attento maxime lib. 2.* & post alios plures late *Altograd. conf. 66. num. 64. vers. Quia tam famina & seqq. lib. 2.*

Cuius vocatio insuper deducebatur ex
4 substitutione proximiorum, † quorum nomine venire etiam fœminas, quando testator non respexit ad agnationem veram firmauit pluribus relatis *Rota coram Eminentissimo Ottobon. decis. 111. num. 5. & 6. cum alijs seqq.*

Et quamuis respectu primæ vocationis cadere posset dubitatio an ea facta dicatur per
5 vulgarem, † itaut per aditionem Francisci primi hæredis, & successoris Alexandri expirauerit; Secunda vero vti concepta sub conditione obitus eiusdem Alexandri sine
6 filijs, † euanuisse prætenderetur per obitum cum Francisco filio iuxta vulg. *conf. Old r. 21.*

Nihilominus omnis quæstio cessare Dominis visa est ex prohibitione alienationis,
7 quæ vti adiecta per dictionem † *insuper* nouam, & separatam orationem inducentem *Grou egn. conf. 39. num. 15. in fine lib. primo Rota coram Merl. decis. 128. num. 35.* & cum expressa dispositione, quod bona, & iura, suæ hereditatis perpetuo fideicommisso subiecit,
8 & subicit, † non est dubium, quin nouum, & separatum fideicommissum induxerit *Rota coram Caualer. decis. 481. num. 6. vers. cum enim hæc verba, & inter diuers. 568. num. 9. par. prima in rec. decis. 93. n. 8. vers. & roboratur par. 1. & coram Merlin. decis. 228. num. 33.*

Et quidem non solum in casu alienatio-
9 nis, † sed etiam in casu mortis *Thesaur. decis. 96. num. 30. Canaler. d. decis. 481. num. 4. in rec. decis. 10. num. primo decis. 35. num. 2. & dec. 934. num. 5. par. prima decis. 237. num. 4. par. 5. dec. 319. num. 3. 4. & 5. par. 12. & decis. 322. num. 5. par. 14.*

Nam subijciendo testator bona sua per-
10 petuo fideicommisso † idem est ac si dixisset, quod bona sua vadant de hærede in hæredem, de successore in successorem, & de descendente in descendentem *Cephal. consil. 134. num. 29. 30. & 31. & conf. 478. num. 45. & 46. Decian. conf. 50. num. 18. & 19. lib. primo Peregr. conf. 13. num. 5. lib. 5. & Petra de fideic. quæst. 11. sub num. 164. vers. vel si adsit*, cum
11 alias impossibile sit, quod bona subiecta remaneant perpetuo fideicommisso † nisi de vno in alium transeant, vt aduertit *Fusar. quæst. 688. num. 17. & 18. Rot. decis. 580. num. 5. par. 4. tom. primo decis. 185. num. 6. par. 7. & in Romana Fideicommissi de Donis 19. Februarij 1663. §. præter hanc coram bon. mem. Cardinali Vicecomite.*

His eo facilius præcedentibus aduertendo
12 illa verba, quæ perpetuo subiecit, &c. † tamquam directa in rem, importare grauamen reale, † quod afficit omnes personas
13 vocatas, & quoscumque possessores, itaut quilibet successor teneatur per fideicommissum alteri restituere, donec hæreditas perueniat ad vltimum substitutum bene *Rot. decis. 366. num. 3. & 4. par. 4. tom. 2. rec. in Firmana Fideicommissi 16. Aprilis 1663. §. eoque magis coram R.P.D. Otalora & in Bononien. Prædij, seu Fideicommissi 9. Maij 1670. §. tertio quia coram R.P.D. meo Calatain.*

Denique pro corroboratione prædictorũ ponderabatur priuatio delinquentium, cum substitutione proximiorum repetito in ijsdem onere assumendi cognomen, & insignia familiæ de Passarinis, & prohibitione
14 alienationis cum verbis relatiuis, vt supra, quæ iunctis alijs præcedentibus bene deseruiunt pro coniecturanda voluntate testatoris constituendi perpetuum fideicommissũ ne dum in casu delicti, sed etiam in casu mortis iuxta ponderata per *Rot. coram Duran. decis. 126. num. 9 vers. tertio, & vltimo & coram Bichio decis. 605. num. 2.*

Constito igitur ex his de voluntate ordinandi perpetuum, & absolutum fideicommissum, cessat dubitatio, quod vocauerit hæredes, & successores dumtaxat per vulgarem, vel proximiores in casu tantum obitus Alexandri sine filijs iuxta *conf. Oldradi* †
15 à quo receditur, quando constat de contraria disponentis voluntate ex verbis testamẽ-
16 ti, vi rationis, vel ex coniecturis desumpta *Paris. conf. 7. num. 37. lib. 3. Peregr. de fideic. artic. 29. num. 41. Mantic. decis. 375. num. 7. vsque ad finem, & coram Eminentissimo Ottbob. decis. 28. num. 13. & decis. 113. num. 3. cum seqq.* & constito etiam de illius purificatione ad fauo-

rem Isabellæ per obitum Francisci eius Patris constare pariter visum est de identitate Mansionum ex infradicendis.

17 Illa enim desumebatur † nedum ex instrumentis acquisitionis factæ per testatorem de domo cum ijsdem mansionibus, de quibus agitur *Petra de fideic. quæst. 12. num. 36. Peregrin eodem tract. art. 44. num. 4. in rec. decis. 360. nu. 6. vers. & prædictam par. 5. & decis. 227. num. 13. par. 8.* cuius possessio continuata vique ad obitum præterquam de iure præsumitur

18 *Peregr. de fideic. art. 44 † num. 16. & Rot. decis. 140. num. 16. & 17. coram Eminentissimo Otthob.* probatur etiam ex † descriptione facta

19 in Testamento, vt dixit *Rot. coram Dunoz. Inn. decis. 891. num 3. & in Faventina Bonorum 5. Innij 1664. §. ficut coram Eminentissimo D. Cardinali Cerro.*

Verum etiam ex eo, quia Rainutius pri-

20 mus hæres institutus † vigore testamentariæ dispositionis possessionem Domus cum ijsdem Mansionibus adeptus est *Castr. consil. 247. num. primo ver s. & hoc probatum libro primo Rota coram Coccino decis. 120. sub num. 2. vers. & facit quod voluerit coram Merlin. decis. 294. num. 12. & coram Dunoz Inn. d. dec. 891. num 4.*

Necnon etiam ex, quo tam idem Rainutius, quam Alexander primus substitutus super dictis Mansionibus contra Monachos obtinuerunt manutentionem, † quæ sup-

21 ponit, & probat eorum actualem possessionem *Mantic. decis. 252. num. 2. Bich. decis. 155. num. 14. & decis. 405. num. 9. & fuit dictum in rec. decis. 426. num. 11. par. 9.*

Neque identitas ex prædictis resultans turbari valet ex eo, quia Mansiones controuersiæ appareant constructæ intra septa Domus emptæ à monachis de anno 1467. †

22 & proinde cadant sub iuribus, & pertinentijs, cum quibus eadem domus fuit ipsis vendita ex *Grat. disc. 263. num. primo & seqq.*

Quia tantum abest, quod ex dicta emptione probetur monachorum Dominium, vt potius aperte excludatur, aduertendo cum eadem domo fuisse venditum Puteum, ex quo habebat ius hauriendi aquam quidam Andreas Mastronus de sua domo contigua, siue Meniano, vt enunciatur in Instrumento dato in Summario Monachorum in prima propositione causæ 15. Maij præteriti *num. primo*, & clarius in Summario responsionis Isabellæ *num.* 2. vnde cum ex planta confecta a Perito eiusdem Isabel-

23 læ, † & fortius ex accessu facto per Dominos, compertum fuerit hoc ius hauriendi aquam, non nisi ex sæpe nominatis

24 Mansionibus potuisse exerceri, † clarum remanet eas non fuisse comprehensas sub iuribus, & pertinentijs cum quibus emptio, & respectiue venditio emanauit.

Neque huiusmodi ius, seù seruitus hauriendi aquam verificari posse visa est in Puteo existente in Domo spectante ad Isabellam, tum quia si Puteus existebat in domo

25 diuersa ab illa empta à monachis, † vti res aliena non poterat sub huiusmodi emptione comprehendi.

Tum, & clarius quia ex dicta planta, †

26 & ex inspectione facta per Dominos in faciem loci apparuit, hunc puteum esse constructum post ingressum domus Isabellæ in plano terreni, & præcise sub scala eiusdem, quinimo sub trabe magistra ipsius domus, adeoque annexum parieti Magistro, & vndique circum septum, vt impossibile fuerit ex illo hauriri aquam à Meniano, vel fenestra, vt asseritur in dicto Instrumento emptionis.

Minus obstare Domini censuerunt sententiam pro Monachis latam de anno 1639. contra Io: Baptistam Michinum tunc possessorem istarum Mansionum ab eo acquisitarum mediante deliberatione sequuta vigore crediti, quod ipse consequi debebat à Francisco vltimo hærede grauato, nec non transactionem inter eosdem initam, in qua Michinus in emphyteusim accepit à Monachis dictas Mansiones.

Quia præterquam res inter alios acta †

27 præiudicare nequit Isabellæ proprio iure agenti *l. de vno quoque et l. sæpe ff. de re iud.* insuper fuit animaduersum Abbatem, & Cellerarium forsan conscios de eorum malo iure, eadem die transactionis per apocham separatam declarasse in dicta emphyteusi non comprehendi, neque deductioni fore obnoxias præfatas mansiones, sed eas in perpetuum libere spectare ad Michinum tranigentem, & latius in Summario responsionis Isabellæ *num. primo*.

Nil referente, quod Abbas, & Cellerarius nequiuerint Monasterio præiudicare, †

28 quia satis est eorum confessionem deficere posse pro maiori dilucidatione veritatis ex alijs supra ponderatis non obscure apparentis *Corn. cons. 123. num. 14. lib. primo, & Rota dec. f. 68. num 21. & duobus seqq. par. 9. recent.*

Nulla denique fuit habita ratio de locationibus, & concessionibus in emphyteusim factis à Monachis diuersis personis, quia illæ loquuntur generaliter de Domo, seù Hospitio nulla prorsus facta mentione de ipsis mansionibus.

Ex quibus cum habeamus probationem identitatis earundem tam ex Instrumento acquisitionis factæ à testatore, quam ex successiua possessione primi hæredis grauati adepta vigore Testamenti, & ab alijs successiue continuata, vt patet ex supradictis, & signanter elicitur etiam respectu vltimi gra-

29 uati † ex deliberatione pro ære alieno ab ipso contracto, subsequuta ad instantiam Michini, non dubitarunt Domini esse concedendam immissionem Isabellæ hæredi fideicommissariæ.

Et ita vtraque &c.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Foroliuien. Donationis.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Quamuis in contractibus regulariter non habeat locum ius accrescendi, & præcisè in donationibus priuatarum personarũ; Adhuc tamen si constat de voluntate partium, illud tam in contractibus, quàm in donationibus semper admittitur; hæc autem satis apparere dicitur ex onere donatarijs iniuncto, in solidum per eos adimpiendo, rursus etiã ex pacto reuersiuo fauore donantis appolito in casum mortis vtriusque donatarij.

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi ex voluntate partium habet locum etiam in contractibus, & num. 11.*
2 *Contractus indiuidui habent ius accrescendi.*
3 *Donatio onerosa dicitur contractus merè indiuiduus.*
4 *Onus per quemlibet donatarium integrè adimplendum, eo magis reddit donationem indiuiduum.*
5 *Donatio onerosa habet ius accrescendi, ex voluntate donantis, & ex quibus illa resultet, num. quarto. & seqq.*
6 *Ius accrescendi habet locum inter duos donatarios onus in solidum adimplere debentes, & quare.*
7 *Ius accrescendi datur inter duos donatarios, si post eorum obitum bona reuerti debent ad donantem.*
8 *Pactum reuersiuum appositum fauore donantis in casum mortis vtriusque donatarij, operatur inter eos fuisse inductum ius accrescendi.*
9 *Ius accrescendi regulariter non habet locum in contractibus.*
10 *Ius accrescendi non habet locum in donationibus priuatarum personarum.*
12 *Voluntas contrahentium, ad effectum, vt in contractibus habeat locum ius accrescendi, ex quibus resultet, & supra à num. 5.*

DECISIO DLXIX.

REPROPOSITA hodie causa ad formam rescripti Rotæ super solo articulo Iuris accrescendi, in quo strictè concessa fuerat noua Audientia, placuit Dominis persistere in decisis sub die 28.* Ianuarij proximi, quia Ius accrescendi † locum
1 habet etiam in contractibus ex partium voluntate iuxtà veriorem, & magis receptam opinionem, quam firmant *Decian resp. 73. num. 12. & 13. vol. 2. Rain. conf. 159. num. 9. lib. 1. Wonded conf. 14. num. 23. vol. 1.* cum aliis adductis per *Bello. de iur. accresc. lib. 1. cap. 6. quæst. 32.*
2 *num. 62. cum duobus seqq.* & præsertim † in in-
3 diuiduis, † vt est donatio ratione pacti one-
4 rosi † per quamlibet ex donatarijs integrè adimplendi, *Bart. in l. re coniuncti num. 65. ff. de leg. 3. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 34. num. 1. Bellon. d. cap. 6. quæst. 33. num. 4. & 10.*

Voluntas autem Fabritij donantis indu-
5 cendi Ius accrescendi † inter Euphemiam, & Iuniperam donatarias, præ cæteris rectè desumi videbatur. Primò ex onere adiuncto integrè per quãlibet ex donatarijs adimplendo, scilicet sustinendi lites, donatorem indemnem conseruandi, atque à creditorum molestijs liberandi, sicut enim prædictorũ onerum implementũ penes quamlibet ex donatarijs in solidum vsque ab ini-
6 tio resedit, † ita pariter deficientis portio superextanti onus præmortuæ in solidum subire coactè, accrescere debet, *Rain. d. conf. 159. num. 10. vers. sicut ergo onus, Decian. d. respons. 73. num. 3. Bellon. d. cap. 6. quæst. 38. num. 146 & seqnen. Rot. coram Canal. decis. 219. num. 6.*

Secundo ex pacto reuersiuo omnium bo-
norum per obitum donatariarum in Instru-
7 mento appolito, † ii enim tali casu omnia bona integraliter ad eundem donantem, siue ad ipsius hæredes ex pacto reuerti debẽt, consequens est, quod rata præmortuæ condonatariæ alteri superuiuenti priùs accrescat, vt hac postea defuncta, pactum adim-
8 pleatur, † quod alias secluto iure accrescendi, & bonorum omnium incremento in capite superstitis non admisso, adimpleri non potest, vt ponderat *Sperel. conf. 168. num. 7. & 8. lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 22. d. tit. 34. num. 24. vers. Porro.*

Hinc non obstat, quod Ius † accrescendi
9 non vindicet sibi locum in contractibus ex allegatis per *Bello. de iur. accresc. dicto cap. 6.*
10 *quæst. 32. num. 10.* & in specie † in donationibus priuatorum, in quibus versamur, vt prosequitur *cap. 6. quæst. 36. num. 5. cum. seqnen.* quia hoc non procedit quando ex ipso con-
11 tractu, vel aliunde † constat de contraria contrahentium voluntate, prout de tali fa-
12 britij donatoris voluntate † apparere supra ostensum fuit, & tradunt præter ibi allegatos *Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 22. de iur. accresc. num. 60. & 61.* aliique apud *Scraph. decis. 154. num. 1. & 2.* & firmat *d. decis. huius causæ 28. Ianuarij proximi §. fin.*

Et ita, vtraque Parte informante, reso-
lutum fuit.

Alia præsentis causæ decisio, quæ hic confirmatur coram eodem R. P. D. Emerix est impressa supra in hoc eodem tomo primo istius decimæ octauæ partis, & est in ordine 423.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideicommissi.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Manutentio Fideicommissario cõceditur, quia possessionem habuerat à Iudice ritè, & rectè

Digitized by Google

procedente, non obstante, quòd bona fideicommissi fuissent per antea iure emptionis in alium translata, quia ille ab emptione recesserat, & rursus dd. bona ab eodem fideicommissario in locationem receperat, cuius itaque possessio, nam non amplius iure proprio, sed locatoris nomine continuata fuisset, ex ea etiam illi manutentionem deberi resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio conceditur possidenti vigore sententiæ.*
2 *Index vitè, & rectè procedens, transfert possessionem etiam manutenibilem.*
3 *Fideicommissum resultat ex vocatione facta de filijs filiorum, eorumque filijs ordine successiuo.*
4 *Fideicommissum inducit substitutio facta vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum.*
5 *Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ.*
6 *Emptor si ab emptione recessit, & pretium recepit, bonaque empta in locationem retinuit, non amplius in suum commodum, sed pro locatore possedit, et num. 12.*
7 *Statutum Bononiæ permittens appellationem in possessorio, non habet locum in remedio* leg. fin. C. de ædict. Diu. Adr. toll.
8 *Alienata per grauatum in detractiones imputantur, quæ proinde dicuntur integraliter consumptæ.*
9 *Redditio rationis probatur ex relatione periti de communi partium consensu electi.*
10 *Perito electo de consensu partium fieri debet, donec de errore doceatur.*
11 *Possessione posteriori declarata attentata, adhuc remanet possessio anterior.*
12 *Conductor dicitur possidere pro illis, à quibus bona conduxit, et supra num. 6.*
13 *Manutentio locatori conceditur etiam ex possessione conductoris.*

DECISIO DLXX.

VICTORIA, & Iudicta de Campanis vti vocatæ ad fideicommissum Ioannis Baptistæ Senioris de Campanis obtinuerunt in partibus sententiam immissionis ad prædium fideicommissarium positum in cõtrada Gallariæ detentum à Gaspare Rengherio, qui non solum ab ea non appellauit, sed positiuè per transactionem possessionem Prædij relaxauit pro certa pecuniarum summa, illudque in affictũ recepit pro annuis libris 430. rescissa postmodum per tres conformes prædicta concordia, Moniales S. Agnetis hæredes prædicti Rengherij à dicta sententia immissionis appellarunt ad A. C. qui illam tamquam validam, & iustam mandauit exequi; Vnde causa mihi commissa, & dato dubio, An, & cui sit danda manutentio, Domini prædictis fideicommissarijs dandam esse censuerunt.

Quia istæ reperiuntur in possessione vigo-
1 re † sententiæ immissionis reportatæ à iudi-
2 ce de partibus, † qui cum rectè, & rectè pro-
cesserit, transtulit possessionem etiam manutenibilem, *lege iustè possid ff. de acquir. possess. Rota coram Card. Celsi decis. 162. num. 1.*

Validitas, & iustitia dictæ sententiæ manifestè visa est, quia actum fuit remedio *leg. fin. C. de edicto Diu. Adr. tollen.* & de fideicommisso, cuius purificatione constat ex eo, quod Testator instituit Florianum Orlandum, & Carolum eius filios, & ordine successiuo cuiuscumque eorum filios, & filiorum filios in stirpes, sed non in capita, & quos omnes etiam secundum iuris ordinem inuicem, & vicissim substituit vulgariter pupillariter per fideicommissum, & omni alio
3 meliori modo, vt latiùs in † Testamento; Vnde dum vocauit filiorum filios, & illorum filiorum filios ordine successiuo, dicendum est succedere voluisse per fideicommissum, *Peregr. de fideicomm. art. 18. numer. 19. Rota decis. 492. par. 4. diuers. & decis. 41. num. 2. par. 8. & decis. 429. num. 6. par. 13. recentiorum;*
4 clarius dum respectu omnium in fine † fecit substitutionem cum clausula *vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Peregr. dicto art. 18. num 11. Rota coram Seraph. decis. 934. num. 10 & seqq* appellatione autem filiorum
5 etiam veniunt fœminæ, † & consequenter Victoria, & Iudicta filiæ Matthæi filij Caroli, qui fuit filius Testatoris, *leg. iusta interpretatione 201. ff. de verbor. significat. Marzar. consil. 8. num. 4. et 18. Petrucc. cons. 5. num. 105. Gionagnoc. cons. 12. num. 11. lib. 2. Rota coram Dunoz. Iun. decis. 610. num. 2. et decis. 817. num. 1.*

Iustitiam agnouit etiam ipse Rengherius, qui nec pretium Prædij empti persoluerat, & ideo non solum a dicta sententia non appellauit, sed imò declarauit in iudicio velle a contractu emptionis recedere, prout verè
8 recessit, ex quo Prædium mediante transactione restituit, illudque in effectum †
6 recepit, & consequenter non amplius in proprium computum, sed pro locatore possedit, *Vinian. decis. 227. num. 1. lib. 2. Posth. de manut. observ. 52. num. 14. & seqq.* quamuis, nec de iure daretur appellatio vigore Ægidianæ, minusque in vim Statuti Bonon. concedentis cuicumque appellare in quolibet
7 iudicio possessorio † cum illud non habeat locum in sententia lata ex *remedio legis finalis*, vt in terminis dicti Statuti pluries firmauit *Rota*, & potissimum *decis. 51. num. 14. par. 5. rec. et coram Rentendis. Reyas decis. 2. n. 3. et decis. 22. num. 4. et 5.*

Non obstant detractiones Matthæio venditori competen. in dictis bonis fideicommissarijs, pro quibus saltem Rengherio emptori competebat retentio Prædij controuersi; quia, vt habetur ex facto, Testator reliquit decem corpora bonorum fideicõmisso suppositorum, omniaque illa fuerunt antecedenter alienata à Carolo primo hærede grauato, & successiuè à Matthæio eius
3 filio, † vnde detractiones dicuntur pluisquã integraliter consumptæ, *Adden. ad Greg. decis. 185. num. 1. et coram Danoz. ius. decis. 910. num. 3. et coram Penang. decis. 170. num. 1. et seqq.*

Minus

Minus relevat, quod Victoria, & Iudicta sint hæredes beneficiatæ Matthæi alienantis, quæ proinde tenentur de illius bonis
9 in Inuentario descriptis rationem † redderes; quia pro redditione rationis, electus fuit coram A.C. de consensu partium Petrus, qui visis iuribus hinc inde, & calculatis calculandis retulit illas remansisse potius creditrices, quàm debitrices, † cui relationi stãdum est donec de errore doceatur, *Rota in Romana dotis 11. Martij 1665. §. et sufficienti bene. Emerix.*

Demum non vrget, quod sublata de medio transactione, prædictæ Victoria, & Iudicta insteterint coram A.Cam. pro executione dictæ sententiæ immissionis, & actualem iterum possessionem Prædij apprehenderint, quæ tamen fuit à Signatura declarata attentata, quia licet fuerit attẽtata possessio posterior, † firma tamen remanet altera
11 possessio anterior, in qua dictæ Victoria, & Iudicta reperiebantur vigore sententiæ immissionis, & etiam Patris, qui Prædium vendiderat Rengherio Monialium auctori: Dum enim dictus Rengherius, vt supra dictum est, à dicta emptione recessit, & Prædium in affictu suscepit, certum est, quod ex nouo contractu afflictus statim desijt pos-
12 sidere pro seipso, † atque possidere cepit, & continuauit pro illis, à quibus idem Prædium conduxerat, & proindè vigore dictæ
13 antecedentis possessionis † veniunt manutenendæ, vt dictum fuit *in Melitana bonorum 15. Martij 1675. coram me.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. T A I A.

Romana Mercedis Fabricæ.

Mercurij 26. Iunij 1675.

A R G V M E N T V M.

De conformitate sententiarum tractatur, quæ licèt diuersam summam contineant, in minori tamen quantitate sunt conformes, ita vt solum liceat appellare à summa maiori, qua maior est in sententia; Rursus solutio alteri, quàm creditori facta, non liberat soluentem, prout nec minus, si fuerit facta socio recipienti nomine proprio, non sociali, atque etiam si ille post conuentionem initam cum socio principali, in societate sit admissus.

S V M M A R I V M.

1 *Iudices condemnantes in diuersis summis, minima spectanda est. & num. seqq.*

2 *Iudices diuersificantes in summis, in minorem conueniunt.*

3 *Sententiæ continentes diuersitates summarum, quoad minorem summam dicuntur inter se conformes.*

4 *à Summa maiori, qua maior est in sententia, datur appellatio.*

5 *Sententia innixa relationi Architecti deputati de consensu partium, solida iudicatur.*

6 *à Relatione Periti recedendum non est, vbi ille de communi partium consensu fuerit electus.*

7 *Solutio facta alteri, quàm creditori non suffragatur, nec liberat soluentem.*

8 *Socius recipiens in causam propriam non sociale, debitorem societatis non liberat.*

9 *Solutio facienda est socio, cum quo principaliter est contractum, non autem alteri socio nomine admisso.*

10 *per Solutionem paruæ quantitatis nemo præsumitur remittere voluisse creditum magnæ summæ.*

11 *Filia licet repudiauerit hæreditatem patris, si tamen illius exigit credita, eiusdem hæres efficitur.*

DECISIO DLXXI.

DEPVTATI Fabricæ, & Defendinus Faber murarius pro se, & socijs assumendo, conuenerunt quibusdam pactis iam 25. Iulij 1634. varijs litibus agitatis primus Iudex computatis computandis expediuit mandatum pro scut. 864. 40. Fabromurario, & socijs, computatis scut. 100. singulariter Bonifatio debitis vti Deputatis; Appellantibus Deputatis secundus Iudex mandatum pro scut. 103. confirmauit suspensis Bonifatio illis centum; Appellante autem Fabromurario, tertius Iudex primum mandatum confirmauit pro scutis 764. Fabro murario, & 60. Bonifatio; Adhuc appellatione interposita, & commissa causa, propositum est hodie dubium, An summa in sententijs contenta debeatur, & constet de duabus conformibus, & DD. summam in sententijs contentam deberi, & constare de duabus conformibus responderunt prodictis scut. 764. & scut. 60. Bonifatio.

Quia si diuersis summis condemnant Iu-
1 dices, † minima spectanda est, *l. si inter pa-*
2 *res 38. in fine ff. de re iudic.* quia † conueniunt in minorem summam, vt ibi *gloss. Iudices* declarauit, & opportunè de sententijs † con-
3 formibus in minore summa, *Scacc. de Iudic. cap. 2. num. 576. à versic. Tertia aduertentia est lib. 2. & de appell. quæst. 17. num. 32.* vbi adhuc
4 à summa maiore, † qua maior est, datur appellatio, *Afflict. tota decis. 362.* cum allegatis, & adnotatis *à Riccio, & coram Cardinali Celso decis. 264. num. 4 & 5.* cum allegatis.

De soliditate sententiarum vltra indubitabilem validitatem, nec dubitatum quo-
5 que fuit, † vti innixarum relationi Architecti deputati à dictis Deputatis, & à Fabromurario approbati ad directionem, ad mensuram, ad emergentes controuersias decidendas, † à cuius relatione non est recedendum, cum ille de communi Partium consensu fuerit electus, inquit aliàs, & sæpè *Rota decis. 98. num. 1. decis. 490. num. 9. par. 14.* cum alijs.

Leuesque, leuiterque sublatæ fuerunt

dæ exceptiones. Altera de oppositis quibusdam solutionibus, † quia non fuit solutum Fabromurario, cum quo conuentum est, sed quoad scuta 600. Ioanni diuerso Artifici Stuccatori, non autem socio pro operis ipsius, & quoad scuta 20. Ioanni Baptistæ, licèt fuerit in socium admissus à Defendino, quia tamen recepit in causam propriam, † non socialem, quinimò nec in causam socialem erat ei soluendum, † sed Defendino, cum quo conuentum principaliter, & contrahentium altera Parte, † neque verisimile etiam est pro parua summa scutorum 20. voluisse remittere creditum sociale magnæ summæ sine alia solutione, quæ ex libris excluditur.

Altera, quod Actrix non sit hæres Defendini Creditoris; quia filia vel est hæres, † vel exigendo credita paterna fit, etiamsi ante repudiasset, §. *Papinianus scribit, l. pro hærede 20. ff. de acquir. hæred.* cum allegatis.

Et ita, altera tantum informante, altera sæpè citata, & dudum expectata, fuit decisum &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Domorum ad Suburram.

Mercurij 26. Ianij 1675.

ARGVMENTVM.

Euictionem qui præstare tenetur, ad eam effugiendam non potest inquirere de veritate molestiarum, de quibus agere debet contra molestantem, non contra molestatum, cum ad effectum obtinendi liberationem sufficiat illas de facto fuisse illatas, cum liberatio debeatur, quia quis molestatur, non quia ritè, aut rectè molestatur.

SVMMARIVM.

1 *SVBVRRA est vna ex antiquissimis regionibus in Vrbe.*
2 *Mandatum relaxatur ad formam obligationis in instrumento contenta.*
3 *Liberatio à molestijs debetur absque discussione veritatis illarum. & num. seqq.*
4 *Obligatus liberare à molestijs, de illarum exceptionibus agere debet contra molestantes, non autem contra molestatos.*
5 *Molestias sufficit de facto fuisse illatas, vt pro illarum liberatione agi possit. & num. 7.*
6 *Iudicium liberationis à molestijs non admittit exceptionem compensationis creditorum, pro quibus illa inferantur, aut alias similes. & sup. num. 3 cum seqq.*
7 *Liberatio à molestijs debetur, quia aliquis est molestatus, non quia iustè, vel iniustè molestator. & num. 5.*
8 *Pretium rei fructifera debetur non cum fructibus compensatiuis.*
9 *Emptor rei emptæ pretium soluere tenetur, si illi prius cautio ob euictionem immineat, & alias, quæ iterum supernenire possint.*

DECISIO DLXXII.

1 DOMOS in SVBVRRA, † antiquissima Vrbis regione, sitas hæredes Gasparis Paulonij Annæ Felici Laschetta vxori assignarunt in diminutionem crediti dotalis, quod habebat cum dicto Gaspare viro, quæ Anna Felix ob molestias à creditoribus viri hypothecarijs illatas mandatum ab A. C. pro liberatione ab illis obtinuit, atque executioni mandauit. Ab hac autem interposita appellatione, causaq; commissa cum clausula, *alteri*, qui ad legitimam executionem procederet, illi locum non esse Rota respondit, vt in decisione 20. Iunij * 1670. coram Illustriss. Benilaqua Vrbis Gubernatore.

Cum autem in ea decisione Rota aggredi noluerit discussionem aliorum creditorum, sed solum cognouerit de molestijs illatis à Barla, quarum vigore mandatum ab A. C. obtentum, ab eiusque executione causa commissa fuerat, obtenta proinde à fratribus de Iordanis dictæ Annæ Felicis hæredibus noua cõmissione omnium causarum cum facultatibus A. C. mihi in locum Illustrissimi D. Vrbis Gubernatoris directa, dedi dubium, An sit standum, vel recedendum à decisis, vel potiùs sit relaxandum nouum mandatum, quod præuio recessu à decisis, relaxandum esse Domini responderunt.

Ratio resolutionis desumebatur ex ipsa promissione euictionis amplissima in assignatione dictarum domorum ab hæredibus Paulonij facta, qua posita superuenientibus molestijs tàm à prædicta Barla, quàm à Monialibus S. Luciæ in Silice, Michaele Angelo Guarnello, atque ab alijs illatis Summ. de Iordanis *num. 1. 4. & seqq.* rectè A. C. relaxauit mandatum iuxtà actionem tunc intentatam, † nouumque mandatum relaxandum esse Rotæ censuit iuxtà molestias ex noua commissione cumulatas ad formam obligationis in Instrumento assignationis contentæ, ex rationibus adductis per *Alexand. consil. 52. vol. 2. Abb. consil. 43. per tot. parte prima, Rota recent. par. 11. decis. 77. num. 2. Dunoz. Iun. decis. 195. num. 1. Rich. decis. 266. num. 3.*

2

Non obstant plura, quæ contra veritatem crediti Barlæ deducta fuerunt in decisione Illustrissimi Vrbis Gubernatoris, & quę hodie deducebantur etiam contra nouos creditores, à quibus Anna Felix, siue illius hæredes molestantur, quia visum est vnica responsione tolli, quæcumque longa serie in præterita decisione, atque in hodierna causæ propositione deducebantur, animadue rendo, quod cum molestiæ olim illatæ, atque aliæ recentes congruo tempore intimatæ fuerint, Summ. de Iordanis *num. 10.* † rectè A. C. relaxauit mandatum pro nouis molestijs, absque vlteriori discussione veri-

3

tatis

tatis creditorum, quæ vel ex ſolutionibus imminuta, vel ex aliis exceptionibus inuebita dicebantur, quia de his agere debent Paulonij contra ipſos Creditores poſtquam
4 litem ſuſceperint, † aduerſus illos, non autem illa obicere aduerſus hæredes Annæ Fælicis, cui debetur releuatio à moleſtiis, † quas ſufficit, de facto illatas fuiſſe
5 *Barrol. in l. Lutius §. tres hæredes nu. 1. ff. ad Senat. Conſult. Trebell. Socin. ſen. conſ. 70. in princ. vol. 3. Abb. conſ. 43. par. 1. Alex. d. conſ. 52. ſub numer. 2. & 3. vol. 2. Panzirol. conſ. 45. ſub num. 14. & 15. Rota diuerſ. par. 4. deciſ. 815. per tot. & in rec. par. 3. deciſ. 231. ſub num. 2. Dunoz. iun. d. deciſ. 795. num. 1. Biebid. deciſ. 266. num. 5.*

Hinc reſtricta diſputatione ad compenſationē oppoſitam ex debito ipſius Annæ Fælicis, poſthabita vlteriori diſcuſſione veritatis creditorum, & ſubſiſtentiæ moleſtia-
6 rum illatarum, † quæ ſunt extranea ab hoc Iudicio, in quo debetur releuatio Annæ Fælici, et eius hæredibus, quia moleſta-
7 tis, † non quia ritè, vel iniuſtè moleſtatis, dicebant Domini in aſſignatione dd. Domorum. Annam Fælicem remanſiſſe debitricem ſcutorum 600. quæ excedebant ſuum creditum dotale, ex quibus ſcuta 200. ex compurauit ſoluendo creditori, vt A. C. Melchiorius per ſententiam pronunciauit Summ. de Lordanis *num. 3.* Ideoque reliqua
8 ſcuta 400. † quæ adhuc remanent apud Iordanos ipſius hæredes deberi vna cum fructibus compenſatiuis iuxta rationem legis ad terminos *text. in l curabit C. de act. empt.* quibus detractis, & compenſatis procedendum eſſe ad legitimam exequutionem mandati A.C. atque relaxandum eſſe nouum mandatum in ea ſumma, quæ remanſerit debita, facto caculo, & detractis, ac compenſatis dd. ſcutis 400. vna cum fructibus com-
9 penſatiuis † data idonea cautione ob euictiones imminentes, & quæ iterum ſuperuenire poterunt, ad terminos *Text. in l. habitationum §. ante pretium ff. de peric. et commod. rei vend. et in l. ſi poſt perfectam 24. C. de euict. Mangil. illo eodem tract. qu. 85. num. 1. et ſeqq. Rot. rec. par. 12. deciſ. 243. à num. 6. vſque ad fin.*

Et ita vtraque &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio emanata coram bo. me. Reuerendiſs. D. Benilaqua eſt impreſſa parte 16. vbi eſt in ordine 368.

R. P. D. CALATAIV;

Meliten, Cenſus.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Donatione facta, quæ effectū ſortiri debuerat poſt mortem, cenſum donator impoſuerat ſuper re donata, cuius creditori aſſociatio conceditur, quia non abſtulerat illa dominium, & poſſeſſionem donantis, eo magis ſtante conſenſu donatarij, cui nō repugnabat alia ſimilis donatio per eum facta, tùm quia & ille erat filiusfamilias, agebatur de donatione oneroſa ſub conditione aſcendendi ad ſacros ordines, & ideo acceptationem requirebat, ac demum quia apparebat ſequuta per horas ante impoſitionem eiuſdem cenſus, & ſic etiam fraudulenta, & ſimulata dici poterat.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ſi non fuit pura, ſed poſt mortem, non impedit effectum clauſulæ* conſtituti *poſtea ſuper bonis donatis appoſiti.*
2 *Donator in donatione, quæ ſolum poſt mortem effectum ſortiri debuerat, non transfert in donatarium neque dominium, neque poſſeſſionem.*
3 *Hæreditas non debetur niſi poſt mortem.*
4 *Donare nemo poteſt, quod nondum habuit, nec poſſeſſionem transferre.*
5 *Filiusfamilias donare non poteſt ſine conſenſu patris.*
6 *Donatio filiusfamilias nec etiam in fauorem deſcendentium, & cum iuramento facta ſubſiſtinetur.*
7 *Filiusfamilias vigore Regiæ Pragmaticæ donare prohibetur.*
8 *Donatio facta abſenti, ante acceptationem non aufert donatori facultatem diſponendi de re donata, eamque cenſui ſubijcere.*
9 *Donatio facta, vt donatarius ad ſacros ordines promouereturrequirit acceptationem tanquam oneroſa.*
10 *Donatio dicitur oneroſa, ſi facta eſt, vt quis promoueri poſſit ad ſacros ordines.*
11 *Donatio facta per horas ante impoſitionem cenſus, redditur admodum de fraude, & ſimulatione ſuſpecta.*
12 *Sententia lata ſuper ſequeſtro ob metum dilapidationis bonorum, vel fructuum, non tangit ſubſtantiam creditii.*

DECISIO DLXXIII.

PRO conſequendis fructibus cenſus impoſiti à Nicolao, & Ioanne Franciſco eius filio, Rota die 27. Junij proximè præteriti cenſuit Laudomiæ, & aliis hæredibus Leonardi creditoris competere aſſociationem ad Viridarium fundum cenſitum, & hodie ex iiſdem rationibus ſtetit in deciſis, non obſtantibus in contrarium adductis.

Quod enim poſſeſſio de tempore conſtituti reſideret penes Nicolaum conſtituentem, nec minus hodie fuit in dubium reuocatum ex ratione, quia licèt iſtud Viridarium antecedenter inter viuos donaſſet Ioā-
1 ni Franciſco eius filio, † tamen donatio non fuit pura, cum deberet ſortiri effectum poſt mortem non ſolum ipſius Nicolai, ſed etiam ipſius Vxoris, vt expreſsè legitur in dicto Inſtrumento, ibi: E queſto dopo la morte di eſſo Nicola, e Magnifica quel Giardino nunc pro tunc ſeguita la morte

2 morte di essi coniugi lo donano &c. † quæ verba ostendunt donatorem in vita sua noluisse dominium, nec possessionem amittere, *Honded. conf. 18. num. 64. et seq. lib. 2. Anat. resolut. 26. num. 7.* maximè quia Viridarium assignabatur Ioanni Francisco pro portione hæreditaria, ibi: Qual Giardino sia per la parte sua, e di qualsiuoglia altra sorte d'he-
3 reditá, che li potesse competere, † quæ non debetur nisi post mortem, sed quatenus dicta possessio fuisset vigore dictæ donationis translata in Ioannem Franciscum, adhuc cessat difficultas, dum in censu, de quo agitur ipse quoque interuenit, & sese obligauit, vt in dicto instrumento.

Nec relcuat, quod ante impositionem dicti census Ioannes Franciscus pariter donasset inter viuos Viridarium Nicolao Iuniori eius filio, ad hoc, vt ad sacros ordines posset se promoueri, tùm quia, vt patet
4 ex supradictis, donare non poterat, † quod nondum habuerat, nec poterat transferre
5 possessionem, tùm quia erat † filiusfamilias, qui sine consensu Patris donare prohibitus erat tam de iure communi, *l. fin. §. filij autem C. de bonis quæ lib. Cravett. cons. 39. num. 14.*
6 qui dicit procedere etiamsi donet † descendentibus, & cum iuramento, *Rot. decis. 596.*
7 *num. 1. par. 2. recent.* quam ex Regia Pragmatica relata per *Rovit. super eadem Pragmatica prima de Senatus consulto Maced. num. 11. Merlin. Pignatell. centur. secunda cap. 99. Saufelic. decis. 180. num. 1. & sequenti par. 2.* Tùm quia
8 fuit facta Nicolao Iuniori absenti, † vnde ante acceptationem permissum erat donanti de re donata disponere, & eam censui subijcere, vt præter adductos *in decisione* tradit *Sperell. decis. 168. num. 12.* & acceptatio
9 erat omninò requisita, † dum agebatur de donatione facta, vt ad sacros ordines ascen-
10 deret, & † sic onerosa, *Sanchez de matrimonio libro primo disputatione 7. numero 12. Molin. de iustitia, & iure tom. 2. tract. 2. disputat. 264. §. 3. Surd. consil. 382. num. 79. lib. 3. Rota decis. 274. num. 5. & sequenti par. 6. recentior.* tùm quia
11 facta legitur per horas ante † impositionem census, ideoque valde dubitari potest de simulatione, & fraude, *Angel. consil. 48. numero 1. & 2. Gratian. discept. 479. numero 59. Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 39. num. 16. parte 2. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 127. n. 17. Peguer. decis. 50. num. 1.*

Non obstat Sententia A. C. Caballetti lata de anno 1643. in iudicatum transacta, quia dicta Sententia lata legitur per contradictas, & est reuocatoria decreti Ordinarij Melitensis, in quo concedebatur sequestrũ super fructibus Viridarij controuersi ob im-
12 minentem metum dilapidationis, † vnde non tangit realitatem census, de quo agitur.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Decimarum super bono iure.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Decimæ, quæ de iure spectarent ad Parochum, ad Monasterium, & Monachos virtute donationis pertinere deciditur, iuncta etiam quasi possessione illas exigendi, quæ omnia vel turbant iuris assistentiam eiusdem Parochi, vel eum cogunt ad probandam suam parochialitatem ante donationem prædictã, eo magis, quia centenaria quoque concurrebat, quæ æquiparatur immemorabili, & meliorem etiam titulum afferre dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium Andreouiense plures habet decimas sibi ab Episcopis donatas, etiam cum confirmatione Apostolica. & n. seqq.*
2 *Donatio decimarum facta Monasterio Andreouiensi aduersus Parochos illas pretendentes, fuit pluries à Rota, & ab A. C. canonizata.*
3 *Parochus licet habeat fundatam intentionem super exactione decimarum, tamen aduersus donationem de illis factam, parochialitatem ante donationem probare tenetur. & n. 7.*
4 *Monasterium Andreouiense vltra donationem sibi factam de pluribus decimis, habet etiam quasi possessionem plusquam centenariam.*
5 *Historijs testantibus de donatione, & quasi possessione decimarum creditur.*
6 *Decimarum præsumptio militans fauore Parochi offuscatur ex donatione, & quasi possessione contraria.*
8 *Parochialitas præsentis temporis non arguit parochialitatem ad tempus præteritum.*
9 *Centenaria quasi possessio decimandi probatur etiã sine titulo, & multo magis vbi concurrit titulus. num. 11.*
10 *Centenaria æquipollet immemorabili, & præbet meliorem titulum de iure.*
12 *Assistentia iuris, quam habet Parochus super decimis excluditur ex donationibus earum in fauorem alterius Ecclesiæ, & quasi possessione exigendi.*
13 *Solutio decimarum referri debet non ad partem à soluente possessam, cum à seipso non detur sanctio, sed ad portionem alterius. & n. 14.*
15 *Obseruantia interpretatiua attenditur etiam in materia decimarum.*
16 *Obseruantia interpretatiua declarat errorem forsan captum in materia vocabulorum.*

DECISIO DLXXIV.

IN fundatione Monasterij Andreouien. Ordinis Cistercien. Ioannes Archiepiscopus Gnesnen. atque Mauras Radost, & Gedeo Episcopi Cracouienses Decimas diuersarum Villarum, & signanter de Potok, Boron, Staboſouice, & Mierzana assignarunt

runt subsecuta Confirmatione Apostolica Adriani Quarti Pontificis, atque B. Vincen-
1 tij Episcopi Cracouiensis; † ac alias quoque donarunt, prout omnes Monasterium exegit, Summario eiuidem *num.* 1. & *pluribus sequen.*

Cum autem respectu Decimarum cuiusdam Villæ Vvygleniec in eadem donatione, & confirmatione comprehensæ succubuerit Rector Parochialis Ecclesiæ S. Catha-
2 rinæ Andreouien, † qui Decimas illius prætendebat ex bonis existentibus sub propria Parochia, vt in *Cracouien. Decimarum cor. Bichio, & Verospio in rec. par.* 11. *decis.* 82. *decis.* 316. *& in rec. par.* 12. *decis.* 315. *& par.* 13. *decis.* 191. *atque in eadem causa* 27. *Aprilis* 1654. *& 26. Maij* 1658. *& 28. Aprilis* 1659. *coram eodem Verospio.*

Rector alterius Ecclesiæ Krzczcicensis, de qua agitur in petitione simili pariter succubuit coram A. C. qui Decimas ad Monasterium pertinere declarauit, & mandatum de manutenendo eidem concessit, à quibus interposita appellatione, & commissa causa cum clausula, *sine præiudicio*, dedi dubium, An, & cui debeantur Decimæ dictarũ aliarum quatuor Villarum, quas Monasterio informanti Domini deberi respouderunt.

Etsi enim Parochus probaret assistentiam Iuris ob situationem dictarum Villarum in-
3 tra limites suæ Parochiæ, † adhuc tamen in præsenti casu non sustragaretur, cum Monachi habeant amplissimam donationem, atque assignationem istarum Decimarum in
4 dictis Villis, † nempe Potok, Borou, Slabozouice, & Mierzaua ab antiquissimo tempore comprobatam, tàm ex quasi possessione plusquam centenaria, quàm ex antiquis-
5 simis libris Beneficiorum, † & Retaxationum Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis, ac ex relatione, attestationeque *Dugloss. tom. prime Chronicorum Polonie lib.* 5. *fol.* 417. *& Martini de Miechouia lib.* 2. *cap.* 17. aliisque antiquis Historicis Polonis, atque ex decisionibus, & sententijs Rotalibus in iudicatum tranlactis,
6 ex quibus obtinetur hæc Iuris † præsumptio fauore Parochi Krzczecien. qui probare
7 debet Parochialitatem † propriæ Ecclesiæ ante dictam donationẽ, ex qua ad Monachos Decima spectare cæpit, ad terminos *textus in Clementina prima ibi*: ad eos aliqua ex causa legitima non spectantes: *de decimis*, & ibi notat *Vital. nu.* 71. *Cardin. in Clementina prima sub num.* 7. *de iurepatr. Rebuff. de congrua nu.* 108.
8 quia a tempore præsenti † non arguitur ad Parochialitatem de tempore præterito, iuxtà notata in his terminis per *Staphil. de qualitat. & stat. Benef. num.* 2. *Rebuff. in prax. benefic. tit. sæculare Beneficium, quo duplex num.* 11. *Bellem. decis.* 675. *Rota rec. par.* 2. *decis.* 673. *num.* 5. & post alios relatos in decisionibus huius Cauſæ *in rec. par.* 11. *decis.* 82. *num.* 5. *& seq. & decis.* 316. *num.* 7. *& seq. & par.* 12. *dicta decis* 315. *ex num.* 1. *& par.* 13. *d. decis.* 193. *ex num.* 5. *& in Gnesnen. Decimarum super bono iure* 3. *Iulij* 1673. *coram R. P. D. meo Emerix.*

Accedente insuper plusquam centenaria quasi possessione exigendi Decimas ex In
9 strumentis probata, atq; ex Testibus condiuata, Summario eodem *num.* 8. *&* 11. † quæ
10 si sola sufficit etiam sine titulo, † cùm immemorabili æquipolleat, atque meliorem titulum præbet, iuxtà *text. in cap. cum in tua* 10. *de decim. & in l. si quis diuturno ff si seruitus vindicetur, Gozad. cons.* 8. *sub num.* 17. *Mandos. cons.* 28 *num.* 11 *& cons.* 36. *num.* 10. *Gabriel communi conclus. de præscript. conclus.* 1. *nu.* 44. *Rot. rec. par.* 5. *decis.* 150. *n.* 4. *&* 5. *& par.* 11. *decis.* 101. *n.* 2. *& seq.*

Multo magis attendenda est in hoc casu,
11 in quo ipse titulus donationis concurrit, quo stante quadragenaria possessio sufficere consueuit, ex ratione *textus in cap. ad aures* 6. *vbi Abb. num.* 6. *de præscript. Rebuff de decim q.* 13. *num.* 80. *Marescott. var resol. lib.* 2. *cap.* 95. *nu.* 82. *Rot. rec. par.* 13. *d. decis.* 193. *sub num.* 5. *& in d. Gnesnen. decimarum* 3. *July* 1673. *§. final. coram R. P. D. meo Emerix.*

Neque ab hac sententia retrahere potuerunt tres exceptiones, quarum prima est, quod Ius hoc decimandi occupatum fuerit à Monachis occasione hæresis cuiusdam anno 1549. ex quadam Epistola, quia nec illa ostenditur in forma probanti, neque docetur à qua persona fide digna proueniat, neque concludit, nisi dubitatiuè de hæreticali
12 crimine Parochi Krzczecicen. tunc temporis Summario eodem *num.* 12. † & quod magis est, semper excluditur ex donationibus, & quasi possessione exigendi longè ante prædictum tempus.

Non pariter secunda exceptio, quod respectu Villæ de Potok, donatio non respiciat totam villam, sed tantummodo partem superiorem Potok, quia contrarium ostendit litera donationis, quæ tribuit Villas ipsas. Summario eodem *num.* 1. & 2. quæ etsi dubij esse posset, declaratur, ab exactionibus respectu signanter inferioris partis Villæ Potok, quæ ex causa permutationis profecta à Monasterio anno 1532. ad nobiles, & milites
13 transiuit, † ad quam tribuendæ tunc omnes exactiones, non ad superiorem Villæ partẽ,
14 quæ ab ipsis Monachis adhuc † possidetur, cum à seipso non detur exactio, atque ex erectione Parochialis Ecclesiæ Krzczecicen. facta anno 1543. vbi expressis omnibus bonis, & redditibus decimalibus, nulla mentio de istis facta legitur, lataque sententia ad fauorem Monasterij reuocante aliam fauore Parochi latam, Summario eodem *num.* 8. *li-*
15 *tera d. &* num. 14. *&* 15. † ex vulgata regula circa obseruantiam interpretatiuam deducta ex hac *text. in l. si de interpretatione* 37. *ff. de legibus.*

Non denique tertia exceptio obstare visa est, quia etsi ob proximitatem vocabulorũ, potuerit errari in expressione Villæ Slabosouice, de hac tamen parte intellexisse desumitur ex Apostolica confirmatione Adriani Quarti ex Libris Beneficiorum, Retax-
16 tionum, & alijs, † atque ex obseruantia ipsa exigendi, Summario eodem *num.* 2. 6. *&* 8.

lite-

littera B. prout in simili errore cuiusdam Villæ Vvygieniec, post *Riminald. consil.* 154. *numer.* 15. *Parisc. cons.* 104. *num.* 22. & 24. *vol.* 1. *Cephal. cons.* 98. *num.* 20. *Adden. ad Gregor. XV. decis.* 171. *num.* 10. dictum fuit in hac eadem *Cracovien. decimarum in rec. par.* 11. *decis.* 316. *sub num.* 5. & 6. & in aliis decisionibus huius Cauſæ.

Et ita, Monaſterio tantùm informante, reſolutum fuit.

Hæc, & altera ſubſequens immediata deciſio ſunt in eadem cauſa, ſed diuerſo articulo, ſupra verò in alio præcedenti tomo iſtius decimæ octauæ partis ſunt aliæ duæ ſimiles deciſ. ibi in ordine 379 & 380. infra verò ſub die 13. Martij 1676. erit altera deciſ. coram R.P.D. Emerix ſuper declaratoria inferius apponenda.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Decimarum ſuper manutentione.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Manutentio, quæ ſemper poſſeſſori conceditur, numquam denegatur, quoties, vt hic etiam titulus concurrit, quia tunc eo facilius procedit remedium retinendæ; cumque ageretur de quaſi poſſeſſione decimandi illa ſatis ad eundem effectum ſuffragari decidituir, ſi de ea appareat per aliquod proximũ tempus præcedens, ad hoc, vt continuata dicatur vſque ad diem motæ litis, ſaltim donec interruptio probetur, & contrarium euidenter appareat.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium Andreouienſe, vltra donationem plurium decimarum, ſibi factam pro ſua dote, habet etiam in illis quaſi poſſeſſionem pluſquam centenariam.*
2 *Manutentio poſſidenti denegari non poteſt.*
3 *Manutentio eo magis poſſidenti conceditur, vbi concurrit titulus.*
4 *Retinendæ remedium facilius concedi conſueuit exiſtente adhuc titulo.*
5 *Quaſi poſſeſſio exigendi quatenus probari debeat vltimo anno ante motam litem. & num. ſeqq.*
6 *Manutentionis ad effectum ſufficit, quod de quaſi poſſeſſione proxime præcedenti tempore appareat.*
7 *Quaſi poſſeſſio exigendi præſumitur continuata vſque ad tempus motæ litis.*
8 *Quaſi poſſeſſionis exigendi interruptio non præſumitur, ſed ab allegante probari debet.*

DECISIO DLXXV.

QVASI poſſeſſio pluſquam centenaria Monaſterij Andreouienſis in exactione Decimarum in Villis de Potok inferiori, 1 Borou, Slaboſouice, & Mierzaua † prò ſua dote conſtitutis deducta fuit in altera deciſione huius Cauſæ ſuper bono iure hac eidem 2 die à me extenſa, qua poſita † denegari nequit manutentio in poſſeſſione Decimarum de Villa Mierzaua, ex vulgata regula *textus in §. retinen. inſtit de interdict.*

Facilius in caſu, in quo, vt in alia deciſione dicebatur, † concurrit titulus donationis dictæ Villæ Mierzaua, cum ipſius decima per Ioannem Archiepiſcopum Gneſnen. & Gedeoen. Epiſcopum Cracouien. factæ anno 1166. & per Beatum Vincẽtium Cadlubcum Epiſcopum Cracouienſem anno 1210. confirmatæ, † quo caſu retinendæ remedium facilius concedi conſueuit, iuxtà *textum in capit. licet cauſam 9. vbi Abbas num.* 10. & *Felinus num.* 9. *de probationib. Baldus conſil.* 445. *numer.* 2. *volum.* 6. *Theſaurus deciſ.* 206. *in fine, Rota apud Poſtbium de manutentione deciſ.* 5. *numer.* 5. & *deciſ.* 513. *num.* 9. & *in Gneſnen. Decimarum ſuper manutentione* 3. *Iulij* 1073. §. *maximè coram Reuerendo Patre Domino meo Emerix.*

Non obſtat, quod forſan dici poſſet quaſi poſſeſſionem exigendi Decimas manipulares non eſſe probatam vltimo anno ante 5 motam litem, † quia cum hæc inchoata fue-6 rit anno 1674. † docetur de exactione anno 1671. Summario Monaſterij in altero dubio ſuper bono iure *numero* 8. *litera C. ad finem*, cum ad hunc effectum ſatis ſit, quod de quaſi poſſeſſione proximo tempore præce-7 denti appareat ad hoc, † vt præſumatur con-8 tinuata pro manutentione obtinenda, † quotieſcumque interrupta non doceatur, ad terminos *textus in l. fine poſſidetis, vbi gloſſ. & Doctores Cod. de probation. Abbas in capit. cum ad ſedem, numero* 15. *de reſtitut. Spoliat. Bero. conſil* 55. *numero* 6. & *ſequen. volum.* 3. *Afflict. deciſ.* 344. *numero* 2. *Menoch. de retinen. remed.* 3. *numero* 557. *Rota diuerſ. parte* 2. *deciſ. quarta numero* 12. & *ſequentibus, & in Recentior. parte* 3. *deciſ.* 341. *numero primo, & parte* 4. *deciſ.* 129. *numero* 41. & *in dicta Gneſnen. Decimarum ſuper manutentione* 3. *Iulij* 1673. §. *final. coram Reuerendo Patre Domino meo Emerix.*

Et ita, Monaſterio informante, reſolutum fuit.

Altera præcedens immediata deciſio, ambæ emanarunt in eadem Cauſa, ſupra verò in alio præcedenti tomo iſtius decimæ octauæ partis recentiorum adſunt aliæ duæ ſimiles deciſiones ibi in ordine 379. & 380. infra verò ſub die 13. Martij 1676. erit altera deciſio ſuper declaratoria coram R.P.D. Emerix ſuis loco, & tempore apponenda.

R.P.D.

Digitized by Google

R. P. D. VICECOMITE.

Barchinonen. Parochialis.

Veneris 28. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Iuriſpatronatus probationem, eiuſque qualitates in præſentato continet hæc deciſio, vt nempè illud ſine inſtrumento fundationis, & dotationis inter priuatos probetur, vel ex præſentationibus centum annorum, vel ex quaſi poſſeſſione quadragenaria præſentandi cum fama publica; hæ autem ſatis reſultent ex approbatione Examinatorum, licet facta in gradu appellationis à mala relatione priorum interpoſitæ, itaut inter plures idoneos, electio dignioris, non ad Epiſcopum, ſed ad ſolos Patronos pertineat.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus in beneficijs parochialibus ex approbatis Examinatoribus habet facultatem præeligendi magis idoneum, ſibi à Concilio Tridentino conceſſam.*

2 *Qualitates in Parochialibus magis, vel minus neceſſarias, ſolus Epiſcopus examinare poteſt.*

3 *In Parochialibus de iurepatronatus electio dignioris ex approbatis in examine ſpectat ad ſolum patronum.*

4 *Epiſcopus ſine cauſa non poteſt denegare inſtitutionem illi, qui ex approbatis in examine, dignior à patrono reputatus eſt.*

5 *Appellari poteſt à mala relatione Examinatorum.*

6 *Grauamen priorum Examinatorum ſatis conſtat, ſi quis à nouis Examinatoribus renunciatur idoneus. & num. 6.*

8 *Grauamen Examinatorum eo magis reſultat, ſi quis ad curam animarum alias deputatus ſit, eamque etiam exercuerit.*

9 *Iuſpatronatus priuatorum ſine inſtrumento probatur, vel ex præſentationibus centum annorũ, vel quaſi poſſeſſione præſentandi cum fama, vel alijs iuris remedijs.*

10 *Concilium Tridentinum ſuper probatione iuriſpatronatus priuatorum nihil innouauit.*

11 *Iuriſpatronatus fundatio, eiuſque titulus probatur ex præſentationibus plurium ſæculorum effectum ſortitis. & num. ſeqq.*

12 *Centenaria ſola ſufficit ad probandum iuſpatronatus priuatorum.*

13 *Antiquitati multum Rota noſtra deferre conſueuit.*

14 *Enunciatiua iuriſpatronatus emiſſa ab Epiſcopo, cum ſint in ſui præiudicium, ſunt maximi momenti ad illud probandum.*

15 *Præſentatio iuriſpatronatus requiritur pro ſubſtantia inſtitutionis.*

16 *Præſentatio iuriſpatronatus præſumitur inſtitutionem præceſſiſſe.*

17 *FELINVS à DD. Auditoribus Rotæ ideo noſter appellatur, quia et ipſe fuit Auditor eiuſdẽ Rotæ*

18 *Conſenſus patroni æquipollet præſentationi, & conſtituit in quaſi poſſeſſione præſentandi, non ſecus ac ipſa præſentatio.*

19 *Præſentationes omnes dicuntur effectum ſortitæ, ſi prima, & vltima fuerunt effectuatæ.*

20 *Extremis probatis, media præſumuntur. amplia vt num. ſeq.*

22 *Iuſpatronatus Eccleſiaſticum vacans in menſe reſeruato, vel in Curia, quomodo prouideatur, ſi agitur de beneficio parochiali.*

23 *Concurſus fit etiam in parochiali de iurepatronatus, ſi illud vacet in Curia, vel in menſe Pontifici reſeruato, & quando.*

24 *Literæ prouiſionis iuriſpatronatus vacati in menſe Papæ reſeruato, vel in Curia, expediuntur in eadem Curia.*

25 *Iuriſpatronatus libertas non probatur ex collationibus Apoſtolicis, ſi illa emanarunt, vel per vacationem in Curia, vel in menſe Pontifici reſeruato.*

26 *Iuſpatronatus eo fortiùs probatur per quadragenariam cum fama, ſi vlteriùs concurrunt præſumptiones plurium ſæculorum.*

27 *Iuſpatronatus conſtito de pertinentia, vacatione, & idoneitate præſentato, adindicari debet.*

DECISIO DLXXVI.

SECVTA de menſe Decembris 1672. vacatione Parochialis Eccleſiæ S. Cucufatis de Reco Barchinonen. Diœceſis per obitum Michaelis Gouſens illius vltimi Rectoris, indicto, & habito per Ordinarium concurſu ad præſcriptum Sacri Concilij Tridẽtini *ſeſſ. 24. cap. 18. de reformat.* fuerunt in eo ab Examinatoribus Synodalibus inter alios oppoſitores approbati Iſidorus Sunyer, & Michael Grau, reprobatus autem tamquam non idoneus Ioſephus Genſena, qui quamuis interpoſita appellatione ab hac irrationabili Examinatorum relatione, & habito recurſu ad Metropolitanum, fuerit præuio nouo examine ab illis examinatoribus Synodalibus approbatus, & idoneus renunciatus, ſubſequuta etiam ſententia eiuſdem Metropolitani ſuper illius idoneitate, & ſucceſſiuè fuerit à Decano d. Eccleſiæ Barchinonẽſis, vti patrono eiuſdem Parochialis, præſẽtatus: Nihilominus Ordinarius nõ attenta tali præſentatione, tamquam de inhabili, dictum Iſidorum vti magis idoneum inſtituit, ac in poſſeſſionem Parochialis immiſit; quapropter deuoluta ad inſtantiam eiuſdem Ioſephi per appellationem cauſa ad Rotã, fuit coram me quæſitum, an eidem eſſet adiudicanda Parochialis, & affirmatiuè Domini reſponderunt.

Quamuis enim in Eccleſijs habentibus curam animarum inter approbatos ab Examinatoribus, † licitum ſit Ordinario, illiuſque ¦arbitrio¦ reſeruatum præeligere magis idoneum, habito reſpectu non ſolum ad literaturam, ſed etiam ad morum honeſtatẽ, vitæ innocentiam, prudentiam, ætatem, & alias qualitates magis, vel minus neceſſarias, ſeu opportunas, † quarum examinatio ipſi

ipſi Ordinario tanquam verisimiliter magis informato reſeruata fuit per *Concil.d.ſeſs.24. cap.18.verſic.peracto*, & ibi *Barboſ. num.* 118. *Maſobr.in prax.haben. concurſ. requiſ.* 5. *dub* 2. *Rot.coram Buratt.deciſ.*22.*num.*28.*& ſequen. & deciſ.*90. *per tot.in recen.deciſ.*537.*num.*14.*par.*1. tamen hæc non procedunt in ijs Parochia-
3 libus, quæ ſunt de iurepatronatus, † in quibus ad patronum ſpectat digniorem, & magis idoneum eligere inter approbatos ab Examinatoribus, quæ ad literaturam, illumque Ordinario præſentare,† qui ſic præ-
4 ſentato inſtitutionem abſq; rationabili cauſa denegare non poteſt, idem *Conc.d.ſeſs.24. cap.*18.*verſ.is quem patronus*, & ibi *Barboſ. numer.*141.*Garz.de benefic. par.*9. *cap.*2. *num.* 267. qui dat concordantes, & refert reſolutionẽ Sacr.Congregationis Concilij, *Rot.deciſ.*232. *num.*12.*& ſeqq.par.*11.

Quod autem Ioſephus eſſet idoneus, & approbatus patet ex eo, quod cum à prima, & iniuſta relatione prædictorum Examinatorum Synodalium ad Metropolitanum
5 appellauerit, † quod illi licitum fuiſſe ſæpius firmauit *Rota vt in deciſ.*348.*num.*3.*par.*4 *rec.* cum ibi concordantibus, teſeque nouo ſubiecerit examini, in quo ab Examinatoribus Metropolitanis fuit renunciatus ido-
6 neus; † ſatis conſtat de grauamine ei à pri-
7 mis illato, † & conſequenter de illius idoneitate, *Rot. deciſ.* 8.*de prob.in nou.coram Merlin.deciſ* 159. *num.*10. *& per tot. coram Gregorio deciſ.*527.*num.*2.*& ibi Adden.num* 4.*& dec.*538. *num.*1. *&* 2.*in recent. deciſ.*48. *num.*15. *par.*10. *& deciſ.*295.*num.*13. *par.*11. quæ fortius procedunt in præſenti caſu, in quo Ioſephus præcedẽter ab eodem Ordinario fuerat pluries deputatus ad coram animarum, quam
8 per plures annos actualiter† exercuerat,hoc enim magis irrationabilitatem præcedentis reprobationis oſtendit *Rot.coram Peuting. deciſ.* 468.*nu.* 1.*coram Eminentiſs.Otthob.deciſ.*222. *num.*8.*in recen.deciſ.*210.*n.*1.*par.*11.

Quæ cum de plano procedant, tota vis reſtricta fuit ad verificationem iuriſpatronatus, & illius pertinentiam, quod tamen ex inferius dicendis ſufficienter probari Domini cenſuerunt.

Præmiſſo enim, quod hic agitur de iurepatronatus priuatorum, in quibus præſumptio vſurpationis non cadit, ad quod probandum, deficiente authentico documento
9 fundationis, vel dotationis†Sac. Concilium *ſeſs.*25.*de reform.cap.*9.contentatur, aut præſentationibus per centum annorum curſum effectum ſortitis, aut quaſi poſſeſſione præſentandi per 40.annum,iuncta fama,aut alio iuris communis remedio, circa quod dictũ
10 Concilium nihil innouauit, † vt ex eadem litera textus, & ibi *Barboſa* latiſſimè *Viuian. de iurepatronat.lib.*10.*cap.*5. *à num.*16. *vſque ad fin. Rot.coram Dunoz.Sen.deciſ.*211 *num.*1. *coram Buratt.deciſ.*142. *num.*2. & paſſim huiuſmodi probationis vtrumque genus in præſenti concurrit.

Oſtendit enim primo Ioſephus vſque ab anno 1307. fuiſſe de hoc Beneficio per d. Epiſcopum aſſerentem præſentationem ad Decanum Barchinonen.ſpectare inſtitutum Petrum Coll. Summ.28.ianuar.prox. præteriti *num.*9 de anno verò 1366. fuiſſe per reſignationem cum conſenſu eiuſdem Decani collatum Bernardo de Arena *num.* 10. Deinde conſentiente pariter Decano fuiſſe de anno 1402. reſignatum Ioanni Barcelo *num.*8.per cuius obitum de anno 1417. ad præſentationem ſimiliter Decani, conſtat fuiſſe inſtitutum Ioannem de ſeptem Caſtris *num.*11. ſucceſſiuè ex cauſa permutationis deueniſſe, conſentiente etiam Decano, in Petrum Caluo *num.*12. Poſtmodum de anno 1589. præſentante item Decano, inſtitutum fuiſſe Ioannem Mir *num.* 13. qui demum accedente eiuſdem Decani conſenſu de anno 1600. d. Beneficium reſignauit Petro Caſanya *num.* 14. reſignatione effectum ſortita,prout conſtat per poſſeſſionem ſubſequutam, Summ.hodiernæ propoſitionis *num.*1. & etiam ex quo vacauit per obitum eiuſdem reſignatarij, eod.Summ. *nu.*2. Et tandem de anno 1619. mediante permutatione fuiſſe per Hieronymum Verdiera cum conſenſu pariter d.Decani,reſignatum Michaelliordela, mox citato Summ. *num.*3. quibus præſentationibus ſic per longum annorum decurſum, & ferè per tria ſæcula effectum ſortitis, & per publica documenta
11 iuſtificatis probatus † concludenter remanet titulus fundationis huius iuriſpatronatus, ex diſpoſitione Sac.Concil. præcitatæ *ſeſs.*25.*cap.*9. aliiſque ſupra allegatis; cum
12 tamen ſola centenaria† ſufficiat, quibus accedunt *Gonzal.ad reg.*8.*glos.*18.*num.*44.*Garz. de benefic par.*5.*cap.*9.*num.*82. *Rot. coram Canaler.deciſ.*625.*num.*4.*coram Celſ. deciſ.*193. *pariter num.* 4. & paſſim alij; Accedente maximè, quod cum publicis inſtrumentis dd. præſentationum concordãt in omnibus eædem præſentationes per ſeriem temporum in quodam antiquo libro in Archiuio Epiſcopali exiſtente adnotatæ, d.Summ. 28. Ia-
13 nuar.*num.*8. cuius antiquitati† multum deferre ſolet *Rot.vt coram Gregor. deciſ.* 83. *nu.*2. *& in Leodien.Plebania* 12.*Iun.* 1671.*cor.R.P.D. meo Emerix*, & notat *Viuian. de iurepatronat.d. lib.*11.*cap.*5.*num.*68.& fortiùs ex quo in dicto inſtrumento collationis factæ de anno 1307 Summ.*num.*9. aſſerit, Epiſcopus præſenta-
14 tionem ad Decanum pertinere, † quæ quidem aſſertio cùm tendat in ſui præiudicium, eſt maximi momenti ad probandum iuſpatronatus, *Lotter.de benef.lib.*2.*queſt.*13. *n.*142. *Gratian.diſcept.*597.*num.*13.*Rot.diuerſ.dec.*799. *num.* 3.*par.*4.*coram Dunoz.Sen.d.deciſ.*211. *numer.*12 *in rec deciſ.pariter* 211.*n.*3. *par.*1. *& deciſ.*347.*n.*10.*par.*11.*cum vulg.*

In nihilo relcuante, primò, quod de præſentationibus ſupra recenſitis non conſtet per particularia inſtrumenta, ſed ſolum per enunciatiuas in dictis inſtrumentis inſtitutionum emiſſas; Secundò, quod non omnes prouiſiones huius Beneficij appareant

factæ

factæ ad præsentationem Decani, sed earum
nonnullæ de solo illius consensu; Tertiò,
quod non omnes appareant effectum sorti-
tæ, quartò demum, quod ab anno 1600. vs-
que ad annum 1619. & ab inde citra vsque
in præsens, prouisiones huius beneficij fa-
ctæ fuerint hic in Curia tāquam de libero.

Quia ad primum fuit responsū solas enū-
ciatiuas præsentationum in actu institutio-
nis emissas ad effectum, de quo agitur, suf-
15 ficere, † quia cum præsentatio requiratur
16 pro substantia institutionis, † dicendum est
17 institutionem ipsam præcessisse † FELINVS
noster, qui testatur de stylo Rotæ *cap. sicut
num. 26. de re indic. Mascard. de probat.* qui alios
citat *conclus.* 1216. *num.* 3. benè *Paris. de consid.
quæst.* 28. *num.* 232. *& seq. Rota coram Dunoz. Sen.
præcit. decis.* 211. *num.* 2. quæ dat Concordan-
tes.

Secundum remanet sublatum ex trita re-
gula, quod consensus æquipollet præsenta-
18 tioni, † & constituit in quasi possessione
præsentandi, non secus ac præsentatio ipsa,
Vivian. de iurepatron. lib. 11. *cap.* 6. *num.* 9. *Rot. co-
ram Crescent decis.* 2. *de iurepatr. coram Gregor.
decis.* 449. *num.* 2. *coram Buratt. d. decis.* 142. *nu.* 5.
in recent. decis. 661. *num.* 3. *vers. in dictis par.* 3.

Ad tertium fuit dictum, quod etsi non
constet præsentationes omnes fuisse effectū
19 sortitas, † sufficere tamen, quod primæ, &
postremæ fuerint effectuatæ, prout de ea an-
ni 1402. & alijs duabus 1589. & 1600. visum
20 est supra constare, Sum. *n.* 11. 13. & 14. † quia
intermediæ præsumuntur, quando præci-
21 puè, prout hic, † de nullo actu in contra-
rium constat, *Rot. coram Seraph. decis.* 1141.
num. 8. *coram Cels. decis.* 193. *num.* 5. *post Vivian.
decis.* 38. *& decis.* 61. *vtrobique num.* 4. *& in Bono-
nien iurispatronatus* 3. *Iunij* 1672. *§. quæ sunt co-
ram R.P.D. meo Rondinino.*

Et quartum eliditur ex eo, quod cum be-
neficium hoc sit de iurepatronatus Eccle-
siastico, quotiescumque vacationes illius
contingerent vel in mense Apostolico, vel
22 in Curia, † tunc Episcopus, nulla habita
ratione Patronorum, sed indicto concur-
23 su, † prout fit, in alijs Curatis liberis ad for-
mam Concil. *d. sess.* 24. *cap.* 18. & præelecto
magis idoneo, fidem huiusmodi idoneitatis
24 transmittit ad Curiam, † vbi expediuntur
literæ suæ institutionis, ibi *Barbos. num.* 139.
Garz. de benef. par. 9. *cap.* 2. *num.* 173. vbi refert
resolutionem Sac. Congregationis Concilij,
cum autem à dicto anno 1600. citra doceat
Ioseph præsenti Summ. *n.* 2. 4. *&* 5. vacatio-
25 nes huius, † Beneficij contigisse vel in men-
se Apostolico, vel in Curia, nullum potest
in ijs constitui fundamentum ad inducen-
dam Beneficij libertatem, ad tradita *in Bo-
nonien. Beneficij* 23. *Ianuarij proximè præt. coram
Reuerendiss. Decano.*

Ex quibus cum probatio iurispatronatus
vndique clara remaneat per præsentationes
trium sæculorum, nulli dubium est, quin
26 per quasi possessionem † quadragenariam,
multo fortiùs probatum remaneat cum fa-
ma, quæ ex tot antiquis instrumentis à va-
rijs personis editis, & ex notis d. antiqui li-
bri resultat, *Garz. de benef. d. par.* 5. *cap.* 9. *n.* 81.
Vivian. de iurepatr. præcit. lib. 11. *cap.* 5. *à nu.* 46.
cum plurib. seqq. Add. ad Buratt. d. decis. 142. *n.* 16
Rot. coram Coccin. dec. 174. *n.* 2. *corā Dunoz. Sen.
præcit. dec.* 211. *per tot.*

Et ita constito de idoneitate Iosephi, exi-
stentia iurispatronatus, & pertinentia ad
Decanum, necnon de vacatione Beneficij,
ex quo vtraque pars per obitum Michaelis
27 veluti possessoris venit, † dixerunt Domini
post iteratam propositionem, Parochialem
esse adiudicandam Iosepho, per *tex. in Can.
Monasterium* 16. *quæst.* 7. *c. cū Bertoldus, vbi Abb.
num.* 2. *de re indic. cum vulg.* Vtraque Parte
informante.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Pecuniaria.

Veneris 28. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Conformitas sententiarum in hac præsenti de-
cisione deducitur ad nostrum Statutum *lib.
primo cap.* 180. quo duæ conformes consti-
tuunt rem iudicatam, vt nempè illud pro-
cedat in sententijs validis, & iustis, & quan-
do vna confirmat aliam, prout verè con-
firmare dicitur, si vltima sententia exprimat
benè iudicatum, & malè appellatum; Rur-
sus, quia illud inter Romanos procedit, Fa-
milias igitur MATTÆIAM, & SANCTA-
CRVCIAM, ambas esse ex nobilissimis
familijs Vrbis, declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ vt dicantur conformes debent esse vali-
da, & iusta.*
2 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 180. *quod duæ senten-
tiæ faciant rem iudicatam, procedit si illæ sint
valida, & iusta.*
3 *Sententiarū conformitas resultat si vna in omni-
bus confirmat aliam.*
4 *Sententia dicens benè iudicatum, & malè appel-
latum aliam præcedentem confirmat.*
5 *Validitas sententiarū resultat ex actis, & iustitia
ex decisionibus deducitur, & num. 6.*
7 *Familia MATTHÆIA, & SANCTACRV-
CIA sunt ex nobilissimis familijs Vrbis.*
8 *Notoria, quæ sunt non indigent probatione.*
9 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 180. *de duabus con-
formibus comprehendit etiam personas Eccle-
siasticas.*

DECISIO DLXXVII.

CONTA Excellentissimum Dominum
Ducem Hieronymum Matthæium vti
hæredem hæredum Cyriaci, Reuerendissi-
mus Dominus meus Decanus præuijs tri-

bus decisionibus sub diebus 8. Iunij 1665. 5. Decembris 1672. * & 3. Iulij 1673. relaxauit pro fructibus decursis mandatum executiuum vigore facultatum Auditoris Cameræ, & deinde per sententiam pronunciauit, fructus fuisse debitos vna cum capitale scutorum 15000. Cumque Reuerendus Pater Dominus meus Emerix, præcedente alia decisione sub die 22.*Iunij 1674. dictũ mandatum, & sententiam confirmauerit, Signatura Iustitiæ causam mihi cõmisit cum clausula *constito, quod sit locus statuto de duabus conformibus*; vnde ad tenorem dictæ Commissionis proposito dubio; An sit locus statuto, affirmatiuè per Dominos resolutum fuit.

1 Quia sententiæ sunt conformes, † & sunt validæ, & iustæ; vnde cum versemur inter
2 Romanos † locum habet statutum Vrbis *libro primo capit.* 180. vt dixit *Rota decisione 331. numero primo, & decisione 381. numero 3. coram Merlino*.

Conformitas clarè desumitur, quod se-
3 cunda sententia † in omnibus confirmat mandatum, & primam sententiam. dicen-
4 do, † benè iudicatum, & malè appellatum, *Rota coram Eminentissimo Domino Cardinali Otthobono decisione 63. numero primo, & coram bonæ memoriæ Cardinali Celso decisione 304.*

5 Validitas resultat † ex actis, iustitia verò
6 ex latè † congestis in supradictis decisionibus, contra quas ex parte Domini Ducis non informantis nihil releuans deductum fuit.

Quod autem Collitigantes sint Romani, plenè constat ex hodierno Summario *numero 3. & 4.* vltrà quod omnibus notum
7 est, Familiam MATTÆIAM, † & SANCTACRVCIAM ambas esse ex nobilissi-
8 mis Familijs Vrbis, & notoria † non indigent probatione, *Felinus in capitulo cum ordinem nomero 11. de rescript. Decius consil. 356. numero 4. Rota decisione 225. numero 14. parte 4. recentiorum*.

Nec refert, quod ambæ sententiæ emanauerint fauore bonæ memoriæ Cardinalis Sanctacrucij, cuius fuerunt hæredes non solum Dominus Marchio Antonius, sed etiam Dominus Abbas Andreas, allegato
9 Summario *numero 5.* † quia statutum Vrbis de duabus conformibus comprehendit etiã personas Ecclesiasticas, *Fenzonius ad dictum Statutum capitulo 180. libro primo numero 29. Salustius Tiber. in prax. libro primo capit. 27. numero 25. Rota coram Buratto decisione 197. numero 2. ibique Addentes numero 6. & coram Caualer. decision. 616. numer. 3. & in recentior. decision. 380. num. primo parte prima, & in Romana Fideicommissi de Glorierijs prima Iulij 1665. coram Eminentissimo Domino Cardinali Carpineo Predatario*.

Et ita, vna tantum Parte informante, resolutum fuit.

Supra in calce aliarum duarum decisionum 168. & 337. alterius primi tomi istius decimæ octauæ partis Recentiorum concordauimus alias decisiones in hac eadem causa emanatas, quarum altera erit adhuc sub die 10. Ianuarij 1676. coram eodem Reuerendo Patre Domino Calatain, inferius suis loco, & tempore apponenda.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Fideicommissi.

Veneris 28. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Præsens decisio consistit in eo, quod non transportatis actis in tempore præfixo à Iudice, rectè fiat moderatio inhibitionis, & sententia transeat in iudicatum, secundo, quod donatio etiam reciproca requirat solemnitates, si non apparet mulierem, vel minorem recepisse tantundem, quod ipsi donarũt; tertio, quod resolutio eiusdem donationis procedat tã ex clausula, *& non aliàs*, quã etiam, quia correspectiuitas in ea considerata, non habuit effectũ in vita donãtis; & tandem, quod Trebellianica remaneat prohibita ex verbis, *si restituisca l'equiualente*, & in omnem casum illa compensetur cũ fructibus per plures annos perceptis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio interposita cum omnibus, in ea prosequutis non suffragatur, si etiam debito tempore acta transportata non sint.*

2 *Inhibitio vigore appellationis vitè, & rectè moderatur à iudice, si prefixo, & elapso termino ad transportandum acta, illa non fuerint transportata.*

3 *Sententia transit in iudicatum, si acta non fuerint transportata in termino prefixo à iudice.*

4 *Donatio simplex, & reciproca nullas requirit solemnitates, neque in mulieribus, neque in minoribus, sed vid. num. seqq.*

5 *Donatio reciproca tunc solum non requirit solemnitates, quando liquido constat mulieres, vel minores tantundem, & equiualens recepisse.*

6 *Lasio est causa finalis legis, vel statuti requirentis solemnitates in contractibus mulierum, vel minorum.*

8 *Mulier, & minor etiam in donatione reciproca, sicuti in alijs contractibus laedi possunt.*

9 *Donatio correspectiua remanet nulla, si correspectiuitas in ea considerata in vita donatoris non habuit effectum.*

10 *Clausula*, & non alias *resoluit donationem, & contractum, ac si illa celebrata non essent.*

11 *Verba*, ‖ restituisca l'equiualente, *idem sonant ac si dictum fuisset, totum, & integrum restituatur.*

12 *Trebellianica censetur prohibita si tota, & integra hereditas restitui demandatur.*

13 *Trebellianica remanet consumpta à fructibus per plures annos ab herede gramato perceptis.*

14 *Hæres extraneus computat fructus in trebellianicam.*

DE-

DECISIO DLXXVIII.

DOMINI censuerunt standum esse in decisis sub die *8. Februarij proximè præteriti, quia subsistunt omnia in decisione deducta, tam circa lapsum fatalium, quã circa nullitatem, & resolutionem oppositæ donationis; Ideoque stante validitate, & iustitia sententiæ, dubitari non potest, quin illa fecerit transitum in iudicatum.

Neque ad excludendum lapsum fatalium suffragatur, quod à dicta sententia A. Cam. fuerit pro parte Flaminiæ Auctricis Andreæ intra legitima tempora appellatum, commissa Causa, & citatum ad dicendum
1 contra Commissionem, † quia cum postmodum superuenerit Reuerendo Patri Domino meo Vicecomiti, coram quo causa primò pendebat commissio præfixionis termini ad transportandum Acta prioris instantiæ, Summario *num. 1.* talisque terminus
2 præfixus fuerit, † & intra illum Acta minimè transportata, benè per dictum Reuerendum Patrem Dominum meum Vicecomitem fuit moderata inhibitio iuxta praxim relatam per *Ridolphin. parte prima cap. 13. numer. 640. & seqq.* propter quod dicta sententia
3 † transitum fecit in iudicatum, vt dixit *Rot. decis. 81. num. 3. parte prima recentior.* & alibi passim.

Prout nec etiam releuat ad euitandum nullitatem donationis motiuum nouiter excitatum, quod illa non sit simplex, sed
4 reciproca, † in qua nullæ, nec etiam à mulieribus, vel minoribus sunt seruandæ solemnitates, ex *decis. 363. numer. primo par. 6. recentior.* quia id procedere posset, quando liquidò constat rem per mulierem, vel mi-
5 norem receptam, † æquiualere alteri per ipsas donatæ, itaut nulla considerari posset
6 læsio, † quæ est ratio finalis legis, vel statuti disponentium circa contractus earundem personarum, & in similibus terminis loquitur dicta *decisio 363.* vt ex eius *num. 2.* †
7 secus verò quando de tali æquiualentia non constat, tunc enim etiam in dictis donationibus requiruntur solemnitates, cum æque
8 benè in illis, † ac in alijs mulieres, & minores lædi possint, vt ponderat *Pichus ad Statutum Vrbis glossa 4. numero 37. & sequentibus., Andreol. contro. 400. num. 2. & seqq.* & firmatum fuit *in Romana, seu Reatina donationis 11. Decembris 1665. §. præterea, & seqq. coram recolen. memor. Annuale meo.*

Imò cum dicta donatio fuerit facta à Camilla intuitu, & contemplatione alterius ad eius fauorẽ factã à Guidobaldo cũ clausula, quod deberet habere effectum incontinenti sequuta solutione facienda per Seminarium eidem Guidobaldo, & non alias &c. ista autem solutio fuerit tantum facta post obitum Camillæ, quæ proinde frui non po-
9 tuit commodo donationis in eam correspectiuè collatæ, † vtique illa remanserit nulla, & inefficax, ex adductis in alia *decis. in fine*, ponderata præsertim clausula illa, *& non alias*,
10 quæ est resolutiua. † & operatur perinde ac si nihil fuisset actum, *Bald. in l. si quidem numero 3. C. de except.* & dixit *Rota decis. 1296. numero 12. coram Coccin.* & alibi sæpè.

Denique nullo modo subsistit prætensio Andreæ imputandi pecunias à Seminario Romano exactas per Guidobaldum, super quibus hodie tantum insistebat, in detractionem Trebellianicæ eidem competentis, ex quo illas exegerit antequam ex hæreditate vllos fructus percepisset; Tùm quia detractio Trebellianicæ fuit illi tacitè à Camilla Testatrice prohibita, dum substituit dicto Guidobaldo Petrum Actorem: Nell'istesso modo, ch'entrarà detto Guidobaldo, il quale fij tenuto subito seguita la morte di detta Signora Camilla fare nota autentica, & inuentario di tutto quello ritrouerà nella sua hæreditá, acciò in ogni caso si restitui-
11 sca l'equiualente al Signor Nappi. † Quæ verba idem important, ac si dictum fuisset,
12 restituatur tota, & integra hæreditas, † ex quibus detractio Trebellianicæ cẽsetur prohibita, vt reiecta contraria sententia de communi testatur *Mantic. de coniecturis vltim. voluntat. libr. 7. situl. 2. sub num. 13. verf. sed communis, & numer. 14. vbi verfic. sed Ruinus* conciliat contrarium tenentes, & dixit *Rota decis. 553. num. 2. & seqq coram Coccino.* Tùm etiam quia, quando talis detractio fuisset fa-
13 cienda, † illa remansit consumpta ex fructibus per hæredem grauatum per plures
14 annos perceptis, † qui in eandem detractionem præcipuè in hærede extraneo veniunt imputandi, iuxtà Textum *in l. in fideicommissaria, & in l. muler §. si heres l. deducta §. ante diem ff. ad Trebel. l. iubemus sexta C. eodem titulo, Peregr. de fideicommiss. artic. 49. numer. 62.* & alijs adductis dictum fuit in *Imolen. Pradij 6. Junij 1664. §. & Hippolita, & §. & nihilominus coram bon. memor. Annuculo meo.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Supra in hoc eodem tomo secundo istius decimæ octauæ partis recentior. adest altera præsentis causæ decisio, quæ est in ordine 440. coram eodem R. P. D. Emerix.

R. P. D. CALATAIV.

Foroliuien. Pecuniaria.

Veneris 28. Junij 1675.

ARGVMENTVM.

Plura de solutione deducuntur in eo casu, quo emptor debitum venditoris persoluerat, quod proinde ex illius pecunijs, & de pretio rei emptæ persoluisse præsumendum sit; hinc plures coniecturæ, & præsumptiones referuntur super illa conclusione, quod à primordio tituli posterior firmatur euentus, & respondetur etiam ad argumentum discreti-

ne loquutionis, & vna simul ad expressionem in solutionibus factam, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Solutio licèt facta per manus alterius, adhuc dicitur sequuta de pecunijs debitoris, & quando. vid. num. seqq.*

2 *Solutio facta per manus emptoris, præsumitur facta de pecunijs rei empta, & sic ad venditorem, & debitorem spectantibus. & num. 13.*

3 *Solutio omnis censetur facta ex causa precedentis contractus, & obligationis.*

4 *Pecunia debita ex causa emptionis, relicta penès emptorem, dicuntur propria venditoris, & ad ipsum spectare.*

5 *Emptor dicitur soluisse de pecunijs venditoris, si concurrit identitas causæ, & personarum.*

6 *Emptor soluens debitum venditoris, de pretio, & pecunijs rei empta soluisse præsumitur, dum non constat alias pecunias à venditore sibi fuisse traditas.*

7 *Soluere obligatus intra certum tempus non præsumitur voluisse soluere anticipatè, & ante diē. sed vid num. seq.*

8 *Solutio facta in actu celebrationis apocha matrimonialis, censetur illa cum marito fuisse conuenta.*

9 *Solutio expressa de proprio pro aliqua summa, ita in reliquis fuisset expressa, si de proprio facta esset. & quando. num. seq.*

10 *Præsens si quis solutioni fuisset, illam expressisset, prout expressit quando præsentialiter adfuit.*

11 *Distretiua loquutionis argumentum non concludit, quoties est in diuersa, & separata oratione.*

12 *Possibilitas sola non sufficit, quæ per aliud possibile tollitur, maximè si hoc verisimilius sit.*

13 *Emptor præsumitur soluisse debitum venditoris de pretio, & pecunijs rei empta.*

14 *Solutionis exceptio oppositæ dicitur ab eo, qui non solum dixit generalia, & specialia, sed etiam petijt absolui.*

DECISIO DLXXIX.

FABRITIVS Torellus pro maritanda, & dotanda Maria filia, vendidit Thomæ Torello vnam vocē Molendini; pretio scutorum octingentorum, qui vlterius promisit soluere legatum aliorum scutorum octingentorum relictum dictæ Mariæ a Bernardino Verzerio; Cum supposito autem, quod dictus Thomas ex scutis 1600. non soluisset nisi scuta trecenta, fuit contra ipsum in partibus relaxatum mandatum executiuum pro scutis 1300. residualibus, quod A.C. exequi mandauit pro scutis 1100. Vnde iterum interposita appellatione, & causa mihi commissa, dubitaui, an dictum mandatum A.C. sit excessiuum, & pro qua summa, & Domini censuerunt fuisse excessiuum in scutis 400. solutis per dictum Thomam ad computum dotis dictæ Mariæ, vt constat ex quietantia data in Summario *num. 3.*

Licèt enim dicta quietantia cantet solutionem fuisse factam à Fabritio per manus tamen dicti Thomæ, non tamen præsumendum est pecunias fuisse proprias Fabritij, & Thomam se habuisse tanquam eius nudum
1 ministrum, † sed potiùs præsumendum est contrarium stante præcedenti obligatione ipsius Thomæ soluendi dictam dotem ex
2 pretio Molendini; † Omnis enim solutio censetur facta ex causa præcedentis contractus, & obligationis, *Cephal. consil. 156. numer. 13. & cons. 198. num. 12. Mant. de solut. capit. 8. num. 1. & seqq. Rota coram Bich. decis. 153. num. 10.* & pecuniæ debitæ ex causa emptio-
3 nis relictæ penès emptorem, † dicuntur propriæ ipsius venditoris, & ad ipsum spectare, *Andreol. contr. 348. num. 17. Tondut. ref. ciuil. 29. num. 7. Adden. ad Buratt. decis. 420. numer. 7. Rota decis. 451. num. 6. & seq. post Cene. de censib. & decis. 327. num. 10. parte 13. recentior.* maximè quod concurrit identitas cau-
4 læ, † & personarum, vt aduertit *Rota coram Seraphino decis. 1093. num. 1. & 6.* & quod non constat Fabritiū dedisse alias pecunias Tho-
5 mæ, vt solueret dotem dictæ Mariæ; † vnde oritur magis præsumptio, quod solutio
6 facta fuerit cum pecunijs existentibus † in manibus emptoris pro dicta dote destinatis, *Gratian. disc. 897. numer. 10. Cyriac. controu. 261. num. 5. Rota coram Seraphino dicta decis. 1093. num. 1.*

Non obstat, quod Thomas soluere promiserit iuxtà terminos, & conuentiones fa-
7 ciendas cum Marito dictæ Mariæ, † ideoque non sit præsumendum soluisse anticipatè, & ante diem, quia solutio fuit facta
8 in actu celebrationis Apochæ † matrimonialis, vnde credendum est ita fuisse conuentum cum dicto marito, *Rota coram Dunozet. Iuniore decis. 716. num. 7. & coram Bichio decis. 316. num. 6.*

Minus releuat, quod sicuti in alijs solu-
9 tionibus expressit, se soluisse de † proprio, ita expressisset in solutione dictorum scuto-400. si de proprio soluisset; nam quietantia scutorum 400. fuit facta absente Thoma,
10 dicto Summario *numero tertio*, † qui si fuisset præsens, melius procurasset exprimi ex quibus pecunijs fieret solutio, quemadmodum procurauit in alijs solutionibus ipso præsente factis; Argumentum autem à di-
11 scretiua nihil concludit, † quoties est in diuersa, & separata oratione, *Adden. ad Greger. decis. 201. num. 18. & in recent. decis. 164. numer. 21. par. 4. & decis. 229. num. 7. coram Cardinale Celso.*

Prout nihil valet argumentum deductum à possibili, quod scilicet Fabritius dare po-
12 tuerit Thomæ dicta scuta quatuor centum, vt solueret in causam dotis, † quia possibile est etiam, quod non dederit, & verisimilius est non dedisse, & onus soluendi dictam dotem ad Thomam spectaret ex pre-
13 tio Molendini, † de quo proinde centetur facta solutio, *Rota coram Bich. decis. 77. num. 8. & 9.* cum alijs supra allegatis.

Quod

Quod autem Thomas conuentus in partibus non oppoſuerit de ſolutione dictorũ ſcutorum quatuor centum in facto non ſubſiſtit, eius namque Procurator non ſolum oppoſuit generalia, & ſpecialia ſed produxit inſtrumentum ſolutionis dictæ ſummæ, & petiit abſolutionẽ *Summario nu-*
13 *mer. 6. & ſeqq.* † vnde non eſt dubium quin propoſuerit exceptionem ſolutionis *Salgad. in labir. Credit. parte 3. capit. primo nu. 68. 110. & ſeqq.*

Cęterum in alia partita ſcutorum ſexcentorum, in qua Thomas prætendebat fuiſſe quoque exceſſiuum mandatum Auditoris Cameræ, Domini non fuerunt concordes.

Et ita vna tantum parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Neapolitana Bonorum.

Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Donationem, & actus inter viuos non comprehendi dicuntur à conſuetudine Neapolitana, præcipiente modum diſponendi ab eo, qui non habet filios, ea ratione, quia diſpoſitio propriè intelligitur de actibus vltimarum voluntatum; Et quamuis hæc omnia adhuc fieri potuiſſent in fraudem, reſpondetur, quod vltra quod illa probata non erat, prout probari debuiſſet, fraus nec dolus conſiderari poterant in donatione facta Eccleſiæ propter Deum, & ſolam donantis animi religionem.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo Neapolitana, quæ incipit, & ſi teſtator præcipiens modum diſponendi ab eo, qui non habet liberos traditur, & declaratur.*
2 *Conſtitutio loquens de diſpoſitione non complectitur donationem, & alios actus inter viuos, & num. ſeqq. vbi vide.*
3 *Diſponere verbum proprie reſtringitur ad vltimas voluntates, in quibus verè, & realiter verificatur.*
4 *Diſpoſitio legis loquens de actibus cauſa mortis, comprehendit donationes, & actus inter viuos, qui facti ſunt in fraudem legis.*
5 *Lex eſſet nugatoria, & inutilis, ſi verbis potius, quam rebus impoſita eſſet.*
6 *Fraus legis, vel Conſtitutionis concludenter probari debet.*
7 *Donatio facta ante biennium obitus donatoris, non dicitur in fraudem legis per vltimas voluntates diſponere prohibentis.*
8 *Fraus erga Eccleſiam conſiderari non poteſt.*
9 *Eccleſiæ donatur propter Deum, & propter animi religionem, non propter proprium lucrum.*
10 *Lex, ſtatutum, ſeù Conſtitutio ſecularis non licet Eccleſiam.*
11 *Qualitas à lege, vel ſtatuto requiſita probari debet ad hoc, vt lex, vel ſtatutum procedat.*
12 *Manutentio datur etiam aduerſus factum iudicis iniuſtum.*
13 *Iudex iniuſtè procedens poſſeſſorem ſua poſſeſſione non priuat.*

DECISIO DLXXX.

DVX Serrarum, & Duciſſa Caſtelluccię Soror vigore Neapolitanæ conſuetudi-
1 nis incipientis: † & ſi Teſtator volentis, quod vnuſquiſque non habens liberos de bonis nouiter quæſitis ad libitum diſponere valeat: de bonis vero antiquis ſibi à quauis linea obuentis, niſi pro medietate tantũ reſeruata altera medietate proximioribus illius lineæ, à quo Bona prouenerunt, ſententiam in Tribunali Nuntiaturæ Neapolitanæ obtinuerunt contra Domum, & Eccleſiam S. Pauli Theatinorum eiuſdem Ciuitatis pro dimiſſione medietatis bonorum antiquorum ex diſpoſitione Hippolitæ de Affliclo ad dd. Domum, & Eccleſiam ſpectantium, à qua interpoſita appellatione, cauſaque mihi commiſſa, dedi Dubium; An & de cuius bono iure conſtet, etiam ad effectum manutentionis, quod fauore Patrum Theatinorum reſolutum fuit.

Bonum ius Patrum deducitur ex donatione facta inter viuos a prædicta Hyppolita omnium bonorum prædictæ Eccleſiæ Sũmario eorundem Patrum *num.* 2. † de qua
2 donatione, veluti actu inter viuos, non loquitur dicta conſuetudo Neapolitana, quæ
3 procedit per verbum diſponere, † ac ideo reſtringitur ad vltimas voluntates, in quibus diſponendi verbum proprie verificatur *Napodan. ad conſuetud. neap. tit. 3. de ſucceſſ. mo-vient.* ſine filijs ex Teſtamento *num.* 5 *& ſeqq. & num.* 175. & 176. *Molphes* pariter *ad conſuetud. quæſt. 3. de ſucceſſ. ex Teſtam. quæſt. prima num.* 2. *& ſeqq. & num.* 6. *& ſeqq. A Ponte conſil.* 8. *num.* 16. & 17. *& conſ.* 9. *num.* 11. *tom. primo Staban. reſol.* 77. *num.* 16. *tom. primo Afflict. deciſ.* 370. *num.* 11. *verſ. Tertium Dubium, & num.* 12. *Capicc. deciſ* 96. *num. primo Franc. deciſ.* 91. *num.* 14. *& deciſ.* 518. *num.* 7. *Roſa conſult.* 65. *num.* 10. *&* 16. *& num.* 19. *& ſeq. Rota din. par.* 4. *deciſ.* 379. *num. primo.*

Et licet etiam in actibus inter viuos diſpoſitio legis, loquens de actibus cauſa mortis, procedat, † quotieſcumque donatio-
4 nes, atque contractus inter viuos facti ſunt in fraudem legis, quæ eſſet nugatoria, &
5 inutilis, † ſi verbis potius, quam rebus impoſita eſſet, adhuc fraus illa in caſu non
6 probatur, † vt opus eſſet, quinimmo excluditur, † ex quo donatio facta fuit biennio ante obitum donatricis per ea, quæ in
7 propoſito conſiderat *Franciſcus à Ponte conſil.* 14. *num. primo & ſeqq. vol.* 2. atque factu
8 fuit Eccleſiæ, † erga quam fraus conſiderari non poſſet, quia non alia cauſa, quam per
9 Deum † cenſetur fuiſſe donatum cura vllum commodum, vel lucrum Donatoris,

sed pro sola animi religione, quæ est potissima ratio *Textus in cap. relatum de Testam. Mascard de probat.concl.*556.*num. primo* cum aliis deductis per *Rotã coram Merlin. decis.*805. *per tot.* cum similibus.

Neque ex defectu solius rationis legis, vtpote in hoc casu inapplicabilis, extranea remanet prædicta consuetudo, sed etiam ex defectu potestatis in Ecclesiam Donatariam,
10 quam sæcularis hæc consuetudo non ligat iuxta celebrem *Textum* vbi Canonistæ omnes *in cap. Ecclesia S. Maria de Constitut.* cuius ratione in proposito quidquid seruari dicat *Franc.decis.*411.*num.*4. bene comprobant *Rosit.cons.*27. *numer.*6. *& per tot.* vbique *Added. num.*4. *& seqq.Capic.Latr.cons.*85.*numer.*37. *& seqq de Marin.lib. primo var.resol.cap.*55.*n.*18. *& seqq. Modernus Vennsin. Theatr. Veritat. & Inst.lib.*6. *de Dot.discur.*103.*num.*13. & late dixit *Rota in pluribus decisionibus cumulatis in recen.par.*12.*decis.*52. *num.*7. *Dunoz.Iun. dec.*243. *num.*4. *et* 5.*Bich.decis.*625. *per tot. repetit. in recen.par.*10. *decis.*349. & passim in aliis.

Quinimmo nec probatur, vt opus esset, bona, de quibus agitur esse antiqua † iuxta-
11 qualitates requisitas à prædicta constitut: De quibus *Molphes. ad consuetud. Neap. par.*2. *quæst.*20.*num.*7. *et par.*2.*quæst.*15.*num.*2. *et parte* 1. *quæst.*22. *num.*3. *et* 4. *Naueler. in Addit. ad consuetud. si qua moriens pag.* 13. *caput ad consuetud. in prælud.*§.3.*num.*26. *Franc. à Ponte consil.*9. *num.*4. *et* 5. *vol. primo et in tract. de potest. Proreg.tit.*9. *de succes.mulier. num.*17. *et seqq.*

Constito autem de bono iure Patrum Theatinorum illis manutentionem DD.cõ-
12 cesserunt † in hac secunda instantia, vigore eorum primæuæ possessionis, qua ex facto iudicis, qui iniuste in priori instantia contra ipsos pronunciauit, † non remanse-
13 runt priuati, vt ad limitationem *Text. in l. Iuste possidet ff. de acquir. posses.* tradunt communiter Doctores, quos sequitur *Rota coram Coccin.decis.*2265. *num.*4. *Bich.decis.*5. *illo eodem num. et decis.* 29. *num.* 7. & passim in aliis.

Et ita DD. Ducibus citatis per Contradictas DD. responderunt, &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Census.

Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Cum manutentio in quasi possessione exigendi acquisita super fructibus certorum bonorum, exequutioni demandetur, etiam contra tertios possessores illorum, ea ratione, quia res semper transit cum suo onere; Eadem quoque contra creditores occupantes rem ipsam concessa est, non obstante, quod ius anterius habere prætendissent, quia non inde possessorem de facto spoliare poterant, quod nec etiam Fisco permittitur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi fructus certorum bonorum potest exequi contra quoscumque tertios possessores dd. bonorum.*
2 *Quasi possessio exigendi acquisita contra auctorem, suffragatur etiam ad effectum obtinendi manutentionem contra successorem.*
3 *Bona in quemcumque vadant semper transeunt cum sua causa, et onere reali soluendi censum, qui soluebatur ex illis, et num. seq.*
4 *Onus soluendi censum cum fructibus certorum bonorum assignatis à iudice, dicitur inhærere eisdem bonis, quæ ideo transeunt in tertium cum suo onere.*
5 *Hæres quamuis beneficiatus, non tamen opponit de suis creditis aduersus habentem quasi possessionem exigendi fructus bonorum defuncti.*
6 *Manutentio in quasi possessione exigendi datur etiam contra hæredem beneficiatum non ratione qualitatis hæreditariæ, sed quia bona transierunt in illo cum onere suo.*
7 *Possessorem nemini turbare licet, quamuis esset prior, potior, aut etiam proprietarius.*
8 *Quasi possessio alterius, auocari ab eo debet in iudicio petitorio, ac simul euinci, non autem in simplici possessorio turbari.*
9 *Fiscus etiam si proprietarius existeret, non ideo potest turbare possessionem alterius, vel quasi.*

DECISIO DLXXXI.

MANDATVM de manutenendo in possessione exigendi Pensiones Domorum de quibus agitur Concessum Turriano † dic-
1 tum fuit esse exequendum contra tertios possessores earundem in decisione edita coram me * die 11. Ianuarij præteriti, cuius fundamentis hodie ad examen reuocatis, Domini steterunt in Decisis.

Cum enim tam ipse Turrianus, quam eius Authores per longum temporis spatium extiterint in quasi possessione exigendi dictas pensiones sibi authoritate iudicis assignatas de anno 1618. pro fructibus census in sorte scutorum 1000. *Summ. num.* 3. †
2 non dubitarunt Domini quin talis possessio suffragetur Turriano ad effectum exinde obtinendi manutentionem, seu iam obtentam exequendi contra quoscumque possessores ex certa regula, quod transierunt domus
3 cum † sua causa, & onere reali soluendi Censum, cui ex possessione actualiter capta ab authoribus Turriani prænominati reperiebantur specialiter obnoxiæ ex pluribus allegatis in decisione, quæ reuidetur *sub* §. *omissa & sequentibus*.

Non releuante obiecto iterum adducto in memorialibus datis pro noua audientia, quod prædicta procedant contra hæredes debitorum, vel alios successores ab eis causam habentes, quales non esse dicebantur credi-

creditores hodie possidentes.

Quia cum onus soluendi fructus Census cum pensionibus dictarum Domorum ad
4 hunc effectum à iudice specialiter assignatis., † realiter inhæreat eisdem domibus, certum remanet idem onus rei adhærens transire ad quoscumque possessores, vt bene firmat *decisio 99. parte prima diuersorum per*
5 *totam*, in qua licet ageretur contra hæredem, tamen iste erat beneficiatus, & excipiebat de retentione pro suis creditis anterioribus, & Rota non concessit manutentionem ex
6 qualitate hæreditaria. † sed quia res in eum transiuerat cum onere reali soluendi censum, vt aduertitur *numero 11. & sequenti* & clarius explicatur *numero 4 & 5.* vbi quod
7 non licet priori, aut potiori, † seú cuicumque alteri proprietario possessorem turbare (provt fecerunt moderni possessores) quo-
8 usque per viam agendi † illa quasi possessio sit ab ipso possessore in petitorio cui-
9 cta, † subdens etiamsi proprietarius esset Fiscus, & in hac ratione fundantur alii allegagati in præterita decisione cui Domini in totum adhæserunt Turriano tantum informante creditoribus pluries citatis.

Supra in hoc eodem tomo 2. adest altera præsentis causæ decisio coram eodem Reuerendissimo D. Albergato, quæ est in ordine la prima.

R. P. D. TAIA.

Carpentoraten. Decimarum.

Veneris 28. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

De nonnullis fructibus, & proprie de oleribus & croco decimas persolui mandatur, non obstante laudo eas restringente ad certas species fructuum, tum quia & illud in omnibus obseruatum non erat, tum etiam quia impossibile reputabatur, ipsũ hos nouos cõprehendere fructus, non dum in ea Regione introductos, vt proinde in fauorem Parochi prædialis decisum sit, quidquid alias dici posset, si lis agitaretur, vel fauore Parochi Sacramentalis, vel inter ipsum, & Parochum prædialem controuersia foret.

SVMMARIVM

1 *Transactio facta super decimis cum assensu Superioris valet.*

2 *Compositio inter Clericos, & Laicos substinetur, vt minus quam sit decima soluatur, vel de aliquibus non præstetur, & quando.*

3 *Ius decimandi affixit nouos fructus loco antiquiorum subrogatos.*

4 *Decima, quæ soluebatur de agro, adhuc debetur etiam si in illo domus construatur.*

5 *Decima aliud est, quod ex iure vniuersali percipiatur, aliud verò quod de iure particulari.*

6 *Decima de bonis existentibus intra parochiam, Parocho ex iure vniuersali debetur, & sic præstatur ex omnibus fructibus, etiam mutata cultura.*

7 *Decima alio iudicantur iure inter Parochum prædialem, & Sacramentalem, alio verò si litigetur inter Parochum prædialem, & suos Parochianos.*

8 *Consuetudo sola decimandi attenditur, quotiescumque agitur de decimis solo iure particulari debitis.*

9 *Præscriptum tantum dicitur quantum fuit possessum.*

10 *Decimis etiam ad certam speciem restrictis, non licet mutare culturam, & semina fructuum.*

11 *Fructus nouus veteri subrogatur, ad effectum illum decimandi.*

12 *Beneplacitum Apostolicum, cæteraque solemnitates ex solo cursu temporis sine obseruantia nõ præsumuntur.*

13 *Alienatio bonorum Ecclesiæ nedum solemnis, sed etiam vtilis præsumitur ex lapsu temporis triginta annorum cum obseruantia.*

14 *Obseruantia præsumpta ex lapsu temporis, non sufficit vbi agitur de præsumendo etiam beneplacito Apostolico, cæterisque solemnitatibus.*

15 *Præsumptiones duæ ex eodem cursu temporis non dantur.*

16 *Laudum non potest dici obseruatum si solutio contra illius formam sit secuta.*

17 *Laudum vnum, & idem repugnat in aliquibus obseruari, & in alys fuisse abolitum.*

18 *Consuetudo, vt noceat Monasterio, probari debet, cum illius scientia, & patientia fuisse inductam.*

19 *Monasterio non præiudicat negligentia ministrorum, & arrendatariorum illius.*

20 *Sumptum de sumpto, & exemplum de exemplo non probat.*

21 *Testis de auditu auditus deponens non probat.*

22 *Procurator sine speciali mandato non præiudicat Monasterio.*

23 *Laudum restringens decimas ad certas species fructuum, non potest illos comprehendere, quia eo tempore inhibi introducti non erant.*

24 *Fructus noui si in terris decimabilibus seruantur, iustum, & rationabile, vt quod de illis, sicuti de alys decima persoluatur.*

DECISIO DLXXXII.

PROPOSITA hac Causa 18. Martij præteriti, fuit dilata resolutio propter discordiam DD. & mandatum, vt omnes DD. consulerentur, hodiè iuxtà mandatum, consultis omnibus DD. maior pars stetit in decisis 14. * Iunij 1674. aliquibus refragantibus.

Videbatur autem refragantibus, Monachis obstare laudum præcedente compromisso promulgatum super decimis debitis, & soluendis de certis speciebus in eo expressis dumtaxat, inter quas crocus, & olera non comprehenduntur, & non est nouũ
1 in iure, † quod teneat compositio super decimis, si facta sit cum assensu superioris,

ad

ad ſummam textus cap 2. de tranſact. & ibi notat Barboſ. quod valet compoſitio inter laicos, & clericos, † vt minus quam ſit decima eis ſoluatur, vel, vt de aliquibus non præſtetur, ſi fiat cum Eccleſiæ vtilitate, vel approbata ſit à Pontifice, vel magno temporis interuallo fuerit obſeruata, & in hac cauſa dicebant concurrere obſeruantiam trium ſæculorum ab anno 1348. quod nunquam oſtendantur ſolutæ, nec à Monachis petitæ.

Non obſtante, quod crocus percipiatur ex terris decimabilibus alios fructus reddere ſolitis, & ius decimandi afficiat æque nouos fructus loco antiquorum ſubrogatos, vt in terminis Croci ſati in terris decimabilibus ad alios fructus antea deſtinatis *Rot. coram Bich. deciſ. 322. num. 5. à verſ. ſine crocus, in tot. num. 8.* itaut ſi in agro conſtituatur domus, † vel eius penſionis Decimam ſoluere debeat Dominus, vel eam ſaltem, quam prius de agro ſoluebat *Barboſ. ad cap. 4. de Decim. num. 2.*

Quia bene procederent ſupradicta, ſi Decimæ perciperentur ex iure vniuerſali † at hic percipiuntur ex iure particulari reſtricto ad certam ſpeciem fructuum, vt diſtinguendo proſequitur *d. deciſ. 322. num. 9. alleg. deciſ 333. ex num. 11. par. 5.* quæ eſt coram *Merlin. deciſ. 434. num. 9. & 10. à verſ. ſecus autem dum Parochus*, & prius in eadem cauſa coram *Coccin. deciſ. 1766. num. 14. à verſ. Tertio fuit conſideratum Barboſ. de Iur. Eccleſ. vniuerſ. cap. 26. §. 2. num. 61. verſ. ſed ad maiorem libro 2. D. de Luca de Decimis diſcurſ. 15. num. 4. verſ. vt enim benè lib. 14.*

Contrarium alij multo plures ſenſerunt, & ſtandum in deciſis.

Nam cum citra controuerſiam terræ, & prædia ſingulorum de Communitate ſint intra Parochiam Monaſterij, † debetur Decima ex fructibus quibuſcumque, etiam mutata cultura ex iure vniuerſali, & reali Decimandi, quod Parocho competit *cap. cum contingat. 29. cap. cum in tua 30. de Decimis, & ibi omnes Canoniſtæ Rot. d. deciſ. 322. à numer. 5. cum ſeqq.*

Non obſtantibus oppoſitis, quod Monaſterium particulari iure exigat Decimas, ſtante laudo reſtringente ad certam Decimationem fructuum, neque comprehendente Crocum, & Olera ex deciſionibus allegatis.

Quia deciſiones allegatæ nil commune habent cum præſenti caſu, quo concurrunt Parochus Prædialis, & particulares affectantes ſe eximere à tali ſolutione Decimarum; In illis enim vigebat controuerſia inter Parochum Sacramentalem, & Parochum prædialem, † cum Sacramentalis ratione cuiuſdam particularis conſuetudinis exigeret Decimam Lanæ, Caſei, & Agnorum, ex qua intendebat habere quoque Decimam noualiũ illarum terrarum de paſcuis ad culturam reductarum; Tanquam ſubrogatam Lanæ, Caſeo, & Agnis, † & reſpontum fuit, quod cum non demonſtraretur, niſi ſola conſuetudo Decimandi in illis ſpeciebus, eiſdem ſublatis ad regulam quantum poſſeſſum, † tantum præſcriptum, conſuetudo, ex qua ortum erat ius particulare, non aſſiſtebat Parocho Sacramentali quoad noualia ad excluſionem Parochi Prædialis, qui habebat ius vniuerſale, & reale Decimandi; Hic vero Monaſterium contra ſingulares ſuos Parochianos agit iure ſuo vniuerſali, & reali Decimandi fundato in iure communi, quod, & ſi reſtringeretur à laudo ad certam quantitatem, & forte ad certos fructus, non tamen tolleret, quod illa qualificata perceptio Decimarum non ſit fundata in iure vniuerſali, & realitate terrarum decimabilium, quæ realitas non operatur, vt terræ de quibuſcumque fructibus reſpondeant Parocho in quantitate tranſacta, † & quatenus vera ſit reſtrictio ad certam ſpeciem fructuum, hoc ipſo non licebat ſingulis de Communitate recedere ab ea cultura, & ſemine fructuum, quod erat concordatum per laudum in præiudicium Eccleſiæ, & ſemper laudo obſtat realitas terrarum Decimabilium infixa, & adiecta illis terris quemcumque fructum ferant, † cum nouus fructus veteri cenſeatur ſubrogatus *ad d. cap. cum in tua, & cap. 3. de Decimis & d deciſ. 322. num. 5. & 6.*

Sed, & huiuſmodi laudi obſeruantia negatur à Monachis, † ſine qua ſolus lapſus temporis inſeruire non poteſt pro præſumendo Beneplacito Apoſtolico, ac aliis ſolemnitatibus, vt coram *Ludouiſ. deciſ. 154. in fin. & ibi Adnot. num. 18. à verſ. Aduertendum tamen, & Adnot. ad Buratt. deciſ. 43. num. 6.* † vbi quamuis ex lapſu 30. annorum cum obſeruantia etiam alienatio rerum Eccleſiæ præſumatur, ne dum ſolemnis, ſed etiam vtilis, † non ſufficit ad hunc effectum obſeruantia præſumpta, ſed requiritur vera, ne ex eodem curſu temporis † dentur duæ præſumptiones, &c. cum allegatis, & hæc ſane obſeruantia non ſolum non probatur per teſtes patientes exceptiones, de quibus in præterita deciſione, ſed ex ipſis teſtibus Communitatis excluditur manifeſte, dum plures atteſtantur, quod in planitie Monachi percipiunt ad rationem decimæ quintæ in Montanis ad rationẽ vigeſimæ, † quod directe contrarium eſt laudo promulgato, indifferenter decimãquintam determinante, & cohærenter ad hanc inobſeruantiam eſt valde conſiderabilis expreſsus actus contradictionis, & cõtrariæ proteſtationis factus pro parte communitatis anno 1611. dum ad formam, modumque præſcriptum percipiendi Decimas, quæ erat potior pars laudi inſtabat Monaſteriũ præſtari Decimas, Proteſtata enim eſt Communitas, & particulares quod nõ tenerẽtur obſeruare dd. qualitates, cũ conſuetudo ſit in contrarium, adeoque ad ſenſum Communitatis tot interceſſerant

actus

actus cõtrarij, & repugnantes laudo, illiusq; constitutis formis soluendi Decimam, vt consuetudo orta fuerit super inobseruantia, & contra disposita in illo. quod difficile visum est DD. percipi posse, † quod vnum, idemque laudum fuerit in aliquibus pactis ab initio obseruatum, in alijs vero contraria consuetudine abolitum, cum pacta essent correspectiua, & data inobseruantia in aliquo, cessabat vtilitas Ecclesiæ, & sic validitas laudi.

Et vlterius dicta contraria consuetudo, vt nocere posset Monasterio, † esset probanda cum scientia, & patientia ipsius Monasterij, cui negligentia Ministrorum, & Arrendatariorum † nocere non potuit, *Rota decis. 212. num. 9. par. 10. cum alleg. & late in Hispalen. Decimarum coram Cardinali Corrado, vt in decisione coram Card. Celso decis. 44. num. 9.*

Altius ordiebantur aliqui ex DD. contra laudũ, vti sumptum de sumpto, & exemplũ de exemplo, † quod fidẽ nõ meretur, sicuti testimonium de auditu † auditus *Rot. coram Ludouis. decis. 432. & decis. 469. vtrobique ex numer. primo cum alleg. & adnot.* non obstante productione facta pro Monasterio d. sumpti à Procuratore, † qui mandatum speciale non habebat, immo nec idem sumptum de sumpto produxerat; quia vnum est anni 1388. alterum anni 1340. & discordant in substantialibus, cum vnum præcipiat intimationem faciendam quatuor horis ante collectionem fructuum, & alterum mandet inhibitionem sex horis ante, ex quibus existentia, & legalitas laudi magis turbida redditur.

Et concludebant DD. quod cum crocus, & olera, de quibus quæritur non essent inducta in eas partes, vt probant testes, & *Bellus* scribens in hoc ipso articulo *cons. 47. & seq.* ex attestatione 69. testium, † certum est non posse de illis intelligi, & sic non est mirum non fuisse expressa in laudo, cumque postea loco frumenti Decimabilis, in terris, crocus seratur, † iustum, & rationabile est de eo sicuti de frumento, vt Decima soluatur ex deductis in præterita decisione, *& in d. decis. 322. num. 7. & 8.* cum allegatis.

Et ita vtraque &c.

Supra in alio precedenti tomo primo ipsius Decimæ Octauæ Partis Recent. adest altera huic confirmata decisio, & ibi in ordine 323.

R. P. D. VICECOMITE.

Ciuitatis Castellanæ Expensarum.

Veneris 28. Junij 1675.

ARGVMENTVM.

Materia expensarum licet hæc decisio contineat ad consuetas regulas, integrè reficiendi expensas, quæ viuæ dicuntur, & quoad mercedem Procuratoris, Aduocati, Sollicitatoris, & Copistæ taxandi scuta decem pro instantia, diuersificat tamen stylum reficiendi Propinas in causis DD. Auditoribus, vti Auditoribus Sacri Palatij, vel vti Prælatis commissis, vt scilicet in primo casu, Propinæ nõ reficiantur, secundo verò sic.

SVMMARIVM.

1 *Expensa regestri, citationum, nota sententiarum & similia, viua in Curia, & in Rota appellantur.*

2 *Expensa viua terminato iudicio, per victum victori reficienda sunt.*

3 *Expensa Procuratoris, Aduocati, Sollicitatoris, & Copistæ à Rota taxantur in scutis decem pro instantia, & ideo si minus taxata sunt, excessiua dici nequeunt.*

4 *Propinæ in Rota non reficiuntur, vbi causæ coram DD. Auditoribus vti Auditoribus Sacri Palatij decidantur.*

5 *Commissiones Rotæ olim frequentius expediebantur, & DD. Auditoribus dirigebantur vti Prælatis.*

6 *Propinæ in Rota antiquitus reficiebantur in causis DD. Auditoribus commissis vti Prælatis.*

7 *Commissiones in Rota hodie rarò expediuntur, & à DD. Auditoribus accepta ntur, vti Prælatis.*

8 *Rota Romana si de aliquo stylo dubitat suos consulit Notarios antiquiores, & peritiores.*

9 *Propinæ hodie sicut olim reficiuntur in Rota, vbi causa DD. Auditoribus est commissa vti Prælatis.*

DECISIO DLXXXIII.

EXPENSÆ quas in fine huius litis taxauit Reuerendus Pater Dominus meus Emerix in scutis centum quinquaginta septem visæ sunt Dominis nulla indigere reformatione, quia pro summa scutorum centum triginta vnum constituunt in regestris, Citationibus, notis sententiarum, & similibus
1 quas viuas appellamus, quæque terminato iudicio Victori reficiendæ veniunt per Vi-
2 ctum iuxta Textum in *l. properandum* §. *sin autem C. de iudicijs vestrius in praxi lib.* 8. *capit.* 12. *numer.* 11. *Rota coram Bichio decis.* 3. *coram bonæ memoriæ Cardinali Celso decis.* 74. *vtrobique numer. primo* passim in alijs, in reliquis verò scutis viginti sex solutæ fuerunt pro honorario Aduocati, & Procuratoris; necnon pro mercede Sollicitatoris, & Copistæ, quorum opera cum vsus fuerit Iulius Victor in tribus instantijs, non solum excessum vllum non continent, † sed imo intra consuetam taxam scutorum decem pro
3 qualibet instantia regulatæ fuerunt *Rota coram Coccin. decis.* 1705. *numer.* 4. *coram Bichio dicta decis.* 73. *numero* 1. *& decis.* 240. *num.* 74. *& coram dicta bonæ memoriæ Celso præcitat. decis.* 74. *num.* 5. cum vulgatis.

Vnica fuit Dominis difficultas circa propinas solutas in duabus postremis instantijs

Re-

Reuerendis Patribus Dominis meis Taia, & Emerix, etiam si commissiones eis fuerint directæ non vti Auditoribus Sacri Palatij, † quo casu certum est, quod non deberentur ex firmatis in *Neapolitana Hæreditatis 8. Martij proximi præteriti §. finali coram me* sed vti Prælatis, an essent reficiendæ, quia licet eis innotesceret stylus, qui de tempore Amati Dunozetti, & Leonis Verospij, † quo frequentius forsan similes commissiones expediebantur, vigebat, † reficiendi has propinas, vt ex eorum decisionibus coram scilicet primo inter illius impressas *decis. 948. numer. 4. & 5.* in qua refertur decisio alterius, nihilominus cum rarior hodie sit vsus dirigendi nobis commissiones vti Prælatis † easque directas acceptandi, mihi demandarunt, vt sumpta informatione à peritioribus nostri Tribunalis Notarijs, quibus in similibus deferre solemus, vt coram *Merlino decis. 759. numer. 2. coram Eminentissimo Ottolino decis. 92. numer. 5. & in Bonon. Domuncularum 5. Decembris 1672. §. prout*, &c. coram me, resolutionem publicarem; Comperto propterea ex eorum relationibus nihil fuisse circa huiusmodi stylum innouatum † de mente Dominorum meorum exposui dictas propinas esse reficiendas; Neque quoad hanc summam taxam fuisse excessiuam.

Et ita altera tantum parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Calaguritana Beneficij de Logrono.

Veneris 28. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Agitur de adiudicatione Beneficij faciendæ maiores qualitates habenti, quæ in præsenti resultabant ex Sacerdotio, habilitate ad audiendas confessiones, nobilitate, paupertate, ac etiam quia senior ætas concurrebat, atque ita non obstante possessione alterius Beneficij pro subsistentatione prorsus insufficientis, prælatio fuit illi concessa, reiecta reprobatione examinatorum de partibus, quia habilitas probata erat ab examinatoribus Vrbis, vltra primæuam approbationem factam pro d.. confessionibus audiendis.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in adiudicatione Beneficij præfertur Baccalaureo, & Aduocato.*
2 *Paupertas, & nobilitas validæ reputantur pro obtinenda prælatione Beneficij.*
3 *Seruitium Ecclesiæ, & quidem de gremio, vti illius capellanus, attenditur ad effectum prælationis in Beneficio.*
4 *Senior, & approbatus ad confessiones in obitenda adiudicatione Beneficij præfertur.*
5 *Beneficium non habens præfertur beneficiato in adiudicatione Beneficij, lim. vt num. seqq.*
6 *Beneficiũ non sufficiens pro congrua subsistentatione beneficiati perinde est, ac si non possideretur, & quando num. 5. & 7.*
7 *Prælatio in beneficio habenti qualitates requisitas conceditur, etiam si ille aliud Beneficium haberet, non tamen pro congrua subsistentatione sufficiens, & supra num. 6.*
8 *Reprobatus ab examinatoribus de partibus perinde reputatur ac si fuisset approbatus, si ille ab examinatoribus idoneus renunciatus sit.*
9 *Reprobatus ab examinatoribus, male dicitur reprobatus, si per antea ab eisdem examinatoribus ille approbatus fuisset.*
10 *Reprobatus malè dicitur, qui ab examinatoribus ad audiendas confessiones fuit admissus.*
11 *Approbatus semel amplius reprobari non potest.*

DECISIO DLXXXIV.

ROTA censuit Beneficium adiudicandum esse Emanueli, quia collatis ad inuicem vtriusque Collitigantis qualitatibus, illæ, quibus ipse præditus est, visæ fuerunt Dominis præpollere; Ipse enim reperitur priùs constitutus in dignitate Sacerdotali, 1 quæ gradui Baccalaureatus, & officio Aduocati, quibus insignitus est Vrbanus præfertur, vt dixit *Rota decis. 171. numer. 15. parte 10. & decis. 240. numer. 5. parte 12. recent. & coram Dunozzetto Iunior decis. 950. numer. 9. & coram bone memoria Cardinali Celso decis. 215. num. 9.* est pauper, & nobilitate 1 præfulget, † qualitates etiam validæ reputantur ad obtinendam prælationem *Celsus dicta decis. 215. numer. 5. Bichius decis. 639. numer. 5. & 6. & in Calaguritana Beneficij 4. Maij præsentis anni coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæo* Sacri Palatij Apostolici Præfecto, atque inseruiuit per longum temporis spatium in Ecclesia, vbi situm est Beneficium, & quidem tanquam de illius gremio, nempè vti Capellanus, † quod 3 seruitium valdè ponderatur ad effectum, de quo agitur iuxtà *Textum in Capitul. Nullus, & Capitul. obitum distinction. 61. Rota dec. 413. numer. primo parte prima diuers. & coram Merlino decis. 6. num. 1. & 2. & coram Reyas decis. 486. numer. 4. & in Calaguritana Beneficij 3. Aprilis 1656. §. Hanc præterea coram bone memoria Verospio*, necnon ætate Senior, ac alias in toto Episcopatu Calaguritano ad audiendum fidelium confessiones ab Ordi- 4 nario deputatus fuit, † quas etiam qualitates ad effectum Prælationis considerauit *Rota coram Zurat. decis. 18. numer. 3. & 6. & coram Dunoz. Iun. dicta decis. 950. num. 3. & 5. & coram Cels. dicta decis. 215. numer. 2. & 4. & in Calaguritana Beneficij de Torrefilla 13. Maij proximi præteriti §. de qualitatibus coram me.*

Non obstat, quod ipse habeat alium Beneficium, indeque intret regula, † quod 5 non Beneficiatus præferatur Beneficiato

per

per *Text. in cap. Is, cui de præbend. in* 6. quia ex teſtibus datis in eius *Summario numero* 12. conſtat, illud eſſe adeo tenue, vt longe non ſufficiat ad congruam Beneficiati ſuſtentationem, † ideoque ad effectum, de quo agitur perinde habetur ac ſi nullum Beneficium poſſideat, *Celſ. deciſ.* 169. *numer.* 8. *Peutinger. deciſ.* 459. *numer.* 9. *Dunoz. Iun. deciſ.* 932. *numer.* 6. *Bich. deciſ.* 639. *num.* 10. *Zarat. deciſ.* 120. *numer.* 8. prætertim inſpectis prædictis eius † qualitatibus præponderantibus *Rota coram Celſ. dicta deciſ.* 169. *numer.* 9. *& coram Peutinger. dicta deciſ.* 459. *numer.* 10. *& coram Otthob. deciſ.* 267. *numer.* 7. *& in recent. dicta deciſ.* 240. *numer.* 6. *& 7. par.* 12.

Minus facit, quod Emanuel fuerit reprobatus ab examinatoribus Synodalibus, quia eorum iudicium detegitur iniuſtum ex nouo examine de ordine Rotæ coram examinatoribus Vrbis peracto, à quibus ad curam animarum idoneus repertus fuit *Rota deciſ.* 527. *numer.* 2. *coram ſanctæ memoriæ Gregorio XV. & coram Zarat. dicta deciſ.* 18. *numer.* 15. *& in recent. deciſ.* 225. *numer.* 6. *parte* 11. præcipue ponderando, quod in duabus ſimilibus vacationibus, † quæ immediate antea euenerant ab eiſdem ſynodalibus examinatoribus ad curata fuerat approbatus iuxta atteſtationes Vicarij Generalis Calaguritani *Summario numero* 3. nec non audiendas confeſſiones, vt ſupra electus, † & proinde intrat regula, quod ſemel approbatus, non debet amplius reprobari, vt late per *Rot. deciſ.* 348. *num.* 4. *& 5. par.* 10. *& dicta deciſ.* 225. *numer.* 4. *& ſeqq. & deciſ.* 295. *numer.* 15. *par.* 11. *rec. & in dicta Calaguritana Beneficij de Torreſilla §. finali coram me.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſorum.

Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Aſſociationem Fideicommiſſarijs mulier, quæ prætendebatur vocata, impedire prætendebat, ad quem effectum cautelam Angeli allegauerat, quæ ſibi non ſuffragari decidit, quia de titulo non conſtabat, cum Fideicommiſſum appareret reſtrictum ad familiam maſculinam, cuius appellatione non veniunt fœminæ, minus etiam de poſſeſſione, ad ius familiaritatis referenda, maximè, quia erat probata ex ſolis teſtibus ad perpetuam rei memoriam examinatis, qui nullatenus attenduntur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſidens ſi non docet de titulo, non impedit executionem mandati de aſſociando rei exati vigore Fideicommiſſi, & num.* 6.
2 *Deciſiones præcedentes in noua diſputatione ſupponendæ ſunt.*
3 *Familiæ appellatione etiam fœminæ comprehenduntur, lim. vt num.* 5.
4 *Fideicommiſſum factum fauore familiæ nõ comprehendit fœminas, ſi teſtator ſemper vocauit maſculos.*
5 *Fœminæ non veniunt appellatione familiæ, ſub qualitate maſculinitatis à teſtatore vocatæ.*
6 *Cautela Angeli non ſuffragatur, quando non eſt iuſtificata.*
7 *Teſtes ſine citatione partis examinati lite pendente, nihil probant, nec etiam poſſeſſionem.*
8 *Poſſeſſio Sororis vna cum fratribus intelligitur iure familiaritatis.*

DECISIO DLXXXV.

MONIALES Sanctæ Claræ vti donatariæ Vniuerſales Leonardi de Marzolis, poſtquam obtinuerunt mandatum de aſſociando ſuper omnibus eius bonis, tam prouenientibus ex Fideicommiſſo Vincentij Senioris de Marzolis, ac Violantis eius matris, reportarunt etiam binas deciſiones coram me prima Iulij * 1671. & 3. Iunij 1672. declarantes illud eſſe exequendum etiam ſuper medietate Palatij citato Ioanne Vincentio eiuſdem Leonardi fratre, ſed in hoc ſtatu inſurrexit Martia Soror, quæ ad impediendum illius executionem allegauit ſe actu poſſidere dictum Palatium, & fecit ſe ad
1 cauſam admittere; † Ideo ipſa citata, propoſito dubio: An dictum mandatum ſit exequendum Domini affirmatiue reſponderunt.

Cum enim in præcedentibus meis deciſionibus † in hac diſputatione ſupponendis, firmatum plene fuerit dictum Palatium eſſe Fideicommiſſarium Vincentij Senioris, & Leonardum fuiſſe grauatum alteri reſtituere, non poteſt hodie Martia Soror prætendere illius retentionem, ex quo ſit pariter vocata ad dictum Fideicommiſſum vti factum pro conſeruatione familiæ, † ſub
3 cuius nomine regulariter etiam fœminæ cõprehendi ſolent, quandoquidem Teſtator vocauit ſemper maſculos, vt conſtat ex eius teſtamento dato in hodierno *Summario numero primo*; † Ideoque intellexit de ſola familia maſculina, ſub qua fœminæ non veniunt *Gabriel conſil.* 132. *numer.* 18. *&*
5 *ſequentibus libro primo Peregrin. conſil.* 58. *numer.* 6. *libr.* 5. *& de Fideicommiſſis artic.* 14. *numer.* 39. *articul.* 25. *numer.* 47. *Fuſarius de ſubſtitut. quæſt.* 352. *num.* 15.

Deſtituta igitur titulo, licet actu poſſideat, non poteſt executionem impedire me
6 diante allegata cautela Angeli, † quæ non ſuffragatur, quando non eſt iuſtificata *Rot. deciſ.* 174. *numer.* 14. *& ſeq. par.* 9. *recen. & in*

Bo-

Bonon. Pradij 16. *Aprilis* 1674. *coram bonæ memoriæ Priolo*, vltra quod, nec minus constat de eius possessione, quia testes de illa deponentes vti lite pendente examinati, &
7 parte non citata, † nihil probant, vel ex quo dicunt illam in Palatio cohabitasse vna
8 cum fratribus, † intelligi possunt de possessione iure familiaritatis, vt aduertunt plures relati per *Posthium de manutentione obseruatione* 54. *num.* 19.

Et ita vna tantum parte informante, resolutum fuit, &c.

Plures decisiones in hac causa factæ sunt coram eodem Reuerendo Patre Domino Calataiu quarum duæ 201. & 202. sunt impressæ in alia antecedenti par. 17. recent. cuius in calce aliæ concordantes notatæ sunt.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Fideicommissi.

Veneris 28. *Iunij* 1675.

ARGVMENTVM.

Donationem non comprehendere ius adeundi hæreditatem delatam, non aditam, præsens comprehendit decisio, ea ratione, quia cum aditio in voluntate consistat, voluntas cedi non potest, nec in alium transferri; Inde plura de aditione deducuntur, quod nempe illa non resultet ex actu, & confessione dubia, minus etiam ex possessione inter fratres bonorum communium, quando eadem non ad dominium vniuersale, sed ad solam portionem possidentis referenda est.

SVMMARIVM.

1 *Ius adeundi hereditatem delatam, & non aditam non comprehenditur in donatione.*
2 *Ius adeundi non adhuc ineſſe deductum, in alios transferri non potest.*
3 *Voluntas non potest alteri cedi.*
4 *Hæreditas non adita non continetur appellatione iurium, & actionum.*
5 *Aditio non resultat, imo potius excluditur, ex actu, & confessione dubia.*
6 *Aditio requirit concludentem probationem, & quare.*
7 *Facta plene, & concludenter probari debent, nec sufficiunt actus, aut confessiones dubiæ.*
8 *Aditio operatur, vt bona non sint amplius hereditaria, sed efficiantur proprium patrimonium adeuntis.*
9 *Aditio hereditatis non probatur ex possessione rei communis, si non iustificatur possessio iure dominij vniuersalis.*
10 *Possessio rei communis pro sola portione debita possidenti intelligitur.*
11 *Frater possidens rem communem, non ideo fratris hæreditatem adiisse dicitur, & quando.*

DECISIO DLXXXVI.

EX duabus donationibus quas Cicchus Formonus fecerat Prerotio eius Patruo absenti, & Ludouico eius Patrueli de Prerotij filio, Agens Albertus Formonus, in cuius persona purificatum fuerat Fideicommissum in secunda donatione constitutum ab Auditore Gubernatoris Firmani restitutionem bonorum donatorum obtinuit, quam Rota confirmauit præuijs decisionibus 15. Aprilis 1616. * & 27. Ianuarij 1620. coram Remboldo.

Iterum autem interpositis appellationes super comprehensiua bonorum, & validitatis prioris donationis plures coram Vbaldo decisiones emanarunt, quæ sunt in *Recentioribus parte* 4. *tom.* 2. *decis.* 422. 428. *& par.* 4. *tom.* 3. *decis.* 716. ac denique coram Eminentissimo Panzirolo restricta disputatione, an ius adeundi hæreditatem Prosperi fratris delatam, sed non aditam á donante, comprehensũ esset in posteriori donatione Francisci negatiue Rota respondit, vt in decis. 9. Iunij 1634. coram eodem Card. Panzirolo, quæ est apud *Modern. Asculan. de confist.* 9. 36. *sub num.* 30. *& seqq.* de cuius decisionis viribus cum hodie dubitaretur coram me in locum Illustrissimi Matthæi ad Palatii Apostolici Præfecturam assumpti, ab Eminentissimo Gabriello Principe Firmi specialiter deputato, in decisis Domini permanserunt.

Sane placuerunt Dominis rationes olim deductę, quod ius adeundi hæreditatem delatam, & non aditam † à donatore com-
1 prehensum non fuerit in illius secunda donatione amplissima omnium bonorum, quia ius hoc inter extraneos, cum non sit
2 in esse deductum per aditionem, † in alios transferri non potest, quia voluntas † cedi
3 non potest ad *Tex. in l. si mulier ex asse ff. de iur. dot.* vt ad rationem nostram ratiocinatur *Bald. in rubr. de Procurat. num.* 27. *de franc. decis.* 60. *num.* 2. & comprobant *Tiraq. de retract.* §. 26. *glos.* 5. *num.* 46. *vers.* 5. *Carn. Cons.* 206. *n.* 57. *vol.* 3. *& cons.* 239. *num.* 3. *& 5. vol.* 4. *Soccin. Sen. cons.* 52. *num.* 21. *vol.* 4. *Cephal. cons.* 321. *num.* 31. *Surd. decis.* 140. *num.* 4. *& seqq. Cancer. var. resol. par.* 3. *cap.* 21. *num.* 160. *Castill. decis.* 142. *num.* 10. *Noal. de transmiss. cap.* 8. *per tot. Rota in Romana Portionis Hæreditatis* 5. *Maij* 1600. *coram Corduba*, & magistraliter post plures relatos in *decisione huius causæ coram Card. Panzirolo* apud prædictum modernum *Asculan de confiscatione quæstione* 36. *numer.* 34. *& plur. sequentibus.*

Nulla habita ratione illorum, quæ ad probandam aditionem hæreditatis Prosperi deducebantur, quia confessio deducta ex productione testamenti Francisci, quod ideo approbatum dicitur, nihil concludit, cum Franciscus disponat, de omnibus bonis tam Cicchi, quam Prosperi, & de alijs ibi enunciatis, sed cum inferius dicit indefinite: *E se bene detto Capitano Cecchо ne hà fatta dona-*

tione

tione Summario Catharinæ Carellæ num. 7. non
ideo tamen infertur, quod de omnibus do-
nator disposuerit, quia cum nulla mentio
bonorum Prosperi in donatione habeatur,
neque appellatione iurium, & bonorum †
4 *hæreditas non adita contineatur, male tra-*
hitur hæc confessio ad bona Prosperi, sed
singula singulis referendo donatio refertur
ad bona in Territorio Firmi, de quibus lo-
quitur, atque dispositio testatoris verifica-
tur in alijs bonis existentibus in Gripta Az-
zolina, de quibus donatio non loquitur, †
5 *quæ dubietas confessionis sufficit ad exclu-*
dendam aditionem, † quæ veluti quid facti
6 *requirit concludentem probationem, citra*
actus ambiguos ad Text. in l. pro hared. §. pri-
7 *mo vbi Ias. numer. 3. ff. de acquir. hared. Bald. con-*
sil. 224. vol. 2. Roman. cons. 154. num. primo & 2.
Rota coram Gregor. XV. decis. 460. numer. 6. & co-
ram Buratto decisione 589. numero 12.

Quinimo cum testator ab initio discritiue loquitus fuerit de bonis Cicchi, & Prosperi, cum inferius dixit Cicchum de illis donationem fecisse, verba hæc congrue referri possunt ad solam portionem donationis, quam non dixtinxisset ipse met testator à
3 portione Prosperi, † si per aditionem desijssent esse bona Prosperi, & effecta fuissent proprium patrimonium Cicchi adeuntis ad torum *Textum in l. prima §. ueteres ff. de acquir. possef. Cras. §. Hæreditas quæst. 2. num. primo Rota decis. 156. §. quia mortua matre apud Fenzon. ad Statut. Vrb.* cum similibus.

Leuioris ponderis iudicabant Domini confessionem Portiæ vsufructuariæ ac depositionem testium circa possessionem bonorum Griptæ Azzolinæ Sum. eiusd. Catherinæ *num. 3. & 9.* quia præter exceptiones deductas ab informationibus pro decisione animaduertebant Domini possessionem referri posse ad portionem spectantem ad ipsum Cicchum, & quatenus esset intelligenda de bonis Prosperi, adhuc ex ea non inferri ad
9 aditionem, † dum non probatur possessio
10 iure dominij vniuersalis, † sed pro parte debita possessionem accipimus, vt in præcisis
11 terminis fratris † possidentis bona prius cõmunia cum fratre est doctrina *Angeli cons. 173* quam sequuta est *Rota in rec. par. 2. decis. 32. sub num. 3.*

Et ita, vtraque parte informante resolutum fuit.

Decisiones superius in hac causa emanata coram bonæ memoriæ Remboldo inter eius impressas sunt in or-
dine 74. & 266.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seu Neapolitana Literarum Cambij.

Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Libros mercatoris non solum de iure, sed etiã ex generali consuetudine totius Italiæ, iunctis adminiculis plenè probare decidituri ad minicula autem hic desumuntur ex pluribus literis missiuis, in quibus agnoscitur debitum, illudque solui promittitur, ex solutionibus deinde factis, quæ iuncta bonæ fama scribentis, & quod libri ordinatè sint conscripti, omniaque continenda contineant, plusquam sufficere visa sunt.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum relaxetur iuxta summam à perito declaratam.*
2 *Creditum Mercatoris resultat ex partitis formiter ex suis libris extractis, & num. seqq vbi vide.*
3 *Libri mercatorum iunctis adminiculis plenè probant.*
4 *Libri mercatorum eo magis probant inter mercatores ipsos.*
5 *Libri mercatorum de generali consuetudine totius Italiæ probant, & quando.*
6 *Litera missiua, in quibus quis fatetur debitum, & illud soluere promittit, si non plenè probant, deseruiunt tamen pro adminiculo.*
7 *Adminicula plura numerantur pro augenda, & præstanda fide mercatorum libris.*
8 *Libri mercatorum si sunt benè, & ordinate conscripti, continent data, & accepta, cum expressione diei, & causæ, iuncta bona fama scribentis plenè probant.*
9 *Libri mercatoris non minuuntur de fide, quamuis aliquas partitas non contineant, si illa emanauerint post motam litem.*
10 *Libris mercatoris non derogatur ex omissione alicuius partitæ si illa à perito bonificata sit.*
11 *Perito formiter à iudice electo standum est, donec de illius errore doceatur.*

DECISIO DLXXXVII.

IN Bilancio negotiationis inter Petrum Marchettum, & Balthassarem Alborghettum prætendens dictus Petrus remansisse Creditorem scutorum quatuor millium, & vltra ob tractas, & non completas diuersas literas Cambij Solubiles Montiono, & alijs, iudicium instituit coram Auditore Cameræ & Sententiam fauorabilem reportauit contra dictum Alborghettum, qui causam appellationis mihi committi obtinuit, & disputato dubio sub die 2. Maij, & 27. Iunij 1672. an, & pro qua summa sit relaxandum mandatum, Rota voluit eligi Peritum, qui cum nuper retulerit Petrum esse Creditorem

1 rem in ducatis 3671. b. 49. † in dicta summa relaxanddum esse mandatum hodie Domini dixerunt.

2 Creditum enim in genere † resultat ex partitis formiter extractis ex libris mercantilibus dicti Marchetti publici Negotiatoris
3 Neapolitan, † qui iunctis adminiculis probant non solum de Iure, *Surdus consil. 563. num 8. & decis. 199. num 11. & coram Eminentiss.*
4 *Otthob. dec. 55. nu. 3.* maximè inter ipsos Mercatores, *Rota decis. 650. num. 5. par. prima recent. & coram Cardinali Seraphino decis. 600. num. 1.*
5 sed etiam † ex generali consuetudine totius Italiæ, *Bursat. consil. 19. num. 28. Menoch. consil 3. num. 40. Addentes ad decis. 345. num. 107. par. 9. recent. in Pisauren. census 14. Martij 1672. coram Reuerendo Patre Domino meo Rondinino.*

Adminicula sunt plures literæ missiuæ eiusdem Alborghetti directæ dicto Marchet-
6 to, † in quibus prædictum debitum agnoscit, & promittit sibi satisfacturum, prætermisso Summario *numero primo, & quarto*; Item verificatio plurium solutionum factarum à Marchetto de ordine Alborghetti desum-
7 pta ex Banco publico Sancti Iacobi † Neapolis; Item legalitas dictorum librorum, qui sunt ordinatè scripti, & cartulati, & continent data, & accepta cum expressione
8 dici, † & cautæ, ac demum bona fama, & probitas eiusdem Scribentis, vt aduertit *Rota decis. 195. num. 5. & 6. parte 6. recentiorum.*

Nec fides dictorum librorum minuitur, ex quo ad creditum Alborghetti non fuerint adnotata scuta ducenta nonaginta qua-
9 tuor soluta Carolo de Rubeis de an. 1670. † quia solutio facta fuit post motam litem de
10 anno 1669. dicto Summario † *numero primo*, vel in omnem casum dicta partita expressè legitur per Peritum bonificata, hodierno Summario *numero primo*.

Quantitas autem plenè iustificatur ex re-
10 latione dicti Periti, † cui standum est, donec erraste probetur, vt dixit *Rota in Romana reddititionis rationis 13. Martij 1673. coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite.*

Et ita, vna tantùm Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Farfen. Prædij.

Luna 1. Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Plures defectus opponebantur contra disdictã societatis officij, alter quod illa soli officiali facta sit, non autem fideiussori, maximè contra legem instrumenti, quod esset vtrique facienda, alter, quod eadem disdicta non fuisset adnotata in margine eiusdem instrumenti iuxta Reformationem sa. me. Pauli V. Tertium demum, quod eadē intra 15. dies reproducta non sit; sed ijs non obstantibus pro eius validitate decidituir, quia disdicta fieri debet officiali, non autem fideiussori, & conuentio illam vtriq; faciendi alternatiuè accipienda erat; Adnotatio verò in margine instrumenti, olim pro forma declarata, hodie solum requiritur ad euitandas fraudes, quibus cessantibus, non est necessaria; Reproductio demum tamquã facta die immediatè sequenti post lapsum 15. dierum, valida reputata est.

SVMMARIVM.

1 *Disdicta societatis officij sufficit quod fiat officiali, licet fideiussori facta non sit, & num. 3.*
2 *Societas officij inter debitorem, & officialem, non autem cum fideiussore consistit.*
3 *Disdicta societatis officij de iure fieri debet officiali non autem fideiussori, & supra num. 1.*
4 *Disdicta societatis officij iuxta consuetam formulam impressam penes* Zacch. de societ. offic. *hodie conuenitur facienda tam officiali quam fideiussori.*
5 *Dictiones tam officiali, quam fideiussori appositæ in conuentione disdictæ societatis officij accipiuntur separatè, et alternatiuè, et num. 8.*
6 *Fauore alicuius inductum in illius odium retorqueri non debet, & num. 12.*
7 *Verba obligationis faciendi, seù exequendi aliquid tam vni quam alteri, vel fauore tam vnius, quam alterius necessitatem important, & copulant vtrumque extremum.*
8 *Dictiones* tàm, et quam, *licet regulariter necessitatem importent, et copulam faciant, quandoque tamen accipiuntur alternatiuè, et num. 5.*
9 *Disdicta societatis officij apponi debet in margine instrumenti societatis iuxta reformationem sanctæ mem. Pauli V.*
10 *Reformatio Pauli V. 71. tit. de Notar. nu. 38. & 39. traditur, et declaratur, et num. 9. et seqq.*
11 *Disdicta adnotatio facienda in margine instrumenti societ. officij olim dicebatur de forma.*
12 *Disdictæ societatis officij adnotatio in margine instrumenti fuit demandata ad occurrendum fraudibus.*
13 *Pœna comminata in instrumentis nullitatis eorum ob publicam vtilitatem indicta, retorquentur contra notarium, et num. 14.*
14 *Instrumentorum nullitas non seruata forma legis, ratione publici commercij ordinata, non ideo tollit validitatem eorum, et quando num. antecedentibus et seqq.*
16 *Disdicta societatis officij reproduci debet infra 15. dies.*
17 *Dies termini non computatur in termino.*
18 *Disdicta societatis officij ideo reproduci demandatur infra 15. dies ad euitandas fraudes.*
19 *Disdicta societatis officij reproducta die immediate sequenti quindecim dierum, sine tamen dolo, et fraude valida reputatur.*

DECISIO DLXXXVIII.

CONTRA Sententias Rotales Reuerendissimi D. mei Albergati Decani, & bo. me. Prioli fauore Cosmi Pasqualis in

Sal-

Saluiano interdicto latas, quas in iudicatum transiſſe DD. dixerant in deciſ. 18. * Martij proximè præteriti coram me, reperebant hodie ſcribentes pro Narducciis ea, quæ ad arguendam iniuſtitiam ſentẽtiarum reiecta fuerant in præteritis huius cauſæ deciſionibus, quibus ideó non attentis, Domini permanſerunt in deciſis.

Non enim viſum eſt obſtare defectus interpellationis, ſeu vt inquiunt diſdictæ ſocietatis officij, in qua creditum Coſmi fun-
1 datur, quia illa facta fuit officiali, † quod ſufficit, quamuis fideiuſſori facta non fuerit, cum inter debitorem, & officialem prin-
2 cipalis obligatio conſiſtat, † non autem reſpectu fideiuſſorum, iuxtà doctrinam paſſim à Rota receptam, de qua *Gabriel cõ-*
3 *ſil. 63. vol. 2.* † cui ideó diſdicta fieri debet, vt communiter tradunt *Honded. conſ. 28. num. 1. & 2. vol. 1. Caſtrac. de ſocietatibus cap. 60. num. 8. & 9. Zacch. illo eodem tract. num. 210. & ſeq. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 167. ſub num. 9. Rot. in deciſionibus huius cauſæ 23. Iunij 1670. §. reſpectu, * & 22. Iunij 1672. §. etiamſi coram b. me. Priolo.*

Quamuis inita fuerit ſpecialis conuentio diſdictæ faciendæ per 15. dies tam ipſi officiali, quàm fideiuſſori acceſſuro, Summario de Narducciis *num. 2.* quia ex ſubiecta materia, atque ex conſueta formula con-
4 tractus, † in quo conueniri ſolet, vt diſdicta fieri poſſit tam officiali, quàm vni ex fideiuſſoribus acceſſuris impreſs. apud *Zacch. de ſoc. offic. pag. 1.* viſum eſt DD. dictiones illas
5 faciendæ diſdictæ tam officiali, † quàm fideiuſſori accipiendas eſſe ſeparatim, & alternatiuè relicta electione creditori citra vllam obligationem coarctatam erga vtrumque,
6 ne id, quod in fauorem inductum fuit † retorqueatur in odium, contra *text. in l. quod fauore ff. de legib.* vt recedendo à regula, vt
7 verba hæc neceſſitatem importent, † atque vtrumque extremum copulent, ex deductis per *Alexand. conſ. 232. nu. 4. vol. 6. Rot. rec. par. 7. deciſ. 163. num. 9. & 10. & coram Dunoz. tun. de-*
8 *ciſ. 503. num. 15.* in iſtis terminis † dictionum tam, & quam per *text. in l. fin. §. vltimo C. de dot. promiſ.* tradunt in propoſito *Alciat. conſ. 39. num. 20. & 21. lib. 3. Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 314. num. 11. Menoch. deciſ. Lucen. 58. illo eodem num.* & poſt *Vulpell. Barboſ. tract. var. de diction. dict. 400 num. 4.* atque in his terminis *Zacch. de ſoc. offic. nu. 209. & 210. Adden. ad Gregor. XV. d. deciſ. 182 ſub num. 9*

Neque pariter viſum eſt referre defectus
9 adnotationis † in margine inſtrumenti ſocietatis, iuxtà *Reformationem Pauli V. inter eius Conſtit. 71. tit. 19. de Notarijs nu. 38. & 39.* quia inſpectis verbis Conſtitutionis, atque conſideratè mente Pontificis, & ipſa æquitate,
10 & ratione, † quæ eſt anima legis, Dominis non ſatisfecit interpretatio, quam aliàs Ro-
11 ta dederat huic Conſtitutioni. † vt adnotatio eſſet de forma annullatiua actus *in Romana ſocietatis officij coram Reuboldo, impreſs. poſt Zacch. de ſoc. offic. deciſ. 71.* de qua idem *Zach. in eodem tract. num. 238. iuncto num. 440.* ſed placuit alia ſententia eiuſdem Rotæ *in Romana ſocietatis officij coram Cardinali Verospio ſeniore*, de qua *in rec. par. 4. deciſ. 157. num. 3.* vt nempè talis adnotatio cum requiſita fuerit ad occurrendum fraudibus, & in ipſorũ
12 contrahentium vtilitatem, † non debeat in eorum odium retorqueri, ne ſub fide publica contrahendo decipiantur ex negligen-
13 tia Notarii, † in cuius pœnam retorquentur omnes pœnæ in Conſtitutione comminatæ inſtrumentis propter publicam contrahentium vtilitatem valituris, iuxtà textus expreſſos in hunc ſenſum decretas inſtrumentorum nullitates explicantes pro ſola punitione Notarii, & pro illius diligentia excitanda *in §. ſi verò Auth. de Tabellion. & in nouell. 174. in fine*, & tradunt communiter Do-
14 ctores pro publici commercij † neceſſitate, legis æquitate, & pacata, ac ſecura Politici ſtatus gubernatione, *Bart. in l. Prætor ait §. interdum verſ. aut quæritur ff. de nou. oper. nunc. Angel. in l. vniuerſos C. de Decurion. lib. 10. Dec. conſ. 17. num. 2. & conſ. 169. ſub illo eodem num. Menoch. conſ. 1093. num. 38. Boccac. ad conſtit. Ægid. gloſ. 7. ſub num. 20. Farinacc. in fragment. par. 3. poſt eiuſdem Repert. iudicial. nu. 161. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 11. à num. 56.* & de conſuetu-
15 dine Cathaloniæ, † ac de iure probat *Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 4. ſub num. 123. Rot. coram Mohedan. deciſ. 9. de fid. inſtrum. & poſt 2. vol. conſ. Farinac. deciſ. 329. ſub n. 2. Buratt. deciſ. 688. num. 12. & in Canallicen. hæreditatis 27. Aprilis 1671. §. etiam coram R. D. meo Albergato Decano, & in Romana Teſtamenti 12. Decemb. 1672. §. ſecunda verò & ſeqq. coram eodem Reuerendiſs. Decano.*

Non denique obſtare viſus eſt defectus reproductionis infra quindecim dies iuxtà
16 ſuperius enunciatam obligationem, † cum diſdicta exequuta fuerit die 7. Nouembris, ſolumque reproducta die 23. eiuſdem mẽſis, Summario de Narducciis *num. 3.* vnde
17 deſumpta etiam die termini, † qui non cõputatur in termino, vt poſt *Eugen. Caſtracan. & Zacch.* firmauit *Rot. in deciſionibus huius cauſæ coram bo. me. Priolo*, ſemper quindecim
18 dies finem habent die 22. † quia cum hæc reproductio requiratur ad euitandas fraudes, quæ fieri poſſunt expectando exitum dubij euentus, in quo ſenſu procedunt omnia, quæ pro reproductione conuento tempore præciſè facienda deducunt *Zacch. de ſocict. offic. num. 240. & 241. Felic. illo eodem tract. cap. 35. num. 24. Amat. deciſ. Marcb. 1. num. 45. & per tot.* vt benè explicat *Rot. deciſ. 66. num. 3. apud Zacch. de ſocict. officij.*

Ceſſat proindè ſic timor fraudis, & do-
19 li † cum bona fide diſdicta reproducta fuerit die ſubſequenti, & longè antè obitum officialis, prout ad hunc effectum ſufficere probat *Saluſt. Tiber. in praxi A. C. lib. 1. cap. 16. num. 4.* & dixit *Rota coram Achil. de Graſs. impreſ. apud Boccac. de ſociet. ſub num. 190. & in de-*

est huius causæ 27. Iunij 1672. §. prout non obstat in fine coram bo. me. Priolo.

Et ita, vtraque parte informante &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hoc eodem tomo 2. in ordine 475.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij super bono Iure.

Luna 1. Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Licèt iuspatronatus, tamquam ius honorificum non transeat in fideicommissarium, sed penès hæredem remaneat, tamen ex voluntate Testatoris adhuc venit in restitutionem fideicommissi, cuius contrarium non deducitur ex sententia sacri Regij Consilij Neapolitani, præseruare demandantis prouisionem iuris præsentandi, quia talis præseruatio intelligenda erat respectu Iudicis Ecclesiastici, ad quem solum, vti de re habente annexam spiritualitatem, illius cognitio spectabat.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus, dicitur esse ius honorificum.*
2 *Iuspatronatus non transit in fideicommissarium, sed remanet penes grauatum.*
3 *Iuspatronatus ex voluntate testatoris transit etiã in fideicommissarium.*
4 *Iurispatronatus mentio facta in institutione, censetur etiam repetita in substitutione.*
5 *à Sententijs latis à Sacro Concilio Neapolitano non datur appellatio.*
6 *Verba* salua prouisione iuris præsentandi, *apposita in sententia tribunalis laici, intelliguntur de sola præseruatione iurisdictionis iudicis Ecclesiastici.*
7 *Iurispatronatus cognitio non spectat ad iudicem Laicum, sed Ecclesiasticum.*
8 *Iuspatronatus habet connexionem cum re spirituali.*

DECISIO DLXXXIX.

ROTA stetit in decisis sub die 14. * Ianuarij proximè præteriti, quia solida visa sunt remanere fundamenta tunc deducta, non obstantibus duobus obiectis hodie nouiter excitatis; Primum enim, quod iuspatronatus † tamquam ius honorificum non transeat in fideicommissarium, † sed maneat penes hæredem grauatum, iuxta opinionem magis communiter receptam, & approbatam à *Rota decis. 542. num. 12. & seqq. parte 5. & decis. 72. num. 5. cum seqq. parte 7. recentior.* videbatur facile solui ex ipsamet contraria voluntate Testatricis, quæ verbis expressis declarauit sub vniuersali hæreditate, in qua Monasterium substituit velle comprehendi etiam † iuspatronatus, vt in Summario responsionis Monasterij *numero vnico*, tunc enim nulli dubium est, quin etiam cum vniuersa hæreditate in fideicommissarium transeat iuspatronatus, vt limitando contrariam opinionem seipsas declarant supra adductæ *decisiones prima videlicet sub numero 13. & secunda sub num. 12. & seq. & pluribus allegat. Rota decisione 64. num. 5. cum sequen.* vbi firmat in specie, † quod mentio iurispatronatus facta in institutione, censeatur repetita in substitutione, *& decis. 152. num. 2. par. 13. recentior.*

Alterum verò, quod adhuc pendeat appellatio à sententia sacri Cõsilij Regij Neapolitani adiudicante Monasterio hæreditatem Aloysiæ Testatricis vigore testamenti, & fideicommissi, de quo agitur in facto non docetur, & doceri non posse constanter replicatur, † quia à sententijs huius supremi Consilij illa non admittitur.

Prout nec minus subsistere, quod dictum Concilium declarauerit dictam hæreditatem spectare ad Venerabile Monasterium, excepto iure præsentandi præseruato hæredi, quia verba in sententia adiecta ibi: Salua prouisione facienda respectu iuris præsentandi ad prædictum iuspatronatus &c. videbantur Dominis per prudens Consilium apposita, non tam ad illud ab adiudicatione excipiendum, & hæredi † præseruandum, quàm ad præseruandã suo Iudici, videlicet Ecclesiastico illius cognitionem tunc adhuc indigestam, † & ad ipsum non pertinentem propter connexionem, † quam iuspatronatus habet cum re spirituali, iuxta *textum expressum in capitulo quanto diuina 3. ibique glos. & Doctores de iudiciis.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Hæc, & altera immediata decisio, ambæ emanarunt in eadem causa, diuerso tamen articulo, in qua pariter emanarunt aliæ duę decisiones supra in hoc eodem tomo secundo 309. & 310.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficij super Sequestro.

Luna 1. Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Qui non possidet, licèt sit minus legitimus contradictor ad impediendam exequutionem literarum Apostolicarum; attamen vt coram Exequutore citari debuisset, contradictor legitimus est, si tamquam talis fuit coram Ordinario agnitus, & approbatus: Rursus clausula *sine præiudicio*, licèt præseruet exequutionem Iudicis à quo, non impedit tamen, quod Iudex appellationis

per

per viam attentatorum illam non reuocet, si minus ritè, & rectè fuerit processum.

SVMMARIVM.

1 *Possessio beneficij sequestrari demandatur, & de ratione vide remissiue.*
2 *Possessor qui non est, nec etiam est legitimus contradictor ad petendam sequestrationem beneficij, & quando vid. num seqq.*
3 *Contradictor non legitimus, vel qui non est possessor, non potest impedire executionem literarum Apostolicarum.*
4 *Contradictor legitimus dicitur, qui tamquam talis coram alio iudice fuit agnitus, & approbatus, & num. seq.*
5 *Citatus coram uno iudice, citari etiam debet coram alio, & quando. num. 4.*
6 *Clausula* sine præiudicio *præfernat exequutionem faciendam coram iudice, à quo, sed vide numer sequenti.*
7 *Iudex ad quem potest reuocare executionem iudicis à quo, etiam per viam attentatorum, vbi ille minus ritè, & rectè processit.*

DECISIO DXC.

1 PLACVIT iterum Dominis possessionem Beneficij, de quo agitur, † esse sequestrandam ex causis in Decisione sub die decimaquarta Ianuarij * proximè præteriti latiùs deductis, neque nullitas saluari posse visa fuit sub colore, quod Nicolaus præsentatus à Monasterio non esset possessor, † adeoque nec etiam legitimus contradictor, per ea, quæ tradit *Rota coram Bichio decisione 594. numero 14. versiculo eoque facilius, et coram Dunozetto iuniore decisione 596. numero nono versiculo quoniam*, quia quidquid dicendum foret ad effectum suspendēdi executionem, † si ista illo citato decreta fuissent, in quibus terminis loquuntur decisiones mox citatæ, certè Domini non dubitarunt, quin Nicolaus esset legitimus contradictor, † ad effectum, vt coram Executore citari debuisset, cum iam esset effectus, † & recognitus pro tali in ludicio prius intentato coram Ordinario.

Prout nec pariter videbatur posse euitari attentata ex eo quod Commissio signata fuerit cum clausula, sine præiudicio executionis Literarum Apostolicarum, † quia licet ista benè operetur, vt Iudex ad quem non præstet impedimentum Iudici à quo in legitima executione suæ sententiæ, † non impedit tamen quominus idem Iudex ad quem possit per viam attentati reuocare eandem executionem, si illa non fuerit ritè, & rectè facta, vt in specie declarat *Rota coram sanctæ memoriæ Gregorio Decimoquinto decis. 91. n. 11.* ibiq; latiùs *Addentes n. 3. et in Eugubina relationis indemnitatis vigesima octaua Iunij 1662 coram bonæ memoriæ Anunciato nostro*.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit &c.

Decisio immediatè precedens est in eadem causa, in qua pariter emanarunt aliæ binæ decisiones supra in ordine 409. & 410. hoc eodem tomo 2. decimæ octauæ partis Recentiorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Dotis, & Lucri;

Lunæ 1. Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Dotis restitutio non retardatur, quamuis illa consisteret in censu, retro ab vxore accipiendus, quia ille reperiebatur obnoxius sequestro culpa viri, & ab eius creditoribus tacto; itaut donec hæredes eum à d. sequestro non liberarent, eandem restitutionem euitare non possent; Rursus de simulatione tractatur, quæ, quia actus ex causa vera procederat, intrare non poterat, quamuis aliqua conuentio simulandi inter partes facta fuisset; & demum quod statutaria Vrbis præscriptio, quæ etiam in redditione rationis procedit, ab interpellatione, quamuis extraiudiciali, interrumpatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes viri tenentur vxori restituere dotem, quamuis consistentem in censu eidem restitutioni obnoxio si ille ex facto viri remaneat sequestratus, vel hypothecatus.*
2 *Fundus dotalis si fuerit venditus, vel pignoratus à viro hæredes pretium, vel quanti interest vxori præstare debent.*
3 *Dotis restitutio fieri debet, etiam de bonis fideicommissi ascendentis subiectis.*
4 *Dos vigore* auth. res quæ C. Comm. de legat. *eatenus constituitur, ac restituitur de bonis fideicommissi, & num. 3.*
5 *Fundi dotalis deterioratio medio tempore contingens damno vxoris, non viri cedere debet.*
6 *Bona data in dotem in quantitate promissa, non possunt efficere fundum dotalem.*
7 *Veritas actus ex publico instrumento, aliisque etiam coniecturis resultans, non obumbratur ex aliquo tractatu simulandi inter partes sequuto.*
8 *Simulationem ad euitandum sufficit sola possibilitas in contrarium.*
9 *Simulationis pro exclusione omnis capi debet interpretatio.*
10 *Simulatio, quæ adducitur contra publicum instrumentum, plenè & concludenter probanda est.*
11 *Simulatus qui pretenditur actus, si fuit celebratus ex causa vera, & reali non potest de aliqua simulatione redargui.*
12 *Constitutio Sixtina super moderatione dotium in vrbe, non habet locum in dotibus à mulieribus forensibus constitutis.*
13 *Mater tutrix, & administratrix bonorum sui filij, tenetur de illis ei reddere rationem.*
14 *Tutor non solum de iure rationem reddere debet bonæ*

bonorum pupilli, sed etiam ex propria obligatione facta in alium susceptionis tutelæ.

15 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 158. *de præsumenda solutione spatio* 16. *annorum habet etiam locum in tutela, & in redditione rationis. & vid. numer. seq.*

16 *Statuti Vrbis dispositio* lib. 1. cap. 158. *de solutione præsumpta per* 16. *annos, interrumpitur etiam per extraiudicialem interpellationem.*

DECISIO DXCI.

DISSOLVTO per obitum bo. me. Francisci Ducis Sanneſij matrimonio aliàs inter ipsum, & D. Ducissam Victoriam de Malaspinis contracto, assumptaque per eandem tutela, & administratione bonorum D. Ducis eius filij, eaque pluribus ab hinc annis terminata, varię inter partes ortę sunt controuersiæ; Nam prætendente D. Ducissa sibi restitui dotem scut. 20. mil. defuncto viro traditam, necnon solutionem lucri dotalis, & vice versa contendente D. Duce prædictam dotem quamuis promissam in summa scutorum 20. mil. fuisse solutâ dumtaxat pro rata scutorum 15. mil. mediante assignatione Census aliàs impositi à Communitate Rossani iam propria auctoritate à die obitus viri reassumpti à D. Ducilla, ac insuper prætendente, eandem D. Ducissam teneri reddere rationem de bonis administratis, & respectiuè descriptis in inuentario tutelari, pro omnium istarum controuersiarum iuridica definitione fuit à Sanctissimo directa Commissio, omni appellatione remota, Eminentissimo Domino Cardinali Odescalco, coram quo Causa adhuc indecisa pendente superuenit, eidem Eminentissimo ita annuenti, alia Commissio, vt procederet de voto Rotæ.

Vnde dato per me dubio, An, & ad quid ad inuicem teneantur, & super eo consulta hodie Rota respondit, teneri D. Ducem restituere integram dotem modo infra dicendo, necnon soluere scuta 5000. pro lucro dotali, ad effectum inuestiendi iuxtà dispositionem Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 131. & è cõtra D. Ducissam teneri reddere rationem de bonis administratis.

Et quoad primam partem resolutionis ratio fuit, quia de solutione integræ dotis constat ex duobus instrumentis publicis datis in Summario D. Ducissæ *num.* 1. & 2. in quorum primo Marchio Fosdinoui eius Pater assignat in computum dotis Duci Francisco viro censum scutorum 15. mil. contra Communitatem Rossani, in secundo verò pro residuo scutorum 5000. dat. eidem in solutum capitalia duorum Censuum, alterum scutorum 3000. contra Cardinalem de Torres, & alterum scutorum 2000. contra Ducem Ceræ.

Nec obstat D. Ducissam de rata scutorum 15. mil. iam remansisse satisfactam mediante reassumptione d. Census, quia licèt non fuerit in dubium reuocatum, quin ipsa recipere teneatur hunc censum eo modo, quo fuit assignatus in dotem iuxtà pactum expressũ in capitulis matrimonialibus, & instrumento dotali appositum, nihilominus cum ille fuerit traditus liber ab omni obligatione, & hodie ex facto bo. me. Ducis Sanctesij, illi D. Ducissam ad fideiubendum induxit, in contractu cambij ab ipso celebrato ad fauorem D. Principissæ Rossani huic obligationi, & sequestro ad eius instantiam appositio
1 reperiatur obnoxius; † Hinc DD. censuerunt non posse ab onere restitutionis dicti liberatum D. Ducem, nisi censum ab omni obligatione, & sequestro liberum traderet, prout in fortioribus terminis veri fundi dotalis venditi, vel pignorati à viro, † quod
2 teneatur pretium vel quanti interest retundere vxori habetur ex *text. in l. vltima §. fal. marim.* & firmat *Merlin. de pignor. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 19. *num.* 71. *Rosi. de dot. cap.* 16. *num.* 59. *& seqq. Rot. coram Seraphino decis.* 1332. *num.* 3. *coram Dunoz decis.* 845. *n.* 9. *& in recent. decis.* 219. *num.* 3. *& seqq. par.* 10.

Neque obstat D. Ducem non esse hæredẽ Patris, & bona ab ipso possessa retinere titulo fideicommissi prouenientis à transuersale, quia libera restitutio dotis non prætenditur ex fideicõmisso transuersalis, sed ascendentis, qualis fuit Marchio Clemens, ex
3 cuius bonis non est dubium † eam fieri debere, iuxtà vulg. *authent. res quæ C. comm. de leg.* quam locum habere, tam in Constitutione, † quàm in restitutione dotis firmauit
4 pluries *Rota*, & præsertim *coram Seraphino decis.* 678. *num.* 5. *& in Romana vineæarum* 19. *Iunij* 1669. *f. & prima erat coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Et quamuis scribentes pro D. Ducissa insuper prætenderent sæpè nominatum Censum fuisse redditum inexigibilem, & inexigibilitatem cedere debere damno viri, non obstante, quod ex pacto illum retroaccipiẽdi in casu restitutionis dotis assumpsisse diceretur naturam veri fundi dotalis, † cuius
5 deterioratio medio tẽpore contingens damno vxoris, non viri cedere debet.

Quia respondebatur dictum pactum, vti dumtaxat obligatorium respectu D. Ducissæ, non autem respectu Ducis, in cuius facultate erat Censum, vel eius pretium restituere, non potuisse illum præuia dotis promissione facta in quantitate traditum æstimatum, † efficere fundum dotalem, vt in
6 specie aduertunt *Ginrb. ad consuet. Massan. cap.* 15. *glos.* 1. *num.* 11. *in fine vers. & licet paciscantur, Tusc. dit. D. concluſ.* 758. *nu.* 13. *Merlin. de Pignor. lib.* 2. *quæst.* 19. *num.* 19. *vers. & fortius procedit.*

Adhuc cum talis deterioratio non fuerit probata pro parte D. Ducissæ, superuacaneũ DD. existimarunt inquirere veritatẽ huius quæstionis.

Minus obstare visa est simulatio adducta contra dationem in solutum aliorum censuum pro residuo dotali scutorum 5000. eo sub prætextu, quod illa emanauerit ad euitandas executiones eisdem Censibus immi-

nen-

nentes ad instantiam aliorum creditorum.

Quia licèt ad hanc simulationem probãdam fuerit pro parte D. Ducis exhibita epistola cõscripta à Marchione Fosdinoui Duce Sanneſio eius genero, in qua profiteur velle eidem dare in ſolutum prædictos Cẽſus ad euitandas executiones prædictas, ea tamen conditione, quod ſublato eorum periculo liberè eos retrocederet.

Nihilominus præterquamquod reſpondebatur de d. epiſtola, non legitimè recognita, nullam eſſe habendam rationem, præterea dictum fuit animum ſimulandi ex ea reſultantem tolli ex alia ſucceſſiuè conſcripta à D. Duce Sanneſio, in qua requiſiuit Socerum, vt vellet ſibi prædictos Cenſus aſſignare in ſatisfactionem reſidui dotalis, ad cuius formam cùm poſtea emanauerit datio in ſolutum, & illius vigore Dux aſſignatarius repulerit creditores Marchionis in pluribus iudicijs, quemadmodum etiam D. Ducissa creditores hæreditarios eiuſdem Ducis, expediendo inhibitionem dotalem
7 pro integra ſumma ſcutorum 20. mil. † veritas actus ex Inſtrumento publico, aliſque mox recenſitis comprobata, non viſa eſt poſſe annullari, vel ex dicta epiſtola, quæ ab alia eneruatur, vel ex aliquibus exactionibus fructuum ceſſorum de mandato D. Ducis Ceſſionarij factis à Procuratore Marchionis cedentis, cum aſſertione eiuſdem Ducis, quod fructus exacti ſpectabant ad Marchionem, aduertendo huiuſmodi aſſertionem fieri potuiſſe propter aliquam conuentionem ſuper fructibus initam inter par-
8 tes poſt dationem in ſolutum, † itavt hæc ſola poſſibilitas ſufficiat ad euitandam ſimu-
9 lationem actus, † pro cuius excluſione omnis capi debet interpretatio, latè *Aldonin. conſ. 69. num. 30. & 31. & ſeqq.* cum traditis per *Caſtren. conſ. 161. ſub num. 1. lib. 2. Rota coram Coccino deciſ. 302. num. 6. coram Royas deciſ. 309. num. 5. & in recent. deciſ. 412. num. 1. par. 2.*

Et maximè quando ſimulatio adducitur,
10 prout hic, † contra publicum, & iuratum Inſtrumentum, *Dec. conſ. 52. num. 4. & ſeqq. Bertazol. inter conſil. Farinac. 40. ſub num. 65. & Rot. in mox alleg. deciſ. 413. ſub num. 2. par. 2. rec.* cum aliis *in Forolimpien donationis 28. Ianuarij præteriti §. enim in fine coram R. P. Domino Lime-*
11 *nio.* † Et actus qui prætenditur ſimulatus fuit celebratus ex cauſa vera, & reali, vt hic, *Grat. in add. ad deciſ. March. 224. num. 10.*

Cenſuerunt pariter DD. ſolui debere eidem D. Ducissæ lucrum dotale aſcendens ad ſcuta 5000. ad effectum tamen reinueſtiendi, prout diſponit Statutum Vrbis, quando ex matrimonio diſſoluto ſuperſunt filij, vt hic, non obſtante Conſtitutione Sixtina moderatoria dotium, tùm quia dicitur fuiſ-
12 ſe eidem derogatum, † tùm etiam quia ea non habet locum in dotibus à mulieribus forenſibus conſtitutis, vt aliàs reſpondit *Rota deciſ. 160. & 172. par. 8. 175. par. 9. & dec. 357. par. 12. rec.*

Denique quoad ſecundam partem reſolutionis, cum D. Ducissa fuerit Tutrix, &
13 adminiſtrauerit bona ad filium † ſpectantia, tenetur de illis, aliſque deſcriptis in inuentario reddere rationem tam de iure per reſtitutionem eorum, iuxtà *tex. in l. 1. §. officio ff. de tutel. & rat. diſtraben. l. rationes C. de adminiſtrat. tutel.* quàm ex propria obligatione
14 factà in actu ſuſceptionis tutelæ, *Rota deciſ. 126. num. 1. & ſeq. par. 9. recentior.* & alibi paſſim.

Nec ſubſiſtit à die finitæ adminiſtrationis vſque ad diem motæ litis lapſos fuiſſe ſex-
15 decim annos, † indeque præſumi redditam rationem, & ſatisfactum D. Duci de omnibus ex hac cauſa prætenſis iuxtà diſpoſitionem Statuti Vrbis *cap. 158. lib. 1.* tæpiùs approbata per *Rotam*, & ſignanter *coram Seraph. deciſ. 718.* & in his terminis *dec. 530. per tot.*

Quia lis fuit mota de anno 1671. adminiſtratio verò ex copia mihi exhibita quietãtiarum factarum à D. Ducissa, ex partitis ex libro Præfecti Domus datis in hodierno Sũmario *num. 2.* apparet continuata vſq; ad annum 1661. itavt ſola decemnalis taciturnitas interceſſerit, ſed quatenus etiam dicta adminiſtratio terminata dici poteſt de menſe Martij anni 1656. provt contendebant ſcribentes pro Ducissa, adhuc vſq; ad menſem Auguſti anni 1671. quoad eius inſtantiam fuit incapſata commiſſio enuncians redditionem rationis à D. Duce elapſi erant anni quindecim dumtaxat, & menſes quinque, ac proinde ſola enunciatiua demonſtrans D. Ducissam fuiſſe extraiudicialiter interpellatam ad reddendam rationem, ſuf-
16 ficiat etiam ſecluſa litis introductione, † ad hoc, vt ſtatutaria præſcriptio dicatur interrupta, & non ſuffragetur, vt diſponit idem Statutum, & aduertit *Rot. in alleg. deciſ. 718. ſub num. 4. coram Seraphin.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien Nauiglj.

Lunæ 1. Julij 1675.

ARGVMENTVM.

Fructuum, & expenſarum liquidationem cõtinet hæc deciſio, illos deducendo à ſolito, & à veriſimili, quoties tamen de eorũ perceptione conſtat, & ſola quantitas reuocatur in dubium, & vbi agitur de ſpolio violento, provt hic, non ſolum habetur ratio de perceptis, ſed de iis, qui percipi potuerunt; hæ autem ſatis probata iuramento partis, iuxtà morem Regionis, & iuxtà ſtylum loci taxãda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Fructus in ſpolio violento non ſolum percepti debentur, ſed etiam qui percipi potuerunt. & num. 8.*

2 Spo-

2 *Spolium quousque duraverit, probatur ex depositionibus testium.*
3 *Fructuum liquidatio fit in ea quantitate, de qua testes deponunt.*
4 *Fructus liquidantur iuxtà summam aliàs perceptam.*
5 *Quantitas fructuum regulatur à solito, & à verisimili.*
6 *Fructuum de perceptione si constat, & sola quantitas revocatur in dubium, illa deducitur à solito, & ab eo quod verisimile iudicetur.*
7 *Fructuum condemnationem non euitat spoliator, qui nullos fructus percipit, sed sibi retinuit rem pro usu proprio.*
8 *In spolio violento speciale est, quod restituantur etiam fructus, qui percipi potuerunt. & sup. num. 1.*
9 *Expensa quandoque probantur iuramento partis, secundum morem Regionis.*
10 *Expensa in Curia taxari debent iuxta stylum eiusdem Curiæ.*

DECISIO DXCII.

CONCESSA Patribus Societatis IESV reintegratione ad bona Branschiæ, & ad nauigiũ in celebri Flumine Vistulæ prætia decisione 26. Ianuarij 1674. coram Me, damnatisque Patribus Tynecensibus ad re-
1 stitutionem fructuum perceptorum, † & qui percipi potuerunt ex causa spolij, dedi dubium, in qua summa taxandi essent, vnà cum litis expensis, cui Domini hunc in modum responderunt.

Fructus in duplici differentia diuersam speciem constituebant, quorum alij ex nauigio, alij ex fundo Branschiæ ratione locationis Domorum, & Horti; Hinc spatio vndecim annorum à mense Iulij 1663. vsque ad mensem Septembris 1674. quibus
2 spolium durauit, † quemadmodum vtriusque Partis Testes deponunt, statuerunt Domini fructus ex nauigio in florenis ducentum viginti annuis, in florenis sexaginta itidem annuis quoad domum maiorem, & minorem, & in florenis decẽ annuis quoad
3 hortum, † quemadmodum Testes ex vtraque parte deponunt Summario Patrum Societatis Iesu *numero primo, & sequentibus*, iuxtà summam † alias perceptam regulandi
4 quantitatem à solito, † & à verisimili iuxtà doctrinam *Baldi in l. prima C. de fructibus*, & *litium expensis*, quam in his terminis quo-
5 tiescumque constat de perceptione, † & reuocatur in dubium sola quantitas, *Rota* semper secuta est coram *Achil. de Graffis decis. 22. de restitut. spoliator.* & *apud Posthium decis.* 188. *num.* 6. & *coram Coccino decis.* 1121. *num.* 8. & in alijs.

Etiamsi Patres Tynecenses, siue illorum
7 Conductor hæc retinuerint † pro vsu proprio citra vllum commodum pensionum,
8 quia speciale est in spolio violento, † vt restituantur etiam fructus, qui percipi potuerint ex ratione *Textus in capitul grauis de restitut. spoliator. Posthius de subhastat. inspection.* 55. *num.* 93. & *sequentibus*, *Rota decis.* 10. *de restitut. spoliator. in antiquis*, *Burattus decis.* 642. *num.* 4. & *ibi addentes num.* 9. *Coccinus decis.* 239. *num.* 5.

Quo verò ad expensas, quæ fuerunt factæ
9 in partibus † probantur iuramento Rectoris iuxtà morem regionis, & iuxtà formam ab Illustrissimo Nuntio traditam, Summa-
10 rio *num.* 5. † quæ verò factæ sunt in Curia iuxtà taxam faciendam iuxtà stylum.

Et ita Patribus Societatis Iesu informantibus, & Patribus Tynecensibus monitis, Domini responderunt.

R. P. D. RONDININO.

Nullius S. Edicti bonorum.

Lunæ 1. Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Quia appellatio interposita, intra biennium prosequuta non erat, ideo pro re iudicata deciditur, non obstante quod intra dictum tempus acta fuerint transportata, cum teneretur viterius appellans procurare terminationem causæ ante lapsum eiusdem biennij; Rursus declaratur potuisse Testatorem, & emphyteutam disponere de bonis emphyteuticis, vel ex tenore inuestituræ, vel ex dispositione Statuti Ecclesiæ dominæ directæ, quamuis in manum mortuam, quia aut illa erat capax pretij bonorum emphyteuticorum, aut hoc solum Dominus directus declarare, & impugnare poterat.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata insurgit, si intra biennium appellatio prosequuta non fit.*
2 *Fatalia prorogari debent, vt euitetur res iudicata.*
3 *Res iudicata non euitatur ob non prosequutam appellationem, etiam si acta infra biennium fuerint transportata.*
4 *Appellans procurare tenetur quod causa intra biennium per sententiam terminetur.*
5 *Restitutio in integrum non conceditur, nisi probata lasione, quæ ex nullitate, vel iniustitia resultat.*
6 *de Bonis emphyteuticis ratione inuestituræ facta cum clausulis ampliss imis, & ex statutis Ecclesiæ potest emphyteuta ad instar allodialium disponere.*
7 *Manus mortua dicitur Capella, quæ regulariter est incapax bonorum emphyteuticorum.*
8 *Manus mortua non est incapax pretij bonorum emphyteuticorum.*
9 *Manus mortua solum volente domino directo remanet incapax bonorum emphyteuticorum, qui hoc declarare tenetur.*
10 *Fideicommissum, & descendentia probari debet, ad hoc vt illud suffragari possit.*

DE-

DECISIO DXCIII.

CONCORDIAM inter Carolum Peligñ tam nomine proprio, quam vti Capellanum, & Petrum Bartolomicchium, & vxorem super bonis hæreditariis Peliæ Cassiæ Mattis, & Lucretiæ Lupæ filiæ nullam, & inualidam AC. declarauerat, dictum Carolum Capellanum in bona dimissa immittendo; A qua sententia, & si appellationis causa vsque ab anno 1664. commissa fuerit Eminentissimo Cerro, tunc Romanæ Rotæ Decano; Vnquam tamen ab inde citra aliquid gestum fuit, ideoque obtenta Commissione executoriali coram me, qui in eiusdem Eminentissimi locum successi, reassumpta disputatione pro parte eiusdem Capellani ab ipsis appellantibus huc vsque neglecta, constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum Domini responderunt.

Res iudicata insurgit ex lapsu temporis supra decennium non prosecuta appellatione, † quæ intra biennium terminari debet, 1 vel obtineri à Principe fatalium temporum prorogatio iuxta literalem *tex. in auth. ei qui, & in l. nemo 3. C. de tempo Appellat in cap. cum sit Romana 5. atque in cap. constitutus 45. de appellat. Dec. cons. 436. num. primo. & 20. Rot. in nouis decis. prima num. 5. de Appellat*, & in aliis congestis *in Rec. par. 11. decis. 140. num. primo & par. decis. 38. num. 11. & 13. Card. Celsi. 70. num. primo & decis. 102. num. 16.* 2

Etiam si acta transportata fuerint intra biennium, † quia hoc non sufficit, nisi intra illud † appellans causam terminari cu- 3 ret per sententiam *Ruginell. de Appellat. §. 10. glos. 2. num. 40. Vrsill. ad Afflict. decis. 78. num. 3.* qui testatur de opinione Rotæ Romanæ, de qua eadem *Rota coram Scraph. decis. 597. nu. 2. & 3. Dunoz Iun. decis. 439. num. primo, & 2. & in Romana Pecuniaria 22. Iunij 1672. §. fin. coram me.* 4

Restitutio in integrum non conceditur nisi probata læsione, † quæ ex nullitate, vel iniustitia resultat, de quibus tantum abest quod in præsenti doceatur, vt potius appareat de validitate sententiæ AC. ex reuolutione actorum, atque de illius iustitia ex testamentis dictarum mulierum, ex quibus detegitur bonum ius Capellani super bonis dimissis in concordia Summario eiusdem *num. primo & sequen.* de quibus bonis dubium non est mulieres istas disponere potuisse, quamuis agatur de bonis emphy- 5 teuticis Abbatiæ trium fontium, † quia tam ex tenore inuestituræ cũ clausulis amplissimis ad habendum, quam ex consuetudine dictorum locorum atque statutis eiusdem Abbatiæ Summario eiusdem Capellani *num. 5.* permittitur in testamento, & in quacumque simili dispositione illorum alienatio, non secus, ac bonorum allodialium, vt ad effectum illorum bonorum dixit *Rot. in Nullius Terræ Portuani Hæreditatis 18. Februarij 1619. coram Pirouano, & coram Reuerendissimo Ninot. decis. 13. num. 22. & 23.* 6

Ex hac autem ratione tollitur aliud motiuum, quod versemur in manu mortua, † qualis est Capella incapax bonorum em- 7 phyteuticorum, quia si dispositio non es- 8 set caute facta † ac pretio ex bonis retrahendo Summario eodem *num. primo & 2.* adhuc obiectio cessaret stante natura bonorum allodialium, & patientia Domini directi, † quo solum volente, & declarante posset 9 cogi Ecclesia, vt venderet alicui personæ priuatæ iuxta notata per *Speculat. de locato §. nunc aliqua, &c. rubrica de Emph. qu. 119. Imola in cap. potuit num. 25. & 26. de locat. Alex. cons. 120. numer. primo & sequen. vol primo Caldas de nominat. emph. lib. primo quæst. 14. per totam Grat discept. 513. num. 67. & sequen. Rot. rec. par. prima decis. 101. num. 7. Greg. decis. 520 num. 11. & ibi late Adden. num. 14. Merlin. de. cis. 649. per totam.*

Quod vero adsit fideicommissum, nunquam fuit iustificatum, nec probata descendentia à fideicommittente prout opus esset 10 ex ratione *tex. in l. si quis ita substituerit ff. de vulgari & Papill. & in l. eum qui nouissimus ff. ad S. C. Trebell.* de qua in proposito post plures relatos *Rot. rec. par. 11. decis. 93. num. 35. & parte 12. decis. 8. num. 52.*

Et ita Capellano informante ac Bartolomicchio, & litis consortibus plures monitis Domini responderunt.

Infra sub die 10. Februarij 1676. erit altera in hac causa decisio coram eodem R. P. D. Rondinino.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Supplementi Legitimæ.

Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Erronea prætendebatur relatio periti, sed cum plene, & concludenter, vt requiritur, error probatus non fit, secundum eam iudicatur, solent namque iudices, & Rota semper sequi relationem peritorum; Error autem excludebatur, quia partitæ, quæ computatæ negabantur ², iam à perito excomputatæ erant, itaut amplius deducendæ non essent, ac proinde subiatis exceptionibus, eandem relationem attendendam esse declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Periti relatio attenditur in partitis ab eo firmatis pro liquidis, licet ipse reliquas reseruauerit examinandas, & decidendas à iudice.*

2 *Periti relationem iudices, & Rota semper sequi consueuerunt.*

3 *Error periti efficit, vt illius relatio regulariter non attendatur.*

4 *Error periti, vt de eo constare dici possit, probari debet per liquidas, & bene concludentes probationes.*

5 *Par-*

5 *Partita semel deducta, amplius deduci non debent.*

6 *Apocha priuata non potest concurrere cum instrumento publico.*

7 *Periti relatio attenditur si remouentur exceptiones, quæ contra illam adducta sunt.*

DECISIO DXCIV.

POST tres sententias decernentes Ioanni Bellarmino ex persona Veronicæ matris supplementũ legitimę in bonis Aureliæ Auiæ maternæ in vna vncia, & in quinta parte alterius Vnciæ vna cum fructibus decursis à die obitus ipsius Aureliæ electus, & deputatus fuit de communi partium consensu Peritus, qui preuia examinatione omnium hinc inde deductorum firmauit statum hæreditatis dictæ Aureliæ liquidum, & incontrouertibilem ascendere vna cum fructibus ad sc.10307.69. & consequenter seruata supradicta proportione vnius videlicet vnciæ cum quinta parte alterius ad totum assem, liquidauit dictum Ioannem creditorem certum in scutis 1030.76. † Et insuper
1 in alia parte diuersas partitas constituentes insimul scuta 17414.89. tamquam dubias 7 reseruauit iudicio Rotæ decidendas; Cum autem quesitum fuerit ad quam summam esset liquidandum dictum supplementũ vna cum fructibus Domini sequentes præfatam
2 relationem Periti † provt semper facere solemus, vt coram *Bich. decis.* 236. *num.* 9. *in recent. decis.* 129. *num.* 6. *par.* 5. & passim in aliis, constituerunt Ioannem Creditorem certum in dicti scutis 1030.76.

Non attento, quod per Ferrinum debitorem vti filium, & hæredem dictæ Aureliæ, dicta relatio fuerit impugnata tanquam etronea in infrascriptis tribus partitis, prima scilicet in sc. 1000. quæ ex toto asse Aureliæ deducenda esse contendebat, tamquam restituta filijs primi matrimonij eiusdem Aureliæ ad computum quarti dotalis, quod quamuis per ipsam acquisitum quoad vsũfructum in bonis Simeonis Vitalis primi viri, illud tamen dictis filijs quoad proprietatem præseruare, & restituere tenebatur; Secunda in sc.105. conflata ex sorte scutorum 100. cuiusdam societatis officij cum Hieronymo Tenaglino, & Petro Cerasolo, & illius fructibus ascendentibus ad alia scuta 105. positis ad creditum Aureliæ, cum tamen ex quadam apocha priuata apparere asserat dictum creditum tam pro sorte, quã pro fructibus, attenta illius inexigibilitate, cessum fuisse pro scutis 100. tantum, & tertia in sc.350 per Ferrinum persoluris, partim pro celebratione missarum in suffragiũ animæ eiusdem Aureliæ, & partim pro certis canonibus debitis loco Pio Orfanorum Vrbis.

3 Quia licet error periti † regulariter efficiat, vt illius relatio non sit attendenda *Rota coram Coccin. decis.* 771. *num.* 2. *in recens. decis.* 522. *sub num. primo par. prima* & quotidie in aliis, de errore tamen constare debet †
4 per liquidas, & bene concludentes probationes, vt pluribus relatis *in Romana Redditionis Rationis* 13. *Martij* 1071. §. *& licet confirmata* 2. *Martij* 1674. §. *nec de Periti errore, &c. coram me*, cuiusmodi non sunt dicti Ferrini oppositiones, nam quoad primam, & tertiam ex eadem periti relatione visum fuit, quod semel Ferrino bonificatæ fuerunt, scuta videlicet 1000. in scutis 2500. distractis ex dicto Statu tamquam restitutis in causam dicti quarti dotalis, & alia sc.350. in duabus partitis vna nempe scut. 304. promissis altera vero sc.46. pro canonibus, † quæ propterea iterum deduci non debent. *Bonafides* 58. *ff. de regul iur.*

Secunda vero cum habeat pro se publicum Instrumentum, ex quo apparet per Ferrinum recepta fuisse sc.205. † non est in
6 illius concursu attenda asserta apocha priuata *l. scripturas in fin. & ibi glos. verbo præponi C. qui pot. in pign. hab.* & per hunc eundem *textum tradit Felin. in cap.* 2. *nu.* 11. *de fid. Instrum. Mascard. de probat. conclus.* 109. *num.* 10.

Ex quibus sublatis Ferrini exceptionibus tendentibus ad ostendendum errorem calculi, † relatio periti attendi debet ex *Rot. coram Coccin. decis.* 972. *num. primo & decis.* 1312. *num.* 12. *& seq.* & aliis subdit præcitata *Romana Redditionis Rationis* 13. *Martij* 1673. §. *& licet in fin.*

Reliquæ vero partitæ positæ à perito tamquam dubiæ, illas reseruarunt Domini singillatim examinandas in alia particulari disputatione, conuenientes interim in hoc quod supplementum remaneat liquidum in dictis scutis 1030.76.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Comen. Dismembrationis.

Lunæ prima Iulij 1675.

ARGVMENTVM.

Sub prætextu, quod inter alterum ex pluribus collitigantibus, altera pars transegerit, ab attentatis post appellationem commissis se excusare prætendebat, sed pro illorum incursu deciditur, tam ex eo, quod per transactionem prædictam quoad non transigentes adhuc vigebat, & non remanebat extincta, quam etiam quia de viribus inhibitionis, ipse iudicare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Parochiales functiones exerceri non possunt post introductam causam in Rota, & quando num. seqq.*

2 *Lite pendente nihil innouandum est.*

3 *Transactio super iuribus parochialibus facta à Paro-*

Parocho non præiudicat Parochianis, & num. 7.

4 *Collitigantes, & legitimi contradictores dicuntur qui in omnibus actibus semper citati fuerunt.*

5 *Mandatum de manutenendo ab aliquo obtentum suffragatur etiam collitigantibus, quamuis non nominatis in illo.*

6 *Causa eiusdem defensionis inter collitigantes attenditur.*

7 *Conuentio inita inter Parochum, & Capellanum non præiudicat Parochianis, & sup. num. 3.*

8 *Lis inter collitigantes non dicitur sopita ex transactione facta cum altero ex illis, sed contra non transigentes adhuc vigere dicitur.*

9 *Inhibitio siue iusta, siue iniusta est timenda, neque inhibitus potest eam spernere.*

10 *Inhibitus non potest iudicare de viribus inhibitionis, etiam si cum altero ex litigantibus transegerit.*

11 *de Inhibitionum viribus iudices inferiores agnoscere nequeunt.*

DECISIO DXCV.

A SENTENTIA Ordinarij Comẽsis super dismembratione loci Caini ab Ecclesia Matrice Sancti Saluatoris Vercanæ appellauit Parochus dictæ Ecclesiæ Matricis ad Auditorem Cameræ Baranzonum, coram quo obtenta manutentione, causaque commissa cum clausula, sine præiudicio mandati de manutenendo, cum interim Capellanũ Caini innouasse prætenderetur, non obstante litis pendentia, dedi dubium, An constet de attentatis, cui Domini affirmatiuè responderunt.

Non enim poterat Capellanus Caini exer-
1 cere † functiones parochiales, atque Ordinarius Comensis confirmare mediante no-
2 uo decreto dismembrationem † controuersam, postquam causa reperiebatur in Rota introducta, fueratque eidem Capellano personaliter præsentata inhibitio rotalis, Sum. eiusd. Rectoris *nu. 1. & plurib. sequentibus*, ex vulgata regula *Textus, & tote titulo vt lite pendente nihil innouetur*

Non obstat quod lis extincta fuerat ob transactionem inter Capellanum, & Rectorem, atque ex licentia eidem Capellano à Rectore concessa, Summario eiusdem Capellani *num. vnico*, & Summario positionis *num. primo*, quia neque transactio est in-
3 Actis producta, † neque hæc omnia valuerunt præiudicare Parochianis collitigantibus, qui non interuenerunt, & qui sicuti ad causam ab initio admissi sunt, atque in omnibus Actibus iudicialibus ab ipso Capellano, & hominibus Caini nominati, & citati, Summario Rectoris *num. 2. 3. & septimo*, † ac consequenter habiti pro collitigan-
4 tibus, iuxtà deducta per *Marchesanum de commissionibus parte prima capit. 2. numero 51. Rota diuersorum parte 2. decis. 42. num. 12.*

Quamuis mandatum de manutenendo in secunda instantia fuerit obtentum instante
5 solo Parocho, † quia adhuc suffragatur Parochianis collitigantibus, etsi non nomina-
6 tis, † quia attenditur eadem causa defensionis, iuxtà *Textum in l. prima, & secunda C. si vnus ex pluribus, & in l. prima C. de diuersis rescriptis, ac in l minoribus, vbi Iason in tertio notabili C. de his quibus vt indignis, Crauet. consil 45. numero 2. Felinus in capit. nouit de præsumptionibus, Rota coram Puteo decis. 459. libr. secundo in recentis, & in recent. par. 7. decis. 7. num. 11.*

7 Ita pariter ipsis non † interuenientibus conuentio inter Parochum, & Capellanum
8 illis non præiudicauit, respectu † quorum proinde lis adhuc vigebat, ex notatis per *Scacciam de appellat. quæst. 17. limitat. 6. memb 4. num. 45. & limitat. 2. numer. 96. Valerosus de transactionibus titulo 2. quæst. 7. num. 48. Rota recent. par. 7. dicta decis. 7. in fine.*

Ad hunc saltem effectum, vt Capellanus Caini, qui pro parte ipsorum Parochianorum inhibitus fuerat, abstinere deberet, † &
9 inhibitionem siue iustam, siue iniustam ti-
10 mere, neque ipse poterat iudicare, † an consentiente solo Parocho Vercanæ inhibitio amplius non afficeret, quod nec permit-
11 titur Iudicibus, † qui de viribus inhibitionum agnoscere nequeunt, iuxta *Decisionem Cardinalis Celsi 207. num. 7. & 224. numer. 4.* cum similibus.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Vrgellen. Decanatus.

Veneris 29. Nouembris 1675.

ARGVMENTVM.

Prima Dignitas in Ecclesia Cathedrali Pontifici reseruata ex regula quarta Cancellariæ, talis esse probatur ex illius assertione facta in Instrumento publico, ex ordine descriptionis eiusdem, & demum ex enunciatiuis emissis in literis Apostolicis à Capitulo approbatis per successiuam possessionem Prouiso Apostolico traditam, ex quibus cum de ea satis constiterit, & vltimus status controuerti non possit pro exequutione gratiosæ subrogationis deciditur, non obstante prætensa facultate optandi, ac etiam asserta vnione, quæ pro illis impediendis non attendantur.

SVMMARIVM.

1 *Regula 4. Cancellaria reseruat omnes dignitates maiores post Pontificalem in Ecclesijs Cathedralibus.*

2 *Dignitatis Ecclesiæ præeminentia probatur ex illius assertione facta in instrumento publico.*

3 *Prerogatiua, & præeminentia dignitatis probatur ex ordine descriptionis illius.*

4 *Enunciatiua Literarum Apostolicarum censetur approbata à Capitulo mediante possessione tradita prouiso Apostolico.*

5 *Dignitas beneficij probatur ex collationibus apostolicis à capitulo approbatis.*

6 *Status vltimus beneficij illius reseruationem, eiusque dignitatem probat.*

7 *Statuta Ecclesiæ Cathedralis Vrgellen. super optione canonicis concessa sunt à Sede Apostolica confirmata, & etiam à Rota canonizata, & num. seq vbi de eis.*

9 *Statutum licet in principio loquens de dignitate maiori, si tamen in parte concessiua illam non repetit, eam non dicitur comprehendere.*

10 *Concessione restricta puta ad solas dignitates minores, & canonicatus simpliciter, non comprehenditur prima dignitas, quamuis alias illa fuisset expressa.*

11 *Obseruantia est optima interpres cuiuscumque dispositionis, & statutorum intelligentiam suadet eo modo quo illa antecedenter seruata sunt.*

12 *Optandi facultas alicui competens, ei per contrariam obseruantiam non censetur ablata, nisi doceatur illum optare volentem fuisse impeditum, et etiam succubuisse.*

13 *Clausula* dudum *apposita in probemio Literarum Apostolicarum declarat in quo illa primariò fundata sint.*

14 *Decisiones, quæ non tangunt præcisum articulum, de quo agitur, non attenduntur, nec præiudicant.*

15 *Dignitatem habere annexum Canonicatum quatenus probari debeat ab eo, qui vtrumque expressionem fecit Pontifici.*

16 *Vnio non præsumitur, sed ab eam allegante probari debet.*

17 *Vnio enunciata in Literis Apostolicis, si de ea principaliter non agitur, leuioribus probationibus probatur.*

18 *Litera Apostolicæ subrogationis gratiosè vbi sunt iustificata, exequtioni demandantur absque vlteriori probatione.*

DECISIO DXCVI.

DOMINI dixerunt literas Apostolicas gratiosè subrogationis Petri ad ius, & possessionē Antonij vltimi possessoris Decanatus Ecclesiæ Cathedralis Vrgellen. esse exequendas, quia reseruatio, quæ sola ex tribus solitis requisitis ad earum iustificationē necessarijs cōtrouertebatur, satis iustificata videbatur ex dispositione regulæ 4. 1 Cancellariæ † in ventre reseruantis omnes Dignitates post Pontificalem maiores in Cathedralibus Sedis Apostolicæ collationi, & dispositioni, eo ipso quo constat Decanatum esse Dignitatem maiorem post Pontificalem.

Quod autē Decanatus sit Dignitas maior post Pontificalem in dicta Ecclesia, probatur primo ex antiquissimo Instrumento anni 1299. dato in Summario Petri num. 5. in quo apparet olim primam Dignitatem in dicta Ecclesia Vrgellen. fuisse Prioratum, 2 & huius †nomen mutatum fuisse in Decanatum, quod rectè probat Dignitatis Decanatus præeminentiam, *Rota* alijs relatis *decis. 16. num. 2. par. 6. recent.*

Secundo ex ipsomet antiquo Statuto optionis, cui innititur Antonius Aduersarius in quo post Petrum Episcopum primo loco legitur descriptus Balthassar tunc Decanus, & post eum Ioannes Archidiaconus, 2 cæterique obtinentes alias Dignitates, & Canonicatus, † ex ordine enim descriptionis benè arguitur prærogatiua, & præeminentia Dignitatis, vt notat *glos. in can. bene quidem distinct. 97. in verb. Mediolanen. & in cap. quorundam in verb. predicatorū de elect. in 6. & in Clem. vnic. in verb. Regum de baptismo*, & late *Ioan. Euran. in loco ab ord. num. 13. & seqq.* 3

Tertio ex obseruantia desumpta ex octo antecedentibus collationibus Apostolicis effectum sortitis, atque insimul metam sexaginta annorum excedentibus, in quibus omnibus expressum fuit, quod Decanatus est dignitas maior post Pontificalem, dicto Summario *num.* 4. huiusmodi enim expressio in tot prouisionibus continuata, † & à 4 Capitulo interesse habente per subsequentē possessionis traditionem approbata, vt aduertit *Rota decis. 359. sub num. 2. vers. Capitulum tradidit par. 4. diu. & decis. 285. num. 22. par. 8. rec. & in Leodien. Plebania 12. Iunij 1671. & 12. Febr. 1672. coram me,* † talem qualitatem concludentem adstruit. *Rot. decis. 465. sub num. 2. vers. similiter par. 4. rec. tom. 2. & decis. 331. num. 5. par. 12. & coram Burat. decis. 473. num. 6. & coram Bichio decis. 312. nu. 8.* cum tamen ad hunc effectum sufficeret † vltimus status, vt in terminis reseruationis desumptæ ex regula 4. firmauit *Rot. rec. decis. 633. num. 4. par. 4. tom. 3. & decis. 331. n. 7. par. 12. & coram Buh. dec. 244. num. 38.* & latius *decis. 312. nu. 18. & in Parmen. Parochialis 23. Febr. 1671. sub* §. *vacatio vers. enim assistit vltimus status coram R. P. D. Beniuolqua.* 5 6

Neque ad impediendam exequtionem prædictarum literarum suffragari visa fuit optio facta vigore antiqui Statuti à Sede Apostolica confirmati, † & alias à *Rota* canonizati *in Vrgellen. optionis 10. Ianuarij 1624. coram Remboldo, & in alia Sacristia coram Manzanedo decis. 773. num. 5. & 6.* inter eius impressas, in quo disponitur, quod antiqui oratores Canonici possint optare dignitates, & 8 Canonicatus, † etsi in Curia vacauerint, vel aliter Sedi Apostolicæ reseruata sint. 7

Quia dictum Statutum optandi nō comprehendit Decanatum tamquam maiorem dignitatem post Pontificalem, dum in parte concessiua de ea non loquitur, sed tantum de Archidiaconatibus, aliisque inferioribus, † licet in capite Instrumenti Decanatus ante omnes, vt supra dictum est, nominatim descriptus fuisset, in generali enim 9 gratia ad beneficia, & dignitates non comprehenditur prima post Pontificalem, nisi 10 de ea fiat specialis, & expressa mentio, & minus dum de ea fuit facta mentio, & pars cōcessiua restricta est ad Canonicatus, & dignitates inferiores. *Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. glos. 9. §. 1. num. 29. Ladon. Gomez in tract. de grat. expect. sub num. 45. vers. secundò debent intelligi. Germon. in tract. de indult. Cardin. §. etiō si facultas*

via num.9.et ſeq.et §.ac irritum num. 5. quos ſequitur *Barboſ.in tract. de appel. verb. appel.71. ſub num.2.verſ.dignitas enim maior.*

Idque comprobat recenſita obſeruantia tot prouiſionum Apoſtolicarum poſt dictũ Statutum de eodem Decanatu factarum, &
11 per Capitulum approbatarum, † quæ eſt optima cuiuſcumq; diſpoſitionis interpres, & Statutorum intelligentia ſuadet eo modo, quo antecedenter fuerunt ſeruata, *Rot. d.deciſ.285.num.11.par.9. rec.et in Hiſpalen. decimarum 15.Ianuarij 1663.§.attamen cor.R.P.D. meo Taia, et in Pampilonen.decimarum 13. Iunij 1670. coram me in fin.* vbi concordan. referuntur.

Nec aduerſus iſtam obſeruantiam quidquã facit reſponſio, quod aliquæ ex dictis prouiſionibus ſucceſſerint ex eo, quod vacatio Decanatus euenit in menſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis vigore regulæ octauę, aliæ verò ex eo, quod Canonici optare no-
12 luerunt, ideoq; non releuent, † niſi probentur actus contrarij, nempè quod aliquis Canonicus optare voluerit, & ſuccubuerit, iuxtà tradita per *Rotam in Meſſanen. Decanatus coram Amato Dunoz.deciſ.644.num.16.et duobus ſeqq.et deciſ. 678. num. 14. cum ſeqq.* inter eius impreſs.

Quoniam hoc nullo niti fundamẽto colligitur ex lectura earundem collationum, quæ dum omnes factæ fuerunt vti de dignitate maiori poſt Pontificalẽ, & in proe-
13 mio præferebant clauſulam *dudum* † continen. reſeruationem regulæ quartæ, in qua primario fundantur, vt aduertit *Rota coram Dunoz.iun. deciſ.616.num.9.et deciſ.25.num.22. et 23.par.10.rec.* & diſtinguendo latè *Thom.de Roſ.de execut.lit.Apoſt.par.1.cap.4.num.6.et ſeqq.* vbi refert diuerſas formulas proemiorum, in quibus reſeruationes fundantur, non recte dicuntur facere vigore regulæ octauæ, & minùs ſunt tribuendæ voluntati Canonicorum optare nolentium, ſed defectui poteſtatis, vt firmauit *Rota* recedendo à dictis deciſionibus corã Amato Dunozetto emanatis *in d.deciſ.285.ſub num.22.verſ.ſimiliter, et in Reatina Archipreſbyteratus 30. Maij 1670. §. aliæ vero coram R.P.D.Beuilaqua.*

Et hinc non obſtant præallegatæ deciſiones in Vrgellen. optionis coram Remboldo, & alia Sacriſtiæ coram Manzanedo, quia non loquuntur in terminis maioris dignitatis poſt Pontificalem, & ita non tangunt articulum ſuper reſeruatione regulæ quar-
14 tæ, † prout ex profeſſo tractat *d. deciſ. 285. par.9.rec.* quæ etiã *ſub num.11.* eiſdem deciſionibus in ſpecie reſpondit.

Minus releuat non probari Decanatum habere annexum Canonicatum, quemad-
15 modum fuit Papæ expreſſum, † & prout
16 dicebatur debuiſſe probari, cum vnio† non præſumatur, *Garz.de benef.par.12.cap.2. n.229 Rota deciſ.911.num.1.& duobus ſeqq. coram Dunoz. Iun.* quia dum in præſenti non agitur principaliter de vnione ſatis videtur iuſtificari ex dictis prouiſionibus Apoſtolicis, in
17 quibus legitur enunciata, † cum hoc caſu leuiores probationes ſufficiant, *Merlin. deciſ.625.num.9.& deciſ.48.num.11.& ſeq.par.10. rec.* Imò ad effectum, de quo agitur huiuſmodi probatio non exiſtimata fuit neceſſaria, dum iuſtificata reſeruatione, & aliis re-
18 quiſitis, quæ non controuertuntur † literæ gratioſæ ſubrogationis abſque vlteriori probatione ſunt executioni demandandæ, *Rota coram Coccin.deciſ.2013.& deciſ.2028.vtrobique num.1.& Nolana Parochialis 27. Iunij 1670. §. Et quoniam coram R.P.D.Vicecomite, & in Zamoren. Canonicatus, & Scholaſtriæ 12. Martij 1674.§.Iuſtificatis coram R.P.D.Rondinino.*

Et ita deciſum fuit, vtraque Parte informante.

R.P.D. VICECOMITE.

Camerinen. Dotium.

Veneris 29. Nouembris 1675.

ARGVMENTVM.

Requiſita *l.diffamari C. de ingenuis, & manumiſſis* in hac deciſione expenduntur, ad hoc, vt locus eſſe poſſit impoſitioni perpetui ſilentij contra diffamantem, qui in termino ſibi à Iudice præfixo non docuit de iure, quod contra diffamatum habere prætendebat. Hæ autem iunt probatio propriæ poſſeſſionis, ſubſecutæ diffamationis, ac etiam citatio ipſius diffamantis ad docendum de iure, quod contra diffamatos ſe habere iactabat.

SVMMARIVM.

1 *in Iudicio* l.diffamari C.de ingenuis, & manumiſs. *diffamanti perpetuum ſilentium imponitur, & quando.*

2 *Diſpoſitio* l.diffamari C.de ingenuis, & manumiſs. *maxima Cæſarum prouidentia proceſſit, & quare num.ſeq.*

3 *Diffamationis iudicium inuentum eſt ad coercendam malitiam eorum, qui vocitando ingennorum ſtatum diffamabant.*

4 *Diffamationis iudicium licet cauſa ſtatus inuentum, fuit extenſum ad omnes res, & actiones tam in petitorio, quam in poſſeſſorio, quoties tamen illius extrema concurrunt.*

5 *Poſſeſſio diffamati eſt principale requiſitum, & neceſſario probanda in iudicio* l.diffamari C.de ingenuis, & manumiſs.

6 *Diffamatio probari debet vt ſit locus iudicio* l. diffamari C.de ingenuis, & manumiſs.

7 *Diffamationis in iudicio eſt neceſſaria citatio partis ad docendum de iure, quod ſe iactabat habere contra diffamatum.*

8 *Diffamans ſi in termino ſibi præfixo à iudice non docuerit de ſuo iure, quod ſe iactabat contra diffamatum habere, illi perpetuum ſilentium imponitur.*

DECISIO DXCVII.

FILIABVS Cirilli, & Marcucci locorum Serræ, & Fabriani respectiuè indigenis iactantibus sese velle molestare puellas Terræ Apiri super quasi possessione, in qua priuatiuè quoad quascumque alias reperiuntur recipiendi à Canonicis, & Capitulo eiusdem Terræ charitatiua subsidia dotalia ab hæreditate Ioannis Iacobi Baldini
1 prouenientia, dictum fuit hodie † in iudicio *legis diffamari, Codice de ingenuis, & manumissis* imponendum esse perpetuum silentium.

2 Quandoquidem legis huius dispositio† licèt ex maxima Cæsarum prouidentia emanauerit ad coercendam malitiam †eorum
3 qui vocitando ingenuorum statum diffamabant, † nihilominus ex identitate rationis vltra causas status, etiam ad quascumque alias super rebus, & actionibus tam in petitorio, quàm in possessorio cõmuni calculo Doctorum fuit extensa quotiescumque cõcurrunt extrema in hoc iudicio aliàs necessaria, *Contardus in commentario super hac eadem lege diffamari conclusion. 2. numer. 24. Gabriel. de actionib. conclus. 6. numer. 2. & sequentibus*, cum aliis, quos refert practicus *Ridolphin. parte 3. cap. 3. numer. 73. & sequentibus, Rota coram Coccino decis. 2317. numer. 3. cum tribus sequentibus*.

Concurrere autem in præsenti non fuit dubitatum; Docuerunt siquidem primò puellæ diffamatæ de proprio interesse per duos Testes de dicta videlicet quasi possessione recipiendi prædicta charitatiua subsi-
5 dia priuatiuè quoad omnes alias, † quod est vnũ ex necessarijs requisitis, *Aretin. consil. 68. numer. 6. circa medium Gabriel de actionibus mox citata conclus. 6. numer. 37. in fine, Rota decis. 801. numer. primo parte prima diuers. coram Coccin. dicta decis. 2317. numer. 9.*

Deinde per duos alios Testes probauerunt diffamationem, † quod est alterum
6 extremum, *Cagnolus in præcitata lege diffamari numer. 6. Couarruuias variarum resolutionum libro primo capit. 18. numer. 2. Allexand. consil. 108. numer. 7. libr. primo*, cum aliis, quos congerit *Ridolphin loco proximè citato numer. 97.*

Concurrit demum tertium requisitum, bina videlicet citatio ad instantiam diffamatarum contra diffamantes † ad docendum
7 intra terminum in vnaquaque præfixum de iure, quod se iactabant habere in dicto charitatiuo subsidio, prout exigit *glos. in hac eadem lege diffamari verb. sententiam*, & ibi tradit *Contardus qui supra limitat. 3. numer. 31. & Gabriel d. conclus. 6. numer. 2. Marches. de comm. iactationis iactationum part 3. §. primo num. 48. folio 333.* Cum autem de tali iure minimè
8 docuerint, † illis proindè ex natura iudicij venit imponendum silentium, vt tradunt præcitati Doctores omnes, & concludit *Rota coram Coccino mox citata decisione 2317 in fine coram Merlino decis. 144. numer. 2. & in Romana fideicommissi, seu Saluiani 4. Iunij superioris anni §. primo circa medium coram Reuerendo Patre Domino meo Emerix.*

Et ita per contradictas fuit resolutum.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana cessionis ratæ Census.

Veneris 29. Nouembris 1675.

ARGVMENTVM.

Plurima ab hac decisione contenta, in actorum transportatione consistunt, in cessione facta à condomino, in materia fundi dotalis, ac super interpretatione sententiarum, aliisque etiam ab illius Summario, & ipsa Decisione videndis; Vt scilicet illa in prophanis necessaria non sit de scripturis irreleuantibus, qualis erat legitimatio personæ actoris in processu causæ approbati, cessio verò licèt facta de toto, intelligebatur tamen pro portione credentis; Fundus autem dotalis non erat dos à principio in pecunia constituta, quamuis postea fuerit inuestita, & demum quod sententiæ æquè à decisionibus, ac petitione declarationem recipiant.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 180. de duabus conformibus, *quæ exigat requisita.*

2 *Appellans tenetur transportare omnes scripturas tam à seipso, quam ab aduersario productas.*

3 *Productio scripturæ pro legitimatione personæ non est necessaria, si illa tamquam talis fuit in iudicio approbata.*

4 *Transportatio actorum, quæ non sunt necessaria, in causa prophana, non requiritur.*

5 *Cessio totius facta ab eo, qui erat dominus solius portionis, adhuc de sua sola portione intelligitur.*

6 *Cedens rem, quam habebat cum alio communem, sua solam partem cedere dicitur.*

7 *Dictio* delli, *puta*, scudi, *significat materiam immediatam, ex qua aliquid desumendum sit.*

8 *Dos à principio constituta in pecunia, remanet penes virum, qui solum reseruata actione mulieris, potest de ea liberè disponere.*

9 *Inuestimentum dotis quatenus transeat in fundum dotalem.*

10 *Fundus dotalis alienari non potest.*

11 *Dotem magis expedit mulieri habere in pecunia, quam in fundo.*

12 *Dos in pecunia non potest commutari in fundum sine consensu, & vtilitate vxoris.*

13 *Sententiæ Rotales declarantur à decisionibus in causa factis.*

14 *Sententiæ à petitione declarationem recipiunt.*

15 *Excessus bonorum creditori pro suo credito assignatorum cedere debet in pretium vinculi.*

16 *Damnum ex facto alterius quis reportare non debet.*

17 *Ordo simplex solutionem non probat, cum habeat vim solius mandati ad exigendum. & num.* 18.
18 *Ordo eate solutionem revocari potest.*

DECISIO DXCVIII.

VENDITIS de mandato Congregationis Baronum Castri Monaldensium D. Dux Caffarellius ex eorum pretio recepit scuta 43585. in causam dotis D. Angelicæ Monaldensi Vxori suæ per Nicolaum Monaldensem legatæ cum obligatione restituendi prioribus, & potioribus creditoribus scuta videlicet 30. mill. pro sorte, reliqua verò pro fructibus, & alimentis: Ex quibus creato successiue cum Marchione Raymũdo Castrorum Emptore censu scutorum 40. mil. ratam huius scutorum 40. mil. Ioanni Rainaldo Monaldensi pro quibuscumq; prætensionibus, quas interim contra dictum legatum dotis excitauerat, assignauit, extensa super huiusmodi assignatione apocha concordiæ cum nonnullis pactis resolutiuis, de quibus infra. Sed cum deindè defuncto Raynaldo Antonius Ghislerius, cui deliberata interim fuerat dicta rata, egisset coram A. C. contra Ducem pro fructibus, sententiam contrariam reportauit, qua definitum fuit, nullum ius in dicta rata ei competere, ipsumque Ducem à petitis absoluit. Quam sententiam postmodum Rota primò coram R. P. D. meo Calataiu præuijs duabus decisionibus 17. Aprilis 1672. * & 10. Maij 1673. deindè coram R. P. D. meo Bourlem. præmissis duabus alijs decisionibus 9. Februarij 1674. & 28. Ianuarij labentis anni per binas sententias vnam alterius cõfirmatoriam reuocauit. Commissa verò mihi denuò causa, dedi ad formam rescripti Signaturæ dubium, An sit locus Statuto de duabus, quod fuit affirmatiuè resolutum.

Causa namque agitur inter notos Patritios Romanos, & sententiæ sunt cõformes, quia vna est alterius confirmatoria, & ambæ infirmant primam A.C. sunt validæ, & iustæ, provt hæc omnia requirit Statutum
1 Vrbis *cap.* 180. *lib.* 1. † vt de Ciuibus Romanis loquitur litera ipsius textus, & de sententijs validis, & iustis legit ibi *Glossator, Fenzon. num.* 54. *Adden. ad Buratt. decis.* 1567. *num.* 6. *Gratian. discept.* 691. *num.* 27. *Rota decis.* 308. *n.* 2. *& 3. par.* 14. *rec.* & passim alij.

Et licet validitas ex capite non integræ transportationis actorum, instrumenti videlicet deliberationis, aliorumque instrumentorum restitutionis pecuniarum factæ clar. mem. Cardinali Roberto, illis de Tassis, & Comiti de Carpineo creditoribus anterioribus impugnaretur; quæ omnia etsi
2 vtrinque producta à dicto tamen † Ghislerio, qui causam appellationis fuit prosecutus transportari debebant, per *text. in l.* 2. *C. de eden. Posth. de manut. observ.* 69. *num.* 31. *Rota coram Bich. decis.* 529. *num.* 1. *cum vulg.*

Illæsa nihilominus remansit, & quæcumque obiectio sublata: Etenim quod attinet ad instrumentum deliberationis, cum ad nihil aliud inseruire debuisset, quam ad legitimandam personam ipsius Ghislerij; Præmisso in facto, quod vsque à primordio iudicij coram A.C. per acta eiusdem Notarij dictum instrumentum fuit Duci intimatũ, & subinde idem ipse iudicialiter interpellatus ad soluendos fructus controuersæ ratæ census vigore dictæ deliberationis; in toto deinde processu, vsque ad conclusionem in causa pro deliberatario, semper fuit re-
3 cognitus, † illius propterea productio non fuit necessaria, ad tradita per *Felin. in cap. cum inter num.* 11. *vers. generaliter*, & alios, quos refert *Rota coram Buratt. decis.* 749. *num.* 22. *& decis.* 785. *num.* 3. beneque respondet *decis.* 9. *February* 1674. §. *Etenim cum seq. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Quo verò ad alia instrumenta restitutionis pecuniarum constat in facto de illorum transportatione, & de vnoquoque fuit indicatum folium, quo inseritur in extractu: Præterquam quod etsi deessent non releuaret, quia cum fuerint producta à D. Duce ad probandum decrementum, quod ex ea restitutione fieri debebat in dicta rata, Ghislerius absque contradictione illud admisit, nec ratam census vmquam petijt, nisi cum proportionabili diminutione ad dictam restitutionem: Cum propterea super his instrumentis nulla cadat controuersia, & cau-
4 sa sit prophana, † illorum transportatio non erat necessaria, latè *Posth. de manut. d. observ.* 69. *num* 24. *& seq. Rota post eundem decis.* 32. *& 33. vtrobique num. final. in recent. decis.* 564. *num.* 4. *par.* 2. cum alijs *in Romana fideicommissi* 8. *Iunij* 1674. §. *Potissimum coram Reuerendiss. Dom. meo Matthæo Archiep. Damasceno.*

Constans similiter visa est dd. sententiarũ iustitia ex decisionibus in causa editis, & licet ex obiectis iam in ijs sublatis aliquod fuerit modò repetitum, nonnulla verò nouiter excitata, omnia tamen fuerunt æqualiter resoluta.

Et pro fundamento veteris obiecti ostendebat iterum Dux pactum resolutiuum in dicta apocha concordiæ huius tenoris insertum: E caso che il Signor Duca fosse astretto à restituire in tutto, ò in qualsiuoglia parte detto denaro hauuto, in tal caso detta assegnatione s'intenda nulla, e di niun valore, come non fosse fatta, per la rata restituita, e sia lecito al detto Sig. Duca di pigliare il possesso di detto assegnamento per detta rata &c. & viterius: Non essendo intentione del detto Sig. Duca, che la sudetta assegnatione habbia effetto, nè resti ferma se non in detti effetti, & in caso, che esso Sig. Duca goda liberamente le somme, che gli restano in mano, senza molestia di sorte alcuna, e non altrimente &c. Cuius pacti vigore opponebatur concordiam fuisse resolutam; procedendo enim eum præsuppositio, quod ex integra summa scutorũ 43585. ad Ducem tantùm spectarent scuta 13585. pro fructibus, & alimentis, reliqua verò

5 ſcuta 30. mil. eſſent dotalia vxoris, † ceſſio facta Ioanni Rainaldo de integra ſumma intelligi debet de propria portione, non de dotali, ex regula, quod cedens rem, in qua
6 quis partem habet, † cenſetur portionem ſibi tantum tangentem cedere, per *Text. in l. qui tabernas ff. de contrahen. empt. l. ſi domus §. fin. ff. de leg. 1. Rot. deciſ. 81. num. 2. par. 4. tom. 2. recent.* Verum cum totam propriam portionem, non ſolum coactus fuerit Dux reſtituere, ſed etiam in maiori quantitate, ceſſare dicebat quamcumque interpretationē, quæ poſſet capi, ſi ageretur de parte tantum reſtituta, prout ſumpta fuit in præteritis deciſionibus, & ſuccedere de plano reſolutionem concordiæ, quia de tota portione facta fuit reſtitutio.

Sed præſuppoſitum non ſecus ac in aliis propoſitionibus, ita etiam viſum eſt ex facto ceſſare in præſenti; Et non de portione dumtaxat ſcutorum 13585. ſed de integra ſumma ſcutorum 43585. factam fuiſſe aſſignationem, ibi; Il Sig. Duca in ogni miglior modo delli ſcudi 43585. trà dote, e frutti, & alimenti hauuti per la ſodisfattione della Signora Angelica ſua Conſorte ne dà, cede, dona, condona per concordia al Sig. Giouanni Rinaldo ſcudi 4000. del cenſo di ſcudi 40. mil. impoſto col Sig. Marcheſe Raimondi per parte delli ſcudi 43585. Di-
7 ctio enim illa, *delli ſcudi &c.* † ſignificat materiam immediatam, ex qua aliquid deſumitur, vt poſt *Bald conſ. 336. in princ. lib. 3.* & alios tradit *Barboſ. dict. 76. num. 8.* & firmant Cauſæ deciſiones, & ſignāter vltima R.P.D. mei Bourlemont §. *Quia cognouerunt*. Nec dubitatum fuit quin huiuſmodi aſſignatio fieri potuerit, quamuis de pecuniis dotali-
8 bus; † Quia cum ex capitulis matrimonialibus conſtet illam fuiſſe à principio in quātitate conſtitutam, liberum, & naturale illius dominium tranſiuit in virum, qui ſalua actione mulieris erga ipſum pro eadem quantitate potuit de ea diſponere, *Honded. conſ. 41. num. 18. lib. 1. Surd. conſ. 1. num. 102. lib. 1 Addon. ad Gregor. deciſ. 553. num. 16. Rota coram Coccin. deciſ. 1969 num. 3. & ſeqq.* præter allegatos *in prima deciſ. §. minus relevat coram R.P.D. Calatain*.

Non aduerſante, quod poſtmodum nomine etiam vxoris fuerit in dicto Cēſu ſcu-
9 torum 40. mil. inueſtita, † itavt inueſtimentum migrauerit de pecunia in fundum do-
10 talem, † qui alienari non poterat, per *l. 1. & ſeq. ff. de fund. dotal. & l. 1. C. eo, & l. vnicam §. & cum lex, C. de rei vxor. act.* quia cum fuerit à principio vtilius mulieri dotem habere in
11 pecunia, † provt mox diximus fuiſſe conſtitutam, quam in fundo, *Honded. conſil. 14. num. 58. & ſeq. lib. 1. Gratian. diſc. 435. nu. 4.* cum aliis *in Romana Cenſus 13. Iunij 1668. §. Conſtituta coram me*; non potuit ex interuallo mu-
12 tari, † non concurrentibus copulatiuè ipſius mulieris conſenſu, & vtilitate, *Soccin. Iun. conſil. 118. num. 11. lib. 3. Riminald. Iun. conſ. 776. num. 29. & 30.* & concordantes, quos dat *Rota coram Bich. deciſ. 151. num. 13.* de quibus tamen in facto non conſtat, vt firmat prima deciſio R.P.D. mei Bourlemont §. *Denique*.

Verum reſpōſionibus hiſce etiam admiſſis, adhuc noua iniuſtitiæ capita, Dux emergere dicebat. Primò ex eo quod per ſententias Rotales fuerit condemnatus pro integra rata d. Cenſus ſcutorum 4000. cum tamen præambulæ deciſiones retulerint diminuendum eſſe, habita proportione ad ſummam creditoribus anterioribus reſtitutam, Secundò, in quo fortius inſiſtebat, ſummam hanc non fuiſſe ſcutorum, 15065, provt ſupponunt deciſiones, ſed ſcutorum 22412. cū fuerint Cardinali Roberto reſtituta ſc. 8000, illis de Taſſis ſc. 6000. Comiti de Carpineo ſcut. 5112. quibus addebatur Marchio Theodolus pro ſcutis 3300. vt ex calculo per cūdem exhibito, eius Summario *num.* 6. Tertiò demum, quod in dictis ſententijs nulla ratio fuerit habita de expenſis in lite factis contra creditores ſuper tali reſtitutione, cum tamen adeſſet pactum expreſſum in dicta Apocha concordiæ inſertum, quo Ioannes Rainaldus pro ſua rata concurrere tenebatur, d. Summario *num.* 5. quorum tamen neutrum viſum fuit obſtare.

Non primum, quia nullibi in præfatis sēntentijs legitur Ducem fuiſſe condemnatum pro dicta integra rata, ſed in ijs tantum habetur ſententia A. C. qua pronunciatū fuit nullum ius competere Ghiſlerio deliberatario, hæredibus, & creditoribus ſuper dicta rata Cenſus, & Dux à Petitis abſolutus, eſſe infirmandam, ex qua infirmatione ſaluum quidem remanſit ius d. Ghiſlerij, ſed in illa tantūm quantitate, quam continent præam-
13 bulæ deciſiones, † à quibus ſubſequutæ ſententiæ infirmatoriæ declarationē recipiunt, *Rota coram Buratt. deciſ. 327. num. 1. in recent. deciſ. 76. num. 17. par. 9. cum vulgat.* provt rectè
14 etiam declarantur à petitione † ab initio per Ghiſlerium nonniſi cum ſuo decremento facta, ex traditis *in Romana Primogenitura de Bubalo 23. Ianuarij 1672. §. Ieniorij cor. R. P. D. meo Emerix*,

Non etiam ſecundum, quia recenſendo ſingulorum partitas, & admiſſa illa Comitis de Carpineo, in reliquis compertum fuit creditum Cardinalis Roberti non excedere ſcuta 5321. 50. aliud verò illorum de Taſſis ſcuta 4625. 50. provt nec etiam idem Dux impugnabat, & licèt poſtea in ſatisfactionē primi ex eodem Cenſu cū Marchione Raymundo creato, deliberata iudicialiter fuerit rata ſcutorum 8000. alterius verò alia rata ſcutorum 6000. ex eo quod cenſus erat vin-
15 culatus, † & ſic exceſſus cedere debuerit in pretium vinculi, ex latè traditis *in Romana Cambiorum 27. Iunij 1670. coram. R. P. D. meo Bourlemont, & 11. Martij 1671. coram R. P. D. meo Calatain*; Nihilominus augumentum hoc cedere non debet damno Ghiſlerij in iuribus Ioannis Rainaldi ſucceſſi, quia ipſius Ducis culpa proceſſit, qui quemadmodum ſoluendo ſine mora Comiti de Carpi-

neo

neo ſcuta 3000. ceſſionem reportauit pro ſcut. 5112. ita ſi eodem modo ſoluiſſet præfatis duobus creditoribus, vel idem commodum aſſequi potuiſſet, vel ſaltem à dito excelſu ſe potuiſſet eximere; † Verum 16
quia pati maluit rigorem ſubhaſtationis extremæ, quam flecti iuribus horum creditorum, non videtur congruum, vt ex iſta repugnantia, damnum aliquod in Ghiſlerium redundet *ad Tex. in l. itaque fullo ff. de furtis cum ibi notat.*

Partita vero Marchionis Theodoli non bene iuſtificatur ſoluta ex ſolo ordine Sac. Monti Pietatis directo abſque quietantia; † 17
Quia cum ſimiles ordines de ſui natura nō transferant pecuniarum dominium; Sed vim ſolam habeant ſimplicis mandati ad 18
exigendum, † quod ante exactionem reuocari poteſt, ſolutionem non probant. *Rota deciſ. 11. numer. 6. 7. 8. par. 12. & in Romana Saluiani 28. Iunij 1666. §. Nec relenat coram D. Otalora nox Præſide Granaten. nunc Regio Conſiliario confirmata 14. Februarij 1667. §. Neque ex eo coram eodem.*

Non demum tertium, quia ſub decremento, cum quo petita fuit à Ghiſlerio controuerſa rata cenſus, veniunt etiam expenſæ, & eſt paratus illas compenſare, quatenus doceatur de adimplemento conditionum appoſitarum in concordia, & ad formam eiuſdem exhibeatur liſta iuramento Ducis munita, de quibus vſque modo non conſtat per ſimplicem aſſertionem Procuratoris, de qua Summario præcitato *num. 11. in fine.*

Et ita vtràque parte informante, &c.

Supra in alio precedenti tomo primo iſtius Decimæ Octauæ Partis adeſt altera ex deciſionibus præſentis cauſæ, quæ ibi eſt in ordine 103. cuius in calce etiam alia nota eſt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Mediolanen. Beneficiorum.

Veneris 29. Nouembris 1675.

ARGVMENTVM.

Declarantur indulta Eminentiſs. DD. Cardinalium ſuper collatione Beneficiorum, quod ea ſcilicet non comprehendant vacationes ſuccedentes in Curia, vel apud ſedem, quæ quales etiam ſint, in hac deciſione exprimuntur; Benè tamen complectantur ea, quæ vacant extra Curiam per obitum Epiſcoporum, quibus fuerat conceſſa facultas retinendi, non obſtante promotione ad Epiſcopatum, quia hæc non dicuntur vacare in Curia; ſecus autem, ſi illa conceſſa non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio apud ſedem ſtrictè ſumpta, eſt illa ſuccedens per obitum Curialium in Curia, aliorumque eam ſequentium, vel in ea negotiorum cauſa commorantium, & num. ſeqq.*

2 *Beneficia ad effectum reſeruationis quatenus dicantur vacare in Curia, vel apud Sedem, & num. ſeqq.*

3 *Vacare verbum comprehendit omnem modum vacationis.*

5 *Curia vbi eſt, ibi eſt Sedes Apoſtolica, & vbi eſt Sedes Apoſtolica, ibi eſt Curia.*

6 *Vacare in Curia, & apud ſedem, paria ſunt ad effectum reſeruationis, & num. ſeq.*

7 *Reſeruationis ad effectum valet argumentum, Beneficium vacat apud ſedem, ergo vacat in Curia, licet non è contra.*

8 *Obſeruantia Dataria declarat, quæ Beneficia non ſint comprehenſa ſub indultis.*

9 *Indultorum Cardinalium, & aliorum Cardinalium nepotum diuerſus, & diſcretiuus modus concedendi, declarat facultatem in illis conceſſam.*

10 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum, non obtenta facultate retinendi vacare dicuntur in Curia, & num. ſeqq.*

11 *Beneficia Epiſcoporum in partibus infidelium à Rota appellantur nulla tenentes.*

12 *Indulta Eminentiſs. Cardinalium conferendi Beneficia vacantia extra Curiam non comprehendit Beneficia promotorum ad Epiſcopatum, & vacantia in Curia.*

13 *Beneficia vacantia apud ſedem non comprehenduntur ſub indultis Cardinalium, niſi ſpecialiter exprimantur.*

14 *Indulta Eminentiſs. Cardinalium conferendi Beneficia, quas vacationes comprehendant.*

15 *Reſeruatio Beneficij deducta ex vacatione in Curia, non extenditur ad Beneficia ſita in Eccleſijs Vrbis, quarum titulum regunt Eminentiſs. Cardinales vbinde, & num. ſeq.*

16 *Cardinales titulares in Eccleſijs Vrbis non conferunt Beneficia, quæ ſtrictè vacant in Curia, prout nec minus illa conclauiſtarum, vel duplici reſeruatione affecta, & num. ſeqq.*

19 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum, conceſſa facultate retinendi non vacant, & quomodo num. ſeqq.*

20 *Retentio nihil aliud eſt, quam quædam reſeruatio iuris antiqui, nihil de nouo tribuens.*

21 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum, conceſſa illi retentione, vacant per obitum non per promotionem.*

22 *Indulta Eminentiſs. Cardinalium comprehendit Beneficia vacantia per obitum Epiſcoporum, quibus ante promotionem fuerat conceſſa facultas retinendi, ſecus ſi illa conceſſa non ſit ſupra à num. 10.*

DECISIO DXCIX.

IN deciſione edita coram me ſub die 13. Martij 1673. firmatum fuit in illius prima parte ab Indultis, quæ Sanctiſſimus concedere conſueuit Eminentiſſimis Cardina-

bus conferendi Beneficia vacantia extra
1 Curiam, † excludi dumtaxat vacationem
apud ſedem ſtrictè ſumptam per obitum
curialium in curia, aliorumquè illam ſe-
quentium, vel in ea negociorum cauſa cõ-
morantium iuxta *Text. in cap. 2. & in capit. præſenti de Præben. in 6.* ac proinde Eminen-
tiſſimo Littæ Mediolanen. Archiepiſcopo
Suffragari Indultum ad ſuſtinendam collá-
tionem Beneficiorum, de quibus agitur,
quamobrem reuocata hodie ad examen de-
cifione Domini ſtante vacatione eorundem
Beneficiorum per obitum Sequntam ex-
tra Curiam Epiſcopi Viglieuanen., qui
præuentiuè retentionem à Papa obtinuerat
in hac parte illam confirmarunt, ſed ean-
dem quoad primam partem reformandam
eſſe cenſuerunt.

Conſtat enim ex nouiter deductis pro
Dataria, nec controuerſis ab Eminentiſſi-
mo indultario, (qui ſolum nitebatur va-
cationi extra curiam,) quod apud ſedem,
& conſequenter in curia non ſolum dicun-
2 tur vacare Beneficia, † quæ vacant per obi-
tum curialium, aliorumque, qui ad Ro-
manam Curiam accedunt, & ibi non
habentes domicilium permanen., decede-
dunt; Verum etiam, vt ad effectum refe-
rationis notat *Gonzal. ad reg 8. Cancell. gloſſ. 13 num. 51. & 52.* apud ſedem largiori modo
3 loquendo, † ſeù in Curia dicuntur vacare ea
Beneficia, quorum vacatio contingit per
actum, qui fit in curia; Vnde ſiue in ea Be-
neficia vacent per obitum naturalem, vel
ciuilem, ſiue per decretum, ſiue per reſi-
gnationem in manibus Papæ, ſiue per pro-
motionem, ſiue per priuationem mediante
ſententia lata in curia, ſiue per matrimo-
nium ibidem contractum, vel alio quocũ-
que modo per actum, qui fiat in curia, in
ea, & apud ſedem lato modo dicitur vaca-
re, Beneficium, vt notat *Froncb. & alij communiter in cap. præſenti de præben. in 6. Rota coram Eminentiſſimo Otthob. deciſ. 130. num. 9.* ple-
nè *Barboſ. de poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 57. à numer. 22.* clare *Eneas de Falcon. de reſeruat q. 4. princ. effect. 6. num. 12.* dicens verbum vacare
4 poſitum in *dicto cap. 2.* comprehendere om-
nem modum vacandum *Pariſ. de reſign. lib. primo quæſt. 4. num. 33. Simonett. de reſeruat. q. 28. num. primo Andreas Vaulx. alias Vallenſis de Benef. lib. primo tit. 7. num. 9. Tondut. reſol. Benef. par. 2. cap. 3. §. 2. num. 35. & 37.* late *Lotther. de re benef. lib. 2. quæſt. 27. num. 18.* dicens quod vbi
eſt curia ibi eſt ſedes, & ibi ſedes vbi curia,
5 *Germon. de Indult. Card. §. ſi verò num. 4. & 5.* vbi numerando modos vacationis aſſirmat
vacationem ex numeratis modis reſultan-
6 tem dici in curia, † vel apud ſedem; Et pa-
ria eſſe ad inducendum reſeruationem va-
care in curia, & apud ſedem, *Rota in Ebre-
dunen. Prioratus prima Iunij 1634. coram me,* vbi ſequendo *gloſ. in cap. Statutum in Verbo Curia de præben. in 6.* dicitur, quod vacatio
in curia idem eſt, quod vacatio apud ſedẽ;
7 Valet enim argumentum, † vacat apud ſe-
dem ergo vacat in curia, licet non è con-
tra, *vt in dicta Ebredunen. & in præterita deciſione huius cauſæ §. quamuis.*

Quod etiam comprobatur tam ex obſer-
uantia Datariæ, quæ ſemper priuatiue quo-
ad Cardinales indulto prædicto gaudentes,
contulit vti vacantia in curia apud ſedem
Beneficia, quæ per promotionem, non cõ-
ceſſa præuentiuè retentione, aut per alium
actum factum in curia vacarunt, quæ ob-
ſeruantia declarat non eſſe comprehenſas in
8 indulto huiuſmodi vacationes, † tanquam
vacationes in curia, & apud ſedem *Rot. de-
ciſ. 84. num. 3. & 4. par. 2. recent. & deciſ. 632. nu-
mer. 20. coram Dunoz. & fuit dictum in Roma-
na Canonicatuum 4. Aprilis 1672. §. ex ſtylo co-
ram me*, quam etiam ex diuerſitate indulto-
rum, nam indulta Cardinalium nepotum
continent facultatem conferendi Beneficia
9 vacantia etiam per promotionem; Iſte enim
diſcretiuus modus concedendi indulta ar-
guit, quod in indultis, in quibus facultas
conferendi Beneficia vacantia per promo-
tionem non legitur, non fuerit compre-
henſa, ſed excluſa ad *Text. in l. cum Prætor ff. de Iudic.* & notat *Rot. deciſ. 174. num. 48. par-
te 14. rec. & coram Dunoz. deciſ. 632. numer. 10. & in dicta Romana Canonicatuum §. Secundo ex Indultis coram me.*

Et in ſpecie, quod Beneficia promoti ad
10 Epiſcopatum vacent in curia per † promo-
tionem, non obtenta præuentiue à Papa
facultate retinendi, referendo ſic fuiſſe à
Rota iudicatum, tradit *Garz. de Benef. par. 11 cap. 6. num. 32. Barboſ. vot. 43. num. 4. lib. 2.* niſi
tamen ageretur de promoto ad Epiſcopa-
tum in partibus infidelium, quia Beneficia
huiuſmodi Epiſcoporum Titularium, quos
Rota mox alleganda appellat nulla tenen-
11 tes, † non vacant per promotionem, *Man-
doſ. ſuper regul. 26. Cancell. quæſt. 4. ſub num. 6. Hoied. de incompatib. par. prima cap. 4. numer. 5. Tondut. quæſt. Benef par 2. cap. 3. §. 3. numer. 20. Barboſ. de poteſt Epiſc. alleg. 57. num. 74. par. 3.* & dixit *Rota in Hiſpalen. Beneficiorum 10. Iunij 1611. §. & in omnem euentum, & 7. Nouem-
bris eiuſdem anni §. finali coram ſan. mem. Inno-
cen. X.*

Hinc cum Beneficia promoti vacent in
curia apud ſedem, quando ille præuentiuè
à Sanctiſſimo non obtinuit retentionem, &
decretum, quod per promotionem non va-
12 cent, † ſequitur, quod indultum reſtri-
ctum ad Beneficia vacantia extra curiam
nullatenus comprehendat vacantia in curia
*Gonzal. ad octauam Regul. gloſ. 12. num. 37. Ton-
dut. d. par. 2. cap. 3. num. 16.* cum talis facultas
13 conferendi nunquam extendatur ad Bene-
neficia reſeruata per vacationem apud ſe-
dem, niſi ſpecifice, & indiuidualiter con-
cedatur *DD. in cap. 2. & in cap. præſenti de
Præben. in 6. Gonzal. vbi ſupra num. 30. Simonet.
de reſeruat. quæſt. 83. num. 4. & 5. Lotter. d. qu. 27.
num. 91.* & dixit *Rota in Salisburgen. Decanatus
prima Aprilis 1672. §. non relenat coram R. P. D.
meo Emerix.*

Nec

Nec subsistit, quod si indulta essent restringenda ad vacationes extra curiam, rederentur inania, cum non comprehenderent casus frequentioris vacationis in curia, quia comprehendunt vacationes succedē-
14 tes extra curiam non solum per obitum, † verum etiam per prædictos alios modos, qui fere omnes sæpius contingunt extra curiam, vt sunt matrimonium, priuatio per sententiam, libera dimissio, ac renunciatio, & similia, & vlterius reseruatio deducta ex vacatione in curia, non extenditur
15 ad Beneficia, † quæ sita sunt in Ecclesijs Vrbis, quarum titulum regunt Cardinales, in quibus habent ius conferendi, & ordinariam iurisdictionem *Gonzal. ad 8. regul. Cancell. glos. 13. numer. 11. & 14. & 19. & 37. Barbos. d. alleg 57. num. 133. & 135. par. 3. Lotter. de re benef. lib. primo cap 8. num. 50. & lib. 2 quæst. 2. nu. 7. & 8.* late *Germon. de Indult. Cardin §. Tùm ratione à num. 14.* & latissime *Eminentissimus Albizius in eius discept. de Iurisd. Cardin. in suis titul. relata per R. P. D. de Luca in suo Theatr. tract. de Iurisd. tom. 3.* nisi tamen
16 ea Beneficia vacare contingat stricte † apud sedem in Curia per obitū curialiū, *vt in Romana Beneficiatus S. Petri 18. Iunij 1674. coram R. P. D. meo Vicecomite, & in Romana Canonicatuum 27. Iunij 1672. §. final. coram me*, in qua etiam de alia reseruatione ratione conclauistatus, *Barbos. vbi supra num. 32. & Tondut. dicto cap. 3. §. 2. num. 16.* vel nisi sint reser-
18 uata duplici coæquali reseruatione † iuxta celebre votum Vbaldi, & Verospij huius Tribunalis Auditorū impress. apud *Gratian. discept. 98 2. Tondut. quæst. Benef. par. 2. cap. 2. §. 5. num. 34.* & perpetuo tenuit *Rot. recent. dec. 360 num. primo par 9. & in Romana Beneficiatus S. Ioannis in Laterano 11. Febr. 1669. §. secundum, & 16. Iunij 1670. §. cum igitur coram Reuerendissimo Benilaqua Patriarcha Alexandrino, & in Neapolitana Beneficij 18. Martij huius anni §. & cum coram R. P. D. meo Rondinino, & in Romana Canonicatuum coram me.*

Cæterum DD. Decisionem in reliquis approbarunt, quia licet per promotionem Hieronymi ad Ecclesiam Vigleuanen. Beneficia, quæ ipse tunc obtinebat de iure vacare deberent, nihilominus quia Papa præuentiuē retentionem illi concessit, & non vacare decreuit, vigore huius gratiæ
19 præuentiuæ cessauit per assequutionem Episcopatus, vacatio tam de iure, quam de facto, & titulus propter eandem gratiam non fuit innouatus, sed prorogatus, cum
20 retentio nihil aliud sit, † nisi quædam reseruatio iuris antiqui, nihil de nouo tribuens *cap. Dudum il secondo, vbi Abb. num. 26. de elect.* vnde promotus habens gratiam retentionis non indiget noua collatione, nec opus habet adipisci nouam possessionem
21 Beneficiorum suorum, † sed antiquam cōtinuat, & eueniente illius morte, Beneficia vacant per obitum, non autem per promotionem, *Rota decis. 246. num. 5. & seqq. par. 14. rec.* & præter relatos in præcitata decisione punctualiter probat *Rota decis. 1177. num. 12. & 13. coram Penia* ideo cum obitus huius
22 Episcopi successerit extra curiam, † & indultum Eminentissimi Littæ capiat Beneficia vacantia per obitum Episcoporum, consequenter ipse rite, & recte contulit, vt firmat antecedens decisio, quæ in hac parte fuit confirmata, & in alia reformata partibus hinc inde informantibus.

R. P. D. EMERIX.

Romana Donationis.

Veneris 29. Nouembris 1675.

ARGVMENTVM.

Pro exclusione attentatorum decidit̃ stante diuersitate cautæ, quæ operatur vt attentata coram vno iudice commissa, reuocari non possint ab alio; Rursus quia illa vere non aderant, cum fuisset tantum continuata possessio, quæ numquam caussat attentata, sola prætentio, quod non fuerint obseruata pacta, & obligationes promissæ, concedebat quidem actionem petendi implementum, vel etiam damna, & interesse non autem eadē attentata parere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Attentatorum purgatio peti debet coram illo iudice, cuius fuit spreta maiestas.*

2 *Causæ diuersitate existente non bene agitur coram vno iudice pro purgatione attentatorum cōmissorum coram alio.*

3 *Attentata fundans super iudicio nullitatis non benè agit, si exactio, solutio, vel quid aliud non ex eodem iudicio processit.*

4 *Exactio pecuniarum continuatiuè ad possessionem obtenta, non remanet attentata etiam ex sententia in petitorio pronunciata.*

5 *Continuans numquam dicitur attentare.*

6 *Attentata non possunt pretendi ex quo ligatio promissa seruata non sit.*

7 *Attentata non adsunt, vbi spretus iudicis non concurrit.*

8 *Adimplemento promisso non sequuto, pro eo agi potest, ac etiam damna, & interesse prætendi.*

DECISIO DC.

AVRORA in actu donationis bonorum factæ Filiberto, ab eo mutuo recepit scuta ducenta eroganda in expensis litis super exactione cuiusdam crediti, quod habebat contra Ducem Bracciani, promittens eadem scuta ducenta restituere post exactionem dicti Crediti, residum vero pecuniarum exigendarum reinuestire ad sui beneficium quoad vsumfructum, & quoad proprietatem, & ad fauorem dicti Filiberti, successiue exacto per Auroram credito præfato depositilique scutis quatuorcentum, ex il-

illo prouenientibus in Sacro Monte Pietatis Filibertus egit contra Auroram Pro recuperatione dictorum scutorum ducentorum coram Auditore Cameræ, & obtinuit inhibitionem ne illa auderet pecunias, vt supra depositas exigere, ac etiam mandatum pro restitutione mutui, à quo adita per Auroram Signatura Iustitiæ, rescriptum fuit sine præiudicio quoad scuta quinquaginta, & in reliquis si quid exequendum.

Et contra vero Aurora coram Auditore Cameræ instituit iudicium contra Filibertum super nullitate dictæ donationis, & obtinuit illam per sententiam declarari nullam, vnde interposita per Filibertum appellatione eaque mihi commissa, quia post modum Aurora ex dictis scutis quatuorcentum sic vt supra depositis exegit scuta trecenta, Filibertus prætendit exactionem fuisse attentatam quapropter ad eius instantiam dedit dubium: an constaret de attentatis negatiue per Dominos resolutum.

Constat enim ex præfata facti serie duo inter prædictas partes pendere iudicia, vnum in Rota, & alterum coram alio iudice, ideoque vel Filibertus prætendit attentata fuisse commissa in spretũ inhibitionis abtentæ cõtra Auroram ne exigeret pecuniam ad eius creditũm, vt supra in Sacro Monte Pietatis depositam, † agere debet coram iudice cuius maiestas spreta fuit; Stante enim diuersitate causarum, † non bene agitur in Rota pro purgatione attentatorum commissorum in alia causa coram diuerso iudice pendente ad tradita per *Lancellottum de attentatis lite pendente cap. 4. limitatione 2. num. 3. & 8.* alioſque adductos per *Rotam decis. 170. numer. 9. parte 8. & decis. 364. numer. 5. parte 9. rec* vel prætendit attentata fuisse commissa propter pendentiam appellationis in Rota super nullitate donationis, † & ipsius prætensio, non est fundata, cum Aurora exegerit pecuniam prædictam vigore sententiæ latæ super nullitate dictæ donationis, sed continuando possessionem pecuniarum ad eius dispositionem in Sacro Monte antelictarum, † & qui continuat non attentat iuxta vulgatam regulam passim à Doctoribus approbatam, & signanter *Paris. cons. 41. numer. 38. lib primo* & omissis alijs generalibus bene ad propositum dixit *Rota decis. 75 num. 5. & per totam par. 14. rec.*

Nec relevat, quod Aurora in instrumento donationis prædictæ se obligauerit sæpe dictas pecunias investire, quoad proprietatem ad fauorem Filiberti, † quia ex tali promissione nulla considerari possunt attentata cum illa generaliter non adsint † vbi spretus iudicis non concurrit *Francus in capit. bone Columna quarta vers. sexto de appellationibus*, aliisque relatis per *Rotam dicta decis. 75. numer primo*, sed tantum ex illa † ortum fuit ius Filiberto agendi pro adimplemento conuentorum, seù ad damna, & interesse propter pacta non seruata.

Et ita partibus informantibus resolutum fuit.

R. P. D. VBAGO.

Montis Falisci Census.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Sanatio census à Sanctissimo obtenta ex defectu non numeratæ pecuniæ, vsque ab initio impositionis illius retrotrahitur; Cumque ea pluribus exceptionibus impediri exequutio prætenderetur, eas non obstare decidit, siue quia altera in excessu consistens, reducibilis erat ad summam debitam, altera citationis defectus, à tertio allegari non poterat, imputatio verò fructuum in sortem siue ante, siue post motam litem non erat debita, quia illos suos facere potuit possessor bonæ fidei, hi autem cum fructibus eiusdem census, non autem in capitale imputari debuerant.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes plures in actione personali, tenentur tantummodo pro virili.*

2 *Census, etiam sine pecunia creatus, si à Pontifice sit sanatus, habet exequutionem., perinde ac si ab initio validus fuisset.*

3 *Sanatio nullitatis census retrotrahitur ad diem celebrati instrumenti.*

4 *Iuri quæsito Papa non derogat, nisi de eo sibi expressa mentio facta sit.*

5 *Excessus in parte causat nullitatem in totum.*

6 *Mandatum excessiuum si exequutum non est, reformari debet, & subsistineri pro summa debita.*

7 *Mandatum contra duos ex pluribus hæredibus relaxatum, intelligitur pro summa ab illis debita.*

8 *Excessus, vt nullitatem inducat, debet esse expressus in decreto.*

9 *Mandatum relaxatum citatis solis duobus ex pluribus hæredibus, contra illos subsistitur, non autem contra alios. & num. 11.*

10 *Nullitas prouenies ex defectu citationis, non potest à tertio allegari.*

11 *Iudicium semper subsistitur quoad citatos, licet quoad non citatos sit nullum, & num. 12.*

12 *Notario attestanti super integritate actorum, creditur, donec contrarium probetur.*

13 *Census pro vna portione resolutus, remanet resolutus in totum.*

14 *Possessor ante motam litem dicitur bonæ fidei, & proinde facit fructus suos.*

15 *Contractus ante motam litem habet implicitum statum validitatis.*

16 *Fructus stabilium non præsumuntur excedere scuta quinque pro centenario.*

17 *Exceptio turbida non reddit illiquidum creditum obligatione cameræ munitum, neque illius impedit exequutionem.*

DECI-

DECISIO DCI.

CENSVS in forte scu. 4000. fauore Fælicis de Aptis impositus, ab eodem fuit cessus pro rata sc. 500. Camillæ Pennonæ, & pro alia rata sc. 500. Iuliæ Pennonæ, ac pro residuo sc. 3000. Marco Stefanuccio, qui cũ insteterit coram AC. Insimul cum dicta Iulia pro solutione fructuum ac prestatione 2 nouæ fideiussoris iuxta formam Instrumenti contra Catherinam, & Margheritam duas ex quinque filiabus, & hæredibus quondam Romei Pennoni eiusdem census debitoris, & impositoris, istæ opposuerunt de nullitate sub prætextu, quod census non fuerit creatus cum interuentu pecuniæ numeratæ iuxta formam constitutionis Beati Pij Quinti.

Adiuit Stefanuccius Sanctissimum, & obtenta commissione sanatoria eidem AC. directa per sententiam diffinitiuam declaratum fuit censum sanandum, & conualidandum fore, & esse, instrumentumque ipsius esse exequendum, & sic mandatum executiuum pro fructibus decursis, & non solutis, & ad factum respectiue pro prestatione 3 fideiussoris relaxandum, prout relaxatum fuit.

Ab hac sententia commissa mihi causa appellationis cum clausula de præfixione termini, proposui dubium an mandatum AC. esset exequendum, & DD. affirmatiue resoluerunt pro duabus tantum ex quinque partibus.

Ratio resolutionis fuit, quia iustitia mandati resultat ex instrumento creationis census factæ à Romeo Patre, & Auctore dictarum sororum, in quo non solum adest obligatio solutionis fructuum, verum etiã prestationis fideiussorum *Summ. num. primo* & legitimatio personarum habetur ex instrumento cessionis rate dicti Census vsque ad quantitatem sc. 3000. factæ per Fælicem 4 de Aptis creditorem fauore dicti Stefanuccii, & fauore dictæ Iuliæ, & Camillæ pro rata sc. 500. pro qualibet *Summ. num. 2.* & quod dictæ sorores sint hæredes Romei Patris ex instrumento diuisionis bonorum hæreditariorum *Summ. num. 3.*

Secunda vera pars exequutionis mandati contra Catherinæ hæredes lite pendente defunctæ, & Margheritam pro duabus ex quinque sorores simul cohæredes Romei debitoris nempe Camilla, Margherita, Catherina, Iulia, & Elisabetta, & sic vnaquæ- 1 que hæres pro virili, † & pro rata suæ portionis hæreditatis in actione personali solummodo teneatur *Text. in l. prima in fine C. si vnus ex pluribus, & gloss. in l. prima vers. in omnibus C. communia de leg. Coccin. decis. 1374. num. 47.* 5

Nec ad impediendam resolutionem sufficiens visa fuit exceptio non interuentus numeratæ pecuniæ in creatione Census necessariæ ad formam præscriptam per constitutionem Beati Pij Quinti, nam hodie Census habetur ac si ab initio fuisset legitimè creatus ex viribus sanatoriæ impetratæ à Sanctissimo in qua præcipitur AC. vt ad vlteriora procedat eadem asserta nullitate non attenta, ac si pecunia numerata in ipso actu stipulationis interuenisset, ac census prædicti ad formam Bullæ Pij Quinti de creandis Censibus, initus, & creatus fuisset, † ideoque illius instrumentum meretur exequutionem ac si asserta nullitas nunquam adfuisset, vt in specie respondit *Rota in Beneuentana Census 19. Maij 1595. coram Panphilio apud Marchesanum de Commissionibus parte prima fol. 849. num. 5. in recent. decis. 195. numer. 2. par. 6. apud Cencium de Cens. decis. 397. num. 5. & decis. 576. num. primo vers. Non obstat.*

Non obstat oppositio, quod fructus percepti saltem tempore, quo Census erat nullus, nempe ante sanationem, tanquam indebiti sint imputandi in extinctionem sortis principalis, & capitalis eiusdem Census, quoniam cum Sanctissimus mandauerit, quod instrumentum haberetur pro valido, ac si pecunia numerata in ipso actu stipulationis interuenisset, † sanatio nullitatis hodie decreta, retrotrahitur ad diem stipulationis instrumenti, ita vt Census vsque ab initio censeatur valide constitutus etiam respectu fructuum, vt alias Rota firmauit *decis. 111. num. 3. par. 12. recent. & in Lateranen. Census 27. Ianuary 1638. coram Buc. cabella §. finali vers. quia placuit coram Merlin. decis. 577. num. 3. & 4. & apud Cenc. de Cens. decis. 557. num. 6. & 7.*

Obiectum vero, quod gratia sanationis prædictæ sit obrectitia eo, quia Papæ non fuerit narratum fuisse in actis acceptatam nullitatem, & oppositum de compensatione fructuum perceptorum in extinctionem, & diminutionem sortis principalis, ex quibus prætendatur ius sibi quæsitum, † cui non soleat Papa derogare, nisi de eo expressa fiat mentio *Rota decis. 259. num. 2. par. 2. & coram Buratt. decis. 421. num 2.* tollitur ex facto dum non solum prædicta acceptatio nullitatis, & oppositio compensationis nõ iustificatur, verum etiam in commissione sanatoria Stefanuccius illas specifice expressit ibi: prædictus Marcus egit coram AC. &c. & Margherita opposuit de nullitate ex quo in actu stipulationis instrumenti Census pecunia numerata non fuit Summario dictorum sororum *num. 4.*

Nec releuat asserta nullitas deducta ex quo dum mandatum relaxatum est pro tota summa contra hæredes Catherinæ, & Margheritæ, quæ non tenetur nisi pro duabus ex quinque partibus; cuidens sit excessus, † à quo resultat nullitas in totum *Rota in Romana Spolij 21. Febr. 1600. coram Iusto Impress. penes Salust. Tiber. in prax. lib. 3. post capit. 17. fol. 361. Beltram. ad Greg. decis. 198. lit. A* quoniam cum mandatum adhuc non sit exequutum licet in relaxatione esset excessiuum, veniret tamen reformandum, & sub-

sti-

6 ſtinendum pro ſumma debita, † ad euitandos circuitus, & expenſas litigantium, dum interim fuiſſet nouiter relaxandum iuxta praxim deductam à *Ridolph. par. prima cap. 6. num. 22. & 23. Saluſt. Tiber. lib. primo cap. 37. num. 4.* alias per Rotã approbatam *coram Duran. deciſ. 388. num. 4. & coram Buratt. deciſ 91. num. 6.* ſed cum ſententia, quæ continet relaxationem mandati non exprimat quantitatem exequendam contra ipſas duas ſoroores citatas, ſed tantummodo decernat mãdatum pro fructibus Cenſus decurſis, & nõ
7 ſolutis indefinite, † intelligitur pro ſumma debita ad ſubſtinendum actum ex regula, quod exceſſus vt nullitatem inducat, †
8 debet eſſe expreſſus in decreto *Saluſt. Tiber. in Prax. lib. 3. poſt capit 17. fol. 361. Gregor. dec. 198. num. primo & deciſ. 485. num. 4. Duran. deciſ. 36. num. 4. & dicta deciſ. 388. num. 3.*

Minus releuat altera deducta nullitas sẽtentiæ AC. quia non fuerunt citatæ aliæ tres ſorores ſcilicet Iulia, Camilla, & Eliſabetta, de quarum intereſſe agitur vti co-
9 hæredes debitoris † nam DD. viſum fuit adhuc ſententiam ſubſtineri contra ipſas duas conuentas, eo moti, quia ſufficit fuiſſe ipſaſmet citatas, cum reſpectu aliarum ſi quæ nullitas adeſſet, poſſit tantum ab illis oppo-
10 ni, † his enim non intereſt, & ſic non competit exceptio de iure tertij *Rot. deciſ. 402. numer. 11. par. 14. recent. & coram Zarate deciſ. 35. num. 30* ſufficit enim quod conſtet de cita-
11 tione quoad reas conuentas † ad hoc, vt quoad eas iudicium ſubſtineatur *Ridolfin. in Prax. par. prima cap. 15. num. 152. Adden. ad Buratt. deciſ. 371. lit. C.* & in magis prçciſis terminis fuit alias firmatum per Rotam in *Romana Donationis 3. Decembris 1674. §. Neque obſtat, & §. Quia placuit coram Reuerendiſſimo Domino Albergato Decano.*

Tertia exceptio nullitatis ex defectu iuriſdictionis ob non tranſportationem actorum tollitur pariter ex facto dum Notarius cauſæ fidem fecit extractum productum
12 eſſe omnium, & ſingulorum actorum † cui de ſtylo ſtatur, donec de contrario doceatur *Scacc. de appellat. quæſt. 20. articulo primo num. 15. & 16. & Rota in Salamantin. Canonicat. 24. Maij 1625. coram Blanchett. Impreſſ. apud Seſſam in tract. de inhibit. cap. 8. §. 3. ſub num. 174.*

Neque dici poteſt extinctus Cenſus per aſſignationem factã duorum corporum bonorum in illius ſatisfactionem, quoniam aſſignatio non fuit facta Stefanuccio creditori, ſed Eliſabettæ vxori, et cohæredi dictorum ſororum, cum obligatione extinquendi Cenſum; Et vlterius dum ad inſtantiam Catherinæ, et Margheritæ fuit reſota aſſignatio, eiuſdemque nullitas per iudicem declarata, et ipſa Catherina, et Margherita ad poſſeſſionem ipſorum bonorum aſſignatorum reintegratæ, Cenſus pro earum rata in vna parte reſolutus, † dicatur
13 in totum reſolutus *Rot. deciſ. 709 num. 3. par. prima diuerſ. & penes Cenc. de Cenſ. deciſ. 293. num. primo & 10.*

Et inſubſiſtens viſa eſt prætenſio, quod ſaltem fructus bonorum aſſignatorum perceptorum antequam Catherinæ, & Margheritæ fuiſſent à iudice reintegratæ attenta nullitate aſſignationis, eſſent imputandi in extinctionem capitalis Cenſus, quia quando etiam aſſignatio facta fuiſſet non vxori cohęredi, ſed ipſi Stefanuccio creditori adhuc ceſſaret prætenſa imputatio, ex quo ipſe fructus decurſos ante motam litẽ iuridice percepiſſet, ſnoſque recte feciſſet †
14 tanquam poſſeſſor bonæ fidei, nam tunc contractus habuit implicitum ſtatum vali-
15 ditatis *Rot. deciſ. 206. num. 7. & deciſ. 192. num. primo poſt Cenc. de Cenſ.* decurſi vero poſt mo tam cum reuiuiſceret Cẽſus, eſſent computandi cum fructibus eiuſdem Cenſus, qui cum ſint ad rationem ſex pro centenario excedunt in fructu redditum ſolitum pre-
16 ſtari à ſtabilibus, † qui non præſumitur excedere vltra quinque, vt ſemper ex *gloſſ. in auth. perpetua C. de Sac. Ecc.* tenuit Rota maxime quod non iuſtificatur pręciſus valor ipſorum bonorum, provt eſſet omnino neceſſarium ad arguendum ex eo potuiſſe percipi fructus maiores, quam eſſent debiti pro Cenſu, & in omnem caſum exceptio
17 redditur tam turbida, † vt non poſſit illiquiditatem alterius crediti Camerali obligatione muniti cauſare, illiuſque exequutionem impedire, vt ad propoſitum conſideratum fuit *in Romana Succeſſionis 15. Febr. 1675. coram R. P. D. meo Emerix §. finali.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. VBAGO.

Romana Hæreditatis de Lanuuijs.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Poſt admiſſionem ad cauſam obtentam cum clauſula, *dotto de intereſſe*, fuerat inter primos litigantes tranſactum, vnde prætendebatur non poſſe amplius de eodem intereſſe doceri, quia tranſactio liti finem imponit; Contrarium verò deciditur, cum ſemel ad cauſam admiſſus poſſit quandocſque ſuum intereſſe probare, & probatio retrotrahitur ad diem decreti, non obſtante aſſ. tranſactione, quæ illi præiudicium inferre non potuit.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe collitigantis ad effectum admiſſionis ad cauſam ſufficit, quod non controuertatur à parte.*

2 *de Intereſſe admiſſionis ad cauſam poteſt quandocumque doceri, illiuſque probatio retrotrahitur ad diem decreti, & num. 7.*

3 *Lis dicitur incepta, & inriſdictio radicata à die obtenti decreti admiſſionis ad cauſam, & ab*

eadem

eadem die dicitur pendere.

4 *Transactio inducit rem iudicatam inter transigentes tantum, non autem contra tertium non comprehensum in ea.*

5 *Transactio non præiudicat tertio, & maxime illi, qui iura sua deduxit ante quam eadem transactio facta esset.*

6 *Sententia etiam in iudicatum transacta non præiudicat non citato.*

7 *Tempus ad docendum de interesse ad effectum admissionis ad causam si neque à iudice, neque à iure sit præfixum, potest de illo semper, & quandocumque doceri.*

8 *Iurisdictio Rotæ à Signatura concessa nec per sententiam in iudicatum transactam, nec per transactionem expirat, & quando.*

9 *Signaturæ potestas denegari non debet, eamque numquam Sacra Rota denegauit.*

DECISIO DCII.

DECESSIT R. P. D. Lanuuius superstitibus duabus suis Sororibus Placita, & Scholasticha Monialibus in Monasterio Sãctæ Annæ Vrbis, à quibus vti hæredibus ab intestato possessio bonorum hæreditariorũ capta fuit, sed Bernardus coniunctus ipsi defuncto in quinto Cognationis gradu, prętendens ipsas Moniales, & Monasterium exclusas à successione ob amplissimam renunciationem, tamquam proximior petijt immitti ad possessionem eorundem bonorũ & in prima instantia extra Rotam fauorabilem sententiam reportauit, & deuoluta causa appellationis ex parte dictarum Monialium ad Rotam coram R.P.D. meo Taia, instetit ad eam pariter admitti. Theodonarius vti proximus, & coniunctus defuncto in eodem gradu, & post hæc Bernardus, & Moniales Sanctæ Annæ simul concordarunt, diuidentes inter se hæreditatem æqualiter cum pacto contribuendi dicto Theodonario si postmodum vinceret, provt euenit dum à dicto R.P.D. meo Taia sententiam super immissione pro dimidio contra ipsas Moniales & Bernardum obtinuit, à qua ambo appellarunt, & causa fuit commissa Reuerendissimo D. meo Matthæio, & in hoc statu partes denuò concordarunt diuidentes Hæreditatem in tres partes cum eodem pacto contribuendi si alius concurrerit.

Interim pendente causa coram R. P. D. meo Taia post admissionem Theodonarij, eandem prętensionem proximitatis in eodem gradu retinens quoque Donna Prudentia Monialis in Monasterio Sanctæ Scholasticæ Reatis, in sęculo Octauia de Sanctis; Moniales dicti Monasterij ex illius persona commissionem pariter pro earum admissione ad causam impetrarunt cum solita clausula, *dotto de interesse*, super qua partibus citatis ad dicendum contra, & iuxta illius formam videndum mandari procedi, sub die 20. Ianuarij 1665. emanauit decretum admitti, vt petitur Summario Monialium Sanctæ Scholasticæ *num.* 2.

Nuper vero exhibitis pro parte ipsarum Monialium Sanctæ Scholasticæ iustificationibus æqualis proximitatis dictæ Dõnæ Prudentiæ, cæperunt instare coram R.P.D. meo Matthæio, ad quem causa, vt supra deuoluta fuit pro earum admissione ad causam, quo circa contigit dubitari coram me in illius locum ad munus Præfecti Palatij Apostolici assumpti subrogato: An constet de interesse, ita vt Monasterium sit admittendũ ad causam, & DD. resoluerunt pro affirmatiua, declarantes admissionem in statu, & terminis, in quibus reperiebatur tempore dicti decreti.

Quo enim ad interesse, vltra quod non fuit à parte controuersum, † quod sufficere 1 posset ad *tex. in c. fin. in fin. vt lite pendente in 6* visum est clarum, cum Donna Prudentia sit neptis Octauiæ Lanuuiæ neptis Alexãdri Senioris de Sanctis ex Fabio filio, vt habetur ex depositione testium, fide baptismatis, necnon ex instrumentis dotis, & alimentorum ab Alexandro Iuniore de Sanctis fratre germano præstitorum *Summ. nn. 4. vsque ad* 10.

Quod autem nepotes ex filijs Octauię prędictæ possint habere ius, ac interesse in *lite* super prædicta Hæreditate, *satis patet* ex decisione R.P.D. mei Taiæ 3. *Iulij* 1662. in qua firmatur, quod Theodonarius erat admittendus ad hanc causam pendentem inter moniales Sanctæ Annæ, & Bernardum prædictum tamquam nepotem eiusdem Octauiæ ex Camilla filia, & sic in pari gradu, in quo adest Donna Prudentia; Stante igitur interesse in reliquis, quod Monasterium admitti debeat ad causam in statu, & terminis, in quibus illa reperiebatur tempore decreti, idem resultat quia cum iam in eodem decreto admissio facta fuerit iuxta formam commissionis cũ clausula *dotto de* 2 *interesse*, † quandocumque de ipso doceatur, purificatur conditio, & ipsa admissio ad diẽ decreti retrotrahitur *l. si quis postea ff. de Iud. Roman. conf.* 412. *num* 4 *Marches. de commiss. parte* 2. *fol.* 216. *num.* 65. *Rot. decis.* 71. *num.* 3. *lib* 2. *par.* 3. *diuers.* Iis enim iam ab eo tempore fuit per Monasterium Sanctę Scholasticę inceptа, & iurisdictio radicata, & perpetuata, 3 ita vt ab ea die pendeat *Rota in Romana Attentatorum coram Sacrato penes dictum Marches par.* 2. *fol* 179. *& par. prima fol.* 1247. *num.* 5.

Non obstat obiectum, quod res amplius non sit integra, imo quod de præsenti nulla adsit lis, dum omnes terminatæ fuerunt per transactionem, & sic prætendatur, non esse locum admissioni, nisi in statu iam terminato, eo quia transactio habeat vim rei iudicatæ. Quoniam transactio inducit rem iudicatam inter ipsosmet transigentes, seù habentes causam ab eis, † non autem inter 4 illos non comprehensos in transactione *l. de re filiorum ff. de transact. Menoch. de arbitr. lib.* 2. *cent.* 3. *cap.* 209. *in fin Seraph. dec.* 230. *n.* 4. Et non potest præiudicare tertio, † & ma- 5 xime illi, qui iam prætensionem tuam co-

iam

ram Iudice cauſæ deduxit ante ipſam tranſactionem partibus citatis ad excluſionem collitigantium prævia commiſſione admiſſionis ad cauſam, *Gaill. obſerv. 70. num. 9. lib. 1. Carleval. de Ind. tom. 2. lib. 1. tit. rei diſput. 3. nu. 1. Rot. deciſ. 0. num. 1. vt lite pendente in nonis.*

Nec relevat, quod antequam Monaſterium Sanctæ Scholaſticæ iura ſua produxerit, non ſolum interceſſerit tranſactio, ſed etiam ſententia in iudicatum tranſacta, quia cum ipſum Monaſterium non fuerit ad ipſam citatum, † nec potuit ab ea vllum ſentire præiudicium, *l. de vnoquoque ff. de re iudic. l. nam ita Diuus ff. de adopt. Graual. ad Veſtr. lib. 3. cap. 23. num. 7. Carleval. deciſ. 13. num. 1. & 2. Greg. deciſ. 416. num. 1. & 2. Rot. deciſ. 312. num. 4. recent.* tant ò magis cùm nullum ſibi neque à iure, neque à Iudice præfixum reperiatur tempus, † infra quod debeat de ſuo intereſſe docere, *Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 18. n. 17. & ſeq. & num. 23. Ridolph. in praxi par. 1. cap. 3. num. 91,*

Præterea viſum fuit tolli pariter difficultatem, ex eo quod prætendentibus partibus, quæ tranſegerunt, impedire proſequutionẽ cauſæ ex parte Monialium Sanctæ Scholaſticæ in Rota, habito recurſu ad Signaturam, ab iſta cauſa ter remiſſa fuit ad eandem Rotam, non per nouam commiſſionem, ſed in vim prædictæ, vt in Summario additionali dato in calce reſponſionis; † vnde non poteſt prætendi, quod iuriſdictio attributa per dictam ſententiam, aut per dictam tranſactionem expirauerit, & quod non ſit locus vlteriori cauſæ cognitioni: nam hoc eſſet controuertere poteſtatem Signaturæ, † quod Rota nunquam facit, vt *ex deciſ. 36. numer. 8. par. 4. diuerſ. Serapin. deciſ. 857. num. 12. Duran. deciſ. 132. num. 8.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Teſtamenti.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Rurſus pro nullitate teſtamenti deciditur Teſtatore ſimpliciter reſpondente per verbum *ſic*, *Signor sì*, non quia ſic nequeant teſtamenta rogari, ſed ſolum quia præordinatio voluntatis, in hoc caſu omnino neceſſaria, probata non erat; eo magis quia de ſubornatione dubitari poterat, ex præcedenti declaratione defuncti, nolle conficere teſtamentum, cui non obſtabat illum pariter declaraſſe eundem hæredem inſtituere velle, quoties, vt hic, agitur de nullitate procedente ex defectu voluntatis, non autem ſolius ſolemnitatis.

SVMMARIVM.

1 *Præordinatio teſtamenti eſt omnino neceſſaria in Teſtatore ſimpliciter reſpondente per verbum, ſic, ſeù vt dicitur* si Signore.

2 *Voluntas teſtatoris ſimpliciter reſpondentis per verbum* ſic, *non dicitur deliberata voluntas.*

3 *Doctores intelligendi ſunt ſecundum doctrinas, quas allegant.*

4 *Teſtator ſi à principio reſpondit notario interroganti per verbum* oh, *licet poſtea dixerit,* si Signore, *non ideo deliberatum dicitur dediſſe reſponſum.*

5 *Teſtamentum non ſubſtinetur, ſi teſtator ſimpliciter reſpondit per verbum* ſic *dum notarius non fuit vocatus de illius mandato, nec abeſt timor importunæ ſuggeſtionis.*

6 *Teſtamentum, in quo teſtator ſimpliciter reſpondit per verbum* ſic *ſubſtinetur ſolum, ſi notarius inſtructus de eius voluntate, ſecundum eam faciat interrogationem, alias dicitur ſuſpectum, & ſuggeſtiuum.*

7 *Teſtamentum à grani morbo laborante confectum ad interrogationem conſanguinei hæredis, etiam religioſi non ſubſtinetur.*

8 *Teſtamentum conditum eadem die, qua teſtatori fuit prænunciata mors, potius ex turbato animo cogitantis illius, quam deliberatè confectum præſumitur.*

9 *Morientes non animaduertentes quid agant de facilè interrogantibus annuunt.*

10 *Teſtamentum nullum ex defectu voluntatis, non ſubſtinetur ex præcedenti voluntate teſtatoris inſtituendi eundem hæredem.*

11 *Præordinatio teſtamenti vbi eſt neceſſaria, fieri debet à teſtatore cum notario, vel alio per eum electo, & parum ante illius ſtipulationem, non autem à perſonis ſuſpectis.*

12 *Voluntas teſtatoris excluditur, ſi ille penes plures perſonas declarauit nolle condere teſtamentũ.*

13 *Præordinatio teſtamenti debet eſſe clara, & concludenter probata*

14 *Præordinationis teſtamenti ſcriptura probari debet de voluntate teſtatoris conſcriptæ.*

15 *Teſtamentum rogatum à non notario, non ſubſtinetur, quacumque contraria conſuetudine probata, quæ non attenditur, & num. 19.*

16 *Notarius aliud eſt quod careat notariatu, aliud verò quod in eo deficiat qualitas deſcriptionis in archiuio, non examinis, vel ætas, aut huiuſmodi.*

17 *Notario vero ideo creditur quia in ſui creatione de fidelitate iurauit, & ita etiam inſtrumenta ab eo rogata ſubſtinentur, quamuis in eo deficiat qualitas accidentalis.*

18 *Prætor publicè conſtitutus, etiam ſi prætor fieri non potuiſſet, legitimus prætor eſt, & acta per eum facta ſemper attenduntur:*

20 *Notarij Romani, & olim etiam Cõſtantinopolitani poſſunt per alios inſtrumenta rogare & conficere.*

DECISIO DCIII.

ROTA ſtetit in reſolutis ſub die 23. Ianuarij proximi præteriti ex vtroque fundamento latiùs comprobato in deciſione

ne tunc emanata : Quod enim præordinatio sit necessaria ad sustinendū Testamentū cōfectum à Testatore graui morbo oppressō ad importunam alterius interrogationē per solam responsionem per verbum *sic*,
2 seù *si Signore*,† est magis communis, & tutior opinio, per quam occurritur malitijs, & fraudibus hominum inhiantium aliorū hæreditatibus, recepta per *Castren. & Iason. in l. iubemus C. de testam.* à grauissimis Auctoribus, præcipue *Conar. in cap. cum tibi 13. vers. est testamen. intelligen. de testament. Clar. in §. testament. quæst. 37. num. 7. vers. sed si quis in iussu*, alijsque relatis in præcedentibus *decisionibus 13. Iunij 1674. §. constat enim, & in postrema §. quoniam coram me*, & vltrà eos comprobant *Laderch. conf. 39. per tot. Cravet. conf 11. pariter per tot. Becc. conf. 86. num. 13. & Rot. decis. 39. nn. 7. & decis. 333. par. 14. rec.* & Doctores longa serie in contrarium allegati, ferè omnes loquuntur, vel quando nullo modo dubitatur de voluntate Testatoris, vel quando iste alia verba protulit, & abest omnis suspicio fraudis, & importunæ suggestionis: Et pauci in aliis terminis loquentes, non sunt attendendi, quia eorum dictum nulla sufficienti nituntur ratione, & absque præ-
2 cedenti præordinatione† voluntas Testatoris non est, vt debet, deliberata, *ad text. in l. hoc consultissima §. at cum humana fragilitas C. qui testam. fac. poss. allegatum per gloss. in d. l. iubemus*, in qua cum se fundent contrarium
3 tenentes, † etiam hoc modo, iuxtà illius verum sensum sunt intelligendi, vt in his terminis, recedendo ab alia sententia, quam prius amplexus fuerat, benè more solito explicauit *Fachin. controu. iur. lib. 10. cap. 17. vers. & mihi verissima, Mart. de succes. legal. par. 4 quæst. 1. art. 3. num. 2. & seqq. Corn. conf. 319. n. 2. vers. & glos. illa lib. 1. Cyriac. controu. 549. nn. 73. & seq.* qui omnes referunt innumeros Concordantes, & testantur de communiori, magis tuta, & æqua sententia.

Quod autem Testamentum, de quo agitur confectum fuerit absque præordinatione, liquet ex facti serie in præcedentibus decisionibus expolita, ex qua apparet, quod Vincentius Anastasius, qui tamquam Notarius voluntatem Testatricis excepit, vocatus fuit, non de mandato Testatricis, sed Patris Federici germani fratris hæredis scripti, à quo etiam accepit folium, proprio eius charactere conscriptum, in quo asseruit contineri Testamentum D. Domitillæ Testatricis, cuius cubile, cum ambo deinde vnà cum Testibus ingressi fuissent, idem statim incepit legere Testamentum, & vbi peruenit ad institutionem hæredis, interrogauit pluries dictā Testatricem graui morbo oppressam, &, vt deponit vnus ex Physicis, cum continua somnolentia, an institueret hæredem Reuerendissimum tunc Patriarcham Alexandrinum, cui ipsa aliud responsum non dedit, quàm per verbum, *eh*, seù, vt alij Testes deponunt, per verbum *eh*, donec interrogata à prædicto Patre Federi-

co, iterumque à Vincentio Anastasio, re-
4 spondit, *si Signore*. † Ex pluribus enim istis interrogationibus factis etiam à fratre germano hæredis Testatrici, vt supra graui morbo oppressæ, benè arguitur ipsam tale responsum dedisse potius ad se ab illis liberādum, quam ex præcedenti deliberato ani-
5 mo sic testandi, † & propterea dum Notarius non fuit vocatus de mandato Testatricis, nec abest timor importunæ suggestionis, Testamentum non valet, vt late *Mart. de succes. legal. d. part. 4. quæst. 1. art. 3. num. 19.* additis antecedentibus, in quibus respondit contrarium tenentibus, & cumulat Concordantes, & vltrà alios plenè adductos in prædictis alijs huius Causæ decisionibus latè *Caldas. consil. 24. nn. 10. & seqq.* vbi benè perpendit, quod ideo sustinetur testamentum ad suggestiuam interrogationem Notarij, per simplicem responsionem per verbum
6 *sic*, † quia Notarius instructus de eius voluntate, secundum eam facit interrogationem, aliàs suspecta, & suggesta dicitur, & quod non valeat testamentum confectum à Te-
7 statore graui morbo laborante† ad interrogationem consanguinei hæredis etiam Religiosi, *Menoch. consil. 41. num. 19.* vbi ad id adducit concordan. & *Paitell. exped. ciuil. 14. n. 97 & seqq. Cyriac. contr. 549. num. 74 & 76.*

Et fortius, dum duo ex quinque Testibus testamentarijs tātùm examinatis, deponunt Testatricem verè nullum alium responsum dedisse Vincentio Anastatio interroganti, quàm per significabile verbum *eh*, & vlterius testamentum fuit confectum eodem die, quo a dicto Patre Federico, & alijs ipsi
8 denunciata fuit mors proxima, † præsenti Summario Monialium *num. 7.* cuius cogitatione turbata, non animaduertendo quid
9 ageret, de facili innuit interroganti, † sicut vt plurimum solent omnes in tali statu constituti, *Socin. iun. consil. 183. num. 27. & seq. lib. 2. Corn. conf. 73. num. 5. vers. & in hac opinione, & conf. 319 num. 2. lib. 1. Paris. conf. 67. n. 11. lib. 3. Cephal. conf. 276. num. 41. lib. 2. Mantica de coniectur. lib. 2. tit. 7. num. 4. in fin.*

Nec pro requisita præordinatione deseruire valet dictum folium, vel voluntas, pluries vt prætenditur à Testatrice declarata, instituendi eundem hæredem, quia folium non probatur conscriptum ex præcedenti mandato Testatricis, ex dicto eiusdem Patris, ad id minus idonei, ex vulgatis, neque ex alijs testibus ad inuicem contrarijs, &
10 le-gatarijs, † dum agitur de testamento nullo ex defectu voluntatis, non solemnitatis, vt latè ponderatum fuit *in prima decisione 13. Iunij 1674. §. nec etiam, & seqq. coram me*.

Voluntas vero huiusmodi longè ante testamentum, diuersis temporibus indicata, de qua deponunt alij testes ab hærede inducti, potiùs per coniecturas, quàm per veras probationes, ad istum effectum non sufficeret, quia ex illa tantum desumi posset benigna quædam erga personam eiusdem hæredis inclinatio, non etiam præordinatio te-

ſtamenti, quæ fieri debet à Teſtatore, cum Notario, vel alio per eum electo, ſeu de
11 eius mandato vocato, † & parum antequã ſtipuletur teſtamentum, non autem à perſonis ſuſpectis, vt probant *Conarr. in dicto cap. cum tibi ſub num. 4. de teſtam Cyriac. contron. 549. num. 73. & 74. cum ſeqq.* aliique relati *in deciſione huius cauſa 13. Iunij 1674. §. neque etiam coram me*.

Eoque minus, quia eadem Teſtatrix in eadem infirmitate, per duos dies ante requiſita à Parocho pro confectione teſtamenti, reſpondit: *Che la robba hà il ſuo corſo, e volerla laſciare à chi và*, vt conſtat ex depoſitione eiuidem Parochi vocantis in conteſtẽ Hyacinthum examinatum ad inſtantiam hæredis, qui idem affirmat *Summario cor. R. P. D. Tala 18. Martij 1672. num. 5.* Et quia ſæpè dictus Pater Federicus eadem die confectionis huius teſtamenti, dixit eandem Teſtatricem ita perſeuerare in tali voluntate, *che non occorreua penſar più di rimouerla*, vt ex mox
12 citato Summario *num. 6.* † ex quibus colligitur animus decedendi ab inteſtato, & receſſus à priori voluntate, ſi quam habuerat, & per conſequens excludit omnis præordi-
13 natio, † quæ tamen deberet eſſe clara, & concludenter probata, *Coſtr. in d. l. hac conſultiſſima §. at cum humana fragilitas, num. 1. ibi*, & aduerte, quod oportet conſtare, quod illam
14 ſcripturam † fecerit de voluntate Teſtatoris, & in fortioribus conſuluit *Cephal. conſil. 546. num. 20.* & alij relati *in deciſione 23. Ianuarij proximi præteriti §. nec ad probat. coram me*.

Defectus verò Notariatus in Vincentio Anaſtaſio, qui teſtamentum ſub nomine Philippi Saraceni rogauit, iterum iudicatus fuit omninò inſanabilis, per allegatam con-
15 trariam conſuetudinem, † quæ nullo modo habilitare poteſt priuatum ad explendã ea, quæ requirunt qualitatem perſonæ pu-
16 blicæ, quidquid ſit; † quando in eo deficit ſimplex qualitas deſcriptionis in Archiuio, ſeu noui examinis, vel ætas requiſita à iure, in quibus terminis loquuntur DD. & deciſiones in contrarium allegati, ſcilicet *Cancer. variar. reſolut. cap. 4. ſub num. 123. verſic. quibus adſtipulatur lib. 1. Mobed. deciſ. 2. & 5. de teſtam. Pen. deciſ. 1491. num. 1. & ſeq. & Rot. in Romana teſtamenti 10. Decembris 1670. §. minorem difficultatem coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*. Tunc enim, quia concurrit titulus, & verè præpoſitus fuit tali officio, illudque in creatione iurauit fideliter exercere, illi credi-
17 tur, † & inſtrumenta per eum rogata ſuſtinentur ratione publicæ vtilitatis, licèt deficiat qualitas accidentalis, per ea, quæ tradidit *Speculator par. 2. tit. de inſtrum. edit. §. reſtat 8. num. 32. Bart. in l. 1. C. de poudorator. lib. 10.* & communiter Scribentes *ad legem tertiam ff. de off. prator.* vbi ſuſtinentur geſta in Prætura per Barbarium Philippum ſeruum fugiti-
18 uum, † quia ipſe verè Prætor conſtitutus fuerat à Populo Romano, qui potuerat hanc ei facultatem decernere, & etiam libe-
rum efficere, ſi ſeruum ſciſſet, vt inquit eadem lex, † quæ proindè nihil facit ad ſuſtinendum hoc teſtamentum rogatum à priuato, a nemine creato Notario, & huic officio ſeſe immiſcenti cõtra reiteratas Principum Conſtitutiones, ad reprimendum huiuſmodi abuſum, de tempore in tempus renouatas, ex latè deductis in vltima *deciſione huius cauſa ſub die 23. Ianuarij proximi præteriti §. reſpectu ſecundi vero cum ſeqq.* prout nec etiam ſuffragatur *text. in auth. de tabellion.* à quo conceditur Notarijs Romæ, & Conſtantinopolis facultas rogandi inſtrumenta
20 per alium, † quia vt declarat ibidem *gloſ. in verb. vnum*, hoc intelligitur per alium Tabellionem, non autem per alium huiuſmodi qualitate carentem.

Et ita poſt ſecundã cauſæ propoſitionem iterum reſolutum fuit, vtraque parte inſtante.

Supra in hoc eodem tomo 2. adeſt altera præſentis cauſa deciſio, quæ eſt in ordine 418. infrà verò ſub die 15. Iunij 1676. coram R. P. D. Rondinino apponetur alia, quæ in eadem cauſa emanauit.

R. P. D. CALATAIV.

Meleuitana Euictionis.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Controuerſia erat ſuper euictione in legato præſtanda, vel ne, quæ ſub diſtinctione legati oneroſi, & gratuiti iam fuerat præcedenter deciſa; Cumque apparuiſſet hodie legatum amplius non deberi, tamquam factum correſpectiuè ad accollationem, quæ ſublata quæcumq; actio ceſſauerat, ideò quia & ipſum ceſſauit legatum, ſuperuacaneum viſum eſt vlterius de euictione tractare.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio bonorum Eccleſiæ eſt etiam vſque à principio nulla, ſi ſine beneplacito Apoſtolico facta ſit.*
2 *Accollatio ab emptore facta, vti correſpectiua emptioni, extenuat durat, quatenus bona empta penes emptorem remanent. & num. 6.*
3 *Correſpectiua dicuntur, quorum vnum factum eſt contemplatione alterius, quo ceſſante, ceſſat & alterum.*
4 *Pater ſi in tantum filio legauit, in quantum ſe credidit debitorem filij, ceſſante debito, ceſſat legatum.*
5 *Euictio in legato non debetur, ceſſante cauſa legati.*
6 *Venditione reſoluta, reſoluta quoque remanet illius accollatio. & num. 2.*
7 *Iura primæua exerceri non poſſunt, ſi debitum per dationem in ſolutum fuit extinctum. lim. vt num. 9.*
8 *Legatum per errorem factum, non debetur, errore detecto.*

9 *Allio*

9 *Actio reuiuiſcit, ſtante nullitate contractus, ſed vide ſupra num. 7.*

10 *pro Legato, quando, & quatenus competat euictio.*

11 *Actio ex empto nunquam intentatur pro legato, quamuis oneroſo.*

DECISIO DCIV.

PER tres ſententias declaratum fuerat, illos de Habela teneri ad euictionem medietatis Prædii Tadilimara, aliàs legati à Petro Buſumil Iulio eius filio; Cumque 6 in gradu appellationis fuiſſet coram me dubitatum vſque ſub die 24. Aprilis 1671. An conſtaret de tribus conformibus; Et affirmatiuè reſolutum: Hodie Cauſa repropoſita, & ab omnibus Dominis viſa, agnoſcentes ijdem iniuſtitiam ſententiarum, receſſerunt à deciſis.

Ex facto enim altius per Informantes pro Habela reaſſumpto compertum fuit, quod Petrus donauit Iulio Cenſum vnciarũ 400. in ſorte ab ipſo acquiſitum, & impoſitum ſuper Prædio, de quo agitur, Summario eorundem de Habela *num.* 1. Poſtmodum verò 7 occaſione emptionis dicti Prædij, idem Petrus accollauit in ſe Cenſum donatum in partem pretij, Summario *num.* 3. & ſic euaſit debitor filij, cui pro ſatisfactione dicti Cenſus expreſsè legauit medietatem huius Prædij, Summario *num.* 4. Verùm quia Patres Sancti Auguſtini impugnantes venditionem ab ipſis factam Petro, fuiſſe vſque à principio nullam ob defectum Beneplaciti Apoſtolici, † vti contra formam celebr. 1 *Extrauag. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienan.* auocarunt Prædium à Iulio legatario, vtique ex tunc ceſſauit accollatio, † quæ emptioni fuerat correſpectiua, & eatenus durat, quatenus bona vendita penès Accollantem remanent, *Amat reſol. 21. nu. 5. Giurb. obſer. 17. num. 18. Rota deciſ. 428. num. 6. & ſeqq. par. 1. rec. & in Firmana ſpolij 1. Februarij 1672. §. quantum coram Reuerendiſs. D. meo Decano.* 2

Ceſſante autem accollatione, Petrus liberatus remanſit à debito erga Iulium donatarium, & ſic etiam reſolutum legatum, & omnia redierunt ad ſuum primæuum ſtatum donationis Cenſus, † quia omnia 3 fuerunt correſpectiua, & vnum factum ex cauſa alterius, ad *text. in l. Alumna §. Seia, ff. de adimend. legat. & in l. etiam §. ex cauſa, ff. de minor. Cravet. conſ. 230 num. 2. Giurb. d. obſerv. 17. num 25. Rota deciſ. 111. num. 5. 8. 12. & 113. poſt Zacch. de oblig. camer. coram Coccin. deciſ. 686. num. 18. & in Romana Cenſuum 20. Iunij 1672. §. Data igitur*, confirmata 9. *Iunij* 1673. *coram R. P. D. meo Vicecomite*; Ideoque iniuſta fuit condemnatio ad euictionem: In tantùm enim Petrus legauit, † in quantum credi- 4 dit, ſe debitorem filij, & Dominum rei legatæ vigore dictæ emptionis; verum cũ illa cauſa ceſſauerit ex annullatione eiuſdem emptionis, † ceſſat etiam ipſum legatum, & conſequenter non debetur euictio, vt pul- 5 chrè in terminis notat *Bart. in l. ſi domus 74. §. de euict. num. 3. in fine, verſ. quid vult dicere error, Caſtren. num. 7. in quarto caſu, ff. de legat. prime, Cuman. conſ. 29. in fine, Alex. conſ. 81. numer. 16. verſ. aut cauſa erat obligatoria lib. 6. Menoch. præſumpt. 118. num. 16. & 17. lib. 4. Surd. deciſ. 142. num. 5. & 6. Cyriac. contr. 545. n. 30.*

Atque hinc ceſſant ea, quæ obijciebantur in præterita deciſione, quod nempè pro legato tamquam oneroſo, & animo compenſandi, competat euictio: nam ex recenſita facti ſerie obiectum penitus tollitur, quia nempè reſoluta venditione, † reſoluta 6 remanſit accollatio Cenſus, & per conſequens euanuit debitum ipſius Petri, quidquid ſecus dici poſſet, ſi euictus fuiſſet Cenſus; tunc enim Iulius donatarius regreſſum habere potuiſſet contra donantem; ſed cum Cenſus adhuc vigeat, & primæuę actiones pro eo competentes exerceri poſſint contra poſſeſſores fundi cenſiti, donans ad nihil tenetur.

Nec ſubſiſtit, quod cenſus remanſit extinctus eo ipſo, quod pro illius ſatisfactione fuit datum in ſolutum Prædium controuerſum, † & propterea non poſſit agi ex primæua actione, ad *Text. in l. ſi prædium, C. de euict.* Siquidem aduerterunt Domini, quod hic verè nulla datio in ſolutum interceſſit, ſed ſolum Petrus donans, credens Prædium ad ſe ſpectare, & ſic propter accollationem huius cenſus, ſe eſſe illius debitorem, legauit in ſatisfactionem hoc Prædium; Verùm cum prædicta non ſubſiſterent, non applicantur hic termini dationis in ſolutum, ſed tantum procedunt alij erroris Teſtatoris in 8 legando rem, quam ex cauſa † credebat ſuã, propter quod vitiatur legatum, nec debetur euictio ex iuribus relatis.

Vltra quod cum reſolutio emptionis, & accollationis euenerit ex nullitate contractus vſque ab initio, vt ſupra, vbi etiam interceſſiſſet datio in ſolutum pro extinctione Cenſus, adhuc etiam non † impediret 9 quin priſtinæ actiones pro Cenſu reuiuiſcerent ex peculiari ratione, quam ſecum fert reſciſſio ex nullitate contractus, vt declarando *Text. in d. l. ſi prædium*, & diſtinguendo inter caſum à principio validum, & aliũ nullum, tradunt *Gabr. conſ. 36. num. 66. lib. 1. Coſt. de port. rat. cap. 8 caſ. 27. num. 13.* latè. & benè *Cyriac. contr. 500. num. 17. & ſeqq. Afflict. deciſ. 375. num. 19. ibique Vrſill. num. 13.* & dixit *Rota deciſ. 279. num. 21. & 22. par. 5. rec.*

Et ſtantibus prædictis omninò extraneæ viſæ ſunt à præſenti indagine exceptiones, quod pro huiuſmodi legato, tamquã oneroſo, & aſſimilato à Doctoribus dationi in ſolutũ competat vera euictio, præſertim quia actũ fuit vigore dationis actione ex empto; Siquidem nõ ex quo legatũ aſſimilatur dationi in ſolutum, eſt vera datio in ſolutum; Ideò pro illo ad differentiam legati gratui- 10 ti, pro quo nulla debetur euictio, † competit ſolummodo euictio impropria, & ficta, ſcilicet æſtimatio rei, habito reſpectu

ad tempus Testamenti, non autem damna, & interesse, *Bellon. Iun. conf. 70. num. 23. et seqq. & ex Florian. à S. Petro in l. si domus, §. de euict. nu. 3. ff. de legat. primo, Tondut. resol. ciuil. par. 2. cap. 197. num. 3. per tot.* alijsque dictum fuit in binis decisionibus editis in hac causa super liquidatione coram R.P.D.meo Emerix, altera 12. Ianuarij, & altera 20. Aprilis 1674.

Non subsistente, quod actũ fuerit vigore donationis actione ex empto, cum in libello, & sententia dictum fuerit agi vigore testamenti, maximè quia vigore donationis agi non poterat pro euictione Prædij, quod
11 non fuerat donatum, † & actio ex empto nunquam pro legato, quamuis oneroso potest intentari, *Mangil. de euict. qu. 67. num. 11. & 16. Gusman. eodem tract. quæst. 27. num. 3. cum pluribus seqq.* prout intentata non fuit, vt in dd. *decisionibus* coram R.P.D.meo Emerix.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit,

Altera præsentis Causæ decisio habetur impressa supra par. 17. dec. 196.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Ianuen. Hæreditatis.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Iudicium petitionis hæreditatis, tamquam vniuersale, trahere secum restitutionem fructuum, planum est; ideoque illos sub eius mandato comprehẽdi deciditur, quamuis in sententia, & decreto expressi non sint, quod adeò procedit, vt ab earum restitutione non excludatur possessor, licèt super eadem hæreditate fuerit transactum, quæ postea rescissa, & reuocata remansit.

SVMMARIVM.

1 *Fructus comprehenduntur sub mandato relaxato pro restitutione rei, quamuis in illius decreto non fuerint comprehensi.*
2 *Fructus debentur iure actionis stante obligatione cameræli.*
3 *Fructus debentur loco damnorum, & interesse, & quando.*
4 *Fructus in iudicio vniuersali petitionis hæreditatis, peti possunt etiam post sententiam, amplia vt num seq.*
5 *Iudex si non condemnauit reum ad restitutionem fructuum, non ideo dicitur absoluisse.*
6 *Possessor per litem inducitur in mala fide, & inde tenetur ad restitutionem fructuum.*
7 *Possessor durante transactione dicitur in bona fide.*
8 *Transactio nulla, vel etiam læsiua per sententiam declarata, non inducit malam fidem, & num. seqq.*
9 *Transactio facta super iure claro, non subsistetur.*
10 *Fructus ex natura rei veniunt restituendi, si titulus reducatur ad non titulum.*
11 *Læsio enormissima facit præsumere dolum.*
12 *Possessor per dolum non excusatur à male fide, & proinde nec minus à restitutione fructuum.*
13 *Fructus præsumuntur à possessore percepti, & ideo sine alia probatione ipse illos restituere tenetur.*

DECISIO DCV.

DEFVNCTO ab intestato in Vrbe Dominico Riuarola, & aspirantibus ad illius hæreditatem Paulo Baptista fratre, & Thomasina nepte ex alio fratre prædefuncto, confectum fuit Inuentarium, & omnia bona ibidem descripta relicta fuerunt penès dictum Paulum Baptistam, qui in forma Cameræ se obligauit illa restituere ad omne mandatum, & deinde deuentum fuit ad transactionem, quæ tanquam nulla, & enormissimè læsiua, sublata fuit de medio per tres conformes, quibus Signatura rescripsit cum clausula, *parito*, & quia in sententijs nulla fuit facta mentio fructuum, ideò causa mihi commissa, dubitaui, an, & in qua summa fructus debeantur, & Domini illos ideberi vsque ad diem possessionis Thomassinæ, & ad rationem locorum Mõtium responderunt.

Quod enim illi debeantur, ex eo conuincitur, quod hæreditas in maiori parte consistit in locis Montium fructiferis, & Paulus Baptista in forma Cameræ se obligauit illa restituere; quaptopter in mandato ab A.C.
1 relaxato pro restitutione rei fructiferæ, † cõprehenduntur etiam fructus, licèt in decreto non expressi, vt in puncto dixit *Rota decis. 30. post Zacch. de oblig. cam.* & ratio est, quia
2 illo casu debentur iure actionis † in vim obligationis Cameralis, *Pacif. de salu. inspect. 4. cap. 1. num. 9. Hodiern. ad Surd. decis. 69. num. 6.* &
3 in ea veniunt etiam † fructus loco damnorum, & interesse, *Rota post Zacch. vbi supra decis. 218. num. 5. & decis. 244. num. 4. & coram Bichio decis. 303. num. 2. & 3.*

Præterea versamur in iudicio vniuersali
4 petitionis hæreditatis, † in quo fructus peti possunt etiam post sententias, *l. item veniunt §. fructus ff. de petit. hared. Hartman. Pistor. obseru. 102. num. 2. Pacif. d. inspect. 4. cap. 1. num. 94.*
5 quamuis in illis non adsit † condemnatio, quia cum non fuerint petiti, Iudex non condemnando, non censetur absoluisse, *Hodiern. ad Surd. decis. 69. num. 2. Rota coram Merlino decis. 330. num. 1. & in rec. decis. 9. nu. 1. par. 7. & decis. 162. num. 2. par. 13.*

Isti autem debentur à die compromissi
6 vsque ad diem possessionis † Thomassinæ, quia vsque tunc Paulus constitutus fuit in mala fide inducta ex controuersia sibi mota à Thomassina, *l. sed et si lege §. si ante, & ibi glos. verb. controuersiam ff. de petit. hæredit. Rota decis. 3. num. 23. par. 7. & decis. 2. num. 8. par. 11. recent.*

Nec à mala fide excusare potest transactio exindè subsequuta, †
7 qua durante possessor

ſeſſor dicitur eſſe in bona fide, vt ſenſit *Rota deciſ. 206. poſt Cenc. de cenſib.* quia non proce-
8 dit quando, vt hic, † illa declarata fuit nulla ex defectu ſolemnitatum Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 151.* & iniuſta ex capite enormiſſimæ læſionis, †
9 & ex eo, quod fuit tranſactum ſuper iure vndique claro, vt firmat *deciſio edita 23. Iunij 1670. coram R. P. D. meo Vicecomite*, tali enim caſu, quo titulus re-
10 dactus fuit ad non titulum, † fructus ex natura rei veniunt reſtituendi vſque ab initio, *l. filio §. cum tabulas ff. de inoffic. teſtam. l. quod ſi minor §. reſtitutio ff. de minor. Roman. conſil. 454. num. 6. Natta conſ. 533. num. 12. Grat. diſcept. 207. num. 3. Cyriac. contron. 500. num. 46. Rota deciſ. 693. num. 1. par. 1. deciſ. 1. num. 8. par. 2. rec. & coram Arguelles deciſ. 113. num. 16. & coram Dunozetto iun. deciſ. 81. num. 3.* & læſio
11 enormiſſima facit præſumere dolum, † & per conſequens non excuſat poſſidentem a
12 mala fide, † & à reſtitutione fructuum, *Faber. in C. lib. 4 tit. 30. de reſcind. vendit. definit. 3. Fontanel. de pact. nupt. claus. 7. gloſ. 2. par. 5. num. 59. Rota in Romana fructuum cenſus 15. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Hinc dictum fuit eſſe reſtituendos fructus
13 ad rationem locorum Montium, † quos Paulum Baptiſtam, & eius hæredes percepiſſe præſumendum eſt, dum actualiter exiſtit, & reſpectiuè extiterunt in poſſeſſione, *l. Iulianus §. ex vendito ff. de act. empt. Rota coram Durano dec. 307. n. 2.* cum aliis adductis *in deciſ. 283. num. 10. & ſeq. par. 7. rec.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit

R. P. D. RONDININO.

Romana lucri Dotis.

Mercurij 11. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Quamuis materiam lucri dotis præſens contineat deciſio, ad effectum inſpiciendi, quæ, & qualia bona pro illius conſtitutione conſideranda ſint, tractat etiam materiam tranſitus ad ſecunda vota alterius ex coniugibus, ad hoc vt portio, quæ filiis prioris matrimonij debetur ex diſpoſitione *l. hac edictali C. de ſecundis nuptijs*, illis non hæreditario, ſed proprio iure deferatur, itavt non teneantur ex ea filij factum patris, vel matris ſic ſecundo nubentis ſeruare, nec eadem portio, provt etiam lucrum dotis poſſint per voluntarias alienationes diminui, quod ſecus eſſet, ſi illæ neceſſariæ fuiſſent.

SVMMARIVM

1 *Bona, ſiue illorum pars ſibi à teſtatore reſeruata in conſtitutione dotis, aut alia aſſignatione, cadunt ſub fideicommiſſo ab eo conſtituto.*

2 *Legitima, & trebellianica filijs ab omni fideicommiſſo debentur exempta, & in ipſorum liberum patrimonium tranſeunt.*

3 *Filia agens ad ſucceſſionem maternam vig.* l. hac edictali, *an illius hæres eſſe dicatur, & num. 5. cum ſeqq.*

4 *Hæredes mulieris tenentur præſtare euictionem viro, cui bona fideicommiſſi in dotem conſtituta ſint, & quando.*

6 *Filij prioris matrimonij, portionem ſibi debitam vig.* l. hac edictali *conſequuntur ex diſpoſitione legis, non tamquam hæredes matris cuius factum ſeruare non debent, & num. 7.*

8 *Lucrum dotis non detrahitur iure hereditario, neque ex hæreditate, ſed ex ſola diſpoſitione ſtatuti.*

9 *Filij prioris matrimonij portionem, quam detrahunt ex bonis patris, vel matris vig.* l. hac edictali, *quaſi pro augumento ipſorum legitimæ detrahunt.*

10 *Priuigni, & Vitricus æqualiter ſimul conſiderandi ſunt, & num. 13.*

11 *Filij ſuccedentes in bonis matris vig.* l. hac edictali, *ſi illius factum ſeruare tenerentur, in ſua portione magis onerarentur, quam vitricus.*

12 *Fructus dotales debentur viro ob ſubſtentationem onerum matrimonij.*

13 *Inæqualitas inter priuignos, & vitricum prohibetur à lege, omnem æqualitatem inter ipſos ſeruari demandante, & num. 10.*

14 *Mater non poteſt condonare ſecundo viro mobilia vel eorum alienationi conſentiendo, minuere portiones à lege filijs delatas.*

15 *Lucrum dotis à ſtatuto delatum, ab altero ex coniugibus diminui non poteſt.*

16 *Alienatio voluntaria ſicuti nec alteri ex coniugibus in eorum lucro præiudicat, ita non nocet filijs in portionibus ſibi debitis per tranſitum eorum parentum ad ſecunda vota.*

17 *Lucro dotis pro deducendo in materia* l. hac edictali *conſiderantur ſola bona, quæ extant tempore obitus coniugis prædefuncti, & vid. num. ſeq.*

18 *Bona voluntariè diſtracta ad impediendum lucrum dotis, vel portiones debitas filijs per tranſitum eorum parentum ad ſecunda vota, habentur pro extantibus.*

DECISIO DCVI.

LVCRVM dotale iuxtà pactum inter Coniuges initum, & diſpoſitionē Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 131.* Gaſpari Griſciano, ſiue illius hæredibus ob prædeceſſum Conſtantiæ Zoilæ vxoris ſine filijs illius matrimonij, debitum eſſe Rota pronunciauit, Reuerendiſs. Arcoſti Auenionenſis Archiepiſcopi tunc A. C. Locumtenentis, decretū confirmando, præcedentibus de more deciſionibus 20. Februarij 1671. & 27. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Bourlemont.

Cum autem in gradu appellationis aſſūpta diſputatione ſuper fructibus d. lucri dotalis, illos ad rationem ſcutorum quinque pro centenario Rota ſtatuerit in deciſionibus 9. Maij 1674 & prima Februarij 1675. coram me; bona conferenda, & quorum ratio habenda eſſet in deductione lucri po-

ſtea determinauit in deciſione 17. Maij proximè præteriti coram me, quam renouata diſputatione, hunc in modum DD. confirmarunt.

Quo enim ad domum à Conſtantia Zoila Gaſpari Griſciano tertio viro in dotem traditam, dicebant iterum Domini fuiſſe in bonis Conſtantiæ, exceptis apotheca, & parte, quæ ſeparatim locabatur cum manſione, cortiletto, & cantina contiguis, vt iunt ipſa verba Inſtrumenti, Summario Mariæ Conſtantiæ Capellinæ *num.1.* quæ membra domus, Hortentia eiuſdem Conſtantiæ Zoilæ mater, cùm à principio illam in dotem tradidit filiæ, ſibi reſeruauit, & quæ proinde in ſubſequenti fideicommiſſo ab ea-
1 dem Hortentia condito veniunt, † alia parte in dotis cauſam liberè diſtracta, ad literam *Text. in l. ſi ex toto fundo 8. ff. de legat. primo*.

Et licèt ſcribens pro Griſcianis contenderet hæc membra domus ab Hortentia matre olim ſibi reſeruata, ſuoque fideicommiſſo ſubiecta, reputari debere tamquam libera ex hæreditate ipſius Conſtantiæ filiæ, ac ideo in totum computanda eſſe in bonis Conſtantiæ, ad effectum deducendi lucri dotalis, tum quia ipſa Conſtantia ſucceſſit primis hæredibus grauatis, quibus debebantur
2 legitima, & Trebellianica † ab omni onere fideicommiſſi exemptæ, & in ipſorum liberum patrimonium redactæ, vulgata *l. quoniam in prioribus C. de inoffic. teſt. & l.1.* vbi notant *Scribentes ff. ad Trebell.* tùm quia cum ipſa Conſtantia Gaſpari Griſciano tertio viro dotem conſtituens, domum hanc liberam vna cum alijs bonis in dotem traditis affirmauerit, Maria Conſtantia Capellina ex Violante antecedentis matrimonij d. Conſtantiæ Zoilæ filiæ ad prædictæ Conſtantiæ Zoilæ auiæ maternę ſucceſſionem agens vi-
3 gore *l. hac edictali C. de ſecund. nupt.* † ſe geſſerit pro hærede, ad terminos *Text. in l. gerit, & in l. pro hærede ff. de acquir. hared* ac ideò, vt in antecedenti deciſione dicebatur, ipſa veluti hæres ipſius Conſtantiæ auiæ maternæ ex illius perſona teneatur de euictione Gaſpari
4 viro, ſeu Griſcianis eius hæredibus, †quànti intereſt domum liberam traditam fuiſſe, quemadmodum promiſſa fuerat, ad *Text. in l.1. C. de iur. dot.*

Adhuc tamen non iuſtificabatur titulus ſucceſſionis hæredibus grauatis, ad hoc, vt occatione legitimæ, & Trebellianicæ eis debitæ membra hæc fideicommiſſaria domus controuerſa in Conſtantiam poſtea abique vllo onere tranſierint, neque ſubſiſtit prætentio euictionis ab ipſa Maria Conſtantia Capellina debitæ ex facto Conſtantiæ auiæ maternæ, quæ domum hanc Griſciano viro liberam promiſerat, quia non ex eo quod egerit ad portiones debitas Violanti matri, & alteri filiæ eiuſdem Conſtantiæ ex antecedenti matrimonio ad terminos *Textus in l. hac edictali C. de ſecund. nupt.* dicitur hæres ipſius Conſtantiæ auiæ mater-
5 næ, † quia filiæ antecedentis matrimonij, quas Maria Conſtantia Capellina hodie re-
6 præſentat, † conſequuntur ratam ſibi debitam vti filiæ, non vti hæredes per modum ſimplicis delationis bonorum, nullo exinde hæreditario titulo ad obſeruationem, eorum, quæ Conſtantia geſsit conſtituto, cum non ab illius beneficientia, ſed ab ipſa lege portiones iſtas habuerint, iuxtà communẽ ſententiam *Angeli, Florian. Soccin. & Alexandri*, quos ſequitur *Bertran. in d. l. hac edictali num.25 C. de ſecund. nupt. Bald. conſ.161. num.5. Surd. conſ.196. num.56. & conſ.471. num.71. Relan. de iur. dot. quæſt.90. Merlin. de legit. lib.3. tit.1 quæſt.24. num.15.* & pluribus aliis adductis firmauit *Rot. coram Merlin. deciſ.828. num.7. & 8. & coram Reuerendiſs. Royas deciſ.157. num.6.*

Iſtæ enim deductiones, quas ius commune, vel municipale facit ex bonis aliquorũ circa ipſorũ factum, non conſtituunt titu-
7 lum hæreditarium illorum, † è quorum bonis fiunt, cum non ab ipſis, ſed à lege deferantur, & proinde quemadmodum vir quartum dotale iuris municipalis beneficio detrahit. non tamquam in bonis, neque
8 ex hæreditate vxoris, † cum iure hæreditario non deferatur, *Surd. d. conſ.91. ſub num.13. & conſ.572. num.72. Grat. diſcept.820. num.30. Belmont deciſ.3. num.5. Rot. coram Dunoz. Ian. deciſ.757. num.6. & 7. & in deciſ. huius cauſæ 20. Febr. 1671. §. quam concluſionem in fine coram R.P.D. meo Bourlemont.*

Ita pariter filij portiones ex bonis parentum, qui ad alias nuptias tranſierunt, iuris communis beneficio detrahunt citra vllum
9 titulum hæreditarium, † quaſi exinde ipſorum legitima augeatur, per ea quæ tradunt *Mart. de ſucceſſ. legal. par.2. quæſt.3. art.12. num.9. Merlin. de legit. lib.3. tit.1. quæſt.24. num.12. & ſeqq. Rot. recent. par.4. deciſ.588. num.3. & coram Merlin. d. deciſ.828. num.9.* vt inter priuignos, & vitricum æqualitas ſeruetur, ne iſte plus
10 conſequatur, † quam ad vnumquemque illorum detractis ære alieno, atque eorum legitima deferatur, quod certè non eſſet, ſi priuigni tenerentur ad factum matris erga-
11 vitricum, † & ſic onerarentur in ſua portione magis quàm ille, contra literam *Text. in d.l. hac edictali C. de ſecund. nupt. & in §. optimè, & in §. quia vero, auth. de nupt. Faber. in cod. tit. de ſecund. nupt. definit.* 12. *Fontanel. de pact. nupt. claus. 5. glos. 8. par. 4. num. 62. Mangil. de impat. quæſt. 7. num. 54. & ſeqq. Hodiern. in d. l. hac edictali quæſt. 7. num. 44. & 45. Rota coram Merlin. deciſ 853. num. 3. & in deciſ. huius cauſæ 20. Febr. 1671. §. vnde deducto coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Quo verò ad ſcuta loco in deciſis pariter DD. permanſetunt, vt nempè Griſciani hæredes vitrici, non teneantur illa conferre ad effectum lucri deducendi, quia Gaſpar vitricus quamuis in dotem promiſſa, illa non exegit, ſed tantum loco illorum, vt in prædicta deciſione dicebatur, fructus dotales recepit mediante exactione fructuum cen-
12 ſus à Melchiorijs debiti † in recompenſatio-

tionem vſurarum dotalium ob onera matrimonij, de quibus Canoniſtæ *in c. ſalubriter de vſuris*, atque ideo quemadmodũ à Griſcianis conferri non poteſt id, quod nunquã traditum fuit, ita è conuerſo ipſi prætendere nequeunt, quod Maria Conſtantia Capellina, priuignas repræſentans, teneatur illis bonificare portionem dd. ſcutorũ 1000. ipſos tangentem, quia vt mox dicebatur, neque ipſa ad hoc teneatur, nullo hæreditario titulo Conſtantiæ auiæ maternæ concurrente, neque lex hoc patitur, quæ inæqua-
13 litatem inter Priuignos, & Vitricũ † prohibet, ſed æqualis inter eos iſtorum ratio habenda erit, iuxtà diſpoſitionem *Text. in d. l. hac edictali C. de ſecund. nupt. & in dd. §. optimè, & §. quia vero, auth. de nupt.*

Verum quoad mobilia in dotem pariter à prædicta Conſtantia Gaſpari viro tradita, videbãtur bonificanda, ſeù conferenda eſſe, quamuis durante matrimonio cum conſenſu Conſtantiæ diſtracta fuerint, quia hæc alienatio quatenus effectum habuerit, cum potiùs ineffectuata videatur, cum mobilia poſtea eadem Conſtantia Griſcianis legauerit in Codicillo, ex cuius legati cauſa velle ea retinere declararunt, Summario Mariæ Conſtantiæ Capellinæ *num.* 2. ſuſpecta tamen præſumebatur, & veluti in fraudem
14 ſupradictæ *l. hac edictali* filijs non † præiudicat, cum Conſtantia condonando hæc mobilia Gaſpari viro, eorumque alienationi conſentiendo, non potuerit tollere, vel mi-
15 nuere portiones à lege illis delatas, † quemadmodum non poteſt lucrum coniugi à ſtatuto delatum, *Caſtr. in l. ſi cum dotem num.* 11. *ff. ſolut. matr. Oſaſch. dec.* 20. *num.* 6. *Thef. deciſ.* 34. *Surd. conſ.* 472. *ſub num.* 71. *&* 72. *Fontan. de pact. nupt. claus.* 4. *gloſ.* 1. *par.* 1. *num.* 73. *Rot. rec. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 15. *num.* 8. repetita poſt *Gratian. conſ.* 10. *num.* 2. *& coram Dunoz. ſen. deciſ.* 162. *Merlin. deciſ.* 308. *& ſeqq. Bich. deciſ.* 357. *num.* 27 & diſtinguendo diſtractionem voluntariam
16 à neceſſaria, † vt hæc, non illa præiudicet, *Alex conſ.* 55. *ſub n.* 1. *vol.* 1. *Caſtr. conſ.* 82. *per tot. par.* 1 *Barz. deciſ.* 83. *num.* 2. *& ſeqq. & num.* 26. *Rota coram Duran. deciſ.* 129. *num.* 18. *&* 19. & latè *in deciſionibus huius cauſæ* 20. *Febr.* 1671. *&* 27. *Junij* 1672. *coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Denique quoad expenſas, quæ iterum in hac repropoſitione cauſæ Maria Conſtantia Capellina à ſe factas eſſe contendebat in reſtauratione domus controuerſæ, dicebant pariter DD. quemadmodum præterita cauſa decriſio innuebat, bonificandas eſſe ſuis loco, & tempore in reſtitutione penſionum ipſius domus à Maria, Conſtantia Capellina hucuſque detentæ, quas ipſa Griſcianis reſtituere debet pro portione ipſos tangente ex perſona Gaſparis viri eorum Auctoris, cuius lucrum debetur; atque ideò extranea ab hoc ludicio collationis bonorum ad effectum lucri deducendi, cum potius reſpiciant calculum inter partes poſtea incundũ, quemadmodum pariter extranea ab hoc iudicio viſa ſunt DD. reliqua omnia, quæ Maria Conſtantia Capellina deducebat aduerſus Griſcianos, veluti occupatores rerũ extradotalium Conſtantiæ, quia hæc habent ſuum iudicium ſeparatum, ipſique Actrici remanent ſuæ actiones illæſæ, neque cadunt ſub præſenti dubio, reſtricto ad inſpectionem bonorum ipſius Conſtantiæ ad effectũ
17 lucri deducendi, † pro quo ſtrictè conſiderantur bona Conſtantiæ, quæ extabant tempore obitus, ad terminos *Text. in d. §. quia vero, auth. de nupt. & ibi gloſ. atque in d. l. hac edictali verb. donata, vbi Cyn. ſub num.* 3. *Alberic. in princ. & Salic. num.* 2. *C. de ſecund. nupt. Gabr. commun. concl. lib.* 3. *concluſ.* 4. *num.* 56. *illo eodem titulo, Hodierna in eadem l. hac edictali quæſt.* 47. *per tot. Rot. poſt Merl. de legit. deciſ.* 151. *la prima num.* 19. vel quæ ob voluntariam diſtractio-
18 nem in fraudem legis, † vel ſtatuti habebantur pro extantibus tempore obitus, iuxta diſtinctionem à Rota receptam, & ſuperius comprobatam, vt per *Alex. conſ.* 55. *volum.* 1. cum concordan.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Confirmata fuit hac deciſio iuxta modum ſub die 20. Martij 1676. coram eodem R. P. D. Rondinino, qua infra ſuis loco & tempore apponetur.

R. P. D. EMERIX

Cremonen. Iuriſpatronatus.

Mercurij 11. *Decembris* 1675.

ARGVMENTVM.

Beneficium eſſe Sacerdotale deciditur, & quidem actu, itaut poteſtas aſſequendi Sacerdotium infra annum non ſit ſufficiens; hoc autem deducitur, quia fundator non ſolum Sacerdotem eligi mandauit, ſed vlterius adiunxit, qui ſit ſufficiens ad celebrandum, quinimò illum non celebrantem beneficio priuari iuſſit, quæ ideò viſa ſunt æquipollere verbis, quod celebret per ſeipſum; ita vt in concurſu Sacerdotis, & ſimplicis Clerici, illi beneficium adiudicatum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in beneficio Sacerdotali ſemper præfertur ſimplici clerico, amplia vt num. ſeq.*
2 *Clericus etiam ſi eſſet conſanguineus fundatoris, adhuc tamen concurrere non poteſt cum Sacerdote ad beneficium Sacerdotale.*
3 *Beneficium Sacerdotale ad acquirendum ſufficit, quod quis in ea ætate conſtitutus ſit, vt infra annum promoueri poſſit ad Sacerdotium, declara. vt num. ſeq.*
4 *Beneficium Sacerdotale actu non conſequitur, qui eo tempore non eſt ſacerdos, licet infra annum ad ſacerdotium promoueri poſſit.*
5 *Beneficium eſſe ſacerdotale actu probatur, ſi qualitas ſacerdotij fuit adiuncta verbo imperatiuo eligatur.*

6 *Ver-*

6 *Verbum* eligatur, *dicitur imperatiuum, & restringit qualitatem illi adiectam ad ipsum verbum.*

7 *Qualitas adiecta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.*

8 *Pœna priuationis beneficij iniuncta sacerdoti non celebranti, habet connexam residentiam, & celebrationem missarum, sine quorum implemento beneficium retineri non potest.*

9 *Sacerdos tenetur celebrare per se ipsum, si in casu non celebrationis ipsum beneficio priuari à fundatore demandatum sit.*

10 *Præsentationibus pluribus uniformiter probatis, tales etiam intermedia præsumuntur, & num. seq.*

11 *Extremis probatis media præsumuntur.*

12 *Beneficium non dicitur sacerdotale per solam impositionem oneris missarum, quia si non est electa industria personæ, hoc potest satisfieri per alium.*

13 *Sacerdos si quatenus non celebret amoueri debet, perinde est ac si illi demandatum fuisset, quod celebret per se ipsum.*

14 *Beneficium dicitur sacerdotale actu, si vltra obseruantiam in fundatione sit expressum, quod sacerdos non celebrans amoueri debeat.*

15 *Nomen* Sacerdos *proprie conuenit celebranti, quia à sacrificando derivat.*

16 *Sacerdos ad celebrandum sufficiens, si fundator eligi mandauit, non est dubium beneficium esse verè sacerdotale.*

DECISIO DCVII.

CONCESSA per DD. Stephano noua audientia aduersus decisionem editam coram me 17. Iunij proximè præteriti, proposui dubium ad eius instantiam, An esset standum, vel recedendum a decisis, & ipso tantum informante ex eisdem fundamentis Rota censuit standum.

Cum enim ex verbis fundationis constet Testatorem voluisse, quod ad beneficium per ipsum institutum eligatur Sacerdos sufficiens, qui celebret duas missas in hebdo-
1 mada, † Stephanus qui de tempore præsentationis erat simplex Clericus Minorum Ordinum, incapax reperiebatur huiusmodi electionis, in concursu cum Ioanne antea iam actu Sacerdote, ex *Text. in cap. significatum vndecimo de Præbend. vbi DD. Lambert. de iurepatr. par. 1. lib. 2. art. 27. qu. 7. num. 9. Rot. penès Garz. de benefic. par. 7. cap. 1. num. 113.* aliisq; relati in postrema *decis. §. 1. in fin. coram me*,
2 etiamsi simplex Clericus † esset consanguineus fundatoris, & ex fundatione esset præferendus, vt respondit *Rot. coram Buratt. decis. 680. num. 1.* & aliis relatis *decis. 403. num. 2. par. 12. recent.*

Nec releuat replicatum obiectum, quod Stephanus tempore dictæ præsentationis esset in tali ætate constitutus, vt intrà annum
3 promoueri posset, † quod sufficit ad acquirendum beneficium Sacerdotale, per *Text. in cap. 2. & cap. licet Canon de elect. in 6.* cum concordan. quia talis ætas ei suffragari posset, quando ex fundatione requireretur in Beneficiato Sacerdotij aptitudine, vel prosecutione; secus verò quando requiritur in
4 ipsius præsentationis, † tunc enim non Sacerdoti actu resistit mens fundatoris principio acquisitionis, latè *Garz. de benefic. dicta par. 7. cap. 1. num. 58. & seqq. & num. 64. & seqq.* reiectis contrarijs testatur de veriori, & distinguendo firmauit *Rot. decis. 313. num. 5. & 6. coram Bich.* cum alijs plenè relatis *in decisionibus huius causæ prima Aprilis 1672. §. verum præmissa coram R. P. D. meo Calatain*, & in postrema §. *quia congrua coram me*.

Quod autem Testator in hoc casu requisierit qualitatem Sacerdotij in ipso actu præsentationis, constat ex plenè deductis in dic-
5 ta vltima decisione, vbi aduertitur, † quod dum talis qualitas fuit adiecta verbo impe-
6 ratiuo *eligatur* † restringenti illam ad ipsum
7 actum, vtique perneceſſe verificari † debet de tempore verbi, vt in his terminis tradiderunt Doctores à me cumulati in primo §. mox citatæ decisionis, quibus addi possunt *Pirr. Corrad. in prax. benef. lib. 2. cap. 10. num. 116. & seqq.* respondens contrarijs *Barbos. de iur. Eccles. vniuers. lib. 3. cap. 5. num. 33.* vbi distinguendo Beneficium Sacerdotale actu, & aptitudine retert pro vtroque casu resolutiones Sac. Cõgregationis Concilij, & idem repetit ad *Concil. sess. 24. cap. 5. num. 9.*

Et fortiùs quando idem Testator Sacerdoti electo non attendenti ad celebrandum iniunxit pœnam priuationis tituli Benefi-
8 cij, † quæ ita connectit residentiam, & celebrationem Missarum cum titulo, vt Beneficium retineri non possit ab illo, qui actu non celebrat, *Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 27. num. 31. & 43. Gonz. ad reg. Cancel. glos. 15. n. 20. & seqq.* cum alijs in sæpè citata *decis. §. eoque facilius coram me*, & quod in vim talis pœ-
9 næ † Beneficiatus teneatur per seipsum celebrare resoluit S. Congregatio Concilij, vt testatur *Fagn. in cap. 1. num. 28. de etat. & qualit.*

At cessat omnis difficultas ex obseruantia subsecuta, quæ præsumitur continuata, dum à Ioanne adducuntur plures præsentationes de Sacerdotibus actu à principio fun-
10 dationis vsque ad vltimam, † & exaduerso nulla affertur simplicis Clerici, cum quo nõ
11 fuerit dispensatum † ex regula, quod probatis extremis, media præsumuntur, & ex latè congestis *in decisionibus huius causæ*.

Non obstant auctoritates in contrarium cumulatæ, quia *decisio Merlini 825.* omnesque alij DD. & resolutiones Sac. Congregationis Concilij, & præcipuè illa in vna Vicen. 3. Augusti proximi præteriti, & 7. currentis, loquuntur, & procedunt in casibus, in quibus magis, vel minus expressè, vel virtualiter Sacerdotium requirebatur in prosecutione non actu, iuxtà *allegation. Lapi* per omnes adductas, & in quibus solùm Benefi-
12 ciato iniunctum fuit onus † celebrationis Missarum; tunc enim quia non est electa industria personæ, sed solum demandatum opus Missarum, quod æquè expleri potest

per

per alium, quàm per ſeipſum, benè dicitur Beneficium non eſſe Sacerdotale, at quando Teſtator præcipit, quod Beneficiatus ſit
13 Sacerdos, qui celebret,† & ſi non celebret, vult quod amoueatur, quod æquipollet præcepto, vt celebret per ſeipſum, & quando vlterius concurrit obſeruantia cõtinua,
14 vt ſupra,† verè dicendum Beneficium eſſe Sacerdotale actu,& alium præſentari non poſſe, niſi eum, qui eſt conſtitutus in ordine Sacerdotali, vt in debilioribus terminis reſpondit *Rota in Nullius, ſeu Montis Alti iuriſpatronatus* 15. *Iunij* 1654. *coram Dunoz. iun.* quæ eſt inter eius impreſs. *deciſ.* 956. *num.* 9. *& ſeqq.* confirmata 24. Nouembris 1662. *§. in quâ ſententiam coram R. P. D. meo Benilaqua*, in qua licèt aliqua vis fuerit facta in contradiſtinctione Clerici, & Sacerdotis, attamen benè applicatur caſui præſenti, dum vltrà aliàs facti circumſtantias ſupra ponderatas, dictũ fuit eligatur Sacerdos ſufficiens, qui celebret; nomen enim *Sacerdos* prolatum ab ho-
15 mine† propriè, & ſecundum communem vſum loquendi conuenit tantùm celebranti, quia à ſacrificando deriuat, *Canon. cleros §. Sacerdos autem diſtinct.* 21. *Sac. Concil. Trident. ſeſs.* 22. *cap.* 1. *de Sacroſ. Miſs. Sacrific.* maximè
16 adiectis aliis verbis *ſufficiens qui celebret,*† quę cum reſpiciant exercitiũ cõtradiſtinguunt actu Sacerdotẽ ab aliis ad ſacerdotiũ adhuc non ordinati, vt in his terminis dixerunt *Caſtill. contr. inr lib.* 5. *cap.* 90. *num.* 44. 47. *&* 49. *Pirr. Corrad. in prax. benefic. d. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 121. *& ſeqq. Lãbert. de iurepatr. par.* 1. *lib.* 2. *art.* 28. *partic.* 7. *nn.* 3. & dixit *Rot. deciſ.* 496. *num.* 8. *verſ. ſi aduertendum par.* 1. *recent.*

Et ita, Cauſa per omnes DD. iterum viſa, reſolutum fuit &c.

Supra in hoc eodem tomo, & parte adeſt altera deciſio 550. *quæ eſt in eadem cauſa.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Theatri.

Mercurij 11. *Decembris* 1675.

ARGVMENTVM.

Domo ad vſum Theatri in locationem accepta reficere recuſabat locator pretium ſcęnarum, aliorumque melioramentorum, quæ à cõductore in ea facta ſunt; illi tamen abratio conceditur, qui ſine deterioratione prioris ſtatus rei locatæ fieri poterat; cũque de eorum dominio adhuc diſceptatum ſit, illud ad conductorem ſpectare decidi-
tur tam ex teſtibus ab eo examinatis, quàm etiam quia ipſe hæc omnia ab alio præcedenti conductore comparauerat.

SVMMARIVM

1 *Sententia tranſit in iudicatum, ſi intra biennium nihil in cauſa actu ſit.*
2 *Locator cum iactura conductoris locupletari non debet.*
3 *Locator ſi pretium melioramentorum refundere nequit, æquum eſt vt illa à conductore amoueri permittat, & quando ſup. num.* 2. *&* 3.
4 *Melioramenta, ſi ſine læſione prioris ſtatus rei locatæ poſſunt amoueri, ſemper conductori reſtituenda ſunt.*
5 *Dominium emptoris conuerti non poteſt ſi ille à vero domino emit.*
6 *Teſtis qui non contrariatur alijs, probationem, quæ ex illorum depoſitionibus reſultat, non infringit.*
7 *Melioramenta dicuntur ſcęnæ, & alia in theatro conſtructa ſi ſine illis arx ſcęnica exerceri, & intueri non poteſt.*
8 *Melioramenta facta à conductore in re conducta, ſeclusa conuentione partium, ad ipſum ſpectant.*

DECISIO DCVIII.

INFORMANTE tantùm Caballina ſub die 26. Iunij proximè præteriti Rotæ reſpondit, ſententiam Auditoris Generalis Bononiæ ad illius fauorem latam ſuper pertinentia lignaminum, ex quibus Pontes, Pegmata, cæteraque lignea ædificia publici Theatri conſtructa erant, tranſiuiſſe in iudicatum ob non proſequutam appellationem à Camera Bononiæ, & hodie poſt diũ expectatum examen ſuper remiſſoria eidem conceſſa, cauſa repropoſita vtraque parte audita, DD. ſteterunt in deciſis.

Nam iterum viſa fuit patens res iudicata, ex quo poſt interpoſitam appellationem nihil ampliùs pro parte Cameræ appellantis intra biennium actũ fuit; † vnde ſententia lapſa eſt in iudicatum, iuxtà *Text. in Clement. ſicut de appellat.* maximè quia eius validitas eſt incontrouertibilis, & iuſtitia reſultat ex depoſitionibus Teſtium formiter examinatorum, qui concorditer teſtantur Caballinam proprijs ſumptibus, & propria materia Pontes, & alia, de quibus agitur conſtrui, & erigi curaſſe, propterea Camera locatrix dum ad formam Iuris, & ſententiæ pretium illorum ſoluere negligit, æquũ eſt, quod ſinat conductorem res ſuas amo-
2 uere, & aſportare,† ne cum illius iactura locupletetur, præſertim quando, vt hic, ex
3 amotione† prior ſtatus rei locatæ non læditur, vt præter relatos in prędicta *deciſ.* eſt *Text.* literalis *in l. in fundo ff. de rei vindicat.* ibi; ſufficiet tibi permittũ tollere ex his rebus, quæ poſſis, dum ita, nec deterior ſit fundus, quam ſi initio non foret ædificatum, cenſuimus verò, vt ſi paratus ſit Dominus tantùm dare, quantùm habiturus eſſes, his rebus ablatis fiat ei poteſtas, *Rota dec.* 1562. *num. primo coram Coccino.*

Prætereà comprobatur pertinentia huiuſmodi lignaminum ad Caballinam tam ex qua-

quatuor instrumẽtis locationum, in quibus iniunctum fuit conductoribus onus construendi, & manutenendi Pontes proprijs sumptibus, ac præscriptus modus, & mensura illorum, quod apertè conuincit, & præsupponit Cameram nihil proprij in illis habere, quàm ex alijs pluribus antiquis Instrumentis super commercio eorundem lignaminum, vti de re spectante ad conductores, illorumq; hæredes celebratis iuncto potissimum Instrumento emptionis eorundem; quam fecit Caballina ab hæredibus Antonij de Vincentijs, qui antecedenter eadem res simili emptionis titulo à Marco
5 Antonio Romagnesio acquisiuerat, † vnde dubitari nequit de dominio Caballinæ, dum illas emit à Domino, *l. ex hoc iure ff. de inst. & iur. §. venditæ instit. de rerum diuis.*

Nec turbat, quod vnus ex testibus interrogatus responderit se nolle affirmare, scenas, & pontes antiquos esse Caballinæ, quia cum ex instrumentis publicis, ac depositione aliorum testium abundè excludatur pertinentia ad Cameram, ac probetur pertinentia, & dominium Caballinæ non esse curandum de dicto istius testis, qui dum ex-
6 pressè non contrariatur alijs, † eius depositio non infringit probationem concludentem, quæ ex supradictis plenè resultat, *Rot. decis. 369. num. 8 & 9. & 372. num. 50. & seq. part. 9. rec.*

Nec aduersatur pactum locationis anni 1625. quod conductor teneretur conficere, & manutenere proprijs sumptibus pontes solitos pro Antianis: *come sù di presente*, quoniam illa verba, *come sù di presente*, super quibus Informantes pro Camera insistebant, euidentius excludunt pertinentiam pontium, & lignaminum ad Cameram; si enim Theatrum tunc existens spectasset ad illam, non erat à prudentibus locatoribus cogitandum de structura noui Theatri, satisque fuisset prouidere expensis conductorum de manutentione in eodem statu; verum quia spectabat ad antecedentem conductorem, qui poterat illud amouere; Propterea locatores conuenerunt *di fare, e mantenere*; & addendo, *come sù di presente*, præscripserunt formam, & modellum noui Theatri construendi, prout in cæteris locationibus.

Minus officit oblatio Caballinæ conducendi Aulam Theatri cum suis annexis, in quibus huiusmodi pontes, & alia cuncta verificari prætendebat Camera locatrix, quia secundum subiectam materiam istius contractus locationis, & conductionis publici Theatri ad vsum spectaculorum pro annexis intelligitur facultas priuatiuè repræsentandi tàm Commedias, quàm exercendi ludos lancearum, follis, & similes, prout nec excludit Caballinam à dominio scenarum, & pontium, aliorumque lignaminum petitio facta pro melioramentis, quia in præsenti benè nuncupari possunt melioramenta Theatri, scenæ, pontes, &
7 alia constructa à Caballina, † cum sine illis ars scenica commodè exerceri, & spectacula intueri à spectatoribus non possent, per ea, quæ tradit *Garz. de expensis, & melioramentis cap. 1. num. 3. vers. augumentum illud, Amic. de iur. emphyt. quæst. 70. num. 1.* propterea cessante
8 contraria partium conuentione, † ad ipsum conficientem tales meliorationes pertinent, *Garz. ibidem cap. 6. num. 20. Rota dec. 178. num. 4. coram Dunoz iun. & decis. 1562. nu. 1. coram Coccino, & in Bonon. Domuncularum 27 Iuny 1670. coram me.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Supra in hac eadem tomo secundo istius decimæ octauæ partis adest altera præsentis causæ decisio, quæ est in ordine 565.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Tuden. Canonicatus.

Mercurij 11. *Decembris* 1675.

ARGVMENTVM.

Duæ regulæ Cancell. in hac decisione declarãtur, de annali possessore prima, altera verò de triennali, & quoad illam, quia non constitit de vocatione possessoris ad iudicium intra sex menses, ac de sententia infra annũ, quo verò ad secundam, de molestijs circa possessionem ipsam, vel illius fructibus, ex vtraque ideo fuit exclusus, qui alterius beneficium impetrauerat minus legitimè.

SVMMARIVM.

1 *Regula de annali possessore annullat gratiam, si reus, & possessor non vocatur in iudicium intra sex menses, & intra annum non obtinetur sententia.*

2 *Regula de annali possessore, si illius requisita seruata non sint, extinguit litem una cum omnibus eius actibus.*

3 *Regula de annali possessore, licet non impediat obtinere à Papa nouam collationem beneficij, vbi illius requisita seruata non sunt.*
Tollit tamen illius impetrationem, quando impetrans beneficium per sententiam succubuit, ibidem, & num. seqq.

4 *Impetrans beneficium alterius si per sententiam fuit exclusus, dicitur temerè litigator.*

5 *Possessor triennalis beneficij per regulam cancellariæ de triennali possessore, remanet tutus aduersus quemcumque eum turbare præsumentem.*

6 *Renunciatio litis super beneficio retrotrahitur perinde ac si nunquam lis fuisset in rerum natura.*

7 *Possessor triennalis beneficij in sua possessione non interrumpitur per contradictionem canonicorum ad alium finem emanatam.*

8 *Possessio triennalis beneficij vt dicatur interrupta, requiritur factum vel circa possessionem ipsa,*

vel

vel circa perceptionem fructuum, & num. 11.

9 *Molestiæ aliæ inferuntur per actus ciuiles, aliæ verò per actus naturales, qui inter se distinguuntur.*

10 *Possessionis naturalis interruptio prodest omnibus, ciuilis verò solum suffragatur agenti.*

11 *Possessionis interruptio in ipsa possessione requiritur, vel in illius fructibus, itaut solus conatus non sufficiat.*

12 *Impedimentum, in quod aliquis incidit facto suo, sibi imputare debet.*

DECISIO DCIX.

CONFIRMATA fuit hodie sententia Rotalis lata a Reuerendis. Matthæio in cõfirmationem alterius in præcedenti instantia à me promulgata ad fauorem Antonij de la Varrera prouisi ab Ordinario de controuerso Canonicatu contra Benedictũ qui eundem à Sede Apostolica tamquam reseruatum impetrauerat.

Nam validitas vtriusque non fuit impugnata, & iustitia apparet ex decisionibus, in quibus firmatum fuit obstare Benedicto
1 regulam de Annali, † quæ reddit nullam gratiam prouisionis Apostolicæ, quoties, vt in proposito ille, qui à Dataria prouideri obtinuit de beneficio possesso ab alio, non vocat ad iudicium possessorem intra sex menses, & intra annum sententiam non obtinet, *Rebuff. in prax. super eadem regula glos. 4. vers. sunc per annum, Rota coram Seraph dec 98 1. num. 2. & 392. num. 1. coram bo. me Cardin. Celso*, & dictũ fuit in omnibus decisionibus huius Causæ, præsertim in prima *sub die* 10. *Iunij* 1672. §. *siquidem coram me*, & in alia 5. *Iunij* 1673. §. *vtrique etiam coram Reuerendiss. Mat-*
2 *thæo*, litemque ab initio extinguit † vnà cum omnibus illius actis, vt habetur in eadem *decis. Reuerendiss. Matthæi in §. vltraquod* &c. ac in aliis, nempè 19. *Februarij* 1672. *in §. sed remanetur* &c. necnon 10. *Iunij eiusdem anni in §. vlterius coram me*.

Nec suffragari potuit noua collatio Sanctissimi à Benedicto reportata de eodem Canonicatu, quia etiamsi regula non impediat quin idem beneficium ab eodem iterum impetrari possit, quando propter negligentiam, aut ignorantiam impetrantis, requisita in regula præscripta non fuerunt
3 intra tempus statutum adimpleta, † secus tamen est, quando, vt accidit Benedicto, impetrans succubuit per sententiam latam ad fauorem possessoris, quia tunc Actor tãquam improbus litigator † efficitur pro ea
4 vice incapax amplius assequendi idem beneficium in pœnam litis, quam temerè introduxit, & molestiarum, quas indebitè intulit possessori, vt cauetur in ipsa regula, cuius verba recensentur *in d. decis. huius causæ* 10. *Iunij* 1672. §. *quod comprobatur*, & tradunt *Sarnen. super ipsa regula quæst. 78. vers. quia regulæ, Rota coram Pama decis. 418. num. 3. & seqq.* & alios refert *Modern. Antonell. de temp. leg. lib. 2. cap. 34. num. 20. & 21. & in alleg. decis. Reuerendiss. Matthæi §. resistit etiam*.

Et quamuis a Signatura Sanctissimi in hac instantia emanauerit commissio mihi directa pro habilitatione Benedicti cũ clausula, perinde ac si non emanasset sententia Ordinarij contra ipsum lata, tamen in hoc nullum potest constitui fundamentum; quia cum de mense Martij 1672. iam Benedictus liti cesserit, & renunciauerit, & lis vna cum omnibus actis vsque ab initio per dictam regulam de Annali extincta fuisset, sublata de medio lite, quæsitum fuit ius Antonio, vnde licèt hodie nulla vis fieri valeat in prædicta sententia Ordinarij, quæ sine dicto Papæ rescripto semper obstaret nouæ impe-
5 trationi, obstat alia regula † de triennali, cuius vigore Antonius tamquam per triennium, & vltra pacificus possessor, amplius non potest molestari, & remanet tutus aduersus quemcumque, qui illum super suo Canonicatu turbare præsumat, *Rebuff. de pacif. poss. num. 25. vers. ex his infertur*, cum aliis plene relatis in eadem *decis. coram Reuerendiss. Matthæo §. verum etiam*.

Pacificè autem Antonium possedisse Canonicatum nedum per triennium, sed etiam per sexennium, & vltrà liquet ex eo, quod prouisionem reportauit ab Ordinario secũda Augusti 1664. & lis à Benedicto introducta cessauit 9. Martij 1672. vnde molestiæ ab illo datæ non impediuerunt curtum inchoatæ triennalis, cùm lis dicatur extincta
6 per renunciationem, † quæ retrotrahitur perinde ac si nunquam lis fuisset in rerum natura, ad tradit. per *Cost. de retrotract. cas. 21. num. 7. & per Rotam in Romana de Monteriys 22. Martij* 1004. *coram Sacrato, & in decis. Reuerendiss. Matthæi §. vltra quod, & seq.* necnon in alia 19. *Februarij in §. sed remouetur* &c. ac etiam in alia 10. *Iunij in §. vlterius coram me*.

Nec minus curtus triennalis remansit interciuis per contradictionem nonnullorum Canonicorum, neque per antedicta acta iudicialia; nam quoad contradictionem, quia proprie nequit dici molestia, quæ triennalẽ
7 interrumpat, † cum id fecerint ad aliud finem, nempè ad effectum videndi vtrum esset locus statuto Ecclesiæ circa traditionem possessionis, non autem vt Antonij prouisionem, & successiuam possessionem interuerterent, quia imò etiamsi huiusmodi contradictio appellari posset molestia, cum non esset directè illata circa possessionem, vel circa fructuum perceptionem, † prout esse
8 debet, vt exinde retulret interruptio triennalis per actus naturales, † sequitur, quod Benedictus tamquam tertius nequeat illam ad sui fauorem allegare, vt distinguendo inter molestias illatas per actus ciuiles, & na-
9 turales firmat *Gomes ad reg. de trienn quæst. 22. num. 4. vers. & ideo. Cochier. ibidem num. 13. Rot. decis. 39. num. 48. & 49. & decis. 159. num. 93. & seq. par. 12. rec.* & ratio differentiæ est, quia
10 naturalis interruptio prodest omnibus, † ciuilis verò iuuat dumtaxat Agenti, vt firmat eadem *decis. 19. num. 10. par. 12. & in decis. Reuerendiss. Matthæi §. hacque procedunt, & decis. 171. num. 20. coram Bichio*.

Quo

Quo verò ad acta iudicialia cũ nequeant inferuire pro molestijs extraiudicialibus, vel quia reputantur ac si gesta non fuissent, vel quia non continent factum turbatiuum in
11 ipsa possessione, seù in perceptione † fructuum, prout de iure requiritur, adeovt nec sufficiat conatus, qui distinguitur à facto, *Seruen. sup. d. reg. de annali quæst. 45. nu. 8. §. breuiter &c. cum duobus seqq.* quem sequitur *Rota decis. 98. num. 8. coram Reyas, Chapeneuf. consil. 47.* vbi loquitur de sequestris factis *à nu. 3. vers. sed quidquid sit*, vbi sub *num. 7.* ita loquitur, cùm tamen turbidum fuerit causatum ex oppositione, & non ex aliqua occupatione, seù detentione naturali, & satisfecerunt præcitatæ *decis. 19. February in §. sed remouetur coram me*, necnon alia *coram Reuerendis. D. Matthæo in §. hæc procedunt*.

Demum obstat Benedicto defectus expressionis veri valoris, qui sanatus non remansit per gratiam perindè valere postmodum impetratam, cum illam non expediuerit intra quadrimestre præfixum ad expediendũ, & ea quæ repetebantur de impedimentis præstitis Benedicto ob recursus ad laicos iterum visa sunt DD. cessare ex facto, cùm nõ Antonius, sed ipsemet Benedictus literas Apostolicas suæ prouisionis consilio Regio
12 præsentauerit; † vnde sibi debet imputare impedimentum in quod incidit, iuxtà *reg. text. in cap. damnum de reg. iur. in 6.* & probat *decis. coram Reuerendis. Matthæo §. nec iustificatum*, quæ cum nõ reliquerit addendi locum DD. sententiam Rotalem ad eius tenorem latam confirmarunt, vtraque &c.

2 *Hæres alienantis si reuocare voluerit alienationem à suo auctore factam, pretium rei alienatæ refundere tenetur.*

3 *Hæres beneficiatus non impeditur agere ex persona propria ad recuperationem bonorum fideicommissariorum ab eius auctore distractorum.*

4 *Hæres beneficiatus quousque rationem non reddit de bonis hæreditarijs, semper tenetur factum sui auctoris defuncti seruare.*

5 *Hæres si in aditione hæreditatis declauerit se retinere bona vigore fideicommissi, non ideo liberatur ab obseruantia facti defuncti, donec rationem non reddat.*

6 *Hæredes omnes tenentur in solidum ad obseruantiam facti defuncti indiuidui.*

7 *Dictiones* tàm, & quàm *sunt ampliatiuæ, & vtrumque casum comprehendunt, & actum pariter tribuunt vtrique copulato.*

8 *Donatio etiam ad alicuius loci certi restricta, adhuc dicitur vniuersalis, non particularis, si locus est adiectus, non causa taxationis, sed solius simplicis demonstrationis.*

9 *Donatarius vniuersalis habetur ad instar hæredis amplia vt num. seq.*

10 *Donator si de bonis reseruatis non disposuit, illa vigore pacti in donatione remanent comprehensa.*

11 *Immissio denegari potest etiam possessione adepta, si causa non sit finita, sed adhuc duret.*

12 *Lis non dicitur finita si causa est commissa in gradu restitutionis in integrum, & ideo pendens habetur, ac si illa esset ab initio.*

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommissi de Victorijs.

Mercurij 11. *Decembris* 1675.

ARGVMENTVM.

Alienationem à defuncto factam reuocare prætendebat hæres beneficiatus, quia ad illam proprio iure dicebat se esse vocatum, sed cum nunquam de bonis hæreditarijs rationem reddiderit, hoc sibi non licere decidit
1 tur, quamuis in aditione expressè protestatus sit, velle retinere bona hæreditaria titulo fideicommissi, quia non exinde liberatus remanebat ab obseruantia facti eiusdem defuncti; Cumq; de immissione tractaretur, illam denegari posse resoluitur, etiam posteaquam possessio capta est, dummodo tamen causa non sit finita, sed adhuc reperiatur commissa, saltim in gradu restitutionis in integrum.

SVMMARIVM.

1 *Hæres alienantis non potest illius alienationem retractare, sed illam cogitur ratam habere, amplia vt num. seqq.*

DECISIO DCX.

QVAMVIS Domini per binas decisiones mihi demandauerint confirmationem sententiæ Rotalis latæ per R. P. D. Calatalu concedentis Victorio vti vocato ad fideicommissum Leonelli Senioris immissionem ad tornaturas 44. prædii existentis in Communi Minerbij per Annibalem alienatas; hodie tamen ex facto melius cõprobato, & causa ab omnibus visa, post secundam eius propositionem recesserunt à decisis.

Ratio vnica resolutionis fuit, quia compertum extitit, quod Victorius est hæres
1 mediatus Annibalis alienantis, † ideoque non potest contra illius factum venire, nec illius alienationem retractare, sed cogitur illam ratam habere, per *Text. in l. cum à matre, ibiq. notab. glos. verb. non prohiberis C. de rei vendicat. & in l. vendic. ff. de euict. Surd. decis. 99. num. 10. Rota in Farfen. prædy 15. Junij 1674. coram me*, vel saltem pretium rei ab Auctore
2 distractæ † refundere, *Rota in Romana Dilapsi 38. Junij 1669. §. & licet coram D. Card. Cerro.*

Constat autem de titulo hæreditario, quia Victorius adiuit hæreditatem Benedicti Patris, & Benedictus fuit condonatarius vniuersalis Andreæ vna cum Fabio Patruo, & respectiuè fratre, vt apparet ex publico Instrumento anni 1614. die 15. Augusti; Andreas verò, filius, & hæres Lionelli Iunioris quemadmodum ipse fassus fuit in alio publico Instrumento diuisionis anni 1587. die

die 7. Decembris, & demum iſte ex perſona Nicolai patris in tranſactione inita de anno 1560. die 10. Decembris ſe declarauit hæredem ſupradicti Annibalis, Summ. hodierno Galeatij ex *num. 4. ad 7.*

Non obſtat, quod ſit hæres beneficiatus
3 dicti Benedicti patris, † & ita non impediatur agere ex perſona propria ad recuperationem bonorum fideicommiſſariorum, *Card. Celſus deciſ. 159. num. 12. & deciſ. 183. n. 4. Eminentiſs. Otthob. deciſ. 180. n. 13.* quia quouſque rationem non reddiderit, & docuerit bona Annibalis, aliorumque Auctorum
4 non æquiualere fideicommiſſis † diſtractis, ſemper adſtrictus erit ad obſeruandum factũ defuncti, *Peregr. de fideicom. art. 33. num. 17. Rota deciſ. 998. num. 4. coram Dunoz. iun. in Nouantulana Emphyteuſis 10. Martij 1673. & 28. Ianuarij 1674. §. 2. quia coram Reuerendiſs. D. Albergato Decano, & in Bononien. Cenſus 7. Maij 1674. §. neque Victorio coram R. P. D. Vicecomite* cum aliis *in d. Farfen. pradij 27. Iunij 1674. §. non obſtat coram me.*

Et hæc procedunt quamuis Victorius in confectione Inuentarij declarauerit velle retinere bona vti ſubiecta fideicommiſsis Leonelli, & Benedicti Seniorũ, nam cùm verſemur in aditione clara, & literali, dicto
5 Summario *num. 4.* † huiuſmodi declaratio, & Inuentarium ad effectum, vt liberetur ab obſeruantia facti defuncti, eidem ſuffragari non valeret, donec rationem reddiderit, vt contra ipſum Victoriũ aliàs reſpondit *Rot. in d. Nouantulana Emphyteuſis 13. Martij 1673. & 24. Ianuarij 1674. cor. Reuerendiſs. Decano, & in d. Bononien. cenſus 7. Maij 1674. §. neque Victorio coram R. P. D. Vicecomite,* & firmant aliæ deciſiones ſupra allegatæ.

Minus relcuat, quod ſit hæres Annibalis pro ſola medietate tertiæ partis, quia præterquamquod hoc in facto controuertitur, dum per obitum aliorum cohæredum tota hæreditas aſſeritur conſolidata in perſona ipſius Victorij, tollitur difficultas ex quo
6 agitur de facto alienationis indiuiduo, † ad cuius obſeruantiam quilibet ex hæredibus in ſolidum obligat. *Craſs. §. hæreditas qu. 12. num. 17. Rota coram Bichio deciſ. 468. num. 19.*

Neque ad interrumpendam ſupradictarum additionum ſeriem ſubſiſtit, quod donatio facta per Andream Benedicto patri Victorij, ſit ſimplex bonorum fideicõmiſſariorum præuentiua reſtitutio, non autem bonorum hæreditariorũ Annibalis, & propriorum vera donatio; Quoniam ex Inſtrumento donationis latiùs hodie exhibito in dicto Summ. *num. 5.* contrarium apparet, dũ in eo legitur Andream bona propria donare ibi tam titulo, & cauſa puræ, & meræ, & irreuocabilis donationis, quàm per modum reſtitutionis fideicommiſſi; dictiones enim
7 *tàm, & quàm* † ſunt ampliatiuæ, & vtrumque caſum implicant, & actum æqualiter tribuunt vtrique copulato, *Surd. conſ. 317. n. 16. & conſ. 401. num. 13. Menoch. conſ. 105. num. 7. Menoch. Lucen. 48. num. 11. Rota deciſ. 120. num. 1. par. 6. & deciſ. 109. num. 9. par. 7. & 106. num. 15. & 23. in fine par. 9. rec.*

Et minus quod fuerit particularis, ex quo reſpectu ſtabilium Bononiæ fuerit certo loco circumſcripta, & ſit de bonis præſentibus, non autem de futuris, quia cum ſit de omnibus bonis ſtabilibus, iuribus, & actionibus in Ciuitate, & Territorio Bononiæ ad donatorem ſpectantibus, necnon de aliis quibuſcumque iuribus, & creditis, quæ habebat contra quoſcumque debitores in vrbe, & alio in loco ex quacunque ratione, & cauſa ad ipſum pertinentibus reſeruatis tãtummodo ad effectum teſtandi ſcutis 300. ac mobilibus, ſemouentibus, & reliquis iuribus extrà Vrbem, cum declaratione, quod ſi idem donator de ſumma, & bonis reſeruatis non diſponeret, ea etiam in donatione comprehenſa cenſerentur pacto inſuper adiecto, quod non teneretur ad debita propria nec Conſtantij fratris ſuper bonis donatis; patet ex hoc donationis tenore, quod qualitas loci fuit appoſita potiùs cau-
8 ſa demonſtrationis, quã taxationis, † quodque donatio eſt vniuerſalis, non autem particularis, *Gratian. diſcept. 256. num. 3. & 4. Rota in Romana bonorum de Ceulis 10. Decembris 1595. coram R. P. D. Orano*, & faciunt tradita per *Rotam deciſ. 228. ex num. 5. cum ſeqq. & deciſ. 154. num. 9. & 10. par. 9. num. 16. & 17. Cancer. variar. reſol. par. 1. cap. 11. numer. 71. Rota in d. Romana bonorum de Ceulis §. fin.*

At per conſequens Benedictus Donata-
9 rius, ſiue illius hæres † habetur ad inſtar hæredis vniuerſalis Andreæ, præſertim non docto, quod de bonis reſeruatis donator
10 diſpoſuerit, † cùm aliàs ex recenſito pacto, etiam iſta in donatione comprehenderentur, *Antoninus de Amato reſol. 58. num. 13. Rota deciſ. 14. num. 14. & ſeqq. & deciſ. 167. n. 39. cum ſeqq. par. 14. rec.* & poſt *Merlin. de pignor. deciſ. 98. num. 5. & 6.*

Fruſtra denique dicebatur non eſſe amplius locum denegationi petitæ immiſſionis, eo quia Victorius iam adeptus ſit poſſeſſionem cõtrouerſi prædii vigore duarum conformium, ex ſtatuto Bononiæ, rem iu-
11 dicatam facientium; † nam cùm Cauſa fuerit commiſſa in vlteriori gradu appellationis ex capite nullitatis, & iniuſtitiæ, nec-
12 non reſtitutionis in integrum, † lis non dicitur finita, ſed conſideratur in eodem ſtatu, quo ab initio reperiebatur, ex firmatis per *Rotam coram Seraph. deciſ. 949. num. 3.*

Et ita omiſſo articulo fideicommiſſi per Victorium oppoſiti, cuius diſcuſſio ſtantibus præmiſſis, viſa fuit Dominis ſuperuacanea, reſolutũ fuit, vtraq; parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Vineæ super bono Iure.

Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVMENTVM.

Melioramenta, & fructus possessori deberi decidítur, quia illa erant merè necessaria, cum ageretur de constructa habitatione Coloni, Vasca, & Tinello in Vinea ædificatis; fructus verò ideò illi adiudicati sunt, tùm quia de suis melioramentis fuerant percepti, tùm etiam quia ipse erat in bona fide, vel saltim aberat ab eo mala, quod sufficit ad effectum consequutionis eorundem fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non dicitur, nisi id, quod supereſt deductis oneribus, & expensis.*
2 *Melioramenta facta in vinea construendo mansiones pro colono, Vasca, & tinello pro colligendo, & asseruando vino, dicuntur necessaria.*
3 *Melioramenta necessaria reficiuntur cuicumque possessori, siue iusto, siue iniusto.*
4 *Fructus suorum melioramentorum ratione dominij suos facit, qui ex integro melioravit.*
5 *Sententia, res iudicata, & decisiones rotales constituunt possessorem in bona fide, vel saltem malam abesse faciunt.*
6 *Fructus suos vt faciat possessor, sufficit, vel quod fuerit in bona fide, vel quod absit ab eo mala.*
7 *Possessor durante transactione facit fructus suos.*
8 *de Transactione ad sententiam valet argumentum.*

DECISIO DCXI.

IN resolutione capta coram me 26.*Iunij proximè præteriti fuit conclusum constare de bono iure vtriusque partis, nempè esse Marinis restituendos fructus sex petiarum cum dimidia Vineæ in emphyteusim concessæ anno 1637. deductis tamen expensis culturæ, & canonibus, & vice versa ad Marchionem Theodolum spectare fructus aliarum octo petiarum, quæ licet eodem modo concessæ de anno 1640. tamen ab ipso post acceptam deuolutionem fuerunt vineatæ, sed reproposita hodie Causa, Domini dixerunt decisionem esse reformandam iuxtà modum inferiùs exprimendum.

Cum enim Marchio retineat tam dictas sex petias cum dimidia à Marinis proprijs sumptibus excassatas, quàm alias octo à se melioratas, æquum non est, quod has ipse gratis dimittat Marinis, provt nec iustum videtur, quod Marini sint in damno relinquendi absque vlla retributione dictam eorum portionem; Propterea consulendo vtrique parti Rota censuit, quod aut Marchio dictas sex petias cum dimidia illis dimittat, vnà cum fructibus à die motæ litis coram R. P. D. Barloccio, vsque ad diem actualis restitutionis earundem, retentis sibi canonibus vsque tunc decursis, & expensis culturæ, aut illis soluat pretium æstimandum secundum statum, in quo ad præsens dictæ sex petiæ cum dimidia reperiuntur, restitutis eodem modo à dicta die motæ litis coram R. P. D. Barloccio fructibus, deductis tamen canonibus, & expensis culturæ, cum 1 fructus non dicatur † nisi id, quod supereſt deductis oneribus, & expensis, *l. fructus, & l. dispositio §. fructus ff. solut. matrim. Barbos. appel. 102. num. 22. Rota decis. 142. n. 4. coram Rojas, & in Maioricen. Pensionis 26. Iunij 1673. §. hac autem coram me.*

Et prædicta dixerunt Domini licere Marchioni quatenus Marini nequeant, aut nolint totam Vineam recipere, refundendo eidem scuta 1150. in quibus liquidata fuerunt melioramenta ab eo facta in excassatione dictarum octo petiarum, ac in constructione duarum Mansionum pro vsu Co- 2 lonorum, ac Vaschæ, † & Tinelli pro colligendo, & respectiuè asseruãdo vino huius Vineæ ab Vrbe per tria milliaria, & vltra distantis, † quæ melioramenta tamquam 3 necessaria veniunt omni iure illi reficienda siue iusto, siue iniusto titulo possederit, iuxtà *Text. in l. demum ff. de re vendic.* cum aliis in prætcrita *decis. §. quantum vero*, quorum 4 fructus fecit suos ratione dominij, † quod illa ex integro faciendo acquisiuit, iuxta opinionem *glos. in l fin. verbo si per mulierem, ff. de fund. dot.* quam sequitur *Rota dec. 406. à num. 11. ad 18. coram Bichio, & decis. 215. nu. 14. coram Rojas*, & firmat *Garz. de expen. & meliorat. cap. 23. num. 52.*

Nec alios fructus post sententiam A. C. visum est DD. Marinos posse prætendere, quia in illa Marchio nedum fuit canonizatus creditor dictorum scutorum 1150. pro melioramentis, verum etiam absolutus ab impetitis, quatenus Marini dictam summam intra bimestre non exbursassent, quæ sententia in iudicatum transacta, & per quatuordecim annos obseruata, & Rotæ visa iusta, dum ad sensum eiusdem decidit melioramenta esse reficienda, & dat Marinis electionem, & facultatem recipiendi totam Vineam, solutis scutis 1150. † constituit 5 propterea Marchionem in bona fide, vel saltem fecit abesse malam, † quod sufficit 6 ad hoc, vt ipse fructus suos fecerit, saltem vsque ad diem noui iudicij coram R. P. D. Barloccio intentati, ad notata per *Doctores in l. sed etsi §. ferie ff. de petit. hared. Socin. iun. cons. 76. num. 60. lib. 1. Cabal. cons. 161. num. 40. lib. 1. Rot. decis. 74. num. 1.* vbi latè *Adden. litera A. coram Papa Gregorio, coram Buratt. decis. 164. num. 6. & 227. num. 5. & in Bononien. liquidationis pretij 4. Maij 1665. §. fin. coram bone mem. Emerix*, & ad effectum lucrandi † fru- 7 ctus in simili de obseruata transactione, † à 8 qua ad sententiam valet argumentum, secundum *Everard. in topic. loc. à sententia ad*

tran-

transactionem dixit *Rota decis. 20. num. 5. & 6. post Cenc. de Cens.*

Et ita decisum vtraque parte informante, & resolutum fuit.

Supra, & infra in hoc eodem tomo adsunt aliæ duæ decisiones in hac causa, prima, quæ est in ordine 564. alia vero sub die 4. Maij præsentis anni suis loco, & tempore apponetur, Decisio verò, quæ hic immediatè subsequitur super alimentis, & ipsa etiam in hac causa emanauit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Vineæ super Alimentis.

Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVMENTVM.

Pro denegatione alimentorum, & sumptuum litis deciditur, quia paupertas, quæ cum præsumptione boni iuris ad hunc effectum requiritur ex sola fide Parochi probata non erat, cum requirantur testes de ea deponentes, qui adhuc tenentur coarctare negatiuam, dicentes aliquem nulla possidere bona, quod ipsi non scirent, eo magis, quia eadem alimenta petebantur ex vinea, quæ in agro Romano, aut nullos, aut modicos fructus reddere solet, cum plus in eis impendatur, quàm colligatur ex illis.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta, & sumptus litis vt debeantur pauperi litiganti, debent simul concurrere paupertas, & præsumptio boni iuris.*

2 *Paupertas ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, non probatur ex fide Parochi, & num. 3.*

3 *Negatiua quomodo per testes probetur, & ab illis coarctari debeat.*

4 *Testes in probanda paupertate ad effectum alimentorum, & sumptuum litis, debent deponere aliquem nulla bona possidere, quæ si possedisset, ipsi scirent.*

5 *Fides Parochi super probatione paupertatis pro consequendis alimentis, & sumptibus litis à Rota non attenditur, sed reicitur, & sup. num. 2.*

6 *Bona, super quibus petuntur alimenta, & sumptus litis, debent esse fructifera.*

7 *Alimentorum, & sumptuum litis ad effectum habenda est ratio fructuum rei, super qua illa eadem alimenta petuntur.*

8 *Vinea in agro Romano, deductis expensis, modicos fructus reddere solent, cum plus in eis impendatur, quam colligatur num. seq.*

10 *Experientia est rerum magistra, & nos sapissimè docet.*

11 *PAVLVS RVBEVS modernus Romanus nunquam lepidè scripsit super fructibus vinearum existentium in agro Romano.*

DECISIO DCXII.

HAC ipsa die fuit super bono iure conclusum, reformandam esse decisionem emanatam coram me die 26. *Iunij* anni proximè præteriti, fuerunt etiam denegata Marinis alimenta, & sumptus litis, quia licet de eorum bono iure super sex petias terræ cum dimidia Vineæ constare visum fuerit, iuxtà modum in alia decisione expressum, tamen de paupertate non constat, quod est alterum potissimum requisitum, quod cum præsumptione boni iuris copulatiuè concurrere debet, † ad hoc, vt collitigans collitiganti petita alimenta, & sumptus litis subministrare teneatur, iuxtà textum *in lege si instituta §. de inofficioso ff. de inofficios. testam. Rota coram Carillo decision. 467. numer. primo, & in Romana vineæ secunda Decembris* 1665. *coram Reuerendo Patre Domino meo Taia*, & passim in aliis. 1

Nec ad probandam paupertatem visa est sufficere fides Parochi † testantis Marinos esse inopes, & nihil possidere, cum ad hunc effectum † requirantur Testes formiter deponentes super paupertate coarctando negatiuam, † quod litigantes bona possidere non possent, quin ipsi scirent, *Couarruuias variar. resolution. libro 2. capite 6. numer. 8. Rota coram bonæ memoriæ Cardinali Celso decision. 348. numer. 2.* & reiecta simili fide † dictum fuit in *decisione 299. numer. 3. coram Carillo*. 2 3 4 5

Præterea res, de qua litigatur possessa ab eo, à quo petitur alimenta, & sumptus litis, non solum debet esse fructifera, vt dixit *Rota decision. 235. numer. 7. coram Dunozzett. iuniore, & in dicta Romana vinea §. præsumptio in fine coram Reuerendo Patre Domino meo Taia*, verùm etiam respici debet † ad quantitatem fructuum illius, *Rota decision. 239. numer. 2. & 3. coram bonæ memoriæ Cardinali Celso.* 6 7

In præsenti autem agitur de vinea, cuius fructus, † deductis expensis, non solent in agro Romano esse magni momenti, itavt multoties plus in illis impendatur, † quàm colligatur, vt ipsa rerum magistra experientia docet, † de qua testatur *Rota in Romana vsusfructus 31. Martij* 1639. *§. certum, versiculo cum ex vineis coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Cerro*, impressa post *Cutellum in suo tractatu de donationibus*, iuxtà vltimam impressionem *folio mihi 323.* & plura ad propositum lepidè congerit † *Modernus Romanus de validitate legali capite 2. à num. 51. vsque ad numer. 64.* quem cum aliis sequuta est *Rota in Romana vineæ 27. February* 1668. *§. vrget vlterius coram Reuerendissimo Domino meo Bevilaqua olim Patriarcha Alexandrino*. 8 9 10 11

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præcedens decisio est in eadem causa super negotio principali, cuius in calce aliæ etiam concordantes adnotatæ sunt.

R. P. D. VBAGO,

Senogallien. Fideicommiss.

Veneris 10. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam immissionem hæredi ex fideicommisso claro, & limpido opponebatur exceptio antiquioris Fideicommissi, quæ tamen admissa non fuit, quia illius bona confiscata erant vigore Constitutionum Apostolicarum, prohibentium dispositiones in fauorem spuriorum, & ideo possessor, qui illa mediante compositione obtinuerat tamquam propria ex largitate Principis habere dicebatur; Plura igitur de huiusmodi Constitutionibus adducuntur, de approbatione Fideicommissi ab hærede facta, de sententia lata cum legitimo contradictore, quatenus faciat statum, vel non præiudicet aliis, & probet etiam sine actis, de inuentario, & detractionibus, regulariter super bonis Fideicommissi particularis denegandis,

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones turbida non retardant immissionem ex Fideicommisso claro, & liquido, sed reiiciuntur ad petitorium.*

2 *Bona confiscata, & mediante compositione à Camera recuperata, ex munificentia Principis remanent libera à quecumque onere Fideicommissi.*

3 *Fideicommissum super bonis propriis vnusquisque constituere potest, cum sit rei suæ moderator, & arbiter.*

4 *Constitutio* Beati Pij Quinti 117. *prohibens dispositiones fauore spuriorum, eorumque Parentum traditur, & declaratur.*

5 *Constitutio* Sixti Quinti 100. *applicans Camerae spolia, & hereditates disponentium contra formam Constitutionis* Beati Pij Quinti *super interdicta successione spuriorum ipsa etiam traditur, & declaratur.*

6 *Collusio cessat tanto iustitia sententiæ.*

7 *Collusio, seu simulatio non præsumitur in ministris Principis supremi.*

8 *Sententia lata contra hæredem gravatum, & possessorem, dicitur lata cum legitimo contradictore, & ideo afficit etiam Fideicommissarios*

9 *Femina censentur exclusa à Fideicommisso facto fauore primogeniti, eiusque linea masculina.*

10 *Sententia aliorum tribunalium non attenduntur in Rota ad effectum exequendi, declara vt num. seq.*

11 *Rota ad effectum solius exceptionis admittit sententias aliorum tribunalium, etiam sine actis, amplia vt num. seq.*

12 *Sententia in iudicatum transacta, & executioni demandata, ac diu obseruata, attenditur, & probat etiam sine actis.*

13 *Sententia, & res iudicata habent præsumptionem pro se, & status validitatis.*

14 *Sententia criminales non solent à Rota de iustitia, vel iniustitia vendicari.*

15 *Constitutio*, Beati Pij Quinti 117. *prohibens dispositiones fauore spuriorum eorumque parentum extenditur etiam ad paternitatis.*

16 *Legatum, omneque relictum spurio intelligitur pro alimentis.*

17 *Testamentum, & legatum factum fauore spurij in eo quod respiciunt alimenta, valent, & sustinentur.*

18 *Testamentum, & legatum factum in fauorem spurij contra formam Constitutionum Apostolicarum corruunt.*

19 *Alimenta spurij sunt prohibita de iure ciuili.*

20 *Alimenta spurio de iure canonico debentur ad mera vitæ necessitatem.*

21 *Spurium ad excludendum ab alimentis computatur etiam propria industria persona.*

22 *Alimentorum ratio non intrat in legato facto fauore matris filij spurij.*

23 *Appellare suis sumptibus non tenetur Fideicommissarius per sententiam priuatus, maxime si illa iusta sit, & num. 24.*

24 *Hæres grauatus, vel fideicommissarius non tenentur appellare à sententia, cuius iustitia vel iniustitia dubia sit, & num. 23.*

25 *Hæres grauatus quatenus excipiat de Fideicommisso ex sibi propria persona spectanti.*

26 *Obseruantia etiam ex non facto resultat.*

27 *Hæres non potest impugnare Fideicommissum, quod per aditionem approbauit, & de alio anteriori Fideicommisso excipere.*

28 *Testator potest disponere de re sui hæredis amplius vt num. 29.*

29 *Bona etiam ex propria persona hæredi restituenda, possent à testatore fideicommittente in suo Fideicommisso comprehendi.*

30 *Hæres non potest impugnare, quod defunctus approbauit.*

31 *Hæres non potest venire contra factum sui auctoris defuncti.*

32 *Inuentarium tutelare non supplet inuentarium hereditarium.*

33 *Inuentarium defectuosum habetur ac si nunquam emanasset ob timorem occultationis bonorum.*

34 *Detractiones ex bonis Fideicommissi particularis non debentur, nisi prius extentis bonis liberis, in quibus illæ semper prius sunt faciendæ, & num. seq.*

35 *Fideicommissum particulare non subiicitur detractionibus, nisi in subsidium.*

36 *Aditio hereditatis resultat ex actibus illam importantibus, & ex possessione bonorum hereditariorum.*

37 *Aditio hereditatis probatur in eo, qui bona hereditaria alienauit.*

38 *Hæres sine inuentario tenetur integrum seruare Fideicommissum particulare.*

DECISIO DCXIII.

AD impediendam Immissionem Francisco Antonio in Bonis Fideicommissarijs Linij, Marchionissa Eleonora duplici capite tentationem opposuit, nempè ex iure alterius Fideicommissi anterioris quondam R. P. D. Francisci Mariæ Senioris, necnon ex

ex causa multarum detractionum, sed his non obstantibus die 29. Martij proximi præteriti pro immissione resolutum fuit coram Reuerendissimo D. Mattheio in locum cuius dubium proposui: An sit standum, vel recedendum à decisis, cui DD. pro decisis respondere vitum fuit, stante ipsarum exceptionum turbiditate, † quæ non est capax retardare executionē ex Fideicommisso claro, & literali, sed data immissione reijcitur ad petitorium, vt alias firmatum fuit per *Rot. coram Bich. decis. 297. numer. 12. & in Bononien. Fideicommissi de Nascentorijs 27. Februarij 1643. §. fin. coram Ghislerio, & in Firmana Fideicommissi 14. Junij 1669. §. eo autem, & 13. Junij 1662. §. fin. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano.*

1

Inducitur enim turbiditas Fideicommissi Francisci Mariæ Senioris ex eo, quia bona de quibus agitur eo defuncto, fuerunt per Reuerendā Camerā Apostolicā confiscata, & per sententiam D. Thesaurarij Generalis etiam in iudicatum tranſactam fuerunt Cameræ applicata, vnde exierunt de illius hæreditate, & remanserunt libera à vinculo Fideicommissi per eundem inducti, & cum Liuius subsequenter eadē bona acquisiuerit in vim Breuis Vrbani VIII. titulo oneroso, †

2

nempe mediante solutione scutorum 4500. tamquam effecta propria per Principis munificentiam, *Grat. discept. 586. num. 18. Rot. decis. 555. num. 16. par. 9. rec.* potuit ea proprio Fideicommisso subijcere, dum vnusquisque † rei suæ sit liber dominator, & arbiter

3

l. in Re mandata 21. C. mandati, Rota dec. 387. num. 43. par. 9. recent.

Nec mouit Dominos oppositio simulationis prædictæ confiscationis, & collusionis cum Reuerenda Camera, quia sententia D. Thesaurarij fundamentum suum retinet in duabus Constitutionibus Apostolicis altera la 117. Beati Pij Quinti † prohibente

4

dispositiones fauore spuriorum ac eorundem successionem parentum, & consanguineorum etiam per viam legati, itaut nō solum corruat ipsum legatum, sed totum testamentum continens similia legata etiam quoad alios capaces, & hæredis institutionem, vt patet ex illis verbis: Quod si prædictorum quisquam fuerit præsentium violator, testamentum, donatio, legatum, & dispositio omnino non teneat, nec etiam quoad alios capaces, & res alias valeat, & in specie vltra Doctores in prima decisione allegatos probant *Nauarr. de Spol. Cler. §. 19. numer. 6. vers. 7. noto, Scortia in epitome 112. ad dictam Constitutionem Beati Pij Quinti theor. 305 Bonaccin. de contract. disp. 3. quæst. vlt. par. 5. numer. 12.* altera vero la 100. Sixti Quinti † concedente Domino Thesaurario ius applicandi Cameræ tamquam spolia, hæreditates disponentium contra formam prædictæ Constitutionis Beati Pij, & proinde dum testamentum dicti R. P. D. Francisci Mariæ contineat duo legata, alterum fauore Caroli spurij, & alterum Elisabettæ matris, stan-

5

te iustitia, † cessat omnis suspicio collusionis, *Rot. coram Seraphin. decis. 444. num. 4. & decis. 191. num. 10. post Posth. de subbast.* eoque magis in ministris † Principis supremi, vt

6

7 alias dixit *Rota in Forosempronien. Emphyteusis 24. Aprilis 1671. §. Et propterea coram R. P. D. meo Emerix.*

Neque dici potest, quod ipsa sententia non possit afficere D. Marchionissam eo, quia ad eam non reperiatur citata, quia cum lata fuerit super inualiditate testamenti facti contra formam Constitutionum Apostolicarum, † sufficit fuisse citatum Liuium

8

hæredem tunc viuentem, & grauatum, ac bonorum possessorem, itaut possit dici prolata cum legitimo contradictore, & afficiat cæteros hæredes fideicommissarios post ipsum Liuium vocatos, *Hond. conf. 28. num. 24. lib. primo Peregr. de fideic. art. vlt. num. 56.* cum alijs relatis per *Fusar. de subst. quæst. 622. numer. 11. & seq. Gratian. discept. 456 num. 91. Rot. coram Bich. decis. 112. num. 6. & decis. 116. nu. 2.* præterquod Marchionissa vti fœmina non reputabatur ad ipsum Fideicommissum vocata, cum esset institutum pro Liuio primogenito, & deinde pro alijs primogenitis

9

ex linea masculina, † vnde censeātur fœminæ exclusæ, vt comprobat altera *decisio causa Reuerendissimi Domini mei Matthei §. Accedit in fine.*

Sicuti parum releuat obiectum, quod Rota non soleat attendere sententias aliorum Tribunalium, nisi exhibitis actis, & cognito de validitate, & iustitia.

Hic enim stylus procedit, quando sententia producitur ad effectum illam exe-

10

quendi, † non autem quando deducitur per modum exceptionis ad effectum repellendi partem à iudicio, eo quia obstat exceptio litis finitæ per rem iudicatam, † quia

11

tunc sententia etiam fine actis à Rota admittitur, vt fuit firmatum *coram Coccino decis. 1827. num. 5. & decis. 2143. num. primo cum duobus seqq. & coram Puteo decis. 198. num. primo & 2. & decis. 391. nu. primo lib. primo Mantic. decis. 350. num. 9. & in rec. decis. 296. num. 4. par. 5. & decis. 78. num. 13. par. 14.* maxime dū agitur de sententia, quæ transitum fecit in iudicatum, & executioni fuit demandata,

12

ac diu obseruata, † & sic faciat statum, & de ea cognosci non possit, nisi prævia restitutione in integrum, *Ridolphin. in prax. par. prima cap. 13. num. 413. cum alijs seqq. Scacc. de appell. quæst. 19. remed. 2. num. 16. Odd. de restit. in integr. par. prima art. 4. num. 132. & art. 15. num. Canaler. decis. 180. num. 3.* dum interim habet

13

præsumptionem pro se, † & statum validitatis, *Menoch. præsumpt. 62. lib. 6. num. 9.* & vlterius consideratum fuit, quod sententia fuit prolata à D. Thesaurario in iudicio cri-

14

minali; † litæ enim sententiæ non solent, neque valent iudicari, nec de eorum iustitia, ac iniustitia cognosci per tribunal *Rota Spad. conf. 70. num. 5. lib. 3.* & alias fuit dictum *in Siguntina, seu Conchen. Beneficij 22. Maij 1627. coram Priolo, & in Montis Alti Benefi-*

4ij 7. *Maij* 1668. §. *responderunt coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano*.

Non refragante obiecto, quod sub Constitutione Beati Pij comprehendantur solummodo iura disponendi de acquisitis ex
15 bonis Ecclesiæ, † quamobrem tollitur per extenctionem ad patrimonialia, vt patet in additione ad prædictam Constitutionẽ 117. *sub* §. 4. ibi: Nos huiusmodi dubium elucidare, & voluntatem nostram patefacere volentes motu proprio, & ex certa nostra scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium declaramus dictas literas nostras loqui, ac intelligi etiam de quibuscumque bonis patrimonialibus tam mobilibus, quam immobilibus, & semouentibus, iuribus, & actionibus quibuscumque sic etiam ab initio intentionis, & incommutabilis mentis nostræ fuisse, & esse attestamur; vt in specie tradunt *Menoch. cons.* 511. *num.* 7. *Ciriac. contr.* 472. *num.* 6. *Ciarlin contr.* 172. *num.* 53. *& seq. Rot. decis.* 487. *numer. primo decis.* 214. *num. prima & 2. par.* 2. *diuers.*

Alteri exceptioni deductæ, quod Constitutiones prædicti Beati Pij nullo modo annullent dispositionem factam in vim iuris communis, sed illum in vim indulti, & iuium specialium, & ideo cum sit præsumẽdum legatum fauore Caroli spurij † fuisse
16 pro alimentis debitis à testatore iuxta *cap. cum haberet* 5. *de eo, qui dux. in matrim. quam prius polluer. per adult.* & sic secundum iuris communis dispositionem ab his resultet †
17 testamentum, & legata subsistneri ex deductis *coram Pesia decis.* 304. *num. primo &* 10. *& coram Merlin. decis.* 671. per Dominos responsum fuit, adhuc non euitari turbiditatem, quia legatum apparet tam pingue, nempe locorum 16. montium, vius fructus magni prædij, & vnius vineæ, ex qua pinguedine cum habeatur excessus in alimentis, etiam
18 oriatur præsumptio, quod legatum sit in fraudem Constitutionum Apostolicarum, pro qua testamentum corruat, *Spad. cons.* 222 *lib.* 3. præsertim quod alimenta debita spu-
19 rio † tamquam prohibita de iure ciuili ad *Text. in auth. ex complex. C. de incestis nuptijs*, licet per ius Canonicum permissa, sint tan-
20 tummodo intelligenda † ad meram vitæ necessitatem, itaut ad ipsa excludenda,
21 spurio etiam propriam industriam imputari posse dixerunt *Bart. in l. si quis à liberis* §. *sed si filius num.* 11. *ff. de lib agnosc. Cravett. consil.* 199. *à num. primo vsque ad* 10. *Guttier. pract. quæst. lib.* 1. *quæst.* 93. *num.* 2. *&* 3. *Couarr. var. tit. de matrim. cap.* 3. §. 6. *numer.* 9. *Surd. de aliment. tit. par.* 3. *quæst.* 78. *num.* 32. *& tit.* 7. *q.* 42. *num.* 6. *Rot. decis.* 202. *num.* 7. *par. prima diuers.* præterquamquod nullitas testamenti euitari non potest ex altero defectu legati fauore Elisabettæ matris dicti Caroli, † cuius
22 fauore non militat ratio alimentorum.

Tandem neque vlla fraus induci potest in Liuio ex eo deducta, quod à sententia D. Thesaurarij neglexerit appellare, & appellationem prosequi, quoniam cum fuerit à Reuerenda Camera spoliatus de om-
23 nibus bonis hæreditarijs Francisci Mariæ Senioris, † non tenebatur propriis sumptibus, maxime dum ex prædictis patet de iustitia sententiæ *Scac. de appell. quæst.* 5. *num.* 14. *vers. subdeclara, Mangil. de exiit. quæst.* 24. *numer.* 13. imo quod iusticiæ causam esse du-
24 biam, † ad hoc vt hæres grauatus non teneatur appellare firmatum fuit per *Rot. in Romana Pecuniaria* 4. *Martij* 1675. §. *nil refert vers. & ex his coram me*.

Vlterius ad exclusionem D. Marchionissæ animaduerterunt Domini, quod Franciscus Maria Iunior fuit hæres Liuij, & ita per additionem hæreditatis onus Fideicommissi ab ipso Liuio in bonis, de quibus agitur specialiter, & expresse impositum, acceptauit, & hanc acceptationem spatio annorum 40. & vltra quibus superuixit, obseruauit, ne dum quia in inuentario tutelari fuerunt descripta bona vti hæreditaria Liuij Patris, sed etiam, quia nunquam agnouit prætensum Fideicommis-
25 sum Francisci Mariæ Prælati, † provt fuisset necesse, *Peregr. de fideic. art.* 41. *numer.* 19. *Rot. decis.* 278. *num.* 7. *coram Bich.* & obseruan-
26 tia † etiam ex non facto relultat *decis.* 56. *numer.* 7. *par.* 6. *rec. & decis.* 660. *num.* 17. *coram eodem Bich.* vnde non poterat amplius illud impugnare, & bona vigore Fideicommissi anterioris prætendere, † quamuis ad illud ex propria persona esset vocatus, *Rota in Bonon. Fideicommissi de Lucis* 9. *Decembris* 1619. *coram Sacrato* §. *quoad primum impress. apud Gionagn. cons.* 100. *num.* 33. *lib.* 2. *& in decis.* 240. *num.* 27. *&* 29. *par.* 9. *rec.* dum permittatur cuilibet disponere † de bonis sui hære-
28 dis ex *Text. in l. vnum ex familia* §. *Sedem suam & §. sed & si fundum, vbi Glos. verb. tantundem ff. de leg.* 2. *Iaf. in l. si seruus* 71. *num.* 13. *ff. de leg. primo Grat. cons.* 273. *num.* 3. *Menoch. cons.* 89. *numer.* 49. & in terminis de bonis hæredi † ex
29 Fideicommisso restituendis *Socin. Iun. consil.* 68. *num.* 12. *lib.* 4. *Boer. decis.* 117. *num.* 7. *Virgilen. decis.* 10. *num.* 2. *& decis.* 93. *num. primo &* 2. quam acceptationem, & obseruantiã Francisci Mariæ Iunioris impugnare non potest
30 D. Marchionissa, provt facit, † allegando Franciscum Mariam non potuisse grauari in ipsis bonis, tamquam sibi debitis vigore prædicti Fideicommissi antiqui, itaut dum Frãciscus Maria fuerit vltimus in illo vocatus, eadem bona libera in hæreditate reliquerit, & ad ipsam D. Marchionissam tamquam suam hæres ab intestato deuenerint, †
31 quia hæres non potest venire contra factũ defuncti, vt præcipit *Tex. in l. cum à matre* 14 *C. de rei vendic.*

Nec subsistit, quod Franciscus Maria esset hæres beneficiarius Liuij, & sic reddita ratione de bonis hæreditarijs, neque sibi, neque successoribus suis potuit præiudicare, quia de hac additione hæreditatis cum beneficio legis, & inuentarij non docetur nec iuuari potest Marchionissa beneficio in-
32 uentarij tutelaris † cum tutelare non sup-

plear

pleat inuentarium hæreditarium *Rot. dec. 88. num. 24. & decis. 126. num. 34. par. 7. rec. & dec. 5 num. 3. & 4. post Merlin. de pign.* maxime quia hoc inuentarium tutelare in pluribus apparet defectuoſum, dum fuerunt deſcripta ſolum bona exiſtentia in Ciuitate Senogallienſi, & ex illis non omnia deficientibus aliquibus domibus, de quibus in Summario Franciſci Antonij *num. 7.* & derelicta fuerunt bona exiſten. in Ciuitate Anconæ inuentarium etiam hereditarium defectuo-
33 ſum † habetur, ac ſi numquam factum fuiſſet ratione timoris occultationis bonorum *l. fin. §. ſi verò non fuerit in auth. de hæredit. falcid Natt. conſ. 574. num. 6. & ſeq. lib. 3. Menoch. conſ. 471. numer. 19. Ridolphin. in prax. par. prima cap. 9. num. 19. & Rot. coram Gregor. deciſ. 496. num. 2.* & ibi *Beſtram. litera A.*

Prætenſæ retentioni pariter ex cauſa detractionum ſatis viſum fuit DD. reſponſum ex late deductis in prædicta deciſione huius cauſæ coram Reuerendiſſimo D. meo Matthæio, & præcipue ex eo, quia verſamur in
34 Fideicommiſſo particulari, itaut quatenus etiam detractiones petitæ competerent adhuc ex ipſo detrahi non poſſent, niſi prius diſcuſſis bonis liberis, in quibus ſemper eſt facienda prius detractio *Rota in Bonon. Fideicommiſſi 23. Iunij 1671. §. nec alienatio coram R. P. D. meo Calataio* Fideicommiſſum enim particulare non ſubijcitur detractionibus, †
35 niſi in ſubſidium *Rot. deciſ. 390. num. 21. & 22 par. 9. rec.* immo cum Franciſcus Maria Pater & auctor D. Marchioniſſæ fuerit hæres, q. Liuij abſque inuentario, † etiam ex actibus
36 geſtis in maiori ætate, nedum poſſidendo bona hæreditaria *deciſ. 7. num. 5. & deciſ. 98. num. primo coram ſan. mem. Greg. XV.* ſed et am
37 aliqua bona † alienando, *deciſ 66. num. primo & deciſ. 278. num. 22. coram Bich.* illius hæreditas tenetur integrum †; conſeruare Fi-
38 deicommiſſum particulare *l. fin. §. ſi verò prædictam C. de Iure delib. Caſtrenſ. in l. ita tamen 27. §. ſi ex Trebellian. num. 2. verſ. ſed quod ſi hæres ff. ad Trebell. Cyriac. contron. 5. num 97. & ſub num. 101. verſ. quorum opinionem cum aliis allegatis per Rot. coram Bich. deciſ. 278. num. 16.*

Et ita, vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Pecuniaria.

Veneris 10. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Rurſus impugnabatur dotem fuiſſe profectitiam, non aduentitiam, ad effectum excludendi fructus, quos pater, qui ſuſceptum onus inueſtiendi non adimpleuerat, tamquam vſurarios perſoluerit; Sed pro aduentitia dote deciditur, tum quia & in remunerationem ampliſſimæ renunciationis hi-
liæ conſtituta erat, tum etiam quia hoc pater declarare potuit, qui ſicuti non prohibetur dotem aduentitiam facere profectitiam, ita eo magis hanc qualitatem efficere permittendus ſit, vt proinde fructus fuerint legitimè ſoluti, maximè ad excludendam repetitionem indebiti, ad quem effectum omnis poſſibilis interpretatio capienda eſt.

SVMMARIVM.

1 *Dos profectitia filiæ defuncto illius viro reuertitur ad patrem.*

2 *Dos filiæ reuerſa ad patrem dotantem conſolidatur cum ſuo patrimonio, & de ea poteſt pater ad libitum diſponere.*

3 *Pater tenetur conſeruare dotem filiæ viduæ pro ſecundis nuptijs illius.*

4 *Pater diſſoluto matrimonio tenetur præſtare alimenta filiæ viduæ.*

5 *Pater non cogitur ſoluere fructus dotis filiæ ad ipſum per mortem viri reuerſa.*

6 *Dos dicitur profectitia eo ipſo, quod à patre conſtituta eſt, & vide num. ſeq.*

7 *Dos remanet profectitia ſi pater illius reſtitutionem ſtipulatus fuerit ad ſui fauorem.*

8 *Pater vti legitimus adminiſtrator non potuiſſet exigere dotem filiæ viduæ, niſi illa fuiſſet profectitia, & vide num. 17.*

9 *Dos filiæ, quæ renunciauit omnibus bonis, ex cauſa finali ipſius renunciationis illi traditur.*

10 *Dos data à patre filiæ renunciauti in pretium renunciationis ſemper remanet aduentitia, & num. ſeq.*

12 *Sponſalia licet exprimantur contracta in conſtitutione dotis à patre filiæ promiſſa, intelliguntur tamen de ſponſalibus futuris, non de præſentibus.*

13 *Renunciatio filiæ propter dotem facta fauore fratrum pro conſeruatione agnationis, adhuc contemplare dicitur perſonam patris dotantis, & num. 15.*

14 *Filia à patre dotata non ideo cenſetur excluſa à ſucceſſione fratrum, patruorum, & aliorum agnatorum, & cognatorum.*

15 *Renunciatio filiæ a patre dotatæ, quamuis facta fauore fratrum adhuc acquiritur patri, & numer. 13.*

16 *Dos reſtitutio ſtipulata patri, vel cui de iure, intelligitur etiam ſtipulata ad fauorem ipſius filiæ*

17 *Dos exacta à patre tamquam legitimo adminiſtratore filiæ, dicitur potius aduentitia, quam profectitia, & vide ſupra num. 8.*

18 *Pater non tenetur ſoluere fructus dotis ſuæ filiæ viduæ ad ipſum reuerſa, ſed tantum illi præſtare alimenta.*

19 *Pater dotem profectitiam filiæ poteſt facere aduentitiam, idque multò magis declarare permittitur.*

20 *Inueſtimenti onus dotis ſuæ filiæ ſi pater ſuſcepit & non inuenſtiuit, tenetur ſoluere fructus loco damnorum, & intereſſe.*

21 *Confeſſio certi intereſſe facta in teſtamento, tamquam continens ſolum legatum, & quidem vſu-*

rarium reiicitur, nec ſubſtinetur.

22 *Confeſſio vſurarum facta in teſtamento, ſi adhuc probatur ex partitis mercatorum valet non ſolum in vim legati, ſed etiam debiti ex contractu.*

23 *Confeſſio continens facta ſeparabilia, poteſt diuidi, & in parte acceptari, & in parte reijci.*

24 *Mulieris obligatio, etiam facta cum ſolemnitatibus, non ſubſtinetur, ſi notabile damnum eidem mulieri ex illa ſequatur.*

25 *Confeſſio, & declaratio defuncti ab illius hærede impugnari non poteſt.*

26 *Inueſtimentum feciſſe cum ſe met ipſo dicitur ille qui ſua debita paſſiua extinxit, maximè ſi illa erant ſub vſuris.*

27 *Poſſibilitas ſola ſufficit ad excludendum vſuras vbi de illarum repetitione agitur, tamquam indebitis.*

28 *Libri mercatorum probant, etiam ſi ordines originales ex curſu temporis, vel alia cauſa non fuerint reperti.*

29 *Solutio ex quibus dicatur facta non de pecunijs Banchi, ſed alterius.*

30 *in Libris mercatorum non attenditur diuerſitas temporis, ſed reaptatio partitarum, qua fit in fine anni.*

31 *Reaptatio partitarum, quæ à mercatoribus fit in fine anni, ab eis nuncupatur raggnagliare le partite, cum qua omnes ſolutiones referuntur, & ponuntur ad ſuam cauſam.*

DECISIO DCXIV.

HODIE Informantes pro D. Duce Hieronymo Matthæio excludere conabantur conformitatem Sententiarum Rotalium ex capite Iniuſtitiæ, & repetebant alias deducta in prima Inſtantia, & ſublata in tribus deciſionibus coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & in alia coram R. P. D. meo Emerix, quare Domini ſteterunt in deciſis coram me † 28. Iunij proximi præteriti.

Ad demonſtrandum ſiquidem Cyriacũ Matthæium indebite, & exceſſiue ſoluiſſe fructus ad rationem ſex pro centenario pro dote Herminiæ filiæ viduæ ab eo adminiſtrata iterum in eo inſiſtebant, quod dicta dos eſſet profectitia, † quæ defuncto
1 Hærminiæ viro de iure reuertebatur ad Cyriacum Patrem dotantem *vulg. leg. dos à Patre C. ſolut. matrim.* & tanquam conſolidata cum eius patrimonio † poterat de ea
2 libere diſponere *Bald. in l. fin. num. primo C. comm. vtriuſque Iudic. Cirac. diſcept. 64. num. primo cum ſeq Theſ. quæſt. foren. 72. lib. 3. Merlin. de pignor. lib. 3. quæſt. 79. num. 3. Rot. deciſ. 604. num. primo & ſeqq. par. 4. recent.* & quamuis teneatur dotem conſeruare † pro ſecundis nuptijs filiæ *Auth. ſed quamuis C. de rei vxor. action.*
4 & interim præſtare † alimenta *Boſſ. de dot. cap. 2. num. 144.* non tamen cogi poterat ſolueré fructus † maxime poſt mortem dictæ
5 Herminiæ *Rot. poſt Fenzon. ad Stat. Vrb. dec. 91 & in Romana Fructuum Dotis 11. Aprilis 1651 coram Eminentiſſimo Cerro, & in Papien. Pecuniaria 2. Martij 1668. coram bon. mem. Priolo.*

6 Dotem autem fuiſſe profectitiam † deducebant tum ex præſumptione iuris eo ipſo, quod à Patre conſtitura fuit *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 13. num. 7. & ſeqq. Boſſ. de dote cap. 3. num. 10. & ſeqq. Rot. deciſ. 108. num. 20. par. 4. to. 2 recent.* tum ex eo, quod Pater ſtipulatus fuit
7 illius reſtitutionem ad ſui fauorem *Altograd. conſ. 18. num. 51. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 8. num. 21.* tum ex eo, quod ſoluto matrimonio per mortem viri exegit dotem vti
8 legitimus adminiſtrator filiæ, † qualis dici non poſſet ſi dos non eſſet profectitia *Cagnol. in l. frater à fratre num. 160. ff. de condit. indeb. Burſat conſ. 133. num. 30. Aſman. Clemen. de patr. poteſt effect. 13. num. 11. Paſchal eod. tract. par. prima cap. 2. num. 84.*

Sed Domini iterum cenſuerunt prædictam dotem fuiſſe aduentitiam ſtante ampliſſima renunciatione facta ab Herminia correſpectiue ad dotem ſibi in eadem renunciatione promiſſam vt aperte colligitur ex tota ſerie facti, & contextu inſtrumenti, prius enim fuit impetrata derogatio Conſtitutionis Siatinæ, vt poſſet conſtitui dos in ſcutis 15. mil. & poſtea cum Herminia eſſet certa, quod poterat conſequi dotem in dicta ſumma ſub die 7. Septembris 1588. fuit ſtipulatum inſtrumentum, in quo contextualiter Herminia renunciationem fecit, & Cyriacus Pater è conuerſo promiſit illi dotem ſcutorum 15000. vtrique factum fuit correſpectiuè ad aliud, vt patet ex illis verbis eiuſdem inſtrumenti, ibi: refutauit ceſſit, donauit in perpetuum omnia, & quæcumque bona, &c. dote infraſcripta ſibi excepta, & reſeruata, &c. & inferius: has autem refutationes, ceſſionis &c. fecit dicta Herminia, &c. quia dictus D. Cyriacus eius Pater ipſam Dominã Herminiam deſpondit Illuſtriſſimo D. Honuphrio &c. cum dote ſcut. 15000. &c. † quæ ad
9 oculum oſtendunt, quod dos fuit cauſa finalis renunciationis, ponderando præ cæteris illa verba: has autem renunciationes, &c. quia dictus Cyriacus, &c. vt tradit *Becc. conſil. 10. num. 13. lib. primo cum alijs per Barboſ. diction. 144. num. 3.* quando autem filia recepit dotem correſpectiue ad renunciationem; †
10 dos ſemper dicitur aduentitia, quamuis data ſit à Patre, quia tunc data dicitur in
11 pretium renunciationis *Cranet. conſ. 84. nu. 4. & 5.* vbi quod tali caſu ceſſat diſpoſitio *l. dos à Patre Thomat. deciſ. 185. num. 30. Rot. coram Reuerendiſſimo Royas deciſ. 267. num. 2. & coram Dunozet. Iun. deciſ. 528. num. 22 & in Ciuitatis Caſtelli Dotis 28. Aprilis 1662. & 4. Maij 1664. coram bon. mem. Emerix.*

Nihil obſtante, quod ſub die 17. eiuſdem menſis Septembris fuerit ſtipulatum inſtrumentum in quo promiſſa fuerit marito eadem dos ſcutorum 15. mil. quia iſta inſtrumenta reſpiciunt diuerſos effectus; nam primum ſtipulatum ſub dicta die 7. continet Conſtitutionem dotis à Patre factam filiæ correſpectiue ad quam ipſa renũ-

ciatio-

ciationem fecit, secundum autem stipulatum sub die 17. continet promissionem fauore Honuphrij sponsi eiusdem dotis iam constitutæ, & licet in dicto primo instrumento dicatur, quod Pater desponderat Herminiam filiam Honuphrio, non tamen ibi colligitur, quod vere fuissent facta sponsalia de præsenti, † sed intelligitur (vt alij 12 dicunt) de sponsione sponsaliorum, seù desponsalibus futuris, vt egregiè declarat Henric. *Brunneri de Iur. connub. lib. primo cap. 2. numer. 6. Michelar. Hauenan. cod. tract. lib. primo tit. 9. posit. prima pariter sub num. 6. & Spad. conf. 152 num. primo lib. 2.*

Nec valuit responsio, quod dictam renunciationem fecerit Herminia fauore fratrum, non autem Patris, & de bonis, & hereditatibus, à quibus erat exclusa per statutum, quia renunciauit fratribus, Patre præsente, & consentiente intuitu dotis sibi promissæ, & quod magis est declarauit hoc facere pro conseruatione ipsius agnationis, ibi: vt dicti fratres, & eorum descendentes, & familiæ pro magis honorifica ipsorum, & nobilis, & illustris familiæ Mattheiæ conseruatione fortunis, siue facultatibus non decrescant, imo augeantur, † vnde negari non 13 potest quin contemplauerit etiam personã Patris, de cuius agnationis conseruatione agebatur, & quin hoc fecerit propter dotem sibi ab eodem Patre promissam, & correspectiue ad ipsam, vt benè huic obiecto responsum fuit *in decisione 5. Decembris 1672. coram Reuerendissimo Domino meo Decano* renunciatio vero comprehendit non solum hæreditatem paternam, & maternam, sed etiam fratrum, Cardinalis Patruorum, & aliorum quorumcumque agnatorum, & cognatorum præsentium, & futurorum à 14 quibus Herminia non excludebatur per statutum *Fonzeo. ad cap. 145. num. 7. Grat. discept. 664. num. 21. Rot. decis. 21. num. 8. par. prima recent.*

Quinimo etiamsi Cyriacus non fuisset præsens, aut consensisset renunciationi ab Herminia factæ ad fauorem Ioannis Baptistæ & Alexandri ipsius Herminiæ germano 15 rum fratrum, † adhuc tamen iura dotis fratribus renunciata non ipsis, sed Cyriaco eorum Patri intelligerentur de iure acquisita, tanquam refutata contemplatione eiusdem Cyriaci, & propter dotem ab eo promissam, & successiue solutam per *Text. in l. cum oportet C. de bonis que liberis vbi Doctores Corn. cons. 130. lib. 2. cum alijs cumulat. per Boss. de patr. potest cap. 4. num. 3. & per Michelon de fratrib. par. prima cap. 4. num. primo & per tot.* Quæ quidem conclusio eo fortius stringit in præsenti casu, in quo Cyriacus de illis iuribus disposuit, dum in omnibus suis bonis, iuribus, et actionibus quibuscumque hæredes suos vniuersales instituit prædictos Ioannem Baptistam, et Alexandrum eius filios, quorum omnium est hæres idem D. Dux Hieronymus, qui dispositionem factam à Cyriaco suo auctore impugnare nõ potest.

Quapropter nihil facit, quod Pater stipulatus fuerit sibi dotem restitui, et soluto matrimonio illam exegerit cum expresso ri- 16 tulo legitimi administratoris ipsius filiæ, † quoniam stipulatio legitur facta sibi, vel cui de iure, et sic fauore filiæ cui dos aduentitia de iure erat restituenda *Gabr. consil. 58. num. 48. lib. primo Surd. cons. 206. num. 23. & 26. Rot. coram Dunozet. lun. decis. 528. nu. 32. cum alijs adduct. in dicta decisione 5. Decembris 1672. coram Reuerendissimo Domino meo Decano* expressio autem tituli legitimi administratoris excludit potius dominium ipsius 17 Patris, † et magis confirmat dotem fuisse aduentitiam, et de ea teneri reddere rationem filiæ, vt aduertunt præcedentes decisiones.

Et quod fuerit aduentitia declarauit etiã ipse Cyriacus in suo testamento, ibi: *Dichiaro anco che detta Erminia mi hà data detta sua dote nelle mie mani, e ch'io hò riceuuti i detti scudi 15000. per il Banco del Signor Roberto Puini per mesterli à frutto, e che per maggior sua sicurezza hò tenuti, si come li ritengo appresso di me, essendomi valso à miei gusti, e negotij, e per ciò hauerli sempre pagati li frutti à ragione di sei per cento, che così ha desiderato detta Erminia, e me hà hauuto contento per le difficoltà d'inuestire i denari, Per tanto ordino, che dopo la mia morte se li debbano pagare i medesimi frutti all'istessa ragione di sei per cento, come fin hora hò fatto io senza replica, ò disputa se li babbia possuti legitimamente riscuotere, ò nò, massime hauendo io i detti denari impiegati, e posti à frutto per me, & à mio commodo, &c.* Quæ verba nimis clare ostendunt dotem fuisse propriam filiæ, et ad eius commodum esse inuestiendam; Si enim dos fuisset profectitia pater non recepisset dotem, vti propriam filiæ, nec dixisset, quod receperat pecuniam ad effectum inuestiendi ad commodum filiæ, nec illi fructus soluisset, nec solui mandasset, quia reuera dote ad Patrem, non tenetur solue- 18 re fructus filiæ, sed solum illi præstare alimenta ex supra allegatis *in §. ad demonstrandum ante finem*; Hinc patet quod Pater sic declarando habuit dotem pro aduẽtitia, quod 19 facere potest † cum pendeat ab eius voluntate, & arbitrio dotem quamuis profectitiam facere aduentitiam *glos. in d. l. dos à Patre verb. filia familia C solut. matrim. Cranet. d. cons. 84. num. 3. & 5. & cons. 92. numer. 2. & 3. Surd. d. cons. 206. num. 21. Tondut. Sanleger. quæst. Ciuil. 100. num. 13. tom. primo.*

Inde igitur infertur, quod Cyriacus remanserit debitor etiam fructuum; Cum enim in testamento fatus fuerit dotem recepisse ad effectum inuestiendi, † si non in- 20 uestiuit tenetur ad fructus loco damnorũ, et interesse, vt pluribus firmant omnes præcedentes decisiones, non subsistente quod talis confessio facta in testamento non pro- 21 bet, sed habeat vim legati, † cuius exactio cum penderet à libera facultate legatarij, operatur vt præstatio certi interesse à testatore demandata fit vsuraria *Grat. discept. 848. num.*

num. 2. cum seqq. Rot. coram Canel. decis. 591. numer. primo & 2. & coram Burat. decis. 144. num. 8. ibique Adden. num. 13. quia de credito dotis eiusque receptione constat non solum ex dicta confessione, sed ex publico instrumento, et ex partitis librorum Roberti Pri-
22 mi præterito *Summ. num. 2.* † quo casu probat, et debetur non vti legatum, sed vti debitum ex contractu *Capic. latr. consult. 152. num. 19. Rot. decis. 63. num. 16. & seqq. par. 11. recent. & facit Text. in l. si autem ff. de leg. primo.*

Obiectum autem, quod inuestimentum non fuerit factum, quia sic voluit Herminia ex verbis, ibi: *Che così hà desiderato detta Erminia e ne hà hauuto contento per la difficoltà d'inuestire li denari*; Sublatum fuit in tribus præcedentibus decisionibus ea solida ratione, quod dicta Cyriaci confessio continet duo facta separabilia, quorum vnum non-
23 dependet ab alio, † vnde potest diuidi, et vnum acceptari alterum reijci, et quamuis replicaretur non posse legatarium confessionem testatoris diuidere, responsum fuit hæredes Herminiæ non venire vti legatarios, sed vti Creditores.

Imo cum ex tali confessione Cyriaci clare constet, quod ipse quando primordialiter exegit pecuniam dotalem filiæ, hoc fecit ea intentione, et lege vt pro filia inuestiretur, non posset deinde substineri posterior consensus mulieris in eadem confessione enunciatus circa remissionem talis obligationis de inuestiendo, quia deficerent solemnitates statuti *Vrbis cap. 151. lib. primo* imo cum ex tali consensu fuisset causatum illud magnum damnum, quod hodie prætendunt informantes pro Duce, nempe quod cessauerit cursus fructuum, † etiam solem-
24 nis obligatio Herminiæ non posset sustineri *Dunoz. Iun. decis. 797. num. 13. & in recent. decis. 31. & decis. 163. vtrobique num. 6. par. 14.*

At vere inuestimentum non fuisse omissum, sed Cyriacum inuestisse cum se ipso, nedum probatur ex eius confessione facta in dicto Testamento, ibi: *Massime hauendo io i detti denari impiegati, e posti à frutto per me, &*
25 *à mio commodo*, † quæ à D. Duce eius hærede impugnari non potest *Rot. decis. 206. numer. 21. & decis. 799. num. 3. coram Burat.* verum etiam ex serie facti, ipse enim exegit dictum dotem 29. Aprilis 1606. ex banco Roberti Primi, penes quem eadem die illam in depositio reliquit, et successiue cum his pecuniis eodem anno diuersos proprios Census passiuos, quos habebat ad rationem
26 sex pro centenario extinxit, † quod est idem ac cum se ipso pecunias inuestire *Escobar. de ratiocin. cap. 14. num. 4. & 42.* et ab inde citra soluit semper fructus ad rationem sex pro centenario, et semestruatim, ibi: *Per il semestre del Censo maturato à 15. Nouembre 1606. & ibi: per il semestre del Censo maturato à 15. Maggio proßima passato*, ex qua semestruorum expressione possibiliter credi potest vel dictas pecunias ad Censum accepisse, vel extinguendo alios Census passiuos, cessionem iurium translatam ad fauorem Herminiæ
27 reportasse, † quæ possibilitas sufficit in proposito, in quo prætenditur fructus fuisse indebitos, & agitur de illorum repetitione *Cyriac. contro.* 64 *num.* 6. *Leotard. de vsur. qu. 76. num. 45. Grat. discept. 920. num. 32. Rot. coram Bichio decis. 77. num. 3. & in recent. dec. 38. num. 2. & decis. 592. num. 27. par. 5. & decis. 74. num. 10. par. 9.*

Nec supradictæ partitæ extractæ ex libris Roberti Primi prætendi possunt defectuosæ, & quod non probent, saltem titulum, & causam solutionis pro fructibus census, dum non exhibentur ordines originales facti à Cyriaco mandante; Hoc etenim obiectum plenè sublatum fuit *in decis. Reuerendissimi D. mei Decani sub die 5. Decembris anni 1672. §. Nec relenat. quod solutiones, &c.* & hodie ponderatum vlterius existit, quod dictus Robertus Primus tunc temporis Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Depositarius, & insignis in vrbe mercator, erat non solum depositarius solitus prædicti Cyriaci mandantis, sed etiam ipsius Herminiæ, cui dictorum solutiones factæ fuerunt, vt probatur ex datis in Summario impresso DD. de Sanctacrucis *num. 4.* & consequenter cum Cyriacus, & Herminia tot annorum spatio descriptionibus dictarum partitarum acquieuerint, & numquam reclamauerint, proinde dictæ partitæ pleniſſime probant tam quoad Cyriacum, & Herminiam, quam-
28 quoad illorum Hæredes, † & ordines originales non fuerunt extracti, quia filzæ ordinum non fuerunt adinuenda de tempore extractionis ex antiquitate temporis, ac etiam ex alijs accidentibus potuerunt deperdi.

Nec in facto probatur, quod Cyriacus extinxerit propria debita cum pecunijs à banco mutuatis, non autem pecuniis Herminiæ, imo probatur contrarium, quia ipse antecedenter deposuerat dicta scuta 15000. in dicto Banco, & in reaptatione partitarum in fine anni fuerunt illa contrapposita extinctionibus censuum, ibi: *hauere di 6. Decembre scudi 15000. se li fanno buoni dal conto della Signora Erminia Mattei sua figlia*
29 *la*: † quæ verba demonstrant extinctiones fuisse factas ex pecunijs non banchi, sed ipsius Herminiæ *Dec. conf. 7. num. 3. Grat. discept. 527. num. 34. Barz. decis. 110. num. 24. Thomat. decis. 29. num. 18.* & diuersitas temporis in libris mercatorum non attenditur, † sed re-
30 aptatio, quæ in fine anni solet fieri, quam reaptationem vocant *ragualiare le partite*,
31 quo tempore omnes partitas solutionum referunt, & ponunt ad suas causas, vt habetur *in Romana Locationis 12. Iunij 1662. coram bon. mem. Verospio sub §. Hanc verò exceptionem.*

Quæ autem repetebantur circa excessiuam taxationem fructuum ad rationem sex & maxime ab initio sublata quoque fuerunt in antecedentibus decisionibus quarum fundamenta iterum placuerunt, causa

ab

ab omnibus Dominis viſa, & vtraque parte acerrime informante.

Cæteras deciſiones emanatas in hac cauſa vna cum re iudicata, & taxatione expenſarum concordantes ſupra in calce alterius deciſ. 577. hoc eodem tom. 2.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Fideicommiſſi, ſeù Saluiani.

Veneris 10. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad euitandam reſtitutionem, & reſpectiuè maiorem condemnationem fructuum allegabatur hinc inde diuerſitas, & identitas iudiciorum, quæ pariter diuerſimodè iudicata ſunt; Alterum nempe reſciſſionis tranſactionis fuit reputatum pro vno eodemque iudicio cum immiſſione, vbi verò alia duo pro eadem immiſſione ſimiliter obtinenda, quia proueniebant ex diuerſa cauſa, & diuerſam etiam habebant actionem, haberi non poterant pro vno eodemque iudicio, atque ita vtrique litiganti minor, aut maior reſtitutio fructuum, quam fuerat præcedenter deciſum, eſt conceſſa.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium reſciſſionis tranſactionis ordinatum ad effectum obtinendi immiſſionem, reputatur vnum & idem cum altero eiuſdem immiſſionis iudicio.*
2 *Tranſactio nulla, & læſiua non poteſt præſtare aliquem titulum.*
3 *Fides bona excluditur à læſione.*
4 *Reintegratus ad bona dimiſſa, etiam illorum fructus prætendere, & conſequi debet.*
5 *Locatio facta cum pacto conficiendi diſdictam, præſumitur continuata, donec diſdicta ſequatur, vel de ea non doceatur.*
6 *Penſiones domus præſumuntur exactæ, quoties conſtat de locatione, donec contrarium probetur*
7 *Expenſæ compenſantur cum fructibus etiam ex alijs bonis perceptis.*
8 *Iudicia plura, ſtante diuerſitate actionis vtriuſque, non poſſunt tamquam vnum, & idem iudicari.*
9 *Fructus per reum actori debentur ſolum à die introductionis illius iudicij, quo reus per ſententiam ſuccubuit.*

DECISIO DCXV.

IN ſententia lata per R. P. D. meum Emerix ſuper liquidatione fructuum, ad quorum reſtitutionem condemnati fuerunt per tres conformes Fratres de Honoratis, pronunciatum fuit, eos deberi à die 12. Iulij 1657. quo Lutius incepit impugnare tranſactionem, & à quo tempore Honorati conſtituti fuerunt in mala fide, & propterea in deciſione de more præcedentèr edita, dictum fuit, illos aſcendere ad ſc. 2095. 21. licèt poſtea fuerit relaxatum mandatum in ſc. 1669. 59. Cum autem hanc liquidationem vtraque Pars, tamquam ſibi læſiuam, impugnaret, fuit coram me in gradu appellationis dubitatum: An conſtet de exceſſiua taxatione, & in qua ſumma ſit augenda, vel minuenda Et DD. reſponderunt non conſtare de exceſſiuitate, & neque augendam, neque minuendam eſſe taxationem factam in dictis ſcutis 2095. 21.

Et quo ad exceſſum habito reſpectu ad ſummam in deciſione calculatam, cum qua hodie DD. tranſierunt, duo potiſſime allegabantur ab Honoratis, primo quod licet anno 1657. fuiſſet impugnata tranſactio, nihilominus quia ſolum anno 1662. Lutius egit ad immiſſionem, ab iſto tempore, & non ante fructus reſtitui debeant, ſecundo quod cum domus non fuerit continuo locata, & non nullæ penſiones non exactæ, debuiſſent pro tota è calculo demi, conceſſa vlterius retentione pro expenſis factis in iactu plateæ Agonis, in feneſtris vitreis, aliiſque factis in lite, quam Canonicus Lucillus ſubſtinuit pro Fuluia matre Lutij, tum in hoc Sacræ Rotæ Auditorio, tum in Congregatione Sacræ Viſitationis Apoſtolicæ.

Verum neutra ex prædictis exceptionibus releuare viſa fuit, reſpectu enim primę aduerterunt DD. quod licet opus fuerit Lutio agere ſuper nullitate, & reſciſſione tranſactionis, vt illius obſtaculum remoueret, cum non poſſet aliter effectum immiſſionis obtinere, niſi tranſactione de medio ſublata; Attamen iudicium directum, & ordinatum fuit ad obtinendam immiſſionem; Proinde cum iudicium actum ſuper reſciſſione tranſactionis fuerit neceſſarium, & ordinatum ad effectum prædictum, ſcilicet 1 obtinendi immiſſionem, † tamquam tendens ad eundem finem, debet pro vno, eodemque iudicio ſumi *Carleual. de Iudic par. 2 lib. primo tit. 2. diſp. 5. per tot. Tondut. de præuent. par. prima cap. 15. num. 25. & par. 2. cap. 22. per tot. Rot. coram Bichi deciſ. 370. num. 12.* & per conſequens reſtitui debent fructus percepti, etiam tempore, quo agebatur de viribus tranſactionis, ea enim vtpote declarata nulla, & læſiua, *vt in deciſ. 72. num. 10. par. 13* 2 non potuit præſtare vllum titulum, ſed potius ex læſione excluditur quælibet bona 3 fides, vt ad iſtum præciſum effectum aduertit *Rot. deciſ. 3. num. 23. & 29. par. 7. rec. Seraph. deciſ. 695. num. 4. & 5. Coccin. deciſ. 1753. num. 5. & noniſſime in Romana, ſeù Ianuen. Hæreditatis 4. Decembris proximi præteriti coram me.*

Nec diuerſitas iudicij deſumi valet, ex quo in vltima ſententia lata à bo. me. Veroſpio fuit denegata reſtitutio ad domum, & ſolum decreta ad iura ceſſa, quia ex hoc potius oſtenditur identitas, cum Lutius prius non poſſediſſet Domum, ſed ius dumtaxat illam aſſequendi, quod ius in-

tran-

transactione cessit Honoratis, sublata autem de medio transactione, vtique reintegrari debuit ad ius dimissum, quod habebat, non
4 ad domum, quam nunquam possedit, † & ob istam reintegrationem benè potest fructuum restitutionem prætendere, *Oddus de restitut. in integr. par. 1. qu. 45. n. 13.*

Respectu vero secundæ exceptionis, sublata remansit quælibet difficultas, cum fuerint exhibitæ locationes continuatæ cum pacto, quod nisi fieret discdicta domus, relo-
5 cata censeretur; † itavt proinde non docto de discdicta, semper censeretur continuata locatio, *Rota decis. 60. num. 13. vers. ex quibus par. 7. recent. et decis. 113. num. 24. coram Arguell.*
6 constito autem de locationibus, † pensiones præsumuntur exactæ, donec contrariũ concludenter probetur, quæ probatio deficit in casu nostro, *Rot. decis. 6. num. 6. et 7. par. 8. et decis. 341. num. 30. par. 9. rec.* Expensæ verò pro iactu plateæ Agonis tamquam factæ antemotam litem, non visæ fuerunt bonificandæ, aliæ verò pro fenestris vitreis iam fuerunt bonificatæ in decisione R. P. D. mei Emerix, cum fuerint detracta scuta 5. pro 100. pensionum pro restauratione, aliisque reaptationibus; Cæteræ verò factæ in litibus nullam merentur animaduersionem, tùm quia sunt extra præsens dubium, tùm quia
7 veniunt compensandæ † cum fructibus domus in Foro Boario à Lucillo perceptis, vt benè responsum fuit in *d. decis. §. fin.*

Quo verò ad alteram dubij partem, licèt prætenderet Lutius taxationem esse augendam, eo sub prætextu, quod Iudicium super immissione motum fuit anno 1651. & reassumptum anno 1662. transactio verò interim facta, tamquam nulla, & dolosa non potuerit purgare malam fidem ex lite præcedenter mota, inductam; nihilominus aduerterunt DD. quod Iudicium illud de anno 1651. est omninó diuersum ab alio secundo loco de anno 1662. In primo enim Lutius egit tamquam vocatus ad fideicommissum Tiburtij, & sic ex persona propria ad domum fideicommissariam; In secundo
8 verò egit tamquam hæres Fuluiæ † matris, ideò stante diuersitate actionis, secundum Iudicium non potest tamquam vnum, & idem cum primo reputari, *Rot. decis. 621. n. 2. & in Romina Castrorum 18. Iunij 1674. §. nec subsistit coram R. P. D. meo Bourlemont*; cumque non ex primo Iudicio vtpote incompetenti, sed ex secundo fratres de Honoratis con-
9 demnati fuerint, † fructus solum debentur à die, quo motum fuit illud, in quo rei per sententiam succubuerunt, *Post. de manut. obseru. 74. n. 7. et 10. Rot. cor. Merlin. dec 330. n. 7.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Quia præsens causa diu super diuersis articulis agitata, plures decisiones habet, eas igitur adnotatas inuenies in calce decis. 391. alterius præced. primi tomi istius decimæ octauæ partis, ex quibus etiam singulas alias decis. reperies.

R. P. D. RONDININO:

Romana Donationis.

Veneris 10. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Aspirabant fœminæ ad fideicommissum pro masculis constitutum, ad effectum excludendi extrancum, quasi earum exclusio solatemporalis fuisset, sed pro extraneo iudicatum est, quia erat hæres vltimi vocati, & agebatur de exclusione fœminarum perpetua, quo in casu per deficientiam masculorum, illæ nunquam reintegrantur; Rursus quia donator præseruauerat sibi facultatem constituendi fideicommissum, quatenus illud ordinare potuerit, qualeque ius filijs in eadem donatione contemplatis, fuerit acquisitum plenè in hac decisione deducitur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non remanent esse conformes, quamuis, intermedia contraria interceſſerit.*
2 *Donatarius, vel fideicommissarius vltimus potest de bonis fideicommissi, vel donatis liberè disponere, & num. 6.*
3 *Filia fœminæ quatenus admittantur, vel non in donatione, vel fideicommisso facto ab ascendente ex coniectura pietatis, & num. seqq.*
4 *Fœminarum exclusio intelligitur superextantibus masculis, secus autem vbi ad extraneos pertinire debet hæreditas.*
5 *Fœmina à statuto, donatione, vel fideicommisso exclusa, reintegratur ad successionem deficientibus masculis.*
6 *Fœmina vbi semper à fideicommisso, vel donatione sunt exclusa, nec etiam deficientibus masculis intelliguntur vocatæ.*
7 *Dispositio hominis facit cessare dispositionem legis.*
8 *Fœmina exclusa non habent quid conqueraantur, si de dote eis fuerit prouisum.*
9 *In Donatione facta contemplatione matrimonij, ius filijs quæsitum limitatur ad qualitates præscriptas in fideicommisso in eadem donatione contento.*
10 *Donationem remanere filijs, cuius matrimonij contemplatione facta est, & quando donator eam postea declarare possit iuxta facultatem sibi reseruatam, non implicat inter se.*
11 *Donator vigore facultatis sibi reseruatæ non potest declarare donationem extra personas in ea nominatas, & expressas, amplie vt num. seqq.*
13 *Donator si in declaratione donationis semper vnum, & idem fideicommissum præseruauit, cum illius conditione, & qualitate etiam à principio donasse dicitur.*
14 *Vtile per inutile non vitiatur in vltimis voluntatibus.*
15 *Vltima voluntas, & illius actus semper subsistetur, eo modo, quo potest.*
16 *Donatoris declaratio à potestate illi concessa metitur.*

17 *Do-*

17 *Bona donata ſine alia expreſſione comprehenduntur ſub fideicommiſſo poſtea à donatore facto vigore facultatis illud conſtituendi ſibi in d. donatione præſeruata.*

18 *Verba præſeruandi, & ſuppoſitiua nihil de nouo concedunt, ſed ſolum conceſſam facultatem præſeruant.*

19 *Fideicommiſſum ſi donator ſibi præſeruauit, quatenus intelligatur de iam facto, vel nouum conſtituere poſſit independens ab eo, & num. ſeqq.*

20 *Declaratio ſubſequens donatary oſtendit quid ab initio in donatione cogitatum ſit.*

DECISIO DCXVI.

IN hac Cauſa, quam iterum Signatura commiſit cum clauſula, Conſtito de tribus, dedi dubium ad formam reſcripti, An conſtaret de tribus, cui affirmatiuè Domini reſponderunt.

Nulla enim fuit quæſtio ſuper conformitate trium ſententiarum conformium, quales dicuntur illa prioris inſtantiæ, ac duæ poſteriores Rotales, quamuis intermedia
1 contraria interceſſerit, † cum ſatis ſit illarum trium conformitas, *Abb. Panorm. & Barbat. in Clem. 1. de ſent. & re iudic. Card. in Clem. fin. quæſt. 6. de appell. Dec. conſ. 385. num. 2. Conar. pract. quæſt. 25. ſub num. 3. Gratian. diſcept. 42. num. 3. & ſeq. Rota coram Comitul. deciſ. 120. n. 13 & coram Dunoz. ian. deciſ. 980. ſub num. 12.*

Sed redacta quæſtione ab Informantibus ad iuſtitiam ſententiarum, iterum Dominis viſum eſt illam adeſſe, cum Iacobus Cena vnicus maſculus ex quatuor filijs Pontij
2 donatarij, † potuerit Agatham Vxorem, cui ſucceſſit Ioannes Aloyſius, hæredem ſcribere ſuper bonis donatis, veluti vltimus, & vnicus ex maſculis vocatis, nullo ſuperextante, qui ad fideicommiſſum ſuper illis ſe vocatum probet, ad terminos *textus in l. 2. C. quando dies legat. cedat, in l. cum pater 79. §. libertis in fine, & in l. qui ſolidum 80. §. prædium ff. de legat. 2. Peregr. de fideic. art. 52. num. 2. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 551. & 735. Rot. rec. par. 2. deciſ. 203. num. 1. & deciſ. 432. num. 7. & par. 5. deciſ. 363. num. 1. & in Polinianen. donationis 27. Iunij 1674. §. neque coram R. P. D. meo Calatoin.* Itaut ſorores de Ceuis admitti non poſſint
3 ex coniectura pietatis, † de qua *in l. cum auus ff. de condit. & demonſtrat. & in l. cum acutiſſimi C. de fideic* quaſi omnis excluſio fœminarum intelligatur quouſque ſuperſunt maſculi,
4 exemplo excluſionis ſtatutariæ, † quæ intelligitur maſculis ſuperextantibus, non au-
5 tem cum ad extraneos † eſt deuenien. quia tunc fœminæ ad ſucceſſionem reintegrantur, per ea, quæ tradunt *Ruin. conſ. 154. num. 3. vol. 2. ſeſſ. deciſ. 362. num. 46. Surd. deciſ. 84. n. 9. Capyc. Latr. deciſ. 3. num. 2. & pluribus ſeqq. Marc. Salon. de pace conſ. 29. per tot. Rota in rec. par. 9. deciſ. 133. nu. 17. et ſeqq. & par. 14. deciſ. 211. n. 16. & in Camerinen. fideicommiſſi 27. Aprilis 1674. §. neque ſtatuti coram me.*

Quia hæc non procedunt in enixo fideicommiſſo maſculino, quale eſt iſtud fœmi-
6 minis ſemper excluſis, † quia tunc nec deficientibus maſculis intelliguntur vocatæ, ſed vltimus maſculus extraneum hæredem
† inſtituere poteſt, quia diſpoſitio † hominis facit ceſſare diſpoſitionem legis, & ſtatuti, *Gabr. conſ. 132. num. 5. vol. 1. Peregr. conſ. 159. num. 13. verſ. Quartus eſt caſus vol. 5. Rota coram Buratt. dec. 272. num. 15. & ſeqq. & coram Card. Celſo dec. 341. num. 14. & in rec. par. 2. dec. 205. num. 8. & dec. 432. num. 5. & 7. & par. 8. dec. 37. num. 2. & par. 12. dec. 380. num. 13. & par. 14. deciſ. 462. num. 15. cum duobus ſeqq.*

Neque habent fœminæ quod conquerã-
8 tur, † cum illis ſuas dotes fideicommittens legauerit, vt in propoſito pro excludenda illarum vocatione conſiderant *Gabr. comm. concluſ. de verb ſignif. concluſ. 6. num. 130. Peregr. de fideic. art. 25. n. 45. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 211. num. 95. Barboſ. tract. var. ſub appellatione filius num. 62. Rot. rec. par. 2. dec. 217. num. 2.*

Cæterùm quod ſub fideicommiſſo maſculino continerentur hęc ſcuta 20. mil. videbatur extra difficultatem iuxta literam donationis, quia licet Pontius Senior donauerit intuitu certi matrimonij fauore filiorum, & deſcendentium, non tamen indefinitè hoc fecit, ſed cum expreſſa conditione, vt bona donata remaneant ſuppoſita fideicommiſſo facto, ſeú faciendo, hoc eſt mutabili per fideicommiſſum facien. Quam donationem, vt ſunt ipſius verba, cum ſupradicta qualitate ſuum effectum ſortiri voluit, quo caſu non eſt ius quæſitum filijs, & deſcendentibus ex illo matrimonio abſolutè, ſed dependenter à fideicommiſſo facto, vel faciendo, & cum hac qualitate conſenſerunt parentes vxoris, qui vna cum ſponſo voluerunt ſequi formã ſucceſſionis contentam in fideicommiſſo facto, vel faciendo, † adeovt ius, quod dicitur quæſitum
9 filiis, & deſcendentibus ſit limitatum ad qualitates præſcriptas in fideicommiſſo facto, vel faciendo, ad terminos *textus in l. cum talo §. 1. ff. de condit. & demonſtrat. in l. cum ita legatum 67. ff. illo eodem tit. in l proindè ff. ſi cert. pet. & in l cedere diem ff. de verb. ſignif. Bertrand. conſil. 138. num. 24. lib. 2. Rimin. iun. conſ. 111. nu. 73. Menoch. conſ. 851. num. 42. & 43. Guidopap. deciſ. 505. per tot. Cutell. de donat. contempl. matrim. tomo 2. tract. 2. diſcurſ. 1. ſpecial. 7. ſub num. 29. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 5. nu. 6. & clauſ. 7. gloſ. 2. par. 2. num. 49. & 50. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 8. de don at num. 105. Cyriac. controu. 337. num. 8. Staiban. iun. reſol. 72. num. 23. par 1. Rota in dec. huius cauſæ apud Torr. de pact. futur. ſucceſſ. deciſ. 46. num. 1. & 8.*

Ideoque licuit ex fideicommiſſo facto, vel faciendo declarare qualitates, & præſcribere modum ſuccedendi filijs, & nepotibus ex vi proſecutionis fideicommiſſi facti, vel faciendi, iuxtà quod dicitur ius quæſitum filijs, & deſcendentibus, ac ſi in ipſa donatione modus ſuccedendi præſcriptus fuiſſet, & ſine vlla violatione conuentionis cum ſponſo, & parentibus ſponſæ, quia benè ſtat, quod bona donata debeant rema-

nere filiis, & descendentibus illius matri-
10 monij, † & quod donator etiam ex post facto declarare potuerit istos filios, & descendentes esse masculos iuxtà fideicōmissum factum, vel faciendum, quod voluit præseruare ex causis sibi benè vtis ob familiæ splendorem, vt in præcisis terminis examinato ad partes articulo concludunt *Decian conf. 7. num. 99. & seqq. vol. 1. Molin. de ritu nupt. lib. 2. quæst. 24. num. 295. & 296. Cutell. de donat. tom. 2 tract. 2. d. special. 7. ex num. 27. Fontanell. decis. 172. ex num. 6. p. & 23. Merlz de maiorat. par. 1. quæst. 44. num. 16.* & comprobant ea, quæ deducit *Rota coram Merlin. decis. 802. nu. 3. & in rec. par. 12. decis. 356. n. 15. & 16. & par. 13. decis. 11. num. 7. & seqq.* cum aliis *in decisionibus huius causæ coram Reuerendiss. Cadicen. & coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Contraria verò Domini procedere dicebant in casu, in quo modificatio personarū contrariaretur conuentioni restrictæ ad certas personas particulariter expressas, †prout
11 in personis nominatim vocatis, atque pariter in personis prænominatis loquuntur decisiones in contrarium adductæ coram *Seraph. 374. ex num. 2. & in Senogallien. fideicommissi 15. Decembris 1628. §. exceptiones, & §. sequen. coram bo. me. Ghislerio,* vel quando adie-
12 cta est dictio † nominationi æquiualens, & indubitabiliter comprehensiua, vt *in decis. huius causæ 3. Decembris 1674. §. nam vltra, & §. sequen. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano,* cum quo sensu admitti possunt, quæ deducit *Azened. disquis. 40.*

Non obstat, quod primum testamentum, in quo masculi solum vocabantur ante donationem conditum, reuocatum fuerit per secundum post donationem, atque ideo attendi non possit pro declaranda mente donatoris, quodque secundum post masculos de agnatione substituat illos de Rattis extraneos contra tenorem donationis, quæ refertur ad fideicommissum factum, vel faciendum in fauorem tamen filiorum, & descendentium ex illo matrimonio, quia cum in secundo testamento donator repetierit idem fideicommissum masculinum, prout in primo semper vniformis permansit voluntas donatoris de fideicommisso pro ma-
13 sculis ad fœminarum exclusionem, † cum qua conditione, seù qualitate donatum fuit, vt in præcisis terminis tradunt distinguendo communiter *Ruin. conf. 93. sub num. 15. vol. 2. Curt. iun. conf. 163. num. 15. Peregr. de fideic. art. 5 sub num. 8. Mant. de coniect. lib. 12. tit. 1. num. 36. & 37. & tit. 2. sub num. 22. Mascard de probat. conclus. 1180. sine potius 1286. iuxta diuersas impressiones num. 52.* & latè exornat *Gratian. discept. 751. num. 1. cum pluribus seqq. Fontanell. decis. 171. num. 1.*

Et licèt in posteriori testamento addita fuerit substitutio extraneorum contra tenorem donationis, cuius bona remanebant supposita fideicommisso facto, vel faciendo in fauorem tantum filiorum, & descendentium, non exinde tamen destruitur relatio ad antecedentes substitutiones compatibiles cum verbis donationis, quia cū istæ dispositiones sint diuiduæ, & diuersæ, atque vti-
14 le † per inutile non vitietur in vltimis voluntatibus, in quibus † actus sustinetur eo modo quo potest, *l. hac consultissima §. ex imperfecto C. de testam. l. 2. ff. de his, quæ pro non scriptis haben. l. si in l. 1. §. sed si mihi num. 12. ff. de verb. oblig. Simon de Pret. de interpret. vltim. vol. lib. 1. interpret. 2. dub. 2. solut. 14. num. 18. pag. 77. Surd. conf. 428. nu. 25. Fusar. de substit. quæst. 463. num. 12.* & tot sint fideicommissa, quot sunt substitutiones, seù personæ substitutæ in eodem testamento, vel donatione, *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 1. num. 17. Rota coram Merlin. decis. 404. num. 7. & in rec. par. 13. decis. 429. nu. 8. & par. 14. decis. 422. sub illo eodem num. 2.*

Consequens est, vt donator voluerit bona donata remanere tantum sub fideicommisso facto, vel faciendo pro descendentibus donatarij masculis iuxtà fideicommissū in vtroque testamento cōtentum cum verbis donationis compatibile, non autem sub altero fideicōmisso pro extraneis cum verbis donationis incompatibili, sub quo reliqua bona, exceptis donatis contineri donator itidem, & Testator voluit, & expressit
16 in assignatione bonorum donatorum †metiendo etiam voluntatem à potestate, per *text. in l. Lucius 21. §. Imperatores ff. ad municipal. Rota rec. par. 5. decis. 604. num. 17. Penning. decis. 209. numer. 11. Cardinal. Cels. decis. 116. num. 12.*

Nec requirebatur in testamento specialis, & individua mentio scutorum 20. mil. donatorum, quia bona hæc donata sufficiēter remanent sub primo fideicommisso testamentario vniuersali omnium bonorum, & consequenter istorum postea donatorum comprehensiuo nullibi mutato, & per do-
17 nationem præseruato, † atque in assignationē bonorum donatorum expresso quoad ipsa bona donata, per quam præseruationē remanent sub eodem fideicommisso facto, mutabili tamen per fideicommissum faciēdum sine alia expressione, per ea, quæ in proposito concludunt *Amat. decis. 49. sub num. 11. Cutell. de donat. tom. 2. tract. 2. d. disc. 1. special. 7. nu. 27. & seqq. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 24. n. 295. & pluribus seqq. Decian. d. conf. 7. num. 99. & seqq. vol. 1. Fontanell. d. decis. 172. n. 6. seqq. & per tot. Merlz. de maiorat. par. 1. quæst. 42. per tot.* & conferunt ea, quæ tradunt *Mastrill. decis. 190. num. 1. & seqq. Rota coram Penia decis. 486. num. 7. in rec par. 12. decis. 194. num. fin.*

Ex quibus patet in donatione non fuisse factum particulare, ac proprium fideicommissum super bonis donatis, quia donator nec in donatione scutorum 20. mill. nec in assignatione bonorum donatorum apposuit verba per se dispositiua, sed tantum præser-
18 uatiua, & suppositiua, † quibus nihil de nouo conceditur, sed solummodo concessū præseruatur, *Dec. conf. 283. Paris. conf. 13. n. 12. vol. 1. Rota coram Dunoz. sen. decis. 162. num. 7. Gregor. decis. 208. num 2. & ibi Add. num. 7. Bich.*

dec.

*dec.396.num.3.& in rec.par.*10. *decis.*281. *n.*11. *& par.*13. *dec.*54. *num.*36.

Ne aliàs resultet contrarietas præseruandi fideicommissũ factum, & instituendi nouum indepeudens, † ad quam contrarietatem euitandam omnis interpretatio assumi debet, *Becc.conf.*34. *num.*24. *vol.*1. *Cyriac. controu.*283. *num.*37. *Rota decis.*135. *num.*16. *par.*14. *rec.* & pro vocatione † masculorum in proposito *Dunoz.iun.dec.*233. *num.*4. quidquid sit in casu, in quo non adesset vllum fideicommissum separatum à donatione † pro modificatione, & declaratione præseruationis adiectæ, iuxtà distinctionem, quam ex *l.*2. *ff. de hared.instituen.* cum ibi notat. facit *Rota* in contrarium adducta *in rec. par.*14. *decis.*464. *sub num.*8. *&* 9. cum qua distinctione non fac & declarationis † procedunt contrariæ decisiones, vt *in rec.par.*13. *dec.*515. *num.*12. *&* 14. & in alijs, atque intelligebant pariter Domini deducta *in Romana fideicommissi* 22. *Iunij* 1668. *coram R.P.D.meo Bourlemont*.

Quæ omnia comprobantur ex subsequuta declaratione donatarij, qui melius omnibus suam mentem explicauit, cum emendo Palatium pro donatione, & successoribus in ea tribus vicibus explicauit bona donata vigore donationis supposita fideicommisso substitutionibus, & prohibitionibus testamentarijs Pontij Ceuæ senioris donatoris quoad partem disponentem de filijs, ac descendentibus, quod etiam in eius testamento indicauit, dum sororibus de Ceuis filiabus proprijs reliquit certam summam titulo institutionis vltra legatum dotale eis debitum vigore testamenti, & donationis Põtij Ceuæ senioris, Summ. Ioannis Aloysij *num.vnico*, & Summario sororum de Ceuis *num.*6. † quæ declaratio subsequens ostendit quid ab initio cogitatum fuerit in donatione, *Bald.in l.multum interest sub num.* 2. *C. si quis alteri, vel sibi, Corn.conf.*123. *num.*14. *vol.*1. *Rota rec.par.*13. *dec.*430. *num.*6. & in terminis donatarij tamquam de veritate facti optimè instructi, & informati in *rec.par.*14. *decis.*61. *in princ.*

Et ita, vtraque Parte acriter informante, resolutum fuit.

Alia plures decisiones in hac causa emanatæ concordatæ sunt supra in calce alterius decisionis 377. *præcedentis primi tomi istius decimæ octauæ partis recentior. ex quarum perquisitione cætera quoque facillimè inueniendæ sunt.*

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Fideicommissi.

Veneris 10. *Ianuarij* 1676.

ARGVMENTVM.

Vocatio filiorum in conditione positorum, quæ solum ex coniecturis resultat, & quæ plures hic concurrentes, enumerantur, impugnabatur ex eo, quod non concurrerent simul ratio conseruationis agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum, & licet eas etiã in hoc casu verificari prætenderetur, illas adhuc non esse omnino necessarias deciditur, quoties, vt in præsenti, cæteræ coniecturæ sunt omninò perfectæ, quãuis ageretur de portione patrui, quia cum simus in fideicommisso ascendentis, leuiores coniecturæ sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi dicuntur ex coniecturis vocati, non solum ad portionem patris, sed patrui, & quales illæ sint.*

2 *Coniecturæ pro vocatione filiorum ad portionem patris, & patrui à iudicantis arbitrio dependent, sed omnes debent esse perfectæ, quia tunc etiam simul iunctæ accipi possunt, & num.*6.

3 *Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati etiam ad portionem patrui, debent copulatiuè concurrere conseruatio agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum, & vid.num.seqq.*

4 *Digressus ad plures gradus substitutionum, & conseruatio agnationis, non semper requiruntur pro vocatione filiorum in conditione positorum etiam ad portionem patris, & num.*12.

5 *Coniecturarum numerus non est præfixus ad inducendam vocationem filiorum in conditione positorum super portione patrui, sed totum remittitur arbitrio iudicis, & num.*6.

7 *Voluntas testatoris in fideicommissis totum facit, quæ ideo nominatur regina, quia sat est, quod de ea quomodocumque constiterit.*

8 *Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati, etiam ad portionem patrui, si simus in descendentibus testatoris, leuiores coniecturæ sufficiunt.*

9 *Filiorum in conditione positorum vocatio ad portionem patrui, à solis coniecturis dependet, non autem, quod illius portio, cum alia patris prius consolidata sit, & num seq.*

10 *Fideicommissum pro portione patrui consolidatum in patre, totum cum eodem onere peruenire debet ad filios in conditione positos.*

11 *Coniectura pro vocatione filiorum in conditione positorum cum contemplatione agnationis, & digressu ad plures gradus substitutionum admittuntur alternatiuè, non autem copulatiuè, & restrictiuè.*

12 *Filij in conditione positi quandoque dicuntur vocati etiam sine digressu ad plures gradus substitutionũ, & conseruatione agnationis, & num.*4.

13 *Filij dicuntur in conditione positi etiam pro portione patrui ex verbis vni, vel duobus decedenti, seu decedentibus sine filijs.*

14 *Substitutio si est facta in tota hæreditate, quæ alias ad vltimum vocatum peruenire non potuisset, arguit filios in conditione positos fuisse vocatos, etiam ad portionem patrui.*

15 *Digressus ad plures gradus substitutionum an habeatur pro vnica substitutione ab vnico casu dependente, vel autem pluribus vna post aliam fa-*

nere filiis, & descendentibus illius matri-
10 monii. † & quod donator etiam ex post facto declarare potuerit istos filios, & descendentes esse masculos iuxtà fideicõmissum factum, vel faciendum, quod voluit præseruare ex causis sibi benè visis ob familiæ splendorem, vt in præcisis terminis examinato ad partes articulo concludunt *Decian conf. 7. num. 99. & seqq. vol. 1. Molin. de ritu nupt. lib. 2. quæst. 24. num. 295. & 296. Cutell. de donat. tom. 2 tract. 2. d. special. 7. ex num. 27. Fontanell. decis. 172. ex num. 6. 9. & 23. Mierez de maiorat. par. 1. quæst. 44. num. 16.* & comprobant ea, quæ deducit *Rota coram Merlin. decis. 802. nu. 3. & in rec. par. 12. decis. 356. n. 15. & 16. & par. 13. decis. 11. num. 7. & seqq.* cum aliis *in decisionibus huius causæ coram Reuerendiss. Cadicen. & coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Contraria verò Domini procedere dicebant in casu, in quo modificatio personarũ contrariaretur conuentioni restrictæ ad certas personas particulariter expressas, †prout
11 in personis nominatim vocatis, atque pariter in personis prænominatis loquuntur decisiones in contrarium adductæ coram *Serapb. 874. ex num. 2. & in Senogallien. fideicommissi 15. Decembris 1628. §. exceptiones, & §. sequen. coram bo. me. Ghisleria*, vel quando adie-
12 cta est dictio † nominationi æquipalens, & indubitabiliter comprehensiua, vt *in decis. huius causæ 3. Decembris 1674. §. nam vltra, & §. sequen. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, cum quo sensu admitti possunt, quæ deducit *Azened. disquis. 40.*

Non obstat, quod primum testamentum, in quo masculi solum vocabantur ante donationem conditum, reuocatum fuerit per secundum post donationem, atque ideo attendi non possit pro declaranda mente donatoris, quodque secundum post masculos de agnatione substituat illos de Rattis extraneos contra tenorem donationis, quæ refertur ad fideicommissum factum, vel faciendum in fauorem tamen filiorum, & descendentium ex illo matrimonio, quia cum in secundo testamento donator repetierit idem fideicommissum masculinum, prout in primo semper vniformis permansit voluntas donatoris de fideicommisso pro ma-
13 sculis ad fœminarum exclusionem, † cum qua conditione, seù qualitate donatum fuit, vt in præcisis terminis tradunt distinguendo communiter *Ruin. conf. 93. sub num. 15. vol. 2. Curt. iun. conf. 163. num. 15. Peregr. de fideic. art. 5 sub num. 8. Mant. de coniect. lib. 12. tit. 1. num. 36. & 37. & tit. 2. sub num. 22. Mascard de probat. conclus. 1180. sine potius 1286. iuxta diuersas impressiones num. 52.* & latè exornat *Gratian. discept. 751. num. 1. cum pluribus seqq. Fontanell. decis. 171. num. 1.*

Et licèt in posteriori testamento addita fuerit substitutio extraneorum contra tenorem donationis, cuius bona remanebant supposita fideicommisso facto, vel faciendo in fauorem tantum filiorum, & descendentium, non exinde tamen destruitur relatio ad antecedentes substitutiones compatibiles cum verbis donationis, quia cũ istæ dispositiones sint diuidua, & diuersa, atque vti-
14 le † per inutile non vitietur in vltimis voluntatibus, in quibus † actus sustinetur eo modo quo potest, *l. hac consultissima §. ex imperfecto C. de testam. l. 2. ff. de his, quæ pro non scriptis haben. Iaf. in l. 1. §. sed si mihi num. 12. ff. de verb. oblig. Simon de Pret. de interpret. vltim. vol. lib. 1. interpret. 2. dub. 2. solut. 14. num. 18. pag. 77. Surd. conf. 428. nu. 25. Fusar. de substit. quæst. 463. num. 12.* & tot sint fideicommissa, quot sunt substitutiones, seù personæ substitutæ in eodem testamento, vel donatione, *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 1. num. 17. Rota coram Merlin. decis. 404. num. 7. & in rec. par. 13. decis. 429. nu. 8. & par. 14. decis. 422. sub illo eodem num. 2.*

Consequens est, vt donator voluerit bona donata remanere tantum sub fideicommisso facto, vel faciendo pro descendentibus donatarij masculis iuxtà fideicommissũ in vtroque testamento cõtentum cum verbis donationis compatibile, non autem sub altero fideicõmisso pro extraneis cum verbis donationis incompatibili, sub quo reliqua bona, exceptis donatis contineri donator itidem, & Testator voluit, & expressit
16 in assignatione bonorum donatorum †metiendo etiam voluntatem à potestate, per *text. in l. Lucius 21. §. Imperatores ff. ad municipal. Rota rec. par. 5. decis. 604. num. 17. Penning. decis. 209. numer. 11. Cardinal. Cels. decis. 116. num. 12.*

Nec requirebatur in testamento specialis, & individua mentio scutorum 20. mil. donatorum, quia bona hæc donata sufficiẽter remanent sub primo fideicommisso testamentario vniuersali omnium bonorum, & consequenter istorum posteà donatorum comprehensiuo nullibi mutato, & per do-
17 nationem præseruato, † atque in assignationẽ bonorum donatorum expresso quoad ipsa bona donata, per quam præseruationẽ remanent sub eodem fideicommisso facto, mutabili tamen per fideicommissum faciẽdum sine alia expressione, per ea, quæ in proposito concludunt *Amat. decis. 49. sub num. 11. Cutell. de donat. tom. 2. tract. 2. d. disc. 1. special. 7. nu. 27. & seqq. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 24. n. 295. & pluribus seqq. Decian. d. conf. 7. num. 99. & seqq. vol. 1. Fontanell. d. decis. 172. n. 6. seqq. & per tot. Mierez. de maiorat. par. 1. quæst. 42. per tot.* & conferunt ea, quæ tradunt *Mastrill. decis. 190. num. 1. & seqq. Rota coram Penia decis. 486. num. 7. in rec par. 12. decis. 194. num. fin.*

Ex quibus patet in donatione non fuisse factum particulare, ac proprium fideicommissum super bonis donatis, quia donator nec in donatione scutorum 20. mill. nec in assignatione bonorum donatorum apposuit verba per se dispositiua, sed tantum præser-
18 uatiua, & suppositiua, † quibus nihil de nouo conceditur, sed solummodo concessi præseruatur, *Dec. conf. 283. Parisi. conf. 13. n. 12. vol. 1. Rota coram Dunoz. sen. decis. 162. num. 7. Gregor. decis. 208. num 2. & ibi Add. num. 7. Bich.*

dec.

dec. 396. num. 3. & in rec. par. 10. decis. 281. n. 11. & par. 13. dec. 54. num. 36.

Ne aliàs resultet contrarietas prȩseruándi fideicommissũ factum, & instituendi nouum indepeudens, † ad quam contrarietatem euitandam omnis interpretatio assumi debet, *Becc. cons. 34. num. 24. vol. 1. Cyriac. contro. 283. num. 57. Rota decis. 135. num. 16. par. 14. rec.* & pro vocatione† masculorum in proposito *Dunoz. iun. dec. 233. num. 4.* quidquid sit in casu, in quo non adesset vllum fideicommissum separatum à donatione† pro modificatione, & declaratione prȩseruationis adiectæ, iuxtà distinctionem, quam ex *l. 2. ff. de hæred. instituen.* cum ibi notat. facit *Rota* in contrarium adducta *in rec. par. 14. decis. 464. sub num. 8. & 9.* cum qua distinctione non fa- ctæ declarationis† procedunt contrariæ decisiones, vt *in rec. par. 13. dec. 515. num. 12. & 14.* & in alijs, atque intelligebant pariter Domini deducta *in Romana fideicommissi 22. Iunij 1668. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Quæ omnia comprobantur ex subsequuta declaratione donatarij, qui melius omnibus suam mentem explicauit, cum emendo Palatium pro donatione, & successoribus in ea tribus vicibus explicauit bona donata vigore donationis suppolita fideicommisso substitutionibus, & prohibitionibus testamentarijs Pontij Ceuæ senioris donatoris quoad partem disponentem de filijs, ac descendentibus, quod etiam in eius testamento indicauit, dum sororibus de Ceuis filiabus proprijs reliquit certam summam titulo institutionis vltra legatum dotale eis debitum vigore testamenti, & donationis Põtij Ceuæ senioris, Summ. Ioannis Aloysij *num. vnico*, & Summario sororum de Ceuis *num. 6.* † quæ declaratio subsequens ostendit quid ab initio cogitatum fuerit in donatione, *Bald. in l. multum interest sub num. 2. C. si quis alteri, vel sibi, Corn. cons. 123. num. 14. vol. 1. Rota rec. par. 13. dec. 430. num. 6.* & in terminis donatarij tamquam de veritate facti optimè instructi, & informati in *rec. par. 14. decis. 61. in princ.*

Et ita, vtraque Parte acriter informante, resolutum fuit.

Alia plures decisiones in hac causa emanatæ concordata sunt supra in calce alterius decisionis 377. præcedentis primi tomi istius decimæ octauæ partis recentior. ex quarum perquisitione cætera quoque facillimè inuenienda sunt.

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Fideicommissi.

Veneris 10. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Vocatio filiorum in conditione positorum, quæ solum ex coniecturis resultat, & quarũ plures hic concurrentes, enumerantur, impugnabatur ex eo, quod non concurrerent simul ratio conseruationis agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum, & licet eas etiã in hoc casu verificari prætenderetur, illas adhuc non esse omnino necessarias deciditur, quoties, vt in præsenti, cæterȩ coniecturæ sunt omninò perfectæ, quãuis ageretur de portione patrui, quia cum simus in fideicommisso ascendentis, leuiores coniecturæ sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi dicuntur ex coniecturis vocati, non solum ad portionem patris, sed patrui, & quales illæ sint.*

2 *Coniecturæ pro vocatione filiorum ad portionem patris, & patrui à iudicantis arbitrio dependent, sed omnes debent esse perfectæ, quia tunc etiam simul iunctæ accipi possunt, & num. 6.*

3 *Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati etiam ad portionem patrui, debent copulatiuè concurrere conseruatio agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum, & vid. num. seqq.*

4 *Digressus ad plures gradus substitutionum, & conseruatio agnationis, non semper requiruntur pro vocatione filiorum in conditione positorum etiam ad portionem patris, & num. 12.*

5 *Coniecturarum numerus non est præfixus ad inducendam vocationem filiorum in conditione positorum super portione patrui, sed totum remittitur arbitrio iudicis, & num. 6.*

7 *Voluntas testatoris in fideicommissis totum facit, quæ ideo nominatur regina, quia sat est, quod de ea quomodocumque constiteris.*

8 *Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati, etiam ad portionem patrui, si sumus in descendentibus testatoris, leuiores coniecturæ sufficiunt.*

9 *Filiorum in conditione positorum vocatio ad portionem patrui, à solis coniecturis dependet, non autem, quod illius portio, cum alia patris prius consolidata sit, & num seq.*

10 *Fideicommissum pro portione patrui consolidatum in patre, totum cum eodem onere peruenire debet ad filios in conditione positos.*

11 *Coniectura pro vocatione filiorum in conditione positorum cum contemplatione agnationis, & digressu ad plures gradus substitutionum admittuntur alternatiuè, non autem copulatiuè, & restrictiuè.*

12 *Filij in conditione positi quandoque dicuntur vocati etiam sine digressu ad plures gradus substitutionũ, & conseruatione agnationis, & num. 4.*

13 *Filij dicuntur in conditione positi etiam pro portione patrui ex verbis vni, vel duobus decedenti, seu decedentibus sine filijs.*

14 *Substitutio si est facta in tota hæreditate, quæ alias ad vltimum vocatum peruenire non potuisset, arguit filios in conditione positos fuisse vocatos, etiam ad portionem patrui.*

15 *Digressus ad plures gradus substitutionum an habeatur pro vnica substitutione ab vnico casu dependente, vel autem pluribus vna post aliam fa-*

filij ordine ſucceſſiuo, & num. ſeqq.

16 *Lineæ expreſſio præfert tractum ſucceſſiuum, & efficit ſubſtitutionem eſſe compendioſam.*

DECISIO DCXVII.

RESOLVTVM fuit coram me 22. Martij anni proximè præteriti Hieronymum vti in conditione poſitum fuiſſe diſpoſituè vocatum per fideicommiſſum Eq. Ioannis, tam ad portionem exuberantis patris, quàm ad portionem patrui ex multis coniecturis in deciſione recenſitis; hodie verò reis non acquieſcentibus, Cauſa repropoſita, Domini perſtiterunt in deciſis: 1 Rurſus namque ponderatum fuit,† quod Teſtator primo filios ad inuicem reciprocè ſubſtituit ſub conditione mortis per verbũ quandocumque; & ſic etiam per compendioſam includentem fideicommiſſariam; Secundò filios filiorum in conditione poſuit cum qualitate legitimitatis, ac naturalitatis, non ſemel tantùm, ſed pluries; Tertiò proprias filias excluſit; Quartò digreſſus fuit ad plures ſubſtitutionum gradus, vocando non ſolum fratres ſororumque filios, ac deſcendentes, ſed vlterius poſt lineam eorundem finitam, alios agnatos tranſuerſales, ac extraneos, nec non ipſorum filios, & deſcendentes; Quintò in omnibus ſubſtitutionibus vſus fuit verbis in rem directis importantibus fideicommiſſum reale; Sextò grauauit hæredes tam inſtitutos, quàm ſubſtitutos onere perpetuo celebrationis Anniuerſarij; Quæ coniecturæ præ cæteris denuò rectè perpenſæ ſuaſerunt Dominis vocationem Hieronymi, etiam ad portionem patrui; ſunt enim perfectæ, ac tales, vt omnes 2 ſimul iunctæ, prout fieri debet, † ſufficiant ad mouendum animum Iudicis, à cuius prudenti arbitrio hic articulus merè dependet, ad pronunciandum pro vocatione tam ad portionem patrui, quàm patris, quemadmodum eaſdem coniecturas examinando, latè firmat *deciſio à §. ratio reſolutionis cum ſeqq.*

Neque illos ab hac ſententia retraxit obiectum rurſus excitatum, quod vbi agitur ad portionem patrui, numquã potuit ex coniec- 3 turis deduci vocatio,† niſi copulatiuè concurrant conſeruatio agnationis, & digreſſus ad plures ſubſtitutionum gradus, *ex Rota coram Peutinz. deciſ. 358. num. 4. & deciſ. 274. n. 16. & in Firmana fideicommiſſi 13. Iunij 1672. §. neque ex eo, & 23. Aprilis 1673. §. fin. coram Reuerendiſs. D. Albergato Decano, & in Interamnen. fideicommiſſi 28. Martij 1667. & prima Febr. 1666. coram Eminentiſs. Carpineo Prodatario, & in altera Interamnen. fideicommiſſi 20. Febr. 1673. §. verum tamen, & 23. Iunij eiuſdem anni §. adducit coram R. P. D. Matthæo.*

Quia præterquam quod in præſenti caſu adeſt huiuſmodi digreſſus, vt *in deciſ. §. ratio reſolutionis, & §. fin.* neque deficit agnationis contemplatio ſaltem tacita, vt in eodem §. 4 & hinc copulatiuus † vtriuſque coniecturæ concurſus non requiritur, cum nec à iure, neque à DD. pro vocatione filiorum in- 5 conditione poſitorum † ad portionem patrui prætixus fuerit certus coniecturarum 6 numerus, vel qualitas, † ſed quot, qualeſque eſſe debeant in arbitrium Iudicis repoſitum, *Honded conſ 65. num. 44. lib. 1. Rot. Bonnien. apud Gionagn. conſ. 79. num. 93. cum duobus ſeqq.* ai iſque penè *Capyc. Latr deciſ. 1. num. 35. & ſeqq. Rot. coram Gregor. deciſ. 329. num. 11. & coram Dunoz. ſen. deciſ. 309. num. 13.* & melius *deciſ. 169. num. 10. par. 13. rec.* vbi inquit ſufficere tales concurrere coniecturas, quibus omnibus põderatis eiuſdem Iudicis animus moueatur ad credendũ Teſtatorem voluiſſe filios vocare, ea ratione, quia ſatis eſt quo- 7 modocumque conſtare † de voluntate Teſtatoris, quæ totum facit, & veluti Regina in hac materia denominatur, *Rot. in Bononien. fideicommiſſi de Gozzadinis 27. Aprilis 1674. §. & quidem cor. R. P. D. Calatain*, etiamſi agatur de portione patrui, ad cuius ſucceſſionẽ, quando 8 ſumus in deſcendentibus Teſtatoris † leuiores quoque coniecturas ſufficere reſpondit *Rot. deciſ. 266. num. 4. & ſeq. & deciſ. 300. num. 7. par. 1. & dec. 474. num. 7. par. 13. rec & dec. 501. num. 4. coram Dunoz. iun.*

Parum obſtante, quod in aliquo earum- 9 caſu portio patrui iam deueniſſet ad patrem ſuperexiſtentem; † illarum enim fundamentum non ſtat in eo, quod facilius cum portione patris, portio patrui vnita tranſire valeat in nepotes; ſed in coniecturis voluntatis Teſtatoris: Et quidem nulla videtur adeſſe ratio diuerſitatis in prædecedentia patris, dum eius portio cum eodem onere reſtitu- 10 tionis in ipſum patrem, † eiuſque ſucceſſores tranſire debet, vt aduertit *Gabr. conſ. 115. num. 13.* & reſpondendo huic obiectioni dixit *Rota deciſ. 266. ſub num. 4. verſ. nec obſtat par. 1. recent.*

Nec contrarium firmant prælegatæ deciſiones, quia nonnullæ illarum loquuntur 11 alternatiuè, † non autem copulatiuè, & non reſtrictiuè iuxtà diſtinctionem, & reſpectiuè declarationem *Rot. in citata Bononien. fideicommiſſi de Gozzadinis ſub d. §. & quidem verſ. aut vero agitur, & verſ. & quamuis pluries*, vbi ſub- 12 dit, † quod etiam illis duabus coniecturis ceſſantibus alijs innixa Rota reſoluit pro vocatione.

Eoque facilius in præſenti caſu, in quo omnes coniecturæ reſpiciunt etiam portio- 13 nem patrui; † filij enim ſunt poſiti in conditione tam reſpectu patris, quàm patrui, ibi: Et vni, vel duobus quandocumque decedenti, ſeu decedentibus ſine filijs legitimis, & naturalibus &c. vt obſeruat *deciſio §. & quidem*, & vltimus ſubſtitutio fratrum, 14 aliorumque agnatorum † eſt facta in tota hæreditate; non enim tota hæreditas peruenire potuiſſet ad hos ſubſtitutos, niſi filij antecedenter ſubſtituti fuiſſent etiam ad portionem patrui, ex latè firmatis per *Rotam coram D. Cardinali Otthobon. deciſ. 1. ſub num. 30. quinta demum cum duobus ſeqq. & coram Seraph. deciſ. 956. ſub num. 6. verſ. & ſubſtituta loca pia.*

Minus

Minus verò euitari poteſt digreſſus ad plures ſubſtitutionum gradus ex ſuppoſito, quod omnes dependeant ab vnico caſu obitus inſtitutorum ſine filijs,† ſicque habeantur pro vnica ſubſtitutione per viam vulgaris, non autem fideicommiſſariæ, quoniã obiectum ſublatum iam fuit in *deciſ.* §. *fin.* & iterum tollitur ex facto; namque Eques Petrus Paulus, alijque filij q. Simonis de Louatellis, ac eorum deſcendentes non fuerunt ſubordinatè in defectum fratrum Teſtatoris ſubſtituti ad ſucceſſionem immediatè hæredibus inſtitutis, ſed vocati ad ſucceſſionem ipſorum ſubſtitutorum Teſtatoris fratrum, illorumque filiorum,& deſcendentium, caſu quo decederent ſine filijs,& deſcendentibus, & caſu eorundem fratrum lineæ finitæ iuxtà ſeriem teſtamenti in prima deciſione præmiſſam, vt declarauit *Rota coram Merlin.deciſ.373 num.*10.expreſſio enim lineæ,† quæ præſefert tractum ſucceſſiuum, efficit hanc ſubſtitutionem eſſe compendioſam, *Ladereh conſ.*72.*num.*4. *Rot. coram Seraph.deciſ.*934.*num.*8.*& deciſ.*1. *num.*45. *& ſeq. par.*10.*rec.*

Et ita vtraque &c.

Altera præcitis cauſa deciſio eſt impreſſa in alio precedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis recent. vbi eſt in ordine 270.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pretij Officij.

Lunæ 13. *Ianuarij* 1676.

ARGVMENTVM.

Plures creditores eiuſdem Socij eandem, ſed non æqualem in tempore, habentes reſeruationem Officij, parem ſortem, & conditionem conſequi prætendebant, ſed primos reſeruatarios admitti, & cum illis poſteriores concurrere non poſſe deciditur, non ſolum ad conſuetam regulam, qui prior eſt tempore ſit potior in iure, verum etiã attenta ſpeciali conuentione cum iis inita, de non hypothecando officium ſine ipſorum conſenſu, quod pactum in Officijs Romanæ Curiæ, quamuis de regalibus Principum, ſubſtinere declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruatarij primi creditores, qui cum Officiali debitore contraxerunt, poſterioribus preferuntur.*

2 *Officialis, qui prioribus creditoribus reſeruauit Officium, cum pacto, quod ſine eorum conſenſu de illo diſponere non poſſit alios reſeruatarios poſtea admittere non valet.*

3 *Socij plures dantes pecuniam officiali pro emendo Officio, æqualem ſortem, & conditionem inter ipſos habere debent.*

4 *Clauſula appoſita in reſeruatione Officij, quod inter illius creditores nulla detur prioritas, quibus ſuffragetur.*

5 *Papa admittendo reſeruationem Officij ad fauorem ſecundi creditoris, primo creditori præiudicare noluiſſe cenſetur.*

6 *Papa dicitur iuſtiſſimus Princeps, & numquam præſumitur voluiſſe tollere ius tertio quæſitum.*

7 *Officia Romanæ Curiæ ſunt de regalibus Principum, & ideo non cadunt ſub commercio priuatorum.*

8 *Officia Romanæ Curiæ,licet ſint de regalibus Principum, non prohibentur tamen conuentiones, quæ non tangunt illius ſubſtantiam, aut tranſlationem tituli de vno in alium.*

9 *Officia Romanæ Curiæ poteſt officiales cum creditoribus conuenire, de ea non hypothecando alijs, & num. ſeq.*

10 *Debitoris in arbitrio eſſe non debet primos creditores eludere, & alios admittere, qui illis pares eſſe poſſint.*

11 *Venditor, cuius in præſentia emptor hypothecauit rem emptam, ſi venditio non fuiſſet perfecta, illam obligare non permiſiſſet.*

12 *Diſſio* : eius : *dominium ſignificat.*

DECISIO DCXVIII.

INTER Creditores, qui anno 1664. cum ſpeciali Reſeruatione Decreti ſuper Officio Notariatus AC. pecunias ad Societatem vſque ad ſummam ſcutorum 16.mil. pro eo emendo crediderunt Attilio Monaldo, Pater Aſcanius, qui alia ſcuta mille eodem modo poſtea tradiderat, agnoſcens nuper ex officio niſi ſcuta 16.mil.retracta fuiſſe, prætendebat equaliter admitti, & alios, licet anteriores ſibi non præferri in conſignatione pretij, vnde placuit Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Prodatario, coram quo lis agebatur, conſulere Rotam, & dato Dubio, reſolutum fuit præferendum eſſe primos Reſeruatarios.

Siquidem Monaldus non ſolum à creditoribus, ad quorum fauorem hodie Rota reſpondit, pecunias ad ſocietatem Officij accepit, & reſeruationem decreti ad eorum commodum impetrauit, priuſquam contraheret cum Patre Aſcanio, & reſeruationem decreti pro eo obtineret; Vnde intrat regula prior in tempore potior in iure, de qua in *cap. qui prior de reg.iur.in* 6.verum etiã cum illis antecedenter in inſtrumento expreſſe conuenerat, non hypothecare Officium vltra ſummam ſcutorum 16.mil. ab ipſis habitam, quamobrem non potuit poſt modum, excedendo limites conuentionis, abſque eorum conſenſu admittere Patrem Aſcanium in ſocium, illiſque præiudicare contra formam pacti, & ſupplicationis Sanctiſſimo porrectæ,in qua legitur, † quod ipſe Orator nullatenus ſine ipſorum creditorum conſenſu de Officio valeret diſponere ad *tex. in l. ſi pupillorum* §. *ſi prater ff. de reb. eorum Frecc.de ſub fund.lib.*2.*quæſt.*38. *num. primo*

mo Salgad. labirin. Credit. par. 2. cap. 4. num. 16.

Nec facit, quod in vnica Officij emptione contracta dicatur societas inter omnes, qui pecuniam dederunt pro illo emendo, † ideo æqualis debeat esse omnium fors, & conditio tam ex iuris dispositione iuxta *tex. in l. verum §. si cum tres ff. pro Soc.* quam ex ipsa reseruatione decreti à Sanctissimo cõcessa cum clausula, quod inter eos nulla sit prioritas, † quia id Patri Ascanio prodesse posset, si ipse vnitim cum illis contraxisset, vel in eadem supplicatione esset descriptus vel si in sua supplicatione postmodum signata, fuisset Papæ narratum, quod Monaldus pecuniam ab alijs acceperat, cum eadem reseruatione decreti, & pacto inter ipsum, & illos expressè firmato non hypothecandi Officium vltra summam scutorũ 16. mil. ab eisdem receptam, quod cum factum non fuerit, dici proinde nequit Papam voluisse efficere Patrem Ascanium † æqualem, & parem, alijs præiudicando, & tollendo omnibus ius quæsitum, quod Papa iustissimus Princeps facere non consueuit, vt dixit *Rot. in Lunen. Sarzanen. Capellaniæ 29 Martij 1669. §. nec monit coram Eminentissimo Prodatario*, præsertim in huiusmodi materijs, in quibus solet eum magna circumspectione procedere, vt testatur eadem *Rot. decis. 126. num. 7. par. 13. rec.*

Nec dicatur pactum prædictum inter creditores, & Monaldum fieri non potuisse, ex quo huiusmodi Officia Romanæ Curiæ, tanquam de regalibus Principis, non cadũt in commercio priuatorum iuxta specialem constitutionem fa. me. Vrbani Octaui 154. alioſque relatos *in decis. 395. numer. 8. par. 12. & 126. & 338. par. 13. rec.* quia licet titulus, & proprietas sit de regalibus, vt fitmant mox relatæ auctoritates, † non est tamen de regalibus nec prohibita conuentio priuatorum non tangens nec substantiam Officij, nec translationem tituli de vna ad alteram personam, vt admittere videntur allegatæ decisiones, ideo in præsenti creditores, ne in eorum præiudicium titulus, super quo reseruationem habebant, efficeretur deterior per officialem debitorem, ab eo reportarunt per viam specialis conuentionis promissionem nõ hypothecandi Officium vltra dictam summam, & consequenter non impetrandi aliam reseruationem decreti ad fauorem alterius creditoris, quod pactum, cum non afficiat titulum Officij, fieri poterat, & omnis æquitas postulat obseruari, ne sit in arbitrio officialis cõtra formam pacti creditore, eludentes pecunias ab alijs ad libitum accipiendo, & tacita præcedenti aliorum reseruatione, & conuentione, obtinere nouas reseruationes ad fauorem posteriorum *iuxta tex. in l. debitorem pactionibus C. de pact.* & plures refert, & exornat *Salgad. laberint. Credit. par. 3. cap. 13. à num. primo Rot. decis. 54. num. 6. coram Zarate.*

Quod autem pecunia Patris Ascanij inseruierit pro complenda emptione Officij, facienda per Monaldum à Tabanellio, non subsistit in facto, quia liquet societatem Patris Ascanij fuisse contractam à Monaldo post acquisitum titulum Officij, dum illam contraxit super eius Officio Notariatus præsente Tabanellio, qui si negocium non fuisset completum, & Officium non transiuisset in illius potestatem, vtique non permisisset Monaldum id enunciare, cum dictio: *eius*: † dominium significet *l. quintus ff. de aur. & arg. legat. Barbos. dict. 103. num. primo.*

Cæterum, quod Officium fuerit venditum Maluetio pro scutis 16. mil. non obstante illius asserta per Patrem Ascanium oblatione sc. 16500. nullibi tale quid probatum fuit.

Et quoad partitam sc. 400. Lepretti, & an prioritas resultans ex reseruatione decreti, transiuerit in successores creditorum, cum Domini non fuerint concordes, nihil resoluerunt.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Maceraten. Saluiani.

Luna 13. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Transactionem rescindendam non esse decidjtur ex defectu valoris bonorum in ea assignatorum, quia ille probatus non erat a testibus minoris ætatis, non percutientibus tempus præcisum eiusdem transactionis, vt requiritur, & alias etiam exceptiones habentibus; plura ideo de scriptura ab alio sumpto desumpta, aditione hæreditatis in filio, & de credito hæredis vel per confusionem actionum extincto, vel illiquido, & ita, inepto ad retardandam immissionem in Saluiano decidũntur.

SVMMARIVM.

1 *Tempus transactionis percutere debent testes contra illam deponentes.*

2 *Testes de valore deponentes, ætatem ad id sufficientem habere debent, & num. seqq.*

3 *Valorem ad deponendum non sufficit sola vatio intuitiua intellectus, sed opus est industria, & experientia circa mensurationem, situationem, & alia necessaria.*

4 *Experientia, & industria non nisi longa serie annorum acquiritur.*

5 *Testes de valore deponentes de communi valore deponere, & causam scientiæ reddere debent, & alia etiam habere requisita. vide sup. à num. 1. & seqq.*

6 *Inuerisimilitudo, præsertim magna, & inexcogitabilis, habet imaginem falsitatis.*

7 *Datio in solutum valida reputatur ex obseruantia 40. & amplius annorum.*

8 *Contrarietatem ad euitandam, omnis possibilis interpretatio sumenda est.*

9 *Sumptum de sumpto, licet legitimè extractо, & ideo reputato pro originali, non probat. & ibi mem.* 10.

10 *ex Scriptura originali producta, non potest alia scriptura desumi, quæ ideo sic probet, vt ipsum originale probaret.*

11 *Testis de auditu auditus non probat.*

12 *Aditio hæreditatis resultat ex ijs actibus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri nequirent.*

13 *Filius retinens bona patris, etiam vti creditor actis materna, illius dicitur hæres, si de ijsdem bonis disposuit.*

14 *Creditum hæredis remanet extinctum per confusionem actionum, si non fecit inuentarium.*

15 *Creditum illiquidum non est aptum ad retardandam immissionem in Saluiano.*

16 *Adimplens obligationem suam, ad nihil amplius tenetur, nec potest aliqua exceptione à iudicio repelli.*

DECISIO DCXIX.

PRO fructibus census per Papirium Antoninum impositi fauore illorum de Ghisellis immissionem concesserat A. C. & R. P. D. Vrsinus Crescimbenis cessionarijs in Prædium fontis Aglianæ ab eodem Papirio olim possessum, & nunc à PP. Prædicatoribus Maceratæ detentum, quas sententias, etsi Crescimbenis inauditis Rota non approbauerit in decisione 2. Martij 1674. coram me; ijs tamen postea auditis, & facto penitus nouato immissionem concessit recedendo à decisis 25. * Iunij eiusdem anni, quam decisionem hodie Domini confirmarunt.

Quamuis enim ex testibus superuentis, & examinatis vigore remissoriæ PP. possessoribus concessæ præuia decisione 14. Ianuarij 1675. pariter coram me, conarentur isti probare valorem bonorum Porculæ, quæ Papirius Nicolao assignauit pro restitutione dotis maternæ, & auitæ, ex quorum insufficientiam dicebant commissam esse stipulationem supplendi in tot bonis controuersi Prædij fontis Aglianæ iuxta priorem hypothecam præseruatam in transactione, ad quam deuenit Papirius pater cum Nicolao filio matris hærede occasione prædictæ restitutionis dotium; Dicebant Domini hæc omnia non concludere, neque perneceſſe, insufficientiam bonorum pro ineffectuatione tranſactionis, vel potius pro suadendo supplemento iusti valoris, ex hoc Prædio fontis Aglianæ præseruato; neq; etiam per possibile id ipsum probari, quia quoad primam speciem probationis desumptam ex testibus circa deficientiam valoris bonorum assignatorum, nulla fuit illorum habita ratio, quia primus, & secundus anno 1622. quo fuit facta prædicta transactio, & bonorum assignatio, † quod tempus perneceſſe percutere debent, ex deductis in his terminis à *Rot. rec. par. 5. decis. 272. num. 22. & par. 10. decis. 248. num. 10. & par. 13. decis. 375. num. 35. Seraph. decis. 1073 num. 9. & in Anconitana bonorum 14. Maij. 1668. §. neque probatio coram Reuerendiss. Beuilaqua Patriarcha Alexandrino, & 10. Iunij 1672. §. nam valor coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*, non habebant ætatem sufficientem ad deponendum de valore 2 bonorum, † cum tamen ad effectum probandi valorem bonorum non sufficiat sola 3 ratio intuitiua intellectus, † sed opus sit industria, & experientia circa mensurationē, situationem, redditum, & valorem bonorum, quæ nonnisi longa serie annorum acquiri possunt, per ea, quæ rectè tradunt *Narbona de stat. ann. 18. quæst. 6. ex num. 3. Farinacc. de testib. quæst. 50. num. 62. & 63. Gratian. discept. 228. num. 25. & discept. 263. num. 20. Rot. coram Greg. XV. decis. 570. num. 4. & ibi Adden. num. 10. Pan. decis. 479. num. 11, Merlin. decis. 442. num. 4.* & in alijs, de quibus *in d. Anconitana bonorum 14. Maij 1668. §. neque probatio coram Reuerendiss. Beuilaqua. & 10. Iunij 1672. §. nam valor coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.*

Tertius autem testis affirmat, mentē non sibi bene constitere, neque habuisse cognitionem aliorum bonorum Papirij, & Nicolai, neque de præterito ad hæc eadem bona animaduertisse, illorum fructum, & quantitatem ignorare, prout similibus exceptionibus, alij quoque duo testes notantur, Summ. de Crescimbenis *num. 2. & seqq.* & in 5 folio contradictionum testium, † quod datur impressum, & generaliter nullus ex eis de communi valore deponit, neque vllam prorsus rationem scientiæ reddit *Cagnol. in l. 2. num. 234. & 236. C. de rei. ind. vendit. Gabr. conf. 168. sub num. 114. vol. 1. Gratian. discept. 228. num. 25. Rot. coram Buratt. decis. 538. nu. 8. & 11. & num. 16. & coram Greg. XV. decis. 379. num. 3. & decis. 573. num. 11. & rec. par. 9. decis. 571. num. 12.*

Præterea aduersantur testibus omnibus, illorumque dicta destruunt tot contrarietates, & inuerisimilitudines longa serie deductæ in dicto folio contradictionum impresso, cum quo Domini processerunt, inter quas videbatur præcipua inuerisimilitudo deducta ex modicitate valoris dd. bonorum Porculæ, de quo testes deponunt in solis scutis 419. cum tamen Nicolaus anno 1622. hæc bona receperit in prædicta transactione pro restitutione dotium pro scut. 1800. Atque anno 1624. occasione venditionis quarundam portionum dd. bonorum pretium illorum fuerit ad rationem florenor. 25. in pecunia pro qualibet quarta, ad quam rationem ad scuta 1712. 50. ascendit valor iuxtà calculum, de quo *in decis. huius causæ 25. Iunij 1674. §. neque ab hac sententia coram me*; adeò vt si valor hic modicus bonorum Porculæ verus fuisset pro conuento supplemento iusti pretij, sufficiens non fuisset totum Prædium fontis Aglianæ, sed opus fuisset supplere vltra hoc Prædium alia scuta 400. circiter, Summ. de Crescimbenis 25. Iun. 1674. coram me *num. 5. & 9. quod omninò abhor-*

ret

ret ab intentione partium, quæ voluerunt ſupplctionem iuſti pretij faciendam eſſe ex aliqua portione Prædij fontis Aglianæ ob aliqualem modicam diſcrepantiam valoris, quæ in his æſtimationibus contingere poſſet; numquam cogitantes de toto Prædio ſupplendo, quinimò & de ſcutis 400. circiter vltrà Prædium per ea, † quæ de inuerſi-
6 militudine adeo magna, & inexcogitabilis ſpeciem falſitatis habente, tradit *Bald. in l. 1. num. 16. C. de ſeru. fugitiu. Felin. in cap. auditis column. 13. de præſcript. Rot. in Romana pretenſi matrimonij 24. Februar. 1668. §. ſub hoc intellectu coram Eminentiſs. Carpineo Prodatario, cum ſimil.*

Quo verò ad alteram ſpeciem probationis per poſſibile, & ex defectu non probatæ intentionis à Creſcimbenis excipientibus de effectuata tranſactione cum ſufficientia bonorum, & præcedenti illorum æſtimatione, & cum alijs excludentibus contrariam poſſibilitatem, cenſuerunt Domini omnia euitari ex ſerie facti, per quam apparet Nicolaum filium poſſediſſe, & vendidiſſe bona Porculæ in tranſactione aſſignata, atque è conuerſo Papirium patrem Prædium hoc fontis Aglianæ in proprium ſemper agnouiſſe, impoſito ſuper illo cenſu, atque conſtituto patrimonio Clerici, & ſemper vſque ad obitum poſſediſſe, vt quatuor teſtes deponunt Summ. de Creſcimbenis 25. Iunij 1674. coram me *num.* 4. ex qua obſeruantia per ſpatium 40. annorum, & amplius præſumitur ſufficientiam bonorum, illorumque
7 æſtimationem, † atque omnia alia adfuiſſe, quæ ad ualiditatem darionis in ſolutum requirebãtur, vt in his terminis, & longè fortioribus *Ancharan. conſ. 40. ſub num. 2. Mangil. de ſubhaſtat. quæſt. 147. num. 1. & 4. & quæſt. 200. num. 10. & ſub num. 17. Poſth illo eodem tract. inſpect. 35. ex num. 52 & inſpect. 67. num. 50. Rot. coram Achil. de Graſſ. deciſ. 35. de appell. & coram Seraph. deciſ. 242. num. 9. & deciſ. 264. num. 10. & 12. Dunoz. inn. deciſ. 397. num. 10. Bich dec. 63. num. 12. & ſeqq. & in Romana fideicommiſſi de Spinis 16. Ianuarij 1669. §. ſicut etiam in fin. corã Eminentiſs. Cerro, & 14. Martij 1672. §. nec obſtat coram bo. me. Priolo.*

Neque his reſiſtit poſſeſſio Nicolai filij quoad hoc Prædium vna cum Papirio patre, quod & Nicolaus filius locauit, quia vt dicebatur in præterita *deciſ. 25. Iunij 1674. coram me*, poſſeſſio hæc filij ſi qua erat referenda potius eſt ad ius familiaritatis, quàm dominij ad limites tranſactionis, cum poſſeſſio iure dominij vigore tranſactionis reſpectu Nicolai filij eſſet quoad bona Porculæ, & reſpectu Papirij patris eſſet quoad hoc Prædium, & quoad alia, vt benè explicant teſtes Summ. de Creſcimbenis ſub prædicta die 25. Iunij 1674. *num.* 3. & 10. in quem etiam ſenſum accipi debebant ad eui-
8 tandam contrarietatem, † ad quem effectum omnis poſſibilis interpretatio ſumitur ex notatis per *Canoniſtas in cap. cum in de teſtibus* cum vulgat.

Atque apocha locationis, vt in cad. deciſione ſubiungitur, non ſolum poſſeſſionem non probat, quia non eſt adminiculata, cum potiùs ex contrarijs probationibus elidatur, ſed de ea nulla haberi poteſt ratio, cum
9 ſit ſumptum de ſumpto, licet primum ſumptum fuiſſet legitimè extractum, atq; ideò haberetur pro originali iuxtà diſpoſitionẽ *Text. in cap. fin. de fid. inſtrum.* quia ex eo adhuc
10 non poſſet aliud ſumptum deſumi, † quamuis in reliquis probaret tamquam ſcriptura originalis, vt reprobato *Bartolo* tradit *Caſtrenſ. in l. 3. C. de diuerſ. reſcript. DD. in Authent. ſi quis in aliquo*, ibique præ cæteris *Dec. n. 30. C. de edendo*, non ſecus ac dicimus teſtem de
11 auditu † auditus non probare, vt diſtinguendo dixit *Rot. coram Greg. XV. deciſ. 432. ſub num. 2. & ſeqq. et deciſ. 550. illo eodem num.* & poſt *Vivian. de inrepatr. 16. la ſeconda n. 3. et in rec. par. 13. dec. 179. n. 1. et 2.*

Præterea cum Nicolaus filius pro ſuo credito dotali in ſæpè adducta tranſactione cum Papirio patre tenuerit domus recipere in Caſtro Porculæ, quamis alia bona ſtabilia ibidem ſita receperit, & nihilominus poſt obitum Papirij patris illas poſſederit, vt teſtes pro ipſis Patribus Prædicatoribus examinati deponunt, & conſequenter legãdo vſumfructum omnium bonorum, quæ Porculæ poſſidebat, iſtorũ quoque ibi poſſeſſorum vſumfructum legauerit Vraniæ Amitæ, eaſdemque domus Marius Patruus, eiuſdem Nicolai hæres in proprietate vti hæreditarias Nicolai in Inuentario deſcripſerit, & ſuper iſtidem domibus poſtea Iacobus Antonius Marij hæres cum prædicta Vrania vſufructuaria tranſegerit, d. Summario de Creſcimbenis 25. Iunij 1674. *num* 9. §. *in prima*, & *num.* 13. *in fin. cum duobus ſeqq.* &
12 Summario præſenti eorundẽ *num.* 18. † conſequens eſt, vt ex iſtis actibus, qui citra nomen hæredis fieri nequirent, appareat Nicolaum fuiſſe Papirij patris hæredem, dum aliàs de iſtis domibus diſponere non potuiſſet tã-
13 quã dominus, † quando etiã vti creditor dotium maternarum domos iſtas quouſque vixit retinuiſſet ex ratione *Text. in l. gem ff. de acquiren. hæredit.* quaſi aditio hoc caſu intellectualiter ſaltem diſpoſitionem ipſam, & factum præceſſerit, vt inquit *Bald. conſ. 314. num. 3. vol. 3. Manent. deciſ. 5 num. 25. Rot. coram Gregor. XV. deciſ. 373. num. 8. & coram Burat. deciſ. 937. num. 5. cum ſimil.*

Et ideò creditum dotale remanet extin-
14 ctum per confuſionem actionum, † cum non doceatur de Inuentario ab ipſo Nicolao confecto, ad terminos *Text. in l. fiſcum 96. §. aditio ff. de ſolution. in l debitor 7 C. de pact. & in l. 1. C. ad l. falcid.* aut ex penſionibus domorum perceptis ſpatio 40. annorum, & vltra Nicolaus, eiuſque ſucceſſores, & cauſam ab eo habentes præſumuntur ſatisfacti, vel creditum dotale exinde redditur illiqui-
15 dum, † & ideo minus aptum ad retardandã immiſſionem in Saluiano Creſcimbenis debitam per ea, quæ in propoſito deduxit *Rot. coram Reuerendiſs. Carillo deciſ. 90. num. 14. & deciſ.*

decis. 100. num. 5. & in Ravennaten. Domorum 10. Ianuarij 1671. coram Reuerendiss. Beuilaqua Patriarcha Alexandrin.

Quod autem Pater, & Auctor illorum de Crescimbenis in emptione domus accollauerit in se ad computum pretij, census istos vna cum fructibus, Domini non habuerunt in consideratione, quia cum in eiusdem emptionis Instrumēto assignata fuerint nomina debitorum, ex quorum exactione facienda intra triennium census extingui debebant, aliàs Crescimbenus Actorum Pater ad nihilum teneri volebat, Summ. PP. Prædicatorum *num.* 10. & melius in Summario de Crescimbenis 16. Iunij 1674. *num.* 2. imputandum est Papirio domus venditori, si neglexit exactionem nominum debitorum, quæ fuerant assignata, vel potius si illa exacta, in alios vsus conuertit, non autem id cedere debet damno Actorum, qui non tenentur de facto Patris, qui impleuit suam obligationem, soluendo pretium mediante
16 assignatione dd. nominum debitorum, † ac ideo non repelluntur ex ratione *l. cum à matre C. de rei vindicat. cum concordan.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis adsunt aliæ binæ decisiones in hac Causa, quæ ibi sunt in ordine 248. & 345.

R. P. D. VBAGO.

Fuentina Successionis.

Luna 13. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad effectum successionis hæreditatis paternæ bona conferri deciditur, vt illa inter fratres communiter diuidantur; Verū quia de pluribus opponebatur, plura ideò resoluta sunt tam super dominio bonorum patris à solutione pretij, & ab illius inuentario desumpto, quam de eorum administratione, & locatione ab altero ex fratribus facta, super scriptura minus originaliter exhibita, de pacto personali non egrediente pactiscentium personas, de tutore, & creditore simul sibi ipsi propria auctoritate soluente, & demum de opposita retentione, quæ requisita habere debeat, vt illa competere possit.

SVMMARIVM.

1 *Filij bona paterna inuicem communicare debent, & postea æqualiter dividere.*
2 *Filij tanquam in æquali gradu communi patri defuncto, eidem æqualiter succedere debent.*
3 *Petit frustra vnusquisque quod intus habet.*
4 *Assertio auctoris plenè probat contra illius hæredem, qui eum de mendacio redarguere nequit.*
5 *Solutio pretij rei emptæ indicat dominium in soluente.*
6 *Dominus solus de iure percipit fructus suorum bonorum.*
7 *Fructuum perceptio indicat dominium in percipiente.*
8 *Inuentarium habet præsumptionem, quod omnia bona in eo descripta ad hæreditatem pertineant.*
9 *Inuentarium dicitur à Tutore ratificatum, dum sub illo tutelam continuauit, & alterum non confecit.*
10 *Ratificatio ex obseruantia resultat.*
11 *Inuentarium dicitur approbatum ab eo, qui inxtà illud aliquid sibi tradi, vel consignari petit.*
12 *Acceptatio resultat ex actu, quo quis fuerit vsus.*
13 *Socius potest in re communi iura dominij gerere, & rem communem locare.*
14 *Fratres iure familiaritatis habent liberam administrationem bonorum communium.*
15 *Socius in re communi dicitur agere iure proprio pro parte propria, & vti procurator respectu portionis socij.*
16 *Impugnans actum plenè iustificatum, tenetur certis probationibus suam intentionem concludenter probare.*
17 *Frater agens ad successionem bonorum communis patris, bona penès ipsum existentia tenetur conferre, ad æqualem diuisionem faciendam.*
18 *Scriptura non exhibita in forma originali non attenditur, quia copiæ nulla fides adhibetur.*
19 *Scriptura quamuis inserta in instrumento publico, si careat auctoritate iudicis, nullam probationem facit.*
20 *Pacta regulariter non egrediuntur personas pactiscentium.*
21 *Pacta, & res inter alios acta, tertio nocere non possunt.*
22 *Stipulatio Notarij vbi deficit, nullum acquiritur ius in fauorem absentis.*
23 *Declarationi alterius stare tenetur, qui illius iuribus vti prætendit.*
24 *Plus petere nemo potest ex iuribus alterius, quàm ille haberet.*
25 *Obligatio personalis expirat per mortē obligati.*
26 *Obligatio personalis dependet ab expressione propriæ voluntatis ab obligato facienda.*
27 *Obligatio personalis non extenditur ad hæredes.*
28 *Pacta non possunt transire ad hæredes in ea parte, quæ illi nominati non sunt, si in alia sola parte ipsi nominati fuerunt.*
29 *Discretiua loquutio diuersam voluntatem demonstrat.*
30 *Solemnitates requiruntur in distractione bonorum pupillorum, & minorum.*
31 *Auctoritatem suam præstare nemo potest in actu, in quo habet interesse.*
32 *Tutor si est creditor hæreditatis, potest sibi satisfacere propria auctoritate, etiam sine solemnitatibus, & quando. vid. num. seqq.*
33 *Solutionem à Tutore, & creditore simul propria auctoritate sibi factam, probare tenetur, qui eam allegat.*
34 *Solutionem propria auctoritate sibi facere potest Tutor creditor, vbi agitur de satisfactione in pecunia, secus autem in bonis.*
35 *Retentio non competit, nisi debitor, ex cuius perso-*

persona illa prætenditur, prius condemnatus sit.
36 *Retentio non competit stante illiquiditate crediti.*
37 *Retentionis ad effectum requiritur creditum liquidum, vel per confessionem partis, vel per rē iudicatum, vel per instrumentum publicum.*

DECISIO DCXX.

MARCHIO Gregorius detinet possessionem Castrorū S. Ioannis in Squarzatolo, & Montis Episcopi, necnon nonnullorum bonorum per partes nuncupat. *Ludouisiani*, sub prætextu, quod ea fuerint sibi assignata in titulum primogenituræ per D.D. Cardinalem Bernardinum Spadàm occasione matrimonij inter ipsum Marchionem, & D. Camillam Fantucciam; & cum præter ipsa bona prætenderet à Sigismundo, & aliis suis fratribus octauam partem cæterorum bonorum hæreditariorum patris, & versa vice fratres prætenderent Marchionem teneri ad collationem ipsorum bonorum, seù saltem ad imputationem in eius partem hæreditariam communis patris, orta lite, fuit in Rota disputatum dubium, An, & quæ bona essent conferenda, seù imputanda, & variè coram Reuerendis. D. meo Otalora resolutum, vt ex decisionibus 5. Aprilis 1666. & 27. Aprilis* 1667. tandem à Reuerendiss. Castrillo præuia altera decisione sententiatum fuit, Marchioni Gregorio vltra bona data, & assignata in causam primogenituræ debitam fuisse, & deberi octauam partem bonorum hæreditariorum Iacobi Philippi patris per eum tēpore obitus relictorum, & in inuentario cōfecto die 19. Nouembris 1636. descriptorum.

Deuoluta Causa in gradu appellationis coram Reuerendiss. Matthæio, Primò pro confirmatione sententiæ Rotalis responsum fuit 13. Iunij 1674. sed coram eodem repropositā 15. Martij 1675. DD. recesserunt à decisis, interim assumpto d. Reuerendis. Matthæio ad munus Sacri Palatij Apostolici Præfecti, peruenit Causa coram me, & dubium dedi, An esset standum in primo, vel in secundo loco decisis; pro secundo decisis resolutum sub fundamento regulæ generalis traditæ per *text. in toto tit. ff. & C. de collat.* † quod omnia bona, quæ ab hæreditate
1 patris ab intestato defuncti proueniunt, ac libera, nullique vinculo obnoxia reperiuntur, simul inter omnes filios cohæredes cōmunicanda sint, & postea æqualiter diuidēda, quam *Rota* pariter admisit *in decisione causæ coram dicto Reuerendiss. Otalora 5. Aprilis 1666. §. apparet enim sub vers. sed ea solum.* & ratio suadet, quia sicut germani fratres in
2 æquali gradu proximè defuncto† reperiuntur, ita & in portione æquali succedere debent, *l. 1. §. gradatim ff. vnde cognati §. si plures de legit. agnat. succes. l. conficiuntur supra vers. quoniam credit. ff. de iur. Codicil.* & præcisè *Bald. in auth. de testam. C. de collat. Rot. in Bononien. successionis de Sighicellis 26. Aprilis proximè præterit; §. Nulla enim, coram me.*

Cum itaque Castra prædicta, & bona Ludouisiana sint hæreditaria pro medietate prædicti Iacobi Philippi communis patris, & Marchio Gregorius ipsa bona possideat, repellitur ab immissione, seù reintegratione petita ad octauam partem aliorum bonorum hæreditariorum per exceptionem,
3 quod penès se retinet id quod petit, †& frustrà petit, quod intus habet, *ad text. in l. bona fide 57. de reg. iur. Corn. cons. 64. num. 10. vers. si autem lib. 2. Rota coram Merlino dec. 586. num. 1.*

Qualitas verò hæreditaria ipsorum Castrorum, & bonorum Ludouisianorū concludenter iustificatur; Castra enim apparent hæreditaria Iacobi Philippi ex instrumento emptionis, Summario fratrum de Spadis *num. 1.* ibi: Monsig. Illustriss. Vescouo sudetto vende &c. al sudetto Sig. Giacomo Filippo Spada presente, e stipulante per se, suoi figli, nepoti, e descendenti maschi.

Bona verò Ludouisiana spectare ad dictā hæreditatem Iacobi Philippi dignoscuntur, nam præter instrumentum emptionis factæ per Cardinalem, in quo reseruatur facultas recedendi à contractu, si eidem Iacobo Philippo non placuisset, & emptionem non approbasset, quod indicare DD. visum est, emptionem factam fuisse saltem pro aliqua quantitate fauore ipsius Iacobi Philippi, idem Iacobus Philippus illud instrumentū ratificauit, & in instrumento ratificationis se à Cardinali nominatum asseruit, Summ. *num. 4.* quæ assertio Iacobi Philippi plenè probat contra Marchionem, quia dum se
4 facit eius hæredem, † non potest illum de mendacio redarguere, *l. cum à matre C. de rei vindicat. Surd. cons. 571. nu. 32. & cons. 577. n. 33. Barat. dec. 925. num. 4.*

Comprobatur pariter, quod eadem bona sint hæreditaria Iacobi Philippi per solutionem pretij pro medietate ab eodem facta, d. Summ. fratrum *num. 3.* Solutio enim pre-
5 tij rei emptæ †indicat dominium in soluente, vt aliàs dixit *Rota decis. 151. num. 2. post Pacific. de Salu coram Coccino decis. 1517. num. 5. coram Barat. decis. 863. num. 5. & 6. & in Romana officij Carsoratus 15. Februar. 1675. §. pro cuius dominij coram me*, maximè dum solutioni prædictæ successit participatio ratæ fructuū facta ab ipso Iacobo Philippo, Summ. *num. 3.*
6 de iure enim solus dominus †bonorum fru-
7 ctus percipit, & fructuum perceptio †dominium in percipiente ostendit, *Bartol. in l. non ab re col. 2. vers. viso qualiter C. vnde vi, Cart. iun. cons. 41. num. 8. Menoch. præsumpt. 65. lib. 1. num. 13.*

Habetur quoque qualitas hæreditaria, tùm ex quo Cardinalis, ad quem spectabat illam controuertere numquam impugnauit, imò ex infra dicendis approbauit, tùm etiam, ex quo tamquam bona ad ipsam hæreditatem spectantia fuerunt in inuentario hæreditatis Iacobi Philippi descripta, eodem Summario fratrum *num. 9.* & inuentarium
8 retinet præsumptionem pro se, † vt omnia

bona

bona in eo descripta ad ipsum hæreditatem pertineant, *l. fin. C. arbitr. tut. & l. fin. C. de iur. deliber. Bald. cons. 407. num. 6. lib. 1. Perege. de fideic. art. 44. num. 2.* & alij relati per *Gratian. discept. 765. num. 59. Rota coram Greger. dec. 575. num. 3. et decis. 325. num. 1. par. 11. rec.* & licèt impugnetur tamquam factum à R. P. D. Virgilio, non autem à Cardinali Tutore, attamen cum Virgilius ad inuentarium deuenerit de ordine, & mandato Cardinalis, habetur ac si factum esset ab ipso Cardinali, qui illud nunquam impugnauit, sed immò
9 tacitè ratificasse censetur, † dum sub illo tutelam suam continuauit, & alterum non
10 confecit; ex obseruantia enim † ratificatio inducitur, *Rota decis. 660. num. 17. coram Bich. et decis. 56. num. 7. par. 6. rec.* & vlterius omnis exceptio eliditur, dum ipse Marchio Gregorius inuentarium acceptauit, & iuxta illius tenorem sibi tradi octauam partem bonorum hæreditariorum insistit, vt ex ipsa sententia Reuerendissimi Castrilli, eodem
11 Summario fratrum *num. 10.* † vnde non po-
12 test illud impugnare, † quia vtendo acceptasse censetur *Burat. decis. 118. num. 4.*

Nec tolluntur qualitas hæreditaria, & deducta acquisitio bonorum pro Iacobo Philippo, ex eo quod D. Card. viuente Iacobo Philippo, & post illius obitū bona supradicta semper possederit, fructus perceperit, locauerit, aliaque iura dominij gesserit, vt ex pluribus instrumentis per Marchionem datis in dicto liberculo, nam cum omnia bona non spectarent ad Iacobum Philippum, sed Cardinalis in communi, & pro indiuiso emisset pro seipso, pro dictis Virgilio, ac
13 Iacobo Philippo † tamquam socius in re communi poterat iura dominij gerere, & rem communem locare, *Bartol. in l. & hac distinctione 38. §. vltimo par. 2. ff. locat. Rom. cons. 143. num. 19 et 20. lib. 5. Aym. cons 692. n. 10. Surd. cons. 43. num. 8. & seq. et Rota coram Bichio decis. 452. num. 23.* eo magis cum socij essent
14 germani fratres, † inter quos cuilibet iure familiaritatis permissa est bonorum communium administratio, *l. Qui iure familiaritatis de acquirenda possessione, Soccin. cons. 13. lib. 4. num. 7.* & iura dominij censentur gesta nonomine proprio in rata propria, & vti con-
15 dominus, † ac procurator in altera rata fratris, *Rota decis. 358. num. 5.* post *Posth. de manut.* & quod talis fuerit animus Cardinalis patet, ex quo bona prædicta vti hæreditaria Iacobi Philippi recognouit, dum in libris tutelaribus quantitatem fructuum perceptorum ex bonis pro medietate hæreditatem creditricem constituit, Summario prædicto *num. 8.* & in inuentario, vt supra, descripsit.

Præterea comprobatur etiam dicta qualitas hæreditaria Iacobi Philippi, quia nonnulla ex bonis emptis tamquam emphyteutica Archiepiscopatus Bononien. fuerunt inuestita pro medietate ad fauorem eiusdē pro se, suisque filiis, ac descendentibus in genere, & ipsi inuestiturę consensit Cardinalis emptor, dum procuratorem Comitem Asiorgium constituit ad illam percipiendam pro seipso, pro Virgilio, & pro Iacobo Philippo, & cuiuslibet eorum hæredibus, & descendentibus, & successoribus quibuscumque, Summario fratrum *num. 5. & seq.* ex quibus d. Iacobi Philippi nominationem, & acquisitionem ad eius fauorem DD. arguerunt tamquam fundatam super tot, diuer-
16 sisque iuribus, † itavt saltem Marchio, qui illam impugnare prætendit teneatur cum certis probationibus fundamentum suæ intentionis plenè, & concludenter probare, iuxtà *Textum in l. affor, & in l. 2. ff. de except. & in l. in except. ff. de probat. Couarr. var. lib. 1. cap. 6. num. 4. vers. hoc tamen.*

Cum fundamento itaque, quod Castra, & bona Ludouisiana sint; hæreditaria Iacobi Philippi, vtique effecta fuerunt communia, & libera omnibus eius filiis, & hæredibus, itavt propterea Marchio Gregorius teneatur illa imputare in portionem suam,
17 vel quatenus nolit imputare, † teneatur illa cōferre, vt possit fieri vnus aceruus, & deinde diuidi æquis portionibus inter ipsum, & eius fratres, vt egregiè firmauit *Rota in Auximana donationis 18. Iunij 1668. §. His tamen, et per totam coram Reuerendiss. D. meo Bonilaq. et decis. 199. num. 2. par. 12. rec. Greger. decis. 568. num. 2. Merlin. decis. 186. num. 3. et seq.*

Neque valuit retrahere DD. à resolutione obiectum, quod Cardinalis se obligauerit constituere primogenituram Marchioni, & eius descendentibus, quodque postmodum bona prætata omnia in executionem d. obligationis illi assignauerit, & proinde ab eodem Marchione non tamquam hæreditaria Iacobi Philippi, sed titulo huius primogenituræ retineantur.

Etenim quoad obligationem Cardinalis visum fuit DD. valde dubitabile, an subsistat, præcipuè cum apocha matrimonialis, ex qua ea deducitur, loquatur per verba non facilè ad ipsum Cardinalem referenda, vt fuit consideratum in vltima decisione Reuerendissimi Matthæi, quæ reuidetur §. *eoque minus.*

Et quatenus d. obligatio subsisteret, adhuc non propterea cessaret, seù remaneret exclusa prætata qualitas hæreditaria, quæ inest bonis, nam Cardinalis non valuit per actum proprium illam qualitatem à bonis adimere, debebat enim de proprio obligationi suæ satisfacere, non de alieno.

Immò nec constat, quod actualiter assignauerit, nam Cardinalis non consignauit bona Marchioni, sed tantum illa supposuit primogenituræ, eiusque legibus, & regulis absque actuali traditione, vt obiecto pariter respondet d. vltima dec. §. *Et ex his omnibus.*

Nihil obstante, quod prætendatur, Iacobum Philippum fuisse obligatum releuare Cardinalem pro medietate primogenituræ, quia apocha inter Cardinalem, & fratres, à qua oritur prætensio obligationis, impugna-
18 tur tamquam non exhibita in forma originali, & copiæ nulla sit præstanda fides, ad

Text.

Text. in l. Sancimus C. de diuers. script. Buratt. de-
cis. 543. *num.* 1. etiamsi sit inserta in Instru-
19 mento publico, † quia dum talis insertio fa-
cta est sine Iudicis auctoritate, insertum non
facit fidem, vt ex *glos. in cap. Abbate S. Siluani*
verbo fiat fides, & ibi etiam *Abbas*, & *Butr. de*
verbor. signif. Afflict. decis. 273. *num.* 4. *in fine*, &
firmauit *Rota coram Buratt. decis.* 108. *numer.* 1,
vbi *Adden.* alios referunt; Et quando etiam
exhiberetur apocha legalis, & in forma pro-
20 banti, adhuc aduerterunt Domini, † quod
ea operatur inter ipsos fratres paciscentes
dumtaxat, ipsosque non egreditur, iuxta
Text. in l. quod Iulianus §. *primo ff. ad Sen. Con-*
sult. Maced. cumque in se non contineat vllã
assignationem dd. bonorum fauore Mar-
chionis Gregorij, nullum in ea constitui po-
21 test fundamentum, iuxtà iuris † regulam,
quod pacta inter alios acta tertio non pro-
sunt, *l. si vnus in princip. ff. de pactis*, *Surd. de-*
cis. 266. *num.* 11. & firmat *vltima decis. Reuerend.*
dis. D. mei Matthæi in §. *vltra quod*; quæ facili-
us applicantur, cum apocha careat iura-
mento, stipulatione Notarij, Testibus, &
obligatione Camerali, cuius priuilegium est
includendi implicitam clausulam, *quorum*
22 *interest* † ex stipulatione Notarij, vbi adest
Buratt. decis. 135. *num.* 9. vnde ex ea nullum
potuit acquiri ius fauore Marchionis absen-
tis, *Gratian. discept. cap.* 723. *num.* 5. *Rota dec.* 33.
n. 3. & 4. *post Cenc. de cens.*

Tantò magis, quia Cardinalis apocham
istam nunquam executioni demandauit, im-
mò assertum creditum ex ea resultans con-
tra hæreditatem Iacobi Philippi numquam
exegit, nec petijt, nec vnquam voluit esse
eo modo, quo prætensum fuit, & prætendi-
tur à Marchione Gregorio, sed potius in cõ-
trarium, nempè pro eius portione hæredi-
taria, vt expresè patet ex epistolis, ex parti-
tis librorum tutelarium, de quibus in dicto
Summ. *num.* 13. ex commissione Rotali, Sum-
mario *num.* 14. ex defensione fratrum Mar-
chionis, & eius exclusione à participatione
in reliquis bonis hæreditarijs patris, & tan-
dem ex attestatione P. Virgilij *Fasciculo In-*
tium fratrum fol. 18. *lit. M. sub* §. *In tanto effen-*
do, & §. *le diffese*, quæ omnia multum ope-
rantur contra Marchionem, qui prætendit
Causam habere à Cardinali ad effectum ha-
bendi declarationem d. assertæ apochæ, quã
semper contrahentes, quales fuerunt Cardi-
23 nalis, & P. Virgilius, declarare † potuerunt,
itavt illi stare teneatur Marchio, qui vti vult
Iuribus Cardinalis, *Surd. cons.* 52. *à numer.* 40.
vsque ad 44. *Gratian. disc.* 717. *num.* 17. *et discept.*
769. *num.* 25. *Merlin. de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 25.
num. 6. maximè quia erant viri præstantissi-
mi, & non curarunt proprijs bonis expolia-
ri, vt benefacerent Marchioni, vel saltem
deseruiunt fratribus de Spadis cõtra D. Car-
dinalem, ex cuius persona Marchio Grego-
24 rius non potest plus petere, † quàm ipse
posset, per regulam *Text. in l. Nemo plus iuris*
55. *ff. de reg. iuris*.

Præterea tanto minus fieri potest funda-
mentum in prætensa assignatione bonorum
facta à Cardinali, quia attento etiam tenore
præfatæ copiæ, Iacobus Philippus non de-
dit, immò abstulit facultatẽ Cardinali quid-
quam agendi sine ipso, dum expressè sibi re-
seruauit facultatem efformandi regulas pri-
mogenituræ, & alia faciendi, quæ (licèt su-
peruixerit per quinquennium) non fecit, sed
vt dictum est, decessit ab intestato.

Itavt per eius obitum quælibet obligatio,
25 si adfuisset † tamquam resoluta expirauerit,
Rain. cons. 131. *num.* 7. *lib.* 1. maximè quia ex-
ceptis circumstantijs, cætera pacta erant
26 personalia, † & sic pendebant ab expressio-
ne propriæ voluntatis per ipsummet Iacobũ
facienda, ad formam *Text. in l. si tibi decem*,
27 §. *si quis pacisc atur ff. de pactis*, † nec possunt
extendi ad hæredes, *l. quidquid adstringendæ ff.*
de verbor. oblig. aduertendo signanter, quod
ea, quæ contrahentes voluerunt, quod tran-
sirent ad hæredes expresserun', ibi: E quan-
to all'altre circostanze si formino à sodisfa-
tione di tutti li Signori sudetti, ò loro hered-
di; signum euidens, quod vbi pacta restrin-
gebantur ad personam, & hæredes non no-
28 minabantur, † noluerunt ad eos transire, di-
29 scretiua enim locutio † diuersam indicat pa-
ciscentium voluntatem, *Corn. cons.* 9. *num.* 6.
lib. 3. *Rota decis.* 667. *num.* 5. *par.* 2. & *decis.* 28.
num. 24. *par.* 8. *rec.*

Et saltem Cardinalis solus post obitum
Iacobi Philippi non potuisset assignationem
facere, sed debuisset vocare illius filios, &
hæredes ad concurrendum ad cõfectionem
regularum, & appositionem circumstantia-
rum, atque cum ageretur de distractione bo-
norum spectantium ad pupillos, & mino-
30 res, septennio tantum maiores, † fuissent
omninò seruandæ solemnitates requisitæ à
Iure, & Constitutione Marchiæ, aliàs assi-
gnatio non posset saluari à vitio nullitatis,
l. potest 5. *C. de iur. delib. Carill. decis.* 191. *num.* 8.
confirmata *coram Reyas decis.* 178. *num.* 6. & *in*
recent. decis. 56. *num.* 10. *par.* 14. & *in Tiburtina*
redditionis rationis 20. *Maij* 1669. & 22. *Iunij*
1671. §. *ad secundum coram R. P. D. meo Taia*,
cum alijs citatis in d. *vltima decis.* §. *vltra quod*,
31 maximè cum Cardinalis nõ posset † in actu,
in quo habebat interesse proprium auctori-
zare, ad terminos *Text. in l.* 1. *ff de auctoritate*
Tut. Modern. Gonzal. in cap. fin. de instit. num. 2.
circa finem, *Olea de cess. iur. tit.* 5. *qu.* 10. *num.* 10.
& *Rota decis.* 492. *num.* 9. *par.* 1. & *decis.* 25. *n.* 23.
par. 5. *rec.*

Nec refragari visa fuit replicatio, quod
Cardinalis Tutor, & creditor hæreditatis
32 Iacobi Philippi † poterit sibi satisfacere
propria auctoritate etiam sine solemnitati-
bus, *l. quoties* 10. § *sicut de admin. & peric. Tut.*
& *l. creditorem* 8. *C. qui Tut. dari*, quoniam as-
sumptum cessat, & in facto, & in iure; In
facto quidem, dum Cardinalis nihil vti Tu-
tor, & creditor egit in assertæ primogenitu-
ræ; immò nec in ea, nec alibi declarauit si-
bi satisfacere de aliquo eius prætenso credi-
to, & quod magis est, nec vnquam habuit

pre-

prætenſionem, quam habet D. Marchio
33 Gregorius, † cui onus probandi allegatam ſatisfactionem propria auctoritate, eiuſque modum, & circumſtantias incumbit; In-iure verò, quia præcitatæ leges forſan procedere poſſent, ſi ageretur de ſatisfactione in
34 pecunia exiſtenti, † ſecus autem ſi in bonis, quia tunc requiruntur ſolemnitates, vt illas declarando, & limitando firmauit *Rota deciſ. 25. num. 18. par. 5. recent.* & hæc concluſio certiùs procedit in præſenti, quia etiam retento themate d. aſſertæ apochæ, Iacobus Philippus non potuiſſet concurrere cum alijs bonis diuerſis ab illis, quæ prætenditur Cardinalem in ſui ſatisfactionem propria auctoritate recepiſſe, & facere regulas, necnon apponere circumſtantias ſibi beneuitas in declarationem propriæ voluntatis.

Ex quibus ceſſat altera prætẽſio Marchionis Gregorij retinendi dd. bona, eo quia vti poſſit Iuribus Cardinalis ſui debitoris contra Iacobum Philippum, eiuſque hæreditatem eiuſdem Cardinalis debitorem ex cauſa reſeruationis prædictæ, quoniã ad huiuſ-
35 modi effectum requiritur, † quod principalis debitor ſit priùs condemnatus, *l. 2. C. quando fiſcus, vel priuatus, Surd. conſil. 4. numer. 1. & 2. Rota deciſ. 759. num. 2. par. 2. recent.* Marchio autem non ſolum deficit in-iuſtificando præcedentem condemnationem Cardinalis, quinimò creditum eiuſdem Cardinalis, ſi non eſt totaliter inſubſiſtens ex iam deductis, ſaltem valde turbidum, &
36 illiquidum redditur, † qua ſtante illiquiditate crediti, nulla competit retentio, *lege vnica C. de compenſ. Surd. deciſ. 46. in fine, Rota deciſ. 71. num. 13 & deciſ 455. num. 8. & 9. par. 13. recent. & coram Eminentiſſimo Ottobono deciſ. 178. num. 10.* eoque magis dum non ſolùm apparet illiquidum creditum Marchionis contra Cardinalem, verum etiam quia inſubſiſtens pariter videtur creditum dicti Cardinalis contra hæreditatem Iacobi
37 Philippi, & ad effectum retentionis ſtliquiditas creditorum requiritur, vt ſit vel per confeſſionem partis, vel per rem iudicatam, vel per Inſtrumentum adeò clarum, vt illud controuerti nequeat, *Rota coram Cauallerio deciſ. 539. num. 6. & deciſ. 443. num. 3. parte 2. recent. & in Romana de Mareſcottis 24. Maij 1624. coram Remboldo, & deciſ. 130. num. 8. poſt Zacch. de oblig. Cam. & coram Buratto dec. 160. num. 20. & ibi Adden. num. 21.*

Et ita vtraque &c.

Alio præcedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis recent. adeſt altera præſentis cauſæ deciſio, quæ eſt in ordine 317. vbi etiam in calce cætera concordantes notata ſunt.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Matrimonij.

Lunæ 13. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad euitandum impedimentum publicæ honeſtatis ſponſalia à ſolo patre contracta, minus ſuffragari dicebantur, ſed de illis plenè conſtare deciditur, ex teſtibus de eis deponentibus, maximè quia ratificata fuerant à filia, nedum ornatiori modo incedente; ſed recipiente in inceſſu brachium, & plura etiam munera ab eius Sponſo.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia vnicè conſiſtunt in promiſſione, & repromiſſione futurarum nuptiarum. & num. 3.*
2 *Factum aliud eſt, aliud verò promiſſio de illud faciendo. & num. ſeq.*
3 *Matrimonij futuri promiſſio, continet vera ſponſalia. & num. 1.*
4 *Teſtium defectus ſupplentur ex eorum qualitate, nobilitate, & numero.*
5 *Contrarietas Teſtium, quæ non reſpicit ſubſtantialia contractus, non admit eorum fidem.*
6 *Ratificatio ſponſalium à muliere facta, reſultat ex pluribus, & quibus.*
7 *Filia incedens ornatior, brachium, & munera recipiens à Sponſo, ſponſalia ab eius patre contracta dicitur ratificare.*
8 *Munerum datio ad effectum inducendi ratificationem ſponſalium, non attenditur pretioſitas, ſed rei ſubſtantia.*
9 *Facta poſitiua ſunt magis potentiora, quàm verba*
10 *Dicunt homines plerumq; aliud, quod ſentiunt.*
11 *Faciunt rarò homines contra id, quod ſentiunt.*
12 *Confeſſio iudicialis mulieris pluribus adminiculis comprobata, attenta præſertim nobilitate, & alijs ipſius dotibus, maximè attendenda eſt.*
13 *Ratificari non poteſt quod ab alio ſuo proprio nomine geſtum eſt.*
14 *Sponſalia quamuis à patre ſuo proprio nomine contracta, adhuc dicuntur inita nomine filiæ, & ab ea ratificari benè poſſunt. & num. ſeqq.*
15 *Pater non poteſt filiam nuptui tradere, niſi ipſa conſentiat.*
16 *Verba ſolum non attenduntur, ſed tamen id, quod verè agitur.*
17 *Modum non curamus, dum habemus effectum.*
18 *Sponſalia vera dicuntur contracta, ſi poſt illa etiã Sponſæ conſenſus interueniat.*
19 *Sponſalia conditionaliter contracta, non cauſant impedimentum publicæ honeſtatis, & quæ talia non ſint. vid. num. ſeqq.*
20 *Conditionis natura eſt, vt illa implcatur ante executionem actus, modus verò etiam poſtea adimpleri poſſit.*
21 *Dies certa non facit conditionem, nec ſuſpendit effectum iuris, ſed tantum impedit exercitium.*

DECISIO DCXXI.

COLLATIS ad inuicem in hodierna audientia pugnantibus decisionibus editis coram me sub diebus 16. * Aprilis 1674. & 12. Iunij proximè præteriti, Causaque maturè per omnes DD. discussa, placuit adhærere vltimæ, vti magis solidæ, & à facto, vnde ius oritur, melius, firmiusque comprobatæ; Sponsalia enim inter Georgium Ludouicum Patrem Elisabethæ Mariæ, & Franciscum Mariam fratrem germanum Rainaldi purè contracta, atque ab eadem Elisabetha Maria non solum tacitè, sed etiam expressè verbis, & factis ratificata, concludenter probari videbantur ex depositionibus plurium Testium mediatorum nobilium, & Sacerdotum in vltima decisione latiùs recensitis, itavt dubitari non possit, quin ex illis resultet impedimentum iustitiæ publicæ honestatis impediens, & dirimens matrimonium postea contractum inter dd. Elisabetham, & Rainaldum per iura in d. decisione relata.

Nec subsistit replicatum obiectum, quod isti Testes non probent, quia aliqui non deponunt de Sponsalibus, sed de illorum promissione, & omnes patiantur exceptiones; Quo enim ad primum, dum Pater Augustinus verbis rotundis dicit tractasse, & postea inter partes concluisse matrimonium, & alij concorditer deponunt, quod desuper confecta fuit scriptura ab eisdem partibus, & testibus subscripta, in qua Georgius Ludouicus Pater promittebat Elisabetham Mariam filiam in Sponsam Francisco Mariæ repromittenti illam recipere, vtique negari nequit per huiusmodi contractum fuisse
1 stabilita sponsalia † vnicè consistentia in promissione, & repromissione futurarum nuptiarum, *cap. Nostrates 30. quæst. 5 l. 1. & 2. ff. de sponsal.* Et propterea licèt aliud sit promis-
2 sio de faciendo, † & aliud ipsum factum, tamen ex his male arguitur, quod in hoc casu fuerit facta sola promissio sponsalium futurorum; verba enim testium: Che il Sig. Giogio Lodouico prometteua per Sposa al Sig. Francesco Maria la Sig. Elisabetta Maria sua figlia, & vice versa esso prometteua per sua figlia, & vice versa esso prometteua per sua figlia riceuerla, non indicant promissionem de futuro, nisi in quantum respiciunt complementum matrimonij, sed verè factum, hoc est sponsionem matrimonij
3 futuri, † in qua consistunt vera sponsalia, vt ex se patet, & pluribus relatis eruditè tradit in his terminis *Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 18. num. 12. & seqq.* vbi explicat totam materiam, & aduertit, quod talia verba non sint accipienda, vt explicant voluntatis propositum, sed vt significant promissionē in actu exercito.

Quo verò ad exceptiones adductas contra personas testium, illæ latè sublatæ fuerunt in alia decisione, vbi considerantur eorum qualitates Sacerdotij, nobilitatis, & nu-
4 merus, † ex quo supplentur defectus, etiamsi omnes paterentur aliquam exceptionem, vt in his terminis notat *Sperell. decis. 75. n. 29. & 30.* & firmauit *Rota decis. 351. num. 5. coram Gregor.* Contrarietas verò opposita depositionibus Lutij, & Com. Hieronymi, ex eo quod circa solutionem ratæ dotis in apocha sponsalium promissa, primus deponit illam fuisse promissam post mortem Georgij Ludouici, alter verò, quod solui debebat ipso viuente, remouetur, quia Hieronymus non dixit simpliciter, quod talis solutio fieri debebat post mortem Georgij Ludouici, sed solùm quod nisi fieret in pecunia Georgio Ludouico viuente, erat faciēda mediante assignatione stabilium post illius mortem, præsenti Summario *num. 1.* & quatenus etiam circa hoc adesset inter illos
5 aliqua contrarietas, † dum illa non respicit substantialia contractus, non adimit fidem testibus, vt in his terminis dixit *Rota in prædicta decis. 351. num. 29. coram Gregor.*

Ratificatio autem Elisabethæ Mariæ malè iterum impugnatur, quia de illa pluſquā sufficienter constat ex pluribus adductis in
6 *dicta decis.* §. *Talis verò*, † & præcipuè ex incessu ipsius per Ciuitatem Bononiæ ornatæ non more puellarum, vt priùs, sed more Sponsarum, & sæpiùs publicè innixæ brachio Francisci Mariæ, quod licèt ex recepta libertate eiusdem Ciuitatis cōmuniter permittatur omnibus nobilibus coniugatis, nō tamen conceditur simplicibus puellis, vt in
7 Summario præsentis positionis *num. 6.* † & denique ex reciproca transmissione mune-
8 rum, & quidem pretiosorum, † tametsi munuscula sufficerent, cùm in hoc non qualitas munerum, sed rei substantia veniat attendenda, præcipuè dum illa specificè per ipsos vti Sponsos missi fuerunt, quæ omnia
9 cùm consistant in factis positivis, † quæ sunt potentiora verbis, *cap. dilecti filij, vbi gloss. verbo facto de appell.* simul iuncta plene probāt,
10 quamuis enim homines multoties † dicant, quod non sentiunt, nunquam tamen, vel
11 raro faciunt † contra id, quod sentiunt, vt ad propositum considerauit *Rot. decis. 24. num. 18. coram fæl. me Greg XV.*

Ad quorum omnium comprobationem aliquibus ex DD. etiam addi posse videbatur constitutum iudiciale Elisabethæ Mariæ coram Vicario Generali Bononiæ post introductum per ipsam iudicium super declaratione nullitatis huius matrimonij, in quo recenset totam seriem facti, Summario dato
12 27. Ianuarij 1673. *num. 1.* † cui constituto sufficulto tot adminiculis recensitis in alia decisione, & comprobato per testes postea examinatos plurimum venit deferendum, attenta præsertim nobilitate Elisabethæ Mariæ, alijsque præclaris eius dotibus, vt in simili post *Abb.* dixit *Rota coram Coccino decis. 2011. num. 11. & seq. & in Toletana separationis thori 5. Iunij 1673. §. non obstat coram R. P. D. meo Calatain.*

Neque quidquam officit, quod promissio tradendi Francisco Mariæ in Sponsam

Elisa-

Elisabetham Mariam, factà fuerit per Georgium Ludouicum nomine proprio, non autem filiæ, † ideoque ratificari non potuerit; *cap. ratum de reg. iur. in 6. Rota decis. 134. nu. 12. par. 9. rec.* quia DD. animaduerterunt promissionem factam per Patrem contine-
14 re quidem explicitè illius factum, † sed implicitè, & propriè factum filiæ, quam non
15 potest in vxorem tradere, † nisi ipsa consentiat virum accipere. Vis enim non stat
16 in verbis, † sed in eo, quod verè agitur, nec
17 curandum est de modo, † dummodo habeatur effectus, *l. 3. vbi Bald. C. de instit. & substit.* Ideoque dum Maria Elisabetha sciuit eius Patrem illam promisisse in vxorẽ Frã-
18 cisco Mariæ, & consensit, † vtique ex tali consensu contracta fuerunt vera sponsalia, ad formam *cap. vnico §. porrò de despons. impub. in 6.*

Minus suffragatur alia oppositio, quod posito etiam contractu sponsalium, illa fuissent conditionalia, tùm ex eo quod Georgius Ludouicus vltra dotem promiserit ante matrimonium facere Elisabethæ Mariæ donationem omnium bonorum, tùm etiam quia conuentum fuerit, quod contractus non deberet sortiri effectum, nisi antea Frãcisicus Maria reconciliaretur cum suis inimicis, tùm denique quia matrimoniũ con-
19 trahi non debebat, nisi post triennium, † quibus conditionibus non adimpletis, seù non purificatis, inferebatur ex sponsalibus non potuisse oriri impedimentum publicæ honestatis, ad clarum *Text. in cap. vnico §. final. de sponsalib. in 6.* Prima enim conditio deducta ex apocha confecta cum Rainaldo, non est propriè conditio, sed modus, ibi: E perche detto matrimonio è stato concluso con scambieuoli sodisfattioni delle parti, promettendo detto Sig. Giorgio Lodouico nel detto Instromento far donatione irreuocabile à fauore di detta Sig. Elisabetta Maria sua figlia del restante de' suoi beni; natura enim conditionis est, vt impleatur ante exe-
20 cutionem actus, † modi verò etiam post, iuxta doctrinam *Bartoli in l. quibus 40. §. Terminus ff. de condit. & demonstr.* & dixit *Rota coram Dunoz. inn. decis. 699. num. 9.* Secunda verò non fuit apposita in apocha sponsalium Francisci Mariæ, sed tantum in apocha spõsalium cum Rainaldo, vt obseruatum fuit in alia *decis. 9. prout nec minus*, nihil in contrarium concludente depositione vnius testis asserentis copiasse apocham factam cum Rainaldo ex alia facta cum Francisco Maria, quia in secunda apocha talis conditio non legitur apposita in fine post illius perfectionem, ibi: In fede di che alla presenza dell'infrascritti Testimonij sarà sottoscritta la presente &c. dichiarando l'Illustris. Sig. Giorgio Lodouico, che la presente scrittura non habbia effetto alcuno, se non dopò che il Sig. Rainaldo haurà fatto pace con suoi nemici; & propterea non benè infertur illam fuisse etiam appositam in prima; Imò hoc ipsum excluditur ex depositione Patris Augustini mediatoris, qui dicit, in prima talem conditionem consultò fuisse omissam; Tertia autem non est conditio, sed dilatio effectuationis matrimonij, quæ
21 non reddit sponsalia conditionalia, † dies enim certus non facit conditionem, nec suspendit effectum iuris, sed tantùm exercitium, *l. cedere diem 213. ff. de verb. signif. §. omnis stipulatio insit. de verb. oblig.* & in his terminis tradit *Sanchez de matrimonio lib. 5. disp. 19. num. 11.*

Denique nullum fieri potest fundamentũ in taciturnitate Elisabethæ Mariæ per plures annos post contractum matrimonium, tùm quia talis taciturnitas non poterat tollere impedimentum sæpè dictum, cuius remotio non est in voluntate, & potestate partium, sed superioris, tùm etiam quia fuit in bona fide dum istud ignorabat, & statimac de illo fuit monita, reclamauit, & iudicium introduxit coram Vicario Bononiæ, à quo etiam sententiam fauorabilem reportauit.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra hoc eodem tomo secundo adest altera præsentis causa decisio, quæ est in ordine 538. & in alio præcedenti tomo primo eiusdem decimæ octauæ partis altera pariter adest in ordine 267.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Cracouien. Nauigij.

Mercurij 15. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Liquidationem fructuum, & materiam expensarum continet hæc decisio illa deducta à testibus deponentibus ad certam summã fructus ascendere consueuisse, quorum dicta eo magis recipiuntur, stãte præsumptione legitimæ liquidationis, donec contrariũ probetur; Hæc autem quoad iudiciales admissa ex fide Notariorum, quibus in hac materia plenè creditur, quo verò ad extraiudiciales, quia non excedebant scuta decem pro instantia, prout semper Rota præticare consueuit.

SVMMARIVM.

1 *Testes probant liquidationem fructuum, si deponant illos ad certam quantitatem ascẽdere consueuisse.*
2 *Testes optimè informati plenè probant.*
3 *Liquidatio facta præsumitur iusta, donec contrarium probetur.*
4 *Excessus non præsumitur, sed debet ab allegante probari.*
5 *Expensæ iudiciales, quæ viuæ appellantur, integraliter à victo victori reficiendæ sunt.*

6 *Expensa iudiciales probantur ex actis, & ex quietantijs Notariorum.*

7 *Notarijs plenè creditur tam de actis in iudicio factis, quàm de expensis illorum occasione ipsis solutis.*

8 *Expensa extraiudiciales in Rota non dicuntur excessiuæ, si non excedunt scuta decem pro qualibet instantia.*

9 *Rota, omisso rigore, expensas extraiudiciales in solis scutis decem pro instantia taxare cõsuenit.*

DECISIO DCXXII.

POST tres sententias conformes latas contra Monachos Tynecenses in Iudicio Spolij ad fauorem Venerabilis Collegij Societatis Iesu Cracouiæ superuenit liquidatio fructuum, & texatio expensarum facta à Reuerendo Patre Domino meo Rondinino Iudice postremæ instantiæ, à qua appellantibus Monachis, commissa mihi fuit Causa ab excessiua taxatione, vnde proposui dubium super excessu, quẽ non adesse Domini responderunt.

Fructus enim Nauigij ex eo quod liquidati sint in florenis annuis centum viginti pro toto tempore, quo spolium continuauit, non visi fuerunt excessiui, cùm
1 ad hanc summam annuatim illos ascendere consueuisse, † testantur testes vtriusque partis, qui pariter affirmant domum reddere florenos annuos sexaginta, & Hortum similiter alios florenos decem quolibet an-
2 no, quibus tamquam optimè † informatis credendum est, accedente potissimum præ-
3 sumptione, † quæ semper militat pro iu-
4 stitia liquidationis, donec excessus † ab allegante probetur, *Rota decis. 17. num. 12. coram Zarate, & decis. 384. num. primo parte 14. recent. & decis. 948. eodem numero coram Dunozetto iuniore.*

Similiter taxatio expensarum redargui nequit de excessu, nam iudiciales, quæ viuæ appellantur, †
5 & à victo integrè refici
6 debent, certificantur tùm ex actis, † tùm
7 ex testimonio, & quietantijs † Notariorum, quibus de actitatis in Iudicio, & de solutionibus hac de causa sibi factis, plenè creditur, *Rota coram Buratto decis. 174. num. 2. & decis. 73. num. 2. coram Bichio, & decis. 51. num. 6. coram Zarate, & in decis. 384. num. 2. & sequentibus parte 14. recent.*

Extraiudiciales verò in excessu taxatæ
8 non fuerunt, † cùm non excedant scuta decem pro qualibet instantia, *Rota* enim omis-
9 so rigore † illas de stylo in hac summa duntaxat taxare solet, vt ipsa testatur in mox allegata *decis. 384. num. 6. parte 14. recent. & 948. eodem num. coram Dunoz. iuniore, & in Marsicen. Iurisdictionis 14. Martij 1668. coram Eminentissimo Domino Cardinali Cerro.*

Atque ita non constare de excessu, decisum fuit, informante tantùm Collegio, præuijs tamen pluribus Intimationibus cõtra Monachos.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Transactionis.

Mercurij 15. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Solemnitates à Statuto Bononiæ requisitæ in contractibus minorum, quia de forma visæ sunt, eas per æquipollens impleri non posse decidituſ, nec minus ex causa prætensæ vtilitatis omitti, cum illa ex solis decisionibus non resultet, à quibus pendeat reuisio, & ideo nulla declarata est transactio sine dictis solemnitatibus facta, & mulieri minori manutentio concessa, non obstante possessione in alium translata, quæ, per dictã transactionem nullam non fuerat amissa.

SVMMARIVM.

1 *Minores ex Statuto Bononiæ in eorum contractibus tenentur seruare solemnitates, & quæ illæ sint, vide num. seqq. ac per totam.*

2 *Solemnitates quatenus omittantur in contractibus minorum ex capite vtilitatis, & n. 10. 15.*

3 *Statutum Bononiæ de contractibus cum minoribus, & filijs familias, an sit in vsu, & nn. 6. cum seqq.*

4 *Statutum censetur moribus vtentium fuisse receptum, & quando.*

5 *Statutum, qui allegat non esse in vsu, hoc ipsum probare tenetur.*

7 *Statutum de contractibus minorum non abijt in desuetudinem ob contractus sine illius solemnitatibus celebratos, si illi tendant ad acquirendum, non autem ad dimittendum.*

8 *Statutum Bononiæ de contractibus cum minoribus, & filijs familias loquitur solum de minoribus 18. annis.*

9 *Statutum requirens solemnitates in contractibus minorum an possit per æquipollens impleri?*

10 *Vtilitas ex transactione resultat, & quando vide etiam num.*

11 *Clausula* irritans, *& annullatiua contractus, efficit vt solemnitates à statuto requisitæ dicantur de forma.*

12 *Forma statuti debet adamussim impleri, & nn. seq.*

13 *Statutum requirens pro forma solemnitates in contractibus mulierum, vel minorum, non potest per æquipollens impleri.*

14 *Doctoribus super statuto Patriæ scribentibus plenè creditur.*

15 *Statutum de solemnitatibus in contractibus minorum, procedit etiam si de eorum vtilitate tractetur, & vide num. seqq.*

17 *Vtilitas euidens in contractu minoris dicitur ſ, ille alios sibi obligare faciat, & vide nu. seqq.*

18 *Minor se obligans, & bona dimittens, non dicitur vtiliter contrahere, ita vt possit solemnitates omittere.*

19 *Vtilitas euidens in contractu minoris non resultat ex solis decisionibus causæ, & num. seqq.*

20 De-

20 *Decisiones Rotæ, quæ adhuc sub reuisione pendent, non dicuntur declarare, aut decidere ad quem spectet fideicommissum.*

21 *Transactio non potest dici vtilis minori ex solis decisionibus causæ, à quibus adhuc reuisio pendet ob nouam audientiam partibus concessam.*

22 *Possessio etiam ex actu nullo transfertur, sed vide num. seqq.*

Minor nulliter contrahens, possessionem non amittit, & quando num. 22. & seqq.

23 *Statutum si adimit fidem contractui, non satis constat ex illo, consensum fuisse præstitum, aut etiam possessionem translatam.*

24 *Possessio non transfertur ex contractu celebrato contra formam statuti, & ab eodem statuto annullato, & irritato.*

25 *Manutentio non datur ex possessione infecta acquisita ex contractu, quem statutum irritat, & annullat.*

26 *Iudex, & Prætor contra legem statutariam facere non potest.*

DECISIO DCXXIII.

TRANSACTIONEM non obstare Comitissæ Sulpitiæ, quò minus veniat manutenenda in bonis illius vigore dimissis dixit Rota me proponente sub die 17 * lunij superioris anni; Siquidem cum esset minor tresdecim annorum, in ea non fuerat adhibita præsentia Anzianorum, & Do-
1 minorum de Collegijs, vel saltem maioris partis, quam pro forma adeo exacta requirit patrium statutum rubrica *de contractibus cum minoribus, & filijs familias* §. *adiungentes*, vt non potuit suppleri alterius præsentia quantumuis auctoritate grauis, Eminentissimi scilicet Cardinalis Cerri nostri
2 Ordinis Decani; † Quinimo nec etiam omitti propter coloratam vtilitatem ex ea resultantem quatenus per duas decisiones R. P. D. mei Bourlemont inter *Recentior.* 422. & 519. *part.* 13. ab vniuerso Fideicommisso Baldassaris illius ascendentis exclusa, partem assequebatur, nullam præbente firmitatem iuramento, quandoquidem contractibus alias, quam sub præmissa forma gestis, cum fidem adimat statutum eosdem penitus irritet, nec satis constabat interfuisse, nec transactio pro facta habebatur, qua de medio sublata, Sulpitia in eo statu constituta remanebat, ac si bona non dimisisset, in ijsdem propterea debuerit manuteneri, & provt latius in decisione.

Fundamenta hæc deducebantur non audito Ioanne Baptista à Sancto Petro altero ex transigentibus, cui bona fuerunt dimissa, quæ tamen cum firmitati nitantur, illius oppositionibus in hodierna propositione in formantis euerti nequaquam potuerunt, sed ijsdem fundamentis retentis DD. steterunt in decisis.

Non siquidem opponendo de non vsu huius statuti, ex quo sine licentia, & decreto dictorum Antianorum, & Dominorum de Collegijs † similes contractus fue-
3 runt quandoque celebrati, provt dicebatur *in Bononien. Census 3. Martij 1673. coram Reuerendissimo Domino meo Decano*, quia eo ipso quod non est odiosum, in volumine statutorum est insertum, nec non à Papa in forma specifica confirmatum, † censetur mo-
4 ribus vtentium fuisse receptum *Alderan. Mascard. de general. statutor. interpretat. conclus. 6. num. 96. Beraus conf. 173. num. 54. lib. primo Rota decis. 51. num. 12. par. prima recent. cum alijs coram bon. mem. Cardinali Celso decis. 125. num. 6.*
5 ita vt contrarium asserenti † incumbat onus probandi *Dec. cons. 534. num. 9. vers. non obstat*, quod tantum abest, vt ex præcitata in contrarium decisione Bononien. Census coram Reuerendissimo Domino meo Decano probetur, vt imo ex ea totum oppositum conuincatur vbi §. *& in omnem euentũ, &c.* † apparet interfuisse auctoritatem
6 vnius ex Dominis de Collegijs, & comprobatur ex *decis. 83. coram Duran. & in recens. decis. 407. in principio parte 14.* ex quibus constat tribunorum præsentiam fuisse adhibitã, & si qui forsan posset allegari casus, in quo talis solemnitas non fuerit adhibita, † con-
7 tractus ibi tendet ad acquirendum, non ad dimittendum, provt in casu nostro, vt in individuo distinguit *Barz. decis. Bonon. 2. nu. 18* præterquamquod non omnia exempla ad
8 hunc finem conducunt, † attento quod non in quorumuis minorum contractibus, sed in ijs tantum minorum 18 annis, ista solemnitas requiritur, vt loquitur litera ipsius *textus dicto* §. *adiungentes* ibi minores 18. annis.

Nec etiam insistendo in eo, quod cum statutum istud conditum fuerit, ne fraudentur minores, † vel Sulpitiæ satis remanebat consultum per æquipollentem præ-
9 sentiam Eminentissimi Cerri *Honded. cons. 58 num. 69. cum duobus seqq. libro primo*, vel solemnitates huiusmodi non erant necessariæ
10 propter vtilitatem, quam præsuppositis decisionibus contrarijs coram R. P. D. meo Bourlemont ex transactione assequebatur *Grat. discept. 27. num. 6. Post. resolut. 90. num. 25.*

Quia veritas stat in contrarium; Nec enim satis constat præsentiam Eminentissimi Cerri fuisse adhibitam, & insuper præmisso quod clausula, *irritans*, & annullati-
11 ua in hoc statuto inserta §. *& si qua cessiones, &c.* efficit vt solemnitates in eo expressæ dicantur de forma *Berous consil. 5. numer. 5. vol. 2.* sequitur quod ista debuerit adamus-
12 sim seruari, † vnde quatenus etiam interfuisset, forma ista æquipollenti † nequa-
13 quam potuerit suppleri, vt ex *Fenson. Pico* & alijs habetur *in decis.* §. *quo verò ad secundum*, quibus adduntur duo Doctores Bononienses de patrio statuto loquentes, †
14 præcitatus scilicet *Berous consil. 5. num. 5. & seqq. & Barz. decis. 106. num. 24. & 26.* & auctoritas *Rotæ coram Duran. dicta decis. 83. per totam.*

Et procedit etiam si transactio fuisset vti-
15 lis, † vt de magis cõmuni præter allegatos

in §. *primo in fine inſtatur Cenall. comm. contra comm. queſt. 675. num. 13. & ſeqq Surdus* pluribus allegatis *deciſ. 278. num. 19. Berous conſ. 88. num. 25. lib. primo* & tenet *Rota poſt Paciſ. de Saluian. deciſ. 110. in fine*, opinio autem ne-
16 gatiua potuiſſet forſan obtinere, † quatenus vtilitas minoris fuiſſet euidens, † veluti
17 ſi alios in contractu ſibi obligare feciſſet, vt expreſſe loquuntur *Grat. & Poſſius* in contrarium allegati, & comprobant relati per *Penſion. ad ſtatutum Vrbis cap. 151. in vota Capitanei num. 19.* ſecus autem quando ipſe ſe al-
18 teri obligat, † & bona dimittit, vt firmat *Deciſio dicta §. primo in fine*, & additur præcitata *deciſ. 110. nu. 27. poſt Paciſ. de Saln.* quæ quidem euidens vtilitas reſultare nullatenus viſa eſt ex prælatis contrarijs deciſioni-
19 bus coram R. P. D. meo Bourlemont, † quia ex ijs adhuc non erat deciſa queſtio, ad quem tranſigentium ſpectaret fideicommiſſum, dum conceſſa Sulpitiæ noua audien-
20 tia, † pendebant ſub reuiſione, nec adeo ſufficienter præbere fundamentũ euidentis
21 vtilitatis ad tradita *in Canen. ſeù Caputaquen. Iuriſdictionis 14. Martij 1672. §. ſimili reſponſione coram R. P. D. meo Emerix.*

Non demum inſiſtendo in eo, quod admiſſa etiam nullitate Tranſactionis, adhuc cum illa non ex defectu cautæ, aut conſenſus, ſed ſolemnitatum tantum proueniat, impedire non potuerit quin ſulpitia poſſeſ-
22 ſionem amiſerit, † quæ ex actu etiam nullo transfertur *Rota coram Canalerio deciſ. 503. num. 2 coram Royas deciſ. 270. num. 6.* quia duplex occurrit reſponſio, altera quod cum idem ſtatutum fidem adimat contractibus ſine præſcriptis ſolemnitatibus geſtis, † non
23 ſatis conſtat talem conſenſum fuiſſe præſtitum, nec poſſeſſionem fuiſſe translatam, vt tenuit *Rota deciſ. 93. num. 15. verſic. ſed tamen par. 2. diuerſ.* & ex hac eadem deciſione coră *Peutingerio 332. num. 10.* altera in præterita *deciſ. §. fin. data*, quod ſcilicet cum ſtatutum irritet contractum, illumque reputet pro
24 non facto, † ex eo poſſeſſio non habetur pro translata *Noguerol.* pluribus citatis *allegat. 3. quæſt. 2. num. 53.* ex tali propterea infecta
25 poſſeſſione † deneganda venit manutentio lo: Baptiſtæ, ne alias prætor † contra legem
26 ſtatutariam facere videatur iuxta dictum *Boccatij de interdicto vti poſſidetis cap. 3. num. 4. & 17. relat. per Poſth. obſervat. 46. num. 21.*

Et ita partibus hinc inde informantibus reſolutum fuit.

Supra in hoc eodem tomo ſecundo huius Decimæ Octauæ Partis adeſt altera præſentis cauſæ deciſio, quæ eſt ibi in ordine 547.

R. P. D. CALATAIV.

Bonon. Spolij.

Mercurij 15. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Subtus viam publicam, quis de ſua domo, ad aliam pariter ſuam diuerticulum fecerat, quod deinde deualtatum eſt ab altero, prætendente iure proprio ſimile diuerticulum facere poſſe, illud tamen reſtituendum eſſe decidtur, quia quamuis hæc facultas ei pariter competeret, non ideo potuit propria, auctoritate exerceri; Maximè contra primum, qui eam iam ad actum deduxerat.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ dicuntur conformes in ea parte, quæ vltima continet idem, quod in antecedenti declaratum eſt.*
2 *Validitas ſententia reſultat, ſi in ea concurrant requiſita vulgata deciſionis Caputaquenſis.*
3 *Spolium dicitur commiſſum ex clandeſtina innouatione facta.*
4 *Spolium ante omnia purgari debet.*
5 *de Facto ea, quæ facta ſunt, poſſunt de facto ſimiliter reuocari, & quando vide num. ſeqq.*
6 *de Facto, vt procedi poſſit, requiritur quod ita de eo plenè, & euidenter conſtet, vel per rem iudicatam, vel per confeſſionem partis.*
7 *Situs ſubtus viam publicam, ſi eſt iuris publici, non poteſt eſſe ſub dominio priuati.*
8 *Situs ſubtus viam publicam, ſi eſt in bonis nullius, remanet occupantis.*
9 *Locus publicus ab alio prius occupatum, non poteſt propria auctoritate amplius occupari, vel denaſtari.*
10 *Spoliatus eſt ante omnia reſtituendus, etiam ſi ſpolians iure proprio vſum fuiſſe prætendat.*
11 *Spoliatus adhuc reſtituitur, quamuis iura ſpoliantis talia forent, vt eorum vigore ille ſtatim immitti deberet.*

DECISIO DCXXIV.

EXISTENTE Cæſare Annibale Marſilio Roſcio, nunc de Balatinis, in antiqua poſſeſſione cuiuſdam Anditus ſub via publica excauati, per quem à ſua Domo ad propria Stabula accedebat.

Ludouicus, & fratres de Marſilijs ad effectum habendi ſimilem acceſſum, & receſſum ab eorum Ædibus ad ſtabula retro illas exiſtentia, nouum anditum antiquum Cæſaris Annibalis interſecantem, & impedientem de facto conſtruxerunt.

Qua propter ex hac noua excauatione orta lite coram Vicario Generali Bononiæ, iſte per ſententiam declarauit reparaculum muri nouiter conſtructi obſtruens anditum dicti Cæſaris Annibalis, fore, & eſſe demoliendum, & in ea parte, qua vterque anditus interſecatur, portas ab vtroque eſſe appo-

apponendes, idhoc, vt vnicuique ad propria ædificia liber pateat accessus; Quam sententiam Auditor Cameræ in gradu appellationis confirmauit in ea parte, qua fuit pronunciatum dictum reparaculum muri nouiter constructi, fore, & esse demoliendum; Et in alia infirmauit.

Demum deuoluta causa ad Rotam, eaque mihi commissa cum clausula, *conflito, quod sit locus Restuto de duabus*, proposui dubium iuxta formam commissionis: an constet de duabus, seù locus sit reintegrationi §, & quo ad vtramque partem affirmatiue Domini responderunt.

Respectu enim primæ partis constat de numero, & conformitate sententiarum in eo capite, quo iniungitur remotio repagu-
1 li, & repositio in pristinum, † dum in substantia, posterior Auditoris Cameræ continet id, quod fuit in antecedenti declaratum, vt pluribus allegatis in terminis sententiæ in parte conformi, responsum fuit *in decis. 181. num. primo par. 14. recent.*

2 De validitate dubitari non potest, † cum in ea concurrant requisita *Vulg. decis. 260. par. 2. Caputaq.*

De iustitia vero, ex eo, quod in præsenti spolium, illiusque extrema abunde remanent iustificata.

Possessio siquidem antiqua Cæsaris Annibalis, & moderna innouatio illorum de Marsilijs, habetur ex iudiciali visitatione, & descriptione loci facta per Vicarium Generalem Bononiæ, in qua inter cætera adnotatur anditum Cæsaris fuisse antiquitus constructum, & postmodum intersecatum, & ruptum ab altero de recenti condito per fratres de Marsilijs *Summario numero secundo*
3 *litera B. C.* † ex qua innouatione clandestine facta, dicitur spolium per ipsos commissum, †
4 quod ante omnia debet purgari *per Textum in lege prima §. Hoc autem Edictum ff. de nou. operis nunciatione.*

Nec obstat, quod ipsi potuerint vim vi repellendo Cæsaris Annibalis anditum, vt pote in eorum solo clandestine ædificatum,
5 licite deuastare, & alterum aperire *ad Text. in cap. olim il primo de restit. spoliat. & in lege quemadmodum ff. ad leg. Aquil.*

Quia obiectum procederet, si vere, & realiter Cæsar Annibal in eorum proprio
6 solo ædificasset, † & de eo plene, & euidenter constaret, vel per rem iudicatam, vel per confessionem spoliati *Rota coram Buratto decis. 848. numer. 13. & coram Bichio decis. 179. numer. 17. & 18.* sed situs subtus viam publicam, aut est iuris publici, † &
7 non potest esse sub dominio priuati, aut est in bonis nullius, † & acquiritur prius oc-
8 cupanti, *lege in 3. in principio leg. ergò §. finali leg. Insula ff. de acquiren. verum domin.* vnde non licuit dictis fratribus de Marsilijs propria auctoritate, & de facto locum ab alte-
9 ro prius occupatum deuastare, † sed debebant agere interdicto; iuxta *Textum in leg. 2. ff. ne quid in loco publico Capell. de Seruit. Vrban. Prætor. capit. 30. numer. 12. versic. quarto casu.*

Nec sunt audiendi sub prætextu, quod vtendo iure proprio, potuerint actum facere. † quia spoliatus in primis, & ante omnia, est reintegrandus † etiam si iura spo-
11 liantium talia forent, vt eorum vigore statim immitti deberent *per Textum in lege prima §. Denique ff. quod vi, aut clam Rota coram Bichio decis. 179. num. 16. & 17.*

Hinc etiam sequitur respecta secundæ partis dictum Cæsarem Annibalem esse reintegrandum ad suam possessionem ex iuribus supra allegatis.

Et ita eo tantum informante resolutum fuit.

Hæc, & altera immediata decisio ambæ sunt in eadem causa, diuerso tamen articulo.

R. P. D. CALATA IV.

Bononien. Spolij super Remissoria.

Mercurij 15. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Occasione Remissoriæ alias in nostris decisionibus consultò omissæ, stante nouitate articuli excauandi subtus viam publicam, quæritur hic an ad probandum illius assuetudinem Remissoria concedenda sit, & negatiuè resoluitur, quia causa in partibus agitata, de tali consuetudine, quæ ibi facilius probari poterat, numquam est oppositum, quapropter calumniosa, & irreleuans illius probatio visa est, & ideo deneganda, præsertim in Spolio per duas sententias declarato.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo, si qua fuisset, facilius probari potuisset in partibus, quam in Vrbe.*
2 *Consuetudinis probatio petita solum in Vrbe post diu discussam causam in partibus, præsumitur calumniosa, & ideo denegatur.*
3 *in Spolio quem se tenuerit posse non permittitur.*
4 *Consuetudinis probatio nihil commune habet, quod innouata contra dispositionem illius de facto remoueri possint.*
5 *Articuli non percutientes præcisos terminos, & particularem circumstantiam casus controuersi, sunt irreleuantes, nec aliter admittendi.*
6 *Remissoria non datur data irreleuantia articulorum.*
7 *Ædificium fuisse constructum in solo alterius, sine illius scientia, respicit probationem dominij.*
8 *Dominij probatio, seù exceptio non admittitur ad probandam purgationem Spolij.*
9 *Consuetudo excauandi subtus vias publicas, non vltrà infert, quod sit excauantes acquirant dominium soli.*

10 Su-

10 *Solum si est iuris publici, prætendi nequit à priuato.*

11 *Solum si est nullius iuris, fit prius occupantis.*

DECISIO DCXXV.

CONDEMNATI per duas Sententias extra Rotam Ludouicus *, & alij fratres de Marſilijs ad demoliendum Anditum ſubterraneum nouiter, & de facto conſtructum impedientem antiquum Cæſaris Annibalis Marſilij Roſci nunc de Balatinis, quas ſententias Rota in hodierna propoſitione cenſuit eſse conformes, et locum eſſe reintegrationi, petierunt remiſſoriam ad probandum, quod in Ciuitate Bononiæ viget conſuetudo permittens Dominis è conſpectu ſuarum Ædium habentibus Ædificia, vel ſtabula ſubtus vias publicas excauare, ſcù Anditus facere dumtaxat per lineam rectam, non autem per obliquam, provt conſtructus prætenditur Anditus dicti Cæſaris Annibalis, ſed Domini denegandam eſse cenſuerunt.

Quia cum hæc cauſa diu fuerit in partibus agitata, et nunquam oppoſitum de dicta prætenſa conſuetudine, † quæ facile ſi
1 adeſset, probari poterat; Præſumitur hodie Remiſſoriam peti ad ſe magis confo-
2 uendum in ſpolio per duas ſententias canonizato, † quod non eſt permittendum

* *Capnatequenſis deciſion. 63. numer. primo parte 3. Coccin. deciſion. 828. numer. 2. Dunozett. Iunior. deciſ. 345 num. primo & deciſ. 701. numer. 3. Bichius deciſ. 206. num. 11.*

Præterea articuli propoſiti non continẽt, quod ſtante dicta conſuetudine † permiſ-
4 ſum fit anditus aliter conſtructos poſse de facto, propria auctoritate deuaſtari, de quo principaliter eſt quæſtio; Vnde ſunt prorſus irreleuantes, † cum non percutiant præ-
5 ciſos terminos, et particularem circumſtantiam caſus controuerſi; *Natt. conſil. 575. numer. 15. & conſil. 600. numer. 20. Mantic. deciſ. 159. numer. 4. Buraſt. deciſ. 129. num. 6. deciſ. 570. numer. 9.* data autem irreleuantia,
6 ſunquam datur Remiſſoria *l. Ad probationem le prima in fine C. de probationib. Rota coram Dunozzett. Iunior. deciſ. 355. numer. primo & deciſ. 489. num. 2. & coram Manzanedo deciſ. 308. num. 3. & 4.*

Quatenus vero probandum proponitur; Quod anditus Cæſaris Annibalis fuerit conſtructus in proprio ſolo fratrum de Marſi-
7 lijs clandeſtine, & abſque illorum ſcientia, hoc reſpicit probationem dominij, † cuius
8 exceptio non admittitur ad retardandam purgationem Spolij *l. prima ff. quod vi aut clam. l. ſi quis ad ſe fundum ibique gloſſ. C. ad leg. Iuliam de vi public. capit. ſapè de reſtitut. ſpolat. Caſtrenſ. conſil. 113. numer. primo libr. 2. Decius conſil. 84. numer. primo Grat. Diſcept. 734 numer. 15. Rota deciſ. 409. numer. 5. par. prima recent.* vltra quod licet probaretur conſuetudo excauandi per viam rectam ſubtus
9 vias publicas Ciuitatis; † Articuli tamen non continent, quod facientes dictos Anditus, acquirant dominium ſoli, quod vel
10 eſt iuris publici, † & prætendi nequit à priuato, vel eſt nullius iuris, † & ſit prius oc-
11 cupantis, qualis fuit Cæſar Annibal *ex additis in alia deciſione §. Quia obiectum coram me.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Hæc deciſio eſt in eadem cauſa deciſionis præcedentis, quamuis diuerſo & ſolo articulo Remiſſoriæ.

R. P. D. RONDININO.

Romana Domorum ad Suburram.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Poſt paſſas moleſtias, eaſque venditori intimatas, ad euitandam executionem, concordauerat emptor cum creditore, propter quod euictionem ſibi deberi prætendebat, illi in hac deciſione denegatam, quia poſt aſſumptam litem à venditore, eamque etiam proſequutam, commiſſa non erat ſtipulatio liberationis earundem moleſtiarum, quo in caſu ſi ille agat mediante ceſſione iurium ſibi à creditore facta, iuſtitiã ceſſionis iuſtificare tenetur, ſine cuius probatione, ſolutio facta, nec ad effectum agendi, neque ad effectum excipiendi, & reſpectiue retinendi illi ſuffragari non poteſt.

SVMMARIVM.

1. *Emptor aliud eſt, quod egat pro euictione iam paſſa, aliud verò quod petat liberationem à moleſtijs, quia primo caſu litis exitum expectare tenetur, altero vero ſolas moleſtias, vel rem aliqs obligatam docere debet.*
2. *Liberatio à moleſtijs debetur, quia quis moleſtatur, non autem quia iniſtè, vel iniuſtè moleſtatur.*
3. *Moleſtias ſi quis habet, quatenus poſſit cum moleſtante tranſigere, & num. ſeqq.*
4. *Tranſactio cum moleſtante iniri non poteſt poſtquam debitor litem ſuſcepit, & illam proſequitur.*
5. *ad Factum voluntarium, & culpoſum non obligatur, qui à moleſtijs aliquem liberare tenetur.*
6. *Emptor poſt moleſtias paſſas, & reſcriptum Signaturæ ſine præiudicio, ad euitandam executionem concordare poteſt cum creditore.*
7. *Emptor, qui ante paſſas moleſtias concordauit cum creditore, vt pro relenatione agat, iuſtitiam crediti probare tenetur, & num. ſeq.*
8. *Executionem ad euitandam concordari licet cum creditore, eandemque executionem præuenire.*
9. *Mulier retinens bona viri, non poteſt ea tacendo petere creditum integræ dotis.*
10. *Vſuræ dotales ex ſtatuto Vrbis lib. primo c. 15. non debentur niſi à die interpellationis, ex qua inſurgit mora.*

11 *Sem-*

11 *Sententiam, quam quis obtinuit, & acceptauit amplius impugnare non potest.*
12 *Liberatio à molestijs pecuniarijs non potest postea, quam debitor assumpsit in se litem, eamque defendit, quia hac loco cautionis est, & fere per tot.*
13 *Solutio duplicata fieri non debet.*
14 *Solutio liberè facta contra formam pacti non liberat solucntem posteriori creditori, & nu.* 19.
15 *Inuestimentum consentum emptor remittere non potest.*
16 *Solutio vera si soluentem non liberat, ita & nec minus cum liberauit compensatio, quæ est solutio ficta.*
17 *Compensatio non admittitur vbi non admittitur solutio.*
18 *Sententia, & res inter alios acta non præiudicat non citatis.*
19 *Emptor habens descripta, & indicata nomina creditorum anteriorum non potest soluere posterioribus, & supra num.* 14.
20 *Soluens posterioribus si habuit notitiam anteriorum dicitur esse in mala fide, & ita illi non suffragatur solutio neque ad effectum agendi, neque ad effectum excipiendi.*

DECISIO DCXXVI.

QVAMVIS Domini non reuocarent in dubium conclusionem, vt nempe in casu, in quo Emptor agit actione ex empto ad consequendum euictionem sibi de-
Iure debitam, debeat quidem non solum-
litem Venditori denunciare, sed se defendere, atque litis exitum expectare, itaut tamtundem præstetur, quantum ab euincente ablatum fuerit, perfectè iam secuta-
euictione, non autem quando Emptor, †
1 vel alius Contrahens agit ex promissione-
rem habitam liberandi ab omnibus hypothecis, & à quibuscumque molestijs, quia tunc sufficit ostendere Instrumenta, in quibus res vendita sit alteri obligata, vel docere de facto, litem super ea fuisse sibi contestatam, quia statim dicitur euenisse casus promissæ liberationis ad terminos *Text. in l. sed in libertatem* 12. *Ibique Bald. & Salicet. C. de euict.* & distinguendo comprobat *Surd. cons.*13.*num.*10.*Cacheran. decis.* 24.*nu.*4. *Gratian. discept.*175. *numer.*20. *Rota apud Pacif. de Salu. decis.*220.*num. primo & seqq. & coram Peuting. decis.*327.*num.*2. *&* 3. *& aliis adductis in Romana, seù Albanen. Vinearum prima Iulij* 1672.§. *non obstat, quod molestia, &* 17. *Martij* 1673. *in princ. coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Posthabita in hoc casu quacumque discussione subsistentiæ molestiarum illatarum, quæ sunt extranea ab hoc iudicio, in quo debita est liberatio promissa emptori, vel alteri contrahenti, quia molestato, non quia iustè, vel iniustè molestato, cum sufficiat molestias de facto illatas fuisse, †
2 & discussio circa illarum substantiam, facienda sit, suscepta lite à venditore aduersus molestantes iuxta doctrinam *Bart. in l. Lucius* §. *Tres heredes num. primo ff. ad Sen. Conf. Trebell. Soccin. Sen. cons.*70. *in princ. vol.*3. *Abb. cons.*43. *par. prima Alex. cons.*52. *sub num.*2. *&* 3. *vol.*2. *Panzirol. cons.*45. *sub num.*14. *&* 15. *Mandell. Alba cons.*216. *num.* 2. *vbi Add. litera B. Gramat. decis.*101.*num.*31. *Rot. diuers. par.*4.*dec.*815. *per tot. & in rec. par.*3. *decis.*231. *sub num.*2. *& par.*6. *decis.*143. *num.*14. *Dunoz. Iun. decis.*795. *num. primo Bichius decis.* 266.*num.*5. *Peuting. decis.*239.*num.*8. *& in præterita decisione huius Causæ* 26. *Iunij* 1675.§. *Non obstant coram me.*

Adhuc tamen dicebant Domini in præsenti cautæ propositione abunde iustificatum fuisse Paulonios suscepisse in se litem-
denunciatam ab Anna-Felice Laschetta-,
quæ interim se concordauit cum Lauinia-
Barla creditrice, adeoque habito recursu ad Signaturam, commissa fuit causa tam contra Barlam molestantem, quam contra Laschettam molestatam cum clausula alteri, qui ad legitimam Summ. Paulonij *num.*3. *& seqq.* quo casu, dum Laschetta non recepit
3 damnum ex causa iudicati, † sed transactionis, non habet actionem ex stipulatu contra Paulonium, qui satisfecit promissæ liberationi à molestijs, assumendo in se litem, & causam defendendo ad terminos *Textus in l. euicta* §. *Duplæ ff. de euict. & in l. si post perfectam C. illo eod. tit. Mangil. de euict. qu.*185. *num.*15. *&* 16. *Afflict. decis.*171.*num.*2. *Rota coram Seraph. decis.*1243. *num.*4. sed exceptione doli mali submouetur, cum non liceret
4 transigere cum Barla molestante, † quare-
do iam Paulonij necessarij defensores aduersus illam litem prosequebantur ad *Textum expressum de similibus pactionibus loquentem in l. si dictum fuerit* §. *si Compromissio ff. de euict.* & in proposito concludunt *Cost. de fact. scient. vel ignor. cent. prima distinct.* 48.*num. primo Burgund. de euict. quæst.*78. *num.*4. *Valeron. de transact. tit.*5.*quæst.*5.*num.*38. quasi hoc sit factum
5 ipsius Laschettæ voluntarium, † & culposum, ad quod Paulonij non obligantur ex ratione *Text. in l. quod si noluit* §. *si mancipium, vbi glos. verb. culpam ff. de edil. Edict. Corn. consil.*326.*vol.*3. *Cabal. de euict* §.5.*num.*5. *Surd. decis.*22.*nu.*1. *Mangil. de euict. quæst.*9. *num.*15. *& num.*22. *vers. non alias Ciriac. contr.* 103. *ex numer.*29. *Gratian. discept.*227. *num. primo Gomez. var. resol. to.*2.*cap.*2.*n.*40. *Fontanell. de pact. nupt. claus.*5 *glos.*8.*par.*14.*num.*8. *Rota coram Put. decis.*258. *sub num.*4.*vol.*3.

Non obstat, quod Signatura comisisset causam cum clausula sine præiudicio legitimæ executionis, ideoque Laschetta, quæ
6 videbat executionem imminere contra se, ad tuendam suam possessionem, potuerit concordare cum Barla creditrice, quæ possessionem Domorum assecutura erat, & cessionem reportare iuxta *decis.* 220. *ad fin. post Pacif. de Salu. interd.* quia Laschetta non ob timorem imminentis executionis ob commissam à Signatura causam sine præiudicio, sed sponte sua transegit, longe ante hoc Signaturæ rescriptum, quia illud emanauit 24. Nouembris 1661. vt ex attestatione R.P.D. Rattæ Auditoris Eminentissimi Signaturæ Præfecti postquam 22. Ianuarij eiusdem anni Laschetta iam transegerat, & cessionem

reportauerat à Barla molestante Summario responsionis de Iordanis *num. primo & 2.* etiamsi aduersus eam Paulonij iam antecedenti anno litem suscepissent Summario Paulonij *num. 3. & 4.* cuius Barlæ rationes, & iura magis sibi proficua existimauit, quã expectare liberationem à molestijs à Paulonijs necessarijs defensoribus assumpram, & pro qua adita Signatura obtenta fuit commissio cum clausula suspensiua executionis, vt ex attestatione eiusdem R.P.D. Rattæ, & in Summario Paulonij *num. 5.* quo casu Laschetta non est amplius consideranda tanquam petens liberationem à molestijs, sed potius tanquã agens pro releuatione indemnitatis ex iuribus Barlæ sibi cessis, quorum iustitiam probare debet, vt obtineat iuxta notabilem theoricam *Bart. in l. Emptorem 12 num. primo ff. de act. Empt.* quam reassumit *Imol. in cap. fin. num. 24. extrà de empt. & vendit. Bald. in l. at qui nouam §. Cum me sub num. 5. ff. de negot. gest. Franc. Marc. decis. 581. num. 8. in fin. Surdus dicta decis. 22. num. primo & seqq. Mangil. de euict. quæst. 9. num. 45. & melius quæst. 199. num. 11.* in quibus terminis constito de bono iure creditoris, † licet præuenire executionem cum ipso concordando iuxta deducta per *Franch. Marc. dicta decis. 581. sub n. 8. Mangil. de euict. dicta quæst. 199. numer. 11. Rota coram Merl decis. 876. num. 3. & in recen. par. 11. decis. 278. num. 9.*

Tantum autem abest, quod constet de bono iure Barlæ, quod imo patet istam fuisse ante concordiam cum Laschetta integre satisfactam de suo credito dotali contra Franciscum Frangium virum, quo viuente iudicium intentauit pro assecuratione dotis, & quarti dotalis in totum ascenden. ad sc. 1500. pro quibus obtinuit mandatum de associando ad Domum in Via Suburræ, & ad alia bona in Vrbe sita, quorum omnium possessionem accepit, atque vlterius erat debitrix viri pro summa sc. 230. pro totidē ab ipso solutis Sorori dictæ Barlæ, ex concordia inter ipsas sorores celebrata Summario eodem *num. 6. & seqq.* itaut si Barla, mortuo viro volebat repetere dotem, debebat prius dimittere bona, quæ pro eius assecuratione retinebat, & excomputare dicta sc. 230. viro debita, non autem tacendo hanc bonorum possessionem, debitum petere integræ dotis, & quarti dotalis restitutionem à Laschetta vna cum vsuris dotalibus, quæ nullatenus prætendi poterant, nisi à die interpellationis, ex quo insurgit mora, per quam vsuræ debentur, vt disposuit *Stat. Vrb. lib. primo cap. 13.* & comprobat *Fenzon. ibidem ex num. 29. & 55. Rota coram Duran. decis. 176. num. 4. & coram Eminentissimo Ottobono decis. 103. num. 4. & 5. & decis. 201. nu. 5. & in decisione huius Causæ 20. Iuny 1670. §. Et quoque coram Reuerendissimo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Excluso autem bono iure Barlæ, visum est facilius excludi illud Guarnelli creditoris à quo Laschetta pariter molestatam fuisse dixit, & cui nulla facta molestiarum intimatione, soluit, quoniam de malo iure Guarnelli constat ex sententia AC. in iudicatum transacta, in qua declaratur nullum ius, nullamque actionem Guarnello competijsse, & competere vna cum condemnatione ad restitutionem omnium fructuum perceptorũ Summario eodem *nu. 10.* quam sententiam cum ipsa Laschetta obtinuerit, & acceptauerit amplius impugnare non potest *in l. si fernus plurium §. si Hæreditatis ff. de legat. primo & Peregr. de fideicom. art. 33. num. 33. Rot. decis. 78. num. primo par. prima & decis. 299. num. 8. par. 11. rec.*

Etiam si habentes causam à Laschetta pro eodem censu Guarnelli molestentur etiam hodie ab Anna Cruschella, & Petro Colangelo, quia cum Paulonius iam in se litem susceperit Summario eiusdem *num. 11* & cum effectu illos defendat, nihil exinde prætendi potest, quia vt superius dicebatur & docet quotidiana praxis, susceptio litis in se à venditore facta aduersus molestantem impedit, ne committatur stipulatio liberationis à molestijs promissæ emptori, qui non amplius molestatur, cum iudicium in venditorem, qui in se illud assumpsit, dirigitur, atque hæc stante loco sufficientis cautionis, & securitatis emptoris ad terminos *Textus in l. euicta §. Duplæ ff. de euict. & in l. si post perfectam 24. C. illo eodem titulo* cum aliis supra adductis.

Quo vero ad molestias illatas per moniales S. Luciæ in Silice, pro quibus habentes causam à Laschetta essent creditores sc. 666 75. pro sorte, † & fructibus vsque ad diem census extincti mense Decembris 1674. placuit responsio, quod cum ipsi è conuerso sint debitores in sc. 600. ob valorem Domorum, in hac summa, Laschettæ creditum, pro quo assignatæ fuerunt, excedentium, vt etiam in præterita decisione huius causæ coram me dictum fuit, ac etiam in sc. 1152. pro illorum fructibus compensatiuis decursis à mense Ianuarij 1644. vsque, & per totum annum 1675. facto calculo aritmetico, remanent potius debitores Paulonij, quamuis demerentur ex istis fructus compensatiui, qui soluti dicuntur Io: Francisco Frangio, quos tamen malesolutos contendebant scribentes pro Paulonio, adeo ut non sit relaxandum mandatum cum nõ constet de credito, † sed potius de debito actorum, quibus fieret duplicata solutio contra omnes iuris regulas, de quibus *Bart. in l. si constante sub num. 29. ff. solut. matrim. cum concordan.*

Et quamuis in præterita causæ decisione debitum sc. 600. imminutum fuerit in sc. 200 quæ Laschetta excomputauit soluendo Io: Francisco Frangio creditori ex causa mutui dicti sc. 200. hodie tamen aduertebant Domini, quod solutio hæc non poterat bonificari Laschettæ, quia cum Domus controuersæ à Io: Francisco Frangio anno 1640 venditæ fuerint Gaspari Paulonio, qui pro

resi-

reſiduo pretij ſoluere promiſit ſc.900. infra ſex annos, & interim fructus compenſatiuos, cum expreſſa tamen conditione, vt dicta ſc.600. inueſtiri deberent pro hypotheca, & ſecuritate Paulonij emptoris, ſuper quo inueſtimento acquiri non poſſet ius alicui creditori ex quacumque cauſa, etiam Priuilegiata; idcirco Laſchetta, cui in principio anni 1644. aſſignatæ fuerunt iſtæ Domus ab hæredibus dicti Gaſparis Paulonij viri pro reſtitutione ſuarum dotium, & iurium dotalium, & cum præciſa obligatione ſoluendi dicta ſc. 600. & eorum fructus compenſatiuos Io:Franciſco Frangio iiſdem modis, & formis, provt conuentum fuerat inter prædictos Frangium, & Paulonium in venditionis inſtrumento, non potuit ſoluere dicta ſc.200. in cauſam mutui de menſe Nouembris eiuſdem an.1644. inter Frangium, & Franciſcum Laſchettę Patrem contractum Summario eiuſdem Paulonij *num. primo & 2.* quia cum dicta ſc.600. ſemper & perpetuo ſtare deberent inueſtita pro ſecuritate emptoris, itaut cuicumque creditori priuilegiato ius non acquireretur, quemadmodum ſolutio libere facta contra formam pacti non liberaſſet, ſoluentem poſteriori creditori, in præiudicium Paulonij emptoris, qui ſibi ius hoc reſeruauerat, & in cuius damnum Laſchetta conuentum in ueſtimentum remittere non poterat ad ter-
14 minos *Textus in l. ſi ex pluribus §. primo ff. de ſolut. & in l. Iuris gentium §. ſi paciſcar vbi gloſ. verb. non liceat ff. de pact. gloſ in l. quos prohibet verb. patiatur ff. de poſtulan. Bart. in l. ſi quis in conſcribendo num. 3. C. de pact. Gturb. deciſ. 79. num. 46. Gratian. diſcept. 45. num. 22. & ſeqq. cum aliis per Modern. Venuſ. de Credit d ſc. 59. num. 8. Rot. diuerſ. par. prima deciſ. 170. num. 4. & 5. & recen. par. prima tom. 2. deciſ. 297. num. 6. & 19. & par. 11. deciſ. 217. num. 13. & in Romana Cenſus prima Aprilis 1669. coram R.P.D. meo Bourdemont.*

Ita nec ſoluentem liberare potuit compenſatio, quæ eſt ficta ſolutio, & quæ pro-
16 inde nunquam admittitur † vbicumque non admitteretur ipſa ſolutio, vt in ſpecie
17 *Tondut. par. 2. reſol. Ciuil. 179 numer. 14. & 15. Modernus Venuſ. de Credit. d. diſc. 59. num. 8. Rota rec. par. 4. deciſ. 529. num. 2.*

Quæ iura deduxiſſent Paulonij ſi fuiſſent citati, quando Laſchetta obtinuit ſententiam ab AC. in qua declarauit ſc.200. compenſata fuiſſe cum mutuo, cuius erat creditor Franciſcus ipſius Pater, quem ipſe hæres, & filia repræſentabat, ideoque ve-
18 luti res inter alios acta, † Paulonijs non vocatis non præiudicat ex *vulg. reg. deſumpta ex l. prima & toto titulo C. quando res inter alios act. in l. prima C. de peric. & commod. rei vendit. & in l. emptor 7. C. de euict.*

Neque excuſari poterat Laſchetta, eique bonificari hæc ſolutio, veluti facta creditori venditoris, quia id procedit, † quando
19 emptor non habet deſcripta, & indicata à venditore nomine creditorum anteriorum, neque illorum notitiam, in quibus terminis loquitur *Tex. in l. Nomen Debitoris 4. C. qua res pignor. oblig poſſ. Bart. in l. fin. §. & ſi præfatam in Summario ibique Caſtren. num. 4. C. de iur. deliber. Mangil. de euict. quæſt. 43. ex num. 11. Salgad. in Labor. Credit. par. 3. cap. 6. ex num. 45.* non autem quando, vt in caſu adeſt notitia creditorum anteriorum, quia tunc ſoluendo de
20 bitū poſterius, dicitur eſſe in mala fide, † atq; ipſi non bonificatur ſolutio, neq; ad effectū agendi, neq; ad effectū retinendi, ipſiuſq; ſoluentis damno cedit iuxta diſt. *Caſtr. in d. l. fin. §. Etſi præfatā C. de Iur. deliber. Gabr. conſ. 82. n. 5. vol. primo Merl. de pignor. lib. 4. tit. primo qu. 18. ex num. 6. Rot. rec. par. 10. deciſ. 30. num. 43. & deciſ. 211. num. primo cum alijs in Veliterna Immiſſionis 4. Iulij 1674. §. finali, & prima Februarij 1675. coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Et ita vtraque parte informante receſſerunt Domini à deciſis 26. Iunij 1675. coram me, &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio eſt impreſſa ſupra in hoc eodem tomo 2. vbi eſt in ordine 572. cuius etiam in calce aliam concordantem inuenies.

R. P. D. CALATAIV.

Interamnen. Beneficij.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad effectum impediendi ſubrogationem gratioſam opponebatur non conſtare de lite ſuper titulo beneficij, quodque litigator eſſet calumnioſus, & iniuſtus, ſed neutrum eſt conceſſum quia lis fuerat Papæ narrata cum ſuis qualitatibus, & ideo ſat erat de ea docere eo modo, quo facta fuerat narratio; Calumnia verò excludebatur, quia impetrator facile credere potuit beneficium eſſe Pontifici reſeruatū, ex eo quod illud in Curia vacauerat, vel quod vltimus ſtatus attendi debuiſſet, quod ſufficit ad hunc effectum, in quo cauſa etiam colorata ſuffragatur.

SVMMARIVM.

1 *Lis eſt vnum ex principalibus requiſitis ſubrogationis gratioſæ.*
2 *de Lite ſatis conſtare dicitur ex deciſionibus in cauſa factis.*
3 *Lis ad effectum ſubrogationis gratioſæ, debet eſſe ſuper titulo beneficij.*
4 *Lis Papæ cum ſuis qualitatibus narrata, ſufficit iuſtificari eo modo, quo fuit facta narratio.*
5 *Calumnia quatenus probetur ex deciſionibus contrarijs, vel non et num. ſeqq.*
6 *non Ius litigatori competere, probari debet ab initio ante motam litem, et ante factas probationes.*
7 *Impetrans beneficium per obitum illius poſſeſſo-*

ris

ris in Curia, probabiliter credere potuit, illud fuisse reservatum.

8 *Status vltimus beneficij, quod deberet attendi, facile credent, qui dictum beneficiū impetrauit.*

9 *Calumnia litigatoris excluditur ex qualibet causa, etiam colorata.*

DECISIO DCXXVII.

BENEFICIVM sub inuocatione Sanctæ Mariæ Magdalenæ in Ecclesia Interāmen. existens, & vacans per obitum in Curia Ciampini, fuit impetratum à Valentino Carolo Saluolo cum derogatione iurispatronatus.

Verum quia executioni eius literarum Apostolicarum, se opposuit Ioannes Franciscus Roscius, prætendens dictum beneficium sibi debitum ex lege fundationis, orta desuper lite, eaque ad me deuoluta, binas ille fauorabiles decisiones reportauit sub diebus vigesima secunda Iunij 1672. & vigesima sexta eiusdem 1673.

Cum autem eo defuncto, Valentinus subrogationem gratiosam in ius, & possessionem Ciampini, & ipsius Ioannis Francisci obtinuisset, & aduersus illam Ioannes Baptista Roscettus nouiter ad causam admissus insurrexerit; Dubitaui propterea, An literæ Valentini sint exequendæ, & Domini exequendas esse censuerunt.

1 Siquidem de lite, † quod est vnum ex præcipuis requisitis subrogationis gratiosæ, satis de ea dixerunt constare † ex decisioni-
2 bus emanatis coram me.

Nec obstat, quod ea debeat adesse super
3 titulo beneficij, † quia id non procedit, quando, provt hic, illa Valentino fuit specificè narrata Summo Pontifici cum omnibus inde secutis, occasione prætensi iurispatronatus familiæ de Rubeis Summario eiusdem *numero 3.* quo casu cum tunc Papa certioratus fuerit de qualitate litis, † sufficit, illam iustificare eo modo, quo fuit nar-
4 rata, vt distinguendo tradit *Rota coram Coccino decis. 2079. numer. 13. et coram bonæ memoriæ Bichio decis. 187. numer. 10. et 11.*

Nec dici potest calumniosa ex quo, † ex
5 decisionibus subsequutis appareat de nō iure prædicti Valentini Collitigantis.

Quia de dicto non iure constare debuisset ab initio ante motam litem, † & ante fa-
6 ctas probationes *Cavaler. decis. 126. nu. 6. & decis. 401. nu. 3. parte 14. Recen.* cumque ille beneficium impetrauerit per obitum Ciam-
7 pini hic in Curia, † probabiliter credere potuit, quod esset Sedi Apostolicæ reseruatū, vel quod attendi deberet † vltimus status,
8 vt disponitur in *capit. consultationibus de Iure patronatus*, & in hac materia quælibet cau-
9 sa, † etiam colorata excusat à calumnia. *Addentes ad sanctæ memoriæ Grego. Decimum quintum decis. 426. num. 11. et coram Bichio decis. 185. nu. 31. et decis. 403. num. 4. par. 14. rec.*

Et ita vna tantum parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Castri Orciani.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Directum dominium Castri ad effectum deuolutionis probari prætendebatur ex instrumentis informibus locationum cum adminiculis, quæ quia in suo genere perfecta nō erant, minus sufficere visa sunt contra tertium nullam habentem causam ab inuestitis, defectus autem consistebant in eo, quod scripturæ pro eis adductæ ipsæ etiam erant informes, atque ex archiuio priuato desumptæ, & licet concurrerent adhuc enunciatiuæ emissæ in Bullis Summorum Pontificū, illæ emanauerant ad instantiam partis, & à personis interessatis, ac suspectis, quinimo pro ijs omnibus deficiebat obseruantia, quæ potius apparebat contraria tam ex aliis fortioribus coniecturis, quam ex eo, quod bona tamquam libera fuerunt possessa, vt proinde contra petitam deuolutionem decisū sit.

SVMMARIVM.

1 *Dominium directum ad effectum deuolutionis ob lineam finitam, non autem in pœnam prohibitæ alienationis, vel non solutionis canonis non requirit probationes omnino claras, & concludentes.*

2 *Dominium directum etiam ad effectum deuolutionis ob lineam finitam probari debet concludenter, si agitur contra tertium nullam habentem causam ab inuestitis.*

3 *Deuolutio emphyteusis ob lineam finitam non datur contra tertium non habentem causam ab inuestitis, sed iudicio rei vendicationis agendum est.*

4 *Rei vendicationis iudicium ex sui natura involuit principalis disputationem dominij, & proinde plenam, & concludentem probationem requirit.*

5 *Instrumentum non dicitur in forma probanti si plures defectus substantiales patiatur, & qui illi sint.*

6 *Archiuium priuatum Ecclesiæ non tribuit robur scripturis informibus, præsertim ad eius fauorem, & contra non subditum.*

7 *Scripturæ informes, & ex archiuio priuato extractæ, nec etiam deseruiunt pro adminiculo, amplia vt num. seq.*

8 *Antiquitas non defendit à vitijs, & defectibus substantialibus.*

9 *Antiquitas non dat robur scripturis informibus, & imperfectis, nisi concurrat illarum effectuatio, & obseruantia.*

10 *Effectuatio, & obseruantia imperfectæ concessionis emphyteusis non resultat ex transactione facta super canonibus, eorumque solutione promissa, nisi constet illos deberi, vel quod postea soluti sint.*

11 *Dominium directum non probatur ex transactio-*

ne

ne facta super canonibus, qui non apparent debiti, vel soluti, si de concessione emphyteusis non plenè constitit.

12 *Enunciativæ antiquæ, licet habeant vim famæ, desumptæ tamen ex instrumentis informibus, & de quorum effectuatione non constat, nihil relevant, & num. 10.*

13 *Enunciativæ antiquæ non probant, si principaliter dubitatur de enunciato.*

14 *Enunciativæ emissæ in Bullis Summorum Pontificum, non probant, si illa emanarunt ad instantiam partis.*

15 *Bullæ Pontificiæ emanatæ ad instantiam partis, intelliguntur cum præsupposito, quod narrata sint vera.*

16 *Bullæ Pontificiæ, licet habeant præsumptionem pro se, nihil tamen probant, quando originem ducunt à personis suspectis, eo magis si non probantur effectuatæ, & num. 12.*

17 *Dominium directum in iudicio rei vendicationis contra tertium non probatur ex coniecturis, & præsumptionibus antiquis, sed probari debet præcisè de tempore motæ litis.*

18 *Dominium antiquum non præsumitur continuatum contra tertium ex sola probatione, vel præsumptione dominij antiqui.*

19 *Præsumptio fortior vincit debiliorem.*

20 *Dominium directum Ecclesiæ excluditur, si bona quæ prætenduntur emphyteutica, devenerunt ad manus plurium possessorum, & num. seqq.*

21 *Dominium directum excluditur ex sola possibilitate contraria.*

22 *Emphyteusis informis concessio eo minus sufficit pro probatione dominij, si postea nullus actus illud inferentes subsequuti sint.*

23 *Ineffectuationis præsumptio maximè intrat ex negligentia, & omissione eorum, quæ pro effectuatione fieri debuissent.*

24 *Vsurpatio emphyteusis non præsumitur in Ecclesia, sed potius legitimus titulus, si in investitura aderat prohibitio alienationis in illam.*

25 *Fides mala excluditur, & bona præsumitur maximè in successore ex diuturna, & pacifica possessione sui auctoris.*

26 *Fides mala ex lite resultans, cessat ex sententia favorabili in iudicatum transacta, & maximè in iudicio approbata, amplia vt ibidem.*

27 *Præscriptio quadragenaria sufficit inter duas Ecclesias, & inter illas servatur.*

28 *Emphyteutica bona non præsumuntur ab Ecclesia permissa transire in extraneos, si verè illa fuissent emphyteutica.*

29 *Emphyteutica esse bona, argumentum desumptum, ex quo prætensus investitus, vel successor de illis disposuit, cessat, si dispositio facta sit tanquam de bonis liberis.*

30 *Dominium Castri probatum in ordine ad iurisdictionem, non infert ad dominium territorum, aliorumque bonorum intra illius fines existentium.*

31 *Ecclesia, eiusque superiores non præsumuntur pro parvo canone concessisse in emphyteusim bona magni valoris.*

32 *Pretij, seù canonis quantitas optimè probat quid in venditione, vel emphyteusi fuerit comprehensum.*

33 *Dominium directum excluditur, seù non probatur ex sola concessione Castri, vel partis bonorum illius, si reliqua pars fuit in eadem concessione præservata.*

34 *Possessio particularium intra fines Castri excludit seù non concludit vniversale dominium bonorum eiusdem Castri.*

35 *Bona à particularibus possessa intra fines Castri feudalis, non ideo præsumuntur feudalia, sed allodialia.*

36 *Concessio Castri facta cum casis, territorio, tenimentis adiacentijs, &c. intelligitur respectu iurisdictionis, non autem quoad bona.*

37 *Dominium bonorum Castri probari debet plenè, & concludenter per alias probationes, non autem ex sola concessione eiusdem Castri.*

DECISIO DCXXVIII.

POSTQVAM Rota sub die 2. Maij 1674 recedendo à resolutione prius capta sub die 15. Iunij 1672. censuit Instrumentum antiquum Investituræ anni 1286. esse corroboratum varijs adminiculis, & sufficienter probare dominium controuersi Castri, 1 eò quia Ecclesia non agit ad deuolutionem in pœnam alienationis, irrequisito Domino, vel non soluti Canonis, sed ob lineam finitam, quo casu probationes non debent esse tàm concludentes, ad firmata coram *Burato decis. 602. num. 9.* aliisque in decisione sub dicta die 2. Martij allegatis, Excellentissimus D. Princeps Burghesius, iteratò intimauit molestias Ven. Archihospitali S. Spiritus, & D. Duci Matthæio, aliisque pro euictione controuersi Castri obligatis, fueruntque producta nonnulla noua iura, quæ insimul cum prioribus hodie magis distinctè perpensa, Dominos mouerunt ad redeundum ad primo loco decisa.

Etenim deuolutio ob lineam finitam tũc competit, quando controuersia est cum successoribus, seù habentibus causam ab 2 inuestitis, & in his terminis loquuntur decisiones Caualerij, Buratti, aliæque in vltima decisione coram me allegatæ; At quoties lis est, vt hic cum mere tertio, nullam recognoscente dependentiam ab inuestitis, 3 qualis est D. Princeps,† tunc aduersus istum solum datur iudicium rei vindicationis, quod ex natura sua principaliter inuoluit disputationem super dominio, ac proinde 4 illius plena, † & concludens probatio requiritur, vt coram *Carillo decis. 180, numer. 6. & coram Dunoz Sen. decis. 174. num. 3. & fuit animadversum in decisione 15. Iunij 1672. coram me §. finali.*

Et nihilominus adhuc procedendo cum opinione in vtraque præcedenti decisione firmata, quod instrumentum investituræ corroboratum pluribus vrgentibus adminiculis, sufficienter probet dominium, etiã contra tertium; Eadem adminicula hodie magis distincte examinata, non fuerunt visa talia.

Siquidem duo, quæ ex parte ante desumebantur ex instrumentis locationum an-

ni 1097. & anni 1141. non vrgent, quia neutrum eſt in forma probanti, ambo ſunt imperfecta, patiunturque plures ſubſtantiales defectus; Primum enim caret nomine Pontificis, clauſula actum, loco, teſtibus, 5 & ſubſcriptione Notarij. Secundum vero pariter deſtituitur eadem clauſula actum, loco, & ſubſcriptione Notarij, atque alterius nomine, & cognomine, tam Cardinalis Titularis, Locatoris, quam Conductoris, quod denotat illius imperfectionem & potius eſſe quandam minutam, ſeu præparationem, quam inſtrumentum, præterea eſt ſumptum de ſumpto, cuius auctor non conſtat, quod fuerit Notarius, ac inſuper vtrumque extractum, non ſeruatis de iure ſeruandis ab Archiuio priuato ipſius Eccleſiæ, quod non tribuit robur ſcripturis 6 informibus, † præſertim ad eius fauorem, & contra non ſubditum *Rot. coram Andr. deciſ.88.num.7. coram Verallo deciſ.41.num.2. cum ſeq.par. prima, & in recent.deciſ.3.num.13. parte 8. & deciſ.379. in ſeconda num.8.par.13.* ideoque non ſolum non probant dominium Caſtri contra D.Principem tertium poſſeſſorem, ſed nec etiam facere poſſunt adminicula, † 7 quæ cum dicto inſtrumento antiquæ inueſtituræ ſufficienter conducant ad huiuſmodi probationem *Rot.deciſ.273.n.15. & 16.par.4.tom.2. & deciſ.187.num.9.par.5. & deciſ.169.num.14. par.6. recent.* quamuis agatur de re antiquiſſima, quia antiquitas non 8 defendit à vitijs, † & defectibus ſubſtantialibus *Greg.deciſ.393. per tot. & deciſ.137.nu.13 par.3.recent.* neque dat robur ſcripturis in- 9 formibus, † & imperfectis, niſi concurrat illarum effectuatio, & obſeruantia *Reyas deciſ.483.num.6. & deciſ.224. numer.22. & ſeqq. par.6.rec.*

Effectuatio autem, ſeù obſeruantia non recte deſumitur, ex quo in dicta conceſſione anni 1286. fuit tranſactum ſuper canonibus decurſis, & promiſſa illorum ſolutio, † 10 dum aliunde non conſtat, quod iſti canones deberentur, vel ſubſecuta eſſet ſolutio, illa promiſſio remanet nuda, ac proinde nō meretur attendi *Rot. coram Coccino deciſ. 2342. num.34. & deciſ.193.num.8.par.10.recent.* & in 11 ſpecie ad probandum dominium contra tertium *Spad.conſ.204.num.9. & ſub numer.11. lib.3. Rota coram Put. deciſ.432. ſub num. primo verſ. & fuit dictum lib.2. in Correct.*

Neque conſiderari poſſunt tanquam duæ enunciatiuæ, quæ habeant vim famæ, † 12 quia etiam in antiquis enunciatiuæ deſumptæ ex inſtrumentis informibus, & de quorum effectuatione non conſtat, nihil releuant *Coccin. dicta deciſ.2342. numer.33. & Rieb.deciſ.488.num.13. Carill.deciſ.190.num.18. Vbald. deciſ 75. in print. & in recent. deciſ. 558. num.10. & deciſ.603.num.21. & 22.par.4.to.3.* præſertim quando, prout hic, principaliter 13 dubitatur de enunciato *Spad.conſ.128. nu.3. & ibi Rota num.9. lib.2. & coram Vbaldo dicta deciſ.75.num.2. & in recent.deciſ.106.numer.17. par.14.*

Minus vrget aliud adminiculum deſumptum ex Bullis trium Summorum Pontificum, nempe Calixti Secundi de anno 1123 in qua Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Tranſtyberim, inter alia eius bona ibidem enunciata, confirmatur Caſtrum Orciani, Benedicti XII. de anno 1340. & Calixti Tertij de anno 1457. in quibus illa Calixti Secundi reſtauratur; Quia præter alias reſponſiones datas in deciſionibus prioris inſtantiæ, & præſertim 23. Ianuarij 1668. §. *Bulla verò coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, &* 15 Iun.1672.§. *Bulla autem cum ſeqq.cor.me,* hodie iterum approbatas, dictum fuit, quod huiuſmodi enunciatiuæ, † 14 dum non proceſſerunt à Papa motu proprio, ſed ad ſupplicationem ipſius capituli, ſeù Eccleſiæ, licet per interpoſitam perſonam Cardinalis Titularis, non ſunt attendendæ ad illius fauorem, quia intelliguntur emanatæ, cum 15 præſuppoſito, † quod narrata ſint vera *Spad. dicto conſ. 129. num. 2. & 3. vol.2. Rot. in rec.deciſ.552.num.11. & 12.par.4. tom.5. & deciſ.440.num.16. & 17.par.13. & deciſ.21. nu.7. & deciſ.77. num.9. & 10. par.14.* ſicut eædem Bullæ, licet regulariter habeant præſumptionem pro ſe, iſtum effectum non operan- 16 tur, † quando originem ducunt à perſonis ſuſpectis *Rota coram Dunoz. tom. deciſ.770. numer.13. coram Penting.deciſ.122.num.11. in rec. deciſ.257.num.6. & 7. par.4. tom.2. & inter diuerſas deciſ.590.num.3. & deciſ.592.num.5.par.4* & multominus quando, prout hic, non docentur effectum ſortitæ, neque verificatæ circa ſuppoſitam poſſeſſionem omnium bonorum in eis enunciatorum.

Verum quatenus etiam ex dicto inſtrumento inueſtituræ anni 1286. iunctis recenſitis adminiculis deſumi poſſet aliqua probatio dominij Eccleſiæ à parte ante, ſiue de tempore eiuſdem conceſſionis, ex eo tamen non poſſet inferri ad dominium de præſenti ſiue de tempore motæ litis, quia in iudicio rei vindicationis contra tertium non ſufficit, † 17 quod actor probet dominium antiquum ex coniecturis, & præſumptionibus, ſed tenetur illud plene, & præciſe probare de tempore motæ litis, alioquin non intrat 18 præſumptio illius continuationis, † etiamſi non doceatur de legitima alienatione medio tempore ſubſecuta *Soccin. Iun. dicto conſil.96.num.3. & 4.lib.4. Corn.conſ.39. ſub n.13. propè fin. verſ. quinimò eſt aduertendum lib. primo & conſ.24.num.4.cum ſeq.lib.4.Rolan.conſ.46 num.23.cum ſeq.lib.3. Mar. Auguſcial. conſ.78. num.3.Montan.de Eliban. de act.par.2.lib. primo cap. primo num.39. verſ. & incumbit agenti Rot. coram Penia deciſ.1539.num.3.verſ. neque ex dominio, & in recent.deciſ.386.num.10.par.12. cum aliis in deciſionibus cauſa, & ſignanter in illa 23. Ianuarij 1668.§. Caterum coram Reuerendiſſimo Domino Albergato Decano,* præſertim quando in contrarium militat alia præſumptio for- 19 tior excluſiua præſumptę continuationis, † quæ vincit debiliorem, ad *Tex. in l. Diuus, vbi gloſ. in verb. exiſtimari ff. de in integr. reſtit.*

Mem-

Menoch. præſumpt. 62. num. 9. & præſumpt. 64. numer. 45. lib. 6. Herculan. de negat. num. 255. verſ. hoc fallit Aloyſ. Manſ. Conſult. 51. num. 82. Rot. deciſ. 890. num. 5. par. 4. tom. 3. recent.

In hac autem facti ſpecie concurrit alia, & quidem vrgentiſſima deſumpta, tum ex eo, quod controuerſum Caſtrum longe ante motam litem tranſiuit ad plures, & diuerſos poſſeſſores abſque facto Eccleſiæ, nam quinque ex octo partibus poſſedit Archihoſpitale Sancti Spiritus etiam ante annum 1509. quæ ab eo cum debitis ſolemnitatibus de anno 1533. fuerunt alienatæ in Honuphrium Taſcam, cum aſſertione quod eſſent liberæ ab omni cenſu, canone, ſeruitute, ſeù alterius dominio, vel territorio ſiue iure territorii; Reliquæ vero tres poſſidebantur de anno 1517. & per antea à Gabriele de Rubeis, ſiue à Franciſca de Fabijs de Pierleonibus eius vxore, quæ deinde, etiam vti liberæ ab ipſius Executoribus Teſtamentarijs de anno 1529. fuerunt datæ in ſolutum Bernardo Baſſio eiuſdem Franciſcæ Legatario, & à Baſſo ante annum 1533 translatæ in Iacobum Marganum, hodier-
20 no Summario Domino Principis *num. 7. 9. & tribus ſeqq.* inde enim intrat præſumptio excluſiua dominij Eccleſiæ, ſiue illius con-
21 tinuationis, † quodque Caſtrum peruenerit iuſtis titulis in auctores auctorum Domini Principis poſſeſſoris, quæ præſumptio, ſiue poſſibilitas ſufficit pro excluſione Capituli actoris *Altograd. conſ. 14. ſub num. 61. verſ. non obſtat enim ſeqq lib. 2. Rub. in adnot. ad deciſ. 131. num. 78. & ſeqq. par. 8. recent. Pigant. ad Stat. Ferrar. par. 2. rubr. 133. ſub numer. 3. verſ. quippè quia opinio Bonden. colluct. 35. numer. 104. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de contract. emphyt. quæſt. 26. num. 20. ad fin. Rot. deciſ. 290. num. 6. par. prima & deciſ. 613. num. 13. & 14. par. 5. & deciſ. 164. num. 13. par. 6. & deciſ. 452. nu. 12. & 13 facta in hac cauſa par. 13. recent.*

Tum ex eo, quod poſt dictam conceſſionem anni 1286. & ante eandem litem effluxit tempus longiſſimum plurium ſæculorum, in quorum decurſu nullus exhibetur actus, qui inferat ad dominium Eccleſiæ, ſiue ad effectuationem eiuſdem conceſſionis, vel recognitionis Eccleſiæ, vel ſolutionis canonis, aut nouæ conceſſionis, ſeù renouationis, aliuſue ſimilis, prout contingere ſolet in bonis emphyteuticis, nec quicquam docetur obſeruatum ex ibidem con-
22 tentis; † Et tamen dum agebatur de bonis inſignibus, & quæ Canonici, & Capitulum, ac Cardinales pro tempore titulares ſciebāt contineri inter alia deſcripta in prædicta Bulla Calixti Secundi quam renouari, & reſtaurari obtinuerunt per Benedictum XII. de anno 1340. & per Calixtum Tertium de anno 1457. debuiſſet horum omnium memoria in Archiuio Capituli conſeruari, cum alias ex eorum negligentia, & non ex-
23 hibitione valde augeatur præſumptio ineffectuationis dictæ conceſſionis, & legitimæ acquiſitionis in auctores Domini Principis vt ponderat allegata *deciſ. 23. Ianuarij §. In quorum omnium coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano.*

Tum denique, quia ex pacto in eadem inueſtitura appoſito, erat prohibita alienatio in alias Eccleſias, & loca pia, contra quod pactum, tam notabilis pars Caſtri in
24 Archioſpitale Sancti Spiritus, in quo non præſumitur vſurpatio, translata non eſſet, ſi inueſtitura huiuſmodi effectuata fuiſſet, & propterea, cum tot auctores D. Principis Rei conuenti, Caſtrū, & bona acquiſiuerint, & poſſederint longè ante motā litem excluditurin ipſis quæuis mala fides, & præſumi-
25 tur bona, maximè in Domino Principe ſingulari ſucceſſore *Fermoſin. in cap. ſi diligenti quæſt. 2. num. 29. et ſeqq. de præſcript. Alciat. de præſumpt. regul. 3. præſum. 5. Conciol. alleg. 53 num. 41. cum ſeq. Rot. cor. Bich. deciſ. 285. n. 19*

Non releuante iudicio moto de anno 1571. per fabricam, & Capitulum illi adhæren. contra Fuluiam Taſcam, quæ non totum Caſtrum, ſed tantummodo nonnulla particularia bona, nempe quinque ex octo partibus eiuſdem Caſtri poſſidebat, quia illud remanſit terminatum per rem iudicatam, hodie etiam approbatam co-
26 ram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & conſequenter per hoc non fuit inducta mala fides, quæ noceat Domino Principi poſſeſſori, cuius auctores abſoluti fuerunt *Rot. deciſ. 214. num. 3. par. 4. tom. 2. recent. et coram Serapb. deciſ 1027. num. 14. et in recent. deciſ. 253. num. 3. par. 13. et in Auenionen. Iuriſdictionis 28. Nouembris 1661. §. quia cum hodie coram D. Cardinali Cerro, et in Romana Domus 30. Maij 1670 §. vltimo coram me.*

Et nihilominus, quando etiam ſine veri præiudicio iſta lis aliquo modo bonam fidem in futurum interrumpere potuiſſet, ad huc ab anno 1509. legitimæ poſſeſſionis Archihoſpitalis vſque ad ſæpedictum annum 1571. interceſſerunt anni 61. & vltra ſupe-
27 rabundantes ad inducendam † præſcriptionem inter Eccleſiam, & Eccleſiam, cum inter ipſas procedat etiam quadragenaria, iuxta *Tex. in cap. de quarta et cap. ad aures, et cap. illud 8. de præſcript. Cranett. de antiq. temp. par. prima ſub numer. 303. prope fin. verſ. modò præſens Rota coram Put. deciſ. 251. num. 2. lib. 3. in Correct. et deciſ. 208. num. primo par. prima rec.* & propterea quoquo ſe vertat Eccleſia non benè fundat ſuam intentionem in ſæpedicto inſtrumento conceſſionis anni 1286. reſpectiue dd. quinque ex octo partibus Caſtri, prout nec reſpectiue reliquarum trium, quę vt dictum fuit à prædictis Gabriele de Rubeis, & Franciſca vxore, & ſucceſſiue ab alijs auctoribus Domini Principis, fuerunt vſque de anno 1517. & per antea pacificè poſſeſſæ.

Adminiculum vero pro effectuatione eiuſdem conceſſionis deſumptum ex teſtamento Gabrielis de Rubeis condito de anno 1517. viſum eſt Dominis omnibus alijs debilius, tum quia obſeruantia ſubſecutæ

contrarium suadet, dum Executores Testamentarij Franciscæ eius vxoris partes Castri, quas ipsa possidebat, dederunt insolutum Bassio pro satisfactione legati, & à
28 Bassio postmodum transierunt in Marganos, vt supra dictum est, quod Ecclesia, & Cardinales illius pro tempore titulares non tolerassent si dd. partes fuissent emphyteuticæ *Surd. cons. 151. num. 33. et 34. Bellon. Sen. cons. 44. num. 12. Andreol. contr. 305. num. 9.* tum quia in eodem testamento istæ enun-
29 ciantur tanquam liberæ, † pleno iure possessæ, et proinde hoc obiectum potius retorquetur, vt fuit responsum per dictam decisionem 23. Ianuarij 1668. §. *verùm in facto cum seq coram Domino Decano*.

Ex huic assimilari dixerunt aliud deprõptum ex Bullis Benedicti XII. & Calixti Tertij quia istæ sunt simplices renouationes paginæ, seu Bullæ Calixti Secundi, quæ vetustate consumebatur, sicut pariter respondet *dicta decisio §. Bullæ verò, et altera 15. Junij 1672. §. Bulla autem coram me*.

His addebant DD. quod si aliquo modo constare posset de dominio Ecclesiæ, illud
30 esset solum in ordine ad simplicem iurisdictionem Castri, et non ad dominium terrarum, aliorumque bonorum intra eiusdem fines existentium provt etiam perpendit *prima Decisio causæ impressa in rec. dec. 452. § fin. par. 13*.

Idque suaderi credebant, tum ex modicitate canonis duorum tantum solidorum, pro quibus non est verisimile, quod Capi-
31 tulum, † et Cardinalis Titularis concessissent inuestitura n Castri, totque aliorum bonorum, quæ concedi debebant in eui-
32 dentem Ecclesiæ vtilitatem, si Ecclesia fuisset Domina vtilis totius Castri, et vniuersorum bonorum, ex quantitate namque pretij, seu Canonis deprehenditur quid veniat in concessione *Rol. cons. 82. nn. 52. lib. 2 Natt. cons. 460. num. 13. Surd. cons. 151. sub nu. 32. vers. quinto hæc Menoch. cons. 395. nu. 32. et præsum. 73. num. 6. lib. 3*.

Tum ex reseruatione multorum bonorum per ipsam Ecclesiam intra fines eius-
33 dem † Castri, vt asserebatur possessorum, quæ Ecclesia, seu Capitulum noluit in cõcessione cõprehendi *Ruin cons. 13. n. 11. vers. 3. principaliter vol. 4. Rot. in recent. decis. 150. nu. 5. in fine par. prima* tum etiam ex possessione bonorum per alios particulares intra eos-
34 dem fines possessorum, † quæ excludit vniuersalitatem dominij, quia bona à par-
35 ticularibus possessa præsumuntur libera, & allodialia *Natt. cons. 514. num. 11. vers. non obstat, & num. 32. Clar. in §. Feudum quæst. 18. numer. 2. Affli. decis. 257. num. 7. Rot. in Auraicen. Laudemij 29. Aprilis 1650. §. quia cum, & in Tricastricen. Bonorum 4. Junij 1663. §. ultimo ii fin. coram Eminentissimo Cerro*.

Non obstant verba generalia contenta in concessione; ibi; *Castrum cum Castris, &c. ac Territorio, &c. Tenimentis, adiacentijs, & suis pertinentijs intus, & extra*; Quoniam illa re-
36 feruntur ad iurisdictionem, † & dominij Castri in vniuersum, non autem ad terras, prædia, & bona intra illius fines sita, quo-
37 tum respectiue aliunde, † in particulari venit per Ecclesiam concedentem iustificandum dominium *Natt. cons. 113. num. 2. Surd. consil. 151. num. 55. vers. non obstat cum seqq. & consil. 111. num. 52. Tondut. resol. Ciuil. 41. numer. 17. Rosental. de feud. cap. 12. conclus. 19. num. 26. & conclus. 15. num. 61. & seqq. Rota coram Duran. decis. 28. num. 25. & seqq. & in hac causa dicta decis. 452. num. 11. par. 13. rec*.

Et ita vtraque parte informante, & causa mature ab omnibus Dominis discussa, resolutum fuit.

Plures decis. huius causæ sunt impressa part. 15. decis. 161. & par. 17. decis. 367.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ Decano.

Romana Castri Orciani.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ex probatione dominij super Castro, prætendebatur resultare dominium bonorum eiusdem Castri, & hoc ad effectum obtinendi deuolutionem in illis, sed negatiuè resoluitur, non solum quia sufficit possibilitas in contrarium, verum etiam quia ex præfernatione facta in actu concessionis aliquorum bonorum eiusdem Castri, excluſa remanebat identitas illorum, maxime contra tertium, nullam habentem causam ab inuestitis, contra quem ad effectum deuolutionis dominium plenè, & concludenter probari debet.

SVMMARIVM.

1 *Causa si à die sententiæ per biennium, & vltra prosequuta non fit remanet deserta, & sententia facit transitum in iudicatum*.
2 *Læsio est fundamentum restitutionis in integrum, sine qua illa nequaquam conceditur*.
3 *Sententia est valida, si est lata seruatis seruandis iuxta vulg. decis. Caputaquensis*.
4 *Dominus directus agens ad deuolutionem in iudicio petitorio tenetur probare dominium, & identitatem bonorum*.
5 *Identitas bonorum intra fines alicuius Castri concessorum, excluditur ex reseruatione sibi facta à Domino eiusdem Castri concedente, & nu. 12*.
6 *Possibilitas & dubietas sola transferunt onus probandi identitatem in Dominum directum agentem pro deuolutione emphyteusis*,
7 *Dominium Castri non infert ad dominium directum, seù idemitate bonorum illius, & quando supra num. anteced. cum seqq*.
8 *Argumentum de toto ad partem non concludit, quando pars est excepta*.
9 *Dominium directum nec etiam contra vassallum resultat ex sola probatione dominij totius Castri, & subra num. antecedentibus*.
10 *Castrum licet sit feudale, non ideo illius prædia feudalia præsumuntur, nisi etiam dominium in-*

neſtientis, & bonorum identitas fuerit probata.

21 *Bona exiſtentia intra fines feudi, vel emphyteuſis non omnia feudalia, vel emphyteutica præſumuntur, ſi alij etiam in eis poſſideant bona libera & num. 12.*

13 *Deuolutio ſi prætenditur contra tertium non habentem cauſam ab inueſtito, probatio dominij & identatis non reſultat, ex eo, quod bona ſint intra fines Caſtri Domini concedentis.*

14 *Reſeruatio ſibi facta à Domino directo de aliquibus bonis, vel iuribus in emphyteuſim conceſſis, excludit identitatem illorum.*

15 *Decimarum præſernatio, vel mentio ſupponit ad eſſe perſonas, & bona ex quibus, & à quibus illæ debeantur.*

16 *Decimas nemo ſibi præſeruare poteſt de bonis ab ipſo poſſeſſis, & ideo earum præſeruatio intelligitur de alijs.*

17 *Actio, & paſſio non dantur in eodem ſubiecto.*

18 *Eccleſiam, aut Pontificem non præſumuntur voluiſſe concedere, aut approbare emphyteuſim pro paruo canone, & num. 17.*

19 *Annua præſtationis, ſeù canonis qualitas bene infert ad qualitatem, & quidditatem rei emphyteuticæ.*

20 *Bona in Eccleſiam alienari prohibita, ſi per tempus legitimum ante motam litem fuerunt ab Eccleſia poſſeſſa, dicuntur præſcripta, & num ſeq.*

21 *Præſcriptio quadragenaria ſufficit inter duas Eccleſias.*

22 *Iudicium vniuerſale ſuper dominio totius Caſtri facit ſilere iudicium particulare ſuper deuolutione bonorum eiuſdem Caſtri, ſed vide num. ſeqq.*

23 *Iudicium dicitur diuerſum tam ratione rei, quam perſonarum.*

24 *Sententia contra ſententiam oriri non poteſt, ſi probationes ſint inter ſe diuerſæ.*

DECISIO DCXXIX.

SVPER deuolutione quorundam bonorũ exiſtentiũ intra fines veteris Caſtri Orciani ſuccubuit Capitulũ Sanctæ Mariæ Tranſtyberim per ſententiam Rotalem latam anno 1591. ad fauorem Taſchæ, & Hoſpitalis Sancti Spiritus in Saxia eius Authoris quam in gradu Reſtitutionis in integrum tranſiuiſſe in iudicatum cenſuit *Rota coram me ſub die 7. Februarij* 1661. & repropoſita hodie cauſa, Domini inhærendo rationibus in deciſione allatis, ac alijs in hodierna diſputatione deductis, iterum cenſuerunt cõſtare de re iudicata, & conſequenter ſtandum eſſe in deciſis.

Cum enim Capitulum ab anno 1591. quo ſententiam contrariam reportauit, ſiluerit
1 vſque ad annum 1639. & nihil amplius egerit, cauſa remanſit deſerta, & ſententia tranſitum fecit in iudicatum iuxta *Text. in cap. cum ſit Romana de appell.* maxime quia ſententia apparet valida, & iuſta, vnde excluditur
2 læſio, †, quæ eſt fundamentum reſtitutionis in integrum *Abb. in cap. ex litteris num. 5. de reſtit. ſpoliat. Rot. in Romana Pecuniaria 15. Ianuarij* 1663. §. *fin. coram Reuerendiſſimo D. meo Patriarcha Alexandrino*, & paſſim in alijs.

3 De validitate non fuit dubitatum, † cum lata ſit ſeruatis omnibus de iure ſeruandis iuxta *vulgat. deciſ. Caputaq. 260. num. 2.* & iuſtitia patet ex quo capitulum nec identitatem probat, nec dominium, quod copulatiue cum identitate probari debet à domino di-
4 recto agente ad deuolutionem in iudicio petitorio ad *Text. in l. officium ff. de rei vindic. Gratian. diſcept. 188. num. 10. Surd. conſ. 135. numer. 50. & ſeqq. Rot. coram Duran. deciſ. 431. numer. 8. & 834. num. 7. coram Buratt. cum alijs in præterita deciſione §. in præſenti, & in alia deciſione huius Cauſæ 15. May* 1668. *coram me*, & plures refert *Fulgin. de Iur. emphyt. tit. de var. caduc. quæſt. 11. num. primo & 9.*

Probatio identitatis nõ viſa fuit reſultare ex identitate Caſtri, intra cuius fines controuerſa bona ſita reperiuntur, quia cum in illorum conceſſione Capitulum ſibi re-
5 ſeruauerit plura bona, † ex tali reſeruatione inſurgit dubietas, & poſſibilitas, quod bona ad quæ nunc agit ſint de reſeruatis, aut alio titulo conceſſis, vt cum *Crauett. conſil. 293. num. 6. & 7. conſiderant deciſiones huius Cauſæ 14. Decembris* 1576. *coram Cotta, & prima Aprilis* 1591. *coram Orano, & 7. Febr.* 1061 §. *In præſenti coram me*, quæ ſola poſſibilitas transfert onus in Dominum directum pro-
6 bandi identitatem per indubitatas probationes illam concludentes per neceſſe, non autem per poſſibile *Surd. conſ. 5. num. 45. & conſil. 505. num. 6. Rot. deciſ. 216. num. 13. par. 6. recen. & in Romana Bonorum 28. Maij* 1657. §. *nec releuat in fin. coram me, & firmat præterita deciſio* §. *In præſenti in fine.*

Nec refert, quod Capitulum prætendat ſe Dominum vniuerſalem totius Caſtri, quia præterquod de tali dominio vniuerſali non conſtat, vt liquet ex ſententia rotali à me præuijs quatuor deciſionibus lata, pro cuius confirmatione bis, & ſignanter hodie reſponſum eſt coram R.P.D. meo Emerix, inde inferri non poteſt ad dominium, & identitatem bonorum particularium, † de
7 quibus agitur, cum argumentum de toto ad partem non concludat, quando pars eſt
8 excepta vt bene reſpondit *deciſio huius Cauſæ prima Aprilis* 1591. *coram Orano*, & ſi per poſſibile conſtare poſſet de tali dominio vniuerſali, tamen non ex hoc reſultaret probatio dominij rei particularis, † niſi expreſſe
9 probetur rem illam particu-arem de tempore inueſtituræ fuiſſe poſſeſſam ab inueſtiente *Albert. Brun. conſ. primo num. 3. Natt. conſ. 514 num. 26. Surd. conſ. 135. in princ. & nu. 25. & 58 & conſ. 151. num. 46. Fulgin. de Iur. emphyt. tit. de contract. quæſt. 25. num. 5. Ciarlin. contr. 141. nu. 28. Rot. coram Buratt. deciſ. 276. num. 3. & 426. n. 5* latè *Add. poſt Cenc. de Cenſ. deciſ. 72. numer. 12.* vbi quod contraria non eſt vera *Duran. deciſ. 28, num. 25.* vbi quod reijcienda eſt præ-
10 ſumptio huiuſmodi, † & contra vaſſallum *& in Ciuitatis Caſtelli Bonorum 4. July* 1590. *coram clar. mem. Cardinal Hieronymo Pamphilio*

de comm uni coram Coccin. decis. 2027. *à nu.* 26.

Idque etiam si concessio facta sit cum terris sementatitijs cultis, & incultis, siluis collibus planis, &c. quia nihilominus iuxta magis communem sententiam ex eo, quod Castrum sit feudale, prædia posita intra illius fines non reputantur feudalia, † sed libera, 11 & allodialia præsumuntur, nisi concludenter probetur fuisse de eo tempore in dominio inuestientis, & quod talia bona sint illa met, de quibus inuestitura loquitur *Natt. conf.* 312. *num.* 2. *Rolan. conf.* 2. *num.* 16. *& seqq. Surd. conf.* 135. *num.* 25. *et seqq. Tondut. quæst. Ciuil. lib. primo cap.* 41. *num.* 17. *Rosental. de Feud. cap.* 12. *conclus.* 14. *num* 26. *et conclus.* 15. *nu.* 61. *Rot. coram Duran. decis.* 28. *num.* 25. *et decis.* 426. *num.* 4. *vbi Add. coram Buratt. et in hac causa decis.* 452. *num.* 11. *par.* 13. *recent.*

Quod maxime procedit, & dicendum est, quando constat alias particulares personas possediſſe in eodem loco, & territorio, vt liquet ex hodierno Summario Hospitalis, vbi datur instrumentum donationis factæ à quodam Nuntio, qui donauit Ecclesiæ nonnulla bona existentia in territorio Orciani, & expressit illa confinare cum Robetto, cum Theodorico, & cum aliis particularibus, provt cum pluribus confinabant alia bona similiter donata an. 1188. à quodam Petro, qui vocauit in confines ab vno latere bona Bonoli, ab alio Ioannis 12 Quaranteni, † & aliorum in dicto Instrumento nominatorum, quando enim intra fines rei concessæ in feudum, aut emphyteusim, vltra concedentem, apparet possediſſe etiam alias personas, cessat præsumptio, quod totum quod est intra fines feudi, aut emphyteusis sit feudale, aut emphyteuticum *Dec. conf.* 33. *num.* 55. *lib. primo Rota in Asten. Feudi de Solario* 15. *Aprilis* 1584. §. *Accedunt, et* 18. *Iunij eiusdem anni* §. *quinto non obstat coram Bubalo, et in dicta Ciuitatis Castelli bonorum* §. *In instrumento coram Card. Hieronymo Pamphilio*, præsertim quando, vt hic, lis 13 super deuolutione non est cum inuestito, † aut cum habente causam ab eo, sed cum tertio *Crauett. conf.* 1000. *num.* 426 *Surd. dec.* 311 *num.* 50. *Mantic. de tacit. lib.* 23. *tit.* 6. *num.* 28. *Rosental. de Feud. d. conclus.* 15. *num.* 73. *Rot. dicta decis.* 426. *num.* 17. *coram Buratto, et dicta decis.* 28. *num.* 9. *coram Duran. et* 425. *num.* 15. *parte* 13. *recent.*

Vlterius probatur particulares bona in eo loco possediſſe, aduertendo quod in concessione constat in Castro tunc fuisse 14 habitatores, † & Capitulum inter cætera sibi reseruauit oblationes, & decimas, quæ cum soluantur de fructibus prædiorum ta- 15 lis reseruatio in necessarium † antecedens supponit particulares tunc prædia in territorio possidere *Franc. de Aret. conf.* 15. *nu.* 2. *vers. siue dicamus*, & non potest intelligi nisi de bonis possessis ab aliis, † non autem de pos- 16 sessis à Capitulo cum ex illis tanquam propriis Capitulum Decimas sibi met ipsi soluere, & reseruare non posset, cum actio, 17 & passio non detur in eodem subiecto *l. in re communi ff. de seruit. Rot. decis.* 23. *num.* 2. *par.* 2. *diuers. et decis.* 211. *num.* 15. *coram Card. Celso.*

Et fortius prædicta insurgunt, quia prætensa concessio facta legitur solummodo pro annua responsione solidorum duorum 18 cum dimidio, † & proinde non solum non est verisimile, quod totum Capitulum, ipse Dominus Cardinalis Titularis, & ipsemet Papa voluisset approbare, & concedere respectiue Castrum totum cum integro territorio, tam vasto, & pro quibus Capitulum prætendit tam ingens capitale, pro sola annua responsione dictorum duorum solidorum; Sed qualitas annuæ responsionis 19 benè arguit qualitatem, & quidditatem rei concessæ *Gabr. conclus. vltima num.* 15. *de verb. signific.* & in terminis Castri tradit *Hieron. de Mont. tract. de fin. regund. cap.* 95. *num.* 11. *et* 12. *Natt. conf.* 460. *num.* 12. *Alex. conf.* 222. *numer.* 15. *lib.* 6. *Corn. conf.* 293. *num.* 20. *vers. quod etiam persuadetur vol.* 3. *Rot. decis.* 150. *numer.* 6. *et* 7. *par. prima recent.*

Quibus accedit pactum in prætensa inuestitura appositum non alienandi bona inuestita in Ecclesias, & loca Pia, vt consideratum fuit coram me sub die 23. Ianu. 1668. 20 §. *vlterius*; † Et tamen doctum fuit, quod Archiospitale ante annum 1509. possidebat hoc prædium, imo quando illud vendidit de anno 1533. Honuphrio Taschæ, dictum fuit prædium spectare pleno iure ad dictũ Archihospitale subsequuta approbatione Papæ, seu Reuerendissimi Cardinalis Vicarij de illius commissione.

Ex quibus resultat, quod in Archihospitale non solum non debet præsumi vsurpatio, sed conuincitur illius pacifica possessio ante motam litem, (quæ fuit de an. 1571.) per spatium sexaginta annorum, & vltra, 21 & tamen pro sufficienti præscriptione etiã contra Ecclesiam sufficit quadragenaria ad *Text. in c. de quarta* 3. *et cap. ad aures* 6. *et c illud* 8. *de præscript. Rot. coram Merlin. decis.* 702. *num.* 12. *Eminentiss. Otthob. decis.* 51. *nu.* 2. *et in recent. dec.* 44. *num.* 12. *par.* 7.

Denique resolutionem impedire non potuit motiuum, in quo acriter insistebant informantes pro Capitulo, nempe quod pendente iudicio vniuersali super dominio totius Castri contra Excellentissimum Domi- 22 nũ Principem Burgheſium, † silere debeat hoc iudicium particulare contra Hospitale, ne contingat ferri sententias inter se contrarias, quia id procedere posset si iudicium vniuersale fieret super eadem re inter easdem personas, in quibus terminis loquitur 23 *Rot. decis.* 257. *coram Buratt.* secus autem quãdo, vt in proposito, lis est diuersa tàm ratione rei, quàm personarum *l. cum quæritur ff. de except. re ind. l. fin. C. de petit. hæred.* & potest stare simul, quod in iudicio vniuersali Capitulum probare possit dominium, & quod in hoc particulari nec dominium, nec 24 identitatem probet, † ideo nulla potest considerari incompatibilitas, aut præiudicialitas,

tas, itaut dubitari possit oriri sententiam contra sententiam *Cravett. cons. 79. nn. 7. Osasc. decis. 74. num. 8. et 9. Rot. decis. 351. num. 10. par. 4. tom. primo et 178. numer. 13. et 14. tom. 2. par. 4. recent.*

Et ita fuerunt Domini in decisis vtraque, &c.

Antecedens decis. est in eadem causa, diuersis tamen bonis, et ibi etiam in calce alia concordantes notantur.

R. P. D. TAIA.

Romana Fideicommissi Cardinalis Bartholomæi de Ferratinis.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Possessionem bonorum defuncti à fideicommissario in iudicio immissionis probandam extra controuersiam est, non tamen adeo rigidè de tempore obitus, vt illa retro probata, non præsumatur continuata vsque ad mortem, cum eo tamen temperamento, quod possit probari contrarium, si quid medio tempore factum sit, quod continuationem eiusdem possessionis excludat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia concedens immissionem fideicommissario sine probatione, quod bona fuerint à testatore possessa, remanet iniusta.*
2 *Fideicommissarius probare tenetur bona in bonis testatoris fuisse, et num. seqq. vbi amplia.*
3 *Probationes debent esse concludentes, et certæ.*
4 *Bona probari debent de tempore obitus fuisse à testatore possessa, et vide num. 6.*
5 *Testes generaliter de possessione deponentes, illam non concludunt de tempore mortis.*
6 *Possessio retro probata, præsumitur in possidente continuata vsque ad illius obitum, et num. 8.*
7 *Immissionem ad obtinendam probari debet possessio de tempore mortis testatoris, et quomodo supra à num. primo et per totam.*
9 *Possessio semel probata, licet præsumatur continuata vsque ad obitum, potest tamen probari contrarium.*

DECISIO DCXXX.

IN Fideicommisso Cardinalis Bartholomæi non loquar propositiones ab initio, de quibus in decisione 258. & 274. coram Peuzingerio anno 1646. editis inter alias personas, sed quod attinet ad rem nostram, Carolus fideicommissarius per plures subsequentes decisiones obtinuit duas sententias Rotales super immissione in possessione bonorum dicti Cardinalis fideicommittentis contra Ioannem Baptistam, illiusque authores, litisque Consortes, sed cum appellauerint, dubitatum est hodie An sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & confirmandam DD. responderunt.

Contra sententiam appellantes deducebant iniustitiam, † quia concederet immissionem in tribus corporibus pro tertia parte, tanquam hæreditarijs dicti Cardinalis absque vlla præcedente probatione fideicommissarij, quod tria corpora fuissent in bonis testatoris, † cum exploratissimi iuris sit fideicommissarium debere probare bona in bonis testatoris, inquit *Peregr. artic. 40. ab init. Fusar. de subst. qu. 616 numer. primo* idque per probationes concludentes, † & certas, ad regulam probationum, *leg. 10. C. de probat. leg. 4. C. vnde legitimi Peregr. artic. 43. num. 11. et 12.* & quidem tempore † obitus testatoris, iuxta *decis. in hac Causa 328. numer. 14. parte 12. per text. in leg. vlt. ibi Rerum quæ Testatoris mortis tempore fuerunt C. de edict. Diu. Adr. tollen.* probatio vero exhibita per testes concludit solum generaliter possessionem Cardinalis Domini trium corporum per actus possessorios adductos, † non autem concludit precise possessionem tempore mortis *ex allegatis vltra dictâ decis. 328. coacervatis Doctoribus, et Magistris.*

Sed in primis ex facto constitit dictos testes examinatos suis testimonijs concludere possessionem Cardinalis in bonis controuersis tempore mortis in Summario responsionis hodiernæ.

Mox vt Dominis placuit, non est necessarium adamussim, vt fideicommissarius probet testatorem possedisse tempore suæ mortis, † quia possessio retro probata præsumitur continuata in possidentem; Vsque ad obitum, opportune *Peregr. artic. 44. numer. 16. et cum eo, et alijs Fusar. dicta qu. 616. numer. 6. Rota decis. 80. ab initio parte 2. diuers. cum allegatis*, & satis superque probatum visum est *in decis. Causæ coram Domino Otalora 2. Decembris 1667. et 5. Martij 1668. & coram Eminentissimo Domino Cardinali Carpineo 17. Iunij 1669.*

Non obstantibus oppositis decisionibus, quæ benè conciliantur, vtpote quod simpliciter firmant ad obtinendam immissionem esse necessariam possessionem eiusque probationem tempore obitus Testatoris non tamen excludunt imò admittunt probationes possessionis † per præsumptionem continuationis vsque ad obitum; Permittunt tamen parti contradicenti, vt possit contrarium probare, † si quid medio tempore factum sit, quod continuationem possessionis excludat; Vt præclarè inquit *Rota decis. 295. numer. 5. et 6. parte 13.* Adeoque bene in Causa visus est loqui Peregrinus (planè Prætor fideicommissarius, & qui de Fideicommissis dicat) sentiens necessarium quidem, non tamen necessarium, quod adamussim probetur.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit. Su-

Supra in altera præcedenti parte 17. adsunt aliæ duæ decisiones 243. & 244. in hac eadem causa, & in calce ipsarum concordantes notantur, à quibus cæteræ desumendæ sunt.

R. P. D. TAIA.

Romana Fideicommi Ioannis Podiani de Ferratinis.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Iurisdictionis defectus opponebatur, sed ille vigore præcedentis commissionis cum clausula *quam, & quas*, causas non solum præsentes, sed etiam futuras comprehendentis, remansit sublatus, eo magis quia à parte in toto processu citata, nunquam de eo fuit oppositum, sicque illum non adesse declaratum fuit, cum magis siut potentiora facta, quàm verba.

SVMMARIVM.

1 *Auditores Rotæ sine commissione nullam habent iurisdictionem.*
2 *Litis contestatio transit etiam in hæredes, similesque personas.*
3 *Instantia transit ad hæredes.*
4 *Cõmissio causæ vigore clausulæ* quam, & quas *comprehendit non solum causas præsentes, sed etiam futuras.*
5 *Iurisdictionem adesse fatetur, qui semper in causa citatus, nunquam opposuit de defectu illius.*
6 *Facta sunt potentiora ad declarandum, quàm verba.*
7 *Dicunt homines sæpè aliud, quàm velint, raro autem faciunt contra id, quod sentiunt.*
8 *Facti appellatione continetur etiam non factum.*
9 *Alienationis verbum etiam vsucapionem continet.*
10 *Alienare videtur, qui rem suam patitur vsucapi.*
11 *Alienare dicitur qui non vtendo, seruitutem amittit.*

DECISIO DCXXXI.

ALTERA Parte tantùm informante 26. Iunij proximè præteriti, proposui dubium: An sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini responderunt confirmandam; sed petita noua audientia à Ioanne Baptista Reo, etiam concessa; Hodie vtraque Parte informante propositum est dubium, An sit standum, vel recedendum à decisis supradicta die, & standum decisis à Dominis responsum.

Informantes pro Ioanne Baptista opponebant nullitatem, & defectum iurisdictionis, eo quod Carolus non expediuerit Commissionem super hoc fideicommisso Ioannis Podiani, neque ex persona patris potuerit experiri, cum nec ipse fuerit admissus ad causam huius fideicommissi vix admissus ad illud Cardin. Bartholomæi, vt ex *decis. 328. par. 13.* † qua commissione cessante Rotæ 1 Auditor nullam habet iurisdictionem, ex *Constit. 71. Pauli V. in reform. Tribun. Vrb. §. 5. de Auditor. Rot. num. 1.* nouissimè *Reuerendiss. D. de Luca in relat. Rom. Cur. disc. 32. nu. 5. & 6. etiam de cunsis appellationum num. 58. lib. 15.*

Sed ex facto ipso responsum est, quod cum lis à principio fuerit agitata coram A.C. Caballetto super vtroque fideicommisso, tam Ioannis Podiani, quàm Cardinalis Bartholomæi, & vnica sententia, vnicaque verborum structura super vtroque fideicommisso ab eo fuerit pronunciatum, & per appellationem causa fuerit in Rota ad bonæ memoriæ Peutingerium deducta, & successiue mediantibus commissionibus cum clausula, *quam, & quas*, ad Reuerendum Patrem Dominum meum Bourlemont, & deinde ad Reuerendum Patrem Dominum meum Calataiu processerit, & in causa, & iudicio pro temporum varietate variæ personæ interuenerint, Carolus rectè prosequi visus est iudicium fideicommissorum Cardinalis, & Ioannis Podiani, vti filius, & hæres Simonis ad causam admissi, & ex iure proprio, vti proximior vocatus, nam ex omnibus causis lites contestatas, † & in hæredes, similesque personas transire constat, *l. sciendum 58. ff. de oblig. & act.* vsque ad regulas iuris 86. & 87. *ff. de reg. iur.* & ipsa † transit instantia, *l. si is qui Romæ 34. ff. de iudic.* & cum eo facta est communis commissio appellationis interpositæ ab Auctoribus Ioannis Baptistæ, vt recensendo per tempora, & acta facta in prosecutione iudicii, clarè demonstrauit accuratus causæ Patronus pro Carolo in Summario præsentis positionis, ex quibus dubitari non posse de iurisdictione Domini Calataiu visum est, constante commissione continente etiam fideicommissum Ioannis Podiani, maximè in dicta clausula *quam, & quas*, † qua non solum 4 præsentes causas commissio comprehendit, sed etiam futuras, *Barbos. clauf. 121. numer. 4. Rota coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano in Leodien. Affictus decimaquinta Iunij 1674.*

Accedente, quod Ioannes Baptista in toto Processu, & Iudicio illius instantiæ fuit 5 semper citatus vsque ad sententiam, † & nihil de defectu iurisdictionis vnquam opposuit in Actis, facta enim sunt potentiora ad 6 declarandum, † quàm verba celebri *glossa facto cap. dilecti filij 52. de appell. Rot. decis. 811. ex num. 18. par. 1. diuers.* & cum ratione præclara, sæpè enim dicunt homines aliud, 7 quàm velint, † raro autem faciunt contra quod sentiant, *Rota coram Ludouisio decis. 247. 8 num. 18.* sanè facti appellatione † continetur non factum, *l. 9. ff. sol. matrim. & ibi glossa facto*, cum aliis, *& gloss. margin. & Bart. num. 2. ad reg. qui non facit 163. ff. de iur. reg.* adeovt

alie-

9 alienationis verbum † etiam vſucapionem contineat, vix eſt enim, vt non videatur
10 alienare, † qui patitur vſucapi, & eum
11 quoque alienare dicitur, † qui non vtendo amiſit ſeruitutes inquit *Paul. in l. alienationis verbum 28. ff. de verborum ſignificat.* cum ſimilibus ibi notatis.

De iniuſtitia ſententiæ ex eo, quod probata non fuerint bona pro duabus tertijs partibus in bonis Ioānis Podiani fideicommittentis ex deductis in alia deciſione hodierna ſuper fideicommiſſo Cardinalis Bartholomæi pro alia tertia parte, viſum eſt Dominis inaniter opponi ſuperabundantibus probationibus, vt ſupra, & magis, ac melius in decione coram Reuerendo Patre Domino meo Calataiu 4. Decembris 1673. §. *Identitas eum* §. *ſequenti*, ad quam Domini ſua ſuffragia retulerunt, vt iam retulerant in deciſ. 26. Iunij, vt ſupra.

Et ita, vtraque parte informante, reſolutum fuit.

Deciſiones 243. & 244. partis 17. recentiorum ſunt in eadem cauſa, & ex concordantibus in earum calce notatis, cætera etiam, qua plures ſunt, deciſiones eiuſdem cauſæ inueniri poterunt.

R. P. D. VBAGO.

Romana Locationis.

Veneris 24. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Damnorum, & intereſſe materiam continet hæc deciſio, vt ea ſcilicet ſub obligatione Camerali veniant, ad quem effectum attenduntur vel relationes peritorum concorditer referentium, vel ſtatur relationi tertij donec de errore conſtiterit, qui licèt omiſerit referre ſuper partitis à primis peritis concorditer relatis, nihil facit, quia in hoc illorum attendenda eſt relatio, quamuis ſine iuramento proceſſerit, dummodo tamen poſtea cum iuramento confirmata ſit.

SVMMARIVM

1 *Obligationem ſuam ſi quis non adimpleuit, ad damna, & intereſſe tenetur.*
2 *Damna, & intereſſe continentur etiam, & veniunt ſub obligatione camerali.*
3 *Perito de communi partium conſenſu electo ſtandum eſt, donec de illius errore doceatur.*
4 *Periti poſſunt adhærere relationi aliorum peritorum, & ſecundum illam ſuam regulare peritiam.*
5 *Peritis concordantibus creditur, etiamſi tertius electus in ea parte nihil retulerit.*
6 *Peritus eligi poteſt à iudice in contumaciam partis illum eligere recuſantis.*
7 *Periti ſi ſine iuramento retulerunt, ſat eſt, quod relationem poſtea medio iuramento confirmint.*
8 *Peritus ſi ſuam relationem confirmauit, confirmatio non dicitur noua relatio, ſed conualidatio prima.*
9 *Teſtes deponentes per ſolum poſſibile, vel in abſtracto non probant.*
10 *Damnum non iuſtificatum, ſed illiquidum, non compenſatur cum alio damno liquido, & plenè iuſtificato.*
11 *Obligationis cameralis executio non retardatur per exceptiones illiquidas, & minus etiam iuſtificatas.*

DECISIO DCXXXII.

MANDATVM ab Auditore Cameræ relaxatum pro ſumma ſcutor. 537. 50. ad tuorem D. Ducis Strozzij, contra DD. de Veroſpijs, dixerunt Domini eſſe exequendum,

Quia iuſtitia dicti mandati plenè habetur ex promiſſione Ferrantis, & aliorum de Veroſpijs, qui in conductione Tenutæ Longheſinæ facta ab Auctoribus Domini Ducis Strozzij expreſsè ſe obligauerunt expurgare foueas, & prata, necnon ſingulo anno plantare centum ſalices, illaſque manutenere ad effectum, vt in fine affectus remanerent beneficio Præcodij, de qua Summa-
1 rio Domini Ducis *numero* 1. & 2. † quam cum non adimpleuerint, ſuccedit obligatio
2 ad damna, & intereſſe, † quæ etiam ſub obligatione cameali continetur, *Dunozett. Iun. deciſ. 504. numero 2. Bich deciſ. 291. numero 2. Rota deciſ. 246. numero primo parte ſexta recentior.*

Damna autem paſſa rectè iuſtificantur, & probantur ex relatione duorum Peritorum ſeruatis ſeruandis electorum, qui quāuis illa liquidauerint in notabili ſumma, tamen à tertio Perito de communi conſenſu iudicialiter electo, fuerunt admiſſa ſcuta 429. 50. ob damnum paſſum in omiſſa expurgatione pratorum à duobus prioribus Peritis concorditer taxata, & reliqua fuerunt reducta, & moderata ad ſc. 131. 25. nempè ob omiſſam expurgationem foucarum ad ſcuta 93. 75. & ob defectum plantationis ſalicum ad ſcuta 37. 50. † cui ſtandum venit, donec de erroneitate conuincatur, *gloſſ. & Doctores in l. item ſi vnus §. principaliter ff. de recept. arbitr. Gratian. diſcept. 228. num. 8. & 9. Rota coram Celſo deciſ. 350. num. 3. Caſill. deciſ. 195. num. 1.*

Non obſtat, quod hic tertius Peritus proceſſerit cum ſuppoſito repletionis foucarum, de quo tamen aliundè conſtare debuiſſet.

Quia ſatis de eo viſum fuit conſtare ex
4 relatione duorum priorum † Peritorum, quibus potuit tertius adhærere, ſuamque peritiam regulare, ad tradita per *Gratian. diſcept. 235. num. 34. Rota Bononien. deciſ. 145. numer. 22. Barz. deciſ. 22. num. 33.*

Prout quoque nil facit, quod iſte omiſerit referre damna paſſa ob negligentiam expurgationis pratorum, quia id contigit, ex

quo

quo agnouit necessariam inspectionem loci de tempore finitæ locationis, & cum in hac parte adsit relatio aliorum Peritorum
5 in hoc concordantium † eis crediderunt Domini esse adhærendum, *Rota decis. 544. num. 5. par. 2. recent.*

Minus releuat, quod dd. duo Periti fuerint nulliter electi, quia obiectum cessat ex Summario responsionis Ducis *numero primo*, in quo apparet, quòd vnus ex ipsis fuit electus a Iudice ob moram DD. de Ve-
6 rospijs eligere non curãtium, †iuxtà praxim relatam per *Ridolphin. parte prima capit. 5. numero 11. & 121.* quod fieri posse inquit *Fenzon. ad Statut. Vrbis cap. 194. num. 31. lib. 1. Rota coram Eichio decis. 564. num. 21.*

Parum vrgente, quod sine iuramento
7 retulerint, † quia sufficit eosdem postmodum propriam peritiam medio iuramento confirmasse, dicto Summario responsionis *numero 2. Rota decis. 153. numero 2. versic. & de prædicta mensuratione parte 2. recens.* quæ con-
8 firmatio non habetur pro noua † relatione, sed conualidatio primæ, eiusque dilucidatio reputatur, *Rota post Salgad. labyr. credit. decis. 58. num. 6.*

Cæterum damna passa à Dominis de Verospijs in animalibus, & fœno ob non cooperitionem capannarum, ad quam tenebatur Dominus Dux Strozzius non fuerunt habita à Dominis in consideratione, itavt inuicem essent compensanda, quia testes super ijsdem examinati non deponunt positiuè de damno passo, neque quantitatem certam, aut liquidam concludunt, sed tan-
9 tummodo deponunt de possibili, † & in abstracto de eo, quod piti possent, vbi tegmen fœnilis esset scartica, & non tegulis coopertum, quod idcirco vtpotè non iu-
10 stificatum, vel illiquidum † non potest in compensationem deduci, neque illius prætextu † retardari executio obligationis cameralis, *Rota post Zacch. de obligat. camer. decis. 26. num. 4. Celsi decis. 350. num. 12. et decis. 74. num. 4. par. 10. recent.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Romana Fideicommissi de Conis.

Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Repetitio simul, & à iure subauditus intelle-ctus si sine liberis in testamento fratris excludatur, quia hæc conditio, quamuis à Testatore appo sita in prima parte suæ dispositionis, fuerit in alia per ipsum consultò omissa; atque ita ex diuersitate, & separatione vtriusque orationis non solum repetitio non datur, quinimò quando provt hic, illa nouam fideicommissum induce-rer, & substantiam dispositionis immutaret, noquaquam admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex actis ad vulgatam decis. Caputaq.*
2 *Substitutus eueniente casu suæ vocationis admittitur.*
3 *Conditio, si sine filijs, appositа in primo gradu substitutionis, non censetur repetita in secundo, & num. seqq. ac per totam, vbi latè.*
4 *Testator sicuti cogitauit de liberis in primo casu, vel substitutione, ita cogitasset in secundo, si illos admittere voluisset.*
5 *Testator, quod non expressit, repetere noluisse dicitur.*
6 *Frater omisso fratre, potest quemlibet sibi heredem instituere, dummodo turpem personam non instituat.*
7 *In Testamento fratris non habet locum coniectura pietatis, de qua* in l. cum auus de condit. & demonstr. & l. cum acutissimi de fideicommiss.
8 *Casus omissus à lege, sine ipsa lege suppleri non potest.*
9 *Conditio, si sine filijs à iure non subintelligitur in testamẽto fratris instituentis fratrem, nec suppleri potest, declara vt num. seq. & vid. num. 22.*
10 *Testator prole destitutus quando de filijs heredis cogitasse, eosque etiam succedere voluisse dicatur.*
11 *Testatorem si appareat tantum voluisse, quantum scripsisse, vlterius quærendum non est.*
12 *Dilectionis ratio, quæ militat in descendentibus, non habet locum in transuersalibus.*
13 *Argumentum, quod non possit assignari ratio diuersitatis, quatenus non procedat.*
14 *Specialia multiplicari non debent.*
15 *Conditio non expressa subintelligenda non est.*
16 *Substitutiones multiplicari non debent, neque in illis est subintelligenda conditio. & num. 5.*
17 *Qualitas masculinitatis, vel legitimitatis, aut alterius simplicis modi disponendi, quatenus à Testatore repetita dicantur.*
18 *Clausula in fine dispositionis appositа refertur ad omnia.*
19 *Conditio non est clausula, quæ per se subsistat, sed est quædam qualitas, siue adiectio, quæ dispositioni accedit.*
20 *Conditio posita in diuersa oratione, & inter diuersas personas, non censetur à Testatore repetita. & num. seqq.*
21 *Diuersitate terminorum posita, impossibile est, quod admittatur paritas illationis.*
23 *Repetitio nunquam admittitur, vbi agitur de inducenda noua substantia dispositionis, & de vocatione nouarum personarum, cum extensione fideicommissi.*
24 *Dictio* &, *quamuis copulatiua non importet repetitionem, quando denotat diuersitatem copulati secundum subiectam materiam.*
25 *Substitutio continens personas diuersas, & habens orationem perfectam, aliqua repetitione non eget.*
26 *Substitutio vt euadat fideicommissaria, suppleri debet*

debet mentio mortis, à Notario prætermissa.

27 *Verbum* sub *hîc positum est commune, & continet nedum substitutionem vulgarem, sed etiam fideicommissariam.*

DECISIO DCXXXIII.

ESSE locum Statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 180. de duabus conformibus, quæ rem iudicatam constituunt hodie DD. respondeRUNT, cum sententiarum validitas† appareat ex actis, iuxtà vulgatam *decis. Verulli par.* 2.

Inditia autem deducitur ex decisionibus coram rotales sententias de more præcedentibus 18. Iunij 1671. coram R. P. D. meo Calataiu, 10. Maij 1673.* & 17. Maij 1675. coram R. P. D. meo Bourlemont, in quibus iuxtà lecturam testamẽti à Hieronymo Cona conditi ostenditur literalis vocatio Ioannis, & Ioannis Baptistæ fratrum de Conis ad exclusionem nepotum, quia cum Testator suos hæredes instituerit his verbis: Domenico Cona suo fratello carnale, al quale sostituisce tutti li figliuoli di Domenico legitimi, e naturali, nati, e da nascere, tanto maschi, quanto femine, e morendo ciascuno di detti figliuoli, vno debba succedere all'altro. E caso che nel tempo della morte di esso Testatore detto Domenico fosse morto, in tal caso vuole, che siino suoi heredi li detti figli di Domenico tanto maschi, quanto femine; e caso, che morisse vno di loro senza figliuoli legitimi, e naturali, vuole, che vno succeda all'altro in detta portione. Consequens proinde est, vt euenientè prio. i casu superuiuentiæ Dominici fratris, qui
2 Testatori successit adita hæreditate, † Ioannes, & Ioannes Baptista illius filij superextãtes substituti capiant portiones aliorum filiorum Dominici, & respectiuè fratrum defunctorum, etiamsi filios reliquerint, quia cum in hoc casu absolutè substituti fuerint: E morendo ciascuno di essi figli, vno debba succedere all'altro: Nullaque apposita fuit, nec etiam conditionalis mentio filiorum, succedunt proinde fratres superstites ad exclusionem nepotum, qui licèt in conditione positi fuerint in inferiori casu prædecessionis Dominici instituti,
3 † non ideo dicitur repetita conditio in priori casu, quia sicut Testator cogitauit, de filiorum filijs in isto,
4 ita cogitasset† in alio si voluisset, & dum nõ
5 expressit† non subintelligitur repetita conditio, sed purè hæredes substituti intelliguntur, vt dicebat *Caius in l. sub conditione* 73. *ff. de hared. instituen. Curt. Iun. cons.* 33. *nu.* 6. *Ger. Spin. cons.* 65. *ex num.* 1. & 10. latè *Soccin. Iun. cons.* 128. *per totum vol.* 1. *Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 8. *num.* 9. *Peregrin. de fideicomm. art.* 16. *nu.* 5. & 93. *Magon dec. Flor.* 52. *num.* 12. *Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 36. *nu.* 29. *Hoddera. contr.* 20. *num.* 53. *Modern. Venusin. de fideic. discurs.* 147. *num.* 8. *Rota rec. par.* 10. *decis.* 285. *num.* 2. *Fan. decis.* 1553. *num.* 5. *Dunozet. Iun. decis.* 45. *num.* 20. & *decis.* 630. *num.* 5. *Eminentiss. Otthob. decis.* 270. *num.* 6. & 7. *Penting. decis.* 340. *num.* 6. & 7. & *decis.* 352. *num.* 6. & *in Spoletana bonorum* 13. *Aprilis* 1646. *coram bo. me. Corrado impress. apud Ceusal. ad Peregrin. de fideicommiss. decis.* 14.

In quam sententiam facilius DD. inclinabant, quia Testator instituendo Dominicum fratrem, & eius filios, in quibus non cadit necessitas institutionis, neque legitima debetur, neque inofficiosi testamenti querela
6 competit, † nisi quatenus turpem personam fratrem instituat, *ad text. in l. fratres* 27. *ibique gloss. & DD. C. de inoffic. testam. in l. si quis* 5. §. *idem rescripsit verbo iustè ff de liber. agnoscen.* nõ
7 intrat† proinde coniectura pietatis, de qua *in l cum anus ff. de condit. & demonstrat. & in l. cũ acutissimi C. de fideic.* vt conditio si sine liberis subintelligatur, sed veluti casus omissus à
8 lege† sine ipsa lege suppleri non possit in
9 transuersalibus, † in quorum dispositionibus conditio hæc non suppletur, vt rectissimè obseruat *Cuiac. ad l. commodissimè ff. de liber. & posthum.* & est communis omnium iurisperitorum sententia, de qua *Alberic. in l. generaliter* §. *cum autem num.* 4. & *ibi Alex. num.* 7. *C. de institut. & substitut. Rip. in l. ex facto* §. *Si quis rogatus n.* 1. *primo num.* 55. *ff. ad Trebell. Dec. consil.* 97. *num* 1. *Gabriel commun. conclus. tit. de fideic. conclus.* 2. *limit.* 5. *num.* 46. *Rustic. ad l cum anus de condit. & demonstr. lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 1. & *seqq. Crassin* §. *fideicommissum quæst.* 22. & 24. *Mantic. de coniect. lib.* 5. *tit.* 11. *n.* 7. *Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 89. *num.* 1. *Fusar. de substit. qu.* 394. *num.* & *qu.* 397. *num.* 1. & *seqq. Rota rec. par.* 3. *decis.* 358. *num.* 5. *Eminentiss. Otthob. dec.* 1. *num.* 8. & *coram Card. Celso dec.* 388. *num.* 4.

Neque ab hac regula receditur ex sola coniectura quod Hieronymus testator prole careret, ideoque Dominici fratris filios veluti proprios assumeret, subintellecta conditione si sine filijs, quia ab hoc casu extraneam iudicabant DD. hanc quæstionem, quæ procedit stantibus aliis coniecturis voluntatis Testatoris, ex quibus argumento ab illis legibus ducto suppletur cõditio hæc ex dispositis à Testatore, nõ ex præsumptione legis, dummodo coniecturæ sint admodum vrgentes perpetuitatem bonorum considerationum agnationis, & familiæ, & exclu-
10 sionem substituti extranei designan. † in quibus terminis in Testatore transuersali loquuntur *Soccin. Iun. cons.* 167. *vol.* 2. *Ludovic. Bell. cons.* 183. *per totum, Noguerol.* qui loquitur in primogenituris Hispaniarum *alleg.* 9. *num.* 55. *Vvesembec. cons.* 94. *num.* 50. *et seqq.* iuxtà quem intelligendi sunt qui cum sequuntur *Bardell. cons.* 16. *num.* 20. & *seqq. Mart. de succ. legal. par.* 1. *qu.* 2. *art.* 2. *num.* 19. *Fusar. de substit. qu.* 53. *Modern. Venusin. de fideic. discurs.* 155. *sub num.* 8. & *discurs.* 146. *num.* 11. *Rota in Bononien. fideicommissi de Medico* 27. *Ianuarij* 1668. §. & *præcipuè*, & §. *seq. coram R. P. D. meo Taia*, & in arctissimo fideicommisso Columnensium à Martino V. instituto *in Romana, seu Tiburtina Castrorum* 3. *Iunij* 1672. §. *ex parte eorum me.* quemadmodum cum explicant *Alegrad in contrarium adductus cons.* 45. *n.* 48. & *seqq.*

& seqq. vol. 1. Fusar. de substit. qu. 397. *numer.* 8. *Modern. Melphet. cu de linea legali art.* 15. *sub numer.* 32. *& Rota in decis. huius causæ* 18. *Iun.* 1671. §. *fin. coram R. P. D. meo Calatain, & 10. Maij* 1673. §. *quidquid aliud coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Tantũ autem abest, vt doceatur de coniecturis vrgentibus ad suadendum huius cõditionis repetitionem, vt potiùs Testator, nonnisi duos gradus hæredum cogitauit, circa illam perpetuitatem familiæ, quinimò
11 æqualiter cum masculis fœminas † vocauit, itaut tantum voluerit, quantum scripserit, quia in hoc casu cessat ratio prædilectionis, & quasi debitæ successionis, quæ militat in
12 descendentibus, † cum potiùs sit contra votum naturæ, vt transuersales succedant, spesque illa, & potestas succedendi improbetur *l. fin. C. de pact.* quo casu inutilis remanet quæstio circa identitatem rationis, in vno, & in altero casu cum Testator sic voluerit, & vlterius non prospexit, vel saltem pro diuersitate rationis considerauerit duos gradus hæredum, in vtroque casu, & ideò si superexistebat Dominicus prouidere voluit ipsi filijs, & nepotibus, itaut inapplica-
13 bile sit argumentum † quoad non assignabilem diuersitatem rationis desumptum ex litera *Textus in l. . in fine, C. de liber. præterit.* & iuxta doctrinam *Romani*, quem veluti antesignanum reliqui sequuntur *cons.* 480. *sub num.* 7. ad hoc, vt in transuersalibus ista quoque conditio suppleatur, *Ludouic. Bell. dicto cons.* 183. *per totum, Altograd. cons.* 45. *sub n.* 36. *& 37. vol.* 1. *& cons.* 97. *num.* 30. *& seqq. vol.* 2. *Amat. dec. Ferrar.* 55. *ex num.* 62. *Galganett. de condit & demonstrat. par.* 2. *cap.* 1. *qu.* 12. *num.* 32. *Bar. de succes. lib.* 17. *tit.* 4. *sub num.* 5. *Castill. contron. iuris num.* 4 *cap.* 50. *ex num.* 44. cum aliis pro informantibus.

Verum ad excludendam repetitionem omnes iuris regulæ assistunt, cum hæc re-
14 petitio aduersetur regulæ † de non multiplicandis specialibus circa idem, & de con-
15 ditione † non subintelligenda, iuxta *Text. in*
16 *in l. labeo ff. de supplet. legat.* & ad † effectum substitutionis *in l. si quis* 32. *ff. de legatis primo*, quia hæc non est simplex qualitas ma-
17 sculinitatis, vel legitimitatis, † aut simplex modus disponendi, in quibus terminis loquuntur *Curt. Iun. cons.* 139. *num.* 17. *Altograd. d. cons.* 45. *sub num.* 36. *& 37. vol.* 1. cum pluribus aliis per Informantes adductis, neque regulari potest, vt clausula in fine dispositionis apposita, † quæ ad omnia superiora
18 referatur, in quibus terminis procedere potest doctrina *Romani d. cons.* 480. *sub num.* 7. prout etiam loquitur *Castill. lib.* 4. *contron. capit.* 50. *num.* 44. quia conditio non est clausu-
19 la, quæ per se subsistat, † sed est quædam qualitas, siue adiectio, quæ dispositioni accedit, alioquin sequeretur, quod conditio adiecta legato in fine testamenti, deberet ad omnia legata referri, quod in iure esset valde nouum, vt in terminis respõdendo Romano, & eius rationi *Soccin. Iun. d. cons.* 128. *num.* 100. *& seqq. vol.* 1. *Mantic. de coniect. lib.* 10. *tit.* 6. *sub num.* 20. 22. *& 23.* quem sequitur *Barr.* in contrarium adduct. *de succes. lib.* 17. *d. tit.* 4. *num.* 4. *in fine*, & latissime *Fontanell. decis.* 43. *numer.* 10. *& per tot. & in decis. huius causæ* 10. *Maij* 1673. §. *fin. coram R. P. D. meo Bourlem.*

Sed est conditio posita in diuersa ratione, & inter diuersas personas superadditis, nempe nepotibus Dominici in primo casu
20 non nominatis, † quo casu non solũ huius conditionis repetitio reijcitur, vt declarando doctrinam Romani, concludunt *Soccin Iun. d. cons.* 128. *num.* 99. *vol.* 1. & se ipsos hac retenta distinctione explicando *Galganet. de condit. & demonstrat. par.* 2. *cap.* 1. *d. qu.* 12. *n.* 32. *Barr.* pariter in contrarium adduct. *de succes. lib.* 17. *d. tit.* 4. *sub num.* 5. & obseruat *decisio causæ* 10. *Maij* 1673. §. *fin. coram R. P. D. meo Bourlemont*; sed ex ipsarum qualitatibus, & modo succedendi supradictis diuersitatibus personarum, & orationis concurrentibus re-
21 petitio non admittitur, † quia posita diuersitate terminorum, impossibile est, quod admittatur paritas illationis, vt contuluerunt *Anania cons.* 22. *num.* 3. *Bolognin. inter consilia Alexandri cons.* 53. *vol.* 4. quorum sententia hac retenta distinctione cõmuniter probatur *Rub. Alex. cons.* 62. *num.* 6. *Honded. consil.* 57. *num.* 33. *vol.* 1. *Peregrin. de fideicom. art.* 35. *num.* 30. *Caren. resolut.* 237. *num.* 8. *Castill. contron. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 166. 168. *et seqq. Rot. in rec. par.* 5 *decis.* 237. *num.* 5. *& 6. Pen. decis.* 471. *num.* 10. *& 11. & decis.* 1553. *num.* 5. *Bonoz. Iun. decis.* 46. *num.* 25. *et decis.* 141. *num.* 5. *et decis.* 630. *num.* 4. cum aliis in proposito congestis in *Camerinen. fideicommissi* 27. *Aprilis* 1674. §. *qualitas, et* 5. *Decembris eiusdem anni* §. *coniectura, coram me.*

Resistit & huic repetitioni ius ipsum cõmune in dispositionibus transuersalium, vt
22 dictum est, conditionem *si sine liberis*, non supplens, ad cuius correctionem repetitio nunquam fit, *Iason in l. talis scriptura nu.* 28. *ff. de legat. primo. Molin. de primogenijs lib.* 1. *c.* 6. *num.* 23. *in fine, et lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 57. *Riminald. Iun. cons.* 632. *num.* 87. *et* 90. *Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 181. *num.* 10. *et cons.* 117. *num.* 45. *et* 46. & seipsum declarans *Castill.* in contrarium adduct. *contron. lib.* 4. *d. cap.* 50. *num.* 49. & melius *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 115. *Rota in Spolet. bonorum coram Cardinali Corrado, impress. apud Censal. ad Peregr. de fideic. dec.* 34. *sub n.* 3.

Et quod magis vrget repetitioni huius conditionis aduersatur animaduersio, quod si illa admitteretur, in hoc casu, insurgeret etiam vocatio filiorum in conditione positorum ex Statuto Vrbis *libro primo cap.*
23 *pri.* 142. † quo casu cum agatur de repetenda ipsa substantia dispositionis, & de vocatione nouarum personarum cum extensione fideicommissi nũquam admitteretur, etiãsi adessent dictiones relatiuæ ad *Text. in l. paten.* 36. §. *filium ff. de legat. tertio, Crauett. consil.* 98. *num.* 13. *Crat. cons.* 26. *num.* 32. *et seqq. Sped. consil.* 383. *num.* 10. *vol.* 2. *Leon. cons.* 1. *num.* 62. *et* 63.

ac re-

et coram Coccino dec.1294. num.18. et corâ Merlino dec.83. sub num.20. et dec.864.num.43.et in rec. par.5.dec.158.num.10.et 11. et par. 14. decis.172.num.2.

Neque repetitionem conditionis sine filijs importat dictio, *erſ* vtriusque casus copulatiua, quia licet coniungat orationes, denotat tamen diuersitatem illarum, attenta subiecta materia, ad notabilem *Text. in l. sepè 50.ff.de verbor.signif.* cum alijs in proposito deductis per *Rotam rec.par.9.dec.432. n.17.* 25 *et 19.* quia nulla repetitione egeret substitutio continens personas diuersas, & orationē perfectam per sua verba principalia, à quibus regitur, vt post alios explicant *Castill. controu.lib.2.d.cap.4.num.131.et seqq. Alex. consil.158.num.2.vol.6. Berous conſ. 120. sub n.75. vol.2. Rota coram Coccino dec.2283. nu.2. Card. Celſ.dec.331.num.12.Eminentiſs.Otthob.dec.265 ex num.16.et in d.Camerinen. fideicommiſſi 5.Decembris 1674.§.coniectura in fine coram me, et in Rauennaten bonorum 11.Decembris 1673.§.quia licet, cor. Reuerendiſs.D. meo Albergato Decano. et in Melenitana hæreditatis 15. Iunij 1674. §. et primo quia, et §.ſecundo quia coram eod.*

Non obstat, quod omissio huius conditionis adscribi possit imperitiæ Notarij, qui etiam in conscribendo testamento omiserit mentionem mortis, & absque dictione tractum temporis denotante, sed pure, & simpliciter substitutionem conscripserit, ibi: Al quale sostituisce tutti li figli di d. Dome-26 nico: † adeut opus sit supplere mortem, vt substitutio cuadat fideicommissaria, vt ex similibus erroribus omissam conditionē arguit, *Altograd.conſ.45. sub num.42. volum.1.* quia præmisso, quod Testator mentionem mortis habuit, & vulgarem satis declarauit in secundo casu: E caso, che nel tempo della morte di esso Testatore detto Domenico fosse morto, substitutio benè intelligebatur fideicommissaria, quia verbum substituit, 27 est commune, † & continet nedum substitutionem vulgarem, sed etiam fideicommissariam, *ad Text. in l.iam hoc iure §. quod ius, vbi Canarenſ.ff.de vulg. et in l. cohæredi 41. §.cum filia ff.illo eodem tit. Ruin.conſ.171.num.8. vol.2.Odd.de compendioſa par.4.art.1.verbo ſubſtitutio, Gratian. diſc. 407. num. 36. et 37. Rota rec.par.9.dec.31.nu.8.et ſeqq.et coram Coccin. deciſ.1255.num.1.et ſeqq.et dec.1373.ex n.2.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio tomo primo istius decisæ adest altera pars in hac causa decis.102.in ordine vbi etiam in calce alias concordantes inuenies.

R. P. D. VBAGO.

Tudertina Attentatorum, seù Iuris pascendi.

Luna 27. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro inducenda purgatione attētatorum quæritur de viribus clausulæ *sine præiudicio*, quæ licèt præferuet executionem Iudicis à quo, non tamen extenditur ad alia, in illius sententia non comprehensa; Cumque eius prætextu cōcessæ incisionis arborum, etiam ad radices euellendas fuerit processum, hoc ipsum attentatum remanere deciditur, quia alia est incisio in sententia contenta, alia vero, quam vocant *essam*, & per quam terra redigitur ad culturam.

SVMMARIVM.

1 *Attentata sunt omnia innouata post interpositam appellationem, & commissam causam in Rota. & num.3.*

2 *Clausula* sine præiudicio *præseruat iurisdictionem Iudicis à quo, sed non extenditur ad alia, in sua sententia non comprehensa.*

3 *Innouata post commissionem causæ, & præsentatam inhibitionem, omnia remanent attentata.*

4 *Attentata, in pristinum restituenda sunt.*

5 *Cæsatio silua est euellere ab ipsa terra radices arborum.*

6 *Incisio arborum nihil aliud est, quam illius recidere ramos, vel incidere cæsaemmat arbores, saluis radicibus.*

7 *Iura partium, licèt Iudex aliqua substulerit, non tamen alijs iuribus præiudicare voluisse censetur.*

8 *Parnitas materiæ quatenus excuset præsertim ab attentatis. & num.10.& 11.*

9 *Seruitus semper haberi debet cum minori damno proprietarij, quod fieri possit.*

10 *Maiorem vsum si quis habere potuisset, non debet excludi ex parnitate materiæ.*

11 *Inhibitio sine iusta, sine iniusta est timenda.*

12 *Attentata committuntur non solum ob interesse partis, sed etiam ob spretum maiestatis Iudicis.*

13 *Attentatorum ad purgationem iudex ex officio procedere potest ad propriam iurisdictionem conseruandam.*

14 *Iudex ex officio suo potest attentata purgare, etiā non instante parte.*

15 *Attentatorum pro purgatione non solum impedimenta remoueri debent, sed etiam damna, expensa, & interesse persolui.*

DECISIO DCXXXIV.

NON fuit per Dominos dubitatum de attentatis, quia D. Dux Vicouari postquam Rotæ causa appellationis à decreto, seu sententia R.P.D. Thomati commissa, fuit, necnon eidem D. Duci præsentata inhibitio rotalis non solùm incisit siluam montis Podij pro rata rubrorum decem, verum etiam illam cæcauit, & terram ad culturam

reduxit in præiudicium Communitatis, & hominum S. Poli, qui in ipsa silua retinent ius lignandi, pascendi, & glandandi, & ex sententia ad eorum fauorem lata de an. 1577. Summario ipsorum *num.* 1. aliaque innouauit, vt infra, † quæ omnia vti facta in ipretum ipsius appellationis, non est dubium, quod sint attentata, *cap. Romana* 3. §. *si autem post sententiam de appell. in* 6. *Gregor. decis.* 435. *num.* 1 *Canaler. decis.* 223. *num.* 3. *& dec.* 87. *nu.* 1. *post Zacch. de obliz. Camer.*

Nil refert, quod à sententia d. R. P. D. Thomati fuerit causa commissa cum clausula *sine præiudicio* per Signaturam Iustitiæ, quia ipsa clausula solum præseruat iurisdictionem exequendi dispolita in sententia Iudicis à quo, † non autem extendatur ad alia in ipsa sententia non comprehensa, *Marescott. var. resol. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 23. *Rot. decis.* 310. *num.* 1. *par.* 1. *diuers. & in Romana, seu Ianuen. hæreditatis* 15. *Marty* 1660. §. *secundo quia coram Eminentiss. Cerro*, cum itaque ipsa sententia R. P. D. Thomati nullam aliam facultatem contineat, nisi incidendi rubra decem siluæ, cætera omnia, nempe cæsatio, & reductio terreni ad culturam, de quibus deponunt Testes Summario *num.* 5. necnon impedimentum præstitum, ne homines Cõmunitatis potuerint animalia ducere ad pascua in ipsa silua controuersa, ac etiam pignora ablata contra illos, qui actu animalia duxerunt, vt ex Summario additionali *num. vnico*, sicut in ipsa sententia non continentur, † ita etiam vti innouata post commissionem causæ, & præsentationem inhibitionis, ac litis pendentiam à vitio attentatorum excusari, aut defendi minimè possunt, *Rot. d. decis.* 310. *num.* 2. *par.* 1. *diuers. Buratt. decis.* 181. *num.* 1. *& in rec.* 452. *num.* 5. *par.* 14. & inde sunt reuocanda tamquam actus † nulli, & in pristinum restituenda, *Scaccia de appell. qu.* 19. *remed.* 1. *concl.* 3. *num.* 13. §. *contrariam opinionem, vers. dicens quod, Canaler. decis.* 69. *nu.* 5. *in fine, & Eminentiss. Ottobon. decis.* 108. *nu.* 1. *Ferentill. ad Buratt. decis.* 902. *num.* 7.

Nec valuit D. Duci ad effectum se eximendi ab attentatis deductum æquiuocum factum in exequutione, eo quia inciſio arborum, & cæsatio recipi poterat pro sinonymis, nam præter diuersitatem patentem ipsorum verborum, dum cæsatio † siluæ est euellere ex ipsa terra radices arborum iuxtà pariter illarum Regionum intellectum, de quo deponunt Testes dicto Summ. *nu.* 5. Inciſio † verò nil aliud importet, quàm recidere ab arbore ramos, vel incidere eandemmet arborem, sed saluis radicibus, iuxta *text.* explicationem *in l. ex silua* 11. *ff. de vsufruct.* quidquid sit de istis, adhuc reductio terræ ad culturam, & impedimentum traditum pascuis sub ipso æquinoco non comprehenduntur, quæ semper saluanda erant fauore Communitatis habentis deducta plura iura, quorum licèt Iudex substulit † vsu, in alijs non censetur voluisse præiudicare, e greg. *text. in l. si domus* 20. *ff. de seruit. vrban. prad.*

Minus releuat, quod cæsatio sit in sola quantitate rubrorum duorum circiter, itaut in silua rubrorum 192. non sit habenda in consideratione tam modica quantitas non solum ex causa paruitatis materiæ, † verum etiam, quia remansit reliduum totius siluæ, quæ non solum sufficiens supponitur, imò quod excedat necessitatem Communitatis tam in iure lignandi, & glandandi, quàm in iure pascendi iuxtà relationem Peritorum D. Ducis Summario *num.* 1. *&* 2. & seruitus semper habenda sit † cum minori damno possibili in præiudicium Proprietarij, vt per *Text. in l. si cui* 9. *ff. de seruit.* sensit *Neuar. de granam. Vassallor. to.* 1. *cap.* 176.

Responsum etenim fuit quidquid sit de modicitate valoris damnorum, quod respicit liquidationem faciendam, & non tollit, † quod saltem Communitas, & homines maiori pinguedine fruiti essent, si inhibitio Rotalis fuisset existimata, prout debet existimari, & timeri, † siue iusta, siue iniusta, *Coccin. decis.* 252. *num.* 2. *& in rec.* 432. *nu.* 1. *&* 2. *par.* 14. *ac in Ferrarien. bonorum de Tassis coram fa. me. Pamphilio, postea Innocentio Decimo*, cuitari tamen non potest spretum iurisdictionis Tribunalis inductum quoad ea, quæ tendunt ad ius particulare, scilicet ex eo, quia lite pendente † Communitas, & homines fuerunt impediti in pascuis, ac etiam multi pignorati per ministros D. Ducis tamquam assistentes, & conductores animalium ad pascendum, *cap. non solum* 7. *de appell. in* 6. *Mill. in repert. verb. attentata lit. pend. Alex. conf.* 99. *visis processibus num.* 9. *lib.* 5. *Rota decis.* 2. *in fin. de rest. spol. in nou.* & ideo Iudex, cuius læsa maiestas in similibus casibus ex officio debet curare attentatorum purgationem † ad propriam ipsius iurisdictionem conseruandam, *Lancellott. de attent. in præfat. decis.* 333. *& seq. Rot. decis.* 4. *num.* 1. *& decis.* 10. *ad fin. vt lit. pend. in nou.* etiamsi per partem offensam, & turbatam in sua † possessione nulla fiat instantia, *Canaler. decis.* 175. *num.* 3. *Merlin. decis.* 320. *num.* 8. Quibus stantibus, dixerunt Domini teneri D. Ducem remouere impedimenta, vt Communitas pacificè cõtinuet in possessione iurium suorum in silua, de qua agitur, † necnon ad refectionem omnium damnorum, & expensarum passorum per Communitatem S. Poli iuxtà alias in similibus decisa per *Rotam in Moguntina reædificationis Chori* 23. *Martij* 1672. §. *fin. coràm R. P. D. meo Emerix.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. TAIA.

Salamantina Canonicatus.

Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Executio Literarum Apostolicarum euitari prætendebatur, quia competeret alternatiua Episcopo, quæ tamen cessare visa est, siue quia acceptata non erat, siue etiam quia illa non procedit in beneficijs, quæ conferuntur ab Episcopo, & à Capitulo simul, non obstante opposita transactione inita inter Capitulum, & Episcopum alternatiuè conferendi, quia ex illa non fuerat diuisa proprietas beneficij, sed pro sola commoditate collationis facta erat.

SVMMARIVM.

1 *Prouisus à Papa intrà regulas Cancellariæ habet intentionem fundatam.*
2 *Alternatiua Episcoporum si non est acceptata, non suffragatur.*
3 *Alternatiua Episcopi procedit solum in beneficijs liberæ collationis, non autem in ijs, quæ ipse cum Capitulo confert. & num. 5.*
4 *Beneficia, & Præbendæ Ecclesiarum Cathedralium de iure non sunt liberæ collationis Episcopi.*
6 *Collatio beneficij simul competens Episcopo, & Capitulo, stante diuisione inter eos facta, quatenus libera collationis esse dicatur. vid. num. seqq.*
7 *Diuisio proprietatis iuris conferendi requiritur, ad hoc, vt per illam beneficium remaneat liberæ collationis inter Episcopum, & Capitulum.*
8 *Collatio beneficij alternatiuè facta ab Episcopo, vel Capitulo, stante diuisione pro maiori commoditate sequuta, reputatur ac si ab vtroque simul facta fuisset.*
9 *Beneficia simultaneè spectantia ad Episcopum, & Capitulum, quatenus Sede Apostolica vacante, à solo Episcopo, vel à Capitulo conferantur.*
10 *Sede Apostolica vacante cessant Regulæ Cancellaria reseruatoria beneficiorum, & ius conferendi in omnibus mensibus ad Ordinarios collatores redit.*
11 *Ordinarij collatoris nomine venit etiam Capitulum, cui coniunctim cum Episcopo collatio beneficij spectat.*
12 *Literæ Apostolicæ, quia mandatum continent Apostolicum, exigunt paritionem, & executionem, num. 13.*
14 *Literæ Apostolicæ iustificatæ executioni demandari debent, nec suspendi possunt.*

DECISIO DCXXXV.

SECVNDVM ea, quæ proponebantur vacante Canonicatu Cathedralis Ecclesiæ per obitum Antonij mense Octobris reseruato, prouisionem impetrauit à Sede Apostolica Thomas, & ab Ordinario Ferdinandus, ac si per alternatiuam mensis Octobris Apostolicus factus Ordinarius esset; Vnde commissa causa, propositoque dubio: An literæ Apostolicæ sint exequendæ; exequendas Domini hodie responderunt.

Quia ipsæ literæ Apostolicæ constant in forma, & constat inter ipsas Partes vacatione mense Octobris, vt supra, & adhuc per Testes, sic valor expressus non excedens ducatos 24. & cum incertis 200. Clericatusque 1 indubitabilis; † vnde fundata fuit intentio Thomæ in *Regula Cancellariæ 9. sub init.* non obstante aliqua alternatiua inter Episcopū, & Pontificem, quia regula ipsa declarat etiā, 2 quod concessio alternatiuę† (si receptæ quidem ab Episcopo, vt antea non suffragatur, *Gonz. gloss. 26. ex num. 12.* & est personalis, *Gonzal. præmis. §. 5. ex num. 13. & gloss. 58. n. 20.*) intelligitur in beneficijs dumtaxat, quæ sunt 3 liberæ collationis, † non in beneficijs, quæ Episcopi conferunt, & de illis disponunt simul cum Capitulis, *ad §. insuper Sanctitas sua ibi: ad liberam ipsorum dumtaxat, non autem aliorum*, iuncto verbo *Capitulorum*, quod regula 4 præsupponens † Beneficia, & Præbendas Cathedralium Ecclesiarum non esse de iure communi liberæ collationis Episcopi &c. *Gonzal. gloss. 45. num. 35. à vers. Tertio collige, & num. 36.* post celebrem *glossam Postulauit, capit. cum Ecclesia Vulterana 31. de elect. & ibidem Canonistæ, & Barbos. num. 4. et 5.* concluſit etiam *Rota*, teste *Cassador. apud Gonzal* hinc dixit coram *Verall. decis. 88. num. 1. par. 2.* quod non 5 competit illi Episcopo alternatiua † in Beneficijs ad sui, & Capituli collationem spectantibus, subijcit ipse *Gonzal. d. n. 16 in fin.*

Non obstat, quod stante concordia inter Episcopum, & Capitulum inita super collatione Canonicatuum alternis vicibus, in- 6 ter ipsos per Turnum faciendā, † reputari debeat collatio vti de libera, quando succedit vacatio in Turno Episcopi.

Præmisso enim, quod concordia non fuit exhibita, & sic non constat, an fuerit diuisa 7 proprietas iuris conferendi, † vt requiritur, ad hoc, vt obstet obiectum, & quantum aliàs annuitur coram *Millino decis. 173. nn. 5.* diuisum fuit solum illius exercitium pro 8 maiori commoditate, † quo casu collatio ab vno facta, reputatur ac si ab vtroque simul facta fuisset, *Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 21. num. 29 & 30. Gonzal. ad regulam 8 gloss. 45. §. 1. num. 66. & 69. ac 71. cum seq. Rota coram Seraph. decis. 980. nn 11. & coram Bichio decis. 241. n. 12.* vt mihi allegabantur.

Vtique etiamsi diuisum esset quoque ius ipsum conferendi, & collatio in Turno Episcopi facta reputari deberet vti de libera collatione, adhuc non obstaret obiectum, quia non docetur vacationem euenisse in turno Episcopi, immo potiùs constat vltima vice, Episcopum contuliſſe ex Tellibus pro Thoma examinatis; nullatenus subsistente, quod vltima collatio illius turnū non consumauit prætextu, quod cum vacatioil-

la ſucceſſerit Sede Apoſtolicâ vacante, ipſe ſolus Epiſcopus, etiam circumſcripta concordia, & diuiſione turni, independenter
9 à Capitulo conferre deberet; † quia niſi adfuiſſet concordia, & diuiſio turni, certa illa ſimultanea collatio, quam iure ordinario habuiſſet Capitulum in menſibus ordinarius non ceſſaret, ſed creuiſſet per vacationem Sedis Apoſtolicæ, nam vbi Sede plena eiuidem Capituli, & cæterorum Ordinariorum poteſtas reſtricta eſt ſolum ad quatuor menſes ordinarios, vtique Sede vacante,
10 cum eſſent regulæ reſeruatoriæ † ius conferendi in omnibus menſibus ad ipſos Ordinarios collatores redit, durantibus, adeoque ceſſantibus cum Pontificijs regulis omnibus, ex ipſo prohemio regularum, & adhuc mihi allegatis, *Barboſ. de poteſt. Epiſcopi allegatione 57. num. 192. Gonzal. ad reg. 8. §. 5. prooem. num. 46.* nec eſt dubium nomine Or-
11 dinarij collatoris † venire Capitulum, cui iure ordinario collatio coniunctim competit, vt reſpondit *Rota coram Seraph. dec. 980. & ſpecialiter num. 2.*

Verificata itaque reſeruatione Apoſtolica in menſe reſeruato, atque ita prouiſionis, & grátiæ fundamento, & cæteris videlicet Clericatu, & valore per non exceſſum ducatorum vigintiquatuor, cum incertis 200. in literis expreſſo, & abundè quoque probato, iam preeuidubio literæ Apoſto-
12 licæ † vti mandatum Apoſtolicum ſuam ſibi exigunt partitionem, *cap. 5. de reſcript.*
13 atque adeo † executionem, *cap. 5. de conceſſ. præben. in ſexto*, quin etiam iuris diſpoſitio nulla retardatione ſuſpendi permittit lite-
14 ras Apoſtolicas, † quoties illarum clauſulæ debitis modis reperiuntur iuſtificatæ, vt nouiſſimè dixit *Rota deciſ. 209. num. 5. parte 14.* cum allegatis, & allegandis.

Et ita, altera tantum Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. VBAGO.

Romana Cenſus.

Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Simulationem probari non poſſe Reus prætendebat, vel quia iam ſuper illa alij teſtes examinati ſint, vel etiam quia materiam contineret obiectiuam, ſed neutrum admittitur, & pro conceſſione nouæ probationis deciditur, quia articuli erant magis ſpecificè concepti, & alter ex illis adhuc nouus extabat; quinimò etiam materia obiectiua ceſſabat, quia probatio erat de iure dantis, quo in caſu articuli etiam criminoſi admittuntur.

SVMMARIVM.

1 *Articuli in prophanis ſemper admittuntur, quoties fuerint releuantes.*
2 *Simulatum inſtrumentum executionem habere non meretur. & num. 3.*
3 *Simulatio remouet conſenſum ab actu.*
4 *Articulorum pro admiſſione ſufficit probationes faciendas eſſe dubias, & an releuent, vel ne.*
5 *Probationes faciendi via præcludenda non eſt.*
6 *Examen nouum non conceditur ſuper eadem materia, qua alij teſtes examinati ſunt. limita vt num. 10.*
7 *Articuli noui magis ſpecificè concepti admittuntur etiam quod ſuper eadem materia aliud examen factum ſit. & num. ſeq.*
9 *Examinis noui pro admiſſione ſufficit vnum tantum articulum eſſe nouum, & diuerſum, licèt alij ſint antiqui, & ſuper eis etiam teſtes examinati fuerint. & ſup. à num. 6.*
10 *Articuli noui, & nouum examen ſemper admittuntur, quamuis fuerint publicata, ac didicita teſtificata.*
11 *Examen non dicitur materia obiectiua ſi concernit ius articulantis. & num. 12.*
13 *Articuli etiam criminoſi admittuntur, quoties fuerint de iure dantis.*

DECISIO DCXXXVI.

DEDVCTA per Sartum ſimulatione Cenſus creati fauore Ioſephi, eaque, vt prætenditur non ſufficienter probata A. C. mandatum relaxauit pro fructibus, & per ſententiam ipſum Ioſephum à ſimulatione abſoluit, à quibus commiſſa mihi cauſa, ante diſputationem dubij principalis, Sartus dedit nouos articulos ſuper eadē ſimulatione, nouoſque Teſtes induxit; & controuerſa admiſſione per Ioſephum, propoſui dubium in Rota: An illi eſſent admittendi, pro affirmatiua reſolutum ex ſolito ſtylo Tribunalis, quod in prophanis nō
1 ſoleat denegari admiſſio articulorum, † dūmodo conſtet de releuantia, vt aliàs reſolutum fuit coram *Cæſare de Graff deciſ. 1. nu. 10. de dilat. & coram Gregor. deciſ. 191. num. 1. & 2. Arguell. deciſ. 38. num. 1. Bich. deciſ. 332. num. 3. & 4. & coram Celſo deciſ. 12. num. 1.*

Materia autem præſens releuans viſa fuit, quia cum actio dirigatur pro exequutione Inſtrumenti Cenſus, eo ipſo, quod iuſti-
2 ficatur ſimulatus † amplius exequutionem non meretur, *Rot. poſt Cenc. de Cenſ. deciſ. 128. num. 1.* vbi quod tunc Inſtrumentum redditur inexequibile, † quia ſimulatio remouet conſenſum ab actu, ex *Bald. in l. 1. numer. 9. verſ. interea producuntur ad remotionem Cenſus valer. quod agitur*, & ad effectum admittendi
4 articulos † ſufficit probationes faciendas per nouum examen eſſe dubias; An releuent, vel ne, vt firmauit *Rot. deciſ. 424. nu. 3. par. 10. & deciſ. 453. num. 2. par. 14. recent.* ibique ad-
5 ducitur ratio, nè aliàs præcludatur via † faciendi probationes ad victoriam cauſæ cōducentes, ex *deciſ. 25. de Teſtibus in antiq.*

& co-

& coram Peutingerio decis. 27. numero tertio.

Non refragãte, quod articuli modò exhibiti contineant easdem materias, super quibus iam aliàs fuerunt examinati primi Testes, † ideoque super eisdem non soleant admitti, ad tradit. *in cap. fraternitatis 17. de Testibus, & per sanctæ memoriæ Gregor. decis. 497. num. 5.* quia cum materia sit magis specificè, ac distinctè exarata, † hoc tantùm sufficit pro concessione noui examinis, vt distinguendo dixit *Abb. in dicto cap. fraternitatis numero 8. vers. fin.* & firmat *Rota coram eodem Gregor. XV. decis. 191. nu. 3. & in decis. 266. numero 13. parte sexta, ac decis. 252. numero sexto parte nona recentiorum, & coram Arguelles decis. 38. num. 10.*

Eoque magis, quia animaduerterunt Domini, quod materia deducta, præter alias articulatam continet aliquid nouum, & distinctum à prima, † nempè confessionem ipsius simulationis factam à prædicto Iosepho post prædictum examen; Ad hoc enim vt articuli admitti possint, sufficit, † quod vnum sit nouum, & diuersum, vt firmauit *Rot. decis. 303. num. 6. par. 9. & decis. 183. num. 1. par. 4. recent coram Burats. decis. 292. num 5. & coram Peuting. decis. 25. num. 10.* Imò quod veniant admittendi etiamsi depositiones priorum Testium † fuerint publicatæ, ac dicta testificata, eaque discussa, *Felin. in cap fraternitatis 17. num. 8. & seq. de Testib. Rot. coram Gregor. decis. 497. num. 2. & cor. Peutinger. decis. 323. num. 6. & in recent. decis. 427. num. 2 par. 12.*

Neque admissio euitari potest per exceptionem, quod articuli contineant materiam obiectiuam ex eo inductam, quia articulatur, quod Census fuerit suppositus, ad hoc, vt potuisset Iosepho inseruire loco patrimonij requisiti in ordinandis ad sacros ordines per *Sac. Conc. Trident. sess. 21. de reform. cap. 2.* † quia dum principaliter concernit ius articulantis † examen non denegatur, & non dicitur propriè materia obiectiua, *Rota decis. 661. num. 2. par. 2. recen.* nam tunc recipitur non vti obiectum, sed vti ius partis, † & ideò articuli etiam crimmosi, quando sunt de iure dantis admittuntur, vt firmat eadem *Rot. decis. 309. num. 2. inter impress. penès Farinacc. post 2. librum consiliorum, & coram Rich. decis. 227. num. 3. coram Puteo decis. 21. numero 5. lib. 1. coram Coccin. decis. 216. num. 9. coram Dunozet. Iun. decis. 691. num. 8. & 9. & Adden. ad sanctæ memoriæ Gregor. decis. 253. numero 17. litera C.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX,

Nepesina Successionis.

Lunæ 27. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Impugnabatur transmissio iuris petendi restitutionem in integrum in suos filios ad hæreditatem fratris à sorore non aditam, ex eo quod illa potuerit consulere peritiores super intelligentia Statuti, quod sibi aduersari videbatur; sed cum illius articulus variè fuerit à Rota resolutus, & à DD. propugnatus, hoc eidem imputari non posse deciditur, quia ignorantia illius iuris dubij æquiparatur ignorantiæ facti, quæ mulieri non præiudicat.

SVMMARIVM.

1 *Frater, vel Soror non transmittit hæreditatem fratris defuncti non aditam ad suos filios.*

2 *Ius petendi restitutionem in integrum aduersus non aditam hæreditatem fratris, per fratrem, vel sororem superstitem transmittitur ad suos filios.*

3 *Ignoranti hæreditatem sibi delatam succurritur ex æquitate l. Pantonius ff. de acquir. hæred.*

4 *Ignorantia super intelligentia statuti, nec etiam in muliere admittitur, si illa potuit consulere peritiores.*

5 *Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos, an subsistineatur, vel ne, fuit articulus valdè dubius, in quo etiam Rota varianit.*

6 *Mulieri imputari non potest si super facto, & magis dispositione iuris ignaræ, non consuluerit peritiores.*

7 *Ignorantia iuris, & articuli variè à Rota discussi, & à DD. propugnati, æquiparantur ignorantiæ facti.*

8 *Ignorantia iuris dubij in muliere, probabilis, & excusabilis iudicatur.*

9 *Restitutio in integrum supposita ignorantia, peti non debet infra quadriennium, sed illius tempus incipit currere à sola die scientiæ.*

10 *Restitutio in integrum dicitur petita, & respectiuè concessa, ex petitione, & concessione immissionis, ac prosequutione negotij principalis.*

11 *Nepotes, & filij fratris prædefuncti succedunt æqualiter cum patruo ad hæreditatem alterius fratris, & patrui ab intestato defuncti.*

12 *Restitutio in integrum aduersus non aditam hæreditatem quatenus admittatur ad exclusionem magis dilecti.*

DECISIO DCXXXVII.

CVM sub die 8. Martij anni præteriti consulerem DD. super confirmatione, vel infirmatione vltimæ decisionis in hac Causa editæ sub die 8. Iunij 1674. placuit differre resolutionem, & ordinare, quod scriberetur strictè super articulo transmissionis,

sionis, vnde ad formam illius rescripti repropositio hodie dubio, prodijt resolutio pro confirmatione; Præmisso enim in facto, quod Angela tempore delatæ hæreditatis Pauli fratris erat infans trium annorum, & quod successiuè vsque ad tempus nuptiarum educata fuit penès Fabritium patruum, qui omnia bona occupauerat, quodque in Terra Scrofani, vbi sita sunt bona controuersa, adest Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos. His omnibus simul ponderatis Domini existimarunt Angelã probabiliter ignorasse fraternam hæreditatem sibi fuisse de-
1 latam, & propterea dixerunt, † quod licet illam transmittere non potuerit ad fratres de VVlpijs eius filios, ac hæredes propter illius non aditionem, iuxtà *Textum in l. quoniam C. de iure deliber. Decian. conf.46. numero 148. volum. 2. Capyc. Latr. decis. 84.*
2 *numero primo*, transmiserit tamen ad † ipsos ius petendi restitutionem in integrum ex æquitate *Textus in lege Pantonius 85. ff. de acquirenda hæreditate*, per quam succurritur
3 iustè, † & probabiliter iura sua ignorantibus, vt suadent verba eiusdem legis, ibi; *Ante vita decesserit, quàm se hæredem institutum agnosceret* (& notant ibidem communiter *Doctores*) *Castrens. numero primo, & 8. Aretin. numero quarto versic. sed benè potest dici, Imola pariter numero quarto, Corn. conf. 133. numero 18. libr. 2. Capra consil. 6. numero 13.* cum alijs latè congestis per *Oddum de restitut. in integrum parte prima quæst. 50. articulo primo numero 69. versic. contrarium, & in dicta decis. §. finali.*

Huiusmodi autem ignorantia non vide-
4 batur reddi supina, & inexcusabilis, † ex quo Angela commodè potuerit consulere peritiores super intelligentia Statuti, dum superuixit Paulo fratri per triginta fermè annos, & Terra Scrofani distat ab Vrbe, vbi adest copia Curialium, per duodecim tantum milliaria, ad tradita per *Rotam coram Penia decis. 515. numero quinto* iuxtà impress. Lugdunen.

Quoniam cùm fuerit vsque in præsens articulus iuris valdè dubius, An huiusmodi Statutum exclusiuum fœminarum pro-
5 pter masculos substineatur necne, † taliter quod Rota ipsa in alia Nepesina Successionis coram R. P. D. meo Calataiu interminis similis Statuti variauerit, amplectendo affirmatiuam sub die 27. Maij 1669. & deindè negatiuam sub die 20. Iunij 1670. & 10. Aprilis 1671. & pariter pro affirmatiua scripserint plures insignes DD. quos refert, & sequitur *Spad. consil. 318. lib. 3.*

Nil imputari potest Angelæ, vt supra,
6 facti, & magis iuris ignaræ, † cur non consuluerit peritiores, vt declarat *Altograd. consil. 94. num. 42. & seqq. Oddus de restitut. in integr. parte prima quæst. 8. articulo 8. num. 44. & quæst. 10. artic. 4. num. 24. & articulo 12. sub num. 25. versic. aut loquimur*: maximè in hoc articulo ab ipsamet Rota va-
7 riè decisо, & à tot DD. affirmatiuè propugnato, † vt illius ignorantia rectè æquiparetur ignorantiæ facti, † ac probabilis,
8 & excusabilis iudicanda sit in muliere, *Menoch. consil. 568. numero 2. Socin. Iunior consil. 74. numero 38. libro primo, Alba in his terminis consil. 495. numero nono, & seqq. & Altograd. d. consil. 94. num. 38. cum seqq. Rota Bononien. decis. 102. numero 35. Buratt. decis. 899. sub numero 4. et duobus sequentibus, Canaler. decis. 81. numero 2. et decis. 166. num. 15. et tribus seqq. par. 8. recent.*

Nec obstat, quod restitutio in integrum
9 non fuerit petita infra † quadriennium, quia suppositа ignorantia supra firmata, tempus non cæpit currere nisi a die scientiæ, quo nempè filij, & hæredes Angelæ agnouerunt sibi ius, & actionem competere, *Decian. consil. 108. numero 26. lib. tertio, Berous consil. 56. numero 49. libro tertio, Altograd. allegat. consil. 94. numero 69.* latè *Oddus dicto tract. parte prima quæst. 20. artic. 4. sub num. 37. versic. in contrarium per tot. Rota in recentior. decis. 3. numero 2. et ibi Audentes parte 3.*

Ab illa autem die visa fuit Dominis petita, quia licèt ijdem hæredes specialiter non insteterint pro restitutione in integrũ, sed pro immissione ex interdicto quorum bonorum; Attamen quia processum fuit ad vlteriora super negotio principali, pro-
10 nunciando pro eisdem hæredibus, † ad euitandos circuitus, & ne debeant expectari tres sententiæ super restitutione in integrum, de stylo Curiæ intelligitur petita, & respectiuè concessa, *Oddus dicta parte prima quæstione 33. articulo quarto numero 35. Scaccia de appellat. quæst. 19. remed. 2. num. 132. Rota decis. 13. num. primo par. 2. recent.*

Minus iure excludi quærebatur æquitas *dicta legis Pantonius*, ex quo existeret Amabilia proximior in gradu Paulo defuncto, & prædilecta, quia ad hunc effectum talis requireretur proximitas, cuius vigore filij
11 Angelæ alterius Sororis † dicti Pauli ab intestato eidem æqualiter succedentes cum Amabilia, iuxtà *Textum in authent. post fratres C. de legitimis hæredibus* cum concordantibus, excluderentur ab ipsius hæreditate, *Bellon. Iunior de iure accrescendi capit. 7. qu. 41. numero 52. Oddus de restitut. in integrum dicta parte prima quæst. 50. artic. 8. numero 82. Rota in Firmana fideicommissi 14. Iunij 1669. §. et deinde est, et 19. Febru. 1674. §. caterum cum seqq. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et ita Domini in reliquis approbatiuè se referendo ad firmata in vltima decisione, post secundam cautæ propositionem, responderunt Partibus informantibus.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine 308.

R. P. D.

S. P. D. CALATA IV.

Bononien. Fideicommissi de Sala.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

A Fideicommisso, in quo vocati erant filij fœminarum, earum masculi prætendebant excludere fœminas, ob repetitam qualitatem masculinitatis in primis descendentibus expressam; Contrarium tamen deciditur, tum quia agebatur de substitutione diuersa, tum etiam quia qualitas masculinitatis in prima substitutione adiecta, in altera dicebatur consulto omissa, reiecta etiam præsumptione conformitatis cum statuto, quæ non procedit in hæreditate, de qua idem statutum non loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum nomine in Fideicommissis veniunt tam masculi, quam fœmina, & num. seqq. vbi vide.*

2 *Filiorum appellatione etiam vulgari sermone veniunt fœminæ.*

3 *Descendentium appellatione, æquè masculi, ac fœminæ continentur.*

4 *Coniectura ad effectum excludendi fœminas à Fideicommisso, in quo vocati sunt filij, debent esse vrgentes, & pene esse concludere.*

5 *Qualitas masculinitatis apposita in vno gradu non censetur repetita in substitutione separata, & diuersa, & de diuersis personis loquente.*

6 *Qualitas masculinitatis expressa in descendentibus masculis, non censetur repetita in descendentibus fœminarum, & quare.*

7 *In Fideicommissis non admittitur ratio, quare potius in vno, quam in alio casu ita disposuerit testator.*

8 *Testator si aliquid expressit in vno casu, ita quoque expressisset in altero si, illud voluisset, & si non fecit censetur consulto omisisse.*

9 *Qualitas masculinitatis in descendentibus masculis à testatore expressa, non censetur repetita in filijs filiarum si testator non respexit ad agnationem.*

10 *Testator non præsumitur se conformasse cum statuto, si statutum de sua successione non loquebatur, & num. seq.*

11 *Conformationis præsumptio cum statuto non admittitur, quoties illud non excludit fœminas ab hæreditate grauantis.*

12 *Tempus pupillaris, ætatis, etiam à longa taciturnitate demendum est.*

13 *Ignorantia iuris duby est probabilis in mulieribus, & ideo illas semper excusat, maximè si non immediatè succedere debuissent.*

DECISIO DCXXXVIII.

DECESSIT Philippus Sala cum Testamento, in quo hæredem vniuersalem instituit Iacobum Mariam filium, eiusque filios, nepotes, & descendentes in infinitum, masculos tamen, legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio natos; Casu verò, quo prædicti deficerent, substituit Isabellam eiusdem Testatoris filiam, & eius descendentes in infinitum, & quatenus Iacobus Maria habuisset filias fœminas, & dicta Isabella filios masculos, omnes æqualiter succedere voluit in capita, & non in stirpes.

Defuncto Iacobo Maria sine filijs, obijt pariter Isabella, relictis Philippo, Helena, Alexandra, & Hyppolita filijs; Verum quia Philippus omnia bona Fideicommissi occupauerat, eaque post eius obitum deuenerunt ad Lucretiam, & alios eius filios, contra istos fuit motum iudicium in partibus ad instantiam Helenæ, necnon Monasterij Sanctissimæ Trinitatis ex persona Alexandræ, & Hyppolitæ ibidem Monialium, quæ tamen sententiam contrariam reportarunt; Causa appellationis mihi commissa, & dato dubio, an constet de Fideicommisso, Domini dixerunt de illo constare ad fauorem Monialium.

Moti sunt ex literalibus verbis Testamenti, in quo Testator post extinctam lineam masculinam, & fœmininam Iacobi Mariæ, substituit *la Signora Isabella sua figliuola, e li figliuoli di essa, e descendenti in infinito*, nomine autem filiorum in Fideicommissis † veniunt regulariter, tam masculi, quàm fœminæ, *l. si ita scriptum 46. ff. de leg. 2. gl. in l. filij appellatione, verb. omnes, ff. de verb signific. Pedroch. cons. 5. num. 105. Gionagn. cons. 12. nu. 12 lib 2. Honded. cons. 57. num. 22. lib. primo Barbos. appell. 7. num. 9. Rot. coram Gregor. decis. 514. numer. primo* ibique *Adden. num. 10. & coram Cavaler. decis. 125. num. 3. & coram Dunoz. nu. decis. 630. num. 2. & 737. nu. primo* idque procedit, † siue dispositio sit latino, siue vulgari sermone, *Thesaur. decis. 188. num. 13. Gierb. decis. 32. num. 11.* Maximè dum Testator post filios, vocauit etiam descendentes, † quorum appellatione veniunt pariter, tam masculi, quam fœminæ, *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 11. num. primo Fusar. de substit. quæst. 325. num. primo cum seqq. Redenasch. cons. 89. num. 8. Mant. consult. 131. num. 26. & 27 Rota coram Bichio decis. 378. num. 13. & in rec. decis. 444. num. 9. par. 13.*

Et quamuis à prædicta regula recedi soleat, quando ex coniecturis constat de voluntate testatoris, vocandi solos masculos, illæ tamen debent esse vrgentes, & per necesse concludentes, vt aduertunt *Mantic. vbi supra lib. 11. tit. 14. num. 5. Gionagnin. cons. 41. num. 14. lib. 2. Rota coram Penia decis. 471. nu. 6. & coram Vbaldo decis. 166. num. 3. & in rec. decis. 486. num. 2. par. prima, & decis. 144. num. 3. par. 7.*

Quales visæ non sunt, quæ ab Informantibus pro Lucretia fuerunt ponderatæ; Prima enim, quòd Testator in linea Iacobi Mariæ vocauerit masculos, non concludit, quod illas vocare voluerit etiam in linea † Isa-

Isabellæ, quia agitur de diuersa, & separata substitutione, & de diuersis personis, quo casu qualitas masculinitatis apposita in vno gradu, non censetur in alia repetita, *Surd. cons.21.num.9. Rodenasch.cons.10.num.56. Addens. ad Buratt.decis.272.num.10. & coram Greg. decis.514. num.6. & coram Reuerendiss. Royas decis.72.nu.19. & coram Eminentiss. Ottobon. decis.263.num.17. & in recen.decis.151.num.24. & 581.num.5.par.5. & decis.144.num 3.& 170. num.5. & 10. par. 14.* Potuit enim Testator vocare solos descendentes masculos Iacobi Mariæ, quia in illis conseruabatur † eius
6 propria agnatio, quod contingere non poterat in decedentibus Isabellæ, vt ad excludendam repetitionem masculinitatis, hanc differentiæ rationem perpendunt *Cyriac. contron. 269. num. 68. Rota coram Gregoriis decis.514.num.7.*

Secunda coniectura desumpta ex eo, quod decedente Iacobo Maria cum solis filiabus fœminis, illas æqualiter succedere voluerit cum filiis masculis Isabellæ, minus operatur perpetuam vocationem masculorum eiusdem Isabellæ; Quia præter quod talis casus non euenit, & in Fideicommissis non admittitur ratio, † quare potius in
7 vno, quam in alio casu ita disposuerit, vt pluribus cumulatis, aduertit in specie *Rota decis. 179 num.16.& seqq.par.13.recen.* Huiusmodi coniectura potius retorquetur, quia sicut idem vocauit solos masculos, ita fecisset in casu, † de quo agitur, si voluisset,
8 & dum non fecit, censetur consulto omisisse, *Io. Anan.cons.22. Decian.cons.12.num.38. vol. primo Simon de Pret.cons.90.num.3. Rot.decis.151. num.19. par.5. rec.* maxime quia non respexit ad agnationem, vt aduertit *Rot. co-*
9 *ram Gregor. dicta decis.514. numer.6. & 13. & decis.144 num.5.par.7.rec. & in Camerinen. Fideicommissi 17. Martij 1673. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.*

Tertia elicita ex Statuto Bonon. excludente filias fœminas ab hæreditate Matris existente fratre, cum quo Testator præsumitur se conformare voluisse, non applica-
10 tur; Quia agitur de hæreditate Aui materni, de quo statutum non loquitur, vt consuluit *Spad. cons. 183. lib.2.* & tenuit *Rota decis.502. par tot. coram Penia.* Vnde cessat di-
11 cta præsumptio, † quæ non admittitur, quoties statutum non excludit filias fœminas ab hæreditate grauatis, *Soccin.Sen. consil.13.num.3.vol.4. Soccin.Iun. cons.168.nu.70. vol.2.Menoch.cons.95.num.64.Idem de præsumpt. præsump.85.numer.17.lib.4. Rodenasch.cons.10. num.53.Fusar. de substit.quæst.311.num.48. Andreol. contr.248.num.3. & contr.249.num.4.*

Quarta demum deducta ex taciturnitate filiarum post mortem Isabellæ Matris per ipsum 60. & vltra annorum nihil pariter releuat. Tum quia demendum est tempus
12 pupillaris ætatis, *Donat. Anton. de Marin. quotid.resol.lib. primo cap.209. num.1. Surd. decis.4.num.2. Rot.decis.105.num.15.par.8. & decis.30.num.31.par.10. rec.* Tum quia illæ ve-
niunt excusandæ propter ignorantiam iuris dubij, quæ est probabilis, † præsertim
13 in mulieribus, non immediate succedentibus Testatoris, *Decian. cons.52. num.9. cum seq. lib. primo Rot. coram Vbaldo decis.230. numer.4. & coram Buratto decis.182.num.5. & decis.899. per tot.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Vocis Actiuæ, & Passiuæ.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Appellari non posse contenditur à sententia Rectoris Cracouiensis, in qua quia ex Statutis Vniuersitatis fuerat suis emolumentis priuatus, ac etiam Voce Actiua, & Passiua; Contrarium vero deciditur, quia illa erat nulla, & iniusta, & ideo non merebatur nomen sententiæ; vltra quod iudex post sui recusationem processerat, & ideo eo magis grauauerat partem, pluraque etiam concurrebant, ex quibus non poterat duci contrariatum statutis eiusdem Vniuersitatis.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio dolosa de possessione conceditur.*
2 *Iudex nulliter, & iniustè procedens dicitur procedere vti priuatus, non vti iudex, nec aufert possessionem, vel quasi.*
3 *Citatio specifica esse debet ad audiendam sententiam, itaut non sufficiat ad audiendam prouisionem in causa diffinitiua faciendam, vel similiter.*
4 *Nulla remanet quæcumque gesta sunt post appellationem interpositam.*
5 *Iudice recusato, si ab illius vlteriori processu etiam appellatum sit, nullum est quodcumque coram eo gestum fuit.*
6 *Scholaris post recusatum suum superiorem, coram illo sub pœna nullitatis conueniri non debet.*
7 *Iudex recusatus procedens ad vlteriora partem grauat, & iustificat causam suæ recusationis.*
8 *Appellationis in libello quatenus dicantur fuisse comminatæ, vel excusentur conuicia contra iudicem, qui pronunciauit, & num.12.*
9 *Iniuria cessat stante declaratione facta, quod nunquam fuit habitus animus iniuriandi.*
10 *Iniuria clara non tollitur ex declaratione facta, quod non aderat animus iniuriandi, quia dicitur protestatio contraria facto.*
11 *Iudex iniuriatus non potest esse iudex eiusdem iniuriæ.*
12 *Pœna iniuriæ illatæ in libello appellationis extraordinaria est.*
13 *Iudex in maiestate læsus quatenus ipse procedere possit ad punitionem, & num. seq.*
14 *Iudex offensus in maiestate non potest procedere*

ad

ad panitionem, ſi pœna fuerit arbitraria, amplia & fortius ſi recuſatus ſit.

15 *Ius dicere in cauſa propria nemini licet.*

16 *Vniuerſitas Cracouienſis exæquata eſt Vniuerſitati Pariſienſi, aliaque de ea ibidem num. 22.*

17 *Rector Vniuerſitatis habet iuriſdictionem in omnes, qui ſunt de eadem Vniuerſitate.*

18 *Citatio ex quibus non cenſeatur ſublata, puta ex clauſulis, vel à ſtatuto.*

19 *Citatio non tollitur ex facultate procedendi ſummariè, & executiuè.*

20 *Citatio non dicitur ſublata ex clauſula* manu regia, *& de facto, vel huiuſmodi.*

21 *Sententia etiam Principis ſine citatione non valet.*

22 *Academia Cracouienſis dicitur exæquata academiæ Pariſienſi, & num. 16.*

23 *Recurſus ad Principem numquam cenſetur interdictus.*

24 *Appellationis prohibitio non intelligitur de illa, quæ interponitur ad Principem, & præſertim ad Papam.*

25 *Nuntius Apoſtolicus vices Pontificis gerit.*

26 *Appellans à ſententia nulla, & iniuſta non contrauenit ſtatuto de non appellando.*

27 *Sententia nomen non meretur factum nullum, vel euidenter iniuſtum.*

28 *Factum iudicis nullum, & iniuſtum violentiæ æquiparatur.*

29 *ab Exceſſiua taxatione expenſarum appellatur, licet ab ipſa taxatione, quæ eſt executio ſententia non appelletur.*

30 *Appellatio admittitur ab exceſſu pœnæ.*

31 *à Correctione morum tam reſpectu Regularium, quam Secularium non admittitur appellatio.*

32 *Appellatio admittitur à quocumque exceſſu in exequendo.*

33 *Pœna arbitraria in ijs tantum caſibus decerni poteſt in quibus pœna ordinaria determinata non eſt.*

DECISIO DCXXXIX.

DVABVS ex tribus Cathedris in Academia Cracouien. quibuſdam aliis aſſignatis, excluſo Samuele Formancouicz ab Annis 24. & vltra in dicta Academia Lectore, appellauit iſte ad Nuntium Apoſtolicum à quo licet conſueram inhibitionē Samuel obtinuiſſet, Rector tamen Academiæ iniuriosū ſibi putans interpoſitæ appellationis libellum, priuauit illum Voce Actiua, & Paſſiua, & omnibus Emolumentis ab eadem Academia prouenien. Hanc vero Sententiam quamuis veluti nullam, & attentatam poſt Nuntij Apoſtolici Inhibitionē, & poſtquam Samuel Rectorem ſuſpectum Iureiurando affir mauerat, Nuntius ipſe reuocaſſet, In Curia tamen AC. Cauallerinus illam confirmauit, aſſumpta petitorij cognitione, & denegata Manutentione, quam ſuſpenſo petitorio petierat Samuel in Poſſeſſione, vel quaſi Vocis Actiuæ, & Paſſiuæ, & omnium Emolumentorum, quibus à Rectoris Sententia priuatus fuerat, quam hodie Manutentionem, deuoluta ad hoc Tribunal cauſa, Domini conceſſerunt.

Probata enim ex ipſa ſententia priuationis, atque ex aliis non controuerſa poſſeſſione, vel quaſi Samuelis quoad Vocem Actiuam, & Paſſiuam, & quoad emolumenta quibus priuatus fuit, † illi concedenda eſt manutentio ex celebri interdicto prætoris vetante vim fieri ei, qui poſſidet, de quo *in l. prima & totis ff. vti poſſid. in leuiſ. ea, C. illo eodem tit. & in §. retinend. inſtit. de interdict.* poſtquam iudex ad quem, detexit nullitatem, aut euidentem iniuſtitiam ſententiæ iudicis, à quo, quia tunc manutentionem concedere poteſt, ſiue in prima, ſiue in ſecunda inſtantia, vel etiam in gradu reſtitutionis in integrum in ea poſſeſſione vel quaſi, in qua erat ante ſententiam, per quam ea ſpoliatus non fuit, cum iudex nullater, vel iniuſte procedens † dicatur procedere, vt priuatus, non amplius, vt iudex neque auferat poſſeſſionem, vel quaſi, vt pro limitatione *Text. in l. iuſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſ.* notant ibi ſcribentes, *ff. de benefic. par. prima cap. 5. num. 573. & 574. Addon. ad Gregor. XV. deciſ. 92 num. 13. Poſth. de manut. obſeruat. 42. num. 65. & 66. Rota coram Cæſare de Graſſ. deciſ. 4. num. 4. de cauſ. poſſ. & proprict. apud Ceuc. de cenſib. deciſ 244 num. 3. & 4. Buratt. deciſ. 604. num. 15. & ſeqq.* & in alijs, quas examinato articulo ſequuta eſt eadem *Rota in Romana Annua Præſtationis 12. Decemb. 1672. §. concluſio coram me.*

Nullitatis Sententiæ Rectoris Cracouienſis quam ſimpliciter AC. Cauallerinus confirmauit, deducebatur tam ex defectu Citationis ad ipſam Sententiam, quæ caderet in die, ſub qua fuit promulgata, prout à Iure requiritur cum præciſa ſpecificatione ad audiendam Sententiam, † adeout non ſufficiat, ſi diceretur ad audiendam prouiſionē in cauſa diffinitiua faciendam, vel in ſimili forma iuxta Gloſſam ſingularem *in Clemen. ſæpè, verb. ad id de verb. ſignif. Roman ſingul. 373 & conſ. 369. num. 3. Adden ad Buratt. deciſ. 619. num. 5. Rota ver. part. 2. deciſ. 141. num. 3. & ver. par. 3. deciſ. 561. nu. 2. et par. 10 deciſ. 3. num. primo & 2. Duran. deciſ. 8. num. primo Card. Celſ. deciſ. 326. num. 7. & ſeqq.*

Quam etiam ex modo pronunciandi poſt appellationem ad Nuntium Apoſtolicum à Samuele interpoſitam, & poſt obtentam inhibitionem, & poſtquam ipſum Rectorem iureiurando ſuſpectum dixerat, † vt in priori caſu geſtorum poſt interpoſitam appellationem, & poſt inhibitionem à iudice ad quem conceſſam ſunt vulgares textus in iis tam Cæſarei, quam Pontificij in rubric. *& toto titulo, ff. nihil nouat. appellation. pendent. & in rubric. & toto titulo, vt lit. pendent. nihil innouet.* & in altero caſu, poſtquam iudex ſuſpectus legitime recuſatus fuit † appellando ab vlteriori proceſſu *ad text. in cap. ad hæc de appellat. in ſexto, Cancer. var. reſol. par. prima cap. 21. ex num. 37. Farinacc. in fragmen. crimin. verb. Iudex*, P. Mendo, qui loquitur de vniuerſitate, & eius Rectore, *in tract. de iur.*

Acca-

Accedam lib. primo quæst. 29. numer. 540. & de
6 ſcholari recuſante † ſuum ſuperiorem, *Tholoſan. ſyntagm. iur. par. 3. lib. 49. cap. 3. num. 23. Rota coram Buratt deciſ. 371. num. 11.* & *ibi Adden. num. 19. Canaler. deciſ. 348. num. 4. Eminentiſs. Otrob. deciſ. 512. num. primo* & *in recent. par. 11. deciſ. 52. ſub num. 7.* & *in Tridentina Iuriſdictionis 14. Martij 1604. §. non enim, coram Eminentiſs. Cerro,* & *in Leodien. Receptoria 23. Ian. 1675. §. quoniam ſufficit, coram R. P. D. meo Calataiù*, quia tunc poſt recuſationem procedendo
7 partem gravat, † & iuſtificat cauſam ſuſpicionis, vt dicebant *Giurb. conſ. crim. 9. num. 14. Cacher. deciſ. 84. num. 11. latè Fontanell. deciſ. prima cum plurib. ſeqq. Rot. in Hiſpalen. Primitiarũ coram Pamphil. apud Spad. conſ. 96. nu. 24.* & *25. vol. 2.*

Ac denique ex defectu iuriſdictionis, altera nullitas inſurgebat, quia quatenus in libello appellationis ad Summum Pontificem à Samuele interpoſitæ conuicia in Rectorem expreſſa fuerint, cuius tamen verba ad faciliorem admiſſionem appellationis po
8 tius, † quam ad animum iniuriandi referri videbantur, *Oldrad. conſ. 53. num. 3. Roman. conſil. 96. ſub num. 4. Adden. ad Cappell. Tholoſ. deciſ. 410. illo eodem num. Boſ. prax. crimin. tit. de iniur. ſub num. 4. latè Surd. deciſ. 89. ex num. 24.* provt ipſe Samuel declarauit, appoſita proteſtatione, quod ſemper ſit ſalua reuerentia Rectori debita, ex qua ſublato animo iniu-
9 riandi, † ceſſat iniuria, ab illo potius quam à verbo dependens ad terminos *text. in l. ſi non remiſiſ, & ibi DD. C. de iniur.* vt in propoſito concludunt *Veſtr. in praxi lib. 7. cap 3. num. 31. Baiard. in addit. ad Clarum praxi crimin. §. iniuria num. 25. & pra cæteris Honded. conſ. 96 ex num. 13 volum. 1.* ad diſtinctionem alterius caſus, in quo conuicia eſſent clara, nec re-
10 maneret locus interpretationi, † quia tunc inutilis eſſet hæc proteſtatio veluti contraria facto, in quo caſu loquuntur DD. pro Vniuerſitate adducti, vt diſtinguendo concludunt *Ricc. in collect. dec. 1874. cum aliis per Modern. Meſſanen. in addit. ad Franc. de proteſt. conſider. 58. ſub num. primo Rot. coram Seraph. deciſ. 1343.*

Non tamen potuiſſet Rector Vniuerſitatis in hoc caſu iudicem iniuriæ eſſe † in ſe-
11 ipſum illatæ quia cum vltra infamiam, de qua *in l. Iudici 42. ff. de iniur.* pœna iudicem iniuriantis in libello appellationis perſonam iudicis non iniuſtitiam ſententiæ tangendo,
12 ſit extraordinaria arbitrio ius dicentis iuxta vtriuſque iuris ſanctionem *in l. illud ſciendum 8. ff. de appellat.* & *in cap. dilectus 11. de pœn. Menoch. de arbitr. ind. caſ. 263. num. 7.* & *8. Farin. praxi crim. quæſt. 105. num. 201. Baiard. ad Clar. dicto §. iniuria num. 24.* & *25. Scannarol. de viſit. carcerat. lib. primo §. 10. ex num. 46.* & appoſite dixit Rex Theodoricus apud *Caſſiador. lib. primo epiſt. 31. Gomez. var. reſol. tom. 3. cap. 6. ſub numer. 7.* & *8. Farin. in prax. crimin. quæſt. 105. num. 201.* & *202. Berlinch. concluſ. legal. par. 4. concl. 66. num. 24. Harpret. in §. iniuria autem nu. 48. inſtit. de iniur. Rota coram Arguell. deciſ. 44. num. 41.* & *42. repetit. in rec. per. 10. deciſ. 82.* Poteſt quidem iudex, cuius maieſtas læſa eſt, procedere ad punitionem, quando pœna aliquo caſu eſſet determinata, † quia
13 tunc eſſet ſimplex executor legis in defenſionem dignitatis citra vllam ſuſpicionem, vt ob offenſam propriam pœnæ modum excedat, in quo ſenſu accipiebant Domini ſententiam Canoniſtarum, vbi præ cæteris *Fran. in cap. primo de pœnis in 6. Caſtren. in d. l. cum illud, ff. de appell. Salicet. in l. falſi in fine, C. de falſ. Alberic. in l. Senatus conſulto, ff. de offic. Præſid. Oldrad. conſ. 7. per tot. Alex. conſ. 13. ſub num. 10. vol. 6. Cranet. conſ. 232. ſub numer. 2. Roland. conſ. 48. num. 7.* & *8. vol. 2. Veſtr. in prax. lib. 7. dicto cap. 3. numer. 31. Baiard. in addit. ad Clar. dicto §. iniuria, ſub nu. 24.* & *ipſemet Clar. in praxi crimin. §. fin. quæſt. 35. num. 26. cum aliis per Giurb. conſ. crimin. 59. num. 92.* & *per Merlin. Pignatell. center 2. contr. 71. ex num. 3.*

Secus autem, quando, vt in caſu agitur de pœna arbitraria, quia tunc ludex offenſus procedere nequit, & cum præſertim re-
14 cuſatus eſt, † abſtinere debet, ne modum excedat in arbitrando offenſæ grauitatem, quæ licet fiat dignitati, eſt tamen inſeparabilis à perſona, cui Dignitas cohæret, & conſequenter, ne ius ſibi dicat in re propria
15 quod vetitum eſt in *l. vnica C. ne quis in ſua cauſ. iudic.* & eſt communis, ac magis æqua Iuriſperitorum, & Canoniſtarum diſtinctio de qua *Anania, Abb. et alij in capit. primo de maledict. et in cap. primo de pœn. idem Abb. in cap. cum veniſſent num. 9. de iudic. Capic. dec. 124. num. 4. Roland. de contr. dicto conſil. 48. numer. 16. vol. 2. Menoch. de arbitr. iudic. dicto caſ. 63. ſub num. 9. Clar. prax. crimin. §. fin. dicta quæſt. 35. ſub num. 26. Farin. in ead. praxi quæſt. 17. numer. 44. et 45. in fine et quæſt. 21. num. 130. Meſtrill. de magiſtrat. lib. 5. cap. 3. ſub num. 77. Carleualius de indic. tom. 2. diſput. 2. quæſt. 7. ſub num. 798. Caball. reſol. crim. caſ. 128. ſub num. 9. Modern. Cautionen. reſol. crim. verb. Iudex reſol. 7. num. 8. et per tot.*

Neque ad euitandas iſtas nullitates, videbantur Dominis ſuffragari facultates vniuerſitatis Cracouienſis, quæ ex priuilegio Bonifacij Noni Rege Vladislao petente exæquata eſt Vniuerſitati Pariſienſi, à quo Rege fundatam anno 1400. alij volunt,
16 vel potius † reſtitutam, poſtquam à Caſimiro Rege anno 1361. erecta fuerat, vt apud *Renat. Coppin. de Domanio Francia lib. 3. tit. 27. num. 19. P. Mendo de iur. Accadem. lib. primo quæſt. 4. in fine.*

Quia licèt non negarent Domini Recto-
17 rem Vniuerſitatis † habere iuriſdictionẽ in omnes, qui ſunt de Vniuerſitate *inſt. iur. diſpoſ. in §. penult. vbi gloſ. verb. profeſſores in probẽ. Pandectar.* & *in anth. habita, vt præ cæteris, Rebuff. C. ne fil. pro patre*, ac etiam ex priuilegiis Pontificum Romanorum, & Regum, de quibus latè Scribentes *in l vnica, & ibi Caſtren. ſub n. 1. C. in quib. cauſ. milit.* & *in l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic. in l. vnica C. de ſtud. liberal. Vrb Roman. lib. 12.* & *in l. vnica C. de profeſſor. qui in Vrb. Conſtantinop. lib. 12. Genenſis omnes in Rubr.*

Rubr.& tot tit.de Magistr. & in Clement. 1. & 2. illo eod. tit.& in probem.6. & Clementinar. verb. Bono nix,Barbos.& alij ad Conc.Trid.sess.5. de reform cap.1.ad fin.& sess.25. cap.2. & 6. Lucius de privileg. scholar.privil.65. per tot. Mart. de iurisd. par.4.cas.39. Ansald.de iurisd.Eccles. par.2.tit.11. cap.5.num.3.& num.13.& seqq.Cothier.de iurisd. in exempt.par.2.qu.45.num.60. Tholosan. de Republ.literar.tit.18.cap.7.per tot. & cap.10. nu.10. & per tot.Caffan.catbal.glor.mund.d.par.10. consid.32. Renat.Coppin.de dominio Franc.lib.3. dicto tit.27. Besod.de iur.accadem.post orat.5.cap.3. n.2. & cap.6.in princ. Alphons.de Escobar.de iurisdict. in studios. cap.6. & 7. P. Mendo de iur. accadem. lib.1.d.qu.4.& qu.24. Rot. coram Pen. decis.157. num.2.& 4. & in terminis huius Vniuersitatis Cracouien. *Besold.de iur.accadem.post orat.5. d.cap.6. sub num.3.et 5. in fin. Rot. coram Bichio decis.448.num.6.et 7.*

Non ideò sequatur illatio, quod sine citatione procedi posset, veluti manu Regia, de facto, pro correctione morum, & reuerentia Rectori debita, qui in libello appellationis honorem proprium lætum putauerat, quacumque appellatione reiecta, etiam ex Statutis Accademiæ,quæ appellationem prohibent ad quemcumque Iudicem Ecclesiasticum, vel sæcularem, vt Rectoris sen-
18 tentia inuiolabiliter seruetur,† quia quemadmodum ex his non censetur sublata citatio, ad terminos Textus *in d. Clementina sapè §. sententiam verò de verb. signific. & in l. ad Edictum ff.de iudic.* quamuis Rector Vniuer-
19 sitatis procedat summariè,† & quoquomodo executiuè, vt in præcitis terminis *Fragos. de Regim.Reipub.par.2.dub.4. disp.12. num.105. Pereir.de Repub.literar.num.195.* atque generaliter,vt ex istis clausulis etiam manu Regia, & de facto non censeantur sublata substan-
20 tialia iudiciorum, prout est citatio, † à iure naturali, non à legum rigore procedens, quamuis tollantur illorum solemnitates, & subtilitates, est *Theor. Bart.* communiter recepta *in extrauag. ad reprimendum verb. et figura sub num.6. Zaborell.in Clem.disp.dioſa quæst.40. de iudic. Asin.in praxi §.3.cap.3. sub n.14. Gambar.de potest.legator.à later. lib.8. tit. de iudic. numer.170. Blanch.de compromiss. par.1. sub nu.24. Grat.decis.March.68. numer.8. et plurib. seqq. & decis.133.ex num.3 Rub. singular. Rot.par.4.clauſ. 264.nu.12. Barbos.tract.var.de clausol. clauſ.173. num.26. Canalcan. de Brachio Regio par.6. c.12. sub num.117.et seqq. Rota coram Coccin. dec.722. num.4.et in Romana manutentionis 11.Febr.1675 §.alij tamen,cum seqq.cor.R.P.D.meo Taia.*

Cum, & Principis ipsius sententia, parte
21 non citata non valeat,†ipseque citationem, quæ à iure naturali procedit tollere nequeat, vt de sententia Imperatoris Henrici dicebat *Clemens V. in Clementina Pastoralis §. caterum defectus,de re iudic.& est tex.in l.fin.* vbi *glos.verb.præsentialiter de legib. & de seipso Pontifex profitetur in cap.1.de causs.possess.& propriet.*

Ita pariter non censetur prohibita appellatio ad ipsum Pontificem, quem Nuntius repræsentat,vt sententia Vniuersitatis reſor-
22 met exemplo Accademiæ Parisiensis,† cui se exæquatam Cracouiensis affirmat,de quo est Text.expressus *in cap.ex literis 11. de constit.* cum ad Principem supremum recursus
23 nunquam interdictus censeatur, † à quo quemadmodũ iurisdictiones omnes fluunt, ita etiam conueniens est, vt postea refluant, ad Text.*in l.præcipimus 32.§.eod. C. de appellat. Mart.de iurisdict.par.1.cas.33.num.103. Ansald. de iurisdict.Eccles.par.2.tit.11.cap.21. num.39.&* 40. neque vlla prohibitio appellationis intelligatur de illa, quæ ad supremum Principem interponitur, & præsertim ad Summũ
24 Pontificem,† ad quem permissa est tempet appellatio ab ipsis sententijs Regum,& Imperatoris, ex congestis in proposito per *Adden.ad Burat.decis.597.num.13.Spad. consil.14. vol.1,Scacc.de appellat.qu.16.limit.1.num.126.e limit.15.nu.3.* prout in præcisis terminis Accademiarum *Abb.Panorm.qu.6. per tot. Luciu de privileg. Scholar. 73. Tholos. de Repul. liter. lib.18.d. cap.10. sub num. 10. Scacc. de appellat. qu.8.num.124. Pereir.in Repub.literat.num.1050. Alphons.de Escobar.de iurisdict.in studios.cap.21. num.202.et seqq.et cap. 24. num.9.* & in termi-
25 nis Nuntij Apostolici,† qui vt dictum est vicem Pontificis gerit, ad terminos Text.*in cap.dilecti 66.de appellat.idem Escobar de iurisd dict.in studios.d.cap.21. sub num.207.et d.cap.245 num.38.39.et 48. P.Mendo de iure Accadem lib.1. num.256. et 551.* & confert *Rota coram Pen. d. decis.157.num.14.*

Præsertim cum nulla fuerit, vt dictũ est, & euidenter iniusta, vt mox dicetur Rectoris sententia, quo casu etiamsi appellatione remota procedatur, & sententia trahat secũ executionem, prout plerumque obseruatur in criminalibus, adhuc admittitur appellatio, neque appellans dicitur periurus contraueniendo Statutis Accademiæ de non ap-
26 pellando,† quia hoc casu non appellat à sẽ-
27 tentia,† cuius nomen non meretur factum nullum, & euidenter iniustum, ad *Text. in l.4.§.condemnatum ff.de re ind.* sed adit superio-
28 rem, vt resistat violentiæ priuatæ, † cui, vt ab initio dicebatur, factũ hoc æquipararetur, vt post alios comprobant *Aſflict.decis.39.n.5. Bertaz.conſ.crim.79.num.1.et seq.vol.1. Decian. tract.crim.tom.2.lib.8.cap.9. num.16. Farinacc. prax.crim.qu.101.num.102.Spad.consil.112. n.18. vol.3.* cum alijs per *Modern. Cantianen. alleg. ciuil.80 num.36.et 37. Rota rec.par.3. decis.117. num.1. Seraph. decis.988. num.15.& seqq. Gregor.XV. decis.91.num.10. Ren. Carill. decis. 37. num.2.et 3.*

Quinimò etiãsi essemus in ipsa executione,à qua nõ datur appellatio, prout in taxatione expensarum, quæ est executio sententiæ, & in similibus, concederetur tamen ab
29 illius excessu, † à quo licet appellare, ad text.cum ibi notat.*in l.ab executione C.quorum appellat.non recip.et in l.fin.* vbi *Bart. num.2. C. quand.prou.non est necesse,Innoc.in cap. fin.de his, quæ vi,metusue caus. fiunt.Salust. Tiber. in prax. A.C.lib.2.cap.44.num.4. Ridolph. in prax. par.1. cap.13.num.620.& 622. Rot.diuers.par.1.dec 100.*

num.20.

30 *num.* 20. prout appellatio admittitur † ab excessu pœnæ, vt per *Lancell. de attent. par.* 2. *c.* 12. *limit.* 9. *num.* 10. *Farin. in prax. d. qu.* 101. *sub numer.* 110. atque ab iniusta, & excessiua cor-
31 rectione etiam respectu regularium, † inter quos à correctione non admittitur appellatio tam attenta dispositione iuris, quàm Concilij Tridentini *sess.* 24. *de reformat. cap.* 10. vt postposita distinctione speculatoris quoad Clericos Regulares, vel sæculares, *Felin. in cap. super literis num.* 18. *de rescript. Cocher. in consil. Concil. Lateranen. post tract. de iurisdict. in exempt. par.* 1. §. 7. *num.* 44. *Diana tom.* 7. *tract.* 1. *de duob. regul. resol.* 11. *num.* 3. *iuxta vlt. impress. Card. de Lugo to.* 2. *de inst. et iur. disp.* 37. *sect* 14. *num.* 175. *Sanchez in summ. tom.* 2. *lib.* 6. *capit.* 8.
32 *num.* 10. & generaliter à quocumque † excessu in exequendo, *Bertazzol. cons. crim.* 401. *num.* 22. *vol.* 2.

Euidens autem iniustitia, ex qua deducebatur excessus in ipsa executione pœnæ quatenus Rector Vniuersitatis in huius priuationis sententia validè processisset, insurgebat ex eo, quod Statutum ipsum Academiæ contra obloquentem imponit pœnã decem marcharũ intra spatium vnius mensis; quod si soluere neglexerit, tunc in arbitrio Rectoris sit, vt carceretur, aut tamquam membrum putridum ab Vniuersitate excludatur, vt sunt eiusdem Statuti verba, ideoque vltra nullitatem actus ob Statuti formam non seruatam, clara est iniustitia, quia tam ex literis Statuti, quàm ex dispositione iuris communis non erat locus priuationi, & depositioni à gradibus, & honoribus arbitrio Rectoris, quando iam certa pœna solutionis decem marcharum sta-
33 tuta erat, † quia pœna arbitraria à Iudice decerni potest in ijs tantum casibus, in quibus pœna ordinaria determinata non est, ad terminos *Text. in l.* 1. §. *Expilatores ff. de effract. & Expilator. Costren. in l. certo generis* §. *si totus in fine ff. de seruit. rustic. prad. Bertazzol. cons. crim.* 65. *num.* 8. *et cons.* 214. *num.* 1. *Peguer. decis.* 1. *num.* 3.

Et ita, vtraque Parte pro grauitate, & nouitate articuli enixè informante, Domini responderunt.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Fideicommissi.

Veneris 31. *Ianuarij* 1676.

ARGVMENTVM.

De duabus donationibus, secundam prævalere deciditur, quia bona secundo loco donata, erant etiam donatario tradita, vbi prior donatio facta fuerat absenti, sine cuius ratificatione, insinuatione, aliisque solemnitatibus, subsistere non poterat; Ratificatio autem sine scientia non datur; insinuatio verò, cæteraque solemnitates ex solo cursu temporis sine obseruantia non præsumuntur, quorum defectus post motam litem, & subsequutam traditionem bonorum adimpleri minimè poterant.

SVMMARIVM.

1 *Donatario absenti licet ius acquiratur ex sola stipulatione Notary, illius tamen ratificatio requiritur, sine qua contractus non est perfectus, nec irrenocabilis.*
2 *Donans non dicitur habuisse animum donandi, nisi quatenus donatarius acceptet.*
3 *Acceptatio donationis facta absenti, sine illius scientia non datur.*
4 *Consensus nec etiam in merè lucratiuis, sine scientia præsumitur.*
5 *Instrumentum carens clausula actum, subscriptione Notary, & alijs requisitis necessarijs remanet informe, & non attenditur.*
6 *Contractus non dicitur habitus pro perfecto, si illius instrumentum contineat multa spatia alba sine vlla scriptura.*
7 *Donatio non insinuata, & destituta solemnitatibus requisitis à Constitutione Ægidiana, remanet nulla.*
8 *Insinuationem, & solemnitates non supplet solus lapsus temporis, sine obseruantia.*
9 *Solemnitates donationis præsumuntur in contractu non obseruato cum possessione donatary, & patientia donantis.*
10 *Donatarius secundus cui res fuit tradita, præfertur primo sine vlla traditione. & vid. num. seqq.*
11 *Donatarius potest agere contra donantem pro obseruantia donationis.*
12 *Donationis traditio sufficit vera, vel ficta per clausulam constituti, vt primus, vel secundus donatarius præferatur.*
13 *Donatione posteriore facta cum traditione bonorũ, non licet priori donatario supplere defectus primæ donationis.*
14 *Declaratio intempestiua, & re amplius non integra non admittitur.*

DECISIO DCXL.

SVPER duabus donationibus Cicchi Formoni plures in hoc Sacro Tribunali emanarunt decisiones coram Remboldo, coram Vbaldo, & coram bonæ memoriæ Pancirolo enunciatę in postrema decisione huius causæ* 28. Iunij 1675. coram me in locum Reuerendissimi Matthæi ad Sacri Palatij Apostolici Præfecturam assumpti, specialiter deputato ab Eminentissimo Domino Cardinali Gabriellio Principe Firmi, in cuius causæ prosequutione cum hodie Dominos consuluerim, vtra ex dd. donationibus prævaleret, posteriorem prævalere Domini responderunt, recedendo ab vltimo loco decisis 14. *Nouembris* 1622. *coram Vbaldo in recentior. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 428.

Quamuis enim Domini nõ impugnarent conclusiones in eadem decisione firmatas, vt nempè prior donatio ius donatario de-

tule-

tulerit ob acceptationem Notarij, ciusque stipulationem pro absente cum clausula cæ-
4 terata, † dicebat tamen ius hoc fuisse in-
pendenti, & suspensum vsque ad donatarij ratificationem, sine qua contractus perfectus non dicitur nec irreuocabilis, sed si postea non superueniat, licet alteri donare, quia donans non dicitur habuisse animum
2 se obligandi, nisi quatenus donatarius ac-
3 ceptet, † quod dici non potest, deficiente etiam scientia, prout in casu, quo donatarius morabatur in longinquis partibus apud
4 Palmatos, † sine qua non datur consensus etiam in merè lucratiuis; *ad textum in l. qui absenti ff. de acquiren. possess. Sotus de iustitia, & iure lib. 3. quæst. 5. artic. 3. Sanchez de matrimon. lib. primo disputat. 6. ex num. 10. Molina de primogen. Hispanor. lib. 4. cap. 2. sub num. 62. Valenzuel.* qui ioquitur in consanguineo *cons. 119. ex num. 134. volum. 2. Gutierez in capit. quamuis pactum num. 59. de pactis in 6. Altograd. cons. 63. num. 69. volum. 2. Rot. post Zacchiam de obligat. camer. l. decis. 123. num. 12. & seqq. in rec. par. 3. decis. 591. sub num. primo, & seqq. & part. 14. decis. 203. num. 12. & coram clar. memor. Cardin. Celso decis. 21. num. 5.*

Verum & folium prioris donationis est penitus informe, cum careat inuocatione diuini nominis, indictione, Pontificatu, loco, loco loci, subscriptione Notarij, & clau-
5 sula actum, † quæ sunt ex requisitis ad fidem instrumenti, iuxtà celebrem *gloss. in l. generali C. de tabular. lib. 10.* continetque mul-
6 ta spatia alba sine scriptura, † ex quibus omnibus deducitur contractum non fuisse habitum pro perfecto, iuxtà plene deducta *coram Seraphin. decis. 499. & coram Buratto decis. 666. per totam.*

Et ad prædictæ donationis insubsistentiã
7 additur etiam defectus insinuationis, † & aliarum solemnitatum, quas Constitutio Ægidiana præscripsit *libro 5. capit. 25.* quas lapsus temporis supplere non potuit, cum
8 in eo vis non consistat, † sed in obseruantia cum tempore coniuncta, quasi credendum non sit omnes solemnitates non præcessisse † in contractu obseruato cum possessione rerum donatarum, & patientia donationis, ex deductis per *Gabriel. consil. 36. n. 52. volum. primo, Grat. discept. 474. num. 11. Surd. decis. 231. nu. 19. Rota recent. par. 4. tom. 3. decis. 682. num. 19. Coccin. decis. 301. num. 3. & decis. 364. num. 6. Cavaler. decis. 354. illo eodem numer.* cum aliis *in Perusina dotis 10. Iunij 1672. §. hinc tollitur coram me.*

Tantum autem abest in hoc casu obseruantiam concurrere cum subsequuta possessione bonorum, vt potiùs constet de ineffectuatione expressa prioris donationis, cum Cicchus postea donauerit Ludouico filio Pieratij prioris donatarij, subsequuta traditione bonorum ex causa istius secundæ donationis, tam ex clausula constituti, quàm ex testibus deponentibus, quod post hanc sequutam donationem, non autem prius Ludouicus bona possedit, Summ. de Mat-
10 theuccijs *n. 1. & 6.* † quo casu quemadmodum præferuntur donatarij ex secunda donatione, ex quorum iuribus agit Catharina Carella de Mattheuccijs, quibus res tradita fuit in concursu prioris donatarij sine tra-
11 ditione, † cui remanet actio personalis con-
12 tra donantem pro obseruantia donationis, nisi istius quoque fauore præcesserit traditio vera, vel ficta per clausulam constituti, ad celebrem *text. in l. quoties C. de rei vindicat. Hodierna ad Surd. decis. 111. num. 2. Vegg. consil. 34. num. 3. & seqq. Valenzuel. d. consil. 119. nu. 26. Cephal. consil. 400. num. 49.* & post alios latè adductos *Tiraquell. de constit. possess. par. 2. limitat. 30. sub num. 51. Andreol contr. 240. num. 35.* & prius *contr. 20. num. 8. & 15. Rota cor. Vbald. decis. 191. num. 6. Merlin. decis. 568. num. 30. & coram Reuerendiss. Royas decis. 314. num. 2.*

Ita pariter nõ licet amplius post mortem prioris donatarij, & post factam secundam donationem cum subsequuta traditione
13 bonorum, & post litem in iudicio † introductã, supplere defectus prioris donationis siue ex insinuatione, siue ex consensu, & acceptatione, siue ex quacumque alia causã, cum non admittatur ista intempestiua
14 declaratio, † re amplius non integra, ad terminos *textus in l. fundum 16. & in l. fundi 18. ff. de except.* & est celebre dictum *Angeli consil. 179. sub nu. 7. Castrens. consil. 337. par. 2. Boccacc. ad constit. Marchiæ gl. 1. num. 12. Hodiern. ad Surd. d. decis. 111. num. 2. Rota coram Reuerendissimo D. Royas d. decis. 314. sub illo eodem numero,* & alijs adductis *in Perusina dotis 15. Ianuarij 1672. §. neque hunc coram me.*

Quod autem hæc secunda donatio comprehenderet etiam bona Griptæ Azzolinæ, satis probatum fuit in decisione huius causę anno 1620. coram eodem Vbaldo, quæ est *in recent. par. 4. tom. 3. decis. 716.* cuius fundamenta etiam hodie Dominis placuere.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Aliæ binæ decisiones in hac causa emanarunt coram R. P. D. Rondinino sub die 11. Decembris istius præsentis anni, quæ inferius suis loco, & tempore apponentur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Ferrarien. Bonorum.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Simulatus prætendebatur contractus, & vna simul vsurarius, ex pacto redimendi, modicitate pretij, quia venditor in possessione permanserat, & alijs etiam pluribus coniecturis; sed pro illius realitate deciditur, quia modicitas pretij, quod erat principale fundamentum, non fuerat probata; cætera verò

ceſſabant; nam pactum redimendi de iure permittitur, poſſeſſionis continuatio à ſubſequuta locatione procedebat; aliæ etiam coniecturæ minus ſufficere viſæ ſunt, tamquam parum vrgentes, & quæ non erant legis, ſed hominis, prout ad hunc effectum requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Venditionis contractus factus cum pacto redimẽdi, ab vtroque iure approbatur.*
2 *Emptor poteſt immediatè bona empta venditori locare. & num. 8.*
3 *Simulatus præſumitur, & fœneratitius contractus ex modicitate pretij, & pacto redimendi.*
4 *Pactum redimendi ſemper minuit valorem, proportionabiliter tamen ſecundum tempus inter partes conuentum.*
5 *Pretij modicitas ad effectum inducendi contractum fœneratitium debet excedere dimidium iuſti pretij.*
6 *Simulationis coniectura pro inducendo contractu fœneratitio debent eſſe vrgentes, & efficaces, legis, non autem hominis.*
7 *Simulationis coniectura dicitur ſi venditor remaſit in poſſeſſione rei venditæ, ſed limita num. 8. & ſeqq.*
8 *Locatio rei emptæ inter emptorem, & venditorem fieri poteſt, ſine incontinenti, ſine ex interuallo.*
9 *Conductor etiamſi antea fuiſſet dominus, non amplius ſibi, ſed pro nouo domino poſſidet.*
10 *Expenſa inſtrumenti fieri debent ab vtroque contrahente.*
11 *Gabellæ, & alia onera realia à domino, & emptore ſoluenda ſunt.*
12 *Vſurarius non dicitur contractus, in quo fuit cõuentum gabellas, & alia onera realia fore à venditore ſoluenda.*
13 *Contractu inito cum pacto redimendi, non reprobatur conuentio, quod venditor ſoluat canones, habeatque onus reparandi rem in caſum ruinæ.*
14 *Pactum redimendi quatenus redoleat vſuram ex conuentione denunciandi redemptionem intra certum tempus.*
15 *Redemptionis denunciatio certo tempore conuenta ideo fit, vt emptor poſſit parare nouum inueſtimentum, & debitor non ſit in damno, dum interim gaudet commodo pecuniæ.*
16 *Stabilia præſumuntur reddere ſcuta quinque pro quolibet centenario. limita vt num. ſeq.*
17 *Præſumptio iuris, quod ſtabilia reddant quinque pro centenario, admittit probationem in contrarium.*
18 *Inſtrumenta locationum probant quantitatem fructuum.*
19 *Conductio pretij ruſtici fieri non præſumitur, vt conductor perdat, ſed vt ſoluto pretio aliquid ſuperlucretur ex eo.*
20 *Simulatio, & vſura excluduntur ex nobilitate contrahentium, qui non conſueuerint fœnerari, ex obſeruantia, & defectu cauſæ ſimulandi.*

DECISIO DCXLI.

NONNVLLA petia terrarum Prædij nuncupati la Boaria, quod Comites de Roſettis anno 1593. emerant, fuerunt ab eiſdem anno 1617. vendita pretio ſcutorum 2000. lib. 4. pro ſcuto cum pacto redimendi infra quinquennium Comiti Alexandro Areoſto, qui ſtatim pro annua penſione ſcutor. 160. ſimilium illa locauit ipſis venditoribus affirmantibus, tantundem reddere habito reſpectu ad ſummã, quam pro affictu integri Prædij ſoluebat Antonius Piccininus tunc temporis Conductor. Orta poſtmodum ſuper præmiſſis controuerſia inter hæredes contrahentium, eaque in iudicium deducta, emanauit ſententia declarans venditionem ſimulatam in fraudem vſurarum, & penſiones exceſſiuas, & in ſortem imputandas; ſed hodie in gradu appellationis Rota contrarium cenſuit.

Vterque enim contractus à iure permiſſus reperitur, † Nam venditio cum pacto redimendi approbatur ab vtroque iure, vt in *cap. ad noſtram de empt. & vendit. vbi gloſſ. & Doct. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* & de 1
altero locationis † immediatè factæ venditori loquitur *text. in l. ſi ſterilis §. ſi fundus ff. de act empt. & in l. quadam mulier ff. de re iudic. Honded. conſ. 13. num. 64. lib. 2.* & dixit *Rota in Præneſtina ſimulationis contractus 19. Ian. 1667. §. Etenim coram Illuſtriſs. Ottalora Præſide Granaten.* 2

Nec ad illos infringen. viſa eſt adaptabilis concluſio, quod contractus præſumatur ſimulatus, & fœneratitius † concurrente modicitate pretij cum pacto redimendi, vt tenent *Cagnol. in d. l. 2. num. 59. C. de pact inter empt. & vendit.* aliique relati *in d. Præneſtina ſimulationis contractus.* 3

Quia vltra quod præſumptio ſemper militat pro iuſtitia pretij, talis modicitas tantũ abeſt, quod in præſenti probetur, quod cõtrarium apertè conuincitur ex eo, quod de tempore, quo Comites emerunt prædium, bona, de quibus agitur, fuerunt æſtimata à Peritis in libris decem millibus quinquaginta octo, & ſolid. 15. & cum illa poſtmodum vendiderint Comiti Areoſto pro ſcutis 2000 lib. 4. pro ſcut. quæ adamuſſim conſtituunt lib. 8000. quibus addita quarta parte pluris aſcendente ad alias lib. 2000. ſtante pacto redimendi, † quod ſemper minuit valorem proportionabiliter ad tempus inter partes conuentum, vt notabiliter explicat *Cyriac. contr. 261. num. 45.* quem ſequitur *Rota in Anconitana bonorum 10. Iunij 1672. §. final. coram me*, patet, nullam adeſſe † modicitatẽ, quæ ad effectum, de quo agitur, debet dimidiam iuſti pretij ſuperare, *Honded. d. conſil. 13. num. 62. lib. 2. Gratian. diſcept. 600. num. 2. Rota coram Andr. deciſ. 109. num. 7. et in Romana domus 20. Aprilis 1667. §. iniuſtitia coram Reuerendiſſimo D. meo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino.* 4 5

Nec coniecturæ allatæ ad colorand. m. ſimu-

ſimulationem viſa ſunt vrgere, quia ad hoc, vt exindè contractus fœneratitius iudicetur, requiritur vltra modicitatem† pretij, quod illæ ſint efficaces, dilucidæ, & legis, non autem hominis, itaut ex illis inferatur animus fœnerandi, *Bald conſ. 25. num. 2. lib. 4. Cauen. reſol. 22. num. 3. Rot. deciſ. 253. in fin. par. 4. tom. 2. rec. et in d. Romana domus coram Reuerendiſſimo Alexandrino, et in Præneſtina ſimulationis contractus 17. Iunij 1669. §. Et quamuis coram R. P. D. Vicecomite.*

Tales autem non fuerunt iudicatæ, quæ ad oſtendendam ſimulationem in præſenti adducebantur; Nam illa deſumpta † ex eo; quod venditores remanſerunt in poſſeſſione bonorum venditorum, de qua *in l. ſicut §. ſuperuacuum ff. quib. mod. pign. vel hipot. ſoluat.* parui pendenda eſt; Tùm quia de iure talis contractus inter emptorem, & venditorem non reprobatur, † ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo inter ipſos ſtipuletur, vt præter ſupra relatos tenent *Crauett. conſ. 45. numer. 4.* quem ſequitur *Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 133. Cyriac. contr. 68. num. 1. Rota deciſ. 109. n. 6. 11. et 15. coram Andr.* Tùm etiam quia dum venditor conducit ab emptore rem venditam, remanere debet in ipſa, vt ea frui poſſit, quo caſu non amplius vti † Dominus, ſed pro Domino poſſidet, quamuis in re habeat perſonalem inſiſtentiam cauſatam ex nouo titulo locationis, *Cyriac. cõtrou. 259. num. 7. Menoch. de arbitr lib. 2. caſ. 39. numer. 18. Rota Bonon. diuerſ. dec. 119. num. 81. Rota dec 51. num. 7. apud Merlin de pignor.* & præcisè reſpõſum fuit in *d. Præneſtina §. illa namque coram R. P. D. meo Vicecom.*

Altera verò elicita ex onere iniuncto ipſis venditoribus ſoluendi nedum integras expenſas inſtrumenti, quas de iure in hoc contractu reſpiciente commodum amborũ contrahentium, † vterque eorum æqualiter ſoluere debebat, iuxtà doctrinam *Ioannis de Plat. in l. cum ſæpè C. de erogat. milit. Anon.* relat. per *Alex. Stiatic. de art. Tabellion. q. 27 num. 9.* Verum etiam gabellas, quæ tamquã onera realia † ſoluendæ ſunt à Domino, nõ reddit contractum vſurarium, vt in forticribus, quod venditor cum pacto † redimendi licitè poſſit cum emptore ex ſpeciali pacto in ſe aſſumere onus ſoluendi canones rei venditæ, illamque reparandi in caſum ruinæ, firmauit *Rota* in allegata *Romana domus 29. Aprilis* 1667. §. *Nec vrgere coram Reuerendiſſimo Alexandrino*, confirmata *23. Iunij* 1670. *coram eodem.*

Similiter viſa eſt non ſuffragari altera, quæ deſumebatur ex eo, quod locatio incipere deberet in feſto S. Michaelis an. 1616. & ſic per plures menſes ante inſtrumentum venditionis ſtipulatum anno 1617. quia præter quod id fuit inter partes conuentum ad effectum ſe conformandi cum tempore locationis initæ cum Antonio Piccinino generali Conductore totius prædij; ceſſat ex facto, cum ex inſtrumento locationis appareat, quod de menſe Aprilis 1618. debuiſſet ſolui medietas affectus Comiti Areoſto, quod ſupponit in neceſſarium antecedens locationem inchoaſſe præcedenti anno 1617.

Pariter non fuit admiſſa alia coniectura, quæ colligebatur ex pacto denunciandi redemptionem emptori per ſex menſes † ante, quia cum tale pactum non ſit appoſitum negatiuè, vt ſi dictum eſſet, quod venditor non poſſit redimere, niſi poſt tantũ tempus; ideò non redolet vſuram, *Honded. d. conſ. 33. num. 33. et 74. lib. 2. Adden. ad Buratt. deciſ. 271. num. 14. Rot. deciſ. 57. num. 3. poſt primum volum. conſil. Farinac.* & cenſetur appoſitum, vt interim poſſit emptor parare nouum inueſtimentum pecuniæ reſtituendæ, † & nullum damnum affertur venditori, qui interim gaudet commodo pecuniæ, *Decian. reſponſ. 2. num. 136. lib. 1. Leotard. de vſur. quæſt. 15. num. 14.* & in puncto firmauit *Rota in dicta Romana domus §. Nec vrgere coram Reuerendiſs. Alexandrino.*

Denique viſa non fuit exceſſiua penſio conſtituta in ſcutis 160. ſingulis annis, quæ habito reſpectu ad quantitatem pretij ſcutorum 2000. conſtituit fructum ſcut. octo pro centenario contra legalem præſumptionem, quod ſtabilia † non reddant, niſi quinque pro centenario, & anno, iuxtà opinionem *Gloſſ. in Auth. perpetua C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia huiuſmodi ſimplex præſumptio iuris admittit probationem in contrarium, † & ceſſat quando conſtat, bona reddere maiorem quantitatem, *Natt. conſ. 44. num. 3. et 4. Alex. conſ. 69. num. 4. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 24. num. 14. Rota in Romana Pecuniaria 25. Iunij* 1660 §. *licet coram bo. me. Leone Veroſpio, et in d. Præneſtina ſimulationis contractus 19. Ianuarij* 1667. §. *qua exceſſiuitate coram Illuſtriſſimo Præſide Granaten.*

In propoſito non ſolum reſultat, bona, de quibus agitur reddere dicta ſcuta 160. ex confeſſione ipſorum venditorum, qui medio iuramento affirmarunt, ex illis dictam ſummam, imò maiorem percipi, computatis honorantijs, aliiſque appendicibus, & oneribus conductori iniunctis, verum etiã id probatur ex inſtrumento locationis integri prædij, ex quo reſultat bona hanc quantitatem reddere, habito reſpectu ad totum prædium, quod etiam pro maiori ſumma locari potuiſſet, vt deponit primus Teſtis pro Comitibus de Roſſettis examinatus Ferrariæ, Summario reſponſionis Comitiſſæ Violantis *num. 2.* † Inſtrumenta enim locationis probant quantitatem fructuum rei locatæ, *Rota coram Arguell. deciſ. 113. num. 22. et coram Dunozett. deciſ. 179. num. 2. et 3. et deciſ. 317. num. 12. par. 11. recent. et in Romana manutentionis, ſeu attentatorum 8. Iunij* 1671. §. *quod autem coram R. P. D. meo Rondinino*; nam homines non præſumuntur conducere Tenutas, & huiuſmodi prædia ruſtica, † vt perdant, ſed vt in illis ſoluto affictu aliquid lucrentur, vt aduertit *Rot. dec. 39. num. 4. coram Penia* iuxtà Venetam impreſſionem.

sionis, vnde ad formam illius rescripti repropositio hodie dubio, prodijt resolutio pro confirmatione; Præmisso enim in facto, quod Angela tempore delatæ hæreditatis Pauli fratris erat infans trium annorum, & quod successiuè vsque ad tempus nuptiarum educata fuit penès Fabritium patruum, qui omnia bona occupauerat, quodque in Terra Scrofani, vbi sita sunt bona controuersa, adest Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos. His omnibus simul ponderatis Domini existimarunt Angelã probabiliter ignorasse fraternam hæreditatem sibi fuisse delatam, & propterea dixerunt, † quod licet illam transmittere non potuerit ad fratres de VVlpijs eius filios, ac hæredes propter illius non aditionem, iuxtà *Textum in l. quoniam C. de iure deliber. Decian. cons.46. numero* 148. *volum.* 2. *Capyc. Latr. decis.* 84. *numero primo*, transmiserit tamen ad † ipsos ius petendi restitutionem in integrum ex æquitate *Textus in lege Pantonius* 85. *ff. de acquirenda hæreditate*, per quam succurritur iustè, † & probabiliter iura sua ignorantibus, vt suadent verba eiusdem legis, ibi; *Ante vita decesserit, quàm se hæredem instituum agnosceret* (& notant ibidem communiter *Doctores*) *Castrens. numero primo, & 8. Aretin. numero quarto versic. sed benè potest dici, Imola pariter numero quarto, Corn. cons.*133. *numero* 18. *libr.* 2. *Capra consil.* 6. *numero* 13. cum alijs latè congestis per *Oddum de restitut. in integrum parte prima quæst.* 50. *articulo primo numero* 69. *versic. contrarium, & in dicta decis. §. finali*.

Huiusmodi autem ignorantia non videbatur reddi supina, & inexcusabilis, † ex quo Angela commodè potuerit consulere peritiores super intelligentia Statuti, dum superuixit Paulo fratri per triginta fermè annos, & Terra Scrofani distat ab Vrbe, vbi adest copia Curialium, per duodecim tantum milliaria, ad tradita per *Rotam coram Penia decis.* 515. *numero quinto* iuxtà impress. Lugdunen.

Quoniam cùm fuerit vsque in præsens articulus iuris valdè dubius, An huiusmodi Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos subsistat necne, † taliter quod Rota ipsa in alia Nepesina Successionis coram R. P. D. meo Calataiu interminis similis Statuti variauerit, amplectendo affirmatiuam sub die 27. Maij 1669. & deindè negatiuam sub die 20. Iunij 1670. & 10. Aprilis 1671. & pariter pro affirmatiua scripserint plures insignes DD. quos refert, & sequitur *Spad. consil.*318. *lib.*3.

Nil imputari potest Angelæ, vt supra, facti, & magis iuris ignaræ, † cur non consuluerit peritiores, vt declarat *Altogrd. consil.*94. *num.*42. *& seqq. Oddus de restitut. in integr. parte prima quæst.* 8. *articulo* 8. *num.*44. *& quæst.*10. *artic.* 4. *num.* 24. *& articulo* 12. *sub num.* 25. *versic. aut loquimur*: maximè in hoc articulo ab ipsamet Rota variè decisio, & à tot DD. affirmatiuè propugnato, † vt illius ignorantia rectè æquiparetur ignorantiæ facti, † ac probabilis, & excusabilis iudicanda sit in muliere, *Menoch. consil.* 568. *numero* 2. *Socin. Iunior consil.* 74. *numero* 38. *libro primo*, *Alba* in his terminis *consil.* 495. *numero nono, & seqq. & Altogrd. d. consil.* 94. *num.* 38. *cum seqq. Rota Bononien. decis.* 102. *numero* 35. *Buratt. decis.* 899. *sub numero* 4. *et duobus sequentibus*, *Canaler. decis.*81. *numero* 2. *et decis.* 166. *num.*15. *et tribus seqq. par.*8. *recent.*

Nec obstat, quod restitutio in integrum non fuerit petita infra † quadriennium, quia suppositа ignorantia supra firmata, tempus non cæpit currere nisi à die scientiæ, quo nempè filij, & hæredes Angelæ agnouerunt sibi ius, & actionem competere, *Decian. consil.* 108. *numero* 26. *lib. tertio*, *Berous consil.* 56. *numero* 49. *libro tertio*, *Altogrd. allegat. consil.* 94. *numero* 69. late *Oddus dicto tract. parte prima quæst.* 20. *artic.* 4. *sub num.*37. *versic. in contrarium per tot. Rota in recentior. decis.*3. *numero* 2. *et ibi Audentes parte* 3.

Ab illa autem die visa fuit Dominis petita, quia licèt iidem hæredes specialiter non insteterint pro restitutione in integrũ, sed pro immissione ex interdicto quorum bonorum; Attamen quia processum fuit ad vlteriora super negotio principali, pronunciando pro eisdem hæredibus, † ad euitandos circuitus, & ne debeant expectari tres sententiæ super restitutione in integrum, de stylo Curiæ intelligitur petita, & respectiuè concessa, *Oddus dicta parte prima quæstione* 33. *articulo quarto numero* 35. *Scaccia de appellat. quæst.*19. *remed.*2. *num.* 132. *Rota decis.*13. *num. primo par.*2. *recent.*

Minus iure excludi quærebatur æquitas *dictæ legis Pantonius*, ex quo existeret Amabilia proximior in gradu Paulo defuncto, & prædilecta, quia ad hunc effectum talis requireretur proximitas, cuius vigore filij Angelæ alterius Sororis † dicti Pauli ab intestato eidem æqualiter succedentes cum Amabilia, iuxtà *Textum in authent. post fratres C. de legitimis hæredibus* cum concordantibus, excluderentur ab ipsius hæreditate, *Bellon. Iunior de iure accrescendi capit.* 7. *qu.*41. *numero* 52. *Oddus de restitut. in integrum dicta parte prima quæst.*50. *artic.*8. *numero* 82. *Rota in Firmana fideicommissi* 14. *Iunij* 1669. *§. et deinde est, et* 19. *Febru.* 1674. *§. caterum cum seqq. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et ita Domini in reliquis approbatiuè se referendo ad firmata in vltima decisione, post secundam cautæ propositionem, responderunt Partibus informantibus.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine 308.

R. P. D.

R. P. D. CALATAVI.

Bononien. Fideicommissi de Sala.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

A Fideicommisso, in quo vocati erant filij fœminarum, earum masculi prætendebant excludere fœminas, ob repetitam qualitatem masculinitatis in primis descendentibus expressam; Contrarium tamen deciditur, tum quia agebatur de substitutione diuersa, tum etiam quia qualitas masculinitatis in prima substitutione adiecta, in altera dicebatur consulto omissa, reiecta etiam præsumptione conformitatis cum statuto, quæ non procedit in hæreditate, de qua idem statutum non loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum nomine in Fideicommissis veniunt tam masculi, quam fœmina, & num. seqq. vbi vide.*

2 *Filiorum appellatione etiam vulgari sermone veniunt fœminæ.*

3 *Descendentium appellatione, æquè masculi, ac fœminæ continentur.*

4 *Coniectura ad effectum excludendi fœminas à Fideicommisso, in quo vocati sunt filij, debent esse vrgentes, & perne esse concludere.*

5 *Qualitas masculinitatis apposita in vno gradu non censetur repetita in substitutione separata, & diuersa, & de diuersis personis loquente.*

6 *Qualitas masculinitatis expressa in descendentibus masculis, non censetur repetita in descendentibus fœminarum, & quare.*

7 *in Fideicommissis non admittitur ratio, quare potius in vno, quam in alio casu ita disposuerit testator.*

8 *Testator si aliquid expressit in vno casu, ita quoque expressisset in altero si, illud voluisset, & si non fecit censetur consulto omisisse.*

9 *Qualitas masculinitatis in descendentibus masculis à testatore expressa, non censetur repetita in filijs filiarum si testator non respexit ad agnationem.*

10 *Testator non præsumitur se conformasse cum statuto, si statutum de sua successione non loquebatur, & num. seq.*

11 *Conformationis præsumptio cum statuto non admittitur, quoties illud non excludit fœminas ab hæreditate grauantis.*

12 *Tempus pupillaris, ætatis, etiam à longa taciturnitate deuoluendum est.*

13 *Ignorantia iuris duby est probabilis in mulieribus, & ideo illas semper excusat, maximè si non immediatè succedere debuissent.*

DECISIO DCXXXVIII.

DECESSIT Philippus Sala cum Testamento, in quo hæredem vniuersalem instituit Iacobum Mariam filium, eiusque filios, nepotes, & descendentes in infinitum, masculos tamen, legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio natos; Casu verò, quo prædicti deficerent, substituit Isabellam eiusdem Testatoris filiam, & eius descendentes in infinitum, & quatenus Iacobus Maria habuisset filias fœminas, & dicta Isabella filios masculos, omnes æqualiter succedere voluit in capita, & non in stirpes.

Defuncto Iacobo Maria sine filijs, obijt pariter Isabella, relictis Philippo, Helena, Alexandra, & Hyppolita filijs; Verum quia Philippus omnia bona Fideicommissi occupauerat, eaque post eius obitum deuenerunt ad Lucretiam, & alios eius filios, contra istos fuit motum iudicium in partibus ad instantiam Helenæ, necnon Monasterij Sanctissimæ Trinitatis ex persona Alexandræ, & Hyppolitæ ibidem Monialium, quæ tamen sententiam contrariam reportarunt; Causa appellationis mihi commissa, & dato dubio, an constet de Fideicommisso, Domini dixerunt de illo constare ad fauorem Monialium.

Moti sunt ex literalibus verbis Testamenti, in quo Testator post extinctam lineam masculinam, & fœmininam Iacobi Mariæ, substituit *la Signora Isabella sua figliuola, e li figliuoli di essa, e descendenti in infinito*, nomine autem filiorum in Fideicommissis † veniunt regulariter, tam masculi, quàm fœminæ, *l. si ita scriptum 46. ff. de leg. 2. gl. in l. filij appellatione, verb. omnes, ff. de verb signific. Petroch. conf. 5. num. 105. Gionagu. conf. 12. nu. 18 lib 2. Honded. conf. 57. num. 23. lib. primo Barbos. appell. 7. num. 9. Rot. coram Gregor. decis. 514. numer. primo* ibique *Adden. num. 10. & coram Cavaler. decis. 125. num. 3. & coram Dunoz. inn. decis. 630. num. 2. & 737. nu. primo* idque procedit, † siue dispositio sit latino, siue vulgari sermone, *Thesaur. decis. 188. num. 13. Ginrb. decis. 12. num. 11.* Maximè dum Testator post filios, vocauit etiam descendentes, † quorum appellatione veniunt pariter, tam masculi, quam fœminæ, *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 1. num. primo Fusar. de substit. quæst. 325. num. primo cum seqq. Redenasch. conf. 89. num. 8. Manz. consult. 131. num. 26. & 27 Rota coram Bichio decis. 278. num. 13. & in rec. decis. 444. num. 9. par. 13.*

Et quamuis à prædicta regula recedi soleat, quando ex coniecturis constat de voluntate testatoris, vocandi solos masculos, illæ tamen debent esse vrgentes, & per necesse concludentes, vt aduertunt *Mantic. vbi supra lib. 11. tit. 14. num. 5. Gionagon. conf. 41 num. 14. lib. 2. Rota coram Penia decis. 471. nu. 6. & coram Vbaldo decis. 166. num. 3. & in rec. decis. 486. num. 2. par. prima, & decis. 144. num. 3. par. 7.*

Quales visæ non sunt, quæ ab Informantibus pro Lucretia fuerunt ponderatæ; Prima enim, quòd Testator in linea Iacobi Mariæ vocauerit masculos, non concludit, quod illas vocare voluerit etiam in linea † Isa-

Isabellæ, quia agitur de diuersa, & separata substitutione, & de diuersis personis, quo casu qualitas masculinitatis apposita in vno gradu, non censetur in alia repetita, *Surd. cons.21.num.9. Rodenasch.cons.10.num.56. Addend. ad Burat.decis.272.num.19. & coram Gregor.decis.514. num.6. & coram Reuerendiss. Rojas decis.72.nu.19. & coram Eminentiss. Otthob. decis.263.num.17. & in recen.decis.151.num.24. & 581.num.5.par.5. & decis.144.num 3.& 170. num. 5. & 10. par. 14.* Potuit enim Testator vocare solos descendentes masculos Iacobi Mariæ, quia in illis conseruabatur † eius
6 propria agnatio, quod contingere non poterat in decedentibus Isabellæ, vt ad excludendam repetitionem masculinitatis, hanc differentiæ rationem perpendunt *Cyriac. controu. 269. num. 58. Rota coram Gregor. ista decis.514.num.7.*

Secunda coniectura desumpta ex eo, quod decedente Iacobo Maria cum solis filiabus fœminis, illas æqualiter succedere voluerit cum filiis masculis Isabellæ, minus operatur perpetuam vocationem masculorum eiusdem Isabellæ; Quia præter quod talis casus non euenit, & in Fideicommissis non admittitur ratio, † quare potius in
7 vno, quam in alio casu ita disposuerit, vt, pluribus cumulatis, aduertit in specie *Rota decis. 179 num.16.& seqq.par.13.recen.* Huiusmodi coniectura potius retorquetur, quia sicut idem vocauit solos masculos, ita fecisset in casu, † de quo agitur, si voluisset,
8 & dum non fecit, censetur consulto omisisse, *Io. Anan.cons. 22. Decian.cons. 12.num.38. vol. primo Simon de Pret.cons.90.num.3. Rot.decis.151. num.19. par.5. rec.* maxime quia non respexit ad agnationem, vt aduertit *Rot. co-*
9 *ram Gregor. ista decis. 514. numer.6. & 13. & decis.144 num.5.par.7.rec. & in Camerinen. Fideicommissi 17. Martij 1673. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.*

Tertia elicita ex Statuto Bonon. excludente filias fœminas ab hæreditate Matris existente fratre, cum quo Testator præsumitur se conformare voluisse, non applica-
10 tur; Quia agitur de hæreditate Aui materni, de quo statutum non loquitur, vt consuluit *Spad. cons. 183. lib.2.* & tenuit *Rota decisi 802. par 10t. coram Penia.* Vnde cessat di-
11 cta præsumptio, † quæ non admittitur, quoties statutum non excludit filias fœminas ab hæreditate grauantis, *Socein. Sen. consil. 23.num.3.vol.4. Socein. Iun. cons.168.nu.70. vol.2.Menoch.cons.95.num.54. Idem de præsumpt. præsump.85.numer.17.lib.4. Rodenasch.cons.10. num.53. Fusar. de substit.quæst.311.num.48. Andræol. contr.248.num.1. & contr.249.num.4.*

Quarta demum deducta ex taciturnitate filiarum post mortem Isabellæ Matris per lapsum 60. & vltra annorum nihil pariter
12 relenat Tum quia demendum est tempus Pupillaris ætatis, *Donat. Anton. de Marin. quotid.resol.lib. primo cap.299. num.1. Surd. decis.4.num.2. Rot.decis.105.num.15.par.8. & decis.20.num.34.par.10. rec.* Tum quia illa ve-
niunt excusandæ propter ignorantiam Iuris dubij, quæ est probabilis, † præsertim
13 in mulieribus, non immediatè succedentibus Testatoris, *Decian. cons.52. num.9. cum seq. lib. primo Rot. coram Vbaldo decis. 230. numer.4. & coram Burato decis.182.num.5. & decis.899. per tot.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RODINO.

Cracouien. Vocis Activæ, & Passivæ.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Appellari non posse contenditur à sententia Rectoris Cracouiensis, in qua quis ex Statutis Vniuersitatis fuerat suis emolumentis priuatus, ac etiam Voce Activa, & Passiva; Contrarium vero deciditur, quia illa erat nulla, & iniusta, & ideo non merebatur nomen sentētiæ; vltra quod iudex post sui recusationem processerat, & ideo eo magis grauauerat partem, pluraque etiam concurrebant, ex quibus non poterat dici contrariatum statutis eiusdem Vniuersitatis.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur de possessione conceditur.*
2 *Iudex nulliter, & iniustè procedens dicitur procedere vti priuatus, non vti iudex, nec aufert possessionem, vel quasi.*
3 *Citatio specifica esse debet ad audiendam sententiam, itaut non sufficiat ad audiendam prouisionem in causa diffinitiua faciendam, vel similiter.*
4 *Nulla remanet quæcumque gesta sunt post appellationem interpositam.*
5 *Iudice recusato, si ab illius vlteriori processu etiam appellatum sit, nullum est quodcumque coram eo gestum fuit.*
6 *Scholaris post recusatum suum superiorem, coram illo sub pœna nullitatis conuenire non debet.*
7 *Iudex recusatus procedens ad vlteriora partem grauat, & iustificat causam suæ recusationis.*
8 *Appellationis in libello quatenus dicantur fuisse commissa, vel excusentur conuicia contra iudicem, qui pronunciauit, & num.12.*
9 *Iniuria cessat stante declaratione facta, quod nunquam fuit habitus animus iniuriandi.*
10 *Iniuria clara non tollitur ex declaratione facta, quod non aderat animus iniuriandi, quia dicitur protestatio contraria facto.*
11 *Iudex iniuriatus non potest esse iudex eiusdem iniuriæ.*
12 *Pœna iniuriæ illatæ in libello appellationis extraordinaria est.*
13 *Iudex in maiestate læsus quatenus ipse procedere possit ad punitionem, & num. seq.*
14 *Iudex offensus in maiestate non potest procedere*

ad

ad panitionem, ſi pœna fuerit arbitraria, amplia & fortius ſi recuſatus ſit.

15 *Ius dicere in cauſa propria nemini licet.*

16 *Vniuerſitas Cracouienſis exæquata eſt Vniuerſitati Pariſienſi, aliaque de ea ibidem num. 22.*

17 *Rector Vniuerſitatis habet iuriſdictionem in omnes, qui ſunt de eadem Vniuerſitate.*

18 *Citatio ex quibus non cenſeatur ſublata, puta ex clauſulis, vel à ſtatuto.*

19 *Citatio non tollitur ex facultate procedendi ſummariè, & executiuè.*

20 *Citatio non dicitur ſublata ex clauſula manu regia, & de facto, vel huiuſmodi.*

21 *Sententia etiam Principis ſine citatione non valet.*

22 *Academia Cracouienſis dicitur exæquata academiæ Pariſienſi, & num. 16.*

23 *Recurſus ad Principem numquam cenſetur interdictus.*

24 *Appellationis prohibitio non intelligitur de illa, quæ interponitur ad Principem, & præſertim ad Papam.*

25 *Nuntius Apoſtolicus vices Pontificis gerit.*

26 *Appellans à ſententia nulla, & iniuſta non contrauenit ſtatuto de non appellando.*

27 *Sententiæ nomen non meretur factum nullum, vel euidenter iniuſtum.*

28 *Factum iudicis nullum, & iniuſtum violentiæ æquiparatur.*

29 *ab Exceſſiua taxatione expenſarum appellatur, licet ab ipſa taxatione, quæ eſt executio ſententiæ non appelletur.*

30 *Appellatio admittitur ab exceſſu pœnæ.*

31 *Ad Correctionem morum tam reſpectu Regularium, quam Secularium non admittitur appellatio.*

32 *Appellatio admittitur à quocumque exceſſu in exequendo.*

33 *Pœna arbitraria in iis tantum caſibus decerni poteſt in quibus pœna ordinaria determinata non eſt.*

DECISIO DCXXXIX.

DVABVS ex tribus Cathedris in Academia Cracouien. quibuſdam aliis aſſignatis, excluſo Samuele Formancouicz ab Annis 24. & vltra in dicta Academia Lectore, appellauit iſte ad Nuntium Apoſtolicum à quo licet confueram inhibitionē Samuel obtinuiſſet, Rector tamen Accademiæ iniuriosū ſibi putans interpoſitæ appellationis libellum, priuauit illum Voce Actiua, & Paſſiua, & omnibus Emolumentis ab eādem Accademia prouenien. Hanc vero Sententiam quamuis veluti nullam, & attentatam poſt Nuntij Apoſtolici Inhibitionē, & poſtquam Samuel Rectorem ſuſpectum Iureiurando affir mauerat, Nuntius ipſe reuocaſſet, In Curia tamen A C. Caualleriuus illam confirmauit, aſſumpta petitorij cognitione, & denegata Manutentione, quam ſuſpenſo petitorio petierat Samuel in Poſſeſſione, vel quaſi Vocis Actiuæ, & Paſſiuæ, & omnium Emolumentorum, quibus à Rectoris Sententia priuatus fuerat, quam hodie Manutentionem, deuoluta ad hoc Tribunal cauſa, Domini conceſſerunt.

Probata enim ex ipſa ſententia priuationis, atque ex aliis non controuerſa poſſeſſione, vel quaſi Samuelis quoad Vocem Actiuam, & Paſſiuam, & quoad emolumenta quibus priuatus fuit, † illi concedenda
1 eſt manutentio ex celebri interdicto prætoris vetante vim fieri ei, qui poſſidet, de quo *in l. prima & toto tit. ff. vti poſſid. in l. vnica, C. illo eodem tit. & in §. retinend. inſtit. de interdict.* poſtquam iudex ad quem, detexit nullitatem, aut euidentem iniuſtitiam ſententiæ iudicis, à quo, quia tunc manutentionem concedere poteſt, ſiue in prima, ſiue in ſecunda inſtantia, vel etiam in gradu reſtitutionis in integrum in ea poſſeſſione vel quaſi, in qua erat ante ſententiam, per quam ea ſpoliatus non fuit, cum iudex nulliter, vel iniuſte procedens † dicatur pro-
2 cedere, vt priuatus, non amplius, vt iudex neque auferat poſſeſſionem, vel quaſi, vt pro limitatione *Text. in l. iuſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſ.* notant ibi ſcribentes, *ff. de benefic. par. prima cap. 5. num. 573. & 574. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 92 num. 13. Poſth. de manut. obſeruat. 42. num. 65. & 66. Rota coram Cæſare de Graſſ. deciſ. 4. num. 4. de cauſ. poſſ. & proprict. apud Cenc. de conſib. deciſ 244 num. 3. & 4. Buratt. deciſ. 604. num. 15. & ſeqq.* & in alijs, quas examinato articulo ſequuta eſt eadem *Rota in Romana Annuæ Præſtationis 12. Decemb. 1672. §. concluſio coram me.*

Nullitatis Sententiæ Rectoris Cracouienſ quam ſimpliciter A C. Caualleriuus confirmauit, deducebatur tam ex defectu Citationis ad ipſam Sententiam, quæ caderet in die. ſub qua fuit promulgata, prout à lure requiritur cum præciſa ſpecificatione ad au-
3 diendam Sententiam, † adeout non ſufficiat, ſi diceretur ad audiendam prouiſionē in cauſa diffinitiua faciendam, vel in ſimili forma iuxta Gioſſam ſingularem *in Clemen. ſæpè, verb. ad id de verb. ſignif. Roman ſingul. 373 & conſ. 369. num. 3. Adden ad Buratt. deciſ. 619. num. 5. Rota rec. part. 2. deciſ. 141. num. 3. & rec. par. 3. deciſ. 561. nu. 2. et par. 10 deciſ. 3. num. primo & 2. Duran. deciſ. 8. num. primo Card. Celſ. deciſ. 326. num. 7. & ſeqq.*

Quam etiam ex modo pronunciandi poſt appellationem ad Nuntium Apoſtolicum à Samuele interpoſitam, & poſt obtentam inhibitionem, & poſtquam ipſum Rectorem iureiurando ſuſpectum dixerat, † vt in
4 priori caſu geſtorum poſt interpoſitam appellationem, & poſt inhibitionem à iudice ad quem conceſſam ſunt vulgares textus in iis tam Cæſarei, quam Pontificij in rubric. *& toto titulo, ff. nihil nouat. appellation. pendent. & in rubric. & toto titulo, vt lit. pendent. nihil innouet.* & in altero caſu, poſtquam iudex
5 ſuſpectus legitime recuſatus fuit † appellando ab vlteriori proceſſu *ad text. in cap. ad hæc de appellat. in ſexto, Cancer. var. reſol. par. prima cap. 21. ex num. 37. Farinacc. in fragmen. crimin. verb. Iudex*, P. Mendo, qui loquitur de vniuerſitate, & eius Rectore, *in tract. de iur-*

Acca-

Accadem lib. primo quæst. 29. numer. 540. & de
6 ſcholari recuſante † ſuum ſuperiorem, *Tholoſan. ſyntagm. iur. par. 3. lib. 49. cap. 3. num. 23. Rota coram Burat decis. 371. num. 11. & ibi Adden. num. 19. Cavaler. decis. 348. num. 4. Eminentiſs. Ottob. deciſ. 512. num. primo & in recent. par. 11. deciſ. 52. ſub num. 7. & in Tridentina Iuriſdictionis* 14. *Martij* 1604. §. *non enim, coram Eminentiſs. Cerro, & in Leodien. Receptoria* 23. *Ian.* 1675. §. *quoniam ſufficit, coram R. P. D. meo Calataiù*, quia tunc poſt recuſationem procedendo
7 partem grauat, † & iuſtificat cauſam ſuſpicionis, vt dicebant *Giurb. conſ. crim. 9. num. 14. Cacher. deciſ. 84. num. 11. latè Fontanell. deciſ. prima cum plurib. ſeqq. Rot. in Hiſpalen. Primitiarii coram Pamphil. apud Spad. conſ. 96. nu. 24. & 25. vol. 2.*

Ac denique ex defectu iuriſdictionis, altera nullitas inſurgebat, quia quatenus in libello appellationis ad Summum Pontificem à Samuele interpoſitæ conuicia in Rectorem expreſſa fuerint, cuius tamen verba ad faciliorem admiſſionem appellationis po
8 tius, † quam ad animum iniuriandi referri videbantur, *Oldrad. conſ. 53. num. 3. Roman. conſil. 96. ſub num. 4. Adden. ad Cappell. Tholoſ. deciſ. 410. illo eodem num. Boſs. prax. crimin. tit. de iniur. ſub num. 4. latè Surd. deciſ. 89. ex num. 24.* provt ipſe Samuel declarauit, appoſita proteſtatione, quod ſemper ſit ſalua reuerentia Rectori debita, ex qua ſublato animo iniu-
9 riandi, † ceſſat iniuria, ab illo potius quam à verbo dependens ad terminos *text. in l. ſi non conuicij, & ibi DD. C. de iniur.* vt in poſito concludunt *Veſtr. in praxi lib. 7. cap 3. num. 31. Baiard. in addit. ad Clarum praxi crimin. §. iniuria num. 25. & præ cæteris Honded. conſ. 96 ex num. 13 volum. 1.* ad diſtinctionem alterius caſus, in quo conuicia eſſent clara, nec re-
10 maneret locus interpretationi, † quia tunc inutilis eſſet hæc proteſtatio veluti contraria facto, in quo caſu loquuntur DD. pro Vniuerſitate adducti, vt diſtinguendo concludunt *Ricc. in collect. dec. 1874. cum aliis per Modern. Meſtanen. in addit. ad Franc. de proteſt. conſider. 58. ſub num. primo Rot. coram Strapb. deciſ. 1343.*

Non tamen potuiſſet Rector Vniuerſitatis in hoc caſu iudicem iniuriæ eſſe † in ſe-
11 ipſum illatæ quia cum vltra infamiam, de qua *in l. Iudici 42. ff. de iniur.* pœna iudicem iniuriantis in libello appellationis perſonam iudicis non iniuſtitiam ſententiæ tangendo,
12 ſit extraordinaria arbitrio ius dicentis iuxta vtriuſque iuris ſanctionem *in l. illud ſciendum 8. ff. de appellat. & in cap. dilectus 11. de pœn. Menoch. de arbitr. iud. caſ. 263. num. 7. & 8. Farin. praxi crim. quæſt. 105. num. 201. Baiard. ad Clar. dicto §. iniuria num. 24. & 25. Scannarol. de viſit. carcerat. lib. primo §. 10. ex num. 46.* & apposite dixit Rex Theodoricus apud *Caſſiodor. lib. primo epiſt. 31. Gomez. var. reſol. tom. 3. cap. 6. ſub numer. 7. & 8. Farin. in prax. crimin. quæſt. 105. num. 201. & 202. Berlinch. concluſ. legal. par. 4. concl. 66. num. 24. Harpret. in §. iniuria autem nu. 48. inſtit. de iniur. Rota coram Arguell. deciſ. 44. num. 41. & 42. repetit. in rec. par. 10. deciſ. 82.* Poteſt quidem iudex, cuius maieſtas læſa eſt, procedere ad punitionem, quando pœna aliquo caſu eſſet determinata, † quia
13 tunc eſſet ſimplex executor legis in defenſionem dignitatis citra vllam ſuſpicionem, vt ob offenſam propriam pœnæ modum excedat, in quo ſenſu accipiebant Domini ſententiam Canoniſtarum, vbi præ cæteris *Fran. in cap. primo de panis in 6. Caſtren. in d. l. cum illud, ff. de appell. Sal. ert. in l. falſi in fine, C. de falſ. Alberic. in l. Senatus conſulto, ff. de offic. Præſid. Oldrad. conſ. 7. per tot. Alex. conſ. 13. ſub num. 10. vol. 6. Cravet. conſ. 232. ſub numer. 2. Roland. conſ. 48. num. 7. & 8. vol. 2. Veſtr. in prax. lib. 7. dicto cap. 3. numer. 31. Baiard. in addit. ad Clar. dicto §. iniuria, ſub nu. 24. & ipſemet Clar. in praxi crimin. §. fin. quæſt. 35. num. 26. cum aliis per Giurb. conſ. crimin. 59. num. 92. & per Merlin. Pignatell. centur 2. contr. 71. ex num. 3.*

Secus autem, quando, vt in caſu agitur de pœna arbitraria, quia tunc iudex offenſus procedere nequit, & cum præſertim re-
14 cuſatus eſt, † abſtinere debet, ne modum excedat in arbitrando offenſæ grauitatem, quæ licet fiat dignitati, eſt tamen inſeparabilis à perſona, cui Dignitas cohæret, & conſequenter, ne ius ſibi dicat in re propria
15 quod vetitum eſt in *l. vnica C. ne quis in ſua cauſ. iudic.* & eſt communis, ac magis æqua iuriſperitorum, & Canoniſtarum diſtinctio de qua *Ananias, Abb. et alij in capit. primo de maledict. et in cap. primo de pœn. idem Abb. in cap. cum veniſſent num. 9. de iudic. Capic. dec. 124 num. 4. Roland. de contr. dicto conſil. 48. numer. 16. vol. 2. Menoch. de arbitr. iudic. dicto caſ. 63. ſub num. 9. Clar prax crimin § fin. dicta quæſt. 35. ſub num. 26. Farin. in cad. praxi quæſt. 17. numer. 44. et 45. in fine et quæſt. 21. num. 130. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 5. cap. 3. ſub num. 77. Carleualius de iudic. tom. 2. diſput. 2. quæſt. 7. ſub num. 798. Caball. reſol. crim. caſ. 128. ſub num. 9. Modern. Cantianen. reſol. crim. verb. Iudex reſol. 7. num. 8. et per tot.*

Neque ad euitandas iſtas nullitates, videbantur Dominis ſuffragari facultates vniuerſitatis Cracouienſis, quæ ex priuilegio Bonifacij Noni Rege Vladislao petente exæquata eſt Vniuerſitati Pariſienſi, á quo Rege fundatam anno 1400. alij volunt,
16 vel potius † reſtitutam, poſtquam à Caſimiro Rege anno 1361. erecta fuerat, vt apud *Renat. Coppin. de Dominio Francia lib. 3. tit. 27. num. 19. P. Mendo de iur. Accadem. lib. primo quæſt. 4. in fine.*

Quia licèt non negarent Domini Rectorem Vniuerſitatis † habere iuriſdictionẽ in
17 omnes, qui ſunt de Vniuerſitate *inſt. iur. diſpoſ in §. penult. vbi gloſ. verb. profeſſores in probẽ. Pandectar. & in auth. habita, vt præ cæteris, Rebuff. C. ne fil. pro patre*, ac etiam ex priuilegiis Pontificum Romanorum, & Regum, de quibus latè Scribentes *in l. vnica, & ibi Caſtren. ſub n. 1. C. in quib. cauſ. milit. & in l. fin. C. de iuriſd. omn. iudic. in l. vnica C. de ſtud. liberal. Vrb Roman. lib. 11. & in l. vnica C. de profeſſor. qui in Vrb. Conſtantinop. lib. 12. Gaueniſtæ omnes in*

Rubr.

Rubr.& tot tit.de Magistr. & in Clement. 1.& 2. illo eod. tit.& in prohem.6. & Clementinar. verb. Bono nix,Barbos.& alij ad Conc.Trid.sess.5. de reform cap.1.ad fin.& sess.25. cap.2.& 6. Lucius de priuileg. scholar.priuil 65. per tot. Mart. de iurisd. par.4.casu.39. Ansald.de iurisd.Eccles. par.2.tit.11. cap.5.num.3.& num.13.& seqq.Cochier.de iurisd. in exempt.par.2.qu.45.num.60. Tholosan. de Republ.literar.tit.18.cap.7.per tot. & cap.10. nu.10. & per tot.Caffan.catbal.glor.mund.d.par.10. consid.32. Renat.Coppin.de dominio Franc.lib.3. dicto tit.27. Besod.de iur.accadem.post orat.5.cap.3. n.2. & cap.6.in princ. Alphons.de Escobar.de iurisdict. in studios. cap.6. & 7. P. Mendo de iur. accadem. lib.1.d.qu.4.& qu.24. Rot. coram Pen. decis.157. num.2.& 4.& in terminis huius Vniuersitatis Cracouien. *Besold.de iur.accadem.post orat.5. d.cap.6. sub num.3.et 5. in fin. Rot. coram Bichio decis.448.num.6.et 7.*

Non ideò sequatur illatio, quod sine citatione procedi posset, veluti manu Regia, de facto, pro correctione morum, & reuerentia Rectori debita, qui in libello appellationis honorem proprium lætum putauerat, quacumque appellatione reiecta, etiam ex Statutis Accademiæ,quæ appellationem prohibent ad quemcumque Iudicem Ecclesiasticum, vel sæcularem, vt Rectoris sen-
18 tentia inuiolabiliter seruetur,† quia quemadmodum ex his non censetur sublata citatio, ad terminos Textus *in d. Clementina sæpè §. sententiam verò de verb. signific. & in l. ad Edictum ff.de iudic.* quamuis Rector Vniuer-
19 sitatis procedat summariè,† & quoquomodo executiuè, vt in præcisis terminis *Fragos. de Regim.Reipub.par.2.dub.4. disp.12. num. 105. Pereir.de Repub.literar.num.195.* atque generaliter,vt ex ibis clausulis etiam manu Regia, & de facto non censeantur sublata substan-
20 tialia iudiciorum, prout est citatio, † à iure naturali, non à legum rigore procedens, quamuis tollantur illorum solemnitates, & subtilitates, est *Theor. Bart.* communiter recepta *in extrauag. ad reprimendum verb. et figura sub num.6. Zabarell.in Clem.disputatiosa quæst.40. de iudic. Asin.in praxi §.3.cap.3. sub n. 14. Gambar.de potest.legator.à later. lib.8. tit. de iudic. numer.170. Blanch.de compromiss. par.1. sub nu.24. Grat.decis.March.68. numer.8. et plurib. seqq. & decis.231.ex num.3 Rub. singular.Rot.par.4.clauss. 264.nu.12.Barbos.tract.var.de clausol. clauss.173. num.26.Canalcan. de Brachio Regio par.6. c.12. sub num.117.et seqq. Rota coram Coccin. dec.722. num.4.et in Romana manutentionis 11.Febr.1675 §.alij tamen,cum seqq.cor.R.P.D.meo Taia.*

Cum, & Principis ipsius sententia, parte
21 non citata non valeat,† ipseque citationem, quæ à iure naturali procedit tollere nequeat, vt de sententia Imperatoris Henrici dicebat *Clemens V. in Clementina Pastoralis §. ceterum defectus,de re iudic.& est text.in l.fin.* vbi *glos.verb.præsentialiter de legib. & de seipso Pontifex profitetur in cap.1.de causs.possess.& propriet.*

Ita pariter non censetur prohibita appellatio ad ipsum Pontificem, quem Nuntius repræsentat,vt sententia Vniuersitatis refor-
22 met exemplo Accademiæ Parisiensis,† cui se exæquatam Cracouiensis affirmat,de quo est Text.expressus *in cap.ex literis 11. de constit.* cum ad Principem supremum recursus
33 nunquam interdictus censeatur, † à quo quemadmodũ iurisdictiones omnes fluunt, ita etiam conueniens est, vt postea refluant, ad Text.*in l.præcipimus 32.§.cod. C. de appellat. Mart.de iurisdict.par.1.casu.33.num.103. Ansald. de iurisdict.Eccles.par.2.tit.11.cap.21. num.39.&* 40. neque vlla prohibitio appellationis intelligatur de illa, quæ ad supremum Principem interponitur, & præsertim ad Summũ
24 Pontificem,† ad quem permissa est semper appellatio ab ipsis sententijs Regum,& Imperatoris, ex congestis in proposito per *Adden.ad Buratt.decis.597.num.13.Spad. consil.14. vol.1.Scacc.de appellat.qu.16.limit.1.num.126.e. limit.15.nu.3.* prout in præcisis terminis Accademiarum *Abb.Panorm.qu.6. per tot. Lucium de priuileg. Scholar. 75. Tholos. de Repul. literæ lib.18.d. cap.10. sub num. 10. Scacc. de appellat. qu.8.num.124.Pereir.in Repub.literat.num.1050. Alphons.de Escobar.de iurisdict.in studios.cap.21. num.202.et seqq.et cap. 24. num.9.* & in termi-
25 nis Nuntij Apostolici,† qui vt dictum est vicem Pontificis gerit, ad terminos Text.*in cap.dilecti 66.de appellat.idem Escobar de iurisd dict.in studios.d.cap.21.sub num.207.et d.cap.24. num.38.39.et 48.P.Mendo de iure Accadem lib.1. num.256. et 551.* & confert *Rota coram Pen. d. decis.157.num.14.*

Præsertim cum nulla fuerit, vt dictũ est, & euidenter iniusta, vt mox dicetur Rectoris sententia, quo casu etiamsi appellatione remota procedatur, & sententia trahat secũ executionem, prout plerumque obseruatur in criminalibus, adhuc admittitur appellatio, neque appellans dicitur periurus contraueniendo Statutis Accademiæ de non ap-
26 pellando,† quia hoc casu non appellat à sẽ-
27 tentia,† cuius nomen non meretur factum nullum, & euidenter iniustum, ad *Text. in l.4.§.condemnatum ff.de re ind.* sed adit superio-
28 rem, vt resistat violentiæ priuatæ,† cui, vt ab initio dicebatur, factũ hoc æquiparatur, vt post alios comprobant *Aff.dec.decis.39.n.5. Bertaz.cons.crim.79.num.1.et seq.vol.1. Decian. tract.crim.tom.2.lib.8.cap.9. num.16. Farinacc. prax.crim.qu.101.num.102.Spad.cons.112. n.18. vol.3.* cum alijs per *Modern. Cantianen. alleg. ciuil.80 num.36.et 37. Rota rec.par.3. decis.117. num.1. Seraph. decis.988. num.15.& seqq. Gregor.XV. decis.91.num.10. Ren. Carill. decis. 37. num.2.et 3.*

Quinimò etiãsi essemus in ipsa executione,à qua nõ datur appellatio, prout in taxatione expensarum, quæ est executio sententiæ, & in similibus, concederetur tamen ab
29 illius excessu, † à quo licet appellare, ad text.cum ibi notat.*in l.ab executione C.quorum appellat.non recip.et in l.fin.* vbi *Bart. num.2. C. quand.pron.non est necesse,Innoc.in cap. fin.de his, quæ vi,metusue caus. fiunt.Salust. Tiber. in prax. A.C.lib.2.cap.44.num.4.Ridolph. in prax. par.1. cap.13.num.620.&622.Rot.diuers.par.1.dec 100.*

num.20.

30 *num.* 20. prout appellatio admittitur † ab excessu pœnæ, vt per *Lancell. de attent par. 2. c. 12 limit. 9. num. 10. Farin. in prax. d. qu. 101. sub numer. 110.* atque ab iniusta, & excessiua correctione etiam respectu regularium, † inter
31 quos à correctione non admittitur appellatio tam attenta dispositione iuris, quàm Concilij Tridentini *sess. 24. de reformat. cap. 10.* vt postposita distinctione speculatoris quoad Clericos Regulares, vel sæculares, *Felin. in cap. super literis num. 18. de rescript. Cocher. in constit. Concil. Lateranen. post tract. de iurisdict. in exempt. par. 1. §. 7. num. 44. Diana tom. 7. tract. 1. de duob. regul. resol. 11. num. 3. iunct. vlt. impress. Card. de Lugo to. 2. de inst. et iur. disp. 37. sect. 14. num. 175. Sanchez in summ. tom. 2. lib. 6. capit. 8.*
32 *num.* 10. & generaliter à quocumque † excessu in exequendo, *Bertazzol. cons. crim. 401. num. 22. vol. 2.*

Euidens autem iniustitia, ex qua deducebatur excessus in ipsa executione pœnæ quatenus Rector Vniuersitatis in huius priuationis sententia validè processisset, insurgebat ex eo, quod Statutum ipsum Accademiæ contra obloquentem imponit pœnã decem marcharũ intra spatium vnius mensis; quod si soluere neglexerit, tunc in arbitrio Rectoris sit, vt carceretur, aut tamquam membrum putridum ab Vniuersitate excludatur, vt sunt eiusdem Statuti verba, ideoque vltra nullitatem actus ob Statuti formam non seruatam, clara est iniustitia, quia tam ex literis Statuti, quàm ex dispositione iuris communis non erat locus priuationi, & depositioni à gradibus, & honoribus arbitrio Rectoris, quando iam certa pœna solutionis decem marcharum sta-
33 tuta erat, † quia pœna arbitraria à Iudice decerni potest in ijs tantum casibus, in quibus pœna ordinaria determinata non est, ad terminos *Text. in l. 1. §. Expilatores ff. de effractor. & Expilator. Costren. in l. certo generis §. si totus in fine ff. de seruit. rustic. prad. Bertazzol. cons. crim. 65. num. 8. et cons. 214. num. 1. Peguer. decis. 1. num. 3.*

Et ita, vtraque Parte pro grauitate, & nouitate articuli cuixè informante, Domini responderunt.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Fideicommissi.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

De duabus donationibus, secundam præualere deciditur, quia bona secundo loco donata, erant etiam donatario tradita, vbi prior donatio facta fuerat absenti, sine cuius ratificatione, insinuatione, aliisque solemnitatibus, subsistineri non poterat; Ratificatio autem sine scientia non datur; insinuatio verò, cæteraque solemnitates ex solo cursu temporis sine obseruantia non præsumuntur, quorum defectus post motam litem, & subsequutam traditionem bonorum adimpleri minimè poterant.

SVMMARIVM.

1 *Donatario absenti licet ius acquiratur ex sola stipulatione Notary, illius tamen ratificatio requiritur, sine qua contractus non est perfectus, nec irreuocabilis.*
2 *Donans non dicitur habuisse animum donandi, nisi quatenus donatarius acceptet.*
3 *Acceptatio donationis facta absenti, sine illius scientia non datur.*
4 *Consensus nec etiam in merè lucratiuis, sine scientia præsumitur.*
5 *Instrumentum carens clausula actum, subscriptione Notary, & alijs requisitis necessarijs reputatur informe, & non attenditur.*
6 *Contractus non dicitur habitus pro perfecto, si illius instrumentum contineat multa spatia alba sine vlla scriptura.*
7 *Donatio non insinuata, & destituta solemnitatibus requisitis à Constitutione Æguiana, remanet nulla.*
8 *Insinuationem, & solemnitates non supplet solus lapsus temporis, sine obseruantia.*
9 *Solemnitates donationis præsumuntur in contractu diu obseruato cum possessione donatary, & patientia donantis.*
10 *Donatarius secundus cui res fuit tradita, præfertur primo sine vlla traditione. & vid. num. seqq.*
11 *Donatarius potest agere contra donantem pro obseruantia donationis.*
12 *Donationis traditio sufficit vera, vel ficta per clausulam constituti, vt primus, vel secundus donatarius præferatur.*
13 *Donatione posteriore facta cum traditione bonorũ, non licet priori donatario supplere defectus primæ donationis.*
14 *Declaratio intempestiua, & re amplius non integra non admittitur.*

DECISIO DCXL.

SVPER duabus donationibus Cicchi Formoni plures in hoc Sacro Tribunali emanarunt decisiones coram Remboldo, coram Vbaldo, & coram bonæ memoriæ Pancirolo enunciatę in postrema decisione huius causæ* 28. Iunij 1675. coram me in locum Reuerendissimi Matthæi ad Sacri Palatij Apostolici Præfecturam assumpti, specialiter deputato ab Eminentissimo Domino Cardinali Gabriellio Principe Firmi, in cuius causæ prosequutione cum hodie Dominos consuluerim, vtra ex dd. donationibus præualeret, posteriorem præualere Domini responderunt, recedendo ab vltimo loco decisis 14. *Nouembris* 1622. *coram Vbaldo in recentior. par. 4. tom. 2. decis. 428.*

Quamuis enim Domini nõ impugnarent conclusiones in eadem decisione firmatas, vt nempè prior donatio ius donatario de-

tule-

tulerit ob acceptationem Notarij, eiusque stipulationem pro absente cum clausula ce-
1 terata, † dicebant tamen ius hoc fuisse in-pendenti, & suspensum vsque ad donatarij ratifi-cationem, sine qua contractus perfectus non dicitur nec irreuocabilis, sed si postea non superueniat, licet alteri donare, quia donans non dicitur habuisse animum
2 se obligandi, nisi quatenus donatarius ac-
3 ceptet, † quod dici non potest, deficiente etiam scientia, prout in casu, quo donatarius morabatur in longinquis partibus apud
4 Palmatos, † sine qua non datur consensus etiam in merè lucratiuis; *ad textum in l. qui absenti ff. de acquiren. possess. Sotas de iustitia, & iure lib. 3. quæst. 5. artic. 3. Sanchez de matrimon. lib. primo disputat. 6. ex num. 10. Molina de primogen. Hispanor. lib. 4. cap. 2. sub num. 62. Valenzuol.* qui loquitur in consanguineo *cons. 119. ex num. 134. volum. 2. Gutierez in capit. quamuis pactum num. 59. de pactis in 6. Altograd. cons. 63. num. 69. volum. 2. Rot. post Zacchiam de obligat. camer. l. decis. 123. num. 12. & seqq. in rec. par. 3. decis. 591. sub num. primo, & seqq. & part. 14. decis. 203. num. 12. & coram clar. memor. Cardin. Celso decis. 21. num. 5.*

Verum & folium prioris donationis est penitus informe, cum careat inuocatione diuini nominis, indictione, Pontificatu, loco, loco loci, subscriptione Notarij, & clau-
5 sula actum, † quæ sunt ex requisitis ad fidem instrumenti, iuxtà celebrem *gloss. in l. generali C. de tabular. lib. 10.* continetque mul-
6 ta spatia alba sine scriptura, † ex quibus omnibus deducitur contractum non fuisse habitum pro perfecto, iuxtà plenè deducta *coram Seraphin. decis. 499. & coram Buratto decis. 666. per totam.*

Et ad prædictæ donationis insubsistentiã
7 additur etiam defectus insinuationis, † & aliarum solemnitatum, quas Constitutio Ægidiana præscripsit *libro 5. capit. 25.* quas lapsus temporis supplere non potuit, cum
8 in eo vis non consistat, † sed in obseruantia cum tempore coniuncta, quasi credendum non sit omnes solemnitates non præcessis-
9 se † in contractu obseruato cum possessione rerum donatarum, & patientia donationis, ex deductis per *Gabriel. consil. 36. n. 52. volum. primo, & at discept. 474. num. 11. Sard. decis. 231. nu. 19. Rota recent. par. 4 tom. 3. decis. 682. num. 19. Coccin. decis. 301. num. 3. & decis. 364. num. 6. Canaler. decis. 354. illo eodem numer.* cum aliis *in Perusina dotis 10. Iunij 1672. §. hinc tollitur coram me.*

Tantum autem abest in hoc casu obseruantiam concurrere cum subsequuta possessione bonorum, vt potiùs constet de ineffectuatione expressa prioris donationis, cum Cicchus postea donauerit Ludouico filio Pieratij prioris donatarij, subsequuta traditione bonorum ex causa istius secundæ donationis, tam ex clausula constituti, quàm ex testibus deponentibus, quod post hanc sequutam donationem, non autem prius Ludouicus bona possedit, Summ. de Mat-
10 theuccijs *n. 1. & 6.* † quo casu quemadmodum præferuntur donatarij ex secunda donatione, ex quorum iuribus agit Catharina Carella de Mattheuccijs, quibus res tradita fuit in concursu prioris donatarij sine tra-
11 ditione, † cui remanet actio personalis con-
12 tra donantem pro obseruantia donationis, nisi istius quoque fauore præcesserit traditio vera, vel ficta per clausulam constituti, ad celebrem *text. in l. quoties C. de rei vindicat. Hodierna ad Surd. decis. 111. num. 2. Vegg. consil. 34. num. 3. & seqq. Valenzuol. d. consil. 119. nu. 26. Cephal. consil. 400. num. 49.* & post alios latè adductos *Tiraquell. de constit. possess. par. 2. limitat. 30. sub num. 51. Andreol contr. 240. num. 35.* & prius *contr. 20. num. 8. & 15. Rota cor. Vbald. decis. 191. num. 6. Merlin. decis. 568. num. 30. & coram Reuerendiss. Royas decis. 314. num. 2.*

Ita pariter nõ licet amplius post mortem prioris donatarij, & post factam secundam donationem cum subsequuta traditione
13 bonorum, & post litem in iudicio † introductã, supplere defectus prioris donationis siue ex insinuatione, siue ex consensu, & acceptatione, siue ex quacumque alia causa, cum non admittatur ista intempestiua
14 declaratio, † re amplius non integra, ad terminos *textus in l. fundum 16. & in l. fundi 18. ff. de except.* & est celebre dictum *Angeli consil. 179. sub nu. 7. Castrens. consil. 337. par. 2. Boccacc. ad constit. Marchiæ gl. 1. num. 12. Hodiern. ad Surd. d. decis. 111. num. 2. Rota coram Reuerendissimo D. Royas d. decis. 314. sub illo eodem numero,* & aliis adductis *in Perusina dotis 15. Ianuarij 1672. §. neque hunc coram me.*

Quod autem hæc secunda donatio comprehenderet etiam bona Griptæ Azzolinæ, satis probatum fuit in decisione huius causę anno 1620. coram eodem Vbaldo, quæ est *in recent. par. 4. tom. 3. decis. 716.* cuius fundamenta etiam hodie Dominis placuere.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Alia bina decisiones in hac causa emanarunt coram R. P. D. Rondinino sub die 11. Decembris istius præsentis anni, quæ inferius suis loco, & tempore apponentur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Ferrarien. Bonorum.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Simulatus prætendebatur contractus, & vna simul vsurarius, ex pacto redimendi, modicitate pretij, quia venditor in possessione permanserat, & aliis etiam pluribus coniecturis; sed pro illius realitate deciditur, quia modicitas pretij, quod erat principale fundamentum, non fuerat probata; cætera verò

simulationem visæ sunt vrgere, quia ad hoc, vt exindè contractus fœneratitius iudicetur, requiritur vltra modicitatem † pretij, quod illæ sint efficaces, dilucidæ, & legit, non autem hominis, itaut ex illis inferatur animus fœnerandi, *Bald conſ. 25. num. 2. lib. 4. Caren. reſol. 22. num. 3. Rot. deciſ. 253. in fin. par. 4. tom. 2. rec. et in d. Romana domus coram Reuerendiſſimo Alexandrino, et in Præneſtina ſimulationis contractus* 17. *Iunij* 1669. §. *Et quamuis coram R. P. D. Vicecomite*.

6 † Tales autem non fuerunt iudicatæ, quæ ad oſtendendam ſimulationem in præſenti
7 adducebantur; Nam illa deſumpta † ex eo; quod venditores remanſerunt in poſſeſſione bonorum venditorum, de qua *in l. ſicut §. ſuperuacuum ff. quib. mod. pign. vel hipot. ſoluat.* parui pendenda eſt; Tùm quia de iure talis contractus inter emptorem, & venditorem
8 non reprobatur, † ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo inter ipſos ſtipuletur, vt præter ſupra relatos tenent *Cranett. conſ. 45. numer. 4.* quem ſequitur *Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 133. Cyriac. contr. 68. num. 1. Rota deciſ. 109. n. 6. 11. et 15. coram Andr.* Tùm etiam quia dum venditor conducit ab emptore rem venditam, remanere debet in ipſa, vt ea frui poſſit, quo caſu non amplius vti † Dominus,
9 ſed pro Domino poſſidet, quamuis in re habeat perſonalem inſiſtentiam cauſatam ex nouo titulo locationis, *Cyriac. cõtrou. 259. num. 7. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 39. numer. 18. Rota Bonon. diuerſ. dec. 119. num. 81. Rota dec 51. num. 7. apud Merlin de pignor.* & præcisè reſpõſum fuit in *d. Præneſtina* §. *illa namque coram R. P. D. meo Vicecom.*

Altera verò elicita ex onere iniuncto ipſis venditoribus ſoluendi nedum integras expenſas inſtrumenti, quas de iure in hoc contractu reſpiciente commodum amborũ
10 contrahentium, † vterque eorum æqualiter ſoluere debebat, iuxtà doctrinam *Ioannis de Plat. in l. cum ſæpè C. de erogat. milit. Annon.* relat. per *Alex. Stiatic. de art. Tabellion. q. 27 num. 9.* Verum etiam gabellas, quæ tamquã
11 onera realia † ſoluendæ ſunt à Domino, nõ reddit contractum vſurarium, vt in fortio-
12 ribus, quod venditor cum pacto † redimendi licitè poſſit cum emptore ex ſpeciali pacto in ſe aſſumere onus ſoluendi canones rei venditæ, illamque reparandi in caſum ruinæ, firmauit *Rota* in allegata *Romana domus 29. Aprilis* 1667. §. *Nec vrgere coram Reuerendiſſimo Alexandrino*, confirmata 23. *Iunij* 1670. *coram eodem*.

Similiter viſa eſt non ſuffragari alteræ, quæ deſumebatur ex eo, quod locatio incipere deberet in feſto S. Michaelis an. 1616. & ſic per plures menſes ante inſtrumentum venditionis ſtipulatum anno 1617. quia præter quod id fuit inter partes conuentum ad effectum ſe conformandi cum tempore locationis initæ cum Antonio Piccinino generali Conductore totius prædij; ceſſat ex facto, cum ex inſtrumento locationis appareat, quod de menſe Aprilis 1618. debuiſſet ſolui medietas affictus Comiti Areoſto, quod ſupponit in neceſſarium antecedens locationem inchoaſſe præcedenti anno 1617.

Pariter non fuit admiſſa alia coniectura, quæ colligebatur ex pacto denunciandi re-
14 demptionem emptori per ſex menſes † ante, quia cum tale pactum non ſit appoſitum negatiuè, vt ſi dictum eſſet, quod venditor non poſſit redimere, niſi poſt tantũ tempus; ideò non redolet vſuram, *Honded. d. conſ. 33. num. 33. et 74. lib. 2. Adden. ad Buratt. deciſ. 271. num. 14. Rot. deciſ. 57. num. 3. poſt primum volum. conſil. Farinac.* & cenſetur appoſitum, vt interim poſſit emptor parare nouum inueſti-
15 mentum pecuniæ reſtituendæ, † & nullum damnum affertur venditori, qui interim gaudet commodo pecuniæ, *Decian. reſponſ. 2. num. 136. lib. 1. Leotard. de vſur. quæſt. 15. num. 14.* & in puncto firmauit *Rota in dicta Romana domus* §. *Nec vrgere coram Reuerendiſs. Alexandrino*.

Denique viſa non fuit exceſſiua penſio conſtituta in ſcutis 160. ſingulis annis, quæ habito reſpectu ad quantitatem pretij ſcutorum 2000. conſtituit fructum ſcut. octo pro centenario contra legalem præſumptio-
16 nem, quod ſtabilia † non reddant, niſi quinque pro centenario, & anno, iuxtà opinionem *Gloſſæ Auth. perpetua C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia huiuſmodi ſimplex præſumptio iuris
17 admittit probationem in contrarium, † & ceſſat quando conſtat, bona reddere maiorem quantitatem, *Natt. conſ. 44. num. 3. et 4. Alex. conſ. 69. num. 4. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 24. num. 14. Rota in Romana Pecuniaria* 25. *Iunij* 1660 §. *licet coram bo. me. Leone Veroſpio, et in d. Præneſtina ſimulationis contractus* 19. *Ianuarij* 1667. §. *qua exceſſiuitate coram Illuſtriſſimo Præſide Granaten.*

In propoſito non ſolum reſultat, bona, de quibus agitur reddere dicta ſcuta 160. ex confeſſione ipſorum vẽditorum, qui medio iuramento affirmarunt, ex illis, dictam ſummam, imò maiorem percipi, computatis honorantijs, aliiſque appendicibus, & oneribus conductori iniunctis, verum etiã id probatur ex inſtrumento locationis integri prædij, ex quo reſultat bona hanc quantitatem reddere, habito reſpectu ad totum prædium, quod etiam pro maiori ſumma locari potuiſſet, vt deponit primus Teſtis pro Comitibus de Roſſettis examinatus Ferrariæ, Summario reſponſionis Comitiſſæ
18 Violantis *num. 2.* † Inſtrumenta enim locationis probant quantitatem fructuum rei locatæ, *Rota coram Arguell. deciſ. 113. num. 22. et coram Dunozet. deciſ. 179. num. 2. et 3. et deciſ. 317. num. 12. par. 11. recent. et in Romana manutentionis, ſeu attentatorum 8. Iunij* 1671. §. *quod autem coram R. P. D. meo Rondinino*; nam homines non præſumuntur conducere Te-
19 nutas, & huiuſmodi prædia ruſtica, † vt petdant, ſed vt in illis ſoluto affictu aliquid lucrentur, vt aduertit *Rot. dec. 39. num. 4. coram Penia* iuxtà Venetam impreſſionem.

Quibus ad exclusionem fœnoris, & excessiuitas accedit diuturna contractus obseruantia, & defectus causæ simulandi nobilitas contrahentium, qui non consueuerant fœnerari; † vnde difficilior redditur præsumptio vsuratiæ prauitatis, *Card. Mantic. de tacit lib. 8. tit. 25. num. 4. & 9. Mart. Medic. decis. Senen. exam. 20. num. 18. Caren. resol. 14. num. 20. & resol. 21. num. 22. & seq. Ciroc. discept. 76. num. 7. Rota in sæpè allegata Romana domus §. præterea coram Reuerendiss. Alexandrino.*

Et ita vtraque &c.

Hanc decisionem famulatur altera decisio in causa Tudertina affictuum prædij 24 Februar. 1676 coram R. P. D. Calatain inferius suis loco, & tempore apponendam.

R. P. D. TAIA.

Romana, seù Balneoregien. Fideicommissi.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Plura de legitimatione deducuntur, de qualitate filij spurij, de donationis acceptatione, & quatenus per illam censeatur fideicõmissum reuocatum, vt scilicet admittantur in ea legitimati à Principe, si non resistat mens Testatoris, dummodo tamẽ inter eorũ parentes potuerit esse matrimonium de tẽpore natiuitatis; hæc autem sine scientia non deducatur, quæ quatenus præsumenda sit, non inde acceptationem inferret, nec detur præsumptio præsumptionis, illa verò licèt importare possit reuocationem fideicommissi, tamen quia facta non erat seruata forma Statuti, non præiudicat.

SVMMARIVM.

1 *Confessio in materia filiationis ab auctoribus facta, nocet etiam possessori habenti causam ab eis.*
2 *Legitimati per rescriptum Principis admittuntur in fideicommisso facto pro descendentibus legitimis, & naturalibus.*
3 *Legitimati à Principe veniunt in fideicommisso, quando non resistit voluntas Testatoris, & non concurrunt verè legitimi.*
4 *Legitimatio etiam amplissima non valet contra voluntatem Testatoris.*
5 *Spurius qualiter accipiatur, & intelligatur natus extra matrimonium, & extra puritatem naturæ. & num. seqq.*
6 *Spurij nomen hodiernis temporibus illis congruit, qui vel ex inhabilibus ad nuptias, vel ex damnato coitu nascuntur.*
7 *Naturalis dicitur, non spurius qui nascitur ex parentibus, inter quos potuerit esse matrimonium tempore natiuitatis.*
8 *Legitimatio Principis obtenta sine præiuditio aliquorum dumtaxat, cæteris omnibus præiudicat.*
9 *Verbum* dumtaxat *omnes alios excludit.*
10 *Donatio inter viuos derogat fideicommisso. & num. 21.*
11 *Legati ademptio inducitur per donationem etiam inutilem.*
12 *Donatio facta contra formam Statuti non valet. & num. seq.*
13 *Statutum Vrbis de donationibus, & de insinuationibus seruandum est etiam in districtu.*
14 *Scientia donatarij etiamsi præsumeretur, non inde arguitur præsumptio illius acceptationis, & quare.*
15 *Hæredes donatarij non admittuntur ad donationẽ à suis auctoribus non agnitam, nec acceptatam.*
16 *Stipulatio Notarij pro hæredibus non suffragatur, vbi non constat de agnitione, & acceptatione donatarij.*
17 *Contractus sub impossibili conditione, & de iure turpi, tamquam vitiosus acceptari non debet.*
18 *Voluntas æquè colligitur ex facto, quàm ex non facto.*
19 *Facit etiam ille, qui non facit.*
20 *Alienare quis intelligitur, si per negligentiam non vtatur.*
21 *Legata, & fideicommissa particularia reuocantur per donationem, secus autem vniuersalia, et institutio hæredis.*
22 *Donatio particularis inutilis derogat fideicommisso vniuersali.*
23 *Alienatio voluntaria inutilis derogat legato tacito, non autem expresso.*
24 *Donatio insinuatione perficitur, & conficitur; maximè inter coniunctos.*
25 *Clandestinis, & domesticis fraudibus de facili inter coniunctos aliquid confici potest, & fieri consueuit.*
26 *Donatio facta inter virum, & vxorem non semper est inutilis, cum vtile esse possit si donans eã non reuocet, nec peniteat. et vid. num. 27.*

DECISIO DCXLII.

RESPONSVM fuit prima Iulij * proximi præteriti non dandam Actoribus immissionem; Hodie verò disputato dubio, An esset standum, vel recedendum à decisis, DD. communiùs, & concordiùs recesserunt.

Duobus articulis versata est quæstio, & Causa. Primo an fratres Actores sint substituti in fideicommisso Ioannis Corradi ordinato in testamento anno 1526. vti descendentes masculi legitimi, & naturales filiorũ fideicommittentis, adeoque fauore illorum purificatum sit per obitum Martij vltimo loco defuncti. Secundo quantum deroganerit Ioannes Corradus suo fideicommisso, donãdo postea inter viuos anno 1528. duobus pueris filiis suis legitimis, & naturalibus absentibus tanquam præsentibus.

Ad primum pro sua substitutione, & vocatione Actores proponebant se esse filios Leonidæ Nepotis Testatoris ex Vicinio filio, & esse solos descendentes legitimos, & naturales superstites ex filijs Testatoris; Possessor autem ad eos repellendos non solùm negabat Leonidam Patrem Actorum esse legi-

legitimum, & naturalem, sed & fuisse filium Vicini. Verùm Actores multa replicabant pro ostendenda filiatione, quæ placuerunt Dominis, & præcipuè amplissimam legitimationem Gregorij XIII. ad instantiam ipsius Vicini Patris asserentis, quod natus erat ex eo soluto, & muliere soluta, & admissionem illius à Corradino, & Martio seniore filijs Vicini ex legitimo matrimonio natis, & fratribus respectiuè Leonidę in Causa Paterni testamenti, quamuis eorum iura expressè præseruata essent in legitimatione facta à Pontifice, & deinde ab ipsa Rota, iuxtà principium *decisionis 20. Nouembris 1591. coram Orano*, quæ est *decis. 85. post Farinac. conſ. lib. 1.* repetita apud *Pacific. de Salnian. dec. 160.* & apud *Merlin. de legitim. dec. 29.* & successiuè in Instrumento concordiæ inter ipsos fratres 3. Iulij 1597. vbi apertè profitentur, Leonidam eorum frattem filium naturalem, & legitimum Vicini communis Patris; Quæ amplius comprobantur ex præclara Epistola Horatij Nepotis Vicini ex dicto Martio seniore in Iudicium deducta 14. Martij 1674. à Martio vltimo defuncto, Auctore possessoris, & ex dilucida confessione ipsius Martij, qui requisitus à Principe emptore quorundam bonorum fideicõmissariorum, vt faceret consentire fratres Actores post mortem Martij, sine filijs decedentis successuros, fecit eos expressim cõ-
1 sentire, vt in Instrumento 2. Aprilis † 1652. cuius confessio, & illius Maiorum, vt supra, de huiusmodi filiatione nocet possessori habenti causam ab eis, inquit *Rota coram Cecchino decis. 1560. num. 4.* & antea *decis. 1453. nu. 17 uersic. his accedunt confessiones &c.*

Confert suprædictis publica vox, & fama, & schema, seu Arbor Agnationis vtrinque pariter datum, & ibi Leonidas filius naturalis Vicini, vt in Positione 27. Martij 1675. Itaut parùm dubitatum fuerit inter informantes de d. filiatione, & nihil inter DD. suffragantes, eo vsq; vt ipsum Leonidam, & filios eius ex legitimo matrimonio natos in præsens Actores dixerint comprehendi inter descendentes masculos legitimos, &
2 naturales† in fideicommisso Ioannis Corradi vocatos propter legitimationem per rescriptum *ad Fusar. de subſtit. qu. 408. ab initio cũ claſſe allegatorum*, & nouissimè *D. de Luca de fideic. diſcurſ. 68. num. 6. lib. 10.* vbi hanc opinionem perpetuò tenuit Rota antiqua, media, & moderna, præsertim quando non refragatur Testatoris voluntas, nec concurrunt
3 verè legitimi *num. 9.* † quæ non refraga ur in testamento Ioannis Corradi, si constat filiatio ex Patre, & legitimatio ex Principe, vt paucis sensit *Rota decis. 151. num. 1. par. 13.*

Vnus ex DD. dubitando dicebat recessurũ se à decisis, nisi obstaret, quod Testator excluserit omnes naturales, quando excluſit spurios ex Presbyteris fortè, seu Laicis postea nascituros etiam legitimatos &c. quàsi quemcumque illegitimum excludere voluerit super hoc informantes adhuc audire desiderant, quia si resistat voluntas Testatoris† non valeat amplissima legitimatio, vt
4 in celebri *Ciuitatis Caſtellanæ Bonorũ* extraordinariè edita 7. *Auguſti 1583. coram Robuſterio, & Romana fideicommiſſi 8. Iunij 1654. coram Verospio*.

Alter autem persistendo in decisis dicebat, Quod difficultas est, an Leonidas fuerit simpliciter naturalis, aut etiam spurius, proindeque excluſus, quo casu tenentur Actores probare simplicem naturalitatem cum exclusione spurietatis vti suæ actionis fundamentum, non obstante legitimatione, quia Pontifex non derogauit Testatoris voluntati excludendi spurios etiam legitimatos, quinimmo addidit sine præiudicio Corradini, & Martij, ac ab illis in infinitum descendentium legitimorum, & naturalium.

Sed DD. non sunt visæ obstare oppositæ *decis. coram Robuſter.* confirmat. *14. Octobris ſequentis, & coram Verospio, vt ſupra*; Cum omnes longè distent à præsenti casu, maximè quod ibi agebatur ab Actore, qui intendebat excludere nominatim vocatos, & hic Actores intendunt admitti contra extraneum, & Testamentarium successorem.

Et planiùs visum est DD. nil opus esse tãtam subtili probatione simplicis naturalitatis, vbi legitimatus per se, quantùm filiatio constare potest, satis constat naturalis simpliciter, & ex solutis vt supra, & ex Testamento non excluditur, nisi spurius non largo, & lato modo sumptus extra† matrimo-
5 nium, & extra puritatem naturæ, vt scripsit *Barboſ. verb. iur. Appell. 248. ad fin.* aliud docẽte *Iuſtiniano, ſeu Triboniano §. ſi aduerſus ad fin. Inſtit. de nupt. vbi ſpurij quaſi ſine Patre filij*, sed exclusit spurios etiam certo modo expressos, ibi -- *forte ex Presbyteris, vel Laicis* &c. siue sacrilegis, siue incestis, siue adulterinis etiam modis procreatos, & simpliciter quoque nomen spurij ex hominũ mẽte hodier-
6 nis temporibus illis congruit, †quivel ex inhabilibus ad nuptias, vel ex damnato eti ã concubitu nascuntur, vt nouissimè dixit *Lucidor. de illegitim. prælud. num. 14. Barboſ. d. appell. 243. num. 1. verſ. ſtrictè verò, & propriè*, vbi aduertit sufficere, vt quis non dicatur
7 spurius, sed tantùm naturalis, † quod inter Parentes potuerit esse matrimonium tempore natiuitatis &c. *num. 7.* amplius *Merlin. de legit. quæſt. 7. ex num. 5. tit. 2. lib. 1.*

Cæterùm præseruatio făcta in legitimatione Iurium Corradini, & Martij, quibus Põtifex noluit præiudicare, nihil nocere visa est DD. nisi potiùs multùm prodesse, quia cum fuerint præseruata solum Iura d. Corradini, & Martij, & vtriusque descendentiũ
8 in infinitum masculorum dumtaxat, † euidenter constat Papam voluisse omnibus alijs præiudicare, qui non essent descendentes, iuxtà *l. cum Prætor 12. ff. de iudic.* & in simili casu *Rota coram Coccin. decis. 1721. num. 37.* &
9 ex verbo† *dumtaxat*, taxatiuo cæteros omnes excludere voluit *Barboſ. dict. 96.*

Ad secundum articulum opponebat Pos-

sessor donationem factam à Ioanne Corra-
do postquam scripserat testamentum, qua
concessit, & donauit inter viuos Maherbali,
& Vicino filijs suis absentibus tanquã præ-
sentibus omnes suas rationes, actiones, iu-
risdictiones &c. quas habet, & possidet, siue
habiturus, & possessurus esset tam in stabi-
libus, quã in mobilibus præsentibus, & fu-
turis, paternis, & maternis in omnibus suis
locis, Terris, Castris, Territorjis, & Domi-
niis &c. & priuauit iustis, & rationabilibus
causis Hieronymum filium, iurans &c. ex
10 qua donatione † derogatum fuerit fideicõ-
misso, *l. legatum sub condit. 24. in fin. ff de adim. leg.* quatenus etiam per donationem inuti-
11 lem † inducitur legati ademptio, vt notant
ibi *Bart.* & alij, *Card. Mantic. de coniect. tit. 6. num. 2. lib. 12. Rot. coram Caualer. dec. 648. nn. 8. & coram Card. Corrado in Regien. Bonorum 23. Ianuar. 1647. apud Tanagl. de Audit. Rot lib. 1. capit. 18. decis. penult.*

Sed nemine discrepante contrarium visũ
12 est DD. † quia defecerunt solemnia, imuno formalia, & substantialia donationis requi-
sita *à Statut. Vrb. 149. de donat.* necnon insi-
13 nuatio *ad Statut. 150. de donat insinuan. lib. 1.* † quod seruandum erat etiam in loco con-
tractus, vt intra districtum, iuxta *decis. coram Seraph. 1251. et 1370. et 1392. et 1482.* defecit etiam non solùm stipulatio filiorum absen-
tium, sed etiam stipulatio Notarij pro ab-
sentibus, nec vlla stipulatio, aut consensus Donatariorum præsumendus est Donata-
rijs semper ignorantibus; vt ex perpetuo silentio, & contrarijs actis donationi, aliisque vrgentissimis coniecturis desumitur, & si præsumenda esset scientia donatariorum, non tamen induceretur præsumptio accep-
14 tationis, & ratihabitionis, † ne præsumatur scientia, & ex scientia assensus, atque ita detur fictio fictionis, & præsumptio præ-
sumptionis, *ad l. si is qui pro emptore 15. ff. de vsucap. & ibi Bart. in fin. Rot. decis. 513. num. 9. par. 14. cum allegatis*, nec hodie † admitti
15 possunt hæredes, *Rot. coram Dunoz. sen. dec. 50. ab initio cum allegatis. Cancer. var. resol. 8. de donat. num. 42. par. 1.* etiamsi stipulatus esset No-
16 tarius † pro hæredibus, *Rot. coram Cardinali Celso decis. 21. n. 2.* cum alijs.

Congruit vltra defectum acceptationis donationis longissima obseruantia inter fi-
lios Ioannis Corradi, & eorum descenden-
tium pro fideicommisso vniuersali omniũ bonorum Testatoris, adeout, & si sciuissent donationem, præsumendum esset illam non acceptando reliquisse, vel remisisse in fidei-
commissum paternum, & certè cum patet proprium odiũ transfundere vellet in duos filios contra Hieronymum filium donando eisdem cum hac dura conditione, vt nun-
quam participarent bona donata Hierony-
mo, & in casum participationis forent pri-
17 uati cum substitutione extraneorum † ac-
ceptari non debuit vitiosus hic contractus sub cõditione impossibili de iure vti turpi, *l. non solùm 31. ff. de obligat. & act. l. stipulatio hoc modo 61. ff. de verb. oblig.* cum alijs *in glos. Sánchez de matrim. disp. 34. num. 2. lib. 1.* Præsertim
18 quia voluntas filiorum ex non facto † sicuti ex facto colligitur *Rot. dec. 291. num. 11. & de-
cis. 389. num. 16. et 17. par. 9. & dec. 520. num. 15.*
19 *par. 13.* prout & qui non facit † facit, *l. 4. ff. qua in fraud. cred. et ibi gloss. vnic. & gloss. furiæ §. vl-
timo, l. ait Prator ff. ex quibus causis maior.* & non
20 vtendo per negligentiam † alienare quis in-
intelligitur, *l. alienationis verbum 28. ff de verb. signific.*

Atque ita declinatus visus est *Text. d. l. legatum sub condit. 24. in fin. ff. de adim. legat.*

Quia vtrum procedat in legatis particu-
21 laribus, † non autem in vniuersalibus, & institutionibus hæredum, quod scripsit *Andreol. contron. 221. num. 32.* cum donationem
22 particularem inutilem † derogantem tamen fideicommisso vniuersali scripserat ante *Sozin. sen. cons. 104. num. 10. à vers. ex quibus co-
cluditur, & num. 11. lib. 3.* & generalius *Conar. ad rubr. de Testam. par. 2. num. 2. sub vers. Ad-
uertendum igitur, & par. 3. nu. 19.* & vtrũ alie-
23 natio voluntaria inutilis † reuocet legatũ, si est tacitum, non autem si est expressum, iuxta *Gloss. Venierit ad §. si idem seruus, l. seruus filii ff. de legat. 1.* quod post antiquiores dis-
putauit ibi *Iason num. 9. Tiraquell. de legib. connub. gloss. 7. num. 67.* cum alijs.

Potiùs hæc donatio inualida, & imperfe-
cta visa est, quàm inutilis, vtpote sine ac-
ceptatione ex parte Donatariorum, & sine
24 insinuatione ex parte Donatoris, † cum do-
nationes insinuatione perficiantur, & consi-
ciantur, maximè inter necessarias, coniun-
ctasque personas, si quidem clandestinis, ac
25 domesticis fraudibus, † quiduis pro negotij opportunitate facilè confingi potest, inquit *Textus l. data 27. Codic. de donat.* adeoque tam imperfectus, & nullus est dissensus Donato-
ris à fideicommisso pro illius reuocatione, quàm imperficiens, & nullus est consensus Donatariorum in donationem.

Fuitque qui diceret Textum allegatũ, & notatum non loqui generaliter de quacũq; donatione inutili, sed specialiter de dona-
tione inter virum, & vxorem, nec omninó,
26 & semper inutili, † cum vtilis possit esse si maritus eam non reuocet expressè, nec pœ-
niteat, *l. cum hic status 32. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. 1. C. eodem* cum ibi notatis. Obser-
uando, quod Bartolus, qui scripsit summã illius Textus loquitur de donatione inutili
27 ad finem præfinitum à Donatore, † non au-
tem de inualida ob formam non seruatam, & ita quoque *gloss. margin. in edit. Lugdun. ex l. 3 in fin. ff. de instruct. vel instrum. legat.* & ad *Ludo-
uic. Rom. singular. 137.* cautioresque Doctores.

Et ita vtraque &c.

*Infra sub die 19. Iunij 1676. in hoc eodem to-
mo erit altera præsentis causæ decisio istis con-
firmatoria, prout etiã sub diebus 29. Martij 1677. & 4. Martij 1678. adsunt aliæ duæ decisiones am-
bæ etiam præsentium confirmatoriæ.*

R. P. D.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Census super mandato de manutenendo.

Veneris 31. Januarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad euitandam manutentionem in quasi possessione exigendi opponebatur illam non probari ex libris Mercatorum, & possessionem bonorum iam fuisse dimissam; sed iis non obstantibus pro manutentione decidimur, quia libri adminiculati erant, & dimissio, seu auocatio possessionis à creditore obtenta ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus, non impediebat, quominus debitor non possideret; Cumque etiam pro decursis terminis manutentio peteretur, eo magis possessione dimissa fuit concessa.

SVMMARIVM

1 *Manutentio in quasi possessione exigendi non conceditur, nisi de quasi possessione doceatur.*
2 *Libri mercatorum non probant pro tertio contra tertium. limita vt num. 7.*
3 *Libri mercatorum non probant, vbi causam solutionis non exprimunt, cum eo casu dubietatem inuoluant. sed vid. num. 7. & seqq.*
4 *Quasi possessio exigendi dimetitur ex parte actoris, non autem rei.*
5 *Reus requiritur, quod sit possessor, vt contra illum exerceri possit quasi possessio exigendi. & num. 13.*
6 *Filius, cui nulla suberat obligatio ex persona propria, si soluit, ex patris obligatione soluisse præsumitur.*
7 *Libri mercatorum probant pro tertio contra tertium stantibus adminiculis.*
8 *Solutiones in libris mercatorum contentæ ex præcedenti obligatione facta præsumuntur.*
9 *Solutiones ex libris mercatorum probantur, si punctualiter correspondeant debito, vel illius fructibus.*
10 *Solutio vbi non apparet de alia causa in causam præcedentis obligationis præsumitur facta.*
11 *Causarum multiplicatio non præsumitur.*
12 *Solutiones semper præsumuntur à mercatoribus factæ de ordine, & mandato debitoris.*
14 *Mandatum de associando, & Saluianum, si iure pignoris conceduntur, solam detentationem, non autem possessionem important.*
15 *Associatus, vel immissus in Saluiano, non sibi, sed debitori possidet.*
16 *Possessio rei auocata per Saluianum, vel mandatũ de associando, quando, & quatenus penès debitorem remaneat. & sup. à num. 14.*
17 *Manutentio in quasi possessione exigendi conceditur, etiam possessione dimissa, quoties pro terminis tam decursis, quam decurrendis fuit petita.*
18 *Solutiones factæ ab auctore, præiudicant etiam successori, & hæredi, quamuis ille beneficiatus existat. & vid. num. seq.*
19 *Manutentio in quasi possessione exigendi conceditur contra hæredes soluentis, licèt beneficiatus, donec de viribus hæreditarijs sit plenè cognitum.*

DECISIO DCXLIII.

SACRA Rota sub die prima Iulij * proximè præteriti inhærendo præcedẽtibus resolutionibus, me proponente, respondit procedendum esse fauore Iuniperæ Sabbati, ne ad vlteriorem legitimam executionem mandati de associando ad fundum censitum per Victorium de Victorijs possessum, necnon sub eadem die aliud mandatum de manutenendo in quasi possessione exigẽdi fructus census pro eadem contra eundem relaxandum esse decreuit; Expedita subinde Causa quoad primum mandatum, quo verò ad mandatum de manutenendo admissus Victorius ad nouam Audientiam, varia ad impediendam illius relaxationem in hodierna propositione opponebat.

Et primò ad inducendam quasi possessionem exigendi, † sine qua manutentio non conceditur, *vulg. §. Retinenda inst. de interdict.* nullum constitui posse fundamentum in solutionibus per literas cambij à Benedicto Patre, & aliquando etiam ab ipso Victorio Iuniperæ factis, vel quia fuerunt extractæ ex libris mercatorum, † qui pro tertio non probant contra tertium, *Rot. coram Burat. dec. 119. num. 1.* vel quia cautam solutionis nõ non exprimentes † dubietatem inuoluunt, vt subdit eadem *decisio num. 7.* Secundo, esto etiam quod constaret in causam census factas fuisse has solutiones, adhuc contra Victorium non suffragari Iuniperæ; non quidem factas à Benedicto Patre, quia licèt sit recepta in Rota sententia *Guidopap. dec. 629.* qua possessione dimetitur ex parte † Actoris, non autem Rei, requiritur tamen, vt Reus sit possessor, † vt declarauit *Posth. de manut. obser. 56. num. 30. Cenc. de Cens. qu. 91. num. 26. & Rota post eundem dec. 391. num. 2.* Talem aut non esse Victorium deducebatur, ex quo Iunipera vigore mandati de associando ab eo possessionem fundi censiti auocauit, vt supra præmissum est. Non etiam solutiones factas à Victorio filio, quia cum apparcat soluisse de tempore, quo viuente patre domino, & possessore omnium bonorum, nulla ei suberat ex propria persona obligatio, dicendum fore, † ex patris obligatione soluisse, prout arguit *Rota dec. 647. num. 6. cum seqq. par. 4. tom. 1. rec.*

Quibus tamen non obstantibus, Domini steterunt in decisis.

Non obstat primum, quia licèt regulariter libri mercatorum non probent pro tertio contra tertium, † vulgata tamen est limitatio, vt non procedat concurrentibus adminiculis, *Posth. de manut. obser. 15. num. 29. Adden. ad Burat. præcit. in contrarium dec. 119. n. 10. Ror. post Cenc. de cens. dec. 405. num. 3.* Quo autẽ, omissis aliis, vrgent in præsenti adminicula Præcedens scilicet obligatio in publico in-

strũ-

8 strumento impositionis census fundata, † vig ore cuius censentur factæ solutiones illæ in dictis libris adnotatæ, *Gregor. dec. 275. nu. 4. & ibi Adden.* cum aliis *in Forolivien. Pecuniaria 28. Iunij 1675. §. licet enim coram R. P. D. meo Calataio*. Et geminata census huius † solutio correspondens quantitati fructuum debitæ, *Cranett. cons. 149 num. 5. Posth. d. obseru. 35. n. 29. in fine, Rota coram Greg. decis. 511. numer. 3. post Cenc. de cens. decis. 239. num. 2. in rec. decis. 202. num. 2. par. 13.* Cum autem de nulla alia causa appareat, quam obligationis huius cen-
10 sus, † in hanc fuisse factas dicendum est dictas solutiones, quia causarum multiplica-
11 tio † non præsumitur, vt in his terminis respondet *Rota post Cenc. de cens. decis. 213. nu. 12. & penès Posth. decis. 181. num. 4. & 5.* Concurrente maximè solutione in notabili quan-
12 titate, † quæ semper præsumitur à mercatoribus facta de ordine, & mandato debitoris, vt ad terminos manutentionis arguit *Tondut. de pension. cap. 50. num. 40. Gratian. disceptat. 296. num. 29. & seq. Rota coram Grego. decis. 275. num. 4. vers. et summa notabilis.*

Constito ex his de causa, in qua factæ fuerunt dictæ solutiones, remouetur secundum obiectum; Quandoquidem admittentes Domini, quod ad effectum, vt habeat
13 locum sententia *Guidopap. præcit. decis. 629.* † requiritur, vt Reus, & possessor possideat rem, ex qua Actor reperitur in quasi possessione exigendi, dicebant tamen per mandatum de associando concessum in Iudicio Saluiani Iuniperæ ad fundum censitum, Victorium non desiisse illum possidere; satis enim est nota regula, quod in Interdicto Saluiani, quando non proceditur per viam
14 adiudicationis, siue dationis in † solutum, sed iure pignoris assignat. res creditori, vt de fructibus satisfiat rem illam nuda detentatione habere dicatur, *l. si rem venditor, & ibi gloss. verb. auocat, ff. de euict. Rota coram Seraph. decis. 725. num. 14. & 15. coram Buratt. decis. 240. num. 11. coram Coccin. decis. 1527. num. 1.*
15 adout non sibi, † sed debitori possideat, *Bart. in l. Ab emptione num. 16. 36. Rota dec. 172. num. 8 par. 5. recent.* penesque eundem debi-
16 torem † remanet vera possessio. *Surd. consil. 481. num. 14. Berous cons. 210. num. 19. vol. 3. Rota coram Duran. decis. 70. num. 5.* Doctores autem in contrarium allegati loquuntur de successoribus, qui nunquam possederunt, vt expressè se declarat *Posth. d. obseru. 56. numer. 30. vers. vbi de eo &c. & Cenc. præcit. 492. num. 28. & Rota post eundem decis. 391. num. 4. vers. Valentinus autem.*

Et licèt in præsenti quomodocunque possideat Iunipera, idem videatur resultare effectus, quia vis consistit in perceptione fructuum fundi censiti, quos siue percipiat per veram possessionem, siue per nudam detentationem, semper verum erit dicere, quod realem satisfactionem consequitur, itaut contra Victorium quæcumque vltetior actio cessare videatur; Nihilominus quia quæstio non instruitur tãtum pro fructibus decurrendis, sed principaliter pẽtun-
17 tur in præteritum decursi, † ideo pro illorum satisfactione conceditur manutentio Iuniperæ aduersus Victorium defuncti possessorem, iuxta trad. per *Posth de manutent. obseru. 74. num. 11. vers. secus, Add. ad Buratt. decis. 184. sub litera A. §. hoc tamen vers. secus quãdo, Rota post Cenc. de censib. dec. 240. sub num. 4. vers. quantum ad Rotam.*

Suffragantur etiam Iuniperæ solutiones ab eodem Victorio factæ si non ex propria persona, ex quo viuente patre præsumitur de
18 illius pecunijs soluisse, † saltem, & absque dubio ex eo, quod est illius hæres quantumuis beneficiatus, *Posth. de manut. obseru. 56. n. 9. & seq. Rot. dec. 99. num. 11. vers. non obstat parte 1. diuers.* Nullam præbente retardationem exceptione, quod vires hæreditariæ non sup-
19 petant, † quia donec de illis cognoscatur, Iunipera venit manutenẽda in quasi possessione exigendi fructus census tam præteritos, quàm futuros, vt reprobata opinione *Iacobi Vincentij de Ann. presto expossuit Cenc. de censib. auctorit. Rota suffultus d. quæst. 92. num. 18. Rota ipsa coram Bich. dec. 37. num. 3. 6. & 9.* cum aliis pluribus cumulatis *in Romana annuæ præstationis 12. Decembris 1672. §. Defectus autem coram R. P. D. meo Rondinino.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Plures decisiones in hac causa emanatæ omnes sunt impressæ supra parte 15. recent. vbi sunt in ordine 385. & sequentes.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ Decano.

Meleuitana Annatarum.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Statutum Hierosolymitanum in hac decisione declaratur ad eum casum, quo illud *tit. 5. cap. 5. de communi ærario* mandat solui annatas ab obtinentibus commendas, & alias dignitates, quod cum intelligatur de simplici cõsecutione Commendæ, non procedit in eo casu, quo quis occasione dimissionis, & assecutionis alterius beneficij, de beneficio dimisso fuit prouisus, & ideo tãquam casus à Statuto omissus, neque à statuentibus cõsideratus remanere debet sub dispositione iuris communis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Hierosolymitanum* tit. 5. cap. 5. de cõmuni ærario *disponit solui annatas ab obtinẽtibus commendas, & alias dignitates Religionis.*

2 *Statutum Hierosolim. mandans solui annatas ab obtinentibus cessiones, seu resignationes beneficiorum,*

Inter-

Intelligitur de ſimplicibus ceſſionibus, non autem de iis, quæ occaſione optionis alterius beneficij facta ſunt ibidem.

3 *Statutum Hieroſolymitanũ mandans ſolui annatas occaſione reſignationum, vel ceſſionum, excipit commendas*, che per pigliar meglioramento ſi laſciano.

4 *Caſus à ſtatuto omiſſus, vel à ſtatuentibus non conſideratus, remanet ſub diſpoſitione iuris communis.*

5 *Statut. Relig. Hieroſolim.* tit. 5. cap. 6. obligans *reſignatarios ad debita reſignantis, quatenus intelligatur, et num.* 6.

7 *Reſignatarius reſignationẽ in nihilo recognoſcit à reſignante.*

8 *Statuti vni pars declaratur, et recipit interpretationem ab alia.*

DECISIO DCXLIV.

REPROPOSITA Cauſa, Informante tantum Equite Caſtellionio, reſponſũ fuit: Standum eſſe in vltimo loco deciſis coram me ſub die prima * Aprilis anni proximi præteriti Sacra enim Religio non valet prætendere fructus biennij Baiuliuatus Cremonæ, quem ille obtinuit per dimiſſionem Equitis Spinulæ, qui ex ſpeciali gratia ſanctæ memoriæ Alexandri Septimi optauit Admiratum dimiſſum ab Equite Roerio, cuius Roerij fauore Venerabilis lingua ſmutiuit Prioratum Baiuli principaliter vacantem per obitum Equitis Mazzinghi. Non ſuffragante ſtatuto Religionis titulo 5. capite 4. de Communi Erario, † quia licet in-
1 diſtinctè loquatur de ſolutione Annatarum faciendæ ab obtinentibus Commendas Baiuliuatus, & alias Dignitates ipſius Religionis, nihilominus ſiue attendatur Rubrica, ſiuè nigrum dicti Statuti, ſemper erit intelligendum de ceſſionibus, & reſignationibus principaliter factis, & independentibus ab alio quocumque actu, † non autem de-
2 factis occaſionaliter ex Cauſa optionis, vel aſſecutionis alterius incompatibilis, & quidem hic caſus, vel cadit ſub vltima parte
3 ſtatuti, † quæ excipit à ſolutione *le Commende, che per pigliar meglioramento ſi laſciano*. vel ſaltem remanet ſub diſpoſitione Iuris communis, cum de eo ſtatuentes non cogitauerint, † vt regulare eſt in omnibus Caſibus
4 omiſſis à ſtatutis per *textum in l. commodiſſime ff. de liberis & Poſthumis Rota deciſ.* 134. & 153. *vtrobique numero* 2. *coram Carillo & deciſ.* 46. *num.* 6. *parte* 14. *recent.* & 327. *num.* 8. *coram bonæ memoriæ Cardinali Celſo*.

Idipſum comprobat ſequens caput ſextum ipſius ſtatuti diſponentis, quod illi qui per viam reſignationis Commendas Baiuliuatus, & ſimilia aſſequuntur, † tenean-
3 tur ad debita, quæ de tempore reſignationis habebant reſignantes, quod ſi eſſet intelligendum de dimiſſionibus, & reſignationibus euenientibus occaſione aſſecutio-
6 nis, vel optionis alterius rei, † vtique ſaluari non poſſet ab iniuſtitia, cum tali caſu grauaretur ſucceſſor ad debita Anteceſſo-
7 ris, † à quo reſignationem in nihilo recognoſcit, vt firmat vltima deciſio huius cauſæ §. *dum enim*, nam vna pars ſtatuti declara-
8 tur, † & interpretationem recipit ab altera *Decius conſilio* 2. *numero* 2. *Rota deciſ.* 38. *numer.* 31. *parte* 10. & *deciſ.* 20. *numer.* 2. *parte* 14. *recentiorum*.

Et ita deciſum, Equite tantum informante, Sac. Religione pluries intimata.

Altera præſentis cauſæ deciſio eſt impreſſa ſupra in hoc eodem to. 2. *vbi eſt in ordine* 494. *et in calce, etiam concordantes notantur.*

R. F. D. TAIA.

Prænestina Fideicommiſſi.

Veneris 7. *Februarij* 1676.

ARGVMENTVM.

Subſtitutionem factam ſi ſine filijs, per mortem cum filijs expiraſſe dicebatur ad vulgatum conſilium Oldradi 21. quod tamen non intrare deciditur, quia poſtmodũ in caſu deficientiæ lineæ teſtatoris vocatus erat locus pius, qui ſine præcedenti ſubſtitutione inter omnes de linea, ſuccedere non poterat; Atq; ita reciprocam inter ipſos de linea fuiſſe inductam, declaratum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Deciſiones quandoque reciduntur, & reſecantur, quod an conſulto, vel fortuito fiat ſub dubio relinquitur, & num. ſeq.*

2 *Deciſiones alioquin breues à DD. Auditoribus facta, ætate creſcere, & longiores euadere compertum eſt.*

3 *Fideicommiſſum, & ſubſtitutio facta ſi ſine filijs, expirat per mortem cum filijs.*

4 *Reciproca ſubſtitutio inter omnes vocatos reſultat ſi decedentibus omnibus cauſa pia ſuccedere debeat, & num. ſeq.*

5 *Cauſa pia vltimo loco vocata non poteſt ſuccedere, niſi totaliter fuiſſet defecta linea, alioquin eſſet contra voluntatem defuncti.*

6 *Hæredum nomen refertur ad perſonas omnium vocatorum, non autem aliquorum ex illis.*

7 *Subſtitutiones plures non dependentes à prima, illa caducata, non ideo cætere caducantur, ſed adhuc remanent.*

8 *Subſtitutio ſequens concepta verbis indefinitis, aptis comprehendere omne tempus, & vniuerſam familiam, cum prima ſubſtitutione non ceſſat.*

9 *Conuentus fundatio adimpleri non poſſet, ſi præcedenter inſtituti, reciprocè non fuiſſent inter ſe vocati, & ſupra à num.* 4.

DECISIO DCXLV.

DECISVM fuerat 5. Iunij 1662. & 3. Maij 1663. coram nunc Illuſtriſſimo Domino Patriarcha Alexandrino D. meo Beuilaqua,

quà, constare ad fauorem Hieronymi Actonis de purificatione Fideicommissi in portionibus Alexandri, & Torquati, non autem Aurelij, *vt ex decisionibus 474. part. 13.* & *68. par. 14.* † priore tamen decisione suscitata in potissima parte, vt compertum est ex collatione decisionis manuscriptæ authenticæ, fortuitò nè, an compesito casu nescio. Sed quis tàm ferreus, vt teneat se? non ego, cui diù, & grauitèr ægrotanti anno 1661. prodecessuro afflictæ fuerunt duæ plenæ decisiones Toletanæ Iurisdictionis, quæ sunt *decis. 333. & 334. par. 13.* † quas edideram breues, maximè, altera tantum Parte informante, confirmatas posteà coram D. Beuilaqua subrogato, dùm adhuc aduersa valetudine detinerer, vt incipit ipse *in decis. 391. dicta par. 13. sic etiam in dicta par. 14. decis. 122.* in qua deduxeram vtrinque rationes pro matre, & Auo disputantibus super successione, & fuit mutilata in aliquibus rationibus facientibus pro Auo; Hæc digrediendi causa, & satisfaciendi animo meo, & pauperi veritati.

Nunc ad dubium, an sit standum, vel recedendum à decisis 5. Iunij 1662. & 23. Maij 1663. propositum, coram nunc Illustrissimo Archiepiscopo Damascено Sacri Palatij Prætecto D. meo Matthæio 11. Februarij 1675. & dilatum, placuit hodie DD.me subrogato, & proponente, respondere, recedendum à decisis.

Testamentaria verba referendo, Rutilius hæredes instituit Aurelium, Alexandrum, & Torquatum filios cum infrascriptis modis, &c. *Che morendo Aurelio senza heredi naturali, muora ad esso Alessandro, e Torquato, e lasciando figl e femine, si debbano communemente* 7 *maritare dalli detti heredi, e lasciando Masthi, che debbano stare in communione de' beni per spatio di 25. anni, &c. che morendo Alessandro senza legitimi heredi. debba morire à Torquato, e così Torquato ad esso Alessandro, e morendo Torquato senza figli, muora ad esso Alessandro, e suoi heredi in perpetuo, e non essendoci heredi di detto Alessandro, muora all' heredi maschi d'Aurelio, e non essendoci maschi succedano le femine* 8 *d'esso Aurelio: Deficiente la linea mascolina, e feminina d'essi heredi, in tal caso instituisce, e chiama la Religione, &c.*

Ex quibus DD. visum est, constare de purificatione, etiam quoad portionem Aurelij, & sic recedendum à decisis; Etenim decisio, quæ renidetur ponderat solum casum, quo Aurelius mortuus fuisset sine filijs, † & quia obijt relicto alio Aurelio, dictum fuit, factum fuisse locum *Conf. 21. Oldradi*, & in his puris terminis nulla alia considerata testatoris dispositione, resolutio procederet, & subsisteret; Verum transeundo ad aliam Testatoris dispositionem, vocationem scilicet causæ piæ in casum deficientiæ linea dd. hæredum, videtur aliud statuendum.

Præmisso enim, quod tàm Alexander, quàm Torquatus, eiusque filij, & hæredes, necnon filij etiam, & hæredes Aurelij comprehensi fuerint sub nomine lineæ in ijs verbis: *E deficiente la linea mascolina, e feminina di detti heredi*; Postque illius defectum vocata fuerit pia causa, † sequitur, quod inter omnes istos vocatos de Linea intret reciproca propter necessitatem implendi Testatoris voluntatem, quæ aliàs non adimpleretur, nisi vnus post alium succederet vsquequò linea fuisset in totum terminata, alioquin si filij Torquati non succederent filijs Aurelij, & Alexandri, posset dari casus, quod deficientibus illis de linea Aurelij, & Alexandri, & superstitibus illis de linea Torquati, † locus pius succederet, priusquam fuisset defecta linea, quod esset contra Testatoris voluntatem, *Peregr. conf. 54. num. 5. lib. 5. Surd. conf. 344. n. 16. & alijs allegatis Rota decis. 18. num. 2 par. 8. rec.*

Nec obstat quod relatiuũ illud: *essi heredi*; Referri tantum debeat ad hæredes Alexandri, & Torquati, & eorum hæredes; Quia, cum immediate antea nominauerit etiam hæredes Aurelij, hos quoque dicendum est fuisse comprehensos *ad decis. 2283. num. 49. coram Coccino*, cum alijs.

Nec etiam releuante responsione in decisione, quæ reuidetur §. *fin.* ex regula, quod scilicèt caducata prima substitutione per natiuitatem Aurelij Iunioris, euanuerint omnes aliæ substitutiones ab ea dependentes; Quia in præsenti non applicatur, nec verum est, quod vltima substitutio facta loco pio dependeat à prima dùm in loco intermedio consideratus fuit etiam casus, quo Aurelius moreretur cum filijs, & in vtroque fuit diuersimodè prouisum, provt supra præmissum est, † quando autem omnes substitutiones non dependent à prima substitutione caducata, omnes conueniunt nos versari extra terminos consilij Oldradi inquit *Rota dicta decis. 18. num. 14. par. 8.* cum ab vnde allegatis, & allegandis, vltra rationem.

Accedit etiam, quod dicta regula non videtur procedere, quando subsequens substitutio est determinata, & concepta verbis indefinitis, aptis comprehendere, vt hic, vniuersam familiam, ex traditis *in Romana Fideicommissi de Maximis 14. Martij 1663. §. Indeque coram Eminentissimo D. Cardinali Cerro.*

Demùm adminiculum facit demandata fundatio Conuentus, † quæ difficile posset impleri, si hæreditas eo casu esset immediata.

Et ita vtraque, &c.

R.P.D.

R. P. D. CALATA IV.

Fauentina Pensionis.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Integram recollectionem fructuum beneficij fecerat titularis successor, & tamen impugnabat soluere pensionem ex eo, quod dies solutionis illius iam cesserat ante captam ab eo possessionem; Sed condemnatur adhuc, quia cum pensio ratione fructuum, & super fructibus imponatur, ille ad solutionem tenetur, qui eosdem fructus perceperat.

SVMMARIVM.

1 *Pensio regulatur iuxta materiam vsusfructus.*
2 *Pensionis solutio quatenus regulanda sit inter titularem successorem, & heredes titularis antecessoris.*
3 *Annus pensionis incipit à die reseruationis illius, & terminat eadem die anni subsequentis.*
4 *Pensionis ad effectum videndum est quis fecerit recollectionem fructuum, nulla habita consideratione, quod illa sit in duos terminos distributa.*
5 *Pensionis soluendæ distributio fit prò commodiori solutione illius.*
6 *Fructus si fuerint partim ab antecessore, partim verò à successore percepti, quilibet pro rata tenetur ad solutionem pensionis.*
7 *Pensio reseruatur super fructibus, vnde pro illorum rata soluenda est.*
8 *Successor beneficij si integros fructus percepit, integram etiam pensionem persoluere tenetur.*
9 *Dies soluendæ pensionis etiam si cesserit ante captam à successore possessionem, adhuc tenetur ille ad solutionem pensionis si integros fructus percepit.*

DECISIO DCXLVI.

DIE septima Februarij 1636. ad fauorem Ferdinãdi Cennini reseruata fuit annua Pensio ducatorum septuaginta duo super Beneficio Sancti Stephani de Carleto, soluenda per Titularem in duobus terminis nempè vigesima quinta Martij, & octaua Septembris, successit de mense Aprilis anni 1671. in dicto Beneficio Hieronymus Gotius, qui cum soluere recusaret primum terminum antecedenter de mense Martij maturatum, dedi dubium, an teneatur illum soluere, quod affirmatiue fuit per Dominos resolutum.

1 In hac enim materia, † quæ regulatur ad terminos *legis defuncta ff. de vsufruct.* in facienda repartitione solutionis pensionis inter titularem antecessorem, † & successo-
2 rem, inspiciendum est tempus reseruatio-
nis, † i quo incipit annus, & terminat ea-
3 dem die sequentis anni, intra quod spatium videndum est, quis faciat recollectionem
4 fructuum, † nulla habita consideratione, quod illa sit in duos terminos distributa, †
5 cum hoc fiat pro commodiori solutione, vt firmant *Garzias de beneficio parte prima capite 5. numero 190. Tondutus de pensionibus capite 20. numero quinto Antonellus de tempore legali libro primo capite 18. numero 14.* & tenuit *Rota coram Penia decis. 703. & coram Coccino decis. 327. & coram Cardinale Canalerio decis. 129.* si enim fructus partim fuerunt percepti ab antecessore, partim à successore, †
6 quilibet tenetur pensionem soluere pro rata fructuum, & ratio est, quia pensio reseruatur super fructibus, † vnde pro illorum
7 rata soluenda est, *Gigas de pension. quæst. 39. numero 7. Rota post Pacificum de Saluiano interdict. decis. 221. numero primo & 2. & coram Cardinali Canalerio dicta decis. 129. & coram Durano decis. 448. à numero 34.* in proposito autem dum Hieronymus adeptus fuit possessionem beneficij de mense Aprilis 1671. & integros fructus dicti anni percepit, vt
8 non controuertitur inter partes, † procul dubio tenetur ad primum terminum eiusdem anni, † licet dies solutionis cesserit ante captam ab eo possessionem ex authoritatibus supra adductis.

Et ita &c.

R. P. D. EMERIX.

Barchinonen. Congruæ.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Rursus allegabat Rector in hac causa nimis inæqualem assignationem reddituum inter ipsum, & Vicarium, qui omnes fructus consequebatur; vbi verò ipse solam congruam retinebat, minus etiam sibi sufficientem, vt dicebat; Verum quia pro obseruatione assignationis factæ concurrebat possessio tricenaria, ipse autem fundamentum suæ intentionis non probauerat, ideo pro obseruantia assignationis denuo fuit in hac causa decisum.

SVMMARIVM.

1 *Fundamentum suæ intentionis vnusquisque probare debet, et si non probat non obtinet in actione per ipsum intentata.*
2 *Vnio si in primo instrumento plenaria esse non posset, ita nec poterit esse in secundo postea declarato, et num. 3.*
3 *Reseruatio, declaratio, seù immutatio in secundo instrumento facta, per inde est ac si in primo instrumento sequuta fuisset.*
4 *Vniones non habent certam formam, aut naturam.*
5 *Vnionis substantia pendet à lege, quæ illi à superiore tradita, et attributa est.*

6 Cen-

6 *Centenariam imo tricenariam poſſeſſionem habens poteſt allegare confirmationem Apoſtolicã, ſeù quemcumque alium titulum ſibi magis vtilem, ac proficuum et num. ſeq*

7 *Nouationem etiam à Pontifice confirmatam allegare poteſt, qui poſſeſſionem tricenariam habet.*

8 *Nouatio, ſeù mutatio tituli non reſultat ex ſola obſeruantia quadraginta annorum.*

DECISIO DCXLVII.

DOMINI facto rurſus accuratè perpenſo ſteterunt in deciſis ſub die 19.* Ianuarij 1674. coram Reuerendiſſimo Domino meo Matthæio nunc Archiepiſcopo Damaſceno, & Sacri Palatij Apoſtolici Præfecto, quia Archidiaconus, qui agit ad reintegrationem, ſeù immiſſionem in poſſeſſionem bonorum, ſeù reddituum Eccleſiæ Sancti Baudilij tanquam ſuæ Dignitati pleno iure vnitæ, non probat fundamentum
1 ſuæ intentionis; † Hoc eſt Dominium eorundem bonorum, ſeù reddituum ad ſe, ſeù dignitatem ſuam pertinere, ſiuè vnquã pertinuiſſe, provt deberet, ad *Text. in l. 2. ff. de probat. l. Actor C. eod. et vtrobique gloſ. et DD Rota coram Dunoz. Iun. deciſ. 441. et 540. numer. primo* cum alijs adductis *in Pampilonen. Decimarum 13. Iunij 1670. §. replicatio coram me.*

Ex lectura enim inſtrumentorum vnionis anni 1325. & 1326. in quibus ſe fundat, patet vnionem factam fuiſſe Eccleſia plena, & ſic Dominio adhuc exiſtente penes Rectorem, cum hoc, quod eo cedente, vel 6
decedente Archidiaconus, eiuſque ſucceſſores haberent omnes redditus, & prouentus, reſeruata tamen inde ad arbitrium Epiſcopi, & Capituli congrua portione pro Vicario perpetuo ad præſentationem obtinentis dignitatem ab Epiſcopo inſtituendo iuxta ordinationem, ad relationem duorum 7
Canonicorum tunc etiam electorum ab eodem Epiſcopo, & Capitulo faciendam Sũmario dato ſub die 19. Ianuarij 1674. *num. primo et 2.*

Vndè cum ad tollen. omnem materiam iurgiorum inter eoſdem Archidiaconum, & Rectorem idem Epiſcopus, & Capitulum maturè perpenſa relatione dd. duorum Canonicorum, eandem Vnionem, ſic vt ſupra, effectum adhuc non conſecutam anno ſequenti declarauerunt, & immutauerũt in hunc modum, quod omnes redditus, & 8
prouentus ſpectarent ad Rectorem tam pro ſua congrua portione, quàm oneribus Eccleſiæ ſupportan. quodque idem Annis ſingulis teneretur Archidiacono præſtare certam quantitatem fructuum, & certam quãtitatem pecuniæ pro decenti, & congrua ſui ſubſtentatione, *et quidquid reſiduum fuerit de redditibus ſit ipſius Vicarij pro ſui prouiſione pro ſoluen. penſione domui charitatis, etc. Iuribus Epiſcopalibus ſoluendis, et alijs oneribus Eccleſiæ ſupportandis, et alias pro voluntatibus eiuſdem Vicarij faciendis, etc.* vt latiùs continetur in codem Inſtrumento *num. 2.*

Sequitur, quod ſicuti, ſi vnio in primo inſtrumento ita peracta fuiſſet, non poſſit dici, quod illa eſſet plenaria, ſeu quod illius vigore dominium bonorum, ſiue reddituum Eccleſiæ pertineret ad Archidiaconum, † ſic nec etiam hoc dici poteſt, dum ea per eoſdem vnientes, vigore facultatis expreſſe ſibi reſeruatæ, re integra ita declarata, & immutata fuit, ſtante enim huiuſmodi reſeruatione, & ſucceſſiua declaratione, ſeu immutatione, † perinde habe-
3 tur ac ſi in primo inſtrumento vnio hoc modo facta fuiſſet iuxta *Text. in l. ſi Teſtamentum C. de inſtitut. et ſubſt. et in l. cum dotem C. de iur. dot.* & late in ſimili aduertit *Rota deciſ. 194. num. 48. cum ſeqq par. 5. recen. et apud Merlin deciſ. 802. num. 2.*

Illo autem modo ab initio fieri potuiſſe
4 non eſt dubium, † cum vniones non habeant certam formam, aut naturam, ſed omnis illarum ſubſtantia † pendeat à lege,
5 quam à Superiore receperunt provt declarat *Rot. deciſ. 5. num. primo par. 7. recent. et deciſ 156. num. 7. par. 11. et deciſ. 95. num. 8. et ſeqq. cor. Merlin.* vbi in ſpecie loquitur de hac eadem vnione, de qua eſt controuerſia.

His poſitis ſine difficultate procedunt omnia in præcedentibus huius cauſæ deciſionibus firmata, quod nimirum Archidiaconatus nunquam habuerit dominium bonorum, ſeu reddituum Eccleſiæ, quodque Rector, qui pro ſe habet pluſquam tricenarium poſſeſſionem, & vltra, † poteſt recte
6 repellere eundem Archidiaconatum allegando confirmationem Apoſtolicam, vel quemcumque alium titulum ſibi magis vtilem, & proficuum, per ea quæ tradit *Rota deciſ 254. numer. 10. par. 3. diuerſ. et in recent. deciſ 312. num. 4. par. prima et 218. num. 51. par. 6.* & ſic allegare, provt allegat † nouationem
7 ex contractu auctoritate Apoſtolica confirmato prædicti oneris annuæ præſtationis in aliud ſoluendi Archidiacono libr. ſeptuaginta annuas, vt declarant præcitatæ deciſ. & in ſpecie deciſ. *Merlin. 95.*

Neque obſtat *deciſ. in Aurien. Congrua 14. Martij 1618. coram bon. mem. Ottembergo.* Tum quia illa loquitur in caſu vnionis, per quã dominium fuerat ab initio pleno iure tranſlatum in Monaſterium, cui vnita erat Eccleſia Parochialis, & obſeruantia non excedebat ſpatio quadraginta annorum itaut
8 ex illa non poſſet deſumi nouatio, ſeù mutatio, vel alius titulus magis vtilis, & proficuus, & in eiſdem terminis loquitur *Coccin. deciſ. 1340. num. 8.* & alij ad id pro Archidiacono allegati; Tum etiam quia non probatur in hoc caſu Archidiacono deficere congruam ſuſtentationem, & redditus Eccleſiæ in eum modum excreuiſſe, vt deductis oneribus ſuperabundent pro congrua ſuſtentatione Rectoris, & Archidiaconales longè excedant, provt contingebat in præallegata *deciſ. Aurien.* Imò contrarium præſumitur ex tam diuturna acquieſcientia præ-

deceſſ-

decessorum Archidiaconi vniformi præstationi annuarum libr. 70.

Prout nec etiam intrant termini contractus alimentorum, seu administratoris, in quibus loquitur *decision. 707. coram Seraphin.* quia ex præmissis Rector non est administrator, sed Dominus omnium bonorum, seu reddituum Ecclesiæ cum onere præstandi annuam certam portionem fructuum, seu pensionem eius loco subrogatam, perinde ac si dicta portio, seu pensio in actu primi instrumenti vnionis reseruata fuisset ex auctoritatibus supra allegatis.

Et ita Partibus rursus acriter informantibus decisum fuit.

Plures decisiones in hac causa facta sunt, quæ omnes habentur impressa in alio præcedenti tomo primo istius Decimæ Octauæ Partis vbi sunt in ordine 70. 81. & 218.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Canonicatus.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Beneficium vacans per assecutionem alterius incompatibilis fuerat à superiore collatum, cuius gratiam ad impediendam, dicebatur illius resignationem non fuisse ab eodem superiore acceptatam, sed nullam acceptationem requiri decidit, quia hæc non est propria resignatio, sed necessaria dimissio, quæ etiam à principio inducitur, & acceptatur à lege.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium primum vacat per assecutionem alterius de sui natura incompatibilis.*

2 *Vacatio beneficij, quæ resultat ob assecutionem alterius incompatibilis, non dicitur cessio libera, sed necessaria.*

3 *Cessio beneficij vacantis per assecutionem alterius incompatibilis, non requiritur quod sit à superiore acceptata.*

4 *Vacationem beneficij resultantem ex assecutione alterius incompatibilis, ius ipsum facit, & acceptat.*

5 *Beneficium vacans per assecutionem alterius incompatibilis post duos menses conferri potest.*

6 *Vacatio beneficij resultans per assecutionem alterius incompatibilis intrat vsque, & ab initio.*

7 *Dimissio beneficij, quæ fit occasione assecutionis alterius incompatibilis non est propriè resignatio, cum non fiat sponte, sed coactè, & num. seq.*

9 *Resignatio licet appelletur dimissio beneficij, quæ fit ab assecutionem alterius incompatibilis, resignatio tamen propriè non est, nisi in eo, qui dicit abdicationem, & dimissionem.*

DECISIO DCXLVIII.

CANONICATVM Sanctæ Mariæ Maioris à Cardinale Columna Marco Antonio de Nobilibus validè collatum fuisse, ideoque illi immissionem debitam iterum Domini existimarunt prædictę decisionis 17 Iunij 1675. coram me emanatæ fundamenta approbantes.

Quidquid enim sit de priori modo vacandi istius Canonicatus ob resignationem à Sandrio factam ob assecutionem alterius Canonicatus in celebri Collegiata Sancti Petronij eiusdem Ciuitatis induxisse vacationem † pluſquam sufficientem in hoc 1 casu ob assecutionem, nempe alterius incompatibilis, † quo casu non agitur amplius de concessione libera, sed necessaria 2 ad formam *capit. de multa de præbendis innouat. per Concilium Tridentinum sess. 7. de reform. capit. 4.* in qua per Concilium non fit distinctio an acceptata fuerit ab habente facultatem 3 † destituendi necne, quia ius ipsum illam inducet, † & acceptat *Paris. de resign. libro primo quæst. prima ex numero 9. 16. & 58. Staphil. de liter. grat. titul. de vario modo vacation. verficul. tertius modus numero 6. Zerol. in praxi parte prima verbo beneficia §. ad tertium circa finem Garzias de benef. parte 11. capit. 5. numer. 41. Barbos. in extravag. execrabil. num. 7 de præben. & innuit decisio Bellamer. 659. in principio.*

Neque est opus probare subsecutam possessione secundi Canonicatus, quia cum non doceatur de impedimentis legitimis potuit Cardinalis Columna, & eius Vice Eminentissimus Cardinalis Carolus Barberinus † post duos menses conferre priorem, 5 quia tunc intrat vacatio † vsque ab initio 6 ad *Text. in dicto cap. de multa de præben. & in cap. licet 28. illo eodem titulo in sexto, & in Concil. Trident. session. 7. de reformat. dicto capit. 4. Lotter. de re benefic. libro 3. quæst. 23. ex num. 27 Garz. de benefic. parte 11. capit. 5. numer. 14. & 116. Adden. ad Burat. decis. 19 numer. 23.* & reprobato *Garzias Rota cor. Seraph. dec. 859 in fin. Dunoz. Iunior. decis. 815. numer. primo & magistraliter in rec. parte 12. decis. 241. ex num. 12.*

Non obstat, quod si collatio istius Canonicatus non subsistinetur ex causa resignationis, quæ fuit expressa in collatione facta ab Eminentissimo Barberino vice Cardinalis Columnæ, subsistineri non posset ex alia causa vacationis ob assecutionem incompatibilis, quia obseruabant Domini collationem subsistineri ex sua causa expressa ob resignationem nempe à Sandrio factam ante assecutione Canonicatus incompatibilis in Ecclesia Sancti Petronii, † quæ non 7 est proprie resignatio, cum non fiat sponte, vt opus esset ex notat post *Hostien. titulo de resignat. in principio mandos. de signat. grat. titulo de resignation. Rota coram Mobedan. decis. 11. ante num. primum de renunciat.*

8 Sed potius est coacta dimissio, † vt superius

rius dicebatur ob affectionem incompatibilis, quamuis appelletur resignatio † in eo
9 sensu, in quo dicat abdicationem, & dimissionem iuxta *Magistrales decisiones in diuersor. parte 4. decis. 599. & coram Coccin. decis.* 1
2060. per totam.

Et ita, vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana, seù Viterbien. Legati.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Excluduntur attentata, & pro admissione articulorum deciditur, quia illa sine lite non dantur, & lis quæ prætendebatur inesse, erat in causa diuersa, quinimmo deliberatio, & possessio subsecuta sunt ante factam citatio nē ad videndū sibi inhiberi; Hæc autē ideo recipitur, quia de relevantia constabat, & examen fieri debebat in Curia, & ideo incontinenti expediri poterat.

SVMMARIVM.

1 *Attentata sine lite non dantur, quia absque ea impossibile est illa fuisse commissa in spretum litis pendentiæ, qua non adest, & num. 3.*
2 *Pendentia litis in necessarium antecedens supponit introductionem, illius.*
4 *Attentata non cadunt in causis diuersis.*
5 *Inhibitio in vna causa non parit attentatum in alia.*
6 *Deliberatio, & possessio sequuta ante citationem factam ad videndum sibi inhiberi, non possunt dici attentata.*
7 *Inhibitio respicit futura, non autem præterita, super quibus iam consumatis cadere non potest.*
8 *Attentata vbi sunt turbida, de laudabili stylo Rotæ semper reiciuntur.*
9 *Articuli in Curia, quia probatio fieri dicitur in continenti, si sunt relevantes, semper admittuntur.*
10 *Articuli sunt relevantes si tendunt ad probandam filiationem ad effectum alimentorum.*
11 *Filij naturalibus adulterinis, sacrilegis & ex quocumque damnato coitu natis debentur alimenta de iure canonico.*

DECISIO DCXLIX.

CVM prætenderet Cecilia Martam in spretum litis pendentiæ in hoc Sacro Tribunali attentasse adipiscendo possessionem nōnullarum stantiarum, quæ vigore mandati Auditoris Cameræ sibi deliberari obtinuerat pro consecutione Legati scutorum trecentorum à Carolo relicti, proposui dubiū An constet de attentatis, seù potiùs articuli sint admittendi, & negatiuè quoad primam partem, quo verò ad secundam affirmatiuè fuit resolutum.

Attentata enim non adsunt, † quia cum nulla lis inter Martam, & Ceciliam esset in Rota, consequenter non potest ibi esse
2 pendentia, † quæ in necessarium accedens supponit litis introductionem, vnde exclusa remanent attentata dum excluditur lis, †
3 sine qua impossibile est dici fuisse commissa in spretum litis pendentiæ *Marches. de commiss. super attent. parte 2. cap. 2. §. primo num. primo Rota coram Buratto decis. 4. num. primo & decis. 344. num. 4. coram Peutinger. & in Tudertina pensionis 20. Martij 1673. §. Quamuis in fine coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Nec refert, quod inter Ceciliam, & Camillam hæredem Caroli lis sit introducta in Rota, quia cum personæ, & actiones sint diuersæ, nam ibi agitur inter prædictam Ceciliam, & Camillam de Legato habitationis, & alimentorum & hic agitur de Legato quantitatis, vnde intrant vulgatæ regu-
4 læ, † quod attentata non cadunt in causis diuersis *Lancellott. de att. par. 2. cap. 4. limit. 2. num. primo Adden. ad Buratt. decis. 644. nu. 10. Rota coram Ninott. decis. 54. num. primo* & In-
5 bitio in vna Causa † non parit attentatum in alia *Lancellott. vbi prox. quæst. 2. cap. 12. limit. 2. num. 27. Scacc. de appell. quæst. 17. lim. 47 mem. 2. num. 26. Rota coram Merlin. decis. 81. num. primo & decis. 16. num. primo & 2. coram Zarate.*

Minus relevat, quod in citatione ad dicendum contra litis pendentiam, & videndum reassumi, adesset inhibitio ad stantia, quæ siue iusta siue iniusta timenda erat, quia citatio fuerit executa sub die 13. Iulij 1673. quo tempore iam lis coram Auditore Cameræ erat finita, & deliberatio cum successiua possessione suum effectum sortita erat antecedenter sub die 11. eiusdem mensis, †
6 nullum proinde spretum posset considerari cum inhibitio respiciat futura, non autem
7 præterita † super quibus vtpote iam consumatis cadere non potest læsio maiestatis inhibentis *cap. si eo tempore de elect. in 6. mandos. de Inhibit. quæst. 70 num. 2. Lancell. de attent. post Inibit. par. prima cap. 20. In præfat. num. 14. et declarat. prima num. 2. Rota coram Bichio dec. 334. num. 4. et latiùs in decis. 20. num. 3. coram Ninot.* & satis est, quod attentata sint turbida †
8 ad hoc vt reijciantur iuxta stylum huius Sacri Tribunalis, de quo testatur *Rota dec. 21. num. primo coram Ninot.*

Quo verò ad articulos Rota admittendos esse censuit prout de facili consueuit, quando vt hic agitur de examine faciendo in Cu
9 ria, & sic Incontinenti, † & materia articulata est relevans, vt omissis antiquioribus dictum fuit *in Romana Dotis, et Fructuum 27 Iunij 1672. coram me, et in Romana Census 27. Ianuarij proximi præteriti coram R.P.D. meo Ybago.*

Relevantia satis sufficiens deducitur, †

quia

10 quia tendunt ad probandum Martam esse filiam Caroli ad effectum consequendi alimenta ex bonis illius, si enim probabitur filiatio, vtique alimenta denegari non poterunt, cum illa de æquitate Canonica † fi-
11 lijs naturalibus adulterinis Sacrilegis, & alijs quoquo modo, & ex damnato coitu procreatis debeantur *cap. cum haberet de eo, qui dux quam poll. per adult. Surd. de alim. tit. primo quæst. 10. à numer. 5. ad 8. Fenzon. ad Statut. Vrb. lib. primo cap. 140. n. 6. Rota decis. 8. per tot. par. 10. rec. et in Bononien. Hæreditatis de Pepulis 13. Iunij 1672. coram me et in Romana Filiationis 16. Maij 1672. coram Reuerendissimo Matthæo Archiepiscopo Damasceno, et Sacri Palatij Apostolici Præfecto.*

Et ita non constare de attentatis, & articulos esse admittendos decisum fuit vtraque parte informante.

R. P. D. RONDININO.

Nullius Sancti Edisti Bonorum.

Lunæ 10. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro rescissione transactionis deciditur, quia illa erat nulla, tanquam facta sine causa, super iure claro, & nihil pro ea datum erat, vel remissum, vt de natura transactionis requiritur, neque obstabat fideicommissum, propter quod ad transactionem fuerat deuentum, quia illud erat conditionale, & conditio numquam fuerat adimpleta; Pro vt nec minus aliqua vis fieri poterat in clausulis prægnantissimis in eadem transactione appositis, cum illæ sequantur naturam contractus, quo resoluto ex defectu consensus, & eas quoque resolui indubitatum est.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta sine causa, & super iure claro est ipso iure nulla.*
2 *Transactio remanet nulla, si hinc inde aliquod datum, vel compensatum non est.*
3 *Transactio nulla perinde est, ac si facta non esset, nec impedit exercitium primarum actionum.*
4 *Nullum, quod vll, nullum operatur effectum.*
5 *Fideicommissum conditionale expirat conditione non adimpleta, nec aliter purificata.*
6 *Conditionis purificatio, & implementum plenè, & concludenter probari debent.*
7 *Assertionem in sui præiudicium quis non fecisset, si illa vera non esset.*
8 *Clausula, sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura, constito de iure alterius, resolui possessionem sic concessam, nec vllum præstat impedimentum.*
9 *Clausulæ omnes, etiam prægnantissimæ sequuntur naturam actus cui apponuntur.*
10 *Contractu resoluto ex defectu consensus, resoluuntur etiam omnes clausulæ in eo adiectæ.*

DECISIO DCL.

SENTENTIAM AC. pro rescissione concordiæ, vtpote læsiuæ & sine Causa sufficienti Initæ inter Carolum Pelignum Capellanum, & Iugales de Bartholomicchis, veluti validam, & iustam in iudicatum transisse ob non prosecutam in tempore à dd. Iugalibus appellationem, Domini responderunt prima * Iulij 1675. coram me quam decisionem auditis hodie Bartholomicchis confirmarunt.

Cum enim ex testamentis Deliæ, & Lucretiæ, quæ reliquerunt pretium retrahendum ex bonis controuersis pro dote Capellaniæ institutæ, constet de bono iure Capellani, consequenter iusta fuit immissio, quam ad illa bona ei concessit AC. non attenta transactione inter ipsum, & Iugales de Bartholomicchis, ex qua inductus fuit ad dimittendam mediatè bonorum controuersorum, quia cum ipso iure nulla fue-
1 rit, veluti sine causa, † & super iure claro, in qua Capellanus totum amisit, nec Iugales ex eorum parte aliquid remiserunt pro
2 mutua compensatione ad hunc effectum requisita in *l. transactio quæ C. de transact.* non retinet proinde naturam transactionis, quæ solet parere exceptionem litis finitæ, † sed
3 habetur, ac si facta non esset, nec impedit primas actiones executiuas, & directo exer-
4 cibiles, † quia quod nullum est, nullum operatur effectum ex *text. in l. ex fideicommisso C. de transact. & in l. nam & si ff. de Iniust. & irrit. testam. Grat. discept. 691. ex num. primo Angel. de legit. contradict. par. 7. artic. 7. num. 144. Rot. in decis. adductis in rec. par. 12. decis. 383. num. 4. & coram Dunoz. Iun. decis. 792. num. 13. in Perusina Hæreditatis 27. Iunij 1670. §. nec vlla coram R. P. D. meo Bourlemont, ac late, & docte in Romana Augmenti Dotis 22. Iunij 1671. coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano.*

Constat aurem transactionem fuisse super iure claro, & sine vlla Causa ex parte Capellani decepti, cum Iugales de Bartholomicchis nullam probabilem prætensionem adducant super his bonis controuersis; & mandatū de immittendo à b. m. AC. Bulgarino vigore cuiusdam fideicōmissi ab Æmilio Lupo Constituti nullam habet subsistentiam, quia cum illud institutum esset sub conditione natiuitatis Posthumi, eo ipso quod hæc natiuitas non probatur, ex Testibus non citata parte examinatis, & inuerisimilia deponentibus, tam circa cognitionē Testatoris, quam circa natiuitatem Posthumi Summario Capellani *num. primo* & prosequuntur scribentes pro ipso, fideicom-
5 missum expirauit, † veluti conditione illius non adueniente, † cuius concludens proba-
6 tio requiritur ex regula *Textus in l. is cui ff. de act. & obligat. & in l. vnica §. fin autem C. de caduc. tollen. Peregrin. de fideic. art. 43. ex num. 9. Adden. ad rec. par. 9. decis. 352. ex num. 70. Rota coram Dunoz. dun. decis. 633. num. primo & in recen. par. 14. decis. 203. num. 6. & decis. 474. num. 15 cum vulgatis.*

Quinimo ad excluſionem iſtius conditionis animaduertebant Domini nullam afferri adnotationem natiuitatis, aut mortis eiuſdem Poſthumi, cum tamen afferantur adnotationes Baptizatorum ex libris Parochi vſque ab anno 1594. Summario Capellani num. 2. atque tradita fuiſſe bona pretenſo fideicommiſſo ſubiecta à Paulo fratre fideicommittentis, qui fuerat ſubſtitutus Poſthumo naſcituro cum aſſertione, quod illa erant libera, & exempta ab omni fideicommiſſo, † quod vtique non aſſeruiſſet in proprium præiudicium, ſi vere fideicommiſſum purificatum fuiſſet per natiuitatem Poſthumi, cui ipſe ſubſtitutus fuerat, ideoque cautè admodum AC. Bulgarinum conceſſiſſe mandatum de immittendo fundatum in falſo ſuppoſito prætenſi fideicommiſſi cum clauſula, *ſaluatis ſine præiudicio habentium, meliora & potiora iura extract pag.* 164. quæ clauſula operatur ex mente ipſius iudicantis, vt conſtito de alterius bono iure, poſſeſſio reſoluatur nullumque præſtet impedimentum veritati, vt declarant *Ruin. conſ.* 168. *ex nu* 24. *vol. primo Natt. conſ.* 503. *num.* 12. *&* 13. *Ridolphin. in praxi par.* 2. *cap* 7. *num.* 99. *Rota coram Reuerendiſſimo Roxas deciſ.* 313. *num.* 9. *& dec.* 339. *num.* 14. *& in rec par.* 14 *deciſ.* 100. *num.* 7. *&* 8. *cum aliis in Farſen. ſeù Sabinen. Bonorum* 13. *Iunij* 1672. §. *ſed ſi inueſtitura coram me*.

Non obſtat, quod Capellanus tranſegerit non ſolum nomine Eccleſiæ, ſed etiam nomine proprio, quia parum refert quo nomine inita fuerit tranſactio, cũ in vtroq; caſu ſubiaceat vitio nullitatis ob defectum cauſæ, quæ influit in defectum conſenſus, citra quem, vt ex ſe patet, nec Eccleſia, nec quilibet alias non priuilegiatus obligatur etiamſi adeſſent prægnantiſſimæ clauſulæ iunctæ cum iuramento, cuius abſolutionem obtinuit Capellanus extract pag. 65. quia hæc omnia ſequuntur naturã actus, cui apponuntur, & deficiente conſenſu quoad principalem contractum, † deficit etiam quoad clauſulas conſequentes *Abb. in cap. cum contingat* 28. *numer.* 4. *& ſeq. de Iurisiur. & conſ.* 107. *num.* 3. *&* 4. *par.* 2. *Felin. in cap. in præſentia ſub num.* 8. *de probat. Conar. in cap. quamuis pactum par.* 3. §. 4. *num.* 3. *de pactis in* 6. *Crauett. conſ.* 162. *num.* 10. *& conſ* 420. *num.* 7. *&* 8. *Rimin. Iun. conſ* 5. *num.* 118. *Pariſ. conſ.* 10. *nu.* 100 *& conſ.* 12. *num.* 87. *vol. primo Menoch. conſ.* 412 *per tot. Bcec. conſ.* 206. *num.* 26. *&* 27. *Rot. diuerſ. par.* 4. *deciſ.* 102. *num. primo & ſeq. & rec. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 318. *num. primo*.

Quod autem ſententia pro reſciſſione tranſactionis lata ab AC. & in iudicatum tranſacta, de qua hodie principaliter queritur nulla fuerit ob non ſeruatos terminos ſubſtantiales, ſubſiſtere non videbatur ex ipſo extractu à pag. 75. ad 101.

Et ita, vtraque parte informante, reſolutum fuit.

Altera præſentis cauſæ deciſ. eſt impreſſa ſupra in hoc eodem tomo deciſ. 653.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Legati.

Luna 10. *Februarij* 1676.

ARGVMENTVM.

Condemnatus fuerat hæres ad præſtationẽ legati, ſed cum illud in nomine debitoris cõſiſteret, iniuſta condemnatio viſa eſt, quia ad aliud ipſe non tenebatur, quam ad ceſſionem iurium, quæ etiam abſque vllo facto hominis recta via tranſeunt in legatariũ, cumque de inexigibilitate opponeretur, hæc citra culpam ipſius hæredis proueniens, dãno legatarij cedere debuit.

SVMMARIVM.

1 *Legati pro conſequutione coram AC. agitur iudicio executiuo*.
2 *Legati executio petita à Rota vigore mandati AC. non conceditur, ſed ordinariè canonizatur illius iuſtitia, quatenus de ea conſtet*.
3 *Mandatum iniuſtum executioni demandari non debet*.
4 *Hæres iniuſtè condemnatur ad præſtandum de alys bonis hæreditarys legatum nominis debitoris à teſtatore relictum*.
5 *Legatum nominis debitoris, & proprietatis, cuius ſolum dominium directum teſtator habebat, ipſo iure tranſeunt in legatarium*.
6 *Hæres in legato nominis debitoris ad aliud non tenetur, quam ad ſolam ceſſionem iurium*.
7 *Legatum, quod propriè conſiſtit in iuribus incorporalibus, nullam ceſſionem requirit, ſed ipſo iure tranſit in legatarium, & num. ſeq*.
8 *Legatarius abſque aliquo facto hæredis, & ſine vlla ceſſione agere poteſt pro conſecutione legati iurium incorporalium. et n.* 12.
9 *Inexigibilitas legati, quæ non prouenit culpa hæredis, indamnum legatarij cedit, non autem ipſius hæredis*.
10 *Hæres non tenetur ſtatim tradere, & notificare legatario legatum*.
11 *Hæres interpellatus pro ſolutione legati, ſufficit quod non ſit in mora*.

DECISIO DCLI.

HABITA notitia per Eminentiſſimũ Mildacchinum commendatarium Abbatiæ Sanctorum Clementis, & Panratij de Vrbe legati facti ad fauorem eiuſdem Abbatiæ à quondam Carolo Gabrielio vſque de anno 1621. tam canonis annuorum ſcutorum octo illi debiti à quondam Antonio Scaliza, quam proprietatis fundi, cgit executiuè coram AC. Cauallerino contra hæredes dicti Caroli pro præſtatione dicti legati, aſſecuratione proprietatis, & ſolutione canonum decurſorum à die obitus teſtatoris ſequuti de anno 1625. & obtinuit ad formam petitionis mandatum executiuum contra bona hæreditaria illius, ſed interpoſita

sita per hæredes appellatione mihi commissa fuit causa cum clausula si quid exequendum; Idcoque dubitaui an mandatum A.C. esset exequendum, & negatiua prodijt resolutio.

Quamuis enim Domini non dubitauerint valide fuisse actum coram A. C. exequutiue pro consecutione legati † ex mõ-
1 cusso stylo vigente in illius tribunali, sat em in similibus causis agendi licet secus seruari soleat in Rota, vbi propterea quando ex integro petitur exequutio mandati AC. pro
2 legatis relaxati, † denegatur illius executio, sed canonizatur iustitia, quatenus de illa conster, vt omnibus ponderatis firmatum fuit coram *Dunozetto iuniore decis. 597. num. 1. & 7. in recent. decis. 513. num. 1. & seqq. par. 13. & in Faventina Legati 2. Martij 1665. §. iustum quidem coram R.P.D. meo Taia*; attamen cum in præsenti constet de notoria iniustitia eiusdẽ
3 mandati, † ipsius exequutio est deneganda, vt pluribus relatis dixit *Rota decis. 162 num. 1. coram Eminentissimo Domino Cardinali Ottobono*.

Iniustitia verò dicti mandati resultat ex eo, quod condemnati fuerunt hæredes Caroli ad præstandum legatum, & soluendum
4 canones vt supra, † quod de iure fieri nequibat, cum legatum consistat in nomine debitoris particularis, & proprietate fundi
5 specialiter legata, † cuius dominium ipso iure transiuit in Ecclesiam legatariam, vt disponunt textus *in l. si tibi homo 88. §. cum seruus ff. de legat. primo, l. à Titio 66. ff. de furt.* & tradunt *Peregrin. de fideicommiss. articul. 49. numer. 103.* & Doctores passim, ideoque hæ-
6 redes ad aliud non tenentur, † quam ad cessionem iurium *l. si sit legatum 77. §. si mihi ff. de legat. primo*, ibique Scribentes, & pluribus relatis *Cyriac. contr. 336. num. 1. & contr. 337. numer. 6. Olea de cessione iurium tit. 5. quæst. 14. nn. 7. & seqq.* & dixit *Rota decis. 11. num. 2. & 3. de testam. in antiquis*: Imo quando legatum consistit in iuribus incorporalibus, propriè non
7 requiritur aliqua cessio, † sed iura ipsa ita transeunt in legatarium, vt absque cessio-
8 ne, † aut alio facto hæredis agere possit, *Virgil. de legitimat. personarum cap. 20. num. 29. Olea de cessione iurium titul. 4. in miscellan. numero 8.*

Non obstat, quod interim nomen debitoris rèdactum sit inexigibile, & fundus remanserit cum alijs confusus, itaut modo amplius distingui nequeat, tùm quia hoc in facto non fuit legitimè iustificatum, tùm etiam quia cum inexigibilitas proue-
9 nerit absque culpa hæredum, † id cedere debet in damnum ipsius legatarij, non autem hæredum, *Barrius de success. lib. 9. titul. 33. sub num. primo, Olea de cessione iurium titul. 4. qu. 5. num. 5.* & firmauit *Rota d. decis. 11. num. 10. de testamentis in antiq.*

Nec culpa hæredum deduci valet ex eo, quod non tradiderunt, nec notificarunt sta-
10 tim legatario legatum, † quia illi ad id minimè tenebantur, sed sufficit, quod interpel-
11 lati † non sint morosi, ad textum in *l. cum res 49. ff. de legat. primo*, & indiuidualiter in *l. si ex legati 23. vbi gloss. & Bartol.* alijque Doctores *ff. de verb. obligat.* eoque magis, vt su-
12 pra absque vllo facto † hæredum agere poterat.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ DECANO.

Tergestina Pecuniaria super bono Iure.

Lunæ 10. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Nullam remanere deciditur hypothecã in mercibus minutatim vẽditis, sed super illis, qui prior est in tempore, potior est in iure; Prioritas autem ab apocha fuit desumpta, quæ trino teste munita prævalet instrumento publico, cuius itaque creditorem suam satisfactionem obtinere potuisse declaratur, etiam in actu decoctionis sui debitoris, quia cum creditum esset certum satisfactionem procurando nemini fecit iniuriam.

SVMMARIVM.

1 *Merces si non venduntur vniuersaliter, vt corpus, & taberna, sed particulariter, & minutatim, non remanent hypothecata.*
2 *Commercium publicum impediri non debet.*
3 *Prior, qui est in tempore, est etiam potior in iure.*
4 *Apocha trino teste munita non differt à publico instrumento. & num. seqq.*
5 *Antidata quam in apocha malitia hominum edinuenit ad fraudandum creditores, cessat, si apocha sit trino teste signata.*
6 *Apocha confecta triennio ante sequutam decoctionem, non potest, nec debet remanere suspecta de antidata.*
7 *Tristis, futurus euentus non præsumitur cogitatus.*
8 *Homines semper sperant progredi de bono in melius, non autem de malo in peius.*
9 *Debitor etiam in limine decoctionis suo creditori satisfacere non prohibetur.*
10 *Creditor procurans à suo debitore etiã de proximo decolituro, sibi satisfieri de suo credito, vtitur iure suo. & num. seqq.*
11 *Iure suo vtens nemini facit iniuriam.*
12 *Solertia creditoris appellatur in obtinenda satisfactione sui crediti a debitore de proximè decolituro.*
13 *Creditum simpliciter confessionatum, non præfertur credito mediante pecunia numerata contractu. & vid. num. seqq.*
14 *Confessio de recepto facta sub spe futuræ numerationis, non præiudicat creditori, qui mediante pecunia numerata contraxit, etiamsi prior pecunia postea numerata sit.*

15 *Confessio de recepto probat debitum tam contra confitentem, quàm contra creditores illius, qui postea contraxerunt, si de ea suspicari non possit, aliàs secus. & num. seq.*

16 *Venditor potest pretium etiam emptori donare.*

17 *Vnusquisque rei suæ est moderator, & arbiter.*

DECISIO DCLII.

CONSTARE de bono iure Donadoni respondit Rota, me proponente sub die 25. Iunij 1674. & hodie permansit in decisis, non obstantibus obiectis repetitis, & alijs nouiter excitatis; nam ferramina, quæ ille emit à Carolo Matthæio Ripoch, qui eadem antecedenter receperat in solutum à Lucatellis transierunt in dominium Ripochi, & successiuè Donadoni emptoris, qui super illis tamquam tertius molestari non potuit à Velzijs creditoribus illorum de Lucatellis, cum merces quando non vendun-
1 tur vniuersaliter, vti corpus, & taberna, †sed particulariter, & minutim distrahuntur nõ
2 remaneant hypothecæ, † ne publicum cõmercium impediatur, vt præter relatos in præterita *decis. § quod autem*, firmant *Maresc. var. resol. lib. 1. cap. 24. num. 3. Negus. de pignor. par. 2. mem. 2. num. 23. Rodriguez de cencur. credit. par. 2. art. 3. num. 54. Rot. post eum dec. 4. num. 8.*

Eo magis quia Donadonus metitur ius suum à d. Ripoch, qui illa recepit pro credito contracto de anno 1659. quod cum appareat anterius credito ipsorum de Velzijs, qui Lucatellis pecuniam tradiderunt de anno 1661. & 1662. iuuatur proinde vulgari re-
3 gula prior in tempore † potior in iure, *cap. qui prior de reg. iur. in 6.* nil vrgente, quod de illius credito constet per simplicem apocham, quia cum hæc reperiatur trino teste
4 munita †nihil differt à publico instrumento, iuxtà *Text. in l. scripturas C. qui pot. in pign. hab.* Tunc enim cessat illa sinistra suspicio anti-
5 datæ, † quam malitia hominum adinuenit ad fraudandum creditores, *Menoch. cons. 787. num. 6. Rot. decis. 719. num. 8. coram Burat. at 421. num. 7. par. 13. rec. in Perusina executionis 26. Nouemb. 1672. in princ. coram bo. me. Priolo.*

Nec visa est subsistineri repetita simulatio tam confectionis apochæ, quàm dationis in solutum deducta ex imminenti decoctione illorum de Lucatellis, quia præter quod illa non est sufficienter probata, excluditur ad-uerteudo, apocham fuisse factam per trien-
6 nium, & vltra ante prætensam† decoctionẽ, quod tempus nullo modo dici potest suspectum, vt firmat præterita *decisio*, & dictum fuit in *Perusina Executionis 13. Martij 1671. §. porrò coram bo. me. Priolo*, cum non sit verisi-
7 mile tunc fuisse cogitatum tristem futurum euentum decoctionis, semper enim homi-
8 nes sperant de bono in melius progredi, †nõ autem de malo in peius, vt arguit *text. in §. in fraudem, instit. quib. mod. manum. non lic. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. num. 1918.*

Similiter suspicari non potest fraudem intercessisse in datione in solutum, quia dum creditum Ripochi erat clarum, cuius solu-
9 tionem Lucatelli effugere nequibant, †ideò ad illam deuenerunt, etiamsi fuissent in limine decoctionis, cum ad id quouis tempore compelli potuissent à creditore, *Franc. decis. 55. num. 4. Grat. disc. 30. num. 15. & 16. Rot. decis. 169. num. 13. coram Eminentiss. Ottob. & in Romana concursus creditorum 19. Ianuar. 1671. §. quæ si procedunt in fin. cor. me*; Vnde Ripoch
10 curando sibi satisfieri eo modo, †quo pote-
11 rat, vsus est iure suo, † & nemini facit iniuriam, vt in his terminis ponderant *Sard. consil. 528. num. 35. Grat. d. disc. 391. num. 26. & 27.*
12 vbi quod hæc dicitur †solertia creditoris, & sequitur *Rot. in d. Romana concursus creditorum, d. §. quæ si procedunt*, confirmata 8. *Febr. 1672. §. in proposito coram me.*

Minus obstat nouum motiuum defumptum ex eo, quod creditum Ripoch, licet in tempore anterius, tamen cum innitatur
13 simplici confessione de recepto † præferri non debeat credito ipsorum de Velzijs per actualem pecuniæ numerationem contracto, iuxtà *tex. in l. Titius ff. quæ res pign. oblig. poss.* & deducta per *Rip. in l. priuilegia num. 23. ff. de priuil. credit.*, & alios recensitos in *d. Perusina executionis 13. Martij 1673. coram bo. mem. Priolo.*

Quia conclusio ista non sic indefinitè recipitur, sed procedit in casu, quo constaret confessionem fuisse factam sub spe futuræ
14 numerationis † subsequutæ post ius quæsitum creditoribus, qui medio tempore contraxerunt, vt est casus d. *l. Titius*, vel quando confessio emanasset inter personas suspectas, & in limine decoctionis, vel in casu, cui lex resisteret, vel aliàs de contractu suspicare-
15 tur; † secus autem quando contractus non est de sui natura suspectus, seu gestus tempore suspecto, aut inter personas prohibitas; tunc enim recepta est opinio, quod confes-
16 sio de recepto † probet debitum, tam contra confitentem, quam contra creditores, qui post illam cum ipso confitente contraxerunt, vt conciliando contrarias opiniones tradit *Gait. de credit cap. 2. tit. 3. num. 527. Andreol. contr. 31. in fin. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 26. num. 10. Ioseph Vela differ. inr. 21. ex num. 17. Salgad. labir. credit. par. 3. cap. 13. num. 31.* & distinguendo omnes casus testatur de veriori, & receptiori in Tribunal. Rotæ *in d. Perusina executionis 13. Mart. 1673. §. in omnem verò coram bo. me. Priolo.*

Demum quod Donadonus non soluerit pretium Ripocho non interest Velzijs, sed
17 cogitandum relinquitur venditori, † qui poterat etiam illi donare, cum quilibet sit in re sua moderator, & arbiter, *l. in re mandati C. mandati*, ideò ex prædictis, & aliis in antecedenti decisione deductis, quæ hodie Dominis placuerunt, resolutum fuit esse standum in decisis, vtraque Parte audita &c.

Plures decisiones in hac causa factæ sunt, altera, quæ est impressa supra hoc eodem tomo, & est decis. 340. altera, quæ hic immediatè subsequitur, & altera

altera præsentis confirmatoria infra sub die 2. Decembris ipsius præsentis anni.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Tergestina Pecuniaria super recognitione manus.

Lunæ 10. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Quia nunquam cõceditur probatio, quæ probata non releuaret, denegatur ideo in hac decisione recognitio manus per comparationem literarum, quia ea admissa, adhuc creditum, licèt posterius, suam anterioritatem habebat ab alio credito illi anteriore, ac etiam quia in omnem casum d. recognitio fieri non poterat sine citatione principaliter interesse habentis.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio manus per comparationem literarum fieri non potest absq; citatione illorum, qui principale interesse habent.*
2 *Comparatio literarum, vel alia recognitio manus non admittitur, si probata non suffragatur: & num. 4. cum seq.*
3 *Creditum anterius habere non sufficit, si creditum posterius suam sumit anterioritatem ab alio credito illi anteriore.*
4 *Probatio, quæ probata non releuat, non conceditur, nec fieri permittitur. & num. 2. cum seqq.*
5 *Expensis inutilibus partes grauari non debent.*
6 *Laboribus inanibus homines fatigandi non sunt.*
7 *Remissoria non conceditur si materia articulata sit irrelevans, & probanti probata nõ suffragaretur.*

DECISIO DCLIII.

QVEMADMODVM super bono iure ad fauorem Donadoni Rota hodie stetit in decisis, ita quoque confirmauit alteram decisionem super recognitione manus, quam Velzij ad probationem proprij crediti fieri prætendebant per comparationem, & moti sunt Domini ex eisdem rationibus deductis in decisione edita in die alterius resolutionis captæ super negocio principali, nimirum talem comparationem † fieri non posse absque citatione illorum de Lucatellis, de quorum interesse principaliter agitur, & quod prætensa comparatio inutilis est, † quia etiamsi per illam iustificaretur creditum ipsorum de Velzijs, adhuc nil releuaret, cum tamquam posterius obstare non possit Donadono, † qui anterioritatem sumit à credito Caroli Matthæi Ripoch, à quo emit ferramina illi data in solutũ à Lucatellis, vt probat præterita, & hodierna decisio super bono iure, quando enim partes probare intendunt † id quod probatum non releuat, Rota ne inutilibus † expensis grauentur, & inani † labore fatigentur, non permittit huiusmodi † irrelevantes probationes fieri, vt quotidie practicatur in remissoria, quæ semper denegatur, quando prout hic materia articulata est irrelevans, & probanti probata non suffragatur, iuxtà *Text. in l. ad probationem, vbi glossa in verb. non conuenit C. de probationibus, Rota decis. 833. num. 6. coram Dunozetto iuniore*, & dictum fuit in *Ariminen. fideicommissi 10. Decembris 1668. coram me*, & sæpè in alijs.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Altera decis. præcedens emanauit in ead. causa, cuius in calce etiam alia concordantes positæ sunt.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Primogenituræ de Luparis.

Lunæ 10. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Forma deputationis Oeconomi in transactione conuenta seruari deciditur, nec illi nouũ onus depositi adiungi posse resoluitur, prout nec minus conceditur regressus ad fructus in eadem transactione renunciatos, quia hæc omnia excludebantur à pactis, & ab obseruantia eiusdẽ transactionis. Alios verò fructus in eadẽ transactione non consideratos, ad illum spectare declarantur, ad quem semota d. transactione de iure spectare debuerant.

SVMMARIVM.

1 *Transactionis forma seruari debet, & ab ea recedi non potest.*
2 *Transactio est stricti iuris, quæ nec patitur extensionem, aut restrictionem.*
3 *Transactio restringitur tantummodo ad expressa.*
4 *à Pactis, & conditionibus transactionis recedi non potest.*
5 *Pacta, quæ transactionem componunt, illius pars esse dicuntur.*
6 *Regressus ad fructus renunciatos mediante deputatione Oeconomi, qui eos colligat, & percipiat, non conceditur.*
7 *Hæres non potest petere id, quod eius auctor renunciauit.*
8 *Obseruantia interpretatiua deducitur tam ex facto, quàm ex non facto.*
9 *Transigentium qualis fuerit à principio voluntas, ex obseruantia transactionis deducitur.*
10 *Depositum, quod nunquam fecit antecessor Oeconomus, nec minus facere tenetur illius successor.*
11 *Obseruantia antecessoris probat, ad quid teneatur successor.*
12 *Subrogatus non cogitur plus præstare, quàm præstabat ille, in cuius locum fuit subrogatus.*
13 *Transactio extinguit omnes titulos, cunctasque actiones, & obligationes præcedentes.*
14 *ad lucra ante transactionem vigentia, amplius regres-*

greſſus non datur. & ſup. num. 6.

13 *Hæres non poteſt redire ad primæua iura, ad quæ regreſſum habere ſuus auctor fuit prohibitus.*

16 *Caſus in tranſactione non cogitatus, tamquam omiſſus venit ſub diſpoſitione iuris communis.*

17 *Fructus quos tranſactione ſublata, quis conſequi debuiſſet, ita conſequitur, ſi de eis in eadem tranſactione cogitatum non eſt.*

DECISIO DCLIV.

SVPER Primogenitura Matthæi de Luparis controuerſia exorta inter Senatorem M. Antonium Luparum, & Marchionem Æneam Magnanum, agitata primo in Curia Bononiæ, & ſubinde in *Rot.* vt videre eſt ex *deciſionibus 194. & 413. par. 14. recent.* fuit tandem per tranſactionem ad vitam amborum collitigantium duraturam, compoſita, & pro concordiæ obſeruatione extenſa, fuit apocha varijs pactis completa, inter quæ illud inſeritur, quod Oeconomus, qui ſuper bonis Primogenituræ fuerat ad inſtantiam Marchionis deputatus, de qua eius preſenti ſummar. *num.* 1. & pro tempore arbitrio eiuſdem deputandus erat, conſignare deberet Senatori Luparo medietatem dictorum fructuum, donec filij maſculi Marchionis naſcerentur, iiſque natis, tertiam partem, reſiduum verò vſque tunc perceptorum, & pro tempore percipiendorum conſeruare pro dictis filijs maſculis naſcituris, quotiès Marchio ipſe non eſſet illorum capax. Tractu poſtmodum temporis iuxta caſuum contingentias variæ ſubortæ ſunt quæſtiones; nam mortuo Senatore Luparo altero ex tranſigentibus, Franciſca Maria eius filia dubitauit, an ei obſtaret dicta tranſactio, & coram R.P.D. meo Bourlemont* per binas deciſiones fuit affirmatiuè reſolutum; Mortuo ſubinde etiam Oeconomo, ad inſtantiam eiuſdem Franciſcæ Mariæ fuit diſputatum, vtrum in locum demortui eſſet ſubrogandus alius; & ſub die prima Aprilis ſuperioris anni coram me fuit pariter affirmatiuè concluſum, ad cuius deciſionis ſenſum cum deinde Marchio Æneas in Oeconomum deputauerit Marchionem Albergatum, Virum Senatorium, & Patrem famil. opibus diuitem, excitata fuit altera quæſtio, quomodo circa fructuum adminiſtrationem ſe gerere deberet; Dato propterea dubio, An dictus Oeconomus teneatur fructus deponere, vel quid de illis facere debeat, fuit prout infra reſolutum.

Et pro faciliori reſolutione ſumpto themate ab eadem concordia, conſtituebant Domini diſtinctionem inter fructus, quos Oeconomus ſoluebat in vita Senatori Luparo, & inter alios, quos penès ſe retinere debet ſoluturus filiis Marchionis Æneæ; Et ab iſtis incipiendo dixerunt, Oeconomum non teneri deponere. Cum enim tale quid in tranſactione conuentum non reperiatur, quinimo in *cap.* 6. apochæ ſuper ea extenſæ obligatio iniungatur Oeconomo. Di tenere tutti i frutti percetti ſino al preſente giorno à beneficio de i figli di eſſo Sig. Marcheſe, mentre eſſo Sig. Marcheſe Enea ne foſſe incapace &c. Et rurſus *in cap. antepenultim.*: Qual Signor Economo promette di render buon conto del reſiduo dell'entrate &c. che gli reſtarà in mano, a' figli d'eſſo Sig. Marcheſe per ſecondare la di lui mente, mentre eſſo Sig. Marcheſe ne foſſe incapace &c. Et demum *in cap. penultimo*: E per li frutti, e rédite, che dedotte le portioni, come ſopra, reſteranno in mano per l'auuenire al Signor Economo pro tempore &c. non poteſt noua forma ſuper inducta, † ab iſta in tranſa-
1 ctione tradita recedi, eſt *textus* clarus *in l. quamuis 39. C. de tranſact. vbi Bald. & Iaſ. Rot. coram Cerill. deciſ. 111. num. 1.* & paſſim. Et hoc
2 non ſolum, quia tranſactio eſt ſtricti † iuris, quæ nec extenſionem, aut reſtrictionem
3 patitur, ſed ad expreſſa † dumtaxat reſtringitur, *l. ſi vnus §. ante omnia ff. de pact. l. ſi de certa C. de tranſact.* cum ſimilibus, latè *Mantic. de tacit. lib. 26. tit. 6. nu. 1. & ſeq. Rota coram Cerula deciſ. 1684. num. 22. coram Duran. deciſ. 233. nu. 7.* Verum etiam quia proceſſerunt partes in tranſigendo per viam pacti, & conuentionis, vt *in* procmio, *ibi*: Conuengono di venire al preſente accordo con l'infraſcritti
4 patti, e conditioni, † à quibus nullatenus reſilire licet, *l. Iuriſgentium §. Prætor ait ff. de pact. l. 1. ff. de adilit. edict.* cum concordan. *per Surd. conſ. 183. & Honded con. 19. lib. 1. vbique num. 11. Rot. deciſ. 194. num. 1. par. 13. rec.*

Et cum inter cætera pacta, quæ tranſactionem componunt, † & pars illius dicuntur,
5 *Rot. coram Pen. deciſ. 501. num. 3.* adſit illud realis renunciationis, & abdicationis cuiuſcumque iuris factæ de his fructibus à Senatore Luparo tam ante tranſactionem percepti, quàm poſt (dempta portione eidem conſignanda) percipiendis, quos deſtinatos diximus pro filijs dicti Marchionis naſcituris, vt in d. *cap. 6. & cap. penult.* vbi etiam promittitur indemnitas Oeconomi, aut cuiuſcumque alterius, qui eos percepiſſet, † ceſſat
6 quodcumque ius regreſſus ad dictos fructus renunciatos, *l. quæritur §. ſi venditor ff. de adilit. edict. Bec. conſ. 38. num. 4. Surd. prærit. conſil. 133. num. 11. Rot. deciſ. 192. num. 9. par. 1. & deciſ. 141. num. 12. par. 5. recent.* Nec Franciſca Maria
7 hæres petere poteſt id, † quod dictus Senator eius pater renunciauit, *Galerat. de renuntiat. lib. 7. cap. 11. num. 28. & ſeq. Rot. coram Dicio dec. 649. num. 6.* multo minus quod fiat depoſitum, in proximis terminis *Rot. coram eodem Dic. dec. 156. num. 15. & 16.*

Quæ omnia comprobauit ſubſequuta obſeruantia, etenim dum vixit primus Oeconomus, viuente adhuc Senatore Luparo, & iſto defuncto, dum ſuperuixit, fructus nunquam depoſuit: Cum autem tam ex
8 facto, quàm ex non facto † obſeruantia interpretatiua eliciatur, *Spad. conſ. 232. num. 11. lib. 2. Bich. deciſ. 660. num. 17. in rec. dec. 291. n. 10. & 11. par. 9. dec. 520. num. 15. par. 23.* inde deducitur qualis in ſui primordio † fuerit tranſi-
9

gen-

gentium voluntas, *Cravett. conſ. 211. num. 8.* & ex aliis ſubdit *Rot. coram Bich. deciſ. 660. n. 18. in recent. dec. 289. num. 7. par. 11.* & paſſim, vt ſcilicet eodem modo, quo anteceſſor nun-
10 quam depoſuit, † ita nec teneatur deponere ſucceſſor, *Rot. coram Pen. dec. 753. num. 3.* & ſumpto argumento à vi ſubrogationis, & 11 ab obſeruantia anteceſſoris † ad oſtendendum, quod non teneatur ſubrogatus plus 12 præſtare, † quàm præſtabat ille, in cuius locum ſubrogatur, tradit in proximis term. *Gratian. diſcept. 716. num. 13. cum tribus ſeqq.* & generaliter *Enerard. in Topic. loco à vi ſubrogationis, Rot. deciſ. 418. in fine par. 3. & dec. 83. nu. 8. & 9. par. 8. rec.*

Neque prætenſa hæc obligatio deponendi redditus deſumenda venit ex ſententia, iudicis primæ inſtantiæ, qua expreſsè præcipitur Oeconomo, vt debeat bona primogenituræ adminiſtrare arbitrio boni viri, redditus inueſtire, & alia omnia facere, quæ diligens paterfamilias facere deberet, &c Quia per dictam tranſactionem ſubſequutam, à qua, tamquam à regula præcedentiũ 13 litium terminatiua, ſumendum eſt † initiũ, tituli omnes, omneſque actiones, & obligationes præcedentes tam de iure, quàm ex quauis alia cauſa competentes, fuerunt ſaltem ad vitam tranſigentium extinctæ, *cap. 1. cum ibi notatis de tranſact. Valeron. eodem tract. tit. 5. quæſt. 4. num. 3. & ſequent. Rot. coram Mantic. dec. 141. num. 8. coram Merlin. dec. 854. num. 4. coram Bich. dec. 83. num. 1. cum ſeqq.* Ideoque quemadmodum ex hac eadem ratione, dũ agebatur de noua Oeconomi deputatione, dixit *Rota coram me ſub d. die prima Aprilis ſu-*
14 *perioris anni* † non licuiſſe Marchioni ad iura
15 ante tranſactionem vigentia recurrere, † ita nec modo licet Franciſcæ Mariæ, ex traditis in eadem *deciſ. §. Etenim.*

Hæc tamen omnia, quæ procedunt reſpectu fructuum conſeruandorum pro filijs maſculis Marchionis Æneæ naſcituris, non militant quoad fructus, quos ſoluebat Oeconomus in vita Senatori Luparo, quandoquidem cum illius præmorientiæ caſus non fuerit in tranſactione præcogitatus, nec
16 quid de his fructibus tunc eſſet † agendum, tamquam caſus omiſſus venit ſub diſpoſitione iuris communis, *ad text. in l. commodiſſimum, vbi Bart. & Scriben. ff. de liber. & poſth. Gratian. diſcept. 211. num. 34. Rot. coram Buratto dec. 22. num. 18.* Cum autem ſublata de medio tranſactione fructus perciperet idem Marchio, quia bonorum primogenituræ
17 poſſeſſionem fuerat ante aſſequutus, † ita cum per tranſactionem nihil de illis remaneat determinatum, de iure illos conſequi debet, benè in propoſito *Rot. dec. 63. n. 1. par. 1 diuerſ.*

Et ita, vtraque Parte informante.

Confirmata fuit hæc deciſio prima Iulij 1676. qua infra ſuis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. VICECOMITE.

Tudertina Dotis.

Lunæ 24. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

De bonis à Fiſco occupatis occaſione delicti alterius ex fratribus, vnum tantum corpus à Fiſco vxori pro ſuis dotibus eſt conceſsũ, cætera verò fratri non delinquenti ratione fideicommiſſi reſtituta ſunt: illo autẽ poſtea cõquerente, & manutentionẽ ſuper medietate prædij vxori dimiſſi prætendente, hæc ei denegatur, & vxori cõceditur, quia de ipſius poſſeſſione conſtitit, itavt ſi aliquam ille per antea poſſeſſionem habuiſſet, per acceptationem ſententiæ criminalis fuerit amiſſa, non obſtante defectu minoris ætatis, quia etiam minor poteſt perdere poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio poſſidenti denegari nunquam poteſt, nec denegari conſueuit.*

2 *Poſſeſſio anterior, de qua tamen non conſtat, non poteſt ſuffragari ad effectum obtinendi manutentionem.*

3 *Manutentio non datur ei, qui acquirendo, vel approbando poſſeſſionem alterius, à ſua poſſeſſione cecidit ſuo facto proprio.*

4 *Sententia in iudicatum tranſacta, omnem habet præſumptionem validitatis, & iuſtitiæ, donec tranſportatis actis doceatur de contrario.*

6 *Minor ad effectum manutentionis poteſt ſuam poſſeſſionem perdere.*

6 *Manutentio etiã contra maiorem conceditur, quando illius iura dependent à diſcuſſione requirente altiorem indaginem.*

7 *Manutentionis in iudicio diſputari non debet, an vidua debeantur fructus ſuæ dotis, & an illa fecerit fructus ſuos.*

Vidua an debeantur fructus dotis, et an ipſa fecerit fructus ſuos, reſpicit altiorem indaginem, quæ in iudicijs priuilegiatis non admittitur.

DECISIO DCLV.

PATRATO per Tullium delicto, omnia eius bona fuerunt Fiſco applicata, inter quæ prædium in agro montis Molini, vocabulo, il Colcello: Sed reclamantibus Maria Felice Vxore delinquentis pro recuperatione ſuarum dotium, & Michaele Angelo fratre pro defenſione medietatis bonorum apprehenſorum, atque etiam pro totali Fiſci excluſione vigore auiti fideicommiſſi in caſum delicti ordinati, Iudex Criminalis per diffinitiuam ſententiam, decreta Mariæ Felici pro dictis ſuis dotibus in quantitate ſcutorum 1800. & alimentis retentione, & manutentione in dicto prædio, il Colcello, cætera bona Michaeli Angelo dimiſit, ſolutis tamen Fiſco ſcutis 100. & facta per eum obligatione de ſoluendo omnia

nia alia debita delinquentis, prout in executionem dictæ sententiæ, illa deinde persolui, Summatio Mariæ Felicis *num.* 4. & vigore illius ipsa Vxor prædium præfatum pacificè possedit, acquiescente ipsomet Michaele Angelo, qui in reliquis dictam sententiam obseruauit, & omissa appellatione, passus est in iudicatum transire; Cumque quadriennio post idem Michael Angelus iudicium manutentionis super medietate dicti prædij coram Auditore Cameræ introduxisset, fuit per sententiam reiectus, à qua commissa mihi causa appellationis, proposui dubium, cui danda esset manutentio, quod fuit fauore Mariæ Felicis resolutum.

De illius namque possessione constat ex instrumento publico adeptionis illius, dicto Summario *num.* 5. † qua stante, manu-
1 tentio non potest denegari, per vulgat. §. *Retinendæ instit. de interdict.*

Nec visa fuit suffragari posse Michaeli Angelo antiqua possessio pertipsum allega-
2 ta viuente Tullio fratre, † quonia de ea non constitit, vt occurrendo consimili obiecto responsum fuit *in Neapolitana, seu Capuana prædij 27. Iunij 1670. § neque procedere versic. vel quia in facto coram me.* Immo contrarium concludenter probatum fuit per testes formiter examinatos, deponentes integrum prædium fuisse à Tullio possessum, ad Fiscum deinde deuolutum, & ab ipso Mariæ Felici per dictam sententiam relaxatum cũ acquiescentia, & approbatione dicti Michae-
3 lis Angeli, † qui proinde etiamsi possessionem habuisset, ab ea facto proprio decidendo, manutentionem modo consequi nõ posset, *Posth. de manut. obser. 57. num. 37. Gratian. discept. 503. num. 28. Adden. ad Burat. decis. 604. num. 24.* cum ibi concordan. ex vulgat.

Exceptiones verò nullitatis, & iniustitiæ contra dictam sententiam oppositæ non fue-
4 runt attentæ, † quia ob transitum in iudicatum, omnis præsumptio viget pro illius validitate, & iustitia, donec transportatis actis contrarium doceatur, *Rot. coram Burat. decis. 134. num. 8. coram Coccin. decis. 1246. num. 5. in recent. decis. 358. num. 21. par. 13.*

Atque hæc omnia procedunt, quamuis Michael Angelus de tempore latæ sententiæ, ac subsequutæ acceptationis esset minor; Quoniam cum in præsenti iudicio de
5 sola possessione tractetur † potuit, licèt in minori ætate constitutus illam perdere, *Bald. in l. vnica C. si de moment. possess. Posth. de manut. obser. 57. n. 37. cum duobus seqq. Gratian. discept. 503. num. 28. & disc. 704. num. 18. Rot. decis. 93. num. 4. par. 2. diuers.* Et licèt aliunde sua habeat remedia, quia tamen dependent à discussio-
6 ne requirente altiorem indaginem, † manutentio interim conceditur contra minorem, *Posth. de manut. obseru. 62. num. 11.* & plenè *Rot. post eundem decis. 295. num. 16. & 17.*

Quemadmodum etiam requirit altiorem
7 indaginem † quæstio in præsenti excitata, An Mariæ Felici viduæ stante interpellatione debeantur fructus dotales, & consequenter tamquam tales fecerit fructus suos perceptos ex dicto prædio, vel potius cesserint in satisfactionem sui crediti, prout prætendebat Michael Angelus, quam propterea, & alias similes quæstiones, tamquam alienas à præsenti iudicio, remiserunt Domini ad petitorium.

Et ita, vtraque parte informante, fuit resolutum.

R. P. D. CALATAIV.

Tudertina Affictuum Prædij.

Lunæ 24. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Fœneratitius allegabatur contractus, vel quia cum pacto redimendi concurrebat modicitas pretij, vel etiam quia venditor in possessione permanserat, sed pro illius realitate resoluitur, quia modicitas pretij non erat vltra dimidiam, vt ad hunc effectum requiritur, possessio verò venditoris referebatur ad causam locationis illi factæ, quæ cum permittatur à iure, non exinde resultabat aliqua coniectura sufficiens simulationis, vel fraudis.

SVMMARIVM.

1 *Emptio, & venditio facta cum pacto redimendi ab vtroque iure approbatur.*
2 *Venditio facta cum successiua locatione bonorum venditorum ad fauorem ipsius venditoris, est in iure valida.*
3 *Venditio facta cum pacto redimendi, attenta modicitate pretij, simulata, & fœneratitia præsumitur.*
4 *Pretium inter partes conuentum, præsumitur iustum.*
5 *Pretij non omnis modicitas facit contractum esse fœneratitium, sed requiritur læsio vltra dimidiam. & num. 12.*
6 *de Pretio vnius temporis non rectè infertur ad pretium alterius temporis.*
7 *Pretia rerum variantur in dies.*
8 *Ædificia in prædio rustico sola causa oblectationis constructa, non ad necessitatem fundi pro habitatione coloni, recollectione, seu conseruatione fructuum, non habentur in consideratione.*
9 *Æstimatio facta ratione diuisionis, quia fieri potuit vel ad pompam, vel ex causa affectionis, non probat verum valorem.*
10 *Valor vbi plenè, & concludenter probari debet, non resultat ex diuisione inter fratres.*
11 *Testes etiam periti non probant valorem, si non affirmant rem tanti communiter emi, & vendi posse.*
12 *Læsio enormissima requiritur ad effectum præsumendi contractum fœneratitium, & supra n. 5.*
13 *Venditor, quod post venditionem in possessione permanserit tamquam conductor, nullam fraudis, aut simulationis suspicionem inducit. & n. 14.*

15 Pa-

Digitized by

15 *Pactum appositum in successiua locatione, non influit in venditionem antecedenter contractam.*
16 *Onera rei semper illius valorem diminuunt.*
17 *Pactum redimendi minuit valorem plus, & minus secundum quod longius, vel brevius est conceptum.*
18 *Pactum redimendi ad nouennium detrahit de vero valore sextam partem ad minus.*
19 *Contractus mulieris, pro qua interuenit Archidiaconus, vel alia persona similis, non præsumitur simulatus, aut fœneratitius. & num. 20.*
20 *Contractus gestus inter mulierem, & personam in dignitate ecclesiastica constitutam, præsumitur verè, & solemniter gestus.*

DECISIO DCLVI.

PRÆVIIS duabus decisionibus coram R.P.D. meo Taia, lata fuit sententia Rotalis, in qua pronunciatum fuit, contractum venditionis prædij, de quo agitur sustineri, & hodie in gradu appellationis placuit DD. coram me sententiam tamquam validam, & iniustam confirmare.

Validitas apparet, quia processum fuit seruatis omnibus de iure seruandis, & iustitia resultat ex eo, quod tam contractus emptionis, & venditionis cum pacto de re-
1 trouendendo † ab vtroque iure approbatur, iuxtà *Text. in cap. ad nostram de emptione, et venditione, & in l. 2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem*, quam alter locationis successiuè
2 factæ venditori, † de quo loquitur *Textus in l. si sterilis §. si fundum ff. de act. empt. & in l. quædam mulier ff. de rei vindicat.* & post plures firmauit *Rota in Prænestina simulationis contractus 17. Iunij 1669. coram R.P.D. meo Vicecomite, & in Ferrarien. bonorum 31. Ianuarij proximè præteriti §. vtique enim coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Nec subsistit obiectum, quod quando cum pacto redimendi concurrit modicitas
3 pretij, † tunc contractus præsumatur fœneratitius, & simulatus, iuxtà doctrinam *Cagnoli in l. 2. num. 59. C. de pactis inter emptorē, & venditorem*, quia præterquod pretium in-
4 ter partes conuentum † præsumitur iustum, & non omnis modicitas apta est ad effectū
5 inducendi præsumptionem fœnoris, † sed requiritur, quod superet dimidiam iusti pretij, vt vltra *Cagnol.* consuluit *Honded. consil. 33. num. 62. lib. 2. Gratian discept. 600. num. 2. Rot. cor. Andr. decis. 109. n. 7. & in Romana domus 1667. §. Iniustitia coram Reuerendiss. Patriarcha Alexandrino.*

Talis autem modicitas, quæ dimidiam iusti valoris excedat, in casu præsenti non probatur, nec ad illam ostendendum sufficit, quod anno 1637. occasione diuisionis secutæ inter fratres venditricium, hoc prædium fuerit valutatum in scutis 3614. quia cum id acciderit longè ante contractū ven-
6 ditionis stipulatum anno 1653. † non licet de vno tempore ad aliud arguere, cum pretia
7 rerum † varientur in dies, *l. pretia rerum ff. ad l. Falcidiam, Surdus cons. 151. num. 31. Rota coram Dunoz. decis. 637. num. 2.* præsertim cum tunc fuerint æstimata ædificia existentia in prædio, quæ tamquam ad patrisfamiliam oble-
8 ctationem constructa, † non autem ad necessitatem fundi pro habitatione colonorū, & recollectione, & conseruatione fructuū ædificata pretia rerum non augent, *Pinell. in l. 2. par. 3. cap. 4. num. 2. C. de rescind. vend. Rot. coram Merlin. dec. 695. num. 3. & in Imolen. bonorum 6. Martij 1663. §. nec in proposito coram bo. me. Verospio, & in Romana Vinea 10. Ianu. prox. prat. cor. Reuerendiss. Decano.*

Et vlterius talis æstimatio, vtpotè facta ratione diuisionis inter fratres, contingere potuit, vel ad pompam ad effectum magni-
9 ficandi patrimonium, † vel ratione affectio-
10 nis ipsorum diuidentium, † vnde nihil certi ex ea infertur in hac materia, vbi concludentes probationes requiruntur, *Couar. var. resol. lib. 2. cap. 3. num. 4. Valasc. concl. 43. nu. 13. Grat. discept. 461. num. 13. Rota decis. 558. num. 7. & 8. par. 4. diuers.*

Nec minus attendenda est relatio peritorum, quia siue considerentur tamquam periti, non percutiunt tempus contractus, & habuerunt rationem omnium ædificiorū, quæ vt dictum est, non habentur in consideratione, siue accipiantur tamquam testes,
11 & eorum dicta non concludunt, † cum appareant non informati, nec affirment prædium quanti valere, & vendi potuisset, *Rot. coram Buratt. dec. 538. num. 8. & 11. & cor. Bich. dec. 199. nu. 15.* & firmant *decisiones* huius causæ, & præcipuè vltima *sub die 24. Ianuar. 1634 cor. R.P.D. meo Taia.*

Quinimò ex depositione dd. Testium læsio excluditur, concludunt enim ex informatione capta fructus prædij ascendere ad annua scuta 140. quæ ad rationem quinque pro centenario, constituunt valorem scutorum 2800. ex his autem deducta saltem sexta parte pro iure redimendi, & quarta pro oneribus, quæ excessiuè supportantur in illo Territorio ex depositione eorundem Testium, indubitanter cessat illa ænormissi-
12 ma læsio, † quæ requiritur ad effectū præsumendi contractum fœneratitium, vt ponderatum fuit *in d. 2. dec. §. & minus visa est cor. R.P.D. meo Taia.*

Prout ad simulationem inducendam non fuit admissum, quod venditrices remanserint in possessione prædij, quia licet prædiū post venditionem detinuerint, id tamen
13 egerunt non vti dominæ, † sed tamquā conductrices, quæ perneccesse in fruitione rema-
14 nere debebant ex titulo locationis, † ex qua nulla fraudis, & simulationis coniectura elici potest, *Rom. cons. 304. num. 3.* & pluries respondit *Rota*, & signanter in dicta *Prænestina simulationis contractus §. illa namque coram R.P.D. meo Vicecomite, & in d. Ferrarien. bonorū §. tales autem coram Reuerendiss. Decano*, prout non obstat pactū, quod anno cepto emptor deberet continuare in possessione, quia
15 tamquam appositum in locatione, † non influit in venditionem antecedenter stipulatam,

latam, vt dixit allegata decisio huius cau-
sæ 24. Ianuarij 1674. §. neque obstare coram R. P. D.
meo Taia.

Præterea excluditur læsio, non solum ex
oneribus, & Collectis, quibus Prædium su-
16 best, † quæ semper valorem minuunt, vt
dixit Rota decis. 1346. coram Coccin. & in dicta
Romana Domus 29. Aprilis 1667. coram Reue-
rendissimo Alexandrino, cum alijs in dicta decis. huius
causæ §. & adhuc, verum etiam ex pacto
17 redimendi, † quod semper plus, & minus
detrahit de vero valore, secundum quod
longius, aut breuius est Ciriac. contr. 261.
numer. 55. Ciarl contr. 40. num. 15. & in Anconitana
Bonorum 19. Junij 1672. §. fin. coram Reueren-
dissimo Decano, & in casu præsenti saltem
sextam partem detrahere debet, † cum sit ad
18 nouennium, vt aduertit sæpè citata decisio
huius causæ §. ex hoc autem coram R. P. D. meo
Taia.

Et tandem remouetur omnis scrupulus,
aduertendo contractum fuisse palam gestū
coram iudice intercedente pro Venditrici-
19 bus Archidiacono Tudertino, † vnde re-
manet sublata vmbra fœnoris, & simulatio-
nis Carena resol. 14. num. 20. & alij per Ciriac.
discept. 76. num. 7. & in puncto similis contra-
20 ctus inter mulierem, † & personam in digni
tate Ecclesiastica constitutā firmatur in Re-
mana Domus 29. Aprilis 1667. §. fin. coram Re-
uerendissimo Alexandrino.

Et ita resolutum fuit Sententiam Rota-
lem esse confirmandam.

*Hæc decisio continet eandem materiam alterius decis.
Ferrarien. Bonorum 31. Ianuarij 1676. coram Re
uerendissimo Decano impressa supra hoc eodem
tomo decis. 641.*

R. P. D. RONDININO.

Senogallien. Domus.

Luna 24. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Aduersus contractum minoris nullum agere
prætendebant fideicommissarij, qui erant
simul hæredes alienantis, sed vtroque iure
excluduntur, quia bona alienata sunt pro
debito testatoris, & vlterius in eorum legi-
timam, & trebellianicam imputari pote-
rant; Tanquam hæredes etiam fuerunt re-
iecti, quia licet alienatio prætenderetur nul-
la, fuit adhuc petita executio contractus,
qui sicuti approbari poterat à minore alie-
nante, ita etiam valuit acceptari ab illius
hærede, qui proinde agens ad illius imple-
mentum, nullitatem amplius allegare non
permittitur.

SVMMARIA.

1 *Nullitatem contractus minoris allegare quando non possint ab eo causam habentes, non secus ac si potuisset minor si viueret, & num. seq.*
2 *Statutum si inducit nullitatem contractus minoris ipso iure, an illa possit à quocumque allegari.*
3 *Nullitas contractus pendens à sola voluntate mi-noris, vel alterius, non potest ab alio, quam ab ipso allegari.*
4 *Alienatio primo loco facta à filio imputatur in le-gitimam, & alias detractiones, in quibus re-setur electa, & num. 6.*
5 *Alienatio bonorum fideicommissi fieri potest pro debito testatoris.*
7 *Fideicommissarij, & hæredes simul alienantis si vigore fideicommissi alienationem reuocare non possunt, illius tamen nullitatem allegare per-mittuntur, sed iudicio ordinario.*
8 *Hæres non agit ad immissionem bonorum, quæ de tempore obitus non erant in bonis defuncti, sed ab eo præcedenter fuerant distracta, & num. 9.*
10 *Remedium l. finalis C. de ædict. diui Adri-tollen. competit hæredi scripto, illud verò re-rum bonorum, quibus etiam personis detur, & num. 11.*
12 *Possessio citra animum non amittitur, sed tantū proprio consensu perditur, etiam ex actu nullo.*
13 *Emptor breui manu potest sibi retinere aliquod de summa promissa, si illam per antea ex ratione venditionis persoluit.*
14 *Versio in vtilitatem minoris potest etiam aliunde, quam ex instrumento probari.*
15 *Fides de pretio haberi non potest in venditione bonorum pupillorum, minorum, & fiscalium.*
16 *Contractus, & alienatio bonorum minoris non re-manent ipso iure nulla ob solam habitam fidem de pretio, & num. 15.*
17 *Dominij translatio impeditur ex alienatione bo-norum minoris facta habita fide de pretio.*
18 *Minor potest cogere emptorem, qui sua bona emit habita fide de pretio ad obseruantiam contra-ctus.*
19 *Contractus minoris nullus valet quantum ad pro-ducendam actionem, & obligationem personā-lem.*
20 *Minor, pupillus, & Ecclesia possunt velle stare contractui nullo, & cogere secum contrahen-tes ad obseruantiam, vel potius ab illo reuocare.*
21 *Hæres minoris postquam elegit obseruantiam con-tractus agendo ad illius implementum non potest amplius de illius nullitate excipere, sed illi stare tenetur.*
22 *Adimplementum, qui petit, contractui stare ta-cite declarat.*
23 *Implementi defectus non potest opponi ab eo, qui fuit causa, quare illud non impleretur.*

DECISIO DCLVII.

ITERVM Domini denegarunt Immis-
sionem Pasquinis, & litis Consortibus in
domum Controuersam à Francisco Maria
Lemmo in Marchettos mediante venditio-
ne distractam, quam eisdem Rota dene-
uerat in decisione 7. Maij 1674. coram Re-

ueren-

uerendiſſimo Matthęio Archiepiſcopo Damaſceno, & Apoſtolici Palatij Præfecto.

Quamuis enim ſcribentes pro Paſquinis conarentur oſtendere nullitatem venditionis illius domus ab initio, ſiue quia non fuerit vtilis Franciſco Mariæ minori, ſiue quia pretium non fuerit erogatum, & verſum in cauſam expreſſam pro diſſoluendo ære alieno, adeout à creditoribus poſtea vexati fuerint Paſquini, & litis conſortes ab eo cauſam habentes, quam venditionis nullitatem dicebatur actores adducere poſſe impugnando factum defuncti nullum, † non ſecus ac poſſet ipſe defunctus, ſi viueret, etiamſi ab eo viuente nullitas oppoſita non fuerit, intentando eadem remedia ipſis magis proficua ex iure in ipſos à dẽfuncto tranſmiſſo ad *text. in l. quoties ff. qui ſatis dar. cogan. & in l. 3. §. Tutor ff. de ſuſpect. tut. & melius in l. haredes C. ad Vellcian. Gratian. diſcept. 691. num. 2. et 3. et num. 15. et 16. Noal. de tranſmiſ. quaſt. 42. ex num. 9. Fenzon. ad ſtat. vrb. lib. primo cap. 151. num. 52. Rota in diuerſ. par. 2. deciſ. 110. et in recent. par. prima deciſ. 385. ex num. 4. et deciſ. 116. num. 13. par. 10. recent. Peuzing. deciſ. 240. num. 16. in Æſina Fideicommiſſi 15 Iunij 1663. §. demùm cor. bo me. Priolo et in Vrbenetana Pecuniaria 13. Iunij 1668. §. ſed futura cor. R. P. D. Vicecomite.*

In hoc potiſſimum, caſu in quo Statutum Senogallien. inducit nullitatem contractus non vtilis minori ipſo iure, † quo caſu à quocumquè nullitas adduci poteſt ad diſtinctionem alterius caſus, in quo nullitas pendet à voluntate alicuius, † quia eo non declarante illa non inducitur cum cõtractus approbare potuerit, vt late probant *Gratian. d. diſcept. 691. per tot. cum alijs per modern. Cantianen. alleg. 4. ex numer. 4. Rota coram Dunozzetto Iun. deciſ. 591. num. 4. et cor. Peutingerio d. deciſ. 240 numer. 16. et 17. et in Romana Pecuniaria 14. Iunij 1669. §. neque obſtat et ſequen. coram Reuerendiſſimo Beuilacqua Patriarcha Alexandrino.*

Adhuc tamen præter ea, quæ pro validitate contractus deducta fuerunt in deciſione huius cauſæ coram Reuerendiſſimo Damaſceno, & in hac propoſitione per Scribentes pro Marchettis domus poſſeſſoribus adhuc tamen, dicebant DD. actores obtinere non poſſe ex remedijs poſſeſſorijs, ſiue agant tanquam fideicommiſſarij ex perſona propria, ſiue vti repræſentantes ipſum Franciſcum Mariam grauatum domus venditore iuxta remediũ *l. fin. C. de adict. diu. Ad. tollen.* ſiue ad domum veluti hęreditariam agant ex remedio quorum bonorum de quo in *l. prima et toto tit ff. quor. bon.* cum concord. quia quodcumque remedium eſt inexercibile contra Marchettos emptores ex venditione facta pro diſſoluendo ære alieno teſtatoris á Franciſco Maria hærede grauato, qui cum nõ appareat alias alienationes feciſſe, † cenſetur iſtam domũ in legitimam & alias detractiones ſibi competentes elegiſſe, ideoque cum exierit à fideicommiſſo hæc domus ſtante alienatione † permiſſa tam pro debito Teſtatoris *ad text. in l. filius familias §. Diui ff. de leg. 2. in l. Pater ff. de leg. 3 & in l. alienationes ff. famil. Erciſcund.* quam etiam† ex detractionibus debitis hæredi ipſi grauato ad *text. in l. Marcellus §. reſque ff. ad Trebell. & in l. quoniam in prioribus C. de inoff. teſt.* inapplicabile perinde eſt remedium *d. l. fin. C. de adict. diu. Adr. tollen.* & ſi nullitas venditionis prætenditur, iam non amplius vt fideicommiſſarij ex propria perſona, vel ex perſona ipſius alienantis agere poſſunt, ſed ſola ſuper eſt actio ipſis veluti hæredibus ad nullitatem iudicio ordinario pro reſciſſione contractus, non autem exequutiuè, & ſummarie ad immiſſionem, vel recuperationem rei fideicommiſſariæ *Oldrad. conſ. 139. ſub num 9. Alex conſ. 133. ſub numer. 6. vol. 2. Soccin. iun. conſ. 77. num. 167. vol. primo Menoch. de adipiſc. remed. 4. num. 183. Argel. de legit. contrad. queſt. 7. ex num. 39. Mart. de ſucceſs. legal. par. 4. quæſt. 15. art. 3. ſub num. 13. Rota recent. par. 3. deciſ. 561. ſub num. 2. & in Fauentina Primogenituræ 23. Iunij 1666. cor. Reuerendiſſimo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Neque etiam actores obtinere poſſunt ex remedio *l. prima & toto tit ff. quorum bonorum* agendo ad domum hæreditariam Franciſci Mariæ tanquam ex eius hæreditate veluti in detractiones ſibi competentes electam, † quia cum prædicta domus tempore obitus eiuſdem Franciſci non eſſet in illius bonis ob præcedentem venditionem non poſſunt agere ad illam veluti hæreditariam, cum ad hunc effectum requiratur vt res fuerit in bonis defuncti tempore obitus, † vt illius hæreditaria, & in eius bonis eſſe dicatur, ſiue ex cauſa inteſtati agatur prædicto remedio, quorum bonorum, ſiue ex cauſa teſtati agatur remedio *d. l. fin. C. de adic. diu. Adr. tolien.* quod datur† cuicunque hæredi ſcripto, vt in priori caſu concludunt ex ratione *text. in l. regulariter ff. de petit. hared. & in l. hæreditatis C. illo eod. tit. Menoch. de adipiſc. remed. primo ex num. 78. & remed. 4. ſub num. 54. Ridolphin. in praxi par. 2. cap. 10. num. 34. Rota cor. Buratt deciſ. 386. nu. 2. & cor. Coccino deciſ. 1770. num. 3. repetit. in recent. par. 5. deciſ. 173. & in recent. par. 14. dec. 371. num. 19.* atque in altero † caſu probant ſcribentes *in d. l. fin.* vbi præ cæteris *Caſtr. ſub num. 6. Dec. num. 17. Zuccard. num. 146. C. de adic. diu. Adr. tollen. Caſtrenſ. conſ. 94. ſub num. 2. par. 2. Surd. conſ. 263. ſub num. 7. Argel. de acquir. poſſeſſ. quæſt. 4. num. 157. Ridolphin. in praxi par. 2. cap. 10. num. 34. Rota cor. Durano deciſ. 358. numer. 2. & coram Dunozetto Seniore deciſ. 126. et cor. Dunozetto Iuniore deciſ. 857. vtrobique num. primo* & poſt alios relatos *in Romana Fideicommiſſi 30. Aprilis 1674. in princ. cor. R. P. D. meo Emerix, et in Romana Fideicommiſſi Proſperi Senioris de Caffarellis 26. Februarij 1674. cor. bo. mem Priolo et 15. Martij 1675. par. in princ. cor. R. P. D. meo Bourlemont.*

Neque obſtat, quod quando nullitas prouenit ex defectu conſenſus, veluti ex

falsitate, vel defectu causæ expressæ pro distrahendis bonis minorum competant ad huc remedia possessoria, cum citra animũ, possessio non amittatur ad differentiam nullitatis aliunde prouenientis, quam ex
12 defectu consensus, † quo posito etiam ex actu nullo transfertur possessio iuxta communem distinctionẽ à Rota semper receptam atque desumptam ex *lit. tex. in l. prima §. si vir vxori vbi communiter scribentes ff. de acquir. possess. provt fauore heredis ex nullitate contractus à defuncto gesti Immissionẽ petentis Rota respondit cor. Buchio decis. 349. et 380. per tot.*

Quia defectus consensus ex defectu causæ ob æs alienum extinguendum non benè deducitur ex eo, quod integrum pretium conuersum non fuerit in extinctionẽ debitorum minoris alienantis, quam quoad scuta 614. per Apostillam in Instrumento additam, benè soluta probantur etiã ex Testibus Apostillę veritatem confirmantibus, provt latè probat *decisio huius causa 7. May 1674. ex §. vt etiam coram Reuerendissimo Damasceno*, quamuis Emptor se obligauerit soluere scuta 114. Calcaneo, quæ data veritate Apostillæ soluere non debuisset, quia hæc obligatio præcessit, vel quia irrepserit error in calculo, vel quia emptor breui manu sibi retinuerit dicta scuta 114.
13 ex scutis 600. † quæ soluebat iuxta casum de quo *Ciarlin. contron. 217. num. 11. vers. non obstat*, quasi & in isto casu sufficiat aliundè docere de *vera*, & integra solutione pecuniæ, etiam citra Apostillam, † vt versio in
14 vtilitatem minoris probata dicatur ad *text. in l. stipulatio ista §. stipuler et §. si quis Insulam et in l. liber homo §. fin. ff. de verb. oblig. Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 28. num. 4. et 5. Rota cor. Bichio decis. 637. num. 20. et in decisione huius causæ 7. Maij 1674. §. Hinc autem cor. Reuerendissimo Damasceno.*

Quo verò ad accollationem in summa scut. 2000. visum est non ideò nullum esse contractum ipso iure ob habitam fidem de
15 pretio, † quod in rebus pupillaribus, & in rebus minorum, quemadmodum & Fisci prohibetur ex specialibus legibus *in l. magis puto §. vè tamen ff. de reb. eorum et in l. si Curator 5. ff. de iur. fisc. vt notat Bart.* quem reliqui sequuntur *in l. à diuo Pio §. sed si emptor num. 3. ff de re iudic.* sed potius impediri tantũ
16 lationem Dominii † vsque ad effectiuam pretij solutionem † minore volente, qui
17 quemadmodum potuit ex actione, & obligatione personali interim producta † cogere
18 re Marchettos emptores ad obseruantiam contractus, & ad conuentam extinctionem præstandi, vt in his terminis declarant *Bald. in l. ineuile num. 2. vers. non dico quod contractus sit nullus C. de rei vindic. Alex in d. l. à Diuo Pio §. sed si emptor num. 8. vers. tamen*, con-
19 tractus benè valebit † quantum ad producendam actionẽ, & obligationem personalem *ff. de re iudic. Grat. in contrarium adducti. discep. 329. num. 36. Posth. de subhastat. inspec. 37. num. 88. et 89. Rota in Romana pratensi Spolij cor. Verospio Seniore penes eundem Posth. de subhast. decis. 69. num. 24. cum duob. sequ.* quod est generale in omnibus nullitatibus fauore certarum personarum inductis, veluti minoris vel Ecclesiæ, in quarum electione est, vel stare contractui nullo, & cogere secum contrahentes ad illius obseruantiam,
20 vel potius ab illo recedere, vt notant scribentes *in l. non eo minus C. de Procur. Rot. consil. 99. num. 36. vol primo Surd. cons. 9. num. 13. Adden. ad Gregor. XV. decis. 467. nu. 16. Sperell. decis. 554. num. 19. Rota rec. par. 5. decis. 179. num. 6. et cor. Gregor. XV. decis. 574. num. 2. et in Bonon. Fideicommissi de Pepulis 30. Ianuarij 1668. et §. At similium cor. R. P. D. Bourlemont, et in Romana Emphyteusis 14. May 1660. §. corruit. cor. Eminentissimo Carpineo Prodatario.*

Ita pariter actores illius hæredes, qui minorem repræsentare satagunt, postquam elegerunt viam obseruantiæ contractus agendo ad illius implementum contra Marchettos, qui statim ac intimati fuerunt citato creditore census diffidatam fecerunt, & integram summam deposuerunt iuxta formam præcisam accollationis, non possunt hodie de nullitate contractus excipere
21 sed illi stare tenentur, † provt ad illius implementum agendo † velle stare se declara-
22 runt per ea, quæ in fortioribus terminis ex *l. Iulianus §. si quis à colludente ff. de act. empt. in proposito* tradunt *Pinell. in l. prima ex nu. 34. C. de bon. matern. Sarment. de reddit. Eccles. par. prima cap. 2. ex num. 20. Surd. decis. 69. num. 23. in fin. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 56. num. 93. Garz. de benef. par. 2. cap. primo num 75. Adden. ad Greg. XV. d decis. 487. num. 16. in fin.*

Solaque superest actio ad implementũ, quatenus esset exercibilis, atque ipsi actores non fuissent in causa, quod census extinctio ex proprijs ipsorum pecunijs non autem ex depositatis sequeretur sine vlla iudiciali diffidata, postquam biduo ante Marchetti diffidatam legitime, & iudicialiter fecerunt eidem Census Creditori, illique depositum factum in Monte Pietatis intimauerant, vt in positione coram Reuerendissimo Matthæio Summario actorum *num. 2.* & Summario de Marchettis *num. 7.* † quo
23 casu non implementi exceptio opponi non potest ab illis, qui causa fuerunt ne impleretur ad *text. in l. si cum ipse cum ibi not. ff. de excus. tut. Alex. cons. 92. num. 3. vol. primo Purpur. cons. 90. num. 6. Rota cor. Gregor. XV. decis. 34. sub num. 2. et cor. Burat. decis. 896. sub illo eodem numero et late prosequitur decisio huius causæ 7. Maij 1674. et §. non obstat vsque ad fin. cor. Reuerendissimo Matthæo.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in alio præcedenti tomo primo istius Decimæ Vltimæ Partis Recent. vbi est in ordine 289.

R.P.D.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Fideicommissi.

Veneris 28. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro deneganda transportatione actorum, eorum releuantia discutitur, quæ cum à donatione penderet, an illa potius simulata, vel in fraudem creditorum facta sit, ita ut egeat reuocatione, vel non, & à quibus illa impugnari possit, & debeat, tamen quia neutrũ reo, & possessori suffragare poterat, ideo pro illorum denegata transportatione resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Rescripta Signaturæ, & in specie facta cum clausula* transportatis integrè actis, *intelliguntur prout de iure.*
2 *Acta in prophanis illa solum transportari debent, quæ faciunt ad causam.*
3 *Subtractionis actorum præsumptio quatenus militet contra actorem.*
4 *Præsumptionem non sufficit allegare, nisi probetur factum, vnde illa resultat.*
5 *Subtractionis actorum præsumptio non procedit si non probatur acta deperdita detegere malum ius illius, qui eadem subtraxisse prætenditur.*
6 *Actorum subtractionis præsumptio cessat, si nullum commodum subtrahenti resultaret ex illis.*
7 *Donatio non dicitur simulata, sed in fraudem si possit præiudicare creditoribus.*
8 *Donatio facta in fraudem creditorum tenet, & valet, sed solum reuocari potest.*
9 *Donationem fraudolentam non omnes creditores reuocari possunt, sed tantum illi, qui fraudati sunt,*
10 *Fraus donationis legalibus præsumptionibus probari debet.*
11 *Donatio simulata, reuocatione non indiget.*
12 *Simulationem donationis potest quilibet allegare.*
13 *Donationem approbat, qui pro sua indemnitate requirit donatarij consensum.*
14 *Donatarij consensus non fuisset necessarius, si donatio nulla, & simulata extitisset.*
15 *Hæres non potest impugnare legitimationem personæ à defuncto approbatam.*
16 *Fraus creditorum purgata remanet per solutionem illis factam.*
17 *Simulationis causa non probat as alienum, quod post factam donationem contrahi debebat.*
18 *Simulatio donationis argui potest, si creditores, quamuis futuri aliquod detrimentum paterentur*
19 *Acta irrelcuantia transportari non debent.*
20 *Acta deperdita quis transportare non tenetur, si fecit diligentias de ijs reperiendis contra Notarium.*
21 *Acta deperdita, quæ appellatum non iuuant, non præiudicant appellanti, quo minus causam prosequatur in negotio principali.*

DECISIO DCLVIII.

CORAM Reuerendissimo Domino meo Damasceno Sacri Palatij Præfecto respõdit Rota sub die 8. Iunij 1674. sententiam rotalem, statuentem non constare de integra actorum transportatione, esse reuocandam, & succedente me illius locum subrogato in relationibus causarum ante Reges proponente expeditionem fuit dictum, vt pro effectu illius causa ageretur super negotio principali; Sed cum interim superuenisset Signaturæ rescriptum, quo demandabatur propositio transportatis integrè actis, quod Rota iuxta *l. rescriptum C. de precib Imperat. offeren.* † intelligit prout de iure de ijs scilicet actis, quæ facerent ad causam prophanam, † & de iure essent transportanda, sicut alias dixerat coram *Birbio decis. 468. num. 4.* & in alijs permultis: Et licet benè etiam dignosceret hæc de quibus loquimur non esse talia, nihilominus ad consulendum vtrique parti, ordinauit disputationem dubij super d. transportatione, & eodem contextu super meritis, cuius æquitatis temperamento reluctantibus adhuc Quintilijs Reis conuentis, qui in iudicio succubuerant, dum causa esset in limine propositionis, à Signatura rescribi denuo obtinuerunt, vt non procederetur in negotio principali, nisi examinato iterum articulo super toties inculcata actorum integra transportatione, quæ cum fuerit in d. decisione Reuerendissimi D. mei Damasceni benè discussa, eius fundamenta approbantes DD. steterunt vnanimes in decisis.

1 2

Iterum firmantes nullam horum actorũ subtractionis præsumptionem † contra Plautillam actricem vigere de qua *Bart. in l. fin. sub num. 5. vers. item quia res ff. de quæst.* quia præsumptionem simpliciter allegare non sufficit, † sed probari oportet factum, vnde resultare dicitur, quod scilicet si acta deperdita extarent, † malum ius detegerẽt illius, contra quem allegatur præsumptio, ita in his terminis bene explicat, & distinguit *Henric. Boich. in cap. peruenit il primo nu. 2. de testib. cogen* quem ibi, & eodem numero sequuntur *Bellam.* & nouissime *Reuerendissimus Fagnan. num. 29.* quam distinctionem dicit æquam *Boer. decis. 292. num. 9.* in contrarium allegatus, & firmat nostra *Rota decis. pariter 292. num. 2. & 3. par. 9. rec.* cum autem Quintilij non doceant in actis deperditis releuantiam suorum iurium consistere, & ex ista deperditione commodum aliquod resultare Plautillæ, † cessat contra eam præsumptio *Bart. in præcit. l. fin.* & inde corruunt etiam fundamenta decisionum 10. *Decembris 1646. coram bon. mem. Ghisterio, & 2. Martij 1668. coram Reuerendissimo D. meo Decano in vtraque §. non obstat*, & quæcumque alia in contrarium modo allegata.

3 4 5 6

Releuantia non probatur, quia acta, de quibus agitur, consistebant in quibusdam computis per Quintilios coram AC. in pri-

ma in instantia productis ad ostendendum donationem Flaminij Iuguli, vigore cuius Plautilla agit ad immissionem bonorum in Brutum Quintilium d. donatione non obstante distractarum fuisse simulatam, quæ si modo extarent huiusmodi probationis effectus ex iis non resultaret, sed ad summum deprehendi posset, quod donatio facta fuisset in fraudem illorum creditorum,
7 de quorum interesse in dd. computis agebatur iuxta tradita in toto titulo *ff. quæ in fraudem creditorum*, & exemplificando tradunt *Berous consil. 170. num. 4. vers. enim contractus lib. primo Farin. de falsit & simul. quæst. 162. sub num. 3. vers. prout est donatio in fraudem fisci, & creditorum*.

Multum enim interest sub vna potius, quam sub altera forma donationem fuisse conceptam, si enim in fraudem tenet, &
8 valet, † sed dantur tantum actiones reuocatoriæ, vt toto titulo *C. de reuocand. ijs, quæ in fraudem credit. Bart. in l. post contractum numer. 4. vers. secus quando in fraudem ff. de donat. Berous mox cit. consil. 170. num. 4. in prin. lib. primo* non quidem omnibus, † sed tantum
9 fraudatis, *l. ait prætor §. primo* vbi scribentes *ff. quæ in fraud. credit. Berous cons. 147. nu. 40. vers. quo verò lib. 2.* & legalibus præsumptionibus fraude probata *l. 2. cum ibi notatis ff.*
10 *quæ in fraud credit. Bald. cons. 21. num. 2. in fin. lib. 4.* cum concordan. per *Rot. decis. 26. n. 20. par. 5. rec.* sin autem per simulationem, tunc quia donatio est imaginaria, nec eo modo quo fingitur, aut alio subsistenti contrahi-
11 tur, † reuocatione non indiget, quia nihil est, quod reuocetur, † & quicumque po-
12 test illam allegare, vt magistraliter distinguendo materiam tradit *Bart. in præcit. l. post contractum & cons. 65. fere per tot. lib. primo Iason. cons. 170 num. 23. lib. 2.* & pro vno quoque membro pluribus allegatis *Card. Mantica de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 37. à num. 2. vsq; ad 7. Farin. de falsit. d. q. 162. n. 3. & 10. & quæst. 164. num. 69. Rota decis. 108. num. 17. vers. & in omnem casum & num. 18. par. 5. rec.* cum concordantibus, quos dat decisio, quæ reuidetur §. *de qua Domini*.

Cum autem Quintilij non sint creditores, dato etiam quod ex dd. computis, probaretur fraus, adhuc illam allegare non possent, aut agere actione rescissoria ex mox deductis, & firmat eadem decisio §. *quamobrem*, & non solum ex hoc capite repelluntur, sed etiam quia Brutus Quintilius, à quo ipsi causam habent, domos, de quibus agitur emit, cum scientia quod Flaminius easdem prius donauerat præsenti *Summ. nu. primo* & cum donationis approbatione † eo
13 ipso, quod pro securitate emptionis requisiuit filiorum donatariorum consensum, †
14 qui non fuisset necessarius si donatio nulla & simulata extitisset iuxta tradita per *Rotam coram Penia decis. 225. num. 1*. vlterius agendo cum dd. filijs idem Brutus occasione præfatæ emptionis, contraxit cum eis, vti cum
15 donatarijs, † non possunt propterea modo Quintilij contra approbationem sui auctoris asserere non fuisse vere tales *Dec. cons. 665 num. 2 Neuizz. cons. 17. num. 8. Sard. decis. 100. numer. 10. & decis. 104. num. 8. vbi Hodiern. numer. 2. & 3*.

Sed verè neque fraus, neque simulatio
16 probatur, non primaq; quia purgata remansit dd. creditorum satisfactione, quam ex pretio Casalis Turris Luparis per eundem Flaminium venditi receperunt, vt habetur *in decis. 46. & 186. par. 8. rec.* & comprobat decisio, quæ reuidetur §. *verum*; Multo minus simulata donatio, quia non probatur causa simulandi, & æs alienum, quod ex dd. computis resultare dicitur, pro ea adductum, non est sufficiens, vel enim agebatur de creditoribus anterioribus, & talis donatio eis abesse non poterat ex vulgatis, vel de futuris, & cum ex tunc esset incertum, an & qui nam essent futuri, nec de necessitate illos satisfaciendi constaret, æs
17 alienum quod ex post contrahi debebat, † non poterat interuire pro causa sufficienti, nedum probabili simulationis, vt in puncto distinguit *Rota coram Bichio decis. 166. numer. 10. & 11.* & prius in iisdem terminis *d. decis. 308. num. 17. & 18. par. 5 rec.*

Hinc inapplicabilis omnino redditur theorica *Baldi in rubr. C. de reuocand. ijs, quæ in fraudem creditor. sub num. 4.* quia ibi Doctor instituit quæstionem, quomodo succurri
18 possit creditoribus futuris, † & pro sua opinione concludit argui posse simulationem donationis præcedentis, ne dd. creditores ex ea detrimentum aliquod patiantur; Nos autem longe ab his terminis distamus, quandoquidem nulla fraus, nullaq; simulatio interfuit, debita omnia fuerunt soluta, neque Quintilij vllo vmquam tempore creditores, aut præteriti, aut futuri extiterunt, sed domorum male alienatarum tantum detentores.

Cum igitur ex his omnibus excluſa remaneat quæcumque actorum deperditorũ
19 relcuantia, † non tenetur Plautilla ea trãsportare late *Posth. de manut. obseruat. 69. nu. 24. cum seqq. Rota coram Mart. n. Andrea decis. 72. in princip.* cum alijs *in d. decis. Reuerendissimi D. mei Damasceni*, quæ reuidetur §. *potissimum* comprobata *in Romana Cessionis Rate Census 29. Nouembris anni proximi præteriti §. quo verò coram me*.

20 Eoque minus, quia cum non teneretur, nihilominus per vltimas vsque diligentias, quantum ex se fuit dd. computa deperditorũ reperiri fategit, adhibendo contra Notarium subsidiaria remedia compulsorialium, & grauatoriæ, provt dixerunt ipsæ contrariæ decisiones bon. mem. Ghisleri, & Reuerendissimi Decani; Benè propterea hic
21 congruit conclusio, † acta deperdita, quæ non prosunt Quintilijs appellatis, præiudicare non debere Plautillæ appellanti, quo minus prosequatur causa super negotio principali, sicuti alias dixerat *Rota coram Seraph. decis. 1115. num. 5. coram Buratt. decis. 780.*

num. 4. coram Penting. decis. 193. num. 6. & in ipſi contraria deciſione bon. me. Ghiſlerij §. *non obſtat*, quæ retorquetur.

Et ita vtraque parte audita fuit concluſum.

Altera præſentis cauſæ deciſio coram R. P. D. Matthæo eſt impreſſa ſupra in alio præcedenti tomo primo iſtius Decimæ Octauæ Partis vbi eſt in ordine 309. ſub die vero 19. Iunij eiuſdem præſentis anni erit alia in eadem cauſa deciſio coram eodem R. P. D. Vicecomite, prout etiã adeſt altera ſub die 9. Iunij 1679. coram R. P. D. Bourl.

R. P. D. VICECOMITE.

Calaguritana Beneficij de Logrono.

Lunæ 2. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Agitur de ſola prælatione Beneficij, eaque conceditur maiores qualitates habenti, quales reputatæ ſunt ſeruitium Eccleſiæ, deputatio ad confeſſiones audiendas, ſenior ætas, & ſacerdotij ſimul, nobilitas, & paupertas perſonæ, quæ in concurſu etiam Baccalaureatus, & aduocationis ſimul maiores viſæ ſunt, vt proinde illi beneficium adiudicatũ ſit quamuis adhuc aliud, ſed minus pro ſubſtentatione congruum, ipſe beneficium haberet.

SVMMARIVM.

1 *Dignor pro obtinendo beneficio dicitur ille, qui maiores qualitates habet.*
2 *Qualitates Sacerdotis, Baccalaureatus, & Aduocationis maxime attenduntur ad effectum conſecutionis Beneficij.*
3 *Sacerdotes duo ſi qui ſunt, & ad Beneficium concurrant, præfertur antiquior.*
4 *Seruitium Eccleſiæ ad effectum aſſequutionis Beneficij, maximi ponderis eſſe reputatur.*
5 *Confeſſiones ad audiendas deputatio auget meritum pro conſequendo Beneficio.*
6 *Senior præfertur iuniori in obtinendo aliquo gradu, vel Beneficio.*
7 *Nobilitatis qualitas, & ipſa etiam attenditur, & præualet in Beneficijs.*
8 *Pauper cæteris qualitatibus paribus ſemper præfertur in aſſecutione Beneficij.*
9 *Beneficium habens poſtponitur Beneficio non habenti, limita vt num. 10.*
10 *Beneficium ſi non ſufficiat pro ſubſtentatione beneficiati, perinde eſt, ac ſi quis illud non haberet.*
11 *Qualitates plures habens alteri præpollentes præfertur etiamſi aliud poſſideret Beneficium, minus congruum pro ſui ſubſtentatione.*
12 *ab Examinatoribus de partibus reprobatus, ſi fuit ab examinatoribus Curiæ renunciatus idoneus, nulliter dicitur reprobatus.*
13 *Approbatus ſemel, & habilis repertus, amplius reprobari non debet, & ſi reprobatur, nulliter reprobatur.*

DECISIO DCLIX.

RESPONDERVNT Domini, confirmandam eſſe ſententiam Rotalem qua præuia deciſione 28. Iun. ſuperioris Anni coram R. P. D. Meo Emerix adiudicatum fuit controuerſum Beneficium Emanueli in concurſu cum Vrbano. Quia extra controuerſiam eſt valida, & iuſta, ex eo quod
1 maioribus qualitatibus præditus † Emanuel redditur dignior, provt exigit vndique nota Clementina Conſtitutio inter Calaguritanos lata, vt dixit *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ. 950. coram Celſo deciſ. 174. vtrobique num. primo & deciſ. 262. num. 8. par. 10. rec.* Et quotidie in alijs.

Licet enim non controuerteretur, quin Vrbanus, qui in iudicio ſuccubuit ſacerdotali dignitate inſignitus, Baccalaureatus gradu munereque Aduocati decoratus exi-
2 ſteret; † Qualitates omnes, quas in propoſito magni facit Rota, vt de ſacerdotio coram *Zarat. deciſ. 18. num. 4.* de Baccalaureatu coram *Bich. deciſ. 601. num. 2.* & de aduocatione coram eodem *Bich. deciſ. 572. num. 4.* & millies in alijs, Adhuc Emanuelem eſſe præferendum Domini cenſuerunt.

3 Quia eſt, & ipſe Sacerdos; † Sed tamen antiquior *cap. primo de maior. & obed. Rot. coram Dunoz. Iun. dicta deciſ. 950. & coram Celſo deciſ. 215. vtrobique num. 3. coram Eminentiſſimo Otthob. deciſ. 123. num. 9.* cum alijs in vnaquaque præcollectis.

Viterius per longum temporis ſpatium inſeruiuit Eccleſiæ, in qua ſitum eſt Beneficium, tanquam Capellanus, & de gre-
4 mio illius; † ſeruitium enim huiuſmodi ad effectum, de quo agitur, eſt maximi ponderis, non ſolum in vim ſtatutorum, huius Eccleſiæ, dictæque Clementinæ Conſtitutionis, ſed etiam de iure, vt pluribus allegatis dixit *Rot. coram Merlin. deciſ. 6. num. primo & 2.* & in pluribus alijs *in deciſ. R. P. D. mei Emerix* in principio congeſtis.

Fuit inſuper ab Ordinario in toto Calaguritano Epiſcopatu deputatus ad confeſ-
5 ſiones audiendas, † quod auget merita, *Rot. coram Celſo dicta deciſ. 215. num. 4. coram Zarat. dicta deciſ. 18. num. 3.* & paſſim in alijs Calaguritanis.

Et tandem eſt ætate ſenior, nobilis, &
6 pauper, † vt de ſeniori ætate, quod mereatur prælationem *Bald. conſ. 167. in fin. lib. 4.* & in his terminis *Rot. coram Otthob. dicta dec. 123 num. 10. & deciſ. 264. num. 4. & in alia Calaguritana de Logrono coram Roias 289. numer. 4.* de †
7 nobilitate *gloſ. in cap. vltimo verbo nobilitati de Poen. Tiraquellus de nobilitate cap. 20. nu. 10. & 11. Rot. coram Bich. deciſ. 639. num. 5.* & de
8 paupertate, † quod data etiam paritate in cæteris qualitatibus pręponderat coram eodem *Bich. deciſ. 535. num. 16. & Fuſiùs in dicta cauſa deciſione R. P. D. mei Emerix*, in qua ſi-

gillatim prædictæ omnes qualitates ponderantur.

Non obstat, quod Emanuel habeat
9 aliud Beneficium, † & ideo postponendus veniat Vrbano non habenti per *Text. in cap. Iacui de prabendis in Sexto*, quia cum non sufficiat ad congruam illius sustentationem
10 idem est ac si non haberet, *Rota coram Dunoz. Iun. decis. 932. num. 7. coram Bich. decis. 639. in fin. coram Celso decis. 169. num. 8.* Maximè
11 inspectis † tot præpollentibus illius qualitatibus, vt ponderat *glos. in cap. conquerente verbo sufficientia de Cler. non residen. Rot. decis. 61 num. 4. par. 3. coram Eminentissimo Otthob. dec. 207 num. 6. & 7.* & aliis pluribus *coram bon. mem. Cardinali Celso dicta decis. 169. num. 9.*

Nec etiam obstat, quod ab examinatoribus synodalibus idem Emanuel fuerit reprobatus; Quia examinatus postmodum hic in Vrbe ab examinatoribus deputatis, & ad
12 curam animarum idoneus repertus, † talis reprobatio detegitur iniusta, *Rot. coram Zarat. dicta decis. 18. num. 15.* Præcipuè cum fuisset antea ab ijsdem Examinatoribus † habi-
13 lis repertus, *coram Arguelles decis. 109. num. 3. & 4.* et vtrique obiecto latè respondit dictæ causæ *decisio coram R. P. D. meo Emerix §. penultimo, & vltimo*, cum qua Domini transierunt. Emanuele tantum informante, &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hoc eodem tomo 2. vbi est in ordine decis. 534.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Auenionen. Restitutionis in Integrum.

Lunæ 2. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Conquerebatur filius magis acceptasse legitimam, quam annuam præstationem sibi in sententia alternatiuè concessam, & ideo restitutionem in Integrum habere prætendebat, quæ illi denegata est, quia de læsione non constabat, sine qua numquam datur maiori Restitutio in Integrum; Læsio vero excludebatur cum acceptatio æquè ad lucrum, ac damnum potuisset referri, quo in casu illa nequaquam attendenda est.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in Integrum maioribus non datur nisi doceant se deceptos, circumuentos, aut alio modo læsos.*

2 *Læsio numquam consideratur, quando quis ex futuro contingenti, æquè potest pati damnum, sicuti etiam consequi lucrum.*

3 *Restitutio in Integrum non datur maioribus aduersus amissionem lucri.*

4 *in Legitimam imputat filius, quodcumque habuit ex substantia patris, vel matris, nisi pro-*
bet illud sibi fuisse donatum.

5 *Donatum, vt aliquod dicatur à patre filio, requiritur quod longo tempore sciente, & patiente patre fuerit ab eodem filio possessum.*

6 *Factum nudum attenditur in iudicio possessorio.*

7 *Titulus in petitorio concludenter probari debet.*

8 *Alimenta, omniaque pro illis assignata, cessant post assignationem legitimæ.*

DECISIO DCLX.

RESTITVTIONEM in Integrum non competere aduersus Sententiam Auditoris Generalis Auen. cuius vigore Marcus Antonius legitimam in bonis maternis sibi debitam potius, quam annuam præstationem librarum 400. donec viueret exigendam elegit persistendo in Decisis coram me quinta Maij 1672. * & sexta Aprilis 1674. iterum Domini existimarunt cum illa non
1 detur Maioribus, † qui non docent se deceptos circumuentos, aut alio modo læsos ad *Text. in l. non enim ff. ex quibus Caus. maior. rest.* & firmat vtraque *Decisio huius Causæ coram me.*

Ex hæreditate enim materna non poterat Marcus Antonius vtrumque consequi, nempe legitimam & annuam præstationem, propterea cum esset in eius libera facultate vnum, vel alterum eligere dum sponte sciens, & prudens legitimam acceptauit, dici nequit læsus, aut deceptus quamuis annua præstatio tractu temporis valorem legitimæ potuisset superare, cum hoc esset incertum, vtpote pendens ab incerto tempore vitæ ipsius Marci Antonij, proinde nul-
2 la potuit intercedere læsio, † quæ nunquam consideratur, quando quis ex futuro contigenti potest pati damnum sicut, & consequi Lucrum *L. si iactum vetis ff. de act. empt. Odd. de rest. t. in integr. par. 2. quæst. 57. art. 3. num. 18. Rota in Romana, seù Albanen. Donationis Vineæ 20. Iunij 1670. §. Incertitudo coram me, & prius in Romana Quarti Dotalis 16. Apr. 1668. §. fin. coram Reuerendissimo Domino meo Beuilaqua Patriarchâ Alexandrino.*

Præterea cum præelectio legitimę potius, quam annuæ præstationis competeret Marco Antonio, non de iure, sed ex gratuita oblatione Henrici fratris Summario primæ positionis *num. 3.* qui consensit ab Auditore generali in sententia Marco Antonio impartiri beneficium dictæ electionis, sequitur per talem electionem fuisse amissum lucrum, non autem incursum † damnum,
3 quo casu maioribus aduersus lucri amissionem denegari Restitutionem in Integrum tradit *Odd. de restit. in integr. par. prima quæst. 8. num. 84. & 85.* præsertim cum ex iudiciali monitione, de quâ hodierno *Summ. num. 3.* innotesceret Marco Antonio legitimam pro sua portione sc. 700. non excedere, & nihilominus prætermissa dicta annua præstatione legitimam consequi voluit.

Minus potest deduci læsio ex eo, quod sententia mandet imputari in legitimam

summam

ſummam annuæ præſtationis, quam Marcus Antonius mortua matre exegit, quia cum non ſubſiſtat in facto matrem hanc annuam præſtationem eidem donaſſe; Sequitur quod ille teneatur dictam quantitatem in legitimam accepto ferre, † cum percepta
4 ex ſubſtantijs parentum imputentur in legitimam filiorum, quando non conſtat fuiſſe donata *Bart. in l. prima §. ſi parens ff. ſi à paren. quis fuer. manum. Peregrin. de fideic. art. 36. ſub num. 125. verſic. intellige Adden. ad Gregor. deciſ. 568. num. 13. Rot. deciſ. 568. ſub num. 3. & 4 coram Card. Seraphin. & deciſ. 1907. nu. 5. & 23. coram Coccino, & firmat præterita Deciſio §. non ſubſiſtente.*

Quod autem Ioanna Mater annuam præſtationem non donauit ſatis ſuperque apparet ex eo, quod nunquam donatio fuit iuſtificata, vt aduertunt præcedentes Deciſiones huius Cauſæ, nec præſumptus titulus illius adduci poteſt, cum non probetur diutina ſolutio dictæ annuæ præſtationis, ad hoc enim, vt intret præſumpta donatio ad fauorem filij requiritur, † quod ipſe longo
5 tempore Sciente, & patiente Patre poſſideat rem, quæ donata prætenditur *Menoch. præſumpt. 30. num. 53. lib. 3. Rot. deciſ 84. num. primo lib. 2. coram Puteo.*

Nec probant donationem mandata de manutenendo à Marco Antonio reportata cõtra matrem, quia cum hodie non agatur in
6 iudicio ſummariſſimo poſſeſſorij, † in quo nudum factum poſſeſſionis attenditur, ſed
7 in petitorio, † vbi titulus concludenter probari debet, & tantum abeſt, quod ex illis probetur donatio, vt imo ex altero ex illis liquet hanc annuam præſtationem fuiſſe aſ-
8 ſignatam loco alimentorum, † quæ ceſſant poſt aſſignationem legitimæ *Surd. de aliment. quæſt. 31. num. 12. & quæſt. 35. num. 15. Michelor. de fratr. lib. primo cap. 33. num. 64. & dicit præcedens Deciſio §. Quinimo.*

Et ita deciſum fuit informante tantum la Ferrattiere Marco Antonio tamen pluries intimato.

Supra in alio precedenti tomo primo iſtius Decimæ Octauæ Partis ad ſunt alia duæ deciſiones in hac cauſa, quæ ſunt in ordine 95. & 257.

R. P. D. TAIA.

Hiſpalen. Decimarum.

Luna 2. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

De quaſi poſſeſſione, & iure decimandi tractatur, vtrumque ad Capitulum pertinere deciſum, quia de illius quaſi poſſeſſione conſtabat, eique etiam decimæ pertinebant, tamquam generalem adminiſtratorem ipſarum ex iure vniuerſali Parochi totius Diœceſis, non obſtantibus priuilegijs Militum S. Iacobi Hiſpalenſis, quæ in iudicio manutentionis non obſtare vita ſunt, minuſque etiã intrare poterant, quia in illos decimæ non fuerant translatæ.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſpectant ad Capitulum adminiſtratorem omnium decimarum ex perſona vniuerſalis Parochi totius Diœceſis.*
2 *Milites S. Iacobi Hiſpalen. ſunt immunes à ſolutione decimarum.*
3 *Manutentio non retardatur dum diſputatur de priuilegijs.*
4 *Manutentio nudum factum, & ſic poſſeſſionem, non autem iuſtitiam facti deſiderat.*
5 *Poſſeſſor lite pendente, neque de iure, neque de æquitate eſt ſua poſſeſſione priuandus.*
6 *Decimæ de iure ſpectant ad Parochum, qui ſolus in illis habet iuris aſſiſtentiam, & dicenti contrarium incumbit onus probandi.*
7 *Epiſcopus vbi Parochiæ non ſunt diſtinctæ, ipſe dicitur vniuerſalis Parochus, & ad eum ſolum ſpectant decimæ.*
8 *Eccleſia, & alia plura beneficia in Regnis Hiſpaniarum ſunt fundata ſuper decimis.*
9 *Parochi non habent fundatam intentionem ſuper decimis in Regnis Hiſpaniarum, & in illis locis, in quibus beneficia ſunt fundata ſuper decimis.*
10 *Hiſpaniarum Rex ex conceſſione Vrbani Secundi habet priuilegium retinendi decimas, & quales.*
11 *Decimæ etiam ſine Parochia præſcribi poſſunt, ita vt virtute præſcriptionis aliquis illas exigat à Parochianis.*
12 *Præſcriptio immemorabilis in omni materia ſuffragatur etiam decimarum. & num. ſeq.*
13 *Decimæ, & alia iura ſpiritualia non veniunt cũ vniuerſalitate bonorum.*
14 *Decimæ ſine ſpeciali mentione non veniunt ſub donatione Villæ, vel Caſtri ſub iuribus ſuis.*
15 *Decimæ non comprehenduntur ſub communicatione priuilegiorum à quacumque exemptione.*
16 *Derogatio ſpecialis requiritur ad cap. nuper de decimis, & alys quibuſcumque diſpoſitionibus conciliaribus.*
17 *Laicus quatenus poſſit in alios laicos transferre ius decimandi de conſenſu Epiſcopi.*
18 *Poſſeſſio præcedens, & multo magis media præſumitur, non probata alia poſſeſſione antecedenti.*

DECISIO DCLXI.

IAMPRIDEM prima Iunij 1676. in hac ipſa Hiſpalen. Decimarum apud *Poſth. de mand. de manut. deciſ. 211.* Capitulum Hiſpalen. obtinuerat mãdatum tam à Vicario Hiſpalen. quàm a Nuntio Hiſpaniarum in quaſi poſſeſſione leuandi decimas loci de Benazuza, & Cauſa ad Rotam deuoluta cum clauſula *ſine præiudicio mandati de manutenendo, & non retardata ſolutione decimarum arbitrio Rotæ*, & arbitrium non intrare pro retardatione fuit reſolutum, quia poſſeſſio Capituli benè probata fuit ex teſtibus, qui deponebant de exactionibus ab ipſis, vti Capituli

Arren-

Arrendatariis factis, quibus accessit assistentia Iuris, quod habet Capitulum super bo-
1 nis intra limites existentibus,† vti perpetuus Administrator omnium decimarum ex persona vniuersalis Parochi Ciuitatis,& totius Diœcesis,vt aliàs fuit firmatum in *Hispalen. iuris nominandi 29. Aprilis 1613. coram Patriarcha Pamphilio,& est decisio 480. par. 1. recent.* & subinde 7. Aug. 1626. mandatũ fuit expeditũ.

Dudum indecisa, & illibata causa in Petitorio post Possessorium nouus Comes de Benazuza eam introduxit in Regio Consilio Ordinum Matriti, & multis intermedijs attentatis, & super attentatis, de ipsis tandẽ mandatum fuit dari Dubium in causa principali, vnde Actor proposuit articulos, & petijt Rem sfloriam,& Rota concessit prima Iunij 1674. sed inde vltra sesquiãnnum nullis testimonijs deductis,& fortè nec inductis testibus, Actore tandiu morante,mãdarunt DD. Dubium proponi: An,& de cuius bono iure constet,& DD. vnanimes responderunt constare de bono iure Capituli ex satis hucvsq; decisis, & præcipuè assistentia Iuris.

Nec obstitere Priuilegia Militiæ S. Iaco-
2 bi † libata in *d. decis. coram Pirouano*, & ibidẽ vitata, quia dum disputabatur an intrarent,
3 & suffragarentur emptori bonorum,† non fuit retardata manutentio, quæ factum, &
4 sic possessionem,† non autem iustitiam facti desiderat, ibidem cum allegatis, & abundè apud ipsum *Posth. obseruat. 42.* maximè ex *num. 90.* quia de facto,& non de iure possessionis disputatur *num. 94.*& neque de iure,
5 neque de æquitate † possessor venit priuandus iure suo lite pendente, vt ait, & probat quoque *Rota d. dec. 211. num. 2.*

Namque iuri possessionis ex mandato manutentionis, robur triplex ex triplici capite adijciebatur ab informantibus latè in longo restrictu, quem dicebant Iuris quatuor Aduocatis vltra Patronum conuenientibus.

Primò decimam de iure ipso percipiendi post diuisionem Parochialium adeò solis Parochis ius competit, vt nullus alius illam habere possit, & iure communi habent fundatam intentionem respectu omnium decimarum intra suæ Parochiæ limites existentium, quæ quidem assistentia prodest Parochis in Petitorio, vt non teneantur ali-
6 ter probare decimas sibi competere,† sed contrarium asserenti incumbit onus probandi, cum habeant contra se iuris assistentiam, sic etiam illis Diœcesibus, in quibus Parochiæ nõ sunt distinctæ solus Episcopus dicitur totius Diœcesis vniuersalis Paro-
7 chus,† ac proinde ei debentur decimæ, & in Regnis Hispaniarum Ecclesię Cathedra-
8 les, Dignitates,† & nonnulla alia Beneficia
9 sunt fundata super decimis,† & ideò Parochi in illis Regnis non possunt dici habere intentionem fundatam &c. translata, ac transportata ex *Barbos. iur. Eccles. vniu. cap. 26. §. 2. in totum num. 15. lib. 2.* etiam concluſa cum *Rota coram Ludouisio decis. 429. num. 6.* vbi & notum esse proponitur, & selegi Barbosam multiplicem, vberemque Scriptorem, qui satisfecerit aliis desiderantibus, pro me fastidiente, farraginem allegationum.

10 Secundò, vt constat Vrbanus II.† concessisse Petro Hispaniarum Regi, illiusque in Regno successoribus facultatem (sunt verba Indulti) vt possent Ecclesias, quas in Saracenorum Terris belli iure acquisierint, vel in proprijs hæreditatibus fundauerint, sibi, suisque hæredibus cum primitijs,& decimis &c. relaxata *à Carillo initio decis. 75. ordine suo*, & sæpè sæpiùs in alijs repetita, sic postea Alphonsus Rex Archiepiscopo, & Capitulo Hispalen. donauit 13. Septembris 1296.

Tertiò, sic absq; Parochia Decimæ præ-
11 scribi possunt,† itaut virtute præscriptionis aliquis illas exigat à Parochianis, ad Text. allegat *à Barbos. d. §. 2. num. 48. vers. Contrariam autem sententiam, Rota coram Coccin. decis. 245. num. 4. & 6. & decis. 1887. num. 28.* Iusque hoc decimarium Episcopi, & Capituli pluſquã centenaria quasi possessione constante ab anno 1561. ad annum 1670. in libris deci-
12 marijs testibus &c. in Summar. † roborat. sed & sustinetur immemorabili præscriptione,ad celebre *caput 1. de præscript. in sexto*, cum alijs ibi adnot. & super alleg. & procul omni dubio non aduersus, sed secundum Parochialia iura.

Quæ planè constant tùm ex personis Episcopi, & Capituli, tùm etiam ex Diœcesi Hispalen. cui subest locus Benazuza ex multis in Summario, vltra *decis. 211.*

Porrò quasi possessionem iam probatam in *d. decis. 1. Julij 1626. d. decis. 231.* comprobatam adhuc habemus quadraginta quatuor pluribus annis, & inde Rotali Decreto legitimatam,& multis amplius probationibus in pleno Summario adductis,ad quas referri quidem abundè, non autem eas referre super hac operæ pretium est.

Itaque non obsistere Priuilegia Militiæ S. Iacobi, quod Carolus V. pro sua facultate concessa in literis Apostolicis à Clemente VII. Oppidi de Benazuza cum Oppido de Mures eiusdem ordinis dismembrauerat ab ordine, & cum omnibus iuribus, & pertinentijs,atque ita cum decimis ad d. ordinem spectan. vendiderit Duci de Begar,qui rerento illo de Mures illud de Benazuza vendidit Ioanni Almariza, à quo habuit Comes, vt bona, qua solet fide, retulit causæ Patronus.

Siquidem Comes Actor debuisset in primis,& ante omnia probare decimas spectasse ad ordinem suprascriptum,deinde,& venditores illas cessisse emptoribus,& adeò non probauit, vt videatur contrarium defectu voluntatis in Pontifice, & in Imperatore super venditione.

Voluntas Pontificis, & Imperatoris nulla fuisse visa est, quia non expresserint ius decimandi, quia decimæ, & alia iura merè
13 spiritualia,† non transeunt cum vniuersitate,& cum in nullo communicent tempo-

rali-

ralibus, eis nec cum vniuersitate, nec sine annecti possunt, etiamsi quis donet Villam cum omnibus iuribus suis, & Villam, & om-
14 omnia iura, quæ ibi habet, † itaut si decimas vult donare, faciat expressam mentionem &c. *Innoc. ad cap. 2. de iurepatr.* & nouissimè *D. Fagnan. ex num. 7.* quæ breuius ex ipso Innocentio compressit, *Bald. cons. 32. num. 1. vers. si autem Episcopus concederet mihi Castrum lib. 1. & ex Innocentio, & Baldo* amplius omisso tamen Priuilegio decimarum, & iurium merè spiritualium, *Rota decis. 234. num. 7. et 8. par. 9.* & longiùs, ac latiùs de necessaria speciali expressione, ad interpretationem cuiusdam Venetæ legis *Menoch. cons 291. ex nu. 12. & num. 50. à vers. caterum dicendum est*, etiam pro veritate, ac si Iudex esset, adeout neque ad exemptionem, ac liberationem à solutio-
15 ne decimarum † in communicatione priuilegiorum sit cõmunicata exemptio, *Barbos. ad d. cap. nuper de decimis num. 4. cum alleg. & præcipuè Rota coram Coccino decis. 279. num. 3. & 4.* & ex alio capite, quia non fuit deroga-
16 tum *d. cap. nuper*, † quod cum sit conciliare, censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones, adeout sit propriè necessaria illius derogatio expressa, *Barbos. ad d. cap. nuper num. 2. vers. ex alio capite, & Rota decis. 122. & 123. par. 1. diu.* cum aliis, & ibidem *D. Fagnan ex num. 33.* vbi & declarationes Sacræ Congregationis Concilij; V trum au-
17 tem Laicus possit † in alios Laicos transferre ius decimarum etia de consensu Episcopi *in cap. prohibemus 19. de decimis inter. gloss. 2. & Abb. num. vltimo*, & alios apud *Barbos. num. penult.* & vltimo videre est.

Et licèt in dismembratione, & venditione Oppidi de Mures in instrumento venditionis venditor fecerit specialem mentionem decimarum comprehendere eas volens, nullam fecit in venditione Oppidi de Benazuza comprehendere, ideo nolens, & hæc diuersitas fuit obseruata in adeptione possessionis illorum, & ita cum Pontifex mandasset compensationem eidem Ordini S. Iacobi cum aliis bonis æquiualentibus dismẽbratis æstimandis iuxtà computationem in contractibus cum Arrendatarijs, idem Carolus mandauit relaxationem iusti valoris Oppidorum, & in ea demptæ fuerunt quidẽ decimæ Oppidi de Mures, secus Oppidi de Benazuza, & deinde in assignatione bonorũ Ordini pro compensatione fuit expressus valor reddituum de Mures vnà cum decimis expressis, de Benazuza verò absq; mentione decimarum sic etiam sequuta vtraq; venditione Duci de Belgar, eoque declarãte pro se Oppidum de Mures, Oppidum autem de Benazuza pro Ioanne, intendendo facere duo instrumenta, duo facta sunt, & alterum de Benazuza suppressis decimis, alterum de Mures decimis expressis.

Ex quibus credere dignum est, & potiùs videre, quàm putare quadringentis annis ab Vrbano II. ad Carolum V. decimas Oppidi de Benazuza nunquam pertinuisse ad alios, quàm ad Archiepiscopum, & Capitulum iure Parochiali, siue nunquam occupatis decimis siue alijs non restitutis ab Ordine S. Iacobi.

Et proindè visum non est Ius hoc decimandi in Oppido de Benazuza, certè non translatum in emptorem, vt in Oppido de Mures indè manifesse apud Ordinem, quia nulla vnquam apparente Ordinis quasi possessione, immo immemoriali apparente Archiepiscopi, & Capituli, vt ex posteriori anteriore præsumpta, vt ex possessione præsente non probata alia possessione antece-
18 dente, † præcedens, & multò magis media præsumitur, *Bart. ad l. Celsus ff. de vsucap. n. 21. & ibidem Alex. ad Bart. Menoch. præsumpt. 66. num. 1. lib. 6. Rota coram Coccin. decis. 1323. nu. 3.* præclarum constat omne Archiepiscopi, & Capituli ius, & præclara est donatio Regis Alphonsi filij S. Ferdinandi, qua donauit Archiepiscopo, & Capitulo Hispalen. Ecclesiæ ab ipsis fundatæ, omnes decimas longè post Vrbanum II. 13. Sept. 1299. ex qua decimæ olim semper adhuc fuerunt Archiepiscopi, & Capituli nunquam dismembratæ, & fortè dismembrabiles cum Oppido de Benazuza, etiamsi, & quantum cum Oppido de Mures.

Et ita decisum pro informatione &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana legitimæ.

Veneris 6. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Filio ex persona matris legitimam deberi deciditur in bonis fratris, qui instituerat sibi hæredem vxorem, & hæc declaratur tertia totius hæreditatis, deducto legato eidem fratri relicto, nõ obstante præsumptione dotis eiusdem vxoris in testamento ab illius viro confessata, quæ resoluitur in vim legati, prout nec minus attenta transactione cum eodem fratre sequuta, quia hoc nouum ius post transactionem superuentũ, illa comprehendere non poterat.

SVMMARIVM

1 *Legitima debetur parentibus in luctuosa filiorum hæreditate.*

2 *Ius petendi legitimam transmittitur in filios, siue agatur de hæreditate ascendentis, siue descendentis, & num. seqq.*

4 *Ratio eadem vbi viget, & disparitas assignari non potest, ibi etiam militat eadem legis dispositio.*

5 *Legitima an, & quatenus possit in vsufructu relinqui.*

6 *Legitima in vsufructu relicta consequi non potest, si statim vsufructuarius decedat.*

7 *Legitima matris est tertia totius assis hæreditarij, & quando. vid. num. seqq.*

8 *Le-*

8 *Legitima matris adhuc remanet tertia omnium bonorum, quæ supersunt deducto legato fratri relicto.*

9 *Vidua nubens infra annum luctus, dotem in pecunia traditam secundo viro, ex bonis primi viri acquisisse præsumitur. amplia vt n.11.*

10 *Mulier non dicitur mercatrix, si vivente viro negotio illius apothecæ incubuit.*

11 *Præsumptio* l. Quintus Mutius *eo magis insurgit in muliere, si illa incumbebat negotio apothecæ mariti. & vid. sup. num.9.*

12 *Vxor tenetur præstare operas suas in quolibet negotio viri de iure licito.*

13 *Confessio dotis receptæ facta in testamento, resolvitur in vim legati, si aliunde de solutione non constat.*

14 *Legitima non præiudicat confessio debiti in testamento facta.*

15 *Legitima ante legata detrahenda est, & per ea non diminuitur.*

16 *Debitum verificatum per solam confessionem testatoris, nullum affert præiudicium legitimæ.*

17 *Transactio non comprehendit ius, quod tempore transactionis ad transigentem non spectabat.*

18 *Transactio restringitur ad ea, quæ ex propria persona partibus competebant, non autem ex persona alterius.*

19 *Transactio non extenditur ad ius de futuro à partibus non cogitatum.*

20 *Transactio non comprehendit ius superveniens, maximè si illud tempore transactionis non erat in lite.*

21 *Transactio, qua enormissimam læsionem continet, tamquam nulla, & læsiua non subsistetur.*

22 *Remedium* l.2.C. de rescind. vendit. *habet etiã locum in transactione.*

DECISIO DCLXII.

IN testamento, cum quo decessit Venantius Antonius, reliquit vsumfructum nonnullorum bonorum Cæsariæ matri, & scuta decem Petro Thomæ fratri, & in reliquis hæredem scripsit Ioannam Felicem vxorem, contra quam, & Franciscum eius secundum virum egit Petrus Thomas tamquam filius, & hæres Cæsariæ pro legitima illi debita in bonis Testatoris, & quamuis eidem prætenderetur obstare transactionẽ, qua omnia sua iura remiserat receptis scutis 15. nihilominus sententiam fauorabilem ab A.C. reportauit, & in gradu appellationis hodie proposito dubio ad instantiã Ioannis Thomæ filij, & hæredis d. Petri Thomæ resolutum fuit non obstare transactionem, & legitimam deberi in summa infrà exprimenda.

Legitimam deberi parentibus in luctuosa filiorum hæreditate † indubitati iuris est, 1
iuxtà *Textum in l. nam etsi parentibus ff. de inoffic. testam. §. primo, Auth. de triente, & semisse,* vnde vita functa Cæsaria post obitum filij, † ius 2
illam petendi iure transmissionis transiuit in Petrum Thomam alterum filium, & hæredem, *Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 3. qu. 9. n. 21. Paris. consil. 30. num. 7. & 8. lib. 3. Rota decis. 320. num. 27.* Et quamuis hæ auctoritates loquantur de legitima debita descendentibus, † vin- 3
dicant etiam sibi locum in legitima debita ascendentibus in hæreditate † descendentiũ. 4
cum nulla sit assignabilis disparitas, *Iason in Authent. nouissima C. de inofficios. testam. Rota decis. 133. num. 15. coram Card. Seraphino.*

Nec à consequutione legitimæ matrem, & successiuè eius hæredes repellere potuit legatum vsusfructus nonnullorum bonorũ, adiecta prohibitione nihil vltra petendi, quia quidquid sit de quæstione † vtrum legitima 5
relinqui possit in vsufructu, quam magistraliter examinat *Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 2. quæst. 32. num. 38. Marescott. variar. resolut. lib. 2. cap. 86. num. 9. Rota coram Seraphin. decis. 1365. num. 6. & 7. & coram Duran. decis. 76. num. 48.* obiectum cessat ex facto, † cum Cæsaria 6
obierit antequam fructus dictorum bonorum percipere potuerit, & bona quorum vsusfructus pro legitima legatus fuit, apparent ad instantiam creditorum defuncti filij subhastata.

Quantitas verò huius legitimę fuit à Dominis taxata in triente totius axis hæredi- 7
tarij, † vt in individuo de legitima matris firmauit *Rota decis. 39 num. 15. post Merlin. de legitim. & decis. 219 num. primo, & 6. & 732. numero primo coram Dunozetto*, parum obstante legato relicto Petro Thomæ, † quia adhuc 8
legitima remanet tertia omnium bonorum, quæ supersunt deducto legato, vt dixit *Rota decis. 495. num. 2. coram Peutinger. & dec. 308. n. 7. & 17. & d. decis. 732. num. 6. & 7. coram Dunozetto.*

Et ideo cum tota hæreditas ascendat ad scuta 3500. vt liquet ex instrumento dotali confecto inter Ioannem filium, & Franciscum virum, cui præuia æstimatione bona hæreditaria Venantij Antonij eadem Ioanna Felix in dotem assignauit, sequitur, quod legitima calculari debeat in scutis 1166. 66. à quibus demi non debet rata scut. 166. 66. ex quo bona fuerunt assignata pro sc. 3000. dumtaxat, & scuta 500. fuerunt soluta incontanti, quia cum hæc vidua transierit ad 9
secundas nuptias intra annum luctus, † censendum est, quod dd. scuta 500. acquisiuerit ex bonis sui viri prædefuncti ad euitandam suspicionem turpis quæstus, de qua in *lege Quintus Mutius ff. de donation. inter virum, & vxorem, & in l. etiam vxores C. eodem*, cum aliis relatis in *Meleuitana bonorum* 26. *Ianuar.* 1671. §. *secundo coram me.*

Quæ præsumptio in casu præsenti tolli nequit ex quo Ioãna Felix asserebatur mercatrix, & proindè propria industria dictam pecuniam acquisiuerit, nam mercaturam 10
exercuisse non constat, † etiamsi viuente 11
viro illa negotio apothecæ † incumberet, quia inde magis augetur præsumptio acquisitionis ex bonis viri, cum apotheca ad illum spectaret, & vxor cum viro operas suas in negotio per illum exercito solum præsta- 12
bat, † prout præstare de iure tenetur in quolibet licito negotio, *Simon de Pratis consil.*

fol.149. sub num.8. Gargiar consil.80. num.primo lib primo.

Similiter diminui non debet quantitas legitimæ ex eo quod ante illam veniant restituenda Ioanni Felici scuta 500. quæ in dotem fassus fuit habuisse Venantius primus
13 vir,† quia cum de consignatione, & solutione dotis non constet aliundè, sed solum appareat ex confessione emissa in eius testamento, & hæc resoluitur in simplex legatū, vt dixit *Rota in Bononien. residui dotis* 18. *Maij* 1665. & 14. *Decembris* 1666. *coram Illustrissimo*
14 *Domino Præside Granaten.* † vnde per eam nō fuit præiudicatum legitimæ, quæ ante lega-
15 ta detrahi debet,† & per illa nō diminuitur, per *Textum in l. scimus antea, C. de inofficios. test. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. primo num. primo,* & ibi *Rota decis. 64. num. primo, & decis. 86. nu-*
16 *mer. 1. & 6.* & debito † solum verificato per confessionem Testatoris in specie dixit *Rot. decis. 132. num. 12. coram Dunoz.*

Quibus positis non obstat transactio, in qua Petrus Thomas iura sua remisit, & renunciauit, quia de tempore stipulationis illius, adhuc viuebat Cæsaria, cui compete-
17 bat ius petendi legitimam,† vnde sequitur quod transactio non comprehendat hoc ius, quod Petro Thomæ non competebat, sed solum eidem superuenit post obitum
18 Cæsariæ,† & sic restringatur ad ea, quæ tunc ipse ex propria persona prætendere
19 potuisset ex fraterna hæreditate,† cum transactio non extendatur ad ius de futuro à partibus non cogitatum, *Surd. consil. 418. numer. 22. Rot. decis. 741. num. 2. & 3. coram Coccino, & decis. 86. coram Celso, & decis. 850. num. 5. coram Dunozetto,* & fortius in *Bononien. pecuniaria, seu transactionis 24. Nouembris* 1670. *coram me,* maximè quando vt hic, ius, quod
20 postea transigentibus superuenit,† non erat in lite, quia tunc super eo adaptari nequit, *l. quoniam tutoribus ff. de transact. Rota d. decis. 86. num. 2. coram Cardin. Celso, & in d. Bononien. coram me.*

Et in omnem casum quatenus per impossibile sub inuolucro verborum transactio comprehendere posset hanc legitimā, adhuc non suffragaretur, quia cum Petrus Thomas receptis dumtaxat scutis 15. quorum decem fuerunt à fratre ei legata, renunciasset pro solis quinque legitimam ascendentem ad scuta 1166. 66. inde cum resultaret
21 enormissima læsio,† transactio tamquam nulla, & læsiua nullo modo substineri potest, ad textum *in l. 2. C. de rescind. vendit.* quem
22 habere locum in transactione dixit *Rot. decis. 289. num. 2. coram Celso,* & prius *in Bononien. nullitatis concordiæ 12. Iunij* 1645. *coram Eminentiss. Certo, & in Romana transactionis 16. Ianuarij* 1670. *& 15. February* 1672. *coram Ken. P. D. meo Calatasu, & in Romana residui dotis 30. Maij eiusdem anni* §. *ex qua coram R. P. D. meo Roudinino.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA.

Carpentoraten. Decimarum.

Veneris 6. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Crocus, & Olera seminabantur in terris, in quibus olim serebatur frumentum, cumque de his nouis fructibus decimas euitari prætenderetur ex antiquissimo laudo de certis tantummòdo fructibus illas deberi declarante, contrarium deciditur, quia cum ageretur de decima iure vniuersali debita, neque per mutationem seminis, neque ex asserto laudo illi præiudicatum esse poterat.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo viget in toto Orbe Christiano, quod ex certis fructibus decima non soluatur.*
2 *Laudum contra Ecclesiam præsumitur promulgatum cum assensu apostolico ex spatio trium saculorum.*
3 *Monasterium retinens iura Parochi, habet intentionem fundatam in iure vniuersali decimandi super omnibus terris suæ Parochiæ.*
4 *Sum tum de sumpto nihil probat, nec ius vniuersale decimandi restringit ad particulares species decimarum.*
5 *Scriptura à procuratore producta contra dominū producentem, plenè probat.*
6 *Producens scripturam non præsumitur illam habuisse ab alio, quàm à principali, seù ab illius domino.*
7 *Prior, & Abbas Monasterij eidem Monasterio non præiudicant super iure vniuersali decimandi, quod habet propter assistentiam iuris.*
8 *Procurator Monasterij producens scripturam, suo Monasterio non præiudicat.*
9 *Laudum regulariter nullam nouationem importat.*
10 *Nouatio nunquam intelligitur, nisi expressè de animo, & intentione nouandi appareat.*
11 *Decimæ debentur etiam ex nouis fructibus, qui in ingenti quantitate seminantur in terris decimalibus. & num. 13.*
12 *Laudum est reuocandum, si incipit esse lasiuum.*
13 *Decimas fraudandi via aperienda non est mediāte plantatione noui seminis.*

DECISIO DCLXIII.

IN decisis 28. Iunij proximè præteriti, * & 14. Iunij anni 1674. DD. steterunt decimas deberi de Croco, & Oleribus.

Et licèt aliquibus recedendum videretur, & ex consuetudine ab anno 1340. quæ passim in Orbe Christiano viget, † vt ex certis
1 fructibus nulla soluatur decima, ad *Couarr. var. resol. 17. num. 8. vers. 7. eodem iure lib. 1. Barbos. iur. Eccles. vniu. cap. 26. §. 3. lib. 3.* & ex laudo præsumendo cum assensu † Apostolico (si necessarius sit) pluſquam tribus sæculis,
2 de quo constat ex quodam sumpto à Monasterio

sterio producto anno 1627. & reproducto postea anno 1670.

Tamen communius placuit persistere in decisis. Admisso enim irrefragabili eo fundamento, de quo in decisione 20. Iunij præteriti §. quia decisiones, quod Monasterium habet fundatam intentionem contra suos
2 Parochianos † in iure vniuersali decimandi super omnibus Terris Parochialibus, ad *cap. 6. de Decimis*; Laudum quod exhibetur, cum sit simplex sumptum de sumpto, nul-
4 lam valet † facere probationem, ex vulgat. nec ius vniuersale restringere ad particulares species decimarum.

Non obstante, quod huic obiecto respondeatur, sumptum hoc fuisse per Procuratorem Monasterij ad lites constitutum ab
5 Abbate iudicialiter productum, † & ideò plenè probet contra producentem, & illius dominum, etiamsi sit scriptura informis,
6 eúm non sit verisimile, † quod producens illam habere potuerit ab alio, quàm à Principali, seù à Domino, iuxtà *Adden. ad decis. Gregor, 321. num. 20. & ad decis. Buratt. 294. lit B.* vbi concordantur decisiones Rotales, quæ super hoc articulo videbantur inter se contrariæ.

Nam his omnibus admissis in suis terminis, dicebant non applicari præsenti casui, in quo agitur de Ecclesia, & Monasterio,
7 cui si Prior ipse non potuisset, † neque per actum expressum præiudicare super hoc iure reali, & vniuersali decimandi terras, & fructus, de quibus agitur, super quibus habet iuris assistentiam, neque exaduerso controuertitur, vt in *decis.* 130. *numer.* 10. *par.* 7. *Bich. decis.* 199. *num.* 10. & in terminis iuris decimandi *decis.* 30. *num.* 9. *par.* 6. multo minus præiudicare valuit Procurator ab ipso Priore constitutus per simplicem productionem
8 d. Scripturæ, † & ideo de tali productione non est habenda ratio saltem ad effectum à Communitate prætensum.

Et superadde batur, quod in eo laudo, sic
9 informi, † nulla apparet facta nouatio, quæ
10 nunquam intelligitur facta, † nisi expressè de animo renouandi appareat, ex *l. final. C. de nouat.* cum ibi notat.

Et data etiam subsistentia laudi, ex quo priuilegiata esset Communitas, & singuli de Communitate à solutione controuersiæ
11 decimæ, † nihilominus cum nouissimis hisce temporibus fructus Croci seratur in ingenti quantitate in ijs terris, vbi olim serebatur triticum, & alij fructus decimabiles, ita attestantibus 69. Testibus apud *Bellum* scribentem in hoc præciso articulo *consil.* 46. & quinque aliis subsequentibus, & ex testimonijs pro Monasterio in presenti causa adductis, visum est Dominis laudum es-
12 se reuocandum, † quoniam incipit esse lesiuum, *ad cap. 9. de Decimis*, & ibi *Abb.* cum aliis, & nouissimè *Barbos. num.* 2. Vnde cum hodie diuerso modo, & in maiori quantitate terræ, aliàs frumentum ferentes
13 sint occupatæ à Croco, † ad euitandum hoc præiudicium Ecclesiæ, & ne aperiatur via fraudandi, mediante plantatione Croci, & Olerum, adeò excessiua, persistendum est in decisis non attento laudo, vti læsiuo.

Et ita vtraque &c.

Aliæ duæ decisiones in hac Causa factæ sunt, quarum altera est decis. 321. impressa in præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis; alia verò habetur supra hoc eodem tomo 2. vbi est in ordine 582.

R. P. D. CALATAIV.

Vrbeuetana Legatorum.

Veneris 6. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Legata Vxori alimenta victus, & vestitus, ac certa pecuniarum summa, ei deberi declarantur, non obstante Statuto prohibente illi quidquam vltra dotem, victum, & vestitũ relinqui, quia quantitas pecuniaria pro medicinalibus, & salarijs famulorũ poterat dici legata, quæ omnia debentur etiãsi mulier habeat vnde viuere possit, cũ iure actionis petatur, neque ab illorum consecutione remouetur exceptione rerum amotarũ, quę probata nõ erat; prout nec minus quod non habitaret in domo mariti, quia per litem, & mortem hæredis, non tenebatur habitãre cum illius filijs.

SVMMARIVM.

1 *Statuto mandante non posse vxori legare vltra dotem victum, & vestitũ, & vitæ suæ necessaria Non contrariatur per legatum verificabile in medicinalibus, & salarijs famulorum. ibidem.*

2 *Medicinalia non veniunt appellatione victus, & vestitus.*

3 *Salaria famulorum non continentur sub nomine victus, & vestitus.*

4 *Alimenta, quæ non petuntur officio iudicis, sed iure actionis, debentur etiamsi legatarius habeat vnde viuere possit.*

5 *Verba secundum necessitatem personæ apposita in Statuto permittente vxori alimenta relinqui, non fiant taxatiuè,*
Sed demonstratiuè ad denotandum necessitatem illorum. ibidem.

6 *Alimenta sunt omnibus necessaria.*

7 *Mulier iussa habitare cum filijs, habitare non tenetur post litem sibi motam super restitutione rerum amotarum. & num. seqq.*

8 *Legatarius iussus habitare cum hærede, post illius mortem in domo Testatoris amplius habitare non tenetur.*

9 *Vxor iussa habitare cum filijs, non tenetur habitare cum nepotibus post mortem patrum.*

10 *Mulier non perdit legatum etiamsi dotem petierit, qua petente statutum vsumfructum amitti*

dispo-

disponat, si non vsusfructus, sed victus, & vestitus ei legatus sit.

11 *Statutum, de quo non loquitur, eius depositio non intrat.*

12 *Testes patientes exceptiones, non probant in iudicio rerum amotarum.*

13 *Iudicium rerum amotarum dicitur criminosum, & ideo plenam, & concludentem probationem requirit.*

14 *Alimentorum taxatio plurimum pendet à iudicantis arbitrio.*

15 *Alimenta vxoris legatarię habitantis extra domum viri taxata sunt in annuis scutis 60.*

DECISIO DCLXIV.

GABRIEL Scarpa instituto hærede Marino filio, & dotatis Margarita, & Marta filiabus titulo legati reliquit Angelicæ Stagnettæ vxori annua scuta 20. soluen. annuatim donec vixerit, & vitam viduilem seruauerit, & vltra consecutionem d. legati, voluit, & mandauit, quod liceat d. Angelicæ donec vixerit, & vitam viduilem seruauerit manere in domo hæreditaria Testatoris, cum eorum communibus filijs, cum illis vitam communem ducere, & habere decentem victum, & vestitum.

Egit Angelica in partibus pro consecutione vtriusque legati, & contrariam sententiam reportauit, quæ tamen fuit ab A.C. reuocata; vnde commissa mihi cauta appellationis, & bis proposito dubio, An legata debeantur, & pro qua summa, tandem Domini censuerunt legata deberi in quantitate inferius exprimenda.

Quod enim debeatur vtrumque legatum desumitur ex voluntate expressa eiusdem Testatoris, cui non resistit municipale Statutum Vrbeuetanum prohibens viro relinquere vxori vltra dotem, victum, & vestitum, & vitæ suæ necessaria secundum facultatem, *poteris*. Quia dum permittit vltra dotem, victum, & vestitum, posse legari aliquid pro vitæ suæ necessitate, non fuit
1 contrauentum Statuto, † quoniam legatum sicut 20. verificari poterit in medicinalibus, salarijs famulorum, & similibus, quæ sunt etiam necessaria pro substentatione vitæ mulieris, & quæ non veniunt sub nomine
2 victus, & vestitus, † vt in specie de medicinalibus notat *Bald. in l. si cum dotem §. si maritus num. 4. ff. soluto matrim. Surd. de aliment. tit. 2. quæst. 2. nu. 17.* & de salarijs † famulorum. *text. in l. legata ff. de aliment. & cibar. legat.*

Neque pro consequendis dd. legatis tenetur Angelica probare præcisam necessitatẽ, quasi debeantur in subsidium, quatenus scilicet fructus dotis, & aliorum bonorum sibi non sufficiant; ista namque non petun-
4 tur officio Iudicis, sed iure actionis, † ideoque debentur etiam si legataria habeat vnde viuere. *Alex. consil. 7. num. 10. lib. 2. Rol. consil. 55. num. 5. lib. 2. Simon de Prat de interpr. vlt. voluntat. dubit. 11. num. 15. Rot. coram Seraphin. dec. 95. num. 8. & coram Coccino decis. 402. nu. 12. & coram Cardinali Celso decis. 67. num. 8. Addens. ad Burat. decis. 705. num. 9.* Idque etiam suadent verba eiusdem Statuti permittentis posse legari necessaria pro vita vxoris secundum facultatem, *poteris*; igitur non secundum necessitatem mulieris, & verba illa, &
5 vitæ suæ necessaria † non stant taxatiuè ad mensuram necessitatis, sed demonstratiuè
6 ad denotandum, quod alimenta sunt † omnibus ad viuendum necessaria, *Calderin. consil. 21. de testam. Surd. de aliment. tit. 5. quæst. prima num. 41. Rota coram Dunozetto inn. decis. 502. num. 1.*

Non obstat, quod Angelica ceciderit a legato victus, & vestitus, dum non habitauit cum Marino filio in domo ipsius Testatoris; quia cum ipsa discesserit è domo ex iu-
7 sta causa, † nempe ex lite contra eam mota ab eodem Marino super prætensa restitutione rerum amotarum, non tenebatur cum eo amplius habitare, *l. Caio §. Imperator ff. de aliment. & cibar. leg. Rot. decis. 119. num. 6. par. 4. rec.*
8 Multoque minus † postquam ipse Marinus decessit, *d. l. Caio §. Imperator in princip. & l. Stichus §. fin. ff. de aliment. & cibar. legat. l. prima C. de legatis, Rota in Firmana Codicillorum prima Martij, & 15. Nouembris 1049. coram Eminentiss. Cerro,* nec tenetur habitare cum filiis d. Marini, dum Testator expressè legauit
9 habitationem vxori cum communibus † filijs, vnde non potest extendi, vt teneatur habitare etiam cum nepotibus, *Surd. de aliment. tit. 4. qu. 15. num. 67.*

Minus relevat, quod eadem Angelica petierit suas dotes, vnde inferebatur priuatam remansisse dd. legatis, ex altero Statuto disponente, vt mulier cadat ab vsufructu, &
10 habitatione, si dotem petierit. † Quoniam in proposito non fuit relictus vsusfructus, nec habitatio, sed tantum victus, vestitus,
11 & summa scutorum 20. † de quibus sicut Statutum non loquitur, ita nec intrare potest eius dispositio, *l. seruum §. non dixit ff. de acquiren. hæreditate l. 4. §. toties ff. de damn. infect. Surd. decis. 122 num. 13.*

Multoque minus subsistit alterum obiectum subtractionis bonorum, siue expilationis hæreditatis, quia testes desuper examinati sunt singulares, & patiuntur plures
12 defectus in persona, † ideoque non probant
13 in hoc casu, quo agitur de actu † criminoso, in quo requiritur plena, & concludens probatio, *Vermigl. consil. 153. num. 1. & 2. Rota in Romana hæreditatis. 27. Aprilis 1644. coram Merlio.*

Quo verò ad secundam partem dubii circa taxationem victus, & vestitus, cum sit
14 materia, † quæ plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, *l. 2. & 3. ff. vbi pupilli educari deb. Menoch. de arbitr. casu 169 nu. 1. lib. 2. Rot. coram Card. Celso decis. 67. num. 7.* Domini considerantes, quod Angelica recuperauit dotem suam, illa taxarunt in annuis scutis 60. vltra
15 legatum scutorum 20. † quæ visa sunt congrua pro muliere habitante extra domum viri.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Beneficij.

Veneris 6. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Ob non factam præsentationem in tempore, beneficium Academiæ Cracouiensis fuerat collatum à Papa, cuius literæ Apostolicæ exequutioni demandatæ sunt, quia de earum verificatione constabat, in nihilo releuante præsentatione per simplicem schedulam ab eadem Academia factam, quia vltra præsumptionem antidatæ, non fuerat exhibita Episcopo, neque penès illius acta dimissa; prout nec minus obstabat d. beneficiũ deberi certo generi personarum, quia etiam Prouisus Apostolicus de eodem genere visus est.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non interpositã appellationem transit in iudicatum, si de illius iniustitia, vel de inualiditate non docetur.*

2 *Litera Apostolica iustificata exequutioni demandanda sunt.*

3 *Verificatio narratorum probatur ex confessione partis, cuius nulla datur maior probatio.*

4 *Valoris expressio in ducatis 24. per non excessum in beneficijs Cracouiensibus communiter fieri consueuit.*

5 *Præsentatio beneficij facta per scripturam priuatam, & ipsa remanet suspecta de antidata. & num. seqq.*

6 *Beneficium præsentatum per solam scripturam priuatam, deuoluitur ad superiorem, & quando num. anteced. & seq.*

7 *Donatio, seu nominatio beneficij, vel huiusmodi facta per simplicem schedulam, antidatæ suspicione non carent.*

8 *Præsentatio sola beneficij non sufficit, sed requiritur, quod intra legitima tempora exhibeatur superiori pro institutione, aliàs deuolnitur, nec ius præsentato acquiritur.*

9 *Clausula* dummodo alteri non sit ius quæsitum *non verificatur in præsentatione facta, quæ superiori non sit exhibita.*

10 *Præsentatio vt suffragetur, produci debet coram Notario Episcopi, quia perinde est ac si eidem Episcopo fuisset exhibita.*

11 *Episcopus si præsentatum instituere recusat, recurritur ad Superiores, & etiam ad Papam.*

12 *Conditio, quæ non sit contra ius, sed in augmentum, & honorem cultus diuini, & virtutis, in limine fundationis omissa, potest etiam postea suppleri.*

13 *Conditio post fundationem apposita si sit in augmentum virtutis, & honorem cultus diuini, non imponit seruitutem beneficio, sed auget illius libertatem.*

14 *Qualitates, quæ non sunt de natura beneficij, Pontifici exprimi non debent.*

15 *Papa non obseruat qualitates, quæ non sunt de natura beneficij.*

16 *Conditiones de natura beneficij solum dicuntur illæ, quæ in limine fundationis apponuntur, non quæ supplentur ex postea.*

17 *Deuolutio beneficij, quæ fit ad Pontificem, semper remanet cum sua causa.*

18 *Beneficium debitum certo generi personarum si deuoluitur ad Papam, eidem quoque generi personarum debetur.*

19 *Beneficia Academiæ Cracouiensis debentur certo generi personarum, & quale illud sit. n seq.*

20 *Dictio*, siue, *potiùs fiat ampliatiuè, quàm restrictiuè.*

DECISIO DCLXV.

LITERAS Apostolicas, in quibus Samuel Farmancois Moralis Theologiæ Professor in Academia Cracouien. controuersum Beneficium de iurepatronatus Academiæ obtinuit, exequendas esse A. C. pronunciauit, à qua Sententia ob non interpositam appellationem intra decendium, causa mihi commissa, dubitatum fuit, An constaret de re iudicata, & Literæ Apostolicæ sint exequendæ; cui Domini affirmatiuè responderunt.

Non controuertebatur res iudicata, ob non interpositam appellationem, neque docebatur de inualiditate, vel iniustitia sententiæ, † quibus seclusis, quemadmodum non 1 impeditur transitus sententiæ in iudicatum, cessante ratione Textus *in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic.* ita concurrente iustificatione narratorum à Samuele in impetratione gratiæ † literæ ipsius exequutioni demandandæ 2 sunt ex vulgata regula, desumpta ex litera Textus *in cap. si quando 5. de rescript. & in cap. si capitulo 5. vbi glossa verb. exequatur de concess. præben. in 6.*

Narrauit Samuel, Beneficium esse de iurepatronatus Academiæ, vacasse per obitum Nicolai, & quidẽ à multo tempore ad præsentandum elapso, & quod ipse impetrans erat Professor, & ex numero eorundem Academicorum Cracouien. quæ omnia iustificauit ex confessione Alberti collitigantis, ex eadem vacatione venientis, qui ab Academia intra legitima tempora præsentatus prætenditur, atque ex confessione eiusdem Academiæ, quæ in causa pariter est, pro asserta præsentatione Alberti substinendæ, 3 vt in Summario eiusdem Samuelis, † cuius confessionis non datur maior probatio, ex ratione Textus *in l. cum precum 9. vbi glossa, & Scribentes C. de liberal. caus.* & sunt celebres *decisiones Bellamera* 268. & 596. cum quibus semper *Rota* processit, vt *coram Crescent. dec. 5. de iurepatr. & in recent. par. 14. decis. 431. num. 1.* cum aliis *in Conchen. beneficij 2. Decembris &c. 1671. §. Siquidem, & §. quod autem coram me.*

Quò verò ad examen eiusdem Samuelis in iisdem literis iniunctum, apparet ex eo, quod

quod præmio examine, eoque idoneo reperto Cracouien. Episcopus immissionem in controuersum beneficium concessit, ab eadem Academia productam: Et quoad expressionem, quod beneficium impetratum, & alia quæ ipse possidebat, non excederent ducat. 24. auri de Camera, iustificatio insu-
4 git re ipsa,† cum in similibus casibus expressio valoris per non excessum in hac summa fieri consueuit, *Rebuff.in prax. benefic. parte 3. Signaturæ, vers. etiam in hac Signatura numero 7. Lotter.de re benef. lib.2. qu.15. num.18. Modern. Venusin.de benefic.discurs.90.num.15.& 16. Rot. coram Buratt. decis.255.num.15.& decis.303.numer.4.& seq.& in recent.par.4. decis.202. num.8. & eadem par.4.tom.3..decis.576.num.6.*

Neque ad euitandum lapsum temporis ad præsentandum videbatur attendi posse præsentationem Alberti collitigantis ab Academia in tempore factam; & post literas Samuelis solum exhibitam, quia quatenus extraiudicialis hæc scriptura non sit suspe-
5 cta de antidata,† veluti in præiudicium Samuelis nuper confecta, & hucusque incognita, ex ratione Text. *in l. Scripturas C. qui potior in pignor.habean. & ex doctrina Alexandri Crauett.de antiq. tempor. lect.1. §. Viso de verbis num.9.& 10.Surd.cons.82.sub num.21. Bertrand. cons.219. num.2.* prout ad hunc effectum præ-
6 cisum† deuolutionis dicebat *Innocentius III. in cap.1.vt Ecclesiast. benef. sine diminut. conferan.* ibi: Porrò cum donatio fuisset occulta,
7 & ideo suspicione non careat; † Et in nominatione facta in simili schedula *Rota recent. par.1.decis.694. sub num.2.*

Certum tamen est Academicos defeciss, eum hucusque retinuerunt occultam hanc præsentationem, quia debet intra tempus à iure statutum præsentatus vnà cum præsentante, vel cum personis legitimis exhiberi oculis Superioris habentis facultatem instituendi, vnà cum publico documento nominationis ab Academia factæ, vt illum in-
8 stituat,† quibus non adimpletis, beneficium deuoluitur ad Superiorem, neq; ius aliquod præsentato acquiritur, iuxtà celebre dictum *Lap.alleg 75. num.3. & seqq.* quem sequuntur communiter *Mandos.ibid.in addit.in fin. Corn. in cap. fin. vbi Abbas num.4.extra illo eodem tit. Lambertin. de iurepatr.lib.2.par.2. qu.1. artic.22. num.1.& qu.4 art.3. sub num.1. Vinian.illo eod. tract.lib.8.cap.7.num.4. & 5.& num. 38. & 39. Lotter.de re benef lib.2.qu.6.ex num. 35. Rota decis.3.de iurepatr.in non. & coram Penia decis. 4. num.8.& decis.18.num.5. & coram Dunoz. Iun. decis. 956. num. 9.* & respondendo clausulis, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, & aliis
9 supponentibus ius aliquod † præexistens, quod non est in hoc casu, latè in his terminis declarat eadem *Rota in Nullius, seu Tauriuen. Prioratus 5. Decembris 1660. & 4. Iul. 1668. §. præterea coram Eminentiss. Carpin. Prodat.*

Neque Academiam ab exhibitione præsentati oculis Episcopi, vt mox dicebatur, excusant Festes, & attestationes de litibus inter eundem Episcopum, & Academiam, quia saltem poterant Academici dimittere publicum documentum assertæ nominationis Alberti, penes Acta Notarij Episcopa-
10 lis,† quo casu præsentatio recepta à Notario ad similia Acta deputato, haberur ac si coram Episcopo facta fuisset, iuxtà vnam opinionem, de qua *Afflict.decis.135. numer.5. Mascard.de probat. conclus.1100. num.5. Maran. in prax.art.10.num.30.Campanil.diuersor.iur.Canon.rubr.11.cap.13.num.595. Rot.in Regien.benef. 27.Martij 1669.§. quod autem in fin. coram Illustriss.Otal.Præsid.Granaten.*

Et tunc si Episcopus distulisset, aut renuisset instituere Albertum ab ipsis præsen-
11 tatum,† poterant recurrere ad Metropolitanum, ad Nuntium Apostolicum, vel ad Summum Pontificem pro assequenda institutione, ad terminos Text. *in cap.nullus, et in cap.pastoralis de iurepatr. Abb. consil.28. parte 2. Rocch.de Curt.de iur. verb. honorificum quæst.46.* latè *Lambertin.illo eodem tract.lib.2.par.2.qu.8. artic.2.& 16.Vinian.pariter eod.tract.lib.10.c.5. per tot.Barbos.de potest.Episc.alleg.72. num.167. Rot.dec.4.de iurepatr.in non.*

Non obstat subreptio aduersus gratiam Samuelis obiecta, ex eo quod Pontifici non narrauerit, quod beneficium erat conferendum Theologo, vel Philosopho, ex Magistris maioris, vel minoris Domus Academiæ Cracouien. ex quorum numero se esse non docuit Samuel, quia cum hæc conditio apposita non fuerit in limine fundationis ipsius iurispatronatus, quamuis postea consentiente Ordinario, apponi potue-
12 rit,† cum non sit contra ius, sed iuxtà iuris dispositionem, & in augumentum, & honorem virtutis, & cultus Diuini, iuxtà *Concil.Trid. sess.25. de reform. cap. 5. & in can. Nullus distinct.61.* quia tunc non dicitur im-
13 posita seruitus beneficio,† sed aucta illius libertas, *Abb.in cap.cum dilectus, vbi Canonistæ omnes de condit.appos. Garz de benefic. par.7. cap.15.num.4.Lambertin.de iurepatr. lib.2. qu.4. art.4.Vinian.illo eodem tract.lib.3. cap.8. sub numer.10.& lib.4.cap.4.num.11. Rota coram Seraphin.dec.1414.num.1.& dec. 1420. num.2. & in recent.par.11.dec.120.num.8.*

14 Non ideo tamen hæc qualitas† necessariò Pontifici exprimenda erat, quia incongruũ videtur, quod Summus Pontifex obseruet qualitates, & conditiones, quæ non sunt de
15 natura beneficij,† quales reputantur illæ, quæ apponuntur in solo limine fundatio-
16 nis,† non autem quæ superueniunt etiam ex indultis Apostolicis, in quibus conditionibus in ipsa fundatione appositis procedunt auctoritates firmantes deuolutionẽ
17 ad Summum Pontificem† fieri cum iusta
18 causa, de quibus in proposito beneficii† cõferendi certo generi personarum *Rota coram Seraphin.d.dec. 1420. num. 2. & in Tridentina Canonicatus coram Coccin.dec.2005.num.9. repet. in rec.par.6. decis. 153.* vt benè concludunt *Abb.in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 11. de elect. Anton. Augustin. in Epitom. iur. Can. in reg.8.mens num. 13. Garz de benef. par.4. cap.3.*

itized by Google

num.75. Lotter.de re benef.lib.2.qu.39. ex num.8. & declarando prædictas auctoritates, & decisiones dixit *Rot.in d.Trident. Decanatus cor. Coccin.dec.2028.ex num.2.* & prius *in rec.par.4. dec.375.num.5.& 6.& par.9. dec.127. num.14. & 15.* & late *in Cæsaraugust.beneficiorum 4. Iulij 1670.§.nec placuit, & §. seq. coram R.P.D.mço Vicecomite.*

Præterea conditio hæc præsentandi certũ
19 genus personarum†appositа in donatione, quam fecit Sigismundus Rex Poloniæ huic Academiæ iniungit præsentandum hominem probum, & doctum, siue ex Doctoribus, siue ex Magistris maioris, aut minoris Domus, itaut potuerit nominari etiam Samuel veluti Doctor eiusdem Vniuersitatis, & Moralis Theologiæ Lector, & ideo contentus sub illis verbis mandantibus beneficium conferri viro probo, & docto, ex Doctoribus,quamuis non sit ex maiore,vel minore Domo, quia qualitas hic stat ampliatiuè ad Magistros maioris,vel minoris Domus, non autem restrictiuè ad Doctores indefinitè, & simpliciter expressos per separatum membrum alternatiuè ibi, siue ex Doctoribus, superaddita postea hac qualitate quoad Magistros ibi,siue ex Magistris maioris, vel minoris Domus, prout est natura
20 illius disiunctiuæ,†siue quæ potiùs stat ampliatiuè, quam restrictiuè, ad Textum *cum quis decedens §.fin.& ibi Bart.ff.de legat.3.Bald. in l.cum quidam sub num.4.Cod. de verb. signific. Vitalin.in Clem. Si religiosus num.7. de procurat. Rom.in.consil.363,num.2.* cum aliis per *Barbos. de diction.diction.375.ex num.3. Rot. coram Gregoa.XV.dec.21.num.2.& 3.*

Reliqua autem leuiora Dominis non obstiterunt, veluti benè sublata per Informantes pro Samuele, cuius literas exequendas esse respondetuut, vtraque Parte informante &c,

R. P. D. TAIA.

Interamnen. Fideicommissi.

Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quæstio erat super congruitate, vel incongruitate dotis, an scilicet illa per tutorem assignari potuisset vltra portionem legitimę, ad *auth. res quæ C. Com. de legat.* vel potius cum onere Fideicommissi constituta diceretur, quo in casu mulier, & maritus illius commoda, & incommoda sustinent, sed ijs in medium adductis, pro admissione articulorum est responsum, ad effectum probandi congruitatem eiusdem dotis, de iure probari permissam.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non solum potest, sed imo debet dare congruam dotem pupillæ, etiam si portio legitima non sufficiat.*
2 *Articuli ad probandam congruitatem dotis semper admittuntur.*
3 *Lex vbi adest, non debemus allegare glossam.*
4 *Doctores allegare turpe est, & erubescendum, si possumus allegare leges.*
5 *Articulorum pro admissione relevantia consideratur.*
6 *Tutor quatenus possit assignare dotem pupillæ in omnibus bonis illius.*
7 *de Dote valet argumentum ad legitimam.*
8 *Dos, & legitima ius vniuersale dicuntur.*
9 *Dos constitui non potest vltra modum honestati personarum congruum.*
10 *Dos in bonis Fideicommissi præsumitur data sub ipso Fideicommisso, & cum oneribus suis.*
11 *Dote assignata cum onere Fideicommissi, vxor, & maritus debent sustinere omnia illius commoda, & incommoda.*
12 *Præscriptionis exceptio dicitur piscatio anguillarum.*
13 *Probatio probationem non excludit.*

DECISIO DCLXVI.

QA' decisis 21. Iunij 1674. * recedendo 5 Decembris sequen. decisum erat cõtra Margaritam fideicommissariam Patris, Patruum Tutorem, & Curatorem Thimotheæ Sororis Margaritæ grauatæ potuisse, imo debuisse dare dotem congruam,†etiam
1 si portio legitima nõ sufficiat ad dotis obligationem, vt dicit *textus auth. res quæ C. comm.de legat.* ex attestationibus apparente congrua dote similium familiarum in summa scut.2000. & Thimothea nupta cũ 1700 & prius Margarita cum 3426.

Hodie Margarita instans contra hæredes Thimotheæ ex Fideicommisso paterno, deducta congrua dote, quæcumque incongrua fuerit viuente, & gaudente ipsa Thimothea grauata, petijt admitti articulos de congruis dotibus similibus circa annũ 1623 matrimonij Thimotheæ in summa sc. 600. aut 700. & nunc 1000. in Ciuitate Interamnen. & in specie dotem Thimotheæ potius vltra congruam futuram fuisse scutorum mille, proposito de more dubio de articulis admittendis, † admittendos Domini responderunt ad ipsum textum dicta *auth. res quæ & §. quamobrem auth. de restit. & ea quæ parit, seù cap. primo Novell. 38.* moderatorium dotium pro modo honestati personarum congruo clarum, adeoque solum præcopia etiam versiculatim allegatorũ *in dec.192 num. 36. par.10.* & similibus, quod si male
3 faciunt, † qui allegant glossam vbi habemus leges ex *glos.* ipsa, magis erubescendum est allegare auctoritates doctorum, †
4 cum habemus legem monet *Ias. ad l. illam meritò C. de collat.num.7.* vndè releuantes ar-
5 ticuli, videntur, † quæ est regula admissionum

num ad probationem *l. ad probationem seruitutis* 21. *& seq. l. ad probationem Domini C. de probat.*

Non obstitere opposita, quod dos Thimotheæ fuerit à Patruo, etiam substituto
6 constituta, † tum quia constitui potuit etiã in omnibus bonis, quandiù omnia erant Thimotheæ etiam sub dubio bonorum Margaritæ Sororis, si ipsa præmortua similiter
7 fuisset, & legitima consideratur † sicuti de hæreditate, sic de dote, maximè si fit lus
8 vniuersale, † vt communis est Sententia ex Bartholo, & plurib⁹ controuersa tamen ex Baldo, & alijs nisi ex testibus quoque apud *Facchin. contr.* 31. *lib.* 10. tum etiam quia constitui non potuit † vltra modum
9 honestati personarum congruum *d. text. auth.* nisi potius præsumatur data sub ipso
10 Fideicommisso, † & cum oneribus suis *l. mulier* 72. *ff. de Iur. dot.* etiam ad verba dotalia, *Quali pezzi, e denari sono per il suo terzo*
11 *dell' heredità*, † quo casu sicut *in dicta l. mulier* ipsa mulier, & per eam maritus debet sustinere commoda, & incommoda §. *Lucio l. cum filius* 76. *ff. de legat.* 2. *& ibidem Bart.* sic in præsenti casu, & ita neque nupsisse Margaritam cum illa dote 3426. quod, & controuertitur, visum fuit facere ad rem.

Et minus Margaritam soluisse centum Thimotheæ pro residuo dotis, quia tunc potuerunt esse dotalia ex voluntate Thimotheæ non autem nunc absque necessitate contra Fideicommissum purificatum facta forte fideicommissaria.

12 Exceptio præscriptionis † piscatio illa anguillarum ex *Alciat.* apud *Costã de facti Scien. distinct.* 60 *num.* 19. *cent.* 2. elapsa est per factum ipsum, Instituto Iudicio anno 1658. & de Iure, vti nunquam Instituto Iudicio de cõgruitate, & congruitate dotis, sed solùm nunc incidente replicatione Margaritæ exceptioni hæredum Thimotheæ.

Denique nec valuere contrariæ attestationes, quia quantum valeant, visum est non esse tamen denegandam admissionem
13 articulorum, † cum probatio probationem non excludat, &c. *Rota coram Ludouis. dec.* 163 *in fine cum adnot. num.* 12.

Et ita, vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alia precedenti parte 17. *adsunt alia duæ decisiones in hac causa coram eodem R.P.D. Taia vbi sunt in ordine* 338. *&* 382.

R. P. D. RONDININO.

Alexandrina Archipresbyteratus.

Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Pertinentia, & quasi possessio iurispatronatus in hac decisione tractatur: illa ex confessione vtriusque patroni probata, hæc autem ex vnica præsentatione desumpta, quamuis omissa expressione iurispatronatus, cum ad illud referenda sit, agitur etiam de qualitate vocum, de eo residente penes duas familias, quatenus illæ considerari debeant, & demum de iurepatronatus gentilitio, & hæreditario, aliaque etiam plura ad hanc materiam, provt etiam beneficialem pertinentia.

SVMMARIVM.

1 *Mors vltimi possessoris beneficij verificatur ex confessione vtriusque collitigantis, ex eadem vacatione venientium.*

2 *Iuspatronatus, illiusque pertinentia probatur ex confirmatione patronorum cum hac qualitate inuicem præsentantium.*

3 *Pertinentia iurispatronatus probatur ex enunciatiua Ordinarij siue de præsentatione constet, siue non & num. seq.*

4 *Patronus ex præsentatione facta constituitur in quasi possessione præsentandi etiam non expresso iurepatronatus si illa ad aliud referri non potest.*

5 *Actus quilibet refertur ad suam causam, & ius præexistens.*

6 *Iuspatronatus non transit de persona defuncti in heredem sine noua apprehensione.*

7 *Pertinentiam iurispatronatus ad probandum sufficit verificare descendentiam ab vltimo præsentante ex familia.*

8 *Iuspatronatus si resideat in duabus familijs, qualiter computentur illius voces.*

9 *Famina licet nupta in aliena familia, quousque viuit retinet agnationem, & est capax iurispatronatus gentilitij.*

10 *Ius accrescendi, vel non decrescendi fundatur in coniunctione reali, vel verbali.*

11 *Iuspatronatus gentilitium durante familia, ea defecta euadit hæreditarium.*

12 *Iuspatronatus, ad quod vocati sunt descendentes, illis defunctis, remanet penès heredes.*

13 *Iuspatronatus residens in familia, qua reprædicetur vnum corpus, non potest pro medietate esse hereditariũ, pro alia vero medietate gentilitiũ. Secus verò si in diuersis familijs existat, distincta & separata corpora constituentibus num.* 14.

15 *Corpus vnum, & idem sicuti non potest habere diuersitatem membrorum, ita posita diuersitate corporum, non repugnat, imo congruit differentia membrorum.*

16 *Iuspatronatus ecclesiasticum potest pro parte esse laicale.*

17 *Iuspatronatus ex haredibus directis potest transire in fideicommissarios.*

18 *Clausula*, cuius litis status, *sufficientem*

Prout etiam inefficax remanet alia clausula præseruans ius alteri qnæsitum, quia ius nullum præseruabile inuenit in præsentato à Cermellis, cum non doceatur ipsum maiorem partem vocum habuisse, sed solam illarum medietatem, vt hucusque dictum est, quo casu, cum in paritate votorum lo-
19 cus sit gratificationi, † ius considerabile quæsitum non dicitur, sed Pontifex ipse prælegit, quem vult in paritate votorum ipsius Episcopi assumpta gratificatione, cũ sit Ordinarius Ordinariorum similes Apostolicas prouisiones in paritate vocum non
20 sine ratione concedens, † vt in proposito huic argumẽto satisfaciunt deducta per *Adden. ad Buratt. decis. 651. num. 11. Ros. cor. Corcin. decis. 1882. num. 3. & seqq.*

Quo verò ad exequutionem literarum, & sententiam immissionis nulliter obtentam ex eo, quod Prouicarius recusatus fuerit, vt suspectus, & ex alijs satisfaciebant Scribentes pro Buzzio Prouiso Apostolico, neque videbatur opus quæstionem assumere, quia posita etiam nullitate sententiæ Iudi-
21 cis recusati, † est tamen adeo iusta ob rationes superius adductas, vt noua exequutio semper decerni debeat per ea, quæ in fortioribus terminis sententiæ Iudicis recusati in proposito dixerunt post alios *Lancellot. de attent. cap. 6. num. 53. Gratian. discept. 701. n. 24.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA:

Romana Læsionis:

Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Iustum pretium pro inducenda Læsione subhastationis ex locationibus probari prætendebatur, vel quia fuissent plures, vel etiam quia in eadem quantitate factæ sunt; Sed non ideo recessum est à regula, quod locationes non probant valorem, quia plurimæ à subhastatione distabant, aliæ verò factæ ab emptore minus cõcludenter iustificatæ fuerant, vt proinde contra Læsionem iudicatum sit.

SVMMARIVM.

1 *Locationes vbi sunt plures, quia sibi inuicem adminiculantur probant valorem, et videntur facere pretium commune.*

2 *Locationes si pro eadem summa etiam ab emptore factæ sunt, bene probant valorem rei locatæ.*

3 *de Pretio domus detrahuntur quinque pro centenario ratione reaptationum illius.*

4 *in Subhastatione non præsumitur interuenisse Læsionem.*

5 *Res regulariter tanti valet, quanti communiter vendi potest.*

6 *Pretium iustum plerumque ex subhastatione colligitur, cum subhastatio sit legitimus modus probandi æstimationem, et valorem, saltem præsumptiuè.*

7 *Probationes, et maximè super Læsione in arbitrio iudicis posita sunt.*

8 *Locationes regulariter non probant valorem, amplia vt ibidem.*

9 *Læsio in subhastatione non probatur ex maiori oblatione vinculata, quæ non habuit effectum, et est de simulatione suspecta.*

10 *Læsionis iudicium contra tertium possessorem dicitur subsidiarium.*

11 *Læsionis remedium competit ad exemplum restitutionis in integrum.*

12 *Conueniri si quis non potest ex persona sua minus etiam conuenitur ex persona sui auctoris.*

DECISIO DCLXVIII.

DOMINI communiter steterunt in decisis 27. * Iunij 1672. & 20. Apr. 1674. & ad Læsionem iuxta stylum redacta Causa responderunt, neque constare Læsionem.

Licet esset, qui constare putaret ex locationibus multis, quæ & per multos annos ante, & post subhastationem, & fere vni-
1 formes propter pluralitatem sibi inuicem censentur præbere adminiculum, & solent æstimari sufficientes ad constituendam veram probationem valoris, quasi tunc videantur facere pretium commune, vt probat & comprobat *Rota decis. 544. nu. 12. et 13. recen. par. 5. et decis. 186. num. 9. et 11. par. 6. et coram Caual. decis. 387. in fin. vers. et cum Domus locetur.*

Addito, quod deliberatarius post deliberationem locauit Domos, & horrea pro
2 eadem summa scut. 400. empta pro sc. 2500. *Rot. coram Bich. decis. 607. num. 21.* quæ tamen locationes pro dicta summa à Iosepho negantur.

3 Ex quibus etiamsi detrahantur † quinque pro centenario ratione reaptationum, adhuc valor scut. 7600. respecta celebri regu-
4 la *glos. vlt. Authen. perpetua quoque C. de Sacr. Eccles.* & potius textus authentici ibi allegati §. *Quia vero Leonis in fin. Auth. de non alienan. et ibidem glos. computari.*

His locationibus adduntur adminicula, vt etiam dicebatur, testimonia Testium, & alia in facto recensita quibus adijcebantur opportuna de Iure.

Communiter contrarium visum est, nec hodie probari prętensam Læsionem in subhastatione, † in qua non præsumitur mi-
5 nusque in duabus subhastat
pro scuris 2505. & secunda pro dictis scutis 2500. quia regulariter res tanti valet quan-
6 ti vendi potest, † & ex subhastatione, vt plurimum colligitur iustum pretium, &
7 est modus probandæ æstimationis, & valoris, saltem præsumptiuè, & hanc esse æquiorem rationem habendæ æstimationis concluſit *Rot. coram Buratt. decis. 96. ex numer. 11.*

cum

cum alleg. et cum plurib. abundè Post. de subhast. inspect. 49. ex num. 16.

Atque, vt probationes, & hæc de Læsione enormissima in arbitrio Iudicis posita sunt, *Fontanell. decis. 65. ex num. 7. ex nu. 11* non probari quoque DD. arbitrati sunt ex probationibus allegatis.

9 Non ex locationibus, † quia non probant valorem *Gratian. discept. 606. num. 4. Rot. coram Ludouis. decis. 559. num. 7.* cum alijs, & plures sunt multò ante primam deliberationem fauore Desiderij Creditoris, pluresque deducuntur ex libro particulari Ioannis Vincentij in Causa Criminali condemnati, qui in Instrumento Iurato cum Congregatione Fabricæ ad longè minorem summam dd. locationes ascendisse affirmauit, minusque de asserta productione dicti libri coram dicta Congregatione constat.

Non ex peritis, quia non fuerunt iudicialiter electi, & licet postea fuerint examinati tanquam testes tamen vnus non satisfecit interrogatorijs, & neuter agit de tempore subhastationis, nec habuerunt rationem onerum, neque melioramentorum, vnusque testificatus est de audiru à Ioanne Benedicto principali in causa.

Multo minus ex oblatione Ioannis Francisci alias offerentis scut. 6000. quia obtulit pretium vinculatum, nec habuit effectum, & suspecta est simulationis ratione consanguinitatis cum debitore, vt filij sororis eius cui bona subhastabantur.

Obstat etiam præscriptio sexdecim annorum statut. 158. de præscript. lib. primo, cum actio fuerit intentata illis lapsis, etiàm vsque ad vigintiquatuor, quin etiam dicebant aliqui obstare quadriennium, cum huiusmodi actio non solum subsidiaria sit
10 contra tertium possessorem, † sed etiam sit ad exemplum restitutionis in Integrum
11 *Conar. var. resol. 3. n. vlt. vers. secunda conclusio, et vers. Quoties verò lib. 2.* cum alijs, & cũ eo & ijs *Cancer. var. resol. 13. sub num. 31. par. prima et Rebell. de oblig. Iust. quæst. 3. num. 14. in fin. lib. 4.* neq; videbantur illis allegati DD. agere de *l. 2. C. de rescind. vend.* vel redigi ad illam, & quatenus redigerentur dixerunt considerandum esse subhastationem factam fuisse citra dolum emptoris, & citra subhastationem considerandum quoque Iosephũ esse tertium bona fide, & iusto titulo possessorem, præsertim ex noua secunda subhastatione, † & ipsum qui ex persona sua non potest conueniri, minimè conuenien. est persona auctoris argumento §. *Auctoris autem dolus l. 4. ff. de dol. mal. Bald. ad d. l. 2. numer. 41. in fin.*

Cæterum referentes se se DD. ad alia fundamenta in præcedentibus decisionibus cum iis etiam hodie transierunt.

Et ita vtraque, &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in alio præcedenti tomo primo istius Decimæ Octauæ Partis vbi est in ordine 268.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Narnien. Pecuniaria;

Mercurij 11. Martij 1676.

ARGVMENTVM:

Ad impediẽdum Saluianum opponebatur defectus sententiæ, immissionẽm pro sorte principali census, & illius fructibus concedentis, retentio competens possessori pro creditis anterioribus persolutis, exceptio non adimplementi, cum alijs etiam plurib⁹, vel exinde reiectis, quia tamquam turbida requirebant altiorem indaginem, vel quia sententia respectu sortis recipiebat interpretationem à libello, in quo capitale cẽsus fuerat petitum ad effectum deponendi, retentio verò non competebat, quia agebatur de debitis accollatis, & sic ex propria obligatione extinctis, & demum quia implementi defectus allegari non poterat ab hærede adimplere debentis.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum conceditur constito de credito cum hypotheca, cæterisque extremis in illius iudicio necessarijs.*

2 *Sententia est nulla, si non fuerit conformis libello.*

3 *Sententia concedens immissionem in Saluiano fideiussori antequam soluerit, remanet iniusta. & vid. num. 8.*

4 *Sententia concedens immissionem pro sorte census, & illius fructibus, intelligenda est singula singulis congrue referendo, & quomodo. vid. etiam num. 10. & seqq.*

5 *Sententia recipit interpretationem, & declarationem à libello.*

6 *Sententia verba impropriari debent, vt pro illius valeditate omnis interpretatio facienda sit. amplia vt num. seq.*

7 *Clausula* omni meliori modo *præseruat, & substinet actum omni meliori iure, & modo, quo fieri potest, etiam si non expresso.*

8 *Fideiussor licet non soluerit debitum, potest tamen agere ad liberationem, aliàs molestijs. & vid. sup. num. 3.*

9 *Fideiussor, cui est promissa extinctio census, bene agit pro eadem extinctione obtinenda.*

10 *Sententia non potest recipere interpretationem à libello, neque saluari ex clausula* omni meliori modo, *si libellus sit ineptus, & num. 4. & 11.*

12 *Retentio possessori denegari non potest pro creditis anterioribus ab eo persolutis. limita vt numeris seqq.*

13 *Cessio à donatario obtenta pro debitis in donatione accollatis, solam extinctionem, non autem iurium translationem importat.*

14 *Actio, & passio non dantur vno, & eodem tempore in vna, eademque persona, nec vnus, & idem potest simul sibimet creditor, & debitor existere.*

15 Ac-

sterio producto anno 1627. & reproducto postea anno 1670.

Tamen communius placuit persistere in decisis. Admisso enim irrefragabili eo fundamento, de quo in decisione 20. Iunij præteriti §. quia decisiones, quod Monasterium habet fundatam intentionem contra suos
2 Parochianos † in iure vniuersali decimandi super omnibus Terris Parochialibus, ad *cap. 6. de Decimis*; Laudum quod exhibetur, cum sit simplex sumptum de sumpto, nul-
4 lam valet † facere probationem, ex vulgat. nec ius vniuersale restringere ad particulares species decimarum.

Non obstante, quod huic obiecto respondeatur, sumptum hoc fuisse per Procuratorem Monasterij ad lites constitutum ab
5 Abbate iudicialiter productum, † & ideò plenè probet contra producentem, & illius dominum, etiamsi sit scriptura informis,
6 cùm non sit verisimile, † quod producens illam habere potuerit ab alio, quàm à Principali, seù à Domino, iuxtà *Adden. ad decis. Gregor, 321. num. 20. & ad decis. Buratt. 294. lit B.* vbi concordantur decisiones Rotales, quæ super hoc articulo videbantur inter se contrariæ.

Nam his omnibus admissis in suis terminis, dicebant non applicari præsenti casui, in quo agitur de Ecclesia, & Monasterio,
7 cui si Prior ipse non potuisset, † neque per actum expressum præiudicare super hoc iure reali, & vniuersali decimandi terras, & fructus, de quibus agitur, super quibus habet iuris assistentiam, neque exaduerso controuertitur, vt in *decis.* 130. *numer.* 10. *par.* 7. *Bich. decis.* 199. *num.* 10. & in terminis iuris decimandi *decis.* 30. *num.* 9. *par.* 6. multo minus præiudicare valuit Procurator ab ipso Priore constitutus per simplicem productionem
8 d. Scripturæ, † & ideo de tali productione non est habenda ratio saltem ad effectum à Communitate prætensum.

Et superaddebatur, quod in eo laudo, sic
9 informi, † nulla apparet facta nouatio, quæ
10 nunquam intelligitur facta, † nisi expressè de animo renouandi appareat, ex *l. final. C. de nouat.* cum ibi notat.

Et data etiam subsistentia laudi, ex quo priuilegiata esset Communitas, & singuli de Communitate à solutione controuertiæ
11 decimæ, † nihilominus cum nouissimis hisce temporibus fructus Croci seratur in ingenti quantitate in ijs terris, vbi olim serebatur triticum, & alij fructus decimabiles, ita attestantibus 69. Testibus apud *Bellum* scribentem in hoc præciso articulo *consil.* 46. & quinque alijs subsequentibus, & ex testimonijs pro Monasterio in præsenti causa adductis, visum est Dominis laudum es-
12 se reuocandum, † quoniam incipit esse læsiuum, *ad cap. 9. de Decimis*, & ibi *Abbas* cum alijs, & nouissimè *Barbos. num.* 2. Vnde cum hodie diuerso modo, & in maiori quantitate terræ, aliàs frumentum ferentes
13 sint occupatæ à Croco, † ad euitandum hoc præiudicium Ecclesiæ, & ne aperiatur via fraudandi, mediante plantatione Croci, & Olerum, adeò excessiua, persistendum est in decisis non attento laudo, vti læsiuo.

Et ita vtraque &c.

Aliæ duæ decisiones in hac Causa factæ sunt; quarum altera est decis. 321. impressa in præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis; alia verò habetur supra hoc eodem tomo 2. vbi est in ordine 582.

R. P. D. CALATAIV.

Vrbeuetana Legatorum.

Veneris 6. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Legata Vxori alimenta victus, & vestitus, ac certa pecuniarum summa, ei deberi declarantur, non obstante Statuto prohibente illi quidquam vltra dotem, victum, & vestitũ relinqui, quia quantitas pecuniaria pro medicinalibus, & salarijs famulorũ poterat dici legata, quæ omnia debentur etiãsi mulier habeat vnde viuere possit, cũ iure actionis petatur, neque ab illorum consecutione remouetur exceptione rerum amotarũ, quę probata nõ erat; prout nec minus quod non habitaret in domo mariti, quia per litem, & mortem hæredis, non tenebatur habitãre cum illius filijs.

SVMMARIVM.

1 *Statuto mandante non posse vxori legare vltra dotem victum, & vestitũ, & vitæ suæ necessaria Non contrariatur per legatum verificabile in medicinalibus, & salarijs famulorum. ibidem.*

2 *Medicinalia non veniunt appellatione victus, & vestitus.*

3 *Salaria famulorum non continentur sub nomine victus, & vestitus.*

4 *Alimenta, quæ non petuntur officio iudicis, sed iure actionis, debentur etiamsi legatarius habeat vnde viuere possit.*

5 *Verba secundum necessitatem personæ apposita in Statuto permittente vxori alimenta relinqui, non fiant taxatiuè,*
Sed demonstratiuè ad denotandum necessitatem illorum. ibidem.

6 *Alimenta sunt omnibus necessaria.*

7 *Mulier iussa habitare cum filijs, habitare non tenetur post litem sibi motam super restitutione rerum amotarum. & num. seqq.*

8 *Legatarius iussus habitare cum hærede, post illius mortem in domo Testatoris amplius habitare non tenetur.*

9 *Vxor iussa habitare cum filijs, non tenetur habitare cum nepotibus post mortem patrum.*

10 *Mulier non perdit legatum etiamsi dotem petierit, qua petente statutum vsumfructum amitti*

dispo-

disponat, si non vsusfructus, sed victus, & vestitus ei legatus sit.

11 *Statutum, de quo non loquitur, eius depositio non intrat.*

12 *Testes patientes exceptiones, non probant in iudicio rerum amotarum.*

13 *Iudicium rerum amotarum dicitur criminosum, & ideo plenam, & concludentem probationem requirit.*

14 *Alimentorum taxatio plurimum pendet à iudicantis arbitrio.*

15 *Alimenta vxoris legatarię habitantis extra domum viri taxata fuit in annuis scutis 60.*

DECISIO DCLXIV.

GABRIEL Scarpa instituto hærede Marino filio, & dotatis Margarita, & Marta filiabus titulo legati reliquit Angelicæ Stagnettæ vxori annua scuta 20. soluen. annuatim donec vixerit, & vitam viduilem seruauerit, & vltra consecutionem d. legati, voluit, & mandauit, quod liceat d. Angelicæ donec vixerit, & vitam viduilem seruauerit manere in domo hæreditaria Testatoris, cum eorum communibus filijs, cum illis vitam communem ducere, & habere decentem victum, & vestitum.

Egit Angelica in partibus pro consecutione vtriusque legati, & contrariam sententiam reportauit, quæ tamen fuit ab A.C. reuocata; vnde commissa mihi causa appellationis, & bis proposito dubio, An legata debeantur, & pro qua summa, tandem Domini censuerunt legata deberi in quantitate inferius exprimenda.

Quod enim debeatur vtrumque legatum defumitur ex voluntate expressa eiusdem Testatoris, cui non resistit municipale Statutum Vrbeuetanum prohibens viro relinquere vxori vltra dotem, victum, & vestitum, & vitæ suæ necessaria secundum facultatem, *poteris*. Quia dum permittit vltra dotem, victum, & vestitum, posse legari aliquid pro vitæ suæ necessitate, non fuit
1 contrauentum Statuto, † quoniam legatum sicut 20. verificari poterit in medicinalibus, salarijs famulorum, & similibus, quæ sunt etiam necessaria pro sublistentatione vitæ mulieris, & quæ non veniunt sub nomine
2 victus, & vestitus, † vt in specie de medicinalibus notat *Baldus in l. si cum dotem §. si maritus num. 4. ff. soluto matrim. Surd. de aliment. tit. 2. quæst. 2. nu. 17.* & de salarijs † famulorum.
3 *text. in l. legata ff. de aliment. & cibar. legat.*

Neque pro consequendis dd. legatis tenetur Angelica probare præcisam necessitatẽ, quasi debeantur in subsidium, quatenus scilicet fructus dotis, & aliorum bonorum sibi non sufficiant; ista namque non petuntur
4 officio Iudicis, sed iure actionis, † ideoque debentur etiam si legataria habeat vnde viuere, *Alex. consil. 7. num. 10. lib. 2. Rol. consil. 55. num. 5. lib. 2. Simon de Prat de interpr. vlt. voluntat. dubit. 12. num. 15. Rot. coram Seraphin. decis. 95. num. 8. & coram Coccino decis. 402. nu. 12. & coram Cardinali Celso decis. 67. num. 6. Addend. ad Buratt. decis. 705. num. 9.* Idque etiam suadent verba eiusdem Statuti permittentis posse legari necessaria pro vita vxoris secundum facultatem, *poteris*; igitur non secundum necessitatem mulieris, & verba illa, &
5 vitæ suæ necessaria † non stant taxatiuè ad mensuram necessitatis, sed demonstratiuè
6 ad denotandum, quod alimenta sunt † omnibus ad viuendum necessaria, *Calderin. consil. 21. de testam. Surd. de aliment tit. 5. quæst. prima num. 41. Rota coram Dunozetto iun. decis. 502. num. 1.*

Non obstat, quod Angelica ceciderit a legato victus, & vestitus, dum non habitauit cum Marino filio in domo ipsius Testatoris; quia cum ipsa discesserit è domo ex iu-
7 sta causa, † nempe ex lite contra eam mota ab eodem Marino super prætenta restitutione rerum amotarum, non tenebatur cum eo amplius habitare, *l. Caio §. Imperator ff. de aliment. & cibar. leg. Rot. decis. 119. num. 6. par. 4. rec.*
8 Multoque minus † postquam ipse Marinus decessit, *d. l. Caio §. Imperator in princip. & l. Stichus §. fin. ff. de aliment. & cibar. legat. l. prima C. de legatis, Rota in Firmana Codicillorum prima Martij, & 15. Nouembris 1049. coram Eminentiss. Cerro*, nec tenetur habitare cum filijs d. Marini, dum Testator expressè legauit
9 habitationem vxori cum communibus † filijs, vnde non potest extendi, vt teneatur habitare etiam cum nepotibus, *Surd. de aliment. tit. 4. qu. 15. num. 67.*

Minus relcuat, quod eadem Angelica petierit suas dotes, vnde interebatur priuatam remansisse dd. legatis, ex altero Statuto disponente, vt mulier cadat ab vsufructu, &
10 habitatione, si dotem petierit. † Quoniam in proposito non fuit relictus vsusfructus, nec habitatio, sed tantum victus, vestitus,
11 & summa scutorum 20. † de quibus sicut Statutum non loquitur, ita nec intrare potest eius dispositio, *l. seruum §. non dixit ff. de acquiren. hereditate l. 4. §. testes ff. de damn. infect. Surd. decis. 122 num. 13.*

Multoque minus subsistit alterum obiectum subtractionis bonorum, siue expilationis hæreditatis, quia testes desuper examinati sunt singulares, & patiuntur plures
12 defectus in persona, † ideoque non probant
13 in hoc casu, quo agitur de actu † criminoso, in quo requiritur plena, & concludens probatio, *Vermigl. consil. 153. num. 1. & 2. Rota in Romana hereditatis. 27. Aprilis 1644. coram Merlio.*

Quo verò ad secundam partem dubii circa taxationem victus, & vestitus, cum sit
14 materia, † quæ plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, *l. 2. & 3. ff. vbi pupilli educari deb. Menoch. de arbitr. casu 169 nu. 1. lib. 2. Rot. coram Card. Celso decis. 67. num. 7.* Domini considerantes, quod Angelica recuperauit dotem suam, illa taxarunt in annuis scutis 60. vltra
15 legatum scutorum 20 † quæ visa sunt congrua pro muliere habitante extra domum viri.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Beneficij.

Veneris 6. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Ob non factam præsentationem in tempore, beneficium Academiæ Cracouiensis fuerat collatum à Papa, cuius literæ Apostolicæ exequutioni demandatæ sunt, quia de earum verificatione constabat, in nihilo releuante præsentatione per simplicem schedulam ab eadem Academia factam, quia vltra præsumptionem antidatæ, non fuerat exhibita Episcopo, neque penès illius acta dimissa; prout nec minus obstabat d. beneficiũ deberi certo generi personarum, quia etiam Prouisus Apostolicus de eodem genere visus est.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob non interpositã appellationem transit in iudicatum, si de illius iniustitia, vel de inualiditate non docetur.*
2 *Literæ Apostolicæ iustificatæ exequutioni demandandæ sunt.*
3 *Verificatio narratorum probatur ex confessione partis, cuius nulla datur maior probatio.*
4 *Valoris expressio in ducatis 24. per non excessum in beneficijs Cracouiensibus communiter fieri consueuit.*
5 *Præsentatio beneficij facta per scripturam priuatam, & ipsa remanet suspecta de antidata. & num. seqq.*
6 *Beneficium præsentatum per solam scripturam priuatam, deuoluitur ad superiorem, & quando num. anteced. & seq.*
7 *Donatio, seu nominatio beneficij, vel huiusmodi facta per simplicem schedulam, antidatæ suspicione non carent.*
8 *Præsentatio sola beneficij non sufficit, sed requiritur, quod intra legitima tempora exhibeatur superiori pro institutione, aliàs deuoluitur, nec ius præsentato acquiritur.*
9 *Clausula* dummodo alteri non sit ius quæsitum *non verificatur in præsentatione facta, quæ superiori non sit exhibita.*
10 *Præsentatio vt suffragetur, produci debet coram Notario Episcopi, quia perinde est ac si eidem Episcopo fuisset exhibita.*
11 *Episcopus si præsentatum instituere recusat, recurritur ad Superiores, & etiam ad Papam.*
12 *Conditio, quæ non sit contra ius, sed in augumentum, & honorem cultus diuini, & virtutis, in limine fundationis omissa, potest etiam postea suppleri.*
13 *Conditio post fundationem apposita si sit in augumentum virtutis, & honorem cultus diuini, non imponit seruitutem beneficio, sed auget illius libertatem.*
14 *Qualitates, quæ non sunt de natura beneficij, Pontifici exprimi non debent.*
15 *Papa non obseruat qualitates, quæ non sunt de natura beneficij.*
16 *Conditiones de natura beneficij solum dicuntur illæ, quæ in limine fundationis apponuntur, non quæ supplentur ex postea.*
17 *Deuolutio beneficij, quæ fit ad Pontificem, semper remanet cum sua causa.*
18 *Beneficium debitum certo generi personarum si deuoluitur ad Papam, eidem quoque generi personarum debetur.*
19 *Beneficia Academiæ Cracouiensis debentur certo generi personarum, & quale illud sit. n seq.*
20 *Dictio*, siue, *potiùs stat ampliatiuè, quàm restrictiuè.*

DECISIO DCLXV.

LITERAS Apostolicas, in quibus Samuel Farmancois Moralis Theologiæ Professor in Academia Cracouien. controuersum Beneficium de iurepatronatus Academiæ obtinuit, exequendas esse A. C. pronunciauit, à qua Sententia ob non interpositam appellationem intra decendium, causa mihi commissa, dubitatum fuit, An constaret de re iudicata, & Literæ Apostolicæ sint exequendæ; cui Domini affirmatiuè responderunt.

Non controuertebatur res iudicata, ob non interpositam appellationem, neque docebatur de inualiditate, vel iniustitia sententiæ, † quibus seclusis, quemadmodum non
1 impeditur transitus sententiæ in iudicatum, cessante ratione Textus *in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic.* ita concurrente iustificatione narratorum à Samuele in impetratione gra-
2 tiæ † literæ ipsius exequutioni demandandæ sunt ex vulgata regula, desumpta ex litera Textus *in cap. si quando 5. de rescript. & in cap. si capitulo 5. vbi glossa verb. exequatur de conces. præben. in 6.*

Narrauit Samuel, Beneficium esse de iurepatronatus Academiæ, vacasse per obitum Nicolai, & quidẽ à multo tempore ad præsentandum elapso, & quod ipse impetrans erat Professor, & ex numero eorundem Academicorum Cracouien. quæ omnia iustificauit ex confessione Alberti collitigantis, ex eadem vacatione venientis, qui ab Academia intra legitima tempora præsentatus prætenditur, atque ex confessione eiusdem Academiæ, quæ in causa pariter est, pro asserta præsentatione Alberti substinendæ,
3 vt in Summario eiusdem Samuelis, † cuius confessionis non datur maior probatio, ex ratione Textus *in l. cum precum 9. vbi glossa, & Scribentes C. de liberal. caus.* & sunt celebres *decisiones Bellameræ* 268. *&* 596. cum quibus semper *Rota* processit, vt *coram Crescentider. 5. de iurepatr. & in recent. par. 14. decis. 431. num. 1.* cum aliis *in Conchen. beneficij 2. Decembris &c.* 1671. *§. Siquidem, & §. quod autem coram me.*

Quò verò ad examen eiusdem Samuelis in iisdem literis iniunctum, apparet ex eo,

quod

quod prænio examine, eoque idoneo reperto Cracouien. Episcopus immissionem in controuersum beneficium concessit, ab eadem Academia productam: Et quoad expressionem, quod beneficium impetratum, & alia quæ ipse possidebat, non excederent ducat. 24. auri de Camera, iustificatio insurgit re ipsa,† cum in similibus casibus expressio valoris per non excessum in hac summa fieri consueuit, *Rebuff. in prax. benefic. parte 3. Signaturæ, verſ. etiam in hac Signatura numero 7. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 15. num. 18. Modern. Venusin. de benefic. discurs. 90. num. 15. & 16. Rot. coram Buratt. decis. 255. num. 15. & decis. 303. numer. 4. & seq. & in recent. par. 4. decis. 202. num. 8. & eadem par. 4. tom. 3. decis. 576. num. 6.*

Neque ad euitandum lapsum temporis ad præsentandum videbatur attendi posse præsentationem Alberti collitigantis ab Academia in tempore factam; & post literas Samuelis solum exhibitam, quia quatenus extraiudicialis hæc scriptura non sit suspecta de antidata,† veluti in præiudicium Samuelis nuper confecta, & hucusque incognita, ex ratione Text. *in l. Scripturas C. qui potior in pignor. habean. & ex doctrina Alexandri Crauett. de antiq. tempor. lect. 1. §. Viso de verbis num. 9. & 10. Surd. cons. 82. sub num. 21. Bertrand. cons. 219. num. 2.* prout ad hunc effectum præcisum† deuolutionis dicebat *Innocentius III. in cap. 1. vt Ecclesiast. benef. sine diminut. conferan.* ibi: Porrò cum donatio fuisset occulta, & ideo suspicione non careat; † Et in nominatione facta in simili schedula *Rota recent. par. 1. decis. 694. sub num. 2.*

Certum tamen est Academicos defeciſſe, cum hucusque retinuerunt occultam hanc præsentationem, quia debet intra tempus à iure statutum præsentatus vnà cum præsentante, vel cum personis legitimis exhiberi oculis Superioris habentis facultatem instituendi, vnà cum publico documento nominationis ab Academia factæ, vt illum instituat,† quibus non adimpletis, beneficium deuoluitur ad Superiorem, neq; ius aliquod præsentato acquiritur, iuxtà celebre dictum *Lap. alleg. 75. num. 3. & seqq.* quem sequuntur communiter *Mandos. ibid. in addit. in fin. Corn. in cap. fin. vbi Abbas num. 4. extra illo eodem tit. Lambertin. de iurepatr. lib. 2. par. 2. qu. 1. artic. 22. num. 1. & qu. 4 art. 3. sub num. 1. Vinian. illo eod. tract. lib. 8. cap. 7. num. 4. & 5. & num. 38. & 39. Lotter. de re benef lib. 2. qu. 6. ex num. 35. Rota decis. 3. de iurepatr. in non. & coram Penia decis. 4. num. 8. & decis. 18. num. 5. & coram Dunoz. Iun. decis. 956. num. 9.* & respondendo clausulis, *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, & aliis supponentibus ius aliquod † præexistens, quod non est in hoc casu, latè in his terminis declarat eadem *Rota in Nullius, seu Taurinen. Prioratus 5. Decembris 1666. & 4. Iul. 1608. §. præterea coram Eminentiss. Carpin. Prodat.*

Neque Academiam ab exhibitione præsentati oculis Episcopi, vt mox dicebatur, excusant Festes, & attestationes de litibus inter eundem Episcopum, & Academiam, quia saltem poterant Academici dimittere publicum documentum assertæ nominationis Alberti, penès Acta Notarij Episcopalis,† quo casu præsentatio recepta à Notario ad similia Acta deputato, habetur ac si coram Episcopo facta fuisset, iuxtà vnam opinionem, de qua *Afflict. decis. 135. numer. 5. Mascard. de probat. conclus. 1100. num. 5. Maran. in prax. art. 10. num. 30. Campanil. diuersor. iur. Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 595. Rot. in Regien. benef. 27. Martij 1669. §. quod autem in fin. coram Illustriss. Otal. Præsid. Granaten.*

Et tunc si Episcopus distuliſſet, aut renuisset instituere Albertum ab ipsis præsentatum,† poterant recurrere ad Metropolitanum, ad Nuntium Apostolicum, vel ad Summum Pontificem pro assequenda institutione, ad terminos Text. *in cap. nullus, et in cap. pastoralis de iurepatr. Abb. consil. 28. parte 2. Rocch. de Curt. de iur. verb. honorificum quæst. 46.* latè *Lambertin. illo eodem tract. lib. 2. par. 2. qu. 8. artic. 2. & 16. Vinian. pariter eod. tract. lib. 10. c. 5. per tot. Barbos. de potest. Episc. alleg. 72. num. 167. Rot. dec. 4. de iurepatr. in non.*

Non obstat subreptio aduersus gratiam Samuelis obiecta, ex eo quod Pontifici non narrauerit, quod beneficium erat conferendum Theologo, vel Philosopho, ex Magistris maioris, vel minoris Domus Academiæ Cracouien. ex quorum numero se esse non docuit Samuel, quia cum hæc conditio apposita non fuerit in limine fundationis ipsius iurispatronatus, quamuis postea consentiente Ordinario, appositum fuerit,† cum non sit contra ius, sed iuxtà iuris dispositionem, & in augumentum, & honorem virtutis, & cultus Diuini, iuxtà *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 5. & in can. Nullus distinct. 61.* quia tunc non dicitur imposita seruitus beneficio,† sed aucta illius libertas, *Abb. in cap. cum dilectus, vbi Canonistæ omnes de condit. appos. Garz de benefic. par. 7. cap. 15. num. 4. Lambertin. de iurepatr. lib. 2. qu. 4. art. 4. Vinian. illo eodem tract. lib. 3. cap. 8. sub numer. 10. & lib. 4. cap. 4. num. 11. Rota coram Seraphin. dec. 1414. num. 1. & dec. 1420. num. 2. & in recent. par. 11. dec. 120. num. 8.*

Non ideo tamen hæc qualitas† necessariò Pontifici exprimenda erat, quia incongruū videtur, quod Summus Pontifex obseruet qualitates, & conditiones, quæ non sunt de natura beneficij,† quales reputantur illæ, quæ apponuntur in solo limine fundationis,† non autem quæ superueniunt etiam ex indultis Apostolicis, in quibus conditionibus in ipsa fundatione appositis procedunt auctoritates firmantes deuolutionē ad Summum Pontificem† fieri cum sua causa, de quibus in proposito beneficii† cōferendi certo generi personarum *Rota coram Seraphin. d. dec. 1420. num. 2. & in Tridentina Canonicatus coram Coccin. dec. 2005. num. 9. repet. in rec. par. 6. decis. 153.* vt benè concludunt *Abb. in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 11. de elect. Anton. Augustin. in Epitom. iur. Can. in reg. 8. mens num. 13. Garz de benef. par. 4. cap. 3.*

num.75. Lotter.de re benef.lib.2.qu.39. ex num.8. & declarando prædictas auctoritates, & decisiones dixit *Rot.in d.Trident. Decanatus cor. Coccin.dec.2028.ex num.2.*& prius *in rec.par.4. dec.375.num.5.& 6.& par.9. dec.127. num.14. & 15.*& late *in Cæsaraugust.beneficiorum 4. Julij 1670.§.nec placuit, & §.seq. coram R.P.D.meo Vicecomite.*

Prætereà conditio hæc præsentandi certũ
19 genus personarum†apposita in donatione, quam fecit Sigismundus Rex Poloniæ huic Academiæ iniungit præsentandum hominem probum, & doctum, siue ex Doctoribus, siue ex Magistris maioris, aut minoris Domus, itaut potuerit nominari etiam Samuel veluti Doctor eiusdem Vniuersitatis, & Moralis Theologiæ Lector, & ideo contentus sub illis verbis mandantibus beneficium conferri viro probo, & docto, ex Doctoribus,quamuis non sit ex maiore,vel minore Domo, quia qualitas hic stat ampliatiuè ad Magistros maioris,vel minoris Domus, non autem restrictiuè ad Doctores indefinitè, & simpliciter expressos per separatum membrum alternatiuè ibi, siue ex Doctoribus, superaddita postea hac qualitate quoad Magistros ibi,siue ex Magistris maioris, vel minoris Domus, prout est natura
20 illius disiunctiuæ,†siue quæ potiùs stat ampliatiuè, quàm restrictiuè, ad Textum *cum quis decedens §.fin.& ibi Bart.ff.de legat.3. Bald. in l.cum quidam sub num.4.Cod. de verb. signific. Vitalin.in Clem. Si religiosus num.7. de procurat. Rom.in consil.363,num.2.* cum aliis per *Barbos. de dictio.diction.375.ex num.3. Rot. coram Gregoa.XV.dec.21.num.2.& 3.*

Reliqua autem leuiora Dominis non obstiterunt, veluti benè sublata per Informantes pro Samuele, cuius literas exequendas esse responderunt, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. TAIA.

Interamnen. Fideicommissi.

Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quæstio erat super congruitate, vel incongruitate dotis, an scilicet illa per tutorem assignari potuisset vltra portionem legitimę, ad *auth. res quæ C. Com. de legat.* vel potius cum onere Fideicommissi constituta diceretur, quo in casu mulier, & maritus illius commoda, & incommoda sustinent, sed ijs in medium adductis, pro admissione articulorum est responsum, ad effectum probandi congruitatem eiusdem dotis, de iure probari permissam.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non solum potest, sed imo debet dare congruam dotem pupillæ, etiam si portio legitima non sufficiat.*
2 *Articuli ad probandam congruitatem dotis semper admittuntur.*
3 *Lex vbi adest, non debemus allegare glossam.*
4 *Doctores allegare turpe est, & erubescendum, si possumus allegare leges.*
5 *Articulorum pro admissione relevantia considerantur.*
6 *Tutor quatenus possit assignare dotem pupillæ in omnibus bonis illius.*
7 *de Dote valet argumentum ad legitimam.*
8 *Dos, & legitima ius vniuersale dicuntur.*
9 *Dos constitui non potest vltra modum honestati personarum congruum.*
10 *Dos in bonis Fideicommissi præsumitur data sub ipso Fideicommisso, & cum oneribus suis.*
11 *Dote assignata cum onere Fideicommissi, vxor, & maritus debent substinere omnia illius commoda, & incommoda.*
12 *Præscriptionis exceptio dicitur piscatio anguillarum.*
13 *Probatio probationem non excludit.*

DECISIO DCLXVI.

QA decisis 21. Iunij 1674. * recedendo 5 Decembris sequen. decisum erat cõtra Margaritam fideicommissariam Patris, Patruum Tutorem, & Curatorem Thimotheæ Sororis Margaritæ grauatæ potuisse, imò debuisse dare dotem congruam,†etiam
1 si portio legitima nõ sufficiat ad dotis obligationem, vt dicit *textus auth. res quæ C. communi.de legat.* ex attestationibus apparente congrua dote similium familiarum in summa scut.2000. & Thimothea nupta cũ 1700 & prius Margarita cum 3426.

Hodie Margarita instans contra hæredes Thimotheæ ex Fideicommisso paterno, deducta congrua dote, quæcumque incongrua fuerit viuente, & gaudente ipsa Thimothea grauata, petijt admitti articulos de congruis dotibus similibus circa annũ 1623 matrimonij Thimotheæ in summa sc. 600. aut 700. & nunc 1000. in Ciuitate Interamnen. & in specie dotem Thimotheæ potius vltra congruam futuram fuisse scutorum mille, proposito de more dubio de articulis admittendis, † admittendos Domini responderunt ad ipsum textum dicta *auth. res qua & §. quamobrem auth. de restit.& ea quæ parit, seù cap. primo Novell. 38.* modetatorium dotium pro modo honestati personarum congruo clarum, adeoque solum præcopia etiam versiculatim allegatorũ *in dec.192 num. 36. par.10.* & similibus, quod si male
3 faciunt, † qui allegant glossam vbi habemus leges ex *glos.* ipsa, magis erubescendum est allegare auctoritates doctorum, †
4 cum habemus legem monet *Ias. ad l. illam meritò C. de collat.num.7.* vndè releuantes ar-
5 ticuli, videntur, † quæ est regula admissionum

num ad probationem *l. ad probationem ſeruitutis* 21. *& ſeq. l. ad probationem Dominij C. de probat.*

Non obſtitere oppoſita, quod dos Thimotheæ fuerit à Patruo, etiam ſubſtituto
6 conſtituta, † tum quia conſtitui potuit etiã in omnibus bonis, quandiu omnia erant Thimotheæ etiam ſub dubio bonorum Margaritæ Sororis, ſi ipſa præmortua ſimiliter
7 fuiſſet, & legitima conſideratur † ſicuti de hæreditate, ſic de dote, maximè ſi ſit lus
8 vniuerſale, † vt communis eſt Sententia ex Bartholo, & pluribus controuerſa tamen ex Baldo, & alijs niſi ex teſtibus quoque apud *Facchin. contr.* 31. *lib.* 10. tum etiam quia conſtitui non potuit † vltra modum
9 honeſtati perſonarum congruum *d. text. auth.* niſi potius præſumatur data ſub ipſo
10 Fideicommiſſo, † & cum oneribus ſuis *l. mulier* 72. *ff. de Iur. dot.* etiam ad verba dotalia, *Quali pezzi, e denari ſono per il ſuo terzo*
11 *dell' hereditá*, † quo caſu ſicut *in dicta l. mulier* ipſa mulier, & per eam maritus debet ſubſtinere commoda, & incommoda §. *Lucio l. cum filius* 76. *ff. de legat.* 2. *& ibidem Bart.* ſic in præſenti caſu, & ita neque nupſiſſe Margaritam cum illa dote 3426. quod, & controuertitur, viſum fuit facere ad rem.

Et minus Margaritam ſoluiſſe centum Thimotheæ pro reſiduo dotis, quia tunc potuerunt eſſe dotalia ex voluntate Thimotheæ non autem nunc abſque neceſſitate contra Fideicommiſſum purificatum facta forte fideicommiſſaria.

12 Exceptio præſcriptionis † piſcatio illa anguillarum ex *Alciat.* apud *Coſtã de facti Scien. diſtinct.* 60 *num.* 19. *cent.* 2. elapſa eſt per factum ipſum, Inſtituto Iudicio anno 1658. & de Iure, vti nunquam Inſtituto Iudicio de cõgruitate, & congruitate dotis, ſed ſolùm nunc incidente replicatione Margaritæ exceptioni hæredum Thimotheæ.

Denique nec valuere contrariæ atteſtationes, quia quantum valeant, viſum eſt non eſſe tamen denegandam admiſſionem
13 articulorum, † cum probatio probationem non excludat, &c. *Rota coram Ludouiſ. dec.* 163 *in fine cum adnot. num.* 12.

Et ita, vtraque parte informante reſolutum fuit.

Supra in alia precedenti parte 17. *adſunt alia duæ deciſiones in hac cauſa coram eodem R.P.D. Taia vbi ſunt in ordine* 338. *&* 382.

R. P. D. RONDININO.

Alexandrina Archipresbyteratus.

Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Pertinentia, & quaſi poſſeſſio iuriſpatronatus in hac deciſione tractatur: illa ex confeſſione vtriuſque patroni probata, hæc autem ex vnica præſentatione deſumpta, quamuis omiſſa expreſſione iuriſpatronatus, cum ad illud referenda ſit, agitur etiam de qualitate vocum, de eo reſidente penes duas familias, quatenus illæ conſiderari debeant, & demum de iurepatronatus gentilitio, & hæreditario, aliaque etiam plura ad hanc materiam, provt etiam beneficialem pertinentia.

SVMMARIVM.

1 *Mors vltimi poſſeſſoris beneficij verificatur ex confeſſione vtriuſque collitigantis, ex eadem vacatione venientium.*

2 *Iuſpatronatus, illiuſque pertinentia probatur ex confirmatione patronorum cum hac qualitate inuicem præſentantium.*

3 *Pertinentia iuriſpatronatus probatur ex enunciatiua Ordinarij ſiue de præſentatione conſtet, ſiue non & num. ſeq.*

4 *Patronus ex præſentatione facta conſtituitur in qua ſi poſſeſſione præſentandi etiam non expreſſo iurepatronatus ſi illa ad aliud referri non poteſt.*

5 *Actus quilibet refertur ad ſuam cauſam, & ius præexiſtens.*

6 *Iuſpatronatus non tranſit de perſona defuncti in hæredem ſine noua apprehenſione.*

7 *Pertinentiam iuriſpatronatus ad probandum ſufficit verificare deſcendentiam ab vltimo præſentante ex familia.*

8 *Iuſpatronatus ſi reſideat in duabus familijs, qualiter computentur illius voces.*

9 *Fœmina licet nupta in aliena familia, quouſque viuit retinet agnationem, & eſt capax iuriſpatronatus gentilitij.*

10 *Ius accreſcendi, vel non decreſcendi fundatur in coniunctione reali, vel verbali.*

11 *Iuſpatronatus gentilitium durante familia, ea defecta euadit hæreditarium.*

12 *Iuſpatronatus, ad quod vocati ſunt deſcendentes, illis defunctis, remanet penès hæredes.*

13 *Iuſpatronatus reſidens in familia, qua repræſentat vnum corpus, non poteſt pro medietate eſſe hæreditarij, pro alia vero medietate gentilitij. Secus verò ſi in diuerſis familijs exiſtat, diſtincta & ſeparata corpora conſtituentibus num.* 14.

15 *Corpus vnum, & idem ſicuti non poteſt habere diuerſitatem membrorum, ita poſita diuerſitate corporum, non repugnat, imo congruit differentia membrorum.*

16 *Iuſpatronatus eccleſiaſticum poteſt pro parte eſſe laicale.*

17 *Iuſpatronatus ex hæredibus directis poteſt tranſire in fideicommiſſarios.*

18 *Clauſula*, cuius litis ſtatum, *ſufficientem*

operatur mentionem litis.

19 *Ius considerabile quæsitum non dicitur habenti solum medietatem vocum, quia tunc est locus gratificationi.*

20 *Pontifex cum dicatur Ordinarius Ordinariorum gratificationem spectantem Episcopo summo iure exercet, simulatque concedit.*

21 *Sententia iudicis recusati, si est adeo iusta, vt nona exequutio decernenda sit, attendenda venit.*

DECISIO DCLXVII.

ARCHIPRESBYTERATVM Sancti Andreæ ad quem Liuia Gambaruta Ioannem Mariam Buzzium probatum, & doctum in Curia Causarum Patronum præsentauit, obtinuit ipse à Sanctissimo cum derogatione pro medietate vocum, literisque coram exequutore exhibitis, obtinuit citato Ioanne Baptista Cermello à familia Cermella ad eundem Archipresbyteratum præsentato mandatum de immittendo. Aquo commissa mihi à Signatura Causa appellationis cum clausula Parito literis arbitrio pro illarum retardatione arbitrium non intrare Domini dixerunt.

Posita enim regula ab vtrinque scribentibus admissa, quod arbitrium regulatur à iure, & quod literæ apostolicæ, quando sunt iustificatæ, exequutioni de iure demandandæ sint, ad ipsam iustificationem literarum quæstione redacta, visum est Dominis illam insurgere quoad Clericatum Prouisi ex literis patentibus Eminentissimi Carpinei Vrbis Vicarij, & Sanctissimi D.N. Prodatarij, & quoad valorem expressum in ducatis 24. ex simili expressione in pluribus prouisionibus huius Archipresbyteratus vsque ab anno 1501. & quoad iuspatronatus ex erectione istius Archipresbyteratus è curato in simplicẽ præbendam vna cum confirmatione exequutoris, ex adminiculis deductis ex prouisionibus antiquis, in quibus dicta Ecclesia Sancti Andreæ enunciatur de iurepatronatus, & denique ex confessione vtriusque collitigantis tanquam præsentati à Patronis istius Archipresbyteratus, ex qua pariter confessione vtriusque iustificatur † 1 mors vltimi possessoris, dum vterque præsentatus venit ex eadem vacatione ex ratione *Textus in l. cum Precem 9. vbi gloss. & scribentes C. de liberal. caus. Iason. in l. si quis §. quæsitum ff. si quis caution. Paris. cons. 77. à num. 37. vol. 3. Rota coram Mantic. decis. 132. num. primo & coram Buratt. decis. 255. num. 10. & alijs relat. in Conchen. Beneficij 2. Decembris 1671. §. Siquidem & §. quod autem coram me.*

Quo vero ad medietatem vocum spectan. ad Liuiam Gambarutam, quæ Buzziũ præsentauit, ad quam tota Causæ difficultas restricta fuit, cum quo ad aliam medietatem Pontifex in suis literis derogauerit, vt solet, visum fuit pariter Dominis de illa constare ex Instrumento erectionis istius Archi presbyteratus ex curato in simplex Beneficium mihi etiam exhibito, in quo expresse dicitur Iuspatronatus spectare pro medietate ad Hortentium Patrem, & Hieronymum eius filium de Gambarutis, illorumque descendentes in sempiternum, & pro altera 2 medietate ad illos de Cermellis, † qua Patronorum confirmatione, nulla maior probatio afferri potest ad comprobandam pertinentiam patronalem ex ratione *Textus in l. prima C. de confess. Reuerendissimus Roxas decis. 346. num. 11. & 12.* optime *Merlin. dec. 798. num. 8.*

Huic autem instrumento adstipulatur enunciatiua ordinarij anno 1607. asserentis in institutione præsentati, iuspatronatus pro medietate spectare ad Gambarutos, † qui enunciatiuæ quamuis non constaret de præ- 3 sentatione si detulit *Rota in recent. par. 4. tit. 2. decis. 332. num. 6.* multo magis attendenda est in hoc casu, in quo constat de effectiua præsentatione in vltima præcedenti vacatione anni 1631. in qua prædictus Hieronymus de Gambarutis consentiendo præsentationi Laurentij Francisci Cermelli vltimi possessoris illius Archipresbyteratus, † constitutus fuit in quasi possessione præsentandi pro 4 medietate, quamuis de ista nulla facta fuerit expressa mentio, cum adhuc referat ad ius ipsum medietatis in præcedenti erectione Archipresbyteratus, vt mox dictum est è curato in simplex Beneficium familiæ de Gambarutis præsentatæ ex ea ratione, ex 5 qua actus † quilibet refertur ad ius præexistens ad terminos *Textus in l. seruus communis ff. de stipulat. seruorum & in l. final. §. Quid enim C. per quas person. nob. acq. Rot. d. decis. 905. numer. 5. coram Buratt.* & præcise in his terminis post *Vivian de Iurepatron. decis. 2. num. 3.*

Cum itaque vltima ex familia de Gambarutis superstes solum fuerit Liuia, Hortentij filia, & Hieronymi fratris vltimo loco defuncti hæres, quod non controuertitur ex testibus atque ex Instrumento additionis hæreditatis, consequens est, vt tota medietas patronalis spectans ad familiam de Gambarutis, in ipsa met Liuia consolidata fuerit, quia licet quasi possessio præsentan- 6 di † non transeat de persona defuncti in illam hæredis citra nouam apprehensionem ad terminos *Textus in l. cum hæredes in principio ff. de acquir. possess. & reprobato Lamberin. est huius Tribunalis sententia, de qua pul. dec. Luther. de re benef. lib. 2. quæst. 11. numer. 114. & seq. Rot. coram Duran. decis. 62. per tot.*

Ad effectum tamen probandi pertinentiam iurispatronatus † sufficit probare de- 7 scendentiam ab vltimo præsentante ex familia iuxta deducta per *Fedex. de Sen. cons. 118 sub num. 9. Leter. de re benef. dicto lib. 2. qu. 11. num. 118. & sequen. Dec. cons. 126. sub numer. 3. Adden. ad Buratt. decis. 832. numer. 4. Rota apud Garz. de benef. par. 5. cap. 4. num. 142. Coccin. decis. 921. num. 2. & 3. Gregor. XV. decis. 349. per tot. & ibi Adden.* bene *Merlin. dicta decis. 798. num. primo Buratt. decis. 832. nu. 4. Bich. dec. 388. num. 18. & in recent. par. 11. decis. 73. num. 14. &*

in

in Adrian. Beneficij 6. Februarij 1668. & in Aretina Capellania 8. Junij eiusdem anni §. finali eorum Illustrissimo Otalora Præside Granaten.

Neque in hoc casu aliqua constitui potest differentia ob maiorem numerum illorum de Cermellis Compatronorum, qui Ioannem Baptistam præsentarunt, quia procedendo cum sensu scribentiũ pro Cermellis, quamuis iuspatronatus hoc fuisset simpliciter gentilitium, non ideo tamen intrat illatio, quod haberi debeat ratio maioris Partis Præsentantium in capita, quia, & si hoc regulariter verum sit, quando agitur de vna, eademque familia contrarium tamen procedit, quando iuspatronatus residet æqualiter, vt in casu, in duabus familijs, non secus ac duo corpora diffinitis, quia tunc numerantur in capita voces respectu cuiusque familiæ, itaut maior pars illorum ex vna familia concurrat in capita ad efformandum vocem dictæ familiæ competentem, sed inter familiam, & familiam voces numerantur in stirpes, itaut non curata inæqualitate personarum, tantam partem
8 Iurispatronatus habeãt † qui sunt de vna familia minus numerosa, quantam habent alij de alia familia numerosissima ad terminos celebris *Textus* cum ibi notatis *in Clementina plures de Iurep. Abb. in cap scriptum ibique Ioannes Andreas num. 11. de elect. Felin. in cap. pastoralis ante num. 9. de rescript. Lamber. de Iurepatr. lib. primo par. 2. quæst. prima artic. 25 sub num. 17. Vin. illo eod. tract. lib. 4. cap. 9. nu. 20. Gratian. discept. 521. ex num. 13. Ricc. decis. Cur. Arch. Neap par. 2. decis. 120. num. 4, cum alijs per modern. Vennf. Theat. Verit. & Iust. de Iurep. discurs. 71. num. 13. Rota coram Pen. decis. 32. numer. 12. & decis. 763. per tot. iuxta impress. Lugdunen. & in recent. par. 7 decis. 2. num. 7. & sequen.*

Qualitas autem sexus non resistit præsentationi, quia etiam si ab initio exclusæ fuissent fœminæ, quæ nunquam præsentasse dicuntur, adhuc talis exclusio intelligenda esset extantibus masculis de eadem familia, quibus deficientibus, Liuia etiam si sit fœmina in aliena familia nupta, † quo-
9 usque tamen viuit retinet agnationem, & est proinde capax iurispatronatus Gentilitij ad *Text. in l. pronunciatio ff. de verb. signif. & in l. voluntas C. de fideicom. Patis. conf. 51. nu. 12. vol. 2. Gabriel. conf. 196. num. 3. lib. 2. Lother. de re benef. lib. 2. dicta quæst. 11. num. 72. Rota coram Pen. decis. 329. num. 7. & coram Merlin. dec. 573. num. 15. Eminentissimus Otthob. decis. 230. nu. 20. & 21. & in recent. par. 3. decis. 697. num. 2. & 3. & par. 11. decis. 162. numer. 9. & post Vinian. de Iurep. decis. 69. num. 2.*

Neque est locus Iuri accrescendi fauore alterius familiæ de Cermellis, quia non docto de fundatione Beneficij, ex qua colligi possit, an vnus, vel plures fuerint fundatores, & quatenus vnus fuerit an istæ duæ familiæ fuerint re, aut verbis coniunctæ, dici nequit, an locus esse possit Iuri accre-
10 scendi, vel non decrescendi, † quod fundatur in coniunctione reali, vel verbali ad terminos *Text. in l. re coniuncti, & ibi scribentes ff. de legat. 3. & in l. vnic. §. fin autem C. de cad. tollen. & in rubr. C. quand. à peten. part. &c. Mantic. de coniect. lib. 10. tit. 3. ex num. 3. Bellon. de Iure accresc. cap. 5. quæst. prima et seqn.* & in his terminis *Rota in Aretina Capellaniæ prima Iunij 1584. coram Bubalo, & coram Penia decis. 71. num. 14. & decis. 94. num. 2. & 3. coram Merlin. dicta decis. 798. num. 22.*

Sed potius disiunctis familijs iuxta statum præsentem, Liuia vltima ex familia Gambaruta transmittit hoc Iuspatronatus in hæredes, & ex gentilitio durante familia, †
11 euadit hæreditarium illa defecta iuxta celebre dictum *Ancharani conf. 81.* passim à Rota receptum, vt apud *Gratian.* in contrarium adductum apud *Vinian. de Iurepatr. lib. 4. cap. 2 num. 58. Rota coram Seraph. decis. 364. & 378. & coram Bichio decis. 533. num. 5.* & in terminis Iu-
12 rispatronatus ad quod, † vt in casu vocantur descendentes Rota pariter in contrariũ adducta coram *Burat. decis. 583. num. 21.*

Neque repugnat, quod hoc casu remaneret iuspatronatus gentilitium quoad familiam de Cermellis, & pro parte hæreditarij quoad successores Liuiæ vltimæ ex familia
13 de Gambarutis, † quia hoc absurdum videtur in vna, eademque familia, quæ repræsentet vnicum corpus, quo casu procedunt deducta per *Rot. in recent. par. 5. dec. 336. num. 4. & par. 11. decis. 374. illo eodem numero* cum simili, non autem quando agitur de diuersis familijs, vt in casu, † quæ consti-
14 tuunt corpora distincta, & separata, vt alias distinxit *Rota in dicta Aretina Capellaniæ prima Iunij 1584. coram Bubalo Merlin. dicta dec. 798 ex num. 22.* & declarando contraria *Reuerendissimus Roxas decis. 446. num. 10.*

Quemadmodum enim non videtur congruere vni, & idem corpori diuersitas mẽ-
15 brorum, † ita è conuerso posita diuersitate corporum, non repugnat differentia membrorum, quemadmodum repugnare
16 non solet, † quod iuspatronatus Ecclesiasticum efficiatur pro parte Laicale, & quod
17 ex hæredibus directis † transeat postea in fideicommissarios, iuxta deducta per *Lother. de re benef. lib. 2. quæst. 10. num. 62. & 63. Reuerendissimus Fagnan. in cap. cum propter num. 22. & seque n. de Iurep. cum alijs per Modern. Vennf. Theatr. verit. et Iust. de Iurep. discur. 35. ex numer. 10. Rota coram Bich. decis. 361. numer. 10. & decis. 287. num. 7.*

His positis corruunt reliqua, quæ diccbantur circa inefficaciam gratiæ Apostolicæ Ioannis Mariæ Buzzij ex clausula *dummodo tempore data non sit alteri Ius quæsitum* in literis apposita, & ex obiecta subreptione, ex eo, quod Pontifici narrata non fuerit litis pendentia, quia si hæc lis iustificaretur in facto de tempore gratiæ, † illius omissionem sup-
18 pleret clausula, cuius litis statũ appositã in literis, quæ eiusdem sufficientem mentionẽ operatur iuxta plene cumulata *in decis. 2. coram Gregor. XV. vbi Adden. sub num. 16.*

Pro-

Prout etiam inefficax remanet alia clauſula præſeruans ius alteri qnæſitum, quia ius nullum præſeruabile inuenit in præſentato à Cermellis, cum non doceatur ipſum maiorem partem vocum habuiſſe, ſed ſolam illarum medietatem, vt hucuſque dictum eſt, quo caſu, cum in paritate votorum lo-
19 cus ſit gratificationi, † ius conſiderabile quæſitum non dicitur, ſed Pontifex ipſe præelegit, quem vult in paritate votorum ipſius Epiſcopi aſſumpta gratificatione, cũ ſit Ordinarius Ordinariorum ſimiles Apoſtolicas prouiſiones in paritate vocum non
20 ſine ratione concedens, † vt in propoſito huic argumẽto ſatisfaciunt deducta per *Adden. ad Buratt. deciſ.* 651. *num.* 11. *Rot. cor. Coccin. deciſ.* 188 2. *num.* 3. *& ſeqq.*

Quo verò ad exequutionem literarum, & ſententiam immiſſionis nulliter obtentam ex eo, quod Prouicarius recuſatus fuerit, vt ſuſpectus, & ex alijs ſatisfaciebant Scribentes pro Buzzio Prouiſo Apoſtolico, neque videbatur opus quæſtionem aſſumere, quia poſita etiam nullitate ſententiæ Iudi-
21 cis recuſati, † eſt tamen adeo iuſta ob rationes ſuperius adductas, vt noua exequutio ſemper decerni debeat per ea, quæ in fortioribus terminis ſententiæ Iudicis recuſati in propoſito dixerunt poſt alios *Lancellot. de attent. cap.* 6. *num.* 53. *Gratian. diſcept.* 701. *n.* 24.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA:

Romana Læſionis.

Mercurij 11. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Iuſtum pretium pro inducenda Læſione ſubhaſtationis ex locationibus probari prætendebatur, vel quia fuiſſent plures, vel etiam quia in eadem quantitate factæ ſunt; Sed non ideo receſſum eſt à regula, quod locationes non probant valorem, quia plurimæ à ſubhaſtatione diſtabant, aliæ verò factæ ab emptore minus cõcludenter iuſtificatæ fuerant, vt proinde contra Læſionem iudicatum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Locationes vbi ſunt plures, quia ſibi inuicem adminiculantur probant valorem, et videntur facere pretium commune.*

2 *Locationes ſi pro eadem ſumma etiam ab emptore facta ſunt, benè probant valorem rei locatæ.*

3 *de Pretio domus detrahuntur quinque pro centenario ratione reaptationum illius.*

4 *in Subhaſtatione non præſumitur interueniſſe Læſionem.*

5 *Res regulariter tanti valet, quanti communiter vendi poteſt.*

6 *Pretium iuſtum plerumque ex ſubhaſtatione colligitur, cum ſubhaſtatio ſit legitimus modus probandi æſtimationem, et valorem, ſaltem præſumptiuè.*

7 *Probationes, et maximè ſuper Læſione in arbitrio iudicis poſita ſunt.*

8 *Locationes regulariter non probant valorem, amplia vt ibidem.*

9 *Læſio in ſubhaſtatione non probatur ex maiori oblatione vinculata, qua non habuit effectum, et eſt de ſimulatione ſuſpecta.*

10 *Læſionis iudicium contra tertium poſſeſſorem dicitur ſubſidiarium.*

11 *Læſionis remedium competit ad exemplum reſtitutionis in integrum.*

12 *Conuenire ſi quis non poteſt ex perſona ſua minus etiam conuenitur ex perſona ſui auctoris.*

DECISIO DCLXVIII.

DOMINI communiter ſteterunt in deciſis 27. * Iunij 1672. & 20. Apr. 1674. & ad Læſionem iuxta ſtylum redacta Cauſa reſponderunt, neque conſtare Læſionem.

Licet eſſet, qui conſtare putaret ex locationibus multis, quæ & per multos annos ante, & poſt ſubhaſtationem, & fere vni-
1 formes propter pluralitatem ſibi inuicem cenſentur præbere adminiculum, & ſolent æſtimari ſufficientes ad conſtituendam veram probationem valoris, quaſi tunc videantur facere pretium commune, vt probat & comprobat *Rota deciſ.* 544. *nu.* 12. *et* 13. *recen. par.* 5. *et deciſ.* 186. *num.* 9. *et* 11. *par.* 6. *et coram Caual. deciſ.* 387. *in fin. verſ. et cum Domus locetur.*

Addito, quod deliberatarius poſt deliberationem locauit Domos, & horrea pro
2 eadem ſumma ſcut. 400. empta pro ſc. 2500. *Rot. coram Bich. deciſ.* 607. *num.* 21. quæ tamen locationes pro dicta ſumma à Ioſepho negantur.

3 Ex quibus etiamſi detrahantur † quinque pro centenario ratione reaptationum, adhuc valor ſcut. 7600. reſpecta celebri regu-
4 la *gloſ. vlt. Authen. perpetua quoque C. de Sacr. Eccleſ.* & potius textus authentici ibi allegati §. *Quia vero Leonis in fin. Auth. de non. alienan. et ibidem gloſ. computari.*

His locationibus adduntur adminicula, vt etiam dicebatur, teſtimonia Teſtium, & alia in facto recenſita quibus adiiciebantur opportuna de Iure.

Communiter contrarium viſum eſt, nec hodie probari prętenſam Læſionem in ſub-
5 haſtatione, † in qua non præſumitur minuſque in duabus ſubhaſtat
pro ſcuris 2505. & ſecunda pro dictis ſcutis 2500. quia regulariter res tanti valet quan-
6 ti vendi poteſt, † & ex ſubhaſtatione, vt plurimum colligitur iuſtum pretium, &
7 eſt modus probandæ æſtimationis, & valoris, ſaltem præſumptiuè, & hanc eſſe æquiorem rationem habendæ æſtimationis concluſit *Rot. coram Buratt. deciſ.* 96. *ex numer.* 11.

cum

cum alleg. et cum plurib. abundè Post. de subhast. inspect. 49. ex num. 16.

Atque, vt probationes, & hæc de Læ-
3 sione enormissima in arbitrio Iudicis posita sunt, *Fontanell. decis. 65. ex num. 7. ex nu. 11* non probari quoque DD. arbitrati sunt ex probationibus allegatis.

9 Non ex locationibus, † quia non probant valorem *Gratian. discept. 606. num. 4. Rot. coram Ludouis. decis. 559. num. 7.* cum aliis, & plures sunt multò ante primam deliberationem fauore Desiderij Creditoris, pluresque deducuntur ex libro particulari Ioannis Vincentij in Causa Criminali condemnati, qui in Instrumento Iurato cum Congregatione Fabricæ ad longè minorem summam dd. locationes ascendisse affirmauit, minusque de asserta productione dicti libri coram dicta Congregatione constat.

Non ex peritis, quia non fuerunt iudicialiter electi, & licet postea fuerint examinati tanquam testes tamen vnus non satisfecit interrogatorijs, & neuter agit de tempore subhastationis, nec habuerunt rationem onerum, neque melioramentorum, vnusque testificatus est de auditu à Ioanne Benedicto principali in causa.

Multo minus ex oblatione Ioannis Francisci alias offerentis scut. 6000. quia obtulit pretium vincularum, nec habuit effectum, & suspecta est simulationis ratione consanguinitatis cum debitore, vt filij sororis eius cui bona subhastabantur.

Obstat etiam præscriptio sexdecim annorum statut. 158. de præscript. lib. primo, cum actio fuerit intentata illis lapsis, etiàm vsque ad vigintiquatuor, quin etiam dicebant aliqui obstare quadriennium, cum huiusmodi actio non solum subsidiaria sit
10 contra tertium possessorem, † sed etiam sit ad exemplum restitutionis in Integrum
11 *Conar. var. resol. 3. n. vlt. vers. secunda conclusio, et vers. Quoties verò lib. 2.* cum aliis, & cũ eo & ijs *Cancer. var. resol. 13. sub num. 31. par. prima et Rebell. de oblig. Iust. quæst. 3. num. 14. in fin. lib. 4.* neq; videbantur illis allegati DD. agere de *l. 2. Cod. de rescind. vend.* vel redigi ad illam, & quatenus redigerentur dixerunt considerandum esse subhastationem factam fuisse citra dolum emptoris, & citra subhastationem considerandum quoque Iosephũ esse tertium bona fide, & iusto titulo possessorem, præsertim ex noua secunda subhastatione, † & ipsum qui ex persona tua
12 non potest conueniri, minimè conuenient. est persona auctoris argumento §. *Auctoris autem dolus l. 4. ff. de dol. mal. Bald. ad d. l. 2. numer. 41. in fin.*

Cæterum referentes se se DD. ad alia fundamenta in præcedentibus decisionibus cum iis etiam hodie transierunt.

Et ita vtraque, &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in alio præcedenti tomo primo istius Decimæ Octauæ Partis vbi est in ordine 268.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Narnien. Pecuniaria:

Mercurij 11. Martij 1676.

ARGVMENTVM:

Ad impediẽdum Saluianum opponebatur defectus sententiæ, immissionẽm pro sorte principali census, & illius fructibus concedentis, retentio competens possessori pro creditis anterioribus persolutis, exceptio non adimplementi, cum alijs etiam plurtibus, vel exinde reiectis, quia tamquam turbida requirebant altiorem indaginem, vel quia sententia respectu sortis recipiebat interpretationem à libello, in quo capitale cẽsus fuerat petitum ad effectum deponendi, retentiõ verò non competebat, quia agebatur de debitis accollatis, & sic ex propria obligatione extinctis, & demum quia implementi defectus allegari non poterat ab hærede adimplere debentis.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum conceditur constito de credito cum hypotheca, cæterisque extremis in illius iudicio necessarijs.*

2 *Sententia est nulla, si non fuerit conformis libello.*

3 *Sententia concedens immissionem in Saluiano fideiussori antequam soluerit, remanet iniusta. & vid. num. 8.*

4 *Sententia concedens immissionem pro sorte census, & illius fructibus, intelligenda est singula singulis congruè referendo, & quomodo. vid. etiam num. 10. & seqq.*

5 *Sententia recipit interpretationem, & declarationem à libello.*

6 *Sententia verba impropriari debent, vt pro illius valeditate omnis interpretatio facienda sit. amplia vt num. seq.*

7 *Clausula* omni meliori modo *præseruat, & subsistet actum omni melieri iure, & modo, quo fieri potest, etiam si non expresso.*

8 *Fideiussor licet non soluerit debitum, potest tamen agere ad liberationem, stantibus molestijs. & vid. sup. num. 3.*

9 *Fideiussor, cui est promissa extinctio census, bene agit pro eadem extinctione obtinenda.*

10 *Sententia non potest recipere interpretationem à libello, neque saluari ex clausula* omni melioti modo, *si libellus sit inepius, & num. 4. & 11.*

12 *Retentio possessori denegari non potest pro creditis anterioribus ab eo persolutis. limita vt numeris seqq.*

13 *Cessio à donatario obtenta pro debitis in donatione accollatis, solam extinctionem, non autem iurium translationem importat.*

14 *Actio, & passio non dantur vno, & eodem tempore in vna, eademque persona, nec vnus, & idem potest simul sui met creditor, & debitor existere.*

15 Ac-

15 *Accollatio vim solutionis habet, & debiti solutionem, ac illius nouationem importat. & numer. 20.*

16 *Resolutio contractus operatur reuiuiscentiam anteriorem iurium, & quando. vid. num. 18.*

17 *Exceptio non adimplementi obstat illi, qui non impleuit solutionem debitorũ, quæ sibi accollauit.*

18 *Rescissio voluntaria contractus non operatur reuiuiscentiam iurium in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt. & vide numer. 19.*

20 *Actio primæua per accollationem dicitur esse nouata.*

21 *Hæres non potest impugnare accollationem factam cum suo auctore defuncto, sed agere soluta, vt à molestijs conseruetur immunis.*

22 *Accollatio remanet vsque à principio imperfecta, deficientibus qualitatibus in ea adiectis, sed vid. num. seq.*

23 *Cotractus sumit robur ab illius substantia, quæ sola attenditur, non autem à qualitatibus extrinsecis, quæ non habentur in consideratione.*

24 *Implementi defectum à suo auctore commissum hæres allegare prohibetur.*

25 *Præseruatio intelligitur de alijs iuribus, & diuersis ab actu, in quo præseruatur.*

26 *Repugnantia, & incompatibilitas eodem tempore induci non debet, sed est omninò vitanda.*

27 *Exceptiones turbidæ non admittuntur in iudicio Saluiani, nec illud impediunt.*

DECISIO DCLXIX.

PROPOSITA iterum hac Causa, Domini censuerunt standum in decisis coram bo. me. Priolo sub die 19. *Ianuar. 1674. concludentes illos de Rubeis, & consortes bonum ius fouere; Constat enim de credito, hypotheca, cæterisque extremis in iudicio Saluiani interdicti requisitis, quod intentarunt aduersus Marchionem Federicum possessorem bonorum Io. Baptistæ Montorij eorum debitoris, prout ex legitimis probationibus nil apparet in anterioribus in-
1 stantijs adhibitis, † quibus concurrentibus, immissio ex Saluiano interdicto est concedenda, *Bart. in l. 1. nu. 2. ff. de Salu. interd. Cuiac. in paralit. ad tit. ff. eodem in fin. & lib. 8. obseru. cap. 24. Fachin. controu. iur. lib. 8. cap. 92. Macerat. Saluiani 17. Maij* 1667. §. *cum adsint coram R. P. D. meo Bourlemont, & in eadem prima Aprilis* 1669. §. *in donatione cor. Eminentiss. Cerro, & in Veliterna immissionis 4. Iulij* 1674. §. *constat enim cor. R. P. D. meo Vicecom.*

Et licet obijceretur denuo prætensa, eademque sæpiùs repetita nullitas, & iniustitia sententiæ immissionis, quæ ex duplici
2 capite arguitur: Altero, quod sententia † nõ sit conformis libello, contra *text. in l. vt fundum ff. commun. diuid. l. si ex testamento in fin. ff. de except. rei iud.* & tradit *Rot. coram Coccin. decis. 2047. & dec. 2255.* Altero verò, quod eadem sententia immissionem concedat pro
3 sorte, † quæ nec à Rubeis, nec ab eorum consortibus fuerat soluta, pariter contra *text. in l. si pro ea C. mandat. inuct. l. Lucius ff. eod. & cap. peruenit de fideiuss. Bich. dec. 380.*

Approbarunt tamen Domini responsionem allatam in decisionibus causæ, nam cum in libello fuerit petita immissio respectu sortis, non absolutè, sed ad effectum liberationis, quo verò ad fructus ad effectum liberè soluendi, nil officit, quod Iudex lata sententia indeterminatè pro totali satisfactione sortis, & fructuum immissionem
4 concesserit, † quia singula singulis congruè referendo, sententia respectu sortis intelligenda est ad effectum deponendi, vt respondeat præcisæ obligationi Marchionis Ioannis Baptistæ debitoris, & libello, à quo sen-
5 tentia † recipit declarationem, & interpretationem, *Castr. conf. 188. num. 1. lib. 1. Menoch. conf. 501. num. 6. Altograd. conf 95. num. 46. lib. 1. Seraph. dec. 1267. num. 1. Rot. dec. 209. numer. 2. & 21. par. 10. rec. & dec. 325. num. 3. & 349. nu. 10. par. 12. rec. & in Romana fideicommissi de Spinis 12. Ianuar. 1673. §. minus refragatur cor. bo. me. Priolo.* Idque etiamsi verba sententiæ veni-
6 rent improprianda, † cum potius pro validitate quælibet interpretatio facienda sit, ad *text. in l. edita C. de eden. & in l. in delictis §. fin. de noxal. action. gloss. ad l. puto verb. communicari ff. fam. ercisc. Scacc. de sent. & re iud. c. glos 14. q. 17 num. 62. Soccin. Sen. conf. 37. num. 12. lib. 4. Corn. conf. 33. lib. 4. Merlin. dec. 611. num. 6. & 9. Bich. dec. 345. num. 17.* Eoque rationabilius, quo in sententia adhibita est clausula *omni meliori*
7 *modo &c.* † quæ actum præseruat, & substinet omni meliori iure, & modo, quo fieri poterat, etiamsi non expresso, vt post *Mart. de claus. claus. 88. num. 1.* pluribus cumulatis firmat *Rota decis. 209. n. 22. par. 10. rec.*

Imo quamuis ab illis de Rubeis sors nõ
8 sit soluta, † hoc tamen non impedit, quo-
9 minus ad liberationem agere possint † stantibus molestijs, & pacto in ipso fideiussionis consensu expresso, vt intra triennij à Marchione Io. Baptista census extinctio fieret, ad *gloss. in l. Lucius in verbo condemnetur, vers. quartus si hoc ff. mandati, Cenc. de cens, par. 2. c. 2. qu. 3. art. 4. num. 1. Rot. cor. Dunoz. Iun. decis. 149. n. 7. & cor. Coccin. dec. 599. n. 5.*

Quibus stantibus casum non afficiunt decisiones 2247. & 2255. coram Coccino, ibi
10 siquidem sententia immissionis † concessa pro sorte census ad effectum satisfaciendi, non poterat moderationem recipere à libello non cõtinente restrictionem ad effectum deponendi; Vna enim, & eadem structura verborum erat ibi conceptus libellus ad vtendum, & vsufructuandum, donec fuerint satisfacti, & liberati à censibus in vim vtilis Saluiani, quæ verba æquè respiciunt & satisfactionem pro censu, & fructibus, & ideo cum libellus esset ineptè conceptus respectu liberationis à censu; non enim poterant verba ad vtendum, & vsufructuandum intelligi ad effectum deponendi, quam interpretationem delumere videbantur informantes ex sola clausula *omni meliori modo*
11 *&c.* † hinc est, quod ibi non poterat substineri sententia immissionis, quod non est

in

in casu nostro, in quo verba libelli congruã interpretationem recipere possunt, ex quo petita est immissio ad effectum liberationis, iuxtà expressum obligationem Marchionis Io. Baptistæ; vnde addita in sententia clausula *omni meliori modo* &c. substinetur libellus, & ab eo recipit ipsamet sententia interpretationem, quod non erat in casu dd. decis. quæ opponebantur.

Nec magis vrget fundamentum, quod opponebat Marchio Constantius, quod scilicet extinctis duabus anterioribus societatibus officij, à Marchione Io. Baptista contractis, & reportata iurium cessione ab illa-
12 rum creditoribus,† non poterat ei denegari retentio, ad *text. in l. 2. ff. qui pot. in* } *pign. hab. Mantic. dec. 69. num. 1. Greg. dec. 264. Eminentiss. Ottob. dec. 170. n. 25.*

Nam primo Marchio Federicus ex singulari, & expresso pacto adiecto in stipulatione donationis sibi à Marchione Io. Baptista factæ, easdem societates in se accollauit, & existentibus adhuc bonis donatis in sua potestate, ac dominio, easdem extinxit, sicque solutio transiuit in satisfactionem pro-
13 prij debiti, † ac proinde cessio facta à creditoribus non potuit operari iurium translationem, sed vim extinctionis habere debuit, ne eodem tempore dentur in eadem perso-
14 na actio, & passio; † Idemque sibi ipsi debitor, & creditor esset, *Bart. in l. Modestinus sub num. 4. vers. aut soluens ff. de solut. Peregr. de fideic. art. 52. num. 34. Add ad Greg. dec. 75. num. 3. in fin. Birb. decis. 66. num. 28. & decis. 329. numer. 19.*

Secundo, quia resoluta donatione, Marchio Io. Baptista certam quantitatem æris alieni, grauantem Marchionem Federicum, in se accollauit, & ex ea accollatione haben-
15 te vim veræ, & effectiuæ solutionis† iura societatum extincta, & penitus nouata remanserunt, *Gratian. discept. 864. num. 4. et 876. num. 23. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 17. tit. 3. num. 13. Add. ad Gregor. decis. 180. Rot. post Cenc. de cens. dec. 847. n. 2. & dec. 559. n. 26.*

Et hisce responsionibus quamuis replicarent informantes pro Marchione Constantio, nihil tamen de ipsarum pondere adimi DD. dixerunt; dicebant enim resolu-
16 tionem donationis † præferre reuiuiscentiam anteriorum iurium societatum Marchioni Federico competentium, ex *Merlin. Pignat. contr. 27. per tot. lib. 1. Altograd. consil. 16. Merlin. de Pign. q. 150. num. 10.* & insuper addebant Marchionem Io. Baptistam non im-
17 pleuisse solutionem debitorum, † quæ sibi accollauit, ad tradita per *Dec. in l. cum proponas num. 4. C. de pact. Rot. dec. 77. num. 4. & seqq. et dec. 145. num. 4. post Zacch. de oblig. Cam. Coccin. dec. 1495. num. 14.*

Siquidem omisso quod rescissio donationis tamquã mutuo cõsensu facta, voluntà-
18 ria dici debet, † & sic non operatur reuiuiscentiam iurium in præiudicium creditorũ, qui intermedio cõtraxerunt cum Marchio-
19 ne Io. Baptista † quidquid sit contra illius hæreditatem, *Iac. de Arena in l. cum mulier 56. ff. solut. matr. vbi Bald. Faber lib. 4. tit. 10. defin. 9. gloss. 7. Gratian. disc. 152. num. 17. Salgad. in labyr. credit. par. 2. cap. 14. num. 2. & 16. & 23. Capic. Latr. decis. 8. num. 8. Rot. in Bonon. separationis bonorum 25. Febr. 1674. §. porrò coram R. P. D. meo Emerix*; Certum est, quod subsequuta dicta
20 accollatione in vim solutionis † habenti quælibet actio competens Marchioni Federico nouata remansit, vt præter auctoritates superius adduct. firmant *Mastrill. decis. 37. num. 7. Giurb. decis. 53. nn. 10. Firmana fideicommissi 9. Ianuar. 1671. §. minus dicatur coram Reuerendiss. Beuilaqua, & in Bonon. associationis 13. Martij 1671. §. siquidem vers. huiusmodi enim coram Reuerendiss. D. meo Decano*: Quapropter hodie Marchioni Constantio illius hæredi præclusa remanet via impugnandi accolla-
21 tionem,† sed tantum subuenire potest iuris remedio agendi contra hæreditatem Ioãnis Baptistæ, vt à molestijs conseruetur indemnis, ad *text. in l. vindicantem ff. de euict. l. exceptione doli C. eod. Coccin. decis. 329. num. 4. & 667. n. 3. & decis. 2160. n. 5.*

Denique nec vltimum ex eo desumptum quod cum Federicus dederit notulam debitorum longè excedentium qualitatem, & quantitatem arbitrio Rotæ promissam ex-
22 tingui à Marchione Io. Baptista,† accollatio remansit vsque à principio imperfecta, deficientibus qualitatibus in ea adiectis, *Grat. cons. 86. num. 10. lib. 1. Cyriac. contr. 378. num. 12.* quoniam verba illa accollationis: in se suscepit omnia debita contenta in apocha inter ipsum, & D. Ferdinandum de Montorijs, clarè demonstrant accollationem fuisse
23 purã, & perfectam in substantia, † quæ sola attendi debet, cum ab ea assumat esse contractus, non verò à qualitatibus extrinsecis, *Bald. in rubr. de iure emphyt. Roman. cons. 399. in primo dub.* cum alijs per *Bec. cons. 35. nn. 2. Surd. cons. 456. num. 34. lib. 4.* Accedente maximè decreto Rotali, emanato coram bo. me. Sacrato firmante debita haberi pro accollatis, vltra quod, cum Marchio Constantius sit
24 hæres Marchionis Federici, † non potest hodie opponere hanc exceptionem resultãtem ex defectu implementi ipsius Federici, qui maiorem summam debitorum iniungere voluit Io. Baptistæ, *l. cũ proponas C. de pact. l. Iulianus §. offerri ff. do act. empt. Posth. resol. 114. num. 21. Rot. post Zacch. de oblig. Cam. decis. 81. num. 5. Buratt. decis. 896. num. 1. coram Cavaler. decis. 605. Rot. decis. 372. num. 11. par. 14. rec.*

In nihilo refragante præseruatiua iurium ambarum partium superadita decreto Ro-
25 tali,† quia illa intelligi debet de alijs iuribus separatis ab actu accollationis, super quo interpositum fuit decretum, ne eodẽ
26 tempore induceretur repugnantia, † & incompatibilitas omninò in iure curanda, iuxtà *gloss. in l. doli clausula ff. de verb. oblig.* & tradit *Bart. in l. cum propter sub num. 2. ff. de legat. præstan. Paris. cons. 6. num. 20. lib. 1. Oldrad. cons. 320. in fin. Seraph. decis. 756. & in rec. decis. 155. num. 2. par. 5.* cum alijs relatis *in decis.*

cis. 111. num. 9. & 11. par. 11. recentiorum.

Cæterum remouetur omnis difficultas cum exceptiones antedictæ appositæ à Mar-
27 chione Constantio sint adeo turbidæ, † vt nequeant retardare immissionem in hoc iudicio Saluiani, in quo huiusmodi exceptiones non admittuntur, *Pacif. de Saluian. cap. 2. num. 42. & Rota apud eund. decis. 52. num. 2. & 7. in recent. decis. 35. par. 15.*

Et ita, vtraque parte informante, fuit resolutum.

R. P. D. EMERIX.

Cracouien. Abbatiæ.

Veneris 13. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Praxim concedendi declaratoriam, antiquissimum vsum Curiæ Romanæ continet hæc decisio, Vt nempe soliti quatuor termini, qui seruantur in illa, licèt, necessarij non sint vbi de positiua resistentia constat, ij tamen non solum fuerint præmissi, sed alia maior dilatio ad parendum sit concessa, ne inobedientes excusari possint, quinimò propriam culpam agnoscentes, humili, celerique paritione se emendent, & mandatis Rotalibus obediant.

SVMMARIVM.

1 *Mandata Rotalia expediuntur cum comminatione censurarum aduersus parere recusantes.*
2 *Quatuor termini ad docendum de paritione seruari debent antequam concedi possit declaratoria.*
3 *Declaratoria à Rota relaxatur postquam seruatis solitis quatuor terminis, de paritione non docetur.*
4 *Inobedientes gladio spirituali excommunicationis plectuntur.*
5 *Contumaces per viam excommunicationis plectendi, est antiquissimus vsus, & praxis Ecclesiæ Romanæ.*
6 *Declaratoria relaxatur etiam non seruatis solitis quatuor terminis, vbi de positiua resistentia constat. & num. 7.*
7 *Quatuor termini ad effectum concedendi declaratoriam, inuenti sunt ad expectandam paritionem.*
8 *Inobedientes ideo declaratoria plectuntur, vt tandem propriam culpam agnoscentes, humili, celeique paritione protinus se emendent.*
9 *Declaratoria etiam post seruatos quatuor terminos quandoque à Rota conceditur cum maiori dilatione aliorum duorum mensium.*

DECISIO. DCLXX.

INTRODVCTO Iudicio in Rota super adiudicatione Abbatiæ Andicouiensis Ordinis Cisterciensis inter Reuerendissimũ tunc Episcopum Culmensem, modò Archiepiscopum Gnesnẽsem, & Reuerendum Patrem Theodorum Abbatem electum, eiusdem Monasterij, fuit præuius duabus decisionibus coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio huic concessa adiudi-
1 catio, & datum mandatum de † manutenendo, quo subinde expedito cum comminatione censurarum aduersus parere recusantes, illoque personaliter præsentato tam præfato Archiepiscopo, quàm Colonis, & Arrendatarijs dictæ Abbatiæ, Summario *numero secundo*, ac seruatis contra eos solitis
2 quatuor terminis † ad docendum de paritione, Summario *numero quarto*, cum nemo de ea docuerit, ego in causa subrogationis præfato Domino meo Matthæio interim ad Præfecturam Sacri Palatij Apostolici assumpto, proposui dubium: An esset relaxanda declaratoria, † quod fuit per Dominos affirmatiuè resolutum, quia non solum
3 adest contumacia in parendo determinationibus Rotalibus, † propter quam inobedientes spirituali hoc gladio plectuntur, iuxtà textum *in canone abstit 3. quæstion. 3. & Sacrum Concilium Tridentinum in capitul. primo versic. quod si de reformatione, Abbas in capit.*
5 *primo num. 10. de iudicijs*, & de tali praxi † testatur *Vestrius in praxi lib. 8. capit. 11. num. 19. Postius de manutenend. obseruat. 103. num. 5. & sequentibus, Achill. de Grassis decis. prima de sentent. excommunic. & in Kelmen. Decimarum prima Iulij 1672.* & postremò *in Melcuitana pensionis 14. Februarij proximè præteriti coram me*, & alibi passim.

Verum etiam concurrit actus inexcusabilis resistentiæ positiuæ eidem mandato vi armata, & carcerationis ministrorũm dicti
6 Abbatis relatus in Summario † *numero tertio*, propter quam etiam non seruatis dictis
7 quatuor terminis † inuentis ad expectandam paritionem, declaratoria conceditur, vt testatur idem *Vestrius eodem tractatu lib. 2. capit. 4. numer. 8. versic. quod si ad executionem*, & censuit *Rota in alia Cracouien. decision. 103. num. 13. & decis. 376. num. 8. par. 11. recent. & in Pampilonen. Archidiaconatus prima Iul. 1671. & in Palentina Beneficij 28. Iunij 1673. coram me*, & optima quidem ratione, vt tandem
8 inobedientes † propriam culpam agnoscentes, humili celerique paritione protinus se emendent, ad textum *in canone si inimicus versic. vt vnusquisque 93. distinctione, & in capitul. pia consideratione de exceptionib. in sexto, glossa in canone Episcopi verbo nimis 11. quæst. 3.* & tradunt Doctores, & Rota in decisionibus mox relatis.

Et nihilominus Domini benigniorem sententiam erga eundem Reuerendissimũ Archiepiscopum amplecti volentes, melhuiusque in posterum de eius, atque aliorum successiuè obsequio sperantes, præfatam
9 declaratoriam † concesserunt nisi infra duos menses cum effectu paruerint mandato Rotali, & sinceræ in futurum tribuerint obedientiæ testimonia, prout alias etiã

ex-

ex singulari Dominorum benignitate practicatum fuit.

Et ita, pro Theodoro tantùm informante, resolutum fuit.

Confirmata fuit præsens decisio coram eodem Reuerendo Patre Domino Emerix sub die prima Julij eiusdem præsentis anni, quæ infra in hoc eodem tomo suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. CALATA IV.

Leodien. Plebaniæ.

Veneris 13. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus ad Dignitatem, non ad Capitulum spectare deciditur ex pluribus præsentationibus ab ea factis, ex quibus nedum consuetudo præsentandi resultabat, quæ in hac materia spectatur, verum etiam centenaria possessio, imò cum non constaret de initio, illa dicebatur immemorabilis, non obstante verbo *præsentare*, quod in institutionibus eiusdem Capituli exprimebatur, quia illud est promiscuum cum eisdem institutionibus, & plerumque vnum vsurpatur pro altero.

SVMMARIVM.

1 *Ius conferendi, & instituendi ex quibus verbis appareat spectare ad Præpositum, vel aliam Dignitatem Capituli.*
2 *Collatio beneficij Ecclesiæ filialis probat similem collationem Ecclesiæ Matricis. & num. seq.*
3 *Obseruantia vnius Ecclesiæ probat ius, & obseruantiam alterius, & quando.*
4 *Præsentationes factæ præsente Capitulo, vel ab eo admissæ, illi præiudicant, si ius, seu quasi possessionem præsentandi habere prætendit.*
5 *Literæ Apostolicæ quamuis admissæ cum præseruatiua iurium Capituli, adhuc præiudicant eidē Capitulo. & num. seq.*
6 *Præseruatiua generalis non refertur ad præiudicia expressa, vel aliter clara.*
7 *Præseruatio facta in verbis non includit præiudicium, quod prouenit ex facto.*
8 *Literæ Apostolicæ quamuis admissæ ad effectum non retardandi illarum executionem, adhuc impugnari debent, ne alioquin, admittenti præiudicent.*
9 *Obseruantia præbet fidem scripturæ, etiam non authenticæ.*
10 *Collatio beneficij an spectet ad Capitulum, vel Dignitatem, attenditur consuetudo.*
11 *Consuetudo non requiritur, quod sit præscripta, vbi non constat de præcedenti statu contrario.*
12 *Quasi possessio conferendi præsumitur continuata, maximè si cum illa postrema collatio concurrit.*
13 *Extremis probatis, media præsumuntur conformia.*
14 *Centenaria completa æquiparatur immemorabili amplia vt num. seq.*
15 *Obseruantia, quæ non habet initium, idem operatur ac immemorabilis.*
16 *Immemorabilem si quis habet, potest allegare meliorem titulum de mundo.*
17 Præsentare *verbum sæpè vsurpatur pro verbo* conferre.
18 *Verbum* instituere, *quandoque accipitur, vt quis ad possessionem admittat.*
19 *Instituere, & ad possessionem admittere si quis dicitur, non ideo affirmari potest quod careat iure præsentandi.*
20 *Dictio & quandoque ponitur inter verba idem prorsus significantia.*
21 *Verba copulata per dictionem &, si idem significant, non dicuntur geminata, sed resoluuntur in vnum.*
22 *Ius instituendi non tribuit institutionem collatiuam tituli, sed tantum in possessionem missiuā.*
23 *Conferendi, seu præsentandi quasi possessionem habens, si alium præsentare dixerit, intelligitur, quod conferat, non autem quod præsentet.*
24 *Correctio in incontinenti non præsumitur, sed euitari omninò debet.*
25 *Testes de Capitulo non sunt integra fidei pro eodem Capitulo.*
26 *Testes deponentes de iure institutionis alicui, vt prætenditur spectante, non probant, & quare. & num. seq.*
27 *Testis depositio de eo, quod est iuris, non attenditur.*
28 *Testes deponere debent solum de eo, quod est facti.*
29 *in Contractibus non attenditur, quod senserit vna pars, cum vtriusque consensus sit necessarius.*
30 *Transactio requirit intentionem, & consensum ambarum partium, nec vnius tantum modo sufficit.*

DECISIO DCLXXI.

PRÆPOSITVS Ecclesiæ Collegiatæ Tongren. contulit Plebaniam, seu Vicariam perpetuam eiusdem Ecclesiæ Danieli Peters, Capitulum verò prætendens Præpositum non debuisse conferre, sed solum præsentare, noluit Danielem ad possessionē admittere, & elapsis sex mēsibus, iure deuolutionis, Plebaniā contulit Iacobo Vleenen, & per cessionem iuris d. Iacobi fuit auctoritate Apostolica prouisus Nicolaus Creyr; vnde orta desuper lite, eaque ad Rotam deuoluta, emanauit sententia, in qua fuit pronunciatum, Plebaniam adiudicandam Danieli, & cum mihi fuerit commissa causa appellationis, dubitaui: An Sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, & confirmandam esse censuerunt.

Etenim validitas non fuit controuersa, & quoad iustitiam, licèt pro parte Capituli, & Nicolai examinati fuerint Testes deponentes, librum Ecclesiæ, in quo expresè continetur, quod Præpositus confert curam animarum omnium manentium in Parochia Tongren, & in Villis ad eam spectantibus, necnon in locis de Mali, & Sluse, in quo

factum fuit aliquod fundamentum in præcedenti instantia, non esse librum Statutorum Ecclesiæ, nec authenticum, tamen fuit consideratum adesse obseruantiam huius collationis, nam reperitur, quod vsque de anno 1568. cum Plebania vacasset, Præpositus illam contulit Lamberto à Valle, quē Capitulum ad possessionem admisit cum clara expressione, quod Præpositus vti Ordinarius Collator prædicto Lamberto Plebaniam Tongren. contulit, Summ. Danielis *num.* 9. & de anno 1626. cum iterum Plebania vacasset Præpositus pariter eam contulit, & quia vacatio contigit in mense reseruato, Straccius impetrauit nouam prouisionem à Sede Apostolica, in cuius literis expressè fuit dictum: Cuius dum pro tempore vacat Collatio, prouisio, & omnimoda alia dispositio ad prædicto tempore existentem dictæ Collegiatæ Ecclesiæ Præpositum spectare, & pertinere, dignoscitur per obitū q. Theodori Decheuns dictæ Collegiatæ Ecclesiæ perpetui Vicarij extra Romanā Curiam de mense Septembris proximè præteriti concordatis Germaniæ inibi vigentibus defuncti vacau. d. Bartholomæo prædilectū filiū modernum ipsius Collegiatæ Ecclesiæ Præpositum, ordinaria auctoritate, prouisum
3 fuit &c. d. Summ. *num.* 10. † quę verba aperte indicant spectare ad Præpositum plenum ius conferendi, & omne ius institutionis tituli collatiui à Capitulo prætensum respectiuè excludunt, vt in puncto firmauit *Rot. coram Bich. decis.* 241. *num.* 17. *& in rec. decis.* 39. *num.* 17. *par.* 3.

Accedente etiam collatione ab eodem Præposito facta anno 1653. de Vicaria de Sluſen. in qua pariter habetur expressio similis: Illius autem collatio, seu prouisio ad nos tanquam præpositum, & Pastorem primitiuum quocumque mense pleno iure spectare, & pertinere dignoscitur. d. Summ. *num.* 11. Quæ Collatio licet non sit de eadem
2 Plebania, seu Vicaria, de qua agitur, † tamen quia Ecclesia prædicta de Sluſen est filialis Ecclesiæ Collegiatæ, & eius Collationem eodē modo, ac Plebaniæ spectare deprehenditur ad Præpositum non solum ex d. libro supra relato, sed etiam ex processu antiquo anni 1524. de quo in d. Summ. *num.* 5. ac ex literis prouisionis, quæ fieri solet de ipsa Præpositura ab Episcopo Leodien, ibi: Dictæ Parochiæ Tongren. & appendicum in nomine Domini tam Clericorum, quam Laicorum curam committimus, prout ibi visum fuerit in personas capaces subdelegandam. d. Summ. *num.* 6. Satis confert ad
3 comprobandum ius, & obseruantiam, etiam respectu ipsius Plebaniæ, *Rota decis.* 615. *n.* 3. *vers. confirmatur etiam par.* 4. *diu. & dec.* 39. *num.* 9. *par.* 3. *recent.*

Multumque auget vim dd. prouisionum, quod vel factæ fuerunt Capitulo præsente, vel ipsi præsentatæ, & ab eo admissæ, dando
4 earum vigore possessionem Prouisis, dicto Summ. *num.* 9. 10. *& 11.* † quibus actibus clarum est, quod sibi præiudicasset, si aliquod ius, seu quasi possessionem conferendi habuisset, vt in specie consideratum *Rot. decis.* 34 *num.* 9. *par.* 3. *rec.*

In nihilo refragante, quod recipiendo præfatas literas Apostolicas nouæ prouisionis, eiusque executionem, dando, dixerit: iuribus, & iuramento præstito salvis &c. Summ. Capituli *num.* 9. Quia cum apertissima sit admissio literarum, Beneficium spectare ad omnimodam dispositionem Præ-
5 positi expressè continentium, † verba prædicta referri non possunt ad præiudicium inde resultans, cum præseruatiua generalis † non referatur ad præiudicia expressa,
6 vel aliter clara, *Oldrad. cons.* 330 *in fi. Paris. cons.* 70. *num.* 12. *lib.* 1. *Honded. cons.* 80. *num.* 47. *lib.* 2. maximè dum præiudicium venit a tacto executionis literarum, † quod præualet
7 verbis præseruatiuis iurium, *Seraph. dec.* 756. *nu.* 2. *Buratt. decis.* 113. *num.* 20. *Merlin. dec.* 313. *num.* 3.

Vnde reseruatio referenda est ad iura emolumentorum, vel alia diuersa, maxime dum postea per annos 42. quibus Prouisus superuixit, Capitulum nunquam illam prouisionem, ac expressionem, quam de facto admiserat, impugnauit, prout si illam controuertere omisisset solum ad effectum non retardandi executionem literarum Apostolicarum,
8 vt ex parte eius deducebatur, † impugnare potuisset, ac debuisset, vt fuit etiam consideratum in *decis.* huius causæ edita sub die 11. *Februar.* 1672. *§. nec refert. coram R. P. D. meo Emerix.*

Stante autem prædicta obseruantia, parum visum est releuare, an d. liber sit verè authenticus, vel ne; Omisso enim, quod
9 obseruantia † tribuit fidem scripturæ etiam non authenticæ, vt dictum fuit in prædicta *decisione §. quia huiusmodi, & coram Coccino decis.* 958. *num.* 8. *& decis.* 1049. *num.* 12. & alibi passim; in hoc proposito, an collatio Beneficiorum Ecclesiæ Collegiatæ spectet ad
10 Capitulum, † vel ad dignitatem, iura deferunt consuetudini, *cap. ex frequentibus de instit. cap. ex parte de concess. præb. cap. Cumana* 50. *& ibi gloss. in vers. consuetudine de elect. Abbas in cap. postulastis num.* 2. *de concess. præben.* & alijs plenè adduct. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 45. *in princip. num.* 70. *Rota coram Canal. decis.* 238. *num.* 2.

Adeout sufficiat consuetudo simplex absque vlla necessitate præscriptionis, † quando, prout hic, non constat de præcedenti
11 statu contrario, vt distinguendo probat *Lotter. de re benef. lib.* 2. *qu.* 21. *num.* 42. *vers. infertur quarto, & seq. & Rot. coram Pen. dec.* 861. *num.* 2. *vers. prædictis ita, & dec.* 995. *num.* 3.

Et tamen nec videbatur deficere præscriptionem, & quidem centenariam, quia cū dignitas erat in quasi possessione conferendi de anno 1568. vt constat ex d. Collatione tunc temporis facta, & nullus datur actus
12 contrarius, † continuatio præsumitur, maximè dum cum d. Collatione præcedenti

con-

repererit etiam postrema anni 1626. ad fa-
12 uorem Strauij, quia probatis † extremis, media præsumuntur conformia, *Rot. dec. 545. num. & decis. 598. nu. 9. par. 1. diuers. decis. 643. num. 3. par. 2. rec. Seraph. decis. 1141. num. 3. Burat. decis. 875. num. 3. & decis. 926. num. 5.* vnde dum Strauius superuixit vsque ad annum 1668.
13 adest centenaria completa, † quæ in hac materia æquiparatur immemorabili, *Rota coram Dunoz. Iun. decis. 809. num. 4.* maximè dū in d. Collatione anni 1501. Præpositus dicit
15 se ordinarium Collatorem, † itaut hæc obseruantia non includat initium, *decis. 583.*
16 *num. 10. par. 4. dia.* † qua stante potest allegari melior tituius de mundo, *cap. super quibusdā 26. §. præterea, & ibi gloss. verſ. non extat memoria de verb. ſignific. Penia decis. 1004. num. 8. &*
20 *Burat. decis. 673. num. 5.*

Nec obstare visa est concordia anni 1660. inter Præpositum, & Capitulum inita, in qua dicitur, quod Præpositus præsentet, & Capitulum instituat, & ad possessionem admittat.

Quia dum ex prædictis conuincitur Præpositum habere ius conferendi clarū, quidquid sit, an poterit illud in præiudiciū successorum dimittere, saltem ex prædictis verbis non benè conuincitur, quod hoc facere voluerit, vbi enim dicitur, quod Præpositus præsentet, potest intelligi, quod conferat, cū
17 sæpè verbum *præsentare* † prædicto verbo *conferre*, vsurpetur, *Imol. in cap. fin. num. 2. de conceſſ. præben. Roce. de iurepatr. in princip. ſub nu-mer. 6. circa med. verſ. quinimò largè, Rota coram Gregor. decis. 66. num. 3. & in recent. dec. 507. n. 10. par. 5. & decis. 252. num. 2. par. 10.* & vbi dicitur quod Capitulum instituat, potest intelligi, quod ad possessionē admittat, prout passim
18 accipitur verbum *instituere*, † pro ad possessionem admittere, *Io. Andr. in cap. 1. num. 1. de inſtit. & ibidem Franc. num. 2. Anchar. num. 1. ad med. Monac. num. 2. Gemin. num. 5. ad med. Imol. in rub. de inſtit. poſt med. verſ. quædam eſt inſtitutio, Lambertin. de iurepatr. lib. 2. qu. 1. art. vlt. nu. 18. Barboſ. de poteſt. Epiſcopi par. 3. alleg. 72. nu. 173.*
19 etiamsi concordia, dicat, instituat, † & ad possessionem admittat, quia non est nouum
20 illam dictionem *&*, † quandoque poni inter verba idem prorsus significantia, & tunc
21 remota ipsa dictione, verba illa, inter quæ posita est, in vnum resoluuntur, *Gonzal. ad regul. 8. gloſſ. 3. num. 13. Barboſ. dict. 100. n. 12.*

Et quod iste fuerit sensus transigentium comprobatur non solum, quia in d. concordia consideratur ius instituendi ratione iu-
22 ris Archidiaconatus, † ex quo non tribuitur institutio collatiua tituli, sed tantum in possessionem missiuam, *Vinian. de iurepatron. lib. 13. cap. 1. num. 1. Barboſ. de poteſt. Epiſcopi allegat. 72. num. 173. Bellamer. decis. 69. num. 4.* & fuit consideratum *in decis. huius cauſa 12. Iunij 1671. §. tum denique ad fin. coram R. P. D. meo Emerix,* sed etiam quia transigentes expresè dixerunt Præpositum manere debere in sua quasi possessione, vnde dignoscitur noluisse alterare statum, in quo res reperiebatur & sic dum constat, quod ipse erat in quasi
23 possessione conferendi, vbi postea † dictum fuit, quod præsentet, intelligi debet, quod conferat ad euitandum subitaneā correctio-
24 nem, † quod scilicet dixerint eum manere debere in sua quasi possessione, & subitò aliud conuenerint quod non debet credi, *decis. 366. num. 18. verſ. nec adeſt ratio par. 1. diuerſ. decis. 261. num. 3. par. 1. rec. Coccin. dec. 233 num. 5.*

De Testibus autem non visa fuit habenda ratio, nam præterquam quod in facto
25 prætendebatur, eorum dicta † non concludere, & quod vti de Capitulo non erant omninò integræ fidei pro eo, *Coccin. decis. 344. num. 4.* dum volunt deponere de qualiate institutionis ad Capitulum † pertinen-
26 tis, hæc est depositio de eo quod iuris est, vt alias animaduertit *Rota decis. 39. num. 3. par. 3.*
27 & proinde † non habenda in consideratio-
28 ne, † cum Testes deponere debeant solum de eo, quod est facti, *Alex. conſ. 159. num. 5. ad fin. & 6. lib. 6. Durau. decis. 214. num. 2.* & dum dicunt, quod Canonici transigendo intellexerunt de institutione tituli collatiua, nihil releuant, quia non satis est, quod ita sentie-
29 rit pars, † nisi etiam doceatur de conformi mente alterius, cum ab vtraque simul tran-
30 sactio procedat, † & vtriusque consensus requiratur, nec vnus sufficiat, *l. ſi repetendi 7. ff. de condict. ob cauſ. Alciat. conſ. 1. num. 16. lib. 7. Decian. conſ. 21. num. 1. & 2. lib. 2. Rota decis. 90. num. 13. par. 13. rec.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Veneris 13. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Occasione attentatorum vitari prætendebatur moderatio inhibitionis vigore appellationis obtentæ, sed quia attentata integrè visa sunt fuisse purgata, & ab eo die plusquam biennium effluxerat; ideo pro moderatione inhibitionis resoluitur; illorum verò purgatio resultabat à restitutione integræ summæ receptæ, quamuis maiorem quantitatem Signatura restitui mandauerit, quia huiusmodi rescripta recipiunt interpretationem à iure, si, & quatenus d. summa debeatur.

SVMMARIVM.

1 *Fatalia incipiunt currere posteaquam attentata in cauſa commiſſa, integrè purgata sunt.*
2 *Inhibitio vigore appellationis obtenta post lapsū fatalium, venit moderanda.*
3 *Clauſula* purgatis attentatis quoad scuta puta 400. *non impedit, quod mediante minori*

solutione illa purgata non sint, si verè minor summa debebatur.

4 *Attentata dicuntur purgata mediante restitutione summæ receptæ, etiamsi maiorem summam restitui Signatura mandauerit.*

5 *Rescripta Signaturæ Iustitiæ intelliguntur prout de iure.*

6 *Restituere nemo tenetur plusquam recepit.*

7 *Quietantia facta pro residuo indicat reliquam summam fuisse solutam, & nihil amplius remanere soluendum, aut aliter restituendum.*

8 *Expensæ factæ pro obtinenda commissione Signaturæ, & circa modum rescribendi in causa non dicuntur factæ occasione attentatorum.*

9 *Signatura si post decisionem, quod attentata sint purgata rescripsit nihil, & ad Rotam, approbat iudicium Rotæ, & declarat attentata nõ adesse.*

DECISIO DCLXXII.

EX quo lapsum non erat tempus ad prosequendam appellationem interpositam per Ioannem Baptistam Quarantam a Sententia declarante pretium officij Militis Lauretani emptum à fratribus de Sinibaldis spectare ad Creditores Antonij; Rota sub die 4. Iulij 1674. me proponente, noluit moderari inhibitionem vigore appellationis obtentam, verum cum ab inde citra tempus plusquam legitimum effluxerit, illam hodie moderandam esse respondit.

Siquidem fatalia lapsa fuisse liquet ex eo, quod attentata fuerunt purgata sub die 9.

1 Decembris 1673. † vnde currere tunc inceperunt iuxtà doctrinam *Felin. in cap. ex ratione in præterita decisione §. quamuis enim*, & cum à dicto tempore vsque in præsens intercesserit biennium, & vltra, quo currente, acta transportata non apparent, quamuis etiam terminus ad transportandum fuerit præfi-

2 xus, propterea causa remansit deserta, † & inhibitio venit moderanda, vt omissis generalibus ad rem nostram respondit *Rota decis. 48. num. 4. vers. tamen subdubita, post Scacc. de appellat.*

Nec subsistit attentata non fuisse integrè purgata, cum ad formam rescripti Signatu-

3 ræ Iustitiæ cum clausula *purgatis † attentatis* quoad scuta 400. Creditores non nisi scuta 396. & b. 90. reportauerint, & expensas non refecerint, quia in ordine ad reportationem pecuniarum attentata sufficienter

4 purgata remanserunt, † dum fuit restituta summa ab ipsis recepta, per ea, quæ tradit *Rota decis. 315. num. 3. coram Merlino*, nil vrgere, quod Signatura mandauerit restitui scu-

5 ta 400. quia huiusmodi rescripta † intelliguntur prout de iure, *cap. causam de rescript. Rot. decis. 43. num. 4. coram bo. me. Card. Celso*, de

6 iure autem nemo tenetur restituere † plusquam recepit, *cap. dilectis de appell. l. restituere ff. de verb. signif. gloss. in l. item veniunt §. præter. verb. facti ff. de petit. hared.* iunctis præsertim quietantiis factis fauore Attentantium per Sinibaldos pro residuo. Summario Credi-

7 torum *num. 5.* † satis indicantibus summam debitam fuisse integraliter restitutam, & nihil restituendum amplius remanere. *Menoch. de ratiocc. administr. cap. 37. num. 3. Rota decis. 52. num. 11. & 12. & decis. 94. num. 20. post Merlin. de pignor. & hipoth.*

Quo verò ad expensas, licèt de iure plenè sint reficiendæ ab Attentante, tamen in

8 proposito cum illæ factæ fuerint pro obtinenda commissione in Signatura, † & circa modum rescribendi in causa non dicuntur factæ occasione attentatorum, vnde de illis sub isto prætextu hodie non est quærendũ, vt benè considerat *Rota decis. 835. sub num. 2. coram Dunozetto Iuniore*, præsertim quia eadem Signatura sub die 21. Iunij proximè

9 præteriti prætendente Ioanne Baptista attentata non fuisse integrè purgata, † rescripsit nihil, & ad Rotam, quæ constare de integra purgatione etiam censuit in præterita decisione.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Fideicommissi de Poetis.

Veneris 13. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Ægidianam Constitutionem non comprehendere Moniales, & legitimationem suffragari filio ad effectum excludendi substitutum in hac decisione deciduntur; Primum non solum ex regulis generalibus, sed etiam in casu quo cessionarius non ad sui commodum, sed veluti Procurator Monialiũ agebat; Alterum pluribus exornatum super facultate legitimandi, voluntate, prærordinatione, seu non contraria mente testantis, de quibus omnibus non minus doctè, quàm eruditè hæc materia tractatur.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non habet locum, si Moniales sunt in causa.*

2 *Cessionis natura est, vt omne commodum, & incommodum spectet ad cessionarium, & ideo cessio dicitur onerosa, si adhuc ex illa aliquid cessionario debetur.*

3 *Priuilegium fori competens cedenti, competit etiã cessionario in cessione onerosa.*

4 *Ecclesiastici sunt exempti à statutis laicorum.*

5 *Priuilegium personale, quia extinguitur cũ persona, non transit in cessionarium.*

6 *Cessionarij forus, non autem cedentis attenditur.*

7 *Laicus cessionarius Ecclesiæ, ad suimet vtilitatem agens, suum forum, non autem Ecclesiæ sortitur.*

8 *Filiatio ex pluribus actibus dicitur esse probata, & quæ illi sint.*

9 *DD. de Campegijs habent ampliſſimas facultates legitimandi sibi à Summis Pontificibus.*

de etiam ab Imperatore conceſſis. et n.11.& 13.

10 *Legitimatio præiudicat ſubſtituto, quamuis obtẽta poſt purificationem fideicommiſſi, dummodo tamen ante captam poſſeſſionem ſit conceſſa.*

11 *Campegij Comites habent facultatem legitimandi vocatis, & non vocatis, de quorum præiudicio tractatur.*

12 *Citationis defectus intereſſe habentium non attenditur in legitimatione conceſſa à DD. de Cãpegijs. & num.13.*

14 *Fideicommiſſi purificatio acquirit ius ſubſtituto, etiam ſine agnitione, quod ideo tranſmittitur ad hæredes.*

15 *Legitimatio obtenta poſt purificatum fideicommiſſum, non præiudicat ſubſtitutis, quibus eſt ius quæſitum.*

16 *Legitimatio poſt purificatum fideicommiſſum cõceſſa non attenditur in præiudicium ſubſtituti, ſi reſiſtit, aut non aſſiſtit mens Teſtatoris.*

17 *Hæreditas ab inteſtato etiam tranſmittitur, vel iure ſuitatis, vel iure ſanguinis.*

18 *Reſtitutio fideicommiſſi puri fit ipſo iure, conditionalis verò ſecus.*

19 *Legitimatio in fideicommiſſis attenditur, ſi Teſtator appoſuit verba apta comprehendere etiam legitimatos.*

20 *Legitimandi tacita Teſtatoris præordinatio, & voluntas ex verbis teſtamenti reſultat, quæ ſufficit, ſi non ſit adita hæreditas, vel capta poſſeſſio.*

21 *Legitimatio poſt captam poſſeſſionem non admittitur, niſi clara, & expreſſa Teſtatoris voluntas concurrat.*

22 *Legitimatio poſt captam poſſeſſionem admittitur, ſi plenè conſtat Teſtatorem hæreditatem voluiſſe deferri ſub conditione reſolubili, ſi illegitimus non legitimetur.*

23 *DD. de Campegijs habent etiam facultatem legitimandi ad effectum auocandi bona à ſubſtituto, dummodo de voluntate Teſtatoris plenè conſtet.*

24 *Teſtator ſi in primo gradu ſubſtitutionis naturales non legitimari mandauit, idem non dicitur voluiſſe, ſi in alijs gradibus proximiores vocauit.*

25 *Filij naturales reſtituti ad natales dicuntur de agnatione, ipſamque conſeruant.*

26 *Legitimatus licet in concurſu verè legitimi non ſuccedat, admittitur tamen, ſi illius ſucceſſione defecta fideicõmiſſum deueniret ad extraneos.*

27 *Legitimandi cauſa reputatur honeſta conſeruationis nobilis familiæ, ne illa extinguatur.*

28 *Honeſtatis ratio, quæ viget in proprijs filijs, non adeſt in filijs illegitimis futuris, & Teſtatori incognitis.*

29 *Comites Palatini habent facultatem legitimandi etiam adulterinos.*

30 *Legitimati à Comite Palatino comprehenduntur in diſpoſitione, & conditione filiorum legitimorum, & naturalium.*

31 *Comites de Campegijs habent facultatem legitimandi ſpurios, & inceſtuoſos.*

32 *Conſtitutio Pij IV. 86. & 45. reſpectiuè aufert facultatem legitimandi contra voluntatem Teſtantium.*

33 *Legitimans cenſetur voluiſſe vti omnimoda fa-*

cultate, & plenitudine poteſtatis ſibi conceſſa.

34 *Campegij Comites habent facultatem legitimandi etiam filios Monialium, & Epiſcoporum.*

DECISIO DCLXXIII.

AD ſucceſſionem Comitis Ioſephi Mariæ vltimi ex familia de Poetis aſpirãtibus Comite Hercule eius filio ex præcepto Patris legitimato, atque hærede inſtituto, & Comite Ioſeph Aloyſio de Zambeccarijs, poſt varios caſus, A.C. immiſſionem conceſſit Co. Zambeccario; Ab hac autem ſententia cum Signatura reſcripſerit, conſtito quod ſit locus Ægidianæ, ad huius reſcripti tenorem dubio propoſito, locum illi non eſſe DD. reſponderunt.

Prior reſolutionis ratio deſumpta fuit ex interuentu in cauſa Monialium de Zambeccarijs, quæ iura ceſſerunt Com. Ioſeph Aloyſio in hac cauſa, qui è conuerſo, vt ſunt præciſa verba Inſtrumenti, ſe obligauit partem bonorum ipſas tangentem eis communicare poſtquam poſſeſſionem adeptus fuerit, itaut in altera ex ſententijs de partibus ipſæ quoque Moniales exprimantur, prout in productione proceſſus illius, & ſcripturarum in Curia illarum mentio facta eſt, atque ipſarum quoque nomi-
1 mine facta productio, † quo caſu ob interuentum perſonæ Eccleſiaſticæ ceſſat Ægidiana Conſtitutio, quæ illas vtpote laicalis non comprehendit, cum & ipſæ Moniales ſint in cauſa, ad quas omne commodum,
2 & incommodum ſpectat contra † naturam veræ ceſſionis oneroſæ, per ea quæ tradunt *gloſſ. in l. per diuerſas C. mand. Adden. ad deciſ. 1. num. 2. de alien. indic. mutau. cauſ. in nou. Caranit. ad Rit. magn. Cur. Rit. 228. nu. 12.* & in propoſito priuilegiorum competentium cedẽti quoad forum, † vt adhuc vigeant, *Dec.*
3 *conſ. 59. ſub num. 4. Vrſill. ad Aſſiſt. deciſ. 74. num. 5.* cum ſimilibus in propoſito congeſtis per *Rot. in recent. par. 9. deciſ. 276. ſub nu. 3. & ſeqq.* & eſt de mente *Rotæ in Bononien. pecuniaria 28. Martij 1667. §. Denique coram Illuſtriſſ. Beullaqua.*

Ratio autem eſt, quia in hoc caſu agitur cauſa ipſarum Monialium, ad quarum cõmodum lis tendit, & quibus reſtituenda eſt pars hæreditatis ad ipſas ſpectans, quaſi Comes Zambeccarius illarum reſpectu induat potiùs perſonam Procuratoris, non autem ceſſionarij, qualis diceretur, ſi ſoluta pecunia æquiualenti, vel ſimili modo ceſſionem iurium à Monialibus reportaſſet, quæ amplius in lite ſe ingerere non deberent, neq; quid ex litis exitu ſperare, quo caſu benè procederet concluſio deducta ab Informantibus pro Zambeccarijs, vt priuilegium
4 eximens Eccleſiaſticos à ſtutis † laicorum, de quo eſt celebris *text. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.* veluti perſonale non tranſiret in ceſſionarium, † ſed extingueretur in
5 ipſo tranſitu, & mutatione perſonæ, ex reg. *text. in cap. priuilegium de reg. iur. in 6. Bald. conſil. 31.*

fil.31.num.2.verſic. quia mutato vol.1. Graſſ. de effect.Cleric.effect.2. num.361. Olea de ceſſ. iur. tit.6. qu.3. num.13. Galerat.de renunciat. lib.1. cap.4.numer.52. verſ. nam priuilegium, Noal. de tranſmiſſ.caſ.22.num.2.& ſeqq. & num.26. Rota poſt Cenc.de cenſ.deciſ.480.num.9.& 10. & in d. Bononien. pecuniaria 28.Martij 1667.§. fin.coram Illuſtriſſ. Benilaqua Patriarcha Alexandrino,

6 quaſi ceſſionarij forum,† non autem cedentis attendatur, *Olea de ceſſ.iur.tit.2.qu.4. n.49. & pluribus ſeqq.Spadazz.Theatr.Viduil. inſpect. 23.num.14.& 15.* & in his terminis *Rot.coram Buratt.deciſ.780. num.9.* cum qua diſtinctione conueniunt auctoritates omnes pro Zãbeccarijs adductæ loquentes in caſu, in quo

7 laicus agit † vt ceſſionarius Eccleſiæ ad ſuimet vtilitatem, *Poſtb.de manut.obſeruat.8.n.69. Rota coram Buratto d.dec.780. ſub nu.5. & ſeqq. & coram Dunoz.Iun. dec. 393. ſub num.1. & in Interamnen. fideicommiſſi 7. Iunij 1609. coram Reuerendiſſimo Benilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Altera reſolutionis cauſa fuit ex iniuſtitia ſententiæ immittionem Com. Zambeccario concedentis, cum Comites de Zambeccarijs in fideicommiſſo ab Equite Alexandro de Poetis inſtituto ſint tantum vocati, deficientibus omnibus deſcendentibus de Poetis, qui caſus non euenit, cum exiſtat prædictus Comes Hercules filius Ioſeph Mariæ de Poetis, vltimo loco defuncti, prout de illius filiatione deponunt quindecim Teſtes formiter examinati, aduerſus Parochum Sancti Apollinaris, qui prætendebat deuolutionem vnius prædij emphyteutici ob lineam finitam, ſubſequuta etiam ſententia eandem filiationem comprobante, enunciando Com. Herculem filium legitimatum olim Ioſeph Mariæ de Poetis, quod & cõprobant tractatus, & educatio vtriuſq; Parentis, & publica vox, & fama, de quibus teſtes ipſi deponunt, vna cum mandato procuræ ad capien. poſſeſſionem bonorum paternorum, interueniente ludicis decreto, conſanguineorum præſentia, & cauſa cognita, ob minorem ætatem Comitis Herculis, ac denique ex confeſſione ipſorum Comitum de Zambeccarijs, qui Com. Herculem filium Ioſeph Mariæ agnouerunt in iudicio Bononiæ agitato, deſcribendo ipſum in arbore per ipſos exhibito, veluti filium Ioſephi Mariæ, & vltimum ex Familia de Poetis, in qua certè Vrbe id videbatur negari non poſſe, cùm tamquam filius Ioſeph Mariæ aſſumptus fuerit ad ſupremam di-

8 gnitatem Antianatus ſuæ Patriæ, † ex quibus omnibus viſum fuit Dominis filiationem eſſe extra omnem controuerſiam, per ea, quæ genus iſtud ſingularum probationũ. explicando traduut *Merlin.Pignatell.contro. 84.lib.2.Add.ad Greg.XV.dec.349.in fine, Gionagn.d.conſ.21.vol.1. Rota Bonon. in ſubſeq. deciſ. poſt d.conſ.Gionagn.& Rota noſtra cor. Dunoz.Iun.dec.981. & coram Reuerendiſſimo Reyas dec.159.& in recent.par.13.dec.151.& dec.310.* cum aliis in *Bonon. fideicommiſſi de Naſcentorijs 14.Martij 1668. coram Eminentiſſ. Carpineo Predatario, & in Bonon.fideicommiſſorum 10.Iunij 1675. coram me,* in quibus adſunt concordantes.

Reſtricta igitur difficultate ad legitimationem Com.Herculis obtentam à DD. de Campeggijs, viſum eſt DD.illam ſuffragari ad excluſionẽ Co. de Zambeccarijs ſubſtitutorum, quamuis poſt mortem Ioſeph Mariæ Patris obtenta fuerit, quia cum non dubitetur de ampliſſima facultate DD. de

9 Campeggijs,† quam illis indulſerunt Summi Pontifices Leo X. Clemens VII. & Maximilianus Imperator, vt ex priuilegio Imperiali, & Pontificio impreſſo apud *Lup. de illegitim.comment.3. in præfat. ſub num.33.* ipſi veluti Comites Palatini, de plenitudine poteſtatis ipſis attributa potuerunt legitimare Com.Herculem antequam Com. Zambeccarij ſubſtituti bonorũ poſſeſſionem adepti

10 fuerint,† quia hoc caſu non auferuntur bona ſubſtitutis nondum acquiſita, ſed remotis obſtaculis illegitimitatis quaſi è poſtliminio reuerſus reponitur legitimatus in ſtatu ſucceſſibili, facta retrotractione per fictionem iuris ad ipſam diem mortis illius, per quam purificatur conditio fideicõmiſſi ſublato indirectè, & in conſequentiam iure ſuccedendi ſubſtitutis, quod veluti ex iure ciuili introductum ex Principis poteſtate legum ipſarum moderatrice tolli poteſt, vt in præciſis terminis diſtinguendo concludunt *Barth.in l.Gallus §.Et quid ſi tantum, vbi Caſtrenſ. ſub num. 19. Alex.* qui de communi teſtatur *num.26.et 27.Iaſ.num.121.Galiani.numer.92.Bolognett.* pariter de communi *nu.244. ff.de liber.& Poſthum.Felin.in cap. qua in Eccleſiarum num.49.& ibi Decius ſub nu.121. de conſtit.& conſ.268.num.7.& 8.* atque deduxerunt plures Iuriſconſulti apud *Bald.conſ.16.17.18. & 19 vol.4. Alex.conſ.2.num.14.vol.1. Iaſ.* qui dicit neminem contradicere *conſ.127.in princip vol.4.Ruin.conſ.76.num.10.vol.3.Beroa. conſil.177.num.56.vol.2.* latè *Pariſ. conſ.1. num.58. & ſeqq.vol.2.Natta conſ. 619. per tot.* atque in Com. Palatino hanc facultatem habente *Peregr.de fid.art.23. ſub num.68.& art.52.n.158 in fine,& num. 155.* & in præciſis terminis legitimationis obtentæ à DD.de Campeggijs *Dec.conſ.698.Gozzadin.conſ.85.ex n.16.& conſ. 92. ex nu.17. Bonacoſ.inter conſ.Rimin.ſen.conſ. 775.per tot.Laurent.à Pinu conſ.13.ex n.11.Malaſ.conſ.18. ſub n.47.Riminald.iun. conſ.540.Peregr.conſ.112. vol.3. &* præ cæteris *Gionagnon. conſ.17.per tot.vol.2. Rota in Bonon. fideicommiſſi de Naſcentorijs 14.Martij 1668.16.Ianuar.1669. coram Eminentiſſ.Card.Carpineo Predatario, & 8.Iunij 1674. ac 28.Ianuar. 1675. coram Reuerendiſſ.D.meo Albergato Decano.*

Neque ad infringendum legitimationem viſæ fuerunt DD.obſtare exceptiones à ſcribentibus pro Com.de Zambeccarijs ſubſtitutis adductæ.

Non prima quoad omiſſam citationem ſubſtitutorum, vel aliorum, quibus ſecluſa legitimatione hæreditas peruentura fuiſſet,

quia

11 quia Comites de Campeggijs † habent facultatem legitimandi vocatis, & non vocatis ijs, de quorum præiuditio agitur, quo ca-
12 su citationis defectus † non habetur in consideratione, vt post alios *Ruin. conſ. 104. n. 12. vol. 3. Roland. conſ. 67. nu. 56. vol. 3. Cyriac. contr. 208. num. 44. 47. & 52. Peregr. de fid. d. artic. 23. num. 68.* atque in præcisis terminis facultatum † DD. de Campegijs *Eugenius conſil. 57. num. 46. vol. 1. & conſ. 29. num. 51. vol. 2. Gionagn. d. conſ. 21. num. 37. vol. 1. Rota Bonon. dec. 30. ſub num. 134. & Rota noſtra coram Comitulo deciſ. 74. ex num. 27. & coram Bich. dec. 54. num. 15. & ſeqq. repetit. in recent. par. 9. dec. 33. & in d. Bonon. fideicommiſſ. de Naſcentorijs 16. Iunij 1669. §. poſtremo coram Eminentiſſimo Cerro Prodatario.*

Non ſecunda exceptio deducta ex differentia, quam conſtituebant Scribentes pro Zambeccarijs inter ſucceſſionem inteſtatã, & ſucceſſionem ex teſtamento, quaſi in hoc poſteriori caſu ex ſola morte grauati dicatur ius quæſitum ſubſtitutis, quod operetur eundem effectum, quem operatur poſſeſſio
14 bonorum in ſucceſſione inteſtata, † cum ex purificatione fideicommiſſi ius acquiratur ſubſtituto ſine agnitione ad hæredes quoque tranſmiſſibile, ex deductis per *Fuſar. de ſubſtit. qu. 487.* & per *Peregr. de fid. art. 31. n. 1. & ſeqq.* itaut legitimationem obtentam
15 poſt purificatũ fideicommiſſum † non præiudicare ſubſtitutis, quibus fuit ius quæſitũ, ſimpliciter dixerunt *Cephal. conſ. 285. num. 19. Caſanat. conſ. 26. n. 14. Gabriel. conſ. 103. ex n. 11. vol. 2. Mareſcott. var. reſol. lib. 3. cap. 20. nu. 100. & 101. Gratian. diſcept. 635. n. 44. Rota rec. par. 1. dec. 667. n. 2. & par. 8. dec. 28. n. 37. & cor. Vbaldo dec. 317. n. 9. repetit. in recent. par. 3. deciſ. 600. & coram Coec. dec. 878. ſub n. 10. & coram Dunoz. iun. dec. 437. n. 37.*

Etenim eatenus Doctores dixerunt poſt apertum fideicommiſſum non attendi legitimationem in præiudicium ſubſtitutorum,
16 quibus ius acquiritur, † quatenus voluntas Teſtatoris aduerſetur, aut ſaltem non aſſiſtat, non autem ex peculiari ratione ſucceſſionis teſtati, cum & plures hæreditates in-
17 teſtatæ tranſmittantur, † vel iure ſuitatis, vel iure ſanguinis, de quibus *Noal. de tranſmiſſ. caſ. 8. ex num. 11.* atque in ſucceſſione teſtata citra aliquam conditionem veluti in fidei commiſſo puro lex ſolum inducat reſtitu-
18 tionem ipſo iure, † non autem in conditionali iuxtà diſtinctionem *gloſſ. in l. penult. §. cũ autem C. ad Trebell. Bartol. in l. cum filiofamil. num. 12. ff. de legat. primo*, atque ideò quando, vt in caſu non reſiſtit voluntas Teſtatoris, qui vocauerit filios legitimos, & naturales, aut apponendo ſimilia verba apta cõprehen-
19 dere legitimatos, † tunc admittitur legitimatio etiam in ſucceſſionibus fideicommiſſarijs, vt latè probant Doctores omnes ſupra relati, & præ cæteris diſputato ad partes articulo concludit *Peregr. de fideicom. d. art. 23. num. 39. 46. & 68. & num. 73.* vbi diſtinguit inter poſſeſſionem apprehenſam, necne, *& d. art. 52. num. 155. Cyriac. contron. 207. num. 48. & per tot. & d. contr. 208. Rota Bonon. in deciſ. ſubſequenti poſt d. conſ. Gionagnon. ſub num. 14. verſ. nec putaui obſtare, & num. 16. & ſeq. volum. 1. Rot. in d. Bonon. fideicommiſſi de Naſcentorijs 14. Martij 1668. §. hac de filiatione, & ſeqq. & §. per ſuperuenientem, & 16. Ianuar. 1669. coram Eminentiſs. Carpineo Prodatario, 8. Iunij 1674. & 28. Ianuar. 1675. coram Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano,* & paſſim in alijs hanc ipſam concluſionem in fideicommiſſaria ſucceſſione æquè ac inteſtata admittentibus.

In hoc enim caſu ſufficit, quod voluntas Teſtatoris expreſsè non reſiſtat, quia tunc ex verbis teſtamenti aptis cõprehendere legitimatos inſurgit tacita præordinatio, ſiue
20 in conſequentiam, † quæ ſufficit, vt fiat legitimatio, quando non eſt adita hæreditas, & capta poſſeſſio, iuxtà doctrinam *Aretin. in l. ex facto n. 12. ff. de vulgar. Iaſ. in d. l. Gallus, §. et quid ſi tantum ſub nu. 140. & ibi Socin. §. ſi eius ſub num. 5. ff. de liber. & poſthum. & conſ. 227. ſub num. 7. vol. 1. Laderch conſ. 23. num. 21. & 22. Menoch. conſ. 59. num. 2. et ſeq. et num. 43. et in tract. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 59. ſub num. 2. Fuſar. de ſubſtit. q. 408. num. 156. Intrigl. illo eod. tract. centur. 3. q. 65. n. 6. Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 11. ſub n. 7. Mareſcott. var. reſol. lib. 3. cap. 20. ſub n. 97. Lup. de illegitim. Comen. 3. §. 2. ſub n. 3. Cyriac. d. contron. 207. n. 49. Gionagn. d. conſil. 21. n. 17. vol. 1. Rota rec. par. 1. dec. 388. n. 8. et 9. et coram Reuerendiſs. Ninot dec. 13. n. 18. et 19. et in d. Bonon. fideicom. de Naſcentorijs 14. Martij 1668. §. in caſu, & 16. Ianuar. 1669. §. ſed fruſtra, & ſeqq. cor. Eminentiſs. Carpineo Prodatario, et 8. Iunij 1674. §. minus, et ſeqq. cor. Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano.*

Ad differentiam alterius caſus, in quo agatur de iure plenè quæſito per apprehenſionem poſſeſsionis, quia tunc cum dominium ſit verè acquiſitum, & hæreditas deſierit eſſe talis, ſed effecta fuerit patrimoniũ
21 ipſius hæredis, † non admittitur legitimatio ſine cauſa, ſine qua Princeps non aufert bona alicuius, itaut hoc caſu ex claris verbis teſtamenti, vel aliunde doceri debeat de voluntate Teſtatoris, quod voluerit admitti legitimatos, & ipſos legitimari, & ſic præordinatio debet eſſe expreſſa diſpoſitiua ex ip-
22 ſa poſitiua voluntate Teſtatoris † inſurgens, quo caſu admittitur legitimatio etiam poſt apprehenſam poſſeſsionem bonorum, quæ cenſentur hæredi delata ſub conditione reſolubili, quatenus illegitimus aliquis in gradu præcedens non legitimetur, ex notatis per *Bartol. in d. l. Gallus §. Et quid ſi tantum ſub n. 14. ff. de liber. et poſthum. Ruin. conſ. 173. ex n. 13. vol. 2. et conſ. 109. ſub n. 25. vol. 3. Peregr. cõſ. 62. n. 3. vol. 2. et conſ. 23. ſub n. 1. vol. 5. Gargiar. con-*
23 *ſil. 52. n. 105.* & in legitimatione ſimili † DD. de Campegijs ex voluntate Teſtatoris expreſſa, *Rot. coram Coccin. dec. 2354. nu. 9. repetit. poſt Merlin. de pignor. dec. 147. et in rec. par. 8. deciſ. 263. Bichad. dec. 54. ex n. 10. repetit. in recent. par. 9. dec. 33. et in d. Bonon fideicomm. de Naſcentorijs 16. Ianuar. 1669. §. Pariter, & ſeqq. coram*

Emi-

Eminentiſs. Carpineo Prodat. et 8. Iun. 1674. §. Et ratio, & ſeqq. & 28. Ianuar. 1675. §. fin. cur. Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano.

Neque tertia exceptio aduerſus legitimationem obiecta obſtare viſa eſt ex reſiſtentia voluntatis Teſtatoris elicita, quia non ex eo, quod ipſe in primo gradu ſucceſſionis neglexerit filios naturales, quos habebat, neq; 24 mandauerit ipſos legitimari, † inſurgit illatio, quod hoc ipſum voluerit in vltimo gradu vocationis, in quo cum vocauerit proximiores de prole de Poetis, idcirco potiùs voluit ſub hac indefinita vocatione comprehendere etiam legitimatos per reſcriptũ 25 Principis, † qui ad natales reſtituti dicuntur de agnatione, ipſamque conſeruant, iuxtà plenè deducta in his terminis per *Caſtren. conſil. 34. num. 3. verſ. nam legitimatus par. 2.* & ſeiptum corrigens notauit *Iaſ.* quem poſt alios ſequitur *Cranet. conſ 138. num. 4. Berett. conſ. 18. ex num. 45. Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 12. nu. 22. Gionagn. d. conſ. 21. n. 8. & ſeqq. ſub num. 36. vol. 1. Rota Bonon. poſt idem conſ. num. 12. 16. & 17.* & in ſpurijs, & adulterinis legitimatis *idem Mantica de coniect. lib. 11. tit. 10. num. 20. & 31. Rota cor. Achill. de Graff. dec. 5. qui fil. ſint legitim.* cũ aliis *in Bonon. fideicommiſſorum 1. Aprilis 1669. in princip. coram Eminentiſſimo Carpineo Prodatario, & 10. Iunij 1675. §. Etenim coram me,* quidquid ſit in caſu, in quo adulterini, & ſpurij non ſunt legitimati, in quibus terminis loquitur *deciſ. 334. coram Cardinali Celſo*, vt ex antecedenti *deciſ. 316. num. 7. coram eodem*, in quo pariter caſu loquitur *Rota in Viterbien. fideicommiſſi 18. Martij 1654. coram Veroſpio*, prout ad excludendam repetitionem legitimitatis requiſitæ in priori gradu vocationis poſt *Ancharan. conſ. 225. in primo dub. & Socin. conſil. 63. ſub num. 19 vol. 3.* huic argumento præcisè reſpondent *Gionagn. d. conſ. 21. ex nu. 58. 63. & 73. vol. 1. Rota Bononien. in ſubſequen. deciſ. poſt d. conſ. ſub num. 17. verſ. 5. & Rota noſtra in d. Bononien. fideicommiſſi de Maſcentorijs 14. Martij 1668. §. Parum obſtante cor. Eminentiſſimo Carpineo Prodatario.*

Et ratio differentiæ eſſe potuit, quia in priori gradu vocationis tempore conditi teſtamenti, fideicommittens habebat Virgiliũ filium legitimum, per quem agnationem propriam recto tramite conſeruare poterat, ideoque cogitare nõ oportuit admiſſionem naturalium, quibus in concurſu filij legiti- 26 mi non eſt debita hæreditas, † ſecus autem in hoc vltimo gradu omni prole legitima ceſſante, quo caſu antequam ad Com. de Zambeccarijs extraneos hæreditas perueniat, optimo iure Teſtator non abhorruit à naturalibus, qui legitima prole ceſſante, ad ſucceſſionem admittuntur, excluſo ſubſtituto extraneo, iuxtà commune votum parentum proprie poſteritati proſpiciens, de quo *in l. cum Anus ff. de condit. & demonſtr. & in l. cum acutiſſimi, C. de fideicomm. Socin. d. conſil. 227. ſub num. 7. vol. 2. Mantic. de coniectur. lib. 11. tit. 10. num. 20. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 89. num. 103. Ruſtic. in comment. ad d. l. cum Anus lib. 2. cap. 15. num. 82. Decian. conſ. 33. ſub num. 22. volum. 5. Gionagn. d. conſ. 21. num. 11. 12. 43. & 83. volum. 1. Rota Bonen. in ſubſequenti deciſ. poſt d. conſ. ſub num. 16. & 17. & Rota noſtra coram Dunoz. iun. dec. 981. n. 9.*

Adeout extinctione nobilis Familiæ cau- 27 ſam honeſtam legitimandi naturales † pro eiuſdem Familiæ conſeruatione ex mente teſtantium, ac iuris diſpoſitione probauerint, ex ratione *text. in §. Sit igitur licentia authentica quibus mod. natural. lib. effician. ſui, Gozzadin. conſ. 6. num. 83. Soccin. iun. conſ. 97. ſub numer. 34. volum. 2. Menoch. conſ. 19. num. 21. Surd. d. conſil. 1. num. 105. Cyriac. d. contr. 208. num. 54.* & ita concludit *Modern. Venuſ.* in contrarium adductus *Theatr. verit. & inſt. de fideic. diſc. 68. ſub num. 23. & 24. Rota coram Comitulo dec. 74. num. 31. & 32.*

Neque in deſcendentibus illegitimis futuris, & incognitis Teſtatori, viget illa ratio 28 honeſtatis, † quæ adeſt in proprijs filijs, vt in propoſito animaduertunt *Soccin. d. conſ. 63. ſub numer. 19. volum. 3. Gionagn. d. conſ. 21. n. 73. volum. 1.*

Non quarta exceptio pariter aduerſari viſa eſt ex eo, quod Comes Hercules natus fuerit ex coitu adulterino, cum Ioſeph Maria eius Pater eſſet vxoratus tempore illius 29 conceptionis, † quia Comes Palatinus id habens in facultatibus, in hoc quoque caſu legitimat, & ex reſtitutione plenaria ad natales, & ad ius ſuccedendi non dicitur am- 30 plius ſimplex diſpenſatio, † ſed vera legitimatio, itaut ſic legitimati comprehendãtur in diſpoſitione, vel conditione filiorum legitimorum, & naturalium, *Caſtren. d. conſ. 432. num. 2. par. 2. Eugenius conſ. 52. num. 48. & 49. & conſ. 53. per tot. vol. 1. Cyriac. d. contro. 208. numer. 72. & ſeqq. Mantic. de coniectur. lib. 11. dicto tit. 10. num. 20. & ſub num. 31. Mareſcott. var. reſol. lib. 3. cap. 20. num. 11. Rota coram Achill. de Graff. d. deciſ. 5. qui fil. ſint legitim. & in diuerſ. par. 1 deciſ. 661. num. 4. & in recent. par. 1. d. deciſ. 388. num. 8. & par. 5. deciſ. 100. num. 5. et ſeqq. & coram Vbaldo d. deciſ. 217. num. 8. repetit. in recent. par. 3. deciſ. 600.* atque in ſpurijs, & incef- 31 tuoſis legitimatis † à DD. de Campegijs præ cæteris explicant *Gionagnon. d. conſ. 21. num. 82. vol. 1. Rota Bononien. in ſubſequenti deciſ. poſt d. conſ. 21. ſub num. 14.* & diſcuſſo ad partes articulo magiſtraliter firmauit *Rota coram Comitulo deciſ. 37. 66. & 74. & coram Merlino deciſ. 832. num. 20.* & in filio vxorato legitimato à DD. de Campegijs *coram Dunoz. iun. deciſ. 951. num. 6.*

Non etiam quinta exceptio Dominis obſtitit *ex Conſtitutione 86. Pij IV. in Bullario antiq. & in ordine 45. Bullar. nou. impreſſ. Lugdun. tom. 2.* quia Conſtitutio hæc reſiſtit naturalibus legitimatis in præiudicium † ſubſtitu- 32 torum, quando legitimatio facta fuit contra voluntatem Teſtatoris, vt poſt alios latè cõſuluit *Gionagn. d. conſ. 21. ex num. 16. vol. 1. Merlin.* in contrarium adduct. *de legitim. lib. 1. tit. 2. qu. 8. ſub num. 27. Rota recent. par. 1. d. deciſ. 388. nu. 1. & per tot. & par. 5. d. deciſ. 100. n. 55. et 56. et*

deciſ.

dec. 319. n. 17. & 18. Vbald. d dec. 217. n. 13. repet. in rec. per. 3. dec. 600. Dunoz. Iun. d. dec. 981. n. 14 Reuerendiſſimus Ninot d. deciſ. 13. nu. 20. & ſeqq. & in Bononien. fideicommiſſi de Naſcentorijs 14. Martij 1668. §. Et cum hac intelligentia, & 16. Ianuarij 1669. §. Suppoſito, coram Eminentiſſimo Carpineo Prodatario.

Non denique ſexta exceptio aduerſarij viſa eſt circa defectum voluntatis in Dominis de Campegijs legitimantibus ob nõ expreſſum præiudicium, quod ex legitimatione inſurgebat Co. Zamboccarijs ſubſtitutis, quia legitimantes hæc omnia præuiderunt, & cogitarunt, cùm eis expoſitum fuerit, vt ſunt verba legitimationis, quemadmodum Ioſeph Maria erat vxoratus, ex muliere ſoluta ſuſcepit Herculem, quem cùm poſtea legitimauerint illum habilitando ad ſucceſſionem in omnibus bonis, ac etiam cuicumque fideicommiſſo purificato ſubiectis, vt ſunt pariter verba legitimationis, conſequens eſt, vt perneceſsè vti voluerint ea plenitudine poteſtatis ſibi à Pontificibus, atque ab Imperatoribus, vt ſuperiùs dicebatur conceſſa, quæ neceſſaria erat pro ſubſtinenda ſucceſſione ad fideicommiſſa etiã purificata, vt erat iſtud, de quo agitur, ad quem effectum appoſuernnt clauſulam, *non obſtan. &c.* ex qua non ſecus ac ex alia ratione, ne actus reddatur eluſorius cenſetur le-
33 gitimans, † voluiſſe vti plenitudine poteſtatis, vt concludunt *Gaulial. in l. centurio n. 35. ff. de vulgar. Menoch. lib. 2. præſumpt. 12. num. 3. & ſeqq. Rodulph. de poteſt. Principum cap. 3. per tot.* & qui in contrarium adducebantur *Moneta de commutat. vltim. volunt. cap. 7. nu. 117. & 118. Barboſ. tract. var. clauſ. 41. num. 6. & 7.* ac diſtinguendo inter apprehenſam poſſeſſionem, vel non in ſimili caſu, *Surd. conſ. 203. ſub num. 39. & 40.* atque in his terminis *Peregrin. de fideicomm. d. art. 23. num. 73.* & Rota ſemper admiſit nunquam de voluntate dubitans in iiſdẽ legitimationibus DD. de Campegijs occa-
34 ſionẽ filiorum, † qui ex coitu longè damnabiliori ſuſcepti fuerant, vt in natis ex Epiſcopo, & Moniali profeſſa *coram Comitulo dd. deciſ. 37. 66. & 74.* & de alijs Spurijs *Merlin. d. deciſ. 832. num. 20. & 21.* & de filio vxorati *Dunoz. iun. d deciſ. 987. num. 6.* & ſuppoſitum fuit in ſæpiùs adductis *Bononien. de Naſcentorijs coram Eminentiſſimo Carpineo Prodatario, & coram Reuerendiſs. D meo Albergato Decano.*

Et ita vtraque parte pro grauitate articuli ſubtiliter, & totis viribus informante.

Confirmata fuit hac Deciſio 29. Iunij immediatè ſequentis coram eodem R. P. D. Rondinino infrà in hoc eodem tomo ſuis loco, & tempore apponenda.

R. P. D. VICECOMITE.

Perufina Manutentionis.

Mercurij 13. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Regreſſum ad euitandum in bonis permutatis, in caſu moleſtiarum promiſſum, opponebantur melioramenta, quæ probata non erant, & poterant mediante cautione ſuccurri. Rursùs etiam retentio pro ſum ma ſoluta, de qua tamen non apparebat, niſi per ſimplicem apocham, non recognitam, & vlteriùs tanquam minus legitima ſine credito, & mandato ad exigendum, attendi non poterat, vt proinde manutentio, & aſſociatio ſint conceſſa, etiam pro damnis, & intereſſe, quæ adhuc in iudicio euictionis debentur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio, ac etiam aſſociatio ad rem permutatam datur vigore pacti reuerſiui.*
2 *Regreſſus ad bona permutata conceditur ſtante pacto, perinde ac ſi permutatio facta non eſſet.*
3 *Melioramenta non iuſtificata, non habentur in conſideratione.*
4 *Melioramentorum generica probatione facta, occurritur melioranti per cautionem de illa reſciendo, poſtquam fuerint legitimè liquidata.*
5 *Quietantia non recognita nullam facit probationem.*
6 *Solutio deficiente credito, & mandato ad exigendum non dicitur legitimè facta.*
7 *Solutio minus legitimè facta non parat liberationem ſoluenti.*
8 *Solutio pro rata ſummæ præſcriptæ bonificari nõ debet.*
9 *Euictionis in iudicio veniunt etiam damna, & intereſſe.*

DECISIO DCLXXIV.

EVICTIS Anſelmo Beltrammo prædijs de Gatti, quæ in permutatione facta cum Anaſtaſio receperat, manutentionem, & quatenùs opus eſſet, aſſociationem ad Prædia di Ronca, & Monte Scorſo, permutata ab Auditore Cam. reportauit; Commiſſa autem mihi cauſa in gradu appellationis, cum clauſula *ſi quid exequendum*, hodie propoſito dubio, Domini reſpondernnt mandatum Auditoris Cam. eſſe exequendum.

Moti ex illius validitate, reſultante ex
1 actis, nec non ex iuſtitia, † quæ deducitur ex pacto reuerſiuo ad rem permutatam in caſu moleſtiarum; Cùm itaque non ſolùm fuerunt illatæ moleſtiæ, ſed Prædia penitùs euicta, & ex iudiciali mandato ablata, vtique competit regreſſus ad bona permutata,
2 non ſecus; † ac ſi contractus permutationis initus non fuiſſet, per clarum *Text. in l. cum*

prati-

precibus, veiſ ſed ſi ſecundùm fidem, C. de rerum permutatione, Mangil. de euict. quæſt. 140. num. 5. & 6. Rot. deciſ. 142. num. 7. par. 14. retent. & in Firmana Bonorum 30. Aprilis 1674. §. Eaque coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno.

Non ſubſiſtente, quod, & ipſe Anaſtaſius paſſus fuerit moleſtias in prædis ſibi ab Anſelmo in permutatione traditis, adeòvt pro eorum liberatione fuerit coactus ſoluere ſcuta 351. Et inſuper Prædia ipſa meliorauerit, expendendo centum quinquaginta circiter, pro quibus omnibus ei competitura ſit retentio; Quandoquidem quoad
3 melioramenta, † cùm nulla de eis eſt habenda ratio, ex latè, & cum diſtinctionibus huius materiæ deductis per *Rotam coram Bichio deciſ. 304. à num. 11. cum decem ſeqq. & ſignanter num. 18. & 19. & in Firmana fideicommiſſi de Nazinguerra 30. Ianuarij 1671. §. finali coram me*; Et in omnem caſum, vbi exhiberetur
4 aliqua generica probatio, † ſatis eſſe præſtare cautionem de illis reficiendis, *Menoch. de recuper. remed. 15. num. 569.* & diſtinguit *Rota coram Bich. mox. cit. deciſ. 304. num. 16. & coram Canal. deciſ. 52. & 543. cum alijs in Romana Domus 1. Februarij 1666. §. ſed fortiùs coram Domino meo Benilaqua Archiepiſcopo Alexandrino.*

Quo verò ad aſſerta debita ſoluta pro liberatione Prædiorum ab Anſelmo retractorum, reſponſum fuit ea quoque non eſſe attendenda; Etenim de ſcutis ducentum duobus 50. quæ dicuntur ſoluta Marabouino nulla datur alia iuſtificatio, quàm ſim-
5 plex receputa, † non recognita, quæ nihil probat, ſunt *Textus clar. in l. Inſtrumenta, l. rationes, l. exempla, C. de probat. Innoc. in cap. 2. num. 1. de fid. inſtrum.* cum concordantibus per *Rot. coram Dunoz. Iun. deciſ. 626. nu. 5. & in rec. dec. 21. num. 14. par. 12.*

Et hæc eadem exceptio percutit etiam ſolutionem ſcutorum 69. factam Bonello præter aliam fortiorem, quæ illi obſtat deficientia ſcilicèt crediti, & mandati ad exi-
6 gendum, † itàvt ſolutio dici non poſſit le-
7 gitimè facta, † & eo minus liberatio inducta, *l. qui hominem, §. ſi nullo, ff. de ſolutionibus*, cum concordantibus, quos dat *Surd. dec. 229. num. 1. & per tot. Rot. deciſ. 511. num. 6. par. 10. & in Fauentina Cenſus 30. Ianuarij 1672. §. Prima ſeram R. P. D. meo Calataiù.*

Reliqua verò ſcuta octoginta ſoluta Cinciæ pro fructibus Cenſus ab anno 1624. in poſterum decurſis, non venit in totum bonificanda, pro ea ſcilicèt rata, quæ præſcriptione triginta annorum à die, quo ceſ-
8 ſatum eſt in † ſolutione decurſa, fuit peremptа, iuxtà tradita per *Cenc. de cenſ. qu. 118. nu. 18. verſ. Licet autem, Add. ad Buratt. dec. 643. num. 28.* cum ibi concordantibus. Quo verò ad aliam ratam non præſcriptam conſiſtentem in ſcut. quadraginta quinque circiter, intrat compenſatio cum alio credito Beltrammi maioris ſummæ ſcutorum ſcilicèt 140. per Peritum liquidata, Summ. *num. 5.* Cui vlteriùs debentur damna, & in-
9 tereſſe † occaſione euictionis paſſæ, vt pluribus cumulatis, tradit *Mangil. de euict. q. 140. num. 2.*

Et ità Beltrammo tantùm informante reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Veneris 13. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Summam, quam vir, & vxor receperant ab alia muliere, reſtituere recuſabant, ſub prætextu implicationis in negotium, quod adhuc durabat, quodque mulier dans, admiſſa fuiſſet in ſociam, & demum quod ageretur inter mulieres æqualiter priuilegiatas, ſed pro reſtitutione decidit, quia nullum tempus fuerat reſtitutioni adiectum, nec aliqua dilatio fuerat conceſſa; De admiſſione in ſociam non conſtabat, eaque fieri non poterat poſt deterioratum negotium; Priuilegiatus verò ſuo priuilegio non vtitur contra ſimiliter priuilegiatum, damnum præſertim euitare procurantem.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus, qui vendiderunt loca Montium, & pretium alteri conſignarunt, vti de facto proprio deponentibus, & miniſtris plurimum eſt deferendum.*

2 *Libri Mercatoris contra ſcribentem plenè probant.*

3 *Locupletari nemo debet cum iactura aliena, idque contra inſtitiam, & æquitatem eſt.*

4 *Pecuniam qui dedit ad effectum illam implicandi in negotio, poteſt quandocumque illam repetere, ſi nulla dilatio, aut temporis reſtitutioni ſit conceſſum.*

5 *Societas ſi lex coniecturis probari pretenditur offerri debent actus, qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri nequiuerint.*

6 *in Socium, qui à principio non fuit admiſſus, non poteſt contra ſui voluntatem poſtea recipi ad iacturam, cùm ab initio æquè ad lucrum, & damnum deberet admitti.*

7 *Mulier ex Statuto Vrbis tenetur ſeruare ſolemnitates in omnibus contractibus, in quibus ledi poteſt, etiam in contrahenda ſocietate.*

8 *Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, vbi non eſt par cauſa priuilegiorum.*

9 *Mulier agens de damno vitando, defectum ſolemnitatum opponit contra mulierem lucrum capere quærentem.*

10 *Mulier eſſet in notabili damno, ſi notabilem ſummam amitteret contra aliam mulierem illam ſuperlucrari pretendentem.*

DE-

DECISIO DCLXXV.

PRO restitutione scut. 2119. egit Constantia contra Annam, & Alexandrum, qui illa receperant ad effectum erogandi in negotiũ Mensæ nummulariæ ab ipius apertæ, & sententiam fauorabilem cum mandati relaxatione, obtinuit ab A.C. sed interposita appellatione, & Causa mihi commissa, dubitaui, An ad restitutionem dictarum pecuniarum Anna, & Alexander tenerentur, & affirmatiua prodijt resolutio.

Siquidem de credito Constantiæ constat, tùm ex depositione duorum Testium affirmantium illam vendidisse loca Montium, & pretium per eorum manus ad dictum effectum fuisse exactum, & consignatum
1 Alexandro', & Annæ Mariæ, † quibus Testibus tanquam de facto proprio deponentibus, & tanquam Ministris negotij plurimũ est deferendum, *Rot. decis. 57. num. 21. par. 12. recent.* tùm ex confessione eorundem Annæ Mariæ, & Alexandri, quæ superat omne
2 genus probationis, † tùm demum ex libris negotij, qui contra Scribentem plenè probant *l quædam sunt § fin. ff. de eden. cum alijs in decis. 639. & 654. vtrobique num. 1. coram Dunozetro.* Vndè restitutio euitari non potest, nè aliàs Alexander, & Anna, qui pecuniam
3 habuerunt contra omnem † iustitiam, & æquitatem locupletentur cum aliena iactura, *l. plenè, ff. de petit. hared. l. si quis mancipijs §. fin. ff. de instit.* & plures congerit *Coccin. decis. 978. num. 17. & sequen.*

Nec refert negotium adhuc non apparere dissolutum, †
4 quia cùm nullum tempus adiectum fuerit restitutioni, nec alio modo dilatio concessa non impedit Constantiæ creditrix, quin ad sui libitum pecunias repetere possit à debitoribus, non subsistente responsione allata pro Anna Maria, & Alexandro, nempè, quod Constantia admissa fuerit in consociam, propterea societate adhuc durante non licere repetere capitale pecuniarum in ea collatum, quia cùm nulli dentur actus, qui societatem inferant, dici non potest de ea constare, quando enim societatem fuisse cõtractam expressè non apparet, sed probari vult ex coniecturis, & præsumptionibus, † afferri debent
5 actus, qui citrà ius, & nomen socij fieri nequiuerint, *Dec. conf. 548. nu. 5. Castren. conf. 73. num. 3. & sequen. lib. 2. Ruin. conf. 91. num. 9. & 10. lib. 1. Rot. decis. 251. num. 10. coram Merlino, & decis. 94. num. 7. coram Eminentiss. Otthobono, & dec. 56. num 9. par. 14. recen.*

Verùm in præsenti non solùm desunt isti actus sociales, sed manifestè constat Constantiam nunquã fuisse admissam in sociã, cùm ex lectura Capitulorum super contractu societatis initorum, liqueat societatem fuisse dumtaxat contractam inter Annam Mariam, Alexandrum, & Petrum Piscatorem, nullo facto verbo de Constantia, †quæ
6 proindè contra propriam voluntatem non debet hodie, quo negotium est deteriora-

tum ad libitum Annæ Mariæ, & Alexandri amplius admitti ad certam iacturam, dum non fuit admissa ab initio, seù in tempore, quo incertũ esset negotiũ ad damnum, seù ad lucrum se potuisse haberi, *Paris. conf. 90. num. 44. lib. 1. Scacc. de commerc. & camb. §. 3. glos. 3. num. 5.*

Nec ex quærela à Constantia porrecta infertur ipsam quoque fuisse sociam, cùm ad summum ex ea resultet pecuniam ab eius manibus fuisse extractam sub specioso prætextu illam admittendi ad participationem, non autem quod realiter fuerit admissa, etiamsi ipsa talem voluntatem habuerit, quinimò ipsa tanquam mulier societatem contrahere nequibat absq; solemnitatibus
7 statutarijs, † quæ requiruntur, & seruandæ sunt in quolibet contractu, vbi mulier lædi potest, vt de societate *Alex. conf. 154. num. 7. lib. 2. Pic. ad Statut. Vrbis glos. 7. num. 291. Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 26. in fine Rot. decis. 467. num. 2. coram Buratt. & decis. 195. in fine, apud Posth. de manut. & decis. 345. num. 11. coram bo. me. Card. Celso.*

Non obstat, quod priuilegia conquassentur ex eo, quod agatur inter mulieres equè priuilegiatas; Vndè inferebatur opus non fuisse solemnitatibus, quia præter quod in
8 societate aderat Alexander vir, † hoc non procedit quando nõ est par causa vtriusque priuilegiati, sed alter eorum agit de lucro captando, & alter de damno euitando; †quia
9 tunc potior est causa satagentis damnum euitare, qui rectè opponere potest de defectu solemnitatum Statuti *Rota coram Gregor. decis. 164. num. 6. add. num. 12. & dec. 175. nu. 29. coram Merlino*, vt in præsenti contingit, vbi Anna Maria tractat de lucro captando, dum
10 recusat pecunias receptas † restituere. Constantia verò quærit euitare damnum, quod nimis certum subiret, si hanc summam scutorum 2119. amitteret, *Scacc. de commerc. & camb. §. 1. quæst. 7. par. 2. ampliat. 8. num. 272. & 290.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Transactionis.

Lunæ 16. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Quia per transactionem fuerat conuentum restitui certam pecuniarum summam ad tẽpus in ea limitatum, & deinde fructus, eodem tempore durante, qui vlterius postea per plures annos soluti sunt, & exacti; Illos ideò pro tempore in transactione præfixo licitos esse deciditur; alios verò tanquam vsurarios in sortem imputari mandatur, & quod vltrà solutum est, forę restituendum,

dum, plura ideò etiam de lucro dotis,& intellectu duorum capit. Statuti Vrbis *lib.1. cap.*131. *&* 137. in eadem Decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus soluti durante tempore in transactione conuento ad soluendam sortem, tanquam pars contractus eiusdem transactionis non possunt de vsura redargui.*

2 *Annua præstatio in transactione promissa durante tempore præfixo solutioni sortis, si licitè non deberetur, pro tanto minus diceretur transactum.*

3 *Soluit minus, qui tardiùs soluit.*

4 *Fructus soluti post tempus in transactione præfixum ad soluendam sortem, dicuntur vsurarij.*

5 *Fructus indebitè soluti ministerio legis computantur in sortem, & extinguunt debitum, & quod vltra solutum est, restituitur.*

6 *Fructus indebitè soluti, nec etiam inter mercatores ab vsuris soluantur sine requisitis* Castrensis.

7 *Lucrum dotis debitum vig. Statuti Vrbis* lib.1. cap.131. *extantibus filijs debetur quoad solum vsufructum, etiam quod filij coniugi superstiti prædecedant.*

8 *Lucrum dotis debitum coniugi superuinenti quoad vsumfructum vig. Statuti Vrb.*lib.1.cap.131. *remanet in hereditate coniugis prædefuncti, si filij postea decedant.*

9 *Fructus dotis debiti ex Stat. Vrb.* lib.1.cap.137. *concurrentibus requisitis, etiam de lucro dotis debentur.*

10 *Fructus alioquin etiam pro lucro dotis vxori debiti, non amplius debentur, si mulier secundo nubens dictum lucrum non dedit in dotem, sed sibi vti paraphrenale retinuit.*

11 *Fructus dotis mulieri ex Statuto Vrbis pro alimentis debentur.*

12 *Fructus dotis non amplius debentur mulieri secundo nubenti, si illa secundo viro amplam dotem constituit.*

13 *Paraphrenum est quid distinctum, & separatum à dote, & ideò non gaudet priuilegijs eiusdem dotis.*

14 *Fructus indebitè soluti computantur in sortem, quacumque obseruantia, aut præscriptione contraria non obstante.*

15 *Obseruantia, & præscriptio non possunt reddere licitos fructus, qui de iure non debentur.*

16 *Exactum semel iterum exigi bona fides non patitur.*

DECISIO DCLXXVI.

INTER cætera deducta in transactione stipulata anno 1632. inter clar.me.Card. Angelum Celsum olim huius Sacri Tribunalis Auditorem, & Angelam Gabriellam conuentum fuit huic solui debere sc. 1500. intra quadriennium, & interim fructus ad rationem septem pro centenario, & anno; Verùm quia non solùm per quatriennium, sed successiuè fructus diù soluti fuerunt; Hinc post Eminentiss.fratris obitum D.Fabius Celsus prætendens, conuentionem illicitam, & fructuum exactionē indebitam, obtinuit ab A.C. sententiam declarantem illos non deberi, & solutos in sortem imputandos, à qua cùm hæredes Angelæ appellauerint, proposui dubium, An fructus debeantur, itàvt creditum non sit extinctum, & fuit resolutum, fructus non deberi, nisi pro quatuor annis, & creditum esse extinctum.

Durante enim quadriennio conuentio soluendi fructus de vsura redargui non valet, quia cùm interim Angela summam promissam petere non posset, fuerunt constituti fructus non ratione moræ in soluendo, sed tanquam pars contractus limitati
1 ad certum tempus, quo currente, † talis annua præstatio, vti correspectiua, & in recompensationem, seú potiùs in executionem transactionis, siuè contractus innominati facio, vt des vsuraria dici non potest, *Bald.in l.1.num.33.C.de summ.Trinit.& fid.Catholic. Cardin. Mantic.de tacitis, & ambig.lib.8. tit.18.num.29.Gratian.discept.679.num.36.Leotard.de vsur.quæst.18.num.23. Rot.dec.163.nu.3. & 193.num.11.coram Vbald.& 321.num.3.post 2.vol.conf.Farin.& dec.330.per tot.par.13.& 74. num.1. & 14. par.14. recent.* maximè quia si talem annuam præstationem, durante quadriennio Angela exigere non
2 † potuisset vtique non diceretur vigore transactionis consequuta scutor.1500. sed summam longè minorem, ex quo Cardinalis aliàs soluere obligatus statim vt liquet ex verbis transactionis, ibi, *douerebbe pagare di presente*: soluendo post quatuor annos, non soluisset
3 solidum, sed minus solido,†cùm minus soluere dicatur, qui tardiùs soluit, *l. solidum, vbi glos.& Castren.ff.de solut.l.prima, §.editiones vers.nam & dies, ff.de eden. Soccin.sen.cons.151. num.2.lib.1.Surd.dec.114.num.7.* tempus enim pars summæ dicitur, *d.l.1. §.diem ff. de eden. d.l. solidum, ff.de solut. Pyrr.Maur. de solution. cap.42.num.1.& 2.*

Quadriennio autem elapso nulla fuit apud DD. difficultas exactionem fructuum fuisse illicitam, quia cùm tunc esset in libera facultate Angelæ, & successiuè eius hæredum petere dicta scuta 1500. † interusuria nullo titulo soluta fuerunt, nisi ad protrahen. sortis solutionem, & exactionem, *Abb.in cap.consuluit nu.7.de vsur.Alex.cons.80. num.6.& seqq.lib.3.Rot.dec.94.nu.12. post Merl. de pignor.& dec.16.per tot.coram Bich.* quo casu legis ministerio fructus computantur in
5 sortem, † & creditum extinguunt,& quod fuerit vltra solutum, restitui debet soluenti, *ad l.indebitas, C.de vsur.Rot.dec.289.num.8. par.4.& in Saonen. Pecuniaria in recent. dec.420. & 526.vtrobique num.2.par.14.* vbi ampliatur etiamsi agatur inter mercatores, & solitos
6 negotiari, † quando non concurrunt requisita, de quibus *Castren.in l.3.§.fin.ff.de eo quod cert.loc.* & latissimè *in eadem Saonen.* 13. *Martij* 1669. *&* 17. *Aprilis* 1671. *coram R.P.D.meo Vicecomite.*

Nec

Nec fructus poſt quatuor annos licitè percipi potuerunt ſub prætextu, quod Angela per obitum Mariæ Virginiæ filiæ acquiſiuiſſet etiam quoad proprietatem in bonis ſtabilibus quartum dotale ſuperlucratum per prædeceſſum viri ad formam Statuti
7 Vrbis *lib. 1. cap. 131.* † quia ſtatutum quando, vt hic ſuperſunt filij nō defert lucrum vxori relictæ, niſi quoad vſumfructum cum dictione taxatiua *tantum*, quæ operatur, vt nunquam vidua lucrari poſſit proprietatem etiamſi filij prædecedant, vt tenit gloſſator *Fenzon. ad idem cap. 131. num. 35. verſ. non tamen mortuis*, ſed illa remanet in hæreditate con-
8 iugis prædefuncti, † vel in fideicommiſſo, quatenùs bona illi ſubiecta reperiantur, vt contra viduam familiæ Celſæ reſpondit *Rot. dec. 74. §. fundamentum verſ. vel in fideicommiſſo & deciſ. 80. per tot. poſt Fenzon. repetita in recent. deciſ. 17. par. 6. Coccin. dec. 1981. per tot. & deciſ. 178. num. 6. coram Eminentiſs. Ottobono*.

Pariter ad effectum, de quo agitur non ſuffragatur lucrum dotis eſſe regulandum eodem iure, quo ipſa dos, & quemadmodum fructus dotis poſt interpellationem debentur, iuxtà alterum *cap. 137.* eiuſdem ſta-
9 tuti, † ita quoque pro lucro dotali debeantur, vt allegatis pluribus deciſionibus huius Sacri Tribunalis probat *Fenzon. ad dict. cap. 137. num. 37.* obiectum enim remouetur aduertendo Angelam iterum nupſiſſe, & ſecundo viro in dotem non aſſignaſſe hoc lucrum dotale, ſed illud vti paraphrenale ſibi
10 retinuiſſe, † vnde fit, quod fructus conſequi non valeret, *Rot. deciſ. 94. num. 8. & 9. apud Merl. de pignor.* nam ſtatutum illos decernit
11 viduæ pro alimentis, † vt in *rubr. & nigro dicti cap. 137.* iſtis non amplius Angela indigebat, cùm onus alendi tranſiuiſſet in virū, nec vir petere poterat ratione onerum ma-
12 trimonialium, † cùm habuiſſet dotem ſcutorum 40. mil. quæ ad illa ſuſtinenda inſeruiebant, *Rot. deciſ. 80. per tot. coram Gregor. & d. deciſ. 94. num. 8. & 9. poſt Merlin. de pignor.* & certum eſt, quod paraphrenum tanquam à
13 iure dotali diſtinctum, † & ſeparatum non gaudet priuilegijs dotis, iuxtà *Text. in l. ſi ego, §. dotis*, & notat ibi *gloſ. in verbo ſed conditi, ff. de iur. dot. Innoc. in cap. ex literis num. primo de pignor. Dec. conſil. 521. num. 3. Rot. dicta deciſ. 80. coram Greg. & d. deciſ. 94. num. 9 apud Merlin. de pignor.*

Poſtremò non obſtat, quod fructus con-
14 uenti diù fuerint ſoluti, † ideò enim impu-
15 tandi ſint in ſortem, † cùm nec obſeruantia, nec præſcriptio reddere potuerit illos licitos, *Bald. conſ. 322. num. 3. in fin. lib. 1. Lupus de vſur. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. commuent. 2. §. 3. num. 102. Vin. deciſ. 36. num. 20.* & præcipuè reſpondit *Rot. dec. 16. num. 21. coram Bich.* provt quod illi recipi potuerint pro alimentis præſtitis ab Angela Mariæ Virginiæ filiæ non habet ſubſiſtentiam, dum de illis iam fuerat ſatisfacta ante tranſactionē, ideò pro illis nihil amplius conſequi debe-
16 bat, cùm bona fides non patiatur, † quod ſemel exactum iterum exigatur, *l. bona fides, ff. de reg. iur.*

Et ita vtraque &c.

Supra parte 16. recentior. adeſt altera præſentis cauſæ Deciſio coram bo. me. Vbago, quæ eſt ibi in ordine 419.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana, ſeú Ianuen. Laudi.

Luna 16. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Sola quæſtio legati filio cum adiectione temporis relicti in hac Deciſione deciditur, an ea ſcilicèt ſolutioni potiùs, vel ſubſtantiæ eiuſdem legati cenſeatur iniuncta, itàvt faciat conditionem, vel nè, ad hoc vt illud ad hæredes tranſmitti potuerit; & quidquid ſit in extraneo, communius receptū eſt, in filio illam conditionem non importare, adeovt legatū traſmitti potuerit, maximè, quando, provt hic, illud honorabili titulo inſtitutionis fuit relictum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus adiectum legato à patre filio relicto, facit diem, non autem conditionem importat, & quando vide num. ſeqq. ac per totam.*
2 *Legatum remanet purum, non conditionale, ſi tempus fuit adiectum illius executioni, & ſolutioni, non autem ſubſtantiæ legati.*
3 *Legatum purum eſt traſmiſſibile, & traſmittitur ad hæredes.*
4 *Tempus adiectum legato relicto filijs titulo inſtitutionis dicitur reſpicere ſolutionem, non autem ſubſtantiam legati.*
5 *Tempus certæ ætatis adiectum legato relicto filijs, cenſetur appoſitum in gratiam eorum, ne ob defectum eiuſdem ætatis ipſi ſubijciantur periculo amiſſionis, & diſſipationis illius.*
6 *Conditionem non importat tempus adiectum legato in gratiam filiorum.*
7 *Legatum factum filijs per viam inſtitutionis eo modo iudicatur, ac ſi de ſucceſſione vniuerſali tractaretur.*
9 *Legatum relictum filijs per temporis adiectionem non redditur conditionale, & ſupra à num. 1. & per totam.*
10 *Verba clara non admittunt dubietatem.*
11 *Conditio poteſtativa negativè concepta, dicitur impleta eo ipſo, quod legatarius obierit conditione non adimpleta.*
12 *Voluntas Teſtatoris facit traſmiſſibile id, quod de iure tale non eſt.*
13 *Legitima non recipit grauamen, & liberè filijs debetur.*
14 *Legitima ſicuti traſmiſſibilis eſt, ita etiam traſmiſſibile eſt legatum filio relictum pro legitima.*
15 *Legatum relictum pro legitima, etiamſi illa maior*

fit, adhuc dicitur purum, & transmissibile ex voluntate patris.

16 *Testator si filio legatario substituit filium superuenientem, intelligitur substituisse in ipso legato, non autem in alimentis.*

17 *Alimenta morte legatarij expirant.*

18 *Pater si filios simpliciter in conditione positos, non vocauit expressè, successionem ab intestato eis saltem dicitur præseruasse.*

DECISIO DCLXXVII.

LEGATVM ducatorum 25. mil. quod vnicuique ex suis secundogenitis reliquerat Marchio Andreas Imperialis esse transmissibile, quamuis duo eorum morte præuenti non peruenerint ad ætatem annorum triginta, infirmando decretum Rotale R.P.D.mei Rondinini firmauit Rota coram Me die 10. Iunij * proximè præteriti, & cùm hodie dubitauerim, An esset standũ in decisis, placuit Dominis quoad articulũ transmissionis affirmatiuè respondere, & reliqua particulari discussioni reseruare.

Nàm iterùm in hac parte visum est laudum non sustineri, dum arbitratur legatum esse conditionale, & consequenter Augustinum, & Iosephum è viuis ereptos nondum exacto anno trigesimo, & sic ante purificatam conditionem, illud non transmisisse ad fratres superstites, quod non subsistit, cùm tempus adiectum huic legato relicto à patre filijs, quidquid sit in extranco,
1 faciat diem, † non autem conditionem importet, ex quo apposituum est executioni,
2 & solutioni. † non autem substantiæ legati,
3 quod † propterea remanet purum, & transmissibile, & præter relatos in præterita *decisione §. sed his*, comprobant *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 23. n. 15. & 16. & n. 22. & seqq. Gionaga. resp 40. num. 16.* in puncto *Rot. decis. 959. num. 2. & 3. coram Card. Seraph.*

Quod autem tempus non sit adiectum substantiæ, sed duntaxat executioni colligitur ex eo, quod Pater legatis alimentis, & quadam annua præstatione certis modo, tempore, & quantitate præstanda suis secundogenitis donèc dictam ætatem triginta annorum expleuerint, mandauit primogenito vniuersaliter scripto solutionem dicti legati, ibi -- *A' ciascheduno delli miei figli, compita l'età d'anni 30. sia obligato il mio herede vniuersale di pagare ducati 25. mil. per legitima,*
4 *vita, militia &c.* † ex quibus verbis liquet tempus respicere solutionem, quàm temporis dilatione Testator qualificauit, non autem substantiam legati relicti honorabili titulo institutionis, quàm purè absque temporis præfixione ordinauit, quinimò
5 tempus certæ ætatis triginta † annorum censetur appositum in gratiam filiorum, ne propter imbecillitatem ætatis subijcerentur
6 periculo amissionis, & dissipationis, † ideò conditionem importare non valet, iuxtà *Tex. in l. Seius Saturninus ff. ad Trebell. Antonell. de tempore legali lib. 4. cap. 4. sub num. 17.* & firmant alij adducti in præterita *decisione §. Sed his.*

Et bene congruit præsenti hypothesi dispositio allegati *Text. in l. Seius Saturninus*, tùm quia agitur de legato facto per viam
7 institutionis, † quod operatur, quod de eo iudicetur, sicuti de successione vniuersali, *Corn. cons. 105. nu. 4. lib. 4. Curt. iun. cons. 15. nu. 3. & 4. lib. 1. Menoch. præsumpt. 194. num. 50. lib. 4. Fusar. de substitut. quæst. 650. num. 38. Tondut. resolut. Ciuil. cap. 85. num. 10. & 12. lib. 1.* Tùm etiam quia *d. Textus* tunc requirit agi de tota hæreditate quando prætenditur fidu-
8 cialitas, † non autem quando inducitur ad transmissionem inducendam, quæ cùm sit fauorabilis filio, & vtilis, non refert quod agatur de tota hæreditate, aut de legato, vt notat *Barri de succes. lib. 12. tit. 3. num. 17. vers. idem obtinet*, & in hac materia, quod tempus
9 non faciat † conditionale legatum relictum filijs passim allegatur *dictus Textus*, prout allegant *Castren. cons. 125. num. 2. lib. 1. Cyriac. controu. 72. num. 47. Laderch. cons. 25. sub nu. 4. vers. Tertia est.*

Nec subsistit Testatorem adiecisse tempus tàm solutioni, quàm substantiæ, dum vnica oratione vtrumque complectitur, quia ex lectura constat duas esse orationes distinctas, & rectas à suo proprio verbo, cùm prima dirigatur pro solutione ad hæredem, & proprio verbo regatur, ibi -- *Il mio herede sia obligato pagare &c.* Altera ad legatarium pro institutione, quæ pariter independenter regulatur, & regitur à suo
10 verbo, ibi -- *Ne li quali l'instituisco &c.* † quod cùm per se sit clarum non admittit dubietatem, vt post *Text. in l. ex his, ff. quando dies legati cedat*, tradunt in specie *Ancharan. consil. 232. num. 1. Gionaga. resp. 64. num. 14. lib. 1. ad fin. vers. quibus lib. 1.*

Minus releuat, quod legatum relictum sit etiã sub conditione negatiua, ibi -- *Non facendosi Canaliere di Malta, ne Prete regolare, ne Monaco &c.* Vndè inferebant Informantes pro Marchione conditionem impletam non fuisse, quia dupliciter visum fuit Dominis obiectum remoueri. Primò, quod hæc non est conditio, sed ademptio legati in casum ingressus religionis, aut vitæ regularis. Secundò, quia etiam si dici posset
11 conditio, † hæc tanquam protestatiua negatiuè concepta pendens à voluntate legatarij impleta remansit eo ipso, quod filij legatarij obierunt religionem non ingressi, & militia regulari non assumpta, iuxtà *Text. in l. non si ff. de condit. indebit. & in §. si quis itã instit. de verb. oblig.* vbi latè *Oinotom.* & alij scribentes.

Rursùs Domini ad transmissionem indu-
12 cendam ponderarunt Testatoris voluntatem, † quæ facit transmissibile id, quod de iure tale non est, *Peregrin. cons. 69. nu. 20. lib. 3. Censal. ad eundem de fidei. art. 31. vers. Ex his tamen*, & admittit præterita *decisio, §. Et quamuis*, & hæc disponentis intentio eliciebatur ex pluribus. Primò, quia tale legatum fuit reli-

reliqum ſecundogenitis, etiam pro legiti-
13 ma, quæ † nullum grauamen recipit, & liberè filijs debetur, iuxtà *Textum in l. quoniam in prioribus C. de inoff. teſtam.* & quemadmo-
14 dum illa eſt tranſmiſſibilis, † ita quoque debet eſſe legatum eius nomine relictum, *Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæſt. 9. num. 5. Rot. coram Bichio deciſ. 320. num. 27.* quæ concluſio procedit etiamſi dictum legatum poſſet di-
15 ci, aut eſſet maius legitima, † quia nihilominus cenſetur purè relictum, & tranſmiſſibile ex voluntate patris, ex doctrina *Bartoli in l. Titio Centum §. Titio genero num. 4. ff. de condit. & demonſtrat.* quam egregiè defendit *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 6. gloſ. 3. par. 1. num. 4. & ſeq. & nu. 11. & ſeq. & num. 17. & pluribus ſeqq.* Secundò, quia Teſtator iſdem ſecundogenitis decedentibus in pupillari ætate, vel aliàs ab inteſtato quandocumque ſine filijs, ſubſtituit ſuperſtites in portione
16 defuncti, quæ portio ſecundùm ſenſum, & opinionem ſubſtituentis eſſe non ſpoterat, niſi ipſum legatum, ſiuè deceſſiſſent ante, ſiuè poſt annum trigeſimum, cùm verifi-
17 cari non poſſet in alimentis, † quæ morte legatariorum expirabant, *l. Dominus §. fin. ff. de vſufruct. Noal. de tranſmiſſ. caſ. 66. num. 17.* in puncto *Rot. d. dec. 959. num. 2. & 3. coram Card. Seraph.*

Tertiò accedit, quod filij horum filiorũ morientium ante etatem triginta annorum nihil prorſus habuiſſent ex hæreditate Aui, quod eſſet magnum abſurdum, non ſolùm contra præſumptam, ſed etiam expreſſam illius voluntatem, qui dum nepotes in con-
18 ditione poſuit de illis cogitauit, † etſi illos expreſsè non vocauit, ſaltèm eiſdem præſumitur præſeruaſſe ſucceſſionem ab inteſtato, vt poſt *gloſ. in l. Lucius ff. de hæred. inſtit. Alex. & alios* firmat præterita deciſio.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Altera præſentis cauſæ Deciſio eſt impreſſa ſupra in hoc eodem tomo ſecundo, & ibi eſt in ordine 534.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Montis Faliſci Cambij.

Lucæ 16. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Contra minores vti hæredes debitoris fuerat relaxatum mandatũ in eorũ proprijs bonis, & perſona, quod ideò reuocandũ deciditur, quia de qualitate hæreditaria non conſtabat, nec ſuffragabatur aditio facta à Procuratore conſtituto per tutorem antequam impleret ſolemnia, provt nec minus altera ipſius tutoris, quia pupilli erant maiores ſeptennio, & ideò etiam ipſi, non ſolus tutor in ea interuenire debuiſſet; Actus verò facti ab ijſdem minoribus, tanquam ſine ſolemnitatibus, eiſdem nocere non poterant.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum relaxatum contra perſonam, & bona propria illius, qui non iuſtificatur eſſe hæres debitoris, reuocari debet.*
2 *Fideicommiſſum, quod literaliter legitur in teſtamento, maiori probatione non eget.*
3 *Identitas bonorum fideicommiſſi probatur ex teſtibus de ea deponentibus, inuctis etiam adminiculis.*
4 *Tempus annorum centum, & vltrà, antiquiſſimum reputatur.*
5 *Identitas in antiquis probatur etiam præſumptionibus, & coniecturis.*
6 *Qualitas hæreditaria concludenter iuſtificari debet.*
7 *Aditio hæreditatis facta à Procuratore conſtituto per tutorem, antequam adimpleuerit ſolemnia, non ſuffragatur.*
8 *Tutor ſi pupilli ſunt maiores ſeptennio, non poteſt per ſe ipſum adire hæreditatem, cùm etiam eorum interuentus requiratur.*
9 *Aditio hæreditatis non probatur ex actibus geſtis à minoribus ſine ſolemnitatibus, & ſupra ſub num. 6.*
10 *Actus geſti à minoribus ſine ſolemnitatibus illis præiudicare non valent.*

DECISIO DCLXXVIII.

REſolutum fuit ſub die 21. * Iunij præteriti executionem mandati ab Audi-
1 tore Cameræ relaxati, contra bona hæreditaria Petri, cum exequatur contra bona propria Hortentij, & fratrum de Ciottis eſſe reuocandã, † quia iſti non ſunt hæredes Petri debitoris, & poſſident Vineam, ſuper qua fuit facta executio, non vti hæreditaria Petri, ſed vti propriam tanquam vocati ad fideicommiſſum quondam Sforti ſenioris de Ciottis, in cuius bonis illa fuit, vt in Deciſione tunc extenſa, cuius fundamenta, hodie cauſa repropoſita Dominis placuerunt.

Fideicommiſſum enim dicti Sforti cum ſubſtitutione reciproca inter omnes eius
2 deſcendentes in infinitum, † & perpetua prohibitione alienationis, literaliter continetur in illius teſtamento; Vocatio autem dictorum fratrum, non fuit reuocata in dubium, & identitas vineæ abundè iuſtificatur
3 ex depoſitionibus Teſtium, † ſuffultis va-
4 rijs adminiculis, cùm tamen in re † antiquiſ-
5 ſima centum, & vltra annorum † ſufficerent etiam præſumptiones, & coniecturæ, ex *Tex. in capitulo cum cauſam de probat.* provt latè ea omnia comprobantur in alia Deciſione, in qua etiam plenè remouentur obiecta aliàs adducta, tàm circa detractiones cõpetentes Petro debitori, quàm circa prætenſa melioramenta.

Nec executio ſuper dicta Vinea ſubſtine-

ri poteſt ex eo, quod fratres Rei conuenti ſint hæredes Petri debitoris, quia talis qua-
6 litas nunquam fuit legitimè iuſtificata, † nec induci valet ex aditione hæreditatis dicti Petri facta per Procuratorem ad id conſtitutum à Chriſtophoro eorum Tutore, neque ex aliis actibus tali nomine ab ipſis geſtis; Aditio enim fuit nulla tanquam facta
7 à Procuratore † conſtituto à Tutore, antequam adimpleuiſſet ſolemnia, & tempore, quo iidem fratres erant maiores ſeptennio, propter quod ipſe non poterat ex ſe hæ-
8 ditatem adire; † ſed requirebatur præſentia pupillorum, vt ſunt *Textus in l. potuit C. de iure deliber. & in l. Pupillus ſi fari, ff. de acquir. hæredit. ibique Gloſſa*, & firmauit *Rota dec. 64.*
9 *num. 8. & 9. par. 8. recent.* † alij verò actus reconſiti in præteritis poſitionibus, vti facti à minoribus abſque vlla ſolemnitate ſtatu-
10 taria, † non potuerunt illis præiudicium inferre, vt plenè dictum fuit in alia *deciſione §. quod enim, & ſequenti*, cum qua propterea vti in omnibus ſubſiſtente Domini trãſierunt.

Et ita fratribus de Ciottis tantùm informantibus, Venturello verò informare non curante reſolutum fuit.

Altera præſentis cauſa deciſio coram dicto R. P. D. Emerix eſt impreſſa ſupra in hac eadem tomo ſecundo huius decimæ octauæ partis rec. vbi eſt in ordine 554.

R. P. D. V B A G O.

Mediolanen. Prioratus.

Veneris 20. Martij 1676.

A R G V M E N T V M.

Probatio qualitatis iuriſpatronatus principaliter in hac Deciſione deducitur; illud nempè eſſe gentilitium, & agnatitium ex enunciatiuis, inſcriptionibus in Eccleſia, ex verbis poſteris, & ſucceſſoribus per lineam maſculinam, ex hiſtorijs, & demum ex obſeruantia deſumpta, quæ omnia probata illius exiſtentia, pluſquã exuberant ad hunc effectum, reiecta interpretatione, quod quibuſdam in locis denominentur, etiam poſteri, & ſucceſſores, quia dd. verba ſunt verificabilia, etiã verificabilia in deſcendentibus à fœmina, vel adſit reſtrictiua ipſis, & nonnullis, quia habita probatione illius qualitatis, hęc, & ſimilia nihil, aut parũ concludunt.

S V M M A R I V M.

1 *Iuſpatronatus à Sacra Rota declaratum, maiori declaratione non eget.*
2 *Iuriſpatronatus qualitas, poſita illius ſubſtantia lenioribus probationibus probatur.*
3 *Iuſpatronatus eſſe gentilitium ex quibus remaneat iuſtificatum, & num. ſeqq.*
4 *Enunciatiuæ antiquæ plenè probant.*
5 *Iuſpatronatus eſſe agnatitium reſultat ex verbis poſteris, & ſucceſſoribus per lineam maſculinã deſcendentibus.*
6 *Iuſpatronatus ſi dicitur eſſe alicuius nobilis familiæ, eo ipſo remanet probata qualitas gentilitia, & agnatitia.*
7 *Agnati ſunt, qui retinent nomen familiæ, non autem filij, & deſcendentes à fœminis.*
8 *Inſcriptiones factæ in Eccleſia plurimum attenduntur ad probationem iuriſpatronatus, & qualitatis illius.*
9 *Hiſtoricis etiam maximè circa probationem defertur.*
10 *Iuſpatronatus eſſe gentilitium, & agnatitium ex hiſtoricis remanet probatum.*
11 *Iuſpatronatus, cuius initij memoria non extat ex hiſtorijs probatur.*
12 *Iuriſpatronatus qualitas, ex illius obſeruantia remanet iuſtificata.*
13 *Probatio, quæ ex obſeruantia reſultat, dicitur concludentiſſima probatio, etiam qualitatis iuriſpatronatus.*
14 *Obſeruantia etiam ſola ſufficit ad probandam qualitatem iuriſpatronatus.*
15 *Obſeruantia probat iuſpatronatus pertinere ad ſolos maſculos, quamuis verificatum non ſit adfuiſſe fœminas, eaſque præſentare volentes fuiſſe excluſas.*
16 *Iuſpatronatus etiamſi dicatur ſpectare ad aliquos de familia, non inde excluditur tota familia, ſi nulla dictio taxatiua ſit expreſſa.*
17 *Ratio declarationis magis attenditur, quàm ipſa declaratio.*
18 *Verba* poſteri, & ſucceſſores, *quamuis comprehendant etiam deſcendentes à fœminis, tamen ſecundùm ſubiectam materiam reſtringuntur ad ſolos deſcendentes maſculos.*
19 *Hæredum nomen reſtringitur ad hæredes ſanguinis, & non comprehendit deſcendentes fœmarum, vbi aliunde dignoſcitur iuſpatronatus eſſe gentilitium.*
20 *Iuſpatronatus etiamſi dicatur ſpectare ad nonnullos de familia, non ideò excluduntur omnes de eadem familia.*
21 *Verbum*, nonnulli, *ſiue* aliqui, *accipitur etiam in ſenſu vniuerſali, & omnes ſignificat.*
22 *Dictio relatiua, & reſtrictiua*, ipſis, *adhuc refertur ad omnes, ſi aliunde probatur aliquid ad omnes ſpectare.*
23 *Probatio aliunde reſultans, excludit vim reſtrictiuæ, quæ ex dictionibus* nonnullis ipſis, *& huiuſmodi forſitan reſultaret,*
24 *Præſentatus à familia, ad quam ſpectat ius præſentandi, in concurſu præfertur præſentato ab alia familia, quæ vel nullum ius habet, vel minus habere conuincitur.*
25 *Præſentatus à deſcendentibus perſonarum, quæ aliàs præſentarunt inſtituendus eſt, etiamſi non probetur deſcendentia earum à fundatoribus.*

D E C I S I O DCLXXIX.

VACANTE Priorata Eccleſiæ S. Mariæ de Campo Mortuo, Secretarius Angelus, & Petrus fratres, ac alij plerique de

de nobili familia Mantegatia Canonicum, Ioannem Baptistam Mantegatiam, alij verò asserentes se de eadem familia, vel per fœminas ab ea descendere Abbatem Constantium Galleratum præsentarunt. Orta propterea controuersia cui deberetur institutio Io: Baptista primo ab Ordinario, & deinde à Rota sententiam fauorabilem reportauit, à qua cùm mihi fuerit commissa causa appellationis dubitaui, An sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini confirmandam esse censuerunt.

Etenim validitas non fuit controuersa, & iustitia visa est satis clara, quia, quod Prioratus sit de iurepatronatus, non fuit dubitatum, nec dubitari potuit, non solùm quia
1 ab vtraque parte asserebatur, † sed etiam quia fuit aliàs in hoc Sacro Tribunali plenissimè firmatum *in Mediolanen. Prioratus* 14. *Martij* 1646. *coram bo. me. Card. Corrado*, ac etiam ex infrà dicendis sufficienter dignoscitur.

Quo autem ad qualitatem ipsius Patro-
2 natus, quæ suppositâ eius substantia, † leuioribus probationibus solet esse contenta *decis.* 675. *num.* 3. *propè fin. par. prima rec.* Visum est eum dignosci familiarem, itavt ad solos de nobili familia Mantegatia existentes pertineat ex pluribus. Et primò, ex præsentatione de anno 1490. effectum sortita, in qua expresè habetur Prioratum esse de iurepatronatus illorũ de agnatione de Mantegatijs, ibi, *'qui Prioratus de iurepatronatus in-frascriptorum de agnatione de Mantegatijs existit,*
3 Summ. *num.* 29. † quæ verba qualitatem gentilitiam apertè præferunt *Rocc. de iurepatr. in ver. competens num.* 10. *in fin. ver. sed hanc tamen conclusionem, Rot. decis.* 395. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* Et propter magnam † antiquitatem,
4 etiamsi enunciatiuè tantùm sint prolata attenduntur, & probant *Dec. cons.* 42. *nu.* 11. *vers. hinc est, Peregr. cons.* 33. *num.* 19. *lib.* 1. & in hoc proposito *Rota decis.* 482. *num.* 3. *par.* 1. *recentior.*

Secundò, ex Bulla san. mem. Innocentij Octaui de anno 1492. in qua idem Summus Pontifex ait, quod cùm sibi plenè informato non solùm per instrumentum antiquæ sententiæ, sed etiam voce, & fama, & quam pluribus alijs liquidè constiterit illos de Domo, & familia de Mantegatijs fuisse, & esse fundatores, & dotatores, & veros Patronos dicti Prioratus, sicut Sixtus Quartus suus Prædecessor decreuerat, & declarauerat, illud pertinere ad certos quosdam de eadem familia existentes, ipse quoque motu proprio declarat eodem modo pertinere, etiam ad quosdam alios de eadem familia existentes, & expresè addit, *& eorum, ipsorumque cuiuslibet eorum posteris, & successoribus per lineam masculinam descendentibus*, Summ.
5 *num.* 30. † quæ pariter verba apertè important iuspatronatus esse familiare, & agnatitium *Lambertin. de iurepatr. lib.* 1. *par.* 1. *quæst.* 2. *art.* 8. *num.* 1. *& seqq. Lotter. de Benef. lib.* 2. *qu.* 11. *n.* 3. *vers. gentilitius, Rot. coram Bich. dec.* 206. *n.* 3.

Tertiò, ex Bulla fa. me. Pij Quarti, in qua habetur iuspatronatus esse Laicorum nobilium familiæ de Montegatijs, Summ.
6 *num.* 31. *in princ.* † quod pariter probat iuspatronatus esse gentilitium, vt per *Lotter. d. quæst.* 11. *num.* 3. *Rot. decis.* 374. *num.* 11. *par.* 11. *rec. & coram Vbaldo dec.* 127. *num.* 4. *tom.* 3.

Quartò, ex inscriptionibus antiquis, quarum vna in Ecclesia existens, dicit, *Mantegatia Domus Templum hoc struxit agro pingui, multoque reddita Patronatus titulo donauit*, alia verò existens in Campanili, *Patronatus de Mantegatijs*, quæ præsertim vltima qualitatem agnatitiam apertè conuincit, cùm agnati sint illi, qui retinent nomen familiæ, &
7 de Mantegatijs vocantur, † non autem filij, & descendentes fœminarum *l. familiæ* 196. *ff. de verb. signif. Bald. in l.* 1. *num.* 7 & 8. *C. quæn. non petit. part.* Et non est dubium similes in-
8 scriptiones † multum attendendas esse *glos. in cap. cum causam verb. per libros antiquos vers. item si reperiatur de probat. Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina numer.* 97. *vers. similiter litera de cons. poss. & propriet. Bald. cons.* 110. *vers. in contrarium lib.* 1. *Rocc. de iurepatr. in ver honorificum num.* 83. *in fin. vers. an autem iuspatronatus, Rota decis.* 482. *num.* 4. vbi quod sæpiùs fuit firmatum *in Rota par.* 1 *& decis.* 374. *num.* 7. *vers. quibus accedit par.* 2. *recent.* Et præcisè de inscriptionibus præfatis aliàs firmauit *Rota in dicta Mediolanen. Prioratus* 14. *Martij* 1646. §. *Huiusmodi enim*, vbi aliæ plures Decisiones, & auctoritates cumulantur *coram Cardinali Corrado*.

Quintò, ex historijs antiquis, Pennoti, & Bugati in quibus eodem modo refertur iuspatronatus Ecclesiæ prædictæ fundatum fuisse à nobili familia Mantegatia, & ad eam
9 pertinere, † quibus historijs pariter deferendum esse, aliàs censuit *Rota in hoc proposito coram Dunozetto inn. decis.* 502. *num.* 2. † Et præ-
10 cisè ad probandum iuspatronatus esse gentilitium *in recent. decis.* 237. *num.* 9. *par.* 13. vbi quod hoc maximè procedit, quando vt
11 hic, agitur de iurepatronatu, † cuius initij memoria non extat, & valdè honorifico.

Sextò denique, ex continuata obseruantia admittendi omnes de eadem familia nobili Mantegatia, eosque solos, cui obser-
12 uantiæ † multum semper detulit Rota in hac materia probandi qualitatem iurispatronatus, vt *coram Merlino decis.* 798. *num.* 11. *& in recent. decis.* 237. *num.* 11. *par.* 13. adeòvt
13 eam dixerit † concludentissimam probationem *in decis.* 220. *num.* 13. *par.* 11. *recent.* Et
14 de se solam † sufficientem ad istum effectũ *in decis.* 482. *num.* 6. *par.* 1. *recent. & decis.* 446. *n.* 7. *coram Reuerendis. Royas*.

Neque obstare visum est, quod opponebatur contra hanc probationem ab obseruantia deductam non fuisse ostensum aliquando extitisse descendentes fœminarum, seú alios hæredes extraneos volentes præsentare, & fuisse reiectos, quia maxime verisimilitudo, quod in diuturnissimo tempore plurium sæculorum, & familia nume-

rosissima similes hæredes extiterint, ac propter conspicuam qualitatem iurispatronatus illud non negiexerint, & spreuerint,
15 operatur, † vt absque alia probatione eorum existentiæ, ac petitionis obseruantiæ vim faciat, provt alias considerauit *Rota in decis. 41. num. 20. vers. quinto quia post Vsian. de iurepatron.*

Nec releuat, quod sa. mem. Sixtus Quartus per suas literas declarauerit iuspatronatus spectare ad quinque viros de eadem fa-
16 milia, non autem ad totam † familiam, quia
17 dum nullam addidit taxatiuam, † vila est magis consideranda ratio declarationis, quâ ipsa declaratio, iuxtâ tradita *per Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. n. 5. Rot. coram Merlin. dec. 471. num. 12. & in rec. decis. 159. num. 1. par. 10. & dec. 538. num. 90. par. 13.* Quæ ratio non alia fuit quam, quia iuspatronatus esset fundatus ab ipsa familia, & ad eam pertineret, vt deprehenditur ex lectura literarum, & apertè declarauit Innocentius Octauus in sua Bulla supra relata, dum propterea dixit, quod sicut ipse Sixtus Quartus decreuerat, spectare ad illos quinque, ità non immeritò etiam decernere potuisset, seù forsan etiam debuisset, ad alios quosdam, provt decernit ipse Innocentius, ex quo sibi innotuerat eos quoque de ipsa familia existere, d. Summ. num. 30.

Provt neq; releuat aliud obiectum, quod deducebatur, ex eisdem literis Sixti Quarti, dum dicunt, iuspatronatus spectare ad illos quinque, eorumque posteros, & successores. Nam licèt hæc verba, *posteri*, & *successores*, apta sint comprehendere etiam descendentes fœminarum, aliosque de fami-
18 lia non existentes, † tamen secus est vbi subiecta materia hoc non patitur, quia tunc ab ea restringuntur ad solos descendentes masculos, vt firmatur per *Buratt. decis. 206. num. 9.* Et hic est casus noster, dum Sixtus loquebatur de iurepatronatus familiari, & sui natura ad solos descendentes per lineam masculinam transitorio, vt expressè declarauit Innocentius Octauus in præfata sua Bulla. Et in terminis, imò in fortioribus
19 de nomine hæredum, † quod restringatur ad hæredes sanguinis, & non comprehendat descendentes fœminarum, si aliundè dignoscitur iuspatronatus esse gentilitium, *Rota coram Vbaldo decis. 127. num. 3. vers. non obstat tom. 3. & coram Card. Celso decis. 106. n. 11. & in recent. decis. 103. num. 11. & decis. 237. n. 16. par. 13.*

Nec pariter releuat, quod tàm in literis Sixti Quarti, quam etiam in literis Innocentij Octaui nõ dicatur iuspatronatus fuisse fundatum ab omnibus de familia, sed à nonnullis. Quia illud verbum *nonnulli*, appositum est respectiuè ad verbum Ciues Mediolani, dicunt enim Bullæ, *Dudum nonnulli Ciues Mediolani de Domo, & familia de*
20 *Mantegatijs fundauerunt &c.* † Et sic non excludit fuisse omnes de eadem familia fundatores, maximè cùm non sit nouum simile
21 verbum, *nonnulli*, † siuè, *aliqui*, accipi in sensu vniuersali, & omnes significare, vt per *Gemin. cons. 29. num. 2. Crauet. cons. 294. nu. 4. & cons. 563. nu. 3. Cephal. cons. 347. num. 14. Menoch. cons. 609. num. 18. Surd. cons. 33. num. 20. & seq.*

Et sic nihil facit, quod in eisdem literis subiungatur iuspatronatus fuisse reseruatũ ipsis fundatoribus, eorumque posteris, quia non propterea conuincitur restricta reseruatio ad aliquos de familia tantùm per dictionem illam relatiuam, & restrictiuam,
22 *ipsis*, † dum verba, ad quæ refertur intelligi possunt de omnibus, & quod de omnibus intelligi debeant aliundè probatur, nempè ex inscriptionibus in Ecclesia, & Campanili existentibus, ex historijs, aliisque supra consideratis iuspatronatus toti familiæ nobili Mantegatiæ pertinere demonstranti-
23 bus, † quæ de se apta essent elidere vim restrictiuæ deduci solitæ ex præfatis dictionibus, *nonnullis*, & *ipsis*, iuxtâ tradita per *Menoch. cons. 349. num. 19. Roland. cons. 55. num. 54. & seq. lib. 3. Bert. consil. 88. num. 38 & 39. Rota coram Cerino dec. 507. num. 5.*

Firmata autem qualitate iurispatronatus gentilitia, sequitur iustè fuisse pronunciatum institutionem deberi Ioanni Bapt. ab illis de nobili familia Mantegatia præsentato, non autem Constantio, qui à prætendentibus se descendere ab ea per fœminas, aliosque sese de illa esse non probanti-
24 bus præsentationes reportauit, † cùm ad eos de dicta familia nobili tantùm ius præsentandi ex patronatu gentilitio pertineat, *Paris. cons. 48. num. 8. & seq. lib. 4. Rocc. de iurepatr. in vers. ipse, vel is num. 71. Rota decis. 234. num. 15. & decis. 374. num. 9. par. 11 rec.*

Quod autem qui præsentarunt Ioannem Baptistam sint de illis, ad quos pertinet iuspatronatus, satis constare visum est, *ex tradit. in eius Summ. à num. 5. ad 21.* dum probant eos descendere ab illis, qui aliàs præ-
25 sentarunt, vel præsentationibus, † aliisue prouisionibus de Prioratu factis consenserunt, quod sufficit, absque eo quod probent descendentiam ab illis, qui Iuspatronatus fundarunt, vel aliàs se Patronos declarari obtinuerunt, præcipuè ad hunc effectum, vt præsentatus ab eis debeat institui, *Gregor. decis. 149. num. 6. Arguell decis. 58. nu. 20. in recent. decis. 224. num. 9. in fi nu. par. 1. dec. 446. num. 15. par. 9. rec.*

Et ità &c. vtraque &c.

R.P.D.

R. P. D. CALATAIV.

Fauentina Penſionis.

Veneris 20. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur penſio ſuper Parochiali reſeruata, quia à Titulari illius valor per aſcenſum probatus nõ erat, nedum de tempore gratiæ, ſed nec etiam, quod de præſenti remaneant centum pro rectore; Quinimò conſtante de contrario ex teſtibus ipſius Rectoris deponentibus Eccleſiæ redditus vix aſcendere ad annua ſcuta 70. prorſus inſufficientia, nedum pro penſione, ſed etiam pro congrua.

SVMMARIVM.

1 *Penſionarius in iudicio petitorio tenetur probare valorem beneficij per aſcenſum de tempore reſeruationis penſionis, & n. ſeqq.*

2 *Clauſula*, dummodò remaneant centum pro Rectore, *in reſeruatione penſionis, requirit illius probationem, vt penſio ſuſtineri poſſit.*

3 *Clauſula*, dummodò remaneant centum pro Rectore, *habet tractum ſucceſſiuum, & requirit verificationem de omni tempore.*

4 *Teſtes examinati ſuper ſtatu beneficij, non faciunt ius quoad omnes, & in alia cauſa validitatis, vel nullitatis penſionis.*

5 *Teſtes, vt probent valorem beneficij, deponere debent, quæ bona poſſideat Eccleſia, quos fructus reddant, & quibus oneribus grauata ſit.*

7 *Teſtes illi præferuntur ſuper valore beneficij, qui præcisè deponunt, quæ bona, & redditus de præſenti Eccleſia poſſideat, itaut illius onera detrahi poſſint.*

7 *Onera neceſſaria detrahenda ſunt ex valore beneficij.*

8 *Penſio parochiali impoſita non ſubſtinetur, ſi illius redditus ſint reducti ad annua ſcuta 70 vix ſufficientia, non pro penſione, ſed pro ſola congrua Rectoris.*

DECISIO DCLXXX.

SVPER Parochiali Eccleſia S. Stephani de Caroleto, de qua anno 1636. prouiſus fuit per Sedem Apoſtolicã Matthæus Burgus, reſeruata fuit ad fauorem Ferdinandi Cennini annua penſio ducatorum vigintiſeptem auri de Camera ſuper fructibus, quos idem Titularis aſſeruit aſcendere ad ducatos 130. ſimiles, adiecta tamen in literis Apoſtolicis ſolita clauſula, *dummodò centum remaneant pro Rectore*, ſucceſſor Burgi fuit Pirrus Seuerolus, & per illius obitum fuit de dicta Parochiali prouiſus Hieronymus Gotius, qui reproducto monitorio in iudicio petitorio coram A. C. ſuper nullitate dictæ penſionis ſententiam reportauit, vndè cauſa mihi commiſſa, & bis diſputato dubio, An penſio ſubſtineatur, tandem hodie negatiuè reſolutum fuit.

Quidquid enim ſit, An Penſionarius, qui per triginta annos penſionem exegiſſe prætendit, teneatur iuſtificare valorem narratum per aſcenſum ad effectum obtinendi in petitorio, maximè quando huiuſmodi narratiua facta fuit à primo Titulari, qui onus probandi valorem in ſe, & ſucceſſores ſuos aſſumpſit, & quidquid ſit, an tale onus tranſeat in quoſcumque ſucceſſores, in quibus Dominorum ſuffragia diſcordabant. Ratio potiſſima reſolutionis fuit, Penſionarius non ſolùm tenetur probare
1 valorem† per aſcẽſum de tempore reſeruationis, quando agitur in petitorio, ſed etiã probare debet, quod ſcuta centum rema-
2 neant pro Rectore† ſtante clauſula *dummodò* in literis appoſita, quæ habet tractum ſucceſſiuum, †
3 & requirit iuſtificationem omni tempore, vt dixit *Rota in Hyperigen. penſionis coram Meltio apud Tondut. de penſ. cap. 55. num. 15. & 19. & coram Canalerio deciſ. 383. & coram Bichio deciſ. 225. num. 12. & in recent. deciſ. 306. num. 21. par. 10. & deciſ. 187. num. 23. par. 11. & in Imolen. Penſionis 13. Maij 1675. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Talis autem probatio non reſultat ex quatuor teſtibus examinatis vſque de anno 1670. ſuper ſtatu beneficiorum Diœceſis
4 Fauentinæ, † tùm quia ſunt examinati inter alios, & in alia cauſa, nec percutiunt tempus præſens; tùm quia nullus eorum dicit, quæ bona poſſideat Eccleſia, quos fructus reddant, & quibus oneribus grauata
5 ſit, † prout requiritur ad probandum valorem, *Rot. coram Canal. deciſ. 383. & coram Merlino deciſ. 716. num. 1. & in recent. deciſ. 286. num. 8. par. 11 & deciſ. 178. num. 20. par. 12.*

Imò ex octo teſtibus vltimo loco formiter examinatis ad inſtantiam ipſius Penſionarij probatur contrarium; Iſti enim præciſè deponunt, quæ bona, & redditus Ec-
6 cleſia de præſenti poſſideat; † Itaut deductis oneribus neceſſarijs, †
7 prout detrahi debent, *Adden. ad Burat. deciſ. 418. in fine, & deciſ. 500. num. 21. par. 4. tom. 2. recent.* vix remaneant pro Titulari ſcuta ſeptuaginta annua Summ. Hieronymi *num. 9.* & ſic inſufficien-
8 tia nedum pro penſione, † ſed etiam pro eius congrua.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Confirmata fuit hæc Deciſio ſub die 11. Decembris 1676. coram eodem R. P. D. Calataiù, quæ inferius ſuis loco, & tempore apponetur.

R. P. D.

R. P. D. VBAGO.

Brundusina Pecuniaria.

Veneris 20. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam immissionem in Saluiano, de cuius requisitis constabat, opponebatur exceptio cambiorum minus legitimè solutorum, sed ea nõ obstare visa est ex publico instrumento solidationis, ità vt vel illud impugnans hanc qualitatem, licèt in negatiua consistentem; tanquam fundamentum suę intentionis probare teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Immissio in Saluiano dolio de suis requisitis conceditur, quæ sunt creditum, & hypotheca, possessio debitoris, & rei conuenti.*

2 *Hypotheca ex obligatione informa quarentigiæ resultat.*

3 *Cambia non debentur si non constat de transmissione literarum ad nundinas.*

4 *Solidatio computorum facit præsumere cambia fuisse licitè soluta, earumque literas transmissas ad nundinas.*

5 *Debitor in solidatione computorum non præsumitur, se debitorem constituisse, nisi omnia pro iustitia contractus necessaria interuenissent.*

6 *Contractus solidationis computorum impugnans, ex quo non interuenerint requisita necessaria pro iustitia validitatis illius, hoc ipse probare tenetur.*

7 *Negatiuam probare tenetur, qui contractum impugnat.*

8 *Executio contractus impediri non debet, si illius exceptiones non fuerint probatæ, maximè si sit iuramento, & obligatione quarentigiæ vallatus.*

9 *Instrumentum, & propriam confessionem impugnans, cùm sit actor in exceptione, fundamentum eiusdem exceptionis probare tenetur.*

10 *Cambij executio non retardatur per exceptionem non transmissionis literarum ad nundinas, si illa petatur pro sorte, vel minori summa, quàm sors, & n seq.*

11 *Sortis cambij executio, vt non retardetur per exceptionem cambiorum illegitimè debitorum, sufficit illam esse dubiam, an debeatur, vel non.*

12 *Exequutio instrumenti quarentigiati non retardatur, si clarum non est summam in illo contentam non deberi, cùm alioquin in dubio semper concedenda sit.*

13 *Creditor in forma quarentigiæ non prohibetur plura intentare iudicia, donec satisfactionem obtineat.*

14 *pro Obligatione in forma Camera plura possunt introduci iudicia, etiam vsque ad integram satisfactionem crediti.*

15 *Præscriptio decennalis vt impediat immissionem in Saluiano, requirit scientiam creditoris de alienatione facta in tertium.*

16 *Creditor, vt ab exercitio suæ hypothecæ excludatur præscriptione decennali requisita, quod fuerit præsens.*

17 *Saluianum ad impediendum requiruntur triginta anni, si in instrumento adest constitutum, & precarium, vel pactum capiendi possessionem propria auctoritate.*

DECISIO DCLXXXI.

A Decisione coram Reuerendiss. D. meo Matthæio prima * Nouembris 1673. immissionem denegante, fuit coram eodem recessum 13. * Maij 1675. & causa hodie à me repropolita, pro secundo loco decisis produt resolutio sub fundamento, quod concurrant tria necessaria requisita ad immissionem in Saluiano, nempè creditum cum hypotheca possessio debitoris tempore contracti debiti, & rei conuenti tempore
1 motæ litis. † quibus stantibus non posse immissionem denegari, fuit sępissimè resolutum, vt coram *Seraph. decis. 085. num. 5. & decis. 828. num. 3. coram Buratto decis. 822. nu. 1. coram Gregorio decis. 491. num. 6. coram Duran. decis. 401. num. 1. & in recent. decis. 347. num. 1. & dec. 318. num. 2. par. 6.*

Possessiones siquidem debitoris, & rei conuenti non fuerunt per partes positæ in controuersiam; Creditum verò cum hypotheca deducitur ex instrumento publico, aliàs dato die 13. Maij præteriti, Summar. *num. 1.* in quo Panara se constituit debitorem in ducatis 5448. & pro illorum solutione obligauit in forma quarantigiæ se, &
2 omnia bona sua, & ex ista obligatione hypothecam in bonis inducit, dixit *Rota decis. 26. num. 5. post Pacif. de Saluiano, & Surd. decis. 32. num. 10.*

Nec creditum dici potest illiquidum, & insubsistens, eo quia prædictum instrumentum, ex quo deducitur, contineat solidationem computorum, in qua comprehensi dicantur fructus cambiorum, & recambiorum, qui non debebantur tanquam illiciti,
3 & vsurarij, † dum non constat de transmissione literarum ad nundinas, iuxtà *decis. Bichij 74. num. 14.*

Quoniam licet satis visum fuerit Dominis responsum ex præcedenti *decisione coram dicto Reuerendissimo Matthæo §. Et ex his patet, cum duobus sequen.* attamen addebant, quod *decisio Bichij 74.* non habet locum in præsenti hypothesi, in qua non versamur in sola, & mera solutione fructuum cambij, sed in confessione debiti facta per debitorem, ac in instrumento emissa in certa summa, com-
4 putatis omnibus prætentionibus; † quastante solidatione computorum intrat præsumptio, vel quod non sint computatis; siue quatenùs computati, quod spaccia, seù literæ sint transmissæ ad nundinas, & computatio fructuum subsistat; Nam verisimile non est, quod Panara se debitorem
5 fecisset, † sine præcedenti inspectione, & discussione; An literæ fuissent transmissæ, nec quod solidasset, nisi sibi omnia pro iustitia

ſtitia **contractus neceſſaria præceſſiſſe con-**
ſtitiſſet, *Abb. conſ.* 523. *num.*6. *Rota Iannen. de-*
*ciſ.*26. *ſub num.*4. *verſ. ſub quibus omnibus, &*
*Rota Romana deciſ.*130. *num.*17. *par.*5. *ac dec.*89.
*num.*19. *par.*10. *recent.* Itàvt ſaltèm transfun-
6 datur onus impugnanti contractum † con-
trarium probandi, *Gratian. diſcept.*920. *n.*14.
*Gregor. deciſ.*269. *num.*8. *& in Romana pecuniaria, ſeù iuſtificationi. creditorum* 31. *Martij* 1674.
coram Cardinali Veroſpio, quamuis probatio
7 conſiſtat † in negatiua, *Gratian. diſcept.*569.
*numer.*6. *&* 7. *par. prima, & deciſ.*27. *numer.*23.
*par.*5. alias eiuſdem contractus exequutio
8 impediri non debet, † maximè cùm ſit val-
latus iuramento, & habeat obligationem
quarantigiæ, iuxtà ritum Magnæ Curiæ
Neapolis, & conſiderauit *Rota deciſ.* 540.
*num.*10. *par.*2. *& deciſ.*166. *num.*10. *par.*10. *rec.*
excipiens enim contra iuratum inſtrumen-
tum, & contra propriam debiti confeſsio-
9 nem, † cùm fiat actor in exceptione, funda-
mentum exceptionis ſuæ plenè probare te-
netur, *Conar. variar. reſolut. lib. ſecundo cap.*6.
*num.*4. *&* 5.

Tantò magis, quod ſumma reſidualis
contenta in Inſtrumento ſolidationis, pro
qua petitur immiſſio, non eſt maior, ſed
valdè minor, quàm prima ſors principalis
10 data ad cambium, † adeòvt dubitari non
poteſt, ad terminos *dictæ deciſionis* 74. *Bichij*,
recepiſſe incrementum à fructibus, vel cam-
bijs decurſis, nàm prima ſors eſt ducato-
rum 8639. & ſumma reſidualis ſolidata,
& confeſſata eſt ducatorum 5448. & proin-
de actio dirigitur ad immiſſionem pro reſi-
11 duo ſortis principalis iam ab initio † datæ,
& ad illius conceſſionem ſufficit eſſe dubiũ,
12 an ſit debita, vel indebita, † itàvt retar-
danda non veniat exequutio inſtrumenti
quarentigiati, *Rota deciſ.*74. *num.*29. *par.*10.
recent.

Neque tollitur creditum ex compenſa-
tione per Marchioniſſam in alio iudicio pe-
nès dictam Magnam Curiam Neapolis op-
poſita, quia non conſtat, quod fuerit per
Iudices admiſſa, imò adhuc pendet lis in-
deciſa, vt ex fide Notarij ipſius Magnæ Cu-
riæ, Summ. Principis *num. vnico*, non enim
ex eo, quod creditor ſuum iudicium inten-
tat quando habet pacta, & clauſulas exequ-
tiuas, vt importat obligatio in forma qua-
13 rentigiæ, † prohibetur alia iudicia inten-
tare, donec obtineat ſatisfactionem effecti-
14 uam ſui crediti, ſprovt de † obligatione in
forma Cameræ, ſenſit *Rota deciſ.* 163. *&* *de-*
*ciſ.*197. *num.*4. *poſt Zacch. de oblig. Cam.*

Subſiſtente igitur credito, ſubſiſtit ſpari-
ter hypotheca, ad quam tollendam non re-
lenat obiectum præſcriptionis ſublatum in
facto, ex præcedenti *deciſione coram dicto Re-*
uerendiſſimo Matthæo; §. *Quo verò*, cùm ad
perfectionem decennij deficiat decem men-
ſes, & vltrà præter quam quod animaduer-
terunt Domini hanc exceptionem decen-
nalis præſcriptionis non potuiſſe afficere
Marchioniſſam, dum vt ipſam afficeret,
15 duo copulatiuè requirebantur, † ſcientia
ſcilicèt alienationis bonorum in reum con-
uentum, tanquàm principale requiſitum
ad præſcriptionem inducendam, *Rota deciſ.*
103. *num.*6. *&* 5. *par.*14. *recent. & in Peruſina*
Saluiani 28. *Iunij* 1675. §. *pro cenſu, &* §. *non*
prima, coram R.P.D. meo Rondinino, nec non
16 præſentia † ipſius Marchioniſſæ creditricis
ad formam *Text. et l. fin. C. de long. temp. præ-*
*ſcript. Merlin. deciſ.*811. *num.*4. *&* 5. *et ſeq. et de-*
*ciſ.*108. *num.*1. *par.*14. *recent.* Quorum neu-
trum iuſtificatum apparet; Immo conſide-
ratum etiam fuit, quod inſtrumentum ſo-
lidationis prædictæ, continet clauſulam
conſtituti præcarij, & pactum de capienda
17 poſſeſsione, †& ideò ad illius actionem pre-
ſcribendam non ſufficere decennalem lap-
ſum, ſed trigenarium requiri, vt ſenſit *Pa-*
*cific. de Saluiano inſpect.*3. *cap.*2. *num.*1029. *&*
*Rota deciſ.*185. *num.*9. *par.*10. *rec.*

Et ita vtraque Parte informante, reſolu-
tum fuit.

Alia duæ Deciſiones in hac cauſa emanarunt,
quarum altera eſt ſupra in hoc eodem tomo ſecun-
do huius decimæ octauæ partis recent. vbi eſt in or-
dine 518. ***cuius in calce etiam aliam concordantem***
inuenies.

R. P. D. RONDININO.

Romana lucri Dotis.

Veneris 20. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quomodo accipiatur in iure verbũ illud *pars*, plerumque complectitur hæc deciſio, quod ſcilicet regulariter medietatem importet, maximè quando fuit in abſtracto prolatũ, & aliquid non habeamus, quod illud ad minorem partem coarctet, ſecus verò ſi idem ex verbis adiunctis reſtringitur iuxtà ſubiectam materiam, indicantis arbitrio ex coniecturis voluntatis contrahentium efformato.

SVMMARIVM.

1 *Bona in conſtitutione dotis filiæ per matrem ſibi*
reſeruata veniunt ſub fideicommiſſo ab eadem
matre poſtea conſtituto.
2 *Dos per matrem filiæ tradita remanet in hæredi-*
tate eiuſdem filiæ.
3 *Verbum* pars *intelligitur de medietate ſi profer-*
tur in abſtracto, ſecus ſi ab alijs verbis adiun-
ctis reſtringitur. & num. ſeqq.
4 *Verba etiam vltra eorum naturam, interpretan-*
turiuxta ſubiectam materiam, indicantis ar-
bitrio ex coniecturis voluntatis contrahentium
efformato.
5 *Verbum* pars *interpretatur pro dimidia, dum*
nihil habemus, quod illud ad minorem partem
coarctet.
6 *Alienatio bonorum mobilium facta à matre, præ-*
ſumi-

sumitur in fraudem l. hac ædictali C. de secundis nuptijs, *& quando*.

7 *Alienatio voluntaria, & gratuita facta à matre binubis, non præiudicat filijs*.

8 *Æqualitas seruanda est inter filios prioris matrimonij, & Vitricum*.

9 *de Bonis, quæ solum extabant de tempore mortis coniugis prædefuncti, lucrum dotis debetur in materia* l. hac ædictali C. de secundis nupt.

DECISIO DCLXXXII.

REASSVMPTA disputatione super bonis conferendis ex hæreditate Constantiæ Zoilæ ad effectum deducendi lucrũ dotale Gaspari Griſciano Viro, siue illius hæredibus debitum, ob eiusdem Constantiæ prædecessum sine filijs illius matrimonij, Domini hunc in modum permanserunt in decisis 11. Decembris* 1675. coram me.

Dicebant itaque Domini Domum Gaspari Griſciano à Constãtia Zoila in dotem traditam fuisse in eiusdem Constantiæ bonis exceptis Apotheca, parte, quæ separatim locabatur cum mansione, Cortiletto, & Cantina contiguis, quæ membra Domus Hortentia eiusdem Constantiæ mater, cùm à principio illam filiæ tradidit in dotem sibi reseruauit, vt sunt clara verba capitulorum matrimonialium in ipso instrumento dotis mihi originaliter exhibito, hunc in- 5
modum explicatorum, ibi: Per dote promettono dare vna casa, eccetto la Bottega, e parte, che si appigiona separatamente, & in particolare hoggi hà il Tessitore, quale s'intenda eccettuata, e resti propria della Signora Hortentia, e non s'includa altrimente in detta dote. & declarando hæc verba capitulorum in subsequenti instrumento dotali, ibi: Infradicenda declaratione capitulis addita, videlicet, quod Apotheca, & pars, quæ separatim locatur, intelligatur cum Mansione, Cortiletto à tergo, & Cantina contiguis, & ad præsens per Textorem in locationem retentis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, quæ membra Domus Hor- 3
tentiæ reseruata † remanent in subsequenti fideicommisso ab eadem Hortentia posteà condito, alia parte Domus in dotis causam 3
liberè distracta, † atque ideò in hæreditate Constantiæ filiæ dotatæ adhuc permanente, ad literam *Tex. in l. si ex toto fundo ff. de legat.* 1.

Quæ autem, & quanta esset hæc pars exceptuata, quæ Textori locabatur, & quæ non remanet in hæreditate Constantiæ, Domini noluerunt determinare quousque non afferantur meliores demonstrationes, vt videri possit, an pars Domus exceptuata, quæ separatim erat locata Textori, consisteret non in medietate Domus vltra mansionem, Cortilettum, & Cantinam, sed in ipsa mansione, Cortiletto, & Cantina con- 3
tiguis, quasi verbum illud *pars* † intelligatur de medietate, quando profertur in abstracto, secus autem quando est restricta ab adiunctis quasi intentio contrahentium fuerit excipere Apothecam, & pars, quæ separatim locabatur Textori intelligatur illa cum mansione, Cortiletto, & Cantina contiguis hoc est in mansione, cortiletto, & cantina contiguis hunc in modum verbum 4
illud *pars*, † quod ex sui natura medietatem integrã denotat, declarando iuxtà subiectam materiam iudicantis arbitrio ex coniecturis voluntatis efformato iuxtà mentem contrahentium, prout est adiectum, inquit *Vulpianus in l. nomen filiarum* 164. §. *portionis*, vbi præ cæteris declarat *Rebuff. col.* 6. *vers. notandum cum seqq. ff. de verb. signific. Schard. in Lexicon. iur. V. pars, et verbo portio*, *Rota in Neapolitana, seu Januen. Laudi* 18. *Martij* 1672. *sub* §. *sed nihil coram me*.

An verò pars hæc exceptuata, quæ separatim locabatur Textori esset integra medietas ipsius Domus non coarctata ad mansionem, Apothecam, Cortilettum, & Cantinam consistens in vna ex duabus partibus, ex quibus Domus constituebatur, quæ in duo, vt inquiunt appartamenta diuiditur, neque vna mansio ab altera scindi potest, cùm vna alteri inseruiat, & ex vna ad aliam aditus detur, vt deponunt Architecti in eorum attestatione exhibita, itavt pars Domus intelligatur in vno ex duobus appartamentis, ex quibus Domus prædicta constituitur, quemadmodum ius ipsum nomen illud partis interpretatur pro dimidia, † dum- 5
nil habemus, quod illud ad minorem partem coarctet, ad terminos *Textus in d. l. nomen* 164. §. *portionis ff. de verb. sign. gloss. in l. plane* §. *& si quis verò pro parte ff. de legat.* 1. & latè *Rota in recent. par.* 6 *dec.* 180. *num.* 4.

Dicebant pariter Domini scuta 1000. cõferenda non esse ab hæredibus Gaspãris Griſciani Virici ad effectum lucri deducendi, quia Gaspar illa non exegit, ac ideò conferre non tenetur, atque è conuerso conferenda esse mobilia in dotem tredita, quamuis durante matrimonio, cum consensu Constantiæ distracta, quia hæc alienatio, quatenus effectum habuerit, cùm potiùs ineffectuata videatur, cùm mobilia eadem Griſcianis postea Constantia legauerit, ex cuius legati causa Griſciani retinere velle declarunt, † suspecta tamen præsumebatur, & 6
veluti in fraudem, *l. hac edictali C. de secundis nupt.* distractio hæc voluntaria, † & gratuita 7
filijs non præiudicat, & quoad expensas, quæ factæ prætenduntur in restaurationem domus, bonificandas esse suis loco, & tempore in restitutione pẽsionis ipsius Domus, quę Maria Constantia Cappellina restituere debet Griſcianis pro portione ipsos tangente ex persona Gaspãris cui lucrum debetur, atque salua remanere sua iura eidẽ Gaspari, seu Griſcianis illius hæredibus contra bona extradotalia Constantiæ, si quæ adsunt, pro supradicta parte Domus per Mariam Constantiam Cappellinam, excepto fideicommisso Hortentiæ, euictam, & pro quarta parte scut. 1000. promissorum, & non solutorum; si tamen ipsa Constantia reliquerit

tot

tot bona extradotalia, quæ ſufficiãt ad hoc, vt ſuper illis actiones illæ exerceri poſſint,
8 abſque eo, quod violetur æqualitas † ſeruanda ex diſpoſitione *Text in d. l. hac edictali C. de ſecundis nupt.* aduerſus quæ iura in ſuo particulari iudicio Maria Conſtantia Cappellina ſuas exceptiones opponere poterit pro ſuis prætenſis creditis in his quoque bonis extradotalibus aduerſus Griſcianos, qui illa indebitè occupare intendũt, cùm iudicium hoc ſit reſtrictum ad inſpectionem bonorũ
9 ipſius Conſtãtiæ † de tempore obitus, ad terminos *tex. in §. quia verò, Auth. de nupt vbi gloſſ. & DD. & in d. l. hac edictali, vbi gloſ. verbo donata, C. de ſecund nupt.* & latè proſequitur, & cõprobat *deciſio* huius Cauſæ 11. *Decemb.* 1675. *coram me*, cum qua DD. tranſierunt, vtraque Parte informante &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio eſt impreſſa ſupra in hoc eodem 2.tomo iſtius decimaeſtiana partis recent. vbi eſt in ordine 505.

R. P. D. TAIA.

Cuſentina Abbatiæ.

Ventris 20. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Agitur de compulſoria ſpeciali, quæ ex ſola ſuſpicione calumniæ cuitari prætendebatur, ſed ea non obſtante, eſt conceſſa, quia data exiſtentia ſcripturę compulſandæ; intereſſe partis, & relcuantia probationum, vel non attenditur eadem ſuſpicio calumniæ, vel illa ex ſolo fumo remouetur, quod probatio poſſit eſſe profutura.

SVMMARIVM.

1 *Compulſoria ſpecialis vbi petitur, ſignum eſt, ſcripturam eſſe in rerum natura, nec illam peti calumnioſè.*

2 *Præſentationes immemorabiles excludunt libertatem beneficij, etiam contra vſurpationem præſumptam à Concilio.*

3 *Exiſtentia ſcripturæ, quæ petitur compulſari, tollit præſumptionem calumniæ.*

4 *Calumnia ſuſpicio removetur à relevantia ſcripturæ.*

5 *Compulſoria ſpecialis retardat proceſſum, & expeditionem cauſæ, ſaltem vſque ad illius deciſionem, num. ſeq.*

7 *Calumniæ ſuſpicio non attenditur in concedenda compulſoria ſpeciali.*

8 *Compulſoria ſpecialis conceditur data exiſtentia iurium, intereſſe partis, & relevantia probationum.*

9 *Calumniæ ſuſpicio vt eſſet in petitione cõpulſoria ſpecialis, ſufficit ſimplex fumus.*

10 *Cõpulſoria etiam ſpecialis conceditur cum retardatione, vel ſine arbitrio Rotæ.*

DECISIO DCLXXXIII.

DIVERSIS prouiſionibus Parochialis Abbatiæ ſequutis, altera Apoſtolica pro Carolo, etiam cum Breui de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, & altera ordinaria ad præſentationem Patroni, ſeù Patronatum prætendentis pro Hiacyntho, propoſitum fuit dubium 17. Iunij proximi, An literę Apoſtolicæ ſint exequendæ, & petente Hiacyntho dilationem, ad Calendas dilatum fuit, eodemque identidem repetente, cum eſſet proponendum, conquerente ipſo Hiacyntho præſentato, Præſentantem non potuiſſe deducere proceſſus, & alia Inſtrumenta occaſione aliarum præſentationum ex Cancellaria Archiepiſcopali Cuſentiæ præcipuè abſentem, ac ſeruientem Catholicæ Maieſtati in Belgio, cùm Partes eſſent diſcordes de compulſoria ſpeciali, propoſitum eſt hodie de more dubium; An ſit danda Compulſoria ſpecialis, & Domini dandam reſponderunt, reſpectis reſpiciendis, ſcripturas, pro quibus petitur com-
1 pulſoria ſpecialis eſſe profuturas, † indicium eſſe ipſas eſſe in rerum natura, nec peti calumnioſè &c. apud *Scace. de Iud. cap.* 11. *num.* 840. *et* 841. *lib.* 2. & cum alijs *Rot. coram Bichi deciſ.* 475. *num.* 1.

De profuturis conſtitit Dominis ex eo, quod verè edatur talis proceſſus, & alia contimentia continuatas præſentationes, immo immemorabilem, † quæ erunt aptæ ex-
2 cludere libertatem Beneficii etiam contra vſurpationem præſumptam à Concilio Tridentino, *cap.* 9. *verſ. nec immemorabilis de reformat. ſeſſ. 21. & ibi Barboſa num.* 55. *Rot. coram Cardin. Celſo deciſ.* 193. *num. penultimo, & vltimo.*

De indicio ipſarum, immo de loco, & locatis, ex atteſtatione Cancellarii Archiepiſcopalis, aliorumque Miniſtrorum Curiæ illius, abſque modeſtiùs omittendis;

De calumnia, nec ſuſpicio quidem fuit ad differendum; contraria ſuſpicione prævalente retinendarum ſcripturarum ad maturandum, & præcurrendum ex deductis;
3 quamquam calumniæ ſuſpicio facilè † vacet, maximè ex alijs ſupraſcriptis de ſcripturis profuturis, & exiſtentibus, non ſolum in rerum natura, ſed in Cancellaria, & ferè penès alteram partem, ad ipſum *Scace. dicto cap.* 11. *num.* 842. & ad rationem, qua rele-
4 vantia excindit calumniam † etiam apud *Ridolph. prax. cap.* 12. *num.* 117. *par. prima, Capuc. prax. cap. primo num.* 42. & 43. *par.* 2. & ideò
5 compulſoria ſpecialis † retardat proceſſum, & expeditionem Cauſæ, *Ridolph. dicto cap.* 12. *num* 181. *Capuc. dicto cap. primo num.* 40. & *Scace. dicto cap.* 11. *num.* 859. (vbi ſaltem quoad † deciſionem cauſæ) *Rot. deciſ.* 90. *in fin. parte* 10. Ex quibus, & huiuſmodi proindè, nec me-
7 minere † quidem de hoc requiſito non petendi calumnioſè; *Rot. coram Cocchin. deciſ.* 2180. *num. primo*, vbi ſolum docto de exiſten-

8 ſtentia ſuiſum ; & intereſſe partis, † ac relquantia probationum, & coram *Cardinali Coſſo deciſ. 299. ex num. 1.* cum allegatis, & allegandis ; Et viderit *Segecia*, quod ſecundum requirat hoc ne compulſoria ſpecialis petatur calumniosè, poſtquam videri voluit ſcripturam eſſe profuturam, & eſſe in rerum natura, cum etiam *Veſtrio allegato à*
9 *Scace.* † ſufficiat ſolum iudicium, quod Scriptura in rerum natura ſit, & diſiunctim, vel aliàs tantus detur fumus, qui ſatis ſit ad diluendam omnem calumniæ ſuſpicionem &c. apud *Veſtr. Introduct. cap. primo ſub nn. 12. lib. 6.*

Et adhuc Domini prudentes, prouidenteſque ſuperaddiderunt Compulſoriæ ſpe-
10 cialis conceſſioni † moderationem cum retardatione, vel ſine ad arbitrium Rotæ.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Cæſenaten. Fideicommiſſi.

Veneris 20. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum expiraſſe dicebatur per mortem cum filiis, quaſi illorum poſitio in conditione ad tempus mortis diceretur reſtricta ad vulg. *conſil. Oldradi* 21. ſed pro duratione decidtur, quia poſitio in conditione facta erat per verbum *quandocumque*, omne tempus complectens, & viterius conſtabat de voluntate teſtatoris conſeruãdi agnationem, & conſtituendi fideicommiſſum reale, quo in caſu idem eſt eſſe vocatum, ac etiam in conditione poſitum.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta* ſi ſine filiis *dicitur reſtricta ad tempus mortis hæredis, & ideo ſi eo tempore extant filij, deficit conditio.*

1 *Subſtitutio facta* ſi ſine filiis *per verbum* quandocumque, *non expirat per mortem cum filiis, ſed purificatur etiamſi filij poſtea decedant ſine filijs.*

3 *Conditio* ſi ſine filijs *ad conſeruandum votum pietatis erga filios, cenſetur ſemper adiecta in quacumque diſpoſitione aſcendentis.*

4 *Fideicommiſſum à Teſtatore ordinatum non excluditur ex ſola præſumptione legis, quod aſcendens extenus illud conſtituerit, quatenus filius decederet ſine filijs.*

5 *Fideicommiſſum regulatur à ſola mente Teſtantis.*

6 *Extraneum propriè ſoboli non præferri iura præſumunt, ſimulatque diſponunt.*

7 *Conditio* ſi ſine filijs *in prima ſubſtitutione adiecta, quatenus cenſetur in ſecunda repetita, vel potiùs conſultò omiſſa. & num. 8.*

9 *Agnationis conſeruanda votum locum habere non poteſt, ſi fideicommiſſum in primo hærede expirare debuiſſet.*

10 *Agnationis conſeruatio per modum natiuis expreſſa, inducit fideicommiſſum fauore maſculorum, & agnationis, excluſis perpetuò fœminis.*

11 *Verba,* tutta, ò l'intiera mia heredità, *tamquam directa in rem operatur fideicommiſſum, & gravamen de vno in alterum, donec perueniat ad vltimum.*

12 *in Fideicommiſſo reali non eſt differentia inter gravatum, & poſitum in conditione.*

DECISIO DCLXXXIV.

IN ſupremis tabulis Io. Baptiſta Bertoccius Georgium filium hæredem inſtitutum, alioſque maſculos naſcituros ex ipſo Teſtatore grauauit, vt inuicem ſuperſtiti decedentes ſine filijs, hæreditatem reſtituerent: E mancando tutti li figliuoli maſchi di detto Teſtatore in pupillari età, vel aliàs quandocumque, ſoſtituiſce, e vuole, che tutta l'intiera heredità peruenga à Luca fratello di d. Teſtatore, ſe viuerà, e non viuendo lui, alli ſuoi figli maſchi legitimi, e naturali, ò ſuoi deſcendenti maſchi vſque in infinitum, volgarmente, pupillarmente, & per fideccommiſſo.

Cùm autem ex Teſtatore nullus alius filius natus ſit, præter Georgium, & ex iſto tantummodo duo maſculi, qui ſine filijs poſt mortem Georgij Patris defecerunt, orta eſt controuerſia inter Camillam, & Gentilem iſtorum ſorores, & hæredes prætendentes expiraſſe fideicommiſſum, & Lucam Bertoccium alterius Lucæ in defectum maſculorum ſuperius vocati ex fratre nepotẽ, aduerſus quem, & ſi iudex de partibus immiſſionem denegaſſet, cuius ſententia A. C. Panciaticus confirmauit, illam tamen hodie Domini conceſſerunt.

Prætermiſſis enim duobus aliis extremis non controuerſis quoad deſcẽdentiam Lucæ Actoris alterius Lucæ expreſsè ſubſtituti ex fratre nepotis, & quoad bonorũ identitatem, reſtricta difficultate quoad aliud extremum purificationis conditionis fideicommiſſi ad fauorẽ Actoris, dicebant Domini ſubſtitutionem Lucæ Senioris, eiuſque filiorum, & deſcendentium non fuiſſe conceptam ſub conditione, ſi Georgius, & alij
1 filij Teſtatoris deceſſerint ſine filijs, † quo caſu qualitas deficientiæ filiorum adducta & reſtricta ad tempus mortis hæredis, operatur regulariter, ſecluſis coniecturis contrariæ voluntatis, vt ſi de eo tempore extant filij deficiat conditio, iuxtà *conſil. Oldradi* 21. cum concordan.

Sed potiùs conditionem vocationis Lucæ, & omnium deſcendẽtium maſculorum conceptam fuiſſe ſub indefinito tempore, deficientiæ nullam temporis determinationem continente: E mancando tutti li figliuoli maſchi di d. Teſtatore in pupillare
2 età, vel aliàs quandocumque, † quo caſu cùm Teſtator abſque vlla temporis determinatione Lucam, & deſcendentes ſubſtituerit filijs quandocumque deficientibus,

tunc

tunc etiamsi filij primo loco instituti decedant cum filijs, satis est, quod isti postea decedant sine filijs ad hoc, vt substitutus admittatur ob remotissimum tempus, in quo collata est substitutio, itavt incertum fuerit Testatori, an tunc exituri essent filij primi gradus, an verò nepotes, iuxtà theoricam *Imola in l. Gallus §. instituens num. 48. ff. de lib. & posth. Alexand. conf. 9. sub num. 2. & 4. vol. 1. Dec. conf. 480. ex num. 6. Ruin. conf. 9. num. 8. & conf. 126. num. 12. vol. 1. & conf. 115. numer. 1. & conf. 132. num. 3. vol. 3. Mareſcott. var. reſol. lib. 1. cap. 45. sub num. 1. n. 5. & ex num. 11. Mantic. de coniectur. lib. 11. tit. 8. num. 7. Ruſtic. ad §. cum auus lib. 6. cap. 12. num. 4. & 13. Fusar. de substit. qu. 480. ex num. 90.* cum aliis per *Modern. Cantianen. alleg. 13. per tot. Rot. coràm Buratt. dec. 689. num. 1. & cor. Coccin. dec. 212. num. 74.* & melius *cor. Bichio dec. 4. sub num. 2. & seqq. & sub nu. 1. & dec. 650. n. 4.*

Quamuis vnaquæq; dispositio ascendentium ad votum pietatis erga filios † semper 3 contineat tacitam legalem conditionem deficientiæ filiorum, quia ex hac præsumpta legali conditione, de qua in *l. cum Auus, ff. de condit. & demonstrat. & in l. cum acutissimi C. de fideicommissis* † non potest oriri alia præsumptio contra iuris regulam, vt hæc conditio 4 tacita, quâ lex supplet censeatur adiecta cũ determinatione temporis ad euertendũ successiuũ fideicommissum ab ipso Testatore 5 dispositum, & sic contra mentem † Testato- 6 ris, à qua solum regulatur ne † extraneus propriæ soboli præferatur, vt iuxtà literam *text. in d. l. cum Auus* notant ibi Scribentes, & in *d. l. cum acutissimi, vbi gloss. V. vitam suam, Graſſ. de ſucceſſ. §. fideicommiſſum quæſt. 21. sub num. 20.* & latè in his terminis *Paitell. deciſ. vlt. voluntat. 51. per tot.* quasi & Testator id ipsum declarauerit, cùm in prima substitutione reciproca hanc conditionem *si sine filijs* 7 apposuit, † quam postea non repetendi in hoc casu videtur illam consultò omisisse, & ideò admittere voluisse Agnatos trantuersales in euentum deficientiæ filiorum, & extinctionis lineæ directæ, per ea, quæ in proposito considerat *Rot. cor. Coccin. deciſ. 480. sub num. 5.* atque examinato ad partes articulo 8 pro excludenda repetitione † huius conditionis, *si ſine filijs* latè dictum fuit in *Romana fideicommiſſi de Conis 18. Iunij 1671. cor. R. P. D. meo Calatain. & 10. Maij 1673. coram R. P. D. Ieto Bouriement, & 27. Ianuar. proximè præteriti coram me.*

Cæterùm si essemus in casu *Oldradi*, & in conditione *si ſine filijs* ad certũ tempus coarctatura adhuc ex coniecturis fideicommissum ad hunc casum extẽdi videbatur, quasi plus dictum, & minus scriptum fuerit, quarum coniecturarum potior est illa, quæ deducitur ex conseruatione agnationis, ibi: Di maniera che tutta l'heredità, e beni si conseruino sempre nell'agnatione maschia di d. Testatore, e questo acciò detta famiglia, & 9 agnatione si conserui. † Quod certè votum Testatoris quoad conseruationem agnatio-

nis propriæ in perpetuum, & quoad integritatem bonorum pariter conseruandam effectum sortiri non potest, si fideicommissũ expiraret in primo hærede cum filijs decedente, per ea, quæ in proposito deducunt *Cyriac. contr. 96. per tot. Fusar. de substit. q. 480. num. 20. Peregr. de fideicommiss. art. 29. num. 30. & 31. Mareſcott. var. reſol. lib. 1. cap. 45. ex num. 9. Rot. in rec. par. 1. dec. 44. num. 2. & dec. 47. num. 1. & dec. 486. num. 2. & par. 9. dec. 142. num. 54. & per tot. & par. 10. dec. 142. pariter per tot. & cor. Carill. dec. 2. n. 1. cor. Eminentiſs. Ottoboni. dec. 138. n. 3. dec. 177. n. 15.*

Neque videbatur agnationis considerationem fuisse consecutuam, & per modum simplicis illationis restrictam ad casus superiùs expressos, & ab ipso obitu, grauatoq; sine filijs dependens, ex natura illorum verborum consequentium, & primum illationis, ibi: Di maniera che &c. quia ex ijs solis non colligitur conseruatio agnationis, sed ex alijs independentibus, & per modum causæ, ibi: E questo acciò detta famiglia, & 10 agnatione mascolina si conserui. † Quemadmodum hoc quoque deducebatur ex vocatione masculorum in quacumque substitutione, exclusis perpetuò fœminis, per ea, quæ in proposito de contemplata agnatione per modum rationis, & ex fœminarum exclusione in infinitum deducunt *Capyc. deciſ. 108. num. 6. Fusar. de substit. d. quæſt. 480. num. 23. Peregr. conſ. 11. num. 11. & seqq. & conſil. 157. num. 8. vol. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 69. ex num. 9. Rot. d. rec. par. 1. deciſ. 51. sub num. 2. & dec. 568. num. 5. & 7. & in recent. par. 4. tom. 2. dec. 4. num. 9. & par. 7. & deciſ. 185. num. 10. & coram Coccin. dec. 564. ex num. 11. & dec. 83. ex num. 9. & coram Eminentiſs. Ottoboni. deciſ. 177. num. 15. & 16.*

Accedit consideratio deducta ex onere bonis ipsis adiecto, ibi: Tutta l'heredità, e beni si conseruino sempre. & ibi: Vuole, che tutta l'intiera heredità senza diminutione, peruenga à Luca suo fratello. Quæ ver- 11 ba in rem ipsam directa † operantur grauamen reale afficiens omnes personas, & quoscumque possessores ad restitutionem fauore 12 agnatorũ, † ad quos peruenire non possunt bona integraliter, & sine diminutione, nisi supposito fideicommisso, ex quo alter alteri restituat, donec extat aliquis de famil. *Bartol. in l. peto §. fratre ff. de leg. 2. Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 2. num. 18. Simon de Prat. de interpretat. vltim. volunt. pag. 285. sub num. 45. Adden. ad Rot. in rec. par. 3. dec. 26. ex num. 41. atque eadem Rot. in rec. par. 1. dec. 139. sub num. 6. & par. 2. dec. 231. per tot. & par. 5. dec. 216. ex num. 15. & par. 8. dec. 32. ex num. 31. & par. 10. dec. 141. nu. 4. & in Romana Palatij de Capranica 6. Mart. 1665. cor. Reuerendiſs. Cerro, & in Bononien prædij, ſeu fideicommiſſi 9. Iunij 1671. §. hinc paſſim coram Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano*, quasi in hoc casu fideicommissi realis non sit differentia inter grauatum, & positum in conditione, vt dicebat *Rota coram Gregorio XV. dec. 315. num. 13. & coram Bich. dec. 109. n. 10.*

Erita, vtraque parte informante, fuit re-
solutum.

R. P. D. T A I A.

Eugubina Attentatorum.

Veneris 20. Martij 1676.

A R G V M E N T V M.

Causa erat commissa cum clausula *sine præiudicio quoad bona hæreditaria*, in reliquis verò, *si quid exequendum*, cumque exorta controuersia super qualitate bonorum in vno, vel altero rescripto comprehensorum, illius cognitionem vel Rotæ, vel Signaturæ spectare deciditur, vt proindè quæcumque ante declarationem huiusmodi innouata sint coram Iudice à quo, attentata dici debeant:

S V M M A R I V M.

1 *Clausula* sine præiudicio *præsernat iurisdictionem Iudici à quo, vt absque vitio attentatorum suam exequatur sententiam, vel mandatum.*
2 *Clausula* si quid exequendum *executionem, eiusque effectum suspendit.*
3 *Probatio incumbit actori, maximè affirmanti. & num. 4.*
5 *Negatione facti iuxtà consuetudinem rerum, probatio actoris nulla est.*
6 *Actore non probante, Reus absolvitur, cùm illi sufficiat vincere per non ita Actoris.*
7 *Inhibitio, qua comprehendas bona, vel non, declarari debet à Signatura, & interim inhibitio seruari.*
8 *Inhibitio etiam minus legitima cassat attentata, & quare.*
9 *Signaturam facilè est adire pro moderatione inhibitionis.*
10 *Inhibitiones Rotales non debent ab aliis Iudicibus cognosci, sed efficiunt donec verum sit emanasse à Iudice carente iurisdictione.*
11 *Iudices inferiores non debet sibi arrogare auctoritatem cognoscendi de viribus Inhibitionum Rotalium.*

D E C I S I O DCLXXXV.

MVTIVS emerat annuum censum scutorum sexaginta pretio scutorum mille anno 1618. ab alio Mutio, & Annibale, qui continuò recognouit se principalem debitorem, & commodum, incommodumque suscepit; Mortuo Mutio debitore, successit Franciscus filius; & mortuo deindè Annibale, pariter successit Franciscus filius fratris, patrui hæres cum inuentario, etiam per sententiam confirmato.

Hæredes Mutij creditores agentes contra Franciscum vtriusque debitoris hæredem, obtinuerunt ab A. C. primò mandatum executiuum contra bona hæreditaria, deindè vt non reddita legitima ratione (prout supponitur) contra personam, & præcia bona; Vnde adita Signatura, rescriptum *sine præiudicio quoad bona hæreditaria* debitorum in reliquis *si quid exequendum* 21. Iulij 1674. ea quibus commissa causa, expedita inhibitionem in forma, descriptis quoque bonis præfensis à Francisco suis proprio iure, & præcipuè Prædio di Cattelletto, & tamen creditores executi sunt super eo vsque ad subhastationem, & adiudicationem pro scutis 768. Vnde orta controuersia de attentatis, de ijs proposito hodie dubio, Domini conlitare dixerunt.

Et omissis generalibus, & regularibus, quæstio fuit propemodum facti, cuiusmodi Prædium esset, & esse constaret, hæreditarium ne, adeoque extra inhibitionem, vti 1 sub clausula, *sine præiudicio*, † quæ planè iurisdictionem præseruat Iudici à quo, itavt ipse absque vitio attentatorum exequi possit, apud *Barbos. claus.* 189. aut proprium Francisci, adeoque intra inhibitionem, vti sub 2 clausula *si quid exequendum* † (cuius effectus est, vt executionem suspendat *idem Barbos. claus.* 109. *num.* 2.) & cùm probatio † incumbat actori *l. 8. & l. actor* 23. *C. de probat.* maxi- 4 mè † affirmanti *l. 2. ff eodem, & d. l. actor*, cum 5 per rerum naturam factum negantis † probatio nulla sit, *d. l. actor*, non sunt visi actores probare hæreditarium, quod sufficit 6 etiam, vt reus vinceret, † & actoribus non probantibus reus absolueretur *d. l. actor* cum aliis axiomaticis apud *Barbos. axiom.* 10. *n.* 2. & 6.

Quinimò constitit Prædium emphyteuticum ab auctoribus Francisci, proindè non descriptum in inuentarijs, & apparens ex instrumento, etiam ab altera parte producto.

Ex quibus inhibitio legitima visa est, præsertim de comprehensione, An scilicet hæc, vel illa bona comprehendat inhibitio, recurrendum enim est ad Rotam, vel ad Signaturam pro declaratione comprehen- 7 sum in inhibitione, † & interim inhibitio seruanda, *Rota coram Bichio decis.* 515. *num.* 3. & inhibitionem Rotalem, licèt non legiti- 8 mam † indistinctè causare attentata, fuit aliàs resolutum, quia in Curia facilè est 9 adire Signaturam † pro moderatione, & ne aperiatur via iudicandi super inhibitionibus 10 Rotalibus, † cum efficiant donec sit certum emanasse à Iudice non habente iurisdictionem, etiamsi non sit verum, dummodò non constet de contrario, *Rota coram Buratto decis.* 652. *numero* 6. & 7. & millies dixit *Rota adnotat. ibidem numero* 2. *& coram Cerro decis.* 1792. *ex numero* 23. cum aliegens, & Rota non solet admittere, quod inhibitio non afficiat; Iudex enim debet abstinere, nec suum est cognoscere de viribus 11 inhibitionis, † & sibi arrogare illius contemptum sub clipeo iniustitiæ. *coram Cerro decis.* 2043. *numero* 3. & 4. & *coram Dunozetto Iuniore decis.* 464. *etiam numero* 3. & 4. & paucis quippe bonis *coram Merlino decis.* 236. *num.* 5.

Et

Et sic superuacuæ fuerunt aliæ quæstiones in concordia inter Clerum, & Populũ, & confirmatoria Constitutione Gregorij Decimi Secundi, & in qualitate huius emphyteusis, & specialibus pactis, in quibus Domini ad dictas decisiones commodissimè supersederunt.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 17. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Ingentem pecuniarum summam in negotiatione Equorum superlucrasse prætendebat filiusfamil. eamque patri consignasse, pro qua ideò contra successorem eiusdem patris agebat, sed eius creditum probatum non esse deciditur ex testibus singularibus, & ex confessione eiusdem patris, etiam in testamento emissa, & pro exoneratione suæ conscientiæ, quia transactione postea inter ipsum, & patrem sequuta, cum qua omnis prætensio remanebat extincta, non solùm de credito in genere, sed etiam in quantitate, plenè, & concludenter probandũ erat.

SVMMARIVM.

1 *Confessio extraiudicialis ad effectum obligandi, de iure canonico probatur duobus testibus, sed contestibus, non autem singularibus, & de sola credulitate testantibus.*

2 *Adolescens modico tempore, & in ministerio non adhuc increscente, non præsumitur magnam pecuniarum summam acquisiuisse.*

3 *Epistola importans confessionem debiti per viam simplicis enunciatiuæ, non autem animo se obligandi, scribenti non præiudicat.*

4 *Declaratio in testamento facta pro exoneratione conscientiæ ad alium effectum, quam sibi præiudicandi, non nocet.*

5 *Transactio, & renunciatio generalis transigenti præiudicat, etiamsi aliqua prætensio in ea expressa non sit, si constat transigentes illam in ea comprehendere voluisse. & num. 6. & 7.*

7 *Verba generalissima transactionis omnia comprehendunt.*

8 *Transactio, & renunciatio non possunt redargui de læsione, si constat de credito, non autem de quantitate. & num. 9.*

10 *Contractus pro iustitia stat omnis iuris præsumptio.*

11 *Læsio contractus plenè, & concludenter probari debet ab allegante, cum habeat præsumptionem contrariam.*

12 *Ætas minor non potest dici probata sine fide baptismatis, aut alio legitimo modo.*

13 *Casbechismus potest differri post natiuitatem, & traditum sacrum Baptismum.*

14 *Ætas non probatur ex Casbechismo, sed aliundè probari debet.*

15 *Ætas minor eo magis plenè, & concludenter probari debet, si quis in contractu cum iuramento dixerit se esse maiorem.*

DECISIO DCLXXXVI.

RATIONES, quibus innixa Rota coram Reuerendissimo Domino Alexandrino 11. Maij 1668. & 3. Aprilis 1674. coram me, in hac causa respondit contra Comitem Laurentium, iterum fuerunt hodie approbatæ, cùm adhuc ex parte illius non detur sufficiens probatio crediti, & obstet transactio inita cum Comite Fabritio eius patre.

De credito visum fuit non constare, cùm non appareat quid, & quantum Com. Laurentius patri tradiderit, & quamuis adsint nonnullæ confessiones eiusdem Fabritij, tamen cùm sint extraiudiciales, & emissæ parte absente, absque expressione certæ, & determinatæ summæ præiudicare non potuerunt confitenti, præsertim quando, vt in proposito probatio illarum nititur testibus in dicto singularibus de propria credulitate testantibus, & non contestibus de loco, & 1 tempore, & verbis † prout requiritur ad hoc, vt confessio extraiudicialis tendens ad obligandum, probet etiam de æquitate canonica, *Rot. cor. Buratt. dec. 249. n. 8. & cor. Merlin. dec. 90. num. 5. Farin. de testibus quæst. 64. numer. 37.* & probat prima *decisio* huius causæ *§. alij autem, & secunda §. & quamuis, & §. nihil*, vbi prætensæ depositiones testium recensentur, in quam sententiam denuò facilius descenderunt Domini, animaduertendo esse valdè inuerisimile, quod Comes Laurentius adhuc adolescens † spatio quadriennij, quo in Gallia permansit, adhibitus per paucas vices in ministerio comparandi equos pro seruitio Regis Christianissimi, ingentem summam scutorum duodecim millium coacernare sibi potuerit, vt præter firmata in alijs decisionibus tenuit *Rota dec. 38. num. 4. coram Buratto*, nec potest fieri vis in prætensa epistola Comitis Fabritij, quia vltra defectum legitimæ recognitionis, non continet confessionem obligatoriam, † sed dumtaxat per viam enunciatiuæ exprimit quantitatem prætensam à Comite Laurentio, non autem tamquam illi verè debitam præiudicat, *Salic. in l. prima num. 24. C. de confess. Sess. decis. 250. num. 3. & 9.* prout nec Fabritio attulit præiudicium confessio emissa in testamento, quia ipsa quoque laborat vitio incertitudinis, dum nullam certam quantitatem explicat, licèt emanauerit ad exonerationem conscientiæ, cùm potiùs ad colorandam declarationem dicti Laurentij in eius filium, & eiusdem adscriptionem in familia Ferretta, ac donationem ingentis partis suorum bonorum, quam ei facere destinauerat Comes eius pater, id † asseruerit, quam

quam animo verè sibi per talem confessionem præiudicandi, vt latè huic repetito obiecto respondet *decisio coram Reuerendissimo Domino Alexandrino §. in præsenti autem, & §. prout nec refragatur.*

Et in omnem euentum quatenus de aliquali credito Comitis Laurentij in genere, & in substantia constare posset, semper illi obstabit transactio, & generalis renunciatio ab eo facta de omnibus iuribus sibi quomodolibet competentibus, cum pacto nihil
5 amplius petendi, † ex qua sublata remansit omnis eius prætentio dictorum lucrorum, quamuis de illis in ea explicita mentio facta non fuerit, † tùm quia hanc fuisse ipsorum contrahentium intentionem demonstrant actus antea, & postea subsequuti, &
7 recensiti in *dicta decisione Reuerendiss. D. Alexandrini*, tùm etiam quia id † important generalissima verba d. transactionis, vt præter relatos in præteritis decisionibus causæ, firmant *Castill. controuers. cap. 43. num. 25. lib. 4. Menoch. cons. 496. num. 62. Surd. decis. 217. nu. 74. Rot. coram Dunozz. iunior decis. 703. num. 4. & in Romana Casalis 10. Martij 1675. §. iniustitia enim coram Rcu. Patre Domino meo Rendinino.*

Posita igitur incertitudine crediti, illiusque quantitatis, non potest transactio, &
8 renunciatio redargui de læsione, † quia cum agatur de rescindendo contractu, non solùm debet constare de realitate crediti renuncia-
9 ti, & condonati, † verum etiam concludenter probari debet illius quantitas, vt cognosci possit quid, & quantum datum, & respectiuè remissum sit, cùm semper militet
10 præsumptio † pro iustitia contractus, &
11 contra læsionem. † quæ concludenter probanda venit ab allegante *glos. & Doctores in l. 2. C. de rescind. vendit. Rota in Asisien. oblationum 15. Ianuarij 1663. §. nec respectu quantitatis, cum alijs in prima decisione § hanc fuisse, & §. neque huius &c.*

Quod autem transactio, & renunciatio nulla extiterit ob defectum solemnitatum Constitutionis Marchiæ in contractibus minorum, qualis asseritur tunc temporis Comes Laurentius, cessat hoc repetitum obiectum, cùm deficiat probatio minoris ætatis, dum non exhibetur fides baptismatis,
12 nec alio modo de ea doceatur, † & fides cathechismi non probat ætatem, cùm sit
13 actus, qui fieri, & differri possit † post na-
14 tiuitatem, & traditum sacrum † baptisma. Vnde ex eo non insurgit probatio puerum tunc in lucem prodisse, & ob id ætas aliundè probari debet, *Menoch. præsumpt. 7. nu. 56. lib. 2.* Maximè cùm Laurentius in tranla-
15 ctione † se maiorem annorum 20. iurauit, *Rota coram Caualer. decis. 206. num. 1.* & confirmant decisiones præteritæ, quas Domini stando in decisis iterum approbarunt, causa ab omnibus visa, & vtraque parte audita.

Supra in alio precedenti parte 15. adest altera huius causæ decisio 241. & alia 263. est in primo tomo istius decimæ octauæ partis recens.

R. P. D. CALATAIV.

Ariminen. Successionis.

Venetij 17. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Ad hæreditatem non aditam concurrebant simul Testatoris proximiores, & hæres hæredis, ille ab intestato, hic ex capite transmissionis, aut etiam restitutionis in integrum succedere prætendentes, sed pro proximiore deciditur, quia hæreditate non adita, fit locus successioni ab intestato, nec transmissio, aut restitutio in integrum competere poterant sine scientia testamenti, & in præiudicium eiusdem proximioris nepotis, & legatarij, maximè quia de repudiatione constabat, quæ licèt post aditam hæreditatem facta esset, adhuc tamen repudiantem præiudicat, & habenti causam ab eo.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditate ex testamento non adita, fit locus successioni ab intestato.*
2 *Successio spectat ad proximiorem, si alius magis proximior non appareat, qui ad illam petat admitti.*
3 *Hæreditas non adita non transmittitur, nisi qui non adiuit, scierit sibi delatam hæreditatem, & hæc scientia est concludenter probanda, & num. 4. cum seqq.*
4 *Testes plures exceptiones patientes non probant scientiam ad effectum transmittendi hæreditatem non aditam.*
5 *Scientia non solùm obitus, sed etiam testamenti probari debet, vbi transmissi prætenditur hæreditas ex testamento delata.*
6 *Hæreditas etiam non adita, ab ignorante per viam restitutionis in integrum transmittitur ex æquitate*, l. Pantonius, ff. de acquir. hæreditate.
7 *Restitutio in integrum pro transmittenda hæreditate non adita, non conceditur, vbi adest persona magis coniuncta, & dilecta, qualis est nepos, & legatarius testatoris.*
8 *Repudiatio licet facta post aditam hæreditatem, adhuc tamen præiudicat repudianti, & habenti causam ab eo.*
9 *Transmissio hæreditatis non aditæ nullo iure dari potest, si illa ab hærede, vel etiam ab hæredis repudiata sit.*

DECISIO DCLXXXVII.

DECESSIT Arimini Canonicus Ioannes Gualdus instituto hærede Equite Francisco fratre in Vrbe degente, qui antequam fratris hæreditatem sibi delatã agnoscere, paulò post obijt, condito testamento, in quo hæredem scripsit Iulium Posthumum, cui deinde successit Palma Victoria Posthuma, inter quam, & Iosephum Gabdarium

darium de Gualdis orta controuersia super successione in bonis Canonici Ioannis, fuit ab A.C. fauore Palmæ pronunciatum, sed causa ad Rotam delata, mihique commissa, proposui dubium, cui sit adiudicanda hæreditas dicti Canonici Ioannis, & Domini Iosepho adiudicandam esse responderunt.

Cùm enim hæres à Canonico Ioanne
1 institutus non adiuerit hæreditatem, † factus fuit locus successioni ab intestato, *l. intestatus, ff. de verb. signif. §. posteriore instit. quib. mod. testam. infirm.* & hæreditas spectat ad Iosephũ
2 nepotem Ioanni defuncto, † cùm nullus alius compareat proximior, *Authen. cessante C. de leg. hered.* cum concordantibus.

Non attenta responsione, quod Franciscus hæres institutus potuerit transmittere hæreditatem licèt non aditam ex capite iuris deliberandi, cùm & illam Iulius intra annum adiuerit, quoniam præ cæteris, quæ ad istum effectum requiruntur, vnum est,
3 quod † hæres, qui non adiuit, sciuerit sibi delatam hæreditatem, & hæc scientia debet concludenter probari, *Noal. de transmiss. cas. 8. num. 119. & seqq. Abarcol. contr. 170. num. 23.*

In præsenti autem talis scientia Dominis non visa fuit probata; testes enim inducti
4 plures patiuntur exceptiones † in eorum dictis, & examine, vt latè ostendebant Informantes pro Iosepho, & vlterius cùm vnus dumtaxat deponat de scientia obitus, vltra inuerisimilitudinẽ illius dicti, animaduersum fuit, quod ipse nihil deponit circa scientiam delatæ hæreditatis, & tamen cùm defunctus non obierit ab intestato, sed cum testamento, debuisset non solùm probari
5 scientia obitus, † sed etiam testamenti, vt latè distinguendo inter casum, quo succedatur ab intestato, & ex testamento, tradit *Bart. in l. qui duos num. 12. ff. de reb. dub.*

6 Nec prætendi potest transmissio † ex capite restitutionis in integrum, iuxtà æquitatem *l. Pantonius, ff. de acquir. hæredit.* cuius beneficio hæreditas etiam non adita ab ignorante tranimittitur, quoniam illud
7 non conceditur, † vbi adest persona magis coniuncta, & dilecta personæ defunctæ, de cuius hæreditate agitur, & quæ ab intestato in concursu transmissarij succederet, qualis profectò hic est nepos, & legatarius ipsius Canonici Ioannis, *Altograd. con. 69. num. 36. Bursatt. conf. 61. per tot. Bellon. de inv. accrescen. cap. 7. quæst. 41. num. 53. Andreol. contr. 163. n. 24. Rota in Anenionen. Successionis 17. Maij 1669. §. beneficium coram Eminentiss. Cerro, & 20. Iunij 1670. §. & quamuis coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Firmana fideicommissi 28. Aprilis 1673. §. minus coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Et visa fuit Dominis tolli quælibet difficultas ex eo, quod Iulius Auctor Palmæ hæreditatem Canonici Ioannis, de qua agitur, solemniter repudiauit, & hæc repu-
8 diatio licèt facta post adiram † hæreditatem, in præiudicium repudiantis, & ab eo causã habentium attendi debet, quidquid secus
9 dici posset in præiudicium creditorum, † & per consequens quamcumque transmissionem impedit, & excludit, iuxtà doctrinam *Baldvin l. sicut num. 5. vers. solue autem, C. de repud. hæredit.* & distinguendo firmauit *Rota decis. 65. num. 3. cum seqq. par. 14. recent. & coram Merlin. decis. 280. num. 4. & 5.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Conchen. Decimarum.

Veneris 17. *Aprilis* 1676.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi vniuersale, & particulare distinguitur in eo casu, quo Beneficiatus ex nouis fructibus decimas habere prætendebat, sicuti consequutus fuerat antiquas; Illas tamen non deberi decciditur, quia solum ius particulare illi competebat, quo in casu subrogatio non datur, sed si probatum foret per huiusmodi mutationem fructuũ, beneficium adeo esse diminutum, vt fere sine dote remaneret, illi succurrendum esse declaratur, iuxtà *Textus in cap. suggestum 9, de decimis.*

SVMMARIVM.

1 *Decimandi ius habere prætendens, illud probare tenetur*
2 *Parochus de iure communi habet intentionẽ fundatam super omnibus decimis suæ Parochiæ.*
3 *Decimandi ius reale, & vniuersale comprehendit omnes decimas tàm grossas, quàm minutas.*
4 *IOANNES PRIMVS Episcopus Conchen vigore facultatis sibi concessæ à Papa donauit Capitulo suæ Diœcesis quamplures decimas.*
5 *Decimarum donatio particularis nõ comprehendit alias decimas in dicta donatione non comprehensas.*
6 *Decimarum antiqua exactio de aliquibus fructibus non extendit ad alias species fructuum ab illis diuersas.*
7 *Præscriptum tantùm dicitur, quantùm possessum, & non amplius.*
8 *Decimæ etiam de fructibus subrogatis debentur, & quando vid. num seqq.*
9 *Decimator vniuersalis exigit decimas, etiam de fructibus subrogatis.*
10 *Decimator particularis non exigit decimas de nouis fructibus, qui loco antiquorum subrogati sunt, & num. 12.*
11 *Subrogatio, vel extentio de re ad rem, vel de specie ad speciem in particularibus non datur, sed solùm in vniuersalibus, sup. à num. 9.*
13 *Episcopus habens ius cœquale decimandi exigit decimas etiam de nouis fructibus.*
14 *Ius cœquale decimandi haberi potest vigore donationum, & sup. n 4.*
15 *Decimæ si vni tantùm soluuntur ex omnibus fructibus,*

ctibus, debeatur etiam de fructibus subrogatis.

16 *Beneficium fundatum super decimis, si mutatione fructuum adeò diminutum sit, vt ferè sine dote remaneat, illi succurrendum est, & quomodo.*

DECISIO DCLXXXVIII.

EX duplici fundamento resolutum fuit coram bo:me: Manzanedo sub die 31. Maij 1617. Cantorem Ecclesiæ Conchensis participare debere insimul cum Parocho loci de Guasquensi de decimis Croci, & Olei, primò videlicèt quia ipsa ratione Præstimonij Ecclesiæ de Guasquena eius Cantoriæ annexi, habet ius reale, & vniuersale decimandi, & altero quia eius antecessores ab immemorabili tempore participarunt de decimis grossis, sub quorum nomine prætendit etiam exigere decimas croci, & olei, tanquam tales successu temporis effectas, vt videre est, ex *decis.* 502. *in quarta parte recent.* quæ fuit extensa in hac causa, sed post tot annos reassumpta controuersia, & ter repropositio dubio, Domini illam hodie ab omnibus maturè discussa, recesserunt à decisis, quia neutrum ex supradictis fundamentis visum fuit subsistere.

Non primum, quia Cantor non probat habere hoc ius reale super terris decimandis, 8 † prout ipse probare tenetur, iuxtà *Tex. in capit. in præsentia de probat.* & dixit *Rota decis.* 202. *num.* 1. *par.* 3. *recent. in Sabinen. decimarum* 3. *Iunij* 1602. *coram Pamphilio in fine, & in Toletana pretensarum decimarum* 19. *Nouembris* 1584. *coram Aldobrandino* §. *primò in fine*, quæ sunt impressæ penès *Marchesan. de commiss. fol.* 682. *&* 683. *par. prima*, maximè con-
2 tra Parochum, † qui de iure communi habet intentionem fundatam super omnibus decimis prædiorum existentium intra limites suæ Parochiæ, *cap. cum contingat. & cap. quoniam* cum concordantibus *de decim. capit. fin. de restit. spoliat. in* 6. *Rota decis.* 333. *num.* 2. *par.* 5. *recent.* & in his terminis in alia *Conchen. decimarum de Belmonte* 20. *Iunij* 1616. §. *primo coram Verospio*. Imò contrarium resultat ex ipsamet Cantoris instantia, eatenùs petentis decimas croci, & olei, quatenùs istæ successu temporis effectæ sunt grossæ, ius enim
3 reale †, & vniuersale † indistinctè comprehendit tàm minutas, quàm grossas, vt ex *Text. in cap. cum in tua* 30. *de decim.* in specie ponderauit *Rota, in dicta Sabinen. decimarum penès Marches.* §. *non obstat*.

Nec huiusmodi ius deduci potest ex donationibus factis à Ioanne primo Episcopo Conchensi, qui vigore facultatis sibi concessæ à Lucio Papa Tertio, donauit Capitu-
4 lo medietatem decimarum, † quia in vim dictarum donationum in Capitulum translata fuit medietas decimarum Ciuitatis Conchensis, & medietas decimarum, quæ sunt in Alarcon. vt ex eisdem donationibus Summ. Curati *num.* 1. & firmat *Rota in Conchen. decimarum de Villanoua* 5. *Maij* 1600. §. *habet enim coram Pamphilio*, & in citata *Conchen. decimarum de Belmonte* §. *non obstat coram Verospio*, & ideò ex ijsdem donationibus, in quibus nulla legitur facta mentio decimarum loci de Guasquena, vbi est fundatum præstimonium vnitum cantoriæ, de qua
5 agitur, † nullum ius decimandi deduci potest ad fauorem Cantoris super terris existentibus in notato loco de Guasquena, vt in præcisis terminis respondit *Rota in dicta Conchen. decimarum de Belmonte* §. *non obstat coram Verospio*.

Non etiam secundum constitutum in immemorabili, quia testes examinati pro parte Parochi probant tantùm Cantorem exegisse decimas grossas frumenti, vini, & agnorum, vt in Summ. Parochi dato sub die 19. Ianuarij 1674. *num.* 4. reliquis fructibus, & signanter croco, & oleo pertinentibus ad Parochum, seù ad pedem Altaris, vt dicitur in pluribus visitationibus
6 datis in eodem Summ. *num.* 2. † ac per consequens eadem exactio antiqua extendi non potest ad alias diuersas species fructuũ croci scilicèt, & olei *cap. tua* 25. *in fine, & in cap. cum contingat* 29. *pariter in fine de decim. Rota decis.* 333. *num.* 15. *par.* 5. *recent.* & in sæpè citata *Conchen. decimarum de Belmonte* §. *hac autem, in Corduben. decimarũ Molendini* 20. *Iunij* 1672. §. *exclusa coram R. P. D. meo Bourlemont.* In
7 materia namq; decimarum, † sicuti in quauis alia tantum dicitur præscriptum, quantùm fuit possessum, & non amplius *l. quod meo* §. *fin ff. de acquir. poss. glos. in cap. auditis* 15. *in verbo interruptionem in fine de præscript. Cienaguen. respons.* 28 *num.* 1. *lib.* 2. *Gutierez canon. quæst. lib.* 2 *cap.* 2. *num.* 83. *Rot. d. dec.* 333. *num.* 16. *par.* 5. *recent.* & in citatis *Sabinen. decimarum* §. *non obstat in fine, & in Toletana pretensarum decimarum* §. *idque tanto magis penès Marches. dicta par.* 1. *fol.* 682. *&* 683.

Non obstat, quod crocus, & oleum nunc recolligatur in illis terris, de quibus prius soluebantur decimæ grossæ vini, & frumen-
8 ti, ac † proinde decimæ croci, & olei debeãtur vti subrogatæ in locum decimarum vini, & frumenti, *ad Tex. in cap. commissum* 4. *de decim. Guttierez d. cap.* 21. *num.* 94. *& seq. & Rota d. dec.* 333. *num.* 8. *par.* 5. *rec.*

Quia respondetur, quod tunc tantùm debentur decimæ ex nouis fructibus subro-
9 gatis, † quando Decimator est vniuersalis, habens assistentiam in iure, seù causa vni-
10 uersali decimandi de omnibus † fructibus, secus verò quando Decimator est particularis, qui non habet assistentiam iuris in causa vniuersali, sed solùm ius decimandi deducit ex priuilegio, vel antiqua possessione
11 decimandi, † nam tunc non datur extentio, neque subrogatio de re ad rem, nec de specie ad speciem, vt vtrumque casum distinguendo notat *Barbos. de iur. Eccles. vniu. lib.* 3. *cap.* 26. §. 2. *num.* 61. *Bich. decis.* 322. *num.* 6. *&* 9. *Rota in citata decis.* 333 *num.* 9. *cum pluribus seqq. par.* 5. *recent. & in Carpentoraten. decimarum* 28. *Iunij* 1675. §. *quia licet coram R. P. D. meo Taia*,

vnde

vndè cùm in præsenti Cantor non habeat iuris assistentiam contra Parochum, nec minus probet habere ius decimandi reale super prædijs controuersis, de quibus tantùm habuit aliquas decimas de citatis partis-
12 colaribus fructibus, † non est fundatus in petitione, seù prætentione decimandi crocum, & oleum, quæ recolliguntur nunc in prædictis prædijs, *cap. cum contingat 29. vbi Ios. Anania num.6. de decim. Rota decis.484.n.3. par.3.recent.*

Et hinc non applicantur contrariæ decisiones in similibus causis Conchen. Decimarum, in quibus fuit dictum, quod deci-
13 mæ soluuntur, etiam ex nouis † fructibus, quia vel loquuntur ad fauorem Episcopi habentis ius coæquale decimandi, vt sunt *decis. in Conchen. decimarũ de Villanoua de Xara 12. Decemb. 1608. coram Iusto decis.442. 485. 520. par. prima, & decis.666. par.3. recent.* vel loquuntur ad fauorem Capituli in illis prædijs, in quibus habet ius coæquale deci-
14 mandi † vigore donationum illi factarum à Ioanne primo Episcopo Conchen, vt sunt *Conchen. Decimarũ de Villanoua 5. Maij 1600. & 27. Iunij 1601. coram Pamphilio, & dec.289. coram Dunozetto seu.* Vel denique loquuntur
15 quando fuit probatum, † quod vni tantùm soluebantur decimæ ex omnibus fructibus, vt est *decis.1203. coram Seraph.*

Cæterùm si Cantor probaret, quod ob mutationem culturæ, ipsius præstimonium esset taliter damnificatum, vt ferè remane-
16 ret sine dote, † Domini facilè inclinarent, vt illi succurreretur, iuxta *Text. in cap. suggestum 9. de decim.*

Et ita, vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. VBAGO.

Ariminen. Census.

Lunæ 10. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Plura continet hæc decisio in perficienda exequutione iam facta, quod Monasterium, suo religioso succedat, qualiter, & quomodo filiatio, & obitus patris remaneant probata, & demum quod hæres, quamuis beneficiatus, non gaudeat beneficio inuentarij, si rationem non reddat, sed creditoribus hæreditarijs etiam de proprio sit obnoxius.

SVMMARIVM.

1 *Exequutio ritè, & rectè facta mediante processu ad vlteriora terminari debet, ad hoc vt debitus finis litibus imponatur.*
2 *Monasterium repræsentat personam sui Monachi.*
3 *Monachus quidquid acquirit, acquirit Monasterio.*
4 *Mors in longinquis partibus probatur per famam illius loci, in quo aliquis dicitur esse defunctus.*
5 *Filij sunt parentum suorum necessarij hæredes, quia teste* Paulo Apostolo, *filius, ergo hæres.*
6 *Filiatio probatur ex fide baptismatis iuncta cum depositionibus testium.*
7 *Filius vti talis dicitur recognitus à debitore paterno, illi debitum patris persoluendo.*
8 *Hæres non potest impugnare, quod suus auctor defunctus approbauit.*
9 *Mors patris probatur ex instrumento, in quo aliquis dicitur filius olim, vel quondam N. quia tales dictiones mortem patris demonstrant.*
10 *Hæres beneficiatus non iuuatur beneficio inuentarij, nisi etiam rationem reddat.*
11 *Hæres sine inuentario, vel rationem non reddens tenetur de proprio.*

DECISIO DCLXXXIX.

MANDATVM contra bona hæreditaria Cæsaris, & exequatur contra bona propria Eleonoræ, aliorumque ipsius Eleonoræ auctorum, ac hæredum dicti q. Cæsaris pro fructibus census ab A.C. relatatũ, Rota præuijs duabus decisionibus coram Reuerendo Patre Domino meo Taia mandauit exequi, & ab his deuoluta mihi causa in gradu appellationis cum clausula *sine præiudicio*, quoad bona hæreditaria, & qui ad legitimam vlteriorem exequutionẽ procedat quoad bona propria Eleonoræ, & ad formam commissionis dato dubio, An sit procedendum ad vlteriora, affirmatiuè fuit responsum, quia exequutio ritè, & rectè facta, præuio ad vlteriora processu ter-
1 minari debet † ad hoc vt debitus finis litibus imponatur, iuxtà *Text. in l. quidam existimarunt ff. de rebus creditis. Rota decis.40. nu.1. par.11.recent.*

In præsenti verò, quod ritè, & rectè dicta exequutio demandata fuerit, satis considerarunt Domini patere ex decisionibus prædictis Reuerendi Patris Domini mei Taiæ 6. Martij 1671. & 5. Decembris 1672. maximè quod creditum non fuit deductũ in controuersiam, vt patet ex instrumento publico census, Summ. positionis 6. Martij 1671. *num.1.* & sola difficultas visa fuit restringi ad legitimationem personarum ex parte actoris, & rei conuenti, quæ exceptio tolli pariter existimarunt Domini, dum conuentus actor habet causam à Calagiono creditore census ex persona Patris Seraphini Religiosi in Conuentu Sancti Euangelistæ Ordinis S. Augustini professi, vt ex fide
2 professionis, Summ. *num.6.* † & ideò vti repræsentans ipsum Patrem Seraphinum per generalem regulam, quod quidquid acqui-
3 rit Monachus, † acquirit Monasterio, *Bich. decis.81.num.1. Celsus decis.292. num.67.* iura Patris Seraphini retinet; Ad Patrem verò Seraphinum census peruenit ex hæreditate Antonij Patris, ad quem spectabat vigore donationis insolutum ipsi Antonio factæ per Angelinum, Summ. *num.1.* prout pa-

riter Angelinum acquisiuisse, ostenditur à Raynerio de Nigris, Summ. *num.* 3. cui fuit venditus à Galleonibus creditoribus, Sum. *num.* 20.

Obiectum autem deductum', quod non iustificetur d. P. Seraphinum successisse Antonio patri, imò quod nec Antonius obierit, tollitur ex depositionibus testium, Sum. *num.* 10. qui de obitu Antonij præcedente ad illum prædicti Patris Seraphini testantur & licèt nō deponant de vera scientia, nempè de visu, vel simili, sed solùm ex fama, attamen cùm depositio tendat ad ostendendam mortem in partibus longinquis, & remotis Regionibus, vt sunt partes S. Iacobi ad Galitiam, ad quas testes deponunt se vertisse Antonium vsq; ab anno 1610. circiter,
4 & ibidem obijsse, eod. Summ. *num.* 10. † sufficit, quod per famam illius loci, in quo dicitur esse mortuus, mors illa probetur, *Menoch. de adipiscend. remed.* 4. *num.* 672. cum alijs adductis *in dec. d. Reuerendi Patris Domini mei Taia* 6. *Martij* 1671. §. *Sed Dominis visum est*; Data igitur morte dicti Antonij præcedente ad illam Patris Seraphini, non est du-
3 bium, quod iste remanserit hæres, † quia filij sunt parentum suorum necessarij hęredes *l. in suis* 11. *ff. de liber. & posth. & ibi Doctores*, imó teste Paulo Apostolo filius ergo
6 hæres; filiatio † verò iustificata remanet ex fide baptismatis cum depositione testium, de quibus in Sum. *nn.* 8. 9. & 10. & animaduerterunt Domini, quod fuit in filium Anto-
7 nij recognitus, & habitus † à Laura Gambora mediante solutione fructuum census, vt contestantur prædicti examinati testes, Summar. *num.* 11. quæ approbatio filiorum
8 facta per Lauram † impugnari non potest ab Eleonora hærede, vulg *Leum à matre C. de rei vindicat.* & vlterius Pater Seraphinus se immiscuit in hæreditate paterna, dum non solùm ex prædictis fructus census exegit, sed illos assignauit Francisco Bondino creditori in computum sui debiti, Summ *num.* 7. & in instrumento assignationis Antonium patrem tamquam mortuum expressit, vt
9 demonstrant dictiones *olim*, † & *quondam* positæ ante nomen d. Antonij *Barbos. variat. diction.* 331. *num.* 3. *Grat. discept.* 897. *n.* 75.

Alteram verò legitimationem personæ ex parte rei clarioribus demonstrationibus patere DD. cognouerunt, dum Cæsari debitori successisse Lauram ostenditur ex ipsius met Lauræ confessione, emissa in mandato procuræ per ipsam facto, Summ. *num.* 14. vbi constituit tamquam hæres Cæsaris procuratorem ad agendum, Lauræ verò hæreditatem fuisse acquisitam à Io. Baptista Solodio, hic idem Io. Baptista declarat in quadã declaratione iudiciali, Summ. *num.* 13. Eleonora tandem quod fuerit hæres Io. Baptistæ Solodij patris, constat ex instrumento aditionis, Summ. *num.* 12.

Nihil releuat, quod prædictas omnes hæreditates prætendatur fuisse adeptas cum beneficio legis, & inuentarij, quia cum fuerit præfixus terminus ad reddendam rationem,
10 illaque non reddita fuerit; † hæredes vti nō possunt ipso beneficio inuentarij, saltem donec rationem non reddant, *Ridolphin. in praxi parte prima cap.* 9. *num.* 2. *Rota decis.* 147. *nu.* 26. *par.* 11. *rec.* & tamquam repræsentantes per-
11 sonam defuncti † tenentur ad solutionem debitorum illius, etiam ex propriis bonis, *l. vltima* §. *etsi prefatam C. de iure deliber. & ibi Bald. num.* 3. *&* §. *hæres quoque institut. de obligat. quæ ex quas contract. nascuntur.*

Quibus omnibus præmissis eo magis inclinarunt Domini pro vlteriori processu, quia executio ostenditur facta in bonis hæreditarijs Cæsaris principalis debitoris, vt ex Summario nouo dato *num. vnico*.

Et ita, vnica parte informante, altera pluries citata, & renuente, resolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Maceraten. Fideicommissi.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVMENTVM.

Agitur de filijs in conditione positis, iique dicuntur ex coniecturis vocati, quarum plurimæ hic concurrentes enumerantur; Cumque ageretur de cyppo domus, & linea vltimo loco vocatis, eo magis pro vocatione filiorum, & descendentium in conditione positorum resoluitur, præcipuè quia de fideicommisso ascendentis tractatur, in quo leuiores coniecturæ sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione positi concurrentibus coniecturis, dicuntur dispositiuè vocati. & num. seqq. & per tot.*

2 *Digressus ad plures gradus substitutionum est maxima coniectura pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum.*

3 *Substitutiones multiplicatæ essent superfluæ, si filij in conditione positi non fuissent vocati.*

5 *Legitimitatis, & naturalitatis qualitas est vna ex coniecturis pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum.*

6 *Reciproca à Testatore ordinata inter institutos, & substitutos, est coniectura valdè vrgens, & efficax ad hoc, vt filij in conditione positi dicantur vocati.*

7 *Cyppi domus, & linea vocatio facta per verba collectiua, tractum habet successiuum, & coprehendit omnes in infinitum per fideicommissum.*

8 *Cyppi, linea, & Ecclesiæ vocatio non posset succedere, si filiorum filij, & alij in conditione positi non essent vocati.*

9 *Cyppus, & Ecclesia remotiores non debent esse magis dilecti, quàm proprij descendentes, & proximiores.*

10 *Remotiores esse magis dilectos proximioribus, & descendentibus, præsumendum non est.*

11 *Fi-*

11 *Filij, & alij descendentes in conditione positi si non essent vocati, neque ex testamento, neque ab intestato succederent.*

12 *Vocationis filiorum, & descendentium in conditione positorum maxima coniectura est, si illi neque ab intestato, neque ex testamento succedunt.*

13 *Clausula* codicillaris, *& clausula* omni meliori modo *plurimum operantur pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum.*

14 *Confessio hæredis gravati super existentia fideicommissi, impugnari non potest ab illius hærede.*

15 *Coniectura plures simul iuncta, eo magis sufficiũt pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, vbi agitur de fideicommisso ascendentis.*

16 *Cyppi appellatione veniunt omnes descendentes Testatoris per lineam masculinam.*

17 *Cyppi sub vocatione continentur etiam fœminæ, earumque descendentes, si in defectum masculorum illæ fuerint per Testatorem admissæ.*

18 *Linea in conditione posita, existentibus coniecturis, adhuc dicitur esse vocata.*

19 *Linea post cyppum domus vocata, non intelligitur de descendentibus, quibus fuit à Testatore prouisum, sed solum de transuersalibus. & vid. num. seqq.*

20 *Linea nomine veniunt propriè omnes descendentes.*

21 *Linea appellatione, sine præcedenti prouisione facta descendentibus, venire nequeũt transuersales.*

22 *Transuersales non debent esse melioris conditionis, quàm descendentes.*

DECISIO DCXC.

CENSVERVNT Domini sub die decima Maij 1673. *fideicommissũ à Blasio Maiorana institutum, fuisse reuocatum in suis posterioribus Codicillis; sed ab huiusmodi reſolutione recessum fuit sub die 24. Ianuarij subsequentis; Vnde repropositâ causa sub die 10. Iunij 1675. Rota censuit extare fideicommissum, sed in eo non fuisse vocatos illos de Nigris tamquam in conditione positos; Causâ tandem pro quarta vice repropositâ, Domini ab vltimo decisis recedendum esse dixerunt.*

Certum est enim, quod filiorũ filij, quales sunt illi de Nigris fuerunt à Testatore in conditione positi, vt admittit etiam postrema decisio; † Vnde concurrentibus coniecturis, dicuntur dispositiuè vocati, *Peregr. cons. 91. num. 30. lib. 1. Honded. cons. 75. num. 28. libro 1. Surd. cons. 434. num. 19. Rot. dec. 266. nu. 3. par. 1. rec.*

Coniecturæ autem plurimæ sunt, & primò Testator digressus fuit ad plures gradus substitutionum, † instituit namque proprijs filijs masculis legitimis, & naturalibus, iisq; inuicem substitutis in casu obitus alterius sine filijs substituit fœminas, quas pariter inuicem substituit quatenus sine filijs decederent, & deinde vocauit Flaminiam vxorem, cui substituit Cyppum suæ domus, & demũ deficiente linea masculina, & fœminina domus ipsius Testatoris, vocauit Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pace, † istæ enim multiplicatæ substitutiones fuissent superfluæ, nisi Testator vocare voluisset quos posuit in conditione, vt aduertunt *Fusar. de substitut. qu. 437. num. 9. Thomat. decis. 23. num. 14. Rot. coram Seraph. decis. 1329. num. 10. & coram Card. Celso decis. 181. num. 14. & coram Eminentiss. Ottobono decis. 1. num. 26. & in Romana fideicommissi de Incoronatis 28. Nouembris 1668. coram bo. me. Priolo.*

Secundò plures filios posuit in conditione, † & ex tali geminatione inducitur etiam coniectura eorum vocationis, *Honded. consil. 54. numer. 11. lib. 2. Capic. Latr. dec. 11. num. 22. Rot. coram Eminentiss Celso d. decis. 181. num. 11. & coram Dunoz. Iun. dec. 487. num. 14. & in Rauennaten. fideicommissi 22. Martij proximè præteriti coram R. P. D. meo Emerix:* Eoque magis, quia in istis voluit qualitatem † naturalitatis, & legitimitatis, vt ponderant *Capic. Latr. d. decis. 1. num. 15. Adden. ad Burat. decis. 385. num. 10. Rot. coram Arguell. dec. 32. nu. 3. & coram Cottin. dec. 1399. num. 4. & decis. 526. num. 15. par. 13. rec. & in d. Rauennaten. fideicommissi coram R. P. D. meo Emerix §. imò non solum.*

Tertiò ordinauit reciprocam tam inter institutos, quàm substitutos, † quam coniecturam esse valdè vrgentem, & efficacem tradunt *Fusar. cons. 38. num. 8. Menoch. præsumpt. 76. num. 52. lib. 8. Thomat. dec. 23. num. 18. Rota dec. 355. num. 5. et dec. 389. nu. 6. par. 4. tom. 2. rec. et coram Merlin. dec. 447. num. 3. et coram Cardin. Celso d. dec. 181. num. 15.*

Quartò vocauit Cyppum, & lineam verbis collectiuis, quæ habent in se tractũ successiuum, † & apta sunt comprehendere omnes in infinitum per fideicommissum ordine successiuo, *Rot. in recent. dec. 266. num. 10. & dec. 300. num. 3. par. prima, & dec. 336. nu. 10. par. 14.*

Quintò in defectu Cyppi, & lineæ vocauit Ecclesiam, † quæ non posset succedere, si filiorum filij, & alij vlteriores in conditione positi non essent vocati, vt considerauit *Rota coram Cardinali Celso in d. dec. 181. n. 17. & coram Durano dec. 296. num. 3. & coram Merlino dec. 360. num. 1. & coram Eminentiss. Ottobo. d. dec. 1. num. 32. & in recent. dec. 97. num 4. par. 7. & dec. 32. num. 29. par. 8. & in Imolen. bonorum, seù fideicommissi 15. Iunij 1672. coram R. P. D. Emerix*, aliàs Cyppus, & Ecclesia remotiores essent magis dilecti, quã proprij descendentes, & proximiores, † quod non est præsumendum, *Fusar. de substit. qu 437. num. 176. Fontanell. de pact. nupt. claus 4. gloss. 24. nu. 7. Rot. coram Greg. dec. 315. num. 7. & coram Dunoz. Iun. dec. 487. num. 17. & in d. Rauennaten. fideicommissi 22. Martij proximè præteriti coram R. P. D. meo Emerix.*

Quia aliàs filiorum filij, & alij vlteriores descendentes ob præmorientiam parentum, vt in hoc casu non † succederent neque ex testamento, neque ab intestato, quæ est ratio *gloss. in l. Lucius la seconda ff. de hared. instit.* vt prò vehementi coniectura eorum vocationis

tionis tradit *Peregr. conſ.*131. *lib.* 5. & pluries admiſit *Rota*, nempè *dec.*322. *in fin.* & *dec.*326. *num.*7. *par.prima diverſ.* & *cor. Penia dec.*1297. *num.*8. & *dec.*1358. *num.*9. cum alijs cumulatis *in Bononien. fideicommiſſi de Gozzadinis* 27. *Aprilis* 1674. *coram me*.

Septimò concurrunt clauſula *codicillaris*, 13 & clauſula † *emi meliori modo*, quas pariter ad hunc effectum pluries ponderauit *Rota*, *vt in dec.*355. *num.*6. *par.*4. *tom.*2. & *dec.*28. *n.*19. *par.*8. *rec.* & *in d. Ravennaten. fideicommiſſi* §. *accedit denique coram R.P.D.meo Emerix*; Ac demum circa exiſtentiam fideicommiſſi fauore illorum de Nigris adeſt confeſſio hæredis 14 grauati, à quo cauſam habet Clara, † quæ proindè non poteſt illam impugnare, *Leon à matre Cod. de rei vindic. Buratt. dec.*925. *num.*4. & *in Fulginaten. Fideicommiſſi* 4. *Iunij* 1668. *coram R.P.D. Bagnemont.*

Quæ coniecturæ ſimul iunctæ procul du- 15 bio ſufficiunt in propoſito, † quo agitur de fideicommiſſo aſcendentis, vt tenent *Alto-grad. conſ.*45. *num.*12. *lib.*1. *Capyc Latr. d. deciſ.*1. *num.*12. *Rot coram Greg. dec.*315. *num.*5. & *in d. Bononien. fideicommiſſi de Gozzadinis coram me* §. *prime*.

Præterea prædicti de Nigris comprehenſi dicuntur ſub nomine Cyppi expreſsè voca- 16 ti, † cuius appellatione veniunt omnes deſcendentes ipſius Teſtatoris per rectam lineam, *Cora. conſ.*47. *n.*4. *lib.*4. *Fuſar. conſ.*107. *num.*4. & *de ſubſtit. qu.*348. *num.*4. *Peregr. de fideicomm. art.*32. *num.*33. *Barboſ. appell.* 50. *num.*4. *Rot. dec.*14. *num.*3. *par.*8. *rec.* & *coram Bichio deciſ.*337. *num.*17. nihil obſtante, quod iſti deſcendant ex fœmina, quia cum Teſtator in defectu filiorum maſculorum ſine filijs, 17 fœminas admiſerit, † etiam illæ, earumque deſcendentes cenſentur comprehẽſi ſub vocatione cyppi, *Curt. Iun. conſ.*132. *num.*3. *lib.*2. *Pariſ. conſ.*47. *num.*51. *lib.*3. *Rot. dec.* 113. *num.*3. *par.*3. *dec.*518. *num.*6. & 7. *par.*4. *et dec.*159. *nu.*2. *par.*9. *rec.*

Ac demum vocati ſunt ſub nomine lineæ maſculinæ, & fœmininæ, quæ licèt ſit 18 poſita in conditione, † tamen concurrentibus omnibus coniecturis ſupra relatis, dicendum eſt fuiſſe diſpoſitiuè vocatam, ex auctoritatibus ſuperius adductis.

Nec ſubſiſtit fundamentum vltimæ deciſionis, quod Teſtator vocando lineam maſculinam, & fœmininam poſt cyppum domus ſuæ, non intellexerit de deſcendenti- 19 bus, quibus antea prouiderat, ſed de tranſuerſalibus, ne detur ordo retrogradus, quia 20 nomine lineæ † veniunt propriè omnes deſcendentes, latè *Fuſar. qu.*345. *num.*1. & dum Teſtator præcedenter illos non vocauit, ſed tantùm poſuit in conditione, non poteſt dici fuiſſe eis prouiſum, & ſine præcedenti 21 prouiſione ſub nomine lineæ † venire nequeunt tranſuerſales, quia iſti eſſent melio- 22 ris conditionis, quam deſcendentes, † quod non eſt dicendum, vt aduertit *Rota cor. Merlino dec.*66. *num.*8. *et dec.*83. *num.*13. *et in recent. dec.*67. *n.*6. *et* 7. *par.*9. *et dec.*123. *n.*9. *et* 24. *par.*14.

Reliqua verò obiecta ſuper Codicillis, attentatis, & detractionibus ab informantibus repetita, ſublata fuerunt in penultima decisione, cuius fundamenta iterum Dominis placuerunt, vtraque &c.

De plurimis deciſionibus in hac cauſa emanatis alia ſunt impreſſa in alio præced. tom. 1. *quæ ſunt ibid. dec.*100. & 222. *altera verò habetur ſupra in hoc eodem tomo, quæ eſt in ordine* 585.

R.P.D. VICECOMITE.

Perufina Pecuniaria.

Lunæ 20. *Aprilis* 1676.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam reſtitutionem dotis maternæ adducebatur Statutum Perufinum excluſiuum fœminarum propter maſculos, ſed illud requirere dotationem de tempore delatæ ſucceſſionis, & ideò ſine ea obſtare non poſſe deciditur; Rurſus prætendebatur deberi legitimam patri in bonis filij profeſſi, ſed illam per tranſitum ad ſecunda vota in proprietate fuiſſe amiſſam declaratur, eamque in ſolo vſufructu deberi; Cumque adduceretur vlterius defectus proceſſus executiui, ille non obſtare viſus eſt, ex commiſſione facta cauſæ cum clauſula *Alteri qui ad vlteriorem legitimam*, quæ facultatem exequendi concedit.

SVMMARIVM.

1 *Filia ſuccedit matri pro ſua portione.*
2 *Filia ſuccedit æqualiter cum patre fratri, vel ſoreri defuncta.*
3 *Mandatum pro ſumma debita vitè, & reſtè relaxatur.*
4 *Statutum Perufinum excludens fœminas propter maſculos, non ſimpliciter, ſed cum qualitate dotationis procedit.* & *num.*5.
6 *Filia excluſa à Statuto ſub qualitate dotationis, debet eſſe dotata de tempore delatæ ſucceſſionis.*
7 *Statutum excluſiuum fœminarum, ſi eſt conſecutiuum ad præcedentia, qualitatem dotationis ſupra expreſſam dicitur requiſiſſe.* & *num.*9.
8 *Diſtio* vt ſupra *repetit qualitatem, & modos ſupra expreſſos.*
10 *Legitima debetur patri in bonis filij profeſſi ſactum profeſſione emiſſa, ſed vid. num. ſeqq.*
11 *Pater tranſiens ad ſecunda vota amittit legitimã filij quoad proprietatem, & eam conſequitur in ſolo vſufructu.* & *num.*13.
12 *Pœna ſecundo nubentium tam in matre, quàm in patre procedunt.*
13 *Legitima filij profeſſi non debetur patri binubo, niſi quoad ſolum vſumfructum, non autem in proprietate.* & *num.*11.
14 *Dos in pecunia non conuertitur in fundum, niſi copulatiuè accedentibus conſenſu, & vtilitate mulieris.*
15 *Validitas proceſſus executiui diſcuti non debet, ſi cauſa*

causa est remissa cum clausula alteri, qui ad
viteriorem legitimam.

16 *Clausula* alteri, qui ad viteriorem legitimã
Iudici ad quem facultatem exequendi concedit.

DECISIO DCXCI.

POSTEAQVAM Sac. Rota coră R. P. D. Emerix decreuerat procedendum esse ad vlteriorem executionem mandati relaxati, ab A. C. fauore Monasterij Sanctæ Mariæ Magdalenæ Perusiæ, ex persona Barbaræ, pro scutis 5400. debitis ab hæreditate Darij pro restitutione dotis ab ipso receptæ in scutis 9. mil. commissa mihi denuò fuit causa appellationis cum clausula, *Qui ad viteriorem legitimam*, ad cuius tenorem cùm hodie dubium proposuissem, fuit pro executione mandati resolutum.

Ex quinquẽ namque filijs, Petro videlicet, Barbara, Victoria, Europa, & Cinthia susceptis ex primo matrimonio inter Camillam, & Darium, cùm sola Barbara superstes fuerit, vltra scuta 1800. † ei pro sua
1 quinta parte obuenta, per *Textum in* §. *si igitur extb. de hared. ab intest. veniens*. eidem
2 debetur etiam successio † in residuo, vna cum Dario patre, *Anth. defuncto C. ad Senat. Cons. Tertull.* itavt consequi debeat medietatem consistentem in scutis 3600. quæ iuncta cum prædictis scutis 1800. constituunt
3 præfatam summam scutorum 5600. † pro quibus ritè, & rectè fuit relaxatum mandatum, & prout latiùs *in decisione 21. Iun. 1673. coram R. P. Domino meo Emerix*, & in illius confirmatoria 26. *Februarij* 1674. *coram eodem*.

Hæc autem successio debita ex dispositione iuris communis, sublata dici non potest per ius municipale dictæ Ciuitatis *libr. 2.*
4 *rubr. 48.* † excludens à successione fœminas propter masculos, quoniam cùm exclusio
5 non sit absoluta, † sed modificata propter dotem, vt latè discusso articulo firmatum fuit *in decisione 526. num. 5. & decis. 551. num. 8. & 11. coram Dunozetto iun.* consequens est Barbaram, quæ de tempore delatæ hæreditatis non erat dotata, non remansisse
6 exclusam, † quia ad istum effectum attenditur qualitas, quæ inest tempore, quo defertur hæreditas, vt in præcitatis causæ decisionibus, & consuluerunt *Cors. consil. 74. num. 7. lib. primo, Eugen. consil. 4. num. 35. Rot. post Merlin. de legit. decis. 106. num. 3. & in recent. decis. 199. num. 35. cum plurib. seqq.*

Non obstat, quod vbi agitur de successione transuersalium, Statutum non repe-
7 tat qualitatem dotationis, † quoniam cum sit consecutiuè ad præcedentia, & fuerit
8 adiecta dictio *vt supra*, † quæ omnes qualitates, & modos superius expressos repetit *Rota decis. 456. num. 21. & 22. par. 4. rec. & recent.* quemadmodum supra fuerat ordinatum quod fœminæ sint dotatæ ad hoc, vt excludantur à successione, † pari modo censendum est infra fuisse dispositum, *Eugen. dicto consil. 4. num. 56. Rota in præcit. decis. 551. num. 1. coram Dunozetto Iuniore*, & latè firmant decisiones causæ, cum quibus Domini transierunt.

Eoque minus visus fuit obstare allegatus excessus ab eo desumptus, quod ex portione delata Barbaræ nõ fuit detracta legitima de-
10 bita Dario patri, † statim ac filia professionẽ emisit, ad traditæ per *Rot. dec. 267. & dec. 303. par. 5. recent.* quia quidquid sit de hac quæstione placuit Dominis eadem responsio in decisionibus data, quod nempè cùm de tempore professionis d. filiæ Darius ad secunda
11 vota conuolasset, † legitimam acquirere non potuit, nisi quoad simplicem vsumfructum, non autem quoad proprietatem, propter pœnam secundò nubentibus inflictam in *lege femina C. de secundis nupt.* quam
12 indistincte procedere tam in matre, † quam in patre firmat *Rota decis. 82. num. 2. & 3. & ibi Addentes*, qui dat concordantes, & limitan-
13 do cõtrariam opinionem † fauore filij professi in Religione capaci plene firmauit *Rota coram Dunoz. Iun. decis. 676. num. 2. & 3.*

Tandem non relcuat, quod mandatum fuerit relaxatum pro quantitate, contra posteriorem conuentionem restituendi dotem in corporibus, quoniam cùm dos fuerit
14 principio constituta in pecunia, † non potuit ex postea per quamcumque conuentionem mutari in fundum, non accedentibus copulatiuè consensu, & facultate mulieris, de quibus in præsenti non constat, vt præter allegatos in decisionibus causæ nuper firmauit *Rota in Romana cessionis vsus census 29. Nouembris anni proximè præteriti 1675. & non aduertere*, quæ hodie fuit confirmata coram me.

Stante igitur ex prædictis, & alijs decisionibus R. P. D. mei Emerix firmatis, iustitia d. mandati, superfluum visum est assumere disputationem circa validitatem proces-
15 sus executiui, † quia cùm causa reperiatur commissa cum clausula, *Alteri, qui ad vlte-*
16 *riorem legitimam executionem procedat*, † censetur attributa Iudici ad quem facultas exequendi, *Mascard. variar. resol. lib. primo cap. 86. num. 7. & seqq. Rota coram Dunozetto Iuniore decis. 643. num. 2. & coram Eminentiss. Ottobono decis. 56. num. 28.*

Et ità, altera tantùm Parte informante resolutum fuit.

Alia duæ decisiones in hac causa emanata sunt impressæ in præcedenti Tomo primo istius decimæ octauæ partis, vbi sunt in ordine 144. & 241.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Fauentina hæreditatis.

Lunæ 20. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Testamentum fiduciarium esse prætendebatur, sed quia de nulla causa fiduciæ apparebat, imò illi, ad quos hæreditas peruenire debuisset, etiam directo hæredes instituì poterant, ideò pro exclusione fiduciæ resoluitur; Cumque allegaretur adhuc mala distributio bonorum contra mentem Testatoris sequùta, illam nequaquam suffragari decidit, quia liberum, & effrænatum arbitrium est concessum, itavt etiamsi hæres nihil distribuisset, quod tamen plurimum fecerat, adhuc à nemine molestari poterat.

SVMMARIVM.

1 *Fiduciaria vt sit dispositio requirit causam, vnde Testator motus fuerit ad sic fiducialiter disponendum, quodque etiam verba concurrant. & num. 4.*
2 *Fiduciaria non dicitur dispositio, si persona, ad quam peruenire debuerat hereditas, non erat incapax, sed capax successionis, & heres institui poterat.*
3 *Incapacitas heredis à Testatore contemplati plurimum esse solet causa fiduciæ.*
4 *Causa fiduciæ omninò requiritur ad hoc, vt testamentum fiduciarium dici possit. & num. 5.*
5 *Voluntas Testatoris clara, est omninò seruanda.*
6 *Causa fiduciæ non est sola occultatio voluntatis defuncti, quæ potest aliundè remoueri, sed alia certa, & indubitata esse debet.*
7 *Fiducia qualibet excluditur, si heres liberè instituatur, & dominus absolutus totius hereditatis esse debet.*
8 *Heres verè, & propriè ille instituitur, qui dominus hæreditatis esse debet.*
9 *Heres dicitur ab hæro, idest domino.*
10 *CARDINALIS GASTALDVS Legatus Bononiæ meritissimus, non minus Purpura, quàm virtute, Eminentissimus nuncupatur.*
11 *Distributio alicui inuncta per verba*, quello, che gli hà detto à bocca, *in quacumque traditione verificatur.*
12 *Distributionem, vel summam maiorem fuisse relictam, quàm illa, quæ à distribuente tradita est, probare tenetur, qui hoc allegat, & quando.*
13 *Arbitrio totale distribuendi relicto, si distribuens adhuc nihil egisset, molestari tamen exindè non potest. & num. 19.*
14 *Epistola à Testatore conscripta quatenus conferantur cum illius testamento, si in vtrisque habetur mentio distributionis ab hærede faciendæ.*
15 *Testamentum, & in eis disposita, nec reuocari, nec contrariari possunt per simplicem epistolam, sed nona dispositione opus est, & quomodo. numero seq.*
16 *Testes septem requiruntur contestes, & vocati esse debent ad probandum Testatoris voluntatem à verbis testamenti diuersam.*
17 *Relatio, quæ fieri potest ad totam dispositionem, & illius partem, si verificari potest in parte, non dicitur comprehensiua totius.*
18 *Relatio semper fit ad magis proximè, non autem remota.*
19 *Arbitrium effrænatum, & totale concessi operatur, vt quis possit plus dare vni, quàm alteri. & sup. num. 13.*

DECISIO DCXCII.

SVB prætextu, quod Euangelista Mussius in testamento, cum quo decessit, fiducialiter iniunxisset Flaminio Morolo hæredi vniuersaliter instituto distributionem hæreditatis inter coniunctos, amicos, & pauperes, egerunt consanguinei Testatoris coram Eminentissimo Casanatta, & per sententiam absolutoriam reiecti obtinuerunt committi causam appellationis Eminentissimo Columnæ cum voto huius Sac. Tribunalis; sed interim vita functo Flaminio, scriptis hæredibus Eminentiss. DD. Otthobon, & Gaspare Carpineo cum conditione erogandi hæreditatem, deductis debitis, & legatis in reparationem Ecclesiæ S. Eustachij, vbi Canonicatum viuens obtinebat; quamobrem sub die 4. Februarij proximè præteriti proposui dubium, quod tamen non fuit resolutum; sed reassumpta hodie disputatione, DD. responderunt non constare de onere Flaminij distribuendi hæreditatem.

Siquidem, vt dispositio Testatoris possit dici fiduciaria, duo inter cætera copulatiuè requiruntur, nempè causa, vndè Testator motus ad consanguineum, seù alium non recta via, sed per interpositam personam hæredi fiduciarij ad hæreditatem suam per-
1 uenire voluerit, † verba, quæ indicent fuisse à Testatore commissam fidei heredis scripti in testamento restitutionem hæreditatis ad fauorem illius, quem ipse Testator realiter, & cum effectu hæredem esse voluit, vt desumitur ex *Text. in l. in fideicommissi §. cum Polidius, vbi Bald. ff. de vsu, & in l. quidem cum filium ff. de hæred. instit. et in l. Seius Saturninus ff. ad Trebell. Peregr. de fideic. art. 3. num. 19. Honded. conf. 51. num. 88. Pasqualig. qu. moral. iurisdict. 149. num. 2.* & alios refert *Torres de pati. fatur. succeff. lib. 3. cap. 7. num. 7. et per tot. Rotam. Cavaler. decis. 481. num. 2. et decis. 317. num. primo coram Bich. et decis. 226. num. 4. par. 12. rec.*

Neutrum in præsenti visum est concurrere; deest enim clausula fiducialiter testan-
2 di † cum coniuncti, amici, & pauperes non essent incapaces successionis, aut alio modo
3 prohibiti instituì heredes, quę incapacitas vt plurimum solet esse causa fiduciæ, *Argel. de acquir. possess. qu. 5. art. 6. num. 67. Torres vbi proximè num. 12. et seq.* & admittit *Rota in Romana Census 23. Februar. 1574. §. siquidem cor. R. P. D. meo Calatain*; Ideò cum nulla assignari possit ratio cur Actores non potuerint publicè, & palàm instituì, & distributio hæreditatis
4 apertè demàdari, cessat causa, † quæ omninò requiritur, & seruanda est voluntas Testatoris,

toris, † quæ clara in teſtamento legitur ad fauorē Flaminij, iuxtà *text. in* §. *diſponat, Authen. de nupt.*

Nec pro cauſa fiducię poteſt afferri, quod Euangeliſta ſic teſtatus fuerit, ne eius voluntas patefieret, id colligendo ex binis Epiſtolis, quas poſt teſtamentum exarauit, quia cum fiducia non ſit niſi occultatio voluntatis alicuius fidei remiſſæ, idem eſt fiducialiter teſtari, quàm ſecretè teſtari, † & ob id DD. cauſam fiduciæ, ſeù ſecretæ diſpoſitionis reponunt in aliqua alia ratione, ſeú cauſa, vnde moueri potuerit Teſtator, quæ certa, & indubitata eſſe debet, *Mandell. conſil. 9. num. 1. & 8. Natt. conſ. 628. num. 17. Honded. conſ. 46. num. 3. & 4. lib. 1. Farinac. conſ. 40. ſub num. 60. lib. 1.* & in terminis *Rot. d. deciſ. 317. num. 125. coram Bichio, & d. dec. 226. n. 6. par. 12. recent.*

Deficiunt quoque verba fiduciam importantia, immo illam lectura teſtamenti totaliter excludit, ibi: Inſtituiſce, e nomina ſuo herede vniuerſale Flaminio Moroli &c. quale vuole, che ſia libero, & aſſoluto padrone di tutta la ſua heredità, e che reſti in ſua aſſoluta libertà di fare l'elemoſine di dare, e non dare alli ſuoi particolari parenti padroni, & amici, e ſeruitori quello, che gli hà detto à bocca, e che da alcuno per qualſiuoglia tempo non poſſa eſſere aſtretto a fare coſa alcuna, perche vuole, che il tutto dipenda dal ſuo libero arbitrio, e dalla ſua libera volontà, e non altrimente &c. Ex quibus liquet nullam adeſſe fiduciā, & Flaminium eſſe dominum abſolutum† cū verba Teſtamenti mox relati importent plenum dominium, & conſequenter plenariam, & liberam inſtitutionem, vt ponderat *Ramon. conſ. 62. ſub num. 27.* & firmauit *Rot. d. deciſ. 317. num 4. coram Bich.* & notat *Torres d. cap. 7. num. 4.* plures allegat *& deciſ. 154. n. 4. coram eodem, et d. deciſ. 226. num. 5. par. 12. recent.*

8 eſt enim verus, & proprius hæres † ille, qui à Teſtatore conſtituitur dominus hæreditatis, cum hæres dicatur ab hæro, † ideſt domino, §. *final. inſtit. de hæred. qualit. & diff. verſ pro hærede, ibique gloſſ. in verb. pro domino, Tond. dut. quæſt. ciuil. 77. num. 26. lib. 1.* & in his terminis egregiè explicat *D. CARD. GASTALDVS* † non minus purpura, quàm virtute Eminentiſſimus in celebri voto, quod tempore ſui Theſaurariatus edidit *in Cauſa Romana Incamerationis impreſs. inter recent. dec. 536 num. 63. par. 14.*

Nec argui poteſt onus fuiſſe iniunctum diſtribuendi totam hæreditatem ex illis verbis: Quello che gl'hà detto à bocca, quia cùm Flaminius certam ſummam pecuniarum, & quaſdam res particulariter conſanguineis, amicis, & pauperibus† tradiderit, vtique quodcumque onus, & quæcumque diſtributio, quæ poſſet prætendi commiſſa illius fidei adimpleta remanſit, †& aſſerenti contrariū incumbit onus concludenter probandi Teſtatorē grauaſſe Flaminium onere diſtribuendi ſummā, & quantitatē maiorē potiſsimùm cùm eſſet in eius libera, & abſoluta facultate, ibi: Il dare, e non dare. Ita & taliter, quod ſi nihil diſtribuiſſet† adhuc id tutè egiſſet, nec moleſtari, aut compelli potuiſſet, cùm omnia eius totali arbitrio fuiſſent remiſſa, vt probat *Text. in l. fideicommiſſa §. ſi fideicommiſſum de legatis tertio Peregr. d. Patau. 106. num. 2. & 3. Surd. conſ. 29. num. 18. Rot. in rec. deciſ. 205. & 314. par. 9. in vtraque per tot.*

Non obſtant Epiſtolæ ſcriptæ ab Euangeliſta, quæ ad declarandum eius voluntatem à conſanguineis afferebantur; nam vltra quod directæ ſunt perſonæ aſpiranti ad aliquod legatum, prima vbi dicitur Flaminiū esſe diſtributorem, † debet intelligi de diſtributione, quam fecit poſt obitum Teſtatoris, prout etiam ſecunda, vbi Euangeliſta loquens de teſtamento condito dixit; Stà tutto ſopra la fede di vno: eodem modo debet interpretari de relictis poſtea à Flaminio adimpletis, & hoc pacto præfatæ Epiſtolæ conciliantur cum teſtamento, non obſtante illa verba prioris Epiſtolæ: Et il reſto per elemoſina. Et ſecundæ: Voglio laſciar chiaro alli miei amici, e padroni il poco che hò. Nam, vltra quod in hac ſecunda nihil dicitur de conſanguineis, ſi verbum *reſto*, & verba ſecundæ Epiſtolæ importarent diſtributionem totalem reſidui hæreditatis, vt prætendunt cōſanguinei, ſequeretur, quod Epiſtolæ non ſeruirent pro declaranda voluntate Teſtatoris, ſed inducerent nouam diſpoſitionem contrariam à teſtamento; nā auferretur per eas tota hæreditas à Flaminio, cui tot ampliſſimis verbis relicta fuerat, † quod vtique per ſimplicem Epiſtolā fieri nequibat, ſed vel alio contrario teſtamento opus erat, per ea, quæ tradit *Surd. conſ. 375. num. 23. Gratian. diſcept. 558. per tot. & Rot. in Ranennaten. teſtamenti 5. July 1671.* §. *Et quamuis coram R. P. D. meo Vicecomite*, vel per 16 ſeptem teſtes, conteſtes, & rogatos† probari debet huiuſmodi diſpoſitiua voluntas diuerſa à verbis teſtamenti, vt præcisè notat *Grat. diſcept. 620. num. 29.* cum aliis in *d. deciſ. 317. num. 21. coram Bich.* & in allegata *deciſ. 226. num. 11. par. 12. rec.*

Atque etiam eiſdem rationibus viſa fuit non releuare altera Epiſtola à cōſanguineis nuper producta, in qua Flaminius ſe promptum exhibuit aſſignare Nicolao Maſſio iuxtà ordinem ſibi datum ab Euangeliſta: Cinque luoghi de Monti, e cinque cocchiari, e cinque forchette d'argento, & altretanti à ciaſcheduna delle ſue ſorelle. Vnde inferebatur, quod ſicuti Nicolao loca quinque Montium tradita fuerunt, ita quoque ſororibus, quæ dumtaxat loca quatuor pro qualibet receperunt, ſaltem eſſe ſupplendum per traditionem alterius loci pro qualibet.

Nam ad elidendam huiuſmodi conſiderationem, vltra quod relatio potiùs fieri debet ad numerum coclearium, & furcularū 17 tamquam quid magis proximum, † quàm

ad loca montium magis remota, cùm relatio † semper fiat ad proxima, iuxtà *glos. in l. prima, ff. de legat. præstan. relat. per Rotam dec. 996. num. 11. coram Dunoz.* & patet ex obseruantia, dum ipsis sororibus eundem numerum cochlearum, & fulcularum non autem locorum montium Flaminius tradidit satis est respondere effrenatum arbitrium dandi, & non dandi à Testatore illi tributũ constituisse eundem Dominum, & arbitrum absolutum ad sui libitum dandi plus vni, † quàm alteri, † absque eo, quod nemo conqueri, aut aliàs grauatum se existimare posset, dum cuncta ab eius arbitrio pendebat, & quod sibi libebat facere poterat, vt probant *Peregr. alleg. decis. 106. num. 2. & 3. Surd. cons. 29. num. 18. Rot. decis. 205. & 314. par. 9. rec. per tot.*

Quæ demum dicebantur de recursu ad Tribunal Reuerendæ Fabricæ S. Petri, & de compositione facta cum ea, id potiùs fuit cautela Flaminij, nè ab eo molestaretur actione mentionis factæ in testamento, & quod plus est d. compositio inferre non potest ab interesse consanguineorum, cùm facta fuerit, habito recursu ad solas eleemosinas pro pauperibus in testamento enunciatas.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Fanen. Successionis.

Lunæ 20. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Statutum Ciuitatis Fani *cap. 66. de succeff. ab intestato* plurimum in hac Decisione declaratur ad eum casum, quo illud propter fratres patruos, & patrueles, vel alias similes personas excludit matrem à successione sui filij, quatenus nempè existente Auo, adhuc ipsa censeatur exclusa, ea ratione quia Auus est caput agnationis, & cyppi domus, & ideò quamuis à Statuto non nominatus, tamen censetur inclusus, & cõprehensus inter personas, quæ eandem matrem excludere debent.

SVMMARIVM.

1 *Repudiare dicitur hæreditatem ille, qui potest esse hæres, & ab alio petit, quod sibi à defuncto erat debitum.*

2 *Repudiatio hæreditatis facta à muliere in iudicio, subsistetur etiam sine solemnitatibus.*

3 *Statutum Fani* cap. 60. de succeff. ab intest. *plurimum declaratur, & nu. seqq. ac per totam.*

4 *Mater exclusa à patruo, & patruele remotioribus, multò magis excludi debet ab Auo proximiore, à quo descendunt patruus, & patruelis.*

5 *In Causa potentiùs est ius, quam in suo esse, & num. 11. 15. & seqq. vbi vide.*

6 *Exclusio matris non debet fieri à personis, de quibus Statutum non loquitur.*

7 *Statutum extendi non potest, si ab eo fuit prohibita extentio ad casus non expressos.*

8 *Extentionis prohibitio in Statutis intelligi debet de irrationabili, non autem de iusta, & rationabili.*

6 *Extentio iusta, & rationabilis semper admittitur, licet quælibet alia fuisset prohibita.*

10 *Extentione quamuis prohibita iusta tamen, & rationabilis censetur permissa, si Statutum mandat procedi de similibus ad similia, & æquum, ac iuridicum intellectum admitti.*

12 *Pater licet non nominatus à Statuto excludente matrem propter fratres, patruos, & alios similes, adhuc admittitur, & excludit matrem, & num. seq.*

13 *Patruum, & Patruelem, si Statutum tanquam casum magis dubitabilem admisit, eo magis dicitur vocasse patrem.*

15 *Reipublicæ interest cyppum domus conseruari, nè dividantur patrimonia, & domus reducantur ad egestatem, & num seqq.*

18 *Diuitijs deperditis fordescit dignitas familiarum.*

19 *Auus continetur, & venit appellatione cyppi domus, tanquam fundamentum, & stabilimentum illius.*

DECISIO DCXCIII.

AD hæreditatem Io: Andreæ in infantili ætate defuncti, consistentem præcipuè in dote Lauiniæ eius Auiæ, Rota per tres conformes prætulit in successione Annam Bartolellam illius matrem in cõcursu Francisci eius Aui paterni, non obstante Statuto Fani excludente matrem propter Agnatos defuncti: Verùm quia Reuerendiss. D. meus Decanus Iudex tertiæ instantiæ l co mandati de immittendo in alijs sententijs decreti, pronunciauit esse relaxandum mandatum executiuum in scutis 500. contra bona hæreditaria Francisci pro dote Lauiniæ eius vxoris loco fundorum dotalium per ipsum alienatorum, ideò postremò dictum fuit, dictas sententias in hac parte non esse conformes. Commissa mihi causa in quarta instantia dubitaui, An sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, itàvt sit relaxandum mandatum, & Domini censuerunt, sententiam esse infirmandam ex duplici capite.

Primò, quia dicta Anna pro suo credito dotali, & alijs suis prætensionibus iudicialiter instetit contra Alexandrum Mariottum vti hæredem Francisci, & dicti Io: Andreæ, quem etiam soluentem vti hæredem vtriusque quietauit, hodierno Summ. Alexandri *num. 3. & 4.* Vndè illius hæreditatem repudiasse censetur; quando enim quis potest esse hæres alicuius, † & ab alio petit, quod sibi à defuncto erat debitum, ex tali instantia inducitur repudiatio hæreditatis, nisi protestetur, quod non intendit repudiare, *Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 12. tit. 14. num. 24. Menoch.*

de

ſæpeſumpt. lib. 4. preſumpt. 102. num. 17. cum aliis adductis *in Bononien. Bonorum, ſeu Succeſſionis de Sighicellis 2. Martij 1663. coram Illuſtriſſimo D. Otthobono.* Nihil obſtante, quod ipſa vti mulier nō potuerit repudiare hæreditatem filij ſine ſolemnitatibus Conſtitutionis Ægidianæ, vel Carpenſis, quia cùm repudiatio facta fuerit mediantibus actibus
2 publicis, & iudicialibus,† ſubſtinetur etiam ſine ſolemnitatibus, quidquid ſit in actibus priuatis, in quibus fraus interuenire poteſt, vt reſpondit *Rot. in Perufina Terrarum dec. 54. num. 13. poſt Gilian. ad Statut. Peruſ. & in Romana retronenditionis Domus 9. Iunij 1660. coram bo. me. Priolo.*

Secundò, quia nimis rigida viſa eſt interpretatio data in præcedentibus deciſionibus
3 Statuto Fani † *cap. 66. de ſucceſſion. ab inteſtato, & inteſtabil.* vbi diſponitur, quod mater, & coniuncti ex latere materno tantùm, non poſſint ab inteſtato venire ad ſucceſſionem filij, vel filiæ, & eorum deſcendentium, ſi remanſerit filius, frater, vel ſoror perſonæ mortuę, aut filius fratris, vel filius ſororis, aut Patruus, vel frater patruelis, vnus, vel plures ex latere paterno perſonæ defunctæ &c. ſub qua diſpoſitione licèt Auus non ſit nominatus, nihilominus dum Patruus, & pa-
4 truelis remotiores excludunt † matrem, multò magis illa excludi debet ab Auo proximiore, & à quo deſcendunt Patruus, &
5 Patruelis, cùm potentiùs ſit ius in † cauſa, quàm in cauſato, *Caſtr. conſ. 175. num. 3. lib. 1. Abb. conſ. 73. num. 6. lib. 1. Dec. conſ. 332. num. 3. Rom. conſ. 32. num. 9. Soccin. iun. conſ. 10. num. 16. lib. 4. Gabr. conſ. 14. num. 32. & conſ. 15. nu. 2. lib. 1. Brun. de Statut. art. 42. quæſt. 15. nu. 198. & qu. 16. num. 216. Phanut. de Stat. num. 183. Mart. Medic. deciſ. Senen. 77. num. 21.*

Neque vrgere viſa ſunt fundamenta præcedentium deciſionum, quod mater non
6 debeat excludi à perſonis, † de quibus Statutum non loquitur, neque illud extendi
7 valeat, † quando fuit prohibita extenſio ad caſus non expreſſos, ſed in his ſeruari debeat ius commune, vt in propoſito, quodq; *Abbas, & Caſtrenſis* conſuluerint ſuper Statuto Senenſi excludente verbis generalibus, nempè propter aſcendentes, & deſcendentes, tùm quia prohibitio extentionis † in ſta-
8 tutis intelligi debet de irrationabili, non au-
9 tem de iuſta, & rationabili † interpretatione, quæ regulariter ſemper admittitur *Bart. in l. omnes populi nu. 65. ff. de iuſt. & iur. Dec. conſ. 64. in fin. Caſanat. conſ. 60. num. 16. & 18. Rot. coram Seraph deciſ. 496. num. 12. & coram Coccino deciſ. 111. num. 21.* Idquè fortiùs dicendum eſt de
10 Statuto Fani, quod ſub alio *cap. 163.* † expreſſè diſponit, vt in caſibus in volumine Statutorum non diſpoſitis procedatur de ſimilibus ad ſimilia, & debeant intelligi ad ſanũ, & æquum, ac iuridicum intellectum; Non eſt igitur interpretatio iuridica, vt po-
11 tentiùs ius habeat cauſatum, † quàm cauſa, ea ſola ratione, quod nulla eius mentio facta ſit, quandoquidem nec etiam Pater eſt
12 in dicto Statuto nominatus, † & tamen non eſt dubitandum, quin ſi exiſteret, ſuccederet ad hæreditatem filij, excluſa matre, & ſanè ſtatuentes nominarunt Patruum, & patruelem tanquam caſum magis dubitabi-
13 lem, † cùm eis non ſit debita hæreditas ſicuti eſt debita aſcendentibus, & deſcendentibus, vt dicunt *Caſtr. d. conſ. 175. num. 4. Gabr. conſ. 14. num. 35. lib. 1. & conſ. 15. num. 19. lib. 2.* Tùm quia verbis Statuti benè perpenſis,
14 prohibitio extentionis † refertur ad perſonas excluſas, non autem ad perſonas excludentes, vt patet, ibi — *Mater, & Coniuncti ex latere materno tantùm non poſſint ab inteſtato venire ad ſucceſſionem filij, vel filiæ &c.* vt aduertit *Gabr. d. conſ. 14. num. 39. lib. 1.* Tùm demum, quia *Caſtrenſis, & Abbas*, qui ſcripſerunt ſuper Statuto Senenſi non faciunt fundamentum ſuper verbis generalibus, ſed
15 ſuper eo, quod potentior ſit cauſa, † quàm cauſatum, & tamen nec in Statuto Fani deficiunt verba generalia apta Auum comprehendere inſpectis verbis d. Rubricæ 66.
16 ibi — Quia Reipublicæ intereſt, † vt Cyppus Domus conſeruetur, ne omnis maſculorũ labor inter extraneos lares diuidatur, Domuſque deſtruatur, & plerumque homines
17 deueniant ad inopiam, † diuitiaſque amit-
18 tant, quibus deperditis † ſordeſcit dignitas familiarum. Idcircò &c. appellatione igi-
19 tur Cyppi Domus, † procul dubio comprehenditur Auus, qui eſt fundamentum, & ſtabilimentum domus ipſius defuncti, ex deductis per *Barboſ. appell. 50. num. 30.*

Ex quibus rationibus cùm ſententia viſa fuerit iniuſta, meritò Domini aliam partem dubij ſuper relaxatione mandati tanquam ſuperfluam examinare prætermiſerunt. Vtraque parte informante &c.

R. P. D. VICECOMITI

Romana Ceſſionis Ratæ Cenſus.

Lunæ 20. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Ceſſerat maritus cenſũ ab ipſo cum pecuniis vxoris creatũ, qui licet fundus dotalis prætenderetur, tamen quia neque de conſenſu, neque de vtilitate vxoris conſtabat, ab eo cedi potuiſſe deciditur; Cumq; etiam ageretur de præiudicio alterius ex alieno facto incurrendo, negatiuè reſolutum eſt, quia non debet alteri per alterum ſiniſtra, & iniqua conditio inferri.

SVMMARIVM

1 *Cedens rem, in qua quis ſolam partem habet, cenſetur portionem ſibi tantum tangentem cedere.*

2 *Maritus, ſalua vxoris actione, poteſt diſponere*

1 *de dote ſibi in pecunia promiſſa, quatenus poſtea ab ipſo inueſtita ſit.*
3 *Dos in pecunia non poteſt tranſire in fundum, niſi conſenſus, & utilitas mulieris copulatiuè concurrant.*
4 *Solutio per exhibitionem quietantiæ remanet plenè iuſtificata.*
5 *Factum alicuius in ſui damnum, non autem alterius cedere debet.*
6 *Culpa nocet quidem culpoſo, non autem poteſt alteri damnum, ſeù præiudicium inferre.*
7 *Exceptiones ſufficienter ſublatæ, amplius attendendæ non ſunt.*

DECISIO DCXCIV.

EXAMINATO in duabus Deciſionibus 13. Aprilis 1672. & 10. Maij 1673. coram R.P.D. meo Calataiù, & in aliis duabus 9. Februarij 1674. & 28. Ianuarij 1675. coram R.P.D. Bourlemont, & in vtriuſq; ſententia iuxtà verum, & legalem ſenſum declarato pacto concordiæ inter bo. me. D. Ducem Caffarellum, & Ioannem Raynaldum Monaldenſem inito, iterùm coram Me cui commiſſa extat cauſa ſuper dubio, An conſtet de duabus, ſub die 29. Nouembris ſuperioris anni pro conſtanti, fuit admiſſum, verba illa pacti — *Et in caſo, che detto Sig. Duca foſſe aſtretto à reſtituire in tutto, ò in qualſiuoglia parte del detto denaro hauuto in tal caſo la ſudetta aſſegnatione s'intenda nulla, e di niun valore, come non fatta per la Rata reſtituita &c.* non importare omnimodam reſolutionem concordiæ, ſed habita proportione, tantùm ad ratam creditoribus anterioribus reſtitutam, itavt aſſignatio ſcut. 4000. inter dictos contrahentes concordata nullatenus dici debeat in totum peremptа, ſed proportionabiliter extenuata, quantum, ſcilicèt, importat proportio numeri quaternarij cum numerò duodecimenario, in quo iuſtificatum eſt hodie aſcendere d. reſtitutionem.

Cuius articuli reſolutio, cùm in hodierna propoſitione abſque vlla difficultate pariter tranſiuerit ex rationibus in præmiſſis deciſionibus perpenſis, quas non fuit opus repetere, totum conatum ponebant ſcribentes pro Duce in probando; vel quod integra ſumma, ex qua fuerunt aſſignata dicta ſcuta 4000. fuit creditoribus reſtituta, & ſic ex hoc capite in totum reſoluta concordia. Vel ſaltem maior pars, & ita cùm maiori proportione, etiam dicta aſſignatio diminuenda.

Primam partem alternatiuæ, iterum conabantur hoc medio probare, quod videlicet cenſus ſcut. 4. mil. cum Marchione Raymundo creatus, ex quo deſumpta fuit dicta aſſignatio erat dotalis vxoris pro rata ſcut. 30. mil. Cumque proinde eſſet inalienabilis præfatam aſſignationem cenſeri factam deſuper ad Ducem ſpectante, ratione fructuum, & alimentorum. Quia cedens
1 rem, in qua quis partem habet, † cenſetur portionem ſibi tantùm tangentem cedere; per *Text. in l. Taberna ff. de contraben. empt.* cùm autem totam propriâ portionem Dux ſoluerit creditoribus, ſuccedere propterea de plano d. concordiæ reſolutionem.

Sed fuit denuò reſponſum, quod licet dictus cenſus eſſet conſtitutus de pecunia vxoris, non erat tamen fundus dotalis rigoroſè ſumptus, qui non potuerit alienari. Quoniam, cùm dos fuerit à principio in pecunia conſtituta, naturale, & liberum illius dominium tranſiuit in virum, qui ſalua actione vxoris erga ipſum repetendi tantundem, † potuit de illa diſponere, vt præter allegatos in Deciſionibus cauſæ habetur
2 *in Neapolitana, ſeù Capuana Pradij 27. Iunij 1670. §. Et in hoc caſu coram me.*

Et licèt replicetur naturam, & qualitatem fundi dotalis acquiſiuiſſe ex poſt, dum nomine etiam vxoris dicta pecunia fuit inueſtita in prænarrato cenſu; tamen ſatisfecit vetus reſponſio, quod, ſcilicèt, nec de conſenſu, nec de vtilitate mulieris copulatiuè requiſitis, † ad hoc, vt valida inducatur tranſmigratio dotis de quantitate in fundum dotalem, conſtat, vt in *Perufina Pecuniaria 23. Iunij 1673. & 26. Febr. 1674. coram R.P.D. meo Emerix, vt in eadem in hodierna Rota reſoluta coram me.*
3

Secundæ verò alternatiuæ partis probationem deſumebant ex ſolutionibus ipſis factis creditoribus in maiori quantitate, quam exponant deciſiones. Cardinali, ſcilicèt, Roberto ſcut. 8000. illis de Taſſis ſc. 6000. Comiti de Carpineo ſc. 5112. & Marchioni Theodulo ſcut. 3300. quæ ſimul iuncta conſtituunt ſummam ſcutor. 22412. ad quam portionis rationem habendam eſſe dicebant in diminuenda dicta rata cenſus ſcut. 4000. aſſignata, non autem ad ſc. 15065. provt firmant deciſiones.

Sed quemadmodum in duabus vltimis partitis nulla amplius ſuberat difficultas, quandoquidem illa Comitis de Carpineo ſemper fuit admiſſa, altera verò Marchionis Theoduli antea controuerſa, † hodie
4 per exhibitionem quietantiæ fuit iuſtificata, ad notata *in l. ſolutum ff. de ſolut. cum alijs per Rotam coram Coccin. deciſ. 1547. num. 5.* Ita ratio tota dubitandi reſtricta denuò fuit in duabus prioribus. Etenim verè conſtat alteri fuiſſe ſoluta dicta ſcu. 8000. alteri verò 6000. Cùm tamen primus eſſet dumtaxat creditor in ſcut. 5321. 50. alter ſc. 4625. 50. Nec ſolutionem hoc pacto exceſſiuam potuiſſe euitari, quia cùm de pecunijs d. cenſus vinculati ſolueretur ijs, qui erant creditores in pecunia libera, huiuſmodi exceſſus cedere debebat in pretium vinculi, vt completa redderetur ſolutio, non autem in damnum ſoluentis.

Quibus tamen omnibus ex facto ab origine ſua repetito reſponſum fuit, duplex pactum obſtare Duci, quo minùs in detrimentum Ioannis Raynaldi, ſiuè Ghiſlerij in illius iuribus ſucceſſi, cedere debebat pro-

miſſum augumentum. Alterum quod eo modo, quo in contanti receperat à Congregatione Baronum dicta ſcuta 40. milleu aliam veriorem ſummam ex eiuſdem decreto reſtituere ſimiliter tenebatur creditoribus prioribus, & cùm loco cautionis, quam aliunde tenebatur præſtare pro huiuſmodi reſtitutione, pecuniam ipſam vinculauerit, & ſucceſſiuè ab eiſdem Creditoribus pulſatus, in pecunia libera ſoluere recuſauerit, ſubhaſtatio deindè nomine creditorum facta de certa rata d. cenſus habito
5 reſpectu ad vinculum, † cedere debet, non alterius, ſed damno ſui, quia ex facto ſuo proceſſit, iuxtà regulam *l. non debet alteri. ff. de reg. iur. l. coheredi. C. famil. herciſcund. cum ſimilibus*.

Alterum, quod in apocha concordiæ inter Ducem, & Ioannem Raynaldum conuentum extitit, vt iſte in caſu reſtitutionis teneretur pro dicta ſua rata ſcut. 4000. concurrere, cùm deinde caſus ſolutionis euenerit, & non fuerit interpellatus, quod ſolutio fieri debebat cum tali augumento, non pro ſua rata ad euitandum grauamen, concurrere potuiſſet cum pecunia libera, omiſſio iſta interpellationis auget ipſius
6 Ducis culpam, † ex qua Ghiſlerius ſentire detrimentum non debet, ad tradita per *Rotam coram Coccin. deciſ. 978. num. 16. & in mea deciſione, quæ reuidetur §. non etiam*.

Recolectis cum hoc moderamine rationibus firmum remanet Ghiſlerium, non teneri pro reſtitutione facta dictis creditoribus concurrere, niſi habita proportione ad ſcuta 18365. verè debita.

Quæ demùm dicebantur non fuiſſe in ſententia R. P. D. mei Calataiù, & in illius confirmatoria R. P. D. mei Bourlemont de hac proportione habitam rationem, ſed pro rata ſummæ, & de proprio fuiſſe condemnatum Ducem, ſatisfecit reſponſum in dicta mea deciſione, quæ reuidetur §. *Nam primo*. Quemadmodum ſuppliet etiam reſpoſio data §. *final.* ad obiectum expenſarum, pro quibus concurrere debet Ghiſlerius, adimpleta ex parte Ducis conditione, quæ omnia
7 cùm fuerint adæquatè ſublata, † ſuperfluum eſt in iiſdem ampliùs inſiſtere, iuxtà *deciſ. 1620. num. 4. coram Coccin.*

Et ità perſiſtendo in deciſis vtraque parte informante DD. reſponderunt &c.

Supra in alio præcedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis recent. adeſt altera præſentis cauſæ deciſio, quæ ibi eſt in ordine 103. cuius in calce etiam aliis concordantes inuenies &c.

R. P. D. EMERIX.

Regien. Conſortij.

Lunæ 20. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Pluries in hac cauſa reiectus, ac etiam reſpectiuè admiſſus ad Conſortium, denuò tandem reijcitur, quia benè ponderatis verbis Conſtitutionis receptionem demandantis, ille non habere qualitates requiſitas viſus eſt, quæ principaliter in vera, & reali habitatione, ac origine conſiſtebant, vtraque ſolùm accidentaliter, & vt vocant fictam, verificata, quæ non ſufficit, cùm naturalis eſſe debuerit, non reſiſtentibus verbis *recipiatur, & admittatur*, quia præterquam quod & ipſa etiam qualitates requirebant, non neceſſitatem, ſed voluntatem in eligentibus importare viſa ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata excluditur ſtante iniuſtitia ſententiæ.*

2 *Iniuſtitia ſententiæ inducit læſionem, quæ præbet cauſam reſtitutionis in integrum.*

3 *ad Collegium, vel conſortium quis admitti non poteſt non concurrentibus in eo requiſitis. amplia vt num. 4.*

4 *Clauſula* non aliter, nec alio modo, *inducit formam, & præciſam obligationem ſeruandi omnia in diſpoſitione contenta.*

5 *Conſtitutio loquens in numero plurali de Patribus, comprehendit etiam matrem.*

6 *Habitatio à Conſtitutione requiſita debet eſſe continua, nec interpellare ſuffragatur.*

7 *Teſtes deponentes ſuper negatiua coarctata, & adminiculati etiam, præferuntur teſtibus de affirmatiua conteſtantibus.*

8 *Habitatio in aliquo loco requiſita excluditur, dū probatur illa in alio loco ſequuta.*

9 *Habitatio ficta dicitur illa, quæ ſolo animo detinetur, & qualiter non ſuffragetur, num. anteced. & ſeqq.*

10 *Habitatio in aliquo loco demandata, ibique etiam educatio filiorum, non poteſt adimpleri niſi per corporalem exiſtentiam, & moram in eodem loco contractam.*

11 *Domicilium ab habitatione diſtinguitur, & quale vtrumque ſit, num. anteced. & ſeqq.*

12 *Habitare ille propriè dicitur, qui in aliquo loco moratur, comedit, & bibit.*

13 *Terra, & Territorium confunduntur in iure, vnumque pro alio ſæpiùs a DD. vſurpatur, & vid. num. 14.*

14 *Territorium, & Terra ſi fuerint habiti pro diuerſis, non poſſunt inuicem confundi, & vnum pro altero reputari, & vid. n. 13.*

15 *Origo vbi requiritur, non ſufficit accidentalis, ſed naturalis eſſe debet.*

16 *Vxor licèt ſequatur originem viri, ea tamen dicitur accidentalis, non naturalis.*

17 *Obſeruantia ſemper declarat germanum intelle-*

tunitèr remanet impoſſibilis, *ſecùs conſ.200. num.6. lib.2. Rimin. iun. conſ.17. ſub num.13. lib.1. Ioan. de Amic. conſ.82. in prine. & num.1.*

Non obſtat, quod Marius tenuerit in dicta Terra Herberiæ Domum apertam, ibique poſſederit bona, ac pro illis collectas ſoluerit, ideòque videatur non amiſiſſe domicilium, & habitationem ſaltèm animo retinuiſſe, quoniam neque domicilium, neque ficta habitatio, † qualis eſt animo detenta, ſatisfacit menti dictæ Conſtitutionis, quæ requirit veram, & naturalem habitationem, provt indicant illa verba -- *habitaverint, & cum ibi educaverint*, quæquè ſolùm haberi poteſt per corporalem exiſtentiam, ſeu moram in ipſa Terra, *ad Text. in l. prima §. Habitare, ff. de ijs, qui deiecerunt, vel effuderunt*, & ità diſtinguendo domicilium † ab habitatione, notant *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. par.2. alleg.4. num.24. Tiraq. de contract. lignag. §. Nono gloſ.2. num.26. Gaigan. ad Stat. Vib. cap.51. lib.1. num.50. in fin Menoch. de præſumpt. præſumpt.42. nu.2. lib.9. & conſ.329. nu.38. Dec. conſ.37. num.9. propè med. verſ. Et dicitur habitare*, ibi -- Et dicitur habitare, † quando ibi moratur, comedit, & bibit, *Aloyſ. Muſ. conſulta.60. num.9. cum duobus ſeqq. Granat. deciſ.82. num.2.*

Minus in Mauritio concurrunt qualitates per Conſtitutionem requiſitæ in ſecundo caſu, ipſe enim non eſt natus in Territorio, ſed in Oppido, & Marius Pater non ducit originem ex Oppido, ſed ex Villa SS. Fauſtini, & Iouitæ ab eodem diſtante per duo milliaria, & Helena Mater ex Ciuitate Parmenſi, *Summ. d. n. 3. 4. 5. & 6.*

Parùm obſtante, quod Mauritius dici poſſit natus in Territorio, & Marius Pater oriundus ex Terra Herberiæ, ex eo quia Terra, & Territorij ad inuicem confundantur, vnumque † pro alio ſæpiùs in iure, & à DD. vſurpetur, vt firmant *deciſiones R.P.D. mei Vicecomitis ſub die 1. Februarij, & 21. Iunij 1675.*

Quoniam quidquid ſit de iure communi hoc non videtur procedere in terminis dictæ Conſtitutionis, quæ diſcretiuè loquendo diſtinguit Terram à Territorio, & natum in Terra à nato in Territorio, ibi -- *In Terra, ſeù Oppido Herberia natus &c.* & ibi -- *In Territorio autem nati &c.* † ideòque pro diuerſis reputari debent, & non confundi, ad tradita per *Surd. conſ.554. nu.7. cum ſeqq. Spad. conſ.296. num.4. lib.3. Add. ad Gregor. deciſ.301. num.15.*

Et vlteriùs ſemper deficeret qualitas originis Matris, licèt enim vxor efficiatur Ciuis illius loci, vbi nupſit, tamen ad ſatisfaciendum dictæ Conſtitutioni requirenti originem vtriuſque parentis, non ſufficit origo accidentalis contracta per nuptias, † ſed requiritur naturalis, cùm aliàs ſuperfluè Conſtitutio requiſiſſet illam qualitatem in vxore, † quæ ſemper adeſt, vt firmat *deciſio R. P. D. mei Vicecomitis 5. Martij 1674. §. Non eſt ſtat.*

Et hoc etiam comprobauit factum ſubſecutum cum fratre Mauritij, qui dum petebat admitti in conſortium ſimiliter fuit reiectus ex eodem defectu qualitatum à Conſtitutione requiſitarum, & poſtea non aliter receptus, quam mediante recurſu ad Dominum Card. tunc Epiſcopum, & derogatione Conſtitutioni, ac abſolutione Conſortialium à iuramento, vt conſtat ex epiſtola Vicarij Generalis, dicto Sum. n. 16.

huiuſmodi enim † obſeruantia optimè oſtendit germanum intellectum huiuſmodi Conſtitutionis *l. ſi de interpret. 37. ff. de leg. Anton. Coſt. conſ.4. num.64. & ſeqq & conſ.23. num.91. & conſ.50. num.10. Rot. deciſ.71. num.13. par.7. rec. & coram Eminentiſſ. Otthob. dec.151. num 11.*

Præterea Domini dixerunt, quod etiamſi Mauritius haberet qualitates requiſitas, adhuc poſſet reiici per Conſortiales, † qui inuiti neminem in conſortium admittere tenentur, *Lap. alleg.31. num.2. cum ſeqq. Nauar. conſ.1. ſub num.12. vſ. ſit. pend. Tondut. reſolut. benef. 24. num.2. cum ſeq.*

Et eo minus, dum ad admiſſionem proceditur per ſcrutinium per vota ſecreta mediantibus fabis albis, & nigris præuia informatione de vita, & moribus, † aliiſque qualitatibus, & facta propoſitione per Maſſarium, vt reſpondit *Moron. reſponſ.72. nu.44. Rota in his terminis deciſ.180. num.23. & ſeqq. par.9. recent.* & latè comprobant *deciſiones cauſæ 20. Iunij 1670. §. Et in omnem caſum cum ſeq. & 15. Decembris eiuſdem anni §. Viſis verius vſque ad fin. & 10. Aprilis 1671. §. fin. coram Reuerendiſſ. Beuilaqua.*

Non aduerſantibus verbis, *recipiatur*, & *admittatur*, quæ videntur importare præceptum, & neceſſitatem admittendi habentes requiſita, † quia verbum *recipiatur*, ſtat negatiuè, & prohibitiuè, ibi -- *Et non aliter, nec alio modo recipiatur*, prohibendo ſcilicèt quem recipi ſine dictis requiſitis, non autem coarctando recipi cum illis, *Rota d. deciſ.180. num.25. par.9. recent.* verbum autem *admittatur*, † intelligi debet conditionaliter, vt ſcilicèt habentes requiſita admittantur volentibus Conſortialibus ità ſuadente ipſa natura Conſortij, † ad quod de iure nemo admitti debet inuitis ſociis *l. qui admittitur ff. pro ſoc. Oldrad. conſ.97. ſub num.1. Add. ad Burat. dec.809. num.16.*

Et ſicà reſolutum fuit cauſa ab omnibus Dominis viſa, & vtraque parte informante ſub die 24. Februarij præteriti, hodie verò Conſortialibus tantùm informantibus, & Mauritio ſæpius citato, & liti renunciante.

R.P.D.

R. P. D. T A I A.

Perusina Census.

Veneris 24. Aprilis 1676.

A R G V M E N T V M.

Duplici distinctione discutitur obligatio hæredum, & bonorum insolidum, quatenùs nempè illi actione personali, vel hypothecaria conueniantur, vt primo casu eorum obligatio nulla sit; altero verò contra ipsos legitimè agatur; hinc cùm tractaretur de obligatione ad factũ renouandi fideiussorem, & pro fructibus census, illam indiuiduam, horum autem diuisibilem esse deciditur.

S V M M A R I V M.

1 *Obligatio hæredum, & bonorum insolidum de iure nulla est.*
2 *Obligare extraneum si non possum, ita nec possum hæredem pro illis portionibus, pro quibus non est hæres.*
3 *Successores sues in solidum nec etiam pacto debitor obligare permittitur.*
4 *Hæredes, & successores si in solidum à debitore obligari potuissent, hoc vtique inter priuilegia fisci adnotatum esset.*
5 *Obligatio renouandi fideiussorem est indiuidua.*
6 *Fideiussoris renouatio, eiusque obligatio ad defendendum censum, & illius creditorem dicitur ad factum.*
7 *Interesse aliud est, quod petatur per viam obligationis ad factum, aliud verò, vt ipsum interesse præstetur, & num. 8.*
8 *Agere ad factum, & agere ad petitionem interesse duplex, & diuersa agendi formula est.*
9 *Mandatum ad factum petitum ad effectum deponendi, dicitur quædam pignoratio ad coercendum debitorem ad aliquid implendum.*
10 *Obligatio in solidum contra bona debitoris, etiam inter plures hæredes diuisa exerceri potest.*
11 *Hæredes plures onera hæreditaria, pro hæreditariis portionibus subire tenentur, nisi intercedat pignus, vel hypotheca.*
12 *Fructus census vtpotè diuidui, sicuti est pecunia ipsa, diuersimodè contra plures hæredes petuntur, vel actione reali, vel personali.*

D E C I S I O DCXCVI.

DARIVS imposuit annuum censum scut. 115. & vendidit Pompilio, & Sebastiano, promisitque renouare, & subrogare fideiussorem fide, & facultatibus idoneum, & ad contentamentum dictorum fratrum, pro quibus obseruan. Darius obligauit se ipsum, & hæredes, & successores insolidum, & eorum bona præsentia, & futura insolidum in instrumento 30. Augusti 1649.

Ipsi Pompilius, & Sebastianus cesserunt censum Curtio in forma in instrumento 12. Iulij 1674. Vtide Cessionarius curauit citari, & A. C. citauit Io: & Paulum filios, & hæredes Darij ad renouandum, seù renouasse docẽdum fideiussorem idoneum in instrumento census promissum ad formam iuris, in Actis, aliàs videndum contra bona hæreditaria Darij decerni, & relaxari mandatum ad factum, & in executionem dicti mandati ad factum relaxari mandatum pro scutis 1500. ad effectum deponendi in Sacro Monte Pietatis Perusiæ, donec, & quousque fuerit renouatus fideiussor, nec non soluendum, seù soluisse docen. illius fructus, aliàs videndum contra bona hæreditaria Darij pariter decerni, & relaxari mandatum executiuum, & sic decretum, & relaxatum fuit 24. Iulij 1675. & deindè executioni demandatum super certis fundis hæreditarijs Darij apud Ioannem 17. Augusti sequentis, & Iudex aditus à Ioanne vti possessore prædictorum bonorum iam cum Paulo fratre diuisorum semel 27. Septembris, & rursus 10. Decembris sequentis mandauit ad vlteriora procedi contra Ioannem possessorem.

Delata causa ad Rotam propositum est dubium, An, & pro qua summa sustinearur executio, & DD. responderunt sustineri in scutis 1500. pro renouatione fideiussoris, & ad fructus pro rata.

Inopportuna prætermiserunt de obligatione hæredum, eorumque bonorum insolidum, tùm quia de facto agitur de bonis defuncti, tùm quia de iure † nulla est obligatio hæredum, & bonorum insolidum, §. *Te, & Titium, l. cum qui qui* 56. & §. *vltimo, l. continuus actus* 137. *ff. de verb. obligat.* quia si 1 2 non possum obligare extraneum, † ità nec possum hæredem pro illis portionibus, pro quibus non est hæres, apud *Bart. ad d. §. vltimum num.* 9. sicque neque pacto † successorum debitoris fieri potest, *l. pacto successorum* 3 4 26. *C. de pact.* nec potuit esse † (fuisset enim) inter priuilegia fisci *l. 2. C. de hæred. act. vbi, & glos. vnic.* inter quasdam limitationes non potuit numerari huiusmodi conuentio exagitata coram *Arguelles longa, lataque decis. 20.* laudata in hac parte coram *Zarate dec. 6. n. 20.* ex quibus obligatio hæredum, & bonorum hæredum insolidum, aut satisfuit ex facto, & facti obligatione, aut nulla fuit ex pacto.

Placuit itaque ratio ex causa, & forma 5 obligationis facti, vt indiuidui, † renouandi fideiussorem, & satisdationis, §. *quibus Constitutionibus inst. de satisdat. tut. & cura, l. prima, ff. qui satisd. cog.* § *satis accepto, l. 5. ff. de verb. oblig.* & hoc magis, quod non solùm renouatio fideiussoris, sed, & postea obligatio ipsius fideiussoris ad defendendum 6 censum, & creditorem, est ad factum, † & ex forma quoque petitionis creditoris, ad distinctionem *Bartoli* de actione contra vnũ hæredum formata ad factum, in qua subsequitur solùm interesse, † & formata ad interesse, in qua ipsum interesse diuisum est, 7 ex *Bart. ad §. ex his igitur l. 1. ff. de verb. obligat. num.* 9. & 10. cum alijs apud *Gratian. disc.* 323.

num. 7.

num. 7. et 8. & cum ijſdem *Rota coram Bichio deciſ. 468. ex num. 22. & deciſ. 50. num. 12. et 13. par. 11. et coram Zarat. deciſ. 6. num. 30.* & ſenſit *d. dec. 20. num. 120. verſ. quibus omnibus*, & de
3 hac diſtinctione,† & duplici agendi forma ad practicam materiæ, *Bart. ad l. ſtipulationes non diuiduntur ff. de verb. oblig. ex num. 40.* & paucioribus, & quod accidit ſæpè, clarioribus, *Ia. ſin fin.*

Et abundè, vt ſentiebat aliquis, quia creditor nec agit ad intereſſe, ſed ad purum factum, & petijt mandatum ad factum, & in executionem mandati ad factum, mandatũ pro ſcutis 1500. non ad effectum intereſſe, ſed ad effectum deponendi donec, & quouſ-
9 que fuerit renouatus fideiuſſor,† quod videtur magis pignoratio ad coercendum in huiuſmodi obligationibus, *d. §. quibus Conſtitutionibus, & §. ſi intra diem, l. 4. ff. de damno infect. & coram Bich. deciſ. 266. ex num. 16. et dicta deciſ. 468. num. 21.* prudentèr ad pecuniam pignore, depoſitoque redacto, vti redigendo minori incommodo obligatur, & maiori commodo creditoris.

Abundè quoq; quia directa fuit actio nõ in perſonas, ſed in bona debitoris, planè in
10 ſolidum obligata,† contra quem peti ſolidum quoque intereſſe potuiſſet, vt pro hæ-
11 redi alijs quidem partibus, onera†hæreditaria agnoſcuntur, ſed niſi intercedat pignus, vel hypotheca, *d. l. 2. C. de hared. act. et ibi dicta gloſſ. vnic. in fin. Rota coram Zarate d. deciſ. 6. num. 18. & verſ. Nam hoc procedit*, & quando alter hæres poſſidet omnia bona,† vel tot ſpe-
12 ctantia ad alium cohæredem, *Rota deciſ. 71. num. 2. par. 1. diuerſ.*

De fructibus cenſus vti diuiduis, & pecunia ipſa iam ſatis conſtat diſtinctio perſonalis, & hypothecariæ actionis *d. l. 2.* & ſic executio regulanda.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX

Vrbeuetana Iuriſpatronatus.

Ventris 24. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

De pertinentia iuriſpatronatus tractatur, quæ etiam ſtante clauſula *verificato priùs* &c. dicitur concludenter probata ex præſentationibus per ſæculum, & vltra ſequutis, quando, prout hic, Ordinarius non eſt in cauſa, & coram eod. Ordinario per legitimas probationes illud per antea fuerit concludentèr probatũ, etiam ad mentem Sac. Conc. Tridentini, quatenus aliàs ex fundatione, vel dotatione illud probari contenderetur.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apoſtolicæ vbi ſunt iuſtificatæ, veniunt exequendæ.*

2 *Iuſpatronatus probatur ex confeſſione Partium, quoties ordinarius non eſt in cauſa.*

3 *Conſenſus Patronorum habet vim formalis præſentationis.*

4 *Pertinentia iuriſpatronatus probatur ex quaſi poſſeſſione præſentandi.*

5 *Narratiua Gratiæ exequutioni demandatæ, præſumitur in omnibus iuſtificata.*

6 *Valor beneficij probatur ex narratiua vltimi poſſeſſoris ſi illa exequutioni demandata ſit.*

7 *Iuſpatronatus ſemel coram ordinario legitimè verificatum, amplius verificari non debet, etiam ſtante clauſula Literarum Apoſtolicarum* verificato &c.

8 *Præſentationes, & inſtitutiones vltra ſæculum continuatæ probant pertinentiam iuriſpatronatus; etiam ex dotatione, & fundatione ad mentem Concilij.*

9 *Auditores Rotæ ſuccedunt loco ordinarij inſtituere recuſantis, tam in cognoſcendo, quam in exequendo iuſpatronatus.*

10 *Teſtes contra publicum inſtrumentum debent eſſe omni exceptione maiores, & plenè concludere.*

11 *Mandatum procura ad præſentandum factum viuente primo poſſeſſore beneficij, remanet nullum, & vid. num. ſeq.*

12 *Mandatum procura ad præſentandum certam perſonam fieri nequit adhuc viuente primo poſſeſſore beneficij, ſecus ſi generaliter factum ſit.*

DECISIO DCXCVII.

AD ſimplex beneficium SS. Petri, & Pauli, & Annæ in Cathedrali Eccleſia Vrbis Veteris de iurepatronatus familiæ Vaſchien. vacans per obitum Pompei vltimi illius poſſeſſoris, præſentati fuerunt à Franciſca, & Maria Thereſia Monialibus Leuita Vgolinus, à Hieronyma verò nomine proprio, & ab eadem, & à Petro eius viro Procuratoribus Catherinæ alterius Monialis omnibus Compatronis de eadem familia Antonius Felix, qui tamquam præſentatus à medietate Patronorum poſtmodum etiã expediuit literas Apoſtolicas cum derogatione alterius medietatis, & cum clauſula *verificato priùs* iurepatronatus corã Ordinario ex fundatione, vel dotatione, inſtetitque coram eodem pro illarum executione.

Verùm quia Ordinarius, qui Vgolinum iam ante inſtituerat, & in poſſeſſionem immiſerat, illas indebitè exequi recuſauit, idcircò interpoſita per Antonium appellatione, cauſaque mihi commiſſa, dedi dubium, An literæ Apoſtolicæ eſſent exequendæ, quod DD. hodie affirmatiuè reſoluerunt,
1 quia iuſtificata ſunt omnia† in eiſdem narrata, & conſequentèr intrat regula prò illarum èxecutione, de qua in *cap. ſuper literis de reſcript. & in cap. ſi capitulo, vbi gloſſ. in verb. exequatur*, & vtrobique communiter *DD. de conceſſ. præben. in 6. Rota coram Mohed. deciſ. 13. vt lis. pend. deciſ. 477. num. 2. par. 14. rec.* ac alibi paſſim.

Vacatio namque beneficij, & habilitas Antonij, illiuſque præſentatio intra legiti-

ma

ma tẽpora non fuerunt in dubiũ reuocata, & iuspatronatus nec etiam cõtrouerti poterat, dum vterque venit vti præsentatus ab illis de familia Vaschien. & Ordinarius, exhibitis antiquis institutionibus, & sententiis suorum prædecessorum, in quibus declaratum fuit constitisse, & constare vsque de anno 1567. hoc beneficium esse legitimi iurispatronatus familiæ Vaschien. vt in Sũmario *num.* 2. † Leuitam Vgolinum instituit, & in possessionem immisit; sola enim confessio partium, vbi Ordinarius non est incauta, ad hunc effectum sufficit *Rota in decis. relat. per Garz. de benef. par. 12. cap. 2. nn. 276. cum seqq. in d. decis. 477. num. 3. par. 15. & coram Celso. decis. 144. num. 2. et in Pisana Beneficij 7. Iunij* 1606. §. *literas autem coram bo. me. Aunculo meo*.

Pertinentia autem ad familiam Vaschien. & nominatim ad Hieronymam, & Catherinam, quæ præsentarunt Antonium filium, bene probatur tùm ex eisdem antiquis sententijs, & iustificationibus, tùm etiam ex quasi possessione, in qua existunt, ex quo in resignatione facta de an. 1650. per Georgium Vaschien. ad fauorem Pompei vltimi possessoris, & per Papam admissam cũ clausula, *dummodo Patronorum accedederat cõsensus*, ipsæ vti Patronæ consensum præstiterunt, Summ. *num.* 6. † huiusmodi enim consensus habet vim formalis præsentationis, iuxtà doctrinam *Abb. in conf. 54. num. 1. & seqq. lib. 1.* sæpiùs per *Rotam* approbatum, & signanter *coram Bichio decis. 118. num. 5. coram Merlin. decis. 407. num. 7.* & in aliis relatis *in Barchinonen. Parochialis 28. Iunij anni præteriti coram R. P. D. meo Vicecomite*, † & eadem quasi possessio in casu, de quo agitur sufficit ad probandum pertinentiam, secundum *Text. in cap. quærelam de elect. & in cap. consultationibus de iure patronatus*, vt dixit *Rota d. dec 477. nu. 4. par. 14. & in Præten. Capellaniæ 29. Martij* 1666. §. *tunc etiam coram recol. me. Aunculo meo*.

Valor denique expressus in scutis 34. per non excessum abundè iustificatur ex simili narratiua facta ab vltimo possessore in eius literis Apostolicis, Summ *num.* 5. quæ cùm fuerint executioni demandata, † & per consequens præsumantur in omnibus iustificata *Rota decis. 71. num. 6. & 7. par. 6. recent. et in Leodien. Parochialis coram Cerro 4. Iulij* 1663. illum sufficienter probant.

Non obstat, quod verificatio iurispatronatus ad formam clausulæ in literis Antonij Felicis appositæ, debuisset fieri coram Ordinario, & quidem per legitimas, & concludentes probationes, quod esset ex fundatione, vel dotatione, quia placuit responsio, quod talis verificatio in † præsenti non desideratur, dum coram Ordinario iam productæ erant antiquæ sententiæ, & præsentationes, ac institutiones vltra sæculum continuatæ, ex quibus resultat hoc iuspatronatus ad præsentantes spectare, † & pertinere ex dotatione, vel fundatione etiam ex mente Sacri Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 9. de reform.* vt dixit *Rota coram Buratt. decis. 172. num. 8. ibique Add. litera A. & coram Penting. decis. 140. num. 4.* vbi concordantes, & Ordinarius ad hunc effectum per Antonium Felicem aditus indebitè recusauit exequi illius † literas, & ipse ab hac recusatione obtinuit mihi committi causam appellationis cum clausula *quam, & quas inciden. emergen. ac toto negocio principali*; illo enim casu *Rota* vigore *Clem. Auditor de rescript.* successit loco Ordinarij tã in cognoscendo, quàm in exequendo, vt in his terminis responsum fuit *in Placentina Patronatus 2. Decembris* 1659. §. *non obstat cor. Eminentiss. Cerro*, & nouissimè *in Melenitana Commenda 27. Martij anni prox. prat. coram R. P. D. meo Bouriemont*.

Minus subsistit, quod Catherina, & Moniales, quę eius nomine constituerunt Procuratores Hieronymam, & Petrum eius virum, illos constituerint ad præsentandum Philippum eorum nepotem, ideoque præsentatio Antonij Felicis tamquam facta cõtra formam mandati non sustineatur, quia contrarium literaliter resultat ex eodemet mandato, in quo illis data fuit facultas præsentandi quemcumque Clericum sibi beneuisum, & testes ad hoc probandum super inducti sunt varij, & contrarij, nihilque concludunt, & propterea non sunt attendẽdi ex vulgaris, † maximè contra instrumentum publicum ex omni parte perfectum, contra quod nõ admittuntur testes nisi omni exceptione maiores, & plenè concludentes, iuxtà *text. in l. cum de indebito §. vltimo ff. de probat. l. si alterius C. si minor se maiorem l. fin. §. fin autem C. arbitrium tutelæ gloss. in cap. 3. loco, verb. testium de probat. Couar. var. resol. cap. 13. num. 2. lib. 2.*

Demum nec etiam subsistit, quod idem mandatum fuerit nullum, † tamquam datum viuente adhuc vltimo possessore, ex *text. in cap. 2. & cap. fin. de concess. præben.* quia regula procedit in mandato † præsentandi certam personam, non autem in generali, vt distinguendo ex mente *Rotæ* tradunt *Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 33. num. 2. Add. ad Greg. decis. 420. num. 9.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Transactionis.

Veneris 24. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Pro solis scutis duobus millibus transactum erat super domo valoris scutorum quinque millium, & ideò cum læsionem adesse vltra dimidiam iusti pretij prætenderetur, ad euitandum obiectum, opponebatur transactum esse super iuribus, non super domo; Attamen pro nullitate decidit, quia solutio dilata erat ad tempus, quo dicta iura cano-

nica,

nizata fuiſſent, & ideò perinde eſt ac ſi ſuper ipſamet domo fuiſſet tranſactum, quo in caſu læſio vltra dimidiã euitari non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata reſultat ex tribus ſententijs conformibus in ea parte, quæ illæ ſunt inter ſe conformes.*
2 *Reſtitutio in integrum ſine læſione non datur.*
3 *Validitas ſententiarum apparet ex reuolutione actorum, ſi in eis ſunt ſeruata ſolita requiſita vulgatæ* deciſ. Caputaquenſis.
4 *Iuſtitia ſententiarum probatur ex deciſionibus in cauſa emanatis.*
5 *Læſio enormiſſima reſultat, ſi quis pro ſolis ſcutis duobus millibus, renunciauit iuribus ſuper domo valoris ſcutorum quinque millium.*
6 *Læſio vltra tertiam partem veri valoris ſufficit vigore ſtatuti Vrbis.*
7 *Læſio vltra dimidiam de iure communi requiritur pro reſciſſione contractus.*
8 *Remedium* l. 2. C. de reſcind. vendit. *habet etiã locum in tranſactione.*
9 *Iura ceſſa licet tempore tranſactionis eſſent dubia, ſi tamen quando in ceſſionarium peruenire debebant, erant clara, illorum valor de tempore executionis attenditur, & num. ſeq.*
10 *Tempus dilata ſolutionis, & exequutionis tranſactionis ſpectatur ad effectum æſtimandi pretium in eadem tranſactione promiſſum.*
11 *Læſio enormiſſima dicitur eo ipſo quod eſt vltra dimidiam iuſti pretij.*
12 *Fideicommiſſum clarum, & à Rota canonizatum modicas expenſas requirit.*

DECISIO DCXCVIII.

DVM bonæ memoriæ R. P. D. Ioannes Baptiſta Honoratus moleſtabatur à creditoribus Canonici Lucilli Petrucci ſuper poſſeſſione domus à dicto Petruccio ei venditæ pretio ſcutorum quinque milliũ, iudicium introduxerunt contra illum Ioãnes Baptiſta Lutius filius Fuluiæ Pacificæ, & Angela Coccanaria petentes vti vocati ad fideicommiſſum quondam Tiburtij Pacifici immiſſionem ſuper eadem domo, ex *remedio l. finalis C. de edicto Diui Adrian. toll.* tumque ab vtriſq; imminentem expulſionem à poſſeſſione timeret, ambos repellere ſtuduit per tranſactionem cum eodem Lutio, & Angela initam, per quam iſti ratificantes venditionem ad eius fauorem factã, renunciarunt omnibus iuribus ſibi competentibus ſuper eadem domo ex cauſa dicti fideicommiſſi, mediante promiſſione ſcutorum duorum millium, de quibus quatuor centum, licèt in inſtrumento dicantur incontinenti ſoluta, tamen contrarium apparet ex confeſſione per eundem R. P. D. Honoratum facta in articulo mortis pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, reliqua verò ſcuta 1600. depoſitata fuerunt in Sacro Monte Pietatis ſoluenda ſolùm poſtquam terminatum fuiſſet iudicium inſtitutum ſuper purificatione fideicommiſſi ad fauorem eorundem renunciantium, & deinde inueſtiẽda ad contentamentum eiuſdem ſoluentis, & pro euictione domus.

Dubitantes propterea hæredes ſæpèdicti Honorati de viribus huius tranſactionis, committi obtinuerunt cauſam ſuper iactationibus, & moleſtationibus contra dictam Angelam, & Ioannem Baptiſtam Lutium in Rota, in qua per duas ſententias latas à bonæ memoriæ Meltio, & Priolo, reſciſſa fuit dicta tranſactio, cum reintegratione ad iura renunciata, & immiſſione in domo, quæ deindè reformatæ fuerunt coram bonæ memoriæ Veroſpio in ea parte, quæ concernebat immiſſionem ad domum, & reſtitutionem fructuum, & confirmatæ in alia, in qua concedebant reſciſſionem tranſactionis, & reintegrationem ad iura ceſſa.

Cùm aũtem ex reſcripto Signaturæ commiſſa fuerit cauſa appellationis, & reſtitutionis in integrum aduerſus iſtas ſẽtentias cum clauſula *ſine præiudicio trium conformium* in eo; in quo ſunt conformes, & poſtmodum etiam per alias tres ſimili reſcripto canonizatas conceſſa immiſsio ſuper domo, dubium hodie propoſui, An conſtet de re iudicata, vel potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum, & de illa, non autem de iſtis conſtare Domini reſponderunt.

Res enim iudicata reſultat ex primo dd. tribus ſententijs rotalibus, quæ in eo, quod reſpicit reintegrationẽ ad iura ceſſa, & reſciſſionem tranſactionis ſunt vndiq; conformes *Clement. 1. ibique glo. verbo alicuius ex eis de ſentent. & re iudicat. l. vnica C. ne liceat tertio prouocare, Rota in recent. deciſ. 98. num. 3. ad medium par. 1. & deciſ. 165. num. 1. par. 2. & coram Bich. deciſ. 28. num. 2.* Reſtitutio autem † in integrũ, quæ ſine læſione non datur, *l. verum 12. §. ſciendum, ibique Bartol. ff. de minor. Rota deciſ. 1. de reſtit. in integr. in nouis, & coram Eminentiſs. Otthobon. deciſ. 148. num. 2.* excluditur à validitate, & iuſtitia ſententiarum.

Validitas non controuertitur, & apparet ex reuolutione actorum, † ex quibus conſtat obſeruata fuiſſe omnia requiſita in notiſſima, & approbatiſsima *deciſ. Veralli 260. parte 2.* Iuſtitia verò ſatis comprobatur ex iuculentèr deductis in præteritis † deciſionibus, & præſertim coram bonæ memoriæ Merlino, & Priolo, quæ vna eſt impreſſa in parte duodecima recentior. *deciſ. 326.* & alia in parte decimatertia *deciſ. 72.* in quibus plenius oſtenditur, quod tranſigentes, qui pro ſolis ſcutis duobus millibus † renunciauerant iuribus ſibi competentibus ſuper domo valoris ſcutorum quinque millium, enormiſsimam læſionem paſsi ſunt, non ſolùm vltra tertiam partem veri valoris, † quod ex Statuto Vrbis ſufficeret, ſed etiam vltra dimidiam, † prout de iure communi requiritur pro contractus reſciſsione ex remedio *leg. 2. C. de reſcindend. vendit.* cuius † diſpoſitionem ad tranſactiones etiam extendi tenet *Bart. ad eandem legem num. 7. Cagnol. num. 10. verſ. ex quibus*

bus appareat. Decius cons. 202. num. 4. in fine, Socin. senior consil. 83. num. 3. & iunior consil. 129. num. 48. num. 1. istique opinioni vti communiori semper adhæsit Rota, vt testatur in decis. 102 num. 2. par. 1. diuers. decis. 539. num. 2. parte prim. recent. coram Carillo decis. 191. num. 6. & coram Eminentissim. Ottobono decis. 25. num. 4.

Non obstat repetitum obiectum, quod transactio inita non fuerit super domo, sed super iuribus in illa competentibus Ioanni Baptistæ, & Angelæ, quæ iura cùm essent dubia, litigiosa; & incerta, æstimari nō possunt in scutis quinque millibus, sed multò minoris, & sic excludatur læsio, tantò magis dum idem Reuerendus Pater Dominus Honoratus vltra scuta duo millia promisit proprijs sumptibus procurare canonizationem dictorum iurium cessorum, & recuperationem Horrei cum domuncula ad fauorem transigentium.

Iterum enim respōderunt Domini, quod licèt de tempore transactionis iura cessa dici potuissent aliqualiter dubia,† quando tamen ad Honoratum peruenire debebant, scilicet postquam canonizatum fuisset fideicommissum, tune erant vndique clara, indubitata. & valoris scutorum quinque millium, attento tempore, ad quod executio transactionis, & solutio pretij dilata † fuit, prout illud attendendum esse ad nostrū propositum firmat *Abbas in capit. in Ciuitate 6. num. 7. de vsur. Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. par. 3. capit. 4. num. 16. Surd. cons. 52. num. 49.* & ad alium effectum *Rota coram Bichio dec. 291. num. 15. & decis. 214. num 5.*

Expensæ verò pro recuperatione Horrei, & canonizatione fideicommissi, vltra quod ab Honorato faciendæ erant, non de proprio, sed cum scutis 91. ab ipso debitis, occasione fructuum recompensatiuorum, ad hunc effectum ei remissis, etiāsi aliqualitèr diminuere potuissent scuta quinque millia, tamen cum ad læsionem enormissimam vltra dimidiam† satis esset, quod pretium domus excederet scuta quatuor millia, saluare non possunt excessum huius transactionis, immo dum fideicommissum, super quo lis vertebatur, erat vndique clarum pro vocatione transigentium, & præcedentèr approbatum a Rota coram Coccino, † modicas requirebat expensas, vt consideratum fuit in prædictis decisionibus huius causæ 326. *num. 5. par. 12. recent. & 72. num. 3. par. 13.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Plurima decisiones facta sunt in hac causa, quas plusies etiam in altero, & primo tomo istius decimæ octauæ partis aduotauimus, recurre igitur ad decis. 391. eiusdem tomi primi, quæ tibi alias concordantes indicabit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Census.

Veneris 24. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

De materia cessionis tractatur, eaque pro censu extincto suffragari non posse declaratur, aut saltem pro sola sorte competere, non autem pro fructibus; Rursùs quatenus recuperet totum, qui partem persoluit, & pro toto cessionem obtinuit, vt hæc licèt regulariter aduersus creditores non profit, nisi pro summa soluta, suffragetur tamen pro toto, vel ad effectum retinendi rem emptā, & contra creditores posteriores excipiendi; vel quando creditum est certum, & debitor cessioni consensit.

SVMMARIVM.

1 *Cessio census extincti non suffragatur nisi ad effectum excipiendi, et defendendi fundum, non autem ad effectum agendi.*

2 *Cessio census extincti suffragari non potest nisi pro sorte, non autem pro fructibus.*

3 *Fructus non debentur ratione census extincti, benè autem pro alio censu nouiter creato, à quo illi producuntur.*

4 *Debitor restituendo pecunias illi, cum quo contraxit, remanet liberatus, non obstante cessione alteri facta deficientibus requisitis l. 3. C. de nouat.*

5 *Emptor in præiudicium creditorum non potest ponere in calculo nisi summam ab ipso verè solutam.*

6 *Emptor potest reportare cessionem pro tota summa, quamuis minus soluerit, ad effectum tamen retinendi rem emptam, & excipiendi aduersus possessores creditores.*

7 *Cessio quando creditum est certum, et debitor cessioni consensit, suffragatur etiam pro summa non soluta, quia tunc nemini præiudicium infertur.*

8 *Hæres non confundit actiones, si creditum superueniat post aditam hæreditatem.*

9 *Confine assignatum demonstrat illud fuisse exclusum à confinato.*

DECISIO DCXCIX.

POSTQVAM R.P.D. meus Vicecomes præuijs duabus*decisionibus Sententiā protulit declarantem Collegium PP. Societatis Iesu, qui emerunt à Pellicanis Tenutā della Peraccia cum onere ex pretio extinguendi quamplura eorum debita data in lista, non teneri soluere Patribus S. Pauli fructus census impositi super Prædio della Cimarella vsque de anno 1613. ad fauorem Victoriæ Cosciaræ vti posterioris cæteris omnibus, commissa mihi causa appellationis ter dubium proposui: An Sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, nempè sub die 26. Iunij, qua fuit dilata resolutio, & 4. Decembris 1675. qua dictum fuit,

vt

vt ſcribatur ſtrictè ſuper tribus infraſcriptis partitis: & hodie, quo DD. Sententiam confirmandam eſſe dixerunt.

Moti ſunt ex rationibus adductis in deciſionibus R. P. D. mei Vicecomitis penitùs remouentibus obiecta, quæ contra iuſtitiam Sententiæ iterum repetebantur; Nam quod cenſus Coſciarę non debeat ſumere anterioritatem ab anno 1613. ex quo eius pecuniæ ceſſerunt in extinctionem alterius cenſus ab eiſdem Pellicanis impoſiti de anno 1592. ad fauorem Pandolphini, reportata per eam ampliſsima ceſsione iurium anterioritatis, & potioritatis, nullam habet ſubſiſtentiam, tùm quia dum primus cenſus fuit extinctus ab eiſdem Pellicanis debitoribus cum pecu-
1 niis ſecundi cenſus, † ceſsio iurium non potuit reportari niſi extinctiuè, & ad effectum excipiendi, & defendendi fundũ della Cimarella, ſuper quo fuerat impoſitus cenſus aduerſus poſteriores creditores, non autem ad effectum agendi, *Giurb. obſeruat.* 11. *num.* 29. *Anton. de Amat. reſolut.* 11 *num.* 32. & 39. *Rota poſt Cenc. de Cenſibus deciſ.* 559. *num.* 20. & *coram Merlino deciſ* 666. *num.* 2. & *in recent. deciſ.* 135. *num.* 19. *par.* 6. & *coram Bichio deciſ.* 406. *num.* 34. vel ad ſummum anterioritas, & potioritas ſuffragari poteſt tantùm pro ſorte, de qua modò non agitur, cùm ſit irre-
2 petibilis, † non autem pro fructibus, qui non debentur vigore primi cenſus iam
3 extincti, † ſed vigore ſecundi, à quo producuntur, *Anton. de Amat. reſolut.* 7. *numero* 32. *Carleual. de Iudic tom.* 2. *diſp.* 35. *num.* 37. & *ſeqq. Capic. Latr. de. iſ.* 26. *num.* 17. *Capic. Galeot. contron.* 16. *num.* 32. *par.* 1. *Donat. Anton. de Mauin. var. reſol. tom.* 1. *cap.* 76. *num.* 10. *Giurb. dicta obſeru.* 11. *num.* 5. & 9. *Rota coram Cardin. Celſo deciſ.* 302 *num.* 15. & *in Romana Saluiani* 14. *Febr.* 1667. *coram R. P. D. meo Otalora*.

Tùm quia Pandolphinus ante factam ceſſionem priùs ceſſerat ſuum cenſum Montemillino pro dote Catherinæ ſuæ filiæ, vnde non potuit eundem cenſum, nec quoad fructus, nec quoad ſortem iterum cedere, cùm non eſſet amplius in eius dominio, & prima ceſſio ſit præferenda, vt latè comprobat deciſio edita 30. Ianuarij 1671. coram R. P. D meo Vicecomite.

Nec valuit reſponſio, quod ſaltem Coſciaræ competere potuiſſet actio vtilis negotiorum geſtorum, dum cum eius pecunijs fuit liberatus fundus cenſitus, & dimiſſus anterior creditor, quia præterquam etiam iſta actio eſſet poſterior, cùm ſumat anterioritatem ſolùm à die, quo negotium vtile geſtum eſt, & ſic ab anno 1613. adhuc nõ poteſt dici liberatus fundus, dum Pellicani extinxerunt cenſum cum Pandolphino, qui non erat amplius creditor, ex quo antecedenter illum ceſſerat Montemillino, & iſte ceſſit Collegio, in quod proindè tranſierũt iura dicti cenſus, non autem in Coſciaram, quæ habuit ceſſionem à Pandolphino non Domino, vt benè aduertit dicta deciſio coram R. P. D. meo Vicecomite, in qua etiam remouetur obiectum, quod Pellicani debitores reſtituendo pecunias Pandolphino,
4 cum quo contraxerunt, † remanſerint liberati, non obſtante ceſſione facta Montemillino deficientibus requiſitis *l.* 3. *Cod. de nouat.* nempè quod aliud eſt, quod rectè ſoluerint: aliud eſt quod potuerint reportare ceſſionẽ translatiuam iurium, quæ cedens amplius non habebat.

In vanum etiam repetitum fuit obiectũ, quod etiam ceſſante anterioritate teneatur Collegium ad formam pacti in Inſtrumento emptionis conuenti ſoluere dictum cenſum datum in liſta, dum indebitè, vel non integrè ſoluit alia debita, quæ nõ erant ſoluenda; & præcipuè tres partitas datas in calculo, nempè cenſum Montemillini, dotem Cynthiæ Caetanæ, & fructus ſolutos Pellicanis, quia facta particulari diſcuſſione dictarum partitarum, compertum fuit ipſas quoque eſſe Collegio bonificandas.

Nam quoad creditum Montemillini ſcutorum 4000. non obſtat, quod Collegium
5 non ſoluerit niſi ſcuta 4000. † ideoque in præiudicium aliorum creditorum non potuerit ponere in calculo niſi ſummam effectiuè ſolutam per *text. in l. eum, qui à debitore*
6 18. *ff. qui pot. in pign. hab.* quoniam dicta † lex primò non procedit quando quis reportauit ceſſionem pro tota ſumma ad effectum retinendi rem emptam, & excipiendi aduerſus poſteriores creditores, *Manen. conſ.* 125 *num.* 9. *Franc. à Port. conſ.* 64. *num. vlt.* & *conſ.* 76. *num.* 16. & *conſ.* 77. *per tot Sanfelic. deciſ.* 120. *num.* 1. 2. & 9. *Rota diuerſ. deciſ.* 148. *num.* 2. *par.* 3. & *in Romana Platearici* 27. *Maij* 1651. *coram Meltio*. Secundò non procedit, quia prædictæ ceſsioni expreſsè conſenſerunt Pellicani debitores; quando enim creditum eſt
7 certum, & debitor ceſsioni conſenſit, † ceſſio ſuffragatur etiam pro ſumma non ſoluta, quia tunc nemini infertur præiudicium, *Soccin. conſ.* 170. *n.* 3. *vol.* 3. *Gabr. conſ.* 67. *num.* 7. *vol.* 1. *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *cap.* 129. *n.* 16. *Cancer. var reſol. lib.* 3. *cap.* 1. *de act.* & *oblig. numer.* 164. *Giurb. obſeru.* 58. *num.* 25. & *deciſ.* 117. *num.* 4. *Rota poſt Oleam de ceſſ. Iur. deciſ* 46 *nu.* 3. & *deciſ.* 47. *num* 3. & *ſeqq. et in rec. deciſ.* 274. *num.* 2. *par.* 3. Tertiò demum, quia tale creditum non erat facilis exactionis, ſed intricatum, & litigioſum; nam licèt Montemillinus obtinuiſſet mandata, numquam tamen potuit fructus exigere; tali enim caſu ceſsio pariter ſuffragatur pro tota ſumma, vt pluribus comprobat *ſecunda deciſio coram R. P. D meo Vicecomite*.

Quoad dotem Cynthiæ ſcutorum 4500. dicebatur fuiſſe à Collegio malè ſoluta Iulio Cæſari, & Ferdinando filijs, & hæredibus dictæ Cynthiæ, ex quo iſti fuerunt quoque hæredes patris debitoris dotis, & ſic actiones erant confuſæ. Verùm huiuſmodi obiectum ſublatum remanet ex facto, nam debitum matris ſuperuenit longè poſt
8 aditam hæreditatem patris, † quo caſu non intrat actionum confuſio, *l. ſi ei, cui* §. 1. *ff. de*

enist. Gieregu ftspars. 73. num. 60. lib. 1. Caren. ad fol. 97. num. 3. Merlin. de pign. lib. 1. quæst. 14. n. 40. Rota coram Cavaler. decis. 367. num. 2. & in rec. decis. 432. num. 10. par. 4. tom. 1. & decis. 329. num. 24. par. 10. decis. 199. num. 7. & 8. par. 11. decis. 517. num. 5. par. 14.

Quo verò ad fructus solutos Pellicanis, placuit Dominis responsio, quod isti erant fructus bonorum primogenituræ, super quibus nec Cosciara, nec Patres S. Pauli eius singulares successores habebant hypothecam, cùm census, de quo agitur, fuerit impositus super prædio Cimarellæ, quod non probatur fuisse comprehensum in vēditione Tenutæ della Petaccia, immo da-
9 tum fuit pro confine, † quod demonstrat fuisse excluſum à confinato, *l. cum ferne 63. ff. de contrab. empt. Bald. in l. finem, C. de evict. Rota decis. 229. num. 13. & decis. 520. num. 74. par. 14. rec.* fortiùs dum constat Cimarellam tempore venditionis fuisse possessam a Compagnonis, Summario Collegii *num. 4.* prout quoque Pellicani fassi fuerunt, protestando fuisse ab ipsis spoliatos, vt *num. 5.*

Quamuis autem informantes pro Patribus S. Pauli nonnullas alias partitas datas in calculo Collegii controuerterint, tamen visæ sunt subsistentes responsiones singulariter datæ in secunda decisione cor. R. P. D. meo Vicecomite; & quatenus aliquæ ipsarum non essent plenè iustificatæ venirent compensandæ cum sc. 11304. quod Collegium vltrà iustum pretium persoluit, cùm non teneatur satisfacere creditoribus, nisi de pretio, quod in eius manibus supersit, vt concludit etiam dicta decisio corā R. P. D. meo Vicecomite.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera ex decis. præsentis causæ est impressa supra in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine decis. 90.

R. P. D. RONDININO.

Eugubina Saluiani.

Veneris 24. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Duplici ratione denegatum est Saluianum, prima, quia bona exierant e dominio debitoris ante contractam hypothecam; altera, quia debitor non erat dominus, neque possessor; Non erat dominus, quia bona obtinuerat iure pignoris, non in solutum, eodemq; iure etiam possessor esse nō poterat, quia non possidebat sibi, sed domino.

SVMMARIVM.

1 *Bona antecedenter à debitore alienata, non cadunt sub hypotheca postea ab illo contracta.*

2 *Immissus ex primo decreto videtur possidere pro illo, aduersus quem immissionem obtinuit.*

3 *Venditio non concludit dominium, neque possessionem.*

4 *Res aliena etiam vendi potest.*

5 *Emptor non fatetur venditorem esse dominum, et possessorem. & n. 15.*

6 *Clausula* constituti *supponit possessionem constituentis eo modo quo illam habet.*

7 *Venditor si nudam habet detentationem, et constituat se possidere pro emptore, non ideò dicitur se constituere, & possidere vti dominus.*

8 *Clausula* constituti *famulatur actui, cui apponitur, eiusque naturam assumit.*

9 *Pactum redeundi ad primæua iura sub conditione conuentum, exerceri non potest, et nihil operatur conditione non adimpleta.*

10 *Pactum* l. commissoriæ *exerceri non potest ab eo, qui non rei vindicationem elegit, sed vsurarum petitionem sequi maluit.*

11 *Datio in solutum non dicitur facta, etiamsi nulla sit spes luitionis, si bona sint assignata à Iudice in causam pignoris, non autem à partibus.*

12 *Creditor bona recipiens à Iudice in causam pignoris, non potest illa sibi appropriare iure dominij.*

13 *Exceptio dominij impedit Saluianum, & quando, num. seqq.*

14 *Dominium illius, à quo bona recepit, quatenus quis impugnare possit, vel non.*

16 *Possessor ad repellendum debitorem in Saluiano potest opponere defectum dominij debitoris.*

DECISIO DCC.

IN Decisione edita die 22. Iunij 1668. cor. Eminentiss. Cerro in recent. parte 15. decis. 302. hodie Dominj sederunt coram me, qui in locum eiusdem Eminentissimi Certi successi, denegando immissionem Comiti Gabriellio in controuersum Prædium della Casella aduersus Andreolos illius possessores, & à Maggis d. Comitis Gabriellij debitoribus causam habentes, quia cùm Prædium hoc alienatum fuerit à Maggis anno 1630.
1 non potuit † cadere sub hypotheca Comitis de Gabriellis, qui euasit creditor solum anno 1631. & 1635. *Pacific. de Salu. inspect. prima cap. 6. num. 1. & seqq. Rot. rec. par. 9. decis. 328. numer. 7. & coram Reuerendiss. Ninot decis. 45. n. 6. & in Brundusina pecuniar. seu Saluiani 20. Marty prax. coram R. P. D. meo Vbago.*

Nulla habita ratione, quod Ioannes Carolus de Maggis post contractum debitum fuerit immissus in possessionem Prædij controuersi, illudq; successiuè vendiderit Andreolis Reis conuentis, quia placuit responsio decisionis, quod nempè cùm ille obtinuerit immissionem in contumaciam partis, pro liberatione à molestijs, neque doceatur deuentum fuisse ad Prædij subhastationem, & deliberationem, non potest dici in eum translatum neque dominium, neque possessionem, sed solum censetur Prædium obtinuisse quoad simplicem detentationem, & custodiam iuxtà naturam primi decreti, ex

quo

2 quo Maggius immiſſus fuit, † qui dicitur poſſidere pro illo, aduerſum quem immiſſionem obtinuit, ex ratione *Text. in l. poſſidere 3. §. final. ff. de acquir. poſſeſſ. Alex. in l. 1. per ſeruum corporaliter ff. illo eodem tit. & in l. à Diuo Pio §. in venditione nu. 10. ff. de re indic. Merlin. de pignor. lib. 1. qu. 17. ex num. 6. & qu. 20. ex num. 1. & qu. 23. num. 1. et 11. Poſth. de ſubhaſt. inſpect. 13. num. 24. & ſeqq. Rot. rec. par. 5. deciſ. 172. num. 8. & coram Durano deciſ. 10. num. 5. & in Firmana cenſus 26. Aprilis 1675. & 13. Ianuarij prox. in princip. coram me.*

Poſito autem hoc titulo ſimplicis detentationis, ex quo Prædium hoc in Maggios deuenit, non videtur admittenda poſſibilitas alterius tituli ſtante initio poſſeſſionis ex dicto primo decreto, niſi concludenter ſuperueniens titulus dominium tribuens probetur, qualis profectò non eſt ille deductus in venditione iſtius Prædij à Maggio facta. Baldo Andreolo etiam cum clauſula *conſtituti*, quia ex ſola venditione †non concluditur dominium, minuſque poſſeſſio, cùm 3 4 etiam res aliena † vendi poſſit, atque ideò 5 emptor † non fatetur venditorem eſſe dominum, & poſſeſſorem, ex ratione *Textus in l. rem alienam 28.* vbi communiter Scribentes *ff. de contrahend. empt. Alex. conſ. 43. num. 9. vol. 4. Maſcard. de probat. concluſ. 150. numer. 2. Poſth. reſol. 43. ex num. 8. Cyriac. controu. 300. ex num. 25. Noguerol. allegat. 20. num. 10.* & poſt alios adductos *Rota in Romana Caſtri Orciani 23. Ianuar. 1608. §. huiuſmodi autem probationes coram Reuerendiſs. Domino meo Albergato Decano.*

Et clauſula *conſtituti*, quamuis regulariter 6 ſupponat poſſeſſionem, † illam tamen ſupponit eo modo, quo reperitur in venditore, & conſequenter in hoc caſu † regulatur 7 iuxtà naturam ſimplicis detentationis, quã habebant Maggi venditores immiſſi ex pri- 8 mo decreto, † cùm illa famuletur actui, cui apponitur eiuſque naturam ſequatur, ex ratione *Textus in l. qui abſenti §. 1. ff. de acquir. poſſeſſione, & in l. quoties, vbi Barboſ. num. 26. C. de rei vindicat. Rot. apud Poſth. de manuten. deciſ. 300. num. 19. & in rec. par. 9. deciſ. 121. num. 3.* & meliùs *in Romana vinea 5, Martij 1674. §. non ſuffragante coram R. P. D. meo Emerix.*

Neque ſuperueniens titulus dominium plenum tribuens deduci poteſt, ex eo quod Maggi immiſſi in primo decreto pro liberatione à moleſtijs, haberent facultatem regrediendi ad primæua iura, in caſu, in quo debita illorum de Brunis, à quibus diuerſa ſtabilia pro ſcutis 18. mil. emerant; ſummam iſtam excederent, quia facultas redeundi ad primæua iura, & conſequenter iure domi- 9 nij, Prædium hoc retinendi, † purificata non fuerat, ex quo debita illorum de Brunis ſcutorum 18. mil. non excedebant, vt contra eoſdem Maggios firmauit *Rota in rec. par. 10. deciſ. 324. ſub num. 13. & par. 11. deciſ. 14. num. 3.*

Quinimmo cùm Maggi vſi non fuerint facultate regrediendi ad primæua iura iuxtà pactum commiſſoriæ legis reſolutiuum cõtractus, continuando ſemper poſſeſſionem bonorum emptorum à Brunis, & petendo liberationem à moleſtijs, quas à creditoribus venditorum ſibi inferri putabunt, non poſſunt hodie de reſolutione contractus excipere, quia commiſſoriæ venditionis legem exercere non poteſt, qui non rei vindi- 10 cationem elegit, † ſed vſurarum petitionem ſequi maluit, vt Iuliano Alex. Cæſar ipſis verbis reſcripſit *in l. commiſſoria C. de pact. inter emptor. & venditor. Crauett. conſ. 151. nu. 3. in fin. Surd. de alim tit. 9. queſt. 26. ex n. 126. Gratian. diſcept. 246. num. 23. & 24. Rot. coram Burat. deciſ. 640.* cum aliis latè deductis in *Senogallien. domus 24. Februar. prox. §. ita pariter coram me.*

Neque Prædium hoc præſumi poteſt datum in ſolutum Maggijs, ex eo quod moleſtiæ excedebant ſuper Prædio illius valorem, quia Maggij curarunt exequi mandatum pro liberatione à prædictis moleſtijs, non ſolùm ſuper d. Prædio, ſed ſuper omnibus alijs bonis, quæ ipſi Maggij emptores aſſignauerant Brunis venditoribus in computum pretij ſtabilium, quæ ab ipſis emerant, & quod magis eſt, Maggij non habuerunt Prædium à Brunis loco pignoris, ſed à Iudice vigore mandati ad effectum deponendi, donec, & quouſque moleſtiæ eſſent ſublatæ; ideoq; non intrat concluſio, quod data æquiualentia crediti cum debito, quinimmo illius exceſſu cenſeatur res debitoris creditori aſſignata, cuius valor correſpondet credito, & multò magis ſi ab iſto abſorbetur datio in ſolutum iure dominij, cùm nulla ſit ſpes luitionis, & conſequenter bo- 11 na pro derelictis habeantur, † quia concluſio non procedit quando res debitoris peruenit ad creditorem, vt in caſu ex facto Iudicis illis aſſignantur in præciſam cauſam 12 pignoris, † quia tunc ſtante facto Iudicis, & primæua partium declaratione in pignoris cauſam debitoris res accipientium, non licet ampliùs creditori iure dominij rem ipſam ſibi appropriare, per ea, quæ in proprijs terminis diſtinguendo determinat ex ratione *Textus in l. qui habebat in princip. ff. de legat. 3. Rot. coram Burat. deciſ. 160. num. 15. et 16.* & diſcuſſo ad partes articulo, plenè dictum fuit *in Melevitana bonorum 26. Ianuarij 1674. §. ex pluribus coram me.*

Hanc autem exceptionem defectus dominij, & poſſeſſionis aduerſus Maggios venditores opponere poſſunt ipſi Andreoli emptores ad tuendam propriam poſſeſſionem, 13 atque incontinenti probata hæc † exceptio, repellit ab immiſſione Comitem Gabriellum ex remedio Saluiani, hodie agentem, quinec ab ipſis maggis cauſam habet, *Cyriac. controu. 300. num. 27. Pacific. de Saluian. inſpect. 2. cap. 1. num. 38. & cap. 2. ex num. 115. Poſth. d. reſol. 43. ex num. 8. Rot poſt eundem Pacific. de Salu. deciſ. 1 in fin. & deciſ. 69. num. 2. et in rec. par. 14. deciſ. 220. ex num. 8. et deciſ. 441. ex num. 1.*

Hoc enim caſu non procedit diſpoſitio *Textus in l. ſi quis conductionis C. locat.* vt non

possit aliquis impugnare dominium illius,
14 à quo bona recepit, † quia conclusio pro-
cedit in conductione, in qua *Textus* ille lo-
quitur, vel in alio simili contractu, in quo
ille, qui bona dedit, & tradidit sub condi-
tione, vt sibi restituantur, illaque repetere
curat; secus autem in emptione, & vendi-
15 tione, in qua, vt superius dicebatur † emens
non fatetur dominium venditoris, qui nec
etiam hoc casu agit, sed de hoc opponit vti
16 Ternus, † qualis est Comes Gabriellus, nul-
lam à Maggis caulam habens, per ea, quæ
in proposito deducit *Rota in rec. par. 4. tom. 2.*
decis. 420. ex num. 98. & par. 8. decis. 222. num. 8.

His positis superfluum vitium est Domi-
ni disputare, An Andreolis reis conuentis
competat ius retinendi ob credita anterio-
ra soluta, cuius articuli prætermissa discus-
sione in decisis vtraq; parte audita Domini
permanserunt.

R. P. D. VBAGO.

Perusina Hæreditatis.

Lunæ 27. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Practicabilis est Decisio tàm super moderatione inhibitionis vigore appellationis obtentæ, quàm super transportatione actorũ, vt ex eò illa concedatur post præfixionẽ termini, & actis non transportatis; hæc autem licèt etiam ab appellato facienda, quando ipse petit confirmationem suæ sententiæ, regulariter tamen ab appellante fieri debet, quem non sufficit transportasse processum minus integrum, etiam deperditis actis, quia non ideò relcuatur ab onere integræ transportationis mediante grauatoria contra Notarium, vel pro reperiendis scripturis, vel pro subministrandis expensis nouæ extractionis earum.

SVMMARIVM.

1 *Inhibitio vigore appellationis obtenta moderari debet, si post terminum præfixum acta transportata non sint, & num 6.*
2 *Transportatio actorum est facienda ab illo, qui vult in causa procedere.*
3 *Appellatus si petit confirmationem sententiæ, acta transportare tenetur, secus verò si causam, & appellationem prætendit fuisse desertam.*
4 *Res iudicata, & desertio causæ oriuntur ex non transportatione actorum.*
5 *Appellans si prætendit euitare rem iudicatam, & desertionem causæ, sententiamque Iudicis, à quo redarguere de nullitate, vel iniustitia, acta transportare tenetur.*
7 *Inrisdictio Iudicis à quo cessat per non transportationem actorum, sicuti per eam consolidatur in illo.*
8 *Acta non integrè transportata perinde est, ac si transportata non essent, quia integrè transportari debent, & num. 9*
10 *Acta illa transportanda sunt, quæ tendunt ad detegendam iniustitiam, vel iniustitiam sententiæ.*
11 *Notario attestanti super integritate actorum creditur, tanquam de re ad eius officium spectante, limita vt num. seq.*
12 *Extractus si apparet minus integer, vel defectuosus, non creditur Notario illum integrum attestanti.*
13 *Extractus detegitur minus integer, si in eo deficiant iura in actis producta.*
14 *Productio facta cum clausula* tenoris, *affinalem consignationem scripturæ penès Notarium demonstrat.*
15 *Transportatio integra actorum non cuitatur ex attestatione Notarij, quod iura non reperiantur.*
16 *Transportare debens acta, tenetur facere omnem diligentiam pro reperiendis scripturis, etiam mediante noua extractione earum.*
17 *Notarius iura sibi consignata, & producta custodire debet, aliàs parti ad interesse tenetur.*
18 *Grauatoria relaxatur contra Notarium, vel pro reperiendis scripturis in illius officio productis, vel pro subministrandis expensis nouæ extractionis, & transportationis earum.*
19 *Notarius non solùm ipse, sed etiam illius successores tenentur inuenire scripturas in actis productas, aliàs interesse præstare cogunter.*

DECISIO DCCI.

NON constare de integra trasportatione actorum, & ità moderandam esse inhibitionem vigore appellationis hodie coram me resolutum fuit, quia Lelij appellati obtinuerunt à Sanctissimo Commissionem moderationis inhibitionis præuia
1 termini præfixione ad transportanda † acta, itaque termino præfixo, & actis non transportatis, est locus moderationi, vt aliàs per Rotam firmatum fuit in *Ildefinen. executionis* 5. *Iunij* 1602. *coram Lancellotto impress. penès Marches. de commiss. par. 2. fol. 537.*

Non obstat, quod Gramaccius nullam instantiam faciat, sed Lelij, & ideò isti debeant acta transportare, quia transportatio
2 actorum † facienda est ab illo, qui vult in causa procedere *Seacc. de appell. lib. 3. cap. 2. quæst. 20. num. 9. & 10. Coccin. decis. 424. num. 1. & 4. Thomat. decis. 9. nu. 1. & Rot. in rec. dec. 511. num. 3. par. 3.* Nam conclusio haberet locum, si Lelij, qui sententiam fauorabilem obti-
3 nuerunt in prima instantia † peterent illius confirmationem, sed cùm ipsi solum modò quærant inducere rem iudicatam, & desertionem causæ, † quæ oritur ex non transportatione actorum, *Marches. de commiss. super desertion. par. 2. §. 1. num. 16. fol. 70. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 13. num. 640.* Gramaccius, qui
4 appellauit si ipsam rem iudicatam, seù causæ desertionem intendit euitare, & sententiam Iudicis, à quo redarguere, † tenetur
5 omnia acta facta coram Iudice antecedentis instantiæ transportare, *Pen decis. 644. num. 3. & 4. Burat. decis. 313. num. 2. & 3. Canaler. decis. 43.*

Digitized by Google

Vif.43.num.2.Rota in rec.decif.33.num.5.par.11. aliàs cùm elapſum biennium ſit, & fuerit ſignata commiſſio, præfixo termino actis
6 non tranſportatis, † conſideratum fuit per Dominos non poſſe iuxtà ſtylum Curiæ denegari moderationem inhibitionis, *Poſth. de manut.obſer.69.num.31.in fine, Ridolphin. in prax. par.3.cap.5.num.51.& 52.& par.1.cap.13. num.642. cum pluribus ſeqq.* Nam tunc ceſſat
7 iuriſdictio Iudicis ad quem, †quę ſolùm per actorum, & proceſſus tranſportationem cõſolidatur, *Veſtr.in prax.lib.8.cap.2.num.primo, Grat.diſcept.121.per tot.& diſc.691.num.28.Canaler.deciſ.77.num.1. Buratt.deciſ.405.num.10. & 17.*

Nec dicatur, quod acta ſunt iam tranſportata, quia dum deficiunt quamplura eſſentialia, & ſignanter Teſtamentum Doralicis, cuius vigore agitur, & immiſſio ad poſſeſſionem bonorum hæreditariorũ eiuſdem petitur, apertè patet, quod extractus
8 non ſit integer, ſed defectuoſus, † & ideò habetur, ac ſi non eſſet tranſportatus; Acta
9 enim † debent eſſe integra, vt teſtatur *Ridolphin. in prax. dicto cap.13.par.1.num.641.in fine Rota deciſ.70.num.6.par.10.recent.* Et tantò
10 magis tranſportanda ſunt illa acta, † quæ tendunt ad detegendam iuſtitiam, vel iniuſtitiam ſententiæ, à qua fuit inducta appellatio, *Gregor. deciſ.320.num.1. & deciſ.241. la ſeconda num.8. & 9. poſt Poſth.de manut. & Rot. in rec.dec.561.num.12.par.1.*

Neque releuat atteſtatio Notarij in ipſo extractu facta, ibi — Extractus omnium, &
11 ſingulorum actorum, † cui ſemper credendum eſt, tanquam teſtanti de re ad ipſius officium ſpectante, vt firmauit *Rota penès Farinac. poſt ſecundum lib. conſ. deciſ.144.nu.5.* & fuit dictũ in vna *Bracaren. Parochialis 29. Ianuarij 1610. coram Sacrato*, quia fallit, quan-
12 do contrarium ex ipſo extractu † apparet, vel aliundè iuſtificatur, *Gratian.diſc.121.n.29. Rot.dec.43.num.3 par.2.diuerſ. & coram Coccin. deciſ.115.num.3.& in recent.deciſ.58. in fine, & deciſ.658. in fine par.4.* prout eſt in præſenti
13 caſu, † in quo ex eodemmet extractu habentur reales productiones dictorum iurũ,
14 quæ deficiunt † cum clauſula *tenoris &c.* quæ iurium actualem conſignationẽ penès Notarium inducit. *Coccin.deciſ.1197.nu.9. Greg. deciſ.59.num.13.Buratt.deciſ.780.num.3. & in Terracinen. bonorum 9. Maij 1594. coram Blanchetto*, & tamen in extractu non leguntur regiſtrata.

Tandèm nõ obſtat, quod Notarius A.C. fidem faciat ipſa iura in Officio non repe-
15 riri; † Nam hoc Domini dixerunt non ſufficere ad releuandum Gramaccium appellantem ab onere tranſportandi, cùm tenebatur facere omnes poſſibiles diligentias,
16 etiam † mediante extractione nouarum copiarum in forma publica, maximè dum originalia non iuſtificantur deperdita, & circa expenſas requiſitas pro ipſa noua extractione habet in releuatorem Notarium
17 A.C. cui fuerunt iura conſignata, † & qui tenebatur cuſtodire, aliàs ad intereſſe *Buratt. deciſ.692.num.4.* agendo pro vlteriori grauamine contra ipſum, vel ad effectum, vt red-
18 dat rationem ipſorum iurium, † vel ad effectum, vt ſubminiſtret expenſas pro noua illorum extractione, & aſportatione ad Vrbem, *Bart. in l. ſi quis ex Argentarijs §. Heredinu.4.ff.de eden.& ibi Bald.in §. Prætor ait Caſtr. num.5. & Angel. num.7.* Iprovt etiam plurics
19 firmauit *Rota* tàm contra Notarios, † quam ſucceſſores in officio, & ſignanter *in Romana Depoſiti 9. Iunij 1595. & 5. Iunij 1596. coram Cardinali Pamphilio, & coram Buratto d. deciſ.692.num.4.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. fideicommiſſi Caroli de Pepulis.

Lunæ 27. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Repreſentationis materia tractatur ad eum caſum, quo illa etiam, quod de iure non deberetur, ex voluntate tamen Teſtatoris admittitur ex cadẽ prædilectione, qua vocati ſũt filij, nepotes, & pronepotes, quos ſi ęqualiter Teſtator ad ſucceſſionem vocauit, ita patiter filium patrem repreſentare voluiſſe dicendum ſit, plura igitur etiam de eadem materia prædilectionis in hac ipſa Deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat ſi vna ſententia reuocat alteram, quia continet mixturam, & idò datur appellatio.*

2 *Sententia reuocatio licèt facta per caput ſeparatum, non euitat mixturam, quia agitur de re connexa, & indiuiſibili.*

3 *Proximitas grauantis non grauati in fideicommiſſis attenditur.*

4 *Filius iuuatur repræſentatione patris, & concurrit cum patruo in fideicommiſſo, etiam à tranſuerſali inſtituto.*

5 *Proximitas à Teſtatore vocata, etiam cum verbo ſua, non ad teſtatorem, ſed ad eius agnationem refertur.*

6 *Repræſentatio in fideicommiſſo particulari non datur, & vide num.ſeqq.*

7 *Repræſentatio ex voluntate Teſtatoris admittitur etiam in caſibus, in quibus illa de iure non datur, & num.9. 15. & ſeqq.*

8 *Teſtator poteſt remotiorem cum proximiore ad ſucceſſionem vocare, vel eum etiam penitus excludere.*

10 *Repræſentatio ex Teſtatoris voluntate reſultat, ſi æqualiter dilexit filios, & nepotes, ſeù nepotes, ac pronepotes, & num.11. & 12.*

11 *Dilectio, quæ deducitur ex vocatione facta in*

ſucceſſione vniuerſali, eadem etiam in legato reſultat.

12 *Repræſentationi locus eſſe debet, vt ea mediante æqualis ſit ſucceſſio à Teſtatore volita.*

13 *Subſtitutus non debet eſſe melioris conditionis, quam inſtitutus.*

14 *Repræſentari non poteſt ille, qui non eſt vocatus. limita vt num. 7. 9. & ſeqq.*

16 *Repræſentationis in materia non attenditur prædeceſſus patris.*

17 *Filius ſuccedens iure repræſentationis ſuccedit ex propria perſona, eo modo, quo ſuccederet illius pater.*

18 *Repræſentatus gradus non corrumpitur.*

DECISIO DCCII.

CONCESSA per ſententiam Rotalem prolatam à R.P.D. meo Calataiù, vti ſuffecto in locum bon: mem: Prioli, Marchioni Guido immiſſione ad Palatiù, quod Carolus Teſtator legauit Franceſco, & poſt eius obitum proximioribus agnationis ſuæ, fuit in gradu appellationis coram me dubitatum, An eſſet locus Ægidianæ, ſeù potiùs ſententia Rotalis eſſet confirmanda, vel infirmanda, & poſt ſecundam propoſitionem hodie reſponſum fuit pro confirmatione.

Quo enim ad Ægidianam viſum fuit eam intrare non poſſe, ex quo in ſententia Rotali fuit reuocata contraria ſententia lata ab
1 A.C. ideoque † cùm contineat mixturam ab ea datur appellatio, *Poſſib. reſol. 33. num. 12. & 28. Rota deciſ. 144. num. 6. poſt Pacif. de Salnian.* quamuis reuocatio fuerit per caput
2 ſeparatum, † quoniam agitur de re connexa, & indiuiſibili, & vnum Capitulum ab alio dependet, *Seacc. de appellat. quæſt. 17. limit. 6. membr. 9. num. 36. Rot. deciſ. 536. num. 6. par. 1. deciſ. 214. num. 3. par. 4. diuerſ. & deciſ. 198. num. 1. cum ſeqq. par. 13. rec.*

Verùm quia ſententia Rotalis eſt valida, & iuſta DD. dixerunt illam eſſe confirmandam. Siquidem Marchio Guidus licèt ſit vno gradu remotior à Carolo Teſtatore, quam Marchio Camillus, tamen quia iam apud Nos recepta eſt ſententia, quod in fi-
3 deicommiſſis † attendi debeat proximitas grauantis, & non grauati, iuxtà celebres *deciſiones 21. & 35. coram Eminentiſs. Ottobono*, Marchio Guidus, qui eſt nepos Franciſci vltimo loco defuncti iuuatur repræſenta-
4 tione paterni gradus, † & ſit æqualis Marchioni Camillo eiuſdem Franciſci, & cum eo ad ſucceſſionem æqualitèr concurrit, non obſtante quod agatur de fideicommiſſo inſtituto à tranſuerſali vltra ſecundum gradum, vt notat *Peregr. de fideic. art. 21. nu. 8. Vrſol. conſult. 12. num. 16.* & latè diſcuſſo articulo fuit dictum in *Eugubina fideicommiſſorum 23. Februarij, & 28. Iunij 1674. & 4. Maij 1675. coram R. P. D. meo Bouriemont*, & firmant tres deciſiones huius cauſæ editæ in præcedenti inſtantia.

Nec viſum fuit obſtare, quod Teſtator vocauerit *li più proſſimi dell'agnatione di eſſo Teſtatore*, quoniam cum proximitas non re-
5 feratur ad ipſum Teſtatorem, † ſed ad eius agnationem nihil exindè valet in contrariũ interri, *Gamma deciſ. Luſitan. 7. num. 5. & 7.* cum aliis in omnibus deciſionibus huius cauſæ allegatis.

Sed quia hæc, & alia ſublata fuerunt in præfatis huius cauſæ deciſionibus, tota difficultas in vltima propoſitione reſtricta fuit, ad hoc quod hic verſamur in legato Palatij
6 & tic in fideicommiſſo † particulari, in quo non dari repræſentationem contendebant Scribentes pro Camillo, quare collatis ad inuicem auctoritatibus, quæ hinc inde efferebantur, licèt videretur in puncto iuris prævalere opinio negatiua, in quam etiam DD. inclinabant, & quam contra *Molin. & alios in deciſ. R. P. D. mei Calataiù ſub die 18. Martij 1675.* allegatos tenent *Ciriac. contr. 8. num. 140. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 387. ſub nu. 51. verſ. Limitatur 10. & quæſt. 485. ſub num. 105. verſ. 15. Capon. contr. 69. num 12. cum ſeqq* apud quos concordantes, nihilominus omiſſa quæſtione in abſtracto, amplexi fuerunt affirmatiuam reſpondentes admittendam eſſe
7 repræſentationem † in hoc caſu propter voluntatem Teſtatoris, qui ſicut poterat nepotes, & pronepotes, alioſque tranſuerſales remotiores in concurſu cum † Patruo,
8 vel etiam eo excluſo ad ſui ſucceſſionem
9 admittere, † ità & potuit facere vt ſit locus repræſentationi, vbi ea aliàs non admitteretur, *Peralta in l. cum ita §. in fideicommiſſo ff. de legat. 2. Dec. conſ. 79. nu. 2. verſ. concludendum eſt, Menoch. conſ. 124. num. 36. Altograd. conſ. 67. num. 14. & 37. lib. 1. Boblef de repraſ. lib. 1. cap. 5. num. 16. & cap. 13. num. 12. Couar. pract. quæſt. cap. 38. num. 8. Valaſch. de iur. emphyt. quæſt. 50. num. 41.*

Huiuſmodi verò voluntatem Teſtatoris deſumebant ex pluribus, & ſignanter ex quo in vniuerſali inſtitutione æquè dilexit Guidum pronepotem, ac Franciſcum, & Camillum nepotes æqualiter omnes ad ſuc-
10 ceſſionem vocando. † Vnde cùm benè in-
11 feratur ad ſimilem dilectionem, † vtique admitti debet repræſentatio, *Decian. conſ. 9. num. 5. & conſ. 26. nu. 78. lib. 2. Menoch. conſ. 124. num. 16. & conſ. 357. num. 11. & in tract. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 95. nu. 37. Altograd. conſ. 67. num. 15. lib. 1. Petra de fideicomm. quæſt. 11. n. 37. Fuſar. de ſubſtit. qu. 480. n. 111.*

Eoque magis quia Teſtator talem dilectionem præciſè, & clarè oſtendit etiam in legato præcipiendo Franciſco nepoti, quod in recompenſationem legati Palatij, quod ipſi ſoli relinquebat teneretur retribuere Camillo alteri nepoti, & Guido ex Hieronymo alio nepote iam præmortuo, pronepoti tertiam partem pro quolibet alterius domus propriæ ipſius Franciſci, declarando, quod id faciebat, vt omnes haberent commodam habitationem, ſubdens inferiùs. *E queſto in cambio della parte, ch' à ciaſcheduno di quelli douerebbe toccare nella Caſa,*

che

che hà lasciata detto Testatore al Signor Conte Francesco, se non l'hauesse lasciata. Ex quibus patet Testatorem æqualiter dilexisse pronepotem, ac nepotes illos, vt potuit, in omnibus æquiparando, & in legato solùm respexisse ad commoditatem illorum, vndè faciliùs
12 debet esse locus repræsentationi, † vt illa mediante semper æqualis sit successio à Testatore volita, *Menoch. cons. 352. num. 12. & dicta præsumpt. 95. num. 34. Altograd. cons. 67. num. 17. & 35. Fusar. de subst. dicta quæst. 485. num. 111.*

Et fortiùs quia si modò admitteretur Camillus excluso Guido, ille esset melioris cõditionis, quàm Franciscus, cui primo loco Palatium legatum fuit, ipse enim retineret integrum Palatium vnà cum parte alterius Domus sibi à Francisco assignata, & nullum haberet onus, quidquam retribuendi Gui-
13 do, contra regulam, quod substituturus † non debet esse melioris conditionis, quam institutus, de qua *Bart. in l. 4. ff. de aliment. & cib. leg. Grat. respons. 5. nu. 52. lib. 2. Valasch. consult. 132. num. 26.* & in his terminis obseruarunt *Fusar. de subst. quæst. 485. num. 110. Altograd. cons. 67. num. 35. lib. 1.*

Nec pro excludenda repræsentatione releuat, quod Pater Guidi obierit ante Testa-
14 torem, & propterea vti non vocatus, † non possit repræsentari, tùm quia quando etiam alias de iure tali casu repræsentationi locus
15 non esset, † admitti tamen deberet in præsenti ex enixa voluntate testatoris elicita ex multis supra ponderatis; tùm etiam quia in
16 materia repræsentationis † prædecessus patris non attenditur, dum filius succedit ex
17 persona propria † eo modo quo pater succedendo in illius locum, cuius gradus prop-
18 terea repræsentatus, † non corrumpitur, *Bart. in l. 2. vers. Nota ex hac lege C. de lib. pret. Honded. cons. 70. num. 49. lib. 2. Rot. dec. 100. n. 8. par. 1. & dec. 27. num. 21. par. 11. & coram Celsi. dec. 176. n. 26. et seq.*

Et ita vtraque &c.

Supra in hoc eodem tomo 2. adest altera præsentis causæ decis. quæ est ibi in ordine 478.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Bonorum.

Veneris 27. Aprilis 1676.

ARGVMENTVM.

Ad inducendam dationem in solutum, & excludendum, pignus agitur de valore bonorum, qui ex pluribus resultare visus est, & præsertim ex Catastro confecto auctoritate publica, cum qualitate, designatione, & æstimatione illorũ, similiter ex testibus de eo deponẽtibus, ac etiã ex fructibus, qua igitur posita, bona pro toto credito assignata præsumuntur, falsim donec contrarium ab altera parte probetur; Hinc plura etiam de oneribus rei emptæ, & venditæ, quatenus nempè illa dicantur cum eis ab emptore acceptata, vel non, in eadem decisione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Catastrum confectum auctoritate publica, prout distinctione, qualitate, & æstimatione bonorum, probat valorem ipsarum. et num. seqq.*
2 *Valor semel probatus intra decennium præsumitur idem, nisi doceatur de aliquo euidenti extrinseco, propter quod variatio contigerit.*
3 *Bona pro certo pretio in Catastro descripta, tanti valere præsumuntur, quanti ibi æstimata sunt.*
4 *Æstimatio facta à Magistratu in Catastro, & Peritis publicè electis, habet præsumptionem pro se.*
5 *Testes probant valorem, si deponunt rem tanti communiter emi, & vendi posse, quia tot fructus reddit.*
6 *Testis fides non diminuitur, licèt ille fuerit admissus ad beneficium* capit. Odoardus, *& quare, num. seq.*
7 *Beneficium* cap. Odoardus *pauperibus Clericis conceditur, ne in opprobrium clericatus mendicare cogantur, & ideò non irrogat infamiam.*
8 *Testis licèt solius ætatis annorum 17. potest tamen probare valorem, & quando.*
9 *Valoris probatio desumitur ex quantitate fructuũ perceptorum.*
10 *Scriptura producta dicitur per productionem approbata.*
11 *Scriptura approbata semel, amplius impugnari nõ valet.*
12 *Fructus ad constituendum capitale bonorum reputari debent ad rationem scutorum quinque pro centenario.*
13 *Stabilia calculantur in scutis quinque pro quolibet centenario.*
14 *Valor fructuum probatur ex libris publicis Communitatis. & num. 18.*
15 *Extractio scripturæ facta non citata parte, attenditur, si postea fuit producta præsente Procuratore partis.*
16 *Præsentia supplet defectum citationis.*
17 *Admissione iurium per Iudicem facta, si ab ea appellatum non sit, omnis exceptio dicitur reiecta.*
18 *Partita formiter extracta ex libris publicis Ciuitatis plenè probant.*
19 *Fructuum perceptio, licèt non decennio probata, sed pro tribus tantummodò annis, adhuc infert ad cæteros annos. amplia vt num. seq.*
20 *Contractus si non infringi prætenditur, sola triennalis perceptio fructuum attenditur, vt indè etiã præsumatur in futurum.*
21 *Extremis probatis valor medy temporis idem præsumitur esse cum illis.*
22 *Valor maximè in antiquis probatur præsumptionibus, & coniecturis.*
23 *Singula, quæ non prosunt, simul vnita iuuant in materia probationis etiam valoris attenditur.*
24 *de Euictione passa si quis remanet satisfactus, nulla ei amplius competit actio.*

25 Cre-

25 *Creditor non præsumitur voluisse à suo debitore acceptare bona in pignus, ad effectum sibi satisfaciendi ex fructibus.*

26 *Solutio minutatim recepta, damnum, & incommodum affert.*

27 *Creditor non præsumitur diù distulisse consequutionem sui crediti; nisi pro certò sciuisset bona sibi assignata fuisse in solutum tradita.*

28 *Datio in solutum si de iure præsumitur, ita etiam præsumitur facta pro toto credito. & num. 30.*

29 *Bona in solutum data, non æquare creditum probare tenetur, qui hoc allegat.*

31 *Emens cum pacto redimendi, omne commodum, & incommodum, quod ex retrouenditione sequeretur, habere dicitur.*

32 *Vtilitatem, quam quis modico tempore consecuturus erat, nemini sine causa cedere voluisse præsumitur. & num. seq.*

33 *Bona, quæ aliquis gratificationis gratia recepit pro paruo pretio, in alium non præsumitur transferre voluisse pro eodem pretio.*

34 *Bona vt quis dicatur acceptasse cum suo onere, debuit habere notitiam eiusdem oneris.*

35 *Scientia onerum non probata, illorum ignorantia præsumitur.*

36 *Onus rei non manifestans, dicitur decipere emptorem.*

37 *Emptor si non habuit scientiam oneris, potest agere de euictione pro integro pretio.*

38 *Emens bona subiecta oneribus, non agit de euictione, si illorum habuit notitiam, aliàs secus.*

39 *Bona præsumuntur in solutum data pro integro pretio, si in casum euictionis integrum pretium restitui debuisset.*

40 *Inæqualitas inter emptorem, & venditorem esse non debet.*

41 *Fructus pignoris de iure computantur in sortem.*

DECISIO DCCIII.

DOMINI recedentes ab vltima resolutione, redierunt ad primò decisa pro Tauroleonibus 4. Maij 1071. coram me, in quibus standum esse decreuerunt, cùm ex nouis Iuribus multiplicitèr constet Prædia Montalis, & Buranici sita in Agro Camerani, & tradita anno 1597. à Cardinale Cinthio Aldobrandino Antonio Triumpho occasione euictionis salmarum 42. cuparũ 7. cann. 13. Prædij de Marina eidem venditi a Patre Cardinalis tunc temporis valuisse scuta 5000. non autem 2475. vt in vltima decisione firmatum fuerat:

Probatur enim primò dicta Prædia fuisse valoris sc. 5000. & vltrà ex Catastro, seu libro æstimi Ciuitatis Anconæ, † ex eo enim probari valorem, quando, vt in casu præsenti, confectum fuit auctoritate publica cum descriptione, & distinctione qualitatũ bonorum, & valore eorundem à Peritis æstimato, iuxtà *text. in l. fin. C. de præd. & al. reb. nauic. lib.* 11. *Alex. cons.* 59. *num.* 6. *lib.* 6. *Mascard. de probat. conclus.* 655. *n.* 7. *Niger de subhast. cap.* 15. §. 21. *nu.* 1. *&* 4. latè *Genua de script. priu. lib.* 5. *tit. de lib. æstim. qu.* 4. *n.* 1. *& seqq.* 1

Quamobrem cùm in d. Catastro nonnulla bona appretientur sc. 40. pro salma, quædã sc. 20. quædã sc. 10. & quædã sc. 5. pro salma, & cùm talis æstimatio sit octaua pars veri valoris eorundem bonorum, vt testantur publici Officiales Anconæ deputati super huiusmodi Catastris, necnon scriptura super eodem emanatæ, & testes tam exacto quàm pro parte DD. de Tauroleoninibus formiter examinati sequitur bona Montalis, & Buranici, vtpotè reposita in secundo ordine valutata sc. 20. pro salma, realiter valere sc. 160. pro salma, vt ex facili calculo arithmetico resultat, & hic valor nõ præsumitur mutatus de tempore traditionis, quia cùm Catastrum confectum fuerit anno 1589. & traditio bonorum sit facta de anno 1597. † & sic intra decennium intrat præsumptio eiusdem valoris, nisi doceatur de aliquo extrinseco accidenti, propter quod variatio contingere potuerit, *ad text. in l. pretia rerum ff. ad l. Falcid.* & probat *Gen. dicta qu.* 4. *num.* 6. *et* 7. *Nigr. d.* §. 21. *num.* 3. *et* 5. *Rot. decis.* 1991. *n.* 4. *et* 5. *coram Cocin. et decis.* 48. *nu.* 13. *apud Merlin. de pignor.* 2

Non obstat, quod Catastrum fiat tantummodò ad effectum supportationis publici census, & oneris pro rata quemlibet tangente, & quod non attendatur inter priuatos, quorum contractus legem accipiant ab ipsarum partium conuentione, vt deponunt Testes, quia licèt Catastrum primario, & directè fiat propter repartitionem onerum, nihilominus secundariò, & indirectè inseruit etiam ad probationem valoris, vltrà quod dictum Catastrum non solùm taxat bona pro dicta repartitione, sed etiam pro deducendo iustum, & verum valorem bonorum, qui est octaua pars valoris æstimati, † cùm ex illo oriatur taltem concludens præsumptio, quod fundus in eo descriptus tanti valeat, quanti ibi æstimatur, vt respondit *Gen. vbi supra num.* 13. & quod attendantur conuentiones partium, procedit, vt ipsimet Testes affirmant, quando instrumentum, aut scriptura intercessit, quod cùm hic factum fuisse non doceatur, † sequitur, quod præsumi debeat pro æstimatione Catastri vtpotè facta à Magistratibus, & peritis publicè ad id constitutis, *Mascard. de probat. conclus.* 655. *num.* 7. quem in terminis refert, & sequitur *Gen. sæpè citat. q.* 4. *n. vlt.* 3 4

Præterea valor probatur ex Testibus ritè examinatis, quorum duo concorditèr deponunt de anno 1597. salmam quamlibet Prædij Montalis esse valoris sc. 150. & Prædij Buranici esse valoris sc. 130. vndè calculato valore prædicto, habita ratione ad quãtitatem Prædij Montalis capacitatis salmarum 34. & ad Buranicum capacitatis salmarum vndecim, valor semper ascendit ad sc. 5000. quibus Testibus omninò credendũ est, dum reddunt optimam rationem, † quia tanti communitèr vendita, & empta fuissent, & quia tot fructus illa reddebant, *Natt. cons.* 322. *num.* 2. cum aliis *in decisione*, quæ hodie confirmatur §. *absque eo quod*. 5

Nec

Nec fides iſtorum Teſtium labefactatur, ex quo vnus eorum fuerit admiſſus ad be-
6 neficium *cap. Odoardus de ſolut.*† quia cùm id ſit inductum in fauorem pauperum Cleri-
7 corum, ne ipſi in opprobrium ordinis Cle-ricalis mendicare cogantur, † non irrogat infamiam, vt pet *text. in l. debitores C. ex quibus cauſ. infam. irrog.* probat *Leoncill. de priuil. paup. par. 2. priuil. 49.* & clariùs tradit *R. P. D. Fagnan. in d. cap. Odoardus num. 63.* nil faciente, quod hic Teſtis dicat ſe eſſe verſatum in æſtimandis bonis Romæ, & aliarum Regio-num, quia cùm hoc dicat ampliatiuè ad oſtendendam eius peritiam, non indè infer-tur, quod careat notitia bonorum Came-rani, vbi natus eſt, imò maior habilitas in-æſtimando conſurgit; Prout non releuat, quod alter eorum tunc temporis eſſet an-
8 norum 17. † quia cùm in eodem loco con-tinuò habitauerit, & Prædia viderit, talis continuata inſpectio arguit peritiã ſuo tem-pore ſuperuentam ad iudicandum valorem illius temporis, *Palm. conſ. 27. num 13. & 14. Rot. deciſ. 53. num. 5. apud Poſth. de ſubhaſt.*

His accedit altera probatio deſumpta ex
9 quantitate† fructuum perceptorum, iuxtà *text. in l. ſi fundum ff. de legat. 1. Rot. deciſ. 695. num. 3. coram Merlin.* nam Teſtes ſuper hoc examinati affirmant Prædia, de quibus agi-tur reddere pro portione dominicali, dedu-cto ſemine, & omnibus expenſis tot ſalmas tritici, quot ſunt ſalmæ terreni, vltrà ordeũ, legumina, & alias fruges, quod roboratur etiam ex atteſtatione Adminiſtratorum tũc
10 temporis, quæ cùm fuerit producta † pro parte hæredum Triumphi, dicitur ab eis ap-probata, *Rot. deciſ. 545. num. 6. coram Dunozett. Buratt. deciſ. 934. num. 4. Celſ. deciſ. 3. num. 4. &*
11 *deciſ. 154. num. 15.* nec poſſunt amplius † im-pugnare *Rota coram Eminentiſs. Ottobono deciſ. 178. num. 2. & 3.* atque ideò calculato fru-mento ad rationem ſcutorum quinque pro ſalma, & aliis frugibus ſaltem in ſcutis 25. annuis, redditus aſcendit ad ſc. 250. quæ, re-partita ad rationem ſcutorum quinque pro
12 centenario, † efficiunt capitale ſcut. 5000. iuxtà *vulgat. gloſ. in auth. perpetua C. de Sacroſ.*
13 *Eccleſ.* cum qua ad formandum verum† va-lorem tranſiuit *Rota in Ferrarien. Bonorum 31. Ianuarij proximi coram me*, qui fructuum va-lut remanet probatus ex libris publicis Of-
14 ficialium Communitatis, † quibus fuit aſsi-gnatus de mandato Gubernatoris, *Rota co-ram Dunozzetto deciſ. 603. num. 3. & 668. nu. 10. & deciſ. 309. num. 6. coram Card. Celſo Canal. de-ciſ. 361. num. 1. recent. par. 5. deciſ. 272. num. 18.* quod partitas parum refert fuiſſe extractas
15 non citata parte, † dum fuerunt productæ in proceſſu de partibus præſente procurato-
16 re partis aduerſæ, quæ præſentia † ſupplet defectum citationis, *Rota recent. par. 12. deciſ.*
17 *108. num. 15.* & cùm Iudex admiſerit, † & ab hac admiſsione non fuerit appellatum, omnis exceptio dicitur reiecta, *Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 18. num. 39.*

18 Pretium verò fructuum probatur † ex li-bris Ciuitatis Anconæ formitèr extractis; *Rota coram Dunozetto Iun. deciſ. 603. num. 3. dec. 868. num. 10. coram Celſo dec. 309. num. 6. rec. par. 11. deciſ. 223. num. 8.* & licèt non integri decennij æqualis perceptio fructuum pro-
19 betur, † ſed pro tribus annis dũtaxat adhuc infertur ad cæteros annos, *Pinell. de reſcind. vendit. par. 3. cap. vlt. num. 30. Lotter. de re benefic. lib. 3. queſt. 20. num. 62. cum duobus ſeqq. Rot. co-ram Mantic. deciſ. 81. n. 2. recent. par. 1. deciſ. 342. num. 3. coram Merlin. deciſ. 662. n. 3. & deciſ. 766. num. 5.* quod nullam patitur controuerſiam,
20 dum non agitur de infringendo contractu, *Rot. rec. par. 10. deciſ. 62. num. 13. coram Arguell. deciſ. 53. num. 20.*

Minus obſtat, quod probatio fructuum ſit ab anno 1585. vſque ad annum 1590. an-te prædictam aſſignationem; Et poſteà ab anno 1603. vſque ad annum integrum 1609. quia cum aſſignatio fuerit facta de an. 1597. vtrumque tempus, tam anterius, quàm po-ſterius eſt intra decennium, quo non præſu-mitur mutatus valor, vt ſuperius probatum
21 fuit; Ideoque cum habeamus † extrema ha-bilia, valor medij temporis cenſetur idem cum extremis, *Altograd. conſ. 24. num. 18. lib. 1. Rot. coram Buratt. deciſ. 775. num. 3. deciſ. 903. num. 10. deciſ. 926. num. 5. recent. par. 10. deciſ. 151. num. 4.* & ferè in his terminis *coram Mantic. de-ciſ. 23. num. 3. Pinell. in l. 2. par. 3. & cap. 4. nu. 30. C. de reſcind. vend. Rot. coram Merlin. dec. 662. num. 3.* & firmat *deciſio huius cauſæ 4. May 1671. §. quoad ſecundum*, & in omnem euentum, cũ
22 valor, maximè in antiquis, † probetur præ-ſumptionibus, & coniecturis, *Alexat. conſ. 116. num. 1. lib. 1. Rot. deciſ. 695. num. 5. coram Merlin.* ea, quæ hic deducuntur, ſi de per ſe ſumpta
23 aliquam paterentur difficultatem, † ſimul vnita plenam probationem faciunt, iuxtà regul. ſingula, quæ non proſunt, ſimul vni-ta iuuant, *Socin. ſen. conſ. 187. num. 17. lib. 2. Barbat. conſ. 6. num. 28. et ſeqq. lib. 2. Boccac. ad conſtit. March. gloſ. 8. num. 295.*

Firmato igitur valore prædiorum de tem-pore aſſignationis, ineuitabile inſurgit di-lemma, aut illa fuerunt tradita in ſolutum, vt admittit prima deciſio, aut data fuerunt in pignus, & quoquo modo ſit, Triumphus ſemper dicitur ſatisfactus de euictione paſ-
24 ſa, † & conſequenter nulla ampliùs compe-tit actio contra hæredes Paſſari venditoris, iuxtà *text. in §. 1. inſtit. quib. mod. ſol. oblig.*

Quod autem aſſignatio importet in caſu præſenti dationem in ſolutum, iterum Do-mini dixerunt reſultare, tùm ex veriſimili
25 mente creditoris, † qui non præſumitur bo-na in pignus acceptaſſe, vt extingueret ex fructibus Prædiorum ſuum creditum, cum
26 notabili damno, & incommodo, † quod affert ſolutio minutatim recepta, vt inquit *Rota in hac cauſa deciſ. 166. num. 18. ver. Roias*, tùm quia longo tempore quieuit poſt factã aſſignationem Prædiorum, & nonniſi pul-ſatus à donatarijs Cardinalis, talem præten-
27 ſionem excitauit, † quod vtique veriſimili-ter facere non diſtuliſſet, niſi certò ſciuiſſet

bona

bona sibi in solutum data fuisse, vt relatis aliis coniecturis probat prima decisio, ex quibus sicuti datio in solutū remanet pro-
28 bata, † ita quoque præsumitur illam fuisse factam pro toto credito, vt firmat cad. decisio §. *his positis*, quæ præsumptio † transfert
29 onus probandi contrarium in asserentem bona non ascendere ad valorem æquantem debitum, pro quo datio in solutum facta dicitur, *Rota coram Seraph. decis. 1005. num. 2. Mangil. de subhast. qu. 147. num. 5. & 6.*

Vltrà quod si pretium Prædiorum non æquasset totum creditum Triumphi, dicta Prædia non recepisset sine receputa ad bonum computum eius crediti, sed cùm ab eodem fuerint recepta nulla confecta scriptura, deducitur per necesse, illa recepisse pro toto eius credito.

Id ipsum videtur cōprobari ex eo quod inter Cardinalem, & Triumphum nulla intercessit scriptura, & mensuratio bonorum, signum cuidens, quod Prædia data, & accepta respectiuè fuerunt in totalem extinctionem debiti; nam aliàs, si illa non fuissent valoris correspondentis credito Triumphi, vtique ipse curasset mensurari, & fuisset facta inter ipsos contrahentes aliqua scriptura, vt indè probari posset, quod bona assignabantur pro certa summa in computum
30 crediti, quod cùm factum non † appareat, certè donec contrarium probetur præsumi debet dationem factam fuisse pro toto, & integro debito, vt probat prima decis. §. *his positis*.

Nec ad excludendam dationem in solutum suffragatur, quod Cardinalis acquisierit prædia, de quibus agitur à Todino cum pacto retrouendendi, vndè inferebant informantes pro hæredibus Triumphi, eidem data fuisse pro eodem pretio, & cum eodem pacto faciendi retrouenditionem in casu, quo venditor redimere voluisset, quia cū adesset pactum prædictum, pretium non erat iustū,
31 vt supra probatum fuit, † ideò cùm omne commodum, & incommodum spectaret ad Cardinalem emptorem, vt punctualitèr dixit *Natt. conf. 601. num. 4.* & infra, ad quem se refert *Cancer. var. resol. par. 2. cap. 1. num. 187. in fine*, & multò magis dum tempus ferè lapsum tunc erat, non est credendum, quod Cardinalis augumentum, quod ipse iam iam
32 lucraturus erat, † voluisset alteri sine causa cedere, vt in decisione, quæ confirmatur §. *amplius vers. absque eo quod*, & in omnem casum, dum prædia realitèr plus valebant. si Todinus voluit illud plus donare Cardinali tunc nepoti Pontificis regnantis ad captan-
33 dam illius benevolentiam, † non propterea credendum est, Cardinalem gratificationē, quam ipse receperat, voluisse cedere Triumpho, tradendo prædia pro eodem pretio, vt notat *dicta decisio 4. Maij 1671. §. & conferentibus coram me*.

Responsio, quod Pars acquisiuit cum hoc onere faciendi retrouenditionem, ideòque etiam eodem pretio, non esset bona, quia procederet, si Triumphus habuisset
34 notitiam pacti, † cùm tunc posset dici acceptasse cum onere suo, *Cyriac. contro. 27. num. 6.* & in puncto huiusmodi pacti *Cost. de scient. & ignorant. dist. 67. num. 3. 4. post Crauett. cons. 12. num. 8. vers. Quæ opinio*.

35 Scientia hæc non fuit probata, † & ignorantia onerum præsumitur, *Cyriac. contr. 272. num. 53. & contr. 372. num. 57.*

Potuisset proindè Triumphus dicere se
36 deceptum, † quia Cardinalis non manifestauerat onus, *l. qui libertatis 69. §. sed si quis ff. de euict. Rot. coram Roias. decis. 153. numer. 28. Adden. ad decis. 10. num. 18. par. 3. rec.* & consequentèr agere contra eundem Cardinalem
37 ad integrum pretium, † quo bona valuissent de tēpore euictionis, *Rot. post Add. Posth. de subhastat. decis. 162. num. 20. rec par. 10. dec. 26. num. 25.*

Nec Cardinalis potuisset replicare, quod Triumphus non poterat agere pro euictione, quia emerat bona huic oneri subiecta,
38 conclusio enim tunc solū procedit, † quando fuit habita scientia onerum, textus sunt aperti *in l. fundum sciens 27. C. de euict. & in l. fin. §. Emptor sciens C. commun. de legat.*

Dum igitur Cardinalis tenebatur restituere in casu euictionis ex hoc pacto integrum pretium, quo bona tunc fuissent æstimata,
39 † est etiam de necessitate dicendum, quod pro integro dederit pretio, nam aliàs plus reddidisset, quàm accepisset, & resultasset magna inæqualitas inter emptorem,
40 & venditorem, † quod nullatenus dici debet, vt dixit *Rota in hac causa coram Roias decis. 266. num. 5.*

Si verò hæc scientia vellet educi ex quadam Epistola Cardinalis, prætensio non subsisteret, quia nō fuit scripta ipsi Triumpho, sed Io. Baptistæ Passero de Tauroleonibus, nec docetur, quod fuerit à Passaro ostensa Triumpho, sed si vnquam posset per impossibile pars aduersa vti eadem Epistola, res reducitur in clarum, cùm in eadem Epistola Cardinalis dicat, quod prædia dedisset in affictum, & pignus Triumpho, vt similitèr videntur innuere verba Epistolæ Auditoris Cardinalis, ibi: *acciò se le godesse*. Et hoc
41 casu cùm de iure fructus pignoris † imputentur in sortem *l. 2. C. de pignor.* hæredes Triumphi essent pluſquam satisfacti ex tam diuturna retentione bonorum; Vndè Domini steterunt in primo loco decisis, Vtraq; Parte informante &c.

Supra in alia præcedenti parte 17. adest altera decisio præsentis causæ, quæ est ibi in ordine 114.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Vineæ.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Concessa immissione emphyteusis Domino directo ob non solutionem canonis, pluribusque ab eo factis melioramentis in illa, datur emphyteutæ facultas, vel soluendi canones, eademque melioramenta reficere, vel repetere à Domino directo pretiũ aliorum melioramentorum, quæ ipse emphyteuta fecerat in eadẽ re emphyteutica, quorum aliqua, quia erant tantummodò in genere probata, ideò præfigitur terminus ad ea liquidandum in specie.

SVMMARIVM.

1 *Vineam excassare quatenus, dicatur meliramentum necessarium. & num. 8. cum seqq.*
2 *Facultas conceditur emphyteutæ priuato ob non solutionem canonis, vel reficiendi meliramenta facta à Domino directo, vel ab eo recipiendi pretium suorum melioramentorum. & num. 12.*
3 *Status antiqui probatio dicitur incontrouertibilis in emphyteusi recepta ad meliorandum, si nulla melioratio facta sit.*
4 *Immissus in Saluiano an possit meliorare rem, super qua fuit immissus.*
5 *Ædificans in solo alieno, amittit ædificium.*
6 *Possidens donec sibi satisfiat, potest facere meliramenta vtilia, & necessaria.*
7 *Dominus directus meliorans rem à se in emphyteusim concessam, non dicitur fecisse melioramenta in solo alieno, sed in suo.*
8 *Meliramenta dicuntur necessaria ex parte illius, qui ea facere tenebatur.*
9 *Adimplens obligationem alterius, vtile negotium dicitur gessisse pro illo. & num. seq.*
10 *Meliramenta veniunt ex natura contractus emphyteutici, cuius finis melioratio est.*
11 *Melioranti, qui solùm in genere meliramenta probauit, præfigitur terminus ad illa liquidandum in specie.*

DECISIO DCCIV.

FVIT hodie iterum decisum iuxtà modum inferius exprimendum esse in facultate illorum de Marinis, vel reficere vtilia, & necessaria melioramenta, quæ fe-
1 cit Marchio Theodolus in excassando, † & reducendo ad vineam terrenum concessum in emphyteusim anno 1640. ac in constructione domus ruralis cum vascha, tinello, aliisque ædificijs, & officinis ad colligen-
2 & conseruandos fructus destinatis, † vel quatenus id ipsis non expediat Marchionem teneri eisdem soluere pretium sex petiarum cum dimidia; quas de tempore adeptæ possessionis excassatas inuenit vnà cum fructibus à die motæ litis coram R. P. D. Barlocio, retentis tamen sibi canonibus singulis annis decursis, tam pro dictis sex petijs cum dimidia, quàm pro alijs, ac etiam expensis in cultura, & recollectione fructuum erogatis, vt latè firmat postrema decisio 10. *Ianuarij* proximè præteriti edita coram me.

Nec potuit ab hac sententia retrahere Dominos allegatus à Marinis defectus pro-
3 bationis antiqui status rei meliorandæ, † cum incontrouertibile sit terrenum concessum in emphyteusim anno 1640. nunquam fuisse à Marinis excassatum, prout in instrumento promiserant, & domum cum alijs officinis ad vsum vineæ fuisse à fundamentis proprio Marchionis ære constructam, prout non subsistit, quod Marchio non po-
4 tuerit meliorare † tamquam immissus in possessionem, donec satisfieret de canoni-
5 bus, & quod tamquam ædificans in † solo alieno ædificium amiserit, iuxtà *textum in l. 1. C. de rei vindic.*

Nam fuit responsum etiam possidentem,
6 donec satisfiat † posse meliramenta vtilia, & necessaria facere, vt probat *Parisi. de Saluian. insp. 2. cap. 2. n. 190. Rot. decis. 116. n. 35. parte 6. & decis. 221. num. 10. & seqq. parte 10. recent.* & Marchionem non fecisse melioramenta
7 in solo alieno, † sed in suo, dùm erat Dominus directus, & cùm Marini tenerentur
8 ex pacto illa facere, † ex parte ipsorum erant
9 necessaria, † vndè Marchio gessit pro illis negocium vtile, adimplendo illorum necessariam obligationem resultantem ex præciso pacto, ac ex natura contractus emphy-
10 teusis, † cuius finis, & effectus est rem emphyteuticam meliorare, vt tradit *Specul. in §. nunc aliqua de locat. Bertaz. de clausul. clausula 14. gloss. 1.* & alij relati per *Fulgin. de emphyt. in prælud. quæst. 2. per tot*

Fuit tamen in hodierna propositione ostensum, quod Marchio meliramenta à se facta, licèt in genere probet, non tamen in specie circa impensum, & melioratum satis illa iustificat, vtpotè innixus discordi Peritorum relationi, & dictis Testium formi-
11 tèr non examinatorum, † proindè dixerunt Domini eidem esse præfigendum terminum ad liquidãdum magis præcisè melioramenta, vt indè innotescat quid, & quantum Marini reficere teneantur, quatenus eligant recipere totam vineam iuxtà eligendi facultatem illis attributam in præterita decisione, quam Domini hodie confirmarunt modo, quo supra, vtraque Parte audita &c.

Aliæ binæ decisiones sunt in hac causa, quæ supra in hoc eodem tomo secundo sunt impressæ, altera 611. *altera verò* 612.

R.P.D.

R. P. D. T A I A.

Romana Fideicommiſſi Cardinalis Bartholomæi de Ferratinis.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Rursùs in controuerſiam deductum eſt in hac cauſa, quatenus teneatur fideicommiſſarius agens ad immiſſionem bonorum defuncti illius poſſeſſionem probare, & non eſſe neceſſariam præciſam probationem de tempore mortis deciditur, quoties, vt hic, illius poſſeſſio ſemel verificata, interuerſa non apparet, & ita intelligendam eſſe declaratur opinionem DD. tenentium requiri probationem de tempore obitus.

SVMMARIVM.

1 *Res inter alios acta, vel iudicata, alijs nocere non poteſt.*
2 *Scriptura in actis non producta iuxtà formulam Curialem, dicitur eſſe extrà mundum.*
3 *Hæres, & Fideicommiſſarius probare tenentur poſſeſſionem defuncti, tamquam fundamentum ſuæ intentionis, etiam de tempore mortis.*
4 *Poſſeſſio defuncti contra tertium poſſeſſorem non probatur ex ſolo inſtrumento acquiſitionis, niſi etiam probetur de tempore mortis ſuæ, aut ſuorum hæredum.*
5 *Fideicommiſſarius ſi eſt actor, probare debet rem in bonis fideicommittentis fuiſſe.*
6 Peregrinus *dicitur quaſi Prætor fideicommiſſarius.*
7 *Poſſeſſio defuncti non eſt neceſſarium, quod admodùm probetur etiam de tempore mortis. & num. 13.*
8 *Poſſeſſio Teſtatoris vbi dicitur probanda etiam de tempore mortis, intelligitur quando dubitatur an defunctus poſſederit vſque ad obitum. & numer. ſeqq.*
9 *Poſſidere aliud eſt, aliud verò in poſſeſſione eſſe.*
10 *Poſſeſſio ſemel probata, præſumitur continuata vſque ad obitum, quoties non eſt offuſcata præſumptio legis.*
11 *Probatio licèt requiratur pro forma certo tempore, tamen ſufficit præſumptiua.*
12 *Præſumptio, & æquitas præſumptionis non admittitur, ſi contraria probatio ſit, aut alia efficacior præſumptio adducatur.*
14 *Poſſeſſio Teſtatoris ideò non probatur ex inſtrumento acquiſitionis, quia poteſt eſſe, quod Teſtator ex eo poſſeſſionem non ſit adeptus.*
15 *Poſſeſſio Teſtatoris contra tertium probari debet, etiam de tempore mortis, ſi ille non habeat cauſam à grauato, aut ſaltem non appareat.*

DECISIO DCCV.

IN hoc fideicommiſſo primùm vnanimes DD. ſteterunt in deciſis* 24. Ianuar. proximi, nec obſtitere oppoſita ex *deciſ.* 248. & 274. *coram Peutinger.* & *deciſ.* 328. *par.* 12. *coram Melio*, vtpotè neque contrà Carolum Actorem, neque contra Simonem patrem, ſed contra Ioannem Seniorem, rc inter alios 1 acta, † quæ neque iudicata alijs noceret, *rubrica, & leges ſeqq. C. res inter alios act.* (quod opportunè de quadam tranſactione Ioannis iunioris, cum Io. Baptiſta viſum eſt, & extrà 2 acta, † atque adeò extrà mundum ad formulam Curialem) ſatis ſuperque concluſo poſteà fideicommiſſo, & iure Caroli coram *R. P. D. Bourlemont* 17. *Aprilis* 1671. & 29. *Ianuarij* 1672. etiam ſententia ſubſequuta reuocatoria ſententiæ coram Meltio, ſi, & quatenus Simonem interuenientem ſoli diſputationi coram Meltio deciſio, ac ſententia deindè tetigiſſet.

Minus obſtitit quaſi minus probata à Carolo fideicommiſſario poſſeſſio Cardinalis fideicommittentis, ad verba relata ex *Bart. ad §. ſi autem aliquis, l. vlt. C. de edict. D. Hadr. num.* 21. *verſ. ſi verò probat titulum, & poſſeſſionem, ibi*, quia hæres non probat illud, quod 3 eſt cauſa ſuæ intentionis, † ſcilicet defunctum poſſediſſe tempore mortis, quod requiritur à lege, & ex *Pereg. de fideic. ar.* 44. *n.* 6. *verſ. aut verò*, vbi nec etiam ſufficeret exhibere inſtrumentum acquiſitionis illius Teſtatoris ad conuincendum tertium poſſeſſorem, 4 † nili probetur de poſſeſſione defuncti tempore mortis ſuæ, aut ſuorum hæredum, & cum alijs *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 618. *nu.* 51. collatis quoque deciſionibus, & præcipuè coram *Meltio d. deciſ.* 318. *ab initio*.

Veruntamen in controuerſijs ſuper bonis in bonis fideicommittentis iam ab an. 1595. cùm 15. Nouembris Cardinalis Seraphinus tunc Rotæ Decanus, & Iudex Commiſſarius poſt latam ſententiam expediuit mandatum de manutenendo in his bonis pro duabus tertijs partibus Ioānem Ferratinum, & præcipua poſſeſſione Cardinalis vſque ad obitum teſtibus comprobata, vt in deciſione §. *ſed in primis* ex Facto iuxtà Summarium reſponſionis illius poſſeſſionis, & rurſus præſentis repetitum ampliùs, quod etiā deductum eſt inſtrumentum, in quo Liuia; & Franciſcus Parentes Io. Baptiſtæ per concordiam bona hæc receperunt, & deindè appellantes a ſententia A. C. in commiſſione cauſæ coram Peutingerio eadem bona deſcripſerunt; vndè coram ipſo Peutingerio fuit diſputata quidem, & vtcumque deciſa ſubſtitutio in diſputatis, & indubitatis bonis antea diſpurandis, & teſtibus his coram Meltio vſus eſt Io. Baptiſta ad excludendos Ioannem iuniorem, & alios Fabritij filios.

Et adhuc ad quæſtionem Iuris DD. perſtiterunt in deciſis, obſeruando requiſitum, & requiſiti formam generaliùs rem in bo- 5 nis fideicommittentis † fideicommiſſarium agentem probare oportere, *Peregr. d. artic.* 44. *num.* 1. & cum alijs *Fuſar. qu.* 616. *& num.* 1. vbi vno ore omnes, cum autem multi DD. addiderint tempus mortis ſtrictè ratione, & interpretatione, vt Iuriſconſulti antiqui loquc-

6 loquebantur † *Peregrinus* quasi Prætor fideicommissarius, cuius declarauit † non esse necessarium quod adamussim probetur Testatorem possedisse tempore suæ mortis *dicto artic. 44. nu. 16. & cum alijs Fusar. d. quæst. 616. num. 6.* & præ omnibus *Rot. decis. 80. ab initio par. 2. diuers. & tot. decis.* & additæ sunt aliæ decisiones in causa ipsa, & illa 2. *Decemb. 1667.* nunc est *decis. 136. par. 15.* & Rota in puncto est, si agatur contra tertios possessores, ex *Adnot. ad Buratt. decis. 263. nu. 10.* quę fuit confirmata in *dec. 204. d. par. 15.* & punctim præsumendo possessionem continuatam vsque ad obitum nisi contrarium probetur in dd. decisionibus.

Et si præclara vt profusa est illa *decisio 80.* & Rota in hoc etiam declarans oppositum sibi Bartolum loco supradicto, quia doctri-
8 na Bartoli debet intelligi † quando dubitatur an defunctus possederit tempore mortis, quia alius fuerit in possessione, cautè dixit, fuerit in possessione, non autem possederit,
9 cùm aliud sit possidere, † aliud in possessione esse, *idem Pomponius l. 10. ff de acquir. possess. & §. possidere autem instit. de interd. & ibi glos. 1.*) vel aliter offuscata sit præsumptio legis, aliàs hæres probans authorem suum semel
10 possedisse, † habet intentionem fundatam, quamuis enim lex requirat probationem
11 pro forma certo tempore, † tamen sufficit probatio præsumptiua. Hæc & sic *Rota d. dec. 80. num. 2. à vers. & in primis non obstat doctrina Bartoli*, etiam alia obiecta remouendo, aut resoluendo, adeò veritati omnia consonant, & sensus, & ferè verba grauiorum Authorum, vt videre est apud *Peregr. & Rota* tempore, locoque tàm dissitos.

Eaque magis præsumptio, & æquitas præsumptionis apparens assumpta à *Menoch. in*
12 *tota præsumpt. 64. lib 6.* † declaratur vt locum non habeat, non solùm quando contraria probatio, sed etiam quando alia efficacior præsumptio esset *Menoch. ipsa præsumpt. 64. num. 45. & 46. & dicta decis. 80. sub dicto nu. 2. vbi supra.*

13 Et probata semper, † & comprobata est sententia, & doctrina *Peregr. d. art. 44. d. n. 56. coram Dunoz. sen. decis. 290. num. 9. coram Merlino decis. 294. nu. 1.* vbi sæpissimè concluſum, confirmata *in dec. 415. sub init. à vers. de identitate, & decis. 225. num. 4. par. 13.* cum alijs supra, & in dictis decisionibus; & apud Informantem in iure, quorum me turba fatigat.

Contrarijs itaque allegatis non est opus, aut operę pretium respondere, eoque minus postquam *Rota* respondit *Bartolo*, & *Bartolum* declarauit vt supra, & adhuc minùs *Peregr. d. art. 44. sub d. num. 6. d. vers. aut vero*, qui nondum agens de præsumenda continuatione possessoris, agebat de non præsumenda ex instrumento acquisitionis Testatoris ad conuincendum tertium possessorē,
14 nisi probetur de possessione defuncti tempore mortis suæ, aut suorum † hæredum, quia posset esse, quod Testator ex eo Instrumento non sit assecutus possessionem, atq; ita recipiendus videtur *Fusar.* alijque, ac *decisiones*, nè sit necessarium, quod adamussim &c. apud *Peregr.* & amplius *Rot. d. dec. 80.* nec prætereundo *Peregrinum*, & *Fusarium*
15 oppositis locis, † agere de Possessore non habente causam à grauato, seù non apparente &c.

Et ita, vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in hoc eodem tomo secundo adsunt alia duæ decisiones in hac causa de plurimis, quæ in diuersis partibus suns impressæ, & sunt decis. 630. & 631. in ordine.

R. P. D. TAIA.

Romana Fideicommissi Ioannis Podiati de Ferratinis.

Lunæ 4. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad repellendum Actorem opponebatur primam sententiam non fuisse ab altera reuocatam, & commissionem causæ ad vnum tantùm fideicommissum fuisse restrictam, sed neutrum attenditur, qnia clausula *quam, & quas, cum omnibus &c.* vtrumque defectum sanauit, cùm operetur, quod Iudex possit agere prout in prima, & quod commissio vnius causę operetur etiam commissionem alterius, dum vtraque simul vnico monitorio fuit introducta, vnicaque sententia in omnibus pronunciatum est.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* quam, & quas, *licèt vulgo dicatur secum trahere currum, & boues, intelligitur tamen de bobus currui alligatos.*

2 *Sententia contraria debet ab alia sententia posteriori reuocari, aliàs hæc vltima remanet nulla.*

3 *Res inter alios acta, alteri in ea non vocato non nocet.*

4 *Sententia secunda non remanet nulla, licèt non reuocet primam, si de ea in actis non fuit oppositum.*

5 *Sententia secunda non remanet nulla, licet non reuocet primam, si in commissione adsit clausula* quam, & quas.

6 *Sententia secunda, quod debeat reuocare primam pertinet ad ipsam sententiam, & rem iudicatā, non autem ad iudicium appellationis.*

7 *Appellatio reponit omnia in eo statu, in quo erant tempore eiusdem appellationis.*

8 *Appellatio tollit effectum sententiæ, itaut non censeatur acquisitum ius parti.*

9 *Appellatio reportat appellatum ad eum statum, in quo erat tempore litis contestatæ.*

10 *Verba subsequentia declarant antecedentia, non*

obstantibus dictionibus aduersatiuis, etiam in contractibus.

11 *Commissio causæ cum clausula* quam, & quas *non potest dici restricta ad vnam tantùm causam, sed omnes causas comprehendit, & n. seqq.*

12 *Clausula* cum omnibus annexis, & connexis, totoque negotio principali, *in commissione quid operetur.*

13 *Causa plures, si ab initio vnico monitorio introductæ sunt, vnicaque sententia super eis pronunciatum sit, tunc commissio vnius comprehendit etiam commissionem alterius.*

DECISIO DCCVI.

IN hoc quoq; fideicommisso DD. similiter steterunt in decisis * 20. Ianuarij proximèpræteriti ferè ad aliam decisionem hodiernam in fideicommisso Cardin. Bartholomæi.

Nec obstitere ampliùs repetita de nullitate sententiæ coram R.P.D. Calataiù, quod in commissione obtenta à Simone Autbore Caroli fuerit expressa restrictio ad fideicõmissum Cardinalis Bartholomæi, ibi - quod cùm per obitum Fuluij Ferratini eius germani fratris sine filijs, fuerit ad fauorem ipsius Oratoris purificatum fideicommissum bo: me: Bartholomæi Cardinalis Ferratini, & Orator de prædicto fideicommisso (notando hæc verba non solùm pro relatiuis, sed etiam pro restrictiuis) agere intendat ad immissionem in possessionem bonorum, & domorum contra Franciscum Landum, & alios &c. & de clausula *quam*, *& quas*, licet vulgo dici soleat tradere Currum, & Boues, † tamen intelligenda de 1 Bobus Curtui alligatis, hoc est ad personas, & res expressas, & specificatas, ait *Barbos.* in hac ipsa *clausula* 121. *num.*29. cum allegatis, & decis. apud Informantem.

Et de alia nullitate etiam iuxtà factum expressũ in decisione, quod à sententia A.C. fuerit appellatum, & sententia reuocata coram Peutingerio, vbi specialis mentio fuerit huius fideicommissi Ioannis Podiani, & appellationem postea ab hac sententia reuocatoria, nec tamen hæc sententia fuerit 2 reuocata coram D. Calataiù † reuocanda, ad *Glos. vlt. cap. inter Monasterium de sent. & re iudicat. & Abb. num.*16. & præcipuè *decis.*223. *num.*1. *par.*7. cum aliis, & amplius *coram Penia Lugdun. edit. decis.*904. *num.*4. cum ibi allegatis, & adnotatis.

Deducendo etiam dilemma aut Carolus, siuè Simon Pater obtinuit primam commissionem coram Peutingerio tanquam tertius, & contra ambas partes antea litigantes, & in hac noua actione, nouoque iudicio intendit ad immissionem solùm pro fideicommisso Cardinalis, nec trahitur ad aliud vt supra, aut tanquam pars, & vetere actione, veterique iudicio, & coram D. Calataiù erat reuocanda sententia coram Peutingerio, vt coram Peutingerio reuocata præcedens sententia coram A.C.

Nam ordine resolutiuo nulla oportere visa est reuocatio, quia nulla præcesserat sententia negans immissionem petitam à Simone, vel Carolo filio, quæ vix petita erat à Ioanne iuniore, & alijs Fabritij filijs, neque citato Simone, vel Carolo, atque ita nulla contrarietas, & si magna diuersitas, † & res inter alios acta, *ad rubr. cum legibus seqq. C. hoc titulo ipso.* 3

Præterea bona fuit responsio non constare in actis fuisse oppositum de † sententia, vt bona fuit, & dixit *Rota coram Caualer. decis.*31. *num.*2. *& coram Seraphin. dec.*1382. *sub num.*3. *ex præcedente coram Puteo, & ipsa decis.*223. *num.*4. 4

Ea denique succurrere† clausulam *quam, & quas, Rota decis.*354. *ex num.*10. cum allegatis *par.*9. & pluribus apud *Barbos. d. clauſ.* 121. *num.*9. procedendo provt in prima. 5

Et vltra dicebat aliquis ex ipso *Textu d. cap. inter Monasterium, & dicta Glos. vltima, & Abb. d. num.*16. *vers. prima est*, doctrinam esse 6 de præcedente sententia, & re † iudicata, adeòque de sententia contra sententiam, vt apud *Abb.* agitur *de exceptione rei iudicatæ, & in d decis.*223. *& d. decis.*904. de sententia contra sententiam, quæ non attinet ad iudicem appellationis, sic enim per appellationem 7 in eo statu omnia esse, † quæ tempore appellationis fuerunt ſæpè constitutum est, *l.*3. *C. de appellat. Rot. coram Coccino decis.*1110. *num.*3. vbi appellatio tollit effectum sententiæ, † itàvt non censeatur acquisitum ius 8 Parti *num.*10. quin etiam appellationis effectus est, vt reportat appellantem † in statu, 9 in quo erat tempore litis contestatæ, *Scacc. de appell. qu.*3. *num.*84. cum allegatis.

Et de commissione, licèt in ea à Simone præsentata enuncietur solùm fideicommissum Cardinalis Bartholomæi, (& quidem relatiuè, non autem restrictiuè, aut restrictiuè in referente, quantùm in relato, atq; 10 adeo enunciatiuè, † nec excludendo ex sequentibus verbis collectam contrariam voluntatem aduersantem simili dictioni, etiã in contractibus, *Rot. decis.*431. *num.*14 & 15. 11 *par.*9. nihilominùs cum adiecta sit † clausula † *quam, & quas, super præmissis Orator habet, & mouet, habereque, & monere vult, & intendit contra Aduersarios, omnesque alios præmissorum occasione sua communiter, vel diuisim interesse putantes in executionem præsentium nominan. & cognominan. &c.* apud *Barbos. dicta clauſ.*121. *num.*2. & successiuè exprimitur etiam causa inter alios pendens indecisa coram Meltio, ad quem erat deuoluta causa primum, & postea introducta coram D. Ca- 12 lataiù super vtroque fideicommisso, † talis admissio non est visa restricta ad fideicommissum Cardinalis Bartholomæi, cùm ex clausula supradicta censeantur deductæ õmnes causæ deductæ iam ad Meltium, & magis ex clausulis vnà cum suis *incidentibus, dependentibus, annexis, & connexis, ac toto negotio principali*, & cùm in primo iudicio fuerit vnico monitorio deductum vnumque fideicommis-

missum, vnicaque sententia super vnoque 13 pronunciatum, † dixerunt DD. negandam non esse vnam causam alteri connexam esse ad Metrium deductam, (coram quo super hoc quoque fideicommisso fuit inter illos disputatum *d. decis. 308.* & deinde in commissione contentam, ex relatis *in decisione §. ex facto*, & adhuc *Rota cor. Durano dec. 240. in fin. & coram Dunozett. inu. decis. 733. nu. 2.* & ampliùs *decis. 504. num. 3. par. 14.* cum aliis allegatis, & allegandis, ex quibus visum est DD. etiam contrario dilemmate responderi:

Cęterùm ad congruam responsionem, vel saltem concludentem possessionẽ Ioannis iunioris, cùm Testes loquantur de Cardinali Bartholomæo, & frustrà allegentur decisiones, cùm in appellatione debeat verificari factum, satis responsum quoque visum est ex informatione, & informationibus continentibus reminiscendo, aut rememorando bona à Fulvio possessa, & acceptata pro portione in trãsactione fuisse probata in bonis Cardinalis Bartholomæi, & Ioannis iunioris, pro ratis portionibus ad formam sententiæ Cardinalis Seraphini, & subsequentis executionis, & vt in alia decisione hodierna in fideicommisso Cardinalis ipsius.

Et ita vtraque &c.

Concordantes Decisiones in hac causa, vide supra in calce decis. præcedentis, in hac pariter causa similiter emanata.

R. P. D. VBAGO.

Pampilonen. Abbatiæ.

Lucæ 4. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Aduersus transactionem confirmatam à Papa deueniri prætendebatur, propter quod oris aperitio petita, & arbitrio Rotæ remissa, in hac Decisione denegatur, quia iusta causa visa non est asserta læsio, quæ ex dimissione duorum beneficiorũ hinc inde sequuta, alterum maioris, aliud verò minoris præeminẽtiæ esset, tùm quia & hæc inæqualitas fuerat Papæ narrata, tùm etiam quia aliud beneficium liberæ collationis erat, vbi verò alterum sub limitata facultate fuerat concessum, & demum quia cùm propter dubium litis euentum fuisset transactum; hoc solùm sufficit ne transactio lęsiua dici possit.

SVMMARIVM.

1 *Aperitio oris non conceditur sine legitima causa.*
2 *Concessum à Principe sine iusta, & magna causa in dubium reuocari non debet, & nu. 6.*
3 *Aperitio oris denegatur, si agitur de suscitandis nouis litibus.*
4 *Lites quam citiùs finiri, Reipublicæ interest.*
5 *Familia ne consumantur in expensis, & iurgijs Iudices quoad fieri possunt, operare debent.*
6 *Concessum, & terminatum, quod semel fuit, amplius disputiendum non est, vel in dubium reuocandum.*
7 *Confirmatio Papæ facta ad instantiam vtriusque partis cum expressione omnium, quæ erant necessaria, à quacumque obreptione, & subreptione saluatur.*
8 *Supplicans censetur approbasse tanquam vera omnia in sua supplicatione contenta.*
9 *Audientes, & tacentes consentire, & ratificare præsumuntur.*
10 *Litis renunciatio resultat ex taciturnitate decennij.*
11 *Obseruantia longi temporis æquiparatur præscriptioni iuris.*
12 *Pertinentia iurispatronatus inter compatronos præscribitur spatio annorum quadraginta.*
13 *Læsio ex dispari assignatione resultat, & qualis illa sit.*
14 *Princeps non intelligitur voluisse aliquem ladere, & ius tertij tollere.*
15 *Confirmatio Papæ facta de transactione, vel laudo inæquali, & læsiuo, subsistinetur, si illi æquè læsio, ac inæqualitas innotuit.*
16 *Læsio ex inæqualitate non resultat, si adest confirmatio Pontificis, qui scientiam habuit de vtraque.*
17 *Læsio maior requiritur in ijs, quæ fuerunt confirmata à Pontifice, quàm in alijs.*
18 *Læsio enormissima esse debet in confirmatis à Papa.*
19 *Læsio non datur in qualitate præeminentiori, si illi limitata facultas est contrapositа, quæ in alijs est libera, & n. seqq.*
20 *Parochialem ad Ecclesiam præsentandus, quas qualitates habere debeat.*
21 *Libertas præsentandi ad beneficium simplex præfertur præsentationi beneficij Parochialis, etiam maioris.*
22 *Læsio ratione inæqualitatis gradus, & valoris cessat ex libertate concessa, vbi verò alteri fuit data limitata facultas.*
23 *Transactio non solùm respicit datum, & receptũ, sed etiam dubium litis euentum.*
24 *Læsionem tollit, & remouet dubius litis euentus.*
25 *Oris apertionem, ac etiam læsionem ad tollendam consideratur causa finalis, ex qua motus fuerit Pontifex ad sic concedendum.*
26 *Causa finalis concessionis ex narratiua Breuis Põtificis semper resultat.*
27 *Læsionem transactionis ad euitandam, sufficit quid modicum datum, vel remissum.*
28 *à Lite recessus excludit læsionem in transactione.*
29 *Læsionem non potest deducere, qui litem suam potuit extinguere.*
30 *Læsionem transactionis, vel laudi è se ipso accepti, si quis adducere velit, probare debet, quod si litem prosequutus fuisset vtique victoriam reportasset.*
31 *Litis dubius euentus remoueri debet, vt transactio dicatur esse læsiua.*
32 *Restitutio in integrum, sine læsione non datur.*
33 *Læsio, vt in beneficialibus restitutionem in integrum*

grum operetur, requiritur quod fuerit dolosa.

14 *Dolus à transactione excluditur, si illi præcesſit laudum, & quare.*

15 *Dolus in laudo considerari non potest.*

16 *Restitutio in integrum in beneficialibus post lapsū quadriennij non datur.*

17 *Clausula, arbitrio, temperat iuris rigorem, & facit seruari æquitatem, & concedit impeditis facultatem deducendi ius suum non obstante Breue Pontificis.*

18 *Oris aperuio non denegatur ex clausula* arbitrio, *stante iusta causa, & læsione probata, aliàs secus, & vsq.*

40 *Gratia Principis non debet esse inanis, benè autem perpetua.*

DECISIO DCCVII.

ADVERSVS Breue Apostolicum fel. mem. Pauli V. munitum clausula sublata, & decreto irritante, per quod prænia omnium litium auocatione, illarumq; extinctione, ac suppressione, confirmatur transactio inita inter Dominum Palatij, & Incolas loci Ecchareñ super emologatione, seù acceptatione laudi determinantis, vt præsentatio ad Parochialem Ecclesiam S. Romani dicti loci Ecchareñ, aliàs spectans pro medietate ad ipsum Dominum Palatij, & pro altera medietate ad Incolas prædictos, futuris temporibus spectaret ad solum Dominum Palatij, & præsentatio ad simplex Beneficium seruitorium ex fructibus ejusdem Parochialis erectum pariter spectans ad eosdem pro medietate, vt supra futuris temporibus ad solos Incolas pariter spectaret, ijdem Incolæ à Sanctissimo Domino Nostro Papa Clemente X. in Signatura Gratiæ obtinuerunt oris aperitionem arbitrio Rotæ, & proposito dubio, An intret arbitrium, Domini negatiuè respondeı runt; cùm oris aperitio † non debeat concedi sine iusta causa nè illud, quod Prin2 ceps semel concessit, † sit sine ipsa iusta, & magna causa in dubium reuocandum, *cap. docet de reg. iur. & cap. si nulla de prabend. in 6. Bartol. in l. conficerentur §. Codicilli ff. de iur. codicill. Dec. cons. 469. num. 26. Verall. dec. 128. nu. 3.* 3 *par. prima, Coccin. decis. 2148. nu. 3.* † Maximè, 4 vbi agitur de suscitādis nouis litibus, † quas 5 interest Reipublicæ, quàm citiùs finiri, † nè familiæ consumantur in expensis, & iurgijs *l. cum ratio, §. penult. ff. de bon. damnat. l. 2. C. de vid. toll. l. 2. in fine, ff. de pœn.* Et eo minus concedendam esse, consideratum fuit in præsenti, dum expressa, & finalis consideratio habita à Papa in confirmatione transactionis, fuit extinctio litis pendentis spatio triginta annorum, & vltrà, ex qua grauia nedùm damna, & dispendia, sed etiam inter Partes odia, & inimicitias resultasse expertum fuit, vt habetur ex lectura Breuis, Sum. num. 1. Idcò cùm lis iam sit extincta à Papa, 6 qui voluit, & potuit omnia supplere † non videntur concessa amplius discutienda, vel in dubium reuocanda *l. omnium, vbi Doct. de Testam. Card. in Clem. 2. num. 8. de re iudic. Valenz. cons. 85. num. 19. Marchesan. de commission. par. 2. §. vnico fol. 417. num. 65.* Tantò magis, 7 quia confirmatio † fuit impetrata ad instantiam vtriusque partis collitigantium, nempè Domini Palatij, & Incolarum, cum specifica expressione omnium contentorum in transactione, itavt nullum vitium subreptionis, aut obreptionis de facili dubitari 8 contingat, supplicans † enim censetur approbasse tanquam vera, & fide digna ea omnia, quæ in sua supplicatione continentur, *Tex in l. cùm precum 9. C. de liberal. caus. Rot. dec. 439. num. 2. par. 3. rec.*

Accedit, quod Breue habuit statim executionem suam ab ordinario Executore per sententiam publicatam anno 1613. inter Missarum solemnia, nemine ex Incolis reclamante; Imò neque reclamantibus, licèt præsentibus, & audientibus Ioanne de Aznariz, & Ioanne de Elizalde, qui solùm antecedenter ante confirmationem Apostolicam à laudo acceptato per tranſactionē ab vniuersitate loci, tanquam particulares cautam appellationis interposuerūt in Rota coram *Caualerio*, vt ex *decis. 118.* cui decisioni acquieuerunt, Summ. *num. 4.* Sententes 9 enim, & tacentes † consensisse, & ratificasse præsumuntur *l. si Seruus communis, ff. de donat. inter vir. & vxor. §. si Seruus Auth. de Sanctiss. Episcop. cap. Seruus sciente distinct. 20. Menoch. præsumpt. 99. lib. 6. num. 15. cum tribus seqq.*

Et hæc tacita ratificatio, seù acceptatio Breuis, & sententiæ tolli non potest ex protestatione facta sub die 10. Octobris 1613. per Michaelem de Ollo, in qua persistens in prioribus appellationibus, iterùm ab omnibus præiudicialibus appellauit, quoniam dictus Michael deuenit ad hunc actum procuratorio nomine dictorum Ioannis Aznariz, & Ioannis de Elizalde, sed absque speciali mandato procuræ, vt requirebatur; Imò dignoscitur, quod non fuerit dicta protestatio facta de eorum consensu, & mandato, dum postea ipsimet Principales die prima Nouembris subsequentis præfatę publicationi acquieuerunt, & non reclamarunt, neque protestarunt de nullitate, seù 10 inualiditate publicationis, & sententiæ, sicuti pariter dum per spatium tanti temporis, nempè annorum quinquaginta, nihil fuit innouatum, nec prosequuta appellatio, & tamē ex taciturnitate per spatium decennij † resultat tacita litis renunciatio, *Cassador. decis. 5. vt lit. pend. Adden. ad Burati. decis. 37. num. 10.*

Vlteriùs ratificatio transactionis, & acceptatio Breuis inductæ fuerūt ex obseruantia tanti temporis, nempè quinquaginta annorum, & vltrà, dum ab anno 1613. vsque ad præsentem, non solùm Dominus Palatij pluriès solus præsentauit ad ipsam Parochialem S. Romani, suæque præsentationes fuerunt effectum sortitæ, Sum. *num. 5. vsque ad 12.* Imò vltimo loco præsentatus ab ipso D. Palatij institutionem obtinuit à

Rota

Rota, præuijs duabus decisionibus coram Reuerendiss. D. meo Decano, & secunda coram me; Sed etiam versa vice Incolæ semper soli præsentarunt ad Beneficium simplex ipsis in laudo per Arbitratores assignatum, & eorum præsentati semper ab Ordinario instituti fuerunt, Summ. *à num.* 13. *vsque ad* 16. qua stante obseruantia, tám
11 longi temporis inducta † pariter est præscriptio iuris, dum inter Compatronos per-
12 tinentia † solo spatio quadraginta annorũ præscribatur, vt firmauit *Rota* in hac eadem causa super dicta institutione Præsentati à D. Palatij 13. *Iunij* 1674. §. *secundo ex obseruantia coram Reuerendissimo Domino meo Albergato Decano,* * & 4. *Martij* 1675. §. *Accedit coram me*.

Nec dicatur, quod Communitati loci Ecchareñ competat restitutio in integrum, attenta euidenti læsione, quæ resultare prætenditur ex inæquali diuisione facta per Arbitratores, dum vtraque pars, nempè tàm D. Palatij, quàm Incolæ antecedenter iure præsentandi pro medietate in vtroq; beneficio fruebatur, & in laudo assignatur soli Domino Palatii ius præsentandi ad Parochialem, quæ tàm respectu valoris, quàm respectu qualitatis honorificæ, maior est simplici beneficio assignato Incolis, itavt cadat in hac dispari assignatione enormis
13 læsio, † & ex læsione resultet etiam nullitas Breuis per defectum intentionis Papæ; Nàm si Papa sciuisset hanc inæqualitatem, & læsionem, non confirmasset tranſactio-
14 nem, ex regula, quod Princeps † nunquam intelligitur voluisse aliquem lędere, & ius tertij tollere, *l.* 2. §. *meritò, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loc. public.* cum alijs deductis *in decis.* 2148. *num.* 4. *coram Coccino*.

Pro responsione etenim multa in facto, & in iure animaduertenda esse existimarunt Domini, & primò cessat ex facto defectus intentionis Papæ deductus, ex eo, quod non sciuerit inæqualitatem Beneficiorum in redditu, & quoad gradum honorificum, nàm ex ipsa lectura Breuis contrarium apparet, & præcipuè ex verbis, ibi — Rectoris Abbatis nuncupati Parochialis Ecclesiæ Abbatiæ nuncupatæ S. Romani loci, de Ecchareñ, & inferiùs, ibi, existat vnum perpetuum simplex Beneficium Ecclesiasti cum pro vno Clerico, seù Presbytero sæculari &c. erexerat &c. & pro sua dote &c. quartam partem omnium, & singulorum fructuum d. Abbatiæ &c. applicauerat. Ex quibus clarissimo sermone patet, Papam non solùm sciuisse distinctionem inter Beneficium Parochiale curatum cum titulo Abbatiæ, & Beneficium simplex seruitorij, sed etiam fructus Abbatiæ, & Parochialis excedere in duplo fructus Beneficij simplicis; quarè de intentione Papæ, & scientia qualitatum dubitari non potest. Et proindè ex his oritur, quod diuisio iuris præsentan-
15 di in beneficijs, licèt inæqualis sit, † adhuc sustinetur, quando Papæ inæqualitas inno-
16 tescit, nec potest ex ipsa † inæqualitate læsio deduci, vt firmarunt in terminis permutationis beneficiorum *Franc. in cap. primo num.* 12. *in fin. de rer. permut. Dec. cons.* 141. *num.* 3. *& cons.* 210. *num.* 5. *Paris. de resignat. lib.* 6. *qu.* 2. *num.* 18. *Lotter. de re benef. quæst.* 31. *num.* 25. *& seq. & Rot. coram Merlino decis.* 329. *num.* 11. §. *Nec ipsorum*.

Secundò, ponderatum fuit, quod licèt existimabilius esset, & magis honorificum ius præsentandi ad Ecclesiam Parochialem, tùm ratione ipsius honorificentiæ, tùm maioris pinguedinis in fructu, quàm ad beneficium simplex, attamen in hoc cadere non potest læsio sufficiens ad prosternendã tranſactionem à Sede Apostolica confirma-
17 tam, † ad quod requiritur maior læsio, quàm in alijs materijs, *Dec. cons.* 551. *num.* 6. *Corn. cons.* 116. *nu.* 5. *lib.* 1. *Cravett. cons.* 151. *n.* 26. *Gramat. dec.* 66. *num.* 47. & quod requiratur
18 læsio † enormissima, fuit resolutum *coram Vbaldo decis.* 320. *num.* 6. Tantò magis, quod
19 ipsis qualitatibus honorificẽtioribus † contrapolita est limitata facultas præsentandi, dum ad ipsam Parochialem, non solum præsentari minimè potest, nisi Sacerdos actu, vel habitu annorum tamen 25. sed
20 etiam Sacerdos, qui sit idoneus † scientia, itavt curam exercere valeat, & possit residere, nec non alia requisita teneat, de quibus in *cap. cum in Curatis, & cap. licet Caron. de elect. in* 6. vt explicat *Barbos. de offic. & potest. Paroch. par.* 1. *cap.* 2. *à num.* 1. *vsque ad* 7. Inco-
21 lis autem ad beneficium simplex † remansit libera facultas præsentandi quoscumque Clericos Sacerdotes, vel non Sacerdotes idoneos, vel non, quæ libertas in præsentando ità pretiosior, & existimabilior per
22 DD. iudicata fuit, † vt tollat quamcumque lęsionem ob ipsas inęqualitates ratione gradus, & valoris, præcipuè, quod in tranſactionibus, non solùm respiciendum est,
23 quid datum, & quid receptum, † sed etiam
24 dubius litis euentus, † qui pariter læsionem tollit *Bartol. in l. Lucius* §. *fin. nu.* 3. *ff. ad Trebell. Seraph. dec.* 638. *num.* 9. *Vbald. d. dec.* 320. *num.* 8.

Tertiò, ad tollendam læsionem, & oris
25 aperitionem † consideranda venit causa finalis, ex qua motus fuit Pontifex ad confirmandum laudum, & tranſactionem, &
26 vt dignoscitur ex narratiua Breuis, † à qua semper recipitur finalis causa concessionis, *l. fin. & ibi Doct. ff. de hared. inst. Coccin. dec.* 1630. *num.* 37. principale enim motiuum confirmationis fuit eximere Communitatem, & Incolas à lite, & inimicitijs, in quibus stetit cum magnis expensis spatio annorum 30.
27 & cum ad euitandam læsionem † sufficiat quid modicum datum, & quid remissum, *Merlin. decis.* 163. *num.* 14. sola vtilitas recepta
28 ex recessu à lite læsionem excludit, † dum valdè lucrari dicatur, quoties partes à lite recedunt *Eminentiss. Otthob. decis.* 25. *num.* 32. *& in rec. decis.* 86. *num.* 20. *& 21. par.* 6. Maximè quod Papa in suo Breui lites extinxit, & suppressit ad petitionem ipsius Communi-

tatis, & ideò intrat regula, quod ille, qui
29 petijt litem suam extingui † non possit deinde læsionem deducere, vt considerat *Gomez de iur. quæst. non tollen. quæst. 7. §. Tamen prædictis lit. D. & §. Sed pro prima lit. E.* Itavt saltèm ad effectum etiam inducendi læsionem in hoc quoque suo proprio facto ne-
30 cessè sit, † vt clarè pateret, quod si litem fuissent Incolæ persecuti, vtique victoriam habuissent *Abb. cons. 64. num. 3. par. 1. Cravett. cons. 151. num. 27. Vbald. d. decis. 320. num. 8. & 9.*
31 Nam † sic tolleretur dubius litis euentus.

His stantibus cessat obiectum restitutionis in integrum, tùm quia non constat de
32 læsione, † sine qua non datur, *l. vltima C. si aduers. rem indic. cap. 1. de in integr. restit. Canaler.*
33 *decis. 194. num. 3.* & maximè in † beneficialibus, in quibus præter læsionem requiritur, quod sit dolosa *Paris. de resign. lib. 3. num. 14. & 25. §. His non obstantibus*; Et dolus in præsenti excluditur, dum tranſactioni præces-
34 sit laudum, † quod habet iuris assistentiam pro se *Vbald. decis. 229. nu. 5. Eminentis. Otthob.*
35 *decis. 242. num. 33.* Itávt in eo dolus † considerari non possit, *Put. decis. 59. num. 5. & seq.*
36 *lib. 1.* Tùm pariter quia in † beneficialibus restitutio in integrum ex causa læsionis nõ admittitur post lapsum quatriennij, *Paris. de resignat. lib. 3. quæst. 7. num. 83. cum pluribus seqq. Put. decis. 370. lib. 2.*

Nihil releuat, quod aperitio oris commissa sit cum clausula *arbitrio*, quæ iuris ri-
37 gorem temperat, † & facit, vt attendatur æquitas, & non denegetur partibus, aliàs impeditis facultas deducendi iura sua, vt firmauit *Rota coram Celso decis. 270. nu. 2. & 3.* Quoniam eademmet *decisio sub num. 4.* secum
38 fert responsionem, † quod scilicèt procedat, quando adest iusta causa, & sufficienter sit probata læsio; Cùm itaque ex prædictis supra deductis, nec læsio probetur,
39 nec de iusta causa constet, † clausula *arbitrio*, parùm operatur pro oris apertione, vt in terminis terminantibus decisum fuit à *Rota coram Coccino decis. 1434. à num. 7. vsque ad 14. & in recent. decis. 461. num. 5. par. 1.* ex fundamento ne gratia Principis debeat esse
40 inanis, † sed potiùs debeat perpetuari, *cap. si cui nulla de prab. in 6. Coccin. decis. 2148. num. 3.*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tomo primo istius decima octaua partis adest altera præsentis causæ decisio, qua est ibi in ordine 315. alia verò in hoc eodem tomo secundo 459.

R. P. D. VBAGO.

Mediolanen. Prioratus.

Mercurij 13. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

De duobus præsentatis ad beneficium iurispatronatus admittitur ille, qui à maiori parte patronorũ fuit electus, maximè quia de eorum descendentia à veris patronis constabat, & de aliorum iure non apparebat, qui vlterius nec erant in quasi possessione præsentandi, & descendebant à fœminis, sicque ad iuspatronatus familiare admitti non poterant.

SVMMARIVM.

1 *Verba indefinitè loquentia non possunt ad aliquot tantùm personas restringi.*
2 *Indefinita loquutio æquipollet vniuersali.*
3 *Ratio declarationis magis attenditur, quam ipsa declaratio.*
4 *Præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi, institui debet.*
5 *Descendentia à veris patronis probatur, si illi erant in quasi possessione præsentandi.*
6 *Dubitari non potest amplius de eo, quod aliàs fuit in Rota decisum, & n. 9.*
7 *Quasi possessionem ad acquirendam sufficit vnicus actus.*
8 *Patronus per consensum præstitum resignationi beneficij, dicitur præsentasse.*
10 *Decretum Iudicis habet præsumptionem pro se.*
11 *Tacitumitas inducit consensum, & quando.*
12 *Resignationem impugnare non potest, qui venit ex vacatione per obitum resignatarij sequuta.*
13 *Titulum illius, ex cuius vacatione quis venit, impugnare nemo potest, quia illum dicitur approbasse.*
14 *Descendentes ex fœminis non succedunt in iure patronatus familiari.*
15 *Præsentatus à pluribus, patronus est instituendus, non autem ille, qui à minori numero præsentatus est.*

DECISIO DCCVIII.

PROPOSITA hac Causa sub die 20. Martij proximi præteriti fuit resolutũ confirmandam esse sententiam Rotalem, in qua fuit pronunciatum Ioannem Baptistam Mantegatiã vti præsentatũ ab illis de familia nobili Mantegatia debere institui, & eadem hodie reproposita DD. standum esse in decisis responderunt.

Etenim Iuspatronatus esse familiare fuit plenè firmatum in decisione dicta die edita cuius fundamenta etiã hodie Dominis placuerunt. Et licèt informantes pro Constantio Gallarato prætenderent illud esse familiare respectu familiæ effectiuæ certarum personarum tantùm, nempè nominatorum in Bullis Sixti IV. & Innocentij VIII.

Summo-

Summorum Pontificum, non autem totius familiæ nobilis de Mantegatijs, tamen omiſſo, quod nec conſtat eos, qui Conſtantium præſentarunt ab illis deſcendere, cum adducta pro eo ſatis confuſa, & eliſa remaneant, ex datis in Summ. additionali præteritæ poſitionis pro Ioanne Baptiſta *num.* 1. 2. & 3. ac 4. ac Summ. addit. præſenti *nu.* 1. Viſum eſt probationes ponderatas in præfata deciſione id commodè non pati, ex verbis, ibi -- *Liquidò conſtiterit, & conſtet illos de familia, & Domo de Mantegatijs fuiſſe, & eſſe fundatores, & dotatores, ac veros Patronos dicti Patronatus*, quæ tanquam indefinitè de illis de familia loquentia, non poſſunt ad ali-
1 quos de ea tantùm reſtringi, † ſed de omnibus intelligi debent, quia indefinita loquu-
2 tio † æquipollet vniuerſali, *Menoch. conſ.* 4. *nu.* 28. *Decian. conſ.* 17. *n.* 20. *lib.* 1. *Surd. deciſ.* 210. *num.* 8. *Bich. dec.* 370. *num.* 20. & *dec.* 378. *nu.* 10. & tanquam rationem declarãdi iuriſpatronatus pertinentiam continentia magis at-
3 tendi debent, † quam ipſa declaratio ad fauorem certarum perſonarum tantùm facta *Bald. in l. ſi quis ſeruo num.* 10. *C de furt. Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 5. *Merlin. deciſ.* 471. *num.* 12. *Rota in recent. deciſ.* 154. *num.* 1. *par.* 10.

Et nihilominus dato etiam, quod prædicti à Sixto, & Innocentio nominati tantùm eſſent veri Patroni, & iuſpatronatus ad eorum deſcendentes ſolos pertineret, adhuc dum docetur illos, qui præſentarunt Ioan. Baptiſtam eſſe in quaſi poſſeſſione præſentandi, vel deſcendere ab eis, qui in quaſi
4 poſſeſſione præſentandi exiſtebant, † hoc ſufficit ad effectum, vt ipſe inſtitui debeat, *Lotter. de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 11. *nu.* 118. & 119. *Add. ad Greg. dec.* 417. *num.* 18. *verſ. nihilominus*, *Vbald. dec.* 27. *num.* 2. *Arguell. dec.* 58. *num.* 20. ex
5 ipſa enim ſola quaſi poſſeſſione † ſufficienter arguitur deſcendentia à veris Patronis, *Gonzal glo ſ.* 118. *num.* 110. *verſ. prout etiam*.

Iſta autem deſcendentia ab exiſtentibus in quaſi poſſeſſione probata fuit tãm ſumẽdo quaſi poſſeſſionem à præſentatione facta
6 de anno 1587. † quam habuiſſe effectum fuit aliàs agnitum in hoc Sacro Tribunali *in alia cauſa Mediolanen. Prioratus* 14. *Martij* 1646. *coram Card. Corrado* §. *præſentationes*, vt ex arbore data per Ioannem Baptiſtam, & plenè iuſtificata in eius Summ. impreſſo *à num.* 9. *vſque ad* 24. quam & magis ſumendo eam à conſenſu præſtito reſignationi anni 1650. quia tres ex præſentantibus ipſimet
7 illum præſtiterunt, quod ſufficit, † quia ad acquirendam quaſi poſſeſſionẽ vnicus actus ſatis eſt *Ripa in cap. cum Eccleſia Sutrina n.* 91. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Rota cor. Celſ. dec.* 199. *num.* 1. & in puncto, quod ſufficiat † dediſſe conſenſum reſignationi, *Rot. coram Comit. deciſ.* 146. *num.* 2. *& in deciſ.* 16. *la* 2. *poſt Vivian. de Iurepatr. num.* 8. vbi quod de hoc amplius dubitari non poteſt, † quia fuit reſolutum in
9 pluribus deciſionibus, quæ ibi referuntur.

Nec ſubſiſtere viſum fuit obiectũ, quod præfata reſignatio, & conſenſus ei præſtitus non poſſit ſuffragari in præſenti, ex quo literæ Apoſtolicæ fauore reſignatarij emanatæ legitimè executioni demandatæ non fuerint, & proindè conſenſus prædictus alijs prætenſis veris patronis non innotuerit, & ſic clandeſtinus reputari debeat, ac ad acquirendam quaſi poſſeſſionem nõ aptus. Etenim contrarium ſatis iuſtificatum apparuit, ex Sum. Ioannis Baptiſtæ *num.* 2. dum in eo datum fuit decretum Vicarij Papien. in executionem literarum Apoſtolicarum emanatum, in quo habetur verificatum fuiſſe coram eo iuſpatronatus Prioratus, & quod accedebat renunciationi aſſenſus medietatis patronorum ad formam earundem
10 literarum, † quod decretum habet præſumptionem pro ſe, *Seraphin. deciſ.* 1415. *nu.* 5. *Buratt. deciſ.* 538. *num.* 3. *& in recent. deciſ.* 641. *num.* 1. *verſ. maximè prima*.

Vltrà quod ponderatum etiam fuit agi de iurepatronatus valdè pingui, & conſpicuo, & reſignationem illam habuiſſe effectum, ac reſignatarium diuturno tempore poſſediſſe, ac proinde reddi adeò inueriſimile quod Patroni, ſi adſunt eam non reſciuerint, vt hoc ſufficiat ad arguendum ex
11 eorum taciturnitate † conſenſum, vt in puncto habetur *in deciſione* 213. *nu.* 3. 4. & 9. *par.* 6. *recent.*

Accedente etiam, quod Conſtantius veniens ex vacatione per obitum illius reſignatarij, non facilè admitti poteſt ad im-
12 pugnandam ipſam reſignationem, † quia hoc eſſet redarguere eius titulum, quem ve-
13 niendo ex vacatione per eius † obitum approbaſſe cenſetur, *Rota coram Bichio dec.* 312. *num.* 20. *verſ. & quia agitur*, & *dec.* 351. *num.* 25.

E' contra veró illi, à quibus præſentationem reportauit Conſtantius, nec habent quaſi poſſeſſionem præſentandi, nec ſunt de familia nobili Mantegatia, & quatenús
14 aliqui per fœminas ab illa † deſcendant, adhuc in hoc iurepatronatu familiari non ſuccedunt, *Rota coram Royas deciſ.* 446. *num.* 6. *coram Celſo deciſ.* 106. *num.* 6. & *coram Eminentiſſimo Ottobono deciſ.* 230. *num.* 22.

Et licèt adſit inter eos Magdalena Mantegatia, præterquam quod controuertebatur eius deſcendentia ab aliquo ex veris patronis, & vltra deſcendentiam, controuertebatur etiam eius capacitas ad ſuccedendũ in iurepatronatu, in omnem caſum dato etiam quod ei competeret ius præſentandi, nihil releuaret, quia adhuc non ipſe, ſed
15 Ioannes Baptiſta, † tanquam præſentatus à pluribus eſſet inſtituendus, *Rota coram Merlin. deciſ.* 453. *num.* 20. *& in recent. dec.* 416. *nu.* 9. *par.* 9. & *deciſ.* 188. *num* 1. *par.* 1.

Et ità vtraque &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio eſt ſupra in ordine 679. *in hoc eodem tomo ſecundo*.

R.P.D.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Bononien. Bonorum.

Mercurij 13. *Maij* 1676.

ARGVMENTVM.

Valida declaratur venditio bonorum Communitatis facta seruatis seruandis, non obstante oppositio defectu solemnitatum, quia de illis attestabatur Notarius, cui in hoc plena fides dicitur adhibenda, & concurrebat vlterius centenaria præscriptio, quæ quia affert meliorem titulum de mundo,& omnia solemniter gesta præsumit, transfert onus probandi contrarium in opponentem, etiam si in instrumento solemnitates non appareant adhibitæ, reiecta adhuc exceptione versionis, & quod creditores non vrgerent, quia illa à creditore probari non debuerat, hæc autem ab executione,& pignoratione facta concludenter verificata remansit.

SVMMARIVM.

1 *Licentia Prolegati in contractibus Communitatis succedit loco decreti Iudicis.*
2 *Venditio bonorum Communitatis facta secundum dispositionem iuris, & consuetudinis remanet valida, & transfert dominium in emptorem, & vid. num. seqq.*
3 *Notario attestanti in contractu Communitatis interuenisse illius requisita necessaria plena fides adhibenda est, & num.* 13.
4 *Centenaria præscribit non solum contra Ciuitates, & loca publica, sed etiam contra Ecclesias.*
5 *Dominia rerum semper in incerto esse non debent.*
6 *Quies, & tranquillitas publica procurari debet, & iura procurant.*
7 *Præscriptio in gratiam publica vtilitatis est inducta.*
8 *Præscriptio Patrona generis humani à Cassiodoro appellatur.*
9 *Centenaria præscriptio omnes solemnitates præsumit, itaut nullus defectus imputari possit, amplia vt num. seq.*
10 *Solemnitates etiamsi in instrumẽto nõ fuerint enũciata, adhuc ex præscriptione centenaria præsumuntur.*
11 *Centenaria tribuit facultatem allegandi omnem meliorem titulum de mundo.*
12 *Centenaria omnem affert probationem, & relevat ab onere probandi, illudque transfert in opponentem, & num.* 14.
13 *Modus non conditio dicitur demandatus ex clausula, seu verbis,* Acciòche.
16 *Dictio,* vt, *inducit modum, non autem conditionem importat.*
17 *Erogatio pretij in venditione bonorum Communitatis remanet transfusa in illius officiales, quibus ex tenore licentiæ d. pretium erat soluendum.*
18 *Versionis non secutæ defectus, an annullet contractum, inspiciendum est an illa modaliter solum vel potius conditionaliter demandata sit.*
19 *Fundamentum suæ intentionis vnusquisque, etiam Communitas probare debet.*
20 *Versio concludenter probatur ex lapsu temporis pacifica possessione emptoris, & non reclamatione creditorum, ampliat vt num' seq.*
21 *Venditio bonorum Communitatis dicitur legitimè facta, & in causam expressam sequuta, stante attestatione officialium ab eadem Communitate deputatorum.*
22 *Vrgentia creditorum probatur si pignoratio, et executio facta sit, eaque etiam in depositum tradita.*
23 *Restitutio in integrum quatenus detur aduersus præscriptionem longi, vel longissimi temporis.*
24 *Centenaria præscriptio non admittit restitutionem in integrum.*
25 *Restitutio in integrum, quæ aduersus contractum non datur, eo minus conceditur aduersus instrumentum ratificationis illius.*

DECISIO DCCIX.

ANNO 1563. Communitas Villæ Fontanæ districtus Bononien. præmisso solito sono Campanæ, ac seruatis aliis de iure, & secundùm formam Constitutionis, seù inueteratæ illius consuetudinis ab immemorabili tempore seruari sõlitæ, congregata, & totum corpus dictæ Vniuersitatis, perinde ac si tota Vniuersitas, & illius homines interuenissent, ac repræsentantes, præuia matura discussione deliberauit, vt peteretur licentia ab Illustrissimo tunc Prolegato Bononiæ alienandi nonnulla bona communalia valliua, ad hoc vt ex illorum pretio posset pluribus illius creditoribus satisfacere, aliisque indigentijs pro defendendo Commune prouidere,& nonnulla bona affrancare, deputatisque ad hunc effectum cum facultatibus oppportunis Massario, aliisque hominibus, & impetrata ad venditionem eorundem bonorum cum Comite Ioanne Senatore de Pepulis, deuenerunt, receptis in actu stipulationis libr. 4. mil. reliquum verò conuenerunt soluendum facta mensuratione, qua peracta, & comperto, quod totum pretium ascendebat ad summam lib. 11932. ba. 15. dictus Comes Ioannes residuum persoluit Massario eiusdem Communitatis, qui postmodum vnà cum alijs hominibus legitimè vocati, & coadunati asserentes prædicta omnia fuisse,& esse vera, rata habuerunt, & quietantiam, seù absolutionem finalem fecerunt cum solitis renunciationibus,& promissionibus,& cum pacto, quod pro illorum, & aliorum bonorum tuitione ab aquis tenerentur reficere, aquæductum in loco commodioti, & minus damnoso emptori sumptibus,& impensis dd. Massarij, Communis, & eorum Successorum pro exitu aquarum, aliàs ad omnia damna, & interesse, addito insuper iuramento, ipsos nullo vnquam tempore foro

cõtrauẽturos in iudicio, vel extrà ex quacumque causa, occasione, prætextu, vel alia quauis ratione tàm de iure, quàm de facto.

Anno 1673. cùm modernus Comes Ioannes de Pepulis reportasset fauorabilem sententiam cõtra Comitem Villæ Fontanæ pro aquæductus constructione, & refectione damnorũ super dictis bonis passis ab aquis, eadem Communitas intentauit iudicium coram Vice-Legato Bononiæ super reintegratione ad possessionem bonorum venditorum de dicto anno 1563. & sententiam fauorabilem reportauit pro rata lib. 4. mil. tanquam solutarum contra formam licentiæ tunc à Vice-Legato obtentæ; At ea à R.P.D. Altouito ab A.C. de consensu partium in gradu appellationis deputato reuocata, commissa mihi fuit causa ad instantiã dictæ Communitatis, propositoque dubio, An, & de cuius bono iure constet, DD. censuerunt constare de bono iure Comitis Ioannis.

Nititur enim ipse contractu valido solẽniter stipulato de mandato Consilij generalis cum licentia Prolegati, † quæ succedit
1 loco decreti iudicis, *l. omnia de test. Abb. consil* 41. *num.* 4. *Dec. cons.* 341. *num.* 2. *vers. quando concessio, Rot. decis.* 316. *nu.* 16. *in fin. par.* 2. *diuers. Manent. decis.* 64. *num.* 8. & 9. & *in Romana apertionis oris coram Sacrato apud Marchesc. de commiss. par.* 2. *fol.* 439. §. *vltimo*, cum aliis relatis *in dec.* 14. *num.* 8. *Carill. Cobel. ad Bul. boni regiminis cap.* 12. *num.* 22. & 23. & successiue ab eodem consilio approbato seruatis, vt testatur Notarius omnibus de iure, & de consuetudine seruandis, † quod sufficit pro vali-
2 ditate contractus, & ad acquirendum ius, & dominium ex venditione Vniuersitatis, *l. maior pars, ff. ad Munic. l. nulli, & l. plane, ff. quod cuiusque Vniuers. nomin. Rot. decis.* 461. in terminis eiusdem Vniuersitatis *num.* 4. & 5. *par.* 14. *recent.*

Titulo sufficienti, & efficaci accedit, vltra attestationem Notarij, † cui de his attestanti est plena fides adhibenda, *Bart. ad l. fin. num.* 4. *C. de prad. rustic. Rolan. à Valle cons.* 90. *num.* 7 *lib* 1. *Alex. cons.* 195. *num.* 4. *lib.* 7. *Add. ad Burat. decis.* 95. *in fine, Rota apud Vinian. de iurepatr. dec.* 20. *num.* 20. & *in rec. decis.* 187. *nu.* 19. *par.* 12. & *dicta dec.* 401. *num.* 5. *par.* 14. Spatium annorum centum, & vltrà, quo quidem non solùm actiones omnes, & iura quantumuis impræscriptibilia præscribuntur, &
4 extinguuntur † nedum aduersus Ciuitatem, sed etiam Ecclesiam *cap. super quibusdam de verb. signif.* Sic etiam priuatum interesse, nè
5 scilicèt rerum dominia † semper sint incer-
6 ta, & communis quies, & † tranquillitas,
7 in cuius gratiam † inducta est præscriptio, exigere visa est, *l.* 1. *ff. de vsucap.* §. 1. *instit. tit. eod. l. cùm notissimi, C. de præscript.* 30. *ann.* vndè
8 præscriptionem † patronam generis humani appellauit eleganter *Cassiod. lib.* 4. *variar. cap.* 37. Sed omnia solemniter acta, & gesta
9 præsumuntur, † ità vt nullus defectus imputari possit, *glos. ad cap. peruenit de empt. & vend. Bald. & Ang. in l. qui aliena, ff. de acquir. haredit. Gratian. discept.* 967. *num.* 50. *Burat. decis.* 875. *num.* 7. *Duran. decis.* 87. *num.* 2. *Cocein. decis.* 864. *num.* 2. & 1706. *num.* 15. & *dec.* 1817. *num.* 1. & *seqq. & in recent. decis.* 29. *num.* 2. & *seqq. par.* 7. & *decis.* 253. *num.* 5. *par.* 13. & *decis.* 115. *num.* 7.
10 *par.* 14. etiamsi solemnitas † non fuerit enunciata in instrumento *Thesaur. ins. quæst. foren.* 27. *num.* 18. *lib.* 2. *Ciriac. contr.* 111. *num.* 11. cum aliis allegatis *in dicta decis.* 46. *num.* 6. *vers. licet solemnitas par.* 14. Et insuper, vltra quod tri-
11 buit facultatem † allegandi meliorem titulum de mundo, omnem affert probationẽ,
12 & ab † onere cuiusuis alterius probationis eximit, illudque in opponentem transfert, *Merlin. decis.* 795. *num.* 14. *Cocein. d. decis.* 1817. *num.* 2. & *seqq. Rot. decis.* 22. *num.* 4. *par.* 8. *recent.*

Proindè in vanum allegatur defectus solemnitatum requisitarum, ex dispositione
13 *l. fin. C. de vendit. rerum Ciuit.* † quia cùm Notarij attestatio faciat præsumere concursum omnium solemnitatum requisitarum, & centenaria releuat ab onere cuiusuis proba-
14 tionis, † ità vt transferat onus probandi cõtrarium in opponentem simplex oppositio defectus solemnitatum est prorsus irreleuans, ex supra allegatis.

Prout in vanum quoq; opponitur, quod non fuerit seruata forma in licentia à Prolegato præscripta, quodque non constet de versione in commodum Communitatis; Extinctio siquidem debitorum in eadem licentia iniuncta non est in vim conditionis,
15 sed in vim modi, vt indicãt verba, † *acciòche del prezzo possino sodisfare à suoi creditori*, quæ non conditionem, sed modum expressum
16 per dictionem, † *vt*, inducunt *l. demonstratio §. fin. ff. de cond. & demonstr. Cuiac. ad l. cum eo* 41. *ff. de contr. empt. & consult.* 2. *Franc. Sarmient. select. interp. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. Cùmque demandatum fuerat Officialibus Commu-
17 nitatis, † quibus pretium ex tenore licentiæ erat soluendum, *Gregor. decis.* 58. *num.* 3. & *seqq.* sicut emptor non remansit obligatus ad procurandum inuestimentum, ità nec
18 ob illius defectum alienatio † annullatur, sicuti distinguendo inter contractum conditionalem, & modalem, sub quo inuestimentum fuisset demandatum, tradunt *Bardellon. cons.* 141. *nu.* 2. & *seq. Vernigliol. cons.* 357. *num.* 8. *Andreol. contr.* 240. *num.* 58. & *seq. Rot. coram Greg. dec.* 311. *num.* 9. *Merlin. decis.* 459. *num.* 18. & *seq.*

Et quod magis est, non probatur, quod forma licentiæ seruata non fuerit, ex eo, quod successores hæredum Blanchini reperiantur in possessione bonorum eis per Cõmunitatem venditorum &c. quia hæredes Blanchini tàm in licentia, quàm in congressibus, & instrumento venditionis enunciantur inter creditores, vndè ex moderna possessione bonorum non benè infertur, quod ipsi, & alij fuerint de eorum credito pro concurrenti rata pretij satisfacti; In nihilo releuante, quod venditio facta etiam fuerit

pro

pro francandis bonis præcedentèr venditis, quia instrumentum Com.Ioannis non comprehendit bona alienata ad Com. Blanchinum, nec constat, quod bona possessa à successoribus hæredum Blanchini fuerint vendita cum pacto francandi, minusq; quod omnibus creditoribus primo loco expressis superfuisset sufficiens pretium pro francatione bonorum, quæ duo probare vtiq; de-
19 bet Communitas † tamquam fundamentũ suæ intentionis, *Rota decis.231.num.3. par.15. recent.*

De versione verò non potest dubitari,
20 quia stante lapsu † tanti temporis, cum subsecuta obseruantia contractus, & pacifica possessione emptoris, & non reclamatione creditorum, versio concludentèr probata præsumitur, *Bald.cons.21. num.19. lib.2. Millin.decis.235.num.2. Seraph.decis.264.nu.12. Add.ad Greg.decis.431.num.13. Rota coram Dunozet.decis.397. num.10.* præsertim dum de anno 1571. huiusmodi venditio fuit à Regimine Bononiæ confirmata ad relationem trium Senatorum ab ipso Regimine depu-
21 tatorum, † qui præuia causæ cognitione retulerunt in pleno Consilio alienationem in vtilitatem Communitatis cessisse, *Soccin. sen.consil.80.num.28.& seq.lib.4. Rot.decis.509. num.3.par.1 rec.Merlin.dec.564.n.8.*

Cæterùm quod expressio causæ facta in licentia sit vaga, incerta, & generalis, est insubsistens, quia immo est specifica, & præcisa cum expressa debitorum enumeratione, prout quoque legitur in instrumento, ex quo etiam apparet, quod creditores pro satisfactione vrgebant, Summ. *num.* 1. vbi refertur Communitatem ad eorum instantiã
22 fuisse pignoratam, † & animalia executata data in depositum, *l. magis puto §. non passim C.de Sacros.Eccles.*& tradunt *Dec.cons.60. n.2. lib.1.Menoch.de arbitr.lib.2.cas.171.num.6.cum seqq.Rota coram Seraph.dec.1004.num.3. & cerã Merlin.dec.444.n.5.& 6.*

Quibus stantibus nõ meretur allegari assitulus vitiosus, & infectus ad excludendum ass.præscriptionem, quia de titulo subsistenti, & valido satis ex prædictis apparet, & quamuis aduersus præscriptionem longi, aut
23 longissimi temporis, de qua loquitur *Menoch.cons.72.* daretur restitutio in integrum,
24 certè aduersus centenariam † sperari non potest, *Ias.cons.209.n.2.lib.2.Bellon. cons.64. in fin.Thesaur.quæst. forens.49. nu.10. lib.4. Castill. controu.iur.lib.6.cap.25.num.1.* Et licèt ex prædictis non detur restitutio aduersus princi-
25 pale instrumentum venditionis, † ita nec etiam potest dari aduersus instrumentum ratificationis, ex regula *accessorium de regul. iur.in 6.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VBAGO.

Romana Saluiani.

Mercurij 13. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Mulieri petenti restitutionem suæ dotis opponebatur retentio bonorum viri, quæ in solutum tradita dicebantur; sed cùm neque à Iudice, neque à parte illa assignata sint, dationem in solutum non intrare decidit, ideoque ei restitutio conceditur super bonis fideicommissi vigore *auth. res quæ*, etiam ad præiudicium creditorum vltimi grauati, quibus ipsa erat anterior, cùm suã hypothecam deduceret à die instituti fideicommissi.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana quoad omnes non intrat, si in causa adsint personæ ecclesiasticæ, vel loca pia,*
2 *Ægidiana non intrat stante iniustitia sententiæ.*
3 *Mulier vigore* auth.res quæ *suam anteriorit. desumit à die obitus fideicommittentis.*
4 *Mulier pro dote vigore* auth.res quæ *præfertur cuicunque intermedio creditori, etiam vltimi grauati.& num.5.*
5 *Fideicommissarius vltimus, licèt remaneat dominus bonorum fideicommissi, non ideò potest euitare solutionem dotis vig.* auth.res quæ, *etiam in præiudicium suorum creditorum.*
6 *Datio in solutum non potest in creditore praetendi, nisi illa facta sit à Iudice, vel parte.*
7 *Creditor potest quidem retinere bona sui debitoris in pignus, non autem sibi illorum applicare dominium.*
8 *Retentio bonorum debitoris à creditore facta præsumitur in pignus, non autem in dationem in solutum.*
9 *Creditor si bona sui debitoris in solutum recipere non potuit, parum refert, quod illa postmodum alienauerit.*
10 *Creditor potest vendere bona sui debitoris in pignus recepta, si illa erant tempore peritura, & venditio vtilis sit.*
11 *Cautela Angeli allegata etiã pro bonis in pignus retentis, intelligitur ratione iurium, & hypothecæ, quæ competebant in illis.*
12 *Ius proprium potest etiam ad hypothecam referri, quæ adhuc dicitur propria, non autem ad verum, & proprium dominium.*
13 *Potestatis defectus si adest, parum attenduntur actus postea subsecuti.*
14 *Dationem in solutum non fuisse à principio secutam declarat obseruantia, si postmodum illa facta sit.*
15 *Sequentia declarant quid in antecedentibus actum sit.*
16 *Solutio, & receptio priùs cedit in causam fructuum, & postea in sortem.*
17 *Mater si soluit dotem filiæ, quam eius maritus soluere tenebatur, ab hæredibus viri relevari debet indemnis.*

15 *Mu-*

12 *Mulier recipiens restitutionem dotis filiæ, quam* *solverat in causam relevationis sibi à marito de-* *bita illam recepisse dicenda est.*

DECISIO DCCX.

EX duplici capite resolutum fuit non intrare Ægidianam. Primò, quia adsunt in causa loca pia, ac personæ ecclesiasticæ, † quo casu quoad omnes illas non intrat, *Eminentiss. Ottobon. decis.* 155. *nu.* 9. Secundò, quia concurrit iniustitia, † quæ eandem patitèr excludit, *Rota decis.* 276. *n.* 10. *par.* 9.

Iniustitia resultat, quia Hortentia declaratur creditrix in solis scutis 606. cùm tamen eius creditũ dotale ascendat ad longè maiorem summam, nam in tribus illud consistit; Primò in rata scutorum 5000. sortis principalis, secundò in scutis 2250. lucri dotalis, ac tertiò in interusuris vtriusque summæ decursis à die interpellationis, qui hodie non solùm semel, sed reiteratè ostenditur facta, quocircà cùm agatur de domo fideicommissaria, mulier in vim † *antben. res quæ* suam anterioritatem dimetitur à die obitus fideicommittentis, *Rota decis.* 199. *num.* 1. & *seqq. par.* 8. *rec.* † & præfertur cuicumque intermedio creditori, *Rota coram Seraphino decis.* 693. *num.* 1. & 2. & *in rec. dec.* 3 [illegible]. *num.* 16. & *seqq. par.* 6. & *dec.* 199. *par.* 8. *per tot.* & 40. *numer.* 11. *par.* 9. & *post Zacch. de oblig. Camer. decis.* 189. *num.* 7. & vltimi grauati, quia licèt quoad illum cesset vinculum fideicommissi, ac proindè bona incipiant esse obnoxia eius creditoribus, † tamen non per hoc resoluitur hypotheca dotalis, quæ pendente fideicommissi casu fauore mulieris orta fuit, vt firmatum fuit in antecedenti *decis. coram R. P. D. meo Tala edita sub die* 10. *Maij* 1675. §. *quoad primam partem.*

Viceuersa ipsa in sui crediti satisfactionẽ non recepit, nisi mobilia, ac quasdam alias pecunias, vt in calculo pro eius parte dato, quæ cùm ad adimplen. in dicta quantitate satisfactionem non sufficiant, negari non potest eius creditum in longè maiori summa remanere.

Nec solutio interusuriorum dotalium euitari poterit ex eo, quod statim post obitum viri dicta mobilia retinuerit, nam cùm retentio non prouenerit à Iudice, vel parte, † vt est necesse pro datione in solutum, *Contr. disceptat.* 91. *num.* 15. *Rota coram Duran. decis.* 26. *num.* 23. & *coram Royas dec.* 362. *num.* 15. & *in rec. decis.* 182. *num.* 18. & *seqq. par.* 10. sed fuerint occupata ab ipsa muliere, † quæ poterat quidem pro maiori securitate sui crediti pignori incumbere, sed non eius dominium sibi appropriare, † retentio non fuit in solutum, sed in pignus, iuxtà doctrinam *Cuman. in Lres obligata* 60. *num.* 5. *ante fin. vers.* & *hæc procedunt ff. de leg.* 1. & stante defectu potestatis capiendi bona in solutum, † parum relevat, quod ipsa quædam ex dd. mobilibus alienauerit, vel quod in allegatione cautelæ Angeli enunciauerit illa ad se iure proprio spectare, quia vltrà quod vtraque coniectura est valdè remota, & æquiuoca, cùm vilis venditio rerum perituratum † creditori pignus possidenti non denegetur, iuxtà *text. in l. si conuenerit* 4. *ff. de pignor. act. Merlin. de pignor. lib.* 4. *qu.* 95. *num.* 1. & enunciatio † referibilis sit ad simplicem hypothecam, quæ etiã dicitur ius proprium, † non autem ad verũ & proprium dominium, *Rota dec.* 182. *nu.* 11. & 12. *par.* 10. & *dec.* 330. *num.* 13. & 14. *parte* 11. *rec.* in omnem casum nunquam ex dd. actibus † suppleri poterit defectus potestatis, *Rot. dec.* 182. *num.* 18. & *seqq. par.* 10.

Et consonat etiam subsequens obseruantia, nam dicta mobilia fuerunt postmodum de anno 1672. † effectiuè in solutum tradita mulieri, signum, quod antea non aderat alia retentio, nisi in pignus, † cùm ex subsecutis declaretur quid actum fuerit ab initio, *vulg. Iuribus.*

Ex hoc autem quod retentio fuerit in pignus, & non in solutum duo sequuntur; Primò, quod valor dd. mobilium non est calculandus iuxtà tempus obitus viri, sed iuxtà tempus effectiuæ traditionis, & sic non in scutis 5035. sed in scutis 4115. quibus tamen addenda sunt duo cambia in totum scutorum 350. per mulierem exacta, & si quid per eundem docebitur alienatum, & bonificatum. Secundò, quod interusuria dotalia vsq; ad d. diem integralitèr decurrerunt, & deindè postèa pro intranti quantitate crediti non satisfacti, cùm dicta receptio priùs cedere debeat in cautam fructuũ, † & deindè sortis principalis, *Eminentiss. Ottobon. decis.* 242. *num.* 28. & *in rec. dec.* 229. *num.* 2. & 5. *par.* 9.

Quod verò Hortentia exegit à Bonadies pro restitutione dotis Portiæ filiæ, dixerunt Domini non esse ponendum in Calculo, nã cum ipsa pro viro de proprio dotem soluerit, vt constat ex assertione ipsius Bonadies, ac ex attestatione R. P. D. Buratti, ac aliorũ, Summ. Hortentiæ *num.* 7. & 8. & quoad scuta 892. ex partita Montis Pietatis, d. Summ. *num.* 9. † eidem per virum eiusque hęredes debita erat relevatio, † & in hanc causam poterat dictæ dotis restitutionem rẽcipere, *Mastrill. decis.* 186. *num.* 8. & 9. *Castrill. decis.* 203. *num.* 3. & 4. *Antonius de Amato resolut.* 23. *n.* 12. *Rota coram Dunozett. inn. dec.* 637. *n.* 23.

Assertum anterius creditum dotale Portiæ de Maximis, cuius vigore prætendebatur posse Hortentiam excludi, non fuit habitũ in consideratione, tùm quia non est in actis, tùm quia in maiori parte loquitur per confessionem de recepto, & patitur alias exceptiones consumptionis, & satisfactionis, de quibus per Informantes.

Et ità, altera tantùm Parte informante resolutum fuit.

Sub diebus 11. *Ianuarij* 1677. *adest altera decis. in hac causa coram eodem bo. me. Vbago, & sub die* 4. *Februarij* 1678. *alia similiter coram R. P. D. Calatain, prout etiam altera sub die* 13. *Jun.* 1678. *Reuerendiss. D. Damasceno.*

R. P. D.

R. P. D. RONDININO.

Romana Donationis.

Mercurij 13. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Rursùs in hac causa deciditur, quod in donatione facta contemplatione certi matrimonij, in qua vocantur filij, & descendentes, cum relatione ad fideicommissum factum, vel faciendum, nouum fideicommissum factum non sit, sed solùm primum præseruatum, in quo si vocati sunt masculi, non potest ideo illud comprehendere fœminas.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius, vel donatarius vltimus potest de bonis fideicommissi liberè disponere, nemine superextante, qui se vocatum esse prætendat.*

2 *Filiorum, & descendentium appellatione in actibus nuptialibus fœmina etiam comprehenduntur, sed vide num. seqq.*

3 *Donatio facta relatiuè ad fideicommissum factũ, vel faciendum, de per se non importat fideicommissum, sed illud tantummodò supponit.*

4 *Donatio facta contemplatione matrimonij non comprehendit nisi masculos, si est relatiua ad fideicommissum, in quo soli masculi vocantur.*

5 *Donatio restricta ad certas personas, quamuis relatiua ad aliam dispositionem factam, vel faciendam, non potest tamen excedere personas in ea contemplatas.*

6 *Fideicommissum nouum non dicitur factum in donatione, in qua licèt illud exprimatur, relatiuè tamen, & suppositiuè fuit expressum.*

7 *Fideicommissum factum præseruare, & aliud nouum in eadem dispositione instituere; inuicem contraria sunt.*

8 *Contrarietatem ad euitandam omnis interpretatio sumi debet.*

DECISIO DCCXI.

CONFIRMARVNT hodie Domini decisionem 10. Ianuarij proximè præteriti coram me editam, in qua dictum fuit constare de tribus sententijs conformibus, vtpotè validis, & iustis, cùm Iacobus Ceua vnicus masculus ex quatuor filijs Pontij Ceuæ donatarij potuerit Agatham vxorem, cui successit Ioannes Aloysius, hæredem
1 scribere super bonis donatis, † veluti vltimus, & vnicus ex masculis vocatis, nullo superextantè, qui ad fideicommissum super illis institutum se vocatum probet, *l. 2. C. quando dies legati cedat, l. cum pater 76. §. Libertis in fine, & l. qui solidum 80. §. prædium ff. de legat. 2.* cum concordantibus *in decisione* relatis, *Rota decis. 323. num. 5. par. 12. rec.*

Nec obstat, quod superextent fœminæ Iacobi sorores, quia donatio hæc scutorum viginti millium facta fuit à Pontio Ceua Seniore intuitu certi matrimonij, fauore quidem filiorum, & descendentium; non tamen
2 indefinitè, & absolutè, † quo casu in actibus istis nuptialibus fœminæ quoque comprehensæ fuissent, iuxtà auctoritates à Scribentibus contra decisiones adductas, sed cum expressa conditione, vt bona donata remaneant suppositæ fideicommisso facto, vel faciendo, quam donationem (vt sunt ipsius verba) cum supradicta qualitate suum
3 effectum sortiri voluit, † quo casu verba donationis non faciunt fideicommissum de per se, sed suppositiuum ad factum, seú faciendum, ideóque cùm in vtroque fideicõmisso vocentur masculi, exclusis fœminis,
4 nomen illud filiorum, † & descendentium declaratur in masculis, cùm non sit adhibitum ad includendum omnes, sed illos tantùm, qui denominati fuerunt in fideicommisso facto, vel faciendo, vt in præcisis terminis examinato ad partes articulo, concludunt *Decian. conf. 7. num. 99. & seqq. vol. 1. Molin. de ritu nupt. lib. 2. qu. 24. num. 295. & 296. Cutell. de donat. tom. 2. tract. 2. special. 7. ex nu. 27. Fontanell. decis. 172. ex num. 6. 9. & 23. Mieres de maiorat. par. 1. quæst. 44. num. 16.* & comprobant ea, quæ deducit *Rota coram Merlin. decis. 302 num. 3. & in rec. par. 12. decis. 316. numer. 15. & 16. & par. 13. decis. 11. num. 7. & seqq.* cum alijs in decisionibus huius causæ corã Reuerendissimo Castrillo Episcopo Cadicen. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano, & coram me.

Ea autem, quæ in contrarium repetebantur hodie à Scribentibus pro sororibus de Ceuis procedere possent in casu, in quo mo-
2 dificatio personarum contrariaretur conuentioni restrictæ ad certas personas particularitèr expressas, † vel quando adiecta est
5 dictio nominationi æquiualens, & indubitabiliter comprehensiua, cum quo sensu admitti possunt quæ deducit *Azened. disquisit. 40.* prout in personis nominatim vocatis, atque in personis prænominatis loquuntur decisiones in contrarium adductæ coram *Seraph. 874. ex num. 2. & in Senogallien. fideicommissi 15. Decembris 1628. ex §. exceptiones coram bonæ memoriæ Ghislerio*, & prosequuntur decisiones huius causæ *3. Decemb. 1674. ex §. Nam vltra coram Reuerendissimo D. meo Decano, & 10. Ianuarij proximè præteriti §. Contraria coram me.*

Quod autem in donatione factum non fuerit fideicommissum particulare, & independens super bonis donatis, deducebatur ex eo, quod donator in donatione appo-
6 suit verba præseruatiua, & suppositiua † fideicommissi antecedentèr in testamento facti demandando bona donata sub illo remanere, non secus ac si eadem verba, ipsumque illius tenorem in donatione transcripsisset, limitatiuè tamen excludendo, & voluntariè omittẽdo subsequens fideicommissum, ac substitutiones extraneorum in testamento contentas, ideò nouum, & diuersum fideicommissum non condidit, ex deductis per *Decium consil. 283. Pariſ. conſ. 13.*

num. 12. *vol.* 1. *Rota coram Dunoz. ſeniore deciſ.* 162. *num.* 7. *& coram Gregor. XV. deciſ.* 208. *num.* 2. *& ibi Adden. num.* 7. *& coram Bichio deciſ.* 396. *num.* 3. *& in recent. par.* 10. *deciſ.* 281. *numer.* 11. *& par.* 13. *deciſ.* 54. *num.* 36. quaſi manifeſta ſit contrarietas præſeruandi fideicommiſſum factum, † & inſtituendi aliud fideicommiſſum nouum, & independens, ad quam euitandam † omnis interpretatio aſſumi debet, *Becc. conſil.* 34. *num.* 24. *volum.* 1. *Cyriac. controu.* 283. *num.* 57. *Rota rec. parte* 14. *deciſ.* 135. *num.* 16. & pro vocatione maſculorum in propoſito *Dunozet. innior. deciſ.* 233. *num.* 4.

7

8

Reliquis verò, quæ iterum repetebantur aduersùs deciſionem, ſatisfaciebant reſponſiones in ipſa deductæ, quam ideò cauſa ab omnibus, quemadmodum in alijs propoſitionibus, viſa, Domini confirmarunt, vtraque parte informante.

Altera præſentis cauſæ deciſio, quæ hic confirmatur eſt impreſſa ſupra in hac eod. tomo 2. *vbi eſt in ordine* 614. *infra verò ſub die* 20. *Nouembris iſtius præſentis anni erit altera in hac cauſa deciſio infra ſuis loco, & tempore apponenda.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.

Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ.

Mercurij 13. *Maij* 1676.

ARGVMENTVM.

A contractu fuerat ſub conditione receſsum, ſed poſtea ſine vlla conditione fuit petita, ac etiam obtenta executio eiuſdem contractus reſciſſi, mediante datione in ſolutum, quæ licèt impugnaretur, & temporalis eſſe prætenderetur, illa tamen plenaria, & perpetua viſa eſt, tùm ex totali abſolutione, & finali liberatione creditoris, tùm etiam ex obſeruantia inter partes ſequuta, & demum quia de bonis in ſolutum receptis, tamquà propriis, liberè fuerat diſpoſitum.

SVMMARIVM.

1 *Actio omnis, quæ competit ex contractu per illius reſciſſionem, & dationem in ſolutum, reſcinditur.*
2 *Nouatio contractus inducitur per voluntariam dationem in ſolutum, & aſſignationem aliorum bonorum à partibus factam.*
3 *Nouatio extinguit præcedentem contractum, & pacta in eo appoſita.*
4 *Emptor ſi elegit viam rehabendi pretiũ emptioni dicitur renunciaſſe.*
5 *Verba*, quieto di tutti li crediti, e pretenſioni, *inducunt liberationem finalem, & importunt voluntatem nihil ampliùs petendi.*
6 *Quietantia finalis non poteſt importare regreſſum, & præſeruare conditionem reſolutiuam, alioquin competentem.*
7 *Liberatio non fuiſſet perpetua, ſi creditor ad iura renunciata redire potuiſſet.*
8 *Creditor quod voluerit à contractu recedere, & bona in ſolutum recipere, patet, ſi de bonis aſſignatis vti propriis diſpoſuit.*
9 *Renunciare conditioni, vel alteri diſpoſitioni dicitur, qui gerit actus cum eis incompatibiles.*
10 *Nouatio contractus ex incompatibilitate reſultat, etiamſi de ea expreſsè actum non ſit.*
11 *Relationem non important verba, quæ narrant ſimpliciter factum, quamuis illius referant inſtrumentum.*
12 *Enunciatio ſimplex ſine clauſulis, aut verbis, quæ relationem importent, nihil commune habent cum illa.*
13 *Obſeruantia eſt optima interpres intentionis agẽtium, & ideò declarat reſolutionem contractus, & num. anteced. & ſeqq.*
14 *Contractum poſſe reſolui, & interim effectuari, ſimul ſtare non poſſunt.*
15 *Contractus ſecundus ſi habuit effectum, non poteſt peti adimplementum primi.*
16 *Incompatibiles ſi ſunt contractus, & vnus tendit ad deſtructionem alterius, non poſſunt vnà ſimul effectuari.*

DECISIO DCCXII.

INSIGNEM Tenutam in Agro Ferrarieſi ſitam, Diamantinæ nuncupatam vendidit anno 1649. glor. mem. Franciſcus Dux Mutinæ Carolo Mariæ Freſcobaldo pretio ſcutorum 185. mil. ſed cùm paulò poſt ſuperueniſſet Conſtitutio ſa. me. Innocentij X. prohibens diſtractionem bonorum ſtabiliũ Status Eccleſiaſtici in forenſes, & alienigenas cum præfixione termini trium menſium ad reſcindendum contractus contra illius formam ſtipulatos; ideò de communi conſenſu fuit à contractu receſſum, appoſitapro parte emptoris in præcedenti mandato procuræ ad reſcindendũ declaratione ſe ad huiuſmodi diſtractum deuenire: ſolamente nel caſo, che le Conſtitutioni lo comprendino: Et licèt ipſe Carolus Maria ferè poſt annum à die retroceſſionis ſupplicaſſet pro reſtitutione pretij, illamque 18. Mart. 1651. à Duce certis modis, & in quibuſdam effectibus obtinuiſſet; nihilominus eo vitafuncto, Canonicus Nicolaus illius frater, & hæres prætendens d. Põtificiam ſanctionem non comprehendere venditionem; inſtetit pro executione inſtrumenti coram R. P. D. Thomato Iudice deputato ab A. C. cui cùm Sanctiſſimus commiſerit ſpecialitèr, quod in cauſa procederet de voto Rotæ, Dominos conſului, An, & quomodo inſtrumentum venditionis eſſet exequendum, & reſponſum fuit, nullatenus eſſe exequendum.

Ratio reſolutionis fuit, quia contrahentes ab emptione mutuo conſenſu diſceſſerunt per publicum inſtrumentum, in quo retroceſſa fuit Tenuta D. Duci, qui viceuerſa pretium reſtituere promiſit, & Freſco-

baldo post plures menses petente pro satisfactione suorum creditorum, & assignatione aliorum bonorum, & effectuum tradidit in solutum sub die 15. Martii 1651. bona in Territorio Gualterij valoris scut. 67. mil. & assignauit reditus Oppidi finalis sc. 3100. annuatim exigendos pro annis sexdecim, vt in instrumento Summ. D. Ducis *num.* 4. per quam rescissionem, & successiuam dationē
1 in solutum, & assignationem, † omnis actio, quæ ex priori contractu poterat Frescobaldo competere, sublata fuit, & penitùs extincta remansit, *Bartol. in l. eleganter num.* 1. *vers. sed ante ff. de pignorat. act. ibique Castren. num.* 9. *Guzman. de euict. qu.* 28. *num.* 18. *Nonar. de dation. in solut. sect.* 1. *qu.* 11. *num.* 1. *Hodiern. ad Surd. decis.* 266. *num.* 1. *& 6. in fin. Rota coram Peutinger. decis.* 70. *num.* 1. † Nam per huiusmodi vo-
2 luntariam dationem in solutum, & assignationem inducta fuit nouatio, † quæ omnes
3 præcedentes contractus, & pacta extinguit, & abrogat, *Nonar. vbi supra num.* 10. *Amat. resol.* 50. *num.* 5 *Gratian. decis. March.* 107. *num.* 20. *Rota in recen. dec.* 160. *num.* 19. *par.* 14. *& in Auenionen. Pecuniaria* 16. *Iunij* 1664. §. *Nouatio autem coram me*.

Non obstat vnicum obiectum, quod prædictum mandatum procuræ habeat in ventre dictam conditionem ad fauorem Frescobaldi, si, & quatenus Constitutio Innocentiana contractum comprehenderet, quia etiam ab ista per d. dationem in solutum, & assignationem, aliosque actus incompatibiles postmodum gestos fuit recessum; nam Frescobaldus post instrumentum rescissionis sponte, & simpliciter petijt à D. Duce satisfieri, & sibi assignari effectus, & bona: di sua sodisfatione, & obtinuit sibi tradi d. bona Gualterij, & redditus Finalis, & in actu receptionis pleniſſimam, finalem, ac perpetuam quietantiam fecit, cum pacto ampliùs non petendi, & cassationem omnium scripturarum ibi: Assolue, libera, e quieta, fà finale assolutione, e liberatione in ampliſſima forma di ragione il prefato Sig. Duca di tutti li crediti, e pretensioni, che hà, ò possa hauere d. Sig. Frescobaldi dall' A.S. per là retrocessione del possesso della Diamantina, tanto per la sua propria persona, quanto &c. cassando perciò, & annullādo qualsiuoglia scrittura publica, ò priuata &c. promettendo non domandar più, nè consentire sia domandata cosa alcuna per dette cause, & occasioni all' A.S. eod. Summario *num.* 1. *lit. E.* ex quibus patet à conditione fuisse recessum, & rescissionem euasisse puram, & irreuocabilē, vt eo ipso, quo Frescobaldus tam amplè quietauit, & elegit
4 viam rehabendi pretium, † dicitur renunciasse Tenutæ, & pacto, ex quo poterat resolui illius retrocessio, iuxtà *Text. in l. de lege* §. *finali, & l. post diem ff. de leg. commiss. glos. in l. commissione, in verb. non vindicationem, C. de pact. inter empt. & vendit. Alex. conf.* 206. *num.* 1. *circa fin. lib.* 7. *Soccin. iun. conf.* 122. *num.* 10. *lib.* 1. *Manent. conf.* 129. *num.* 14. *lib.* 2. *Gratian. discept.* 302. *num.* 1. benè *Rota decis.* 1966. *num.* 2. *& 3. coram Coccin. & decis.* 467. *num.* 7. *coram Dunozett. iun.*

Quod clariùs redditur, tùm quia D. Dux fuit expresse à Frescobaldo quietatus di tutti li crediti, e pretensioni che hà, ò possa hauere per la retrocessione del possesso della
5 Diamantina: † Quæ verba manifestè concludunt liberationem D. Ducis, & voluntatem Frescobaldi nil amplius quærendi de Diamantina, vt in specie de similibus verbis *Menoch. cons.* 496. *num.* 62. *Surd. dec.* 217. *num.* 14. *Rota dec.* 703. *num.* 4. *coram Dunozett. iun. & in Anconitana pecuniaria* 11. *Maij* 1668. §. *& redditur, coram Reuerendiss. Alexandrino, & in Romana Cambij* 11. *Martij* 1673. §. *iniustitia enim coram Reuer. P. D. meo Rondinino*, tùm etiam quia cassatæ fuerunt omnes scripturæ tam publicæ, quàm priuatæ cum pacto expresso nihil amplius petendi, & cum finali, & perpetua quietantia, implicaret enim cassatio scripturarum, & finalis, & perpetua quietantia, si ex conditione resolutiua sibi voluisset Frescobaldus reseruare regressum ad Tenu-
6 tam, † quia tali casu, nec cassatio, nec pactum de non petendo suum sortiretur effectum, si quietans iterum petere potuisset Diamantinam, & vti scripturis id concernentibus, iuxtà notata per *Surd. d. cons.* 230. *num.* 12. *Rota decis.* 177 *num.* 14. *coram Bich.* nec
7 liberatio fuisset finalis, † & perpetua ab omnibus creditis, *Surd. cons.* 73. *num.* 63. *in princip. Rota dec.* 157. *num.* 19. *& 20 par.* 6. *& dec.* 33. *numer.* 14. *par.* 9. *recen.* & considerat in proposito *Corn. cons.* 19. *num.* 1. *& per tot. lib.* 1. *Barbat. consil.* 14. *num.* 5. *& 6. lib.* 4. *Rota decis.* 480. *num.* 3. *par.* 3. *diuers.*

Quinimò bona tradita fuerunt cum facultate de illis ad libitum disponendi, eodem Summ. *num.* 4. *lit. G.* & certè hoc modo illa Frescobaldus non recepisset, sed dumtaxat acceptasset retinenda quousque declaratum esset; An Constitutio locum haberet, necnè, & quod plus est, ac magis enixè ostendit Frescobaldum totaliter acquieuisse, est dispositio de ipsis bonis facta ab eodem in fauorem Marchionis Calcagnini eius creditoris in extinctionem proprij debiti, † quam
8 quidem assignationem certè ipse facere non potuisset, si bona recepisset animo, & intentione, non recedendi à conditione prædicta, propterea censetur voluisse persistere in contractu rescissionis; nam aliis disponere non potuisset de bonis assignatis, quæ restituere tenebatur casu, quo alienatio Tenutæ ad sui fauorem substineretur, *Rota decis.* 169. *num.* 5. *coram Millin. & decis.* 200. *num.* 4. *coram Caual. & decis.* 291. *num.* 8. *& 10. dec.* 253. *num.* 43. *& 44. per Ros. & dec.* 616. *num.* 11. *coram Bich.*

Hinc patet non subsistere d. conditionem influere in actus successiuè gestos à Frescobaldo, quasi quod omnes facti fuerint, retenta eadem conditione: *Quatenus Constitutioni Apostolicæ obstarent*; quia ad summum talis cōditio durare fortè potuisset, quousq;

idem

9 idem Frescobaldus illi renunciauit, † provt renunciasse dicitur gerendo actus cum ea incompatibiles, quales sunt petitio assignationis aliorum bonorum, & effectuum: di sua sodisfatione, pro omnibus eius creditis, ac assignatio, & respectiuè receptio illorum in solutum absque vlla declaratione, aut protestatione, Summ. *num.* 4. expressa quietantia pro omnibus iuribus sibi competentibus pro receptione Diamantinæ, & alij superius recensiti, & mox recensendi. Ideò nullo modo potest d. conditio influere in actus subsequentes, qui induxerunt nouationem, quamuis de ea partes non ege-
10 rint, † cùm ex ipsa incompatibilitate resultet, *Bero conf.* 205. *num.* 13. *lib.* 2. *Gabr. consil.* 81. *num.* 3 *lib.* 1. *Andreol. conf.* 73. *num.* 6. *Mantic. de tacit. lib.* 17. *tit.* 3. *num.* 13. *Rota coram Seraphino dec.* 1063. *num.* 2. *& coram Cocein. decis.* 329. *num. primo, & 8. & decis.* 252. *num.* 12. *par.* 8. *rec.*

Provt minus subsistit dationem in solutum, & assignationem factam fuisse relatiuè ad instrumentum rescissionis, ex quo inferebant informantes pro Canonico, ex vi relationis relatum esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, & sic cum eadem conditione, quia fuit animaduersum in instrumento dationis in solutum fuisse tantùm enunciatum instrumentum vēditionis Diamantinæ non habuisse effectum: & ab eo fuisse recessum per instrumentum rogatum
11 Ferrariæ 4. Maij 1650. † quæ verba narrant simpliciter factum, cuius occasione deuentum fuit ad dationem in solutum, non autem important relationem, cùm nec adsit clausula *ad quod* &c. minusque alia, quæ re-
12 lationem præferat; Enunciatio enim † nihil habet commune cum relatione, vt benè distinguit *Rota coram Bichio dec.* 664. *num.* 1. *& sequentib.*

Quæ omnia redduntur clariora, & com-
13 probantur ab obseruantia, † quæ est optima interpres intentionis Agentium; nam Carolus Maria diù vsque ad obitum tacuit, & dum vixit bona possedit, fructus percepit, & de illis, vt supra dictum fuit, disposuit, propria debita extinguendo; Quinimmo ipsemet Canonicus actor post obitum fratris, non solùm continuauit in possessione, & perceptione fructuum eorundem bonorum, Summ. *num.* 11. tamquam hæres fratris, verùm etiam in Curia Mutinæ produxit idem instrumentum assignationis ad effectū consequendi residuum, & obtinendi obseruantiam pacti in eo contenti, scilicet quod superueniente lite, nō molestaretur in perceptione fructuum dd. bonorum, & plura iura, & Epistolas in eisdem actis produxit, adducendo Carolum Mariam eius Auctorem impleuisse obligationem in eodem instrumento assumptam releuandi Ducalem Cameram obligatam fauore nobilis fini, d. Summ. *num.* 12. & in transactione cum illius hærede stipulata, ipsa Camera approbante, bonificatæ fuerunt solutiones, cod. Summ. *num.* 13. Ista enim taciturnitas, & actus tam Caroli Mariæ, quàm Canonici iuncti cum aliis supra ponderatis, conuincunt vtrumq; fratrem habuisse contractum venditionis
14 pro resoluto, cùm non possit stare † simul contractum posse resolui, & interim effectuari, *Aretin. conf.* 149. *in fin. Gratian. discept.* 301. *num.* 51. *& 57. Rota decis.* 631. *num.* 4. *par.* 10. *diuers.* & dum secundus contractus habuit
15 effectum, † non potest peti implementum
16 primi, quando, vt hic, sunt † incompatibiles, & vnus tendit ad destructionem alterius *Surd. cons.* 145. *n.* 25. *Amat. resol* 50. *n.* 17. *& seq.*

Cùm igitur ex prædictis constet de totali recessu, & annullatione contractus, opus non fuit inquirere, an Constitutiones Apostolicæ illum comprehenderent; Propterea resolutum fuit, instrumentum non esse exequendum, vtraque Parte informante &c.

Plures in hac causa decis. factæ sunt sub diebus 9. Maij 1678. 30. Ianuar. 1679. & 19. Iunij 1680.

R. P. D. EMERIX.

Romana Assecurationis.

Mercurij 13. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro assecuratione nauis pretium conuentum, ac etiam præuentiuè solutum restitui mandatur, quia destinatum iter illa non fecerat, vel si quod fecit, fuit adeò modicum, & per aquas tantummodò placidas, vt non visum sit condignum præmium totius itineris pro eadē assecuratione promissum, quod proindè ad medium scutum pro centenario fuit redactum.

SVMMARIVM.

1 *Assecurationis pretium præuentiuè solutum restitui debet, si nauis iter destinatum non fecerit, & quomodo, num.* 3. *cum seqq. & per totam.*

2 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum.*

3 *Assecurationis causa vnicè consistit in periculo itineris.*

4 *Assecurationis pretium datur correspectiuè ad periculum itineris.*

4 *Causa contractus assecurationis deficiente sine culpa partium, ipse contractus, eademque assecuratio deficit.*

6 *Solutum ex causa contractus, qui postea resolutus est, venit restituendus.*

7 *Assecurationis periculum non incipit à sola onerazione nauis, vel eo ipso quod illa arripuit iter, si vlteriùs progressa non fuit.*

8 *Nauis non consideratur periculum, vel saltim varum ex breui itinere facto per placidas aquas.*

9 *Pretium assecurationis promissum, vel etiam solutum, proportionabiliter solùm debetur, si nauis non totum distinctum iter perfecerit, & reliquum restituitur.*

10 *Pretium non deberi magis facto, quàm verbis declarat Correus, qui illud restituit.*

11 *Restituens quod sibi non debebatur, iustè dicitur*

restituisse, cùm non præsumatur voluisse iactare suum.

12 *Mercatorum ingenuitati, & peritiæ, maximè retrò pecuntas restituentibus, plurimùm Rota deferre consuevit.*

DECISIO DCCXIII.

VALIDA, & iusta visa fuit Dominis Sententia Rotalis, quia aliqui ex assecuratoribus duarum nauium, quæ Amstelodami frumento oneratæ, & in Siciliam soluturæ, Canalem placidum adhuc non prætergressæ, & ad eandem Ciuitatem regressæ, imperio Magistratuum destinatum iter prosequi impeditæ fuerunt, condemnantur ad restituendum præmium assecura-
1 tionis præuentiuè solutum, † retento medio scuto pro quolibet centenario.

Validitas enim resultat ex reuolutione
2 actorum, † ex qua constat seruata fuisse omnia de iure, & stylo seruanda, iuxtà famigeratam *decis. Caputaq. 260. par. 2.*

Iustitia verò ex defectu causæ assecura-
3 tionis † vnicè consistentis in periculo itine-
4 ris, † ad quod correspectiuè promissum fuit præmium, & quo deficiente sine culpa
5 partium † contractus resoluitur, itavt præ-
6 mium non debeatur, † & si quid in eam causam solutum fuerit veniat restituēdum, vt omissis generalibus tradunt *Santerna de assecuratione parte 3. numero 22. Straccа eodem tractatu glossa 6. numero 15. & Rota Ianuensis decis. 63. numero 21. cum sequentibus*, ac vltra alios relatos *in decisione 15. * Februarij 1675. coram R. P. D. meo Calataiu, Ioannes de Euia de commercio naual. libro 3. capite 14. Riccius Collectan. decis. 2124. versic. assecurationes autem.*

Neque releuare visa fuit replicata exceptio, quod periculum inceperit à die onerationis frumenti, & magis eo ipso quo
7 Nautæ iter præscriptum iam † arripuerant, quia cùm naues adhuc non peruenissent ad Portum Texelæ, sed tantùm breuiter per
8 Canalem placidum confeciſſent, † vbi Nautæ practici nunquam, vel raró periculum subeunt, satis consultum iterum existimarunt Domini esse Assecuratoribus, † me-
9 diante retentione medij scuti pro quolibet centenario, quod esse præmium proportionatum tam modico periculo non solùm attestati sunt, sed ipso facto † comprobarunt,
10 restituendo præmium ab eis receptum quamplures mercatores Belgæ, ac etiam
11 Itali, vt in Summario *num. 4. & 5.* † de quibus non est præsumendum, quod voluerint iactare suum, ex regula *Textus in l. cum de indebito ff. de probationib.* & quorum ingenui-
12 tati, & peritiæ † Domini plurimùm censuerunt deferendum, vt aliàs practicauit *Rota decis. 136. numero primo coram sanctæ memoriæ Gregorio Decimoquinto, & decis. 597. num. 4. coram Merlino.*

Et ita pro confirmatione sententiæ responderunt, vtraque parte informante.

Supra in hac eadem parte, eodemque tomo secundo adest altera præsentis causæ decisio coram Reuerendo Patre Domino Calataiù, quæ est in ordine

R. P. D. TAIA.

Bononien. Legati.

Veneris 15. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Duplex traditur differentia transactionis, altera generalis, quæ sine lite contrahitur, quando à præcedenti conuentione receditur; Alia verò specialis, qua liti finis imponitur, & hæc si bona fide facta sit, non rescinditur prætextu instrumētorum, iurium, & specierum posteà repertorum, secus si in ea dolus malus interuenerit, quia tunc nedum rescissioni locus est, sed illa etiam vsq; & à principio nulla remansit.

SVMMARIVM.

1 *Commodum reportare nemo debet ex actu, quem per antea impugnauit.*

2 *Impugnans actum ad hoc vt vtilitatem ex eo reportare non possit, requiritur quod altera pars impugnationem acceptet.*

3 *Agnationis nomen quos comprehendat, & qui sint petores in illa.*

4 *Agnatorum, & Consanguineorum qualis sit differentia.*

5 *Fideicommissum relictum agnatis vsque ad quos gradus extendatur.*

6 *Legitimationis probatio, quæ resultat ex admissione ad fideicommissum facta inter easdem partes, dicitur omninò concludens.*

7 *Transactio dicitur exceptio litis finitæ, nec tamen ex rescripto Principis restauranda.*

8 *Transactio non rescinditur sub prætextu instrumentorum, iurium, & specierum posteà repertorum, declara vt num. 14. & seqq.*

9 *Transactio, & contractus alias innominatus si non seruetur, in id quod interest agitur.*

10 *Defendere se quis non potest ex eo, quod non seruauit.*

11 *Fides seruari non debet illi, qui eam non seruauit.*

12 *Transactionis nomen duobus modis intelligitur, primo generaliter cum sine lite, à præcedenti conuentione receditur.*
Secundo specialiter per quamlibet conuentionem, ex qua à lite receditur. ibidem.

13 *In Transactione qualiter potius agatur ad interesse, quàm ad restitutionem rei acceptæ.*

14 *Transactio bona fide facta non rescinditur ex instrumentis posteà repertis, secus si ex falsa causa.*

15 *Transactio facta ex falsa causa præsumitur dolo malo facta, & ideo rescindenda est.*

16 *Transactio facta inter senem, & iuuenem in quo alter agit de commodo vero, alter de commodo ficto, circumuentio potius, quam transactio est.*

17 *Transactio est nulla data falsitate causæ finalis*

expres-

expressa, & num. 18. vbi de ratione.

18. *Transactio inita ex falsa causa, dolo malo extorta præsumitur, & ideo remanet inefficax.*

DECISIO DCCXIV.

ALEXANDER Senior suo Testamento longa dispositione, breui epitome cõclusit, suam intentionem esse, bona prædicta esse, & remanere in Agnatione sua, & ad eum de Agnatione spectare, qui Doctor erit, & legerit, & habitauerit Domum prædictã, vt supra; Prohibuitque quamcumque alienationem bonorum, & quamcumque detractionem cuiusuis portionis &c. d. Testamento 23. Februar. 1591. confirmato Codicillis 14. Septembris 1591. breuiori compendio, quàm alias *coram Card. Celso decis. 358.*

Nunc diem functo Francisco iuniore testato Ioannes Carolus Philosophiæ, & Medicinæ Doctor, & Lector in alma Vniuersitate Bononiæ docentis, & Matris Studiorũ, adeóque Sapientum, petijt immissionem in ea certa bona, cùm autem obstarent hæredes Francisci possessores præcipuè ex quadam conuentione inter d. Frãciscum, & d. Ioannem Carolum 27. Maij 1648. propositũ est dubium, An sit danda immissio, vel potiùs obstet transactio, & DD. responderunt dandam immissionem, nec obstare transactionem.

Quia pro immissione ex Testamento, & Legato solùm controuersum fuit in Partes, An Io. Carolus sit Agnatus Testatoris, & talis Agnatus, qui sit in suprascripta dispositione comprehensus.

Et quidem Io. Carolum fuisse pro Agnato ad hanc ipsam successionem agnitum, vltrà alias contestationes, & probationes constitit DD. ex ipsa cõuentione propemodum inter partes, non obstante impugnatione præsenti, quodque ex eo non debet
1 quis fructus consequi, † ex eo quod visus est impugnare *reg. 38 in sexto*, quia nec dubitatum fuit de agnatione, quin etiam super successione indubitata, sicque aspirante Io. Carolo ad dd. bona, dum ipso viuente post Alexandrum, & Franciscum eius fratrem, certè non aderit Doctor de Agnatione d. Testatoris, qui ante fuit laureatus &c. qui promiserunt ipse Franciscus, & Ioannes Carolus; & proindè proposuit Francisco Ioanni Carolo bona quatenus emphyteutica, & quatenus meliorata, de quibus protestit tomẽtio, nunc nominata transactio.

Deindè ad regulam oppositam non sufficit, vt quis simpliciter actum impugnet ad hoc, vt ex illo sic impugnato non possit
2 commodum percipere, † cùm etiam requiratur, vt Pars aduersa acceptaret impugnationem, vt par est, & præclarè probauit *Grat. disc. 279. num. 33. & seq. Ita tamen, vbi maxime Rota*, & comprobauit *disc. 967. num. 28. & seq. cum etiam, & adnotatur ad Burat. decis. 46 num. 20.*

Successerunt aliæ confessiones, professiones Partium in Positionibus Ioãnis Caroli, & responsionibus Francisci negantis quidẽ Io. Carolum sibi coniunctum quinto gradu, de eadem tamen Familia Mathesilana, sed fatẽtis, *ch'è della Famiglia, &c.* & deindè, *come dell' Agnatione d' Alessandro Testatore*, & demum, *chiamato dopo di me, &c.* inquit ipse Franciscus,

Et præcipuè est confessio Cæsaris hæredis Francisci in alio Instrumento illius conuentionis, in qua Ioannes Carolus inter alios asseritur descendens à Ioanne Stephano, & Cæsar viam veritatis agnoscendo se obtulit paratum dimittere bona, quæ Franciscus frater Alexandri alius Testator conseruanda, & manutenenda in Domo, & Familia de Mathesilanis, iam disposuerat 14. Martij 1582. vt in Instrumento 5. Octob. 1675.

Ex quibus plusquàm visum est DD. non esse quærendum vltrà de Agnatione de de-
3 scendente, necne, an etiam de laterali, † qui etiam potior intelligatur in ipso nomine Agnationis apud *Fusar. de substit. tot. quæst. 162. Barbos. verb. vir. appell 13. num. 2. vers. Verum quod magis propriè transuersales*, & priùs *nu. 1.* generalius est nomen agnatorum, quã consanguineorum, quia consanguinei sunt in-
4 ter se sanguine connexi, † Agnati sunt per viriles sexus coniuncti, etiamsi non sint cõsanguinei, atque ita minùs quærendum de gradibus ipsius Agnationis vltra decimum
5 inductor † perpetuo fideicõmisso inter Agnatos huiusmodi Doctores, & Lectores, *Fusar. quæst. 281. num. 7. & 8. Rota decis. 490. num. 10. par. 4. diuers.*

Et præclarè ortus est genesim, propaginemque Mathesilanæ Familiæ, saltem à nobilissimo Laurentio Mathesilano, ex anno 1383. D. Horatius Battaglia, non minor Croniста, præsertim Patriæ suæ Bononiæ, quàm Iuriста, & in vtroque Horatius in Ponte.

Et de legitimatione præter alia ex Matrimonijs, & Testimonijs, & Collegio Doctorum, & Instrumentis suprascriptis, placuit DD. admissio suprascripta ad fideicommissum Alexandri inter has ipsas Partes, † vt
6 omnia omninò concludens, & priùs iam iudicatum inter Franciscum, & Ioannem Carolum tamquam de Agnatione, & Doctorem, & Lectorem substitutum, licèt præmaturè petentem, viuente adhuc Francisco Doctore, & Lectore, sed legere impotente, iuxtà Sententiam Bononiæ, & mox *Rot. coram Card. Celso tota decis. 358.*

Constante ita legato cum alijs necessarijs ad immissionem, adeoque dandam, visum quoque est non obstare transactionem, si transactione, in quo proposito casu ab Alexandro fratre Francisci futuræ successionis post ipsum Franciscum opposuit ipse plurima, & notabilia meliramenta fecisse in domibus cum impensa libr. 6000. vel circa, & in dies illas instaurando, & meliorando expendere non cessare, vltra quod maiorem partem ex ipsis domibus spectare iure do-

minij ad Ecclesiam, & propterea ante omnia opus esse pecunias expensas in d. melioramentis soluere, & exbursare hæredibus Alexandri, & bona ab emphyteusi prædicta liberare, &c. alioquin licèt euenisset casus successionis ipsius Ioannis Caroli, ipse teneretur ad refectionem expensarum factarum, & à dicta parte emphyteutica excluderetur, propterea volens prospicere etiam vtilitati d. Ioannis Caroli eorum Agnati, proposuit eidem Ioanni Carolo compositionem infrascriptam pro bono pacis illius familiæ, & agnationis, cùmque d. Ioannes Carolus eisdem rationibus motus adhæserit, d. Francisco dedit, cessitq; d. Francisco præsenti omnia iura, ponendo d. Franciscum stipulantẽ &c. & è conuerso Franciscum ex causa dictæ cessionis, quatenus Ioannes Carolus superuiuat in fine decem annorum proximorum, siue tunc euenerit casus successionis eiusdem Io. Caroli, siue non, assignare &c. promisit eidem Io. Carolo vnam domum in instrumento controuersiæ transactionis 27. Maij 1648.

Etenim talem transactionem, & tale instrumentum, nec nominari quidem à Francisco fuit obseruatum, siue in iudicio Bononiæ, siue in Rota ad dictam decisionem, cùm tamen exceptio transactionis fuisset
7 causæ, litisque finitæ, † nec rescripto Principis resuscitandæ, *l. Causas, & lites* 16. *C. de*
8 *transact.* neque sub prætextu † specierum post repertarum, *l. sub prætextu* 29. *C. eod.*

Deindè ad melioramenta in primis Franciscus Auctor Aduersariorum Ioan. Caroli confessus, professusque est etiam ex alio instrumento constare nulla extare melioramenta, sed adesse superfluas expensas voluptuarias, & non vtiles, & necessarias, neque melioratiuas, sed potiùs dannificatiuas Actis Iudiciarijs 27. Iunij 1667. provt iudicatum fuit ab Auditore Cameræ, & planè in ipso instrumento: Il Sig. Francesco Matresilani patrone di detta Casa asserisce dette spese esser superflue, voluptuarie, e non vtili, e necessarie, nè meno meglioratiue, ma più tosto dannificatiue. in d. instrumento 17. Maij 1652.

Et ad emphyteusim inuenta est à Ioanne Carolo permutatio huius domus cum alia, & extincta proindè emphyteusis ab Alexandro fratre Francisci Testatoris in instrumẽto 18. Iulij 1590.

Ex quibus cum suis falsis causis corruit transactio, & potiùs quæcumque compositio, quam Franciscus, & Alexander contrahendo cum Ioanne Carolo nominarunt, vt per se constat, & infra respondendo probabitur.

Sed & domum in compositione designatam, assignatamque suo tempori post decennium, Franciscus ipse dedit in solutum pro credito dotali, in d. instrumento 17. Maij 1652.

Et licèt speciali iure transactionis contra-
9 ctus aliàs nominati, † si fides placitis præsti-
ta non est, in id, quod interest, agatur, *l. 6. C. de transact. Card. Mant. de tacit. & ambig. conu. tit. 1. ex num. 3. maximè num. 7. & tit. 7. num. 2. lib. 26. Rota coram Bichio decis. 500. nu. 16. & 17.* non extendendo, & minùs protrahendo deducta cum causa finali, *d. decis. 500. num. 23. & 24.* & magis *coram Verospio decis. 519. nu. 23. par. 14.* quas viderint alij, respondetur, quod non potest Franciscus, & multò minus hæ-
10 redes † se defendere ex eo, quod non seruarunt, per notata in *l. cum proponas 21. C. de pact. secundum l. qui fidem 16. ff. de transact.* inquit paucis *Socc. Sen. conf. 21. ad fin. lib. 1.* amplius *Surd. conf. 385. num. 21. a vers. Postremo Pecchius, Rota coram Bich. d. decis. 500. num. 23.* & melius in eadem Causa *seq. decis. 541. num. 23. a vers. Obesse igitur, & coram. Penting. decis. 125. num. 3. & 4.* & paucis, & claris hic notando
11 non esse seruandam fidem † non seruanti in transactione, *glos. vlt. d. l. cum proponas*, respõdendo *ad l. 6. C. de transact.* iuxtà ea, quæ ibi eadem *glos.* responderit.

Et superaddebatur transactionem si conuentam, si expressam, duobus modis acci-
12 pi, † primò in genere, quia congruit cuilibet conuentioni, per quam ab obligatione receditur, vndè etiam sine lite, quæ hic nulla erat, generale nomen transactionis potest iurelligi; secundò, & in specie quamlibet conuentionem, per quã à lite receditur &c. apud *Card. Mantic. d. tit. 1. num. 1. & 2.* cũ alijs, & hic nulla præcedente, vel præsagita lite agi de transactione in genere, immo de simplici compositione ex facto, compositoque facto, & planè de permutatione de iuribus cessis à Io. Carolo pro domo subrogata, & de ipsa domo subrogata pro iuribus à Ioanne Carolo cessis, & in hac compositione, adeoque permutatione ex altera parte traditione facta iuribus cessis, si alter rem nolit tradere, multóque magis si neque possit iam alie-
13 natam † non in hoc agimus, vt interest nostra illam rem accepisse, de qua conuenit, sed vt res contra nobis reddatur, conditioni locus est, quasi re non sequuta concludit *Paul. l. 1. ff. de rer. permut.* consentiuntque *l. 4. & l. 5. C. eod.* cum aliis notatis.

Non obstitit itaque *d. l. sub prætextu*, quæ in transactione procedit, cùm bona fide
14 transactio facta fuit, † secùs si ex falsa cau-
15 sa, † quia tunc præsumitur dolo malo facta, & ideo rescinditur *Rota coram Pæn. Lugdun. edit. decis. 70. num. 8.* & hoc magis præsumitur hoc, quod & senex cum iuuene, & vero commodo proprio, alieno commodo
16 ficto transigebat, † iravt Ioannes Carolus nõ tam pacisceretur, quàm deciperetur, ad literam *Text. l. 9. ff. de transact.* atque ita fortè, non ignorata permutatione, nisi a Ioanne Carolo, & simulata melioratione, locus visus nõ est, *d. l. sub prætextu*, sed certo, claroque iuri,
17 quo nulla est transactio † falsitate causæ finalis expressæ, quod sensit *l. si maiores 35. C. de transact. & ibi Bart.* & cum alijs *Rota d. decis. 519. num. 23. par. 14. & decis. 271. num. 1. par. 15.* & punctim ratiocinando *coram Card. Celso de-*

cis.

cis. 79. ex. num. 3. Quin etiam transactio ex fal-
18 sa causa, † dolo malo extorta præsumitur, proindè remanet prorsus nulla, & inefficax, ait *Rota decis. 56. num. 15. par. 14.*

Nec placuit exhibitus quidam liber Memorialis Alexandri de melioramentis, & expensis contra propriam confessionem, & sententiam, & rem iudicatam, vt supra.

Et minùs instrumentum 11. Decēb. 1613. etiam cum eius relatione in instrumento transactionis de solo pacto regressus Ecclesiæ in casu euictionis, non obstans permutationi, immo constans cum permutatione ex suprascriptis.

Nec demùm oblatio interesse vice domus, etiamti transactio, seù potius compositio suarum cautarum veritate constaret, & ageretur de proposito interesse ex transactione, non autem de condicenda re data, cum qua domus voluntariè alienata fuit à Francisco, cùm etiam qua Ioannes Carolus transegit pro domo, de domo, non transactionis pro interesse.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VBAGO.

Romana hæreditatis de Lanuuijs.

Veneris 28. Maij 1676.

ARGVMENTVM.

Solitam Commissionem admissionis ad causam quis obtinuerat, eamque etiam Iudici præsentauerat, cumque deindè non tantum admissionem prætenderet, sed transactionē postea inter partes sequutam rescindere. Hoc primum sibi denegatur, & sola admissio conceditur, quia sicuti sibi hæc ipsa debetur, ita inanis fuit prætensio velle transactionem rescindere, quam partes inuicem contrahere potuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Interesse quandocumque probare potest, qui vult ad causam admitti, nec aliquem habet terminum præfixum ad docendum de illo.*

2 *Transactio extinguit litem respectu transigentium, non autem præiudicat tertio, qui ante illam obtinuit ad causam admitti, & vid. num. 3. & seqq.*

3 *Admissus ad causam in statu, & terminis facit acta precedentia sua, non autem illa, quæ postea sine eo facta sunt, nec etiam transactionem.*

4 *Admissio ad causam post transactionem, & sic post litem, ea mediante finitam, non amplius conceditur.*

5 *Commissio admissionis ad causam cum clausula constito de interesse, dicitur conditionalis, & ideo nihil operatur conditione non adimpleta, & numer. 9. cum. seqq.*

6 *Admissio ad causam non resultat ex sola præsentatione illius commissionis, sed postquam fuit doctum de interesse.*

7 *Commissio sola, & decretum admissionis ad causam sine probatione interesse non inducunt malam fidem.*

8 *Admissus ad causam non gaudet effectibus litis pendentiæ, nisi postea quam de suo interesse docuerit.*

9 *Commissio admissionis ad causam cum clausula docto de interesse habet conditionem potestatiuam.*

10 *Conditio potestatiua non retrotrahitur.*

DECISIO DCCXV.

MONIALES S. Scholasticæ Reatis vsque de anno 1665. impetrata Cōmissione admissionis ad Causam, quæ tunc agebatur, super hæreditate q. R. P. D. Lanuuij inter Moniales S. Annæ de Vrbe, & Euangelistam, & Theodonarium, cum solita clausula, *constito de earum interesse*, atque in Rota præsentata, ac citatis prætatis Collitigantibus, decretum procedi iuxtà formam Commissionis reportarunt, ac postea omninò quieuerunt.

Anno autem præterito 1675. productis quibusdam probationibus, ex quibus de eorum interesse constare prætendunt pro dicta admisione ad Causam instèterunt.

Verùm quia Causa inter prætatos Collitigantes fuerat interim mediantibus duabus transactionibus terminata, dubitaui: An, & quomodo essent admittendæ; & sub die 2.* Decembris proximè præteriti fuit decisum eas esse admittendas in statu, & terminis, in quibus Causa reperiebatur de tempore supradicti decreti: Hodie verò cùm quærerem, An esset standum, vel recedendum à decisis, Domini reformandam esse prætatam decisionem modo infrascripto responderunt.

Fuit enim consideratum, quod duo possunt esse effectus præsentis disputationis, vnus, an admissus ad Causam, quam petunt hodie Moniales S. Scholasticæ debeat, & possit fieri in statu, & terminis, in quibus Causa de tempore illo Commissionis reperiebatur, itavt acta vsque tunc facta eas actiuè, & passiuè afficiant; Alius, an eadem admissio operari debeat suos effectus, & signantèr malam fidem in prætatis Collitigantibus à tempore prætato, perindè ac si de illo iura fuissent producta, & purificata esset conditio probationis earum interesse in Commissione, quam impetrarunt, existens.

Et respectu primi, Domini considerarunt decisionem sudsistere, & applicari eius motiua, quia cùm Moniales S. Scholasticæ veniant ad Causam, non assistendo alteri ex Collitigantibus, sed excludendo, seù æqualitèr concurrendo ad successionem in prætata hæreditate, non habent præfixum tem-
1 pus ad docendum de interesse, † sed possunt illud probare quandocumque, vt tradit *Marchesan. de commiss. par. 2. fol. 261. num. 65. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 18. num. 17. & seqq.*

Nec obstare possunt transactiones interim facta

factæ per præfatos Collitigantes, quia licèt eis mediantibus lis remanserit extincta quoad ipsos transigentes, † tamen præiudicium non valuerunt inferre Monialibus non trãsigentibus, quo minus docendo postea de suo interesse, † admittantur in statu, & terminis, in quibus lis reperiebatur de tempore decreti, & faciant acta sua vsque tunc non tamen deinde facta, ac si transactiones factæ non fuissent *l. a Sentia 5. §. idem rescripsit ff. de appellat. & ibidem Bartol. num. 2. Bald. in authentic. hodie num. 6. vers. & nota quod omnis C. de appellat. Abbas in cap. cum super num. 27. de re iudicata, & ibidem Felin. nu. 12. post princip. vers. ampliat hoc, Baldus, Gaillus practic. obseru. lib. 1. obseru. 7. num. 9.* idque optima ratione, quia non debet esse in potestate litigãtium, data opera transigẽdo, tollere ius tertij per commissionem admissionis ad Cautam in actis præsentatam, & subsecutum decretum procedi, iuxtá eius formam quæsitum, docendi quandocumque de interesse, & litem prosequendi, quidquid sit si ante transactionem commissio non fuisset iam præsentata, nec obtentum decretum procedi iuxta eius formam, in † quibus terminis procedere potest, quod transactio extinguat litem etiam respectu tertij, itavt post eam non possit velle ad litem admitti, quæ amplius non extat, vt sensit *Rota coram Gregor. decis. 354. num. 7. & 8. & in recent. decis. 204. num. 5. & 6. par. 6.*

Respectu autem secundi effectus supra considerati, visum est militare diuersam rationem, & propterea in hoc reformandam esse decisionem, quia Moniales S. Scholasticæ licèt ad cautam sint admittendæ, vt supra, tamen clarum est, quod vsque adhuc non fuerunt admissæ, cùm Commissio contineat conditionem dicto de interesse, † quę non fuit purificata, vt benè in terminis probant *Paris. cons. 94. num. 5. & seq lib. 4. Grat. discept. 869. nu. 25. & 26. Rot. decis. 48. nu. 6. par. 7. & decis. 425. num. 6. & seq. par. 12. rec.*

Et proinde dum vsque adhuc admissio verè non adfuit, † consequens est clarum, quod nec possit operari suos effectus, & inducere malam fidem in prefatis Collitigantibus, cùm non entis † nullæ sint qualitates, nullique effectus; Et in specie, quod non possit quis gaudere effectibus litis pendentiæ, antequam † fuerit ad eam admissus vltra præcitatas authoritates, dixit *Rota coram Cavaler. decis. 305. num. 40.*

Videturque præfatam distinctionem elici etiam ex verbis ipsius Commissionis, & esse eius sensui omninò conformem; vult enim Moniales admitti ad cautam in statu, & terminis, in quibus reperitur, & sic admissionem fieri in statu, & terminis illis, in quibus causa tunc erat, vt patet ex verbo illo, præsentis temporis *reperitur*, & tamen non vult admissionem fieri tunc, sed in futurũ, postquam constiterit de interesse petentium vt patet ex verbis, támlin corpore, quàm in Signatura existentibus, *Constito de interesse admittat*, † quæ cùm contineant conditionẽ potestatiuam, ñ petentes de corum interesse docuerint, important admissionem faciendam esse in futurũ, cùm conditio adimpleta fuerit, & ex tunc operari debere non antea, cùm conditio potestatiua † non retrotrahatur, *Alex. cons. 25. num. 5. lib. 3. Paris. cons. 71. num. 69. & seq. lib. 1. Gomez. var. tom. 2. cap. 71. num. 30. in tertio effectu, vers. limita tamen, Coccin. dec. 1652. num. 3.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in hoc eodem tomo secundo adest altera præsentis causa decisio, quæ est ibi in ordine 001.

R. P. D. CALATA IV.

Narnien. Legati super manutentione.

Lunæ 1. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Solidissimam praxim Rotæ, & aliorum Tribunalium Vrbis in materia legatorũ, provt etiam alia practicabilia continet hæc Decisio, vt nempè sicuti pro consecutione illorum in cæteris Tribunalibus excquutiuè procedatur, ità etiam sola via ordinaria in Rota agendum sit, modò tamen ad executionem non fuerit deuentum, quo in casu etiam Rota se conformat cum stylo aliorũ Tribunalium, hinc plura de defectu citationis, illius termini, quem coram A.C. vocant, *decerni*, aliisque nullitatibus, provt etiã quando fideicommissum immissionem, vel manutentionem non impediat, in eadem Decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio conceditur illi, qui possidet auctore Prætore.*

2 *Via executiua competit pro legatis in omnibus Tribunalibus Vrbis excepta Rota, siuè illa in mobilibus, siuè in stabilibus consistant.*

3 *Legata habent viam executiuam in Tribuali A.C. quidquid per modum cautelæ dixerit* Rodolfinus *in sua praxi.*

4 *Procuratoribus de Collegio testantibus de stylo Curiæ, creditur.*

5 *Rota procedit executiuè in causis legatorum, pro quibus etiam ab A.C. iam fuerit relaxatum, & exequutum mandatum, & vide num. anteced. & seqq. ac num. 25.*

6 *Rota non redarguit de nullitate ea, quæ facta sunt iuxta stylum aliorum Tribunalium, quamuis in sua Tribunali practicaretur contrarium.*

7 *pro Legato conceditur mandatum de immittendo.*

8 *Terminus ad videndum decerni mandatum in Tribunali A.C. seruatur solùm in obligatione Camerali, & quare, non autem in alijs iudicijs, num. seqq.*

9 *Censuræ nimis] properè relaxandæ non sunt, &*

ideo

ideò coram A.C. ſeruatur terminus, quem vocant decerni.

10 *Terminus ad videndum* decerni *mandatũ ſupleri poteſt per æquipollens, & dicitur ſuppletus per clauſulam citationis, & decretum oportunum fieri.*

11 *Terminus ad videndum decerni mandatum continet ſolam dilationem trium dierum.*

12 *Tempus, ſeù dilatio, quæ aſſignari debent, nihil refert, an præcedant, vel ſubſequantur.*

13 *Effectum dum habemus, non curamus de modo citationis,*

14 *Terminus ad videndum* decerni mandatum, *dicitur ſimplex, & inutilis.*

15 *Citationis præcedentis defectus ſuppletur per decretum vltimo loco factum, & parti intimatum.*

16 *Nullitates ex reformatione* ſa. me. Pauli V. *non attenduntur in aliquo Tribunali, niſi ſint de tribus.*

17 *Nullitas non cauſatur ſi citatio non deficit, ſed ſimplex tantummodò terminus, vel potiùs formalitas illius.*

18 *Nullitates circa telam iudicierium non attendantur in Rota, ſi nec fraus, nec læſio intervenerit.*

19 *Inuentarium impugnare non poteſt, qui habet cauſam à conficiente.*

20 *Fideicommiſſum, quod reſultat ex coniecturis, quæ altiorem requirunt indaginem, non retardat legatario immiſſionem, quia illarum diſcuſſio ad aliud iudicium reijcitur.*

21 *Bona, vel ſumma à donatario ſibi reſeruata ad effectum teſtandi, non comprehenduntur in donatione, ſed ſpectant ad hæredes donantis.*

22 *Fideicommiſſum nunquam retardat immiſſionẽ, ſeù manutentionem, niſi ſit literale, & liquidum, nihil etiam detrahendum ſit, & conſtet de clara identitate bonorum.*

23 *Teſtator poteſt etiam alteri legare bona, quæ alio iure, quàm hæreditario ſpectant ad hæredem.*

24 *Legatum bonorum, & iurium, iura complectitur ampliatiuè.*

25 *Legatum non habet viam exequtiuam in Rota, quamuis pro illo ſit relaxatum mandatum ab A.C. modo tamen non fuerit exequtum, & vide ſup. n. 5.*

26 *Legatario inter alias actiones competit remedium Saluiani interdicti.*

DECISIO DCCXVI.

OBIIT Andreas Cardolus inſtituto ſibi hærede ex Honuphrio, & Cardulo germanis fratribus, illo, qui prius vxorem duxiſſet, alteri verò legatuit reliquit ſcutorum decem menſtruorum; Hinc cùm Cardolus nupſiſſet cum Eliſabetha pariter de Cardolis, ipſe hæreditatem fuit aſſecutus, vt inter partes non fuit controuerſum, cùm verò idem Cardolus in eius teſtamento inſtituiſſet hæredem Honuphrium fratrem, & Eliſabethæ vxori legaſſet præ cæteris totum id, quod ſibi ex hæreditate Andreæ prouenerat, Eliſabetha iudicium executiuum introduxit coram A.C. pro conſecutione legati, à quo loco mandati executiui, reportauit mandatum de immittendo in bonis legatis, cuius vigore etiam fuit deuentum ad executionem ſuper maiori parte eorundem bonorum; Cumque interim idem A.C. mandatum reuocaſſet, & manutentionem Honuphrio cõceſſiſſet ſuper bonis executatis, ad prouocationem Eliſabethæ fuit commiſſa mihi cauſa cum facultate manutenen. quem de iure, ideòq; propoſui dubium, An, & cui ſit danda manutentio in bonis executatis, & in reliquis, An mandatum A.C. ſit exequendũ, quod fuit reſolutum, prout infra.

Et primó quoad manutentionem in bonis executatis non dubitarunt DD. quin ea
1 competeret Eliſabethæ, † cum ipſa Authore Prætore poſſideat, ad *Tex. in l. iuſtè poſſidet ff. de acquir. poſſ. Poſth. de manut. obſerv. 12. num. 1.* vbi concordantes.

Quod verò pro conſecutione legati non potuerit agi coram A.C. via executiua nullam apud DD. mereri potuit animaduerſionem, quidquid enim ſit in hoc Supremo
2 Tribunali, † certè in alijs paſſim datur via executiua ſiuè legatum conſiſtat in mobilibus, ſiuè in ſtabilibus, vt hic, vt latè diſcuſſo articulo tradit *Ludouicus dec. Peruſ. 23. à num. 9. vſque ad 31.* & ſignanter coram A.C.
3 cuius ſtylus † eſt nimis notorius procedendi executiuè pro quocumque legato, non obſtante quod *Ridolphin. in prax. par. 2. cap. 11. num. 45.* dicat ad cautelam poſſe agi ordinariè, vbi dubitari poteſt, quod cauſa per appellationem deuolui poſſit ad Rotam, quia non ideò excludit ſtylum procedendi executiuè, de quo poſitiuè teſtatur *num. 54.* & concordat atteſtatio Curialium de Col-
4 legio, † quibus deferendum eſſe, firmauit *Rot. deciſ. 690. num. 16. & dec. 70. num. 20. par. 8. recent.* vt mandat Cõſtitutio ſa. me. Pauli V. ſuper eodem Collegio.

Ideò parùm profuit, quod Rotæ ſtylus ſit in contrarium, iuxtà deciſiones allegatas, quoniam in præſenti non agitur de relaxatione mandati, quo caſu eſſet ſeruandus
5 ſtylus huius Tribunalis, † ſed mandatum iam fuit relaxatum ab A.C. in quo ſeruatur opinio *Angeli in §. illud auth. de hæred. & falcid.* tribuentis viam executiuam, & Sacra
6 Rota nunquam redarguit † de nullitate eà, quæ ſunt facta iuxtà ſtylum aliorum Tribunalium, vt in his terminis firmauit coram *Dunozet. iun. deciſ. 597. num. 7.* itàvt proinde dubitatum non fuerit de validitate immiſ-
7 ſionis, † cùm in hiſce caſibus concedi ſoleat mandatum de immittendo, *Andreol. contron. 225. num. 1. Gratian. diſcept. 62. num. 22.*

Minorem difficultatem tulit exceptio alterius nullitatis ductæ, ex eo quod in citatione ad videndum relaxari mandatum, non fuerit ſeruatus ſolitus terminus ad videndum illud decerni, quoniam vltra quod iſte terminus ſeruari ſolet dumtaxat vbi
8 proceditur in vim obligationis † Cameralis, nè nimis properè ad cenſuras procedatur, in quibus terminis loquitur *deciſ. 103.*

poſt

post Zach. de oblig. Camer. secus autem in diuersis † iudicijs, vt hic, *Rot. decis. 395. nu. 11. vers. attamen par. 5. recent.* adhuc aduerterunt DD. quod iste terminus seruatus fuit per 10 æquipollens † dum in eadem citatione apposita fuit alia clausula, & decretum quodcumque opportunum fieri, & Iudex relaxauit mandatum cum termino, nisi infra 11 octo, quare cum in termino † *decerni* concedantur solùm tres dies, dum Honuphrius obtinuit eandem, immo maiorem dilationem conqueri non potest, nihil enim re- 12 fert, † an tempus præcedat, vel subsequatur, *Cranet. in respons. pro Genero num. 263.* & 13 dum habetur effectum † non est attendendus modus citationis, *Grat. discept. 797. nu. 6. Rot. coram Buratt. dec. 118. num. 1.*

Accedit, quod Honuphrius spatio ferè integri quadrimestris fuit auditus ab A.C. & coram eo pluries, atque pluries citatus iura sua deduxit, imò in vna ex citationibus specificè fuit seruatus iste terminus, & deinde decretum in alia citatione interpositum, fuit intimatum, vtique remansit suppletus quilibet defectus non solum istius 14 simplicis, † & inutilis termini, sed etiam 15 principalis † citationis si adfuisset *Rota coram Manzanedo decis. 55. n. 6. & seq. Peuting. dec. 288. num. 8. in rec. decis. 521. num. 9. & 10. par. 4. tom. 3. & decis. 64. num. 15. par. 21.*

Et substulit omnem difficultatem Reformatio fa.me. Pauli V. in qua mandatur non 16 attendi nullitates in quocumque † Tribunali, nisi sint de tribus, qualis profectò ista dici non potest; non enim deficit citatio, sed simplex terminus, vel potius formali- 17 tas illius, † cuius omissio non potest causare nullitatem, *Rot. coram Eminentiss. Otthob. decis. 29. num. 19. & seqq.* Imò generaliter hoc Supremum Tribunal non attendit nullita- 18 tes circa relam iudiciariam, † quando nec fraus, nec læsio interuenerunt, vt fuit dictum *in Meleuitana Viridary 26. Iunij 1671. §. fin coram R.P.D. meo Emerix*, confirmata 22. *Iunij 1672. §. quia omnia, & 27. Ian. 1673. coram R.P.D. meo Taia.*

Reiectis nullitatibus clara visa fuit iustitia mandati; cùm de legato constet ex Testamento Cardoli, qui inter alia legauit Elisabethæ bona sibi relicta ab Andrea fratre præmortuo, consistentia in quarta parte stabilium pro indiuiso possessorum à quatuor fratribus de Cordulis, vt constat ex inuentario eorum bonorum facto ab eodemmet Cardulo, ibi -- *Per la quarta parte spettante alla bo. me. del Sig. Andrea*, ex quo etiam resultat identitas bonorum, super quibus fuit executum mãdatum de immittendo, illudque Honuphrius impugnare non valet, tùm quia fuit confectum cum eius mãdato procuræ, & ab eo in actis A.C. 19 exhibitum, & originaliter mihi † ostensum, tùm quia habet causam à Cardulo conficiente, estque illius hæres, *Rota coram Merlino decis. 34. num. 1.* ac etiam in executione facta in eisdem bonis pro dicta quarta parte.

Non attento allegato excessu ducto, ex quo plura ex bonis executatis sint subiecta fideicommissis antiquioribus à Quintiliano, & Iustiniano de Cardulis, vt prætenditur institutis, nam DD. omissa disputatione circa illorum existentiam, hoc vnũ in præsenti sufficere existimarunt, quod nempè illa non sunt adeò liquida, vt va- 20 leant immissionem retardare, † cùm deducantur ex pluribus coniecturis, quæ altiorem requirunt indaginem ad aliud iudicium reiciendam, vt in terminis legati *Cephal. cons. 645. nu. 18.* & firmauit *Rota coram Bichio dec. 612. num. 15. decis. 520. num. 1. vers. & tamen par. 1. diuers. decis. 36. num. 1. circa med. par. 1. dec. 225. n. 1. par. 12. rec.* & latissimè *in Bononien. dotis successionis, & legati 12. May 1669. §. responsio, coram R.P.D. meo Emerix.* Vlterius plures ex dictis fideicommissis competunt detractiones, ex illo enim Quintiliani detrahenda est legitima, creditum dotale Matris, & Auiæ, aliaque debita soluta de proprio ab hæredibus grauatis, ex illo verò Iustiniani vltra Trebellianicam sunt detrahenda scuta quinquaginta, quæ sibi reseruauit ad ef- 21 fectum testandi, & liberè disponendi, † ista enim eo defuncto non potuerunt in donationem comprehendi, sed hæredibus debentur, *Rota decis. 510. nu. 23. coram Bich. decis. 476. num. 6. par. 13. & decis. 13. num. 1. & seqq. par. 14. rec.* & tandem deficit probatio identitatis bonorum, quæ iustificata non dicitur ex simplicibus fidibus lite pendente, & sine citatione partis extortis, in quibus nec quidquam specificè concluditur, potissimum cùm demonstrationes confinium nõ concordent, imò ex eisdem fidibus magis excluditur identitas clara, quæ in præsenti requireretur, cùm generale sit, quod nisi fideicommissa sint literalia, & liquida, nihilque sit detrahendum, & constet de clara 22 identitate bonorum † nunquam retardatur immissio, vel denegatur manutentio, *Rota coram Dunozet. iun. dec. 767. nu. 3. & seqq. coram Eminentiss. Otthob. dec. 198. num. 3. & 4.* & alibi passim.

Insuper ex abundanti animaduerterunt DD. Cardolum Testatorem voluisse, quod Elisabetha consequeretur legata sine vllo onere, immò expressè legauit omnem partem, quæ ad Andream spectabat, etiam ratione hæreditatis, & donationis Iustiniani, & Quintiliani, quare etiamsi tractu temporis posset iustificari existẽtia fideicommissi, & bonorum identitas, tamen non ideò, posset Honuphrius hæres Cardoli sub hoc pretextu controuertere consignationem legati, aut illam iam factam retractare, cum Te- 23 stator benè potuerit legare ipsa bona, † quæ & alio iure spectarent ad hæredem, *L. vnum ex familia 69. §. si rem ff. de legat. 2. Rot. dec. 407. per tot. coram Pen. & in Romana Primogenitura de Bubalo 23. Ianuarij 1672. §. tertio demum, coram R.P.D. meo Emerix, confirmata 6. Februarij 1673. §. quia denuò vers. præterquam quod coram R. P. D. meo Vicecomite*; Non attenta

respon-

reſponſione, quod idem Teſtator reliquerit ſolùm iura ſpectantia in bonis legatis Andreæ, quodque noluerit hæredes teneri ad manutentionem legati, quoniam primum obiectum clarè tollitur, ex quo Teſtator expreſsè reliquit partem, & iura ſpe-
24 ctantia ad Andream in dictis bonis, † & propterea iura ſtant ampliatiuè, vt ex ſe patet; Secundum verò pariter tollitur, quia diſpoſitio relata ab informantibus pro Honuphrio loquitur de legato quadraginta locorum Montium facto fauore Patrum S. Franciſci Natniæ, pro cuius manutentione, nec bona legata Eliſabethæ, nec alia Teſtator voluit teneri, vt clarè legitur in particula teſtamenti fideliter relata à Scribentibus pro Eliſabetha.

Quo verò ad alia bona, ſuper quibus adhuc mandatum A.C. non fuit executum, DD. noluerunt illius executionem decer-
25 nere† ſequentes inconcuſſum ſtylum huius Tribunalis non procedendi executiuè in cauſis legatorum, vt coram *Buratt. dec. 208. num. 3. & in Fauentina legati 2. Martij 1665. coram R.P.D. meo Taia*, cùm tamen ex prædictis conſtet de bono iure Eliſabethæ, illi ad dicta bona decreuerunt immiſſionem, provt Rota ſolet ex remedio Saluiani in-
26 terdicti† inter alias actiones legatario competenti, *Dunozet. deciſ. 792. num. 10. & ſeq. & deciſ. 152. num. 1. & ſeqq. par. 15. rec.* vbi concordantes.

Et ita, vtraque parte informante, reſolutum fuit.

Hæc, & altera immediata deciſio amba emanarunt in eadem cauſa, licèt diuerſis articulis.

R. P. D. CALATA IV.

Narnien. Legati ſuper creditis.

Lunæ 1. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Plura ab hac Deciſione complecti patet ex eodem titulo cauſæ, quæ quia in additione hæreditatis conſtunt, in illius inuentario, præſcriptione, ſeù magis præſumpta à Statuto ſolutione, hærede impugnante factum ſui auctoris defuncti, & demum ſuper alimentis alteri præſtitis, quatenùs nempè illa cenſeantur donata, vel ſubminiſtrata animo repetendi, ac etiam de taxatione eorum, ideò hæc omnia ab eadem Deciſione, & ſequenti Summario videnda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Iura legata, etiam ſine alia ceſſione tranſeunt in legatarium, itaut ſtatim ipſe agere poſſit.*

2 *Frater acquirens cenſum paſſiuum pro ſe, & fratribus, habet repetitionem tàm ſortis, quàm fructuum pro eis ſolutorum.*

3 *Inuentarium confectum à fratre non ſuffragatur alteri fratri, niſi illud ratificet infra tempus à lege præſcriptum.*

4 *Inuentarium non impedit relaxationem mandati contra bona hereditaria.*

5 *Hæreditaria qualitas probatur, ſi quis ſe nominauit hæredem in monitorio, vel alio actu iudiciario.*

6 *Enunciatiua Notarij non valet inducere qualitatem hæreditariam.*

7 *Enunciatiua ſi fuerit iuſtificata, plenè probat.*

8 *Aditio hæreditatis probatur ex poſſeſſione bonorum hæreditariorum, ſi de alio titulo non doceatur.*

9 *Frater poſſidens bona fratris illius hæres eſſe præſumitur.*

10 *Poſſidens bona hæreditaria, præſumitur hæres, etiamſi fideicommiſſarium ſe eſſe prætendat, dum non docet illa de manu hæredis, vel Iudicis accepiſſe.*

11 *Præſcriptio non completa contra creditorem, non currit contra illius hæredem non informatum.*

12 *Cenſus cum iuramento contractus non præſcribitur triginta annis, ſed quadraginta ſunt neceſſarij.*

13 *Præſcriptio in præſumpta ſolutione fundata, non habet locum in eo, qui negat debitum, vel illud non deberi prætendit.*

14 *Reſtitutio in integrum datur aduerſus præſcriptionem in præſumpta ſolutione à Statuto fundatam.*

15 *Enunciatiua, & confeſſio à Teſtatore in eius teſtamento facta, non poteſt impugnari ab illius hærede.*

16 *Hæres ſicuti impugnare non poteſt confeſſionem, vel enunciatiuam defuncti, ita & nec minus facere poteſt, qui ab eo cauſam habet.*

17 *In Alimentis præſtitis perſona diuiti ſemper præſumitur animus repetendi, non autem donandi.*

18 *Alimenta ſemper repeti poſſunt, vbi conſtat de animo repetendi, & reſpectiuè illa reſtituendi.*

19 *Alimenta fuiſſe præſtita animo repetendi, & reſtituendi ex enunciatiua Teſtatoris probatur.*

20 *Alimenta vt repeti poſſint, quatenùs à principio ſit neceſſaria ſuper eis proteſtatio, & n. anteced. & ſeqq.*

21 *Alimenta fuiſſe donata probare tenetur, qui hoc allegat, & prætendit.*

23 *Alimenta perſonarum nobilium ſimul conuiuentium taxata ſunt ad rationem ſcutorũ octo pro quolibet menſe.*

24 *Alimentorum taxatio arbitrio iudicantium relinquitur, qui tamen illorum circumſtantias conſiderare debent.*

25 *Dictio, circiter, ſolet aliquid addere, vel minuere, & n. ſeq.*

26 *Alimenta expreſſa per decem, & octo annos cum dictione, circiter, reducta ſunt ad ſexdecimannos.*

DECISIO DCCXVII.

LEGAVIT Cardolus de Cardolis Eliſabethæ pariter de Cardolis vxori vniuerſam hæreditatem Andreæ fratris ſibi delatam; cumque illa pro conſecutione legati mandatum de immittendo ad bona ſta-

bilia

bilia obtinuerit, & quoad iura in dicto legato comprehensa idem A.C. mandauerit ea haberi pro cessis, quamuis etiam de iure absque alia cessione recta via transeant in
1 legatarium, † itàvt statim ipse agere possit, *Olea de cessione iur. tract. tit.4. Miscel.num.3.* & firmatum fuit *in Romana legati* 10. *Februarij proximè prateriti coram me*. Hinc deuoluta per appellationem causa ad Rotam, mihiq; commissa, dedi dubium, An constaret de creditis, & pro qua summa contra Honuphrium tàm nomine proprio, quàm hæreditario, quod iuxtà modum infra exprimendum DD. resoluerunt.

Et sanè tria proponebantur credita citra præiudicium aliorum, quorum liquidationem DD. Elisabethæ reseruarunt, nempè tres census impositi per Quintilianum authorem Honuphrij, Andreæ, Hyacinthi, & Cardoli fratrum, quos omnes ipse Andreas de propriis pecuniis redemit, vel acquisiuit, secundò, dos scutorum trium millium, quam integram persoluit Andreas Franciscæ Mariæ communi sorori, quamuis ab omnibus fratribus promissa fuisset, & tertiò, alimenta, quæ spatio 18. annorum circiter Andreas præstitit Hyacintho in Vrbe.

Quoad census DD. responderunt constare de credito Elisabethæ pro duabus ex quatuor ratis spectantibus ad ipsum Honuphrium, & Hyacinthum, cuius ille est hæres, quoad ius exigendi fructus duorum ex illis, altero in sorte scutorum 300. altero scutorum 200. non autem quoad sortem, quæ irrepetibilis est, cùm constet de solutione facta ab Andrea, & de cessione ab ipsa reportata translatiuè, & non extinctiuè, quo verò ad alterum scutorum 50. in sorte, cùm fuerit acquisitus ab eodē Andrea pro
2 se, & fratribus † competit pro eisdem ratis repetitio fructuum per ipsum solutorum, & sortis vtili actione negotiorum gestorum *tot.tit.ff.& C.de negot.gest.*

Non obstante, quod Honuphrius sit hæres Quintiliani cum beneficio legis, & inuentarij, & ideò pro quarta parte non teneatur de proprio, quo verò ad aliam quartam partem Hyacinthi, ipse nec ad istos census, nec ad alia credita, de quibus infra teneatur, cùm non sit illius hæres. Siquidem respectu portionis ad Honuphriū spectantis aduerterunt DD, illum non iustificare se adiuisse hæreditatem cū beneficio legis, & inuentarij, & illud, quod fuit exhibitum tanquam factum à Cardulo, vti procuratore Vrsulæ sororis post 20. annos ab obitu dicti Quintiliani prodesse non potest
3 Honuphrio, † qui non docet illud intra tempus à lege præscriptum ratificasse, *Escobar.de ratiocin.cap.9.num.22.* & in his terminis præcisis *Rot decis.120.nn.21. & 22.par.15. rec.* Et in omnem casum cùm hodie Elisabetha non instet pro mandato contra personam,
4 & bona propria dicti Honuphrij, † vtique beneficium inuentarij excludere non potest credita contra hæreditatem debitoris?

Respectu verò portionis ex persona Hyacinthi iustificatum fuit in facto Honuphriū esse illius hæredem, † cùm talem se profes-
5 sus fuerit in monitorio cum inhibitione, quod suscepit ab A.C. in puncto *Rot.dec.169. num.1.§.non obstat, vers.quia de aditione par.15. recent.* & quamuis pro parte Honuphrij opponeretur dictum monitorium continere
6 simplicem enunciatiuam Notarij, † quæ nō valet inducere qualitatem hæreditariam, iuxtà *decisionem Baratt. decis.145.* & alias allegatas, nihilominus aduerterunt DD. nos versari in casu diuerso, non solùm enim Honuphrius enunciauit se hæredem in monitorio præfato, sed etiam allegauit possidere omnia illius bona, quod certè non fuit enunciatiua Notarij, potissimum quia Honuphrius illo vsus fuit, cùm fecerit præsentare Bernardo Planecto marito Elisabethæ.

Et remouetur omnis difficultas ex eo,
7 quod talis enunciatiua iustificatur, † cùm re vera Honuphrius possideat bona hæreditaria Hyacinthi eius fratris, vt deponunt testes ad instantiam ipsius Honuphrij producti, ibi -- *Quale possessioni sono sempre state de Signori Cardoli, & hoggi del Sig. Honofrio*, & magis specificè Ioannes q. Gentilis alter ex dictis testibus, à quo alij declarantur, ibi -- *Hè veduto più volte esso Sig. Honofrio, e quelli de Cardoli in dette possessioni, & essi erano tenuti per veri Padroni, e di presente è tenuto detto Sig. Onòfrio*, ex tali enim possessione
8 benè probatur aditio, † dum non docetur de alio titulo, latè *Mantic.de coniect. vlt.vol. lib.22.tit.12.num.3. Gregor.decis 98.nn.1. Millin.decis.44. & 231. vtrobique num.1.* maximè cùm vti frater sit in gradu successibili ab
9 intestato, † ex quo etiam censetur possidere titulo hæreditario, vt in terminis firmauit *Rot.decis.839.num.6. & 7. coram Dunozet. iun.*

Neque pro alio titulo possessionis dictorum bonorum eidem Honuphrio suffragari valent prætensa fideicommissa Quintiliani, & Iustiniani, quia vltrà alias responsiones datas in altera decisione super manutentione, constans est, quod fideicommissarius non potest ingredi possessionem propria authoritate, nec pro parte Honuphrij iustificatur illam habuisse vel de manu hæ-
10 redis, vel authoritate Iudicis, † vtique remanet firma præsumptio, quod possideat vti hæres, vt in his terminis notarunt *Roman.cons.247.num.4. vers. est igitur videndum, ibique Add. lit.D.* plures cumulat, *Adden. ad Gregor.decis.98.num.7.in fin.* & latè *Rot.coram Millin.dd.decis.44.num.6.& seq. dec.231.nn.2. & seqq.& dec.405.num.4.* præcipuè stante dicta confessione emissa in monitorio, quæ de per se probat vt supra.

Istosque fructus deberi dixerunt DD. nō solùm à 29. annis infra, sed vsque ab initio acquisitionis factę ab Andrea de anno 1638. tùm quia hæc præscriptio viuente Andrea
11 non fuit completa, † & post eius obitum

con-

contra hæredem non informatum currere non potuit *Rota decis.* 142. *num.* 15 *coram Eminentiss. Otthobono*, & *in Vrbenetana Relenationis Indemnitatis* 30. *Ianuarij* 1673. §. *Altera coram Reuerendiss. D. meo Decano*; tùm quia sumus
12 in contractibus iuratis, † in quibus requiritur præscriptio quadraginta annorum, vt in his terminis plur.bus relatis dixit *Rota decis.* 725. *num.* 21. *coram Dunoz. Iun.* vt in *recen. decis.* 373. *num.* 11. *par.* 9.

Dixerunt pariter pro eisdem ratis constare de credito dotis, cùm illa iustificetur interpè soluta ab Andrea, cuius personam modò representat Elisabetha, quæ solutio non fuit controuersa ab Honuphrio, sed ipse solùm allegabat, quod idem Andreas postea exegit non modicam illius partem post obitum Franciscæ ab eius debitoribus, quod tamen non obstat, quia vltra quod talis exceptio non fuit iustificata ex copijs simplicibus, & alijs extraiudicialibus attestationibus, adhuc tolli visa fuit difficultas, cùm illa non exegerit vti creditor dotis solutæ, & sic in extinctionem ipsius crediti, sed vti hæres eiusdem Franciscæ, cuius hæreditatē reliqui fratres, vel repudiarunt, vel simplicitèr renunciarunt, Sum. responsionis Elisabethæ *n.* 2. & ideò hac exactione nō obstante adhuc remansit creditor dotis eodē modo, quo si alter extraneus fuisset institutus hæres, qui si dotē recuperasset, non ideò exclusus remansisset Andreas à repetitione dotis contra fratres pro eorum rata.

Nec visa fuit obstare quoad hoc creditū, & aliud alimentorum, de quo infra, allegata præscriptio Statuti Vrbis 16. annorum, quia talis annorum lapsus non probatur, & probatus non releuaret, dum Honuphrius allegando exactionem dotis, quæ tamen non obstat, vt supra, & alimenta non
13 esse restituenda, provt pariter infra, †excluditur præsumpta solutio, in qua se fundat Statutum, itàvt illo iuuari non possit, vt in his terminis *Rota decis.* 50. *num.* 10. & *seqq. coram Bichio*. Et in omnem casum aduersus talem præsumptam solutionem, & præscri-
14 ptionem † daretur restitutio in integrum, *Add. ad Buratt. decis.* 98. *num.* 7. *Rota coram Gregor. decis* 425. *num.* 10. & 11. & alibi passim.

Tandem dixerunt constare de credito quoad alimenta, quorum præstatio, nec ab informantibus pro Honuphrio negatur, & probata remanet ex enunciatiua ipsius Andreæ emissa in testamento, quam Honu-
15 phrius impugnare non valet, † tùm quia est illius legatarius, *Natta cons.* 330. *num.* 2. *Curt. iun. cons.* 55. *num.* 11. *Cephal. cons* 386. *n.* 31. *Rota in Romana de Gabriellis* 12. *Nouemb.* 1603. *in principio coram Orano*, tùm & fortiùs, quia ipse est hæres Cardoli, qui fuit hæres Andreæ, quare sicuti hanc confessionem im-
16 pugnare non valuisset Cardolus, † ita nec Honuphrius, qui ab eo causam habet *Rota decis.* 265. *num.* 3. *par.* 1. *rec. coram Dunozetto sen. decis.* 124. *num.* 18. & *decis.* 135. *num.* 8. *Coccin. decis.* 409. *num.* 2. & latè *in Romana Primogenitura de Bubalo* 6. *Februarij* 1676. §. *quia demùm vers. & cùm. coram R. P. D. meo Viceconite*.

Et quamuis disputent DD. an alimenta præstita à fratre fratri præsumantur donata, tamen Domini agnouerunt hanc quæstionem dirimi ex facto, & primò quia regula procederet si frater alitus esset pauper, dum tunc intraret consideratiò pietatis, cuius intuitu DD. dicunt alimenta præsumi donata; Secus autem quando alitus est diues, provt hic, vt iustificatur ex pingue inuentario bonorum possessorum à Hyacintho
17 cum alijs eius fratribus, † tunc enim quia frater non tenetur alere fratrem, si alit gerendo vtile illius negotium, semper in dubio præsumitur animus repetendi, & non donandi, vt eruditè, & benè in his terminis, *Matth. Colerius de aliment lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 34. *Petr. de Vbald. de duobus fratr. par.* 6. *in quarta fallentia circa med. num.* 24. *inter tract. generales tom.* 6. *par.* 1. *fol. mihi* 152.

Secundò, quia semper alimēta repeti pos-
18 sunt, vbi cōstat de animo † repetendi in prestante, & restituendi in recipiente, vt ex *l. Herennius ff. de neg. gest. Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 12. *num.* 27. De his autem benè constat ex testamento Andreæ, qui expressè declarauit habuisse animum repetendi, & Hyacinthum
19 obtuliſſe illorum refectionem, † & hanc enunciatiuam impugnare nō potest Honuphrius hęres Cardoli hæredis ipsius Andreę ex supra allegatis; Et quamuis replicetur, quod protestatio repetendi debeat vsque ab-
20 initio fieri, † nihilominus aduerterunt DD. quod in hoc casu nō fuit necesse talem protestationem, huiusmodi enim enunciatiuam ab Andrea factam controuertere non potest Honuphrius ex prædictis. Et vlteriùs cùm præsumptio sit pro exclusione do-
21 nationis, † qui contrarium prætendit, debet id concludenter probare, vt in specie respondendo huic obiecto aduertit *Petr. de*
22 *Vbald. vbi supra, vers. vnde in dubio*, † vbi in specie, quod non est necesse, quod fiat protestatio à principio, sed qui contrarium prætendit, probare tenetur.

Hæc autem alimenta taxarunt DD. ad menstrua scuta octo, sic ipsis suadente qua-
23 litate personarum, licèt † nobilium, tamen simul conuiuentium, aliisque circumstan-
24 tijs, † iuxtà quas in hac materia solet moueri animus iudicantium, à quorum religione, & arbitrio pendet, ad firmata per *Rot. dec.* 51. *n.* 1. *coram Reuerendiss Ninut.* Cum-
25 que Andreas † in testamento expressent tempus decem, & octo annorum *circitèr*, DD. attenta hac dictione, quæ solet aliquid addere, vel minuere, iuxtà iudicantium arbitrium, ex latè traditis per *Menoch.*
26 *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 46. *num.* 3. & *seqq.* † benignè agendo dictum tempus ad sedecim annos reduxerunt,

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Hæc, & altera immediata decisio ambæ manarunt in eadem causa, licèt diuersis articulis.

R. P. D. EMERIX.

Barchinonen. Parochialis.

Luna 1. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Probatio iuriſpatronatus in hac Deciſione tractatur, eamq; in Decano Capituli, quia nõ dicitur de vſurpatione ſuſpectus, verificari deciditur, vel per centenariam, vel quadragenariam cum fama, quamuis præſentationes intermediæ non adducerentur, quia probatis extremis illæ tanquã mediæ præſumuntur, quoties, vt hic, non apparet de ſtatu inter ipſas contrario.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum, iuxtà vulgatam* deciſ. Caputaquenſis.
2 *Beneficium de iurepatronatus adiudicatur legitimè prouiſo, de cuius requiſitis plenè conſtat.*
3 *Ius præſentandi probatur tàm ex præſentationibus, quàm ex conſenſu patronorum.*
4 *Iuſpatronatus inter perſonas non ſuſpectas, æquè probatur centenaria, ac quadragenaria cum fama.*
5 *Ius præſentandi non probatur ex libro Capituli, maximè de alteratione ſuſpecto, & quando ſic num. ſeq.*
6 *Adminiculum facit liber Capituli, etiamſi ſit de alteratione ſuſpectus.*
7 *Inſtitutio beneficij cùm perneceſsè præſentationem ſupponat, plenè probat iuſpatronatus.*
8 *Extremis probatis media præſumuntur, dum non apparet de ſtatu intermedio contrario.*
9 *Vacationes beneficij ſucceſſæ in menſibus reſeruatis, vel per reſignationem in Curia Patrono non præiudicant.*

DECISIO DCCXVIII.

PLACVIT Dominis confirmare ſententiam Rotalem, qua pronunciatum fuit Parochialem, de qua agitur adiudicandam eſſe Ioſepho, vti legitimè præſentato à Decano Eccleſiæ Barchinonenſis, ad quẽ ius præſentandi, vt infra pertinere dignoſcitur, quia illius validitas † reſultat ex reuolutione actorum, ex qua apparet ſeruata fuiſſe omnia de iure, & ſtylo ſeruanda, iuxtà vulgatam *deciſionem Caputaquenſis* 260. *par.* 2. & iuſtitiam in reliquis benè adſtruunt vacatio, idoneitas Ioſephi, illiuſque præſentatio intra legitima tempora, † quibus concurrentibus de plano intrat adiudicatio, ad Textum in *canon. Monaſterium, & canon. decernimus* 16. *quæſt.* 7. *& in capit. Bertoldus, vbi Abbas num.* 12. *de ſentent. & re iudicat. Rota deciſ.* 337. *num. primo, par.* 2. cum aliis adductis *in deciſ.* 330 *num.* 3. *par.* 9. *tom.* 2. *recent.*

Dè iure autem præſentandi rurſus ſufficienter conſtare exiſtimabant Domini, ex quampluribus inſtitutionibus, † modo ad præſentationem, modo de conſenſu dicti Decani factis ab anno 1307. vſque ad annum 1619. per Ordinarios pro tempore, quæ fuerunt relatæ particulariter in Summariis, & in deciſione coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite, & ex quibus dum non agitur inter perſonas ſuſpectas exuberans habetur probatio † iuriſpatronatus, pro qua vel centenaria ſeries præſentationum, & inſtitutionum, vel quadragenaria cum fama ſufficit, vt præter *Gonzalez, Vintanum*, & alios in dicta deciſione Reuerendi Patris Domini mei Vicecomitis ſub die 28. Iunij anni proximè præteriti adductos, dixit *Rota coram Merlino deciſ.* 407. *num.* 8. *cum ſequentibus, & deciſ.* 850. *per totam, coram Manzanedo deciſ.* 638. *num.* 1. *&* 4. *& deciſ.* 737. *num.* 1 *&* 2. *coram Peutingerio deciſ.* 146. *num.* 1. *cum ſequentibus, & coram bonæ memoriæ Bichio deciſ.* 118. *num. primo, & ſecundo, & deciſ.* 382. aliaſque ſæpiſſimè.

Non obſtantibus, quæ aduerſus huiuſmodi probationem replicata fuerũt, quia omnibus ſatisfecit mox laudata deciſio Reuerendi Patri Domini mei Vicecomitis, & pleniùs etiam informantes pro Ioſepho; Quatenùs enim iterum opponebatur præſentationes non iuſtificari ex notulis extractis ex libro Capituli, † & in parte etiam ſuſpectis de alteratione, ad notata per *Alexandrum in Authent. ſi quis in aliquo C. de edend.* cum aliis relatis *in Tarraconen. Prioratus ſub die* 16 *Februarij* 1674. *coram me.* Reſponſum fuit illas notulas non tàm adduci pro probatione, † quam adminiculo, illamque plenè deſumi ex publicis inſtrumentis inſtitutionum, † quæ cùm perneceſsè ante ſe præſentationem expoſcant, ſufficientem inducunt illius præſumptionem, *Falin. in capit. poſt ceſſionem num.* 13. *verſ. quid autem de probat. & in capit ſicut num.* 36. *de ſentent. & re iudicat. Menoch. de præſumption. lib.* 3. *præſumpt.* 36. *num.* 4. *Rot. dec.* 545. *num.* 2 *par.* 1. *diuerſor. Buratt. deciſ.* 172. *numer.* 2. *&* 3. cum aliis in ſæpè dicta deciſione Reuerendi Patris Domini mei Vicecomitis allegatis.

Quatenùs verò addebatur non oſtendi omnes inſtitutiones fuiſſe effectũ ſortitas, denuò replicabatur probatis extremis primarum, & poſtremarum, de quibus benè conſtat † media præſumi, dum non apparet de vllo ſtatu contrario intermedio, vt pluries firmauit *Rota*, & ſignanter coram *Dunozzetto innior. deciſ.* 809 *num.* 2. *coram Zarate deciſ.* 23. *num.* 15. *& deciſ.* 509. *nu.* 19. *&* 38. *par.* 14. *recent.*

Neque releuare, quod non afferantur præſentationes ab anno 1619. vſque ad vltimam vacationem, quia cùm ab inde citra vacationes contigerint vel in menſibus reſeruatis, vel per reſignationem in Curia, prouiſiones † ex huiuſmodi cauſa factæ Patrono non præiudicant, *Rota coram Bichio dicta deciſ.* 118. *num.* 24. *& in recentior. dec.* 245. *numer.* 35. *& ſequen. par.* 9. *& in Bononien. Beneficij*

Relicq 23. *Ianuarij* 1675. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Denique non subsistit, quod præsentatio Iosephi fuerit facta à Procuratore Decani absque mandato procuræ exhibito coràm Ordinario, quia contrarium constat ex instrumentis publicis relatis in Summario sub die 15. Maij proximè præteriti *num.* 4. & 5.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio habetur impressa supra in hoc eodem tomo secundo, vbi est in ordine 576.

R. P. D. RONDININO.

Dertusen. Canonicatus, & Cameratus.

Lunæ 1. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Impetratum erat beneficiũ viuentis, & adhuc subrogatio gratiosa fuerat in illo concessa, cuius tamen executio denegatur, nõ solùm quia probatus non erat valor expressus, verum etiam quia eadè subrogatio sine particulari derogatione regulæ Cancell. 29. subsistineri non poterat; Plura igitur de multiplici subrogationum genere in præsenti Decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatio gratiosa si principaliter conceditur de per se, de per se pariter expediuntur litera particulares.*

2 *Gratiosè subrogatus, qua iustificare teneatur, vt immissionem obtineat triplici distinctione resoluitur, & nu. seqq.*

3 *Beneficium litigiosum reseruatum, vel affectum à vemine prater Papa prouideri potest.*

4 *Ordinarius, & alij inferiores collatores lite, reseruatione, vel accessione cessantibus, possunt beneficia conferre.*

5 *Subrogatus gratiosa quando assumat naturam alterius ordinaria prouisionis, vel non, & n. seqq.*

6 *Subrogatio gratiosa si ex corpore, vel ex clausulis generalibus supplicationis gratia principalis desumitur, litera expediuntur postea de per se, & ad partes.*

7 *Gratiosa subrogationis litera vbicumque non agitur de concursu prouisi ab Ordinario, non requirunt vera collationis iustificationem.*

9 *Subrogatio gratiosa expedita ex solis clausulis generalibus gratia principalis, sine alijs literis ipsius subrogationis, requiris iustificationem narratorum in gratia, & nu.* 11.

10 *Gratia subrogationis ad partes non expedita, tanquam accessoria ad gratiam principalem, illius sortitur naturam.*

11 *Executio subrogationis gratiosa, cuius nouæ non expediuntur litera non conceditur, nisi prius iustificatis narratis in gratia principali.*

12 *Rescripta omnia habent in ventre tacitam conditionem, si preces veritati nitantur.*

13 *Exequutio literarum Apostolicarum subrogationis gratiosa nullam aliam narratiuã vltra gratiam principalem continentis, nullam pariter iustificationem requirit.*

14 *Subrogationes gratiosa cùm multipliciter concedi, & expediri consueuerint, quam habeant proinde distinctionem inter se, & sup. num.* 1. *& per tot.*

15 *Subrogatio gratiosa obtenta ob non residentiam alterius prouisi, indiget verificationem valoris, aliorumque narratorum, sine quibus exequutioni non demandatur, & n. seqq.*

16 *Beneficia Hispalensia si fuerunt collata à Papa, exide resultat, quod excedant ducatos viginti-quatuor, & quare n. seq.*

17 *Nuntius Hispaniarum confert beneficia non excedentia ducatos vigintiquatuor.*

18 *Impetratio beneficij viuentis est omni iure prohibita.*

19 *Subrogatio gratiosa beneficij viuentis obtineri nõ potest, nec etiam per delictum, & quando sup. num.* 18.

DECISIO DCCXIX.

GRATIOSA subrogatio ad Beneficiũ litigiosum reseruatum, vel affectum, in qua Papa vtitur verbo *subrogamus*, neque mandat exequutori, vt subroget, quo casu rigorosa subrogatio dicitur, tripliciter concedi consueuit.

Primò scilicet, quando conceditur de
1 per se in particulari supplicatione, † & pariter de per se, & principaliter expeditur per literas particulares, & tunc subrogato da-
2 tur immissio † tribus dumtaxat iustificatis, Clericatu nempè proprio, possessione Prædecessoris de tempore mortis, & lite, si de litigioso, reseruatione autem, vel affectione, si de litigioso, vel affecto subrogatio facta sit, quia hoc casu nulli fit iniuria, cùm
3 de litigioso, reseruato, vel affecto † beneficio, nemo præter Papam prouidere possit, quod non est, lite, reseruatione, vel affe-
4 ctione, cessantibus quia istis † seclusis, cùm non prohibeantur Ordinarij, vel alij inferiores Collatores beneficia conferre, debet proinde subrogatus omnia narrata iustifica-
5 re, non secus ac narrata in alia † prouisione, cuius naturam in isto casu subrogatio assumeret per ea, quæ in proposito deducunt *Vitalin. in Clementin.* 1. *num.* 41. *vt lit. penden. Gonzal. ad Reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *probem. sub num.* 210. *& seqq. Marescott. variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 54. *& seqq. Lotter. de re benef. lib.* 2. *quæst.* 20. *num.* 189. *&* 212. *& lib.* 3. *qu.* 13. *num.* 31. *Argel. de legitim. contradict. quæst.* 15. *ex num.* 113. *Molphes. in summa tract.* 6. *cap.* 10. *numer.* 36. & articulo magistraliter discusso, explicauit *Rota in illa Burgen. de Pancerno coram Gyptio*, quæ habetur impressa apud *Marchesan. de commiss. par.* 1. *pag.* 346. *&* 381. *Pœnia decis.* 836. *per totam impress. Lugdunen. Burat. decis.* 769. *nu.* 1. *Bich. dec.* 405. *nu.* 1. *& seqq.*

Secundo modo gratiosa subrogatio expeditur, quando ex corpore, vel clausulis generalibus supplicationis signatæ super
6 gratia principali desumitur, † atque illius literæ expediuntur postea de per se, & ad partes, siuè tempore expeditionis, literarū gratiæ principalis, siuè longè post, & tunc pariter iustificatis iisdem tribus requisitis,
7 quemadmodum in superiori casu † dictum est, subrogato datur immissio, cùm in hoc quoque casu agatur de exequutione literarum particularium solius †
8 subrogationis, quæ vbicumq; non agitur de concursu prouisi ab Ordinario, vt dictum est, non requirunt veræ collationis iustificationem, cum constet de voluntate Papæ, qui voluit prouidere, dummodò ad se prouisio spectaret, provt loquuntur *Marescott. variar. resolut. lib. 2. d. cap. 1. sub num. 56. & iuxtà decisiones Coccini, Lancellotti, & Paniæ*, quas allegat *Argel. de legitim. contradict. d quæst. 15. num. 124. Marchesan. de commiss. par. 1. pag. 335. num. 191. iuxtà decisionem Asturicen. coram eodem Lancellotto*, de qua apud eundem *Marchesan. par. 1. pag. 375. num. 1. & 3. Modern. Venusinus de benef. discurs. 73. num. 53. & 54. Rot. coram Pania dicta decis. 836. num. 7.* & in eius confirmatoria *decis. 901. in princ. coram eodem Pania impress. Lugdunen. repetita apud Garz. de benef. par. 6. cap. 4. ex num. 33. Buratt. decis. 36. in princ. Bich d. decis. 405. ex num. 1. & in recent. par. 13. decis. 322. sub num. 14.*

Tertio modo eadē subrogatio expeditur ex solis clausulis generalibus gratiæ prin-
9 cipalis, in qua continetur, † nullis aliis literis ipsius subrogationis expeditis, & tunc iustificatio narratorum in gratia principali requiritur, quia gratia subrogationis ad
10 partes non expedita, † sed ad principalem gratiam consequens reputatur pro accessoria, illiusque naturam sortitur, ex regula
11 Textus *in cap. Accessorium de reg. iur. in 6.* † ad cuius proinde exequutionem procedi non potest, non iustificatis narratis in gratia principali, cui subrogatio adiicitur, & quæ
12 ex natura omnium rescriptorum † habet in ventre tacitam conditionem, si narrata veritati nitantur, de qua *in cap. 2. de rescript.* quod non est in aliis duobus casibus, in quibus cùm agatur de exequutione literarum particularium ipsius †
13 subrogationis, nullam aliam narratiuam continentium, nulla alia iustificatio proinde requiritur, vt articulo ad partes examinato, concludunt *Adden. ad Greg. XV. decis. 193. lit. A. Lotter. de re benef. lib. 2. d. quæst. 20. ex num. 202. & lib. 3. dicta quæst. 13. ex num. 35. Spad. cons. 58. num. 5. vol. 2.* cum aliis latè deductis *per Reuerendiss. Cauen. de execut. liter. Apostolic. cap. 16. num. 20. & seqq. Rota coram Pania decis. 806. num. 2. & 3. impress. Lugdunen. & in recent. par. 10. decis. 109. num. 13.*

Et tunc demùm quando est facta iustificatio omnium narratorum, subrogatio in articulo exequutionis suam prærogatiuam retinebit, perinde ac si ad partes forent literæ expeditæ, quo casu procedunt authoritates adductæ à Scribentibus pro Iosepho impetrante, vt nullum sit discrimen inter subrogationem independenter expeditam, aut desumptam ex clausulis generalibus principalis gratiæ, & ad partes postea expe-
14 ditam, † & inter illam, quæ in ipsa gratia principali continentur, iuxtà *decis. 401. n. 1. par. 2. recent.* cum concordan. provt in præcisis terminis distinguendo explicant post alios *Lotter. de re benef. lib. 2. d. quæst. 20. nu. 205. & 206. & lib. 3. & d. quæst. 13. num. 36. Reuerendiss. Cauen. de execut. liter. Apostolic. dicto cap. 16. num. 22.*

His positis, cùm Ioseph Miralpeix Cameratiam controuersam obtinuerit à Sanctissimo, tanquam deuolutam ob non residentiam Saluatoris Prugnonosæ, atque non expediuerit literas ad partes suæ subrogationis, quam solùm desumit à gratia principali, cui inest, illam proinde exequutioni demandandam non esse Domini dixe-
15 runt, † quia non iustificauit valorem Cameratiæ expressum per ascensum, & trium beneficiorum obtentorum narratum per non excessum, imò potius respectu illorum obtentorum excluditur iustificatio, quia
16 cùm Ioseph illa obtinuerit † à Dataria, vtique quodlibet ex eis, & multò magis improbabile est, quod omnia simul iuncta non excedant narratum valorem ducato-
17 rum 24. † quia aliàs fuissent collata à Reuerendissimo Nuntio Hispaniarum, qui confert beneficia non excedentia talem valorem iuxta suas facultates, de quibus apud *Garz. de benef. par. 5. cap. 1. lib. 1. num. 83. & seqq. Rot. rec. par. 3. dec. 512. num. 2. & par. 8. decis. 44. num. 28. & in Conchen. Beneficij 27. Nouembris 1671. coram me.*

Cæterùm fuit animaduersum, quod, licèt subrogatio fuisset expedita ad partes iuxtà primum, & secundum membrum distinctionis, adhuc non releuaret, quia non agitur de illa, quę conceditur per obitum
18 possessoris defuncti; † sed concessa ob crimen, & ad possessionem viuentis, cuius impetratio cum omni iure prohibeatur, ad *Text. in l fin C. de patt. & in canon. non furem, & canon sicut alterius 7. quæst. 1. & in cap. 1. & 2. de concess. Præben.* Intrat proindè vltima pars hodiernæ Regulæ 29. Cancellariæ de subro-
19 gandis Collitigantibus, † prohibentis subrogationem obtineri, atque obtentam irritantis in impetrationibus beneficiorum per priuationem, & amotionem ex quibusuis criminibus, & excessibus, etiamsi vsque ad definitiuam sententiam, quæ tamen in rem iudicatam non transierit, processum
20 foret, cui regulæ nisi † derogatum fuerit, subrogatio non valet, vt aduertunt *Rebuff. in praxi benef. super eadem reg. Glos. in princip. Cochier. ad reg. Cancellar. dicta reg. 29. de subrogan. num. 32. Amaydon. de styl. Datar. lib. 1. cap. 24. §. 1. ex num. 11.* cum aliis *per modern. Venusinum de benef. discurs. 50. num. 10. disc. 51. num. 9. & discurs. 53. num. 2. & per Reuerendiss. Cauen. de execut. literar. Apostolicar. dicto cap. 16.*

ex

ex num.182. Rot.diuerſ.par.2.deciſ.42. ex num.1. Greg.XV.deciſ.426.ex num.9. repetita *in recen. par.2.deciſ.261. Coccin.deciſ.1215. ſub num.19.* repetita *in rec.par.4.tom.2.dec.167.*

Et ita vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. VBAGO.

Praten. Parochialis.

Lunæ 1. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus æquè Canonicis, ac Beneficiatis ſpectare prætendebatur; verùm quia de ſola quaſi poſſeſſione præſentandi Canonicorum apparebat, ideò præſentatum ab illis inſtituendum eſſe deciditur, eo magis quia etiam de ipſorum pertinentia conſtiterat ex ſententia in iudicatum tranſacta, cui non obſtare viſæ ſunt Conſtitutiones capitulares in pluribus parificantes Canonicos cum Beneficiatis, quia cum de comprehenſione huiuſmodi caſus non doceretur, vel illas ad alia referri poſſe intelligitur, vel ſuper hoc clara, & aperta probatio afferri debuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio Beneficij præſentato debetur dicto de illius idoneitate, & vacatione.*
2 *Vacatio beneficij per obitum probatur, ſi vtraque pars ex eadem vacatione venit.*
3 *Præſentatio facta à Procuratore vigore mandati ſpecialis plenè probat.*
4 *Ordinarius pronuncians aliquem inſtituendum, vtique quod illum idoneum eſſe declarat.*
5 *Ordinarius præſumitur informatus de vita, moribus, doctrina, & alijs requiſitis ſuorum Dioeceſanorum.*
6 *Pertinentia iuriſpatronatus probatur ex ſententia in iudicatum tranſacta.*
7 *Res iudicata pro veritate habetur.*
8 *Dictio,* hactenùs, *ſtat conditionaliter, & idem ſonat, ac dictio* quatenùs, *non autem cauſatiuè, prout eſt dictio* quia.
9 *Conſtitutiones capitulares ſe ad antiquam obſeruantiam referentes, ſecundum illam intelligi debent.*
10 *Sententiam, quæ clarè loquitur, ſi aliud includere, vel includere poſſe prætenditur, hoc plenè, & concludenter probari debet.*
11 *Statutum pro ſe adducens probare tenetur, quod illius verba in ſuo caſu verificentur.*
12 *Præſentationes plures facta priuatiuè quoad alios iuſpatronatus ad ſolos præſentantes pertinere declarant, & num.ſeqq.*
13 *Obſeruantia eſt optima interpres cuiuſcunque diſpoſitionis, & num.anteced.*
14 *Præſentationem non ſolùm fuiſſe vltimam, ſed etiam effectum eſſe ſortitam fatetur qui ex illius vacatione venit.*
15 *Status vltimus, & quaſi poſſeſſio præſentandi in beneficialibus attenduntur.*

DECISIO DCCXX.

VACANTE Parochiali Eccleſia S. Iacobi Ciuitatis Praten. Dignitates, & Canonici Cathedralis Praten. præſentarunt Laurentium Ciccogninum, & nonnulli ex Capellanis eiuſdem Cathedralis præſentarunt Ioſephum Orlandum orta propterea inter iſtos compręſentatos lite, Ciccogninus ſententiam primum ab Ordinario, & deindè à Metropolitano reportauit, quibus non acquieſcentibus Ordinario, & cauſa mihi in tertia iuſtitia commiſſa, dubitaui, An, & quis eſſet inſtituendus, & DD. inſtituendum eſſe Ciccogninũ informantẽ reſpõderunt; quia ſatis eum docuiſſe viſum eſt de vacatione Parochialis, quod ipſe fuerit præſentatus, & idoneus repertus, ac etiam, quia illi, à quibus præſentationem reportauit, ſint veri Patroni, † quibus concurrentibus inſtitutio denegari non poteſt, vt pluries fuit dictum, & ſignanter *deciſ.337.nu.1. par.2.dec.87.num.1.par.7.& dec.240.num.primo par.10.rec.& coram Bichio dec.444.num.1.*

De vacatione enim non fuit dubitatum, quia vtraque pars eam fatetur, & ex eã venit, 2 quod ſatis † reputatur pro eius iuſtificatione ad hunc effectum, *Seraph deciſ.1296.n.6. Buratt.dec.255 num.10. Bich dec.444.num.2.*

Præſentatio probata remanſit ex publicis documentis actualis præſentationis factæ à 3 Procuratore, † ac mandati procuræ ſpecialiter dati ad præſentandum, provt dari valet, præſentatione iam ſequuta, *Lambertin. de iurepatr.lib.2.par.1.queſt.4.art.2.num.2.*

Quoad idoneitatem Dominis viſum eſt deferri poſſe iudicio Ordinarij, qui dum 4 illum inſtituendum eſſe † pronunciauit, idoneum etiam eſſe cenſuit; Præſumitur enim 5 Ordinarius † inſtructus de vita, & moribus, & alijs vltra doctrinam requiſitis ſuorum Dioeceſanorum, *Innocent. in cap. innotuit in principio de eo, qui ordin. furtiu. ſuſcep. Gonzal. ad regul. 8. glo.4.num.117.& 125. Rota coram Buratto deciſ.22. num.30. & ibi Adden.* Vndè ſatis eſt, quod ipſe cum inſtituendum cenſuerit, *Rota coram Dunoz. Iun. dec.897.num.5. verſ.Clericus, & idoneitas, & in rec. deciſ.162. num.3.par.7.& deciſ.31.num.3.par.11.*

Iuſpatronatus verò pertinere ad Dignitates, & Canonicos, excluſis Capellanis iuſtificatum remanſit ex antiqua ſententia 6 anni 1585. † in qua Vicarius Florentinus tanquam Iudex deputatus à clar. me. Card. Ferdinando Medicco tunc Praten. Præpoſito, pronunciauit Capellanos præſentationibus Beneficiorum, exceptis quibuſdã. inter quæ controuerſum nõ adeſt, intereſſe 7 non debere, † quæ ſententia tanquam in iudicatũ tranſacta benè probatcúm pro veritate res iudicata habeatur *l.res iudicata 207. ff.de regul. iur. deciſ.210.num.1.par.5.rec.*

In nihilo refragantibus Conſtitutionibus

Capitularibus anno 1532. conditis in rubrica 2. & 5. quamuis faciant Capellanos de Capitulo, & eos vocari ad præsentationes inspecie mandent; Etenim sub rubrica 2. non mandatur id absolutè, sed cum clausula, *vt hactenus obseruatum est*, † quæ stat conditio-
8 nalitèr, scilicet quatenus obseruatum est, nō autem causatiuè, scilicet quia seruatum est, *dec. 243. ante med. par. 2. rec.* vndè non potest conuinci iniustitia sententiæ, quà magis apertè declarat, ad quas præsentationes vo-
9 cari debeant, † cùm possit esse conformis antiquæ obseruantiæ, ad quam se referunt ibi Constitutiones, prout in specie considerasse videtur *Rota in Praten. Iuris conferendi 7. Maij 1674. §. non erant coram bo. me. Priolo*.

Et sub rubrica 5. paritèr apertè supponunt adesse negocia ad Dignitates, & Canonicos solùm pertinentia, Summ. *num. 5. ad fin.* vndè benè potuit inter illa esse præsentatio ad hanc Parochialem, & dum quod
10 ita esset, deducitur ex prædicta † sententia, si Orlandus hoc impugnat, magis concludentem probationem afferri debet, *Mantic. decis. 11. num. 7. Seraph. decis. 404. n. 7. decis. 346. num. 4. Postb. de manut.* & in specie, quod ei, qui se fundat in Statuto, incumbat onus
11 probandi, † quod in casu suo verificentur verba Statuti, *Corn cons. 138. num. 1. prope fin. vers. nam statutum l. b. 1.*

Quod eò facilius admittendum est, ex quo adest obseruantia subsequuta, eaque diuturna vltrà centum annos explendi di-
12 uersos actus, † & præcipuè plures præsentationes ad beneficia per solos Canonicos, & Dignitates, vt dictum fuit in *d. Praten. iuris conferendi eod. §. non erant*, Indè enim sumitur optima declaratio Constitutionū, vt non sint referendæ ad ea, sed restringēdæ ad alia, quæ ab eisdem Canonicis, & Dignitatibus
13 vnà cum Beneficiatis fieri seruatum est; † cū obseruantia sit optima cuiuscumque dispositionis interpres, *Cuman. cons. 101. num. 3. Buratt. decis. 85. num. 4. & 379. num. 3. & 9.*

Verùm visa est tolli omnis difficultas, ex quo data fuit præsentatio facta de an. 1621. per clar. me. Cardinalem Carolum Mediceū tamquam Procuratorem Dignitatum, & Canonicorum, Summ. *num. 7. lit. C. & D.* & dum ad præsens Beneficium vacat per mor-
14 tem eiusdem, vt vtraque pars fatetur, † non solùm patet eam fuisse vltimam præsentationem, sed etiam effectum fuisse sortitam, satis iustificatum remanet, iuxtà *cons. Oldrad. 229.* sæpissimè à Rota canonizatum, teste *Gregor. decis. 215. num. 1.* & sic adest quasi possessio ipsarum Dignitatum, & Canonicorū præsentandi etiam per Procuratorem, ac vl-
15 timus status, † qui attenditur, & sufficit in hoc proposito, ad vulg. *textum in cap. consultationibus de iurepatr. Adden. ad Buratt. dec. 776. num. 11. Rota coram Bich. decis. 361. num. 26.*

Et ita &c.

REVERENDISS. D ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Cornetana Saluiani.

Mercurij 3. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Post commissam causam appellationis Iudici ad quem, eo sub prætextu, quod elapsum sit septennium, seruati sunt quatuor termini coram Iudice à quo, & in contumaciam appellantis obtentum est mandatum, illudque etiam exequutum, quod ideò reuocatum fuit, & pro purgatione attentatorum, manutentio appellanti concessa, quia per commissionem causæ appellationis, desertio cognoscenda erat coram Iudice ad quē, prænia solita commissione præfixionis termini ad transportandum acta, quo præfixo, & ijsdem actis non transportatis, illius inhibitio moderanda erat.

SVMMARIVM.

1 *Quatuor termini ad decendum de appellatione seruari non possunt coram iudice à quo, post interpositam appellationem, & inhibitum à iudice ad quem.*
2 *Sententia cognitio, illiusque exequutio per appellationem fieri debet coram iudice adquem.*
3 *A. C. tamquam iudex ordinarius non indiget noua commissione pro exequutione sua sententiæ.*
4 *Iudex delegatus vt suam exequatur sententiam, noua commissione opus habet.*
5 *Quatuor termini tunc solum seruantur coram iudice à quo, quando vel non fuit appellatum, vel nihil in causa actum sit, & num. 6.*
7 *Appellatio an sit deserta, vel ne quatenus declarari possit debeat à iudice à quo, vel à iudice ad quem & vid. num. anteced. & seqq.*
8 *Appellationis causa commissa vt possit ad vlteriora procedi, necessaria est noua commissio præfixionis termini ad transportandum acta.*
9 *Actis non transportatis, post terminum parti præfixum, iudex ad quem suam moderare debet inhibitionem.*
10 *Appellans si post appellationem citatur coram iudice à quo, comparere non tenetur.*
11 *Iurisdictio omnis abdicatur à iudice à quo post cō-missam causam appellationis.*
12 *Citationes exequutæ in domo in qua quis amplius non habitabat, non possunt deuenire ad notitiam citati, & ideo remanent nullæ.*
13 *Mandatum de manutenendo datur pro reuocatione attentatorum.*
14 *Manutentio est vnum de remedijs purgationis attentatorum.*

DECISIO DCCXXI.

FVIT resolutum constare de attentatis commissis à Vincentio Tagliauia, quia, cùm à sententia A. C. Bulgarini concedente immissionem in Saluiano, fratres de Callima-

ſionacis appellaſſent, & ad formam com-
1 miſſionis à me inhiberi obtinuiſſent, † non poterat Vincentius coram Iudice à quo ſeruatis quatuor terminis ſeruari ſolitis ad docendum de appellatione, eiuſque legitima proſequutione, citra vitium attentati expedire mandatum de immittendo vigore ſen-
2 tentiæ, † cuius cognitio per appellationem deuoluta erat ad Rotam, *Scacc. de appellat quæſt.* 11. *num.* 158. cum alijs relatis *in Faven. attentatorum* 27. *Ianuarij* 1672. *coram Reuerendiſſimo Caſtrillo Epiſtopo Caſaraugustano*.

Nec ad exculanda attentata ſuffragatur lapſus ſeptennij à die commiſſionis cauſæ, licèt enim A. C. tamquam Iudex ordina-
3 rius, & vigore ſuarum facultatum † non egeat noua commiſſione pro exequutione ſuæ ſententiæ, quod ſine ſpeciali commiſſione † facere nequit Iudex delegatus, vt diſtinguit *Caſſador. deciſ.* 13. *num.* 4. *de reſcript. Rudolph. in prax. par. prima cap.* 13. *num.* 592. Tamen ad exequutionem in propoſito deuenire non valuit, etiam ſeruatis quatuor terminis, quia cùm Callimaci appellauerint, & appellationem fuerint proſequuti, poſt inhi-
5 bitionem Rotalem † non erat locus ſeruationi dd. terminorum, quia tunc ſeruandi ſunt pro obtinenda exequutione ſententiæ
6 A.C. † quando ab illa vel non fuit interpoſita appellatio, vel ſi fuit appellatum, cauſa non fuit alteri commiſſa, & nihil ampliùs in cauſa actum, in quibus terminis loquuntur auctoritates allegatæ pro Tagliauia.

Secùs autem quando, vt hic, apparet appellationem fuiſſe interpoſitam, & cauſam commiſſam Iudici commiſſario, qui vigore
7 commiſſionis inhibuit, † tunc enim non Iudex à quo, ſed Iudex ad quem pro declaratione deſertionis cauſæ debet adiri, *Scacc. de appell. quæſt.* 11. *num.* 157. *verſ. aut appellans*, & de ſtylo Curiæ impetratur ab appellato ad
8 hunc effectum commiſsio noua († quam vocant præfixionis termini) directa Iudici commiſſario, qui vigore illius præfigit breuem, & competentem terminum appellanti ad tranſportandum acta prioris inſtantiæ,
9 quo elapſo, & actis non tranſportatis † ſuam moderatur inhibitionem, iuxtà praxim, quam docet *Marchef. de commiſſ. ſuper deſert. cauſ. par.* 2. §. *primo nu.* 21. *fol.* 71. *Rudolph. in prax. par. prima cap.* 17. *num.* 640. *cum tribus ſeqq. Scacc. de appell. quæſt.* 20. *art.* 1. *num.* 22. *Rota in Anconitana fideicommiſſi* 28. *Iunij anni præteriti* §. *nec ad excludend. coram Reuerendo Patre Domino Emerix*.

Hinc non obſtat, quod Callimaci citati coram A. C. ad docendum de appellatione, illiuſque proſequutione, noa comparue-
10 rint, † nam comparere non tenebantur, cùm citationes poſt interpoſitam appellationem, & inhibitionem Rotalem, illiuſque vigore emanatæ eſſent nullæ, & atten-
11 tatæ tamquam factæ coram Iudice † à quo, cui per appellationem omnis iuriſdictio in hac cauſa fuerat abdicata, *cap. ſi duobus de appell. Vbert. de citat. cap.* 9. *num.* 27. *lib.* 2. *Scacc. de iudic. cap.* 45. *num.* 11. *lib. primo*, eò magis
12 cùm de illis nec notitiam habuerint † ex quo exequutæ fuerant in domo, vbi Callimaci ampliùs non habitabant, *Vbert. de citat. cap.* 11. *num.* 357. *lib.* 2. & *cap.* 12. *num.* 182. *lib.* 3. *Rot. deciſ.* 74. *num.* 2. *coram Coccin.*

Cùm igitur conſtet de attentatis pro illorum reuocatione concedenda eſt Callima-
13 cis manutentio in poſſeſsionem bonorum, in quibus ſe intruſit Tagliauia, vt paſsim in Rota practicatur, vt in *Colonien. Præpoſituræ* 19. *Nouembris* 1668. §. *hinc oritur coram Reuerendiſſimo Domino meo Beuilaqua Patriarcha*
14 *Alexandrino*, vbi quod manutentio † eſt vnum de remedijs purgationis attentatorũ, & prius in *deciſ.* 543. *num.* 2. & 3. *apud Poſſib. de manutent.* & paſsim in alijs.

Et ita, vtraque parte informante, fuit reſolutum.

R. P. D. EMERIX

Anconitana fructuum Cenſus.

Mercurij 3. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

De qualitate hæreditaria tractatur, quæ ex poſſeſſione bonorum defuncti deſumitur, ſi de alio titulo non docetur, ex datione in ſolutũ ab hærede facta, quamuis illa poſtea inſubſiſtens declarata ſit; Rurſus quod fructus cenſus iuramento contracti, minori tempore quadraginta annorum minimè præſcribantur, & tandem quod hæres debitor defuncti non confundat actiones pro eo tempore, quo hæreditas iure fideicommiſſi ad alios peruentura eſt.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum validè, & iuſtè relaxatum venit exequendum.*
2 *Qualitas hæreditaria arguitur ex poſſeſſione bonorum hæreditariorum eo ipſo, quod de alio titulo non docetur.*
3 *Datio in ſolutum facta ab hærede licet poſtea inſubſiſtens declarata ſit, probat illum eſſe hæredem.*
4 *Hæreditaria qualitas probatur quoquomodo voluntatem ſuam quis declaret.*
5 *Voluntas declaratur etiam ex actu nullo, & invalido.*
6 *Præſcriptio quadragenaria requiritur in contractu iurato.*
7 *Actiones confunduntur in debitore, qui euaſit hæres ſui creditoris, & vid. num. ſeq.*
8 *Hæres debitor ſui creditoris non confundit actiones pro eo tempore, quo hæreditas iure fideicommiſſi ad alios peruenire debet.*

DECISIO DCCXXII.

ROTA cenſuit exequendum eſſe mandatum relaxatum ab A.C. contra Andream

dream hæredem Guidobaldi hæredis Franciſci pro fructibus decurſis, & non ſolutis vnius cenſus ſcutorum quingentorum in ſorte ab eo impoſiti de anno 1600, ad commodum Camillæ ſororis vſque ad diem obitus d. Camillæ ſequuti de anno 1631. & aliud relaxandum pro aliis fructibus decurſis à die obitus dicti Guidobaldi vſque ad præſens; Ratio reſolutionis primæ partis fuit conſtituta in validitate, & iuſtitia mandati A. C. quæ reſpectiuè reſultant tùm ex inſtrumento cenſus iuramento, & obligatione Camerali vallato, vt in Summario *num.* 1. tùm ex obſeruantia eorum omnium, quæ in iudicio executiuo in Tribunali A.C.
1 obſeruari ſolent, † quibus ſtantibus, de plano venit exequendum mandatum, ad tradita per *Rot. deciſ.* 513. *num. primo coram Dunozetto Iuniore*, & alibi paſſim.

Neque ſubſiſtere videbatur, quod Guidobaldus Auctor Andreæ non fuerit hæres Franciſci, quia qualitas hæreditaria ſatis deſumitur, tùm ex poſſeſſione bonorum Franciſci, de qua deponunt teſtes formitèr examinati cum interrogatorijs Partis, Sum-
2 mario *num.* 3. † & ex qua illa qualitas benè arguitur, non docto de alio titulo, iuxtà theoricam *Bart. in l. pro hærede in princ. ff. de acquiren. hæredit.* late *Mantic. de coniect. vltimar. volunt. lib.* 12. *titul.* 12. *num.* 8. & dixit *Rota deciſ.* 2. *per totam parte* 4. *diuerſor. deciſ.* 231. *coram Millin. & coram ſanctæ memoriæ Gregor. deciſ.* 98. *vtrobique nu. primo, & ibi addentes num.* 7. *& in Interamnen. bonorum* 14. *Martij* 1672. §. *additio coram me*. Tùm ex datione in ſolutum nonnullorum bonorum præcisè facta Camillæ pro ſorte, & fructibus huius Cenſus anno 1629. à Guidobaldo hærede Franciſci ad euitandam ſubhaſtationem, & deliberationem bonorum illius hæreditatis vigore mandati ab A. C. anno 1628. relaxati pro
3 fructibus tunc decurſis, † Summario *num.* 2. quæ tametſi poſteà fuerit declarata inſubſiſtens, non ideò tamen minus ex ea proba-
4 tur qualitas hæreditaria, † quæ deſumitur quoquo modo voluntatem ſuam quis declaret, ad *Textum in* §. *finali inſtitution. de hæredum qualitat. & different.* voluntas autem
5 benè deſumitur, † & declaratur etiam ex actu nullo, & inualido, *l. final. ff. de rebus eorum*, & dixit *Rota coram Coccin. deciſ.* 2223. *numer.* 24. *& coram Merlin. deciſ.* 447. *num.* 16. *& deciſ.* 537. *num.* 6. & in his terminis *Maſcardus de probationib. concluſion.* 42. *num.* 2.

Provt nec ſuffragatur prætenſa præſcriptio, quia à die impoſitionis Cenſus vſquequo Guidobaldus per ſupradictam dationē in ſolutum agnouit ſuum debitum, efflu-xerunt tantummodo viginti nouem anni, & abindè citrà vſque ad obitum Camillæ, ſolùm duo alij anni, atque ita non aderat bona fides, neque tempus triginta annorum,
6 & tamen cùm ageretur de contractu † iurato requirebatur præſcriptio quadragenaria; *Cephal. conſil.* 724. *num.* 35. *& ſequenti libro primo, Roland. à Valle conſil.* 25. *nu.* 19. *& ſequenti libro ſecundo*, aliiſque relatis in his terminis dixit *Rota deciſ.* 725. *num.* 21. *coram Dunozetto iuniore. & in recentior. deciſ.* 373. *num.* 11. *par.* 9.

Ratio verò ſecundæ partis fuit, quia licèt Guidobaldus extiterit etiam hæres Ca-
7 millæ, † & ſic pro tempore quo vixit fructus Cenſus confuſi, ſeù eidemmet debiti
8 fuerint, † nihilominus dum poſteà per eius obitum hæreditas Camillæ per fideicommiſſum deuenit ad Petrum, ab indè citrà illi, eiuſque ſucceſſoribus rursùs debiti ſunt fructus.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATA IV.

Lauretana Iuriſpatronatus.

Mercurij 3. *Junij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quamuis præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus poſſit ſimplicitèr inſtitui, tamen ſi iudicialitèr fuit proceſſum per ſententiā vel decretum, datur appellatio, & proindè poſſeſſio capta die immediatè ſequenti pronunciatæ ſententiæ, vel decreti attentata declaratur, ac ideò ſequeſtranda, eò magis concurrēte recuſatione iudicis ob nimiam amicitiam cum parte, provt illum hac de cauſa recuſari poſſe deciditur.

SVMMARIVM

1 *Inſtitutio beneficij dicitur facta iudicialiter, ſi comparitiones factæ ſunt coram iudice, & ab eo decretum, & ſententia emanarunt, & num.* 2.
2 *Iudicialiter dicitur proceſſum ſi coram iudice ſit comparitum, qui deinde pronunciauit per ſententiam, vel decretum, & num.* 1.
3 *Sententia habens vim diffinitiuæ & inferens grauamen, remanet appellabilis quoad vtrumque effectum.*
4 *Poſſeſſio capta die immediatè ſequenti poſt latam ſententiam appellabilem, efficitur attentata.*
5 *Innouata poſt recuſationem iudicis, & appellationem interpoſitam ab eius vlteriori proceſſu, dicuntur attentata.*
6 *Iudex poteſt allegari ſuſpectus ob nimiam amicitiam cum parte.*
7 *Poſſeſſio attentata in beneficialibus ſequeſtratur.*
8 *Attentans ſua attentata poſſeſſionis commodo frui non debet.*

DECISIO DCCXXIII.

CVM poſtremò vacaſſet ſimplex Beneficium ſub inuocatione Sancti Ægidij in terra Montis Caſſiani de iurepatronatus Laicorum, Carolus, & Innocentia de Scaramuccijs intra tempus à iure præfixum præſentarunt Nicolaum Philippum Pacinum, & viceuerſa Iulius Antonellus præſentauit Octauium Talianum; Dum autem

inter

inter iſtos præſentatos lis pendebat coram Vicario Lauretano ſuper inſtitutione, Ioſeph Antolinus reportata à dictis de Scaramuccijs donatione vocum, præſentauit vti Donatarius Paulum eius filium, qui admiſſus ad Cauſam, obtinuit ab eodem Vicario, licèt præcedenter ſuſpecto allegato inſtitutionem, & in poſſeſsionem ſe immiſit; Vndè interpoſita infra decem dies appellatione à dicto Pacino, & Cauſa mihi commiſſa, dubitaui: An conſtet de attentatis, & ſic apponendum ſequeſtrum, & Domini affirmatiuè reſponderunt.

Eo enim ipſo quod ad inſtitutionem proceſſum fuit iudicialiter, † vt conſtat ex comparitionibus præſentatorum coram dicto Vicario, ex decretis deſuper emanatis, & ex tenore ſententiæ, † quæ omnia iudicialem proceſſum faciunt, *capitul. forus de verbor. ſignificat. Lambertin. de iurepatron. libr. 2. parte 2. quæſt. 11. articul. 4. num. 1. & 4. Caſſador. deciſ. 18. in fine de præbendis, & deciſ. 306. num. 2. parte 9. recent.* abſque dubio dicta ſententia, habens vim diffinitiuæ, † & inferens grauamen competitori erat appellabilis ad vtrũque effectum, † itaut poſſeſsio capta die immediato poſt illius promulgationem, ab attentatis excuſari non poſsit, *Rota deciſ. 268. num. 4. parte 3. deciſ. 306. num. 7. parte 9. recent. & in Vaſionen. Vicaria 28. Iunij 1660. coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Cerro.*

Eoque magis in propoſito caſu, quo Vicarius tamquam Pauli amiciſsimus fuerat ante ſententiam ſuſpectus allegatus, cum appellatione ab vlteriori proceſſu, † tali enim caſu omnia ex poſt geſta dicuntur etiã attentata, *Rota coram Eminentiſſimo Otthobon. deciſ. 52. & coram Bichio deciſ. 246. vtrobique numer. 1.* & nimiam amicitiam † eſſe cauſam legitimam pro recuſatione iudicis, tradit *Fontanella deciſ. 15. numer. 1.*

Hinc dictum fuit † eſſe apponendum ſequeſtrum, ne attentans fruatur commodo ſuæ † attentatæ poſſeſsionis, *Rota coram Cardinali Seraphin. deciſ. 593. & coram Buratto deciſ. 695. numer. 3. & dicta deciſ. 306. numer. 10. parte 9. recentior.*

Et ita, vna tantùm informante, altera pluries intimata, & informare non curante, reſolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Fideicommiſsi de Gozadinis.

Lunæ 8. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro vocatione filiorum in conditione poſitorum reſoluitur ex plurimis coniecturis, latiùs in aliis deciſionibus huius Cauſæ deductis, & hìc per modum ſummarij repetitis, ſublata interpretatione reſultante ex vocatione, ſeù magis ſtipulatione pro hæredibus, quia illi ſecundùm ſubiectam materiã intelliguntur de hæredibus ſanguinis. Cumque ageretur de fideicõmiſſo in duabus donationibus conſtituto, primam donationẽ, alteri ineſſe declaratur, itaut per acceptationem ſecundæ cenſeatur etiam approbata prima.

SVMMARIVM.

1 *Grauatus reſtituere filijs non poteſt nouo fideicõmiſſo grauari ad reſtituendum in fauorem alterius.*

2 *Coniectura plurimæ referuntur pro vocatione filiorum in conditione poſitorum.*

3 *Medium ad aliquid, illius terminus eſſe non poteſt.*

4 *Filij in conditione poſiti ex coniecturis cenſentur vocati, quia tunc recedit ab opinione gloſſæ, & ſup. num. 2. cum ſeqq.*

5 *Coniectura leuiores ſufficiunt pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum, vbi agitur de portione patris, non autem patrui.*

6 *Clauſula* pro hæredibus, *quæ in donationibus importat libertatem bonorum, modificatur à ſubſequentibus verbis,* hac tamen lege, conditione, & pacto &c.

7 *Verba* hac tamen lege, conditione, & pacto *reſtringunt, & modificant verba antecedentia iuxta ſubiectam materiam.*

8 *Verba* pro hæredibus *iuxta naturam diſpoſitionis, & mentionem agnationis intelliguntur de hæredibus ſanguinis.*

9 *Diſpoſitio facta de bonis ſuis, non comprehendit bona fideicommiſſaria.*

10 *Bona fideicommiſſaria non dicuntur eſſe hæredis grauati.*

11 *Donatio prima dicitur contenta, & inſerta in ſecunda, & ideo per acceptationem, vel poſſeſsionem captam vigore ſecundæ remanet acceptata prima, & quando.*

12 *Mens, & intentio alicuius etiam ex facto nullo deducitur.*

13 *Voluntas ex nudo facto declaratur.*

DECISIO DCCXXIV.

COMES Vincentius de Gozzadinis anno 1552. donauit bona ſua Ludouico eius filio cum conditione, quod ſi decederet ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus, & eis non extantibus, ſine filij naturalibus maſculis, & eis non extantibus abſque aliquo alio filio adoptiuo, quem eidem Ludouico quandocumque liceat adoptare, quod tunc, & eo caſu in præſenti donatione ſuccedat, quidam Scipio d. Com. Vincentij filius naturalis tantùm omni meliori modo, quo de iure fieri poteſt, & pro effectuali obſeruatione, & ordinatione contentorum in præſenti inſtrumento prohibuit donatarium poſſe vendere, vel alienare bona donata in præiudicium, vt ſupra ordinatorum, vt ſunt eadem inſtrumenti verba.

Cùm autem ſine præcedentis donationis præiudicio, aliam Comes Vincentius eidem Ludouico filio fecerit donationem an. 1554.

atque

atque ex vtraque donatione Comes Ludouicus Donatarius bonorum possessionem apprehendisset, testamentum postea condidit fauore Ioannis Antonij, & Scipionis suorum filiorum legitimorum, & naturalium, à quibus Marchio Vincentius Magnanus, & Marchio Æneas Luparus de Magnanis bonorum istorũ possessores causam habent; à quibus cùm Com. Marcus Antonius de Gozzadinis bona donata auocari prætenderet tamquam ad illa vocatus, succubuit in partibus per sententiam Auditoris Generalis Bonon. & successiuè in Curia præuijs decisionibus 17. Martij 1650. coram Reuerendissimo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino, & 26. Aprilis 1675. corã R. P. D. meo Calataiù; quam Rotalem Sententiam Causa ab omnibus DD. visa, quemadmodum in posterioribus illius propositionibus, DD. confirmarunt.

Ratio resolutionis fuit, quia admissa etiã vocatione Com. de Gozzadinis ad nouum fideicommissum à prædicto Ludouico donatario constitutum, super quo quemadmodum in aliis Causę propositionibus DD. non insteterunt, visum fuit Ludouicũ donatarium fuisse grauatũ de restituendo bona donata eius filijs masculis, † ideoque in illorum præiudicium non potuisse nouo onere fideicommissi ea grauare in commodum Comitis, & aliorum de Gozzadinis, ex regula *Text. in l. vnum ex familia 64. §. sed etsi fundum*, vbi communiter Scribentes *ff. de leg. 2.* cum concordan.

Quod autem Ludouicus donatarius grauatus fuerit restituere filijs masculis, & in illorum defectum naturalibus, & adoptiuis in conditione positis, constitit ex coniecturis voluntatis donatoris, inter quas præsertim in decisionibus huius causæ consideratę fuerunt, † quo filij fuerunt positi in conditione cum qualitate masculinitatis, & legitimitatis, & quod fuerunt positi in conditione etiam naturales, quibus cùm dici nequeat præseruata successio ab intestato illis indebita, censentur vocati, ne alias positio in conditione remaneat superflua, quibus vocatis, multò magis legitimi vocati censentur, cùm & adoptiui non solùm in conditione positi fuerint, sed & Ludouicus concesserit facultatem adoptandi aliquem filiũ, quæ facultas propter commodum successionis concessa in adoptandis incognitis donatori, multò magis successionem ligitimorũ designat iuxtà ordinem succedendi, quem ipse donator designauit masculos legitimos, & deindè naturales, & postmodum adoptiuos in conditione ponendo, ex quo gradus succedendi potiùs quàm conditio importatur, ad quem effectum prohibuit enixè alienationem omnium bonorum pro adimplemento eorum, quæ disposuit, atque satis declarauit in precibus porrectis pro faciendo secunda donatione, quæ vnà cum alijs considerari debet tamquã vnum integrale constituens, in quibus hanc apposuit rationem: Cupiens bona eo mediante (hoc est donatario) nomen, & antiquam dignitatem eius domus, & familiæ conseruari post mortem ipsius donatoris; Quæ verba non percutiunt solam personam donatarij, sed vlterius progrediuntur, quia cum mediante aliquo cõseruanda est dignitas domus, ille non est terminus desiderij, cùm medium ad † aliquid, illius terminus esse non possit, prout ex his, & alijs in decisionibus ponderatis, iterum visum est extra dubium, quod filij in conditione positi censerentur vocati ex coniecturis, † ex quibus recceditur ab opinione *glossæ in l. Lucius ff. de hæred. instit.* & quæ longè leuiores sufficiunt quando agitur de descendentibus, † qui velint succedere ad portionẽ proprij parentis, iuxtà distinctionem, de qua *Rusticucc. de liber. in condit. posit. lib. 2. cap. 1. num. 11. Corn. cons. 97. num. 8. vol. 1. Honded. cons. 65. num. 31. vol. 1. Spad. cons. 341. num. 24. lib. 2. Capyc. Latr. decis. 1. num. 4. Sperell. decis. 151. num. 16. Rota coram Seraph. decis. 1329. num. 13. & recent. par. 13. decis. 526. num. 5. & par. 14. decis. 16. num. 9. & 10. & in Ranennaten fideicommissi 22. Martij 1675.* confirmata sub die 10. Ianuarij currentis anni coram *R. P. D. meo Emerix*, cum alijs in decisionibus huius Causæ.

Non attentis quæ in contrarium adducebantur ex alijs coniecturis pro libertate bonorum deductis à Scribentibus pro Gozzadinis, & præsertim ex illa clausula, seu stipulatione, *pro hæredibus*, † quia cùm illa modificata fuerit ab ipso donante in subsequẽtibus verbis: Hac tamen lege, conditione, & pacto, quod si, & casu, in quo decederet sine filijs masculis legitimis, † & naturalibus, quæ modificant, & restringunt verba illa ad filios in conditione positos iuxta subiectam materiam, quæ ex mentione agnationis, & ex natura fideicommissi † verba illa intelligi vult de hęredibus sanguinis, *Peregr. de fideicom. art. 32. sub num. 9. Gionagn. cons 36. num. 18. vol. 2. Castill. lib. 5. contr. 90. n. 9. Rot. rec. par. 9. dec. 290. n. 6. & par. 10. dec. 13. n. 17. & seq. & dec. 160. ex n. 9. par. 12. dec. 33. ex n. 14.* cum alijs in decisionibus huius Causæ.

Neque pariter, quod Ludouicus in testamento disposuerit de bonis donatis tamquã de bonis liberis, quia ipse non disposuit nisi generalitèr de bonis suis, † sub qua generalitate ipsius bona propria, non autem fideicommissaria, † quæ sua non dicuntur solum continentur, ad *Text. in l. in fideicommissis, & in l. ex facto ff. ad Trebell. Bald. in l. 1. nu. 2. ibique Castren num. 5. C. qui testam. fac. pot. Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 1. num. 12. Rota coram Duran. decis. 91. per tot.*

Nec denique aduersari visum est, quod prima donatio fuerit nulla, ex eo quod donatarius, veluti relegatus esset acquisitionis bonorum incapax, atque etiam acceptata non fuerit, quia cùm Vincentius donator supplicauerit pro reiteranda donatione, & obtinuerit à Legato Bononiæ, secunda donatio cum expressa præseruatione, & relatione ad primam præseruauit illam, vel potiùs

tiùs ipſam vberiùs reiterauit; ideoque poſſeſſio poſtea à donatario capta fuit ex vtraq; 11 donatione, † quo caſu per acceptationem ſecundæ dicitur acceptata prima, ſiue tamquam inſerta, & repetita in ſecunda, iuxtà doctrinam *Baldi in l. ſi literas ſub num. 5. C. mandat. Rota Genu. deciſ. 180. num. 2.* ſiue tamquam ſufficiens ad declarandam mentem 12 donatarij, † quæ etiam ex actu nullo dedu- 13 citur, cùm voluntas † ex nudo facto declaretur, ex ratione *Tex. in l. fin. ff. de rebus eorum in l. in teſtam. ff. de fideicom. libert. & in l. 2. C. de confirman. aut. Iaſon. in l. Dominus ſub num. 2. ff. de condit. indebit. Alex. conſ. 45. poſt num. 2. vol. 1. Rota coram Greg. XV. deciſ. 76. ſub num. 3.* cum ſimilibus.

Et ita, Marchione Ænea Lupparo informante, & Com. Marco Antonio Gozzadino pluries intimato, DD. reſponderunt.

R. P. D. EMERIX.

Ianuen. Abbatiæ.

Lunæ 8. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur reſignatio beneficij de iurepatronatus facta ſine conſenſu patroni, licèt cum derogatione Apoſtolica, quod illud ex priuilegio competeret, quia non fuerat narratum priuilegium fuiſſe cõceſſum cauſa ædificationis vnius Turris iuxtà Mare ob neceſſariam defenſionem Eccleſiæ à Piratarum incurſu, quæ cùm præponderare viſa ſit reſtaurationi, & dotationi eiuſdem Eccleſiæ, ſolam conceſſionem ex ſimplici priuilegio narratam, pro derogatione, non ſufficere fuit deciſum.

SVMMARIVM.

1 *Reſignatio beneficij de iurepatronatus requirit conſenſum patroni, alioquin eſt nulla, vel eo volente venit annullanda.*

2 *Papam non præſumitur derogare voluiſſe iuripatronatus, ſi non habuit notitiam qualitatis, quod illi derogari non poterat.*

3 *Gratia ex defectu intentionis concedentis non ſubſtinetur.*

4 *Iuſpatronatus ex priuilegio præponderante reſtaurationi reputatur quoad omnes effectus ac ſi cõpeteret ex vera, & effectiua fundatione, vel dotatione.*

5 *Iuſpatronatus ex priuilegio quod æquipolleat reſtaurationi, non comprehenditur ſub ſimplici derogatione, reſeruationibus, vel affectionibus.*

6 *Iuſpatronatus ex priuilegio conceſſum ex cauſa reſtaurationis præponderante, probationem eiuſdẽ præponderantiæ requirit, & num ſeq.*

7 *Præſumptio ſtat pro adæquatione oneris iniuncti, vel ſuſcepti.*

8 *Conſeruatio, & manutentio iuriſpatronatus dicitur pluſquam illius dotatio, & fundatio, & ideo eas æquare præſumitur.*

9 *Acquirere non minus eſt virtus, quam poſſa ſeruare.*

DECISIO DCCXXV.

CLAR. mem. Princeps Andreas Doria, expoſuit felici rec. Iulio Papa III. quod Monaſterium S. Fructuoſi de Capite Montis Ordinis S. Benedicti Ianuen. Diœceſis, ſitum in litore Maris Mediterranei, propter vicinitatem Maris retrò actis temporibus per Pyratas, & Infideles pluriès fuerit deprædatum, ac per diuerſas incurſiones, & inſultus ob loci debilitatem diuerſa ei damna illata, & in dies veriſimilitèr inferri formidabilitèr, & ita, vt vix reperiretur, qui eius curam ſuſcipere, & illud regere vellet in diuini cultus diminutionem, & habitantium pro tẽpore in d. Monaſterio, ac ipſius fructuum, reddituum, & prouentuum detrimentum, quodque ſi in eodem Monaſterio, ſiue illic propè vna Turris, ſeù Fortalitium ad Pyratarum, & Infidelium temerarios auſus, incurſiones, & inſultus huiuſmodi repellendos, ac ipſum Monaſterium, & pro tempore inibi degentes, illiuſque bona defenden. & tuen. conſtrueretur Reipublicæ, & Monaſterij habitantium, & bonorũ huiuſmodi indemnitati, & commodo nõ parùm conſuleretur; Quapropter Pontifex huiuſmodi malis prouidè occurrere deſiderans, eidem Principi Andreæ, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus maſculis de dicta familia exiſtentibus, & iſtis deficientibus, familiæ huiuſmodi, ſi & poſtquam ipſe, vel eius hæredes, & ſucceſſores, aut familia præfati Turrim, ſeù fortalitium huiuſmodi in dicto Monaſterio, ſeù propè illud conſtrui fecerint, iuſpatronatus, & præſentandi pro tempore perſonam idoneam, ſæcularem, vel d. Ordinis regularem de domo, & familia prædicta, ſi reperiatur, ſin minùs quamuis aliam ſibi beneuiſam ad d. Monaſterium quoties illud deinceps per ceſſum, vel deceſſum vacare contigerit, conceſſit, & aſſignauit, ac iuſpatronatus huiuſmodi robur idem obtinere, eiuſdemque naturæ exiſtere voluit, ac ſi Princeps Andreas, ſuique Monaſterium ex bonis ſuis patrimonialibus fundaſſent, & dotaſſent, & ex vera fundatione, ſeù dotatione eiſdem competeret, illudque in toto, ſeù in parte nullatenus per Sedem Apoſtolicam annullari, & inualidari, vel illi etiam ratione vacationis apud Sedem prædictam derogari poſſe, nec ſub quibuſuis derogationibus iuriſpatronatus ex quauis cauſa factis comprehendit &c. cum clauſula ſublata, & decreto irritanti, prout latiùs continetur in literis Apoſtolicis deſuper expeditis, & per Ordinarium Ianuen. præuia iuſtificatione omnium narratorũ, & adimplemento onerum iniunctorum exequutioni demandatis, Summ. *num. 1. & 4.*

Vigore conceſſionis huiuſmodi ſucceſſores ſæpè dicti Principis fuerunt in pacifica continuata poſſeſſione preſentandi vſque ad

annum

annum 1674. quo tempore Federicus ab Auria vltimus possessor eandem Abbatiam resignauit, spreto, seù non requisito consensu moderni Principis Io. Andreæ ab Auria; Quapropter introducto per eũ iudicio nullitatis d. resignationis, & consultis hodie desuper per me DD. responsum fuit, gratiam resignationis huiusmodi non subsistineri ex veriori, & communiter recepta sententia, quod in resignatione beneficiorum iurispatronatus 1 † requiritur consensus patroni, aliàs resignatio est nulla, seù volente patrono, venit annullanda, iuxtà *Text. in Can. decernimus* 16. *quæst.* 7. & notata per *Butr.* & *Abb.* alioſque Scribentes in *cap. vltimo de renunc. Franc. in cap.* 1. *num.* 8. *de rer. permut. in* 6. *Bursatt. cons.* 411. *lib.* 4. *sub num.* 4. *Mandos. cons* 7. *num.* 3. cæteroſque allegatos per *Paris. de resign. lib.* 2. *quæst.* 4. *num* 4. *cum seq. Conar. pract. quæst. cap.* 16. *num.* 9. *& Rot. coram Put. decis.* 402. *lib.* 1. *per tot.*

Non obstat, quod in supplicatione fuerit facta mentio iurispatronatus, illique derogatum, quia cùm fuerit simpliciter narratũ Abbatiam esse de iurepatronatus Laicorum nobilium, & Illustrium familiæ ab Auria, ex priuilegio Apostolico Iulii Papæ Tertij, nulla facta mentione oneris correspectiui ædificandi Turrim, seù Fortalitium, per quod Monasterium, eiusque bona ab incursionibus Pyratarum, quibus erant exposita, defenduntur, & conseruantur, & cuius intuitu concessum fuit iuspatronatus, perindè ac si ex vera fundatione, & dotatione existeret, cum clausulis amplissimis illi non derogandi, etiã in casu vacationis per obitũ apud Sedem, non præsumitur Papam illi derogare voluisse, † 2 dum de eius qualitate notitiam non habuit; *Gonz. ad reg.* 8. *glos.* 18. *num.* 92. *vers. insuper cum seq. Lotter. de benef. decis.* 397. *vers. nam talis, Rot. coram Seraph. decis.* 518. *num.* 4. *in fin. &* 5. Et propterea gratia ex defectu intentionis concedentis † 3 non sustinetur, vt notat *Cochier. ad reg. Cancellar. de derogat. iurispatronatus in Addit. lit. C. Moder. de styl. Datar. cap.* 15. *num.* 120. *cum seq. Rot. decis.* 4. *num.* 7. *par.* 2. *rec.* & nouissimè articulo discusso in *Interamnen. Beneficij* 22. *Iunij* 1672. *&* 26. *eiusdem mensis* 1673. *coram R. P. D. meo Calatain.*

Et optima quidem ratione, quia huiusmodi iuspatronatus ex priuilegio præponderantis restaurationis, † 4 reputatur quoad omnes effectus ac si competeret ex vera, & † 5 primitiua fundatione, ac propterea non comprehenditur sub eiusdẽ derogationibus, vel effectuationibus, *Lotter. de benef. lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 25. *cum seq. & num.* 55. *Adden. ad Greg. d. decis.* 397. *in fin. Rot. coram Seraph. d decis.* 418 *num.* 4. *in fin. & num.* 5.

Minus facit exceptio, quod probari debeat præponderantia expensarum † 6 in constructione, & manutentione Turris, seù Fortalitij, & militum, residuibus Monasterij, ad effectum, vt iuspatronatus possit verè dici ex fundatione, & dotatione, per ea, quæ tradit *Rot. par.* 1. *rec. decis.* 58. *per tot.* tùm quia dũ Princeps ex persona eius antecessorum reperitur in antiquissima possessione præsentandi etiam in mensibus reseruatis, & in vacationibus per obitum Cardinalium, vt Summ. *num.* 3. † 7 intrat præsumptio pro eadẽ præponderantia, quousque de contrario plenè doceatur *Vivian. de inrep. lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 3. *Adden. ad Greg. d. decis.* 397. *num.* 6. *Rot. coram Seraph. d. decis.* 518. *num.* 4. *& coram Dunoz. iun. decis.* 302. *num.* 11. *cum seq.* tùm etiam quia illa satis probatur per testes in Summ. *num.* 5. *vsque ad* 14. tùm denique, quia fundationem, & dotationem æquare, & plusquam superæquare videbatur † 8 continua manutentio, & conseruatio, quàm ex beneficio Turris, seù Fortalitij, & Præsidiarij militis expẽsis Principis ibidem excubantis, & victus percentis, Monasterium, eiusque bona recipiunt, iuxtà prouidam dispositionem *text. in l. interdum cum seq. vbi glos. & DD ff. qui potior. in pign.* & vulgatum carmen:

Non minor est virtus, † 9 *quã quærere parta tueri;*

& conferunt adducta per *Mandos. ad reg.* 13. *par.* 8. *num.* 12. *cum seq.*

Et ita, omissis alijs, quorum discussio, his stantibus non videbatur necessaria, responsum fuit, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Concursus creditorum.

Lunæ 8. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Vulgatum est axioma legale, quod inuecta, & illata sint tacitè pro pensionibus hypothecata; hìc ideò de priuilegio prælationis tractatur quoad anteriores creditores, & affirmatiuè resoluitur, quia de mercium conseruatione agebatur, quo in casu etiam in subrogatis competit hypotheca, & hæc cum priuilegio prælationis quoad alios.

SVMMARIVM.

1 *Iniustitia sententiæ impedit effectum rei indicatæ.*
2 *Creditor qui prior est tempore, est etiam prior in iure.*
3 *Locator quatenus super bonis existentibus in re locata habeat hypothecam, & alijs creditoribus præferatur, vel ne, & num. seqq.*
4 *Bona inuecta, & illata in re locata ad conseruandum, non solum sunt pro pensionibus hypothecata, sed etiam cum priuilegio prælationis.*
5 *Locatorem indistinctè præferri super bonis existentibus in re locata dixit* Peregrinus, *qui tamen communiter reprobatur.*
6 *Merces licet venales, adhuc tamen quæ remanent sunt tacitè hypothecatæ pro pensione domus, etiam cum priuilegio prælationis.*
7 *Creditores vnius socij tantùm habent in portione socij, non autem alterius consocij.*
8 *Debitor in præiudicium creditorum super re hypothe-*

potbecata non poteſt contrabere ſocietatem, vel per aliquod ſuum factum illis præiudicium inferre.

9 *Merces venales ſi reciperent hypothecam, publicum impediretur commercium, & num ſeqq. vbi vide.*

10 *Hypotheca creditoris licet ceſſet in mercibus venditis, continuatur tamen in alijs, quæ remanent, vel ſubrogantur.*

11 *Merces ſubrogatæ dicuntur tacitè hypothecatæ in locum mercium venditarum.*

12 *Negotium, & Taberna per ſubrogationem mercium remanet vnum, & compoſitum vt prius erat.*

13 *Hypotheca ſuper fundaco, & negotio vniverſali remanet in bonis, & mercibus ſubrogatis.*

14 *Æſtimatio mercium facta inter ſocios, præſumitur ſolum ad effectum adæquandi partes.*

DECISIO DCCXXVI.

SENTENTIAM Rotalem à Reuerẽdiſſimo D. Damaſceno latam prævia deciſione*edita, vnica parte audita, à qua propter neglectam appellationem commiſſa mihi fuit cauſa cum clauſula *conſtito de re indicata*, hodie cenſuit Rota, vtraque Parte informante, in iudicatũ non tranſiuiſſe propter iniuſtitiam, † quæ impedit effectum rei 1
iudicatæ, iuxtà decantatum textum *in l. 4. §. condemnatum ff. de re indic.*

Iniuſtitia enim deſumpta fuit ex eo, quod Comes Morandus pro ſua portione contulit in ſocietatem initam cum Senatore Capraria Fundacum mercium; Vndè ſequuta decoctione negocij, & concurrentibus creditoribus, non poterat Senator, & alij creditores ſociales excludere, nec Comitiſſam illius vxorem, & creditricem anteriorem lib. 40. mil. pro ſuis dotibus, & potiorem pro lib. 2000. pro penſionibus apothecæ, vbi merces repoſitæ erant, nec alios creditores, cum quibus ante ſocietatem idem Comes contrahendo ad eorum fauorem hypothecauit omnia eius bona, quibus propterea 2
tamquam prioribus in tempore † debetur prælatio aduerſus alios, qui poſtea communi debitori crediderunt, iuxta vulg. *reg. Textus in cap. qui prior de reg. iur. in 6.*

Eſſe autem Comitiſſam anteriorem in tempore pro ſuis dotibus, non fuit controuerſum, prout controuerti non poterat eſſe potiorem pro penſionibus apothecæ, & cõſequenter pro his anteponendam eſſe alijs, licèt anterioribus, cùm non agatur de penſionibus domus datæ ad habitandum, quo caſu locatori ius ſuum à ſola anterioritate 3
metitur, † ſed de penſionibus apothecæ, in qua merces repoſitæ dictim vendebantur, quando enim agitur de apotheca, horreo, promptuario, vulgò magazzino, & ſimilibus locis aptis ad conſeruandum, † tunc bona ibidem inuecta, & illata nedum ſunt tacitè hypothecata ad fauorem locatoris pro penſionibus, verùm illæ pro eis cæteris creditoribus præfertur, etiã per repoſitionem bonorum in ſuo horreo, apotheca, & ſimilibus locis vtiliter geſtum fuerit negocium creditorum, ex quo ibi res eis obligatæ, conſeruatæ fuerint, quæ ratio ceſſat in domo locata ſimpliciter ad habitandum, vt in ſpecie notat *Bart. in l. interdum num. 3. ff. qui pot. in pignore habeantur, Ioſeph Ludouic. deciſ. Peraſina 35. num. 4. par. 2. Iaſon. in §. item ſeruiana nu. 60. inſtit. de action. Grat. diſcept. 68. n. 4. & diſcept. 713. num. 3. Gait. de credit. cap. 4. quæſt. 11. num. 1566.* reprobans *Peregrin. conſ. 80. num. 4.* dicentem in omni caſu † locatorem eſſe præferendũ, 5
a Coſta de priuil. cred. reg. 3. ampliat. 3. num. 56. qui *num. 30.* firmat procedere etiamſi res ibi repoſitæ eſſent venales, † quia contra illas, 6
quæ inibi reperiuntur de tempore, quo locator conſequi vult penſiones, competit hypotheca cum prælatione, & idem tradit *Rodriguez de concurſu credit. par. 1. num. 8. art. 19.*

Nec viſa eſt applicabilis concluſio, quam vltrà relatam in *deciſ. Reuerendiſs Matthæi* firmant *Caſtren. conſ. 45. num. 2. lib. 2. Koccius de merc. conſ. 36. lib. 2. Rota deciſ. 66. poſt Mangil. de ſubhaſt.* nempè creditores vnius ſocij ius habere dumtaxat in portione ſui † debitoris, 7
non autem in alia conſocij, quia in propoſito non verſamur in his terminis, ſed in caſu longè diuerſo; nam creditores Comitis non agunt contra conſocium, ſed iura ſua experiuntur in Fundacum, & merces in eo exiſtentes tamquã res proprias Comitis Morandi, † qui illas in ſocietate ponere non po- 8
terat in præiudicium hypothecæ, cui illas antecedẽter ſubiecerat cũ hoc onus illis infixũ tolli nõ potuit, nec per contractũ ſocietatis, nec per quodcumque aliud factum debitoris, qui nullatenus creditoribus præiudicare valet, vt in ſpecie *Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. gloſ. 9. par. 2. num. 61. Grat. diſcept. 964. num. 3. Rota deciſ. 719. num. 1. coram Burat.*

Non obſtat, quod ampliùs non exiſtant illæ merces à principio collatæ in ſocietatẽ, quæ ſicut in publico Fundaco expoſitæ ad effectum vendendi erant incapaces hypothecæ propter publicum commerciũ, † quod 9
impediretur ſi reciperent hypothecam merces venales, vt notat *text. in l. cum paterna ff. de pignor.* cum alijs *in Tergeſtina pecuniaria 10. Februarij proximè præteriti coram me.*

Quia licèt hypotheca quoad illas particulares merces minutim diſtractas † ceſſauerit, 10
adhuc ſemper remanſit ſuper Fundacum tamquam corpus vniuerſale; vndè merces in eo exiſtentes, licèt identificè non ſint illæ de tempore hypothecæ repoſitæ, ſed aliæ poſtmodum introductæ, † nihilominus il- 11
læ, quæ ſucceſsiuè in Fundaco fuerunt illatæ, tacitæ dicuntur ſubrogatæ, per quam ſubrogationem † ſemper viua, & vt priùs 12
compoſita Taberna remanſit, *Bald. in l. vbi adhuc num. 280. C. de iure dotium, Merlin. de pignor. lib. 2. cap. 45. n. 25. & ſeqq. Grat. diſcept. 897. in fine, Rota deciſ. 125. num. 6. poſt Pacific. de Saluian. & coram Caualerio deciſ. 219. num. 2. & 3. & deciſ. 4. num 9. poſt Rodriguez de concurſu credit.* Ideò tamquam in corpore vniuerſali per

3 subrogationem conseruato, † semper durauit hypotheca ab initio contracta, vt firmant auctoritates nuper relatæ.

Nec subsistit in societate merces nõ fuisse positas tamquam corpus, & Taberna, sed tamquam res particulares, quia contrarium suadet natura negocij, dũ super ipso Fundaco, & apotheca contracta fuit societas, quinimò Comes Morandus communicauit Tabernam ipsam, nomen, & insignia Tabernę, & eius annuamentum sibique expresse reseruauit, vt deinceps antiquum nomen Iosephi de Muratoribus continuaretur, vt de omnibus constat clarissimè ex apocha in publico instrumento à sociis.

Nihil vrgente, quod merces fuerint estimatæ, quia hoc non concludit fuisse positas
14 vti quid particulare, † cum estimatio facta præsumatur ad solum effectum æquãdi partes sociales inter ipsos socios, vt præcisè notat *Rota d. decis. 126. num. 10. apud Pacific. de Salvian.*

Et ita non constare de re iudicata, sed de causis restitutionis in integrum decisum est, vtraque Parte informante.

Supra in hoc codẽ tomo secundo adest altera præsentis causæ decisio, quæ est ibi in ordine 484.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Dotis, & fructuum.

Luna 8. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Fructus non restitutæ dotis, qui debentur viduæ ex nostro Statuto *lib. 1. cap. 137.* etiam renuptæ persoluendos esse decernitur, tùm ex dispositione eiusdem Statuti, quæ vtrumq; casum comprehendit, tùm etiam ex identitate, imò ex maioritate rationis, quia cùm dd. fructus deseruiant pro alimẽtis, illa æquè in vno, ac altero statu, sunt necessaria, imò maiora coniugatis debentur propter onera matrimonij, & superiores luxus, quibus vxorati subijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 137. de fructib. dotis *an habeat locum in vidua transeunte ad secundas nuptias, & num seqq. ac ferè per totam.*
2 *Vxor alimenteri debet à viro.*
3 *Rubrica dicitur initium legis, & à qua tota lex interpretatur.*
4 *Rubrica legis, vel statuti generaliter loquens, generaliter quoque est intelligenda.*
5 *Rubrica legis, vel statuti continens orationem perfectam, si generaliter loquitur, non restringitur à nigro specialiter loquente.*
6 *Verba statuti licet de debitore loquentia, attamen etiam creditorem comprehendunt.*
7 *Debitor, & creditor sunt correlatiui, & dispositio loquens de vno includit etiam alterum.*
8 *Statutum, seu dispositio generalis non restringitur ex verbis specialibus demonstratiuè tantum in eis appositis, de personis, vel rebus vsu frequentioribus.*
9 *Statuta etiam correctoria iuris communis ex identitate, & maioritate rationis extenduntur de persona ad personam.*
10 *Extensio, quæ fit ex identitate, vel maioritate rationis dicitur potius comprehensio, quàm extensio.*
11 *Alimentorum ratio eadem est in vidua, quàm in binuba.*
12 *Fructus non restitutæ dotis si statutum solui mandat, eos speciali fauore dotis, non autem persona demandasse dicitur,*
13 *Dicitio* donec *requirit perseuerantiam vsque ad tempus, cui adjicitur.*
14 *Mulier nupta indiget maiori impensa, maiorique luxu, quàm Vidua.*
15 *Dos magis dicitur constante matrimonio, quàm eo dissoluto*
16 *Vidua si debentur fructus dotis, eò magis sunt debiti post illius transitum ad secunda vota, & quæ re num seq.*
17 *Fructus dotis sunt destinati pro supportandis oneribus matrimonij.*
18 *Pœna secundò nubentium à iure canonico sunt sublata.*
19 *Vidua trasiens ad secunda vota non perdit priuilegia dotis.*
20 *ex Mora sua nemo commodum reportare potest.*
21 *Vidua transeunti ad secunda vota debentur fructus dotis sibi non restituta, & vid. per totam.*
22 *Statutum particulare vbi adest, non attenditur generale.*
23 *Fructus dotis vigore Stat. Vrb. lib. 1. cap. 137. debentur Vidue, etiam si illa habeat vnde se alat.*
24 *Maritus, cui dos soluta non fuit, non tenetur alere vxorem.*
25 *Mulier censetur renupta cum eadem dote primo viro tradita.*
26 *Maritus, cui nomen debitoris dotis non fuit cessum agere non potest, sed solum ipsa mulier.*
27 *Fructus dotis relicti ad minorem summam, quàm fuerint à statuto taxati cum pacto resolutiuo, in casu non implementi, eo non facto, debentur ad formam eiusdem statuti.*
28 *Mora purgari non potest stante pacto resolutiuo ex defectu consensus.*
29 *Exceptio rerum amotarum non admittitur ad retardandam solutionem dotis.*

DECISIO DCCXXVII.

A Decreto emanato coram R. P. D. meo Taia de exequen. mandatum A. C. tã pro residuo dotis scut. 57269. & 69. quàm pro fructibus ad rationem statutariam septem cum dimidio pro centenario, Signatura Iustitiæ respondit: *Alteri, qui ad vlteriorem legitimam executionem procedat*; vndè Causa mihi commissa, dedi dubium ad formam Commissionis, An sit procedendum ad vlteriorem legitimam executionem, & Domini affirmatiuè responderunt, iuxtà modum inferius exprimendum.

Respe-

Reſpectu enim fructuũ, in quibus maior verſabatur controuerſia, iuſtitia mandati illos taxantis ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario ad formam Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 137.* manifeſta viſa eſt, ex rationibus adductis in præcedentibus deciſionibus, tam coram Reuerendiſs. D.m. Decauo, quàm coram R. P. D. meo Taia: quibus non obſtat motiuum nouitèr excitatum, quod Statutum in dicto *cap.137.* diſponens, quod debeantur fructus poſt iudicialem interpellationem, & poſt morã non reſtitutæ dotis, loquatur de vidua, cui de-
1 alimentis prouidere voluit, † ac proinde non habet locum poſtquam mulier tranſi-
2 uit ad ſecundas nuptias, † quæ debet alimẽtari à ſecundo viro, vt in ſpeciè Statuti Vrbis tenuit *Rot. coram Coccin. deciſ. 1781. num. 5. & poſt Gilian. ad Statut. Peruſ. dec. 72. num. 9. & in Romana tranſactionis 16. Martij proximè præteriti coram Reuerendiſs. D. meo Decano*, quia verba Statuti benè perpenſa, talem reſtri-
3 ctionem non patiuntur. Rubrica enim, † quæ dicitur initium Legis, & à qua tota Lex interpretatur, vt ait *Bald. in conſil. 34. num. 4. in fine lib. 5.* non facit mentionem viduæ, ſed loquitur generaliter ibi, *de fructu dotis pro*
4 *alimentis*, † vndè generaliter eſt intelligenda in quocumque caſu dotis debitæ, *Cagnol. in l. 1. num. 8. ff. de regul. iur. Decian. conſ. 17. num. 20. lib. 1. Menoch. conſil. 4. num. 28. Couar. var. reſol. lib. 1. cap. 13. num. 3. verſic. 4. patet*; immo quia
5 continet orationem perfectam, † non ſolet reſtringi à Nigro ſpecialitèr loquente, ſed de per ſe diſpoſitionem facit, & ad deciſionem cauſarum allegari poteſt, *Rota coram Greg. deciſ. 5. num. 2. Eminentiſs. Otthob. deciſ. 269. num. 17. & coram Reuerendiſs. Royas deciſ. 359. num. 14. & in recent. deciſ. 548. num. 1. par. 1. deciſ. 51. num. 1. par. 2. rec. & deciſ. 342. n. 15. par. 12. & deciſ. 157. num. 10. par. 14.* Loquitur etiam perſonaliter in corpore, & nigro, dum poſt factam interpellationem, determinat ſolutionem fructuum, eorumque continuationem pariter generalitèr, & indefinitè, ibi:
6 *Donec dos à quocumque debita reſtituatur*, † quæ verba ſicut afficiunt quemcumque debitorem dotis, ita etiam pariter creditorẽ comprehendunt cũ debitor, & creditor ſint cor-
7 relatiui, † & diſpoſitio loquens de vno, includit etiam alterum, *Decius conſ. 45. num. 22. Surd. deciſ. 158. num. 10. Gratian. diſc. 920. num. 11. & ſeq.* & quamuis in eodem nigro bis fiat mentio viduæ, nihilominus dictum nomen fuit ibi appoſitum demonſtratiuè, ex quo frequentiùs accidit viduas agere ad fructus
8 dotales, quam binubas, † non autem ad effectum reſtringendi diſpoſitionem, vt in ſimili dixit *Rota dec. 287. n. 4. & ſeq. cor. Merlin*.

Et quod verè Statutum comprehendat etiam binubam non ſolùm ex identitate, ſed
9 etiam ex maioritate rationis, † quæ facit, vt Statuta etiam correctoria iuris communis
10 extendantur de perſona ad perſonam, † cũ tali caſu non dicatur propriè extenſio, ſed potiùs comprehenſio, *Rota coram Reuerendiſs. Royas deciſ. 359. num. 19. & coram Dunoz. iun. deciſ. 198. num. 4. & coram Cardinali Celſo dec. 125. num. 14.* Eo enim ipſo, quod mandat ſolui
11 fructus pro alimentis, † eadem eſt ratio in vidua, quàm in binuba, *Surd. de aliment. tit. 1. qu. 46. num. 2. Theſaur. iun. queſt. forenſ. 92. nu. 5. lib. 1. Rota deciſ. 199. num. 19. par. 11. rec.* fortiùs dum fructus non decernuntur intuitu qualitatis perſonæ, ſed propter moram in reſti-
12 tutione dotis, † & ſic ex eius ſpeciali, & reali priuilegio, vt in ſpecie Statuti Vrbis aduertunt *Pariſ. conſ. 64. num. 5. lib. 4. & Spadazz. in Theatr. vidual. diſquiſit. 13. num. 67. & 68.* & alias ſi tranſeunte vidua ad ſecundas nuptias, fructus ceſſare deberent, non verificarentur verba Statuti, quod poſt interpellationem ab ea factã ſolui debeant *donec dos à quocumq;*
13 *debita reſtituta ſit*, † cùm illa dictio, *donec*, requirat perſeuerantiam vſque ad tempus reſtitutionis, cui adijcitur *Grat. conſ. 81. n. 26. lib. 2. Barboſ. dict. 95. nu. 5.*

Militat etiam maior ratio in binuba, tùm ex eo, quod eget maiori impenſa, maiorique
14 luxu, † quàm vidua, *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 5. gloſſ. 8. par. 9. num. 15.* tùm ex eo, quod dos magis eſt dos conſtante matri-
15 monio, † quam eo diſſoluto, quapropter, ſi Statutum voluit ſolui fructus tempore vi-
16 duitatis, † multò magis voluiſſe dicendum eſt conſtante matrimonio pro eius oneribus
17 ſubſtentandis, † pro quibus etiam de iure deſtinati ſunt, *cap. ſalubriter de vſur. l. pro oneribus C. de iur. dot.* aliàs eſſet inducere nouas
18 pœnas, ſecundò nubentibus, † quas ius canonicum ſubſtulit, *cap. penul. & vltim. de ſecund. nuptys, Rota coram Verall. deciſ. 25. num. 3. par. 2. & coram Pen. deciſ. 212. num. 1. & ſeq.* &
19 in ſpecie, quod vidua tranſiens † ad ſecunda vota, non perdat priuilegia circa dotem, *Bart. in l. 2. ff. de iur. dot. & in l. nupta 31. ff. ſolut. matr. Bulgherin in repetit. l. prima num. 12. & 14. poſt med. verſ. & ideo etiam &c.* vbi de communi *ff. ſol. matrim.* & debitores dotis, qui tempore viduitatis fuerunt pluriès interpellati
20 ad formam dicti Statuti, † reportarent commodum ex eorum mora, contra *text. in l. in condemnatione §. vnicuique ff. de regul. iur.* & in ſpecie quod poſt moram hæredum primi
21 viri in reſtituenda dote, † debeantur fructus viduæ, poſtquam tranſierit ad ſecunda vota, pluries reſoluit *Rota, vt cor. Seraph. deciſ. 1406. num. 2. & 3. & dec. 1423. num. 2. & 1436. & poſt Fenzon ad Statut Vrb. deciſ. 87. & in recent. deciſ. 736. num. 1. & ſeq. par. 4. tom. 3. & deciſ. 527. num. 1. & 16. par. 5. tom. 2. & deciſ. 188. numer. 14. par. 10.*

Quibus non aduerſantur deciſiones ſupra adductæ; nam illa coram Coccino, & alia poſt Gilian. ad Statutum Peruſinum, quæ emanarunt in eadem cauſa, fundantur principaliter in defectu interpellationis, & loquuntur non de binuba, ſed de muliere diuertente à viro, cui pro alimentis ſpecialiter fuit ab eodem Statuto prouiſum in ſubſequenti *cap. 139.* vndè dictum fuit non intrare Statutum in d. *cap. 137.* & meritò quia

22 quando adest Statutum particulare † non attenditur generale, vt in specie aduertit *Rota in d. dec. 72. num. 12. post Gilian. vbi sup.* Decisio verò in Romana transactionis loquitur de lucro dotis, ac per transactionem in purum creditum redacto, & in secundis nuptijs expressè per mulierem sibi reseruato, & non assignato in dotem secundo viro, & sic in parapherno distincto à dote, & non gaudente priuilegijs dotis.

Non obstat, quod vidua post transitum ad secundas nuptias, ali debeat à viro, & cesset ratio d. Statuti, siue quia Statutum Vrbis
23 locum habet, † etiamsi mulier aliundè habeat alimenta, vt declarat ibidem *Fenzon. num. 51. Gratian. discept. 920. num. 9.* siue quia
24 Maritus, cui dos soluta non fuit, † non tenetur alere vxorem, *Adden. ad Greg. decis. 534. num. 4. & coram Peutinger. decis. 234. num. 14. & dec. 470. num. 4. par. 2. & dec. 50. num. 12. par. 9. recentior.*

Minus relcuat, quod actio petendi fructus dotis non competat mulieri, sed viro, qui non agit, nec debitores dotis vnquam interpellauit; nam isti fructus non petuntur tamquam dotis secundi matrimonij, sed tãquam dotis primi, propter moram in ea restituenda contractam, iuxtà superius firma-
25 ta, & licèt mulier censeatur renupta † cum eadem dote primo viro tradita, ad *text. in l. dotem qua ff. de iure dotium*. Vir tamen, cui nomen debitoris dotis non fuit cessum,
26 agere non potest contra hæredes primi † viri, quos obligatos non habet, sed actiones directæ competunt ipsi mulieri, *l. nimirum C. de act. & obl. Bald. in cap. 1. ad fin. An maritus succedat Vxor. in vsib. feud. Alex. consil. 122. nu. 10. & seq. lib. 7. Rinaldi. inn. consil. 118. num. 35. Roland. de Luc. dec. quæst. 81. num. 4. & seq. Gratian. discept. 252. num. 49. & seq. Manent. decis. 77. num. 2. Coccin. dec. 60. num. 6.* & admisit *Rot. in d. dec. 834. coram Peutinger.*

Placuerunt etiam DD. fundamenta decisionum, quoad taxam dd. fructuum ad rationem scutorum septem cum dimidio pro quolibet centenario, non obstante reductione conuenta ad scuta quatuor cum duobus tertijs, in casu quo fructus soluerentur de
27 semestri in semestre, † quia talis conuentio non fuit obseruata à debitoribus dotis, & in casu non implementi D. Ducissa sibi reseruauit reditum ad primæua iura sibi competentia vigore Statuti, & expressè declarauit, quod reductio, & omnia alia in instrumento contenta habeantur pro non facta, vndè post declaratam à D. Ducissa, & receptam resolutionem contractus, post obtenta mandata pro fructibus ad rationem statutariam, & susceptum pluries terminum ab eisdem dotis debitoribus, frustra allegatur reductio ad formam conuentionis, vt latè firmant dictæ *decisiones coram R. P. D. meo Tala*, in quibus etiam sublata remanet exceptio purga-
28 tionis moræ, † & quidem optima ratione ob pactum resolutiuum, & sic ob defectum consensus d. D. Ducissæ, necnon exceptio
29 rerum amotarum, † quæ non admittitur ad retardandam solutionem dotis, ex claro *text. in l. vnica §. taceat C. de rei vxor. act.*

Verum quia causa prætensæ subtractionis gemmarum adhuc pendet indecisa, & Rota mandauit, vltimo loco examinari nouos testes, ideò Domini arbitrati sunt, vt procedatur quidem ad vlteriorem executionem pro dd. fructibus, sed quoad scuta quatuor, & duobus tertijs ad effectum liberè soluen. &c. quo verò ad reliqua ad effectum deponendi, vel aliàs tutos redden. mediante cautione, per ipsos debitores dotis, ne dictum iudicij reddatur elusorium.

Et ita vtraque &c.

Decisiones plures in hac causa concordantes supra in altero tomo primo istius decimæ octauæ partis in calce decis. 378. sub diebus verò 23. Ianuarij, & 14. Maij 1677. coram eodem R. P. D. Calatain sunt aliæ binæ decisiones in eadem causa emanatæ.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Viterbien. Successionis.

Lunæ 8. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad successionem fratris prædefuncti æquè admittitur frater, ac illius soror in Monasterio professa, non obstante Statuto Viterbij exclusiuo eiusdem sororis, quia illud non poterat habere locum in hæreditate Clerici, qualis erat frater defunctus, nec minus contra Monialem eidem Statuto laicali non subiectam; Cumque illa declarasset esse de sua dote contenta, talis declaratio admissa non est, quia Monachus post emissam professionem, Monasterio præiudicare non potest.

SVMMARIVM.

1 *Successio fratris ab intestato defuncti æquè defertur fratri, & sorori superstiti.*
2 *Soror licèt Monialis succedit cum fratre fratri sine testamento morienti.*
3 *Statutum Viterbij excludens sorores propter fratres ab hæreditate fratris intestato defuncti, non habet locum in hæreditate clerici, & num. seqq.*
4 *Statutum laicale neque directè, neque indirectè potest de clericis, illorumque bonis disponere, & num. seqq.*
5 *Statuti generalis dispositio non comprehendit ea, quæ à statuentibus in specie statui, aut disponi non poterant.*
6 *Statutum Viterbij exclusiuum sororum propter fratres ab hæreditate fratris non comprehendit Moniales, & num. seqq.*
7 *Statutum de successione regulariter tempus successionis attendit, & quando.*

Sta-

8 *Statuta de ſucceſſione loquentia ſi comprehenderent clericos, ex quo illi à principio erant laici, ſequeretur, quod ſtatuta laicorum ſemper ligarent clericos, & ſup. ſub num. 6.*

9 *Laici omnes naſcimur à principio.*

10 *Clericatus qualitas non eſt connaturalis homini, ſed merè accidentalis.*

11 *Teſtis inductus probat contra inducentem.*

12 *Teſtis deponens,* che N. voleua laſciar la robba ſua, *non probat voluntatẽ reductam ad actũ, ſed de ſimplici velleitate,*

13 *Voluntas non reducta ad actum nihil ponit in eſſe.*

14 *Teſtamentum, & voluntatem teſtatoris ad probandum, requiruntur ſeptem teſtes.*

15 *Teſtes ad probandum teſtamentum, & voluntatẽ teſtatoris debent eſſe num. ſeptem rogati, & collectiuè vocati, non autem quod perfunctoriè illum audiuerint.*

16 *Teſtes ad probandum voluntatẽ teſtatoris in vim teſtamenti non requiri rogatos, licèt Bellonus ſcripſerit, poſteà tamen ſe retractauit.*

17 *Monachus, vel Monialis dicens ſe eſſe contentum de dote ſibi tradita, non præiudicat Monaſterio quoad ſucceſſionem.*

18 *Religioſus ante ingreſſum poteſt renunciare ſucceſſioni, & diſponere de rebus ſuis etiam in præiudicium Monaſterij, in quo eſt profeſſurus.*

19 *Succeſſio Monachi defertur immediatè Monaſterio, non ipſi Monacho.*

20 *Monachus non habet neque velle, neque nolle.*

21 *Religioſus per quamcumque declarationem non præiudicat Religioni quoad ſucceſſionem ex ſui perſona eidem Monaſterio delatam.*

DECISIO DCCXXVIII.

HÆREDITATEM Horatij Gnazzæ ab inteſtato defuncti vniuerſaliter ad ſe ſpectare prætendebat Franciſcus illius frater germanus, excluſo Monaſterio S. Auguſtini Viterbij veniente ex perſona Sororis Columbæ Ibidem profeſſæ, & pari conſanguinitatis gradu coniunctæ; ſed per ſententiam Ordinarij fuit Monaſterio conceſſa immiſſio pro medietate bonorum, quam in gradu appellationis confirmauit A. C. & deuoluta Cauſa in tertia inſtantia ad Rotam, idẽ fuit hodie reſolutum.

Ratio reſolutionis fuit Imperatoria Deciſio *in l. 2. §. hæreditas, & §. legitima ff. de ſuis, & legit. & in §. ſi igitur defunctus, Auth. de hared. ab inteſt. venien. & in Auth. defuncto C. de Sen. Conſ.*

1 *Tertull.* † vbi ſublata quacunque differentia ſexus, agnationis, & cognationis ſancitur ſucceſſionem fratris, ſine teſtamento morientis deferri ad fratres, & ſorores ſuperſtites, vt in præciſo caſu ſororis Monialis † cõtendentis cum fratre, *Rota deciſ. 168. in princ. par. 12. recent.*

2

Non obſtat Statutum Ciuitatis Viterbij excludens fœminas ſtantibus maſculis à ſucceſſione fratris ab inteſtato decedẽtis, †

3 quia ex duplici capite illius diſpoſitio intrare non poteſt; Primò, quia cùm Horatius eſſet Clericus, tale Statutum tamquam laicale, locum habere non poteſt in eius hæreditate

4 ex defectu poteſtatis ſtatuentium, † qui de Clericis, illorumque bonis directè, aut indirectè ſtatuere non valent, iuxtà *text. in l. Eccleſia S. Mariæ de Conſtit.* vndè ſequitur, quod ſub generali diſpoſitione Statuti nullo modo comprehendi queat illud, de quo à ſtatuentibus in ſpecie Statui, aut diſponi non

5 potuit, † & in præciſis terminis hanc ſententiam vti veriorem, & ſolidiori fundamẽto munitam ſequuti ſunt, *Imol. in cap. quod Clericus num. 4. de for. compet. Decius,* qui etiam tempore ſuo teſtatur de communi *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ num. 218. de Conſtit. Salicet. in Auth caſſa num. 14. C. de Sac. San. Eccleſ. Brun. de ſtatut. excluſ. fœmin. art. 8. qu. 2. num. 9. Fachin. contr. iur. lib. 12. cap. 29. verſ. ego priorem, Sperell. dec. for. Eccleſ. 11. num. 14.* & articulo acritèr diſputato hanc opinionem vti veriorem amplexa eſt *Rota deciſ. 149. coram Otthobono per tot.* & *625. coram bo. me. Bichio,* & *in Maceraten. hæreditatis 27. Maij 1658. coram bo. me. Leone Veroſpio §. & licet, & in Bononien. bonorum 2. Martij 1663. §. nec alicuius, coram Illuſtriſſ. D. meo Præſide Granaten.*

Secundò, quia Soror Columba tamquam Monialis propter eundem defectum poteſ-

6 tatis ſtatuentium. † ipſa quoque ab huiuſmodi ſtatutaria diſpoſitione eximitur, vt punctualiter *Rota in d. deciſ. 625. coram bo. me. Bichio,* nil aduerſante, quod tam ipſa ante ingreſſum in Religionem, quàm Horatius ante Clericatum vti Laici ſubiecti fuerint Statuto, quod cùm ex tunc iniecerit vinculum ſubiectionis, non remanſerunt ſoluti per ſucceſſiuum ingreſſum in Religionem, & ſuſceptionem Clericatus, quia cum verba Statuti legantur directa in tempus delatæ ſucceſſionis, ibi: mulier &c. non ſuccedat

7 ab inteſtato, † non poteſt proindè locum habere, cùm tunc temporis per monachatũ ceſſauerit vis Statuti, ſcilicet *in d. Auth. caſſa num. 14. Ruin. conſ. 200. num. 8. & 9. lib. 2. Rolan. conſ. 57. nu. 29. lib. 2.* Si enim, vt ille conſiderat, admitteretur præcedens iniectio vincu-

8 li, † ſequeretur maximum inconueniens, & abſurdum, nempè quod Statuta Laicorum

9 ſemper Clericos ligarent, † cùm omnes ab initio Laici naſcantur, & qualitas Clerica-

10 tus nõ eſt connaturalis, † ſed merè accidentalis, vt ponderat *Rota d. deciſ. 625. num. 34. coram bo. me. Bichio.*

Nec ſubſiſtit, quod Horatius, licèt Clericus, voluerit ſe conformare cum patrio ſtatuto, quia cum illo non ligaretur præſumptio vrget in contrarium, imò ſe voluiſſe referre ad ius commune, & cum illius diſpoſitione ſe conformare, liquet ex dicto quinti teſtis ipſius Frãciſci, qui deponit Horatiũ pluries dixiſſe: Che l'Imperatore haueua fatto teſtamẽto per lui; quæ verba à Iuriſperito, qualis erat Horatius, prolata, quemadmodũ indicant conformitatem cũ iure cõmuni, ita quoq; probata remanent ex dicto prædicti teſtis, qui cùm fuerit à Franciſco

11 inductus, † probat contra inducentem, *Rota deciſ. 172. num. 2. par. 10. recentior. & deciſ. 281. nume-*

numero 20. *parte* 11. *&* 198. *num.* 15. *par.* 15.

Minus reluant teſtes pro Franciſco examinati, quia præter exceptiones, quas patiuntur non probant voluntatem diſpoſitiuam, ex quo audiuerint Horatium dicentem: Che volena, che la ſua robba andaſſe à
12 Franceſco, † nam hinc non reſultat vera diſpoſitio, ſed ſimplex velleitas, & nuda vo-
13 luntas, † quæ nihil ponit in eſſe, cùm non
14 fuerit reducta ad actum per teſtamentum, ad quod probandum requiruntur teſtes, ſimul collectiuè vocati, *l. hac conſultiſſima §. per nuncupationem C. de teſtam.* & debent eſſe rogati. † ne ſufficit, quod caſu, & perfunctoriè voluntatem Teſtatoris audiuerint, iuxtà *text. in l. hæres palàm §. in teſtamentis ff. de teſtam. auth. rogati C. de teſtam. l. fin. §. fin. C. de Codicil.* quidquid dicat in propoſito noſtræ quæſtio-
16 nis *Bellon. iun. conſ. 74. num. 122.* † qui poſteà pro veritate ſcribens *in ſuo tract. de iur. accreſc. cap. 10 quæſt. 2. nu. 111.* fatetur contrariam ſententiam a ſe defenſam *in d. conſ. 74.* non poſſe ſubſtineri.

Denique nullius momenti viſa fuit declaratio Sororis Columbæ, quod ipſa ex fraterna hæreditate nihil prætendebat, ſed contenta extabat de eleemoſyna tradita Mona-
17 ſterio pro eius dote, † quia licèt Monachus
18 ante ingreſſum in Religionem † poſſit renunciare hæreditatibus ſibi obuenturis, & liberè diſponere etiam priuatiuè quoad ipſam Religionem, in qua eſt profeſſurus, *auth. nunc autem C. de Epiſc. & Cleric.* canonizata *in Can. ſi qua mulier 18. quæſt. 3. Rota deciſ. 707. num. 12. coram Dunoz.* tamen poſt emiſſam profeſſionem cùm hæreditas deferatur
19 immediatè Monaſterio † iuxtà magis communem opinionem Canoniſtarum, quam tenent *Innoc. Hoſtien. Io. Andr. Anton. de Butr. & alij in cap. in preſentia de probat. Sanchez in Decalog. lib. 7. cap. 12. num. 36.* & ſequuta eſt cum alijs *Rot. dec. 707. nu. 8. & 9. coram Dunoz.* Ideò per talem declarationem nullo modo fuit
20 præiudicatum Monaſterio, cui factum Mo-
21 nachi non habentis, † neque velle, neque nolle, auferre non poteſt ius ex illius perſona acquiſitum, vt in his ferè terminis notat *Roderic. queſt. regul. tom. 2. quæſt. 78. art. 1. in fin. verſ. ſi autem*, dixit *Rota deciſ. 81. per tot.* & ſignantèr *num. 9. coram Bichio.*

Et ita, vtraque parte informante, concluſum fuit, dandam eſſe immiſſionem Monaſterio.

R. P. D. RONDININO.

Romana Teſtamenti.

Veneris 12. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Plures qualitates referuntur, & præponderantur ſimul pro validitate teſtamenti, in quo Teſtator Notario interroganti, primò reſpondit *ob*, poſteà demùm requiſitus dixit, *Signor sì*, quatenus non requiratur in illo præordinatio eiuſdem teſtamenti, ſi conſtet de voluntate Teſtantis, & ſanitate mentis illius ex actu publicè, & palàm geſto, & ex prudenti diſpoſitione, quæ ab alijs excogitari non poterat; plura ideò etiam de Notario in Vrbe non per ſe ipſum, ſed per ſuum iuuenem, aut Subſtitutum ſtipulante, ac de teſtibus pro, & contra teſtamentum deponentibus, in eadem deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator ſi pluries declaranit ſe velle aliquem hæredem inſtituere, quem maximè diligebat, & illius fauore teſtamentum faciat per verbum ſic, teſtamentum ſubſtinetur.*

2 *Teſtamenti pro validitate magis attenditur prædilectio hæredis, qui teſtatoris nomen conſeruare poterat, quàm inteſtata ſucceſſio, per quam illud penitus extinguebatur.*

3 *Verba teſtatoris,* che voleua meglio aggiuſtare le coſe ſue, *intelliguntur de teſtamenti factione.*

4 *Opinio teſtantis magis quam veritas attenditur.*

5 *Actus ſubſequens morientis, qui antea plura dederat, ſigna ſanæ voluntatis, ſi eſt illius intentioni conformis, in ſana mente præſumitur editus.*

6 *Præordinatio teſtamenti, in quo poſtea teſtator reſpondit per verbum ſic, non prohibetur fieri à conſanguineo hæredis palàm, hoſtio aperto, & citra vllum dolum.*

7 *Teſtamentum rogatum à Notario caſu, & fortuitu accerſito, quamuis præordinatum ſit à conſanguineo hæredis, valet ſi teſtatrix paſſa eſt, illud ſibi legi, rogari, & publicari.*

8 *Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij teſtatore reſpondente per verbum ſic, attenditur, & ſubſtinetur, ſi Notarius valdè cautè in illius ſtipulatione ſe geſſit.*

9 *Teſtator ſi Notario interroganti reſpondit per dictionem oh, & poſtea melius requiſitus dixit Signor sì primam interrogationem non benè percepiſſe dicitur.*

10 *Teſtamentum factum poſt receſſum ſomnolentiam, cauſatam à febri, non poteſt ex præcedenti ſopore de nullitate redargui.*

11 *Teſtamentum grauiter agrotantis ſi eſt prudenti diſpoſitione confectum, quam nec alius excogitare poterat, tempore ſanæ mentis dicitur eſſe conditum.*

12 *Præordinatio teſtamenti non eſt omninò neceſſaria in teſtatore reſpondente per verbum ſic, Signor sì, dummodo conſtet de ſanitate mentis illius.*

13 *Teſtator in teſtamento reſpondens per dictionem ſic, quod fuerit ſimul interrogatus à Notario, & conſanguineo hæredis, nihil facit, ſi poſtea interrogatio ſolius Notarij repetita ſit.*

14 *Teſtamentum, in quo omnia bona fide geſta ſunt, non remanet offuſcatum ex aliquo medio, quod illud obumbrare poterat.*

15 *Notariorũ ſubſtituti, & iuuenes in Vrbe ob multitudinem negociorum paſſim rogantur de teſtamentis, cæteriſque contractibus.*

16 *Notariorũ iuuenes, & ſubſtituti ſi de inſtrumentis rogantes, nomine ſuorum Notariorum rogare dicuntur.*

17 *Conſuetudine attenta, prout eſt in Vrbe, rogandi contractus per iuuenes Notariorum, non procedit rigor legis, quod ſoli Notarij poſſint ſe de inſtrumentis rogare, & num. 19.*

18 *Populus ignarus, ſub fide publicæ conſuetudinis decipi non debet.*

20 *Conſtitut. Pauli V. Vrbani VII. Innocentij X. & Alexandri VII. ac edicta Cardinalis Camerarij ſuper rogitibus inſtrumentorum, à ſolis Notarijs facienda in Vrbe non ſunt in vſu.*

21 *Archiuij Bulla quoad inſtrumenta, à ſolis Notarijs roganda, attento contrario vſu Curiæ, in Vrbe abyſſ in deſuetudinem. & ſup. nu. 20.*

22 *Hæres dicitur proprio ore à Teſtatore nominatus, quamuis ille reſponderit per verbum ſic.*

23 *Teſtator ſi poſt conditum teſtamentum illud cum pluribus approbauerit, & gratulationes recepit, nec de aliquo fuit conquaſtus, non dicitur deceptus, aut fraudibus ad teſtandum allicitus.*

24 *Teſtibus pro teſtamento magis defertur, quã illis qui contra teſtamentum deponunt. amplia vt ibidem & num. ſeqq.*

25 *Teſtis falſi temeraria alloquutio refertur dicentis* mi diano pur denari, che dirò quel che vogliono, *& huiuſmodi.*

26 *Teſtes improbantes teſtamentum, Iudicis arbitrio remittuntur.*

27 *Teſtis dicens ſe non audiuiſſe non probat, cùm non coarctet negatiuam, quia ſi non audiuit ipſe, alij audire potuerunt.*

DECISIO DCCXXIX.

REASSVMPTIS teſtium depoſitionibus coram RR. PP. DD. Taia, Caſtrillo, & Emerix olim exhibitis, totaque ſerie facti ponderata, viſum eſt Dominis citrà dolum, & fraudem ritè, & validè omnia in teſtamento bo. me. Domitillæ Ceſiæ geſta fuiſſe, neque in contrariam ſuſpicionem deflectere ea, quæ in præteritis deciſionibus R. P. D. Emerix Rotalem ſententiam de more præcedentibus, & in hodierna Cauſæ propoſitione à ſcribentibus contra teſtamentum deducebantur, ideòque infirmata dicta Rotali Sententia, ad priorem Sententiam pro teſtamenti validitate redierunt.

Diſtinguendo actus, illorumque tempus ante teſtamentum, in ipſo actu teſtandi, & poſt teſtamentum, animaduerſum fuit ante iſtud, Domitillam Teſtatricem ſemper benuolo animo fuiſſe in Federicum Cardinalem Borromeum hæredem inſtitutum, tunc Patriarcham, & ad Carolum ſecundum Regem Hiſpaniarum Nuntium, quem laudibus proſequendo pluries declarauit, ſe velle hæredem inſtituere, † vt in propoſito teſtamenti ab ægrotante confecti, & reſpondentis per verbum, *ſic*, ad interrogationem Notarij, *Cranet. conſ. 117. num. 1. verſ. vel quia aliter, Surd. conſ. 414. num 55. & ſeqq. Theſaur. in. lib. 2. quæſt. forenſ. 99. num. 7. Medices deciſ. Senen. 18. ſub nu. 18. Rota coram Coccin. deciſ. 2167. num. 23.* repetit. poſt *conſ. Altograd. tom. 1. & coram R. Caſtillo dec. 128. ſub num. 26. 31. & ſeqq.*

1 2

E conuerſo autem ſorori Moniali Teſtatrix, vt iidem teſtes deponunt, non admodum grata erat, nec benè affecta, conſiderans ipſam mortuam mundo, † & mediante ipſa, bona ſua peruentura erant ad Monaſterium Sanctæ Luciæ in Silice Teſtatrici exſtraneum, nec aptum ad conſeruandũ ſplendorem Domus, & memoriam nominis, quæ in Patriarcha Borromeo hærede inſtituto Teſtatrix conſiderabat, optimè *Seccin. iun. conſ. 178. ſub num. 18. vol. 2. Surd. d. conſ. 414. ſub num. 95. Cyriac. contr. 407. ex num. 297. & ſub num. 213. Altograd. conſ. 50. ex num. 154. volum. 1. Medices dicta deciſ. Senen. 18. num. 31. verſ. Oſtana, Intrigliol. dec. 34. num. 6* cum aliis per *Modern. Lucen. contr. 16. n. 15. Rota coram Cocc. dec. 2167. num. 23.*

Neque aliud voluit Teſtatrix, cùm iuxtà ſenſum ſcribentium cõtra teſtamentũ dixit (*Che volena aggiuſtar meglio le coſe ſue, e che la robba haueua il ſuo corſo*) † quia quoad priorem partem verba hæc intelliguntur de teſtamenti factione, ex *Caſtren. conſ. 395. num. 1. verſ 45. teſtis p. 2.* & quoad alteram partem referuntur ad Patriacham Borromeum hæredem inſtituendum, non autem ad Sororem Monialem, quam licèt proximiorem, 4 Mundo tamen mortuam reputabat † Teſtatrix, cuius opinio potiùs quàm veritas attenditur, *l. is qui putat, & l. hæres inſtitutus in princip. ff. de acquir. hæred. Cranet. conſ. 88. ſub num. 14. Rota coram Seraph. dec. 354. num. 4. & coram Coccin. deciſ. 2305. num. 98.*

Ad eandem præambulã voluntatem Teſtatricis eruendam addebantur animaduerſiones, quod Teſtatrix pluries expreſſit, ſe velle condere teſtamentum, Procuratorem ſuum ad id vocari fecit, Ancillæ ad Sacrum audiendum pergenti dixit, vt Deum rogaret pro ſcriptura, quam eodem die factura erat, monitaque à Medico de diſcrimine vitæ ſe teſtamentum confecturam, plaudè reſpondit, quod & alteri Medico Paulutio repetijt, atque ante ipſum teſtamentum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſit, aliaque ſanitatis mentis, & liberæ voluntatis ſigna 5 edidit, † quæ referunt teſtes, & Medici, vt proindè actui poſteà ſubſecuto conformis mens teſtantis arguatur, per ea, quæ in propoſito tradunt *Bertazzol. conſ. cinc. 102. ſub num. 28. Ludouic. Bell. conſ. 201. num. 4. Surd. d. conſ. 414. num. 60. Cyriac. d. contr. 407. ſub nu. 81. & ſeqq. Medices d. dec. 18. ſub num. 32. Rota rec. par. 4. tom. 3. d. dec. 581. nu. 43. & par. 13. dec. 353. num. 8. & 9. par. 14. dec. 136. num. 6.*

Ante ipſum paritèr teſtamentum ponderabatur minuta teſtamenti, non inconſulta Teſtatrice, eaque abſente, ſed ipſa diſtante à Patre Borromeo ob nimiam moram Procuratoris ad id accerſiti conſcripta, † quod 6 ipſe potuit, quamuis frater hæredis inſtituti oſtio aperto, & citrà vllum dolum ex dictis, & inferius dicendis penitùs excluſum, *ex text.* vbi notant Scribentes *in. l. diſtantibus*

Cde

C. de teſtam. Alciat. conſ. 111. *num.* 13. *lib.* 9. *Theſaur. lib.* 2. *d. queſt.* 99. *num.* 12. *Soccin. ſen. conſ.* 92. *num.* 18. *vol.* 3. *Cranett. d. conſ.* 17. *num.* 1. *verſ. vel ſi ante, Mart. de ſucceſſ. legal. par.* 3. *queſt.* 12. *art.* 1. *num.* 6. *Intrigliol. d. dec.* 34. *num.* 3. *&* 4.

Neque vocatio Notarij argnit ſuſpicionem veluti demandata à Patre Borromeo hæredis inſtituendi fratre, poſtquam prædictam teſtamenti minutam exarauit, quia nõ agitur de Notario eidem vocanti, aut eius Domui benè affecto; in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ; ſed de Quadrio iuuene principalis officij, qui caſu, & fortuitò inueniri potuit, perquiſitis bona fide pluribus officijs Notariorum occurrentibus, in quibus non fuerunt inuenti niſi Tyrones, ex eo quod erat dies Feſtus, & non citrà mandatum Teſtatricis, quod ſupponens Pater Borromeus aduenientе Notario dixit: *Signora è quì il*
7 *Notaro*, † quodque paritèr ſupponens Teſtatrix, ſuam diſpoſitionem legi paſſa eſt, & publicari, vt inferius dicetur per ea, de quibus *Soccin. iun. conſ.* 178. *num.* 5. *& ſeqq. vol.* 2. *Surd. d. conſ.* 414. *num.* 61. *Medices d. dec.* 18. *nu.* 4. *Rota coram Coccin. deciſ.* 2167. *ſub num.* 23. *& deciſ.* 2226. *num.* 22.

His ante actum teſtandi præmiſſis, ſuccedebat iuxtà diſtinctionem ab initio adductã, ſeries ipſa facti in ipſo actu teſtandi, cũ Quadrius pro Notario accerſitus, cautè admodum Teſtatricem ab initio rogauit: *Signora ſi contenta, che io legga il ſuo teſtamento?* qua annuente, poſtquam illud legit, cùm ad hæredis inſtitutionem peruenit, ſtetit ipſe, neque proſequutus eſt, legendo ſimplicitèr totum teſtamentum; in fine poſteà rogans Teſtatricem, an illa eſſet ſua voluntas; ſed voluit bona fide ipſam interrogare, quem faceret hæredem, & an Patriarcham Borromeum, & ipſa quidem conuerſa erga Patrem Borromeum, reſpondit: *oh*: Sed idem iterum quærente Patre Borromeo, reſpondit: Sì *Signore*: atque Notario ſubdente, hoc interrogationis munus eſſe ſuum, nõ alterius, iterumque de hærede illam interrogante, iterum reſpondit: *Sì Signore*. Subindè poſt lectam ſcripturam, denuò Teſtatricem quæſiuit; num ea eſſet ſuprema eius voluntas, & adhuc eo replicante: *Commenda, che me*
8 *ne roghi?* reſpondit Teſtatrix: *Sì Signore*, † ex quibus apparet, priorem illam reſponſionẽ per ſimplicem interrogationem, *eh, ſcì oh*, non fuiſſe balbutientis, vel oppreſſæ nimia
9 ſomnolentia, & grauitate morbi, † ſed petentis clariùs exprimi, quid diceretur, quo poſteà per replicationem perceptum habuit per verba, *Sì Signore*: vt in proximis terminis benè reſpondent *Soccin. iun. conſ.* 144. *n.* 51. *in fin. vol.* 2. *Alex. conſ.* 171. *ſub num.* 12. *vol.* 3. *Gratian. diſcept.* 843. *num.* 9. *&* 10. *Altograd. conſil.* 50. *num.* 191. *& ſeqq. vol.* 5. *Rota coram Carillo d. deciſ.* 128. *ſub num.* 32. *&* 33.

Hinc poſita mentis ſanitate, de qua deponunt teſtes ipſi, & Medici, quam nec domnolentia offuſcauit, cùm, vt Medicus deponit, illa accederet cum acceſſione febris, atque cum ipſa recederet, & acceſſio febris fuit ante prandium, vt proindè eadem die Dominica Medicus hora 19. & 20. Teſtatricem viſitans, ipſam expergefactam
10 agnouerit, † & teſtamentum poſtea factum fuerit hora 22. & ſic in mentis ſanitate, cui etiam cõgruit qualitas diſpoſitionis admodum prudens, & veriſimilis, additis pluri-
11 mis legatis pijs, † quæ nec Pater Borromeus, nec quilibet alius excogitare potuiſſet, veluti eſt legatum Ceræ pro Nouena Eccleſiæ S. Marcelli, & vt lauentur vtenſilia Sacrarij S. Franciſci à Ripa, vnà cum aliis legatis familiaribus ſuis inæqualibus, & merè arbitrarijs, *Soccin. iun. conſ.* 178. *ſub nu.* 18. *&* 19. *vol.* 2. *Menoch. lib.* 4. *præſumpt.* 6. *num.* 34. *verſic. Tertium ſignum, Mart. Medic. d. deciſ.* 18. *num.* 31. *&* 32. *Rota rec. par.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 581. *num.* 45. *& ſeqq. & par.* 13. *deciſ.* 353. *num.* 36. *& ſeqq.*

Conſequens eſt, vt teſtamentum validũ ſit, quamuis Teſtatrix ſimpliciter reſponde-
12 rit per verbum *ſic*; † quia ſecluſa etiam præordinatione ex hucuſque dictis, & inferius dicendis deducta modus hic teſtandi à iure approbatur, quotieſcumque ægrotus non eſt adeò oppreſſus, vt cadauer potiùs æquiparetur, & vix diſcerni poſſit, an agnoſcat, quid agat; ſed in eius arbitrio reſidet affirmare, vel negare. Quo caſu affirmando dicitur, conſtare de illius voluntate, atque expreſſa in interrogatione dicuntur virtualiter intereſſe in reſponſione, iuxtà *gloſ.* communiter receptam *in l. Iubemus* 5. *Quemadmodum C. de teſtam. Iaſon* in contrarium adduct. *d. l. Iubemus ad fin. verſ. tenendo tamen C. de teſtament. Socc. iun.* in contrarium pariter adduct. *conſ.* 183. *num.* 26. *verſ. Verum quia communis volum.* 2. *Clar.* §. *Teſtamentum q.* 37. *num.* 5. *& ſeqq. Theſaur. iun. lib.* 2. *d. quæſt.* 99. *num.* 14. *Mantic. de coniect. lib.* 2. *d. tit.* 6. *num.* 3. *& ſeqq. Mart. de ſucceſſ. legal. par.* 4. *qu.* 1. *caſ.* 3. *numer.* 17. *& ſeqq. & vol.* 89. *ex num.* 40. *Caſtill. lib.* 4. *d. controu.* 27. *ex num.* 54. *Menoch. conſ.* 45. *nu.* 17. *Surd. d. conſ.* 414. *num.* 58. *Farin. d. conſ.* 97. *ex num.* 7. cum aliis per *Rub. de validit. legat. cap.* 44. *ex num.* 65. *Rote rec. par.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 581. *ex num.* 29. *& par.* 14. *deciſ.* 137. *ex num.* 7. *Vbald. deciſ.* 458. *num.* 7. *et ſeqq. Bich. deciſ.* 458. *ex num.* 2. *Card. Celſ.* in contrarium adduct. *deciſ.* 378. *num.* 5. 11 *& per totã*, & quotquot hinc inde adducebantur ex deciſionibus huius cauſæ coram R R. PP. Taia, & Emerix.

Et hæc reſponſio non minus habenda eſt, quia Pater Borromeus hæredis frater vna cum Notario Teſtatricem interrogauerit; quia ſuſpicio exindè deducta à *Soccino iuniore*, quem reliqui ſequuntur *conſ.* 183. *num.* 27.
13 *vol.* 2. † abſtergitur penitùs ex repetitis interrogationibus ipſius Notarij, atque ex aliis coniecturis præponderantibus hucuſque
14 recenſitis, & inferius deducendis, † ex quibus bona fide omnia geſta fuiſſe demoſtrantur, vt ſe ipſum benè explicauit idem *Soccin. iun. conſ.* 32. *num.* 8. *vol.* 4. *Alex. conſ.* 33. *num.* 8.

& 9.

& 9. vol. 3. Alciat. d. conſ. 111. num. 8. lib. 9. Farinac. conſ. 97. n. 18. d. Caſtill. contr. lib. 4. d. contr. 27. num. 66. & ſeqq. & num. 73. Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 6. num. 10. in fin. Paitell. exped. ciuil. adnot. 14. n. 37. & ſeqq. Rotæ diuerſ. par. 1. deciſ. 638. num. 7. & in recent. par. 13. deciſ. 478. num. 5. & par. 14. d. deciſ. 137. num. 13. Bich. deciſ. 458. numer. 2.

Defectus autem Notariatus in ipſo Quadrio obſtare vſus non eſt, attenta conſue-
15 tudine in Vrbe notiſſima, † & non controuerſa, in qua ob multiplicitatem negociorum Notarij adhibent Subſtitutos, ſiue Iuuenes, per quos conficiunt inſtrumenta, &
16 teſtamenta omnia; † Qui Iuuenes rogant nomine Notariorum principalium; qua-
17 conſuetudine attenta † ſubſtinetur contractus, & vltimæ voluntates, & ex mente ipſa
18 legum, & Canonum emollitur † vtriuſque iuris durities, ne ſub publica fide ignari populi decipiantur, *ad text. expreſſ. in auth. de Tabellion. in fi. ibi*: Si verò præter hoc fiat, & alter delegetur, tunc ſubiacet pœnæ Tabellio, ipſis tamen documentis propter vtilitatem contrahentium non infirmandis: *& in Nouella 174. ibi*: Inſtrumentum autem non ſit irritum, ſed propter vtilitatem contrahentium valeat. *Butr. in cap. inter dilectos num. 27. verſ. niſi aliud haberet conſuetudo, & Bellamer. num. 15. verſ. licet in hoc ſtetur conſuetudini, Guidop. num. 10. verſ. conſuetudine tamen, Imol. nu. 13. verſ. & iſtud poteſt conſiderari, vbi conſuetudo. Felin. ſub num. 27. & 29. de fid. inſtr. idem Imol. in cap. cum P. Tabellio ſub num. 2. illo eodem tit. de fid. inſtr. Bald. in auth. ſi quis in aliquo num. 13. C. de ſeden. Caſtr. conſ. 209. ſub num. 1. verſ. Tertius eſt, quando ſic eſſet ſtatutum, vel conſuetudo, & verſ. nec apparet de ſtatuto, vel conſuetudine par. 1. Soccin ſen. conſ. 24. num. 25. vol. 1. Dec. conſ. 447. num. 10. in fin. & ſeqq. Rolan. conſ. 44. ex num. 34. vol. 1. Oſaſch. deciſ. 37. ſub num. 2. & 3. Gabr.* in contrarium allegat. *commun. concluſ. lib. 1. concluſ. 3. de præſupt. num 41. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 4. de teſtam. ſub num. 123. Papon. lib. 4. tit. 14. de Notar. arreſt. 16. Tondut. par. 2. reſol. ciuil. 126.*
19 *num. 10.* Et de hac ipſa † conſuetudine Vrbis *Boccac. ad Conſtit. Piceni gloſſ. 7. num. 20. Poſth. de manutiobſer. 102. num. 29. Tuſch in addit. ad repertor. lit. N. §. limita pag. 447. Farinac. in fragmēt. poſt repertor. iudicial. V. Notarius ſub num. 16.* & latiſſimè defendit *Scacc. de indic. lib. 2. cap. 11. ſub num. 561. et ſeqq. Spad. conſ. 184. num. 8. vol. 2. Rota coram Mobed. deciſ. 6. de fid. inſtr. Greg. XV. deciſ. 453. num. 4. & 5. & poſt 2. vol conſ. Farinac. deciſ. 329. num. 2.* qua cum prior repetita eſt *in rec. par. 2. deciſ. 301.* & poſterior repetita eſt poſt *Zacch. de ſocier. offic. deciſ. 15. & in Romana Teſtamenti 10. Decembris 1670. §. minorem, & 9. Decembris 1672. §. ſecunda verò coram Reuerendiſſ. D. meo Albergato Decano.*

Conſtitutio autem Pauli V. & Edicta Vr-
20 bani VIII, Innocentij X. † & Alexand. VII. cum ſubſequutis pariter Edictis Cardinalis Camerarij, & Archiuij pariter non obſtant, quia ex eadem conſuetudine notiſſima, & vniformi in facie ipſorum Pontificum apparet, Conſtitutiones, & Edicta ex ipſorummet Pontificum conſenſu vſu recepta non fuiſſe, & in deſuetudinem abiiſſe, *Fermoſin. in cap. fin. q. 5. n. 5. & ſeqq. de conſuetud. R. P. D. Fagnan. in cap. Treguas n. 84. de Tregua, & pace, et in cap. Manigante nu. 82. et 83. de vſur. P. Paſſerin. cap. 1. n. 169. et ſeqq. et ſub n. 179. et 180. de conſuetud. in 6. Rota rec. par. 1. dec. 356. per tot. et par. 4. to. 2. dec. 194. ex n. 15. et poſt ſecundum vol. conſil.*
21 *Farin. dec. 361. ex n. 4. Coccin. dec. 2027. n. 10.* † & de Bulla Archiuij *Put. dec. 296. per tot. lib. 1. in correct. Buratt. dec. 466. num. 18. Vbald. dec. 326. num. 4.*

Neque pro adimenda fide ipſi Quadrio, qui pro Notario principali rogauit, alicuius eſt momenti, quod inquiſitus fuerit de falſo, & quod falſum ipſum commiſerit, non ſcribendo ſeriem facti, & interrogationem ac reſpectiuè reſponſionem Teſtatricis; ſed ſimplicitèr, quod ipſa ore proprio hæredem nominauerit, quia iã fuit abſolutus ab iniuſta accuſatione. Quinimmo, & plura teſtamenta rogauerat publicè, & palam; atque ad omnem vmbram diſſipandam, Notarius quoque creatus fuerat ex documentis pro ipſo Monaſterio exhibitis, atque rectè admodum & citrà vllam falſitatem ſcripſit
22 hæredem ore proprio nominatum, † quia talis dicitur ille, qui ad interrogationem Notarij per ſimplicem Teſtatricis reſpõſionem per verbum, *ſic*, deſignatur, quamuis Statutum vltrà ius commune mandaret, vt hæres proprio nomine nominaretur, vt magiſtraliter conſuluit *Bald. conſ. 122. n. 2. vol. 4. Cephal. conſ. 540. n. 46. Syluan. conſ. 54. num. 10. Menoch. conſ. 45. n. 1. Surd. d. conſ. 414. ſub nu. 53. Boſſ. tract. crim. tit. de falſ. n. 55. Gratian. diſcept. 843. n. 124. et 25. Rota coram Carillo deciſ. 88. ſub n. 11. et 12. et in Romana Teſtamenti 11. Februar. 1672. ſub §. prout coram R. P. D. meo Bouri.*

Denique hucuſque deductis ante ipſum teſtamentum, & in ipſo actu teſtandi aduñtur ea, quæ teſtamentum ſubſequuntur, cũ Notarius poſtquam legit totam ſcripturam, ipſique Teſtatrix hæredis inſtitutioni annuit, eandemque rogauit, nùm ea eſſet eius ſuprema voluntas, quæ adhuc reſpondit: *Sì Signore*: atque confeſſio gratulanti, ipſam res ſuas compoſuiſſe, reſpondit, totum iam
23 fuiſſe peractum, † quod certè non dixiſſet, ſi compos mentis non fuiſſet, tãquàm ignara geſtorum, vel ſi dolis, & fraudibus allicita fuiſſet, quia alloquens perſonàm adeò confidentem de illis conqueſta fuiſſet, cùm præſertim aliquot diebus ſuperuixerit in eadem voluntate perſeuerans, ex deductis per *Cruuett. d. conſil. 117. n. 1. verſ. idem ſi, poſt Clar. ad §. Teſtamentum qu. 67. ſub nu. 4. Surd. d. conſ. 414. n. 66. et ſub n. 95. Gratian. diſcept. 91. n. 10. et 11. Theſaur. lib. 2. d. qu. 99. nu. 14. Caſtill. lib. 4. d. contr. 27. num. 62. Cyriac. d. contr. 407. ſub n. 305. et ſeqq. Modern. Lucen. d. contr. 16. num. 47.* & alius eiuſdem Conciuis *d. conſult. 42. ſub n. 27. et 28. Intrigliol. d. dec. 34. n. 3. e ſeqq. Medic. d. dec. 18. n. 33. Rota coram Coccin. dd. dec. 2167. ſub n. 23. et 2226. n. 22.*

Non

Non obſtat, quod duo Teſtes Teſtamentarij deponant, Teſtatricem nihil reſpondiſſe Notario, niſi dictionem *oh*, atque alia pariter contra teſtamentum deponant, quia illis reſiſtunt omnes alij Teſtes teſtamentarij, & alij etiam non teſtamentarij, † quibus DD. fidem adhibere voluerunt, tanquam numero pluribus, & longè veriſimiliora deponentibus, attenta ſerie facti publici, cùm teſtamentum fuerit conditũ apertis ianuis coram multitudine perſonarum, atque è conuerſo vrgeat præſumptio aduerſus teſtes contradicentes teſtamento ex eorum depoſitionibus contrarijs affectatis, & inueriſimilibus, atque ex eorum perſonis, cùm alter exiſtat Stabularius, & alter Caupo, & Tabernarius prius inquiſitus, vnà cum filio de falſitate alterius examinis, eo quia temerariè † dixit -- Mi diano pure denari, che io dirò quello, che vogliono, che non m'importa ſtar retirato per vna, ò due Teſtimonianze falze -- † cùm & Iudicis arbitrio circa teſtes improbantes Teſtamentum multùm deferatur per ea, quæ deducunt *Morat. conſ. 38. num. 3. & ſequen. Bertazzol. conſ. Ciuil. 102. num. 11. & 12. Soccin. iun. conſil. 178. nu. 12 volum. 2. Facbin. conſ. 24. ſub n. 10. volum. 2. Cyriac. d. contron. 408. ex num. 272. Rub. de teſtam. reſol. 40. num. 267. & ſeqq. Aliograd. conſil. 50. ſub num. 138. & ſeqq. volum. 1. Andreol. contr. 223. num. 5. & per totam, Rota recent. par. 4. tom. 3. dicta deciſ. 581. ſub num. 102. & ſeqq. & coram Coccin. deciſ. 2226. ſub num. 17. & ſeqq.*

Depoſitio autem Theobaldi Stufæ, præterquam quod non eſt iudicialis, ſed ſimplex reuelatio ad perpetuam rei memoriã, adhuc tamen ex alia ratione non cõcludit, cùm nec ipſe, nec alius Teſtis, qui eſt quartus non teſtamentarius ex parte Ducis Borromei inductus aliquo modo coarctent negatiuam ſe non audiuiſſe, & eſſe non poſſe, quod non audiuerint, † quia niſi ita deponant non concludit perneceſsè probatio, quia non excludit poſſibilitatem, quod ſi non audiuerunt ipſi audiuerint alij, qui affit matiuè depoſueruot, *Surd. dicto conſil. 414. ſub num. 83. & ſeqq. Gratian. dicta diſcept. 843. num. 53. & 54. Cyriac. dicta contron. 408. nu. 231. & 232. Bertazzol. dicto conſil. ciuil. 102. ſub num. 19. Rub. de teſtam. dicta reſol. 40. ex nu 229. Modern. Lucen. dicta Conſult. 41. num. 17. & ſeqq. & conſil. vlt. 42. num. 21. Rota coràm Coccino dicta deciſ. 2167. num. 13. & 21. & d. deciſ. 2226. num. 11. & ſequent.*

Cæterùm quoad exceptionem aduerſus Teſtes pro Teſtamento deponentes, vt nempè ſint legatarij placuerunt reſponſiones ab informantibus pro Dominis Borromeis deductæ, cum quibus Domini tranſierunt vtraque parte pro articuli grauitate, & cauſæ pondere acerrimè informante.

Supra in hoc eodem tomo 2. plures concordauimus deciſiones in hac cauſa in calce alterius deciſionis 603. infra verò ſub die 16. Iunij 1677. adeſt altera præſentis confirmatoria.

R. P. D. TAIA.

Romana, ſeù Anconitana Dotis.

Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Quotidiana materia tractatur ſuper exequutione inſtrumentorum dotalium contra tertiũ facienda, ad noſtrum *Stat. lib. 1. cap. 85.* quod nempè ſit neceſſaria probatio poſſeſſionis debitoris de tempore obligationis, vel poſtea; Rurſus, an, & quatenus idem tertius probare teneatur nullitatem exequutionis ſuper ſuis bonis factæ pro debito alterius, & cum diſtinctione reſoluitur, nempè quod ſi tempore exequutionis bona penès debitorem reperiuntur, ipſe tertius debeat probare dicta bona eſſe ſua, ſecus verò ſi illa idem tertius poſſideat.

SVMMARIVM.

1 *pro Dote non proceditur exequtiuè contra tertium, vigore* Stat. Vrb. lib. 1. cap. 85. *niſi probata poſſeſſione debitoris de tempore obligationis vel poſtea, & n. 8.*
2 *Saluiani præcipuum, & maximum requiſitum eſt probatio poſſeſſionis debitoris de tempore obligationis, vel poſtea.*
3 *Præſumptio ſemper ſtat pro validitate, & iuſtitia decreti, mandati, & exequutionis facta.*
4 *pro Exequutionis relatione omnis viget iuris præſumptio.*
5 *Exequtionem nulliter fuiſſe factam quis probare teneatur.*
6 *Bona præſumitur illius, penès quem reperiuntur, vel à quo poſſidentur.*
7 *Cautela* Angeli *traditur, & declaratur, & num. antecedentibus.*
9 *Res inter alios acta alijs non prodeſt, neque nocet.*
10 *Mulier ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, nec quidem confiteri poteſt.*
11 *Mulier tenetur ſeruare ſolemnitates vbicumque lædi poteſt.*
12 *Mulier quatenus occaſione dotis poſſit contrahere ſine ſolemnitatibus.*

DECISIO DCCXXX.

IVLIA nupſit Antonio, deditque pro Dote -- Tutto quello, che può pretendere nell'Eredità del Padre, e della Madre, in Inſtrumento 27. Ianuarij 1643. -- Deinde -- Hauendo il Sig. Antonio riceuuto varij, e diuerſi Arneſi, veſti, e biancherie ſtimate d'accordo per prezzo di ſcudi 700. in augumento di dote della Signora Giulia, l'inuentario de quali ſi regiſtrarà nel preſente inſtromento, il medeſimo Sig. Antonio promette la reſtitutione di detti ſcudi 700. &c. 15. Iunij 1644.

Defuncto Antonio, & agente Iulia, A.C. conceſſit mandatum executiuum contra illius

illius bona hæreditaria pro dd. scut. 700. & fructibus à die interpellationis citato Æneæ filio Antonij, eòque defuncto, citata Camilla filia ipsius Antonij, eiusque marito, vndè sequuta est sententia, & exequutio in bonis possessis à dd. Coniugibus vti hæreditarijs Antonij.

Adita verò Signatura ab ipsis Coniugibus, quin etiam pro hæreditate Antonij, commissa fuit causa Rotæ cum clausula, *alteri, qui ad legitimam exequutionem*, & inde proposito dubio, An sit procedendum ad vlteriora, DD. responderunt non procedendum.

Vnica hactenùs ratione vnicè mandata mihi (qui de duobus præceptis stoicis libentiùs abstineo, quàm sustineo) quia non possideantur à Camilla, & marito bona obligata Iuliæ Actrici, relictis multis alijs controuersijs in facto super Testibus, & eorum Testimonijs de mobilibus ablatis, & de causa exequutiua, vel ordinaria.

Etenim exequutio proponitur consumata in quibusdam domibus, quarum nulla legitur in Inuentario hæreditario Antonij facto ab Æneæ filio; Et licèt Inuentarium non probet contra tertium creditorem, quia possibile sit, quod viuente debitore bona fuerint alteri hypothecata, & postea eo, vel viuente, vel defuncto alteri alienata, adhuc desideratur probatio possessionis debitoris, † saltèm tempore obligationis, ad Statutum 85. *de execut. instrum. dot. lib.* 1. Et est alterum, & maximum requisitum in † Iudicio Saluiani interdicti, apud *Pacific. de salu. cap.* 5. *num.* 1. *inspect.* 1.

Hoc autem minimè probari visum est ab Informantibus pro executione, proponendo præsumptionem † pro validitate, & iustitia decreti, mandati, & executionis, ad *Rotam coram Buratt. decis.* 287. *num.* 9. & quod pro executionis relatione † præsumatur, vt inquit eadem *Rota coram Buratt. decis.* 191. *nu.* 5. & *decis.* 196. *num.* 1. cum alijs, & publicè patere, & ipsam Camillam alibi dixisse, habuisse in dotem hæc bona.

At verò ad deductam præsumptionem; hæc procedit, quando bona tempore executionis reperiuntur, vel possidentur ab ipsomet debitore, quo casu Tertius veniens ad impugnandam executionem sub prætextu, quod bona in executionem capta sint sua propria, id concludenter probare tenetur, † secus verò quando bona possidentur à Tertio, tunc enim cùm ipse Tertius habeat præsumptionem iuris pro se, ex quo bona præsumuntur † illius penès quem reperiuntur, vel à quo possidentur onus probandi bona in executionem capta esse debitoris, incumbit creditori, non autem tertio possessori, iuxtà *gloss.* quam perpetuò esse menti tenendam post *Bart.* tradit *Rot. coram Dunoz. iun. decis.* 332. *ex num.* 2. cum allegatis alijs, & cum hac decisione coram *Coccino decis.* 2092. *num.* 3. ad tradita *ad* §. *si rerum alias*, §. *si super rebus*, *l. à Diuo Pio* 15. *ff. de re*

7 *iudic.* vbi Angelus tradit cautelam † illam de præueniendo cum intimatione creditorem intentantem executionem, quæ in casu præsenti executionem præcessisse comperta est.

Publicè patere visum quidem est, quantum videre licet, bona corporalia, & domos in Platea, non autem patere visum est esse hæreditaria.

Camillam demum dixisse, habuisse in dotem, hæc bona executioni subiacentia in scriptura matrimoniali, ibi -- La sudetta Signora Camilla promette al Sig. Conte Bartolomeo scudi 7000. e scudi 350. d'Annesi, e per scudi 5000. gl'assegnarà subito seguite le nozze, & adesso per all'hora li assegna tutte le Case, che ella possiede nella piazza &c. in scriptura 6. Maij 1643. in quibus controuertitur executio.

Non est visum satis, & minus contra ipsam Camillam Tertiam ad præscriptum 8 *Statut.* 85. † quia probatum non est, has domos ab obligante Antonio tempore obligationis, aut post fuisse possessas, nec talia dixerit Camilla fotrè de his domibus, quæ 9 etsi dixisset, res esset inter alios acta, † quæ inter alios, alijs non prodest, neque nocet *ad rubr. ipsam C. res inter alios actas, & notat ibidem ad Bart. Alex. vers. Pone ergo regulam*, & iuxtà *d. rubr. Gloss. veritas in fine*, §. *Idem scribit l. heredes eius* 25. *ff. famil. erciscit.* Si tamen res inter alios act legitimè acta fuisset, & non legitimè videtur, muliere sine solemnitatibus statutarijs † confitente, aut con10 trahente, *cap.* 151. *lib.* 1. conducentibus de simplici confessione *Pico gloss.* 7. *num.* 41. & *decis.* 52. *num.* 14. *par.* 15. cum alleg. & vbicum11 que mulier † lædi potest, *Pic. d. gloss.* 7. *num.* 6. & cum eo, & cum alijs *Fenzon. num.* 49.

Et licèt occasione dotis, non tamen in12 Causa propriæ dotis priuilegiatæ, † mulier contrahere possit sine solemnitatibus, *Picus d. gloss.* 2. *ex num.* 228. hoc tamen est pro dotanda paupere, & inope dotem non habente, ex *num.* 253. cum alleg. & hæc nihil conferunt ad præsentem casum in fauorem Actricis.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. VBAGO.

Iuuenacen. Præposituræ.

Veneris 12. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Licèt commissa causa cum clausula, *parite*, non possit Iudex audire partè, nisi prius de paritione docuerit, vbi tamen commissio modificata est cũ alia clausula *arbitrio*, non solùm idem Iudex audientiam concedere potest, sed adhuc denegare executionem literarum Apostolicarum, tàm in eo casu, quo de nullitate gratiæ plenè constet, quàm

si

si super eadem nullitate solus fumus adducatur; qui satis resultabat ex eo, quod beneficium deberi certo generi personarum, Pontifici, à quo illud impetratum erat, non fuerat aliquo modo narratum.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* parito, *dat iurisdictionem conditionalem, & denegat audientiam, nisi prius docto de paritione.*
2 *Clausula* parito, *vbi est inutile cum clausula* arbitrio, *modificat illius rigorem.*
3 *Iudex etiam non docto de paritione potest audire partes, & retardare executionem, tàm si nullitas grátia plenè probetur, quàm si fumus super ea exhibeatur, quoties adest commissio cum clausula,* parito, arbitrio.
4 *Clausula* parito literis arbitrio Rotæ, *docto, vel dato fumo nullitatis gratia, suspendit executionem, donec fiant meliores probationes, vel procedatur in petitorio.*
5 *Beneficium etiam Papæ reseruatum, debetur habenti qualitates ad illud requisitas.*
6 *Taciturnitas quod beneficium debeatur certo generi personarum, vitiat illius impetrationem, & gratiam.*
7 *Gratia Pontificis vitiatur ex eo solùm, quod si Papa scisset, illam difficiliùs concessisset.*
8 *Renunciari potest clausulis partem audiri impedientibus, volenti est clausula* parito, *& huiusmodi.*
9 *Renunciatio, quæ fit clausulis impedientibus audientiam partis, etiam tacita sufficit.*
10 *Renunciatio iuris in beneficialibus à Rota non admittitur, licèt renunciatio litis, & causæ vtique admittatur.*

DECISIO DCCCXXXI.

MORTVO Ferrante Saxo Præposito Collegiatæ Ecclesiæ S. Spiritus Iuuenacen. Capitulum eiusdem, vigore Indulti à Bonifacio IX. sibi concessi, ac à Clemente VII. confirmati, elegit ad Præposituram Carolum de Cicco, eumque Archiepiscopo Barensi præsentauit, & institui obtinuit; Verùm quia Michael Angelus de Angelis supponens, eandem Præposituram, tanquam primam dignitatem in Collegiata, cadere sub reseruatione Regulæ tertiæ, hodie quartæ Cancellariæ, eam à Sede Apostolica impetrauit; Orta fuit desuper lis, & commissa R. P. D. meo Calataiù, qua pendente decessit Carolus, vnde Capitulum deuenit ad nouam electionem fauore Hieronymi Saraceni, quem pariter Archiepiscopo præfato præsentauit, & institui obtinuit; Et è contra Michael Angelus subrogationem in iuribus defuncti impetrauit, ac sententiam Rotalem super executione literarum Apostolicarum suæ subrogationis præuia decisione subdie 28. Iunij 1673. coram eodem R. P. D. meo Calataiù emanata reportauit.

Commissa autem mihi causa appellationis à sententia prædicta, cum clausula, *Parito literis arbitrio Rotæ*, proposui dubium, An intraret arbitrium, itavt sententia Rotalis, sit confirmanda, vel infirmanda, & Domini ad primam partem pro informate, arbitrium intrare responderunt.

1 Etenim, licèt clausula *Parito* † det iurisdictionem conditionalem, itavt Iudex non possit audire, & cognoscere causam, nisi postquam appellans docuerit se paruisse, *Gregor. decis. 34. num. 1.* Tamen vbicumque
2 addita in ea sunt verba illa, † *Arbitrio Rotæ*, modificatus remanet eius rigor, *Seraphin. decis. 1305. num. 1.* itàvt possit Iudex, etiam non docto de paritione, partem audire, & non solùm, vbi plenè doceat de nullitate
3 gratiæ, † sed etiam dato solùm de eadem nullitate fumo, executionem retardare: vt fuit firmatum *coram Andrea decis. 96. num. 4. & in decis. 53. num. 7. & 8. post Viuian. de iurepatron. & coram Reyas decis. 111. num. 4.* saltèm
4 donec fiant meliores † probationes, vel vt procedatur in petitorio, *decis. 102. nu. 17. post Viuian. de iurepatr. Coccin. decis. 1559. num. 20.*

In præsenti autem, quia Præpositura ex præfato Indulto debetur vni de Capitulo, qualis non est Michael Angelus, inde visum est dari fumum nullitatis gratiæ, per eum tali qualitate tacita impetratæ, cùm
5 Beneficium etiam Papæ † reseruatum debeatur habenti qualitates ad illud requisitas *Rota coram Seraphin. decis. 1420. num. 3.* & quod taciturnitas, quod beneficium sit destinatum certis personis, quæ existant, † vitiet
6 eius Impetrationem, ex quo Papa, si sciuisset, saltèm † difficiliùs aliis concessisset, *Putens dec. 252. in fine lib. 3. Rich. decis. 189. num. 16. & 17.*
7

Concurrente præsertim, quod Michael Angelus, qui gratiam obtinuit, & literas expediuit, non solùm non instat pro earum executione, sed liti expressè cessit, & amplissimè renunciauit, quod visum est considerabile, ad hoc vt possit executio retardari,
8 & pars audiri, † cùm benè ad hunc effectum similibus clausulis partem audiri impedientibus valeat renunciari, *Ioannes Andreas in cap. Statutum num. 1. ad med. vers. quare si renunciat de prabend. in 6.* idque etiam † tacitè,
9 *Rota dec. 209. nu. 4. & 5. par. 4. diuers. & in Pampilonen. Archidiaconatus coram Pamphilio impress. per Marchesan. de commiss. par. 2. fol. 424. num. 2.*

In nihilo refragante, quod simus in materia beneficiali, quia licèt Auditores Rotæ non admittant renunciationem iuris in be-
10 neficialibus, † tamen renunciationem litis, & causæ benè admittunt, *Rota decis. 3. nu. 3. post med. vers. sed quidquid sit de renunciat. in non.*

An autem ex prædictis, aliisue dici possit dicta sententia præcedentis instantiæ iniusta, itàvt reuocari debeat, quæ erat secunda pars dubij, censuerunt Domini esse particulariter videndum.

Et ita vnica tantùm parte informante resolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. VICECOMITE.

Carpentoraten. Bonorum.

Veneris 12. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Transactionem impugnabat filia prioris matrimonij, quæ inæqualiter instituta dicebatur à matre binuba cum filio posterioris coniugij, illius etiam dispositionem redarguens, vtpotè factam in fraudem *legis hac edictali*, etiam in fauorem Victrici eidem filio substituto, sed pro substinenda transactione deciditur, quia hæc inæqualitas erat à iure permissa salua portione legitimæ, & dummodó contemplatione filij, non patris, illius institutio detegatur facta; Substitutio verò eiusdem patris, tanquam sub conditione dependens, adhuc dilata in remotissimum tempus, & non nisi turbato mortalitatis ordine, verificabilis, aliquam fraudem eiusdem legis operare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Transactio parit exceptionem litis finitæ, & impedit litis ingressum.*
2 *Transactionem habens pro se, dicitur habere intentionem in iure fundatam.*
3 *Mulier maior transigere non prohibetur, cùm de iure communi possit se obligare, & n.4.*
5 *Error nullitatem transactionis operatur, ex defectu consensus.*
6 *Læsio enormissima ipso iure contractum infringit.*
7 *Mulier renuncians* legi hac edictali *non potest allegare ignorantiam dispositionis illius.*
8 *Læsio enormissima considerari debet inspecto dubio litis euentu.*
9 *Litis dubius euentus æstimari debet.*
10 *Mulier binuba non potest plus secundo viro relinquere, quam vni ex filijs primi matrimonij.*
11 *Mulier binuba non prohibetur plus filijs ex secundis nuptijs relinquere, quàm ex primis procreatis, salua tamen portione legitima.*
12 *Mulier binuba licèt salua legitima, inæqualitatem seruare possit inter filios vtriusque matrimonij, hoc tamen in fraudem legis* operare non *valet, & num. seqq.*
13 *Mulier binuba plus relinquens filio secundarum nuptiarum, non tenetur patri prohibere vsumfructum, quinimò nec illum eidem filio substituere.*
14 *Patri defertur successio sui filij, etiam exclusis fratribus ex latere venientibus.*
15 *Vsusfructus si patri non fuit prohibitus à matre binuba, plus relinquente filio secundi matrimonij, non ex hoc inducitur fraus* l. hac edictali.
16 *Vsusfructus acquisitio ad fauorem patris in bonis sui filij est in iure fundata.*
17 *Legis ex dispositione, seù permissione, quæ facta sunt, in alterius legis prohibitionem referre non debemus.*
18 *Testamentum factum secundum legis dispositionem remouet quamcumque præsumptionem fraudis.*
19 *Filij masculi secundarum nuptiarum pro conseruatione familiæ matribus sunt prædilecti, & iure præferuntur fœminis prioris coniugij.*
20 *Mulieris binubæ dispositio referri potius debet ad causam magis tutam, & probabilem, quàm ad fraudem legis, & n.24.*
21 *in Filijs non natis nulla cadere videtur affectio.*
22 *Mulier binuba instituens filios nondum natos secundarum nuptiarum, dicitur contemplasse potius patrem, quàm filios.*
23 *Mulier binuba instituens patrem in vsufructu filiorum posterioris coniugij, facit fraudem legi.*
25 *Filij vtriusque coniugij, si de inæqualitate conquerantur, conferre debent quidquid ab eorum parente, siue in vita, siue in morte obtinuerint.*
26 *Collatio bonorum parentum inter filios fieri debet secundum valorem de tempore mortis ipsorum.*
27 *inter Victricem, & Priuignos inæqualitas à lege damnatur.*
28 *Substitutio patris facta à matre binuba filio secundarum nuptiarum quanti æstimanda sit ad arguendam inæqualitatem inter filios prioris coniugij.*
29 *Status hereditarius firmari debet ad hoc vt detegatur inæqualitas inter filios vtriusque coniugij.*
30 *Immissio contra transactionem non datur donec læsio, & error eiusdem transactionis concludenter probetur, & per tres conformes reuocetur.*

DECISIO DCCXXXII.

HELENA de Patris Testamentum condidit, quo, relictis iure institutionis Annę ex primis nuptijs cum Claudio de Comborsiers filiæ, scutis 100. huius verò filijs; Petro videlicèt ad sexennium alimentis, cæterisque singulis, siuè natis, siuè nascituris libris decem Turonen. vniuersalem hæredem instituit Ioãnem ex repetito coniugio cum Guilielmo Spiritu de la Motte alterum filium, cui in pupillari ætate, vel aliàs quandocumque sine filijs morienti ipsius instituti patrem substituit: Purificata paulò post per mortem dicti Ioannis in pupillari ætate substitutione in Guilielmo patre, adeptaque per eum bonorum possessione, Anna eius priuigna conqueri cæpit de inæqualitate maternæ dispositionis: Sed antequam ad forum contentiosum deduceretur res, composita fuit de anno 1638. per transactionem, qua suscepta per Victricum obligatione soluendi scuta 600. in sexenniũ Annæ priuignæ, ista viceuersa auxilio *l. hac edictali, C. de secund. nupt.* qua iura sua fouebat, omnibusque præfatis legatis tàm sibi, quàm filijs ab Helena factis renunciauit; Verùm cùm tractu temporis in renunciatione ipsa læsam se, erroreque circumuentam faceret, impetrata à iuramento in ea præstito absolutione, iudiciales instantias mouit coram Eminentiss. Auenionen. Legato, declarari petens, vt Testamentum Helenæ ex præfatæ legis dispositione haberetur

Digitized by Google

retur pro non scripto, provt per sententiam obtinuit, ei insuper decernentem in medietatem maternorum bonorum immissionē; Deuoluta subinde per appellationē ad Rotam causa, mihique commissa, dubium proposui bipartitū, An scilicèt obstet transactio, iuè potiùs sit danda immissio, quod in prima parte affirmatiuè, in secunda verò negatiuè resolutum est.

Resolutionis ratio quoad primam partē
1 posita est in virtute ipsa transactionis, † quæ exceptionem parit litis finitæ, impeditque litis ingressum, per *Text. in l. cum sas, C. de transact. & cap. 1. de lit. contest. in* 6. latè *Surd. cons.* 451. *num.* 16. & 17. habensque pro se transactio-
2 nem, † dicitur habere intentionem fundatam in iure, vt subdit idem *Surd. num.* 18. & alijs congestis *Rota coram Canaler. dec.* 550. *num.* 3. *coram Merlino decis.* 676. *num.* 2. & alibi passim, etiam contra fœminam transigen-
3 tem, † quando maior est 25. annis, provt
4 erat Anna, quando transegit, † quia tunc de iure cōmuni potest se obligare, per *Text. in l. Velles, C. de revocat. donat. & l.* 2. *vbi gloss. verb. obliganit C. ad Velleian. Gratian. discept.* 756 *num.* 24. *Rota coram Coccino dec.* 1975. *& coram Dunozzett. Ian. dec.* 608. *virobique num.* 7.

Neque contra huiusmodi transactionem,
5 aut allegatus error, † qui nullitatem operatur ex defectu consensus, ad *Text. in l. Post diuisionem C. de iur. & fact. ignorant. Thomat. decis.* 88. *num.* 22. *& seqq. & num.* 26. *Rota dec.* 348. *num.* 3. *cum seqq. par.* 11. aut enormissima læsio,
6 quæ † iure ipso contractum infringit *Cancer. variar. resolut. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 43. *Rot. coram Put. decis.* 223. *per tot. lib.* 1. *in recent. decis.* 269. *num.* 25. *par.* 11. suffragari valuit Annæ transigenti.

Non error quia ignorare nō potuit, quin transegerit super controuersia descendente
7 ex *l. hac edictali*, † dum ei expressè in transactione renunciauit, vt in specie tradit *Hodiern. d. legis Glossator quæst.* 11. *num.* 128. *Ferrer. ad Guidopap. decis.* 228. *Manz. consult.* 100. *nn.* 4. *vers. quæ probatio*, cum alijs *in Romana Hereditatis* 26. *Februarij* 1674. §. *Quæ omnia versit. ad hoc enim coram me*.

8 Nec etiam læsio enormissima, † quia con-
9 siderata inspecto dubio litis euentu, † quem æstimari oportet, ait *Bartol. in l. si quis cum alter num.* 5. *ff. de verb. oblig.* & explicat ibi *Aretin. num.* 4. *in fine Mantic. de tacit. lib.* 26. *tit.* 9. *num.* 41. cum concordan. in *Bononien. Transactionis* 27. *Aprilis proximi præteriti* §. *Nec ad effectum coram R. P. D. meo Bourlemont*, non erat talis potentiæ, quæ transactionem redoleret; Licèt enim dispositio *d. l. hac edi-*
10 *ctali*, qua nitebatur Anna, † interdicat nè mulier binuba plus conferat in secundum virum, quàm in vnum ex liberis primi ma-
11 trimonij, cui minus reliquit, † non vetat tamen, quin possit plus filijs ex secundis nuptijs, quàm ex primis procreatis, salua portione de iure naturæ debita, relinquere, vt ex *auth. de nuptijs* §. *fin.* exponit *Bald. n.* 16. *Gabr. com. conclus. de secund. nupt. lib.* 3. *conclus.* 4. *num.* 57. *vers. quarto limita Michalor. de fratrib. par.* 3. *cap.* 13. *num.* 138. *& infra*, & opinionem hanc licèt aliàs controuersam, ex relatis per *Thesaur. decis.* 170. sequitur *Rot. decis.* 432. *num.* 7. *par.* 1. *diuers. coram Gregor. decis.* 173. *nn.* 1. *cum duobus seqq.* confirmata *dec.* 443. *vbi Add. lit. A.* refert contextuales *in recent. decis.* 406. *num.* 18. *par.* 9. Eo tamen cum moderamine, vt relictum non subdolè intuitu Patris, &
12 in fraudem legis, † sed recta via in secundi coniugij liberos descendat, provt subdunt mox citatæ decisiones, quibus additur *decis.* 368. *num.* 26. *& 27. par.* 11. *recent.*

De fraude legi facta hic sufficienter non apparet; Non scilicèt ex eo, quod siue secundi coniugij filio substitutus fuerit Pater, siuè ex eo, quod eidem Patri non fuerit in filij bonis à matre binuba vsusfructus inter-
13 dictus; † Quandoquidem cùm substitutio sit iuri consona, quia etiam parentibus li-
14 berorum † successio defertur exclusis ex latere venientibus, vt ex §. *Si igitur defunctus Auth. de hared. ab intest.* vsusfructus verò nul-
15 la facta prohibitio † de sui natura fraudem legi non inducat, *Castr. cons.* 150. *num.* 2. *versic. Aut dubitatur in fin. lib.* 2. Quinimò cùm ac-
16 quisitio ipsa vsusfructus † sit in iure funda-
17 ta, per *Text. in l. cum oportet C. de bon. quæ liber.* Ex his neutrum erit, † quod in alterius legis prohibitionem referre debeamus, vt notat *Soccin. in l. Gallus* §. *Quod si is sub nu.* 20. *vers. Sed hic considerat ff. de liber. & Posth.* quem in proposito sequitur *Rota coram Gregor. prætata decis.* 443. *num.* 7. & priùs *d. decis.* 173. *num.* 6. *Mantic. de Tacit. lib.* 12. *tit.* 3. *nu.* 10. *Gratian. discept.* 219. *num.* 35.

Eaque fortiùs, quando non solùm mulieris testantis dispositio legi conformi, sub-
18 stulit præsumptionem fraudis, † sed insuper, quando ad illam remouendam concurrit mens ipsa disponentis, ex eo verisimiliter elicita, quod nulla ex primis nuptijs masculina proles, sed ex secundis dumtaxat
19 fuerat procreata, † quæ matribus non ratò prædilecta pro familiarum conseruatione prioris matrimonij fœminis antefertur, vt in his terminis ponderat *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 5. *glos.* 8. *par.* 5. *num.* 11. vbi autem plures subsunt causæ, ad quas dispositio mu-
20 lieris binubæ referri potest, † illam probabiliorem, magisque tutam facimus, quæ fraudem omnem submouemus, vt arguit in casu *Cyriac. contr.* 262. *nu.* 61. *cum tribus seqq. Michalor. de fratr. d. cap.* 3. *num.* 138. *Hodiern. qui supra ad l. Hac edictali quæst.* 1. *num.* 37. *Rouit. decis.* 12. *num.* 20. *vers. Tertio quia*.

Hisce dictis oppositæ auctoritates minimè aduersari videntur: Non scilicèt *Decisiones* 326. *par.* 10. *&* 225. *par.* 12. *recent.* quia loquuntur cum coniuges binubæ filios
21 adhuc non natos instituunt, † in quibus eis nulla cadere videatur affectio, Parentis per-
22 sona in huiusmodi institutione † potiùs, quam filij contemplata præsumitur, vt ait *Castrens. d. cons.* 150. *nu.* 2. *vers. Quod aut constat lib.* 2. *Francades* 435. *num.* 3. nec etiam *dec.* 368. *par.* 11.

23 *par.* 11. † quia ibi secundus maritus fuerat expresè in vsufructu institutus, & ita in vnoquoque horum casuum manifestè conuincitur legi inducta fraus de persona ad personam; Quod secus est in præsenti, vbi secundi matrimonij filius erat iam natus, & cùm esset masculus, sufficientem in se ipso habebat virtutem attractiuam materni amo-
24 ris, qua † in gratiam sui, non verò parentis dici debeat facta institutio, iuxtà præcit. *Text. in Auth de nupt. §. fin.* & ex alijs supra allegatis.

Illud quoque adiungebatur, vt si nempè id totum, quod Anna primi coniugij soboles habuit à matre binuba, siuè in vita, siuè
25 ex illius vltima voluntate † conferamus (provt fieri oportet, iuxtà *decis.* 201. *nu.* 2. & 3. *coram Royas*) cum eo, quod relictum
26 est secundo matito † iuxtà valorem maternæ substantiæ de tempore obitus, vt per *glos. in eadem l. Hac edictali verbo donata*, non
27 erit, † in quo mæqualitas inter Victricum, & priuignam ab hac eadem lege damnata fundari possit.

Annæ siquidem constat de tempore, quo nuptui tradita est, fuisse à matre binuba data scuta 1000. localia itidem valoris scutorum 200. & in vltima voluntate scu. 100. dimissa; Tandèm è conuerso habuisse Guillelmum secundum maritũ adhuc satis non liquet, ; Siuè enim spectetur substitutio in illius persona facta post mortem Ioannis sui filij sine filijs, & cùm penderet à conditione nimium incerta, vel saltem in remotum tempus verificabili, vel verificabili turbato
28 ordine naturæ, † non erat tanti æstimanda, vt exindè emergeret læsio, vt in terminis *Rota in præcitata decis.* 381. *num.* 3. *par.* 4. *tom.* 1. *recent. & in dicta Romana Hæreditatis* 24. *Februarij* 1674. §. *Nec ad saluandam in fine coram me*; Siuè attendi ad summum debeat vsusfructus ex institutione filij Patri quæsitus, & cùm hactenùs hæreditarius status Helenę de tempore sui obitus, non fuerit benè di-
29 gestus, † nihil certi statui potest, an emolumentum in Victricum delatum exuberet portionem priuignæ, vt ponderat *Rota in præfata decis.* 381. *par.* 4. *rec.*

Hæc igitur omnia cùm obstẽt Annæ trãsigenti, succedit resolutio alterius partis dubij, vt scilicèt, donec per tres confor-
30 mes non remoueantur, † non erit illi concedenda immissio, vt in his terminis respondit *Rota coram Caualer. decis.* 550. *num.* 6. cum ibi allegatis, & passim in alijs.

Et ita vtraque parte informante &c.

Hæc, & altera immediata decisio ambæ emanarunt in eadem causa diuersis tamen articulis.

R. P. D. VICECOMITE.

Carpenctoraten. Fideicommissi.

Veneris 12. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM:

De reciproca substitutione tractatur, eaque resultare visa est ex vocatione duarum filiarum, quarum vtraque filijs superuiuentis restituere grauatur, donec hæreditas perueniat ad vltimum ex vocatis, hinc referuntur plura verba, pluræque dictiones ad hunc effectum plerumque à DD. consideratæ, quales sunt dictio *quælibet*, *tamdiù*, *quamdiù*, *donec*, *quousque*, & huiusmodi.

SVMMARIVM.

1 *Reciproca substitutio dicitur inducta, si vnus alteri restituere grauatur per verbum, seù dictionem,* quilibet.

2 *Verba* cuiuscumque, & cuiuslibet ipsorum *substitutionem reciprocam inter vocatos important.*

3 *Reciproca substitutio resultat, si bona integra peruenire debent ad vltimum superstitem.*

4 *Verba, & dictiones* tamdiù, quamdiù, *æquipollent dictionibus* donec, & quousque.

5 *Dictiones* tamdiù, quamdiu, donec, & quousque *tractum successiuum significant, & comprehendunt omne tempus.*

6 *Substituti per verba* tamdiù, quamdiù, donec, & quousque *censentur inuicem esse grauati.*

7 *Fœmina in defectum masculorum vocata, non admittitur quamdiu extant masculi.*

8 *Verbum, & participium* volens, *nectit dispositionem antecedentem cum sequenti.*

9 *Vulgaris substitutio dicitur facta per verba* quatenus filius, vel filij prædecesserint.

10 *Vulgari substitutione expirata, etiam reciproca, & aliæ substitutiones illi annexæ euanescunt.*

11 *Successio, substitutio, & fideicommissum omnia vtroque casu debentur, si vnico, eodemque sermone, vtrumque complectuntur.*

12 *Dictiones* tamdiù, & quamdiù, *comprehendunt non solùm quodcumque tempus, sed etiam quemcumque casum.*

13 *Dispositio licèt concepta per verbum,* volens, *quodcumque tempus, & quemcumque casum complectitur.*

14 *Fideicommissum idem semper censetur inductum quotiescumque eadem viget ratio, nec potest assignari diuersa.*

15 *Substitutio ex vocatione fœminarum in defectum masculorum dicitur facta vltimo morienti, dum non constat alteri fuisse iniunctum onus restituẽdi hæreditatem fœminis.*

16 *Reciproca substitutio dicitur inducta ex substitutione facta in omnibus bonis, & inter omnes descendentes vtriusque lineæ.*

DECISIO DCCXXXIII.

IOANNES de Patris postquam hæredes instituerat duas, quas habebat filias Franciscam, & Helenam, in eodem Testamento ita scripsit -- Volens expressè d. Testator, quod filij masculi vniuscuiusque dictarum suarum filiarum, & hæredum immediatè sint pro successione dictorum suorum bonorum, & tandiù, quamdiù adfuerint masculi dictarum suarum filiarum, aut vnius ipsarum succedant in omnibus dictis bonis, & filiæ nihil prætendere possint, neque filij masculi dd. filiarum &c. -- Cùm autem vnaquęque istarum liberos suscepisset, Franciscа nimirum Ioannem de Tertullis; Helena verò Annam ex primis nuptijs, & Ioannem Spiritum della Motte ex secundis, post mortem istius in infantili ætate, Ioannes de Tertullis consobrinus frater tanquam vnicus masculus ex vocatis superstes totius fideicommissi ad se delati possessionem fuit consequutus. Verum cùm ex bonis fideicommissarijs nonnulla per transactionem dimisisset In Guillelmũ patrem d. Ioannis Spiritus, & ab eo in Iosephum della Motte deuenissent, contra istũ insurrexit Anna ex fœminis sola superstes, bona sic dimissa ab eo vindicare prætẽdens, tanquam de dicti Ioannis Spiritus portione, quam per fideicõmissum ad se deuolutam contendebat, & sententiam fauorabilem à primo Iudice reportauit, cumque deinde fuerit ab Eminentiss. Aucnionen. Legato reuocata, & modo ad Rotam deuoluta reperiatur, dubium proposui, An constet de fideicommisso, itavt sit danda immissio, quod fuit in omnibus negatiuè resolutum.

Præinserta namque verba; quibus Testator vocauit masculos vniuscuiusque suarum filiarum, itávt tandiù, quamdiù adfuerint masculi vtriusque, aut vnius ipsarum, hi succedere debeant in omnibus bonis, sunt nimis aperta factę inter filios masculos vtriusque lineæ Franciscæ nimirùm, & Helenæ reciprocæ substitutionis, sunt enim distributiua, & à Doctoribus nostris talem recipiunt intellectum, vt de vna ad alteram lineam vsque adeò deferatur successio, quousque in vnico masculo superstite solidetur, ita † de dictione *quilibet*, loquutus est *Bart. in l. hoc articulo 29. num. 3. vers. non quilibet ff. de hæred instit. & in l. non distinguamus 37. ff. de recept. arbitr. Roland. cons. 70. num. 44. lib. 4. Gratian. disceptat 285. num 8. & 9. Rota decis. 125. num. 5. par 1. recent.* † Et de dictione *cuiuscumque, & cuiuslibet vsorum. Fusar. cons. 108. nu. 3. cum seqq. Hieron. Palm. cons. 90. sub num. 11. vers. quod præcipuè, Peregrin. cons. 30. num. 13. lib. 1. cum alijs per Rotam coram Zurat. decis. 15. nu. 3.* Et dum Testator voluntatem suam aperuit, quod masculi etiam vnius ipsarum filiarum succedant in omnibus bonis, † non poterit adimpleri, nisi inter masculos vtriusque lineæ fuerit reciproca substitutio, vt in hac eadem causa consultus *Sanlegerius* probauit *quæst. Ciuil. 152. num. 13.*

Perpenta itidem fuerunt verba *tandiù, quamdiù* † æquipollentia dictionibus *donec*, & *quousque*, † quæ tractum successiuum significant, con prehendunique omne tempus, quo extiterint masculi, † & inter eos talem succedendi ordinem ferunt, vt ad inuicem sint grauati de restituenda hæreditate, *Peregrin. cons. 56. num. 4. vers. Tertio pondere lib. 2. Aldouin. cons. 92. num. 7. vers. Tertio quoque, & per tot. Palm. d. cons 90. num 10. cum seqq. Altograd. cons 92. num. 12. vers quarto quia cum seqq. lib. 1. & alijs congestis, Rota decis. 142. num. 16. & infra par. 10. recent.*

Cùm autem ex masculis à Testatore vocatis vnicus superstes existeret Ioannes de Tertullis Franciscæ filius, in ipsum delata fuit integra successio, exclusa Anna eius consobrina, † quæ (ex inferius dicendis) non nisi in defectum omnium masculorum vocata fuit, *ad Tex. in l. quamdiù 3. ff. de acquir. hæredit. & l. cum in Testamento, ff. de hæred. instit. Surd. cons. 403. num. 10. & seqq.* & alij contextuales *per Rot. decis. 593. num. 1. & seqq. par. 2. recent.*

In contrarium opponebatur reciprocam hanc expirasse; Cùm enim concepta sit per participium *volens*, † cuius virtus est connectere antecedẽtem cum sequenti dispositione *Gabr. cons. 138. nu. 25. post med. lib. 2. Giouagnon. cons. 39. nu. 16. lib. 1. Rot. coram Merlin. decis. 890. num. 10.* Dispositio autem præcedens sub conditione concepta sit, ibi: Quatenùs ipsæ (scilicèt filiæ) aut vna ex illis prædecessisset dicto Testatori &c. † quæ vulgarem importat, *Menoch. cons. 399. num. 1. & 2. in fin. Surd. decis. 37. num. 10.* Dum postea conditione non purificata (quia in facto constat Patri superuixisse filias) vulgaris expirauit, † consequens est, vt etiam reciproca, & si quæ alia dictæ vulgari consequutiua extiterit substitutio, euanuerit per *Tex. in l. si Mater, §. fin. ff. de vulgar. & pupill. Corn. cons. 180. num. 5 lib. 3. Ciriac contr. 095. num. 23.* cum concordan. quos refert *Rota decis. 159. num. 2. par. 1. recent.* Expirata propterea reciproca subdebatur locum sibi vindicare alia dispositionem in casum superuiuentiæ filiarum consideratam; Quod scilicèt cum Helena superstes, deinde decesserit relicto Ioanne Spiritu, de cuius vocatione ad fideicommissum non dubitabatur, per subsequutam illius mortem in pupillari ætate, fuisse literaliter ad illius portionem vocatã Annam vterinam sororem, ibi -- Et morientibus dicto masculo, aut masculis vocatis ad d. successionem absq; filijs &c. superuiuentibus ipsis sororibus, aut consobrinis filiabus dd. hæredum, quælibet succedat in parte dictorum suorum bonorum dd. suarum matrum.

Sed nullius momenti visum est Dominis obiectum, illiusque solutionem ad euidentiam patere dixerunt toto contextu dispositionis perspecto, quo constat prędecessum,

aut

aut ſuperuiuentiam filiarum non ad alium finem fuiſſe conſideratam, niſi quoad diuiſionem bonorum Teſtatoris; Cùm enim ex illis certa quædam viuens ipſe Teſtator inter dictas ſuas filias diuiſiſſet, & nonnulla alia inter eaſdem poſt illius mortem diuidi mandaſſet, ſubdidit, vt diuiſio huiuſmodi non ſolùm inter filias ipſas conſiſteret, verum etiam inter earum filios maſculos ſuperſtites, excluſis fœminis, quatenus alterutra, aut etiam vtraque Teſtatori prædeceſſiſſet, ibi -- Et quod omne reſiduum dd. ſuorum bonorum dicti Teſtatoris non particularizatorum diuidatur inter dictas ſuas hæredes, & ſuos filios legitimos, & naturales, quatenus ipſæ, aut vna ex illis prædeceſſiſſent dicto Teſtatori relictis filijs maſculis tunc viuentibus, qui omnes repræſentabunt ſolam perſonam illarum matris æqualiter, abſque eo, quod filiæ poſſint facere pro hoc aliquam repræſentationem: Volens, & quæ ſequuntur verba reciprocam, importantia ſuperius relata; Sed non exindè inferri poterit ad vulgarem; Quandoquidem eodem contextu, quo concluditur caſus prædeceſſus, cùm inferatur etiam caſus ſuperuiuentiæ (dum eandem bonorum diuiſionem poſt illius mortem inter eas prius Teſtator ordinauerat) dato deindè, quod per participium *volens*, cum præcedentibus connecterentur ſequentia, itavt ex tali nexu vnica conſtitueretur diſpoſitio, dum hæc eadē ſubiungit poſtea, vt tandiù, quamdiù extiterint maſculi ſuccedant in omnibus bonis, excluſis fœminis, conſequens eſt, vt ſucceſſionem hanc deferamus tàm in caſum prædeceſſus, quàm ſuperui-
11 uentiæ, † dum vnico, & eodem ſermone vterque complectitur, iuxta tradita per *Pariſ.conſ.92 num.53.lib.2. Socin.ſen.conſ.31. num.10.lib.4. Caſanat conſ.53 nu.24. & ſequen.* & pluribus concordantibus per *Rotā in Firmana fideicommiſſi de Fulchis 28.Nouemb.1670 §.1.in fine coram me*.

Tantò magis quia dictiones *tandiù, quamdiù*, comprehendunt non ſolùm quodcum-
12 que tempus, vt dictum eſt, † ſed etiā quemcumque caſum, ſiuè prædeceſſus, ſiuè ſuperuiuentiæ filiarum, *Tondut. d.reſolut.152. num.5. Aldonin.præcitat.conſ.92. ſub nu.18. Rot. coram Peutinger. deciſ.236. num.5. cum ſeqq.* licèt diſpoſitio fuerit concepta per partici-
13 pium, *volens*, † *Ciarlin. contron.219.ſub num.135. verſic. Nec eſt difficile &c. cum ſeqq.*

Et rem ponit in claris altera diſpoſitio, qua ad propriam agnationem ciuili modo conſeruandam ſibi proſpexit Teſtator in dictis maſculis per aſſumptionem nominis, & ſtemmatis eis iniunctam; non enim identitas rationis patitur, vt conſeruari potiùs debeat in caſu prædeceſſus, quam ſuperuiuentiæ, & cùm aſſignari non poſſit diuer-
14 ſitas, † fideicommiſſum ſemper cenſetur inductum quotieſcumque eadem viget ratio, *Peregrin.conſ.30.num.9.lib.2. Surd.conſ.67. num.22.& 27. Rota coram Merlin.deciſ.12.n.29.* & pleniùs in præcitata *Firmana fideicommiſſi de Fulchis 28.Nouemb.1670.§.Admiſſo coràm me.*

Ex his omnibus firma manente ſubſtitutione reciproca inter maſculos lineares, vocatio Annæ in oppoſitum conſiderata poſt mortem maſculorum reſoluitur, iuxta ordinem eiuſdem reciprocæ, vt ſcilicèt tùm demum ſuccedere debeant fœminæ, quando defecerint omnes maſculi, vt ſuperiùs dictum eſt.

Et demùm ex hac ipſa vocatione fœminarum in omnium maſculorum defectum, ſubſtitutio dicebatur facta vltimo maſculo
15 morienti, † dum non conſtat alteri fuiſſe iniunctum onus reſtituendi hæreditatem fœminis, iuxtà optimam *deciſionem 367.n.15. verſic.& licet par.1.deciſ.326.num.3.& dec.352. num.9.par.14.recent.coram Arguell.deciſ.79.n.3. cum ſeqq.* Et cùm inſuper facta ſit in omnibus bonis, & inter omnes deſcendentes maſ-
16 culos vtriuſque lineæ, † inducitur etiam tacita reciproca, nam concurrunt omnia requiſita, *l. Titio Seio, §. Seia libertis, ff. de legat.2.* de quibus plenè *Rota coram Zarate deciſ.15.num.5.* & paſſim in aliis.

Et ita, vtraque parte informante, reſolutum fuit.

Deciſio præcedens emanauit in eadem cauſa, ſed diuerſis articulis.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Prædij.

Luna 15. Junij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad præciſam defenſionem rei venditæ condemnatur hæres fideiuſſoris, quamuis ex proprio iure illam euincere prætendiſſet, quia non agebatur de ſimplici fideiuſſione cuictionis, ſed de obligatione iurata tradendi rem vacuam, & expeditam, cum perpetua illius defenſione; atque ideò quia conueniebatur actione reali, quamuis eſſet hæres pro ſola parte, condemnatus eſt ad totum, eo magis, quia totum ſimiliter poſſidebat.

SVMMARIVM.

1 *Hæres licèt pro parte, ſi poſſidet totum, vel actione reali conuenitur, totum pariter reſtituere tenetur.*

2 *Hæres fideiuſſoris poteſt ex proprio iure rem venditam euincere, & vindicare, & vide num.ſeqq. Intellige in ſimplici fideiuſſore euictionis, ſecus autem in eo qui iuramento ſe obliganit tradere rem vacuam, & ad perpetuam defenſionem illius, num.3.*

4 *Fideiuſſoris hæres, qui defenſionem promiſit, & ſe cum iuramento obliganit pro traditione rei vacuæ, illam præciſè tradere tenetur.*

5 *Hæres fideiuſſoris de euictione, illam præſtare*

tenetur, nec admittitur ad oblationem interesse, & quando num. antecedentibus.

6 *à Conductore causam habens, nec ipse potest revocare quæstionem dominij.*

7 *Solvens pensiones, vel affictus sive proprio, sive alieno nomine, dicitur recognoscere locatorem in dominum.*

8 *Approbatio contractus venditionis ex solutione resultat.*

9 *Impugnare nemo potest, quod semper per solutionem approbavit.*

DECISIO DCCXXXIV.

AD euitandam restitutionem Prædij in communi Burgi Panigalis à Marchione Vgone de Pepulis prælegati Galeatio eius filio, informantes pro Marchione Camillo illius detentore, plura deduxerunt, quæ iam fuerunt sublata in binis meis decisionibus, altera sub die 12. Febr. 1672. altera die 5. Iunij 1673. Vnde merito Domini perstiterunt in decisis.

Dicebant enim prædictum Prædium fuisse hæreditarium Thadæi, & in diuisione bonorum hæreditariorum facta inter Hieronymum, Franciscum, & Camillum eius filios, illud obuenisse dicto Camillo pro sua portione, & exinde inferebant Hieronymum, qui Prædium vendidit supradicto Vgoni, & deinde in conductionem recepit, non fuisse illius dominum; sed fuit responsum primo non probari, quod Prædium controuersum sit hæreditarium Thadæi; cùm longè discordent confinia, & quantitas tornaturarum, secundò, quod in venditione facta à Hieronymo, principaliter, & insolidum fideiussit Diamantes Vxor Thadæi, quæ pro sua dote habebat obligata omnia bona viri, nouo Summ. *num.* 5. & cuius est hæres Camillus, nec non etiam Caroli alterius fideiussoris, vndè quamuis
1 sit hæres pro tertia parte, † tamen quia modo detinet totum prædium, & conuenitur actione reali, non personali, totum tenetur restituere, *Surd. cons.* 191. *num.* 9. *Circh. discept.* 7. *num.* 87. cum aliis adductis *in prima decisione* §. *quæ resistentia.*

2 Non obstat, quod hæres † fideiussorum possit ex proprio iure rem venditam euincere, & vindicare, iuxtà *Text. in l. finali C. de euictionib.* quoniam non sumus in sim-
3 plici fideiussore euictionis, † sed in eo, qui medio iuramento per se, suosque hæredes obligauit tradere rem vacuam, & ad illius perpetuam defensionem; Vndè non potest
4 ex proprio iure euincere, † sed tenetur ad præcisam illius traditionem, imò nec ad-
5 mittitur † ad oblationem interesse, *Barbos. in l. Lucius Titius* 39. *num.* 27. *ff. soluto matrim. Phanuc. de iurent. quæst.* 244. *num.* 251. *Rota coram Seraphin decis.* 895. *num.* 4. *& decis.* 284. *num.* 32. *par.* 9. *rec.*

Præterea repetebant Comitem Ioannem non fuisse hæredem Galeatij, sed Nicolaum eius filium legitimatum, qui donauit omnia iura sua Marchioni Camillo, sed hoc sublatum fuit in dictis meis decisionibus; nàm quod Comes Ioannes existat in possessione dictæ hæreditatis, constat ex sententia lata vsque de anno 1644. in cuius executionem Eminentiss. Legatus Bononiensis possessionem, quam ad se auocauerat, eidem consignauit, solutis alimentis eidem Nicolao, quæ sententia iam diù transitum fecit in iudicatum, & fuit approbata ab eodem Nicolao mediãte receptione alimentorum, vt aduertit *secunda decisio in §. non obstat*; Vnde quidquid sit de iuribus dicti Nicolai, de quorum subsistentia agendum est prius in alio particulari iudicio, tollendo de medio dictam rem iudicatam, certum est, quod interim Comes Ioannes potest exercere omnes actiones hæreditarias dicti Galeatij, nec Camillus causam habens à Hieronymo, qui prædium in conductio-
6 nem retinebat, † potest reuocare quæstionem dominij, *vulgata l. si quis conduct. C. locati*, maximè dum ipsemet Comiti Ioanni
7 soluit pluries affictus, † & per consequens siue tutorio nomine Guidi, siue proprio eum in dominum recognouit; Ex solutio-
8 nibus enim per eum factis † resultat approbatio contractus venditionis factæ à Mar-
9 chione Hieronymo, † vt modo ab eo non possit impugnari, *Cancer. variar. resolution. par.* 2. *cap.* 6. *num.* 101. & hæc omnia latiùs ponderata fuerunt in vtraque decisione, quarum fundamenta iterum Dominis placuerunt, omissa iterum discussione, An Prælegata sint comprehensa in fideicommisso Marchionis Vgonis, tanquam non necessaria in præsenti.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Verulana fideicommissorum.

Lunæ 15. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Contra fideicommissum anterius, plura opponebantur super legalitate instrumenti, illiusque Notarii, vtrumque ab antiquitate sublatum, & ex pluribus enunciatiuis de vnoquoque loquentibus, cumque adducerentur etiam renunciatio dicti fideicommissi, detractiones faciendæ, & bonorum identitatis defectus, hæc pariter cessare visa sunt, quia scientia certa in renunciante non erat, detractiones, vel non debebantur, vel adhuc fuerant consumptæ, identitas verò ex pluribus remanebat probata.

SVMMARIVM.

1 *Immissio ex posteriori fideicommisso non datur, si exceptio antiquioris fideicommissi clara est.*

2 *Lega-*

2 *Legalitas Vicarij Epiſcopalis, & Communitatis probant notariatum.*
3 *ad Legalitatem inſtrumenti, quæ ſunt neceſſaria, ex illius antiquitate, & lapſu centum annorum abſque aliqua recognitione præſumuntur.*
4 *Enunciativa, & confeſſio, quæ enuncianti præiudicant, nocent etiam alijs ab ipſo cauſam habentibus.*
5 *Enunciatio teſtamenti ſine die, & Conſule, intelligitur de eo, quod affertur, ſi de alio teſtamento non docetur.*
7 *Teſtamentorum pluralitas non præſumitur.*
8 *Notariatus de tempore inſtrumenti probatur ex antecedentibus inſtrumentis ab eodem Notario rogatis, & n.ſeq.*
9 *Inſtrumenta antea, & poſtea ab eodem Notario rogata, plenè probant illum fuiſſe Notarium de tempore inſtrumenti intermedij.*
10 *Notariatus in antiquis probatur ex enunciatiuis aliorum inſtrumentorum, in quibus dicitur illum eſſe Notarium, & num.12. vbi amplia.*
11 *Enunciativa antiqua habent vim famæ.*
12 *Enunciativa, & indicationes inſtrumentorum, etiam in libro priuato contenta probant contra enunciantes, & ab eis cauſam habentes.*
13 *Subſtantia inſtrumenti conceſſa, qualitas temporis lenioribus probationibus probatur.*
14 *Inſtrumenta ante Bullam Sixti V. quæ emanauit de anno 1588. non ponebantur in Archiuio.*
15 *Inſtrumenta rogata ante Bullam Sixti V. poterat Notarius non ponere in Archiuio, quamuis appoſuiſſet alia poſt dictam Conſtitutionem rogata.*
16 *Inſtrumenti legalitate probata, nihil facit, quod illud non fuerit poſitum in Archiuio, vel in protocollo Notarij rogati.*
17 *Notarij negligentia partibus non præiudicat.*
18 *Inſtrumenti, ſeù teſtamenti vaga mentio, & notitia non infert ad ſcientiam certam, & indubitatam illorum, & contentorum in eis, ac num.ſeqq.*
19 *Renunciatio fideicommiſſi indubitatam ſcientiam requirit cum omnibus ſuis qualitatibus.*
20 *Scientia teſtamenti non probat ſcientiam fideicommiſſi, & aliarum qualitatum, quæ continentur in eo.*
21 *Dictio, ſeù, denotat incertitudinem.*
22 *Fideicommiſſo, & iuri ignorato nunquam cenſetur renunciatum.*
23 *Acceptatio fideicommiſſi erroneè facta non præiudicat acceptanti, quominus illam impugnare poſſit.*
24 *Hæres poteſt impugnare totum illud, quod impugnare potuiſſet defunctus, amplia, vt n.23.*
25 *Dos, quæ nec promiſſa, nec ſoluta probatur, non poteſt detrahi de bonis fideicommiſſi.*
26 *Dos non ſoluta repeti non poteſt.*
27 *Legitima filij confiſcata in vita patris non poteſt detrahi ex fideicommiſſo poſtea ab eo conſtituto.*
28 *Legitima ſemel detracta, amplius detrahi non debet.*
29 *Trebellianica ex alienationibus præſumitur conſumpta ſtante omiſſione inuentarij.*
30 *Detractionis præſumptio non oritur ex quantitate alienationum, ſed ex omiſſione inuentarij iuncta cum alienatione aliquorum bonorum.*
31 *Alienationes, & omiſſio inuentarij non dolo de ſtatu hæreditatis faciunt præſumere detractiones fuiſſe conſumptas.*
32 *Bona filij, & quæcumque ille habet, præſumuntur prouenuiſſe à patre.*
33 *Bona Teſtatoris, ſeù defuncti ad illius hæredem peruenuiſſe præſumuntur.*
34 *Clauſula* conſtituti, & precarij, *probant conſtituentem poſſediſſe.*
35 *Identitas probatur ex ſola denominatione bonorum, quæ alijs corporibus conuenire non poteſt, etiam abſque alia probatione confinium.*
36 *Identitas bonorum probatur ex inſtrumentis acquiſitionum, aliiſque actibus poſſeſſorijs,*
37 *Identitas palatij probatur ex inſcriptione nominis ſuper illius ianuis inſculpti.*
38 *Dominium, & poſſeſſio domus probatur ex inſtrumentis in ea celebratis, & n.ſeq.*
39 *Genitiuus denotat dominium.*
40 *Bona probantur hæreditaria, ſi tanquam talia aſſignantur pro confinibus aliorum bonorum.*
41 *Identitas bonorum probatur ſi hæres poſſedit in eo loco, in quo poſſidebat defunctus.*
42 *Identitas in antiquis probatur lenioribus probationibus.*
43 *In Antiquis coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt.*
44 *Fideicommiſſa à duobus perſonis inuicem, & correſpectiuè conſtituta, ambo corruunt, eorum altero deficiente, & n.ſeq.*
45 *Correſpectiuorum natura eſt, vt vno ſublato, corruat, & aliud.*

DECISIO DCCXXXV.

SECVNDVM ea, quæ proponebantur 1. * Februarij 1675. Domini fuerunt in voto, quod Paulo, & fratribus de Phylomardis vti vocatis ad fideicommiſſum Siluij danda eſſet immiſſio in bonis poſſeſſis à Felice, & alijs de Columnis, qui licèt opponerent retentionem vigore antiquioris fideicommiſſi Saturni expirati in perſona Matij, cuius ipſi ſunt hæredes, huiuſmodi tamen exceptio viſa fuit turbida ex pluribus, & primò ex defectu legalitatis Teſtamenti Saturni; Secundò, ex acceptatione fideicommiſſi Siluij facta per d. Mariũ; Tertiò, ex detractionibus Siluio competentibus in bonis Saturni; Et quartò, ex defectu identitatis bonorum; Verùm facto nouis iuribus hodie comprobato compertum fuit dicta fundamenta nullatenus ſubſiſtere, ideòque receſſum fuit à deciſis.

Certa eſt enim regula, quod exceptio fideicommiſſi antiquioris † clara impedit immiſſionem venienti ex poſteriori fideicommiſſo, *Argel. de legit. contrad. quæſt.2. num.189. Rota coram Dunz. Inn. deciſ.910.num.1. & coram Bichio deciſ.122.num.4.* De fideicommiſſo autem Saturni conſtat ex eius publico, & ſolemni Teſtamento in nulla parte vitiato, & rogato à Proſpero Amato de anno 1567. Et munito legalitate Auguſtini Peretræ Vicarij d. loci atteſtantis, quod Proſper de Amatis, qui teſtamentum rogauit, erat

erat Notarius, qualem se asseruit, quæ legalitas fuit munita sigillo Cõmunitatis eiusdẽ loci attestantis, quod d. Peretta erat Vica-
2 rius, † per quas legalitates remanet iustificatus notariatus *Bald. in l. comparationes nn. 25. C. de fide instrum. Boer. decis. 154. num. 4. Gregor. decis. 38. num. 4. & Rot. in rec. dec. 613. num. 4. par. 2.* Provt de illius antiquitate constitit Dominis ex oculari inspectione scripturæ, vndè non est dubitandum de illius legalitate, quia stante lapsu pluſquam centum-
3 annorum, † ea quæ sunt necessaria ad legalitatem illius præsumuntur absque alia recognitione, *Dec. conf. 42. num. 2. cum seqq. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 21. num. 57. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 1. num. 917. Gratian. discept. 554. num. 35. Rot. coram Coccin. decis. 85. num 4. & decis. 258 num. 5. & coram Buratt. decis. 184. n. 4. & coram Dunoz. inn. decis. 770. num. 1. & coram Arguel. decis. 17. num. 4. & seq.* Eoque magis dum existentia, & obseruantia dicti Testamenti constat ex pluribus enunciatiuis, & confessionibus Siluii, & Vellij filiorum Saturni in implemento legatorum in eo contentorum, quæ sicuti probarent contra-
4 ipsos enunciantes, & confitentes, † ita etiam probant contra Paulum, & alios habentes causam ab ipso Siluio, *Rota decis. 184. num. 8. & decis. 263. num. 3. par. 6. recent. & coram Coccino decis. 2027. num. 6. & decis 2062. num. 3.* non obstante quod tales enunciatiuæ non faciant mentionem diei rogitus Notarij, seù
5 Testamenti, † quia dum non docetur de-
6 alio Testamento Saturni † de isto debet in-
7 telligi, cum pluralitas Testatorum † non præsumatur, *Alex. conf. 4. num. 12. lib. 7. Surd. conf. 173. nn. 43. lib. 2. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 2. tit. 2. num. 1. Rot. dec. 136. num. 17. par. 9. rec.* Quod autem Prosper Amatus tempore cõditi testamenti esset Notarius † ex pluribus
8 manifestum redditur, & primò ex instrumentis denuò productis, rogatis ab eo ante prædictum Testamentum, *Alex. conf. 73. n. 12. lib. 2. Corn. conf. 24. nn. 15. lib. 4. Rot. coram Millino decis. 432. num. 3. & coram Gregor. dec. 3. n. 3. ibique adden. & coram Coccino decis. 2352. nn. 6.* Secundò, ex alijs instrumentis ab ipso roga-
9 tis paulò post rogatum Testamentum, † quę instrumenta ante, & post probant procul dubio Notariatum de tempore etiam rogati Testamenti, *Alex. d. conf. 73. num 12. lib. 6. Boer. decis. 36. num. 11. Afflict. decis. 251. nn. 2. & in recent. decis. 53. num. 2. & 5. par. 4. tom. 2. & coram Pgnia decis. 1336. num. 6. & decis 1491. nn. 7.* Tertiò, ex alijs enunciatiuis repertis in alijs instrumentis alterius Notarij Ioannis Hypoliti Morsij nuncupati, in quibus dictus Prosper vocatur Notarius, & fit relatio ad instrumenta per ipsum rogata, tàm ante,
10 quàm post rogitum Testamenti, † quæ pariter enunciatiuę in antiquis probant Nota-
11 riatum, † cùm habeant vim famæ, *Rota coram Millino dicta decis. 432. num. 2. & coram Coccino d. dec. 2062. num. 9. & seqq. & coram Pgnia dec. 1286. num. 16.* Quartò, probatur ex libro familiari eiusdem Siluij nunc fotmiter per comparationem recognito, in quo indicantur plura instrumenta à dicto Prospero ro-
12 gata, † quæ pariter indicationes probant notariatum contra Paulum, & alios habentes causam ab ipso Siluio, vt dixit *Rota in supradicta dec. 2027. & 2062. num. 3. coram Coccino.* Quæ omnia simul iuncta exuberant, cùm controuersia nõ sit circa notariatum,
13 sed circa tempus, † vndè admissa substantia, qualitas temporis probatur leuioribus probationibus, vt firmant dictæ *decis. 2027. n. 20. & 2062. num. 10. coram Coccino, & dec. 184. n. 20. & 263. num. 11. par. 6. recent.*

Non obstat, quod Testamentum prædictum non reperiatur in prothocollis dicti Prosperi existentibus in Archiuio Barbuci,
14 tùm quia † de anno 1567. rogitus testamenti non aderat Bulla fam. Sixti V. mandans Instrumenta deferri in Archiuio, quę solùm
15 fuit promulgata de anno 1588. † & sic potuit negligi ab ipso Prospero, & poni in Archiuio tolùm instrumenta rogata post dictam Constitutionem, vt aduertit *Rota coram Arguelles decis. 17. num. 2.* Tùm quia dum ex supradictis constat de veritate testamẽti,
16 non attenditur, † quod non sit positum in Archiuio, vel in Prothocollo, *Rota coram Andrea decis. 21. in fine, & coram Arguelles dicta decis. 17. num. 3. & coram Buratt. decis. 456. n. 18.*
17 Quia negligentia Notarij † partibus non præiudicat, *Grat. discept. 736. num. 23. Rot coram Canalerio decis. 122. num. 11. & coram Eminentijs. Ottobono decis. 251. num. 29. & coram Bichio decis. 220. num. 15. & coram Peutingerio dec. 328. num. 3. & coram Reuerendiss. Reyas dec. 83. nn. 23 & in Caullicen. hereditatis 10. Martij 1673. coram Reuerendiss. D. meo Albergato.*

Constito ex supradictis de antiquiori fideicommisso deficit secundum fundamentum decisionis, quod Marius expressè acceptat erit fideicommissum Siluij, declarando velle possidere bona vigore fideicommissi, seù fideicommissorum suorum Antenatorum, ac dotium maternarum, per quam declarationem fideicommisso Saturni dice-
18 batur renunciasse. † Quoniam ex ista generica, & vaga mentione fideicommissorũ, non potest inferri ad scientiam certam, & specificam fideicommissi Saturni, & omnis
19 eiusdem qualitatum, † qualis requiritur ad inducendam illius renunciationem, *Rimin. ald. inn. conf. 343. num. 49. lib. 3. Redenasch. consil. 29. num. 88. Spad. conf. 316. num. 13. lib. 3. Fusar. conf. 39. num. 51. & seqq. Merlin. Pignatel. contron. 61. num. 15. lib. 2. Odd. de fideic. quæst. 2. nn. 60. Torr. de pact. fut. succes. lib. 2. cap. 4. num. 36. Valeron. de transact. tit. 3. quæst. 4. num. 8. Rot. coram Seraph. decis. 969. nn. 4. & coram Bichio dec. 119. num. 5. & coram Peutingerio decis. 236. num. 13.* Quod adeò verum est, vt etiam si Marius fecisset mentionem testamenti Saturni non
20 officeret, † quia ex hoc inferri non potest ad scientiam contentorum in testamento, & qualitatum fideicommissi, vt requiritur iuxtà *Tex. in l. de his de transact.* & firmant cumulati *per Fusar. de substitut. quæst. 564. num. 5. & 6.*

& 6. *Ciriac. contr.* 474. *num.* 46. & in præcisis terminis tenuit *Rota coram Buratt. decis.* 899. *num.* 2. *& seqq.* vbi reprobat contrarios, *& in rec. decis.* 523. *num.* 12. 15. *par.* 4. *tom.* 3. *& coram Dunoz. sen. dec.* 131. *num.* 9. imò dum dixit velle posidere vigore fideicommissi, seù fideicommissorum desumitur potiùs ignorantia
21 cùm dictio, † *seù*, denotet incertitudinem, *Aliograd. cons.* 61. *nu.* 5. *tom.* 2. *Alex. cons.* 62. *nu.* 2. *lib.* 4. *Crot. cons* 122. *num.* 10. *Bertran. cons.* 100. *num.* 19. *lib.* 1. *Roland. à Valle cons.* 35. *num.* 23. *lib.* 1. fideicommisso autem, & iuri ignorato
22 nunquam † censetur renunciatum *l. de his ff. de transact. Surd. cons.* 67. *nu.* 46. *Bardellon. consil.* 11. *num.* 30. *Ciriac. contr.* 323. *num.* 31. *Peregr. de fideic. art.* 52. *nu.* 23. *Rot. coram Buratt. dec.* 899. *num.* 1. *& coram Bichio d. dec.* 119. *nu.* 1. *& coram Pentingerio d. dec.* 280. *nu.* 7. *& in recent. dec.* 110. *num.* 23. *par.* 13. *& decis.* 203. *num.* 17. *par.* 14. Et ideò sicuti acceptatio fideicommissi Siluij
23 non noceret † Mario, nec impediret, quominus ipse posset impugnare dictam erroneam acceptationem, ac capere, & retinere bona fideicommissi Saturni *Spad. cons.* 20. *n.* 8. *lib.* 1. *Solorzan de iur. Indiar. tom.* 2. *cap.* 8. *nu.* 23. *Rot. rec. de.* 111. *num.* 22. *vers. cæterùm, &* 28. *cum*
24 *seq. par.* 13. ità non impedit † eius hæredes, *Decian. cons.* 10. *nu* 94. *& 5. tom.* 3. *Surd. cons.* 146. *num.* 7. *Capic. latr. consult.* 113. *nu.* 24. 25. *Vrceol. cons.* 95. *num.* 34. *Palm. cons.* 3. *num.* 7. *Gomes. de Syl. in tract. quando liceat hær. venir. contra fact. defunct. cap.* 16. *per tot. Rota corã Merlin. dec.* 545. *num.* 10.

Deficit etiam ex facto, & iuribus de nouo productis tertium fundamentum detractionum dotis maternæ, legitimæ, & trebellianicæ Siluiæ competentium in bonis Saturni Patris, in quibus dicebatur subsistineri posse eius fideicommissum, vel saltem in bonis proprio nomine acquisitis ab ipso
25 Siluio, † quia dos materna non iustificatur nec promissa, nec soluta Saturno, prout esset necesse, *Rot. coram Coccin. decis.* 908. *nu.* 23.
26 dos enim non soluta † repeti non potest, *Rot. post Merlin. de pignor. dec.* 63. *num.* 3. *& in rec. dec.* 306. *num.* 39. *par.* 7. *& dec.* 357. *num.* 5. *par.* 13. *& in Romana residui dotis* 7. *Iunij* 1660. *coram Eminentiss. Cerro*, legitima fuit Siluio capitaliter bannito confiscata adhuc viuente patre, vt apparet ex banno, & confessione eiusdem Siluij datis in Summ. *num.* 18. 19.
27 quam in Statu Ecclesiastico posse confiscari, firmant *Thob. Non. cons.* 95. *num.* 11. *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 33. *num.* 7. *Rot. coram Buratt. decis.* 922. *num.* 1. Vndè dum fuit semel
28 detracta, amplius detrahi non debet *Thob. Non. d. cons.* 11. *Honded. cons.* 73. *nu.* 37. *lib.* 2. *Farinac. quæst.* 24. *num.* 172. *Buratt. d. decis.* 922. *n.* 2.
29 & trebellianica præsumitur consumpta † ex alienationibus factis ab ipso Liuio iuncta omissione inuentarij, *Adden. ad Gregor. decis.* 266. *num.* 16. *& coram Canalerio decis.* 540. *num.* 1. *& coram Dunozet. iun. decis.* 683. *num.* 1. *& seq. & coram Cardinali Celso decis.* 128. *num.* 8. *& in rec. decis.* 31. *num.* 9. *par.* 10. *& in Romana Apartamenti* 16. *Aprilis* 1674. *coram R. P. D. meo Matthæo*: Nihil obstante responsione data in antecedenti decisione, quod dictæ alienationes sint modicæ, quia præter quod hodie in facto constitit adesse alienationes mobilium, animalium, & stabilium ab ipso Siluio factas, vt in dicto Summ. *num.* 14.
30 *vsque ad* 17. † præsumptio detractionis non oritur ex quantitate alienationum, sed ex omissione inuentarij, cum alienatione
31 aliquorum bonorum, † quæ faciunt præsumere alia bona fuisse distracta non docto de statu hæreditario, vt dixit *Rota decis.* 31. *n.* 9. *& seq. par.* 11. *rec. & in Romana, seù Vrcellen. fideicommissi* 6. *Februarij* 1673. *coram bo. mem. Priolo*. Acquisitiones denique factæ à Siluio non iustificantur, nisi ex attestationibus extraiudicialibus factis, non citata parte, quæ nullum gradum probationis constituunt, & quatenus probarentur dictæ acquisitiones vti factæ post fideicommissum particulare Siluij, & in eo non comprehensæ, cessat Aduersarijs omnis actio.

Quoad quartum fundamentum defectus identitatis bonorum ex facto pariter cessat, nam quod bona specificata in fideicommisso Siluij, sint hæreditaria Saturni, vltra præ-
32 sumptionem generalem, † quod quidquid habet filius censetur processisse à patre, *l.* 2. *C de patr. potest. Rot. decis.* 144. *num.* 1. *par.* 9. *recen.* hodie de singulis corporibus datę sunt probationes claræ in folio ad partes; nam quoad bona existẽtia in Territorio Frusinonis, nempè duo Molendina, Syluam magnam, ius spicandi, & gabellam quatrini carnis, illa fuerunt acquisita à Cardinali Ennio Fi-
33 lonardo, cuius fuit hæres Saturnus, † & sic ad illum peruenisse præsumuntur, *Rota decis.* 407. *num.* 4. *& decis.* 716. *num.* 2. *par.* 2. *dec.* 47. *num.* 8. *&* 129. *num.* 2. *par.* 5. *& decis.* 146. *num.* 6. *par.* 9. *rec. & coram Canalerio decis* 518. *num.* 1. *& coram Durano decis.* 325. *num.* 5. Imò probatur etiam illius possessio, dum molendina, & siluam locauit, & super dictis bonis, vti suis census imposuit cũ clausula *constituti*, &
34 præcarij, † quæ probant ipsum possedisse, *Altogr. cons.* 104. *num.* 4. *lib.* 2. *Peregrin de fideic. art.* 44. *num.* 4. *Rot. in rec. decis.* 131. *nu.* 1. *par.* 1. *& dec.* 67. *num.* 25. *par.* 6. *& decis.* 299. *num.* 11. *par.* 13. & dum habent nomina singularia, quæ alijs molendinis, & siluis in dicto Territorio
35 conuenire non possunt, † exindè probatur identitas absq; alia probatione confinium, *Audreol. cons.* 308. *nu.* 7. *Escobar. de nobilit. qu.* 16. §. 3. *num.* 23. *Rot. decis.* 131. *num.* 6. *par.* 1. *dec.* 706. *num.* 1. *par.* 2. *& decis.* 8. *num.* 10. *par.* 5. *rec.*

Quoad domum positam in Territorio Frusinonis, & prædium Siluæ mollis, pro-
36 bantur hæreditaria Saturni, † ex instrumentis acquisitionum, aliisque actibus possessorijs per ipsum factis, *Peregr. d. art.* 44. *num.* 4. *Rot. in rec. dec.* 360. *num.* 6. *par.* 5. *dec.* 299. *num.* 12. *par.* 11. *et dec.* 310. *num.* 4. *par.* 13.

Quoad Palatium in Terra Babruj ædificatum à Cardinali Ennio, vt constat ex eius nomine super ianuis insculpto, cuius Sa-
37 turnus fuit hæres, † probatur ad eum peruenisse

38 ueniſſe † ex pluribus inſtrumentis in d. Palatio rogatis, ibi: Actum in Palatio Satur-
39 ni, † qui genitiuus denotat illius dominiũ, & poſſeſſionem, *Bero. conſ. 50. num. 3. lib. 3. Menoch. de recuper. remed. 15. n. 3. Afflict. dec. 239. n. 5.*

Quoad Prædium in Territorio Babrui in contrata Cologni, dantur inſtrumenta acquiſitionum factarum à d. Cardinali Ennio, & Saturno, & inſtrumentum redemptionis cenſus factæ ab eodem Saturno, quem aſſeruit impoſuiſſe ſuper d. prædio, ſicuti quoad alia prædia in fideicommiſſo Siluij deſcripta, vltra inſtrumenta acquiſitionum dantur alia inſtrumenta, & partitæ Cataſtri, in-
40 quibus illa tamquam bona Saturni aſſignã-
tur pro confinibus, † quæ paritèr probant fuiſſe illius hæreditaria, *Peregr. d. art. 44. n. 19. Fuſar. de ſubſtitut. qu. 618. num. 26. Rota in recent. deciſ. 220. num. 2. par. 1. & in Ariminen. fideicommiſſi 14. Martij 1640. coram Eminentiſs. Cerro.*

Accedit, quod Siluius poſſedit in eodem
41 loco, in quo poſſedit Saturnus, † quod paritèr multum confert ad probandam identitatem, iuxtà *conſ. Fulgoſ. 145. num. 2.* paſſim à *Rota* receptum, vt in *rec deciſ. 706. num. 2. par. 2. & deciſ. 120. num. 16. par. 6.* maximè quia
42 verſantur in antiquis vltra † centum † annos, quo caſu identitas probatur leuioribus probationibus, *Adden. ad Greg. deciſ. 172. num. 10.*
43 *& coram Eminentiſs. Otthob. dec. 102. n. 7.* † imò ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ, *Rota coram Dunoz. iun. dec. 741. num. 13.*

Ex quibus informantes pro Columnis præſertim inferebant, quod dum Siluius, & Paulus Æmilius, qui conuentionale fideicommiſſum inſtituerunt correſpectiuè ad bona, quæ vnuſquiſque ex parte ſua conferebat, cum ſuppoſito, quod eſſent libera vtriuſque, & d. fideicommiſſo ſupponi poſſent, & cùm hodie appareat non ſubſiſtere, quia bona ſuppoſita pro parte Siluij non
44 ſunt ſua, ſed fideicõmiſſaria Saturni; † ideò fideicommiſſum in totum corruit propter naturam correſpectiuorum ex defectu cau-
45 ſæ finalis, † & vno corruente, omnia corruunt, vt in his præciſis terminis noſtræ quæſtionis reſpondit *Rota in rec. deciſ. 419. numer. 14. verſ. hic inferebant Domini cum duobus ſeqq. par. 13. & deciſ. 1. num. 1. & 9. & per totam, & deciſ. 519. num. 18. verſ. detratque itaque, & num. ſeq. vſque ad finem par. 14.*

Et ita vtraque &c.

Confirmata fuit hæc deciſio ſub die 14. Iunij 1677. coram eod. R. P. D. Calatain ſupra verò in hoc eodem tomo adeſt altera præſentis cauſæ deciſio quæ eſt ibi in ordine 428.

R. P. D. RONDININO.

Romana Reſidui Dotis.

Lunæ 15. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Prætendebatur reſcindi tranſactio, ex eo, quod obligatio correſpectiua fuiſſet ob donationem iam reſolutã, & ideò ea quoq; debuiſſet reſolui, ſed pro illa ſubſtinenda decidi-
tur, quia correſpectiuitas, ſi quæ erat, ſola occaſionalis eſſe poterat, quæ non inducit reſolutionem actus, quem ſupponit, prout induceret ſi verè cauſatiua fuiſſet; Rurſùs eandem tranſactionem omnia iura, omneſque lites inter partes vertentes comprehendere dictum eſt, quamuis illius occaſione de eis fuiſſet omiſſa probatio, ac etiam iura, & inſtrumenta in actis producta non ſint.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio executioni demandari debet, ne lites legitimis tranſactionibus ſitæ, reſuſcitentur.*
2 *Obligatio facta correſpectiuè ad donationem receptam quatenus reſoluta donatione ipſa etiam reſoluatur, & num. ſeqq.*
3 *Correſpectiuitas conſideratur quando aliquid ſit ex alio fundamento, vel propter aliud, non autem quando ſit illius occaſione.*
4 *Correſpectiuitas occaſionalis non inducit reſolutionem actus, quam ſupponit, prout inducit correſpectiuitas cauſatiua, quæ illum conſtituit.*
5 *Obligatio ſi fuiſſet correſpectiua ad donationem reſolubilem, vtique in caſu reſolutionis donationis, etiam de reſoluenda obligatione conuentum fuiſſet.*
6 *Stipulationes tot eſſe dicuntur, quot ſunt res, quamuis in vno eodemq; contractu deductæ, ex diuerſa tamen cauſa.*
7 *Correſpectiuitas alia propria, alia verò cauſatiua.*
8 *Mentio etiam ſpecialis dicitur facta de eo, ad quod verba inſtrumenti, & non ad aliud referri poſſunt.*
9 *Inſtrumenta, & iura à partibus non producta, quatenus dicantur in tranſactione fuiſſe comprehenſa.*
10 *Tranſactionem aliud eſt extendere ſuper rebus in quibus non aderat lis, aliud verò illam ſubſtinere ex omnibus cauſis inter tranſigentes vertentibus.*
11 *Litis materia ſupereſſe non debet inter eos, qui à lite recedere profeſſi ſunt.*
12 *Tranſactio cenſetur facta ex omni cauſa, ex qua tenebantur tranſigentes, licet expreſſa non ſit.*
13 *Tranſactio, in qua interuenit auctoritas virorum inſignium non præſumitur facta ad euerſionem fideicommiſſi.*
14 *Conſtitutio Clementis VIII. ſuper Bulla Baronũ excipiendo poteſt allegari coram quocumque iudice.*

DECISIO DCCXXXVI.

IN vltimo loco deciſis pro executione mandati A. C. Bulgarini contra bona hæreditaria Gregorij Serlupi fratris pro reſidua dote Marchioniſſæ Serlupæ de Torres, hodie DD. fuerunt ex fundamẽto tranſactionis, per quam ſublatæ fuerunt omnes controuerſiæ ex promiſſionibus dotis eidem factis propter prætenſam nullitatem prædictæ obligationis, & impugnationem ſecundæ, in quibus cùm eſſe potuerit dubitatio, optimè proindè ſuper eis facta fuit tranſactio, in

qua

qua Setlupis remissa fuerunt sc. 1500. suadentibus bo. me. insignibus viris Cardinali Imperiali,& R.P.D.Androsilla, quæ proinde executioni demandata est, vt lites legitimis transactionibus finitæ †non resuscitentur contra rescriptum Diocletiani, & Maximiani *in l.causa 16.C.de transact.* cum concordan.

Neque obstare visum est, quod transactū fuerit super iure claro, cùm Gregorius frater non teneretur vllo modo ad residuam dotem Marchionissæ sorori promissā neque in vim primæ obligationis, quam fecit in minori ætate constitutus, cùm ipsa heberet dotem congruam aliundè, neque ex secunda obligatione in actu donationis quorundam bonorum, ei facta à Benuenuta matre, in qua se obligauit residuam dotem soluere Marchionissæ de Torres donatricis filiæ, cū donatio resoluta fuerit, & ideò promissio donandi ad ipsam donationem correspectiua, euanuerit, cuius quoque promissionis in donatione † nulla habita fuerit ratio in transactione, quæ ideò ex hoc capite non cogitato substineri non possit, per ea, quæ hodie latè reassumebant scribentes iam deducta in prioribus decisionib. huius causæ* *17.Februar.1668.coram Eminentissimo Cerro in rec.par.15.decis.193.& 30.Maij 1672.& 17.Martij 1673.coram me.*

Etenim postquam Rota audire iterum voluit Marchionissa de Torres super omnibus nouitèr ponderatis, ex quibus à decisis posteà* recessit 26.Aprilis 1675.coram me; considerauit quidquid sit quoad priorem obligationem, saltem ex secunda obligatione in actu donationis à Benuenuta Matre sibi factæ, potuisse Gregorium probabilitèr transigere, itavt transactio substineatur. quamuis donatio posteà resoluta fuerit per obitū Gregorij sine filijs ex pacto reuersiuo in eadem donatione appositio, quia cùm Gregorius iam antea esset obligatus ad solutionem huius dotis, renouata eiusdem promissio occasione donationis non potest dici ad ipsam donationem correspectiua causatiuè, † & præcisè quia talis correspectiuitas consideratur,quando aliquid fit ex alio, vel propter aliud, non autem quando fit illius occasione, vt etiam declararunt transigentes, ibi: Perche all'incontro detto Gregorio suo figliuolo promette, come è obligato; quo casu correspectiuitas occasionalis, vt inquiunt Iurisperiti, non inducit resolutionem actus, quem supponit, provt induceret correspectiuitas †causatiua, quæ illum constitueret, vt benè explicant *Bald.in l.fin.in princ.ff.de aduocat.diuers.indic. Ancharan.in cap.accessorium sub num.16.de reg. iur.in 6.Io.Baptista de S.Blasio de correlatiuis q.66.num.54. Pacian.de probat.lib.1.capit.18. num.37.*latè *Cyriac.contr.90.ex num.20.& antiqua Rota decis 213.per tot.lib.3.* & clariùs posteà explicauit *coram Canal. decis.177. num.6. & seqq.& coram Bich.decis.281.num.27.& 28.et decis.406.num.31.& 32.* repetitæ *in rec.par.9. decis.439.& par.11.decis.6.& in Firmana fideicommissi 15.Ianuar.1672.§.nec obstat cor.R.P.D. meo Calutain.*

Aduertendo, quod Marchio Gregorius se obligauit postquam Mater declarauerat donare cum pacto resolutiuo, cuius proindè nullam habuit considerationem, ibi: Sicome all'incontro stante la sudetta donatione con le riserue, resolutioni, patti, & dichiarationi, come sopra promette d.Sig. Gregorio à mantenere d.annuo reddito, & osseruare le cose sudette, provt verisimile quoque videtur, cùm resolutio penderet à futuro euentu susceptionis prolis, qui cùm possit euenire, & non euenire, non est credendum, quod donec impleretur hæc conditio obitus sine filijs, stare deberet in suspenso promissio soluendi dotem, ne loco reddendi Marchionissam de Torres magis cautam, & ponendi in tuto solutionem integræ dotis promissæ, provt fuit præcipua intentio Benuenutæ Matris donantis, data fuisset occasio Gregorio fratri differendi solutionem, sed suam promissionem sororiæ dotis renouauit, habito respectu ad fructus ingentis summæ scut.18000. donatorum, & commodo fructuum medio tempore, quo donatio stabat in pendenti percipiendorum; & quidem cum ipe, quod bona donata ipsi remanerent quatuor filios genuisset, hæc optimè agnoscens noluit sibi cauere de re- 5 solutione obligationis, casu quo resolueretur donatio, de qua certè sibi prospexisset, si ad ipsam donationem fuisset præcisè, & causatiuè correspectiua sororiæ dotis repromissio, qua proindè veluti indepeadentem adimplere debebat, etiam donatione reso- 6 luta,† cùm tot dicantur stipulationes, quot sunt res, quamuis in eodem contractu deductæ, ex diuersa tamen causa correspectiuitatis propriæ, † causatiuæ exclusiua, ad 7 *text.in l.si ex falsis C.de transact.& in l. cum heres 72.& ibi gloss. vltim.& Salicet. ff.de euiction.Natt.cons.430.num.1.Menoch.de præsumpt. lib.6.præsumpt.12.num.39. Gratian. discept.786. num.19.*latè *Cyriac.d.controu.90.ex n.20. Rota coram Greg.XV.dec.392.num.13.& coram Pamdec.137.num.7.* & melius in proposito *coram Millino decis.382.sub num.4.& 5.*

Neque verum est in facto, quod transactio non comprehendat hanc donationem, neque comprehendere potuerit ex eo quod instrumentum non fuerit in lite productū, nec de eo in tranlactione cogitatum, quia contrarium euidenter constat ex lectura transactionis, in qua fit mentio de solutione residui scut.2500.decursorum, à die obitus Benuenutæ Matris,quæ cum nonnisi ad donationem, in qua facta est obligatio suppliendi dotem Marchionissæ in alis sc. 5000. 8 post mortem eiusdem Matris †donantis referri possint, habetur perinde ac si de ea donatione facta esset expressa mentio, iuxta sensum præcedentis conuentionis, *Bart.in l. si duo num.3.ff.de legat.1. Bald. in l.qui Romæ §. duo fratres ff.de verb.oblig.* optimè *Rota* huic argu-

argumento respondet *cor. Coccin. decis. 2302. num. 11. & coram Penting. decis. 368. num. 7. & in Bonon. Pecuniaria, seu transactionis 20. Novembris 1669. coram Reverendissimo D. meo Decano.*

Hæc autem facilius proceduntin hoc casu, in quo deuentum fuit ad transactionem inter fratrem, & sororem, quæ ad dirimendas lites, & pro bono pacis inita, & conclusa fuit ab insignibus Iurisconsultis Cardinale Imperiali, & R.P.D. Androsilla, qui omnia iura, & prætensiones vtriusque partis viderunt, & examinarunt, vt in Instrumento transactionis expressè legitur, aduertendo, quod statim ac fuit citatus Gregorius
9 frater pro dando principio liti † susceptus fuit tractatus concordiæ, quamobrem Marchionissa destitit ab instrumento, & iuriū exhibitione, & ab alijs probationibus, *Cyriac. contr. 586. num. 33.* ideoque non minus dicitur habita ratio omnium rationum vtriusq; partis pro tollenda quacumque occasione litigandi, cùm aliud sit extendere transa-
10 ctionem super quibus lis non aderat, † & aliud sit substinere illam in re, super qua fuit transactum ex causis præcisè consequētibus, & connexis, ne litis materia supersit
11 inter eos, † qui à lite discedere professi sunt, & potissimùm inter sororem, & fratrem, qui cùm bis anteà se obligasset, ad idem transactio censeri debet facta ex omni causa,
12 ex qua tenebatur, † licèt non expressa, ad terminos *text. in l. fratris C. de transact. Bart. in d. l. si duo ff. de legat. primo, Gratian. discept. 400. num. 28. Valeron. de transact. tit. 2. quæst. 1. num. 19. & 20. Surd. dec. 185. num. 4. Castrill. controu. lib. 4. cap. 12. num. 52.* cum aliis in proposito adductis per *Modern. Forolimien. contr. 99. num. 20. & 27. Rot. voc. par. 4. dec. 225. num. 1. & par. 5. decis. 403 ex num. 5. Coccin. d. decis. 2302. num. 13. Bich. dec. 560. num. 13. & post Cenfal. ad Peregr. de fideicom. decis. 45. num. 1. & post Selgat. labyrint. credit. cap. 25. num. 13.*

Ex his verò tollitur id, quod dicebatur circa læsionem ex transactione insurgente, quæ tamen deberet esse concludenter probata, habito respectu non ad bona, sed ad dubium litis euentum iuxtà notissimas cōclusiones in Rota receptas, ad hoc, vt tran-
13 sactio diceretur, † in euersionem fideicommissi, quod nunquam præsumitur in quacumque transactione, & præsertim in ista, in qua auctoritas virorū adeò expectatę virtutis omnem vmbram suspicionis, & doli penitùs aufert, per ea, quæ dicebat *Rota in ver. par. 3. decis. 263. n. 4. in fin. & par. 5. decis. 337. num. 17. & post. Cenfal. ad Peregrin. de fideic. decis. 44. num. 5. Canaler. dec. 10. num. 5.*

Neque DD. in suspicionem adducere potuit animaduersio, quod clar.me. Cardinalis Franciottus sententiam tulerit pro immissione fauore DD. de Serlupis tamquam fideicommissariorum in Casale Marchionissæ de Torres consignatum, quam immissionē concedere non potuisset, si obligationes Gregorii validæ fuissent, quia ex hoc non aliud inferri potest, nisi quod Marchionissa defensa non fuerit, quemadmodum poterat aduersus fideicommissarios, aduersus quos Casale ablatum retinere potuisset, quamuis fideicommissarium vigore Constitut. Clementis VIII. super Baronibus (qualis dice-
14 batur Gregorius vtpotè Marchio) † quæ excipiendo potest allegari coram quocumque Iudice, ex deductis per *Modern. Venusin. theatr. verit. & inst. disc. 47. num. 22. & disc. 83. num. 2. de feud. Rota coram Dunoz. inn. dec. 914. sub num. 9. & seqq.*

Ex quibus DD. steterunt in decisis 26. Aprilis 1675. coram me, vtraque Parte audita &c.

Decis. 501. supra in hoc eodem tomo est in eadem causa, supra verò in alio præcedenti tomo adest altera, quæ ibi est in ordine 66.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ DECANO.

Ferrarien. Bonorum.

Lunæ 15. Junij 1676.

ARGVMENTVM.

Coniecturę simulationis in contractu emptionis, & vēditionis excluduntur, tùm ex qualitate nobilitatis contrahentium, qui non erant soliti fęnerari, tùm etiam quia pactum redimendi, & successiua locatio bonorum venditorum eidem venditori facta, non reperiuntur à iure prohibita, tùm demum ex declaratione iurata vtriusque partis, quæ etiam in materia vsurarum, quando, provt hic, adminiculis est fulcita, attenditur, & seruatur.

SVMMARIVM.

1 *Venditio facta cum pacto redimendi à iure non improbatur, imo expressè permittitur.*
2 *pactum redimendi diminuit de valore plus, & minus, secundum quod tempus ad redimendum longius, vel brevius inter partes constituitur.*
3 *Simulationis, seù vsurarum coniectura parum attenduntur inter personas nobiles, & non solitas fœnerari.*
4 *Pactum redimendi non importat simulationem, nec redolet vsuram ex obligatione denunciandi redemptionem per sex menses ante.*
5 *Retrouenditionis denunciatio emptori facienda per venditorem redimere volentem, si non est negatiuè concepta, non reddit contractum de vsura suspectum.*
6 *Emptor non prohibetur incontinenti, vel ex intervallo locare bona empta ipsi venditori, ea conducere volenti.*
7 *Venditor accipiens in locationem bona vendita, non amplius sibi, sed emptori possidet.*
8 *Simulatio, & vsura resultat ex continuata possessione rei venditæ apud venditorem post venditionem factam.*

9 *Ven-*

Digitized by

9 *Venditio dicitur ſimulata ſi venditor venditione facta, rem venditam in locationem recepit pro exorbitanti pretio excedente fructus bonorum emptorum, & quando.*

10 *Venditio cum pacto redimendi ex conſuetudine Ferrariæ ſit cum quarta parte pluris.*

11 *Partibus, & contrahentibus non creditur in materia ſuſpecta, & num. ſeqq.*

12 *Vſura eſt materia ſuſpecta.*

13 *Confeſſio partis nuda in materia vſuraria, & ſuſpecta non attenditur, ſecus ſi fulcitur adminiculis illius veritatem præferentibus, & vid. ſup. num. 9. & ſeqq.*

14 *Teſti contra producentē non modica fides eſt adhibenda.*

15 *Teſtes deponentes de fructibus partis prædij, debent deponere habito reſpectu ad totum prædiū.*

16 *Fructus bonorum ſtabilium præſumuntur, & valutantur in ſcutis quinque pro centenario, limita vt num. ſeq.*

17 *Stabilia ſi probantur reddere pluſquam ſcuta quinque pro centenario, non attenditur diſpoſitio* gl. in Auth. perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ.

18 *Venditor cum pacto redimendi poteſt quandocumque intra tempus præfixum bona redimere, vel conductionem eorum, ſi quam ſuſcepit, amplius non continuare.*

19 *Simulatio emptionis & venditionis excluditur, ſi emptor ſtuduit conſeruationi rei emptæ.*

DECISIO DCCXXXVII.

RESOLVTIONEM captam coram me ſub die *31. Ianuarij proximè] præteriti hodie approbarunt Domini, iterum exiſtimantes contractum venditionis bonorum factum à Comitibus de Roſſettis ſubſtineri,
1 nec eſſe ſimulatum, aut vſurarium. † cùm pactum de retrouendendo in illo appoſitum à iure non improbetur, imò expreſsè permittatur, vt *in cap. ad noſtram de emption. et vēdition. & in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* & firmat altera *deciſ.* §. *vterque enim*, maximè quando deficit modicitas pretij, quæ in caſu præſenti omninò excluditur ex quantitate ſcut. 2000. à Comite Areoſto ſoluta, habi-
3 to reſpectu ad pactum redimendi, † quod sēper plus, & minus detrahit de valore, ſecundùm quod tempus ad redimendum longiùs, aut breuiùs inter partes conſtituitur, *Cyriac. contr. 261. num. 55. Ciarlin. contr. 40. num. 35. Rota in Anconitana Bonorum* 10. *Iunij* 1672. §. *final. coram me, & in Tudertina affictus* 24. *Februarij proximè præteriti* §. *præterea coram R. P. D. meo Calatain.*

Et quamuis ad præſumendam ſimulationem hodie fuerint repetitæ coniecturæ in præterita diſputatione allatæ, & in deciſio-
3 ne confutatæ, † nihilominus, cùm agatur inter perſonas nobiles, & non ſolitas foenerari, denuò fuerunt reiectæ tamquam leues, & inefficaces. Nam illa denunciationis faciendæ emptori per venditorem redimere volentem
4 per ſex menſes ante, † non reddit contractum ſuſpectum, cum talis præuentiua notificatio ſolùm inſeruiat, vt emptor
5 poſſit pecuniæ reſtituendæ conſulere, † potiſſimùm dum tale pactum non eſt negatiuè conceptum, vt conſiderant *Honded. conſ. 33. num. 33. lib. 2. Decian. reſponſ. 2. num. 136. lib. 1. Rota in Romana Domus* 27. *Aprilis* 1667. §. *Nec vrgere coram Reuerendiſs. D. Beulaqua Patriarcha Alexandrino.*

Onus expenſarum inſtrumenti, & ſolutionis Gabellæ contractus licitè venditor potuit in ſe ſuſcipere, provt quod locatio incipere deberet in feſto S. Michaelis anni 1616. & ſic per plures menſes ante ſtipulationem venditionis ſequutam anno 1617. non redolet vſuram, cùm id geſtum fuerit ad effectum ſe conformandi cum tempore locationis factæ Antonio Piccinino Generali Conductori totius Prædij, nil vrgente ponderatione nuper adducta, quod emptor poſtmodùm non ſteterit locationi eidem factæ, vt fuerat in inſtrumento venditionis conuentum, ſed eadem die bona empta locauerit venditoribus, quia non indè colligi-
6 tur animus foenerandi, † cùm non prohibeatur emptor incontinenti, aut ex interuallo locare bona empta ipſi venditori conducere volenti, *l. ſi ſterilis* §. *ſi fundus ff. de act. empt. Rot. coram Andrea deciſ.* 109. *num.* 6. 11. & 15. quo caſu venditor ampliùs non poſſidet
7 ſibi, † ſed domino, qui locauit, & indè excluditur præſumptio ſimulationis, & foene-
8 ris, † quæ elici ſolet ex continuata poſſeſſione venditoris poſt venditionem, vt explicat *Roman. conſ. 304. nu. 3.* quem cum aliis refert *Rota in Præneſtina ſimulationis contractus* 17. *Iunij* 1669. §. *illa namque coram R. P. D. meo Vicecomite*, & firmatur in præterita deciſione.

Potiſſima verò coniectura elicita ex quātitate penſionis ſc. 160. quæ nimis grauis dicebatur, vtpotè excedens fructus bonorum
9 emptorum, † viſa eſt non refragari, non ſo-
10 lùm quia illa empta fuerunt † cum quarta parte pluris iuxtà conſuetudinem, quā Ferrariæ vigere affirmant Notarij illius Ciuitatis, Summario præteritæ poſitionis *num.* 4. verum etiam tollitur omnis ambiguitas ex ipſamet iurata aſſertione venditorum aſſirmantium hanc ſummam, imò & maiorem, habito reſpectu ad totum prædium, ſiue poſſeſſionem ex bonis venditis exigi à præfato conductore, vltrà ſolitas honorantias
11 debitas ipſis Dominis; † Non aduerſante, quod Partibus credendum non ſit in mate-
12 ria ſuſpecta, † qualis eſt vſura, iuxtà *dec. 74. num. 39. coram Bichio, & in Papien. Pecuniaria* 2. *Martij* 1668. *coram bo. me. Priolo*, quia confeſſio Partis tunc in huiuſmodi materia non recipitur, quando nuda, & ſimplex eſt, in quibus terminis loquuntur mox allegatæ
13 deciſiones, † ſecùs autem, quando fulcitur adminiculis veritatem illius præferentibus, vt in propoſito, vbi concurrit inſtrumentum locationis cum dicto Piccinino pro annua penſione ſcut. 600. ex quo probata remanet quantitas fructuum rei locatæ, vt firmat §. *penult. anteced. deciſionis*, & accedit depoſitio Nicolai Santomei teſtantis,

totum Prædiũ fuiſſe aliàs Balthaſſari Gambarono poſt finitam locationem cum Piccinino locatum pro ſcutis mille quolibet anno, cuius dicto non modica fides eſt adhi-
14 benda contra ipſos Comites † de Roſſettis, qui illum produxerunt, *Rota deciſ. 812. n. 12. coram Dunoz. & dec. 110. num. 1. par. 14. rec.*

Nec contrarium, reſultat ex depoſitione aliorum teſtium, qui pro eiſdem Comitibus fuerunt examinati; tùm quia obſtat prędicta iurata confeſſio tot adminiculis roborata, tùm quia non deponunt, habito reſpectu ad totum Prædium, provt optima ratione Partes conuenerant, nè fortè conductor hac rata Prædij orbatus à locatione diſcede-
15 ret, † aut forſan quia ſine illa reſiduum fundi per ſe ſolùm tantùm non reddidiſſet, argumento *Text. in l. ſi cui fundum ff. de leg. ſecundo, Decian conſ. 647. nu. 6. lib. 2. Sola ad Conſtit. Sabaud. de pact. inter empt. & vendit. par. 1. gloſ. 1. num. 54.*

Quod autem pecuniæ Comitis emptoris in hanc emptionem erogatæ reddiderint
16 ſc. 8. pro centenario, † contra ſenſum *gloſſ. in Auth. perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ.* præſumentis ſtabilia aſcendere ad fructum quinque pro centenario, vltra quod talis præſumptio ce-
17 dit veritati, † ſi bona realiter plus reddere probentur, vt relatis aliis dicit præterita deciſio, liquet ex calculo dato in antecedenti poſitione pro parte Comitiſſæ Violantis, quod computato pacto redimendi, & aliis in eo deductis, vix exceſſerunt libr. ſex, & ſolid. 8. pro centenario, & ſemper vrget re-
18 ſponſio, quod ſtante pacto redimendi, † bona infra quinquẽnium omni vice, & quandocumque erat in poteſtate DD. de Roſſettis, vel dicta bona redimere, vel locationem amplius non continuare, vt in his terminis immoderatæ penſionis ponderat *Honded. d. conſ. 33. num. 71. lib. 2.*

Tandem pluries renouata locatio non infert contractus ſimulationem, quam penitùs excludunt pacta denotantia realitèr dominium fuiſſe translatum in emptorem, nimirum quod locatione durante, ipſe in caſu ſterilitatis teneretur ad reſtitutionem fauore ipſorum venditorum, qui bona conduxerunt, quibus prohibuit inciſionem arborum, & reſtipulationem agrorum in vl-
19 timo anno conductionis. † Hæc enim pacta excludunt ſimulationem, dum oſtendunt Comitem ſtuduiſſe cõſeruationi rei emptæ, quam aliàs nõ curaſſet, ſi ſimulatè emptionem feciſſet, & ſolùm ad lucrum ex pecunia reſpexiſſet.

Et ita concluſum fuit, ſtandum eſſe in reſolutis, vtraque Parte audita.

R. P. D. TAIA.

Balneoregien. Fideicommiſſi.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro acceptatione donationis afferebatur diſpoſitio à Teſtatore donatario facta, ſed quia illa reſtricta erat ad bona eiuſdem Teſtatoris, non viſa fuit ſufficiens ad aliquam acceptationem inducendam; maximè quia à primæuis, & antiquis anteceſſoribus illa nunquam obſeruata erat, & ita eò minùs huiuſmodi diſpoſitio eam comprehendere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio facilè à Rota conceditur, dummodò cauſa ante ferias proponatur omninò.*
2 *Filiatio ab auctoribus acceptata non permittitur, quod à ſucceſſoribus impugnetur.*
3 *Donatio à ſæculo, & vltra nunquam admiſſa, nõ ita facilitèr recipienda eſt.*
4 *Donatio ſine ſcientia donatarij ex ſola illius diſpoſitione facta ſuorum bonorum, non dicitur acceptata.*
5 *Diſponens ſimpliciter de ſuis bonis, non intelligitur diſpoſuiſſe de bonis ſibi ignoranter quæſitis.*
6 *Teſtator grauans heredem reſtituere hereditatem ſuam, non dicitur grauaſſe reſtituere in hereditate, quam reſtituere fideicommiſſo tenebatur heredi ſuo.*
7 *Diſpoſitio Teſtatoris facta de ſuis bonis non comprehendit bona antiqui fideicommiſſi.*
8 *Veritas teſtamenti, ſimulatque teſtantis diſponentis de bonis ſuis, deficit in ijs, quæ Teſtator moriens reſtituere debet*
9 *Teſtamentum in mortuis confirmari ſolùm, alioquin non valere dum vivit, qui teſtatus eſt, dixit, & docuit DOCTOR GENTIVM.*

DECISIO DCCXXXVIII.

VNANIMES DD. hodie ſteterunt in ſecundo communiùs, & concordiùs deciſis 31.* Ianuarij proximi præteriti, poſita interim Cauſa 8. Iunij labentis, & altera Parte Rea non informante, ſed nec informatura vſque ad Kalendas, & eo vſque petente dilationem, & pro moderno Curiæ more vſque ad Idus Nouembris, quã DD.
1 conceſſerunt, † itavt Cauſa proponeretur omninó ante ferias, ante quas propoſita eſt, hac vltima commodiore Rota numeratis ordine Cauſis ante tres poſteriores, præter ordinem innumeratis, & tamen aſſiduis citationibus citata Parte, nolente informare, & malente repetere eandem dilationem, vt imparata, & cauſante mortem vnius, & abſentiam alterius de ſex Aduocatis: proindèque DD. ad dubium: An ſit ſtandum primò, vel ſecundò deciſis, facilè reſponderunt

runt pro ſecundò deciſis, ex ijs ſuffragijs in Deciſione collatis, vtraque exceptione iterum reiecta probatæ donationis fideicommittentis ad derogationem fideicommiſſi, & ex oppoſito non probatæ filiationis cum qualitate naturalitatis ad ſuccedendum in fideicommiſſo.

Et circa vtramque, replicata fuit admiſſa,
2 obſeruataque † ſemper huiuſmodi filiatio, & nunquam hæc donatio ab Auctoribus
3 ipſis, † ipſius Partis à ſæculo, & vltrà, iuxtà deducta in Deciſionem, & in Summarium plura.

Additum eſt ex facto etiam circa validitatem, perfectione donationis, vt ſupra non obſeruatæ, quod licèt ipſa Pars intenderet inducere acceptationem donatariorum abſentium, & obſeruantiæ aliquod argumentum, quia Corradinus alter ex deſcendentibus diſpoſuiſſet in extraneos de Caſtro Pennæ, & aliis bonis ſubiectis fideicommiſſo,
4 nec potuiſſet ipſo fideicommiſſo, non autem donatione conſtante, leue argumentũ eſt, vanumque, ſcientia non conſtante donationis, & caſu pendentiæ fideicommiſſi, ſi fideicommiſſarius ſucceſſor præmoreretur, & erratur in ſuppoſito, verumque oppoſitũ eſt, quia Corradinus generalitèr diſpoſuit de bonis, & ſpecialitèr de ſuis: *In tutti, e ſingoli ſuoi beni, ſtabili, mobili, &c. in Summario*
5 *impreſſo Poſitionis 31. Ianuarij,* † ſua non ſunt, quæ quis alteri reſtituere tenetur, §. *ſi de falcidia verſ. quid eſt enim, quod de ſuo videatur reliquiſſe l. vnum ex familia* 69. *ff de legat. 2.* & Teſtator grauando hęredem reſtituere ſuam
6 hæreditatem, † non videtur grauaſſe in hæreditate, quam reſtituere ex fideicommiſſo tenebatur hæredi ſuo, §. *Titio fratri l. cum Pater* 79. *ff. eodem*, & ita ex vtroque textu *Peregr. de fideicom. art. 6. num. 12. verſ. 3. conſiderabilem, & ſeqq. verſ. 4. inducebam*, & ampliùs *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 649. num. 7. verſ. & hæc opinio*, & cũ aliis etiam deciſionibus *Rot. deciſ. 364. num. 7. verſ. ideò videtur par. 1. recent. & coram Durano deciſ. 93. num. 7.* & eſt confirmata *in deciſ. 119.* vbi altiùs in priori, bona antiqui fideicom-
7 miſſi † non comprehendi ſub diſpoſitione Teſtatoris &c. quę proſequitur *Rot. d. deciſ. 93. num. 3.* cum allegatis, *Fuſar. d. quæſt. 649. ab initio*, & plane ad teſtamentum, & teſtantem,
8 de bonis ſuis † veritas deficit in ijs, quæ Teſtator moriens reſtituere debet; Teſtamentum enim in mortuis cõfirmatum eſt, †alioquin non valet, dum viuit, qui teſtatus eſt, inquit *Doctor Gentium ad Hebræos cap. 9.*
9

Deciſio 642. ſupra in hac eadem parte, & tomo etiam ipſa in hac cauſa emanauit, cuius in calce alias etiam concordantes inuenies.

R. P. D. VBAGO.

Leodien Parochialis.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

De duobus Præſentatis ille præfertur, qui primo loco fuit ab Ordinario admiſſus, quamuis altera Præſentatio anterior diceretur, quia præterquamquod, tamquam facta per ſimplicem apocham, viſa fuit de antidata ſuſpecta; Attamen quia illa eidem Ordinario notificata non erat, nullum ius, nullamque actionem d. Præſentato tribuere poterat, quominus potuiſſet Patronus alium legitimè præſentare, & Ordinarius etiam validè illum inſtituere.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad præſentandum conſtitui poteſt, & præſentatio per eum facta ſubſtinetur.*
2 *ad Præſentationem faciendam non eſt in iure conſtituta certa forma.*
3 *Præſentatio dicitur legitimè facta quoquomodo voluntas patroni ordinario innoteſcat.*
4 *Ratificatio æquiparatur mandato.*
5 *Ius bonum præſentati ex legitima præſentatione, & ordinarij inſtitutione reſultat.*
6 *Manutentio datur poſſidenti, etiam in beneficialibus.*
7 *Præſentatio poſterior non præiudicat primo præſentato, & legitimè, inſtituto.*
8 *Poſſeſſio capta non citato poſſeſſore dicitur ſpoliatiua, turbatiua, & clandeſtina, & ideo manutenenda non eſt, imo potius reuocanda.*
9 *Scriptura in albo relicta, ſi album non appareat impletum de voluntate partium, non ſubſtinetur.*
10 *Præſentatio ſi non fuit legitima, nulla remanet inſtitutio deinde facta.*
11 *Scriptura præſentationis facta per apocham priuatam, & ipſa remanet ſuſpecta de antidata.*
12 *Præſentatio facta per apochã priuatam ex quibus deducatur fuiſſe antidatam.*
13 *Antidatam ad inducendam ſufficiunt coniecturæ, & ſimplices præſumptiones.*
14 *Præſentatio ſi non fuit notificata ſuperiori inſtituere debenti, ante inſtitutionem alterius, nullum ius tribuit præſentato.*
15 *Præſentatio ſola beneficij ſine vlla notificatione ſuperioris habetur pro ſimplici nominatione.*
16 *Nominatio ſimplex facta ad beneficium iuriſpatronatus, nullum ius tribuit nominato præſeruabile, aut conſideralile, & num. 20.*
17 *Præſentatio ſimplex dicitur actus imperfectus, & remanet in ſuſpenſo.*
18 *Patronus poſt factam ſolam, & ſimplicem nominationem beneficiati, non ſolum variare, ſed etiam illam reuocare poteſt, & num. 21.*
19 *Præſentatio ſecunda, ac etiam illius inſtitutio dicuntur legitimè facta & exequutioni demandata, ſi prima præſentatio ordinario notificata non fuit.*

10 *Ius non ſolum in re, ſed etiam ad rem primi præſentati tollitur per ſecundam præſentationem ab Ordinario admiſſam, vbi prima præſentatio eidem ordinario notificata non fuit.*

11 *Variatio præſentandi, quatenus patrono laico ſit permiſſa, & ſupra num. 18.*

DECISIO DCCXXXIX.

VACANTE Parochiali Eccleſia de Chocquier de Iurepatronatus Comitis de Berloz, fuit prima Februarij præſentatus ad eam Guilelmus, qui obtenta inſtitutione ab Archidiacono Brabanticæ 5. Februarij eius poſſeſſionem ſub die 7. pacificè aſſecutus fuit; Prætendens paritèr Hubertus ſe ad eandem Parochialem præſentatum ab eodem Comite de Berloz ſub data anteriori, nempè ſub die prima Ianuarij 1675. ipſo Guilielmo non citato, nec audito ſub die 9. Februarij eiuſdem anni ab eo Archidiacono paritèr obtinuit inſtitutionem, poſſeſſionemque adeptus eſt ſub die 11. eiuſdem menſis, à quibus reclamante ipſo Guilelmo ad officialem Archidiaconi inſtituentis, iſte prævia reuocatione mandati de immittendo in vim dictæ ſecundæ inſtitutionis Huberto conceſſæ pronunciauit Guilielmum eſſe manutenendum in ſua poſſeſſione Parochialis, & cùm hæc ſententia fuerit quoque confirmata ab officiali Leodien. deuoluta cauſa ad Rotam coram me contigit diſputari; An, & de cuius bono iure conſtet, etiam ad effectum manutentionis, & DD. reſponderunt conſtare de bono iure Guilielmi etiam ad effectum prædictum.

Docet enim d. Guilielmus de ſua præſentatione, quæ licèt facta ſit non ab ipſo Comite de Berloæ, ſed ab eius fratre germano Comite de Horemont, & altero Hennea procuratorio nomine, cum tamen illi haberent facultatem nominandi, & præſentandi per Epiſtolas particulares, Summ. Guilielmi *nu.* 9.† & benè conſtitui poſsit procurator ad præſentandum etiam per literas, præſentatio ſubſtinetur, *Vinian. de Iurep. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 29. & *Rota in Rhegien. Beneficij* 6. *Februarij* 1669. §. *Minus facit coram Illuſtriſſimo D. Ottalora* confirmata 23. *Iunij* 1670. §. *nec refert coram R. P. D. meo Emerix*, † vbi quod in hac materia non eſt præſcripta certa forma, ſed ſufficit, quod voluntas Patroni circa præſentationem vacantis† Eccleſiæ Ordinario quoquomodo innoteſcat, & eo magis dum præſentatio fuit deindè ab ipſo Comite de Berloz Patrono ratificata, Summ. Huberti *num.* 4.† Ratificatio enim æquiparatur mandato, *cap. ratihabitionem de reg. iur. in* 6.

Vlterius præter præſentationem legitimè docet quoque de illius admiſsione ab Archidiacono Brabanticæ, penès quem reſidet hoc ius inſtituendi, ſicuti de ſubſecuta inſtitutione, † & in vim illarum de legitima anteriori poſſeſsione adepta, ex quibus ſatis patere dixerunt DD. de cuius bono iure, iuxtà aliàs firmata per *Rot. deciſ.* 779. *num.* 2. *coram Cocsin.* & *deciſ.* 279. *num.* 1. *coram Celſo*, &

6 ipſum Guilelmum eſſe in ſua† poſſeſsione manutenendum, ad formam *text. in* §. *retinen. inſtit. de interdict.* & *in l. inſtè poſſidet, vbi Bertol.* & *alij ff. de acquir. poſſeſs. Rota coram Bichio deciſ.* 234. *nu.* 17. & 19. *coram Gregor. deciſ.* 9. *num.* 9. & *deciſ.* 10. *num.* 8. *coram Dunoz. iun.*

Non obſtat inſtitutio obtenta ab Huberto, & poſſeſsio in vim eiuſdem inſtitutionis capta, quia cùm fuerit poſterior illa Guilelmi, † cui iam erat ius quæſitum per antecedentem ſuam alteram inſtitutionem, non potuit illi præiudicare, *Rot. in nullius, ſeù Tarvinen. Prioratus* 2. *Iunij* 1670. §. & *quamuis coram Reutrendiſs. D. Beuilaqua*, maximè dum hæc ſecunda, ac eius ſubſecuta poſſeſsio extortæ fuerant, ipſo Guilelmo non citato, † ideò tamquam ſpoliatiua, turbida, & clandeſtiua non eſt manutenibilis, ſed potiùs reuocanda *cap. licet cauſam de probat. Bart. in l. ſi duo num.* 4. *ff. vt poſſidet*, cum alijs deductis per *Rot. coram Celſo deciſ.* 409. *num.* 2.

Accedente præſertim ipſius Huberti malo iure, reſultante ex eo, quod ſua inſtitutio reperitur fundata in præſentatione contenta in quadã apocha, quæ, vt colligitur ex tenore Epiſtolarum dicti Comitis de Berloz Patroni directarum alterius Comiti de Horemont fratri, alterius verò Prælocutori Nalingh, Sum. Guil *d. n.* 9. fuit tranſmiſſa eadem Prælocutori cum ſpatio in albo ad effectum apponendi nomen, & cognomen Clerici præſentandi iuxtà nominationem, & electionem faciendam per d. Comitem de Horemont, & alterum Hennea, cùmque non iuſtificetur, quod nomen Huberti fuerit appoſitum in prædicto albo apochæ † de ordine, & conſenſu ipſorum de Horemont, & Hennea Procuratorum conſtitutorum† ad eligendum, & præſentandum, remanet inſtitutio nulla tamquam ſine fundamento præſentationis legitimæ, ad *Text. in cap. Bertoldus* 100. & *ibi Bart. num.* 3. *de ſent.* & *re indic. Lambert. de iurep. lib.* 2. *par.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 1. *ſub num.* 4. *verſ. ex his*, & *num.* 6. *Grat. diſcept.* 368. *num.* 13. & 14. *Rota coram Celſo deciſ.* 34. *num.* 2.

Et non ſolùm ex prædictis ceſſat alterum fundamentum, quod præſentatio Guilielmi, & eius inſtitutio non poterat concedi in præiudicium Huberti, cui iam quæſitum ius prætendebatur per ipſam anteriorẽ præſentationem, † verum etiam quia animaduerſum fuit, quod anterioritas præſentationis deduci prætenditur ex apocha priuata, quæ tamquam ſuſpecta de antidata, nullum probationis gradum anterioritatis conſtituit, vt aduertit *Caſtren. conſ.* 134. *num.* 2. *verſ. nam iſta ſcriptura licet contineat tẽpus lib.* 1. *Surd. conſ.* 82. *num.* 21. *Cyriac. contr.* 10. *num.* 14. & 17. *Bich. deciſ.* 403. *num.* 16. & 17. & *Rota deciſ.* 305. *num.* 10. *par.* 15. *rec.* præcipuè quando accedit inueriſimilitudo, quæ in præſenti ex tribus deducta fuit; Primò, quia Michael Nalingh fuit ſub die 23. Ianuarij requiſitus à Berloz Patrono, vt reponeret apocham in manibus ſui fratris Comitis de Horemont, ex quo arguitur vſque tunc Hubertum non fuiſſe

præ-

12 præsentatum per Procuratores † constitutos, qui apocham non habebant; Secundò, quia Horemont, & Hennea Procuratores constituti ad nominandum, & præsentandum deuenerunt ad aliam præsentationem in personam Guilelmi, etiam nulla facta mentione apochæ, & alicuius personæ in ea nominatæ, & præsertim ipsius Huberti; & tertiò, quia licèt Hubertus se præsentatū faciat à die prima Ianuar. adhuc tamen tacuit per tam longum tempus, nempè vsque ad nonam Februarij, postquam iam facta fuit institutio in personam Guilelmi, quod reuera non permitisset, si se nominatum in apocha reperisset per tantum tempus ante præsentationem Guilelmi ab illis Procuratoribus constitutis per Comitem de Berloę Patronū, & sic de ipsa anterioritate valdè dubitatum
13 fuit, † cùm ad inducendam antidatam sufficiant coniecturæ, & simplices præsemptiones, ad tradita per *Franc. Marc. decis. Parlament. Delphin. quæst.* 695. *num.* 2.

Admissa quoque hac temporis anterioritate, ponderarunt DD. quod hæc præsentatio facta per apocham non fuit Superiori debenti instituere præsentata ante institutio-
14 nem Guilelmi, † & ideò nullum ius sibi quæsitum dici poterat, ex deductis in *Nullius, seù Taurinen. Prioratus* 5. *Decembris* 1667. §. *neque hanc*, & §. *præterea coram Eminentiss. Duco Carpineo*; donec enim Patronus, vel Procurator ad præsentandum non subiecerint præsentationem effectiuam, vel personam nominatam oculis superioris debentis
15 instituere, † sola præsentatio in scriptura habetur pro simplici nominatione, quæ nul-
16 lum tribuit ius considerabile, † aut præsernabile, *Abb. in cap. fin. num.* 2. *de iurep. Lotter. de re benef. lib.* 2 *quæst.* 2. *num.* 36. *Rota coram Crescentio decis.* 6. *alias* 178. *nu. de iurep.* itavt eo casu similes præsentationes dicantur actus
17 imperfecti, † & stare in suspenso, & interim Patrono Beneficij licita est non solum va-
18 riatio, sed etiam pœnitentia, † & reuocatio prædictarum similium nominationum, vt in præcisis terminis firmauit *Rot. in d. Nullius, seù Taurinen. Prioratus* 4. *Iulij* 1668. §. *præterea dictum obiectum coram eodem Eminentiss. D. Carpineo*, & vlteriùs secunda præsentatio legiti-
19 mè in actis prædicti Superioris facta, † ac institutio deindè subsecuta fauore dicti secundi præsentati dicitur re integrè facta, ac exe-
cutioni demandata, itavt tollatur quodcum-
20 que ius dicto primo nominato, † seù præsentato non sulùm in re, sed ad rem, *Lotter. de re benef. lib.* 2. *qu.* 6. *num.* 36. §. *quod est vers. sed potius, Lambert. lib.* 2. *par.* 2. *quæst.* 7. *art.* 2. *num.* 2. & 5. *vers. duo enim & art.* 3. *per tot.*

Nec dicatur, quod Patrono Laico non sit licitum variare recedendo à priori præsentatione; nam præterquamquod semper
21 intelligendum est à legitima † præsentatione facta, scilicet ser. ser. conclusio intelligitur quando prior præsentatio fuit exhibita coram Superiore instituere debente, aliàs secùs, *Lotter. de re benef. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 36. *cum seqq. & Garz. de benef. par.* 7. *cap.* 1. *num.* 36.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATA IV.

Auenionen. Fideicommissi.

Veneris 19. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Sententia dicebatur difformis Voto Rotę, cuius in executionem pronūciata erat, & ideò nulla; contrarium tamen deciditur, quia bona hæreditaria, & fideicommissaria diuersimodè in illis expressa, eadem ferè visa sunt, cū ageretur de fideicommisso vniuersali, in quo nihil detrahendum erat. Rursùs quia plura contra immissionē adducebantur de credito hæredis, & de detractionibus faciēdis, vtrumque remouetur, quia creditum apparuit satisfactum, vel illiquidum, detractiones verò plusquam consumptæ ex fructibus annorum viginti, & vltrà.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum non conceditur sine nullitate, vel iniustitia sententiæ.*
2 *Sententia difformis à voto Rotæ in cuius executionem pronunciata, est manifestum nullitatis inducit.*
3 *Bona hæreditaria dicuntur fideicommissaria, vbi agitur de fideicommisso vniuersali, & nihil ex eo detrahendum est.*
4 *Sententia interpretatur secundum votum Rotæ ad euitandam contradictionem.*
5 *Contradictionem ad euitandam verba impropriari debent.*
6 *Detractiones quatenus remaneant consumpta ex fructibus per spatium annorum 20. & vltra, & num. seqq.*
7 *Fructus annorum viginti dicuntur æquare capitale, siue eorum quantitas sit magna, siue modica, & num.* 8.
8 *Hæres creditor testatoris vel de mobilibus, fructibus, & creditis hæreditarijs præsumitur satisfactus, vel ex illis suum creditum remansit illiquidum.*
10 *Immissio non retardatur ex credito, quod vel potest præsumi satisfactum, vel saltim remansit illiquidum.*
11 *Hæres institutus sub conditione, quæ euenit, & illam hæreditate priuauit, non dicitur hæres nec potuit sibi appropriare bona pro suo credito, & num.* 12.
12 *Mulier instituta hæres donec vitam vidualem seruauerit, per transitum ad secunda vota non remanet amplius hæres, nec gaudet iuribus hæreditarijs.*

DECISIO DCCXL.

IN Decisione à me edita die 26. Iunij proximè præteriti denegata fuit Andreæ, &

aliis de Mestralis restitutio in integrum aduersus sententiam ab A. C. de voto Rotæ promulgatam, concedentem Margaritæ, & Magdalenæ Vienot immissionem in omnibus bonis hæreditarijs, & fideicommissarijs Ioannis, & ratio resolutionis fuit, quia non constabat de læsione resultante ex nul-
1 litate, vel iniustitia dictæ sententiæ, † sine qua restitutio in integrum non conceditur, *l. si ex causa ff. de minor. Odd. de restit. in integrum par. 1. quæst. 76.* cùmque hodie causam reprosuissem, Domini steterunt in decisis ex eisdem fundamentis in decisione.

Licèt enim Informantes pro Andrea iterum in eo instisterent, quod A. C. excesserit Votum Rotæ, concedendo immissionem in bonis hæreditarijs, & fideicommissarijs Ioannis, quando Rota quoad bona tantùm
2 fideicommissaria immissionem † restrinxerat, & ex hac difformitate prætenderent resultare manifestam nullitatem sententiæ, vt dixit *Rota dec. 340. num. 2. par. 13. rec. & in Comen. iuris conferendi 28. Iunij 1673. §. nullitas coram R. P. D. meo Emerix*: In hac tamen facti specie Dominis contrarium visum fuit, ea ratione, quia agitur de fideicommisso vni-
3 uersali, & nihil ex eo detrahendum est; † vndè bona hæreditaria accipienda sunt pro fideicommissarijs, quemadmodum fieri solet
4 ad euitandam contradictionem † inter Vo-
5 tum, & sententiam, † ad quem effectum etiam verba impropriari possunt, vt in specie seruauit *Rota in Romana primogenituræ de Bubalo 13. Ianuarij, & 27. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Emerix*

Quod autem ex isto fideicommisso nihil sit detrahendum ad euidentiam ostendit decisio, quæ reuidetur; nam legitima, & trebellianica, quæ absorbent medietatem sunt
6 prorsùs consumptæ † ex fructibus alterius medietatis perceptis per spatium annorum viginti octo, nempè ab anno 1643. quo lis
7 mota fuit, † & tamen satis fuissent fructus annorum viginti, cuius temporis spatio ca-
8 pitale adæquare præsumuntur, † siuè eorum quantitas sit magna, siuè modica, *glos. in auth. perpetua verb. iusta, C. de Sacrosan. Eccles. Surd. cons. 451. num. 39. Rota coram Zarate dec. 90. num. 11.*

Neque aliquid releuat replicatio, quod dicta medietas spectaret ad Annam pro dote consequenda in dicta hæreditate, & pro alijs debitis Testatoris ab ipsa, vt prætenditur, persolutis, pro quibus absque Iudicis ministerio censetur accepisse in solutum tot bona ad effectum faciendi fructus suos; Nam cùm vltrà stabilia adessent in hæreditate etiam plura mobilia, fructusque recollecti, & nomina debitorum, vt constat ex Inuentario tutelari ab eadem Anna confecto, de quibus ipsa nunquam rationem red-
9 didit, † ex his censeri debet potiùs satisfa-
10 cta de omnibus suis creditis, † vel saltem exindè redduntur adeò illiquida, vt nullo modo potuissent immissionem impedire, ex adductis *in decisione*, quæ reuidetur.

Præterquam quod Anna non fuit hæres
11 grauata, † cui tamen permissum est bona in solutum recipere pro suis creditis facto Iudicis, sed fuit à Testatore instituta hæres pro virili vnà cum filijs, in casu tantùm,
12 quo permaneret in viduitate, † vndè post transitum ad secundas nuptias in vita filiorum, & ante motam litem, non potuit considerari tamquam hæres grauata, nec bona sibi appropriare ad effectum faciendi fructus suos, vt dixit *Rota cor. Merlino decis. 378. num. 3. & in rec. decis. 96. num. 26. par. 12.* allegatis in decisione, quæ etiam satisfacit alijs obiectis nullitatis testamenti ob prætensam phræsim Testatoris, ac filiationis, & legitimitatis Margaritæ, & Magdalenæ.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Elnen. Obedientiæ.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Abbas nouitèr electus in Ecclesia, in qua antiquitùs, sicuti hodie, extabant Beneficiati, suum particularem Superiorem habentes, iurisdictionem in illos exercere prætendebat, saltem respectu celebrationis Diuinorũ Officiorũ, pro quibus communitèr omnes in eadem Ecclesia conueniebant; sed negatiuè resoluitur, quia erant duo genera Beneficiatorum, vtrumque suum caput recognoscens, & ideò de iurisdictione vnius, ad aliud inferri non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatorum duo genera possunt esse in Ecclesia, quorum vnum nihil commune habeat cum altero, sed vtrumque suum caput recognoscat.*
2 *Beneficiati plures licet in simul conueniant in Ecclesia pro diuinis celebrandis, possunt tamen esse duo corpora distincta, & duos diuersos Superiores habere.*
3 *Translatio, & secularizatio Ecclesiæ facta sine præiudicio beneficiatorum, illis non præiudicat.*
4 *Iurisdictione cessante, cessat etiam ius multandi quod ab illa dependet.*
5 *Pœna, & multa sunt fructus iurisdictionis.*
6 *Administratio alicui concessa importat obedientiam precisam, & coactiuam.*
7 *Obedire nemo tenetur nisi ei, qui habet administrationem, vel iurisdictionem in illo.*
8 *Capituli, & Canonicorum appellatione non veniunt Beneficiati.*
9 *à Iurisdictione ordinarij si beneficiatos vel alios Papa non eximit, illi præiudicare noluisse censetur.*
10 *Priuilegium non extenditur ad personas expressè non nominatas in eo.*
11 *Sententia reuocationis consuetorum non excludit iuris-*

iurisdictionem illius, qui censuras inflixit, cum ex alio capite emanare potuerit.

12 *Reuerentia, & obedientia dupliciter superiori debetur, & qua vtraque sit, & num. seq.*

13 *Obedientia, & reuerentia moralis superiori debita, consistit in simplici submissione personæ, & consumitur in solis honorificentijs, & Verbalis obsequijs.*

14 *Inferior si Superiori obedientiam non præstat, qualiter multetur, & sup. num. 12. cum seq.*

DECISIO DCCXLI.

COMMISSA mihi causa appellationis à sententia R. P. D. mei Emerix declarante Beneficiatos Ecclesiæ Beatæ Mariæ Virginis de la Real Oppidi Perpiniani teneri, & obligatos esse præstare reuerentiam, & obedientiam Abbati vti Capiti, & Prælato dictæ Ecclesiæ, eiusque salutaria monita, & mandata reuerenter suscipere, aliàs per eundem Abbatem mulctari posse, saltem pœnâ pecuniaria proportionata excessibus; Dubitaui hodie, An dicta Sententia sit confirmanda, vel infirmanda, & Domini infirmandam esse censuerunt.

Ex iuribus enim datis in hodierno Summario constitit prædictos Beneficiatos fuisse antiquitùs rectos, & gubernatos à Sindicis, & Consiliarijs ab ipsis electis, præsertim quoad assistentiam in Choro, & alias Ecclesiasticas functiones collegialiter fieri solitas, qui habebant facultatem negligentes pœna pecuniaria mulctandi, & in reliquis fuisse immediatè subiectos iurisdictioni Episcopi Elnen. sub cuius Diœcesi existunt, postmodum ad eorum Ecclesiã fuisse translatum Capitulum Regulare Canonicorum Ordinis Diui Augustini vnà cum Priore, seù Abbate, & quia translatio facta fuit eũ clausula, sine præiudicio Beneficiatorum in ea degentium, isti nunquam recognouerunt in Superiorem dictum Abbatem, sed tantùm dd. Sindicos; Denique Clemens VIII. dictum Ordinem Sancti Augustini suppressit, & dictam Ecclesiam ad sæcularem statum reduxit, & in Collegiatam erexit cum vno Abbate, & tot Canonicis, quot erant loca Canonicalia Regularium, & huiusmodi sæcularizatio facta fuit pariter cum clausula, sine præiudicio alicuius.

Ex istis igitur apparet adesse in dicta Ecclesia duo corpora penitùs à se distincta, & separata, antiquum nempè Beneficiatorum existentium sub gubernio Abbatis, quorum vnus nihil commune habet cum altero, &
1 quodlibet suum caput recognoscit, † quod in iure non est prohibitum, vt ait *Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 18. num. 20.* & quamuis in-
2 simul conueniant in Diuinis † celebrandis, non exindè constatur mixtura, idem *Lotter. lib. 1. quæst. 39. num. 72.*

Neque per dictam translationem, & sæcularizationem potest Abbas prætendere aliquam acquisiuisse iurisdictionem in Beneficiatos, † quia ambæ fuerunt factæ cum
3 clausula, sine illorum præiudicio, † & cessante iurisdictione, cessat etiam ius mulctandi, quod ab illa procedit, *l. 1. ff. si quis iusdicen. non obtemper. vbi Bart. num. 5. Bald. num. 1. Io. And. in cap. cum omnes num. 11. de constit. & ibi Fagnan. num. 38. Farinac. in prax. lib. 1. quæst. 18. num. 46. Pignatel. canon. consultat. tom. 2. consult. 31. num. 1.* Pœnæ enim, &
5 mulctæ † sunt fructus iurisdictionis, & sine ea non dantur, *l. 2. §. fin. ff. de indic. l. aliud ff. de verb oblig. & l. 2. §. vltimo ff. de re indic. Lotter. vbi supra lib. 1. quæst. 42. num. 66. Mart. de iurisd. par. 4. cons. 4. cas. 195. Spad. cons. 255. nu. 1. & 2. Rot. decis. 230. num. 4. & 5. par. 2. rec.*

Non obstat, quod moderno Abbati in literis Apostolicis suæ prouisionis expressè cõmitatur regimen, & administratio huius
6 Abbatiæ, † quæ administratio importat obedientiam præcisam, & coactiuam, iuxtà doctrinam *glos. in verb. obedientiam 93. dist.* ibi
7 In mandato autem, & iudicio, † nemo tenetur obedire, nisi ei, qui habet administrationem, vel iurisdictionem, *Lotter. vbi supra lib. 1. quæst. 16. num. 121.* & vlteriùs præcipitur Capitulo, & Canonicis, vt Abbati obedientiam præstent, & mandata suscipiant, quoniam prædictæ literæ nullam mentionem faciũt Beneficiatorum, sed loquuntur de solo Capitulo, & Canonicis eidem Abbati
8 etiam anteà subiectis, † quorum appellatione non veniunt Beneficiati, *glos. in cap. pennit. verb. Assistat de Cleric. non residen. Rota coram Merlino decis. 685. num. 36. & decis. 697. n. 4.* eoque magis dum isti faciunt corpus distinctum, & separatum à Canonicis, & habent proprium Caput, nempè Sindicos, & Episcopum Elnen. à cuius iurisdictione dum
9 Pontifex expressè illos non exemit, † non censetur voluisse præiudicare iurisdictioni Ordinarij, *Rot. decis. 55. num. 7.* penès *Tamburr. de iur. Abbat. tom. 3. & coram Baratt. decis. 321. num. 5. & coram Durano decis. 285. n. 19.* & non
10 esse faciendam extentionem priuilegij † ad personas expressè non nominatas, dixit *Rota decis. 600. num. 10. par. 4. tom. 3. & decis. 334. num. 6. par. 5. rec.*

Neque ad probandam iurisdictionem Abbati suffragatur vnicus actus carcerationis cuiusdam Beneficiati nolẽtis eidem Abbati obtemperare, pro qua licèt Episcopus Elnen. centuras contra dictum Abbatem promulgauerit, tamen à tunc Hispaniarum Nuntio in gradu appellationis fuerunt reuocatæ per sententiam in iudicatum transactam, quia cum dicta sententia non dicat competuisse iurisdictionem Abbati, & non
11 Episcopo, † ideò reuocatio censurarum, quæ fieri potuit ex alio capite, quàm ex defectu iurisdictionis in proposito nihil concludit.

Denique non vrget, quod reuerentia, & obedientia debeatur etiam non subditis ratione dignitatis, quia illa dupliciter considerari potest; Primò propter iurisdictionẽ, vel administrationem, qua quis compelli-
12 tur Superiori obedientiam præstare, † aliàs mul-

multari poteſt, & hoc dicitur debitum legale, & in his terminis loquuntur Doctores allegati *in deciſione R. P. D. mei Emeritꝰ*. Secundò propter honeſtatem, qua quis inferioris gradus, & in dignitate conſtituto reuerentiam, & obedientiam præſtare † debet, & hoc dicitur debitum morale, quod conſiſtit in ſimplici ſubmiſſione perſonæ, & conſumitur in ſolis honorificentijs, & vrbanis obſequijs, vt benè diſtinguit *Diu. Thomas 2. 2. quæſt. 102. artic. 2. ad 2.* quem refert *Lotter. quæſt. 16. num. 22.* & in quibus ſi quis deficiat, non poſſet contemptus eundem 14 multare, † ſed tamen poſſet denunciare Epiſcopo, vel alio Superiori, vt corrigat iudicialiter, vt reſpondit *Rota in Laudẽ. Iuriſdictionis 27. Ianuarij 1620. coram Pamphilio*, ſed de hac obedientia, ſiue debito morali non eſt quæſtio.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Carpenctoraten. Cenſus.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Solui prætendebatur Cenſus in certa, & determinata moneta impoſitus, in alia ab illa diuerſa ſtante prętenſa conſuetudine ſic ſoluendi, ſed pro obſeruantia pactorum deciditur, ne creditor minus recipiat, quàm à ſuo debitore conuenit; allegata verò conſuetudo, vel probata non erat ex teſtibus intereſſe habentibus, vel remouebatur etiam ex actibus contrarijs, vel demum acquieſcentia creditoris non aderat, quæ in actibus facultatiuis eſt vndique neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus ſolui debet in ea moneta, qua fuit in ſtipulationem deducta.*
2 *Pactorum æqualitas ſeruanda eſt.*
3 *Debitor minus ſoluere non debet, quàm à ſuo creditore recepit.*
4 *Conſuetudo ſoluendi probari debet in caſu ſpecifico, aliàs non ſuffragatur.*
5 *Teſtes in debito Communitatis obligati, pro eadem Communitate non probant.*
6 *Teſtes in cauſa propria à teſtificando repelluntur.*
7 *Conſuetudo excluditur ab vnico actu contrario, etiamſi mille pro eadem conſuetudine concurrant.*
8 *Conſuetudo ſoluendi in alia moneta per actus facultatiuos non inducitur, niſi cum acquieſcentia creditoris.*

DECISIO DCCXLII.

COMMVNITATEM Carpenctoraten. teneri ad annuam Pentionẽ, ſiuè Cenſum annuorum ſcutorum quadraginta duo auri in auro Regis ad fauorem quondam Magdalenæ de Bretons Ciuis Auenionen. à qua cauſã habet Carolus Pertuiſſe Actor; & quidem in eadem ſpecie monetæ, iuxtà pactum inter contrahentes initum, Auenionen. Vicelegatus cenſuit relaxando mãdatum aduerſus eandem Communitatem, contra quam Eminẽtiſſimus Legatus Auenionenſis poſtea pronunciauit, provt etiam hodie Domini cenſuerunt.

Cùm enim pentio, ſiue Cenſus impoſitus fuerit, eiuſque ſolutio reſpectiuè promiſſa legatur in ſcutis aureis in auro Regis Franciæ ſumptibus eiuſdem Cõmunitatis aſportandis, atque ſoluendis in ipſa Ciuitate Auenionenſi, neque dubium ſit, quin hæc moneta aurea Regia reperiatur, hinc ſequitur, vt Communitas debitrix teneatur ad ſoluẽ- 1 dum in eadem ſpecie † in obligatione deducta, quæ reperitur, vt ſeruetur pactorum 2 æqualitas, † & ne debitor minus ſoluat, 3 quàm recepit, † ad *Textum in lege Paulus nonageſima nona*, ibique præ cæteris *gloſſa*, & *Bartol. num. 4. & 6. ff. de ſolutionib. Larrea deciſ. Granaten. 21. ex num. 11. Rota poſt Cencium de Cenſibus deciſ. 214. ex num. 2.*

Non obſtat vnica exceptio fundata in contraria conſuetudine ſoluendi Cenſus pro tertia parte in Pataccis æreis, & duabus reliquis tertijs in moneta aurea, ſiue groſſa, 4 quia conſuetudo iſta nullo modo † probatur in caſu ſpecifico, provt neceſſarium foret, *Surdus deciſ. 131. num. 8. Bichius deciſ. 650. num. 13. & 14. ſanctæ memor. Greg. XV. deciſ. 45. num. 6. & deciſ. 462. num. 2.* atque in *recentiori parte 11. deciſ. 355. num. 11. & par. 12. deciſ. 304. num. 3.*

Eò minus ex teſtibus de ea deponentibus, dum ſunt Ciues Carpenctoratenſes in Cenſu obligati, & in mandato † comprehenſi, & 5 ſic reputantur tamquam teſtes, in cauſa 6 propria, † & à teſtificando repelluntur, *Ioannes Andreas in capit. cum Nuncius de teſtib. Felin. in cap. inſuper num. 6.* & ibi alij *eodem titulo*, *Rota coram Cardinali Caualerio deciſ. 174. num. 4. & 5. & coram Gregorio deciſ. 340. num. 8. & ibi Addentes num. 14. Rota deciſ. 136. num. 1. parte prima recent. & deciſ. 330. num. 3. parte ſecunda, & deciſ. 156. num. 7. parte ſexta, & in Pampilonen. Primitiarum 16. Nouembris 1671. §. ferè omnes coram Reuerendo Patre Domino meo Bourlemont.*

Vlterius dicta conſuetudo deſtructa remanet tam ex teſtibus de contraria conſuetudine deponentibus, quàm ex pluribus ſolutionibus, & publicis inſtrumentis, & quie- 7 tantijs, vnicus enim actus † conſuetudini contrarius ſufficit, etiamſi mille pro conſuetudine concurrerent, *Cagnolus in l. ſemper in ſtipulationibus num. 12. ff. de regulis iuris*, *Surdus conſil. 393. num. 23. & 24. Bich. deciſ. 48. num. 14. & 15. Addentes ad ſanctã memor. Gregor. deciſ. 162. num. 15.*

Tantò magis, quia debuiſſent deponere de exactione coactiua, cum acquieſcentia creditoris, ſine qua per quemcumque tem-

poris

8 peris lapſum † non poteſt dici in facultatis inducta conſuetudo ſoluendi in alia moneta, *Caſtren. in l. qui luminibus num. 2. verſ. ſed tamen ff. de ſeruitut. vrban. predior. Gregor. deciſione 162. num. 11. & litera C. Cardinalis Seraphin. deciſ. 1086. num. primo, Rota deciſ. 530. num. 243. par. 2. recentior.*

Et ita, Carolo Pertuiſſe informante, & Communitate debitrice pluries monita, Domini reſponderunt.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Fideicommiſſi.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Ex fideicommiſſo in cõtractu donationis conſtituto immiſſio fideicommiſſario conceditur, quia de ſuis requiſitis concludentèr docuerat, non obſtantibus oppoſitis detractionibus, cùm legitima vel eſſet conſumpta ex pecunia paterna ad manus filij peruenta, vel non eſſet debita, quia fuerat repudiata hæreditas patris, Trebellianica verò nec ipſa debebatur ex fideicõmmiſſo in donatione ordinato.

SVMMARIVM

1 *Immiſſio fideicommiſſario conceditur dotto de requiſitis, etiamſi illud fuiſſet conſtitutum in contractu.*
2 *Fideicommiſſum probatur ex inſtrumento habente requiſita publica ſcriptura.*
3 *ſine Filij quemlibet deceſſiſſe præſumitur. amplia vt num. ſeq.*
4 *Proximior voratus ad fideicommiſſum admittitur, ſi alius magis proximior non comparet.*
5 *Filiatio probatur ex aſſertione patris in actu proportionato filiationis emiſſa, vt quia dotauerit filiam.*
6 *Dotare filias onus paternum eſt.*
7 *Soror per mortem fratris, cui aliàs de iure ſuccedit, ipſa ſolùm ad fideicommiſſum admittitur.*
8 *Identitas bonorum fideicommiſſi probatur ex poſſeſſione adepta à primis heredibus.*
9 *Aſſertionem à defuncto factam impugnare non poſſunt heredes.*
10 *Probationes à Rota approbatæ in alijs deciſionibus cauſæ, licèt diuerſis articulis, attendenda ſunt.*
11 *Deciſiones quamuis factæ in diuerſis articulis ex ſtylo Rotæ ſemper ſupponuntur.*
12 *Filius ſeclufo titulo hereditario, vt quia repudiauit hereditatem patris, non poteſt habere legitimam.*
13 *Legitima, & alia quæcumque detractio præſumitur conſumpta, ſi ad manus filij, vel heredis pecunia hereditaria peruenit.*
14 *Trebellianica fuit inuenta fauore vltimæ voluntatis, & ne heredis nomen in vanũ aſſumeretur.*
15 *Trebellianica non detrahitur ex fideicommiſſo ordinato in contractu, & quare. num. anteced. & ſeqq.*
16 *Fideicommiſſum in donatione conſtitutum à donatarijs reſtituitur, non vti heredibus, ſed vti donatarijs.*
17 *Legis ratione ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio ipſius legis.*

DECISIO DCCXLIII.

IN contractu donationis inter viuos inito vſque de anno 1590. reſeruatis ſibi ſcutis 1000. ad effectum teſtandi, ordinauerat Flaminius de Iugalis fideicommiſſum perpetuum fauore Ignatij, & Ioannis Federici ſuorum filiorum, cum reciproca inter eos ſubſtentatione, eorumque filios maſculos, ſubſtitutis ſucceſſiuè in eorum omnium defectum ex medietate proximioribus maſculis de agnatione, ex altera verò medietate filiabus fœminis Teſtatoris, & ex eis deſcendentibus, clauſit obligatione Camerali contractum, & roborauit; Inſinuata deindè donatione vigore illius d. filij donatarij bonorum donatorum poſſeſſionẽ ceperunt, & ſignantèr duarum Domorum, quarum altera extat ad Plateam Capranicæ, altera ad Plateã Petræ, & provt hæc omnia ex iuribus in Summario datis remanent iuſtificata.

Verum quia poſt aliquot annos Domos has, vnam poſt aliam diſtraxerat donator in Brutum Quintilium, provt conſtat Summario num. 4. qui integro pretio poſterioris non ſoluto, reſiduum ad cenſum retinuit, cuius fructus in multiplicũ coaceruandi pro reintegratione fideicommiſſi, nedum etiam perſoluti fuerunt, vt in Romana Pecuniaria, ſeù multiplici 20. Martij 1665. corã D. Otalora Regio Conſiliario; defunctis ſubindè etiam primis donatarijs, Lauinia Teſtatoris filia, & fœmina proximior iudiciũ immiſſionis ad dd. Domos mouit corã A. C. quod dum in gradu appellationis proſequerentur in Rota Plautilia, & Carolus Romaninus eius filij, & donatarij, oppoſuerunt Quintilij præiudicialia non integræ tranſportationis actorum, quibus poſt varias reſolutiones hinc indè emanatas, & vltimo loco coram Reuerendiſs. D. meo Damaſceno Sacri Palatij Præfecto* ſub die 8. Iunij 1674. & poſtremò 28. Februar. currentis anni corã me ſublatis, proſequendo principale iudicium, dedi dubium, An ſit danda immiſſio, quod fauore Plautillæ fuit reſolutum.

Conſtat namque de fideicommiſſo, illiuſque purificatione ad fauorem eiuſdem Plautillæ, & de identitate domorum olim 1 poſſeſſarum à fideicommittente, † quibus probatis, denegari non poteſt immiſſio etiã ex fideicommiſſo conſtituto in contractu, ſtante hypotheca bonorum, & obligatione Camerali, *Menoch. de adipiſcen. remed. 3. nu. 55. cum concordan. per Rotam deciſ. 440. num. primo, & 2. parte 9. deciſ. 323. num. primo parte 12.* & poſt

poſt *Tur. de pact. futur. ſucceſs. deciſ.* 150. *nu.* 4.

Probatur fideicommiſſum ex inſtrumento donationis in actis exhibito † habente requiſita publicæ ſcripturæ, de quibus per *gloſſ. 2. in l. generaliter C. de tabul. lib.* 10. & illius puriſicatio conuincitur ex eo quod prædefunctis Ignatio, & Io. Federico primis donatarijs, vt ex facto conſtat Summ. *nu.* 5. † & ſine filijs de iure præſumitur, vt probant *D D. in l. ex facto* §. *penult. ff. ad Trebell. Alex. conſ.* 20. *num.* 12. *lib.* 1. *Rota deciſ.* 301. *numero* 3. *par.* 6. *& deciſ.* 220. *num.* 15. *par.* 11. † maximè quando alius nemo Plautillæ proximior concurrit, *Rota deciſ.* 79. *num.* 12. *par.* 5. cum vulgat. Lauinia Teſtatoris filia expreſsè vocata ſucceſſit, & iudicium immiſſionis contra Quintilios, provt in themate præmiſsũ eſt, intentauit; Quod autem Lauinia fuerit filia Flaminij fideicommittentis probatur ex aſſertione eiuſdem, qui in venditione Turris Lupariæ voluit, vt ex illius pretio ei tamquam filiæ vnicæ ſoluerentur ſc. 3000. pro dote, quæ aſſertio cùm emanauerit in actu filiationi proportionato (onus enim paternum † eſt filias dotare, per *l. qui liberos* 19. *ff. de rit. nupt. & l. fin. C. de dot. promiſſ.*) beprobat. filiationem, vt in terminis dixit Rota reſpondendo contrarijs coram *Bmatt. deciſ.* 727. *num.* 6. & 7. Ex Lauinia demum nati ſunt Plautilla, & Carolus Romaninus, quibus mater donauit iura huius fideicommiſſi, d. Summ. *num.* 7. Cumque poſtremò idem Carolus deceſſerit *numer.* 8. nullis relictis filijs, provt ſumitur ex mox allegatis. † Plautilla tamquam ſoror, & omnibus aliis proximior ſucceſſit, ex *Auth. poſt fratres C. de legib. hared. & Auth. Itaque C. comm. de ſucceſſ.*

De Domorum identitate, quod eſt alterũ extremum vix poteſt dubitari, & rectè probatur, † tùm ex illarum poſſeſſione adepta vigore præfatæ donationis à primis hæredibus donatarijs, *Fuſar. de ſubſtit. qu.* 618. *nu.* 29. & 30. *Rot. coram Coccin. deciſ.* 1794. *n.* 10. & 11. *coram Bichio deciſ.* 649. *num.* 4. tùm ex aſſertione ipſius Bruti facta in inſtrumento emptionis, quod domus hæ erant fideicommiſſo Flaminij ſuppoſitæ, † quæ modó à Quintilijs ſuis hæred. impugnari non poteſt, *Rota coram Bichio deciſ.* 559. *num.* 3. & firmatum eſt in alio articulo tranſportationis actorum 28. Febr. proximè præteriti §. *cum autem coram me*.

Quorum omnium extremorum iuſtificationes, cùm fuerint toties in Rota approbatæ, † quoties ſuper varijs huius cauſæ articulis contingit diſputari, vt coram Reuerendiſſimo Decano 2. Martij 1668. coram Regio Conſiliario D. Ottalora in præcitata Romana Pecuniaria, ſeù Multiplici, & priùs *deciſ.* 46. & 186. *par.* 8. *rec.* venitur etiam de noſtro ſtylo † ſupponendæ, vt *coram Dunoz. iun. deciſ.* 124. *num.* 2. & *dec. ſ.* 778. *num.* 1. & *corã Bich. deciſ.* 53. *num.* 5. & quotidiè in alijs.

Neque prætextu alicuius detractionis impediri poteſt Plautillæ immiſſio; nõ quidem quoad ſcuta 200. quæ ſibi in donatione præmiſimus reſeruaſſe Flaminium; quia longè ante venditionem domorum fuerunt ſibi ex pretio Caſalis Turris Lupariæ ſoluta d. Summ. *num.* 10.

Non etiam propter legitimam dd. Ignatij, & Io. Federici filiorum fideicommittentis, nedum quia repudiarunt ſimpliciter paternam hæreditatem, Summ. *num.* 11. & abdicato titulo hæreditario † non poſſunt habere legitimam, iuxtà originalem doctrinam *Cyn. in l. hæres inſtituta C. de impub. & aliis ſubſtit.* quam ſequuti ſunt DD. relati per *Merlin. de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *qu.* 2. *num.* 6. *verſ. quinto, & vltimo vſque ad fin.* vbi reſpondet contrarijs *noſter Cardin. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 10. & approbauit *Rota coram Dunoz. ſen. deciſ.* 162. *num.* 14. *& infra, & coram Coccin. deciſ.* 1272. *num.* 1. ſed etiam quia quatenus huiuſmodi, vel alia eiuſdem generis detractio competiſſet, nihilominus cum ad manus Ignatij vltimo loco defuncti ex pretio d. Caſalis Turris Lupariæ peruenerit cenſus hæreditarius fideicommittentis ſcut. 13. mil. vt cõſtat ex præcit. cauſæ deciſionibus 46. & 180. par. 8. rec. † cenſeretur conſumpta, iuxtà vulgatum *Text. in l. Marcellus* 3. §. *res qua C. ad Trebell.*

Non demum reſpectu Trebellianicæ, quia cùm fuerit inuenta fauore † vltimæ voluntatis, & ne hæredis nomen in vanum aſſumeretur, in præſenti † ceſſat huiuſmodi ratio, in quo agitur de fideicommiſſo ordinato in contractu, & grauati illud reſtituũt non vti hæredes, † ſed vti donatarij, ceſſante propterea à ratione legis, † ceſſat etiam diſpoſitio detrahendi Trebellianicam, per clarum *Text. in l. mulier* §. *vt Trebelliano ff. ad Trebell.* & benè ratiocinatur *Craſſ.* §. *Trebellianica qu.* 5. *num.* 5. *Surd. conſ.* 90. *num.* 3. & *deciſ.* 144. *num.* 23. *& ibi Hodiern. num.* 20. cũ aliis latè congeſtis *in deciſ.* 75. *num.* 12. & 13. *parte* 10. *rec.*

Et ita pro Plautilla tantũ informante &c.

R. P. D. VBAGO.

Elnen. Commutationis legati.

Veneris 19. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quia legatum in opus pium à Teſtatore relictum iuxtà illius voluntatem impleri non poterat, ideò à Pontifice in aliud opus ſimiliter pium commutatum eſt, quod cùm impugnaretur à Clericis, & Vniuerſitate ſimul, quia non fuerant in commutatione citati, citationem non fuiſſe neceſſariam decidit, cùm electio alterius pij operis ad Epiſcopum, & hæredes, ſeù Executores ſpectaret, quæ cùm fuerit approbata à Papa, pro illius validitate reſolutum eſt.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Legatum pium si iuxta modum à testatore præscriptum adimpleri non potest, in alium vsum, pariter pium conuertendum est, & num. seq.*
2 *Vsus, & opus magis expediens, & rationabile eligi debet si voluntas testatoris iuxta illius dispositionem adimpleri non potest.*
3 *Electio necessaria commutationis voluntatis defuncti arbitrio Episcopi est à iure commissa.*
4 *Episcopus notitiam habere dicitur, & præsumitur de indigentijs suæ Diœcesis.*
5 *Clericorum Vniuersitas non admittitur ad tractatus, qui expediuntur per Episcopum, & Capitulum.*
6 *Commutationes legatorum, quæ iuxta testantium voluntates impleri non possunt expediuntur per Episcopum, vna cum hæredibus, seu executoribus testamentarijs.*
7 *Impossibilitate stante quis in aliud opus consentire tenetur.*
8 *Consensum sine rationabili causa præstare recusãs, habetur pro consentiente.*
9 *Citandus si aliquis sit ratione interesse, illud debet esse tale, vt etiam singulariter illius personam concernat.*
10 *Interesse Vniuersitatis, seu alterius loci publici in opere pio non dicitur respicere personam, sed ad piam causam refertur.*
11 *Qualitas non necessaria in gratia Pontificis exprimenda non est.*
12 *Pontifici de necessitate exprimenda non sunt, quæ illum ad facilius concedendum induxissent.*

DECISIO DCCXLIV.

RELIQVIT Benedictus iure legati fabricæ Cathedralis Elnen. in perfectionem Presbyterij dupplas tercentum, necnon redditus duarum domuncularum ad summam triginta scutorum annuatim ascẽden. cum hoc tamẽ. quod eo perfecto dd. reddit⁹ in celebrationem tot missarum erogarentur.

Verùm quia summa legata ad operis absolutionem non solùm non sufficiebat, sed vlteriùs huiusmodi impẽsa reputabatur imprudens, ex quo ob bellorum motus sæpè in illis partibus resurgentes, eidem Ecclesiæ probabile demolitionis periculum timetur; ideò Capitulum, & Canonici d. Cathedralis, quorum residentia apostolica auctoritate translata est ad Collegiatam Ecclesiam S. Ioannis Oppidi Perpiniani, instetерunt coram Sanctissimo pro Commutatione d. legati, & quia in prædicto Oppido nullũ aderat Altare in honorem Sanctarum Eulaliæ, & Iulittæ Protectricum Capituli, ac totius Diœcesis, petiit ab eodem, vt pecuniæ in illius constructionem conuerterentur; Qui Sanctissimus precibus annuens, commisit Vicario Generali Elnen, vt veris existentibus narratis, & accedente consensu interesse habentium iuxtà petita commutationem faceret: Quocircà cùm d. Vicarius receptis priùs testibus super insufficientia, ac habito consensu Exequutorum testamentariorum ad exequutionem Breuis procederet, appellauit ad hoc S. Tribunal Vniuersitas Clericorum Ciuitatis Elnen. Vndè dubitaui, An commutatio substineretur, & affirmatiuè responsum fuit.

Eo enim ipso, quo Legatum iuxtà modũ à Testatore præscriptum adimpleri non po-
1 test, † de necessitate in alium vsum est conuertendum, *cap. nos quidem 3. de testib. Perez Lara de Anniuers. lib. 1. cap. 14. nu. 9. Garz. de benef. par. cap. 1. num. 108.*

In casu autem nostro impossibilitas adimplementi est patens, quia ad Presbyterij absolutionem vix sat esset impensa dupplarum trium, vel quatuor millium, vt deponunt testes Summ. *num. 5.* ac proindè summa legata dupplarum tercentum nullo modo potest esse sufficiens, & licèt vlteriùs assignatus fuerit annuus redditus scutorum triginta, tamen iste nullius est momenti, quia sic ad operis absolutionem expectandum fuisset per annos biscentum.

Posito autem, quod pecuniæ sint alibi
2 erogandæ † quia cessante peculiari Testatoris dispositione, eligendus est vsus magis expediens, & rationabilis, *Marta de iurisd. par. 4. centur. 1. cas. 74. nu. 11. Riccius collect. decis. par. 4. decis. 1270. Grat. discept. 458. num. 30.*

3 Huiusmodi arbitrium de iure † remissum
4 est conscientiæ Episcopi, † cui notæ sunt Diœcesis indigentiæ, *Vgolin. de offic. & potest. Episc. cap. 61. sub num. 2. §. quare.*

Ac propterea cùm ipse vnà cum Capitulo elegerit constructionem d. Altaris non solùm rationabilem, sed quodammodò necessariam, & Papa approbauerit, non erit temerè in materia arbitraria, & à tempore, & locorum circumstantijs pendente ab eorum iudicio receden. Potiùs mum quia quælibet impensa, quæ facta fuisset in Ecclesia Elnen. reputari posset inutilis, cùm muri Ciuitatis fuerint diruti, & illa in dies subiaceat nouis ærumnis, vt deponunt ijdem testes Sunim. *num. 5.*

Non obstat, quod non fuerint in commutatione citati Administratores fabricæ, nec Vniuersitas Clericorum, quodq; Papæ expositum non fuerit post Presbyterij terminationem dd. annua scuta triginta erogãda esse in celebrationem tot missarum.

Quia quantum ad Administratores, non erant citandi, cùm eorum officium versetur tantũ circa materialia, & laboreria fabricæ.

Quo verò ad Vniuersitatem Clericorum, vel citatio prætenditur ex dispositione iuris, vel ob aliquod eorum speciale interesse; non primum, quia de iure Vniuersitas
5 Clericorum † non admittitur ad tractatus, qui expediuntur per Episcopum vnà cum Capitulo, *glos. in cap. penult. verb. assistas de Clericis non resident. Cæsar de Graff. decis. 4. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli per tot. Canal. decis. 57. num. 1. ad 4.*

Quinimò legatorum commutationes so-
6 lus Episcopus expedit, † vnà cum hæredibus, seù

seù exequutoribus testamentarijs, *Carpio de execut. lib. 3. cap. 4. num. 22. 23. & 25. & num. 30. ad 33. Marta de Iurisdict. par. 4. centur. 1. casu 74. num. 11. Silua de benef. par. 1. qu. 6. vers. quinto facit, Graffius dec. par. 1. lib. 2. cap. 53. num. 11.* Qui in casu nostro fuerunt vocati, & quorum alter consensit, & alter non consensit, nec dissensit, sed iuxtà ius fieri voluit, & quatenus etiam ambo dissensissent, nihil releuaret, quia stante impossibilitate perficendi Presbyterium, † tenebantur consentire, & irrationabiliter dissentiens, † habetur pro consentiente, *Barbos de offic. & potest. Episcopi, par. 3. alleg. 83. num. 6. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 28. num. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 47. num. 37. & 38.*

Non secundum, quia ad hoc, vt quis ratione specialis interesse debeat citari, † interesse debet esse tale, vt etiam singulariter eius personam concernat, *Cæsar de Grassis d. dec. 4. num. 18.* & in his terminis loquuntur *Duran decis. 78.* alijque pro Vniuersitate allegati, & alioquin illud non dicitur respicere personam, † sed reducitur ad piam causam, *De Leon. in thesaur. for. Eccles. parte 2. cap. 26. num. 52.*

Quod verò non fuerit narratum Pontifici cum dd. annuis scutis triginta post terminatum Presbyterium èsse celebrandas tot missas, nihil facit ad casum, quia in hac parte legatum non immutabatur, immo apertè præseruabatur, vt ibi: Firma in reliquis remanente d. Benedicti voluntate; Ac insuper accelerabatur cum longè minori tempore, & impensa stabit constructio Altaris, quo absoluto, statim missarum celebratio inchoari poterit, ac consequentèr tanquam qualitas non necessaria, † & quæ potiùs Pontificem induxisset ad faciliùs concedendum † non erat exprimenda, *Moneta de commut. vlt. volunt. cap. 6. nu. 143. & seqq. & n. 153. & seqq. Merlin. decis. 35. num. 12.*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Confirmata fuit hac decisio sub die 25. Iunij 1677. coram eodem R.P.D. Vbago.

R. P. D. RONDININO.

Toletana, seù Granaten. Pensionis.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Probatio valoris beneficij tractatur, eaque deducitur ex decennio proximo reseruationi pensionis, itavt illo verificato per quinque annos antea, & quinque postea, quibus remanet compensata fertilitas cum sterilitate, ita etiam in reliquis præsumendum sit, hinc conciliantur testes de eo deponentes, & creditur officiali publico de eius officio restanti, illos à contrarietate saluando, huic etiam omnimoda fides in materia monetarum auri, & argenti præstando.

SVMMARIVM.

1 *Valoris beneficij probatio attendit fructus decennij, & quidem proximos reseruationi pensionis.*
2 *Temporis adæquatio in probando valore fructuũ beneficij fit per quinque annos ante, & quinque postea reseruationi pensionis.*
3 *Fructus, eorumque valor non probantur nisi computatis annis sterilibus cum fertilibus, qua computatio non fit nisi per decennium.*
4 *Partita librorum extracta citata parte, plenè probant.*
5 *Valor, & fructus beneficij probantur ex partitis librorum Ecclesiæ, & Capituli formiter extractis.*
6 *In Fructu illud solum esse dicitur, quod remanet detractis expensis, & oneribus.*
7 *Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuuanda.*
8 *Testium contrarietas vt concilietur, & euitetur omnis suppletio, & interpretatio fieri debet.*
9 *Officiali deputato super reuisione monetarum, auri, & argenti, circa illorum valorem plena fides adhibetur.*
10 *Fides officialis publici, & de eius officio testantis si fit adminiculata eo magis probat.*

DECISIO DCCXLV.

RESOLVTVM fuit Rotalem Sententiam infirmandam esse, atq; ideò pensionem deberi ab Eminentissimo Portocarrero Beneficij Sanctæ Mariæ de Alcalà la Real Prouiso, cum ex nouissimo examine testium distinguentium fructus Beneficij, illiusque valorem, eiusdemq; Beneficij onera, appareat probatio clara valoris per decennium, & vltra, nempè ab anno 1655. vsq; ad annum 1670. exuberantèr satisfaciendo praxi huius Sacri Tribunalis magis rigorosæ, quatenus in probatione valoris † attendit fructus decennij, & quidem proximi reseruationi ipsius pensionis, ex ratione *Text. in cap. si eo tempore de rescript. in sexto*, quia per quinque annos ante, & paritèr quinque annos post reseruationem, † censetur facta adæquatio temporum fertilium, & sterilium pro vniformi ratione valoris † exindè deducenda, ex ratione *Textus*, vbi communitèr Scribentes *in l. pretia rerum ff. ad leg. falcidiam, Garz. de benefic. par. 5. cap. 3. num. 228. Rota coram Dunoz. iun. decis. 542. num. 9. Bich. decis. 313. num. 7. & decis. 594. num. 13. Reuerendis. Royas decis. 108. num. 2. & 3. Eminentissimus Otthob. decis. 41. num. 12.*

Testium dicta coadiuuantur ex partitis extractis ex libris Ecclesiæ, atque ex alijs libris Capitularibus, quorum rationes ad declinandam obiectionem præteritarum decisionum in priori instantia, † hodie extractæ sunt mediante remissoria formitèr, & citata parte cum interuentu Procuratoris eiusdem Eminentissimi Titularis, † qui proindè illorum

rum valorem probant, ad *Textum in l. census ff. de probat. Alex. cons.179. num.1. vol.6. Ancharan. cons.44. num.5. vers. contrarium, Lotter. de re benef. lib.1. qu.43. n.9. Rota diuers. par.4. dec.15. num.5. Pan. decis.1150. num.2. & decis.1164. pariter num.2. Cardin. Cels. decis.177. illo cod. num.*

Neque verum est, quod testes non deponant de valore, deductis oneribus, vt opus
6 est, cùm id dicatur esse in fructu, † quod illis detractis remanet, quia potiùs contrarium apparet, Summ. Gabrielis de Estrada Pensionarij *num.6. & 7.* atque in reliquis benè cõuenerunt eorum dicta, quæ non sunt cauil-
7 landa, sed coadiuuanda, † & subsstinenda etiam per suppletionem, & interpretatio-
8 nem, † vt obiectæ contrarietates concilientur, ad notabilem *Textum in cap. cum hic 16. de testib. Valeron cons.108. num.14. & 15. Rota cor. Buratt. decis.932. n.9. & 10.* & passim in alijs.

Quod autem opponebatur contra valorẽ monetæ realis de Vellon, quorum viginti-quinque constituunt vnum regale de octo, vt ex fide, quæ data fuit vnà cum responsione Eminentissimi Titularis, visum est tolli, ex eo quod fides illa non percutiat præcisè tempus reseruationis, provt requiritur, vt ab initio probatum est, atque multò magis attenta attestatione Examinatoris, & Reuisoris auri, & argenti Ciuitatis Alcalà de mandato Iudicis citato Procuratore Eminentissimi Titularis, ex qua apparet neque fuisse semper vniformem hunc valorem, sed tractu temporis productum fuisse, addito Regalium valore pro singulo anno, diuerso tamen modo ab anno 1661. vsque ad annum 1670. vti in Summario de Estra-
9 da *num. 9.* † cui attestationi tamquam personæ publicæ, & circa valorem monetarum ad suum officium spectantem, † iuncta
10 insuper testium depositione, à quibus adminiculatur, fides adhiberi consueuit, ad *Text. in cap. post cessionem*, & ibi Canonistæ omnes, & præ cæteris *Felin. num. 15. de probat. Rota coram Coccin. decis.88. num.2.* atque in his terminis *in recent. par.1. decis.315. per tot. & par.6. decis.158. sub num.5. Dunozett. iunior decis.846. num.7.*

Et ita &c.

R. P. D. TAIA.

Romana Testamenti.

Veneris 19. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Nullum declaratur testamentum filijfamilias infirmi, ideò emancipati, vt ipse reddatur habilis ad testandum, quia factum erat ad fauorem eiusdem patris, & causa emancipationis non subsistebat, quinimò ipsa emãcipatio nullitatis vitio laborabat, tamquam facta de filio absente, non impetrata priùs à Principe licentia illum sic emancipandi.

SVMMARIVM.

1 *Prudentia nulla, & habilitas ad sua negocia habere potest ab infirmo, & maximè morboso.*
2 *Filia infirma in domo patris medici, adhuc incurata decessit.*
3 *Decretum ex falsa causa, etiam iudici non expressa remanet nullum.*
4 *Causa falsa omnem vitiat dispositionem.*
5 *Emancipatio filij, infirmi si est facta à patre ad hoc, vt filius testamentum faciat in fauorem eiusdem patris, remanet nulla, & num. 7. & per tot*
6 *Mulier quomodo sua bona administrare potest, si dotalia sint penes virum, extradotalia verò apud patrem existant.*
8 *Emancipatio filij infirmi non ex alia causa facta præsumitur, quàm vt ille reddatur habilis ad testandum.*
9 *Emancipatio filij absentis qualiter fieri debeat.*
10 *Pater si velit emancipare filium absentem, debet super hoc impetrare à Principe potestatem.*
11 *Ratificatio filij absentis non operatur validitatem emancipationis illius.*

DECISIO DCCXLVI.

VICTORIA Anna nupta Philippo, & ex eo mater Claudiæ Angelæ pupillæ, constituit procuratorem, inquit: A poter in mio nome, e per me domandare, & ottenere dal Sig. Francesco mio padre l'emancipatione con tutte le facoltà &c. 26. Nouemb. 1667. Ipsa die procurator petijt coram A. C. & pater conſiderato iudicio, & habilitate filiæ, & aliis de causis animum suum mouentibus indulsit, & ambo insteterunt declarari emancipationem, & A.C. habita sufficienti (inquit ipse) informatione, & relatione Francisci, & aliorum de qualitatibus, prudentia, & habilitate Victoriæ Annæ ad se, & sua negocia gerendum declarauit &c.

Subindè Victoria Anna testata est 15. Decemb. seq. testamento in persona propria descripto: Io infrascritta Vittoria Anna, & reliquit patri maternam dotem ad se ex fratre prædefuncto pertinentem scut. 5950. legauitque Agathæ: la quale mi hà fatta nella mia longa infermita seruitù tale &c. inquit omnia linea, & flabellum, & sic patri: poiche dal giorno 12. Febraro, che venni à ricevere li alimenti da esso, e che venni in casa sua ammalata, è stato necessario nel mio male longo, e molesto far molte spese &c. oltre quello, che si deue dal Sig. Filippo mio marito per alimenti stabiliti frà loro, inquit ipsa: promiserat enim Gener Socero Medico alituro, & curaturo suam filiam in domo sua satisfacere à ragione di sc. cinque il mese &c. 19. Aprilis 1667. mobilia verò sc. 50. ipsi patri legauit, & denique instituit hæredem Claudiam Angelam filiam, e morendo la detta Claudia Angela pupilla, & in qualsiuoglia altro tempo senza figli legitimi, e naturali, sostituisco nella mia heredità senza alcuna detrattione di legitima Tre-

bellianica, ò altro il ſudetto mio padre, e ſe il detto mio padre premoriſſe à d. Claudia Angela, inſtituiſco nel tutto ſudetto come ſopra, gl'heredi, e ſucceſſore di mio padre &c. & in caſo, che detta mia figlia, ò vero d. Signor Filippo ſuo padre in qualſiuoglia tempo voleſſe impugnar d. Teſtamento &c. ſigillatim, ò per qualunque cauſa deſſe moleſtia à d. ſuo padre, ſuoi heredi, e ſucceſſori, & in qualunque de' caſi ſudetti, inſtituiſco la ſudetta Angela nella ſola legitima &c. concludendo teſtamentum da perſona à me nota, e confidente, & alla mia preſenza ſcritto, e più volte letto, e cõſiderato &c. Che ſarà di mia propria mano ſottoſcritto, e poi chiuſo, e ſigillato cõſegnato ad vn publico Notaro, & mortua eſt 19. Decembris ſequentis.

Ex his pro iudicato iam teſtamento inualido ab A. C. deductaque cauſa ad Rotam, pro more propoſitum fuit dubium de validitate teſtamenti, iamdudum 19. Iunij 1669. quo non potuit liquere, & ferè ſeptem annis dormiente cum Actore cauſa, aliàs currente Rota, repropoſita poſtmodũ 27. Aprilis proximi præteriti, nec potuit liquere, hodie propoſita tertiò, DD. non conſtare dixerunt.

Quia potiùs conſtare viſa eſt illius inualiditas, & deficere cauſa expreſſa, etiam à Iudice emancipationis de qualitatibus, prudentia, & habilitate Victoriæ Annæ, cùm eſſet infirma, & quidem morboſa, & valetudinaria ethica, & in cura Medici patris in domo ipſius vltrà menſes ſeptem, † & 1 2 mortua incuratè, & incurabili morbo, † prætermiſſis à Iudice emancipationis generalibus illis aliis cauſis animum patris mouentibus ad emancipandum, † & decretum ex falſa cauſa etiam non expreſſa eſt nullum, *Alexand. conſil. 207. num. 6. lib. 7.* vbi non meminit legiſſe contrarium cum allegatis, & adnotatis *Rota coram Ludouiſio deciſ. 496. num. 11.* cum allegatis, & adnotatis *num. 12.* 3 4 & generaliter † de omni diſpoſitione poſt enumeratas multas, *Ancharan. conſil 207. num. 3.*

Secundò. quia ſi pater emancipauit filium infirmum, qui faciat teſtamentum 5 in cius fauorem, † non valet, vt pancis notat *Mangrell. ad Bartol. ad l. filia ff. ſolut. matrim. in addit. fraudolentum, & Ancharan. conſil. 430.* & abundè *Honded. conſil. 31. numer. 48. lib. 1.* cum plurim. alleg.

Ex hoc magis Dominis comperta inutili illa prudentia, & habilitate Victoriæ Annæ ad ſe, † & ſua negocia gerendum ſine 6 bonis corporis infirmi, & ſine bonis fortunæ vti dotalibus apud virum, & extra dotalibus apud patrem, & maximè emancipata à patre filia, † non autem vſufructu pa- 7 terno, è ſolo teſtamento emancipationem ſubſequuto viſa eſt emancipatio ad vnum actum, vt teſtari poſſet contra ius, & communem ſententiam apud *Honded. dicto conſil. 32. num. 9.* cui ſubſcripſerunt, & addiderunt egregij *DD. Caſſen. ad conſuetud. Burgund. rub. 6. §. 3. ad verba emancipaſſe de Son Pere numer. 8.* vbi de communi, & veriori *Paſch. de viribus patr. poteſt. cap. 6. num. 128. par. prima, & art ſumm. ſucceſs. qu. 2. art. 5. numer. 10. par. 4. Boſſ. de patr. pot. cap. 2. num. 72.* male allegans *Caſſaneum*.

Et quod nulla alia cauſa poſſet conſiderari, ex qua emancipari debuerit, dum 8 erat grauiter infirma, † niſi vt redderetur 9 habilis ad teſtandum, † ex illa tantum cauſa emancipata præſumitur, *Honded. d. conſ. 32. num. 67.* cum aliis.

Tertiò, & primitùs viſa eſt alicui, cui proindè validitas teſtamenti non conſtitit deficere forma, quod emancipata ſit ab- 10 ſens, † quocumque mandato illius, ſiuè generali, ſiuè ſpeciali non ſufficiente, quia ſi pater velit emancipare filium abſentem, 11 debet impetrare à Principe † poteſtatem, prout in caſu *l. penult. C. de emancip. liber.* & hoc dicit hæc bona lex, inquit *Bartolus, Bald. & Salicet. in Summa*, & alij, *Caſſen. dicto loco n. 5. Boſſ. d. cap. 2. num. 58. verſ. neque neceſſe eſt*, iuxtà *d. l. penult.* amplius *Cyriac. conſil. 319. num. 47. vbi num. 48.* ratificatio- 12 nes nihil operari, † & contrà *Curt. ſen.* immo contra dictum *Textum* ex maioribus, & grauioribus allegat rationem quoque ſub *num. 50. & ſeqq.*

Quantum verò ad aliud caput ſubſiſtentis diſpoſitionis eſt in vim donationis inter viuos ſtante in facto proclaro, quod huiuſmodi diſpoſitio ſit facta ad commodum abſentis abſque nuncio, epiſtola, vel ſtipulatione Notarii pro abſente recipientis, quin etiam ex capite non ſeruatæ ſolemnitatis ſtatutariæ *Stat. 151. de contr. ſine certa ſolemn. lib. 1.* reſpondit vbertimè *Cæſar Frumaggiol.* ad ea, quæ latè aliàs firmauerat *ad l. 2. numer. 23. & ſeqq. ff. de leg. primo* in ſubſcriptione, & additione ad *Honded. d. conſil. 32. num. 120. à verſic. quantum verò vſque in finem*.

Et ita vtraque &c.

Præſens deciſio fuit confirmata ſub die 27. Nouembris 1676. quam ſi celeritas impreſſionis non impediet, ſuis loco, & tempore apponere curabimus.

R. P. D. VICECOMITE,

Calaguritana Præeminentiarum,

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Terminata præcedentia ſuper intereſſentia Capituli in feſtiuitatibus alterius Eccleſiæ tàm vigore concordiæ, quàm ſententiarum Rotalium, opponebatur adhuc non totum Capitulum interuenire debere, ſed duos, vel tres Capitulares ſufficere, prout etiam dictam

dictam intereſſentiam eſſe merè voluntariam, ex verbis voluntatem denotantibus in eadem tranſactione appoſitis; Vtrumq; tamen contra dictum Capitulum deciſum, quia totum interuenire debebat, & quidem neceſſariè, non obſtantibus dictis verbis voluntatem præſeferentibus, quia intelligenda erant, quod illud, quod prius impugnabatur, poſtea voluntariè adimpleretur.

SVMMARIVM.

1 *Præcedentia inter accedere debentes deciſa, eorundem neceſſarius acceſſus dicitur ſufficienter declaratus.*
2 *Neceſſarius, non voluntarius dicitur actus, qui ſi de facili potuiſſet eludi, ſuper illius præcedentia tàm diù litigatum non eſſet.*
3 *Duo, vel tres quatenus faciant Capitulum, Conſortium, vel Collegium, & num. ſeqq.*
4 *Capitulum, Collegium, vel huiuſmodi conſeruantur etiam per duos, vel tres, cæteris mortuis, infirmis, abſentibus, vel alio impedimento detentis, & n. 3. & 6.*
5 *Verba generalia, & indefinita æquipollent vniuerſali, non ſecus ac ſi omnes particulariter fuiſſent expreſſi.*
6 *Capitulum, Collegium, vel corpus ſimile non verificatur in ſolis duobus, aut tribus, qui ſolùm conſiderantur vti ſinguli, non autem tanquam Capitulum, & ſup. n. 3. & 4.*
7 *Indefinita ſi non æquipolleret vniuerſali, redderetur eluſoria, quia ſicuti vnus non diceretur comprehenſus in illa, ita nec minus alter.*
8 *Verba libertatem voluntatis denotantia appoſita in tranſactione, quæ neceſſitatem inducit, intelliguntur, vt id, quod prius impugnabatur, poſtea liberè, & voluntariè adimpleatur.*
9 *Correctio in incontinenti non datur, ne id quod in aliquo actu acceptatur, poſtea ex eo immediatè recedatur.*
10 *Capitulum vnum eodem tempore in diuerſo loco exiſtere non poteſt.*
11 *Capitulares in ijs, quæ concernunt cultum diuinum, non vti ſinguli, ſed capitulariter debent interuenire.*

DECISIO DCCXLVII.

ORIGINALIS quæſtio coram R.P.D. meo Taia excitata quomodo procedendum eſſet ad vlteriorem executionem ſententiarum bo: me: Seraphini, & Peniæ noſtrorum Prædeceſſorum, fuit præuia deciſione 13. Martij 1671. * per decretum diffinita, Præcentorem ſcilicèt Dignitates, Canonicos, & Capitulum Ciuitatis Victoriæ, contra quos latæ fuerunt dictæ ſententiæ, & vigore illarum executoriales expeditæ, omnes teneri; non autem duo, aut tres in diebus feſtis inuocationum Eccleſiarum Parochialium eiuſdem Ciuitatis ad eaſdem Parochiales capitulariter accedere, & in ijs ſingulis ſtatuto die feſtiuitatem ſolemnizare. Quæſtione ſubindè in gradu appellationis introducta coram R.P.D. meo Emerix; An dictum decretum eſſet confirmandum, vel infirmandum præuia deciſione 13. Aprilis 1674.* per ſententiam diffinitiuam pronunciatum fuit fore confirmandum, de cuius ſententiæ viribus, cùm tandem in hac tertia inſtantia diſputari contingat, dubium ſuper illius confirmatione propoſitum fuit hodie per DD. affirmatiuè reſolutum.

Iuſtitiam namque illius, quoniam de validitate non dubitabatur, probant præcitatæ cauſæ deciſiones, quibus inhærendo, iterum fuit dictum, vt in executionem dictarum ſententiarum, & executorialium teneantur. Præcentor Dignitates, & Canonici modo ſupra expreſſo ad dictas Parochiales accedere, quia is fuit antiquus. Mos, qui per ſententiam arbitramentalem Ioannis Epiſcopi Calaguritani vſque ab initio præteriti ſæculi latam inualuit. Che li ſopradetti Precentore, e Canonici habbino d'andare, e vadino alle dette feſtiuità ſolite delle dette Chieſe Parochiali, quam deindè in huiuſmodi controuerſia per aliam ſimilem ſententiam ſeruari mandauit de anno 1532. Alphonſus Epiſcopus ſucceſſor, & vtraque per concordiam reciprocam anni 1586. approbata fuit. Cùm autem hæ ſententiæ arbitramentales, vnà cum ipſa concordia fuerint productæ in iudicio, vndè emanarunt dictæ ſententiæ Rotales, & executoriales, inde fit vt licèt principaliter in ijs fuerit actum de præcedentia inter Parochos, & Canonicos aſſumptum, † vt inde 1 Canonici tenerentur accedere ad Parochiales ad formam dictorum iurium productorum, habitum fuit pro conſtanti in dictis ſententijs, & ſufficienter declaratùm ex eiſdem actis, per *Tex. in l. ſi ex teſtamento in pluri. ff. de except. rei iudic. Bart. conſ. 21. num. 2. lib. 2.* cum alijs *per Rotam coram Mantic. deciſ. 66. num. 3.* & magis præcisè *coram Bichio dec. 370. num. 2. & 3.* & principaliter, & literaliter continetur in prima ſententia bo: me: Seraphini, ibi -- Ad quas inuocationes adire, & in eis intereſſe ſoliti ſunt, & tenentur præfati Cantor, Dignitates, & Canonici, & Capitulares &c. & ſimili modo in duabus alijs Orani, et Peniæ iſtius ſimpliciter confir- 2 matorijs, † aliàs fuiſſet inutilis tàm diſpendioſa diſputatio ſuper præcedentia, quãdo illam Canonici potuiſſent non accedendo ad placitum eludere, vt concludit præcitata *deciſio R.P.D. mei Emerix §. fin.*

Verùm his omnibus etiam admiſſis nihil magis ex ijs concludi dicebant in præteritis inſtantijs Canonici, quam quod tenerentur ad dictas Parochiales in diebus feſtiuitatum accedere, † quod æquè benè expleri 3 poſſe putabant, accedendo in numero duorum, aut trium, quia duo, aut tres faciunt Collegium, per *Text. in l. Neratius, ff. de verbor. ſignific. & gloſ. 1. in cap. 1. de elect.* nec in minori numero poſſe compelli, quia ex præcitata concordia anni 1586. in eorum facultate eſſe aiunt præbere auxilium in dictis

ctis festiuitatibus eo modo, quo melius poterunt, ibi — Che li detti Capitolari conseruino l'amicitia ragioneuole, agiutandosi nelle solẽnizationi delle festiuità il meglio che potranno di libera volontà, cùm autem eodem tempore, quo conuenire debent dictis festiuitatibus, obligationem habeant interessendi diuinis in propria Collegiata, nullum alium meliorem modum præferendi auxilium excogitari posse subdebant, quam mittere ad festiuitates duos, aut tres, vt cæteri interim expleant obligationem in propria Ecclesia.

Sed forma ista arguendi fuit silogismus præcedentis instantiæ, ex quo nulla infertur certa conclusio; diù namque, & perpetuò fuit responsum non applicari in præsenti
4 *Text. in l. Neratius*, † quia quidquid sit si per mortem, infirmitatem, absentiam, vel per aliud impedimentum diminutis Canonicis numerus ternarius possit constituere, vel potius conseruare Capitulum, quod super illo Textu non controuertunt DD. & ex *Bald.* tradit *Lessens de ur. vniuer. cap. 2. nu. 58. cum seq.* id tamen non procedit in præsenti, in quo plenæ omnes præsupponuntur Sedes Canonicales, & tàm præcitata sententia arbitramentalis, & concordia, quàm etiam Rotales, & executoriales loquuntur de Precentore, Dignitatibus, Canonicis, & Ca-
5 pitulo † per verba generalia, & indefinita, quæ æquipollent vniuersali; non secus, ac si per eas definitum esset, vt omnes Dignitates, & Canonici accederent ad dictas festiuitates, ad *Text. in l. si seruitus 22. ff. de seruit. vrban. prad. Bart. ad celebrem l. omnes Populi num. 57. vers. sed tamen, ff. de iust. & iur. Couar. var. resol. lib. 1. cap. 15. sub num. 5. cum pluribus sequen. Castill. contr. lib. 4. cap. 44. num. 11. cum sequen.* benè in proposito *Rota præcit. dec. 370. num. 2. coram Bichio.* aliàs conueniendo in nu-
6 mero duorum, † aut trium non conueniret Capitulum, jure Capituli, prout definiunt sententia, sed interessent Canonici vti singuli, vt declarat *Innoc. in cap. dilecta de excess. Prælat.* nec non *d. decis. R. P. D. mei Emerix*, §. *prima siquidem in fine*, & iste intellectus eo
7 magis congruit, nè alioquin dictæ sententiæ reddantur eluforiæ, † dum ea ratione, qua vnus simili modo, nec etiam alter injs comprehendi posse prætenderet, vt ex Theorica *Bart.* ponderat *decis. R. P. D. mei Taia* §. *Et ita versus finem*; Indè fit, vt cùm obligatio Canonicorum deducatur ex prænarratis sententiis, & concordia, quæ deinde fuerunt ad invicem acceptata, trahi non debeat in eum sensum, vt relaxetur arbitriũ Canonicis easdem eludendi, & verba illa; *di libera volontà*, intelligantur de aperta, & sincera voluntate, quod scilicèt, vbi antedictas sententias, & concordiam Canonici cauillabant accessum ad dictas festiuitates,
8 in posterum bono, † & æquo animo accedant, aliàs sequeretur immediata correctio,
9 & ex dicta concordia, † qua acceptantur sententiæ, ex eadem recederetur ab ijs, quod non est dicendum, vt benè explicat *decisio R. P. D. mei Emerix* §. *Neque*, & ex hac eadẽ ratione euitandi immediatam correctionẽ, & contrarietatem fuit dictũ congruo tempore, vel anticipato, vel posticipato posse Canonicos absoluere in propria Ecclesia Diuina Officia, & deinde conuenire ad fe-
10 stiuitates Parochorum, † nè monstruosum videretur, vt ex eodem corpore duo Capitula eodem tempore, & diuerso loco consisterent, vt ponderat *decisio R. P. D. mei Taia* §. *penult. & R. P. D. mei Emerix*, §. *primo siquidem circa medium*.

Concluſum igitur est Præcentorem, Dignitates, & Canonicos, vti Capitulum, non vti singulos eodem modo accedere debere ad festiuitates Parochorum, quo interueniunt capitulariter in propria Ecclesia, provt determinant *d. decisio R. P. D. mei Taia* §. *fin.* eiusque decretum, *& decisio R. P. D. mei Emerix, d.* §. *Primò siquidem*, cùm subse-
11 cuta sententia, † tanto magis quia cùm agatur de actibus concernentibus diuinum Cultum, Capitulares tenentur illos explere non vti singuli, sed vti vniuersi, & in figura Capituli, *Reuerendiss. Fagnanus in cap. absolventes 26. de hæretic.*

Et ita Parochis tantùm informantibus &c.

Sub hac eadem die alia etiam emanauit decisio in hac causa super remissoria, quam nos vti leuem omisimus, sub die verò 29. Martij 1677. adsunt etiam alia duæ decisiones in eadem causa altera præsentis confirmatoria, & altera super remissoria, & in alio præcedenti tomo decis. 265. emanauit pariter altera in hac causa, cuius in calce etiam alia concordans adnotatur.

R. P. D. VICECOMITE.

Cracouien. Pecuniaria.

Lunæ 22. *Junij* 1676.

ARGVMENTVM.

Non constare de tribus conformibus iuxtà solitam commissionem Signaturæ deciditur, quia prima sententia erat nulla ex defectu iurisdictionis ab Episcopo exercitæ extrà propriam Diœcesim, aliæ verò duæ attentatæ remanebant, & vlterius altera ex illis erat etiam iniusta, cùm pro debito pecuniario cõdemnaret debitorẽ ad fructus, qui citra labem vsurarũ prætendi non possunt.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata extra iurisdictionem indicantis ipso iure nulla.*
2 *Episcopus nullum habet iurisdictionis exercitium in aliena Diœcesi, & sup. n. 1.*
3 *Episcopus vt exercere possit iurisdictionem in aliena Diœcesi, requiritur Diœcesani, & litigantium consensus.*

4 *Sup-*

4 *Sententia attentata non attenditur, nec computatur in numero trium conformium.*
5 *Attentata est sententia, qua Iudex de partibus declarauit se competentem pendente appellatione ad Sanctam Sedem Apostolicam.*
6 *Appellatio conceditur à sententia, [in qua quis declarat se Iudicem competentem.*
7 *Sententia iniusta non est ceteris conformis, nec computatur in numero, ad hoc vt dicatur constare de tribus.*
8 *pro Debito pecuniario non potest quis condemnari in vsuris.*
9 *Clausula* constito de tribus, *intelligitur de tribus sententijs validis, & iustis.*

DECISIO DCCXLVIII.

INSTANTE Marianna in Curia Episcopali Cracouiæ pro solutione florenorũ quindecim millium, quos per apocham priuatam sibi soluere promiserat Franciscus, Reuerendiss. Episcopus sententiam protulit ad fauorem Instantis, quam deinde confirmauit Auditor Nuntiaturæ, & in tertia instantia dictam summam vnà cum fructibus esse soluendã pronunciauit Custos Cracouiæ; Causa deinde ad Rotam super attentatis in secunda sententia commissis deuoluta, & 25. Iunij 1674. de ijs constare coram me resoluta, demum mihi commissa etiam super toto negotio per rescriptum Signaturæ cum clausula, constito de tribus, & submin istratis alimentis, & sumptibus litis, cuius rescripti conditio cùm fuerit successiuè per Franciscum adimpleta iuxtà meam decisionem 16. Martij proximè præteriti, proposui hodie super meritis dubium, An constet de tribus, quod fuit ex capite nullitatis, & respectiuè iniustitiæ negatiuè resolutum.

Nullitas primæ sententiæ prouenit ex de-
1 fectu iurisdictionis iudicantis, † nam Reuerendissimus Episcopus Cracouiæ, qui condemnauit Franciscum ad soluendos dictos quindecim mil. florenos sententiam tulit
2 extra propriam Diœcesim, † extra quam nullum habebat iurisdictionis exercitium, vt notant Doctores, & signanter *Soccin. in L. fin. ff. de iurisd. om. iudic.* cum alijs, quos refert *Marius Muta decis. 99. num. 8. & Valenz. cons. 100. num. 49.* & Doctores, qui dicunt id licere Episcopis etiam in aliena Diœcesi,
3 modificant † tamen quatenùs accedat consensus litigantium, & Diœcesani, de quibus in præsenti non constat, vt per *Vital. in Clem. prima de for. compet. num. primo, Vgolin. de potest. Episc. cap. 4. §. 14. num. 4. vers. Secundò excipitur*, quos refert, & sequitur *Barbos. eodem tit. alleg. 6. num. 18. Gonzal. ad regul. 8. glos. 62. nu. 11. vers. Prout etiam, Gratian. discept. 127. num. 8.*

4 Sententia Auditoris Nuntiaturæ † fuit attentata, ex latè deductis super hoc articulo in dicta decisione 25. Iunij 1674. coram me, quæ non fuit opus repetere.

Ex cuius decisionis fundamentis fuit etiã attentata tertia sententia Custodis Cracouiæ, nam dum pendebat appellatio ad Sanctam Sedem se Iudicem competentem de-
5 clarauit, † quod sine spretu facere minimè poterat, vt in eadem decisione firmatur §. *Multoque magis*, cum qua Domini transierũt,
6 præsertim cùm à dicta pronuntia † de iure admittatur appellatio, provt ab ea Franciscus appellauit; Ideòque sententia successiuè prolata ab eodem Custode Cracouiæ non potest excusari à vitio attẽtatorum, vt prosequitur eadem *decisio §. Grauiora corã me &c.*

7 Est enim iniusta, † vnde maior causatur distormitas, duæ namque priores condemnant Franciscum in 15. millia florenos, ista verò condemnat etiam in fructibus ad rationem septuaginta pro quolibet miliario; Cùm autem assertum creditum quatenùs verum sit, consistat in pecunia, vt ex
8 apocha Summ. *num. 1.* † non poterat condemnari in vsuris, *cap. Consuluit 10. de vsur.* cum similibus, & vulgatis.

Quibus stantibus rescriptum Signaturæ,
9 constito de tribus, non potuit † verificari, quia intelligitur de validis, & iustis, *Barbos. de clausul. vsufrequentioribus.* qui plures dat cõcordantes, *clausul. 28. num. 1.* quæ cùm fuerint satis ad capiendam resolutionem, superfluum visum est Dominis super alio capite quærere, An ex apocha prædicta nullam causam debendi continente, oriatur ita inefficax obligatio Francisci, vt ex ea potuerit condemnari ad prædictam solutionem.

Et ita Francisco tantùm informante altera verò parte sub debili prætextu nõ adimpletæ conditionis alimentorum informare recusante.

R. P. D. RONDININO,

Cracouien. Decimarum.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Decimas ab Episcopis Monasterio donatas, sibi deberi prætendebat Parochus, sed cùm nunquam suam intentionem probauerit, pro eodem Monasterio deciditur, innẽta præsertim centenaria possessione, quæ æquiparatur immemorabili, & sufficientem titulum affert; Vbi verò solus titulus donationis cum quadragenaria, etiam sufficere debuisset.

SVMMARIVM.

1 *Parochus non habet fundatam intentionem in decimis ab Episcopis Monasterio donatis.*
2 *Historicis creditur etiam in materia decimarum.*
3 *Centenaria possessio aequiparatur immemorabili, quæ titulum tribuit.*

4 *Possessio quadragenaria cum titulo sufficit etiam in materia decimarum.*

5 *Portionis nomen non potest intelligi de toto, & vide num. seq.*

6 *Dictio, scilicèt, est declarativa, & demonstrativa.*

7 *Observantia declarat, quid in donatione fuerit comprehensum.*

8 *Exactio ad portionem propriam referri non potest.*

9 *Solutio à semetipso non datur.*

10 *Sententia revocata non privavit possessorem sua possessione, imò nec nomen sententiæ meretur.*

11 *Laudum eo magis probat antiquam possessionem, & rem iudicatam illius, cuius favore fuit promulgatum.*

12 *Constitutio Pontificis ab oppositis suspicionibus falsitatis, & variationis remanet vindicata, si in pluribus decisionibus Rotalibus fuerit approbata.*

13 *Error, seù variatio anni quarti pro quinto, attribuendus est vitio scriptoris.*

DECISIO DCCXLIX.

CONTROVERSAS decimas Villarum de Potoli Borou Slaboszouice, & Mierzaua Monasterio Andreouien. Ordinis Cistercien. deberi responsum fuerat coram me sub die 26. * Iunij anni præteriti, cuius resolutionis fundamenta audito etiã hac die Parocho, seù Præposito Luzecicen. illas sibi deberi contendente, qui in priori causæ propositione informare neglexerat, iterum Domini approbarunt.

Visum enim fuit subsistere ad favorem Monasterij super his decimis antiquus titulus donationum sibi factarum, tàm à Ioanne Archiepiscopo Gnesnen. &c. quàm à Mauro Radosto, & Gedeenæ Episcopis Cracouiensibus, quas successiuè Adrianus IV. confirmauit, respectu trium priorum Villarum, atque B. Vincentius Episc. Cracouien. renouauit, & respectu Villæ Mierzaua donauit post confirmationem Adriani. Ex quibus omnibus ad exclusionem Parochi Parochialitatem suæ Ecclesiæ de tempore dd. donationum minime probantis; Vel insurgit assistentia iuris pro Monasterio vti donatario Episcoporum, quibus ius fauebat, vel saltem etiam iuris assistentia infringitur, quæ † cæteroquin attribueret Parocho decimas prouenientes ex prædijs intra suæ Parochiæ limites constitutis per eã, quę deducta fuerunt in præcisis terminis harum donationum, *dec. 316. num. 7. & duobus seqnen. par. 11. rec. decis. 315. num. 1. & seqq. par. 12. decis. 193. num. 6. par. 13.* & in alijs penè omnibus decisionibus in ea causa editis, cum similibus per *Rotam decis. 216. num. 3. par. 12.*

Firma pariter visa fuit, quæ præcedenti titulo iungitur longęua quasi possessio Monasterij erigendi has decimas non modò desumpta ex libris ipsius Monasterij, verum etiam pleniùs comprobata ex pluribus instrumentis decretis, & alijs actionibus iudiciarijs ibidem relatis, † ex testimonio triũ historicorum Polonorum alijs per Rotam admisso, *dicta decis. 193. num. 5. par. 13.* ex libris publicis Beneficiatorum Diœcesis Cracouien. ac retaxationum decimarum in Archiuio illius Cathedralis existentibus, & ex depositionibus quatuor testium octuagenariorum, ac demum ex monitionibus, & censuris, pro dictarum decimarum solutione publicatis † ad instantiam Monasterij *num. 2. cum pluribus sequentibus*, quæ omnia probant possessionem centenariam, quæ æquipollet immemorabili, & tribuit titulum, † qui adhuc insurgeret ex possessione quadragenaria, quæ sola concurrente titulo donationis abundè suffragaretur, *Conar. variar. resolut. lib. 1. cap. 17. num. 8. sub vers. decimo his omnibus, Monet. de decimis cap. 6. num. 112. Rota coram Coccin. decis. 346. num. 6. & decis. 486. nu. 2. iuxtà veterem impressionem, ac in recent. dec. 76. num. 2. par. 1. cum alijs in præterita decisione, §. Multo magis, & §. Accedente.*

Et quamuis Scribentes pro Præposito repeterent ea, quæ in priori quoque decisione considerata fuerunt, ac sublata nimirum quod donatio Villæ Potoli facta à Ioanne Archiepiscopo Gnesnen. non respiceret integram dictam Villam, cuius scilicèt inferiorem prę sentem ab alijs condominis possideri contendebatur ex libris beneficiorũ Monasterij, Summ. Parochi *num. 2. 3. & 4.* adeoque metiendo voluntatem à potestate, solam eius portionem superiorem in donatione comprehendi prætendebant, accedentibus præsertim verbis donationis patrimonij mei liberam portionem Villas has scilicet Balcozyn, Potol. &c. cum suis decimis dedi &c. † vbi nomen portionis videtur nõ posse intelligi de tota Villa, ex regula *Text. in l. nomen. filiarum §. portionis, ff. de verborum significe.*

Adhuc DD. facilè hanc obiectionem remoueri dixerunt, aduertendo primum minimè probari posse, quod pars inferior Villæ Potol. ab alijs nobilibus, & condominis possideretur, ex libris non legalibus, qui non sunt de actis, neque fuerunt formiter compulsati; Nomen autem portionis in dicta donatione positum censuerunt non esse referendum ad Villas, sed ad patrimonium douantis præcedenter expressum, neque enim dixit donans portionem Villarũ, sed portionem patrimonij mediante illa dictione *scilicet*, † quæ regulariter est declarativa, & demonstrativa, *Barbos. dict. 425. num. 2. & 3. cum concordan.* Vndè donatio, tunc solùm contrariam interpretationem recipere posset, quando probaretur integrũ patrimonium donantis consistere in his solis Villis, quod non probatur, coadiuuatur iste intellectus ex clariori enunciatione dictæ donationis in cõfirmatione Adriani IV. Summ. Monasterij *num. 2. lit. A.* ibi portionem patrimonij sui, Villas videlicèt Balcozyn. Potoli &c. Summ. Monasterij *num. 2. lit. A.* ex renouatione præcedentium donationum facta à B. Vincentio Episcopo Cracouien.

ebtien. &c. d. num. 2. & 3. ac multo efficacius ex benè per Monasterium comprobata obseruantia exactionis decimarum respectu totius portionis inferioris Villę Potoli; nam tùm ante, quàm post permutationem à Monasterio factam eiusdem portionis inferioribus cum Ioanne Grad. dicto Summ. nu. 3. docet idem Monasterium decimam exegisse non solùm ab ipso Grad. permutante, dicto Summ. num. 4. Verum etiam ab illius quatuor successoribus, dicto Summ num. 5. 6. 7. & 8. Hæc autem subsequuta obseruantia benè declarat, † quod etiam portio inferior Villæ in donatione fuit comprehensa, 7 ex nota Reg. Tex. in l. si de interpretatione, iuncta l. seq. ff. de legibus, Bald. cons. 145. num. 2. lib. 3. Rota coram Card. Celso decis. 102. num. 7. & coram bo. me. Bichio dec. 267. num. 15. ac dec. 610. num. 48.

Fortiùs quia ad prædictam dumtaxat inferiorem præsentem Villæ Potol. referenda 8 sunt etiam † alię probationes exactionis decimarum, supra relata in §. *firma pariter*, 9 neque enim verificari possunt † de parte superiori, quæ possidetur ab ipsis Monachis, cùm à se ipso non detur exactio, ex *Textu in l. re communi, ff. de seruitut. vrb. Prædior.*, ac in terminis decimarum tradit *Rota decis. 23. num. 2. par. 2. diuers.* & latiùs *decis. 27. num. 6. par. 14. recens.*

Neque his refragatur sententia Martini Episcopi Cracouien. lata de anno 1630. declarans decimas Villarum Potol., & Berou. pro medietate dumtaxat spectare ad Monasterium, pro alia verò medietate ad Parochum Lazizecicen. &c. de qua in Summ. Parochi nu. 5. quia videlicèt huiusmodi sententia in gradu appellationis reuocata fuit per aliam sententiam, de qua dicto 10 Summ. num. 6. † adeoq; non priuauit Monasterium sua possessione, imò nec nomen sententiæ meretur, *Rota coram bo. mem. Cardinali Celso, decis. 307. num. 10.* ipsius autem sententiæ reuocatoriæ legalitas nullatenus minuitur, ex eo quod Notarius illam exemplasse testetur, ex cedula decreti veteri caractere scripta, cùm ex hoc illius informitas non inferatur, minusque excluditur ex eo, quod in subsequenti Laudo lis pendens, & indecisa asseratur, cum attenta appellatione, quæ interponi potuit, etiam post secundam sententiam, prædicta assertio pendentiæ litis benè verificari possit, nec vlla est repugnantia, quod post reuocatam primam sententiam, causa fuerit compromissa; imò cùm Iudices compromissarij fauore Monachorum pronunciarunt, vt in eorum Sum. 11 num. 15. & Sum. Parochi num. 7. † ex prædicto laudo potiùs inducitur probatio antiquissimæ possessionis, & res iudicata pro Monasterio, *l. ne in arbitris, & l. cum antea, C. de recept. arbitr. Rot. dec. 34. num. 2. par. 8. rec.*

Adducta contra Bullam Adriani IV. confirmatoriam donationum similiter nullatenus obstare visa sunt, cùm dicta Constitu- 12 tio à quibus cumque † falsitatis suspicioni-bus, ex anni, seù mensium varietate desumptis benè vendicetur in tot decisionibus in alia Cracouien. &c. emanatis, ac signanter 27. Aprilis 1654. §. *hac autem donatio*, & 26. Maij 1658. §. *Monasterio coram bo.* 13 *mem. Verospio*, † attenta ponderata etiam modica differentia, itavt error anni quarti pro quinto attribuendus sit Scriptori.

Altera obiectio, quod Villa Mierzau non legatur cõprehensa in donatione facta à Ioanne Archiepiscopo Gnesnen. de anno 1154. de qua Summ. Monasterij *num. 1. lit. A.* facili negotio remota fuit ex lectura alterius donationis factæ de anno 1166. ab eodem Ioanne Archiepiscopo Gnesnen. & Gedeone Episcopo Cracouien. in quo expressè eadem Villa comprehenditur, d. Summ. *num. 1. lit. B.* provt pariter continetur in renouatione, seù confirmatione B. Vincentij, iuncta insuper subsecuta obseruantia ex continuis decimarum solutionibus latè cõprobata.

Demùm quoad alias duas exceptiones in prima decisione sublatas, atque hodie repetitas, nimirùm de prætensa occupatione facta ab hæreticis Parochiæ Serzozecicen. ac de variatione nominis Slabosouice in aliud proximum Nolosice, quod legitur in priori donatione Ioannis Archiepiscopi, approbarunt DD. responsiones datas in eadē *decisione §. reque ab hac sententia, & §. final.*

Et ita vtraque &c.

Plures decisiones in hac causa emanatas concordauimus supra in calce alterius decis. 574. in hoc eodem tomo, & sub hac eadem die adest etiam altera super manutentione, qua quia nimis breuis omittitur.

R. P. D. CALATA IV.

Leodien. Plebaniæ.

Lunæ 21. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Valida declaratur collatio beneficij facta à Præposito Ecclesiæ Collegiatæ, de cuius obseruantia centenaria constabat ex vltimo statu, ac etiam ex quasi possessione conferendi aliud beneficium, ab eodem iure, & causa deriuante, non obstante asserta præseruatione iurium facta à Capitulo in actu concessionis possessionis illius, quia de alijs iuribus, non autem de expressis erat intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Collationem beneficij spectare ad Præpositum Ecclesiæ ex obseruantia centum annorum declaratur.*

2 *Obseruantia centenaria in materia collationis beneficij æquiparatur immemorabili, & præbet quem-*

quemcumque meliorem titulum de mundo.
3 *Centenaria completa, & pacifica possessio conferendi ex quibus probetur.*
4 *Status vltimus in beneficialibus attenditur.*
5 *Collatio beneficij subsistinetur, si iuxtà vltimum statum facta sit.*
6 *Quasi possessio conferendi beneficium Ecclesiæ filialis probat etiam pertinentiam alterius beneficij ex eodem iure, eademque causa proueniens.*
7 *ex Collatione vnius beneficij quatenus probetur ius conferendi alterum.*
8 *Præseruatio iurium facta in traditione possessionis, intelligitur de alijs, quam non expressis, & alio titulo competentibus.*
9 *Præseruatio iurium non debet esse cõtraria facto.*

DECISIO DCCL.

RESOLVTVM fuit sub die 13.* Martij proximè præteriti sententiam Rotalẽ adiudicantem Plebaniam Tongrensem Danieli Peters prouiso à Præposito, tanquam validam, & iustam esse confirmandam; Verùm quia de consensu Partium Decano, & Capitulo concessa fuit noua audientia, istis pluries intimatis, & informare non curantibus, iterùm causã proposui, & Domini steterunt in decisis.

Quod enim collatio Plebaniæ spectaret
1 ad Præpositum † iterum dictum fuit resul-
2 tare ex obseruantia centum annorum, †quæ in hac materia æquiparatur immemorabili, & præbet quemcumque meliorem titulum de mundo, *Rota coram Durano decis.91. nn.7. & decis.253.num.5.& 6.par.13. recent.* obseruantia optimè desumitur ex eo, quod vacante dicta Plebania de anno 1568. Præpositus illam contulit Lamberto à Valle, & Capitulum non solùm non contradixit, sed eidem possessionem tradidit vti prouiso à Præposito ordinario illius Collatore præterito, Summ. *num.9.*

Iterum eadem vacante d· anno 1626. & in mense reseruato dictus Præpositus illam contulit Bartholomæo Strauio, & in eius literis Apostolicis expeditis pro noua gratia, explicitè dictum fuit, cuius dum pro tempore vacat collatio, prouisio, & omnimoda alia dispositio ad pro tempore existentem dictæ Ecclesiæ Collegiatæ Præpositum spectare, & pertinere dignoscitur, per obitum quondam Theodori Decheuns dictæ Collegiatæ Ecclesiæ perpetui Vicarij extra Romanã Curiam de mense Septembris defuncti vacan. &c. dicto Bartholomæo per dilectum filium modernum ipsius Collegiatæ Ecclesiæ Præpositum ordinaria auctoritate prouisum fuit &c. qui Strauius fuit etiam in possessionem immissus absque Capituli contradictione, & superuixit vsque ad annum 1668. & per istius obitum Præpositus iterum illam contulit prædicto
3 Danieli; † vnde de centenaria completa; & pacifica, imò cum positiua approbatione
4 Capituli dubitari non potest, † nec non
5 etiam de vltimo statu, †qui est quoque sufficiens ad eius collationem subsistinendam, vulgato *capit. consultationibus de iurepatronatus.*

Insuper dictus Præpositus est etiam in quasi possessione conferendi aliam Vicariã
6 de Sluisen, dicto Summ. *num.11.* †quæ est filialis Ecclesiæ Collegiatæ, & eius collatio spectat ad Præpositum ex eodem iure, eademque causa, sicuti spectat Plebania, vt constat ex antiquo processu anni 1524. dicto Summ. *num.4.* † & ex collatione vnius
7 benè comprobatur ius cõferendi alteram, vt dixit *Rota decis.615.num.3.par.4. diuers.* & *decis.39.num.9.par.3.rec.*

Non obstat, quod Capitulum tradendo possessionem Prouiso Apostolico sibi ex-
8 pressè præseruauerit iura, † quia talis præseruatio non potest intelligi de iure conferendi, quod in literis Apostolicis expressè
9 dicebatur spectare ad Præpositum, † aliàs esset præseruatio contraria facto, sed debet intelligi de alijs non expressis, & Capitulo competentibus, ex deductis in *decisione S. in nihilo.*

Ad concordiam de anno 1660. & ad Testes de nouo examinatos latè responsum fuit in dicta decisione, quæ reuidetur, cuius fundamenta iterum Dominis placuerunt.

Et ita altera tantùm parte informante resolutum fuit.

Supra in hoc eodem tomo adest altera præsentis causæ decisio, quæ est in ordine 671.

R. P. D. RONDININO:

Bononien. fideicommissi de Poetis:

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

De legitimatione tractatur, quæ in DD. Cõmitibus de Campegijs ampliſſima declaratur, vt legitimare possint etiam spurios, incestuosos, adulterinos, & alios cuiuscumq; generis filios, quorum omnimoda legitimandi facultas in omnibus eorum legitimationibus semper adiecta præsumitur ad validitatem actus, eorumque meram potestatem exercẽdam à Summis Pontificibus, & Imperatoribus eisdem concessam.

SVMMARIVM.

1 *Moniales veluti persona Ecclesiastica non ligantur Ægidiana.*
2 *Cessionarius si se obligauit tradere portionem cedenti, potius vti illius procurator, quam cessionario nomine agere dicitur.*
3 *Cedentis nomine si fuit agitatum iudicium, inraque producta, cessio alteri facta non dicitur vera cessio, sed mandatum.*

4 *Legi-*

4 *Legitimatio obtenta ante captam poſſeſſionem, ac etiam ante agnitum fideicommiſſum, præiudicat ſubſtituto, & quando vide etiam num. ſeqq.*

5 *Campegij Comites ampliſſimam habent facultatem legitimandi à Summis Pontificibus, & Imperatoribus ipſis conceſſam, & num. 9.*

6 *Princeps poteſt legitimare etiam irrequiſitis ſubſtitutis.*

7 *Legitimatio Comitum de Campegijs, tanquam facta iure Principis præiudicat ſubſtitutis.*

8 *Legitimandi poteſtatem habens, quando illam exercere voluiſſe dicatur, & n. ſeqq.*

10 *Poteſtatem ſuam quem exercere voluiſſe cenſetur, ne actus reddatur eluſorius, & eo magis ſi appoſuit clauſulam* non obſtantibus &c.

11 *Legitimatio facta à DD. Comitibus de Campegijs cenſetur facta iuxta eam modum poteſtatē, quam ipſi habent.*

12 *Filij nati ab Epiſcopo, & Moniali profeſſa adhuc legitimantur à DD. de Campegijs.*

13 *Spurios legitimare poſſunt DD. Comites de Campegijs.*

14 *Filij adulterini legitimari etiam poſſunt à Comitibus de Campegijs.*

DECISIO DCCLI.

NON eſſe locum Conſtitutioni Ægidianæ pro executione ſententiæ A.C. iterum DD. dixerunt; Tum quia aderant
1 in cauſa Moniales de Zambeccarijs, † quæ veluti perſonæ Eccleſiaſticæ Ægidiana non ligantur; Tùm quia prædicta ſententia A.C. erat iniuſta, ex rationibus deductis in deciſione huius cauſæ 12. * Martij præteriti, quam hodie Domini confirmarunt.

Quo enim ad Ægidianam Conſtitutionem reſpectu Monialium, placuit prior ratio prædictæ deciſionis ex eo deducta, quod Comes Zambeccarius induit potiùs perſonam Procuratoris, quàm ceſſionarij, cùm ceſſionem à Monialibus collitigantibus nō reportauerit ſoluta pecunia ex cauſa oneroſa, itavt ipſæ cedentes non amplius in lite ſe ingerere debeant, neque aliquod com-
2 modum ex litis exitu ſperare, † ſed potiùs è conuerſo, vt ſunt præciſa verba inſtrumenti, ſe obligauit partem bonorum ipſas tangentem eis communicare, poſtquam poſſeſſionem adeptus fuerit, itavt in altera ex ſententijs de partibus ipſæ quoque Moniales exprimantur, † provt in productione
3 proceſſus, & iurium in Curia illarum quoque mentio facta fuit, iuxtà diſtinctionem in præterita deciſione latè comprobatam, & deſumptam ex ijs, quæ tradunt *Gloſſ. in l. per diuerſas C. mandati, Adden. ad deciſionem primam, num. 2. de alienat. iudic. mutan. cauſ. in nouis Caranit. ad Rit. Magn. Cur. Rit. 228. num. 12. Dec. conſ. 56. ſub num. 4. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 74. ſub num. 5. Rota recent. par. 9. dec. 276. ſub num. 3. & ſeqq. & in Bononien. Pecuniaria 28. Martij 1667. coram Reuerendiſs. Benilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Quo verò ad iniuſtitiam ſententiæ A.C. concedentis immiſſionem Comiti Zambeccario ſubſtituto, iterum Domini conſiderabant iſtos vocatos fuiſſe dumtaxat in defectum prolis de Poetis, qui caſus non euenerat attenta exiſtentia Comitis Herculis filij q. Ioſephi Mariæ de Poetis, & legitimati antequam Comites de Zambeccarijs ſubſtituti, nedum accepiſſent poſſeſſionem, ſed
4 nec minus fideicommiſſum † agnouiſſent, quo caſu legitimationem de plenitudine poteſtatis factam à Comitibus de Campe-
5 gijs, † ex auctoritate ſibi à Pontificibus, & Imperatoribus communicata ſubſtineri iuro Principis in præiudicium ſubſtitutorum, quotieſcumque non eſt adita hæreditas, neque Teſtatoris voluntas reſiſtit, latè comprobatum fuit in deciſione, iuxta magis receptam diſtinctionem inter captam, vel non captam poſſeſſionem bonorum, de qua *Bertol. in l. Gallus 29. §. & quid ſi tantum ſub num. 14. ff. de liber. & poſthum.* vbi quod Prin-
6 ceps poteſt † ſubſtitutis irrequiſitis legitimare, ibique clariùs *Pariſ. in addit. ad Bartol. lit. H. verſ. ad rem redeamus*, ibique pariter *Caſtren. ſub num. 19. Alex. ſub num. 26. Iaſon. nu. 119. 121. & 140. & Bolognett. num. 260.* qui ſuis
7 temporibus † teſtatur ita Bononiæ obſeruari vidiſſe in legitimatis à Cardinali Campegio, *Bald. in cap. Domino Guerram tit. hic finis lex Domini &c. & idem Alexander*, qui de communi ſententia teſtatur *in l. generaliter, §. cum autem C. de inſtit. & ſubſtitut. Peregr. de fideicomm. art. 23. ſub num. 68. & artic. 52. num. 151. in fine, & num. 155.* & poſt alios adductos plenè *Giouagnon. conſ. 17. per tot. vol. 2. & Rota in Bononien. fideicommiſſi de Naſcentorijs 14. Martij 1668. & 16. Ianuarij 1669. coram Eminentiſs. Card. Carpineo Prodatario*, hunc in modum quæſtionem componens in ſubſequentibus eiuſdem cauſæ deciſionibus 8. *Iunij* 1674. & 28. *Ianuarij* 1675. *coram Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano*, iuxtà quas cauſa per ſententiam expedita fuit.

8 Poſita autem poteſtate, non poterat ſupereſſe quæſtio voluntatis in Dominis de Campegijs legitimantibus ob non expreſſum præiudicium, quod ex legitimatione inſurgebat Comitibus Zambeccarijs ſubſtitutis, quia legitimantes hęc cogitarunt, cùm eis expoſitum fuerit, vt ſunt verba legitimationis, quemadmodum Ioſeph Maria erat vxoratus ex mulliere ſoluta ſuſcepit Herculem, quem cùm poſtea legitimauerint illum habilitando ad ſucceſſionem in omnibus bonis, ac etiam cuicumque fideicommiſſo purificato ſubiectis, vt ſunt pariter verba legitimationis, conſequens eſt, vt perneceſsè vti voluerint ea plenitudine
9 poteſtatis, † ſibi à Pontificibus, atque ab Imperatoribus, vt ſuperius dicebatur conceſſa, quæ neceſſaria erat pro ſubſtinenda ſucceſſione ad fideicommiſſa etiam purificata, vt erat iſtud, de quo agitur, ad quem effectum appoſuerunt clauſulam *non obſtan-*
10 *tibus &c.* † ex qua non ſecus, ac ex alia ratione nè actus reddatur eluſorius, cenſetur

legi-

legitimans voluisse vti plenitudine potestatis, vt concludunt *Gaiani. in l.* 101. *num.* 35. *ff. de vulgar. Menoch. præsumpt.* 12. *ex numer.* 3. *Rodulph. de potest. Princip. cap.* 3. *post Monet. de commutat. vltim. volunt. cap.* 7. *numer.* 117. *&* 118. *Peregrin. de fideicom. d. art.* 23. *numer.* 73. *Barbos. tract. var. claus.* 41. *nu.* 6. *&* 7. & Rota semper admisit nunquam de voluntate
11 dubitans † in iisdem legirimationibus DD. de Campegijs occasione filiorum, qui ex coitu longe damnabiliori suscepti fuerant,
12 vt in natis ex Episcopo,† & moniali professa *coram Comitulo decis.* 37. 66. *&* 74. & de
13 alijs † spurijs *Merlin. decis.* 832. *num.* 20. *&* 21. & de filijs vxorati *Domoz. inn. decis.* 981.
14 *nu.* 6. & suppositũ fuit in †adductis *Bononien. de Nascentorijs coram Eminentissimo Carpineo Prodatario, & coram Reuerendissimo D. Albergato Decano.*

Cæteris autem exceptionibus aduersus probationem filiationis, & legitimationem Comitis Herculis, satisfaciebat præterita decisio, cum qua Domini transierunt ipso Comite Hercule informante, atque Comitibus de Zambeccarijs pluries, ac pluries monitis.

Supra in hoc eodem tomo 2. *adest altera, quæ hic confirmatur decisio, vbi est in ordine* 673.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Releuationis indemnitatis,

Lunæ 22. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Releuatio indemnitatis emptori promissa, debetur à creditore, qui illius pecunias sub eadem conditione recepit, & hoc non obstante scientia aliorum creditorum in eodem emptore, dum ille particulariter adhuc sibi de euictione prouidit. & creditor etiam, qui recepit, indistincté quoque se restituere obligatus est.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum iustum, & validum exequutioni demandari debet, & num. seqq.*
2 *Validitas resultat ex reuolutione actorum.*
3 *Iustitia mandati ex clara obligatione dedueitur.*
4 *Obligatus restituere prioribus, & potioribus, illis venientibus restituere tenetur.*
5 *Molestiarum liberationem promittens, aduenientibus molestijs, ab illis emptorem sublenare obligatur.*
6 *De euictione non agit, qui habet scientiam creditorum limita, vt num. seq.*
7 *Releuatio indemnitatis debetur emptori, qui non obstante scientia creditorum, sibi particulariter de euictione prouisit.*
8 *Obligatus restituere pecunias, si non obstante scientia alterius creditoris in emptore, in nihilo valuit sibi præcauere, indistincte restituere tenetur.*

DECISIO DCCLII.

CAROLVS Franciscus Patriarca ad effectum se subleuandi à diuersis debitis, quibus præmebatur, vendidit quatuor eius domos sub die 17. Iulij 1662. bonæ memoriæ Leoni Verospio pro pretio scutorum 5800; qui pro effectuanda dicta venditione direxit ordinem banco Sancti Spiritus, cum hoc tamen, quod pretium eroganduum esset in extinctionem debitorum in quadam notula descriptorum, prout effectiuè dictus Carolus se obligauit, & vlterius de releuando indemnem prędictum emptorem à quibuscumque molestijs sibi ex quocumque capite, & causa à quibusuis creditoribus super domibus inferendis, & cum pacto resolutiuo recedendi à contractu recusantibus creditoribus pecunias cum tali vinculo recipere prout latius ex instrumento emptionis de quo *in Summario numero primo litera A. & D.*

Sequuta venditione, quia inter creditores aderat Marcus Franceschinus, propterea eidem soluta fuerunt scuta 805. quæ recepit cum eisdem pactis, & conditionibus insertis in ordine directo banco Sancti Spiritus *Summario numero secundo litera G.* facta insuper quietantia cum relatione ad instrumenta emptionis domorum, vbi latius prænarrata vincula exprimuntur, vt in *dicto Summario numero primo litera D.* de quo, ac omnibus in eo contentis se ad plenè informatum esse declarauit, vt *litera F.*

Cùm autem Hieronimus Cungius vnus ex creditoribus Patriarchæ obtinuisset ab A. C. Caullerino mandatum de associando ad prædictas domos pro fructibus census in sorte scutorum 300. super eisdem à Patriarcha impositi, *vt Summario numero* 3. hinc Domini de Verospijs intimatis solitis molestijs Franceschino petierunt ipsos liberari, sed cùm ipse recusasset, mandatum propterea pro dicta liberatione, nec non sententiam fauorabilem reportarunt ab A. C. Panciatico à quibus adita Signatura, & commissa mihi causa cum clausula si quid exequendum, dedi dubium, an tale mandatum esset exequendum, † quod affirmatiuè
1 Domini responderunt,
2 Quia est validum, & iustum validitas † pa-
3 tet ex reuolutione actorum, & iustitia † ex clara obligatione Franceschini de restituendo pecunias quibuscumque prioribus, & potioribus creditoribus casu, quo bonæ memoriæ Verospius pateretur molestias dicto
4 *Summario numero* 2. *litera H*; † quæ cum superuenerint, proindè eius hæredes à prædicto Franceschino †
5 veniunt subleuandi *Rota in Cosentina Terrarum* 28. *Ianuarij* 1669. §. *penultimo coram Reuerendissimo Patre Domino Beuilaqua.*

Nec obstat, quod stante scientia huius credi-

creditoris † Domini de Veroſpiis non poſſunt agere de euictione ad textum *in l. ſi fundum ſciens 27. C. de euiction. cum alijs in deciſ. 377. num. 14. parte 13. recent.*

Quia cum adhuc Veroſpij in hoc quoque caſu voluerint Patriarcam obligatum, quinimò conuenerint, vt ipſe centum extinqueret *Summario num. primo litera E.* conſequens eſt, vt promiſſa releuationis conditio purificetur, vt pro firmitate textus in *dicta l. ſi fundum ſciens C. de euiction.* cum concordantibus firmauit *Rota in Bononien. cenſus 4. Februarij 1654. §. non obſtat coram Reuerendiſſimo Domino Meltio, & in dicta Cuſentina Terrarum 28. Ianuarij 1669. §. minus obſtare viſa fuit coram Reuerendiſſimo Patre Domino meo Benilaqua.*

Potiſſimè verò quia reſpectu Franceſchini, qui ſciuit hoc creditum, in nihilo ſibi voluit præcauere, ſed indiſtinctè promiſit reſtitutionem, vt ex *Summario numero 2. litera F.* † atque ideò indiſtincte tenetur, vt in *deciſion. 124. per totam parte 14. deciſion. 462. numero 10. 509. numero 17. part. 13. rec. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumption. 190. numero 48. Gratian. diſceptat. 24. num. 10.*

Et ita &c.

R. P. D. CALATA IV.

Æſina Succeſſionis.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Statutum excluſiuum fœminarum nõ procedere declaratur ſi agitur de excludendo nepotes, tum quia inter ipſos aderat Clericus, tum etiam quia illi veniebant ex propria perſona, tum & tertio, quia bona ſita erant extra Territorium ſtatuẽtium quibus denique neque obſtabat aliud ſimile ſtatutũ loci bonorum, quia ipſi tamquam forenſes non comprehendebantur ab illo, nec poterat fieri cumulatio vtriuſque ſtatuti, ex defectu diuerſæ poteſtatis eorum; prout nec minus obſtabat donatio, vel teſtamentum matris, quia ambo erant nulla propter omiſſas ſolemnitates, de quibus ideo plura in præſenti deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes æqualiter ſuccedunt cum patruo, in hereditate fratris, & patrui reſpectiuè defuncti.*
2 *Statutum excludens aliquos à ſucceſſione non procedit, ſi inter ipſos adſit clericus.*
3 *Statutum laicale non poteſt comprehendere clericos.*
4 *Filij ſuccedentes in locum matris viuentis de tempore ſucceſſionis, ipſius iuribus vtuntur, ſecus ea defuncta, quia tunc iure proprio ſuccedunt.*
5 *Matris incapacitas inducta à ſtatuto non attenditur, ſi filij ſuccedunt ex perſona propria.*
6 *Statutum de ſucceſſionibus non extenditur ad bona extra territorium ex defectu poteſtatis ſtatuentium.*
7 *Statutum de ſucceſſionibus non comprehendit forenſes, & perſonas non ſubditas.*
8 *Statuta de ſucceſſionibus non coniunguntur ſi alterum non comprehendit bona extra territorium, alterum verò perſonam forenſium.*
9 *Statutum excluſiuum à ſucceſſione requirit ſubiectionem perſonæ excluſæ, adhoc vt valeat illi ſucceſſionem ſibi competentem auferre.*
10 *Ciuilitas non probatur ex ſimplici fide, quæ non facit fidem.*
11 *Teſtamentum mulieris factum ſine ſolemnitatibus ſtatuti remanet nullum.*
12 *Teſtis depoſitio magis attenditur ſuper interrogatorijs, quam ſuper articulis.*
13 *Teſtis dubitatiuè deponens nihil probat.*
14 *Teſtis ſibi contrarius in ſubſtantialibus nullam facit probationem.*
15 *Teſtis vnicus nihil probat, quia dictum vnius dictum nullius eſt, & num. 16.*
17 *Statutum requirens interuentum filiorum in teſtamento matris illum requirit non pro eorum intereſſe, ſed pro integranda perſona eiuſdem matris.*
18 *Statutum requirens interuentum, & præſentiam alicuius in aliquo actu, an ille poſſit interuenire, & conſentire ad ſui fauorem.*
19 *Conſenſum, & auctoritatem ad ſui commodum præſtare nemo poteſt.*
20 *Statutum requirens ſolemnitates in teſtamento mulieris, cenſetur conditum ad obuiandum fraudibus.*
21 *Contractus mulierum non poſſunt celebrari, ſine interuentu proximiorum ex Conſtitut. Ægidiana, & num. ſeq.*
22 *Proximiores ſi poſſunt interuenire in contractu minoris, vel mulieris, & non fuerunt vocati, contractus remanet nullus.*
23 *Solemnitates in contractu minoris, vel mulieris eo magis ſunt neceſſariæ, ſi iudici demandatum ſit, quod illas ſeruare deberet.*
24 *Contractus initus inter matrem, & filium adhuc ſolemnitates requirit.*
25 *Fraudes æque poſſunt committi in donationibus factis filijs, ſicuti etiam alijs perſonis.*
26 *Donatio facta à matre filio, à qua ſunt excluſi alij fratres, vel nepotes dicitur facta in fraudem, & ideo ſolemnitates requirit.*
27 *Proximior habens intereſſe, vocari non debet in contractu mulieris, ſi illum impedire potuiſſet, intellige, vt num. 28.*
28 *Proximior intereſſatus eo minus vocari debet in contractu minoris, vel mulieris, ſi vlterius ſe malè cum illis habebat.*
29 *Proximiorem male ſe habere cum minore, & muliere contrahente, narrari debet iudici ad hoc, vt contractus ſine eo celebrari poſſit.*

DECISIO DCCLIII.

DEFVNCTA Aurelia Meſchina Hiacintus filius adeptus eſt poſſeſſionem omnium bonorum hæreditariorum, aduerſus

ſus quem Canonicus Antonius, & fratres de Calcaneis ex altera nlia nepotes prætendentes pro medietate ſuccedere, ſententiam immiſſionis in prima inſtantia reportarunt, quæ cum in ſecunda fuerit reuocata, & commiſſa cauſa in tertia de Voto Rotæ, dedi dubium, an ipſis de Calcaneis danda ſit immiſſio, & DD. bis propoſita cauſa affirmatiuè reſponderunt.

Ratio reſolutionis fuit, quia Calcanei vti nepotes ex filia Aureliæ defunctæ de iure
1 æqualiter † cum Hiacyntho filio ad eius ſucceſſionem ſunt admittendi §. *cum filius inſtit. tit. de hæred. quæ ab inteſt. defer.* §. *ſi quis igitur auth. de hæred. ab inteſt. veniens.*

Nec obſtat, quod vti deſcendentes ex femina prætendantur excluſi per Hiacynthum maſculum ex diſpoſitione Statuti Æſini rubr. 111.

2 Quia cum inter iſtos † adſit Antonius Clericus, non poteſt impediri ſucceſſio per
3 prætatum Statutum, † quod tanquam laicale, Clericos comprehendere non valet iuxta notata *in capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ de Conſt.* & in punct. *Roland. conſ.* 57. *numer.* 29. *lib.* 2. *Bichius deciſ.* 625. *numer.* 17. *& ſeqq.* & plene *Rota in rec. deciſ.* 256. *num.* 3. *& ſeqq. par.* 11. *& deciſ.* 404. *num.* 16. *par.* 13.

Nil releuante, quod dicebatur iſtos concurrere volentes cum auunculo debere vti
4 iuribus Matris Statuto ſubiectæ, †, quia obiectum procederet, ſi eorum mater ſuperuixiſſet Aureliæ, at vbi prædeceſſit, nepotes ex ea ſuccedunt ex propria perſona, & ſolum Matris repræſentant gradum, dum agitur de ſucceſſione Auiæ *Caſtill. Contr. iur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 163. *Fuſar. de ſubſtit. qu.* 485. *num.* 29. *verſ. ſed hoc non videtur Sfort. Odd. conſ.* 38. *num.* 63. *& ſeqq. Duran deciſ.* 36. *numer.* 18. *&* 22. *& deciſ.* 265. *num.* 24. *par.* 13. *rec.* & proinde
5 dum ſuccedunt ex propria perſona † non attenditur Matris incapacitas *Molin. de inſt. & iur. lib.* 3. *diſput.* 627. *num.* 11.

Præterea Statutum præfatum non habet locum in bonis exiſtentibus extra territorium Æſinum in loco nuncupato le Piag-
6 gie, † quia ad ea nullo modo extendi poteſt eius diſpoſitio ex defectu poteſtatis ſtatuentium diſponendi de bonis extra eorum territorium exiſtentibus *Bart. in l. cunctos populos num.* 33. *C. de ſumm. Trin. Lapus alleg.* 91. *num.* 7. *&* 8. *Alex. conſ.* 29. *num.* 2. *lib.* 1. *Caſtr. conſ.* 32. *num.* 1. *lib.* 2. *Pariſ. conſ.* 68. *num.* 9. *lib.* 2. *Curt. iun. conſ.* 100. *nu.* 9. *Gratian. diſcept.* 709. *numer.* 15. *Gregor. deciſ.* 255. *num.* 1. *ibiq. Add. num.* 7. *Buratt. deciſ.* 188. *num.* 2. *& ibi Add. num.* 14. *Merlin. deciſ.* 353. *num.* 2. vbi de magis communi, & ſemper à Rota retenta opinione teſtatur.

Et quamuis in eodem loco nuncupato le Piaggie vigeat pariter ſimile Statutum, ſeu Decretum Ducis Vrbini feminarum excluſiuum, † tamen, nec illud obeſſe poteſt Cal-
7 caneis Ciuibus illius loci non exiſtentibus, ex eodem defectu poteſtatis comprehendendi non ſubditum *Caſtr. conſ.* 32. *numer.* 1. *verſ. ſi verò lib.* 2. *Honded. conſ.* 5. *numer.* 15. *& ſeqq. lib.* 1. *Peregrin. conſ.* 90. *num.* 11. *& ſeqq. lib.* 1. *Gratian. diſcept.* 709. *num.* 13. *Gregor. deciſ.* 255. *num.* 2. *Merlin. deciſ.* 353. *num.* 41. *Royas deciſ.* 66. *numer.* 8.

Nulla conſideratione habita, quod hic non adſit vnicum Statutum, ſed concurrant duo Æſinum, cui ſubſunt perſonæ, & Decretum præfatum, cui ſubiiciuntur bona, quia cum vtrumque de per ſe ſit ineficax
8 ex ſupra firmatis, † nec etiam valent ſimul operari, cum non poſſint ſimul iungi, vt firmant in ſpecie *Altograd. conſ.* 93. *numer.* 28. *& ſeqq. lib.* 1. *Gregor. deciſ.* 255. *num.* 4. *Buratt. deciſ.* 188. *num.* 7. *verſ. ideoque, & ibi Add. numer.* 21. *Merlin. deciſ.* 353. *num.* 44. *& ſeqq. Royas deciſ.* 66. *numer.* 9.

Nec releuat reſponſio Hiacynthum fuiſſe Ciuem dicti loci delle Piaggie, idque ſufficere ad excluſionem fœminarum forẽſium, quia vltra quod requiritur ſubiectio perſo-
9 narum, quæ excludi prætenduntur à Statuto, † ad hoc vt ſtatuentes valeant eis ſucceſſionem de iure delatã auferre. *Paſett. conſ.* 71. *num.* 14. & ſenſit Rota coram *Buratt. dec.* 262. *num.* 13. *& coram Royas deciſ.* 66. *numer.* 8. *verſ. nam vt ſit locus*, obiectum ceſſat, ex quo non docetur in facto de prædicta ciuilitate Hiacynthi, cum ad eam probandam non addu-
10 catur † niſi ſimplex fides, quæ fidem non facit, vt in puncto dixit *Rota deciſ.* 228. *numer.* 48. *par.* 8. *rec.*

Minus obſtat, quod non ſit agendum de ſucceſſione ab inteſtato, dum Aurelia deceſſit cum teſtamento, quia cum illud non fecerit cum ſolemnitatibus Statuti Æſini requirentis in teſtamento mulierum inter-
11 uentum filij; † ſequitur de eo nullam habendam eſſe rationem *Aldobrand. conſ.* 34. *numer.* 11. *lib.* 1. *Corn. conſ.* 154. *numer.* 2. *verſ. his tamen lib.* 3. *Capr. conſ.* 27. *num.* 4. *&* 5. *Engen. conſ.* 85. *num.* 16. *lib.* 1. *Honded. conſ.* 12. *num.* 33. *lib.* 1. *Thomat. deciſ.* 292. *num.* 5. *Gabr. conſ.* 1. *numer.* 8. *&* 9.

Et quamuis fuerint examinati teſtes ad probandam præſentiam Hiacynthi filij heredis inſtituti, adhuc eorum depoſitio viſa eſt irreleuans, quia primus in interrogato-
12 rijs, † quibus magis eſt ſtandum, quam depoſitionibus ſuper articulis *Rota deciſ.* 784. *num.* 3. *par.* 3. *rec. Seraph. deciſ.* 1073. *numer.* 11. *Rota coram Bichio deciſ.* 628. *num.* 17. dubitatiue deponit ibi -- Il Signor Giacinto Meſchini ſe non erro ſtaua nella medeſima camera
13 *Summ. num.* 3. † & ideo nihil probat *Gregor. deciſ.* 290. *num.* 3. *Buratt. deciſ.* 256. *num.* 8. *Coccin. deciſ.* 2105. *num.* 5. *& deciſ.* 2118. *numer.* 9. *Rota coram Card. Celſo deciſ.* 166. *num.* 11. Alter eſt ſibi met contrarius, dum in interrogatoriis negat præſentiam dicti heredis inſtituti, quam prius in articulis aſſirmauit *d. Summ.*
14 *num.* 4. † quæ contrarietas in ſubſtantialibus omnino deſtruit fidem eiuſdem teſtis *cap. licet cauſam, ibique glof. verbo contradicunt*, & communiter ſcribentes *de prob. Butr. in cap. in noſtra nu* 5. *ibique Abb. num.* 3. *de teſtam. Cephal. conſ.* 98. *num.* 3. *Gregor. deciſ.* 298. *num.* 3. *Rota*

coram

coram Bichio decis.39.num.5. coram Dunoz. iun. decis.864. num.13. & coram Cardinali Celso decis. 40.num.4. in fine, vnde remanet solus ter-
15 tius, † qui tanquam vnicus nihil probat
16 iuxta vulgatum axioma,dictum vnius † dictum nullius *cap. licet de testibus.*

Verum quando etiam diu posset constare Hiacynthum interuenisse,adhùc dum testamẽtum fuit principaliter conditũ ad eius fauorem, illius præsentia non fuisset suffi-
17 ciens, † sed erat necessarium Decretum Iudicis, nam Statutum requirit præsentiam filiorum, non pro eorum interesse,sed ad obuiandum fraudibus, & integrandam personam mulierum,vt patet ex eius verbis ibi -- Indemnitatibus mulierum &c. & quando Statutum requirit præsentiam, & consensum ad integrandam personam disponen-
18 tis, † tunc non sufficit præsentia,& consensus eius,ad cuius fauorem principaliter facta
19 est dispositio,cum non possit quis † sibi ipsi auctorizzare iuxta late firmata coram *Buratt.decis.44.num.3.vbi Add.*& in puncto consensus requisiti per Statutum in testamento firmant *Panzirol. cons.* 187. *num.* 20. *Bertazol. cons.ciuil.34. num.25. & Rota decis.*164.*num.*8. *& seqq. par.* 14. *recent.*

Quod & facilius dicendum videtur in casu præsenti, in quo aderant præfati de Calcaneis æquo de iure succedentes Aureliæ cum Hiacyntho, & fuerunt in testamento pænitus excluſi, vndè patet, quod ex eius præsentia non cessat omnino suspicio frau-
20 dis,& sic nõ est satisfactum Statuto,† quod censetur conditum ad illam obuiandam, vt firmat *Bertazol.d.cons.34. num.14. & seqq.*

Eodemque nullitatis vitio laborare censuerunt donationem inter viuos fauore Hiacynthi, quia videlicet in ea non fuerunt
21 vocati proximiores, † prout requirit Constitutio Ægidiana per Carpensem extensa ad contractus mulierum etiam maiorum, quibus deficientibus donatio sine dubio est nulla *Mandell.cons.*70.*num.*1. *& seqq.Penia decis.*239.*num.*6. *Canaler.decis.*251. *num.* 2. *&* 5. & quod verè adessent proximiores patet, quia de tempore, quo fuit stipulata, actualiter reperiebatur in Castro Beluideri Antonius, qui vti proximior pro ea validanda
22 potuisset interuenire, † & proinde eo non vocato, contractus non subsistinetur in puncto *Rota coram Ninot. decis.3.numer.4. & decis.* 232. *num.*5. *vers.existentia par.* 12. *rec.* potiſsimè verò,quia Iudex ad contractus,siue Prætor, qui subdelegauit Bonacciam ad interponendum Decretum, ordinauit vt seruaretur forma Statuti, & dictæ Constitutionis *d.*
23 *Summar.* 1. *positionis num.* 6. † ex quo pariter necesse erat illas omnino seruari ad validitatem contractus ex deductis in *Eugubina donationis* 23. *January* 1612. §. *Verum,& seqq.coram R. P. D. meo Rondinino.*

Nec obstat, quod dicta donatio vti facta fauore filij non indigeat solemnitatibus sta-
24 tutarijs, † quia contraria opinio est verior, cum solemnitates fuerint introductę ad tollendas fraudes, quæ æquè possunt commit-
25 ti in donationibus factis filijs † sicut in alijs, vt firmauit *Rota coram Duran.decis.*363. *n.*20. *Dunoz.iun.decis.*238.*num.*9. *post secundum volumen cons.Farinac.decis.*252.*num.*2. & in puncto Constitutionis Ægidianę *Boccatc.super eadem Constitutione glos.*3.*num.*137. *&* 141. & reprobatis contrarijs censuit *Rota in dicta Eugubina donationis* §.*verũ corã R.P.D.meo Rondinino.*

Fraus autem in proposito non potest excusari, cum Aurelia fecerit donationem Hiacyntho, qui ab intestato non poterat vniuersaliter succedere, sed tantum pro me-
26 dietate, vt supra dictum est, † vnde vti facta ad prejudicandum illos deCalcaneis succedentes in alia medietate, subsistineri non valet *Pic.ad Stat.Vrb.glos.*50. *num.*2. *Rota coram Royas decis.*140. *num.*11. *& coram Dunoz. iun.d.decis.*238 *num.*9.*& d.decis.*252.*num.*3.*post secundum volumen cons. Farinac.*

Minus viget altera exceptio,quod dictus Antonius vti interesse habens in donatione ad interessendum eidem de necessitate non
27 esset vocandus, † ex quo facillime illam impediret ex *decis.*321.*num.*2. *par.*4.*rec.*

Quoniam vltra, quod decisio in Romana pecuniaria coram Cerro ibi allegata,quæ
28 *est* 24. *par.* 9. *rec. sub num.* 10. † loquitur in casu, quo constabat Patrem malè se habere cum filio contrahente, quod hic non concurrit, fuit etiam obseruatum, quod in casu dictæ decisionis 325. timor,quod nepos donationem impediret, fuit Iudici narratus,
29 quod † in casu, de quo agitur non apparet factum, & videtur multum releuans,adhoc, vt Iudex posset sua auctoritate defectum proximiorum supplere, ex dicta ratione.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Castri Orciani.

Lunæ 22. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Ex solis minutis locationum cum adminiculis prætẽdebatur probari dominium directum Ecclesiæ ad effectum deuolutionis, sed cum ageretur contra tertium, nullam ab inuestitis causam habentem, deuolutionis iure agi non posse deciditur,sed solo reintegrationis iudicio, quod cum requirat plenam, & concludentem probationem dominii, ideo easdem minutas licet adminiculatas non sufficere visum est, quia deficiebat obseruantia, sine qua scriptura informis, etiam antiquissima non suffragatur, & adminicula ex alijs coniecturis excludebantur.

SVMMARIVM.

1 *Deuolutio ob lineam finitam non datur contra tertium nullam ab inuestitis causam habentem, sed sola rei vindicatio conceditur.*

2 *Rei vindicationis indicium requirit probationem dominij, quod ideo plenè, & concludenter probari debet.*

3 *Scripturæ informes, & non effectuata dicuntur irrelevantes.*

4 *Locationes antiquæ non probant dominium, si non instificantur effectuatæ.*

5 *Scripturæ informes etiam antiquissimæ si non corroborantur ab obseruantia nihil probant.*

6 *Bullæ Pontificiæ, in quibus enunciantur bona Ecclesiæ, quatenus non probent illius dominium, & num. seq.*

8 *Bulla Pontificia impetrata ad conseruandum à vetustate aliam Bullam, nullum ius de nouo tribuit, sed solum præseruat antiquum.*

9 *Enunciatiuæ antiquæ etiam contentæ in Bullis Apostolicis, quando nec deseruant pro adminiculo, nec præiudicent tertio, & supra à numero 6.*

10 *Bullæ Apostolicæ, & earum enunciatiuæ intelliguntur emanatæ cum præsuppositio, quod narrata sint vera.*

11 *Coniecturæ, & præsumptiones contrariæ aliis præsumptionibus, & adminicula enervant.*

12 *Dominium directum Ecclesiæ non probatur, si nulla affertur recognitio, solutio canonis, aut alius similis actus, qui illud inferat.*

13 *Ecclesia si esset domina directa non præsumitur, quod bona pluries in alios liberè transferri permisisset.*

14 *Dominium directum Ecclesiæ excluditur ne dum ex sola possibilitate contraria verum etiam ex positiua probatione, quod bona ad diuersos possessores transierint.*

15 *Dominium directum Ecclesiæ concludenter probare tenetur, & quidem tempore motæ litis, & quando sup. num. antecedentibus.*

16 *Præscriptio debet esse completa, quæ inter duas Ecclesias non inducitur nisi per spatium 40. annorum.*

17 *Præscriptio non fuit interrupta per litem, nec inducta mala fides, si emanauit sententia contraria, quæ fecerit transitum in iudicatum.*

DECISIO DCCLIV.

CAPITVLVM Vener. Basilicæ B. Mariæ Transtyberim probè agnoscens difficultatem submouendi fundamenta decisionis editæ sub * die 24. Ianuarij proximi præteriti; hodie neglexit informare, tametsi Rota in die concessionis nouæ audientiæ, & subinde iterum die 8. huius mensis mihi demandasset, vt causam omninò reproponerem ante ferias, quapropter reassumptis rationibus alias deductis, illisque rursus accuratè perpensis, Domini steterunt in vltimo loco decisis.

Si quidem adhuc stabilis visa fuit permanere conclusio in vltima, aliisque huius causæ decisionibus approbata, quod quando prout in proposito, lis est cum merè tertio nullam ab inuestitis causam recognoscente, tunc aduersùs istum non competit deuolutio ob lineam finitam, sed datur tantùm rei vindicatio, quæ ex natura sua principaliter inuoluit disputationem super dominio, † quod propterea plenè, & concludenter probari debet iuxta *text. in cap. inter dilectos in fin. & ibi gloss. in verbo locatio de fid. instrum. & in l. ad probat. C. locat. de theor. Rald. communiter approbat. in l. cum res C. de probat. Marescott. var. resolut. lib. 1. cap. 85. per tot. Caputaq. decis. 280. par. 1. Millin. decis. 10. nu. 8. & 9.* cum aliis adductis per *Rot. decis. 13. num. 9. & seq. par. 11. & decis. 76. num. 1. par. 12.* & distinguendo aduertit *Carill. decis. 180. num. 6. & Dunoz. Sen. decis. 174. num. 3.*

Et quamuis ex instrumento inuestituræ vna cum efficacibus, & vrgentibus adminiculis, posset etiam contra tertium deduci dominium, Nihilominus eadem adminicula denuò singillatim examinata, non fuerunt reperta vrgentia, neque in genere suo perfecta; quo namque elicita ex scripturis, seu minutis quarundam locationum annorum 1097. & 1141. sunt planè irreleuantia, † quo ipsæ scripturæ sunt informes, & non probantur effectuatæ, vt latè deductum fuit in vltima *decisione huius causæ §. siquidem cum seq.* ideoque non merentur attendi, † vt in specie de similibus scripturis antiquarum locationum, quæ non probantur effectum fortitæ notat *Spad. conf. 204. nu. 9. & 11. lib. 3. & Rot. coram Put. decis. 342. num. 1. lib. 3.* & generaliter de scripturis informibus tamet si antiquissimis, † si non corroborantur obseruantia *Cranett. de antiquit. temp. §. 4. limitatur num. 16.* cum aliis adductis per *Rot. decis. 224. num. 22. par. 6. recent. & decis. 483. num. 6. coram Royas.*

Reliqua verò desumpta ex tribus Bullis diuersorum summorum Pontificum, nempe Calixti Secundi de anno 1123. in qua Ecclesiæ S. Mariæ Transtyberim inter alia bona ibidem enunciata, confirmatur Castrum Orciani, & Benedicti XII. de anno 1340. & Calixti Tertij de anno 1456. in quibus illa Calixti Secundi restauratur, & innouatur, pariter non suffragantur ad effectum corroborandi, seù adminiculandi instrumentum controuersæ concessionis anni 1286. contra D. Principem tertium Possessorem, † quia Bulla Calixti Secundi, longè præcedit idem instrumentum, † emanauit in forma communi, non autem in specifica, & aliæ Benedicti XII. & Calixti III. impetratæ fuerunt tantùm ad conseruandum à vetustate prædictam Bullam Calixti II. † & cum expressa declaratione, quod nullum ius de nouo Ecclesiæ tribueretur, sed solum antiquum tale, quale confirmaretur, & conseruaretur, omnesque processerunt non motu proprio à Papa, sed ad supplicationem Capituli, seù Ecclesiæ per interpositam personam Cardinalis Titularis, & propterea enunciatiuæ in illis contentæ non probant, † neque adminiculantur supradictum instrumentum in præiudicium tertij argum. *text. in c. cum dilecta §. non autem de confirm. vtil. vel inutil. Spad. conf. 31. num. 8. lib. 3. Rimin. iun. conf. 19. num. 49.*

Burati.

Buratt. decis. 178. num. 14. & Rot. decis. 304. numer. 22. par. 11. recent. Et optima quidem ratione, quia omnes intelliguntur emanatæ
10 cum † præsuppositio, quod narrata sint vera *Spad. cons. 129. num. 2. & 3. lib. 2. Rot. in recent. decis. 552. num. 11. & 12. par. 4. tom. 3. & decis. 440. num. 16. & 17. par. 13. & decis. 21. num. 7. & decis. 77. num. 9. & 10. par. 14.*

Tantò minus, quia in præsenti concurrunt quamplures coniecturæ, & præsump-
11 tiones in contrarium † huiusmodi adminicula elidentes, desumptæ tùm ex eo, quod per longissimum spatium trium sæculorum, & vltra nullus exhibetur actus, qui inferat ad dominium Ecclesiæ, siue ad effectuationem dictæ concessionis, vel solutio-
12 nis Canonis, aut alterius † recognitionis, prout contingere consueuit in bonis emphitheuticis, tum ex eo, quod abinde citra controuersum Castrum tanquam liberum, & pleno iure possessum, pro quinque ex octo partibus alienatum fuit in Archihospitale S. Spiritus, ab eoque in Honuphrium Tascham, & pro alijs tribus partibus in Gabrielem de Rubeis, siuè in Franciscam de
13 Fabijs de Pierleonibus eius vxorem, alios- que diuersos possessores, † quæ omnia non est verisimile, quod Capitulum, & Canonici, tàm supinè neglexissent, & contra formam sæpe dictæ concessionis expressè prohibentis alienationem Castri controuersi in locum Pium, & in quoscumque alios tolerassent, si illa vera extitissent, & effectum consequuta fuisset, ac propterea cum ha-
14 beamus non solum possibilitatem, † sed effectiuam probationem, quod Castrum medio tempore ad plures diuersos possessores transiuerit absque facto Ecclesiæ, inefficax est sæpe d. instrumentū ad probationē dominij cum supra recensitis adminiculis per contrarias fortiores præsumptiones aliaque in præteritis decisionibus pleniùs recensita elisis, sed Ecclesia tenetur illud aliunde concludenter probare, & quidem de tempore
15 motæ litis, † alioquin non intrat præsumptio continuationis, vt benè notant *Soccin. iun. cons. 96. num. 3. & 4. lib. 4. Corn. cons. 35. sub num. 13. lib. 1. & cons. 24. num. 6. cum seq. lib. 4. Rolan. cons. 96. num. 23. cum seq. lib. 3.* alijque cumulati in postrema *decis.* §. *verùm quatenùs*.

Non suffragante iudicio moto de anno 1571. tum quia ante illud Archiospitale S. Spiritus iam per 60. & vltra annos legitimè possederat, & sic completa erat præscri-
16 ptio, † quæ inter Ecclesiam, & Ecclesiam completur spatio 40. annorum iuxta *text. in cap. de quarta, & cap. ad aures, & cap. illud de præscript. ibique communiter scribentes*, Tum etiam, quia huiusmodi iudicium remansit terminatum contra Venerabilem Basilicam per rem iudicatam approbatam coram Reuerendissimo D.meo Decano sub
17 die 24. Ianuarij * proximi præteriti † Ideoque per illud non fuit interrupta præscriptio, seu inducta mala fides, quæ nocere pos-

sit D. Principi successori Archihospitalis, & notat *Felin. in cap. illud numer. 17. de præscript. Balb. in tract. de præscript. 3. par. 6. par. princip. qu. 4. num. 37. Conarr. in reg. Possessor mala fidei 2. par. §. 12. num. 4. vers. 2. conclusio Rot. decis. 214. num. 3. par. 4. tom. 2. recent. & decis. 253. num. 3. par. 13. & coram Seraphin. decis. 1027. numer. 14.*

Ex quibus, alijsque in præcedentibus decisionibus latiùs discussis Domini steterunt in decisis.

Supra in hoc eodem tomo 2. adsunt alia duæ decis. in hac causa, quæ sunt 628. & 629. quarum prima habet in calce alias decisiones concordantes.

REVERENDISSIMO D. ALBERGATO DECANO.

Senogallien. Fideicommissorum super immissione.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Requisita substitutionis reciprocæ linealis in hac decisione comprehenduntur, & declarantur simul, eaque esse dicuntur vocatio omnium substitutorum, quod illa facta sit vltimo morienti, ac etiam in tota hæreditate, hic adamussim verificata, quia omnes descendentes vocati sunt, ijque ad inuicem substituti, alterutrius linea totaliter defecta, ac etiam in tota hereditate, tam ex verbis testamenti, quam ex prohibitione alienationis, vt bona conseruentur pro substitutis, & in familia.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio reciproca linealis requirit, quod omnes sint vocati facta sit vltimo morienti, & in tota hæreditate, & num. seqq.*
2 *Descendentium appellatione, quia illud est nomen collectiuum, veniunt, & comprehenduntur omnes.*
3 *Substitutio dicitur facta vltimo morienti, si in defectum linea facta sit.*
4 *Substitutionem fieri vltimo morienti non requiritur, quod fiat verbis expressis, sed sufficit interpretatio voluntatis substituendi vltimo.*
5 *Linea non potest deficere, nisi per obitum vltimi masculi.*
6 *Prohibitio alienandi oritur ex ipsa constitutione fideicommissi.*
7 *Prohibitio alienandi expressa ad effectum, vt bona cõseruentur pro substitutis, vel in familia est vnum ex requisitis reciprocæ linealis, & nu. 12.*
8 *Fideicommissum regulariter non debet transire de vna linea ad aliam, donec prima linea non sit totaliter euacuata limita vt num. sequen.*
9 *Testator si descendentes vnius linea substituit descendentibus alterius linea, dicitur fecisse reciprocam inter ipsas lineas.*

10 *Agnationis conseruandi ratio deducitur, si testator masculos semper voluerit præferri.*

11 *Substitutionis reciprocæ lincalis potissima essentia est digressus ad plures gradus substitutionum.*

13 *Substitutio reciproca linealis, sive ex mente testatoris, sive ex contesturis desumpta, aque procedit, sive vnus, sive etiam plures ab initio fuerint vocati.*

14 *Substitutio reciproca linealis resultat ex voto conseruandi agnationem, prohibitione alienationis, & digressu ad plures gradus substitutionum.*

15 *Testamentum, & fideicommissum conditum ad relationem alterius fideicommissi, vel testamenti, omnia in ipso contenta comprehendit, & numer seqq.*

16 *Substitutio reciproca linealis contenta in fideicommisso, vel testamento relato, continetur etiam in testamento, vel fideicommisso referente.*

DECISIO DCCLV.

POST obitum Caroli Emanuelis nuper defuncti, sine filijs masculis, Flaminius Iunior, vti vocatus in testamentis Flaminij senioris, Claudij, & Iuniperæ de Mannellis, petijt immissionem coram R. P. D. Muto iudice deputato ab A. C. contra Mariã Nicolam d. Caroli Emanuelis filiam, ad cuius instantiam superuenta commissione Sanctissimi, quod in causa procederetur de voto Rotæ, dubium proposui super immissione, quam Flaminio dandam esse fuit resolutum.

Existentia enim fideicommissorum, quæ ordinarunt Flaminius Senior, Claudius, & Iunipera, liquet ex lectura testamentorum, in quibus Flaminius, & Claudius primo loco se se ad inuicem instituerunt vna cum Hieronymo, & Iunipera fratre, & sorore respectiuè, & deinde vocarunt Io: Baptistam, Aloysium, & Bartholomeum nepotes ex eodem Hieronymo, & demum omnes descendentes masculos eorundem hoc autem ordine successiuo sunt verba testamenti in perpetuo inter ipsos valituro, & seruaturo, hoc est, vt primo loco sint vocati, & instituti, & ipsi solùm succedant dd. Claudius, & Iunipera, secundo loco dictus Eques Hieronymus, tertio loco dictus Io: Baptista Aloysius, & Bartholomeus quos æqualiter instituit, & compendiosè ad inuicem substituit, & quarto loco sint vocati, & instituti omnes descendentes ex dd. Io. Baptista, Aloysio, & Bartholomeo, & quinto demum loco in defectum lineæ masculinæ, quæ semper excludat fœminas, vocata sit linea fœminina, declarans, & mandans, quod hæredes primo loco nominati eorum, vel cuiuslibet ipsorum vita durante excludant semper, & omninò etiam hæredes, secundo loco nominatos, & sic intelligatur de aliis gradibus dd. hæredum, prout superius fuit dictum, & declaratum de ordine ipsorum successiuo.

Ex cuius dispositionis contextu apparet, fideicommissum esse literale, & substitutionem purificatam in fauorem Flaminii vltimi masculi, & esse exclusam Mariam Nicolam, quia cùm fœminæ fuerint quinto loco vocatæ, nullo modo possunt admitti, donec vnus ex masculis quarto loco superuiuit.

Verùm inter ipsos masculos vocatos ordinata est reciproca linearis, cuius virtute portio Caroli Emanuelis deuoluitur ad Flaminium, & quod adsit reciproca de linea ad lineam, visum fuit Dominis resultare ex concursu illorum trium requisitorum, quæ ad illam inducen. ponderari solent, † nempè, quod illi, inter quos huiusmodi substitutio præteditur, sint omnes vocati, quod sit facta vltimo morienti, & in tota hæreditate ad *text. in l. titia Seio §. Seia libertis ff. de legat. 2. DD. in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad sen. cons. Trebell. Card. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 5. num. 15. Marescott. var. resol. lib. 1. cap. 66. numer. 2. Rot. recen. decis. 183. num. 1. par. 10. & decis. 177. cod. num. coram Eminentissimo D. Card. Otthob.*

Primum requisitum, quod omnes masculi descendentes ex dd. nepotibus sint vocati, habetur ex lectura testamenti, † vbi sub nomine collectiuo vocantur omnes descendentes masculi dd. Io. Baptistæ, Aloysij, & Bartholomei, vt tradunt *Soccin. iun. cons. 151. num. 5. in fin. lib. 3. Rot. decis. 79. num. 1. coram Arguell. & in d. decis. 177. coram Eminentissimo Otthob. & in Amerina fideicommissi 24. Martij 1664. §. nam quod coram Reuerendissimo D. Patriarcha Alexandrino.*

Concurrit secundum requisitum, quod sit facta vltimo morienti, dum in defectum lineæ masculinæ, vocatur linea fœminina, quod † idem est, ac si substitutio facta fuisset vltimo morienti, cum non sit necessarium, substitutionem fieri formaliter verbis expressis vltimo morienti, sed sufficiat interpretatiuè colligi posse voluntatem testatoris substituendi vltimo *l. quidam testamento num. 5. ff. de vulg. & pupill. Marcscott. d. resol. 66. num. 11. Rot. decis. 252. numer. 11. coram Durano, & decis. 271. nn. 28. coram Bich. & in dicta Amerina §. de secundo requisito*, quod facilius recipi debet in casu præsenti cum linea masculina, in cuius defectum vocatur fœminina, † deficere non possit, nisi per obitum vltimi masculi, vt tradunt *Soccin. iun. d. cons. 151. numer. 6. Capyc. Latr. decis. 1. num. 70. & 71. Peregrin. cons. 20. num. 7. & 8. lib. 6. Mart. de succes. legal. par. 1. qu. 9. art. 5. num. 5. & 13. Rot. decis. 15. num. 8. coram Zurat. & decis. 183. num. 5. & 6. par. 10. recent. & decis. 95. num. 4. coram Arguel. & in Romana fideicommissi Io: Petri de Caffarellis 17. Aprilis 1673. §. siquidem coram bo. me. Priolo.*

Tertium, denique requisitum, quod substitutio fœminarum sit in tota hæreditate apparet, tam ex parte testamenti, §. *hoc autem*, vbi vocatur fœmina proximior ibi -- *Quæ in totum succedat*, & inferiùs ibi -- hæredes *primo loco nominati excludant* in totum hæ-

reàes

redes ſecundo loco nominatos &c. & etiam declaratur ex prohibitione alienandi facta, tam inſtitutis, quam ſubſtitutis addita ratione, vt tota, & integra hæreditas de hæredibus in hæredes tranſeat, quod oſtendit ſubſtitutionem in tota hæreditate, dum iſtam
6 nedum per prohibitionē alienandi, † orientem ex ipſo iure à Conſtitutione fideicommiſſi *Rota deciſ. 482. in fine coram Royas*, verùm etiam per dictam ſpecialem prohibi-
7 tionem à ſe additam, † voluit integram pro ſubſtitutis conſeruari, vt trādunt *Curt. iun. conſ. 10. num. 5. Menoch. conſ. 575. numer. 10. Capyc. Latr. d. deciſ. 1. num. 76. Rot. deciſ. 315. num. 8. par. 10. recen. & in d. Romana fideicommiſſi Io: Petri de Caſſarellis §. aſſiſtit coram bo. me. Priolo.*

Non obſtat, quod per ſubſtitutionem prius factam prædictis nepotibus, & deinde illorum deſcendentibus, cenſeantur conſtitutæ tres lineæ itaut deſcendentes vnius cuiuſque lineæ dicantur diſcretiuè vocati in portionem proprij Parentis ordine ſucceſſiuo, non autem, quod de vna linea ad
8 aliam † debeat fieri tranſitus, donec altera linea non ſit totaliter euacuata, & extincta, vt tradunt *Ruin. conſ. 133. lib. 2. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 1. numer. 282. Rot. coram Seraph. deciſ. 1023. num. 3. & ſeqq.* quia non procedit concluſio quoties ex diſpoſitione
9 teſtatoris colligitur, † illius intentionem fuiſſe ſubſtituendi deſcendentes vnius lineæ deſcendentibus ab alia *Surd. conſ. 344. numer. 17. Gratian. diſcep. 328. à num. 39. Rota in d. Amerina fideicommiſſi 24. Martij 1664. §. non obſtat, quod teſtator coram Reuerendiſſimo Alexandrino.*

Hanc autem fuiſſe teſtatorum voluntatem deſumebatur, tum ex dd. tribus requiſitis, tum etiam ex alijs coniecturis id præſeferētibus; adeſt enim enixum votum conſeruandi agnationem volitum à teſtatori-
10 bus, † ex quo maſculus ſemper preferri voluerunt, vt conſiderat *Rot. coram Bich. deciſ. 287. num. 16.* & huic adnectitur digreſ-
11 ſus ad plures gradus ſubſtitutionum, † vnde reſultare potiſſimam coniecturam ſubſtitutionis reciprocæ de linea ad lineam dixit *Rot. deciſ 1. num. 26. & deciſ. 177. nu. 20. coram Eminentiſs. Otthob. & d. deciſ. 287. numer. 23. coram Bichio, & in d. Romana fideicommiſſi Io. Petri de Caſſarellis 17. Aprilis 1673. §. conſert coram bo.me. Priolo,* & vlterius concurrit prohibitio alienationis facta, vt bona
12 conſeruentur in familia, † quæ coniectura ad hunc effectum valida nuncupatur à *Rot. deciſ. 472. num. 12. par. 14. recent.*

Minus aduerſatur, quod reciproca de linea ad lineàm admittatur, quando ab initio vocatur vna tantum perſona, ſecùs in caſu noſtro, vbi teſtator vocauit Io: Baptiſtam, Aloyſium, & Bartholomeum nepotes, & deinde illorum deſcendentes maſculos, & ſubindè fœminas; in facto enim ante ſubſtitutionem dd. nepotum, vocatus fuit Hieronymus eorum Pater, in iure verò quando concurrit expreſſa voluntas teſtatoris, vel tacita deſumpta ex præfatis tribus requiſi-
13 tis, vel ex coniecturis † interlineāris ſubſtitutio procedit, ſiuè vnus tantùm inſtitutus fuerit, ſiue plures, prout huic obiectio reſpondit *Rot. in* ſæpè allegata *Amerina fideicommiſſi §. non obſtat cum ſeq.*

Quo verò ad fideicommiſſum Iuniperæ, eiuſque purificationem in fauorem Flaminij viſum eſt conſtare ex ipſa reciproca ſubſtitutione inter eoſdem Io. Baptiſtam Aloyſium, & Bartholomeum, ex prohibitione alienationis cum ratione, vt perpetuò bona conſeruentur in poſteros dicti Hieronymi, in augumentum eius familiæ, & domus, ex digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, ex
14 deſiderio conſeruandi agnationem, † quas coniecturas ſufficere ad inducendam reciprocam linealem firmant auctoritates ſupra relatæ, & ceſſat omnis ambiguitas ex tranſactione inita intér Io. Baptiſtam, & Bartholomeum occaſione controuerſiæ quis eorum vxorem ducere deberet ad formam teſtamenti Iuniperæ, in qua concordia expreſsè conuenerunt, quod hæreditas Iuniperæ tranſire deberet in ipſos tranſigentes, eorumquè poſteros, vt in teſtamento (ſunt verba inſtrumenti) Flaminij Mannelli, & inſtitutionibus in eo factis, quæ hic nuncupatim repetuntur, & pro repetitis haberi volunt, Propterea vigore huius expreſſæ rela-
15 tionis † teſtamentum Iuniperæ regulatur à teſtamento Flaminij ad quod refertur, & ſicuti in eo adeſt reciproca de linea ad li-
16 neam, † ita quoque cenſetur adeſſe in hoc Iuniperæ vigore relationis ad illud habi-
17 tæ, † vt de fideicommiſſo condito ad relationem ad alterum teſtamentum *Alex. conſ. 201. num. 20. lib. 6. Dec. conſ. 497. numer. 3. Menoch. conſ. 247. num. 31. & ſeqq. Rot. deciſ. 162. nu. 1. & 2. coram Pentingerio, & deciſ. 97. num. 5. & 6. coram Eminentiſſimo Otthob. & deciſ. 27. num. 4. par. 10. recen.*

Et ita dandam eſſe immiſſionem Flaminio deciſum fuit vtraque parte informante.

Hæc eadem die in eadem cauſa adeſt etiam altera deciſio hic immediate appoſita, ſed ſuper diuerſo articulo.

REVERENDISSIMO D. ALBERGATO DECANO.

Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper locis montium.

Lunæ 22. Junij 1676.

ARGVMENTVM.

Immiſſio fideicommiſſario ab hærede grauato impediri prætendebatur, ſiue quia fideicommiſſum requirebat altiorē indaginem, ſiue etiam quia detractiones competerent ſed ijs non obſtantibus pro immiſſione de-

cidatur, quia fideicommissum visum est adeo clarum, vt nulla super eo discussione opus sit, detractiones vero quia nullatenus competebant, earum prætextu eadem immissio impediri non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum non impedit immissionem si est literale, vel quando illius articulus de facili decidi potest.*

2 *Res non dicitur requirere altiorem indaginem, si sit clara, vel illius quæstio mediante sola aperitione librorum definiri potest.*

3 *Hæres grauati non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem fideicommissario in fideicommisso claro, & vbi nulla competunt detractiones.*

4 *Circuitus inanes euitari debent.*

5 *Hæredi vel alteri concedi non debet id, quod statim restituere tenetur.*

6 *Trebellianica satis dicitur esse prohibita ex generali prohibitione detractionum in testamento facta.*

7 *Possibilitas solæ detractionum impedit fideicommissario immissionem, & quando vide nu. seqq.*

8 *Detractiones si dubitatur competere, vel ne, aut ullas fuisse, vel non fuisse consumptas, semper fideicommissarium repellunt, secus si de eis dubitatum non est.*

9 *Fideicommissario nomine possidente ex pluribus simul concurrentibus, illi debetur immissio, qui habet meliora, & potiora iura.*

DECISIO DCCLVI.

QVEMADMODVM in alia decisione edita hodiè coram me, resolutum fuit, dandam esse immissionem Flaminio iuniori in bonis subiectis fideicommissis ordinatis à Flaminio seniore, Claudio, & Iunipera de Mannellis, & possessis à Maria Nicola, ita quoque decisum est eidem Mariæ Nicolæ denegandam esse petitam immissionem in possessionem locorum montium fideicommissariorum.

Nam incontinenti visum fuit confiare de iure claro Flaminij, dum ex lectura testamentorum apparet, fideicommissum esse literale, dum quarto loco vocantur masculi, ijsque deficientibus quinto loco substituuntur fœminæ, rursus militant ad eius fauorem illa tria requisita, & aliæ coniecturæ inferentes mentem testatorum fuisse substituendi descendentes masculos, vnius lineæ descendentibus ab alia, & successionem reciprocam ordinandi de linea ad lineam, vt latè firmatur in alia decisione, vndè opponi non potest, quod fideicommissum requirens altiorem indaginem non impediat im-
1 missionem, † cum id solum procedat, quando non adsistit literalis dispositio, vel quando interpretatio est valdè dubia, & coniecturæ non sunt concludentes, secus quando dispositio est literalis, vel quando articulus sola aperitione librorum definiri potest,
2 propterea res non dicitur requirere altiorem indaginem *Angel. de legis. contrad. qu. 2. art. 6. num. 188. & 194. & de acquir. possess. quæst. 2. art. 4. numer. 18. & seq. & 155. Cepic. Latr. decis. 108. numer. 45. & 52. Rot. decis. 183. numer. 6. & decis. 430. numer. 4. coram Seraph. & decis. 600. numer. 9. par. 5. recentior.*

Hinc pariter immissio à Maria Nicola prætendi non valet, ex quo sit hæres Patris vltimi grauati, nam hæres grauatus non est
3 legitimus contradictor, † quando fideicommissum est vndique clarum, & non competunt detractiones, quia tunc ad † euitandos
4 inanes circuitus tribui non debet † hæredi
5 id, quod statim est restituturus *Rot. decis. 116. numer. 3. par. 3. & decis. 358. numer. 11. part. 15. recent. & in Romana hæreditatis 4. Iulij 1663. §. & licet coram Eminentissimo Cerro, &* clarius in *Romana bonorum 19. Ianuarij 1671. §. cum igitur coram R. P. D. Bourlemont.*

Fideicommissa esse clara iam liquet ex deductis in alia decisione, & detractiones non competere, non fuit controuersum, nam legitima detrahi non potest, cum non agatur de fideicommisso descendentis, sed trans-
6 uersalium, † & Trebellianica est prohibita ex generali prohibitione detractionum apposita in testamentis *Rot. decis. 184. numer. 9. par. 5.* cum aliis in *decis. 358. num. 18. par. 15. recen.* Nihil vrgente, quod sola † possibilitas detractionum repellat fideicommissa-
7 rium iuxta *decis. 121. eadem par. 15. rec.* cum id procedat solum in casu, quo dubitatur,
8 An detractiones debeantur, † vel an fuerint, nec ne totaliter consumptæ.

Cæterum cum nec Maria Nicola, nec Flaminius possideant controuersa loca montium, sed solum contendant inter se quis eorum veniat immittendus, ideò sicuti in aliis bonis ab ea possessis Flaminio hodiè decreta fuit immissio, ita ipsa in his, quæ non possidet, & eisdem fideicommissis subsunt ex eadem ratione obtinere non valet immissionem, nam quando quæstio est inter plures, qui se vocatos prætendunt, & quisque ex ipsis immissionem sibi deberi præ-
9 tendit, & nemo eorum possidet, † tunc ille præfertur, & immissionem reportat, qui meliora, & potiora iura habere iustificat *Angel. in l. final. vers. sed cupiens C. de edict. Diu. Adr. toll. ibique Dec. numer. 4. Rot. decis. 184. numer. 1. par. 5. recent.*

Et ita vtraque &c.

Hæc, & altera immediata decisio eodem emanarunt in eadem causa, sed super diuerso articulo.

R. P. D.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Barchinonen. Canonicatus.

Lunæ 22. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Ad effectum reseruationis beneficiorum tractatur de probatione qualitatis Subcollectoris, eaque etiam sine literis deputationis ex attestatione ipsius Collectoris generalis satis sufficere reputatur, iunctis præsertim adminiculis ex publicis instrumentis resultantibus, & ex testibus de eadem Subcollectoria cum omnimodo exercitio, & de publica voce, & fama deponentibus, quæ omnia cum etiam de per se plenam facerent probationem, eo magis simul considerata, plusquam sufficere visa sunt.

SVMMARIVM.

1 *Subcollectoria apostolica probatur ex attestatione ipsius met Collectoris generalis.*
2 *Testis omni exceptione maior, & deponens de re ad suum officium spectante plenè probat.*
3 *Subcollector apostolicus probatur ex vnico teste cum adminiculis.*
4 *Subcollectoriam ad probandam non requiritur scriptura.*
5 *Testes deponentes aliquem esse subcollectorem, ac etiam de publica voce, & fama plenè probant.*
6 *Subcollectoria titulus, & exercitium ad effectum reseruationis beneficiorum, ex quibus remanent probata.*
7 *Subcollectoriam, ad probandam non sunt necessaria litera patentes electionis alicuius in subcollectorem.*
8 *Testes meræ excommunicationis deponentes probant non leue suum veritatis.*
9 *Attestatio Secretarij Episcopi contra posita, cum attestatione eiusdem Episcopi nihil probat.*
10 *Testi de facto proprio, & de affirmatiua deponenti, magis creditur, quam non vni, sed pluribus negantibus.*
11 *Testis deponens, quia erat Secretarius, non probat negatiuam, si alij etiam actum expedire potuerunt, quos ipse nescierit.*
12 *Testis de negatiua deponens, tenetur reddere rationem, etiam non interrogatus.*
13 *Ratio testis de negatiua deponentis debet esse concludens, alias suum dictum non valet.*
14 *Titulus ad impediendam executionem literarum apostolicarum debet esse par, coæqualis, & ab eodem fonte manare.*
15 *Tituli paritas non resultat ex promissione ordinaria, cum alia simili promissione concessa à Papa.*
16 *Regula* quarta Cancellariæ, hodie quinta, *reseruans beneficia subcollectorum, habet decretum irritans, quod radicitus inficis omnem possessionem.*
17 *Promissus ab Ordinario non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem vix exequtiuæ Promisso Apostolico.*

DECISIO DCCLVII.

IAM, & tertio ad examen redit hæc causa, Prouiso enim per Capitulum, seu per Canonicum Turnarium Nicolao de Canonicatu vacante per obitum Io. Baptistæ Vila subcollectoris spoliorum Cameræ Apostolicæ in Diœcesi Barchinonen, Thomas eundem Canonicatum impetrauit, tanquam reseruatum Apostolicæ Sedi, expeditisque literis in forma Breuis, earum executionem obtinuit ab A. C. & commissa causa in gradu appellationis coram R. P. D. Taia sub clausula parito arbitrio Rotæ, decisum fuit non intrare arbitrium pro retardatione literarum Apostolicarum, qua confirmata per aliã decisionem coram eodem, & denuo commissa mihi causa à Signatura cum clausula, alteri qui ad legitimam, proposui hodie dubium -- An sit proceden. ad vlteriorem executionem, & DD. iam decisis inhærentes, proceden. ad vlteriora vnanimes resoluerunt.

Cum enim de reseruatione indubiè constet ex regula quarta hodie quinta Cancellariæ Apostolicæ, totus controuersiæ Cardo ad probationem subcollectoriæ in persona Io. Baptistæ Vila redigi videtur, & de ea fun-
1 datè constare DD. est visum, † ex quo testis adest Reuerendissimus Candiottus Episcopus Balneoregien, qui tunc temporis Apostolicus Collector in Principatu Cataloniæ, deponit se elegisse in subcollectorem Barchinonen. Diœcesis Io. Baptista Vila -- con tutte quelle facoltà, e giurisditioni solite darsi à simili Succollettori, & à me come Collettore concesse -- Huic autem testi
2 vti omni exceptione maiori, † & deponenti de re ad officium suum spectante creditur *Bart. ad l. 1. §. eum ff. de offic. prefect. Vrb. Iason in §. quadrupli inst. de act. glos. ad cap. cum à nobis de test. & ad cap. quoniam verb. duos de prob. Euratt. decis. 168. num. 16.* & alibi pluries, vt ex *ad Adden. ad eundem decis. 111. num. 16. vers. testis, & num. 17.* Ad effectum autem reseruationis defunctum fuisse † subcollectorem
3 probatur per vnicum testem, concurrentibus adminiculis. *Ricc. Collect. 1647. §. circa quam vers. amplia Barbos. de offic. & potest. Episcopi alleg. 57. num. 124. Castropal. oper. moral. tract. 13. disp. 2. punct. 20. num. 6. vers. immo vnicus Rot. in Forolivien. S. Lazari 24. Nouembris 1591. coram Gipsio, & in Vrgellen. Canonicatus 7. Maij 1593. coram Blanchetto*, & præcise ad rem *decis. 252. num. 1. par. 2. rec.* Quandoquidem ad Subcollectoriam probandam † non
4 requiratur scriptura *Felin. ad cap. in nostra num. 7. in fin. de rescript. Rot. decis. 10. de offic. deleg. in nou. Mandos. ad reg. 4. num. 2. vers. breuiter ego vbi, & Kochier numer. 6. Mascard. de prob. concl. 317. num. 25. & seqq. Letter. de re benef. lib. 2. qu. 32. num. 160. Spad. cons. 252. à num. 2. vsque ad 9. lib. 2. & in decisionibus huius causæ latis coram R. P. D. m. Taia, alia 7. Iunij 1675. * altera vero 11. Decembris eod. anno*, quas sequitur *Rota in Zamoren. Canonicatus, seu scolastric*

31. Ia-

31. *Ianuar.* 1676. §. *Rota tamen coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Adminiculantur huic depositioni, & gemini testes in curia formiter examinati Sacerdotes, eandem deputationem attestantes cum omnimoda iurisdictione, ac de pu-
5 blica voce, & fama deponentes, † adeo vt faciant plenam probationem, vt in his terminis sensit *Rot. d. decis. 252. vers. deinde adsunt par. 2. recent.* Adstipulantur, & tres alij testes, & ex his duo itidem Sacerdotes, vigore literarum remissorialium in partibus examinati, asserentes Vilam fuisse vnicum subcollectorem, eamque publicam vocem, & famam in partibus viguisse.

Roborat testium dicta auctoritas à tribus publicis instrumentis resultans, de tempore non suspecto factis, in quorum primo de anno 1647. Vila attitulat subcollectorem iurium, & emolumentorum Cameræ Apostolicæ in Diœcesi Barchinonen, & quietantiam facit Reuerendissimo Candiotto de libris decem pro assistentia facta in conficiendo inuentario ex officio subcollectoris, In secundo 8. Aprilis 1653. Nuntius tunc Hispaniarum iniungens Vilæ, vt procedat contra Iacobum Cortada occasione debiti alterius subcollectoriæ, ipsum appellat subcollectorem Apostolicum in Diœcesi Barchinonen, & eodem titulo nuncupatur in publico compromissi instrumento á Commissario Apostolico, qui in eum tanquam in arbitrum consenserat pro litibus declinandis cum eodem Cortada, in tertio denique, in quo idem Commissarius Apostolicus quietantiam facit Cortado de pecunia, in qua per d. Vila, tanquam per arbitrum fuerat condemnatus, ibique iterum denominatur subcollector R. C. Apostolicæ in Ciuitate, & Diœcesi Barchinonen.

Hisce omnibus adduntur literæ missiuæ de tempore pariter non suspecto conscriptæ præsertim à Reuerendissimo D. Candiotto, quibus instante discessu suo Nuntio Hispaniarum inter cetera scribit, se reliquisse in Diœcesi Barchinonen. subcollectorem Vilas; Alijsque in præfato Commissario, quibus iterum Vila subcollectorem appellat die 17. Maij 1653.

Quibus demum accedit muneris exercitium á Vila præstitũ in spolio Abbatis Salnadegna Monachi extra Claustra defuncti, de quo, & Reuerendissimus Candiottus in
6 depositione sua, † & ex ijs simul congestis probationibus subcollectorię titulum, ac exercitium ad effectum de quo agitur plene probatum remanet, vt late habetur in *decisione huius causæ edita coram R. P. D. Taia*, & prius in *Zamoren Canonicatus, seu scolastria 22. Junij 1674. coram R. P. D. meo Rondinino, confirmata sub die 8. Martij 1675. & 13. Ian. 1676. coram R. P. D. Bourlemont.*

Ijsque sic stantibus parum curandum fuit visum, quod non exhibeantur literæ Paten-
7 tes electionis in subcollectorem, † Necessariæ enim ad intentum non sunt *Rot. d. decis. 252. num. 1. par. 2. rec.* Tum, quia iam satis de electione constat ex attestatione eligentis, qui parens viua merito dici potest, tum etiam quia de eadem patente à se visa, ac subtracta, & ad Curiam transmissa deponunt duo testes metu excommunicationis
8 inducti, † quæ depositio non leuem fumum præbet *d. Zamoren Canonicatus scolastriæ 31. Ianuar. 1676. §. in præsenti coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Attestationes autem in oppositum productæ, iam elisæ fuere in præcedentibus decisionibus. Quæ enim cæteris potior Bartolomei Seruat Secretarij Reuerendissimi Candiotti satis refellitur, & à se ipsa, & ex allatis in vtraque decisione; Composita enim cum depositione Reuerẽdissimi Can-
9 diotti † subsistere non potest tanquam directè contraria, & cedere debet attestationi Viri integritate, & dignitate conspicui, & de facto proprio in munere suo deponentis,
10 cui affirmanti magis credendum, † quam non vni, sed pluribus negantibus *glos. ad l. diem proferre §. si plures in verb. consenserunt ff. de recept. arbitr. Seraph. decis. 607. num. 2. Gregor. d. decis. 449. num. 6.*

Et licet ipse visus fuerit coarctare negatiuam, & insuper rationem reddere, quia scilicet inseruiebat Reuerendissimo Candiotto vti Secretarius; inreleuans tamen adhuc euincitur, quia ex pluribus commissionibus datis *in Summario*, liquet Reuerendissimum Candiottum Collectorem aliis personis fuisse vsum in commissionibus expe-
11 diendis, † quod ipse seruat potuit ignorare, ideoque eius dictum non concludit, quia
12 testes deponentes super negatiua † debent rationem reddere, & si non interrogati *Gregor. decis. 42. num. 3. Add. ad Buratt. dec. 43.*
13 *num. 9.* & ratio debet esse concludens, † aliàs dictum eliditur *Gratian. discept. 678. numer. 13. Mantic. decis. 51. numer. 9. & decis. 43. num. 2. par. 1. recent.*

Cætera, quibus laborat hæc ipsa depositio Seruat, doctissimè ponderantur in *decisione R. P. D. Taie §. quas vt negare*, quibus nil addi potest, sicut & circa dicta aliorum testium in partibus examinatorum, nec non circa eorum examinis nullitatem in *decis. 1. coram eodem §. tum quia.*

Parum denique officere est visum, quod via ordinaria, & non executiua sit procedẽ, ex quo Nicolaus habet titulum ab Ordinario, & in possessione existat, ac proinde sit legitimus contradictor ad excluden. executionem literarum Apostolicarum; Non enim ad excluden. viam executiuam, & immissionem sufficit quilibet titulus, cuius
14 virtute quis possideat, † sed titulus debet esse par, & æqualis, & ab eodem fonte, quæ
15 paritas † non subsistit inter titulum ab ordinario, & Apostolicam prouisionem, qui sunt fontes diuersi *Zuccard. ad l. fin. nu. 346. vers. & est aduerten. & ibi Bart. num. 22. C. de edict. diu. Adrian. toll. Letter. de re benef. lib. 2. qu. 20. numer. 216. & 217. Menoch. de adipisc. posses.*

poſſeſſ. num. 365. Mantic. deciſ. 71. num. 7. deciſ. 234. numer. 5. coram Penia, & deciſ. 1313. num. 12. coram Coccin.

Diſcuſſa igitur cauſa in prima inſtantia, & ſemel, & iterum in gradu appellationis, cum per duas deciſiones iam conſtet ſubcollectoriam eſſe iuſtificatam, & reſeruationem inductam vigore reg. 4. & nunc 5. Can-
16 cel. Apoſtolicæ † cum decreto irritante, quod inficit radicitus quamlibet contrariam poſſeſſionem, iam ſit, vt Nicolaus pro-
17 niſus ab Ordinario, † non ſit legitimus contradictor ad impedien. immiſſionem via executiua *Rot. coram Coccin. deciſ. 1313. & in Bononien. Archipresbyteratus 25. Martij 1648. coram Eminentiſſimo Corrado.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit,

Supra in hoc eodem tomo 2. adeſt altera in hac cauſa deciſ. 532. in ordine.

R. P. D. CALATAIV.

Fauentina retractus.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Impedire prætendebat emptor iudicij retractus à creditore cenſuario intentatū, ex quo ipſe alios creditores cenſuarios dimiſerat, & ceſſionem ab illis reportauerat; cumque dimiſſio fuiſſet facta ex pecuniis rei venditæ, illorum ceſſio ſibi non ſuffragari decidi-
tur, quia illa ſolum extinctiua eſſe poterat; non autem translatiua, quæ non ſufficit ad obtinendum, vel impediendum retractum, qui pro cenſu extincto non datur.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus ab emptore extinctus cum pecuniis rei emptæ, non impedit retractum intentatum à creditore alterius cenſus, licet poſterioris.*
2 *Emptor extinguens cenſum cum pecuniis rei emptæ, non poteſt acquirere ceſſionem translatiuam, quia dicitur extinguere proprium, debitum.*
3 *Retractus domino cenſus conceditur ratione eiuſdem cenſus.*
4 *Retractus ius, quod competit ratione cenſus, non eſt ceſſibile, niſi cedatur ipſemet cenſus.*
5 *Retractus, & ius prælationis ceſſat, data extinctione cenſus, & iuris cenſualis & num. 9.*
6 *Emptor poteſt reportare ceſſionem à cenſuario anteriore, cuius cenſum perſoluit pro repellendis poſterioribus creditoribus.*
Non autem pro impediendo retractu intentato à cenſuario etiam poſteriore ibidem & num. 8.
7 *Cenſu extincto, non extinguitur hypotheca, ſed illius ceſſio eſt compatibilis cum cenſus extinctione.*
8 *Retentio emptori non datur ratione cenſus extincti contra alium cenſuarium introducentem iudicium retractus.*
10 *Retractus, ſeu iuris prælationis ad effectum, ſimplex hypotheca non attenditur.*
11 *Cenſuarius poſterior non excluditur à iure retractus per creditores anteriores hypothecarios, ſed ſolum ab alijs cenſuarijs pariter anterioribus.*
12 *Cenſuarius in venditione rei cenſus ex Bulla ſanctæ memoriæ Pij V. habet ius retractus, & in illa præfertur.*

DECISIO DCCLVIII.

Q FVERAT vſque de anno * 1674. coram me reſolutum, non eſſe locum retractui vigore Bullæ ſanctæ memoriæ Pij Quinti intentato ab equite Salecchio creditore vnius cenſus, impoſito ſuper prædio empto à Blaſio de Pane, cauſa autem hodie repropoſita viſum fuit ex facto, fundamentum deciſionis deficere, & ideo Domini receſſerunt à deciſis.

Quamuis enim emptor acquiſiuerit plures cenſus anteriores equiti Salecchio, & ex illis ſibi competere prælationem in iure retractus prætenderet, tamen hodie compertum fuit, quod omnes præfati cenſus fuerunt acquiſiti mediante pecunia in partem
1 prædij debita ab ipſo emptore, † ideoque non potuit pro eis reportare ceſſionē tranſ-
2 latiuam, † quia per ſolutionem dicitur extinxiſſe debitum proprium *Thomat. deciſ. 202 num. 25. Rota coram Dunozzetto ſeniore dec. 187. num. 2. Vbald. deciſ. 849. num. 7. ſanctæ memoriæ Gregor. deciſ. 68. num. 4. & in Narnien. pecuniaria 19. Ianuarij 1674. §. ſimiliter coram bonæ memoriæ Priolo.*

Cumque prælatio † concedatur Domi-
3 no cenſus ratione ipſius cenſus ad tradita per *Cencium de cenſib. quæſt. 64. numer. 15. & quæſt. 166. nu. 23. Ciriac. controuerſ. 121. nu. 4. Rota coram Gregor. deciſ. 193. num. 6.* Hinc eſt,
4 quod ius prælationis non eſt ceſſibile, † niſi cedatur ipſemet cenſus *Ciarlin. controuerſ. forenſ. cap. 121. num. 36. part. 2. Cencius de cenſib. quæſt. 66. num. 122. Olea de ceſſion. iur. tit. 3. quæſt. 2. numer. 31.* & data extinctione iu-
5 ris cenſualis, † conſequens eſt, vt dictum ius prælationis ceſſare debeat *Nauarr. tom. 1. tit. de vſur. num. 127. Cencius de cenſib. qu. 65. numer. 17. & 18. & quæſtion. 66. num. 2. Duard. eodem tractat. §. 4. quæſt. 19. num. 20. Boccacc. pariter de cenſib. part. 2. numer. 61. Rota coram Dunozzett. ſeniore deciſ. 187. numer. primo, & per totam.*

Non obſtat, quod cum etiam cenſu extincto poſſit emptor allegare retentionem aduerſus creditores poſteriores, ita etiam poſſit ius prælationis prætendere; quoniam licet pro cenſu extincto poſſit emptor reportando ceſſionem ab anterioribus credi-
6 toribus, allegare retentionem, † hoc tamen intelligitur, ad effectum excipiendi, & ſe defendendi aduerſus alios creditores poſteriores hypothecarios, ratio eſt, quia etiam
7 cenſu extincto, non extinguitur hypotheca, ſed illius ceſſio eſt compatibilis cum cenſus extinctione *Rota deciſ. 650. num. 8. verſ. non obſtant,*

obſtant, & deciſ. 666. numer. prim. verſicul. quamuis coram Merlin. & coram Dunozzetto iuniore deciſion. 854. ſub numer. 4. verſic. vtque obſtat, & numer. 5. & in recentior. deciſ. 189. numer. 13. & 14. part. 12.

1 Non autem dicta retentio † poteſt allegari aduerſus cenſuarium poſteriorem, quia 9 cenſu extincto, † extinguitur ius prælationis, quod competebat cenſuario anteriori, 10 & non remanet niſi ſimplex † hypotheca, quæ non conſideratur ad effectum retractus, ſeu prælationis, nec cenſuarius poſterior poteſt excludi à creditoribus hypothecarijs, 11 licet anterioribus, † ſed ſolummodo ab alijs cenſuarijs anterioribus, vt in puncto firmat *deciſio 52. numer. 7. coram Buratto*.

Seclulo autem iure prælationis allegato ab emptore non dubitarunt Domini, quin equiti Salecchio creditori ex cauſa cen- 12 ſus † competeret ius retractus ex clara diſpoſitione dictæ *Bullæ ſanctæ memoriæ Pij V.* vt vtrinque ſcribentes admittebant.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tomo iſtius decimæ octauæ partis recentiorum adeſt altera præſentis cauſæ deciſio coram eodem R. P. D. Calatain impreſſa ibi in ordine 286.

R. P. D. VICECOMITE

Romana Hæreditatis.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Matrem Binubam nec in hæreditate ſui filij, nec in legato ſibi à viro relicto, quoad proprietatem ſuccedere planum eſt; Cumque adduceretur tranſactio inter ipſam, & filiam ſecuta, Ea non obſtare deciditur, tum quia renunciatum non erat lucris occaſione Binubatus eidem filiæ prouenientibus, tum etiam quia illa fuerat læſiua, vltra dimidiam, & Beſſem, & ideo remanebat nulla, non obſtante, pacto reſtituendi ſummam receptam, quatenùs illa impugnari prætenderetur.

SVMMARIVM.

1 *Legatum à primo viro vxori factum ei quoad ſolum vſumfructum acquiritur, reſeruata proprietate filijs prioris coniugij.*

2 *Mater binuba in ſolo vſufructu ſuccedit filijs primi matrimonij.*

3 *Mater per tranſitum ad ſecunda vota amittit legitimam filij, quoad ſolam proprietatem.*

4 *Mater binuba non poteſt de omnibus ſuis bonis diſponere in fauorem ſecundi viri.*

5 *Succeſſio bonorum matris binubæ, detracta legitima filiorum primi matrimonij, poteſt aqualiter ab ipſa inter illos, & ſecundum virum diſtribui.*

6 *Tranſactio, ſeu renunciatio facta à filijs in fauorem matris binubæ, non comprehendit lucrum ipſi à lege delatum occaſione ſecundarum nuptiarum.*

7 *Binubatus infert iniuriam filijs prioris matrimonij.*

8 *Tranſactio, ſeu renunciatio filiorum primi matrimonij, debet continere expreſſam refutationem legum ſecundarum nuptiarum.*

9 *Tranſactio facta à filijs prioris coniugij, quatenùs comprehendat lucra ſecundarum nuptiarũ, ſi poſt tranſitum matris ad ſecunda vota facta ſit & num. ſeqq.*

10 *Actoris intentio ex reuolutione proceſſus, & ab illius petitione dignoſcitur.*

11 *Lucra ſecundarum nuptiarum non niſi poſt mortem parentis binubi redeunt ad filios prioris Coniugis.*

12 *Tranſactio vltra dimidiam, & vltra beſſem læſiua, remanet nulla.*

13 *Læſio vltra dimidiam habet etiam locum in tranſactione.*

14 *Pręuentiua reſtitutio, & aſſignatio aliquid proportionabiliter tribuere debet, non autem totum, vel maiorem partem importare, & num. ſeqq.*

15 *Senex regulariter prius moritur, quam iuuenis.*

16 *Solutionis præmutio non habetur in conſideratione, ſi nulla adæquata proportio ſit.*

17 *Tranſactionem impugnans ex cauſa diuerſa, nec etiam vigore pacti, tenetur reſtituere recepta.*

18 *Tranſactionem impugnans ex iure claro, non tenetur reſtituere, ſed poteſt retinere rem acceptam.*

DECISIO DCCLIX.

LVCRETIAM, quæ ad ſecunda vota cum Felice tranſiuerat, iam dictum eſt ſub die 26. * Februarij 1674. acquirere non potuiſſe, niſi quoad vſumfructum ſua vita durante legatum ſcut. 500. ſibi à primo Viro conſtitutum, 1 † quoniam proprietas erat reſeruata Dominicæ filiæ, ex primo Coniugio ſuperſtiti per vulgatum *Tex. in l. foem. C. de ſecund. Nupt. & ex §. illud hoc eadem lege*, ſimili modo dictum eſt de hæreditate Pauli 2 filij pariter primi matrimonij, † in qua dicta Lucretia Mater Binuba ſucceſſit, cui cum nulla eſſet facta poteſtas alienandi eiuſdem filij bona, ea defuncta, integra, & plena ſucceſſio deuoluebatur ad eandem Dominicam defuncti Sororem, nulla facta per hæredem dictæ Matris ex eius perſona detractione legitimæ, 3 † quia tranſeundo ad ſecundas nuptias illam amiſerat, *Merl. de legitim. lib. 4. tit. 2. quæſt. 1. per tot. Rota coram Burat. deciſ. 82. num. 1. cum ſeqq.* & demùm ex diſpoſitione *l. hac edictali eodem titulo*, reſolutum eſt, non potuiſſe Lucretiam Matrem de omnibus ſuis bonis diſponere in ſecundum virum illum inſtituendo vni- 4 uerſalem hæredem, † ſed ex his detracta

pro Dominica filia primi matrimonij legitima, † quod reliquum eſt inter ipſam, & Victricum fore in capita diuidendum, & prout latius in mea præcitata deciſione, in qua Domini perſtiterunt.

Et cum vlterius quæſitum fuerit an d. Dominicæ potuerit obſtare renunciatio in tranſactione cum Matre ſuper ſucceſſionibus eiuſdem Matris, & fratris facta, negatiua prodijt reſolutio, quia qualiſcumque fit d. renunciatio, † non eſt apta in ſua latitudine comprehendere lucrum à lege proueniens filijs ex cauſa iniuriæ, † quæ illis infert binubatus Matris, *Oldrad. conſ. 294. ſub num. 9. Cranett. conſ. 242. num. 7. verſ. tertio reſpondeo Rot. deciſ. 45. nn. 25. & 26. part. 7. recent.* Et renunciatio ad hoc vt præiudicet, † debet continere ſpecialem renunciationem dd. legum vt de *l. hac edicti* alij dixerunt *Modern.* eiuſdem legis Gloſſator *queſt. 21. num. 128.* & per eum concordantes, & de lege fœminæ eſt præcitata *deciſ. 45. num. 26. part. 7. rec.* cum ibi congeſtis, & alij quos refert dicta mea deciſio §. *quæ omnia*.

Neque ex eo quod lis fuerit per Dominicam introducta poſtquam Lucretia eius mater tranſitum fecerat ad ſecundas nuptias, † dici poteſt, quod tranſactio deindè ſubſequta, & renunciatio in ea emiſſa, comprehendebat etiam bona, quæ fœminis auferuntur propter pœnam binubatus, quia reuolutis actis, & inſpecta petitione, ex quibus † inſtantis dignoſcitur intentio, *Rot. coram Bich. deciſ. 104. num. 9.* nullibi conſtat in iudicio de hoc fuiſſe actum, cum alias fuiſſet ineptum petere bona à primo viro prævenientia ob pœnam binubatus, dum † niſi poſt mortem binubæ deuoluebantur ad d. filiam primi matrimonij ſuperſtitem, vt legitur in littera *Tex. d. l. fœminæ, & l. hac edictali, Rota coram Celſo dec. 46. num. 6. & coram Bichio deciſ. 293. num. 6.* & infra cum vulgatis.

Firmis his ſic in facto, & in iure manentibus, dicta tranſactio cum Matre inita nullatenus obſtare potuit Dominicæ filiæ, quoniam fuit ex ea enormiſſime læſa; Cum enim vt dictum eſt conſequi deberet poſt obitum Matris legatum ſc. 500. à Patre proueniens, nec non ſuccedere in bonis fratris, cuius hæreditas non erat decocta, vt opponebatur, & conuincitur ex Inuentario variis mobilibus iocalibus, & creditis iuxta hominis conditionem non modicis completo, & rurſus in bonis Matris, quæ apparebant conſiſtere in dote ſcut. 1000. aſſequntura eſſet legitimam, & deinde medietatem eius, quod ſupererat, pro his omnibus habuit tres tantum Cymbas onerarias valoris ſcut. 250. & alia ſcut. 25. ita vt iis calculatis, pateat quantum fuerit non ſolum vltra dimidiam, ſed etiam vltra beſſem læſiua, † & propterea nulla iuxta *l. 2. C. de reſcinden. vendit.*, † quæ locum habere in tranſactione tradiderunt *Corn. conſ. 27. ſub num. 5. lib. 4. Surd. conſ. 480. num. 13.* cum alijs in dicta mea deciſione §. *Neque & his.*

Neque de huiuſmodi læſione notabiliter diminuitur ex prævenitiua aſſignatione facta per Matrem filiæ dum alias non niſi poſt eius mortem in dictis bonis fuiſſet ſucceſſura, & interim potuiſſet præmori, quia euentus periſte incertus, † potuit quidem aliquid tribuere, vt haberetur proportionabilis reſpectus ad prævenitiuam aſſignationem ex *Iaſon in l. ſi Pater Puella, num. 8. C. de inoffic. teſtam.* ſed proportio eſt adeo tenuis, vt cum regulariter moriatur prius † ſenex, quam iuuenis, in minima † habita fuerit conſideratione ex traditis per *Rotam coram Duran. dec. 146. num. 21.*

Pactum demum de reſtituendo prius accepta, quam impugnaretur tranſactio, non obſtat Dominicæ; † quia cum ex iuribus in ea non comprehenſis impugnetur pactum huiuſmodi in ea inſertum ad diuerſa non extenditur *Rota coram Merlin. deciſ. 309. num. 14.* & paſſim, & etiam quia cum ex dd. iuribus vndique notis conſequi debeat maiorem ſummam, † retinere interim poteſt minorem, & prout hæc omnia latius in dicta mea deciſione §. *fin.* firmantur, cum qua DD. tranſierunt vnica tantum parte poſt ſecũdam propoſitionẽ informante &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio eſt impreſſa in præcedenti tomo primo iſtius decimæ octauæ partis recentior, vbi eſt in ordine 244.

R. P. D. CALATA IV

Calaguritana Beneficij.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Collatum erat beneficium ab Epiſcopo perſonæ habili, non obſtante appellatione interpoſita à reiectione termini vltra marini; cum autem de vtriuſque concurrentis qualitatibus dubitatum ſit, pro appellãte eſt deciſum, quia fuit repertus idoneus ad curam animarum, erat enim ætate ſenior, & in Clericatu prior, Sacriſtæ officium exercuerat, ac de tempore vacationis reperiebatur in Curia, quæ omnia pro cõcedenda prælatione beneficiorum attendenda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Terminus vltra marieus ſi denegatus ſit, poteſt appellari.*
2 *Beneficium adiudicari debet illi, qui ab examinatoribus habilis fuit repertus, & num. ſeqq.*
3 *Habilis ad curam animarum procul dubio præfertur ſolis habilibus ad ſimplicia Beneficia.*
4 *In Diœceſi Calaguritana ſuper collatione, & adiudicatione Beneficiorum ſeruatur diſpoſitio motus proprij Clementis Octaui.*
5 *Collatio, ſeu inſtitutio Beneficij facta ab Epiſcopo poſt reiectionem termini vltra marini, à*

quæ

qua etiam appellatum ſit, ſubſtineri non poteſt.

6 *Attentata ſunt omnia geſta poſt interpoſitam appellationem, eamque partibus intimatam, & ſuper nu.* 1.

7 *Qualitates maiores habens, in concurſu præfertur illi, qui eiſdem qualitatibus remanet deſtitutus, & num.* 8.

9 *Sacriſta officium ſi quis exercuit in Eccleſia, in qua exiſtit Beneficium, huiuſmodi qualitas eſt multum releuans, & pluribus aliis præponderat, num.* 10.

11 *Ætas maior tàm ratione temporis, quàm clericatus plurimum confert ad obtinendam prælationem in Beneficijs.*

12 *Præſens in Curia in materia collationis Beneficiorum præfertur abſenti.*

DECISIO DCCLX.

VACANTE per obitum Georgij Samaniego ſimplici Beneficio in Eccleſia Sanctorum Michaelis, & Stephani loci de Prexano, Gabriel Garzia filius patrimonialis eiuſdem loci degens in Curia, comparuit ibidem per Procuratorem in termino edictorum, & inſtetit pro ſolito termino vltramarino ad effectum perſonaliter
1 comparendi, † qui cum fuerit ſibi denegatus appellauit, & commiſſionem vigore appellationis perſonaliter notificare fecit Ioſepho Ruiz de Cordexucla eius competitori; cumq; examinatus ab examinatoribus Vrbis repertus fuerit habilis, etiam ad Cu-
2 ram animarum, † Dubium propoſui, cui adiudicandum ſit Beneficium, & Domini dicto Gabrieli informanti adiudicandum eſſe cenſuerunt.

Ipſe enim eſt filius patrimonialis loci Beneficij, & eſt habilis non ſolum ad ſimpli-
3 cia, ſed etiam ad Curam Animarum, † vnde procul dubio eſt præferendus habilibus ad ſimplicia tantum, & venit inſtituendus vt diſponitur in motu proprio Clemenis
4 Octaui, † vigentis in illa Diœceſi, vt pluries reſoluit Rota ſignanter in illa celebri *Calaguritana Obſeruationis motus proprij* 13. *Iunij* 1657. *coram Reuerendiſſimo Domino Meltio, & in Calaguritana Beneficij de Ondenqui* 25. *Maij* 1659. *coram bonæ memoriæ Priolo, & in Calaguritana Beneficij de Arnedillo* 11. *Ianuary* 1666. *coram bonæ memoriæ Emerix Seniore, & in alia Calaguritana Beneficij de Marquina* 12. *Decembris* 1672. *coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio.*

Non obſtat, quod Ioſeph ſit etiam approbatus ad Curam Animarum, & ſucceſ-
5 ſiuè inſtitutus ab eodem Ordinario, † quia cum omnia prædicta geſta fuerint poſt in-
6 terpoſitam à Gabriele appellationem † ab attentatis excuſari non poſſunt, vt in ſpecie dictum fuit *in Calaguritana Dimidij Beneficij de Feronda* 22. *Iunij* 1671. *coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite, & in recentior. deciſ.* 216. *numer.* 12. *part.* 12. *& in dicta Calaguritana Beneficij de Marquina* 12. *Decembris* 1672. *coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio.*

Præterea quamuis eſſent æquales in habi-
7 litate ad curam animarum, † nihilominus Gabriel habet alias maiores qualitates, pro-
8 pter quas † in concurſu venit præferendus Ioſepho prædictis qualitatibus deſtituto, vt ſemper aduertit *Rota, & ſignanter deciſion.* 171. *numer.* 1. *parte* 10. *& deciſ.* 210. *numer.* 9. *par.* 11. *recent. & coram bonæ memoriæ Cardinali Celſo deciſ.* 169. *numer.* 2. *& deciſ.* 215. *numer.* 1. *& coram Dunozzett. iunior. deciſ.* 950. *numer.* 2. *& in dicta Calaguritana Beneficij de Marquina* 12. *Decembris* 1672. *coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio*; Ipſe enim exercuit officium Sacriſtiæ in eadem Eccleſiæ, in qua
9 ſitum eſt beneficium, † quæ ſola qualitas
10 eſt multum releuans, † & multis aliis præponderat, vt ſentit *Rota coram Merlino deciſ.* 6. *numer.* 1. *& 2. & in dicta Calaguritana Beneficij de Marquina coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio, & in alia Calaguritana Beneficij de Logrogno* 28. *Iunij* 1675. *coram Reuerendo Patre Domino meo Emerix*; Inſuper eſt
11 ſenior in ætate, & clericatu, † quæ maior ætas plurimum confert ad obtinendam prælationem, vt dixit *Rota coram Zarate deciſ.* 18. *numer.* 3. *& coram Dunozzetto iunior. deciſ.* 950. *numer.* 3. Ac demum erat præſens in Curia
12 de tempore vacationis, † quam qualitatem eſſe pariter conſiderabilem firmauit *Rota coram Dunozett. iunior. deciſ.* 118. *numer.* 5. *& deciſ.* 23. *numer.* 13. *part.* 10. *recent. & in dicta Calaguritana Beneficij de Marquina* §. *quibus omnibus coram Reuerendo Patre Domino meo Matthæio.*

Et ita Gabriele tantum informante reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Interamnen. Expenſarum.

Lunæ 22. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quod non teneatur hæres de proprio facere expenſas neceſſarias pro tuitione, & recuperatione bonorum hæreditariorum decidi-tur; cùmque ageretur hic de hærede vſufructuario, & proprietario ſimul, vterque ad illas faciendas condemnatus eſt, mediante venditione alicuius corporis, vel alterius effectus hæreditarij, quia hoc modo vnuſquiſque pro ſua portione contribuit, vſufructuarius amittens vſumfructum, proprietarius verò ſuam proprietatem deperdens.

SVMMARIVM.

1 *Expenſas fieri in litibus notum eſt, & experientia docet miſeros litigantes.*

2 *Expenſæ, quæ fiunt pro tuendis, & recuperandis bonis hæreditarijs, fieri debent à proprietario, & vſufru-*

by Google

vſufructuario ſimul, non de proprio, ſed de bonis hæreditarijs, & num. 5.

3 *In Hæreditate tanto minus eſſe dicitur, quanto magis in expenſis neceſſarijs erogatum eſt.*

4 *Hæres non obligatur de proprio tueri, & recuperare bona hæreditaria, & ſupra num. 2. & 7.*

5 *Vſufructuarius, & proprietarius qualiter expenſas hæreditarias in ſolidum, vel pro rata ſubire teneantur, & num ſeqq.*

6 *Proprietarius, & vſufructuarius ambo ad expenſas hæreditarias tenentur, ſi vtriuſque intereſt bona hæreditaria conſeruari, aut recuperari.*

8 *Expenſæ pro defenſione, ſeu recuperatione hæreditatis fieri debent, etiam mediante venditione bonorum hæreditariorum.*

9 *Vſufructuarius, & proprietarius vendentes res, & bona hæreditaria pro expenſis hæreditatis, vnuſquiſque dicitur concurrere pro ſua rata, & quomodo.*

10 *Pretium bonorum hæreditariorum, quæ venduntur pro expenſis neceſſarijs hæreditatis, ſi quid ſupereſt, inueſtiendum eſt.*

11 *Vſufructuarius ad modicas expenſas tenetur.*

12 *Vſusfructus nõ debet reddi inutilis vſufructuario.*

DECISIO DCCLXI.

PRO defenſione bonorum hæreditariorum Franciſci Mariæ, quæ coram Auditore Cameræ Ioanne, & alij de Perottis vigore fideicommiſſi vindicare ſatagebant plures expenſas fecit Abbas Octauianus Spada hæres in proprietate inſtitutus, & cum in proſequutione cauſæ à Perottis in gradu appellationis in Rota introductæ, nouis expenſis opus ſit, Abbas ad factas, & faciendas prætendebat concurrere debere Iudictam hæredem vſufructuariam; Et diſputato ſuper hoc particulari dubio, reſolutum fuit illam teneri iuxtà modum infra exprimendum.

1 Expenſas fieri in litibus notum eſt, † & experientia docet litigantes, & quæ fiunt pro tuendis, aut recuperandis bonis hæreditarijs à proprietario, & vſufructuario ſolui debent,
2 non tamen de proprio, † ſed de bonis hæreditarijs, cum tantò minus cum prælatione cunctis creditoribus, & legatarijs eſſe videatur in hæreditate, † quantum in his neceſſarijs
3 expenſis erogatum eſt, cùm hæres de pro-
4 prio tueri, † & recuperare res hæreditarias non obligetur, iuxtà *textum in l. finali §. In computatione C. de iur. deliber. Salgad. in labirinth. credit. parte 3. capit. 9. num. 18. Rota deciſ. 53. num. 7. & 8. coram Duran.* Minuſque æqualitèr proprietarius, & vſufructuarius illas ſubire
5 tenentur, ſed vnuſquiſque pro † certa rata, quidquid dicendum eſſet, quando lis reſpiceret ſolam proprietatem, aut ſolum vſumfructum, vt diſtinguit *Caſtilla de vſufructu capit. 55. num. 6. verſicul. ſi de vtroque.*

Sed quando, vt in propoſito, intereſt communiter proprietarij, & vſufructuarij, bona tam in proprietate, quàm in vſufructu in hæreditate ad vtriuſque commodum con-
6 ſeruari, aut recuperari, † tunc ambo tenentur, vt tradit *Caſtilla allegato capitul. §5. num. 6. dicto verſicul. ſi de vtroque*; ſed pro huiuſmodi expenſis, quas de proprio, vt dictum eſt,
7 facere non debent, cùm in præſenti agatur de expenſis in notabili quantitate factis &
8 faciendis, † diſtrahi poteſt fundus hæreditarius, aut alia res minus vtilis, & liti, quæ agitur non obnoxia, vt commodè emptor
9 inueniri poſſit, † ex cuius pretio proprietarius contribuit pro rata valoris ſuæ proprietatis, & vſufructuarius pro rata ſui vſufructus ad rationem ætatis, iuxtà *text. in l. hæreditatum ff. ad l. falcid.* nempè ſi bona hæreditaria tam in proprietate, quàm in vſufructu valerent ex. gratia mille, & vſufructus, habito reſpectu ad annos vitæ vſufructuarij, aſcenderet iuxtà computationem dictæ *legis hæreditatum*, ad ſcuta, exempli gratia quatuor centum, tali caſu cùm propter exiſtentiam vſufructuarij, cuius vſusfructus æſtimatur in ſcutis quatuor centum, æquum non ſit his grauari proprietarium. ex dictis mille, demptis ſcutis quatuor centum, ille tenebitur ad ſex ex decem partibus expenſarum, &
10 vſufructuarius dumtaxat ad quatuor, † & ſi aliquid de pretio rei venditæ ſupereſt, debet reinueſtiri, vſufructuandum ab vſufructuario, quouſque durat vſusfructus, & ſic verificabitur doctrina *Barboſ.* & aliorum
11 dicentium vſufructuarium † teneri ad mo-
12 dicam expenſam, ne aliàs vſusfructus † reddatur inutilis, vt ponderat *Borgnin. Cauaican. de vſufr. mulieri relicto num. 162, verſ. medium.*

Et ità modo, quo ſupra deciſum eſt, vtraque Parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Romana Domus.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro credito in tranſactione ad minorem ſummam redacto, exequutiuè procedi potuiſſe deciditur, vigore particularis conuentionis initæ cum hærede debitoris, non obſtante, quod ille bona poſſidere prætendiſſet, tamquam empta a tertio, quia & de huiuſmodi emptione non docuerat, & hoc ſibi ſuffragari non poterat, cùm d. tertius ipſe etiam hæres debitoris fuiſſet, ſicque non debuerat creditor pro conſecutione eiuſdem ſui crediti longiores vias experiri, & ſolutionem minutatam recipere.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum, & executionem facere poteſt creditor vigore pacti cum ſuo debitore conuenti.*

2 *Obligare vnuſquiſque ſe poteſt ſicut vult, & obligationem ſuam adimplere tenetur.*

3 *Pacta ſeruari omnino debent, ſi non ſunt contra*

bonos mores, aut alias à iure improbata.

4 *Executionem iam factam impugnans, suam intentionem clarè, & concludenter probare tenetur.*

5 *pro Executione semper præsumitur donec contrarium plenè non fuerit probatum.*

6 *Executiuè procedere potest creditor vigore conuentionis initæ cum debitore, & num. 1. & 7.*

7 *Viam executiuam habere à iure, vel ex partium conuentione parta sunt.*

8 *Lex, & conuentiones contrahentium æquipollent.*

9 *Bonorum mentio quando dicatur stare ampliatiuè non restrictiuè.*

10 *Dictio, etiam, ampliat & non restringit.*

11 *Exceptio facta de certis bonis, omnia alia bona fuisse comprehensa demonstrat.*

12 *Creditor maioris summæ, si illam per transactionem reduxit ad minorem, non debet pro illius consequutione longiores vias experiri, aut creditum minutatim recipere.*

DECISIO DCCLXII.

CREDITVM scutorum 1654. pro quo Margarita obtinuerat mãdatum contra bona hæreditaria Francisci Scarlatti, necnon alterum scutorum mille ex causa census, illiusque fructuum, fuit mediante transactione stipulata cum procuratore Lucretiæ hæredis Marci Antonij hæredis dicti Francisci reductum ad scuta 1450. pro quorum faciliori consequutione conuentum fuit, quod Margarita illa assequi posset super bonis hæreditarijs dicti quondam Francisci existentibus penès quemcumque, etiam penès ipsam Lucretiam, licèt prouenirent ex donatione illi facta per Marcum Antonium, ac etiam quod liceret exequi mandatum prædictum absque alia citatione, & procedere ad subhastationem, & deliberationem.

Verùm cùm propter nouas difficultates protraheretur ratificatio, interim Margarita curauit sibi pro scutis 660. adiudicari creditum hæredum Marci Antonij, & superuenta postmodum ratificatione, in ea fuit approbata dicta adiudicatio, & alia pacta plura fuerunt apposita, signanter quod pro scutis 750. residualibus liceret Margaritæ agere nedum contra bona hæreditaria Francisci, sed etiam illius hæredum, existentia tam apud ipsam Lucretiam, quã alias quascumque personas; Vndè ad instantiã Margaritæ expedito sequestro, & facta executione super domo, de qua agitur, Signatura Causam Rotæ commisit cum clausula, *sine præiudicio*; propterea dubitaui tam super validitate sequestri, quàm executionis, & vtrumque subsistere fuit resolutum,

Est enim literalis conuentio, quod Margarita creditum suum posset consequi super bonis hæreditariis Francisci, & illius hæredum, etiam apud ipsam Lucretiam manentibus, & propterea benè potuit creditrix ad
1 sequestrum, & executionem deuenire † vigore prædicti pacti executiui, de cuius validitate dubitari nequit, cùm quisque possit
2 se obligare prout vult, † & seruare tenetur pactum, quando non est contra bonos mo-
3 res, † aut aliàs à iure improbatum, *cap. prim. de pactis*, ad rem nostram notat *Rota decis. 106. num. 3. coram Arguelles, & decis. 108. num. prim. coram eodem*, cum alijs per *Cancer. resolut. 31. numer. 2.*

Nec subsistit, quod Margarita procedere non possit via executiua contra hanc domum, quam titulo emptionis Lucretia acquisiuisse prætendit à Marco Antonio, quia præter quod hodie post factam executionẽ,
4 ipsa, quæ venit impugnando illam, † deberet id concludenter probare, cùm pro validitate executionis præsumatur, † donec contrarium concludenter probetur, *Surd. decis. 106. num. 9. Rota decis. 121. num. 4. coram Cardinali Celso*, cessat motiuum ex eo, quod Marcus Antonius fuit hæres Francisci, ideò etiã si domus fuisset illius, adhuc vigore pacti exequendi contra bona, nedum Francisci, sed etiam illius hæredum, existentia penès quemcumque, & signanter penès ipsam
6 Lucretiam, † benè potuit Margarita proindè procedere executiuè, cùm idem sit viam
7 executiuam habere à iure, † quàm ex par-
8 tium conuentione, quia lex, † & conuentiones contrahentium æquipollent, *l. penult. C. de pignorat. action. Asin. de execut. capit. 15. nu. 2. & 3. Rota decis. 106. num. 7. & 8. coram Arguelles.*

Minus releuat in instrumento transactionis facultatem prædictam fuisse Margaritæ tributam exequendi super bonis donatis à Marco Antonio, non super emptis, quia
9 mentio bonorum donatorum nõ † stat restri-
10 ctiuè, sed ampliatiuè † vt denotat dictio *etiam*, *Rota decis. 191. num. 21. & 219. numer. 5. coram Eichio*, & manifestè conuincitur ex ipsomet instrumento ratificationis, vbi exceptis lo-
11 cis montium, & domo ad vsum ludi † pileæ, datur super cæteris alijs bonis tam Francisci, quàm illius hæredum amplissima facultas exequendi, quod expresè demonstrat omnia alia bona, etiam possessa à Lucretia fuisse obnoxia executioni faciendæ per Margaritam, ad *textum in l. cum prætor ff. de iudic.* ne aliàs ipsa, quæ pro scutis 3654. ad effugiendum lites, & parcendum expensis, contenta erat per viam concordiæ de
12 solis scutis 1450. † postmodum in illas quã maximè incideret, si pro illorum consecutione longiores vias experiri debuisset, & creditum diminutum recipere,

Et ità decisum fuit subsistere sequestrum, & executionem, vtraque Parte informante,

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Affictus Poſtarum.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad ſolutionē condemnantur fideiuſſores conductorum Poſtarum, quia de eorum clara obligatione conſtitit, ex publico inſtrumento obligatione camerali vallato, quod facit probationem probatam, bonificatis tamen in ea partitis affrancationum literarū, quæ à creditore ſunt receptæ; hinc traditur Poſtarum curſus originem duxiſſe à Cyro Perſarum Rege, quingētis annis ante Chriſtum natum.

SVMMARIVM.

1 *Curſus Poſtarum antiquitus originem duxit quingentis annis ante Chriſtum natum à Cyro Perſarum Rege.*
2 *Sententia apparet valida ex reuolutione proceſſus.*
3 *Sententia lata pendente termino ad reſpondendum poſitionibus, non dicitur nulla ſi poſitiones extra terminum probatorium ſint productæ.*
4 *Poſitiones extra terminum probatorium à ſtatuto præfixum admitti non debent.*
5 *Poſitiones admiſſa cum clauſula ſi, & in quantum, non cenſentur admiſſa, ſed reiecta, ſi illæ admittendæ non erant.*
9 *Debitor legitimè condemnatur ſi de eius clara obligatione conſtat, & num. ſeqq.*
7 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam, & manifeſtam,*
8 *Francatura, ſeù Franchitia à debitore recepta, in creditum excomputari debet.*
9 *Solutionem ſemel factam denuo, & amplius fieri bona fides non patitur.*

DECISIO DCCLXIII.

IN Ciuitate Bononiæ à Scipione Cataneo generali Conductore, Carolus de Angelis cum Franciſco Bono, & Hieronymo
1 de Lottis ſubconduxit Poſtarum † curſus, quem antiquitùs originem duxiſſe quingētis annis ante Chriſtum natum à Cyro Perſarum Rege, perhibet *Briſſonius*, cuius verba refert *Ludouic. Horning. de legal. poſtar. iur. cap. 4. folio mihi 26.* & ex noſtris tradunt *Alciat. ſuper tribus libris Cod. titul. de curſu public. libr. 12. titul. ſecundo fol. mihi 136. Larrea allegat. fiſcal. 50. num. 4. & ſequentibus*, contra quorum fideiuſſores, nempè Ioannem Piodam, & alios deciſum fuit ſub die 18.* Februarij ſuperioris anni, fuiſſe ritè, & rectè ſententiatum ab Auditore Prolegati Bononienſis pro ſolutione ſubaffictus facienda Ferdinādo à Monte ceſſionario prædicti Scipionis Catanei; Repropoſita hodie Cauſa, Domini in eadem ſententia permanſerunt, iuxtà tamen modum infertus exprimendum.

2 Nam ſententiam †validam eſſe apparet ex reuolutione proceſſus Bononiæ compilati, abſque eo, quod validitatem obumbret prætextus nullitatis, deſumptus ex quo
3 Iudex ſententiam ſubſcripſerit pendente termino ad reſpondendum † poſitionibus, quia cùm illæ productæ fuiſſent lapſo termino probatorio à Conſtitutione Curiæ
4 Eminentiſſimi Legati ſtatuto, † non debebant admitti, & proindè dum Iudex illas admiſit ſi, & in quantum, vtique non di-
5 citur admiſiſſe, † ſed reiecciſſe, vt aduertunt *Barboſ. de clauſul. clauſul. 149. nu. 3. Rota deciſ. 27. num. 8. par. 9. recent.* & alij cumulat in præterita *deciſione §. voluntatis coram me*.

Iuſtè autem fuiſſe condemnatos fideiuſ-
6 ſores † liquet, quia conſtat de credito, dum ſe obligarunt ſoluere pro dictis Subconductoribus in ipſo Inſtrumento Camerali obli-
7 gatione vallato, † quod facit probationem probatam, & rem manifeſtam, *Rota coram Arguelles deciſ. 6. num. 4 & deciſ. 57. num. 1. coram Ninot. & deciſ. 149. num. 1. poſt Zacchiam de obligat. Camer.*

Vnum tamen in hodierna diſputatione fuit animaduerſum, ex iuribus, ſeu vacchettis pro fideiuſſoribus productis reſultare, quod Ferdinandus receperit nōnullas francaturas rerum, & epiſtolarum Venetias, &
8 Ferrariam aſportatarum; † Vndè ad fauorem debitorū Rota cenſuit in Calculo præmittendo executioni ſententiarum, etiam eſſe bonificandas partitas earūdem vacchettarum, expreſsè cantantes pro ſupradictis
9 affrancaturis, † cùm æquitas non patiatur, quod ſemel exactum iterum exigatur, iuxtà textum in *l. bona fides ff. de regulis iuris.*

Atque ità in hunc modum Domini ſteterunt in deciſis, vtraque Parte informante.

Supra in hac eadem parte, & tomo ſecundo adeſt altera, & prima præſentis cauſæ deciſio coram eodem Reuerendiſs. D. Albergato Decano, quæ eſt ibi in ordine 454.

R. P. D. EMERIX.

Romana Manutentionis.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Opus ſub certis conuentionibus, ac præſcripta forma adimplendum, in ſe aſſumpſerat Artifex, quibus tamen neglectis, illud in melius commutaſſe prætendebat, prout etiā Peritus affirmabat, ſed ad pacta ſeruanda, & opus iuxtà formam præſcriptam adimplendum, mediante grauatoria, compellitur, quia licèt tolleretur exceſſus, qui fit in melius, pacta tamen, & conuentiones ſeruari omninò debent.

SVMMARIVM.

1 *Ioannes Franciſcus de Rubeis excellens ſculpter, & Architectus nuncupatur.*
2 *Artifex opus iuxta formam conuentam in omnibus perficere debet.*
3 *Grauatoria relaxatur contra Artificem vt defectus ſui operis corrigat, & illud iuxta pacta, & conuentionem adimpleat, & num.10.*
4 *Iuramentum, & promiſſio iurata iuxta formam conuentam adimpleri debent.*
5 *Eques IO: LAVRENTIVS BERNINVS hic excellens nuncupatus ita præfuit Pictura, Sculptura, Architectura, & Mathematica, vt ab Academia Regis Francorum in Vrbe ſingularis in ſingulis, et in omnibus vnus sūmo iure dictus ſit.*
6 *Periti relatio excedentis limites ſui officij non attenditur, & num.6.*
7 *ad Iudicem, non ad peritum ſpectat declarare an opus vltra conuentionem, in melius adimpleri, poſſit, & forma promiſſa mutari.*
8 *Artifex poſſit ne opus in meliorem formam redigere, & pacta, ſeù conuentionem non adimplere.*
9 *Exceſſus tolerabilis eſt per quem actus in melius, ac vtilius expletur.*
10 *Forma conuentionis, & pacta inter contrahentes ſunt omninò ſeruanda, amplia, vt num.8.*

DECISIO DCCLXIV.

MARCHIO Robertus cupiens memoriam Franciſci Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Cennini patrui de ſe benè meriti, mediante inſigni depoſito, ſeù monumento, quantum humana fragilitas patitur, in longum æuum conſeruari, conuentionem iniit cum Ioanne Franciſco de
1 Rubeis Architecto, † & excellenti Sculptore, qui pro mercede ſcutorum mille ſe obligauit monumentum conſtruere iuxtà typum, ſeù plantam ab ipſo præcedentèr delineatã, ac in inſtrumento conuentionis inſertam, & præſertim in eo apponenda ſunt verba conuentionis: Vna pietra di marmo nera per metterui l'inſcrittione, vna morte di bronzo, & vn'arma del Sig. Cardinale pia memoria di marmo vnita, con i ſuoi ſuolazzi di panno attorno: quia autem idem Sculptor formali, & præciſæ huic obligationi contrauenit, & monumentum iam erectum inuẽtum eſt in multis partibus à typo, & conuentis capitulis difforme., Ideó A. C. relaxauit contra illum mandatum de grauando, & ad factum, donec promiſſa adimpleat; Vndè commiſſa mihi cauſa appellationis, dedi dubium, An idem mandatum ſit relaxandum, affirmatiuè per Dominos reſolutum.

Inter cęteras enim diſcordantias adnotatas in iudiciali acceſſu per eundem A.C. facto, apparet, quod lapis inſcriptioni deſtinatus non conſtat vnica petra, ſed pluribus, & minutis fragmentis inter ſe compactis, quodque loco pannorum volantiũ ex marmore conficiendorum circa ſtemmata gentilitia Cardinalis, ſubſtituti fuerunt duo pueri, ſeù duo Angeli plaſtici, & quod mortis ſimulacrum non æneam, ſed ligneam geſtat falcem, quæ omnia à capitulis ſupra relatis diſcordant non ſolùm in forma, ſed etiam
2 in materia; † Ideoque cùm ſit in poteſtate artificis hos defectus corrigere, & promiſſa
3 adimplere, † ad id cogendus eſt vſitato remedio grauatoriæ; de quo *gloſ. in l. ſtipulatio 21. §. opus autem, verbo ſine, ff. de operis noui nunciat. Bald. in l. ſi is 22. ſub num. 1. verſic. aut intelligas C. locat. Parlador. rer. quotidian. lib. 2. capit. vltim. par. 5. §. 2. num. 6. verſic. aut verò, Rota deciſ. 284. nu. 32. & ſeqq par. 9. recent.* tantò ma-
4 gis ſtante promiſſione † iurata per ſingularẽ *gloſ. in l. ſi pecuniam verbo neceſſe habeas, ff. de condit. cauſa data, Gabriel de iure iurand. concluſion. 8. num. primo, & 2. Adden. ad ſanctæ memoriæ Gregor. XV. deciſ. 241. num. 7. poſt principium, Rota coram Seraph. deciſ. 805. num. 3. & 4. & d. deciſ. 284. num. 34. par 9. recent.*

Nec pro adimplementi probatione ſuffragatur relatio † Equitis Ioannis Laurentij
5 Bernini Periti electi, aſſerentis Sculptorem opus confeciſſe iuxtà regulas architecturæ, & pinguis, ac vtiliùs obligationi ſatisfeciſſe, etiam in mutatione formæ, † quia in
6 vtroque exceſſit limites ſui officij, in prima parte ſcilicet, dum eius deputatio facta fuerat ſolùm ad cognoſcendum, an Artifex obſeruauerit particulares conuentiones partium, non autem generales regulas artis, & in ſecunda, quia ad Iudicem, non ad Peritum pertinebat declarare, an Artifex potue-
7 rit conuentam formam mutare, † & per pinguiùs adimplementum præciſæ obligationi ſatisfacere, ideoque eius relatio non eſt attendenda, *Cephal. conſ. 104. num. 26. Rota coram Coccino deciſ. 422. num. 7. & 8. coram Eminentiſs. Otthobono deciſ. 205. nu. 12. & coram Dunozett. iun. deciſ. 820. num. 9.*

Licèt autem excellentis huius Periti iudicium aliquibus ex Dominis ſatisfecerit circa ea, quæ reſpiciunt formam, & propterea Sculptori imputandum non eſſe cenſerent, ſi loco pannorum volantium appo-
8 ſuit duos pueros, † ex quibus monumentũ concinniùs ornatur iuxtà eiuſdem relationem ex ratione, quod tolerabilis ſit exceſ-
9 ſus, † per quem actus meliùs, & vtiliùs expletur, ad *textum in l. diligenter in fine ff. mandati, Vſill. ad Afflictum deciſ. 232. num. 5.*

Exiſtimarunt tamen cõmunitèr excuſari nõ poſſe defectus materiæ, cũ in hac Artifex negligendo cõuentiones in inſtrumento initas, non vtiliùs, ſed viliùs opus expleuit in lapide ex pluribus fragmentis compacto, in pueris plaſticis, & falce ex ligno confecta, quæ omnia cùm breui conſumentur, fruſtrata remanet intentio Marchionis conſer-
10 uandi in longum æuum memoriam † Cardinalis, ideoq; intrat contraria regula, quod forma conuentionis, & pacta inter contrahentes ſtipulata ſunt ſeruanda, ad textum in *l. 1. & in l. iuris gentium §. prætor ait ff. de pactis Cephal. conſil. 438. num. 1. & ſeqq. Surd. deciſ. 260. num. 12. & 13. Rota coram Coccin. deciſ. 2075. n. 3.*

& co-

& coram Bichio decis. 179. nu. 15. & alias passim.

Ex quibus conciusum fuit relaxandum esse mandatum de grauando contra Ioannẽ
11 Franciscum ad effectum, vt monumentum compleat, apponendo lapidem integrum pro inscriptione, & pueros substentantes stemmata ex marmore, vel si malit panuos volantes similitèr ex marmore, & falcem mortis ex ære, vtraq; Parte informante &c.

Sub hac eadem die adest altera præsentis causæ decisio super denegatione solutionis residui mercedis, quæ quia est nimis breuis, & relatiua ad præcedentem, ideo fuit omissa.

R. P. D. CALATAIV.

Calaguritana Capellaniæ.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Expensarum refectionem ob recursus habitos ad Iudices laicos continet hæc decisio, in qua non solùm expensas consuetas reficiendas esse mandatur, verùm etiam illas, quæ pro auocatione causæ de vno Iudice ad aliũ factæ sunt, in quarum liquidatione, cùm illa à iudicantis arbitrio dependeat, admissi sunt testes, notula iurata, ac ipsa etiam verisimilitudo, quia leuiores probationes ad hunc effectum sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab excommunicatione non conceditur, nisi refectis expensis.*
2 *Expensa vbi reficienda sunt, præfigitur terminus parti ad illas liquidandas.*
3 *Expensarum in liquidatione leuiores probationes sufficiunt, quæ plurimum ex arbitrio iudicantis dependent.*
4 *Iudex in materia expensarum perspectis facti circumstantijs, modo ad maiorem, modo ad minorem quantitatem illas taxare solet.*
5 *Expensa facta pro auocatione causæ de vno iudice ad alium reficienda sunt.*
6 *Expensa taxantur in summa, quæ verisimilis sit, & satis appareat iustificata.*
7 *Expensa probantur tum ex testibus, tum ex notula iurata illius, qui eas fecit.*
8 *Expensa in iudicio absolutionis à censuris quæ refici debeant.*
9 *In Expensarum creditum compensari debet summa à Notario habita ex pecunijs alterius partis, & deinde ab eodem Notario alteri parti soluta.*
10 *Expensa omnes reficiendæ sunt in materia recursus habiti ad iudices Laicos.*

DECISIO DCCLXV.

CVM in decisione edita coram me sub die prima Februarij 1674. fuerit dictũ, Roccho de Rueda non esse dandam absolutionem, nisi refectis expensis passis à Ioanne, & Petro de Salazar occasione plurium recursuum à dicto Rueda habitorum ad Iudices laicos, propterea in eius executionem dictus Rueda impetrauit commissionem
2 cum solita † præfixione termini quatuor mensium prædictis de Salazar ad illas liquidandas, & facta in partibus liquidatione, eaque in actis producta, proposui dubium, Ad quam summam eædem expensæ essent taxandæ, & Domini ad summam inferiùs exprimendam illas taxandas esse censuerunt.

Cùm enim in hac materia leuiores pro-
3 bationes admittantur, † plurimumque Iudicis arbitrio deferatur, vt testatur *Rota coram Peutinger. decis. 7. num. 1. & 3.* qui perspe-
4 ctis hinc indè circumstantijs, † modò ad maiorem, modò ad minorem summam, solet illas taxare; Ideò in proposita facti specie dixerunt, expensas factas pro auocatione Causæ à Gubernatore Oppidi de Bri-
5 nas, † illiusque remissione ad Prouisorem, seù Vicarium generalem Calaguritanum ascendentes ad regalia 1508. esse reducendas adregalia 1108. cùm in hac summa visæ sint
6 verisimiles, †& satis iustificatæ, tùm ex notula iurata, tùm ex tribus testibus, *Bichius decis. 389. num. 10. Rot. in Asloricen. Parochialis de Rubiana 4. Iulij 1657. §. respectu coram Eminentissimo Domino Cardinali Cerro.*

Quo verò ad alias factas occasione recursuum habitorum à Rueda ad Curiam Vallisoletanam, ex quo apparent ex publicis
7 instrumentis, vt in Summario *num. 3.* † quæ satis probabant in hac materia *Dunozett. iunior decis. 074. num primo*, firmandas esse censuerunt in 916. regalibus argenti, dempta partita ducatorum quinquaginta argenti pro asportatione actorum originalium ex Cancellaria Vallisoletana ad Romanam Curiam, quæ visa non fuit iustificata.

Cæterùm quoad expensas factas in Curia consistentes in honorarijs Procuratoris, Aduocati, & copijs scripturarum, tam in di-
8 sputatione dubij, An sit danda † absolutio, quàm in positione præsentis Causæ, necnon pro habendis decisionibus super vtroque dubio emanatis, esse taxandas in scutis quadraginta quinq; & bononenis 30. iuxtà partitas in Summario positionis Causæ *num. 5.*
9 & in folio ad partes, † ex quibus demenda sunt scuta quatuordecim soluta à Notario Causæ ex pecunijs penès eum existentibus spectantibus ad Rocchum de Rueda, & sic summa liquida dictarum expensarum remanet in scutis triginta vno, & bononenis tri-
10 ginta, † quam dictus Rueda reficere tenetur, ad limites decisionis Rotalis *in Asloricen. Parochialis 4. Iulij 1657. §. pro præsenti coram Eminentissimo Domino Cardinali Cerro.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Colonien. Canonicatus.

Veneris 29. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Onus lectura, ac Sacerdotij simul erat beneficio iniunctum, illud tamen neque actu Lectori, nec minus Sacerdoti confertur, quia lectura non per viam conditionis, sed modi requirebatur in eo, & sic poterat adimpleri post beneficium obtentum; Sacerdotium verò solùm necessarium ad effectum assequendi fructus, non impediebat, quominus illud etiam non Sacerdoti conferri posset, maximè quia vtrumque ab obseruantia interpretatiua erat apprimè declaratum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium adiudicari debet præsentato à maiori parte patronorum, posthabita præsentatione minoris partis.*

2 *Legendi onus beneficio iniunctum per viam modi, non autem conditionis, adimpleri potest post quæsitum emolumentum, & sic post adeptum beneficium.*

3 *Obseruantia optima interpres cuiuscumque dispositionis, etiam qualitatem beneficij declarat, & num. 7.*

4 *Canonicatus Ecclesiæ collegiatæ requirit ætatem annorum quatuordecim à iure communi requisitam.*

5 *Concilium Tridentinum nihil innouauit respectu ætatis pro Canonicatibus requisita in Ecclesijs collegiatis.*

6 *Sacerdotalis qualitas requisita solum ad effectum consequendi fructus, non est absolutè necessaria in præsentato.*

7 *Sacerdotale esse beneficium, vel non, aut alias qualitates requirere ab obseruantia declaratur, supra num. 7.*

8 *Manutentio possidenti conceditur, pro qua obtinenda sufficit anterioritas à sola temporis præuentione dependens.*

9 *Possessio anterior etiam per horam, & simplex mentum pro obtinenda manutentione præfertur.*

DECISIO DCCLXVI.

CVM per obitum Nicasij vacasset Canonicatus in Ecclesia S. Gereonis, à Regioribus, & Prouisoribus Vniuersitatis Coloniæ, ad quos vigore Indulti Bonifacij Noni spectat præsentatio, seù nominatio, fuit ab eorũ maiori parte nominatus Henricus Vvillelmus Abhouel Artium, & Philosophiæ Doctor, qui etiam institutionem obtinuit ab Abbate S. Martini Executore deputato in eodem Indulto; sed insurrexit Franciscus Gaspar Sierstorff, & quamuis nominatus à minori parte, nihilominùs se intrusit in possessionem, & in ea obtinuit manuteneri, sub prætextu, quod Henricus non esset actu Lector, nec in ætate ad Sacerdotium requisita, sed interposita ab eo appellatione ad Rotam, & nemine pro parte appellati comparente per contradictas, subscripsi, & proposui dubium super bono iure, etiam ad effectum manutentionis, & pro Henrico fuit resolutum.

Etenim pro parte Henrici bonum ius visum est resultare ex eo, quod docet de omnibus, quæ ad obtinendum Canonicatum requirit Indultum Bonifacianum, nempè de Clericatu, Doctoratu, & de præsentatione à maiori parte eorum, qui ius præsentandi, seù nominandi habent, † quibus omnibus concurrentibus, eidem Canonicatus debet adiudicari, excluso Francisco Gaspare prædictis destituto, *cap. quoniam de iurepatr. Rota coram Bich, decis. 444. n. 1. & 11, & decis. 202. num. 1, & 11, coram Peutinger.*

Nec obstat, quod de tempore nominationis Henricus actu Cathedram non obtineret in publico Gymnasio, quia præter quod id accidit propter non existentiam vacationis Lecturæ, cùm omnes sedes tunc essent plenæ, Indultum Bonifacianum non imponit onus legendi per viam conditionis, sed 2 per viam modi, † qui potest adimpleri post quæsitum emolumentum, & sic post adeptum Beneficium, vt tradit *Bartol. in l. quibus §. Termilius num. 1. ff. de condit. & demonstr. Rota in Perusina resolutionis contractus 27. Februarij 1671. §. pro fœtis coram R. P. D. meo Calatasiu. & in Neapolitana hæreditatis 9. Maij 1672. §. quo verò coram me*, iuncta potissimum obseruantia conferendi Doctoribus, etiamsi Cathe- 3 dra vacans non adsit, † obseruantia enim est optima interpres cuiuscumque dispositionis, vt in proposito dixit *Rota decis. 801. n. 12. coram Merlin. & decis. 363. num. 19. coram bo. me. Cardinali Celso, & in rec. decis. 133. num. 5. & 6. par. 12.* in specie resolutum fuit de hoc eodem Canonicatu *prima Februarij 1673. coram Reuerendissimo Matthæo.*

Minus releuat, quod Henricus non esset Sacerdos, vel saltèm in ætate sufficienti ad Sacerdotium, quia cùm versemur in Canoni- 4 catu Ecclesiæ Collegiatæ † satis est ætas quatuordecim annorum requisita à iure communi in *cap. super ordinem, vbi glos. in verb. pueri de præben.* cum Sacrum Concilium 5 Tridentinum † circa hoc nihil innouauerit, vt relata declaratione Eminentissimorum Interpretum illius Sacræ Synodus dixit *Barbos. de potest. Episc. allegat. 60. num. 71. & de Canon. cap. 13. num. 14. Narbon. de ætat. hum. ann. 14. quæst. 55. sub num. 2. Rota coram Arguell. decis. 34. num. 34. & 35. & in Aretina Canonicatus 31. Ianuarij currentis anni coram R. P. Dunco Calatasiu.*

Quinimò cùm Ordo Sacerdotalis in hac Ecclesia requiratur dumtaxat causatiuè, ad effectum lucrandi fructus, quibus Canonici Sacerdotio non insigniti non gaudent, non autem, vt sine ea incurratur priuatio 6 Canonicatus, † ob id talis qualitas absolutè non requiritur in præsentato, *Lotter. de re benef.*

ref. lib. 2. quæſt. 47. num. 48. Tondut. reſol. benef. tom. 1. par. 2. cap. 3. §. 12. num. 16. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. num. 106. Rot. deciſ. 421. ſub num. 1. par. 1. rec. Itaque ſi facilius cum huiuſmodi Canonicatus primæ gratiæ in dicta Eccleſia conferri ſoleant ſimplicibus Clericis in ætate quatuordecim annorum conſtitutis, cum conditione, quod fructus percipere non valeant, niſi poſtquam ad Sacerdotium aſſumpti fuerint, † quæ obſeruantia optimè oſtendit qualitatem Beneficij, nempè non eſſe Sacerdotale, vt in terminis dixit *Rota in Cremonen. iuriſpatronatus 27. Iunij 1675. & 11. Decembris eiuſdem anni coram R. P. D. meo Emerix.*

Quo vero ad alteram partem dubii reſpicientem manutentionem, dum ex prædictis conſtat de bono iure Henrici, & de eius actuali poſſeſſione, in qua capienda præuenit Franciſcum Gaſparem, vtique illi debetur manutentio, † pro qua obtinenda ſuffi- 8
cit anterioritas, quæ pendet à ſola præuentione temporis, *Poſſ. obſerv. 71. num. 2.* etiam horæ, † & momenti, *Poſſ. d. obſerv. 71. num. 9. Barboſ. de Canon. & Dignit. cap. 18. num. 12. verſ. amplia, Rota deciſ. 19. num. 1. & ſeqq. par. 1. diuerſ. & deciſ. 135. num. 1. par. 1. recent.* 9

Et ita deciſum fuit per contradictas &c.

R. P. D. TAIA.

Taurinen. Matrimonij.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Matrimonium contrahere cum Virgine defloratà condemnatur ſtuprator, quia ità ille promiſerat, & ſub hac ſpe mulierem ſeduxerat; cùm autem virginitatis probatio in hoc caſu requiri videretur, ſuper illa ſatis viſa eſt ſufficiens iurata aſſertio ipſius mulieris, tam in odium delinquentis, quàm etiam quia habet pro ſe præſumptionem naturæ, eò magis cùm probata fuiſſet adhuc bona fama eiuſdem mulieris, eiuſque parentum.

SVMMARIVM.

1 *Stuprans mulierem tenetur cum illa contrahere matrimonium, maximè ſi fateatur ſtuprum, & num. 2. 7. & ſeq.*

2 *Virginem ſi quis ſeduxerit, & dormierit cum ea, dotabit eam, & habebit in vxorem.*

3 *Virginitas mulieris defloratæ etiam ſi non probetur, præſumitur, aſſerente muliere cum iuramento, ſe tempore ſtupri fuiſſe virginem.*

4 *Virginitatem ideo ſufficit allegari à muliere defloratà, quia eſt in odium delinquentis, & habet pro ſe præſumptionem naturæ.*

5 *Virginitatem mulieris defloratæ allegare non ſufficit, niſi etiam illius bona fama probetur, eiuſque parentum.*

6 *Mulier vilis conditionis, & in caupona exiſtens, ſi aſſerit ſe defloratam, quatenus, & quomodo ſuam virginitatem probare teneatur.*

7 *Stuprator non eſt præciſè, & abſolutè cogendus ad ſupratam in vxorem ducendam, & vid. ſupra num. 1. & ſeqq.*

8 *Stuprator ſi promiſit ſupratam ducere in vxorem matrimonium cum illa contrahere tenetur.*

9 *Pactum contrahendi matrimonium cum virgine defloratà, adimpleri, & executioni demandari debet.*

10 *Deflorans virginem etiam ſi fictè promiſerit illam ducere in vxorem, matrimonium tamen cum ea contrahere tenetur.*

DECISIO DCCLXVII.

DVOBVS teſtibus conteſtibus audientibus promiſſionem Michaelis deſponſandi Mariam, & videntibus ſtuprum, inſtitit ipſa coram Ordinario Taurinen. pro deſponſatione, qui condemnauit Michaelem ad ducendam vxorem Mariam, vel eam dotandam, qua appellante ad Nuntium Apoſtolicum, hic reformauit ſententiam, condemnando Michaelem ad præciſè nubendum, & cum prædicta Maria matrimonium contrahendum; Appellante autem Michaele, & inſtante Maria pro matrimonio, propoſitum eſt dubium in Rota, An Michael ſtuprator ſit cogendus ad contrahendum matrimonium cum ſtuprata, † & Domini cogendum reſponderunt, maximè fatente Michaele copulam carnalem ad ſeptem menſes, etiamſi negante promiſſionem deſponſationis, & ſtupratæ virginitatem. 1

Quia ſi ſeduxerit quis virginem nondum deſponſatam, dormieritque cum ea, † dotabit eam, & habebit vxorem, in textu non ſolùm Pontificio *cap. 1. de adult. & ſtupr.* ſed & Diuino *Exodi, & Deuteron. vtrobique cap. 22.* & adhuc addebatur, vt plenè diſcuſſus articulus *deciſ. 163. vſque ad num. 26. par. 9.* licèt in facto reuocata *in deciſ. 19. par. 10.* 2

Negata virginitas à Michaele, etiamſi non probata à Maria, fuit præſumpta à Dominis, † quod ſtuprata afferente ſe fuiſſe virginem tempore ſtupri creditur cum iuramento, & iurata aſſeruit Maria: Quando Michele hà principiato ad hauer copula meco, ero ancor figliuola vergine; Tùm in odium delinquentis, † tùm etia quia talis aſſertio habet præſumptionem naturæ pro ſe, *Barboſ. ad dictum cap. primum nu. 5. cum alleg.* maximè ſuperadditis abundè teſtimonijs teſtium probantium bonam famam parentum, & Mariæ ipſius, † etiam requiſitam, apud *Cenedin. ad deciſ. 74. poſt Farin. conſ. lib. 1. verſ. verum hac regula*, & adhuc magis ſi mulier ſit vilis conditionis, † vtpotè exiſtens in caupona hoſpitij vſquead regulæ limitationē, ad *Sanayn. apud Matheſil. ſing. 99. num. 10.* & deindè *Farin. de delict. carnis queſt. 147. ſub num. 70.* & magis *conſ. 90. num. 3. lib. 1. ad l. qui adulterium 29. verſ. ſi verò potentius miniſterium præbuerit C. ad l. Iul. de adulterijs.* 3 4 5 6

Cùm autem in huiuſmodi etiam alia

Tau-

Tauriñen. Matrimonij Causa, aliàs Domi-
7 ni conformitèr censuerint † stupratorem præcisè, & absolutè non esse cogendum ad stupratam ducendam, iuxtà *cap. 2. de adult. & stupro, coram Pan. Lugdun. edit. decis. 74. ex num. 6. in decimum cum alleg.* (& est *d. decis. 74. post Farin. cons. lib. 1.*) & cum pluribus *Farin. d. quæst. 147. num. 98.* non sola discordia DD. sed antinomia.

Præsto est promissio desponsationis, vt
8 supra, † & super omnia promissione con-
9 stante, ac stupro † Iudex debet studiose agere, vt promissa adimpleantur ad summam, *& cap. 3. de pact.* & casus etiam fictè promit-
10 tentis, † & sub ea spe deflorantis, apud *P. Sanch. de matr. disp. 10. ex num. 2. lib. 1. & ibi alleg. Thesaur. decis. 3. num. 3. ad fin. vers. verum in foro conscientiæ, & citra conditionem, Rota in d. decis. 74. in fine, & d. decis. 163. maximè ex nu. 20. cum alleg.*

Et ita, altera tantùm Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Nouarien. Iurispatronatus.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Beneficium de iurepatronatus collatum erat ab Ordinario, non obstante oppositione Communitatis illius patronæ, quod proindè præsentato ab eadem Communitate deberi deciditur, quia de eius pertinentia constare visum est, neque obstabat præsumptio vsurpationis in illa, quia constito de veritate reseruationis, provt etiam quod illud erat cum persona priuata commune, eadem præsumptio locum habere non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus, quod duobus patronis spectat, potest totum in vnum, vel alterum ex illis transferri, accedente consensu ordinarij.*

2 *Institutio beneficij de iurepatronatus debetur præsentato ab illius patrono.*

3 *Collatio beneficij iurispatronatus facta ab ordinario spretis patronis, est nulla.*

4 *Communitates habentur pro personis potentibus in materia vsurpationis iurispatronatus.*

5 *Vsurpationis iurispatronatus præsumptio in personis potentibus ad mentem Concilij cedit veritati constito de initio reservationis illius.*

6 *Iuspatronatus nec etiam ex dispositione Concilij præsumitur à personis potentibus vsurpatum, si illud possideatur, & retineatur simul cum personis privatis.*

7 *Beneficium iurispatronatus si sit collatum à Papa ex causa permutationis, vel similis, hoc non repugnat statui patronali.*

8 *Papa per simplicem collationem beneficij de iure-*

patronatus, non censetur illi derogare voluisse, nisi aliunde de eius voluntate doceatur.

DECISIO DCCLXVIII.

NON obstante oppositione Communitatis loci Lizzoni Nouarien. Diœcesis, de cuius iurepatronatus existit Curata Ecclesia illius loci, Ordinarius in dicto concursu, illam contulit, tamquam de libero, Carolo Antonio, à quibus iterata appellatione, Communitas causam committi obtinuit bonæ memoriæ Priolo, coram quo intra legitima tempora cùm Ioannem Fràciscum de Nigris præsentasset, illum instituendum esse hodie Domini dixerunt.

Cùm enim absolutum sit iuspatronatus huius Ecclesiæ spectare ad Communitatem illius loci, vt constat ex instrumento dismẽbrationis huius curę ab Ecclesia matrice loci Crumeni vsque ab anno 1455. cum reseruatione iurispatronatus Parocho d. Ecclesiæ matricis, & eidem Cõmunitati Lizzoni, † in quam postea consentiente Ordi-
1 nario integrum iuspatronatus pro rata spectante ad prædictum Parochum ritè transijt, ex deductis per *Calderin. consil. vltim. de iurepatronat. Rotch. d. tractat. vers. pro eo quod Diœcesani in fin. Lambertin. illo eodem tract. lib. 1. parte 1. quæst. 4. art. 10. per totum, & par. 2. quæst. 12. art. 2. num. 10.* & vice stipendij annui Curato nouę Ecclesiæ anno 1591. Communitas totam dotem assignauit in stabilibus, cuius donationis occasione obtinuit ab Ordinario cõfirmationem iurispatronatus pro rata sibi à Parocho prædictæ matricis communicata, in quorum omnium executionem, & comprobationem Communitas vsque ab anno 1513. reperitur in quasi possessione præsentandi, consequens perindè est, vt constito
2 de pertinentia iurispatronatus † institutio debita sit Ioanni Francisco à Communitate patrona præsentato, posthabita collatione
3 Ordinarii, † quæ vtpotè facta spretis patronis nulla est, ad textum *in can. decernimus* 16. *qu. 68. Felin. in capit. cum Bertoldus num. 96. de fament. & ve indic. Vivian. de iurepatronat. lib. 10. cap. 3. num. 8. Rota post eundem decis. 17. num. 6.*

Neque hoc casu intrat vsurpationis præ-
4 sumptio, non secus ac Communitas † habeatur pro persona potenti, iuxta disposita per Concilium Trident. *session. 25. de reformat. cap. 9.* quia ex mente ipsius Cõcilij vsur-
5 pationis præsumptio cedit veritati † constito de initio ipsius reseruationis iurispatronatus ex instrumento dismembrationis prędictæ, cuiusque confirmationis auctoritate Ordinarij, quæ nec in præsenti casu posset adduci, stante concursu Parochi Eumenię, quia præsumptio vsurpationis à Concilio
6 Tridentino considerata, † non procedit quãdo persona, vel familia priuata habet iuspatronatus simul cum familia potenti, vel cum Vniuersitate ex ratione, de qua in proposito tradit *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 99. n. 15. & 16. Addenda ad Burat. decis. 142.*

sub

sub num.14. Vinian.de inrepatronat. lib.5. cap.5. num.79. Rota coram Canal.decis.89. per tot.& in recent.par.2.decis.155. num.7. par.9. decis.321. num.18.

Neque vrget in contrarium, quod ab anno 1612.vsque ad præsens non constet de aliqua præsentatione Communitatis, sed potiùs de prouisionibus apostolicis,tamquã de libero, quoniam ab eo tempore citra adsunt solùm duę prouisiones apostolicę,quarum altera est tamquam de deuoluto ob vacationem per annum elapsum sine prouisione, atque altera ex causa permutationis, quæ proindè cùm habeant suam causam
7 requisitæ † auctoritates Pontificiæ,non prę-iudicant, neque repugnant statui patronali, cui non censetur Pontificem derogare vo-
8 luisse,† nisi aliunde doceatur de eius voluntate, iuxtà deducta per *Rotam apud Vinian.de inrepatronat.decis.26.num.8. & decis.29. num.4. decis.30. num.9. & in recent. par. 9. decis. 245. num.37.*

Et ita altera parte audita,& altera monita.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Pretij Palatij.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Pro liquidando iusto pretio rei venditæ oris aperitio conceditur, quia cum non petatur rescissio contractus, illa denegari non poterat ei, qui in venditione non interuenerat, non obstante consequutione partis eiusdem pretij cum obligatione de euictione, quia licèt resultaret exindè venditionem fuisse approbatam, nõ autem inferri poterat,illam pro iusto pretio fuisse sequutam.

SVMMARIVM.

1 *Aperitio oris sicuti difficilius cõceditur pro rescindendo contractu, ita facilius impartitur ad effectum liquidandi iustum pretium.*

2 *Arbitrium regulari debet ab equitate, quæ iuris rigorem remittit.*

3 *Arbitrium super oris aperitione non denegatur illi,qui in contractu non interuenit,vel in eo citatus non fuit.*

4 *pro Aperitione oris quatenus sit opus docere de lasione, vel sufficiat exhibere fumum, quod mens Papæ non fuerit impleta, & num.5.*

5 *Fumus ad effectum obtinendi aperitionem oris ex quibus resultet, & dicatur esse sufficiens num. anteced.& seqq.*

6 *Domus in Vrbe etiam parua calculantur ad rationem scutorum quinque pro centenario.*

7 *Palatia insignia alma vrbis ita æstimari debent habita ratione pensionum, vt reddant minus quinque pro centenario.*

8 *Papa in Signatura Gratiæ partibus informantibus non potest dici non fuisse fassam mentionem omnium Breuium, dum omnia iura fuerunt hinc inde deducta.*

9 *Subreptionem ad euitandam etiam generica mentio, aut notitia sufficit.*

10 *Aperitio oris solum obstaculum remouet, & ideo nemini præiudicium infert, sed benè iustitiam sapit.*

11 *Papa aliquod non fuisse narratum non sufficit, si eo expresso, adhuc à concessione se non retraxisset.*

12 *Approbata dicitur venditio mediante receptione pretij,& ideo amplius impugnari non potest.amplia, & limita vt num.sequentibus.*

13 *Iuramentum semper obstat agenti, vt sine absolutione à periurio non excusetur, limita vt nu. seqq.*

14 *Recipiens pretium, vel partem rei sine suo consensu venditæ, licet approbet venditionem, non tamen dicitur agnoscere iustum pretium.*

15 *Euictionem promittens pro summa recepta, non approbat rem fuisse venditam iusto pretio.*

16 *Confessio vt præiudicet confitenti debet esse valde præcisa, & vndique certa.*

DECISIO DCCLXIX.

ACTIONES subsidiarias ad pretium Palatij olim bo.me.Cardinalis S. Seuerinæ Sanctorij in Monte Citorio siti dirigentes Iosephus, & Pompilius fratres de Valletis Sanctorijs, ad quos pro medietate spectare dixit Rota 21.Aprilis 1673.*& 20.eiusdem 1674.contra PP.Somascos S.Blasij,cùm deuenire voluerint ad illius iusti pretij liquidationem,compertum est, totum ferè negotium esse connexum cum DD. Principe, & sororibus de Ludouisijs, quorum Patri bo.me.Cardinalis Capponius idem Palatium vendiderat, quod ipse priùs à dd. Patribus emerat, sed cum propter clausulas *sublata, & decretum irritans,* aliasque præiudiciales in literis Apostolicis sa.me.Innocentij Decimi in forma Breuis super vtraque venditione emanatis,de nostra iurisdictione dubitaretur; obtenta propterea per Actores à Signatura Sanctissimi Commissione cum clausula, *præuia aperitione oris arbitrio Rota,* mihique directa, dubium proposui: An intret arbitrium, quod fuit à Dominis affirmatiuè resolutum.

Præmisso namque, quod petitio Aduersariorum non continet,vt infringantur venditiones, in quibus consistit substantia Breuium, sed simplicitèr, vt remoto impedimento ex prædictis clausulis resultante,possint super liquidatione iusti pretij audiri,adeo vt vti in primo casu strictiùs, & nonnisi ex
1 magna causa procedere soleat Rota, † in altero verò magis prona, & indulgens reddatur iuxta distinctionem, quàm habemus coram *Orano decis.711.num.3.par.4.diuers.decis.8. par.2.& decis.621.vtrobique num.1. par.3. recent.* Hinc proindè regulando arbitrium non so-
2 lùm ab æquitate, provt in hisce casibus† solemus, quæ iuris rigorem remittit, vt in his terminis tradit *Spad.cons.278.num.1.lib.2.* sed etiam

etiam ad intentionem Principis concedentis, qui in suis literis expressè voluit, vt Palatium venderetur iusto pretio, ideò, nè clausulæ præiudiciales in iis insertæ cotra earum mentem operentur, & ita iura actorum, qui in dd. actibus venditionum non fuerunt citati, iustamque credendi causam habent, Palatium non fuisse iusto pretio venditum,
3 remaneant indefensa, & inaudita, † arbitrium pro aperitione oris non debuit denegari, *Pruitian. cons. 53. num. 2. Rub. de claus. claus. 778. num. 78. Barbos. eodem tract. claus. 175. numer. 6. Marchesan. de commiss. aper. oris num. 60. par. 2. pag. 417. Spad. practt. cons. 278. nu. 2. Rota coram Seraph. decis. 942. num. 2. circa fin. in ver. decis. 621. num. 2. par. 3. coram bo. me. Card. Celso decis. 270. num. 1. cum tribus seqq.*

4 Pro iusta autem, & sufficienti causa † non fuit opus docere de læsione, vel alio grauiori præiudicio iuxta distinctionem supra præmissam, quam etiam ponit *Maresc. var. resol. lib. 2. cap. 1. num. 111. & seq. & cap. 37. num. 67.*
5 *& 69.* sed satis fuit exhibere fumum, † quod mens Papæ non fuerit adimpleta in venditione Palatij pro iusto pretio, vt subdit mox citata *decisio Celsi 270. num. 4. & 5.* & fumus sufficiens in præsenti præbetur ex eo, quod Palatium erat valdè conspicuum, in quo splendidè inhabitare poterant Principum Oratores, & S. R. E. Cardinales, vt exponunt eædem literæ Innocentij X. & locabatur annua pensione scutorum 1200. cumque fuerit primò venditum à Patribus S. Blasij pro solis scutis 21896. pretium istud non correspondet pensioni, & vix excedit æstimationem
6 cuiuslibet paruæ Domus, † quæ calculatur, vt reddat annuas pensiones ad rationem quinque pro centenario illius valoris, *Rota coram Cavaler. decis 158. numer. 2. & decis. 387. num. 4.* cum aliis *in Romana Domus, seù melioramentorum 5. Maij 1673. §. quantum autem coram me*, cum tamen in æstimandis Palatijs insignibus ratio pensionis habetur,
7 vt reddat † minus quinque, iuxtà *decis. 579. num. 11. coram Coccin. & coram. Bich. decis. 406. num. 11. & decis. 607. num. 20.* & provt testantur etiam Architecti Vrbis.

Non obstat, quod in oblinenda commissione super aperitione oris non fuerit Papæ narratum aliud Breue, quàm illud directum Procauerario super prima venditione, cum tamen emanauerint alia duo, alterum super approbatione dictæ venditionis, alterum super confirmatione eiusdem, ac etiam secundæ factæ D. Principi Ludouisio, adeò vt ex ista reticentia dici debeat subreptitia d. commissio. Primò, quia Partibus vtrinque informantibus, quidquid oportuit, deductum fuit, hinc pro concedenda, indè
8 pro deneganda oris aperitione, † nec ideò dicendum est, quod dd. Breuium non fuerit facta mentio, quodq. per organum Congregationis Signaturæ Gratiæ non innotuerint Papæ,
9 † cuius etium generica notitia sufficit ad euitandam subreptionem, *Honded. cons. 89. num. 27. lib. 1. Rot. coram Buratt. dec. 883. num. 6. coram Coccin. decis. 1721. num. 36.* Secundo cessat subreptio, quia cùm agatur de solo obstaculo remouendo, quod nemini præ-
10 iudicium infert, † sed benè iustitiam sapit, ex tradit. per *Maresc. var. resolut. d. lib. 2. capit. 37. vers. vnde &c.* dato etiam, quod Papę
11 fuissent narrata dd. duo Breuia, † adhuc non se retraxisset à concessione d. Commissionis, *Felin. in cap. super literis num. 8. de rescript. Ferrett. cons. 229. num. 4. lib. 1. Rot. coram Burati. præcit. decis. 883. num. 2. & in rec. decis. 11. num. 15. & 16. par. 6.*

Similitèr non obstat, quod Iosephus recipiendo in duabus vicibus scuta 7522. 40. de pretio Palatij, semel, atque iterum approbauerit in quietantijs venditionem, &
12 omnia in ea contenta, † quæ modò propterea impugnare non potest, vt in his terminis dixit *Rot. decis. 485. num. 20. par. 4. tom. 2. rec.* Eòque fortiùs, quia accetatio fuit iu-
13 rata, & sine absolutione Agenti † semper obstat periurium, *Rot. decis. 12. num. 1. & 2. post tractat. de iuram. Patris del Bene.* Quoniam non
14 agitur hìc de impugnanda venditione, † sed de liquidando iusto pretio, vt supra præmissum est, nec quietantiæ iuratæ, quæ exhibentur, approbant pro iusto, pretium scutorum 21896. sed continet dumtaxat promissionem de emptione pro summa recep-
15 ta, quod non impugnatur, † & vnum valdè differt ab altero, & tamen ad hoc, vt
16 confessio præiudicet † debet esse valdè præcisa, & vndique certa, *Rot. in Perusina transactionis 27. Februarij 1671. §. nec visum fuit*, approbata *in Romana Pecuniaria 22. Iunij superioris anni §. nec etiam coram me.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tomo primo istius decimæ octauæ partis adsunt alia duo decis. in hac causa 86. & 272. in ordine.

R. P. D. VICECOMITE.

Tarraconen. Iuris congregandi.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Ab antiquissimo tempore, metam centum annorum excedente, consueuerant Beneficiati, & Commensales Ecclesiæ Tarraconensis pro negotijs eorum Congregationis in eadem Ecclesia se coadunare, eis primo loco vetitum, quia de eorum quasi possessione non constabat, nunc autem concessum, quia centenaria præscriptio concurrere visa est, quæ operatur effectum immemorabilis, & quod magis ponderatum fuit, huiusmodi Congregatio erat antiquissima, & adhuc cū pietate vigebat, & tandem quia nullus strepitus, & scādalus oriebatur in populo, quo in casu Ecclesia non est locus incongruus pro tractandis negocijs Confratemitatum.

Sf M-

SVMMARIVM

1 *Administratio Ecclesiæ, & eorum, quæ intra illam continentur, spectat ad Capitulum.*
2 *Beneficiati, Confratres, seù Commensales Ecclesiæ non sunt de gremio Capituli.*
3 *Seruitus Ecclesiæ imponi non potest inuito Capitulo.*
4 *Seruitutem discontinuam ad acquirendam, requiritur probatio immemorabilis. & num. 6.*
5 *Ius faciendi Congregationes in Ecclesia, vel alio loco dicitur seruitus discontinua.*
6 *Immemorabilis est vnum ex requisitis ad probandam, & acquirendam seruitutem discontinuam. & supra num. 4.*
7 *Centenaria præscriptio oritur ex actibus excedentibus metam centum annorum.*
8 *Centenaria præscriptio operatur effectum immemorabilis.*
9 *Præscriptio centum annorum ad effectum acquirendi seruitutem discontinuam æquiperatur immemorabili.*
10 *Centenaria præscriptionis vigore allegari potest immemorabilis, & quicumque melior titulus de mundo.*
11 *Commensalium, seù Confratrum, & Beneficiatorum Congregatio in Ecclesia Tarraconensi est antiquissima, & viget cum pietatis exemplo.*
12 *Ecclesia non est locus incongruus pro tractandis negocijs Confraternitatum, secluso strepitu, & scandalo.*

DECISIO DCCLXX.

NON licuisse Commensalibus, & Beneficiatis Ecclesiæ metropolitanæ Tarraconensis in tractandis propriis negotijs se congregare in Choro eiusdem Ecclesiæ absque licentia Capituli, & Canonicorum Sententia Rotali Reuerendissimi Domini mei Decani definitum fuerat, ea ratione,
1 quod cùm administratio Ecclesiæ, † & rerum, quæ intra eam continentur, spectet ad Capitulum, ad tradita *in capitulo relatum il secondo extra de testament. & per Rotam coram Cæsare de Grassis decision. quarta de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli*; Isti autem Com-
2 mensales, & Beneficiati † non sint de gremio Capituli, iuxtà *gloss. in capitulo penultimo verbo assistas extra de Clericis non residentibus*, non potuerint propterea talem seruitutem
3 † imponere Ecclesiæ inuito eodem Capitulo, vt dixit *Rota decision. 237. numero secundo coram bonæ memoriæ Cardinali Celso*, actusque tunc exhibitos non fuisse sufficientes ad ostendendum, vel quod iure proprio tales congressus initi fuerint à Commensalibus, & Beneficiatis, vel ad probandum
4 immemorabilem † requisitam in acquiren-
5 da seruitute discontinua, † provt est ista, vt latè tradit *Rota decision. 101. numero quinto parte quarta tomo secundo recentiorum*, & subdit eadem *decisio Cardinalis Celsi numero tertio*, & provt latiùs hæc omnia continentur in *decisione eiusdem Reuerendissimi Domini mei Decani* 4. *Julij* 1674.

Deuoluta autem à Superiori turno ad me Causa, non fuit in hodierna propositione, provt nec etiam in præterita instantia, dubitatum, quin argumentum mox à Capitulo formatum, benè concluderet, quinimmò nec etiam controuersum, immemo-
6 rabilem non esse vnum ex modis, † quibus acquiritur seruitus discontinua, sed tota difficultas constitebat in probationibus; Cùm autem modò exhibeantur tales, quæ visæ fuerunt Dominis concludere controuersam immemorabilem, respondérunt præfatam sententiam esse infirmandam.

Instrumentis namque ab Archiuio in forma probanti extractis, docent Commensales, & Beneficiatos de anno 1548. duas fecisse in Choro congregationes, item aliam de anno 1581. provt etiam similem de anno 1585. intercessentibus in eis Vicario Generali, & aliquibus ex Canonicis, cum enunciatiua, quod ibi erant soliti congregari; Rursùs ab anno 1594. vsque ad annum 1665. per successiua temporum interualla in eodem Choro similitèr se congre-
7 gasse, ex quibus actibus metam centum an-
8 norum excedentibus, † centenaria præscriptio subsistit, † quæ operatur effectum immemorabilis, *Eugen. consil. 41. numer. 42. libro primo, Fontanell. decision. 217. numero 19. cum sequentibus, Thesaur. junior quæstion. 27. per totam libr. 2. Addentes ad Burat. decis. 875. numero 8.* & immemorabili ipsi æquipera-
9 tur, † ad effectum acquirendi seruitutem discontinuam, *Cyriac. controuers. 688. num. 27. Franc. decision. 185. numer. 12. cum sequentibus*, & concludit idem *Thesaur. dicta quæstion. 27.*
10 *numer. final.* & vigore centenariæ † allegari potest priuilegium apostolicum, & quicumque alius melior titulus de mundo, *Idem consil. 209. numer. 2. libr. 2. Decian. consil. 24. numer. 110. versic. qua omnia cum sequentibus, libr. primo*, & subdunt præcitati *Thesaur. dicta quæstion. 27. num. 15. & 17. & Fontanell. eadem decision. 217. numer. 22.* cum vulgatis.

Neque huiusmodi congressus fiunt cum indecentia, provt supponebatur, sed magna cum modestia, vt ex attestationibus nouitèr exhibitis, secluso autem strepitu, & scandalo, cum in reliquis hæc Congregatio Commensalium, & Beneficiatorum
11 sit antiquissimè erecta, † & vigens adhuc cum pietatis exemplo in ipsa Ecclesia Tarraconensi, iuxtà *decisionem 201. coram Durano*,
12 non videtur dicta Ecclesia locus incõgruus pro tractandis rebus ad ipsam Congregationem spectantibus, ad tradita per *Innocentium in cap. cum ex iniuncto sub num. 2. vers. unde videtur extra de non oper. nunciat.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa sup. in alio præced. tom. primo istius decimæ octauæ partis recentior. vbi est in ordine 363.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Eugubina Bonorum, seù Saluiani.

Lunæ 28. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam immissionem in Saluiano, cuius extrema iustificata erant, opponebatur præscriptio Statutaria Vrbis, quæ tamen locum habere non poterat, tùm quia agebatur inter forenses, tùm etiam quia tamquam in præsumpta solutione fundata non procedebat in censu, quem constabat non fuisse extinctum, cuius pactum illud extinguendi, licèt cum debitore prohibitum, inter creditorem tamèn, & fideiussorem erat à iure permissum.

SVMMARIVM.

1 *Possessio debitoris, & rei conuenti probatur ex sententiâ immissionis ab eodem reo obtenta super bonis communis debitoris.*
2 *Immissio in Saluiano conceditur, dotto de credito cum hypotheca, & vtriusque possessione, debitoris scilicet, & rei conuenti.*
3 *Præscriptio statutaria non potest habere locum, si agitur inter forenses.*
4 *Statutum forenses non ligat.*
5 *Præscriptio statutaria Vrbis in præsumpta solutione fundata, non procedit, si apparet debitum non fuisse extinctum.*
6 *A Præscriptione demendum est tempus pupillaris ætatis, quia illa eo durante non currit.*
7 *Census ex Constitutione Beati Pij V. non admittit conuentionem de illud extinguendo.*
8 *Debitor census licèt velit, possit censum redimere, cogi tamen non potest ad redimendum.*
9 *Census extinguendi pactum fieri potest cum fideiussore, cessante tamen suspicione fraudis, & collusionis.*

DECISIO DCCLXXI.

ROTA censuit Iustinæ, & Lauiniæ filiis, & hæredibus Petri Antonij Ramazzarsi dandam esse immissionem, quia creditum cum hypotheca resultat ex instrumento publico, in quo Domini de Bentiuoli se obligarunt relcuare indemnem Petrum Antonium, censumque infrà biennium extinguere sub obligatione omnium bonorum, Summario *numero secundo*; vtra-
1 que autem possessio, † antiqua scilicet Dominorum de Bentiuolis, & recens Comitis Rei conuenti, probatur ex sententia immissionis per eundem obtenta super bonis, de quibus agitur, tamquam hæreditarijs eorum de Bentiuolis, Summario *nu-*
2 *mero quinto*; † Quibus concurrentibus nunquam denegatur immissio in Saluiano, iuxtà theoricam *Bartoli in l. rem alienam ff. de pignoratit. action.* quem sequitur *Rota decisione quinta numero* 8. & *decisione* 13. *numero* 3. *post Pacificum de Saluiano interdicto*, & *decis.* 371. *numero* 3. *versic. quibus probatis parte quarta recentiorum*, & aliàs passim.

Non obstat, quod pactum de extinguendo Censum ex laptu temporis fuerit præscriptum, quia siue Comes se fundet in præscriptione Statutaria, siue legali, neu-
3 tra intrat, non quidem Statutaria, † quia
4 agitur inter forenses, † quos Statutum non ligat, & constat Censum non fuisse
5 extinctum, † atque ita nec applicatur præsumptio satisfactionis, cui innititur dispositio Statuti, vt latè probat *Fenzon. ad Statutum Vrbis capitul.* 158. *numero* 32. *vsque ad numer.* 38.

Nec etiam legalis, quia ab anno 1632. quo fuit promissa stipulatio extinguendi, vsque ad annum 1655. quo obijt Petrus Antonius elapsi sunt dumtaxat viginti tres anni, & sic præscriptio non est completa. Ab indè verò vsque ad tempus motæ litis,
6 nec minus potuit compleri, † quia subducendum est tempus pupillaris ætatis Iustinæ, & Lauiniæ, quo subducto, non sunt elapsi triginta anni, iuxtà *Textum in l. sicut vers. sed pupillari C. de præscriptione triginta, vel quadraginta annorum.*

Minùs releuat, quod pactum de extinguendo Censum repugnet Constitutioni Beati Pij Quinti super forma creandi Cen-
7 sus, de quorum substantia est, vt debitor
8 possit, † sed non teneatur, nisi cum voluerit redimere, quia id procedit respectu cre-
9 ditoris, non autem fideiussoris, † cum quo cessante suspicione fraudis, & collusionis, huiusmodi pactum benè subsistetur, vt per *Textum in l. Lucius ff. mandati*, & *in l. si pro eo C. eodem*, & *in capitulo finali de fideiussorib.* declarant *Felician. de censibus libr. primo quæstion. 7. numer. 17.* & *Cenc. de censib. eodem tractatu quæst. 60. num. 52. cum sequent.* vbi alios cumulat.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. VBAGO.

Suanen. Canonicatus.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVMENTVM.

Practicabilis est Decisio, ac etiam in suo casu rara, quia à Iudice laico, & vxorato fuerat concessa prouisio, & institutio beneficij, quod, repugnantibus legibus, fieri nō poterat; Praxis verò concernit duplicē stylū Curiæ non declarandi desertas causas de Partibus, si in termino à Iudice præfixo illa commissa non sit, quia in hoc datur etiam maior dilatio iuxta distantiam loci, itavt litiganti sufficiat iter arripuisse per Vrbem; Rursus, quod causa commissa cum clausula *de appellatione simpliciter*, reddat attentata

omnia

omnia medio tempore gesta, etiamsi commissio fuerit expedita, vt dicitur, *sotto la banca*, dummodò tamen infra decendium appellatum sit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua, & quæ partem grauat, est appellabilis ipso iure.*
2 *Attentata sunt executio, possessio, & omnia gesta appellatione pendente.*
3 *Exequutio facta post interpositam appellationem, & commissam causam est attentata, licèt per decretum interloquutorium fit processum.*
4 *Iudex vxoratus est incapax exercẽdi iurisdictionem in Clericos, & illos ad beneficia instituendi, eaque etiam conferendi.*
5 *Fatalia in sententia de partibus non incipiunt à die appellationis, sed à die, qua causa appellationis potuit verisimiliter committi.*
6 *Causæ extra Curiam habent sex menses ad illas committendum in eadem Curia.*
7 *Sententia nulla nunquam transit in iudicatum, quia quod nullum est, nullum producit iuris effectum.*
8 *Condemnatum illum dicimus, qui iustè condemnatus est.*
9 *Sententia valet ad formam Textus expressi.*
10 *coram Iudice carente iurisdictione, nemò quamuis legitimè citatus, comparere tenetur.*
11 *Quatuor termini ad docendum de appellatione seruari non debent coram Iudice carente iurisdictione, & coram illo seruati non afficiunt.*
12 *Appellans ad Curiam sufficit, quod in vltimo termino sibi præfixo arripiat iter ad eandem Curiam, nè causa efficiatur deserta.*
13 *Clausula* de appellatione simpliciter, *reddit attentata omnia, & quæcumque gesta post appellationem, & nn.22.*
14 *Commissio signata cum clausula* de appellatione, *retrotrahitur ad ipsum diem appellationis.*
15 *Commissio signata* sotto la banca, *easdem vires retinet, ac si fuisset in plena Signatura firmata, dummodò ab eadem Signatura reformata non sit.*
16 *Attentata sunt omnia gesta, siue ante, siue post signatam commissionem cum clausula* de appellatione, *simpliciter, adeòque in pristinum reducenda.*
17 *Iudex mandans exequi mandatum nullum non citata parte, nulliter, & iniustè procedit.*
18 *Iudex, & partes attentare dicuntur, si pendente appellatione ad superiorem, ad executionem deueniant.*
19 *Mandatum de manutenendo pro purgatione attentatorum cadit in causam, in qua attentata sunt commissa, non autem in alia.*
20 *Fur, & Latro etiam manuteneri debent, donec pendet lis super illorum vsurpatione.*
21 *Expensæ attentatorum ex gratia Summi Pontificis quandoque reseruantur ad finem litis.*
22 *Commissio signata cum clausula* de appellatione simpliciter, *vt operetur attentata, appellatio debet esse interposita infra decem dies.*
23 *Sequestrum, & executio facta, nulla inhibitione, vel appellatione precedente, non sunt attentata.*
24 *Commissio causæ, deficiente appellatione, solùm afficit à die, quo fuit signata, & præsentata.*

DECISIO DCCLXXII.

CONSTARE de attentatis commissis ab Antonio hodie per DD. responsum fuit, quia sentẽtia super institutione ad Canonicatum lata fuit iudicialiter, comparente Stephano ad eundẽ Canonicatum compresentato, & proinde legitimo contradictore, nec non iudiciali formato processu,
1 & cùm causæ cognitione, † & sic tanquam diffinitiuam, & grauans competitorem, reddebatur ipso iure appellabilis, *Ceuall. qu. 693. nn. 31. Lotter. de re benef. quæst. 13. nn. 80. & qu. 42. nn. 14. Rot. dec. 6. num. 2. par. 2. dec. 227. ex num. 4. lib. 2. par. 3. diuers. & dec. 197. num. 1. & 2. par. 5. recent.* Sicut etiam quia fuit ab ea appellatũ infra decendium, Summ. Stephani *num. 2.* Posteàque causa appellationis commissa, & cum his non obstantibus, Antonius deuenerit ad executionem mandati de immittẽdo, possessionemque Canonicatus cæperit,
2 & sic appellatione pendente † innouauerit, de attentatis, quæ veniunt reuocanda DD. non dubitarunt, ex Textu expresso *in cap. non solùm de appell. in 6. & glos. in cap. dilectis* 55 *verb. exequatur de appell.* cum alijs allegatis in *Cracouien. Commendæ 30. Ianuarij 1645. coram Verospio.* Imò, quod executio facta post interpositam appellationem, & commissam
3 causam appellationis, † à vitio attentatorũ excusari non potuit, licèt institutio concessa fuerit per decretum interlocutorium, *Rom. cons. 501. num. 2. Rot. decis. 197. num. 5. par. 5. recent.*

Et eo magis ad ipsam purgationem attẽtatorum pro reuocatione executionis captę deueniendum esse vitum fuit, quia sententia, seù decretum diffinitiuum super institutione Antonij ad Canonicatum, sunt euidenter nulla ex defectu insanabili iurisdictionis, dum pronunciauit Iudex vxoratus, vt de eiusdem Iudicis matrimonio, & superuiuẽtia vxoris tempore decreti, patet ex
4 datis in Summ. *num. 5. & 6.* † Iudex enim vxoratus est incapax exercendi munus, & actus Ecclesiasticos, & instituendi eundem Clericum ad beneficia, eaque conferendi, resistente iure in *cap. si quis deinceps, & cap. per Laicos, & cap. Laicis* 16. *quæst. 7. Garz. de benef. par. 1. cap. 2. num. 35. & seq. Seraphin. decis. 1381. num. 1.*

Non obstat, quod possessio capta sit post 10. dies datos ad appellandum, & postquam causa remanserit deserta ob lapsum fatalitũ ad committendam causam appellationis, quia cùm versemur in sententia Iudicis de Partibus, & in appellatione directa ad Cu-
5 riam † fatalia non incipiunt currere à die appellationis interpositæ, sed à die, qua verisimiliter potuit causa appellationis committi, *Lancellott. de attent. appell. pend. cap. 12. in*

praludio num.49. Marches. de commiss. prorogat. fatal. par. 3. §. 1. num. 70. & seq. fol. 403. Scacc. de appellat. quæst. 15. num. 75. Put. dec. 11. de appellat. & dec. 147. & dec. 150. lib. 2. Et quod in causa
6 extra Curiam † permittantur etiam sex mẽses ad committendum, *Rodulph. in prax. par. 1. cap. 13. nu. 687. & seq.*

Neque obstat, quod per Iudicem à quo fuerit Stephano præfixus terminus ad docendum de commissione causæ, eoque elapso, & non docto de ipsa commissione, causa fuerit declarata deserta, & proindè legitimè exequi potuit mandatum de immittendo, quoniam ex triplici responsione obiectum sublatum fuit.

Primò, quo sententia tanquam notoriè
7 nulla † nunquam potuit transire in iudicatum, & effici deserta ex tritis regulis illud, quod nullum est, nullum producit effectum, quod condemnatum illum dicere debemus,
8 † qui iustè condemnatus est,
9 etiamsi sententia † valeat ad formam Textus expressi in *l. 4. §. Condemnatum, & l. nulla ff. de re iudic. Rot. dec. 382. nn. 5. vers. Et vtique par. 4. tom. 1. recent.* Imò cùm Iudex, à quo careret
10 iurisdictione, † Stephanus non tenebatur
11 coram illo comparere, † nec prosecutionem appellationis, & causæ commissionem docere, *cap. si à Iudice de appell. in 6. Abb. in cap. Personas num. 11. vers. Dubitari tamen videtur de appell. Rota coram Buratt. decis. 170. nu. 20.*

Secunda responsio est, quod quando per Iudicem, à quo præfigitur appellanti ad
12 Curiam terminus ad prosequendum † sufficit in ipso termino arreptio itineris, vt euitetur causæ desertio, *Scacc. de appell. qu. 14. num. 48. & 49. Ridolph. in prax. d. par. 1. cap. 13. num. 555.* In præsenti autem non solùm fuit arreptum iter, sed factæ fuerunt diligentiæ, & commissa causa appellationis intra mensem R. P. D. Muto.

Tertia responsio est, quod ante captam possessionem Canonicatus ab Antonio, iam causa reperiebatur commissa cum clausula
13 *de appellatione simpliciter*, † per quam reduntur attentata omnia, & singula post interpositam appellationem gesta, cum com-
14 missio † retrotrahatur ad ipsum diem appellationis, *l. vnica, ff. nihil. non. appell. pend. Duran. decis. 96. num. 4. Peutinger. decis. 48. num. 15. ac decis. 223. num. 5. ac decis. 342. num. 1. & 2. Eminentiss. Otthob. dec. 260. num 2.* Nil releuante, quod commissio expedita sit, vt dicitur *sotto la banca*, quia eadem vires retinet, provt si esset signata per plenam Signatu-
15 ram, † si ab ipsa non reformetur, & interim omnia innouata, vel post, vel ante si-
16 gnatam commissionem † sunt in pristinum reducenda, & tanquam attentata purganda, *Zarate decis. 44. num. 14. cum duobus seqq. Eminentiss. Otthob. decis. 189. num. 16. & seq.*

Minus releuat, quod executio sententiæ non fuerit demandata per Iudicem, qui sententiam protulit, sed à Vicario Generali Suanen. quia cùm hic processerit per viam executionis iudicati, mandans exequi mandatum relaxatum ab altero Iudice, præter
17 iniustitiam, & nullitatem, † dum mandat exequi mandatum nullum, & deuenit ad decretum de exequendo parte non citata, vt fuit resolutum coram me in vna *Ortonen. Canonicatus 4. Maij 1675. §. Ad quæ*, incidit pariter idem Vicarius in attentata, quia pendente appellatione, & recursu ad iudi-
18 ces superiores, † non poterat per Iudicem inferiorem demandari executio, ex deductis per *Rotam in Bononien. Bonorum 21. Iunij 1675. §. Constito, itaque pariter coram me.*

Fui similiter tanquam insubsistens reiectum alterum obiectum, quod possessio Antonij fuerit deinde per Iudicem ad quem confirmata, mediante mandato de manutenendo alias ad eiusdem Antonij fauorem relaxato, & per plenam Signaturam Iustitiæ approbato cum rescripto *sine præiudicio*, quia mandatum de manutenendo non fuit per Iudicem appellationis relaxatum in confirmatione mandati de immittendo relaxati in sententia super institutione, nec possessionis in vim illius captæ, sed in causam Iterius iudicij super attentatis commissis à Stephano; qui ex nouo titulo prouisionis Apostolicæ in spretum litis pendentiæ, Antonio non citato, ad possessionem Canonicatus se intrusit, cùm itaque
19 hæc intrusio esset attentata, † mandatum de manutenendo cecidit in causam purgationis istorum attentatorum, cùm etiam La-
20 tro sit manutenendus, † donec pendet lis super illius vsurpatione, *Posth. de manut. obser. 42. num. 113. Rot. dec. 64. num. 2. par. 2. diuers. & dec. 115. num. 4. par. 1. rec.*

E' contra verò resolutum fuit non constare de attentatis, quæ nunc veniant purganda per Stephanum, nam si ista deducantur ex prædicta possessione capta in spretum litis pendentiæ sub colore prouisionis Apostolicæ, hoc attentatum iam fuit purgatum per executionem ipsius mandati de manutenendo, & licèt non sit deuentum ad refectionem expensarum, ac damnorum, & interesse, quæ secum fert attentatorum
21 purgatio, † hoc euenit ex gratia Summi Pontificis, qui per commissionem specialem illorum refectionem reseruauit in fine litis.

Neque deduci possunt attentata ab executione sequestri relaxati per R. P. D. Bentiuolum subrogatum in locum R. P. D. Muti, à quo pendet in Rota causa appellationis coram me, cum prætextu, quod commissio sit signata cum clausula de appellatione simpliciter, quæ ex supra deductis retrotrahitur, & causat attentata omnia inte-
22 rim gesta, † quoniam conclusio applicaretur si Antonius infra decem dies à grauamine, nempè à relaxatione sequestri appellasset, quia tunc ad ipsam diem appellationis retrotraheretur commissio; sed cum non fuerit appellatum, sed solum adita Signatura Iustitiæ post multum tempus, & interim fuerit sequestrum executum, nulla pende-

te inhibitione, attentasse non potest dici
23 Stephanum, † dum commissio, deficiente
appellatione solum afficit à die, qua fuit si-
24 gnata, & præsentata, † vt inter vnum, &
alterum casum distinguendo firmat Rota
in præcitatis decisionibus coram *Eminentissimo Otthob. decis. 199. num. 10. & seq. & coram Zarate decis. 44. num. 15. & 16.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Præsens decisio fuit confirmata sub die 14. Decembris præsentis anni, qua inferius suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. VICECOMITE.

Marianen. Iuris eligendi, & amouendi Curatos.

Mercurij 1. Julij 1676.

ARGVMENTVM.

Beneficium vnitum tamquam vacans quia obtinuerat à Papa, eiusque etiam possessionem acceperat, in qua tamen manutenendum non esse deciditur, quia possessio erat penes Monasterium, cui vnio facta reperiebatur, licet ad hunc effectum satis etiam fuisset sola deputatio Parochi ab eodem Monasterio facta, quæ in incorporalibus pro manutentione reputatur esse sufficiens.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium esse amouibile ad effectum manutentionis, sufficit sola deputatio Parochi, vel alterius beneficiati.*
2 *Probationes leniores sufficiunt in iuribus incorporalibus.*
3 *Manutentio eo magis conceditur, si etiam de titulo doceatur.*
4 *Vnio dicitur probata si per plures sententias fuit à Rota canonizzata.*
5 *Vnio ita supprimit beneficium, vt illud amplius beneficium dici non possit, sed euadat prædium illius, cui fit vnio.*
6 *Beneficium vnitum numquam vacat.*
7 *Possessio beneficij vniti remanet penes Ecclesiam, vel Monasterium, cui fit vnio.*
8 *Parochus, seu Plebanus beneficij vniti nullum habet exercitium, & potius dicitur seruitor, cui certa merces datur, quam verè Parochus, & Plebanus.*
9 *Possessio beneficij vniti, & ab alio impetrati, tamquam posterior manutenenda non est.*
10 *Possessio triennalis beneficij vniti non attenditur, quia immediatè constat de suppressione tituli.*
11 *Possessio beneficij, suppresso titulo, dicitur intrusiua.*
12 *Intrusus in beneficio, ab eo detrudendus est.*
13 *Possessor, vt sua possessione priuari possit, semper citari debet.*

DECISIO DCCLXXIII.

LICET Monasterio Sanctorum Mariæ, & Ioannis Euangelistæ Vallis Gratiosæ de Calci Carthusiæ Pisarum auctoritate Apostolica sanctæ memoriæ Pauli Tertij, vsque & de anno 1538. inter alias Ecclesias rurales, cum cura illa etiam Sancti Nicolai de Tomino, de qua modo agitur, perpetuo vnita existat, & vigore huius vnionis, nec non facultatis ei specialiter annexæ deputandi, & ad nutum amouendi Curatos, Prior, & Monachi illos imposterum cum ista qualitate manualitatis quietè, & pacificè elegerint, nihilominus Bartholomeus Damiani expositio nuper Pontifici, quod per obitum Angeli Mariæ Costæ prænarrata cura vacaret in curia, illam certo modo, & tamquam de libera collatione Sedis Apostolicæ impetrauit, introductoque subinde vigore commissionis iactationis iactationum iudicio super manutentione in Rota, mihique causa commissa, dedi dubium, cui nam esset dandum mandatum de manutenendo, & dandum esse Monasterio Domini responderunt.

Publicis namque documentis iustificat de anno 1639. fuisse ab eo electum Angelum Mariam Costam, per cuius obitum successiue elegit Octauium Farinolam, deinde isto defuncto deputauit Raynaldum fatuim,
1 omnes cum qualitate manualitatis, † quæ quidem deputationes in isto remedio retinendæ superabundant *Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina numer. 52. & 53. de caus. possess. & proprietatis Menoch. de retin. remed. vltimo numer. 34. Rota decis. 375. num. 1. par. 3. diuers.*

Imo, quod plus est cum simus in incor-
2 poralibus, † in quibus leniores etiam probationes sufficerent in puncto *Rota coram Peutinger. decis. 15. num. 1. 2. & 3.* attamen Monasterium iura iuribus addendo legalem † titulum suæ possessionis ostendit ex
3 4 ipsa Bulla vnionis † per plures sententias in hac nostra Rota canonizzata, vt referunt *decis. 373. & 408. coram Canal. in recent. decis. 737. par. 2. & coram Peutinger. decis. 364. per totam.*

Vnionis autem ea est virtus, vt titulus
5 Beneficij vniti per illam † supprimatur; itaut amplius Beneficium dici non possit, sed euadat Prædium illius, cui fit vnio, vt post *Oldrad. Felin. Cacialup.* & antiquiores tradit *Garz. de Benef. par. 12. cap. 2. num. 12.* & ante illum *Gonzal. ad reg. 8. §. 7. glos. 5. numer. 2. Add. ad Gregor. decis. 112. numer. 5.*
6 & passim in alijs, & propterea † nunquam potest vacare, vt præter eos *Lotter. de benef. lib. 1. qu. 28. numer. 104.* cum alijs in *Nolana Parochialis 2. Decembris 1669. §. quapropter coram me*, illiusque possessio semper residet penes aliam Ecclesiam, vel Monasterium,
7 cui annectitur *Rota coram Caputaquen. decis. 339. num. 5. par. 3.* & subduntur iidem *Gonzal. d. glos. 5. num. 9. & Add. ad Gregor. eod. numer. 5. vers. & propterea*, & Plebani ad hu-

iusmodi Beneficia vnita deputati habent
2 nudum exercitium, † & potius vocantur seruitores quibus certa merces constituitur, quam Plebani *Rota coram Penting. d. dec. 15. num. 26. & 27.*

Hinc propterea fit, vt si quâ allegari posset per Bartholomeum possessio, † ea non
9 esset manutenenda tamquam posterior interminis *Rota decis. 658. per tot. par. 2. recent.*
10 quinimo, nec etiamsi esset triennalis, † quia immediate constat de suppressione tituli *Gonzal. qui supra num. 10. & Garz. d. par. 12.*
11 *cap. 2. num. 28.* & suppresso titulo, † possessio dicitur etiam intrusiua *Posth. de manut. ob-*
12 *seru. 42. numer. 106.* & propterea ab ea † detrudi debet Bartholomeus intrusus *Rot. coram Cresc. decis. 19. num. 2. & 3. de sent. & re iudic.* cum concordan. *coram Coccin. decis. 1761. num. 3.* eoque fortius, quod sciens, Monasterium possidere, vt ex illius confessione in exempla emissa de *qua Summar. nu-*
13 *mer. 10.* † illud minimè citauit prout necesse erat *Rota penes Posth. de manut. decis. 232. num. 3. & in rec. dec. 342. num. 17. par. 10.*

Et ita Monasterio tantum informante resolutum fuit.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Dotis, successionis, & Legati.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVMENTVM.

Materiam fructuum dotalium, legitimæ, ac etiam legati continet hæc decisio, vt illi post interpellationem debeãtur ad formam Statuti loci, in quo dos venit restituenda, Hi autem ratione dominij, non propter moram persoluantur; Cæteri verò ideo sint debiti, quia legatum licet quantitatis, soluendum erat ex bonis fructiferis, quo casu perinde est, ac si in eisdem bonis fructiferis fuisset relictum, quorum solutio ad finem litis differenda non erat, cum peterentur illi iure dominij, actionis, & obligationis Cameralis, cui per compromissum se partes subiecerant.

SVMMARIVM.

1 *Fructus non restituta dotis ex Statuto Bononiæ debentur ad rationem septem pro centenario.*
2 *Fructus dotis non restituta debentur iuxta formam Statuti, vbi dos venit restituenda.*
3 *Pactum soluendi fructus dotis in casu dilatæ numerationis, non infert ad casum restitutionis eiusdem dotis. & num. seq.*
4 *Pactum habetur pro lege, & ideo ex illo recedi-tur à dispositione Statuti.*
5 *Statutum habetur pro lege, vbi non adest pactum in contrarium.*
6 *Ex diuersis non fit illatio.*
7 *Pecunia nullos fructus parere potest.*
8 *Legatum factum in pecunia, soluendum tamen in bonis fructiferis, fructus eorundem bonorum habere potest.*
9 *Quantitas persæpe adhibetur ad denotandam Quotam.*
10 *Fructus legati in pecunia relicti, soluendi tamen ex bonis fructiferis, debentur non secus, ac si ipsa res fructifera fuisset legata.*
11 *Iocalia fructus non pariunt.*
12 *In supplementum, vel in subsidium si aliquid promissum, legatum, vel assignatum sit, non alterat naturam dispositionis, si casus supplementi non venit.*
13 *Legatum à testatore relictum in certis effectibus, illis ab hærede, vel executore venditis, in eis amplius præstari non potest.*
14 *Fructus legitimæ, non ratione dilationis, sed iure dominij debentur.*
15 *Fructus legitimæ debentur etiam hæredibus filij.*
16 *Fructus legitimæ, & legati debiti in bonis, debentur ad rationem scuterum quinque pro centenario.*
17 *Fructus vigore emansuis interdicti debentur in fine litis, secus autem si iure dominij, actionis, vel obligationis Cameralis petantur.*
18 *Fructus legitimæ, & legati debiti in stabilibus, petuntur iure dominij, & ideo non reseruantur in fine litis.*
19 *Mandatum relaxatum vigore compromissi dicitur habere vim Laudi.*
20 *Fructus dotis non restituta debentur loco damnorum, & interesse vigore obligationis à marito susceptæ.*

DECISIO DCCLXXIV.

STETERVNT Domini in decisis 26. Iunij 1671. coram me, fructus scilicet dotis à die 16. Iunij 1664. interpositæ iudicialis interpellationis deberi Comitissæ Camillæ ad rationem scutorum septem pro
1 centenario † iuxta dispositionem Statuti
2 Bononiæ, † vbi dos restituenda venit sub rubrica de dotis restitutione, & prout in terminis huius Statuti decisum habemus à Rota *decis. 398. à nu. 27.* per plures sequentes *part. 9. recent. & decis. 123. num. 3. par. 10.* cum alijs in decisione, quæ reuidetur §. *quoad fructus*.

Neque ex pacto in instrumento dotali inserto, in quo obligantur promissores dotis soluere ad rationem quatuor cum dimidio
3 in casu dilatæ numerationis, † inferri potest ad similem rationem deberi solui etiam in casu dilatæ restitutionis, quia in primo ca-
4 su pactum stabat pro lege, † qua recedebatur à dispositione Statuti, vt coram *Bichio decis. 99. num. 5.* In præsenti verò, in quo
5 nullum extat pactum, † legem facit Statutum, ex cuius taxatione ad rationem septem impeditur, † ne ab vno pacto ad aliud
6 inferri possit, vt in fortioribus *Rota coram Carillo decis. 179. num. 9.* cum tribus sequentibus, & per totam, & *in recent. decis. 208. numer. 21. par. 11.* & prosequitur à contrario

sensu

ſenſu eadem *deciſa 99. numer. 6. coram Bichio*.

Simili modo dictum eſt de legato ſcutorum 10000. deberi fructus, quamuis fuerit
7 expreſſum in pecunia, † quæ fructus non gignit, quia cum dicta quantitas ordinatione teſtatoris aſſignari debeat in tot bonis fructiferis ibi — e queſti, ſcilicet ſcudi diece mila in tanti detti da aſſegnarſeli nelle botteghe delli Orefici, & quelle altre botteghe ſotto il voltone de pollaroli, & ſopra tutte le altre caſe, & ſopra tutti i luoghi de monri, & cenſi, ſequitur, quod quantitas ibi expreſſa deſeruiat ſolum ad deſignandam, & limitandam portionem bonorum fructi-
8 ferorum, † non verò legatum in pecunia, prout quandoque fieri ſolet, vt ad denotan-
9 dam quotam † adhibeatur quantitas iuxta opinionem *Iaſon. in l. 3. §. incertum num. 2. & 3. ff. de acquir. poſſeſſ.* allegat *in Bononien. aſſociationis 1. Aprilis 1669. §. excepto coram me*. & fructus debeantur, non vti pecuniæ, ſed tamquam rei fructiferæ tanti valoris, quantum capit quantitas ſcutorum decem
10 millium, † non ſecus, ac ſi ipſa res fructifera fuiſſet legata, vt præter allegatos in dicta mea deciſione §. *quoad legatum*, egregiè explicat *Rota deciſ. 85. per totam, & ſignanter num. 3. poſt primum volumen conſiliorum Farin.* & in puncto *deciſ. 182. per totam coram Buratto*.

Neque quoad hos fructus controuerſia aliqua oriri poteſt, ex eo, quod inter corpora fructifera enumerauit teſtator etiam io-
11 calia, † quæ fructus non pariunt, tum quia apparent addita in ſubſidium, eo ipſo, quod fuerunt recenſita poſt bona fructifera, & in ſupplementum, *ſiache ſi conſtituiſcono le ſudette ſomme* præſenti *Summario num. 3.* quæ quidem ſummæ cum fuerint ſufficienter con-
12 ſtitutæ ex bonis fructiferis, † nulla fuit opus ſuppletione ex iocalibus ad notata per *Bartol. in l. prouinciali §. 1. ſub num. 4. verſic. aut eſt inuentum in ſubſidium ff. de noui operis nunciat. Decius in capit. ex parte il ſecondo numero finali verſic. niſi dicamus bene Coſta de remed. ſubſidiar. prælud. 7. num. 4. verſic. & quando, & num. 9.* tum quia iocalia fuerunt dudum à tutrice vendita, prout conſtat ex ſtatu hæreditatis alias coram me diſcuſſo dicto *Sum-*
13 *mario num. 4.* † in quibus legatum propterea præſtari non poterat, vt occurrendo conſimili obiecto reſpondit *Rota coram Duran. deciſ. 162. num. 11. & 12.*

Reſponſum eſt etiam deberi fructus legi-
14 timæ, non propter aliquam dilationẽ, † ſed iure dominii à die obitus filiæ poſthumæ
15 in † Comitiſſam matrem Cammillã tranſlato, vt pluribus congeſtis tradit *Merlin. de legitim. libr. 2. tit. 1. quæſt. 1. 2. & 3. & ſeq. Ciriac. contr. 367. num. 3. & 4. Rota coram Buratto deciſ. 76. num. 55.* cum aliis in deciſione, quæ reuidetur §. *& tandem*.

Et cum tam legatum, quam legitima de-
16 beatur in corporibus fructiferis, † eorum taxatio regulanda venit ad rationẽ quinque pro centenario iuxta legalem taxam gloſſæ communiter receptæ *in authent. perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ. Merlin. proximè citata quæſt. 1. numer. 5. Rota coram Duran. præcit. deciſ. 182. per totam*, & ex alijs ſubdit dicta mea deciſio §. *finali*.

Quorum omnium fructuum taxatio non venit differenda in fine litis, quia dilatio hæc procedere poſſet ſi ageretur de fructibus, qui veniunt acceſſoriè ad rem princi-
17 palem petitam vigore alicuius † interdicti, in quibus cum attendatur tempus motæ litis, attenditur etiam exitus illius ſuper prin-
18 cipali petitione, † ſecus autem eſt in iſtis fructibus, qui principaliter debentur vigore obligationis Cameralis, qua munitum reperitur reciprocum inter partes compromiſſum de ſtando Sacræ Rotæ declarationi, & in cuius vim relaxatum fuit mandatum, quod habet vim laudi, vt in præterita mea *deciſione*, §. *cæterum*, & inſuper fructus dotales debentur ratione damnorum, & in-
19 tereſſe † in vim pariter obligationis Cameralis, ſub qua vir in inſtrumento dotali ſe-
20 obligauit dotem reſtituere, † & omnes iure actionis petuntur, vt diſtinguendo tradunt *Gabriel conſil. 35. num. 10. libr. 2. Poſt. de manuten. obſeruat. 74. num. 11. verſic. ſecus Aden. ad Buratt. deciſ. 184. ſub lit. A. Rota coram Bichio deciſ. 245. num. 5.*

Et ita altera tantum parte informante, altera ſæpius monita, & informare recuſante

R. P. D. VICECOMITE,

Romana, ſeu Toletana Cambij.

Mercurij 2. Iulij 1676.

ARGVMENTVM.

Quia poſt nouatum cambium, & remiſſis fructibus, ad hoc vt illius capitale certo tempore ſolueretur, eo non ſoluto intereſſe prætendebatur, ideo illius requiſita expenduntur, quæ hic nõ cõcurrere viſa ſunt, non ex inſtrumento primæuo, dum non conſtabat de tranſmiſſione literarum ad nundinas, minus autem ex ſecundo, quia non ſufficit quælibet mora non ſoluendi, ſi non veriſicatur vlterius, vel lucrum ceſſans, vel damnum emergens, quæ ſine ſolitis requiſitis Caſtrenſis non admittuntur:

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum ſecundum, in quo primum fuit nouatum attenditur, & illud non habetur amplius in conſideratione.*

2 *Mora qualibet non facit litium intereſſe pecunia, ſed illa ſolum, per quam ceſſat lucrum, vel damnum emergit.*

3 *Lucrum ceſſans non dicitur, niſi concurrant ſolita requiſita Caſtrenſis.*

4 *Requiſita Caſtrenſis verificare non ſufficit, in po-*

Digitized by Google

trusia remota, sed quod occasio lucrandi fuerit proxima.

1 *Damnum emergens probari debet in individuo creditori euenisse ob detrimentum non solute pecunie.*

6 *Damna, & interesse non debentur, nisi illius requisita probata sint, & qualia esse debeant supra à numer. 2.*

7 *Cambium, remissis fructibus, si ad parum creditum fit redactum, ad effectum illud consequendi ad certum tempus, eo non soluto tempore conuento, an reuiuiscat, vel non.*

8 *Nouatio, & fructuum remissio quatenus cessent si debitum iuxta pactum solutum non sit.*

9 *Cambia non debentur sine transmissione literarum ad nundinas.*

10 *Mercator deputatus pro pecunia cambianda, si non cambianit, ad quid debitor teneatur.*

11 *Vsurarum in materia pacta sunt strictissimè intelligenda.*

12 *Mercator cambiare promittens si non cambianit, ex tali promissione ad aliquod non tenetur.*

13 *Taxatio cambiorum, vel alterius interesse regulariter est prohibita, & de ratione.*

14 *Cambia non semper sunt vniformia, quia quandoque minus, quandoque plus, & aliquando etiam nullum lucrum, sed damnum afferunt.*

15 *Cambium taxari potest in eo casu, quo quis illud accipiens Romæ, est tamen alibi soluturus.*

16 *Taxatio interesse, vel cambij etiam in casu licito, non debet ledere canonicas sanctiones.*

17 *Taxatio cambiorum, vel alterius licitii interesse debet esse verisimilis, proportionata iuxta qualitates personarum, & dummodo etiam tanti interfuisse probetur.*

DECISIO DCCLXXV.

IN figura cambij limitati ad rationem octo pro centenario ad triennium duraturi recepit Carolus Marchettus insolidũ cum Iosepho fratre ambo Matriti commorantes scut. 400. à Nicolao Ruffè cum obligatione restituendi post d. tempus summam principalem Romæ, & interim expediendi literas cambij pro more Italiæ, ad quem effectum certam etiam personam deputauit cum limitata tamen facultate, ne a quid in feriis, & cambijs alterari deberet, vel circa tempus solutionis, vel circa principalem summam, & præcipuè quoad interesse scutor. 32. & prout latiùs in ipso instrumento figurati cambij continetur; Termino non dùm elapso, sed biennio post fuit inter partes facta nouatio, qua mediante remissis per Nicolaum omnibus fructibus, Carolus Marchettus se debitorem constituit scut. 500. quæ restituere dicto Nicolao promisit per totam diem 24. Februarij 1657. sed cum Statuto die in solutione defecerit, & interim vterque contrahentium obierit, Opus Pium pauperum Peregrinorum Nationis Gallicanæ confluentium ad Almam domum Lauretanam, quod successit Nicolao mutuanti, iudicium coram A. C. instituit contra hæreditatem Marchetti, & per sententiam contrariam succubuit, vnde ad Romam delata causa, mihique commissa, dubium proposui, an hæreditas Caroli Marchetti teneatur ad damna, & interesse, quod fuit negatiuè resolutum.

Vel enim Opus Pium fundat se in primo instrumento cambii, & cum illud fuerit per aliud posterius nouatum, in quo remissi fuerunt omnes fructus, & interesse, † istud posstremum tanquàm lex inter contrahentes venit attendendum *Rota coram Bichio decis. 33. num. 1. in recent. decis. 29. num. 6. par. 14. & in Bonon. Primogenituræ de Luparis* sub hodierna propositione §. *contraria coram me*, vel approbat, & tenet se ad illud vltimum, in quo Statuta est certa dies postquam debitor cæpit esse in mora, & regula est vndique certa, quod non ex quacunque mora cuadit licitum interesse pecuniæ creditæ, † sed ex illa tantum, propter quam, vel cessat lucrum, vel emergit damnum *Scacc. de commer. & camb. §. 1. quæst. 7. par. 2. ampliat. 8. num. 99. Leotard. de vsur. qu. 32. numer. 30. & qu. 80. numer. 18. & in Saonen. Pecuniaria 13. May* 1669. §. *neque iuris, & §. hinc est coram me*, quorum neutrum in præsenti probatur. 1

Non quod cessauerit lucrum, † quia non ostenduntur tria illa requisita *Cassr. in l. 3. ff. de eo, quod cert. loc.* ad hunc effectum necessaria, & quidem non in potentia remota, † sed quod occasio lucrandi fuerit proxima, quod scilicet propter moram in soluendo talem pecuniam lucrum cessauerit iuxta vulg. *decis. 3. Mobed. de vsur.* quam communiter sequitur *Rota coram Eminentiss. Otthobono decis. 12. num. 11. coram Bichio decis. 16. num. 2. & seqq.* cum aliis cumulatis in mox citata *Saonen. Pecuniaria d. §. &c. hinc est coram me.* 2

Non etiam, quod emerserit damnum, quia non probatur propter dilatam solutionem præfati debiti † in individuo creditori detrimentum euenisse iuxta aliam celebrem decisionem 2. *Mobed. de vsur.* & tradiderunt *Honded. conf. 50. num. 30. vers. 4. creditor. lib. 1. Grat. discept. 987. num. 6. Rota coram Merlin. decis. 12. num. 1. per tot.* quibus propterea non probatis, † damna, & interesse petita non debentur *Rota coram Coccino decis. 498. per tot. in rec. decis. 67. num. 16. & infrà per. 11.* præter alleg. 3 4 5 6

Neque ex eo, quod Marchettus defecerit in solutione intrà Statutum diem, quæ fuit causa finalis in Nicolao remittendi fructus, prout denotant verba illa *Accò che si possa hauere detti 400. scudi nel giorno 24. di Febraro* 1657. *&c.* † dici potest, quod ob defectum huiusmodi causæ finalis vires reassumere debeat prius instrumentum cambij, † ac si nouatio, & fructuum remissio facta non fuisset ex traditis per *Socrin. conf. 89. num. 9. lib. 3. Surdus conf. 357. num. 1. & 2. lib. 2. Rota coram Greg. decis. 544. num. 5.* Quia adhuc nullum ex dicto primo cambio peti potest interesse non ratione ipsius cambij, quia 7 8

non

non deesse de literis transmissis ad nundi-
9 nas, earumque reditu, † sine quibus, tam de iure communi, quàm ex *Constit.* 118. *Beati Pij V.* cambia sunt ficta, & illicita *Navarr. in Manual. cap.* 17. *de usur. circa cambia Amat. resol.* 27. *num.* 18. *Rota decis.* 69. *num.* 3. *par.* 9. *recent. coram Ninot. decis.* 72. *nu.* 2. *& in Brundusina Pecuniaria* 1. *Aprilis* 1673. §. *creditum coram Reuerendissimo D. meo Damasceno*, neque etiam ratione damnorum, & interesse propter negligentiam in transmittendo dd. literas, quia licet fuerit conuentum, quod mercator deputatus illas expediret, non fuit tamen in pactum deductum, quod in casu
10 non transmissionis, † mutuatarius teneretur ad damna, & interesse, cum autem in
11 dicta materia vsurarum † pacta sint strictissimè intelligenda, vt in proposito dixit *Rota coram Ninot. præcit. decis.* 72. *num.* 1. non est dicendum, quod ex promisso teneatur d.
12 Mutuatarius, † quando de tali promissione nullibi apparet iuxta egregiam decisionem *Rot.* 185. *num.* 1. *& 2. coram Bichio*, quæ dat concordantes.

Neque huiusmodi promissioni æquipollet taxatio cambiorum facta ab initio ad rationem octo pro centenario, quia omisso,
13 quod regulariter similes taxationes † sunt prohibitæ à præcit. *Constit. Beati Pij V.* vt per *Scacc. d. qu.* 7. *ampliat.* 8. *num.* 30. *Turr. de camb. disput.* 1. *qu.* 13. *numer.* 80. *& 81. Grat. discept.* 387. *num.* 18. *& 19. Rota coram Penia decis.* 1247. *per tot.* ea ratione, quod nun-
14 quam sunt vniformia, † sed quandoque plus, quandoque minus, non nunquam nihil lucri, & aliquando damnum afferunt, & ponderat *Rota decis.* 215. *num.* 6. *par.* 2. *diuers. in recent. decis.* 304. *num.* 5. *par.* 2. *coram Vbaldo decis.* 118. *nu.* 7. nihilominus dato etiam, quod sit aliquando licita talis exactio, vt est
15 casus illius, † qui accepit cambio Romæ 100. soluturus Toleti, quem refert *Scacc. præcit. qu.* 7. *ampliat.* 8. *num.* 296. intelligi ta-
16 men debet cum grano salis, † & ne lædat Canonicas Sanctiones, vt in genere tradidit *Rota decis.* 52. *num.* 21. *par.* 7. *recent.* & in spe-
17 cie, quod taxatio esse debeat † verisimilis proportionata ad honestum lucrum attenta qualitate contrahentium, & dummodò per creditorem probetur postea tanti sua interesse, quanta fuit summa ab initio taxata subdit magistraliter *Rota præcit. decis.* 118. *numer.* 8. *coram Vbaldo*, cum ibi plena manu congestis, & in *Ianuen. Pecuniaria coram Lancell. post* 2. *vol. conf. Farin. decis.* 321. *sub numer.* 4. *vers. non autem quando &c. circa fin. cum seqq.* quorum requisitorum nullum fuit in præsenti probatum ex superiùs relatis.

Et ita vtraque parte informante &c.

R. P. D. EMERIX.

Cracouien. Abbatiæ.

Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVMENTVM.

Iterum in hac causa grauatoria euitari prætendebatur mendicatis prætextibus, quod illa sufficienter notificata non sit à simplici Religioso, cuius tamen relatio visa est sufficiens, non solum quia illius executio omnibus Presbyteris, & Religiosis est commissa, verum etiam, quia in odium parere recusantis, adhibetur fides scripturis, licet informibus, & tandem quia de sufficienti notitia constabat ex recursibus habitis ad Signaturam pro eadem declaratoria impedienda.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia crescente, crescere quoque debet stimulus compellendi inobedientes ad resipiscendū.*
2 *Mandata Rotalia possunt intimare omnes personæ, quibus illa pro executione sunt directa, & super eadem intimatione referre.*
3 *Mandata Rotalia notificantes si quis malè tractauit, eo magis attenditur illorum intimatio à quocumque facta sit.*
4 *In Odium contemnentis paritionem, & impedientis executionem mandatorum Rotalium adhibetur fides scripturis etiam informibus, & minus authenticis.*
5 *Impediens quo minus sibi notificentur mandata Rotalia, etiam absque alia relatione habetur pro notificato.*
6 *Notitiam mandati habere dicitur, qui recurrit ad Signaturam pro supersessoria, vel pro retardanda executione.*
7 *Notitiam habens mandatorum Rotalium si adhuc parere recusat, illorumque differt executionem, excommunicari potest, & quando supra à nu.* 1. *& per totam.*

DECISIO DCCLXXVI.

DOmini steterunt in decisis sub die 11. * Martij proximi præteriti, quia ab inde citrà neque Reuerendissimus Dominus Archiepiscopus Gnesnen, neque Coloni, aut Arrendatarij Abbatiæ vllum præbuerunt signum obedientiæ, & propte-
1 rea cum crescat contumacia, † crescere quoque debet stimulus illos compellendi ad resipiscentiam iuxta textum in *Canon. absit* 3. *qu.* 3. *& disposita per Sacrum Concil. Trident. sess. sion.* 23. *capit.* 1. *de Reform. versic. quod si*, ac notata per *Abbat. in cap.* 1. *n.* 10. *de indic. & vestr. in prax. lib.* 3. *capit. vltim. nu.* 19. *aliosque in decis. sub die* 13. *Martij proximi præteriti allegatos.*

Nec obstat vnicum obiectum, quod intimatio mandati Rotalis contra Reuerendissimum Archiepiscopum non probetur nisi ex relatione Patris Alberici Presbyteri, & Monachi alterius Monasterij Vachocensis,

quia

quia cum in mandato illius executio expressè fuerit cõmissa, tam Monachis, quam Presbyteris sæcularibus, quibus illud præ-
2 sentari contingeret, vt in *Summ. nu. 7.* † dubitari non potest quin Monachus, æquè ac Presbyter sæcularis illud notificare, & super illius notificatione referre potuerit, præsertim contra Reuerendissimum Dominum-
3 Archiepiscopum, † qui alios similia mandata sibi notificantes malè tractari, ac etiam carcerari fecit, vt in *Summario numero primo, & sequentibus*, hoc enim casu intrat Conclu-
4 sio, † quod in odium cõtemptus paritionis, & impedimenti executioni præstiti fides adhibeatur scripturis etiam informibus, & minus authenticis, vt in puncto respondit *Rota in Kelmen. Decimarum §. non obstat 14. Martij 1668. coram Reuerendo Patre Domino meo Bourlemont*, & prius *coram Seraphin. dec. 1094. numer. 2. & coram Burat. decis. 634. num. 3. & coram Canal. decis. 529. num. 3.* alijsque concordantibus; imò impediens quominus sibi
5 notificentur † mandata Rotalia habetur absque aliqua relatione pro notificato atque citato *capit. quoniam frequenter §. Porro ibique glossa in verbo impedit, vt lite contestata Seraph. dicta decis. 94. numer. 3. & 4.*

Et in omnem casum cessat, quæuis difficultas cum ex varijs, & reiteratis recursibus habitis pro parte Reuerendissimi Domini Archiepiscopi, tum ad Signaturam Iustitiæ pro retardanda executione eiusdem mandati, tum ad ipsummet Sanctissimum Domi-
6 num Nostrum pro varijs † superiorissorijs, appareat à pluribus mentibus eundem dicti
7 mandati plenam notitiam habuisse, † & adhuc illi parere distulisse, & differre per ea, quæ notant *Alterius de censuris disputat. 3. lib. 3. capit. 2. column. 2. versic. tertius casus Caputaquens decis. 249. in fine lib. prim. Seraph. decis. 1094. numer. 4. aliisque relatis Rot. in recentioribus decis. 103. num. 4. parte 11.*

Et ita &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hoc eodem tomo 2. istius decima octaua partis recent. vbi est in ordine 670.

R. P. D. VICECOMITE.

Bononien. Primogenituræ de Luparis.

Merc. 1. Julij 1676.

ARGVMENTVM.

Super iure percipiendi fructus fuerat ad transactionem deuentum, pro quibus etiam Oeconomus deputatus erat; cumque illi duplicis essent generis, alij qui pro primogenito nascituro conseruari debuerant, & alij, qui ad possessorem pertinebant, illos tantum in transactione comprehendi decidunturs relictis alijs pro possessore bonorum, tum quia, & de illis non loquebatur transactio, tum etiam, quia iidem ad possessorem pertinebant.

SVMMARIVM.

1 *Transactio est stricti iuris, & non patitur extensionem vltra expressa.*
2 *Transactio tantum comprehendit, quantum loquitur.*
3 *à Pactis, & conuentionibus initis resilire non licet.*
4 *Renuncians censetur de medio sublatus, ac si in rerum naturam non extiterit.*
5 *Ad renunciatos fructus renuncianti non datur amplius regressus.*
6 *Auctore, & defuncto excluso, excluditur etiam hæres.*
7 *Oeconomus tenetur inuestire fructus quos exigit, non secus, ac tutor, curator, ac quilibet alius administrator.*
8 *Transactio omnes priores, & antecedentes titulos innouat.*
9 *Transigentes non attendunt aliam legem, quam transactionem ipsam.*
10 *Transactioni ita inhærendum est, vt quacumque lex à transactione diuersa attendenda non sit.*
11 *Verba* gia mai *omnem casum, omnemque futurum tempus comprehendunt.*
12 *Verba transactionis debent esse adeo clara, vt obseruantiam excludant, alias non attenduntur.*
13 *Intellectus ille dicitur verus, quem comprobat obseruantia, etiam si alter esset de iure verior.*
14 *Casus in transactione non cogitatus, tamquam casus omissus remanet sub dispositione iuris communis.*
15 *Fructus percipere debet, qui in possessione reperitur.*
16 *Fructus in transactione non comprehensi, ad eum spectant, qui illos consequi debuerat.*
17 *Possessionem amittit, qui præstat consensum deputationi œconomi.*
18 *Fructus primogenituræ administrari debent ab œconomo, non existente persona capace eiusdem primogenituræ ad effectum illos consignandi iuri de iure.*
19 *Clausula* præseruatiua, & sine præiudicio iurium, *modificat consensum, illumque conditionalem reddit.*
20 *Possessio vigore clausulæ præseruatiuæ, non obstante deputatione œconomi, censetur continuata.*
21 *Clausula* non aliter *habet formam præcisam, & nihil actum censetur, si ex præstatione consensus inferatur præiudicium, & num. 22.*
23 *Assignatio facta ad vitam alicuius, eo defuncto, resoluitur, & ad suum primæuum statum reuertitur.*
24 *Fructus, de quibus transactio non loquitur, remanent penes possessorem.*
25 *Possessio affert possidenti commodum percipiendi fructus.*

DECISIO DCCLXXVII.

DISTINCTIONE retenta inter fructus quos vigore transactionis tenetur Oeconomus

conomus conseruare pro filiis masculis nascituris March. Ennæ iuxta illius mentem, & inter fructus, quos in vita percipiebat Senetor Marcus Antonius Luparus, fleterunt hodie DD. quoad vtranque partem in decisis 10.* Februarij currentis anni coram me; quo nempè ad primam, non teneri Oeconomum deponere, & quoad secundam teneri consignare Marchioni.

Primæ partis resolutionis ratio iterum desumpta fuit ex differentia, quæ patet inter onus inuestiendi, & onus conseruandi, & cum de inuestimento nullibi in tranlactione tractetur, sed de sola fructuum conseruatione, cui incumbere debet Oeconomus ad formam Capituli 6. antepenultimi, & penultimi dictæ tranlactionis, nullo iure prætendere valet Francisca Maria dicti Senatoris filia, & hæres vt inuestiantur, quia tran-
1 lactio est stricti iuris, † quæ non patitur extensionem vltra expressa, *Rot. decis.* 63. *nu.* 1. *& per tot. par.* 1. *diuers. in rec. decis.* 508. *nu.* 2. *par.* 4. *tom.* 3. *coram Bich. decis.* 637. *numer.* 1. præter allegat. in *decis.* quæ reuidetur §. *& pro faciliori*, *&c.* cum vulgaris. Et tantum
2 comprehendit, † quantum loquitur, *Bald. in l. sub pretexta num.* 7. *& Salicet. num.* 3. *C. de transac. Surd. cons.* 418. *num.* 22. *Rota coram Canall. decis.* 162. *num.* 7. *& 8. & in Bonon. pecuniaria sine transactionis* 24. *Nouembris* 1671. *in princ. coram Rev. D. nro Decano.* Ipsique transactioni addiderunt robur transigentes, pro-
3 cedendo per viam pacti, & conuentionis, † à quibus resilire non licet *l.* 1. §. *si conueniat ff. depositi l. legem decimæ C. de pact. cum similibus*.

Conuentiones autem, & pacta fuerunt plura; Sed illud quod in *d. cap.* 6. *& in cap. penult.* inseritur amplissimæ renunciationis, qua Senator Luparus à se abdicauit quodcumque ius super dd. fructibus ante transactionem à Marchione perceptis, & super quibuscumque (deducta propria portione) inposterum percipiendis à prefato Oeconomo, quem insuper, & quamcumque aliam personam, quæ pro tempore illos percipe-
ret indemnem in amplissima forma releuauit idem Senator, valde vrget, quia hoc pa-
4 cto renuntians, † censetur de medio sublatus, ac si in rerum natura non existeret *Mastrill. decis.* 64. *num.* 12. *Rota coram Merlin. decis.* 62. *num.* 11. *& in Romana fideicommissi de Steccatis* 4. *Febr.* 1667. §. *reiecto coram R. P. D. meo Bourlemont.* nec ad fructus renuncia-
5 tos † sibi amplius datur regressus ad text. *in l.* 1. §. *qui semel ff. de succeff. edict. Alex. cons.* 12. *sub num.* 6. *vers. comprobatur lib.* 5. *Decius cons.* 445. *numer.* 26. *in fin.* & auctore excluso, † excluditur etiam Francisca Maria eius
6 hæres, vt concludit *decisio* §. *Et cum inter.*

Et §. *sequuti* subnectitur obseruantia, qua cõstat Oeconomos pro tempore tam ante, quam post mortem Senatoris deputatos, fructus hos nunquã inuestiuisse, propter quam confirmata eo magis fuit DD. sententia, neque modernum Oeconomũ teneri inuestire, quia transigentium voluntas ex facto non minus, quam ex non facto deprehenditur ex ibi allegatis.

Contraria non vrgent, & cum opponeretur de iure teneri Oeconomũ inuestire fru-
7 ctus, quos percepit, † non secus, ac tenetur Tutor, & Curator, & quicumque alius administrator, vt tradit *Excobar. de ratione in cap.* 6. *num.* 28. 83. *&* 84. *Honded. cons.* 82. *sub num.* 21. *lib.* 2. quinimò in casu nostro teneri etiam magis præcisè ex sententia Auditoris Generalis Bonon., quæ tranlactionem præcessit; Responsum fuit, nec sententiam, nec ius commune esse attendenda, quia per
8 tranlactionem subsequutam † omnes priores tituli fuerunt nouati *Dec. cons.* 400. *nu.* 9. *Rota coram Mantic. decis.* 241. *nu.* 8. *cum aliis in Firmana fideicommissi, seu bonorum* 19. *Iuny* 1609. *coram R. P. D. nro Bourlemont.* & inter
9 transigentes nulla alia attẽditur lex † quam tranlactio *Afflict. decis.* 73. *sub num.* 9. *Surd. decis.* 134. *sub num.* 7. cum concordan. apud *Rot. decis.* 352. *num.* 2. *&* 3. *par.* 9. *recent.* Cum autem in tranlactione nullibi conuentum fuerit vt Oeconomus fructus hos inuestire
10 teneatur, vt supra præmissum est, † non potest modo alia lege à tranlactione diuersa in inuestimento insisti, vt ex *l. quamuis* 39. *C. de transact.* & aliis tradit nostra *decis. qua reuidetur d.* §. *pro faciliori, & latius* §. *pe ultimo*.

Quæ verò contra renunciationem, & quietantiam factam Oeconomo à Senatore Luparo deducebantur restringi ad casum quatenus filij masculi Marchionis nascantur, iis autem adhuc non natis, nec ad-
u existente persona capaci, cui dicti fructus debeant consignari, talem renunciationem non afficere, non verificantur in facto, cum ex lectura ipsius tranlactionis constet renunciationem fuisse liberam, & absolutam, conceptam per verba obligatoria *Che da essi Signori Lupari, e loro figliuoli non saranno giamai*
11 *pretesi*, † quæ omnem casum, & quodcumque futurum tempus comprehendunt, vt ait, *glos. in l. prouidendum septima verbo nunc C. de postul. cum concordantes per Rot. decis.* 174. *part.* 13. *decis.* 13. 137. *&* 391. *in omnibus numer.* 4. *part.* 14. *recent.*

Et cum hæc sint vndique perspicua, implicat contradictionem, quod lectura tranlactionis intellecta in sensum contrarium per Scribentes pro Francisca Maria sit tam
12 clara, † vt destruat obseruantiam, quia claritas deberet esse adeo nitida, vt omnino excluderet intellectum supra expositum, aliàs
13 intellectus, ille sit verus, † quem comprobat obseruantia, etiam si alter esset de iure verior *Honded. cons.* 92. *num.* 30. *lib.* 1. *Fontanell. decis.* 35. *num.* 24. *&* 35. *& decis.* 477. *numer.* 8. *&* 9. *Adden. ad Gregor. decis.* 184. *nu.* 8. *Rota decis.* 608. *num.* 6. *part.* 2. *recent.*

Hactenus de prima parte distinctionis. Quo verò ad secundam concernentem fructus, quos percipiebat in vita Senator Luparus, ratio propter quam dictum fuit teneri Oeconomum consignare Marchioni,

fuit

foit illa eadem quam adducit decisio, quæ reuidetur §. *final.* quod scilicet cum casus præmorientiæ Senatoris non fuerit in tran-
14 sactione præcogitatus, † tanquam casus omissus remanet sub dispositione iuris Cõmunis ex ibi allegatis, de iure autem sublata de medio transactione, quemadmodum
15 Marchio perciperet fructus, † quia in possessione bonorum primogenituræ reperiebatur quando transegit per text. *in l. sequitur* §. *fructus ff. de vsufruct. Rota coram Vbald. decis.* 734. *num.* 32. *& decis.* 791. *num.* 1. *par.* 2. Ita cum per transactionem nihil de illis re-
16 maneat determinatum, † illos modo consequi debet iuxtà *Rota decis.* 63. *num.* 1. *par.* 1. *diuers.*

Impugnabatur huiusmodi assumptum multipliciter, & primo negabant scribentes pro Francisca Maria, quod Marchio possideret bona primogenituræ Luparæ de tem-
17 pore transactionis, vel si possidebat, † per consensum, quem præstitit deputationi Economi, quamcumque possessionem amisisse *Posth. de manut. obsern.* 17. *numer.* 32. *& seqq. Gratian. discept.* 981. *num.* 31.

Secundo repetita tota serie causæ ostendebant Marchionem fuisse in omnibus propositionibus reputatum incapacem huius primogenituræ, eo ipso quod declarauit se velle retinere aliam ordinatam in familia Magnanorum incompatibilem, qua incapacitate attenta si modo consequeretur fructus primogenituræ Luparæ, violaretur transactio, in qua ei nihil fuit assignatum, & incidenter reuocarentur præcedentes decisiones coram R. P. D. Bourlemont, in quibus dictum fuit transactionem durare, & si admitteretur, quod fructus de quibus agitur non deberẽt manere sub Oeconomo, reuocaretur etiam alia coram me, in qua ostenditur Oeconomum fore deputandum, quamuis obierit Senator Luparus, imò, & fortius plus commodi ex hac resolutione sentiret, quam ex victoria causæ ipsa ante transactionem vigentis, si fuisset prosequuta; dum instantiæ in ea factæ ex parte Marchionis aliò non tendebant, quam vt declararetur primogenituram Luparam remanere debere in suspenso, quousque filij capaces nascantur.

Tertio demum, quod violaretur ius commune, quia nullo adhuc existente capace primogenituræ, & dum sperantur filij ha-
18 biles, † interim fructus ad ministrari debent ab Oeconomo ad effectum illos cõsignandi cui de iure Argel. *de legit. contradict. num.* 14. *&* 15. *Ciriac. contro.* 305. *num.* 85. *Surd. cons.* 127. *num.* 27. *post med. cum aliis.*

Sed quoad primum, veritas stat incontrarium Marchio namque suam probat possessionem ex confessione ipsiusmet Senatoris edita in quadam protestatione in processu causæ transmissa, quam exhibet *Sum. responsionis numer. vnico*, cuius nulla maior datur probatio ex vulgatis; nec illam amisit per cõsensum, quem præstitit deputationi Oeco-
nomi, quia adhibitus fuit cum expressa præseruatiua, & sine præiudicio suæ possessionis, & non aliter, cuius clausulæ † vir-
19 tus est vt consensum deputationi modificet, & conditionalem reddat *Peregr. de fideicomm. art.* 47. *num.* 29. *vers. & ideo Rota coram Penia decis.* 1596. *num.* 7. *& coram Bichio decis.* 541. *num.* 10. & dum præseruatiua ex-
20 presse cadit super possessione, † efficit vt etiam nunc dicatur continuata in Marchione, latè *Posth. de manut. obser.* 50. *num.* 5. maxi-
21 mè addita clausula *non aliter*, † quæ habet formam præcitam, ità vt nihil actum cen-
22 seatur, si ex præstatione † consensus inferatur præiudicium *Eugen. cons.* 29. *numer.* 39. *lib.* 3. *Rota coram Carillo decis.* 131. *numer.* 11. *coram Seraph. decis.* 834. *numer.* 7. *& in recent. decis.* 11. *num.* 3. *& seq. par.* 9.

Ad secundum ponderabatur prætensam incapacitatem Marchioni non obstare, quominus hos fructus percipiat, quia etiam de tempore, quo super ea disceptabatur, non desierat possidere, & licet Senatori fuerint postea dicti fructus in transactione assignati, cum tamen talis assignatio non haberet causam perpetuam, sed esset limitata ad vi-
23 tam Senatoris, † eo defuncto resoluta fuit ad pristinum statum, in quo reperiebatur Marchio percipiendi eosdem fructus, ad notata per *Bal. in l. Titia cum testamento* 35. §. *Titiam cum ibi traditis per Cuman. & Castr. ff. de legat.* 2. *Paris. cons.* 21. *num.* 28. *lib.* 2. *benè Franch. decis.* 64. *num.* 11. *&* 12. *Ciriac. contro.* 683. *num.* 1. *Rota decis.* 294. *num.* 102. *& seqq. part.* 5. *recent.* nullatenus propterea
24 violatur exinde transactio, † si fructus redeunt ad possessorem in casu, quo nulla fuit de illis facta in transactione prouisio ex superius traditis, quemadmodum nec etiam reuocantur *decis. R. P. D. meo Bourlemont*, in quibus dictum fuit transactionem adhuc durare, quia adhuc durat in casibus in ea comprehensis, prout nec etiam reuocatur nostra decisio, quia Economus se gerit circa alios fructus conseruandos, prout supra, nec in reliquis Marchio Eneas plus vtilitatis consequitur ex hac resolutione, quam ex victoria causæ, quia etiam quando ad victoriam aspirabat dd. fructus percipiebat, quos si modo etiam percipiet, id referri debebit
25 ad virtutem actractiuam possessionis, † quæ tale commodum affert possidenti, non ad aliam causam *Lex diuerso §. de rei vindit. Contard. de momentan. possess. in* 5. *oppositione nn.* 8. *&* 9. *Menoch. de retinend. remed.* 3. *num.* 178. *cum aliis per Posth. de manut. obser. par.* 2. 35. *&* 36.

Et ex his patet etiam responsio ad tertium, non violari scilicet ius commune, si dictus Marchio continuat possessionem illam, in qua reperiebatur, dum ageretur de deputan. Economo ex mox allegatis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio, est impressa supra in hoc eodem tomo secundo vbi est in ordine 654.

R E-

REVERENDISSIMO D. ALBERGATO DECANO.

Romana Saluiani.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVMENTVM:

Possessori prius denegata retentio pro credito census anterioris, tum quia ipse euaserat dominus fundi censiti, tum etiam, quia non subsistere dicebantur iura mulieris, quæ in eo fideiusserat; Hodie tamẽ fuit cõcessa pro sorte, quæ non obstante extinctione semper remanebat anterior; Fideiussio verò mulieris valida reputata est, tamquam cum solemnitatibus facta, pro liberando viro ab imminentibus debitis. quibus ille obligatione camerali præmebatur.

SVMMARIVM.

1 *Sententias Rotæ Romanæ de more illius decisiones præcedunt.*
2 *Creditum semper est anterius simplici legato.*
3 *Legatum dicitur debitum voluntarium, quod proinde postponitur debito necessario.*
4 *Debitis ante legata satisfaciendum est.*
5 *Fideiussio facta ab vxore ad effectum eximendi virum à certis debitis, quibus obligatione camerali præmebatur, remanet valida.*
6 *Carceratio dicitur imminere ex debito obligatione camerali vallato.*
7 *Fideiussio mulieris facta cum solemnitatibus Statuti* Vrbis lib. 1. cap. 151. *dicitur valida, & subsistetur.*
8 *Creditor census si emerit fundum censitum facit fructus suos, si non ratione census, ratione tamen dominij per viam emptionis acquisiti.*
9 *Retentio pro sorte datur creditori census, qui per viam emptionis fundum censitum acquisiuit.*
10 *Retentio possessori conceditur pro credito anteriori, quando Saluianum intentatur à creditore posteriore.*

DECISIO DCCLXXVIII.

AD obumbrandam iustitiam sententiæ rotalis concedentis reintegrationem Reuerendis Patribus Congregationis Oratorij Neapolis, informantes pro Confraternitate Sanctissimi Corporis Christi in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Via, licèt validitatem non impugnarent, repetebant non solùm deducta, & sublata in decisione Reue-
1 rendi Patris Domini mei Rondinini, † quæ illam sub die 4. Martii * 1675. de more præcessit, verum etiam asserebant, censum, pro quo Patres retentionem obtinuerant, esse extinctum per acquisitionem fundi, factam per Accorambonum creditorem, & illorum auctorem, sed his non obstantibus, sententia confirmationis robur obtinuit.

Quamuis enim Hortentia legauerit Confraternitati scuta mille, & quingenta ad effectum ex fructibus eorum nubendi puellas, pro quibus in Saluiano immitti curauit, nihilominus talis immissio nequit subsistineri, cùm Patres habentes causam ab Accorambono, ius suum metiantur ex instrumento census longè anterioris testamento,
2 in quo legatum continetur, † & consequenter, tùm ratione anterioritatis, tùm quia le-
3 gatum tanquam debitum † voluntarium,
4 postponen. est debitis necessarijs, † quibus ante legata satisfaciendum venit, iuxta textum in *l. scimus, antea C. de inofficios. testamen. Merlin. de legitim. lib. 2. titul. primo num. primo Rot. decis. 175. numer. 9. coram Peutinger. & in Romana legitima 6. Martij proximi præteriti §. similiter coram me.*

Nec visa est vrgere iterum obiecta, nullitas obligationis Hortentiæ ex causa fideiussionis factæ pro viro census impositore,
5 quia † cum fideiusserit ad effectum eximendi illum à certis debitis in instrumento descriptis, pro quibus vigore obligationis in
6 forma Cameræ † semper dici poterat imminere carcerationem, & seruatæ fuerint
7 solemnitates præscriptæ à Statuto † *Vrbis lib. 1. cap. 151.* nullo modo potest obligatio redargui de nullitate, vt relatis aliis, comprobat decisio *Reuerendi Patris Domini mei Rondinini §. neque validitati*, quæ etiam satisfacit obiecto versionis, vt in §. *nec obstat*.

Minus releuat nouissimum motiuum extinctionis census deductum ab incompatibilitate, quæ deducebatur ea acquisitione domus censitæ factæ per Accorambonum, à quo Patres causam habent, quia cum ille
8 esset creditor census, & domum emerit, † licet non potuerit consequi fructus census super eadem domo impositi, tamen fructus domus suos fecit ratione dominij acquisiti per viam emptionis, & ita quoque Patres
9 illius personam repræsentantes † habere debent retentionem domus pro sorte principali dicti census anterioris legato, quidquid esset dicendum, si hodie prætenderetur, censum vigere ad alios effectus, cum dubitari non possit, quod retentio competit pro cre-
10 dito anteriori, † quando Saluianum intentatur à creditore posteriori Rota *decis. 10. numer. 1. & decis. 144. num. 15. & decis. 504. numer. 2. coram bonæ memoriæ Bichio*, & passim in alijs.

Et ita confirmandam esse sententiam rotalem, responsum fuit, vtraque Parte audita.

Supra in hoc eodem tomo secundo ipsius decimæ octauæ partis recentiorum adest altera, quæ hoc confirmatur præsentis causæ decisio coram Reuerendo Patre Domino Rondinino, qua ibi est in ordine 462.

R. P. D.

R. P. D. TAIA:

Cathacen. Matrimonij.

Mercurij 1. *Iulij* 1676.

ARGVMENTVM.

Quia non de fœdere matrimonij, sed solum ad effectum successionis de eo agebatur, illud ideo probari visum est ex attestatione Parochi, qui ambos Coniuges in matrimonium coniunxerat, alia simili fide Vicarij publicationes dispensantis, & demum ex testibus licet consanguineis, qui interuenerũt in illo, non obstante contraria attestatione mulieris, se nunquam d. matrimonium contraxisse, & quatenus de eo appareat, non habuisse animum, & intentionem contrahendi, nec suum præstitisse consensum.

SVMMARIVM.

[1 *Fides Baptismatis probat ætatem, non autem filiationem.*

2 *Fides Baptismatis non probat matrimonium, non constito de consensu, & tractatu patris.*

3 *Declaratio, Confessio, & alij actus à carcerato extorti, dum erat in carceribus, non important consensum, & animum se obligandi, quamuis sint iuramento firmati.*

4 *Decretum Iudicis, vel Episcopi fallum cum aliquo præsupposito, eo cessante, & ipsum quoque cessare debet.*

5 *Matrimonium ad effectum successionis leuioribus probationibus probatur.*

6 *Matrimonium probatur ex adnotatione dispensationis publicationum de licentia Vicarij descripta in libro matrimoniorum.*

7 *Fides Vicarij attestantis ipsum dispensasse publicationes, plurimum vrget ad probandum matrimonium, & sup. num. 6.*

8 *Matrimonium probatur ex fide Parochi, qui aliquos in matrimonio coniunxit.*

9 *Matrimonium probatur ex testibus, qui interuenerunt in eo, quamuis ipsi sint consanguinei.*

10 *Coniugum assertionibus non defertur ad destruendum matrimonium iam contractum.*

11 *Declaratio, seu confessio mulieris ipsam matrimonium non contraxisse, & quatenus constet, non habuisse animum contrahendi, & consentiendi, quid releuet.*

12 *Matrimonio non præiudicat declaratio, seu testamentum patris illud celare volentis, tanquam in dedecus aliorum filiorum, & familiæ.*

DECISIO DCCLXXIX.

PROPOSITO dubio 15. Iunij proximè præteriti, An standum, vel recedendum à decisis 4. Iulij 1674. DD. respondenrunt coadiuuandas probationes, edendo quidem Acta in Partibus, & vtcumq; coadiutis probationibus 22. eiusdem propositæ iterum causa, DD. distulerunt ad vltimam hanc Rotam, in qua præmisso mandato, vt viderent omnes, denique steterunt in decisis, constare de matrimonio valido.

Vni ex DD. visum est quidem recedendum, quia omnia vt dicebat, ponderata in decisione vti sufficientia ad probandum prætensum matrimonium, illi visa sunt, & singula pro se, & simul sumpta, nec subsistere, nec releuare.

Non enim releuat (inquit) In libro matrimoniorũ descripta partita 17. Maij 1656. *Io infrascritto Parocho &c.* quia non solùm non fuit cum debitis solemnitatibus extracta, sed hodie ex deductis in facto, & ex oculari inspectione ipsius libri apparet adhuc ex interuallo additam fuisse cum antedata.

Non fides Baptismi, quia hæc valet ad 1 probandum ætatem, † non autem filiatio- 2 nem, & minùs matrimonium, † non constante consensu, & tractatu Patris, *Rota decis. 388. num. 13. & 14. par. 13.* & tamen in præsenti constat ipsius Lucij Patris oppositio, vt in facto.

Non declaratio ipsius Lucij asserti mariti Mariæ, quia tanquam extracta ab eo, dum 3 in carceribus detineretur, † non potuit in eo considerari cõsensus, & animus se obligandi, quamuis iuramento firmata fuerit, *Rota coram Merlino decis. 506. num. 5. cum seqq. la 2. cum aliis in Nucerina Parochialis 28. Iunij 1660. coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Non demum decretum Archiepiscopi datum 27. Martij, & 1. Aprilis 1672. quia præter quam quod non constat aliqua citatio Partis, hodie conuincitur erroneum, 4 vtpotè innixum præsupposito, † quod non constaret decretũ Archiepiscopi prædecessoris, 18. Iunij 1666. super non existentia, & non iustificatione controuersi matrimonij, quod tamen hodie constat fuisse subtractũ ex actis, & postea ad exonerationem conscientiæ restitutum, adeòque cessante præsupposito, debet cessare decretum.

Alij verò quatuor suffragantes, steterunt in decisis, & potissimùm quia vt dicebant, ex probationibus in decisione deductis, videtur satis iustificatum matrimonium, de quo agitur fuisse verè, & validè contractũ, idque eo fortiùs, quod hodie non agitur principaliter de fœdere matrimonij, sed solùm ad effectum succedendi in bonis paternis, † quo casu probationes leuiores sufficiunt, ex allegatis coram *Buratt. decis. 530. & ibi adnot. num. 7.* 5

Affertur enim non solùm notatio in libro matrimoniorum continens hoc matrimonium de scientia Vicarij Generalis, postpositis publicationibus fuisse contractum, 6 quæ vti † scripta ab eo, ad quem ex officio hoc pertinet, plurimùm vrget, *Rot. decis. 34. num. 1. & 2. par. 2. diuers.* sed exhibetur etiam alia notatio extracta ex libro baptismatis, ex qua constat Dominicum fuisse baptizatum, vti filium legitimum, & naturalem 7 Lucij, & Mariæ, † & concurrit attestatio Vicarij Generalis, qui super publicationibus

bus huius matrimonij ex causis ab ipso expressis dispensauit.

Et denique hæc omnia corroborãtur per
8 attestationem eiusdem Parochi, † qui illos
9 coniunxit, & testium, qui † interfuerunt, qui licèt consanguinei, in hac materia probant, vt inquit *Text. in cap. 3. de his, qui matrimonium accusare possunt*.

Neq; contra has probationes releuat asserta sententia Archiepiscopi, quia præter alias exceptiones graues, & releuantes contra illam adductas, illa fundatur in solo dicto cuiusdam Julij, qui non caret magna suspicione, prout etiam multum suspectæ videntur attestationes aliorum, qui ad eneruandam fidem DD. Vicarij, & Parochi, attestantur ipsos fuisse inimicos Lucij.

Minùs refragatur confessio in instrumento extorta ab ipsa Maria, quia vltra, quod non est deferendum assertionibus coniu-
10 gum, † ad destruendum matrimonium iam contractum, illa est suspectissima ex dolo, & fraude, ex qua Maria inducta fuit non solùm ad fatendum, seu declarandum neque per verba de præsenti, neque per verba
11 de futuro per ipsam fuisse contractum, † sed quatenus aliunde probaretur ipsam contraxisse, inducta fuit ad declarandum, se non habuisse voluntatem, & intentionem, & consensum contrahendi, quæ, quid quid, & quantum sapiant, aliorum DD. prudenti iudicio remissum est.

Et aliquis adiecit sibi non obstare testa-
12 mentum Lucij, † tanquam ad cælandum matrimonium, quod credebat tendere in dedecus filiorum ex altero matrimonio, & familiæ.

Et hæc, & sic DD. vtraque Parte informante.

R. P. D. TAIA,

Leodien. Redditionis rationis.

Mercurij 1. Julij 1676.

ARGVMENTVM.

Sicuti æquitati repugnat mercedem operarijs non soluere, nisi expleto labore, quasi quod illa aliquam diuisionem non patiatur, ita ab hac æquitate receditur, stante pacto non petendi mercedem, nisi opere completo; cumque de procuratore ad exigendum ageretur, sic cum suo principali conueniente, qualiter etiam debitores exegendi facilis exactionis fuissent, vel non, in præsenti decisione declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Mercedem nullam operario deberi nisi expleto labore, æquitati repugnat, & num. seq.*
2 *Artifici statuitur merces pro rata temporis, & laboris.*
3 *Contrahentes possunt sibi dicere legem in instrumento, à qua postea non possint recedere.*
4 *Procurator, & alius quilibet Operarius potest facere pactum non petendi mercedem, nisi opere, & labore completo.*
5 *Debitores non sufficit probare idoneos, & soluendo, sed quod de facili etiam exigi poterant, & quando vide num. seq.*
7 *Debitor intelligitur ille, à quo inuito exigi pecunia potest.*
8 *Debitorem aliquem dicimus, si soluere potest.*
9 *Nudus, nec etiam à decem Palæstritis expoliari potest.*

DECISIO DCCLXXX.

IVXTA modum infrascriptum hodie DD. steterunt in decisis 28. Iunij 1673. in quibus triennio steterunt tacentes, & penè dormientes litigantes.

Considerarunt enim tres summas, & vt dicunt, partitas negatas Matthiæ, & improbatas, ne accepto ferantur; Primam floren. 4500. solutam viduæ Hanet cessionariæ Iacobi primi procuratoris constituti à Beneficiatis ad exigendum; secundam floren. 2948. à militibus, latronibus ereptam in itinere, & tertiam floren. 2500. pro mercede Matthiæ, qui locauerat operam suam ad exigendum certum legatum dd. Beneficiatis.

Secundam negatam adhuc dixerunt negandam, quia ex testibus nunc inductis constat quidem fuisse ereptam Matthiæ pecuniam in itinere, non tamen constat fuisse illam exactam pro Beneficiatis iuxta decisionem.

Difficultas fuit in prima, & tertia summa, in quibus repugnare videtur æquitati pro modo operis, & laboris non deberi
1 mercedem, † licet opera suscepta non fuerit integrè expleta, vt Artifici statuitur mer-
2 ces † pro rata temporis, & laboris *Costa de part. ratæ qu. 13. num. 14.* sed quia Procuratores primus Iacobus, secundus Matthias
3 sibimet ipsis legem dixerunt † in locatione operæ, non petendi salarium, nisi opera expleta, & casu quo suam susceptionem ad fi-
4 nem non perducerent, † nihil prætendere possent &c. in instrumentis cum Matthia, & Iacobo, & visi sunt in hoc pacto renunciasse supradictæ æquitati, vt facile renunciatur, ad Dominum *Zacch. de salar. qu. 14. ex numer. 19.*

Sed hæc, quæ valent contra Iacobum primum Procuratorem de opera non expleta, completaquè, non valent, vt DD. dixerunt in Matthia secundo Procuratore; si enim ex pacto verificetur status hæreditatis Caroli, qui legauit Beneficiatis non excessisse floren. 20000. & deductis impensis florenor. 18000. vt ex deductis in *Summario* Matthiæ constare videtur, exactio quoque, & opera completa videtur, cum exegerit dictam summam, & merces est debita consequenter ad pactum.

Et licet aliqua summa inexacta remanse-

rit alterius legati in Codicillis floren. 10. m. cùm tamen pactum esset præfinitum, & restrictum ad exactionem eorum omnium, quæ deberentur, & de ijs, quæ recipientur, vel recepta fuissent, bonam, & integram quietantiam facere, sub onere bonum reddendi computum, vt in dicto instrumento Iudices Compromissarij in partibus reduxerunt legatum 21. mil. ad floren. 18. mil. Matthias ex parte sua conuentionem, & propriam obligationem impleuit ad suprascripta verba: *Quæ debita esse iudicabuntur*, nempè exigenda de iure, & de ijs, quæ recipientur, nempè exigibilia, vel exacta de facto; Nec isto casu sufficit Beneficiatis ad conuincendam negligentiam Matthiæ probare extitisse debitores legati idoneos, & soluendo, † nisi etiam probarent, quod exigi à debitoribus facilè potuisset, *Ruin. cons. 93 num. 7. à vers. nec isto casu lib. 5. Surd. cons. 228. nu. 16. vers. Ruin. &c.* & cum eo etiam distinguendo agentem, † & excipientem, *Rot. coram Coccin. decis. 2125. num. 9. vers. nec dicatur*; Debitor enim intelligitur is, † à quo inuitò exigi pecunia potest, *l. debitor 108. ff de verb. signif.* atque vt ibi glossa exigi declarat extorqueri, atque ita non minus de facto, quam de iure, † debet enim aliquis si soluere potest, cum nudus † nec à decem paleis possit spoliari.

Et ita saluis iuribus Beneficiatis probandi super all. statu hæreditaris Caroli legantis, insufficiens nec ne pro ambobus legatis, & an aliquid Matthiæ remaneat exigendum vigore locatæ operæ de legato illo floren. 10. mil. quod pro duabus tertijs partibus dicebatur solutum Gaspari, Domini consenserunt pro nunc reformandam decisionem quoad mercedem Matthiæ floren. 2500. debitam vt supra.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Burgen. Iuris sedendi.

Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVMENTVM.

Honorabilior locus, Sepultura, vel Sedes in Ecclesia ab immemorabili tempore certæ familiæ spectabat, in quibus proindè illam non solùm manutenendam esse deciditur, sed declaratur etiam ante eam alios præponere non licuisse, quamuis eadem loca immutata non sint, quia non exindè vice personarum Superioris Ordinis, quales erant Ecclesiastici, ad instar cessionis, vel subrogationis, alter eiusdem laicalis ordinis interponi potuerat; quia tunc primus semper remanebat secundus.

SVMMARIVM.

1 *Locus in Ecclesia, quamuis Sacer potest cadere in commercio priuatorum, & assignari laicis, & quomodo.*
2 *Ius patronatus licet annexum rei sacræ, adhuc laicis competere potest.*
3 *Ius patronatus acquiritur ex constructione Ecclesiæ, vel Capellæ, etiam absque aliqua reseruatione, modo tamen non fuerit remissum.*
4 *Testes super pertinentia iuris patronatus de sola publica voce, & fama deponentes, nihil probant si quasi possessio deficiat.*
5 *Præeminentiarum materia tota dependet à consuetudine.*
6 *Immemorabilis consuetudo præbet assistentiam iuris.*
7 *Consuetudo sedendi, vel aliquem locum in Ecclesia obtinendi, acquiritur per decennium.*
8 *Locus in Ecclesia possessus videntibus, & patientibus Rectore, Clero, & hominibus, sicuti acquiritur per decennium, ita præscribitur per immemorabilem, & num. 7.*
9 *Sedem nouam ante veterem alterius in Ecclesia ponere nemini permittitur.*
10 *Manutentio datur tam in retentione sedis in Ecclesia, quam super illius præeminentia.*
11 *Sedis, seu loci pro manutentione in Ecclesia vltrà remedia possessoria, dantur etiam magis executiua, & violenta.*
12 *Sedis, seu loci innouatio in Ecclesia à Doctoribus inter causas grauissimas reccnsetur.*
13 *Cessio loci, vel sedis in Ecclesia fieri potest, & quando facta subsistat num. seqq.*
14 *Sedes, seu locus in Ecclesia non immutatur per cessionem loci, vel sedis præminentioris.*
15 *Argumentum à vi cessionis, & subrogationis non datur, vbi adest ratio diuersitatis, vel alteri præiudicium inferatur.*
16 *Laicus aliud est, quod sedeat primus in Ecclesia post personam Ecclesiasticam, aliud verò si loco personæ Ecclesiasticæ interponitur alius laicus.*
17 *Cessione acquiri potest locus sacer in Ecclesia, non secus ac concessione, & successione.*
18 *Cessio non potest operare præiudicium præeminentiæ alterius.*
19 *Sedes, seu locus paria sunt quod fuerint mutata, vel quod eis firmis remanentibus, alia supra ipsam collocata sint.*
20 *Præeminentia, & præcedentia semper immutantur, si alij inferioris ordinis ante ipsam subrogentur loco aliorum in ordine superiorum.*
21 *Sedes, & sepultura potest assignari laico in Ecclesia, propter indigentiam eiusdem Ecclesiæ.*
22 *Ecclesia non potest in præiudicium honorabilioris sepulturæ loci, vel sedis, alios illis anteponere.*

DECISIO DCCLXXXI.

NOBILES de Familia Argomedo de gradu in gradum ad modernum vsq; Didacum Fernandez sederunt ab immemorabili in digniori loco ad latus Euangelij Capellæ maioris Ecclesiæ de Quinzano; Quousque de recenti oblatis per Capitanesi Pe-

Petrum Fernandez de Pando scutis quingentis in refectionem Iconis maioris Altaris, vt sibi locus magis beneuisus in d. Capella pro Sede, & sepultura assignaretur, Consiliumi,& homines d.loci dederunt mãdatum procuræ Rectori pro huiusmodi assignatione; Cumque in illius executionem remota quadam Arca inseruiente Præfecto Domus pro recondenda sacra supellectile, supra dictam Sedem Familiæ de Argomedo existente, ibi suam paulò eminentiorem d.Petrus de Pando construxisset; Rei huiusce nouitas, contentiones, & simultates inter partes excitauit,pro quibus sedandis occupata per Ecclesiæ Rectorem Sede nouitèr constructa, Iudicium super ea delatum est ad Ordinarium, qui pro recta, & valida illius assignatione sententiam tulit, confirmatam deindè per alium Iudicem à Reuerendissimo Nuntio delegatum; Deuoluta demum in tertia instantia ad Rotam Causa, mihique commissa, dedi dubium, An assignatio Sedilis,& Sepulturę sustineatur,quod fuit negatiue resolutum.

In capienda huiusmodi resolutione non dubitarunt Domini quin locus in Ecclesia sacer cadere possit in commercio priuato-
1 rum, & assignari laicis, † quotiescumque tamen assignatio non fiat iure dominii; ita vt assignatarius dicere valeat iste locus est meus, sed quoad vsum tantùm, exemplo iurispatronatus, quod licèt sit annexum rei
2 sacræ, eo nihilominus sunt capaces etiam laici, vt egregie distinguunt *Io. Andr. in cap. abolendæ sub num. 2.& Canonistæ de Sepult.Pariſ. conſ.149.num.1.2.& 3.vol.4. Grat. discept. 110. num.10.& seqq.& discept.210.num.32.* & infrà, cum aliis,quos plena manu colligit *Gionagn. conſ.8.à num.1.vsque ad 9.vol. 2.Rot. decis.561. per tot. par.4.tom.1. rec.* Tota propterea dubitandi ratio in eo restricta fuit, An ad Consilium pertineret talem locum assignare; Et dato, quod ad ipsum spectaret, vel ad quẽcumque alium; An præiudicare potuerit Fernandez de Argomedo.

Ex primo capite, quod respicit pertinentiam, nulla fuit capta resolutio, quia licèt ex depositione testium constet Consilium, & homines ædificasse d.Capellam maiorẽ, & communior sit Doctorum sententia, quod ex sola constructione Capellæ de li-
3 centia Episcopi, † etiam nulla facta reseruatione in limine erectionis, acquiratur iuspatronatus, dummodò non fuerit expressè remissum,vt tradiderunt *Garz.de benef.par.5. cap.9.num.62. Vivian. de iurepatr. par.1. lib.2. cap.1.num.9. Rot. decis.222. num.3. par.1. & decis.167.num.4. par.2.diuers.* Cùm tamen nullibi constet exercitium d. Iurispatronatus fuisse penès Consilium, sed penès familiam
4 Ciancia, quæ ad d.Capellam † præsentauit], nihil certi concludunt testes deponentes de publica voce, & fama, & de pertinentia ad Consilium, quando deficit quasi possessio patronatus, vt benè explicat *Rot. coram Seraphino decis.1103. per tot.* & signanter *num. 4. cum duobus seqq.* quem sequitur *Garz.d.cap.9. num.61.* propter quam difficultatem, suspenso quoad d.pertinentiam iudicio, ex alio capite dixerunt Domini, per situationem talis Sedis præiudicium inferri non potuisse antiquę præeminentię Fernandez.

5 Cùm enim in hac prę eminentiarum † materia totum ius faciat consuetudo, *Bald. in cap.cum olim num.1.in primo notab.de const. Felin.in cap. statuimus in princ.de maior. & obed. Pariſ.d.conſ.149.num.3.lib.4.Menoch. conſ.126. num.3.Rot.coram Seraph.decis.726. num.17. in rec.decis.102.num.17.& 18. par.10.* & passim; Constetque per testes formitèr examinatos consuetudine sedendi in primo, & digniori loco fuisse ab immemorabili vsos nobiles
6 de familia Argomedo, † isti dicuntur ratione talis consuetudinis habere iuris assistentiam, *Menoch.d.conſ.126. num.4. in fin. Grat. disceptat.845. num.4. Rota coram Pan. decis.817. num.3.* quæ eò altiùs fundata existit, quo nõ
7 per decennium tantùm † aptum ad illam inducendam, vt tradunt *Valenz conſ.201. n.43. & 44.Cyriac.contr.201.num.169. Rot. decis.214. num.2.par.4.tom.2. rec.* sed ab immemorabili, vt præmissum est, videntibus,& patientibus
8 Ecclesiæ Rectoribus, † toto Clero, Consilio, & hominibus loci quæsita fuit, vt ponderat *Rot.coram Merlin.decis.593. num.8.* Non licuisse propterea à Pando in præiudicium
9 huiusmodi iuris quæsiti † nouam Sedem ponere ante veterem Fernandez, vt prosequitur *Pariſ. præcit. conſ.149. num.16.* & ante ipsum *Corn.conſ.193.num.14.verſ.& ideo lib.2.* & præcitati omnes, Quinimmò pro manutentione talis Sedis cum sua antiqua præ-
10 minentia † competere possidenti interdictũ vti possidetis, *Gionagnon.d.conſ 8.num.12.lib.2. Grat.discept.110. num.26. Ciarlin. contro. 119.*
11 *num.* 54. atque etiam alia remedia † magis executiua, & violenta, vt notat *Bald. in l. obser.§.antequam in princ.ff.de offic.procur.Menoch. conſ.51.num.41,Grat. mox citat. discept.110. numer* 16.

12 Nec prę iudicium huiusmodi,† quod DD. recensent inter causas grauissimas, vt per *Valent.d.conſ.201.num.99.& 100. Rot. cor. Pan. decis* 941.*num.4.coram Merlin.d.decis.593.num.9.* saluari valuit dicendo, Sedem Fernandez non fuisse a suo antiquo situ amotam, sed ea intacta,fuisse Pando dumtaxat cessum lo-
13 cum Præfecti Domus, † quod fieri posse tradiderunt *Olea de cess.iur.tit.3.qu.8. num.21. & seqq.* & alij per eum allegati,propter quã cessionem, etiamsi sequatur immutatio per-
14 sonæ, † ius tamen Fernandez sedentis post Præfectum Domus non immutari, nec fieri deterius, si sedeat post illius Cessionarium, ad tradita per *Rot.coram Buratt.decis.* 100. *n.11.* quia responsum fuit argumentum à vi cessionis, & subrogationis † non procedere quando subest ratio diuersitatis. *Surd.cõs.31. num 42.lib.1.* cum aliis, quos allegat *Valenz. conſ.190. num.* 49. In præsenti autem diuersitas est manifesta: Aliud enim est, quod Fernandez sedeat primus post Præfectum Do-

mus, quia ſedendo poſt perſonam Eccleſia-
16 ſticam, erit ſemper primus in ordine † laicorum ; Aliud eſt, quod ſedeat primus poſt alium laicum, quia tunc erit in eodem ordine ſecundus, vt benè ad caſum diſtinguit *Gionagn. d. conſ. 8. num. 27. à verſ. non obſtat ad fin. lib. 2.* & propterea licèt non controuertatur quin ceſſione acquiri poſſit locus ſa-
17 cer, † non ſecùs ac conceſſione, & ſucceſſione acquiritur, provt ſupra præmiſſum eſt, Centonarius tamen debet eſſe talis con-
18 ditionis, †qui præiudicium non ferat præeminentię alterius, vt proſequendo latè tradit *Valenz. d. conſ. 190. num. 50. cum ſeqq. vſque ad fin. & Gionagn.* ſæpiùs cit. *conſ. 8. num. fin.* Cùm igitur tota vis in ſola præeminentia conſiſtat, nihil refert ad ſaluandum præiudicium Fernandez, quod eius Sedes non fuerit amota; quia paria ſunt, vel quod fuerit mutata,
19 & poſita infra aliam, † vel quod ea firmo manente, alia fuerit collocata ſupra ipſam, iuxtà communem hominum æſtimationē, quia ſecundus ſedendo inter perſonas eiuſ-
20 dem ordinis, †inferior primò in eodem ordine ſemper reputatur, ad *Text in cap. ſolita de maior. & obed. Add ad Greg. deciſ. 411. ſub n. 5. §. verum. verſ. & potiſſimum, Rot. deciſ. 3. num. 2. & . par. 11. rec.*

Oblatio ſcutorum quingentorum facta à Pando Eccleſiæ pauperi rationibus hactenus adductis, non prævaluit, quia licèt indigen-
21 tia Eccleſiæ † ſit cauſa ſufficiens, vt in ea aſſignetur laico pro Sede, & Sepultura locus, vt tradit *Adden. ad Greg. præcit. deciſ. 145. n. 10.*
22 cùm tamen ſit cultrix iuſtitiæ, † huiuſmodi aſſignationes non permittit cū alterius præiudicio, vt declarat *Rota* ibidē allegat. *in Calagurritana Sepulturæ coram Manzanedo inter rec. deciſ. 561. par. 4. tom. 1. rec.* ſed vt quoad hoc omnis ſcrupulus removeatur, Fernandez eandem ſummam ex abundanti obtulit Eccleſiæ.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Montis Faliſci Archipresbyteratus.

Mercurij 1. *Julij* 1676.

ARGVMENTVM.

Excluditur centenaria præſcriptio in materia probationis iuris patronatus in Potentatibus, quia licèt controuerſia ſit inter DD. an hæc æquiparetur immemorabili requiſitę à Cōcilio, attamen non erat completa, nec afferebantur effectiuæ præſentationes patronorum, quæ vltrà immemorabilem requirūtur, ſed ſolùm enuciatiuæ factæ ab Epiſcopo cum clauſula, *vt dicitur*, quæ nihil ponit in eſſe, ſed ſtatum beneficij præſeruat, quidquid ſit, ſi eædem enūciatiuæ ſeriò fuiſſent emiſſæ; & reliqua requiſita concurrerent,

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentin.* cap. 9. de reformat. *ſuper materia iuriſpatronatus traditur, & declaratur per totam deciſ.*
2 *Iuriſpatronatus vſurpationis præſumptio cadit in perſonis potentibus, & iuriſdictionem habentibus.*
3 *Iuſpatronatus in Magnatibus ex diſpoſitione Concilij non probatur niſi ex inſtrumento fundationis, aut dotationis, vel per immemorabilem cum præſentationibus effectuatis, & num. 5.*
4 *Centenaria æquiparatur immemorabili, quæ autem an ſufficiat ad probationem iuriſpatronatus in perſonis potentibus vide num. ſeqq.*
6 *Immemorabilis requiſita à Concilio ſuper probatione iuriſpatronatus in potentatibus eſt de forma.*
7 *Centenaria præſcriptio debet eſſe omnino completa.*
8 *Iuſpatronatus ad probandum in Magnatibus vltra immemorabilem requiruntur præſentationes effectuatæ, etiam per annos quinquaginta, & ſup. num. 3.*
9 *Enunciatiuæ non ſufficiunt vbi principaliter dubitatur de enunciato.*
10 *Verba* vt dicitur, *nihil affirmant.*
11 *Status beneficij præſeruatus remanet ex enunciatiuis Epiſcoporum emiſſis per verbum* vt dicitur.
12 *Enunciatiuæ Epiſcopi ſerio emiſſæ probant iuſpatronatus, & quando, ac ad quem effectum.*

DECISIO DCCLXXXII.

IN Archipresbyteratu Terræ Capitis Mōtis, quem per obitum Manilij Roſelli tāquam liberæ collationis Marianus Franciſcus ab Apoſtolica Sede obtinuerat, inſtituit Epiſcopus Montis Faliſci Franciſcum Caſtellinum ad præſentationem Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ, eiuſque Theſaurarij generalis, tamquam de iurepatronatus Sereniſſimi Ducis Parmæ, vnà cum eius ſtatu Caſtri ad eandem Cameram Apoſtolicam deuolutum, ideò inter partes orta controuerſia ſuper ſubſiſtentia iſtarum collationū, cùm vis tota penderet à ſubſiſtentia iuriſpatronatus, Sanctiſſimus Dominus Noſter Clemens Decimus voluit Rotam conſulere, mihique commiſit, vt dubium proponerem, An conſtet de iurepatronatus, cui negatiuè reſponſum fuit.

Ratio decidendi deſumebatur ex diſpoſi-
1 tione Oecumenici Concilij † Tridentini *ſeſſion. 25. de reformat. cap. 9.* prohibentis probationem iuriſpatronatus in Vniuerſitatibus, Principibus, & Familijs potentibus, iuriſdi-
2 ctionem habentibus, † in quibus vſurpationis præſumptio adeſſe cenſetur, niſi conſtet de patronatu ex inſtrumento fundationis,
3 aut dotationis, † vel per immemorabilem vnà cum præſentationibus effectum ſortitis non minori ſpatio annorum quinquaginta, *Pariſ. de confidentia quæſt. 28. ex num. 242. & ſeqq. Garzias de benefic. parte 5. capit. 63. Mareſcott. variar.*

Auriar. resolut. lib. 2. cap. 52. numer. primo, Rota diuersor. par. 2. decis. 199. & par. 4. decis. 557. vtrobique num. primo, & decis. 197. numer. 19. & 20. par. 5. recent. Dunozettian. decis. 621. nu. 1. & 2. & in Terracinen. iurispatronat. 26. Maij 1659. coram Reuerendissimo Domino Benilaqua Patriarcha Alexandrino.

Neutra ex his probationibus affertur; Atque illa deducta ex centenaria, quatenus
4 attendenda esset, † vtpotè æquiparata immemorabili, iuxtà sententiam, de qua *Addentes ad sanctæ memoriæ Gregor. XV. decis. 222. nu. 11. vers. & licet, Spada cons. 12. per totum vol. 3. Pacis Iordan. elucubrat. ecclesiast. tom. 2. libr. 8. tit. 7. numer. 93. & 114.* cum aliis per *Modern. Venusin. de iurepatronat. discurs. 55. ex numer. 25. Rota coram Cardinali Celso decis. 193. num. 4. & in recent. par. 9. decis. 245. num. 49. & decis. 321. nu. 13.*
5 quam tamen sententiam contrariam † literæ Concilij, quod in hoc casu immemorabilem vnà cum præsentationibus per 50. annos continuatis præcisè requirit, in proposito dicebant *Lotter. de re beneficial. libr. 2. quæst. 13. num. 124. & 125.* de opinione Sacræ
6 Congregationis Concilij, † vt probatio hæc sit de forma, *Rota coram Coccin. decis. 25. nu. 2. & num. 5. & 6. & decis. 1284. num. 51. atque in recent. par. 12. decis. 90. num. 8.*

Adhuc tamen non adest contraria ex defectu temporis, quia ab anno 1556. ex quo prima præsentatio desumitur, vsque ad annum 1674. quo prouisus fuit Ioannes Franciscutius patruus Mariani collitigantis a Sede Apostolica, non effluxerunt anni centum, sed solum octuaginta octo, ac ideò insufficientes ad constituendam prætensam
7 centenariam, † quæ debet esse omninò completa, iuxtà ea, quæ in propria tradunt *Vinian. de iurepatron. par. 2. lib. 11. capit. 5. num. 82. Paris. de consident. d. quæst. 28. num. 225. Rota rec. par. 9. d. decis. 321. num. 17. & 18.*

Potissimè quia non afferuntur præcisæ præsentationes Ducum Castri cum succes-
8 siuis institutionibus effectuatis, † & subsequentibus deindè prouisionibus iuxtà celebre *consilium Oldradi* 229. passim à Rota receptum, quas præsentationes supplere nequeunt enunciatiuæ Ordinariorum in visitationibus, & in quibusdam institutionibus ex regula generali, vt enunciatiuæ non pro-
9 bent † quando principaliter dubitatur de enunciato, de qua *Ancharan. & Ioann. de Anania in cap. illud omnes, ibique Imol. numer 2. & Felin. num. 3. de præsumptionibus, Alexand. consil. 21. num. 8. volum. primo,* atque in his terminis *Barbos. ad Concil. Trident. sess. 25. de reformat. d. cap. 9. num. 65. Rota coram Merlin. decis. 349. ex num. 6. & per tot. & coram Coccin. d. decis. 1784. ex num. 51. & 52. & in d. Terracinen. iurispatronat. 26. Maij 1659. §. nec pro iurispatronatus coram Reuerendissimo Benilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Quod & ipsi Ordinarij agnouerunt, qui in prædictis actibus progressi sunt non ex certa scientia, sed dubitatiuè iuspatronatus asserentes ibi, de cuius iurepatronatus exi-
stere dicitur; & ibi: cuius spectat vt dicitur, to iuspatronatus ad Illustrissimos de † Farnesijs,
11 quæ verba nihil affirmant, & statum † beneficij præseruant, vt in præcisis terminis *Lotter. de re beneficiar. lib. 12. quæst. 13. num. 144. Rota recent. par. 3. decis. 510. num 1. par. 5. decis. 197. ex numer. 52. & par. 9. decis. 321. num. 23. & 24. & in recent. par. 14. decis. 423. numer. 18.* quidquid sit in casu assertionis Episcopi re cognita, seriò emissæ de antiqua, & inueteRata consuetudine, † supposita, & probata
12 immemorabili vnà cum præsentationibus per quinquaginta annos continuatis, in quibus terminis loquitur *Rota recent. par. 14. decis. 444. sub num. 16.* cum similibus in contrarium adductis.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ DECANO.

Romana, seú Albanen. Bonorum.

Mercurij 1. Julij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad euitandam responsionem positionum opponebatur illas esse instrumento contrarias, & vti dependentes à mente ipsius respondentis, non esse admittendas, sed pro responsione deciditur, quia cum instrumentum recipere possit declarationem ab animo, & intentione contrahentium, non est neganda responsio, qua intentione, quoue animo illud factum sit, maximè in dubijs, in quibus semper pars cogitur respondere, & Iudex easdem positiones tenetur admittere.

SVMMARIVM.

1 *Positiones fuerunt admissæ, vt ponens releuetur ab onere probandi per confessionem Aduersarij.*
2 *Positiones succedunt loco probationum, si pars fateatur contenta in illis esse vera, & num. 5.*
3 *Positionibus concernentibus factum propriũ vnusquisque respondere tenetur, dummodo non sint impertinentes, vel captiosæ.*
4 *Statutum Vrbis mandans responderi positionibus reijcit impertinentes, & captiosas.*
5 *Pars releuatur ab onere probandi, si altera pars fateatur contenta in positionibus esse vera.*
6 *Confessione propria nulla datur maior probatio.*
7 *Positionibus negatis potest ponens super illis examinare testes iuxta petita.*
8 *Positiones instrumento contrariæ, & dependentes à mente respondentis an debeant admitti, vid. num. seqq.*
9 *Instrumentum recipere potest declarationem ab animo contrahentium, & ex coniecturis, quibus dignoscatur vera species contractus inter eos gesti.*
10 *Positiones tendentes ad declarationem instrumenti,*

ti, & animi contrahentium concilientur cum eis, & illis pars respondere teneatur.

11 Positiones dari possunt ad dignoscendum qua mente, quaue intentione aliquid gestum sit.

12 Hæres tenetur respondere positionibus sibi factis an animo adierit hæreditatem.

13 Positiones in dubio iudex admittere, & pars illis respondere tenetur.

14 Iudex aliquid omittere non debet, per quod ad veritatis cognitionem peruenire possit.

15 Positionibus respondere recusans habet præsumptionem contra se, quod res ita se habeat, vt in positionibus continetur.

DECISIO DCCLXXXIII.

ROTA censuit admittendas esse positiones Benedelli, in quibus ponitur, quod licèt Magdalena ad venditionem bonorum, de quibus agitur, processerit per viam nominationis ipsius Ponentis, id tamen gestũ fuit, ex quo illa pro persona nominanda emerat à fratribus anno 1661. non autem quod re uera persona nominanda esset Benedellus, tunc temporis persona penitùs ignota Magdalenæ, & consequentèr ab eo mandatum habere non potuit, quinimmò cum ipso Ponente septem post annos à die emptionis Magdalenæ ceptum fuit pertractari de emendis bonis mediante Angelo Giardino, qui illorum emptionem tandem concluſit.

Ratio resolutionis, quia positiones adin-
1 uentæ fuerunt, † vt Ponens ab onere probandi releuetur per confessionem Aduersarij, *Ioseph Ludouic. num. 1. & 25. decis. Perus. 8. par. 1. Rot. in Romana Multiplici 26. Ianuarij 1665. §. sunt enim coram R. P. D. Taia*, latè *Michalor. de posit. cap. 2. num. 1. Fenzon. ad Statut. Vrb. cap. 68. num. 1. & seqq. lib. 1. Cocchin. decis. 908. nu. 1.* nam
2 succedunt loco probationum, † si Pars fateatur contenta in illis, *cap. Statuimus de confes. Scac. de indic. lib. 2. cap. 7. num. 84. Michalor. vbi proximè num. 3.* propterea Magdalena illis re-
3 spondere tenetur, † cùm concernant factum proprium, & non sint impertinentes, aut alio modo captiosæ, vt disponit Statutum
4 Vrbis vbi supra, *Posth. de manut. obseru. 83. n. 8. Rota in d. Romana Multiplici citato §. sunt enim*; nam si illis respondendo fatebitur esse verũ
5 id, quod pro vero ponit Benedellus, † opus ei non erit alia probatione, cùm nulla de-
6 tur maior probatio, † quam proprij oris confessio, *cap. cum olim. de verb. signif.* & tradit
7 *Michalor. d. cap. 2. num. 3.* si verò illas † negabit, poterit Benedellus testes super eis examinare iuxtà petita in eisdem positionibus, *Rota decis. 313. num. 1. par. 14. recent.*

Nec positiones reijci debent ex quo per publicum instrumentum Ponentem constat acquisiuisse bona à Magdalena per viam nominationis, vndè inferebant Informantes
8 pro illa, † positiones vti contrarias instrumento, & dependentes à mente respondentis, admitti non debere, quia cùm instrumẽtum prædictum reijcere possit declaratio-
9 nem ab animo cõtrahentium, † & ex coniecturis, quibus dignoscatur vera species contractus inter ipsos initi, vt in terminis nominationis *Cenc. de cens. quæst. 67. sub num. 14. vers. verum qua, Niger. de laudim. tom. 2. quæst. 22.*
10 *art. 1. num. 75.* † hinc positiones ad id tendentes, potiùs cum instrumento conciliantur, eisque proindè Magdalena tenetur respondere, *Beninten. decis. 32. ante fin. vers. præterea illud*, impress. apud *Michelor. de position. decis. 14. num. 20. & 21. Hodiern. ad Surd. decis. 17. num. 13.*

Vt verò Pars eximatur ab onere proban-
11 di, † non prohibetur dare positiones ad dignoscendum qua mente, quaue intentione aliquid fuerit gestum, vt docet *glos. in cap. 1. verb. statuimus ad med. vers. item, quod animo de confes. in 6.* & post *Curt. de posit. num. 48. Michalor. de position. cap. 56. num. 18. & 19.* firmans
12 quem teneri respondere, † an animo adierit hæreditatem, *Fenzon. ad Statut. Vrb. d. capit. 68. num. 100.*

13 Et satis est versari in dubio, † vt Iudex debeat admittere positiones, & cogere Partem ad respondendum, *Scac. de Iudic. lib. 2. cap. 7. num. 87. & 95. Granat. ad Vestr. lib. 5. cap. 14. num. 27. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 10. num. 87.*
14 nam Iudex aliquod omittere non † debet, per quod ad veritatis cognitionem peruenire possit, vt admonet *Michalor.* vbi proximè nu. 23. Quinimò contra recusantem respon-
15 dere positionibus † magna vrget præsumptio, quod res ità se habeat, vt in positionibus continetur, *Rot. decis. 7. num. 15. coram Dunozzim.*

Et ità, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Præsens decisio non solum fuit confirmata sub die 14. Decembris immediatè sequentis, cuius decisionem infra suis loco, & tempore apponemus, sed etiam in ea pars magis præcisè cogitur respondere.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Calaguritana Beneficij Desoxo.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVMENTVM.

Qualitates pro obtinenda prælatione Beneficii referuntur, earque consistere declarantur in Sacerdotio, præsertim in Curia, ætate seniori, & carentia Beneficij, ad hoc, vt eas habens in concursu, præferendus sit alteri non habenti, cuius institutio reijcitur, tùm quia examinatores non retulerant habilitatem alterius oppositoris, tùm etiam quia illa remanebat attentata, vtpotè post interpositam appellationem obtenta.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Habilitas & doctrina probatur ex relatione facta ab examinatoribus.*
2 *Scientia, & doctrina probata de tempore præsenti, eadem præsumitur etiam de præterito, dum inter vtrumque examen modicum tempus interceſſit.*
3 *Inſtitutio beneficij conceditur illi, qui habet requiſita neceſſaria.*
4 *Habilitas, & Literatura non probatur ex relatione examinatorum, qui non retulerunt habilitatem alterius cooppoſitoris.*
5 *Examinatores Synodales tenentur referre habilitatem omnium concurrentium.*
6 *Inſtitutio beneficij obtenta poſt appellationem interpoſitam à collitigante, remanet attentata.*
7 *Prælatio in beneficijs conceditur maiores qualitates habenti.*
8 *Sacerdos ad effectum aſſequutionis beneficij anteponitur non Sacerdoti.*
9 *Præſens in Curia, cæteris paribus præfertur abſenti, quia præſentia multum prodeſt in beneficialibus,*
10 *Senior de iure meretur præferri iuniori.*
11 *Beneficio carens præferri debet illi, qui beneficium habet.*

DECISIO DCCLXXXIV.

AD ſimplex beneficiũ vacans in Eccleſia parochiali Oppidi de Deſoxo, quod ad formam motus proprij ſanctæ memor. Clementis Octaui poſitum erat in concurſu, ſe oppoſuerunt inter cæteros filios patrimoniales Franciſcus Saens de Eguiluz, & Ioannes Antonius Santiſteban, & cùm ambo fuiſſent per ſententiam Ordinarij pronunciati legitimi oppoſitores, deuentum fuit ad eorum examen, quo peracto prodijt relatio Examinatorum pro Ioanne Antonio, nulla facta mentione Franciſci, qui appellauit ad Rotam, & de eius ordine ab Examinatoribus Vrbis examinatus, & approbatus etiam ad curam animarum, obtinuit hodie, propoſito de more dubio, ſibi controuerſum beneficium adiudicari.

Conſtat enim ipſum eſſe filium patrimonialem loci de Deſoxo, ac eſſe ſcientia, & 1 doctrina habilem, † nedum ad ſimplicia, verùm etiam ad curata, vt teſtantur dicti Examinatores, quorum examini in Vrbe ſe ſubiecit, & talem etiam fuiſſe de tempore 2 antecedentis examinis credi debet, † dum inter vtrumque examen modicum tempus interceſſit, in quo doctior euadere non voluit, vt dixit *Rota in Calaguritana Beneficij de Marquina 3. Iulij 1673. §. præfulget coram Reuerendiſſim Matthæis*: propterea concurrentibus in eo requiſitis, de quibus in dicto Motu 3 proprio † eidem venit danda inſtitutio, vt ſequendo celebrem decisionem in *Calaguritana obſeruationis motus proprij coram bo. mem. Meltio*, fuit dictum in *Calaguritana beneficij 22. Iunij proximè præteriti coram Reuerendo Patre Domino meo Calatain*, & paſſim in alijs, & excludi debet Ioãnes Antonius Cooppoſitor, cuius habilitas, & literatura dici nequit pro- 4 bata, † ex quo illius examen nullum remanſit, dum Examinatores Synodales non retu- 5 lerunt habilitatem Franciſci, † prout eam quoque referre tenebantur iuxtà dictam Conſtitutionem Clementinam, & firmauit *Rota in dicta Calaguritana beneficij de Marquina §. qua habilitate*, & priùs *coram Penia deciſ. 1637. num. 4.* iuxtà Lugdunenſem impreſſionem; quinimò cùm ille inſtitutionem obtinuiſſet poſt appellationem à Franciſco interpo- 6 ſitam, † omnia attentatè geſta fuerunt, vt in ſpecie aduertit *dicta Calaguritana Beneficij §. non obſtat coram Reuerendo Patre Domino meo Calatain*.

Præterea collatis ad inuicem qualitatibus Collitigantium viſæ ſunt præponderare il- 7 læ, quæ concurrunt in Franciſco, † vndè præferendus iuxtà præſcriptũ in dicto Motu proprio, & diſpoſitione iuris communis, vt perpetuò ſeruauit *Rota*, & ſignanter in *d. Calaguritana Beneficij coram Reuerendo Patre Domino meo Calatain*, vbi aliæ referuntur; ipſe eſt Sacerdotali charactere decoratus, eſt ætate maior, eſt præſens in Curia, & vſque adhuc non fuit de aliquo beneficio prouiſus, ſicuti eſt Ioannes Antonius, qui alia 8 beneficia obtinet, vt de Sacerdote, † anteponendo non Sacerdoti, poſt alios dixit *Rota deciſ. 118. num. 3. coram Dunozetto iuniore*, & de præſenti in Curia præferendo cæteris 9 paribus abſenti, † cum præſentia multùm prodeſt, iuxtà regulam 17. Cancellariæ tradit *Rota in allegata Calaguritana beneficij de Marquina §. finali*, & quod ſenior † mereatur 10 præferri iuniori poſt *Bald. conſil. 167. in fine lib. 4.* teſtatur *Rota in Calaguritana Beneficij de Logrono 2. Martij proximè præteriti coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite*, & tandem quod carens beneficio † præferatur habenti 11 eſt textus *in capitul. is cui de prabendis in 6. Gonzal. ſuper reg. 8. Cancell. gloſ. 4. num. 160.* cũ aliis relatis in *deciſ. 118. coram Dunozett. iunior. & in dicta Calaguritana beneficij de Logrono §. non obſtat coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite*.

Et ità Franciſco eſſe adiudicandum beneficium reſolutum fuit, ipſo tantùm informante, altera tamen parte pluries intimata, & per annum, & vltra expectata &c.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana annuæ præſtationis.

Mercurij 1. Iulij 1676.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio exigendi annuam præſtationem denegatur contra hæredem non poſſidentem bona defuncti, quorum contemplatione illa debebatur, eo magis quia dd. bona à creditore eiuſdem annuæ præſtationis

nis auocata sunt; atq; ità ipse erat creditor, & debitor sui ipsius, & hoc, non obstantibus solutionibus ab eius auctore factis, & termino hæreditario nomine ab ipso susceptо, quia omnia referenda erant ad suã causam, qua cessante, quæcumq; obligatio euanuerat; de natura igitur correspectiuorum, quasi possessione exigendi, extinctione tituli, restitutione in integrum, iudicio redditionis rationis, & alia etiam in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Solutiones facta à testatore habentur ac si ab illius hærede facta sint.*
2 *Hæres est una, & eadem persona cum defuncto.*
3 *Terminus susceptus ad soluendum cum subsecuto iudicis decreto, creditorem in quasi possessione constituit.*
4 *Solutiones facta à testatore suffraganter quidem contra illius hæreditatem, non autem contra hæredem beneficiatum.*
5 *Hæres beneficiatus præseruari debet immunis à quocumque damno, nec vltra vires hæreditarias tenetur.*
6 *Terminus susceptus nomine hæreditario non afficit hæredem, & illius bona num. 7.*
7 *Quasi possessio non acquiritur contra hæredem, eiusque bona per susceptionem termini facta nomine hæreditario.*
8 *Annua præstatio, vel obligatio promissa ratione bonorum renunciatorum, defectis, vel auocatis bonis renunciatis, & ipsa etiam deficere, & cessare debet, & num. 12. 21. & 25.*
9 *Extentio tituli dicitur requirere altiorem indaginem.*
10 *Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in summariissimo possessorio.*
11 *Possessor bonorum, ex quibus debetur an nua pensio, excipiens de extinctione tituli in possessorio non auditur, nisi per liquidas probationes.*
12 *Quasi possessio exigendi non suffragatur contra hæredem, non possidentem bona, quorum ratione illa debetur, & num. 8. 21. & 25.*
13 *Titulus vbi reducitur ad non titulum, omnis cessat obligatio.*
14 *Res iudicata excludit quodcumque remedium in summariissimo possessorio.*
15 *Res iudicata suspenditur per commissionem restitutionis in integrum.*
16 *Restitutio in integrum facit resurgere litem, & omnia in pristinum reuocat.*
17 *Manutentio datur etiam in gradu restitutionis in integrum.*
18 *Manutentio non datur in gradu restitutionis in integrum quando sententia secum trahit executionem, & quomodo vid. num. seq.*
19 *Sententia absolutoria secum trahit executionem, ex solo ministerio legis, non autem ex facto hominis.*
20 *Manutentio in quasi possessione exigendi non datur contra hæredem non possidentem bona defuncti, & num. 8. 21. & 25.*
21 *Calculus seu peritia facta de ordine iudicis, & citatis creditoribus, afficit etiam creditores non citatos, & contra illos probat, amplia, vt n. seq.*
22 *Redditio rationis facta contra aliquos creditores probat etiam contra alios, si sine vlla collusione, & fraude facta sit.*
24 *Redditio rationis facta citatis creditoribus. eo magis probat contra alios, si illi demo citati, contra eam nihil habeant, quod opponant,*
25 *Creditor annuæ præstationis, si auocauit bona, quorum ratione, illa debetur, non amplius eam prætendere potest, & num. 8. 12. & 21.*
26 *Creditor si factus sit sibi ipsi debitor, nil superest quod petere possit.*
27 *Confusio actionum solutionem, & compensationem inducit.*
28 *Debitum extinguitur facta consolidatione vsusfructus cum proprietate.*

DECISIO DCCLXXXV.

MARIA Virginia Toscanella Monasterium Sanctorium Dominici, & Sixti ingressa anno 1622. renunciationem amplissimam fecit omnium bonorum paternorum, & maternorum, necnon etiam corũ, quæ essent fideicommisso subiecta in fauorẽ Marci Antonij eius genitoris, qui vltrà dotem, & acconcium annuam præstationem scutorum quinquaginta ad vitam filiæ constituit.

Eo vita functo, cùm bonorum, quibus renunciauerat, possessionem nihilominus Maria Virginia reassumpsisset, se opponente Constantia eius sorore, decisum fuit iudicio Eminentissimi Domini Cardinalis Vicarij, dimittenda esse bona possessa per Monasterium nomine Mariæ Virginiæ.

Mortua Constantia, relicto sibi hærede vsufructuario Hieronymo Clementino Marito, redijt Maria Virginia ad bona renunciata, & petiit adhuc annuam præstationem scutorum quinquaginta, ac in eius exactione se manuteneri, causaque discussa coram R. P. D. Pirouano iuniore delegato à d. Eminentissimo Vicario, prodijt sententia denegandam manutentionem pro scutis 50. quæ transijt in iudicatum, & iterum excitata eadem causa, eaque commissa R. P. D. Rondinino, emanauit decisio dandam Mariæ Virginiæ, & pro ea Monasterio manutentionem, & demùm ea iterum examinata per nouam commissionem coram me, eadem fermè, quæ aliàs repetita, ponderata denuò fuere.

Repetebat enim Monasterium constare de eius quasi possessione nomine Mariæ Virginiæ à tempore instituti iudicij, tùm
1 per solutiones factas à Constantia † sorore, quæ perindè censentur, ac si factæ essent ab
2 eius hærede, †tamquam vna, & eadem persona cum Testatrice, *l. hæreditas nihil aliud ff. de regul. iuris*, tùm etiam quia ob terminum susceptum à Hieronymo, per quem confitendo debitum cum subsequuto Iudicis de-
3 creto, † Monasterium in quasi possessione constitutum fuit, *Angel. ad l. eam possidere §. qui ad nundinas num. 2. ff. de acquir. vel amit. poss. Pestins de manut. obseruat. 35. num. 49. Pania-*

der.

dec. 1569. ac proindè ipſi debita manutentio concludebatur.

Verùm ab informantibus pro Clementino reſponſum fuit, ſolutiones factas ab ipſa Conſtantia viuente ſuffragati tantũ poſſe
4 contra ipſius hæreditatem, † non autem cõ-
5 tra Clementinum eius hæredem, † qui ex beneficio inuentarij præſeruari debuit immunis à quocumque damno, nec vltrà vires hæreditarias teneatur, ex deductis per *Poſthium de manutent. obſeruat.* 56. *num.* 9. & firmat *Rota deciſ.* 99, *nu.* 11. *part.* 1. *diuerſ.* & apud *Merlin. de pignor. deciſ.* 38. *num.* 3. & 4.

Nec quidquam releuare terminum ſuſceptum ab ipſo Clementino ad ſoluen-
6 dum, † quia illum non proprio nomine, ſed
7 hæreditario Conſtantiæ ſuſcepit, † vnde cõtra illius bona reſultare non poterat aliqua poſſeſſio, *Gregor. deciſ.* 569. *num.* 2. *ibique Adden. Rota deciſ.* 300. *num.* 40. *parte* 12. *rec.*

Præcipuè quia obligatio ſoluendi hanc annuam præſtationem facta fuit intuitu bonorum renunciatorum, quæ poſteà auoca-
8 ta per Virginium, † ceſſauit cauſa, cuius contemplatione emanauit obligatio *l. etiam* §. *ex cauſa ff. de minorib. capit. cum ceſſante de appellat. Tiraq. tractat. ceſſante cauſa par.* 1. *n.* 224. *Buratt. deciſ.* 8. *num.* 5. *& ſeqq. Bononien. cenſus* 4. *Februarij* 1654. §. *penult. coram R. P. D. Meltio.*

Et licèt replicaret Monaſterium, quod
9 hæc extinctio tituli, † tamquam requirens
10 altiorem indaginem † admitti non debeat in hoc ſummariiſſimo poſſeſſorio, ad *Bald. in l.* 2. *in fine C. de ſeru. fugit. Menoch. de retinen. remed. vlt. nu.* 3. *Poſt. de manut. deciſ.* 181. & 320. *num.* 9. *Bich. deciſ.* 427. *num.* 19. cum pluribus relatis *in deciſ. huius cauſæ coram R. P. D. Rondinino* §. *concluſio enim.*

Tamen informantes pro Clementino admittebant replicationem procedere, quando quis tamquam bonorum poſſeſſor, ex quibus debetur annua præſtatio excipit extin-
11 ctionem tituli, † tunc ſi extinctio non appareat perliquida, probationes reijci debent ad petitorium iuxtà terminos dd. auctoritatum, ſecùs quando ſolùm opponit ſe non poſſidere bona, ex quibus ſolui debet annua
12 præſtatio, † quia tunc ceſſare debet omnis
13 obligatio, † cùm titulus reducatur ad non titulum, *Poſt. obſeruat.* 64. *num.* 10. *vbi Rota deciſ.* 511. *num.* 4. *& apud Zach. de obligat. cameral. deciſ.* 89. *num.* 1.

Quam diſtinctionem etiam adiudicabant ex ſententia R. P. D. Pirouani iunioris denegante manutentionem Monaſterio pro annua penſione ſcutorum 50. quæ cum tran-
14 ſierit in iudicatum † excludit remedium in poſſeſſorio ſummariiſſimo. *l. extinctus ff. de acquir. vel amitt. poſſeſſ. Menoch. eodem titulo num.* 58.

Nihilominus Monaſterium denegabat
15 huiuſce tranſitum ſententiæ † in iudicatũ, quia ipſa ſuſpenſa fuit per commiſſionem
16 reſtitutionis in integrum, † per quam lis denuò reſurgit, & omnia in priſtinum tenocantur, *l. quod ſi minor* §. *reſtitutio ff. de minorib.* proindè ac ſi agitaretur in ſui primordio ſuper plenario poſſeſſorio retinendæ, ideò Monaſterio docenti de ſua quaſi poſ-
17 ſeſſione, competere manutentionem, † cũ iura omnia non ſolùm in poſſeſſorio, ſed etiam in petitorio ordinario præſeruata remanſerint, *Lother. de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 226. *Gregor. deciſ.* 275. *num.* 13. & 14. *Merlin. deciſ* 742. *num.* 6.

Neque magis obſtare aſſerebatur, quod eadem ſententia, tamquam abſolutoria ſe-
18 cum traxerit executionem, † quo caſu nec in gradu reſtitutionis in integrum Rota manutentionem concedere conſueuit, *Adden. ad Gregor. deciſ.* 458. Nam id obtinere ob-
19 ſeruabatur in executione facta ab † homine, non item in exequutione facta à lege, 20 qualis illa eſt, quam ſententia abſolutoria ſecum trahit, *Buratt. deciſ.* 604. *num.* 15. & 16. *Bich. deciſ.* 254. *num.* 22. & *deciſ.* 45. *nu.* 36. & 37. *par.* 10. *rec.* cum alijs luculentiſſimè ponderatis in deciſione, quæ reuidetur intuitu manutentionis confirmandæ.

Quæ tamen omnia in ſuſpenſo habendo, Domini cenſuerunt mandatum rotale non
21 eſſe exequendum, † ex quo oſtenſum fuit Hieronymum non poſſidere bona liberæ Marci Antonij promiſſoris, neque Conſtantiæ, idque ex calculo, ſeù peritia facta de mãdato Iudicis per Peritum in iudicio redditionis rationum contra alios creditores eiuſdem hæreditatis, qui calculus, ſeù peri-
22 tia facta citatis legitimis creditoribus, † omnes alios, licèt non citatos afficit, & contra eos probat, concurrentibus præcipuè admi-
23 niculis, ac alijs facti circumſtantijs, † oſtendentibus iudicium fuiſſe factum à Clementino abſque vlla colluſione, ad textum in *l. ingenuum ff. de ſtat. homin. gloſ. ad l. de vnoquoque ff. de re iudic. Jaſon. ad l. ſecund. num.* 38. *ff. de verb. obligat. Conar. practicar. quæſt. cap.* 13. *num.* 15. *Peregrin. de fideicom. artic.* 53. *num.* 53. *Rota deciſ.* 242. *par.* 9. *rec.*

Eoque certiùs in hoc caſu, quo deputato denuò eodem Perito, & citato Monaſterio ad dicendum, & deducendum quidquid libeat contra redditionem rationum aliàs fa-
24 ctam, & hodie repetitam, † nihil omninò deduxit, & ideò cum ex eadem conſtet Hieronymum iuniorem nihil ex bonis Conſtãtiæ poſsidere, ſed remanere creditorem ſcu-
25 torum 3722. 39. † nulla adeſt cauſa, ob quam iuſtè dari poſsit contra hæredem ipſius Conſtantiæ mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exigendi annuã prçſtationem, promiſſam ratione bonorum, quæ hodie ab eodem hærede amplius non poſſidentur, & quæ imò poſt obitum Marci Antonij, & Conſtantiæ à Monaſterio nomine Mariæ Virginiæ recuperata fuere, &
26 ab eodem poſſidentur, † vndè cum factus ſit ſibi ipſi debitor, & creditor, nil ſupereſt,
27 quod petere poſſit; Confuſio enim † actionum ſolutionem, & compenſationem inducit, *l. ſi ei cui vendidi* §. *penult. ff. de euict. l. ſi id quod ff. de libert. legat. l. debitori, l. Franius ff. de fideiuſ.*

fideiuſſ. l. ſtichum §. adito ff. de ſolut. Cuiac. ad l. 33. ff. ſolut. matrim. tract. 7. ad Affrican. ac veluti fa-
28 cta conſolidatione † vſusfructus cum proprietate, debitum extinguatur, *l. ſi tibi fundum ff. quibus modis vſus, vel vſusfructus amittat. l. item ff. de vſufr. accreſc. l. cum in fundo §. vxor, ff. de iure dotium.*

Et ita, vtraque Parte informante deciſum.

Confirmata fuit hęc deciſio 14. Iunij 1677. coram eodem B. P. D. Pauluccio.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Auenionen Munerum.

Lunæ 16. Nouembris 1676.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria, & Compulſoria ſimul in caſu ſpeciali conceduntur ad effectum probandi conſuetudinem ſuper receptione munerum fieri ſolitã à Canonicis in recompenſationẽ laboris ſuper adminiſtratione bonorũ ſuę Ec cleſiæ, eamq; præcipuè reſultare prætenditur ex alia ſimili conſuetudine vicinarũ Eccleſiarum; Compulſoria verò ideò denegari non potuit, quia de exiſtentia, & releuantia ſcripturæ compulſandæ conſtabat.

SVMMARIVM.

1 *Canonici, & alij adminiſtrantes negotia publica poſſunt vigore conſuetudinis pro ſe recipere munera, quæ vltrà affictus præbent conductores bonorum loci adminiſtrati.*
2 *Conſuetudo immemorabilis habet vim priuilegij.*
3 *Conſuetudo prævalet legibus, & ſtatutis.*
4 *Conſuetudinem ad probandam circa modum, & quantitatem ſoluendi, & recipiendi munera, remiſſoria conceditur. & ſup. à num. 1.*
5 *Conſuetudo probari poteſt circa modum condendi teſtamentum.*
6 *Conſuetudo Eccleſiarum vicinarum admodum veriſimile eſt, quod vigeat etiam in Eccleſia controuerſa.*
7 *Releuantia materiæ articulatæ reſeruatur in diſputatione negotij principalis, nec interim remiſſoria denegatur. & num. 9.*
8 *Releuantia vnius articuli ſufficit vt remiſſoria concedatur ſuper omnibus.*
9 *Cauſa dicitur prophana vbi non agitur de titulo beneficij.*
10 *Compulſoria ſpecialis conceditur docto de exiſtentia, & releuantia ſcripturæ.*

DECISIO DCCLXXXVI.

QVONIAM Rota per ſententiam latam à R. P. D. meo Rondinino declarauit licere Canonicis Metropolitanæ Auen. ſibi appropriare priuatiuè quoad Hebdomadarios, & Beneficiatos munera, de quibus agitur, ſed illa in cõmuni aceruo, ſeù maſſa reponenda eſſe, ad effectum diuidendi, ſicuti diuiduntur cęteri redditus capitulares; vndè Canonici in gradu appellationis prætendentes vigore immemorabilis conſuetudinis controuerſa munera ſibi deberi ratione laboris in adminiſtratione, quam gerunt rerum Capituli, ad id iuſtificandum exhibuerit articulos, ſuper quibus ad effectum examinandi teſtes petierunt remiſſoriam, ac etiam pro legitimè extrahendo quodam decreto ad eorum fauorem ſuper huiuſmodi negocio facto vſque de anno 1572. poſtularunt compulſoriam ſpecialem, & vtramque Domini concedendam eſſe dixerunt.

Reſpectu enim remiſſoriæ, quidquid ſit de primo, ſecundo, tertio, & alijs articulis concernentibus adminiſtrationem Canonicorum, nunquam à Beneficiatis negatam in quarto, regulatur in Ciuitate Auen. conſueuiſſe ab immemorabili tempore omnes, qui adminiſtrant publica negocia
1 in remunerationem ſuorum laborum † pro ſe accipere munera, ſeù regalia, quæ promittunt dare Conductores prædiorum vltrà mercedem, ſeù penſionem in pecunia conſtitutam, & hanc conſuetudinem quoque ſeruari in Eccleſijs Arelaten. & Maſſilien. imò in hac Metropolitana ante illius ſæcularizationem; Hinc patens eſt releuantia, cùm articuli tendant ad probandum immemorabilem conſuetudinem, †
2 quæ habet vim priuilegij, *cap. 1. de conſuet. in 6. Mareſcott. var. reſol. cap. 101. num. 9. lib. 2.* & dixit *Rot. deciſ. 2182. num. 7. coram Coccin.* quæ conſuetudo in concurſu †
3 prævalet legibus, & ſtatutis, *Gemin. conſ. 139. num. 3. Bala. conſ. 252. in fin. lib. 2. Rot. deciſ. 176. num. 6. coram Coccin.* & in ſimili ad probandam conſuetudinem †
4 circa modum, & quantitatem ſoluendi conceſſa fuit remiſſoria *in Bononien. Primitiarum 8. Aprilis 1669. coram me*, & circa conſuetudinem †
5 condendi teſtamentum non fuit denegata *in Caualicen. teſtamenti 23. Ianuarij 1672. pariter coram me.*

Vltra releuantiam concurrit quoque fumus veritatis materiæ articulatæ reſultans ex pluribus atteſtationibus Rectorum, & Adminiſtratorum magni Hoſpitalis Auenion. ac Capituli dd. Eccleſiarum Arelaten. & Maſſilien. in quibus quia Canonici probare intendunt ſeruari talem conſuetudinẽ, id plurimum ſuffragatur ad hoc, vt ſaltem
6 veriſimile ſit † conſuetudinem Eccleſiarum vicinarum vigere etiam in iſta, ad *text. in cap. ad Apoſtolicæ de decim. Abb. in cap. cum olim de conſuetud. Menoch. conſ. 96. num. 22.* & ſequitur *Rota deciſ. 581. num. 3. coram Amat. Dunoz.*

Nec obſtat, quod conſuetudo non patiatur extẽſionem de loco ad locum, & quod Bulla ſæcularizationis mandet omnes fructus poni in vnam maſſam, & ſtatutum caueat, quod ni. vltrà taxam percipi poſſit, & illud iuretur in receptione Canonicorum, quia præter quod informantes pro Canonicis

eis affirmabant in fæcularizatione Eccleſiæ fuiſſe reſeruatas antiquas conſuetudines, quæ ſimul cum ſtatuto iurantur à Canonicis in eorum receptione, eamque fuiſſe fæculazatam ad inſtar aliarum Eccleſiarum vicinarum, & prohibitionem Bullæ, & ſtatuti de non percipiendo vltrà taxam, eſſe reſtrictam ad intereſſentiam Diuinis, & ſic non excludere illam pro labore in adminiſtrando, ſa-
7 tis eſt hodie reſpondere, † quod hoc diſcutiendum erit in diſputatione negocij principalis, habenda poſt completum proceſſum remiſſorialem, & ſufficit releuantia vnius articuli ad effectum obtinendi remiſſoriam
8 ſuper omnibus reſeruata deindè in † meritis rigoroſa diſcuſſione releuantiæ, maximè
9 quando verſamur in prophanis, † qualis dicitur omnis cauſa, in qua non agitur de titulo beneficij, ad *textum in auth. apud eloquentiſſimum C. de fid. inſtrum. Rot. deciſ. 42. num. 8. coram b.m. Card. Celſo,* & firmatum eſt in allegatis *Bononien. Primitiarum, & Caualliceu. Teſtamenti coram me.*

Quo verò ad compulſoriam ſpecialem, conſtat de exiſtentia ſcripturæ compulſandę, & de releuantia illius, dum agitur de decreto, ſeu ſententia adiudicante ſolis Canoni-
10 cis munera controuerſa, † & ideò viſum Dominis illam non poſſe denegari, dum concurrunt prædicta duo extrema exiſtentiæ, & releuantiæ, *Veſtr. in prax. lib. 6. cap. primo num. 12. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 12. num. 180. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 11. num. 803. Rot. deciſ. 238. num. 1. coram Carill. & in Romana, ſeù Vercellen. fideicommiſſi 4. Iulij 1670. §. 1. in fin. coram Reuerendiſs. D. meo Patriarcha Alexandrino.*

Et ità dilata reſolutione dubij principalis deciſum fuit dandam eſſe remiſſoriam, & compulſoriam, vtraque Parte informante.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Caualliceu. Hæreditatis.

Veneris 20 Nouembris 1676.

ARGVMENTVM.

Primum teſtamentum non reuocari per ſecundum deciditur, quia primum habebat clauſulam derogatoriam, cui per ſecundū derogatum non erat, nec de ea Teſtatrix decennio præſumebatur oblita, cùm infra illud de eadem clauſula expreſſam mentionem fecerat. Rurſùs tractatur etiam de cauſis DD. Auditoribus, vel vti Prælatis, vel vti Auditoribus commiſſis; quatenus nempè in eis attendatur potiùs ſtylus Rotæ, non autem ipſius Committentis.

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum, ſi in ea ſunt ſeruata ſolita requiſita vulg. deciſ.* Caputaq.

2 *Cauſæ extra Rotam diuerſimode committuntur in Rota, tamquam Auditoribus Rotæ, vel tamquam Prælatis.*

3 *Stylus Tribunalis Rotæ ſeruatur, non autem committentis in cauſis Rotæ commiſſis, vti Auditoribus Rotæ, non tamquam Prælatis.*

4 *Terminus* proſeruato *in vltimis audientijs Rotalibus eſt vnius menſis.*

5 *Commiſſio ſubrogatoria iudicis in cauſis Rotalibus fit à Reuerendiſſimo Decano, ſi autem illæ ſint commiſſæ DD. Auditoribus vti Prælatis, fit à committentibus ipſis.*

6 *Approbatum ſemel amplius improbari non poteſt, & num 31.*

7 *in Cauſis Rotæ commiſſis ab Eminentiſſimis Cardinalibus, licet alius ſcribat Notarius non Rotalis, non ideo implicat, quod illæ non dicantur veræ cauſæ Rotales.*

8 *Teſtamentum poſterius ſi eſt ſolemne, primo prænalere debet.*

9 *Teſtamentum ſecundum non prænalet primo habente clauſulam* derogatoriam, *ſi ei expreſsè derogatum non ſit.*

10 *Clauſula* derogatoria *in primo teſtamento adiecta habet vim præambulæ declarationis, quod in ſecundo deficit voluntas.*

11 *Teſtamentum ſecundum vbi primum habet clauſulam derogatoriam, non dicitur verè teſtamentum, ſed veluti Cimbalum tinniens, dans ſine mente ſonum, & num. ſeq.*

12 *Teſtator in ſecundo teſtamento quod non derogat primo, dicitur apparenter complacere, ſed non cum effectu teſtari, & num. 13.*

14 *Clauſulæ* derogatoriæ *in primo teſtamento adiectæ teſtator poſt decennium præſumitur oblitus, & ideo ſecundum teſtamentum prænalere omnino debet.*

15 *Teſtator ſi expreſsè, vel tacitè fuit memor clauſulæ* derogatoriæ *primi teſtamenti, non poteſt dici quod decennio de ea fuerit oblitus, & numer 16.*

17 *Recognitio manus* per comparationem *ſolius ſubſcriptionis an, & quatenus fieri poſſit.*

18 *Recognitio manus* per comparationem *ſi fieri poteſt cum libris rationum, fieri non debet cum apocha, & quare.*

19 *Recognitio manus* per comparationem literarum *fieri poteſt etiam in apocha, quæ à teſtibus ſit ſubſcripta.*

20 *Recognitio manus facta* per comparationem literarum *quando non ſemiplenam, ſed plenam faciat probationem.*

21 *Hæres non poteſt falſificare ſcripturam teſtamenti, vel codicillorum, quæ penes ipſum non extabat.*

22 *Falſitatis ſuſpicio in infantes non cadit.*

23 *Falſitas non poteſt dici commiſſa ab alio in commodum alterius.*

24 *Falſitas non poteſt dici commiſſa ab eo, qui diuinare debuiſſet modum, quomodo illam committeret.*

25 *Moriens non præſumitur committere falſitatem, & ſuis hæredibus ſcripturam falſam relinquere.*

26 *Sigillum Teſtatoris in teſtamento appoſitum, ſi etiam reperiatur in Codicillis, de veritate Codicillorum dubitari nequit.*

27 *Sigillum Teſtatoris, de quo in Codicillis ſit mentio,*

tio, de illius voluntate in eis censetur appositum.

28 *Scriptura à Peritis concorditer recognita, plenè probat.*

29 *Peritis in arte standum est.*

30 *in Recognitione scripturarum duæ semiplenæ probationes coniunguntur.*

32 *Scriptura à Testatore conscripta, si non asseruit ad effectum illam exequendi, sed ad reminiscendum solum memoriam Testatoris, leuioribus probationibus probatur.*

33 *Testamentum illud magis præfertur, in quo fuit institutus hæres sanguine coniunctus, quàm extraneus.*

34 *Testamentum secundum non solum debet habere derogationem generalem primi, sed etiam specialem ipsius clausulæ* derogatoriæ *in dicto testamento appositæ.*

DECISIO DCCLXXXVII.

MARCHESIA de Guigonet Domina des Tallades anno 1592. 3. Iunij testamentum condidit, & hæredem instituit Iosephum de Bonfils Consobrinum suũ contestans se nunquam ab ea voluntate recessuram, cùm hæredem illum faciat propter amorem, quo eum prosequitur, & propter plura ab eo accepta beneficia, & alia, quæ sperabat se recepturam, quod si fortè aliud testamentum huic contrarium, aliamue dispositionem, siue inter viuos, siue causa mortis faceret supradictæ contrariam, nullã, & nullius roboris, vti contrarias suæ voluntati declarauit, nisi prima voluntas sua per secundam esset expressè reuocata, & in talibus actis fiat expressa mentio nominis sui hæredis scripti propria manu, provt fusiùs in testamento, & decisionibus huius causæ.

Eadem Domina des Tallades anno 1607. 8. Nouemb. aliud testamentum fecit, ac in eo scripsit hæredem Clementiam á se educatã, cum onere sumendi, & ferendi nomen, & cognomen, & arma d. Testatricis, nubendi nobili viro sub eadem obligatione gerendi nomen &c. substituendo masculos, & præferendo primogenitum, & in defectum masculorum tam primæ, quàm omnium aliarum filiarum d. Clementiæ seruato ordine primogenituræ, hisque deficientibus, substituit Episcopum, & Consules Ciuitatis, qui ad Dei gloriam erigerent Collegium &c.

Mortua Testatrice, hæres ex primo testamento petijt eiusdem testamenti aperitionẽ in partibus, sed stantibus oppositionibus Clementiæ, non potuit obtinere, & paucos post dies vitam cum morte commutauit, & posteà lite ab hæredibus d. Iosephi reassumpta, post varias oppositiones in iudicio ciuili, & accusationem in criminali, non potuit obtineri aperitio, nisi de anno 1616. à qua appellante Clementia, fuit Causa introducta in Curia corã Eminentissimo Legato Auenionen. á cuius Auditore fuit lata sententia absolutoria d. Clementiæ hæredis institutæ in secundo testamento: & in gradu appellationis commissa Causa Reuerendiss. D. Decano,* fuit decisum 27. Aprilis 1671. pro validitate primi testamenti, reseruato dubio: An stante clausula derogatoria fuerit per secundum testamentum derogatum primo, & decisio cõfirmata fuit die 10. Martij 1672. informante tantùm Honorato Actore.

Disputato mox dubio super clausula derogatoria, vtraque Parte informante 28. Martij 1673. fuit decisum non esse derogatũ priori testamento,* quæ decisio fuit confirmata 1. Decemb. 1673. & demùm post factas à parte probationes, & obtentam nouam Peritorum electionem pro recognitione Codicillorum, lata fuit sententia 25. Iunij 1674. pro immissione Honorati.

Cõmissa denuò Causa R. P. D. meo Taiæ, & dato dubio, An Sententia Rotalis sit cõfirmanda, vel infirmanda, DD. confirmandam censuerunt, provt præuia decisione confirmata fuit, & appellatione à parte interposita, mihique Causa commissa, proposui hodie dubium: An constet de re iudicata, & resolutum fuit constare.

Latæ enim hucusque sententiæ, & validè, & iustæ sunt, validitas ex actorum reuolu-
1 tione conuincitur, † cũ concurrant omnia requisita, de quibus in *dec. Caputaq. 260. par. 2.*

Et quamuis sententia R. P. D. mei Taiæ arguatur nulla, tamquam lata post terminũ Proseruato absque noua citatione, attamen nil officere hoc ad nullitatem obseruatur,
2 quia hæc Causa fuit commissa† R. P. D. Taiæ tamquam Rotæ Auditori iuxtà adnotationem *Coccin. 274. num. 3.* Idque euincit expressè ipsa Commissio Summi. Honorati 1. Iunij 1676. in qua petitur committi Causam vni ex Sac. Rotæ Auditoribus, & subindè committitur ipsi R. P. D. meo Taiæ, sicque tamquam Auditori, non tamquã Prælato iuxtà tenorem supplicationis, ideòque seruari de-
3 buit stylus Tribunalis Rotæ, † non autem committentis, iuxtà *decis. 12. num. 6. corã Arguell.* quo supposito, sententia reperitur lata intra terminum proseruato; quamuis enim terminus sit habitus die 3. Iulij, & publicatio sententiæ sit facta die 31. eiusdem mẽsis, tamen cẽsetur facta intra terminum, ex quo
4 in vltima Audientia Rotali,† terminus proseruato durat per mensem, *Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. qu. 12. num. 8. Rota decis. 201. num. 3. par. 13. recen.* Ipsumque stylum huiusce Tribunalis esse attendendũ agnouit hæres Clementiæ, qui a sententia Reuerendiss. Decani appellauit intra decem dies à die termini habiti proseruato, & promoto ad sacram Purpuram Eminentiss. Carpineo, cui iã hæc Causa commissa fuerat, subrogationem pe-
5 tijt á Reuerendiss. D. Decano, † cùm tamen si fuisset spectandus alius stylus, noua Commissio fieri debuisset ab Eminentiss. Legato Auen. iuxtà *decis. 12. num. 6. coram Arguell.* non autem admissa subrogatio á Reuerẽdissimo
6 Decano, quod cùm semèl fuerit † approbatum, improbari ampliùs nequit regula, *quod semel de regul. iur. in 6.*

Nec

Nec vrget, quod Notarius Tribunalis Auenion. scripserit acta, & non Notarius Rotalis, vt indè inferatur R.P.D. Taiã non proces-
7 sisse tamquam Rotæ Auditorem, † quia vt in *d. adnot. 274. num. 10. penès Cocrin.* hoc est per accidens, nec alterat, aut immutat naturam commissionis causæ directæ Auditori Rotæ.

Firmata validitate sententiæ, eaque vindicata à nullitate, DD. censuerunt constare de illius iustitia; nam licèt Domina de Tallades post testamentum primum anni 1592. 3. Iunij, in quo Iosephum Consobrinum suum fecit hæredem, anno 1607. aliud testamentum solemne condidit, in quo Clemen-
8 tiam virginem à se dilectã fecit † hæredem, sicque solemnis posterior voluntas prævalere debeat, § *posteriore, instit. quibus modis test. infirm.*

Attamen quia in primo testamento fuit inserta expressè clausula derogatoria, cui Testatrix supremam voluntatem suam sub nullitatis pœna deuinxit, testamentum secundum, tamquam sine voluntatis concursu, inane redditur; clausulæ enim derogatoriæ adiectæ in primo testamento ea est vis, vt testamentum posterius nullum, & ineffi-
9 cax reddatur, quantumuis solemnitatibus iuris fuerit vallatum, † nisi in secundo testamento facta sit expressa mentio, & reuocatio clausulæ derogatoriæ Scribentes cõmunitèr id asserunt, teste *Anton. Faber de error. Pragmat. defin. 37. error. 7. n. 1.* sequut. gl. auctoritatem, ad *l. si quis in princ. testam. 22. ff. de leg. 1. vbi Bartol. Bald. & Salicet. ad l. sancimus nu. 6. C. de testam. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 22. tit. 8. num. 3. & seq. Menoch. de præsumpt. libr. 4. præsump. 166. n. 3. Conar. ad rubr. de testam par. 2. num. 79. & seqq. Simon de Prat. de interpr. vltim. volunt. lib. 4. dub. 1. Barri. de succes. lib. 10. tit. 1. cap. 27. & seqq.* Ea potissima ratione, quod
10 verba derogatoria in primo † testamento vim habent cuiusdã protestationis præambulæ, quæ proindè declarat in secundo deesse voluntatem, *l. etsi quis 14. §. plerique ff. de relig. & sumpt. fun. l. qui in aliena 6. §. final. ff. de acquir. hæred.* adeoque in eo casu secundum testamentum non esse, nec dici posse verũ
11 testamentum, † siue comparetur ad definitionem testamenti traditam *in l. 1. ff. qui testam. fac. poss.* siue referatur ad allutionem vocis, de qua in principio *tituli inst. de testam.* sed esse Cimbalum tinniens, dans sine men-
12 te sonum, † per quod videtur Testator apparentèr complacere, sed non cum effectu, vt inquit *Marc. Ant. Natt. conf. 639. n. 1.*

Indeque primum testamentum non est primum, quam solum, & secundum simulatum, cùm Testator nihil intendat agere
13 propter protestationem præcedentem, † quã quidem communem opinionem vtcumq; tamquam erroneam impugnet, vbi suprà subtilitèr *Antonius Faber*, non autem expugnat.

Et ideò informantes pro Clementia, seù eius hæredes ad limitationem cõfugiebant;

esto enim, quod tanta sit vis, & operatio
14 derogatoriæ, † attamen vim suam operatur intra decennium, eoque elapso, oblitus præsumitur Testator clausulæ præcedentis, & secundum testamentum prævalere omninò debet, *Bald. ad l. sancimus C. de testam. num. 6.* per illum textum; Quæ sanè limitatio videbatur aptissimè applicari huic casui, cùm Marchesia primum testamentum condiderit anno 1592. 3. Iunij, secundum verò 8. Nouembris 1607. & non decem, sed quindecim anni intercesserint inter primum, & secundum testamentum, quo intercedente spatio, censetur Testatrix oblita clausulæ primæ.

Verùm excludi omninò visa est hæc exceptio, ex quo pro parte Honorati præferebantur Codicilli facti ab eadem Marchesia Testatrice anno 1602. 13. Aprilis, in quibus adimens legatum, quod reliquerat in testamento cuidam Puellæ suæ, meminit prioris testamenti, in ea verba Summario Honorati *num. 1.* Cùm ego Marchesia de Guigonet Domina des Tallades ab aliquibus annis fecerim testamentum solemne rogatum per Magnificum Reuolte Notarium huius Ciuitatis Cauallicen. in quo scripseram manu mea nomen hæredis mei cum clausulis derogatorijs contentis in eo, & memor in il-
15 lo feciisse legatum &c. † quæ verba omnem obliuionem excludunt, cùm alioquin sat
16 fuisset † meminisse Notarij, ac testamenti, vt obseruat *Cyriac. contr. 360. num. 98. & seqq.*

Nec officere est visum, quod suspecta sit fides huiusmodi Codicillorum, quæ fundatur in subscriptione vnius verbi *de Tallades*, nihil suffragante recognitione facta per cõparationem, quasi hoc non iuuet, quia in-
17 subscriptione verbi † *de Tallades*, recognitio per comparationem fieri non debet, quoniam DD. aduerterunt obiectum desumi ex doctrina *Bartoli ad l. unde ratio n. 9. ff. de donat.* qui negat cum apocha posse fieri comparationem, sed benè cum libris ratio-
18 num, † cùm in apocha faciliùs possit committi falsitas, multoque magis, & in recognitione, seu comparatione vnius nominis *de Tallades*, sed huiusmodi defectum circa recognitionem Codicillorum per compationem fuisse sublatum in *decisione edita prima Decembris 1673. coram Reuerendiss. D. Decano*, & vlteriùs tolli omnem difficultatem, ex eo quod Codicilli isti sunt testium inter-
19 uentu, & subscriptione roborati, † quo casu comparationem fieri posse etiam in apocha sensit *Bartol. ad Auth. & si contrarius nu. 4. & 8. C. de fid. instrum.* & tunc recognitio per
20 comparationem † facit non semiplenam, sed plenam probationem, *Castr. ad l. admonendi num. 42. ff. de iur. iur. per l. scripturas*, iuncto ibidem *Auth. C. de fid. instrum. Scacc. de ind. lib. 2. cap. 11. num. 1007. 1015.* & latiùs 1063.

Et eo tutiùs DD. dixerunt procedere in hoc casu, dum hi Codicilli non apparuerunt ex abrupto, sed vna cum testamento clauso fuerunt consignati à tertio, qui illos habe-

bat in manibus, hæredibus Iosephi infantibus, seù eorum Procuratori 10. Nouēb. 1614. per instrumentum publicum, in quo fit mentio, quod erant originalitèr subscripti de Tallades, & per quinque testes cum sigillo à latere in data 13. Aprilis 1602. Summario Honorati *num.* 1. & postea fuerunt in Curia producti coram Eminentissimo Legato Auenion. ad remouendam exceptio-
21 nem obliuionis statim ac opposita fuit, † & propterea ab omni suspicionis falsitate eximuntur hæredes, qui non potuerunt falsificare scripturam, quæ penès ipsos non erat, nec fingere de nouo, quæ iam existebat, co-
22 que magis, dum erant infantes, † in quibus non potest cadere suspicio falsitatis, *Vernigliol. conf.* 252. *num.* 1. nec minùs potuit dici
23 commissa ab alijs † ad commodum pupillorum, *Menoch. conf.* 98. *num.* 28. *Vernigliol. d. conf.* 252. *num.* 2.

Multò minùs à Iosepho, qui superuixit Testatrici solùm per dies 28. & non poterat scire, an in testamento clauso adesset legatum, quod fuit reuocatum in Codicillis,
24 quodq; † in eodem testamento adesset clausula derogatoria, & debuisset opponi præsumptio obliuionis, nec est verisimile, quod
25 moriens † voluerit falsitatem committere, & relinquere suis hæredibus scripturam falsam, *Cruett. de antiq. temp.* §. *queritur etiam numer.* 66. *vers. quasi non sit verisimile*, *Scace. dicto cap.* 11. *num.* 1014.

Immo cum ijsdem Codicillis sit additum sigillum Testatricis, idemque omninò cum
26 appositio in testamento, † iam ambigere non licet de veritate Codicillorum, *Cruett. de antiq. temp.* §. *queritur num.* 44. *Mascard. de probat. conclus.* 1308. cuius adhibiti sigilli cum
27 sit facta mentio in ventre † Codicillorum, præsumitur appositum ex voluntate Testatricis codicillantis, *Menoch. de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 58. *num.* 1. *& seqq.*

His omnibus accedit relatio, & attestatio Peritorum, quorum duo præcedenter fuere electi de communi partium consensu causa pendente coram Eminentissimo Legato Auen. & alij duo postea ad petitionem partis iterum deputati in Rota coram Reuerendissimo D. Decano, præuia particulari
28 disputatione, & decisione, † qui vnanimes retulerunt facta comparatione cum scripturis, & subscriptionibus indubijs de veri-
29 tate subscriptionis *des Tallades*, † & ideò standum Peritis in arte, *l. septimo mense ff. de stat. hom.* & eorum relationes etiamsi separatæ, debent coniungi ad faciendam pleuā probationem.

In hac siquidem materia duæ semiplenæ
30 probationes † iunguntur, etiāsi diuisę nō sufficerēt, *Gen. de script. priu. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 8. & multò magis dū sunt eiusdem speciei, quæ recognitio per cōparationem cùm semel à parte
31 eligēte Peritos fuerit approbata † reprobari ampliùs non potest, *Canon horrendus* 32. *qu.* 5. Et eò rationabilius, quo non agitur modò de veritate Codicillorum in ordine ad corū
32 exequutionem, † sed ad solam reminiscentiam Testatricis euincendam, ad quem effectum plurimum valent, *Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 14. *tit.* 20. *num.* 6. & 7. Et cùm ea satis constet, omissa commemoratio precedentis testamenti, non est asserenda ex obliuione, sed ex deliberata voluntate, vt scilicet iam parato vteretur præsidio, & sibi ab insidijs seruilibus, ac importunis sollicitationibus præcaueret, ad quem finem tendit clausula derogatoria; ideoque secundū testamentum, tamquam omni destitutum efficacia, non est attendendum, sed præferendum primum, non solùm quia Testatrix illud nolle valere protestata fuerit, sed etiam quia deficit expressa reuocatio, quam sibi præscripserat in primo testamento, necnon scriptum nomen hæredis manu Testatricis, ad quod scribendum expressè in primo testamento se obstrinxerat, maximè quia in primo scriptus est hæres sāguine coniunctus, qui aliàs tamquam proximior succes-
33 surus fuisset ab intestato, † In secundo verò instituta penitus extranea persona, in quam ordinata non cadit affectio, *ad l.* 2. *ff. de iniust. nupt. irrit. fact. test. Menoch. d. præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 16. *num.* 4.

Pro secundo testamento, & ad insinuandam reuocationem primi ex voluntate Testatricis plures afferebantur coniecturæ, ex quibus enixa arguebatur voluntas ad reuocandum testamentum primum, & substituendum secundum; Verùm omnibus, & singulis exactè adeò satisfacit *Reuerendissimi D.mei Decani decisio* 28. *Martij* 1672. vt doctissimè scriptis nihil addi possit singulare.

Illud tamen proficit, quod ad subuertendum testamentum primum non sufficit ge-
34 neralis derogatio, sed specialis † requiritur, ita vt non solum testamentum, sed clausulę ipsi derogatoriæ precisè veniat derogandū, iuxtà subtilem doctrinam *Soccin. in l. si mihi & tibi* 2. §. *in legatis num.* 5. & 6. *ff. de legat.* 1. *Castr. Angel. Alex. & alij ad l. secundam ff. de liber. & post. Conarru. ad rubr. de testam. par.* 2. *num.* 19. *vers. tertium de testam. Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 166. *nu.* 25. & 26. *Pachin. contr. iur. lib.* 4. *cap.* 92. *Cyriac. contr.* 360. *nu.* 60. *Mantic. de coniectur. lib.* 2. *tit.* 8. *sub num* 8. *ex textu in l. si quis in princip. testamenti* 22. *ff. de leg.* 3. in ijs verbis, *sed hoc ita locum habebit si specialiter dixerit prioris voluntatis se pœnituisse*, vtcumque hæc verba non hermogenea in illius text. Auctoris, sed ad dictamentum Triboniani voluerit, *Cuiac. lib.* 14. *obseru. cap.* 7. *Ant. Fabr. de Error. Pragm. decis.* 38. *error.* 1 & 2. & ante eos *Auctor respons. amicab. cap.* 4. *respon.* 1. quod tamen falsum ostendit *Donell. enucleator. inr. ciuil. lib.* 8. *cap.* 14. *in Not. lit. O.* qualis derogatio specialis respectu clausulæ in testamento primo adiecta in secundo testamento Marchesiæ non legitur, imò nec nomen hæredis manu sua scriptum, vt in primo testamento protestata fuerit, & ideò secundi testamenti tamquam voluntate destituti vigore clausulæ derogatoriæ non reuocatæ ratio haberi-

non

non potest, sed constat de re iudicata valida, & iusta.

Et ita vtraque Parte informante &c.

Dec. 53. & 186. in alio to. 1. sunt in hac causa sub dieb. verò 2. May 1678. 7. April. 1679. & 13. Ianuar. 1681. erunt alia decis. coram d. R. P. D. Paulucio, & R. P. D. Vicecomite.

R. P. D. RONDININO.

Romana Donationis.

Veneris 20. Nouembris 1676.

ARGVMENTVM.

In donatione facta contemplatione matrimonij etiam fœminæ prætendebantur vocatæ, sed quia donatio facta erat cum præseruatione fideicommissi facti, vel faciendi, quod postea fauore masculorum tantummodò factum, seù declaratum est, illas non fuisse comprehensas pluriesà Rota decisum, hodie quoque confirmatur, & ideó vltimum vocatum de bonis donatis liberè potuisse disponere declaratur; non obstante quod fœminæ temporaliter prętenderentur excluſæ, quia earum exclusio potiús perpetua visa est,

SVMMARIVM.

1 *Donatarius, & fideicommissarius vltimus possunt liberè disponere de rebus donatis, & fideicommisso subiectis.*

2 *Filiorum appellatione, nec etiam in nuptialibus tabulis veniunt fœminæ, si solum masculi fuerint vocati.*

3 *Filys, & descendentibus in contractu matrimonij vocatis, & contemplatis eis non acquiritur ius independenter, & absolutè, si eorum vocatio pendet à fideicommisso facto, vel faciendo.*

4 *Pacta, & conuentiones matrimoniales non violantur, si in illis concessa est facultas paciscentibus faciendi, vel declarandi fideicommissum.*

5 *Filiorum. & descendentium appellatione non veniunt omnes, sed ij solùm, qui determinantur in fideicommisso facto, vel faciendo à disponente sibi præseruato.*

6 *Fideicommissum factum, vel faciendum in donatione præseruatum, perindè est, ac si in ipsa donatione constitutum sit.*

7 *Modificatio, & declaratio, quæ referri potest ad aliud, nunquam refertur ad actum, ad quē propter incompatibilitatem, vel alitèr referri non potest. & num. 6.*

8 *Fœmina excluſa à donatione facta contemplatione matrimonij, quatenus temporaliter existentibus masculis, vel perpetuò sint excluſa. & numer. seq.*

9 *Fœmina eo magis perpetuò censentur excluſæ, si de dote fuerit illis prouisum.*

DECISIO DCCLXXXVIII.

TERTIA vice omnes DD. à me consulti denuò dixerunt constare de tribus sententijs conformibus fauore Io. Aloysij Detat ab Auria informantis, permanendo in ijs, quæ bis dicta fuere 10. Ianuarij, & 13. * Maij 1676. coram me.

Cùm enim Pontius Ceua senior donauerit controuersa scuta 20. mil. intuitu certi matrimonij à Pontio iuniore pronepote transuersali donatario contrahendi, atque ex illo matrimonio non superfuerit nisi Iacobus vnicus masculus Donatarij filius, † 1 potuit iste tamquam vltimus, & vnicus ex vocatis Agnatam vxorem, cui successit prædictus Ioannes Aloysius Detat ab Auria hęredem scribere, ad terminos *text. in l. 2 C. quā. do dies legat. cedat in l. cum pater 79. §. libertis in fine, & in l. seq. §. Prædium ff. de legat. 2. Peregr. de fideic. art. 52. num. 2. Fusar. de subst. qu. 551. & 735. Rota rec. par. 2. decis. 203. num. 4. & decis. 432. num. 7. & par. 5. decis. 363. n. 1. & par. 12. decis. 323. num. 5. & in Polinianen. donationis 22. Iunij 1674. §. neque coram R. P. D. meo Calataiu.*

Certum autem est in donatione Pontij senioris non nisi masculos vocari, quia licèt donauerit fauore filiorum, & descendentiū, quorum appellatione veniunt etiam fœminæ in donationibus, præsertim intuitu certi matrimonij, adhuc tamen expressam conditionem apposuit, vt bona donata remaneant suppositа fideicommisso facto, seù faciēdo, hoc est mutabili per fideicommissum faciēdum, quam donationem (vt sunt ipsius donantis verba) cum suprascripta qualitate suum effectum sortiri voluit, † 2 quo casu nō intrat regula generalis, quod nomine filiorum, & descendentium in nuptialibus potissimùm tabulis, veniant quoque fœminæ, neque violantur pacta, quæ vtpotè in contractu matrimoniali reciproco apposita, in quo omnia, hinc ab altera parte prolata confunduntur. & in quo non licet vni parti per subsequētem declarationem euertere, quod ab alia in beneficium omnium eius descendentium conuentum fuit, quia ius hoc casu quæsitum non dicitur filijs, & descendentibus absolutè, † 3 sed dependentèr à fideicōmisso facto, vel faciendo, cum qua qualitate consenserunt parentes vxoris, qui vnà cū Sponso voluerunt sequi formam successionis contentam in fideicommisso facto, vel faciendo, itavt non dicatur violenta conuentio matrimonialis, † 4 quia benè stat, quod bona donata remanere debeant filijs, & descendentibus illius matrimonij, & quod donator etiam ex post facto declarare potuerit istos filios, & descendentes esse masculos iuxtà fideicommissum factum, vel faciendum, quod ex omnium consensu præseruatum fuit, tumque nomen illud filiorum, & descendentium non est adhibitum ad includendum omnes, † 5 sed illos tantùm, qui determinati fuerint in fideicommisso facto, vel faciendo, vt in terminis concludunt *Decian. cons. 7. num. 99. & seqq. vol. 1. Molin. de ritu nuptiarum lib. 2. qu. 24. num. 295. & 296. Cutell. de donat. tom. 2. tract. 2. special. 7. ex num. 27. Fontanell. dec. 172. ex num. 6. 9. & 23. Mierez de maiorat. par. 1. qu. 44. num. 16.* & comprobant ea, quę deducit *Rot. coram Merlin. dec. 802. n. 3. & in rec.*

par.12. decis.356. num.15. & 16. & par.13. dec. 11. num. 7. & seqq. cum aliis in decisionibus huius causæ 6. Iunij 1664. coram Reuerend. Beuilaqua Patriarcha Alexandrino impressa post *Modern. Lucen. de pact. futur. success. dec.46. & 14 Martij 1672. & 13. Ian. 1673. coram Reuerendiss. Castrillo Episcopo Cadicen. & 3. Dec. 1674. coram Reuerend. D.mco Albergato Decano, & 10. Ianuary, ac 13. Maij 1676. coram Me.*

Neque dici potest relationem donationis non esse ad fideicommissum testamentarium, sed ad aliud particulare factum, vel faciendũ fauore filiorum, & descendentium Pontij donatarij, non secùs acsi dispositiones testamentariæ comprehendere nequeant bona donata, quæ sub donationibus continentur, eodem planè modo, quo donationes inter viuos non comprehendunt bona hæreditaria testamentariis dispositionibus subiecta ob incompatibilitatem, & contrarietatem vtriusque modi succedendi, quia hæc omnia procederent si vtraque comprehensio esset incompatibilis, qualis profecto non est, in hoc casu, in quo vigore relationis, de cuius natura est reportare actum relatum, acsi eũ transcriberet, bona donata non remanent sub fideicommisso testamentario formaliter quatenus testamentario, sed materialiter tãtum, seu verbaliter, atque postea propriè formaliter, & authoritatiuè stant sub fideicommisso testamentario, vti reportato in
6 donatione, † ipsiusque donationis authoritate, ac si eius verba fuissent ibi transcripta absque vlla necessitate condendi fideicommissum separatum per ea, quæ in proposito deducunt *Amat. decis.49 sub num.11. Cutell. de donat.to.2. tract.2. d.disc.1. special.7. num.27. & seqq. Molin. de ritu nupt. lib.3. q.24. num.295. & seqq. Decian. d.cons.7. num.99. & seqq. volum.1. Fontanell. dec.172. ex num.6. & per tot. Mierez de maiorat. par.1. qu.42. per tot. cum similibus*, de quibus *Mastrill. decis.190. num.1. & seqq. Rota coram Pen. decis. 488. num. 7. & coram Merlin. dec.802. num.3. & in recent. par.12. dec.194. num. finali, & dec.356. num.16. & par.13. dec.11. n.10.* quidquid sit in casu, in quo nullum aliud
7 adesset fideicommissum conditum, † ad quod referri possit modificatio, & declaratio præteruationis adiectæ, in quibus terminis loquitur distinguendo *Rota in recent. part.14. dec.464. sub num.8. & 9.*

Neque pariter dici poterat fœminas saltem deficientibus masculis comprehensas esse, adeout nomen filiorum, & descendentium in pactis præsertim matrimonialibus aptum comprehendere fœminas, moditicet, & restringat suam naturam durantibus masculis, quibus postea deficientibus ad suam generalitatem fœminarum comprehensiuã reuertatur, exemplo statutariæ exclusionis, quæ intelligitur masculis super extantibus, non autem cum ad extraneos est deueniendum, itaut tunc fœminæ ad successionem
8 reintegrentur, † quia hæc non procedunt in casu fideicommisso masculino, quale est istud fœminis semper exclusis; quia tunc nec deficientibus masculis intelliguntur vocatæ, sed vltimus masculus extraneum hæredem instituere potest, quia dispositio hominis facit cessare dispositionem legis, & statuti, *Gabriel. cons.132. num.5. vol.1. Peregrin. cons.159. num.13. vers. quartus est casus vol.5. Rota coram Buratt. dec.272. num.15. & seqq. & coram Card. Celso dec.341. num.14. & in recent. par.2. dec.203. num.8. & dec.432. num.5. & 7. & par.8. dec.37. num.2. & par.12. decis.380. nu.13. & par.14. dec.462. n.15. & seqq.*

Fœminæ autem non habent quod conquerantur cum illis suas dotes fideicommittens legauerit, † vt pro excludenda illarum
9 vocatione contiderant *Gabr. comm. conclus. de verb. signif. conclus.6. num.130. Peregrin. de fideicomm. art.25. num.45. Fusar. de substit. qu.311. num.95. Barbos. tract. var. sub appellatiuo filius num.62. Rot. recent. par.2. dec.217. nu.2.*

Et ita Aloysio Detat ab Auria informante, & sororibus de Ceuis pluries monitis DD. responderunt.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hoc eodem to.2. vbi est in ordine 711.

R. P. D. VBAGO.

Anconitana Fideicommissi de Fatiolis.

Veneris 27. Nouembris 1676.

ARGVMENTVM.

Immissio fideicommissario conceditur, quia cessare visi sunt oppositi identitatis, & detractionum defectus, illi nedùm ex pluribus probationibus super eis factis, sed etiam quia grauatus possidebat bona in loco, in quo defunctus possederat, hi autem quia legitima remanebat turbida ex pecuniis fideicommissi ad manus grauati peruentis: Trebellianica verò ex fructibus fuerat consumpta, prætensa demùm restitutio dotis ex bonis fideicommissi facienda, facta erat in vita fideicommittentis, & sic amplius fieri non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario non conceditur si non constat de identitate bonorum, & competunt detractiones.*

2 *Possessio fideicommittentis, & hæredis grauati insimul probari debent, ad effectum obtinendi immissionem vigore fideicommissi.*

3 *Bona possessa ab hærede grauato in loco, quo possidebat defunctus, præsumuntur fideicommissaria, si de noua acquisitione non constat.*

4 *Detractiones turbidæ non impediunt immissionem fideicommissario.*

5 *Detractio legitimæ remanet turbida, si grauatus recepit pecunias fideicommissarias cum onere inuestiendi, & non inuestiuit.*

Inue-

6 *Inuestimentum qui facere debuit, & non fecit ad præstandum interesse tenetur.*

7 *Trebellianica censetur consumpta ex fructibus perceptis.*

8 *Dotis restitutio debita ex bonis fideicommissi, si in vita fideicommittentis facta est, amplius fieri non potest.*

9 *Assignatio bonorum non gratuita, sed onerosa non indiget insinuatione requisita à Constitutione Marchiæ.*

10 *Assignatio bonorum eo magis sustinetur, si adhuc executioni demandata sit.*

11 *Donatio etiam inter patrem, & filium morte remanet confirmata.*

DECISIO DCCLXXXIX.

QVAMVIS fideicommissum à Peregrino seniore ordinatum, per obitum Antonij absque filiis, pro tertia parte purificatum fuerit ad fauorem Peregrini iunioris, noluit tamen Rota sub die 13. Iunij 1672. coram bonæ memoriæ Priolo immissionem eidem vocato concedere; † quia
1 tunc sufficienter non constabat de identitate bonorum, ac variæ per hæredes grauati opponebantur detractiones: Hodiè verò recedendo ex nouiter deductis à dicta decisione, dictum fuit, quoad prædia la Costarella, seu Pietra della Croce, Suppanici, & Galignani, necnon stabilia Pulueriginj dandam esse immissionem; quia testes vltimo loco examinati, generaliter, & respectu omnium identitatem probant, quod scilicèt possessa fuerint de tempore obitus per fideicommittentem, & modò retineantur per hæredes grauati, *Summario Nappiorum numero* 2. 3. 6. & 9. Ac vlterius quoad prædium la Costarella, seu Pietra della Croce, ac stabilia Pulueriginj, identitas comprobatur ex assignatione per fideicommittentem eidem grauato in vita facta, *Summario numero* 7. ac confirmata in testamento, *Summario numero primo*, necnon ex Catastrò Communitatis, *Summario numer.* 5. ac confessione per hæredem grauati emissa in inhibitione Auditoris Cameræ, *Summario num.*4. † ex quibus vtraque
2 possessio, hoc est antiqua fideicommittentis, & modò grauati remanent iustificatæ, & quoad bona Suppanici, & Galignani, pariter concurrit alia specialis probatio, dum illa tradita apparent pro reintegratione fideicõmissi, *Summario num.*8. Quibus accedit, quod dum non docetur Antonium grauatum in dictis locis alia bona acquisiuisse, † intrat
3 præsumptio omnia esse fideicommissaria iuxta *consilium Fulgos.* 145. *numer.* 2. de quo *Marescotè. variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 12. *numer.*49. *Rota coram bonæ memoriæ Card. Celsi. dec.* 173. *num.*7.

Nec detractiones legitimæ, Trebellianicę, ac dotis Diamantis vxoris fideicommittentis, † visæ sunt tales, vt potuerint immissionem impedire, nam respectu legitimæ † de-
4 5 tractio redditur turbida ob debitum scutorum 180. quæ grauatus de mandato fideicommittentis recepit sub onere inuestiendi in censibus, vel stabilibus, & ob interesse, ad
6 quod † ab anno 1629. ob neglectum inuestimentum tenetur, *l. si mandauero* 22. §. *Iulianus, ff. mandati, Honded. consil.* 39. *numer.*3. & *sequentibus lib.* 2. *Gratian. discept.*240. *num.*34. *Rota coram Dunozett. iunior decis.*628. *num.*3. & *coram Biebio decis.* 303. *numer.* 2. & *decis.* 618. *numer.* 9. & 10. & *in recent. decis.*167. *numer.*2. *par.* 12.

7 Trebellianica censetur consumpta † ex fructibus perceptis iuxtà *textum in l. inbemus, C. ad Senatum Consultum Trebell.*

Dos verò Diamantis fuit per fideicõmit-
8 tentem in vita filijs restituta, † mediante quorumdam bonorum assignatione, de qua *dicto Summario numer.* 7. quæ tamquam non
9 gratuita, † sed onerosa, non indigebat insinuatione requisita per Constitutionem Marchiæ *lib.*5. *cap.*25. vt firmat *Coccin. decis.*240. *num.*2. & *per totam*, & quæ eo † magis modo
10 est sustinenda, quo vsque ab initio suum effectum habuit, *dicto Summario num.*7. & 10. & fuit in morte ab eodem fideicommittente confirmata, *Summario dicto numero primo*,
11 quo casu † etiam donationes inter patrem, & filium reualidantur, *l.*2. *C. si quis alteri, vel sibi, Roman. conf.*277. *num.*1. *Iulius Clarus in* §. *donatio qu.*8. *num.*8.

Et ità vnica tantum parte informante resolutum fuit altera pluries intimata, & expectata.

Confirmata fuit hæc decisio vtraque parte informante sub die 14. *Maij* 1677. *coram eodem bonæ memoriæ Vbago.*

R. P. D. VICECOMITE.

Mediolanen. Fideicommissi.

Veneris 27. *Nou.* 1676.

ARGVMENTVM.

Denegatur Immissio fideicommissario, quia bona erant libera, licèt empta à grauato cum pecunia hæreditaria, & mediante testatoris præcepto, cum ipse esset creditor fideicommissi, & adhuc sibi detractiones competerent, rursùs excluduntur etiam defectus inuentarij, & diuisio à patre viuente facta inter suos filios, apparuit plenaria, & cum translatione dominij, quæ omnia, & alia etiam plura, cum proponerentur exfacto claro, & de iure facilè resoluenda, visa sunt sufficere ad impediendam immissionem prædictam.

SVMMARIVM.

1 *Remedium adipiscendæ descendit ex* l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.

2 *Hæres, & fideicommissarius probare debent,*

bona in quibus petunt immissionem, fuisse à testatore possessa.

3 *Fideicommissum comprehendit solum id, quod supereſt detractis detrahendis.*

4 *Hæres creditor teſtatoris poteſt pecuniam hæreditariam in propriam ſatisfactionem convertere, amplia vt num. 6.*

5 *Hæres creditor teſtatoris pecuniam hæreditariam in ſuos vſus conuertiſſe dicitur, ſi nulla alia facta alienatione ea vſus eſt.*

6 *Præceptum teſtatoris de inueſtiendo pecuniam hæreditariam, non afficit hæredem creditorem hæreditatis, amplia vt num. 12.*

7 *Declaratio hæredis ſeruandi voluntatem defuncti facta cum præſeruatiua ſuorum iurium ſibi non præiudicat.*

8 *Emptio, & acquiſitio facta ab hærede pro ſe ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ſibi acquiritur, non autem hæreditati, & vide numer. ſeqq.*

9 *Actus accipi non debet vltra intentionem agentis.*

10 *Hæres grauatus ad ſui commodum, non autem pro fideicommiſſo emere voluiſſe præſumitur.*

11 *Hæres, cui competebant detractiones, ſi ex pecunia hæreditaria aliquid emit, pro ſe ipſo, & in cauſam detractionum, non pro hæreditate dicitur emiſſe.*

12 *Emptio facta ab hærede ex pecuniis hæreditarijs, nec etiam ex præcepto teſtatoris præſumitur hæreditaria, ſi hæredi competebant detractiones.*

13 *Legitima ſemper eſt immunis à quocumque onere fideicommiſſi.*

14 *Filius ex diſpenſatione Principis facta cum voluntate patris, poteſt acquirere ſibi, & proprium habere peculium.*

15 *Detractio dotis maternæ fieri debet de bonis fideicommiſſi iuxta diuiſionem factam inter patrem, filios, & vxorem.*

16 *Confeſſionem ſui auctoris defuncti hæres, & ſucceſſor impugnare non poteſt.*

17 *Legatum factum ad exonerationem conſcientiæ habet vim debiti confeſſionati.*

18 *Legatum factum filio ad exoncrationem conſcientiæ non venit in reſtitutione fideicommiſſi.*

19 *Pater ſi alteri filio aliquid aſſignauit ad ſeruandam æqualitatem inter illos ſicuti, quod alys filys dimiſſum non cadebat ſub fideicommiſſo, ita illud eidem filio aſſignatum.*

20 *Legata annua præſumuntur ſoluta ex fructibus.*

21 *Legata ab hærede ſoluta detrahuntur, antequam fiat reſtitutio bonorum fideicommiſſi.*

22 *Detractiones primo loco factæ ſolæ veniunt attendendæ, non autem quæ vlterius proceſſerunt.*

23 *In inuentario non eſt neceſſaria deſcriptio earum rerum, quæ occultari non poſſunt.*

24 *Credita quoad ſubſtantiam in inuentario deſcripta, non præiudicat, quod illius quantitas fuerit in albo relicta.*

25 *Pretij, & valoris omiſſio in inuentario poteſt ex ignorantia procedere, & ideo non præiudicat.*

26 *Inuentarium habens clauſulam* addendi, & minuendi, *poteſt quandocumque ſuppleri per deſcriptionem bonorum omiſſorum.*

27 *Verba ab adminiſtratore prolata* ſum debitor, vel in ea ſumma, quæ reperitur, *non important exiſtentiam debiti.*

28 *Debitum adminiſtratoris à redditione rationis dependet.*

29 *In inuentario poteſt omini ſumma incerta, cuius certitudo pendeat à calculo, nec ideò illud remanet vitiatum.*

30 *Detractiones fuiſſe conſumptas, vbi agitur contra tertium poſſeſſorem, quatenus hoc probare ſpectat ad hæredem.*

31 *Filij, etiam emancipati, ſuccedunt æqualiter pro virili patri ab inteſtato defuncto.*

32 *Diuiſione inter patrem, & filios ſequuta, bona etiam quoad dominium tranſeunt in filios, & efficiuntur profectitia, ſi concurrit patris voluntas, & filij ſibi acquirere poſſunt.*

33 *Diuiſione, ac etiam ceſſione transfertur dominium, & eſt vnus ex modis illud acquirendi.*

34 *Pater poteſt permittere filijs, vt ſua bona inter ipſos, vti rem propriam diuidant.*

35 *Lucrum, & damnum bonorum patris ſpectare poteſt ad filios ex permiſſione patris, quod filij dicta bona diuidant inter ſe.*

36 *Diuiſionis geminatio facta à patre de ſuis bonis inter filios, eo magis arguit ipſum voluiſſe dicta bona ad eoſdem filios ſpectare.*

37 *Pactum de non contraueniendo reddit contractum irreuocabilem, quamuis factum inter patrem, & filios.*

38 *Reſeruationis ea eſt virtus, & natura, vt extra nos eſſe dicatur totum id, quod intra noſtram reſeruationem non continetur.*

39 *Bona, & negotium à patre inter filios diuiſa ad ipſos ſpectare dicuntur, ſi illi quid annuum patri perſoluere debent.*

40 *Filij ſi in ceſſione, ſeu diuiſione bonorum patris illius debita ſoluere promiſerunt, bona diuiſa, & ceſſa ad ipſos ſpectare debent.*

41 *Ad qualitatem, & quantitatem debiti ſi eſt deueniendum, illius ſubſtantia neceſſario ſupponenda eſt.*

42 *Relationis effectus eſt, omnia cum ſuis qualitatibus exprimere, & repetere in referente.*

43 *Referens non alterat qualitates relati.*

44 *Præſeruatio excludit animum recedendi à prioribus conuentionibus.*

45 *Clauſula* non aliter *habet formam præciſam, & nullam inducit donationem, aut præiudicium, ſi aliquid in contrarium actum ſit.*

46 *Alternatiuæ proprietas eſt verificari in altero ex alternatis.*

47 *Apochæ, & credita teſtatoris in illius inuentario non deſcripta, vel præſumuntur exacta, vel penès eundem teſtatorem defeciſſe.*

48 *Pater tenetur bonificare filio illius pecuniam exactam, vel eam, quæ penès ipſum defecit.*

49 *Altiorem indaginem non dicuntur requirere, quæ in facto ſunt firma, & in iure ſubſiſtunt.*

50 *Exceptiones non remanent turbidæ ſi proponuntur ex facto claro, & articulus iuris haberi poteſt, ex aperitione librorum.*

DECI-

DECISIO DCCXC.

1 ADipiſcendæ † remedio deſcendente ex *l.fin.C.de edict.D.Adr.toll.* cum primum egerunt Miliauacca,& Montignana ad poſſeſſionem prædiorum Linati, & Burgoratti pro rata parte libr.20.m.aduerſus Monachos Caſſinenſes S. Petri in Gluſſiate, Sacra Rota Me proponente ſub die 9.Maij 1672. * illā denegauit, à qua reſolutione cum deinde receſſum fuerit ſub die 10.Ianuarij ſuperioris anni in hodierna propoſitione quæſitum eſt, An ſit ſtandum in primo, vel ſecundo loco deciſis, & in primo loco ſtandum eſſe Domini reſponderunt.

Extremum enim illud,vnde omnis naſcitur controuerſia, quod ſcilicet,dicta prædia fuerint in bonis Rocchi Suardi teſtatoris, ex cuius fideicommiſſo veniunt actores om-
2 nino neceſſarium,† vt verificetur ab eo,qui petit immitti iuxta notiſſima iura, & DD. quos allegat dicta prima deciſio,§.*defecerunt, ausquam ſatis probatum eſt*. Quinimo cum de contrario hodiè conſtiterit, nullo videlicet fideicommiſſo obnoxia extitiſſe, ideo tanquam libera dixerunt Domini potuiſſe vendi, & in Monachos Caſſinenſes liberè tranſire.

Pecunia namque illa, qua fuerunt pro dicta rata libr.20.m.empta,dato etiam,quod fuerit in hæreditate fideicommittentis reperta, adhuc nullam per ſubrogationem ingeſſit in rem emptam qualitatem fideicō-miſſariam;Quia æs alienum teſtatoris adhuc deductum non fuerat, & in fideicommiſſo
3 nihil eſſe poteſt, † niſi quod ſupereſt detractis detrahendis, *l.in imponenda 6. l.Irritum 8. C.ad Sen.Conſ.Trebell. Faber ſuper Cod.hoc eod. tit.lib.6.tit.25.definit.2.num.4.*Cum autem Io. Andreas, & Io. Baptiſta primi hæredes, & emptores eſſent creditores hæreditatis in
4 maiori quantitate, † potuerunt dictam pecuniam in propriam ſatisfactionem conuertere, *l. filius fam. §.Dixi, il ſecondo, ff.de leg.1.l. debitori, C.de pact. l.irritum, C. ad l. falcid cum ſimilibus apud Petr.de fideicomm q.15.nu.2.& 5.* Et conuertiſſe cenſentur eo ipſo,quod nulla
5 adhuc facta alienatione, † ea vſi ſunt in emptione dictorum prædiorum, per *text. in l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad Trebell. Menoch. conſ.213. numer.82. verſ quarto &c. Rota coram Eminent.Otthob dec.105.nu.10.cum duobus ſeqq. cum alijs vulgatis.*

Nullatenus reſiſtente præcepto teſtatoris de erogandis pecunijs per eum relinquendis in emptionem alicuius proprietatis, de quo in poſtrema deciſione §.1. Quia huiuſmodi præceptum dictis creditoribus præiudicium
6 inferre non valuit, † ſed eo ſpreto potuerunt dictas pecunias pro creditis proprijs, ex neceſſitate deducendis ſibi retinere, & in proprium vſum expendere, per *text. apertum in l. peto, §. prædium, ff. de legat. 2. Peregrin. de fideicomm.art.40.num.18. Alex.conſ.206 num.4. lib.6. Bertazz. conſ. ciuil.76. num. 7. Rota coram Dunoz.iun. deciſ.550.num.14.in recent. dec.387. numer. 5. par. 15. cum alijs in Romana apparamenti 15. Iunij 1671. §.quoad primum, coram Me.*

Nec de voluntate hæredum emendi pro ſe ipſis controuerſa prædia quæſtio eſſe potuit, vel ex eo, quod in inuentario dato *Summario Actorum prima deciſionis nu.1. lit. F.* profeſſi ſunt ſeruare mentem teſtatoris, vel ex mandato Capitanei Iuſtitiæ de conſignādo libras 8000. de quibus loquitur vltima deciſio §.*docuerunt*,relaxato de conſenſu Miniſtrorum Hoſpitalis Magni, & S. Mariæ apud S. Celſum pro eorum intereſſe tanquam ſubſtitutorum, ad effectum ſoluendi ratam pretij dictorum prædiorum; vel demùm ex eo, quod Clara venditrix aſſeruit ſe recepiſſe in partem pretij illas libras 6000. de pecunijs Rocchi teſtatoris, de quibus pariter in dicto §. *docuerunt*, inferendo ex his voluiſſe hæredes ſuper alijs bonis teſtatoris, non autem ſuper iſtis pecunijs detrahere propria credita.

Quia hæc omnia facili ſolutione fuerunt ſublata, & quoad declarationem factam in inuentario ſeruandi voluntatem teſtatoris, proceſſit cum expreſſa reſeruatione,vt ſalua ſemper eſſent iura dd. hæredum deducendi propria credita, vt ex eius lectura ſub lit. N. per quam † ius detrahendi etiam ſuper dictis pecunijs à quocumque præiudicio præ-
7 ſeruatum fuit hæredibus, per *text.in l.4. §.1. ff.quibus mod. pignor.vel hypothec. ſol. Caſtr.conſ. 311.nu.4.l.1. cum concord.per Rot. coram Buratt. deciſ. 448. num. 4.* Quo vero ad mandatum Capitanei Iuſtitiæ in tantum requiſitus in eo fuit conſenſus ſubſtitutorum, vt relaxarentur pecuniæ,in quantum ipſi curauerant, vt ponerentur ſub ſequeſtro; Et aſſertio vēditricis probare ad ſummum poteſt, quod pecuniæ fuerint in hæreditate fideicommittentis repertæ, non vero quod ex illis prædia fuerint fideicommiſſo acquiſita. Cæterum ex hiſce, & ſimilibus actibus, qui reſpiciunt dumtaxat ſolutionem, nullatenus inferri poteſt ad voluntatem acquirendi pro fideicommiſſo,ſed cum neceſſario veniat attendenda acquiſitio ipſa, qua dominium transfertur, & in illius inſtrumento expreſſis verbis legatur emptores acquiſiuiſſe pro ſe,
8 hæredibus, & ſucceſſoribus, † dicendum
9 omnino venit, ne actus ementium † vltra eorum intentionem accipiatur contra *text. in l.non omnis, ff. ſi certum pet.* hæredes ad ſui,
10 non autem † fideicommiſſi commodum emere voluiſſe, vt in hiſce terminis cōtuluerunt *Caſtr. conſ.468. ſub num.4.lib.1. Menoch. d.conſ.213.num.23. cum alijs concordantibus,quos refert prima deciſio §.quoad ſecundum*; quamuis
11 ſi talia verba fuiſſent omiſſa, † adhuc in vim detractionum ſubintelligebantur à lege, *Rota coram Dunozett.iunior dec.958. num.1. & 2.*

In nihilo obſtantibus auctoritatibus *Peregrin.dec.Patau.2. Rota coram Bich. deciſ.670. & in alijs in dicto §. docuerunt, in fin.* allegatis firmā-

mantibus à dictorum verborum interpretatione deflectendum esse, quoties subest
12 testatoris præceptum, † quia non procedũt quando propter necessitatem soluendi æs alienum, quo grauabatur iure sperni potest ex superius allegatis.

Sublato ex his defectu voluntatis, frustra oppositum est de altero potestatis, quod scilicet non potuerint hæredes in proprium vsum conuertere pecunias fideicommittentis, cum non esset illorum debitor. Quia Io. Bapt. alteri hæredi debita erat legitima in actu emancipationis ei decreta in libr. 7000. quam supponit dicta postrema decisio, §. *quo enim*, fuisse integraliter solutam; licet enim in illius causam hodiè doctum fuerit fuisse solutas lib. 4000. animaduersum tamen est etiam quoad 2000. solutionem fuisse factam pro tertia dumtaxat parte de pecuniis patris, alias verò duas partes vna cũ restantibus libr. 2000. soluerunt Aloysius, & Io. Andreas de proprijs, vt colligitur ex summarijs responsionis, & replicationis hodiè hinc inde datis; demptis propterea pro dicta tertia parte libr. 666. quod reliquum est lib. 6334. detrahi debet ex hæreditate patris pro rata, videlicet libr. 3334. ex persona eorundem filiorum, qui paternum debitum soluerunt, reliquas verò libr. 3000. ex persona Io. Bapt. pro integrali solutione dd libr. 7000. iure legitimæ † à quocumque fideicommisso immunis, debitarum per
13 *text. in l. quoniam in prior. C. de inoff. testam. Rota coram Gregor. dec. 266. nu. 3. cum vulgat.*

Nullatenus resistente, quod pecuniæ filiorum faciant solutionem pro patre, per regulam, quod quidquid acquirit filius acquirit patri; † quia ab hac regula de consensu eiusdem patris fuerunt à Principe in specie dispensati, Summario Monachorum vltimæ decisionis *num.* 1. qua dispensatione attenta habere poterant proprium peculium ex interius dicendis.

15 Debebatur vlterius dos materna † consistens in alijs libr. 7000. iuxta diuisionem factam inter patrem, tres filios, & vxorem ipsam in actu, quo fuit emancipatus Io. Bapt. *l. ab omnibus, §. fin. ff. de leg. 1. Gabriel. consil. 95. nu. 3. lib. 2. Surdus cons. 7. num. 24. cum concordan. penès Merlin. de pign. lib. 2. quæst. 15. num. 3. cum seqq.*

Nil relevante, quod de huius doris constitutione nullibi constet, vel quatenus constet, fuisse Io. Bapt. de ea satisfactum in præf. libr. 7000. quas recepisse asserebatur etiam pro dote materna, cui propterea renunciauit d. Summ. Actorum vltimæ decis. *num.* 15. Quoniam quoad primum cum præf. diuisio facta fuerit ab ipsomet fideicommittente, & dotem habuerit pro vera, non possunt modo Miliauacca, & Montignana ex persona Cæsaris filij Io. Andreæ alterius ex filijs Rocchi fideicommittentis, à quo causam
16 habent † confessionem hanc impugnare per *text. in l. cum à matre, C. de rei vindic.* Quo vero ad secundum renunciatio ista fuit temporalis ad vitam scilicet vtriusque parentis, post vero amborum obitum illam consequi debebat simul cum altero fratre Io. Andrea, vt expressè subditur in eodem Summario *nu. 15. vers. post mortem verò dictæ Elisabeth &c.* & quæ sequuntur.

Legatum insuper libr. 8000. quod patet (memoriæ recolens assignasse in prælata diuisione Io. Bapt. minus propria portione) ei in codicillis ad exonerationem propriæ conscientiæ, & ad tollendas inter filios inæqualitates, reliquit Summ. Monachorum dictæ postremæ decis. *num* 6. venit detrahendum;
17 Quia eo ipso, † quod factum ad exonerandam conscientiam habet vim debiti confessati, vt tradit *Cyriac. controu. 347. num. 1. cum tribus seqq. Vivian. dec. 486. num. 3. & infra Rota dec. 63. num. 10. cum duobus seqq. par. 11. recent.*
18 non † venit in restitutione fideicommissi, *Peregr. de fideicomm. art. 7. à num. 39. per tot. 42. Fusar. de substit. quæst. 650. à num. 39. per tot. 61.* eoq; minùs, quia factum fuit ad seruandam æqualitatem inter filios; quemadmodum enim maior portio, quæ aliis contigit nullo
19 fuerat fideicommisso suppositа, † ita ratio dictat, vt neque subesse debeat illa, quæ datur ad æquandam portionem liberam, vt arguit *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 44. num. 12. Sim. de Pret. de interpr. vlt. vol. fol. 345. sub num. 4. §. non venit*, & pariter tradiderunt *Peregr. d. art. 7. num. 37. & Fusar. eadem qu. 650. nu. 35. & 98.*

Inter cætera etiam legata (omissis iis, quorum solutio fuit in annos certos distri-
20 buta, † propter dubium, in quo steterunt Domini, an fuerint soluta ex fructibus iuxtà *decis. 432. num. 17. par. 4. to. 1. recent.*) certum est, quod illud libr. 1200. factum per fideicommittentem Liuiæ Suardæ filiæ naturali Io. Bapt. pro vna vice tantum, quod vnica solutione docetur adimpletum Summario
21 præsenti Monachorum *num.* 3. † venit detrahendum, *l. 2. C. ad Sen. Consul. Trebell. Peregr. de fideic. art. 35. num. 9. cum alijs relatis per Rot. dec. 160. nu. 32. par. 5. recent.*

Verum cum harum detractionum maior pars competeret ex persona Io. Bapt. oppositum est fuisse aliunde consumptas; Tum ex alienatione certa duarum domorum; Tum ex præsumpta alterius in Parochia S. Vincentij ex eo, quod non fuit à Io. Bapt. in inuentario descripta, prout in albo etiam reliquit valorem Pristini Ciconiæ; Et omisit describere libr. 19. m. quarum debitorem se constituisse asseritur in suo testamento postmodum condito, ex quorum omnium omissione subdebatur deduci posse satisfactionem, sed vtraque obiectio cessauit pariter ex facto.

Quò enim ad alienationes domorum, omissis alijs, sufficit dicere, quod fuerunt posteriores de tempore scilicet, quo iam super pecuniis in hæreditate repertis fuerant factæ detractiones, quæ solæ iuxta *text. in d. l. Marcell. ff. ad Trebell.* † veniunt attendendæ
22 ex præmissis, & plenè *Add. ad Greg. dec. 580.*

Quo

Quo vero ad aliam domum, cum occultari
23 non potuisset, † illius descriptio non erat necessaria, *Cyriac. contr.* 326. *num.* 10. *cum seqq. Andreol. controu.* 38. *num.* 11. *Rota coram Gregor. dec.* 169. *num.* 8. Quoad summam in albo relia-
24 tam † omnis dolus occultationis similiter excluditur eo ipso, quod in substantia capitale ipsum fuit descriptum, *Bald. cons.* 63. *in fin. lib.* 3. *cum alijs in Baren. Census* 10. *Maij* 1675. §. *toto tandem coram Me*; & cum tota
25 omissio valoris † potuerit prouenire ex ignorantia, vt arguit *Andreol. d. contr.* 38. *nu.* 9.
26 potuit describi † cum primum fuisset verificata, in vim clausulæ *addendi, & minuendi* in eodem inuentario insertæ, *Surd. dec.* 222. *num.* 21. *& 22. Rot. coram Caualer. dec.* 508. *nu.* 8. *in rec. dec.* 48. *num.* 9. *par.* 15. & prosequitur in eadem *Baren. Census*, §. *fin.* Quo demùm ad lib. 19. m. nullibi, vel ex propria confessione, vel ex partitis ipsis constare potest, quod Io. Bapt. fuerit debitor; Quia fatetur quidem in suo testamento se administrasse tria negotia, de quibus grauat hæredem suum rationem reddere, & illud totum, in quo reperietur debitor restituere, sed non facit se debitorem certum, nec per verba *reperitur*, aut
27 *sum debitor* præsentis temporis, † vt erroneè legitur in Summ. Actorum: Imo cum in duobus ex tribus negotijs appareat credi-
28 tor, in vno vero dumtaxat debitor, † & verificatio huius rei pẽderet à dispunctione rationum ad tradita per *Gratian. discept.* 641. *nu.* 23. *Thomat. decis.* 76. *nu.* 1. *&* 2. bene potuit in inuentario ommitti summa adhùc incerta, cuius certitudo pendebat à calculo, † nec
29 ideo vitiabatur inuentarium, vt in proposito dixit *Rota dicta dec.* 169. *num.* 8. *vers. non obstat, & nu. seq. coram Gregor. & in pracit. Baren. Census*, §. *fin. vers. tum etiam ex eo &c. coram Me*.

Cum igitur ex his omnibus manifestè excludantur oppositæ consumptiones, quamuis cum agatur non cum hærede grauato, sed cum Monasterio tertio possessore titulo
30 oneroso sufficeret, quod essent turbidæ † ad hoc, vt onus illas concludenter probandi spectaret ad hæredem, vt distinguit *Rota in Reatina fideicomm.* 14. *Iuny* 1669. §. *ex alio etiam, coram R. P. D. meo Bourlemont, approbata in Vercellen. fideicomm. super detract.* 5. *Jun.* 1673. §. *stat enim, coram b. m. Priolo*; Et in huc vsque recensitis detractionibus satis constet de credito, & quidem vltra libr. 20. m. in emptione prædiorum erogatas, nihilominùs primis hæredibus adhuc remanebat detrahendum ex hæreditate Aloysij communis fratris, qui cum patri prædecessisset, & bona aduentitia haberet, pater nihilominùs ea sibi appro-
31 priauit, † cum tamen alijs duobus fratribus saluum esset ius succedendi pro virili, vna cum ipso patre, sublata quacubque emancipationis differentia, per *text. in auth. defuncto, C. ad Sen. Conf. Tertull. Crass. de success.* §. *successio ab intest. qu.* 23. *nu.* 1. *Rota dec.* 269. *num.* 10. *par.* 8. *recent.*

Aduentitia vero fuisse bona ab Aloysio relicta ex eo conuincitur, quod pater viuens de anno 1564. totam suam substantiam in tres filios, vxorem, & se ipsum in actu emancipationis Io. Bapt. maioris filij, vt supra præmissum est, diuiserat assignando vnicuique suam portionem, & ne vllo vnquam tempore dubitari potuisset, quod ex portionibus assignatis præf. Aloysio, & Io. Andreæ filiis in patria potestate existentibus, quæ in lanificio consistebant, & ex illius exercitio quæsita, acquirerentur patri, iuxta ciuiles, & municipales sanctiones, pater ipse Regiam obtinuit dispensationem obstantium iurium derogatoriam, qua sibi, ipsis tàm si à patre diuisis, quàm si vnà cum eo viuerent, acquirere valerent, pactis reciprocis inter eos conuentis omni meliori modo, atque etiam in vim transactionis valituris, vt omne lucrum, & delucrum, quod ex dicto lanificio proueniret, esset proprium dd. Aloysij, & Io. Andreæ, aliisque in dicta diuisione conuentis, Summario Monachorum postremæ decis. *num.* 1.

Quæ omnia magis etiam præcisè approbauit ipse pater in alia subdiuisione, quam de anno 1574. fecit inter se, & dictos duos filios Aloysium, & Io. Andream, in qua pater reseruato sibi dominio rerum immobilium, & facta obligatione per filios de soluendis ei libris 4643. pro vna vice tantum in extinctionem suorum debitorum, necnon lib. 839. in singulos annos vicecuersa illis de nouo cessit proprietatem mobilium, & vtiliorum ad dictum vsum lanificij, seu potius cessionem ipsam confirmauit, ibi: *Nel resto poi del lauorerio di lana, & ogni suo dependente, come altri mobili suoi delli vtensily di casa, debiti, crediti il sudetto Messere Rocco ne fà cessione alli sodetti D Aloisio, & Andrea suoi figli, quali habbino da partirli come cosa propria &c.* mox
32 citato Summario Monachorum *nu.* 2. † Ex quarum diuisionum toto contextu vix dubitari potest, quin portiones horum filiorũ, etiamsi a patre profectæ, transiuerint in illorum dominium, & effectæ fuerint aduentitiæ, quando concurrunt ipsius patris voluntas, & filij sibi ipsis acquirere possent, *Marc. Aurel. Galuan. Lector Patauin. de vsufruct. cap.* 7. *num.* 10. *Principis dispensatio Æmilian. cons.* 39. *num.* 14. *vers. secundò respondeo ad num.* 18. Diuisio ipsa, & modus diuidendi non solùm
33 per viam cessionis, † ex qua transfertur dominium, *Menoch. præsumpt.* 30. *num.* 41. *lib.* 3. *Marth. de success. par.* 4. *q.* 21. *art.* 11. *sub num.* 62. *Ginrb. dec.* 24. *num.* 19. *vers. ita quoque &c.* Sed
34 etiam vt lanificium cessum, † possent filij inter se vti rem propriam diuidere, *Paris. cons.* 53. *num.* 19. *lib.* 3. *Grat. cons.* 7. *num.* 12. *vers. cum idem sit lib.* 2. quinimo vt lucrum om-
35 ne, & detrimentum † ex eo proueniens esset ipsorum filiorum, vt prosequitur idem *Gratian. num.* 14. *&* 15. *Menoch. d. præsumpt.* 30. *num.* 42. *lib.* 3. Ipsius diuisionis geminatio, ex
36 qua † latior etiam deducitur cessionis effectus, *Æmilian. pracit. cons.* 39. *num.* 32. Pacta reciproca de non contraueniendo diuisioni,

quæ

37 quæ contractum † reddunt irreuocabilem inter patrem, & filios, *Marth. de succes. par. 4. q. 21. art. 11 num. 62. Gratian. discept. 82. num. 7. Osasch. decis. 125. num. 3. vers. primo &c. Rota dec. 633. num. 3. vers. quia respondetur part. 3. recent.* Natura ipsa pactorum, vel ex eo, quod pater cedendo filijs lanificium, rerum immo-
38 bilium dominium sibi reseruauit, † cuius reseruationis ea est virtus, vt extra nos esse dicatur id totum, quod intra nostram reseruationem non continetur ad *text. in l. nam quod liquida, §. fin. in fin. ff. de pan. legat. Paris. conf. 33. nu. 59. vers. & quia, lib. 3. Rota dec. 387. num. 15. par. 9. recent.* vel ex eo, quod filij tenebantur soluere patri annuas lib. 839. vnde arguitur translatio dominij in ipsos filios,
39 aliàs † si penès patrem remansisset, talis cõuentio fuisset frustratoria, vt bene prosequitur *Rota mox citata decis. 387. numer. 16. par. 9.*
40 Addito insuper, † quod filij promiserunt soluere debita patris, *Æmilian. d. conf. 39. nu. 8. vers. addo &c. Rota coram Bich. dec. 207. num. 7.* Accedit tursùs obseruantia ipsa, cum enim super hæreditate Aloysij excitauerit Io. Andreas contra patrem suas prætensiones, in compromisso subindè inter eos inito dubitatum non fuit, quin iste filius esset creditor in genere ex causa dictæ hæreditatis, sed tan-
41 tum in qua quantitate; † cum propterea ad qualitatem, & quantitatem crediti deuentum fuerit, necessario supposuerunt partes substantiam ipsam crediti, *Surd de aliment. tit. 9. qu. 29. num. 13.* Concurrit demùm ipsa patris confessio; Quando namque Aloysius, & Io. Andreas soluerunt illas lib. 3334. Io. Baptistæ filio emancipato, de quibus supra §. *sublato*, non dubitauit pater asserere, quin essent de pecunijs ipsorum filiorum, cuius nulla maior dari potest probatio.

Quibus omnibus non aduersatur, primo, quod postquam hæc gesta fuere inter patrẽ, & duos filios Aloysium scilicet, & Io. Andream de anno subinde 1577. quo idem Io. Andreas fuit, & ipse emancipatus, ei pater in præmium emancipationis assignauerit idemmet lanificium, quod eidem filio cesserat, Summario Monachorum postremæ decis. *num. 11. §. mercimonia*, cum declaratione, quod assignabatur cum lucro siue profectitio, siue aduentitio, exinde inferendo, quod à principio non fuerat translatum in filios dominium, sed concessa dumtaxat administratio, vel quatenus translatum, remissum deinde fuisse: Secundo, quod supposita etiã translatione dominij adhuc in comperto non sit quanta fuerit substantia Aloysij in patrem peruenta, cum constiterit in pluribus apochis, prox. citato Summ. Monachorum *n. 4.* de quarum exactione à patre facta non constat: Tertio, demùm, quod hæc omnia requirunt altiorem indaginem, nec ideo apta retardare immissionem hæredibus fideicommissarijs, vt firmat vltima decisio, §. penult.

Quo enim ad primum, ex facto responsum est non fuisse nouam cessionem, sed potiùs confirmationem priorum; Tùm ex eo, quod in ea facienda constat fuisse repetita omnia instrumenta super prioribus cessionibus extensa, & ad contenta in eis habitam relationem expressam, dicto Summ.
42 *num. 11. §. mercimonia*, † cuius relationis cum is sit effectus, vt omnia, quæ in relato continentur, exprimat, & repetat in referente, cum omnibus suis qualitatibus, per *text. in l. asse toto, ff. de hæred. instit.* nihil propterea per hanc cessionem relatiuam ad alias antea iure
43 dominij factas † dici potest alteratum de qualitatibus ipsius dominij, quæ in scripturis relatis continentur, *Bartol. in l. 1. ff. de recept. Surd. conf. 105. num. 31. Gratian. disc. 937. num. 13. Posth. resolut. 08. num. 140. cum seq. Rota coran Gregor. dec. 522. nu. 9. & 10.* Tùm etiam quia huiusmodi assignatio facta fuit cum expressa reseruatione, *vt non censeretur facta aliqua nouatio primæuorum, & anteriorum iurium, & actionum præfati Andreæ, & non aliter &c.*
44 qua fuit omnino † exclusus animus recedendi à prioribus conuentionibus, *Alex. conf. 130. sub num. 3. vers. nec obstat, lib. 4. Surd. conf. 385. num. 20. Rota diuers. dec. 30. sub num. 2. par. 1. coram Dunoz. iunior dec. 97. nu. 7. & 8. post Zacch. de obligat. Camer. dec. 135. num. 4. & 5.* Quæ eo fortiùs procedunt propter vim clausulæ *non*
45 *aliter &c.* † habentis formam præcisam ita vt nihil actum censuerit partes, si ex illa assignatione inducenda foret nouatio, aut præiudicium, *Eugen. conf. 29. num. 33. lib. 1. Rot. dec. 169. num. 17. par. 9. & in Bononien. primogenituræ de Luparis 1. Iunij prox. præter. §. sed quoad primum in fin. coram Me*; Tanto magis etiam, quia præseruatiua hæc signanter cadit super lucro aduentitio, cum enim fuerit alternatiuè in dicta assignatione expressum, ibi — *Cum omni lucro siue profectitio, siue aduentitio,*
46 & proprietas alternatiuæ sit † vt verificetur in altero ex alternatis per regul. in alternatiuis *de regul. iur. in 6.* sequitur, quod circa lucrum ipsum aduentitium nihil fuit nouatum ex præmissis.

Nec etiam obstat secũdum, omisso enim, quod ex præfato Summario *num. 4.* constat inter alia bona Aloysij fuisse aurum, & argentum in pondere, & numerata pecunia, in quibus certo liquebat de credito dictorũ filiorum, adhuc quoad cedulas, eoipso, quod paucis exceptis aliarum maior pars non fue-
47 runt in inuentario Rocchi descriptæ. † ex ista omissione sequitur, vel quod Rocchus illas exegit, ve quod penès ipsum defecerunt, *Osasch. decis. 68. num. 11. Rota coram Duran. decis. 1. nu. 16. & in Bononien. separationis bonorum 15. Martij 1675. §. vel quia coram Me,*
48 & propterea illius † hæreditas tenetur erga duos alios filios, vel ad restitutionem pecuniarum exactarum, vel apocharum exigẽdarum, vt fere in terminis respondit *Rot. in Rom. fideicomm. 19. Iunij 1671. §. penult. & vlt. coram R. P. D. meo Bourlemont*; & idem præsupponit in omnibus alijs posterioribus causæ decisionibus.

Quæ omnia, cum sint in facto valdè firma, &

ma, & in iure bene consistant, non dicuntur
49 altioris illius indaginis, † quæ non impedit fideicommissario immissionem, prout opponebatur in tertio: exceptio enim ista
50 semper est debilis, † quando, prout hic, factum ponitur in claro, & decisio iuris haberi potest ex aperitione librorum, *Rota coram Seraph. dec. 133. num. 6. post Pacif. de Saluian. dec. 63. num. 13. & passim in alijs.*

Et ita decisum vtraque parte informante &c.

Altera præsentis causæ decisio, quæ hic confirmatur, est impressa in alia præcedenti parte 17. recentiori est in ordine 318.

R. P. D. T A I A.

Romana Testamenti.

Veneris 27. Nouemb. 1676.

ARGVMENTVM.

Nullum iterum declaratur testamentum filiæ emancipatæ, quæ erat desperatæ salutis, & inde ad paucos dies decesserat, quia factum fuerat in fauorē patris emancipantis, & concernebat præiudicium suæ filiæ, ipsiusque mariti; Rursùs quia forma emancipationis seruata non erat de ipsa filia absente, & decretum Iudicis in ea interpositum apparebat nullum, ex falsitate causæ, qua muis illa non fuisset expressa.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatio facta vt filius infirmus desperatæ salutis testamentum faciat in fauorem patris, nullitatem eiusdem testamenti operatur.*
2 *Fraudis suspicio resultat ex grauitate morbi, quotiescumque actus est præiudicialis tertio.*
3 *Infirmitas vnius anni, vel parum ab eo distans dicitur longa.*
4 *Auus, & auia materna non remanentur à tutela neptis, licet filia instituerit patrem post emancipationem.*
5 *Emancipatio semper prodesse debet ipsi filio, licet patri prodesse non valeat.*
6 *Emancipatio non ad alium finem facta, quam vt grauaretur filius, & maritus excluderetur, dicitur in fraudem, & proinde non subsistetur.*
7 *Decretum Iudicis ex falsa causa remanet nullum, quamuis illi expressa non sit.*
8 *Emancipatio etiã sine causa valet, & subsistetur, & num. seq.*
9 *Iudicis auctoritas, non autem causa in emancipatione requiritur, & num. 11.*
10 *Causam nullam adesse aliud est, aliud verò illam esse falsam, & num. seqq.*
11 *Causa si nulla exprimitur, eo magis arguitur voluntas.*
12 *Voluntatem redarguit falsitas causæ.*
13 *Falsa causa vitiat omnem dispositionem, vbi illa est finalis.*
14 *Decretum Iudicis non dicitur interuenisse in ijs, quæ illi narrata non sunt, & num. 15.*
15 *Iudex per suum decretum non dicitur approbasse ea, quæ ignorauit.*
16 *Causa falsa infert nullitatem actus non solum per ignorantiam Iudicis, sed etiam per partium simulationem.*
17 *Simulatio proxima est falsitati.*
18 *Simulatio allegata per tertium probatur etiam coniecturis.*
19 *Decretum Iudicis in præiudicium tertij nihil operatur.*
20 *Falsa assertio instrumenti simulati suspicionem inducit.*
21 *Dolus arguitur ex falsa assertione, ac etiam ex alijs.*
22 *Emancipatio absentis fine oraculo Principis quatenus subsistatur, & num. 24. 28. & sequentibus.*
23 *Emancipatio per Procuratorem fieri non potest.*
25 *Emancipatio facta à patre de filio absente, Notario pro eo stipulante, valet si filius illam ratificet, sed vid. num. seqq.*
26 *Decretum Iudicis non recipit suspensionem, & conditionem.*
27 *Correctio legum, & præsertim in Codice non datur.*
29 *Infans an possit emancipari per rescriptum Principis.*
30 *In emancipatione, quæ forma seruetur.*
31 *Emancipatio triplex esse dicitur.*
32 *Matrimonium quatenus apud aliquas Nationes Patriam potestatem tollat.*
33 *Filij per matrimonium liberati à potestate patris quatenus testamenti factionem habeant.*

DECISIO DCCXCI.

TRIBVS rationibus irritum testamentū Victoriæ Annæ filiæ familias, irritæ emancipationi decisum fuit 19. Iunij proximè * præteriti, defectu causæ etiam expressæ Iudici falsæ iuxta allegata, emancipatione filiæ ad testandum in fauorem patris, & absentia ipsius emancipatæ per mandatum coram Iudice emancipationis.

Hodie reuisa causa, & decisione, DD. communiter fuerunt in decisis, quod nulla sit assignabilis causa huius emancipationis, nisi secunda ponderata in decisione (dicebat
1 vnus) vt filia infirma † desperatæ salutis testamentum faceret in fauorem patris, quo casu testamentum non valet ex allegatis, apud quos nulla ratio mortis instantis, aut parum distantis, agendo simpliciter de filio, vel filia infirmis, *Mangril. ad Bartol. ad l. filia, ff. solut. matrim. in addit. fraudulentum*, & abundè *Honded. conf. 32. num. 48. lib. 1.* additur, & prius *num. 21. à vers. præsertim quia filia, cum allegat.*
2 qui omnes ex grauitate infirmitatis † præsumptionem fraudis eliciunt, quando ex illo actu infertur tertio præiudicium apud *Honded. num. 32.* maximè ex *Menoch. cons. 346. ex num. 15. & ex num. 20. & Mascard. de probat. conclus. 599. num. 3.* præcipuè *cap. 2. ibi infirmi-*

tate

tate graui detinebatur de renunciat. in 6. sic Victoria Anna emancipata 26. Nouemb. 1667. & mortua 19. Decembris sequentis ex eadē, vt in eadem infirmitate longa, & molestia, quam ipsa attestata est in testamento, & professus est pater in literis ad Generum post mortem, etiam de molestia ministrantium, co'l metterſi à pericolo della vita à seruirla, & maneggiarla-- ad quem, eiusque bonum non solum vti patrem, sed etiam vti Medicum infirma fuerat delata à 12. Febraro, vltra decem menses in mortis diem 19. Decembris sequen. vt, & longa † præsumeretur infirmitas etiam per annum, *Gomes ad Cancell. reg. de infirmis q.* 9. §. *circa secundam, Rota coram Coccin. dec.* 1614. *n.* 5.

Nec obstitit *Gabriel. conf.* 16. *ex num.* 35. *lib.* 1 & ex eo *Rota coram Gipsio*, † vbi fuit resolutum Auum, & Auiam maternam non esse à tutela neptis remouendas, licet filia instituerit patrem post emancipationem, vt refert *Rubeus singular. circa Doctores approbatos, vel reprobatos à Rot.* §. 4. *par.* 3.

Quia ipse *Gipsius* compilator notat post factam decisionem incidisse in consilium *Ancharan. Anna*, & *Decij* contraria, vt apud *Rubeum.*

Deinde quia *Gabriel*, & proinde *Rota* agunt de emancipatione fauore ipsius filiæ, nec vlla est † causa, cur ipsi filiæ prodesse non debeat, quāuis patri non prodesset adnotata per *Bart.* apud *Gabr. sub ipso nu.* 35.

Quid quod, & per se quando, & quia alia non potest excogitari causa, ex qua filia emancipari debuerit, nisi vt testatrici pater, & alij substituerentur (vltra alia huiusmodi) & filia grauaretur, & maritus excluderetur, sine † dubio præsumendum est in fraudem filiæ, & mariti id esse factum, vt in terminis emancipationis considerat *Bartolus &c.* inquit *Honded. dicto conf.* 32. *d. num.* 31. *vers. vnde quia.*

Ad primam autem rationem falsæ causæ, ex qua etiam † non expressa decretum sit nullum ad allegat. *Alex. conf.* 207. *num.* 7. *lib.* 7. cum allegatis, & facilè allegandis, dicebat vnus ex Dominis se illa non moueri, quia etiam sine causa † emancipatio valet ad §. *propterea emancipat. Instit. quib. mod. ius patriæ potest. solvat.* & summ. *textus ex Salic. lib.* 3. *C. de emancipat. liber.* vbi in emancipatione non requiritur † causa, sed Iudicis auctoritas.

Aliud autē visum est aliis, vt aliud sit nullam esse causam, † quod magis arguit voluntatem, aliud esse falsam, † quod redarguit voluntatem, aut nullam, aut malam, & hæc † vitiat generaliter omnem dispositionem, quando causa est finalis, *Ancher. conf.* 207. *num.* 8. aliis etiam allegatis, & in emancipatione non requiritur quidem causa, sed Iudicis † auctoritas vtsupra, & declarat *glos. solemni dicta lege* 3. ex textibus allegatis, si tamen Iudex ignorata quoque abiente, adeòq; iacente valetudinaria Victoria Anna, & habita sufficiente informatione post relationem de qualitatibus, prudentia, & habilita-

14 te † vt ipse dixit, & nullæ erant, & ad nihil de simplici dote pecuniaria, nullamquoque præstiti auctoritatem, maximè ignorata emancipatione in fraudem filiæ, & ma-
15 riti, † itaut nec dicatur interuenisse decretum, nec Iudicem approbasse, quod nescisse inquit *Rota coram Buratt. dec.* 361. *num.* 2.

Et falsitas causæ infert nullitatem actus,
16 non solum per † ignorantiam Iudicis, sed etiam per partium simulationem, prout si-
17 mulatio † proxima est falsitati, *Farin. q.* 162. *num.* 1. & simulatio allegata per tertium,
18 probatur † etiam coniecturis, *Farin. d. q.* 162.
19 *num.* 99. non obstante Iudicis decreto † in præiudicium tertij ipsius *Farin. d. q.* 162. *n.* 66
20 & planè falsa assertio instrumenti † simulati suspicionem inducit *Rota coram Buratt. d. dec.* 361. *sub num.* 9. quia etiam ex falsa asser-
21 tione, † alijsque dolus arguitur *d. dec.* 361. *num.* 11.

Ad tertiam quoque de forma deficiente
22 emāncipationis absentis † sine oraculo Principis ad *text. in l. penult. C. de emancipat. liber.* & ibi præcipuè *Baldus*, & ad *Bald. Dec.* subijciendo, ex quo potes colligere emancipa-
23 tionem † per Procuratorem fieri non posse, & idem tenet, & tradit *Bald.* cum alijs allegatis etiam in decisione, quamuis (dicebat vnus ipse) Doctores in decisione allegatos
24 firment requiri præsentiam, † tamen cum sint alij magni nominis contrarium expressè tenentes, vt ex proposito *Angel. conf.* 44. *alias* 43. *& Curt. senior conf.* 4. *numer.* 3. *& seqq.* maximè quando emancipationi interfuit Procurator, & Nuncius aduertendo *Ciuac. allcg. contr.* 319. *q.* 7. *num.* 42. loqui in casu, quo nullus siue Procurator, siue Nuncius aderat, prout aduertit etiam *Curt. dicto conf.* 4. *num.* 2. *vers. nisi &c.* & ideo huic fundamento non insistendum.

Aliud quoque visum est alijs, maximè ex ipso *Ciriaco*, qui non meminit quidem alicuius interuenientis, sed neque memorat aliquid, si quis interuenisset, imo non ignorans *Curt. sen. conf.* 4. respondisse emancipationem factam à patre de filio absente, Notario pro eo stipulante, & acceptante, valere
25 etiam † nullo præcedente rescripto, dūmodo postea filius ratificet prosequitur *Ciriac.* sed eius opinio aduersatur *l. penultima*, *C. de emancip. liber.* & primitus textui, & auctoritatibus &c. & demum rationi, quod decretum Iudicis necessarium in emancipatione, † non
26 recipiat suspensionem, & conditionem, vt per *Angel. d. conf.* 44. *sub num.* 2. & per ipsum *Curt. d. conf.* 4. *num.* 2. concludit *Ciriac. d. contr.* 319. *num.* 5. *à vers. non ignoro*, confutans contrariorum auctoritatem, etiam ipsorum ratione contraria.

Conabantur informantes pro emancipatione, & testamento potius inducere correctionem *l. penult. Anastasij ex l. vltima sequente*, & contrarijs *Ang. & Curt.*

27 Sed contrarietas, & correctio legū † præsertim in Codice, maximè succedentium, corrigentium præcedentes, plusquam reprehendit

hendit *Iustinianum* ipsum, qui eam adeo reprehendit, vt contrarium aliquod in hoc Codice positum, nullum sibi locum vendicare, & inuenicndum profitetur *in §. contrarium autem*, quod & notandum *glos. notauit ibidem*, & adeo viget hæc *lex penult. de emancip.*
28 *liber.* & eius forma, † vt infans vix possit emancipari per rescriptum Principis, non seruata forma *d. l. penult. Iason ad l. penult. C. de bonor. possess. contra tab. sub num. 1.* cum alijs ad *d. Iason. in adnotat.* & est summa *Baldi d. l. pen.* & ipsa lex vltima licentiam præbet ei, qui emãcipare vult, vel ex lege Anastasiana, vel
29 sine sacro rescripto, † intrare iudicis tribunal, vel eos adire Magistratus, quibus hoc facere, vel legibus, vel consuetudine permissum est, (hoc quoque probandum) & filios
30 à sua manu dimittere, proinde† prætentes, vt ex suprascriptis, quia etiam per manum capit inquit ibidem *glos. à sua manu*, quem debet capere eum per manum, & relaxare eum per verba adhoc idonea, inquit amplius *glos. sua manu d. §. præterea emancipatione*, & paucis *Cuiac. ad d. rubr. C. de emancipat. liberor.*
31 *& in Paralit.* concluſit † trinam emancipationem ex *leg.* 12. tabularum, & ex Constitut. Anastasij *d. l. penult.* & ex Constitutione Iustin. *d. l. vlt.* quibus secundo genere etiam absens emancipatur, primo, & tertio præsens tantum, quæ breuius subnotauit ad §. *præterea emancipatione*, & alibi filios Populorum,
32 quibus patria † potestas matrimonio soluitur, imo transfertur apud doctissimum *Tiraquell. de legib. connubial. ab initio*, aut filias fœ-
33 minas, † sub viri potestate tamen grauatas, aut leuatas testamenti factionem habere.

Et ita vtraque &c.

Supra in hoc eodem to. 2. adest altera, & prima præsentis causæ decisio, cuius in calce, quia materia singularis est, etiam hanc aliam concordanter promisimus.

R. P. D. EMERIX.

Calaguritana Beneficij de Arenzana.

Veneris 27. Nouembris 1676.

ARGVMENTVM.

Consuetudo Ecclesiæ Calaguritanæ declaratur, confirmata etiam à s.m. Clemente VIII. super iure ascendendi, & assequendi Beneficia maiora vacantia, illudque inferiori competere dicitur, si superior cui primo loco spectabat, illud consequi negligat, ea ratione quia tale ius in omnibus, & per omnia datur ad instar optionis, quæ superiore negligente, vel recusante semper competit inferiori.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium potest diuidi, reseruato tamen Beneplacito Apostolico.*
2 *Ius ascendendi ad Beneficia vacatura, & maiora, de antiqua consuetudine competit in Ecclesia Calaguritana.*
3 *Papa confirmare solet concordias initas inter partes super diuisione, & separatione Beneficiorum, & quando.*
4 *Ius ascendendi ad aliud Beneficium, si alicui competit, & ab illo negligatur petere ab alio immediato successore intentari, & numer. 9. & num. 10.*
5 *Appellatio datur à denegatione iuris ascendendi, vel optandi Beneficia maiora.*
6 *Ius ascendendi ad Beneficia maiora in Ecclesia Calaguritana, nedum vigore consuetudinis competit, sed etiam ratione motus proprij Clementis VIII.*
7 *Ius ascendendi ad Beneficia maiora datur ad instar optionis, & num. 10.*
8 *Ius optandi dicitur esse facultatiuum.*
9 *Optare debens si negligat, potest immediatus successor ipse ad optionem agere, & quando vide num. 10.*
10 *Ius, quod practicatur in optionibus, practicatur etiam in ascendendo de minori Beneficio ad maius, & supra num. 7.*

DECISIO DCCXCI.

AD componendam litem, quæ vertebatur inter Ioannem Gomez, Ioannem Antonium Gomez, & Alphonsum de Sancta Maria filios Patrimoniales Oppidi de Arenzana de Auaso Calaguritanę Diœcesis occasione quarti Beneficij, quod tunc vacabat in Ecclesia Parochiali dicti Oppidi, inita fuit inter eosdem concordia, in qua reser-
1 uato Beneplacito Apostolico, † dispositum fuit, quod præfatum Beneficium diuideretur in tres partes, quarum medietas cum iure
2 ascendendi, † iuxta consuetudinem illarum partium ad alia Beneficia vacatura in dicta Ecclesia spectaret ad Ioannem Gomez, alia vero medietas spectaret æqualiter ad Ioannem Antonium Gomez del Valle, & ad Alphonsum, cum iure etiam ascendendi ad Beneficia vacatura vt supra, post dict. Ioannem Gomez, primo ad fauorem Ioannis Antonij, & secundo ad fauorem Alphonsi, vt ex concordia, *Summario numer. 2.* quæ in
3 omnibus † fuit à Sede Apostolica confirmata, *Summario num. 3.* & vigore literarum Apostolicarum desuper expeditarum ab illarum Executore præfati Ioannes Antonius, & Alphonsus receperunt canonicam institutionem, & possessionem portionum vt supra in concordia assignatarum adepti fuerunt, *Summ. nn. 4. & seqq.*

Vacauit postremò in prædicta Ecclesia aliud Beneficium, & cum Ioannes Gomez, ad quem vigore dictæ concordiæ spectabat primum

primum ius ascendendi, & non curaret
4 ascendere, † Ioannes Antonius, & Alphonsus, qui post illum ascendere debebant, interterunt vigore dictarum literarum Apostolicarum coram Ordinario Calaguritano vt eos admitteret ad ascensum, ad quod se oppossuerunt Capitulum, & Incolæ dicti Oppidi de Arenzana, ac etiam præfatus Ioannes Gomez, & Ordinarius ascensum
5 denegauit, *Summario num.* 3. † Vnde ad prouocationem dd. Ioannis Antonij, & Alphonsi cauta ad Rotam deuoluta, mihique commissa dedi dubium: An illis esset dandus ascensus ad Beneficium vacans, & Domini affirmatiue responderunt.

Cum enim ex prædicta concordia à Sede Apostolica confirmata, fuerit diuisum antedictum Beneficium vt supra, & inter diuidentes fuerit præseruatum ius ascendendi, quod tàm ex consuetudine totius Dioc-
6 cesis Calaguritanæ, † quàm vigore motus proprij sancta memor. Clementis Octaui competit possidentibus Beneficia minora,
7 vel dimidiata ad alia Beneficia maiora, † ad instar optionis, vt in terminis huiusmodi iuris, & consuetudinis Dioecesis Calaguritanæ *Burat. decisione* 145. *numero* 1. *& in recentior. decisione* 82. *numer.* 24. *& 28. part.* 12. *recentior.* vtique eisdem competit modo ascensus ad Beneficium maius vacans.

Non releuat, quod ascensus, seu ius optandi vigore dictæ concordiæ prius spectet ad Ioannem Gomez, & post ipsum tantùm ad prætatos Ioannem Antonium, & Al-
8 phonsum, † quia cùm ius optandi sit facultatiuum, iuxtà *Textum in capitulo finali, de consuetudin. in sexto, ibique Geminian.* Ideò
9 si ipse nolit optare, † vel ascendere, id benè peragere possunt dicti Ioannes Antonius, & Alphonsus vti immediatè sequentes, † vt quotidie in optionibus practicatur, vt est bona *gloss. in dicto capitulo finali* in figuratione casus *de consuetudin. in sexto*, ac notat *Monet. de opt. capitulo primo, quæst. secunda num.* 21.

Et ita informantibus Ioanne Antonio, & Alphonso tantùm resolutum fuit per contradictas &c.

R. P. D. RONDININO.

Auximana Pecuniaria.

Mercurij 2. *Decembris* 1676.

ARGVMENTVM.

Restitutio in integrum denegatur maiori aduersus inconsultò aditam hæreditatem, tùm quia, & de eius concludenti statu non docebatur, tùm etiam quia eidem innotuerant debita Testatoris, tùm & tertio quia post quadriennium fuit petita, quarto denique quia de læsione non constabat, quæ non modica ad hunc effectum requiritur; Rursus quod filij in donatione facta contemplatione certi matrimonij non possint ad illam deuenire, nisi vti hæredes Patris deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, & iustitia ex decisione deducitur.*
2 *Hæres sine inuentario tenetur de proprio ad debita Testatoris defuncti.*
3 *Possibilitas sola in contrarium sufficit ad excludendam certitudinem status hereditarij.*
4 *Donatarius si est etiam hæres donantis, tenetur de proprio ad solutionem debitorum illius, si hæreditatem adiuit sine beneficio inuentarij.*
5 *Restitutio in integrum aduersus additionem hæreditatis sine beneficio inuentarij, maioribus non conceditur post quadriennium.*
6 *Læsio, & quidem magna requiritur ad effectum concedendi maioribus restitutionem in integrũ.*
7 *Donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonij, quatenus acquiratur ius filijs ex propria persona, non autem vti hæredibus.*
8 *Pater si donationem, etiam vigore certi, & determinati matrimonij acquisiuit pro se filijs, hæredibus, & successoribus, cum clausula* ad habendum.
Filij in eo casu non veniunt, nisi vti hæredes donatarij, non autem vti filij, ibidem.

DECISIO DCCXCIII.

ADVERSVS sententiam A.C. concedentem Io: Baptistæ, & Rodulpho fratribus de Gallis restitutionem in integrum aduersus hæreditatẽ Dioneæ eorum Auiæ inconsultò aditam, Rota pronunciauit in gradu appellationis eiusdem A.C. sententiam reuocando, quam Rotalem sententiam hodie DD. confirmarunt.

Non enim controuerti poterat illius validitas, cùm seruata fuerint omnia de iure, & stylo seruari solita, vt ex reuolutione
1 processus, † atq; iustitia insurgebat, ex deductis in *decisione huius Causæ*, Rotalem sententiam de more præcedentis 2. Decembris 1675. coram R.P.D.meo Bourlemont.

Huic

Huic autem iuſtitiæ Rotalis ſententiæ non aduerſatur exceptio, quod Dionea anno 1625. donauerit Leonello eius filio, & reſpectiuè Patri fratrum iſtorum de Gallis omnia eius bona præſentia, & futura, reſeruatis ſibi dumtaxat ſcutis bis millibus, vnà cum vniuerſo vſufructu donec vixerit, & ſuppellectilibus albis familiari vſui deſtinatis, quia cùm fratres de Gallis maiores, & emancipati hæreditatem Dioneæ Auiæ
a ſimpliciter adiuerint, † tenentur perindè etiam de proprio ad debita donatricis erga Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis Auximanæ illius creditores, iuxtà *Text.in §. hinc nobis colum. 5. in fin. verſ. ſi verò non fecerit auth. de hæred. & falcid. & in l. final. §. fin verò*, vbi communitèr ſcribentes *C. de iur. deliberan.* cum vulgatis.

Neque dici poteſt, quod omiſſio inuentarij non fecerit fratres de Gallis hæredes ſimpliciter de proprio obligatos, dum de ſtatu hæreditatis apparet ex ipſa donatione, reiecta proinde quacunque diſtractionis in donatarijs, vel nouæ acquiſitionis in donatrice ſuſpicione; Quoniam licèt ex donatione conſtet donatricem ſibi reſeruaſſe ſcuta bis mille, non tamen apparet de quantitate, & qualitate ſuppellectilium, quę pariter in eadem donatione ſibi reſeruauit, nec pariter quid ſpatio 33. annorum dona-
3 trix acquirere potuerit ex pingui vſufructu ex quo multa bona acquirere potuit, †quæ
4 ſola poſſibilitas excludit certitudinem ſtatus hæreditatis, itàvt hæres donatarius ſine inuentario † teneatur ad debita vltra hæreditatis vires, etiam de proprio, vt in ſpecie probant *Cancer. var. reſolut. par. 3. cap. 2. nn. 120. & ſeqq. Capic. latr. deciſ. 44. num. 20.* & proſequitur *deciſio huius cauſæ 2. Decembris 1675. §. dixerunt in fine coram R. P. D. meo Bonrlemont.*

His omnibus additur, quod fratres de Gallis ſunt etiam hæredes Leonelli Patris principaliter, & inſolidum obligati cum dicta Dionea in cenſu fauore Capituli Auximani impoſito, atque ideò tàm ex hoc capite, quàm ex ſuperiùs dictis, non erat
5 locus reſtitutioni in integrum, † quæ maioribus non conceditur poſt quadriennium, & maximè ſtante veriſimili notitia æris alieni de tempore aditæ hæreditatis ex eo, quod à die illius delationis effluxerunt ſex integri anni, quæ vnà cum aliis magis, ac
6 magis excludit læſionem, † ad effectum concedēdæ reſtitutionis requiſitam ex cauſa magna, ex deductis in propoſito per *Odd. de reſtit. in integr. par. 2. quæſt. 62. art. 14. nn. 133. & quæſt. 89. art. 7. ſub num. 52. & 53. Rot. recent. par. 9. deciſ. 82. num. 6. & 7.* cum ſimilibus.

Nulla habita ratione, quod in proemio donationis dictum fuerit ad illam deueniri ex præambula conuentione oretenùs facta occaſione certi, & determinati matrimonij
7 antea contracti, †& ſic Aduerſarij tanquam ex illo matrimonio procreati prætendant bona donata retinere tanquam filij, non tanquam hæredes Leonelli donatarij; Nam cùm Leonellus donationem acceptauerit, & ſtipulatus fuerit pro ſe, ciuſque hæredibus, & ſucceſſoribus cum clauſula *ad habendum*, † non poſſunt vtique fratres de Gallis eiuſdem donatarii filij bona donata retinere, niſi tanquam hæredes Patris, vt in præciſis terminis benè explicat alijs adductis, *Rota recent. par. 10. deciſ. 13. num. 12. & ſeqq. & coram Eminentiſs. Otthobono deciſ. 133. num. 3. & ſeqq. & deciſio huius cauſæ 2. Decembris 1675. §. Dixerunt etiam, & ſeqq. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Neque Domini exiſtimarunt ſuffragari coniecturas aliàs à Scribentibus pro fratribus de Gallis ponderatas, & benè reiectas in dicta *deciſione R. P. D. Bonrlemont*, cum qua proinde Capitulo Auximano informante, & fratribus de Gallis pluries monitis Domini tranſierunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ Decano.

Tergeſtina Pecuniaria.

Mercurij 2. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Coniecturæ ſimulationis excluduntur, quia Teſtes ſubſcripti in apocha depoſuerant, ſe illi fuiſſe præſentes, coniunctio verò ſanguinis non importabat, quod inter coniunctos verè non potuiſſet contrahi, Creditorem in loco extero non habere pecunias notabilis quantitatis, ex ſuis diuitijs remouebatur; Omiſſio demum cautionis non concludit ſimulationem, ſi illa de neceſſitate contractus præſtanda non erat, cùm poſſit quilibet etiam ſine cautione ſuo debitori credere.

SVMMARIVM.

1 *Apocha carens requiſitis legis ſcripturas præſumitur ſimulata, & eſt ſuſpecta de antidata.*
2 *Teſtes ſubſcripti in apocha, vt probent, debent in actu recognitionis deponere, ſe fuiſſe præſentes quando illa fuit facta, & n. 3.*
3 *Apocha, cuius teſtes ſubſcripti deponunt de eorū præſentia in actu confectionis illius, dicitur vera, & non ſimulata, & n. 2.*
4 *Prior qui eſt in tempore, eſt etiam potior in iure.*
5 *Colluſio magis præſumitur inter coniunctos, quam inter extraneos.*
6 *Simulationis præſumptio ceſſat inter coniunctos, vbi conſtat de veritate actus.*
7 *Coniuncti non prohibentur inter ſe contrahere.*
8 *Forenſis, & Alienigena non præſumitur habere magnam quantitatem pecuniæ in locis exteris, & longinquis.*
9 *Dines poſſibile eſt, quod etiam extrà ſuam patriam haberet pecunias notabilis quantitatis.*
10 *Qualitas perſonæ ad effectum conſiderandi illius*

diuitias maximè attenditur, & operatur.

11 *Fideiussoris, & cautionis omissio non conuincit simulationem.*

12 *Diuiti, etiam sine cautione potest haberi fides, & nu.14.*

13 *Cautionis omissio tunc arguit simulationem, si illa erat necessaria de substantia, & natura contractus.*

14 *Pecunias tradens potest confidere de suo debitore, cuius habet notas facultates idoneas.*

DECISIO DCCXCIV.

VT recederetur à resolutionibus captis coram me sub diebus vigesima quinta Iunij 1674. * & 10. Februarij proximè præteriti, in quibus firmatum fuit constare de bono iure Donadoni, resultante ex apocha florenorum decem millium confecta à Lucatellis ad fauorem Caroli Riporch auctoris Donadoni, hodie Velzij insistebant in simulatione eiusdem apochæ prætendentes, illam † carere requisitis, de quibus in 1 *l. scripturas C. qui potiores in pignore habeantur*, & sic esse suspectam de antidata, præsertim cùm testes, in eius calce subscripti in actu recognitionis non specificauerint tẽpus præcisum confectionis illius, † prout omninò opus esse, quando agitur in concursu cum 2 publico instrumento, *Oddus conf.100. num.6.* & firmauit *Rota in Farfen., seù nullius Saluiani 30. Maij 1664. §. nec Saluianum, & §. seq. coram me*, ac etiam ex alijs coniecturis mox recensendis, sed his non obstantibus Domini censuerunt permanendum esse in decisis.

Apocha enim est à tribus Testibus subscripta, ac recognita cum expressa mentione temporis in eius data appositi, vt in Summario responsionis Donadoni *num.2.* ibi: Per essere stato presente è Testimonio l'istesso giorno, mese, & anno, che fù fatto 3 detto Chirografo, † vbi dubitari amplius non potest de veritate ipsius apochæ, quæ sicuti est in tempore anterior credito illorum de Velzijs, † ita tribuit prioritatem, & 4 prælationem Donadono ius suum ex illa metienti, iuxtà vulgarem regulam *Text. in cap. qui prior de regul. iur. in 6.*

Nec refragantur coniecturæ à Velzijs adductæ ad ostendendam simulationem, apochæ nam quod Riporch sit sanguine cõiunctus cum Lucatellis, & Donadonus sit eorundem Compater non concludit, † quia licèt inter coniunctos magis quàm inter 5 extraneos suspicari possit de collusione, vt per *Text. in l. lata C. de donationibus*, dixit *Rota coram Merlin. decis. 13. num.7.* tamen quando 6 constat de veritate, & realitate † crediti, cessat quæcumque suspicio collusionis, cùm 7 non prohibeantur † coniuncti inter se contrahere, vt respondit *Rota coram Bichio dec.82. num.18. & in Ciuitatis Castellanæ bonorum 27. Aprilis 1663. §. firmato igitur coram Reuerendissimo Alexandrino, confirmata coram R.P.D. meo Bourlemont decis.275. num.16. par.14. rec.*

Altera coniectura desumpta ex eo, quod inuerisimile videatur Riporch alienigetta, & longè ciuantem à Ciuitate Tergestina, 8 vbi apocha facta fuit, † ibi habuisse promptam tàm ingentem summam pecuniæ numeratæ per ea, quæ dicuntur in *decis. 714. num. 26. coram Merline*, fuit enim responsum cessare inuerisimilitudinem, dum affirmatur Riporch esse personam diuitijs affluen- 9 tem, † proinde possibile est dictam summã 10 habuisse, nam qualitas personæ † in similibus multum operatur, ad tradita per *Paris. cons. 83. num. 29. lib. 1. Surd. decis. 105. num. primo, Menoch. præsumpt. 135. num. 14. & 15. lib. 3. Monach. decis. Florent. 2. num. 26.*

Quod autem Riporch non curauerit sibi 11 dari cautionem, aut fideiussorem † non conuincit simulationem, tùm quia præter quod eo tempore Lucatelli poliebant cre- 12 dito, & diuites reputabantur, † ideò de facili potuit pecunia illis credi sine cautione, tùm etiam quia ex dicta omissione tunc 13 insurgeret suspicio collusionis, † quando cautio, vel fideiussor veniunt præstanda de substantia, & essentia contractus, secus quan- 14 do de illius natura non requiritur, † cùm possit tradens pecuniam confidere de ipso debitore, cuius habet cognitas idoneas facultates, vt declarauit *Rota in Romana Societatis Officij 17. Nouembris 1651. §. nam primum coram Eminentissimo Domino Card. Cerro.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Alia duæ decisiones in hac causa sunt impressæ supra in hoc eodem tomo secundo, vbi sunt in ordine 652. & 653.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Dotis.

Mercurij 2. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Controuersia erat super fructibus augumenti dotis à secundo viro receptis, quod proinde prætendebatur fuisse donationẽ propter nuptias, illud tamen verum augumentum deciditur, & ita etiam in dotem fuisse traditum, ad regulam generalem, quod dos data primo viro, censeatur repetita secundo, atque ideò illos excomputari non potuisse in lucrum dotis eidem secundo viro debitum: Cumque d. augumentum in solo vsufructu consisteret, disceptatur etiam, an per viam cessionis potuisset illud in eundẽ secundum virum transferri, & affirmatiuè resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio propter nuptias à primo viro vxori facta censetur ab ea repetita in secundo matrimonio.*

2 *Donatio propter nuptias hodie recessit ab aula.*

3 *Dotis*

3 *Dotis augumentum, non autem donatio propter nuptias dicitur illud, quod ante matrimonium constituitur.*

4 *Verba* auxit, & augumentauit *dotem, solum augumentum important, non autem donationem propter nuptias.*

5 *Dotis augumentum sortitur naturam veræ dotis, & illius pars esse dicitur.*

6 *Dotis augumentum censetur etiam in secundis nuptijs repetitum.*

7 *Dos data in primis nuptijs censetur repetita in secundis.*

8 *Vsusfructus personalissimus cedi nequaquam potest, & vide num. seqq.*

9 *Vsusfructus à viro suæ vxori constitutus eius vita durante, possit ne ab illa cedi, & assignari in dotem secundarum nuptiarum, & n. seqq.*

10 *Vsusfructus formalis consistit in mero iure vtendi, & fruendi, quod ideo cedi non potest.*

11 *Commoditas percipiendi fructus differt à iure, & vsufructu formali.*

12 *Commoditas percipiendi fructus cedi potest, & etiam in dotem assignari.*

13 *Vsusfructus in dotem datus non intelligitur de formali, sed de commoditate vtendi, & fruendi.*

14 *Repetitum in secundis nuptijs censetur omne id, quod est repetibile, & repeti potest.*

15 *Fructus augumenti dotis maritus facit suos, non secus, ac fructus ipsius dotis.*

16 *Exactio fructuum augumenti dotis facta à viro non cedit in causam lucri, cuius dies nondum venerat, & adhuc erat incerta.*

17 *Solutio censetur facta in causam debiti maturati, non autem maturandi.*

18 *Derogatio Constitutionis Sixtinæ obtenta in primis nuptijs, suffragatur etiam secundis.*

19 *Vestes vsuales non pretiosæ, sed quotidianæ, decennio præsumuntur consumptæ.*

20 *Mobilia, gemmæ, & argenta non possunt dici consignata secundo viro, si apparent restituta hæredibus primi viri.*

21 *Hæres non potest prætendere contrarium eius, quod iure iurando asserit, & in iudicio obtinuit eius auctor.*

22 *Confessionem defuncti hæres reprobare non potest, nec super ea testes inducere.*

23 *Testes deponentes contraria facto, non attenduntur.*

24 *Restituere vt teneatur maritus iocalia, & mobilia suæ vxoris, probari concludenter, debet illa ei consignata fuisse.*

DECISIO DCCXCV.

SOLVTO secũdo matrimonio per mortem Hieronymæ, cùm ad dotantes reuertere deberent præter dotem, quæ iam restituta fuerat, cætera eiusdem mulieris bona, Auditor Camerę diffinitiuè condemnauit Galganum secundũ maritum superstitem ad mobilium restitutionem, eique per capita separata alia etiam grauamina intulit; A quibus omnibus cùm ad Rotam prouocauerit, hinc præuia decisione 3. Iulij 1671. coram R.P.D. meo Taia alia diffinitiua sententia eorum singula reparando.

In primo capite dictũ fuit verã dotem Hieronymæ, fuisse in primis nuptijs cum Bernardino constitutam in scut. 6000. iuxtà quam Galganum secundum maritum ob prædecessum dictæ mulieris fuisse superlucratum quartum scut. 1500. in secundo decreuit Galgano secundo viro deberi omnes fructus ex augumento scut. 4000. quod in primis nuptijs Bernardinus in dotem d. Hieronymæ vxoris superaddidit, & propterea scut. 1482. per dictum Galganum secundum maritum à Tarolio siuè vxoris, siuè potiùs Bernardini primi illius viri debitore exacta, tanquam cessa in causam horum fructuum, non esse compensanda cum dicto quarto superlucrato, in tertio demùm adiunxit mobilia omnia ad manus d. Galgani peruenta, fuisse restituta, gemmas verò, & argenta, & alia pretiosa suppellectilia non fuisse ei consignata, de cuius sententiæ Rotalis viribus, cùm in gradu appellationis coram me dignoscere oportuerit, dubium de more proposui, An confirmanda esset, vel infirmanda, & confirmandam esse Domini responderunt, quia valida est, & iusta.

De validitate non fuit dubitatum; Iustitia verò quoad primum caput, nec etiam fuit controuersa, in hoc enim conuenerunt Partes, quod licèt in primis nuptijs cum Bernardino dos Hieronymę fuisset ad pompam expressa in scut. 10000. veram tamen, & realem illius constitutionẽ fuisse sc. 6000. ex quibus quartum scut. 1500. fuisse à Galgano superlucratũ ad formam Statuti Vrbis *cap.* 131. provt firmat *decis. R. P. D. mei Taia, §. nam dotem cum §. seq.* Et in hoc etiam concordat vtraque sententia.

Summa igitur totius causæ in secundo capite adiudicante Galgano secundo marito fructus augumenti scut. 4000. à primo viro Hieronymæ constituti restricta est, cuius articuli solutio à quæstione pendebat, vtrum ex eo, quod cùm nulla in secundis nuptijs inter Galganum, & Hieronymam conuenta fuerit dos, censeatur vnà cum dote in primis nuptijs verè constituta scut. 6000. repetitum etiam augumentum, vt inde dignosceretur, An dd. fructus tanquam dotales essent debiti secundo viro, nec nè, & pro negatiua allegabant Scribentes pro hæredibus mulieris auctoritatẽ *Natt. cons.* 571.

1 † varijs argumentis probantis donationem propter nuptias censeri repetitam in secundo matrimonio, sed in proposita facti specie visa est DD. non applicari, quia non agitur hic de vera, & propria donatione

2 propter nuptias, † quæ iam ab Aula recessit, vt testatur *Honded. cons.* 48. *num.* 10. *cum seqq. lib.* 1. *Rot. post Fenzon. ad Stat. Vrb. decis.* 135. §. *quod etiam*, sed de dotis augumento à primo

3 viro superaddito, † quod colligitur tùm ex eo quia illud constituit ante matrimonium *Gratian. discept.* 498. *num.* 29. *& seqq. Rot. coram Duran. decis.* 129. *num.* 3. *& 4. & post Fenzon. mox cit. decis.* 135. §. *Et ità cessat, & firmat decisio R. P. D.*

P. D. meo Tale, §. *non dotem*, tùm & magis quia se expressè declarauit his verbis *auxit*, & *augmentauit* dotem ad alia scuta 4200. adeovt dos sit, & esse debeat (computata quantitate ad pompam expressa) scu. 14000.
4 in totum &c. † Ex quibus patet voluntatem illius fuisse augendi dotem, non autem donandi propter nuptias, vt ferè in terminis consuluit *Spada conf.* 220. *sub num.* 4. *vers. quod autem intentio lib.* 2. & in eadem causa respondit *Rota coram Canaler. dec.* 546. *nu.* 4. *cum seqq. Turres de pact. futur. succeff. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 170. *vers. placuit tamen responsio*; vbi autem agitur
5 de augumento, † illud sortitur naturam verè dotis, & pariter illius dicitur, *l. etiam C. de inr. dot. Gratian. præcitat. discept.* 498. *num.* 34. & 35. *Rot. coram Durante dec. decis.* 129. *num.* 3. & *seqq. coram Royas decis.* 113. *num.* 4. &
6 censetur † in secundis nuptiis repetitum non secus, ac per *l. dotem, & l. Diuus, ff. de inr.*
7 *dot.* † vera dos repetita præsumitur, vt contra opinionem *Netta* priùs tenuit *Ruinus conf.* 23. *num.* 27. & *seqq. lib.* 2. & conciliando vtriusque sententiam cum præmissa distinctione inter donationem propter nuptias, & augumentum dotis, consuluit *Surd. consil.* 397. *nu.* 19. *Mantic. de tacit. lib.* 12. *tit.* 15. *n.* 12. & *tit.* 26. *num.* 10. *Menoch. conf.* 93. *num.* 13. *Boss. de dote cap.* 8. *num.* 157.

Nec releuare visum est, quod prædictum augumentum fuerit à primo viro in vsufructu vitæ mulieris durante constitutum, itavt
8 tanquam ius personalissimum ipsius vsufructuarij, † quemadmodum de iuri natura est
9 incessibile, §. *finitur, instit. de vsufructu*, † ita nec cedere potuerit in causam dotis, per *l. si vsusfructus* 67. *ff. de inr. dot.* Quia hæc vera sunt, & procedunt quoad vsumfructum
10 formalem † consistentē in mero iure vtendi, & fruendi, quod sine placito proprietarij, vel non nisi in ipsius personam cedi potest, vt disponunt iura prealleg ata. Sed agitur hic de commoditate percipiendi fructus
11 quæ † differt ab ipso iure formali, vt in præcit. *l. si vsusfructus*, notat *Alberic. num.* 2.
12 Nec vlla lex vetat † quin cedi possit, & in dotem assignari; quinimò interpretatio ipsa subintrat, vt assignata censeatur, vt pluribus allegatis firmauit *Rota coram Merlin. decis.* 843. *num.* 2. cuius dicti cum ea potissimū sit ratio, quod vbi agitur de vsufructu in
13 dotem dato, † nè actus reddatur frustratorius, deflectitur à rigida interpretatione, vt non intelligatur de formali, sed de commoditate percipiendi fructus. Hæc eadem ratio applicari posse videtur etiam in casu re-
14 petitionis, † vt scilicèt repetitum censeatur id, quod est repetibile argumento eius, quod tradit *Rota mor. cit. decis.* 843. *num.* 2. & 6. *coram Merlin. & per Salgad. in labyr. cred. par.* 1. *cap.* 43. *nu.* 33. Dato autem, quod in secundis nuptiis fuerit vnà cum dote reperita, etiam illa commoditas percipiendi fructus,
15 nulli † dubium est quin Galganus secundus maritus constante matrimonio illos fecerit suos, exemptus à quacumque illorum relitutione, juxtà *Tex. in l. dotis* §. *si vsusfructus, ff. de inr. dot. Boss. de dot. cap.* 15. *num.* 30. & 43. *Rota coram Merlin. præcit. decis.* 843. *num.* 6. & *in Romana quarti dotalis* 28. *Iunij* 1666. §. *non subsistente coram Reuerendiss. D. meo Bouricenus Patriarcha Alexandrino.*

Cum igitur d. fructus Galganus restituere non teneretur, de plano procedit iustitia dicti secundi capitis sententiæ definientis eosdem non esse imputandos cum quarto superlucrato, aliundè sibi debito, & propterea scut. 1482. per eundem Galganum constante matrimonio exacta à Tarolio debitore Bernardini, qui augumentum constituerat; cedere non potuisse in cautam dicti quarti, sed in satisfactionem fructuum dicti
16 augumenti, † tantò magis etiam quia dies delati lucri nondum venerat, & poterat etiam non venire, cùm penderet ab incerto euentu, vter Coniugum præde cessisset; E' contra verò maior pars fructuum de tempore dictæ exactionis erat debita, & semper
17 verum est, quod exactio, seu solutio † censetur facta in cautam debiti maturati, non verò maturandi, per *Tex. in l.* 3. *ff. de solut.* benè *Rota decis.* 341. *num.* 1. *par.* 11. & firmat *eadem decis. causa R. P. D. mei Tan*, §. *Nec minus*.

In obiecto, quod in secundis nuptijs obtenta non fuerit derogatio Sixtinæ Constitutionis prohibentis, nè constituantur dotes vltrà scut. 5500. Non insteterunt DD. quia d. Constitutioni cùm fuerit in primis nuptijs derogatum, atque ex tunc dos fue-
18 rit benè, & validè constituta, † eadem derogatio, & dotis valida constitutio durat, & protrahitur fauore mulieris, etiam ad secundas nuptias, ad tradit. per *Rot. decis.* 527. *num.* 13. & 16. *par.* 5. *tom.* 2. *rec.* & in terminis arguit *Moderatus Auditor Sanctiss. in suo Theatro Verit. & Iust. tract. de dote disc.* 143. *num.* 12.

Tertij demum capitis iustitia vltra est ab impugnationibus tuta, quandoquidem aulea serica versicolorata, tabulas pictas, & cætera mobilia ad vsum domesticum facientia, quæ peruenerunt ad manus Galgani, constat Summ. *num.* 1. propositionis coram R. P. D. meo Taia *num.* 4. fuisse restituta, vt firmat eadem *decis.* §. *penultimo*; Vestes verò
19 vsuales non pretiosæ, & quotidianæ † lapsu decennij præsumuntur consumptæ, *Gargian. conf.* 22. *num.* 22. *lib.* 2. *Rot. decis.* 250. *num.* 3. *par.* 8. gemmas, & argenta non solùm non constat Galgano fuisse consignata, sed nec penès Hieronymam conuincitur extitisse,
20 cum medio † eius iuramento per sententiam A. C. declarari obtinuerit, fuisse restituta hæredibus primi viri, vt bis firmauit *Rota coram Eminentiss. Cerro die scilicèt* 18. *Ianuarij* 1667. §. *non obstat, & seq. & prius* 29. *Martij* 1666. quæ est impressa *in rec. dec.* 450. *num.* 1. & 2. *par.* 14. & propterea quemadmodum non possent eiusdem mulieris hæredes prætendere † contrarium eius, quod iure iurando asseruit, & in iudicio obtinuit eorum Auctrix, ad *Tex. in l. postulante ff. ad Trebell.*

Trebell. Peregrin. de fideic. art. 53. num. 34. Novarol. allegat. 20. sub num. 18. ità ad reprobandam eiusdem confessionem, † non possunt modo inducere Testes, *vulgata l. cùm à Matre, C. de rei vindic.* præter quam quod patiùr etiam exceptiones; Alter enim redditur suspectus propter litem, quam de tempore depositionis habebat cum Galgano, alter verò deponit contraria facto, dum dicit adamantium globum vidisse penès mulierem post obitum primi viri, & tamen idem vir mortis proximus in Testamento asseruit fuisse oppignoratum, † propter quas exceptiones eorum fides laborat, *Rocc. consil. 85. num. 19. Gratian. discept. 144. nu. 40. Surd. decis. 135. sub num. 11.* ad effectum autem condemnandi Galganum ad restitutionem, probari † concludenter debuisset dd. gemmas ad illius manus peruenisse, vt in causa pro muliere respondit *Rot. coram Eminentiss. Cerro practit. decis. 450. num. 1. par. 14.* & alias dixit *in Romana restitutionis mobilium 28. Martij 1673. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA.

Leodien. Decanatus.

Lunæ 11. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

De valida, & legitima electione tractatur, vtpotè facta à maiori parte, vel saltem medietate eligere debentium, cui postea omnes vnanimiter consenserunt, vt proindè sic electus instituendus sit; Hinc deducuntur plura de impedimento aliorum, qui eidem electioni interuenire debuerant, quatenùs per procuratorem comparere potuerint, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta per procuratorem, non probato legitimo impedimento eligere debentium, remanet nulla.*

2 *Impedimentum quale esse debeat, vt impedito suffragetur.*

3 *Procuratori simpliciter dicenti Dominum esse impeditum non creditur.*

4 *Impedimentum probari debet in specie tàm respectu loci, quàm respectu qualitatis illius.*

5 *Electus à medietate vocum Patronorum, seù eligere debentium, censetur electus ab omnibus, & ideò venit instituendus.*

6 *Electio facta à maiori parte, vel saltim medietate eligentium, eo magis sustinetur, si omnes in ea postea vnanimiter concordent.*

7 *Electio facta à maiori, & saniori parte non ideò dicitur per inspirationem, quia post scrutinium omnes consenserint.*

8 *Consensus omnium eligere debentium post factam electionem sequutus, eandem electionem confirmat.*

DECISIO DCCXCVI.

DOMINI steterunt in decisis vigesima secunda Iunij proximè præteriti exequendas esse literas Apostolicas Dominæ Philippinæ Ernestinæ Barbaræ, maximè anteriores, non autem Dominæ Annæ Catharinæ, confirmatis decisis ipsis, ipsaque decisione, & magis altera parte adhuc non informante, adeò nihil opponente, & superadditis aliis à diligenti patrono, ad quæ Domini se referebant, & vnus paucis coniecta causa, adiecit standum in decisis, nam ad roborationem decisionis §. *quatuor autem*, Philippina, Ernestina, Barbara ex vndecim legitimis suffragijs habuit septem, & Anna Catharina quatuor tantùm, cum reliquatria per Procuratorem sint multipliciter
1 nulla, † nullo iusto impedimento probato, quo suffragantes venire, & adesse non possent, & fide facienda cum iuramento, cùm
2 opus esset, † impedimento non publico, neque manifesto, si quo tamen impedimento ad §. *illud autem, cap. quia propter diuersas 41. de elect. & cap. si quis iusto impedimento 40. eod. titulo in sexto*, nec satis dicenti Procuratore
3 dominum iusto impedimento † detentum, quia sunt verba iuris, (& planè ad §. *illud autem, & d. cap. si quis iusto impedimento*) dicturo verba facti, Dominum in tali † loco, &
4 tali impedimento detentũ &c. *Glos. detentus, d. cap. si quis iusto impedimento, Lotter. de re benef. quæst. 19. ex num. 22. lib. 2.*

Quod si etiam horum trium suffragiorũ ratio habenda esset, adhuc quia Philippina, Ernestina, Barbata habet literas anteriores
5 pro maiori parte, vel saltem † medietate, non solùm potior esset pro literis suis exequendis, sed etiam ac si esset ab omnibus electa, esset instituenda, vt de præsentatis dixit *Rot. dec. 272. num. 3. par. 13.*

Superaddita quoque acclamatione Capituli post publicationem acclamantibus Capitularibus Philippinam, Ernestinam Bar-
6 baram Decanissam, † quatenùs omnes capitulariter alta, & intelligibili voce pronunciantes prædictam Philippinam Ernestinam Barbaram pro legitimè, atq; canonicè electa prædicti omnes habuerunt, atque vnanimiter tenuerunt, vt in casu *Rot. coram Coccino decis. 1326. sub num. 16.* vbi consensus
7 omnium post publicationem scrutinij † non operatur quidem, quod electio antea facta à maiori, & saniori parte censeatur quasi per inspirationem (minùs si Columba illa occisa fuit per Coruum, apud *Ioannem Andream ad d. capit. quia propter diuersas num. 40. vers. vndè & dicitur fabulosè*) operatur autem declarationem, & confirmationem ipsius
8 electionis antea factæ, † vt à maiori, & saniori parte ratione conuincente, & conducente ipsa Rota coram *Cocein. d. decis. 1326. num. 17. cum allegatis*; & alijs *ad cap. publicato scrutinio 18. de elect.* adnotatis.

Et ita altera tantùm parte informante resolutum fuit.

REVE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ DECANO.

Caullicen. Dominij.

Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVMENTVM.

Prætendebat Baro habere dominium bonorum ſui Caſtri, in hac Deciſione ſibi denegatum, quia illud probatum non erat, & bona de ſui natura præſumuntur libera, & allodialia; Eo magis quia plures perſonæ in eodē Caſtro ſimiliter poſſidebant, & eorum bona nō erant eius dominio ſubiecta, neque ad hunc effectum ſibi ſuffragari poterant ſua Bannimenta, ſeù recognitiones aliquorum Particularium, quia à Bannimentis appellatum erat, recognitiones verò præiudicabant quidem recognoſcentibus ipſis, non autem alijs, vel Communitati eiuſdem loci.

SVMMARIVM.

1 *Bona omnia præſumuntur libera, & allodialia, non autem redacta in ſeruitutem.*
2 *Seruitus ab initio mundi erat penitùs incognita.*
3 *Seruitutem aſſerenti incumbit onus probandi.*
4 *Iuriſdictio vniuerſalis non infert ad dominium ſingulorum bonorum.*
5 *Feudalia non ſunt bona Caſtri, quamuis ipſum Caſtrum feudale ſit.*
6 *Bona in Territorio, & dominio Caullicenſi ſunt in triplici differentia, & qualia illa ſint.*
7 *Doctori atteſtanti de qualitate bonorum ſuæ Ciuitatis, vti apprimè in illa verſato, plenè creditur.*
8 *Tranſactio eſt ſtricti iuris, & reſtringitur ad ea, de quibus eſt ſpecialitèr tranſactum, nec extenditur ad res non comprehenſas in illa.*
9 *Fides Officialium Communitatis ſuper communi vſu loquendi, & aliquid intelligendi, attenditur.*
10 *Communis vſus loquendi, & intelligendi maximè attenditur ad interpretationem verborum, quæ plures intellectus habere poſſunt.*
11 *Tranſactio ſe referens ad Statuta, ſecundùm illa intelligenda eſt.*
12 *Relatum eſt in referente cum omnibus qualitatibus ſuis.*
13 *Tranſactio facta occaſione litis non comprehendit ea, quæ non erant in lite.*
14 *Bona alienata tanquam libera excludunt omnem feudalitatem, & ſeruitutem.*
15 *Dominium vniuerſale excluditur quando appareat intra fines Territorij adeſſe alios perſonas ibi poſſidentes.*
16 *Bannimenta Principis non probant iuriſdictionē, & dominium, ſi non conſtat ſubditos prohibitionibus acquieviſſe, & pariſſe, & nu. ſeqq.*
17 *Appellatio excludit acquieſcentiam.*
18 *Acquieſcentia in facultatiuis eſt omninò neceſſaria.*
19 *Libertatem conſeruat, qui facit actus ſeruituti contrarios.*
20 *Dominium contra recognoſcentes aliquem in ſuperiorem probatur, non autem reſpectu aliorum.*
21 *Communitati non præiudicant actus facti à particularibus nomine ſingulorum.*

DECISIO DCCXCVII.

CVNCTA bona ſita in Territorio, & Oppido Rubionis ſubeſſe ſuo directo dominio prætendebat Comes de Brancas Baro eiuſdem loci, & proinde omnes illorum poſſeſſores teneri in caſu alienationis, nedum eius aſſenſum cum ſolutione Laudemij impetrare, verùm etiam ipſum præferre, quatenus vellet bona diſtrahenda pro ſe retinere. Quamobrem occaſione cuiuſdam Molendini poſſeſſi à Communitate d. Caſtri, orta ſuper præmiſſis controuerſia, eaque delata ad Auditorem Generalem Legationis Auen. emanauit ſententia Comiti fauorabilis, quam in gradu appellationis reuocauit Eminentiſſimus Legatus, & ſucceſſiuè in tertia inſtantia idem cenſuit Rota reſpondendo conſtare de bono iure Communitatis.

Habet enim Communitas intentionem fundatam in iure, de quo omnia bona iuxtà naturæ primæuum ſtatum præſumuntur li-
1 bera, & allodialia, † non autem redacta in
2 ſeruiturem, † quæ à principio erat penitùs ignota *cap. 1. §. inter, verſ. defunct. vbi gloſ. & ſic de feud. defunct.* cum aliis relatis per *Rot. in Tricaſtrinen. Bonorum 4. Iunij* 1663. §. *eam enim coram Eminentiſs. Cerro*, & contrarium
3 aſſerenti † incumbit onus probandi, etiamſi agatur, vt in præſenti, cùm Barone, ſeù Principe habente ſupremam iuriſdictionem in Caſtro, eiuſque Territorio, non enim
4 licèt arguere à iuriſdictione † vniuerſali, ad
5 dominium ſingulorum bonorum, cùm non omne dicatur feudale, *Io. Andr.* & alij communiter *in cap. nimis de iur. iur. Rota in Ariacen. Laudemij 29. Aprilis* 1650. §. *quia non coram Eminentiſs. Cerro, & in d. Tricaſtrinen. Bonorum* §. *non ſufficit, & in Romana Caſtri Orſiani 24. Ianuary proximè prateriti* §. *nec refert coram me.*

Nec ad probandum dominium ſuffragatur tranſactio inita anno 1461. inter Abbates Comitis, & Communitatem, in qua conuentum fuit poſſeſſores Prædiorum, & feudorum francorum non poſſe illa concedere in emphyteuſim, ſeù vt dicunt in nouum accapitum vltrà ſummam quindecim groſſorum monetæ illarum partium reſeruato conſenſu Domini, ibi — Eorum poſſeſſores, & feuda franca &c. ſaluo tamen, & reſeruato in fauorem Baronis, eiuſque ſucceſſorum maiori dominio, & ſignoria.

Quia fuit animaduerſum bona in illis
6 Regionibus eſſe in triplici differentia; Alia enim ſunt merè, & purè allodialia, quæ poſſeſſor à nemine tenet, ſed recognoſcit

ſolùm

ſolùm à Deo omnium bonorum largitore quamuis ratione iuriſdictionis ſubſint alteri; Alia verò ſunt bona feudalia, ſeù emphyteutica franca, ſeù franco modo, quæ licèt abſolute franca non ſint, ex quo conceſſa fuerunt à Domino directo cum reſeruatione directi dominij, dicuntur tamen franca ſecundùm quid, ex quo gratis Dominus directus illa conceſſit, & nullum ſeruitium, ſeù annuum quid pro eis Domino contribuitur; Alia demum ſunt bona emphyteutica, & feudalia, quæ Incolæ dictorum locorum ſeruilia appellant, & hæc non ſolùm ſubſunt Domino directo, verùm etiam pro eis illi ſeruitium, aut annua præſtatio in pecunia, ſeù in quota fructuum, vel in alia ſpecie ſoluitur in recognitionem directi dominij, & enumerando has ſpecies bonorum teſtatur *Tondut. quæſt. & reſol. Ciuil.* 41. *nu.* 22. *lib.* 1. cui plenè credendum tanquam† Doctori, in dictis locis apprimè verſato, vt in ſimili dixit *Rota in Neapolitana Cenſuum* 28. *Junij* 1673. §. *Nec ſubſiſtit, verſ. nam contrariũ coram me*. 7

Hinc retenta hac tripartita bonorum diſtinctione, ſequitur, quod tranſactio loquens dumtaxat de ſecunda ſpecie illorum, nempè de franchis, in quorum alienatione requiritur conſenſus Domini directi, & datur laudemium, vt aduertit idem *Tondut. vbi ſupra num.* 23. *in fin.* non comprehendat primum genus, ſcilicèt bona libera, & allodialia, de quibus mentio facta non fuit, nam tranſactio eſt ſtricti iuris, & ad ea reſtringitur, de quibus ſpecialiter tranſactum 8 eſſe conſtat, † nec extenditur ad res in ea non comprehenſas *l. ſi de certa C. de tranſact. ibi Iaſ. num.* 4. *Surd. conſ.* 418. *num.* 10. *&* 11. *Rot. dec.* 23. *num.* 12. *par.* 1. *rec. & dec.* 122. *num.* 3. *coram bo.me. Card. Celſo*.

Quod comprobatur tàm ex communi vſu loquendi dictorum locorum, vbi quando habetur ſermo de poſſeſſionibus, & Prędijs franchis, & liberis intelligitur de bonis franchis franco modo, non autem de allodialibus, de quibus quando contingit loqui ad differentiam illorum additur -- in puro, & mero allodio -- vt teſtantur Officiales 9 in eorum fide data in Summ. † communis enim vſus loquendi plurimùm in his materijs attenditur ad interpretandum † verbũ, 10 quod plures intellectus habere poteſt, *Bald. in Lege num.* 7. *C. de legit. hæred. Rota coram Coccino deciſ.* 501. *num.* 7. *& dec.* 1831. *num.* 9. *coram eodem. & deciſ.* 629. *num.* 6. *coram Bich.* & latè *in Bononien. Legati* 20. *Aprilis* 1671. *coram R. P. D. meo Vicecomite*.

Tum etiam quia tranſigentes ſe retulerunt ad Statutum Comitatus Venaiſini, cũ quo ſe conformare intellexerunt, ibi -- ſequendo tenorẽ Statutorum Comitatus Venaiſini; Propterea dum Statutum loquitur ſolùm de feudis franchis, & expreſsè 11 excepit bona allodialia, † tranſactio ad illud ſe referens intelligi debet ad tenorem eiuſdem, & ſic de ſolis feudis franchis, cùm re- 12 latum † ſit in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, iuxtà regul. *Text. in l. aſſenſo ff. de hæred. inſtit.* Tùm demùm quia ex ipſo exordio tranſactionis apparet ad eam fuiſſe deuentum, ex quo lis erat ſuper eo, quod bona feudalia franca non poſſent ſubinfeudari, id eſt dari ad nouum accapitum, niſi pro ſumma quindecim groſſorum, non autem ſuper eo, quod Communitas prætenderet, bona eſſe allodialia, Baro autem feu- 13 dalia, vndè † tranſactio trahi nequit ad ea, ſuper quibus lis non erat, *Rota deciſ.* 1024. *n.* 5. *coram Coccin. & deciſ.* 89. *nu.* 6. *coram b.m. Card. Celſo*.

Prætereà ad excluſionem dominij vniuerſalis concurrit, quod plura bona ſita in Territorio Rubionis fuerunt conceſſa in emphyteuſim tàm ab ipſa Communitate, quàm à particularibus perſonis, tanquam libera abſque vlla recognitione, aut reſeruatione conſenſus Comitis, imò cum explicita declaratione, quod bona erant libera, & de maiori ſignoria, ac ſupremo dominio 14 alienantis, † quod excludit omnem feudalitatem, & ſeruitutem à Barone prætenſam, *Rot. dec.* 66. *n.* 26. *coram Bichio, & in d. Arianen. Laudemij* §. *Idque eo coram Eminentiſs. Cerro*.

Inſuper concurrit alia coniectura excluſiua prætenſi dominij ex eo deſumpta, quod Camera Apoſtolica habet in dicto Territorio nonnulla prædia ad eam pleno iure ſpectantia, & ab ipſa in emphyteuſim conceſſa perſonis particularibus ſub reſeruatione directitatis, & maioris ſignoriæ, quod ſufficit ad excludendum dominium vniuerſale, de 15 quo nunquam conſtare dicitur, † quando apparet intra fines Territorij adeſſe alias perſonas ibi poſſidentes, *Dec. conſ.* 33. *nn.* 55. *Rot. in Aſſen. feudi* 15. *Aprilis* 1584. §. *Accedunt*, & 18. *Junij eiuſdem anni*, §. *in inſtrumento coram Card. Hieronymo Pamphilio*, & *in d. Romani Caſtri Orciani* §. *quod maximè coram me*.

Quibus ſtantibus non ſuffragantur Bannimenta, & proclamata Baronis prohibentis ſumere prædia ad nouum accapitum, & iubentis omnes poſſeſſores bonorum ea ab ipſo recognoſcere, quia quidquid ſit de po- 16 teſtate Baronis circa prædicta, † ſatis eſt ad effectum de quo agitur, quod non conſtet, Communitatẽ acquieuiſſe huiuſmodi prohibitionibus, & paruiſſe mediante effectiua recognitione, vt notat *Cancer. var. reſol. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 146. & dixit *Rot. dec.* 96. *num.* 16. *coram Rombold*. Quinimò conſtat de contrario, cùm fuerit à dictis Bannimentis appellatum, quod ſuſſicit ad excludẽdam acquie- 17 ſcentiam, † quę poſt publicationem requi- 18 rit ius † in facultatiuis, *Tintar. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 17. *nn.* 56. *Bertazol. conſ. crimin.* 419. *num.* 8. Potiſſimum quia Baro poſtmodum 19 non fecit actus inferentes dominium, † & Communitas faciendo actus contrarios diſponendo de bonis tanquam de liberis ſe in libertate conſeruauit, vt ad rem notat *Capoblanc. de Baron. pragmat.* 1. *cap.* 5. *nn.* 2. *&* 3. *lib.* 2. *Novar. de granam Vaſſall. lib.* 1. *granam.* 70. *nn.* 7. *&* 8.

& 8. & *grauam.* 71. *num.* 16. & *grauam.* 74. *nn.* 3.

Nec suffragantur nonnullæ recognitiones in dominium factæ ad fauorem Baronis à nonnullis particularibus, † quia ex illis ad summum potest Baro probare dominium contra recognoscentes, vt dixit *Rot. in d. Ariacen. Landemij* §. *fin.* non autem vniuersalem omnium bonorum Territorij in præiudicium Communitatis, cuius ius diuersum est à iure singulorum, † qui per suos actus particulares illa præiudicare non possunt, *Abb. cons.* 18. *num.* 4. *lib.* 2. *Rot. dec.* 96. *nn.* 7. & 8. *coram Rembold.*

Et ita Partibus hinc indè informantibus resolutum fuit constare de bono iure Communitatis.

R. P. D. CALATAIV.

Fauentina Pensionis.

Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVMENTVM.

Non remanentibus pro Titulari Parocho scutis centum ad formam Concilij, nulla declaratur pensio super illius beneficio imposita, & ideò reijciuntur testes solùm generaliter de fructibus beneficiorum totius Diœcesis deponentes, & præferuntur alij de hoc particulari beneficio attestantes, ex quibus, quia minor summa pro eodem Parocho remanere comperitur, teneri pensionarium omni tempore verificare clausulam *dummodò remaneant centum pro Rectore*, declaratum fuit.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* dummodò remaneãt centum pro Rectore, *habet in se tractum temporis successiuum.*

2 *Pensionarius tenetur omni tempore iustificare clausulam* dummodò remaneant centum pro Rectore.

3 *Gratia pensionis remanet nulla, si iustificata non fuerit clausula* dummodò &c. *in literis apposita.*

4 *Testes examinati in alia causa, & inter alias personas, quamuis super statu beneficiorum totius Diœcesis, non probant fructus particulares beneficij eiusdem Diœcesis.*

5 *Testes non probant fructus beneficij, si illius bona, fructus, & onera eiusdem beneficij non exprimant, & num.* 6.

7 *Testes, qui confunduntur, & reprobantur ab alijs testibus nihil probant.*

8 *Testes super fructibus beneficij illi præferuntur, qui distinctè deponunt, detractis detrahendis tantùm remanere pro eisdem fructibus.*

9 *Testes contra inducentem plenè probant.*

10 *Testes numero plures, & super statu certi beneficij deponentes præferuntur alijs genericè tantùm de omnibus beneficijs totius Diœcesis attestantibus.*

DECISIO DCCXCVIII.

IN præcedenti Decisione edita coram me sub die vigesima * Martij proximè præteriti, fuit dictum pensionem ducatorum septuaginta annuorum auri de Camera reseruatam super fructibus Ecclesiæ Parochialis Sancti Stephani de Corolleto ad fauorem Ferdinandi Cenaini non subsistere ex eo capite, quod non iustificauerit clausulam in literis Apostolicis adductam, *dummodò remaneant centum pro Rectore*; cùm autem ad instantiam moderni tituláris causam de nouo proposuissem, in decisis perstendum esse Dominj censuerunt.

Subsistit enim fundamentum decisionis, quod cùm hic ageretur de pensione reseruata cum dicta clausula *dummodò remaneant* 1 *centum pro Rectore*, † quæ habet in se tractum 2 temporis successiuum, † debebat pensionarius illam omni tempore iustificare, aliàs 3 ea non iustificata, † gratia remansit nullius roboris, & relcuantiæ, vt præter allegatos in *decisione, quæ reuidetur* 8. *quidquid enim* firmarunt *Garzias de beneficijs, parte decima, capite quinto, num.* 424. *Cardinalis Scraphinus decis.* 951 *num.* 4. *Pentinger. decis.* 472. *num.* 2.

Huiusmodi autem probatio desumi non potuit ex quatuor testibus de anno 1630. examinatis, quia dicti testes fuerunt examinati in alia causa, & inter alias personas, & super statu beneficiorum Diœcesis Fauentinæ, † non autem principaliter super Paro- 4 chiali, de qua agitur, † nec specificarunt 5 bona ab Ecclesia possessa, nec fructus, † nec 6 onera eiusdem, & per consequẽs nihil probant, *Rot. decis.* 2. *numer.* 8. *par.* 15. *recentiorum, coram Rembaldo decision.* 626. *numer.* 14. & *coram Vbaldo decision.* 346. *numer. quarto, tomo secundo.*

Sed tollitur omnis difficultas, quia dicti 7 testes confunduntur, † & reprobantur ab alijs octo testibus à dicto Pensionario nouiter examinatis, ex quibus clarissimè habe- 8 tur, † quod detractis detrahendis vix remanent scuta septuaginta annua pro Rectore, 9 qui † sine dubio probant contra inducentem, *Rota coram Bichio decis.* 546. *num.* 11. præ- 10 sertim cùm sint numero plures, † & deponant super statu beneficij, *Rota coram Dunozetto iuniore decis.* 959. *num.* 3.

Et ita Titulari tantùm informante resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hoc eodem tomo secundo istius decimæ octauæ partis, vbi est in ordine.

R. P. D.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Fideicommiſſi ſuper Prælatione Donationum.

Veneris 11. *Decembris* 1676.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur ſecunda donatio, ſubſiſtente prima, quamuis illa facta ſit abſenti, Notario tamen pro eo ſtipulante, quia acceptata viſa eſt ex diuturnitate temporis, qualitate donationis lucratiuæ, poſſeſſione à filio Donatarij retenta nomine patris, qui ad eam capiendam fuerat conſtitutus procurator à Donante, quo in caſu ſuffragari non poterat clauſula conſtituti in ſecunda donationi appoſita, quæ numquam procedit, vbi poſſeſſio plena eſt.

SVMMARIVM.

1 *Donans non poteſt reuocare donationem factam abſenti, pro eo ſtipulante notario, niſi donatarius illam acceptare recuſet.*

2 *Donatarius primus agit contra donantem ad id, quod intereſt, rem alteri fuiſſe donatam.*

3 *Acceptatio donationis præſumitur ex poſſeſſione bonorum donatorum iuxta facultates donatarij à donante conceſſam.*

4 *Poſſeſſio bonorum fratris, poſt illius mortem, non poteſt referri ad poſſeſſionem iure familiaritatis.*

5 *Poſſidere alium nemo permiſiſſet, ſi res poſſeſſa verè ad ipſum ſpectaſſet.*

6 *Inſtrumentum habens ſpatia in albo, quæ tamen ſint lenia, & non circa ſubſtantiam non ideo remanet ſuſpectum, & quare num. ſeq.*

7 *Inſtrumenti defectus quoad inuocationem Diuini Nominis, indictionis, & Pontificis de facile ſupleri poſſunt.*

8 *Veritatis habens principium, reliquos defectus facillimè ſupplet.*

9 *Inſtrumenti de perfectione ſi conſtat, defectus loci generalis, & clauſulæ, Actum ſupplentur per æquipollens, & num. 10.*

11 *Inſinuatio, & alia ſolemnitates præſumuntur ex lapſu temporis cum obſeruantia.*

12 *Donatio præſumitur inſinuata, & cum ſolemnitatibus facta, ſi concurrit obſeruantia, poſſeſſio donatarij, & patientia donantis.*

13 *Donatio ſecunda fieri non poteſt, ſi prima ſubſiſtit.*

14 *Clauſula* Conſtituti *ſuum non operatur effectum, ſi poſſeſſio fuiſſet plena.*

DECISIO DCCXCIX.

CICCHVS Formonus anno 1549. inter viuos donauit Pierottio Patruo apud Dalmatas degenti liberè, & irreuocabiliter omnia bona Griptæ Azzolinæ, conſtituendo Procuratorem ad poſſeſſionem capiendam, atque ad donationem inſinuandam Franciſcum de Pierottij filium; Cum autem idem Cicchus anno 1544. circiter è Patria diſcedens apud Cremonam militiæ nomen dediſſet, vxore ibidem ducta, alteram Mantuæ donationem pariter inter viuos anno 1544. fecit Ludouico dicti Pierottij prioris donatarij altero filio, cum fideicommiſſo agnatis proximioribus ex familia Formona reſtituendo: Ad hoc igitur tanquam vocatus ob mortem dd. Ludouici, & Franciſci, qui Mantuæ cælebs deceſſit ſcripta hærede Hyeronima Ludouici fratris prædefuncti filia, egit Albertus Formonus contra d. Hieronymam ſuperſtitem, atque à Vicegubernatore Firmi fauorabilem ſententiam reportauit à Iudice appellationis dictæ Ciuitatis ſub inde reuocatam.

Deuoluta poſteà cauſa ad Rotam, illamque hodiè proſequente Catherina Carella de Mattheuccis ab Alberto Actore cauſam habente aduerſus illos de Moricis ex perſona prædictæ Hieronymę Ludouici filiæ poſſeſſores bonorum controuerſorum, variæ quæſtiones emerſerunt, ſuper quibus plures emanarunt deciſiones coram Remboldo, Vbaldo, & Cardinali Panzirolo, quouſque reſtricta diſpoſitione vtra ex duabus donationibus præualeret, ac ſeruanda eſſet, priorem præualere dictum fuit coram Vbaldo in *recen. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 428. à qua deciſione quamuis receſſum fuerit 31. * Ianuarij proximi præteriti coram me, hodiè tamen allatis depoſitionibus teſtium in Rot. olim exhibitis, aliiſque circumſtantijs inferiùs deducendis ad prius deciſa coram Vbaldo DD. redierunt.

Etenim procedendo cum ſenſu præteritæ deciſ. coram me, atque admittendo, quod donatio facta abſenti, ſtipulante Notario, ſit irreuocabilis ex parte donantis, † qui tenetur expectare donatarium, qui acceptet, quo poſteà non acceptante, neque expreſsè, neque tacitè ex ſcientia ipſa donationis in ſe collatæ, quæ ſufficit in donatione lucratiua, & nullatenus onerosa, poſſe interim donatorem alteri donare, qui poſterior donatarius, cui tradita fuit res, videlicèt verè, vel fictè per clauſulã conſtituti præfertur Priori donatario, cuius fauore hac non concurrente † remaneret ei ſola actio perſonalis aduerſus donatorem ad id, quod intereſt ratione rem alteri donatam fuiſſe ex regula *tex. in l. quoties C. de rei vindic.* cum concordan. in deciſione relatis.

Adhuc dicebant Domini ex nouiter in facto animaduerſis ſcientiam prioris donationis, illiuſque ratificationem inſurgere inſimul ponderando, quod verſamur in merè lucratiuis inter ſanguine coniunctos cum diuturno temporis lapſu, & quod magis vrget conſtiturum fuiſſe ad inſinuandam, & ad capiendam poſſeſſionem bonorum in Procuratorem Franciſcum alterum filium Pierottij prioris donatarij, qui Procurator, & filius tanto temporis ſpatio præſumitur Patrem de donatione certioraſſe, & cum poſſederit bona donata, † inſurgit poſſeſſio bo-

bonorum donatorum, & ratificatio contractus, prout in ipsa donatione facultas ei data fuerat *Summario de Moricis numer. 1. & seqq.* vt in proposito plenè deducunt *Roland. cons. 19. ex num. 44. vol. 1. Surd. decis. 111. numer. 13. & 14. Thesaur. decis. 70. num. 12. & seqq. Clar. §. donatio quæst. 13. sub num. 3.*

Non obstat, quod Franciscus filius Pierocti donatarij possederit bona controuersa titulo familiaritatis, quia cum ea possederit viuente Ciccho donante, & Prospero eiusdem donantis fratre, quo mortuo semper
4 continuauit possidere, † id certè referri non potest nisi ad titulum præambulæ donationis, qua secluſa Ludouicus eiusdem Franciſci Frater, &
5 secundus donatarius non permisisset fratrem possidere ex ratione *tex. in l. cum de indebito ff. de probat.* cum concordan.

Quo verò ad aliud fundamentum meæ decisionis, quod nempe instrumentum huius prioris donationis esset informe, tollebatur paritèr ex facto, quia fuit extractum ex Protocollo legaliter conseruato, & descriptum per Notarium notæ fidei, in cuius initio aderat vltra inuocationem diuini nominis, & alia necessaria, etiam protestatio ipsius Notarij declarantis se rogatum in omnibus instrumentis, & scripturis in illo Protocollo contentis *Summario* Catherinæ *31. Ianuarij 1676. num. 2. & Summ. hodierno de Moricis num. 1. & 3.* Adeout spatia in albo relicta, veluti lenia, & non circa substantiam,
6 † quemadmodum, & defectus inuocationis Diuini nominis, indictionis, &
7 Pontificatus † in ipsomet instrumento facilè
8 suppleri possunt; † docto præsertim in prædictis de initio veritatis in initio tabularum ad tex. singularem in *l. si quis ex argentarijs 6. §. si initium vbi Bart. & Angel. ff. de eden. Curt. iun. cons. 167. num. 1. in fine Grat. discep. 173. numer. 20. Cyriac. contr. 406. numer. 22. Seacc. de iud. lib. 2. cap. 11. num. 1203. & seqq.* optimè *Barz. decis. Bonon. 39. num. 44. 56. & 57. Rota coram Merlin. decis. 53. num. 2. & 3.* & melius in *recen. par. 2. decis. 418. numer. 1. & 4. & coram Coccin. decis. 1937. num. 32. & pluribus seqq.*

Locus autem loci adest ibi -- In Lodia -- hoc est in Notarij officio iuxta illius, & aliorum Notariorum stylum *Summario hodierno de Moricis num. 3. litera D. & E.* ex qua expressione deducitur locus generalis, quod nempe instrumentum rogatum fuerit in Ciuitate Firmana, in qua erat Lodia, siue
9 officium Notarij rogantis; † cum tamen hæc expressio loci generalis vna cum clausula actum; de cuius defectu opponebatur, non sint considerabiles, dum supplentur per
10 equipollens, † atque aliundè constat de instrumenti perfectione *Berous cons. 92. num. 2. vol. 3. Neuizz. cons. 26. num. 46. Menoch. cons. 48. num. 17. & 18. latè Barz. d. decis. 39. sub num. 41. & seq. Rot. coram Manzaned. dec. 415. numer. 8. & seqq.*

Denique quoad tertium, & vltimum fundamentum decisionis ex defectu insinuationis ab Ægidiana Constitutione requisitæ, clarè ex prædictis insurgebat responsio
11 ex ipsa mente præteritæ Decisionis, † quod stante longissimi temporis decursu vna cum pacifica obseruantia, & possessione bonorum vt supra deducta, insinuationem, & alias solemnitates præcessisse censendum est ex præsumptione, deducta ex obseruantia
12 actus † cum possessione rerum donatarum, & cum patientia donantis *Gabr. cons. 36. num. 52. vol 1. Cephal. cons. 170. num. 22. & cons. 171. num. 37. & seq. Gabr. comm. concl. 1. de præsumpt. num. 56.* & dixit sæpissimè Rota in decisionibus cumulatis in *Perusina dotis 10. Iunij 1672. §. hinc tollitur, & in decis. huius causæ 31. Ian. 1676. §. & ad predicta coram me.*

Posita autem validitate prioris donationis, inanem Domini reputarunt disputationem, an secunda donatio comprehendat bona Griptæ Azzolinæ, quia stante priori donatione à donatario ratificata mediante possessione bonorum illius filij ad illam capiendam Procuratoris constituti, atque ex alijs scientiæ præsumptionibus superius ad-
13 ductis, † non poterat fieri secunda donatio, neque illius vigore competit prælatio secundo donatario etiam stante clausula con-
14 stituti, † quod non operatur possessione, vt hic plena per priorem donatarium *Aretin. cons. 13. per tot. Gerius Spin. cons. 51. sub numer. 6. Clar. §. donatio d. quæst. 13. sub num. 3. Posth. de manuten. obs. 20. num. 24. Thomat. decis. 15. num. 21. & 22. & decis. 35. numer. 33. Rot. coram Dunozz. iun. decis. 993. num. 16.* & admittitur in *decis. huius causæ 31. Ian. proteriti §. tantum abest versiculo nisi istius coram me.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Alia binæ decisiones in hac causa emanarunt, ambæ impressa in hoc altero tomo partis 18. alia supra in ordine 640. & alia hic, quæ immediate subsequitur.

R. P. D. RONDININO.

Firmana fideicommissi super iure adeundi.

Veneris 11. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Licet de solo iurè adeundi fratris hæreditatem agatur, illud tamen in donatarium transmissum non fuisse deciditur, quia de aditione non constabat, eaque minus resultare poterat ex possessione bonorum communium, quæ ad ius familiaritatis potuerat referri; maxime in fratre absente, & militante, in quo proinde excludebatur scientia obitus alterius sui fratris prædefuncti.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Ius adeundi hæreditatem fratris defuncti non comprehenditur in donatione à fratre superstite facta.*
2 *Ius adeundi non agnitum, non transit in donatarium.*
3 *Ius adeundi hæreditatem, de cuius aditione non constat, non transmittitur, & quando num. aut. & seqq.*
4 *Testes deponentes de promiscua possessione bonorum inter fratres ante mortem, non concludunt post eorum, vel alterius obitum.*
5 *Possessio bonorum fratris, vt post mortem dicatur iure proprio, probari debet continuata ratione dominij, alioquin præsumitur iure familiaritatis.*
6 *Frater absens, & militans in alijs partibus præsumitur ignarus mortis sui fratris.*
7 *Dubia Rotalia si ad certum articulum sint restricta, non admittunt cognitionem eorum, quæ sunt extra illum.*

DECISIO DCCC.

QVOAD hunc articulum consequentem ad alium hac eadem die * decisum coram me super duabus donationibus Cicchi Formoni semper fuit con-
1 stans huius sacri Tribunalis sententia, † quod ius adeundi hæreditatem Prosperi fratris prædefuncti, non fuerit comprehensum in posteriori donatione, quam anno 1594. Mantuæ fecit idem Cicchus iuxta seriem facti in altera decisione huius causæ hac eadem die super Prælatione donationum à me extensa, vt plenè prædictum articulum firmauit *Rota in decis. huius causa 9. Iunij 1634. coram Cardinali Panzirolo* apud *Modern. Asculan. de confiscat. qu. 36. sub numer. 30. & seqq. & 8. Iunij 1675. coram me*, quas decisiones hodie Domini confirmarunt.

Posito enim, quod ius adeundi non agni-
2 tum † non transeat in donatarium, vt firmant prædictæ decisiones huius causæ, neque amplius impugnabant scribentes contra decisionem, consequens est, vt ius hoc adeundi hæreditatem Prosperi fratris præ-
3 defuncti † in donatarium transmissum non fuerit, cum nullibi constet de aditione hæreditatis fraternæ ex testibus *Summario* Catherinæ Carellæ *numero primo, & seqq.* cum simpliciter deponant de indiuisa possessione bonorum inter Cicchum, & Prosperum
4 fratres, † quæ nihil pænitus concludunt ad possessionem portionis ipsius Prosperi post illius mortem, & quidem iure dominii, vt opus est ad hoc, vt possessio Cicchi fratris prius possidentis bona communia cum fra-
5 tre † non accipiatur pro continuatione Prioris possessionis indiuisæ iure familiaritatis pro parte sibi debita, ipsumque tangente, prout verisimile prorsus est in hoc casu, in quo Cicchus Cremonæ prius, posteaque Mantuæ degebat, absens à Patria militando, † ipsius mortis fraternæ pænitus igna-
6 rus iuxtà singularem Doctrinam *Angeli cons. 173.* cum quo processit *Rota in recent. par. 2. decis. 32. sub num. 3. & in decis. huius causa 8. Iunij 1675. §. finali coram me.*

Quo verò ad motiuum nouiter excitatum, ex eo quod Albertus institerit immisceri in bonis, tam Prosperi, quam Cicchi tamquam illorum successor, & obtinuerit, itaut succedere pariter debeat Catherina Carellæ ab eo causam habens, illud Domini non habuerunt in consideratione † tamquam extra
7 dubium restrictum ad donationes, & an ius adeundi hæreditatem Prosperi fratris sub secunda donatione Cicchi comprehendatur, quod ex prædictis, atque ex alijs deductis in prætenta decisione coram me, quæ adhuc Dominis placuerunt, negatiuè resolutum fuit.

Et ita vtraque parte informante decisum.

Altera immediata decisio est in eadem causa, licet diuerso articulo, cuius in calce etiam concordantes notantur.

R. P. D. VICECOMITE Barchinonen. Diuortij,

Veneris 11. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Causa Phthisis vxor à viro diuerterat, non sua lenitate, sed iudicio Episcopi, & penes matrem confugerat; cumque maritus eã sibi restituendã esse prætenderet, vel in alio loco tuto sequestrandam, in Monasterio retineri demandatur, ad explorandam suam voluntatem, an voluerit separari à viro, vel ne, quia causæ sufficientes adesse videbantur, tum propter morbum, tum propter adulterium à matito commissum.

SVMMARIVM.

1 *Mulier diuertens à viro, non sua lenitate, sed iudicio Episcopi, & Ecclesiæ, ad illum redire non cogitur.*
2 *Iudicium agitatum contra non citatum, remanet nullum.*
3 *Sequestrum vxoris si non impugnauit maritus, sed tantum locum illius, ipsum dicitur approbare, & numer. 4.*
4 *Maritus dicitur renunciasse possessioni recipiendi ab vxore obsequia matrimonialia, si illa sibi à iudice sequestrata, solum locum sequestri impugnauit.*
5 *Sequestrum dicitur approbatum, si illius locus tantummodo impugnatus sit.*
6 *Sequestrum censetur approbatum, si ab eo appellatum non sit.*
7 *Vxoris recessus à viro facta, etiam sine probationibus, iudicio tamen Ecclesiæ, est valida, si probationes sint in promptu.*

6 *Probationes dicuntur in promptu, quando terminus ad probandum non petitur prolixus, sed qualis congruit in iudicio.*

9 *Testes contra inducentem plene probant.*

10 *Vxor potest diuertere à viro ex causa Phtysis, sine etiam ex lue venerea, & supra à num. 1. & per totam.*

11 *Adulterium est legitima causa recessus vxoris à viro.*

12 *Adulterium ad probandum, quia sit in abscondito, admittuntur etiam presumptiones vrgentes, & circumstantia eidem adulterio propinqua.*

13 *Separatio thori non conceditur, nisi morbus sit contagiosus, vel adulterium sit notorium.*

14 *Vxoris sequestratio à viro ex quibus probationibus concedatur, iudicis arbitrio remittitur.*

15 *Vxor, durante lite super diuortio, cum viro cohabitare non tenetur, & quando num. anteced. & seqq.*

16 *Vxor quo in loco sequestrari debeat, pendente lite super separatione thori, residet in arbitrio iudicis, & num. seq.*

17 *Sequestri locus in vxore diuertente à viro, plerumque Monasterium est, & quare.*

DECISIO DCCCI.

QVONIAM propter Phthisim, quæ in Antonio viro dicebatur, sensim obrepere ab eius consortio Maria Gratia vxor ad matrem diuertit, dubium proposui -- An pendente causa diuortij, eadem mulier teneatur cum viro cohabitare, quod fuit negatiuè resolutum.

Recessit namque consulto Reuerendissimo Episcopo, qui penes matrem sequestrandam esse decreuit, quare cum non leuitate sua, sed iudicio præcedente Ecclesiæ
1 mulier, à viro declinauerit, † ad eundem redire cogi non debet, *glos. vlt. in can. Agathosa 27. qu. 2. & can. multorum 35. qu. 6. cap. de illa, & ibi glos. Abb. & Canonistæ de diuort.*

Neque ex eo, quod ad actum interpositionis decreti,
2 † non fuerit citatus vir, dici debet iudicium nullum per *leg. de vnoquoque ff. de re iudic.* Quia cum postea citatus, & ad illius notitiam deducto decreto, illud simpliciter, non impugnauerit, sed dumtaxat insteterit, mutari locum sequestri, ne penes
3 matrem eius vxor seduceretur, † dicendum est, in substantia approbasse sequestrum, licet fuerit ab eo in accidentalibus impugnatum, † & ita renunciasse possessioni, exigendi matrimonialia obsequia, vt firmat *Rot. coram Bich. decis. 11. num. 1. & 2. cum seqq.* & licet exinde præseruata viro dici possit via
4 prosequendi causam, super mutatione loci
5 sequestri, † non tamen dicendum est ei non placuisse sequestrum ipsum per *reg. quod semel de reg. iur. in 6.* & dum ab eo imposterum non appellauit, †
6 verum etiam erit dicere, quod illud approbauerit *R. P. D. Fagnan. in c. ex literis num. 14. de diuort.*

Quemadmodum etiam, nullo defectu laborat iudicium istud Ecclesiæ ex eo, quod præcedenter, non fuerint probatæ causæ re-
7 cessus, † quia sufficit, quod fuerint in promptu *Innocent. in cap. significasti numer. 1. & ibi Hostiens. & Io: Andreas vterque num. 4. de diuort.* In promptu autem esse dicuntur, quando terminus ad probandum non petitur prolixus, † sed qualis congruit ordini
8 iudiciali, *Abbas in cap. literis numer. 6. & ibi Butri. num. 14. de restit. spol.* cum autem successiuè expeditæ fuerint literæ Remissoriales, & illarum vigore Medici vtrinque examinati super morbo Phtysico Antonij ex eorum depositionibus causa remanet satis probata, quia licet discrepent in qualitate morbi, nihilominus sequendo etiam sententiam Medicorum pro viro inductorum, qui
9 contra † eum probant *Add. ad Greg. dec. 215. num. 9. circa med. Rot. coram Bich. decis. 214. numer. 18. in Senogallien. Pradij 27. Februarij 1673. §. neque verisimilis coram me*, cum illi fateantur, quod vir non afficitur quidem
10 Phtysico morbo, sed tamen luce † venerea, hæc est causa sufficiens mulieri declinandi à viro, vt ex optimo *cons. Natt. 24. per tot.* respondit *Rot. decis. 49. num. 3. & seq. par. 4. tom. 1. recent.*

Rursus vigore earundem remissorialium probata fuit altera causa recessus, adulte-
11 rium nempe viri † quod pro legitima causa admittunt Sacri Canones, vt *in c. significasti, c. ex literis c. gandemus*, & in omnibus notant Canonistæ *de diuort.* & in facto probant, quam plures testes, qui deponunt de adulterio in genere, & ex his alij nuncupatim specificant, tres mulieres, cum quibus se commiscuit Antonius vir constante matrimonio, indiuiduant loca commissi adulterij, frequentes ad eas accessus narrant, & præstita eisdem alimenta, & inter alios testes vnus familiaris deponit, se vidisse, Antonium cum altera, ex nominatis mulieribus iacentem, & ex eis duæ de facto proprio deponunt se fuisse ab eo impudicè cognitas, omnesque testes demum concludunt notorietatem adulterij, & de eo vocem publicam, & famam vigere, cum autem versemur, in iudicio ciuili separationis thori, & agatur de actu turpi, qui in abscondito ge-
12 ritur, † ad quem probandum admittuntur etiam præsumptiones vrgentes, & circumstantiæ adulterio propinquæ *Rot. decis. 95. num. 12. & 13. par. 2. diu. coram Seraph. decis. 262. num. 2. in ret. decis. 49. numer. 3. par. 4. tom. 1.* pro sufficientibus probationibus visæ sunt Dominis in casu de quo quæritur.

Et quamuis contra testium inductorum qualitatem, eorumque dicta multa fuerint opposita, quibus stantibus subdebatur, non resultare probationem morbi contagiosi, nec adulterij ita notorij, quod nulla tergi-
13 uersatione occultari possit † prout in separatione thori requiri refert ex aliquorum sententia, *Sanch. de matrim. tit. de diuort. disput. 12. num. 13.* de his tamen exceptionibus, hic non fuit opus inquirere, quia cum non agatur de præiudicio viro, per separationem thori perpetuo inferendo, sed dumtaxat, de

seque-

14 sequestrando mulierem, † Domini quorum arbitrio, remissum est, in hisce casibus dignoscere probationum efficaciam, iuxta *vent. in cap. 27. de testibus in fin.* & pluribus alijs alleg. dixit *Rot. coram Arguell. decis. 8. numer. 58.* censuerunt huc vsque deductas exu-
15 beratę, † ne vxor teneatur cum viro pendente lite cohabitare, vt notant *Butrius in d. cap. significasti de diuort.* reiectis contrarijs ad causæ latiorem discussionem super meritis.

Cum igitur ex his amplius non dubitaretur, quin mulier esset sequestranda, dedu-
16 ctus est in quæstionem locus sequestri, † qui cum remittatur arbitrio iudicantis *Rot. coram Duran. decis. 262. num. 1. & in Neapolitana separationis thori 5. Iulij 1660. §. nihilominus §. fin. coram Eminentissimo Cerro*, & Domini aliqualem fumum habuerint, de propensio-
17 ne mulieris reducendi ad virum, † ideo arbitrati sunt, in Monasterio esse sequestrandam, vt ei fit facta libertas, animum suum aperiendi, pro vt in his casibus solet seruare Rota, vt coram *Pen. decis. 497. & decis. 439. coram Buratt. decis. 386. & decis. 684. & in Leodien. matrimonij 3. Iunij 1665. coram Eminentissimo Cerro*, & in alijs passim.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Fornacis.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Manutentio à duobus possessoribus inuicem prætensa, & diuersimode etiam à Iudice data, hic solum vltimo possessori conceditur, habenti pro se duas sententias conformes, à Signatura approbatas, vbi possessio alterius spoliatiua visa est, & à suo Iudice ideo simpliciter concessa, quia etiam Prædo est in sua possessione manutenendus. Rursus, quia de retentione opponebatur, illa quoque denegatur, tum quia res ad eius manus deuenerat ex alio credito, tum etiam, quia de creditum remanebat illiquidum, & adhuc ex longa taciturnitate præsumebatur esse solutum.

SVMMARIVM.

1 *Possessor dicitur habuisse se pro spoliato, si alium longo tempore possidere permisit.*
2 *Hæres creditor defuncti censetur sibi per imaginariam solutionem appropriasse tot bona hæreditaria pro suo credito æquiualentia, & vid. numer. 13. cum seqq.*
3 *Diuisio præsumitur inter fratres, si bona paterna pro diuiso possederunt.*
4 *Retentio pro vero credito quatenus possessori concedatur, si res nullater ad sui manus deuenerit ex spolio iudiciali nullo, & attentato.*
5 *Manutentio possessori conceditur, qui etiam habeat sententias pro se à Signatura approbatas ex clausula, sine præiudicio, & num. 12.*
6 *Possessor legitimus dicitur, qui iudicis auctoritate possidet.*
7 *Possessio capta non citato possessore non est manutenibilis, sed spoliatiua.*
8 *Reintegratio non competit illi, qui iniustè, & illegitimè possidet.*
9 *Possessor spoliatus à iudice debet agere in petitorio pro reuocatione sententiæ, nec ei competunt remedia possessoria.*
10 *Possessio illegitima non dicitur approbata, etiam si iudex possessori manutentionem concesserit.*
11 *Prædo adhuc in sua possessione manutenendus est.*
12 *Possessor ille manutenendus est, qui fuit approbatus à iudice, ac etiam à Signatura Iustitiæ, & numer. 5.*
13 *Hæres pro suo credito non potest sibi appropriare bona hæreditaria pro portione aliorum coheredum.*
14 *Solutio imaginaria super possessione fundatur.*
15 *Creditor, etiam si sit hæres sui debitoris, non tamen potest appropriare sibi bona pro suo credito, absque facto iudicis, & citatione interesse habentium.*
16 *Retentio non datur pro vero credito, si res ad manus debitoris deuenit pro alio credito.*
17 *Retentio possessori non datur pro alio credito, si ille fructus restituere teneatur.*
18 *Creditum, quo ex fructibus perceptis effectum fuit illiquidum, est inefficax ad retentionem consequendam.*
19 *Creditum pro retentione obtinenda debet esse adeo liquidum, & clarum, vt nullo modo de eo dubitandum sit.*
20 *Dos, & aliud quodcumque creditum præsumitur solutum ex diuturno silentio 45. annorum, & numer. 21.*
21 *Creditum eo magis præsumitur, solutum ex silentio diuturno, si creditor adhuc immissionem obtinuerat.*

DECISIO DCCCII.

IMPLEXA videbatur ex facto quæstio, quæ controuertitur inter Cintium, & Archihospitalem, seu Ecclesiam S. Mariæ Consolationis de Vrbe.

Decessit enim Io: Baptista Monti relictis post se quatuor filijs, Gaspare, Petro, Francisco Maria, & Cintio; Gaspar, & Petrus hæreditatem paternam adiuerunt nomine etiam aliorum fratrum tunc impuberum cum beneficio legis, & inuentarij, in quo descripserunt etiam controuersam fornacem, quam Io. Baptista eorum Pater pretio acquisiuerat.

In possessione huius fornacis stetit Cintius pro tribus partibus ex quatuor, sua scilicet vna, altera ex testamento Francisci Mariæ, qui eum in testamento fecerat hæredem, altera demum ex persona Petri, cui ab intestato successerat, de qua possessione concludenter deponunt testes *Sam. Cintij nu. 2.*

Gaſpar vnus ex fratribus Dariam Fanam duxit vxorem ſuperſtite adhuc Io: Baptiſta Patre cum dote ſcut. 500 quam, & Pater recepit, & aſſecurauit ſuper bonis ſuis in eventum reſtitutionis cum clauſula *conſtituti*. Ex hoc matrimonio nata eſt Anna Maria, quæ, & ipſa teſtamentum condens, cum quo etiam deceſſit, hæredem fecit Agapitum eius filium, eique decedenti ſine filiis ſubſtituit in domo contigua fornaci Eccleſiam, ſeu Archihoſpitalem S. Mariæ Conſolationis, cum onere celebrandæ vnius Miſſæ pro eius anima qualibet hebdomada.

Hoſpitale cum factus eſſet locus ſubſtitutioni, huic innixum titulo, poſſeſſionem occupauit non ſolum domus ſibi legatæ, ſed etiam fornacis, nullo præuio Iudicis mandato; ſed citato ſub inde Cintio mandatum obtinuit ab A.C. Areoſto de manutenendo anno 1657. 3. Iulij, & perſtitit in poſſeſſione vſque ad annum 1670; cum Cintius ſe petijt reintegrari ad poſſeſſionem fornacis, & ſententiam retulit ab A. C. Panciatico fauorabilem, quæ etiam à R. P. D. de Totis confirmata fuit.

Hoſpitalis defenſores adierunt Signaturam, quæ reſcripſit cum clauſula *ſine præiudicio duarum conformium*, commiſſaque mihi cauſa, propoſui hodie dubium, an, & cui ſit danda manutentio, ſeu reintegratio.

Informantes pro Hoſpitale dandam ei manutentionē aſſerebāt, quia illud per mādatum A. C. Areoſti legitimam poſſeſſionem obtinuit, excluſo Cintio, qui ſe habuit
1 pro ſpoliato, † ex quo paſſus eſt Hoſpitale per longum tempus poſſidere, & penſiones exigere, *l. clam poſſidere §. qui ad nundinas ff. de acq. poſſ. Seraph. deciſ.* 1176. *Rot. deciſ.* 316. *numer.* 1. *par.* 4. *rec. & apud Poſt deciſ.* 89. *num.* 2. *de manut. Vladislauien manutentionis* 1. *Iulij* 1644. *coram Reuerendiſſimo Imolen.*

Et eo fortius, quo Hoſpitale repræſentat Annam Mariam teſtatricem, quæ ſuccedit in iuribus Gaſparis Genitoris ſui, Gaſpar verò in hæreditate Io. Baptiſtæ Patris, non ſolum habebat portionem vti hæres, ſed inſuper erat creditor Patris ſcut. 500. ex cauſa dotis Dariæ, quam ipſe Io. Baptiſta Pater
2 receperat, † ideoque Gaſpar cenſetur ſibi appropriaſſe reliquas partes fornacis, quæ erant minoris etiam valoris, quam eſſet creditum ſuum dotale, idque per imaginariam ſolutionem *Marſcott. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 2. *Seraph. deciſ.* 967. *in princ. Rot. coram Gregor. deciſ.* 67. *& ibi Adden. num.* 16. *& in rec. deciſ.* 127. *num.* 11. *part.* 7. *Otthob. deciſ.* 47. *num.* 15. cum aliis allegatis in *deciſ.* 332. *num.* 8. *part.* 13. *rec.* Cui appropriationi & reliqui fratres cenſentur conſenſiſſe, quandoquidem habuerunt, & diu poſſede-
3 runt alia bona paterna, † adeont, & inter ipſos præſumitur diuiſio *Gabr. concluſ.* 1. *n.* 28. *vſ. de præſumpt. Maſcard. concluſ.* 527. *num.* 1. *Menoch. de præſunt. lib.* 3. *præſumpt.* 3. *Aſquinus Illuſt. lib.* 2. *cap.* 63. *num.* 27. *Michel. de fratribus par.* 3. *cap.* 42. *num.* 23.

Addebant demum, quod etiamſi hæc appropriatio non admitteretur, negari tamen non poſſet, quin Hoſpitali competeret retentio ex vi dicti crediti dotalis Annæ Ma-
4 riæ teſtatricis, † cum nullitas immiſſionis non pendeat à ſpolio violento, & attentato, ſed iudiciali *Surd. deciſ.* 46. *num.* 7. *Canal. deciſ.* 539. *num.* 7. *Rot. coram Biſbuo deciſ.* 547. *num.* 16. *& in recent. deciſ.* 140. *num.* 1. *par.* 13.

Quibus nihil morantibus, DD. manutentionem debitam Cintio reſoluerunt, ex aperto nimis fundamento, quod Cintius poſſeſſionem fornacis fuit adeptus vigore duarum
5 ſententiarum, † quæ canonizzatæ fuere à Signatura per reſcriptum *ſine præiudicio duarum conformium*, † ideoque legitimè poſſidet
6 *l. iuſte poſſidet ff. de acq. poſſ. Poſtius de manut. obſerv.* 12. *num.* 11. *& ſeqq. Rot. deciſ.* 310. *numer.* 24. *par.* 13. *rec.* & fuit dictum in *Tudertina Bonorum* 20. *Aprilis* 1676. *coram R. P. D. meo Taia.*

Qua ſtante legitima poſſeſſione, fruſtra nomine Hoſpitalis petitur reintegratio; qualiſcumque enim ſit illius poſſeſſio, legi-
7 tima dici non poteſt, ſed ſpoliatiua, † vtpote obtenta non citato Cintio poſſeſſore, ac
8 proinde illi tanquam iniuſtè † poſſidenti non competit reintegratio *Rot. deciſ.* 2. *vt lit. pend. in nou. & ibi Add. & deciſ.* 2. *de reſt. ſpoliat.* pariter *in nou. Seraphinus deciſ.* 777. *numer.* 7. cum aliis relatis in *deciſ.* 422. *num.* 1. *coram Danoz. iun.* ſed ſi aliquid prætende-
9 ret, † agere debet in petitorio ad reuocationem dd. ſententiarum, vt late proſequitur in *dicta Tudertina bonorum coram R. P. D. meo Taia.*

Et quamuis eidem Hoſpitali fuerit conceſſa manutentio ab A.C. Areoſto, attamen hæc non ſuffragatur, ſuppoſita enim occupatione poſſeſſionis ab eo primitus facta,
10 nō citato Cintio, † ſtare poteſt, quod A.C. Areoſtus ſic decreuerit ex vulgata regu-
11 la, quod etiam prædo † manutenendus eſt in ſua poſſeſſione *cap. licet Epiſcopus de præben. cap. volumus* 16. *qu.* 4. *c. in literis de reſt. ſpoliat. l. fin. C. de re iudic. Poſt innumeris congeſtis obſeruat.* 42. *numer.* 13. *de manut.* Et eo minus eſt attendenda, quo ex parte Cintij intentato iudicio ordinario reintegrationis, eam ſolenniter obtinuit cum approbatione
12 ſignaturæ † inde tollitur fundamētum primum, & ipſe eſt manutenendus ad tradit per *Poſth. de manut. d. obſerv.* 12. *à num.* 1. *cum ſeqq. Rot. in d. deciſ.* 310. *nu.* 24. *par.* 13. *rec.*

Atque etiam excluditur appropriatio, ſeu imaginaria ſolutio, quæ afferebatur pro ſecundo fundamento nomine Hoſpitalis; Eſto enim, quod Gaſpar tanquam hæres beneficiatus Io. Baptiſtæ Patris, potuerit ſibi pro ſuo credito appropriare portionem for-
13 nacis ſibi ſpectantis, † hæc tamen appropriatio cadere non poterat in portiones aliorum fratrum, ab ipſo Gaſpare non poſſeſ-
14 ſas, cum imaginaria ſolutio † ſuper poſſeſſione fundetur *Marſcott. var. reſol. cap.* 37. *num.* 14. *& ſeqq.*

Acco-

Accedit insuper, quod quando agitur de appropriatione alicuius particularis corpo-
15 ris, † hæc fieri non potest sine aliquo iudiciali actu, præuia citatione interesse habentiũ, vt inquit *Bald. ad l. debitori num. 1. C. de pact.* iuxtà formam statutam *in l. à Diuo Pio §. super rebus ff. de re iudic. Marescott. dicto capit. 37. numero 3. Rot.* latè *decis. 332. à numero 3. par. 13. recentior. & decis. 247. numero 4. & seqq. par. 14.*

Neque admitti potest, quod cessante etiã appropriatione, seu imaginaria solutione, adhuc tamen Hospitali nullitèr immisso competat retentio; nam præterquam quod non constat de immissione, & illa deducta ex decreto de manutenendo ab Hospitali obtenta ab A.C. Arcosto, prodesse non po-
16 test, cùm non appareat concessa præcisè pro credito dotis Dariæ Matris Annæ † Mariæ, pro quo solo credito intraret retentio, iuxtà distinctionem *Bart. in l. si non sortem 26. §. si centum sub num. 8. ff. de cond. indeb. Rot. dec. 539. num. 4. coram Cavaler. & in recen. decis. 23. nu. 2. & 394. num. 12. par. 14.* Corruit fundamentum, quia cùm nullitèr immissus teneatur
17 restituere fructus, † d. creditum Hospitalis
18 diceretur factum illiquidum, † & per consequens inefficax ad retentionem *l. fin. C. de compens. Grat. discept. for. cap. 734. num. 15. & seqq. Rot. coram Royas decis. 191. num. 2. & seqq. & coram Bich. decis. 547. num. 15. & decis. 175. num. 4. par. 15. rec.* Cùm ad effectum retentionis creditum debeat esse adeò liquidum,
19 & clarum, † vt de eo ambigi nullo modo possit, *d. l. vlt. & ibi DD. C. de compens. Rot. decis. 140. num. 2. in fin. par. 13. rec. & decis. 200. par. 14. pariter recent.*

Præcipuè cùm creditum dotis Dariæ Matris Annæ Mariæ videatur peremptum, quia siue istud consideretur tamquam dotale, siue vti proprium patrimonium Annæ Ma-
20 riæ hæredis Dariæ, † solutum præsumitur ex diuturno silentio quadraginta quinque annorum, *Menoch. consil. 457. num. primo, Bertaz. consil. ciuil. 118. num. 6. cum seqq. Surd. decis. 105. num. 4. Mantic. decis. 370. num. 2. circa fin. Buratt. decis. 98. num. 2.* cum alijs relatis per *Dunozett. iuniorem decis. 823. num. 6.* Et eò clariùs in hoc casu, in quo vsque de anno
21 1629. d. Anna executionem † obtinuit super quadam domo Ioannis Baptistæ ad dotis restitutionem obligati, vt in terminis longè minoribus considerat *Rota* pluribus congestis *coram Merlin. decis. 125. num. 13. in fin.*

Et ita vtraque Parte &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ DECANO.

Romana, seu Albanen bonorum.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Insufficiens visa est responsio data positionibus per verbum non recordari, vel per relationem ad instrumentũ, & ideò respondens nouiter respondere compellitur, quia illa non recordari admitti non poterat in facto proprio, & notabili, quamuis obliuio decennalis adduceretur, cùm hæc esset interrupta per litem, quæ memoriam excitauerat; Relatio verò ad instrumentum, & ipsa etiam erat inepta, cùm fuisset interrogatũ, qua mente, & intentione possessio eiusdem instrumenti fuisset sequuta.

SVMMARIVM.

1 *Positionibus non benè respondens, iterum cogitur respondere. & num. seqq.*

2 *Responsio data positionibus per verbum* non recordari, *non admittitur in facto proprio, et notabili. & num. 14.*

3 *Oblinio in facto proprio, & notabili non est probabilis. & num. 15.*

4 *Responsio insufficiens data positionibus, non liberat respondentem à magis praecisa responsione, & num. 16.*

5 *Oblinio praesumitur per decennium. sed limita vt num seqq.*

6 *Lites interrumpunt praesumptionẽ obliuionis decennalis, & vinam memoriam conseruant.*

7 *Lites tùm propter molestias, tùm propter dispendia, quae afferunt tenaciter menti litigantium inhaerent.*

8 *Litigantes multoties ducunt insomnes longissimas noctes.*

9 *Memoria per actus intra decennium insurgentes, & reflexos renouata, non labitur. & n. 15. & 16.*

10 *Emptio dicitur facta pro se, non autem pro persona nominanda, si emens bona possedit vti propria fructus collegit, & alios dominicales actus fecit.*

11 *Responsio data positionibus, respondentem possedisse ad formam instrumenti, non suffragatur, & quando.*

12 *Responsio positionum, quae non relevat ponentem ab onere probandi, non suffragatur.*

13 *Positiones fuerunt inuenta, ad hoc, vt partes relevent ab onere probandi.*

15 *Oblinio non praesumitur per decennium, si intra illud memoria per lites fuit excitata, & viua remansit.*

16 *Respondens, praetexta oblinionis, nouam responsionem euitari non potest, & quando, supra à num. 2.*

17 *Respondens insufficienter positionibus, licèt demum respondere cogatur, intelligitur non de singulis positionibus, sed de iis solùm, quibus non bene satisfactum remansit.*

DECISIO DCCCIII.

NON constare de sufficienti responsione data per Magdalenam positionibus infra exprimendis Rota censuit, & consequenter illam teneri magis præcisè respondere, nam quando per responsionem datam Iudex, & Ponens non certificantur de propositione contenta in positione, † debet respondens compelli ad respondendum magis præcisè, *Ridolphin. in praxi part. 1. cap. 10. nu. 76. Michal. de posit. cap. 39. num. 6. Rota decis. 882. per totam coram Buratt. & decis. 383. par. 14. recent.*

Etenim in tertia, & tribus sequentibus positionibus continetur Aloysium Ponentem anno 1661. non agnouisse Magdalenã, illique nullum mandatum dedisse ad emendum pro ipso bona, de quibus agitur, propterea non fuit habita pro sufficienti responsio data † his positionibus per verbum, *non recordari*, cùm in huiusmodi facto proprio, & notabili, † obliuio non sit probabilis, ad tradita per *Rotam in Romana fideicommissi Prosperi de Caffarellis prima Decembris 1673. §. non obstat coram bona memoria Priolo*, ideò talis responsio † non liberat respondentem à magis præcisa responsione per verbum credit, vel non credit, *Prgant. glossator Statuti Ferrarien. tom. 1. rubr. 47. sub num. 33. versic. certè non satis, Rota decis. 846. sub num. 2. par. 4. diuers.*

Nec visa fuit allegabilis excusatio desumpta ex lapsu decennij, † per cuius cursum desumi obliuionem dicit post *Menochium*, & alios *Michal. de positionib. cap. 34. à num. 7.* quia motiuum rollitur ex facto; non enim agitur de re intricata, quæ per integrum decennium conquieuerit, itaut illo durante, nihil actũ, aut dictum fuerit, sed statim emptione cõpleta, subortæ fuerunt lites, quæ sicuti decennium interuenerunt, † ita quoque dici debent, quod viuam memoriam huius facti conseruarunt Magdalena, cum lites vt plurimùm tùm propter molestias, † tùm propter dispendia, quæ afferunt, adeò teneaciter hæreant menti litigantium, † vt multoties miseri propter illas ducãt noctes insomnes, vt ad rem exornat *Galerat. de renunciat. renunciat. 18. num. 2. & sequentibus centur. 1. to. 2.* vndè sequitur, quod per actus reflexos factos occasione litis motæ intra decennium, † memoria fuerit renouata, & non lapsa, *Felin. in capit. in nostra de rescript. Barbat. consil. 29. nu. 16. in fine lib. 1.* & dixit *Rota in Romana Societatis 23. Iunij 1670. §. obliuio cor. me, & in Canalicen. testamenti 28. Martij 1672. §. pariter, & 1. Decembris 1673. §. data igitur coram me.*

Quo verò ad septimam, & octauam similiter non fuit congruè responsum, quia cũ in his ponatur Magdalenam à die emptionis de anno 1661. vsque ad annum 1667. possedisse bona vti propria, & fructus collegisse, aliosque actus dominium importantes gessisse, † ex qua obseruant a cum oriatur materia sufficiens suspicandi, ipsam emisse pro se, non autem pro persona nominanda, per ea, quæ notant *Marta consil. 143. num. 21. Surd. decis. 125. nu. 12. Hermosill. in addit. ad l. 48. tit. 5. par. 5. glos. 1. nu. 6. versic. si emptio fol. 215.* ideò non fuit bona responsio, quod ipsa possederit ad formam instrumenti, † nam Aloysius prætendit Magdalenam pro se, nõ autem pro ipso emisse. & sic talis † responsio cum non relcuat ab onere probandi, † ad quem finem fuerunt adinuentæ positiones iuxtà textum *in cap. statuimus de confess. in 6.* cum aliis plenè cumulatis per *Michalor. de posit. capit. 39. num. 3. & in decis.* edita in hac causa super admissione positionum prima Iulij proximè præteriti coram me.

Similiter non visa fuit sufficiens responsio data positioni nonæ, & sequentibus, vsq; ad decimam quartam inclusiuè per verbum *non recordari*, † quia cum in in illis positum fuerit venditionem horum bonorum cum ipsa Magdalena fuisse ceptam tractari pro Aloysio ab Angelo Iardino, qui negotium concluſit, proindè illam rei tam † notabilis, cuius memoria per lites intra decennium excitata, viua remansit, non est probabile fuisse oblitam; ideò non valet sub prætextu obliuionis † euitare nouam responsionem affirmatiuam, vel negatiuam per verbum credit, vel non credit, attento præsertim Statuto Vrbis *lib. primo capit. 68.* cum aliis per *Rotam in d. Romana fideicommissi Prosperi de Caffarellis prima Decembris 1673. §. cum enim coram bona memoria Priolo.*

Et ita prædictis positionibus dumtaxat responsionem dari debere „† non autem aliis, quibus satis responsum fuisse Domini existimarunt, vtraque parte informante.

Supra in hoc eodem tomo 2. edest altera præsentis causa decisio, quæ hìc confirmatur sub die 1. Iulij præterit., qua ibi est in ordine 783.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Foroliuien. Legati Doctoratus.

Luna 14. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Legatum Doctorale à duobus concurrentibus inuicem oppugnabatur, sed neutri deberi deciditur; non primò, quia ille iuxtà Testatoris præceptum non studuerat septennio ab eo demandato; minus etiãalteri, quia cum idem Testator duo legata promiscuè reliquerit, primò studentibus, deindè Doctoribus, vnũ erat præparatorium alterius, & ideò non debetur illi, qui licèt Doctor, non tamen studendi legatum per antea assecutus erat.

SVMMARIVM.

1 *Extrema probare non sufficit, vt inde media præsumantur, vbi quis certum tempus continuum probare tenetur, & num. seqq.*

2 *Studijs qui certo, & determinato tempore vacare tene-*

tenetur, principium, & illius prosequutionem per annos singulos ostendere debet.

3 *à Termino ad quem non licet arguere ad terminum à quo, & quando.*

4 *Doctoratum ad obtinendum sufficit studuisse per quinquennium.*

5 *Extrema non sufficiunt vbi testator non solum de extremis, sed etiam de mediis fuit sollicitus.*

6 *Voluntas testatoris iuxta modum ab eo ordinatum adimpleri debet.*

7 *Præsumptionibus non est locus, vbi de veritate apprimè constat.*

8 *Legato pro studijs incumbendo relicto, renunciare videtur, qui Canonicatum assequitur.*

9 *Canonicatus residentiam requirit tam ex dispositione Concilij, quàm ex onere Missarum illi iniuncto.*

10 *Onus personale assumens renunciat legato in alijs loco residentiam requirens.*

11 *Residere nemo potest eodem tempore in duobus locis inuicem diuersis.*

12 *Incompatibilitas beneficiorum etiam ad prophanos adaptatur, vbi eadem viget ratio.*

13 *à Residentia beneficij æquè dispensatur à Papa, & à S. Congregatione Concilij.*

14 *Residentiæ beneficij dispensatio post Doctoratum, vel ad decennium difficiliter obtinetur, aut etiam impossibilis reputatur,*

15 *Legatum à testatore studenti continuari ordinatum post doctoratum, non consequitur, qui prius ad studendum non fuerat admissus, & num. seqq.*

16 *Verbum* dicti *sunt demonstratiua, & repetitiua simul.*

17 *Legata duo à testatore relicta, vnum post alium, tamquam præparatorium, & præparatum mutua relatione censentur relicta.*

18 *Verbum* inceperit *appositum in legato, denotat principium, sine quo illud consequi non potest.*

19 *Tertius duobus à testatore relicto legato, non nisi consumpto primo, sit locus secundo, & quomodo.*

20 *Studia pro tyronibus dedicata, & ad instructionem, & progressum directa, non concedentur institutis, ac peritis,*

21 *Doctoratus antiquior & ætas grauior non suffragatur, si ad illa testator non respexit.*

DECISIO DCCCIV.

SYLVIVS Torellus senior familiæ suæ decori, & posterorum commodo, ac dignitati prospiciens, insigne legatum in testamento reliquit, volens, vt ex fructibus terrarum emendarum per septem annorum spatium continuum, singulis annis dentur scut. 200. pro quolibet duobus descendentibus ab Equite Titio, Io. Baptistæ, & Lelio de Torellis nepotibus ipsius Testatoris ex duobus fratribus, & alia scuta 200. vni ex descẽdentibus per lineam masculinam à Doctore Iacobo Bisulchio, qui descendentes debeant dare operam legibus, & reuera studeant in in aliquo ex Gymnasijs, & publicis studijs Italiæ per septennium continuum, & interim nec in Patriam vnquam redire possint, ex quauis causa sub caducitatis pœna, & amissionis legati.

Addendo præterea, quod si quis ex ijsdem Scholaribus post adeptam Doctoratus lauream, vellet se conferre Romam, & sequi Romanam Curiam, eidem per decem alios annos ministrentur omnes dd. fructus, & interim in electione Scholarium supersedeatur, & sic in electione Scholariuin successiuè procedatur.

Anno 1666. admissi fuerunt tamquam Scholares ad legatum Sebastianus, & Franciscus germani fratres de Torellis descendentes à Io. Baptista, illudque à Syluio iuniore hærede mediato Syluij senioris præstitum fuit, & cùm Franciscus Lauream Doctoratus, in Archigymnasio Almæ Vrbis adeptus esset, instetit coram A. C. Panciatico, & petijt per eundem Syluium iuniorem continuari sibi legatum, omnesque fructus respectiuè præstari ad decennium iuxta Testatoris mentem.

In hoc statu accessit ad causam Antonius Torellus, intendens nedum excludere Franciscum à legato per decennium, sed imò sibi legatum deberi, tamquam antiquiori Doctori, & A. C. mandatum relaxauit in fauorem Franciscum, eumque absoluit ab impetitis, pronuncians ipsi deberi legatum, excluso Antonio, qui appellauit, & commissa mihi Causa per Signaturam cum clausula, *si quid exequendum*, proposui dubium: An mandatum sit iustum, & ad cuius fauorem exequendum; & Domini resoluerunt, iniustum esse, & neutri deberi legatum.

Non deberi Francisco, quia defecit in implendo Testatoris præcepto pro consecutione legati, nullum enim exhibet testimonium peracti studij legalis per septennium sicuti
1 voluit Testator antecedenter impendi; † Nec enim intrat regula, quod probatis extremis, media præsumuntur, *c. inter dilectos, & ibi Scribentes de fid. instrum. c. nec cedens, de conuers. coning. gloss. ad c. per tuas de condit. appos.* Deficit siquidem extremum, à quo incepti le-
2 galis studij, † nec idem prosequutum per annos singulos, vt decet ostendere *l. cum in annos singulos* 10. *ff. quando dies legati &c.*

Et licèt afferatur terminus, & extremum,
3 ad quod, nempè collata Doctoratus † laurea, attamen septennium ante impensum, indè
4 arguere non licet, † cùm ad eam legitimè obtinendam sufficiat quinquennij studium, ex *Iustiniano in proem. l. Iubemus, & ibi gloss. l. petitiones C. de Aduoc. diu. Iud. Rebuff. de priuileg. Schol. priuil. 84.* & vti non breuiori tempore, vixque salutatis à limine iurisprudentiæ studijs, non conferretur.

5 Et eò impensiùs non solùm extrema, † sed & maximè intermedia sunt attendenda, quo Testator æquè de extremis, ac mediis se exhibuit sollicitus; ad studiorum enim exordium respexit, cùm inquit: *qui dent operam legibus*, & inferiùs: *inceperint dare operam legibus*, medium pressius iniunxit ibi: *qui verò studeant per dd. septem annos*, ipsumque voluit continuum, nec vllo modo interpollatum sub pœna priuationis; nec minus coronidem

præ-

præscripsit, ibi: *Post lauream assequutam voluerit*
6 *ire Romam*, † quæ quidem omnia ordine suo præcisè veniunt implenda, §. *disponat, Auth. de nupt. l. in conditionibus ff. de condit.* neque enim præsumptionibus est locus, vbi de veritate apertè constat, *l. continuis §. cum ita ff. de verb. oblig.* notat *Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 1. numer. 11.*

Accedit etiam Canonicatus adeptio facta
7 per Franciscum, † quæ omnimodam exclusionem, seù renunciationem voluntariam
8 legati inducere videtur, † residentiam enim personalem requirit, non solùm ex decreto
9 Sacrosancti Conc. Tridentini, † sed ex ipsius fundatione, qua & assistentia in Choro, & vnius Missæ celebratio qualibet hebdomada ad certum Altare in eadem Cathedrali in-
10 iungitur, † vndè onus hoc personale assumens renunciare legato intelligitur, cùm
11 vtrobique † residere eodem tempore non possit, *Clem. Gratia de rescript.* quæ constitutio non adeò strictè obtinet in beneficialibus, † quin etiam ad prophana pertineat ex
12 identitate rationis, quæ in incompatibilitate posita est, *Bonifat. de Vitalin. ad eand. Clem. n. 25. Valenz. conf. 83. n. 53. et seqq.* nec iuuari po-
13 test ex eo, quod à Canonicali † residentia possit dispensari à S. Congregatione Concilij, vel à Summo Pontifice, quia cũ huiusmodi dispensationes non soleant concedi ei, qui lauream Doctoratus est iam adeptus, minusque ad spatium decennij, per quod morari extra patriam ad obtinendum lega-
14 tum omninò tenetur, † huiusmodi dispensatio dicitur de iure impossibilis, *l. Aphricanus* 40. aliàs apud *Iulianum §. fin. ff. de leg. 1. l. continuus §. cum quis l. inter stipulantem § sacram ff. de verb. oblig. Sanch. de matrim. lib. 5. disput. 5. num. 12. Pont. de matrim. lib. 3. cap. 55.* & ex his Fanciscum ab assecutione legati excludi cõcludebatur, & mandatum ad eius fauorem relaxatum esse iniustum.

Minusque dicebatur relaxandum ad fauorem Antonij, cùm in ipso deficiat quali-
15 tas præcipua à Testatore requisita, † quandoquidem legatum septennij non fuit consecutus, quam sanè qualitatem Testator ex initio expressit, & iterum repetijt in ijs verbis: *& si aliquis ex dictis Scholaribus*, quæ verba vtpotè demonstratiua, ac repetitiua simul
16 operantur, vt legatum Doctoratus, seù decennij consequi non possit, qui legatũ septennale studij non fuit adeptus, *Menoch. consil. 177. num. 21. Rot. decis. 507. num. 20. par. 2. rec.*
17 quasi hæc duo legata se habeant † inuicem, ex Testatoris mente, tamquam præparatorium, & præparatum, de quorum relatione mutua *Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 8. n. 11. & seqq.* Adstipulantibus præsertim & alijs
18 verbis: *qui inceperit*, indicantibus † principium, sine quo ad legatum Doctorale quis aspirare non possit, *gloss. ad c. cum binæ verse. postmodum de etat. & qualit. ordin. præfic.* ac si vnum legatum sit in præmium impensi laboris, & quæsitæ habilitatis in altero.

Nec ab re obseruabatur, quod etiam si Antonius legatum septennij esset adeptus, adhuc non posset ad legatum Doctoratus, & permanentiæ in Vrbe admitti; Cum enim Testator facto legato perpetuo Scholaribus, iusserit, primis deficientibus, alios admitti, & ex his Doctorem Curiam sequentem consequi legatum decennij, videtur simul plures turnos statuisse, vt vno consum-
19 pto, alius turnus admittatur, † & ideò esto quod Antonius ab anno 1631. concurrisset cum Scholaribus illius temporis, sat esset, quod ipso excluso, legatum Doctorale obtinuerit Syluius iunior, vt impleto, siue consumpto illo turno primo, nõ posset hodiernum ingredi *l. Boues §. hoc sermone ff. de verbor. signif. Rota penès Comit. decis. 129. num. 8. & in Lucana Capellaniæ 28. Aprilis 1656. §. neq; abesse coram Reuerendiss. D. meo Benilaqua.*

Resistit præterea voluntas, & intentio Testatoris, à qua longius recedere videtur Antonius; Mens enim Testatoris est, vt qui studijs iam incubuit, & laurea est donatus, si velit Romanam Curiam sequi, & in ea instrui, legatum ad decennium consequatur: sunt siquidem eiusdem verba: *Et si aliquis ex prædictis Scholaribus de familia, & agnatione dicti Testatoris, qui post mortem d. Testatoris inceperit dare operam legibus, & studere in aliquo Gymnasio, prout supra dictum est, post lauream assecutam voluerit ire Romam, voluit idem per alios decem annos ministrari omnes fructus, & introitus dd. bonorum emendorum, & interim in electione Scholarium supersederi*: & infra: *quo termino elapso, tunc procedatur ad electionem dd. Scholarium modo, & emolumentis, quibus supra dictum est.*

Antonius autem ætate proiectus, & in-
forensi praxi probè instructus iam non habet, quod conqueratur; vt proindè vnus ex Dominis lepidè, & eruditè ipsi aptabat, quod ait *Ioannes Faber in proem. instit. ad verbum Cupidæ legum iuuentuti*, vt ad dicta tyronibus studia, & ad instructionem,
20 ac progressum directa, † instructus iam, ac peritus aucupetur, nec est cur de grauiori
21 ætate, & antiquiori Doctoratu sibi † blandiatur, quando ad hæc non respexit Testator, sed alia requisita iniunxit, quibus ipse apertè nimis caret.

Et ita contra vtrumque resolutum, vtraque Parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 14. Decembris 1676.

ARGVMENTVM.

Contra mulierem recuperare prætendentem pecunias alteri mulieri traditas opponebatur admissio in sociam, quæ probata non erat, & suffragari non poterat ob resistentiam Statuti Vrbis *cap. 151.* quod etiam in

socie-

societate procedit, provt adhuc, quod inter ipsas mulieres æqualiter priuilegiatas, solemnitates nõ fuerint necessariæ; sed pro restitutione pecuniarũ decidit, quia hæc damnũ euitare prætendebat, illa autem lucrum cõsequi, quo in casu potior est causa eius, qui damnum euitare procurat.

SVMMARIVM.

1 *Confessio semper probat contra confitentem.*
2 *Liber probat contra scribentem.*
3 *Creditor pecuniam mutuatam potest semper, & quandocumque à suo debitore repetere.*
4 *in Socium aliquem non fuisse admissum ex capitulis Societatis probatur.*
5 *Socium aliquem fuisse prætendens, probare debet actus, qui circa ius, & nomen societatis fieri requirit.*
6 *Mulier ex Statut. Vrbis* lib. 1. cap. 151. *non potest contrahere societatem, sine solemnitatibus.*
7 *Priuilegia quatenus inter priuilegiatos conquassentur.*
8 *Priuilegiatus vtitur suo priuilegio contra pariter priuilegiatum, si ipse agit de damno vitando, alter verò de lucro captando, & num. seqq.*
9 *Damnum quis potius euitare, aut lucrum captare dicatur, & num.* 10.
10 *Damnum effugere fatagentis potior est causa, quam eius, qui lucrum consequi intendit,*
11 *Solemnitatis defectum allegare potest mulier contra aliam mulierem, si ipsa agit de damno vitando, haec autem de lucro captando.*

DECISIO DCCCV.

AMPLECTENDO motiua decisionis editæ coram me* 13. Martij proximè præteriti, Rota iterum censuit Alexandrũ, & Annam Mariam teneri restituere sc. 2119. Constantiæ, de cuius credito dubitari non potest, cùm probetur tam ex dictis testium, quorum opera illa vsa fuit in venditione Locorum Montium, & traditione pretij inde redacti dd. Alexandro, & Annæ Mariæ, quàm ex confessione eorundem, ac descriptione huius crediti Constantiæ facta in libris mensæ nummulariæ ab eisdem in foro
1 positæ; † Confessio enim semper probat
2 contra confitentem, & liber † probat contra scribentem, *l. quidam fum §. final. ff. de vtil.* cum aliis adductis in præterita *decisione* §. *siquidem*.

Quod autem negotium Rationis Bancharię, vt supra apertæ non appareat adhuc finitum, nihil interest Constantiæ, quæ pecu-
3 niam suam, libere mutuatam, † semper, & quandocumque repetere valet, maximè cũ nullo modo probetur ipsam in tali negotio
4 fuisse admissam in sociam, † vt liquet ex ipsismet capitulis initis super hoc negotio, in quibus clarè legitur societatem esse contractam inter Alexandrum, Annam Mariam, & Petrum Piscatorem, nulla facta mentio-
5 ne Constantiæ, † contra quam proindè allegantes admissionem in sociam afferre debent concludentem probationem ex actibus; qui necessariò inferant societatem, itavt alio nomine fieri non poterint, *Rain. cons.* 91. *num.* 9. & 10. *libr. primo*, *Decius consil.* 548. *numer.* 5. *Rota decis.* 94. *num.* 7. *coram Eminentissimo Ottobono*, & *decis.* 56. *num.* 9. *par.* 14. *recent.* & prius *in decis.* 251. *num.* 10. *coram Merlino*.

Quinimò si Constantia probaretur socia, adhuc nullum indè præiudicium illi fuisset illatum, cùm non doceatur fuisse in tali cõtractu adhibitas solemnitates Statuti Vr-
6 bis *lib. primo cap.* 151. † quibus non seruatis, contractus remanet nullus, vt in terminis societatis tradit *Alexandr. consil.* 154. *num.* 7. *lib.* 2. *Picus ad Statutum Vrbis glos.* 7. *num.* 291. & alijs cumulatis firmat præterita *dec.* huius Causæ §. *nec quarela*; Nil vrgente, quod inter æquè priuilegiatos, quales prætenduntur Constantia, & Anna Maria, tamquam
7 mulieres, † priuilegia conquassentur, itavt opus nõ sit solemnitatibus, quia vltra quod contractus in præsenti casu non est inter solas mulieres priuilegiatas, cùm reperiatur in eo admixtus Alexander, carens in hac ma-
8 teria quocumque priuilegio, † cessat motiuum quando alter ex priuilegiatis agit de lucro captando, & alter de damno euitando, vt facit Constantia, quæ curat euitare damnum, quod certè sustineret, si debitam
9 satisfactionem non assequeretur, † nam tali casu careret locis montium, & pretio redacto ex eis, & consignato Annæ Mariæ, quæ illud non restituendo captaret lucrum,
10 ideò potior debet esse causa † quærentis
11 damnum effugere, qui propterea † contra inhiantem ad lucrum opponere potest defectum solemnitatum Statuti. *Rota coram sanctæ memoriæ Gregor. decis.* 164. *num.* 6. *vbi Addentes num.* 12. & dictum fuit in præterita *decisione*, quam Domini in omnibus approbarunt, Constantia tantùm informante, Alexandro, & Anna Maria pluries expectatis, & 17. intimationibus lacessitis.

Et ita decisum &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hoc eodem tomo 2. vbi est in ordine 675.

R. P. D. VBAGO.

Suanen. Canonicatus.

Lunæ 14. *Decembris* 1676.

ARGVMENTVM.

Conceditur executio Literarum Apostolicarum super adiudicatione beneficij de iure patronatus ad fauorem habentis gratificationem Papæ in paritate vocum, cum derogatione alterius medietatis illius, reiecta institutione facta à laico, cui à Vicario Episcopi eiusdem cognitio fuerat commissa, quia erat nulla ex defectu potestatis, quam lai-

laicus, & vxoratus habere; eidemque concedi nullo modo poterat.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus causa etiam ab Ecclesiastico non potest committi Laico.*
2 *Beneficium de inrepatronatus in paritate vocum debetur illi, qui habet gratificationem à Papa cum gratificatione alterius medietatis vocum.*
3 *Præsentati à filijs duorum patronorum, dicuntur esse in paritate vocum.*
4 *Descendentia probatur ex fide matrimonij Baptismatis, depositionibus testium, absque istribus.*
5 *Iuspatronatus relictum descendentibus, æquè comprehendit masculos, ac fœminas.*
6 *Descendentium appellatione veniunt tam masculi, quam fœminæ, & num.4.*
7 *Iuspatronatus eo magis dicitur spectare ad fœminas, si illæ sint in quasi possessione præsentandi.*
8 *Quasi possessio præsentandi ex vnica etiam præsentatione acquiritur, & ex ea remanet firmatus vltimus status.*
9 *Præsentatus, & in paritate vocum etiam institutus, non dicitur gratificatus, si institutio processit vigore sententiæ pronunciatæ à iudice laico.*
10 *Iudex laicus, & vxoratus non habet potestatem instituendi, seu conferendi beneficium de inrepatronatus.*
11 *Habilitas, & Idoneitas probatur ex literis presbyteratus.*

DECISIO DCCCVI.

AD controuersum Canonicatum nuper vacantem, cuius præsentatio ab Aleo Gulielmino fundatore reseruata fuit pro posteris, & descendentibus; Sex Patroni descendentes partim per masculos, & partim per fœminas à Ioãnetto vno fundatoris filio præsentarunt Muram; E conuerso autem sex alijs Patronis, omnes descendentes per fœminas à Teramo altero fundatoris filio præsentarunt Sierram, ac proindè orta inter eos lite, illaque de mandato Vicarij Capitularis † nullitèr, & illegitimè commissa laico vxorato, prodijt sententia fauore Muræ; Verùm cum interim post interpositã appellationem Sierra obtinuisset à Sanctissimo gratificationem cum derogatione alterius medietatis vocum, † dubitatum, An Literæ Apostolicæ essent exequendæ, & affirmatiuè per Dominos resolutum fuit.

Quod enim controuersus Canonicatus sit de iurepatronatus vt supra, quodque illi, qui præsentarunt Muram descendant à Ioannetto, & illi, qui præsentarunt Sierram descendant à Teramo, † & sic vterque præsentatus sit in paritate vocum, non reuocatur in dubium, & constat ex Arbore ab eodem Mura in Actis exhibita, & data in Sum. Sierræ *num.4.* necnon ex fidibus matrimoniorum, & Baptismatum, Testibus, absque lumbus, de quibus in dicto Summario *num.6.7.8.* & 9 † quæ optimè descendentiam probant, *cap. 4. licèt ex quadam de Testibus, Rot. decis. 84. num. 2. par. 5. ac decis. 10. num. primo par. 7. & coram Canaler. decis. 46. num. 4.*

Opponebat solum Mura, quod cum aliqui ex ijs, à quibus ipse præsentationem habet, descendant per masculos; illi verò, qui præsentarunt Sierram descendant omnes per fœminas, sola masculorum vox, non autem fœmicarum sit computãda; † sed nullius ponderis visa fuit exceptio; nam cùm fundator ad hoc iuspatronatus posteros, & descendentes vocauerit dicto Summario *num.3.* æquè veniunt masculi, ac fœminæ, *Paris. consil. 88. num. 13. & 14. vol. 2. ac consil. 26. num. 34. tom. 3. Rota decis. 217. numer. 3. par. 6. ac decis. 370. num. 7. par. 13. & coram Pania decis. 329. num. 9.*

Accedit huic titulo etiam quasi possessio, nam de anno 1648. Magdalena Terami filia (præsente Francisco Antonio, vnico tunc alterius lineæ masculo) præsentauit, eiusque præsentatio admissa fuit, dicto Summ. *n. 10. vsq; ad n. 12.* ex qua præsentatione fauore fœminarum † acquisita fuit quasi possessio, ac firmatus status, iuxtà vulgatum *capit. Consultationibus de inrepatronat. Merlin. decis. 798. num. 1. & in Piscien. Beneficij 20. Februarij 1669. §. Rursus coram Reuerendo Patre Domino bonæ memoriæ Priolo.*

Non obstat, quod ante obtentas Literas Apostolicas Mura fuerit in partibus institutus, † nam quidquid sit, an talis institutio potuerit habere vim gratificationis, cessat in casu nostro difficultas, ex quo illa processit à laico vxorato, † qui potestatem non habet instituendi, seù conferendi, *Gozias de Benefic. par. prima cap. 2. numer. 35. cum duobus sequentib.*

Idoneitas verò Sierræ † satis resultat ex literis Presbyteratus, *Rota decis. 152. num. 24. par. 5. recent. & coram Birbio decis. 106. num. 16. & sequentib.* & valor narratus per non excessum in vigintiquatuor ducatis de Camera iustificatur ex traditis dicto Summario *numero 15.*

Et ita, vnicæ tantum Parte informante, resolutum fuit.

Supra in hoc eodem tomo 2. & post 18. recent. adest altera præsentis causæ decisio, quæ hic confirmatur, vbi est in ordine 772.

D. L.

DECISIONES

In imprimendo omissæ, & aliæ pro complemento Operis superadditæ.

R. P. D. TAIA.

Ariminen. Fideicommissi de Bartolocciis.

Luna 31. Martij 1659.

ARGVMENTVM.

Quia vocatio proximioris regulariter intelligitur per vulgarem, hæc licèt facta ordine successiuo, eo finito, videtur quoque finitum fideicommissum, nec ad alios proximiores pertransit, non obstante prohibitione alienationis, priuatione alienantium, onere assumendi cognomen, & arma, procurandi anniuersarium, & huiusmodi, quia hæc omnia restringuntur ad lineas priorum institutorum, ablq; eo quod ad alios proximiores perpetuum fideicommissum extendant; Plura igitur de hac materia fideicommissaria, de iure strictissimè intelligenda, & laxis habenis à quibusdam DD. interpretata, in hac decisione methodicè resoluuntur.

SVMMARIVM.

1 *Vocatio proximioris facta ordine successiuo, eo finito, videtur quoque finitum fideicommissum.*
2 *in Primogenitura non veniunt collaterales, seù extranei, sed solũ descendentes à primo instituto.*
3 *Vocatio proximioris vt non intelligatur de primo proximiore tantùm, requiritur ratio conseruationis agnationis, & quod alia requisita concurrant.*
4 *Verba* tunc, & eo casu *restringunt dispositionẽ ad casum, & personas expressas.*
5 *Testator quando voluit à proximiore vocato, ad alium proximiorem procedere, hoc expressit, eique proximiori substituit.*
6 *Coniecturæ non sufficiunt, vbi in verbis nulla est voluntatis quæstio.*
7 *à Significatione verborum recedi non oportet, nisi manifestum sit aliud sensisse Testatorem.*
8 *Coniecturis se parum credere dicebat* Matta, *& sæpissimè contra illas consulnisse, & interdum etiam iudicasse.*
9 *Coniecturæ leues iudicantur pro inducendo fideicommisso perpetuo, prohibitio alienationis, priuatio alienantium*
Onus assumendi cognomen, & arma, ac procurandi anniuersariũ, & de ratione vid. ibid. & n. seqq.
10 *Onus assumendi cognomen, & arma dicitur agnatio facta, maximè non expresso fauore personæ, sed tacito, ex quo argumentari non licet.*
11 *Agnationis conseruatio, quæ resultat ex præcepto assumendi cognomen, & arma, qualis qualis esse reputatur.*
12 *Agnationis conseruatio, etiam vera, non transgreditur personas vocatas, nec totam agnationem comprehendit.*
13 *Agnationis fauore non sunt addendæ, neque multiplicandæ substitutiones vltra dispositionem Testatoris.*
14 *Fideicommissum non reputatur perpetuum, etiãsi Testator mandauit eligi arbitros super discordia inter agnatos, quis eorum sit proximior.*
15 *In obseruanda proximitate Testatoris ab eo requisita, sæpissimè successiones inualuuntur.*
16 *Fideicommissum in casum alienationis non multùm confert ad multiplicandas substitutiones in casum mortis.*
17 *Hæres, cui nullus substitutus datus est, imò substitutus vltimus in casum mortis sæpè prohibetur alienare cum sua pœna in gratiam alterius.*
18 *Confessio hæredis an potiùs importet libertatem bonorum, quam fideicommissum, quatenus noceat. & num. 19.*
20 *Dilio, & sic est illatiua, & refertur tantùm ad præcedentia, & ad solum casum antè expressũ.*
21 *Substitutio facta primo vocatis, quod censeatur in alia vocatione repetita, dicitur argumentũ, quod nihil concludit.*
22 *Substitutiones duæ, vel plures diuersam rationem habere possunt, & ita de vna non argumentatur ad aliam.*
23 *Testatori si nulla erat difficultas disponere, & si quod voluit, scinit exprimere, tunc ab illius tacita voluntate argumentandum non est. & sup. num. 5.*
24 *Vocatio Hospitalis, & loci pĩ non deseruit pro interpretatione fideicommissi perpetui, si illa sub conditione facta sit. & sup. num. seq.*
25 *Proximioribus vocatis, & sic per vulgarem, adita à primo proximiore hæreditate, expirat fideicommissum quoad alios.*
Ampliat, quia perseuerat in linea adeuntis, non secus ac successio ab intestato. ibidem.
27 *Proximiore singulariter inuitato, si postea pluraliter vocantur omnes per verba,* etsi nemo ex eis proximionbus &c. *nihil disponitur.*
28 *Verba conditionalia, & præsertim negatiua non disponunt.*
29 *Permutatio bonorum fideicommissi licita est, vbi expressè non reperitur prohibita.*
30 *Permutatio, qua fit vtilius, & pinguiùs de bonis fideicommissi, non solùm est licita, sed etiam laudabilis.*
31 *Subrogatio bonorum fideicommissi remanet licita vbicumque licita est permutatio.*
32 *Priuatio si à Testatore non fuit expressa non incurritur.*
33 *Priuationis ad effectum requiritur interpellatio.*
34 *Substitutio, seù priuatio aliud est, quod fiat si præcedens inficiatus sine demandatis oneribus*

fusci-

Digitized by Google

ſuſcipere voluerit hæreditatem, aliud verò ſi ille non adimpleuerit.

33 *Caducitas ſi non fuit declarata in vita grauati, contra eius ſucceſſores amplius intentari non poteſt.*

DECISIO DCCCVII.

EQVES Iulius Cæſar Teſtator cū prohibitione alienationis, & aliis, ſubſtituit plurimorū lineas vſque ad Horatium, & caſu quo ſuus hæres principalis, & ſubſtitutus ordine ſupraſcripto deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus maſculis, tunc, & eo caſu vltimo ſic decedenti abſque filijs maſculis, ſiue vltimo ſic nolenti conditiones ſupraſcriptas, & infraſcriptas obſeruare, ſubſtituit proximiorem ſibi in ſanguine maſculum. Et ſic ſuo proximiori decedenti cum filijs maſculis legitimis, & naturalibus, eidem ſubſtituit eius primogenitum maſculum, & paritèr nepotē, & proneporē ordine ſucceſſiuo prout ſupra, ſin autem acciderit, quod nemo ex eis proximioribus in ſanguine reperiretur, qui prædictam hæreditatem cum ſupraſcriptis oneribus, obligationibus, & conditionibus ſuſcipere voluerit, tunc & eo caſu vniuerſam hæreditatem ipſe Teſtator amore Dei reliquit Hoſpitali.

Mortuo poſt ſucceſſionem Horatio abſq; filijs, ſucceſſit vti proximior in ſanguine Alexander, & poſt Alexandrum Cap. Valerius, qui deceſſit ſuperſtitibus filijs, vndè Cap. Antonius Actor filius Genebriæ ſororis Alexandri, vti nouus proximior in ſanguine aſpirat ad fideicommiſſum contra filias Cap. Valerij, & dubitatum eſt, An conſtet de fideicommiſſo, DD. verò reſpondērunt non conſtare.

Et primùm in caſu mortis; nam purificato poſt mortem Horatij ſine filijs fideicommiſſo pro Alexandro proximiore, Alexander poſteà illud ceſſit Cap. Valerio eius filio, ex quo nullo iure agere videtur Cap. Antonius, quia Teſtator poſt ſubſtitutū ſibi proximiorem in ſanguine maſculum, ſic ſuo proximiori decedenti cum filijs maſculis ſubſtituit eidem, eiuſdem primogenitum
1 ordine ſucceſſiuo, † quo finito, videtur quoque finitum fideicommiſſum, vt liquet ex teſtamento, & in huiuſmodi, imò etiam in aliis agnatis ſuperſtitibus concludit *Bardellen. conſ. 95. lib. 1.* & maximè in fideicommiſſo per primogenituram ordinato, vt ibi, & iuſta ratione, quod nunquam in primoge-
2 nitura veniunt collaterales, ſeù extranei, † ſed deſcendentes tantùm, & prouenientes à primo hærede vocato, vt ait poſt alios *Burſat. conſ. 354. num. 7. Mart. conſ. 42. num. 3. & ſumm. ſucceſſ. leg. par. 1. qu. 11. art. 5. num. 6. verſ. nec eſt attendendum.*

Nec vitium fuit obſtare *Anchar. conſ. 27. &*
3 *ſequentium*, † quod vocato proximiore, non intelligatur de primo proximiore tantum, quia ea doctrina procedit, quando eſt habita ratio agnationis, & concurrunt alia requiſita apud *Rot. deciſ. 224. num. 7. verſ. non obſtat par. 2. rec.* cum ibi allegatis, & apud *Merlin. in add. poſt tract. de legit. deciſ. 129.* & grauiſsimè ferè cum omnibus *Rot. coram Reuerendiſs. D. meo Cerro Decano in Mathonen. fideicommiſſi 5. Iulij 1651. §. non obſtat*, confirmata 26. *Iunij 1654. §. ſecundum verò deciſionis fundamentum.*

Et clariùs in hypothēſi noſtra, tùm ad verba 4 *tunc, & eo caſu*, † de quibus opportunè *Dec. conſ. 10. num. 19. verſ. ſecundo cōſidero lib. 3.* Tùm etiam ad ſubſtitutiones ſubſequentes, quibus quatenus ab hoc proximiore proce-
5 di voluit, † præſcripſit ipſe Teſtator, ibi: & ſic ſuo proximiori decedenti cum filijs maſculis, ſubſtituit primogenitum.

Neque viſæ ſunt obſtare coniecturæ permultæ collatæ pro repetitione fideicommiſ-
6 ſi de proximiore in proximiorem, † quia cùm in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæſtio, *l. illa 25. in fin. ff. de legat. 3.* & non aliter à ſignificatione verborum recedi oportet, † quam cùm
7 manifeſtum eſt, aliud ſenſiſſe Teſtatorem, *l. non aliter 67. ff. eod.* & parum credere † coniecturis, & ſæpiſſimè contra illas conſuluiſſe, & interdum iudicaſſe. *Mart. ſumma ſucceſſion. par. 4. qu. 21. art. 3. num. 2.*

Generaliter tamen DD. reſpōderunt omnia deducta ab Informantibus Cap. Antonij, reſtringi ad priores tres ordines ſubſtitutionum ante ſubſtitutionem proximioris, & ad ſubſtitutionem ipſius proximioris, tunc exiſtentis, eiuſque primogeniti, & vlteriorū eius deſcendentium.

9 Talia eſſe dicebant † prohibitionem alienationis, & priuationem alienantium, pariterque commutationem voluntatis, & eius impetrationem, obligationem habitandi domum, aſſumendi cognomen, & inſignia, obligationem curandi anniuerſaria, obſequia defunctorum, & ſimilia.

Quibus reſponſum eſt, & primò ad rationem agnationis, quia, prout agimus de agnatione ficta, & fingenda per onus ſe nuncu-
10 pandi, & faciendi inſignia † de Bartoluccijs; imò non fauore eiuſdem expreſſo, ſed tacito, ex qua non licet argumentari, vt poſt allegat. & præcipuè *Soccin. iun.* inquit *Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 14. numer. 7. verſ. non enim*, & in puncto *Caſan. conſ. 38. num. 81. & Ginrba deciſ. 32. num. 18.* & multo minus, quia huiuſ-
11 modi conſeruatio † qualis qualis eſt, vt inquit *Rot. deciſ. 6. num. 1. verſ. quia huiuſmodi conſeruatio par. 1. diuerſ.* ex tali diſpoſitione, quāuis inter eos, qui ſpecificè vocati ſunt, cen-
12 ſeatur habita agnationis ratio, † non tamen tranſgreditur perſonas nominatas, nec totā agnationem comprehendit, vt de primogenitis ſcripſit *Molin. lib. 1. cap. 5. num. 37. & 38.* & ibi *Adden. cum allegat.* & præcipuè *Bardellen. d. conſ. 95. num. 16. verſ. hæc tamen, & ſeq.* neque
13 enim fauore agnationis ſunt addendæ, † vel multiplicandæ ſubſtitutiones vltra diſpoſitionem Teſtatoris, vt à *Soccin. Sen.* Præceptore ſuo eleganter dictum retulit *Mantic. de coniect. lib. 8. tit. 15. num. 6. verſ. neque enim.*

Secun-

Secundò ad deputationem arbitrorum, casu, quo lis, & discordia inter Agnatos, & Consanguineos oriretur, quis ipsorum sit
14 proximior ipsi Testatori, † Responsum est satis superque testatorem puraſſe necessariũ, & fuisse quidem post tres lineas trium substitutorum, eo enim casu in obseruanda proximitate Testatoris ab eo requisita†
15 successiones sæpissimè inuoluuntur, *Fusar. de subst. qu.* 434. *num.* 14. *vers. & ab hac sententia*, & maximè quod videtur facta relatio, & restrictio specifica ad suprascripta *tunc*, *& eo casu* &c.

Tertiò ad specialem prohibitionem alienationis omnibus iniunctam, & specialem substitutionem, quod tunc, & eo casu supradicta hæreditas ad eius sustitutum, vel ad alium successorem in sanguine proximiorẽ deueniat, & sic de singulis &c.

Responsum est fideicommissum in casum
16 alienationis† non multum conferre ad multiplicandas substitutiones in casum mortis; nam etiam hæres, cui non est datus substitutus in casum mortis, imò substitutus quoq;
17 vltimus in eundem casum † mortis sæpe prohibeatur alienare cum sua pœna in gratiam alterius ad tradita in §. *Dini Seuerus il secondo, l filiusf. n.* 117. *ff. de leg. primo, & ibi reperen.* in casu autem nostro restrinxit ipse Testator ibi tunc, & eo casu (scilicet alienationis) hæreditas integraliter vadat ad substitutum.

Quartò ad propositam confessionem prętensi fideicommissi factã à Cap. Valerio in speciali institutione primi filij masculi nascituri ex vna ex suis filiabus, cum onere tamen assumendi cognomen de Bartoluccijs, & seruandi alias obligationes iniunctas ab Equite Bartoluccio in suo testamento.

18 Responsum est potiùs† videri liberam dispositionem cum onere assumendi cognomen, iam assumptum, & proprium Cap. Valerij, quod aliàs necessarium non fuisset, si ex fideicommisso priore bona pertineant ad Actorem proximiorem, ac procedatur in
19 vlteriorem quæstionem, † an, & quantum noceat huiusmodi confessio, de qua in puncto *Decian. d. respons.* 10. *d. num.* 72. *versic. deueni igitur*.

Maiór difficultas supererat in substitutione huius proximioris, repetita expressim pro alio proximiore, si vltimus proximior sine filijs decederet, & eius linea deficeret, stantibus illis verbis, & sic pariter, vt suprarelatiua, & repetitiua.

Sed responsum est suo loco, & sensu omnia limitari; nam Testator vltimo de substitutis prædecedentibus; decedenti, tunc, & eo casu substituit proximiorem sibi in sangui-
20 ne masculum, † & *sic*, hoc est, illatiuè ad præcedentia tantùm, & ad solum casum antea expressum, vt post alios declarat *Bardellon. d. cons.* 95. *num.* 23. *vers. secundo aduertendum*, & præcipuè *Roc. decis* 563. *num.* 4. & 9. *vers. si verò fideicommissum, & vers. aut substitutio par.* 1. *diuers. Valenzuel. cons.* 57. *num.* 10. *vers. nec obstant num.* 31. *Barbos. dict.* 365. *num.* 3. & 4. *Grat. discept.* 241. *num.* 1. & idem præcipuè *Rot. decis.* 128. *num.* 4. *par.* 2. *diuers.* & sic inquam suo proximiori decedente cum filijs masculis legitimis, & naturalibus, eidem substituit eius primogenitum masculum, & pariter hoc est (sic vt supra proximiori) nepoti, & pronepoti ordine successiuo, prout supra, sic cum liberis decedentibus, & ita vsque ad nepotem, & pronepotem tantùm: at verò vbicumque defecisset linea huius proximioris, quin etiam quando defecisset ipse proximior, nulla videtur substitutio fideicommissaria post alias lineas superius substitutas, nisi expressè fuisset substitutus hic ipse proximior.

Neque aliquid concludebat illa argumẽtatio, sicuti decedentibus primis substitutis,
21 substitutus fuit hic proximior, † ita hoc decedente, vel eius primogenitus, videtur sub-
22 stitutus alius proximior, † quia longè aliud esset substitutio, & contra rationes suprascriptas, & ampliùs, *contra* §. *sin autẽ defic entit, l. vnica C. de caduc. tollen. Decian. respons.* 10. *numer.* 76. *vers. tertio respondet, & seq. lib.* 3.

Nulla erat difficultas disponere, vt inquit
23 Textus, † & quia quod Testator voluit, scivit exprimere, &c. vt inquit *Decianus*.

Multò minus obstabat, quod ponderabatur ex verbis sequentis substitutionis, sin autem acciderit, quod nemo ex eis proximioribus in sanguine reperiretur, qui præ-
24 dictam hæreditatem suscipere † voluerit, tunc, & eo casu reliquit Hospitali &c.

Hi proximiores enim in conditione negatiua sunt vocati, quia satis benè intelligitur casus de illo proximiore supradicto in prima sic, si nemo voluerit de proximioribus successiuè per vulgarem inuitatis, ac-
25 ceptare cum ijs legibus, & pactis† hæreditatem, tunc, & eo casu amore Dei reliquit Hospitali &c. Et semel adita per proximiorem hæreditate expirat quoad alios proximiores fideicommissum, & perseuerat in linea adeuntis, sicut etiam ab intestato in *legib.* 12. *tabul. l. pronunciatio* 195. *ff. de verb. signific. & inst. de legit. agnat. success.* inuitatis
26 agnatis ad hæreditatem † defuncti, primo adeunte expirat quoad reliquos, & de huiusmodi fideicommissis sæpè sæpiùs *Rota coram Merlin. decis.* 645. *num.* 4. cum ibi allegatis, & in præsenti casu, cum Testator inuitato singu-
27 laritèr proximiore, † postea pluralitèr omnes vocat, si nemo ex eis proximioribus, &c. additur etiam, quod ex huiusmodi ver-
28 bis conditionalibus &c, † & præsertim negatiuis, nil disponitur, *l. ex facto* 19. *ff. de hared. instituen. l. cum sine præfinitione* 19. *ff. quod si ita, & l. si pecun.* 24. *in fine, ff. quando dies legati cedat &c.*

Ad alios autem casus contrauentionis voluntatis Testatoris obiectos, & primum ad alienationem bonorum prohibitorum factã à Cap. Valerio.

Responsum est nullam aliam apparere alienationem, quàm octauæ partis Macelli

communis cum Hospitali possessore reliquarum partium, & principali eiusdem venditore; & hanc quoque venditionem rediisse in permutationem, quia in eodem instrumento pro cautela, & securitate fideicommissi Iulij Cæsaris, & successorum eius, pro concurrenti rata pretij eiusdem octauæ partis subrogauit, & posuit loco illius tornatu-
29 ras duas terræ &c. Permutatio verò † licita est, vbi expressè prohibita non est, ad tradita per *Fusar. de substit. qu. 530. num. 4. & 7. Odd. de prohib. alienat. qu. 23. num. 70. & seqq.* & eo magis quando prohibitus permutat prohibita cum vberioribus, & magis fructuosis, ex
30 quibus fideicommissum fit vtiliùs,† & pinguius, tunc enim permutatio non solum licita est, sed laudabilis, vt inquit *Odd. d. quæst. num. 87.* & specialiùs in Maioratibus,† & primogenituris, *Molin. lib. 4. cap. 4. ab init.* non obstante quidquid obijceretur, quod in præsenti casu facta fuerit subrogatio, quia vbi-
31 cumque licita est permutatio,† licita etiam est subrogatio cum bonis ipsius prohibiti, *Fusar. d. qu. 530. num. 15. Odd. d. qu. 23. num. 92.*

Ad alterum verò casum contrauentionis de non assumpto Cognomine, responsum est ex facto, quidquid sit de facto alieno, quod etiam varium inuenitur esse de facto proprio, apparere literas scribentis, & subscribentis Valerio Nanni Bartolucci &c.

Ad vltimos casus de non solutis legatis piis, & de contrauentione in non habitando, & de pœna incursa &c.

Responsum est, pœnam priuationis non
32 fuisse à Testatore expressam,† & sic non po-
33 tuisse incurri, † maximè non præcedente interpellatione, ad allegat. per *Fusar. cons. 5. num. 22. & de substit. qu. 582. num. 10.*

Præterea, quod vt obseruarunt Informantes, priuatio, seù potiùs substitutio fuit adiecta si nemo ex proximioribus cum supradictis obligationibus, oneribus, & con-
34 ditionibus suscipere voluerit, † non autem si minus satisfacere voluerit, ijs susceptis, ad notatam, & notabilem differentiam apud *Ruin. cons. 184. nn. 4. & seqq. lib. 2. vbi & sub n. 5.* & demum ex quo Cap. Valerius ipse dum vixit non fuit molestatus, vt priuaretur tamquam indignus, non impleto modo impo-
35 sito per Testatorem,† censetur remissa omnis indignitas, vt contra eius successores agi non possit, vt apud *Crauet. consil. 59. ad fin. Fusar. qu. 583. num. 5.* cum aliis, & præcipuè *Rot. Florent. apud Magon. decis. 16. num. 17.* Vltra quod fuit à Papa dispensatus ab habitatione d. domus, subrogando aliam meliorem.

Et ita vtraque &c.

Hanc decis. sequuntur, & respectiuè de ea mentionem faciunt R. P. D. de Luca de fideicommiss. discurs. 92. Palma iunior alleg. 46. nn. 39. alleg. 47. num. 48. vbi eam notabilem appellat, & alleg. 48. num. 50. 54. & 56.

R. P. D. TAIA.

Patauina Pensionis.

Veneris 14. Maij 1664.

ARGVMENTVM.

Obligationem suam, & cedulam banchariam fauore pēsionarij factam impugnabat Mercator, eo quod hæc omnia ante reseruationem pensionis gesta sint; Verum quia de huiusmodi defectu, & errore concludenter non docuerat, pro validitate obligationis decidit, maximè quod non diceretur gratiam non fuisse per antea signatam, imò plura pro substinenda pensione adducebantur, cùm literæ non requirantur ad esse, sed ad solam probationem ipsius gratiæ.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio, & Cedula Bancharia facta in fauorem pensionarij ante reseruationem pensionis dicuntur illicita, & inualida, sed vid. num. seqq. & per totam.*
2 *Defectus, & error concludenter probari debet.*
3 *Resignationes beneficiorum quomodo expediantur à Dataria, & plura de illius praxi. & num. 7. cum seqq.*
4 *Probatio contra confessionem propriam non resultat à solito. & supra sub num. 1.*
5 *Argumentum à consueto, & vsitato concludit tãtum probabiliter, non autem necessariò.*
6 *Solitum, & consuetum concludit in se, vt etiam aliter aliquod concedi possit, licèt non sit omninò necessarium, vt ita concedatur.*
8 *Probatio debet concludere pernecesse, ac etiam per impossibile contrarium, si fuerit negatiua.*
9 *Reseruatio Beneplaciti Apostolici quatenus suspendat, vel resolnat contractum in parum tractatum, vel pro mera cautela facta sit. & numer. 10.*
11 *Resignatio beneficij tunc valida est, quando constat de supplicatione signata à Pontifice. intelige vt num. 13.*
12 *Signatura Papa perficit resignationem.*
13 *Gratia substantia intrinseca consumatur in sola voluntate Pontificis. & num. seqq.*
14 *Homo clausus in vtero matris in fauorabili inter humanas res reputatur, secus autem ad alios effectus.*
15 *Gratia non expirat per mortem Papæ, etiam quod litera expedita non sint.*
16 *Negatiua tunc solùm dicitur probata ex inspectione instrumenti, quando est ad illud coarctata.*
17 *Gratia adeò dicitur facta de tempore data, vt neque possit pretendi, neque probari contrarium.*
18 *Antidata, & falsitas quatenus probetur in gratia Pontificis.*
19 *Supplicatio præsumitur signata de tempore data.*
20 *Resignatarius beneficij cum reseruatione pensionis, si ante reseruationem procurauit fieri obligationem in fauorem pensionarij, quatenus illa substineatur.*

21 De-

21 *Delictum semper excluditur vbi alia quæcunque interpretatio fieri potest.*

22 *Papa quatenus præsumatur informatus de ijs, quæ inter resignantem, & resignatarium gesta sunt.*

23 *Resignatio quoad præiudicium pensionarij habetur pro non facta, si in decreto adsit clausula, Quod titularis non possit resignare, nisi resignatarius faciat obligationem, & præstet cedulam bancharij super solutione pensionis ibidem.*

DECISIO DCCCVIII.

PER Sententiam Rotalem condemnatus fuerat D. Petrus iuxtà suam obligationem soluendi liberè, & absque vlla exceptione pensionem scut. mille reseruatam &c. & hanc confirmandam esse hodie DD. responderunt.

Non obstantibus præcipuis exceptionibus, quæ pro ipso opponebantur, quod Chirographum eius obligationis: Per vna pensione di scudi mille riseruata per autorità Apostolica à fauore del Sig. Cardinale sopra il frutto del Monastero di S. Eufemia, del quale per simile autorità è stato prouisto il Sig. &c. appareret die 20. Octob. 1646. Literæ autem reseruatoriæ, in quibus D. Petrus Cedulam bancharium dare tenebatur ad contentamentù, & satisfactionem D. Camilli Cardinalis de soluendo liberè, & absq;
1 vlla exceptione pensionem &c. † apparerent datæ 18. Kal. Ianuar. eiusdem anni, adeòque posteriores à 20. Octobris, ad 15. Decemb. vt proindè illicita, & inualida videretur prior obligatio, & Cedula, ad tradita *a Paris. de resignat. qu. 7. num. 52. à verſ. decimus sextus casus lib. 14. & de confid. qu. 40. num. 32. Gig. de pensio. qu. 4. num. 2. Lotter. de re benef. quæst. 39. num. 58. lib. 1.* & nouissimè *Sanlieger. de pension. cap. 59. num. 2.*

Quia ex facto attenta D. Petri confessione in propria ipsius scriptura, ibi: Per vna pensione di scudi mille riseruata &c. Io Pietro prometto di pagare &c. & insuper: Et in fede la presente sarà firmata di mia propria mano, questo di 20. Ottobre 1646. In
2 Roma io Pietro &c. † prætensus defectus visus est euidentissimis probationibus inscriptis habitis ostendendus, ad literam §. *vltimi, l. cum de indebito 25. ff. de probat l. Generaliter*, ibi: *Per apertissima rerum argumenta, C. de non num. pec. la quarta*, ibi: *Ostende igitur, C. de iur. & fact. ignor. Rota coram Buratt. dec. 200. n. 3. & dec. 1 num. 12. par. 8.*

Nec visæ sunt euidentissimæ probationes, aut apertissima rerum argumenta ea, quæ deducebantur in fide Officialium, & Expeditorum Datariæ pro D. Petro contestantium de stylo: † Si porta la supplica al
3 Sotto Datario, acciò vi metta il giorno della presentata, com'in effetto ve lo mette di propria mano con queste parole: Præsentata die, mensis, anni: poi il Datario, ò Sotto Datario porta à segnare tal supplica di risegna al Papa.

Quia ex his attestationibus non concluditur probatio contra confessionem, videlicet non posse alio modo gratiam † obtineri,
4 cùm arguere ab vsitato concludat tantùm probabilitèr non necessariò, vt apud *Euerard.* suo loco, † & probatio debet esse de
5 necessariò concludentibus, *l. pennlt. C. vnd. legit. & ibi Bald. & Salicet. Rot. decis. 531. sub nu. 2. par. 3. rec. & decis. 216. num. 13. par. 6. & coram Buratt. decis. 948. num. 3.* Immò solitum hoc
6 includit in se, † vt etiam alitèr concedi possit, licèt non omninò necesse sit, vt ità concedatur, *l. 1. C. quom. & quand. iudic. & ibi glos. vltima.*

Deindè contrariæ attestationes allatæ sunt pro D. Principe aliorum Officialium, & Expeditorum, præcipuè: qualmente ne' Pontificati passati è succeduto di segnarsi da' Sõmi Pontefici le suppliche † delle risegne senza la presentata del Sotto Datario, massime
7 per i Cardinali Nepoti di dd. Pontefici, mentre regnauano, perche il non esserui tal presentata, nè aggiunge, nè toglie forza alla gratia, mentre il Papa non si muoue à segnare la supplica di detta presentata &c. Quę
8 multum elidunt probationem D. Petri, † quæ concludere debet impossibilem fuisse præcedentem signaturam, vel concessionem gratiæ, & bene in proposito tradit *Lotter. de re benef. qu. 23. nu. 14. & 16. lib. 2.*

Ad eam verò limitationem, quæ opponebatur attestationi testium D. Principis circa stylum videlicet dd. cedulas recipi ante reseruationes pensionum, dummodò tamen in ijs remittatur negotium Summo Pontifici, & quod partes cogitant ità facere, si Summus Pontifex consensum præstiterit.

Placuit responsio pro D. Principe, hoc quidem bonum esse, & meram cautelam
9 adhibendam in mero tractatu, † etiamsi in scripturam esset redactum, immò adhiberi ad suspendendum contractum, & resoluendum in purum tractatum, si Beneplacitum Apostolicum non accedat, *Paris. de confid. d. qu. 40. num. 44. à verſ. & hac conclusio, & de resignat cap. 5. num. 9. & 10. lib. 14. Gig. de pension. d. qu. 4. sub num. 2. Gonzal. ad reg. Cancel glos. 12. num. 80. Pater Sanchez conſ. moral. dubit. 39. c. 3. lib. 2. P. Azor. inſtit. moral. cap. 8. verſ. hinc est lib. 12. par. 3. Rot. coram Seraph. decis. 237. num. 3. & coram Pan. Lugdunen. editionis decis. 549. nu. 6. & 7.* Et proindè non posse intelligi tales at-
10 testationes sub hac restrictiua † si consensus Summi Pontificis accesserit, cùm aliàs non posset dubitari, quod cedula sit illicita, vbi esset facta reseruatio Beneplaciti Apostolici, præsertim cum clausula, *nõ aliàs, alitèr &c.*

Nec alicuius roboris apud aliquem ex
11 DD. fuit, quod resignatio tunc † valida sit quando constat de supplicatione signata ex *Rota coram Verall. dec. 83. ab initio par. 3.* quod-
12 que nõ sit perfecta ex his resignatio, † quia signatura Papæ perficit resignationem, *Rota coram Put. decis. 94. num. 2. lib. 2.* cum pluribus allegatis, & *coram Merlin. decis. 221. numero 6. & 13.*

Nam hæc, & huiusmodi alia veniunt re-

ferenda non ad perficiendam substantiam gratiæ intrinsecam, quæ consummatur in
13 voluntate Papæ, † sed ad simplicem vsum extrinsecum, & meram exequibilitatem respectu personæ, cui prouidetur, vt ad rem scribit *Lotter. de re benef qu. 2. num. 8. lib. 8.* vbi & gratia rescripto complexa, nondum literis explicata æquiparatur Homini adhuc
14 clauso in vtero Matris, † qui licèt in his, quæ eius fauorem concernunt inter humanas res reputetur, tamen ad alios effectus nõ prodest &c. *num. 19.* & breuiùs *Rota cor. Crescentio decis. 1. de except. aliàs 145. in fin.* concludit, quod ante expeditionem dicatur ius implicitum, quia literæ non requiruntur ad
15 esse, † sed ad probationem, neque scriptura ad effectum gratiæ, sed ad eius probationem; vndè si Papa interim moreretur antequam literæ fierent, non expiraret ius quæsitum, vt declarat *Bald. ad l. 3. C. de legib. in fin. Felin. ad rubr. de constit. num. 5. & ibidem Dec. num. 37. Paris. cons. 5. num. 60. lib. 4. Lotter. fere tota dicta qu. 2. & d. qu. 24. num. 29.* & maximè *sub d. n. 16. Rota coram Merlin. d. dec. 281. num. 12.* & ita declarantur *decis. Verall. & Put. apud Lotter. dicta q. 23. sub num. 34. Rota coram Merlin. d. dec. 281. sub d. num. 33.* Ideòque validam esse gratiam præcedentem, & validam quoque obligationem, & cautionem D. Petri, non quidem ante gratiam, licèt factam inter gratiam, &
16 Signaturam; † & nisi à D. Petro probetur nullam penitùs præstitisse gratiam ante suã obligationem dici non potest probatus error concludentèr; negatiua enim tunc demum probatur ex inspectione instrumenti, quando est ad illud coarctata secundùm *Iason. & Rot. dec. 1. num. 14. & 15. par. 8.*

Ex quibus incongruum videbatur, quod Informantes pro D. Petro dicebant attendi semper datam appositam in literis, & illa
17 die semper gratiam dici factam, † nec posse prætendi, neque probari contrarium, ad tradit. à *Lotter. d. qu. 23. num. 13. vers. in prouisionibus Rot. coram Merlin. d. dec. 281. sub d. n. 13.*

Quia non agitur apud Doctores allegatos de gratia probanda, sed de data, immò de
18 antidata, † & falsitate, vt apud *Lotter. d. loco,*
19 an admittatur quis † ad probandam antidatam, & *Rota* inquit, quod supplicatio præsumitur signata tempore datæ, & benè declaratur apud eundem *Lotter. d. qu. 23. sub n. 16. & num. 29.*

Visa quoque est subsistere alia ratio non contemnenda, quod licèt cedula fuisset facta ante datam supplicationem, & factam gratiam, non tamen probatur fuisse traditam D. Cardinali, nisi tempore habili post supplicationem, & gratiam, & reseruationem pensionis (ita conciliando per inscriptionem temporis, & descriptionem reseruationis, vti
20 anterioris factam in cedula,) † vt proindè hæc anticipata obligatio præsumatur potiùs procurata à Titulari, vtpotè priùs in illius fauorem tamquam resignatarii, quam ad commodum D. Cardinalis resignantis, & potiùs scripta videtur pro debitore principali, quàm pro D. Cardinali creditore, & maximè, vt promptiùs inter resignantem,
21 & resignatarium exhiberetur; † Adeoque vbi alia interpretatio capi potest, tunc excluditur defectum. & ea capienda est, vt semper defectum excludatur, *Paris. de resignat. d. qu. 7. num 55. & 56.*

Eoque proniùs DD. in hanc sententiam inclinarunt, quia agitur de gratia Pontificis facta Nepoti, & crediderunt (quamuis in facto non probetur) ipsum de omnibus fuisse certioratum, & plenè informatum, eo maximè indicto inter decidendum comptobatissimo, quod in Decreto adiectum fuit: Ipseque resignatarius Commendæ prædictæ, omni, & vnicuique iuri, actioni sibi in
22 dicto Monasterio, illiusque regimine, † & administratione ad fauorem cuiuscumque personæ cedere minimè posset, nisi priùs persona ipsa cedulam banchariam ad contentamentum eiusdem Camilli Cardinalis sufficientem;
23 † & idoneam præstiterit, & pro illius renouatione sese in forma Cameræ Apostolicæ obligauerit &c. In dictis literis, & apud *Lotter. d. qu. 39. num. 62.* vt exindè excludantur omnes defectus.

Atque ità, vtraque Parte informante, decisum, & amplius per remissionem ad decisiones 13. Iunij 1661. & 19. Februarij 1663. coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Cesio &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO. Sacræ Rotæ DECANO.

Bononien. Iurispatronatus.

Venet. 11. *Ianuarij* 1669.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus, quod ante suppressionem Ecclesiæ, seù Monasterio spectabat, ad Ecclesiã traslatam pertinere deciditur, & quidem cũ ijsdem prærogatiuis, & priuilegijs Ecclesiæ suppressæ, seù magis translatæ, antea competentibus, itaut illi nõ præiudicet quæcumque prouisio de eo aliter facta, tùm quia & illi nocere non debet, tùm etiam quia in limine eiusdem prouisionis de illius iuribus, prout etiam postea semper præseruatum; & protestatum erat.

SVMMARIVM.

1 *Gregorius XV. fuit Archiepiscopus Bononiensis.*
2 *Ius nominandi ad aliquem spectare probatur ex pluribus nominationibus ab eo factis, & suum effectum sortitis.*
3 *Vacatio, seu confirmatio successorum per cessum, vel decessum, aut remotionem antecessorum, probat collationem beneficij.*
4 *Subiectio Ecclesiæ ex quibus remaneat probata.*
5 *Subrogatus eodem iure vtitur illius, in cuius locum subrogatur.*

6 Re-

6 *Beneficium vltimum, vel translatum auctoritate superioris, omnia sua iura retinet, & priuilegia.*
7 *Beneficium Regulare licet efficiatur sæculare, sua tamen iura, & priuilegia non amittit.*
8 *Secularizata Ecclesia, vel Monasterio, non ideo extinguuntur iura, sibi per prius in beneficijs competentia.*
9 *Suppressio Ecclesiæ, vel beneficij quatenus dicatur potius extinctiua, vel translatiua.*
10 *Iura Ecclesiæ, vel beneficij simpliciter translati, non autem suppressi, remanent integra perinde ac si translatio facta non esset.*
11 *Papa si non disposuit de beneficio Ecclesiæ, ad aliam Ecclesiam translata, illud eidem reliquisse dicitur.*
12 *Iuspatronatus à solo iure nominandi distinguitur, & num. seqq.*
13 *Præsentandi ius non benè infert ad iuspatronatus.*
15 *Iuspatronatus abhorret ab amouibilitate, cum perpetuam prouisionem requirat,*
16 *Ius, aut præscriptio beneficij non acquiruntur, stante præseruatione in originali prouisione facta lite, protestationibus, & nominationibus intermedijs.*
17 *Patronum pretensum non habere iuspatronatus præsumitur, si ille per plura tempora nunquam præsentauit, & num. 19.*
18 *Episcopi non solent esse segnes in tuendo iura suarum Ecclesiarum.*
19 *Episcopi, si collatio beneficij ad eos spectaret, non præsumuntur alios diu conferre permisisse, & num. 17.*
20 *Laici licet incapaces iuris spiritualis, illo tamen tamquam ministri Ecclesiæ gaudere possunt.*
21 *Laici quatenus sint capaces iuris præsentandi, & nominandi.*

DECISIO DCCCIX.

POSSIDEBAT à tribus sæculis Abbatia & Monasterium SS. Naboris, & Felicis ius nominandi Rectorem in subiecta Ecclesia S. Laurentij, cùm de anno 1519. fel. rec. Iul. II. eandem Abbatiam suppressit, bonaque omnia, iura, & pertinentias applicauit Hospitali S. Ioannis Baptistæ, vt in Summario *num.* 1. Orta autem controuersia in casum vacationis de anno 1614. inter Illustrissimos Assumptos gubernio d. Hospitalis, nec non Parochianos eiusdem Ecclesiæ ex vna, & Mensam Archiepiscopalem Bononiæ ex altera, super huiusmodi beneficij pertinentia, fuit per modum prouisionis à sa. me. Gregorio XV. † tunc temporis Archiepiscopo de-
1 uentum ad collationem in personam Presbyteri Pistorini, cum expresso tamen decreto, quod per talem prouisionem nullum ius acquireretur, aut acquiri vnquam posset Mensæ Archiepiscopali, nullumque ex ea præiudicium ipsis partibus inferatur, dicto Summ. *nu.* 3. indeque causa de communi cõsentu in Rota commissa, fuit resolutum, non constare de iurepatronatus Abbatiæ ante illius separationem, vt in decisione edita a bo. me. *Remboldo sub die 8. Martij* 1619. interimque secutis pluribus vacationibus, & continuante Mensa ciuscemodi collationes, non obstantibus iteratis protestationibus, ac præsentationibus Assumptorum, & Parochianorum, causa mihi commissa, dedi dubium, An constet de illorum iure nominandi Rectorem a DD. affirmatiuè resolutum.

Etenim quod Monasterium S. Felicis ante suppressionem huiusmodi iure nominandi Presbyteros in dicta Ecclesia subiecta gaude-
2 ret, † probatur ex nominationibus ab anno 1272. vsque ad annum 1472. quas constat effectum fuisse sortitas, ad tradita per *Barbos. de offic. & potest. Episc. allegat.* 72. *num.* 56. *& in Collect. Concil. sess.* 25. *de reformat. cap.* 9. *num.* 58.
3 tùm ex instrumentis possessionum, † tùm etiam ex confirmationibus successorum per cessum, vel decessum, aut remotionem antecessorum subsecutis, *Coccin. decis.* 230. *nu.* 2. *Pan. decis.* 165. *num.* 4. Non parum suffragantibus enunciatiuis instrumentorũ anni 1457. & 1472. vbi dicitur, quod Rector soluat cẽsus debitos Monasterio ratione subiectionis, & instrumento transactionis anni 1503. vbi paritèr narrantur dd. census debiti, & Rector promittit eos soluere in vim sententiarum, & iurium antiquorum, quæ ibi enunciantur, nec non licentia alienandi data per Abbatem d. Monasterij Rectori d. Ecclesiæ anno 1415. aliisque enunciatiuis patronatus, & subiectionis, etiam præsente Ordinario
4 emanatis, † ex quibus omnibus constat, quod Monasterium habebat subiectam d. Ecclesiã aliquo ex tribus relatis per *Abb. in cap. de Monachis* 12. *num.* 5. *& seqq. de præben. Lotter. de re benefic. par.* 2. *quæst.* 12. *pariter num.* 5. *& seqq.* & comprobat *d. decis. bo. me. Remboldi in princip. & §. & quod re vera*. Vndè consequens est, vt
5 eodem iure frui debeat Hospitale, † tanquã illius loco in omnibus, & per omnia subrogatum, *ad text. in l. si donatum* §. 1. *ff. de donat. inter vir. & vxor. Rota* in terminis *decis.* 358. *num.* 7. *par.* 5. & in hac causa consultus respondit *Spada conf.* 4. *vol.* 3. quod regulare est in omni beneficio vnito, vel translato auctoritate superioris, † vt nimirum retineat sua
6 7 iura, & priuilegia, quæ regularis status † mutationẽ non amittuntur, *Iunoc. in cap.* 2. *num.* 2. *de non. oper. nunc.* latè *Prob. ad Monach. in cap. cũ de beneficio de præben. in* 6. *à num.* 47. *cum seqq. Panormit. in cap.* 2. *sub nnu.* 9. *vers. ex hoc etiam infertur de Capell. Monach. & in cap. Abb. num.* 16. *de verbor. significat. Rota decis.* 20. *num.* 3. *de præben. in antiq.* & in specie Monasterij sæcularizati, † quod non ideò extincta remanserint
8 iura eidem per priùs in beneficijs competẽtia fuit dictum *in rec. dec.* 323. *num.* 7. *par.* 2. *decis.* 252. *num.* 2. *& seqq. & decis.* 373. *num.* 12. *in fine par.* 3. *coram Roxas decis.* 94. *num.* 27. *& in Senogallien. Parochialis* 6. *Iunij* 1664. §. *non obstat vers. quod est etiam conforme coram R. P. D. meo Priolo.*

Suppressio autem non fuit simplex, & extinctiua, ita quod dici possit acquisita liber-
9 tas beneficij, † sed fuit translatiua, ad effectum videlicet vniendi, & applicandi Hospitali omnia bona, & iura, quæ dictum Monasterium possidebat, ibi: Ac Hospitali prædicto

dicto per nos, vt præmittitur, erecto, omnia, & singula bona mobilia, & immobilia, iura, & actiones dicti Monasterii SS. Naboris, & Felicis quomodolibet pertinebant, & spectabant, seu spectare, & pertinere poterunt, & possint auctor tate, & tenore similibus, cum omnibus iuribus, & pertinentiis, applicamus, & appropriamus &c. d. Summario
10 num. 1. † vnde eò magis intrant superiùs deducta ad plenè tradita per *Rot. in rec. dec. 207. nu. 11. par. 6. in Lunen. Sarzanen. beneficiorum* 12. *Februarij* 1661. §. *primum enim coram Reu. Gerunden.* & in specie animadversum fuit in dicta *Senogallien. Parochialis* §. *non obstat*, & pondorat *Spad. d. cons. 4. num. 2. cum seqq.* vbi vlteriùs adnertit, quod cum Papa non aliter de hoc iu-
11 re disposuerit, † pernecesse censetur in ipsummet Hospitale transfusum.

Non obstat decisio *coram bo. me. Remboldo* in hac causa emanata, quæ de stylo venit supponenda, quoniam hodie non agitur præcisè de iurepatronatus iuxtà dubium in
12 eadem decisione præinsertum, † sed agitur simpliciter de illo iure nominandi, quod ratione subiectionis Ecclesiæ S. Laurentii cõpetebat Monasterio, & Abbati S. Benedicti ante præfatam suppressionem iuxtà seriem nominationum datam in dicto Summ. *num. 2.* ad tradita per *Roch. de iurepatr. verb. competens quæst. 25. num. 59. ad med. vers. dicamus ergo, Lambert. cod. tract. par. 2. lib. 10. quæst. princip. nu. 4. Gonzal. ad reg. 8. glos. 18. ex num. 90.* vbi quod
13 non valet consequentia † habet ius præsentandi, ergo habet iuspatronatus, *& glos. 45. §. 2. nu. 27. & 28 Vivian. eodem tract. de iurepatr. lib. 1. cap 3. num finali & lib. 2. cap. 9. num. 24. Rota in diuers. decis. 798. num. 5. vers. & sententia non dicit par. 1. apud Canal. decis. 595. num. 3. vers. neque visum fuit obstare, & decis. 599. num. 7. vers. neque obstare visa fuerunt*, latè *Sanleger. resol. benefic. par. 3. cap. 187. num. 6. cum multis seqq.* & admittit *eadem decisio Remboldi in princip. vers. nàm fieri potuerunt ratione alterius inris, & in dicto §. & quod re vera*, innuens differentiam iu-
14 rispatronatus † à simplici iure nominandi, vt hoc, stet simul cum amouibilitate, quæ conuincitur ex instrumentis de anno 1472.
15 eodem Summ *num. 2.* † à qua ipsum iuspatronatus abhorret essentialiter perpetuam prouisionem requirens, vt ibi *in dicto §. & quod re vera ad finem.*

Minus obstant prætensæ collationes factæ per Mensam à dicto anno 1614. vsq; in præsens, ex quo inducta videatur præscriptio, & extinctum quodcumque ius aduersus liberã collationem; nam responsum fuit, stantibus dictis prœseruatiuis in originali prouisione adhibitis, ac stante lite cum intermedijs no-
16 minationibus, ac protestationibus † Assumptorum, nullum ius Mensæ, nullamq; præscriptionem acquiri potuisse, ad tradita per *Maresc. var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 59. Adden. ad Greg. decis. 434. num. 5. Rota in recent. dec. 172. num. 9. par. 3. decis. 32. num. 38. par. 9. coram Dunoz. iun. decis. 861. num. 3. & 4. & decis. 154. n. 13. coram Eminentiss. Celso.* Præsertim verò, cùm nunquam ostendatur Mensam per tria sæcu-
17 la contulisse, † ex quo fortissimum resultat argumentum non iuris ipsius, cùm Episco-
18 pi † non soleant esse segnes in tuendo iura suarum Ecclesiarum, inquit *Rota decis. 141. num. 12.* & quod alias Episcopi tanto tem-
19 pore non tollerassent, † si ad eos, & non ad alium collatio pertinuisset, arguit in puncto. *Rot. in rec. decis. 9. num. 15. par. 10.*

Quod autem dicti DD. Assumpti sint lai-
20 ci, & consequenter incapaces iuris † spiritualis, tollitur ex eo, quod sibi non arrogant hoc ius iure proprio, sed tamquam Ministri auctoritate Apostolica deputati ad regimen Hospitalis, cui dicta Ecclesia S. Laurentii subiecta est, ad *text. in Clem. per literas, vbi glos. in verb. Ecclesiasticas de præben. Garz. de benefic. par. 1. cap. 3. num. 1. Rota in diuers. decis. 114. in fine par. 2.* & alias etiam laici sunt capaces iu-
21 ris præsentandi, ac nominandi, † cùm sit ius honorificum, quod itidem prætendunt Parochiani eiusdem Ecclesiæ S. Laurentij cum iisdem Assumptis vniti, ac litis consortes, vt in d. Summario *num. 1.*

Et ità, citatis Syndico Mensæ, ac Rectore dictæ Ecclesiæ, fuit vt supra resolutum &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Auenionen, seú Carpentoraten. Iurisdictionis.

Mercurij 1. Julij 1671.

ARGVMENTVM.

In Causis fiscalibus iurisdictionem primatiuã habere prætendebat Iudex Cameræ Comitatus Venaysini, ideò illi in hac decisione concessam, quia loco Procuratoris Cæsaris subrogatus visus est, qui sicuti in dd. causis quoad Proconsulem iurisdictionem primatiuam habebat, ità ille quoad Prolegatum, qui successit loco Proconsulis, eandem iurisdictionem habere debet; Plura igitur de hac materia in hac præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Camerales omnes, & Iudices Camera olim dicebantur Procuratores Cæsaris.*
2 *Procurator Cæsaris in causis fiscalibus erat Iudex primatiuè ad Proconsulem.*
3 *Iudex Camera, est Iudex primatiuè ad Prolegatũ, qui in locum Proconsulis successit. & num. 4.*
4 *Legatus Auenionensis successit, & habetur loco Proconsulis.*
5 *Officium cum plena, & omnimoda iurisdictione concessum, cum omnimoda etiam primatiua censetur attributum.*
6 *Iudex Camera, licet literas iurisdictionis à Prolegato recipiat, eique subijciatur, non exinde recognoscit iurisdictionem ab illo, sed à Papa.*

7 *In-*

7 *Iudex ordinarius, licet eligatur ab homine, iurisdictionem tamen recognoscit à lege.*

8 *Archiepiscopus, licèt sit superior Episcopo in causis tamen eiusdem Episcopi in prima instantia non potest se ingerere.*

9 *Iurisdictio privatiua resultat in officijs concessis ad vitam, & titulo oneroso.*

10 *Iurisdictionis privatiua argumentum est, si illa exercetur in Ciuitate metropoli.*

11 *Iurisdictionis deputatio in certo Territorio pro causis certæ speciei, habet tacitam privatiuam quoad omnes alios.*

12 *Comitatenses Venaysini in prima instantia, ex privilegijs Pontificum extra suum Comitatum extrahendi non sunt.*

13 *Causæ si in prima instantia in Ciuitate dominantis cognosci potuissent, ad nihilum deserviret privilegium, quod Comitatenses ex suo Comitatu extrahi non possent.*

14 *Causæ fiscales, & Camera cumulatiuam iurisdictionem, præter solum iudicem Cameræ non admittunt.*

15 *Ludouicus Bertrandus insignis Aduocatus, fuit etiam Iudex Cameræ in toto Comitatu Venaysino.*

16 *Declaratio Legati, seù Prolegati, naturam officij, eiusque etiam qualitatem ostendit.*

17 *Facultas limitatè concessa declarat quid extra illã in alterius concessione comprehensum sit.*

18 *Iudex eandem habet privatiuam quoad alios Iudices, quam habet suus Notarius quoad alios Notarios.*

19 *Facultas restricta ad causas appellationis excludit causas primæ instantiæ.*

20 *Iudex non potest habere iurisdictionem in prima instantia, si illius Notarius habeat limitatam facultatem in causis secunda instantiæ.*

DECISIO DCCCX.

IVDICEM, cæteroſque Officiales Cameræ in Comitatu Venayſino priuatiuè gaudere in cauſis fiſci intereſſe concernentibus, hodie me proponente, deciſum fuit, triplici ratione; prima deducta ab origine officij, † quod olim Procuratoris Cæſaris dicebatur hac priuatiua iuriſdictione gaudentis, vt ſunt Text. aperti *in l. 2. verſ. hoc interdũ; vbi gloſſ. verbo Prafecti ff. ne quid in loco publico,* & *in l. 2. C. vbi cauſæ fiſcales*, & tradunt *Alphar. de officio fiſcalis, gloſſ. 16. nu. 21. Peregr. de iur. fiſci lib. 3. tit. 1. nu. 1. Carleual de indic. to. 1 tit. de iuriſd. fiſci num. 698. Capic. Galeot. reſponſ. fiſcal. 1. & 2. per totum*, quemadmodum ergo Procurator Cæſaris in cauſis fiſcalibus † erat Iudex priuatiuè ad Proconſulem, *d. l. 2. C. vbi cauſæ fiſcales*, & monuit *Vlpian. in l. nequiquam ff. de offic. Proconſ.* ità hodie Iudex Cameræ eſt Iudex priuatiuè ad Dominum † Prolegatum, qui in locum Proconſulis ſucceſſit, veluti cenſuit *Clemens IV. in cap. 2. vbi gloſſ. verbo Proconſulem de offic. Legati*, in ſpecie *Bald. in d. l. nequiquam in prima lectura ſub nu. primo*, *Ripa*, † qui loquitur de Legato Auenionen. *reſp. 4. in p. ad finem. tit. de reſcriptis; Franc. Marc. deciſ. 641. num. 5. & 7. par. 1.* & in diuiduo arguit *Rota* in alia Cauſa *Carpentoraſten. iuriſdictionis, & præcedentia 27. Iunij ſuperioris anni §. 2. totum Illuſtriſs. Vrbis Gubernatore.*

Secunda ratio deſumpta fuit ex literis patentalibus ipſius Papæ hoc officium cum plena, & omnimoda iuriſdictione tribuentibus, Summ *num. 2. lit. B.* † indè enim colligi conceſſionem priuatiuam non admittentem alterius concurſum, cenſuit *Gloſſa in Clement. Papa verb. omnimodo de for. compet.* & reſponderunt *Sotcin. conſ. 43. nu. 12. lib. 4. Decian. reſp. 35. num. 58. lib. 1. Rota in diuerſ. deciſ. 296. num. primo par. 1. coram Buratt. deciſ. 132. num. 6. coram Bichio deciſ. 448. num. 5. & 474. num. 6.* cum aliis *in cad. Carpentoraſten. §. primo*; abſque eo, quod obſtet d. Iudicem eaſdem literas recipere à Prolegato, eique fore ſubiectum, † quia non indè ab illo recognoſcit iuriſdictionẽ, ſed ab ipſomet Papa, cùm Iudex ordinarius, licèt eligatur ab homine, † iuriſdictionem tamen recognoſcit à lege, vt docuit *Bald. ſuper vſibus feudorum tit. de allodijs ſub num. 12.* & facit *Decius conſ. 72. num. 1.* Subiectio verò optimè ſaluatur in ipſa ſubordinatione cauſarum, quatenus ſcilicet Prolegatus eſt illius ſententiarum in ſecunda inſtantia reuiſor, in Summ. *num. 6.* vt videmus in Archiepiſcopo, qui etiamſi ſit ſuperior; in cauſis tamen ad Epiſcopum in prima inſtãtia ſpectantibus, † nec quidquam ingeritur, *Cauer. var. reſol. cap. 13. num. 335. verſ. Archiepiſcopum par. 3. Guttier. practic. 99. lib. 3. qu. 24. nu. 8. ad medium, Guidopap deciſ. 416. num. 2 & ſeq.*

Tertia demum ratio procedit ex modo, quo huiuſmodi officia conferuntur, ad vitam ſcilicet, & titulo oneroſo, † ex hoc namque argui iuriſdictionem priuatiuè conceſſam probat *Text. ſuper cap. irrefragabili de offic. Ordinarij in cap. vt debetis de appellat.* & tradiderunt *Cravetta conſ. 411. num. 31. & 33. Menoch. præſ. 18. num. 23. verſ. qui dicit, lib. 2. Ramon. conſil. 25. num. 11. & 19. Schrader. de feud. par. 10. ſect. 1. num. 131. & 132. & ſect. 2. num. 72. poſt medium, verſ. tum quia, Roſental. eodem tract. cap. 12. concluſ. 1. num. 12. verſic. 9. iuriſdict. per viam contractus, vbi adden. cæteros cumulat. latè Giurb. conſ. 89. num. 10. vſque ad 15. Carp. iuriſprud. fori par. 1. conſtit. 27. dec. 11. in fine, Gratian. diſcep. 154. num. 27. & diſcept. 891. num. 33. de Ponte de poteſtat. Proreg. tit. 1. §. 1. num. 23.* & deciſum fuit apud *Seſs. deciſ. Aragon. 79. num. 44. & 50.* Quo ſpectat, tùm locus reſidentiæ iſtius † Iudicis, nimirum in Ciuitate Carpentoraten. totius Comitatus Venayſini Metropoli, ad doctrinam *Bald. in d. vnb. de allod ſub num. 5.* quæ iuriſdictionis deputatio in certo Territorio pro cauſis certæ ſpeciei, † tacitam fert ſuam priuatiuam, quoad alios, & reſpondit *Roman. conſ. 393. n. 9. verſic. ſed aduertendum, vbi Mandoſ. in addit.* de communi teſtatur idem *Roman. conſ. 21. Cravett. d. conſ. 411. num. 29. verſ. 35. ceſſat, Ludouicus concluſ. 20. fall. 2. Grammat. dec. 30. num. 9. Natta conſ. 636. num. 122. Cauer. variar. reſol. d cap. 13. nums. 27. par. 3.* ſtantibus præſertim priuilegijs à Summis Pontificibus Bonifacio Octauo, Iulio Secundo, Leone Decimo, Clemente Septimo, Paulo Quinto, & Vrbano Octauo conceſſis Comitatui Venayſi-

ized by Google

nayſino de cauſis, & hominibus extra dictũ
12 Comitatum non extrahendis† in prima inſtantia, Summ. *num.* 7. de quibus etiam teſtatur *Sanleger. de præuent. par.* 1. *cap.* 11. *num.* 5. cum implicet, quod cauſæ huiuſmodi poſſint in prima inſtantia in Curia Auenion. cumula-
13 tiuè cognoſci,† & tamen ex priuilegijs præfatis nequeant Comitatenſes in prima inſtantia extra Comitatum trahi, vt in terminis ſimilium priuilegiorum arguit *Cumia ſuper ritibus mag. Curiæ cap.* 40. *num.* 125. tùm etiã
14 materia ipſa, ſuper quam iudicium† cadit, cumulatiuam reſpuens iuriſdictionem, & in ſpecie ad ipſiuſmet fiſci vtilitatem reſpondit *Corn. conſ.* 76. *num.* 16. *lib.* 1. *Aretin. conſil.* 85. *num.* 4. *in fine, Ludouic. d. concluſ.* 20. *ſallent.* 5. & benè probat *Text. in l.* 2. *C. de off. Comitis Sacri Palatij*, quem in id expendit *Gratthard. de off. domus auguſtæ lib.* 3. *cap.* 25. *verſ. à Com.*

Accedit obſeruantia tùm vetus vſque de
15 tempore, quo Bertrandus† Aduocatus inſignis, hanc iudicaturam exercuit, d. Summ. *num.* 5. tùm recens de tempore bo. me. Dunozetti, qui cùm eſſet Prolegatus de anno 1621. in publico edicto mandauit, ſingulas cauſas intereſſe huius Cameræ concernentes coram D. Iudice in prima inſtantia tractari, eas quatenus opus eſſet à quocumque alio auocando, & eidem Iudici committen-
16 do, d. Summ. *num.* 4. † quæ ſanè commiſſio per viam declarationis oſtendit naturam, & qualitatem illius officij, vt ponderat *Iacobus Gall. conſ.* 47. *n.* 10. *Andreol. contr.* 320. *n.* 10. & in terminis indiuidualibus, quod omnes actus iuriſdictionales Cameræ Comitatus Venayſini fieri debeant in Curia Carpentoraten. non autem in Ciuitate Auenionen. dicit *R. P. D. de Rubeis apud Spadam conſ.* 40. *num.* 30. *verſ. quibus accedit lib.* 1.

Melius verò id declaraſſe videtur Vrbanus Octauus, dum in erectione Archiuiſtæ Auenionenſis ei tribuit facultatem ſcriben-
17 di dumtaxat† in cauſis appellationum, quæ a Iudice Cam. Carpentoraten. deuoluũtur ad Curiã Auenionen. priuatiuè quoad alios, prout Notarius, & Secretarius Cameræ Carpentoraten. gerit, & exercet, d. Summ. *nu.* 8. eandem namque priuatiuam, quam habet
18 Notarius in ſuo officio erga alios† Notarios, habet Iudex in ſua iuriſdictione, quoad iuriſdictiones, vt in ſpecie arguit *Cancer. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 61. *Tondut. in tractat. de præuentione par.* 3. *cap.* 15. *num.* 2. & dum facultas Archiuiſtæ, qui eſt Notarius Cameræ in Tribunali Auenionis eſt reſtricta ad cauſas
19 in gradu appellationis,† hinc ſequitur, quod in prima inſtantia idem Tribunal nullam
20 habeat iuriſdictionem,† cùm reſtrictiua ad ſecundam inſtantiam excludat eandem in prima, vt ponderauit *Rota in d. decif.* 27. *Iunij* §. *his accedit cor. Illuſtriſs. D. meo Beuilaqua.*

Et ità in confirmatione ſententiæ Eminentiſs. Legati reſponſum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Decimarum.

Lunæ 20. *Iunij* 1672.

ARGVMENTVM.

Solutio decimarum euitari prætendebatur ex eo, quod non ageretur de Parocho, & pro bonis exiſtentibus intra fines ſuæ Parochiæ; Contrarium tamen deciditur, quia illæ debebantur ex pacto in inueſtituris adiecto, & quidem per verba vniuerſalia concepto, quæ ideò omnem ſpeciem fructuũ comprehendebat, cui non obſtiterat certa dies earum ſolutioni adiecta, quaſi quod non deberentur decimæ poſt d. diem maturatæ, quia contrarium ex ſuprædictis verbis vniuerſalibus, & obſeruantia conſtabat, ex quibus eadem dies demonſtrationis gratia, non autem taxationis dicebatur expreſſa.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, omnium, & quorumcumque *tanquam vniuerſalia omnes fructuum ſpecies comprehendunt.*

2 *Verba incipientia per dictionem* item, *diuerſitatẽ oſtendunt, & operantur, quod non liceat inferre de vno ad aliud.*

3 *Clauſula*, vt ſupra *repetit quidem ſolutionem faciendam, non autem diem eiuſdem ſolutionis demonſtrat.*

4 *Repugnantia in vno, eodemque inſtrumento non admittitur.*

5 *Intellectus ille non admittitur, qui repugnat vniuerſalitati verborum.*

6 *Verba ſolutioni adiecta quatenus potiùs demonſtratiuè, quàm taxatiuè ſtare dicantur, & quem intellectum recipiant.*

7 *Abbas, Prior, & Superior Eccleſiæ non poteſt alterare ſolutionem decimarum ſine beneplacito Apoſtolico.*

8 *Centenaria præſcriptio non reſultat, ſi de medio aliquis actus, vel inſtrumentum ſubducendum ſit.*

9 *Centenaria, & obſeruantia copulatiuè requirũtur, aliàs non ſuffragantur.*

10 *Mens, aut verba vbi ſunt clara, contraria interpretatio non admittitur.*

11 *Præſcriptio probari debet cum ſuis requiſitis in materia decimarum.*

12 *Decima ſolui debent ex fructibus, deductis expenſis, & quando. vid. num. ſeqq.*

13 *Verbum* fructus, *ſi profertur à lege, intelligitur deductis expenſis, ſecùs verò ſi ab homine in certa, & determinata quantitate exprimatur.*

14 *Identitas in antiquis probatur ex ſola verificatione loci cum vno confine, amplia vt n. ſeq.*

15 *Coniectura ſola, & præſumptiones in antiquis ſufficiunt.*

DE

DECISIO DCCCXI.

PLACVIT Dominis resolutio capta sub die 23. Ianuarij proximè præteriti, quia licèt decimæ, de quibus est quæstio, non deberentur Priori tamquam Patocho, ex quo, vt contendunt Informantes pro Reis; non fuerit satis probatum prædia esse sita intra fines Parochiæ, nihilominùs debentur semper ex pacto speciali adiecto in inuestituris soluendi Prioribus pro tempore decimam partem omnium, & quorumcumque fructuum, † quod vti conceptum verbis vniuersalibus omnes fructus species cõprehendit, vt est *Text. literalis in l. Iulianus 60. ff de legat. 3. & in cap. solita in fin. vbi glos. in verbo quodcumque de maiorit. & obed.* & præter allegatos *in decis.* aduertit *Rot. decis. 141. nu. 11. par. 8.* cum aliis adductis *in decis. 301. num. 4. par. 11. rec.*

Neque aduersatur obiectum denuò repetitum, quod huiusmodi pactum restringendum sit ad fructus maturatos in dic festo S. Apollinaris, in quo fuerat destinata solutio in præcedentibus inuestituris annorum 1530. 1550. 1607. 1642. & ad quas legitur facta relatio in inuestituris obtentis à Reis conuentis, ideoque sub illo dici nõ debeant comprehensæ vuæ, aliique fructus, qui recolliguntur post dictum festum, quia non verificatur in facto, quod verba *in festo Sãcti Apollinaris* in inuestituris annorum 1530. & 1550. sint adiecta solutioni decimæ, quinimò constat de contrario, videlicet solutionem decimæ in illis promitti indefinitè, & in diuersa, ac separata oratione, ibi: Item teneatur annuatim decimam partem omnium fructuum &c. quæ incipiens per dictionem, *item*, † diuersitatem ostendit, & operatur, quod non liceat de vno ad aliud inferre, *Barbos. dict. 185. num. 11. Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 112. num. 28. & seq.* cum aliis adductis per *Add. ad Gregor. decis. 541. & Rot. in Fulginaten. assignus 31. Ianuarij 1667. §. caterum coram Eminentissimo Cerro*, non obstante clausula, *vt supra*, † quia illa repetit omnem solutionem faciendam Ecclesiæ S. Adalberti, eiusque Priori pro tempore, non etiam dictæ solutionis, aliàs repugnaret dictionibus vniuersalibus *omnium, & quorumcumque*, † quod in eodem instrumento non est admittenda, vulgata *l. non ad ea. vers. quod si purè, vbi glos. & Doctores ff. de condit. & demonstrat.*

Et nihilominùs quando etiam admitteretur, sine veri præiudicio, talis destinatio, & relatio ad inuestituras enunciatas, adhuc tamen indè non benè inferretur taxatas fuisse decimas fructuum tunc temporis solùm recollectorum, † tùm quia huiusmodi intellectus non benè congruit vniuersalitati dictionum, *omnium, & quorumcumque*, secundùm prælegata; tùm etiam quia ex ipsismet testibus à Reis inductis, & datis in illorum Summario præteritæ positionis *num. 4.* apparet solutam fuisse, & solui solitam decimam partem canabis, milij, lini, aliorumque fructuum Autumnalium, & proindè verba *in festo S. Apollinaris*, vel non referuntur ad fructus, sed tantùm ad canones. † vel in omnem casum stant demonstratiuè, non autem taxatiuè, prout semper etiam in dubio præsumitur, *Gratian. discept. 834. num. 22. Rot. coram Gregor decis. 416. num. 8. & in Cortonen. suppressionis Conuentus prima Iulij 1005. cor. bo. me. Annuculo meo.*

Et fortiùs præsumendum est in hoc casu attentis antiquis inuestituris, ad quas vti radium subsequentes referri debent, † & quas Prior etiamsi voluisset in præiudicium Ecclesiæ, alterare non potuisset sine beneplacito Apostolico, ex adductis per *Rot. in Romana Domus in Burgo 19. Nouembris 1670. cor. R. P. D. meo Vicecomite*, confirmata 13. huius mensis Quod beneplacitum non benè deducitur ex lapsu centum annorum, † quia sublatis de medio inuestituris annorũ 1530. & 1550. in quibus solutio decimarum non est restricta ad diem festum S. Apollinaris, deficit tempus centum annorum, † & obseruantia copulatiuè ad istum effectum requisita, *Rot. decis. 202. num. 7. par. 7. recent.*

Nec vllum fundamentum Domini posuerunt in contraria obseruantia non soluendi decimam vuarum, quia aut illa deducitur ad interpretandam mentem cõtrahentium, & cùm ista videatur clara ex præmissis, †nõ admittitur contraria interpretatio, vt per vulgatam *l. Lille*, *aut ille de leg. 3.* nouissimè responsum fuit *in Salisburgen decanatus 1. Aprilis proximè præteriti in fin. coram me.* Aut vero deducitur ad inducendam præscriptionem, & illa non probatur cum requisitis, de quibus in decisione; †imò potiùs excluditur dum, vt supra dictum est, constat solutam fuisse decimam canabis, aliorumque fructuum Autumnalium.

Minùs obstat repetitum obiectum, quod hæ decimæ solui debeant † ex fructibus, deductis expensis, ad *Text. in l. fructus ff. sol. matrim.* & tradita per *Barbos. de Paroch. cap. 28. §. 1. num. 43. & Brit. de locat. p. 2. §. 3. num. 13.* quia istorum dicta procedunt, quando dictio *fructus* est prolata à lege absque taxatione, † secùs verò est, quando fuit prolata ab homine in contractu in certa, ac determinata quantitate, vt distinguit *Bart. in d. l. fructus num. 6. & 7. & Bald. & Alex. num. 4.* aliqs allegati in decisione.

Denique non subsistit, quod non probetur identitas bonorum, de quibus agitur, quia illa satis resultat ex verificatione denominationis loci *della Schiappa*, & confinis Dadi, Sum. Prioris præteritæ posit. *n. 1. 2. & 3.* cum simus in antiquis, † in quibus sufficit verificatio ipsius loci cum vno confine, *Rot. dec. 87. n. 10 par. 5. rec.* imò suffragantur solæ coniecturæ, †& præsumptiones *cap. cum causã, vbi Bald. Felin. & alij de probat. Rot. dec. 81. n. 29. & 360. n. 10 d. par. 5.*

Et ita vtraque &c.

Supra in alia parte 17. recent. adest altera præsentis causæ decis. quæ est ibi in ordine 232.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Carpẽctoraten. Bonorum.

Veneris 23. Februarij 1674.

ARGVMENTVM.

Excluduntur attentata, quia decretũ, quod illis subiacere prætendebatur, exequutum non erat, quinimò ei renunciatum fuerat; Secundò, quia fat est vel sententiam vigore Ægidianæ exequutioni demandari potuisse, vel quod apud DD. in dubium reuocaretur, an d. Constitutio habeat locum in Ciuitate Auenion. Rursus plura etiam de clausulis sine prejudicio, deducẽs omne ius, sola facti veritate inspecta, & de manutentione in huiusmodi casibus concedenda in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis, quod carnit exequutione, & cui renunciatum est, non causat attentata.*
2 *Attentata dicuntur sufficienter purgata, si omnia redacta sunt ad eum statum, quo erant antequam illa fuissent commissa.*
3 *Ægidiana an habeat locum in Ciuitate Auenionensi, magna quæstio est inter Doctores.*
4 *Clausula* sine præiudicio *præseruat facultatem iudici à quo exequendi suam sententiam.*
5 *Manutentionem concedere potest index ad quem, etiamsi causa sit cõmissa cum clausula* sine præiudicio, *& quando. num. seq.*
6 *Manutẽtio, vt stante nullitate, & iniustitia primæ sententiæ validè concedatur in gradu appellationis, nullitas, & iniustitia debet esse notoria.*
7 *Clausula salutaris libelli* deducens omne ius &c. *operantur, vt censeatur deductum omne remedium, quod magis actori proficit.*
8 *Sententia ferri potest super omnibus probatis, licet non petitis, quoties in monitorio, vel libello adsunt clausula salutares* omne ius &c.
9 *Remedium omne censetur ab actore intentatum vigore clausulæ* deducens &c. *etiamsi in narratiua monitorij, seù libelli aliquid simpliciter sit expressum.*
10 *Legatus Auenionensis habet in facultatibus procedendi sola facti veritate inspecta.*
11 *Clausula* sola facti veritate inspecta *operatur, vt non quod petitur, sed quod probatum extitit concedatur.*
12 *Retentio in spolio non conceditur, et si quandoque admittitur, creditum debet esse adeo clarum, vt contrarium probari non possit.*

DECISIO DCCCXII.

AD bona tamquam nulliter dimissa a Sororibus de Pellerijs reintegrandos esse fratres de Scipionibus earum hæredes declarauerat per sententiam Auditor Eminentiss. Legati Auenionensis; sed in gradu appellationis coram me illam de notoria iniustitia, & nullitate redarguens Spiritus de Cheylus, & prætendens omnia gesta in eius exequutionem fuisse attentata, obtinuit disputari dubium, An constet de attentatis, & sit danda manutentio, negatiuè in omnibus resolutum.

Nullatenus enim subsistere visa sunt attentata, nam quatenus ea deducebantur ex decreto subdelegationis Iudicis in partibus facto per dictum Auditorem post interpositam, & admissam appellationem ad effectũ liquidandi fructus à spoliatore perceptos ex dd. bonis. Placuit responsio huiusmodi de-
1 cretum, nedum exequutione caruisse, † sed vlterius fuisse de medio sublatum mediante renunciatione facta in actis, ex qua dum res
2 fuit redacta ad pristinum statum, in quo ante decretum reperiebatur, † resultat proindè sufficiens purgatio attentati, *ad text. in cap. non solum in fine de appell. in* 6, cum traditis per *Rotam coram Buratt. decis. 356. num. 4. & coram bo. me. Card. Celso decis. 247. num. 7.*

Quatenus verò defumebantur ab exeququutione mandati de reintegrando; quod suapte natura dicebatur admittere appellationem, supponendo Ægidianam non ha-
3 bere locum in statu Auenionen. responsum fuit huiusmodi suppositum reddi valdè dubium. per ea, quæ in contrarium firmauit *Rota coram Verall. decis. 226. par. 1. & cor. Royas decis. 372. num. 1.* cum alijs relatis *coram Cardinali Celso decis. 43. num. 2.* & proindè attenta hac dubietate, satis est ad saluandam exequutionem ab attentatis, vel nullitate, quæ ex infra allegandis deberet esse notoria, cõmissionem fuisse signatam cum clausula, *sine*
4 *præiudicio*, † quæ Iudici à quo præseruat facultatem exequendi propriam sententiam, *Rota decis. 416. num. 2. par. 5. decis. 8. num. 12. & 13. & decis. 313. num. 1. par. 6. rec.* & pluribus cumulatis *Barbos. clauſ. 159. num. 1.* & in his terminis *bo. me. Androsilla in suo voto*, hodie dato in particula §. *Au verò, & seqq.*

Minus deberi censuerunt Domini manutentionem prætensam ex capite nullitatis, &
5 iniustitiæ d. sententiæ. † Quibus concurrentibus dicebatur clausulam *sine præiudicio* non impedire, quin Iudex, ad quem possit concedere manutentionem, vel per viam attentatorum reuocare exequutionem iam factã ex *decis. 410. n. 10. & seq. coram Merlino*. Nam præmisso, quod illæ ad hunc effectum de-
6 berent esse adeò notoriæ, & palpabiles, † vt nullo velamine offuscari, vel aliquo prætextu excusari possent, vt pluries tenuit *Rota*, & signanter *decis. 85. num. 4. & seq. par. 1. diuers. coram Caualer. decis. 337. num. 1. & 2. coram Martin. Andr. decis. 29. num. 7. coram Steph. decis. 867. per tot. in rec. decis. 668. num. 1. par. 3.* & latè examinato articulo *in Romana de Bombellis apud Posth. de manut. decis. 9.* quas in his terminis refert, & sequitur *Androsilla* in voto proximè citato.

Talis certè non probatur nullitas desumpta ex defectu monitorij, quod licèt interuenerit, prætendebatur vti restrictum ad re-

scis-

scissionem instrumenti venditionis nullatenus posse extendi ad dimissionem bonorum in eo minimè expressam. Quia dum hæc dimissio continebatur in eodem instrumento, & petitio rescissionis non fuit restricta ad venditionem, sed habuit relationem ad instrumẽtum simpliciter, & vlterius in monitorio fuerunt appositæ clausulæ salutares, ibi: *deducens omne ius, omnesque remedium, & actionem* &c. † indè sequitur ex eis censeri 7 deductum omne remedium actoribus magis proficuum, *Practica Papien. in forma libelli pro act. reali §. Deducendo num. 7. Rota decis. 135. num. 5. par. 6. rec. & coram Bichio dec. 63. num. 20.* & per consequens potuisset ferri sententiam 8 super omnibus probatis in † d. instrumento, licèt expressè non petitis in d. monitorio, *Ridolph. in praxi par. 2. cap. 4. num. 55. Rota cerà Duran. decis. 90. num. 1. decis. 256. num. 7. in fine par. 1. diuers.* etiam si in narratiua monitorij 9 fuerit expressum instrumentum † venditionis, nulla facta mentione dimissionis, in specie *Grat. cons. 156. num. 25. & 26. lib. 2.*

Concurrentibus præsertim facultatibus 10 Emin. Legati † procedendi sola facti veritate inspecta, relatis apud *Tondut. quæst. benef par. 3. cap. 200. sub n. 37.* Quibus attentis non quid 11 petitum, † sed quid probatum existit esse concedendum dixit *Alex. cons. 114. numer. 6. lib. 6. Ruin. cons. 5. num. 12. lib. 4. Paris. cons. 131. num. 14. lib. 1. Surd. decis. 284. num. 14. Adden. ad Buratt decis. 48. num. 6. & Rota coram Gregor. decis. 170. num. 2. & ibi Add. num. 12.*

Eoque minus constare dici potest de notoria iniustitia ob denegatam retentionem bonorum bonorum prętensam à Spiritu ex capite detractionum legitimæ, & trebellianicæ super illis sibi competentium ex persona Stephani iunioris filij, & hæredis alterius senioris, qui fideicommissum condidit fauore actorum.

Quia vltrà quod dubitatur an ex testamẽto d. Stephani iunioris prædictæ detractiones competant actoribus, vel Spiritui Aduersario, & præter alias responsiones, illa signanter placuit Dominis, quod attenta illiquiditate istarum detractionum, in præsenti hypothesi resultante, tam ex ære alieno cõtracto per eundem Stephanum iuniorem, vel ab eo debito, vti cohærede d. Stephani senioris, Summ. actorum *num. 9.* quàm ex fructibus à Spiritu perceptis in bonis nulliter d. mittis, de quibus tenetur reddere rationem, nulla pro eis competebat retentio 12 in iudicio spolij, † in quo huiusmodi exceptio, quatenus admittenda debet esse pro credito ita claro, & liquido, vt contrarium probari nequeat in petitorio, ex firmatis per *Rot. coram Duran. decis. 113. num. 7. coram Cardinali Celso decis. 221. num. 13. in rec. decis. 62. nu. 6. par. 8.* & præcipuè *coram Caual. decis. 539. n. 5. & in Rauennaten bonorum 16. Ianuar. 1671. §. similiter coram R. P. D. meo Beutlaqua.*

Et ita vtrique &c.

R. P. D. RONDININO,

Romana Pecuniaria.

Lunæ 9. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Constitutus procurator ad lites, & ad negotia cum facultate substituendi, alium generaliter substituerat, & hic pecunias ad cambium receperat; cùm ideò quæreretur an Dominum obligare potuerit, ratione mandati negatiuè resoluitur, quia facultas substituendi fuerat restricta ad lites, non ad negotia, pro quibus apparebat electa industria personæ procuratoris constituti, minus etiã ratione negotiorum gestorũ, cuius actionis requisita non aderant, adeout creditori sola remãserit actio contra gerentem ipsum, non autem contra illum, cuius negotia gesta sunt.

SVMMARIVM.

1 *Appellari tertio loco non potest in eadem causa.*
2 *Statutum Vrbis de duabus conformibus intelligitur de validis, & iustis.*
3 *Mulier potest esse procuratrix ad effectum ordinãdi lites, non autem ad effectum comparendi.*
4 *Facultas substituendi apposita in mandato procuræ ad lites, & ad negocia, quatenus potiùs ad vnum, quàm ad alterum referatur. & nu. seqq. & ferè per totam.*
5 *Verbum*, constituit, *in mandato procure ad lites, & ad negocia, an comprehendat vtrumque simul, vel non.*
6 *Dictio*, item, *denotat separatam orationem.*
7 *Verbum, licet vnicum instrumenti, in vnoquoque capitulo dicitur repetitum, si illa incipiant per dictionem*, item.
8 *Industria personæ procuratoris quãdo dicatur electa & num. seqq. & num. 13. par. cum seqq.*
9 *Procurator, cuius fuit electa industria, alios substituere non potest, & ad illos facultas substituendi non transit & vid. num. 20. cum seqq.*
10 *Arbitrium alicuius quando dicatur electum, eiusque solum onerata conscientia.*
11 *Arbitrio alicuius, quæ committuntur, ab eo præstanda sunt, neque ab eius persona receditur.*
12 *per Alios omnia possumus, tribus exceptis, scilicet ratione rei, ratione personæ, & quando specialiter est electa industria alicuius.*
12 *Facultas sumendi pecunias ad interesse procuratori tradita dicitur negocium arduissimum, quia omnes constituentis facultates implicare potest.*
13 *Procurator si est persona, quæ Domino succedere deberet, de eo maxima fiducia præsumitur habita. & num. seqq.*
14 *inter Consanguineos inuicem succeßuros facilis est reparatio damni, ac etiam spes lucri.*
16 *Constituens procuratorem, de persona ab eo substituta confidere non potuit.*
17 *Facultates ampliſſima procuratoribus sanguinis coniunctis conceduntur, quæ tamen extraneis, & incognitis denegantur.*

18 Ap-

18 *Argumentum à consuetis est in iure validum, & communiter recipitur.*

19 *Mandatum procuræ nec quid amplius continet, quam constituens verisimiliter concessurus fuisset.*

20 *Mandatum procuræ generale, etiamsi fuerit electa industria persona, adhuc continet facultatem substituendi.*

21 *Ratio vbi est diuersa, tunc facultas substituendi, quæ in vno casu, vel mandato competere posset, non conceditur in altero.*

22 *Clausula in fine posita non refertur ad omnia, si in eis militat diuersa ratio.*

23 *Fiduciam si quis habuit de aliquo, dicitur etiam illam habere de gestis ab eo, & quando.*

24 *Procurator generaliter constitutus, non potest in ijs, quæ sibi soli sunt commissa, generaliter substituere.*

25 *Obseruantia subsequuta declarat etiam quid fuerit in mandato procuræ concessum.*

26 *Actio mandati est contraria actioni negotiorum gestorum, quia illa ex contractu, & obligatione nascitur,*

27 *Actio negotiorum gestorum proprie ex nullo contractu oritur, aliquo non existente mandato.*

28 *Actio negotiorũ gestorũ vt competat, sufficit, quod habeat vtilitatem actus ab initio, quamuis postea cessauerit. & vid. num. 34, & seqq.*

29 *Dilatio brevis nunquam à creditoribus denegatur*

30 *Actio negotiorum gestorum, secluſa vrgentia aliquid gerendi, non datur.*

31 *Vtiliter gestum non dicitur, quod nihil debitori interest, quod geretur. & vid. num. seqq.*

32 *Vtilitas debitoris, vt adesse dicatur, non sufficit indigentia pecuniarum in abstracto, sed specialis esse debet.*

33 *Gestor negotiorum alterius, quando ipse debeat esse in damno, non autem ille, cuius negotia gesta sunt. & num. seqq.*

34 *Debitum contractum actione negotiorum gestorum statim extinguendum est, ac pecunia ab eo, cuius nomine gesta sunt, transmissa fuerunt.*

35 *Vtilitatis perseuerantia, quæ non requiritur in actione negotiorum gestorum, intelligitur de ijs, quæ sine facto nostro deficiunt.*

36 *Vestis pro aliquo comparata, si pereat, cuius damno cedat.*

37 *Gestor negotiorum alterius, illius conditionem meliorem, non autem deteriorem facere potest.*

38 *Creditor eius, cuius negotia gesta sunt, pecunijs ab eo pro soluendo debito gestori transmissis, illius tantum, & non Domini creditor est.*

39 *Lucrum, & damnum invicem compensantur.*

40 *Gestor negotiorum alterius, si pecunias receptas à Domino, adhuc illum obligare posset, vel eius debitum soluere non teneretur, irreparabile præiudicium resultaret absentibus.*

DECISIO DCCCXIII.

REVERENDISS. Hieracen. Episcopus ad suam Ecclesiam properaturus, amplissimum, ac generale mandatũ dedit Margaritæ fratris vxori cum pluribus capitulis pro negotiorum diuersitate, ac demum etiã ad lites, in quo capitulo continebatur substituendi facultas, Summario Reuerendissimi Episcopi *num.* 1.

Cùm autem Margarita Dominicum Petrucciolum in vniuersalem pariter Procuratorem substituisset, Summ. Claudiæ à Valle 1. Aprilis 1672. coram R. P. D. meo Priolo *num.* 2. hic verò á d. Æmilia Claudia de Valle vxore Francisci Belgij scuta 600. in cambium mediante Mensa nummularia S. Spiritus habuisset, Summ. eodem *num.* 9. 10. & 11. d. Dominico Petrucciolo facultatibus lapso, egit Æmilia d. cambij creditrix pro sorte contra Episcopum Hieracen. coram A. C. à quo cùm sententiam fauorabilem obtinuisset, causa ad Rotam per appellationem deuoluta, quamuis priùs contra Episcopum decisum fuerit 24. Aprilis 1662. & 22. Iunij 1663. coram Illustrissimo Beuilaqua Vrbis Gubernatore, quarum decisionum prior impressa est in rec. par. 13. dec. 438. absolutoria tamen sentẽtia fauore Episcopi fuit pronunciata præuiis decisionibus 15. Iun. 1664. & 15. Ianuar. 1669. coram eodem.

In tertia autem instantia causa iterum cõmissa, cùm Rotalis sententia infirmata fuerit præuiis decisionibus 1. Aprilis 1672. & 13. Ianuarij 1673. coram R. P. D. meo Priolo, denuò pro ambiguitate iuris, & facti Signatura rescripsit: *Constito quod sit locus Statuto de duabus*; Ad cuius rescripti tenorem dubio proposito, negatiuè DD. responderunt.

Conueniebant vtrinque Scribentes Statutum Vrbis *lib.* 1. *cap.* 180. decernens executionem duabus sententijs pro ampliatione
1 textus † tertiò prouocare prohibentis in *l.*
2 *vnica C. ne liceat in vna, eademque causa,* † intelligi de sententijs validis, & iustis, non autem de iniustis, qualem dicebant Domini esse sententiam A. C. & posteriorem Rotalem condemnantes Episcopum ad solutionem cambij, cùm ad hæc non teneatur, neque actione mandati, neque actione negotiorum gestorum.

Non actione mãdati, quia præmisso, quod obseruata forma verborum, videlicet cum clausula ad lites amplissimas cum facultate substituendi, hæc permissio videbatur referri ad ipsas lites, circa quas mulier
5 † potuit quidem esse Procuratrix, ad effectum illas ordinandi, licèt non posset esse ad effectum comparendi, ex ratione *text. in l.* 1. §. *sexum ff. de postulando*, ad quas ideò lites, quibus cõ-
4 tinuatiuè est apposita restringitur, † non autem ad alia, in quibus est diuersa ratio, iuxtà *cons. Honded. 4. num. 35. vol. 1. Altogrud. cons. 54. num. 35. in fine, & 36. & num. 120. vol. 9. Spad. cons. 197. num. 17. vol. 3. Palm. consult. 96. nu. 50. Rota coram Seraph decis. 610. num. 4. coram Pania decis 294. num. 4. Buratt. decis. 322. num. 8.* quamuis adsit vnicum verbum *constituit*, † à quo
5 dicebatur omnia capitula regi, quia cum
6 omnia capitula incipiant per dictionem † *ut*, quæ separatam orationem constituit, *Spad. cons. 327. num. 1. vol. 2. Roman. cons. 100. sub n. 53. & cons. 91. num. 5. Redenasc. cons. 14. num. 46. Rota coram Coccin. decis. 1723. num. 12.* non amplius

dici

dici poteſt omnia capitula regi ab illo vnico verbo *conſtituit*, ſed ſtante repetitione illius verbi *conſtituit*, quod in vnoquoque capitulo ex ratione recti ſermonis ſubintelligitur, vnaquæque oratio dicitur habere ſuũ
7 verbum proprium,† quale ad hunc effectum dicitur verbum ſubintellectum, ac repetitũ, vt benè explicat *Bellon. de iur. accreſcen. cap. 5. quæſt. 16. num. 36. in fine, & 37. Altograd. conſ. 54. num. 59. vol. 1. & conſ. 42. num. 17. & conſ. 36. num. 22. vol. 2.*

Altiùs tamen reaſſumpta à primis iuris principiis hac quæſtione, dicebant Domini, quod Petrucciolus licèt in generalem Procuratorem à Margarita ſubſtitutus fuerit, non potuiſſet tamen hanc generalem ſubrogationem ad ea capitula referre, quæ ab ipſa perſona procuratoris conſtituti præſtanda
8 ſunt, itaut illius iudicium electum † fuerit, prout in hoc caſu, in quo Epiſcopus Hieracen. facultatem tribuit Margaritæ. Omnes, & quaſcumque pecuniarum ſummas cuiuſcumque generis, & ſpeciei, quantitatis, ſeù quantitatum d. Procuratrici benè viſas toties quoties eidem Procuratrici videbitur ſumendi, reſtituere cum intereſſe promittendi, in terminis, & temporibus d. Procuratrici benè viſis: Ex quibus dubitari nequit electam fuiſſe induſtriam Procuratricis; Tũ quia non fuit præſcripta certa forma, & modus cambij ſumendi, quo caſu omne ſimile cambium contrahere potuiſſet, & conſequenter facultas ſubſtituendi ad hunc quoque caſum trahi potuiſſet, ſed nulla præſcripta forma, vel modo adiecto, omne hoc Procuratricis placito commiſſum eſt, quo caſu negari nequit de illius prudentia, ac ſollicitudine conſtituentem rationem habuiſſe, quæ ab omnibus æquè præſtari non
9 poſſunt, †itaut ſubſtituendi facultas ad hunc caſum non trahatur, ad *text. in l. in vſucapionem 15. §. item adijcien, & ibi Bart. ff. de diuerſ. tempor. præſcript. idem Bart in l. quod quis 8. in fine, ibique Caſtrenſ. ſub num. 5. Iaſ. ſub num. 2. C. de Procur. Pariſ. conſ. 47. num. 88. & 89. vol. 1. Bertazzol. de clauſ. clauſ. 5. gloſ. 1. num. 5. Hermoſill. ad Lopez lib. 5. l. 48. gloſ. 5. ſub num. 23. Trentacinq. var. reſol. lib. 2. tit. de Procurat. reſol. 3. ſub num. 27. Cald. de empt. & vendit. cap. 15. ſub n. 50. Roce. de mandat. ſeù complem. num. 172. Mattienſ. ad lib. 5. recollect. tit. 4. lib. 5. gloſ. 8. num. 2.* cum aliis per *P. Paſſerin. in cap. indiſcreta 1. §. Procurator ſub num. 38. de Procurat. in 6.*

Tùm quia in ſola voluntate Procuratricis reſidebat pecunias ei benè viſas accipe-
10 re, atque tempus ei benè viſum † adijcere, quo caſu electum dicitur arbitrium illius, atque onerata conſcientia; itaut ſubſtituto non permittatur, cum id, quod arbitratu alicuius committitur,
11 † ab eo præſtandum ſit, neque ab eius perſona ſit recedendum, inquit *Vulpianus in l. ſi quis arbitratu 43. ibique gloſ. penult. & Bart. in ſumma ff. de verbor. obligat. & probat text. in §. pretium autem inſtit. de empt. & vend. & in cap. Is, cui de offic. deleg. in 6. DD. in d. l. quod quis*, vbi præ cæteris *Iaſ. nu. 3. & 4. Salic. num. 5. & pluribus ſeqq. C. de procur. Trentacinq var. reſol. lib. 2. tit. de Procur. reſol. 3. n. 29. Menoch. lib. 2. præſumpt. 21. ſub num. 5. 6. & pluribus ſeqq. & conſ. 93. n. 36. Lucas de Penna in l. iubemus 16. ſub num. 12. C. de erogat. milit. annon.*
12 *lib. 12.* vbi quod omnia poſſumus per † alios, tribus exceptis ratione rei, vt in criminalibus, ratione perſonæ, vt ſi quid agendum eſt, quod alteri non conuenit, & denique quando eſt electa perſonæ ſpecialis induſtria, cuius dictum reaſſumit *Sperell. deciſ. 106. num. 33. iuncto num. 26. & 27.*

Conſiderata inſuper natura negotij grauiſſimi, ad accipiendum nempè ad cambium quaſcumq; pecunias Procuratrici pla-
13 citas,† quod omnes fortunas conſtituentis, ac bona implicare poterat, iuxtà egregium *conſ. Baldi 123. num. 5. & 6. vol. 5. Pariſ. conſ. 47. ſub nu. 88. & 89. vol. 1. Hermoſill. ad Lopez tit. 5. l. 48. d. gloſ. 5. num. 23. verſ. conſiderata, Menoch. lib. 6. præſumpt. 92. ſub nu. 13. & caſu 205. num. 1. & 2. Honded. conſ. 55. num. 77. vol. 1. Bertazzol. clauſ. 5. gloſ. 1. ſub num. 5. verſ. Et dicitur*, benè *Cyriac. controu. 115. num. 4. & 5. Valenz. conſ. 167. num. 33. & 34. vol. 2. Gratian. diſcept. 978. num. 32. & 33. Arias de Meſa lib. 2. var. reſolut. cap. 27. num. 6. verſ. Et hæc traditio*, atque habita etiam ratione perſonarum, cùm Margarita eſſet fratris ipſius conſtituentis vxor, & mater familias vidua, & vniuerſalis adminiſtratrix filiorum etiam minorum, qui ſeruato iuris
14 ordine illius hæredes futuri erant, † quam ideò ſperare potuit maxima ſollicitudine, & prudentia omnia acturam eſſe, ne aliquod in conſtituentis præſens præiudicium, ac in futurum damnum ſuorum filiorum ſequeretur, in cuius caſu cùm agatur inter cognatos, ob coniunctionem bonorum, facilis eſt
15 damni reparatio,† ſicut lucri ſpes ob confidentiam perſonæ electæ, vt benè deducunt *Cravett. conſ 303. num. 2. Burſatt. conſ. 86. num. 23. in fine, & 24. vol. 1. Hond. d. conſ. 55. num. 77. & 78. vol. 1. Menoch. de arbitrar. d. queſt. 68. ſub n. 11. Valenz. d. conſ. 177. num. 34. vol. 2. Cyriac. controu. 290. num. 16. Arias de Meſa var. reſolut. lib. 2. d. cap. 27. ſub num. 6. verſ. Et ratione confidentiæ.*

Quæ rationes cùm non procedant in ex-
16 traneo ſubſtituto, † de quo conſtituens cõfidere non potuit, vt benè *Caſtil. deciſ. 119. num. 6. verſ. nam eius pretenſio*, ac ideò quotidiè coniunctis perſonis, vel aliàs probatis,
17 iſtæ ampliſſimæ facultates † conceduntur, non autem extraneis, atque ineognitis, conſequens proindè eſt, vt ducto à verifimilibus,
18 atque à conſuetis argumento, ſoli Procuratrici hæc commiſſa dicamus, ad terminos textus in *l. ſi is, cui 94. in fine ff. de ſolut.* ne
19 quid ampliùs ſit in mandato, † quàm conſtituens conceſſurus fuiſſet, *Soccin. iun. conſ. 22. num. 21. vol. 3. Barz deciſ. Bonon. 125. num. 25. Valenz. conſ. 186. num. 28. vol. 2. Larrea deciſ. Granaten. 19. num. 9. verſ. Et in generali.*

Et quamuis DD. admittant, quod vbi eſt etiam electa induſtria perſonæ, quotieſcumque mandatum eſt generale, ſiue ex legis diſpoſitione, ſiue ex conſtituentis permiſ-

sione in his actibus extraiudicialibus procu-
20 rator † ad negotia substituere possit, iuxtà distinctionem *Bald in l. si Procuratorem 8. §. si quis mandauerit sub num. 4. ff. mandati, Salycet. in d. l. quod quis num. 9. in fine C. de Procur. Cyriac. contro. 384. num. 16. & 17. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 21. num. 18.* cum qua responsione pertransijt *Rota in decis. huius causæ 1. Aprilis 1672. §. neque obstat in fin. & 13. Ianuar. 1673. §. procedere enim coram R. P. D. meo Priolo.*

Adhuc tamen illorum dictum accipiendũ est, quotiescumque mandatum est vniuersale, atque indebitum, adeout maior ratio in vno, quàm in altero casu considerari non possit, in quibus terminis loquuntur auctoritates mox adductæ, secùs autem quando dispar ratio assignari potest in vno ab altero
21 casu ex pluribus in generali mandato expressis, † quia tunc non intrat regula, vt facultas substituendi siue ab homine datæ, siue à lege in generali mandato subintellecta ad omnia referatur, atque ea æqualiter determinet, sed succedit alia communiter in iure probata, vt vbicumque dispar ratio adduci potest, vt in hoc casu contrahendi, in quo ex verbis expressis constituentis, ex natura negocij, & qualitate personarum, atque ex communiter contingentibus electa fuit, vt superiùs probatum est, sollicitudo Procuratricis, tunc diuersum quoque ius vigere debeat in ijs actibus in mandato expressis, qui non secùs ac ab ipsa Procuratrice, ab alijs quoque expleri potuissent, licuerit quidem vnum, vel plures Procuratores, vt in fine mandati dicitur, substitue-
22 re, † non autem in ijs, in quibus de Procuratrice specialiter constituens confidit, vt benè explicat *Bald. cons. 123. nu. 4. 5. & 6. vol. 5. qui sub num. 4. in fine* respondet rationi, vt si
23 quis confidit de aliquo, † confidat etiam de gestis suis, & sic de substitutione ab eo facta, alijsque adductis prosequitur *Mattheus. lib. 5. recollect. tit. 4. l. 5. glos. 8. num. 3. & 4.* & consequenter vniuersalis substitutio † Petruccioli multo minus fieri potuerit, vt concordant communiter *DD. Ias. in d. l. quod quis n. 2. vers. tertio limita. Alex. num. 6. Salyc. num. 3. C. de procur. idem Salyc. in l. Procuratorem §. si quis mandauerit circa finem, ff. mandati. Felin. in cap. fin. num. 7. vers. limita dummodo de offic. deleg. Honded. cons. 55. num. 79. vol. 1. Trentacinq. var. resolut. d. lib. 3. tit. de Procur. resol. 3. num. 26. Rocc. de mandat. seù complem. notab. 79. num. 174. post primum vol. suorum cons. Marcabrun. cons. 90. nu. 10. Fulg. constant. in l. nullus 60. num. 16. C. de Decurion. lib. 10.*

Obseruantia autem deducta ex approbatione aliorum, quos ad speciales actus peragendos Procuratrix substituit, potiùs retorquetur, cũ Episcopi constituentis ratificatio in particularibus actibus adhibita fuerit, sum. Æmiliæ prima Aprilis 1672. *num. 6. 7 & 8.* atque neglecta generali substitutione, hunc Procuratorem in particularibus actibus sub-
25 stituerit, † in qua proindè veluti indefinita ac magis præiudiciali substitutione ratihabitio Episcopi multò magis adhibenda erat eisdem rationibus, quæ adductæ fuerunt in decisionibus huius causæ *prima Aprilis 1672. §. Id ipsum, & 13. Ianuarij 1673. §. quam regulam in fine coram R. P. D. meo Priolo.*

Neque Episcopus tenetur altera actione negociorum gestorum vtpotè contraria
26 actioni mandati, † cùm hæc ex contractu, & quidem de obligationibus ex contractu nascatur, *ad rubr. & text. in princ. instit. de oblig. ex contractu, & in §. mandatum non suscipere instit.*
17 *de mand.* † illa autem ex nullo contractu propriè nascitur non existente mandato, *ad text. in princ. & in §. igitur instit. de oblig. quæ ex quasi contractu*, vel illo inutili existente, iuxtà *text. in l. si fideiussores 6. vbi Vinian. in casu, & Bart. in vlt. not. ff. ad Senat. Consult. Velleian.*

In qua tamen actione admissa etiam conclusione, cum qua processum fuit in dictis decisionibus R. P. D. mei Prioli ad finem, vt in hac actione sufficiat vtilitas actus gesti ab
28 initio, † quamuis postea cessauerit, iuxta *text. in l. sed an vltro 11. §. his autem ff. de neg. gest. glos. in §. 1. verbo obligatum instit. de oblig. quæ ex quasi contractu nascuntur, Abb. in cap. ex parte 33. sub num. 9. vers. sed certè ibi de præscript. Aretin. in §. Actionum num. 64. in princ. instit. de act. Rot. rec. par. 9. decis. 454. num. 5. & 6.*

Attamen facti seriem repetendo, neque ab initio vtilitas adfuisse visa est, quia tempore contracti cambij probatur iuxtà calculum Scribentium pro Episcopo Petrucciolum scut. 1122. habuisse, Summ. Episcopi *num. 2.* vel quatenus attendendus esset calculus exhibitus pro Æmilia, Summ. hodierno responsionis eiusdem, itaut omni pecunia, vel iuxtà sensum decisionum coram R. P. D. meo Priolo §§. *finali* aliqua solùm indigeret, non negatur tamen in eisdem decisionibus neque à Scribentibus pro Æmilia, statim Episcopum transmisisse Petruccioli pecunias plusquam sufficientes ad solutionem prædictæ pensionis Eminentissimo Gualterio debitæ; Ideoque neque ab initio cambij contracti vtilitas adfuit inspe-
29 cto communi hominum vsu, † nempè vt breuis dilatio à Pensionarijs non denegetur, quemadmodum magna cum humanitate semper concessa fuit ab Eminentiss. Gualterio, vt constat ex Summario eiusdem Æmi-
30 liæ prima Aprilis 1672. *num. 17. & 18.* † quæ vrgentia secluso negotiorum actio denega-
31 tur, cùm vtiliter gestum nõ dicatur, † quod nihil debitori intererat, iuxtà *text. in l. ex duobus 28. in fine, & in l. cum pecuniam 45. ff. de negot. gest.* alijsque adductis à *Rota Ianuen. dec. 14. num. 103. & 104. & Rota nostra rec. par. 10. decis. 166. num. 21.* neque expedire Episcopo debitori cambium sub vsuris contrahere, quibus ageretur de soluendo debito legitimo, quia non consideratur indigentia pecunia-
32 rum in abstracto, † sed positis his, & his circumstantijs, prout debitori magis expedit, qui aliàs potiùs oneratur, quàm subleuetur, vt explicat idem *Vulpianus in d. l. sed an vltro d. §. Is autem in fine* ibi: Quid si putauit se vti-

liter

liter facere, sed patrifamilias non expediebat, dico hunc non habiturum negotiorum gestorum actionem, *ff. de negot. gest. Rota Ianuen. d. decis. 14. num. 103. in prine. & num. 104. vers. est insuper aduertendum, Cyriac. contron. 34. tom. 1. nn. 2. & 3. Turr. de camb. disput. 2. quæst. 13. num. 28.* quasi hoc sit nouum, atque insolitũ negotium, quod neque Episcopi absentis, neque cuiuslibet prudentis viri sollicitudo
33 fuisset, cuius damnum gestorem † sequitur, non autem illum, cuius nomine gestum fuit, iuxtà *text. expressum in l. si negotia 12. ff. de negot. gest.*

Et quatenus vtiliter actus ceptus fuisset, ex transmissis ab Episcopo pecunijs cambium
34 illicò extinguendũ erat, †quia conclusio illa
35 quod cessante vtilitate † actus vtiliter inchoati, non cesset actio negotiorum gestorum, procedit in casu, quo vtilitas desinit sine facto nostro, veluti si Insula à negotiorum gestore fulta exusta est, vel seruus curatus obijt, in quibus terminis loquitur *Vulpian. in d. l. sed an vltrò §. is autem ff. de*
36 *negot. gest.* vel si vestis ex mutuo† comparata perierit, quo casu loquitur *text. in l. si seruus 3. §. fin. ff. de in rem verso*, quia nempè negotia gerens esset in damno, cum meliorem alterius conditionem, aut non deteriorem face-
37 re voluit, † quæ est vnica ratio, in qua fundantur actiones de in rem verso, mandati, & negotiorum gestorum, vt se ipsum explicat *Vulpian. in l. quod si seruus 3. §. in rem autem vers. & regulariter dicimus ff. de in rem verso, & in d. l sed an vltro §. is autem, vers. is enim negotiorum gestorum actionem habet, qui vtiliter negotia gessit, Cyriac. d. contron. 34. num. 2. & 3. tom. 1. Simon de Prat. cons. 45. num. 95. Scacc. de commerc. & camb. §. 2. glos. 5. num. 75. vers. & quia vicissim, Rota coram Penia decis. 152. num. 7. iuxta impressionem Lugdun. num. 46. & sequen.*

Secus autem est in casu, in quo vtilitas cessauit ex transmissione pecuniæ illius, cuius nomine negotium gestum est, quia tunc negotia gerens non est amplius in damno, neq; ille, cuius negotia gesta sunt est in lucro, aut locupletior factus, quia non solũ est refusa, & soluta maiori pecunia Dominico,
38 remansisset inanis creditor decoctoris, †sed
39 hinc indè lucrũ. & damnum† cõpensantur, iuxtà *tex. in l. si negotia 12. in fin. in l. debitor meus 24. ff. de negot. gest. & in l. 2. ff. vbi Pupill. educar. deb.* cum quo sensu procedit regula *text in l. si pro Patre 10. §. versum, vt versum sic accipiamus quod durat versum*, quemadmodum ibi explicat I.C. & in §. *si Domini, & §. seq. de in rem verso.* ne aliàs nouus hic modus aliorum negotia gerendi, irreparabile damnum ab-
40 sentibus afferat, † si transmissas ad Vrbem pecunias agentes, & negotiorum gestores in proprios vsus consumant, contrahendo postea æs alienum pro soluendis debitis absentium, contra *textum in l. si Pupillis 6. §. sed & si quis ff. de negot. gest.* atque Domini iusta credulitate ducti, cùm existiment proprijs pecunijs antiquos debitores dimissos, nona, & grauiora debita sub vsuris ignorantèr tolerata inueniant, vt in proposito obseruat *Paris. cons. 47. num. 96. in fin. vol. 1.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VICECOMITE.

Romana Donationis, & Emphyteusis.

Veneris 20. Aprilis 1674.

ARGVMENTVM.

Contractus mulieris à nullitate saluari prætendebatur, ex eo quod consanguineus, qui ex forma Statuti interuenire debuerat in illo, esset destinatus sponsus eiusdem mulieris, & ita tamquã interesse habens redderetur inhabilis; Ipsum tamen interuenire debuisse deciditur, quia interesse erat remotus, & adhuc maritus esse non poterat, plura etiam de materia emphyteusis, eiusq; confinibus probãdis in eadem Decisione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iniusta non transit in iudicatum.*
2 *Contractus mulieris ex stat.* Vrbis lib. 1. cap. 151. *sallus sine interuentu proximiorum est nullus.*
3 *Præsentia in Vrbe, vel alio loco probatur ex actibus antecedentibus, & subsequentibus, ex quibus proinde probatio medij temporis resultat.*
4 *Præsentia probatur ex testibus de ea deponentibus.*
5 *Consanguineus interuenire debet in contractu mulieris, quamuis illius sponsus destinatus sit, & quare num. seq.*
6 *Interesse remotum non repellit consanguineum ab interessendo in contractu mulieris.*
7 *Confinia publica dicuntur inuariabilia, & ideo probant identitatem.*
8 *Identitas bonorum emphyteuticorum etiam ex solutione Canonis probatur.*
9 *Emphyteusis spectat ad masculos si primus acquirens illam reliquit masculis, & fœminas excluſit.*
10 *Alienatio bonorum emphyteuticorum non præiudicat comprehensis in illis, & à primo acquirente vocatis.*

DECISIO DCCCXIV.

ANTEQVAM Victoria Porcaria nuptui traderetur Francisco Pæniæ intuitu dotis recipiendæ scutorum 3500. renunciauit omnibus, & quibuscumque successionibus, bonis, iuribus, & actionibus, tam præsentibus, quàm quomodolibet in futurum ei obuenturis, tam ascendentium, quã descendentium, & collateralium, tam ex testamento, quàm ab intestato, & prædicta omnia respectiuè inter viuos donauit Iulio Porcario Patri dotanti, suisque hæredibus, & successoribus in amplissima forma; Matrimonio deindè sequuto, eoque constante, Victoria de Cellis hæredes vniuersales instituit prædictos Coniuges, vnumquemque pro medietate; Prætendens propter ea Sauus

dicti Iulij filius vigore præmissæ donationis, & renunciationis ad sui fauorem stipulatæ, dictam successionem ad se spectare tamquã prouenientem à persona in quarto consanguinitatis gradu, cum dicta Victoria donante coniuncta, obtinuit ab A.C. per diffinitiuam sententiam mandatum de immittendo in possessionem medietatis vnius Fenilis, & duarum domunculatum hæreditariarum d. Victoriæ; Causa verò per appellationem ad Rotam deuoluta, mihique commissa, dedi dubium: An constet de re iudicata, seù potiùs de causis restitutionis in integrũ, quod fuit, quoad primam partem, negatiuè; quo verò ad secundam affirmatiuè resolutum.

Resolutionis ratio potissima fuit in iniustitia d. sententiæ, quæ deducebatur, tùm ex eo quod renunciatio Victoriæ Porcariæ non subsistit; Tùm ex quo dispositio alterius Victoriæ ad domos prædictas non po-
1 terat extendi, † quibus stantibus sententia transire non potuit in iudicatum, *Rot. coram Bich. decis. 131. coram Cels. decis. 123. vtrobique num. 7. cum vulgat.*

Non subsistit renunciatio Victoriæ Porcariæ, quia in ea seruata non fuit forma statuti Vrbis *cap. 151. lib. 1.* Cum enim mulier ista renuncians haberet cõsanguineum proximiorem in Vrbe, de tempore renunciationis, dum scilicet Franciscum Pęniam eius futurum sponsum, † qui in actu stipulationis
2 non interfuit, prout exegit d. statutum, vbi *Pich glos. 17. num. 1. Rot. coram Dunozzet. inn. decis. 676. num. 33. & 36. in rec. decis. 265. num. 1. cum seqq. par. 14. & in Tiburtina donationis 6. Februarij 1660. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & 4 Aprilis 1661. coram R.P.D. meo Bonlemont.* Quod autem d. Franciscus in Vrbe tunc existeret, & habilis esset ad interessendum, probatur tùm ex publicis actibus
3 ab eo celebratis diebus antecedentibus, & subsequentibus d. renunciationem, *Rot. in Romana Census 17. Martij 1664. §. non obstat coram Reuerendiss. Domino meo Vrb. Gubernatore*; Tùm
4 ex testibus † super eiusdem permanentia in Vrbe examinatis, *Rot. coram Dunozzet. Iun. d. de cis. 676. sub num. 36. vers. quod autem cum seqq. in recent. decis. 165. sub num. 3. cum seqq. par. 14.* quæ est præcit. *Romana Census coram Vrb. Reuerendiss. Gubernatore, & in Romana Cambij 18. May 1657. coram Verospio.*

Parum releuante, quod d. Franciscus esset destinatus sponsus Victoriæ renunciantis,
5 & sic interessatus † quia cum potuisset etiam non esse maritus, eius interesse erat remo-
6 tum, † & ideo poterat in d. contractu interuenire, *Pich. ad d. Stat. glos. 14. num. 5. Rot. coram Pan. decis. 888. num. 2. coram Eminentissimo Otthobono decis. 182. num. 8. cum seqq.* vbi concordan. *in recent. decis. 168. num. 3. cum seqq. par. 7.*

Dispositio autem alterius Victoriæ Celliæ non potuit extendi ad domos, de quibus agitur, quia sunt emphyteuticæ, & comprehensæ in inuestitura facta Gundisaluo, & Eluiræ Pęniæ à Patribus S. Augustini, & earum identitatem probant confinia innaria-
7 bilia viarum publicarum, † quibus circumdatur tota Insula, in qua sitæ sunt dd. domus, vt etiam firmauit *Rot.* super hac eadem emphyteusi *decis. 32. num. 126. coram Coccino, & in Pisana tenuta 17. Nouembris 1664. cor. R. P. D. meo Bourlemont.* Accedente etiam †
8 solutione canonum facta ab eadem Victoria, *Rot. coram Bich. decis. 416. sub num. 12. cum seqq.* Cùm enim Eluira prima acquirens institutis eius filijs masculis, in dd. bonis emphyteuticis, fœminas excluserit, præfata Victoria procedens ex d. Sulpitia filia d. Eluiræ erat exclusa, nec poterat de dictis domibus disponere; sed spectabant ad Lelium filium masculum d. Eluiræ, & successiuè ad Franciscum præfati Lelij filium, Patrem Iulij, & aliorum de
9 Pœnia, qui modò sunt in causa, † & quibus modò spectant, vt in eadem causa firmauit *Rota coram Caualer. decis. 219.* Ideoque licèt dd. domus fuerint alienatæ in Ioannem de Cellis patrem d. Victoriæ, huiusmodi tamen alienationes nõ potuerunt præiudicare præ-
10 dictis, † in emphyteusi, & testamento Eluire comprehensis, *Fusar. de subst. quæst. 533. num. 4. Fulgin. de Emphyt. tit. de alienat. quæst. 8. num. 5. & seqq.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Salarij.

Veneris 19. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Victum, & vestitum receperat Famulus tunc iuuenis à Domino suo, qui postea maior factus, salariũ etiam consequi prętendebat, ei in hac Decisione denegatum, quia sic ille à principio pręsumebatur conductus, ac etiam quia vltra simplicem vestitũ, aliaplura emolumenta cõsequutus erat, quę cæteris famulis non dantur, nec fuerunt tradita, & vlterius habuerat etiam commoditatem studendi, vt proindè contra illum summo iure bis iudicatum sit.

SVMMARIVM.

1 *Salarium illud prasumitur inter partes conuentum, quod subsequuta obseruantia docet datum fuisse à Domino, & receptum à famulo, & n. 6.*
2 *Obseruantia etiam cum vnica persona secuta, eo magis attenditur, quando est conformis alteri cum alijs personis seruatæ, & num. 3.*
3 *Famulum iuxta consuetudinem cum alijs practicatam, prasumendum est ad seruitium fuisse receptum.*
4 *Famulus, qui nulla conuenta mercede, recepit alimenta à Domino, solito prastare tantummodo expensas pro ijs solum dicitur inseruisse.*
5 *Famulus pro solis alimentis prasumitur inseruis-*

si si alijs solebat dari salarium, ipse verò nunquam illud petijt, aut aliter reclamauit, & num. seqq.

6 *Mercedem, seu Salarium non præsumitur famulus diu potuisse dissimulasse, & num. 9.*

7 *Salarium, etiam conuentum, præscribitur spatio trienni, & præsumitur solutum, & num. seq.*

8 *Exequutio pro salario non conceditur nisi pro duobus, vel tribus vltimis annis.*

10 *Famulorum compota, seu salaria plerumque non consueuerunt redigi in scriptis.*

11 *Solutio per scripturam probari nequit in ijs, quæ non cõsueuerunt redigi in scriptis, quo casu præsumptiones, & coniecturæ sufficiunt.*

12 *de Salarijs familiarium Cardinalium, & Prælatorum plures adsunt Constitutiones Summorum Pontificum.*

13 *Vassallus pro solis alimentis præsumitur inseruisse Domino ob spem pluribus gaudendi prærogatiuis, & commodis.*

14 *Spes recipiendi remunerationem à Domino, vel alteri cui inseruitur, sicuti est frequentissima, ita etiam est fallacissima.*

15 *Famulus qui habuit etiam commoditatem studendi, non aliud salarium, quam alimenta consequi debet.*

16 *Famulus, vltra alimenta salarium habere non debet, si pro se ipsa sibabat.*

17 *Famuli si de exactis pro Domino quietantiam reportare non possunt, plerumque litem instituunt super salario.*

18 *Confessione propria nulla datur maior probatio.*

19 *Testis, seu attestatio matris, & fratris respectiue, maximè attenditur contra fratrem, & respectiue filium.*

20 *Parentes plus diligunt liberos, quam semetipsos.*

21 *Famuli quod salarium in Vrbe communiter recipere soleant.*

22 *Famuli si alter plus, alter minus recipiebat, hæc diuersitas compensatur cum rebus, quas alter habebat.*

23 *Alimentorum appellatione quæ veniant, & numer. seqq.*

24 *Salarium Medicorum venit appellatione alimentorum, & subtilius continetur.*

25 *Medici, & Medicinæ ad conseruationem humanæ vitæ sunt necessariæ.*

26 *Famulis licet victus subministretur, non tamen medicinæ præstandæ sunt. amplia vt ibidem.*

27 *Iuramentum præstare recusans habet præsumptionem contra se, quod res aliter se habeat, quam ipse asserit.*

28 *Iudex semper suspicari debet contra iurare recusantem.*

29 *Argumentum salarij quando debeatur absque labore & quando non.*

30 *Famulus indeterminatè conductus ad seruiendum tenetur omnia facere pro Domino, in nihilo attenta multiplicitate seruitiorum.*

31 *Famulus à iuuentute conductus, si in vltimis annis malus meretur salarium, illud compensatur cum tempore iuuentutis minus apta ad seruiendum.*

32 *Commodum compensatur cum incommodo, & vtilitas compensatur cum damno.*

33 *Nullitas sententiæ deducta in signaturam non habetur in considerationem si suis reliquum nihil.*

34 *Fides facta cum subscriptione testium non remanet falsa, licet qui eam fecit, deponat fecisse sine testibus.*

35 *Testis non potest dici inimicus illius cuius opera vsus est.*

36 *Testis Sacerdos multum augetur de fide.*

DECISIO DCCCXV.

POSTQVAM Carolus Antonius Tarsia Vassallus Marchionis Raymundi recesserat ab illius domo, in qua Romã veniens, iuuenis inexpertus fuerat, & per plures annos permanserat, semper prouisus de cunctis ad vitæ substentationem necessarijs, prætendens sibi salarium deberi pro officijs Præfecti Domus, Architriclinij, Braccerij, Sollicitatoris litium, & Scriptoris, quæ omnia exercuisse asserebat, iudicium super solutione scutorum 1200. mercedis introduxit coram Collega nostro Reuerendiss. Patriarcha Alexandrino, tunc Almæ Vrbis Gubernatore, & á Iudice deputato sententiam contrariam reportauit, à qua interposita appellatione, & commissa mihi causa, proposui Dubium: An salarium debeatur, & non deberi Domini responderunt.

Cùm enim Carolus Antonius toto tempore, quo moratus est in Domo Marchionis recepent ab eo nedum habitationem, victũ, & vestitum, verùm etiam medelas in casu infirmitatis, cunctaque alia ad vitam necessaria, Summario Marchionis num. 9. cum tribus seqq. nec quidquam aliud vnquam petiuit, huiusmodi alimenta pro sua cõgrua mercede haberi debeat, iraut nihil vltra prætendere possit, quia quando non constat de expressa conuentione certi salarij, † illud præsumitur inter Partes conuentum, quod subsecuta obseruantia docet datum fuisse à Domino, & receptum à famulo, *Bald. in l. si certis annis num. 9. C. de pact. Alex. cons. 197. num. 8. lib. 1. Natt. cons. 291. num. 2. in fin. Grauet. theor. 12. num. 10. Rotæ coram Mantic. decis. 266. num. 1. & decis. 3. num. 1. par. 12. recent. & in Romana mercedis 23. Ianuarij 1664. §. sententia autem, coram me.*

Et hæc obseruantia in proposito eo magis debet attendi, † tamquam conformis solito, quod Marchio obseruare consueuit cum aliis vassallis, qui ante Carolum Antonium illius negotia gesserant, d. Summ. num. 1. imo eodem tempore, quo ipse inseruiebat, eodẽ modo indistinctè in omnibus famulabantur Marchioni absq; commoditate studiorum, quam Carolus Antonius habuit, quod seruatum fuit præcipuè cum fratre germano eiusdem Caroli Antonij, qui alimentis contentus, Marchioni precedenter inseruierat, Summario num. 2. † Vndè eodem modo, & iuxtà hanc consuetudinem Patrisfamilias cõ aliis practicatam, præsumendum est, ipsum quoque ad seruitium fuisse receptum *l. excepto, & ibi glos. in verb. consuetudinem. ff. locat. Iaf. in l. diem functo num. 16. & 17. ff. de offic. Ass-*

Iſi. Alex. conſ. 206. *num.*1. *lib.*2. *Surd. conſ.*42. *num.*13. *Add. ad Burat. deciſ.*508. *num.*4. *Ros. deciſ.*207. *num.*2. *coram Peutinger.* & in terminis de eo, qui nulla pacta mercede, recepit ali-
4 menta a Domino, † ſolito tantùm expenſas præbere manentibus ad ſua ſeruitia, dixit *Ros. deciſ.*65. *num.*1. & 2. *coram Card. Seraph.* & alios refert *Modern. Roman. de Salar. quæſt.*67. *num.*10.

Quod etiam comprobatur ex eo, quod Marchio aliis ſalariatis punctualiter ſalariũ menſtruatim perſoluerit, Summ. *num.*21. ipſo Carolo Antonio ſciente, & quietantias ſæpè faciente de commiſſione nonnullo-
5 rum, qui ſcribere ignorabant; † propterea cum non curauerit ſibi ſalarium tradi, ſicut aliis dari videbat, nec toto tempore famulatus, illud vnquam poſtulauerit, nec alio modo de non ſolutione cum Marchione conqueſtus fuerit, oritur ex hoc ſilentio, & diuturna acquieſcentia iuncta cum punctuali ſolutione aliis ſalariatis facta, vehemens præſumptio, & vrgens coniectura, intentionem famuli fuiſſe inſeruiendi abſque ſalario, & recipiendi pro condigna mercede alimẽ-
6 ta dumtaxat, † aliàs ſpatio tanti temporis mercedem ſalariorum ſuorum petere non diſtuliſſet: Vndè tacitè in prædictis ſalarium mutuo Domini, & famuli conſenſu conuentum fuiſſe dicitur, *Graun. d. Theor.* 12. *num.*10. *verſ. ex quo, Mantic. d. deciſ.*266. *num.*4. vbi quod hæc eſt vehemens coniectura, *Ros. d. deciſ.*3. *nu.*7. *par.*12. *rec.* & *in d. Romana mercedis* 23. *Ianuarij* 1664. §. *quibus accedit, coram me.* & in fortioribus, quod ſalarium etiam con-
7 uentum, † præſcribatur ſpatio triennij, itaut ſolutum præſumatur, tradit *Bouius de Statut. Vrbis præſcript. glo ſ.*19. *num.*47. *Duen. reg.* 306. *Graun. vbi ſup. Modern. Roman. de Salar.* q. 105. *num.*5. *Gratian. dec. March.*53. vbi *num.*5. dicit, quod niſi conſtet de interruptione preſcrip-
8 tionis, ſaltem extraiudicialiter, † executionem eſſe ſolum relaxandam pro ſalario vltimorum duorum, aut trium annorum, & reliquum præſumi ſolutum, cùm pauper
9 famulus tamdiù non expectaſſet ſibi † ſolui, & non vixiſſet, nec indutus fuiſſet eo tẽpore, ſi eidem non fuiſſent ſoluta ſtipendia; 10 præſertim, cùm computa famulorum † vt plurimum non conſueuerint redigi in ſcripti-
11 tis, † quo caſu cum ſolutio per ſcripturam probari nequeat, ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ, vt notat *d. Modern. Roman. d. quæſt.*105. *num.*31. & in Romana Curia con-
12 trà familiares Cardinalium, † & Prælatorum vigent Conſtitutiones Pauli Tertij, & Beati Pij Quinti impreſs. *in d. quæſt.*105. *n.*16. & 17.

In quam ſententiam eò faciliùs iuerunt Domini, aduertentes eſſe valdè veriſimile, Carolum Antonium fuiſſe contentum ſolis
13 alimentis, † non ſolùm quia tamquam ſubditus permanendo apud ſuum Dominum, poterat probabiliter ſperare in eius Patria prærogatiuas, & commoda, ſquibus gaude-
14 re ſolent vaſſalli à Domino dilecti, quæ ſpes ſolet eſſe frequentiſſima, † licèt fallaciſſima, vt notat *Seraphin. d. deciſ.*65. *ſub num.*2. *Mantic. d. deciſ.*266. *num.*6. & 7. cum aliis per *d. Modern. Roman. quæſt.*67. *num.*12. & *ſeqq.*

Verùm etiam, quia tempore, quo apud Marchionem permanſit, incubuit ſtudijs, & bonisartibus, eodem Summario *num.* 12. quo caſu cùm totaliter non eſſet addictus ſeruitio Domini, æquum non eſt, quod conſequatur ſalarium, ſed alimenta ſufficere de-
15 bent, † vt in puncto de famulo habente commoditatem ſtudendi, quod præter alimenta nil aliud conſequi debeat, *Rebuf. de priuil. ſcholar. priuil.* 167. quem refert, & ſequitur *Gratian. deciſ. March.*53. *in addit. num.*7. & con-
16 tra quandam mulierem † prætendentem ſalarium vltrà alimenta conſuluit *Alex. de Neno conſ.*35. *per tot.* ſubdens rationem, quia pro ſe ſilabat.

Et abſtulit omnem dubitationem expreſſa declaratio eiuſdem Caroli Antonij, ſe nunquam habuiſſe animum conſequendi mercedem: nam ante, & poſt introductionem iudicij enixè rogauit, & requiri curauit Marchionem, vt eidem finalem quietantiam de
17 exactis à ſe conficeret, † quam cùm obtinere non poſſet, litem mouit ad effectum tædio litis inducendi Marchionem ad illius confectionem, vt ex Teſtibus datis in Sum-
18 mario Marchionis *num.* 18. † Nulla enim maior eſt probatio, quàm proprij oris confeſſio, *l.*1. *C. de confeſſ.* Quæ veritas adminiculatur etiam exatteſtatione matris, & fratrum
19 eiuſdem Caroli Antonij, † affirmantium illum Romam miſiſſe, vt ſine vlla mercede Marchioni inſeruiret, eodem Summ. *nu.*16. quod certè non dixiſſent, præcipuè mater, niſi veritas eſſet, cùm parentes plus diligant
20 liberos, † quàm ſe ipſos, *l. nam.* & *ſi parentibus ff. de inoff. teſtam.*

Non obſtat, quod Marchio aliquibus famulis, vltrà victum, det etiam ſalarium in pecunia: quia præterquam quod cum illis habet expreſſam conuentionem, tale genus famulorum non habent niſi victum, & ſcu-
21 tum vnum cum dimidio, † vel ſcuta duo cum dimidio ſecundùm habilitatem, & aliqui indumentum, vulgò *Liurea*, & ſcuta quinque menſtrua abſque victu, non autem recipiunt commoditatem ſtudiorum, victũ, veſtitum, calceamenta, interulas, aliaſque res lineas, minuſque medelas, & cætera, quibus gauiſus eſt Carolus Antonius ſemper nigro colore ciuiliter indutus, & calceatus, Summ. *num.* 10. & in infirmitatibus curatus ſumptibus Marchionis, Summ. *num.*11. Illa enim parua quantitas pecuniæ ab aliis famu-
22 lis recepta, † ſucceſſit in compenſationem, & loco earum rerum, quas Carolus Antonius, & ipſi recipiebant, vt ad rem *Thomat. dec.*14. *num.*38. *Staiban. reſol.*64. *num.*44. *par.*1. & benè calculatis omnibus neceſſariis ad vitã hominis, præſertim forenſis in Vrbe degentis, plus habebat Carolus Antonius recipiẽ-
23 do alimenta, quàm alij recipientes † ſalarium, cùm alimentorum appellatione non

tan-

tantùm veniat cibus, & potus, sed lectum, lintеamina, culcitra, & alia huiusmodi necessaria, enumerata per *Surd. de alim. tit. 4. par. 1. & quæst. 4. & seq.* & præcipuè medelæ, *Surd. d. tit. 4. quæst. 5. num. 1. & quæst. 7. num. 1. & seqq.*

24 Et etiam salarium Medicorum, † cùm hæc
25 sint † ad conseruationem vitæ necessaria, *Bart. in l. liberis, ff. de alim. & cibar. leg. Roland. cons. 22. num. 3. in fin. Surd. d. quæst. 5. num. 3.* quas res Dominus famulo infirmo præstare
26 non tenetur, † maximè quando non sunt exigui valoris, licèt illi victum subministret, *l. in rebus, §. possunt, ff. solut. matr. l. item servi §. quas impensas ff. de edil. edict.* cum alijs pleno calamo relatis per *d. Modern. Roman. de Salar. quæst. 18. num. 10. & 11. Staiban. d. resol. 64. nu. 44. & seqq. lib. 1.*

Nec subsistit, quod ex propria pecunia Carolus Antonius vestimenta sibi comparauerit, & salaria Medicorum, & pretium medelarum soluerit; quia licèt nonnullæ receptæ Mercatorum, & aliorum dicant, pecuniam fuisse exbursatam à Carolo Antonio, veritas tamen est, quod ipse de pecunijs Marchionis soluit, & de illis debitum dedit Marchioni in computis per illum traditis, quod est adeò verum, vt requisitus à Marchione coram ludice primæ instantiæ, quod iuraret, pecunias vt supra solutas non esse Marchionis, iuramentum recusauit, Summ.
27 respons. n. 2. † vndè contra nolentem iurare intrat præsumptio, quod res diuersimodè se habeat ab eo, quod ipse asserit, *Rota decis. 360. n. 5. post 2. vol. cons. Farin. & decis. 1951. num. 10. coram Coccin. Possib. de manut. obser. 100.*
28 *num. 10.* vbi, † quod Iudex contra eum valdè suspicari debet, *Burgatt. consil. 188. num. 11. lib. 2.*

Similitèr salarium in pecunia visum est non esse constituendum, etiam si in domo Marchionis à Carolo Antonio plura officia fuissent exercita; quia præterquod Marchio habebat suos particulares Procuratores, Solicitatores, Copistas, & alios alia munera exercentes, Summar. *num. 20.* augumentum
29 salarij tunc peti potest, auctо labore, † quando quis à principio assumitur pro certo, & determinato seruitio; tunc enim simpliciter in alijs augēdum esset salarium; secùs quando quis, vt in casu nostro conductus est ge-
30 neraliter, & indeterminatè † ad seruiendum, quia tunc tenetur omnia facere pro Domino, nulla habita consideratione multiplicitatis seruitiorum, vt notat *Add. ad Burgatt. decis. 508. in fin.* & distinguit *Rota decis. 725. nu. 5. par. 3. recent. & in d. decis. 207. in fin. coram Pewtinger.* Et in omnem euentum, si Carolus Antonius in vltimis annis senior factus, ali-
31 quod maius seruitium præstiterit, † dicendum est refundisse illud, quod iunior in primis annis præstare non potuit, vt Marchio, qui tunc subministrauit alimenta, & minus
32 seruitium recepit, † releuaretur ex maiori seruitio postea præstito, ad regulam *Text. in l. eum qui ff. de iur. iur.*

Cæterùm nullitas sententiæ latæ in prima
33 instantia non visa est allegabilis, † cùm illius validitatem *nihil* rescribendo approbauerit plena Signatura Iustitiæ, in qua eadem nullitas deducta fuerat; prout exceptiones oppositę contra testes examinatos pro Marchione visæ sunt non releuare; nam quod vnus ex illis asserat in hoc negotio fecisse fidem, non adhibitis in illius confectione
34 testibus, nec indè illius fides minuitur, † ex quo fides reperitur facta cum subscriptione testium, dum hoc non respicit substantialia: Et quod alter asseratur inimicus Caroli
35 Antonij, † non subsistit in facto, dum illius opera, & officijs postmodum vsus fuit pro obtinenda dicta quietantia à Marchione,
36 Summ. *num. 17.* & alter testis † est Sacerdos, cuius fides ex qualitate Sacerdotali multum augetur, vt dixit *Rot. in d. Romana Mercedis 23. Ianuary 1664. coram me.*

Et ita decisum fuit, salarium non deberi, vtraque Parte informante.

R. P. D. VRSINO.

Colonien. Beneficij, seù Personatus.

Veneris 24. Ianuarij 1681.

ARGVMENTVM.

Beneficium de iurepatronatus deuoluitur ad Episcopum, si infra quadrimestre illius præsentatio facta non sit, etiam si in hoc Procurator constitutus defecerit, quia solùm mandatum procuræ ad præsentandum non sufficit, nisi illud eidem Ordinario exhibeatur, prout nec minus suffragantur diligentię pro obtinenda institutione, si de illis legitimè non constet, & scriptura pro eis adducta, fallitatis suspicione laboret.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium iurispatronatus deuoluitur ad Episcopum, si Patronus, vel eius Procurator infra quadrimestre non præsentaueris.*
2 *Præsentatio facta ab Absente, & Ordinario nunquam exhibita, non suffragatur, nec ius tribuit nominato.*
3 *Præsentationis vices non supplet mandatum procuræ factum ad præsentandum, si Ordinario non sit exhibitum.*
4 *Instantia facta pro obtinenda institutione beneficij de iurepatronatus, impedit deuolutionem illius.*
5 *Instituere debens præsentatum ad beneficium iurispatronatus, non potest illum reijcere, ad hoc, vt intret deuolutio.*
6 *Scriptura informis dicitur quæ caret die, consule, mense, & anno, itaut dicatur potiùs minuta, quàm instrumentum.*
7 *Scriptura informis nullum gradum probationis facit, nec minus deservit pro adminiculo.*
8 *Scriptura præsumitur falsa, si non fuit suo loco registrata, nec adest in processu, in quibus extare, & registrari debuisset.*

9 Scrip-

9 *Scriptura si vere extitisset, vtique quod esset in in loco, in quo alia similis reperitur, & reperiri debuisset.*

10 *Probationes readinuari demandata, si nunquam readinuata sint, illas veras non fuisse resultat.*

DECISIO DCCCXVI.

SEQVVTA per obitum Arnoldi Baronis à Frens, vacatione simplicis Beneficij, nuncupati Personatus sub titulo S. Aldegundæ de iurepatronatus laicali Familiæ de Frens, siti in Parochiali Ecclesia Burgen. in Ciuitate Nouesij; VVinardus Hieronymus Baro de Frens modernus Patronus sub die 23. Iunij 1676. Viennæ Austeriæ commorans ad dictum Personatum mediante speciali Chirographo nominauit Franciscum VVinardum eius filium; qui immediatè demandauit Adamo Heyes Vicario supradictæ Parochialis per ipsũ specialitèr ad hunc effectum constituto Procuratori, vt à Superiore quocumque Ecclesiastico instituere debente, suo nomine institutionem peteret, atque possessionem apprehenderet, vt ex Summario vtriusque Partis *num.* 1. 2. & 3.

Verùm, quia supradictus Adamus Procurator coram Archidiacono Nouasiensi, cui de iure institutio competebat, nominationem prædictam intra quadrimestre non præsentauit, nec institutionem petijt; iure deuoluto, Episcopus Argentinæ controuersum Beneficium liberè contulit Christophoro Horn moderno Officiali Curiæ Archidiaconalis Nouasiensis, qui mediante persona Procuratoris ad hunc effectum deputati, possessionem Personatus apprehendit: Hinc orta controuersia super summarissimo possessorio coram Officiali Generali Coloniæ, fuit ab isto vtrique Parti Ius suum integrè præsentatum, appositio sequestro super fructibus Beneficij cum solitis clausulis præseruatiuis, & successiuè ab eodem Iudice comminatæ fuerunt pœnæ ordinariæ contra Franciscum VVinardum; qui spreto sequestro, fructus Beneficij ausus fuerat arripere. Appellatione autem per eundem Franciscum interposita ab istis Decretis, Causaque ad Rotam deuoluta, Commissione Reuerendiss. Domino meo Bourlemont directa, Ego post illius discessum à Curia in hac Causa subrogatus, disputandum de more dubium proposui; An, & de cuius bono iure constet; Illoque proposito sub die 22. Martij anni præteriti, dicta fuit resolutio, & rescriptum, vt ex parte Francisci VVinardi coadiuuarentur probationes; pro quibus perficiendis sub die 29. eiusdem mensis præfixus fuit terminus duorum mensium; Cumque tres menses, & vltrà effluxissent, absque eo, quod à dicto Francisco coadiuuatæ fuissent probationes in repropositione Causæ ad instantiam Christophori facta 28. Iunij præteriti, ex solita Dominorum benignitate, obtinuit idem Franciscus prorogationem termini elapsi vsque ad Kalendas, & nunc quidem post Reges. Quamobrem dubium hodie pro tertia vice proposui; nec compertum Francisco, siue aliquo pro eo, fauorabilis pro Informante prodijt resolutio.

Data enim præcisa scientia Patroni de vacatione Beneficij Patronatus, quæritur hoc casu resultat ex Chirographo nominationis signato sub die 23. Iunij 1676. & exhibito quarto instrumento mandati procuræ pro institutione petenda; Et constito insuper, quod intra quadrimestre ad præsentandum à iure præscriptum, exhibita non fuerit nominatio Patroni; nec facta præsentatio effectiua coram habente ius instituendi, † libera vtique conferendi facultas ipso iure fuit deuolura ad Ordinarium; qui proinde validè, ac ritè contulit dictum Beneficium Christophoro Horn sub die 10. Nouembris eiusdem anni, quatuor nempè mensibus post scientiam vacationis. Textus est *in cap. si vero* 12. *de iurepatron. Vivian. de iurepatron. par.* 3. *lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 19. *Pac. Iordan. de re benefic. lib.* 10. *tit.* 7. *num.* 322. cum alijs per *Reton in decis.* 159. *num. par.* 17. *recent.* 1

Nec exindè, quod Baro VVinardus de Frens modernus Patronus nominationem fecerit ad controuersum Personatum fauore Franciscì filij, inferri potest, † quod facta fuerit effectiua præsentatio intra legitima tempora, quodque propterea deuolutio nõ intret. Siquidem cùm nominatio prædicta facta fuerit ab absente, & Ordinario nunquam exhibita, vim habere non potest veræ, & actualis præsentationis, sed dicitur potiùs quædam impropria, & verbalis electio personæ, vt præsentetur, quàm præsentatio, † nullumque ius considerabile tribuit nominato ante actualem, & effectiuam præsentationem, *glos. in cap. vnic. in positione extra in fine, vers. dicendum de iurepatr. in* 6. *Lambert. de re benef. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 33. & melius *num.* 35; *& Garz. de benef. par.* 7. *cap.* 1. *num.* 34. 2 3

Minusque suffragare potest ad hunc effectum mandatum procuræ à Francisco facto Adamo ad petendam institutionem, Tùm quia mandatum exhibitum non est ad præsentandum, tùm quia illud productum nunquam fuit in actis coram Ordinario, † ad quem pertinet institutio, nec subsequentèr fuit ratificatum à Patrono, vnde præsentationis vices supplere non potest, neque deuolutionem beneficij impedire, vt in individuo tradit *Vivian. de iurepatron. cap.* 5. *per totum lib.* 6. *par.* 2. *Lambertin. ord. tract. lib.* 2. *par.* 2. *quæst.* 1. *art.* 21. *aliique Doctores per Addend. ad Gregor. decis.* 177. *num.* 9. 4

In nihilum pariter relevante scriptura, quæ datur in Summ. VVinardi *num.* 5. in qua dicitur Adamum Heyes Procuratorem intra legitima tempora institutionem petiisse ab Archidiacono Nouasij habente ius instituendi, eique denegatam irrationabiliter fuisse; Quamobrem infertur, quod talis diligentia adhibita superabundat ad excludendam deuolutionem beneficij, † ne aliàs esset im- 5

pos-

potestate instituere debentis omnia beneficia de iurepatronatus conferre vti deuoluta cum maximo Patronorum præiudicio, iuxtà tradita per *Loucher. de re benef. quæst. 13. num. 61. lib. 2. & per Rot. decis. 148. in fine, & 176. num. 5. par. 15. recent.*

Etenim scriptura ista vti simplex assertio tertiæpersonæ non recognita, neque subscripta à Notario, & testibus, carens die,
6 mense, anno, & Consule † dicitur potiùs simplex minuta informis, quàm publicum documentum, quæque propterea nullum
7 probationis gradum constituit; † quinimò nec pro adminiculo deseruire potest, ex *Text. in l. exemplo C. de probat. & Rota in dec. 21. num. 3. post Vivian. de iurepatr. & in Romana Cassri Orciani 16. Ianuary 1679. §. hinc non esset coram R. P. D. Bourlemont.*

Eoque magis fidei dictæ scripturæ detrahi aduerterunt Domini, considerantes, quod vltrà defectus informitatis superiùs expres-
8 sos, nullibi reperitur registrata, † neque in processu de partibus legitur; quod profectò deficientiam effectiuæ præsentationis, & sic falsitatem scripturæ apertè designat; Aliàs enim si intra legitima tempora sequuta fuisset præsentatio, & petita institutio coram Superiore instituere debente, reperiretur
9 vtique registrata in actis Curiæ † Nouasiēsis, quemadmodū in illis registrata legitur alia similis instantia facta ab eodem Procuratore sub die 22. Ianuarij 1677. post terminum quadrimestris iam lapsum, quæ data fuit in Summ. Francisci *num. 7.*

Attento potissimùm, quod Franciscus nihil hucusq; deduxit, quod probationes contentorum in scriptura coadiuuaret, quemad-
10 modum sensus erat Dominorum, † qui nō alio fine dilationem per tam longum tempus ei benignè indulserunt, quam vt coadiuuaretur fides institutionis intra quadrimestre petitæ coram dicto Officiali Curiæ Archidiaconalis Nouesij.

Et ita, postquam Causa primo loco proposita fuit, vtraque Parte informante, resolutum est, altera tantùm &c.

R. P. D. VRSINO.

Cracouien. Vnionis.

Veneris 10. Ianuarij 1681.

ARGVMENTVM.

Ecclesia Parochialis fuerat Monasterio vnita, & ad eius curam etiam Vicarius perpetuus electus, qui cùm validitatem vnionis impugnare voluisset, ab impugnatione fuit reiectus, non solùm, quia de nullitate non constitit, verùm etiam, quia ille non poterat reuocare quæstionem tituli, à quo ipse causam habebat, & erat fundamentum suæ intentionis; ad quem autem spectent iura, emolumenta, & expensæ eiusdem Ecclesiæ, ex sequenti Summ. & Decis. videnda sunt.

SVMMARIVM.

1 *Parochialis Ecclesia Monasterio, vel alij alteri Ecclesiæ, seu beneficijs vniri prohibetur ex dispositione S. Concilij Tridentini.*
2 *Vnio Parochialis non obstante Concilio fieri potest alteri Ecclesiæ, vel beneficijs, si tendit in augumentum cultus diuini, ad propagationem fidei, & huiusmodi.*
3 *Societatis Iesu qualis fuerit, & sit illius institutus à S. Ignatio fundatore demandatus.*
4 *Vnio Parochialis confirmata à Papa dicitur valida.*
5 *Confirmatio Apostolica præsumitur ex lapsu septuaginta annorum.*
6 *Beneplaciti, seu confirmationis Apostolicæ præsumptio cessat ex confirmatione Legati de latere, vel alterius Superioris.*
7 *Confirmationis, seu Beneplaciti Apostolici præsumptio fortius militat, si in confirmatione alterius Superioris de eo mentio facta sit.*
8 *Vnionis defectum allegare non potest, qui sine illa ad beneficium præsentari non potuisset.*
9 *Acceptans, seu fundans intentionem suam super aliquo facto, non potest controuertere d. factum, aut aduersus illud venire.*
10 *Tituli quæstionem refricare non potest ille, qui ius suum deduxit, & recognouit ex eodem titulo, amplia vt ibidem.*
11 *Parochus Vicarius, & Rector sunt verba sinonima inter se.*
12 *Cura animarum æquè residet penes Vicarium, Parochum, seu Rectorem.*
13 *Vnio ex lapsu temporis præsumitur facta cum suis solemnitatibus, & iusta subsistente causa.*
14 *Vnio non requirit causam si fiat à Pontifice, vel ab eo confirmetur.*
15 *Vnio Parochialis non requirit citationem Parochi, si eius vita durante illi præiudicatum non est.*
16 *Rector, seu Religiosus Societatis Iesu curam animarum exercere non potest.*
17 *Cura Ecclesiæ Monasterio vnita residet penes Vicarium perpetuum, qui in d. Ecclesia vnita deputatur.*
18 *Parochiali Ecclesiæ, vel Monasterio vnita cui spectent iura, & emolumenta Parochialia, & quis etiam expensas subire teneatur.*

DECISIO DCCCXVII.

ECCLESIAM, Parochialem Sancti Stephani de Iurepatronatus Regio in Vrbe Cracouiensi existentem, quam Stephani, & Sigismundi Poloniæ Principum, munificentiæ debet Venerabilis Societas Iesu; de anno 1602. Bernardus Episcopus vniens, atque incorporans Domui Probationis eiusdem Societatis Iesu, Vicarium perpetuum imposterum in ea instituj ordinauit ad nominationem, seù præsentationem Rectoris eiusdem Domus Probatio-

nis

nis, extincto, siue potiùs suppresso titulo Parochi. Quam quidem vnionem auctoritate Ordinaria factam ipsemet Bernardus triennio post ad sublimem Cardinalatus dignitatem promotus, atque apud Serenissimum Sigismundum Regem Legati de Latere officio fungens, auctoritate Apostolica per speciales literas sibi attributa, confirmauit, & approbauit, vt ex Summario PP. *num.* 1. & 2.

Hinc post dictam incorporationem perfectam, & effectum sortitam, per spatium septuaginta annorum, & vltrà, omnia, & singula in ea contenta, & dispositа inuiolabiliter obseruata fuere, donec, & quousque Thomas Gielouickiz modernus Vicarius eiusdem Ecclesiæ Sancti Stephani præsentatus à Superiore Domus Probationis prætendens ad se spectare Parochiam independenter à Patribus dictæ Vnionis validitatem impugnare cæpit, ludicio instructo priùs coram Ordinario Cracouiensi, & deinde in Curia coram Auditore Cameræ; cumque in vtraque Instantia ipse succubuisset, Causam in gradu appellationis mihi committi curauit. Vndè ad eius examen Dubium de more dedi: An constet de validitate Vnionis; & An, & ad quem spectet Cura Animarum, Iura, & Emolumenta? Illoque proposito sub die quarta Decembris Anni præteriti, & non resoluto; hodie in illius repropositione fuit mihi per Patres responsum, constare de validitate Vnionis, atque consequenter Curam Animarum, Iura, & Emolumenta spectare ad Vicarium iuxtà formam Vnionis latiùs infra exprimendam.

Nullitas quippè Vnionis prætendebatur ex eo, quod talis Ecclesia Sancti Stephani vti Parochialis, vniri non poterat Collegio Regulari Patrum Societatis Iesu, resistente literali dispositione Sacri Concilij Tridentini 1 *sess.* 24. *de reformat. cap.* 13. † vbi Parochiales Ecclesiæ omninò vniti prohibentur Monasterijs quibuscumque, aut Abbatijs, seù Dignitatibus, siue Præbendis Ecclesiæ Cathedralis, siue alijs beneficijs simplicibus, vt confirmando referunt *Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. glos.* 5. §. 7. *numer.* 63. *Hoied. de incompat. benef. par.* 12. *cap.* 2. *numer.* 88. *Vivian. de Iurepatronat. lib.* 14. *cap.* 5. *numer.* 38. & alij plures Canonistæ.

Sed visum fuit huiusmodi obiectum non obstare, quia cùm Vnio supradictæ Ecclesiæ facta fuerit pro augmento, & conseruatione Collegij Societatis Iesu ad fidei Catholicæ defensionem, & propagationem, bonarumque artium cultum; cessat dicta prohibitio Conciliaris ex ratione, quod in generali dispositione prohibitoria credendum profectò non est, quod religiosissimi Patres Tridentini comprehendere voluerint illas Vniones, quæ tendunt ad 2 augmentum cultus Diuini, † ex traditis per *Gonzalez in regul. 8. Cancel. glos.* 5. §. 7. *sub numer.* 46. *versic. item saluantur, Graslac. disceptat. forens.* 278. *numer.* 7. *Turricell. de Vnion. cap.* 15. *numer.* 55. *Vgolin. de Episcopo cap.* 52. *sub numer. primo versic. secundo excipiuntur, & Rota decis.* 411. *numer.* 4. *coram Cavalerio.*

Quod autem Collegia, & Monasteria Societatis Iesu erecta Cracouiæ, alijsque in Vrbibus Poloniæ ordinata fuerint ad præstantissimum finem propagandæ Christianæ Fidei, Diuini cultus augendi, & bonarum Artium cultus, nedum liquet ex generali lege Institutionis, qua Sanctus Ignatius religiosæ huius Congregationis Fundator, † se, suosque Sodales obligando ad 3 Cathechismi traditionem, atque ad Missiones, siue per Fidelium, siue per Infidelium plagas vniuersorum saluti, ac profectui suam Sodalitatem deuouit; sed etiam ex peculiari scopo, quo Patres Iesuitæ inuecti fuerunt in amplissimo Poloniæ Regno. Ibi enim Stephanus Battoreus, Stephanique Successor Sigismundus Tertius ad Catholicæ Religionis tutelam nullos alios fortiores Milites pro Nouatorum Agminibus profligandis experti sunt, quàm Patres Societatis; quemadmodum testatur in vindicationibus Societatis Iesu *cap. vltimo*, nunquam satis laudatus Vir Cardinalis Sforzia Pallauicinus, & in donatione Regia Iurispatronatus Ecclesiæ Sancti Stephani fatetur ipsemet Sigismundus Rex Tertius, inquiens.

At quia quicquam fructuosius experti non sumus, quam si multos operarios nanciscì possemus ex Societate Iesu, qui tanquam expediti Velites quòquò versum ad lucrandas animas excurrerent, ac propterea varia Collegia, & Seminaria eiusdem Societatis in Regno nostro institui curamus, vt ex Summario Patrum *num.* 1.

Vlteriùs cessare videtur omnis vmbra inualiditatis Vnionis ex eo, quod controuersa Vnio facta ab Episcopo authoritate Ordinaria confirmata, & approbata fuit authoritate Apostolica, † quam per speciales literas Pontificias sibi attributam asseruit Le- 4 gatus de Latere in confirmatione data in d. Summario *num.* 2.

Non releuante, quod eædem literæ Apostolicæ ostensæ non fuerint, nec in Instrumento Approbationis relatæ, neque hodie exhibeantur. Quoniam stante lapsu septuaginta annorum, † & vltrà vnà cum ob- 5 seruantia vniformi, specialis confirmatio Apostolica interuenisse præsumitur, vt per *glos. in cap. peruenit, vbi Doctores de emptione, & vendit. Turricell. de Vnion. cap.* 10. *numer.* 25. *Bich. decis.* 280. *num.* 35. *Cels. decis.* 70. *num.* 6. *Seraphin. decis.* 1459. *num.* 1. & *Dunozett. iun. decis.* 525. *num.* 4.

Neque talis præsumptio excluditur ex exhibitione Confirmationis factæ à Legato de Latere, † per quam cessare dicitur præ- 6 sumptio melioris Confirmationis, seù alterius Beneplaciti ex cursu longissimi tem-

per

poris desumpti, iuxtà firmata per *Rotam in decis. 119. num. 6. coram Dunoz. Iun. & decis. 1236. num. 4. coram Seraph.*

Siquidem allegata conclusio procedit solùm in casu, quo defectus tituli appareat ex lectura Vnionis, siue Confirmationis
7 exhibitæ. † Quare cùm ex scriptura præsentis Vnionis non resultet defectus appositus; quinimò ex assertione Cardinalis Legati pateat contrarium; Beneplacitum Apostolicum ex lapsu septuaginta annorum præsumitur etiam intercessisse. *Manoch. de retinend. remed. 4. num. 683.* & egregiè *Rota in decis. 698. num. 3. par. 2. in recent.*

Eoque fortiùs prædicta militant contra modernum Vicarium Ecclesiæ, qui cum fuerit à Rectore Domus Probationis Societatis Iesu præsentatus ad Vicariam vigore facultatis ei attributæ in eadem Vnione, non potest vtique vllo iure proponere actionem contra validitatem dictæ Vnionis, sine qua ipse præsentari non potuisset
8 à Rectore, & Patribus Societatis; † ideoque ei obstat vulgata regula Iuris, quod acceptans, atque fundans intentionem suam super aliquo facto, non potest contra
9 illud venire, † iuxtà *Textum*, & notata ibi per *Doctores in l. conductionis C. de locat. & conduct.*

Et licèt Ius nominandi Vicarium, Patres Iesuitæ à Rege Polono reportauerint mediante donatione Iurispatronatus, cuius vigore, data etiam nullitate Vnionis, benè potuerunt nominare Curatum; nihilominus quia Thomas modernus Vicarius præsentatus non fuit à Patribus pro Parocho, siue Rectore Ecclesiæ ad formam donationis Regiæ, sed solùm vti Vicarius in executione Vnionis Ecclesiæ ab Episcopo factæ, sequitur proindè, quod ipse reficare modò non possit quæstionem Ti-
10 tuli, † à quo Ius suum deducit, vt in individuo dixit *Rota in decis. 750. num. prime coram Seraph. & decis. 100. num. 14. & seq. coram Buratto.*

Nec exindè, quod semper qui curam animarum habuerunt, Parochos se nominauerint, deduci potest, quod obseruantia non probetur obseruata, & effectum sortita per cursum septuaginta annorum, & vltra; Etenim cum verba ista *Vicarius*, *Parochus*,
11 & *Rector* sint synonima, † eundemque significatum importent, benè potuit Vicarius perpetuus absque impropriatione verborum Rector, siue Parochus appellari, dum penès ipsum resident cura animarum, vt deducitur ex *Barbos. de Paroch. cap. prima numer. 55. & sequentib. & in tractat. de Iure Eccles. vniuers. lib. 3. cap. 6. numer. 15. & sequentib.*

Hinc etiam cessare videntur alij duo defectus, qui contra Vnionis validitatem a Vicario fuerunt propositi, vnum nempe quod in ea causa iusta, vel necessaria non intercesserit, & alterum, quod citatus, si-
ue interpellatus non fuerit Parochus Ecclesiæ Sancti Stephani possidens de tempore factæ Vnionis. Nam quoad primum defectum iustæ causæ, placuit Dominis responsio, quod ex lapsu tanti temporis Vnio
12 confirmata auctoritate Apostolica † alias non indigeat iustificatione; sed præsumatur facta cum necessarijs solemnitatibus, & cum iusta causa, vt tradit *Turricell. de vnion. capit. 10. num. 5. Rota decis. 10. de reb. Eccles. non alien. in antiquis, & decis. 525. num. 4. coram Dunozett. iuniore.*

Cessatque penitùs difficultas ex præsumpto Beneplacito Apostolico, quod interueniisse censetur in dicta Vnione, in qua nulla causa est necessaria, quando à Romano Pon-
13 tifice fit, vel confirmatur, † vt in puncto aliàs respondit *Rota in decis. 721. num. 7. coram Coccina.*

Eiusdem paritèr releuantiæ est alter defe-
14 ctus ob omissã citationem † Parochi possessoris, quia eius vocatio, siue citatio pro substantia Vnionis non fuit necessaria, dum ei eius vita durante nullum illatum fuit præiudicium, vt ex *Clementina si vni, & ibi Ancharan. num. 5. de reb. Eccles. non alienan. Calderin. de reb. Eccles. non alienan. consil. vlt. numer. 2. Garzias de benefic. par. 12. capit. 2. de Vnione num. 114. Vivian. de iurepatron. lib. 14. cap. 15. num. 59. & Castropal. oper. moral. to. 2. tractat. 13. disput. 6. punct. 12. §. secundo numer. 23.*

Firmata itaque ex hucusque deductis validitate Vnionis, facilis visa fuit Dominis resolutio secundæ partis dubij propositi, respondendo Curam Animarum spectare ad Vicarium perpetuum; prout expressè id cautum legitur in Instrumento Vnionis, & sic etiam de Iure procedit; Tùm quia Rector Societatis Iesu curam animarum per se
15 exercere non potest, † obstante ei Regula suæ Religionis; Tùm quia quando Ecclesia vnitur Monasterio, siue Collgio, illius Cura semper residet penès Vicarium perpe-
16 tuum, † qui in dicta Ecclesia vnita deputatur, *cap. super eo, & ibi glos. verb. annexæ, & Doctores de prabend. in 6. Turricell. de vnion. cap. 4. num. 4. & seqq. Rota in decis. 625. num. prime coram Merlino, decis. 214. num. 3. coram Buratt. & decis. 10. num. 2. & seqq. par. 14. recent.*

Poterit proindè, ac etiam tenebitur Vicarius iuxtà tenorem Vnionis cum Sacerdotibus sæcularibus omnia Ecclesiæ Sacramenta Populo eidem subiecto administrare, Diuinaque Officia in eadem Ecclesia peragere, ac Sacerdotes sæculares, Magistrum Scholæ, & Scholares omnes, & Campanatores subiectos habere, sacrisque lectis, & Cantatis inseruire, atque Templum adornare, vt sunt verba præcisa Vnionis, reseruato tamen iure Superioti, & Patribus Domus Probationis Societatis Iesu docendi Doctrinam Christianam, concionandi, confessiones vnà cum Vicario cumulatiuè audiendi

diendi, atque æquè similitèr Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum administrandi; & latius in d. Vnione data in Summario num. 1.

Prout etiam iura, & emolumenta omnia ex decimis, fundis, colonis, donationibus, censibus, aliisque antiquis redditibus ad eundem Vicarium perpetuum spectare non 37 fuit dubitatum, † dummodo cerea intorsitia, funerum, & eleemosynas in concione collectas applicet, & expendat pro reaptatione tectorum Templi, Turris, Cœmiterij, & Subselliorum, & pro Cera, Vino, Thure, aliisque rebus necessarijs, quæ dictim consumuntur in Ecclesia, quemadmodum disponitur in dicta Vnione, cuius tenor ex Dominorum sensu ad vnguem est attendendus.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. VRSINO.

Barchinonen. Diuortij.

Lunæ 12. Maij 1681.

ARGVMENTVM.

Sola probatio adulterij in hac decisione tractatur, quod ciuiliter ad effectum separationis thori ex pluribus argumentis, & coniecturis deducitur, ac etiam ex testibus, licèt aliquas exceptiones patientibus, quia cùm in eo nobiles, & personæ integræ fidei plerumque adhiberi non possint, necesse est admittere viles, & infames, præcipuè de visu, & auditu proprio deponentes.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiarum resultat ex reuolutione actorum, & institia, ex decisionibus deducitur.*
2 *Adulterium instam, & legitimam causam prabet diuortio.*
3 *Adulterium, licet sit causa gravis, vbi tamen non agitur criminaliter ad pœnam, sed ad effectum separationis thori.*
Probatur leuioribus probationibus, & etiam per coniecturas, & præsumptiones, ibidem, & n. 25.
4 *Adulterium probatur ex confessione Mulieris dicentis se carnaliter fuisse cognitam.*
5 *Adulterium probatur ex testibus de auditu ab adultero, vel quod adulterantes viderint in lecto iacentes.*
6 *Adulterium probatur ex testibus plures circumstantias referentibus, & quales illa sint.*
7 *Adulterium probatur ex publica voce, & fama loci commissi delicti.*
8 *Adulterium ad probandum, quia in abscondito patrari solet, admittuntur etiam præsumptiones, & coniecturæ.*
9 *Testis socius criminis nullam facit probationem, sed vide num. seqq.*
10 *Meretrix, quamuis socia criminis, probat adulterium.*
11 *Meretrix non est persona legalis, sed infamis, & vilis, & ideo nihil probat.*
12 *Testis infamis, & vilis adhuc probat, si de facto proprio deponit, concurrentibus tamen adminiculis.*
13 *Testis mendacium, & contrarietas in his, quæ non sunt de substantia, sed solum accidentalia respiciunt, non detrahunt fidem illius.*
14 *Testis prima depositio magis attenditur, quam secunda, quia hæc præsumitur extorta per vim, & metum, amplia vt num. seq.*
15 *Examinis nullitas tollitur per repetitionem postea formiter factam.*
16 *Testis deponens non cognoscere duas personas, quarum alteram prius dixerit cognouisse, intelligitur de alia, quam non cognouit.*
17 *Testis depositio ita declarari debet, vt omnis cultetur correctio, & contrarietas, præsertim instantanea.*
18 *Testis vnius super adulterio, vel huiusmodi, vt probet, debet esse omni exceptione maior.*
19 *Testis de visu, licet vnius, concurrentibus adminiculis, & coniecturis vrgentibus, probat adulterium, quamuis vilis.*
20 *Adulterium probatur etiam ab vnico teste deponente vidisse adulterantes iacentes in lecto, & quare.*
21 *Testes viles, impuberes, familiares, & inhabiles admittuntur in iis, in quibus personæ nobiles, & integræ famæ haberi non possunt.*
22 *Adulterium ad effectum separationis thori probari solum debet in genere cum diuersis personis, & varijs in locis.*
23 *Testes singulares probant adulterium ad effectum separationis thori, & vid. num seq.*
24 *Singularitas testium adminiculatiua, non obstatiua, & in actis reiteratis, non infringit, sed coadiuuat probationem.*
25 *Singula quæ non prosunt, simul vnita iuuant, maximè in materia difficilis probationis.*
26 *Præsumptiones, & coniecturæ etiam si sint numero mille, non sufficiunt non data præexistenti probatione, super qua fundari possint.*
27 *Fama publica probat adulterium, & copulam iunctis adminiculis.*
28 *Adulterij præsumpta probatio resultat si vir, & mulier per plures horas soli remanserunt clausi in cubiculo.*
29 *Adulterium præsumptiuè probatur ex traductione mulieris ad virum eam penes se retinentem, & postea dotantem.*
30 *Testis mediator adulterij, quamuis vilis, si deposuit de facto proprio, adhuc tamen probat.*

DECISIO DCCCXVIII.

SENTENTIA Rotalis, qua declaratum fuit locum esse separationi thori inter Mariam Gratiam, & Antonium eius virum, hodie coram me in gradu recursus ad calculos reuocata confirmationis robur obtinuit, nedum ob eius validitatem, quæ inter partes controuersa non fuit, nec poterat controuerti,

uerti, dum omnia de iure, & ſtylo ſeruari ſolita, ſeruata fuiſſe conſtat ex reuolutione proceſſus; verum etiam ob illius iuſtitiam reſultantem, ex deductis in duabus deciſionibus d. Rotalem ſententiam de more præcedentibus editis ſub die 14. Aprilis 1679. & 15. Martij 1680. coram R.P.D.meo Vicecomite. In quibus cùm luculenter comprobetur in facto, quod d. Antonius vir conſtante matrimonio plura commiſerit adulteria cum diuerſis mulieribus, rectè etiam firmatur in iure, quod factus fuit locus di-
1 uortio, † cui iuſtam, ac legitimam cauſam præbet tam ex diſpoſitione iuris canonici *in cap. ſignificaſti, cap. ex literis, & cap. gaudemus de diuort. & cap. ex parte §. quia igitur de ſponſal.*
2 quàm iuris ciuilis Romanorum, & Gentiũ *in l. conſenſu §. ſi qua igitur C. de repud. & §. meliores auth. de nupt.*

Et ſanè probationes in præcedenti inſtantia deductæ à d. Anna Maria pro iuſtificandis in facto adulterijs ab eius viro commiſſis, ſunt adeò releuantes; vt hodie etiam Dominis viſæ fuerint exuberantes in hoc
3 iudicio ciuili, † vbi non agitur de adulterijs criminaliter ad effectum infligendi pœnam adultero, ſed ſolùm ciuiliter ad ſeparationẽ thori, quo caſu licèt materia dicatur grauis, & ardua, nihilominus omnes Doctores conueniunt, quod leuiores probationes ſufficiant, quodque ad iſtum effectum lex adulterij probationes admittat per coniecturas, præſumptiones, & adminicula, vt ponderant *Farinac. de Teſtib. quæſt. 64. num. 229. Burſat. conſ. 218. n. 1. cum duob. ſeqq. Menoch. conſ. 311. n. 18. Bertaz. conſil. crim. 20. n. 18. & 19. & conſil. 273. num. 7. Cyriac. contr. 281. num. 26.* cum aliis per *Rotam in deciſ. 337. num. 4. & 16. par. 12. rec.* & firmatur *in prima deciſione huius cauſæ §. finali, & in ſecunda §. non obſtat coram R.P.D. meo Vicec.*

Pro iuſtificatione quippè primi adulterij ab Antonio patrati cum Margarita Carala, vrgentiſſimæ non deſunt præſumptiones, & coniecturæ, quinimò concludentes etiam probationes, dum pro prima probationis
4 ſpecie exhibita fuit confeſſio eiuſdem Margaritæ ingenuè fatentis † ſe pluries fuiſſe carnaliter cognitam à prædicto Antonio; & hæc quidem confeſſio comprobata remanet
5 ex depoſitionibus duorum Teſtium, † quorum ſecundus, cùm ſit famulus eiuſdem adulteri, optimam ſuæ depoſitionis ſcientiam reddit, dum inquit ſe vidiſſe d. Antonium, & Margaritam nudum, & nudam in eodem lecto iacentes, eiſque attuliſſe ſuauem potum cioccolatæ. Alter verò fatetur ſe audiuiſſe ab vtroque adultero, quod ſe carnaliter cognouerant.

Secundo mirifice coadiuuantur dd. probationes, attentis pluribus circumſtantijs, & actibus per Teſtes probatis, ex quibus, ſi non phyſica, ſaltem moralis certitudo adul-
6 terij reſultat, † & negari non poteſt, quin ex his omnibus mox recenſendis vrgentiſſima, vehemenſque inſurgat copulæ carnalis præſumptio, ſunt nempè traductio Margaritæ à Ciuitate Barchinonen. ad Oppidum Villæfranchæ de iuſſu Antonij; continua conuerſatio, & frequens acceſſus vnius ad alterum, tam de nocte, quàm de die, & occulta retentio dictæ Margaritæ in quadam domo particulari ad hunc ipſum effectum conducta ab Antonio, quemadmodum de his omnibus deponunt plures Teſtes, & præſertim duo nempè quintus, & ſextus, qui ſunt conteſtes in loco, & tempore, & ſunt plenè informati, dum habitabant propè domum d. Margaritæ; eique continuò epulas parabant, expenſis, & de ordine d. Antonij, vt benè probatur ex Summ. Annæ *nn. 1. & 2.* per totum.

Tertia deniq; probationis ſpecies elicitur ex
7 publica voce, & fama, † quæ in illis partibus communiter inualuit, & de qua omnes Teſtes deponunt in eodem Summ. *num. 2.*

Quæ omnia ſimul vnita, & coacceruata nedum præſumptiuam, ſed concludentem faciunt probationẽ criminis adulterij, quod de directo, & perneceſſe ferè nunquam pro-
8 bari poteſt, cùm in occulto, † & clam fieri ſoleat, vt egregiè ſingulis dd. probationum ſpeciebus perpenſis, & remotis omnibus obiectis firmauit *Rota in hac cauſa in prima deciſ. à §. conſtat, vſque ad §. adulteria, & in ſecunda à §. adulteria autem cum pluribus ſeqq. coram R.P.D meo Vicecomite.*

Quibus non aduerſatur aliàs oppoſitum, & nunc denuò repetitum obiectum, quod nempè depoſitio Margaritæ nullum probationis gradum conſtituat, ex eo quod fecit
9 ſe ſociam criminis, † iuxtà doctrinam *Hoſtienſ in Summ. tit. de diuort. num. 12. in princ. Iaſ. conſ. 22. per totum lib. 1. & Pariſ. conſ. 54. num. 49. & ſeq. lib. 4.*

Quia in his, aliiſque ſimilibus criminibus, quæ non palàm, & publicè, ſed inter latebras, & occultè committi conſueſcunt, ſocius particeps criminis benè poteſt interrogari de ſocio, eiuſq; depoſitioni omnimoda
10 fides per iudicẽ eſt adhibenda, † præſertim quãdo, prout hic, vrgentibus adminiculis, & violentis præſumptionibus ſuffulta remaneat, vt in præciſis terminis de meretrice loquuntur *Bellet. diſquiſ. cleric. par. 1. §. 4. n. 95. Caſtrenſ. conſ. 348. num. 3. lib. 1. Burſat. conſ. 218. num. 7. verſ. tertio concludunt. Aymer. conſ. 178. num. 3.* & in hoc caſu concluſionem admittunt *Hoſtien. in cap. quoniam tertio de teſt. & Pariſ. conſ. 137. num. 28. & ſeqq. lib. 4.* cum aliis *per Rotam in ſecunda deciſ. huius cauſæ in §. proinde non releuat coram R. P. D. Vicecomite*: quibus addo *Alex. conſ. 13. in fin. lib. 6. Bertazzol. conſil 20. num. 14.* & latè *Farinacc. de delict. carn. quæſt. 136. num. 46. & ſeqq.*

Et hinc etiam ceſſat alterum argumentum pro reprobatione dictæ confeſsionis elicitũ ex eo, quod præſcindendo à crimine adul-
11 terij, cuius ſe ſociam fecit, † adhuc dicta mulier probare non poſsit, cùm non ſit perſona legalis, ſed meretrix, & ſic infamis, & vilis, cui proindè deferendum in nihilo veniat, ex *text. in l. palam §. non ſolum ff. de rit. nup.*

Cùm enim hodie agatur de facto proprio mulieris probando contra alium, mulier ipsa, licèt infamis, & vilis, † idoneus tamen
12 dicitur testis ad faciendam semiplenam probationem, & concurrentibus adminiculis, plenè probat, vt in puncto notat *Paul. de Castr. in l. sed alio iure §. si absens num. 5. ff. si ex noxal. caus. Socein. iun. cons. 61. num. 16. cum duobus seqq. lib. 2.* optimè *Decian. in cons. 363. num. 3. Mascard. de probat. iuxta impres. Augusti. Taur. conclus. 1362. num. 52. Menoch. de Arbitr. Iud. cas. 99. num. 9. & 10.* & rectè etiam *Spad. cons. 83. num. 19. vers. non obstat cum duobus seqq. lib. 1. & Bursatt. d. cons. 218. num. 7. vers. tertio concludunt.*

Nec exindè, quod dicta Margarita secundam fecerit extraiudicialem depositionem ad fauorem Antonij, argui modo potest de mendacio, & contrarietate, itaut non mereatur attentionem; Nam huius mulieris mendacium, & contrarietas non versatur
13 circa substantialia depositionis, † ideſt circa copulam, & adulterium, sed solum circa examinis circumstantias, & accidentalia, dum in prima depositione fassa fuit se ideò deponere coram Iudice Barchinonen. quia discessura erat à loco examinis. In secunda verò depositione se retractat, dicendo hanc circumstantiam asseruisse, ob vim, & metum, nullamque mentionem fecit de copula carnali, & propterea circa illius veritatem in prima depositione perstitisse censetur, vt cuicumque legenti apparebit, in
14 præterito Summ. Antonij *num. 4.* †& sic per huiusmodi contrarietatem in iis, quæ non sunt de substantia negotij, dictum mulieris non vitiatur, ex latè traditis per *Farinac. de testib. quæst. 67. num. 179. & per adden. ad Burat. decis. 42. litera B. & Beltram. ad decis. 547. num. 11. coram Gregor.*

Præterquam quod dato etiam, quod talis contrarietas circa substantialia negotij versaretur, adhuc attendi semper deberet primum dictum, & sperni secundum, quod ex vi, & metu emanasse præsumitur, *Farinac. de Testib. quæst. 66. num. 124. & seqq. Rota decis. 66. num. 4. par. 6. decis. 86. num. 26. par. 12. & decis. 368. num. 5. par. 15. recent.*

Potissimum dum illius prima depositio confirmata fuit in examine posteà formiter
15 repetito cum interrogatoriis † Antonij vigore Remissoriæ Rotalis; Ex quo etiam tollitur opposita nullitas eiusdem primæ depositionis tamquam emanatæ post interpositam appellationem à decreto Ordinarij super examine testium, quia cùm repetitio facta fuerit coram Iudice Remissoriali, habita relatione ad priorem depositionem, omnis vmbra nullitatis euanescit, per ea, quæ traduntur *à Rota in decis. 726. num. 10. & 11. coram Burate. & in secunda decis. R. P. D. mei Vicecomitis in §. prout non relevat.*

Minusque officere potest, quod eadem mulier in examine interrogata circa personas Antonij, & Mariæ Gratiæ coniugum,
16 responderit non cognouisse nisi de † auditu, vnde desumitur aperta huius examinis contradictio cum depositione prima, in qua fassa fuerat se pluries fuisse carnaliter cognitam ab Antonio.

Hæc namque responsio intelligi non potest nisi de persona d. Mariæ Gratiæ, de qua etiam fuerat interrogata, an scilicet illam cognosceret, nec vnquam referri potest ad personam Antonij, ex eo quia in eodem examine paulò post interrogata, an cognouerit D. Antonium, respondit fuisse ad ipsũ traductam, & ab eo carnaliter cognitam, vt
17 in Summ. *num. 2. lit. E.* †& ita etiam de iure eius dictum declarari debet ad euitandam instantaneam correctionem, & contrarietatem, iuxtà *text. in cap. cum tu de testib. Farinac. de testib. quæst. 65. num. 37. & Rota decis. 2030. num. 24. coram Coccin. & decis. 345. num. 5. par. 18. recent.*

Eiusdem pariter generis sunt exceptiones aduersus personam secundi testis oppositæ, quod nempè ille licèt de visu deponat de tali commercio carnali tamquam vnicus, vilis, & familiaris Iosephi de Pinos patris d. Mariæ Gratiæ, nec semiplenam faciat probationẽ, cùm ad hunc effectum vnicus testis in actu singulari, de quo deponit, debeat esse omni
18 exceptione maior, † ad hoc, vt fidem mereatur, iuxtà firmata per *Cyriac. contr. 605. num. 21. & per Rotam in decis. 138. n. 3. cum seqq. post 2. vol. cons. Farinac. & in Bononien. separationis thori 14. Decembris 1654. cor. bo. me. Verospio.*

Quia animaduersum fuit id rectè procedere, si plena huius adulterij probatio vnicè inniteretur super dicto huiusmodi testis de visu, vel si cum illo concurrerent dumtaxat adminicula, & coniecturæ admodum leues, siue etiam ageretur de adulterio probando ad effectum declarandi matrimonium nullum, seù criminaliter ad pœnam, vt erat in casu controuersiæ *Cyriac. & dd. decisionum*, quæ supra allegantur; Vndè secus dicendũ venit in facto præsenti, vbi solùm agitur ciuiliter ad separationem thori, atque dictum secundi testis coadiuuant tot aliæ probationis species supra recensitæ, quæ animum Patrum moraliter certum constituunt de dicti adulterij commissione, in qua cum ex natura actus interuenire non possint testes omni exceptione maiores propter inopiam pro-
19 bationum, testis de visu, †quamuis vnicus, & vilis, plenè probat, concurrentibus tamen adminiculis, & coniecturis vrgentibus, vt ponderant *Ferret. cons. 168. nu. 20 Farinac. de testib. quæst. 69. num. 203. & seq.* cum aliis per *Rot. in dec. 202. nu. 9. & 11. coram Eminentiss. Ostob. dec. 283. par. 3. coram Veral. & dec. 2030. num. 16. coram Coccin.* & in puncto in *supracit. dec. 8. num. 25. coram Argulli.*

Eoque fortius d. testis, licèt vnicus, concludenter probare dicitur simultaneum con-
20 cubitum Antonij, & Margaritæ, † de quo de visu deponit, attento quod concubitus nudi cum nuda in eodem lecto est de indicijs proximis, & violentis, imò immediatis cum ipso adulterio, quæ per vnicum testem

de

de visu probari, est in confesso apud DD. vt tradunt *Cyriac. in exadu. alleg. contr. 605. nu. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 89. num. 5. Farinac. d. quæst. 37. num. 14. Conciol. in ver. indiciis ad torturam resol. 4. num. 1.*

Pari modo non merentur attendi aliæ similes exceptiones oppositæ pro destruendis dictis aliorum testium, videlicet quod sint personæ viles, & plures alios patiantur defectus. Siquidem cum in præsenti tractatur de crimine, difficillimæ probationis, vtpotè de ijs, quæ clàm, & abditè fiunt, & in quibus adhiberi non solent personæ nobiles, &
21 integræ famæ,† admittuntur ad probandam copulam carnalem in testes etiam personæ viles, impuberes, & familiares, qui aliàs essent inhabiles ad testificandum, vt post *Farinac de testib. quæst. 62. num. 33.* vbi de communi tenet *Gabr. eodem tract. lib. 1. concl. 7. num. 1. Socin. iun. cons. 32. nu. 10. & seqq. lib. 2.* egregiè *Rota in d. decis. 8. num. 32. cum pluribus seqq. coram Arguel. & in dec. 262. num. 9. coram Eminentiss. Otthob & in recent. dec. 337. nu. 16. par. 12. & in prima decis. huius causæ in §. non obstat quod testes, & in secunda §. non obstat quod recensita cor. R.P.D. Vicecomite.*

Et quamuis prædicti testes in probatione adulterij sint singulares, dum in nonnullis actibus adulterium perpetrasse inferentibus
22 deponunt de diuerso tempore, & loco,† nihilominus, quia in hoc iudicio ciuili ad ef-
23 fectum faciendi diuortium,† sufficit solùm probare adulterium in genere cum diuersis mulieribus commissum variis in locis, ac reiteratis vicibus; ideò testes etiam singulares ad huiusmodi effectum admittendos esse fatentur *Surd. cons. 94. num. 14. Pont. de matrim. lib. 9. cap. 23. num. 6. Bertazzol. conserim. 20. num. 20. & seqq. Socin. iun. cons. 99. num. 7. lib. 2. Rota d. decis. 8. nu. 38. coram Arguel. & decis. 337. num. 16. & 17. par. 12. in rec.*

Ex quibus sublatum remanet alium obiectum desumptum ex regula iuris, quod nempè in probatione cuiuslibet actus, & adminiculi, saltem duo esse deberent testes contestes, qui integram facerent probationem super quolibet actu, aliàs adulterium nec probari dicatur per adminicula, & coniecturas; nam quidquid sit (quando probandum sit adulterium in specie vnica vice, ac certo loco commissum ad probationem adulterij in genere pluries, ac in diuersis locis, & temporibus patrati, atque reiterati, satis est, quod vnus testis deponat de vno adminiculo, al-
24 ter verò de altero,† dummodò omnes tendant ad eundem finem probandi illam personam adulteram, & considerata singularitas, cum non sit obstatiua, sed adminicularia non infringit probationem, sed illã confouet, & coadiuuat, *Alex. cons. 13. nu. 24. lib. 7. Bursat. d. cons. 218. num. 2. optimè Bellet. disquis. cleric. par. 1. de fun. cleric. §. 4. num. 92. & duob. seqq.*

Et regulare est in hac materia propter difficultatem probationis, quod si plures iustificationum species adsint, quæ de per se singulæ sint imperfectæ; coniungendæ ve-
25 niant ad faciendam perfectam† probationẽ, dum signis etiam, & præsumptionibus ad rei occultæ notitiam deueniimus; Et perfecta quoque dicitur probatio, quando Iudex, cuius prudenti iudicio omnia iura deferunt circa materiam coniecturalem, ex deductis circumstantijs mouetur ad firmiter credendum adulterium fuisse commissum, vt benè monet *Ciarlin. contr. for. cap. 174. num. 6. & seqq. lib. 2. Soccin. iun. cons. 32. nu. 12. lib. 2. Rimin. iun. cons. 274. num. 5. & seqq. lib. 1. Rota decis. 353. n. 2. coram Duran. & d. decis. 8. num. 58. & 59. coram Arguell. & decis. 337. num. 13. & 14. par. 12. rec.*

Nec refert, quod singulares, & imperfectæ probationes tunc solum coniungantur ad faciendam probationem, quando detur aliqua præexistens probatio, quæ faciat semiplenam probationem, in qua possint adminicula fundare; cessante autem tali gradu præexistentis probationis, adminicula, &
26 coniecturæ, etiamsi essent millæ,† coniungi non possint ad faciendam integram probationem, iuxtà tradita per *Farinac. de test. lib. 3. tit. 7. quæst. 64. num. 228. & per Rotam decis. 138. sub num. 3. post secundum vol. cons. eiusdem, & in decis. 17. num. 3. & decis. 26. num. 10. par. 3. rec.*

Etenim quicquid sit de veritate huius cõclusionis in iure, obiectum remouetur ex facto, dũ in casu proposito non deficit plusquam semiplena probatio, resultans ex confessione mulieris, siue ex depositione testis de visu, vt supra pluribus allegatis, & remotis contrariis firmatum fuit.

Denique supradictis accedit publica vox,
27 & fama probata per omnes testes,† qui cõmuniter de ea deponunt, quæ cum ab aliis præsumptionibus, & coniecturis supra relatis adminiculum recipiat, plenè probat copulam carnalem, & adulterium, *Abb. in cap. præterea 27. in fin. de testib. Socin. iun. d. cons. 32. num. 20. & seq. lib. 2. Spad. cons. 83. num. 4. lib. 1. & Rota dicta decis. 337. num. 17. par. 12. recent. & Arguell. in dicta decis. 8. num. 36.*

Insubsistentia autem visa fuerunt ea, quæ nunc denuò subdebantur contra personas, & dicta testium circa depositiones publicæ vocis, & famæ, quia præuentiuè eisdem repetitis obiectis satisfecit, *Rota in secunda decis. in §. demum quoad publicam cum duobus seqq. coram R.P.D. meo Vicecomite.*

His sic in iure firmatis, Domini non dubitarunt quin probata quoque dicantur alia adulteria ab eodem Antonio patrata cum Cebriana, dum constat ex depositione quarti testis d. Antonij famuli, quod post præcedentem tractatum defloration is, mulier prædicta ducta fuit ab ipsomet teste ad domum Antonij, vbi cum illo per plures horas in-
28 cubiculo clausis ianuis permãsit,† & postea quod idem Antonius ingenuè fassus fuit illam defloraſſe, ac quidquid sibi placuerat fecisse cũ pluribus aliis inhonestis circumstantijs ab eodem teste recensitis in Summario *num. 2. lit. L.* ex quibus quidem præsum-

ſumptiuam probationem adulterij reſultare firmauit *Rota in deciſ. 8. num. 49. & 51. & in deciſ. 337. num. 5. & ſeqq. par. 12. recent. Eminentiſſimus Otthob. deciſ. 262. num. 12.* & pluribus cumulatis in vtraque deciſ. huius Cauſæ *in §. adulteria vero, & in §. probatum quoque coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite*.

Quæ quidem præſumptiua probatio eo fortiùs augetur ex atteſtationibus quinti, & ſexti teſtis coniugum aſſerentium ſe de ordine, & expenſis Antonij per tres hebdomadas ſeruiuiſſe in eadem domo clandeſti-
29 nè d. Cebrianam, † quodque de nocte illa conducebatur ad domum Antonij, & poſteà reconducebatur ad propriam ipſorum coniugum, vt in Summario eodem *num. 2. lit. N. & P.* nec non ex depoſitionibus ſecundi, quarti, & noni teſtium deponentium d. Cebrianam ſucceſſiuè fuiſſe à d. Antonio dotatam, & in matrimonio collocatam, in eodem Summario *num. 2. lit. B. R. & ſeqq.* quæ omnia ad probationem adulterij plurimum conferunt, vt luculenter firmatum fuit *in prima deciſ. Reuerendi Patris Domini Vicecomitis §. Item & §§. ſeqq.* maximè dum adminiculum recipiunt ab aliis teſtibus de publica voce, & fama communiter deponentibus.

Nec refert, quod quartus teſtis fuit me-
30 diator adulterij, † & propterea vti perſona vilis, & infamis, nec adminiculum faciat, quoniam cum agatur de facto proprio probando, quod in occulto patratum fuit, creditur illius dicto, quamuis ſit vilis, & mediator adulterij, vt in terminis probant *Spad. conſ. 83. nu. 19. verſ. non obſtat, cum duobus ſeqq. lib. 1.* atque plures ſuperius allegati *in §. & hunc etiam ceſſat.*

Demum de adulterijs commiſſis cũ Matia Animyo concludens probatio viſa fuit reſultare ex propria confeſſione ipſius mulieris, necnon ex dicto ſecundi, & quinti teſtium, vt ex Summario *num. 2. & 3.*

Et ita omnibus Dominis ſuffragantibus, reſolutum fuit.

R. P. D. GVAXARDO.

Hiſpalen. Vius Remiſſæ.

Lunæ 1. Iulij 1680.

ARGVMENTVM.

Stabulum, vulgò *Rimeſſa*, pro reponendo Curru quis in ſua domo conſtruxerat, ex cuius intromiſſione, & exitu, quia vicina domus deuaſtabatur, opus remoueri deciditur, cum damnum nimis apparere viſum ſit ex teſtibus, relatione Peritorum, & ex acceſſu Iudicis facto ad locum differentiæ, quod licèt euitari prætenderetur per cautionẽ de damno infecto, illa tanquam remedium extraordinarium non fuit admiſſa, maximè quia eadem non procedit vbi damnum non ex ædificio, ſed ex opere poſitiuo reſultat.

SVMMARIVM.

1 *In Solo proprio opus quis facere poteſt, dummodo ex eo, aut in illius conſequentiam, damnum vicino non eueniat.*
2 *Currus alienus ſi in introitu, vel exitu deuaſtat domum vicini, prohiberi poteſt, & ſup. à num. 1. & per totam.*
3 *Probatio deducta ex inſtrumento deſcriptionis iudicialiter facto, tamquam ex euidentia rei, omnes ſuperat probationes.*
4 *Teſtes non poſſunt concurrere cum inſtrumento, vel probatione, quæ reſultat per aſpectum, & euidentiam rei.*
5 *Periti iudicialiter electi prænalent teſtibus.*
6 *Teſtes in concurſu illi prænalere debent, qui fuit adminiculati à relatione peritorum, & ex inſpectione loci.*
7 *Teſtes de poſitiuo damno deponentes magis attenduntur, quam illi, qui contrarium affirmant.*
8 *Teſtes duo ſuper affirmatiua magis concludunt, quam mille denegatiua.*
9 *Teſtes conuincuntur de mendacio ex euidentia rei, & ex acceſſu iudicialiter facto.*
10 *Teſtes mendaces nihil probant, & ſupra num. 9.*
11 *Acceſſus ad locum differentia factus à iudice primæ inſtantiæ, & in gradu appellationis, quis magis attendendus ſit, & ſup. num. 2. & ſeqq.*
12 *Currus vicini vicinam domum communiter deuaſtans, non attenditur, quod quandoque ſine deuaſtatione precedat.*
13 *Diligentia particularis non excludit damnum, quod alias euenire ſolet.*
14 *Caſus raro contingens non attenditur ad excluſionem damni.*
15 *Seruitus prætendi non poteſt, ex eo quod in eodem loco alius eandem, vel ſimilem ſeruitutẽ habeat.*
16 *Seruitus reſtringi, non autem ampliari debet.*
17 *Cautio damni infecti non admittitur, ſi damnum prohiberi poteſt.*
18 *Remedium extraordinarium non datur, ſi eſt locus ordinario.*
19 *Cautio damni infecti inuenta fuit ad prouidendum vicino pro damno, quod ex alieno ædificio timetur.*
20 *Cautio damni infecti non habet locum ſi damnum non ex ædificio, ſed aliunde poſitiuè prouenit, qualecumque illud ſit.*

DECISIO DCCCXIX.

EX vſu ſtabuli, vulgò, hîc dicitur *la Rimeſſa* pro reponendo Curru per Didacum de Eſpina ſubtus propriam Domum aperti è conſpectu alterius Petri Paluæ, videns iſte in egreſſu, & ingreſſu illius temone ſuæ Domus parietem percuti, & quaſi, ac ruinæ periculo exponi, ad euitandum damnum introduxit iudicium coram Vicario Reuerendiſſimi Archiepiſcopi Hiſpalen. qui per ſententiam dictum vſum prohibuit; ſed ea re-

uocata ab Auditore Reuerendiſſimi Nuntij Apoſtolici, apud Sereniſſimum Regem Hiſpaniarum reſidentis, cauſa appellationis ad Rotam delata, hodie diſputato dubio, decium fuit, vſum eſſe prohibendum.

Ratio reſolutionis fuit, quia nemini licet etiã in domo, ſeù ſolo proprio opus † facere, 1 ex quo de facto, aut in eius conſequentiam in alienum aliquid immittatur, aut ex vſu damnum vicino eueniat, *l. 2. §. merito ff. ne quid in loc. public. l. ſicuti §. Ariſto*, ibi: In ſuo enim catenus facere licet, quatenus nihil in alienum immittat, *ff. de ſeruit. vendic. Capell. de ſeruit. Vrban. Prad. cap. 60. num. 3. & 4. Hieronym. Cuchal. ad Dec. in l. nullus verſ. & ſic ſupradicta iura, & ibi Cognol. num. 3. ff. de regul. iur. Molinat. poſt conſ. Siluan. 60. num. 23. Gratian. diſcept. forenſ. 896. num. 12. & 13.*

Quod autem in egreſſu, & ingreſſu Curtus in domum Paiuæ immittatur, & illius temone paries percutiatur, ac quaſſetur, 2 damnumque illatum ſit, & inferatur, † concludenter iuſtificatur nedum ab ipſa euidentia rei, dum via intermedia per Peritos dimenſa latitudinis vlnarum quatuor circiter eſt inſufficiens pro extrahendo, & reponendo Curru, cum requiratur latitudo vlnarum ſex, vt retulerunt Periti, Sum. Paiuæ num. 1. & aliàs fuit prohibitus ſimilis vſus in via latitudinis vlnarum quinque, d. Summ. num. 2. verum etiam ex cùidentia facti, & inſpectione loci; nam ex acceſſu per Iudicem primæ inſtantiæ vnà cum Peritis aſſumptis præſentibus partibus facto, vt ex deſcriptione ſtatus rei, eodem Summario num. 3. conſtat haud poſſe Currum ingredi, & egredi, quin ob loci anguſtiam murum ferlat, vt experientia eiſdem demonſtrauit, & parietem domus Paiuæ eſſe corroſum, & laceratum 3 legitur in inſtrumento deſcriptionis, † quæ probatio ex euidentia rei, & oculorum inſpectione reſultans eſt omnium maior, & plenior, *l. penult. & ibi DD. ff. fin. regun. Bald. in l. contra negantem in fin. C. ad l. Aquil. Roland. conſil. 2. nu. 128. vol. 1. & conſil. 7. num. 90. vol. 3. Mandell. conſ. 316. nu. 1. Maſcard. de probat. vol. 1. quæſt. 8. num. 1. & ſeq. Fontanell. deciſ. 600. numer. 8. Rot. coram Merlin. deciſ. 462. num. 5. coram Ninot deciſ. 58. num. 23. & coram Eminentiſſimo D. Cardinali Otthob. deciſ. 62. num. 4.* His accedunt relatio Peritorum Architectorum, & aliorum Fabrorum murariorum, ac depoſitiones vndecim teſtium tam continuam percuſſionem, ac domus quaſſationem, quã damnum illatum ex egreſſu, & ingreſſu curtus de viſu atteſtantium.

Quibus non reſiſtunt quamplures teſtes ad excludendum damnum pro parte Didaci examinati, quia cõtra eos ſtat inſtrumentum publicum acceſſus, & veritas reſultans 4 ex euidentia rei, † cui cedere debet omnis alia probatio, *Herculan. de proban. negat. n. 246. & 247. Maſcard. de probat. vol. 1. quæſt. 8. num. 4. & 8. Roland. con 7. num. 91. vol. 3. Gabr. conſ. 159. nu. 17. lib. 1. Cyriac. contr. 229. num. 23. Dunozetiun. deciſ. 1008. num. 13.*

Concurrit iudicium, & relatio Peritorum 5 à Iudice electorum, † qui pariter prævalent teſtibus, *Dec. conſil. 489. num. 12. Mandell. conſil. 21. num. 15. Honded. conſ. 31. num. 46. lib. 1. Gratian. diſc. 600. à num. 22 ad 27. Rot. in recent. deciſ. 272. num. 24. par. 5. & coram Dunozet. iun. deciſ. 113. num. 24.*

Adſuntque dd. alii vndecim teſtes magis 6 attendendi, † tùm quia adminiculantur à Peritis, & eorum dicta ex inſpectione loci verificantur, *Federic. de Sen. conſ. 185. in princ. Rot. coram Coccin. deciſ. 2126. num. 6.* licèt ſint 7 numero † pauciores, *Alex. conſ. 27. nu. 4. lib. 2. Rot. coram Coccin. deciſ. 2126. num. 8.* Tùm quia deponunt de quaſſatione, & lacerarione pa- 8 rietis, ac poſitiuo damno, † vndè applicatur altera iuris diſpoſitio, plus credendum eſſe duobus teſtibus affirmatiuam concludentibus, quàm mille negatiuam proponentibus, *l. diem proferre §. ſi plures, vbi gloſs. in verb. conſenſerunt ff. de recept. arbitr. Gabriel de teſtib. concluſ. 4. num. 1. Farinac. eodem tractat. quæſt. 65. num. 200. Rot. coram. Gregor. deciſ. 449. num. 3. & coram Dunoz. Sen. deciſ. 207. num. 8.*

Fortiùs quia teſtes contrarij ex euidentia 9 rei, † & inſtrumento acceſſus oſtenduntur mendaces, *Alex. conſ. 116. in fin. lib. 1. Bertazzol. conſ. crim. 71. num. 27. Gierba conſ. 71. nu. 16.* 10 *Fontanell. deciſ. 600. nu. 4.* adcout † eiſdem nulla ſit præſtanda fides, *Roland. conſ. 49. num. 44. lib. 4. Cyriac. contr. 229. num. 22.*

Nec releuat nouus acceſſus de commiſſione Iudicis ſecundæ inſtantiæ vnà cum duobus Fabris murarijs factus, qui facta experientia retulerunt, Currum egredi, & ingredi poſſe, abſque eo, quod parietem op- 11 poſitum tangat, damnumque inferat, † quia hic nouus acceſſus emanauit poſt tres annos à die primi præſente Iudice facti, & poſtquam Paiua parietem labentem reſtaurauerat, & illi ſolum viderunt Currum egredi, & ingredi à latere ſiniſtro, vbi licet via paululum dilatetur, nihilominus etiam ab hac parte raſuras, & colliſiones in nouo pariete obſeruarunt, damnumque excludere conati fuerunt, eo quia murus ſit fortis, & benè 12 conſtructus, & quod ipſis præſentibus † tactus non fuerit, hoc euenire potuit, vel ex Curru breuiori, vel ex nimia diligentia Au- 13 rigæ; † Qui caſus rarò contingens, non ex- 14 cludit † damnum, nèc attendi debet, arg. *text. in l. ex his ff. de legib. l. ea 65. vbi gloſ. ff. de regul. iuris.*

Minùs obſtat, quod in eadem via ante domum Paiuæ reperiatur aliud ſimile ſtabulum; nam illud adeſſe poteſt aut ab im- 15 memorabili, aut iure ſeruitutis, † quibus deficientibus, ſicut agi poſſet pro remotione, ita ex eo non valet alius vicinus exemplum deſumere, cùm verſemur in ſeruitutibus, & odioſis contra diſpoſitionem iu- 16 ris communis, † quæ reſtringi, non ampliari debent, vt in terminis *Siluan. conſil. 60. numer. 11. verſic. non tamen.*

Neque locus eſt cautioni damni infecti 17 per Didacum obiatæ, † dum illa vti remedium

18 dium extraordinarium † non admittitur, quando competit Ordinarium, *leg. qui bona fide 13. §. de illo quæritur l. si ex ædibus mei 32. cum duobus sequentibus ff. de damn. infect.* propterea cum ex interdicto *dicta l. 2. §. meritò ff. ne quid in loc. public.* detur actio ad opus removendum, seù vt in præsenti, ad vsum prohibendum, cessat remedium cautionis;
19 præterea ea inuenta† fuit ad prouidendum vicino pro damno, quod timetur ex alieno ædificio ruinoso, vt ex *Rub. & tot. titul. ff. de damn. infect.* idcircò reijcitur, quando
20 damnum ex ædificio non prouenit, † sed aliundè positiuè infertur, quale quale sit, vt sunt verba *text. in dicto §. merito, vbi glos.* explicat *qualecumque*, & prosequitur *Gratian. disc. for. 895. numer. 13. cum duob. sequentib.*

Et ita vtraque &c.

Hæc alia immediata decisio emanauit in eadem causa, & in eodem articulo.

R. P. D. GVAXARDO.

Hispalen. Vsus Remissus.

Lunæ 23. Iunij 1681.

ARGVMENTVM.

Prosequitur materia decisionis antecedentis, quæ non solùm hic confirmata est, sed plurima etiam in ea tradita sunt ad materiam seruitutis, regulariter non extendendæ, sed potiùs ad suum præcipuũ casum limitandæ, non obstante prætensa consuetudine in contrarium adducta, quæ & probata non erat, imò etiam excludebatur ex actibus, qui cõtra d. consuetudinem adducebantur, cuius etiam vnicum tantùm sufficere dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Stabulum in iure appellatur, quæ vulgo dicitur, Remissa, destinata pro repositione curris, olim quadrigæ.*
2 *in solo, seu domo propria quidquid Domino facere, vel ædificare permittitur, etiam si alteri noceat.*
3 *Ædificans in re sua, vel opus nouum faciens, non inde tamen potest quidquam in alienum immittere.*
4 *Vicinus non potest facere stillicidium vel aliud opus, quod protendat in domum vicini.*
5 *Vicinus in sua domo non potest facere artem, ex qua aliquid cadat in solum, vel domum alienam.*
6 *Lapidicina non potest fragmenta suorum lapidum, immittere, vel permittere, quod cadant in alienum fundum.*
7 *Artem malam, ex qua malus odor vicino inferatur, quis exercere prohibetur, & supra à num. 5.*
8 *Caminum, seu fornellum in suo solo quatenus quis ædificare permittatur, vel prohibeatur.*
9 *Opus maius, seu ædificium si quis prohibere potest, multo magis hoc permittitur facere de minore.*
10 *Vicinus re sua vtens ad solitum, & destinatum vsum prohiberi non potest, etiam si ex eo sequatur damnum vicini.*
11 *Vtilitas sola vtentis attenditur, non tamen damnum, quod alteri exinde damnum sequatur.*
12 *Aqua, vel fumus licet ascendant, & descendant ad domum vicini, quatenus prohiberi possint, vel ne, & sup. à num. 4.*
13 *in Opere antiquo facto iuxta domum vicini, cadere potest ratio vsus soliti, & consueti, non autem in eo, quod nouiter fabricatur.*
14 *Damnum, quod recipit vicinus in introitu, & exitu currus vicini, non est naturale, sed extrinsecum, & accidentale.*
15 *Fides extraiudicialis attenditur, si est conformis cæteris probationibus, & vtrinque concurrit qualitas personæ.*
16 *Vicinus si ex alio opere damnum sentiat, non inde sequitur, quod ex altero nouiter faciendo simile damnum subire cogatur.*
17 *Consuetudo non probatur ex actibus facultatiuis, etiam cum proprio damno permissis.*
18 *Consuetudo in actibus facultatiuis non probatur, nisi fuerit dictum de contradictione, & acquiescentia partis.*
19 *Consuetudo, tanquam stricti iuris, attenditur solum in suo casu.*
20 *Consuetudo non extenditur de persona ad personam, de re ad rem, nec de casu ad casum.*
21 *Consuetudo non attenditur, si etiam consuetudo contraria probetur.*
22 *Consuetudinem ad excludendam sufficit vnicus actus in contrarium.*

DECISIO DCCCXX.

RESOLVTVM fuit coram me prohibendum esse vsum stabuli † (ita appellatur *in l. si vsufructus 16. sicè l. aquissimus 17. §. final. in fin.*: Stabulum, quod erat domi iumentis, & carrucchis vacuum *ff. de vsufruct.*) pro recludendo Curru á Didaco de Espina subtus suam paruam Domum nouiter aperti ob damnum, quod ex temonis ictibus in illius egressu, & ingressu Domui Petri Paiuæ ante illam existenti inferebatur, vt ex Decisione edita* die prima Iulij anni præteriti, cuius rationes iterum hodie Domini amplexi fuerunt.

Nam licèt vnusquisque possit de re sua quomodocumq; disponere, & in suo solo, seù domo quodcumque opus construere, & ad libitum vti in eo, quod sibi prodest, † etiam si alteri noceat, *l. altius, & l. in ædibus, vbi glos. & DD. C. de seruit. & aqua*, & plenè post relatos *Sperel. decis. 55. numer. 1. cum pluribus seqq.* Nihilominus regula procedit, quando quis in suo ædificans, seù opus nouum construens, & re sua † vtens, nihil in alienum immittit, nec aliquid de alieno, siuè immediatè, siue mediatè attingit, vt ex literali ratione *text. in l. sicuti*

§. Ari-

§. *Aristo ff. si seruitus vendic.* vltrà allegatos *in prima decisione* §. *ratio resolutionis*, tradunt *Bero cons.* 131. *numer.* 14. *&* 17. *lib.* 3. *Surd. cons.* 233. *numer.* 12. *Sperel. decis.* 55. *num.* 51. *& decis.* 57. *numer.* 2. *par.* 1. Vndè inferunt
4 Doctores, vicinum non posse† stillicidium, vel aliquid aliud protendere super solum vicini, *Cepoll. de seruit Vrban. prad. cap.* 32. *num.* 2. *&* 3. *Franc. Mar. decis.* 499. *numer.* 2. *&* 3. *par.* 1. *Sperell. decis.* 55. *numer.* 52. *&*
5 *decis.* 57. *numer.* 10. nec arcem facere, † ex qua aliquid in alienum cadat, vt de Inciſore la-
6 pidum, † quorum fragmenta cadant in alterius fundum loquitur *text. in dicto* §. *Aristo circa medium*, & de Apotheca lapidicinæ *Cepol. de seruit. Vrban. prad. cap.* 31. *sub num.* 4. & generaliter *Sperell. d. decis.* 55. *num.* 58. &
7 de arte fætida, † cuius malus odor vicinis grauis sit, *Mandos. de inhib. quæst.* 79. *per tot. Surd. cons.* 137. *numer.* 1. *Sperel. dicta decis.* 55. *numer.* 59. *Carol. Anton. de Luca ad Franch. decis.* 627. *numer.* 3. prout nec etiam Cami-
8 num, seù Fornellum ædificare, † ex cuius fumo, vel igne vicinus nocumentum sentiat, *Adden. ad Dec. in l. nullus, vbi Cagnol. numer.* 4. *ff. de reg. iur. Surd. cons.* 233. *sub num.* 12. *Sperel. dicta decis.* 55. *num.* 54. propterea si in istis leuioribus casibus, in quibus damnum est remotum, nec positiuè infertur, conceditur vicino actio ad opus remouendum,
9 seù vsum impediendum, † & prohibendum, eo magis admitti debet in nostris terminis, vbi damnum positiuè infertur, & magnũ, & maius quotidie ex vsu timetur.

Non refragante, quod dispositio *dictæ l. si-*
10 *cui* §. *Aristo ff. si seruit. vendic.* † habeat tantùm locum, quando vicinus re sua vteretur ad vsum non destinatum, & insolitum; secùs verò quando vtitur modo consueto, & pro vsu solito, quia tunc quamuis in alienum aliquid immittatur, aut in vsus consequentiam vicinus aliquod incommodum sentiat, non attenditur, sed solùm
11 vtilitas vtentis spectatur, † vt ibi distinguunt *Bartol. sub num.* 1. *vers. & ideo putarem, & Castren. sub numer.* 5. *vers. est ergo distinguendum, idem Castren. in l. fluminum* §. *fin. sub numer.* 3. *ff. de damn. infect. Cepol. de seruit. Vrban. prad. cap.* 31. *numer.* 3. *versic. circa hoc breuiter, & cap.* 53. *numer.* 1. *Sperell. decis.* 55. *numer.* 56. nam vltra quod isti Doctores se restringunt ad terminos eiusdem §. *Aristo*, scilicet posse fieri ignem solitum pro vsu familiæ, &
12 a quã de more per cubicula effundi, † quamuis ex igne fumus ad partem superiorem ascendat, siue aqua ad inferiorem descendat secundùm vtriusque naturam; & loquuntur de Camino, seù Fornello antiquo,
13 in quo fiat ignis solitus, † secùs in nouo, in quo verificari non potest, quod fiat ignis consuetus, vt declarat *Sperel. dicta decis.* 55. *numer.* 56. *vers. & sic vides, & versic. vnde in constructione*; Vel sumus extrà terminos distinctionis, quia damnum prouenions ex vsu huius stabuli non est naturale, sicut illud
14 fumi ascendentis, & aquæ † descendentis, sed positiuè, & extrinsecè incutitur; Vel sumus in prima illius parte, cùm sit nouiter constructum, & consequenter vsus est insolitus, & damnum, quod infertur, est graue, & maius timetur.

Graue damnum probatum remanet, ex quo Currus temone percutiatur, & qualsetur, tractuque temporis ex continua arietatione ruinæ periculo exponatur Domus Petri, vt demonstratiuè colligitur ex ipsa rei euidentia, cùm via intermedia ad talem vsum non sufficiat, ex inspectione loci, & experientia facta coram Iudice primæ instantiæ, & Peritis ab eo assumptis, ex depositionibus testium, & attestationibus plurium Peritorum, aliisque ponderatis in *prima decisione* §. *Quod autem*, quibus hodie accessit alia attestatio D. Didaci de Quintauilla Archidiaconi, & Canonici Ecclesiæ Hispalen. asserentis de visu ob viæ angustiam in egressu, & ingressu Currus temone percuti parietem domus Petri, & ex continuatione vsus dictam domum omni-
15 nò casui ruinæ stare expositam, † cui licèt extraiudiciali, cùm sit conformis tot alijs probationibus, & concurrant qualitates personæ modò in Curia præsentis pro suæ Ecclesiæ negotijs, plurimum est deferendum, *Rota in recent. decis.* 257. *num.* 12. *decis.* 421. *num.* 12. *& sequen. par.* 13. *& decis.* 260. *num* 4. *par.* 17.

Hanc veritatem nec Didacus, nec informantes pro eo negabant, si continuaretur egressus, & ingressus à latere dextero stabuli, secùs verò à latere sinistro, vbi via est magis lata, in qua parte dicebant, non inferri damnum præiudiciale, prout ex hac parte tantùm velle vti in actu secundi accessus ille declarauerat, adeoque hunc limitatum vsum non posse eidem prohiberi. Verùm ex eisdem probationibus Dominis constitit, ex vtroque latere damnum esse graue, & primò quia maior viæ latitudo consistens in quarta parte vnius vlnæ, cùm à latere dextero sit vlnarum quatuor cum dimidio, & à latere sinistro vlnarum quatuor cum tribus quartis, nihil operatur, dum iuxtà relationem Peritorum requiritur latitudo vlnarum sex; secundò ex visitatione loci facta oculariter à Iudice primæ instantiæ in vtroque latere tam dextero, quàm sinistro adnotatæ fuerunt abrasiones, & percussiones quinque vlnarum in dextero, & trium vlnarum in sinistro; Tertiò ex eodem accessu, licèt ex accurata diligentia Aurigæ Currus egrediens à latere sinistro parietem non læserit, nihilominus ingrediens illud abrasit; Quartò in accessu facto de commissione Iudicis secundæ instantiæ, quando iam illa pars damnificata, fuerat restaurata, obseruatum fuit super nouo pariete in latere sinistro adesse abrasiones, & percussiones; Quintò ex testibus, & Peritis, qui ex vtroque latere damnum concludunt, quas probationes præualere, & præferendas esse ostensum fuit *in* 1. *decisione*

sione §. Quibus non resistit cum duobus seqq.

Neque releuat, quod in eadem via, & loco, vt prætenditur, angustiori ante domum Petri adsit aliud simile stabulum, ex cuius vsu damnum non recipiatur; quoniã contrarium legitur in relationibus Peritorum, qui concorditèr dicunt, maius damnum ex vsu huius stabuli inferri domui, quàm ex altero Didaci nouitèr aperto, & in pariete fuisse appositam magnam, & latam tabulam, vbi Currus percutiens minus damnum afferat; & si ex immemorabili, vel seruitute, aut alio titulo cogitur huic damno
16 subiacere, † non indè tamen sumi debet argumentum, vt etiam hoc aliud damnum subire teneatur, vt in simili arguit *Siluan. cons. 60. num. 11. vers. non tamen*.

Minus suffragatur, quod in alijs vijs eiusdem, & minoris latitudinis Ciuitatis Hispalen. reperiantur alia similia stabula; vndè inferebatur ad consuetudinem; etenim cùm agatur de materia facultatiua, dum possunt alij permittere illorum vsum, etiam
17 cum proprio damno, † ex eis non probatur consuetudo, *Rota coram Ludouis. decis. 162. num. 10. & ibi Adden. num. 15. vers. ex actibus facultatiuis*; nisi simul probetur, quod vici-
18 nus contradixerit, † & non obstante contradictione coactus fuerit acquiescere, *Adden. ad Ludouis. dicta decis. 162. num. 15. vers. vt autem acquiratur*; aliàs consuetudo tamquam
19 stricti iuris † attenditur solùm in casu, quo seruata fuerit, *Rota coram Mantic. decis. 56. num. 7.* nec extenditur de persona ad perso-
20 nam, † de re ad rem, nec de casu ad casum, *Surd. decis. 131. num. 9. Rota decis. 201. num. 9. apud Postb. de subhast.* præsertim, quià è contra docetur fuisse iudicialitèr vsum
21 alterius stabuli prohibitum, † ex quo in casu contradictionis habetur contraria consuetudo, & destruitur quæcumque probatio
22 in contrarium, † cùm ad hunc effectum sufficiat etiam vnicus actus, *Rota coram Ludouis. d. decis. 162. num. 9. & ibi Adden. num. 15. & coram Celso decis. 232. num. 8.*

Et ita vtraque &c.

INDEX

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM, ET CONCLVSIONVM

Quæ in hoc Secundo Tomo Decimæ octauæ Partis Recentiorum continentur.

ADEO SVB DIVERSITATE VERBORVM MVLTIPLICATVS, VT VERE LOCVPLETISSIMVS DICI POSSIT.

A

ABBAS.

Vide etiam in verf. Cardinalis, Conſenſus, Prior.

ABbas regularis poteſt coercere beneficiatos ſæculares ſuæ Eccleſiæ, quamuis nõ ſubditos, ſi eius monitis indiſcretè obedire recuſent, dec. 415. num. 8. Rondin.

Abbas eſt Iudex competens in cauſa ſuæ mẽſæ, dec. 544. n. 37. Calat.

Abbas in cauſa ſuæ menſæ poteſt allegari ſuſpectus, tam ipſe, quàm eius Vicarius, deciſ. 544. n. 38. Calat.

Abbas ſi eſt verus Ordinarius, & in Epiſcopi locum, ac iuriſdictionem ſucceſſit, decimas ratione curæ, & eiuſdem iuriſdictionis habere debet, dec. 437. n. 14. Vicec.

Abbas, Prior, & Superior Eccleſiæ non poteſt alterare ſolutionem decimarum ſine beneplacito Apoſtolico, dec. 811. n. 7. Emerix.

Abbas Farfenſis habet ampliſſimas facultates deputandi iudices vigore Breuis ſan. mem. Vrbani Octaui, dec. 544. n. 35. Calat.

Abbatis, & Cellerarij confeſſio licèt non præiudicet Monaſterio, deſeruit tamen pro maiori dilucidatione veritatis, deciſ. 568. n. 28. Alberg.

pro ABROGATIONE Conſtitutionis, vel legis non ſufficit ſola tolerantia Principis, ſed illius expreſſa permiſſio requiritur, dec. 418 n. 12. Emerix.

ABSENS.

Vide etiam in verf. Alienatio, Præſens, Stipulatio.

Abſens habens animum redeundi, adhuc dicitur retinere domicilium in loco ſuæ habitationis, & quando, dec. 431. n. 1. & num. 3. Emerix.

Abſens frater præſumitur ignorare mortem ſui fratris, dec. 800. n. 6. Rondin.

Abſenti quatenus acquiratur ius ex obligatione alterius, dec. 620. n. 22. Vbago.

ABSOLVTIO, ABSOLVTVS.

Abſolutio ab excommunicatione, non conceditur, niſi refectis expenſis, dec. 765. num. 1. Calat.

Abſolutus non dicitur ex eo ſolum, quod quis condemnatus non eſt, dec. 605. num. 5. Calat.

ACCADEMIA.

Accademia Regis Francorum in Vrbe quibus encomijs Equitem Berninum decorauerit, dec. 764. n. 5. Emerix.

Accademia Cracouienſis dicitur exæquare Accademiæ Pariſienſi, deciſ. 639. n. 16. & 22. Rondin.

ACCEPTANS, ACCEPTATIO.

Vide etiam in verf. Donatio, Obſeruantia.

Acceptans, ſeu fundans intentionem ſuam ſuper aliquo facto, non poteſt controuertere dictum factum, aut aduerſus illud venire, dec. 817. n. 9. Vrſin.

Acceptatio reſultat ex actu, quo quis fuerit vſus, dec. 620. n. 12. Vbago.

Acceptatio fideicommiſſi erroneè facta non præiudicat acceptanti, quominus illam impugnare poſſit, dec. 735. n. 23. Calat.

Acceptatio donationis præſumitur ex poſſeſſeſſione bonorum donatorum iuxta facultates donatario á donante conceſſas, d. 799. n. 3. Rondin.

Acceptatio beneficij non reſultat ex collatione Papæ expreſſa etiam in ceſſione, & reſeruatione nouæ penſionis, dec. 411. num. 2. Rondin.

Acceptatio donationis factæ abſenti, ſine illius ſcientia non datur, dec. 640. n. 3. Rondin.

Acceptatio requiritur in donatione facta, vt quis ad ſacros ordines promoueatur, d. 573. n. 9. Calat.

Acceptatio donationis excluditur ex diuiſione bonorum donatorum, illorumque alienationi conſenſu, dec. 467. n. 14. Emerix.

Acceptationis præſumptio in donatario non reſul-

zed by Google

resultat ex præsumptione scientiæ, dec.642. n.14.Taia.

ACCEPTARE, ACCEPTATVM.

Acceptare contrarium in parte, & in parte reprobare, nec etiam minori conceditur, decis.541.n.17.Alberg.

Acceptari non debet contractus vitiosus, & impossibili conditione, & de iure turpi, dec.642.n.17.Taia.

Acceptata dicitur resignatio beneficij, si postea illud alteri sit collatum, dec.551. n.2. Rond.

ACCESSORIVM.

Accessorium tollitur, principali sublato, decis.502.n.16.Rondin.

Accessorium eandem habet auctoritatem, quam habet principale, dec.502.n.15.Rond.

Accessorium, & consequutiuum corruit sublato principali, dec.434.n.3.Alberg.

Accessoria si quę sunt veniunt in iudicio principali, dec.404.n.9.Calat.

Accessorio non conceditur, quod principali denegatur, dec.709.n.25.Paul.

ACCESSVS ad locum differentiæ factus á iudice primæ instantiæ, & in gradu appellationis, quis magis attendendus sit, decis.819. n.2.& seqq.& n.11.Guax.

ACCIDENS. *Vide etiã in verf.* Qualitas, Veritas

ACCIDENTIA sequuta post adimpletã conditionem, & formam, nequaquam præiudicant, dec.416.n.21.Taia.

ACCOLLATIO.

Accollatio ab emptore facta, vti correspectiua emptioni, eatenus durat, quatenus bona empta penès emptorem remaneant, d.604. n.2.& 6.Calat.

Accollatio remanet vsque à principio imperfecta, deficientibus qualitatibus in ea adiectis, dec.669.n.22.& n.seq.Pauluc.

Accollatio ex quibus verbis dicatur omninò perfecta, dec.669.n.23.Pauluc.

Accollatio vim solutionis habet, & debiti solutionem, ac illius nouationem importat, dec.669.n.15.& 20.Pauluc.

ACCONCIMIA. *Vide in verf.* Reaptationes.

ACQVIESCENTIA.

Vide etiam in verf. Ratificatio.

Acquiescentia minoris non operatur ratificationem contractus, si causa deficiat, vel interueniat dolus, dec.447.n.18. Alberg.

Acquiescentia in facultatiuis est omnino necessaria, dec.797.n.18.Alberg.

ACQVIRERE, ACQVISITIO.

Vide etiam in verf. Emptio.

Acquirere non minus est virtus, quàm pacta seruare, dec.725.n.9.Emerix.

Acquisitio facta cum onere aliquid implendi infra certum tempus, dicitur puia, resolubilis solum, si infra d.tempus non sequatur adimplementum, dec.450.n.2.Matth.

Acquisitio à principio valida licitè potest in alium transferri, quamuis aliquid infra certũ tẽpus postea impleri debuisset, quod tamen impletum non fuit, dec.450.n.3.Matth.

Acquisitio facta pro fideicommisso, eidem fideicommisso cedit, decis.496. n.7.& seqq. Calat.

Acquisitionis legitimæ præsumptio intrat ex omissione eorum, quæ ab illam impugnante fuerunt neglecta, dec.628.n.23.Emerix.

A C T A.

Vide etiam in verf. Concilium, Iudex, Processus.

Acta in prophanis illa solum transportari debent, quæ faciunt ad causam, dec.658. n.2. Vicecom.

Acta transportata dicuntur integra ex attestatione Notarij, saltem donec contrarium fuerit probatum, dec.602.n.12. Vbago.

Acta alterius partis, quis transportare non tenetur, stante stylo conficiendi duos processus, vnum pro actore, & alterum pro reo, dec.417.n.8. Calat.

Acta non integrè transportata, perindè est ac si transportata non essent, quia integrè transportari debent, dec.701.n.8.& 9. Vbag.

Acta illa transportanda sunt, quæ tendunt ad detegendam iustitiam, vel iniustitiam sententiæ, dec.701.n.10.Vbago.

Acta facta coram iudice recusato sunt attentata, si post recusationem etiam ab vlteriori processu appellatum sit, decis. 417. num. 6. Calat.

Acta facta coram iudice suspecto allegato, vel alitèr attentatè, transportari non debent, dec.417.n.4.Calat.

Acta etiam irrelenãtia in beneficialibus transportari debent ex dispositione Sac. Concil. Tridentini, dec.442.n.5.Calat.

Acta omnia in beneficialibus, etiam irrelenãtia transportari debent, dec.417.n.2.& seqq. Calat.

Acta non possunt dici integrè transportata, ex transportatione noui processus, si Extractista testatur alia iura deficere, dec. 442. nu.7. Calat.

Acta irrelenantia transportari non debent, decis.658.n.19.Vicec.

Acta deperdita quis transportare non tenetur, si fecit diligentias de ijs reperiendis contra Notarium, dec.658.n.20.Vicec.

Acta deperdita, quæ appellatum non iuuant, non præiudicant appellanti, quo minus causam prosequatur in negocio principali, decis.658.n.21.Vicec.

Actis non transportatis, post terminum parti præfixum, iudex ad quem suam moderari debet inhibitionem, dec.721.n.9. Alberg.

Actorum transportatio non potest dici integra, si plura iura deficiant, dec.442.num. 1. Calat.

Actorum subtractionis præsumptio cessat, si nullum commodum subtrahenti resultaret ex illis, dec.658.n.6. Vicec.

A C T I O.

Vide etiam in verf. Conueniri, Gestor, Iudicium negociorum, Rescissio, Via exequutiua.

Actio ad factum, & actio ad petitionem interesse, diuersa sunt inter se, dec. 696. nu.8. Taia.

Actio ex empto nunquam intentatur pro legato, quamuis oneroso, dec. 604. num.11. Calat.

Actio, & passio non dantur vno, & eodem tem-

tempore in vna, eademque persona, nec vnus, & idem potest simul sui met creditor, & debitor existere, dec.669.n.14.Pauluc.
Actio, & passio non dantur in eodem subiecto, dec.629.n.17.Alberg.
Actio rerum amotarum ex furto quidem est, licèt furti non sit actio, dec.415.n.3.Taia.
Actio omnis præscribitur spatio 30.40. vel amplius annorum, dec. 443. num.2.Rondin.
Actio reuiuiscit, stante nullitate contractus, dec.604.n.9.Calat.
Actio personalis, vel realis an competat proximiori pro renouatione emphyteusis, decis.441.n.14.& seqq.Emerix.
Actio læsionis contra tertium possessorem dicitur subsidiaria, dec.668.n.10.Taia.
Actio primæua per accollationem dicitur esse nouata, dec.669.n.20.Pauluc.
Actio omnis, quæ competit ex contractu per illius rescissionem, & dationem in solutum, rescinditur, dec.712.n.1.Alberg.
Actio negotiorum gestorũ, secluſa vrgentia aliquid gerendi, non datur, d813.n.30.Ron.
Actio mandati est contraria actioni negotiorum gestorum, quia illa ex contractu, & obligatione nascitur, dec.813.n.20. Rondin.
Actio negociorum gestorum propriè ex nullo contractu oritur, aliquo non existente mãdato, dec.813.n.27.Rondin.
Actio negociorum gestorum vt competat, sufficit, quod habeat vtilitatem actus ab initio, quamuis postea cessauerit, dec.813.n.28. 34.& seqq.Rondin.
Actio propria, & specialis illa esse dicitur quæ est in personam, dec.457.n.8. Emerix.
Actio generaliter cõsiderata æquè cõprehẽdit actionẽ in rẽ, ac in personã, d.457.n.9.Em.
Actiones confunduntur in debitore, qui euasit hæres sui creditoris, d.722.n.7.& seq.Em.
Actiones cedere contra debitorem decoctum quatenus sufficiat, dec.455.n.3.Emerix.
Actiones personales in rem scriptæ, plures dantur remissiuè, dec.441.n.27. Emerix.

ACTOR.

Actor tenetur probare narratiuam ab ipso factam tamquam fundamentum suæ intentionis, dec.412.n.15.Vbago.
Actoris intentio ex reuolutione processus, & ab illius petitione dignoscitur, decis. 759. n.10.Vicec.
Actore non probante, Reus absoluitur, cùm illi sufficiat vincere per non ius Actoris, decis.685.n.9.Taia.

ACTVS.

Vide etiam in verſ. Consuetudo, Extensio, Forma
Actus in dubio præsumitur verus, non simulatus, dec.509.n.13.Alberg.
Actus gesti à minoribus sine solemnitatibus, illis præiudicare nõ valent, d.678. n.10.Alb.
Actus quilibet refertur ad suam causam, & ius præexistens, dec.667.n.5.Rondin.
Actus sequentes præsumuntur gesti in vim tituli præcedentis, dec.550.n.17.Emerix.
Actus subsequens morientis, qui antea plura dederat signa sanæ voluntatis, si est illius intentioni conformis, in sana mente præsumitur editus, dec.729.n.5.Rond.
Actus factus per vim, & metum ex defectu consensus non substinetur, d.405.n.1.Cal.
Actus reiterabilis licèt diuersimodè à testibus, vel aliter explicatus non idem remanet cõtrariatus, dec.438.n.2.Vicec.
Actus accipi non debet vltra intentionem agentis, dec.790.n.9.Vicec.
Actus priuatiuè facti quoad alios benè declarant illos ad solos agentes spectare, licèt alij etiam communitèr fieri consueuerint, decis.720.n.12.Vbago.
Actus violentus non dicitur ratificatus, quamuis ex illo fuerint alimenta suscepta pro necessitate naturæ, dec.485.n.12.Calat.
Actus non tribuitur nominanti, sed nominato, dec.471.n.3.Matth.
Actus omnes facti contra formam decreti irritantis sunt penitùs nulli, & inualidi, d.430. n.17.Matth.
Actus semper substinetur eo modo, quo potest, dec.616.n.15.Rond.
Actum supponit præcessisse, qui illum impugnat, dec.490.n.8.Matth.
ADIECTIVVM vniuersale, *tutti*, recipit interpretationem à verbis antecedentèr expressis, dec.556. n 14. Alberg.

ADIMPLEMENTVM.

Adimplementum qui petit, contractui stare velle declarat, dec.657.n.22.Rond.
Adimplementi defectus non potest adscribi culpa donatarij, si donator, & fructus exegit, & possidere continuauit, d.423.n.25.Em.
Adimplementi defectus non resoluit donationem, sed tantum tribuit actionem ad illud, dec.423.n.26.Emerix.
Adimplementum iniunctum post quæsitum emolumentum, dicitur adiectum per viam modi, quamuis per viam conditionis fuerit expressum, dec.423.n.27.Emerix.
Adimplemento promisso non sequuto, pro eo agi potest, ac etiam damna, & interesse prætendi, dec.600.n.8.Emerix.
Adimplemento non facto, pro eo relaxatur mandatum, dec.501.n.1.Rond.

ADIMPLENS.

Adimplens obligationẽ alterius, vtile negotiũ dicitur gessisse pro illo, d.704.n.9.& seq.Alb.
Adimplens obligationem suam, ad nihil amplius tenetur, nec potest aliqua exceptione a iudicio repelli, dec.619.n.16.Rond.
Adimplens suã obligationem tenetur ad damna, & interesse, dec.632.n.1.Vbago.

ADITIO.

Vide etiam in verſ. Hæreditarium, Hæreditas, Ius.
Aditio hereditatis non probatur ex actibus gestis à minoribus sine solemnitatibus, d.678. n.6.& 9.Alberg.
Aditio hæreditatis facta à Procuratore constituto per tutorem, antequam adimpleuerit solemnia, non suffragatur, d.678.n.7.Alb.
Aditio hæreditatis resultat ex iis actibus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri nequirent, dec.619.n.12.Rond.
Aditio hæreditatis, cæterique actus facti a Tutore, qui non impleuit solemnia, non

merentur attendi, dec.554.num.1.Emerix.
Aditio hæreditatis resultat ex actibus illam importantibus, & ex possessione bonorum hereditariorum, dec.613.n.36.Vbago.
Aditio hæreditatis probatur in eo, qui bona hæreditaria alienauit, dec.613.n.17. Vbago.
Aditio hæreditatis probatur si quis aliquid petat tamquam hæres, decis. 441. num. 13. Emerix.
Aditio non resultat, imò potiùs excluditur ex actu, & confessione dubia, dec.586. num.5. Rondin.
Aditio requirit concludentem probationem, & quare, dec.586.n.6, Rond.
Aditio hæreditatis probatur ex possessione bonorum hæreditariorum, si de alio titulo non doceatur, dec.722.n.2.Emer.& dec.717. n.8.Calat.
Aditio operatur, vt bona non sint amplius hereditaria, sed efficiantur proprium patrimonium adeuntis, dec.586.n.8.Rond.
Aditio hæreditatis non probatur ex possessione rei communis, si non iustificatur possessio iure dominij vniuersalis, dec. 536. nu.9. Rondin.
Aditionem hæreditatis non probant actus, qui fieri potuerunt citra ius, & nomen hæredis, dec.554.n.4.Emer.

ADIVDICARE, ADIVVICATIO.

Vide etiam in verf. Datio in solutum.
Adiudicare est rem iudicio peracto actori adicere, eamque illi iudicio attribuere, & assignare, dec.449.n.6.Taia.
Adiudicatio beneficij parochialis digniori denegari non potest, dec.515.n.3.Emer.
Adiudicatio bonorom fieri nequit, nisi probato, quod eo tempore alia bona non extabant, quodque illa plus non valebant, decis.449.n.4.Taia.
Adiudicatio bonorum fieri non potest, nisi præcedentibus æstimatione, & subhastatione, tam ex forma statuti Vrbis, quàm ex dispositione iuris communis, dec. 449. nu.3. Taia.

ADITVS. *Vide in verf* Superior.

ADMINICVLA.

Vide etiam in verf. Coniectura, Præsumptio.
Adminiculum facit liber Capituli, etiamsi sit de alteratione suspectus, dec.718.n.6.Emer.
Adminicula, & obseruantia præbent robur etiam exemplo scripturæ ex copia cum originali collationata desumptæ, dec.550. n.20. Emerix.
Adminicula comprobant veritatem scripturarum, dec.544.n.33.Calat.
Adminicula, & coniecturę veritatem suadent, dec.552.n.6.Vbago.
Adminicula plura numerantur pro augenda, & præstanda fide mercatorum libris, d.587. n.7.Calat.

ADMINISTRARE, ADMINISTRATOR.

Vide etiam in verf. Canonicus, Debitum, Ratio, Tutor.
Administratio Ecclesiæ, & eorum, quæ intra illam continentur, spectat ad Capitulum, dec.770 n.1.Vicec.
Administratio alicui concessa importat obedientiam præcisam, & coactiuam, dec.741. n.6.Calat.
Administrator si de bonis administratis rationem non reddat, hoc totum imputat in suum creditum, dec.482.n.9.Vicec.

ADMISSIO.

Vide etiam in verf. Admissus.
Admissio, & receptio in Collegium non potest dici coacta, si fit per vota secreta, per bussolam, seu fabas albas, & nigras, dec.695. n.19.Emer.
Admissio ad causam quale interesse requirat, dec.602.n.1.& seqq.Vbago.
Admissio iurium, vel probationum facta cum clausula, *si*, *& in quantum*, importat potiùs reiectionem, quam admissionem, si illa non erant admittenda, dec.454. num. 6. & 7. Albergato.
Admissio ad causam post transactionem, & sic post litem, ea mediante finitam, non amplius conceditur, dec.715.n.4.Vbago.
Admissio ad causam non resultat ex sola præsentatione illius commissionis, sed postquã fuit doctum de interesse, decis.715. num.6. Vbago.
Admissione iurium per Iudicem facta, si ab ea appellatum non sit, omnis exceptio dicitur reiecta, dec.703.n 17. Alberg.

ADMISSVS.

Vide etiam in verf. Admissio, Commissio, Reiectus.
Admissus ad causam non gaudet effectibus litis pendentiæ, nisi postea quam de suo interesse docuerit, dec.715.n.8.Vbago.
Admissus ad causam cum clausula *in statu*, & *termino*, sufficit quod postea citetur ad omnes actus, non autem quod acta præcedentia contra illum repetantur, dec. 531. nu.1. Emerix.
Admissus ad causam in statu, & terminis facit omnia acta sua, perinde ac si contra ipsum fuissent facta, dec.531.n.2.Emer.
Admissus si quis fuerit ad beneficium tamquã à Testatore vocatus, facit præsumi, quod illius testamentum sit validum, & in forma probanti, dec.422.n.8.Matth.
Admissus censetur, qui fuit iniustè reiectus, dec.441.n.18.Emer.
Admissus ad causam in statu, & terminis facit acta præcedentia sua, non autem illa, quæ postea sine eo facta sunt, nec etiam transactionem, dec.715.n.3.Vbago.

ADMITTI ad causam si quis petit cum retardatione processus de sufficienti interesse docere tenetur, secus si sine retardatione voluerit admitti, dec.504.n.10.Taia.

ADNOTATIO. *Vide etiam in verf.* Votum.
Adnotatio, seu partitæ descriptæ in libris publicis ab eo, ad quem ex officio illas spectabat describere, plenè probant, dec. 770. n.6.Taia.

ADOLESCENS.

Vide etiam in verf. Iumenis.
Adolescens medio tempore, & in ministerio non adhuc luctuoso, non præsumitur ma-

magnam pecuniarum ſummam acquiſiuiſſe, dec.636.n.2.Alberg.
Adoleſcentium circumuentionem *Laeria lex* vindicabat, dec:548.n.6.Rond.
Adoleſcentibus pecuniam dari ſub vſuris, legibus plerumque vetitum, dec. 548. num. 7. Rondin.

ADOPTATIO, ADOPTIO.

Vide etiam in verſ. Arrogatio.
Adoptatio ordinata in defectu lineæ maximè inſeruit pro inducenda reciproca inter ipſos de linea, dec.433.n.13.Alberg.
Adoptio naturam imitatur, dec. 500.num.10. Calat.
Adoptio propria, & ſpecialis eſt tantummodò eorum, qui ſunt in poteſtate parentum, deciſ.457.n.6.Emer.

ADOPTATVS.

Adoptati ex voluntate, & ordinatione diſponentis ſuccedunt in iis omnibus diſpoſitionibus, in quibus vocantur filij, & deſcendentes legitimi, & naturales, dec.500. n.11. Calat.
Adoptatus ex permiſſione Teſtatoris, in fideicommiſſo ſuccedens, non recognoſcit bona ab adoptante, ſed à Teſtatore permittente, dec.500.n.20.Calat.
ADOPTIVI. *Vide in verſ.* Filij.

ADVLTERIVM.

Adulterium probatur ex confeſſione mulieris dicentis ſe carnaliter fuiſſe cognitam, d.818. n.4.Vrſino.
Adulterium probatur ex teſtibus de auditu ab adultero, vel quod adulterantes viderint in lecto iacentes, dec.818.n.5.Vrſino.
Adulterium probatur ex teſtibus plures circumſtantias referentibus, & quales illæ ſint, dec.818.n.6.Vrſino.
Adulterium probatur ex publica voce, & fama loci commiſſi delicti, dec. 818. num. 7. Vrſino.
Adulterium ad probandum, quia in abſcondito patrari ſolet, admittuntur etiam præſumptiones, & coniecturæ, dec.818.num.8. Vrſino.
Adulterium iuſtam, & legitimam cauſam præbet diuortio, dec,818.n.2.Vrſino.
Adulterium, licèt ſit cauſa grauis, vbi tamen non agitur criminaliter ad pœnam, ſed ad effectum ſeparationis thori,
Probatur leuioribus probationibus, & etiam per coniecturas, & præſumptiones, dec.818. nu.5.& 25.Vrſino.
Adulterium probatur etiam ab vnico teſte deponente vidiſſe adulterantes iacentes in lecto, & quare, dec-818.n.20.Vrſino.
Adulterium eſt legitima cauſa receſſus vxoris à viro, dec.801.n.11.Vicec.
Adulterium ad probandum, quia fit in abſcõdito, admittitur etiam præſumptiones vrgentes, & circumſtantiæ eidẽ adulterio propinquæ, dec.801.n.12.Vicec.
Adulterium ad effectum obtinendi ſeparationem thori eſt plenè, & concludenter probandum, dec.463.n.9.Rond.
Adulterij præſumpta probatio reſultat, ſi vir, & mulier per plures horas ſoli remanſerunt clauſi in cubiculo, dec.818.n.28.Vrſino.
Adulterium præſumptiuè probatur ex traductione mulieris ad virum eam penès ſe retinentem, & poſtea dotantem, dec. 818.n.29. Vrſino.
Adulterium ad effectũ ſeparationis thori probari debet in genere cum diuerſis perſonis, & varijs in locis, dec.818.n.22.Vrſino.
Adulterij macula tollitur, ſi vir offerat vxori cautionem de non offendendo, eamque honeſte tractando, dec.463.n.15.Rond.
Adulterium non probatur ex atteſtationibus informibus procuratis lite pendente, aliiſque iuribus non productis, dec.463.num.3.Rondinino.

ÆDIFICANS.

Ædificans in re ſua, vel opus nouum faciens, non inde tamen poteſt quidquam in alienũ immittere, dec.820.n.3.Guax.
Ædificans in ſolo alieno, amittit ædificium, dec.704.n.5.Alberg.
Ædificans ſi ſatis dederit de opere deſtruendo, ædificium deſtruere tenetur poſtquam iudicatum eſt, non iure fuiſſe ædificatum, d.559. n.9.Taia.

ÆDIFICIVM.

Vide etiam in verſ Opus, Solum.
Ædificium factum ſuper portione alterius ex Condominis, quatenus veniat deſtruendũ, dec.559.n.8.Taia.
Ædificium fuiſſe conſtructum in ſolo alterius ſine illius ſcientia, reſpicit probationem dominij, dec.625.n.6.Calat.
Ædificia lignea facta in re conducta, ad conductorem ſpectare ex quibus probetur, d.565. n.10.Alberg.
Ædificia lignea conſtructa in re conducta, ſi ad locatorem ſpectaſſent, ſecundum ſtylum, & naturam contractus deſcribi debuiſſent, & quare, dec.565.n.8.& ſeq.Alberg.
Ædificia lignea facta in re conducta, finita locatione, æſtimari debent, & pretium conductori perſolui, ſin minus abraſio conceditur, dec.565.n.6.Alberg.
Ædificia in prædio ruſtico an habeantur in conſideratione, dec.656.n.8.Calat.

ÆGIDIANA.

Vide etiam in verſ. Statutum.
Ægidianæ etiamſi locus eſſe non poſſit, adhuc tamen hæredi, vel fideicommiſſario immiſſio conceditur, dec.563.n.1.Calat.
Ægidiana non intrat, ſi à prima ſententia fuit appellatum, quia eodem modo licet appellare à ſecunda, dec.563.n.2.Calat.
Ægidiana non intrat ſtante iniuſtitia ſententiæ dec.509.n.1.Alberg.
Ægidiana an habeat locum in Ciuitate Auenionenſi, magna quæſtio eſt inter Doctores dec.812.n.3.Alberg.
Ægidiana non habet locum, ſi Moniales ſunt in cauſa, deciſ.673.n.1.Rondin.& deciſ.751. n.12.eodem.
Ægidiana non intrat, ſi vna ſententia reuocat alteram, quia continet mixturam, &

ideò datur appellatio, dec.702.n.1. Emerix.
Ægidiana quoad omnes non intrat, si in causa adsint personæ ecclesiasticæ, vel loca pia, dec.710.n.1.Vbago.
Ægidiana non intrat stante iniustitia sententię, dec.710.n.2.Vbago.

ÆQVALITAS.

Æqualitas in iudicio est seruanda, dec. 563. n.3.Calat.& decis. 549.n.14.Vicec.
Æqualitas pactorum seruanda, dec.742. n. 2. Rondin.
Æqualitas seruanda est inter filios prioris matrimonij, & Vitricum,dec.682.n.8.Rond.
Æqualitatem ad seruandam inter filios bona non cadunt sub fideicommisso, decis.790. n.19.Vicec.
ÆQVIPOLLENTIA admittitur in modo diuerso implendo, non autem in effectu eodem, eodemque præfixo,dec.416.n.8. & 12. Taia.

ÆQVITAS.

Vide etiam in vers. Iudex, Mercator, Præsumptio
Æquitas contra leges, aut Statutum non admittitur,dec.435.n.31.Taia.
inter Æquitatem, & ius solus Princeps prouidere, & disponere potest, dec.418. num. 15. Emerix.
ÆQVIVOCA probatio non attenditur,d.567. n.7.Rondin.

ÆSTIMATIO.

Vide etiam in vers. Adiudicatio.
Æstimatio bonorum in subhastatione,& adiudicatione solum requiritur ex stylo Rotæ pro credito fisci, & exactione publicarum functionum,dec.499.n. 3.Taia.
Æstimatio periti se referentis ad numerum Bubulcarum videtur pendere à quantitate, dec.517.n.15.Taia.
Æstimatio bonorum non minus necessaria est pro adiudicatione, quàm pro subhastatione,dec.449.n.5.Taia.
Æstimatio facta ratione diuisionis an probet valorem,dec.656.n.9.Calat.
Æstimatio præstatur vbi restitutio in bonis fieri non potest, dec.517.n.6.Taia.
Æstimatio facta à Magistratu in Catastro, & Peritis publicè electis, habet præsumptionẽ pro se,dec.703.n.4.Alberg.
Æstimatio de quo tempore faciẽda sit,d.698. n.9.& 10.Emer.
Æstimatio mercis facta inter socios,præsumitur solum ad effectum adæquandi partes, dec.726.n.14 Alberg.
Æstimationem licèt faciendam dicitur approbare, qui ad illam se retulit, decis. 484. n.9.Matth.
ÆSTIMI mutatio omissa non probat continuationem possessionis in venditore, stante illius translatione facta in emptorem cum clausula constituti,dec.509.n.18.Alberg.

ÆTAS.

Vide etiam in vers. Doctoratus.
Ætas iuuenilis multis periculis est obnoxia, dec.534.n.5.Alberg.& dec.677.n.5.eod.
Ætas maior tam ratione temporis,quàm clericatus plurimum confert ad obtinendam prælationem in beneficijs, dec.760. nu. 11. Calat.
Ætas minor non potest dici probata sine fide baptismatis, aut alio legitimo modo,d.686. n.12.Alberg.
Ætas non probatur ex Cathechismo,sed aliũdè probari debet,dec.686.n.14. Alberg.
Ætas minor eo magis plenè, & concludenter probari debet, si quis in contractu cum iuramento dixerit se esse maiorem, decis. 686. n.13.Alberg.
AFFECTIO Testatoris non militat in extraneo, secus autem in filijs, dec. 534. num. 4. Alberg.*& Vide in vers.* Dilectio.
AFFICTVS, *Vide in vers.* Conductio.
AFFINITAS. *Vide in vers.* Consanguinitas, Descendentia.
AFFIRMATIVA. *Vide* Negatiua.

AGNATIO.

Vide etiam in vers. Filij Ratio,
Agnatio non dicitur à Testatore considerata ex vocatione descendentium masculorum, si postea filij fœminarum vocati sint, d.638. n.9.& sup.n.5.cum seqq.Calat.
Agnatio à Testatore non restricta ad certas personas, contra illius mentem restringi nõ debet,dec.500.n.24.Calat.
Agnatio dicitur à Testatore considerata ab exclusione suarum filiarum æquèq; à Testatore facta tam in substitutione fratrum, quàm aliorum agnatorum,dec.481.n.24.Emer.
Agnatio dicitur considerata ex sæpiùs repetita qualitate masculinitatis, dec.445.num.8. Calat.
Agnationis nomen quos comprehendat, & qui sint potiores in illa,dec.714.n.3.Taia.
Agnationis conseruandæ votum locum habere non posset, si fideicommissum in primo hærede expirare debuisset, dec. 684. num. 5. Rondin.
Agnationis conseruandæ votum ciuiliter in defectum naturalis, resultat si Testator voluit adoptandum assumere nomen, & insignia familiæ pro conseruatione eiusdem agnationis, dec.413.n.15.Alberg.
Agnationis conseruatio per modum rationis expressa, inducit fideicommissum fauore masculorum, & agnationis, exclusis perpetuò fœminis,dec.684.n.10.Rond.
Agnationis conseruandi ratio deducitur, si testator masculos semper voluerit præferri, dec.755.n.10.Alberg.
Agnationis conseruatio, etiam vera, nõ transgreditur personas vocatas, nec totam agnationem comprehendit,dec.807.n.12. Taia.
Agnationis fauore non sunt addendæ, neque multiplicandæ substitutiones vltra dispositionem Testatoris.dec.807.n.13.Taia.
Agnationis conseruandæ ratio est coniectura omnium fortissima pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, decis.500.n.9.Calat.
Agnationis conseruatio, quæ resultat ex præcepto assumendi Cognomen, & Arma, qualis qualis esse reputatur, dec.807.n.11.Taia.
Agnationis conseruandæ votum locum non ha-

Digitized by Google

haberet, si fideicommissum in primo hærede expirare debuisset, dec. 684. n. 9. Rond.

Agnationi non dicitur prospectum, quando ab initio fuit instituta fœmina, dec. 529. n. 19. & n. seqq. Alberg.

Agnationi dicitur prospexisse Testator, qui filios masculos instituit, eosque substituit, exclusis filiabus, dec. 481. n. 15. Emer.

AGNATVS.

vide etiam in verf. Proximior.

Agnati sunt, qui retinent nomen familiæ, non autem filij, & descendentes à fœminis, decis. 670. n. 7. Vbago.

Agnatorum, & Consanguineorum qualis sit differentia, dec. 714. n. 4. Taia.

ALIENANS, ALIENARE. ALIENVM.

Alienans ignorantes bona fideicommissi, antescientia superueniente, recuperare teneatur, dec. 486. n. 11. Taia.

Alienare quis intelligitur, si per negligentiam non vtatur, dec. 642. n. 20. Taia.

Alienare dicitur, qui non vtendo, seruitutem amittit, dec. 631. n. 11. Taia.

Alienare videtur, qui rem suam patitur vsucapi dec. 631. num. 10. Taia.

Alienare prohibetur hæres, cui nullus substitutus datus est in gratiam alterius, dec. 207. n. 17. Taia.

Alienare quatenus possit, quod sub conditione fuit relictum, dec. 497. n. 6. Emer.

Alienata per grauatum imputatur in detractiones, dec. 570. n. 8. Calat.

ALIENATIO.

Vide in verf. Caducitas, Causa, Contractus, Domus, Legitima, Prohibitio.

Alienatio primo loco facta per grauatum substinetur ex causa legitimæ, in qua venit imputanda, dec. 467. n. 1. Emer.

Alienatio voluntaria inutilis derogat legato tacito, non autem expresso, dec. 642. n. 23. Taia.

Alienatio bonorum emphyteuticorum non præiudicat comprehensis in illis, & à primo acquirente vocatis, dec. 814. n. 10. Vicec.

Alienatio bonorum Ecclesiæ, nedum solemnis, sed etiam vtilis præsumitur ex lapsu temporis triginta annorum cum obseruantia, dec. 582. n. 13. Taia.

Alienatio bonorum Ecclesiæ est etiam vsque à principio nulla, si sine beneplacito Apostolico facta sit, dec. 604. n. 1. Calat.

Alienatio bonorum mobilium facta à matre præsumitur in fraudem *l. hac edictali C. de secundis nuptijs*, & quando, dec. 682. num. 6. Rondin.

Alienatio voluntaria, & gratuita facta à matre binuba, non præiudicat filiis, dec. 682. n. 7. Rondin.

Alienatio bonorum minoris facta pro dotandis sororibus, quæ solum post plures annos dotatæ sunt, non substinetur, dec. 447. n. 3. Alberg.

Alienatio bonorum minoris pro dotandis sororibus, non substinetur, si illæ cum eisdem bonis dotari poterant, dec. 447. n. 3. Alberg.

Alienatio bonorum minoris non substinetur ex debito voluntarié antea contracto, ad effectum postea destinandi pretium in illam, dec. 447. n. 9. Alberg.

Alienatio simulata nec dominium, nec possessionem abdicat ab alienante, dec. 509. n. 4. Alberg.

Alienatio semper, & in perpetuum prohibita, nunquam censetur permissa, dec. 474. n. 6. Alberg.

Alienatio primo loco facta à filio, imputatur in legitimam, & alias detractiones, in quibus censetur electa, dec. 657. n. 4. & 6. Rond.

Alienatio bonorum fideicommissi fieri potest pro debito Testatoris, dec. 657. n. 5. Rond.

Alienatio bonorum minoris præsumitur dolosa, si emptor sit sagax, & contraxerit cum mulieribus ignorantibus, ac ideo obnoxijs deceptionibus, dec. 447. n. 11. Alberg.

Alienatio voluntaria sicuti nec alteri ex coniugibus in eorum lucro præiudicat, ita non nocet filijs in portionibus sibi debitis per transitum eorum parentum ad secunda vota, dec. 606. n. 16. Rondin.

Alienatio dicitur simulata, si est facta in fraudem creditorum ad euitandam imminentẽ executionem mandatorum, dec. 509. nu. 4. Alberg.

Alienationis verbum etiam vsucapionem cõtinet, dec. 631. n. 9 Taia.

Alienationes voluntariæ non impediunt lucrum dotis, dec. 606. n. 18. Rond.

Alienationes voluntariæ ab vxore factæ lucrum dotis marito debitum, vel ex pacto, vel ex statuto non diminuunt, dec. 525. n. 1. Rondin.

Alienationes, & omissio inuentarij non docto de statu hæreditatis faciunt præsumere detractiones fuisse consumptas, decis. 735. n. 31. Calat.

in Alienatione bonorum minoris de iure cõmuni requiritur causa, dec. 447. n. 1. Alberg.

ALIMENTA.

Viae etiam in verf. Filij, Naturales.

Alimenta suscipiens pro necessitate naturæ nõ dicitur renunciasse attentatis, dec. 485. n. 12. Calat.

Alimenta, & sumptus litis vt debeantur pauperi litiganti, debent simul concurrere paupertas, & præsumptio boni iuris, dec. 612. n. 1. Alberg.

Alimenta, quæ non petuntur officio Iudicis, sed iure actionis, debentur etiamsi legatarius habeat vnde viuere possit, decis. 664. num. 4. Calat.

Alimenta spurii sunt prohibita de iure ciuili, dec. 613. n. 19. Vbago.

Alimenta spurio de iure canonico debentur ad meram vitæ necessitatem, dec. 613. n. 20. Vbago.

Alimenta sunt omnibus necessaria, dec. 664. n. 6. Calat.

Alimenta extinguuntur cum morte, dec. 561. n. 16. Rondin.

Alimenta, omniaque pro illis assignata, cessant post assignationem legitimæ, dec. 660. nu. 8. Alberg.
Alimenta secundum ius nouissimum liberis naturalibus non denegantur, dec. 561. n. 10. Rondin.
Alimenta ad excludenda computatur etiam propria industria, dec. 611. n. 21. Vbago.
Alimenta sunt accessoria, & veniunt in iudicio repetitionis dotis, dec. 404. n. 9. Calat.
Alimenta filiorum naturalium non debentur iuxta solam necessitatem naturæ, sed secundum dignitatem patris, & consuetudinem patriæ, dec. 561. n. 12. Rond.
Alimenta morte legatarij expirant, decis. 677. n. 17. Alberg.
Alimenta, & sumptus litis tertius non submin istrare tenetur vltra vires rei possessæ, decis. 404. n. 13. Calat.
Alimenta suscipiens in executionem actus violenti, & attentatè gesti, non ideo illum ratificasse, vel ei renunciasse dicitur, dec. 485. n. 11. Calat.
Alimenta semper repeti possunt, vbi constat de animo repetendi, & respectiuè illa restituendi, dec. 717. n. 18. Calat.
Alimenta fuisse præstita animo repetendi, & restituendi, ex enunciatiua Testatoris probatur, dec. 717. n. 19. Calat.
Alimenta vt repeti possint, quatenus à principio sit necessaria super eis protestatio, d. 717. n. 20. & n. anteced. & seq. Calat.
Alimenta fuisse donata probare tenetur, qui hoc allegat, & prætendit, decis. 717. nu. 21. Calat.
Alimenta personarum nobilium simul conuentium taxata sunt ad rationem scutorum octo pro quolibet mense, dec. 717. num. 23. Calat.
Alimenta expressa per decem, & octo annos cum dictione, *circiter*, redacta sunt ad sexdecim annos, dec. 717. n. 26. Calat.
Alimenta, & sumptus litis soluere tenetur tertius possessor conuentus pro restitutione dotis, quamuis in illius sententia citatus nõ sit, dec. 513. per tot. Calat.
Alimentorum taxatio arbitrio iudicantium relinquitur, qui tamen illorum circumstantias considerari debent, dec. 717. nu. 24. Calat.
Alimentorum taxatio plurimum pendet à iudicantis arbitrio, dec. 664. n. 14. Calat.
Alimenta vxoris legatariæ habitantis extra domum viri taxata sunt in annuis scutis 60. dec. 664. n. 15. Calat.
Alimentorum, & sumptuum litis ad effectum habenda est ratio fructuum rei, super qua illa eadem alimenta petuntur, dec. 612. n. 7. Alberg.
Alimentorum, & sumptuum litis subministratio requirit præsumptionem boni iuris, & probationem paupertatis, dec. 404. nu. 2. Calat.
Alimentorum ratio eadem est in vidua, quàm in binuba, dec. 727. n. 11. Calat.
Alimentorum ratio non intrat in legato facto fauore matris filij spurij, dec. 615. num. 22. Vbago.
Alimentorum appellatione, quæ veniant, decis. 815. n. 23. & seqq. Alberg.
in Alimentis præstitis personæ diuiti semper præsumitur animus repetendi, non autem donandi, dec. 717. n. 17. Calat.

ALIVS, ALIENVM.

per Alios omnia possumus, tribus exceptis, scilicet ratione rei, ratione personæ, & quando specialiter est electa industria alicuius, decis. 813. n. 12. Rond.
Aliena negocia eadem diligentia, & solertia gerere debemus, qua vtimur *in* rebus nostris, dec. 432. n. 5. & seq. Taia.
ALIENIGENA. *Vide in verſ.* Forensis.

ALLEGARE.

Vide etiam in verſ. Contumacia, Defectus.
Allegare nullitatem contractus minoris quis permittatur, dec. 657. n. 1. & seqq. Rond.
Allegare præsumptionem non sufficit, nisi probetur factum ex quo illa resultat, decis. 658. n. 4. Vicec.
in ALLVVIONIS materia quatenus consideretur via publica, dec. 566. n. 16. Taia.
ALTERI per alterum non est iniqua conditio inferenda, dec. 694. n. 5. Vicec.

ALTERNATIVA.

Vide etiam in verſ. Dispositio, Donatio.
Alternatiuæ proprietas est verificari in altero ex alternatis, dec. 790. n. 46. Vicec.
Alternatiuè vocatus præferri debet, si tempore purificatæ conditionis ius alterius erat incertum, & inexequibile, dec. 536. num. 23. Vbago.
Alternatiua Episcoporum si non est acceptata, non suffragatur, dec. 635. n. 2. Taia.
Alternatiua Episcopi procedit solum in beneficijs liberæ collationis, non autem in ijs, quæ ipse cum Capitulo confert, decis. 635. n. 3. & 5. Taia.
Alternatiua reddita inexequibilis, vel non verificabilis fauore vnius, verificatur, & exequitur fauore alterius, dec. 536. num. 21. Vbago.
Alternatiuè vocatus altero incapace, succedit solus etiam per vulgarem, dec. 536. num. 22. Vbago.
ALTiOREM indaginem nõ dicuntur requirere, quæ in facto sunt firma, & in iure subsistunt, dec. 790. n. 49. Vicec.
Et vid. etiam in verſ. Indago,
AMBITIOSA. *Vide in verſ.* Odiosa.
AMOTIO. *Vide in verſ.* Exceptio, Iudicium.

AMISSIO.

Amissio scripturæ facta à Notario partibus nõ præiudicat, dec. 552. n. 11. Vbago.
Amissio iuris quæsiti requirit certam, & indubitatam scientiam, & præsumpta non sufficit, dec. 486. n. 7. Taia.
AMITTENS seruitutem dicitur alienare, decis. 631. n. 11. Taia.
AMOR. *Vide in verſ.* Beneuolentia, Dilectio, Prædilectio.

ANI-

ANIMA, ANIMVS.

Vide etiam in verſ. Diſceſſus, Sæuitia.

Animarum pro occurrendo periculo ad Eccleſiæ diſmembrationem deuenitur, d.437. n.5.Vicec.

Animus malus euertendi fideicõmiſſum, nec etiam in illius bona alienante præſumitur, dec.486.n.10.Taia.

Animum habens redeundi non dicitur deſerere domicilium,dec.431.n.4 & ſeq.Emer.

ANNIVERSARII pro beneficio requiſiti defectus, poteſt ſuppleri ab hæredibus fundatoris, & quatenus,dec.436.n.7. Calat.

ANNVA PRÆSTATIO.

Annua præſtatio, vel obligatio promiſſa ratione bonorum renunciatorum, defectis, vel auocatis bonis renunciatis, & ipſa etiam deficere, & ceſſare debet, d. 785.n.8.12.21.& 25.Paluc.

Annua præſtatio in tranſactione promiſſa durante tempore præfixo ſolutioni ſortis, ſi licitè non deberetur, pro tanto minus diceretur tranſactum,dec.676.n.2.Alberg.

Annuæ præſtationis,ſeu canonis qualitas benè infert ad qualitatem, & quidditatem rei emphyteuticæ,dec.629 n.19.Alberg.

ANNVS.

Vide etiam in verſ. Error.

Annus penſionis incipit à die reſeruationis illius, & terminat eadem die anni ſubſequentis,dec.646.n.3.Calat.

Annus, in quo terminari debet cauſa vigore regulę 35.Cancellariæ, à quo tempore incipiat,dec.506.n.13.Rond.

ANTECEDENS. *Vide etiam in verſ.* Conſequẽtia, Sequentia.

Antecedens ſupponit, qui conſequentiam affirmat, dec.490.n.8.Matth.

ANTERIORITAS. *Vide etiam in verſ.* Prælatio.

Anteriorita,& potioritas creditoris redduntur turbidę ex ſententia contraria, dec.403. n.9. & 11.Alberg.

ANTIDATA.

Vide etiam in verſ. Apocha,Schedula.

Antidata, quam in apocha malitia hominum adinuenit ad fraudandum creditores, ceſſat, ſi apocha ſit trino teſte ſignata, dec.652. n.5. Alberg.

Antidata, & falſitas quatenus probetur in gratia Pontificis,dec.808.n.18.Taia.

Antidatam ad inducendam ſufficiunt coniecturæ, & ſimplices præſumptiones,dec.739. n.13.Vbago.

ANTIQVITAS.

Antiquitas ſcripturæ ex illius oculari inſpectione reſultat,dec.735.n.1.Calat.

Antiquitas non probatur ex ſola data, cùm poſſint confici ſcripturæ modernæ cum data antiqua,dec.428.n.3.Calat.

Antiquitas, quæ probatur ex ſola data, non præbet robur ſcripturæ informi, deciſ. 428. n.4.Calat.

Antiquitas non defendit à vitijs, & defectibus ſubſtantialibus,dec.628.n.8.Emer.

Antiquitas non dat robur ſcripturis informibus, & imperfectis, niſi concurrat illarum effectuatio, & obſeruantia, dec.628. num.9. Emerix.

Antiquitati multum Rota noſtra deferre conſueuit,dec.576. n.13.Vicec.

ANTIQVVM.

Antiquum dicitur quod eſt vltra centum annos,dec.735.n.1.& 42.Calat.

Antiquum, & antiquiſſimum dicitur, ſi agitur de re vltra centum annos ſequuta, deciſ.554.n.9.Emer.

in Antiquis coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt,dec.735.n.41.Calat.

APERITIO ORIS.

Aperitio oris ſicuti difficilius conceditur pro reſcindendo contractu, ita facilius impartitur ad effectum liquidandi iuſtum pretium, dec.769.n.1.Vicec.

Aperitio oris non conceditur ſine legitima cauſa,dec.707.n.1.Alberg.

Aperitio oris denegatur, ſi agitur de ſuſcitandis nouis litibus,dec.707.n.3.Alberg.

Aperitio oris ſolum obſtaculum remouet, & ideo nemini præiudicium infert, ſed benè iuſtitiam ſapit,dec.769.n.10.Vicec.

pro Aperitione oris quatenus ſit opus docere de læſione, vel ſufficiat exhibere fumum, quod mens Papæ non fuerit impleta, d.769. n.4.& 5.Vicec.

APOCHA.

Vide etiam in verſ. Quietantia.

Apocha ſimplex antidatæ ſuſpicione non caret dec.665.n.7.Rond.

Apocha priuata non poteſt concurrere cum inſtrumento publico, deciſ. 594. num.6. Vicec.

Apocha confecta triennio ante ſequutam decoctionem, non poteſt, nec debet remanere ſuſpecta de antidata,dec.652.n.6.Alberg.

Apocha trino teſte munita non differt à publico inſtrumento.dec.652.n.4.Alberg.

Apochæ, & credita Teſtatoris in illius inuentario non deſcripta,vel præſumuntur exacta, vel penès eundem Teſtatorem defeciſſe, deciſ.790.n.47.Vicec.

Apocha, cuius originale non exhibetur, non attenditur, cum illius copiæ fides non adhibeatur,dec.471.n.7.Matth.

Apocha occaſione ludi conſcripta,remanet irrita, & inanis tam reſpectu cedentis, quàm ceſſionarij,dec.553.n.2.Vicec.

Apocha, vulgo, *pagherò*, contra promittentem plenè probat, non ſecus ac publicum inſtrumentum,dec.553.n.3.Vicec.

Apocha obligationis contra conficientem non admittit probationem contrariam, niſi vndequaque apertiſſimã,dec.553.n.4.Vicec.

Apocha priuata ſine ſubſcriptione trium teſtium, non poteſt cum publico inſtrumento corruere,dec.537.n.1.Rond.

Apocha priuata in archiuio repoſita, aſſumit vires inſtrumenti publici, & quando, d.537. n.2.Cond.

Apocha confecta in executionem alterius ſcripturæ præbet robur illius copiæ, originali deperdito, ſi iudex mediante d.apocha ſuum

inter-

interposuit decretum in contractu mulieris, dec.552.n.13.Vbago.
Apocha carens requisitis legis scripturas præsumitur simulata, & est suspecta de antidata dec.794.n.1.Alberg.
Apocha, cuius testes subscripti deponunt de eorum præsentia in actu confectionis illius, dicitur vera, & non simulata, dec.794.n. 2. & 1.Alberg.
in Apocha facilius potest committi falsitas, quàm in libris rationum, dec.787. num.18. Pauluc.
APOTHECA. *Vide in verſ.* Merces, Negocium, Stabulum.

APPELLANS.

Appellans si in termino iuris sibi à iudice assignato, non redierit pro Apostolis, appellatio fit deserta, & sententia facit transitum in iudicatum, dec.526.n.1.Matth.
Appellans non excusatur à prosequutione appellationis, etiamsi fuerit impeditus, d.526. n.2.Matth.
Appellans tenetur transportare omnes scripturas tam à seipso, quàm ab aduersario productas, dec.598.n.2.Vicec.
Appellans tenetur transportare omnia acta, quæ in causa gesta sunt, dec.442.n.2. & seq. Calat.
Appellans si post appellationem citatur coram iudice à quo, comparere non tenetur, d.721. n.10 Alberg.
Appellans si prætendit euitare rem iudicatam, & desertionem causæ, sententiamque iudicis à quo, redarguere de nullitate, vel iniustitia, acta transportare tenetur, dec.701.n.5. Vbago.
Appellans ad Curiam sufficit, quod in vltimo termino sibi præfixo arripiat iter ad eandē Curiam, nè causa efficiatur deserta, dec.772. n.12.Vbago.
Appellans procurare tenetur, quod causa intra biennium per sententiam terminetur, dec.593.n.4.Rondin.
Appellans à sententia nulla, & iniusta non cōtrauenit statuto de non appellando, dec.639. n.26. Rondin.

APPELLARE.

Vide etiam in verſ. Reijcere.
Appellare suis sumptibus non tenetur fideicommissarius per sententiam priuatus, maximè si illa iusta sit, dec.613.num.23. & 24. Vbago.
non Appellare, & appellationem nòn prosequi, paria esse dicuntur. dec.565.n.3. Alberg.
Appellari tertio loco non potest in eadē causa, dec.813.n.1.Rond.
Appellari debet ab vlteriori processu ad hoc, vt acta facta coram iudice recusato, nulla sint, dec.427.n.6.Calat.
Appellari potest à mala relatione Examinatorum, dec.576.n.5; Vicec.
Appellari quatenus possit ab irrationabili iudicio Ordinarij, non docto de grauamine, dec.477.n.3.& seqq.Calat.

APPELLATIO.

Vide etiam in verſ. Causa, Fatalia, Inhibitio, Instantia, Iudex, Ordinatoria, Res iudicata, Sententia.
Appellatio admittitur ab excessu pœnæ, decis.639.n.30.Rond.
Appellatio datur à denegatione iuris ascendendi, vel optandi beneficia maiora, dec.791 la 2. n.5.Emer.
Appellatio per biennium, & vltra non prosecuta causa, remanet deserta, d.675. n.2. Alb.
Appellatio licet requirat grauamen, illud tamen non est necessarium, vbi reclamatur à mala relatione Examinatorum, dec.477.n.4. & 5.Calat.
Appellatio non datur à Tribunali supremo, dec.589.n.5.Emer.
Appellatio datur ab examine iudicialiter facto dec.515.n.8.Emer.
Appellatio remanet deserta, & fatalia lapsa sunt, si per biennium, & vltra in causa nihil actum sit, nec citatum ad dicendum contra, dec.440.n.2.Emer.
Appellatio admittitur à die habitæ notitiæ, vbi citatio fuerit tantùm domi dimissa copia, dec.526.n.4.Matth.
Appellatio admittitur à quocumq; excessu in exequendo, dec.639.n.32.Rond.
Appellatio interposita cum omnibus in ea prosequutis, non suffragatur, si etiam debito tempore acta transportata non sint, decis.578.n.1.Emer.
Appellatio reponit omnia in eo statu, in quo erant tempore eiusdem appellationis, d.706. n.7.Taia.
Appellatio tollit effectum sententiæ, itaut nō censeatur acquisitum ius parti, decis. 706. n.8.Taia.
Appellatio reportat appellatum ad eum statum, in quo erat tempore litis contestatæ, dec.706.n.9.Taia.
Appellatio remanet deserta, & sententia facit transitum in iudicatum, si intra biennium in causa nihil actum sit, dec. 565. n. 2. Alb.
Appellatio excludit acquiescentiam, dec.797. n.17. Alberg.
Appellatio an sit deserta, vel ne quatenus declarari potiùs debeat à iudice à quo, vel à iudice ad quem, dec.721.nu.7.& nu. anteced. Alberg.
Appellatio conceditur à sententia mixti executoris, dec 412.n.6.Vbago.
Appellatio conceditur à sententia, in qua quis declarat se iudicem competentem, dec.748. n.6.Vicec.
Appellatio permissa vni ex partibus permittitur etiam alteri ad æqualitatem seruandam, dec.563.n.2.Calat.
Appellationis causam ad committendam sufficit quilibet excessus, decis. 519. num. 4. Vicec.
Appellationis in libello quatenus dicantur fuisse commissa, vel excusentur conuicia contra iudicem, qui pronunciauit, dec.639. n.8. Alberg.
Appellationis prohibitio non intelligitur de illa, quæ interponitur ad Principem, & præsertim ad Papam, dec.639.n.24.Rond.

Appel-

Appellationis causa commissa vt possit ad vlteriora procedi, necessaria est noua commissio præfixionis termini ad transportandum acta, dec. 721. n. 8. Alberg.

ad Appellationis causas facta restrictio, excludit causas primæ instantiæ, decis. 810. n. 19. Alberg.

Appellationi renunciat qui in termino iuris non redit pro apostolis, dec. 526. n. 1. Matth.

Appellatione prohibita non est prohibitus recursus ad Superiorem, vt resistat violentiæ, dec. 639. n. 28. Rond.

Appellationes recipi non debent sine insertione sententiæ iudicis à quo, & non exhibito earundem appellationum instrumento, decis. 430. n. 1. Matth.

APPELLATVS si petit confirmationem sententiæ, acta transportare tenetur, secùs verò si causam, & appellationem prætendit fuisse desertam, dec. 701. n. 3. Vbago.

APOSTOLIS testimonialibus datis, si commissio appellationis non fuit præsentata infra annum, sententia facit transitum in iudicatum, dec. 475. n. 3. Rond.

APPROBANS, APPROBARE.

Approbans scripturam, vel illius copiam, illam amplius impugnare non valet, dec. 433. n. 4. Alberg.

Approbans aliquem vti talem, non potest postea illum amplius impugnare, dec. 441. n. 11. Emerix.

Approbare venditionem quamuis dicatur qui euictionem promittit, non tamen dicitur approbare illam fuisse factam iusto pretio, dec. 769. n. 15. Vicec.

Approbare censetur supplicans omnia in supplicatione contenta, dec. 707. n. 8. Vbago.

Approbat donationem, qui pro sua indemnitate requirit donatarij consensum, decis. 658. n. 13. Vicec.

APPROBATIO.

Approbatio personæ facta in iudicio, non dolo de deterioratione, amplius impugnari non potest, dec. 485. n. 3. Calar.

Approbatio eo magis præualere facit probationem partis, dec. 441. n. 11. Emer.

Approbatio contractus venditionis ex solutione resultat, dec. 734. n. 8. Vicec.

Approbatio vnius capituli scripturæ inducit quoque approbationem aliorum, dec. 460. n. 19. Rond.

Approbatio facta à parte, de facili etiam fit à iudice, dec. 559. n. 1. Taia.

APPROBATA, APPROBATVM.

Vide etiam in verf. Concessum, Reiectus.

Approbata dicitur venditio mediante receptione pretij, & ideò amplius impugnari non potest, dec. 769. n. 12. Vicec. amplia, & limita vt num. seqq.

Approbatus semel, amplius reprobari non potest, dec. 524. n. 11. Emer.

Approbatus semel repertus habilis, amplius reprobari non debet, & si reprobatur, nulliter reprobatur, dec. 659. n. 13. Vicec.

Approbatus semel ad beneficia parochialia, amplius reprobari nõ debet, d. 515. n. 11. Em.

Approbatum semel, amplius improbari non potest, dec. 737. n. 6. & n. 31. Pauluc.

Approbatum dicitur bilancium, seu æstimatio facienda ex conuentione præcedenter facta, quod illa fieri deberet, dec. 484. nu. 9. & 10. Matthæio.

Approbatum dicitur inuentarium ab eo, qui iuxta illud aliquid petijt, d. 620. n. 11. Vbag.

AQVA.

Aqua promissa vel spatio 30. annorum præsumitur tradita, vel imputari debet illi, cui fuit promissa, quare eam non traduxerit, dec. 542. n. 11. & seq. Alberg.

Aqua, vel fumus licèt ascendant, & descendant ad domum vicini, quatenus prohiberi possint, vel ne, dec. 820. n. 4. & n. 12. Guax.

ARBITER. *Vide in verf.* Vnusquisque.

Arbiter tertius electus in casum discordiæ non potest arbitrare nisi de discordia constet, decis. 522. n. 2, Taia.

ARBITRIVM.

Vide etiam in verf. Facultas.

Arbitrium reijciendi etiam si quis habeat, illud non effrenatè, sed rationabiliter exerceri debet, dec. 431. n. 26. Emer.

Arbitrium etiam ipsum regulari debet ab arbitrio boni viri, dec. 431. n. 26. Emer.

Arbitrium regulatur à iure, d. 469. n. 19. Taia.

Arbitrium alicuius quando dicatur electum, eiusque solum onerata conscientia, dec. 813. n. 10. Rond.

Arbitrio alicuius quæ cõmittuntur ab eo præstanda sunt, neque ab eius persona receditur, dec. 813. n. 11. Rond.

Arbitrio totaliter distribuendi relicto, si distribuens adhuc nihil egisset, molestari tamen exindè non potest, dec. 692. num. 13. & 19. Alberg.

Arbitrium effrenatum, & totale consensum, operatur, vt quis possit plus dare vni, quàm alteri, dec. 692. n. 13. & 19. Alberg.

Arbitrium regulari debet ab æquitate, quæ iuris rigorem remittit, dec. 769. n. 1. Vicec.

Arbitrium super oris apertione non denegatur illi, qui in contractu non interuenit, vel in eo citatus non fuit, dec. 769. num. 3. Vicec.

Arbitrium regulatur à iure, dec. 413. num. 1. Matthæio.

Arbitrium, si literæ apostolicæ sunt iustificatæ, intrare debet pro illarum exequutione, non autem pro retardatione, dec. 413. n. 2. Matthæio.

Arbitrium eligendi quamuis alicui cõpetens, rationabile esse debet, non autem liberam, & absolutam facultatem concedit, dec. 557. n. 19. Vicec.

is Arbitrium tertij non potest conferri institutio hæredis, dec. 465. n. 1. Rond.

ARBORES aliud est cæsare, aliud incidere, dec. 634. n. 5. & seqq. Vbago.

ARCHIEPISCOPVS, licèt sit superior Episcopo in causis tamen eiusdem Episcopi in prima

prima instantia non potest se ingerere, dec. 810. nu. 8. Alberg.

ARCHIVIVM

in Archiuio particulari, etiam Ecclesiæ, fraudes de facili committi possunt, decis. 453. num. 2. Emerix.

Archiuium publicum non tribuit robur scripturis informibus, & multo minus priuatum, dec. 453. num. 1. & 3. Emerix.

Archiuium priuatum Ecclesiæ non tribuit robur scripturis informibus, præsertim ad eius fauorem, & contra non subditum, dec. 628. num. 6. Emerix.

Archiuium Ecclesiæ non probat contra non subditum, decis. 453. num. 5. Emerix.

Archiuij Bulla quoad instrumenta, à solis Notarijs roganda, attento contrario vsu Curiæ, in Vrbe abijt in desuetudinem, decis. 728. num. 20. & 21. Rondinino.

ARGVMENTVM

Argumentum à vi cessionis, & subrogationis non datur, vbi adest ratio diuersitatis, vel alteri præiudicium inferatur, decis. 781. numer. 15. Vicecom.

Argumentum à consuetis est in iure validum, & communiter recipitur, decis. 813. nu. 3. & 18. Rond.

Argumentum deductum à sufficienti partium enumeratione, dicitur in iure validum, decis. 437. num. 16. Vicecom.

Argumentum, quod non possit assignari ratio diuersitatis, quatenus non procedat, dec. 633. num. 13. Rond.

Argumentum à consueto, & vsitato concludit tantùm probabiliter, non autem necessariò, decis. 808. num. 5. Taia.

Argumentum recipitur à causa testati ad causam intestati, & è contra, decis. 499. nu. 21. Taia.

Argumentum de minori ad maius in iure reputatur validum, decis. 557. numer. 10. Vicecomite.

Argumentum de toto ad partem non concludit, quando pars est excepta, decis. 629. numer. 8. Albergato.

ARRESTVM

Arrestum obtentum coram alio iudice quam Iudice appellationis efficitur attentatum, decis. 485. nu. 1. & 9. Calataiu.

Arrestum æquiparatur mandato suspicionis fugæ, dec. 486. n. 7. Calat.

ARROGATIO *vide etiam in verf.* Adoptio.

ARROGATIO comprehenditur etiam sub adoptione generaliter sumpta, dec. 457. n. 7. Emerix.

ARMA, ARMATVS

Vide etiam in verf. Cognomen, Iuspatronatus.

Armorum appositio fieri non consuenit in re prorsus aliena, dec. 503. n. 4. Taia.

Armatis viris resisti non potest, dec. 405. n. 7. Calataiu.

A R S.

Ars imitatur naturam, dec. 500. n. 10. Calat.

Artem malam, ex qua malus odor vicino inferatur, quis exercere prohibetur, decis. 820. n. 5. & 7. Guazz.

ARTIFEX

Vide etiam in verf. Merces.

Artifex possit ne opus in meliorem formam redigere, & pacta, seù conuentionem non adimplere, dec. 764. n. 8. Emer.

Artifex opus iuxta formam conuentam in omnibus perficere debet, dec. 764. num. 9. Emerix.

Artifici statuitur merces pro rata temporis, & laboris, dec. 780. nu. 2. Taia.

ARTICVLANS ARTICVLI

Articulans non fatetur, decis. 517. num. 7. Taia.

Articuli non percutientes præcisos terminos, & particularem circumstantiam casus controuersi, sunt irrelcuantes, nec aliter admittendi, dec. 625. n. 5. Calat.

Articuli ad probandam congruitatem dotis semper admittuntur, dec. 666. n. 2. Taia.

Articuli noui magis specificè concepti admittuntur etiam quod super eadem materia aliud examen factum sit, dec. 636. num. 7. & seq. Vbago.

Articuli sunt relcuantes si tendunt ad probandam filiationem ad effectum alimentorum, dec. 649. nu. 10. Alberg.

Articuli in prophanis semper admittuntur, quoties fuerint relcuantes, dec. 636. num. 1. Vbago.

Articuli etiam criminosi admittuntur, quoties fuerint de iure dantis, dec. 636. nu. 13. Vbago.

Articuli noui, & nouum examen semper admittuntur, quamuis fuerint publicata, ac dicta testificata, dec. 636. n. 10. Vbago.

Articuli in Curia, quia probatio fieri dicitur in continenti, si sunt relcuantes, semper admittuntur, dec. 649. n. 9. Alberg.

Articulos solum de irrelcuantia redarguens, illorum substantiam non impugnat, decis. 407. nu. 4. Calataiu.

Articulorum pro admissione relcuantia consideratur, dec. 666. n. 5. Taia.

Articulorum pro admissione sufficit probationes faciendas esse dubias, & an relcuent, vel ne, dec. 636. n. 4. Vbago.

ASCENDENS *vide in verf.* Auus.

ASCENDERE *vide in verf.* Ius.

ASSECVRATIO *vide etiam in verf.* Dilapidatio, Mandatum de describendo, Nauis, Minor, Mulier.

Assecuratio bonorum potest peti coram quocumque iudice, non obstante pendentia litis in alio tribunali, decis. 485. num. 2. Calataiu.

Assecuratio iudicij vt peti possit coram alio iudice non obstante pendentia litis, deteriorationis conditio requiritur, dec. 485. n. 2. Calataiu.

Assecurationis causa deficit, si naues magistratus iussu iter facere fuerint impeditæ, decis. 448. n. 1. Calataiu.

Assecurationis pretium præuentiuè solutum, restitui debet, si nauis iter destinatum non fecerit, & quomodo, dec. 713. nu. 1. & 3. cum seqq. Emerix.

Assc-

Assecurationis causa vnicè consistit in periculo itineris, dec. 713. nu. 3. Emer.
Assecurationis pretium datur correspectiuè ad periculum itineris, dec. 713. nu. 4. Emer.
Assecurationis periculum non incipit à sola onerationè nauis, vel eo ipso quod illa arripuit iter, si vlteriùs progressa non fuit, decis. 713. nu. 7. Emerix.
Assecurationis pretium reducitur secundum obseruantiam, & attestationes mercatorum, si iter, & periculum in sola parte sint expleto, dec. 448. nu. 7. Calat.
Assecurationis contractu resoluto, nullum debetur præmium, & si quid fuit solutum, venit restituendum, dec. 448. n. 3. Calat.

ASSECVRATOR

Assecuratores in breui itinere quod naues fecerunt per placidas aquas nullum ferè periculum subeunt, dec. 448. n. 4. Calat.
Assecuratores non possunt consequi integrum pretium assecurationis, si naues totum iter non fecerunt eiusque integrale periculum non subierunt, dec. 448. num. 5. Calataiu.

ASSERTIO

Vide etiam in verf. Narratiua.
Assertio auctoris plenè probat contra illius hæredem, qui eum de mendacio redarguere nequit, dec. 620. n. 4. Vbago.
Assertio facta ab interesse habente, attendi non debet, dec. 471. n. 8. Matth.
Assertio generica, & vaga sine individua temporis mentione cambiorum, non sufficit ad probandum veram, & realem solutionem illorum, dec. 518. n. 5. Matth.
Assertio Papæ facta motu proprio super facto, quod sibi causa cognita innotuerat, attendenda est, & probat, dec. 469. n. 16. Taia.
Assertioni contrahentium in dubio stari debet, dec. 526. n. 11. Matth.
Assertionem à defuncto factam impugnare non possunt hæredes, dec. 743. num. 9. Vicecomite.
Assertionem in sui præiudicium quis non fecisset, si illa vera non fuisset, dec. 650. nu. 7. Rondinino.

ASSIGNATIO

Assignatio reddituum facta pro dote beneficij, & Anniuersarij, ex quibus remaneat concludenter probata, dec. 436. nu. 5. Calataiu.
Assignatio facta ad vitam alicuius, eo defuncto, resoluitur, & ad suum primæuum statum reuertitur, dec. 777. num. 23. Vicecomite.
Assignatio bonorum non gratuita, sed onerosa non indiget insinuatione requisita à Constitutione Marchiæ, dec. 789. n. 9. Vbago.
Assignatio bonorum eo magis substinetur, si adhuc executioni demandata sit, decis. 789. num. 10. Vbago.

ASSISTENTIA

Assistentia iuris super tumulatione Parochianorum assistit in fauore Parochorum, decis. 456. nu. 6. Alberg.
Assistentia iuris non suffragatur ad effectum obtinendi manutentionem in actibus iurisdictionalibus, dec. 456. num. 7. Alberg.
Assistentia iuris non attenditur, nec suffragatur, vbi constat de possessione contraria, decis. 456. nu. 8. Alberg.
Assistentia iuris, quam habet Parochus super decimis excluditur ex donationibus earum in fauorem alterius Ecclesiæ, & quasi possessione exigendi, dec. 574. num. 12. Rondinino.

ASSOCIATIO, ASSOCIATVS

Vide etiam in verf. Bona, Creditor, Deliberatio; Manutentio, Saluianum.
Associatio conceditur vigore clausulæ constituti, precarij, & datæ licentiæ capiendi possessionem propria auctoritate, dec. 436. n. 2. Taia.
Associatus, vel immissus in Saluiano, non sibi, sed debitori possidet, dec. 643. num. 15. Vicecomite.

ATTENTANS

Attentans suæ attentatæ possessionis commodo frui non debet, dec. 723. n. 8. Calat.
Attentans frui non debet commodo suorum attentatorum. dec. 410. nu. 7. Emer.
Attentans licet teneatur ad omnes expensas, superfluas tamen, & voluntarias soluere non tenetur, dec. 527. nu. 8. Alberg.
Attentans tenetur reintegrare eum, qui attentata passus est de omnibus expensis etiam vsque ad obulum. dec. 527. n. 3. Alberg.

ATTENTATA

Vide etiam in verf. Acta, Expensæ, Ignorantia, Iudicium, Lis, Mandatum de manutenendo, Possessio, Sequestrum.
Attentata est sententia, qua Iudex de partibus declarauit se competentem pendente appellatione ad Sanctam Sedem Apostolicam, dec. 748. nu. 5. Vicecom.
Attentata fundans super iudicio nullitatis non benè agit, si exactio, solutio, vel quid aliud non ex eodem iudicio processit, decis. 600. num. 3. Emerix.
Attentata vbi sunt turbida, de laudabili stylo Rotæ semper reiciuntur, dec. 649. num. 8. Albergato.
Attentata non possunt prætendi ex quo obligatio promissa seruata non sit, dec. 600. numer. 6. Emerix.
Attentata non adsunt, vbi spretus iudicis non concurrit, dec. 600. n. 7. Emerix.
Attentata dicuntur purgata mediante restitutione summæ receptæ, etiamsi maiorem summam restitui Signatura mandauerit, decis. 672. n. 4. Alberg.
Attentata sunt omnia gesta coram alio iudice post introductam causam in Rota, dec. 485. num. 1. Calataiu.
Attentata sunt omnia gesta, siue ante, siue post signatam commissionem cum clausula *de appellatione*, simpliciter, adeòque in pristinum reducenda, decis. 772. num. 18. Vbago.

Attentata, in priſtinum reſtituenda ſunt, dec. 634. n. 4. Vbago.
Attentata ſine lite non dantur, quia abſque ea impoſſibile eſt illa fuiſſe commiſſa in ſpretum litis pendentiæ, quæ non adeſt, dec. 649. num. 1. & 3. Alberg.
Attentata eſt poſſeſſio capta lite pendente vigore mandati alterius iudicis, dec. 410. n. 5. Emerix.
Attentata dicuntur ſufficienter purgata, ſi omnia redacta ſunt ad eum ſtatum, quo erant antequam illa fuiſſent commiſſa, deciſ. 812. num. 2. Albergato.
Attentata ſunt omnia geſta poſt inhibitionem, dec. 430. nu. 8. Albergato.
Attentata eſt poſſeſſio capta infra decem dies, qui dantur ad appellandum, dec. 505. n. 14. Vbago.
Attentata ſunt executio, poſſeſſio, & omnia geſta appellatione pendente, dec. 772. nu. 2. Vbago.
Attentata committuntur non ſolum ob intereſſe partis, ſed etiam ob ſpretum maieſtatis iudicis, dec. 634. nu. 2. Vbago.
Attentata perualia reuocantur per viam priuilegiatam attentatorum, attentata verò iuris per viam nullitatis, & officio iudicis, deciſ. 419. nu. 9. & 11. Rond.
Attentata ſunt omnia geſta poſt interpoſitam appellationem, eamque partibus intimatam, dec. 760. nu. 1. & 6. Calat.
Attentata ſunt omnia innouata poſt interpoſitam appellationem, & commiſſam cauſam in Rota, dec. 634. nu. 1. & 3. Vbago.
Attentata non cadunt in cauſis diuerſis, deciſ. 649. num. 4. Alberg.
Attentata non committuntur à Principe, ſed à parte, dec. 410. nu. 11. Emer.
Attentata commiſſa non ſolum in ſpretum inhibitionis Rotalis, ſed etiam contra ſpecialem ordinem Papæ, eo magis grauiora ſunt, dec. 485. nu. 11. Calat.
Attentata reſultant etiam in actibus, qui ratione connexionis, vel dependentiæ comprehenduntur in ſententijs deciſ. 429. num. 23. & ſeqq. Rond.
Attentata ſeeluſo dolo, & ſuperioris contemptu, non admittuntur, deciſ. 429. numer. 7. Rondinino.
Attentata licet regulariter ante omnia ſint reuocanda, reijciuntur tamen ad finem litis, ne ſcandalum oriatur in populo, dec. 429. num. 2. Rond.
Contra Attentata non attenditur conſuetudo, dec. 625. nu. 4. Calat.
Attentatis non dicitur renunciaſſe qui ab attentante, ex actu attentato ſuſcepit alimenta pro neceſſitate naturæ, deciſ. 485. num. 12. Calatain.
Attentatis renuncians, adhuc condemnatur in expenſis vſque ad renunciationem factam, deciſ. 527. nu. 4. 6. & 7. Alberg.
ab Attentatis non excuſat conſenſus alterius ex litigantibus, & cæteri collitigantes non conſentientes, dec. 595. numer. 9. & ſeqq. Rondinino.
Attentatorum ad purgationem iudex ex officio procedere poteſt ad propriam iuriſdictionem conſeruandam, dec. 634. num. 13. Vbago.
Attentatorum purgatio peti debet coram illo iudice, cuius fuit ſpreta maieſtas, dec. 600. num. 1. Emerix.
Attentatorum pro purgatione relaxandum eſt etiam mandatum pro expenſis contra attentantem, dec. 505. nu. 7. Vbago.
Attentatorum ad excluſionem omnis poſſibilis intellectus admittitur, dec. 429. num. 6. & 8. Rond.
Attentatorum reuocatio non excluditur ex non iure petentis, quod non ſit adeo clarum, vt nulla diſcuſſione opus ſit, dec. 495. num. 8. Vicecom.
Attentatorum pro purgatione non ſolum impedimenta remoueri debent, ſed etiam damna, expenſæ, & intereſſe perſolui, dec. 634. num. 15. Vbago.

ATTESTATO

Vide etiam in verſ. Officialis.
Atteſtatio Rationalis Papæ probat familiaritatem eiuſdem Papæ, dec. 426. num. 4. Rondinino.
Atteſtatio Secretarij Epiſcopi contrapoſita, cum atteſtatione eiuſdem Epiſcopi nihil probat, dec. 757. num. 9. Rond.
Atteſtatio Domini alicuius Loci vel Terræ, eiuſque Magiſtratus attendenda eſt, deciſ. 460. nu. 13. Rond.
Atteſtatio Secretarij, vel alterius officialis de re ſpectante ad eius officium plenè probat, dec. 427. nu. 7. Matth.
Atteſtationes procuratæ lite pendente non probant, dec. 514. nu. 19. Vicecom.
Atteſtationes mercatorum in eorum cauſis attenduntur, dec. 448. nu. 7. Calat.
AVCTORE, & defuncto excluſo, excluditur etiam hæres, dec. 777. num. 6. Vicecom.
AVCTORITATEM ſuam præſtare nemo poteſt in actu, in quo habet intereſſe, deciſ. 620. num. 31. Vbago.
Vide etiam in verſ. Conſenſus.
AVDIENTES, & TACENTES conſentire, & ratificare præſumuntur, deciſ. 707. nu. 9. Vbago.

AVDITOR

Vide etiam in verſ. Iudicium.
Auditor Iudicis ad inſtar conſultoris deputatus ad referendum non poteſt facere decreta, nec admittere probationes, dec. 454. numer. 5. Alberg.
coram Auditore Iudicis quatenus poſſit agitari iudicium, dec. 454. nu. 5. Alberg.

AVDITOR CAMERÆ

Auditor Cameræ procedit executiuè in omnibus cauſis, in quibus alia Vrbis tribunalia executiuè procedunt, deciſ. 507. num. 5. Albergato.
Auditor Cameræ tamquam iudex ordinarius non indiget noua commiſſione pro executione ſuæ ſententiæ, deciſ. 721. num. 3. Albergato.

AVDITOR ROTÆ

Auditores Rotæ sine commissione nullam habent iurisdictionem, decis. 631. num. 1. Taia.

Auditores Rotæ succedunt loco ordinarij instituere recusantis, tam in cognoscendo, quam in exequendo iuspatronatus, dec. 697. num. 9. Emerix.

Auditores Rotæ in causis sibi commissis vti Prælatis non seruant ferias rotales, sed quocumque tempore possunt procedere, decis. 441. num. 5. Emerix.

AVGVMENTVM salarij quando debeatur aucto labore & quando non, dec. 815. n. 29. Albergato.

AVOCATIO *vide in verf.* Pecunia, Causa.

AVVS

Auus continetur, & venit appellatione cyppi domus, tanquam fundamentum, & stabilimentum illius, dec. 693. nu. 19. Calat.

Auus amore prosequi solet nepotes etiam nascituros, quia per eos sui nominis memoria in æuum propagatur, dec. 529. nu. 30. Albergato.

Auus, & auia materna non remouentur à tutela neptis, licet filia instituerit patrem post emancipationem, dec. 791. nu. 4. Taia.

AVXILIVM *vide in verf.* Beneficium.

B

BANNIMENTA

Vide etiam in verf. Edicta.

BAnnimenta Principis non probant iurisdictionem, & dominium, si non constat subditos prohibitionibus acquieuisse, & paruisse, dec. 797. nu. 16. & seqq. Alberg.

Bannimenta Principis, seù alterius Officialis solum durare præsumuntur, quousque durat ipsius met officium, dec. 418. num. 11. Emerix.

BANNITVS

Bannitus citari non potest, nec debet, dec. 512. num. 15. Matth.

Bannitus per solam commutationem pœnæ non dicitur restitutus in gratiam Principis, dec. 512. nu. 19. Matth.

Bannitus tunc solum remanet successionis capax, si purgauerit contumaciam, vel sit restitutus à Principe, dec. 512. nu. 10. Matth.

Bannitus in pœnam capitis, & simpliciter habilitatus ad exilium, non ideo efficitur successionis capax, dec. 512. num. 11. & seqq. Matth.

Banniti sunt incapaces cuiuscumque successionis tam actiuæ, quam passiuæ, dec. 512. num. 8. & 14. Matth.

BAPTISMVS *vide in verf.* Cathechismus.

BERNINVS Eques excellens nuncupatus à Rota, ita præfuit pictura, sculptura, architectura, & mathematica, vt singularis in singulis, & in omnibus vnus dictus sit, dec. 764. num. 5. & 7. Emerix.

BENEFICIVM

Vide etiam in verf. Canonicatus, Cessio, Collatio, Collator, Contradictor, Dignitas, Dimissio, Dismembratio, Dos, Ecclesia, Gratia, Gratificatio, Impetratio, Indultum, Ius conferendi, Iuspatronatus, Obseruantia, Onus, Ordinarius, Possessio, Præsentatio, Præsentatus, Priuilegium, Qualitas quasi possessio, Reseruatio, Resignatio, Rota, Vacatio, Verba.

Beneficium vacat ob non residentiam beneficiati, dec. 420. nu. 2. Rond.

Beneficium litigiosum reseruatum, vel affectum à nemine præter Papam prouideri potest, dec. 719. nu. 3. Rond.

Beneficium fundatum super decimis, si mutatione fructuum adeó diminutum sit, vt ferè sine dote remaneat, illi succurrendum est, & quomodo, dec. 688. nu. 16 Emer.

Beneficium de iurepatronatus in paritate vocum debetur illi, qui habet gratificationem à Papa cum gratificatione alterius medietatis vocum, dec. 806. nu. 2. Vbago.

Beneficium de iurepatronatus adiudicatur legitimè prouiso, de cuius requisitis plenè constat, dec. 718. nu. 2. Emer.

Beneficium vnitum, vel translatum auctoritate superioris, omnia sua iura, retinet, & priuilegia, dec. 809. nu. 6. Alberg.

Beneficium Regulare licet efficiatur sæculare, sua tamen iura, & priuilegia non amittit, dec. 809. nu. 7. Alberg.

Beneficium collatum post petitionem, & reiectionem termini vltramarini, à qua etiam appellatum sit, dicitur nulliter, & attentatè collatum, dec. 461. nu. 8. Matth.

Beneficium debitum certo generi personarum si deuoluitur ad Papam, eidem quoque generi personarum debetur, dec. 665. nu. 12. Rondinino.

Beneficium non efficitur litigiosum per solum mandatum de prouidendo, decis. 427. num. 14. Matth.

Beneficium non efficitur litigiosum, si non petitur tamquam suum, sed tamquam debitum, & lis non est super dominio, sed implorater solum officium iudicis, decis. 427. nu. 15. & seqq. Matth.

Beneficium iurispatronatus non potest dici liberum ex solis prouisionibus Apostolicis turbidis, & æquiuocis, decis. 421. num. 37. Albergato.

Beneficium liberum prohibetur à Concilio Tridentino vnire alteri beneficio de iurepatronatus, dec. 421. nu. 20. Alberg.

Beneficium esse amouibile ad effectum manutentionis, sufficit sola deputatio Parochi, vel alterius beneficiati, dec. 773. num. 1. Viccomite.

Beneficium non dicitur sacerdotale per solam impositionem oneris missarum, quia si non est electa industria personæ, hoc potest satisfieri per alium, decis. 607. numer. 12. Emerix.

Beneficium dicitur sacerdotale actu, si vltra obseruantiam in fundatione sit expressum,

quod sacerdos non celebrans amoueri debeat, dec. 607. nu. 13. Emerix.

Beneficium dicitur cum sua dote constitutum ex denominatione beneficiati, eiusque institutione sequuta, dec. 436. n. 4. Calat.

Beneficium iurispatronatus si sit collatum à Papa ex causa permutationis, vel similis, hoc non repugnat statui patronali, dec. 678. num. 7. Rond.

Beneficium esse Sacerdotale deducitur, vbi in instrumento fundationis adsunt verba præsentetur Sacerdos, dec. 550. num. 4. Emerix.

Beneficium habens postponitur Beneficio non habenti, decis. 459. num. 9. & 10. Vicecomite.

Beneficium si non sufficiat pro substentatione beneficiati, perinde est, ac si quis illud non haberet, dec. 659. nu. 10. Vicecom.

Beneficium non habens præfertur beneficiato in adiudicatione Beneficij, dec. 584. num. 5. & seqq. Emer.

Beneficium non sufficiens pro congrua substentatione beneficiati perinde est, ac si non possideretur, decis. 584. numer. 5. 6. & 7. Emerix.

Beneficium potest diuidi, reseruato tamen Beneplacito Apostolico, dec. 791. la seconda num. 1. Emerix.

Beneficium vt sit Sacerdotale actu an vltra electionem Sacerdotis requirantur verba, quod ille debeat celebrare per se ipsum, vel huiusmodi, dec. 550. nu. 10 Emer.

Beneficium vbi non est Sacerdotale actu sufficit præsentatum posse promoueri ad Sacerdotium infra annum, dec. 550. num. 11. & 14. Emerix.

Beneficia Sacerdotalia requirunt solam habilitatem ad Sacerdotium obtinendum, dec. 550. nu. 12. Emer.

Beneficium si est Sacerdotale actu, Sacerdotium concurrere debet in præsentato, etiam initio ipsius actus, dec. 550. nu. 13. Emer.

Beneficium esse Sacerdotale actu à verbis dispositionis, vel ab obseruantia desumitur, dec. 550. nu. 1. & 13. Emer.

Beneficium à lege ordinatum in fauorem illius, qui læsus est, non procedit fauore eius, qui non damnum, sed lucrum consequutus fuit, decis. 482. numer. 3. Vicecomite.

Beneficium dicitur Sacerdotale non solum si beneficiatus debeat esse Sacerdos, verum etiam si qualibet die debeat celebrare missam, dec. 457. num. 4. & seq. Emer.

Beneficium vacans per assecutionem alterius incompatibilis post duos menses conferri potest, dec. 648. num. 5. Rond.

Beneficium primum vacat per assecutionem alterius de sui natura incompatibilis, decis. 648. num. 1. Rond.

Beneficium contra legem fundationis collatum deuoluitur ad Papam, & ideo ab eo rectè confertur, tamquam deuolutum, decis. 457. num. 1. & seqq. Emer.

Beneficium adiudicari debet præsentato à maiori parte patronorum, posthabita præsentatione minoris partis, decis. 706. num. 1. Albergato.

Beneficium non potest dici suum, sed vti tale modo debitum, si nulla collatio præcesserit, sed adsit mandatum de prouidendo, dec. 427. nu. 18. Matth.

Beneficium non efficitur litigiosum ex sola clausula, *ante lis*, in monitorio contenta, si illa ad iudicium immissionis est restricta, dec. 427. nu. 19. Matth.

Beneficium vnitum numquam vacat, decis. 771. nu. 6. Vicecom.

Beneficium etiam Papæ reseruatum, debetur habenti qualitates ad illud requisitas, decis. 731. nu. 5. Vbago.

Beneficium dicitur Sacerdotale actu, si patronus potest Sacerdotem electum cassare, & priuare quoties ille non attendit ad celebrandum, dec. 464. nu. 5. Emer.

Beneficium adiudicari debet necessaria requisita habenti, decis. 315. numer. 2. & seqq. Emerix.

Beneficium fuisse institutum, & successiuè dotatum, ex quibus verbis dicatur probatum, dec. 436. nu. 1. Calat.

Beneficium adiudicari debet illi, qui ab examinatoribus habilis fuit repertus, dec. 760. num. 2. Calat.

Beneficium iurispatronatus deuoluitur ad Episcopum, si Patronus, vel eius Procurator infra quadrimestre non præsentauerit, decis. 816. num. 1. Vrsin.

Beneficium *cap. Odoardus* pauperibus Clericis conceditur, ne in opprobrium Clericatus mendicare cogantur, & ideò non irrogat infamiam, decis. 703. nu. 7. Alberg.

Beneficium præsentatum per solam scripturam priuatam, deuoluitur ad superiorem, & quando, dec. 665. num. 3. & seqq. Rondinino.

Beneficium Sacerdotale ad acquirendum sufficit, quod quis in ea ætate constitutus sit, vt infra annum promoueri possit ad Sacerdotium, dec. 607. nu. 3. & seq. Emerix.

Beneficium Sacerdotale actu non consequitur, qui eo tempore non est sacerdos, licet infra annum ad sacerdotium promoueri possit, dec. 607. nu. 4. Emerix.

Beneficium esse sacerdotale actu probatur, si qualitas sacerdotij fuit adiuncta verbo imperatiuo *eligatur*, decis. 607. nu. 5. Emerix.

Beneficij ecclesiastici pro exclusione non sufficit instrumentum fundationis, quod in iure, vel in facto recipere potest interpretationem contrariam, dec. 411. nu. 14. Rond.

Beneficij in fundatione an, & quando possit apponi clausula *quod Ordinarius in eo se non ingerat*, dec. 411. nu. 6. & 9. Rond.

Beneficij collatio, vel institutio demandari potest quod spectet ad inferiorem, veluti Abbatem, non autem ad Episcopum, dec. 411. num. 10. Rond.

Beneficij qualitas dicitur immutata si illud pariformiter per duo sæcula sit collatum, dec. 411. nu. 15. Rond.

Beneficij valor, eiuſdemque vacatio probantur ex confeſſione partis ex eadem vacatione venientis, eundemque valorem exprimentis, dec. 422. nu. 2. Matth.
Beneficio carens præferri debet illi, qui beneficium habet, deciſ. 784. numer. 11. Albergato.
Beneficio carens præferri debet in illo obtinendo alteri congruum beneficium habenti, dec. 461. num. 6. & 7. Matth.
Beneficia Accademiæ Cracouienſis debentur certo generi perſonarum, & quale illud ſit, dec. 665. nu. 9. & ſeq. Rond.
Beneficia promoti ad Epiſcopatum, conceſſa illi retentione, vacant per obitum non per promotionem, dec. 599. nu. 1. Alberg.
Beneficia Conclauiſtarum, duplici reſeruatione affecta, vel illa, quæ ſtrictè vacant in Curia non cadunt ſub indultis Cardinalium, nec conferuntur ab illis licet titularibus eccleſiarum Vrbis, dec. 599. nu. 16. & ſeqq. Albergato.
Beneficia vnita non vacant, dec. 452. num. 5. Emerix.
Beneficia ad effectum reſeruationis quatenus dicantur vacare in Curia, vel apud Sedem, dec. 599. nu. 2. Albergato.
Beneficia vacantia apud ſedem non comprehenduntur ſub indultis Cardinalium, niſi ſpecialiter exprimantur, dec. 599. num. 13. Albergato.
Beneficia debita certo generi perſonarum eiſdem debentur, quamuis fuerint illegitimè reiecti, dec. 441. nu. 19. Emerix.
Beneficia promoti ad Epiſcopatum, non obtenta facultate retinendi vacare dicuntur in Curia, dec. 599. nu. 10. Alberg.
Beneficia Epiſcoporum in partibus infidelium à Rota appellantur nulla tenentes, deciſ. 599. nu. 11. Alberg.
Beneficia Hiſpalenſia ſi fuerunt collata à Papa, exide reſultat, quod excedant ducatos viginti quatuor, dec. 719. nu. 16. Rond.
Beneficia promoti ad Epiſcopatum, conceſſa facultate retinendi non vacant, dec. 599. numer. 19. & ſeqq. Alberg.
Beneficia Parochiali vnita reſignari, & permutari non poſſunt, dec. 452. nu. 6. Emer.
Beneficia Subcollectorum vt dicantur Pontifici reſeruata, quomodo probari debeat qualitas Subcollectoriæ, deciſ. 532. numer. 5. Taia.
Beneficia Hieroſolymitana obtinens per viam ceſſionis, & reſignationis, tenetur ad omnia debita reſignantium, dec. 494. num. 10. & ſeq. Albergato.
Beneficia, & Præbendæ Eccleſiarum Cathedralium de iure non ſunt liberæ collationis Epiſcopi, deciſ. 635. nu. 4. Taia.
Beneficia ſimultaneè ſpectantia ad Epiſcopum, & Capitulum, quatenus Sede Apoſtolica vacante, à ſolo Epiſcopo, vel à Capitulo conferantur, dec. 635. nu. 9. Taia.
in Beneficio ad effectum obtinendi prælationem, quæ attendantur, dec. 584. numer. 2. & ſeqq. Emerix.
in Beneficio de iurepatronatus poſſunt apponi conditiones, quod illud debeatur certo generi perſonarum, & in defectum extraneo, dec. 422. nu. 4. Matth.
in BENEFICIALIBVS non debet dari vitioſus ingreſſus, dec. 410. nu. 6. Emer.

BENEFICIATVS

Vide etiam in verſ. Commenſales, Hebdomadarij, Canonici.
Beneficiatus, qui paratus eſt inſeruire Eccleſiæ, illius etiam diſtributiones quotidianas conſequi debet, dec. 436. nu. 9. Calat.
Beneficiati, Confratres, ſeù Commenſales Eccleſiæ non ſunt de gremio Capituli, deciſ. 760. nu. 2. Vicecom.
Beneficiati plures licet inſimul conueniant in Eccleſia pro diuinis celebrandis, poſſunt tamen eſſe duo corpora diſtincta, & duos diuerſos Superiores habere, dec. 741. num. 2. Calataiu.
Beneficiati ſi faciunt corpus diſtinctum, & ſeparatum à Canonicis, & habent proprium, caput, non ſubſunt eidem iuriſdictioni, qua Canonici ſunt ſubiecti, deciſ. 741. num. 8. Calataiu.
Beneficiatorum duo genera poſſunt eſſe in Eccleſia, quorum vnum nihil commune habeat cum altero, ſed vtrumque ſuum caput recognoſcat, dec. 741. nu. 1. Calat.

BENEPLACITVM

Vide etiam in verſ. Confirmatio, Derogatio.
Beneplacitum Apoſtolicum præſumitur ex tempore trium ſæculorum, dec. 667. nu. 2. Taia.
Beneplacitum Apoſtolicum, cæteræque ſolemnitates ex ſolo curſu temporis ſine obſeruantia non præſumuntur, deciſ. 582. numer. 12. Taia.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in concordia inita pro bono pacis Eccleſiarum, & in honorem cultus diuini, ac populi quietem, dec. 460. nu. 25. Rond.
Beneplaciti, ſeu confirmationis Apoſtolicæ præſumptio ceſſat ex confirmatione Legati de latere, vel alterius Superioris, deciſ. 817. num. 6. Vrſin.
BENEVOLENTIA potius præſumitur inter coniuges, quam eorum odium, deciſ. 463. num. 4. Rond.
BILANCIVM factum inter ſocios dicitur approbatum ex præcedenti conuentione de illud faciendo, & attendendo, deciſ. 484. num. 10. Matth.
BINVBATVS infert iniuriam filiis prioris matrimonij, dec. 759. num. 7. Vicecom.

BONA

Vide etiam in verſ. Exiſtentia, Identitas, Ius, Manſio, Merces, Minor, Pignora.
Bona ſtabilia veniunt etiam appellatione iurium, dec. 496. nu. 3. Calat.
Bona in Eccleſiam alienari prohibita, ſi per tempus legitimum ante motam litem fuerunt ab Eccleſia poſſeſſa, dicuntur præſcripta, deciſ. 629. nu. 20. & ſeq. Alberg.
Bona voluntariè diſtracta ad impediendum lucrum dotis, vel portiones debitas filiis per

transitum eorum parentum ad secunda vota, habentur pro extantibus, decis. 606. numer. 18. Rondinino.

Bona, vel credita tempore permutationis cessa, sufficit fuisse vera, & realia, licet postea talia esse desinant, dec. 412. nu. 9. Taia.

Bona donata sine alia expressione comprehenduntur sub fideicommisso postea à donatore facto vigore facultatis illud constituendi sibi in dicta donatione præseruatæ, dec. 616. nu. 17. Rondinino.

Bona confiscata, & mediante compositione à Camera recuperata, ex munificentia Principis remanent libera à quocumque onere Fideicommissi, dec. 613. nu. 2. Vbago.

Bona, & loca montium pro fideicommisso acquisita, eidem fideicommisso queruntur, si ita cantant verba acquisitionum, & literarum patentium, decis. 496. num. 7. Calataiu.

Bona assignata pro credito excedente illorum valorem quatenus præsumantur data in solutum, vel non, dec. 709. nu. 10. & seqq. Rondinino.

Bona acquisita à grauato dicuntur fideicommisso quæsita, stante voluntate testatoris, & declaratione hæredis, decis. 496. num. 17. Calataiu.

Bona alienata tanquam libera excludunt omnem feudalitatem, & seruitutem, dec. 797. num. 14. Alberg.

Bona, quæ redeunt ad Principem iure priuato, veluti ex donatione, legato, aut ex alia causa voluntaria, regulantur ad terminos successionis, dec. 523. nu. 6. Rond.

Bona donata à Principe, non vti sua, sed vti sibi deuoluta, transeunt cum suo onere, decis. 523. nu. 10. Rond.

Bona nulliter donata remanent subiecta fideicommisso, quamuis postea condito, decis. 440. num. 4. Emer.

Bona probantur hæreditaria, si tanquam talia assignantur pro confinibus aliorum bonorum. dec. 735. num. 40. Calat.

Bona filijs clericorum ab eorum patre relicta, nec substineri possunt ratione alimentorum, si illorum valorem excedunt, & ideo dicuntur relicta in fraudem Constitutionis Beati Pij Quinti, dec. 489. numer. 7. Matthæio.

Bona fideicommissi incamerata ex causa ad fideicommittentem spectante, remanent libera ab eodem fideicommisso, nec amplius in illud reincidunt, decis. 489. numer. 8. Matthæio.

Bona fideicommissi confiscata, & à fideicommissarijs titulo oneroso recuperata, ipsis, & eorum hæredibus remanent acquisita, vti sibi ex Principis beneficentia concessa, dec. 489. num. 9. Matth.

Bona retenta in pignus adhuc possunt dici propria ratione iurium, & hypothecæ, quæ competebant in illis, decis. 520. numer. 11. Vbago.

Bona fratri donata si filia vigore pacti reuersiui consequuta sit, quatenus possit prætendere dotem intuitu dictæ donationis sibi à fratre promissam, decis. 501. nu. 5. & seqq. Rondinino.

Bona si quis habuit, vel habere potest non debet consequi emolumentum in eisdem bonis ad sui fauorem assignatum, decis. 501. num. 6. Rond.

Bona, super quibus petuntur alimenta, & sunptus litis, debent esse fructifera, decis. 612. num. 6. Albergato.

Bona excepta in fideicommisso particulari remanent subiecta, & comprehensa in fideicommisso vniuersali, decis. 472. num. 2. Matthæio.

Bona à particularibus possessa intra fines Castri feudalis, non ideo præsumuntur feudalia, sed allodialia, dec. 628. nu. 35. Emer.

Bona, quæ de tempore obitus non erant in patrimonio defuncti, in illius inuentario ab hærede describenda non sunt, dec. 521. numer. 11. Vicecom.

Bona possessa ab hærede grauato in loco, quo possidebat defunctus, præsumuntur fideicommissaria, si de noua acquisitione non constat, dec. 789. nu. 3. Vbago.

Bona inuecta, & illata in re locata ad conseruandum, non solum sunt pro pensionibus hypothecata, sed etiam cum priuilegio prælationis, dec. 726. nu. 4. Alberg.

Bona existentia intra fines feudi, vel emphyteulis non omnia feudalia, vel emphyteutica præsumuntur, si alij etiam in eis possideant bona libera, decis. 629. num. 11. & 12. Albergato.

Bona, & negotium à patre inter filios diuisa, ad ipsos spectare dicuntur, si illi quid annuum patri persoluere debent, dec. 790. numer. 39. Vicecomite.

Bona donata cum clausula, *constituti*, statim sequuta morte donantis, transeunt in donatarium etiam quoad possessionem, dec. 528. num. 3. Calataiu.

Bona antecedenter à debitore alienata, non cadunt sub hypotheca postea ab illo contracta, dec. 700. num. 1. Rond.

Bona hæreditaria dicuntur fideicommissaria, vbi agitur de fideicommisso vniuersali, & nihil ex eo detrahendum est, dec. 740. nu. 3. Calataiu.

Bona præsumũtur illius penès quem reperiuntur, vel à quo possidentur, decis. 730. nu. 6. Taia.

Bona fideicommissi ad quemcumque vadant, transeunt cum onere dotandi vig. *Auth. res quæ C. comm. de leg.* dec. 508. nu. 3. Taia.

Bona contemplatione certi matrimonij Viro donata, habentur ac si post contractum dictum matrimonium fuissent acquisita, dec. 439. num. 6. Rond.

Bona fideicommissaria non dicuntur esse hæredis grauati, dec. 724. nu. 10. Rond.

Bona emphyteutica locatione durante possunt à quocumque possideri iure creditoris, dec. 544. num. 13. Calat.

Bona, siue illorum pars sibi à testatore reseruata in constitutione dotis, aut alia assignatione,

tione, cadunt ſub fideicommiſſo ab eo conſtituto,dec 606.n.1.Rond.
Bona præſumuntur libera, non autem fideicommiſſaria, ſi tamquam libera ſunt diuiſa inter filios, & hæredes, deciſ. 467. num. 4. Emerix.
Bona probari debent de tempore obitus fuiſſe à Teſtatore poſſeſſa, deciſ.630. num.4. & 6. Taia.
Bona qualia fuerint libera,& qualia fideicommiſſaria, ex ſimplici inuentario non reſultat dec.409.n.8.Calat.
Bona præſumuntur in ſolutum data pro integro pretio, ſi in caſum euictionis integrum pretium reſtitui debuiſſet, dec.703.num.39. Alberg.
Bona in conſtitutione dotis filiæ per matrem ſibi reſeruata veniunt ſub fideicommiſſo ab eadem matre poſtea conſtituto, deciſ. 682. n.1.Rond.
Bona filij, & quæcumque ille habet, præſumuntur proueniſſe à patre,dec.735.num.32. Calat.
Bona Teſtatoris, ſeu defuncti, ad illius hæredem perueniſſe præſumuntur,dec.735.n.33. Calat.
Bona empta ab hærede grauato ex pecuniis hæreditarijs, cui acquirantur, dec.489.n.10. Matthæio.
Bona data in dotem in quantitate promiſſa, non poſſunt efficere fundum dotalem, deciſ.591.n.6.Alberg.
Bona, vel ſumma à donatario ſibi reſeruata ad effectum teſtandi non comprehenduntur in donatione, ſed ſpectant ad hæredes donantis,dec.716.n.21.Calat.
Bona poſſidens debitoris de expenſis pro eo factis præſumitur ſatisfactus, dec. 498. n.12. Emerix.
Bona in Territorio, & dominio Caualliceníi ſunt in triplici differentia, & qualia illa ſint, dec.797,n.6.Alberg.
Bona in ſolutum data, non æquare creditum probare tenetur, qui hoc allegat, deciſ.703. n.9.Alberg.
Bona in quemcumque vadant, ſemper tranſeunt cum ſua cauſa,& onere reali ſoluendi cenſum, qui ſoluebatur ex illis, dec.581. n.3. & ſeq. Alberg.
Bona pro certo pretio in Cataſtro deſcripta, tanti valere præſumuntur, quanti ibi æſtimata ſunt,dec.703.n.3.Alberg.
Bona omnia præſumuntur libera, & allodialia, non autem redacta in ſeruitutem, d.797. n.1.Alberg.
Bona, quæ aliquis gratificationis gratia recepit pro paruo pretio,in alium non præſumitur transferre voluiſſe pro eodem pretio,deciſ.703.n.33.Alberg.
Bona vt quis dicatur acceptaſſe cum ſuo onere, debuit habere notitiam eiuſdem oneris, dec.703.n.34.Alberg.
Bona poſſeſſa in eo loco,in quo poſſidebat defunctus, præſumuntur hæreditaria,dec.554. n.12.Emer.
Bona exiſtentia in medio bonorum alterius, eius eſſe præſumuntur, dec.566.n.14.Taia.
Bona, res, & effectus paterni præſumuntur perueniſſe ad manus filij illius hæredis, deciſ.433.n.2.Alberg.
Bona etiam ex propria perſona hæredi reſtituenda, poſſent à teſtatore fideicommittente in ſuo fideicommiſſo comprehendi, deciſ.613.n.29.Vbago.
Bona filijs clericorum ab eorum patre relicta, etiam quoad perſonam capacem ſtatim remanent acquiſita Reuerendæ Cam. Apoſtolicæ,dec.489.n.14.& 15.Matth.
Bona fideicommiſſaria eſſe probantur ex diuiſione facta inter hæredes, in qua illa tamquam talia enunciata ſunt, dec. 445. nu.13. Calataiu.
Bona ab hærede grauato poſſeſſa in eodem loco, quo poſſidebat defunctus, præſumuntur fideicommiſſaria.dec.489.n.35.Matth.
Bona debitoris retineri poſſunt donec debita pecunia ſoluatur,dec.499.n.8.Taia.
Bona ſubiecta fideicommiſſo particulari non cadunt ſub fideicommiſſo vniuerſali, maximè alterius perſonæ,dec 406.n.1. Emer.
Bona, ſuper quibus fuit obtenta aſſociatio, ſi fructus ſunt inſufficientes pro ſatisfactione creditoris, deliberari poſſunt, dec.458.n.1. Rondin.
Bona tranſeunt in quoſcumque poſſeſſores cũ onere hypothecæ, cui antiqui domini adſtringebantur, dec.561.n.2.Rond.
Bona emphyteutica licèt redacta ad inſtar allodialium, hoc tamen intelligitur locatione durante ad præiudicium vocatorum, ſecus ea finita, in præiudicium domini, dec. 544. n.2.Calat.
Bonorum mentio quando dicatur ſtare ampliatiuè, non reſtrictiuè, dec. 762. num. 9. Alberg.
de Bonis, quæ ſolum extabant de tẽpore mortis conniugis prædefuncti, lucrum dotis debetur in materia *l. hac edictali C. de ſecund. nupt.*dec.682.n.9.Rond.
de Bonis emphyteuticis ratione inueſtituræ factæ cum clauſulis ampliſſimis, & ex ſtatutis Eccleſiæ poteſt emphyteuta ad inſtar allodialium diſponere,dec.593.n.6. Rondin.
de BONO IN MELIVS vnuſquiſque progredi ſperat, non autem in peius, dec.652.n.8. Alberg.
BONIFICATIO. *Vide in verſ.* Partita.
BONONIENSES. *Vide in verſ.* Conſtitutiones, Curia, Legatus,

BREVE.

Breue apoſtolicum non impletum, perinde eſt ac ſi non fuiſſet conceſſum,dec.416.n.1. Taia.
Breue Pontificis conceſſum Cardinali Nepoti eſt latiſſimè interpretandum, dec. 441. n.8. Emerix.
Breue ſ. m. Vrbani VIII. ſuper confirmatione reſolutionum S.Congreg.Concil. Tridentini continet decretum irritans,dec.430.n.16. Matthæio.

BVLLA.

Vide in verſ. Tranſumptum.

Bullæ apoſtolicæ, & earum enunciatiuæ intelliguntur emanatæ cum præſuppoſito, quod narrata ſint vera,dec.754.n.10.Emer.
Bullæ Pontificiæ, in quibus enunciantur bona Eccleſiæ, quatenus non probent illius dominium;dec.754.n.6.& ſeq.Emer.
Bulla Pontificia impetrata ad conſeruandum à vetuſtate aliam Bullam, nullum ius de nouo tribuit, ſed ſolum præſeruat antiquum, dec.754.n.8.Emer.
Bullæ Pontificiæ emanatæ ad inſtantiam partis, intelliguntur cum præſuppoſito, quod narrata ſint vera,dec.628.n.15.Emer.
Bullæ Pontificię, licèt habeant præſumptionem pro ſe, nihil tamen probant, quando originem ducunt à perſonis ſuſpectis, eo magis ſi non probantur effectuatæ,dec.628. n.16.Emer.
BVSSOLA. *Vide in verſ.* Extractio,Scrutiniũ.

C

CADAVER.

CAdauer humanum dolosè, vel attentatè in aliena Eccleſia, vel ſepultura repoſitũ, ſuo loco reſtituendum eſt, dec.429. num.5. Rondin.
Cadaueris exhumatio, ob vexationem humanarum cinerum, quoad fieri poteſt, eſt ſemper vitanda, propter ſcandalum,quod exindè reſultat,dec.429..n.3.Rond.

CADVCITAS.

Vide etiam in verſ. Dominium,Emphyteuta.
Caducitas incurſa propter alienationem bonorum fideicommiſſi, quatenus euitetur per recuperationem alienatorum, dec.486. n.4.Taia.
Caducitas ſi non fuit declarata in vita grauati, contra eius ſucceſſores amplius intentari nõ poteſt,dec.807.n.35.Taia.

CALCVLVS.

Calculus, ſeu peritia facta de ordine iudicis, & citatis creditoribus, afficit etiam creditores non citatos, & contra illos probat, dec.785. n.21.& n.ſeq.Pauluc.
Calculo facto inter partes de facili videri poteſt, qua ſumma inter ipſas debeatur, d.492. n.14.Taia.

CALVMNIA.

Vide etiam in verſ. Lis.
Calumniæ ſuſpicio non attenditur in concedenda compulſoria ſpeciali,dec.683.num.7. Taia.
Calumniæ ſuſpicio vt ceſſet in petitione compulſoriæ ſpecialis, ſufficit ſimplex fumus, dec.683.n.9.Taia.
Calumnia litigatoris excluditur ex qualibet cauſa, etiam colorata,dec.627.n.9.Calat.
Calumniæ ſuſpicio remouetur à relcuantia ſcripturæ,dec.683.n.4.Taia.
Calumnia quatenus probetur ex deciſionibus contrarijs, vel non, dec.627. nu.5. & ſeqq. Calataiu.

CAMBIVM.

Cambium, remiſſis fructibus, ſi ad purum creditum ſit redactum, ad effectum illud conſequendi ad certum tempus, eo non ſoluto tempore conuento, an reuiuiſcat, vel non,dec.775.n.7.Vicec.
Cambium taxari poteſt in eo caſu, quo quis illud accipiens Romæ, eſt tamen alibi ſoluturus,dec.775.n.15. Vicec.
Cambij executio non retardatur per exceptionem non tranſmiſſionis literarum ad nundinas, ſi illa petatur pro ſorte, vel minori ſũma, quàm ſors,dec.681.n.10. Vbago.
Cambij reſtitutio à debitore retardari non poteſt exceptione cambiorum indebitè,& vſurariè ſolutorum, & quando, dec.518. n.13. & per totam. Matth.
Cambia non debentur ſi non conſtat de tranſmiſſione literarum ad nundinas, deciſ. 681. n.3.Vbago,
Cambia ſoluta ſi velit impugnare debitor, quid probare teneatur, deciſ. 518. num. 9. Matthæio.
Cambia platealia quare fuerint à Rota redacta ad cambia nundinalia, dec. 435 n.28. & 30.Taia.
Cambia in ſolidatione computorum liquidata non fuiſſe tranſmiſſa ad nundinas probare tenetur qui hoc allegat, dec.681. num.6. Vbago.
Cambia non ſunt ſemper vniformia, & modò minus, & modò plus, & quandoque nihil lucri, & quandoq; etiam damnum afferunt, dec.518.n.7.Matth.
Cambia non debentur ſine tranſmiſſione literarum ad nundinas,dec.775,n.9.Vicec.
Cambia non ſemper ſunt vniformia,quia quãdoque minus, quandoque plus, & aliquando etiam nullum lucrum, ſed damnum afferunt,dec.775.n.14.Vicec.
Cambiorum debitor ſi probauit certas, & indiuiduas ſolutiones eorum, poteſt impedire reſtitutionem ſortis, & fructuum imputationem in illam,dec.518.n.14. Matth.
Cambiorum in ſolutione probari debet,quid, quantum pro qualibet partita ſolutum ſit, dec.518.n.6,Matth.
Cambiorum curſus, illorumque ſolutio non bene probatur ex inſtrumento ſolidationis, in quo illa ſolum generice liquidata, & ſoluta ſunt,dec.518.n.4.& ſeqq.Matth.
Cambiorum literas non præſumitur quis cõſeruaſſe,dec.518.n.12.Matth.
In Cambijs vt ratione lucri ceſſantis poſſit creditor recipere pecunias ſub vſuris ad damnum ſui debitoris requiritur interpellatio, dec.425.n.11.Rond.

CAMERALES omnes, & Iudices Cameræ olim dicebantur Procuratores Cæſaris, deciſ.810.n.1.Alberg.

CAMINVM, ſeu Fornellum in ſuo ſolo quatenus quis ædificare poſſit,vel non, dec.820. n.8.Guaz.

CAMPEGII COMITES.

Campegij Comites habent ampliſſimas facultates legitimandi, à Summis Pontificibus, & Imperatoribus ſibi conceſſas,dec.673.n.9. Rond.& dec.751.n.5.cod.

Cam-

Campegij Comites habent facultatem legitimandi vocatis, & non vocatis, de quorum præiudicio tractatur, dec.673.n.11.Rond.
Campegij Comites habent facultatem legitimandi spurios, & incestuosos, dec.673.n.31. Rondin.
Campegij Comites habent facultatem legitimandi etiam filios Monialium, & Episcoporum, dec.673.n.34.Rond.
DD.de Capegijs habent etiam facultatem legitimandi ad effectum auocãdi bona à substituto, dummodo de voluntate Testatoris plenè constet, dec.673.n.23.Rond.
CANON. *Vide in verf.* Annua præstatio, Emphyteuta.

CANONICATVS.

Vide etiam in verf. Prouisio.
Canonicatus residentiam requirit tam ex dispositione Concilij, quàm ex oncre Missarũ illi iuncto, dec.804.n.6.Pauluc.
Canonicatus Ecclesiæ collegiatæ requirit ætatem annorum quatuordecim à iure cõmuni requisitum, dec.766.n.4.Alberg.
Canonicatum obtinens renunciare videtur legato pro studijs incumbendo relicto, d. 804. n.8.Pauluc.

CANONICI.

Vide etiam in verf. Capitulum, Hebdomadarij.
Canonici, & alij administrantes negocia publica possunt vigore consuetudinis pro se recipere munera, quæ vltrà affictus præbent conductores bonorum loci administrati, dec.786.n.1.Alberg.
Canonici, & Beneficiati sæculares, etiam si habeant in Ecclesia superiorem Abbatem, subsunt tamen iurisdictioni Episcopi, d. 415. n.3.& seqq.Emer.
CAPACE, & incapace electis, admittitur capax, dec.550.n.6.Emer.

CAPELLANIA.

Capellania dicitur esse beneficium ecclesiasticum, si habeat signa beneficij, & tamquam beneficium sit collata, dec.411. n.12.Rond.
Capellania an fuerit beneficium ecclesiasticũ, vel ne, attenditur vltimus status pro substinenda gratia prouisi, decis. 411. num. 13. Rondin.

CAPELLA, CAPELLANVS.

Capella dicitur manus mortua, quæ ideo est incapax emphyteusis, decis. 593. num. 7. Rondin.
Capellanus dicitur esse de gremio Ecclesiæ cui inseruit, dec.534.n.3.Emer.
CAPITALE. *Vide etiam in verf.* Solutio.
CAPITALIS nomine intelligitur etiam capitale multiplicatum, & nouiter acquisitum, dec.496.n.9.Calat.

CAPITVLVM ECCLESIÆ, vel COLLEGII.

Vide etiam in verf. Collegium, Consortium, Vniuersitas.
Capitulum LATERANENSE plura habet priuilegia à Romanis Pontificibus, aggregandi, & sub eius protectione recipiendi alias Ecclesias, decis. 530. num. 5. & seqq. Emerix.
Capitulum vnum eodem tempore in diuerso loco existere non potest, dec. 747. num. 10. Vicec.
Capitulum conuocatur ad sonum campanellæ, & iuxtà stylum loci, decis.412. num.24. Vbago.
Capitulum, Collegium, vel huiusmodi conseruantur etiam per duos, vel tres, cæteris mortuis, infirmis, absentibus, vel alio impedimento detentis, dec.747. num.3.4. & 6. Vicec.
Capitulum, Collegium, vel corpus simile non verificatur in solis duobus, aut tribus, qui solùm considerantur vti singuli, non autem tamquam Capitulum, dec.747. n.3. 4. & 6. Vicec.
Capituli Decanus non dicitur persona de vsurpatione suspecta in materia iurispatronatus. dec.717.n.4.& n.anteced.& seqq.Emer.
Capituli, & Canonicorum appellatione non veniunt Beneficiati, dec.741.n.8. Calat.
CAPITVLARES in ijs, quæ concernunt cultum diuinum, non vti singuli, sed capitulariter debent interuenire, dec.747.num.11. Vicec.

CAPITVLVM INSTRVMENTI.

Vide etiam in verf. Scriptura.
Capitula plura esse præsumuntur, si scriptura incipit per verbum *in primis*, dec.460. nu.18. Rondin.
Capitula dicuntur separata, si incipiunt per dictionem *item*, dec.813. n.6.Rond.
Capitulorum matrimonialium, & doris constitutionis tempus attenditur ad effectum desumendi anterioritatem donationis factæ contemplatione certi matrimonij, dec.493. n.7.Rond.
Capitulorum scripturæ pluralitas non præsumitur, & ideo illorum existentia refertur ad capitula, quæ adducuntur, dec.460.num.21. Rondin.
Capitulorum vnam partem si quis adimplere non tenetur, ita nec ad alium implemẽtum cogi potest, dec.471.n.15.Matth.

CAPVT.

Vide etiam Corpus, Membrum.
Capita plura si in decreto, vel sententia continentur in vno, corruente capitulo, sententia, & decretum corruant in totum, d. 449. n.20.Taia.
Capita duo beneficiatorum esse in eadem Ecclesia, quorum vtrumque regat suos beneficiatos, non est in iure prohibitum, dec.741. n.1.& seqq.Calat.
CARCERATIO dicitur imminere ex debito obligatione camerali vallato, dec.778.nu.6. Alberg.
CARCER, CARCERATVS. *Vide etiam in verf.* Causa, Declaratio.

CARDINALIS.

Cardinalis Gastaldvs Legatus Bononiæ meritissimus, non minus virtute, quàm Purpura Eminentissimus nuncupatur, dec. 692. n.10.Alberg.
Cardinalis Abbas Farfensis ex priuilegio Põtificis

tificis potest quandocumque decidere causas eiusdem Abbatiæ, ac si personaliter resideret,dec.441.n.6.Emer.
Cardinalis voto præstatur fides, non secus ac scripturis legaliter tentis, dec.460. num. 22. Rondin.
Cardinales in eorum Ecclesijs titularibus Vrbis habent ius conferendi beneficia, & ordinariam iurisdictionem,dec.599.num.15. Albergato.
Cardinales Titulares in Ecclesijs Vrbis non conferunt beneficia, quæ stricte vacant in Curia,prout nec minus illa conclauistarum, vel duplici reseruatione affecta,dec.599.n.16 Alberg.
CASSATIO. *Vide in verf.* Abrogatio.
CASTRVM licèt sit feudale, non ideo illius prædia feudalia præsumuntur, nisi etiam dominium inuestientis, & bonorum identitas sit probata,dec.629.n.10.Alberg.
CASTRVM. *Vide etiam in verf.* Dominium, Oppidum.

CASVS.

Casus in transactione non cogitatus, tamquã omissus venit sub dispositione iuris communis,dec.654.n.16. & decis. 777. num.14. Vicec.
Casus à statuto omissus, vel à statuentibus non consideratus, remanet sub dispositione iuris communis,dec.644.n.4.Alberg.
Casus rarò contingens non attenditur ad exclusionem damni,dec.819.n.14.Guax.
Casus magis dubitabilis si fuerit à statuto expressus, eo fortius minus dubitabilis censetur admissus,dec.693.n.13.Calat.
Casus simplex non comprehenditur sub casu mixto,dec.480.n.9.Alberg.
Casus implicitè adhuc in sententia contentus, regulatur, & intelligitur ad limites eiusdem sententiæ,dec.429.n.23.& 24.Rond.
Casus omissus à lege,sine ipsa lege suppleri nõ potest,dec.633.n.8.Rond.
Casus obligationis si non cuenit, ex eadem obligatione agi non potest, dec.468.num.2. Emerix.
CATASTRVM. *Vide etiam in verf.* Concessio, Aestimum, Identitas.
Catastrum confectum auctoritate publica,prænia distinctione, qualitate, & æstimatione bonorum, probat valorem ipsorum, d.703. n.1.& seqq.Alberg.
CATHALOGVS DD. vel Lectorum probat negatiuam,aliquem non esse Doctorem,vel Lectorem,dec.427.n.3. Matth.
CATHECHISMVS potest differri post natiuitatem, & traditum sacrum Baptisma, decis.686.n.13.Alberg.

CAVSA.

Vide etiam in verf. Actus, Admissio, Alienatio, Assecuratio,Instantia,Iudicium,Lis, Minor, Nullitas.
Causa operis pij vti respiciens salutem animæ potest á donatore variari, & adiudicari potius vni, quàm alteri,dec.536.n.6,Vbago.
Causa publica. *Vide in verf.* Matrimonium.
Causa proprietatis, si absorbet causam possessionis, tunc status vltimus beneficij non attenditur,dec.409.n.8.Alberg.
Causa si nulla exprimitur, eo magis arguitur voluntas,dec.791.n.11.Taia.
Causa iusta litigandi impedit ne quis interesse patiatur,dec.435.n.10.Taia.
Causa testati facit cessare causam intestati, decis.510.n.2.Vicec.
Causa falsa infert nullitatem actus non solum per ignorantiam Iudicis, sed etiam per partium simulationem,dec.791.n.16. Taia.
Causa pia vltimo loco vocata non potest succedere, nisi totaliter fuisset defecta linea, alioquin esset contra voluntatem defuncti, dec.645.n.5.Taia.
Causa dotandi sorores pro alienãdis bonis minorum non suffragatur, si illæ post aliquot annos à die alienationis fuerunt dotatæ, decis.447.n.3.Alberg.
Causa alienationis bonorum minoris pro soluendo ære alieno, dicitur sufficiens si vsuræ superant fructus bonorum, alias secus, decis.447.n.14.Alberg.
Causa si per viam auocationis introducatur in Curia, adhuc omnia acta transportanda sunt dec.417.n.3.Calat.
Causa eiusdem defensionis inter collitigantes attenditur,dec.595.n.6.Rondin.
Causa expressa cessante, corruit contractus minoris,dec.447.n.7.Alberg.
Causa iusta retinendi pecunias dotales non est exceptio rerum amotarum, dec.435. num.4. Taia.
Causa falsa omnem vitiat dispositionem, decis.746.n.4.Taia.
Causa falsa eo magis voluntatem redarguit, dec.791.n.2.Taia.
Causa finalis concessionis ex narratiua Preuis Pontificis semper resultat, dec.707. nu. 26. Vbago.
Causa generalis, & indefinita solius indigentiæ non sufficit pro inducenda obligatione mulieris in fauorem mariti, decis.462. num.7. Rondin.
Causa paupertatis cessante, cessat priuilegium illius causa concessum,dec.511. nu.5. & seq. Calataiu.
Causa fiduciæ omninò requiritur ad hoc, vt testamentum fiduciarium dici possit, d.692. n.1.& 4.Alberg.
Causa fiduciæ non est sola occultatio voluntatis defuncti, quæ potest aliundè remoueri, sed alia certa,& indubitata esse debet,d.692. n.6.Alberg.
Causa contractus assecurationis deficiente sine culpa partium, ipse contractus, eademque assecuratio deficit,dec.713.n.4.Emerix.
Causa vtilis,& causa non damnosa æquiparantur inter se,dec.462.n.4. Rond.
Causæ extra Curiam habent sex menses ad illas committendum in eadem Curia, d. 772, n.6.Vbago.
Causa emphyteusis Ecclesiæ dicitur ecclesiastica, & coram ecclesiastico iudice cognoscẽda

da est, dec. 544. n. 34. Calat.
Causa testati ad causam intestati argumentari potest, & è contra, decis. 499. num. 21. Taia.
Causa simulatæ donationis ad protrahendas lites, & defatigandos creditores dicitur insufficiens, si alia bona donatori remaneant, dec. 423. n. 3. & 8. Emer.
Causa liberandi maritum à debitis in vxore, pro eo se obligante, dicitur non solum honesta, sed etiam necessaria, dec. 462. num. 5. Rondin.
Causa expressa in alienatione bonorum si detegitur falsa, non sanatur per iuramentum ipsorum minorum, dec. 447. n. 5. Alberg.
Causa in contractu minoris falsa, etiam in sola parte ratione consensus, & iudicis decreti, corruit in totum, dec. 447. n. 6. Alberg.
Causa finalis dicitur illa, sine qua disponens non disposuisset, dec. 511. n. 11. Calat.
Causa cultus diuini adiecta concessioni factæ ex causa paupertatis dicitur impulsiua, & occasionalis, dec. 511. n. 12. Calat.
Causa impulsiua, & occasionalis dicitur illa, quæ stat consecutiuè, & independenter ad causam principalem, dec. 511. n. 13. Calat.
Causa inueri similis non præsumitur opinata, ab insigni Iurisconsulto, & ideo eo minus est habilis ad inducendam simulationem, decis. 423. n. 5. Emer.
Causa dicitur prophana vbi non agitur de titulo beneficij, dec. 786. n. 9. Alberg.
Causa quælibet excusat à pœna, & priuatione, dec. 420. n. 14. Rond.
Causa obligationis mulieris quatenus subsistineatur, si instrumenta pro ea adducta fuerint in albo relicta, dec. 462. num. 11. & seqq. Rondin.
Causa principalis obligationis mulieris, super qua decretum interponitur, sufficit fuisse veram, licèt aliæ deficiant, aut purificatæ non sint, dec. 462. n. 12. Rond.
Causa si à die sententiæ per biennium, & vltra prosequuta non sit, remanet deserta, & sententia facit transitum in iudicatum, dec. 629. n. 1. Alberg.
Causæ vnius, & personæ gesta non trahuntur ad aliam causam, & personam nullatenus consideratas, dec. 489. n. 31. Matth.
Causæ si in prima instantia in Ciuitate dominanti cognosci potuissent, ad nihilum deseruiret priuilegium, quod Comitatenses ex suo Comitatu extrahi non possent, dec. 810. n. 13. Alberg.
Causæ fiscales, & Cameræ cumulatiuam iurisdictionem, præter solum iudicem Cameræ non admittunt, dec. 810. n. 14. Alberg.
Causa diuersitate existente non benè agitur coram vnico iudice pro purgatione attentatorum commissorum coram alio, dec. 600. n. 2. Fulgin.
Cautæ cognitio requisita in contractibus mulierum, vel minorum ex instrumentis pro ea enunciatis resultat, quamuis eorum dies fuerit in albo relicta, decis. 462. num. 11. Rondin.
Causæ si sunt diuersæ, ex introductione vnius, non resultat introductio alterius, decis. 443. n. 9. Rond.
Causæ plures, si ab initio vnico monitorio introductæ sunt, vnicaque sententia super eis pronunciatum sit, tunc commissio vnius comprehendit etiam commissionem alterius, dec. 706 n. 11. Taia.
Causæ miserabilium personarum à Rota Romana prouidentur de Procuratore, & Aduocato gratis patrocinantibus, & in eis etiã sportulæ condonantur, dec. 527. num. 5. Albergato.
Causæ extra Rotam diuersimodè committuntur in Rota, tamquam Auditoribus Rotæ, vel tamquam Prælatis, dec. 787. n. 2. Paluc.
in Causis Rotæ commissis ab Eminentissimis Cardinalibus, licèt alius scribat Notarius nõ Rotalis, non ideo implicat, quod illæ non dicantur veræ causæ Rotales, dec. 787. nu. 7. Paulucc.
Causam qui dedit non adimplemento, non allegat illius defectum, decis. 657. num. 23. Rondin.
Causam iustam non residendi habet qui inseruiuit Pontifici, & habuit etiam licentiam S. Congregationis Concilij, dec. 420. num. 13. Rondin.
Causam, quæ habent expressam, ad aliam referri non possunt, dec. 466. n. 9. Taia.
Causam nullam adesse aliud est, aliud verò illam esse falsam, dec. 791. n. 10. & seqq. Taia.
ex Causa præcedentis contractus censetur facta solutio, dec. 579. n. 3. Calat.
in Causa potentiùs est ius, quam in suo causato, dec. 693. n. 5. Calat.
Causarum multiplicatio non præsumitur, decis. 645. n. 11. Vicec.

CAVTELA.

Vide etiam in verf. Error.

Cautela Angeli traditur, & declaratur, dec. 730. n. 7. & num. antecedentib. Taia.
Cautela Angeli non suffragatur, quando non est iustificata, dec. 585. n. 6. Calat.
Cautela Angeli allegata etiam pro bonis in pignus retentis, intelligitur ratione iurium, & hypothecæ, quæ competebant in illis, decis. 710. n. 31. Vbag.
Cautelam Angeli si quis allegat contra creditores alicuius, fatetur se esse hæredem illius, ex cuius titulo possidere prætendit, dec. 562. n. 6. Matth.

CAVTIO.

Vide etiam in verf. Fideiussio, Sæultia.

Cautio damni infecti inuenta fuit ad prouidendum vicino pro damno, quod ex alieno ædificio timetur, dec. 819. n. 19. Guax.
Cautio damni infecti nõ habet locum, si damnum non ex ædificio, sed aliunde positiuè prouenit, qualecumque illud sit, decis. 819. n. 20. Guax.
Cautio damni infecti non admittitur, si damnum prohiberi potest, dec. 819. n. 17. Guax.
Cautionis omissio tunc arguit simulationem, si illa erat necessaria de substantia, & natura contractus, dec. 794. n. 13. Alberg.

CEDENDARVM, CEDENS, & CEDERE.

Cedendarum exceptio non obſtat, ſi quis eſt paratus cedere iura talia qualia, deciſ. 526. n. 18. Matth.

Cedens rem, in qua quis ſolàm partem habet; cenſetur portionem ſibi tantum tangentem cedere, dec. 694. n. 1. Vicec.

Cedens poſt factam ceſſionem, in præiudicium ceſſionarij nihil agere, vel declarare poteſt, dec. 455. n. 8. Emer.

Cedens rem, quam habebat cum alio communem, ſua ſolam partem cedere dicitur, deciſ. 598. n. 6. Vicec.

Cedentis nomine ſi fuit agitatum iudicium, iuraque producta, ceſſio alteri facta non dicitur vera ceſſio, ſed mandatum, dec. 751. n. 3. Rond.

Cedere obligatus ſufficit, quod cedat iura talia qualia, dec. 526. n. 18. Matth.

CEDVLA BANCARIA. *Vide etiam in verſ.* Obligatio.

CENSVARIVS.

Cenſuarius in quaſi poſſeſſione exigendi cenſum manuteneri debet etiam contra ſucceſſorem in re cenſita, dec. 403. n. 4. Alberg.

Cenſuarius poſterior non excluditur à iure retractus per creditores anteriores hypothecarios, ſed ſolùm ab alijs cenſuarijs pariter anterioribus, dec. 758. n. 11. Calat.

Cenſuarius in venditione rei cenſitæ ex Bulla ſanctæ memoriæ Pij V. habet ius retractus, & in illa præfertur, dec 758. n. 12. Calat.

CENSVRÆ nimis propere relaxandæ non ſunt, & ideo coram A. C. ſeruatur terminus, quem vocant *decerni*, dec. 716. n. 9. Calat.

CENSVS.

Vide etiam in verſ. Annona, Annua Præſtatio.

Cenſus ſolui debet in moneta, quæ fuit in ſtipulationem deducta, dec. 742. n. 1. Rond.

Cenſus venit ſub generali obligatione iurium & actionum, dec. 439. n. 1. Alberg.

Cenſus ſubſtinetur adhuc perempta domo, in qua eſt impoſitus, ſi reliquiæ remaneant, & aliqua illius pars, ſufficiens ad ſolutionem eiuſdem cenſus, dec. 529. n. 17. Rond.

Cenſus extinguitur ſi illius creditor emerit fundum cenſitũ, dec. 526. n. 6. & ſeqq. Matth.

Cenſus, etiam ſine pecunia creatus, ſi à Pontifice ſit ſanatus, habet exequutionem, perinde ac ſi ab initio validus fuiſſet, dec. 601. n. 2. Vbago.

Cenſus pro ſubſtentatione remanere bona ſufficientia præſumitur, quamuis alia fuerint vendita, dec. 526. n. 9. Matth.

Cenſus dotalis ſequeſtratus, vel hypothecatus ex facto mariti, à ſuis hæredibus vxori liber reſtitui debet, dec. 591. n. 1. Alberg.

Cenſus pro vna portione reſolutus, remanet reſolutus in totum, dec. 601. n. 13. Vbago.

Cenſus ab emptore extinctus cum pecunijs rei emptæ, non impedit retractum intentatum à creditore alterius cenſus, licèt poſterioris dec. 758. n. 1. Calat.

Cenſus ex Conſtitutione Beati Pij V. non admittit conuentionem de illud extinguendo, deciſ. 771. numero 7. Emerix.

Cenſus pro extinctione benè agit ille, cui fuit promiſſa extinctio, dec. 669. n. 9. Paul.

Cenſus cum iuramento contractus non præſcribitur triginta annis, ſed quadraginta ſũt neceſſarij, dec. 717. n. 12. Calat.

Cenſus extinguendi pactum fieri poteſt cum fideiuſſore, ceſſante tamen ſuſpicione fraudis, & colluſionis, dec. 791. n. 9. Emer.

Cenſu extincto, non extinguitur hypotheca, ſed illius ceſſio eſt compatibilis cum cenſus extinctione, dec. 758. n. 7. Calat.

CENTENARIA.

Vide etiam in verſ. Obſeruantia, Præſcriptio.

Centenariam, imo tricenariam poſſeſſionem habens poteſt allegare confirmationem apoſtolicam, ſeu quemcumque alium titulum ſibi magis vtilem, ac proficuum, deciſ. 647. n. 1. & ſeq. Emer.

Centenaria præſcriptio oritur ex actibus excedentibus metam centum annorum, dec. 770 n. 7. Vicec.

Centenaria præſcriptio operatur effectum immemorabilis, dec. 770. n. 8. Vicec.

Centenaria ſola ſufficit ad probandum iuſpatronatus priuatorum, deciſ. 576. num. 12. Vicecom.

Centenaria præſcriptio omnes ſolemnitates præſumit, itaut nullus defectus imputari poſſit, dec. 709. n. 9. & ſeq. Paul.

Centenaria præſcriptio debet eſſe omninò cõpleta, dec. 782. n. 7. Rond.

Centenaria completa æquiparatur immemorabili, dec. 671. n. 14. Calat.

Centenaria præſcribit non ſolum contra Ciuitates, & loca publica, ſed etiam contra Eccleſias, dec. 709. n. 4. Paul.

Centenaria præſcriptio non admittit reſtitutionem in integrum, deciſ. 709. num. 24. Pauluc.

Centenaria æquiparatur immemorabili, quæ autem an ſufficiat ad probationem iuriſpatronatus in perſonis potentibus, dec. 782. n. 4. & ſeqq. Rondin.

Centenaria completa, & pacifica poſſeſſio conferendi ex quibus probetur, dec. 750. n. 3. Calat.

Centenaria præſcriptio non reſultat, ſi de medio aliquis actus, vel inſtrumentum ſubducendum ſit, dec. 811. n. 8. Emer.

Centenaria, & obſeruantia copulatiuè requiruntur, aliàs non ſuffragantur, dec. 811. n. 9. Emerix.

Centenaria quaſi poſſeſſio decimandi probatur etiam ſine titulo, & multo magis, vbi concurrit titulus, dec. 574. num. 9. & 11. Rondinino.

Centenaria æquipollet immemorabili, & præbet meliorem titulum de mundo, dec. 574. n. 10. Rond.

Centenaria poſſeſſio æquiparatur immemorabili, quæ titulum tribuit, dec. 749. num. 3. Rondin.

Centenaria tribuit facultatem allegandi omnem meliorem titulum de mundo, dec. 709. n. 11. Pauluc.

Centenaria omnem affert probationem, & relevat ab onere probandi, illudque transfert in opponentem, dec. 709. n. 12. Paul.
Centenariæ præcriptionis vigore allegari potest immemorabilis, & quicumque melior titulus de mundo, dec. 770. n. 10. Vicec.
CESATIO siluæ, est euellere ab ipsa terra radices arborum, dec. 634. n. 5. Vbago.
CESSANTE causa in instrumento expressa, corruit consensus à contrahentibus præstitus, dec. 447. n. 7. Alberg.

CESSIBILE, CESSIO.

Vide etiam in verf. Actio, Creditum, Resignatio.

Cessibilia non sunt quę consistunt in animo, dec. 586. n. 1. & seqq. Rond.
Cessio beneficij publicari debet iuxta Constitutionem Gregorianam, decis. 461. num. 6. Emerix.
Cessio facta à consocio substinetur, & quando, dec. 518. n. 17. Matth.
Cessio census extincti non suffragatur nisi ad effectum excipiendi, & defendendi fundum, non autem ad effectum agendi, dec. 699. n. 1. Calat.
Cessio census extincti suffragari non potest nisi pro sorte, non autem pro fructibus, decis. 699. n. 2. Calat.
Cessio beneficij vacantis per assecutionem alterius incompatibilis, non requiritur quod fit à superiore acceptata, decis. 648. num. 3. Rondin.
Cessio alicui facta, restringitur ad bona, & corpora in illius instrumento indicata, dec. 496. n. 6. Calat.
Cessio loci, vel sedis in Ecclesia fieri potest, & quando facta substineatur, dec. 781. num. 13. & seqq. Vicec.
Cessio reportata ab eo, qui non erat verus dominus, non suffragatur, dec. 510. n. 1. & 3. cum seq. Vicec.
Cessio quando creditum est certum, & debitor cessioni consentit, suffragatur etiam pro summa non soluta, quia tunc nemini præiudicium infertur, dec. 699. n. 7. Calat.
Cessio iuri beneficij aliud est, aliud vero cessio facta eidem beneficio, quia altera repudiationem importat, altera verò acquisitionis renunciationem ostendit, dec. 411. nu. 2. Rondin.
Cessio à donatario obtenta pro debitis in donatione accollatis, solam extinctionem, non autem iurium translationem importat, decis. 669. n. 13. Paul.
Cessio in incorporalibus pro traditione habetur, dec. 486. n. 2. Taia.
Cessio idem operatur circa incorporalia, quod traditio circa corporalia, dec. 486. num. 3. Taia.
Cessio totius facta ab eo, qui erat dominus solius portionis, adhuc de sua sola portione intelligitur, dec. 598. n. 5. Vicec.
Cessio non potest operare præiudicium præeminentiæ alterius, dec. 781. n. 18. Vicec.
Cessionis natura est, vt omne commodum, & incommodum spectet ad cessionarium, & ideo cessio dicitur onerosa, si adhuc ex illa aliquid cessionario debetur, dec. 673. num. 2. Rondin.
Cessione acquiri potest locus sacer in Ecclesia, non secus ac confessione, & successione, dec. 781. n. 17. Vicec.
Cessionem reportare, eamque iustificare non sufficit, nisi simul doceatur de subsistentia crediti cessi, dec. 510. n. 4. Vicec.

CESSIONARIVS.

Vide etiam in verf. Emptor.

Cessionarij forus, non autem cedentis attenditur, dec. 673. n. 6. Rond.
Cessionarius si se obligauit tradere portionem cedenti, potius vti illius procurator, quàm cessionario nomine agere dicitur, dec. 751. n. 2. Rond.
Cessionarius cambij non præsumitur conferuasse literas cambiorum, & recambiorum, maximè post longum tempus, dec. 518. n. 12. Matthæio.
CHRISTIANA pietas abhorret ob simplicẽ odium excludere proximiores, & ad successionem admittere extraneos, decis. 465. n. 17. Rondin.

CIRCVITVS.

Circuitus euitandi ratio non admittitur, quoties restitutio est facienda ex intervallo, decis. 526. n. 16. Matth.
Circuitus euitandi regula non procedit si restitutio facienda non est, vel de ea dubitari potest, aut agitur in concursu creditorum clari, & liquidi, dec. 526. n. 17. Matth.
Circuitus sunt omninò vitandi, dec. 510. nu. 7. Vicec.
Circuitus est euitandus, præsertim dum causa tractatur in Rota, dec. 486. n. 6. Taia.
Circuitus inanes euitari debent, dec. 716. nu. 4. Alberg.

CITANDVS, CITARI.

Citandus si aliquis sit ratione interesse, illud debet esse tale, vt etiam singulariter illius personam concernat, dec. 744. n. 9. Vbago.
Citari debet ille, ob cuius tituli defectum gratia fuit obtenta, dec. 505. n. 10. Vbago.
Citari non debet, qui non possidet, decis. 450. n. 7. Rond.
Citari non debent illi, quibus nulla competit defensio, dec. 512. n. 17. Matth.
Citasse aliquem infra certum tempus dicitur, qui infra illud tempus fuit à parte præuentus in commissione causæ, dec. 506. num. 10. Rondin.

CITATIO.

Vide etiam in verf. Executor, Iudicium, Iudex, Monitorium, Præsens, Termini substantiales.

Citatio specifica esse debet ad audiendam sententiam, itaut non sufficiat ad audiendam prouisionem in causa diffinitiua faciendam, vel similiter, dec. 619. n. 3. Rondin.
Citatio ex quibus non censeatur sublata, puta ex clausulis, vel à statuto, decis. 639. nu. 18. Rondin.
Citatio nõ dicitur sublata ex clausula *manu regia*, & *de facto*, vel huiusmodi, d. 639. n. 20. Rõd.

Citatio poſſeſſoris infra ſex menſes iuxta reg. 85. de annali, ſufficit quod ſit facta poſt remota impedimenta præſtita, dec. 506. nu. 7. Rondinino.
Citatio dicitur de ſubſtantialibus iudicij, deciſ. 639. num. 20. Rond.
Citatio poſſeſſoris non ad alium finem requiritur niſi vt comparcat, & iura ſua deducat, dec. 540. nu. 4. Rond.
Citatio eſt de iure naturali, nec à legum rigore procedit, & ideo non tollitur ſolemnitatibus, & ſubtilitatibus ablatis, deciſ. 639. num. 20. Rond.
Citationis defectus intereſſe habentium non attenditur in legitimatione conceſſa à DD. de Campegijs, deciſ. 673. numer. 12. & 13. Rondinino.
Citationis præcedentis defectus ſuppletur per decretum vltimo loco factum, & parti intimatum, dec. 716. nu. 15. Calat.
Citationis defectus non allegatur à tertio, deciſ. 601. nu. 10. Vbago.
Citationes exequutæ in domo in qua quis amplius non habitabat, non poſſunt deuenire ad notitiam citati, & ideo remanent nullæ, dec. 721. nu. 12. Alberg.
Citationem licet præſupponat contumacia, illam tamen non probat, deciſ. 514. num. 4. Vicecomite.
Citatus coram iudice appellationis poſt cauſam commiſſam, comparere non tenetur, dec. 721. num. 10. Alberg.
Citatus coram vno iudice, citari etiam debet coram alio, & quando, dec. 590. num. 4. & 5. Emerix.
non Citatum ſententia non afficit, dec. 544. num. 29. Calataiu.
contra non Citatos non ſubſtinetur mandatum, dec. 601. uu. 9. Vbago.
pro Citato habetur qui ſponte comparuit, deciſ. 506. num. 11. Rond.
CIVILITAS non probatur ex ſimplici fide, quæ non facit fidem, dec. 753. num. 10. Calataiu.

CIVIS

Vide etiam in verſ. Comitatenſis, Natus.
Ciuis, & ſubditus remanet, qui occaſione ruinæ ſui caſtri, alibi ad habitandum ſe contulit, dec. 544. nu. 28. Calat.
Ciues in materia indifferenti non diſtinguuntur à Comitatenſibus, deciſ. 431. num. 13. Emerix.
Ciues primi dicuntur poſſeſſores bonorum, vel feudalium, quamuis in loco ſtatuti non habitent, vel alia bona non poſſideant, dec. 544. n. 25. Calat.
Ciues veniunt appellatione comitatenſium in materia indifferenti, & quæ conuenit omnibus, dec. 557. nu. 8. Vicecom.
Ciuium appellatione veniunt etiam nati in ſuburbiis, vicis, vel in agris adiacentibus, dec. 429. nu. 21. Rond.
Ciuibus multo magis debetur id quod Comitatenſibus fuit conceſſum, dec. 431. nu. 15. Emerix.

CIVITAS

Vide etiam in verſ. Terra.
Ciuitas vel Terra quoties non eſt materialiter ſumpta, ſed ſolum intellectualiter, tunc illius appellatione, vel nomine, continentur etiam homines degentes in agris, dec. 429. num. 18. & ſeqq. Rond.
Ciuitatis vel Terræ diſpoſitio quatenus comprehendat degentes extra Mœnia, & in Territorio atque in illius Diœceſi, deciſ. 429. num. 17. & ſeqq. Rond.
CLANDESTINIS, & domeſticis fraudibus de facili inter coniunctos aliquid confici poteſt, & fieri conſueuit, deciſ. 642. nu. 25. Taia.

CLARVM

CLARA res non eſt animaduerſione digna, deciſ. 503. nu. 11. Taia.
in Claris non eſt opus coniecturis, deciſ. 556. num. 11. Alberg.

CLAVSVLA IN GENERE

Vide etiam in verſ. Signatura.
Clauſula in fine diſpoſitionis appoſita refertur ad omnia, deciſ. 633. num. 18. Rondinino.
Clauſula appoſita in vna parte inſtrumenti reſtringitur ad id, cui eſt appoſita, nec extenditur ad alia, in quibus adeſt diuerſa ratio deciſ. 813. nu. 4. Rondinino.
Clauſula in fine poſita non refertur ad omnia, ſi in eis militat diuerſa ratio, dec. 813. n. 22. Rondinino.
Clauſulæ generales minus operantur quam prohibitio alienationis à teſtatore expreſſa, deciſ. 500. nu. 23. Calat.
Clauſulæ omnes etiam pregnantiſſimæ ſequuntur naturam actus cui apponuntur, deciſ. 650. num. 9. Rond.

CLAVSVLÆ IN SPECIE

Vide etiam in verſ. Signatura.
Clauſula *actum vide in verſ.* Inſtrumentum.
Clauſula *addendi*, & *minuendi* ſaluat, & præſeruat inuentarium ab omni, & quacumque omiſſione deſcriptionis bonorum defuncti, dec. 521. num. 18. Vicecom.
Clauſula *ad habendum* eneruatur ab expreſſa, & literali prohibitione alienationis à Teſtatore facta, & quando, dec. 500. num. 22. Calataiu.
Clauſula *ad legitimam* exequutionem traditur remiſſiuè, dec. 446. nu. 3. Taia.
Clauſula *alteri, qui ad vlteriorem legitimam* Iudicj ad quem facultatem exequendi concedit, dec. 691. num. 16. Vicecom.
Clauſula *amoto, & verificato prius irrepatronatu*, faciunt executorem mixtum, dec. 410. nu. 2. & 4. Emerix.
Clauſula *Amoto* facit exequutorem mixtum, dec. 420. nu. 17. Rond. *& vide etiam in verſ.* Clauſula *ſi ita eſt*.
Clauſula *Amoto* facit exequutorem mixtum, dec. 412. nu. 5. Vbago.
Clauſula, *arbitrio*, temperat iuris rigorem, & facit ſeruari æquitatem, & concedit impeditis facultatem deducendi ius ſuum non obſtan-

ſtante, Breue Pontificis, deciſ. 707. num. 37. Vbago.
Clauſula *arbitrio* licet relaxet iuris rigorem, procedit tamen æquitate ſuadente, dec. 412. num. 1. Vbago.
Clauſula *arbitrio* ceſſante æquitate nil aliud importat, quam clauſula *prout de iure*, deciſ. 412. num. 2. Vbago.
Clauſula Codicillaris *vide etiam in verſ.* Hæres, Teſtatus.
Clauſula *Codicillaris* plurimum prævalet pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, dec. 431. num. 22. Emerix.
Clauſula *codicillaris*, & clauſula *omni meliori modo* plurimum operantur pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum, dec. 690. num. 13. Calat.
Clauſula *Codicillaris* ſupplet voluntatem teſtantis, vt hæres reſtituat hæreditatem venientibus ab inteſtato iure fideicommiſſi, dec. 465. num. 5. Rond.
Clauſula *conſtituti*, *vide etiam in verſ.* Aſſociatio, Conſtitutum, Precarium, Venditor.
Clauſula *conſtituti*, ratione incertitudinis nullam transfert poſſeſſionem in conſtitutarium, dec. 528. nu. 5. & ſeqq. Calat.
Clauſula *conſtituti*, & *precarij*, probant conſtituentem poſſediſſe, dec. 735. num. 34. Calataiu.
Clauſula *conſtituti* in donatione appoſita, quid operetur, dec. 573. nu. 1. Calat.
Clauſula *conſtituti* famulatur actui, cui apponitur, eiuſque naturam aſſumit, deciſ. 700. num. 8. Rond.
Clauſula, *conſtituti*, transfert in conſtitutarium poſſeſſionem, etiam manutenibilem, deciſ. 528. num. 1. Calataiu.
Clauſula *conſtituti*, ſuum operatur effectum, ſtatim ſequuta morte conſtituentis quamuis deficiat clauſula, *ex nunc prout ex tunc*, deciſ. 523. num. 2. Calat.
Clauſula *Conſtituti* ſuum non operatur effectum, ſi poſſeſſio fuiſſet plena, deciſ. 799. num. 14. Rond.
Clauſula *conſtituti* ſupponit poſſeſſionem conſtituentis eo modo, quo illam habet, deciſ. 709. num. 6. Rond.
Clauſula *conſtito de tribus*, intelligitur de tribus ſententijs validis, & iuſtis, dec. 748. nu. 9. Vicecomite.
Clauſula, ſeu commiſſio *Conſtito de tribus conformibus* latè explicatur à R. P. D. de Luca, dec. 446. num. 4. Taia.
Clauſula *conſtito de intereſſe* eſt conditionalis, & & formam inducit, deciſ. 504. numer. 1. Taia.
Clauſula *cuius litis ſtatum* gratiam à ſubreptione præſeruat, dec. 413. nu. 16. Matth.
Clauſula, *cuius litis ſtatum*, &c. gratiam à ſubreptione præſeruat, dec. 424. num. 14. Calataiu.
Clauſula *cuius litis ſtatum* importat etiam expreſſionem litis pendentiæ, deciſ. 424. numer. 13. Calataiu.
Clauſula, *cuius litis ſtatum*, ſufficientem operatur mentionem litis, deciſ. 667. numer. 18. Rondinino.
Clauſula *cum omnibus annexis, & connexis, totoque negotio principali*, in commiſſione quid operetur, dec. 706. num. 12. Taia.
Clauſulæ ſalutaris libelli *deducens omne ius &c.* operantur, vt cenſeatur deductum omne remedium, quod magis actori proficit; deciſ. 812. nu. 7. Albergato,
Clauſula *de appellatione ſimpliciter*, reddit attentata omnia, & quæcumque geſta poſt appellationem, dec. 772. numer. 13. & 22. Vbago,
Clauſula *de plenitudine poteſtatis* appoſita in donatione facta à Principe, intelligitur ſecundum ſubiectam materiam, & refertur ad iura Cameræ, dec. 523. num. 12. Rond.
Clauſula *derogatoria* iuriſpatronatus illi non præiudicat, nec ſtatum beneficij immutat, dec. 421. num. 19. Alberg.
Clauſula *derogatoria* iuriſpatronatus illud probat, dec. 421. nu. 18. Alberg.
Clauſula *derogatoria* in primo teſtamento adiecta habet vim præambulæ declarationis, quod in ſecundo deficit voluntas, dec. 787. num. 10. Paul.
Clauſulæ *derogatoria* in primo teſtamento adiectæ teſtator poſt decennium præſumitur oblitus, & ideo ſecundum teſtamentum prævalere omnino debet, deciſ. 787. nu. 14. Pauluc.
Clauſulæ *derogatoria*, vt per decennium non dicatur oblitus teſtator, ſufficit, quod infra decennium mentionem faciat teſtamenti, & Notarij, deciſ. 777. num. 16. Pauluccio,
Clauſula *dudum* appoſita in prohemio Literarum Apoſtolicarum declarat in quo illæ primariò fundatæ ſint, dec. 596. nu. 13. Emer.
Clauſula, *dummodo, & amoto*, reddunt exequutorem mixtum, dec. 505. nu. 11. Vbago, & *vide etiam in verſ.* clauſula *ſi ita eſt*.
Clauſula *dummodo collatio*, ad nos hac vice pertineat præſeruat iuſpatronatus, deciſ. 421. num. 17. & 36. Alberg.
Clauſula *dummodo &c.* facit exequutorem mixtum, dec. 412. num. 5. Vbago.
Clauſula *dummodo alteri non ſit ius quæſitum* non verificatur in præſentatione facta, quæ ſuperiori non ſit exhibita, deciſ. 665. num. 9. Rondinino.
Clauſula *dummodò remaneant centum pro Rectore*, habet in ſe tractum temporis ſucceſſiuum, deciſ. 798. nu. 1. Calat.
Clauſula, *dummodò remaneant centum pro Rectore*, in reſeruatione penſionis, requirit illius probationem, vt penſio ſuſtineri poſſit, dec. 680. num. 2. Calat.
Clauſula, *dummodò remaneant centum pro Rectore*, habet tractum ſucceſſiuum, & requirit verificationem de omni tempore, deciſ. 680. num. 3. Calataiu.
Clauſula *dummodo non ſit alteri ius quæſitum* præſeruat ius antecedenter acquiſitum, dec. 543. num. 3. Calat.
Clauſula, *& cum abſolutione*, vocatur diſpoſitio gratiæ, in eaque Papa conſcribit illas clauſu-

las, quas in eadem gratia vult apponere, decis. 469. nu. 6. Taia.

Clausula *& si omnes decesserint sine filijs* post plures substitutiones adiecta, resoluitur in vltimum decedentem sine filijs, decis. 558. n. 2. Rondinino.

Clausula, *& non aliàs* resoluit donationem, & contractum, ac si illa celebrata non essent, dec. 578. num. 10. Emerix.

Clausula *faciendi* ea, quæ mandatum per magis speciale requirunt, quid operetur, d. 543. num. 11. Calat.

Clausula *ex nunc prout ex tunc* vide clausula constituti.

Clausula *in terminis, in quibus &c.* operatur præseruationem actorum antecedenter gestorum, dec. 454. num. 11. Alberg.

Clausula *in statu, & terminis*, quid importet, dec. 531. num. 1. & 2. Emerix.

Clausula *in statu, & terminis*, quid operetur, dec. 562. num. 3. Matth.

Clausula *irritans*, & annullatiua contractus, efficit vt solemnitates à statuto requisitæ dicantur de forma, dec. 623. num. 11. Vicecomite.

Clausula *ita quod* stat ampliatiuè, decis. 474. num. 12. Alberg.

Clausulæ *liberè*, & *pleno iure* debent intelligi secundum subiectam materiam, decis. 500. num. 34. Calat.

Clausula *manu regia* operatur, vt Iudex procedere possit de facto, & sine vllo iuris ordine, dec. 499. num. 4. Taia.

Clausula, *manu regia, & sola facti veritate* inspecta dat facultatem procedendi de facto, & sine vllo iuris ordine, dec. 449. num. 1. 7. 13. & seqq. Taia.

Clausulam *manu Regia* operatur clausula sola facti veritate inspecta, dec. 449. num. 7. & 13. Taia.

Clausula *motu proprio vid. in verf.* Affertio, Papa.

Clausula *nihil & ad Rotam* quid importet, dec. 672. num. 9. Alberg.

Clausula *nihil* quamlibet nullitatem excludit, dec. 515. nu. 33. Alberg.

Clausula *non aliter* habet formam præcisam, & nihil actum censetur, si ex præstatione consensus inferatur præiudicium, decis. 777. num. 21. & 22. Vicecom.

Clausula *non aliter, nec alio modo*, inducit formam, & præcisam obligationem seruandi omnia in dispositione contenta, decis. 695. num. 4. Emerix.

Clausula *non aliter* habet formam præcisam, & nullam inducit donationem, aut præiudicium, si aliquid in contrarium actum sit, decis. 790. num. 45. Vicecom.

Clausula *omni meliori modo* præseruat, & substinet actum omni meliori iure, & modo, quo fieri potest, etiam si non expresso, decis. 669. num. 7. & 10. Paul.

Clausula *omne* ius quatenus operetur beneficium esse litigiosum, decis. 427. numer. 19. & num. seq. Matth.

Clausula, *omne ius*, in monitorio contenta quatenus operetur litem fuisse introductam etiam super domin. & titulo benefitij, decis. 427. num. 17. & seqq. Matth.

Clausula *parito*, dat iurisdictionem conditionalem, & denegat audientiam, nisi prius facto de paritione, dec. 731. nu. 1. Vbago.

Clausula *partio*, vbi est iuncta cum clausula *arbitrio*, modificat illius rigorem, decis. 731. num. 2. Vbago.

Clausula *parito literis arbitrio Rotæ*, docto, vel dato fumo nullitatis gratiæ, suspendit executionem, donec fiant meliores probationes, vel procedatur in petitorio, dec. 731. nu. 4. Vbago.

Clausula *pro heredibus*, quæ in donationibus importat libertatem bonorum, modificatur à subsequentibus verbis; *hac tamen lege, conditione, & pacto &c.* decis. 724. num. 6. Rondinino.

Clausulam *prout de iure* importat clausula arbitrio, & quando, decis. 412. numer. 2. Vbago.

Clausula *purgatis attentatis quoad sexta puta* 400. non impedit, quod mediante minori solutione illa purgata non sint, si vere d. minor summa debeatur, decis. 472. numer. 3. Albergato.

Clausula *quem, & quas*, licèt vulgo dicatur secum trahere currum, & boues, intelligitur tamen de bobus curru alligatos, decis. 706. nu. 1. 5. & 11. vbi vid. Taia.

Clausula *quem, & quas* quid comprehendat, decis. 631. nu. 4. Taia.

Clausula opposita in reseruatione Officij, *quod inter illius creditores nulla detur prioritas*, quibus suffragetur, dec. 618. nu. 4. Alberg.

Clausula in inuentario apponi solita *quod non apponenda habeantur pro non appositis* præseruat describentem ab omni damno, decis. 406. num. 10. Emerix.

Clausula, *quem, & quas, cum incidentibus & dependentibus* operatur vt iudicium dicatur introductum in omnibus etiam connexis, dec. 552. num. 22. Vbago.

Clausula *si, & in quantum* importat admissionem iurium, vel probationum si, & quatenus de iure ea admitti debeant, decis. 454. num. 6. Alberg.

Clausula *si ita est, & amoto*, quolibet detentore, requirit citationem partis, decis. 434. nu. 8. Rondinino.

Clausulæ *si ita est &c. dummodo, &c. amoto, &c.* faciunt exequutorem mixtum, dec. 412. n. 5. Vbago.

Clausulæ *si ita est, dummodo, & amoto* faciunt exequutorem mixtum, & impediunt viam exequtiuam, dec. 481. nu. 1. Vbag. *& vide etiam supra* clausula Amoto.

Clausula *si ita est*, facit conditionem, quæ requirit, verificationem narratorum citata parte, de cuius interesse agitur, decis. 412. numer. 14. Vbago.

Clausula, *si ita est, dummodo, & amoto* requirunt iustificationem narratorum, decis. 505. n. 9. Vbago.

Clausula *sine præiudicio* præseruat iurisdictionem Iudici à quo, vt absque vitio attentatorum

torum ſuam exequatur ſententiam, vel mandatum, dec. 685. nu. 1. Taia.
Clauſula *ſine præiudicio* præſeruat exequutionem faciendam coram iudice à quo, deciſ. 590. num. 6. & ſeqq. Emerix.
Clauſula *ſine præiudicio* præſeruat iuriſdictionem Iudicis à quo, ſed non extenditur ad alia, in ſua ſententia non comprehenſa, dec. 634. num. 2. Vbago.
Clauſula *præſeruatiua*, *& ſine præiudicio iuriũ*, modificat conſenſum, illumque conditionalem reddit, dec. 777. nu. 19. Vicecom.
Clauſula *ſine præiudicio* duarum conformium dicitur approbare ſententias, dec. 802. nu. 5. Paulue.
Clauſula *ſine præiudicio* præſeruat facultatem iudici à quo exequendi ſuam ſententiam, deciſ. 812. nu. 4. Alberg.
Clauſula *ſine præiudicio alterius*, omne ius cuiuſcumque præſeruat, dec. 495. num. 10. Vicecomite.
Clauſula *ſine præiudicio habentium meliora*, *& potiora iura* expenditur, & declaratur, dec. 650. num. 8. Rond.
Clauſula *ſine præiudicio* præſeruat iuriſdictionem Iudicis à quo, vt ad vlteriorem executionem deuenire poſſit, deciſ. 493. num. 4. Rondinino.
Clauſula, *ſine præiudicio*, non impedit quin Iudex appellationis, deducta nullitate, vel iniuſtitia deliberationis, illam per viam manutentionis reuocare poſſit, deciſ. 493. numer. 5. Rondinino.
Clauſula *ſi preces veritati nitantur* intelligitur in omnibus reſcriptis, deciſ. 719. numer. 12. Rondinino.
Clauſula *ſi quid exequendum* exequutionem, eiuſque effectum ſuſpendit, deciſ. 685. nu. 2. Taia.
Clauſula *ſine præmiſſo*, *ſine alio quouis modo vacatio contigerit* ſemper ſubſtinet gratiam, quoties vacatio narrata verificatur de facto, deciſ. 411. num. 5. Rond.
Clauſula *ſola facti veritate inſpecta* operatur, vt non quod petitur, ſed quod probatum extitit concedatur, deciſ. 812. num. 11. Albergato.
Clauſula, *ſola facti veritate inſpecta*, idem operatur, ac clauſula, *manu regia*, dec. 449. nu. 7. & 12. Taia.
Clauſula, *ſublata*, & *decretum irritans* abrogat quemcumque ſtylum, vel conſuetudinem in contrarium, dec. 418. num. 7. Emer.
Clauſula *ſubminiſtratis alimentis* importat agnitionem eorum reſpectu illius contra quem fuit adiecta, dec. 404. num. 6. Calat.
Clauſula *ſubminiſtratis alimentis* appoſita in commiſſione cauſæ obtenta à viro, afficit etiam tertium eadem commiſſione vti volentem. dec. 513. nu. 3. Calat.
Clauſula, *tantum*, declarat id, quod Papa concedere voluit, & exprimit quomodo intelligatur quod per *Fiat* ſimpliciter fuit conceſſum, dec. 469. nu. 6. Taia.
Clauſula *earum* &c. quid operetur in productione ſcripturæ, dec. 701. nu. 14. Vbago.
Clauſula *tranſportatis aſſis* quomodo intelligatur, dec. 658. num. 1. Vicecom.
Clauſula, *vt ſupra* repetit quidem ſolutionem faciendam, non autem diem eiuſdem ſolutionis demonſtrat, dec. 811. num. 3. Emer.

CLERICATVS, ET CLERICVS

Vide etiam in verſ. Hebdomadarij, & Sacerdos.
Clericatus non ſuffragatur ad effugiendam ſolutionem onerum communitatiuorum, ſtante colluſiua diuiſione facta inter fratres, dec. 473. num. 2. Calat.
Clericatus qualitas non eſt connaturalis homini, ſed merè accidentalis, deciſ. 728. numer. 10. Albergato.
Clericus ex Conſtitut. Beati Pij V. prohibetur diſponere in fauorem filij illegitimi, eiuſque matris, deciſ. 489. numer. 5. & ſeqq. Matthæio.
Clericus etiam ſi eſſet conſanguineus fundatoris, adhuc tamen concurrere non poteſt cum Sacerdote ad beneficium Sacerdotale, dec. 607. num. 2. Emerix.
Clericus quamuis non teneatur ſoluere collectam, ad illam obligatur ſi eſt hæres patris, qui illius impoſitioni conſenſit, deciſ. 473. num. 10. Calataiu.
Clericus an ſolum de bonis Eccleſiæ, vel etiam de patrimonialibus prohibeatur diſponere fauore ſuorum filiorum illegitimorum, deciſ. 489. num. 12. & ſeqq. Matth.
Clericorum Vniuerſitas non admittitur ad tractatus, qui expediuntur per Epiſcopum, & Capitulum, dec. 744. num. 5. Vbago.

COGNOMEN

Vide etiam in verſ. Arma.
Cognomen, & arma teſtatoris aſſumere iuſſus cenſetur vocatus, dec. 508. num. 2. Albergato.
Cognominis, & armorum aſſumptio importat conſeruationem agnationis, deciſ. 433. num. 15. Albergato.
Cognominis, & armorum aſſumptio deſeruit pro coniectura inducendi ſubſtitutionem reciprocam, dec. 433. nu. 11. Alberg.

COLLATIO

Vide etiam in verſ. Acceptatio, Beneficium, Filia, Filius, Filij, Fratres, Inſtitutio, Ius præſentandi, Imputatio, Ordinarius, Quaſi poſſeſſio.
Collatio per obitum acquiritur etiam ex collatione facta per viam reſignationis, deciſ. 421. num. 31. Alberg.
Collatio beneficij ſubſtinetur, ſi iuxtà vltimum ſtatum facta ſit, deciſ. 750. num. 5. Calataiu.
Collatio beneficij acceptata inducit ius in rem etiam ante illius poſſeſſionem, deciſ. 42. num. 7. Vbago.
Collatio, ſeu inſtitutio Beneficij facta ab Epiſcopo poſt reiectionem termini vltra marini, à qua etiam appellatum ſit ſubſtineri non poteſt, dec. 760. nu. 5. Calat.
Collatio beneficij an ſpectet ad Capitulum, vel Dignitatem, attenditur conſuetudo, deciſ. 671. num. 10. Calat.

Collatio beneficij facta à Papa, & expreſſa etiam in illius ceſſione, & reſeruatione nouæ penſionis, non importat acceptationem prouiſi, dec. 411. num. 3. Rond.
Collatio beneficij iuriſpatronatus facta ab ordinario ſpretis patronis, eſt nulla, dec. 768. num. 3. Rond.
Collatio ſimplex beneficij non conſumit illius vacationem, deciſ. 411. num. 1. Rondinino.
Collatio dotis à filia ſuccedere volente quatenus, & quando fieri debeat, deciſ. 455. nu. 2. Emerix.
Collatio beneficij alternatiuè facta ab Epiſcopo, vel Capitulo, ſtante diuiſione pro maiori commoditate ſequuta, reputatur ac ſi ab vtroque ſimul facta fuiſſet, deciſ. 635. numer. 8. Taia.
Collatio beneficij ſimul competens Epiſcopo, & Capitulo, ſtante diuiſione inter eos facta, quatenus liberæ collationis eſſe dicatur, deciſ. 635. num. 6. Taia.
Collatio bonorum parentum inter filios fieri debet ſecundum valorem de tempore mortis ipſorum, deciſ. 732. nu. 26. Vicecom.
Collatio Beneficij, ſeu mandatum de immittendo dicuntur literæ prouiſionales Capituli, quibus ex aliquo impedimento beneficiato retardatur poſſeſſio, deciſ. 483. nu. 13. Vbago.
Collatio beneficij Eccleſiæ filialis probat ſimilem collationem Eccleſiæ Matricis, deciſ. 671. num. 2. Calat.
Collatio de bonis filio à patre viuente donatis, aut aliter aſſignatis quomodo fieri debeat ad augendam legitimam aliorum filiorum, dec. 482. num. 2. Vicecom.
Collatio à lege demandata ad fauorem filiorum, qui læſi fuerunt non procedit fauore filij, qui non damnum, ſed commodum conſequutus eſt, deciſ. 482. num. 3. Vicecomite.
ex Collatione vnius beneficij quatenus probetur ius conferendi alterum, deciſ. 750. numer. 7. Calataiu.
Collationi bonorum locus eſt patre ab inteſtato defuncto, vt ea inter omnes filios communiter diuidantur, deciſ. 471. num. 1. & ſeqq. Matth.
Collationem beneficij ſpectare ad Præpoſitum Eccleſiæ ex obſeruantia centum annorum declaratur, dec. 750. num. 1. Calat.
Collationes factæ de beneficio vti vacante, potius deſtruunt, quam confirment vnionem, deciſ. 452. num. 5. Emerix.
COLLATIONATIO *vide in verſ.* Copia.

COLLATOR

Vide etiam in verſ. Ordinarius.
Collator inferior in beneficio Parochiali tenetur eum inſtituere, ſeu illi beneficium conferre, quem Epiſcopus ex approbatis digniorem elegerit, deciſ. 453. num. 8. Emer.
Collator inferior beneficium Parochiale tenetur illi conferre, vel eum inſtituere, quem Epiſcopus ex approbatis digniorem elegerit, deciſ. 452. nu. 10. Emerix.

COLLECTA

Collecta aliud eſt, quod fuerit à Communitate impoſita, aliud veró quod fuerit conuentionalis, dec. 473. num. 8. Calat.
Collectam, cuius impoſitioni pater viuus conſenſerat, ſoluere tenetur filius illius hæres, & bonorum poſſeſſor, dec. 473. num. 9. & ſeq. Calataiu.
COLLECTORIS generalis teſtimonium plenè probat, aliquem à ſe ipſo electum eſſe Subcollectorem, dec. 532. num. 9. Taia.

COLLEGIVM

Vide etiam in verſ. Conſortium, Capitulum, Vniuerſitas.
ad Collegium, vel conſortium quis admitti non poteſt non concurrentibus in eo requiſitis, dec. 695. num. 3. & 4. Emerix.
in Collegium pro admiſſione benigna interpretatio fieri debet, deciſ. 431. numer. 10. Emerix.
COLLEGIALES, & Conſortiales non tenentur inuiti aliquem in conſortium admittere, dec. 695. num. 18. Emer.

COLLVSIO

Vide etiam in verſ. Simulatio Fraus.
Colluſio, & ſimulatio non præiudicat creditoribus, dec. 473. num. 1. Calat.
Colluſio magis præſumitur inter coniunctos, quam inter extraneos, deciſ. 794. num. 5. Albergato.
Colluſio ceſſat ſtante iuſtitia ſententiæ, deciſ. 613. num. 6. Vbago.
Colluſio, ſeù ſimulatio non præſumitur in miniſtris Principis ſupremi, deciſ. 613. numer. 7. Vbago.
Colluſio præſumitur, ſi cauſa infra breue ſpatium duodecim dierum, non ſolum fuerit terminata, ſed etiam vſque ad rem iudicatam perducta, dec. 468. num. 6. Emer.

COLLITIGANS

Collitigantes, & legitimi contradictores dicuntur, qui in omnibus actibus ſemper citati fuerunt, dec. 595. num. 4. Rond.
Collitigantibus quatenus præiudicet tranſactio facta inter alios collitigantes, deciſ. 595. num. 7. & ſeq. Rond.
Collitigantibus quatenus ſuffragentur decreta, & mandata obtenta ab alio collitigante, deciſ. 595. num. 5. & ſeqq. Rond.
COMITES de Campegijs, lege Campegij.
COMITES Palatini habent facultatem legitimandi etiam adulterinos, dec. 673. nu. 29. Rondinino.

COMITATENSES

Vide etiam in verſ. Ciuis.
Comitatenſes Venayſini in prima inſtantia, ex priuilegijs Pontificum extra ſuum Comitatum extrahendi non ſunt, deciſ. 310. n. 22. Albergato.
Comitatenſibus honoratis, eo magis cenſentur honorati ciues, deciſ. 557. num. 9. Vicecomite.

COMMENDA *Vide in verſ.* Beneficium.
COMMENSALES lege etiam Beneficiati.
COMMENSALIVM, ſeu Confratrum, & Beneficiatorum Congregatio in Eccleſia Tarraconenſi eſt antiquiſſima, & viget cum pietatis exemplo, deciſ. 770. num. 11. Vicecomite.
COMMERCIVM publicum impediri non debet, dec. 652. nu. 2. Alberg.

COMMISSIO

Vide etiam in verſ. Admiſſio Clauſula.
Commiſſio cauſæ vigore clauſulæ *quam, & quas* comprehendit non ſolum cauſas præſentes, ſed etiam futuras, dec. 631. nu. 4. Taia.
Commiſſio cauſæ cum clauſula *quam, & quas* non poteſt dici reſtricta ad vnam tantùm cauſam, ſed omnes cauſas comprehendit, deciſ. 706. nu. 11. & ſeqq. Taia.
Commiſſio ſignata cum clauſula *de appellatione*, retrotrahitur ad ipſum diem appellationis, dec. 772. nu. 14. Vbago.
Commiſſio vnius cauſæ quando comprehendat aliam, dec. 706. nu. 13. Taia.
Commiſſio admiſſionis ad cauſam cum clauſula conſtito de intereſſe, dicitur conditionalis, & ideo nihil operatur conditione non adimpleta, deciſ. 715. numer. 5. 9. & ſeqq. Vbago.
Commiſſio cauſæ obtenta cum clauſula *ad legitimam executionem* traditur remiſſiuè, deciſ. 446. nu. 3. Taia.
Commiſſio ſola, & decretum admiſſionis ad cauſam ſine probatione intereſſe non inducunt malam fidem, deciſ. 715. num. 7. Vbago.
Commiſſio ſignata cum clauſula *de appellatione ſimpliciter*, vt operetur attentata, appellatio debet eſſe interpoſita infra decem dies, dec. 772. nu. 22. Vbago.
Commiſſio cauſæ, deficiente appellatione, ſolùm afficit à die, quo fuit ſignata, & præſentata, dec. 272. num. 24. Vbago.
Commiſſio admiſſionis ad cauſam cum clauſula dolo intereſſe habet conditionem poteſtatiuam, dec. 715. nu. 9. Vbago.
Commiſſio ſubrogatoria iudicis in cauſis Rotalibus fit à Reuerendiſſimo Decano, ſi autem illæ ſint commiſſæ DD. Auditoribus vti Prælatis, fit à committentibus ipſis, deciſ. 787. nu. 5. Pauluc.
Commiſſio ſignata *ſotto la banca*, eaſdem vires retinet, ac ſi fuiſſet in plena Signatura firmata, dummodò ab eadem Signatura reformata non ſit, dec. 772. nu. 15. Vbago.
Commiſſio Sanctiſſimi eſt neceſſaria vt bona aſſociata, vel Saluiano retenta ſubhaſtari poſſint, dec. 458. nu. 7. Rond.
In Commiſſione auocationis cauſæ cenſentur repetitæ omnes clauſulæ in prima commiſſione appoſitæ, dec. 513. nu. 4. Calat.
Commiſſiones in Rota hodie rarò expediuntur, & à DD. Auditoribus acceptantur, vti Prælatis, dec. 583. num. 7. Vicecom.
Commiſſiones Rotæ olim frequentius expediebantur, & DD. Auditoribus dirigebantur vti Prælatis, dec. 583. num. 3. Vicecomite.
COMMODATA portio in diuiſione domus expreſſa, donec ſocius ſuam portionem perficiat, perneceſſe verificatur in eo ſolum, quod perficiendum erat, deciſ. 559. num. 3. Taia.

COMMODITAS

Commoditas percipiendi fructus differt à iure, & vſufructu formali, deciſ. 795. num. 11. Vicecomite.
Commoditas percipiendi fructus cedi poteſt, & etiam in dotem aſſignari, deciſ. 795. numer. 12. Vicecom.

COMMODVM

Vide etiam in verſ. Beneficium, Iuſtificare, Iuuare, Lucrum, Mendax.
Commodum compenſatur cum incommodo, & vtilitas compenſatur cum damno, dec. 815. nu. 32. Alberg.
Commodum reportare nemo debet ex actu, quem per antea impugnauit. deciſ. 714. numer. 1. & ſeqq. Taia.
COMMVNIS vſus loquendi, & intelligendi maximè attenditur ad interpretationem verborum, quæ plures intellectus habere poſſunt, dec. 797. nu. 10. Alberg.

COMMVNITAS

Vide etiam in verſ. Licentia, Venditio.
Communitas, vel Collegium citari non debet in commutatione voluntatis ſuper opere pio, & quando, deciſ. 744. numer. 10. Vbago.
Communitati non præiudicant actus facti à particularibus nomine ſingulorum, deciſ. 797. num. 21. Alberg.
Communitates habentur pro perſonis potentibus, in materia vſurpationis iuriſpatronatus, dec. 768. nu. 4. Alberg.

COMMVTATIO

Commutatio pœnæ propriè non dicitur gratia, dec. 512. nu. 13. Matth.
Commutationes legatorum, quæ iuxta teſtantium voluntates impleri non poſſunt expediuntur per Epiſcopum, vna cum hæredibus, ſeu executoribus teſtamentarijs, deciſ. 744. num. 6. & vid. per tot. Vbago.
Commutatio pœnæ non immutat qualitatem delicti, nec habilitat delinquentem, dec. 512. num. 11. Matth.

COMPARATIO

Vide etiam in verſ. Recognitio.
Comparatio literarum, vel alia recognitio manus non admittitur, ſi probata non ſuffragatur, dec. 653. num. 2. 4. & ſeq. Alberg.
Comparatio vocis vnius lineæ in materia iuriſpatronatus fieri non debet in ordine ad alias lineas, ſed ſolum quoad deſcendentes eiuſdem lineæ, deciſ. 424. num. 9. Calat.
COMPARITIO *vide in verſ.* Iudex.

COMPENSATIO

Vide etiam in verſ. Creditum.

Compensatio dotis obtes amotas non datur, dec.435.n.6.Taia.
Compensatio non admittitur vbi non admittitur solutio,dec.626.n.17.Rond.
Compensatio non datur in iudicio liberationis molestiarum,dec.573.n.6.Rond.
Compensatio fit ipso iure vbi creditum, & debitum prouenium ex eadem causa, dec.549. n.4.Vicec.
COMPOSITIO. *Vide etiam in verf.* Conuentio, Transactio.
Compositio inter Clericos, & Laicos substinetur, vt minus, quàm sit decima soluatur, vel de aliquibus non præstetur, & quando, dec.582.n.2.Taia.
COMPREHENSIO.
Comprehensio tacita non implicat, quod postea claris verbis explicetur,dec.586. nu.17. Alberg.
Comprehensio resultat ex mente, & intentione agentium,dec.429.n.19.Rond.
Comprehensio sub pertinentijs domus, non potest dici illa, quod in illis ed alios spectabat,dec.568.n.25.Alberg.
COMPVLSORIA.
Vide etiam in verf. Scriptura.
Compulsoria specialis conceditur docto de existentia, & relcuantia scripturæ, dec.786. n.10.Alberg.
Compulsoria specialis retardat processum, & expeditionem causæ, saltim vsque ad illius decisionem,dec.683.n.5.& seq.Taia.
Compulsoria denegatur, nec est necessaria ad effectum extrahendi scripturas, vel processum causæ à Notario rogato, dec.417.n.13. Calat.
Compulsoria specialis conceditur data existentia iurium interesse partis, & relcuantia probationum,dec.681.n.8.Taia.
Compulsoria etiam specialis conceditur cum retardatione,vel sine arbitrio Rotæ,dec.683. n.10.Taia.
Compulsoria specialis vbi petitur, signum est, scripturam esse in rerum natura, nec illam peti calumniosè,dec.683.n.1.Taia.
COMPVTVM. *Vide in verf.* Calculus.
Computa, seu salaria famulorum plerumque non rediguntur in scriptis,dec.815.num.10. Alberg.
COMPVTATIO. *Vide in verf.* Partitio.
CONCESSIO, CONCESSVM.
Vide etiam in verf. Gratia.
Concessio Castri facta cum casis,territorio, tenimentis, &c.intelligitur respectu iurisdictionis, non autem quoad bona, decis.620. n.36.Rond.
Concessione restricta puta ad solas dignitates minores, & canonicatus simpliciter, non comprehenditur prima dignitas, quamuis aliàs illa fuisset expressa,dec.596.n.10.Emer.
Concessum, & terminatum, quod semel fuit, amplius discutiendum non est, vel in dubium reuocandum,dec.707.n.6.Vbago.
Concessum à Principe sine iusta, & magna causa, in dubium reuocari non debet,d.707. n.2.& 6.Vbago.
Concessum censetur quod minus legitimè denegatur,dec.441.n.18.Emer.
CONCLAVISTA, CONCLAVISTATVS.
Conclauistatus hodie constituit diuersam speciem reseruationis à familiaritate Pontificis, dec.476.n.10.Rond.
Conclauistarum beneficia sunt Pontifici reseruata,dec.476.n.13.& 19.Rond.
Conclauistam aliquem esse constat, dum in Constitutione Pontificis inter Conclauistas numeratur,dec.476.n.14.Rond.
CONCILIVM TRIDENTINVM.
Concilium Tridentinum nihil innouauit respectu ætatis pro Canonicatibus requisitæ in Ecclesijs collegiatis, decis. 766. num. 5. Alberg.
Concilium Tridentinum tollit quemcumque consuetudinem contrariam etiã immemorabilem,dec.430.n.3.Matth.
Concilium Trident. *cap.9.de reformat.* super materia iurispatronatus traditur, & decleratur dec.782.n 1.& per totam Rond.
Concilium Trident.super probatione iurispatronatus priuatorum nihil innouauit,d.576. n.10.Vicec.
Concilium Trident. *sef.22.cap.7.de reformat.* super forma recipiendi appellationes traditur, & declaratus,dec.430.per tot.Matth.
Concilium Trident.*sef.22.cap.7.de reformat.* non suffragatur vbi ex fundatione requiritur Sacerdotium actu,dec.464.n.7.& 8.Emer.
Concilium Trident. *sess.24.cap.13.de reformat.* super acquisitione iurispatronatus ex fundatione expenditur,dec.421. num. 23. & seqq. Alberg.
Concilium Trident. *sess.24. cap.18. de reformat.* traditur,& declaratur,dec.452.n.9.& d453. n.7.Emer.
Concilium Trident. *sess.24. cap.20. de reformat.* in materia transportationis actorum traditur, & declaratur, dec.417.n.1. Calat.
Concilium Trident. *sess.24. cap.20. de reformat.* rigorosè mandat in beneficialibus transportari omnia acta, etiam irrelcuantia,dec.442. n.4.& 5.Calat.
Concilium Trident. *sess. 25. cap.9. de reformat.* super vnione beneficij traditur, & declaratur,dec.421.n.22.& seqq.Alberg.
CONCLVSIO. *Vide in verf.* Tractatus.
CONCVRSVS.
Vide etiam in verf. Creditor.
Concursus fieri debet in beneficijs Parochialibus iuxta Constitutionem fa.me.Clementis Octaui,dec.515.n.1.Emer.
Concursus non requiritur in cura habituali existente penes Capitulum,cuius exercitium sit penes Canonicos, vel Hebdomadarios, dec.516.n.1.Alberg.
Concursus factus ad cautelam,vel per errorem non inducit obseruantiam, vel necessitatem illum adhibendi in futurum,dec.316. nu.13. Alberg.
Concursus fit etiam in Parochiali de iurepatronatus, si illud vacet in Curia,vel in mense Pontificis reservato, & quando, dec.576. n.23.Vicec.

Concursus an requiratur etiam in Parochialibus, quarum cura residear penès Episcopū, vel Ecclesiam, & exercitium penès duos, vel plures, dec. 516. n. 24. Alberg.
Concursum ad euitandum ratione vnionis, illa concludenter probari debet, dec, 516. n. 16. Alberg.
CONDEMNATIO. *Vide in verf.* Fructus.
CONDEMNATVM illum dicimus, qui iustè condemnatus est, dec. 772. n. 8. Vbago.

CONDITIO.

Vide etiam in verf. Constitutum, Donatio, Filius, Forma, Motus, Pactum, Tempus.

Conditio quatenus ad præiudicium tertij retrotrahatur, vel non, dec. 467. n. 7. Emer.
Conditio non immutat naturam contractus, sed illum semper famulatur, dec. 467 num. 9. Emerix.
Conditio potestatiua non retrotrahitur, d. 715. n. 10. Vbago.
Conditio resultat ex clausula *si ita est*, dec. 412. n. 14. Vbago.
Conditio possessoris non immutatur ex mutatione personæ, contra quam possidetur, decis. 403. n. 4. Alberg.
Conditio non expressa subintelligenda non est dec. 633. n. 15. Rond.
Conditio emittendi professionem infra annū apposita in reseruatione pensionis, non impedit illius acquisitionem, sed eam resoluit in casu non implementi, dec. 450. n. 2. & seq. Matthæio.
Conditio ante illius implementum nihil ponit in esse, dec. 439. n. 5. Alberg.
Conditio requirit verificationem narratorum citatis personis, de quarum interesse tractatur, dec. 412. n. 14. Vbago.
Conditio, quæ non sit contra ius, sed in augumentum, & honorum cultus diuini, & virtutis, in limine fundationis omissa, potest etiam postea suppleri, decis. 665. num. 12. Rondin.
Conditio post fundationem apposita si sit in augumentum virtutis, & honorem cultus diuini, non imponit seruitutem beneficio, sed auget libertatem, decis. 665. num. 13. Rondin.
Conditio superius expressa censetur à Testatore repetita in omnibus gradibus subsequentibus ex præsumpta voluntate eiusdem Testatoris, dec. 472. n. 6. Matth.
Conditio potestatiua negatiuè concepta, dicitur impleta eo ipso, quod legatarius obierit, conditione non adimpleta, dec. 677. num. 11. Alberg.
Conditio impossibilis, & de iure turpis dicitur vitiosa, & ideo acceptari non debet, dec. 642. n. 17. Taia.
Conditio apponi potest in beneficio, quod illud non debeatur nisi certo generi personarum, dec. 422. n. 4. Matth.
Conditio non est clausula, quæ per se subsistat, sed est quædam qualitas, siue adiectio, quæ dispositioni accedit, dec. 633. n. 19. Rond.
Conditio posita in diuersa oratione, & inter diuersas personas, non censetur à Testatore repetita, dec. 633. n. 2. & seqq. Rond.
Conditio *si sine filijs*, expirat per obitum cum filijs, dec. 568. n. 6. & 16. Alberg.
Conditio, *si sine filijs*, apposita in primo gradu substitutionis, non censetur repetita in secundo, dec. 633. n. 3. & num. seqq. ac per totam, vbi latè Rond.
Conditio, *si sine filijs*, à iure non subintelligitur in testamento fratris instituentis fratrem, nec suppleri potest, dec. 633. n. 22. Rond.
Conditio, *si sine filijs*, ad conseruandum votum pietatis erga filios, censetur semper adiecta, in quacunque dispositione ascendentis, decis. 684. n. 3. Rond.
Conditio, *si sine filijs*, in prima substitutione adiecta, quatenus censeatur in secunda repetita, vel potius consultò omissa, dec. 684. n. 7. Rondin.
Conditionis purificatio, & implementum concludenter probari debent, dec. 650. nu. 6. Rondin.
Conditionis natura est, vt illa impleatur ante executionem actus, modus verò etiam postea adimpleri possit, dec. 621. n. 20. Emer.
Conditione non euenta, non est agendum de iis, quæ contigissent, si illa euenisset, sed solum omnes casus subsequentes euanuerunt, dec. 558. n. 13. Rond.
Conditione pendente nihil dicitur in esse deductum, dec. 410. n. 3. Emer.
sub Conditione vocatus ad fideicommissum, non admittitur, si conditio non euenerit, decis. 524. n. 10. Taia.
sub Conditione relictum quatenus pendente conditione possit alienari, dec. 407. num. 6. Emerix.
Conditionem nō importat tempus adiectum legato in gratiam filiorum, dec. 677. num. 6. Alberg.
Connditiones de natura beneficij solum dicūtur illæ, quæ in limine fundationis apponuntur, non quæ supplentur ex postea, dec. 665. n. 16. Rond.
Conditiones, & substitutiones adiectæ in fideicommisso vniuersali, censentur etiam repetitæ in fideicommisso particulari, decis. 472. n. 3. Matth.
Conditiones à Testatore appositæ fauore substitutorum censentur adiectæ, dec. 474. num. 3 Alberg.
in Conditionibus nudum factum attenditur, dec. 480. n. 1. Alberg.
CONDONATIO. *Vide in verf.* Dimissio.

CONDVCTIO, CONDVCTOR.

Vide etiam in verf. Locator.

Conductio prædij rustici fieri non præsumitur, vt conductor perdat, sed vt soluto pretio aliquid superlucretur, dec. 641. num. 19. Alberg.
Conductor finita locatione potest asportare omnia per eum constructa in re conducta, si absque deterioratione prioris status amoueri possunt, dec. 565. n. 7. Alberg.
Conductor, cui à subconductore promissa est indemnitas, potest sine nouatione concordare

dare illius prætensiones, dummodo eius cõditionem non reddat duriorem, decis. 454. n.14. Alberg.
Conductor orbatus parte prædij locati faciliter a locatione discedit, dec.727.n.15. Alberg.
Conductor etiamsi antea fuisset dominus, non amplius sibi, sed pro nouo domino possidet, dec.641.n.9. Alberg.
Conductor finita locatione, tenetur rem conductam restituere in eo statu, qualitate, & forma, in quibus illa erat de tempore conductionis, dec.565.n.9. Alberg.
Conductor dicitur possidere pro illis, à quibus bona conduxit, dec. 570, num.6. & 12. Calat.
Conductore causam habens, nec ipse potest refricare quæstionem dominij, dec.734.n.6. Vicec.
Conductori permittitur abrasio eorum, quæ sine læsione rei conductę amoueri possunt, dec.608.n.3.& seqq. Alberg.

CONFERRE.

Vide etiam in verſ. Ius Conferendi.

Conferendi, seu præsentandi quasi possessionem habens, si alium præsentare dixerit, intelligitur, quod conferat, non autem quod præsentet, dec.671.n.23.Calat.
Conferendi facultas, vel ius, maius est iure, & facultate præsentandi, decis. 543. n.7.& seq. Calat.
Conferre verbum ratione subiectæ materiæ idem importat, ac presentare, dec.543. n.10. Calataiu.

CONFESSIO.

Vide etiam in verſ. Appellatio, Assertio,

Confessio partis probat vacationem, & valorem beneficii, dec.422 n.2.Matth.
Confessio prouisi ipsum non cepisse possessionem, intelligitur de possessione actuali, non autem ciuili, & quando, dec. 483. num.7. Vbago.
Confessio de recepto probat debitum tam cõtra confitentem, quàm contra creditores illius, qui postea contraxerunt, si de ea suspicari non possit, alias secus, dec,652. n.15. & seq. Alberg.
Confessio dotis receptæ facta in testamento, resoluitur in vim legati, si aliundè de solutione non constat, decis. 662. num. 13. Albergato.
Confessio hæredis grauati super existentia fideicommissi, impugnari non potest ab illius hærede dec.690 n.14.Calat.
Confessio iudicialis mulieris pluribus adminiculis comprobata, attenta præsertim nobilitate, & aliis ipsius dotibus, maximè attendenda est, dec.621.n.13.Emer.
Confessio in materia filiationis ab auctoribus facta, nocet etiam possessori habenti causam ab eis, dec.642.n.1.Taia.
Confessio extraiudicialis ad effectum obligandi, de iure canonico probatur duobus testibus, sed contestibus, non autem singularibus, & de sola credulitate testantibus, d.686. n.1. Alberg.
Confessio hæredis an potiùs importet liberta-
tem bonorum, quàm fideicommissum, quatenus noceat, dec.807.n.18.& 19. Taia.
Confessio propria superat omne genus probationis, dec.675.n.2. Alberg.
Confessio partis post terminum probatorium, in iudicio non recipitur, nisi sit spontanea, dec.454.n.3. Alberg.
Confessio, & declaratio defuncti ab illius hærede impugnari non potest, dec.614. num.25. Calataiu.
Confessio vsurarij facta in testamento, si adhuc probatur ex partitis mercatorum, valet non solum in vim legati, sed etiam debiti ex contractu, dec.614.n.22. Calat.
Confessio continuens facta separabilia, potest diuidi. & in parte acceptari, & in parte reijci dec.614.n.23.Calat.
Confessio propria omnem aliam superat probationem, dec.515.n.5.Emer.
Confessio certi interesse facta in testamento, tamquam continens solum legatum, & quidem vsurarium reijcitur, nec substinetur, dec.614.n.21.Calat.
Confessio dotis receptæ à marito facta constante matrimonio, ob præsumptam suspicionem simulationis, non præiudicat, neque attenditur, decis. 455. n. 10. Emerix.
Confessio extraiudicialis mulieris facta parte absente, & sine solemnitatibus non præiudicat, dec.513.n.11.Calat.
Confessio partis quda in materia vsuraria, & suspecta non attenditur, secus si fulcitur adminiculis illius veritatem præferentibus, decis.737.n.9.& seqq.& num.13. Alberg.
Confessio, vt præiudicet confitenti debet esse valdè præcisa, & vndique certa, dec.769. n.16 Vicec.
Confessio dotis receptæ iuncta præcedenti promissione, & si non vrget aliqua coniectura in contrarium, attendenda est, & probat, decis.455.n.11.Emer.
Confessio dotis receptæ propriè est suspecta inter virum, & vxorem, decis. 455. num.12. Emerix.
Confessio dotis receptæ facta inter virum, & socerum promissorem etiam constante matrimonio, plenè probat, dec. 455. num.13. Emerix.
Confessio semper probat contra confitentem, dec.805,n.1.Alberg.
Confessio non immutat veritatem, atque ideo probata veritate, non præiudicat confitenti, dec.366.n.12.Taia.
Confessio cum erratur in facto, potest vsque ad sententiam reuocari, d.466. n. 13.Taia.
Confessio de recepto facta sub spe futuræ numerationis, non præiudicat creditori, qui mediante pecunia numerata contraxit, etiã prior pecunia postea numerata sit, dec. 652. n.14. Alberg.
Confessio auctoris præiudicat hæredi, dec.563. n.11.Calat.
Confessio emissa in literis Apostolicis, contra confitentem plenè probat, dec.543.n.5.Emer.
Confessio contra confitentem plenè probat, dec. 491.n.5.Emer.

Con-

Confessione propria nulla datur maior probatio, dec. 783.num.6. & decis. 815. num. 18. Alberg.& dec.551.n.6.Rond.
Confessione partis nulla maior dicitur esse probatio,dec.413.n.4.Matth.
Confessione partis resultat aliquod esse proprium, vel commune, decis. 559. num. 6. Taia.
Confessione partis nulla melior potest afferri probatio,dec.422.n.3.Matth.
Confessione sui auctoris defuncti, hæres, & successor impugnare non potest, decis. 790. n.16.Vicec.
Confessionem defuncti, hæres reprobare non potest, nec super ea testes inducere,dec.795. n.22.Vicec.
Confessiones ad audiendas deputatio auget meritum pro consequendo beneficio, decis.659.n.5.Vicec.

CONFIDENS, CONFIDERE.

Vide etiam in verf. Fiducia.
Confidentem personam si quis alloquitur, & non conqueritur,non potest dici fuisse fraudatus, aut deceptus, decis. 729. num. 23. Rondin.
Confidere quatenus quis de suo cõsanguineo, vel procuratore dicatur,d. 813.n.13. & seqq. Rondin.

CONFINE.

Vide etiam in verf. Via publica.
Confine assignatum demonstrat illud fuisse exclusum à confinato, decis. 699. num. 9. Calat.
Confinia publica dicuntur inuariabilia,& ideo probant identitatem, decis.814.num.7. Vicecom.

CONFIRMATIO.

Vide etiam in verf. Vacatio.
Confirmatio Papæ facta ad instantiam vtriusq. partis cum expressione omnium, quæ erant necessaria, à quacumque obreptione, & subreptione saluatur, dec. 707.n.7.Vbago.
Confirmatio Pontificis, quamuis narret factum Prædecessoris plenam facit probationẽ dec.469.n.14.& seq.Taia.
Confirmatio Papæ facta de transactione, vel laudo inæquali, & læsiuo, substinetur, si illi æquè læsio,ac inæqualitas innotuit,dec.707. n.15.Vbago.
Confirmatio Apostolica præsumitur ex lapsu septuaginta annorum, dec.817.num.5. Vrsino.
Confirmationis, seu Beneplaciti Apostolici præsumptio fortius militat, si in confirmatione alterius Superioris de eo mentio facta sit,dec,817.n.7.Vrsin.
Confirmationis Pontificiæ transactionis,& laudi finis est quandoque eximere litigantes ab inimicitijs, & litibus, decis. 707. num. 27. Vbago.

CONFISCATIO, CONFISCATVM.

Vide etiam in verf. Bona, Incameratio.
Confiscata bona ex causa fideicommittentis non amplius cadunt sub fideicommisso, decis.489.n.8.Matth.
Confiscationi bonorum si testator solum prouidere voluisset, satis fuisset vocatio in solo casu delicti,dec.474.n.16. Alberg.
CONFORMATIONIS præsumptio cum statuto non admittitur, quoties illud non excludit fœminas ab hæreditate grauantis, decis.638.n.11.Calat.
CONFRATRES, *lege* Commensales, Beneficiati.
CONFRATERNITAS. *Vide in verf.* Ecclesia.

CONFVSIO.

Confusio actionum solutionem, & compensationem inducit.dec.785.n.27.Paul.
Confusio bonorum impedit immissionem, dec.406.n.6.Calat.
CONGREGATIO. *Vide etiam in verf.* Ius.
CONGREGATIONES quatenus fieri possint in Ecclesia, dec.770. per tot. Vicec.
CONGRVÆ Rectoris repugnat incertum, & euentuale salarium alicuius arbitrio assignãdum,dec.411.n.7.Rond.

CONIECTVRA.

Vide etiam in verf. Adminiculum, Derogatio, Præsumptio.
Coniecturæ à Rota reiectæ, amplius examinari non debent, decis. 539. num. 2. & 8. Taia.
Coniectura pietatis, de qua in *l.cum anus & l.cũ acutissimus* non habet locum in testamento fratris,dec.633.n.7.Rond.
Coniecturæ plures simul iunctæ, eo magis sufficiunt pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, vbi agitur de fideicommisso ascendentis, dec.690.num.25. Calat.
Coniecturæ non habent locum in claris,d.550 n.11.Alberg.
Coniecturæ suffragantur pro requisitis ad inducendam substitutionem reciprocam, dec.433.n.9.Alberg.
Coniecturæ plures, licèt singulę nõ sufficiant, tamen simul iunctæ plene probant, dec.538. n.24.Emer.
Coniecturæ etiam pro vocatione filiorum in conditione positorum vnitæ, non autem diuisim considerari debent,dec.431.num.23. Emerix.
Coniecturæ non sufficiunt, vbi in verbis nulla est voluntatis quæstio, decis. 807. num. 6. Taia.
Coniecturæ, & præsumptiones contrariæ,alias præsumptiones, & adminicula eneruant, dec.754.n.11.Emer.
Coniecturæ pro vocatione filiorum ad portionem patris, & patrui, à iudicantis arbitrio dependent, sed omnes debent esse perfectæ, quia tunc etiam simul iunctæ accipi possunt, dec.617.n.2.& 6.Emer.
Coniecturæ solæ, & præsumptiones in antiquis sufficiunt,dec.811.n.15.Emer.
Coniectura ad effectum excludendi fœminas à fideicommisso, in quo vocati sunt filij,debent esse vrgentes, & perneceſſe concludere dec.638.n.4.Calat.
Coniecturæ pro vocatione filiorum in conditione positorum cum contemplatione agnationis, & digressu ad plures gradus substitutionum

tionum admittuntur alternatiuè, non autè contemplatiuè, & restrictiuè, dec.617. n.11. Emerix.
Coniecturæ leues iudicantur pro inducendo fideicommisso perpetuo, prohibitio alienationis, priuatio alienantium, dec.807.nu.9. Taia.
Coniecturæ simulationis debent induci à lege, non autem ab homine, dec.423. n.11. Emerix.
Coniecturæ plurimæ referuntur pro vocatione filiorum in conditione positorum, d.724. n.2.Rond.
Coniecturæ leuiores sufficiunt vbi agitur de fideicommisso ascendentis, non transuersalis, dec.481.n.2.Emer.
Coniecturę leuiores sufficiunt pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorũ, vbi agitur de portione patris, non autem patrui, dec.724.n.5.Rond.
Coniecturæ simul, & vnitim considerari debent, prout in materia probationum fieri solet, dec.467.n.12.Emer.
Coniecturarum numerus non est prefixus ad inducendam vocationem filiorum in conditione positorum super portione patrui, sed eorum remittitur arbitrio iudicis, d.6.7. n.5.Emerix.
Coniecturis se parum credere dicebat Marta, & sæpissimè contra illas consuluisse, & interdum etiam iudicasse, dec.807.n.8.Taia.
CONIVGVM assertionibus non defertur ad destruendum matrimonium iam contractũ, dec.779.n.10.Taia.
CONIVNCTI non prohibentur inter se contrahere, dec.794.n.7.Alberg.

CONSANGVINEVS.

Vide etiam in vers. Consanguinitas, Frater, Testis.
Consanguineus interuenire debet in contractu mulieris, quamuis illius sponsus destinatus sit, & quare, decis. 814. num. 5. & seq. Vicecomite.
inter Consanguineos inuicem successuros facilis est reparatio damni, ac etiam spes lucri, dec.813.n.14.Rond.

CONSANGVINITAS.

Vide etiam in vers. Agnatus, Consanguineus, Descendentia, Proximior.
Consanguinitas probari debet in gradu propinquo, vt testem à testificando repellat, dec.490.n.12.Emer.
Consanguinitas sola non arguit simulationem dec.424.n.12.Emer.
CONSCIENTIAM ad exonerandam si quis aliquid declarauit, an sibi præiudicet, d.686. n.4. Alberg.

CONSENSVS.

Vide etiam in vers. Contractus, Contrahens, Vir.
Consensus patroni illius præsentationi æquiparatur, dec.421.n.14.Alberg.
Consensus corruit cessante causa in instrumẽto expressa, dec.447.n.7.Alberg.
Consensus Abbatis interuentus in resignatione, seu permutatione parochialis, non ad vnionem, sed ad ius conferendi refertur, decis.452.n.7.Emer.
Consensus nec etiam in merè lucratiuis, sine scientia præsumitur, decis.640. num.4.Rondinino.
Consensus omnium eligere debentium post factam electionem sequutum, eandem electionem confirmat, dec.796.n.8. Taia.
Consensus deficere dicitur vbi interuenit metus, dec.405.n.2.& 12.Calat.
Consensus patroni non probatur ex enunciatiua emissa ab eo, qui ratione institutionis habebat interesse, decis. 421. num.6. & seq. Alberg.
Consensus patronorum potest subsequi actũ, cui ille interuenire debet, dec.421.num. 26. Alberg.
Consensus patronorum habet vim formalis præsentationis, dec.697.n.3.Emer.
Consensus partium si causa contractus deficiat non potest suppleri per iuramentum, d.447. n.8.Alberg.
Consensus vtriusque partis requiritur in contractibus, dec.671.n.29.Calat.
Consensus patroni æquipollet præsentationi, & constituit in quasi possessione præsentandi, non secus ac ipsa præsentatio, dec. 576. n.18.Vicec.
Consensus non liber, sed coactus esse censetur ex lacrimis, & querelis tam ante, quàm in ipso actu interuentis, decis. 405. numer. 8. Calat.
Consensus partium facit cessare omnem contrariam legis prouisionem, dec.556.num.9. Alberg.
Consensus, & auctoritas Superioris præsumitur ex lapsu temporis cum obseruantia, aliisque etiam actibus.dec.411.n.8.Rond.
Consensus donatarij non fuisset necessarius, si donatio nulla, & simulata fuisset, decis. 658. n.14.Vicec.
Consensum, & auctoritatem ad sui commodũ præstare nemo potest, dec.753. n. 19.Cal.
Consensum sine rationabili causa præstare recusans, habetur pro consentiente, dec. 744. n.8.Vbago.

CONSENTIENS, CONSENTIRE.

Consentiens alienationi, quando impedire, vel reuocare poterat, si velit recuperare non admittitur, dec 486.n.15.Taia.
Consentire non dicuntur qui errant, dec.466. n.11.Taia.
Consentiente Episcopo potest apponi conditio, quod ipse in beneficio non se ingeret, dec. n.9.Rond.

CONSEQVENS.

Consequens necessarium resultat in eo, qui voluit illius antecedens, dec.473. num. 11. Alberg.
in Consequentiam necessariam quæ veniunt, cadunt sub disputatione eiusdem articuli præcedenter discussi, decis.444. nu.8. Rond.
CONSERVATIO, & manutentio iurispatronatus dicitur pluscquam illius dotatio, & fundatio, & ideo eas æquare præsumitur, d.725. n.8.Emer.

CON-

CONSORTIVM. *Vide etiam* Collegium.
in Consortium, & Collegium de iure nemo admitti debet inuitis socijs,dec.695.n.22.Emer.

CONSTITVTIO.
Vide etiam in verſ. Bulla,Diſpenſatio,Diſpoſitio, Lex,Statutum.
Conſtitutio loquens in numero plurali de Patribus, comprehendit etiam matrem,deciſ.695.n 5.Emer.
Conſtitutio loquens de diſpoſitione non complectitur donationem, & alios actus inter viuos,dec.580.n.2.& ſeqq.Rond.
Conſtitutio Pontificis ab oppoſitis ſuſpicionibus falſitatis, & variationis remanet vindicata, ſi in pluribus deciſionibus Rotalibus fuerit approbata,dec.719.n.12. Rond.
Conſtitutio Ægidiana de contractibus mulierum in Prouincia Marchiæ ex alia Conſtitutione Carpenſi habet etiam locum in muliere maiori,dec.753.n.21.Calat.
Conſtitutiones capitulares ſe ad antiquam obſeruantiam referentes, ſecundum illam intelligi debent,dec.720.n.9.Vbago.
Conſtitutiones plures Curiæ Legati Bononiæ traduntur, & declarantur, dec.454.n.1.9.& ſeqq.Alberg.
Conſtitutiones Summorum Pontificum ſuper nullitate inſtrumentorum, & teſtamentorũ ab aliis, quàm non Notarijs rogatis, expenduntur,dec.418.n.5.& ſeqq.Emer.

CONSTITVTIO IN PARTICVLARI.
Conſtitutio *Carpenſis* in Prouincia Marchiæ extenditur ad omnes contractus, & donationes mulierum, etiam maiorum, dec.440. n.6.Emer.
Conſtitutio *Clementis VIII.* ſuper Bulla Bononum excipiendo poteſt allegari coram quocumque iudice,dec.736.n.14.Rond.
Conſtitutio *Gregorij XIII.* de publicandis reſignat.benefic.quid obſeruari mandet,& quomodo intelligatur,dec.483.n.4.Vbago.
Conſtitutio *Gregorij* de public.reſignat. *Vide in verſ.* Ceſſio, Publicatio.
Conſtitutio *Gregorij XIII.* de publicandis reſignationibus, non requirit poſſeſſionẽ actualem infra nouem menſes, ſed etiam illius diligentias admittit, dec.412. n.16. 17. & 19. Vbago.
Conſtitutio *Gregorij XIII.* de publicandis reſignat.quoad effectum poſſeſſionis habetur pro impleta, ſi quis mandatum, & præceptum obtinuit, ac petitionem fecit,dec.412. n.17.Vbago.
Conſtitutio *Pauli V. Vrbani VIII. Innocentij X.* & *Alexandri XII.* ac edicta Cardinalis Camerarij ſuper rogitibus inſtrumentorum, à ſolis Notarijs facienda in Vrbe non ſunt in vſu,dec.729.n.20.Rond.
Conſtitutio *Pij IV.* 86.& 45. reſpectiuè aufert facultatem legitimandi contra voluntatem teſtantium,dec.673.n.12.Rond.
Conſtitutio *Beati Pij V.* 117. prohibens diſpoſitiones fauore ſpuriorum, eorumque Parentum traditur, & declaratur,dec.613.n.4. Vbago.
Conſtitutio *Beati Pij V.* 117. prohibens diſpoſitiones fauore ſpuriorum, eorumque parentum extenditur etiam ad patrimonialia, deciſ.613.n.15.Vbago.
Conſtitutio Beatæ memoriæ *Pij V.* non ſolum annullat diſpoſitiones Clericorum fauore illegitimorum, ſed eas etiam irritat, quoad perſonas capaces,dec.489.n.14. Matth.
Conſtitutiones *Beati Pij V.* 17.tom. 2. Bullarij annullans diſpoſitiones clericorum in fauorem illegitimorum latè perpenditur, & declaratur,dec.489.n.5.6.cum ſeqq. ac per tot. Matthæio.
Conſtitutio *Beati Pij V.* la 33. tom. 2. Bullarij ſuper electione ab beneficia parochialia traditur, & declaratur, dec.477. n.4. & ſeqq. ac per tot.Calat.
Conſtitutio *Sixtina* ſuper moderatione dotiũ in Vrbe, non habet locum in dotibus à mulieribus forenſibus conſtitutis, dec.591.n.12. Albergato.
Conſtitutio *Sixti V.* la 100. applicans Cameræ ſpolia, & hæreditates diſponentium contra formam Conſtitutionis *Beati Pij V.* ſuper interdicta ſucceſſione ſpuriorum, ipſa etiam traditur, & declaratur, dec. 613. num. 5. Vbago.
Conſtitutio *Vrbani VIII.* ſuper ſanatione inſtrumentorum rogatorum à Notarijs nulliter creatis traditur, & declaratur deciſ.413. n.16.Emer.

COSTITVENS, CONSTITVTVM.
Vide etiam in verſ. Aſſociatio, Clauſula Conſtituti, Precarium.
Conſtituens procuratorem, de perſona ab eo ſubſtituta confidere non potuit,dec.813. numer.16.Rond.
Conſtitutum dicitur eſſe contractui acceſſoriũ dec.528.n.8.Calat.
Conſtitutum non alterat qualitatem contractus conditionalis, cui fuit appoſitum, deciſ.467.n.10.Emer.
Conſtitutum adiectum donationi vniuerſali, vt operetur, ſufficit illa ſola generalis expreſſio,dec.528.n.3.& 6.Calat.

CONSVETVDO.
Vide etiam in verſ. Clauſula ſublata, Habitatio, Immemorabilis, Solitum, Statutum, Teſtis.
Conſuetudo viget in toto Orbe chriſtiano, quod ex certis fructibus decima non ſoluatur,dec.663.n.1.Taia.
Conſuetudo probari poteſt circa modum condendi teſtamentum, deciſ. 786. num. 5. Albergato.
Conſuetudo efficere poteſt, quod ſolutio laudemij ſoluatur in plus, quàm demandatur à iure,dec.491.n.4.Taia.
Conſuetudo ſoluendi decimas in certa ſpecie fructuum, vel in pecunia non eſt contra ius dec.407.n.10.Rond.
Conſuetudo, quæ non ſit contra ius, non requirit præſcriptionem quadragenariam, cũ ſola decennalis ſufficiat, deciſ.407.num.11. Rondin.
Conſuetudo viget in tota Diœceſi Valentiæ ſup-

ſupplendi defectum Anniuerſarij pro dote beneficij requiſiti, mediante oblatione ſolidorum decem, dec. 436. n. 8. Calat.

Conſuetudo ſedendi, vel aliquem locum in Eccleſia obtinendi, acquiritur per decennium, dec. 781. n. 7. Vicec.

Conſuetudo, vt noceat Monaſterio, probari debet, cum illius ſcientia, & patientia fuiſſe inductam, dec. 582. n. 18. Taia.

Conſuetudo ſola decimandi attenditur, quotieſcumque agitur de decimis ſolo iure particulari debitis, dec. 582. n. 3. Taia.

Conſuetudo ſoluendi probari debet in caſu ſpecifico, aliàs non ſuffragatur, dec. 742. n. 4. Rondin.

Conſuetudo excluditur ab vnico actu contrario, etiamſi mille pro eadem conſuetudine concurrant, dec. 742. n. 7. Rond.

Conſuetudo ſoluendi in alia moneta per actus facultatiuos non inducitur, niſi cum acquieſcentia creditoris, dec. 742. n. 8. Rond.

Conſuetudo coactiua non inducitur ex ſimplici facultate conceſſa inueſtiendi etiam extraneos, vel forenſes, deciſ. 544. num. 21. Calat.

Conſuetudo coactiua inueſtiendi forenſes cõtra formam ſtatuti non inducitur ex ſolis inſtrumentis locationum, & quare, dec. 544. n. 22. Calat.

Conſuetudo Eccleſiarum vicinarum admodũ verisimile eſt, quod vigeat etiam in Eccleſia controuerſa, dec. 786. n. 6. Alberg.

Conſuetudo non probatur ex actibus facultatiuis, etiam cum proprio damno permiſſis, dec. 820. n. 17. Guax.

Conſuetudo in actibus facultatiuis non probatur, niſi fuerit doctum de contradictione, & acquieſcentia partis, deciſ. 820. num. 18. Guax.

Conſuetudo, tamquam ſi ſui iuris, attenditur ſolum in ſuo caſu, deciſ. 820. num. 19. Guax.

Conſuetudo non extẽditur de perſona ad perſonam, de re ad rem, nec de caſu ad caſum, dec. 820. n. 20. Guaz.

Conſuetudo non attenditur, ſi etiam conſuetudo contraria probetur, dec. 820. num. 21. Guax.

Conſuetudo non inducitur ex actibus diſſorbus, ſed excluditur, dec. 538. n. 25. Emer.

Conſuetudo Neapolitana, quæ incipit, & ſi teſtator præcipiens modum diſponendi ab eo, qui non habet liberos, traditur, & declaratur, dec. 580. n. 1. Rond.

Conſuetudo non requiritur, quod ſit præſcripta, vbi non conſtat de præcedenti ſtatu contrario, dec. 671. n. 11. Calat.

Conſuetudo viget in Cracouia ſoluendi decimas, vel in pecunia, vel in certa qualitate fructuum, dec. 407. n. 6. Rond.

Conſuetudo contraria diſpoſitioni iuris, & Conſtitutionibus Pontificum tamquã corruptela, & abuſus, eſt prorſus eliminanda, non recipienda, dec. 418. n. 6. Emer.

Conſuetudo excauandi ſubtus vias publicas, non rectè infert, quod ſic excauãtes acquirant dominium ſoli, dec. 625. n. 9. Calat.

Conſuetudo immemorabilis habet vim priuilegij, dec. 786. n. 2. Alberg.

Conſuetudo prævalet legibus, & ſtatutis, deciſ. 786. n. 3. Alberg.

Conſuetudo, vel obſeruantia ſtatuto contraria non iuſtificatur niſi per probationes certas etiam coarctando negatiuam, dec. 544. n. 16. Calat.

Conſuetudo ſi quæ fuiſſet, facilius probari potuiſſet in partibus, quàm in Vrbe, dec. 625. n. 1. Calat.

Conſuetudinis probatio nihil commune habet, quod innouata contra diſpoſitionem illius de facto remoueri poſſint, dec. 625. n. 4. Calat.

Conſuetudinis probatio petita ſolum in Vrbe poſt diu diſcuſſam cauſam in partibus, præſumitur calumnioſa, & ideo denegatur, deciſ. 625. n. 2. Calat.

Conſuetudine attenta, prout eſt in Vrbe, togandi contractus per iuuenes Notariorum, non procedit rigor legis, quod ſoli Notarij poſſint ſe de inſtrumentis rogare, deciſ. 729. n. 17. Rond.

Conſuetudine legitima præſcribi poteſt non ius decimandi, vel ipſa decima, ſed modus, & quantitas in illa ſoluenda, dec. 407. num. 7 Rondin.

Conſuetudinem ad probandam circa modum, & quantitatem ſoluendi, & recipiendi munera, remiſſoria conceditur, dec. 786. num. 1. & 4. Alberg.

Conſuetudinem agnouit Iudex, vel Epiſcopus, qui iuxta eam ſolutionem fieri mandat, dec. 407. n. 5. Calat.

Conſuetudinem non impugnat qui articulos datos ſuper illius probatione, ſolum de irreleuantia redarguit, deciſ. 407. num. 4. Rondin.

Conſuetudinem ad excludendam ſufficit vnicus actus in contrarium, dec. 820. n. 22. Guax.

Conſuetudinem, & ſtylum contrarium introduci, impediunt *clauſula ſublata, & decretum irritans*, dec. 418. n. 8. Emer.

CONSVMPTIO. *Vide in verſ.* Detractio.

CONTINVANS, CONTINVATIO.

Continuans numquam dicitur attentare, deciſ. 600. n. 5. Emer.

Continuata præſumitur poſſeſſio vſque ad obitum, dec. 630. n. 6. & 9. Taia.

Continuatio locationis præſumitur, dec. 507. n. 1. & dec. 488. n. 1. Alberg.

Continuatio poſſeſſionis in venditore ſtante clauſula *conſtituti*, & ſine aliqua cauſa ſimulãdi, non probat ſimulationẽ, d. 509. n. 20. Alb.

CONTRACTVS.

Vide etiam inverſ. Aſſecuratio, Cauſa, Conſtitutũ, Datio in ſolutũ, Dolus, Fraus, Tranſactio.

Contractus non dicitur habitus pro perfecto, ſi illius inſtrumentum contineat multa ſpatia alba ſine vlla ſcriptura, dec. 640. num. 6. Rondin.

Contractus ſecundus ſi habuit effectum, non poteſt peti adimplementum primi, dec. 712. n. 15. Alberg.

Digitized by Google

Contractus ſub impoſſibili conditione, & de iure turpi, tamquam vitioſus acceptari non debet, dec. 642. nu. 17. Taia.
Contractus mulieris eo magis ſubſtinetur ſi ab ea numquam fuerit impugnatus, quinimò pro legitimo agnitus, deciſ. 462. nu. 16. Rondinino.
Contractus vna, eademque die celebratus in Vrbe, eiuſque recognitio facta Narniæ, non redditur impoſſibile, deciſ. 548. numer. 2. Rondinino.
Contractus perficiuntur ſolo conſenſu partium, & illius ſubſtantialibus requiſitis, non tamen exigunt inſtrumentum, vel perſonam Notarij, deciſ. 548. num. 30. & ſeq. Rondinino.
Contractus initus pro perſona nominanda, ita cenſeri debet, ac ſi à principio cum perſona nominata ſtipulatus fuiſſet, dec. 471. nu. 2. & ſeq. Matth.
Contractus initus inter matrem, & filium adhuc ſolemnitates requirit, dec. 753. nu. 24. Calataiu.
Contractus initus pro perſona nominanda, quando nominatione cum aliqua alteratione ſequuta, nouus vel idem dicatur, deciſ. 556. num. 3. & 10. Alberg.
Contractus, & alienatio bonorum minoris non remanent ipſo iure nulla ob ſolam habitam fidem de pretio, deciſ. 657. num. 15. & 16. Rondinino.
Contractus ante motam litem habet implicitum ſtatum validitatis, deciſ. 601. num. 15. Vbago.
Contractus tunc ſolum requirit Notarium, & inſtrumentum, ſi ſine illis contrahentes eum non valere conuenerint, deciſ. 548. nu. 31. Rondinino.
Contractus talis eſſe cenſetur, qualis à partibus fuit denominatus, deciſ. 556. num. 13. Albergato.
Contractus mulieris ex ſtatut. *Vrbis lib. 1. cap.* 151. factus ſine interuentu proximiorum eſt nullus, dec. 814. num. 2. Vicecom.
Contractus obſeruantiam ſi quis elegit, an poſſit de nullitate excipere, deciſ. 657. nu. 21. Rondinino.
Contractus ſi non infringi prætenditur, ſolà triennalis perceptio fructuum attenditur, vt indè etiam præſumatur in futurum, deciſ. 703. num. 20. Alberg.
Contractus, vt non fuerit læſiuus, ſufficit quod ab initio ſit vtilis, vel vtilis eſſe potuerit, deciſ. 501. nu. 8. Rond.
Contractus factus ex præambula cauſa vera, & neceſſaria, quamcumque ſimulationis vmbram excludit, deciſ. 507. num. 10. Albergato.
Contractus, quod ſine conſenſu permanere debeant, Non eſt in poteſtate noſtra, deciſ. 435. num. 12. Taia.
Contractus remanet ſuſpectus ſi per horas ante alium contractum factus eſt, d. 573. n. 11. Calataiu.
Contractus indiuidui habent ius accreſcendi, dec. 569. nu. 2. Emerix.
Contractus minoris nullus valet quantum ad producendam actionem, & obligationem perſonalem, dec. 657. nu. 19. Rond.
Contractus pro iuſtitia ſtat omnis iuris præſumptio, dec. 686. num. 10. Alberg.
Contractus mulieris, pro qua interuenit Archidiaconus, vel alia perſona ſimilis, non præſumitur ſimulatus, aut fœneratitius, deciſ. 656. num. 19. & 20. Calat.
Contractus geſtus inter mulierem, & perſonam in dignitate eccleſiaſtica conſtitutam, præſumitur verè, & ſolemniter geſtus, dec. 656. num. 20. Calataiu.
Contractus mulierum non poſſunt celebrari, ſine interuentu proximiorum ex Conſtitut. Ægidiana, deciſ. 753. num. 21. & ſeq. Calataiu.
Contractus ſolidationis computorum impugnans, ex quo non interuenerint requiſita neceſſaria pro iuſtitia validitatis illius, hoc ipſe probare tenetur, deciſ. 681. numer. 6. Vbago.
Contractus ſumit robur ab illius ſubſtantia, quæ ſola attenditur, non autem à qualitatibus extrinſecis, quæ non habentur in conſideratione, dec. 669. nu. 23. Paul.
Contractus vnus, & idem diuerſo iure cenſeri non debet, dec. 541. nu. 16. Alberg.
Contractu inito cum pacto redimendi, non reprobatur conuentio, quod venditor ſoluat canones, habeatque onus reparandi rem in caſum ruinæ, deciſ. 641. numer. 13. Albergato.
Contractu reſoluto ex defectu conſenſus, reſoluuntur clauſulæ in illo adiectæ, dec. 650. num. 10. Rond.
Contractu etiam reſoluto, adhuc poteſt ſimul ſtare, quod debitor habeatur pro interpellato, dec. 435. num. 21. Taia.
Contractu inito pro perſona nominanda, nominatione ſequuta, nominans remanet liberatus à quocumque onere, & obligatione, perinde ac ſi nominatus à principio contraxiſſet, dec. 556. num. 1. & 22. Alberg.
in Contractu inito pro perſona nominanda, noua onera, & obligationes adijci non poſſunt, dec. 556. num. 3. Alberg.
in Contractibus non attenditur, quod ſenſerit vna pars. cum vtriuſque conſenſus ſit neceſſarius, dec. 671. num. 29. Calat.
Contractum Communitatis fuiſſe factum cum ſolemnitatibus neceſſarijs probatur ex atteſtatione Notarij, deciſ. 709. nu. 3. Pauluccio.
Contractum ſi Partes reſolutum eſſe voluerunt, non admittitur purgatio moræ, deciſ. 435. num. 14. Taia.
Contractum in parte acceptare, & in alia reprobare, nec etiam minori conceditur, dec. 541. num. 17. Alberg.
Contractum poſſe reſolui, & interim effectuari, ſimul ſtare non poſſunt, dec. 712. nu. 14. Albergato.

CONTRADICTIO

Contradictionem ad euitandam verba impropriari debent, dec. 740. nu. 5. Calat.

Digitized by Google

ad Contradictionem cultandã fideicommissum institutum in casum delicti, dicitur etiam institutum in casum mortis, dec. 474. nu. 11. Albergato.

CONTRADICTOR

Vide etiam in verf. Collitigans.

Contradictor legitimus, & de cuius interesse principaliter agitur in iudicio separationis thori, & restitutionis dotis, est maritus, decis. 513. num. 7. Calat.

Contradictor legitimus dicitur ille, contra quem fuit introductum iudicium, dec. 483. num. 19. Vbago.

Contradictor legitimus ad sua defendendum iura adhuc remanet ille, qui per gratiam alteri concessam, prætenditur esse priuatus, dec. 505. num. 7. & 16. Vbago.

Contradictor legitimus dicitur ille, ob cuius tituli defectum, ab alio eius impetratur beneficium, dec. 412. num. 9. Vbago.

Contradictor non est legitimus, qui fuit prouisus de beneficio à non habente facultatem illum prouidendi, decis. 476. num. 24. Rondinino.

Contradictor legitimus dicitur resignans beneficium, si aliquis defectus resignatario obiciatur, dec. 483, nu. 18. Vbago.

Contradictor legitimus non dicitur ille, contra quem à principio concedi poterat immissio, dec. 476. nu. 25. Rondin.

Contradictor non legitimus, vel qui non est possessor, non potest impedire executionem literarum Apostolicarum, dec. 590. nu. 3. Emerix.

Contradictor legitimus dicitur, qui tamquam talis coram alio iudice fuit agnitus, & approbatus, dec. 590. nu. 4. & seq. Emerix.

CONTRAHENS

Vide etiam in verf. Partes.

Contrahens in contractu inito pro persona nominanda reputatur merus exequutor, decis. 471. num. 2. Matth.

Contrahentes possunt sibi dicere legem in instrumento, à qua postea non possint recedere, dec. 780. nu. 3. Taia.

Contrahentes, & Notarium vna eademque die fuisse in Vrbe, & in agro Narniensi minus impossibile reputatur, decis. 548. nu. 2. Rondinino.

Contrahentium negatur consensus in ipsorum errore, dec. 466. nu. 10. Taia.

CONTRARIETAS

Vide etiam in verf. Testis.

Contrarietas Testium, quæ non respicit substantialia contractus, non adimit eorum fidem, dec. 621. num. 5. Emerix.

Contrarietatem ad euitandam omnis interpretatio sumi debet, dec. 711. num. 8. Rondinino.

Contrarietatem ad euitandam, omnis possibilis interpretatio sumenda est, decis. 619. n. 8. Rondinino.

CONTVMACIA CONTVMACES

Vide etiam in verf. Inobediens.

Contumacia non probat citationem exequutam, dec. 514. num. 4. Vicecom.

Contumacia durante, Bannitus succedere non potest, sed cuiuscumque successionis est incapax, dec. 512. num. 8. & 14. Matth.

Contumacia crescente, crescere quoque debet stimulus compellendi inobedientes ad resipiscendum, dec. 776. num. 1. Emer.

Contumaces per viam excommunicationis plectendi, est antiquissimus vsus, & praxis Ecclesiæ Romanæ, dec. 670. nu. 5. Emer.

CONVENIRI, CONVENTIO

Vide in verf. Comparitio, Contrahens, Lex, Obligatio, Pactum, Promissio, Transactio.

Conueniri si quis non potest ex persona sua, minus etiam conuenitur ex persona sui auctoris, dec. 668. nu. 12. Taia.

Conuentio, & Pactum ipsos tantum paciscentes obligat, & vltra eorum personas extendi non debet, dec. 471. nu. 12. Matth.

Conuentio inita inter Parochum, & Capellanum non præiudicat Parochianis, dec. 595. num. 7. Rondinino.

Conuentio facta inter socios, quod finita societate effectus æqualiter diuidantur attendenda est, dec. 434. nu. 4. Matth.

Conuentionem ad vnguem seruare tenetur Artifex, dec. 764. nu. 2. Emerix.

CONVENTVS

Vide etiam in verf. Ecclesia, Erectio.

Conuentus fundatio adimpleri non posset, si præcedenter instituti, reciprocè non fuissent inter se vocati, decis. 645. numer. 4. & 9. Taia.

Conuentus in Ecclesia Parochiali erigi non potest sine consensu rectoris, decis. 536. numer. 18. Vbago.

COPIA

Vide etiam in verf. Apocha, Instrumentum, Processus, Sumptum, Scriptura.

Copia scripturæ, cuius plura sunt exemplaria, maximum veritatis habet argumentum, decis. 460. num. 15. Rond.

Copia pluribus, & vrgentibus coniecturis, argumentis, & adminiculis fulcita plenum facit probationis gradum, decis. 460. nu. 2. Rondinino.

Copia, & transumptum scripturæ, de per se non probant, dec. 552. num. 4. Vbago.

Copia, & transumptum probant, si testes illorum originale vidisse deponant, decis. 552. num. 15. Vbago.

Copia scripturæ illiusque transumptum admittitur pro consecutione creditorum, decis. 552 num. 4. & 12. Vbago.

Copiæ registratæ in processu Notarij causæ standum est, originali deperdito, decis. 552. num. 9. Vbago.

Copia in actis exhibita, ibique dimissa, facta prius collatione cum originale non minus probat, ac ipsum originale, à quo est desumpta, dec. 460. num. 4. Rond.

Copia scripturæ in actis exhibita, & cum suo originali collationata, dicitur habere requisita

sita publici instrumenti, decis. 460. num. 5. Rondinino.

Copia scripturæ, etiam sine aliis adminiculis, æquiparatur instrumento publico, si super illa sententia fuerit pronunciata, decis. 460. num. 7. Rondinino.

Copia si fuit cum originale producta, & executioni demandata sit, plenè probat, d. 552. num. 17. Vbago.

Copia simplex instrumenti ex alia simplici copia sine debitis solemnitatibus extracta, non probat, dec. 521. num. 1. Vicecom.

Copia instrumenti in actis producti, & postea partibus restituti, præuia collatione facta, probat non secus, ac si ipsum originale exhiberetur, dec. 433. nu. 1. Alberg.

Copiæ simplici adhibetur fides in odium illius, qui subtraxit, vel præsumitur subtraxisse originale, decis. 460. num. 12. Rondinino.

Copiæ fides adhibetur in odium illius, qui prestitit impedimentum extractioni originalis, dec. 476. num. 30. Rond.

Copiam scripturæ Ecclesiæ suæ Diœcesis authenticat Episcopus, si de illius veritate testatur, dec. 460. nu. 9. Rond.

CORPORALIA *vide in verf.* Incorporalia.

CORPVS

Vide etiam in verf. Cadauer, Capitulum, Vniuersitas.

Corpus vnum duo habere capita monstruosum est, dec. 516. num. 4. Alberg.

Corpus vnum, & idem sicuti non potest habere diuersitatem membrorum, ita posita diuersitate corporum, non repugnat, imo congruit differentia membrorum, dec. 667. num. 15. Rond.

CORRECTIO

Vide etiam in verf. Lex, Testis.

Correctio in incontinenti non præsumitur, sed cuitari omninò debet, dec. 671. nu. 24. Calataiu.

Correctio legum, & præsertim in Codice non datur, dec 791. num. 27. Taia.

Correctio in incontinenti non datur, ne id quod in aliquo actu acceptatur, postea ex eo immediatè recedatur, decis. 747. nu 6. Vicecomite.

Correctio leuis erga suam vxorem marito est licita, & ideo ex ea non insurgit iusta causa separandi thorum, dec. 463. num. 5. Rondinino.

Correctio legis numquam inducitur ex identitate rationis, dec. 435. num. 34. Taia.

Correctio ad non expressa contra, vel vltra rationem faciendâ non est, dec. 482. nu. 5. Vicecomite.

Correctione morum tam respectu Regularium, quam Sæcularium non admittitur appellatio, dec. 619. nu. 31. Rond.

CORRESPECTIVITAS

Vide etiam in verf. Correspectiuum, Onus, Promissio.

Correspectiuitas consideratur, quando aliquid fit ex alio fundamento, vel propter aliud, non autem quando fit illius occasione, decis. 736. num. 3. Rond.

Correspectiuitas occasionalis non inducit resolutionem actus, quem supponit, prout inducit correspectiuitas causatiua, quæ illum constituit, decis. 736. num. 4. Rondinino.

Correspectiuitas alia propria, alia verò causatiua, dec. 736. nu. 7. Rond.

CORRESPECTIVVM

Vide etiam sup. in verf. Correspectiuitas.

Correspectiua obligatio emptoris eatenus durat, quatenus bona empta penes ipsum remaneant, decis. 604. num. 2. Calat.

Correspectiua donatio remanet nulla si correspectiuitas non habuit effectum, dec. 578. num. 9. Emerix.

Correspectiua obligatio, vel promissio facta contemplatione bonorum renunciatorum, cessat cessantibus bonis renunciatis, d. 785. num. 8. Paul.

Correspectiua obligatio, si tamen stat de per se, & separatam orationem habeat, correspectiua iudicari non debet, dec. 501. nu. 3. Rondinino.

Correspectiua dicuntur, quorum vnum factum est contemplatione alterius, quo cessante, cessat & alterum, decis. 604. num. 3. Calataiu.

Correspectiuorum natura est, vt vno sublato, corruat, & aliud, decis. 735. num. 45. Calataiu.

CORREVS *vide in verf.* Collitigans.

CORRVPTELA *vide in verf.* Consuetudo.

CRACOVIA *vide in verf.* Consuetudo.

CREDITOR

Vide etiam in verf. Emptor, Fideiussor, Pignora, Possessor, Retentio.

Creditor possidens bona sui debitoris si, ea anterioribus dimisit, an illorum iura acquisiuisse dicatur, dec. 502. nu. 17. Rond.

Creditor potest retinere bona sui debitoris donec sibi creditum persoluatur, decis. 499. num. 8. Taia.

Creditor possidens bona sui debitoris, non potest agere contra tertium, cui deinde super eisdem bonis deberetur euictio, dec. 526. num. 14. Matth.

Creditor immissus, vel associatus ad bona sui debitoris, debet ex illius fructibus satisfieri, decis. 458. nu. 6. Rond.

Creditor, qui prior est in tempore, est etiam potior in iure, dec. 554. nu. 23. Emer.

Creditor pro redditione rationis tenetur agere contra hæredes debitoris, non autem contra tertium, qui non habet causam ab eo, dec. 561. num. 19. Rond.

Creditor, cum succedat in iuribus sui debitoris, facultatem quam ipse debitor non habet, exercere non potest, decis. 484. num. 1. Matthæio.

Creditor vnius ex socijs nullum ius habet in portione alterius socij, decis. 484. num. 2. Matthæio.

Creditor vnius ex socijs, etiam anterior, non potest plus prætendere, quam illud capitale

Digitized by Google

quod ſuus debitor à principio poſuit in ſocietate, dec. 484. num. 3. Matth.
Creditor ea facilitate, qua recuperauit quod ſuum eſt, eadem quoque bona ſui debitotis, vel eorum ratam recuperare debuerat, deciſ. 432. num. 5. Taia.
Creditor negotium ſui debitoris bona fide, & vtilius gerere debet, ac facere illi, quod pro ſe facere voluiſſet, dec. 432. nu. 6. Taia.
Creditor, & debitor ſimul ſibi confundit actiones, dec. 554. nu. 21. Emer.
Creditor ſuccedit in iuribus ſui debitoris, deciſ. 425. nu. 9. Rond.
Creditor ſuccedens in iuribus ſui debitoris, eaſdem actiones exercere poteſt, ac ipſe debitor. etiam ad effectum immiſſionis in Saluiano, dec. 425. num. 10. Rond.
Creditor, vt ratione lucri ceſſantis, vel aliter ad proprium commodum poſſit conſequi vſuras à ſuo debitore ſemper requiritur interpellatio, dec. 425. nu. 11. Rond.
Creditor vt à ſua hypotheca excludatur præſcriptione decennali requiritur, quod fuerit præſens, dec. 681. num. 16. Vbago.
Creditor quod voluerit à contractu recedere, & bona in ſolutum recipere, patet, ſi de bonis aſſignatis vti proprijs diſpoſuit, dec. 712. num. 8. Alberg.
Creditor qui prior eſt tempore, eſt etiam prior in iure, dec. 726. num. 2. Alberg.
Creditor maioris ſummæ, ſi illam per tranſactionem reduxit ad minorem, non debet pro illius conſequutione longiores vias experiri, aut creditum minuatim recipere, deciſ. 762. num. 12. Alberg.
Creditor poteſt quidem retinere bona ſui debitoris in pignus, non autem ſibi illorum applicare dominium, deciſ. 710. numer. 7. Vbago.
Creditor non præſumitur voluiſſe à ſuo debitore acceptare bona in pignus, ad effectum ſibi ſatisfaciendi ex fructibus. dec. 703. n. 25. Albergato.
Creditor in forma quarentigiæ non prohibetur plura intentare iudicia, donec ſatisfactionem obtineat, deciſ. 681. numer. 13. Vbago.
Creditor retinens bona debitoris cum proteſtatione de ea dimittendo reſtituto ſuo credito, an dicatur ſatisfactus, dec. 487. nu. 12. Emerix.
Creditor conſentiens ſubhaſtationi bonorum cum præſeruatione iurium, quatenus damna, & intereſſe paſſa conſequi poſſit, d. 502. num. 18. Rond.
Creditor procurans à ſuo debitore etiam de proximo decoctaro, ſibi ſatisfieri de ſuo credito, vtitur iure ſuo, dec. 652. num. 10. & ſeqq. Albergato.
Creditor non præſumitur diù diſſoluiſſe conſequutionem ſui crediti, niſi pro certó ſciuiſſet bona ſibi aſſignata fuiſſe in ſolutum tradita, dec. 703. nu. 27. Alberg.
Creditor pecuniam mutuatam poteſt ſemper, & quandocumque à ſuo debitore repetere, dec. 805. num. 3. Alberg.
Creditor etiam vigore cuiuſcumque facultatis ſibi conceſſæ debet minus grauare debitorem, quam fieri poſſit, deciſ. 435. nu. 29. Taia.
Creditor eius, cuius negotia geſta ſunt, pecuniis ab eo pro ſoluendo debito geſtori tranſmiſſis, illius tantùm, & non Domini creditor eſt, dec. 813. num. 38. Rond.
Creditor, etiam ſi ſit hæres ſui debitoris, non tamen poteſt appropriare ſibi bona pro ſuo credito, abſque facto iudicis, & citatione intereſſe habentium, dec. 802. num. 15. Pauluccio.
Creditor petens ab alio, quod ſibi à defuncto debebatur non dicitur repudiaſſe hæreditatem ſi de hoc particulariter proteſtetur, deciſ. 693. nu. 1. Calar.
Creditor negotium debitoris vtiliter, & bona fide gerere debet, non faciendo alteri, quod ſibi fieri noluiſſe, dec. 435. nu. 29. Taia.
Creditor permittens diſtractionem rei ſibi hypotecatæ cum præſeruatione ſuorum iurium, illa exercere non prohibetur, dec. 502. num. 10. Rond.
Creditor aſſociatus, vt ſuam recipiat ſatisfactionem ex fructibus manuteneri debet donec fuerit integrè ſatisfactus, deciſ. 523. n. 1. Rondinino.
Creditor immiſſus, vel aſſociatus ad bona ſui debitoris, non tenetur longas, & diminutas ſolutiones recipere, deciſ. 458. num. 8. Rondinino.
Creditor cenſus ſi emerit fundum cenſitum, facit fructus ſuos, ſi non ratione cenſus, ratione tamen dominij per viam emptionis acquiſiti, dec. 778. num. 8. Alberg.
Creditor, & debitor ſui ipſius nemo eſſe poteſt, dec. 526. nu. 7. Matth.
Creditor bona recipiens à Iudice in cauſam pignoris, non poteſt illa ſibi appropriare iure dominij, dec. 700. num. 12. Rond.
Creditor immiſſus in Saluiano non ſibi, ſed domino poſſidet, deciſ. 502. num. 2. Rondinino.
Creditor immiſſus in Saluiano fructus in ſuo credito imputare tenetur, deciſ. 502. nu. 3. Rondinino.
Creditor ſi bona ſui debitotis in ſolutum recipere non potuit, parum releuat, quod illa poſtmodum alienauerit, deciſ. 710. num. 9. Vbago.
Creditor poteſt vendere bona ſui debitoris in pignus recepta, ſi illa erant tempore peritura, & venditio vtilis ſit, deciſ. 710. num. 10. Vbago.
Creditor annuæ præſtationis, ſi auocauit bona, quorum ratione, illa debetur, non amplius eam prætendere poteſt, dec. 785. nu. 8. 12. 21. & 25. Paul.
Creditor ſi factus ſit ſibi ipſi debitor, nil ſupereſt quod petere poſſit, deciſ. 785. num. 26. Pauluccio.
Creditor ſi neſciuit bona à ſuo debitore alienata fuiſſe, non amittit exercitium, ſuæ hypothecæ, dec. 425. num. 4. Rond.
Creditori conceditur retentio, quæ ſuo debitori

tori concedi debuiſſet, deciſ. 507. num. 12. & 13. Alberg.
Creditori, illiuſque hypothecæ anteriori, non nocet ſubſequens confeſſio debitoris, d. 561. num. 18. Rond.
Creditori immiſſio conceditur in bonis viri, illius vxore à poſſeſſione non amota, d. 508. num. 8. Taia.
Creditores omnes concurrunt in iudicio graduationis ad bona communis debitoris, deciſ. 482. num. 19. Vicecom.
Creditores ſi ex bonis debitoris ſatisfacti ſint, eorum hypothecæ remanent extinctæ, quia ipſe debitor ſoluiſſe fingitur, deciſ. 502. n. 18. Rondinino.
Creditores vnius ſocij ius ſolum habent in portione ſocij, non autem alterius conſocij, dec. 726. num. 7. Alberg.
Creditores incerti citantur per affixionem, deciſ. 521. nu. 10. Vicecom.
Creditores futuri non probant iuſtam cauſam ſimulandi, dec. 658. num. 17. Vicecom.
Creditores fraudati non remanent ex donatione à debitore facta ſi illi adhuc plura bona remanſerunt, dec. 423. nu. 3. Emer.
Creditores primi reſeruatarij, qui cum officiali contraxerunt præferuntur alijs, dec. 616 num. 1. & per totam, Rondin.
Creditores certi ab hærede citãdi ſunt in confectione inuentarij, aliàs illud remanet nullum, dec. 521. nu. 7. Vicecom.
Creditores donantis poſſunt iura ſua experiri ſuper bonis eidem donatori remanentibus, dec. 423. nu. 4. Emer.
Creditores cõſentiẽtes dilationi ſui debitoris, non ex numero, ſed ex quantitate crediti conſiderantur, dec. 497. nu. 3. Vicec.
Creditores vrgere, & executio dicitur eſſe parata quotie cumque adeſt obligatio Cameralis, dec. 462. nu. 6. Rond.
Creditorum fraus purgata remanet per ſolutionem illis factam, deciſ. 658. num. 16. Vicecomite.
Creditorum veritas quibus reſultet, dec. 552. num. 10. Vbago.
Creditorum, quæ dicatur maior pars & plura de eis, dec. 497. num. 2. & ſeqq. Vicec.

CREDITVM

Vide in verſ. Apocha, Creditor, Retentio.
Creditum ceſſum transfertur in ceſſionarium vna cum actione, quæ competebat cedenti, dec. 537. num. 7. Rond.
Creditum ſemper eſt anterius ſimplici legato, dec. 778. num. 2. Alberg.
Creditum hæredis remanet extinctum per confuſionem actionum, ſi non fecit inuentarium, dec. 619. num. 14. Rond.
Creditum illiquidum non eſt aptum ad retardam immiſſionem in Saluiano, deciſ. 619. num. 15. Rond.
Creditum per ſolutionem extinctum, amplius reuiuiſcere non valet, deciſ. 512. numer. 4. Matthæio.
Creditum, & debitum inuicem compenſari debent, dec. 542. nu. 9. Alberg.
Creditum non vulneratur per iudicium, vel ſententiam latam ſuper ſequeſtro, dec. 575. num. 12. Calat.
Creditũ donec diſputatur, an ſit anterius, interim non denegatur poſſeſſori manutentio, dec. 403. num. 11. Alberg.
Creditum eo magis præſumitur, ſolutum ex ſilentio diuturno, ſi creditor adhuc immiſſionem obtinuerat, deciſ. 802. num. 21. Pauluccio.
Creditum per longum tempus non petitum, non ideo dicitur non fuiſſe debitum, d. 488. num. 10. Alberg.
Creditum, quo ex fructibus perceptis effectum fuit illiquidum, eſt ineficax ad retentionem conſequendam, deciſ. 802. num. 18. Pauluccio.
Creditum pro retentione obtinenda debet eſſe adeo liquidum, & clarum, vt nullo modo de eo dubitandum ſit, deciſ. 802. num. 19. Pauluccio.
Creditum præſumitur ſolutum ex diuturnitate 45. annorum amplia vt ibid. deciſ. 802. num. 21. Paul.
Creditum ſi ex fructibus perceptis remanſit illiquidum, illorum liquidatio fieri debet antequam ad deliberationem deueniatur, dec. 487. num. 9. Emer.
Creditum, & debitum ſi prouenit ex eadem cauſa, compenſatio fit ipſo iure, non autem per viam compenſationis proceditur, d. 549. num. 4. Vicecom.
Creditum partim verum, & partim falſum impedit immiſſionem, deciſ. 466. num. 3. Taia.
Creditum grauati compenſatur cum fructibus ab illius hærede perceptis, qui à die motæ litis reſtituendi ſunt, deciſ. 496. n. 19. Calataiu.
Creditum ſimpliciter confeſſionatum, non præfertur credito mediante pecunia numerata contracto, deciſ. 652. num. 13. & ſeqq. Alberg.
Creditum non remanet illiquidum ex receptione paruæ quantitatis pecuniarum, quæ de facili liquidari poteſt, deciſ. 455. num. 14. Emerix.
Creditum Saluiani, licèt poſterius, gaudet priuilegio potioritatis, & quando, deciſ. 520. num. 5. & ſeqq. Alberg.
Creditum anterius habere non ſufficit, ſi creditum poſterius ſuam ſumit anterioritatem ab alio credito illi anteriore, dec. 653. nu. 3. Albergato.
Creditum Mercatoris reſultat ex partitis formiter ex ſuis libris extractis, deciſ. 587. n. 8. & ſeqq. Calat.
Creditum Salarij vt habeat priuilegium potioritatis, quatenus probetur ex ſola enunciatiua partium, dec. 520. numer. 7. Albergato.
Credito ſatisfacto, etiam de fructibus, tamquam principali ſublato, non conſiderantur amplius damna, & intereſſe, quæ ab illo dependent, dec. 502. nu. 16. Rond.
ex Credito anteriori poſſidens non poteſt à po-

posterioribus molestari, decis. 403. num. 8. Albergato.
de Credito alicuius constare non potest siue ad effectum deductionis, retentionis, seù compensationis, quoties ex alia parte ille potest remanere debitor, decis. 525. num. 13. Rondinino.
Credita quoad substantiam in inuentario descripta, non præiudicat, quod illius quantitas fuerit in albo relicta, decis. 790. num. 24. Vicecom.
Creditis miserabilium personarum potioritatem concessit san. mem. Paulus V. dec. 520. num. 6. Alberg.
CREDVLITAS quatenus reputetur iusta in ijs, quæ dici poterant comprehensa, vel non comprehensa in decisionibus, & sententia, dec. 429. num. 6. Rond.
CRIMINOSVM iudicium plenam, & concludentem probationem requirit, dec. 664. num. 13. Calataiu.

CVLTVS DIVINVS

Vide etiam in verf. Diuinum.
Cultus diuinus non requirit solemnitates, decis. 460. num. 25. Rond.
Cultus diuini causa adiecta concessioni factæ ex causa paupertatis dicitur impulsiua, & occasionalis, & ideo stat consecutiuè, & independenter ab illa, decis. 511. num. 12. & 13. Calat.

CVLPA

Culpa propria nemini iuuare permittitur, decis. 435. num. 19. Taia.
Culpa nocet quidem culposo, non autem potest alteri damnum, seù præiudicium inferre, dec. 694. num. 6. Vicecom.
in Culpa quatenus esse dicatur, qui facit inuestimentum contra formam præscriptam, decis. 416. num. 13. Taia.

CVRA

Cura Ecclesiæ Monasterio vnitæ residet penes Vicarium perpetuum, qui in dicta Ecclesia vnita deputatur, dec. 817. num. 17. Vrs.
Cura habitualis dicitur inesse Capitulo si ille præstare tenetur omnia ornamenta sacra necessaria pro exercitio dictæ Curæ, decis. 516. num. 8. Alberg.
Cura habitualis residere potest in vna persona formali, seu intellectuali, repræsentata per plures personas materiales, decis. 516. nu. 20. Albergato.
Cura non dicitur spectare ad Abbatem, si persona, quæ illam exercere debet, eligi debet à Capitulo cum approbatione Episcopi, vicinioris, non autem eiusdem abbatis, d. 437. num. 18. Vicecom.
Cura animarum æquè residet penes Vicarium, Parochum, seu Rectorem, decis. 817. n. 12. Vrsino.
Cura subiectum eius esse dicitur, qui illam auctorizzare debet, decis. 437. num. 18. Vicecomite.
Cura habitualis residens formaliter penes vnũ quatenus materialiter possit à pluribus in solidum exerceri, dec. 516. num. 2. & seqq. & num. 20. cum seq. Alberg.
Curam habitualèm existere penes Capitulum resultat si illius exercitium non vni, sed duobus Hebdomadarijs sit commissum, d. 516. num. 2. Alberg.
CVRATOR *vide in verf.* Tutor.
CVRIA vbi est, ibi est Sedes Apostolica, & vbi est Sedes Apostolica, ibi est Curia, decis. 599. nu. 5. Albergato.

CVRRVS

Currus vicini vicinam domum communiter deuastans, non attenditur, quod quandoque sine deuastatione procedat, decis. 819. num. 12. Guazz.
Currus alienus si in introitu, vel exitu deuastat domum vicini, prohiberi potest, decis. 819. num. 1. & 2. Guazzard.
CVRSVS POSTARVM antiquitus originem duxit quingentis annis ante Christum natum à Cyro Persarum Rege, decis. 763. num. 1. Alberg.
CVSTOS Portarum *vide in verf.* Officium.

CYPPVS

Cyppus, & Ecclesia remotiores non debent esse magis dilecti, quàm proprij descendentes, & proximiores, dec. 690. nu. 9. Calat.
Cyppi appellatione veniunt omnes descendentes Testatoris per lineam masculinam, dec. 690. num. 16. Calat.
Cyppi sub vocatione continentur etiam fœminæ earumqûe descendentes, si in defectum masculorum illæ fuerint per Testatorem admissæ, dec. 690. nu. 17. Calat.
Cyppi nomine non veniunt descendentes testatoris, quibus antea fuerat particulariter prouisum, dec. 535. nu. 7. Calat.
Cyppi appellatione veniunt etiam transuersales, decis. 535. num. 7. & 8. Calat.
Cyppi domus, & lineæ vocatio facta per verba collectiua, tractum habet successiuum, & comprehendit omnes in infinitum per fideicommissum, dec. 690. num. 7. Calat.
Cyppi, lineæ, & Ecclesiæ vocatio non posset succedere, si filiorum filij, & alij in condirione positi non essent vocati, dec. 690. n. 8. Calataiu.

D

DAMNVM

Vide etiam in verf. Beneficium, Cautio, Creditor, Fructus, Fauor, Interesse, Læsio, Lucrum, Obligatio.

DAmnum non iustificatum, sed illiquidũ, non compensatur cum alio damno liquido, & plenè iustificato, dec. 632. nu. 10. Vbago.
Damnum quis potiùs euitare, aut lucrum captare dicatur, dec. 805. n. 9. & 10. Alberg.
Damnum effugere satagentis potior est causa, quàm eius, qui lucrum consequi intendit, dec. 805. n. 10. Alberg.
Damnum ex facto alterius quis reportare non debet, dec. 598. nu. 16. Vicec.
Damnum cum melioramentis compẽsari debet, dec. 554. n. 19. Emer.
Damnum, quod recipit vicinus in introitu, & exitu

exitu currus vicini, non est naturale, sed extrinsecum, & accidentale, dec.820. nu,14. Guax.
Damnum emergens probari debet in indiuiduo creditori euenisse ob detrimentum nõ solutæ pecuniæ,dec.775.n.5.Vicec.
Damnum quatenus sequatur potiùs gestorem negociorum alterius, quàm ipsum, cuius negocia gesta sunt, dec.813. nu.33. & seqq. Rondin.
Damna, & interesse dependentia à credito principali, illius accessoria sunt, eiusque anteriorıtatem habent, secus si fuerint ab eo extrinseca, & accidentalia,dec.502. num.15. Rondin.
Damna, & interesse continentur etiam, & veniunt sub obligatione camerali,dec.632,n.2. Vbago.
Damna, quæ passus est creditor consentiens subhastationi bonorum, etiam cum præseruatione iurium, & quæ aliàs non subtimuisset, an debeantur, dec.502. num.7. & nu.13. Rondin.
Damna, & interesse non debentur, nisi illius requisita probata sint, & qualia esse debeãt, dec.775.n.2.& 6.Vicec.
Damni vitatio, & lucri captatio. *vide in verſ.* Mulier.
DARE. *vide in verſ.* Donare.

DATA.

vide etiam in verſ. Supplicatio.
Data sola non probat antiquitatem, dec. 428. n.3.Calat.
Data literarum Apostolicarum semper attenditur, nec contra illam potest prætendi, aut probari contrarium, dec.808.n.17.Taia.

DATARIA.

Vide etiam in verſ. Supplicatio.
Dataria Pontificis non admittit enunciatiuas iurispatronatus, nisi constet de veritate ipsarum,dec 421.n.3. Alberg.
Datariæ obseruantia maximè attenditur in beneficijs,dec.599.n.8. Alberg.

DATIO IN SOLVTVM.

Datio in solutum prætendi non potest de eo, quod datũ non est,dec.508.n.15.& 17.Taia.
Datio in solutum valida reputatur ex obseruantia 40. & amplius annorum,dec.619.n.7. Rondin.
Datio in solutum non dicitur facta, etiamsi nulla sit spes luitionis, si bona sint assignata à Iudice in causam pignoris, non autem à partibus,dec.700.n.11.Rond.
Datio in solutum, adiudicatio, & similes contractus, dominium, & possessionem transferunt,dec.502.n.4.Rond.
Datio in solutum non præsumitur ex venditione à creditore facta,si ille facultatem non habebat bona in solutum recipere,decis.520. n.10.Vbago.
Datio in solutum facta ab hærede licèt postea insubsistens declarata sit, probat illum esse hæredem,dec.722.n.3. Emer.
Datio in solutum non potest in creditore prætendi, nisi illa facta sit à Iudice, vel parte, dec.710.n.6.Vbago.
Datio in solutum si de iure præsumitur, ita etiam præsumitur facta pro toto credito, dec.703.n.28.& 30.Alberg.
Datio in solutum præsumitur, si creditor post sibi factam assignationem bonorum per lõgum tempus tacuerit, decis. 703. num. 27. Alberg.
Dationem in solutum non fuisse à principio secutam declarat obseruantia,si postmodum illa facta sit,dec.710.n.14.Vbago.

DEBITOR.

Vide etiam in verſ. Creditor, Mandatum.
Debitor si ob sui culpam cecidit à beneficio reductionis fructuum, frustrà petit illorum remissionem ex æquitate, dec.435.n.1.& 35. ac per totam Taia.
Debitor, & creditor sunt correlatiui, & dispositio loquens de vno includit etiam alterũ, dec.727.n.7.Calat.
Debitor in obtinenda dilatione à suis creditoribus formam legis seruare tenetur,dec.497. n.1.Vicec.
Debitor non subleuatur, sed oneratur, si ex quacumque indigentia, illi sumatur pecunia ad interesse,dec.813. n.32.Rend.
Debitor intelligitur ille, à quo multo exigi pecunia potest,dec.780,n.7.Taia.
Debitor dotis non potest dici in mora, nisi prius illa fuerit per iudicem declarata.d.435. n.15.Taia.
Debitor etiam in limine decoctionis suo creditori satisfacere non prohibetur,decis.652. n.9. Alberg.
Debitor legitimè condemnatur, si de eius clara obligatione constat,dec.763.nu. 9.Alberg
Debitor in præiudicium creditorum super re hypothecata non potest contrahere societatem, vel per aliquod suum factum illis præiudium inferre,dec.726.n.8.Alberg.
Debitor, & creditor sui ipsius nemo esse potest,dec.722.n.7.Emer.
Debitor minus soluere non debet,quàm à suo creditore recipit,dec.742.n.3.Rond.
Debitor restituendo pecunias illi, cum quo contraxit, remanet liberatus, non obstante cessione alteri facta deficientibus requisitis *l.3.C.de nouat.*dec.699.n.4. Calat.
Debitor census licèt velit, possit census redimere, cogi tamen non potest ad redimendum,dec.771 n.8.Emer.
Debitor in solidatione computorum nõ præsumitur, se debitorem constituisse, nisi omnia pro iustitia contractus necessaria interuenissent,dec.681.n.5.Vbago.
Debitoris in arbitrio esse non debet primos creditores eludere, & alios admittere, qui illis pares esse possint, dec. 618. nu. 10. Alberg.
Debitorem aliquem dicimus, si soluere potest, dec.780.n.8.Taia.
Debitores nõ sufficit probare idoneos, & soluendo, sed quod de facili etiam exigi poterant, & quando,dec.780.n.5.& seq. Taia.

DEBITVM.

Vide etiam in verſ Alienatio, Causa, Calculus, Creditor, Nouatio, Solutio.

Debi-

Debitum verificatum per ſolam confeſſionē Teſtatoris, nullum affert præiudicium legitimæ,dec.662.n.16.Alberg.
Debitum contractum actione negociorum gestorum ſtatim extinguendum eſt, ac pecuniæ ab eo, cuius nomine geſta ſunt,tranſmiſſę fuerunt,dec.813.n.34.Rond.
Debitum adminiſtratoris à redditione rationis dependet,dec.790.n.28.Vicec.
Debitum contractum à procuratore ſubſtituto, quatenus illius domino præiudicet, deciſ.813.per tot.Rond.
Debitum extinguitur facta cōſolidatione vſufructus cum proprietate, dec. 785. num.28. Pauluc.
Debito principali per ſolutionem ſublato,corruit obligatio illius acceſſoria,dec.512. nu.2. Matthæio.
Debito extincto, iura primæua amplius exerceri non poſſunt,dec.604.n.7.Calat.
pro Debito pecuniario nō poteſt quis condemnari in vſuris,dec.748.n.8.Vicec.
Debitis ante legata ſatisfaciendum eſt, d.778. n.4.Alberg.
DECENNIVM. *Vide etiam in verſ.* Terminus iuris.
Decennium debet eſſe integrum ad effectum inducendi obliuionem, itaut minus tempus non ſufficiat,dec.539,n.11.Taia.

DECIMA.

Vide etiam in verſ. Abbas,Conſuetudo, Epiſcopus, Parochus, Teſtes.
Decimæ non dicuntur aſſignatæ Eccleſiæ nouiter erectæ, niſi hoc expreſſum ſit, quamuis illi fuerit etiam aſſignatum territorium earundem decimarum, deciſ.437. num. 11. Vicecom.
Decimæ ſi vni tantùm ſoluuntur ex omnibus fructibus debentur etiam de ſubrogatis, deciſ.688.n.15.Emer.
Decima, quæ ſoluebatur de agro, adhuc debetur etiamſi in illo domus conſtruatur,deciſ.582.n.4 Taia.
Decima aliud eſt, quod ex iure vniuerſali percipiatur, aliud verò quod de iure particulari,dec.582.n.4.Taia.
Decimæ etiam ſine Parochia præſcribi poſſunt, itaut virtute præſcriptionis aliquis illas exigat à Parochianis,dec.665.n.11.Taia.
Decima quoad modum, & quantitatem ſoluendi conſuetudine præſcribi poteſt, d. 407. n.7.& per tot.Rond.
Decimæ ſpectant ad Capitulum adminiſtratorem omnium decimarum ex perſona vniuerſalis Parochi totius Diœceſis, dec. 661. n.1.Taia.
Decimæ etiam de fructibus ſubrogatis debentur,& quando, deciſ. 688. num. 8. & ſeqq. Emerix.
Decimæ ſolui debent ex fructibus, deductis expenſis, & quando, dec.811. n.12.& ſeqq. Emerix.
Decimæ debentur etiam ex nouis fructibus, qui in ingenti quantitate ſeminantur in terris decimalibus,dec.663.n.11.& 12. Taia.
Decimæ non cenſentur diſmembratæ ab Eccleſia per ſolam diſmembrationem territorij' niſi de eis ſpecialis, & expreſſa mentio facta ſit,dec.437.n.3.& 9.Vicec.
Decimæ Eccleſiæ matricis cenſentur ab ea diſmembratæ, & ſpectare ad filialem, eo ipſo quod illa intra eius limites fuit erecta, & quando,dec.437.n.7.& ſeqq.Vicec.
Decimæ, & alia iura ſpiritualia non veniunt cum vniuerſalitate bonorum,dec.661. n.13. Taia.
Decimæ ſine ſpeciali mentione non veniunt ſub donatione Villæ, vel Caſtri cum iuribus ſuis,dec.661.n.14.Taia.
Decimæ non comprehenduntur ſub communicatione priuilegiorum à quacumq; exemptione,dec.661.n.15.Taia.
Decimæ poſſunt ex conſuetudine perſolui in pecunia, vel in aliqua ſpecie fructuum, deciſ.407.n.2.6.& ſeqq.Rond.
Decimæ prouenientes ex titulo regiarum donationum dicuntur ſpectare iure ſpeciali, dec.511.n.1.Calat.
Decimæ ſpectantes de iure ſpeciali non comprehenduntur ſub priuilegio generaliter conceſſo,dec.511.n.2.Calat.
Decimæ diſmembratæ ab Eccleſia parochiali, & alteri Eccleſiæ, ſeu Monaſterio conceſſæ, quatenus ſuſtineantur, dec.511,n.14.Calat.
Decimæ debentur etiam Eccleſiæ diuiti, d.511. n.15.Calat.
Decimæ, exceptā quarta, non numerantur inter iura Epiſcopalia, deciſ. 437. num. 17. Vicecom.
Decimę, quæ per diſmembrationem ceſſant in Archiepiſcopo, aſſiſtere debent Abbati in illius locum ſuffecto, dec.437. num. 15. Vicecom.
Decimæ de iure ſpectant ad Parochum, qui ſolus in illis habet iuris aſſiſtentiam, & dicenti contrarium incumbit onus probandi, dec.661.n.6.Taia.
Decima de bonis exiſtentibus intra parochiā, Parocho ex iure vniuerſali debetur, & ſic præſtatur ex omnibus fructibus, etiam mutata cultura,dec.582.n.6.Taia.
Decimæ alio iudicantur iure inter Parochum prædialem, & ſacramentalem, alio verò ſi litigatur inter Parochum prędialem,& ſuos Parochianos,dec.582.n.7.Taia.
Decimas iuxta conſuetudinem ſolui, agnoſcit Epiſcopus, qui iuxta eam ſolutionem fieri mandaut,dec.407.n.5.Rond.
Decimas fraudandi via aperienda non eſt mediante plantatione noui ſeminis, deciſ. 663. n.13.Taia.
Decimas in diſmembratione Eccleſiæ non fuiſſe comprehenſas,ex obſeruantia declaratur, ſi antiqua Eccleſia ſemper illas exegit, dec.437.n.24.Vicec.
Decimas Sacerdotes non exigebant à populo, ſed populus illas ſoluebat Leuitis, dec. 437. n.22.Vicec.
Decimas nemo ſibi præſeruare poteſt de bonis ab ipſo poſſeſſis, & ideo earum præſeruatio intelligitur de alijs, dec. 629. num.16. Alberg.

Deci-

Decimarum donatio particularis non comprehendit alias decimas in dicta donatione non comprehensas,dec.688.n.5. Emer.
Decimarum antiqua exactio de aliquibus fructibus non extendit ad alias species fructuũ ab illis diuersas,dec.688.n.6. Emer.
Decimarum præsumptio militans fauore Parochi offuscatur ex donatione, & quasi possessione contraria, dec.574.n.6.Rond.
Decimarum quarta debita Episcopo fuit subrogata loco decimarum, quas Leuitæ soluebant Sacerdotibus,dec.437.n.21. Vicec.
Decimarum translatio de vna Ecclesia ad aliã causat præiudicium, ac proindè exactam causæ cognitionem requirit, dec. 417. n.2. Vicec.
Decimarum præseruatio, vel mentio supponit adesse personas, & bona, ex quibus, & à quibus illæ debeantur, decis.629. num.15. Alberg.
Decimis etiam ad certam speciem restrictis, non licet mutare culturam, & semina fructuum,dec.582.n.10.Taia.
super Decimis quatenus possit fieri transactio, dec.582.n.1.& seqq.Taia.

DECIMARE.

Decimandi ius reale, & vniuersale cõprehendit omnes decimas tam grossas, quàm minutas,dec.688.n.3.Emer.
Decimandi ius habere prætendens, illud probare tenetur,dec.688 n.1.Emer.
Decimandi ius vniuersale non restringitur,nisi per probationes perfectas,dec,663.num.4. Taia.

DECIMATOR.

Decimator vniuersalis exigit decimas, etiam de fructibus subrogatis, decis. 688. num. 9. Emerix.
Decimator particularis non exigit decimas de nouis fructibus, qui loco antiquorum subrogati sunt,dec.688.n.10.& 12.Emer.

DECISIO.

Vide etiam in verf. Resolutio, Rota.
Decisio, & sententia ab earum petitione declarantur,dec.429.n.12.Rond.
Decisio, quę aliquid supponit, vel in ea aliquid incidenter dicitur, non attenditur, nec suffragatur in decidendo negocio principali, dec.452.n.12.Emer.
Decisio Rotæ non afficit nõ citatum, & principale interesse habentem, dec.507. num.11. Alberg.
Decisio se referens ad testes, vel instrumentum, secundum illos intelligenda est, & declaratur,dec.523.n.19.Rond.
Decisio, quæ loquitur contra communem opinionem, non attenditur, dec. 516. n. 25. Alberg.
Decisio Doctorum etiam sine lege dicitur casus legis, donec allegentur alii, qui contrarium dixerint:dec.560.n.3.Matth.
Decisiones Rotæ in alia disputatione causæ semper supponuntur, decis. 495. num. 7. Vicec.
Decisiones non attenduntur in iis,quæ firmant per modum discussus,dec. 564n.16.Alberg.
Decisiones Rotæ, quæ adhuc sub reuisione pendent, non dicuntur declarare, aut decidere ad quem spectet fideicommissum, decis.623.n.20.Vicec.
Decisiones, quarum in causis militat particularis ratio, non possunt allegari pro regula generali,dec.477.n.9.Calat.
Decisiones, quæ non tangunt præcisum articulum, de quo agitur, non attenduntur, nec præiudicant,dec.596.n.14.Emer.
Decisiones præcedentes in noua disputatione supponendæ sunt,dec.585.n.2.Calat.
Decisiones quandoque reciduntur, & resecantur, quod an consultò, vel fortuitò fiat, sub dubio relinquitur, decis. 645.num.1.& seq. Taia.
Decisiones alioquin breues à DD.Auditoribus factæ, ætate crescere, & longiores euadere compertum est,dec.645.n.2.Taia.
Decisiones, & in ea deducta facillimè comprobantur, si in repropositione pars non compareat, nec quidquam contra decisionẽ alleget,dec.419.n.9.Taia.
Decisiones quamuis factę in diuersis articulis, ex stylo Rotæ semper supponuntur,dec.743. n.11.Vicec.
Decisiones Rotales inducunt bonam fidem, vel saltem tollunt malam, dec.611. num.5. Alberg.
Decisiones Rotæ, à quibus pendet reuisio, quatenus vtilitatem pro mulieribus,vel minoribus requisitam important,dec.923.n.19. & 20.Vicecom.

DECLARANS, DECLARARE.

Declarandi facultatem habens non potest illam facere extra personas expressas,dec.616.n.11. Rondin.
Declarare potest Iudex id, quod in sententia virtualiter continetur, quamuis in illis expressum non sit, & quando, dec.482. nu.1. Vicec.

DECLARATIO.

Vide etiam in verf. Confessio,Error,Lex, Modificatio,Obligatio, Reseruatio, Statutum.
Declaratio donantis attenditur stante incertitudine donationis, dec.536.n.20.Vbago.
Declaratio subsequens donatarij ostendit quid ab initio in donatione cogitatum sit, d.616. n.23.Rond.
Declaratio Gratiæ facta per Cameram est multum attendenda, quia Camera est organum Papæ,dec.469.n.7.Taia.
Declaratio Testatoris omnibus aliis interpretationibus est præferenda, dec.426. num.2. Alberg.
Declaratio intempestiua, & re amplius non integra non admittitur, decis. 640.num.14. Rondin.
Declaratio, confessio, & alij actus à carcerato extorti, dum erat in carceribus, non important consensum, & animum se obligandi, quamuis sint iuramento firmati,dec.779. n.3.Taia,

Decla-

Declaratio præcedens probat ſimulationem poſtea factam, dec.507.n.7.Alberg.
Declaratio in teſtamento facta pro exoneratione conſcientiæ ad alium effectum, quam ſibi præiudicandi, non nocet, dec. 636. nu.4. Alberg.
Declaratio contraria tollit iniuriam, dec.639. n.9.& ſeqq.Rond.
Declaratio Legati, ſeu Prolegati, naturam officij, eiuſque etiam qualitatem oſtendit, deciſ.810.n.16.Alberg.
Declaratio fratris, quod non fiat obſtaculum fratri annullare volenti ſuam profeſſionem, nihil probat,dec.514.n.20.Vicec.
Declaratio maior fieri non poteſt, quam illa, quæ ſit à S.Rota,dec.679.n.1.Vbago.
Declaratio hæredis ſeruandi voluntatem defuncti facta cum præſeruatiua ſuorum iuriũ, ſibi non præiudicat, deciſ. 79c. num.7. Vicecom.
Declaratio, ſeu confeſſio mulieris ipſam matrimonium non contraxiſſe, & quatenus conſter, non habuiſſe animum contrahendi, & conſentiendi, quid relcuet, dec.779.n.11. Taia.
Declaratio à poteſtate declarantis metitur, deciſ.616.n.16.Rond.
Declarationi alterius ſtare tenetur, qui illius iuribus vti prætendit, dec.620. n.23. Vbago.

DECLARATORIA.

Vide etiam in verſ. Contumacia, Impediens, Mãdatum, Notitia, Odium, Quatuor termini.
Declaratoria relaxatur etiam non ſeruatis ſolitis quatuor terminis, vbi de poſitiua reſiſtentia conſtat,dec.670.n.6.Emer.
Declaratoria à Rota relaxatur poſteaquam ſeruatis ſolitis quatuor terminis, de paritione non docetur,dec.670.n.3.Emer.
Declaratoria etiam poſt ſeruatos quatuor terminos quandoque à Rota conceditur cum maiori dilatione aliorum duorum menſiũ, dec.670.n.9.Emer.

DECOCTIO.

Decoctio probari debet concludenter, quando agitur de præiudicio tertij, dec. 455. num.4. Emerix.
Decoctio eo ſolo caſu dicitur probata concludenter, ſi de ea conſtet vel per ſententiam Iudicis, vel per ceſſionem fori, & bonorum dec.455.n.5.Emer.

DECRETVM.

Vide etiam in verſ. Sententia.
Decretum fundatum ſuper non exiſtentia ſcripturæ, quæ poſtea apparuit ſubtracta, & ad exonerationem conſcientiæ reſtituta, non attenditur,dec.779.n.4.Taia.
Decretum Iudicis habet præſumptionem pro ſe,dec.708.n.10.Vbago.
Decretum procedi ad vlteriora adiectum alteri decreto, puta admiſſionis iurium ſublata admiſſione, corruit, vti illi acceſſorium, & conſequutiuum,dec.454.n.8.Alberg.
Decretum, ſeu ſententia lata per capita ſeparata, an vno corruente capitulo, corruat in totum,dec.449.n.10.Taia.
Decretum irritans inficit titulum, & poſſeſſionem,dec.476.n.28.Rond.
Decretum irritans. *Vide etiam in verſ.* Actus, Clauſula ſublata.
Decretum Iudicis, vel Epiſcopi factum cum aliquo præſuppoſito, eo ceſſante, & ipſum quoque ceſſare debet,dec.779.n.4.Taia.
Decretum ex falſa cauſa, etiam Iudici non expreſſa, remanet nullum, dec.746. num.3. Taia.
Decretum Iudicis, quod caruit exequutione, & cui renunciatum eſt, non cauſat attentata dec.812.n.1.Alberg.
Decretum Iudicis ex falſa cauſa remanet nullum, quamuis illi expreſſa non ſit, dec.791. n.7.Taia.
Decretum irritans tollit præſcriptionem quadragenariam, & quoſcumque actus contrarios,dec.430.n.16.Matth.
Decretum Iudicis non dicitur interueniſſe in ijs,quæ illi narrata non ſunt,dec. 791. la prima n.14.& 15.Taia.
Decretum Iudicis non recipit ſuſpenſionem, & conditionem,dec.791.n.26.Taia.
Decretum Iudicis in præiudicium tertij nihil operatur,dec.791.n.19.Taia.
Decretum irritans impedit, quod forma impleatur per æquipollens, deciſ 416.num.10. Taia.
Decreti loco ſuccedit licentia Prolegati in contractibus Communitatis, dec.709. nu.1. Paulucc.

DEFALCVS. *Vide in verſ.* Diminutio.

DEFECTVS.

Defectus, & error concludenter probari debet dec.808.n.2.Taia.
Defectus ex legitimo impedimẽto proueniens non præiudicat,dec.483.n.8.Vbago.
Defectus non allegatur ab eo, qui fuit illius cauſa, dec.657.n.23.Rond.
DEFICERE dicitur etiam ille, qui nunquam incepit, dec.439.n.2.Matth.

DEFENDERE, DEFENSIO.

Vide etiam in verſ. Denunciatio.
Defendere ſe quis non poteſt ex eo, quod non ſeruauit,dec.714.n.10.Taia.
Defenſionis eadem cauſa inter collitigantes attenditur,dec. 595.n.6.Rond.
DEFLORANS virginem etiamſi fictè promiſerit illam ducere in vxorem, matrimonium tamen cum ea contrahere tenetur, dec.767. n.10.Taia.

DELICTVM.

Vide etiam in verſ. Criminoſum.
Delictum ad excludendum omnis, & poſſibilis interpretatio capienda eſt, dec.518.nu.3. Matthæio.
Delictum ſemper excluditur, vbi alia quæcũque interpretatio fieri poteſt, dec.808. n.21. Taia.

DELIBERATIO.

Vide etiam in verſ. Datio in ſolutum, Subhaſtatio.
Deliberatio facta ſine credito ab euidenti nullitate ſaluari non poteſt, dec. 512. num. 3. Matth.
Deliberatio, & poſſeſſio ſequuta ante citationem

nem factam ad videndum sibi inhiberi, non possunt dici attentata, decis. 649. num. 6. Alberg.

Deliberatio non subsistit, si creditum ex fructibus antea perceptis remansit extinctũ, dec.487.n.7.Emer.

Deliberatio excessiua saltem pro parte proportionabili excessui, remanet nulla, d.487. n.8.Emer.

Deliberatio fieri non potest, si creditum erat illiquidum, nisi eius liquidatione facta, decis.487.n.9.Emer.

Deliberatio nulla, vel iniusta quomodo reuocetur,dec.493.n.5.Rond.

Deliberationi bonorum, super quibus creditori fuit concessa immissio, vel associatio, locus est, si pro eius satisfactione viginti anni requirerentur, dec.458.n.3.Rond.

DEMONSTRATIONES generales, & æquinocæ non probant identitatem,dec.406.n.4. Calat.

DENVNCIATIO litis, & defensiones non possunt omitti, sub colore, quod defentio non competeret, si aliquæ exceptiones opponi poterant,dec.542.n.7.Alberg.

DEPOSITVM.

Vide etiam in vers. Pecunia.

Depositum alioquin faciendum, fieri non debet,si illud non fuisset profuturum,dec.441. n.22.Emer.

Depositum si quis non fecit, an possit petere fructus,dec.441.n.5.Emer.

Depositum, quod nunquam fecit antecessor Oeconomus, nec minus facere tenetur illius successor,dec.654.n.10.Vicec.

Depositum non fuisse sequutum impugnare non potest,qui incompetentiam actionis in controuersiam reduxit,dec.441.n.21. Emer.

Depositi conditionalis dominium, non impleta conditione, neque illius acceptatione sequuta, remanet penes deponentem, d.439. n.5. Alberg.

DEPVTARE. *Vide* Eligere.

DEROGATIO, DEROGATORIA.

Vide etiam in vers. Abrogatio,Clausula Derogatoria,Dispensatio,Dispositio,Matrimonium, Papa.

Derogatio specialis requiritur ad *cap. nuper de decimis*, & alijs quibuscumque dispositionibus conciliaribus,dec.661.n.16.Taia.

Derogatio Apostolica fideicommissi suffragatur, siue ex cursu temporis deducatur, siue etiam ex vrgentissimis coniecturis, dec. 467. n.11.Emer.

Derogatio voluntatis defuncti non præsumitur concessa à Principe sine vlla causa, & cum præiudicio tertij,d.479. n. 8. & 12.Alb.

Derogatio testamenti debet specialiter esse aperta,dec.539 n.4.Taia.

Derogatio Constitutionis Sixtinæ obtenta in primis nuptijs, suffragatur etiam secundis, dec.795.n.18.Vicec.

Derogatio Regulæ Cancellariæ 35. de annali sufficit, quod in sola supplicatione facta sit, dec.506.n.3.& 6.Rond.

In Derogatione iurispatronatus non sola illius expressio sufficit, sed etiam qualitates narrari debent,dec.725.n.3.Emer.

Derogatoriæ regulæ de iure quæsito non tollendo, respicit iura Cameræ, non autem tollit ius tertij,& quando,dec.523.n.18.& 19. Rondin.

DESCENDENS.

Vide etiam in vers. Descendentia,Fideicommissum,Filij,Fratres,Posteri,Proximior.

Descendentes ex fœminis non succedunt in iurepatronatus familiari, decis.708. num.14. Vbago.

Descendentes ab vna ex pluribus lineis, in quibus resideat iuspatronatus hæreditariũ, tantam habent vocem,& partes, quantam habent descendentes ab alia,dec.424.num.4. Calat.

Descendentes lineæ à testatore prædilectæ, & vocatæ, donec supersunt in fideicommisso successiuo, & perpetuo, illud in eis semper continuare debet,dec.414.n.3.Rond.

Descendentes, & transuersales si testator vocauit, non inde à transuersalibus potest dici reuersus ad descendentes, dec.535. n.10. Calat.

Descendentium appellatione veniunt tam masculi, quàm fœminæ dec. 806. nu.4. & 6. Vbago.

Descendentium appellatione æquè masculi ac fœminæ continentur, d.638.n.3. Calat.

Descendentium appellatione, quia illud est nomen collectiuum, veniunt, & còprehenduntur omnes.dec.755.n.2.Alberg.

DESCENDENTIA.

Vide etiam in vers. Descendentes,Filij,Proximiores,Vocatio.

Descendentia probari debet ad hoc, vt fideicommissum suffragari possit,dec.593.nu.10. Rondin.

Descendentia à veris patronis probatur, si illi erant in quasi possessione præsentandi, decis.708.n.5.Vbago.

Descendentia probatur ex fide matrimonij, baptismatis, depositionibus testium, aliisq; iuribus,dec.806.n.4.Vbago.

Descendentia à testatore probatur ex eodem genere personarum illius,qui ad beneficium fuerunt admissi,dec.422.n.9.Matth.

Descendentia testatoris pro admissione beneficij verificatur etiam ex enunciatiuis pluriũ instrumentorum, & vbi quis tamquã descendens fuit præsentatus,dec.422. nu.10. Matth.

Descendentia probari non debet per gradus distinctos, quoties non adest legitimus contradictor, qui se magis propinquum esse cõtendat,dec.422.n.11.Matth.

DESCRIPTIO iudicialiter facta, omnes superat probationes,dec.819.n.3. Guax.

DESERTIO. *vid. in vers.* Instantia,Lis.

DESVETVDO. *Vide in vers.* Abrogatio, non Vsus.

DETERIORATIO, DETERIORATVM.

Vide etiam in vers. Inexigibilitas.

Deteriorata non dicuntur bona, quorum fru-

fructus sunt exacti,dec.431,num.8.Taia,
Deterioratio vbi non est sequuta, eo ipso mora dicitur esse purgata, decis. 435.n.10.Taia,

DETRACTIO.

Vide etiam in verf. Alienatio, Legitima, Prohibitio,

Detractio dotis maternæ fieri debet de bonis fideicommissi iuxta diuisionem factãm inter patrem, filios, & vxorem,dec.790.nu.15. Vicec.
Detractio legitimæ remanet turbida, si grauatus recepit pecunias fideicommissarias cum onere inuestiendi, & non inuestiuit, d. 789. n.5.Vbago,
Detractionis præsumptio ex sola alienatione non oritur, sed ex omissione inuentarij, iuncta etiam alienatione, dec.735. num.30. Calar.
Detractiones fuisse consumptas probari debet à fideicommissario, agente contra tertium possidentem ex titulo oneroso,dec.467. n.5. Emerix,
Detractiones fieri non possunt ex fideicommisso particulari, nisi in subsidium, quatenus ex alijs bonis illę suppleri non valeant, dec,489.n.23.Matth,
Detractiones ex bonis fideicommissi particularis non debentur, nisi prius executis bonis liberis, in quibus illę semper prius sunt faciendæ,dec.613.n.34.Vbago,
Detractiones fuisse integraliter factas probatur ex laudo declarante bona fideicommissi,detractis detrahendis in certa quantitate liquida remanere,dec,545.n.4.Alberg.
Detractiones stante omissione inuentarij, & alienationibus concurrentibus, præsumuntur consumptæ, donec contrarium probetur dec.554.n.20,Emer,
Detractiones si dubitatur competere, vel ne, aut illas fuisse, vel non fuisse consumptas, semper fideicommissarium repellunt, secus si de eis dubitatum non est, dec.756.num.8. Alberg,
Detractiones ex alienationibus remanent cõsumptæ,dec.570.n.8.Calat.
Detractiones præsumuntur fieri posse ex fideicommisso vniuersali, absque eo quod deueniatur ad fideicommissum particulare, decis.489.n.24.Matth.
Detractiones primo loco factæ solæ veniunt attendendæ, non autem quæ vlterius processerunt,dec.790.n.22.Vicec.
Detractiones turbidæ non impediunt immissionem fideicommissario, decis.789.num.4. Vbago,
Detractiones quatenus remaneant consumptę ex fructibus per spatium annorum 20.& vltra,dec.740.n.6.& seqq.Calat,
Detractiones fuisse consumptas,vbi agitur cõtra tertium possessorem ,quatenus hoc probare spectet ad hæredem, dec.790. num.30, Viccom,

DEVOLVTIO.

Vide etiam in verf. Beneficium, Caducitas, Dominus directus, Emphyteusis.
Deuolutio ob lineam finitam non datur contra tertium nullam ab inuestitis causam habentem, sed sola rei vindicatio conceditur, dec.754.n.1.Emer.
Deuolutio si prætenditur contra tertium non habentem causam ab inuestito, probatio dominij, & identitatis non resultat ex eo, quod bona sint intra fines Castri Domini concedentis,dec.629.n.13.Alberg.
Deuolutio emphyteusis, vt exindè non remaneat extincta hypotheca, sufficit creditori, quod ex causa sibi non præiudiciali succedere potuerit,dec.523.n.7.Rond.
Deuolutio beneficij, quæ fit ad Pontificem, semper remanet cũ sua causa,dec.665. n.17. Rondin.
Deuolutio emphyteusis ob lineam finitam non datur contra tertium non habentẽ causam ab inuestitus, sed iudicio rei vindicationis agendum est, dec.628.n.4.Emer.
DEVS. *Vide in verf.*Cultus Diuinus.

DICERE

Dicunt homines plerumque aliud, quod sentiunt, dec.621.n.10.Emer.
Dicunt homines sæpè aliud, quod velint, raró autem faciunt contra id, quod sentiunt, decis.631.n.7.Taia.

DICTIO.

Vide etiam in verf. Clausula, Verba.
Dictio relatiua, & restrictiua, adhuc refertur ad omnes, si aliundè probatur aliquid ad omnes spectare,dec.679.n.22.Vbago.
Dictio, *Ac*, stat declaratiuè, & intelligitur secundum subiectam materiam, dec. 531.n.9. Emerix,
Dictio *cioè*, limitat, & restringit totam dispositionem ad personas expressas, & alias excludit,dec.528.n.11.Calat.
Dictio *circiter*, solet aliquid addere,vel minuere,dec.717.n.25.Calat.
Dictio *delli*, puta *feudi*, significat materiam immediatam, ex qua aliquid desumendum fit, dec.598.n.7.Vicec.
Dictio *detti*, refertur ad omnes, dec.524. n.12. Taia.
Dictio *donec*, dicitur restrictiua, dec.107. nu.6. Alberg.
Dictio *donec*, requirit perseuerantiam vsque ad tempus, cui adijcitur, decis. 727. num. 13. Calat.
Dictio *eius*, dominium significat,dec.618.n.12. Alberg.
Dictio *etiam*, ampliat, & non restringit, d. 762. n.10. Alberg.
Dictio *&*, quamuis copulatiua, non importat repetitionem, quando denotat diuersitatem copuleti secundum subiectam materiam, dec.633.n.24.Rond.
Dictio *&*, quandoque ponitur inter verba idem prorsus significantia, dec.671.num.20. Calat.
Dictio *& cosi*, repetit omnem qualitatem, modum, & formam præcedentis dispositionis, dec.528.n.16.Calat.
Dictio *& sic*, est illatiua, & refertur tantum ad præcedentia, & ad solum casum antea expressum,dec.807.n.20.Taia.

Dictio *hactenùs*, ſtat conditionaliter, & idem ſonat, ac dictio, *quatenùs*, non autem cauſatiuè, prout eſt dictio *quia*, dec. 720. num. 8. Vbago.

Dictio *in infinitum*, omne tempus, omnēq; casū comprehendit, d. 474. n. 4 & 13. Alberg.

Dictio *in ultra*, denotat orationem à prima diuerſam, dec. 556. n. 16. Alberg.

Dictio *inſuper*, nouam, & ſeparatam orationem inducit, dec. 568. n. 7. Alberg.

Dictio *ipſis*, quando referatur ad omnes, d. 679. n. 22. Vbago.

Dictio *item*, denotat ſeparatam orationem, deciſ. 813. n. 6. Rond.

Dictio *nunc*, reſpicit tempus præſens, dec. 536. n. 8. & ſeq. Vbago.

Dictio *nunc*, non poteſt trahi ad tempus futurum, dec. 530. n. 9. Vbago.

Dictio *per*, denotat cauſam efficientem, & immediatam, dec. 494. n. 6. Alberg.

Dictio *quandocumque*, importat ſubſtitutionem fideicommiſſariam, dec. 481. n. 26. Emer.

Dictio *ſemper*, omnem caſum, omnemque tempus includit, deciſ. 474. num. 4. & 13. Alberg.

Dictio *ſcilicèt*, eſt declaratiua, & demonſtratiua dec. 749. n. 6. Rond.

Dictio *ſeù*, denotat incertitudinem, deciſ. 735. n. 21. Calat.

Dictio *ſine*, potiùs ſtat ampliatiuè, quàm reſtrictiuè, dec. 665. n. 20. Rond.

Dictio *quam*, importat repetitionem qualitatum ſupra expreſſarum, deciſ. 472. num. 7. Matth.

Dictiones *tàm*, & *quam*, ſunt ampliatiuæ, & vtrùmque caſum comprehendunt, & actum æqualiter tribuunt vtrique copulato, d. 610. n. 7. Emer.

Dictiones *tàm*, & *quam*, licèt regulariter neceſſitatem importent, & copulam faciant, quãdoque tamen accipiuntur alternatiuè, deciſ. 588. n. 5. & 8. Rond.

Dictiones *tàm*, & *quam*, ſunt comparatiuæ, & æqualitatem important, deciſ. 496. num. 12. Calat.

Dictiones *tam officiali, quam fideiuſſori*, appoſitæ in conuentione diſdictæ ſocietatis officij accipiuntur ſeparatæ, & alternatiuè, deciſ. 588. n. 5. & 8. Rond.

Dictiones *tamdiù, quamdiu, donec*, & *quouſque* tractum ſucceſſiuum ſignificant, & comprehẽdunt omne tempus, deciſ. 733. num. 5. Viccomite.

Dictiones *tamdiu, & quamdiu*, comprehendunt non ſolum quodcumque tempus, ſed etiam quemcumque caſum, deciſ. 733. num. 12. Vicec.

Dictio *vel*, quandoque ponitur, & dicitur ſtare declaratiuè, dec. 536. n. 7. Vbago.

Dictio *vt*, inducit modum, non autem conditionem importat, dec. 709. n. 16. Paul.

Dictio, *vt ſupra*, iunctis præcedentibus coniecturis deſernit pro coniecturanda voluntate teſtatoris, dec. 568. n. 14. Alberg.

Dictio, *vt ſupra*, repetit qualitates, & modos ſupra expreſſos, dec. 691. n. 8. Vicec.

DIES.

Dies incerta in vltimis voluntatibus ſemper facit conditionem, ſiue adæquetur ſubſtantiæ, ſiue præſtationi legati, dec. 534. num. 11. Alberg.

Dies ſoluendæ penſionis etiamſi ceſſerit ante captam à ſucceſſore poſſeſſionem, adhuc tenetur ille ad ſolutionem penſionis, ſi integros fructus percepit, deciſ. 646. num. 9. Calat.

Dies termini non computatur in termino, deciſ. 588. n. 17. Rond.

Die ſequenti poſt lapſum terminum, ſi aliquid fiat, quatenus ſuffragetur, dec. 586. num. 19. Rondin.

Dies certa non facit conditionem, nec ſuſpendit effectum iuris, ſed tantum impedit exercitium, dec. 621. n. 21. Emer.

Dies diei eructat verbum, & vna dies eſt diſcipula alterius, dec. 446. n. 2. Taia.

DIETA LEGALIS. *Vide in verſ.* Iter.

DIFFAMANS, DIFFAMATIO.

Diffamans ſi in termino ſibi præfixo à iudice non docuerit de ſuo iure, quod ſe iactabat contra diffamatum habere, illi perpetuum ſilentium imponitur, dec. 597. n. 8. Vicec.

Diffamationis in iudicio eſt neceſſaria citatio partis ad docendum de iure, quod ſe iactabat habere contra diffamatum, dec. 597. n. 7. Vicecom.

Diffamationis iudicium inuentum eſt ad coercendam malitiam eorum, qui vocitando ingenuorum ſtatum diffamabant, dec. 597. n. 3. Vicec.

Diffamationis iudicium licet cauſa ſtatus inuentum, fuit extenſum ad omnes res, & actiones tam in petitorio, quam ip poſſeſſorio, quoties tamen illius extrema concurrunt, dec. 597. n. 4. Vicec.

Diffamatio probari debet, vt ſit locus iudicio *l. diffamari C. de ingenuis, & manumiſſ.* dec. 597. n. 6. Vicec.

DIFFORMITAS.

Difformitas, aut quilibet exceſſus ſententiæ ſufficit ad effectum committendi cauſam appellationis, dec. 519. n. 4. Vicec.

Difformitas, & exceſſus ſententiæ iam exequutæ operatur, vt ratione indiuiduitatis omnes reuocari debeant in totum, dec. 519. n. 5. & 8. Vicec.

DIGNITAS.

Vide etiam in verſ. Præpoſitura.

Dignitas prima quatenus comprehẽdatur ſub conceſſione ſimpliciter, vel reſtrictiuè facta, dec. 596. n. 10. Rond.

Dignitatis ratione obedientia, & reuerentia æquè debetur à ſubditis, ac à non ſubditis, dec. 415. n. 5. Emer.

Dignitas beneficij probatur ex collationibus apoſtolicis à capitulo approbatis, deciſ. 596. num. 5. Emerix.

Dignitatis Eccleſiæ præeminentia probatur ex illius aſſertione facta in inſtrumento publico, dec. 596. nu. 2. Emerix.

Dignitates maiores in Cathedralibus, & principales in Eccleſijs collegiatis ſunt Pontifi-

ei reſeruatæ, dec.540.num.9. Rond.
Dignitatem habere annexum Canonicatum quatenus probari debeat ab eo, qui vtriuſque expreſſionem fecit Pontifici, dec. 596. num. 15. Emerix.

DIGNIOR

Vide etiam in verſ. Electio.
Dignior pro obtinendo beneficio dicitur ille, qui maiores qualitates habet, dec.659.nu.1. Vicecomite.
Dignior in beneficijs parochialibus ſemper præfertur minus digno, deciſ. 515. num. 2. & 6. Emerix.

DIGRESSVS.

Vide etiam in verſ. Filij Reciproca.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum aliud eſt, aliud verò quod plures ſubſtitutiones factæ ſint, dec.558.n.11. Rond.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum plurimis etiam coniecturis vallatus, probat filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos, & inter eos fideicommiſſum inductum, deciſ. 481.n.28. Emer.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum eſt maxima coniectura pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum, d.690. n.2. Calat.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum an habeatur pro vnica ſubſtitutione ab vnico caſu dependente, vel autem pluribus vna poſt aliam factis ordine ſucceſſiuo, dec.617. n.15. Emer.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & conſeruatio agnationis, non ſemper requiruntur pro vocatione filiorum in conditione poſitorum etiam ad portionem patris, dec.617.n.4.& 12. Emer.

DILAPIDATIO

Dilapidationis periculum in ætate iuuenili, erroribus, & deceptioni plerumque obnoxia, de facili contingere poteſt, dec. 534. nu. 5. Albergato.
Dilapidationis, ſeu occultationis ſuſpicio ceſſat in poſſidente ſtabilia, deciſ. 485. num. 4. Calataiu.

DILATIO

Vide etiam in verſ. Solutio, Tempus.
In Dilatione obtinenda forma legis obſeruari debet, dec. 497. num. 1. Vicecom.
Dilatio breuis nunquam à creditoribus denegatur, dec. 813. num. 29. Rond.
Dilatio facilè à Rota conceditur, dummodò cauſa ante ferias proponatur omninò, d.738. num. 1. Taia.
Dilatio ſecunda, quæ debitori conceditur, maius damnum creditorum continet, dec.497. nu. 6. Vicecom.
Dilatio ſecunda non ita de facili debitori concedi ſolet, & debet, deciſ. 497. num. 7. Vicecomite.
Dilatio corruit ſi corruit obligatio, deciſ. 541. num. 15. Alberg.
Dilatio debitori non conceditur, niſi maior pars creditorum conſentiat, dec. 497. nu. 2. Vicecomite.
Dilatio debitori conceſſa à maiori parte ſuorum creditorum, qui tamen minorem partem crediti habebant, non attenditur, nec ſuffragatur, dec.497.nu.4. Vicecom.

DILECTIO

Vide etiam in verſ. Affectio, Beneuolentia, Prædilectio.
Dilectionis maioris, & minoris argumentum admittitur, quia ſi Teſtator prætulit minus dilectos, vtique quod magis dilectos voluerit præferri, deciſ. 524. nu. 9. Taia.
Dilectionis ratio, quæ militat in deſcendentibus, non habet locum in tranſuerſalibus, deciſ.633. num.12. Rond.
Dilectio, quæ deducitur ex citatione facta in ſucceſſione vniuerſali, eadem etiam in legato reſultat, dec.702. nu.1.. Emer.

DILIGENTIA, DILIGENTIÆ

Vide etiam in verſ. Impedimentũ, Solertia.
Diligentiæ factæ pro capienda poſſeſſione ita ſuffragantur, vt illa habeatur pro capta, deciſ. 483. nu. 11. Vbago.
Diligentiam quam ſeruamus in rebus noſtris, eandem etiam ſeruare debemus in rebus alienis, dec. 432. num. 5. Taia.
Diligentiæ factæ pro expedienda cauſa in primo anno, ſuffragantur Regulæ Cancell. de annali, dec.506.nu.16. Rond.
Diligentias faciens, ſi fuerit impeditus, ad alias maiores diligentias non tenetur, deciſ. 506. num. 17. Rond.
Diligentia particularis non excludit damnum, quod alias euenire ſolet, deciſ. 819. nu. 13. Guazzardo.
Diligentiæ pro inueniendis ſcripturis, & iuribus cauſæ fieri debent parte citata, & cum ſuis requiſitis, dec.442.nu.9. Calat.

DIMINVTIO *Vide in verſ.* Pretium.

DIMISSIO

Vide etiam in verſ. Ceſſio, Reſignatio.
Dimiſſio beneficij, quæ fit occaſione aſſecutionis alterius incompatibilis non eſt propriè reſignatio, cum non fiat ſponte, ſed coactè, deciſ.648.num.7. Rond.
Dimiſſio, ſeù condonatio fructuum, qui dimittenti ſpectabant, non poteſt referri niſi ad cauſam bonorum, illi in dimiſſionis, & tranſactionis inſtrumento relaxatorum, deciſ. 546. nu.8. Calat.
Dimiſſio, ſeù Reſignatio beneficij probatur ex confeſſione ipſius dimittentis, ſeu reſignantis, deciſ. 551. num. 5. Rond.

DIOECESIS, *in verſ.* Ciuitas, Terra, Territorij, in DIOECESI CALAGVRITANA ſuper collatione, & adiudicatione Beneficiorum ſeruatur diſpoſitio motus proprij Clementis Octaui, dec. 760. nu. 4. Calat.

DISCESSVS vxoris à viro ex cauſa litis ſuper dote conſequenda à ſocero, non refertur ad cauſam ſæuitiæ, ſi aderat animus, & deſiderium redeundi, deciſ. 463. num. 6. & 13. Rondinino.

DISCRETIVA

Vide etiam in verſ. Teſtator.
Diſcretiua loquutio diuerſam voluntatem demonſtrat, dec.620. nu.29. Vbago.
Diſcretiua loquutio diuerſimodè explicata arguit

arguit voluntatem in vtroque caſu fuiſſe contrariam, dec.457.nu.5.Emerix.
Diſcretiua loquutio non attenditur in diuerſa oratione, & diuerſis perſonis, deciſ. 478. numer.10. Calat.
Diſcretiua loquutio tunc ſolum procedit, quando vtraque diſpoſitio eſt clara, ſecus autem ſi ſit dubia, deciſ. 478. num. 11. Calataiu.
Diſcretiuæ loquutionis argumentum non concludit, quoties eſt in diuerſa, & ſeparata oratione, dec. 579.num.11.Calat.
Diſcretiuus concedendi modus eandem conceſſionem declarat, deciſ. 599. num. 9. Albergato.
Diſcretiua loquutionis argumentum eſt quod ſi teſtator aliquid expreſſit, & poſtea in alio caſu omiſit, conſulto dicitur omiſiſſe, deciſ. 638. nu. 8. Calataiu.

DISDICTA

Diſdicta ſocietatis officij de iure fieri debet officiali non autem fideiuſſori, deciſ. 588. n.1. & 3. Rondinino.
Diſdicta ſocietatis officij iuxta conſuetam formulam impreſſam penes *Zacch. de ſociet. offic.* hodie conuenitur facienda tam officiali quam fideiuſſori, deciſ. 588. num. 4. Rondinino.
Diſdicta ſocietatis officij apponi debet in margine inſtrumenti ſocietatis iuxta reformationem ſan. mem. Pauli Quinti, deciſ. 588. num. 9. Rond.
Diſdicta ſocietatis officij ideo reproduci demandatur infra 15. dies ad euitandas fraudes, dec. 588.num.18.Rond.
Diſdicta ſocietatis officij reproducta die immediate ſequenti quindecim dierum, ſine tamen dolo, & fraude valida reputatur, deciſ. 588. nu.19. Rond.
Diſdicta ſocietatis officij ſufficit quod fiat officiali, licet fideiuſſori facta non ſit, d. 588. num. 1. Rond.
Diſdicta ſocietatis officij reproduci debet infra 15. dies, dec. 588. nu. 16. Rond.
Diſdictæ adnotatio facienda in margine inſtrumenti ſociet. officij olim dicebatur de forma, dec. 588. nu. 11. Rond.
Diſdictæ ſocietatis officij adnotatio in margine inſtrumenti fuit demandata ad occurrendum fraudibus, deciſ. 588. num. 12. Rondinino.

DISMEMBRATIO

Vide etiam in verſ. Decima, Iuſpatronatus.
Diſmembratio Eccleſiæ à Papa conceſſa eatenus præiudicat, quatenus ex illius verbis ſit expreſſum, dec. 437. num. 1. Vicecom.
Diſmembratio Eccleſiæ eatenus præiudicat, quatenus continetur in ea, deciſ. 437. n. 8. Vicecomite.
Diſmembratio Eccleſiæ non præiudicat Epiſcopo, & Capitulo ſuper exactione decimarum, dec.437.nu.23.Vicecom.
Diſmembratio decimarum ab Eccleſia non inducitur, ſi ceſſante neceſſitate Eccleſia nouiter erecta habebat ſufficientes redditus, dec.437.nu.8.& ſeq. Vicecom.
Diſmembratio ſola territorij non importat diſmembrationem decimarum, & quando, deciſ. 437. num. 2. 9. & ſeq. Vicecom.
Diſmembratio Eccleſiæ ſi fit cum aſſignatione territorij, veniunt decimæ in illis exiſtentes, alioquin non veniunt, dec.437. nu. 10. 25. & ſeqq. Vicecom.
Diſmembrationis Eccleſiæ iuſtitia ab aliqua illius neceſſitate deſumi debet, deciſ. 437. num. 4. Vicecom.
Diſmembratio Eccleſiæ iure facta dicitur ad proſpiciendum periculo animarum, d. 437. num.5.Vicecom.
Diſmembratio Eccleſiæ fieri poteſt pro aſſignanda congrua dote Eccleſiæ nouiter erectæ, dec.437.num.6.Vicecom.

DISPARITAS

Diſparitas vbi non datur, tunc eadem militat legis diſpoſitio, deciſ. 662. num. 4. Alberg.
Diſparitatem inter filios inducere, iuri naturali, & æquitati repugnat, deciſ. 471. nu. 5. Matthæio.
Diſpenſatio *vide etiam in verſ.* Lex.
DISPENSATIO legis, vel Conſtitutionis Principis non inducitur per patientiam eiuſdem Principis, dec. 418. num. 14. Emer.

DISPONENS, DISPONERE

Diſponens ſimpliciter de ſuis bonis, non intelligitur diſpoſuiſſe de bonis ſibi ignoranter quæſitis, dec. 738.nu.5. Taia.
Diſponens de bonis vti propriis illa in ſolutum recepiſſe dicitur, deciſ. 712. n. 8. Alb.
Diſponere verbum propriè reſtringitur ad vltimas voluntates, in quibus verè, & realiter verificatur, dec.580. num. 3. Rond.

DISPOSITIO

Vide etiam in verſ. Conſtitutio, Donatio, Remedium, Statutum.
Diſpoſitio recta ab vnico verbo, & oratione non habet potioritatem, vel poſterioritatem, nec maiorem, vel mitorem dilectionem, ſed actum cuilibet inſolidum tribuit, dec. 536. nu. 11. Vbago.
Diſpoſitio hominis facit ceſſare diſpoſitionem legis, dec.616.nu.7. Rondinino.
Diſpoſitio, ſeu derogatio generalis non tollit conceſſiones Regibus factas, deciſ. 511. numer.4.Calat.
Diſpoſitio loquens de Ciuitate, vel Terra quatenus comprehendat Comitatenſes, vel habitantes in Territorio, deciſ. 429. nu. 17. & ſeqq. Rond.
Diſpoſitio legis loquens de actibus cauſa mortis comprehendit donationes, & actus inter viuos, qui facti ſunt in fraudem legis, deciſ. 580. nu. 4. Rondinino.
Diſpoſitio licèt concepta per verbum, *volens*, quodcumque tempus, & quemcumque caſum complectitur, dec. 733. n. 13. Vicec.
Diſpoſitio Teſtatoris facta de ſuis bonis non comprehendit bona antiqui fideicommiſſi, dec.738.num.7.Taia.
Diſpoſitio *l. diffamari C. de ingenuis, & manumiſſ.* maxima Cæſarum prouidentia proceſſit, & quare, dec. 597. num. 2. & ſeq. Vicecom.
Diſpoſitio alternatiuè facta ſemper remanet du-

dubia, incerta, & æquiuoca, dec. 536. nu. 2. & seq. Vbago.
Dispositio facta de bonis suis, non comprehendit bona fideicommissaria, decis. 724. num. 9. Rond.
Dispositio generalis restringitur per subsequentem specialem, decis. 529. num. 23. Albergato.
DISPVTATIO. *vide in verf.* Dubium.
DISTINGVENS præfertur illi qui nō distinguit, dec. 517. num. 11. Alberg.

DISTRIBVTIO

Distributio alicui iniuncta per verba *quello, che gli hà detto à bocca* in quacumque traditione verificatur, decis. 692. num. 11. Alberg.
Distributionem vel summam maiorem fuisse relictam quam illa, quæ à distribuente tradita est, probare tenetur, qui hoc allegat, & quando, decis. 692. num. 12. Alberg.
Distributiones *Vide in verf.* Beneficiatus.

DIVERSVM DIVERSITAS

ex Diuersis non fit illatio, decis. 774. num. 6. Vicecomite.
ex Diuerso casu ius statui non potest, dec. 544. num. 27. Calat.
Diuersitas qualitatum, diuersitatem rei demonstrat, dec. 567. nu. 6. Rond.
Diuersitas causarum vbi inducit diuersitatem scripturarum, notitia iurium vnius, non potest operare scientiam iurium alterius, decis. 443. nu. 12. Rond.
Diuersitate terminorum posita, impossibile est, quod admittatur paritas illationis, d. 633. num. 21. Rond.

DIVES, DIVITIÆ

Dives possibile est, quod etiam extrà suam patriam haberet pecunias nótabilis quantitatis, decis. 794. nu. 9. Alberg.
Diuiti, etiam sine cautione potest haberi fides, decis. 794. num. 12. & 14. Alberg.
Diuitijs deperditis fordescit dignitas familiarum, dec. 693. num. 18. Calat.

DIVISIO

Vide etiam in verf. Bona, Collatio.
Diuisio sequuta inter fratres si habeat mentionem administrationis ab altero factæ, illam probat, dec. 482. nu. 13. Vicecom.
Diuisio præsumitur simulata, si frater minorem partem habens, promisit vlterius dotare sororem, dec. 473. num. 5. Calat.
Diuisio inter fratres detegitur collusiua, & fraudolenta si omnes postea possederunt, perceperunt fructus, eosque in proprios vsus conuerterunt, dec. 473. nu. 6. Calat.
Diuisio Terræ, vel Ciuitatis non importat diuisionem illius Territorij, decis. 429. nu. 13. Rondinino.
Diuisio proprietatis iuris conferendi requiritur, ad hoc, vt per illam beneficium remaneat liberæ collationis inter Episcopum, & Capitulum, dec. 635. nu. 7. Taia.
Diuisio collusiua, & simulata, facta in fraudem creditorum, non attenditur, dec. 473. nu. 1. Calat.
Diuisio inter socios debet esse æqualis, & inæqualis à iure non permittitur, dec. 484. n. 5. Matthæio.
Diuisio præsumitur inter fratres si bona paterna pro diuiso possederunt, decis. 802. nu. 5. Pauluccio.
in Diuisione quid comprehensum sit, attenditur intentio contrahentium, ac etiam natura actus eiusdem diuisionis, decis. 429. n. 15. Rondinino.
Diuisione inter patrem, & filios sequuta, bona etiam quoad dominium transeunt in filios, & efficiuntur profectitia, si concurrit patris voluntas, & filij sibi acquirere possunt, decis. 790. nu. 32. Vicecom.
Diuisione, ac etiam cessione transfertur dominium, & est vnus ex modis illud acquirendi, dec. 790. num. 33. Vicecom.
Diuisionis geminatio facta à patre de suis bonis inter filios, eo magis arguit ipsum voluisse dicta bona ad eosdem filios spectare, dec. 790. num. 12. Rond.
Diuisum prædium minus reddit in fructu, quam totum simul, decis. 727. num. 15. Albergato.

DIVINVS

Vide etiam in verf. Cultus.
Diuini cultus, & virtutis augumentum quæ respiciunt licet omissa possunt quandocumque suppleri, dec. 665. nu. 12. Rond.
Diuinus cultus adiectus concessioni factæ ex causa paupertatis dicitur impulsiuus, & occasionalis, & ideo stat consequutiuè ad causam principalem, decis. 511. num. 12. & 13. Calataiu.

DOCTORATVS

Doctoratus antiquior & ætas grauiot non suffragatur, si ad illa testator non respexit, dec. 804. nu. 21. Paul.
Doctoratum ad obtinendum sufficit studuisse per quinquennium, decis. 804. nuu. 4. Pauluccio.

DOCTOR

Doctor etiam sine lege dicitur casus legis, vbi non habemus Doctorem contrarium, dec. 560. num. 3. Matth.
Doctori attestanti de qualitate bonorum suæ Ciuitatis, vti apprimè in illa versato, plenè creditur, dec. 797. nu. 7. Alberg.
Doctorem, vel Lectorem aliquem non esse probatur ex attestatione Secretarij Vniuersitatis, decis. 427. num. 7. 12. & seq. Matthæio.
Doctoribus super statuto Patriæ scribentibus plenè creditur. dec. 623. nu. 14. Vicecom.
Doctores intelligendi sunt secundum doctrinas, quas allegant, dec. 603. nu. 3. Emer.
Doctores allegare turpe est, & erubescendum, si possumus allegare leges, decis. 666. nu. 4. Taia.
Doctores, & Iudices dummodo concordent in opinione, admittuntur tamen, licèt discrepent in ratione, decis. 524. nu. 2. Taia.
Doctores sunt intelligendi secundum communem sententiam, & retenta distinctione com-

communiter approbata, decis. 465. nu. 14. Rondinino.

DOCTRINA *vide in vers.* Habilitas, Scientia.

DOLVS

Vide etiam in vers. Mendacium, Minor.

Dolus, & fraus perſpicuis indiciis, & probationibus probari debet, decis. 521. num. 15. Vicecomite.

Dolus non committitur in omiſſa deſcriptione rei, quæ occultari non poterat, dec. 521. num. 16. Vicecom.

Dolus, ſeù falſitas in Notario publico non præſumitur, ſed per allegantem ſunt plene, & concludenter probanda, decis. 552. nu. 8. Vbago.

Dolus ex iuris ignorantia, & poſſibili interpretatione excluditur, & ideo ceſſat in ijs, quæ in ſententijs, vel deciſionibus poterant credi non fuiſſe comprehenſæ, deciſ. 429. n. 6. Rondinino.

Dolus præſumitur in eo, qui omiſit facere id, quod facere tenebatur, deciſ. 546. num. 7. Calataiu.

Dolus in alienatione bonorum minoris arguitur ex pluribus, & quibus, deciſ. 447. nu. 9. 10. & ſeqq. Alberg.

Dolus, & iniuria ſunt facere alteri, quod ſibi nolit fieri, eique nocere, quod ſibi non prodeſt, deciſ. 470. num. 8. Taia.

Dolus à tranſactione excluditur, ſi illi præceſſit laudum, & quare, deciſ. 707. numer. 34. Vbago.

Dolus in laudo conſiderari non poteſt, d. 707. num. 35. Vbago.

Dolus arguitur ex falſa aſſertione, ac etiam ex alijs, deciſ. 791. nu. 21. Taia.

Dolus reſultat ex taciturnitate eorum, quæ explicari debuerant, deciſ. 556. nu. 19. Albergato.

Dolus in ignorante non cadit, dec. 429. nu. 9. Rondinino.

Doli probatio reſultat ex pluribus coniecturis, quæ ſimul iunctæ conſiderari debent, d. 447. nu. 15. Alberg.

Doli actionem vt inducat mendacium neceſſe eſt, vt quis cauſa ſui lucri mentiatur, dec. 470. nu. 5. Taia.

Doli præſumptio ex mendacio reſultãs, quando excludatur, deciſ. 470. num. 13. & ſeqq. Taia.

DOMICILIVM

Vide etiam in vers. Habitator, Incolà, Officialis.

Domicilium ab habitatione diſtinguitur, & quale vtrumque ſit, deciſ. 695. num. 11. & ſeqq. Emerix.

Domicilium duplex quemlibet habere permittitur, aliud ſcilicet originis, & aliud habitationis, dec. 544. nu. 15. Calat.

Domicilia plura etiam in diuerſis locis retinere quis poteſt, deciſ. 431. nu. 8. Emer.

Domicilia habens plura, poteſt frequentius vti vno, quam altero, deciſ. 431. numer. 9. Emerix.

DOMINIVM

Dominium directum etiam ad effectum deuolutionis ob lineam finitam probari debet concludenter, ſi agitur contra tertium nullam habentem cauſam ab inueſtitis, d. 628. num. 2. Emerix.

Dominium, & poſſeſſio bonorum probatur ex inſtrumentis acquiſitionum, alijſque actibus poſſeſſorijs, dec. 735. nu. 36. Calat.

Dominium liberum, & abſolutum alicui fuiſſe relictum ex quibus verbis reſultet, d. 692. num. 7. Alberg.

Dominium directum probari debet per concludentes probationes, non autem per poſſibile, dec. 629. nu. 5. Alberg.

Dominium directum Eccleſiæ non probatur ex antiquis minutis locationum, quæ ſunt informes, & non probantur effectuatæ, dec. 754. num. 3. Emerix.

Dominium illius, à quo bona recepit, quatenus quis impugnare poſſit, vel non, dec. 700. num. 14. Rond.

Dominium ex emptione, diuiſione, ac etiam ex alijs probatur, & quibus, deciſ. 565. n. 12. Albergato.

Dominium Actore non probante, remanet apud Reum in iudicio rei vindicationis, deciſ. 566. nu. 12. Taia.

Dominium directum non probatur ex tranſactione facta ſuper canonibus, qui non apparent debiti, vel ſoluti, ſi de conceſſione emphyteuſis non plenè conſtitit, deciſ. 628. numer. 11. Emerix.

Dominium directum nec etiam contra vaſſallum reſultat ex ſola probatione dominij totius Caſtri, dec. 629. num. 9. Alberg.

Dominium Caſtri non infert ad dominium directum, ſeù identitatem bonorum illius, & quando, deciſ. 629. num. 7. & ſeqq. Albergato.

Dominium directum ad effectum deuolutionis ob lineam finitam, non autem in pœnam prohibitæ alienationis, vel non ſolutionis canonis non requirit probationes omnino claras, & concludentes, deciſ. 628. num. 1. Emerix.

Dominium ex poſſeſſione reſultat, quando non conſtat poſſeſſorem non eſſe dominum, dec. 566. nu. 9. Taia.

Dominium emptoris controuerti non poteſt ſi ille à vero domino emit, deciſ. 608. nu. 5. Albergato.

Dominium Caſtri probatum in ordine ad iuriſdictionem, non infert ad dominium terrarum, aliorumque bonorum intra illius fines exiſtentium, dec. 628. nu. 30. Emer.

Dominium directum Eccleſiæ excluditur, ſi bona, quæ prætenduntur emphyteutica, deuenerunt ad manus plurium poſſeſſorum, dec. 628. nu. 20. & ſeqq. Emer.

Dominium directum excluditur ex ſola poſſibilitate contraria, deciſ. 628. numer. 21. Emerix.

Dominium, & poſſeſſionem transferunt adiudicatio, datio in ſolutum, & ſimiles contractus, dec. 502. nu. 4. Rond.

Dominium conditionalis depositi conditione non impleta eoque non acceptato, remanet penes deponentem, dec. 439. nu. 5. Albergato.
Dominium directum Ecclesiæ excluditur nedum ex sola possibilitate contraria verum etiam ex positiua probatione, quod bona ad diuersos possessores transierint, decis. 754. nu. 14. Emerix.
Dominium directum Ecclesia concludenter probare tenetur, & quidem tempore motæ litis, & quando, decis. 754. num. 15. & seq. Emerix.
Dominium vniuersale excluditur quando apparet intra fines Territorij adesse alias personas ibi possidentes, decis. 797. nu. 15. Albergato.
Dominium directum Ecclesiæ non probatur, si nulla affertur recognitio, solutio canonis, aut alius similis actus, qui illud inferat, decis. 754. nu. 12. Emerix.
Dominium contra recognoscentes aliquem in superiorem probatur, non autem respectu aliorum, dec. 797. nu. 20. Alberg.
Dominium, & possessio domus probatur ex instrumentis in ea celebratis, decis. 735. numer. 38. & seq. Calat.
Dominium directum excluditur, seu non probatur ex sola concessione Castri, vel partis bonorum illius, si reliqua pars fuit in eadem concessione præseruata, decis. 628. numer. 34. Emerix.
Dominium bonorum Castri probari debet plenè, & concludenter per alias probationes, non autem ex sola concessione eiusdem Castri, dec. 628. nu. 37. Emerix.
Dominium directum in iudicio rei vindicationis contra tertium non probatur ex coniecturis, & præsumptionibus antiquis, sed probari debet præcisè de tempore motæ litis, dec. 628. nu. 17. Emerix.
Dominium antiquum non præsumitur continuatum contra tertium ex sola probatione, vel præsumptione dominij antiqui, d. 628. nu. 18. Emerix.
Dominium resultat ex solutione pretij rei emptæ, dec. 620. nu. 5. Vbago.
Dominij probatio, seù exceptio non admittitur ad probandam purgationem Spolij, decis. 625. nu. 8. Calat.
Dominij præsumptio pro actore resultat, ex illius longæua possessione, decis. 566. nu. 7. Taia.
Dominij translatio impeditur ex alienatione bonorum minoris facta habita fide de pretio, dec. 657. nu. 17. Rond.
Dominia rerum semper in incerto esse non debent, dec. 709. nu. 5. Paul.

DOMINVS

Vide etiam in verf. Patronus.
Dominus, & debitor rei suæ nemo esse potest, dec. 526. nu. 7. Matth.
Dominus directus eo ipso, quod finita emphyteusi inuestiuit alios, declarat nolle pro se retinere, dec. 531. nu. 3. Emerix.
Dominus directus agens ad deuolutionem in iudicio petitorio tenetur probare dominiũ, & identitatem bonorum, decis. 629. nu. 4. Albergato.
Dominus solus de iure percipit fructus suorum bonorum, dec. 620. nu. 6. Vbago.
Dominus qui non est non potest rem alteri cedere, dec. 510. nu. 1. Vicecom.
Dominus directus meliorans rem à se in emphyteusim concessam, non dicitur feciſſe melioramenta in solo alieno, sed in suo, decis. 704. nu. 7. Alberg.
Dominus directus si nolit pro se retinere, tenetur renouare proximiores, & eos inuestire, dec. 531. nu. 5. Emerix.
Domino directo via aperienda non est supplantandi proximiores, quibus de iure renouatio debetur, dec. 531. nu. 13. Emer.
Domino magis creditur, quam famulo, d. 757. nu. 9. Paul.

DOMVS

Vide etiam in verf. Cyppus, Familia, Pensio.
Domus meliorata si fuit à peiito separata à domo non meliorata, illius valoris situs, & murorum dicitur facta deductio, decis. 549. nu. 11. Vicecom.
Domus in Vrbe etiam paruæ calculantur ad rationem scutorum quinque pro centenario, dec. 769. nu. 6. Vicecom.
Domus, & stabilia occultari non possunt, dec. 790. nu. 23. Vicecom.
Domus, & Ædificium comprehendit totum id quod intra illius septa continetur, vel constituitur, dec. 568. nu. 22. sed vid. n. 25. & seq. Alberg.
Domo à flumine deuastata, non ideò corruit census super ea impositus, & quando, dec. 523. nu. 17. & 18. & seq. Rond.
in Domo comprehenditur quidquid intra domum existit, vel fabricatur, decis. 568. numer. 22. Alberg.

DONANS, DONATOR

Vide etiam in verf. Bona.
Donans non dicitur habuisse animum donandi, nisi quatenus donatarius acceptet, d. 640. nu. 2. Rond.
Donans non potest reuocare donationem factam absenti, pro eo stipulante notario, nisi donatarius illam acceptare recuset, dec. 799. nu. 1. Rond.
Donare nemo potest, quod nondum habuit; nec possessionem transferre, decis. 573. n. 4. Calataiu.
Donatum, vel datum à Principe remanet liberum ab omnibus oneribus, decis. 523. numer. 9. & 10. vbi vid. Rond.
Donatum, vt aliquod dicatur à patre filio, requiritur quod longo tempore sciente, & patiente patre fuerit ab eodem filio possessum, dec. 660. nu. 5. Alberg.
Donator si de bonis reseruatis non disposuit, illa vigore pacti in donatione remanent comprehensa, dec. 610. nu. 10. Emer.
Donator vigore facultatis sibi reseruatæ non potest declarare donationem extra personas in ea nominatas, & expressas, decis. 616. numer. 11. & seqq. Rond.

Donator ſi in declaratione donationis ſemper vnum, & idem fideicommiſſum præſeruauit, cum illius conditione, & qualitate etiam à principio donaſſe dicitur, deciſ. 616. n. 13. Rondinino.
Donator ſi poſt donationem in poſſeſſione permanſit, & erat adminiſtrator donatarij, poſſeſſio præſumitur continuata nomine adminiſtratoris, dec. 423. nu. 14. Emer.
Donator in donatione, quæ ſolum poſt mortem effectum ſortiri debuerat, non transfert in donatarium neque dominium, neque poſſeſſionem, dec. 573. nu. 2. Calat.
Donator poteſt variare, & commutare donationem factam fauore ſuæ animæ, & operis pij, dec. 536. nu. 6. Vbago.
Donatoris declaratio à poteſtate illi conceſſa metitur, deciſ. 616. nu. 16. Rond.

DONATARIVS

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſarius.

Donatarius ſecundus, cui res fuit tradita, præfertur primo ſine vlla traditione, deciſ. 640. nu. 30. & ſeqq. Rond.
Donatarius poteſt agere contra donantem pro obſeruantia donationis, deciſ. 640. numer. 11. Rond.
Donatarius ſi eſt etiam hæres donantis, tenetur de proprio ad ſolutionem debitorum illius, ſi hæreditatem adiuit ſine beneficio inuentarij, deciſ. 793. num. 4. Rond.
Donatarius vltra vires donationis non obligatur, dec. 501. n. 9. & ſeqq. Rond.
Donatarius vniuerſalis habetur ad inſtar hæredis, dec. 610. n. 9. & ſeq. Emer.
Donatarius, vel fideicommiſſarius vltimus poteſt de bonis fideicommiſſis, vel donatis liberè diſponere, dec. 616. n. 2. & 6. Rond.
Donatarius, & fideicommiſſarius vltimus poſſunt liberè diſponere de rebus donatis, & fideicommiſſo ſubiectis, deciſ. 788. num. 1. Rondin.
Donatarius non dicitur acceptaſſe donationē, ſi poſtea bona donata diuiſit, eorumq; alienationi conſenſit, dec. 467. n. 14. Emer.
Donatarius primus agit contra donantem ad id, quod intereſt, rem alteri fuiſſe donatam, dec. 799. n. 2. Rond.
Donatarij conſenſus non fuiſſet neceſſarius, ſi donatio nulla, & ſimulata extitiſſet, dec. 658. n. 14. Vicec.
Donatario abſenti licet ius acquiratur ex ſola ſtipulatione Notarij, illius tamen ratificatio requiritur, ſine qua contractus non eſt perfectus, nec irreuocabilis, deciſ. 640. num. 1. Rondin.
Donatarijs duobus exiſtentibus, illè præferendus eſt, cui primo traditur res donata, d. 536. n. 25. & ſeq. Vbag.

DONATIO.

Vide etiam in verſ. Primogenitura.

Donatio non reſoluitur ex non implemento ſequuto, ſi donatarius ſe obtulit promptum ad illud implendum, dec. 423. n. 23. Emer.
Donatio prima dicitur contenta, & inſerta in ſecunda, & ideo per acceptationem, vel poſſeſſionem captam vigore ſecundæ remanet acceptata prima, & quādo, d. 724. n. 11. Rond.
Donatio non dicitur facta ad fraudandos creditores, ſi illa fuerit particularis, & alia plura etiam bona donatori remaneant, dec. 423. n. 3. 8. & 17. Emer.
Donatio reciprocè facta ad aliam donationem quæ vel non habuit effectum, vel illum habuit poſt mortem donantis, remanet reſoluta, dec. 440. n. 8. Emer.
Donatio oneroſa habet ius accreſcendi, ex voluntate donantis, & ex quibus illa reſultet, dec. 569. n. 5. Emer.
Donatio facta relatiuè ad fideicommiſſum factum, vel faciendum, de per ſe non importat fideicommiſſum, ſed illud tantummodo ſupponit, deciſ. 711. n. 3. Rond.
Donatio facta contemplatione matrimonij nō comprehendit niſi maſculos, ſi eſt relatiua ad fideicommiſſum, in quo ſoli maſculi vocantur. dec. 711. n. 4. Rond.
Donatio reſtricta ad certas perſonas, quamuis relatiua ad aliam diſpoſitionem factam, vel faciendam, non poteſt tamen excedere perſonas in ea cōtemplatas, dec. 711. n. 5. Rond.
Donatio facta à matre filio, à qua ſunt excluſi alij fratres, vel nepotes, dicitur facta in fraudem, & ideo ſolemnitates requirit, dec. 753. n. 26. Calat.
Donatio præſumitur inſinuata, & cum ſolemnitatibus facta, ſi concurrit obſeruantia, poſſeſſio donatarij, & patientia donantis, dec. 799. n. 12. Rond.
Donatio ſecunda fieri non poteſt, ſi prima ſubſiſtit, dec. 799. n. 13. Rond.
Donatio oneroſa dicitur contractus merè indiuiduus, dec. 569. n. 3. Emer.
Donatio dicitur facta in fraudem creditorum, ſi fuerit de re litigioſa, vel de omnibus bonis donantis, d. 423. n. 3. 4. & infra n. 17. Emer.
Donatio, ſeu diſpoſitio primo loco alternatiuè facta, poteſt à donante, ſeu diſponente per ſecundā declarari, dec. 536. n. 3. Vbago.
Donatio, ſeu diſpoſitio alternatiua poteſt in totum vitiari, & commutari, dec. 536. n. 4. Vbago.
Donatio alternatiua à parte non acceptata, non eſt dubiū, quod non ſolum poteſt à donante declarari, ſed etiam caſſari, & mutari, dec. 536. n. 5. Vbago.
Donatio etiam ad aliquem locū certū reſtricta, adhuc dicitur vniuerſalis, non particularis, ſi locus eſt adiectus, non cauſa taxationis, ſed ſolius ſimplicis demonſtrationis, dec. 610. n. 8. Emer.
Donatio facta à Principe, in qua beneficium citra alterius damnum accipitur, intelligitur de iure eidem Principi competenti, dec. 523. n. 11. Rond.
Donatio non dicitur ſimulata, ſed in fraudem, ſi poſſet præiudicare creditoribus, dec. 658. n. 7. Vicec.
Donatio facta in fraudem creditorum tenet, & valet, ſed ſolum reuocari poteſt, dec. 658. n. 8. Vicec.
Donatio facta ante biennium obitus donatoris, non dicitur in fraudem legis per vlti-

mas voluntates disponẽte prohibentis, decis.580.n.7.Rond.
Donatio si non fuit pura, sed post mortem, non impedit effectum clausulæ *constituti* postea super bonis donatis appositi, decis. 573. n.1.Calat.
Donatio à sæculo, & vltra nunquam admissa, non ita faciliter recipienda est, dec.738. n.3. Taia.
Donatio sine scientia dodatarij ex sola illius dispositione facta suorum bonorum, non dicitur acceptata,dec.738.n.4.Taia.
Donatio vt suffragetur, & suum possit habere effectum, requiritur, quod fuerit à donatario acceptata,dec.467.n.13.Emer.
Donatio facta sub conditione, quatenus donator decesserit intestatus, nõ impedit quominus ille medio tempore alienet, dec.467. n.6.Emer.
Donatio facta absenti, ante acceptationem, non aufert donatori facultatem disponendi de re donata, eamque censui subijcere, decis.573.n.8. Calat.
Donatio facta, vt donatarius ad sacros ordines promoueretur,requirit acceptationem tamquam onerosa,dec.573.n.9.Calat.
Donatio dicitur onerosa, si facta est, vt quis promoueri possit ad sacros ordines, d. 573. n.10.Calat.
Donatio facta per horas ante impositionem census, redditur admodum de fraude, & simulatione suspecta, dec.573.n.11. Calat.
Donatio filijsfamilias nec etiam in fauorem descendentium, & cum iuramento facta substinetur,dec.573.n.6.Calat.
Donatio decimarum facta Monasterio Andreouiensi aduersus Parochos illas prætendentes, fuit pluries à Rota, & ab A.C.canonizata,dec.574.n.2.Rond.
Donatio particularis inutilis derogat fideicõmisso vniuersali,dec.642.n.22.Taia.
Donatio quatenus per obitum alterius ex donatariis reuerti non debeat ad donantem, dec.423.n.28.& seqq.Emer.
Donatio mulieris, vt valeat, quas solemnitates continere debeat in Prouincia Marchiæ, dec,440.n.5.Emer.
Donatio facta in fraudem statuti prohibentis dispositionem per vltimam voluntatẽ comprehenditur ab eodem statuto,dec.529.n,25. Alberg.
Donatio non potest dici simulata, si illa in testamento fuerit approbata, etiam quod testamentum postea stipulatum non sit, decis.423.n.6.Emer.
Donatio facta contra formam statuti non valetidec.642.n.12.Taia.
Donatio sub pacto resolutiuo facta, an fuerit læsiua, fructus etiam medio tempore percepti considerandi sunt, decis. 501. numer. 12. Rond.
Donatio nõ insinuata, & destituta solemnitatibus requisitis à Constitutione Ægidiana, remanet nulla,dec,640.n.7.Rond.
Donatio facta contemplatione certi matrimonij habetur ac si post contractum d. matrimonium fuisset acquisita, decis.493. num.6. Rondin.
Donatio facta inter virum, & vxorem non semper est inutilis, cum vtile esse possit si donans eam non reuocet, nec pœniteat, decis.642.n.26.& 27.Taia.
Donatio simulata reuocatione non indiget, dec.658.n.11.Vicec.
Donatio correspectiua remanet nulla, si correspectiuitas in ea considerata in vita donatoris non habuit effectum, dec.578.num.9. Emerix.
Donatio etiam inter patrem, & filium, morte remanet confirmata, dec.789.n.11.Vbago.
Donatio alimentorum præstitorum non præsumitur, sed ab allegante probari debet, decis.717.n. 21 Calat.
Donatio non insinuata ad formam statuti Vrbis non valet,dec.642.n.12.& 13. Taia.
Donatio propter nuptias à primo viro vxori facta, censetur ab ea repetita in secundo matrimonio,dec.795.n.1.Vicec.
Donatio propter nuptias hodie recessit ab aula,dec.795.n.2.Vicec.
Donatio, seu nominatio beneficij, vel huiusmodi factæ per simplicem schedulam, antidatæ suspicione non carent, dec.665.num.7. Rondin.
Donatio facta cum clausula *constituti* statim sequuta morte donantis transit in donatariũ etiam quoad possessionem, dec.528.num.1. & seq.Calat.
Donatio facta filijs quatenus ipsis intelligatur facta vti filijs, vel potiùs vti hæredibus, decis.500.n.25.& seqq.Calat.
Donatio insinuatione perficitur, & conficitur, maximè inter coniunctos, dec.642. num.24. Taia.
Donatio simplex,& reciproca nullas requirit solemnitates, neque in mulieribus, neque in minoribus, decis. 578. num. 4. & seqq. Emerix.
Donatio reciproca tunc solum non requirit solemnitates, quando liquidò constat mulieres, vel minores tantundem, & æquiualens recepisse,dec.578.n.5.Emer.
Donatio inter viuos derogat fideicommisso, dec.642.n.20.& 21.Taia.
Donatio alternatiuè facta vel vni, vel alteri, remanet incerta, dec.536.n.2.Vbago.
Donatio alternatiuè facta duabus Ecclesijs, vel Religionibus, vna sæcularizzata,vel suppressa, acquiritur alteri.dec.536.n.21.Vbago.
Donationis traditio sufficit vera, vel ficta per clausulam *constituti*, vt primus, vel secundus donatarius præferatur, decis. 640. num.12. Rondin.
Donatione facta contemplatione certi, & determinati matrimonij, quatenus acquiratur ius filijs ex propria persona, non autem vti hæredibus,dec.793.n.7.Rond.
Donatione posteriore facta cum traditione bonorum, non licet priori donatario supplere defectus primæ donationis, dec.640. nu.13. Rondin.
Donatione facta contemplatione matrimonij,

nij, ius filijs quæsitum limitatur ad qualitates præscriptas in fideicommisso in eadem donatione conuento, dec. 616. n. 9. Rond.
Donatione vniuersali quatenus clausula *constituti*, aliquid operetur, dec. 528. n. 4. & seqq. Calat.
Donationem remanere filijs, cuius matrimonij contemplatione facta est, & quando donator eam postea declarare possit iuxta facultatem sibi reseruatam, non implicat inter se, d. 616. n. 10. Rond.
Donationem approbat, qui pro sua indemnitate requirit donatarij consensum, dec. 658. n. 13. Vicec.
Donationem fraudulentam non omnes creditores reuocare possunt, sed tantum illi, qui fraudati sunt, dec. 658. n. 9. Vicec.
Donationes plerumque fieri solent inter conjunctos, dec. 423. n. 13. Emer.

DOS.

Vide etiam in vers. Assignatio, Causa, Compensatio, Confessio, Fundus dotalis, Iuspatronatus, Legatum, Mulier, Præceptum, Restitutio.
Dos vigore *auth. res quæ C. Com. de legat.* æquè constituitur, ac restituitur de bonis fideicõmissi, dec. 591. n. 4. Alberg.
Dos data primo viro non censetur repetita secundo, si mulier aliquid de ea sibi restituit, dec. 676. n. 10. Alberg.
Dos data à matre suæ propriæ filiæ, non comprehenditur sub fideicommisso postea conjstituto, dec. 525. n. 2. Rond.
Dos ad effectum taxandi illius fructus aliud est, quod fuerit constituta in stabilibus, aliud verò quod promissa sit in pecunia, dec. 435. n. 26. Taia.
Dos quando possit mulieri assignari vltra portionem legitimæ, dec. 666. n. 1. & seqq. Taia.
Dos data ab Auia suæ nepti dicitur debitum voluntarium eiusdem Auiæ, dec. 525. nu. 1. Rondin.
Dos filiæ renunciantis adhuc dicitur correspectiua ad renunciationem, quamuis illa fauore fratrum, non patris dotantis facta sit, decis. 614. n. 13. Calat.
Dos filiæ naturalis etiamsi sit commensurata alimentis, & vitę mulieris, adhuc tamen assumit naturam proprietatis, dec. 561. n. 17. Rondin.
Dos filiæ à patre legata debetur à die contracti matrimonij vna cum fructibus, etiam sine aliqua interpellatione, decis. 541. num. 18. Albergato.
Dos, & aliud quodcumque creditum præsumitur solutum ex diuturno silentio 45. annorum, dec. 802. n. 20. & 21. Pauluc.
Dos profectitia filiæ, defuncto illius viro, reuertitur ad patrem, dec. 614. n. 1. Calat.
Dos filiæ reuersa ad patrem dotantem consolidatur cum suo patrimonio, & de ea potest pater ad libitum disponere, decis. 614. num. 2. Calataiu.
Dos dicitur profectitia eo ipso, quod à patre constituta est, dec. 614. n. 6. & seq. Calat.
Dos remanet profectitia si pater illius restitutionem stipulatus fuerit ad sui fauorem, decis. 614. n. 7. Calat.
Dos per matrem filiæ tradita remanet in hæreditate eiusdem filiæ, decis. 682. num. 2. Rondin.
Dos beneficij constitui etiam potest in annuis redditibus, dec. 436. n. 2. & seq. Calat.
Dos exacta à patre tamquam legitimo administratore filiæ, dicitur potiùs aduentitia, quàm profectitia, decis. 614. num. 8. & 17. Calataiu.
Dos ad tempus per testatorem relicta dicitur debitum hæredis grauati, & quare, dec. 489. n. 36. Matth.
Dos ad tempus relicta persoluenda est ex fructibus, dec. 489. n. 37. Matth.
Dos filiæ naturalis non ita rigidè constitui debet pro sola portione alimentorum, sed habenda est ratio dignitatis, familiæ, patrimonij, & consuetudinis patriæ, dec. 561. nu. 11. Rondin.
Dos soluta sororibus grauati, si non probatur tradita de bonis propriis, præsumitur soluta de effectibus hæreditarijs, decis. 489. nu. 34. Matth.
Dos, vel legatum dotis à patre filiæ relictum, præsumitur congrua donec contrarium probetur, dec. 541. n. 10. Alberg.
Dos constituta à patre filiæ nuptæ præsumitur congrua, non autem illa, quę relinquitur filiæ nubendæ, dec. 541. n. 11. & seqq. Alberg.
Dos vt dicatur congrua, vel nc, tempus contracti matrimonij spectatur, dec. 541. num. 13. Albergato.
Dos à patre filiæ relicta, si tempore matrimonij detegatur incongrua, poterit augeri, decis. 541. n. 14. Alberg.
Dos filiæ promissa a patre, & matre, eaque per matrem soluta, quatenus tamen sit profectitia, non aduentitia, dec. 508. n. 6. & 10. cum seqq. Taia.
Dos profectitia filiæ ipso iure reuertitur ad patrem dotantem, dec. 508. n. 7. Taia.
Dos si non succedit loco legitimæ, fœminæ computantur in numero ad augendam legitimam masculorum, quando id prodest masculis, aliàs secus, dec. 499. n. 11. Taia.
Dos per matrem filiæ præstita, à patre repeti potest, dec. 508. n. 12. & 13. Taia.
Dos data à patruo suæ nepti, præsumitur data de bonis patris, vel aui eiusdem neptis, etiam ex Statuto Perusino, dec. 425. n. 6. Rond.
Dos neptis non potest fideicommisso grauari, si fuerit constituta ex bonis ipsius neptis, decis. 425. n. 7. Rond.
Dos succedit loco legitimæ ex dispositione Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 141, decis. 499. n. 14. & 16. Taia.
Dos, quæ nec promissa, nec soluta probatur, non potest detrahi de bonis fideicommissi, dec. 735. n. 25. Calat.
Dos non soluta repeti nõ potest, dec. 735. n. 26. Calataiu.
Dos beneficij probatur ex enunciatiuis emissis ab Ordinario in casu visitationis, decis. 436. n. 6. Calat.

Dos in pecunia non potest commutari in fundum sine consensu, & vtilitate vxoris, decis.598.n.12.Vicec.

Dos à principio constituta in pecunia, remanet penes virum, qui solum reseruata actione mulieris, potest de ea libere disponere, dec.598.n.8.Vicec.

Dos quatenus, & ex quibus verbis dicatur à testatore sub sola conditione nuptiarum relicta,dec.408.n.3.Alberg.

Dos filiæ, quæ renunciauit omnibus bonis,ex causa finali ipsius renunciationis illi traditur,dec.614.n.9. Calat.

Dos data à patre filiæ renuncianti in pretium renunciationis semper remanet aduentitia, dec.614.n.10.& seq.Calat.

Dos mulieri relicta cum pactis concordandis cum illius viro, quia antea matrimonium concordari non potest, eo solum sequuto debetur,dec.408.n.5.& seqq.Alberg.

Dos filiæ naturalis tradita, veluti proprium patrimonium, transmittitur etiam ad hæredes, & singulares successores,dec.561.n.14. Rondin.

Dos filiæ naturalis amittit naturam alimentorum,dec.561.n.15.Rond.

Dos data in primis nuptijs censetur repetita in secundis,dec.795.n.7.Vicec.

Dos, & legitima ius vniuersale dicuntur, decis.666.n.8.Taia.

Dos constitui non potest vltra modum honestati personarum congruum,dec.666.num.9. Taia.

Dos in bonis fideicommissi præsumitur data sub ipso fideicommisso,& cum oneribus suis, dec.666.n.10.Taia.

Dos beneficij iurispatronatus erecti ante Cõcilium Tridentinum dicitur cõgrua,etiamsi non ascendat ad summam ordinatam ab eodem Concilio,dec.421.n.24.Alberg.

Dos in pecunia non conuertitur in fundum, nisi copulatiuè accedentibus consensu, & vtilitate mulieris,dec.691.n 14. Vicec.

Dos in pecunia non potest transire in fundum nisi consensus, & vtilitas mulieris copulatiuè concurrant,dec.694.n.3.Vicec.

Dos beneficij quandoque venit appellatione salarij,dec.411.n.11.Rond.

Dos magis dicitur constante matrimonio,quã eo dissoluto,dec.727.n.15.Calat.

Dotis restitutio stipulata patri, velcui de iure, intelligitur etiam stipulata ad fauorem ipsius filiæ,dec.614.n.16.Calat.

Dotis fauore non minora priuilegia, quàm fisco fuerunt à iure concessa,dec.493. num.9. Rond.

Dotis mentio in beneficio iurispatronatus expressa post illius erectionem, non concludit dotationem de tempore eiusdem erectionis,dec.421.n.23.Alberg.

Dotis nomen regulariter nonnisi post contractum matrimonium congruè adaptatur, dec.408.n.4.Alberg.

Dotis augumentum sortitur naturam verę dotis,& illius pars esse dicitur,dec.795. num.5. Vicec.

Dotis augumentum censetur etiam in secundis nuptijs repetitum, decis. 795. num. 6. Vicec.

Dotis restitutio fieri debet, etiam de bonis fideicommissi ascendentis subiectis, dec.598. n.3.Alberg.

Dotis restitutio quatenus facienda ab hæredibus viri,dec.591.n.1.& seqq.Alberg.

Dotis prouisio facta, filiabus testatoris exclusis, eo magis facit filios in conditione positos fuisse vocatos, dec.481.n.14.Emer.

Dotis in repetitione veniunt alimenta, eaque omnia accessoria illius, decis. 404. num. 9. Calat.

Dotis restitutio debita ex bonis fideicommissi, si in vita fideicommittentis facta est, amplius fieri non potest,dec.789.n.8.Vbago.

Dotis augumentum, non autem donatio propter nuptias dicitur illud, quod ante matrimonium constituitur, decis. 795. num. 3. Vicec.

Dotis restitutio non retardatur per exceptionẽ rerum amotarum,dec.435.n.4.Taia.

Dotis restitutio ex Statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.*85. habet viam exequutiuam, etiam contra tertium,dec.404.n.7.Calat.

Dotis obligatio correspectiuè ad donationem facta, non ideo cessat, si illa vigore pacti resolutiui reuertatur ad dotantem, vel hæredem,dec.501.n.2.Rond.

Dote assignata cum onere fideicõmissi, vxor, & maritus debent substinere omnia illius cõmoda, & incommoda, decis. 666. num. 11. Taia.

de dote valet argumentum ad legitimam, decis.666.n.7.Taia.

in Dote filiæ naturalis licet pro quantitate duarum vnciarum debita, haberi debet etiam ratio possibilis vitæ mulieris, dec.561. n.13. Rondin.

pro dote non proceditur exequutiuè contra tertium, vigore Statuti Vrbis *lib.*1. *cap.* 85. nisi probata possessione debitoris de tempore obligationis, vel postea,decis.730. n.1. & 2. Taia.

pro Dote beneficij sufficit promissio pecuniarũ per hæredes implenda, decis. 436. num. 3. Calat.

Dotem magis expedit mulieri habere in pecunia, quàm in fundo, decis. 598. num. 11. Vicec.

Dotes mulieres habere vt possint matrimonia contrahere ad sobolem procreandam, implendamque liberis Ciuitatè, maximè Reipublicæ interest,dec.479.n.2.Alberg.

DOTANS, DOTARE, DOTATIO.

Dotans mulierem de proprio potest in dote quodcumque fideicommissum imponere, dec.561.n.4.Rond.

Dotare filias onus paternum est,dec.743. nu.6. Vicec.

Dotatio puellarum singulis annis à Testatore ordinata, perpetuum, & absolutum fideicõmissum inducit,dec.474.n.2.Alberg.

Dotatio beneficij probatur exequutioni demandata ex nominatione,& institutione beneficiali

neficiati, ac etiam ex alijs, de quibus decis. 416.n.4.Calat.

DOTALIS census sequestratus, vel hypothecatus ex facto mariti, ab illius hæredibus liberari, & liber vxori restitui debet, dec.591. n.1.Alberg.

DVBIETAS, DVBITATIO.

Vide etiam in verf. Possibilitas.

Dubietas in solutione resultat, si causa solutionis non exprimitur, decis. 643. num. 3. Vicec.

Dubitari non potest amplius de eo, quod aliàs fuit in Rota decisum, decis. 708. num. 6. Vbago.

DVBIVM.

Dubium nouum disputandum non est in causa commissa in statu, & terminis, si præuijs pluribus decisionibus illud præcedenter disputatum erat, dec.562.n.3. Matth.

Dubia superflua in Rota disputari non debent, dec.444.n.7.Rond.

Dubia in Rota non recipiuntur in abstracto, sed in concreto casus controuersi, dec. 479. n.7.Alberg.

Dubia superflua inutili propositione disputari non debent, dec.562.n.4.Matth.

Dubia Rotalia si ad certum articulum sunt restricta, non admittunt cognitionem eorum, quæ sunt extra illum, decis. 800. num. 7. Rond.

Dubia in Rota subscribi solent saltem per mensem ante propositionem causæ, decis. 446.n.5. Taia.

DVO, vel TRES, quatenus faciant Capitulũ, Consortium, vel Collegium, dec.747.n.3.& seqq.Vicec.

DVO. *Vide etiam in verf.* Persona.

DVRANTE transactione, omnia in ea contenta vigere, & obseruari debent, decis. 495. n.4.Vicec.

E

ECCLESIA.

Vide etiam in verf. Causa pia, Cyppus, Communitas, Dismembratio, Erectio, Iuspatronatus, Locus pius, Manus mortua, Officia diuina, Vniuersitas.

ECclesia nouiter erecta de mandato Papæ cum assignatione Parochiæ, non potest prætendere decimas, dec.437. num.10.& 25. Vicecom.

Ecclesia, eiusque superiores non præsumuntur pro paruo canone concessisse in emphyteusim bona magni valoris, dec.628.nu.31. Emerix.

Ecclesia si esset domina directa, non præsumitur, quod bona pluries in alios liberè transferri permisisset, dec.754.n.13.Emer.

Ecclesia quando possit petere restitutionem cadaueris in alia Ecclesia sepultum, dec.429. n.1.& seq.Rond.

ab Ecclesia filiali arguitur ad Ecclesiam Matricem, dec.671.n.2.Calat.

Ecclesia non est locus incongruus pro tractandis negocijs Confraternitatum, secluso strepitu, & scandalo, dec.770.num.12.Vicec.

Ecclesia vel Religio alternatiuè vocata, si tẽpore purificatæ conditionis erat suppressa, non amplius admittitur, quamuis postea restituta sit, dec.536.n.23.Vbago.

Ecclesia non potest in præiudicium honorabilioris sepulturæ loci, vel sedis, alios illis anteponere, dec.781.n.22.Vicec.

Ecclesia vna non potest duos, vel plures habere Parochos, dec.516.n.5.Alberg.

Ecclesia illa in donatione præfertur, cui primo tradita est res donata, dec.536.n.14.& 16. Vbago.

Ecclesia eo ipso quod est constructa, supponitur esse sub exercitio iurisdictionis Ordinarij, dec.530.n.10.Emer.

Ecclesiæ donatur propter Deum, & propter animi religionem, non propter proprium lucrum, dec.580.n.9.Rond.

Ecclesiæ substitutio non facit filios in conditione positos fuisse vocatos, dec.535.n.5.& 6. Calataiu.

Ecclesiæ, & alia plura beneficia in Regnis Hispaniarum sunt fundata super decimis, decis.661.n.8.Taia.

in Ecclesia locus quatenus possit assignari laicis, p.781.n.1.& seqq.Vicec.

Ecclesiam, aut Pontificem non præsumuntur voluisse concedere, aut approbare emphyteusim pro paruo canone, dec.629.nu.17. & 18.Alberg.

ECCLESIASTICI sunt exempti à statutis laicorum, dec.673.n.4. Rond.

EDICTVM.

Vide etiam in verf. Bannimentum, Citatio, Residentia.

Edicta Eminentiss.Card. Vicarij Vrbis super residentia beneficiorum declarantur, d.420. n.9.Rond.

Edicta, & Constitutiones Pontificum super residentia beneficiorum recipiunt interpretationem à iure communi. nec comprehendunt Principem, & illius familiares, dec.320. n.7.& 9.Rond.

Edicta publica quatenus in promulgante possessionem, aut etiam dominium deducant, dec.566.n.2.vers.quia pro parte, & seq.Taia.

ECONOMVS. *Vide in verf.* Oeconomus.

EFFECTVATIO.

Vide etiam in verf. Ineffectuatio.

Effectuatio, & obseruantia imperfectæ concessionis emphyteusis non resultat ex transactione facta super canonibus, eorumque solutione promissa, nisi constet illos deberi, vel quod postea soluti sint, decis. 628. num. 10. Emerix.

Effectuatio primæ, & vltimæ præsentationis omnes facit præsumi effectum sortitas, decis.576.n.19.Vicec.

Effectuatio collationis factæ ab Episcopo potiùs præsumitur, quàm effectuatio alterius collatoris, dec.567.n.10.Rond.

EFFECTVS.

Videtiã in verf. Equipollens, Præsentatio, Quasi possessio.

Effectus, non autem modus attendi, & con-

fiderari debet, dec. 416. num. 7. Taia.
Effectum si habuit secundus contractus non potest peti adimplementum primi, dec. 712. n. 15. Alberg.
Effectum dum habemus, non curamus de modo citationis, dec. 716. n. 13. Calat.
Effectum aliquid habere posse, & insimul resilire, incompatibilia sunt, dec. 712. num. 14. Alberg.

ELECTIO.

Vide etiam in vers. Capax, Eligens, Extractio, Scrutinium,
Electio facta sub conditione euanescit, si casus conditionis non euenit, decis. 522. num. 3. Taia.
Electio facta per procuratorem, non probato legitimo impedimento eligere debentium, remanet nulla, dec. 796. n. 1. Taia.
Electio necessariæ commutationis voluntatis defuncti arbitrio Episcopi est a iure cõmissa, dec. 744. n. 3. Vbag.
Electio dignioris in beneficio iurispatronatus spectat ad patronum, decis. 576. num. 3. Vicecomite.
Electio facta à maiori parte, vel saltim medietate eligentium, eo magis sustinetur, si omnes in ea postea vnanimiter concordent, decis. 796. n. 6. Taia.
Electio facta à maiori, & saniori parte, non ideo dicitur per inspirationem, quia post scrutinium omnes consenserint, dec. 796. n. 7. Taia.

ELIGENS, ELIGERE, ELECTVS.

Vide etiam in vers. Nominatus.
Eligens obseruantiam contractus, non amplius nullitatem adducit, dec. 657. num. 21. Rondinino.
Eligere debens, licèt ex obseruantia habeat facultatem reijciendi, talis facultas, non effrenatè, sed rationabiliter operanda est, decis. 431. n. 26. Emer.
Eligere aliquem si quis tenetur, non habet arbitrium illum recusandi, & quando, dec. 431. n. 23. Emer.
Electus à mediet ate vocum Patronorum, seù eligere debentium, censetur electus ab omnibus, & ideò venit instituendus, decis. 796. n. 5. Taia.

EMANCIPATIO.

Emancipatio triplex esse dicitur, d. 791. num. 31 Taia.
Emancipatio etiam sine causa valet, & subsistinetur. dec. 791. n. 8. Taia.
Emancipatio filij infirmi si est facta à patre ad hoc, vt filius testamentum faciat in fauorem eiusdem patris, remanet nulla, dec. 746. n. 5. & 7. ac per tot Taia.
Emancipatio filij infirmi non ex alia causa facta presumitur, quam vt ille reddatur habilis ad testandum. dec. 746. n. 3. Taia.
Emancipatio, filij absentis qualiter fieri debeat, dec. 746. n. 9. Taia.
Emancipatio absentis sine oraculo Principis quatenus subsistineatur, d. 791. in prima n. 22, 24. 28. & seqq. Taia.
Emancipatio per procuratorem fieri non potest, dec. 791. in prima num. 23. Taia.
Emancipario facta à patre de filio absente Notario pro eo stipulante, valet si filius illam ratificet, dec. 791. in prima num. 25. & seqq. Taia.
Emancipatio facta vt filius infirmus desperatæ salutis testamentum faciat in fauorem patris, nullitatem eiusdem testamenti operatur dec. 791. in prima n. 1. Taia.
Emancipatio semper prodesse debet ipsi filio, licèt patri prodesse non valeat, dec. 791. in 1. n. 5. Taia.
Emancipatio non ad alium finem facta, quam vt grauaretur filius emancipati, & maritus excluderetur, dicitur in fraudem, & proinde non sustinetur, dec. 791. in prima num. 6. Taia.
in Emancipatione, quæ forma seruetur, d. 791. in prima n. 10. Taia.
EMENDATIO. *Vide in vers.* Sæuitia.
EMOLVMENTA. *Vide in vers.* Bona.

EMPHYTEVSIS.

Vide etiam in vers. Annua præstat. o, Bona, Dominij Electio, Inuestitura, Renouatio, Venditio.
Emphyteusis spectat ad masculos, si primus acquirens illam reliquit masculis, & fœminas excluserit, dec. 814. n. 9. Vicec.
Emphyteusis informis concessio eo minus sufficit pro probatione dominij, si postea nulli actus illud inferentes subsequuti sint, decis. 628. n. 22. Fmer.
Emphyteusis præuentiua renouatio fieri non potest in præiudicium successoris, dec. 492. n. 9. Taia.
Emphyteusis si incidit in commissum ex causa necessaria, & iure dominij, corruunt quæcumque actiones, quæ super illa alioquin dirigi potuissent, dec. 523. n. 3. Rond.
Emphyteusi concessa patri, & filijs, non successiuè, sed simultanee, omnes dicuntur primi acquirentes, & vnum tantum gradum constituunt, dec. 531. n. 7. Emer.
Emphyteusis concessa patri, & filijs, necnon eorum filijs, filiorum filijs, ac nepotibus, adhuc dicitur ad tertiam generationem, & quare, dec. 531. n. 5. & seq. & n. 8. Emer.

EMPHYTEVTA.

Vide etiam in vers. Dominus directus.
Emphyteuta non soluens canonem, adhuc admittitur ad purgationem moræ, & quare, dec. 435. n. 13. Taia.
Emphyteuta durante inuestitura dicitur habere dominium vtile, decis. 544. num. 24. Calatau.
Emphyteuta nõ tenetur, nec potest cogi maius soluere laudemium, quam à iure taxatum sit, dec. 492. n. 1. Taia.
Emphyteuta præmaturè soluens Episcopo anteccssori, habet actionem contra illius hæredes, dec. 492. n. 12. Taia.
Emphyteuta etiamsi ob dilatam solutionem, caducitatem non incurrat, tenetur tamen soluere domino directo, quod ei de iure, vel statuto debetur, dec. 435. n. 9. Taia.
Emphyteuta si quid soluit occasione renouationis nullæ nulliter soluit, d. 492. n. 5. Taia.

Emphyteuta ſi habuit iuſtam cauſam differendæ ſolutionis, ceſſat caducitas, dec.435. n.1. Taia.

Emphyteutica bona non præſumuntur ab Eccleſia permiſſa tranſire in extraneos, ſi verè illa fuiſſent emphyteutica, dec.628.num.28. Emerix.

Emphyteutica eſſe bona, argumentum deſumptum, ex quo prætenſus inueſtitus, vel ſucceſſor de illis diſpoſuit, ceſſat, ſi diſpoſitio facta ſit tamquam de bonis liberis, deciſ.628.n.29.Emer.

EMPTOR, EMENS.

Vide etiam in verſ. Euictio, Fideiuſſio.

Emens cum pacto redimendi, omne commodum, & incommodum, quod ex retrouenditione ſequeretur, habere dicitur, dec.703. n.31.Alberg.

Emens bona ſubiecta oneribus, non agit de euictione, ſi illorum habuit notitiam, aliàs ſecus,dec.703.n.38.Alberg.

Emptor poſt moleſtias paſſas, & reſcriptum Signaturæ ſine præiudicio, ad euitandam executionem concordare poteſt cum creditore,dec.626.n.6.Rond.

Emptor, qui ante paſſas moleſtias concordauit cum creditore, vt pro releuatione agat, iuſtitiam crediti probare tenetur, deciſ. 626. n.7.& ſeq.Rond.

Emptor ſi non habuit ſcientiam oneris, poteſt agere de euictione pro integro pretio,d.703. n.37.Alberg.

Emptor bonorum fideicommiſſi an teneatur eſſe ſollicitus de verſione,dec.416.n.2.& 20. Taia.

Emptor non fatetur venditorem eſſe dominũ, & poſſeſſorem,dec.760.n.5.& 15.Rond.

Emptor bonorum fideicommiſſi eſt obligatus ad inueſtiendum, niſi Pontifex eum liberet, dec.416.n.2.& 19.Taia.

Emptor mediante ceſſione, & obligatione expreſſa de euictione, cedentem in omnibus repreſentat,dec.462.n.1.Rond.

Emptor aliud eſt, quod agat pro euictione iã paſſa, aliud verò quod petat liberationem à moleſtijs, quia primo caſu litis exitum expectare tenetur, altero verò ſolas moleſtias, vel rem alijs obligatam docere debet,d.626. n.1.Rond.

Emptor habens deſcripta, & indicata nomina creditorum anteriorum non poteſt ſoluere poſterioribus, deciſ.626.num.14.& 19.Rondinino.

Emptor bonorum debitoris, qui pretium creditoribus perſoluit,non prohibetur pro ſuo credito agere contra tertium, donec conſtet ſoluiſſe poſterioribus, deciſ. 526. num. 15. Matthæio.

Emptor in præiudicium creditorum non poteſt ponere in calculo, niſi ſummam ab ipſo verè ſolutam,dec.699.n.5.Calat.

Emptor poteſt repottare ceſſionem pro tota ſũma, quamuis minus ſoluerit, ad effectum tamen retinendi rem emptam, & excipiendi aduerſus poſſeſſores creditores, deciſ.699. n.6.Calat.

Emptor extinguens cenſum cum pecunijs rei emptæ, non poteſt acquirere ceſſionẽ tranſlatiuam, quia dicitur extinguere proprium debitum,dec.758.n.2.Calat.

Emptor poteſt reportare ceſſionem à cenſuario anteriore,cuius cenſum perſoluit pro repellendis poſterioribus creditoribus, d.758. n.6.Calat.

Non autem pro impediendo retractu intentato à cenſuario etiam poſteriore,ibidem & n.8.Calat.

Emptor poteſt immediatè bona empta venditori locare,dec.641.n.2.& 8. Alberg.

Emptor rei pretium ſoluere tenetur, ſi illi præſtetur cautio ob euictionem imminentẽ, & alias, quæ iterum ſuperuenire poſſunt, dec.572.n.9.Rond.

Emptor non prohibetur incontinenti, vel ex interuallo locare bona empta ipſi venditori, ea conducere volenti, dec. 737. num. 6. Alberg

Emptor nonniſi indicio ordinario re empta priuatur,dec.403.n.2.Alberg.

Emptor breui manu poteſt ſibi retinere aliquod de ſumma promiſſa, ſi illam per antea ex eadem venditione perſoluit,dec.657.n.13. Rondinino.

Emptor ſi ab emptione receſſit, & pretium recepit, bonaque empta in locatione retinuit,non amplius in ſuum commodum,ſed pro locatore poſſedit,dec.570.num.6. & 12. Calat.

Emptor præſumitur ſoluiſſe debitum venditoris de pretio, & pecunijs rei emptæ,d.579. n.13.Calat.

Emptor dicitur ſoluiſſe de pecunijs venditoris, ſi concurrit identitas cauſæ, & perſonarum,dec.579.n.5.Calat.

Emptor ſoluens debitum venditoris, de pretio, & pecunijs rei emptæ ſoluiſſe præſumitur, dum non conſtat alias pecunias à venditore ſibi fuiſſe traditas, deciſ. 579. num.6. Calat.

Emptor contra æquitatem *l.curabit* non poteſt frui re, & pretio, deciſ. 556. num. 7. Albergato.

Emptor, qui ſibi cauit de redeundo ad primæua iura in caſu moleſtiarum, ad ea redire permittitur,dec.502.n.11.Rond.

Emptor ſi elegit viam rehabendi pretiũ emptioni dicitur renunciaſſe, deciſ. 712. num. 4. Alberg.

EMPTIO.

vide etiam in verſ. Acquiſitio,

Emptio dicitur facta pro ſe, non autem pro perſona nominanda, ſi emens bona poſſedit vti propria fructus collegit, & alios dominicales actus fecit, dec.803.n.10.Alberg.

Emptio non datur de eo, quod non eſt venditum,dec.508.n.16.Taia.

Emptio facta ab hærede ex pecunijs hæreditarijs, nec etiam ex præcepto teſtatoris præſumitur hæreditaria, ſi hæredi competebant detractiones,dec.790.n.12.Vice c.

Emptio, & acquiſitio facta ab hærede pro ſe, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ſibi

acquiritur, non autem hæreditari, dec. 790. n.8.& seqq. Vicec.
Emptio, & venditio facta cum pacto redimendi ab vtroque iure approbatur, dec.656. n.1. Calat.

ENVNCIATIO, ENVNCIATIVA.

Vide etiam in verſ. Bona.

Enunciatio teſtamenti ſine die, & conſule, intelligitur de eo, quod affertur, ſi de alio teſtamento non doceatur, deciſ. 735. num. 5. Calat.
Enunciatio ſimplex ſine clauſulis, aut verbis, quæ relationem importent, nihil commune habent cum illa, deciſ. 712. num. 12. Albergato.
Enunciatiua, & confeſſio à Teſtatore in eius teſtamento facta, non poteſt impugnari ab illius hærede, dec. 717. n. 15. Calat.
Enunciatiua intereſſe habentium non probat, dec. 421. n. 7. Alberg.
Enunciatiua Literarum Apoſtolicarum cenſetur approbata à Capitulo mediante poſſeſſione tradita Prouiſo Apoſtolico, deciſ. 596. n. 4. Emer.
Enunciatiua ſimplex quatenus inducat obligationem, dec. 686, n. 3. Alberg.
Enunciatiua Notarij non valet inducere qualitatem hæreditariam, deciſ. 717. num. 6. Calat.
Enunciatiua ſi fuerit iuſtificata, plenè probat, dec. 717. n. 7. Calat.
Enunciatiua conſenſus patroni emiſſa principaliter, non incidenter pro executione literarum Apoſtolicarum plenè probat, d. 421. n. 7. Alberg.
Etiamſi ſit emiſſa ab intereſſatis, ſi ipſi ratione eiuſdem intereſſe illam aliàs non emiſiſſent, ibidem.
Enunciatiua non effectuata non attenditur, dec. 516. n. 18. Alberg.
Enunciatiua, & confeſſio, quæ enũcianti præiudicant, nocent etiam alijs ab ipſo cauſam habentibus, dec. 735. n. 4. Calat.
Enunciatiua vaga ſine expreſſione dici, & notarij, cum poſſit referri ad aliam ſcripturam, non concludit veritatem ſcripturæ controuerſæ, dec. 428. n. 6. Calat.
Enunciatiuæ deſumptæ ex ſcripturis informibus, ſicuti de per ſe non probant, ita nec tribuunt fidem enunciato, dec. 428. num. 7. Calat.
Enunciatiuæ plures probant deſcendentiam, dec. 422 n. 10. Marth.
Enunciatiuæ Summorum Pontificum emanatæ ad ſupplicationem partis, licèt antiquæ, pro illis non probant, dec. 452. n. 11. Emer.
Enunciatiuæ plures emiſſæ in prouiſionibus Apoſtolicis, probant exiſtentiam iuriſpatronatus, dec. 421. n. 3. Alberg.
Enunciatiuæ emiſſæ ab Ordinarijs in actu viſitationis plenè probant aſſignationem dotis beneficij, dec. 436. n. 6. Emer.
Enunciatiuæ antiquæ etiam contentæ in Bullis Apoſtolicis, quando nec deſeruiant pro adminiculo, nec præiudicent tertio, d. 754. n. 6. & 9. Emer.
Enunciatiuæ antiquæ habent vim famæ, d. 735. n. 11. Calat.
Enunciatiuæ, & indicationes inſtrumentorũ, etiam in libro priuato contentæ probant contra enunciantes, & ab eis cauſam habentes, dec. 735. n. 12. Calat.
Enunciatiuæ iuriſpatronatus emiſſæ ab Epiſcopo, cum ſint in ſui præiudicium, ſunt maximi momenti ad illud probandum, deciſ. 576. n. 14. Vicec.
Enunciatiuæ Epiſcopi ſerio emiſſæ probant iuſpatronatus, & quando, ac ad quem effectum, dec. 782. n. 12. Rond.
Enunciatiuæ antiquæ plenæ probant, dec. 679. n. 4. Vbag.
Enunciatiuæ recentes non attenduntur, d. 516. n. 19. Alberg.
Enunciatiuæ non ſufficiunt vbi principaliter dubitatur de enunciato, deciſ. 782. num. 9. Rondinino.
Enunciatiuæ antiquæ, licèt habeant vim famæ, deſumptæ tamen ex inſtrumentis informibus, & de quorum effectuatione non conſtat, nihil releuant, dec. 628. num. 12. & 16. Emerix.
Enunciatiuæ antiquæ non probant, ſi principaliter dubitatur de enũciato, dec. 628. n. 13. Emerix.
Enunciatiuæ emiſſæ in Bullis Summorum Pontificum, non probant, ſi illæ emanarunt ad inſtantiam partis, dec. 628. n. 14. Emer.

non ENTIS nullæ ſunt partes, dec. 508. n. 15. & ſeqq. vbi vide Taia, & deciſ. 414. num. 11. Rondin.

EPISCOPVS.

Vide etiam in verſ. Abbas, Ordinarius, Vicarius.

Epiſcopus habet aſſiſtentiam iuris ſuper inſtitutione beneficiorum ſuæ Diœceſis, d. 567. n. 1. & 9. Rond.
Epiſcopus in beneficijs parochialibus ex approbatis ab Examinatoribus habet facultatẽ præeligendi magis idoneum, ſibi à Concilio Tridentino conceſſam, dec. 576. num. 1. Vicecomite.
Epiſcopus habens ius coæquale decimãdi exigit decimas etiam de nouis fructibus, d. 688. n. 13. Emer.
Epiſcopus ſine cauſa non poteſt denegare inſtitutionem illi, qui ex approbatis in examine, dignior à patrono reputatus eſt, dec. 576. n. 4. Vicec.
Epiſcopus anteceſſor tranſmittit ſucceſſori laudemium non exactum, dec. 492. n. 7. Taia.
Epiſcopus ſi præſentatum inſtituere recuſat, recurritur ad Superiores, & etiam ad Papam. dec. 665. n. 11. Rond.
Epiſcopus pro decimis nullam contra laicos habet iuriſdictionem, ſed tantùm contra Eccleſias parochiales ſuper illarum quarta. dec. 437. n. 20. Vicec.
Epiſcopus notitiam habere dicitur, & præſumitur de indigentijs ſuæ Diœceſis, dec. 744. n. 4. Vbago.
Epiſcopus ſucceſſor factum ſui anteceſſoris reuocare non poteſt, ſed illud ſeruare tenetur,

netur, decis. 331. num.4.& seqq. Emerix.
Episcopus non potest præueniendo renouare emphyteusim, & supplantare successorem, dec.492.n.9.Taia.
Episcopus antecessor recipiendo non potest præiudicare Episcopo successori,dec.492.n.6. Taia.
Episcopus confirmans donationem factam fanore piæ causæ, de eo præsumitur informatus, ac etiam de mente donantis, decis. 536. n.13.Vbago.
Episcopus authenticat copiam scripturæ suæ Ecclesiæ, si de illius veritate testatur, d.460. n.9.Rond.
Episcopus habet assistentiam iuris super exercitio iurisdictionis in omnes Ecclesias suæ Diœcesis,dec.530.n.1.Emer.
Episcopus nullum habet iurisdictionis exercitium in aliena Diœcesi,dec.748. num.1.& 2. Vicecom.
Episcopus vt exercere possit iurisdictionem in aliena Diœcesi, requiritur Diœcesani, & litigantium consensus, decis. 748. num. 3. Vicecom.
Episcopus vbi Parochiæ non sunt distinctæ, ipse dicitur vniuersalis Parochus, & ad eum solum spectant decimæ,dec.661.n.7.Taia.
Episcopi non solent esse segnes in tuendo iura suarum Ecclesiarum, decis. 809. num. 18. Alberg.
Episcopi, si collatio beneficij ad eos spectaret, non præsumuntur alios diu conferre permisisse,dec.809.n.19.Alberg.
Episcopi in partibus infidelium appellantur nulla tenentes,dec.599.n.11.Alberg.
Episcopo maximè creditur in his, quæ sunt in sui præiudicium,dec.576.n.14. Vicec.

EPISTOLA.

Epistola importans confessionem debiti per viam simplicis enunciatiuæ, non autem animo se obligandi, scribenti non præiudicat, dec.686.n.3.Alberg.
Epistolæ à Testatore conscriptæ quatenus concilientur cum illius testamento, si in vtrisq; habetur mentio distributionis ab hærede faciendæ,dec.692.n.14. Alberg.

EQVIPOLLENS. *Vide in verf.* Forma.

ERECTIO noui Conuentus requirit consensum Ciuitatis, vel loci, illiusque Ordinarii, approbatio Sedis Apostolicæ, & alia etiam remissiuè,dec.536.n.17. Vbago.

ERROR.

Vide etiam in verf. Confessio, Cõsentire, Defectus,
Error: si apud contrahentes non fuit in sorte, eo minus fuit in fructibus, dec.466.num.14. Taia.
Error si aliquis in præcedentibus solutionibus fuit commissus, potuit in subsequentibus declarari,dec.466.n.15.Taia.
Error nullitatem transactionis operatur,ex defectu consensus,dec.732.n.5.Vicec.
Error periti efficit, vt illius relatio regulariter non attendatur,dec.594.n.3.Vicec.
Error periti, vt de eo constare dici possit, probari debet per liquidas, & benè concludentes probationes,dec.594.n.4.Vicec.
Error excusat emphyteutam a eductate; decis.435.n.2.Taia.
Error, seu variatio anni quarti pro quinto, attribuendus est vitio scriptoris, dec.749.n.13. Rondin.
Error communis facit ius,dec.603.n.18.Rond.
Errore detecto legatum per errorem factum, non amplius debetur,dec.604.n.8.Calat.
per Errorem quæ facta sunt non inducunt obseruantiam, vel necessitatem, dec.516. n.15. Alberg.

ERRONEVM.

Erroneè acceptatum, adhuc impugnari potest dec.735.n.23.Calat.
Erroneum inuentarium non præiudicat hæredi, vel ab eo causam habenti, dec.406. nu.9. Calat.

EROGATIO pretij in venditione bonorum Communitatis remanet transfusa in illius officiales,quibus ex tenore licentiæ dictum pretium erat soluendum,decis.709.num.17. Paulucc.

EVENTVS.

Vide etiam in verf. Lis, Tristis.
Euentus non attenditur, sed quod euenire poterat,dec.501.n.8.Rond.
Euentus non attenditur, sed tempus contractus, vel quod euenire potuit, dec. 501. n.7. & 8.Rond.

EVICTIO.

Euictio non debetur si prouenit ex alia causa, quam quod fuerit emptori promissum, decis.468.n.1.Emer.
Euictio, quæ aliàs non deberetur, præstari omninò debet ratione doli commissi, decis.556.n.20.Alberg.
Euictio alia impropria, & ficta, alia propria, & quæ,dec.604.n.10.Calat.
Euictio debetur viro, cui bona fideicommissi in dotem data sunt, dec.606. num. 4. Rondinino.
Euictio in legato non debetur, cessante causa legati,dec.604.n.5.& 10.Calat.
Euictio, & liberatio à molestijs differunt inter se,dec.626.n.1.Rond.
Euictio, quæ prouenit ex supina negligentia, emptoris exceptiones suas opponere negligentis, eidem præstanda non est,dec.468.n.4. Emer.
Euictio non datur ei, qui omisit facere defensiones, ac etiam litis denunciationem,d.542. n.6.Alberg.
Euictionis in iudicio veniunt etiam damna, & interesse,dec.674.n.9.Vicec.
Euictioni generaliter promissæ, superfluum,& ineptum est aliam superaddere particularem ex dato, & facto suo,dec.556.n.18.Alberg.
de Euictione non agit,qui habet scientiam creditorum,dec.752.n.6.& seq.Calat.
de Euictione passa si quis remanet satisfactus, nulla ei amplius competit actio, decis.703. n.24.Alberg.
Euictionem promittens pro summa recepta, non approbat rem fuisse venditam iusto pretio,dec.769.n.15.Vicec.
Euictionem non consequitur, qui litem consultò

fultò terminari permisit, vt ex ea agere potuisset, dec.468.nu.7. Emerix.
Euictionem, qui præstare tenetur, ipse agere prohibetur, dec.525.nu.3.& Rond.d.526.numer.14. Matth.

EXACTIO

Vide etiam in verf. Solutio.
Exactio ad portionem propriam referri non potest, dec. 749. nu. 8. Rond.
Exactio pecuniarum continuatiuè ad possessionem obtenta, non remanet attentata etiam ex sententiâ in petitorio pronunciata, dec 600.num.4. Emerix.
Exactio fructuum augumenti dotis facta à viro non cedit in causam lucri, cuius dies nondum venerat, & adhuc erat incerta, decis.795.nu.16.Viccom.
Exactum semel iterum exigi bona fides non patitur, dec.676. nu.16.Alberg.

EXAMEN, EXAMINATVS

Vide etiam in verf. Approbatus, Idoneus, Reiectus, Relatio.
Examen nouum in beneficialibus coram iudice appellationis, eiusque examinatoribus faciendum est, decis. 477. nu. 2. 6. & 7. Calatau.
Examen dicitur iudicialiter factum si præuia publicatione edictorum, oppositione concurrentium, & sententia super eorum legitimitate fuerit processum, decis. 515. nu. 9. Emerix.
Examen nouum non conceditur super eadem materia, qua alij testes examinati sunt, decis.636.nu.6. & 10. Vbago.
Examen non dicitur materia obiectiua si concernit ius articulantis, decis. 636. nu. 11. & 12. Vbago.
Examinis noui pro admissione sufficit vnum tantum articulum esse nouum,& diuersum, licèt alij sint antiqui, & super eis etiam testes examinati fuerint, decis. 636. nu. 6. & 9. Vbago.
Examinis nullitas tollitur per repetitionem postea formiter factam, decis. 818. num.15. Vrsin.
ab Examine iudicialiter facto datur appellatio, dec.515.nu.8. Emerix.

EXAMINATOR

Vide etiam in verf. Grauamen.
Examinatores Synodales tenentur referre habilitatem omnium concurrentium, dec.734 num.5.Alberg.
Examinatorum de partibus iudicium non attenditur, & est iniustum, si examinatores Vrbis contrarium referant, decis. 515. n.10. Emerix.
ab Examinatoribus de partibus reprobatus, si fuit ab examinatoribus Curiæ renunciatus idoneus, nulliter dicitur reprobatus, d. 659. nu. 12 Viccom.

EXCEPTIO

Exceptio facta de certis bonis, omnia alia bona fuisse comprehensa demonstrat, dec.762. nu. 11. Alberg.
Exceptio turbida non reddit illiquidum creditum obligatione camerali munitum, neque illius impedit exequutionem, dec. 601. nu.17. Vbago.
Exceptio dominij impedit Saluianum, & quando, decis. 700. num.13. & seqq. Rondinino.
Exceptio de iure tertij non admittitur ad opponendam nullitatem ex defectu citationis, dec.601.nu.10. Vbago.
Exceptio vsurarum turbida non attenditur,& quando illa talis esse dicatur, decis. 518.numer. 8. Matth.
Exceptio non adimplementi obstat *illi*, qui non impleuit solutionem debitorum, quæ sibi accollauit, decis. 669. numer. 17. Pauluccio.
Exceptio rerum amotarum non admittitur ad retardandam solutionem dotis, dec. 727. nu. 29. Calat.
Exceptionem probat sententia etiam sine actis, dec.401,nu.10. Alberg.
Exceptiones turbidæ non retardant immissionem ex Fideicommisso claro, & liquido,sed reiiciuntur ad petitorium, decis. 613. nu. 1. Vbago.
Exceptiones turbidæ non admittuntur in iudicio Saluiani,nec illud impediunt,dec.669. nu. 27. Paul.
ad Excipiendum, eo magis admittitur, qui admittitur ad agendum, decis. 566. num. 8. Taia.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem, & respicientes petitorium non attenduntur in iudicio manutentionis, decis. 405. nu.12. Albergato.
Exceptiones sufficienter sublatæ, amplius attendendæ non sunt, decis. 694. num. 7. Viccomite.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in summarissimo possessorio, dec.785.nu.10. Paul.
Exceptiones non remanent turbidæ si propanuntur ex facto claro, & articulus iuris haberi potest.ex aperitione librorum,dec.790. num. 50. Viccom.
Exceptiones requirentes altiorem indaginem reiiciuntur ad petitorium, non autem tollunt effectum obligationis claræ, donec illa per tres conformes rescindatur, decis. 501. nu. 16. Rond.

EXCESSVS

Vide etiam in verf. Mandatum.
Excessus etiam in minimo quamcumque, annullat immissionem, & subhastationem sequutam, dec. 466. nu. 1. Taia.
Excessus caulat iniustitiam saltem rationc summæ excedentis, dec. 466.nu. 2.Taia.
Excessus tolerabilis est per quem, actus in melius, ac vtilius expletur, decis. 764. nu.9. Emerix.
Excessus non præsumitur, sed debet ab allegante probari, decis. 622. numer. 4. Albergato.
Excessus, vt nullitatem inducat, debet esse expressus in decreto, decis. 601. numer. 8. Vbago.
Excessus bonorum creditori pro suo credito alli-

assignatorum cedere debet in pretium vinculi, dec.598.nu.15, Vicecom.
Excessus in parte causat nullitatem in totum, dec.601. nu.5. Vbago.
ab EXCESSIVA taxatione expensarum appellatur licet ab ipsa taxatione, quæ est executio sententiæ non appelletur, dec.639. n.29. Rond.

EXCLVSIO, EXCLVSVS

Vide etiam in verf. Reiectus.

Exclusio matris non debet fieri à personis, de quibus Statutum non loquitur, decis. 693. nu. 6. Calat.
Exclusio matris inducta à Statuto non importat exclusionem filij, ex proprio iure venienti post obitum eiusdem matris, d. 753. nu. 4. Calat.
Exclusus à remotiore eo magis censetur à proximiore, dec.524.nu.7. Taia.
EXCOMPVTATVR in creditum etiã franchitia à debitore recepta, dec. 763.nu.8. Alberg. & *Vide etiam in verf.* Partitæ.
EXCOMMVNICATIO *Vide etiam in verf.* Absolutio, Censuræ, Declaratoria.
Excommunicatio contra contumaces est antiquissimus vsus Ecclesiæ Romanæ, decis.670. nu.5. Emerix.
EXEMPLVM *Vide etiam in verf.* Copia, Sumptum.
Exemplum extractum à Notario actuario ex copia collationata cum originali, plenè probat, & quando, decis. 550. n.19. Emer.
EXEMPTIO *Vide etiam in verf.* Iurisdictio.
Exemptionem habens, illam probare debet, & quidẽ in casu controuerso. d. 530.n.1. Emer.

EXEQVTIO

Vide etiam in verf. Arbitrium, Creditor, Literæ Apostolicæ, Mandatum, Sequestrum.

Exequutio sententiæ latæ contra virum pro restitutione dotis fieri etiam potest contra tertium, dec. 513 nu.2. Calat.
Exequutio Literarum Apostolicarum non retardatur per exceptiones extraneas ad illas, dec.469.nu-21. Taia.
Exequutio Literarum Apostolicarum vt retardari possit clarum, & apertum ius opponentis requiritur, dec.469.nu.22. Taia.
Ex equutio mandati, de quo Rota numquam dubitauit in decisionibus causæ concedenda est, dec.444.nu.1. Rond.
Exequutio ritè, & rectè facta mediante processu ad vlteriora terminari debet, ad hoc vt debitus finis litibus imponatur, dec.689. nu.1. Vbago.
Exequutio contractus impediri nõ debet, si illius exceptiones non fuerint probatæ, maximè si sit iuramento, & obligatione quarentigiæ vallatus, dec.681.nu.8. Vbago.
Exequutio sententiarum ratione indiuiduitatis bonorum fieri potest in parte conformi, reiecta portione difformi, decis. 519. nu. 7. Vicecom.
Exequutio literarum Apostolicarum non retardatur ex iis, quæ respiciunt petitorium, qualis est subreptio, dec.533. nu.5. Taia.
Exequutio non datur literis Apostolicis non iustificatis, dec.413.nu.19. Matth.
Exequutio non dicitur consumpta ex solo sequestro sine perceptione fructum, dec. 519. nu. 12. Vicecom.
Exequutio facta post interpositam appellationem, & commissam causam est attentata, licèt per decretum interloquutorium sit processum, dec.772.nu.3. Vbago.
Exequutio ritè, & rectè facta præuio ad vlteriora processu terminari debet, decis. 689. nu. 1. Vbago.
Exequutio pro salario non conceditur nisi pro duobus, vel tribus vltimis annis. d.815. nu. 8. Alberg.
Exequutio non probat quantitatem bonorum super quibus facta est, decis. 554. num. 16. Emerix.
Exequutio noua si concedi debuisset, tunc attenditur etiam sententia iudicis recusati, decis.667.nu.21. Rond.
Exequutio literarum Apostolicarum subrogationis gratiosæ nullam aliam narratiuam vltra gratiam principalem continentis, nullam pariter iustificationem requirit, d. 719. nu. 13. Rond.
Exequutio quatenus fieri possit contra tertium, dec.581.nu.1. Alberg.
Exequutio subrogationis gratiosæ, cuius nouæ non expediuntur literæ non conceditur, nisi prius, iustificatis narratis in gratia principali, dec.719.nu.11. Rond.
Exequutio reuocatur in totum ratione indiuiduitatis, dec.519.nu.5. Vicecom.
Exequutio instrumenti quarentigiati non retardatur, si clarum non est summam in illo contentam non deberi, cùm alioquin in dubio semper concedenda sit, decis. 681. n.12. Vbago.
Exequutionem iam factam impugnans, suam intentionem clarè, & concludenter probare tenetur, dec.762.nu.4. Alberg.
Exequutionem nulliter fuisse factã quis probare teneatur, dec.730.nu.5. Taia.
Exequutionem suarum literarum habere non debet, qui formam suæ prouisionis non adimpleuit, dec.412.nu.21. Vbago.
Exequutionem ad euitãdam concordari licet cum creditore, eandemque executionem præuenire, dec.626.nu.3. Rond.
pro Exequutionis relatione omnis viget iuris præsumptio, dec.730.nu.4. Taia.
pro Exequutione semper præsumitur donec contrarium plenè non fuerit probatum, decis.762.nu.5. Alberg.
EXEQVVTVM præsumitur beneficium ex nominatione, & institutione de eo facta, decis.436.nu.4. Calat.

EXEQVVTIVA

Exequtiua pars instrumenti non immutat illius naturam, dec.467.nu.8. Emer.
Exequutiuè procedere potest creditor vigore conuentionis initæ cum debitore, dec. 762. nu. 1. 6. & 7. Alberg.

EXEQVVTOR

Vide etiam in verf. Clausula.
Exequutor literarum Apostolicarum cum clau-

clauſula *verificato iurepatronatus*, debet citare partem, & expectare verificationem, d.410. nu. 2. Emerix.
Exequutor merus poteſt, & præſumitur ſe extraiudicialiter informaſſe de valore beneficij, aliiſque contentis in literis, deciſ. 413. num. 17. Matth.
Exequutor dicitur mixtus attenta clauſula *amoto quolibet illicito detentore*, & ideo tenetur aſſumere partes iudicis, & citare poſſeſſorem, dec.420.nu.17. Rond.
Exequutor Literarum Apoſtolicarum certo modo, procedit vti priuatus, ſi earundem literarum verificationem non habuit, nec citauit partem, dec.434 nu.6. Rond.
Exequutor Apoſtolicus contra formam iuris mandans exequi literas nulliter, & iniuſtè procedit, dec.483.nu.3.& 6. Vbago.
Exequutor mixtus tenetur aſſumere partes iudicis, & citare partem, ſi eſt certa, alioquin procedere per edictum, dec.434.nu.9. Rondinino.
Exequutor mixtus tenetur aſſumere partes iudicis, & citare partes, deciſ. 505. nu.8.& 12. Vbago.
Exequutor Literarum Apoſtolicarum dicitur mixtus, ſi clauſulæ in illius literis appoſitæ tendunt ad excluſionem alterius prouiſi Apoſtolici, dec.483.nu. 2. Vbago.
Exequutor teſtamentarius poteſt declarare voluntatem defuncti, dec. 372. nu.15. p.18. tom.1.rec.
Exequutor dicitur mixtus ſi gratia eſt concepta cum clauſula ſi ita eſt, & amoto quolibet detentore, deciſ. 434. nu. 8. & 9. Rondinino.
Exequutor literarum certo modo tenetur citare partem, dec.505.nu.8.& ſeqq. Vbago.
Exequutor nudi tantum facti miniſterium habet, dec.554.nu. 15. Emer.
Exequutori non creditur in ijs, quæ ad eius officium non pertinent, deciſ. 554. nu. 16. Emerix.
EXHIBERE recuſans originale ſcripturæ, illius copiam impugnare non poteſt, dec.431. nu. 30. Alberg.
EXHVMATIO *Vide in verſ.* Cadauer.
EXIGIBILITAS *vide in verſ.* Bona, Debitor.

EXISTENTIA

Vide etiam in verſ. Extare, Scriptura.
Exiſtentia rei, vel perſonæ reſultat ex præſentatione de eis facta, deciſ. 629. nu. 15. Albergato.
Exiſtentia aliorum bonorum præſumitur ex quibus fieri poſſint detractiones, vltra bona fideicommiſſo particulari ſubiecta, dec.439. nu. 24. Matth.
Exiſtentia inſtrumenti, vel alterius actus requiritur ad inducendam obſeruantiam interpretatiuam, dec.464.nu.2.Emerix.
Exiſtentia ſcripturæ, quæ petitur compulſati, tollit præſumptionem calumniæ, deciſ.683. nu. 3. Taia.

EXPENSÆ

Vide etiam in verſ. Funus, Fructus, Meliramenta.
Expenſæ vbi reficiendæ ſunt, præfigitur terminus parti ad illas liquidandas, dec.765. nu.2. Calataiu.
Expenſæ factæ pro obtinenda commiſſione Signaturæ, & circa modum reſcribendi in cauſa non dicuntur factæ occaſione attentatorum, dec.672.nu.8. Alberg.
Expenſæ fructuum ex ipſis fructibus conſtant, eorumque fundo liquido apparent, d. 419. nu. 6. Taia.
Expenſæ omnes reficiendæ ſunt in materia recurſus habiti ad iudices Laicos, dec. 765. nu. 10. Calat.
Expenſæ attentatorum vſque ad obulum refici debent ab attentante, deciſ. 527. nu. 3. Albergato.
Expenſæ factæ à ſocio habente portionem diuiſam, & indiuiſam, pro qua portione facta intelligendæ ſint, dec. 559.nu.6. Taia.
Expenſæ iudiciales, quæ viuæ appellantur integraliter à victo victori reficiendæ ſunt, dec.622.nu. 5. Alberg.
Expenſæ pro defenſione, ſeu recuperatione hæreditatis fieri debent, etiam mediante venditione bonorum hæreditariorum, dec.761. nu. 8. Alberg.
Expenſæ factæ in ædificio ruente, dicuntur omnino neceſſariæ, deciſ. 537. nu. 8. Rondinino.
Expenſæ compenſantur cum fructibus etiam ex aliis bonis perceptis, deciſ. 615. num. 7. Calataiu.
Expenſæ neceſſariæ reficiuntur in totum nulla ſeruata ratione meliorati, & impenſi, d. 537. nu. 11. Rond.
Expenſæ, quæ fiunt pro tuendis, & recuperandis bonis hæreditarijs, fieri debent à proprietario, & vſufructuario ſimul de bonis hæreditariis, dec.761.nu. 2. Alberg.
Expenſæ factæ pro auocatione cauſæ de vno iudice ad alium reficiendæ ſunt, deciſ. 765. nu. 5. Calat.
Expenſæ taxantur in ſumma, quæ veriſimilis ſit, & ſatis appareat iuſtificata, dec. 765.n. 6. Calataiu.
Expenſæ probantur tum ex teſtibus, tum ex notula iurata illius, qui eas fecit, deciſ. 765. nu. 7. Calataiu.
Expenſæ in iudicio abſolutionis à cenſuris quæ refici debeant, dec.765. nu. 8. Calat.
Expenſæ quatenus veniant in liquidatione fructum, dec.498.nu.10.Emer.
Expenſæ extraiudiciales in Rota non dicuntur exceſſiuæ, ſi non excedunt ſcuta decem pro qualibet inſtantia, deciſ. 622. numer. 8. Albergato.
Expenſæ iudiciales probantur ex actis, & ex quietandis Notariorum, deciſ. 622. nu. 6. Albergato.
Expenſæ quandoque probantur iuramento partis, ſecundum morem Regionis, d. 592. nu. 9. Rond.
Expenſæ in Curia taxari debent iuxta ſtylum eiuſ-

ciusdem Curiæ, decis. 592. num. 10. Rondinino.
Expensæ procuratoris, citationum, mercedis copistarum, & huiusmodi semper in litibus sunt fieri solitæ, decis. 527. num. 1. Albergato.
Expensæ attentatorum ex gratia Summi Pontificis quandoque reseruantur ad finem litis, dec. 772. nu. 21. Vbago.
Expensæ Signaturæ, & aliæ respicientes negotium principale, non reficiuntur in iudicio attentatorum, sed reseruantur in fine litis, dec. 527. nu. 9. Alberg.
Expensæ instrumenti fieri debent ab vtroque contrahente, decis. 641. numer. 10. Albergato.
Expensæ regestri, citationum, notæ sententiarum & similia, viuæ in Curia, & in Rota appellantur, dec. 583. nu. 1. Vicecom.
Expensæ viuæ terminato iudicio, per victum victori reficiendæ sunt, decis. 583. num. 2. Vicecomite.
Expensæ Procuratoris, Aduocati, Sollicitatoris, & Copistæ à Rota taxantur in scutis decem pro instantia, & ideo si minus taxatæ sunt, excessiuæ dici nequeunt, dec. 583. n. 3. Vicecomite.
Expensarum in liquidatione leuiores probationes sufficiunt, quæ plurimum ex arbitrio iudicantis dependent, decis. 765. nu. 3. Calataiu.
Expensas fieri in litibus notum est, & experientia docet miseros litigantes, decis. 761. num. 1. Alberg.
Expensis inutilibus partes grauari non debent, dec. 653. nu. 5. Alberg.
de Expensis præsumitur satisfactus, qui alia bona debitoris possedit, eorumque fructus percepit, dec. 498. nu. 12. Emer.
in Expensarum creditum compensari debet summa à Notario habita ex pecuniis alterius partis, & deinde ab eodem Notario alteri parti soluta, decis. 765. numer. 9. Calataiu.
in Expensis, & melioramentis semper reficitur, quod minus est inter melioratum, & impensum, dec. 537. nu. 10. Rondinino.
EXPERIENTIA, & industria non nisi longa serie annorum acquiritur, decis. 619. nu. 4. Rondinino.
Experientia est rerum magistra, & nos sæpissime docet, dec. 612. nu. 10. Albergato.
EXPLICATIO, quæ fit ad maiorem declarationem non præiudicat, decis. 556. nu. 17. Albergato.

EXPRESSIO, EXPRESSVM

Vide etiam in vers. Enunciatiua.
Expressio valoris facta in prima prouisione beneficij probat etiam in secunda, quamuis illa fuerit antiqua, dec. 424. nu. 8. Calat.
Expressum aliquid dicitur ex intentione agentium, & ex natura actus, decis. 429. nu. 14. Rondinino.
EXPRIMENDA non sunt Pontifici, quæ non sunt de natura beneficij, decis. 665. numer. 14. Rond.
Extare *Vide etiam in vers.* Existentia.
EXTARE quatenus dicantur non voluntarie distracta, decis. 606. numer. 18. Rondinino.

EXTENTIO

Vide etiam in vers. Gratia, Statutum, Subrogatio.
Extentio tituli dicitur requirere altiorem indaginem, dec. 785. nu. 9. Paul.
Extentio iusta, & rationabilis semper admittitur, licet quælibet alia fuisset prohibita, decis. 693. nu. 6. Calat.
Extentio aliud est aliud verò sustinere actum, dec. 736. nu. 10. Rond.
Extensio, quæ fit ex identitate, vel maioritate rationis dicitur potius comprehensio, quàm extensio, dec. 727. nu. 10. Calat.
Extentio non fit de persona ad personam, de re ad rem, & de causa ad causam, decis. 489. nu. 31. Matth.
Extentionis prohibitio in Statutis intelligi debet de irrationabili, non autem de iusta, & rationabili, dec. 693. nu. 8. Calat.
Extentione quamuis prohibita iusta tamen, & rationabilis censetur permissa, si Statutum mandat procedi de similibus ad similia, & æquum, ac iuridicum intellectum admitti, dec. 693. nu. 10. Calat.

EXTINCTIO, EXTINCTVM

Extinctio census debet plenè, & concludenter probari, dec. 525. nu. 8. Rond.
Extinctum creditum amplius non reuiuiscit, dec. 512. nu. 4. Matth.

EXTRACTIO

Extractio consanguinei ex vtra iuxta testatoris præceptum ad effectum successionis non requiritur, vbi vnus tantum comparet consanguineus, dec. 555. nu. 9. Alberg.
Extractio scripturæ facta non citata parte, attenditur, si postea fuit producta præsente Procuratore partis, decis. 703. num. 15. Albergato.

EXTRACTVS

Extractus si apparet minus integer, vel defectuosus, non creditur Notario illum integrum attestanti, decis. 701. numer. 12. Vbago.
Extractus detegitur minus integer, & in eo deficiant iura in actis producta, decis. 701. numer. 33. Vbago.
EXTRACTISTA *Vide etiam in vers.* Notarius.
EXTRACTISTÆ quatenus fides adhibeatur, dec. 442. nu. 6. & 7. Calat.
EXTRAIVDICIALITER præsumitur se informasse merus exequutor, dec. 413. n. 17. Matthæio.

EXTRANEVS

Extraneus nulliter inuestitus tenetur restituere proximioribus, decis. 421. numer. 24. Emerix.
Extraneus non præsumitur prælatus propriæ soboli, dec. 684. nu. 6. Rond.

EXTREMVM

Extrema probare non sufficit, vt inde medio præsumantur, vbi quis certum tempus continuum

tinuum probare tenetur, decis. 804. num. 1. & seqq. Paluccio.
Extrema non sufficiunt vbi testator non solum de extremis, sed etiam de medijs fuit sollicitus, dec. 804. nu. 5. Paul.
Extremis probatis, media præsumuntur, decis. 576. nu. 20. & seq. Vicecom.
Extremis probatis, media præsumuntur conformia, dec. 671. nu. 13. Calat.
Extremis probatis media præsumuntur, d. 814 nu. 3. & dec. 607. nu. 11. Vicec.
Extremis probatis valor medij temporis idem censetur esse cum illis, decis. 703. num. 21. Albergato.
Extremis probatis media præsumuntur, dum non apparet de statu intermedio contrario, dec. 718. nu. 8. Emeric.

F

FACERE

Facere per alios quatenus possimus, decis. 813. num. 12. Rond.
Facere omittens, quod tenebatur dicitur in dolo, decis. 546. nu. 7. Calat.
ne Feceris alteri quod tibi non vis fieri, d. 470. nu. 17. Taia.
Facit etiam ille, qui non facit, decis. 642. n. 19. Taia.
Faciunt raró homines contra id, quod sentiunt, dec. 631. nu. 11. Emeric, *& Vide etiam in verf.* Dicunt.

FACTVM

Vide etiam in verf. Actus, Agere, Alius, Conditio, Dicere, Mandatum, Obligatio, Promissio.
Factum nudum attenditur in iudicio possessorio, dec. 660. nu. 6. Albergato.
Factum probari debet, ex quo præsumptio resultat, alioquin illa allegari non potest, decis. 658. nu. 4. Vicecomite.
Factum, & non factum probant obseruantiam, dec. 654. nu. 8. Vicecom.
Factum non præsumitur, sed concludenter probari debet, decis. 518. n. 1. Matthæio.
Factum alicuius in sui damnum, non autem alterius cedere debet, decis. 694. n. 5. Vicec.
Factum vnius alteri non præiudicat, dec. 598. nu. 16. Vicecom.
Factum non potest controuertere qui intentionem suam fundat in illo, decis. 817. n. 9. Vrsino.
Factum suum vnicuique imputari debet, decis. 609. nu. 12. Alberg.
Factum aliud est, aliud verò promissio de illud faciendo, dec. 621. nu 2. & seq. Emer.
Factum iudicis nullum, & iniustum violentiæ æquiparatur, dec. 639. nu. 28. Rond.
non Factum etiam declarat voluntatem alicuius, dec. 496. nu. 4. Calat.
non Factum etiam inducit obseruantiam, decis. 613. nu. 26. Vbago.
Facti appellatione continetur etiam non factum, dec. 631. nu. 5. Taia.
ad Factum voluntarium, & culposum non obligatur, qui à molestijs aliquem liberare tenetur, dec. 626. nu. 5. Rond.
de Facto ea, quæ facta sunt, possunt de facto similiter reuocari, & quando, dec. 624. nu. 5. & seqq. Calat.
de Facto, vt procedi possit, requiritur quod ita de eo plenè, & euidenter constet, vel per rem iudicatam, vel per confessionem partis, dec. 624. nu. 6. Calat.
de Facto aliud est, quod partes iudicare voluisse consentiant, aliud verò quod Princeps det facultatem procedendi sola facti veritate inspecta, dec. 449. nu. 9. Taia.
de Facto aliud est, quod simpliciter procedi possit, aliud verò de veritate facti, dec. 449. nu. 10. Taia.
Facta positiua sunt magis potentiora, quàm verba, dec. 621. nu. 9. Emeric.
Facta sunt potentiora ad declarandum, quàm verba, dec. 631. nu. 6. Taia.
Facta plenè, & concludenter probari debent, nec sufficiunt actus, aut confessiones dubiæ, decis. 586. nu. 7. Rond.

FACVLTAS

Vide etiam in verf. Licentia, Potestas.
Facultas personaliter alicui concessa, per illius mortem expirat, dec. 496. nu. 5. Calat.
Facultas si non fuit reducta ad actum non suffragatur, dec. 451. nu. 11. Rond.
Facultas conferendi beneficium vbi deficit, tunc illius possessio remanet nulla, dec. 476. num. 23. & seqq. Rond.
Facultas conceditur emphyteutæ priuato ob non solutionem canonis, vel reficiendi meliamenta facta à Domino directo, vel ab eo recipiendi pretium suorum melioramentorum, dec. 704. nu. 2. & 12. Alberg.
Facultas sumendi pecunias ad interesse procuratori tradita dicitur negocium arduissimum, quia omnes constituentis facultates implicare potest, decis. 813. nu. 12. Rond.
Facultas restricta ad causas appellationis excludit causas primæ instantiæ, dec. 810. numer. 19. Alberg.
Facultas substituendi appositæ in mandato procuræ ad lites, & ad negocia, quatenus potiùs ad vnum, quàm ad alterum referatur, dec. 813. nu. 4. & seqq. Rond.
Facultas limitatè concessa declarat quid extra illam in alterius concessione comprehensum sit, dec. 810. nu. 17. Alberg.
Facultas nominandi hæredem proprietarium vsufructuario concessa per verba *se li parerà*, an vitiet institutionem, vel potius ipsa vitietur, dec. 465. nu. 8. Rond.
Facultas disponendi de vsufructu nõ extenditur ad capitale factum ex inuestimentis, & sic ad proprietatem, decis. 496. num. 8. Calataiu.
Facultas alicui competens non effrenata, sed rationabilis esse debet, decis. 431. num. 26. Emeric.
Facultatem successor exercere nõ potest, quam suus antecessor non habebat, decis. 484. numer. 1. Matth.
Facultate. seù mandato creditori concesso, ille

in præiudicium debitoris grauiori vti non debet, cum eum minus grauare debuiſſet, deciſ.435.nu.29. Taia.
Facultate conferendi conceſſa, cenſetur etiam impartita, & conceſſa facultas præſentandi, dec.543.nu.8.Calat.
Facultate plenaria ſibi competente quilibet præſumitur vti voluiſſe, deciſ. 672. num.33. Rondinino.
in Facultate inſtituere debentis eſſe non debet ſibi præſentatum reicere ad hoc, vt intret deuolutio, dec.816. nu.5. Vrſin.
Facultates ampliſſimæ procuratoribus ſanguine coniunctis conceduntur, quæ tamen extraneis, & incognitis denegantur, dec. 813. nu. 17.Rond.
FACVLTATIVI actus non inducunt conſuetudinem, dec.544. num.21. Calat. & deciſ.550.nu.16. Emerix.

FALSVM, FALSITAS

Vide etiam in verſ. Antidata, Cauſa, Dolus, Fraus, Inueriſimilia, Mentiri, Poſſibilitas, Simulatio, Scriptura, Suſpicio, Verum.
Falſa non poteſt dici ſcriptura ſuper qua plures aduocati ſcripſerunt, & iudices pronunciarunt, dec.460.nu.17. Rond.
Falſa cauſa vitiat omnem diſpoſitionem, vbi illa eſt finalis, dec.791.nu.11.Taia.
Falſi ſuſpicio non cadit in infantes, deciſ.787. nu. 22. Paul.
Falſi pœna non incurritur per ſimplex mendacium, dec.470.nu.11.Taia.
Falſa aſſertio inſtrumenti ſimulati ſuſpicionem inducit, deciſ. 791. numer. 20. la prima Taia.
Falſitas teſtamenti declarata in iudicio criminali, ſufficit etiam in iudicio ciuili, dec.555. nu. 7. Alberg.
Falſitas non dicitur commiſſa in commodum alterius, dec.787.nu.37. Pauluec.
Falſitas non poteſt dici commiſſa ab eo, qui diuinare debuiſſet modum, quomodo illam committeret, dec.787.n.24.Paul.
Falſitatem, & mendacium ad excludendum omnis interpretatio, & poſsibilitas in contrarium admittitur, dec. 248. num.4. & deciſ.451. n. 9. Rond.

FAMA.

Vide etiam in verſ. Honeſtas, Teſtes.
Fama publica, quæ non proceſsit à vano rumore populi, ſed à pluribus facti circumſtantijs, ſponſalia fuiſſe contracta benè probat, dec.538. nu.28. Emer.
Fama ex pluribus inſtrumentis reſultat, & notis antiquis, dec. 576. nu.26. Vicecom.
Fama publica probat adulterium, & copulam iunctis adminiculis, deciſ. 818. n.27. Vrſino.

FAMILIA

Vide etiam in verſ. Agnatio, Fideicommiſſum, Turnus.
Familia, & agnatio tota dicitur vocata per verba *tutta, & l'intera mia heredità peruenga*, &c. dec. 684. nu. 11. Rond.
Familiæ nc conſumantur in expenſis, & iurgijs Iudices quoad fieri poſſunt, operare debent, dec.707.nu.5. Vbago.
Familiæ MATTHÆIA, ET SANCTA CRVCIA ſunt ex nobiliſſimis familijs Vrbis, dec.577.nu.7. Calat.
Familiæ appellatione etiam fœminæ comprehenduntur, dec.585.nu.3. & 5. Calat.

FAMILIARITAS, FAMILIARES

Vide etiam in verſ. Reſeruatio.
Familiaritas Pontificis probatur ex atteſtatione Rationalis eiuſdem Pontificis, dec. 420. nu. 4. Rond.
Familiaritas Pontificis expirat mortuo Pontifice, dec.420.nu.10. & ſeqq. Rond.
Familiaritas Principis regulatur iuxta regulas ſocieratum, dec.420.nu.11. Rond.
Familiaritas Papæ diſſoluitur per mortem ipſius Papæ, dec.476.nu.17.Rond.
Familiares Principum non comprehenduntur ſub prædictis generalibus, deciſ. 420. nu.7. Rondin.

FAMVLVS

Famulus qui habuit etiam commoditatem ſtudendi, non aliud ſalarium, quam alimenta conſequi debet, deciſ. 815.nu. 15. Alber.
Famula, vltra alimenta ſalarium habere non debet, ſi pro ſe ipſa filabat, deciſ.815.nu.16. Alberg.
Famuli ſi de exactis pro Domino quietantiam reportare non poſſunt, plerumque litem inſtituunt ſuper ſalario, dec. 815. n. 17. Alb.
Famulus pro ſolis alimentis præſumitur inſeruiſſe ſi alijs famulis vidit dari ſalarium, ipſe verò numquam illud petijt, aut aliter reclamauit, deciſ. 815. numer.5.& ſeqq. Alberg.
Famulus indeterminatè conductus ad ſeruiendum tenetur omnia facere pro Domino, in nihilo attenta multiplicitate ſeruitiorum, dec.815.nu.32. Alberg.
Famulus à iuuentute conductus, ſi in vltimis annis maius merebatur ſalarium, illud compenſatur cum tempore iuuentutis minus aptæ ad ſeruiendum, deciſ. 815. n. 31. Alberg.
Famulus qui habuit etiam commoditatem ſtudendi non dicitur totaliter addictus ſeruitio Domini, dec.815. nu.15. Alberg.
Famulorum computa, ſeu ſalaria plerumque non conſueuerunt redigi in ſcriptis. d. 815. num.10.Alberg.
Famulis licet victus ſubminiſtretur, non tamen medicinæ præſtandæ ſunt, dec.815.numer.26. Alberg.
Famuli quod ſalarium in Vrbe communiter recipere ſoleant, dec.815.n.21. Alberg.
Famuli ſi alter plus, alter minus recipiebat, hæc diuerſitas compẽſatur cum rebus, quas alter habebat, dec.815.nu. 22. Alberg.
Famulum iuxta conſuetudinem cum alijs praeticatam, præſumendum eſt ad ſeruitium fuiſſe receptum, dec.815. nu.3. Alberg.
Famulus, qui nulla conuenta mercede, recepit alimenta à Domino, ſolito præſtare tantummodo expenſas pro ijs ſolum dicitur inſeruiſſe, dec.815.nu.4. Alberg.
FARFENSIS ABBATIA *vide in verſ.* Cardinalis.

FATALIA

Fatalia in ſententia de partibus non incipiunt à die appellationis, ſed à die, qua cauſa appellationis potuit verisimiliter committi decis.772.num.5. Vbago.

Fatalia incipiunt currere poſteaquàm attentata in cauſa commiſſa, integrè purgata ſunt, dec.672.nu.1.Alberg.

Fatalia prorogari debent, vt euitetur res iudicata, dec.591.nu.2.Rond.

FAVOR

Vide etiam in verſ. Matrimonium. Vtilitas.

Fauorabili in materia Statutum loquens de Territorio etiam Ciuitatem comprehendit dec.431 nu.14.Emer.

Fauore alicuius, quæ inducta ſunt, in illius damnum retorqueri non debent, deciſ.482. nu.4.Vicec. & dec.588.nu.7. Rond.

FELINVS à DD.Auditoribus Rotæ ideo noſter appellatur, quia & ipſe fuit Auditor eiuſdem Rotæ,dec.576.n.17.Vicec.

FERIÆ.

Feriæ Rotales ſeruari nō debent in cauſis Auditori Rotæ commiſsis vti Prælato, dec.441. n.5.Emer.

Feriæ Farfenſes à quo tempore incipiant, deciſ.441.n.1.Emer.

FICTIO. *Vide in verſ.* Præſumptio, Simulatio.

FIDEICOMMISSARIVS.

FIDES *Vide in verſ.* Chriſtiana.

Vide etiam in verſ. Donatarius, Hæres grauatus, Immiſſus, Proximior, Teſtator, Vocatus.

Fideicommiſſarius præſumitur poſsidere bona vti hæres, non iure fideicommiſsi, ſi non docet illa vel obtinuiſſe ab hærede, vel à iudice,dec.717.n.10.Calat.

Fideicommiſſarius,vel donatarius vltimus poteſt de bonis fideicommiſsi liberè diſponere, nemine ſuperextante, qui ſe vocatum eſſe prætendat,dec.711.n.1.Rond.

Fideicommiſſarius probare tenetur bona in bonis teſtatoris fuiſſe, dec.630. n.2. & ſeqq. Taia.

Fideicommiſſarius vltimus,licèt remaneat dominus bonorum fideicommiſsi, non ideò poteſt euitare ſolutionem datis vig. *auth.res quæ*, etiam in præiudicium ſuorum creditorum,dec.710.n.5.Vbago.

Fideicommiſſarius ſi eſt actor probare debet rem in bonis fideicommittentis fuiſſe, deciſ.705.n.5.Taia.

Fideicommiſſarius vniuerſalis ſolum poteſt capere id, quod cadit ſub fideicommiſſo,cui non ſubiacet filiorum legitima, deciſ. 467. n.3.Emer.

Fideicommiſſarius conſentiens alienationi bonorum fideicomm,ſi, quam reuocare poterat, non amplius admittitur, ſi poſtea reuocare velit,dec.486.n.15.Taia.

Fideicommiſſarius probare tenetur quænam ſint bona fideicommiſſaria, & quæ Teſtator reliquerit tempore obitus,d.428.n.10.Calat.

Fideicommiſſario nemine poſsidente ex pluribus ſimul concurrentibus, illi debetur immiſsio, qui habet meliora, & potiora iura, dec.756.n.9.Alberg.

Fideicommiſſarii, & hæredes ſimul alienantis ſi vigore fideicommiſsi alienationem reuocare non poſſunt, illius tamen nullitatem allegare permittuntur, ſed iudicio ordinario dec.657.n.7.Rond.

Fideicommiſſarij æquè conſulitur in inueſtimento Montium Cameralium, & Communitatum.dec.416.n.16.Taia.

Fideicommiſſaria ſubſtitutio, non autem ſola poſitio in conditione filiorum, ex quibus dicatur à Teſtatore ordinata, dec.481.nu.27. Emerix.

FIDEICOMMISSVM.

Vide etiam in verſ. Bona, Detractio, Donatio, Fœmina, Legatum, Prohibitio alienationis, Reſtitutio, Subſtitutio, Succeſſio, Teſtamentum, Teſtator.

Fideicommiſſum reſultat, ſi eius bonis alienatis, impoſſibile redderetur, quod bona alteri legata poſt mortem legatarii cum eiſdem bonis conſolidari deberent, dec. 474. nu.11. Alberg.

Fideicommiſſum reſultat ex donatione principaliter facta pro conſeruatione agnationis dec.563.n.5.Calat.

Fideicommiſſum reſultat ex vocatione facta de filijs filiorum ordine ſucceſſiuo, dec.570. n.3.Calat.

Fideicommiſſum inducit ſubſtitutio facta vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, dec.570.n.4.Calat.

Fideicommiſſum factum filijs, quibus inteſtatis decedentibus ſuperuiuentes vocantur,neceſſe eſt vocatos eorum integram portionē capere,dec.534.n.8.Alberg.

Fideicommiſſum nouum non dicitur factum in donatione, in qua licèt illud exprimatur, relatiuè tamen, & ſuppoſitiuè fuit expreſsū, dec.711.n.6.Rond.

Fideicommiſſum factum præſeruare, & aliud nouum in eadem diſpoſitione inſtituere,inuicem contraria ſunt,deciſ. 711.n.7.Rond.

Fideicommiſſum regulatur à ſola mente Teſtantis,dec.684.n.5.Bond.

Fideicommiſſum relictum agnatis, vſque ad quos gradus extendatur, deciſ. 714. num.5. Taia.

Fideicommiſſum eo magis dicitur conſtitutū fauore tranſuerſalium, ſi teſtator neque habebat, neque habere poterat deſcendentes, dec.563.n.8.Calat.

Fideicommiſſum factum,vel faciendum in donatione præſeruatum, perindè eſt, ac ſi in ipſa donatione conſtitutum ſit, dec.788.n.6. Rondin.

Fideicommiſſum, & ſubſtitutio facta ſi ſine filijs, expirat per mortem cum filijs, dec.645. n.3.Taia.

Fideicommiſſum conſtitui non poteſt in dote, quæ erat propria mulieris,dec.561.num.3.& ſeqq.Rond.

Fideicommiſſum pro portione patrui conſolidatum in patre, totum cum eodem onere peruenire debet ad filios in conditione poſitos,dec.617.n.10.Emer.

Fideicommiſſum non poteſt dici reſtrictum

ad casum delicti, si Testater prohibuit alienationem semper, & in perpetuum, d.474. n.5.Alberg.
Fideicommissum, & descendentia probari debet ad hoc, vt illud suffragari possit, dec.593. n.10.Rond.
Fideicommissum à Testatore ordinatum non excluditur ex sola præsumptione legis, quod ascendens catenus illud constituerit, quatenus filius decederet sine filijs, dec.684. n.5. Rondin.
Fideicommissum fieri potest etiam in contractu, dec.555.n.1.& 4.Alberg.
Fideicommissum nunquam retardat immissionem, seu manutentionem, nisi sit literale, & liquidum, nihil etiam detrahendum sit, & constet de clara identitate bonorum, d.716. n.22.Calat.
Fideicommissum ex tenore illius dispositionis resultat, dec.555.n.1.Alberg.
Fideicommissum factum fauore familiæ dicitur expiratum in vltimo de familia, si nullus superfit de ea, vel compareat, decis. 528. n.13.Calat.
Fideicommissum si donator sibi præseruauit, quatenus intelligatur de iam facto, vel nouũ constituere possit independens ab eo, d.616. n.19.& seqq.Rond.
Fideicommissum conditionale expirat conditione non impleta, aut purificata, dec. 650. n.5.Aond.
Fideicommissum factum fauore familiæ non comprehendit fœminas, si Testator semper vocauit masculos, dec.535.n.4.Calat.
Fideicommissum perpetuum censetur inductum ex onere perpetuo à Testatore successoribus ordinato, dec.481.n.19.&20.cum seq. Emerix.
Fideicommissum fuisse perpetuum, & bona non transire de vno in alium, impossibile reputatur, dec.568.n.11.Alberg.
Fideicommissum idem semper censetur inductum quotiescumque eadem viget ratio, nec potest assignari diuersa, dec.733.nu.14. Vicec.
Fideicommissum resultans ex prohibitione alienationis, quando dicatur constitutum non in solo casu alienationis, sed etiam in casum mortis, dec.568.n.9.Alberg.
Fideicommissum reale resultat ex verbis à Testatore prolatis, & in rem directis, decis.481. n.17.Emer.
Fideicommissum non reputatur perpetuum, etiamsi Testator mandauit eligi arbitros super discordia inter agnatos, quis eorum sit proximior, dec.807.n.14.Taia.
Fideicommissum, quod literaliter legitur in testamento, maiori probatione non eget, dec.678.n.2.Alberg.
Fideicommissum in casum alienationis non multum confert ad multiplicandas substitutiones in casum mortis,, decis.807.num.16. Taia
Fideicommissum, & identitas bonorum, quæ ex verbis testamenti resultant, clara esse dicuntur, maximè si à parte non controuertantur, dec.489.n.1.Matth.
Fideicommissum particulare censetur constitutum eo prorsùs modo, quo fuit inductum fideicommissum vniuersale, dec.474.num.8. Alberg.& dec.478.n.8.Calat.
Fideicommissum in donatione constitutum à donatarijs restituitur, non vti hæredibus, sed vti donatarijs, dec.743.n.16.Vicec.
Fideicommissum particulare nõ subijcitur detractionibus, nisi in subsidium, dec.613.n.35. Vbago.
Fideicommissum comprehendit solũ id, quod supereſt, detractis detrahendis, dec.790.n.3. Vicec.
Fideicommissum, quod resultat ex coniecturis, quæ altiorem requirunt indaginem, non retardat legatario immissionem, quia illarũ discussio ad aliud iudicium reijcitur, d.716. n.20.Calat.
Fideicommissum fauore agnationis, & familiæ dicitur constitutum ex verbis, *tutta, & l'intiera mia heredità peruenga*, dec. 684. n.11. Rondinino.
Fideicommissum in bonis vniuersaliter relictis dicitur institutum, si bona particulariter legata, finito vsufructu, cum bonis vniuersalibus consolidari debent, dec.474.num.10. Alberg.
Fideicommissum institutum in casum delicti, ad contradictionem euitãdam dicitur constitutum in casum mortis, dec.474.num.11. Alberg.
Fideicommissum à Testatore ordinatum in vsufructu particulariter relicto, cẽsetur quoque institutum in vsufructu vniuersali, decis.474.n.8. Alberg.
Fideicommissum perpetuum, & absolutum resultat ex præcepto dotandi fœminas omnibus descendentibus iniuncto, dec.474. n.1. & seq. Alberg.
Fideicommissum perpetuum reciprocum, & successiuum ex quibus verbis resultet, decis.445.n.1.& seqq.Calat.
Fideicommissum regulariter non debet transire de vna linea ad aliam, donec prima linea non sit totaliter euacuata, d.755. n.8. & seq. Alberg.
Fideicommissum non impedit immissionem, si est literale, vel quando illius articulus de facili decidi potest, dec.756.n.1.Alberg.
Fideicommissum non excluditur ex sola ratione, quod pater catenus illud constituit, quatenus filius sine filijs decederet, dec.684.nu.4. Rondin.
Fideicommissum regulatur à sola mente testantis, dec.684.n.5.Rond.
Fideicommissum non solum in casum delicti, sed etiam in casum obitus dicitur institutũ, si bona semper, & in infinitum ad primogenitos hæredum deuenire debent, decis. 474. n.14.Alberg.
Fideicommissum in solo casu delicti non dicitur constituisse Testator, si perpetuitati, & conseruationi agnationi prospexit, dec.474. n.11.Alberg.
Fideicommissum, & grauamen reale afficit omnes

omnes vocatos,& possessores,itaut quilibet teneatur restituere aliis, donec hæreditas perueniat ad vltimum, decis. 568. num. 13. Alberg.

Fideicommissum clarum,& à Rota canonizatum modicas expensas requirit, decis. 698. n. 12. Emer.

Fideicommissum probatur ex instrumento habente requisita publica scripturæ, dec. 743. n. 2. Vicec.

Fideicommissum perpetuum resultat ex legato perpetuo à vocatis, & successoribus in fideicommisso præstando, dec. 445. num. 4. Calat.

Fideicommissum nouum fieri non potest in præiudicium primo loco vocati, decis. 724. n. 1. Rond.

Fideicommissum vbi adest excluditur successio ab intestato, dec. 555. n. 10. Alberg.

Fideicommissum super bonis propriis vnusquisque constituere potest, cum sit rei suæ moderator, & arbiter, decis. 603. num. 3. Vbago.

Fideicommissum si fuit ab hærede iacceptatũ, non potest amplius ab hærede hæredis impugnari, dec. 428. n. 8. Calat.

ad Fideicommissum ordinatum fauore linex admittuntur omnes descendentes ex eadem linea, dec. 445. n. 5. Calat.

Fideicommissi anterioris exceptio, si est turbida, non retardat immissionem venienti ex posteriori fideicommisso, dec. 428. nu. 2. Calat.

Fideicommisso, & iuri ignorato nunquam censetur renunciatum, decis. 735. num. 22. Calat.

Fideicommissi purificatio acquirit ius substituto, etiam sine agnitione, quod ideo transmittitur ad hæredes, decis. 673. num. 14. Rondinino.

Fideicommisso non restricto ad solum casum delicti nihil operantur verba *tunc, & eo casu, & casibus prædictis*, dec. 474. n. 16. Alberg.

Fideicommisso perpetuo constituto idem est, ac si fuisset dictum, quod bona vadant de hærede in hæredem, de successore in successorem, & de descendente in descendentem, dec. 568. n. 10. Alberg.

Fideicommisso, & legato derogatur per donationem, & alienationem etiam inutilem, dec. 842. n. 22. & 23. Taia.

in Fideicommisso reali nulla datur differentia inter vocatos, & in conditione positos, decis. 481. n. 18. Emer.

in Fideicommisso reali non est differentia inter grauatum, & positum in conditione, decis. 684. n. 12. Rond.

super Fideicommisso facta transactione intelligitur iuxta ordinem, quo in illo succedi debuerat, dec. 486. n. 5. Taia.

in Fideicommissis ordinatis pro masculis, & descendentibus à masculis, succedens debet esse non solum masculus, sed descendere à masculis, dec. 489. n. 22. Matth.

in Fideicommissis non admittitur ratio, quæ potius in vno, quàm in alio casu ita interpretetur, dec. 638. num. 22. Cataral.

Fideicommissa à duobus personis inuicem, & correspectiuè constituta, ambo corruunt, eorum altero deficiente, dec. 735. n. 44. & seq. Calat.

FIDEIVSSIO.

Vide etiam in verſ. Cautio, Mulier.

Fideiussio mulieris facta cum solemnitatibus Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 151.* dicitur valida, & substinetur, dec. 778. n. 7. Alberg.

Fideiussio facta ab vxore ad effectum eximendi virum à certis debitis, quibus obligatione camerali præmebatur, remanet valida, dec. 778. n. 5. Alberg.

FIDEIVSSOR.

Fideiusor, cui promissa est indemnitas, si cogitur soluere, potest etiam sine interpellatione recipere pecunias sub vsuris ad damnum debitoris, dec. 425. n. 12. Rond.

Fideiusor licèt non soluerit debitum, potest tamen agere ad liberationem, stantibus molestiis, dec. 669. n. 3. & 8. Pauluc.

Fideiusor, cui est promissa extinctio census, bene agit pro eadem extinctione obtinenda dec. 669. n. 9. Pauluc.

Fideiusor, qui se taxatiuè obligauit ad lites motas, non tenetur ad mouendas, dec. 468. n. 3. Emer.

Fideiusor non potest redarguere creditorem, quod non exegerit creditum à suo debitore, prout exigere poterat, dec. 454. num. 15. Alberg.

Fideiusor distinguitur ab eo, qui recognouit bonam fidem contractus, decis. 548. num. 20. Rondinino.

Fideiusor cui à principali promissa est indemnitas potest sine nouatione concordare illius prætensiones, dummodo eius conditionem duriorem non reddat, dec. 454. num. 14. Alberg

Fideiusoris renuntiatio, eiusque obligatio ad defendendum censum, & illius creditorem dicitur ad factum, dec. 696. n. 6. Taia.

Fideiusoris hæres, qui defensionem promissit, & se cum iuramento obligauit pro traditione rei vacuæ, illam præcisè tradere tenetur, dec. 734. n. 4. Calat.

Fideiussoris obligatio extinguitur, debito principali per solutionem sublato, dec. 52. n. 2. Matth.

Fideiussori soluenti relenatio indemnitatis à bonis debitoris debetur, decis. 561. num. 8. Rondinino.

Fideiussoris, & cautionis omissio non conuincit simulationem, dec. 794. n. 11. Alberg.

FIDES.

Vide etiam in verſ. Attestatio, Dilatio, Officialis.

Fides mala ex interpellatione resultat, dec. 435. n. 20. Taia.

Fides mala, quæ resultat ex lite, an cesset per transactionem postea inter partes conuentã, dec. 498. n. 2. Emer.

Fides mala inducitur à die quo fuit impugnata transactio, dec. 498. n. 1. Emer.

Fides mala, *Vide etiam in verſ.* Præscriptio.

Fides Christiana *vide in verſ.* Christiana.

Fides Parochi, aliorumque Religiosorum ratione dignitatis eorum, magis attenditur, quàm fides aliarum personarum, d.463.n.11 Rondin.
Fides simplex eo minus facit fidem ad commodum facientis, & ad seipsum iustificandum, dec. 470.n.12.Taia.
Fides Baptismatis probat ætatem, non autem filiationem, dec.779.n.1.Taia.
Fides Baptismatis non probat matrimonium, non constito de contentu, & tractatu patris, dec.779.n.2.Taia.
Fides Vicarij attestantis ipsum dispensasse publicationes, plurimum vrget ad probandum matrimonium, dec.779.n.6.& 7.Taia.
Fides super stylo Curiæ fieri debet à procuratoribus de Collegio, decis. 716. num.4. Calataiu.
Fides de pretio haberi non potest in venditione onerum pupillorum, minorum, & fiscaliu m, dec.657.n.15.Rond.
Fides Officialium Communitatis super communi vsu loquendi, & aliquid intelligendi, attenditur, dec.797.n.9.Alberg.
Fides mala excluditur, & bona præsumitur maximè in successore ex diuturna, & pacifica possessione sui auctoris, decis.628.n.25. Emerix.
Fides mala ex lite resultans, cessat ex sententia fauorabili in iudicatum transacta, & maximè in iudicio approbata, dec.628,n.26.Emerix amplia vt ibid,
Fides Parochi super probatione paupertatis pro consequendis alimentis, & sumptibus litis à Rota non attenditur, sed reijcitur, d.612. n. 2. & 5.Alberg.
Fides mala non adest in eo, qui processit, auctore Prætore, dec. 564.n.11.Alberg.
Fides bona excluditur à læsione, 615. num.3. Calataiu.
Fides officialis publici, & de eius officio testantis si sit adminiculata, eo magis probat, decis.745.n.10. Rond.
Fides facta cum subscriptione testium non remanet falsa, licèt qui eam fecit, deponat fecisse sine testibus, dec.813.n.14. Alberg.
Fides extraiudicialis attenditur, si est conformis cæteris probationibus, & vlterius concurrit qualitas personæ, decis.820. num. 15. Guax.
Fides bona durat durante transactione, dec.605. n.7.Calat.
Fides procurata lite pendente nihil probat, decis.417.n.14.Calat.
Fides mala resultat in eo, cui fuit intimatum aliquod decretum, vel sententia contraria, dec.430.n.18.& seq.Matth.
Fides habens relationem alterius, qui contrarium testatur, nihil probat, dec.427.num.12. Matthæio.
Fides seruari non debet illi, qui eam non seruauit, dec.714.n.11.Taia.

FIDVCIA, FIDVCIARIA.

Vide etiam in verſ. Cauſa.

Fiducia quælibet excluditur, si hæres liberè instituatur, & Dominus absolutus totius hæreditatis esse debet, dec.691.n.7. Alberg.
Fiduciam si quis habuit de aliquo, dicitur etiã illam habere de gestis ab eo, & quando, decis.813.n.25.Rond.
Fiduciaria non dicitur dispositio, si persona, ad quam peruenire debuerat hæreditas, non erat incapax, sed capax successionis, & hæres institui poterat, decis. 692. num. 2. Albergato.
Fiduciaria vt sit dispositio, requirit causam, vnde Testator motus fuerit ad sic fiducialiter disponẽdum, quodque etiam verba concurrant, dec. 692.n.1.& 4.Alberg.
FINIS quocumque modo habeatur sufficit, etiamsi forma, aut conditio non seruetur, dec.416.n. 17.Taia.

FILIA.

Vide etiam in verſ. Filius, Filij, & ibi remissiones.

Filia exclusa à Statuto sub qualitate dotationis, debet esse dotata de tempore delatæ successionis, dec.691.n.6.Vicec.
Filia incedens ornatior, brachium, & munera recipiens à Sponso, sponsalia ab eius patre contracta dicitur ratificare, dec.621.num.7. Emerix.
Filia à patre dotata non ideo censetur exclusa à successione fratrum, patruorum, & aliorũ agnatorum, & cognatorum, dec.614. n.14. Calat.
Filia, licèt repudiauerit hæreditatem patris, si tamen illius exigit credita, eiusdem hæres efficitur, dec.571.n.11.Taia.
Filia agens ad successionem maternam vigore *l. hac edictali*, an illius hæres esse dicatur, decis.606.n.3.5.& seqq.Rond.
Filia infirma in domo patris medici, adhuc incurata decessit, dec.746.n.2.Taia.
Filia succedit matri pro sua portione, dec.691. n.1. Vicec.
Filia succedit æqualiter cum patre fratri, vel sorori defunctæ, dec.691.n. 2.Vicec.
Filia repellitur à successione parentum, nisi dotem actualiter, & integraliter conferat, decis.455.n.1.Emer.
Filia, quæ dotem conferre tenetur, si maritus est decoctus, sufficit, quod cedat, vel suas conferat actiones, dec.455.n.2.Emer.
Filia vt possit admitti ad cessionem, vel collationem iurium actionum contra maritum decoctum, tenetur prius facere diligentias de illas exigendo, dec.455.n.3.Emer.
Filiæ fœminæ quatenus admittantur, vel non in donatione, vel fideicommisso facto ab ascendente ex coniectura pietatis, dec. 616. n.3.& seqq.Rond.
Filiarum nomine de iure non continentur masculi, quid autem ex dispositione Statuti, dec.499.n.15. ac sup. num. anteced. & seq. Taia.
Filias à successione patris excludi à patruis, vel eorum filijs, ius, & æquitas non permittunt, dec.558.n.3.Rond.

FILIATIO.

Filiatio probatur ex assertione patris in actu proportionato filiationis emissa, vt quia dotauerit filiam, dec.743.n.5.Vicec.

Digitized by Google

Filiatio illius, qui est natus de legitimo matrimonio, controuerti non potest, decis. 504. nu. 2. Taia.
Filiatio confessata, & agnita ab auctore, nocet successori, dec. 641. n. 1. Taia.
Filiatio ex pluribus actibus dicitur esse probata, & quæ illi sint, decis. 673. num. 8. Rondinino.
Filiatio probatur ex fide baptismatis, iuncta cum depositionibus testium, dec. 689. nu. 6. Vbago.
Filiatio ab auctoribus acceptam non permittitur, quod à successoribus impugnetur, decis. 738. n. 2. Taia.

FILIVS.

Vide etiam in verf. Disparitas, Filia, Filij, Linea, Pater.
Filius iuuatur repræsentatione patris, & concurrit cum patruo in fideicommisso, etiam à transuersali instituto, decis. 702. num. 4. Emerix.
Filius naturalis non potest prętendere nisi duas vncias hæreditatis paternæ loco alimentorũ, & quando, dec. 561. n. 9. Rond.
Filiusfamilias donare non potest sine consensu patris, dec. 573. n. 5. Calat.
Filius vti talis dicitur recognitus à debitore paterno, illi debitum patris persoluendo. dec. 689. n. 7. Vbago.
Filius originem habens à patre nato in Suburbijs, seu Villa, in Collegium Ciuitatis, vel Oppidi recipiendus est, decis. 557. num. 11. Vicec.
Filius dicitur hæres patris eo ipso quod agit ad bona hæreditaria illius, dec. 502. num. 19. Rondin.
Filius, cui nulla fuberat obligatio ex persona propria, si soluit, ex patris obligatione soluisse præsumitur, dec. 641. n. 5. Vicec.
Filius vt recipiatur in Collegium propter incolatum patris, benigna habitationis interpretatio fieri debet, dec. 431. num. 10. & 17. Emerix.
Filius si possidet bona in eo loco, in quo possidebat eius pater, illa præsumuntur hæreditaria, dec. 554. n. 12. Emer.
Filius si habitet seorsim à patre, & in longinquis partibus, potest suam voluntatem cessante quocumque metu liberè declarare, dec. 514. n. 18. Vicec.
Filius non prohibetur detrahere legitimam aduersus fideicommissarium vniuersalem, etiamsi non confecerit inuentarium, d. 467. n. 2. Emer.
Filiusfamilias non prohibetur à iure recognoscere bonam fidem in societate officij, d. 548. nu. 21. & 24. Rond.
Filius ex dispensatione Principis facta cum voluntate patris, potest acquirere sibi, & proprium habere peculium, dec. 790. nu. 14. Vicec.
Filius retinens bona patris, etiam vti creditor dotis maternæ, illius dicitur hæres, si de ijsdem bonis disposuit, decis. 619. numer. 13. Rondinino.
Filius per ingressum Monasterij efficitur legitimus, & ius successionis acquirit, non secus ac si Curiæ Principis fuisset oblatus, dec. 430. n. 6. Alberg.
Filiusfamilias de iure communi, excepto mutuo, obligari potest in omnibus contractibus, dec. 548. n. 26. Rond.
Filius an fuerit vocatus non solum ad portionem patris, sed etiam patrui, non potest assignari certa regula, sed totum dependet arbitrio iudicis, dec. 481. n. 1. Emer.
Filius quæcumque habet, præsumitur illi prouenire à patre, dec. 735. n. 32. Calat.
Filiusfamilias vigore Regiæ Pragmaticæ donare prohibetur, dec. 573. n. 7. Calat.
Filius omittens facere inuentarium in fideicõmisso vniuersali, non amittit legitimam, dec. 489. n. 27. Matth.
Filius secluso titulo hæreditario, vt quia repudiauit hæreditatem patris, non potest habere legitimam, dec. 743. n. 12. Vicec.
Filius repræsentans personam patris, constituitur in æquali gradu, & concurrit cum patruo, licèt agatur de succedendo transuersali dec. 473. n. 1. Calat.
Filius succedens iure repræsentationis succedit ex propria persona, eo modo quo succederet illius pater, dec. 702. n. 17. Emer.
Filius, licèt inhabitet cum patre, potest tamen viuere seorsum à patre, decis. 451. num. 8. Rondin.
Filiofamilias Romano omnis cõtractus prohibetur à Statuto Vrbis *lib. 1. cap.* 152. exceptis casibus consideratis in illo, dec. 548. num. 25. Rondin.
Filio venięti ex propria persona ad fideicommissum, si non possidet, nihil refert an possessio sit penès patrem, vel penès alium, decis. 504. n. 9. Taia.

FILII.

Vide etiam sup. in verf. Filia, Filius, Fratres, Linea, Nepotes, Posteri, Successores, Vocatio.
Filij in conditione positi ex coniecturis dicuntur dispositiuè vocati, quæ quales sint, decis. 500. n. 1. & numeris seqq. ac per totam Calat.
Filij in conditione positi, vt dicantur vocati ad portionem proprij parentis, leuiores coniecturæ sufficiunt, dec. 500. n. 2. Calat.
Filij naturales ab intestato non succedunt, decis. 500. n. 3. Calat.
Filij in conditione positi perneceſſe dicuntur vocati, si adhuc in eadem conditione positi sint etiam filij naturales, decis. 500. num. 4. Calat.
Filij adoptiui, vel adoptari permissi dicuntur in conditione positi non ad effectum excludendi substitutum, sed ad effectum illos vocandi ad fideicommissum, decis. 500. num. 5. Calat.
Filij adoptiui non admittuntur ad fideicommissum, nisi fuerint adoptati ex permissione Testatoris, dec. 500. n. 6. Calat.
Filij in conditione positi vt dicantur vocati, potissima coniectura est prohibitio alienationis, dec. 500. n. 7. Calat.
Filij, & alij descendentes in conditione positi, si non

si non essent vocati, neque ex testamento, neque ab intestato succederent, decis. 690. n.11.Calat.

Filij in conditione positi non dicuntur vocati ex sola substitutione Ecclesiæ,dec.535. nu.5. Calat.

Filij in conditione positi censentur esse vocati ob exclusionẽ propriarum filiarum testatoris, quibus solum fuerit de dote prouisum, dec.481.n.14.Emer.

Filij in conditione positi, & à testatore vocati sub qualitate masculinitatis, dicuntur vocati vti filij, non autem vti hęredes, dec. 500. n.29.Calat.

Filij in conditione positi stante conseruatione agnationis à testatore considerata, dicuntur dispositiuè vocati, decis. 481. num.16.Emerix.

Filij in conditione positi dicuntur vocati ex onere perpetuo institutis, & substitutis à testatore iniuncto, decis. 481.num.19. Emerix.

Filij in conditione positi in fideicõmisso ascendentis, vt dicantur vocati etiam ad portionem patrui, non omnes coniecturæ requiruntur, sed paruæ sufficiunt, dec. 481. n.25. Emerix.

Filij in conditione positi ex coniecturis dicuntur vocati etiam ad portionem patrui,si pro vtriusque portione in cõditione positi sint, & hoc ipsum coniecturæ suadeant, dec.481. n.23.Emer.

Filij in conditione positi, non concurrentibus coniecturis, non censentur vocati, dec.535. n.3.Calat.

Filij prioris matrimonij, portionem, quam detrahunt ex bonis patris, vel matris vigore *l.hac edictali*, quasi pro augumento ipsorum legitimæ detrahunt, decis.606. num.9. Rondin.

Filij naturales nõ sunt penitus insuccessibiles, sed succedunt ab intestato in duobus vncijs, dec.500.n.12.Calat.

Filij per matrimonium liberati à potestate patris quatenus testamenti factionem habeant, dec.791.la prima nu.33.Taia.

Filij in conditione positi eo magis dicuntur vocati ex Statuto Vrbis, si etiam coniecturę concurrant,dec.472.n.1.Matth.

Filij si in cessione, seu diuisione bonorum patris illius debita soluere promiserunt, bona diuisa, & cessa ad ipsos spectare debent, decis.790.n.40.Vicec.

Filij naturales succedentes in duabus vncijs, dato hærede vniuersali, æquiparantur legatarijs,dec. 500.n.15.Calat.

Filij naturales etiam in conditione positi quatenus excludantur ab adoptiuis, vel vxore testatoris omnibus ad fideicommissum vocatis,dec.500.n.16.Calat.

Filij in conditione positi per verbum *quandocunque*, dicuti dicuntur vocati per vulgarẽ, ita etiam censentur inuitati per fideicommissariam,dec.431.n.12.Emer.

Filij prioris matrimonij, portionem sibi debitam vig. *l. hac edictali* consequantur ex dispositione legis, non tamquam hęredes matris, cuius factum seruare non debent, decis.606.n.6.Rond.

Filij in conditione positi dicuntur à testatore vocati, ex digressu ad plures gradus substitutionum,alijs etiam concurrentibus coniecturis,dec.491.n.6.Emer.

Filij si geminatè, & repetitè pluries fuerint in conditione positi, ex hoc etiam dicuntur dispositiuè vocati, decis.481. num.7. Emerix.

Filij in conditione positi cum qualitate naturalitatis, & legitimitatis dicuntur vocati,decis.481.n.8.Emer.

Filij in conditione positi, dicuntur vocati, ex reciproca substitutione inter primos hæredes à testatore ordinata,dec.481.n.9,& seqq. Emerix.

Filij nõ possunt dici simpliciter vocati vti hæredes, vbi à testatore fuit facta prohibitio alienationis, dec. 500.num. 32. & seqq, Calataiu.

Filij in donatione acquisita pro se, hæredibus & successoribus, an veniant vti donatarij, vel vti filij, dec.793. nu.8.Rondin.

Filij succedentes in locum matris viuentis de tempore successionis, ipsius iuribus vtuntur, secus ea defuncta, quia tunc iure proprio succedunt,dec.753.n.4.Calat.

Filij succedentes in bonis matris vig. *l. hac edictali*, si illius factum seruare tenerentur, in sua portione magis onerarentur, quàm vitricus,dec. 606.n.11.Rond.

Filij, etiam emancipati, succedunt æqualiter pro virili patri ab intestato defuncto, d.790. n.31,Vicec.

Filij naturales restituti ad natales dicuntur de agnatione, ipsamque conseruant, decis.673. n.25.Rond.

Filij in conditione positi ex coniecturis censentur vocati, quia tunc receditur ab opinione glossæ, decis.724. num.2.cum.seqq.& n.4.Rond.

Filij masculi secundarum nuptiarum pro conseruatione familiæ matribus sunt prædilecti, & iure præferuntur fœminis prioris coniugij,dec.732.n.19.Vicec.

Filij legitimati non existentibus legitimis,possunt institui hæredes in omnibus bonis, decis.529.n.21.Alberg.

Filij vtriusque coniugij, si de inæqualitate cõquærantur, conferre debent quidquid ab eorum parente, siue in vita, siue in morte obtinuerint,dec.732.n.25.Vicec.

Filij adulterini legitimari etiam possunt à Comitibus de Campegijs, decis. 751. num. 14. Rondin.

Filij in conditione positi ad exclusionem substituti eo magis dicuntur vocati, si aliàs ipse substitutus debuisset admitti,dec.472.num.8 Matthæio.

Filij nati ab Episcopo, & Moniali professa adhuc legitimantur à DD. de Campegijs, dec.751.n.12.Rond.

Filij Clericorum. *Vide in verſ.* Bona.

Filij bona paterna inuicem communicare debent,

bent, & postea æqualiter dividere, decis.620. n.1.Vbago.
Filij tamquam in æquali gradu communi patri defuncto, eidem æqualiter succedere debent,dec.620.n.2.Vbago.
Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati etiam ad portionem patrui,debent copulatiuè concurrere conseruatio agnationis, & digressus ad plures gradus substitutionum,dec. 617.n.4.& seqq.Emer.
Filij in conditione positi quandoque dicuntur vocati etiam sine digressu ad plures gradus substitutionum, & conseruatione agnationis,dec.617.n.4.& 12.Emer.
Filij dicuntur in conditione positi etiam pro portione patrui ex verbis vni, vel duobus decedenti, seu decedentibus sine filijs,d.617. n.13.Emer.
Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati, etiam ad portionem patrui, si sumus in descendentibus testatoris, leuiores coniecturæ sufficiunt, decis. 617. num. 8. Emerix.
Filij in conditione positi concurrẽtibus coniecturis, dicuntur dispositiuè vocati, dec.690. n.1.& seqq.ac per tot.Calat.
Filij in conditione positi licèt quandoq; etiam ex coniecturis non dicantur vocati, si tamen illæ plures sint, & vnitæ considerentur, eorum vocatio resultat, decis. 481. num. 23. Emerix.
Filij in conditione positi dicuntur ex coniecturis vocati, non solum ad portionem patris, sed patrui, & quales illæ sint, dec. 617. n.1.Emer.
Filij si fuerint grauati,eo magis censentur grauati eorum descendentes remotiores, & testatori incogniti,dec.453.n.12.Alberg.
Filij sunt parentum suorum necessarij hæredes, quia teste Paulo Apostolo, filius, ergo hæres,dec.089.n.5.Vbago.
Filij positi in conditione cum qualitate legitimitatis non admittuntur, nisi eadem qualitate potiantur,dec.480.n.4.Alberg.
Filij in conditione positi sub nomine lineæ, ex statuto Vrbis censentur dispositiuè vocati, dec.433.n.8.Alberg.
Filij tam ex digressu ad plures gradus substitutionum, quàm ex contemplatione agnationis dicuntur vocati, etiam ad portionem patrui,dec.481.n.3,Emer.
Filij dicuntur vocati etiam ad portionem patrui, si eorum descendentia defecta, tota hæreditas deuenire debet ad fratres testatoris, dec.481,n.4.Emer.
Filijs in conditione positis, licèt non vocatis, legitima saltem successio eis præseruata censetur,dec,534.n.10.Alberg.
Filiorum appellatione, nec etiam in nuptialibus tabulis veniunt fœminæ, si solum masculi fuerint vocati, dec, 738. num.2, Rondinino.
Filiorum appellatione veniunt fœminæ,d.570. n.5.Calat.
Filiorum, & descendentium appellatione in actibus nuptialibus fœminæ etiam cõprehenduntur, decis.711. num.2.& seqq. Rond.
Filiorum naturalium vocatio,vt deseruiat pro coniectura vocationis filiorum in conditione positorum, necesse est, vt illi in totum, vel pro maiori parte succedant, decis. 500. n.14.Calat.
Filiorum, & descendentium appellatione non veniunt omnes, sed ii solum, qui determinantur in fideicommisso facto, vel faciendo à disponente sibi præseruato,dec.738. nu.5. Rondin.
Filiorum appellatione, eorumque sub vocatione non veniunt nepotes, dec.535.num.1. Calat.
Filiorum nomine in fideicommissis veniunt tam masculi, quàm fœminæ, dec.638. nu.1. Calat.
Filiorum appellatione etiam vulgari sermone veniunt fœminæ,dec.638.n.2.Calat.
Filiorum in conditione positorum vocatio ad portionem patrui, à solis coniecturis dependet, non autem, quod illius portio,cum alia patris prius consolidata sit,dec. 617. nu.9. & seq.Emer.
Filiorum vocatio à testatore facta an intelligatur potiùs de filijs vti filijs,vel vti hæredibus non attenditur differentia inter contractus, & vltimas voluntates, decis. 500. num. 35. Calat.
Filijs, & descendentibus in contractu matrimonij vocatis, & contemplatis eis non acquiritur ius independenter, & absolutè, si eorum vocatio pendet à fideicommisso facto, vel faciendo,dec.738.n.3.Rond.
sine Filijs quemlibet decessisse præsumitur, decis.743.n.3.& seq. Vicec. & decis.555.num.2. Alberg.
Filijs quatenus pater prouidisse dicatur, ne ob defectum ætatis subijciantur periculo dissipationis bonorum, decis. 677.nu.5.& seqq. Alberg.
Filijs naturalibus adulterinis, sacrilegis, & ex quocumque damnato coitu natis debentur alimenta de iure canonico, dec. 649. nu.11. Alberg.
Filijs pluribus institutis sub conditione *si sine filijs*, potest primus, & secundus non esse grauatus restituere filiabus, benè tamen vltimus, & quando, decis. 558.num. 3. & 12. Rondin.
in Filijs non natis nulla cadere videtur affectio dec.732.n.21.Vicec.

FISCVS.

Fiscus etiamsi proprietarius existeret, non ideo potest turbare possessionem alterius,vel quasi,dec.581.n.9.Alberg.
Fiscus stante fideicommisso in casu delicti nihil prætendere potest in præiudicium vocatorum,dec.512.n.16. Matth.
Fiscus occupans bona vacantia, vel ex delicto, illa acquirit cum suo onere, ad terminos successionis,dec.523.n.4.Rond.

FOEMINA.

Vide etiam in verf. Dos, Filia, Mulier.

Foemina, licèt exclusa à Statuto, adhuc ad successionem admittitur, si masculus nolit

vti beneficio Statuti, decis. 499. numer. 13. Taia.
Fœminæ excluſæ à donatione facta contemplatione matrimonij, quatenus temporaliter exiſtentibus maſculis, vel perpetuò ſint excluſæ, decis. 788. numer. 8. & ſeqq. Rondinino.
Fœminæ eo magis perpetuò cenſentur excluſæ, ſi de dote fuerit illis prouiſum, dec. 788. nu. 9. Rond.
Fœmina in defectum maſculorum vocata, non admittitur quamdiu extant maſculi, decis. 733. nu. 7. Vicecom.
Fœmina non eſt capax commendæ, puta Sancti Stephani, vel ſimilis, decis. 518. nu. 12. Calataiu.
Fœmina licet nupta in aliena familia, quouſque viuit retinet agnationem, & eſt capax iuriſpatronatus gentilitij, decis. 667. nu. 9. Rondin.
Fœmina licet excluſa à iure patronatus gentilitio intelligitur extantibus maſculis, quibus deficientibus etiam ipſa admittitur, dec. 667. nu. 9. Rond.
Fœmina non continetur appellatione lineæ maſculinæ, & quando, decis. 445. num. 10. & ſeq. Calat.
Fœmina concurrens ad fideicommiſſum cum maſculis, eo minus continetur ſub nomine lineæ, dec. 445. nu. 11. Calat.
Fœmina deſcendens à maſculo non dicitur eſſe de linea, & ideo non admittitur ad fideicommiſſum ordinatum fauore eiuſdem linee, dec. 445. nu. 6. Calat.
Fœmina, ſicut, & maſculus, poteſt adimplere onus aſſumendi cognomen, & arma teſtatoris. dec. 568. nu. 3. Alberg.
Fœmina inſtituta, bona poſſunt deuenire ad extraneos etiam exiſtentibus agnatis, d. 529. nu. 19. Alberg.
Fœmina dicitur de agnatione, & ideo ex illius vocatione non excluditur ratio illam conſeruandi, dec. 529. nu. 20. Alberg.
Fœminæ cenſentur excluſæ à Fideicommiſſo facto fauore primogeniti, eiuſque lineæ maſculinæ, dec. 613. n. 9. Vbago.
Fœminæ à Statuto excluſæ regulariter non habentur pro mortuis. ſed faciunt partem ad commodum maſculorum, quorum contemplatione excluduntur, decis. 499. nu. 12. Taia.
Fœminæ quatenus excludantur à fideicommiſſo in quo vocari ſunt filii, d. 618. n. 4. Cal.
Fœminæ excluſæ non habent quid conquerantur, ſi de dote eis fuerit prouiſum, d. 616. num. 8. Rond.
Fœminæ comprehenduntur etiam in ſubſtitutione facta ab auo, ſi filius ſine filijs deceſſerit. dec. 555. n. 1. Rond.
Fœminæ excluſæ à Statuto quatenus faciant partem ad augendam legitimam maſculorum. dec. 499. num. 10. & ſeqq. Taia.
Fœminæ à ſtatuto, donatione, vel fideicommiſſo excluſæ, reintegrantur ad ſucceſſionem deficientibus maſculis, dec. 616. num. 5. Rondinino.
Fœminæ vbi ſemper à fideicommiſſo, vel donatione ſunt excluſæ, nec etiam deficientibus maſculis intelliguntur vocatæ, dec. 616. num. 6. Rond.
Fœminæ non veniunt appellatione familiæ, ſub qualitate maſculinatis à teſtatore vocatæ, dec. 585. nu. 5. Calat.
Fœminarum excluſio intelligitur ſuperextantibus maſculis, ſecus autem vbi ad extraneos peruenire debet hæreditas, decis. 616. num. 4. Rond.
Fœnus *vide in verſ.* Simulatio, Vſura.
FEVDALIA non ſunt bona Caſtri, quamuis ipſum Caſtrum feudale ſit, dec. 797. num. 5. Albergato.

FORENSIS

Vide etiam ib verſ. Incola.
Forenſis poſſidere prohibitus, ſi habeat duplex domicilium, poſſidere permittitur, dec. 544. nu. 14. Calat.
Forenſis, & Alienigena non præſumitur habere magnam quantitatem pecuniæ in locis exteris, & longinquis, decis. 794. nu. 8. Albergato.
Forenſis ratione rei ſitæ forum ſortitur, & conueniri poteſt coram iudice Territorij, dec. 544. nu. 16. Calat.
Forenſis per incolatum efficitur ciuis ex longa mora in Ciuitate contracta, ductione vxoris, & acquiſitione magni patrimonij, decis. 529. nu. 11. Alberg.
Forenſem poſſediſſe contra formam ſtatuti non ſufficit, niſi inſimul doceatur, ciues hoc ſciuiſſe eoſque reclamantes ſuccubuiſſe, & fuiſſe coactos illum admittere, dec. 544. numer. 20. Calat.
Forenſes poſſidere bona emphyteutica contra formam ſtatuti, vel pacti, nihil facit, quia poſſunt poſſidere durante locatione iure creditoris, dec. 544. n. 12. Calat.
Forenſes poſſidere bona tamquam propria in loco ſtatuti illos excludentis, non præiudicat, quia intelligi poteſt de dominio vtili, dec. 544. nu. 23. Calat.

FORMA

Vide etiam in verſ. Decretum Irritans, Finis, Gratia.
Forma non ſeruata quando non inde contractus, annulletur, decis. 588. num. 14. Rondinino.
Forma ſi reſpicit factum, ſi non ſeruatur annullatur actus, dec. 416. nu. 6. Taia.
Forma non poteſt impleri per æquipollens, dec. 623. nu, 13. Vicecom.
Forma ſtatuti non adimpleta contractus remanet nullus, decis. 547. num. 2. 11. & ſeqq. Vicecomite.
Forma ſtatuti debet adamuſſim impleri, dec. 623. nu. 12. & ſeq. Vicec.
Forma quatenus poſſit per æquipollens impleri, dec. 416. nu. 9. Taia.
Forma inueſtimenti non ſeruata perinde eſt ac ſi inueſtimentum factum non eſſet, d. 416. num. 1. Taia.
Forma conuentionis, & pacta inter contrahen-

heres sunt omnino seruanda, amplia, dec. 764.num.8.& 9. Emer.

Forma non suppletur per æquipollens, d.547. nu.11.& seq.Vicec.

Forma, & conditio Breuis seruari debent,non autem per æquipollens impleri,dec.416.numer.4. Taia.

Formæ omissio,quæ non intulit præiudicium, non operatur nullitatem, decis. 416.nu.18. Taia.

à Forma recedi non potest si aliquid sub certo modo fuerit mandatum etiam si effectus aliunde habeatur, dec.416.nu.11. Taia.

Formam etiam in minimo non obseruata, annullat contractum in totum, dec. 547. n.13. Vicecomite.

Formam inuestimenti, si quis adimpleuit,non tenetur amplius esse sollicitus de versione, dec.416.nu.21. Taia.

FRANCATVRA, seù Franchitia à debitore recepta, in creditum excomputari debet, dec.763.nu.8.Alberg.

FORNELLVS *vide in verf.* Caminus.

FRATER

Frater acquirens censum passiuum pro se, & fratribus, habet repetitionem tàm sortis, quàm fructuum pro eis solutorum, dec.717 nu. 2. Calataiu.

Frater possidens bona fratris illius hæres esse præsumitur, dec.717.nu.9.Calat.

Frater possidens rem communem, non ideo fratris hæreditatem adiuisse dicitur,& quando, dec.586.nu.11.Rond.

Frater agens ad successionem bonorum communis patris, bona penès ipsum existentia tenetur conferre, ad æqualem diuisionem faciendam, dec.620.nu.17.Vbago.

Frater omisso fratre, potest quemlibet sibi hæredem instituere, dummodo turpem personam non instituat, decis. 633. num.6. Rondinino.

Frater, vel Sotor non transmittit hæreditatem fratris defuncti non aditam ad suos filios, dec.637.nu.1. Emer.

Frater absens, & militans in alijs partibus præsumitur ignarus mortis sui fratris, dec. 800. nu. 6. Rond.

Frater possidens bona patris,illa post eius mortem tenetur conferre cum alijs fratribus,decis.471.nu.18.Matth.

Frater possidens bona paterna,si ea retinere velit, non autem conferre, priuatur actione consequendi aliam portionem ad ipsum spectantem, dec.471.nu.19.Matth.

Frater non dicitur habere qualitates, ex sola admissione fratris ad Collegium, si ille ex gratia sit admissus, dec.595.nu.17. Emer.

Frater si declarauit integram portionem spectare ad fratrem, nullam actionem super ea habere, vel habere voluisse dicendum est, dec.496. sub nu.3.& 5.Calat.

Fratris declaratio, quod non fiat obstaculum fratri religioso si suam professionem annullare voluerit, nihil probat, dec. 514. nu. 20. Vicecom.

Fratres, & alij agnati remotiores non debent esse magis à testatore dilecti, quam proprij filij, dec.481.nu.5. Emer.

Fratres si in instrumento diuisionis habeant mentionem administrationis ab altero factæ, illa comprobare dicuntur, decis. 482. nu.13.Vicecom.

Fratres, quorum vnus erat Clericus, quatenus ad diuisionem deueniisse dicantur ad effectum euitandi onera communitatis,d.473. num.7.per totam, Calat.

Fratres iure familiaritatis habent liberam administrationem bonorum communium,decis.620.nu.14. Vbago.

FRAVS

Vide etiam in verf. Collusio, Donatio, Simulatio.

Fraus erga Ecclesiam considerari non potest, dec.580.nu.8.Rond.

Fraus non potest dici facta creditoribus ex donatione à debitore facta si illi adhuc plura bona remanserunt,dec.423.nu.3.Emer.

Fraus legis, vel Constitutionis concludenter probari debet, decis. 580. num. 6. Rondinino.

Fraus præsumitur inter fratres bona inuicem diuidentes, & postea eadem communiter possidentes, dec.473.nu.6. Calat.

Fraus donationis legalibus præsumptionibus probari debet, decis. 658. num. 10. Vicecomite.

Fraus creditorum purgata remanet per solutionem illis factam, decis. 658. num.16.Vicecomite.

Fraus non consideratur in eo, qui vtitur iure suo, si de ea non constat per vrgentissimas coniecturas, & euidentissimas demonstrationes, dec.529.nu.29. Alberg.

Fraus inter domesticos. & coniunctos de facili committitur, dec.642.nu.25.Taia.

Fraudis præsumptio cessat in testamento facto secundum legem, decis. 732. num. 18. Vicecomite.

Fraudis suspicio resultat ex grauitate morbi, quotiescumque actus est præiudicialis tertio, dec.791.nu.2. la prima, Taia.

Fraudes æque possunt committi in donationibus factis filijs, sicuti etiam aliis personis, dec.753.nu.25. Calat.

Fraudis suspicio resultat in contractu extra propriam patriam celebrato, dec.447. n.12. Albergato.

FRVCTVS

Vide etiam in verf. Bona, Donatio, Liquidatio, Nouatio, Pensio, Possessio, Valor, Vsura.

Fructus dotis in casu vergentiæ viri ad inopiam qualiter taxentur, decis. 435. num. 23. Taia.

Fructus in spolio violento non solum percepti debentur, sed etiam qui percipi potuerunt, dec. 592.nu.1. Rond.

Fructus dotis debiti ex Statut. Vrb.*lib.*1.c.137. concurrentibus requisitis, etiam de lucro dotis debentur, decis. 676. num. 9. Albergato.

Fructus alioquin etiam pro lucro dotis vxori debiti, non amplius debeantur, si mulier secun-

eundo nubens dictum lucrum non dedit in dotem, ſed ſibi vti paraphrenale retinuit, deciſ.676.nu. 10. Alberg.
Fructus dotis mulieri ex Statuto Vrbis pro alimentis debentur, deciſ. 676. num. 11. Albergato.
Fructus dotis non amplius debentur mulieri ſecundo nubenti, ſi illa ſecundo viro amplam dotem conſtituit, deciſ. 676. num. 12. Albergato.
Fructus bonorum ſtabilium taxantur ad rationem ſcutorum quinque pro centenario, deciſ.774.nu.16. Vicec.
Fructus à die motæ litis reſtituendi ſunt, deciſ.496.nu.19.Calat.
Fructus ſoluti durante tempore in tranſactione concento ad ſoluendam ſortem, tãquam pars contractus eiuſdem tranſactionis non poſſunt de vſura redargui, deciſ. 676. nu. 1. Albergato.
Fructus dotis redacti ad minorem ſummam, quàm fuerint à ſtatuto taxati cum pacto reſolutiuo, in caſu non implementi, eo non facto, debentur ad formam eiuſdem ſtatuti, dec.727.nu.27.Calat.
Fructus ſuos vt faciat poſſeſſor, ſufficit, vel quod fuerit in bona fide, vel quod abſit ab eo mala, dec.611.nu.6 Alberg.
Fructus dotis vigore Stat. Vrb. *lib.1.cap.*137.debentur Viduæ, etiam ſi illa habeat vnde ſe alat, dec.727.nu.23.Calat.
Fructus dotales debentur viro ob ſubſtentationem onerum matrimonii, dec.606. n.12. Rond.
Fructus nouus veteri ſubrogatur, ad effectum illum decimandi, dec.582.nu. 11. Taia.
Fructus dotis ſunt deſtinati pro ſupportandis oneribus matrimonii, deciſ. 727. num. 17. Calataiu.
Fructus non reſtitutæ dotis ſi ſtatutum ſolui mandat, eos ſpeciali fauore dotis, non autem perſonæ demandaſſe dicitur, deciſ. 727. nu. 12. Calat.
Fructus noui ſi in terris decimabilibus ſerantur, iuſtum, & rationabile eſt, vt quod de illis, ſicuti de aliis decima perſoluatur, deciſ.582.nu.24. Taia.
Fructus, eorumque valor non probantur niſi computatis annis ſterilibus cum fertilibus, quæ computatio non fit niſi per decẽnium, dec.745.nu.4. Rond.
Fructus non dicitur, niſi id, quod ſupereſt deductis oneribus, & expenſis, dec.611. nu. 1. Alberg.
Fructus præſumuntur à poſſeſſore percepti, & ideò ſine alia probatione ipſe illos reſtituere tenetur, dec.605.nu.13. Calat.
Fructus indebitè ſoluti computantur in ſortem, quacumque obſeruantia, aut præſcriptione contraria non obſtante, dec.676,n.14. Alberg.
Fructus bonorum minoris ſi æquant fructus cenſus, bona non poſſunt vendi pro extinguendo eodem cenſu, deciſ. 447. numer. 2. Alberg.
Fructus bonorum ſtabilium præſumuntur, & valutantur in ſcutis quinque pro centenario, dec.737.nu.16. Alberg.
Fructus ex natura rei veniunt reſtituendi, ſi titulus reducatur ad non titulum, deciſ. 605. nu.10. Calat.
Fructus non reſtitutæ dotis ex Statuto Bononiæ debentur ad rationem ſeptem pro centenario, dec.774.nu.1.Calat.
Fructus dotis non reſtitutæ debentur iuxta formam Statuti, vbi dos venit reſtituenda, dec.774.nu.2.Vicecom.
Fructus non debentur ratione cenſus extincti, benè autem pro alio cenſu nouiter creato, à quo illi producuntur, deciſ. 699. num. 3. Calataiu.
Fructus per reum actori debentur ſolum à die introductionis illius iudicii, quo reus per ſententiam ſuccubuit, deciſ. 615. nu. 9. Calataiu.
Fructus comprehenduntur ſub mandato relaxato pro reſtitutione rei, quamuis in illius decreto non fuerint comprehenſi, dec. 605. nu. 1. Calataiu.
Fructus debentur iure actionis ſtante obligatione camerali, deciſ. 605. nu.2. Calat.
Fructus debentur loco damnorum, & intereſſe, & quando, dec.605.nu.3. Calat.
Fructus in iudicio vniuerſali petitionis hæreditatis, peti poſſunt etiam poſt ſententiam, dec.605.nu.4. & ſeq. Calataiu.
Fructus ad conſtituendum capitale bonorum repartiri debent ad rationem ſcutorum quinque pro centenario, deciſ. 703. nu. 12. Alberg.
Fructus dotis non reſtitutæ debentur loco damnorum, & intereſſe vigore obligationis à marito ſuſceptæ, deciſ. 774. num. 20. Vicecomite.
Fructus annorum viginti dicuntur æquare capitale, ſiue eorum quantitas ſit magna, ſiue modica, dec. 740.nu.7. & 8. Calat.
Fructus rei permutatæ ſequuta permutatione, non amplius ad priorem dominum, ſed ad permutatarium ſpectant, deciſ.537. num. 5. Rondinino.
Fructus ſi fuerint partim ab anteceſſore, partim verò à ſucceſſore percepti, quilibet pro rata tenetur ad ſolutionem penſionis, d.646. nu. 6. Calat.
Fructus legati in pecunia relicti, ſoluendi tamen ex bonis fructiferis, debentur non ſecus, ac ſi ipſa res fructifera fuiſſet legata, deciſ.774.nu.10.Vicecom.
Fructus, de quibus tranſactio non loquitur, remanent penes poſſeſſorem, deciſ.777.nu.24. Vicecom.
Fructus legitimæ, non ratione dilationis, ſed iure dominii debentur, deciſ. 774. num.14. Vicecom.
Fructus legitimæ debentur etiam hæredibus filii, deciſ.774.nu.15.Vicecom.
Fructus legitimæ, & legati debiti in bonis, debentur ad rationem ſcutorum quinque pro centenario, deciſ. 774. numer. 16. Vicecomite.
Fructus vigore cuiuſuis interdicti debentur in

ſine litis, ſecus autem ſi iure dominii, actionis, vel obligationis Cameralis petantur, deciſ 774. nu. 17. Vicecom.

Fructus legitimæ, & legati debiti in ſtabilibus, petuntur iure dominii, & ideo non reſeruantur in fine litis, deciſ. 774. num. 18. Vicecomite.

Fructus percipere debet, qui in poſſeſſione reperitur, dec. 777. nu. 15. Vicecom.

Fructus in tranſactione non comprehenſi, ad eum ſpectant, qui illos conſequi debuerat, dec. 777. nu. 16. Vicecom.

Fructus primogenituræ adminiſtrari debent ab Oeconomo, non exiſtente perſona capace eiuſdem primogenituræ ad effectum illos conſignandi cui de iure, deciſ. 777. n. 18. Vicecom.

Fructus percepti ex parte non meliorata veniunt reſtituendi, deciſ. 564. numer. 9. Albergato.

Fructus bonorum viri poſt illius obitum ab vxore percepti, computantur in ſortem, ſi neque ſubhaſtatio, nec in ſolutum datio facta ſit, dec. 487. nu. 10. Emer.

Fructus quos percepiſſet bonorum poſſeſſor, ſi ei bona euicta, aut ablata non fuiſſent, dicuntur damna, & intereſſe, quæ veniunt reficienda, dec. 502. nu. 6. Rond.

Fructus ſoluti poſt tempus in tranſactione præfixum ad ſoluendam ſortem, dicuntur vſurarii, dec. 676. nu. 4. Alberg.

Fructus indebitè ſoluti miniſterio legis computantur in ſortem, & extinguunt debitum, & quod vltra ſolutum eſt, reſtituitur, d. 676. nu. 5. Alberg.

Fructus indebitè ſoluti, nec etiam inter mercatores ab vſuris ſaluantur ſine requiſitis *Caſtrenſis*, dec. 676. nu. 6. Alberg.

Fructus ſtabilium non præſumuntur excedere ſcuta quinque pro centenario, deciſ. 601. nu. 16. Vbago.

Fructus dotis debentur viro propter onera matrimonii, etiam ſine aliqua interpellatione, dec. 525. nu. 9. & 11. Rond.

Fructus dotis ex Statuto Vrbis *lib. 1. cap. 137.* olim debebantur ad rationem ſeptem cum dimidio, ſed hodie reducti ſunt ad quatuor, dec. 525. nu. 10. Rond.

Fructus bonorum viri à muliere percepti referuntur in cauſam fructuum dotis, nec ſortem extenuant, deciſ. 493. num. 10. & ſeq. Rondinino.

Fructus bonorum ſtabilium, non autem fructus dotis taxat *extant. perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ.* dec. 541. nu. 4. Alberg.

Fructus percepiſſe non dicimur, niſi illos, quos conſequimur deductis expenſis, deciſ. 549. nu. 10. Vicecom.

Fructus dotales ad quam ſummam taxandi ſint, iure cautum non reperitur, deciſ. 549. nu. 1. Alberg.

Fructus dotales deberi determinatur in *cap. Salubriter de æſtim.* non autem ad quam ſummam illi taxari debeant, deciſ. 541. num. 2. Alberg.

Fructus melioramentorum ipſi melioranti debentur, deciſ. 564. num. 12. & ſeqq. Albergato.

Fructus à die motæ litis, an debeantur proximiori renouationem petenti, ſi ille omiſit facere depoſitum, & ſolum fecit oblationem verbalem, dec. 441. nu. 25. Emer.

Fructus non dicuntur niſi illi, qui remanent deductis expenſis, dec. 419. nu. 3. Taia.

Fructus pignoris de iure computantur in ſortem, dec. 793. nu. 41. Alberg.

Fructus dotis inueſtiendæ in locis montium, debentur ad rationem eorundem montium, dec. 435. nu. 24. Taia.

Fructus dotis debentur ad rationem illius ſpeciei, quæ fuit à debitore promiſſa, dec. 435. nu. 25. Taia.

Fructus reſtituere tenetur poſſeſſor, poſtea quam foerit conſtitutus in mala fide, d. 498. nu. 4. Emer.

Fructus percepiſſe dicitur, qui domum poſſedit, illamque ſubinde locauit, dec. 498. n. 5. Emerix.

Fructus cenſus iuramento contracti non præſcribuntur minori tempore 40. annorum, dec. 722. nu. 6. & nu. anteceden. Emer.

Fructus damni, & intereſſe habent eandem prælationem quam habet ipſum creditum principale, dec. 502. nu. 14. Rond.

Fructus augumenti dotis maritus facit ſuos, non ſecus, ac fructus ipſius dotis, dec. 795. nu. 15. Vicecom.

Fructus dotales quatenus poſſint à iudice minui, ſi dotes ipſæ diminutæ reperiantur, deciſ. 435. nu. 27. & 31. Taia.

Fructus ſuorum melioramentorum ratione dominij ſuos facit, qui ex integro meliorauit, dec. 611. nu. 4. Alberg.

Fructus quos tranſactione ſublata, qui conſequi debuiſſet, ita conſequitur, ſi de eis in eadem tranſactione cogitatum non eſt, d. 654. nu. 17. Vicecom.

Fructus cenſus vtpotè diuidui, ſicuti eſt pecunia ipſa, diuerſimodè contra plures hæredes petuntur, vel actione reali, vel perſonali, dec. 696. nu. 12. Taia.

Fructus planè eos eſſe conſtat, qui deductis omnibus expenſis ſupererunt, deciſ. 419. numer. 4. Taia.

Fructus damna, & intereſſe dicuntur acceſſoria crediti principalis, deciſ. 502. num. 14. Rondinino.

Fructus percepti reſtitui debent in donatione, ſi illam prætenditur fuiſſe læſiuam, dec. 501. nu. 13. Rond.

Fructus cenſus cum iuramento contracti non præſcribuntur minori ſpatio annorum 40. deciſ. 722. nu. 6. Emer.

Fructus dotis etiam in vrbe, vel in diſtrictu quandoque Rota taxauit in ſcutis quinque pro centenario, deciſ. 541. num. 6. Albergato.

Fructus liquidantur iuxta ſummam aliàs perceptam, dec. 592. nu. 4. Rond.

ad Fructus certos reſtricta tranſactio, vel laudum, non extenduntur ad illos, qui eo tempore in eſſe non erant, dec. 582. n. 25. Taia.

in Fructu illud solum esse dicitur, quod remanet detractis expensis, & oneribus, dec. 745. nu. 6. Rond

Fructuum condemnatio fieri debet à die, quo quis impugnauit transactionem à Iudice postea rescissam, decis. 498. numer. 1. & seqq. Emerix.

Fructuum perceptio, licèt non decennio probata, sed pro tribus tantummodò annis, adhuc infert ad cæteros annos, decis. 703. n. 19. & seqq. Alberg.

Fructuum de perceptione si constat, & sola quantitas reuocatur in dubium, illa deducitur à solito, & ab eo quod verisimile iudicetur, dec. 592. nu. 6. Rond.

Fructuum condemnationem non euitat spoliator, qui nullos fructus percepit, sed sibi retinuit rem pro vsu proprio, dec. 592. nu. 7. Rond.

Fructuum perceptio indicat dominium in percipiente, dec. 620. nu. 7. Vbago.

Fructum restitutionem vt quis euitetur in spolio requiritur possessio capta de mandato iudicis, decis. 564. numer. 10. & seqq. Albergato.

Fructuum, seù pensionum liquidatio fieri debet ad rationem, qua bona fuerunt locata, & pensiones perceptæ, decis. 498. numer. 7. Emerix.

Fructuum dotalium in taxatione haberi debet ratio circumstantiarum, quæ concurrunt iuxta diuersitatem casuum, decis. 541. num. 7. Alberg.

Fructuum dotalium taxatio remoto statuto, vel consuetudine arbitrio iudicantis remittitur, dec. 541. nu. 8. Alberg.

Fructuum, & melioramentorum liquidatio non habent paritatem rationis, dec. 549. numer. 5. Vicecom.

Fructuum liquidatio fit in ea quantitate, de qua testes deponunt, decis. 592. nu. 3. Rondinino.

FVGA *Vide in verf* Dilapidatio.

FVMVS *Vide etiam in verf.* Aqua, Caminus.

FVMVS ad effectum obtinendi aperitionem oris ex quibus resultet, & dicatur esse sufficiens, decis. 769. num. 1. 5. & seqq. Vicecomite.

FVNCTIONES ECCLESIASTICÆ *Vide in verf.* Officium.

FVNDAMENTVM

Fundamentum suum faciens super aliquo facto illud impugnare non potest, decis. 817. nu. 9. Vrsin.

Fundamentum suæ gratiæ vnusquisque probare tenetur, dec. 483. nu. 5. Vbago.

Fundamentum suæ intentionis vnusquisque probare debet, & si non probat non obtinet in actione per ipsum intentata, dec. 647. nu. 1. Emerix.

Fundamentum suæ intentionis vnusquisque, etiam Communitas probare debet, dec. 709. nu. 19. Paul.

FVNDATIONIS beneficij tenor attendendus est, dec. 550. nu. 2. Emer.

FVNDVS

Vide etiam in verf. Prædium.

Fundus dotalis dicitur constitutus si bona fuerint data in dotem, pro dote, & pro fundo dotali, dec. 487. nu. 5. Emer.

Fundus dotalis dicitur constitutus si maritus pro rata bonorum non promisit restitutionem, neque assecurationem, prout fecit pro reliqua summa, dec. 487. nu. 6. Emer.

Fundus censitus præsumitur sufficiens ad supportandum censum, donec contrarium fuerit probatum, decis. 526. numer. 13. Matthæio.

Fundus dotalis non dicitur constitutus, si mobilia data sint in dotem æstimata, cum facultate illa restituendi, vel pretium, etiam si qualitas fundi dotalis fuerit adiecta, d. 404. nu. 12. Calataiu.

Fundus dotalis alienari non potest, decis. 598. nu. 10. Vicecomite.

Fundus dotalis si fuerit venditus, vel pignoratus à viro hæredes pretium, vel quanti interest vxori præstare debent, decis. 591. nu. 2. Alberg.

Fundi dotalis deterioratio medio tempore contingens damno vxoris, non viri cedere debet, dec. 591. nu. 5. Albergato.

FVNERIS impensæ restituuntur, quamuis restitutio cadaueris denegetur, decis. 429. n. 4. Rondinino.

FVR, ET LATRO etiam manuteneri debent, donec pendet lis super illorum vsurpatione, dec. 772. nu. 20. Vbago.

FVRNVS *Vide in verf.* Caminus.

FVTVRVM *vide in verf.* Ius.

G

GABELLÆ, & alia onera realia à domino, & emptore soluenda sunt, dec. 641. nu. 11. Alberg.

GASTALDVS CARDINALIS Bononiæ legatus meritissimus nõ minus virtute, quam purpura Eminentissimus nuncupatur, d. 692. nu. 10. Alberg.

GENERALE, GENVS

Vide etiam in verf. Verba.

Generale priuilegium non comprehendit ea, quæ specialiter sunt concessa, dec. 521. nu. 2. & seqq. Calat.

Generalis quietantia comprehendit omnia credita inter partes existentia, decis. 482. numer. 23. Vicecom.

Generalis concessio non operatur concessionem eorum, quæ iure competunt particulari, & speciali, decis. 437. numer. 15. Vicecomite.

Generalis dispositio restringitur per sequentem specialem, decis. 529. numer. 25. Albergato.

Generica, & vaga assertio non probat in materia cambiorum, decis. 518. num. 5. Matthæio.

Digitized by Google

Generi derogatur per ſpeciem, deciſ. 529. numer. 23. Alberg.
GENITIVVS denotat dominium, deciſ. 735. nu. 39. Calat.

GESTOR NEGOTIORVM

Vide etiam in verſ. Actio, Procurator, Vtilitas.

Geſtor negotiorum alterius, illius conditionem meliorem, non autem deteriorem facere poteſt, deciſ. 813. numer. 37. Rondinino.
Geſtor negotiorum alterius, quando ipſe debeat eſſe in damno, non autem ille, cuius negotia geſta ſunt, dec. 813. nu. 33. & ſeqq. Rondinino.
Geſtor negotiorum alterius, ſi pecunias receptas à Domino, adhuc illum obligare poſſet, vel eius debitum ſoluere non teneretur, irreparabile præiudicium reſultaret abſentibus, dec.813.nu.40. Rond.
GLOSSA legis non attenditur ſi teſtator ſe ipſum gloſſauit, dec. 426. nu.2. & 3. Albergato.

GRADVS

Vide etiam in verſ. Filius.

Gradus, & honores ad conſequendos habitans extra ſuum domicilium, non animo permanendi, ſed redundi, in eodem domicilio habitaſſe cenſetur, dec.431.nu.4.Emer.
per Gradus diſtinctos fieri non debet probatio vbi alij proximiores non concurrunt.d.422. nu. 11. Matth.

GRATIA

Vide etiam in verſ. Clauſula, Breuis, Declaratio, Literæ Apoſtolicæ, Papa, Prouiſus, Supplicatio, Subreptio, Subrogatio, Signatura.

Gratia exequutioni demandari debet, ſi omnia in illa narrata verificata ſunt, deciſ. 491. nu. 2. Emerix.
Gratia penſionis remanet nulla, ſi iuſtificata non fuerit clauſula *dummodò &c.* in literis appoſita, dec.798.nu.3. Calat.
Gratia non expirat per mortem Papæ, etiam quod literæ expeditæ non ſint, deciſ. 803. nu. 15. Taia.
Gratia, & conceſſio Pontificis numquam contingit ius ſpeciale, & in præiudicium iuris ignorati, dec. 511.nu.3.Calat.
Gratia regulatur a Signatura Pontificis, quidquid fuerit in corpore ſupplicationis petitum, dec.469. nu.5.Taia.
Gratia adeò dicitur facta de tempore datæ, vt neque poſſit prætendi, neque probari contrarium, dec.808. n.17. Taia.
Gratia ſuper commutatione pœnæ non ſuffragatur ſi quis ea vſus non ſit, dec.512.numer. 12. Matth.
Gratia Pontificis, ſeu illius extentio, licèt fundata in conceſſionibus, & extentionibus aliorum Pontificum ſubſtinetur, & probat, dec.469.nu.3. Taia.
Gratia conceſſa cum clauſula *dummodo non ſit alteri ius quæſitum* in præiudicium iuris alterius non dicitur emanaſſe, deciſ. 543. nu. 4. Calataiu.
Gratia, vt dicatur ſubreptitia ob expreſſionem non veri valoris, onera beneficij deducenda ſunt, dec.424.nu.11.Calat.
Gratiæ ſubſtantia intrinſeca conſumatur in ſola voluntate Pontificis, dec. 808. nu. 13. & ſeqq. Taia.
Gratia conceſſa cum clauſula *ſi ita eſt, & amoto quolibet detentore*, requirit citationem partis, dec.434. nu.8.Rond.
Gratia remanet ſubreptitia, vbi illius narratiua non iuſtificatur in facto, dec. 543. nu.1. Calataiu.
Gratia ſubreptitia exequutioni demandari non debet, dec.543.nu.2.Calat.
Gratia non dicitur iuſtificata, ſi conſtat de probatione contraria, deciſ. 413. num.18. Matthæio.
Gratia ſub certa forma conceſſa, ea non ſeruata euaneſcit, dec.416.nu.5. Taia.
Gratia, ſeu conceſſio Pontificis facta ſine præiudicio alterius, habetur pro non facta, ſi ex ea aliquod præiudicium reſultaret, dec.495. nu. 10.Vicecom.
Gratia Pontificis vitiatur ex eo ſolùm, quod ſi Papa ſciuiſſet, illam difficiliùs conceſſiſſet, dec.731.nu.7.Vbago.
Gratia ob non factam mentionem litis iam extinctæ non remanet ſubreptitia, dec.469. nu.24. Taia.
Gratia non vitiatur ob non expreſſam poſſeſſionem alterius nullam, deciſ. 476. nu. 27. Rondinino.
Gratia ſubrogationis ad partes non expedita, tanquam acceſſoria ad gratiam principalem, illius ſortitur naturam, deciſ 719.n.10. Rondin.
Gratia Principis non debet eſſe inanis, benè autem perpetua, deciſ. 707. numer. 40. Vbago.
Gratia ex defectu intentionis concedentis non ſubſtinetur, dec.725.nu.3.Emer.
Gratia facta Motu proprio non eget iuſtificatione, etiam ſi ſit de facto alieno, deciſ. 469. num.17. Taia.
Gratiam ſibi præiudicialem quis non præſumitur acceptaſſe, deciſ. 469. num. 8. & 18. Taia.
Gratiam obtinens ſi neutri, aut nulli perſæpe gaudet inter duos litigantes, deciſ. 491. n.1. & 9. Emerix.
Gratiam obtinens *certo modo* tenetur citare partem, dec.505.nu.10.Vbago.

GRATIOSA SVBROGATIO

Gratioſæ ſubrogationis literæ vbicunque non agitur de concurſu prouiſi ab Ordinario, non requirunt veræ collationis iuſtificationem, dec.719.nu.8. Rond.
Gratioſè ſubrogatus, quæ iuſtificare teneatur, vt immiſſionem obtineat triplici diſtinctione reſoluitur, deciſ. 719. num. 2. & ſeqq. Rond.

GRATIFICATIO

Vide etiam in verſ. Rota.

Gratificatio conceſſa illis de Territorio, multo magis debetur Ciuibus, dec. 434. nu. 15. Emerix.

Grati-

Gratificationi eſt locus ſtante medietate vocum, dec.667. nu.19. Rond.
Gratificationis iure non dicitur Ordinarium proceſſiſſe, ſi contulit beneficium ex mera iuſtitia, dec.424.nu.15.Calat.

GRAVAMEN

Vide etiam in verſ. Appellatio, Inſtitutio, Onus.
Grauamen priorum Examinatorum ſatis conſtat, ſi quis à nouis Examinatoribus renunciatur idoneus, deciſ. 576. num. 6. Viceconute.
Grauamen Examinatorum eo magis reſultat, ſi quis ad curam animarum alias deputatus ſit, eamque etiam exercuerit, deciſ. 576.numer.8. Vicecom.

GRAVATORIA

Grauatoria relaxatur contra Artificem vt defectus ſui operis corrigat, & illud iuxta pacta, & conuentionem adimpleat, deciſ. 764. nu.3.& 10. Emerix.
Grauatoria relaxatur contra Notarium, vel pro reperiendis ſcripturis in illius officio productis, vel pro ſubminiſtrandis expenſis nouæ extractionis, & tranſportationis earum, deciſ.701.nu.18.Vbago.

GRAVARI, GRAVATVS

Grauari quis minus debet, quantum fieri poteſt, dec.435.nu.29.Taia.
Grauatus reſtituere filiis non poteſt nouo fideicommiſſo grauari ad reſtituendum in fauorem alterius, dec.724.nu.1.Rond.
GREGORIVS XV. fuit Archiepiſcopus Bononienſis, dec.809.nu.1.Alberg.

H

HABILIS, HABILITAS

Vide etiam in verſ. Capax, Grauamen, Idoneus, Prudentia.
HAbilis ad curam animarum proculdubio præfertur ſolis habilibus ad ſimplicia Beneficia, dec.760.nu.3. Calat.
Habilitas & doctrina probatur ex relatione facta ab examinatoribus, deciſ. 784. num. 1. Alberg.
Habilitas, & Idoneitas probatur ex literis preſbyteratus, deciſ. 806. nu.11.Vbago.
Habilitas, & Literatura non probatur ex relatione examinatorum, qui non retulerunt habilitatem alterius cooppoſitoris, deciſ.784. nu.4. Alberg.

HABITARE

Vide in verſ. Abſens, Habitatio.
Habitare ille propriè dicitur, qui in aliquo loco moratur, comedit, & bibit, dec.695. numer.12. Emerix.
Habitare iuſſus cum aliquo non tenetur poſt litem motam, deciſ. 664.nu.7.Calat.

HABITATIO

Vide in verſ. Domicilium, Habitare.
Habitatio non intelligitur ſolum materialiter, ſed in ſuo vero ſenſu compatibilitatis plurium domiciliorum, dec.431.nu.7. Emer.
Habitatio à Conſtitutione requiſita debet eſſe continua, nec interpolata ſuffragatur, deciſ 695.nu.6.Emer.
Habitatio in diuerſis domicilijs eſſe poteſt, deciſ.431.nu.6.& ſeqq.Emer.
Habitatio ſui domicilij dicitur vera, & propria, non autem ficta, ſi quis licet alibi ſe conferat ad habitandum, habet tamen animum redeundi, & in eo domum, & familiam relinquat, dec.431.nu.2.Emer.
Habitatio animo retenta, adhuc dicitur vera, & propria habitatio, dec. 557. nu. 4. Vicec.
Habitatio in aliquo loco requiſita excluditur, dum probatur illa in alio loco ſequuta, deciſ.695. nu.8. Emer.
Habitatio ficta dicitur illa, quæ ſolo animo detinetur, & qualiter non ſuffragetur, dec.695. nu.9. & ſeqq.Emer.
Habitatio in aliquo loco demandata, ibique etiam educatio filiorum, non poteſt adimpleri niſi per corporalem exiſtentiam, & moram in eodem loco contractam, dec.695. nu.10.Emer.

HABITATOR *Vide etiam in verſ.* Incola.

Habitator ſuæ ciuitatis, & loci eſſe non deſinit qui alibi ad habitandum ſe confert, ſi habeat animum redeundi, & in eis reliquerit domum, & familiam, dec.431.nu.1. Emer.

HEBDOMADARII plures deputati ad exercitium curæ non poſſunt dici Parochi, deciſ.516.n.6.Alberg.

HÆREDITAS.

Vide etiam in verſ. Clauſula Codicillaris, Hæres.
Hæreditas non adita non tranſmittitur, niſi qui non adiuit, ſciuerit ſibi delatam hæreditatẽ, & hæc ſcientia eſt concludenter probanda dec.687.n.3.& 4.cum ſeqq. Alberg.
Hæreditas etiam non adita, ab ignorante per viam reſtitutionis in integrum tranſmittitur ex æquitate, *l.Pantonius ff. de acquir. hæred.* deciſ.687.n.6. Alberg.
Hæreditas ab inteſtato etiam tranſmittitur, vel iure ſuitatis, vel iure ſanguinis, dec.673.n.17. Rondin.
Hæreditas non debetur niſi poſt mortem, deciſ.573.n.3.Calat.
Hæreditas nondum adita perſonæ defuncti vicem ſubſtinet, ſicuti ipſe hæres, dec.487.n.2. Emerix.
Hæreditas non adita non continetur appellatione iurium, & actionum, dec.586. num 4. Rondin.
Hæreditas tota ſi ad ſubſtitutos peruenire debet, tunc filij dicuntur voc...i etiam ad portionem patrui, dec.481.n.4.Emer.
Hæreditatis aditio reſultat ex iis, quæ fieri non poſſunt citra ius, & nomen hæredis, d.562. n.7.& n.anteced.& ſeqq. Matth.
Hæreditati iacenti competit manutentio, deciſ.486.n.1. Emer.
Hæreditate ex teſtamento non adita, fit locus ſucceſſioni ab inteſtato, deciſ. 687. num.1. Alberg.
In Hæreditate tanto minus eſſe dicitur, quan-

Digitized by

tò magis in expensis necessarijs erogatum est, dec.761.n.3.Alberg.

HÆREDITARIVM.

Hæreditaria qualitas in proximiore requisita, non attenditur, si alius proximior non cõparet, qui se inuestiri petat, aut succedere instet, dec.441.n.12.Emer.

Hæreditaria præsumuntur bona possessa ab hærede in eo loco, quo possidebat defunctus, dec.735.n.41.Calat.

Hæreditaria qualitas probatur, si quis se nominauit hæredem in monitorio, vel alio actu iudiciario, dec.717.n.5.Calat.

Hæreditaria qualitas probatur quoquomodo voluntatem suam quis declaret, dec.722.n.4 Emerix.

HÆRES

Vide etiam in verf. Auctor, Clausula, Codicillaris, Fideicommissarius, Filius, Grauatus, Reintegratio, Vsufructuarius.

Hæres beneficiatus non impeditur agere ex persona propria ad recuperationem bonorum fideicommissariorum ab eius auctore distractorum, dec.610.nu.3. Emer.

Hæres beneficiatus quousque rationem non reddit de bonis hæreditarijs, semper tenetur factum sui auctoris defuncti seruare, dec.610 nu.4. Emerix.

Hæres beneficiatus præseruari debet immunis à quocumque damno, nec vltra vires hæreditarias tenetur, dec.785.nu.5.Paul.

Hæres sine inuentario tenetur integrum seruare Fideicommissum particulare, dec.613. nu.38. Vbago.

Hæres in inuentario citare solum debet creditores certos vera certitudine, incertos verò solummodo per affixionem, vel ædictum, dec.521.nu.10. Vicecom.

Hæres quamuis beneficiatus, non tamen opponit de suis creditis aduersus habentem quasi possessionem exigendi fructus bonorum defuncti, dec.581.nu.5. Alberg.

Hæres sine inuentario tenetur de proprio ad debita Testatoris defuncti, d.793.n.2.Rond.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarii non tenetur de proprio ad soluendum debita defuncti, dec.521.nu.6. Vicecom.

Hæres; qui non confecit inuentarium, aut rationem non reddit de bonis inuentariatis exequutiuè conuenitur, decis. 562. num. 2. Matthæio.

Hæres beneficiatus potest impugnare deliberationem ab eius auctore factam, decis. 512. nu.5.Matthæio.

Hæres beneficiatus non iuuatur beneficio inuentarij, nisi etiam rationem reddat, d. 689. nu.10. Vbago.

Hæres sine inuentario, vel rationem non reddens tenetur de proprio, decis. 689. nu. 11. Vbago.

Hæres sine beneficio inuentarij legata, & fideicommissa particularia etiam de proprio soluere, & præstare tenetur, decis.489.num.21. & 27. Matth.

Hæres si in aditione hæreditatis declarauerit se retinere bona vigore fideicommissi, non ideo liberatur ab obseruantia facti defuncti, donec rationem non reddat, decis. 610. n.5. Emerix.

Hæres alienantis si reuocare voluerit alienationem à suo auctore factam, pretium rei alienatæ refundere tenetur, dec.610. num.2. Emerix.

Hæres, & Fideicommissarius probare tenentur possessionem defuncti, tanquam fundamentum suæ intentionis, etiam de tempore mortis, dec.705.nu.3. Taia.

Hæres dicitur proprio ore à Testatore nominatus, quamuis ille responderit per verbum *sic*, decis.729.nu.22. Rond.

Hæres fideiussoris de euictione illam præstare tenetur, nec admittitur ad oblationem interesse, & quando, dec.734.n.5.& n.antecedentibus, Calat.

Hæres potest impugnare totum illud, quod impugnare potuisset defunctus, decis. 735. nu.23. & 24. Calat.

Hæres minoris postquam elegit obseruantiam contractus agendo ad illius implementum non potest amplius de illius nullitate excipere, sed illi stare tenetur, dec. 657. num.21. Rond.

Hæres non allegat defectum adimplementi à suo auctore commissum, dec. 669. num. 24. Paul.

Hæres particularis etiam aliud petere prohibitus, an cessante hærede vniuersali, per ius accrescendi totam capiat hæreditatem, d. 465. nu.4. Rond.

Hæres auctorem suum non potest redarguere de mendacio, dec.620.nu.4. Vbago.

Hæres extraneus computat fructus in trebellianicam, dec.578.nu.14. Emer.

Hæres dicitur, qui tanquam hæres reportat inhibitionem contra creditores alterius, decis.562.nu.8. Matth.

Hæres hæredis, qui non confecit inuentarium tenetur de proprio, sicuti obligatus erat illius auctor, dec.562. n.9. Matth.

Hæres non potest falsificare scripturam testamenti, vel codicillorum, quæ penes ipsum non extabat, dec.787. nu.21.Paulucc.

Hæres institutus sub conditione, quæ euenit, & illum hæreditate priuauit, non dicitur hæres nec potuit sibi appropriare bona pro suo credito, decis. 740. num. 11. & 12. Calataiu.

Hæres, & fideicommissarius probare debent bona in quibus petunt immissionem, fuisse à testatore possessa, decis. 790. num.2. Vicecomite.

Hæres, cui competebant detractiones, si ex pecunia hæreditaria aliquid emit, pro se ipso, & in causam detractionum, non pro hæreditate dicitur emisse, decis. 790. nu. 11. Vicecomite.

Hæres non obligatur de proprio tueri, & recuperare bona hæreditaria, dec.761. nu. 4. Albergato.

Hæres non potest impugnare confessionem de-

defuncti, dec.563.nu.11.Calat.
Hæres tenetur respondere positionibus sibi factis, an animo adiuerit hæreditatem, d. 783. nu.12. Alberg.
Hæres est vna, & eadem persona cum defuncto, dec.785.nu.2. Paul.
Hæres dicitur filius,vel nepos agens ad successionem suorum parentum, dec. 525. nu. 8. Rond.
Hæres non agit ad immissionem bonorum, quæ de tempore obitus non erant in bonis defuncti, sed ab eo præcedenter fuerant distracta, decis. 657.nu.8. & 9. Rond.
Hæres alienantis non potest illius alienationem retractare, sed illam cogitur ratam habere, dec.610.nu.1. & seqq. Emerix.
Hæres non potest impugnare accollationem factam cum suo auctore defuncto, sed agere solum, vt à molestijs conseruetur immunis, dec.669. nu.21.Paul.
Hæres non potest allegare quod defunctus allegare non poterat, decis. 509. num. 5. Albergato.
Hæres venditoris non potest vendicare bona ab eius auctore distracta, decis. 447. nu. 19. Alberg.
Hæres non potest prætendere contrarium eius, quod iure iurando asseruit, & in iudicio obtinuit eius auctor, decis. 795. nu. 21. Vicecom.
Hæres non potest impugnare legitimationem personæ à defuncto approbatam, decis. 658. nu.15.Vicecom.
Hæres licèt pro parte, si possidet totum, vel actione reali conuenitur, totum pariter restituere tenetur, dec.734.nu.1. Calat.
Hæres fideiussoris potest ex proprio iure rem venditam euincere, & vindicare, decis. 734. nu.2. & seqq. Calat.
Intellige in simplici fideiussore euictionis, secus autem in eo qui iuramento se obligauit tradere rem vacuam, & ad perpetuam defentionem illius, ibid. nu. 3.
Hæres dicitur ab Hero, idest Domino,dec.692. nu.9. Albergato.
Hæres vere, & proprie ille instituitur,qui Dominus hereditatis esse debet, decis.692. n.8. Albergato.
Hæres non potest impugnare, quod defunctus approbauit, dec.613.nu.30. Vbago.
Hæres non potest venire contra factum sui auctoris defuncti, dec.613. n.31.Vbago.
Hæres, cui nullus substitutus datus est, imò substitutus vltimus in casum mortis sæpe prohibetur alienare cum sua pœna in gratiã alterius,dec.807.n.17.Taia.
Hæres non potest impugnare fideicommissum à suo auctore defuncto acceptatum,dec.428 n.8.Calat.
Hæres esse dicitur, qui allegat retentionem bonorum hæreditariorum,dec.562. nu. 5. & seqq. Matth.
Hæres potest supplere defectum à defuncto omissum,dec.436.n.7.Calat.
Hæres institutus in re certa cum prohibitione non petendi aliud, plus petere non potest instituto adeunte,secus autem si ille non adit dec.465. n.12.Rond.
Hæres non potest redire ad primæua iura, ad quæ regressum habere suus auctor, fuit prohibitus,dec.654.n.15.Vicec.
Hæres non confundit actiones, si creditum superueniat post aditam hæreditatem,dec. 699. n.8.Calat.
Hæres non impugnat assertionem à defuncto factam,dec.743.n.9. Vicec.
Hæres in legato nominis debitoris ad aliud nõ tenetur, quàm ad solam cessionem iurium, dec.651.n.6.Calat.
Hæres non potest petere id, quod eius auctor renunciauit,dec.654.n.7.Vicec.
Hæres non tenetur statim tradere, & notificare legatario legatum,dec.651.n.10. Calat.
Hæres interpellatus pro solutione legati, sufficit, quod non sit in mora, dec. 651. num.11. Calat.
Hæres iniustè condemnatur ad præstandum de alijs bonis hæreditarijs legatum nominis debitoris à testatore relictum,dec.651. nu.4. Calataiu.
Hæres eo magis præsumitur, qui bona hæreditaria possidet, si in gradu successibilis sit, dec.717.n.9.Calat.
Hæres licèt integrum petierit debitum, cuius vna sola debebatur pars propter ignorantiã, non dicitur fuisse in dolo, dec.488.num.11. Alberg.
Hæres sicuti impugnare non potest confessionem, vel enunciatiuam defuncti, ita & nec minus facere potest, qui ab eo causam habet,dec.717.n.16.Calat.
Hæres se declarat proximior, qui tamquam talis petit se inuestire, dec.441.n.13.Emer.
Hæres non potest impugnare fideicommissũ, quod per aditionem approbauit, & de alio anteriori fideicommisso excipere, decis.613. n.27. Vbago.
Hæres non potest impugnare, quod suus auctor defunctus approbauit, dec.689. num.8. Vbago.
Hæres,qui de legitimo inuẽtario non docet,ad debita defuncti de proprio tenetur,dec.521. n.2.Vicec.
Hæres non potest reuocare alienationem factam à defuncto, sed illius factum seruare tenetur,dec.500.n.33.Calat.
Hæres,qui aliàs ab intestato succederet, quãdo stante nullitate institutionis, ex clausula codicillari iure fideicommissi totam capiat hæreditatem,dec.465.n.7.Rond.
Hæres, qui ab intestato succedere debet, non censetur excluſus ex odio testatoris,& quãdo,dec.465.n.15.& seqq. Rond.
Hæres debitor sui creditoris non confundit actiones pro eo tempore, quo hæreditas iure fideicommissi ad alios peruenire debet, dec.722.n.8.Emer.
Hæres creditor testatoris potest pecuniam hæreditariam in propriam satisfactionem conuertere,dec.790.n.4.& 6.Vicec.
Hæres creditor testatoris pecuniam hæreditariam in suos vsus conuertisse dicitur,si nulla

alia facta alienatione ea vsus est, decis. 790. n.5. Vicec.
Hæres pro suo credito non potest sibi appropriare bona hæreditaria pro portione aliorũ cohæredum, dec. 802. n. 13. Paluc.
Hæres creditor, & debitor hæreditatis confundit actionem extinctiuam sui crediti, d. 554. n. 21. Emer.
Hæres creditor hæreditatis præsumitur sibi satisfeciſſe de suo credito, decis. 554. num. 22. Emerix.
Hæres creditor testatoris, vel de mobilibus, fructibus, & creditis hæreditarijs præsumitur satisfactus, vel ex illis suum creditum remãsit illiquidum, dec. 740. n. 8. Calat.
Hæres creditor defuncti censetur sibi per imaginariam solutionem appropriasse tot bona hæreditaria pro suo credito æquiualentia, dec. 802. n. 1. & 15. cum seqq. Paul.
Hæres grauati sine beneficio inuentarij non potest excipere de fideicommisso antiquiori, nec immissionem in posteriori fideicommisso impedire, dec. 489. n. 20. Matth.
Hæres grauatus vt teneatur reddere rationem de mobilibus, quid probari debeat, dec. 517. n. 10. Taia.
Hæres grauatus præiudicat fideicommissario, in quietantia bona fide facta, dec. 482. n. 14. Vicecom.
Hæres grauatus absque onere inuestiendi stipulando proprio, & hæredum nomine, sui, & in illorum vtilitatem acquirit bona empta ex pecunijs hæreditarijs, dec. 489. num. 10. Matth.
Hæres grauatus non tenetur esse procurator, & negotiorum gestor hæredum fideicommissariorum, dec. 489. n. 11. Matth.
Hæres grauatus prætendens detractiones in bonis fideicommissi particularis, negatiuam non existentiæ aliorum bonorum probare tenetur, dec. 489. n 25. Matth.
Hæres grauatus distrahens bona, vel exigens credita fideicommissaria, tenetur reintegrare fideicommissum, dec. 440. n. 1. Emer.
Hæres grauatus ad sui commodum, non autem pro fideicommisso emere voluisse præsumitur, dec. 790. n. 10. Vicec.
Hæres grauatus, vel fideicommissarius non tenentur appellare a sententia, cuius iustitia, vel iniustitia dubia sit, dec. 613. nu. 23. & 24. Vbago.
Hæres grauati quatenus excipiat de fideicommisso ex sibi propria persona spectanti, decis. 613. n. 25. Vbago.
Hæres grauati non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem fideicõmissario in fideicommisso claro, & vbi nullæ competant detractiones, dec. 736. num. 3. Alberg.
Hæredis institutio etiam ipsa dicitur propriè alienatio, & quando, decis. 500. num. 18. Calat.
Hæredis institutio collata in arbitrium tertij non subsistetur, decis. 465. numer. 1. Rondinino.
Hæredi, vel alteri concedi non debet id, quod statim restituere tenetur, decis. 756. num. 5. Alberg.
Hæredi competunt omnia iura, quæ competebant defuncto, & in eum tranſeunt, decis. 507. n. 13. Alberg.
Hærede in re certa instituto cum prohibitione ne amplius petere possit, quatenus exinde præfinata dicatur successio venientibus ab intestato, dec. 465. n. 3. Rond.
Hæredem habere veram notitiam de creditis defuncti, illorumque certitudine valde difficile reputatur, dec. 521. n. 8. Vicec.
ad Hæredem præsumitur peruenisse scriptura patri restituta, dec. 433 n. 2. Alberg.
Hæredes mulieris tenentur præstare euictionem viro, cui bona fideicommissi in dotem constituta sint, & quando, dec. 606. num. 4. Rondin.
Hæredes donatarij non admittuntur ad donationem à suis auctoribus non agnitam, nec acceptatam, dec. 642. n. 15. Taia.
Hæredes plures onera hæreditaria, pro hæreditarijs portionibus subire tenentur, nisi intercedat pignus, vel hypotheca, dec. 696. n. 11 Taia.
Hæredes, & successores ij in solidum à debitore obligari potuissent, hoc vtique inter priuilegia fisci adnotatum esset, dec. 696. num. 4 Taia.
Hæredes viri tenentur vxori restituere dotem, quamuis consistentem in censu eidem restitutioni obnoxio, si ille ex facto viri remaneat sequestratus, vel hypothecatus, d. 591. n. 1. Alberg.
Hæredes sui propriè dicuntur filij, & descendentes testatoris, dec. 500. n. 31. Calat.
Hæredes plures in actione personali, tenentur tantummodo pro virili, decis. 601. num. 1 Vbago.
Heredes omnes tenentur in solidum ad obseruantiam facti defuncti indiuidui, dec. 610. n. 6 Emerix.
Hæredes quatenus ideo dicantur connẽti, quia de solutione erant ignari, dec. 451. num. 10. Rondin.
Hæredes ab intestato stante nullitate institutionis non admittuntur, si in eo casu alius cohæres datus sit, dec. 465. n 10. Rond.
Hæredum nomine veniunt filij solum vti hæredes sanguinis, vbi agoatio à testatore contemplata est, dec. 500. n. 30. Calat.
Hæredum nomen de per se est æquiuocum, & adaptabile æquè ad extrancos, ac hæredes sanguinis, dec. 500. n. 26. & seqq. Calat.
Hæredum nomen restringitur ad hæredes sanguinis, & non comprehendit descendentes fœminarum, vbi aliunde dignoscitur iuspatronatus esse gentilitiũ, dec. 679. n. 19. Vbago.
Hæredum nomen refertur ad personas omnium vocatorum, non autem aliquorum ex illis, dec. 645. n. 6. Taia.
Hæredum, & successorum appellatione in fideicommissis, & substitutionibus veniunt hæredes sanguinis, & sic descendentes omnes, dec. 568. n. 1. Alberg.

HIERONYMVS CARD. GASTALDVS

Bononiæ Legatus meritissimus, non minus virtute, quam purpura Eminentissimus nuncupatur, decis. 692. num. 10. Alberg.
HIEROSOLYMITANA RELIGIO. *vide in verf.* Milites.
HISPANIARVM REX ex concessione Vrbani Secundi habet priuilegium retinendi decimas, & quales, dec. 661. n. 10. Taia.

HISTORIA, HISTORICI.

Historiæ etiam deseruiunt ad probationem iurispatronatus, dec. 503. n. 6. Taia.
Historijs testantibus de donatione, & quasi possessione decimarum creditur, decis. 574. n. 5. Rond.
Historicis creditur etiam in materia decimarum, dec. 749. n. 2. Rond.
Historicis etiam maximè circa probationem defertur, dec. 679. n. 9. Vbago.

HOMO.

Vide in verf. Laicus.
Homo clausus in vtero matris in fauorabili inter humanas res reputatur, secus autem ad alios effectus, dec. 308. n. 14. Taia.
cum Homine seuerius agitur, quàm cum lege dec. 435. n. 14. Taia.
Homines eorum malitia, & quandoque etiã fraudibus aliorum hæreditatibus aspirant, dec. 603. n. 1. Emer.
Homines semper sperant progredi de bono in melius. non autem de malo in peius, d. 652. n. 8. Alberg.
Homines ad exquirendum iura sua ex quacũque notitia induci consueuerunt, decis. 443. n. 11. Rond.
Homines ne reducantur ad inopiam, & egestatem maximè Reipublicæ interest, d. 693. n. 17. Calat.
Homines quod iter communiter fieri solent attenditur, nõ autem quod constituunt dietæ legales, dec. 421. n. 4. Rond.

HONESTAS, HONOR.

Honestatis ratio, quæ viget in propriis filijs, non adest in filijs illegitimis futuris, & testatori incognitis, dec. 673. n. 28. Rond.
de Honestate deponentes testes præferuntur testibus de mala fama, decis. 463. num. 10. Rondin.
HONOR. *Vide etiam in verf.* Cultus, Gradus, Gratificatio, Præeminentia.
HONORIBVS, & priuilegijs patriæ gaudet, qui alibi ad habitandum se confert, animo tamen ad eam redeundi, dec. 557. num. 5. Vicec.
HORÆ appositio in contractu, reddit illum valdè suspectum, dec. 573. n. 11. Calat.

HYPOTHECA.

Vide etiam in verf. Creditor, Salui anum.
Hypotheca adiecta in parte executiua instrumenti, non immutat naturam dispositionis illius, dec. 467. n. 8. Emer.
Hypotheca apposita in contractu conditionali, eundem famulatur contractum, & iuxta illius naturam regulatur, decis. 467. num. 9. Emerix.
Hypotheca ex obligatione in forma quarentigiæ resultat, dec. 681. n. 2. Vbago.
Hypotheca creditoris licèt cesset in mercibus venditis, continuatur tamen in alijs, quæ remanent, vel subrogantur, dec. 726. n. 10. Alberg.
Hypotheca super fundaco, & negotio vniuersali remanet in bonis, & mercibus subrogatis, dec. 726. n. 13. Alberg.
Hypotheca est compatibilis cum censu extincto, d. 758. n. 7. Calat.
Hypotheca mulieris in bonis viri ex donatione certi matrimonij, remanet illæsa, non obstante facto mariti, dec. 493. num. 13. Rondinino.
Hypothecata bona creditor distrahere non potest, dec. 458. n. 5. Rond.

I

IACOB erexit lapidem in titulum, dec. 503. n. 2. Taia.
IACTARE. *Vide etiam in verf.* Restituere.
Iactare suum nemo præsumitur, dec. 448. n. 8. Calat.
IACTATIONIS IVDICIVM. *lege* Diffamatio.

IDENTITAS.

Vide etiam in verf. Immissio, Possessio.
Identitas in antiquis probatur etiam præsumptionibus, & coniecturis, decis. 554. nu. 9. Emerix.
Identitas scripturæ non probatur ex enunciatiuis vagis, dec. 428. n. 6. Calat.
Identitas in antiquis probatur præsumptionibus, & coniecturis, dec. 735. n. 43. Calat.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex fide catastri, si confinia, quæ exprimuntur in eo concordant cum confinibus bonorum fideicommissariorum, dec. 445. n. 14. Calat.
Identitas bonorum contra hæredem probatur ex confessione sui auctoris, d. 563. n. 9. & 10. Calat.
Identitas bonorum ex pluribus demonstrationibus probatur, ac etiam leuiores sufficiunt, dec. 520. n. 3. Alberg.
Identitas bonorum excluditur ex sola præseruatiua facta de aliqua eorum parte, decis. 629. n. 5. Alberg.
Identitas bonorum intra fines alicuius Castri concessorum, excluditur ex reseruatione sibi facta à Domino eiusdem Castri concedẽte, dec. 629. n. 5. Alberg.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex testibus de ea deponentibus, iunctis etiam adminiculis, dec. 678. n. 3. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex instrumento acquisitionis factæ per testatorem, dec. 568. n. 17. & 19. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex descriptione illarum in testamento facta, dec. 569. n. 19 Alberg.
Identitas bonorum fideicommissi probatur, si

si substitutus illorum possessionē apprehendit, vti fideicommissaria, dec.554. num.18. Emerix.

Identitas bonorum probata non excluditur à diuersitate vocabulorum, dec.554.num.18. Emerix.

Identitas in antiquis probatur ex sola verificatione loci cum vno confine.dec.811.n.14.& seq.Emer.

Identitas bonorum fideicommissi probatur ex possessione adepta à primis hæredibus, decis.743.n.8.Vicec.

Identitas probatur ex sola denominatione bonorum, quæ aliis corporibus conuenire non potest, etiam absque alia probatione confinium,dec.735.n.35,Calat.

Identitas bonorum probatur ex instrumentis acquisitionum, aliisque actibus possessoriis, dec.735.n.36.Calat.

Identitas palatij probatur ex inscriptione nominis super illius ianuis insculpti, dec. 735. n.37.Calat.

Identitas mobilium probari debet præcisè,eaque deuenisse ad manus grauati, decis. 517. n.10.Taia.

Identites ex reseruatione aliquorum bonorū excluditur,dec.629.n.14.Alberg.

Identitas bonorum non probatur ex solis demonstrationibus generalibus, & æquiuocis, dec.406.n. 4.Emer.

Identitas bonorum ex verbis testamenti probatur,dec.489.n.1.Matth.

Identitas bonorum fideicommissi probatur si illa fuerint possessa à successoribus grauati, qui litem sustentant, decis. 545.num.1. Albergato.

Identitas bonorum probatur si hæres possedit in eo loco, in quo possidebat defunctus, decis.735.n.41.Calat.

Identitas in antiquis probatur leuioribus probationibus,dec.735.n.42.Calat.

Identitas in antiquis probatur etiam præsumptionibus, & coniecturis,dec.678.n.5.Alb.

Identitas bonorum fideicommissi probatur ex inuentario facta à primo hærede instituto, dec.445.n.12.Calat.

Identitas bonorum emphyteuticorum etiam ex solutione Canonis probatur,dec.814.n.8. Vicec.

Identitas Ecclesiæ, puta patronalis, non probatur si insignia in ea, atque in alia simili Ecclesia existentia, sint inter se diuersa, decis.567.n.5.Rond.

IDONEITAS, IDONEVS.

Vide etiam in verſ. Grauamen, Habilitas.

Idoneitas probatur si quis à nouis examinatoribus reputatur habilis, quamuis à primis examinatoribus sit reprobatus,dec.576.nu.7. Vicec.

Idoneus ab examinatoribus approbatus,si alias etiam habeat qualitates, cæteris concurrentibus præferri debet,dec.461.n.3.Matth.

IESVITÆ. *Vide etiam in verſ.* Rector, Societas.

IGNORANS, IGNORANTIA.

Vide etiam in verſ. Iudex.

Ignorans nunquam dicitur esse in dolo, & ideo nō subiacet pœnæ, dec429.n.9.& seq. Rondin.

Ignoranter alienans bona fideicommissi, an superueniente scientia recuperare teneatur, dec.486.n.11.Taia.

Ignorantia iuris dubij est probabilis in mulieribus, & ideo illas semper excusat, maximè si non immediatè succedere debuissent, decis.638.n.13.Calat.

Ignorantia præsumitur in hærede, decis. 488. n.11.Alberg.

Ignorantia licèt excuset à pœna, non impedit tamen reuocationem attentatorum,dec.429 n.10.Rond.

Ignorantia iuris, & articuli variè à Rota discussi, & à DD. propugnati, æquiparantur ignorantiæ facti,dec.637.n.7.Emer.

Ignorantia iuris dubij in muliere, probabilis, & excusabilis iudicatur, decis. 637. num. 8. Emerix.

Ignorantia solutionum præsumitur in hærede dec.509.n.10.Alberg.

Ignorantia excludit dolum, dec. 429. num. 6. Rondin.

Ignorantia super intelligentia statuti, nec etiã in muliere admittitur, si illa potuit consulere peritiores,dec.637.n.4.Emer.

Ignorantia ad effectum restitutionis in integrum debet esse verisimilis, & citra omnem coniecturam scientiæ, decis .443. numer.6. Rondin.

Ignorantia excusat à dolo, decis.488. num.11. Alberg.

Ignorantia, aut dissimulatio legum non permittitur, sed vnicuique nocet, dec.435. n.6. & 7.Taia.

Ignorantia non datur de eo, quod renunciatū est,dec.732.n.7.Vicec.

Ignorantia iuris nec etiam mulieribus suffragatur, & quando,dec.435.n.8.Taia.

Ignoranti hæreditatem sibi delatam succurritur ex æquitate *l.Pantenas ff. de acquir. hæredit.* dec.637.n.3.Emer.

Ignoratum ius non venit in concessione, vel gratia,dec.511.n.3.Calat.

ILLEGITIMVS. *vide in verſ.* Filius.

ILLEGITIMITATIS qualitas per ingressum Monasterij abstergitur, dec.430. num.5. Albergato.

ILLIQVIDVM non dicitur creditum ex receptione paruæ quantitatis, quæ de facili liquidari potest,dec.455.n.14.Emer.

IMMEMORABILIS.

Vide etiam in verſ. Testis.

Immemorabilis est vnum ex requisitis ad probandam,& acquirendam seruitutem discontinuam,dec.770.n.4.& 6.Vicec.

Immemorabilis consuetudo contra dispositionem Concilij Tridentini, non suffragatur, tamquam ab eodem Concilio sublata,d.430. n.2.Matth.

Immemorabilis consuetudo contraria tollitur etiam à decretis, & resolutionibus Sacræ Congregationis Concilij Tridentini,dec.430 n.3.Matth.

Immemorabilis consuetudo præbet assistentiã iuris,dec.781.n.6.Vicec.
Immemorabilis requisita à Cõcilio super probatione iurispatronatus in potentatibus est de forma,dec.782.n.6.Rond.
Immemorabilem vt probent testes, debent removere tenuum ab actu,dec.430.n.8.& seqq. Matth.
Immemorabilem vt probent testes, coarctare debent negatiuam, decis. 430. num.3. & 11. Matth.
Immemorabilem si quis habet, potest allegare meliorem titulum de iure,dec.671.n.16. Calat.

IMMISSIO.

Vide etiam in verſ. Associatio.
Immissio non datur ad fauorem illius, qui exinde aliam similem immissionem pati debuisset,dec.510.n.8.Vicec.
Immissio fideicommissario, vel hæredi non conceditur, nisi docto de identitate bonorum,dec.406.n.3.Emer.
Immissio fideicommissario non conceditur super bonis, quæ ratione confusionis, remanserunt incerta,dec.406.n.6.Emer.
Immissio contra transactionem non datur donec læsio, & error eiusdem transactionis cõcludenter probetur,& per tres conformes reuocetur,dec.732.n.30.Vicec.
Immissio in Saluiano non retardatur per exceptionem fideicommissi, si illud non fuerit omninò clarum,dec.425.n.8. Rond.
Immissio in Saluiano creditori conceditur docto de credito cum hypotheca, & vtriusque possessione debitoris, & rei conuenti, d.425. n.2. Rond.
Immissio fideicommissario conceditur, docto de fideicommisso, & illius purificatione, quamuis illud constitutum sit in contractibus,dec.555.n.3.Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur super detractionibus, & alijs bonis liberis, non obstante exceptione antiquioris fideicommissi,dec.428.n.9.Calat.
Immissio fideicommissario conceditur etiam in bonis subrogatis pro fideicommisso, decis.545.n.2,Alberg.
Immissio in Saluiano docto de suis requisitis conceditur, quæ sunt creditum,& hypotheca, possessio debitoris, & rei conuenti, decis.681.n.1.Vbago.
Immissio, seu mandatum de immittendo rectè conceditur post sententiam in iudicatum transactam,dec.475.n.2.Rond.
Immissio fideicommissario conceditur, docto de fideicommisso, illius purificatione, & de identitate bonorum, dec.428. n.1. & d.563. n.4. Calat.
Immissio in Saluiano conceditur, docto de credito cum hypotheca, & vtriusque possessione, debitoris scilicet, & rei conuenti, decis.771.n.2.Emer.
Immissio fideicommissario conceditur docto de requisitis, etiamsi illud fuisset constitutum in contractu,dec.743.n.1.Vicec.
Immissio ex posteriori fideicommisso non datur, si exceptio antiquioris fideicommissi clara est,dec.735.n.1.Calat.
Immissio denegari potest etiam possessione adepta, si causa non sit finita, sed adhuc duret,dec.610.n.11.Emer.
Immissio non retardatur ex credito, quod vel potest præsumi satisfactum, vel saltim remansit illiquidum,dec.740.n.10.Calat.
Immissio non conceditur in bonis alienatis, & de tempore obitus penès testatorem non existentibus,dec.509.n.3.Alberg.
Immissio fideicommissario non conceditur, si non constat de identitate bonorum,& competunt detractiones,dec.789.n.1.Vbago.
Immissio in Saluiano creditori conceditur, & vna simul possessori retentio,cuilibet tamen pro sua portione,dec.520.n.4.Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, sui vocatione,& de identitate bonorum,dec.489.n.3.Matth.
Immissio ex particulari fideicommisso non retardatur prætextu detractionum, aut antiquioris fideicommissi, quæ fuerint turbida, dec.489.n.4.Matth.
Immissionem petens per præcisas demonstrationes, & in indiuiduo, identitate bonorum probare tenetur, eamque quasi digito,& ad oculum demonstrare,dec.406.n.7.Emer.
Immissionem ad obtinendam probari debet possessio de tempore mortis testatoris, & quomodo,decis.630.num.1.& num.7.ac per totam Taia.

IMMISSVS.

Immissus ex primo decreto dicitur possidere pro illo, aduersus quem immissionem obtinuit,dec.700.n.2.Rond.
Immissus in Saluiano an possit meliorare rem super qua fuit immissus, decis. 704. num.4. Alberg.
Immissus auctoritate iudicis, rectè possidere dicitur,dec.540,n.5.Rond.
Immissus vigore Saluiani, nec dominium, nec possessionem acquirit, sed solum detẽtationem, vt ex fructibus satisfiat,dec.502.n.1.& seqq.Rond.

IMMVTATIO. *Vide in verſ.* Reseruatio.

IMPEDIENS, IMPEDIMENTVM.

Vide etiam in verſ. Procurator.
Impediens quo minus sibi notificentur mandata Rotalia,etiam absque alia relatione habetur pro notificato,dec.776.n.5.Emer.
Impedimentum si est legitimum non nocet, dec,483.n.8.Vbago.
Impedimentum quod facilè remoueri poterat, non attenditur,dec.475.n.8.Rond.
Impedimentum aliàs de facili remouendum, vt suffragetur, constare debet de diligentijs pro eo remouendo, decis. 475. numer. 9. Rondin.
Impedimentum præstans ne fiat extractio ab originali, efficit, vt copiæ fides adhibeatur, dec.476.n.30.Rond.
Impedimentum probari debet in specie tam respectu loci, quàm respectu qualitatis illius, 796.n.4.Taia.

Impedimentum, quod facilè remoueri poterat, non suffragatur, dec.452.n.3. Taia.
Impedimentum, in quod aliquis incidit facto suo, sibi imputare debet, dec.609.n. 12. Alb.
Impedimentum publicæ honestatis impedit matrimonium, & illud contractum dirimit, dec.538.n.2.Emer.
Impedimentum, quod erat à principio, si postea cesset, quatenus actus substineatur, vel non, dec.405.n.10.Calat.
Impedimentum quale esse debeat, vt impedito suffragetur, dec.796.n.2.Taia.
Impedimentorum tempus de medio subducitur, & reliquum computatur, decis. 506. n.8.Rond.

IMPEDITVS.

Impeditus capere possessionem, illam dicitur apprehendisse, decis. 412. num. 10. & seqq. Vbago.
Impeditus imputari non potest, si aliquod vt teuebatur non adimpleuit, sed illud impedientis facto tribuitur, decis. 506. num. 15. Rondin.
Impedito non currit tempus, & quando, decis.542.n.12.Alberg.

IMPERATIVVM. *Vide in vers.* Verba.

IMPETRANS.

Impetrans beneficium alterius si per sententiã succubuit, remanet incapax, nec etiam per nouam gratiam illud assequendi, decis.609. n.4.Alberg.
Impetrans beneficium per obitum illius possessoris in Curia, probabiliter credere potuit, illud fuisse reseruatum, dec. 617. nu. 7. Calat.
Impetrans beneficium alterius si per sententiã fuit excluſus, dicitur temerè litigator, d.609 n.4. Alberg.
Impetrans beneficium de iurepatronatus, potest deindè illud obtinere à Papa etiam vti liberum, dec.413.n.14. Matth.
Impetrans beneficium certo modo, tenetur iustificare narrata, suam gratiam publicare, & infra nouem menses possessionem capere, aut diligentias adhibere, dec.412.nu.20. Vbago.
Impetrans beneficium certo modo, si non impleuit formam suæ prouisionis, executionem suarum literarum habere non debet, d. 412. n.21. Vbago.

IMPETRATIO.

Impetratio beneficii certo modo obtenta fundatur in defectu tituli alterius, dec.412. nu.8. Vbago.
Impetratio beneficij viuentis est omni iure prohibita, dec.719.n.18.Rond.

IMPLEMENTVM.

Vide etiam in vers. Adimplementum, Conditio.
Implementum donationis fieri debet à donante, qui tamquam administrator donatarij remansit in possessione rei donatæ, & fructus percepit, dec.421.n.24. Emer.
Implementi defectus non potest opponi ab eo, qui fuit causa, quare illud non implerctur, dec.657.n.23.Rond.
Implementi defectus non resoluit contractum vbi quis se exhibet promptũ adimplere, decis.424.n.23.Emer.
Implementi defectum à suo auctore commissum, hæres allegare prohibetur, decis. 669. n.24. Paul.

IMPOSSIBILITATE stante quis in aliud opus consentire tenetur, dec. 744. n.7. Vbag.

IMPVGNATIO.

Vide etiam in vers. Approbatio, Cambium, Instrumentum, Scriptura, Solidatio.
Impugnans executionem iam factam, suam intentionem probare tenetur, dec.762. n.4. Alberg.
Impugnans actum ad hoc, vt vtilitatem ex eo reportare non possit, requiritur, quod altera pars impugnationem acceptet, decis. 714. n.2.Taia.
Impugnans competentiam actionis, ac ius actori competens, non potest deindè opponere illum non seciſſe depositum, quod alias facere debuisset.dec.441.n.21.Emer.
Impugnans actum plenè iustificatum, tenetur certis probationibus suam intentionem cõcludenter probare, dec.620.n.16.Vbago.

IMPVGNARE.

Impugnare non potest hæres, quæ defunctus approbauit, dec.658.n.15.Vicec.
Impugnare non potest sententiam, quam quis acceptauit, dec.626.n.11.Rond.
Impugnare nemo potest, quod semper per solutionem approbauit, dec.734. num.9. Vic.
Impugnare nemo potest inuentarium, quod semel approbauit, dec.620.n.11. Vbago.

IMPVTATIO.

Vide etiam in vers. Alienatio.
Imputatio. & collatio in dubio facienda sunt, vt seruetur æqualitas inter filios, dec.471.n.6. Matthæio.
Imputatur in creditum etiam franchigia, quæ à debitore recipitur, dec.763.n.8. Alberg.

INANIS. *Vide in vers.* Labor, Inutilis.

INÆQVALITAS.

Vide in vers. Disparitas, Diuisio.
Inæqualitas simulationem inducit, dec.473.n.4 Calat.
Inæqualitas inter priuignos, & vitricũ prohibetur à lege, omnem æqualitatem inter ipsos seruari demandante, dec.606. n.10. & 13. Rondinino.
Inæqualitas inter emptorem, & venditorem esse non debet, dec.703.n.40. Alberg.

INCAMERATIO.

Vide etiam in vers. Confiscatio.
Incameratio bonorum excluditur, quorum fructus consequuti sunt, decis.432. num.3. Taia.
Incameratio bonorum, quæ adhuc remoueri potuisset, supplicando Principi, vel alias diligentias faciendo, non attenditur, dec.432. n.4. Taia.
Incameratio bonorum non dicitur facta, si tantummodo sequestrati sunt fructus, & impedita exactio, dec.432.n.2. Taia.

INCAPAX. *Vide in vers.* Bannitus, Capax.

INCAPACITAS hæredis à testatore cõtempla-

plari plurimum esse solet causa fiduciæ, decis.692.n.3.Alberg.
INCERTA non possunt dici bona indiuiduata in instrumento, dec.496.n.6.Calat.
INCESTVOSI. *Vide in verf.* Filij.
INCIDENTER deducta non attenduntur in negotio principali,dec.452.n.12.Emer.
INCISIO arborum nihil aliud est, quàm illius recidere ramos, vel incidere eisdemmet arbores, saluis radicibus, decis. 634. num. 6. Vbago.

INCOLA.

Vide etiam in verf. Forensis.
Incola, vt efficiatur Ciuis requiritur animus perpetuò in Ciuitate permanendi,decis.529. n.12.Alberg.
Incola non potest dici Ciuis, si se in instumento enunciauit forensem, decis.529. num.13. Alberg.
Incola in odiosis non venit appellatione Ciuium,dec.529.n.5.& 14.Alberg.
Incola, & habitator alicuius loci dicitur, qui in eo domum apertam, bona, & familiam retinuit, licèt partim ibi, partim verò alibi inhabitauerit,dec,557.n.1.Vicec.
INCOLATVS. *Vide in verf.* Habitatio, Origo.

INCOMPATIBILE.

Incompatibile est, quod aliquid sortiatur effectum, & possit insimul resolui, dec.712. n.14.Alberg.
Incompatibiles si sunt contractus, & vnus tendit ad destructionem alterius, non possunt vna simul effectuari,dec.712.n.16. Alberg.
Incompatibilitas beneficiorum etiam ad prophana adaptatur, vbi eadem viget ratio, decis.804.n.12.Paul.
Incompatibilitas operatur sonationem contractus, ac & renunciationem illius, d.712. n.9.& 10.Alberg.
in INCORPORALIBVS cessio habetur pro traditione,dec.486.n.2.& 3.Taia.
INDAGO. *Vide etiam in verf.* Altior, Res.
INDAGINEM altiorem non dicitur aliquid requirere, si mediante aperitione librorum definiri potest, dec.756.n.2.Alberg.
INDEFINITA. *Vide etiam in verf.* Iurisdictio, Verba.
Indefinita si non æquipolleret vniuersali, redderetur eluforia, quia sicuti vnus non diceretur comprehensus in illa, ita nec minus alter,dec.747.n.7.Vicec.
INDEMNITAS. *Vide etiam in verf.* Fideiussor, Relcuatio.
Indemnitate alicui promissa, potest ille concordare promittentis iura, & quando,d.454. n.14.Alberg.
INDIVIDVA. *Vide etiam in verf.* Differmitas, Sententia.

INDVLTVM.

Vide etiam in verf. Prouisio, Reseruatio:
Indulta Eminentiss. Cardinalium conferendi Beneficia, quas vacationes comprehendant, dec. 599.n.14.Alberg.
Indulta conferendi beneficia reseruata Ordinarijs, etiam Cardinalibus concessa, quatenus comprehendant beneficia duplici reseruatione affecta,dec.476.n.4.Rond.
Indulta Emin. Cardin. comprehendunt beneficia vacantia per obitum Episcopor. quibus ante promotionem fuerat concessa facultas retinendi, secus si illa concessa non sit,d.599 n.22.Alberg.
Indulta Eminentiss.Cardin.conferendi beneficia vacantia extra Curiam non comprehendit beneficia promotorum ad Episcopatum, & vacantia in Curia,dec.599.n.12. Alberg.
Indultorum Cardinalium, & aliorum Cardinalium Nepotum diuersus, & discretiuus modus concedendi, declarat facultatem in illis concessam,dec.599.n.9. Alberg.
in Indultis Ordinarijs,etiam Cardinalibus concessa, quæ beneficia dicantur communiter exceptuata,dec.476.n.22.Rond.

INDVSTRIA.

Vide etiam in verf. Experientia.
Industria personæ procuratoris quando dicatur electa,dec.813.n.8. & seqq. & n.13. cum seqq.Rond.
Industria propria computatur etiam ad exclusionem alimentorum,dec.613.n.21. Vbag.
INEFFECTVATIONIS præsumptio maximè intrat ex negligentia, & omissione eorum, quæ pro effectuatione fieri debuissent, dec.628.n.23.Emer.
INEXIGIBILITAS. *Vide etiam in verf.* Deterioratio.
Inexigibilitas legati, quæ non prouenit culpa hæredis, in damnum legatarij cedit, non autem ipsius hæredis, dec.651.n.9. Calat.

INFANS.

in Infantes non cadit suspicio falsi, decis. 787. n.22.Paul.
Infans an possit emancipari per rescriptum Principis,dec.791.la prima n.29.Taia.

INFERIOR.

Inferior suo Superiori,sicuti membra eiusdem corporis suo capiti reuerentiam,& obedientiam, exhibere debet, decis. 415. num. 2. Emerix.
Infetior si Superiori obedientiam non præstat. qualiter mulctetur,decis. 741.n.12. cum seq, & n.14.Calat.
Inferiori potest committi collatio beneficij, omisso superiore,dec.411.n.10.Rond.

INFIRMVS, INFIRMITAS.

Vide etiam in verf. Filia, Testator.
Infirmitas vnius anni,vel parum ab eo distans dicitur longa,dec.791.la prima n.3.Taia.
Infirmitatis grauitas arguit præsumptionem fraudis, & quando,dec.791.n.2.Taia.
Infirmus nullam potest habere habilitatem, & prudentiam ad sua negotia, dec.746. num.1. Taia.
INFRVCTVOSVS. *Vide in verf.* Labor.

INHIBITIO.

Vide etiam in verf. Signatura, Transportatio actorum.
Inhibitio Rotalis sperni non potest, etiamsi fuerit nulla, & iniusta, decis. 505. num. 5. & nu-

numer.antecedd. vbi de ratione Vbago.
Inhibitio siue iusta, siue iniusta est timenda, neque inhibitus potest eam spernere,dec.595 n.9.Rond.
Inhibitio, quæ comprehendat bona, vel non, declarari debet à Signatura, & interim inhibitio seruari,dec.685.n.7.Taia.
Inhibitio etiam minus legitima causat attentata, & quare,dec.685.n.8.Taia.
Inhibitio vigore appellationis obtenta moderari debet, si post terminum præfixum acta transportata non sint,dec.705. n.1. & 6. Vbago.
Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta semper est timenda,dec.506.n.1.& 5.Vbago.
Inhibitio Rotalis attendi debet,nec potest impunè sperni, siue simus in Curia, vel extra, dec.505.n.2.Vbago.
Inhibitio vigore appellationis obtenta post lapsum fatalium, venit moderanda, dec.672. n.2.Alberg.
Inhibitio vigore appellationis ritè, & rectè moderatur à iudice, si præfixo, & elapso termino ad transportandum acta, illa non fuerint transportata,dec.578.n.2.Emer.
Inhibitio siue iusta, siue iniusta est timenda, dec.634.n.11.Vbago.
Inhibitio respicit futura, non autem præterita,super quibus iam consumatis cadere non potest,dec.649.n.7.Alberg.
Inhibitio in vna causa non parit attentatum in alia,dec.649.n.5.Alberg.
Inhibitionis rotalis vires cognosci non debent à iudicibus de partibus, aliisque inferioribus,dec.505.n.4.Vbago.
Inhibitionis expeditio dicitur actus extraiudicialis,dec.542.n.14.Alberg.
de Inhibitionum viribus iudices inferiores agnoscere nequeunt,dec.595.n.11. Rond.
Inhibitiones Rotales non debent ab aliis iudicibus cognosci, sed afficiunt donec certum sit emanasse à iudice carente iurisdictione, dec.685.n.10.Taia.

INHIBITVS.

Inhibitus ab vna ex partibus,licèt habeat consensum ab alia, adhuc se abstinere tenetur, dec.595.n.9.& seq.Rond.
Inhibitus non potest iudicare de viribus inhibitionis, etiamsi cum altero ex litigantibus transegerit,dec.595.n.10.Rond.

INHONESTAS. *Vide in verf.* Honestas.

INITIVM præscriptionis sicuti tollit mala fides, ita & magis remouet complementum illius,dec.430.n.19.Matth.

INIVRIA.

Vide etiam in verf. Dolus, Pœna.
Iniuria quatenus excusetur in libello appellationis,dec.639.n.8.Rond.
Iniuria cessat stante declaratione facta, quod nunquam fuit habitus animus iniuriandi, dec.639.n.9.Rond.
Iniuria clara non tollitur ex declaratione facta, quod non aderat animus iniuriandi, quia dicitur protestatio contraria facto, decis.639.n.10.Rond.

INIVSTITIA.

Iniustitia sententiæ inducit læsionem, quæ præbet cautam restitutionis in integrum, dec.695.n.2.Emer.
Iniustitia sententiæ impedit effectum rei iudicatę,dec.726.n.1.Alberg.

INNOVATVM.

Vide etiam in verf. Lis attentata.
Innouata post commissionem causæ, & præsentatam inhibitionem, omnia remanent attentata,dec.634.n.3.Vbago.
Innouata post recusationem iudicis, & appellationem interpositam ab eius vlteriori processu, dicuntur attentata, decis.723. num.5. Calataiu.

INOBEDIENTES.

Inobedientes gladio spirituali excommunicationis plectuntur,dec.670.n.4. Emer.
Inobedientes ideo declaratoria plectuntur, vt tandem propriam culpam agnoscentes, humili, celerique paritione protinus se emendent,dec.670.n.8.Emer.

INSCRIPTIO.

Vide etiam in verf. Iuspatronatus, Signa.
Inscriptiones factæ in Ecclesia plurimum attenduntur ad probationem iurispatronatus, & qualitatis illius,dec.679.n.8.Vbago.
Inscriptiones patronorum, aliorumque insignium in Ecclesia antiquissima consuetudine processerunt, cum Iacob erexerit lapidē in titulum,dec.502.n.2.Taia.

INSIGNIA. *vide etiam* Inscriptio, Iuspatronatus.
Insignium æquiuoca probatio non attenditur, nec suffragatur,dec.567.n.7.Rond.

INSINVATIO.

Insinuatio non requiritur in contractu iurato, dec.528.n.10.Calat.
Insinuatio, & aliæ solemnitates præsumuntur ex lapsu temporis cum obseruantia, d.799. n.11.Rond.
Insinuatio, & aliæ solemnitates. prout etiam consensus, & acceptatio primi donatarij, amplius fieri non possunt post factam secundam donationem, & post motam litem, dec.640.n.13.Rond.
Insinuationis defectus eneruat vim clausulæ, constituti.dec.528.n.7.Calat.
Insinuationem à lege, vel statuto requisitam seruari non tenetur Sacerdos, dec. 528. n.9. Calataiu.
Insinuationem, & solemnitates non supplet solus lapsus temporis, sine obseruantia, decis.640.n.8.Rond.
INSOLITVM factum arguit simulationem, dec.546.n.6.Calat.& vid. decis. 548. num. 3. Rondin.

INSTANTIA.

Vide etiam in verf. Lis, Sententia.
Instantia transit ad hæredes, decis. 631. num.3. Taia.
Instantia initiari non debet à die, quo causa fuit alteri commissa ad referendum,dec.454. n.10.Alberg.
Instantia, & lites in Rota non desinunt, nisi per desertionem, vel sententiam super de-

ser-

sertione, cum alioquin sint perpetuæ,d.443. n.7.Rond.

Instantia facta pro obtinenda institutione beneficij de iurepatronatus, impedit deuolutionem illius,dec.816.n.4.Vrsino.

Instantia non est perpetua, si in actis non constat de malo iure litigantis, quia tunc lis per desertionem extinguitur spatio decem, vel triginta annorum,d.496.n.2.Taia.

INSTITVERE, INSTITVTIO, INSTITVTVS.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Hæres, Ius, Præsentatus, Prouisus, Testamentum.

Instituere,& ad possessionem admittere si quis dicitur, non ideo affirmari potest, quod careat iure præsentandi,dec.671.n.19. Calat.

Instituere debens præsentatum ad beneficium iurispatronatus, non potest illum reijcere, ad hoc, vt intret deuolutio, dec.816. nu. 5. Vrsino.

Institutio facta in solo vsufructu,salua semper proprietate, nihil aliud importat,quàm grauamen ad restituendum post mortem, decis.474.n.6.Alberg.

Institutio beneficij de iurepatronatus debetur præsentato ab illius patrono, dec. 768. nu.2. Rondin.

Institutio beneficij dicitur facta iudicialiter, si comparitiones factæ sunt coram iudice, & ab eo decretum, & sententia emanarunt,decis.723.n.1.Calat.

Institutio hæredis proprietarij facta de persona, quam nominauerit vsufructuarius,quatenus subsistineatur, & valeat, dec.465. nu.9. & per tot.Rond.

Institutio beneficij obtenta post appellationem interpositam à collitigante, remanet attentata,dec.784.n 6.Alberg.

Institutio beneficij facta ab Episcopo ob illius juris assistentiam, præualere debet institutioni alterius,dec.567.n.8.Rond.

Institutio beneficij conceditur illi, qui habet requisita necessaria, decis. 784. num. 3. Albergato.

Institutio beneficij cum perneceſſe præsentationem supponat, plenè probat iuspatronatus,dec.718.n.7.Emer.

Institutio beneficij præsentato debetur docto de illius idoneitate, & vacatione, dec. 720. n.1.Vbago.

Institutionis Episcopi effectuatio potiùs præsumitur, quàm effectuatio extraordinarij collatoris,dec.567.n.10.Rond.

INSTRVMENTVM.

Vide etiam in verſ. Apocha, Copia, Hypotheca, Legalitas,Originale,Qualitas,Scriptura, Testamentum.

Instrumentum habens omnia requisita publici instrumenti, plenè probat, dec. 521. nu.3. Viscom.

Instrumentum habens spatia in albo, quæ tamen sint leuia, & non circa substantiam, non ideo remanet suspectum, & quare, decis.799.num.6. & seq. Rondinino.

Instrumenta ante Bullam Sixti V. quæ emanauit de anno 1588. non ponebantur in Archiuio,dec.735.n.14.Calat.

Instrumenta rogata ante Bullam Sixti V.poterat Notarius non ponere in Archiuio, quãuis apposuisset alia post dictam Constitutionem rogata,dec.735.n.15.Calat.

Instrumẽtum descriptionis si est iudiciale omnes superat probationes, decis.819.num. 3. Guaz.

Instrumentum, & sententia per capita separata dicuntur indiuidua,dec.499.n.7.Taia.

Instrumentum, & propriam confessionem impugnans, cum sit actor in exceptione fundamentum eiusdem exceptionis probare tenetur,dec.681. n.9.Vbago.

Instrumentum fundationis non sufficit pro exclusione beneficij, & inducenda capellania si illud potest recipere interpretationem contrariam,dec.411.n.14.Rond.

Instrumentum, in quo fit mentio, puta administrationis factæ, quatenus d.administrationem probet,dec.482.n.13.Vicec.

Instrumentum de iure non requiritur in contractibus,dec.548.n.29.Rond.

Instrumentum publicum facit probationem probatam,dec.454.n.13.Alberg.

Instrumentum secundum,in quo primum fuit nouatum attenditur, & illud non habetur amplius in consideratione, dec.775. num.1. Vicec.

Instrumentum,vel scriptura in alio instrumento, vel scriptura modificata, non dicuntur annullata in totum, sed in partibus nõ modificatis firma remanent, decis. 537. num.3. Rondin.

Instrumentum si non probat contractum, minus etiam probat iuramentum in eo contentum,dec.547.n.10.Vicec.

Instrumentum extractum ex protocollo Notarij rogati existenti in Archiuio publico, & præuia compulsoria plenè probat, dec.554. n.5.Emer.

Instrumentum recipere potest declarationem ab animo contrahentium,& ex coniecturis, quibus dignoscatur vera species contractus inter eos gesti,dec.783.n.9.Alberg.

Instrumentum carens clausula *actum*, subscriptione Notarij, & alijs requisitis necessarijs, remanet informe, & non attenditur, d.640. n.5.Rond.

Instrumentum præsumitur solemne, & de partium consensu confectum, dec. 526. nu. 12. Matth.

Instrumentum publicum facit probationem probatam, & constituit rem claram, d.455 n.6.Emer.

Instrumentum magis attenditur, quàm inuoluta depositio Notarij, decis. 451. num. 6. Rondin.

Instrumentum non dicitur in forma probanti si plures defectus substantiales patiatur, & qui illi sint,dec.628.n.5.Emer.

Instrumentum publicum, vel aliqua in eo contenta, si quis impugnare velit, tenetur con-

concludenter docere de errore, decis. 518. nu. 11. Matth.
Instrumentum repertum in alio protocollo Notarij rogati quamuis ab eo subscriptum non sit, si alia habeat requisita necessaria plenè probat, dec. 544 nu. 31. Calat.
Instrumentum descriptum in rubrica instrumentorum Notarij rogati, licet originale non reperiatur, adhuc præsumitur stipulatum, dec. 421. nu. 8. Alberg.
Instrumentum non recognitum, nec repertum inter instrumenta Notarij rogati, nihil probat, dec. 428. nu. 3. Calat.
Instrumentum publicum facit probationem probatam, & manifestam, decis. 763. nu. 7. Alberg.
Instrumentum publicum habet pro se præsumptionem veritatis, & aliam simulationis excludit, dec. 423. nu. 2. Emer.
Instrumenti, seù testamenti vaga mentio, & notitia non infert ad scientiam certam, & indubitatam illorum, & contentorum in eis, dec. 735. nu. 18. & seqq. Calat.
Instrumenti defectus quoad inuocationem Diuini Nominis, indictionis, & Pontificis de facile suppleri possint, decis. 799. num. 7. Rond.
Instrumenti de perfectione si constat, defectus loci generalis, & clausulæ, *Actum* supplentur per æquipollens, decis. 799. numer. 9. & 10. Rondin.
Instrumenti legalitate probata, nihil facit, quod illud non fuerit positum in Archiuio, vel in protocollo Notarij rogati, decis. 735. nu. 16. Calat.
in Instrumento dicitur facta mentio etiam specialis de eo ad quod illius verba, & non ad aliud referri possunt, dec. 736. nu. 8. Rondinino.
Instrumenta, & iura à partibus non producta, quatenus dicantur in tractatione fuisse comprehensa, decis. 736. numer. 9. Rondinino.
Instrumenta antea, & postea ab eodem Notario rogata, plenè probant illum fuisse Notarium de tempore instrumenti intermedij, dec. 735. nu. 9. Calat.
Instrumenta locationum probant quantitatem fructuum, decis. 641. num. 18. Albergato.
Instrumenta in albo relicta quatenus annullent obligationem mulieris, si in eis constiat causa obligationis illius, dec. 462. nu. 11. Rond.
Instrumenta rogata à quibusdam Notarijs nulliter creatis, à sanctæ mem. Vrbano Octauo sunt sanata, & quomodo, dec. 418. numer. 16. Emerix.
Instrumenta etiam publica si deficit obseruantia diminutionem recipiunt, decis. 428. numer. 5. Calat.
Instrumenta sine die enunciata in obligatione mulieris cum potuerint postea suppleri, non tollunt præsumptionem validitatis ex alijs solemnitatibus resultantem, decis. 462. numer. 13. Rond.
Instrumentorum nullitas non seruata formæ legis, ratione publici commercij ordinata, non ideo tollit validitatem eorum, & quando, decis. 588. numer. 14. & seqq. Rondinino.
INSVLA MAIORICÆ longius distat ab Vrbe insula Melitensis, decis. 477. numer. 8. Calat.
INTEMPESTIVA declaratio non attenditur, dec. 640. nu. 14. Rond.

INTELLECTVS

Vid. etiam in verf. Mutatio.
Intellectus ille non admittitur, qui repugnat vniuersalitati verborum, decis. 811. num. 5. Emerix.
Intellectus ille dicitur verus, quem comprobat obseruantia, etiam si alter esset de iure verior, dec. 777. nu. 13. Vicecom.
Intellectus ille recipitur per quem minus aberratur ab æquitate, & iuris communis dispositione, dec. 494. nu. 14. Alberg.

INTENTIO

Vide etiam in verf. Intellectus, Mens, Verba.
Intentio agentium operatur, quod aliquid in actu dicatur expressum, decis. 429. nu. 14. & seqq. Rond.
ex Intentione, & Agentium mente resultat quid in aliquo actu fuerit comprehensum, decis. 429. numer. 15. 19. & seqq. Rondinino.

INTERESSE

Vide etiam in verf. Agere, Damna, Fructus, Lucrum, Obligatio.
Interesse si quis habet auctoritatem præstare non potest, dec. 620. nu. 31. Vbago.
Interesse licet tertius quoquomodo iustificare permittatur, principalis, tamen illud concludenter probare tenetur, decis. 504. nu. 6. Taia.
Interesse partis non potest controuerti, si de eo constet per decisiones rotales, decis. 495. num. 6. Vicecom.
Interesse pro sola admissione ad causam, non requirit probationem omnino certam, & concludentem, dec. 504. nu. 4. Taia.
Interesse remotum non repellit consanguineum ab interessendo in contractu mulieris, decis. 814. nu. 6. Vicecom.
Interesse partis, de quo constat per decisiones rotales non excluditur, sine euidenti probatione, de qua dubitari non possit, d. 495. nu. 8. Vicecom.
Interesse non repellit partem ab aliquid faciendo si illam aliud simile interesse habuisset in non faciendo, dec. 421. nu. 7. Alberg.
Interesse debetur illi, qui deceptus remansit, dec. 525. nu. 7 Rond.
Interesse habens ipse præsumitur subtraxisse scripturam, dec. 460. nu. 11. Rond.
Interesse aliud est, quod petatur per viam obligationis ad factum, aliud vero, vt ipsum interesse præstetur, decis. 696. num. 7. & 8. Taia.
Interesse Vniuersitatis, seu alterius loci publici in opere pio non dicitur respicere personam,

nam, ſed ad piam cauſam refertur, d. 744. nu. 10. Vbago.
Intereſſe quandocumque probare poteſt, qui vult ad cauſam admitti, nec aliquem habet terminum præfixum ad docendum de illo, dec. 715. nu. 1. Vbago.
Intereſſe collitigantis ad effectum admiſſionis ad cauſam ſufficit, quod non controuertatur à parte, dec. 602. nu. 1. Vbago.
de Intereſſe ſufficit tertio per ſcripturas docere, quamuis pars non fuerit citata ad dicendum contra, dec. 504. nu. 7. Taia.
de Intereſſe ſufficit apparenter docere, adhoc vt quis poſſit ex eo admitti ad cauſam, deciſ. 504. nu. 5. Taia.
de Intereſſe admiſſionis ad cauſam poteſt quandocumque doceri, illiuſque probatio retrotrahitur, ad diem decreti, deciſ. 602. nu. 2. & 7. Vbago.

INTERPELLATIO

Interpellatio fieri non debet à fideiuſſore recipiente pecunias ſub vſuris ad damnum ſui debitoris, dec. 425. nu. 12. Rond.
Interpellatio non requiritur pro conſequendis damnis, & intereſſe, deciſ. 425. num. 13. Rondin.
Interpellatio pro conſequutione fructuum dotis, ad alium effectum non requiritur, quam ad inducendam malam fidem, dec. 435. numer. 20. Taia.
Interpellatio facienda eſt à Vidua volente conſequi fructus dotales, non obſtante ſtatuto Anconæ, dec. 487. nu. 11. Emer.
Interpellatio eſt facienda à vidua vig. Statuti Vrbis *cap.* 138. *lib.* 1. vt poſſit conſequi fructus ſuæ dotis, dec. 508. nu. 14. Taia.
Interpellatio requiritur pro conſequendis vſuris etiam licitis, deciſ. 425. num. 11. Rondinino.
Interpellatio reſoluitur reſoluto contractu, deciſ. 435. nu. 18. Taia.
Interpellationis ſtatutariæ vices ſupplet ſolutio fructum dotis facta viduæ, dec. 435. numer. 22. Taia.
Interpellatus adhuc poteſt eſſe debitor, quamuis contractus reſolutus ſit, deciſ. 435. n. 21. Taia.

INTERPRETATIO

Vide etiam in verſ. Delictum, Falſitas, Reſcriptum, Statutum.
Interpretatio non attenditur contra declarationem teſtatoris, deciſ. 426. num. 2. & 3. Alberg.
Interpretatio latiſſima fieri debet in interpretatione Breuis Cardinalis Nepotis, dec. 441. nu. 8. Emerix.
Interpretatio reſcripti Principis fit à precibus, dec. 479. nu. 5. Alberg.

INTERROGATIO *Vide etiam in verſ.* Reſponſio.

Interrogatio, ſine reſponſione, interrogati nihil probat, dec. 553. nu. 9. Vicec.

INTERRVPTIO *vid. in verſ.* Poſſeſſio.
INTESTATVS *vide etiam in verſ.* Hæres, Succeſſio.
INTESTATVM plerumque non mori mirabile reputatur, cùm quilibet profiteatur ſe velle teſtari, dec. 524. nu. 1. Taia.

INTIMATIO *Vide etiam in verſ.* Interpellatio, Moleſtiæ.

Intimatio inducit malam fidem, dec. 430. n. 18. Matth.

INTRVSVS

Intruſus nec ciuilis, nec naturalis poſſeſſor dici poteſt, dec. 540. nu. 13. Rond.
Intruſus in beneficio, ab eo detrudendus eſt, dec. 778. nu. 12. Vicecom.

INVALIDVM *Vide in verſ.* Nullum.

INVNDATIO maxima TYBERIS Romæ ſucceſſit de anno 1598. ſub Clemente VIII. dec. 525. nu. 16. Rond.

INVENTARIVM

Vide etiam in verſ. Clauſula, Hæres, Identitas.
Inuentarium plenè probat poſſeſſionem bonorum defuncti, deciſ. 471. nu. 4. Matth.
Inuentarium tutelare non ſupplet defectum inuentarij hereditarij, & quando, dec. 489. nu. 28. & ſeqq. Matth.
Inuentarium plures habens defectus non poteſt comparari alteri inuentario etiam minus ſolemni, quandoque à Rota approbato, dec. 489. nu. 29. Matth.
Inuentarium præſumitur ritè, & rectè confectum donec contrarium concludenter probetur, dec. 512. nu. 6. Matth.
Inuentarium non probat negatiuam, niſi fuerit hereditarium, & legitimè confectum, non autem tutelare, deciſ. 489. numer. 32. Matth.
Inuentarium non vitiat omiſſio arrendamentorum defuncti, quæ ad oculos Curiæ deducta erant, & ſic creditoribus veriſimiliter occultari non poterant, deciſ. 521. numer. 12. Vicecom.
Inuentarium ideo fuit adinuentum, ne res hæreditariæ dolosè occultarentur, & ne fraus creditoribus committantur, dec. 521. nu. 13. Vicecom.
Inuentarium non vitiatur ex ſola omiſſione aliquorum bonorum, ſi de aliqua fraude, vel dolo non conſtat, deciſ. 521. num. 14. Vicecom.
Inuentarium non remanet nullum, ſi in eo citati non ſint creditores, de quorum ſcientia, eorumque certitudine non docetur in hærede, dec. 521. nu. 9. Vicecom.
Inuentarium habens clauſulam *addendi*, & *minuendi*, poteſt quandocumque ſuppleri per deſcriptionem bonorum omiſſorum, d. 790. nu. 26. Vicecom.
Inuentarium habet præſumptionem, quod omnia bona in eo deſcripta ad hæreditatem pertineant, dec. 620. nu. 8. Vbago.
Inuentarium dicitur à Tutore ratificatum, dum ſub illo tutelam continuauit, & alterum non confecit, dec. 620. nu. 9. Vbago.
Inuentarium dicitur approbatum ab eo, qui iuxtà illud aliquid ſibi tradi, vel conſignari petat, dec. 620. nu. 11. Vbago.
Inuentarium tutelare non ſupplet inuentarium hæreditarium, deciſ. 613. numer. 32. Vbago.

Inuentarium defectuosum habetur ac si numquam emanasset ob timorem occultationis bonorum, dec.613. nu.13. Vbago.
Inuentarium confectum à fratre non suffragatur alteri fratri, nisi illud ratificet infra tempus à lege præscriptum, decis. 717, num.1, Calataiu.
Inuentarium non impedit relaxationem mandati contra bona hæreditaria, dec.717,nu.1. Calataiu.
Inbentarium impugnare non potest, qui habet causam à conficiente, decis. 716. nu.19, Calataiu,
Inuentarium,de cuius legalitate plenè constat, suffragatur hæredi, & plenam facit probationem, dec.521,nu.4. Vicecom.
Inuentarium præseruat hæredem in eo statu, quo erat ante aditionem hæreditatis, d.521. nu.5. Vicecom.
Inuentarium in quo solum materialiter descripta, sunt omnia bona defuncti, non probat qualia fuerint libera, qualia verò fideicommisso subiecta, dec.406.nu.3. Emer.
Inuentarium erroneum non præiudicat hæredi, vel ab eo causam habentibus, decis. 406. nu. 9. Emerix,
in Inuentario si nomina debitorum, & mobilia non sunt descripta, illa non præsumuntur hæreditaria, decis. 483. nuu. 21. Vicecomite;
in Inuentario res omissæ possunt quandocumque describi vigore clausulæ, *addendi, & minuendi*, dec.521.nu.19. Vicecom.
In inuentario non est necessaria descriptio earum rerum, quæ occultari non possunt, decis.790.nu.23.Vicecom.
in Inuentario potest omitti summa incerta, cuius certitudo pendeat à calculo, nec ideò illud remanet vitiatum, decis. 790. num.29. Vicecom.

INVERISIMILE, INVERISIMILITVDO.

Inuerisimilia dicuntur ea, quæ prodesse non possunt, dec.509.nu.7. Alberg.
Inuerisimilitudo non datur in insigni iurisconsulto, dec.423.nu.5.Emer.
Inuerisimilitudo, præsertim magna,& inexcogitabilis, habet imaginem falsitatis, decis.619.nu.6.Rond.

INVESTIRE, INVESTIMENTVM

Inuestire obligatus si non inuestiuit quatenus possit declarare interesse, decis.614. numer.20. Calat.
Inuestimentum dotis quatenus transeat in fundum dotalem, decis. 598, num.9. Vicecomite.
Inuestimentum conuentum emptor remittere non potest, decis. 646. num. 13. Rondinino.
Inuestimentum qui facere debuit, & non fecit ad præstandum interesse tenetur, decis. 789, nu.6.Vbago.
Inuestimentum fecisse cum se met ipso dicitur ille, qui sua debita passiua extinxit, maximè si illa erant sub vsufis, decis. 614. nu. 26. Calataiu.
Inuestimentum faciens contra formam præscriptam, quatenus dicatur esse in culpa,decis.416.nu.1.& 13.Taia.
Inuestimentum ordinatum in locis montium Cameralibus, an fieri possit in locis Communitatiuis, decis. 416. numer. 14. & seqq. Taia.
Inuestimentum factum contra formam Breuis Apostolici,perinde est ac si factum non fuisset, dec.416,nu.1. Taia.
Inuestimenti onus dotis suæ filiæ si pater suscepit & non inuestiuit, tenetur soluere fructus loco damnorum, & interesse, dec. 614, nuu. 20. Calat.

INVESTITVRA

Inuestitura nouæ, quod fuerit facta vltra solitum, nihil deperit, si renouatio proximioribus debita, fieri potest, quod solitum non excedat, dec.531.nu.13.Emer.
Inuestitura emphyteusis nulliter extraneo cõcessa, non impedit renouationem proximioribus debitam, dec.441.nu.29.Emer.
Inuestitura seu renouatio emphyteutis facta habenti qualitates pro ea requisitas, remanet valida, & substinetur, decis. 544. nu. 1, Calataiu,
INVESTITVS *Vide in verf.* Emphyteuta, Extraneus,

INVTILE

Vide etiam in verf. Superfluum.
Inutilis vsusfructus reddi non debet, dec.761, nu. 12. Alberg.
Inutilibus expensis partes grauari non debent, dec.653.nu.5.& 6. Alberg.
Inutilis donatio, vel alienatio derogat fideicommisso, dec.642.nu.23.& 24.Taia,
IOANNES Primus Episcopus Conchen. vigore facultatis sibi concessæ à Papa donauit Capitulo suæ Diœcesis quamplures decimas, dec.688.nu.4. Emerix.
IOANNES FRANCISCVS DE RVBEIS excellens sculptor, & Architectus nuncupatur, dec.764.nu.1.Emer.
Eques IO: LAVRENTIVS BERNINVS hic excellens nuncupatus,ita præfuit Pictura, Sculptura, Architectura, & Mathematica, vt ab Academia Regis Francorum in Vrbe singularis in singulis, & in omnibus vnus summo iure dictus sit, decis. 764. num. 5. Emerix,
Iocalia fructus non pariunt, dec. 774. nu. 11. Vicecomite.

ITER

Iter breue si quis fecit, & pacificum non potest consequi totum pretium,quod pro longo, & laborioso itinere consequi debuisset, dec.448.nu.4. & 5.Calat.
Iter, quod fieri potest, & communiter fieri consueuit in singulos dies attenditur, non autem dieta legalis, decis. 451. num.4. Rondinino,

IVDEX

Vide etiam in verf. Arrestum, Doctor, Iudicium, Mandatum, Mulier, Officialis, Ordinatoria, Prætor, Rota, Superior.
Iudex si non condemnauit reum ad restitu-

motum fructuum; non ideo dicitur absoluisse, dec.605.nu.5.Calat.

Iudex Cameræ, licet literas iurisdictionis à Prolegato recipiat, eique subijciatur, non exinde recognoscit iurisdictionem ab illo, sed à Papa, dec.810.nu.6. Alberg.

Iudex Camerę, est iudex priuatiuè ad Prolegatum, qui in locum Proconsulis successit, dec.810.nu.3.& 4. Alberg.

Iudex appellationis succedit, & subrogatur in locum iudicis à quo, decis. 444. nu.4.Rondinino.

Iudex appellationis potest iudicare super ijs, quæ comprehendebantur in primo iudicio, dec. 444. nu. 5.Rond.

Iudex ex officio suo potest attentata purgare, etiam non instante parte, decis. 634. nu. 14. Vbago.

Iudex secundus non potest confirmare primam sententiam nullam. & confirmando facit iniustitiam, dec.449.nu.22. Taia.

Iudex pedaneus ideo in contractu minoris censetur adhibitus, ne ob sui ignorantiam examinaret causam in eodem contractu necessariam, dec. 447. nu.13.Alberg.

Iudex si ex clausula, *mera regia, & sola facti veritate inspecta*, procederet sine probationibus, & alijs in iudicio necessarijs, non iudicaret secundum veritatem, decis. 449.n.13. Taia.

Iudex, quia dicitur vir bonus, debet vti vir bonus iudicare, dec.449.nu.14. Taia.

Iudex etiam cum clausula, *mera regia, & sola facti veritate inspecta*, vbi elegit viam, & ordinem iudiciarium, tenetur formare processum, dec.449.nu.15. Taia.

Iudex, & Prætor contra legem statutariam facere non potest, decis. 623. num. 26. Vicecomite.

Iudex iniustè procedens possessorem sua possessione non priuat, decis. 580. nu.13. Rondinino.

Iudex appellationis aditi debet non solum super negotio principali, sed etiam super omnibus emergentibus ad causam facientibus, dec.485.nu. 6.Calat.

Iudex nulliter, & iniustè procedens dicitur procedere vti priuatus, non vti iudex, nec aufert possessionem, vel quasi, decis. 639. num.2. Rond.

Iudex sine transportatione actorum caret omni, & quacumque iurisdictione, decis. 442. nu.6. Calataiu.

Iudex in maiestate læsus quatenus ipse procedere possit ad punitionem, dec.639.num.13. Rond.

Iudex offensus in maiestate non potest procedere ad punitionem, si pœna fuerit arbitraria, amplia & fortius si recusatus sit, dec.639. nu.14. Rond.

Iudex aliquid omittere non debet, per quod ad veritatis cognitionem peruenire possit, dec.783.nu.14.Alberg.

Iudex recusatus procedens ad vlteriora partem grauat, & iustificat causam suæ recusationis, dec.639.nu.7. Rond.

Iudex recusatus, vt dicatur nullitèr processisse, recusatio ad illius notitiam deducenda est, dec.417.nu.5.& seqq. Calat.

Iudex per suum decretum non dicitur approbasse ea, quæ ignorauit, decis. 791. in prima num. 15. Taia.

Iudex mandans exequi mandatum nullum non citata parte, nulliter, & iniustè procedit, dec.772.nu.17.Vbago.

Iudex, & partes attentare dicuntur, si pendente appellatione ad superiorem, ad executionem deueniant, dec.772.nu.18. Vbago.

Iudex facile approbat, quæ partes ipsæ approbatæ sunt, dec.559.nu.1.Taia.

Iudex ad quem potest reuocare executionem iudicis à quo, etiam per viam attentatorum, vbi ille minus ritè, & rectè processit, dec.590. nu.7.Emer.

Iudex vxoratus est incapax exercendi iurisdictionem in Clericos, & illos ad beneficia instituendi, eaque etiam conferendi, dec. 772. nu.4. Vbago.

Iudex, vel Episcopus agnouit consuetudinem si iuxta eam solutionem fieri mandat, d.407. nu.5.Calat.

Iudex delegatus vt suam exequatur sentẽtiam, noua commissione opus habet, dec.711. numer.4.Alberg.

Iudex publice constitutus etiam si iudex fieri non potuisset, legitimus iudex est, & acta per eum facta valent, decis. 603. num. 18. Rond.

Iudex in his, quæ sunt difficilis probationis, sufficit quod ex pluribus simul iunctis inducì possit, ad iudicandum, decis.318.num. 25. Vrtino.

Iudex laicus, & vxoratus non habet potestatem instituendi, seu conferendi beneficium de iurepatronatus, dec.806.nu.10.Vbago.

Iudex ordinarius, licet eligatur ab homine, iurisdictionem tamen recognoscit à lege, decis.810.nu.7.Alberg.

Iudex prætextu æquitatis, non potest quidquam contra legem scriptum admittere, cum hoc soli Principi reseruetur, dec.418. num.17.Emer.

Iudex potest allegari suspectus ob nimiam amicitiam cum parte, decis.723. numer.6. Calataiu.

Iudex non potest habere iurisdictionem in prima instantia, si illius Notarius habeat limitatam facultatem in causis secundæ instantiæ, dec. 810.nu.10.Alberg.

Iudex ritè, & rectè procedens, transfert possessionem etiam manutenibilem, decis. 570. nu.2.Calat.

Iudex etiam non docto de paritione potest audire partes, & retardare executionem, tàm si nullitas gratiæ plenè probetur, quàm si fumus super ea exhibeatur, quoties adest commissio cum clausula, *parito, arbitris*, decis.711.nu.3. Vbago.

Iudex in materia expensarum perspectis facti circumstantijs, modo ad maiorem, modo ad minorem quantitatem illas taxare solet, dec.765.nu.4. Calat.

Iudex interponens decretum, ex quibus dicatur malè informatus, decis. 791. num. 14. Taia.
Iudex eandem habet priuatiuam quoad alios Iudices, quam habet suus Notarius quoad alios Notarios, decis. 810. num. 18. Albergato.
Iudex semper suspicari debet contra iurare recusantem, dec. 815. nu. 28. Alberg.
Iudex iniuriatus non potest esse iudex eiusdem iniuriæ, dec. 630. nu. 11. Rond.
Iudex procedens contra formam iuris nulliter & iniustè procedit, decis. 483. num. 6. Vbago.
Iudicis recusati sententia si est iusta attendenda est, dec. 667. nu. 21. Rond.
Iudicis auctoritas, non autem causa in emancipatione requiritur, decis. 791. num. 9. & 13. Taia.
Iudicis animus, ex quibus moueri soleat, & debeat ad effectum præstandi fidem scripturæ informi, vel simplici copiæ, decis. 460. nu. 2. Rond.
Iudici exequenti permissum est declarare id, quod in sententijs virtualiter continetur, quamuis in illis expressum non sit, dec. 482. nu. 1. Vicecom.
Iudice recusato, si ab illius vlteriori processu etiam appellatum sit, nullum est quodcumque coram eo gestum fuit, dec. 639. num. 5. Rondin.
ad Iudicem, non ad peritum spectat declarare, an opus vltra conuentionem, in nichilus adimpleri, possit, & forma promissa mutari, dec. 764. nu. 7. Emer.
Iudices ex causa leui, neque solent, neque debent præsumere odium, decis. 465. num. 18. Rond.
Iudices condemnantes in diuersis summis, minima spectanda est, dec. 571. num. 1. & seqq. Taia.
Iudices diuersificantes in summis, in minorem conueniunt, decis. 571. nu. 2. Taia.
Iudices inferiores non debent sibi arrogare auctoritatem cognoscendi de viribus Inhibitionum Rotalium, decis. 685. numer. 11. Taia.
Iudicum, vel partium mora, & præcipuè reorum, lites immortales reddi non debent, decis. 446. nu. 7. Taia.
IVDICANDVM non est iuxta supplicationem partis, sed iuxta gratiam Pontificis, & reg. 27. Cancellariæ, decis. 506. nu. 4. Rondinino.
IVDICATVM si fuerit super aliquo, illud plenè probat, decis. 460. numer. 6. Rondinino.

IVDICIALITER

Iudicialiter dicitur processum si coram Iudice sit comparitum, qui deinde pronunciauit per sententiam, vel decretum, decis. 723. numer. 1. & 2. Calat.
Iudicialiter quando dicatur processum in examine, dec. 515. nu. 9. Emer.

IVDICIVM

Vide etiam in verf. Instantia, Lis.
Iudicium liberationis à molestijs non admittit exceptionem compensationis creditorum, pro quibus illæ inferuntur, aut alias similes, decis. 572. num. 3. 6. cum seqq. Rondinino.
Iudicium rerum amotarum dicitur criminosum, & ideo plenam, & concludentem probationem requirit, decis. 664. num. 13. Calataiu.
Iudicium agitatum contra non citatum, remanet nullum, decis. 801. numer. 2. Vicecomite.
Iudicium vniuersale super dominio totius Castri facit fieri iudicium particulare super deuolutione bonorum eiusdem Castri, decis. 629. num. 22. & seqq. Alberg.
Iudicium dicitur diuersum tam ratione rei, quam personarum, decis. 629. num. 23. Albergato.
Iudicium rescissionis transactionis ordinatum ad effectum obtinendi immissionem, reputatur vnum, & idem cum altero eiusdem immissionis iudicio, decis. 615. num. 1. Calataiu.
Iudicium agitari debet coram Iudice, non autem coram illius auditore, ad instar consultoris deputato simpliciter ad referendum, dec. 454. nu. 5. Alberg.
Iudicium semper subsistinetur quoad citatos, licet quoad non citatos sit nullum, dec. 611. nu. 11. & 12. Vbago.
Iudicium, & sententia non præiudicant non citatis, & principale interesse habentibus, dec. 507. nu. 11. Alberg.
Iudicia plura, stante diuersitate actionis vtriusque, non possunt tamquam vnum, & idem iudicari, dec. 615. nu. 8. Calat.
Iudicio in curia pendente non potest adiri iudex de partibus citra labem attentatorum, dec. 552. nu. 21. Vbago.
in Iudicio *l. diffamari C. de ingenuis, & manumiss.* diffamanti perpetuum silentium imponitur, & quando, dec. 597. nu. 1. Vicecom.

IVRA

vide etiam in verf. Instrumentum, Processus.
Iura informia in Archiuio reposita, dubitari potest fuisse ibidem recondita ab interesse habentibus, dec. 453. nu. 4. Emer.
Iura extracta ex archiuio particulari Ecclesiæ, si non constat de originalibus, non probant contra non subditos ad fauorem eiusdem Ecclesiæ, dec. 453. nu. 1. Emer.
Iura cessa licet tempore transactionis essent dubia, si tamen quando in cessionarium peruenire debebant, erant clara, illorum valor de tempore executionis attenditur, decis. 698. num. 9. & seq. Emer.
Iura legata, etiam sine alia cessione transeunt in legatarium, itaut statim ipse agere possit, dec. 717. nu. 1. Calat.
Iura Ecclesiæ, vel beneficij simpliciter translati, non autem suppressi, remanent integra, perinde, ac si translatio facta non esset, decis. 809. nu. 10. Alberg.
Iura primæna exerceri non possunt, si debitum

tum per dationem in ſolutum fuit extinctum, dec.604. nu.7.& 9. Calat.
Iura partium, licèt Iudex aliqua ſubſtulerit. non tamen alijs iuribus præiudicare voluiſſe cenſetur, dec.634.nu.7. Vbago.
Iura creditorum anteriorum quatenus acquirat poſſeſſor, qui illis bona debitoris dimiſit, dec.502.nu.17.Rond.
Iura ſpiritualia *vide in verſ.* Decimæ.
ad Iura primeua ſi quis cedere poteſt, quid operetur, dec.502.nu.9. Rond.
ad Iura ante tranſactionem vigentia, amplius regreſſus non datur, deciſ. 654. num. 14.Vicecomite.
Iurium nomine comprehenduntur etiam bona ſtabilia, dec.496.nu.3. Calat.

IVRAMENTVM

Vide etiam in verſ. Conſenſus, Nullitas.
Iuramentum ſemper obſtat agenti, vt ſine abſolutione à periurio non excuſetur, d. 769. num.13.& ſeqq.Vicecom.
Iuramentum, & promiſſio iurata iuxta formam conuentam adimpleri debent, dec.764 nu. 4. Emer.
Iuramentum non probatur ex contractu à Statuto annullato, deciſ. 623. num. 23.& ſeqq. Vicecom.
Iuramentum tollit inſinuationem, dec.528.numer.10.Calat.
Iuramentum præſtare recuſans habet præſumptionem contra ſe, quod res aliter ſe habeat, quam ipſe aſſerit, deciſ. 815. num. 27. Alberg.
Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis, dec.528.num.10.Calat.
Iuramentum, ſupplet defectum cauſæ à iure requiſitæ in alienatione bonorum minoris, dec.447.nu.4. & ſeqq. vbi vid. Alberg.

IVRISDICTIO

Vide etiam in verſ. Facultas, Lis, Obedientia.
Iuriſdictio priuatiua reſultat in officijs conceſſis ad vitam, & titulo oneroſo, dec.810.numer.9. Alberg.
Iuriſdictio Rotæ à Signatura conceſſa, nec per ſententiam in iudicatum tranſactam, nec per tranſactionem expirat; & quando, dec.602. nu.8. Vbago.
Iuriſdictio vniuerſalis non infert ad dominium ſingulorum bonorum, deciſ. 797. nu.4. Albergato.
Iuriſdictio omnis ſicuti à Principe fluit, ita conueniens eſt ad ipſum reſluat, deciſ. 639. nu.23. Rond.
Iuriſdictio Iudicis à quo ceſſat per non tranſportationem actorum, ſicuti per eam conſolidatur in illo, dec.701.nu.7. Vbago.
Iuriſdictio omnis abdicatur à iudice à quo poſt commiſſam cauſam appellationis, deciſ. 721. nu.11. Alberg.
Iuriſdictio indiſinitè conceſſa, non cenſetur reſtricta ad limites ſtatuti in loco eiuſdem iuriſdictionis exiſtentis, deciſ. 441. num. 7. Emerix.
Iuriſdictio vniuerſalis excluditur quando apparet intra fines territorij adeſſe alias perſonas ibi poſſidentes, deciſ. 797. nu. 15. Albergato.
Iuriſdictio in beneficiatos non acquiritur per translationem, ſeu ſecularizzationem Eccleſiæ cum deputatione Abbatis, facta ſine præiudicio beneficiatorum, deciſ.741.nu.3. Calat.
Iuriſdictionis aſſiſtentiam habet Epiſcopus in tota ſua Diœceſi, dec. 530.nu.1. Emer.
Iuriſdictionis exemptio non eximit aliquem à reuerentia, & obedientia, quam exigit præeminentia, deciſ. 415. num. 6. Rondinino.
Iuriſdictionis priuatiuæ argumentum eſt, ſi illa exercetur in Ciuitate Metropoli, dec.810. nu. 10. Alberg.
Iuriſdictionis deputatio in certo Territorio pro cauſis certæ ſpeciei, habet tacitam priuatiuam quoad omnes alios, dec. 810. n.11. Alberg.
Iuriſdictione ceſſante, ceſſat etiam ius mulctandi, quod ab illa dependet, dec.741. n.4. Calataiu.
à Iuriſdictione ordinarij ſi beneficiatos vel alios Papa non eximit, illi præiudicare noluiſſe cenſetur, dec.741.nu.9.Calat.
Iuriſdictionem adeſſe fatetur, qui ſemper in cauſa citatus, nunquam oppoſuit de defectu illius, dec.631.nu.5.Taia.
Iuriſdictionalia, quæ ſunt, non attendunt aſſiſtentiam iuris, deciſ. 456. num. 7. Albergato.

IVS

Vide etiam in verſ. Actio, Æquitas Iudex, Lex, Remiſſio, Renunciatio, Reſolutio.
Ius dicere in cauſa propria nemini licet, d.639. num. 15. Rond.
Ius quod non habet nemo in alios transferre poteſt, dec.510 nu.3. Vicecom.
Ius bonum actoris reſultat ex verificatione extremorum, quæ ſunt neceſſaria pro fundamento illius intentionis, deciſ. 536. nu. 1, Vbago.
Ius commune ſicuti ad ius commune ſe habet, ita Statutum ad Statutum, & vtrumque eodem modo intelliguntur, vt vnum cum alio concordet, dec.499.nu.25.Taia.
Ius reale tranſit in tertium cum ſua cauſa, & onere ſoluendi, deciſ. 403. numer. 7. Albergato.
Ius tertij in donatione facta à Principe præſumitur potius præſeruatum, quam ſublatum, deciſ. 523. numer. 9. cum ſeqq. Rondinino.
Ius bonum ad effectum alimentorum ex ſententia reſultat, quamuis ab ea fuerit appellatum; & pendeat cauſa reſtitutionis in integrum, dec. 404. nu. 3. Calat.
Ius alteri quæſitum non tollitur ſi tempore actus ſola aderat non inſtantanea exiſtentia alterius vocati, dec.536.nu.25. Vbago.
Ius non ab eligente recognoſcitur, ſed ab eo, à quo demandatur electio, deciſ. 500. n. 20. & 21. Calat.
Ius, quod practicatur in optionibus, practicatur etiam in aſcendendo de minori Beneficio

eiò ad maius, decis. 791. numer. 7. & 10. la seconda, Emer.

Ius quæsitum vt amplius auferri non possit sufficit non existentia alterius de tempore purificatæ conditionis, imo etiam nudum factum, dec. 516. nu. 21. Vbago.

Ius statui non potest ex casu diuerso, dec. 544. nu. 17. Calat.

Ius, & Leges ignorare, aut dissimulare cuiquam non permittitur, decis. 435. num. 6. Taia.

Ius bonum præsentati ex legitima præsentatione, & ordinarij institutione resultat, d. 739. nu. 5. Vbago.

Ius ille habere dicitur, à quo petitur licentia, dec. 516. nu. 10. Alberg.

Ius implicitum dicitur acquisitum per gratiam factam à Papa ante expeditionem literarum, dec. 808. num. 15. Taia.

Ius considerabile quæsitum non dicitur habenti solum medietatem vocum, quia tunc est locus gratificationi, dec. 667. numer. 19. Rond.

Ius non solum in re, sed etiam ad rem primi præsentati tollitur per secundam præsentationem ab Ordinario admissam, vbi prima præsentatio eidem ordinario notificata non fuit, dec. 739. nu. 10. Vbago.

Ius quærendum prouenicns ex testamento, dicitur ex causa de præterito, & ideo reputatur considerabile, ac radicatum, decis. 479. nu. 9. Alberg.

Ius licet quærendum habetur pro iure quæsito, quoties prouenit ex causa de præterito iam in esse producta, decis. 479. nu. 10. Albergato.

Ius proueniens ex testamento, quamuis respectu alterius sit ius quærendum, respectu tamen defuncti semper est ius quæsitum, decis. 479. nu. 11. Alberg.

Ius tertij Principi incognitum non præsumitur ablatum, etiam per quascumque clausulas contrarias, decis. 523. num. 14. Rondinino.

Ius, aut præscriptio beneficij non acquiruntur, stante præseruatione in originali prouisione facta lite, protestationibus & nominationibus intermedijs, decis. 809. num. 16. Alberg.

Ius in re acquiritur per collationem beneficij acceptatam, etiam ante illius possessionem adeptam, dec. 412. nu. 7. Alberg.

Ius proprium potest etiam ad hypothecam referri, quæ adhuc dicitur propria, non autem ad verum, & proprium dominium, dec. 710. nu. 12. Vbago.

Ius accrescendi ex voluntate partium habet locum etiam in contractibus, dec. 569. nu. 1. & 11. Emer.

Ius accrescendi regulariter non habet locum in contractibus, dec. 569. nu. 9. Emer.

Ius accrescendi non habet locum in donationibus priuatarum personarum, decis. 569. nu. 10. Emer.

Ius accrescendi, vel non decrescendi fundatur in coniunctione reali, vel verbali, dec. 667. nu. 10. Rond.

Ius accrescendi habet locum inter duos donatarios onus in solidum adimplere debentes, & quare, dec. 569. nu. 6. Emer.

Ius accrescendi datur inter duos donatarios, si post eorum obitum bona reuerti debent ad donantem, dec. 469. nu. 7. Emer.

Ius accrescendi datur inter coniunctos re, & verbis, & quale illud sit, decis. 423. num. 29. Emerix.

Ius accrescendi datur inter duos donatarios, si donatio illis defunctis expirare debeat, decis. 423. nu. 30. Emer.

Ius adeundi hæreditatem fratris defuncti non comprehenditur in donatione à fratre superstite facta, dec. 800. num. 1. Rond. & decis. 586. nu. 1. eod.

Ius adeundi non agnitum, non transit in donatarium, vel tertium, dec. 800. num. 2. Rond. & dec. 586. nu. 2. eod.

Ius adeundi hæreditatem, de cuius additione non constat, non transmittitur, & quando, dec. 800. nu. 3. & seqq. Rond.

Ius ascendendi ad Beneficia maiora in Ecclesia Calaguritana, nedum vigore consuetudinis competit, sed etiam ratione motus proprij Clementis VIII. decis. 791. numer. 6. la seconda, Emer.

Ius ascendendi ad Beneficia maiora datur ad instar optionis, decis. 791. num. 7. & 10. la seconda, Emer.

Ius optandi dicitur esse facultatiuum, dec. 791. nu. 8. la seconda, Emer.

Ius ascendendi ad Beneficia vacatura, & maiora, de antiqua consuetudine competit in Ecclesia Calaguritana, decis. 791. numer. 2. la seconda, Emer.

Ius ascendendi ad aliud Beneficium, si alicui competit, & ab illo negligatur petere ab alio immediato successore intentari, dec. 791. numer. 4. 9. & 10. la seconda, Emer.

Ius conferendi beneficia parochialia, quod erat liberum ante Concilium. ex dispositione postea eiusdem Concilij remansit subiectum concursui, dec. 452. nu. 9. & iuncta.

Ius conferendi beneficia Parochialia, licet ante Concilium fuerit liberum, ex dispositione tamen eiusdem Concilij fuit subiectum concursui, dec. 451. nu. 7. Emer.

Ius conferendi beneficium deuoluitur ad Rotam si illud fuerit malè collatum, dec. 461. nu. 9. Matthæio.

Ius conferendi, & instituendi ex quibus verbis appareat spectare ad Præpositum, vel aliam Dignitatem Capituli. decis. 671. nu. 1. Calataiu.

Ius conferendi quatenus possit diuidi, & de materia, dec. 634. nu. 7. Taia.

Ius decimandi afficit nouos fructus loco antiquiorum subrogatos, decis. 582. numer. 3. Taia.

Ius coæquale decimandi haberi potest vigore donationum, decis. 688. & sup. num. 4. & 14. Emerix.

Ius excipiendi de melioramentis transit in cessionarium, sicuti in ipsum eadem transeunt

nic-

melioramenta, decis. 542. numer. 8. Alberg.
Ius faciendi Congregationes in Ecclesia, vel alio loco dicitur seruitus discontinua, d. 770. nu. 5. Vicecom.
Ius instituendi non tribuit institutionem collatiuam tituli, sed tantum in possessionem missiuam, dec. 671. nu. 22. Calat.
Ius nominandi ad aliquem spectare probatur ex pluribus nominationibus ab eo factis, & suum effectum sortitis, decis. 809. num. 2. Alberg.
Ius petendi restitutionem in integrum aduersus non aditam hæreditatem fratris, per fratrem, vel sororem superstitem transmittitur ad suos filios, dec. 637. nu. 2. Emer.
Ius petendi legitimam transmittitur in filios, siue agatur de hæreditate ascendentis, siue descendentis, decis. 662. numer. 2. & seqq. Alberg.
Ius præsentandi non probatur ex libro Capituli, maximè de alteratione suspecto, & quando sic, decis. 718. numer. 5. & seqq. Emerix.
Ius præsentandi probatur tàm ex præsentationibus, quàm ex consensu patronorum, decis. 718. nu. 3. Emer.
Ius Iunc prothonotarios tria sunt, quæ illud non habent, dec. 566. nu. 17. Taia.
Ius litigatori competere, probari debet ab initio ante motam litem, & ante factas probationes, dec. 627. nu. 6. Calat.
IVRIS assistentia semper præualet, decis. 567. nu. 8. Rond.
Iuris ignorantia vnicuique nocet, decis. 435. num. 7. Taia.
Iuri cedere aliud est, aliud verò cedere ipsi rei, dec. 411. nu. 2. Rond.
Iuri quæsito Papa non derogat, nisi de eo sibi expressa mentio facta sit, decis. 601. num. 4. Vbago.
Iure suo vtens nemini facit iniuriam, dec. 652. nu. 11. Alberg.
Iure particulari, & extraordinario, quæ competunt in generali concessione non veniunt, decis. 437. num. 13. & numer. 19. Vicecomite.

IVSPATRONATVS

Vide etiam in verſ. Beneficium, Gratificatio, Pertinentia, Præsentatio, Prouisio Apostolica, Resignatio, Vsurpatio.
Iuspatronatus tribus personis relictum, quælibet persona suam constituit lineam, & vocem, dec. 424. nu. 3. Calat.
Iuspatronatus habet connexionem cum re spirituali, decis. 589. nu. 8. Emer.
Iuspatronatus, dicitur esse ius honorificum, decis. 589. nu. 1. Emer.
Iuspatronatus non transit in fideicommissarium, sed remanet penes grauatum, d. 589. nu. 2. Emer.
Iuspatronatus ex voluntate testatoris transit etiam in fideicommissarium, decis. 589. n. 3. Emerix.
Iuspatronatus ex priuilegio præponderante restaurationi reputatur quo ad omnes effectus ac si competeret ex vera, & effectiua fundatione, vel dotatione, dec. 725. n. 4. Emer.
Iuspatronatus ex priuilegio quod æquipolleat restaurationi, non comprehenditur sub simplici derogatione, reseruationibus, vel affectionibus, dec. 725. nu. 5. Emer.
Iuspatronatus ex priuilegio cõcessum ex causa restaurationis præponderante, probationem eiusdem præponderantiæ requirit, decis. 725. nu. 6. & seqq. Emer.
Iuspatronatus priuatorum sine instrumento probatur, vel ex præsentationibus centum annorum, vel quasi possessione præsentandi cum fama, vel aliis iuris remediis, dec. 576. nu. 9. Vicecom.
Iuspatronatus esse agnatitium resultat ex verbis posteris, & successoribus per lineam masculinam descendentibus, decis. 679. nu. 5. Vbago.
Iuspatronatus si dicitur esse alicuius nobilis familiæ, eo ipso remanet probata qualitas gentilitia, & agnatitia, decis. 679. numer. 6. Vbago.
Iuspatronatus abhorret ab amouibilitate, cum perpetuam prouisionem requirat, dec. 809. nu. 15. Alberg.
Iuspatronatus si resideat in duabus familiis, qualiter computentur illius voces, dec. 667. nu. 8. Rond.
Iuspatronatus in Magnatibus ex dispositione Concilij non probatur nisi ex instrumento fundationis, aut dotationis, vel per immemorabilem cum præsentationibus effectuatis, dec. 782 nu. 3. & 5. Rond.
Iuspatronatus, quod duobus patronis spectat, potest totum in vnum, vel alterum ex illis transferri, accedente consensu ordinarij, decis. 768. nu. 1. Rond.
Iuspatronatus probatur ex insignis familiæ, pictura, vel affixione in Ecclesia appositis, & relictis, dec. 503. nu. 3. Taia.
Iuspatronatus probatur ex inscriptionibus marmoreis, vel aliter in Ecclesia insculptis, dec. 503. nu. 1. & seqq. Taia.
Iuspatronatus libertas non probatur ex collationibus Apostolicis, si illæ emanarunt, vel per vacationem in Curia, vel in mense Pontificij reseruato, dec. 576. nu. 25. Vicec.
Iuspatronatus eo fortiùs probatur per quadragenariam cum fama, si vlterius concurrunt præsumptiones plurium sæculorum, d. 576. nu. 26. Vicecom.
Iuspatronatus constito de pertinentia, vacatione, & idoneitate præsentato, adiudicari debet, dec. 576. nu. 27. Vicecom.
Iuspatronatus gentilitium durante familia, ea defecta euadit hæreditariũ, d. 667. n. 11. Rond.
Iuspatronatus, ad quod vocati sunt descendentes, illis defunctis, remanet penès hæredes, dec. 667. nu. 12. Rond.
Iuspatronatus residens in familia, qua repræsentat vnum corpus, non potest pro medietate esse hæreditarium, pro alia vero medietate gentilitium.

Secus verò si in diuersis familijs existat, distincta, & separata corpora constituentibus, decis.667.nu.13.& 14. Rond.
Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione probatur ex longæua quasi possessione præsentandi, dec.421.n.1.& seqq. Alberg.
Iuspatronatus, illiusque pertinentia probatur ex confirmatione patronorũ cum hac qualitate inuicem præsentantium, dec. 667.nu.2. Rondin.
Iuspatronatus ad probandum in Magnatibus vltra immemorabilem, requiruntur præsentationes effectuatæ, etiam per annos quinquaginta, dec.782.n.8.Rond.
Iuspatronatus causa etiam ab Ecclesiastico non potest committi Laico, decis. 806. num. 1. Vbago.
Iuspatronatus ecclesiasticum potest pro parte effici laicale, dec.667.n.16.Rond.
Iuspatronatus ex hæredibus directis potest trãsire in fideicommissarios, decis.667. nu. 17. Rondin.
Iuspatronatus ecclesiasticum vacans in mense reseruato, vel in Curia, quomodo prouideatur, si agitur de beneficio parochiali, d. 576. n.22.Vicec.
Iuspatronatus etiamsi dicatur spectare ad aliquos de familia, non inde excluditur tota familia, si nulla dictio taxatiua sit expressa, dec.679.n.16.Vbago.
Iuspatronatus eo magis dicitur spectare ad feminas, si illæ sint in quasi possessione præsentandi, dec.806.n.7.Vbago.
Iuspatronatus ecclesiasticum cadit sub reseruatione mensium fauore Sedis Apostolicæ, dec.560. n.1.Matth.
Iuspatronatus transit cum hæreditate vniuersali, non autem cum sola legitima, dec.560. n.2.Matth.
Iuspatronatus à solo iure nominandi distinguitur, dec.809.n.12.Alberg.
Iuspatronatus probatur ex historijs, d.503.n.6. Taia.
Iuspatronatus esse gentilitium, & agnatitium ex historicis remanet probatum, decis.679. n.10.Vbago.
Iuspatronatus, cuius initij memoria non extat, ex historijs probatur, decis. 679. num. 11. Vbago.
Iurispatronatus qualitas, ex illius obseruantia remanet iustificata, dec.679.n.12. Vbago.
Iuspatronatus semel coram Ordinario legitimè verificatum, amplius verificari non debet, etiam stante clausula Literarum Apostolicarum *verificato* &c. decis. 697. num.7. Emerix.
Iuspatronatus probatur ex confessione partiũ, quoties Ordinarius non est in causa, d. 697. n.2.Emer.
Iuspatronatus probatur ex pluribus præsentationibus effectum fortitis, decis.503.num.7. Taia.
Iuspatronatus gentilitium vtrumque continet agnatitium, & cognatitium, dec.503.nu.8. Taia.
Iuspatronatus gentilitium non admittit descendentes à fœminis ad præsentandum, dec.503.n.9.Taia.
Iuspatronatus licèt annexum rei sacræ, adhuc laicis competere potest, decis. 781. num. 2. Viecom.
Iuspatronatus acquiritur ex constructione Ecclesiæ, vel Capellæ, etiam absque aliqua reseruatione, modò tamen non fuerit remissum, dec.781.n 3.Vicec.
Iuspatronatus quamuis à principio laicale, potest deinde fieri ecclesiasticum, & quomodo, dec.413.num.7.& vide supra à principio Matth.
Iuspatronatus à Sacra Rota declaratum, maiori declaratione non eget, d.679.n.1. Vbag.
Iurispatronatus qualitas, posita illius substantia leuioribus probationibus probatur, decis.679.n.2.Vbago.
Iuspatronatus esse gentilitium ex quibus remaneat iustificatum, dec.679.nu.3. & seqq. Vbago.
Iuripatronatus Papa in totum derogare solet, si illius beneficium vacauit apud sedem, decis.421.n.33.Alberg.
Iuspatronatus nec etiam ex dispositione Concilij præsumitur à personis potentibus vsurpatum, si illud possideatur, & retineatur simul cum persona priuata, dec.768. num.6. Rondinino.
Iuspatronatus censetur amissum, si beneficium per plura tempora fuerit semper collatum tanquã liberum, dec.421.n.13.Alberg.
Iuspatronatus hæreditarium transit cum vniuersitate bonorum ad quoscumque hæredes dec.409.n.1.Emer.
Iuspatronatus ecclesiasticum ratione mensium est Sedi Apostolicę reseruatum, dec.413.n.5. Matth.
Iuspatronatus probatur ex fundatione, dotatione, reseruatione, aliisque plurimis actibus, de quibus ibidem, dec.413.n. 6.Matth.
Iuspatronatus, vt per non factas præsentationes censeatur amissus, requiritur, quod patroni præsentare volentes, fuerint impediti, dec.421.n.15.Alberg.
Iuspatronatus non tollunt prouisiones Apostolicæ, nisi Papa statum beneficij expressè immutare voluerit, dec.421.n.16. Alberg.
Iuspatronatus censetur à Pontifice præseruatum, si in prouisione Apostolica adsit clausula, *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat*, dec.421.n.17.Alberg.
Iuspatronatus quatenus probetur ex prouisione Apostolica habente clausulam derogatoriam illius, dec.421.n.18.Alberg.
Iuspatronatus hæreditarium transit in hæredem vniuersalem, non in filium succedentem in sola legitima, decis. 413. n.10.& 11. Matth.
Iuspatronatus æquè probatur ex continuatis præsentationibus effectum sortitis, perinde ac si titulus dotationis, & fundationis exhiberetur, dec.421.n.30.Alberg.
Iuspatronatus priuatorum, præsumptionem vsurpationis non habet, dec. 576. n. 9. Vic.
Iuspatronatus inter personas non suspectas, æquè

æquè probatur centenaria, ac quadragenaria cum fama,dec.718.n.4.Emer.
Iuſpatronatus vt ex dotatione acquiratur, dos debet aſcendere ad ducatos centum, d. 421. n.21. Alberg.
Iuſpatronatus eo magis dicitur tranſiuiſſe ad hæredes vniuerſales, non autem ad filiam, cum ſola legitima, ſi illa neque eius ſucceſſores vnquam præſentarunt, dec. 560. n.4. Matth.
Iuſpatronatus an ſit eccleſiaſticum, vel laicale attenditur dumtaxat perſona, quæ illud poſſidet,dec.560.n.5. Matth.
Iuſpatronatus tale eſſe cenſetur,qualis eſt perſona, penès quam reſidet illius poſſeſſio,deciſ.560.n.6.Matth.
Iuſpatronatus etiamſi dicatur ſpectare ad nonnullos de familia,non ideò excludũtur omnes de eadem familia,dec,679.n.20.Vbago.
Iuſpatronatus non tranſit de perſona defuncti in hæredem ſine noua apprehenſione,d.667. n.6.Rond.
Iuſpatronatus relictum deſcendentibus, æquè comprehendit maſculos, ac fœminas, deciſ.806.n.5.Vbago.
Iuriſpatronatus cognitio non ſpectat ad iudicem laicum, ſed eccleſiaſticum,dec.589. n.7. Emerix.
Iuriſpatronatus vſurpationis præſumptio cadit in perſonis potentibus, & iuriſdictionem habentibus,dec.782.n.2.Rond.
Iuriſpatronatus totam dicitur habere vocem, qui illius maiorem partẽ habet, quia maior pars ſuperat minorem, deciſ. 424. num. 5. Calataiu.
Iuriſpatronatus fundatio, eiuſque titulus probatur ex præſentationibus plurium ſæculorum effectum ſortitis, dec.576.n.11.& ſeqq. Vicecom.
Iuriſpatronatus diſmembratio facta occaſione erectionis Ghetti hebræorum dicuntur neceſſaria,& ita non requirit conſenſum patroni,dec.421.n.25.Alberg.
Iuriſpatronatus mentio facta in inſtitutione, cenſetur etiam repetita in ſubſtitutione, deciſ. 589.n.4.Emer.
Iuripatronatus non cenſetur præiudicatum, nec ſtatus beneficij immutatus ex derogatione illi à Pontifice facta, dec.421. nu. 19. Albergato.
Iuſpatronatus habens paritatem vocum, ſi eſt gratificatus à Papa, præferendus eſt habenti alteram medietatem, nullam gratificationem habenti,dec.424.n. 2.Calat.

IVSTITIA.

Iuſtitia ſententiarum probatur ex deciſionibus in cauſa emanatis,dec.698.n.4.Emer.
Iuſtitia diſmembrationis Eccleſiæ ab aliqua illius neceſſitate reſultat,d.437. n.4. Vicec.
Iuſtitia exiſtente ceſſat quæcumque colluſio, dec.613.n.6. Vbago.
Iuſtitia ſententiæ deducitur ex deciſionibus in cauſa factis,dec.475.n.5.Rond.
Iuſtitia ſententiæ apparet ex deciſionibus in cauſa factis,dec.519.n.1.Taia.
pro Iuſtitia contractus fiet omnis iuris præſumptio,dec.686.n.10.Alberg.
IVVARE quæ non poſſunt dicuntur inueriſimilia,dec.509.n.17. Alberg.
IVVENIS, *Vide in verſ.* Adoleſcens, Aetas.

L

LABOR.

LAbor, & præcipuè ſcribentium, inanis, & vacuus reddi non debet, ac ſine fructu, dec.517.n.13.Taia.
Labore aucto, quando merces augenda ſit,deciſ.815.n. 29.Alberg.
Laboribus inanibus homines fatigandi non ſunt,dec.653.n.6 Alberg.
LACRIMÆ, & querelæ excludunt conſenſum, & metum concludunt, dec.405. nu. 8. Calataiu.

LÆSIO.

Læſio excludit bonam fidem, dec.615.num.3. Calataiu.
Læſio in ſubhaſtatione non probatur ex maiori oblatione vinculata, quæ non habuit effectum, & eſt de ſimulatione ſuſpecta,dec.668. n.9.Taia.
Læſio enormiſſima conſiderari debet inſpecto dubio litis euentu,dec.732.n.8. Vicec.
Læſio enormiſſima facit præſumere dolum, dec.605.n.11.Calat.
Læſio ratione inæqualitatis gradus, & valoris ceſſat ex libertate conceſſa, vbi vero altera fuit data limitata facultas, dec.707. num.22. Vbago.
Læſio vt in contractu non fuerit,ſufficit illum eſſe vtilem ab initio, uel talem eſſe potuiſſe, dec.501.n.8.Rond.
Læſio eſt cauſa finalis legis, vel ſtatuti requirentis ſolemnitates in contractibus mulierum, vel minorum,dec.578.n.6. Emer.
Læſio enormiſſima requiritur ad effectũ præſumendi contractum,fœneratitium,dec.656. n.5.& 12.Calat.
Læſio nunquam conſideratur, quando quis ex futuro cõtingenti, æquè poteſt pari damnum, ſicuti etiam conſequi lucrum, d. 660. n.2.Alberg.
Læſio enormiſſima ipſo iure contractum infringit,dec.732.n.6.Vicec.
Læſio eſt cauſa, & fundamentum reſtitutionis in integrum,dec.565.n.5.Alberg.
Læſio ex diſpari aſſignatione reſultat,& qualis illa ſit,dec.707.n.13.Vbago.
Læſio enormiſſima dicitur eo ipſo, quod eſt vltra dimidiam iuſti pretij, dec.698.num.11. Emerix.
Læſio ex inæqualitate non reſultat, ſi adeſt confirmatio Pontificis, qui ſcientiam habuit de vtraque,dec.707.n.16.Vbago.
Læſio maior requiritur in ijs, quæ fuerunt confirmata à Pontifice, quàm in aliis, deciſ.707.n.17.Vbago.
Læſio enormiſſima eſſe debet in confirmatis à Papa,

Papa,dec.707.n.18.Vbago.
Læsio non datur in qualitate præeminentiori, si illi limitata facultas est contraposita, quæ in aliis est libera,d.707. n.19.& seqq. Vbago.
Læsio enormissima resultat, si quis pro solis scutis duobus millibus renunciauit iuribus super domo ualoris scutorum quinque millium,dec.698.n.5.Emer.
Læsio vltra tertiam partem veri valoris, sufficit vigore statuti Vrbis, d. 698. n. 6. Emer.
Læsio vltra dimidiam de iure communi requiritur pro rescissione contractus, dec.698.n.7. Emerix.
Læsio probari debet, & quidem de tempore contractus,dec.432.n.22.Vicec.
Læsio, vltra dimidiam, habet etiam locum in transactione,dec.759.n.13.Vicec.
Læsio est fundamentum restitutionis in integrum, sine qua illa nequaquam conceditur, dec.629.n.2.Alberg.
Læsio, & quidem magna requiritur ad effectum concedendi maioribus restitutionem in integrum,dec.793.n.6. Rond.
Læsio contractus plenè, & concludenter probari debet ab allegante, cum habeat præsumptionem contrariam, d.686.n.11.Alb.
Læsio, vt in beneficialibus restitutionem in integrum operetur, requiritur, quod fuerit dolosa,dec.707.n.33.Vbago.
Læsionis exceptio in laudo, maximè à partibus acceptato reijcitur ad petitorium, decis.459.n.8.Vbago.
Læsionis iudicium contra tertium possessorē dicitur subsidiarium,dec.668.n.10. Tain.
Læsionis remedium competit ad exemplum restitutionis in integrum, dec.668. num.11. Taia.
Læsionem transactionis ad euitandam, sufficit quid modicum datum, vel remissum, decis.707.n.27.Vbago.
Læsionem tollit,& remouet dubius litis euentus,dec.707.n.24.Vbago.
Læsionem nō potest deducere, qui litem suam petijt extingui,dec.707.n.29. Vbago.
Læsionem transactionis, vel laudi à seipso acceptati, si quis adducere velit,probare debet, quod si litem prosequutus fuisset, vtiq; victoriam reportasset,dec.707.n.30.Vbago.

LAICVS.

Vide etiam in verf. Iudex.

Laicus aliud est, quod sederit primus in Ecclesia post personam Ecclesiasticam, aliud verò il loco personæ Ecclesiasticæ interponitur alius laicus,dec.781.n.16.Vicec.
Laicus quatenus possit in alios laicos transferre ius decimandi de consensu Episcopi, decis.661.n.17.Taia.
Laicus cessionarius Ecclesiæ, ad suimet vilitatem agens, suum forum, non autem Ecclesiæ sortitur,dec.673.n.7.Rond.
Laici possidentes locum in Ecclesia, non tamen dicere possunt illum esse suum, d.781. n.1.Vicec.
Laici licet incapaces iuris spiritualis, illo tamen tamquam ministri Ecclesiæ gaudere possunt,dec.809.n.20.Alberg.
Laici quatenus sint capaces iuris præsentandi, & nominandi,dec.809.n.21.Alberg.
Laici omnes nascimur à principio, decis. 729. n.9.Alberg.

LAPIDES *vide in verf.* Iuspatronatus.

LAPIDICINA *Vide etiam in verf.* Artifex.

Lapidicina non potest fragmenta suorum lapidum, immittere,vel permittere, quod cadant in alienum fundum, decis. 820. nu. 6. Guax.

LAVDEMIVM.

Vide etiam in verf. Emphyteuta.

Laudemium stante consuetudine soluitur in plus quam fuerit à iure communi dispositum, dec.492.n.4.Taia.
Laudemium ab Episcopo antecessore nō exactum transmittitur ad successorem,dec.492. n.7.Taia.
Laudemium vltra summam à iure communi demandatam, non posse persolui plures, Summi Pontifices ordinarūt,d.492.n.2.Taia.

LAVDVM.

Laudum non potest dici obseruatum si solutio contra illius formam sit sequuta, d.592. n.16.Taia.
Laudum vnum, & idem repugnat in aliquibus obseruari, & in aliis fuisse abolitum, dec.582.n.17.Taia.
Laudum regulariter nullam nouationem importat,dec.665.n.9.Taia.
Laudi, eiusque mandati iustitia resultat, data insubsistentia crediti, quæ solum contra illud opponebatur, decis. 444. nu.6.Rondinino.
Laudum super pertinentia iurispatronatus, illiusque præsentationibus, attenditur, & seruari debet,dec.459.num. 2.4.& 9. Vbago.
Laudum à partibus acceptatum constituit rē iudicatam, transactionem,& pactum,d.459. n.4.Vbago.
Laudum promulgatum extra tempus compromissi, remanet nullum, dec. 522.nu. 4. Taia.
Laudum acceptatum obtinet vim rei iudicatæ,dec.509.n.14.Alberg.
Laudum contra Ecclesiam presumitur promulgatum cum assensu Apostolico ex spatio trium sæculorum,dec.663.n.2. Taia.
Laudum est reuocandum, si incipit esse læsiuum,dec.663.n.12.Taia.
Laudum eo magis probat antiquam possessionem, & rem iudicatam illius, cuius fauore fuit promulgatum,dec.749.n.11.Rond.
Laudum restringens decimas ad certas species fructuum, non potest illos comprehendere, qui eo tempore inibi introducti non erant, dec.582.n.23.Taia.Taia.
Laudum ex obseruantia remanet comprobatum, si ab eo non fuerit appellatum, d.459. n.7.Vbago.
Laudum, & sententia, eo magis si fiat in iudicatum transacta, habent in se implicitum statum validitatis,dec.459.n.9.Vbago.
Et ideo executioni demandanda sunt, donec per tres conformes fuerint reuocata, ibidem.

Laudum habet pro se iuris assistentiam, d.707, n.34.Vbago.
IO; LAVRENTIVS BERNINVS Excellens nuncupatus à Roma, ita præfuit Pictura, Sculptura, Architectura, & Mathematica, vt singularis in singulis, & in omnibus vnus dictus sit, d. 764.n.5.& 7.Emer.

LECTOR.

Vide etiam in verf. Doctor.

Lector, vel Doctor, quod aliquis non sit, euidenter probatur, si in Catalogo Lectorum, vel Doctorum non reperiatur descriptus, dec.427.n.8.Marth.
Lectoris officium ad consequutionem beneficij necessarium, non requiritur si de tempore vacationis, seu assecutionis illius Cathedra non vacet, dec.766.n.2.& 3.Alberg.

LEGALITAS.

Vide etiam in verf. Instrumentum.

Legalitas Vicarij Episcopalis, & Communitatis probat Notariatum, decis.735.num.1. Calat.
ad Legalitatem instrumenti, quæ sunt necessaria, ex illius antiquitate, & lapsu centum annorum absque aliqua recognitione præsumuntur, dec.735.n.3.Calat.

LEGATARIVS.

vide etiam in verf. Fideicommissarius, Legatum.

Legatarius iussus habitare cum hærede post item cum illo amplius habitare non tenetur, dec.664.n 7.Calat.
Legatarius non tenetur in plus, quàm importent bona legata, dec.501.n.10. Rond.
Lagatarius iussus habitare cum hærede post illius mortem in domo Testatoris amplius habitare non tenetur, dec.664.n.8.Calat.
Legatarius absque aliquo facto hæredis, & sine vlla cessione agere potest pro consecutione legati iurium incorporalium, dec.651. n.8.& 12.Calat.
Legatario inter alias actiones competit remedium Saluiani interdicti, dec.716. num. 26. Calat.

LEGATVM.

vide etiam in verf. Dos, Fructus, Legatarius, Testamentum.

Legatum à testatore studenti continuari ordinatum post doctoratum, non consequitur, qui prius ad studendum non fuerat admissus dec.804.n.15.& seqq.Paul.
Legatum factum cum adiectione temporis, quomodo interpretetur, dec.534.n.1. & seq. Alberg.
Legatum correspectiuum cessat correspectiuitate cessante, dec.604.n.3.& seqq. Calat.
Legatum per varios turnos à testatore ordinatum, qualiter, & quomodo debeatur, decis.804.n.15.& seqq.Paul.
Legatum vnum quatenus quis consequi possit, si aliud eidem personæ relictum non fuit assequutus, dec. 804 num. 15. & seqq. Paulut.
Legatum iurium transit in legatarium, & sin cessione, dec.717.n.1, Calat.
Legatum dotis ab ascendente relictum stante statuto exclusiuo fœminarum, non succedit loco legitimæ, sed subiicitur conditionibus, & grauaminibus à testatore appositis, dec.408.n.2.Alberg.
Legatum factum filijs per viam institutionis eo modo iudicatur, ac si de successione vniuersali tractaretur, dec.677.n.7.Alberg.
Legatum relictum filijs per temporis adiectionem non redditur conditionale, dec.677 n.1.& 9.Alberg.
Legatum dotis relictæ tempore nuptiarum, vel cum pactis concordandis cum viro ante matrimonium non debetur, decis.408.per tot.Alberg.
Legatum pium si iuxta modum à testatore præscriptum adimpleri non potest, in alium vsum, pariter pium conuertendum est, decis.744.n.1.& seq.Vbago.
Legatum factum fauore matris spurij, non habet rationem alimentorum, dec.613.n.22, Vbago,
Legatum medicinalium non prohibetur à statuto, quod solum victum, & vestitum legari permittit, dec.664.n.1.Calat.
Legatum factum ab eo, qui se credebat debitorem legatarij, cessante debito, non subsistinetur, dec.604.n.4.Calat.
Legatum factum ad exonerationem conscientiæ habet vim debiti confessionati, dec.790. n.17.Vicec.
Legatum factum filio ad exonrrationem conscientiæ non venit in restitutione fideicommissi, dec.790.n.18.Vicec.
Legatum relictum pro legitima, etiamsi illa maior sit, adhuc dicitur purum, & transmissibile ex voluntate patris, dec.677.num.15. Alberg.
Legatum dicitur debitum voluntarium, quod proinde postponitur debito necessario, d.778 n.3.Alberg.
Legatum factum in pecunia, soluendum tamen in bonis fructiferis, fructus eorundem bonorum habere potest, decis. 774. num.8. Vicec.
Legatum quo tempore sit soluendum, d.651, n.10.Calat.
Legatum nominis debitoris, & proprietatis, cuius solum dominium directum testator habebat, ipso iure transeunt in legatarium, dec.651,n.5.Calat.
Legatum conditionale ante purificatam conditionem non transmittitur ad hæredes, & quando, dec.534.n.2. & seqq. ac per totam Albergato,
Legatum per errorem factum, non debetur, errore detecto, dec.604.n.8. Calat.
Legatum à testatore relictum in certis effectibus, illis ab hærede, vel executore venditis, in eis amplius præstari non potest, dec.774. n.13.Vicec.
Legatum remanet purum, non conditionale, si tempus fuit adiectum illius executioni, & solutioni, non autem substantiæ legati, decis.677.n.2.Alberg.
Legatum purum est transmissibile, & transmittitur ad hæredes, dec.677.n.3. Alberg.
Legatum, omneque relictum spurio intelligitur

tur pro alimentis,dec.613.n.16.Vbago.
Legatum à primo viro vxori factum ei quoad solum vsumfructum acquiritur, reseruata proprietate filijs prioris coniugij, dec.759. n.1.Vicec.
Legatum,quod propriè consistit in iuribus incorporalibus,nullam cessionem requirit, sed ipso iure transit in legatarium,decis.651. n.7.& seq.Calat.
Legatum bonorum, & iurium, iura complectitur ampliatiuè,dec.716.n.24.Calat.
Legatum non habet viam exequutiuã in Rota, quamuis pro illo sit relaxatum mandatũ ab A.C.modo tamen non fuerit exequutũ, dec.716.n.5.& 25.Calat.
Legati ademptio inducitur per donationem etiam inutilem,dec.642.n.11.Taia.
Legati pro consequutione coram A.C. agitur iudicio exequutiuo;dec.651.n.1. Calat.
Legati exequutio petita à Rota vigore mandati A.C.non conceditur, sed ordinariè canonizatur illius iustitia, quatenus de ea constet,dec.651.n.2.Calat.
Legato prò studijs incumbendo relicto,renunciare videtur, qui Canonicatum assequitur, dec.804.n.8.Paul.
pro Legato conceditur mandatum de immittendo,dec.716.n.7.Calat.
pro Legato,quando,& quatenus competat cuilibet,dec.604.n.5.& 10.Calat.
Legata habent viam executiuam in Tribunali A.C.quidquid per modum cautelæ dixerit *Rudolphinus* in sua praxi, decis. 716. num.3. Calat.
Legata annua præsumũtur soluta ex fructibus dec.790.n.20.Vicec.
Legata ab hærede soluta detrahuntur, antequam fiat restitutio bonorum fideicommissi dec.790.n.21.Vicec.
Legata, & fideicommissa particularia reuocãtur per donationem, secus autem vniuersalia, & institutio hæredis, decis.642.num.21. Taia.
Legata duo à testatore relicta, vnum post alium, tamquam præparatorium, & præparatum mutua relatione censentur relicta,decis.804. n.17.Paul.

LEGATVS.

Legatus Auenionensis habet in facultatibus procedendi sola facti veritate inspecta, decis.812.n.10.Alberg.
Legatus Auenionensis habetur loco Proconsulis,dec.810.n.4. Alberg.
Legatus Bononiæ.*Vide in verf.* Constitutiones.

LEGENS. *Vide in verf.* Lector.

Legendi onus beneficio iniunctum per viam modi, non autem conditionis, adimpleri potest post quæsitum emolumentum, & sic post adeptum beneficium,dec.766.n.2.Alb.

LEGITIMA.

Vide etiam in verf. Alienatio, Collatio, Dos, Fideicommissarius, Filius,Naturalis,Pater.

Legitima semel detracta, amplius detrahenda non est,dec.482.n.7. Vicec.& dec.735. n.28. Calat.
Legitima filij professi non debetur patri binubo, nisi quoad solum vsumfructum, non autem in proprietate, dec.691. nu.11. & 13. Vicec.
Legitima,& Trebellianica filijs ab omni fideicommisso debentur exemptæ,& in ipsorum liberum patrimonium transeunt, decis.606. n.2.Rond.
Legitima debetur patri in bonis filij professi statim professione emissa, dec.691. n.10. & seqq.Vicec.
Legitimæ non præiudicat confessio debiti in testamento facta,dec.662.n.14.Alberg.
Legitima ante legata detrahenda est, & per ea non diminuitur,dec.662.n.15. Alberg.
Legitima an, & quatenus possit in vsufructu relinqui,dec.662.n.5.Alberg.
Legitima in vsufructu relicta consequi non potest, si statim vsufructuarius decedat, decis.662.n.6.Alberg.
Legitima matris est tertia totius assis hæreditarij, & quando, d. 662. n.7. & seqq. Alb.
Legitima matris adhuc remanet bonorum, quæ supersunt deducto relicto, dec.662.n.8. Alberg.
Legitima non recipit grauamen, & liberè filijs debetur,dec.677.n.13.Alberg.
Legitima sicuti transmissibilis est, ita etiam transmissibile est legatum filio relictum pro legitima,dec.677.n.14.Alberg.
Legitima filij confiscata in vita patris non potest detrahi ex fideicommisso postea ab eo constituto,dec.735.n.29.Calat.
Legitima semel detracta, amplius detrahi non debet, dec.735.n.28.Calat.
Legitima masculorum est illa portio, quæ tollitur filiabus à Statuto exclusis, non quæ non tollitur,dec.499.n.19.Taia.
Legitima est quota bonorum, non autem quota hæreditatis,dec.413.n.9.Matth.
Legitima debetur parentibus in luctuosa filiorum hæreditate,dec.662.n.1. Alberg.
Legitima semper est immunis à quocumque onere fideicommissi, dec. 790. n.13.Vic.
Legitima & alia quæcumque detractio præsumitur consumpta, si ad manus filij, vel hæredis pecunia hæreditaria peruenit,d.743. n.13.Vicec.
de Legitima filiorum iura loquẽtia procedunt etiam in legitima ascendentibus debita, decis.662.n.3.& 4.Alberg.
in Legitimam imputat filius ea, quæ administrauit de bonis patris, si de illis rationem non reddat,dec.482.n.9.Vicec.
in Legitimam imputantur primæ alienationes factæ à filijs de bonis paterno fideicommisso subiectis,dec.482.n.6.Vicec.
in Legitimam imputat filius, quodcumque habuit ex substantia patris, vel matris, nisi probet illud sibi fuisse donatum, decis. 660. n.4. Alberg.

LEGITIMANS.

Legitimans cẽnsetur voluisse vti omnimoda facultate, & plenitudine potestatis sibi competente,dec.673.n.33.Rond.
Legitimandi prærordinata testatoris voluntas positiua esse debet, nec sufficit sola vocatio,

vel

vel in conditione poſitio legitimorum, & naturalium,dec.426.n.10.Alberg.
Legitimandi præordinata teſtatoris voluntas, quibus in eſſe deducatur, & in præiudicium legitimorum ſufficiat, deciſ.426.n.6.& ſeqq. Alberg.
Legitimandi facultas conceſſa deſcendentibus non cenſetur repetita in tranſuerſalibus, deciſ.426.n.7.Alberg.
Legitimandi cauſa reputatur honeſta conſeruationis nobilis familiæ, ne illa exinguatur, dec.673.n.27.Rond.
Legitimandi tacita Teſtatoris præordinatio,& voluntas ex verbis teſtamenti reſultat, quæ ſufficit, ſi non ſit adita hæreditas, vel capta poſſeſſio,dec.673.n.20.Rond.
Legitimandi poteſtatem habens, quando illam exercere voluiſſe dicatur,dec.751. num.8.& & ſeqq.Rond.

LEGITIMATIO.

Vide etiam in verſ. Campegii,Comites, Filiatio.
Legitimatio poſt captam poſſeſſionem non admittitur, niſi clara, & expreſſa teſtatoris voluntas concurrat, dec.673. num.21. Rondinino.
Legitimatio poſt captam poſſeſſionem admittitur, ſi plenè conſtat teſtatorem hæreditatem voluiſſe deferri ſub conditione reſolubili, ſi illegitimus non legitimetur, dec.673. n.22.Rond.
Legitimatio in fideicommiſſis attenditur, ſi teſtator apposuit verba apta comprehendere etiam legitimatos,dec.673.n.19.Rond.
Legitimatio etiam ampliſſima non valet contra voluntatem teſtatoris,deciſ.642. num.4. Taia.
Legitimatio obtenta ante captam poſſeſſionẽ, ac etiam ante aditum fideicommiſſum, præiudicat ſubſtituto, & quando, dec. 751. n.4.Rond.
Legitimatio obtenta poſt ius quæſitum hæredi fideicommiſſario mediante poſſeſſione adepta, non retrotrahitur ad diem purificati fideicommiſſi,dec.426.n.5.& 11.Alberg.
Legitimatio obtenta poſt purificatum fideicõmiſſum, non præiudicat ſubſtitutis, quibus eſt ius quæſitum,dec.673.n.15.Rond.
Legitimatio poſt purificatum fideicommiſſũ conceſſa nõ attenditur in præiudicium ſubſtituti, ſi reſiſtit, aut non aſſiſtit mens teſtatoris,dec.673.n.16.Rond.
Legitimatio Comitum de Campegijs, tamquam facta iure Principis præiudicat ſubſtitutis,dec.751.n.7.Rond.
Legitimatio præiudicat ſubſtituto, quamuis obtenta poſt purificationem fideicommiſſi, dummodo tamen ante captam poſſeſſionẽ ſit conceſſa,dec.673.n.10.Rond.
Legitimatio Principis obtenta ſine præiudicio aliquorum duntaxat, cæteris omnibus præiudicat,dec.642.n.8.Taia.
Legitimatio facta à DD.Comitibus de Campegijs cenſetur facta iuxta omnimodam poteſtatem, quam ipſi habent, dec.751.nu.11. Rond.
Legitimationis probatio, quæ reſultat ex admiſſione ad fideicommiſſum facta inter eaſdem partes, dicitur omninò concludens, dec.714.n.6.Taia.
Legitimationem à defuncto approbatam impugnare non poteſt hæres, dec.658.num.15. Vicecom.

LEGITIMATVS.

Legitimatus poſt ius fideicommiſſario quæſitum non excludit ſubſtitutum in caſum obitus grauati, ſi ſine filijs legitimis, & naturalibus deceſſerit, dec.426. num. 5. & 11. Alberg.
Legitimatus à patre lite pendente, probari debet, quod ſit filius aliunde, quàm ex geſtis ab eodem patre,dec.504.n.3.Taia.
Legitimatus licet in concurſu verè legitimi non ſuccedat, admittitur tamen, ſi illius ſucceſſione defecta, fideicommiſſum deueniret ad extraneos,dec.673.n.26.Rond.
Legitimati propter legitimos à iure excludũtur,dec.529.n.16.Alberg.
Legitimati à Comite Palatino comprehenduntur in diſpoſitione filiorum legitimorum,& naturalium,dec.673.n.30 Rond.
Legitimati per reſcriptum Principis admittũtur in fideicommiſſo facto pro deſcendentibus legitimis, & naturalibus, dec.642. nu.2. Taia.
Legitimati à Principe veniunt in fideicõmiſſo quandõ non reſiſtit voluntas teſtatoris, & non concurrunt verè legitimi, dec.642. n.3. Taia.

LEGITIMITATIS, & naturalitatis qualitas eſt vna ex coniecturis pro inducenda vocatione filiorum in conditione poſitorum,deciſ.690.n.5.Calat.

LEGITIMVS. *Vide etiam in verſ.* Filius.
Legitimus efficitur, & ius ſuccedendi habet, qui Curiæ Cęſaris, vel alterius ſupremi Principis eſt oblatus, & quare, dec.480.n.6.7.& ſeq.Alberg.

LEVITÆ quatenus exigerent decimas à populo, eaſque Sacerdotibus ſoluerent,d.437. n.21.& ſeq.Vicec.

LEX.

Vide etiam in verſ. Conſtitutio, Correctio, Diſpenſatio, Diſpoſitio, Ius, Remedium, Statutum.
Lex vna declarat aliam, & non minus priores ad poſteriores trahuntur, ac poſteriores ad priores,dec.499.n.24.Taia.
Lex, Statutum, ſeu Conſtitutio ſæcularis non ligat Eccleſiam,dec.580.n.10.Rond.
Lex, & conuentiones contrahentium æquipollent,dec.762.n.8.Alberg.
Lex in inſtrumento præſcripta eſt omninò ſeruanda, reiecta quacumque conſuetudine in contrarium,dec.544.n.30.Calat.
Lex vbi adeſt, non debemus allegare gloſſam, dec.666.n.3.Taia.
Lex eſſet nugatoria, & inutilis, ſi verbis potiùs, quàm rebus impoſita eſſet, deciſ. 580. n.5.Rond.
Lex extenditur tantummodo ad caſus futuros, non autem præteritos,dec.520. n.8.Alberg.
Legis, vel Conſtitutionis Principis pro abro-

gatione non ſufficit ſola tolerantia, ſed expreſſa eiuſdem Principis permiſſio requiritur,dec.418.n.12.Emer.
Legis ex diſpoſitione, ſeù permiſſione, quæ facta ſunt, in alterius legis prohibitionem referre non debemus, deciſ.732. num. 17. Vicec.
Legis ratione ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio ipſius legis,dec.743.n.17.Vicec.
Lege fundationis non ſeruata, beneficium deuoluitur ad Papam,dec.457.n.1.Emer.
ſum Lege mitiùs agitur, quàm cum homine, dec.435.n.14.Taia.
Legem expreſsè correctam ſi non inuenimus, antiquæ dimittimus Figuræ, dec.435.nu.33. Taia.
Legibus alligatos ſe Principes profiteri debēt, quia ab auctoritate iuris dependet auctoritas Principis,dec.449.n.12.Taia.
LIBELLVS *vide in verſ.* Citatio, Monitorium.

LIBERATIO.

Vide etiam in verſ. Moleſtiæ, Redditio rationis.
Liberatio à moleſtijs non debetur, ſi moleſtiæ ſint voluntariæ, & culpoſæ,dec.626. num.5. Rondin.
Liberatio à moleſtijs peti non poteſt poſtea quam debitor aſſumpſit in ſe litem, eamque defendit, quia hæc loco cautionis eſt,d.626. n.12.& ferè per tot.Rond.
Liberatio à moleſtijs debetur abſque diſcuſſione veritatis illarum, deciſ. 572. n.3.& ſeqq. Rondin.
Liberatio à moleſtijs debetur, quia aliquis eſt moleſtatus, non quia iuſtè, vel iniuſtè moleſtatur,dec.572. num.7. & dec. 626. num.2. Rond.
Liberatio non fuiſſet perpetua, ſi creditor ad jura renunciata redire potuiſſet,dec.712.n.7. Alberg.
Liberationem à moleſtijs promittens quatenus per aſſumptionem litis ſuæ ſatisfaciat obligationi,dec.626.n.3.Rond.

LIBERI. *vide in verſ.* Filij, Poſteri.

Liberis Ciuitates impleri, & ſobolem procreari maximè eſt neceſſarium, dec.479. n.2. Alberg.

LIBER.

Vide etiam in verſ Scriptura, Votum.
Liber probat contra ſcribentem,dec.805.nu.2. Alberg.
Liber Eccleſiæ, Monaſterij, vel Seminarij non probat contra tertium, dec. 424. n. 9.Cal.
Libri Mercatoris cōtra ſcribentem plenè probant,dec.675.n.2.Alberg.
Libri Mercatorum probant pro tertio contra tertium ſtantibus adminiculis, dec.643. n.7. Vicec.
Libri mercatorum probant, etiamſi ordines originales ex curſu temporis, vel alia cauſa non fuerint reperti,dec.614.n.28.Calat.
Libri mercatorum non probant pro tertio cōtra tertium,dec.643.n.2.limita vt n.7.Vicec.
Libri mercatorum non probant, vbi cauſam ſolutionis non exprimunt, cum eo caſu dubietatem inuoluant,dec.643. n.3.7. & ſeqq. Vicec.
Libri mercatorum, iunctis adminiculis, plenè probant,dec.587.n.3.Calat.
Libri mercatorum eo magis probant inter mercatores ipſos,dec.587.n.4. Calat.
Libri mercatorum de generali conſuetudine totius Italiæ probant, & quando, deciſ.587. n.5.Calat.
Libri mercatorum ſi ſunt benè, & ordinatè conſcripti, continent data, & accepta, cum expreſſione diei, & cauſa, iuncta bona fama ſcribentis, plenè probant, dec.587. n.8. Calat.
Libri mercatoris non minuuntur de fide, quāuis aliquas partitas non contineant, ſi illæ emanauerint poſt moram litem, deciſ. 587. n.9.Calat.
Libris mercatoris non derogatur ex omiſſione alicuius partitæ, ſi illa à perito bonificata ſit,dec.587.n.10.Calat.
in Libris mercatorum non attenditur diuerſitas temporis, ſed reaptatio partitarum, quæ fit in fine anni,dec.614.n.30.Calat.

LIBERTAS.

Vide etiam in verſ. Facultas, Ius patronatus, Seruitus, Status,.
Libertas præſentandi ad beneficium ſimplex præfertur præſentationi beneficij Parochialis, etiam maioris.dec.707.n.21.Vbago.
Libertatem conſeruat qui facit actus ſeruituti contrarios,dec.797. n.19.Alberg.
Libertatem non ſeruitutem important, quæ tendunt in augumentum cultus diuini, deciſ.665.n.13.Rond.
Liberratem voluntatis ſi denotant verba, & appoſita ſunt in tranſactione, quæ neceſſitatem inducit, quomodo intelligantur, deciſ.747.n.8.Vicec.

LICENTIA.

Vide etiam in verſ. Facultas.
Licentia cuius petitur, ille dicitur habere ius, dec.516.n.10.Alberg.
Licentia S.Congregationis Concilij ſuper non reſidentia beneficij ratione familiaritatis Pōtificis expirat mortuo Pontifice, deciſ.420. n.12.Rond.
Licentia S. Congregationis Concilij ſupplet defectum reſidentiæ in beneficijs,deciſ.420. n.5.& 8.Rond.
Licentia Prolegati in contractibus Communitatis ſuccedit loco decreti Iudicis,dec.709. n.1.Paul.

LIGNAMINA. *Vide in verſ.* Edificium.

LIMITATA facultas declarat, quid in conceſſione ſit comprehenſum, dec.810. n.17. Alberg.

LINEA.

Vide etiam in verſ. Agnatio, Cippus, Deſcendens, Familia, Filij, Subſtitutio, Teſtator.
Linea primogeniti ſi cæteris lineis fuit ſemper à teſtatore præiata,donec illius reliquiæ ſuperſunt, nunquam fit tranſitus ad aliam lineam,dec.414.n.9. & num.antecedē. & ſeqq. Rondin.
Linea duplex eſt, altera qualitatis, ſcilicet de maſculis, & altera ſubſtantiæ, in qua conſtituuntur fœminæ, & deſcendentes ab ijdis,

lis, decis. 414. num. 7. Rondinino.
Linea ad fideicommissum vocata in defectu primi, & secundogeniti, admittitur etiam tertius, quamuis explicitè non nominatus, dec.524.n.5.Taia.
Linea in conditione posita, si testator voluit, quod sua bona semper conseruarentur in illa, perpetuo esse resultat perpetuum, & reciprocum fideicommissum, decis. 445. nu. 2. Calat.
Linea primogeniti, vel alterius fideicommissarij perpetuò, & successiuè vocati, quousque durat, numquam fit transitus ad aliam lineam, dec.414.n.2.Rond.
Linea masculina per solos masculos ex masculis efformatur, dec.445.n.7.Calat.
Linea in conditione posita an comprehendantur etiam nati ex illegitimo coitu à declaratione testatoris remanet sublatum, d.426. n.1.Alberg.
Linea non potest deficere, nisi per obitum vltimi masculi, dec.755.n.5.Alberg.
Linea à testatore in fideicommissis, vel primogenitura vocata, de quibus descendentibus intelligatur, dec.414.n.5.& seqq. ac per totã Rondin.
Linea, quæ nunquam incepit, adhuc dicitur defeciſſe, si primus de linea sine filijs decessit, dec.489.n.2.Matth.
Linea in conditione posita, cessante statuto, & sine alijs coniecturis, non dicitur vocata, dec.535.n.4.Calat.
Linea in conditione posita, existentibus coniecturis, adhuc dicitur esse vocata, dec. 690. n.18.Calat.
Linea post cippum domus vocata, non intelligitur de descendentibus, quibus fuit à testatore prouisum, sed solum de transuersalibus, dec.690.n.19.& seqq.Calat.
Lineæ nomine veniunt propriè omnes descendentes, dec.690.n.20.Calat.
Lineæ appellatione, sine præcedenti prouisione facta descendentibus, venire nequeunt transuersales, dec.690.n.21.Calat.
Lineæ prærogatiua æquè in illius ingressu, ac progressu seruari debet, dec.414.n.10.& seqq. Rondin.
Lineæ expressio præfert tractum successiuũ, & efficit substitutionem esse compendiosam dec.617.n.16.Emer.
Lineæ appellatione quandoque non veniunt descendentes, sed transuersales solum, decis.595.n.7.9.& seqq.Calat.
Lineis pluribus in iurepatronatus vocatis quę libet linea habeat suas voces, & quomodo illæ intelligendæ sint, dec.424.n.3.& seqq. Calatain.
ad Lineas plures si spectat iuspatronatus, illæ præsentare debent in stirpes, non autem in capita, dec.425.n.1.& seqq. Calat.

LIQVIDATIO.

Vide etiam in verſ. Fructus.
Liquidatio facta præsumitur iusta, donec contrarium probetur, dec.622.n.3.Alberg.
Liquidatio fructuum certorum bonorum, ad eaque restricta, non admittit exceptiones, quæ sint extra dubium, decis. 498. num.11. Emerix.
in Liquidatione fructuum non comprehenduntur expensæ alterius litis, & causæ, d.498. n.10.Emer.
de LIQVIDO ad illiquidum non datur compensatio, dec.632.n.10.Vbago.

LIS.

Vide etiam in verſ. Causa, Denunciatio, Instantia, Memoria.
Lis est vnum ex principalibus requisitis subrogationis gratiosæ, dec.627.n.4.Calat.
Lis euidenter dicitur calumniosa, si nullus adduci potest color boni iuris, dec.427.nu.9. Matthæio.
Lis ad effectum subrogationis gratiosæ, debet esse super titulo beneficij, dec.627.num.3. Calataiu.
Lis Papæ cum suis qualitatibus narrata, sufficit iusticari eo modo, quo fuit facta narratio, dec.627.n.4.Calat.
Lis super beneficio non inducitur per monitorium ab alio, & sine mandato procuræ reproductum, dec.427.n.3.Matth.
Lis introducitur per reproductionem citationis, dec.549.n.1.Vicec.
Lis per desertionem extinguitur spatio decẽ, vel triginta annorum, si in actis constat de malo iure litigantis, dec.469.n.23.Taia.
Lis inter collitigantes non dicitur sopita ex transactione facta cum altero ex illis, sed contra non transigentes adhuc vigere dicitur, dec.595.n.8.Rond.
Lis calumniosa non dicitur propriè lis, nec facit beneficium litigiosum, dec.427. num.6. Matth.
Lis per renunciationem extinguitur, itaut altera iudiciali reuocatione opus non sit, decis.519.n.15.Vicec.
Lis non dicitur finita si causa est commissa in gradu restitutionis in integrum, & ideo perinde habetur, ac si illa esset ab initio, decis.610.n.11.Emer.
Lis super bonis defuncti præbet instamcausam hæredi illa non describendi in inuentario hæreditatis eiusdem, decis. 528. num. 17. Vicec.
Lis dicitur incepta, & iurisdictio radicata a die obtenti decreti admissionis ad causam, & ab eadem die dicitur pendere, decis. 602. n.3.Vbago.
Litis suspensio idem operatur siue illa fiat à Iudice, siue etiam à partibus, dec.495. nu.3. Vicec.
Litis pendentia inter partes probatur ex processu, & resolutionibus rotalibus, dec.491. n.3.Emer.
Litis contestatio transit etiam in hæredes, similesque personas, dec.631.n.2. Taia.
Litis dubius euentus æstimari debet, dec.732. n.9.Vicec.
Litis calumnioſæ præsumptio crescit, si illa prosequuta non sit, dec.427.n.11. Matth.
Litis initium à quo tempore desumendũ sit, dec.454.n.12.Alberg.
Litis pendentia dicitur expressa in gratia si in eius

rei us literis adsit solita clausula, *cuius litis statum* &c. dec. 424. n. 13. Calat.
Litis pendentia non indocitur per actum extraiudicialem expeditionis inhibitionis, decis. 542. n. 15. Alberg.
Litis materia supereile non debet inter eos, qui à lite recedere professi sunt, dec. 736. n. 11 Rondin.
Litis renunciatio resultæ ex taciturnitate decennii, dec. 707. n. 10. Vbago.
Litis dubius euentus remoueri debet, vt transactio dicatur esse lesiua, dec. 707. num. 31. Vbago.
Litis mentio per 30. annos extincta fieri non debet in gratia Pontificis, dec. 533. num. 7. Taia.
Lites non sine impensa fiunt, vt experientia docet miseros litigantes, decis. 527. num. 2. Alberg.
Lites penè immortales fieri non debent, d. 533. n. 8. Taia.
Lites ne immortales fiant properandum est quantum fieri potest, dec. 446. n. 6. Taia
Lites quamcitiùs finiri, Reipublicæ interest, dec. 707. n. 4. Vbago.
Lites interrumpunt præsumptionem obliuionis decennalis, & viuam memoriam conseruant, dec. 803. n. 6. Alberg.
Lites tum propter molestias, tum propter dispendia, quæ afferunt tenaciter menti litigantium inhærent, dec. 803. n. 7. Alberg.
Lites plerumque instituuntur, vt partes tædio affectæ complaceant in iis, quæ aliàs non complacerent, dec. 815. n. 17. Alberg.
Litis mentio non excusat ab attentatis, d. 410. n. 10. Emer.
Lite durante, omnia debent in eodem statu permanere, dec. 495. n. 2. Vicec.
Lite inter partes suspensa, non autem extincta non potest quidquam interim innouari, sed omnia remanent attentata, dec. 495. num. 1. Vicecomite,
Lite pendente, nihil innouandum est, dec. 595. n. 2. Rond.
Lite recessu excludit læsionem in transactione, dec. 707. n. 28. Vbago.
de Lite satis constare dicitur ex decisionibus in causa factis, dec. 627. n. 2. Calat.
LITERATVRA. *Vide in verf.* Habilitas, Scientia.

LITERÆ.

Vide etiam in verf. Arbitrio, Exequutio, Gratia.
Literæ Apostolicæ vbi sunt iustificatæ, debitæ exequutioni demandari debent, dec. 412. n. 1. Matthæio.
Literæ Apostolicæ vbi sunt iustificatæ, veniunt exequendæ, dec. 697. n. 1. & dec. 457. num. 2. & dec. 491. n. 9. Emer.
Literæ Apostolicæ certo modo obtentæ, non possunt executioni demandari, nisi citata parte, & postquam fuerint iustificatæ, d. 434. n. 4 Rond.
Literæ Apostolicæ quamuis admissæ cum præseruatiua iurium Capituli, adhuc præiudicant eidem Capitulo, dec. 671. num. 5. & seq. Calat.
Literæ Apostolicæ quamuis admissæ ad effectum non retardandi illarum executionem, adhuc impugnari debent, ne alioquin, admittenti præiudicent, decis. 671. num. 8. Calat.
Literæ Apostolicæ certo modo obtentæ non demandantur exequutioni, vbi aliqua adest turbiditas validitatis, vel iustiuæ, decis. 412. n. 13. Vbago.
Literæ Apostolicæ intelliguntur prout sonant in Curia, non autem prout accipiuntur in partibus, dec. 483. n. 16. Vbago.
Literæ Apostolicæ iustificatæ veniunt exequendæ, decis. 420. num. 1. Rond.
Literæ Apostolicæ non iustificatæ non demandantur exequutioni, nec merentur attendi, dec. 413. n. 19. Matth.
Literæ Apostolicæ quamuis loquantur de facto alieno, faciunt tamen plenam probationem, dec. 469. n. 2. Taia.
Literæ Apostolicæ certo modo obtentæ, contra similem prouisum Apostolicum non habent viam exequutiuam, sed iudicio ordinario dirigendæ sunt, d. 412. n. 3. & seq. Vbag.
Literæ Apostolicæ quoad narrata, dicuntur iustificatæ eo ipso, quod altera pars eadem narratiuas fecit, dec. 413. n. 3. Matth.
Literæ Apostolicæ subrogationis gratiosæ vbi sunt iustificatæ, exequutioni demandantur absque vlteriori probatione, d. 596. n. 18. Em.
Literæ Apostolicæ super dismembratione Ecclesiæ, eatenus præiudicant, quatenus verbis expressis continetur in illis, dec. 437. n. 1. Vicecomite.
Literæ Apostolicæ, quia mãdatum continent Apostolicum, exigunt paritionem, & exequutionem, dec. 635. n. 12. & 13. Taia.
Literæ Apostolicæ executioni demãdari debẽt, nec suspendi possunt, d. 635. nu. 14. Taia.
Literarum Apostolicarum verba, quibus Papa narrat proprium factum, plenè probant, si super illis gratia, vel intentio Papæ fundatur, dec. 469. n. 13. Taia.
Literarum expeditio non requiritur ad esse gratiæ, sed ad illius probationem, dec. 808. n. 15. Taia.
Literæ prouisionis iurispatronatus vacati in mense Papæ reseruato, vel in Curia, expediuntur in eadem Curia, decis. 576. num. 24. Vicecomite.
Literæ Cambij, *Vide in verf.* Cambium.
Literæ missiuæ, in quibus quis fatetur debitum, & illud soluere promittit, si non plenè probant, deseruiunt tamen pro adminiculo, dec. 587. n. 6. Calat.

LITIGANDI, & LITIGANTES.

Litigandi iustam causam si quis habet, excusatur ad effectum, ne possit pati interesse, decis. 435. n. 16. & seq. Taia.
Litiganti calumnioso, & maximè certo modo impetranti beneficium alterius, non datur subrogatio gratiosa, nisi saltem doceat de colore sui boni iuris, decis. 427. num. 10. Matthæio.
Litigantes multoties ducunt infomnes longissimas noctes, dec. 803. nu. 8. Alberg.

Liti-

Litigantes inter duos tertius perſæpè gaudet, dec.491.nu.1.Emer.
LITIGIOSVM *Vide in verſ.* Vitium.

LOCA MONTIVM

Vide etiam in verſ. Bona.
Loca montium Communitatiua dicuntur etiam cameralia, dec.416.nu.14.Taia.
Loca Montium Communitatis ſunt inferioris conditionis locis Montium cameralium, deciſ.416.num.3.14.15.& 19.Taia.
Loca Montium Cameralia ideo ſic exprimuntur ad excluſionem Montium Bononiæ, Ferrariæ, aliorum extra Curiam, deciſ.416. nu.15. Taia.

LOCATIO

Vide etiam in verſ. Conductio, Conductor, Locator.
Locatio facta cum pacto conficiendi diſdictã, præſumitur continuata, donec diſdicta ſequatur, vel de ea non doceatur, deciſ.615. nu.5.Calat.
Locatio de iure præſumitur continuata, d.488 nu.1. Alberg.
Locatio rei emptæ inter emptorem, & venditorem fieri poteſt, ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo, dec.641.nu.8.Alberg.
Locatio probat quantitatem fructuum rei locatæ, dec.641.nu.13.Alberg.
Locatio non probat verum valorem rei locatæ, dec.450.nu.5.Matth.
Locatio facta pendente lite, eo minus probat valorem rei locatæ, deciſ. 450. num.6.Matthæio.
Locatio licet diſdicta, adhuc per ſucceſſiuam habitationem dicitur continuata, dec. 507. num.1. Alberg.
Locatio immediate facta ab emptore venditori de bonis emptis à iure permittitur, d.641. nu.2. Alberg.
Locatio debet percutere tempus reſeruationis penſionis ſi afferatur ad effectum probandi valorem beneficij, deciſ. 450. num. 6. Matthæio.
Locationes antiquæ non probant dominium, ſi non iuſtificantur effectuatæ, dec.754. n.4. Emerix.
Locationes regulariter non probant valorem, amplia vt ibidem, deciſ. 668. numer. 8. Taia.
Locationes vbi ſunt plures, quia ſibi inuicem adminiculantur probant valorem, & videntur facere pretium commune, dec.668. n.1. Taia.
Locationes ſi pro eadem ſumma etiam ab emptore factæ ſunt, benè probant valorem rei locatæ, dec.668.nu.2 Taia.
Locationes, & conductiones præſumuntur factæ ratione proprietatis, & dominij, non autem ſolius poſſeſſionis, deciſ.566. num.3. Taia.
Locationes de quibus non apparet perfectum inſtrumentum, ſine vlteriori, & magis præciſa probatione non poſſunt prætendi continuatæ, deciſ. 754. num.15.Emer.

LOCATOR

Vide etiam in verſ. Conductio, Conductor, Locatio.
Locator quatenus ſuper bonis exiſtentibus in re locata habeat hypothecam, & aliis creditoribus præferatur, vel ne, dec.726. num.3. & ſeqq. Alberg.
Locator cum iactura conductoris locupletari non debet, dec.608.nu.2.Alberg.
Locator ſi pretium melioramentorum refundere nequit, æquum eſt vt illa à conductore amoueri permittat, & quando, dec.608. numer.2.& 3. Alberg.
Locator præſumitur percepiſſe fructus ex re locata, dec.498.nu.5.& ſeq.Emer.
Locatorem indiſtinctè præferri ſuper bonis exiſtentibus in re locata dixit *Peregrinus*, quitamen communiter reprobatur, deciſ. 726. nu.5. Alberg.

LOCVPLETARI

Locupletari nemo debet cum iactura aliena, idque contra iuſtitiam, & æquitatem eſt, deciſ.675.nu.3.Alberg.
Locupletari nemo debet cum iactura aliena, dec.608.nu.2.Alberg.

LOCVS

Vide etiam in verſ. Opus, Situs, Territorium.
Locus adiectus cauſa ſolius demonſtrationis, non taxationis non impedit, quod donatio non ſit vniuerſalis, deciſ. 610. num.8.Emerix.
Locus publicus ab alio prius occupatum, non poteſt propria auctoritate amplius occupari, vel deuaſtari, deciſ. 624. numer. 9. Calataiu.
Locus publicus excludit metum, deciſ. 514. nu.23. Vicecom.
Locus in Eccleſia poſſeſſus videntibus, & patientibus Rectore, Clero, & hominibus, ſicuti acquiritur per decennium, ita præſcribitur per immemorabilem, deciſ. 781. numer.8. Vicecom.
Locus in Eccleſia, quamuis Sacer poteſt cadere in commercio priuatorum, & aſſignari laicis, & quomodo, deciſ. 781. numer. 1. Vicecom.
Locus tutus non poteſt aſſignari ab alio iudice, quam à iudice cauſæ, dec.485. num.10. Calataiu.
Locis in duobus quatenus aliquis eſſe poſſit eadem die, dec.548.nu.2.& ſeq.Rond.
Loci diſpoſitio ſi principaliter comprehendit perſonas, omnes comprehendit quamuis non habitantes in eodem loco, deciſ. 429. num.20. Rond,
Loci pij vocatio non deſeruit pro interpretatione fideicommiſſi perpetui ſi illa ſub conditione facta ſit, deciſ. 807. nu.24. Taia.
LOQVVTIO *Vide in verſ.* Diſcretiua.

LVCRVM

Vide etiam in verſ. Creditor, Damnum.
Lucrum proprium conſiderari non poteſt in donatione facta Deo, & Eccleſiæ, deciſ.580. nu. 9. Rond.
Lucrum valde facit, qui à lite recedit, d. 707. num,28.Vbago.

Lucrum ceſſans non dicitur, niſi concurrant ſolita requiſita Caſtrenſis, deciſ. 775. nu. 3. Vicecom.
Lucrum, & damnum inuicem compenſantur, dec. 813. nu. 39. Rond.
Lucrum, & damnum bonorum patris ſpectare poteſt ad filios ex permiſſione patris, quod filij dicta bona diuidant inter ſe, deciſ. 790. nu. 15. Vicecom.
Lucrum conſequi cum aliena iactura nemo debet ex actu, à quo pœnam reportare debuiſſet, dec. 564. nu. 13. & ſeqq. Alberg.

LVCRVM DOTIS

Lucrum dotis aſſignatæ in bonis liberis, & fideicommiſſarijs, quomodo detrahendum ſit, dec. 525. nu. 4. & ſeqq. Rond.
Lucrum dotis non minuitur per alienationes voluntarias, dec. 525. nu. 1. Rond.
Lucrum dotis quatenus, & quomodo debeatur ſi bona libera, & fideicommiſſaria in dotem ſint promiſſa, deciſ. 525. num. 6. Rondinino.
Lucrum dotis non detrahitur iure hæreditario, neque ex hæreditate, ſed ex ſola diſpoſitione ſtatuti, deciſ. 606. numer. 8. Rondinino.
Lucrum dotis à ſtatuto delatum, ab altero ex coniugibus diminui non poteſt, deciſ. 606. nu. 15. Rond.
Lucrum dotis debetur ſolum de bonis, quæ extabant tempore mortis coniugis prædefuncti in materia *l. hoc edictali*. dec. 682. n. 9. Rondin.
Lucrum dotis debitum vig. Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 131. extantibus filijs debetur quoad ſolum vſumfructũ, etiam quod filij coniugi ſuperſtiti prædecedant, dec. 676. n. 7. Alber.
Lucrum dotis debitum coniugi ſuperuiuenti quoad vſumfructum vig. Statuti Vrb. *lib. 1. cap.* 131. remanet in hæreditate coniugis prædefuncti, ſi filij poſtea decedant, dec. 676. nu. 8. Alberg.
Lucrum dotis quoad proprietatem vig. Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 131. remanet ad commodum creditorum vna cum filijs mariti defuncti, dec. 508. nu. 9. Taia.
Lucro dotis pro deducendo in materia *l. hoc edictali* conſiderantur ſola bona, quæ extant tempore obitus coniugis prædefuncti, deciſ. 606. nu. 17. & ſeq. Rond.
Lucra ſecundarum nuptiarum non niſi poſt mortem parentis binubi redeunt ad filios prioris Coniugis, deciſ. 759. nu. 11. Vicec.
LVDOVICVS BERTRANDVS inſignis Aduocatus, fuit etiam Iudex Cameræ in toto Comitatu Venaytino, d. 810. n. 15. Alber.

LVITIO

Luitionis ſi nulla ſpes adeſt quatenus bona inſolutum data præſumantur, vel non, deciſ. 700. num. 10. Rond.
Luitionis vbi ſpes non adeſt præſumitur datio in ſolutum, & translatum dominium, dec. 508. num. 17. Taia.

LVDVS

Ludus tabularum eſt in iure prohibitus, d. 553. num. 1. Vicecom.
ex Ludo non fuiſſe contractum creditum, puta Societas Officij ex quibus reſultet, d. 451. num. 7. Rond.

M

MAgiſter *Vide in verſ.* Rector, Scolaris.
Magiſtratus *Vide in verſ.* Princeps.

MAIOR

Vid. etiam in verſ. Minor.
Maior pars creditorum, quæ dicatur, quæ vero minor, d. 497. nu. 3. & ſeqq. Vicec.
Maiorem vſum ſi quis habere potuiſſet, non debet excludi ex paruitate materiæ, d. 634. nu. 10. Vbago.
Maior 20. annorum licet minor 25. ex *Statut. Bononiæ rubr. de contract. &c.* æquiparatur maiori, & ideo ſolemnitates ſeruare non debet, dec. 482. nu. 16. Vicecom.
Maior ratione communis cauſæ iuuatur beneficio minoris, dec. 447. nu. 20. Alberg.
Maior pars *Vide in verſ.* Vniuerſitas.
MAIORICA *vide in verſ.* Inſula.
MALVM *Vide in verſ.* Bonum.

MANDATVM

Vide etiam in verſ. Immiſſio, Ordo, Procurator, Verbum.
Mandatum relaxatum citatis ſolis duobus ex pluribus hæredibus, contra illos ſubſtinetur, non autem contra alios, dec. 601. nu. 9. & 11. Vbago.
Mandatum ad factum petitum ad effectum deponendi, dicitur quædam pignoratio ad coercendum debitorem ad aliquid implendum, deciſ. 696. nu. 9. Taia.
Mandatum relaxatum contra perſonam, & bona propria illius, qui non iuſtificatur eſſe hæredem debitoris, reuocari debet, dec. 673. num. 1. Alberg.
Mandatum de manutenendo pro purgatione attentatorum cadit in cauſam, in qua attentata ſunt commiſſa, non autem in alia, deciſ. 772. nu. 19. Vbago.
Mandatum relaxatur iuxta ſummam à perito declaratam, dec. 587. nu. 1. Calat.
Mandatum exceſſiuum ſi exequutum non eſt, reformari debet, & ſubſtineri pro ſumma debita, dec. 601. nu. 6. Vbago.
Mandatum contra duos ex pluribus hæredibus relaxatum, intelligitur pro ſumma ab illis debita, dec. 601. nu. 7. Vbago.
Mandatum iuſtum, & validum exequutioni demandari debet, d. 752. n. 1. & ſeqq. Calat.
Mandatum validè, & iuſtè relaxatum venit exequendum, dec. 722. nu. 1. Emer.
Mandatum relaxatur ad formam obligationis in inſtrumento contentæ, deciſ. 572. nu. 2. Rondin.
Mandatum relaxatum vigore compromiſſi dicitur habere vim Laudi, deciſ. 774. nu. 19. Vicecom.
Mandatum procuræ ad præſentandum factum viuente primo poſſeſſore beneficij, remanet nullum, d. 697. nu. 11. & ſeqq. Emer.
Mandatum procuræ ad præſentandam certam per-

perſonam fieri nequit adhuc viuente primo poſſeſſore beneficij, ſecus ſi generaliter factum ſit, dec.697.nu.12. Emerix.
Mandatum de aſſociando, & Saluianum, ſi iure pignoris conceduntur, ſolam detentationem, non autem poſſeſſionem important, dec.643.nu.14.Vicec.
Mandatum iniuſtum exequutioni demandari non debet, dec.651.nu.3.Calat.
Mandatum procuræ, nec quid amplius continet, quàm conſtituens veriſimiliter conceſſurus fuiſſet, deciſ.813. num. 19. Rondinino.
Mandatum procuræ generale, etiamſi fuerit electa induſtria perſonæ, adhuc continet facultatem ſubſtituendi, deciſ. 813. num. 3. Rondin.
Mandatum de manutenendo ab aliquo obtentum ſuffragatur etiã collitigantibus, quamuis non nominatis in illo, deciſ. 595. nu. 5. Rondin.
Mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exigendi fructus certorum bonorum poteſt exequi contra quoſcumque tertios poſſeſſores dd. bonorum, deciſ. 581. num. 1. Alberg.
Mandatum de manutenendo paſſim à Rota conceditur pro purgatione attentatorum, dec.505.nu.6. & 14. Vbago.
Mandatum de deſcribendo non poteſt relaxari ab alio iudice poſt introductam cauſam in Rota. dec. 485. nu. 5. Calat.
Mandatum pro ſumma debita ritè, & rectè relaxatur, deciſ. 691. numer. 3. Vicecomite.
Mandatum ſibi præiudiciale nemo præſumitur acceptaſſe, deciſ. 469. numer. 8. & 18. Taia.
Mandatum procuræ extenditur ad ea, quæ eſſent ſpeciali nota digna, ſi in illo adſit clauſula faciendi, quæ magis ſpeciale mandatum requirerent, dec.541.nu.11.Calat.
Mandatum de prouidendo quando potius, non autem collatio dicatur, & ex quibus verbis reſultet. deciſ. 427. num.13. & ſeqq. Matth.
Mandatum relaxatum in quaſi poſſeſſione exigendi fructus cenſus ex certis corporibus, exequutioni demandatur contra quoſcumque poſſeſſores eorundem corporum, deciſ.403.nu.13.& ſeqq Alberg.
Mandatum in Rota relaxari non poteſt, niſi præuijs deciſionibus, deciſ.444.nu.2. & ſeq. Rondin.
Mandatum de immittendo præuia certa ſolutione relaxatum, poteſt exequi à iudice appellationis poſtea quam à dicta ſolutione fuit abſolutoria conceſſa, deciſ. 444.num.3. Rondin.
Mandatum ſpeciale in cauſa beneficiali requiritur, dec.427.nu.4. Matth.
Mandatum de manutenendo datur pro reuocatione attentatorum, deciſ. 721. num. 13. Alberg.
Mandati iuſtitia reſultat, data inſubſiſtentia crediti, quod contra illud opponebatur, deciſ. 444. numer. 6. Rondinino.
Mandati loco non ſuccedit monitorium ad effectum tradendi legitimam poſſeſſionem, dec.412.nu.26.Vbago.
Mandata Rotalia poſſunt intimare omnes perſonæ, quibus illa pro exequutione ſunt directa, & ſuper eadem intimatione referre, deciſ.776.nu.2.Emer.
Mandata Rotalia notificantes ſi quis malè tractauit, eo magis attenditur illorum intimatio à quocumque facta ſit, deciſ. 776. nu. 3. Emerix.
Mandata Rotalia expediuntur cum commminatione cenſurarum aduerſus parere recuſantes, dec.670.nu.1.Emer.
Mandatum ſuſpicionis fugæ *Vide etiam in verſ.* Aſſecuratio, Arreſtum, Dilapidatio.
MANSIO *Vide etiam in verſ.* Bona,
MANSIONES exiſtentes, vel conſtructæ intra domum cadunt, & comprehenduntur ſub iuribus, & pertinentijs eiuſdem domus, dec.568.nu.22. 25. & ſeqq. Alberg.

MANVS MORTVA

Manus mortua dicitur Capella, quæ regulariter eſt incapax bonorum emphyteuticorum, dec. 593. num. 7. Rond.
Manus mortua non eſt incapax pretij bonorum emphyteuticorum, deciſ. 593. num. 8. Rond.
Manus mortua ſolum volente domino directo remanet incapax bonorum emphyteuticorum, qui hoc declarare tenetur, dec. 593. num.9. Rond.

MANVTENTIO

Vide etiam in verſ. Cenſuarius, Conſeruatio, Poſſeſſio, Quaſi Poſſeſſio.
Manutentio docto de poſſeſſione conceditur, deciſ.639.nu.1. Rond.
Manutentio eſt vnum de remediis purgationis attentatorum, dec.721.nu.14. Alberg.
Manutentio poſſidenti denegari non poteſt, dec. 575. nu.2.Rond.
Manutentio eo magis poſſidenti conceditur, vbi concurrit titulus, deciſ. 575. numer. 3. Rond.
Manutentio, vt ſtante nullitate, & iniuſtitia primæ ſententiæ validè concedatur in gradu appellationis, nullitas, & iniuſtitia debet eſſe notoria, deciſ. 812. numer. 6. Alberg.
Manutentio non datur ei, qui acquirendo, vel approbando poſſeſſionem alterius, à ſua poſſeſſione cecidit ſuo facto proprio, dec. 655. nu.3. Vicec.
Manutentio Ordinario conceditur ſuper exercitio iuriſdictionis in omnes Eccleſias ſuæ Diœceſis, dec.530.nu.11.Emer.
Manutentio eo magis Ordinario conceditur, ſi plures habet actus iuriſdictionales per ipſum, & eius anteceſſores exercitos in Eccleſia ſuæ Diœceſis, dec.530. nu.12. Emer.
Manutentio etiam hæreditati iacenti conceditur, dec.487.nu.1.& 3. Emer.
Manutentio poſſidenti denegari nunquam poteſt, nec denegari conſueuit, dec.655. numer.1.Vicec.
Manutentio datur etiam in gradu reſtitutionis

nis in integrum, decis. 785. numer. 17. Pauluccio.
Manutentio non datur in gradu restitutionis in integrum quando sententia secum trahit executionem, & quomodo, dec. 785. nu. 18. & seqq. Pauluc.
Manutentio possidenti conceditur, pro qua obtinenda sufficit anterioritas à sola temporis præuentione dependens, dec. 766. num. 8. Alberg.
Manutentio, ac etiam associatio ad rem permutatam datur vigore pacti reuersiui, d. 674. nu. 1. Vicecom.
Manutentio in quasi possessione exigendi conceditur, etiam possessione dimissa, quoties pro terminis tam decursis, quàm decurrendis fuit petita, decis. 643. numer. 17. Vicecomite.
Manutentio in concursu primæuo possessori conceditur, decis. 434. numer. 2. Rondinino.
Manutentio locatori conceditur etiam ex possessione conductoris, decis. 570. nu. 15. Calataiu.
Manutentio conceditur illi, qui possidet auctore Prætore, decis. 716. nu. 1. Calat.
Manutentio in quasi possessione exigendi datur etiam contra hæredem beneficiatum non ratione qualitatis hæreditariæ, sed quia bona transierunt in illo cum onere suo, decis. 581. nu. 6. Alberg.
Manutentio in quasi possessione exigendi non conceditur, nisi de quasi possessione doceatur, dec. 643. nu. 1. Vicec.
Manutentio conceditur possidenti vigore sententiæ, dec. 570. nu. 1. Calat.
Manutentio etiam contra minorem conceditur, quando illius iura dependent à discussione requirente altiorem indaginem, d. 655. nu. 6. Vicecom.
Manutentio debitori conceditur posteaquam creditor immissus in Saluiano, de suo credito fuerit satisfactus, decis. 502. num. 5. Rondinino.
Manutentio datur aduersus factum iudicis, dum quis non habuit se pro spoliato, sed statim reclamauit, & appellauit, decis. 505. nu. 15. Vbago.
Manutentio non retardatur dum disputatur de priuilegijs, dec. 661. nu. 3. Taia.
Manutentio nudum factum, & sic possessionem, non autem iustitiam facti desiderat, decis. 661. nu. 4. Taia.
Manutentio datur aduersus contractum celebratum contra formam statuti, decis. 547. nu. 17. Vicecom.
Manutentio probata possessione, vel quasi conceditur, dec. 492. nu. 3. Taia.
Manutentio competit possidenti ex titulo precario, dec. 552. nu. 3. Vbago.
Manutentio non datur ex possessione infecta acquisita ex contractu, quem statutum irritat, & annullat, decis. 623. num. 25. Vicecomite.
Manutentio eo magis conceditur, si etiam de titulo doceatur, dec. 773. nu. 3. Vicec.
Manutentio datur etiam aduersus deliberationem iniustam, dec. 487. nu. 3. Emer.
Manutentio conceditur cessionario Cameræ possidentis, ac si ipse possessionem fuisset adeptus, dec. 540. nu. 2. Rond.
Manutentio datur tam in retentione sedis in Ecclesia, quam super illius præeminentia, dec. 781. nu. 10. Vicec.
Manutentio possidenti non denegatur, d. 552. nu. 1. Vbago.
Manutentio in quasi possessione exigendi non datur contra hæredem non possidentem bona defuncti, decis. 785. num. 8. 20. 21. & 25. Pauluccio.
Manutentio possessori conceditur, qui etiam habeat sententias pro se à Signatura approbatas ex clausula, *sine præiudicio*, decis. 802. nu. 5. & 12. Paul.
Manutentio datur possidenti, etiam in beneficialibus, dec. 739. nu. 6. Vbago.
Manutentio datur etiam aduersus factum iudicis iniustum, decis. 580. num. 12. Rondinino.
Manutentio in quasi possessione exigendi conceditur contra hæredes soluentis, licèt beneficiatus, donec de viribus hæreditarijs sit plenè cognitum, decis. 643. num. 19. Vicecomite.
Manutentio non retardatur ex credito anteriore possessoris, donec de illius anterioritate legitimè constet, decis. 403. num. 9. & 13. Alberg.
Manutentio non retardatur per exceptiones respicientes petitorium, & requirentes altiorem indaginem, decis. 403. num. 12. Albergato.
Manutentio non datur immisso in possessionem pro credito partim vero, & partim falso, dec. 460. nu. 3. Taia.
Manutentio eo magis conceditur habenti pro se boni iuris assistentiam, decis. 420. num. 15. Rondin.
Manutentio debetur Episcopo in quasi possessione conferendi beneficia suæ Diœcesis, non docto de claro iure alterius extraordinarij collatoris, decis. 567. num. 2. Rondinino.
Manutentio supponit, & probat actualem possessionem præcedentem, decis. 503. numer. 21. Alberg.
Manutentio in quasi possessione exigendi non datur contra tertium possidentem ex credito anteriori, decis. 403. nu. 8. Alberg.
Manutentio datur Curatori hæreditatis iacentis, dec. 487. nu. 3. Emer.
Manutentionis ad effectum sufficit, quod de quasi possessione proximo præcedenti tempore appareat, decis. 575. numer. 6. Rond.
Manutentionis in iudicio disputari non debet, an viduæ debeantur fructus suæ dotis, & an illa fecerit fructus suos, decis. 655. num. 7. Vicecom.
Manutentionem concedere potest iudex ad quem, etiamsi causa sit commissa cum clausula *sine præiudicio*, & quando, dec. 812. nu. 5. & seqq. Alberg.

Manutentionem ad obtinendam ſufficit quilibet titulus etiam coloratus, etiam ſi ius reſiſtat, dec.566. nu.5.Taia.

MARITVS

Vide etiam in verſ. Coniuges, Correctio, Vxor.

Maritus qui dotem habuit ſufficientem ad onera matrimonij non poteſt petere fructus dotis ab hæredibus alterius viri prædefuncti, dec.676.nu.12.Alberg.

Maritus, cui dos ſoluta non fuit, non tenetur alere vxorem, decil.727.nu.24. Calat.

Maritus dicitur renunciaſſe poſſeſſioni recipiendi ab vxore obſ. quia matrimonialia, ſi illa ſibi à Iudice ſequeſtrata, ſolum locum ſequeſtri impugnauit, deciſ. 801. numer. 4. Vicecom.

Maritus ſalua vxoris actione poteſt diſponere de dote ſibi in pecunia promiſſa, quamuis poſtea ab ipſo inueſtita ſit, deciſ. 694. numer.2. Vicecom.

Maritus eſt legitimus contradictor in iudicio ſeparationis thori, & reſtitutionis dotis, deciſ.513.nu.7.Calat.

Maritus, cui nomen debitoris dotis non fuit ceſſum agere non poteſt, ſed ſolum ipſa mulier, dec.727.nu.26.Calat.

Marito decepto in aſſignatione dotis ſuper bonis fideicommiſſi, debetur id quod intereſt ſibi ſupplendum ex bonis liberis, d.525. nu. 7. Rond.

MASCVLVS

Vide etiam in verſ. Filia.

Maſculis ex maſculis ſolum Teſtatorem prouidere voluiſſe reſultat, ſi ille in ſuo teſtamento ſæpius repetijt qualitatem maſculinitatis, dec.445.nu.9.Calat.

Maſculi præferuntur fœminis ex vniuerſali diſpoſitione ſtatutorum fere totius Italiæ, in concurſu tamen fratris, non autem patrui, dec.558.nu.4.Rond.

Maſculi ex fœminis ſuccedunt in primogenitura, & fideicommiſſo perpetuo, in quo teſtator vocauit proximiorem iuxta iuris diſpoſitionem ſeruata prærogatiua lineæ, deciſ. 414. nu.3.Rond.

MASCVLINITAS *Vide in verſ.* Agnatio.

MATERIALITER vbi aliquod non ſumitur, ſed intellectualiter, tunc appellatione loci, non ipſe locus, ſed perſonæ comprehenduntur, dec.429.nu.18.Rond.

MATER

Vide etiam in verſ. Excluſio, Mulier, Pater.

Mater ſi ſoluit dotem filiæ, quam eius maritus ſoluere tenebatur, ab hæredibus viri releuari debet indemnis, deciſ. 710. num. 17. Vbago.

Mater tutrix, & adminiſtratrix bonorum ſui filij, tenetur de illis ei reddere rationem, deciſ.591.nu.13. Alberg.

Mater non poteſt condonare ſecundo viro mobilia vel eorum alienationi conſentiendo, minuere portiones à lege filijs delatas, dec.606.nu.14.Rond.

Mater excluſa à patruo, & patruele remotioribus, multò magis excludi debet ab Auo proximiore, à quo deſcendunt patruus, & patruelis, dec.693.nu.4.Calat.

Mater binuba in ſolo vſufructu ſuccedit filijs primi matrimonij, deciſ. 759. num. 2. Vicecomite.

Mater per tranſitum ad ſecunda vota amittit legitimam filij, quoad ſolam proprietatem, dec.759.nu.3. Vicec.

Mater binuba non poteſt de omnibus ſuis bonis diſponere in fauorem ſecundi viri, dec. 759.nu.4.Vicec.

Matris incapacitas inducta à ſtatuto non attenditur ſi filij ſuccedunt ex perſona propria, dec.753.nu.5.Calat.

Matre excluſa propter filium, fratrem vel huiuſmodi ex latere paterno, an cenſeatur excluſus auus licet non nominatus, dec. 693. nu.3.& ſeqq. Calat.

MATRIMONIVM

Vide etiam in verſ. Coniuges.

Matrimonium dicitur metu contractum, ſi mulier per vim fuit ad Eccleſiam traducta, & etiam coram Parocho, & teſtibus contradixit, dec.405.nu.3.Calat.

Matrimonium contractum per vim, & metum, ex defectu liberi conſenſus, non ſubſtinetur, dec.405.nu. 1. Calat.

Matrimonium contractum coram Presbytero ad id à Parocho deputato, dicitur contractum ad formam Concilij, & validum reputatur, dec.490.nu.1.Emer.

Matrimonium impugnans, vti metu contractum ſupponit illud præceſſiſſe, dec.490.n.8. Emerix.

Matrimonium, quod quis ob ſequutam copulam affectauit, non dicitur meticuloſum, quamuis intermedijs actus fuerint contrarij, ſi poſtea de libero conſenſu apparuit, d.490. nu.4. Emer.

Matrimonium ad effectum ſucceſſionis leuioribus probationibus probatur, dec.779. n.5. Taia.

Matrimonium probatur ex adnotatione diſpenſationis publicationum de licentia Vicarij deſcripta in libro matrimoniorum, deciſ.779.nu.6. Taia.

Matrimonium contractum in loco ſecreto magis probatur ex teſtibus amicis, & conſanguineis illius fauore deponentibus, dec. 490.nu.10. Emer.

Matrimonium probatur ex fide Parochi, qui aliquos in matrimonio coniunxit.dec.779. nu.8. Taia.

Matrimonium probatur ex teſtibus, qui interuenerunt in eo, quamuis ipſi ſint conſanguinei, dec.779.nu.9. Taia.

Matrimonium quatenus reſpiciat publicam vtilitatem, ad hoc vt illius ratione poſſit derogari voluntati defuncti, dec. 479. nu. 6. Alberg.

Matrimonium quatenus apud aliquas Nationes Patriam poteſtatem tollat, dec.791. in prima numer.32. Taia.

Matrimonium metu contractum, non dicitur ratificatum ex concubitu, & continua cohabi-

habitatione cum viro, & quando, dec. 405. no.9. Calat.
Matrimonium à principio nullum ex impedimento quod erat ab initio, si illud postea cesset, omnia necessaria denuo interuenire debent, dec.405.nu.10.Calat.
Matrimonij substantia principaliter in consensu consistit, dec.405.nu.11.Calat.
Matrimonij futuri promissio, continet vera sponsalia, dec.621.nu.1.& 3. Emer.
Matrimonio non præiudicat declaratio, seu testamentum patris illud celare volentis, tanquam in dedecus aliorum filiorum, & familiæ, dec.779. nu.12.Taia.
Matrimonijs fauor publicus à legibus indulgetur, & qualis ille sit, decis. 479. num. 2. & seqq. Alberg.
in Matrimonijs plerumque pacta tractantur, antequam ad conclusionem reducantur, decis.438.nu.5.Emer.

MEDICVS, MEDICINA

Medici, & Medicinæ ad conseruationem humanæ vitæ sunt necessaria, dec. 815. nu. 25. Alberg.
Medicinæ non præstantur famulis, quibus etiã victus subministratur, decis. 815. nu.26. Albergato.
Medicinalia non veniunt appellatione victus, & vestitus, dec.664.nu.2. Calat.

MEDIVM *Vide etiam in verſ.* Extrema.

Medium ad aliquid, illius terminus esse non potest, dec.724.nu.3.Rond.

MELIORAMENTA

Vide etiam in verſ. Expensæ, Plantatio.
Melioramenta compensantur cum fructibus perceptis à die motæ litis, decis. 545.num.5. Alberg.
Melioramenta si sunt necessaria detrahuntur etiam à malę fidei possessore, & quę illa sint, dec,564.nu.4. & seqq. Alberg.
Melioramenta ex relationibus peritorum, & ex testibus de eis deponentibus, dicuntur probata saltim in genere, decis. 564. numm.1. Alberg.
Melioramenta prætendens, probare debet statum antiquum, quid impensum, & quid melioratum, vt quod minus est postea reficiatur, dec,525.nu.12.Rond.
Melioramenta, eorumque ius transeunt in cessionarium, decis. 542. numer. 8. Albergato.
Melioramenta facta in construenda domo, Vasca, & Cella vinaria Vineæ, quatenus dicantur necessaria, decis. 564. numer. 7. 8. & supra, Alberg.
Melioramentorum fructus percepisse dicitur, qui integros fructus rei meliorate percepit, dec.549.nu.12.Vicec.
in Melioramentis si æquitas respectu vnius ex partibus seruata sit, eadem quoque quoad alteram partem seruari debet, dec.549.n.13. Vicecom.
Melioramenta, si sine læsione prioris status rei locatæ possunt amoueri, semper conductori restituenda sunt, decis. 608. num.4. Albergato.
Melioramenta dicuntur scenæ, & alia in theatro constructa si sine illis ars scenica exerceri, & intueri non potest, decis. 608. nu. 7. Alberg.
Melioramenta facta à conductore in re conducta, secluſa conuentione partium, ad ipsum spectant, dec.608.nu.8. Alberg.
Melioramenta veniunt ex natura contractus emphyteutici, cuius finis melioratio est, decis.704.nu.10.Alberg.
Melioramenta voluptuaria ad vsum viridarij facta in vinea, non meliorationes, sed damnum important, decis. 554. nu.19. Emer.
Melioramenta non iustificata, non habentur in consideratione, decis. 674. numer. 3. Vicecom.
Melioramenta facta in vinea construẽdo mansiones pro colono, Vasca, & tinello pro colligendo, & asseruando vino, dicuntur necessaria, dec.611.nu.2. Alberg.
Melioramenta necessaria reficiuntur cuicumque possessori, siue iusto, siue iniusto, d.611. num. 3. Alberg.
Meliorament. liquidantur secundum dispositionem *auth. perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ.* decis. 549. nu. 6. Vicec.
Melioramenta calculantur ad rationem scutorum quinque pro centenario, dec.549. n.7. Vicecom.
Melioramenta sine aliqua deductione reaptationum liquidari debent, decis. 549. nu. 8. Vicecom.
Melioramenta dicuntur necessaria ex parte illius, qui ea facere tenebatur, decis. 704. n.8. Alberg.
Melioramentorum liquidatio, & fructuum, paritatem rationis non habent, dec.549. numer.5. Vicec.
Melioranti, qui solùm in genere melioramenta probauit, præfigitur terminus ad illa liquidandum in specie, decis. 704. num, 11. Alberg.
Melioramentorum generica probatione facta, occurritur meliorami per cautionem de illa reficiendo, postquam fuerint legitimè liquidata, dec.674.nu.4. Vicecom.
Meliorantis in æstimandis desumitur regula à quantitate pensionum ex re meliorata percipi solitarum, decis. 549. num. 3. Vicecomite.
Meliorantis solum probatis in genere recte consulitur per cautionem de illis reficiendis, postquam fuerint legitimè liquidata, dec.545. nu.6. Alberg.

MELITÆ *Vide etiam in verſ.* Insula.

MELIVS

Vide etiam in verſ. Bonum.
in Melius progredi homines sperant non autem in deterius, decis. 652. num. 8. Albergato.
in Melius quatenus artifex opus conuentum facere permittatur, decis. 764. numer. 8. & seqq. Emer.

MEMBRA *vide etiam in verſ.* Corpus.

Membra omnia capiti reuerentiam, & obedientiam exhibent, dec.415.nu.2.Emer.

MEMORIA per actus intra decennium insurgentes, & reflexos renouata, non labitur, decis. 803. nu. 9. 15. & 16. Alberg.

MENDACIVM

Vide etiam in verf. Dolus, Falsitas, Mentiri, Testes.

Mendacium propriè est falsa significatio vocis cum voluntate fallendi, decis. 470. nu. 3. Taia.

Mendacium non præsumitur dolosè dictum, & ideo non inducit actionem de dolo, decis. 470. nu. 4. Taia.

Mendacium citra iuramentum, & extra iudicium dicere, perfectis non est concessum., dec. 470. nu. 6. Taia.

Mendacium pietatis, & benignitatis est illud, quod fit pro salute alterius, decis. 470. nu. 7. Taia.

Mendacium simplex peccatum veniale dicitur, dec. 470. nu. 8. Taia.

MENDAX, MENTIRI

Vide etiam in verf. Mendacium, Testes.

Mendax præsumitur in dolo si ex mendacio consequatur commodum, alias non, d. 470. nu. 14. Taia.

Mentiri nemo iudicandus est qui dicit falsum, quod putat verum, quia non fallit, sed ipse fallitur, dec. 470. nu. 1. Taia.

MENS

Vide etiam in verf. Intentio, Verba.

Mens, aut verba vbi sunt clara, contraria interpretatio non admittitur, decis. 811. n. 10. Emerix.

Mens, & intentio alicuius etiam ex actu nullo deducitur, decis. 724. numer. 12. Rondinino.

MENSIS Maii semper est fixus, & Pontifici reseruatus, siue Ordinarius gaudeat alternatiua mensium, siue non, decis. 540. nu. 16. Rondin.

MENTIO

Mentio etiam specialis dicitur facta de eo, ad quod verba instrumenti, & non ad aliud referri possunt, decis. 756. numer. 8. Rondinino.

Mentio litis tollit subreptionem, decis. 410. num. 10. Emer.

MERCATOR

Vide etiam in verf. Creditum, Libri, Relatio.

Mercator cambiare promittens si non cambiauit, ex tali promissione ad aliquod non tenetur, dec. 775. nu. 12. Vicec.

Mercator deputatus pro pecunia cambianda, si non cambiauit, ad quid debitor teneatur, dec. 775. nu. 10. Vicecom.

Mercatorum in causis ex æquitate proceditur, reiectis subtilitatibus iuris, decis. 448. nu. 6. Calataiu.

Mercatorum ingenuitati, & peritiæ, maximè retrò pecunias restituentibus, plurimùm Rota deferre consuenit, decis. 713. nu. 12. Emerix.

MERCES

Vide etiam in verf. Artifex.

Merces etiam in Sacro Monte depositatæ die in diem semper deteriorationem patiuntur, dec. 484. nu. 12. Matth.

Merces, quia dietim detrimentum patiuntur, cum omni celeritate, & expeditè vendendæ sunt, dec. 484. nu. 13. Matth.

Merces venales si reciperent hypothecam, publicum impediretur commercium, dec. 726. nu. 9. & seqq. Alberg.

Merces licet venales, adhuc tamen quæ remanent sunt tacitè hypothecatæ pro pensione domus, etiam cum priuilegio prælationis, dec. 726. nu. 6. Alberg.

Merces si non venduntur vniuersaliter, vt corpus, & taberna, sed particulariter, & minutatim, non remanent hypothecatæ, d. 652. nu. 1. Alberg.

Merces subrogatæ, dicuntur tacitè hypothecatæ in locum mercium venditarum, d. 726. nu. 11. Alberg.

Mercedem, seu Salarium non præsumitur famulum diu petere distulisse, dec. 815. nu. 6. & 9. Alberg.

Mercedem nullam operario deberi nisi expleto labore, æquitati repugnat, dec. 780. nu. 1. & seq. Taia.

MERETRIX

Meretrix, quamuis socia criminis, probat adulterium, dec. 818. nu. 10. Vrsino.

Meretrix non est persona legalis, sed infamis, & vilis, & ideo nihil probat, dec. 818. n. 11. Vrsino.

METVS

Vide etiam in verf. Matrimonium, Vis.

Metus probatur ex testibus de illius actibus, & de visu deponentibus, decis. 405. numer. 2. Calaraiu.

Metus excluditur ex actibus liberam voluntatem præseferentibus, decis. 490. numer. 5. Emerix.

Metus non probatur ex contentione sequuta inter partes, quæ statim cessauit, decis. 490. nu. 6. & seq. Emer.

Metus ad effectum annullandi matrimonium iam contractum, plenè & concludenter probari debet, dec. 490. nu. 2. Emer.

Metus probari debet cum suis requisitis, quod incutiens sit solitus minas exequi, quod eum passus sit timidus, & debilis, quodque agatur de graui malo, decis. 490. numer. 3. Emerix.

Metus minor cadit in muliere, quam viro, & in ea reputatur esse sufficiens, decis. 405. numer. 4. Calat.

Metus cadens in constantem virum qualis esse dicatur, dec. 405. nu. 6. Calat.

Metus probatur si mulier per vim fuit ad Ecclesiam traducta, & coram Parocho, & testibus contradixit, dec. 405. nu. 3. Calat.

Metus ad effectum annullandi professionem non probatur ex declaratione alterius fratris, quod non fiat obstaculum fratri religioso professo suam annullandi professionem, dec. 514. nu. 20. Vicec.

Metus probari debet plenè, & concludenter, cum omnibus suis qualitatibus, decis. 514. nu. 21. Vicecom.

Metus excluditur ex renunciatione liberè facta à filio in fauorem patris, decis. 514. n. 22. Vicecom.
Metus excluditur ex loco publico, in quo erat facilis aditus ad superiorem, decis. 514. numer. 23. Vicecom.
Metus causa diuersa ab eo, pro quo ille fuit incussus, non releuat, nec attenditur, d. 514. nu. 15. Vicecom.
Metus probari debet ad eum præcisum finem extorquendi actum, qui tamquam meticulosus impugnatur, decis. 514. num. 16. Vicecomite.
Metus excluditur in Patre timoratæ conscientiæ, diligente filios, naturæ placidæ, nec minas exequi solito, decis. 514. num. 9. Vicecomite.
Metus non incutitur illi, qui adest in longinquis partibus, decis. 514. numer. 18. Vicecomite.
Metus probatur ex comminatione mortis incussa à personis armatis, decis. 405. num. 7. Calataiu.
Metum probare non sufficit, nisi probetur incussus in eodem actu, decis. 514. numer. 7. Vicecomite.
MILES *Vide in verf.* Absens.

MILES HIEROSOLYMITANVS.

Vide etiam in verf. Beneficium.
Milites Hierosolymitani obtinentes beneficia ciusdem Religionis quando teneantur ad formam statuti soluere fructus duorum annorum, dec. 494. nu. 1. per tot. Alberg.
Milites S. Iacobi Hispalen. sunt immunes à solutione decimarum, decis. 661. numer. 2. Taia.
MINÆ. *Vide etiam in verf.* Timor.
Minæ vanæ, & elusoriæ non inducunt metum cadentem in constantem virum, decis. 490. num. 7. Emer.

MINOR

Vide etiam in verf. Causa, Infans, Maior, Mulier, Pupillus, Solemnitas.
Minor ad effectū manutentionis potest suam possessionem perdere, decis. 655. numer. 6. Vicecom.
Minor vt valide possit augere dotem sororis non suffragatur necessitas illam congruè dotandi tamquam hæres patris, decis. 541. num. 9. Alberg.
Minor censetur inductus ad contrahendum ex causa in instrumento expressa, qua cessante, corruit contractus, eiusque consensus, dec. 447. num. 7. Alberg.
Minor pars creditorum non præiudicat maiori, & quæ dicatur maior pars, quæ verò minor, dec. 497. nu. 3. & 5. Vicecom.
Minor contrahens contra formam statuti non amittit possessionem, decis. 547. nu. 17. & 18. Vicecom.
Minor nullitèr contrahens, possessionem non amittit, & quando, dec. 623. n. 22. & seqq. Vicecom.
Minor se obligans, & bona dimittens, non dicitur vtiliter contrahere, ita vt possit solemnitates omittere, decis. 623. nu. 18. Vicecomite.
Minor potest cogere emptorem, qui sua bona emit habita fide de pretio ad obseruantiam contractus, decis. 657. numer. 18. Rondinino.
Minor factus maior per quinquennium reclamare debet aduersus contractum onerosum, & correspectiuum, decennio verò in contractibus lucratiuis, decis. 482. num. 17. Vicecomite.
Minor, pupillus, & Ecclesia possunt volentes stare contractui nullo, & cogere secum contrahentes ad obseruantiam, vel potius ab illo recedere, decis. 657. num. 20. Rondinino.
Minoris contractus celebratus contra formam Statuti remanet nullus, & plura de eo, decis. 547. num. 1. & seqq. ac per tot. Vicecomite.
Minorem fraude, & dolo fuisse inductum ad contrahendum iudex ex variis causis, arbitrari solet, & debet, decis. 447. num. 16. Albergato.
Minorum bona alienari non possunt pro extinguendo censu, si illorum fructus sufficiunt pro fructibus eiusdem census, d. 447. nu. 2. Alberg.
Minores ex Statuto Bononiæ in eorum contractibus tenentur seruare solemnitates, & quæ illæ sint, decis. 623. numer. 1. & seqq. ac per totam, Vicec.
MISERABILIS *Vide in verf.* Persona.

MOBILIA

Vide etiam in verf. Merces, Suppellex.
Mobilia, quæ seruando seruari possunt veluti aurea, & argentea fideicommissario restituuntur, vel æstimatio præstatur, dec. 517. num. 6. Taia.
Mobilia, & nomina debitorum in inuentario non descripta, & longe post obitum patris à filiis alienata, & exacta non præsumuntur hæreditaria eiusdem patris, decis. 482. nu. 2. Vicecom.
Mobilia, gemmas, & argenta non possunt dici consignata secundo viro, si apparent restituta hæredibus primi viri, decis. 795. n. 20. Vicecom
Mobilia hæreditaria probari debent hæc, & illa in hæreditate fuisse reperta, & peruenisse ad manus grauati, dec. 517. nu. 10. Taia.
Mobilia fideicommissaria post annos triginta, non amplius habentur in consideratione, decis. 517. nu. 4. & seqq. Taia.
Mobilia non veniunt in restitutionem fideicommissi, si verisimiliter sint consumpta, dec. 517. nu. 5. Taia.
Mobilium qualitatis, & quantitatis præsumptio resultans ex nobilitate familiæ non sufficit ad grauandum hæredem, dec. 517. numer. 12. Taia.
MODERATOR *Vide in verf.* Vnusquisque.
MODIFICATIO. & declaratio, quæ referrì potest ad aliud, nunquam refertur ad actum, ad quem propter incompatibilitatem, vel

vel alitèr referri non poteſt,deciſ.788. nu.6. & 7. Rondinino.

MODVS.

Vide etiam in verſ. Æquipollens, Effectus.

Modus, non conditio dicitur demandatus ex clauſula, ſeu verbis, *acciòche*, dec.709. n.15. Pauluc.

Modum non curamus, dum habemus effectū, dec.621.n.17.Emer.

MOLESTIÆ.

Vide etiam in verſ. Liberatio, Pactum.

Moleſtiæ intimari omninó debent, alioquin eictio prætendi non poteſt,dec.468.num.5. Emerix.

Moleſtiæ aliæ inferuntur per actus ciuiles, aliæ verò per actus naturales, qui inter ſe diſtinguuntur,dec.609.n.9.Alberg.

Moleſtias ſi quis habet, quatenus poſſit cum moleſtante tranſigere,dec.626.nu.3.& ſeqq. Rondin.

Moleſtias ſufficit de facto fuiſſe illatas, vt pro illarum liberatione agi poſſit,dec.572. nu.5. & 7.Rond.

Moleſtiarum liberationem promittens, aduenientibus moleſtijs, ab illis emptorem ſubleuare obligatur,dec.752.n.5.Calat.

MONACHVS.

Vide etiam in verſ. Rector, Religioſus.

Monachus quidquid acquirit, acquirit Monaſterio,dec.589.n.3.Vbago.

Monachus,vel Monialis dicens ſe eſſe contentum de dote ſibi tradita, non præiudicat Monaſterio quoad ſucceſſionem, dec. 728. n.17.Alberg.

Monachus non habet neque velle,neque nolle,dec.728.n.10.Alberg.

MONASTERIVM.

Vide etiam in verſ. Cauſa pia, Conuentus.

Monaſterium Andreouienſe plures habet decimas ſibi ab Epiſcopis donatas, etiam cum confirmatione Apoſtolica, dec.574. num.1. & ſeqq.Rond.

Monaſterium Andreouienſe, vltra donationē plurium decimarum ſibi factam pro ſua dote, habet etiam in illis quaſi poſſeſſionē pluſquam centenariam, dec.574.n.4.& dec.575. n.1.Rond.

Monaſterium tollit qualitatem illegitimitatis, dec.480.n.5.Alberg.

Monaſterium repræſentat perſonam ſui Monachi,dec.689.n.2.Vbago.

Monaſterium retinens iura Parochi, habet intentionem fundatam in iure vniuerſali decimandi ſuper omnibus terris ſue Parochiæ dec.663.n.3.Taia.

Monaſterium ex perſona ſuarum Monialium non eſt capax commendæ, dec. 528. nu.12. Calat.

Monaſterium eſt locus tutus pro exploranda voluntate mulieris, deciſ.801. num.17. Viccom.

Monaſterio non præiudicat negligentia miniſtrorum, & arrendatariorum illius, dec.582. n.19.Taia.

MONIALIS: *Vide etiam in verſ.* Monachus, Moniales, veluti perſonæ Eccleſiaſticæ non ligantur Ægidiana,dec.751, n.1. Rondin. & dec.673.n.2.eodem.

MONITORIVM.

Vide etiam in verſ. Citatio, Lis.

Monitorium ſine mandato procuræ reproductum, non inducit litem, deciſ.427.num.3. Matth.

Monitorium habens clauſulam omne ius,quatenus importet introductionem iudicij, etiā ſuper dominio,dec.427.n.17.Matth.

Monitorium reſouitur in vim ſimplicis citationis, vbi quis ratione ſui præiudicij eſt citandus,dec.412.n.25.Vbago.

Monitorium non facit ſtatum, nec habetur loco mandati ad effectum tradendi legitimā poſſeſſionem,dec.412.n.26.Vbago.

MORA.

Vide etiam in verſ. Caducitas, Emphyteuta.

Mora videtur eſſe purgata eo ipſo, quod ius creditoris non eſt effectum deterius,dec.435. n.10.Taia.

Mora in contractibus eſt impurgabilis, quando eſt appoſita dies, & pœna, vel poſt certam diem eſt adiecta reſolutio contractus, dec.435.n.11.Taia.

Mora quælibet non facit licitum intereſſe pecuniæ, ſed illa ſolum, per quam ceſſat lucrum, vel damnum emergit,dec.775.num.2. Vicec.

Mora purgari non poteſt ſtante pacto reſolutiuo ex defectu conſenſus, deciſ.727.num.28. Calat.

Mora ludicum, vel Partium, lites immortales reddi non debent,dec.446.n.7. Taia.

ex Mora ſua nemo commodum reportare poteſt,dec.727.n.20.Calat.

MORES. *vide in verſ.* Honeſtas.

MORIBVNDVS, MORIENS.

Vide etiam in verſ. Teſtator.

Moriens non præſumitur committere falſitatem, & ſuis hæredibus ſcripturam falſam relinquere,dec.787.n.25.Paul.

Morientes extra mœnia Ciuitatis, in qua Parochia ſepeliendi ſint,dec.429. n.1. & nu.22. ac per tot.Rond.

Morientes non animaduertentes quid agant, de facili interrogantibus annuunt, deciſ.603. n.9.Emer.

MORS.

Mors patris probatur ex inſtrumento, in quo aliquis dicitur filius olim, vel quondam N. quia tales dictiones mortem patris demonſtrant,dec.689.n.9.Vbago.

Mors vltimi poſſeſſoris beneficij verificatur ex confeſſione vtriuſque collitigantis,ex eadem vacatione venientium,dec.667.num.1. Rond.

Mors in longinquis partibus probatur per famam illius loci, in quo aliquis dicitur eſſe defunctus,dec.689.n.9.Vbago.

Mors auget fidem teſti. deciſ. 538. num.14. Emerix.

Mortis comminatio incuſſa à perſonis armatis,quibus reſiſti non poſſit, inducit iuſtum metum,dec.405.n.7.Calat.

Mortem æquè dicitur instare, aut parum distare in eo, qui desperatæ salutis est, dec. 791. n. 1. Taia.
MVLCTA. *Vide in vers.* Pœna.
Mulctare potest Abbas etiam regularis beneficiatos sæculares, si in Ecclesia illi obedientiam præstare recuset, dec. 415. n. 8. Emer.
MVLIER.
Vide etiam in vers. Donatio, Filia, Fœmina, Mater, Meretrix, Matrimonium, Minor, Paupertas, Præsumptio, Solemnitates, Vxor.
Mulier si non habeat releuatorem, aut remaneat penitus indotata, nulliter se obligat, & proindè eius obligatio non subsistetur, decis. 462. n. 8. Rond.
Mulier obligans se pro viro, qui eo tempore non habebat pecunias promptas, non ideo excluditur, quod ab eo postea releuari potuisset, dec. 462. n. 9. Rond.
Mulier tam de iure communi, quàm ex statuto Vrbis *lib. 1. cap.* 151. fideiubere prohibetur, dec. 462. num. 2. & 3. cum seqq. Rondinino.
Mulier vig. *Auth. res quæ C. Com. de legat.* est potior omnibus super bonis fideicommissi ascendentis, dec. 508. n. 1. Taia.
Mulier nupta indiget maiori impensa, maiorique luxu, quàm Vidua, decis. 727. nu. 14. Calat.
Mulier in bonis constante matrimonio acquisitis præfertur quibuscumque creditoribus viri, etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus, dec. 493. n. 8. Rond.
Mulier per matrimonium efficitur vna caro cum viro, dec. 557. n. 13. Vicec.
Mulier dicitur esse de incolatu sui mariti, decis. 557. n. 14. Vicec.
Mulier ex Statuto Vrbis tenetur seruare solemnitates in omnibus contractibus, in quibus lædi potest, etiam in contrahenda societate, dec. 675. n. 7. Alberg.
Mulier retinens bona viri, non potest ea tacèdo petere creditum integræ dotis, dec. 626. n. 9. Rond.
Mulier potest esse procuratrix ad effectum ordinandi lites, non autem ad effectum comparendi, dec. 813. n. 3. Rond.
Mulier sine solemnitatibus statutarijs, nec quidem confiteri potest, dec. 730. n. 10. Taia.
Mulier tenetur seruare solemnitates vbicumque lædi potest, dec. 730. n. 11. Taia.
Mulier quatenus occasione dotis possit contrahere sine solemnitatibus, dec. 730. nu. 12. Taia.
Mulier quomodo sua bona administrare potest, si dotalia sint penès virum, extradotalia verò apud patrem existant, dec. 746, nu. 6. Taia.
Mulier binuba non potest plus secundo viro relinquere, quàm vni ex filijs primi matrimonij, dec. 732. n. 10. Vicec.
Mulier binuba non prohibetur plus filijs ex secundis nuptijs relinquere, quàm ex primis procreatis, salua tamen portione legitimæ, dec. 732. n. 11. Vicec.
Mulier binuba licet salua legitima, inæqualitatem seruare possit inter filios vtriusque matrimonij, hoc tamen in fraudem legis operare non valet, dec. 732. n. 12. & seqq. Vicecom.
Mulier binuba plus relinquens filio secundarum nuptiarum, non tenetur patri prohibere vsumfructum, quinimò nec illum eidem filio substituere, d. 732. n. 13. Vicec.
Mulier ratione matrimonij efficitur vna, & eadem caro cum suo marito, dec. 431. n. 18. Emerix.
Mulier extera per contractum matrimonij fit de origine, & incolatu mariti, dec. 431. n. 19. Emerix.
Mulier non potest à Iudice repelli à possessione bonorum sui viri, nisi ei persoluto integro dotis credito, dec. 493. n. 2. Rond.
Mulier non præsumitur habere aliud, nisi dotem, dec. 404. n. 11. Calat.
Mulier sufficit, quod etiam tacitè ratificet spõsalia ab eius patre contracta, dec. 538. num. 6. Emerix.
Mulier congruam habens dotem, & hæres a marito relicta cum onere non transeundi ad secundas nuptias, quatenus super illo possit obtinere dispensationem à Papa, dec. 479. per tot. Alberg.
Mulier recipiens restitutionem dotis filiæ, quã soluerat in causam releuationis sibi à marito debitæ, illam recepisse dicendum est, decis. 710. n. 18. Vbago.
Mulier difficile percipit vim coniecturarum, dum vix illam percipiunt Doctores super earum admissione certantes, dec. 539. num. 6. Taia.
Mulier benè percipit vim clausulæ derogatoriæ, nè aliàs facilè inducetur ad mutationẽ testamenti, dec. 519. n. 7. Taia.
Mulier non potest assignari in loco tuto ab alio, quàm à iudice appellationis, si vltra pendentiam litis, adsit etiam rescriptum Sanctissimi, dec. 485. n. 10. Calat.
Mulier quas solemnitates seruare tenetur in Prouincia Marchiæ, dec. 440. n. 5. Emer.
Mulier non perdit legatum etiamsi dotem petierit, qua petente statutum vsumfructum amitti disponat, si non vsusfructus, sed victus, & vestitus ei legatus sit, dec. 664. nu. 10. Calat.
Mulier iussa habitare cum filijs, habitare non tenetur post litem sibi motam super restitutione rerum amotarum, dec. 664. nu. 7. & seqq. Calat.
Mulier vigore *auth. res quæ* suam auctoritatem desumit à die obitus fideicommittentis, decis. 710. n. 3. Vbago.
Mulier pro dote vigore *auth. res quæ* præfertur cuicumque intermedio creditori, etiam vltimi grauati, dec. 710. n. 4. Vbago.
Mulier vilis conditionis, & existens in caupona, si asserit se defloratam, quatenus, & quomodo suam virginitatem probare teneatur, dec. 767. n. 6. Taia.
Mulier diuertens à viro, non sua culpa, sed iudicio Episcopi, & Ecclesiæ, ad illum redire non cogitur, dec. 301. n. 1. Vicec.

Mu-

Mulier binuba instituens filios nondum natos secundarum nuptiarum, dicitur contemplasse potiùs patrem, quàm filios, dec. 732. n.22.Vicec.
Mulier binuba instituens patrem in vsufsuctu filiorum posterioris coniugij, facit fraudem legi,dec.732.n.23.Vicec.
Mulier ex Statuto Vrbis *lib.1.cap.*151.non potest contrahere societatem sine solemnitatibus,dec.805.n.6.Alberg.
Mulier ex statuto Bononiæ sibi retinere debet bona data in dotem, si non fuerint deteriorata,dec.482.n.18.Vicec.
Mulier censetur renupta cum eadem dote primo viro tradita,dec.727.n.25. Calat.
Mulier instituta hæres donec vitam vidualem seruauerit, per transitum ad secunda vota non remanet amplius hæres, nec gaudet juribus hæreditarijs,dec.740.n.12. Calat.
Mulier non dicitur mercatrix, si viuente viro negotio illius apothecæ incubuit, dec. 662. n.10.Alberg.
Mulier renuncians *legi hac edictali* non potest allegare ignorantiam dispositionis illius,decis.732.n.7.Vicec.
Mulier retinens bona viri cum protestatione ea dimittendi restituta dote, non reddita ratione, vel dicitur satisfacta, vel pro rata valoris inducta compensatio, dec.487. n.12. Emerix.
Mulier vna duos, vel plures sponsos non habet,dec.516.n.3.Alberg.
Mulier agens de damno vitando, defectum solemnitatum opponit contra mulierem lucrum captare quærentem, dec.675. nu.9. Albergato.
Mulier esset in notabili damno, si notabilem summam amitteret contra aliam mulierem illam superlucrari prætendentem, dec. 675. n.10.Alberg.
Mulier maior transigere non prohibetur,cùm de iure communi possit se obligare,dec.732 n.3.Vicec.
Mulier, & minor etiam in donatione reciproca, sicuti in alijs contractibus lædi possunt, dec.578.n.8.Emer.
Mulieris obligatio.ciusdemque fideiussio substinetur ex causa vtili, vel saltem non damnosa,dec.462 n.4.Rond.
Mulieris hypotheca in bonis viri ex donatione contemplatione certi matrimonij acquisitis, remanet illæsa, non obstante quocumque facto eiusdem mariti, dec.493.num.13. Rondinino.
Mulieris obligatio pro viro eo magis substinetur, si fuit facta super re non dotali,d.462. n.10.Rond.
Mulieris binubæ dispositio referri potiùs debet ad causam magis tutam,& probabilem, quàm ad fraudem legis,dec.732.n.20. & 24. Vicec.
Mulieris obligatio, etiam facta cum solemnitatibus, non substinetur, si notabile damnũ eidem mulieri ex illa sequatur,dec.614.n.24 Calat.
Mulieri post sententiam separationis thori debentur alimenta, & sumptus litis etiam a tertio possessore bonorum viri,dec.404. n.12 Calat.
Mulieri ex donatione sibi facta contemplatione certi matrimonij, acquiritur ius irreuocabile, etiam indepẽdenter à viro,decis.493. n.12.Rond.
Mulieri imputari non potest, si super facto, & magis dispositione iuris ignaræ, non consuluerit peritiores,dec.637.n.6.Emer.
Mulieres dotatas esse Reipublicæ interest, non autem quod illam maiorem, vel minorem habeant,dec.479.n.3. Alberg.
Mulieres ne remaneant indotatæ iura abhorrent, non autem quod illæ habeant maiorem, vel minorem dotem, dec.479.num.2. Alberg
Mulieres, & minores dicuntur ignari,& ideo sunt obnoxij deceptioni, decis. 447. nu.11. Alberg.

MVLTIPLICARE, MVLTIPLICATIO, & MVLTIPLICVM.

Multiplicari substitutiones non debent,d.633. n.16.Rond.
Multiplicatio sententiarum fieri non debet, dec.519.n.9.Vicec.
Multiplicatio causarum non præsumitur, decis.643.n.11.Vicec.
Multiplicatio titulorum in beneficialibus admittitur,dec.413.n.15.Matth.
Multiplicum eo magis remanet subiectum fideicommisso, si testator non dixit illud fuisse suppositum dispositioni hæredis,dec.496. n.16.Calat.
Multiplicum à testatore ordinatum non remanet liberum,sed subiectũ fideicõmisso ab eodẽ testatore ordinato,d. 496.n.14. Calat.
Multiplicum quomodo intelligatur, & plura de eo,dec.496.n.8.& 9.& seqq.Calat.
MVLTI dicuntur,etiam vbi tres personæ concurrunt,dec.533.n.3.Taia.

MVNERA.

Vide etiam in verf. Gradus, Honor.
Munera inter sponsos sequuta plurimum præualent pro ratificatione sponsalium, d.538. n.9 & seq.Emer.
Munerum datio ad effectum inducendi ratificationem sponsalium, non attenditur pretiositas, sed rei substantia, dec. 621. num.8. Emerix.
MVTATIO personæ possessoris non præiudicat actori,dec.403.n.4.Alberg.
MVTATIO. *Vide etiam in verf.* Voluntas.

MVTVVM.

Vide etiam in verf. Creditor.
Mutuum præsumitur,si alius titulus non adest, dec. 548. n.16.Rond.
Mutuum citra quodcumque periculum semper repeti potest,dec.548.n.12.Rond.

N

NARRATIVA.

Vide etiam in verf. Gratia.
Narratiua Gratiæ exequutioni demandatæ,

præsumitur in omnibus iustificata, dec.697. n.5.Emer.
Narratiuam suarum literarum iustificare tenetur impetrans beneficium, tamquã fundamentum suæ intentionis, dec.412.nu.15. Vbago.
Narratiua partis probat etiam, quoad alium eandem narratiuam facientem, decis.413. n.3.Matth.
Narratiua, & assertio partis plenè probat, dum super illis fundatur gratia Pontificis, d.533. n.9.Taia.
Narratiua, & assertio partis emissa in gratia Pontificis, admittit probationem contrariã, quæ non sit de facto proprio, dec.533. n.10. Taia.

NATVRA.

Vide etiam in verf. Conditio, Qualitas
Natura actus operatur, vt aliquid in eo dicatur expressum, dec.429. nu.14.& seqq. Rondinino.
Naturam officij ostendit declaratio superioris dec.810.n.16.Alberg.

NATVRALIS.

Vide etiam in verf. Filius.
Naturalium successio eis solum reseruata in duabus vncijs, non traditur pro legitima, nullatenus ipsis debita, sed iure tantum alimentorum, dec.500.n.13 Calat.
Naturalis dicitur, non spurius qui nascitur ex parentibus, inter quos potuerit esse matrimonium tempore natiuitatis, d.642.n.7.Taia.
NATVRALITAS. *Vide etiam in verf.* Legitimas.

NATVS.

Natus in Oppido alicuius Territorij in eodem Territorio natus esse dicitur, dec.431. nu.11. Emerix.
Natus in Oppido dicitur natus in Territorio, dec. 557.n.6.Vicec.
Natus in Villa, & in Suburbijs, perinde est, ac si in Ciuitate, vel Oppido fuisset natus, decis.557. n.11.Vicec.
Natus in vicis Ciuitatis, perinde habetur, ac si natus fuisset in ipsa Ciuitate, dec.431.n.16. Emerix.
Natus ex patre originario alicuius Ciuitatis, vel loci, dicitur ille, cuius pater est oriundus ex aliquo Vico eiusdem Ciuitatis, vel loci, dec.431.n.17.Emer.
Nati in Territorio, si in aliquo gratificati sunt, multo magis gratificati censentur nati in Ciuitate, vel Oppido eiusdem Territorij, dec.431.n.15.Emer.
Natus in fauorabilibus reputatur pro nato, dec.803.n.14.Taia.

NAVIS.

Vide etiam in verf. Assecuratio.
Nauis non consideratur periculum, vel saltim rarum ex breui itinere facto per placidas aquas, dec.713.n.8.Emer
Naues assecurantur ob periculum in itinere maris, non autem ratione modici cursus, qui fit in aqua dulci, dec.448.n.2.Calat.

NECESSARIVM.

Necessaria dismembratio iurispatronatus non requirit consensum patroni, dec. 421. n.25. Alberg.
Necessariam causam meliorandi habet ille, cui alias imputari potuisset, quare meliorare prætermisisset, dec.564.n.6. Alberg.
Necessarius, non voluntarius dicitur actus, qui si de facili potuisset eludi, super illius præcedentia tamdiu litigatum non esset, decis.747.n.2.Vicec.
NECESSITAS. *Vide etiam in verf.* Libertas Obseruantia.
Necessitas dismẽbrationis Ecclesiæ illius operatur iustitiam, dec.437.n.4.Vicec.

NEGATIO, NEGATIVA.

Vide etiam in verf. Testis.
Negatione facti iuxtã consuetudinem rerum, probatio actoris nulla est, decis. 685. nu. 5. Taia.
Negatiua aliquem non fuisse admissum in socium probatur ex capitulis societatis, d.805. n.4. Alberg.
Negatiua quomodo per testes probetur, & ab illis coarctari debeat, dec.612.num.3. Alb.
Negatiua probatur ex Cathalogo, vel lectorũ, in quo aliquis descriptus non sit, decis.427. n.8.Matth.
Negatiua non dicitur probata, si possibilitas contraria non fuerit excluſa, dec.430.n.9. & seqq.Matth.
Negatiua scripturarum probatur ex fide Notarij actuarij attestãtis super integritate processus, dec.514.n.3.Vicec.
Negatiua non factæ publicationis resignationis, probari debet ab impetrante, decis.434. n.10.& seq.Rond.
Negatiuam non probat testis deponens rem ita se habere, quia vti officialis aliter non fecisset, aut fieri permisisset, si alius etiam officialis erat, qui contrarium facere poterat, dec.430.n.6.Matth.
Negatiuam non existentiæ bonorum fideicõmissi vniuersalis probare tenetur hæres, qui vult facere detractiones super fideicommisso particulari. dec.489.n.25.Matth.
Negatiuam quatenus coarctare non teneantur testes deponentes de actibus affirmatiuis, decis.430.n.14.& seqq.Matth.
Negatiuam per testes plenè coarctare tenetur qui suam intentionem fundat in actibus negatiuis, dec.430.n.15.Matth.
Negatiuam probare tenetur, qui contractum impugnat, dec.681.n.7.Vbago.

NEGLIGENS, NEGLIGENTIA.

Negligens non dicitur creditor, qui nesciuit bona à suo debitore distracta, & ideo non obstante præscriptione benè agit Saluiano, dec.425.n.4.Rond.
Negligentia Notarij super amissione scripturæ non præiudicat partibus, dec.552. num. 11. Vbago.
Negligentia in prosequendo causam appellationis non excusat, etiam impeditum, d.526. n.2.Matth.

NEGOTIATIO, NEGOTIVM.

Vide etiam in verf. Bona.
Negotiatio etiam ex re non fructifera causat pre-

pretium, dec.439.n.3. Alberg.
Negotium, & Taberna per subrogationem mercium remanet viuum, & compositum vt prius erat, dec.726.n.12. Alberg.
NEGOTIORVM gestor, *Vide* Actio, Gestor, Procurator.

NEPOS.

Nepotes, & filij fratris prædefuncti succedunt æqualiter cum patruo ad hæreditatem alterius fratris, & patrui ab intestato defuncti, dec.637.n.11. Emer.
Nepotes æqualiter succedunt cum patruo in hæreditate fratris, & patrui respectiuè defuncti, dec.753.n.1. Calat.
Nepotes nihil penitùs ab auita hæreditate consequi potuisse, est ab omni verisimilitudine, & humanitate alienum, decis. 534. num. 9. Alberg.
Nepotes comprehenduntur sub conditione, *si sine filijs* ad exclusionem substituti ad effectum, vt eis præseruetur legitima successio parentum, dec, 558.n.8. Rond.
Neptes in conditione positæ, si filius sine filijs decederet, in defectum masculorum admittuntur ad integram hæreditatem etiam ex portionibus patruorum conflatam, dec.558. n.9. Rond.

NIHIL TRANSEAT.

Nihil transeat, non continet nisi præceptum citandi partem ob euitandum illius præiudicium, quod aliàs ei cuntingere posset, d.475. n.6, Rond.
Nihil transeat potest de facili remoueri mediante citatione coram Eminentissimo Signaturæ iustitiæ Præfecto, decis.475. num.7. Rondin.

NOBILIS.

Nobilis, cæteris paribus prætterri debet in adiudicatione beneficij, dec.641.n.4. Matth.
Nobiles, & personæ integræ famæ non solent deponere super adulterio, vel huiusmodi crimine, dec.818. n.21. Vrsino.

NOBILITAS.

Nobilitas in acquirendo beneficium tribuit prælationem, dec.584.n.2. Emer.
Nobilitas familiarum in Vrbe vbi agitur de familijs nobilissimis probari debet, dec.577. n.6. Calat.
Nobilitatis qualitas, & ipsa etiam attenditur, & præualet in beneficijs, dec. 659. num.7. Vicec.
NOCENS alteri rationem naturalem offendit dec.470.n.15.& 16. Taia.

NOMEN.

Vide etiam in verf. Vocabulum.
Nomen Sacerdos propriè conuenit celebranti, quia à sacrificando deriuat, dec.607. n,15. Emerix.
Nomen in albo relictum, si non appareat appositum de voluntate partium, non suffragatur, dec.739.n.9. Vbago.
Nomen debitoris *Vide in verf.* Mobilia.
Nomine siue proprio, siue alieno, qui soluit pensiones dicitur recognoscere locatorem tndominum, dec. 734.n.7. Vicec.

NOMINANS.

Vide etiam in verf. Actus, Contractus, Donatio, Eligere, Facultas, Institutio, Ius.
Nominans in contractu inito pro persona nominanda, nominatione sequuta, non tenetur præstare euictionem prouenientem a creditoribus venditorum, decis.556.num.2. Alberg.
Nominans potest de consensu nominati apponere noua onera, & obligationas in contractu inito pro persona nominanda, d.556. n.12. Alberg.
Nominans potest differre nominationem cõtractus initi pro persona nominanda ex facultate sibi reseruata, dec.556.n.8. Alberg.
Nominans in contractu inito pro persona nominanda, non tenetur certiorare nominatũ de qualitatibus eiusdem contractus, vel bonorum illius, dec.556.n.21.& 22. Alberg.
Nominans in contractu inito pro persona nominanda, potest augere prẽtium, si fecit melioramenta, vel aliud eidem contractui superaddidit, dec.556.n.4. Alberg,
Nominans in contractu inito pro persona nominanda, potest sibi retinere fructus, si pretium persoluit, dec.556.n.6. Alberg.
Nominantem in contractu inito pro persona nominanda, se de euictione obligari ex dato, & facto suo, non repugnat eidem contractui, dec.556.n.16. Alberg.

NOMINATIO, NOMINATVS.

Nominatio simplex facta ad beneficium iurispatronatus, nullum ius tribuit nominato præseruabile, aut considerabile, d.739. n.16. & 20. Vbago.
Nominatus in contractu inito pro persona nominanda perinde in omnibus reputatur, ac si ipse à principio cõtraxisset, dec.556. n.1.& 22.ac per totam Alberg.
Nominatus ex præcepto, vel facultate testatoris, ab illo dicitur habere ius, non autem ab eum nominante, dec.500.n.21. Calat.
non Nominatas personas priuilegium non cõprehendit, dec.641.n.10. Calat.

NOTARIATVS.

Notariãtus de tempore instrumenti probatur ex antecedentibus instrumentis ab eodem Notario rogatis, dec.735.n.8. Calat.
Notariatus in antiquis probatur ex enunciatiuis aliorum instrumentorum, in quibus dicitur illum esse Notarium, dec.735. n.10. & 12. Calat.

NOTARIVS.

Vide etiam in verf. Extractista, Instrumentum, Iudex, Productio, Processus, Stipulatio.
Notarius dicitur qui pro Notario publicè se gessit, & tamquam talis plura instrumenta rogauit, dec.548.n.27. Rond.
Notarius iura sibi consignata, & producta custodire debet, aliàs parti ad interesse tenetur dec.791.n.17. Vbago.
Notarius, non solum ipse, sed etiam illius successores tenentur inuenire scripturas in actis productas, aliàs interesse præstare coguntur dec.701.n.19. Vbago.
Notarius aliud est, quod careat Notariãtu,

aliud verò, quod in eo deficiat qualitas descriptionis in Archiuio noui examinis, vel ætas, aut huiusmodi, decis. 603. num. 16. Emerix.
Notario, vel Extractistæ non creditur super eo, quod non reperiantur scripturæ, quamuis asserant fecisse diligentias de eis reperiendis, dec. 442. n. 8. & 9. Calat.
Notario attestanti super integritate actorum, plena fides adhibetur, dec. 514. nu. 2. & seq. Vicecom.
Notario attestanti super integritate actorum, creditur, tamquam de re ad eius officium spectante, dec. 701. n. 11. & seq. Vbago,
Notario attestanti in contractu Communitatis interuenisse illius requisita necessaria, plena fides adhibenda est, dec. 709. num. 3. Pauluc.
Notario vero ideo creditur, quia in sui creatione de fidelitate iurauit, & ita etiam instrumenta ab eo rogata subsistinentur, quamuis in eo deficiat qualitas accidentalis, d. 603. n. 17. Emer.
Notario attestanti super integritate actorum, creditur, donec contrarium probetur, d. 601. n. 12. Vbago,
Notarij negligentia partibus non præiudicat, dec. 735. n. 17. Calat.
Notarii Romani, & olim etiam Constantinopolitani possunt per alios instrumenta rogare, & conficere, dec. 603. n. 10. Emer.
Notarij in vltimis dispositionibus aliqua plerumque omittunt, quæ ideo supplenda sũt, dec. 633. n. 26. Rond.
Notarij negligentia in amissione scripturæ nõ præiudicat parti, dec. 552. n. 11. Vbago.
Notariorum Substituti, & Iuuenes in Vrbe ob multitudinem negociorum passim rogantur de testamentis, cæterisque contractibus, decis. 729. n. 55. Rond.
Notariorum Iuuenes, & substituti se de instrumentis rogantes, nomine suorum Notariorum rogare dicuntur, decis. 729. num. 16. Rondin.
Notarijs plenè creditur tam de actis in iudicio factis, quàm de expensis illorum occasione ipsis solutis, dec. 622. n. 7. Alberg.
NOTIFICATIO. *Vide in verf.* Impediens, Recusatio.

NOTITIA.

Notitiam mandati habere dicitur, qui recurrit ad Signaturam pro supersessoria, vel pro retardanda exequutione, decis. 776. num. 6. Emerix.
Notitiam habens mandatorum Rotalium, si adhuc parere recusat, illorumque differt executionem, excommunicari potest, & quando, dec. 776. n. 7. Emer.
NOTORIA quæ sunt non indigent probatione, dec. 577. n. 8. Calat.

NOVATIO.

Nouatio, seu mutatio tituli non resultat ex sola obseruatione quadraginta annorum, decis. 647. n. 8. Emer.
Nouatio contractus inducitur per voluntariã dationem in solutum, & assignationem aliorum bonorum à partibus factam, dec. 712. n. 2. Alberg.
Nouatio extinguit præcedentem contractum, & pacta in eo apposita, decis. 712. num. 3. Alberg.
Nouatio, & fructuum remissio quatenus cessent, si debitum iuxta pactum solutum non sit, dec. 775. n. 2. Vicec.
Nouatio contractus ex incompatibilitate resultat, etiamsi de ea expressè actum non sit, dec. 712. n. 10. Alberg.
Nouatio numquam intelligitur, nisi expressè de animo, & intentione nouandi appareat, dec. 663. n. 10. Taia.
Nouationem etiam à Pontifice confirmatam allegare potest, qui possessionem tricenariã habet, dec. 647. n. 7. Emer.

NVDVS.

Nudus nec etiam à decem Palestritis expoliari potest, dec. 780. n. 9. Taia.
Nudus cum nuda præsumuntur se carnaliter cognouisse, dec. 818. n. 20. Vrsino.

NVLLVM, NVLLITER, NVLLITAS.

Vide etiam in verf. Acceptans, Instrumentum, Testamentum, Testis, Titulus.
Nulla remanent quæcumque gesta sunt post appellationem interpositam, dec. 639. n. 4. Rondin.
Nulliter soluit, qui occasione actus nulli persoluit, dec. 492. n. 5. Taia.
Nullitas non causatur, si citatio non deficit, sed simplex tantummodo terminus, vel potiùs formalitas illius, decis. 716. num. 17. Calat.
Nullitas instrumenti quatenus illud afficiant, dec. 586. n. 13. & seq. Rond.
Nullitas in totum resultat ex eccessu etiam in sola parte, dec. 601. n. 5. Vbago.
Nullitas ex defectu causæ à iure requisitæ in alienatione bonorum minoris, sanatur per iuramentum eiusdem minoris, dec. 447. n. 4. & seq. Alberg.
Nullitas proueniens ex defectu citationis, non potest à tertio allegari, decis. 601. num. 10. Vbago.
Nullitas contractus pendens à sola voluntate minoris, vel alterius, non potest ab alio, quàm ab ipso allegari, decis. 657. num. 3. Rondin.
Nullitas post tres conformes non amplius opponitur, dec. 496. n. 2. Calat.
Nullitas sententiæ deducta in Signatura non habetur in consideratione, si fuit rescriptum nihil, dec. 815. n. 33. Alberg.
Nullitatem contractus minoris allegare quatenus possint ab eo causam habentes, non secus ac si potuisset minor si viueret, d. 657. n. 1. & seq. Rond.
Nullitatem non operatur omissio formæ, quæ non induxit præiudicium, dec. 416. num. 18. Taia.
Nulla non est venditio, cuius pretium licèt in montibus Cameralibus inuestiendum, inuestitum fuit in montibus Communitatiuis, decis. 416. n. 19. Taia.

Nullitates ex reformatione ſa. me. Pauli V. non attenduntur in aliquo Tribunali, niſi ſint de tribus,dec.716.n.16.Calat.
Nullitates circa telam iudiciariam non attenduntur in Rota, ſi nec fraus, nec læſio interuenerit,dec.716.n.18.Calat.
Nullitates ex illis tribus, iuriſdictionis, citationis,& mãdati ſunt inſanabiles,d.499.n.1.Taia
Nullitates illæ ſolum attenduntur,quæ ſunt de ſubſtantia iudicij,dec.499.n.2.Taia.
Nullitates in cauſa commiſſa cum clauſula, *manu regia*, attendendæ non ſunt,& quando, dec.499.n.3.Taia.
Nullum quod aliquod ſit, quod verò validũ, & reuocari poſſit, quid differant inter ſe, dec.658.n.8.& ſeqq.Vicec.
Nullum quod eſt, nullum operatur iuris effectum,dec.650.n.4.Rond.
Nullum quoque dicitur, quod eſt euidenter iniuſtum,dec.522.n.5.Taia.
Nullus licèt ſit actus, & inualidus, adhuc voluntatem declarat,dec.722.n.5.Emer.
NVMERVS dicitur dependere à quantitate, dec.557.n.15.Alberg.

NVNTIVS.

Nuntius Apoſtolicus vices Pontificis gerit,deciſ.639.n.25.Rond.
Nuntius Hiſpaniarum confert beneficia non excedentia ducatis vigintiquatuor, dec.719. n.17.Rond.
NVPTIÆ SECVNDÆ. *Vide in verſ.* Mulier, Repetitum.

O

OBEDIENTIA, OBEDIRE;

Vide etiam in verſ. Reuerentia.

OBedientia, & reuerentia moralis ſuperiori debita, conſiſtit in ſimplici ſubmiſſione perſonæ, & conſumitur in ſolis honorificentijs,& vrbanis obſequijs,d.741.n.13.Calat
Obedientiam præſtare tenentur Beneficiati ſæculares etiam Abbati regulari, ſi ille ſit eorum Prælatus,& Superior Eccleſiæ,dec.415. n.1.ac per totam Emer.
Obedientiam Abbati Regulari, etiam beneficiati ſæculares in Eccleſia præſtare tenentur, dec.415.n.7.Emer.
Obedire nemo tenetur niſi ei, qui habet adminiſtrationem, vel iuriſdictionem in illo, dec.741.n.7.Calat.
OBITVS, *vide in verſ.* Mors.

OBLATIO.

Oblatio verbalis ſufficit, attenta illiquiditate crediti, & alijs, de quibus ibidem,deciſ.441. n.23.Emer.
Oblatio verbalis quatenus ſufficiat pro conſecutione fructuum, ſi actuale depoſitum fieri debuiſſet,dec.441.n.25.Emer.

OBLIGARE.

Obligare vnuſquiſque ſe poteſt ſicut vult, & obligationem ſuam adimplere tenetur, deciſ.762.n.2.Alberg.
Obligare alium dicitur negotium grauiſſimũ, quia omnes illius facultates implicare poteſt,dec.813. n.13.Rond.
Obligare extraneum ſi non poſſum, ita nec poſſum hæredem pro illis portionibus, pro quibus non eſt hæres, dec. 696.n.2.Taia.
Obligari ab emptore non permiſiſſet venditor præſens, ſi venditio verè ſecuta non eſſet, dec.618.n.11.Alberg.

OBLIGATIO.

Vide etiam in verſ. Cauſa, Conuentio, Creditum, Hypotheca, Mulier, Pactum, Promiſſio, Stipulatio, Subſtantia.
Obligatio hæredum, & bonorum inſolidum, de iure nulla eſt,dec.696.n.1.Taia.
Obligatio facta correſpectiuè ad donationem, receptam quatenus reſoluta donatione, ipſa etiam reſoluatur, dec.736. num. 2. & ſeqq. Rondin.
Obligatio perſonalis expirat poſt mortẽ obligati,dec.620.n.25.Vbago.
Obligatio perſonalis dependet ab expreſſione propriæ voluntatis ab obligato facienda,deciſ.620.n.26.Vbago.
Obligatio perſonalis non extenditur ad hæredes,dec.620.n.27.Vbago.
Obligatio remouendi fideiuſſorem eſt inualida,dec.696.n.5.Taia.
Obligatio taxatiua non excluditur,dec.468.n.3 Emerix.
Obligatio in ſolidum contra bona debitoris, etiam inter plures hæredes diuiſa exerceri poteſt,dec.696.n.10.Taia.
Obligatio in plus,quàm quod verè debetur,dicitur ſimulata,dec.473.n.5.Calat.
Obligatio anticipata, & cedula bancharia facta in fauorem penſionarij ante reſeruatã penſionem,dicitur procurata à reſignatario,non autem à reſignante,dec.803.n.20.Taia.
Obligatio alicui facta reſtringitur ad bona in inſtrumento indicata, deciſ. 496. num. 6. Calataiu.
Obligatio facti alieni, & non proprij, nihil aliud importat, quàm illud factum, quod fuit promiſſum,dec.471.n.17.Matth.
Obligatio ſtipulata pro damnis, & intereſſe, importat refectionem illorum, etiam abſq; vlla interpellatione debitoris,dec.425. n.13. Rond.
Obligatio etiam à principio exorta corruit, ſi intra tempus conuentũ non ſequatur adimplementum promiſſum, deciſ. 471. num.9. Matth.
Obligatio, & Cedula Bancharia facta in fauorem penſionarij ante reſeruationem penſionis dicitur illicita, & inualida,dec.805.n.1.& ſeqq.Taia.
Obligatio ſi fuiſſet correſpectiua ad donationem reſolubilem, vtique in caſu reſolutionis donationis, etiam de reſoluenda obligatione conuentum fuiſſet, dec.736.num.5. Rondin.
Obligatio, ſeu promiſſio nuda ſi non apparet de ſolutione, non attenditur, dec.628. n.10. Emerix.
Obligatio Cameralis. *Vide etiam in verſ.* Via executiua.
Obligatio Cameralis an cenſeatur repetita in lo-

locatione tacitè renouata, dec.507. n.1.&2. & seqq. Alberg.
Obligatio dotis correspectiuè ad donationem facta, non cessat si illa vigore pacti reuersiui reuertatur ad dotantem, vel hæredem, decis.501.n.2.Rond.
Obligatio non tribuit actionem, si casus obligationis non euenit,dec.468.n.2. Emer.
Obligatio neque naturalis,neque ciuilis oritur ex contractu contra formam statuti celebrato,dec.547.n.11.Vicec.
Obligationis Cameralis executio non retardatur per exceptiones illiquidas, & minus etiam iustificatas,dec.632.n.11.Vbago.
Obligationis vna pars declarat aliam,dec.471. n.16.Matth.
Obligatione corruente, corruit quoque dilatio in eadem obligatione concessa, dec.541. n.15.Alberg.
pro Obligarione in forma Cameræ plura possunt introduci iudicia, etiam vsque ad integram satisfactionem crediti, dec.681. nu.14. Vbago.
Obligationem suam si quis non adimpleuit,ad damna, & interesse tenetur,dec.632.num.1. Vbago.
Obligationem tacitè comprehensam, non implicat postea ad maiorem declarationem verbis explicari,dec.556.n.17.Alberg.
Obligationes tot esse dicuntur, quot sunt promissiones,dec.501.n.4.Rond.
non Obligatur donatarius vltra vires rei donatæ,dec.501.n.9.Rond.

OBLIGATVS.

Obligatus repræsentare debitorem quatenus dicatur, vel non dicatur in mora, dec.435. n.10.Taia.
Obligatus restituere prioribus, & potioribus, illis venientibus restituere tenetur, dec.752. n.4.Calat.
Obligatus liberare à molestijs, de illarum exceptionibus agere debet contra molestantes, non autem contra molestatos, dec.572. n.4.Rond.
Obligatus restituere pecunias, si non obstante scientia alterius creditoris in emptore, in nihilo voluit sibi præcauere, indistinctè restituere debet,dec.752.n 8.Calat.

OBLIVIO.

Obliuio vt inducatur requiritur decennium integrum,dec.539.n.11.Taia.
Obliuio in facto proprio, & notabili non est probabilis,dec.803.n.3.& 15.Alberg.
Obliuio non præsumitur per decennium, si intra illud memoria per lites fuit excitata, & viua remansit,dec.803.n.15.Alberg.
Obliuio præsumitur per decennium, dec.803. n.5.& seqq. Alberg.
Obliuio præsumpta ex lapsu decennij euitatur si testator medio tempore recordatus sit, & aliquid gessit, per quod eius reminiscentia probatur,dec.539.n.10.Taia.
Obliuionis præsumptio resultat ex lapsu decennij,dec.539.n.9.& 11.Taia.
OBREPTIO. *vide in verf.* Subreptio,
OBSEQVIVM. *Vide in verf.* Obedientia.

OBSERVANTIA.

Vide etiam in verf. Assecuratio,Decimæ,Effectuatio,Probatio, Qualitas, Scriptura.
Obseruantia est optima interpres cuiuscumque dispositionis,dec.720.num.13.& n.anteced.Vbago.
Obseruantia eiusdem rei in vna parte, & in alia non implicat de per se, dec. 582. num. 17. Taia.
Obseruantia est optima interpres cuiuscumque dispositionis, & statutorum intelligentiam suadet eo modo, quo illa antecedenter seruata sunt,dec.596.n.11.Emer.
Obseruantia centenaria in materia collationis beneficij æquiparatur immemorabili,& præbet quemcumque meliorem titulum de mundo,dec.750.n.2.Calat.
Obseruantia inducit ratificationem, decis. 620. n.10. Vbago.
Obseruantia, quæ non habet initium, idem operatur, ac immemorabilis,dec.671.nu.15. Calataiu.
Obseruantia præbet robur scripturæ etiam informi,dec.552.n.16.Vbago.
Obseruantia facit præsumere æstimationem, aliaque ad validitatem dationis in solutum necessaria,dec.619.n.7.Rond.
Obseruantia præbet robur scripturæ etiam informi,dec.544.n.32.Calat.
Obseruantia testamenti resultat ex illius productione, eiusque mentione, & præseruatione facta inter hæredes in instrumento diuisionis,dec.433.n.5.Alberg.
Obseruantia aduersus fideicommissum probatur, si bona fuerint possessa non tamquam fideicommissaria, sed tamquam propria, dec.489.n.19.Matth.
Obseruantia plurimum confert ad declarandū quomodo officium fuerit concessum,d.469. n.12.Taia.
Obseruantia etiam sola sufficit ad probandā qualitatem iurispatronatus, decis.679. n.14. Vbago.
Obseruantia probat iuspatronatus pertinere ad solos masculos, quamuis verificatum nō sit adstitisse fœminas,easque præsentare volentes fuisse exclusas, decis. 679. num. 15. Vbago.
Obseruantia etiam ex non facto resultat,d.613. n.26.Vbago.
Obseruantia interpretatiua deducitur tam ex facto, quàm ex non facto, dec.654. num.8. Vicec.
Obseruantia antecessoris probat, ad quid teneatur successor,dec.654.n.11. Vicec.
Obseruantia interpretatiua attenditur etiam in materia decimarum, decis.574. num. 15. Rondin.
Obseruantia interpretatiua declarat errorem forian captum in materia vocabulorum, dec.574.n.16.Rond.
Obseruantia est optima interpres Constitutionum Apostolicarum, decis. 441. numer. 9. Emerix.
Obseruantia dicitur interpres cuiuscumq; dispositionis, etiamsi intellectus esset malus, &

& de iure non tenendus, dec. 441. num. 10. Emerix.
Obseruantia longi temporis æquiparatur præscriptioni iuris, dec. 707. n. 11. Vbago.
Obseruantia hæredum declarat verba testatoris dubia, dec. 496. n. 15. Calat.
Obseruantia declarat, quid in donatione fuerit comprehensum, dec. 749. n. 7. Rond.
Obseruantia, & præscriptio non possunt reddere licitos fructus, qui de iure non debentur, dec. 676. n. 15. Alberg.
Obseruantia subsequuta declarat etiam quid fuerit in mandato procuræ concessum, decis. 813. n. 25. Rond.
Obseruantia vnius Ecclesiæ probat ius, & obseruantiam alterius, & quando, dec. 671. n. 3. Calataiu.
Obseruantia præsumpta ex lapsu temporis, non suffecit vbi agitur de præsumendo etiam beneplacito Apostolico, cæterisque solemnitatibus, dec. 582. n. 4. Taia.
Obseruantia est optima interpres intentionis agentium, & ideo declarat resolutionem contractus, decis. 712. num. 12. & n. anteced. & seqq. Alberg.
Obseruantia semper declarat germanum intellectum Constitutionis, & Statutorum, decis. 695. n. 17. Emer.
Obseruantia vt suffragetur, debet deduci ex aliquo actu positiuo, decis. 472. numer. 9. Matth.
Obseruantia non resultat ex transactione, in qua adsunt verba, *vt asseritur, vt prætenditur*, dec. 472. n. 10. Matth.
Obseruantia etiam cum vnica persona secuta, eo magis attenditur, quando est conformis alteri cum aliis personis seruatæ, decis. 815. n. 2. & 4. Alberg.
Obseruantia non præbet robur scripturæ informi, vbi agitur de canonizando vnionem principaliter, dec. 452. n. 2. Emer.
Obseruantia optima interpres cuiuscumque dispositionis, etiam qualitatem beneficij declarat, dec. 766. n. 3. & 7. Alberg.
Obseruantia contraria tollit fidem etiam instrumentis publicis, dec. 428. n. 5. Calat.
Obseruantia penè centenaria est optima interpres literarum Apostolicarum, decis. 533. n. 11. Taia.
Obseruantia interpretatiua cum instrumento fundationis attenditur, vt beneficium dicatur esse Sacerdotale, dec. 464. n. 6. Emer.
Obseruantia præbet robur scripturæ, licèt informi, dec. 422. n. 6. & seq. Matth.
Obseruantia scripturæ desumitur ex sententia in illius executionem pronunciata, & executioni demandata, dec. 422. n. 7. Matth.
Obseruantia præbet fidem scripturæ, etiam non authenticæ, dec. 671. n. 9. Calat.
Obseruantia Datariæ declarat, quæ Beneficia non sint comprehensa sub indultis, dec. 599. n. 8. Alberg.
Obseruantiam interpretatiuam ad inducendã, est omninò necessaria præexistentia instrumenti, alioquin illa non suffragatur, decis. 464. n. 2. Emer.
Obseruantiam, vel necessitatem non inducunt quæ per errorem facta sunt, dec. 516. nu. 13. Alberg.
Obseruantiam contractus si quis elegit, non potest amplius nullitatem adducere, d. 657. n. 21. Rond.
OBSERVATVM non potest dici laudum, si solutio contra illius formam facta sit, d. 582. n. 16. Taia.
OCCVLTATIO. *Vide etiam in verf.* Dilapidatio.
Occultatio scripturæ, vel negligentia Notarij in eam deperdendo non præiudicat creditoribus, quo minus suum possint consequi creditum, dec. 552. n. 11. Vbago.

ODIOSA, ODIVM.

Vide etiã in verf. Beneuolentia, Fauor, Præceptũ.
Odiosa, & ambiosa quæ sunt restringenda veniunt, dec. 543. n. 9. Calat.
Odium occasione litis inter defunctum, & hæredem ab intestato, non censetur esse tale, vt illum à successione repellat, dec. 465. n. 16 Rondin.
Odium ex causa leui iudices neque præsumere solent, nec debent, dec. 465. n. 18. Rond.
Odium testatoris quatenus excludat hæredes ab intestato venientes, decis. 465. num. 15. Rondinino.
in Odium illius, qui subtraxit, vel præsumitur subtraxisse originale, adhibetur copia scripturæ, dec. 460. n. 12. Rond.
in Odium illius, qui præstitit impedimentum extractioni originalis, copiæ fides adhibetur dec. 476. n. 30. Rond.
in Odium contemnentis paritionem, & impedientis executionem mandatorum Rotaliũ adhibetur fides scripturis etiam informibus, & minus authenticis, decis. 776. num. 4. Emerix,
ODORMALVS. *Vide in verf.* Ars.

OECONOMVS.

Oeconomus tenetur inuestire fructus, quos exegit, non secus ac tutor, curator, ac quilibet alius administrator, dec. 777. num. 7. Vicec.
Oeconomi deputationi locus est durante causa, ob quam illa inter partes fuit conuenta, dec. 495. n. 1. & per tot. Vicec.

OFFICIALIS.

Vide etiam in verf. Attestatio, Episcopus, Fides, Prætor, Secretarius, Vicarius.
Officialis, qui prioribus creditoribus reseruauit officium, cum pacto, quod sine eorum consensu de illo disponere non possit alios reseruatorios, postea admittere non valet, dec. 618. n. 2. Alberg.
Officialis idem est dicere, quàm Vicarius, decis. 483. n. 17. Vbago.
Officialis attestans se aliquid non fecisse non probat negatiuam, si alius officialis illud facere potuit, dec. 430. n. 6. Matth.
Officialis non deserit domicilium patriæ, licèt ratione officij alibi commoretur, non tamen animo ibi remanendi in perpetuum, dec. 557. n. 2. Vicec.
Officialis non dicitur deserere proprium domici-

micilium, ſi occaſione ſui muneris alibi moratur, dec.431.n.5.Emer.
Officiali deputato ſuper reuiſione monetarum auri, & argenti, circa illorum valorem plena fides adhibetur, dec.745.n.9.Rond.
Officiali publico teſtanti de re adeius officium ſpectante, plene creditur, deciſ.745.num.9. & 10.Rond.
Officialium atteſtationes alijs, & quibuſcumque contrarijs anteponenda ſunt, deciſ.427. n.7.& 12.Matth.
Officiali non creditur in his, quæ ad eius officium non pertinent, dec.554,n.16.Emer.
Officialium bannimenta durant quouſque durat eorum officium, dec.418.n.11.Emer.

OFFICIVM.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Gratificatio.
Officium per mortem officialis, totum perit ipſius damno contra naturam aliarum ſocietatum.dec.548.n.13.Rond.
Officium cum plena, & omnimoda iuriſdictione conceſſum, cum omnimoda etiam priuatiua cenſetur attributum, dec.810. n.5. Alberg.
Officia Romanę Curię ſunt de regalibus Principum, & ideo non cadunt ſub commercio priuatorum, dec.618.n.7.Alberg.
Officia Romanæ Curiæ, licèt ſint de regalibus Principum, non prohibentur tamen conuẽtiones, quæ non tangunt illius ſubſtantiam, aut translationem tituli de vno in alium, dec.618.n.8.Alberg.
Officia Romanæ Curię poteſt officialis cũ creditoribus conuenire, de ea hypothecando alijs, dec.618.n.9.& ſeq.Alberg.
Officia Diuina, cæteræque functiones Eccleſiaſticæ ſcandalosà perturbarentur, ſi Beneficiati ſæculares non deberent obedire Abbati, quamuis regulari, d.415.n.1.& 7.Rond.
Officia Cuſtodum portarum Vrbis non ſunt ſolita dari, niſi ad vitam, dec.469.n.11. Taia.
OMISSIO formæ, quæ non induxit præiudicium, non operatur nullitatem, deciſ.416. n.18.Taia.

ONVS.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Bona, Collecta, Fideicommiſſum, Gabella, Grauare, Honor, Implementum, Præceptum.
Onus aſſumendi cognomen, & arma, ac procurandi anniuerſarium dicitur coniectura leuis ad inducendum fideicommiſſum, d.307. n.9.Taia. & de ratione vid.ibid.
Onus an excedat vires donationis, conſiderari debet futurus euentus vitæ donatarij,& quãdo, dec.501.n.11.Rondin. & num. anteced. ibidem.
Onus per quemlibet donatarium integrè adimplendum, eo magis reddit donationem indiuiduam, dec.569.n.4.Emer.
Onus perſonale aſſumens renunciat legato in alio loco reſidentiam requirens, dec.804.numer.10.Paul.
Onus rei non manifeſtans, dicitur decipere emptorem, dec.703.n.36.Alberg.
Onus aſſumendi cognomen, & arma dicitur agnatio ficta, maximẽ non expreſſo fauere perſonæ, ſed tacito, ex quo argumentari non licet, dec.807.n.10.Taia.
Onus impleri poteſt poſt obtentum beneficium, & quæſitum emolumentum, dec.766. n.2. Alberg.
Onus ſoluendi cenſum cum fructibus certorum bonorum aſſignatis à iudice, dicitur inhærere eiſdem bonis, quæ ideo tranſeunt in tertium cum ſuo onere, deciſ.581.num.4. Alberg.
Onus ſi quis in ſolidum adimplere debet ita etiam conſequitur emolumentum, & ius accreſcendi, deciſ.569.n.6.Emer.
Onus bonis dotalibus impoſitum correſpectiuum donationi factæ à ſponſo, qui alias matrimonium non contraxiſſet, per illius effectuationem dicitur à muliere acceptatum, dec.561.n.8.Rond.
Onus regulariter dicitur correſpectiuum honori, dec.516.n.9.Alberg.
Onus, & grauamen impoſitum ſuper bonis dotalibus non cenſetur acceptatum ex ſolo matrimonio ſubſequuto, ſed explicitus mulieris conſenſus requiritur, dec.561. num.6. Rondinino.
Onus aſſumendi cognomen, & arma vocationem inducit, dec. 568.n.2.Alberg.
ex Onere perpetuo à teſtatore ordinato æque vocatio filiorum in conditione poſitorum reſultat, ac etiam fideicommiſſum perpetuum, deciſ.481.num.19.& 21.Emer.
ex Onere perpetuo ſuis bonis, à teſtatore iniuncto, perpetuum quoque, & abſolutum fideicommiſſum reſultat, deciſ. 474. num. 1. Alberg.
Onera neceſſaria detrahenda ſunt ex valore beneficij, dec.680.n.7.Calat.
Onera beneficii, illius fructus extenuant, dec. 419.n.1.Taia.
Onera rei ſemper illius valorem diminuunt, dec.656.n.16.Calat.
Onera extrinſeca beneficij non rectè deducuntur ex eodem beneficio, & illius qualitate, dec.419.n.7.Taia.
OPERARIVS *Vide in verſ.* Artifex, Merces, Procurator.

OPINIO.

Opinio teſtantis magis quam veritas attenditur, dec.729. n.4.Rond.
Opinio ſua vnicuique placet, dec.517.n.1.& 2. Taia.
Opinio per quam magis occurritur malitijs, & fraudibus hominum ſemper magis recipienda eſt, dec.603.n.1.Emer.

OPVS.

Vide etiam in verſ. Cauſa, Cultus, Locus, Vſus.
Opus pium adiectum conceſſioni factæ ex cauſa paupertatis, impulſiuum, & occaſionale eſt, & ideo ſtat conſequutiuè ad cauſam principalem, deciſ.511.num.12.& 13. Calat.
Opus maius, ſeu ædificium ſi quis prohibere poteſt, multo magis hoc permittitur facere de minore, deciſ.820.num.9. Guax.
in Opere antiquo facto iuxta domum vicini, cadere poteſt ratio vſus ſoliti, & conſueti, non

non autem in eo, quod nouiter fabricatur, dec.820.n.13. Guax.
in OPPIDO natus, dicitur in Territorio natus dec.431.n.11.Emer.
non OPPONENS defectum iurisdictionis, illam adesse fatetur, decis. 631. numero 5. Taia.
OPPOSITIO. *Vide in verf.* Defectus.
OPTARE, OPTATIO.
Vide etiam in verf. Ius.
Optandi facultas alicui competens, & per contrariam obseruantiam non censetur ablata, nisi doceatur illum optare volentem fuisse impeditum,& etiam succubuisse,dec.596. n.12.Emer.
Optare debens si negligat, potest immediatus successor ipse ad optionem agere, & quando, dec. 791. la seconda num. 9. & 10. Emerix.
ORATIO. *Vide in verf.* Verbum.
ORDINARIVS PROCESSVS. *Vide in verf.* Literæ Apostolicæ, Via exequutiua.
ORDINARIVS.
Vide etiam in verf. Abbas, Archiepiscopus, Episcopus, Gratificatio, Indultum Prouisus, Visitator.
Ordinarius potest conferre beneficium litigiosum, si lis fuerit per desertionem extincta, dec.469.n.25.Taia.
Ordinarius habet in iure fundatam intentionẽ in collatione beneficiorum suæ Diœcesis, dec.476.n.1.Rond.
Ordinarius non potest se ingerere in beneficio, si eius interuentus fuit illi à fundatore prohibitus, decis. 411. num.6.& 9. Rondinino.
Ordinarius, & alij inferiores collatores lite, reseruatione, vel accessione cessantibus,possunt beneficia conferre, decis. 719. num. 4. Rondin.
Ordinarius pronuncians aliquem instituendum, vtique quod illum idoneum esse declarat, dec.720.n.4.Vbago.
Ordinarius præsumitur informatus de vita, moribus, doctrina, & aliis requisitis suorum Diœcesanorum, decis. 720. num. 5. Vbago.
Ordinarius non potest præiudicare patrono in reijciendo sibi præsentatum, dec.816. nu.5. Vrsino.
Ordinarij iudicio, quia ille præsumitur informatus de qualitate, & statu suarum Ecclesiarum, plurimum est deferendum,dec.456. n.5.Alberg.
Ordinarij collatoris nomine venit etiam Capitulum, cui conunctim cum Episcopo collatio beneficij spectat, decis.635.num.11. Taia.
Ordinarij quasi possessio in collatione beneficij turbari non potest, donec constet de iuribus, & priuilegio alterius collatoris,d.567. n.4.Rond.
Ordinarij attestationi maximè deferendum est in negotijs suarum Ecclesiarum, decis.460. n.10.Rond.
Ordinarij consensus in fundatione beneficij, eiusque auctoritas præsumitur interuenisse ex lapsu temporis cum obseruantia, & alijs etiam actibus, dec.411.n.8. Rond.
ORDINATORIA iudicij quatenus obseruanda,dec.441.n.4.Emer.
ORDO.
Ordo simplex solutionem non probat, cum habeat vim solius mandati ad exigendum, dec.598.n.17.& 18.Vicec.
Ordo ante solutionem reuocari potest, d.598. n.18.Vicec.
Ordo retrogradus in fideicommissis descensuis non datur,dec.535.n.11.Calat.
Ordo retrogradus dari non debet, decis. 700. n.19.Calat.
ORIGINALE.
Vide etiam in verf. Apocha, Copia, Instrumentum, Transumptum.
Originale scripturæ præsumitur occultatum ab interesse habentibus, dec. 552. num. 10. Vbago.
Originale scripturæ exhibere recusans, illius copiam impugnare non potest,dec.433.n.3. Alberg.
Originale instrumenti partibus restitutum dimissa copia collationata, facit eidem copiæ omnimodam fidem præstari, dec.460.nu.4. & 5.Rond.
ORIGO.
Origo vbi requiritur, non sufficit accidentalis, sed naturalis esse debet,dec.695.num.15. Emer.
Origo, & incolatus mulieris desumpta ex incolatu, & origine viri, sunt propria, & vera origo, non autem ficta,dec.431. n.20. cum seqq.& 22.Emer.
ORIS APERITIO.
Oris aperitio non denegatur ex clausula,*arbitrio* stante iusta causa, & læsione probata, aliàs secus,dec.707.n.38.& seq.Vbago.
Oris aperitionem, ac etiam læsionem ad tollendam consideratur causa finalis, ex quæ motus fuerit Pontifex ad sic concedendum, dec.707.n.25.Vbago.

P

PACTVM
Vide in verf. Conuentio, Laudum, Præfinitio, Transactio.
PActum redimendi semper minuit valorem,proportionabiliter tamen secundum tempus inter partes conuentum, decis. 641. nu. 4. Alberg.
Pactum reuersiuum in casum obitus plurium personarum non potest habere locum nisi in vltimo defuncto omnia bona consolidata fuissent, dec.565.nu.8. Emer.
Pactum redimendi quatenus redoleat vsuram ex conuentione denunciandi redemptionem intra certum tempus, decis. 641. nu.14. Albergato.
Pactum redeundi ad primæua iura sub conditione conuentum, exerceri non potest, & nihil operatur conditione non adimpleta,

decis. 700. num. 9. Rondinino.
Pactum *l. commissoria* exerceri non potest ab eo, qui non rei vindicationem elegit, sed vsurarum petitionem sequi maluit, d. 700. num. 10. Rond.
Pactum soluendi fructus dotis in casu dilatæ numerationis, non infert ad casum restitutionis eiusdem dotis, dec. 774. num. 3. & seqq. Vicecom.
Pactum habetur pro lege, & ideo ex illo recedi tur à dispositione Statuti, dec. 774. nu. 4. Vicecom.
Pactum redeundi ad primæua iura in casu molestiarum, operatur quod ex primis iuribus agi possit, etiam in casu, quo alias non daretur regressus, dec. 502. nu. 9. Rond.
Pactum redimendi infra annum minuit valorem in sexta parte, decis. 542. num. 13. Albergato.
Pactum redeūdi ad primæua iura quatenus exerceri non possit siquis potius fructus, quam rem consequi voluit, dec. 700. n. 10. Rond.
Pactum conficiendi ædificia lignea in re conducta probat illa ad locatorem spectare, decis. 565. nu. 9. & 10. Alberg.
Pactum reiolutiuum, & reuersiuum, quid operetur, & plura de eo, decis. 501. num. 5. & seqq. ac nu. 12. Rond.
Pactum redimendi non importat simulationem, nec redolet vsuram ex obligatione denunciandi redemptionem per sex menses ante, decis. 737. nu. 4. Alberg.
Pactum de non contraueniendo reddit contractum irreuocabilem, quamuis factum inter patrem, & filios, decis. 790. num. 37. Vicecomite.
Pactum redimendi minuit valorem plus, & minus secundum quod longius, vel breuius est conceptum, decis. 656. numer. 17. Calataiu.
Pactum redimendi ad nouennium detrahit de vero valore sextam partem ad minus, d. 656. nu. 18. Calat.
Pactum redimendi diminuit de valore plus, & minus, secundum quod tempus ad redimendum longius, vel breuius inter partes constituitur, dec. 737. nu. 2. Alberg.
Pactum reuersiuum appositum fauore donantis in casum mortis vtriusque donatarij, operatur inter eos fuisse inductum ius accrescendi, decis. 569. nu. 8. Emer.
Pactum appositum in successiua locatione, non influit in venditionem antecedenter contractam, dec. 656. nu. 15. Calat.
Pactum restituendi rem acceptam si transactio impugnetur, non procedit si illa ex causa diuersa, vel ex iure claro impugnata sit, dec. 759. nu. 17. & 18. Vicecom.
Pactum redeundi ad primæua iura in casu molestiarum, quatenus pro damnis, & interesse exerceri possit, vel ne, decis. 502. numer. 12. Rond.
Pactum contrahendi matrimonium cum virgine defiorata, adimpleri, & executioni demandari debet, dec. 767. nu. 9. Taia.
Pacta inter alios acta, sicuti tertio non prosunt, ita & eo minus nocent, dec. 471. n. 13. Matthæio.
Pacta, quæ transactionem componunt, illius pars esse dicuntur, decis. 654. num. 5. Vicecomite.
Pacta inter socios conuenta semper seruari, & ab eis discedi non debet, decis. 484. num. 6. Matth.
Pacta non possunt transire ad hæredes in ea parte, qua illi nominati non sunt, si in alia sola parte ipsi nominati fuerunt, decis. 620. nu. 28. Vbago.
Pacta, & conuentiones matrimoniales non violantur, si in illis concessa est facultas paciscentibus faciendi, vel declarandi fideicommissum, dec. 788. nu. 4. Rond.
Pacta, & conuentiones partium non admittunt restitutionem in integrum, decis. 443. num. 5. Rond.
Pacta plerumque tractantur antequam ad conclusionem reducantur, decis. 438. num. 5. Vicecom.
Pacta seruari omnino debent, si non sunt contra bonos mores, aut alias à iure reprobata, dec. 762. nu. 3. Alberg.
Pacta regulariter non egrediuntur personas paciscentium, dec. 620. nu. 20. Vbago.
Pacta, & res inter alios acta, tertio nocere non possunt, dec. 620. nu. 21. Vbago.
Pactorum æqualitas seruanda est, dec. 742. n. 2. Rondin.
à Pactis, & conditionibus transactionis recedi non potest, dec. 654. nu. 4. Vicec.
à Pactis, & conuentionibus initis resilire non licet, dec. 777. nu. 3. Vicecom.
PALATIA insignia almæ vrbis ita æstimari debent, habita ratione pensionum, vt reddant minus quinque pro centenario, decis. 769. nu. 7. Vicecom.

PAPA

Vide etiam in vers. Beneficium, Breue, Derogatio, Gratia, Literæ Apostolicæ, Pontifex, Rescriptum, Princeps.
Papa si in prouisione beneficij de iure patronatus, apposuit clausulam derogatoriam, neque illi præiudicare, neque statum beneficij immutare voluisse præsumitur, dec. 421. numer. 19. Alberg.
Papa quatenus præsumatur informatus de ijs, quæ inter resignantem, & resignatarium gesta sunt, dec. 808. nu. 22. Taia.
Papa non obseruat qualitates, quæ non sunt de natura beneficij, dec. 665. num. 15. Rondinino.
Papa ea solum præsumitur scire, quæ à iure descendunt, dec. 437. nu. 12. Vicec.
Papa in dismembratione Ecclesiæ non censetur voluisse comprehendere decimas, quæ iure particulari, & extraordinariò exigūtur, dec. 437. nu. 13. & 19. Vicecom.
Papa confirmare solet concordias initas inter partes super diuisione, & separatione Beneficiorum, & quando, decis. 791. num. 3. la seconda, Emer.
Papa non præsumitur voluisse immutare sta-

tum

tum beneficij, niſi expræſsè voluerit, d.421. nu.16. Alberg.
Papa admittendo reſeruationem Officij ad fauorem ſecundi creditoris, primo creditori præiudicare noluiſſe cenſetur, dec. 618. n.5. Alberg.
Papa dicitur iuſtiſſimus Princeps, & numquam præſumitur voluiſſe tollere ius tertio quæſitum, dec.618.nu.6. Alberg.
Papa ſi non diſpoſuit de beneficio Eccleſiæ, ad aliam Eccleſiam translatæ, illud eidem reliquiſſe dicitur, dec.309. nu.11. Alberg.
Papa per ſimplicem collationē beneficij de iurepatronatus, non cenſetur illi derogare voluiſſe niſi aliunde de eius voluntate doceatur, dec.768.nu. . Rond.
Papa non cenſetur in diſmembratione Eccleſiæ potuiſſe cogitare de ijs decimis, quæ ex donationibus particularibus debebantur, dec.437.nu.13.& 19. Vicec.
Papa per clauſulam, *& cum abſolutione* declarat id quod concedere vult, & exprimit quomodo intelligat id quod per ſiat ſimpliciter conceſſit, dec.469.nu.6. Taia.
Papa ſi ſciuiſſet inæqualitatem, & læſionem tranſactionis illam non confirmaſſet,d.707. nu.13. & ſeqq. Vbago.
Papa, ſeù Princeps non preſumitur derogare voluiſſe voluntari defuncti ſine rationabili cauſa, dec.479.nu 8. & 12. Alberg.
Papæ aſſeſtanti de voluntate ſui Prædeceſſoris plenè creditur, dec.469.nu.15. Taia.
Papæ interuenientes reſidere dicuntur.& ideo non comprænduntur in ædictis, & conſtitutionibus de reſidentia diſponentibus, dec.420.nu.6. Rond.
Papæ familiaritas expirat mortuo Papa,d.420. nu.10.& ſeqq. Rond.
Papæ in Signatura Gratiæ partibus informantibus non poteſt dici non fuiſſe factam mentionem omnium breuium, dum omnia iura ſunt deducta, deciſ. 769. num. 8. Vicecomite.
Papæ aliquod non fuiſſe narratum non ſufficit, ſi eo expreſſo, adhuc à conceſſione ſe non retraxiſſet, deciſ.769. numer. 11. Vicecomite.
Papam non præſumitur derogare voluiſſe iuripatronatus, ſi non habuit notitiam qualitatis, quod illi derogari non poterat, d. 725. nu. 2. Emer.
Papam iuſtiſſimum Principem non præſumitur derogaſſe voluntati defuncti ſine vlla cauſa, & cum præiudicio tertij, deciſ. 479. nu. 8. Alberg.
PARAPHRENVM eſt quid diſtinctum, & ſeparatum à dote, & ideo non gaudet priuilegijs eiuſdem dotis, deciſ. 676. num. 13. Alberg.
PARAPHRENVM. *Vide etiam in verſ.* Dos.
PARENTELA *Vide in verſ.* Deſcendentia.
PARENTES *Vide in verſ.* Mater, Pater.
Parentes plus diligunt liberos, quam ſemetipſos, dec.815.nu.20. Alberg.

PAROCHIA; PAROCHIALIS; PAROCHIALITAS

Vide etiam in verſ. Cura, Parochiani, Parochus.
Parochialitas præſentis temporis non arguit parochialitatem ad tempus præteritum, deciſ. 574. nu.8. Rond.
Parochialitatis ius in eo reſidere dicitnr, cuius petitur licentia ſupellendi cadauera extra Parochiam, deciſ. 516. numer. 10. Albergato.
Parochialis Eccleſia Monaſterio, vel ali alteri Eccleſiæ, ſeu beneficijs vniri prohibetur ex diſpoſitione S.Concilij Tridentini, dec.817. num. 1. Vrſino.
Parochiali Eccleſiæ, vel Monaſterio vnitæ cui ſpectent iura, & emolumenta Parochialia, & quis etiam expenſas ſubire teneatur, deciſ.817. nu.18. Vrſino.
Parochialem ad Eccleſiam præſentandus,quas qualitates habere debeat, deciſ. 707. nu.20. Vbago.
Parochialium alicuius terræ vel ciuitatis diuiſione facta, illius etiam Territorium diuiſum fuiſſe cenſetur, deciſ. 429. num. 16.22. & ſeqq. Rond.
in Parochialibus de iurepatronatus electio dignioris ex approbatis in examine ſpectat ad ſolum patronum, deciſ. 576. num. 3. Vicecomite.
Parochiales functiones exerceri non poſſunt poſt introductam cauſam in Rota, & quando, dec. 595. num.1. Rond.

PAROCHVS

Vide etiam in verſ. Decima, Eccleſia, Fides, Hebdomadarius, Ius cōferendi, Rector, Vicarius.
Parochus omnibus decimis priuari non poteſt, dec. 511. nu. 11. Calataiu.
Parochus, ſeu Plebanus beneficij vniti nudum habet exercitium, & potius dicitur ſeruitor, cui certa merces datur, quam verè Parochus, & Plebanus, deciſ. 773. num.8. Vicecomite.
Parochus de iure communi habet intentionem fundatam ſuper omnibus decimis ſuæ Parochiæ, dec. 688. nu. 2. Emer.
Parochus ſuis Parochianis non præiudicat,deciſ.595.nu.3. Rond.
Parochus licet habeat fundatam intentionem ſuper exactione decimarum, tamen aduerſus donationem de illis factam, parochialitatem ante donationem probare tenetur,deciſ. 574.nu.3. Rond.
Parochus non habet fundatam intentionem in decimis ab Epiſcopis Monaſterio donatis, dec.749. nu.1. Rond.
Parochus Vicarius,& Rector ſunt verba ſinonima inter ſe, dec.817. nu. 11.Vrſin.
Parochus habet intentionem fundatam in percipiendis decimis in ipſa ſpecie fructuū, in quibus colliguntur, deciſ. 407. num. 1. Romin.
Parochi non habent fundatam intentionem ſuper decimis in Reguis Hiſpaniarum, & in illis locis, in quibus beneficia ſunt fundata ſuper decimis, dec.661.nu.9. Taia.
Parochi per diſmembrationem, ſeu priuilegia

decimarum in fauorem alterius Ecclesiæ læsionem reportare dicuntur, decis. 511. numer. 16. Calataiu.
PAROCHIANI in iuribus parrochialibus quando collitigantes, & legitimo contradictores dicantur, eosque afficiat, vel non afficiat transactio Parochi, decis. 595. num. 3. & 4. Rondin.
PARITIO *vide in verf.* Contumax, Obediētia.

PARS

Vide etiam in verf. Argumentum, Capitula, Obligatio.
Pars transactionis dicuntur pacta, quæ illam componunt, dec. 654. nu. 5. Vicec.
Pars vna testamenti declarat aliam, decis. 474. num. 9. Albergato, & decis. 478. num. 12. Calataiu.
Pars verbum quid importat, & eius nomine veniat, decis. 672. per totam, Rondinino.
Pars releuatur ab onere probandi, si altera pars fateatur contenta in positionibus esse vera, dec. 783. nu. 5. Alberg.
pro Parte solum soluitur pretium, si pro parte solum labor expletus sit, decis. 448. num. 7. Calataiu.
PARTIBVS, & contrahentibus non creditur in materia suspecta, decis. 737. num. 11. & seqq. Alberg.
PARTICEPS *Vide etiam in verf.* Simulato.
Particeps simulationis si quis non fuit contra eum non potest allegari simulatio, dec. 509. num. 6. Alberg.
PARTICIPIVM *Vide etiam in verf.* Verbum.
Participium futuri temporis non potest intelligi de tempore præsenti, dec. 536. num. 10. Vbago.
PARTICVLARES *Vide in verf.* Communitas.

PARTITÆ

Vide in verf. Votum.
Partitæ formiter extractæ ex libris publicis Ciuitatis plenè probant, decis. 703. nu. 18. Alberg.
Partitæ semel deductæ, amplius deduci non debent, dec. 594. nu. 5. Vicec.
Partitæ librorum extractæ citata parte, plenè probant, dec. 745. nu. 4. Rond.
PARVITAS materiæ quatenus excuset præsertim ab attentatis, decis. 634. num. 8. 10. & 11. Vbago.
PASSIO *vid. in verf.* Actio.

PATER

Vide etiam in verf. Auus, Mater.
Pater licet non nominatus à Statuto excludente matrem propter fratres, patruos, & alios similes, adhuc admittitur, & excludit matrem, dec. 691. nu. 12. & seq. Calat.
Pater si velit emancipare filium absentem, debet super hoc impetrare à Principe potestatem, dec. 745. nu. 10. Tait.
Pater recipiens dotem filiæ ad effectum illam inuestiendi, si non inuestiuit quatenus teneatur ad interesse, dec. 614. nu. 25. Calat.
Pater si filios simpliciter in conditione positos, non vocauit expressè, successionem ab intestato eis saltem dicitur præseruasse, decis. 677. nu. 18. Alberg.
Pater non tenetur soluere fructus dotis suæ filiæ viduæ ad ipsum reuersæ, sed tantum illi præstare alimenta, decis. 614. numer. 18. Calataiu.
Pater dotem profectitiam filiæ potest facere aduentitiam, idque multò magis declarare permittitur, dec. 614. nu. 19. Calat.
Pater si in tantum filio legauit, in quantum se credidit debitorem filij, cessante debito, cessat legatum, decis. 604. numer. 4. Calataiu.
Pater potest permittere filijs, vt sua bona inter ipsos, vti rem propriam diuidant, d. 790. nu. 34. Vicec.
Pater vti legitimus administrator non potuisset exigere dotem filiæ viduæ, nisi illa fuisset profectitia, decis. 614. numer. 8. & 17. Calataiu.
Pater si donationem, etiam vigore certi, & determinati matrimonij acquisiuit pro se filijs, hæredibus, & successoribus, cum clausula *ad habendum*,
Filij in eo casu non veniunt vti hæredes, sed solum vti filij, decis. 793. num. 8. Rond.
Pater tenetur conseruare dotem filiæ viduæ pro secundis nuptijs illius, decis. 614. nu. 3. Calataiu.
Pater dissoluto matrimonio tenetur præstare alimenta filiæ viduæ, decis. 614. nu. 4. Calat.
Pater non cogitur soluere fructus dotis filiæ ad ipsum per mortem viri reuersæ, dec. 614. num. 5. Calat.
Pater si alteri filio aliquid assignauit ad seruandam æqualitatem inter illos sicuti, quod alijs filijs dimissum non cadebat sub fideicommisso, ita illud eidem filio assignatum, dec. 790. nu. 19. Vicec.
Pater non potest filiam nuptui tradere, nisi ipsa consentiat, dec. 621. nu. 15. Emerix.
Pater tenetur bonificare filio illius pecuniam exactam, vel eam, quæ penès ipsum defecit, dec. 790. nu. 48. Vicecom.
Pater, & Mater promittentes dotem filiæ, mater dicitur fideiussor, & pater remanet debitor principalis, dec. 508. nu. 11. Taia.
Pater si est prohibitus hæres instituti, eadem ratione filij hæredes esse non possunt, d. 529. nu. 26. Alberg.
Pater exigens dotem filiæ tamquam legitimus administrator excludit proprium dominium, & de illa rationem reddere tenetur, dec. 614. nu. 17. Calat.
Pater transiens ad secunda vota amittit legitimam filij quoad proprietatem, & eam consequitur in solo vsufructu, decis. 691. numer. 11. & 13. Vicec.
Pater non potest disponere de legitima filiorum, & alijs bonis ad illos spectantibus, nec ipsum de eis disposuisse præsumitur, d. 534. nu. 16. Alberg.
Pater an possit grauare filiorum legitimam sola dilatione solutionis ad ætatem completam, dec. 514. nu. 18. Alberg.
Patri defertur successio filij, etiam exclusi fra-

fratribus ex latere venientibus, dec.732. numer.14. Vicecom.
Patri restituta scriptura præsumitur peruenisse ad eius filium hæredem, decis. 433. num. 2. Alberg.
Patri magis debetur hæreditas filij, quam patruo, & patrueli, decis. 695. numer. 13. Calataiu.
per PATIENTIAM tolerantur multa, quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente instictia, tolerari non debent, decis. 418. num.13. Emerix.
PATRIAM relinquens animo redeundi, si in ea reliquit domum apertam, bona, & familiam, non dicitur deserere domicilium, dec. 557. nu.1. & 3. cum seqq. Vicec.

PATRONVS

Vide in verf. Iuspatronatus, Præsentatio, Reseruatio.
Patronus ex præsentatione facta constituitur in quasi possessione præsentandi etiam non expresso iurepatronatus si illa ad aliud referri non potest, dec.667.nu.4. Rond.
Patronus per consensum præstitum resignationi beneficij, dicitur præsentasse, dec.708. num. 8. Vbago.
Patronus si ante institutionem compareat, & doceat se patronum, non attenditur quod alius patronus vltimo loco præsentauerit, dec.409.nu.5. Emer.
Patronus non Episcopus eligit digniorem in parochialibus ex approbatis in examine, decis.576.num.4.Vicec.
Patronus post factam solam, & simplicem nominationem beneficiati, non solum variare, sed etiam illam reuocare potest, d. 739. nu.18. & 21. Vbago.
Patroni consensus illius præsentationi æquiparatur, dec.421.nu.14. Alberg.
Patrono beneficij præiudicare non potest Ordinarius, aut reiiciendo præsentatum, d.817. num.5. Vrsino.
Patronum prætensum non habere iuspatronatus præsumitur, si ille per plura tempora numquam præsentauit, decis. 809.num.17. & 19. Alberg.
Patronorum iuri, vel possessioni non præiudicant prouisiones Apostolicæ, ex quibus pateat de intentione Pontificis eidem præiudicare nolentis, dec.421.nu.35. Alberg.
PATRVVM, & PATRVELEM, si Statutum tanquam casum magis dubitabilem admisit, eo magis dicitur vocasse patrem, dec.693.nu.13. Calat.
PAVLVS RVBEVS modernus Romanus nuncupatus lepidè scripsit super fructibus vinearum existentium in agro Romano, decis.612.nu.11. Alberg.

PAVPER, PAVPERTAS

Pauper cæteris qualitatibus paribus semper præfertur in assecutione Beneficij, dec. 659. num.8.Vicec.
Paupertas ad effectum obtinendi alimenta, & sumptus litis, non probatur ex fide Parochi, decis. 612. num.2. & 5. Alberg.
Paupertas, & nobilitas valide reputantur pro obtinenda prælatione Beneficij, decis. 584. nu. 2. Emerix.
Paupertas mulieris probatur, si ipsa agit pro restitutione suæ dotis, decis. 404. num. 10. Calataiu.
Paupertas, & præsentia in Curia attenduntur ad effectum obtinendi prælationem in beneficio, dec.461.nu.5.Matth.
Paupertatis causa cessat, si immunitate, vel priuilegio cessante, adhuc remanent bona pro substentatione necessaria, decis.511. num.9. & vid. per totam, Calat.
PACIS causa non requirit solemnitates, decis.460. nu.25. Rond.
PECVLIVM *Vid. in verf.* Dos.

PECVNIA

Pecuniæ debitæ ex causa emptionis, relictæ penès emptorem, dicuntur propriæ venditoris, & ad ipsum spectare, dec. 579. num. 4. Calataiu.
Pecunia depositata, licet cum alia depositarii commixta, remanet tamen illius domino actio ad tantumdem consequendum, d.439. num. 6. Alberg.
Pecunia consignata creditori posteriori post inhibitionem, tanquam attentata, auocari potest à creditore anteriore, etiam si sit commixta, vel consumpta, decis. 439. num. 9. Albergato.
Pecunia nullos fructus parere potest, dec.774. num.7. Vicecom.
Pecunia aliena peruenta ad manus alicuius non expresso titulo, præsumitur ex causa mutui, dec.548.nu.16. Rond.
Pecuniæ dotales retineri non possunt per exceptionem rerum amotarum, dec.435.nu.4. Taia.
Pecuniam qui dedit ad effectum illam impliendi in negotio, potest quandocumque illam repetere, si nulla dilatio, aut temporis restitutioni sit concessum, decis. 675. nu. 4. Alberg.
Pecunias tradens potest confidere de suo debitore, cuius habet notas facultates idoneas, dec.794. nu.14. Alberg.
Pecunias promptas si quis non habebet de aliquo tempore non ideo infertur, quod postea illas habere potuisset, decis. 462. nu. 9. Rondin.
PEIVS *Vide in verf.* Bonum.
PENDENTIA LITIS in necessarium antecedens supponit introductionem, illius, decis. 649. nu. 2. Alberg.

PENSIO

Vide etiam in verf. Gratia, Titularis.
Pensio regulatur iuxta materiam vsusfructus, dec.646. nu.1. Calat.
Pensio reseruatur super fructibus, vnde pro illorum rata soluenda est, decis. 646. num. 7. Calataiu.
Pensio parochiali imposita non subsistetur, si illius redditus sint reducti ad annua scuta 70. vix sufficientia, non pro pensione, sed pro sola congrua Rectoris, decis. 680. nu.8. Calataiu.
Pensio eadem actione soluitur translatario,

qua transferenti persolui debuisset, dec.450. num.1. Matth.
Pensio acquisita cum onere emittendi professionem intra annum, dicitur purè acquisita, & solum resoluitur, si infra annum non emittatur professio, decis. 450. num.2. Matthæio.
Pensio validè acquisita, durante tempore habili, potest legitimè transferri, etiam si postea sub pœna resolutionis aliquid implendum esset, dec.450.nu.3. Matth.
Pensio excedens quintam partem fructuum, non potest imponi super beneficijs Hierosolymitanis, dec.450.nu.4.Matth.
Pensionis in reseruatione solus Papa potest apponere decretum, quod titularis sua vita durante pensionem integrè soluat, dec.450. nu.10. Matth.
Pensionis solutio quatenus regulanda sit inter titularem successorem, & hæredes titularis antecessoris, dec.646.nu.2. Calat.
Pensionis ad effectum videndum est quis fecerit recollectionem fructuum, nulla habita consideratione, quod illa sit in duos terminos distributa, dec.646.nu.4. Calat.
Pensionis soluendæ distributio fit prò commodiori solutione illius, decis. 646. num. 5. Calatain.
Pensiones domus præsumuntur exactæ, quoties constat de locatione, donec contrarium probetur, dec. 615.nu.6. Calat.
Pensiones domorum quatenus, & in qua summa à Rota liquidari soleant, decis. 498. numer. 9. Emerix.
ex Pensionibus domorum Vrbis detrahuntur scuta quinque pro centenario ratione reseruationum, dec.549.nu.2. Vicecom.
Pensiones, vel affictus soluens dicitur recognoscere locatorem in dominum, dec. 734. num.7. Vicecom.
Pensiones domorum in Vrbe habent viam executiuam, dec.507.nu.3.Alberg.
PEREGRINVS dicitur quasi Prætor fideicommissarius, dec.705. nu.6. Taia.

PENSIONARIVS

Pensionarius in iudicio petitorio tenetur probare valorem beneficij per ascensum de tempore reseruationis pensionis, decis. 680. num. 1. & seqq. Calat.
Pensionarius tenetur omni tempore iustificare clausulam *dummodò remaneant centum pro Rectore*, dec.798. nu.2. Calat.
PERITIA *Vide etiam in verf.* Æstimatio, Calculus.

PERITVS

Vide etiam in verf. Æstimatio, Relatio.
Peritus eligi potest à iudice in contumaciam partis illum eligere recusantis, dec. 632. numer. 6. Vbago.
Peritus electus pro tertio non habet opus referre in eà parte, qua alij periti concorditer retulerunt, dec.632.nu.5. Vbago.
Peritus si suam relationem confirmauit, confirmatio non dicitur noua relatio, sed confirmatio prima, dec.632.nu.8.Vbago.
Periti si sine iuramento retulerunt, sat est, quod relationem postea medio iuramento confirment. dec.632.nu.7.Vbago.
Periti possunt adhærere relationi aliorum peritorum, & secundum illam suam regulare peritiam, dec.632.nu.4.Vbago.
Periti iudicialiter electi præualent testibus, decis.819. nu. 5. Guazz.
Periti relatio attenditur si remouentur exceptiones, quæ contra illam adductæ sunt, decis.594.nu.7.Vicecom.
Periti relatio excedentis limites sui officij non attenditur, dec.764.nu.6. Emer.
Periti relatio attenditur in partitis ab eo firmatis pro liquidis, licet ipse reliquas reseruauerit examinandas, & decidendas à iudice, dec.594. nu.1. Vicec.
Periti relationem iudices, & Rota semper sequi consueuerunt, decis. 594. num.2. Vicecomite.
Periti sine citatione partis electi, & adhuc sine ea referentes, nulliter eliguntur, & referunt, dec. 522. nu.7. Taia.
Peritis concordantibus creditur, etiamsi tertius electus in ea parte nihil retulerit, d.632. nu. 5. Vbago.
Peritis in arte standum est, decis. 787. nu. 29. Paulutio.
Perito de communi partium consensu electo standum est, donec de illius errore doceatur, dec.632.nu.3. Vbago.
Perito formiter à iudice electo standum est, donec de illius errore doceatur, decis. 587. num. 11. Calat.
Perito electo de consensu partium stari debet, donec de errore doceatur, decis. 570. nu.10. Calataiu.
Peritorum electio non conceditur si ex ea decisionibus, & sententijs contrarijs non occurritur, dec.522. nu.1. Taia.
Peritorum relationi standum est; donec contrarium probetur, decis. 564. num. 7. Albergato.

PERMVTATIO

Vide etiam in verf. Regressus, Resignatio.
Permutatio bonorum fideicommissi licita est, vbi expressè non reperitur prohibita, d.807. num. 29. Taia.
Permutatio, quæ fit vtilius, & pinguiùs de bonis fideicommissi, non solùm est licita, sed etiam laudabilis, decis. 807. numer. 30. Taia.
PERPETVVM *vide etiam in verf.* Fideicommissum.
PERPETVA non fuisset liberatio si creditor ad iura renunciata redire potuisset, dec.712. num. 7. Alberg.
PERSONALIS *vide in verf.* Persona, & ibi Remissiones.
PERSONALITER concessa per illius mortem expirant, decis. 496. nu.5. Calat.

PERSONA

Vide etiam in verf. Indulgentia, Priuilegium.
Persona vna quatenus plures representare possit, & de materia, decis. 516. num.20. & seqq. Alberg.
Personæ duæ non representant aliquod corpus,

pus, seu Collegium, decis. 516. numer. 21. & vid. nu. 20. Alberg.
Personæ miserabiles habent potioritatem pro suo credito, dec. 520. n. 6. Alberg.
Personæ, & non locus si in aliqua dispositione fuerunt consideratæ, non est dubium, quod sub dispositione, & appellatione loci omnes contineri debent, decis. 429. nu. 13. & 20. Rondin.

PERTINENTIA

Vide etiam in verf. Iuspatronatus, Præsentatio.
Pertinentia iurispatronatus probatur ex sententia in iudicatum transacta, dec. 720. nu. 6. Vbago.
Pertinentia iurispatronatus probatur ex vltima præsentatione à patrono facta, dec. 409. num. 3. Emer.
Pertinentia iurispatronatus probatur ex quasi possessione præsentandi, decis. 697. num. 4. Emerix.
Pertinentia iurispatronatus probatur ad fauorem illius, qui habet causam ab existentibus in quasi possessione præsentandi, d. 421. num. 5. Alberg.
Pertinentia iurispatronatus inter compatronos præscribitur spatio annorum quadraginta, decis. 707. nu. 12. Vbago.
Pertinentia iurispatronatus probatur ex enunciatiua Ordinarij siue de præsentatione constet, siue non, decis. 667. nu. 3. Roud.
Pertinentia iurispatronatus aduersus compatronum præscribitur spatio quadraginta annorum, dec. 459. nu. 5. Vbago.
Pertinentiam iurispatronatus ad probandum, sufficit verificare descendentiam ab vltimo præsentante ex familia, decis. 667. num. 7. Rondin.

PETERE

Petens plus debito quando non dicatur in dolo, dec. 488. nu. 11. Alberg.
Petere nemo debet, id quod statim restituturus est, dec. 510. nu. 6. Vicec.
Petit vnusquisque frustra, quod intus habet, dec. 471. nu. 20. Matth. & decis. 620. nu. 3. Vbago.
PETITORIVM, quæ respiciunt non admittuntur ad retardandam exequutionem literarum Apostolicarum, decis. 533. num. 5. Taia.
PICTVRA *vide in verf.* Iuspatronatus.
PIETAS *vide in verf.* Christiana.

PIGNVS

Pignora quorum non est spes luitionis, alienata, & in solutum data præsumuntur, decis. 508. nu. 17. Taia.
Pignora præsumuntur in solutum tradita si à creditore vendita sunt, decis. 508. num. 18. Taia.
si PLACVIT aliquod semel, amplius displicere non licet, decis. 801. numer. 5. Vicecomite.

PLANTATIO

Plantatio vineæ dicitur melioramentum necessarium, & quando, decis. 564. nu. 5. Albergato.
Plantationes arborum, prout etiam illæ, quæ fiunt in plantandis vitibus non reficiuntur, dec. 545. nu. 9. Alberg.
in Plantatione solæ expensæ factæ reficiuntur, dec. 545. nu. 10. Alberg.

PLVRES, PLVRALIS, PLVRALITAS

Vide etiam in verf. Multi.
Pluralis loquutio duorum concursu contenta est, dec. 533. nu. 2. Taia.
Pluralis loquutio in vno tantum verificari non potest, dec. 496. nu. 11. Calat.
Pluralis eloquutio duorum numero contenta est, dec. 469. nu. 3. Taia.
Pluralis numerus non restringitur ad vnum, dec. 524. nu. 8. Taia.
Pluralitas capitulum scripturæ non præsumitur, & ideo illorum, existentia refertur ad capitula, quæ adducuntur, decis. 460. nu. 21. Rondinino.
PLVS petere nemo potest ex iuribus alterius, quàm ille haberet, decis. 620. num. 24. Vbago.

POENA

Vide etiam in verf. Caducitas.
Pœna priuationis beneficij iniuncta sacerdoti non celebranti, habet connexam residentiam, & celebrationem missarum, sine quorum implemento beneficium retineri non potest, dec. 607. nu. 8. Emerix.
Pœna pecuniaria debet esse proportionata excessibus, dec. 415. nu. 9. Rond.
Pœna iniuriæ illatæ in libello appellationis extraordinaria est, decis. 639. num. 12. Rondinino.
Pœna arbitraria in ijs tantum casibus decerni potest in quibus pœna ordinaria determinata non est, dec. 619 nu. 13. Rond.
Pœna non imponitur nisi per dolum, quæ in ignorante non cadit, decis. 429. num. 9. & 10. Rondin.
Pœnæ secundo nubentium tam in matre, quàm in patre procedunt, decis. 691. nu. 12. Vicecom.
Pœnæ indictæ à lege secundo nubentibus dicuntur odiosæ, & ideo Princeps solet de facili illis derogare, decis. 479. num. 14. Albergato.
Pœnæ secundo nubentium à iure canonico sunt sublatæ, decis. 727. nu. 18. Calat.
Pœnæ, & mulctæ sunt fructus iurisdictionis, dec. 741. nu. 5. Calat.
Pœnæ comminatæ in instrumentis nullitatis eorum ob publicam vtilitatem indictæ, retorquentur contra notarium, decis. 588. numer. 13. & 14. Rond.
à Pœna priuationis excusat quælibet causa etiam colorata, decis. 420. num. 14. Rondinino.
POENALE *vide in verf.* Præceptum.
POLONIÆ REGNVM *vide in verf.* Consuetudo.

PONTIFEX

Vide etiam in verf. Papa, & ibi suas remissiones, *ac etiam in verf.* Enunciatiua.
Pontifex cum dicatur Ordinarius Ordinariorum gratificationem spectantem Episcopo

ſummo iure exerceat, ſimulatque concedit, dec.667. nu. 20. Rond.
Ponibus de neceſſitate exprimenda non ſunt, quæ illum ad facilius concedendum inducerent, dec.744. nu.12. Vbago.
POPVLVS ignarus, ſub fide publicæ conſuetudinis decipi non debet, decil. 729. nu. 18. Rond.

PORTIO

Portio vnius ſocij non poteſt impediri ab alio ſocio, vel creditore illius, & de materia, decil.484. nu. 2. & ſeqq. Matth.
Portio iudicatur communis ex confeſſione partis, illam pro commune habere declarantis, dec.559. nu.7. Taia.
Portio, quæ filiabus tollitur à Statuto, auget legitimam maſculorum, non autem cadit ſub fideicommiſſo, decil 499. numer. 17. Taia.
Portio ex tranſactione recuperata vnicuique ex tranſigentibus debetur pro ſua rata, dec. 486. nu. 1. Taia.
Portionis nomine propriè intelligitur illa a Teſtatore ſuis filijs loco legitimæ relicta, decil.534.nu.17. Alberg.
Portionis nomen non poteſt intelligi de toto, decil, 749. num. 3. & ſeq. Rond.
de Portione propria intelligitur facta ceſſio, decil.598. nu. 5. Vicec.
pro Portione propria quilibet poſſidere præſumitur, dec.586.nu.10. Rondin.

POSITIONES

Vide etiam in verſ. Probatio.
Poſitiones tendentes ad declarandum inſtrumentum, & animum contrahentium conciliantur cum eis, & illis pars reſpondere tenetur, dec.783. nu.10. Alberg.
Poſitiones dari poſſunt ad dignoſcendum qua mente, quaue intentione aliquid geſtum ſit, dec.783.nu.11. Alberg.
Poſitiones inſtrumento contrariæ, & dependentes à mente reſpondentis, an debeant admitti, dec.783.nu. 8. & ſeqq. Alberg.
Poſitiones admiſſæ contra formam Conſtitutionis, vel Statuti. non attenduntur, d. 454. nu. 4. Alberg.
Poſitiones exhibitæ extra terminum aſſignatum ad probandum, non poſſunt, nec debent admitti, dec. 454.nu. 2. Alberg.
Poſitiones in dubio iudex admittere, & pars illis reſpondere tenetur, decil. 783. nu. 13. Alberg.
Poſitiones extra terminum probatorium à ſtatuto præfixum admitti non debent, dec. 763. nu. 4. Alberg.
Poſitiones admiſſæ cum clauſula ſi, & in quantum, non cenſentur admiſſæ, ſed reiectæ, ſi illæ admittendæ non erant, dec. 763. nu. 5. Alberg.
Poſitiones fuerunt inuentæ, ad hoc, vt partes releuentur ab onere probandi, dec. 803. numer. 13. Alberg.
Poſitiones qui dari ſemper dicitur fateri, decil.517. nu. 8. Taia.
Poſitiones fuerunt adinuentæ, vt ponens releuetur ab onere probandi per confeſſionem Aduerſarij, dec.783.nu.1. Alberg.
Poſitiones ſuccedunt loco probationum, ſi pars fateatur contenta in illis eſſe vera, decil.783. num.2. & 3. Alberg.
Poſitionibus reſpondere recuſans habet præſumptionem contra ſe, quod res ita ſe habeat, vt in poſitionibus continetur, d.783. nu.15. Alberg.
Poſitionibus non bene reſpondens, iterum cogitur reſpondere, decil. 803. num. 1. & ſeqq. Alberg.
Poſitionibus negatis poteſt ponens ſuper illis examinare teſtes iuxta petita, dec. 783.nu.7. Alberg.
Poſitionibus concernentibus factum proprium vnuſquiſque reſpondere tenetur, dummodo non ſint impertinentes, vel captioſæ, dec.783. nu.3. Alberg.

POSSESSIO

Vide etiam in verſ. Continuatio, Deliberatio, Dominium, Manutentio, Poſſeſſor, Poſſidens, Precarium, Quaſi poſſeſſio.
Poſſeſſio penes quemcumque ſit nihil deperit illi, qui in ea ius habere prætendit, d. 504. num. 10. Taia.
Poſſeſſio beneficij capta à Commiſſario Cameræ etiam in illius ceſſionarium transfertur, dec.540.nu.1. Rond.
Poſſeſſio contraria tollit aſſiſtentiam iuris, decil.456.nu.8. Alberg.
Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad obitum. dec.568.nu.18.Alberg.
Poſſeſſio teſtatoris, & bonorum identitas probatur ex illius deſcriptione facta in teſtamento, dec.568.nu.19. Alberg.
Poſſeſſio teſtatoris probatur ex poſſeſſione capta bonorum illius ab hærede, decil. 568. nu. 20. Alberg.
Poſſeſſio à donante continuata, ſtante clauſula, *conſtituti*, præſumitur retenta nomine precario, dec.423.nu.16. Emer.
Poſſeſſio defuncti contra tertium poſſeſſorem non probatur ex ſolo inſtrumento acquiſitionis, niſi etiam probetur de tempore mortis ſuæ, aut ſuorum hæredum, dec.705. numer. 4. Taia.
Poſſeſſio diffamati eſt principale requiſitum, & neceſſario probanda in iudicio *l. diffamari C. de ingenuis, & manumiſſ.* decil. 597. nu. 5. Vicecom.
Poſſeſſio citra animum non amittitur, ſed ſtante proprio conſenſu perditur, etiam ex actu nullo, dec.657.nu.12. Rond.
Poſſeſſio rei conuenti ad effectum immiſſionis in Saluiano, probata remanet ex ſubſtentatione litis, dec.520.nu.2. Alberg.
Poſſeſſio rei auocatæ per Saluianum, vel mandatum de aſſociando, quando, & quatenus penès debitorem remaneat, decil.643. n.14. & 16. Vicec.
Poſſeſſio anterior etiam per horam, & ſimplex momentum pro obtinenda manutentione præfertur, dec.766.nu.9. Alberg.
Poſſeſſio longæua ſufficit ad inducendam præſumptio-

ſumptionem tituli pro manutentione ſufficientis, dec.566.nu.6. Taia.

Poſſeſſio acquiritur vigore mandati iudicis, dec.570.nu.2. Calat.

Poſſeſſio capta die immediatè ſequenti poſt latam ſententiam appellabilem, efficitur attentata, dec.723.nu.4.Calat.

Poſſeſſio debitoris,& rei conuenti probatur ex ſententia immiſſionis ab eodem reo obtenta ſuper bonis communis debitoris, d. 771. num.1. Emer.

Poſſeſſio beneficij vniti, & ab alio impetrati, tamquam poſterior manutenenda non eſt, dec.773.nu.9. Vicecom.

Poſſeſſio triennalis beneficij vniti non attenditur, quia immediatè conſtat de ſuppreſſione tituli, dec.773.nu.10. Vicecom.

Poſſeſſio beneficij, ſuppreſſo titulo, dicitur intruſiua, dec.771.nu.11.Vicecom.

Poſſeſſio particularium intra fines Caſtri excludit, ſeu non concludit vniuerſale dominium bonorum eiuſdem Caſtri, deciſ. 628. num.34. Emerix.

Poſſeſſio beneficij vniti remanet penes Eccleſiam, vel Monaſterium, cui fit vnio, d. 771. nu. 7. Vicec.

Poſſeſſio retro probata, præſumitur in poſſidente continuata vſque ad illius obitum, dec.630. nu. 6. & 8. Taia.

Poſſeſſio prouiſi remanet nulla ex defectu facultatis conferentis beneficium, deciſ. 474. num.13. Rond.

Poſſeſſio præcedens, & multo magis media præſumitur, non probata alia poſſeſſione antecedenti, dec.661.nu.18.Taia.

Poſſeſſio Sororis vna cum fratribus intelligitur iure familiaritatis, deciſ. 585. numer. 8. Calataiu.

Poſſeſſio attentata in beneficialibus ſequeſtratur, dec. 723.nu.7. Calat.

Poſſeſſio ſemel probata,licet præſumatur continuata vſque ad obitum,poteſt tamen probari contrarium, dec.630.nu.9.Taia.

Poſſeſſio decennalis longæua dicitur, remouens omnem præſumptionem calumniæ,& inducit præſumptionem tituli, ſeu titulum coloratum, dec.566.nu.4.Taia.

Poſſeſſio debitoris, & Rei conuenti ad effectum obtinendi immiſſionem in Saluiano,ex quibus probetur, deciſ. 425. num. 1. Rondinino.

Poſſeſſio rei communis pro ſola portione debita poſſidenti intelligitur, deciſ. 586. n. 10. Rondin.

Poſſeſſio generalis in aliquo Communi, Contrada, vel Quarterio, non probat identitatem bonorum minus identificè ſpecificatorum, dec.406.nu.5. Emer.

Poſſeſſio bonorum fratris,vt poſt mortem dicatur iure proprio, probari debet continuata ratione dominij, alioquin præſumitur iure familiaritatis, dec.800.nu.5.Rond.

Poſſeſſio beneficij non abdicatur à cedente, donec illa capta fuerit à ceſſionario, & quando, dec.483.nu.20.Vbago.

Poſſeſſio non poteſt auocari ab emptore, niſi mediante iudicio ordinario, dec. 403. nu. 2. Alberg.

Poſſeſſio non transfertur ex contractu celebrato contra formam ſtatuti, & ab eodem ſtatuto annullato, & irritato, dec.623. n.24. Vicecom.

Poſſeſſio etiam ex actu nullo transfertur, deciſ.623. nu.22. & ſeqq. Vicec.

Poſſeſſio probatur ex conſtitutione cenſus facta cum clauſula conſtituti, & precarij, ſuper bonis, quæ prætenduntur poſſeſſis, deciſ.735.nu.34.Calat.

Poſſeſſio donantis poſt donationem præſumitur nomine donatarij, & vti adminiſtrator illius, dec.424.nu.14.Emer.

Poſſeſſio affert poſſidenti commodum percipiendi fructus, deciſ. 777. numer. 25. Vicecomite.

Poſſeſſio anterior,de qua tamen non conſtat, non poteſt ſuffragari ad effectum obtinendi manutentionem, deciſ. 655. numer. 2. Vicecomite.

Poſſeſſio fideicommittentis, & hæredis grauati infimul probari debent, ad effectum obtinendi immiſſionem vigore fideicommiſſi, dec.789.nu.2.Vbago.

Poſſeſſio Teſtatoris ideò non probatur ex inſtrumento acquiſitionis, quia poteſt eſſe, quod Teſtator ex eo poſſeſſionem non ſit adeptus, dec.705.nu.14. Taia.

Poſſeſſio Teſtatoris contra tertium probari debet, etiam de tempore mortis, ſi ille non habeat cauſam à grauato, aut ſaltem non appareat, dec.705.nu.15. Taia.

Poſſeſſio illegitima non dicitur approbata, etiam ſi iudex poſſeſſori manutentionem conceſſerit, dec.302.nu.10.Paul.

Poſſeſſio vigore clauſulæ præſeruatiuæ, non obſtante deputatione œconomi, cenſetur continuata, deciſ. 777. numer. 20. Vicecomite.

Poſſeſſio defuncti non eſt neceſſarium, quod adamuſſim probetur etiam de tempore mortis, dec.705.nu.7.& 13. Taia.

Poſſeſſio Teſtatoris vbi dicitur probãda etiam de tempore mortis,intelligitur quando dubitatur, an defunctus poſſederit vſque ad obitum, dec 705. nu.8. & ſeqq. Taia.

Poſſeſſio capta poſt præſentatum monitorium, remanet attentata, & ideo non ſuffragatur, dec. 434. nu.5. Rond.

Poſſeſſio probatur ex deliberatione facta ad inſtantiam creditorum, d. 568. n. 29.Alber.

Poſſeſſio conceſſa à iudice, qui proceſſit vti priuatus, tamquam nulla; non eſt manutenibilis, dec.434.nu.7. Rond.

Poſſeſſio ſemel probata, præſumitur continuata vſque ad obitum, quoties non eſt offuſcata præſumptio legis, deciſ. 705. nu. 16. Taia.

Poſſeſſio capta non citato poſſeſſore, dicitur nulliter capta, & ideo manutenenda non eſt, dec.420.nu.16. Rond.

Poſſeſſio Canonicatus debet capitulariter apprehendi, & ſic capta ſuffragatur, dec. 438. num. 1. Rond.

Poſſeſſio capta non citato poſſeſſore non eſt manutenibilis, ſed ſpoliatiua, dec.802.nu.7. Pauluccio.

Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſubſtentatione litis, dec.545.nu.1.Alberg.

Poſſeſſio beneficij obtenti certo modo, capi debet vigore mandati iudicis executorialis, dec.412. nu.22. Vbago.

Poſſeſſio aliter capta, quam capi debuiſſet, habetur ac ſi capta non eſſet, deciſ. 412. n. 23. Vbago.

Poſſeſſio beneficij capienda eſt capitulariter conuocato capitulo, quod fit ad ſonum campanæ, & iuxta ſtylum loci, dec.412. numer.24. Vbago.

Poſſeſſio bonorum fratris, poſt illius mortem, non poteſt referri ad poſſeſſionem iure familiaritatis, dec.799.num.4. Rond.

Poſſeſſio beneficiati, eiuſdemque aſſecutio beneficij probatur ex prouiſione alterius obtenta per illius obitum, deciſ. 551. num. 7. Rondin.

Poſſeſſio capta non citato poſſeſſore dicitur ſpoliatiua, turbatiua, & clandeſtina, & ideo manutenenda non eſt, imo potius reuocanda, dec.739.nu.8. Vbago.

Poſſeſſio nulla, & attentata in beneficialibus ſequeſtratur, & quare, deciſ. 410. numer. 1, 6. & ſeqq. Emer.

Poſſeſſio beneficij ſequeſtrari demandatur, & de ratione vide remiſſiue, deciſ. 590. nu. 1. Emerix.

Poſſeſſio triennalis beneficij vt dicatur interrupta, requiritur factum vel circa poſſeſſionem ipſam, vel circa perceptionem fructuũ, dec.609.nu.8. Alberg.

Poſſeſſio quadragenaria cum titulo ſufficit etiam in materia decimarum, dec. 749. n.4. Rondin.

Poſſeſſio beneficij reſeruati remanet nulla, & quando, deciſ. 540. num. 11. & ſeqq. Rondinino.

Poſſeſſio beneficij dicitur capta ſi Capitulum poſt ſibi præſentatum mandatum de immittendo, habuit ſe pro inſinuato, dec.483. numer.10. & 12. Vbago.

Poſſeſſio ciuilis incipit ab ipſis inſtantijs, & petitionibus factis pro ea capienda, deciſ. 483. num.11. Vbago.

Poſſeſſio etiam naturalis acquiritur, & habetur pro capta ſtantibus diligentijs factis de illam capiendo, dec.483.nu.12. Vbago.

Poſſeſſio poſterior, non docto de valido titulo, præſumitur clandeſtina, deciſ. 434.nu.3. Rondin.

Poſſeſſio capta non citata parte vigore ſtatut. *Bonuiæ §. ſtatuimus rubr. quod nullus occupet lib.* 2. non ſuffragatur, deciſ. 519. num. 13. Vicecom.

Poſſeſſio ciuilis beneficij ex ſola illius petitione acquiritur, dec.412.nu.11. Vbago.

Poſſeſſio beneficij habetur pro actualiter capta ab eo, qui illam apprehendere impeditus eſt, aduerſus alium impetrantem certo modo, dec.412.nu.12. Vbago.

Poſſeſſio non transfertur ex actu nullo reſtente lege, vel ſtatuto, deciſ 547. num.18. Vicecom.

Poſſeſſionis nomen, de qua poſſeſſione intelligatur, dec.483.nu.7. Vbago.

Poſſeſſionis naturalis interruptio prodeſt omnibus, ciuilis verò ſolum ſuffragatur agenti, dec.609. nu.10. Alberg.

Poſſeſſionis interruptio in ipſa poſſeſſione requiritur, vel in illius fructibus, itaut ſolus conatus non ſufficiat, deciſ. 609. num. 11. Alberg.

Poſſeſſione poſteriore declarata attentata, adhuc remanet poſſeſſio anterior, deciſ. 570. num. 11. Calat.

Poſſeſſionis continuatio in venditore non probatur ex ſola non mutatione cataſtri, deciſ.509. nu. 18. Alberg.

Poſſeſſionis præcipuum, & indubitatum ſignum eſt perceptio fructuum, deciſ. 488. num.7. Alberg.

Poſſeſſionis cauſa mutata, illius etiam nomine eam poſſeſſor continuaſſe præſumitur, dec. 423. nu. 15. Emer.

Poſſeſſionis actualis defectus, ex legitimo impedimento proueniens, non præiudicat, deciſ.483.nu.8. Vbago.

ex Poſſeſſione, & locatione præſumitur perceptio fructuum, niſi contrarium probetur, dec.498.nu.6. Emer.

Poſſeſſionem amittit, qui præſtat conſenſum deputationi œconomici, d. 777. nu. 17. Vic.

POSSESSOR

Vide etiam in verſ. Detractio, Fructus, Poſſeſſio, Poſſidens, Poſſeſſorium, Retentio, Reus, Tertius.

Poſſeſſor in iudicio ſemper præſumitur dominus, antequam fuerit fundata actoris intentio, dec.566.nu.13. Taia.

Poſſeſſor malæ fidei adhuc conſequitur fructus ſuorum melioramentorum, & quando, deciſ. 564. numer. 12. 15. & alijs antecedentibus, Alberg.

Poſſeſſor præſumitur dominus quoties poſſeſſio eſt longiſſima, ſiue cum illa concurrat fama, publica, ſiue etiam non, dec. 566.numer. 10. Taia.

Poſſeſſor durante tranſactione facit fructus ſuos, dec.611.num.7. Alberg.

Poſſeſſor ad repellendum debitorem in Saluiano poteſt opponere defectum dominij debitoris, dec.700. nu.16. Rond.

Poſſeſſor ſi vult impedire ſubhaſtationem bonorum, in quibus creditori fuit conceſſa immiſſio, vel aſſociatio, illius creditum perſoluere tenetur, deciſ. 458. num. 4. Rond.

Poſſeſſor non priuatur poſſeſſione ob factum Iudicis notoriè iniuſtè procedentis, ac proindè in ea manuteneri debet, dec. 493. numer. 3. & ſeqq. Rond.

Poſſeſſor, qui ſucceſſit in iuribus creditorum anteriorum, repellit hypothecam poſteriorum creditorum ſuper re poſſeſſa, dec. 425. num. 5. Rond.

Poſſeſſor per litem inducitur in mala fide, & inde tenetur ad reſtitutionem fructuum, dec.605. nu.6. Calat.

Poſſeſſor durante tranſactione dicitur in bona fide, dec.605.nu.7.Calat.
Poſſeſſor triennalis beneficij per regulam cancellariæ de triennali poſſeſſore, remanet tutus aduerſus quemcumque eum turbare præſumentem, deciſ. 609. num. 5. Albergato.
Poſſeſſor beneficij citari debet, ſi ob non factam publicationem prætenditur fuiſſe priuatum, dec. 505. num. 8. & ſeqq. Vbago.
Poſſeſſor per dolum non excuſatur à mala fide, & proinde nec minus à reſtitutione fructuum, dec. 605. nu.12. Calat.
Poſſeſſor ante motam litem dicitur bonæ fidei & proinde facit fructus ſuos, deciſ. 601. numer. 14. Vbago.
Poſſeſſor dimittens creditorem immiſſum in Saluiano poteſt ab eo reportare ceſſionem, & cum illa ſe defendere aduerſus alios, deciſ.537. num.6. Rondin.
Poſſeſſor timens exequutionem ſibi faciendam pro debito alterius, debet præuenire creditorem, & quomodo, dec. 730. nu. 7. Taia, & *in verbo Cautela Angeli*.
Poſſeſſor triennalis beneficij ſemper citari debet, & eſt legitimus contradictor aduerſus illum, qui ſuum beneficium obtinuit, dec. 505. nu. 17. Vbago.
Poſſeſſor ſpoliatus à iudice debet agere in petitorio pro reuocatione ſententiæ, nec ei competunt remedia poſſeſſoria, dec.802. num.9. Pauluccio.
Poſſeſſor ille manutenendus eſt, qui fuit approbatus à iudice, ac etiam à Signatura iuſtitiæ, dec.802. nu.12. Paul.
Poſſeſſor per litem inducitur in mala fide, dec. 549.nu. 1. Vicec.
Poſſeſſor bonorum, ex quibus debetur annua penſio, excipiens de extinctione tituli in poſſeſſorio non auditur, niſi per liquidas probationes, dec.785.nu.11. Paul.
Poſſeſſor, vt ſua poſſeſſione priuari poſſit, ſemper citari debet, deciſ. 773. num. 13. Vicecomite.
Poſſeſſor vt ratione ſolutionum creditoribus factarum, poſſit ſe ab aliis creditoribus liberare docere debet illos fuiſſe anteriores, deciſ.510.nu.9. Vicecom.
Poſſeſſor. qui fuit præſens, & contradixit petitioni partis, citari non debuit, dec. 540. numer. 3. Rondin.
Poſſeſſor etiam ſine aliqua eiectione, dicitur priuatus à iudice, qui alteri poſſeſſionem conceſſit, dec.540. nu.6. Rond.
Poſſeſſor dicitur habuiſſe ſe pro ſpoliato, ſi alium longo tempore poſſidere permiſit, dec.802. num. 1. Paul.
Poſſeſſor, qui non eſt, nec etiam eſt legitimus contradictor ad petendam ſequeſtrationem beneficij, & quando, dec. 590. numer. 2. & ſeqq. Emerix.
Poſſeſſor triennalis beneficij in ſua poſſeſſione non interrumpitur per contradictionem canonicorum ad alium finem emanatam, deciſ. 609.nu.7. Alberg.
Poſſeſſor lite pendente, neque de iure, neque de æquitate eſt ſua poſſeſſione priuandus, dec.661. nu.5. Taia.
Poſſeſſor legitimus dicitur, qui iudicis auctoritate poſſidet, dec.802.nu.6. Paul.
Poſſeſſori datur retentio pro credito anteriore ab eo perſoluto, deciſ. 537. num. 4. 6. & 7. Rondin.
Poſſeſſorem nemini turbare licet, quamuis eſſet prior, potior, aut etiam proprietarius, dec.581.nu.7. Alberg.
Poſſeſſores primi bonorum feudalium, vel emphyteuticorum, dicuntur primi ciues, dec.544. nu.25. Calat.

POSSESSORIVM

Vide etiam in verſ. Poſſeſſio, Poſſeſſor, Poſſidens, vbi etiam ſuas remiſſiones.
Poſſeſſorium non attenditur, quoties illud abſorbetur à petitorio, deciſ. 421. num. 38. Alberg.
Poſſeſſorium ſummariſſimum retinendæ non requirit iuſtificationem Breuis, deciſ. 540. nu.14. Rondin.
Poſſeſſorium ſummariſſimum recipit etiam teſtes examinatos ad perpetuam rei memoriam, vbi non concurrunt probationes contrariæ, dec.456.nu.3. Alberg.
in Poſſeſſorio ſummariſſimo ius metitur ex parte poſſeſſoris, cuius conditio non immutatur ex mutatione perſonæ, contra quam poſſidetur, deciſ. 403. numer. 4. Albergato.

POSSIBILITAS

Vide etiam in verſ. Spes.
Poſſibilitas contraria donec adſit, nec fuerit totaliter excluſa, non dicitur probata negatiua, dec.430.n.9. Matth.
Poſſibilitas in contrarium etiam ſola ſufficit ad excludendam probationem, dec.544.n.18. & n.anteced. Calat.
Poſſibilitas ſola non ſufficit, quæ per aliud poſſibile tollitur, maximè ſi hoc verisimiliùs ſit, dec.579.n.12. Calat.
Poſſibilitas, & dubietas ſola transferunt onus probandi identitatem in Dominum directũ agentem pro deuolutione emphyteuſis, deciſ.629.n.6. Alberg.
Poſſibilitas ſola ſufficit ad excludendum vſuras, vbi de illarum repetitione agitur tamquam indebitis, dec.614.n.27. Calat.
Poſſibilitas ſola ſufficit, vt ex actu inſolito remoueatur falſitas, & ſubſtineatur validitas actus, dec.451.n.5. & d.548.nu.3. Rond.
Poſſibilitas ſola detractionum impedit fideicommiſſario immiſſionem, & quando, deciſ.756.n.7. & ſeqq. Alberg.
Poſſibilitas ſola in contrarium ſufficit ad excludendam certitudinem ſtatus hæreditarij, dec.793.n.3. Rond.

POSSIDENS

Vide etiam in verſ. Immiſſus, Poſſeſſio, Poſſeſſor, & ibi ſuas remiſſiones.

Possidens stabilia non potest allegari suspectus, dec. 485. nu. 1. Calat.
Possidens bona hæreditaria, præsumitur hæres, etiamsi fideicommissarium se esse prætendat, dum non docet illa de manu hæredis, vel Iudicis accepisse, decis. 717. nu. 10. Calataiu.
Possidens bona debitoris non potest agere contra tertium, cui deinde super illis debetur cuictio, dec. 526. nu. 14. Matth.
Possidens donec sibi satisfiat, potest facere melioramenta vtilia, & necessaria, dec. 704. n. 6. Alberg.
Possidens si non docet de titulo, non impedit executionem mandati de associando relaxati vigore fideicommissi, dec. 585. num. 1. & 6. Calat.

POSSIDERE.

Vide etiam in verf. Possessio, Possessor, & ibi suas remissiones.
Possidere beneficium ciuiliter dicitur, qui possessionem naturalem capere impeditus est, aduersus alium impetrantem certo modo, dec. 412. n. 10. Vbago.
Possidere aliud est, aliud verò in possessione esse, dec. 705. n. 9. Taia.
Possidere alium nemo permisisset, si res possessa verè ad ipsum spectasset, dec. 799. nu. 5. Rondinino.
POSTA. *vide in verf.* Cursus.

POSTERI, POSTERITAS.

Vide etiam in verf. Successores.
Posteritas, & soboles idem significat, & quando, dec. 503. n. 15. Taia.
Posterorum appellatione liberi tantummodo continentur, dec. 503. n. 13. Taia.
POSTERIOR præsentatio non præiudicat primo instituto, dec. 719. n. 7. Vbago.

POTESTAS.

Vide etiam in verf. Facultas.
Potestatis defectus si adest, parum attenduntur actus postea subsecuti, decis. 710. num. 13. Vbago.
Potestatem suam quem exercere voluisse censetur, ne actus reddatur eluforius, & eo magis si apposuit clausulam *non obstantibus* &c. dec. 751. n. 10. Rond.
PRÆCARIVM. *Vide in verf.* Associatio.
Præcarij natura est non solum includere possessionem pro constitutario, sed etiam pro illius hæredibus, dec. 552. n. 2. Vbago.

PRÆCEDENTIA,

Vide etiam in verf. Præeminentia.
Præcedentia probatur ex testibus de ea deponentibus, quamuis illa ab ipsis vsurpatio appellata sit, dec. 460. n. 23. Rond.
Præcedentia inter accedere debentes decisa, eorundem necessarius accessus dicitur sufficiẽter declaratus, dec. 747. n. 1. Vicec.

PRÆCEPTVM.

Vide in verf. Onus.
Præceptum testatoris de inuestiendo pecuniam hæreditariam, non afficit hæredem creditorem hæreditatis, decis. 790. num. 6. & nu. 12. Vicecom.
Præceptum dotandi fœminas arguit fideicommissum fuisse successiuum, & perpetuum, dec. 474. n. 1. Alberg.
Præceptum testatoris, & viri iniunctum vxori hæredi de non transeundo ad secunda vota, non dicitur odiosum, & pœnale, decis. 479. n. 13. Alberg.

PRÆDILECTIO.

Vide etiam in verf. Beneuolentia, Dilectio.
Prædilectio sumi debet ab animo contrahentis, & donantis, & ideo ab illius declaratione desumitur. dec. 536. n. 12. Vbago.
Prædilectionem alterius ex pijs operibus vocatis declarat Episcopus confirmans dispositionem potiùs ad fauorem vnius, quàm alterius, dec. 536. n. 13. Vbago.
PRÆDIO in plures partes diuiso, fructus separatè sumpti, non tantùm redderent, quantùm si simul essent coniuncti, dec. 737. n. 15. Alberg.
PRÆDO adhuc in sua possessione manutenẽdus est, dec. 802. n. 11. Paul.

PRÆEMINENTIA.

Vide etiam in verf. Dignitas, Præcedentia, Prærogatiua.
Præeminentia, & Præcedentia semper immutantur, si alij inferioris ordinis ante ipsam subrogentur loco aliorum in ordine superiorum, dec. 781. n. 20. Vicec.
Præeminentiæ alterius præiudicari non potest per cessionem, dec. 781. n. 18. Vicec.
Præeminentiarum materia tota dependet a consuetudine, dec. 781. n. 5. Vicec.

PRÆIVDICARE, PRÆIVDICIVM.

Vide etiam in verf. Damnum, Retrotractio.
Præiudicari non potest laicis in eorum sede, vel loco in Ecclesia, decis. 781. num. 22. Vicecomite.
Præiudicium resultat ex ijs, quæ fiunt aliquo præsente, vel eo approbante, dec. 671. num. 4. Calat.
Præiudicium si nemini fit, tunc cessio suffragatur etiam pro summa non soluta, d. 699. n. 7. Calat.
Præiudicium si non inducit omissio formæ non causat nullitatem, decis. 416. num. 18. Taia.
Præiudicium non attenditur sine scientia illius, cui prætenditur fuisse præiudicatum, dec. 409. n. 8. Emer.
in Præiudicium sui vnicuique creditur, d. 576. n. 14. Vicec.

PRÆLATIO.

Vide etiam in verf. Habilis, Idoneus, Nobilis, Præsens, Qualitas.
Prælationem operatur traditio inter duos donatarios, vel alios duos reos credendi, decis. 536. n. 15. Vbago
Prælatio competens pro credito principali conceditur etiam pro fructibus, damnis, & interesse, dec. 502. n. 14. & seqq. Rond.
Prælatio in beneficio habenti qualitates requisitas conceditur, etiamsi ille aliud Beneficium haberet, non tamen pro congrua sustentatione sufficiens, dec. 584. num. 6. & 7. Emerix.

Præ-

Prælatio in beneficijs cõceditur maiores qualitates habenti, dec. 784. n. 7. Alberg.

PRÆOCCVPATIO. *Vide in verf.* Præuentio.

PRÆORDINATIO.

Vide etiam in verf. Teſtamentum.

Præordinatio teſtamenti, in quo poſtea teſtator reſpondit per verbum *ſic*, non prohibetur fieri à conſanguineo hæredis palàm, hoſtio aperto, & circa vllum dolum, dec. 729. n. 6. Rond.

Præordinatio teſtamenti non eſt omninò neceſſaria in teſtatore reſpondente per verbum *ſic, ſignor sì*, dummodo conſtet de ſanitate mentis illius, dec. 729. n. 12, Rond.

Præordinatio teſtamenti vbi eſt neceſſaria, fieri debet à teſtatore cum Notario, vel alio per eum electo, & parum ante illius ſtipulationem, non autem à perſonis ſuſpectis, d. 603. n. 11. Emerix.

Præordinatio teſtamenti debet eſſe clara, & concludenter probata, deciſ. 603. num. 13. Emerix.

Præordinationis teſtamenti ſcriptura probari debet de voluntate teſtatoris conſcripta, deciſ. 603. n. 14. Emer.

Præordinatio teſtamenti eſt omninò neceſſaria in Teſtatore ſimpliciter reſpondente per verbum *ſic*, ſeu vt dicitur *sì ſignore*, dec. 603. nu. 1. Emerix.

PRÆPOSITVRA. *Vide in verf.* Dignitas.

Præpoſitura Eccleſiæ Collegiatæ ex generali conſuetudine Germaniæ eſt prima dignitas. dec. 540. n. 8. Rond.

PRÆROGATIVA. *Vide etiam in verf.* Præeminentia.

Prærogatiua, & præeminentia dignitatis probatur ex ordine deſcriptionis illius, dec. 596. n. 3. Emer.

PRÆSCRIPTIO.

Vide etiam in verf. Actio, Creditum, Decretum irritans, Ius, Qualitas, Reſtitutio in integrum.

Præſcriptio non admittitur vbi conſtat de ſolutione contraria, dec. 811. n. 11. Emer.

Præſcriptio quadragenaria requiritur in contractibus iuratis, dec. 717. n. 12. Calat.

Præſcriptio ſicuti non poteſt incipere ſtante mala fide, ita, & multo minus valet compleri, dec. 430. n. 19. Matth.

Præſcriptio debet eſſe completa, quæ inter duas Eccleſias non inducitur, niſi per ſpatium 40. annorum, dec. 754. n. 16. Emer.

Præſcriptio non fuit interrupta per litem, nec inducta mala fides, ſi emanauit ſententia contraria, quæ fecerit tranſitum in iudicatũ, dec. 754. n. 17. Emer.

Præſcriptio decennalis vt impediat immiſſionem in Saluiano, requirit ſcientiam creditoris de alienatione facta in tertium, dec. 681. n. 15. Vbage.

Præſcriptio ſtatutaria non poteſt habere locum ſi agitur inter forenſes, dec. 771. num. 3. Emer.

Præſcriptio probari debet cum ſuis requiſitis in materia decimarum, deciſ. 811. n. 11. Emer.

Præſcriptio in gratiam publicæ vtilitatis eſt inducta, dec. 709. n. 7. Paul.

Præſcriptio Patrona generis humani à Caſſiodoro appellatur, dec. 709. n. 8. Paul.

Præſcriptio non completa contra creditorem, non currit contra illius hæredem non informatum, dec. 717. n. 11. Calat.

Præſcriptio centum annorum ad effectum acquirendi ſeruitutem diſcontinuam æquiparatur immemorabili, deciſ. 770. num. 9. Vicecomite.

Præſcriptio quadragenaria ſufficit inter duas Eccleſias, & inter illas ſeruatur, dec. 628. n. 27. Emerix.

Præſcriptio quadragenaria requiritur in contractu iurato, dec. 722. n. 6. Emer.

Præſcriptio trigenaria non impedit immiſſionem in Saluiano, non probata ſcientia creditoris, quod bona fuerint in tertio translata dec. 425. n. 3. Rond.

Præſcriptio quadragenaria non requiritur in probanda conſuetudine, quæ non ſit contra ius, ſed ſufficit decennalis, dec. 407. num. 11. Rondin.

Præſcriptio in præſumpta ſolutione fundata, non habet locum in eo, qui negat debitum, vel illud non deberi prætendit, dec. 717. n. 13. Calat.

Præſcriptio quadragenaria ſufficit inter duas Eccleſias, dec. 629. n. 21. Alberg.

Præſcriptio immemorabilis in omni materia ſuffragatur etiam decimarum, dec. 661. nu. 12. & ſeq. Taia.

Præſcriptio centenaria non interrumpitur ex actis factis antequam illa capta ſit, deciſ. 421. n. 10. Alberg.

Præſcriptio ſtatutaria Vrbis in præſumpta ſolutione fundata, non procedit, ſi apparet debitum non fuiſſe extinctum, dec. 771. num. 5. Emerix.

à Præſcriptione demendum eſt tempus pupillaris ætatis, quia illa eo durante non currit, dec. 771. n. 6. Emer.

in Præſcriptione decennali probari debet fuiſſe lapſum integrum decennium, dec. 518. n. 15. Matth.

Præſcriptionis tempus currit de momento ad momentum. dec. 518. n. 16. Matth.

Præſcriptionis exceptio dicitur piſcatio anguillarum, dec. 666. n. 12. Taia.

Præſcriptum tantùm dicitur, quantùm fuit poſſeſſum, dec. 582. n. 9. Taia.

Præſcriptum tantùm dicitur, quantùm poſſeſſum, & non ampliùs, deciſ. 688. num. 7. Emerix.

PRÆSENS, PRÆSENTIA.

Præſens eſſe dicitur, qui permittente ſuperiore eſt abſens, dec. 420. n. 5. & 8. Rond.

Præſens in Curia in materia collationis beneficiorum præfertur abſenti, deciſ. 760. nu. 12. Calat.

Præſens in Curia, cæteris paribus præfertur abſenti, quia preſentia multum prodeſt in beneficialibus, dec. 784. n. 9. Alberg.

Præſens ſi quis ſolutioni fuiſſet, illam expreſſiſſet,

Digitized by Google

ſiſſet, prout expreſſit quando præſentialitèr adfuit, dec.579.n.10.Calat.

Præſens venditor nō permiſiſſet emptori obligare rem emptam, ſi venditio verè ſequuta non eſſet, dec.618.n.11.Alberg.

Præſens quatenus ſibi præiudicet, dec.671.n.4 Calat.

Præſens citari non debet, deciſ.540.numero 3. Rondinino.

Præſentia in Vrbe, vel alio loco probatur ex actibus antecedentibus, & ſubſequentibus, ex quibus proinde probatio medij temporis reſultat, dec.814.n.3.Vicec.

Præſentia probatur ex teſtibus de ea deponentibus, dec.814.n.4.Vicec.

Præſentia ſupplet defectum citationis, d.703. n.16.Alberg.

PRÆSENTARE, PRÆSENTATIO.

Vide etiam in verſ. Iuſpatronatus, Pertinentia, Præſentatus, Quaſi poſſeſſio, Reſeruatio, Sacerdos, Status.

Præſentare verbum ſæpè vſurpatur pro verbo *conferre*, dec.671.n.17.Calat.

Præſentandi ius non benè infert ad iuſpatronatus dec.809.n.13.Alberg.

Præſentandi quaſi poſſeſſio acquiritur ex vnico actu, dec.708.n.7.Vbago.

Præſentatio Vicariæ dignitatibus vnitæ ab eiſdem dignitatibus fieri debet, inſtitutio verò ab Ordinario eſt facienda, deciſ. 543.num.6. Calat.

Præſentatio ſola beneficij non ſufficit, ſed requiritur, quod intra legitima tempora exhibeatur ſuperiori pro inſtitutione, aliàs deuoluitur, nec ius præſentato acquiritur, deciſ.665.n.8.Rond.

Præſentatio iuriſpatronatus hæreditarij ſpectantis ad plures lineas, fieri debet in ſtirpes, non autem in capita, dec.424.n.1. Calat.

Præſentatio vt ſuffragetur, produci debet coram Notario Epiſcopi, quia perinde eſt, ac ſi eidem Epiſcopo fuiſſet exhibita, dec.665.numero.10.Rond.

Præſentatio beneficij iuriſpatronatus facta ab eo, de cuius pertinentia non conſtat, nec eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, non attenditur, dec.413.n.12.Matth.

Præſentatio ſi non fuit notificata ſuperiori inſtituere debenti, ante inſtitutionem alterius, nullum ius tribuit præſentato, dec.739.n.14. Vbago.

Præſentatio ſola beneficij ſine vlla notificatione ſuperioris habetur pro ſimplici nominatione, dec.739.n.15.Vbago.

Præſentatio facta à Procuratore vigore mandati ſpecialis plenè probat, dec.720. num. 3. Vbago.

Præſentatio beneficij facta per ſcripturam priuatam, & ipſa remanet ſuſpecta de antidata, dec.665.n.5.& ſeqq.Rond.

Præſentatio dicitur legitimè facta quoquomodo voluntas patroni ordinario innoteſcat, dec.739.n.2.Vbago.

Præſentatio executioni demandata cauſa cognita, & parte contradicente probat iuſpatronatus, dec.421.n.2.Alberg.

Præſentatio in iurepatronatus gentilitio non repugnat, quod fuerit facta a fœminis, quia illæ etiam ſunt de familia, dec.503.nu.10.& 12.Taia.

Præſentatio ſimplex dicitur actus imperfectus, & remanet in ſuſpenſo, deciſ.739, num.17. Vbago.

Præſentatio ſi non fuit legitima, nulla remanet inſtitutio deinde facta, dec.739. num.10. Vbago.

Præſentatio poſterior non præiudicat primo præſentato, & legitimè inſtituto, dec. 739. n.7.Vbago.

Præſentatio facta per apocham priuatam ex quibus deducatur fuiſſe antidatam, dec.739. n.12.Vbago.

Præſentatio ſecunda, ac etiam illius inſtitutio dicuntur legitimè factæ, & exequutioni demandatæ, ſi prima præſentatio ordinario notificata non fuit, dec.739.n.19.Vbago.

Præſentatio iuriſpatronatus requiritur pro ſubſtantia inſtitutionis, deciſ. 576. num.15. Vicec.

Præſentatio iuriſpatronatus præſumitur inſtitutionem præceſſiſſe, deciſ. 576. num.16. Vicec.

Præſentatio facta ab abſente, & Ordinario nunquam exhibita, non ſuffragatur, nec ius tribuit nominato, dec.816.n.2.Vrſino.

Præſentationis vices non ſupplet mandatum procuræ factum ad præſentandum, ſi Ordinario non ſit exhibitum. deciſ. 816. num.3. Vrſino.

Præſentationis effectuatio probatur ex conſenſu præſtito à præſentantibus, dec.708. nu.7. Vbago.

Præſentationem non ſolùm fuiſſe vltimam, ſed etiam effectum eſſe ſortitam fatetur qui ex illius vacatione venit, d.720.n.14. Vbag.

ad Præſentationem faciendam non eſt in iure conſtituta certa forma, 739.n.2.Vbago.

Præſentationes non effectuatæ, non habentur in conſideratione, dec.421.n.9.Alberg.

Præſentationes beneficij ſunt actus facultatiui, qui non valent inducere conſuetudinem, dec.550.n.16.Emer.

Præſentationes plures factæ priuatiuè quoad alios iuſpatronatus, ad ſolos præſentantes pertinere declarant, dec. 720. n.12. & ſeqq. Vbago.

Præſentationes omnes dicuntur effectum ſortitæ, ſi primæ, & vltimæ fuerunt effectuatæ, dec.576.n.19.Vicec.

Præſentationes immemorabiles excludunt libertatem beneficij contra vſurpationē præſumptam à Cancilio.dec.683.n.2.Taia.

Præſentationes, & inſtitutiones vltra ſæculum continuatæ probant pertinentiam iuriſpatronatus, etiam ex dotatione, & fundatione ad mentem Concilij, dec.697.n.8.Emer.

Præſentationes factæ præſente Capitulo, vel ab eo admiſſę, illi præiudicant, ſi ius, ſeu quaſi poſſeſſionem præſentandi habere prætendit, dec.671.n.4.Calat.

Præſentationibus factis, de duabus perſonis, incapace vna, & altera capace, incapax excluſa,

ſa, admittitur capax, deciſ. 550. num. 6. Emerix.

Præſentationibus pluribus vniformiter probatis, tales etiam intermediæ præſumuntur, deciſ. 607. n. 10. Emer.

PRÆSENTATVS.

Vide etiam in verſ. Præſentatio, & ibi ſuas remiſſiones.

Præſentatus, & in paritate vocum etiam inſtitutus, non dicitur gratificatus, ſi inſtitutio proceſſit vigore ſententiæ prununtiatæ à iudice laico, dec. 806. n. 9. Vbago.

Præſentatus à deſcendentibus perſonarum, quæ aliàs præſentarunt inſtituendus eſt, etiãſi non probetur deſcendentia eorum à fundatoribus, dec. 679. n. 25. Vbago.

Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione præſentandi, inſtitui debet, deciſ. 708. num. 4. Vbago.

Præſentatus à familia, ad quam ſpectat ius præſentandi, in concurſu præfertur præſentato ab alia familia, quæ vel nullum ius habet, vel minus habere conuincitur, dec. 679. numer. 24. Vbago.

Præſentatus, & ad beneficium electus cenſetur ille, qui fuit iniuſtè reiectus, dec. 441. n. 19 Emerix.

Præſentatus à pluribus, patronus eſt inſtituendus, non autem ille, qui à minori numero præſentatus eſt, dec. 708. n. 15. Vbago.

Præſentati à filijs duorum patronorum, dicuntur eſſe in paritate vocum, dec. 806. num. 3. Vbago.

PRÆSERVATIO.

Vide etiam in verſ. Reſeruatio.

Præſeruatio facta in verbis non excludit præiudicium, quod prouenit ex facto, dec. 671. n. 7. Calat.

Præſeruatio iurium operatur, vt illa illæſa remaneant, dec. 495. n. 9. Vicec.

Præſeruatio iurium facta in traditione poſſeſſionis, intelligitur de aliis, quàm non expreſſis. & alio titulo competentibus, d. 750. n. 8. Calat.

Præſeruatio iurium non debet eſſe contraria facto, dec. 750. n. 9. Calat.

Præſeruatio excludit animum recedẽdi à prioribus conuentionibuſ, deciſ. 790. num. 44. Vicec.

Præſeruatio facta ab hærede repetẽdi quidquid à teſtatore apparebit ſolutum detegit animũ gerendi actum verum, non ſimulatum, deciſ. 509. n. 12. Alberg.

Præſeruatio intelligitur de aliis iuribus, & diuerſis ab actu, in quo præſeruatur, dec. 669. n. 25. Paul.

Præſeruatio fideicommiſſi à donatore facta, quatenus intelligatur de fideicommiſſo cõſtituto, vel conſtituendo, deciſ. 616. num. 19. Rondin.

Præſeruatio intelligitur de aliis, non de re ſua deciſ. 629. n. 16. Alberg.

PRAESERVATVM à Papa cenſetur iuſpatronatus ex clauſula, dummodo collatio ad nos hac vice pertineat, deciſ. 421. num. 17. Alberg.

PRAESERVATIVA generalis non refertur ad præiudicia expreſſa, vel aliter clara, d. 671. n. 6. Calat.

PRAESVMPTIO.

Vide etiam in verſ. Ius, Solutio.

Præſumptio transfert onus probandi contrarium in alteram partem, deciſ. 703. num. 29. Alberg.

Præſumptio fraudis non reſultat vbi poteſt adaptari præſumptio validitatis actus, d. 529. n. 29. 31. & 32. Alberg.

Præſumptio ſemper ſtat pro validitate, & iuſtitia decreti, mandati, & exequutionis factæ, dec. 730. n. 3. Taia.

Præſumptio ſtat pro adæquatione oneris iniuncti, vel ſuſcepti, dec. 725. n. 7. Emer.

Præſumptio l. *Quintus Mutius* eo magis inſurgit in muliere, ſi illa incumbebat negotio apothecæ mariti, dec. 662. num. 9. & 11. Albergato.

Præſumptio *l. Quintus Mutius ff. de donat. inter vir. & uxor.* quando non attendatur, vide remiſſiuè dec. 508. n. 19. Taia.

Præſumptio ſtat contra iurare recuſantem, deciſ. 815. n. 27. Alberg.

Præſumptio præſumptionis, & fictio fictionis admitti non debet, dec. 642. n. 14. Taia.

Præſumptio, quæ ſtat pro validitate actus ſuperat omnes alias probationes, deciſ. 529. n. 32. Alberg.

Præſumptio fortior vincit debiliorem, d. 623. n. 19. Emer.

Præſumptio iuris, quod ſtabilia reddant quinque pro centenario, admittit probationem in contrarium, dec. 641. n. 17. Alberg.

Præſumptio, & æquitas præſumptionis non admittitur, ſi contraria probatio ſit, aut alia efficacior præſumptio adducatur, dec. 705. n. 12. Taia.

Præſumptio præſumptionis non datur, d. 642. n. 14. Taia.

Præſumptio cedit veritati, dec. 509. num. 16. Alberg.

Præſumptionem non ſufficit allegare, niſi probetur factum, vnde illa reſultat, dec. 658. n. 4. Vicecom.

Præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt in iis, quæ ſunt difficilis probationis, dec. 818. n. 25 Vrſino.

Præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt in iis, quæ per ſcripturam probari non poſſunt, vel non conſueuerunt redigi in ſcriptis, deciſ. 815. n. 11. Alberg.

Præſumptiones, & ſpecialia multiplicari non debent, dec. 451. n. 13. Rond.

Præſumptiones duæ ex eodem curſu temporis non dantur, dec. 582. n. 15. Taia.

Præſumptiones, & coniecturæ etiamſi ſint numero mille, non ſufficiunt non data præexiſtenti probatione, ſuper qua fundari poſſint, dec. 818. n. 26. Vrſino.

Præſumptionibus non eſt locus, vbi de veritate apprimè conſtat, dec. 804. n. 7. Paul.

PRAETERITIO. *vide in verſ.* Collatio.

PRAETERITVM. *vide in verſ.* Ius.

PRAETOR publicè constitutus, etiamsi Prætor fieri non potuisset, legitimus Prætor est, & acta per eum facta semper attenduntur, dec.603.n.18.Emer.
Prætor. *Vide etiam in verf.* Iudex.

PRETIVM.

Vide etiam in verf. Valor, Æstimatio.
Pretium iustum plerumque ex subhastatione colligitur, cum subhastatio sit legitimus modus probandi æstimationem, & valorem, saltem præsumptiuè, dec.668.n.6.Taia.
Pretium rei fructiferæ debetur vna cum fructibus compensatiuis, dec.572.n.8.Rond.
Pretium assecurationis promissum, vel etiam solutum, proportionabiliter solùm debetur, si nauis non totum distinctum iter perfecerit, & reliquum restituitur, dec.713.num.9. Emerix.
Pretium non deberi magis facto, quàm verbis declarat Correus, qui illud restituit, dec.713. n.10.Emer.
Pretium bonorum hæreditariorum, quæ venduntur pro expensis necessarijs hæreditatis, si quid supersit, inuestiendum est, dec.761. n.10.Alberg.
Pretium in particularibus non succedit loco rei, dec.419.n.2.Alberg.
Pretium rei non ex re, sed propter negotiationem percipi dicitur, decis. 439. num.3. Albergato.
Pretium, re perempta, & extincta, etiam in particularibus, succedit loco rei, dec.439.n.4. Alberg.
Pretium inter partes conuentum præsumitur iustum, dec.656.n.4.Calat.
Pretij non omnis modicitas facit contractum esse fœneratitium, sed requiritur læsio vltra dimidiam, dec. 656. n.5. & n. 12. Calatayu.
Pretij, seu canonis quantitas optimè probat quid in venditione, vel emphyteusi fuerit comprehensum, dec.628.n.32.Emer.
Pretij, & valoris omissio in inuentario potest ex ignorantia procedere, & ideo non præiudicat, dec.790.n.25.Vicecom.
Pretij modicitas ad effectum inducendi contractum fœneratitium, debet excedere dimidium iusti pretij, dec.641.n.5.Alberg.
Pretij diminutio non fit, si periti æstimationè fecerunt ad corpus, non ad mensuram, decis.517.n.14.Taia.
de Pretio domus detrahuntur quinque pro cõtenatio ratione reaptationum illius, dec.668. n.3.Taia.
de Pretio vnius temporis non rectè infertur ad pretium alterius temporis, d.656.n.6.Calat.
Pretia rerum variantur in dies, dec.656. nu.7. Calat.
Pretia rerum longo temporis interuallo mutari solent, dec.545.n.8.Alberg.

PRÆVENIRE, PRÆVENTIVA.

Præuenire successorem non potest Episcopus renouando emphyteutam, & supplantare successorem, dec.492.n.9.Taia.
Præuentio facta à patre operatur factum illius, qui aliquod implere tenebatur, dec.506.n.10. Rondin.
Præuentiua restitutio, & assignatio aliquid proportionabiliter tribuere debet, non autem totum, vel maiorem partem importare dec.759.n.14.& seqq.Vicec.

PRIMOGENITVRA, PRIMOGENITVS.

Vide etiam in verf. Fideicommissarius, Fideicommissum, Linea, Tertiogenitus.
Primogenitura à patre filio donata confertur ad augendam legitimam aliorum filiorum, non autem filij donatarij, dec.482.n.2.3.& 5. in fine Vicec.
in Primogenitura non veniunt collaterales, sed extranei, sed solum descendentes à primo instituto, dec.807.n.2.Taia.
à PRIMORDIO tituli posterior firmatur euẽtus, dec.550.n.17.Emer.
PRIMVS in ordine sedendi post Ecclesiasticos, cuadit secundus, si loco Ecclesiastici interponatur alius laicus, decis.781.n.16.& 20. Vicecomite.

PRINCEPS.

Vide etiam in verf. Lex, Papa, Pontifex, Rescriptum.
Princeps potest legitimare etiam irrequisitis substitutis, dec.751.n.6.Rond.
Princeps solus inter æquitatem, & ius prouidere potest, ne aliquid contra legem irrepsit, dec.418.n.15.Emer.
Princeps non potest tollere citationem, quia est de iure naturæ, dec.639.n.21.Rond.
Princeps si quid donauit, tamquam sibi spectans ex certa causa, illud cum suo onere, nõ autem cum præiudicio tertij donare voluisse præsumitur, dec.523.n.15.Rond.
Princeps non attentat, sed partes, decis. 410. n.11.Emer.
Princeps non intelligitur voluisse aliquem ledere, & ius tertij tollere, decis. 707. num.14. Vbago.
Princeps licet sit solutus legibus, legibus tamen viuit, dec.449.n.11.& seq.Taia.
Principis attestatio in iis, quæ spectant ad suum statum attendenda est, decis.460.numero 13. Rondin.
Principis auctoritas non supplet defectum solemnitatum, vbi illæ requiruntur pro forma dec.547.n.15.Vicec.
ad Principem nunquam censetur interdictus recursus, dec.639.n.23.Rond.
à Principe si quod datum, vel donatum est, remanet liberum ab omnibus oneribus, reseruata actione ius habentibus contra fiscũ, & Cameram eiusdem Principis, dec.523.n.9 & seqq.Rond.
PRINCIPALE: *Vide in verf.* Accessorium.

PRINCIPIVM.

Principium si aliquod habere non potest, ita nec pariter finem, dec.430.n.19.Matth.
Principium litis à quo tempore desumendum sit, dec.454.n.12.Alberg.
Principium vitiosum dari non debet in beneficialibus, dec.409. n.6.Emer.

PRIOR.

Vide etiam in verf. Abbas.
Prior, & Abbas Monasterij, eidem Monasterio non præiudicant super iure vniuersali

deci-

decimandi, quod habet propter assistentiam iuris, dec. 663. n. 7. Taia.

Prior, qui est in tempore, est etiam potior in iure, dec. 652. n. 3. Alberg.

PRIVATIO.

Vide etiam in verf. Caducitas, Pœna.

Priuatio, quæ fieri potest de Sacerdote denotat beneficium esse verè Sacerdotale, d. 464. n. 5. Emer.

Priuatio si à Testatore non fuit expressa, non incurritur, dec. 807. n. 32. Taia.

Priuationis ad effectum requiritur interpellatio, dec. 807. n. 33. Taia.

Priuatio in casum delicti cum substitutione proximioris cum eodem onere constituti fideicommissi deseruit pro coniectura inducendi fideicommissum perpetuum, dec. 568. n. 14. Alberg.

Priuationis pœna Sacerdoti iniuncta si non attenderet ad celebrandum, dicitur causa formalis residentiæ præcisæ, & celebrationis missarum, dec. 550. n. 8. Emer.

PRIVATIVA. *vide in verf.* Iudex, Iurisdictio.

PRIVIGNVS. *Vide etiam in verf.* Vitricus.

Priuigni, & Vitricus æqualiter simul considerandi sunt, dec. 606. n. 10. & 13. Rondin.

PRIVILEGIATVS.

Priuilegiatus vtitur suo priuilegio contra pariter priuilegiatum, si ipse agit de damno vitando, alter verò de lucro captando, decis. 805. n. 8. & seqq. Alberg.

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, vbi non est par causa priuilegiorum, dec. 675. n. 8. Alberg.

PRIVILEGIVM.

Vid. etiã in verf. Beneficiũ, Gratia, Honor, Statutũ

Priuilegium ex pluribus causis concessum, quatenus vna cessante, substineatur, vel pereat, dec. 511. n. 10. Calat.

Priuilegium concessum pro bonis acquisitis, & acquirendis, si causa paupertatis est concessum, ea cessante, ipsum quoque cessat, dec. 511. n. 6. Calat.

Priuilegium concessum ex causa paupertatis restringitur ad bona substentationi necessaria, dec. 511. n. 7. Calat.

Priuilegium *Auth. res quæ C. comm. de leg.* habet locum etiam in eo, in quo fideicommissum expirat, dec. 508. n. 2. & 5. Taia.

Priuilegium non extenditur ad personas expressè non nominatas in eo, dec. 741. nu. 10. Calat.

Priuilegium non solùm, sed etiam illius qualitates probari debent, aliàs non suffragatur dec. 567. n. 3. Rond.

Priuilegium fori competens cedenti, competit etiam cessionario in cessione onerosa, d. 473. n. 3. Rond.

Priuilegium, quod habet Capitulum Lateranense sibi aggregandi alias Ecclesias, requirit qualitatem constructionis illarum in solo eiusdem Capituli. dec. 530. n. 8. Emer.

Priuilegium generale non comprehendit ea, quæ specialiter sunt concessa, dec. 511. num. 2 Calat.

Priuilegium tendens in alterius præiudicium strictè est interpretandum, dec. 530. num. 3. Emerix.

Priuilegium præiudicans tantummodo concedenti, vti beneficium Principis, latam recipit interpretationem, decis. 530. num. 4. Emerix.

Priuilegium personale, quia extinguitur cum persona, non transit in cessionarium, d. 473. n. 5. Rond.

Priuilegia quatenus inter priuilegiatos conquassentur, dec. 805. n. 7. Alberg.

PROBATIO.

Vide etiam in verf. Admissio ad causã, Cõfessio, Dolus, Ius, Positiones, Sententia, Testes.

Probatio plena resultat, quæ deducitur ex pluribus probationibus simul ritè consideratis, dec. 488. n. 3. Alberg.

Probatio probationem non excludit, dec. 666. n. 13. Taia.

Probatio, quæ fit ad coadiuuandas alias probationes non comprehenditur à statuto alias probationes prohibente, dec. 488. num. 8. Alberg.

Probatio aliunde resultans, excludit vim restrictiuæ, quæ ex dictionibus, *nonnullis ipsis*, & huiusmodi forsitan resultaret, decis. 679. n. 23. Vbago.

Probatio vnius, quæ ab eadem causa, & iure resultat infert ad probationem alterius ex eodem iure, & causa prouenientem, d. 750. n. 6. Galat.

Probatio deducta ex instrumento descriptionis iudicialiter facto, tamquam ex euidentia rei, omnes superat probationes, dec. 819. num. 3. Guax.

Probatio tendens ad eundem finem non seorsim, sed vnita, & simul iuncta considerari debet, dec. 538. n. 14. Emer.

Probatio debet esse certe, vbi agitur de inducenda consuetudine, vel obseruantia statuto contraria, dec. 544. n. 16. Calat.

Probatio super excessiuitate pensionis, debet percutere tempus præcisum reseruationis illius, dec. 450. n. 7. Matth.

Probatio aliqua si in certo casu solum fuit admissa, non inde excluduntur alia probationum genera, quando sunt perfecta, dec. 532. n. 6. Taia.

Probatio debet esse concludens, aliàs minimè suffragatur, dec. 513. n. 13. Calat.

Probatio difficilis remittitur arbitrio iudicis, quem sufficit ex pluribus sic iudicare posse, dec. 818. n. 25. Vrsino.

Probatio debet cõcludere perneceſſe, ac etiam per impossibile contrarium, si fuerit negatiua, dec. 808. n. 8. Taia.

Probatio contra confessionem propriam non resultat à solito, decis. 808. num. 1. & nu. 4. Taia.

Probatio à statuto reiecta non procedit. si afferatur pro coadiuuandis alijs probationibus, dec. 488. n. 8. Alberg.

Probatio petita in Vrbe post diu discussam causam, præsumitur calumniosa, decis. 625. n. 1. & seqq. Calat.

Probatio, quæ ex obseruantia resultat, dicitur

concludentissima probatio, etiam qualitatis iurispatronatus, dec.679.n.13.Vbago.
Probatio, quæ probata non releuat, non conceditur, nec fieri permittitur,dec.653.n.2.& 4.Alberg.
Probatio euidens resultat ex planta facta à peritis, & fortiùs ex accessu Iudicis. decis.568. n.23.& 26.Alberg.
Probatio æquiuoca remanet insufficiens,d.544. n.17.Calat.
Probatio plena resultat ex eo, super quo aliàs iudicatum est,dec.460. n.6. & 7. & num.17. Rond.
Probatio contraria vbi adest, non potest dici facta iustificatio, dec.413.n.18.Matth.
Probatio licèt requiratur pro forma certo tẽpore, tamen sufficit præsumptiua, dec. 705. n.11.Taia.
Probatio desumi non debet de domo rei, & ab illo, qui lite pulsatur,dec.566.n.11.Taia.
Probatio fieri debet in casu præciso, & cum suis qualitatibus,dec.544.n.19.Calat.
Probationes plures non separatim, sed simul iunctæ accipiendæ sunt, decis. 488. num. 2. Alberg.
Probationes, & maximè super læsione in arbitrio iudicis positę sunt,dec.668.n.7. Taia.
Probationes coadiuuari demandatæ, si nunquam coadiuuatæ sint, illas veras non fuisse resultat,dec. 816.n.10.Vrsino.
Probationes leuiores, & semiplenæ admittuntur in summarijssimo possessorio, decis.456. n.2.& seq.Alberg.
Probationes sunt iudicibus arbitrariæ,dec.532. n.4.Taia.
Probationes leuiores sufficiunt in foribus incorporalibus,dec.773.n.2.Vicec.
Probationes dicuntur in promptu, quando terminus ad probandum non petitur prolixus, sed qualis congruit in iudicio,dec, 801. n.8.Vicec.
Probationes à Rota approbatæ in alijs decisionibus causæ, licèt diuersis articulis, attendendæ sunt,dec.743.n.10.Vicec.
Probationes debent esse concludentes,& certæ, dec.630.n,3.Taia.
Probationes faciendi, via præcludenda non est, dec.636.n.5.Vbago.
Probationes, & testes habẽtes pro se iutis præsumptionem, contrarijs probationibus præferuntur,dec.509.n.19.Alberg.

PROCESSVS.

Vide etiam in verf. Compulsoria,Extractus,Lis, Sententia.
Processus dicitur integer ex attestatione Notarij,dec.514.n.3.Vicec.
Processus duo vbi fabricantur, vnũ pro actore, & alterum pro reo, qualitet procedatur, si acta transportari debeant,dec.417.n.8.& 9. Calat.
Processus ad viteriora non cuitatur remissoria non comparente,dec.565.n.1. Alberg.
Processus duos fabricare, vnum pro reo, & alterum pro actore, qualiter attendẽdus huiusmodi stylus,dec.417.n.9.Cãlat.
Processum causæ potest tradere Notarius togatus, etiam absque vlla compulsoria, & citatione partis,dec.417.n.12.Calat.

PROCVRATOR.

Vide etiam in verf. Electio, Mandatum, Negotiorum Gestor, Substitutus.
Procurator ad præsentandum constitui potest, & præsentatio per eum facta substinetur, decis.739.n.1.Vbago.
Procurator si est persona, quæ Domino succedere deberet, de eo maxima fiducia præsumitur habita,dec.813.num.13.& seqq. Rondinino.
Procurator, cuius fuit electa industria, aliòs substituere non potest, & ad illos facultas substituendi non transit, dec. 813, n.9. & 20. Rondin.
Procurator sine speciali mandato non præiudicat Monasterio,dec.582.n.22.Taia.
Procurator generaliter constitutus, non potest in ijs, quæ sibi soli sunt commissa, generaliter substituere,dec.813.n.24.Rond.
Procurator Monasterij producens scripturam, suo Monasterio non præiudicat,dec.663.n.3. Taia.
Procurator Cæsaris in causis fiscalibus erat Iudex priuatiue ad Proconsulem,dec. 810.n.2. Alberg.
Procurator, seu negotiorum gestor fideicommissariorum hæres grauatus esse non debet, dec.489.n.11.Matth.
Procurator, & alius quilibet Operatius potest facere pactum non petendi mercedem, nisi opere, & labore completo, dec.780.num.4. Taia.
Procuratoribus de Collegio testantibus de stylo Curiæ, creditur, decis. 716. num, 4. Calataiu.
Procurator simpliciter dicenti Dominum esse impeditum, non creditur, dec.796.n.3.Taia.

PRODESSE. *Vide in verf.* Regula.

PRODVCENS.

Vide etiam in verf. Productio, Tarditas.
Producens scripturam, non præsumitur illam habuisse ab alio, quàm à principali, seu ab illius domino,dec.663.n.6.Taia.
Producens scripturam, seu illius copiam, illam amplius impugnare non valet,dec. 453. n.4. Alberg.

PRODVCTIO.

Vide etiam in verf. Producens, Tarditas.
Productio facta à procuratore sine speciali mãdato, donatario non præiudicat, dec. 582. n.22.Taia.
Productio facta cum clausula *teneris*, actualem consignationem scripturæ penes Notarium demonstrat,dec.701.n.14.Vbago.
Productio scripturæ prolegitimatione personæ non est necessaria, si illa tamquam talis fuit in iudicio approbata, decis. 598. num.3. Vicecomite.
PROFECTITIA, vel Aduentitia quatenus dos dicatur,dec.614.n.1.Calat.

PROFESSIO, PROFESSVS.

Professio facta per metum quatenus annulletur, & plura de hac materia, dec.514.à nu.1. & per tot. Vicecom.

Profeſſus in Religione, filios amplius habere non poteſt, dec. 563. n. 7. Taia.

PROHIBITIO.

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſum.

Prohibitio alienationis, ſeu alterius detractionis, quia voluit Teſtator illa perpetuò remanere in familia, declarat fidei commiſſum inſtitutum etiam in caſu obitus, d. 474. n. 3. Alberg.

Prohibitio alienationis facta per nouam, & ſeparatam orationem, & cum expreſſione, quod bona fideicommiſſo ſubiaceant, nouũ fideicommiſſum inducit, deciſ. 568. num. 8. Alberg.

Prohibitio alienationis vt afferat præiudicium, requirit in alienante malum animum interuertendi fideicommiſſum, dec. 486. n. 9. Taia.

Prohibitio alienationis expreſſa magis diſpoſitionem qualificat, quàm clauſulæ generales apponi ſolitæ de ſtylo Notariorum, dec. 500. n. 23. & 35. Calat.

Prohibitio alienationis cenſetur à Teſtatore appoſita fauore filiorum in conditione poſitorum, dec. 500. n. 8. Calat.

Prohibitio alienandi oritur ex ipſa conſtitutione fideicommiſſi, deciſ. 755. num. 6. Albergato.

Prohibitio alienandi expreſſa ad effectum, vt bona conſeruentur pro ſubſtitutis, vel in familia eſt vnum ex requiſitis reciprocæ linealis, dec. 755. n. 7. & 12. Alberg.

Prohibitio alienationis eneruat clauſulam *ad habendum*, dec. 500. n. 22. Calat.

Prohibitio facta vxori vſufructuariæ de non petendo aliud, dicitur adiecta fauore inſtituti, ſi hæres erit, ſin minus, fauore venientium ab inteſtato, dec. 465. n. 13. Rond.

Prohibitio de non petendo aliud, à teſtatore facta hæredi particulari, cuius fauore dicatur adiecta, ſi deficiat hæres vniuerſalis, deciſ. 465. n. 11. Rond.

Prohibitio alienationis generaliter facta, comprehendit quamcumque alienationem, etiã per viam vltimæ voluntatis, & hæredis inſtitutionem, dec. 500. n. 17. & ſeqq. Calat.

PROMISSIO, PROMISSOR.

Vide etiam in verſ. Conuentio, Iuramentum, Obligatio, Obligatus, Pactum.

Promiſſio pecuniarum per hæredes adimplenda, ſufficit pro dotatione beneficij, dec. 436. n. 3. Calat.

Promiſſio facta contemplatione futuri implementi, eo non ſequuto, amplius non obligat dec. 471. n. 10. Matth.

Promiſſa aqua, vel ſpatio 30. annorum præſumitur tradita, vel imputari debet illi, cui fuit promiſſa, quare eam non tradixerit, dec. 542. n. 11. Alberg.

Promiſſio indeterminatè, & ſeparatam obligationem habens, etiam alteri contractui fuerit correſpectiua, adhuc ſtat de per ſe, & independenter iudicatur ab ea, dec. 501. num. 3. Rond.

Promiſſio facti alieni conſimilis aliis expreſſis, non poteſt diuerſo modo ab illis iudicari, dec. 471. n. 14. Matth.

PRONEPOS. *Vide in verſ.* Nepos.

PROPINÆ.

Propinæ in Rota antiquitus reficiebantur in cauſis DD. Auditoribus commiſſis vti Prælatis, dec. 583. n. 6. Vicec.

Propinæ in Rota non reficiuntur, vbi cauſæ coram DD. Auditoribus vti Auditoribus Sacri Palatij deciduntur, dec. 583. n. 4. Vicec.

Propinæ hodie ſicuti olim reficiuntur in Rota, vbi cauſa DD. Auditoribus eſt, commiſſa vti Prælatis, dec. 583. n. 9. Vicec.

PROPRIETARIVS, & PROPRIETAS. *Vide in verſ.* Vſufructuarius, Vſusfructus.

Proprietarius, & vſufructuarius ambo ad expenſas hæreditarias tenentur, ſi vtriuſque intereſt bona hæreditaria conſeruari, aut recuperari, dec. 761. n. 6. Alberg.

PROPRIETAS. *Vide in verſ.* Inſtitutio.

PROROGATIO. *Vide in verſ.* Terminus.

PROTESTATIO. *Vid. in verſ.* Præſeruatio.

PROTHONOTARIVS.

Vide etiam in verſ. Reſeruatio, Referendarius.

Prothonotariatus Apoſtolicus inducit reſeruationem beneficij, dec. 476. n. 7. Rond.

Prothonotarij de numero participantium ſunt etiam Referendarij Signaturæ, dec. 476. n. 10. Rondin.

PROVISIO.

Vide etiam in verſ. Diſpoſitio, Ius patronatus, Patronus.

Prouiſio Apoſtolica facta cum conſenſu patroni, non præiudicat quaſi poſſeſſioni præſentandi, dec. 421. n. 29. Alberg.

Prouiſio Ordinarij facta vigore indulti Apoſtolici, non tollitur per ſimplicem reſeruationem beneficij, niſi fuerit duplex, & coæqualis, dec. 476. n. 5. Rond.

Prouiſio beneficij incipit á die, quo exequutor relaxauit mandatum de immittendo, d. 483. n. 14. Vbago.

Prouiſione partium ceſſat prouiſio legis, deciſ. 556. n. 9. Alberg.

Prouiſiones Apoſtolicæ regulariter non præiudicant iuripatronatus, deciſ. 421. num. 30. Albergato.

Prouiſiones Apoſtolicæ habentes derogationẽ iuriſpatronatus, vel clauſulam, *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat*, ſtatum libertatis excludunt, dec. 421. n. 36. Alberg.

Prouiſiones Apoſtolicæ licèt non ſoleant immutare ſtatum beneficij, ſuffragantur tamen ad effectum acquirendi quaſi poſſeſſionem conferendi, & ſubſtinendi vltimas collationes, dec. 421. n. 22. Alberg.

PROVISVS.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Papa, Prouiſio.

Prouiſus Apoſtolicus, *Vide etiam in verſ.* Literæ Apoſtolicæ.

Prouiſus à non habente facultatem conferendi beneficium, non dicitur legitimus contradictor ad impediendam executionem literarum Apoſtolicarum, dec. 476. n. 24. Rond.

Prouiſus ab Ordinario non eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem via exequutiua Prouiſo Apoſtolico, deciſ. 757. n. 17. Paul.

Prouisus ab Ordinario repelli non debet, nisi clarè constet de reseruatione beneficij, maximè si sit reus, & possessor, dec.476.num.2. Rond.
Prouisus à Papa iuxtà regulas Cancellariæ habet intentionem fundatam, dec.635. num.1. Taia.
ad PROXIMA fit relatio, non ad remota, decis.478.n.7.Calat.

PROXIMIOR.

Vide etiam in verf. Descendentes, Fideicommissarius, Frater, Proximitas.

Proximior habens interesse, vocari non debet in contractu mulieris, si illum impedire potuisset,dec.753.n.27.& 28.Calat.
Proximior interessatus eo minus vocari debet in contractu minoris,vel mulieris,si vlterius se malè cum illis habebat, decis. 753. nu. 28. Calat.
Proximior vltimi emphyteutæ se renouari petens, probare debet non solùm esse proximiorem, sed etiam hæredem vltimi inuesti. ti, & quando,dec.441.n.2.Emer.
Proximior cuadens per mortem alterius magis proximioris, præferrur omnibus, & admittitur ad fideicommissum ordinatum pro proximiore.dec.406.n.2.Emer.
Proximior vltimi emphyteutæ potest petere renouationem etiam actione reali contra tertium inuestitutum,si illam petijt quoque contra Dominum,dec.441.n.3.14. 15.& 16. cum seqq.Emer.
Proximior petens se inuestiri, eo ipso declarat se esse hæredem vltimi emphyteutæ defuncti,dec.441.n.15.Emer.
Proximior vocatus ad fideicommissum admittitur, si alius magis proximior non comparet,dec.743.n.4.Vicec.
Proximior renouationẽ emphyteusis sibi debitam tenetur recipere cum eisdem pactis, & conditionibus, quæ offeruntur ab extraneis,dec.531.n.12.& seq.Emer.
Proximioris vocatio à testatore facta, etiam cum vrbo. *suos*, adhuc de eius descendentibus intelligitur, quamuis ipsi eidem testatori fuerint remotiores, decis. 414. num. 4. Rond.
Proximioris fauore magis præsumitur, quàm pro extraneo,dec.519.n.13.Taia.
Proximiore singulariter inuitato, si postea pluraliter vocantur omnes per verba, *& si nemo ex eis proximioribus* &c.nihil disponitur, dec.807.n.27.Taia.
Proximiorem malè se habere cum minore, & muliere contrahente, narrari debet iudici ad hoc, vt contractus sine eo celebrari possit, dec.753.n.29.Calat.
Proximiores si possunt interuenire in contractu minoris, vel mulieris, & non fuerunt vocati, contractus remanet nullus, dec.753. n.22.Calat.
Proximiores excludere ab hæreditate propter solum odium, & admittere extraneos christiana pietas abhorret, decis.465. num. 17. Rond.
Proximiorum nomine in fideicommissis veniunt etiam fœminæ, quando testator non respexit ad agnationem, decis. 508. num.4. Alberg.
Proximioribus vocatis, & sic per vulgarem, adita à primo proximiore hæredite, expirat fideicommissum quoad alios, dec.807.n.25. Taia.
Amplia,quia perseuerat in linea adeuntis, nõ secus ac successio ab intestato.ibidem.

PROXIMITAS.

Vide etiam in verf. Consanguinitas, Descendentia, Proximior.

Proximitas grauantis tunc solum in fideicommissis attenditur ex opinione Rotæ,quando apparet de voluntate testatoris,dec.478. n.3. Calataiu'.
Proximitas in dubio intelligitur, non iure sãguinis, sed iure intestatæ successionis,d.478. n.4.Calat.
Proximitas testatoris attẽditur in simplici vocatione proximioris, seu propinquioris,non autem in primogenitura lineali, & perpetua,dec.414.n.1.& seqq.Rond.
Proximitas grauati, & non grauantis magis attenditur, si testator vocauit proximiores in casu remotissimo, dec.478.n.9.Calat.
Proximitas dicitur probata,si alius magis proximior non comparet, decis. 441. num. 11. Emerix.
Proximitas grauantis, non grauati in fideicõmissis attenditur,dec.702.n.3.Emer.
Proximitas à Testatore vocata, etiam cum verbo, sua, non ad testatorem, sed ad eius agnationem refertur,dec. 702.n.5.Emer.
Proximitas probata eo magis attenditur, si quis vti talis fuit à patre agnitus, & approbatus,dec.441.n.11.Emer.
Proximitas grauati non attenditur vbi fieri debet transitus ad aliam lineam,dec.478. n.13. & seq.Calat.
in Proximitate Testatoris obseruanda ab eo requisita, sæpissimè successiones inuoluuntur, d.807.n.15.Taia.
PRVDENTIA nulla, & habilitas ad sua negocia haberi potest ab infirmo, & maximè morboso,dec.746.n.1.Taia.

PVBLICATIO.

Vide etiam in verf. Resignatio.

Publicatione cessionis facta in termino prorogato, adhuc dicitur satisfactum Constitutioni san.mem.Gregor.XIII.dec.491.num.7. Emerix.
non Publicationis defectus sanatur per possessionem triennalem,dec.505.n.18.Vbago.
PVBLICE se gerens tamquam Notarius,præsumitur esse Notarius,dec.548. n.27. Rond. *& vide in verf.* Prætor.

PVPILLARITAS, PVPILLVS.

Vide etiam in verf. Ecclesia, Minor, mulier.

Pupillaritatis tempus à longa taciturnitate demendum est,dec.638.n.12.Calat.
Pupillus maior septennio in eius contractu, & alienatione suorum bonorum interueni-

re debet, decis. 471. num. 11. Matthæio.
Pupillus facto Tutoris grauari non debet, nisi quatenus probetur ex eo locupletior, d. 499. n. 26. Taia.
Pupillus tenetur ex culpa Tutoris, quatenus est locupletior, & an liberetur cedendo actiones contra illum, si fuerit soluendo, dec. 449. n. 16. & 17. Taia.

Q

QVALITAS.

de etiam in verf. Filii in conditione positi, Quantitas, Substitutio.

QValitas masculinitatis apposita in vno gradu, non censetur repetita in substitutione separata, & diuersa, & de diuersis personis loquente, dec. 638. n. 5. Calat.
Qualitas masculinitatis expressa in descendentibus masculis, non censetur repetita in descendentibus fœminarum, & quare, d. 638. n. 6. Calat.
Qualitas hæreditaria concludenter iustificari debet, dec. 678. n. 6. Alberg.
Qualitas mobilium non probatur ex testibus de credulitate, auditu, & publica voce, & fama, dec. 517. n. 9. Taia.
Qualitas personæ ad effectum considerandi illius diuitias, maximè attenditur, dec. 794. numer. 10. Alberg.
Qualitas masculinitatis, vel legitimitatis, aut alterius simplicis modi disponendi, quatenus à Testatore repetita dicantur, decis. 633. n. 17. Rond.
Qualitas à lege, vel statuto requisita probari debet ad hoc, vt lex, vel statutum procedat, dec. 580. n. 11. Rond.
Qualitas beneficij Sacerdotalis ex tenore illius fundationis probatur, dec. 550. num. 1. & 15. Emerix.
Qualitas adiecta verbo, intelligitur secundum tempus verbi, dec. 607. n. 7. Emer.
Qualitas resoluitur resoluto contractu, d. 435. n. 18. Taia.
Qualitas non necessaria in gratia Pontificis exprimenda non est, dec. 744. n. 11. Vbago.
Qualitas hæreditaria arguitur ex possessione bonorum hæreditariorum eo ipso, quod de alio titulo non doceatur, decis. 722. num. 2. Emerix.
Qualitas masculinitatis in descendentibus masculis à Testatore expressa, non censetur repetita in filijs filiarum, si Testator non respexit ad agnationem, dec. 638. num. 9. Calataiu.
Qualitate in priuilegio contenta non probata, priuilegium nihil operatur, dec. 530. nu. 9. Emerix.
Qualitate Sacerdotij non insignitus de tempore præsentationis factæ, ad beneficium Sacerdotale actu non admittitur, dec. 550. n. 5. Emerix.
Qualitatem diuersam dicitur voluisse Testator, si illam diuersimodè ab ipso, quàm ab alijs voluerit impleri, dec. 457. n. 5. Emer.
ad Qualitatem, & quantitatem debiti, si est deuentum, illius substantia necessariò supponenda est, dec. 790. n. 41. Vicec.
Qualitates priuilegij probari debent, aliàs illud non suffragatur, decis. 567. num. 3. Rondinino.
Qualitates maiores habens, in concursu præfertur illi, qui eisdem qualitatibus remanet destitutus, dec. 760. n. 7. & 8. Calat.
Qualitates accidentales non requiruntur, vbi de qualitatibus subdantialibus constat, decis. 557. n. 16. Vicec.
Qualitates requisitas habentes, quamuis fuerint reiecti, habentur pro electis, & admissis, dec. 557. n. 20. Vicec.
Qualitas Sacerdotalis beneficij sine instrumento fundationis, non probatur ex obseruantia interpretatiua, sed requiritur illam fuisse præscriptam, dec. 464. n. 1. Emer.
Qualitates licèt minores, habens adhuc in electione beneficij præfertur, si nullum habeat beneficium, alij verò sufficiens retineant, dec. 461. n. 6. & 7. Matth.
Qualitates in parochialibus magis, vel minus necessarias, solus Episcopus examinare potest, dec. 576. n. 2. Vicec.
Qualitates plures habens alteri præpollentes præfertur etiamsi aliud possideret beneficiũ, minus congruum pro sui substentatione, decis. 659. n. 11. Vicec.
Qualitates maiores habere dicitur Sacerdos, ætate maior, deputatus ad audiendas confessiones, aliaque Sacramenta administrandum, dec. 515. n. 4. Emer.
Qualitates extrinsecæ non habentur in consideratione, dec. 669. n. 23. Paul.
Qualitates Sacerdotis, Baccalaureatus, & Aduocationis maximè attenduntur ad effectũ consecutionis Beneficij, decis. 659. num. 2. Vicecom.
Qualitates, quæ non sunt de natura Beneficij, Pontifici exprimi non debent, dec. 665. n. 14. Rondinino.
Qualitates maiores in adiudicatione Beneficij præponderandæ sunt, vt eas habens debeat non habenti præferri, dec. 515. n. 4. & seqq. ac n. 7. Emer.
Qualitates viri si inspiciendæ sint, quatenus hoc intelligatur, dec. 403. n. 7. Alberg.

QVANTITAS.

Vide etiam in verf. Bona, Mandatum, Possessio, Qualitas, Summa.

Quantitas fructuum regulatur à solito, & à verisimili, dec. 592. n. 5. Rond.
Quantitas persæpè adhibetur ad denotandam quotam, dec. 774. n. 9. Vicec.

QVASI POSSESSIO.

Vide etiam in verf. Possessio.

Quasi possessio Ordinarij in collatione Beneficij quatenus tollatur, decis. 567. num. 4. Rondin.
Quasi possessio iurispatronatus non transit de defuncto in hæredem sine noua apprehensione, dec. 667. n. 6. Rond.
Quasi possessionem præsentandi habens dicitur verus patronus, dec. 708. n. 5. Vbago.

Quasi

Quaſi poſſeſſio funerandi probatur ex depoſitione officialium Ciuitatis, aliorumque Ciuium, dec.456.n.1.Alberg.
Quaſi poſſeſſio exigendi non ſuffragatur contra hæredem, non poſſidentem bona, quorum ratione illa debetur, dec.785. n.8. 12.21. & 25.Paul.
Quaſi poſſeſſio Epiſcopi ad effectum inſtitutionis beneficij propter illius iuris aſſiſtentiam ſemper præferenda eſt, deciſ.567.n.11. Rondin.
Quaſi poſſeſſio conferendi beneficium Eccleſiæ filialis probat etiam pertinentiam alterius beneficij ex eodem iure, eademq; cauſa prouenientem, deciſ.750. num. 6. Cal.
Quaſi poſſeſſio conferendi præſumitur continuata, maximè ſi cum illa poſtrema collatio concurrit, dec.671.n.12.Calat.
Quaſi poſſeſſio exigendi dimetitur ex parte actoris, non autem rei, deciſ. 643.n.4.Vic.
Quaſi poſſeſſio exigendi quatenus probari debeat vltimo anno ante motam litem, d.575. n.5.& ſeqq. Rond.
Qua poſſeſſio exigendi præſumitur continuata vſque ad tempus motæ litis, dec.575.num.7. Rondin.
Quaſi poſſeſſionis exigendi interruptio non præſumitur, ſed ab allegante probari debet, dec.575.n.8.Rond.
Quaſi poſſeſſio alterius, auocari ab eo debet in iudicio petitorio, ac ſimul euinci, non autem in ſimplici poſſeſſorio turbari, d.581. n.8.Alberg.
Quaſi poſſeſſio præſentandi ex vnica etiam præſentatione acquiritur, & ex ea remanet firmatus vltimus ſtatus, deciſ.806.n.8. Vbago.
Quaſi poſſeſſio liberè conferendi beneficium prætenſum de iurepatronatus minimè reſultat ex collatione æquiuoca, & obſcura, deciſ. 421.n.34.Alberg.
Quaſi poſſeſſio non acquiritur contra hæredem, eiuſque bona per ſuſceptionem termini facta nomine hæreditario, dec.785.n.7. Pauluc.
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiſita contra auctorem, ſuffragatur etiam ad effectum obtinendi manutentionem contra ſucceſſorem, dec.581.n.2.Alberg.
Quaſi poſſeſſio exigendi penſiones domus obtenta contra principalē debitorē ſuffragatur etiā contra illius emptorem, d.403.n.3. Alb.
Quaſi poſſeſſio conferendi per obitum acquiritur etiam ex prouiſione facta ob cauſam reſignationis, deciſ. 421. num.31. Alberg.
Quaſi poſſeſſio exigendi acquiſita contra debitorem, æquè ſuffragatur contra illius hæredes, ac contra tertios habentes cauſam ab eo, dec.403.n.6.Alberg.
Quaſi poſſeſſio præſentandi probatur ex præſentatione facta à patrono, ſeu prouiſione Apoſtolica cum illius conſenſu effectum ſortita, dec.421.n.4.Alberg.
Quaſi poſſeſſio exigendi fructus certorum bonorum exequutioni demandatur etiam contra alios creditores poſſeſſores, licèt ius anterius habere prætendentes, dec. 581. per tot. Alberg.
Quaſi poſſeſſionem ad acquirendam ſufficit vnicus actus, dec.708.n.7.Vbago.

QVATVOR TERMINI.

Vide etiam in verſ Declaratoria.

Quatuor terminis ad docendum de appellatione ſeruatis coram ludice a quo poſt cauſam commiſſam, appellans reſpondere, aut comparere non tenetur, deciſ. 721. n.1. & 10.Alberg.
Quatuor termini ad effectum concedendi declaratoriam, inuenti ſunt ad expectandam paritionem, dec.670.n.7.Emer.
Quatuor termini ad docendum de appellatione ſeruari non poſſunt coram ludice à quo poſt interpoſitam appellationem, & inhibitum à ludice ad quem, deciſ.721. num.1. Alberg.
Quatuor termini tunc ſolum ſeruãtur coram ludice à quo, quando vel non fuit appellatum, vel nihil in cauſa actum ſit, dec.721. n.5.& 6.Alberg.
Quatuor termini ad docendum de appellatione ſeruari non debent coram ludice carente iuriſdictione, & coram illo ſeruati non afficiunt, dec.772.n.11.Vbago.
Quatuor termini ad docendum de paritione ſeruari debent antequam concedi poſſit declaratoria, dec.670.n.2.Emer.

QVÆSTIO. *Vide in verſ.* Res.

QVÆRELÆ. *Vide in verſ.* Lis.

QVIES, & tranquillitas publica procurari debet, quod etiam iura procurant, dec.709.n.6. Pauluc.

QVIETANTIA.

Quietantia finalis non poteſt importare regreſſum, & præſeruare conditionem reſolutiuam, alioquin competentem, dec.712.n.6. Alberg.
Quietantia facta pro reſiduo indicat reliquam ſummam fuiſſe ſolutam, & nihil amplius remanere ſoluendum, aut aliter reſtituendum, dec.672.n.7.Alberg.
Quietantia reperta penès creditorem præſumitur ſuſpecta, cùm penès debitorem extare debuiſſet, dec.488.n.12.Alberg.
Quietãtia generalis comprehendit omnia credita inter partes exiſtentia, dec.482.nu. 23. Vicecomite.
Quietantia bona fide facta inter grauatos afficit etiam fideicommiſſarios, licèt venientes ex propria perſona, dec.482.n.14.Vicec.
Quietantia non recognita nullam facit probationem, dec.674.n.5.Vicec.

R

RATA

Vide etiam in verſ. Portio.

pro Rata temporis ſtatuitur merces operario, dec.780.nu,2. Taia.
pro Rata cuiuslibet ex condemnatis intelligitur mandatum contra eos relaxatum, d.601. num.7. Vbago.

RATIFICATIO

Vide etiam in verſ. Approbatio, Acquieſcentia.

Ratificari non poteſt quod ab alio ſuo proprio nomine geſtum eſt, dec. 621. nu. 13. Emer.

Ratificatio mulieris à ſubſequuto matrimonio reſultans, operatur quidem in fauorabilibus, ſecus autem in odioſis, & præiudicialibus, dec. 561. nu. 5. & ſeqq. Rond.

Ratificatio contractus minoris ex longa illius acquieſcentia reſultat, & quando, dec. 447. nu. 17. & ſeq. Alberg.

Ratificatio filij abſentis non operatur validitatem emancipationis illius, d. 746. n. 11. Taia.

Ratificatio ſponſalium ab alio ſponſorum nomine inita, ſufficit quod fiat tacite, vel expreſſe, dec. 538. nu. 7. Emer.

Ratificatio ex obſeruantia reſultat, deciſ. 620. nu. 10. Vbago.

Ratificatio matrimonij per vim, & metum contracti excluditur ſi mulier ſemper conqueſta eſt, & tandem à viro aufugit, d. 405. nu. 13. Calat.

Ratificatio mulieris tacita, vt inducatur, requiruntur coniecturæ vrgẽtiſſimæ, & ſcientia illius quod ratificatum fuiſſe prætenditur, dec. 561. nu. 7. Rond.

Ratificatio ſponſalium per inde eſt, ac ſi illa ab ipſo ratificante fuiſſent contracta, d. 538. num. 5. Emer.

Ratificatio matrimonij reſultat ex concubitu, & continua cohabitatione cum viro, & quando, dec. 405. nu. 9. Calat.

Ratificatio æquiparatur mandato, deciſ. 739. nu. 4. Vbago.

Ratificatio ſponſalium à muliere facta, reſultat ex pluribus, & quibus, deciſ. 621. nu. 6. Emerix.

Ratificatum dicitur inuentarium à tutore, qui ſub illo tutelam ſuſcepit, & continuauit, deciſ. 620. num. 9. Vbago.

RATIO

Vide etiam in verſ. Redditio.

Ratio teſtis de negatiua deponentis debet eſſe concludens, alias ſuum dictum non valet, deciſ. 757. nu. 13. Paul.

Ratio de bonis adminiſtratis à fratre dicitur ſufficienter reddita in inſtrumento diuiſionis, in quo de illis mentio facta eſt, dec. 482. nu. 13. Vicec.

Ratio eadem vbi viget, & diſparitas aſſignari non poteſt, ibi etiam militat eadem legis diſpoſitio, dec. 662. nu. 4. Alberg.

Ratio declarationis magis attenditur, quam ipſa declaratio, dec. 708. nu. 3. Vbago.

Ratio vbi eſt diuerſa, tunc facultas ſubſtituendi, quæ in vno caſu, vel mandato competere poſſet, non conceditur in altero, dec. 813. nu. 21. Rondin.

Ratio declarationis magis attenditur, quam ipſa declaratio, deciſ. 679. nu. 17. Vbago.

Ratio conſeruandæ agnationis à Teſtatore non reſtricta, contra illius mentem ad certas perſonas tantummodò determinari, & reſtringi non debet, deciſ. 500. numer. 24. Calataiu.

Ratio vbi eſt diuerſa, clauſula in inſtrumento appoſita reſtringitur ad eas, quibus conuenit, nec extenditur ad alia, dec. 813. num. 4. Rondin.

Ratio vniuerſalis conſeruationis bonorum in familia, non ſolum familiam effectiuam, ſed etiam contentiuam comprehendit, deciſ. 563. nu. 6. Calat.

Ratio particularis non ſuffragatur in omnibus, dec. 477. nu. 9. Calat.

Rationis diuerſitas reſultat ex diſparitate rationis potius erga vnum, quam erga alios, dec. 426. nu. 9. Alberg.

Rationem non reddens de bonis alterius quatenus de ſuo credito dicatur ſatisfactus, dec. 482. nu. 9. Vicecomite, & deciſ. 487. nu. 12. Emerix.

contra Rationem, vel vltra rationem non datur correctio ad non expreſſa, deciſ. 482. num. 5. Vicecom.

REALIA, quæ ſunt tranſeunt in tertium cum ſua cauſa, & onere ſoluendi, dec. 403. num. 7. Alberg.

REAPTATIO

Vide etiam in verſ. Pretium, Reſtauratio.

Reaptatio partitarum, quæ à mercatoribus fit in fine anni, ab eis nuncupatur *ragguagliare le partite*, cum qua omnes ſolutiones referuntur, & ponuntur ad ſuam cauſam, deciſ. 614. nu. 31. Calat.

Reaptationes domorum æſtimantur in ſcutis quinque pro centenario, deciſ. 668. nu. 3. Taia.

Reaptationes domorum in Vrbe taxantur in ſcutis quinque pro centenario, deciſ. 549. num. 2. Vicecom.

RECEPTIO *Vide in verſ.* Exactio, Reſtitutio, Solutio.

RECIPIENS pretium, vel partem rei ſine ſuo conſenſu venditæ, licet approbet venditionem, non tamen dicitur agnoſcere iuſtum pretium, deciſ. 679. num. 14. Vicecomite.

RECIPROCA

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſum, Linea, Teſtator.

Reciproca ſubſtitutio eo magis facit filios in conditione poſitos fuiſſe vocatos, ſi poſt illam alij etiam non deſcendentes fuerint ſubſtituti, dec. 481. num. 10. Emer.

Reciproca ſubſtitutio reſultat, ſi bona integra peruenire debent ad vltimum ſuperſtitem, dec. 733. nu. 3. Vicecom.

Reciproca à Teſtatore ordinata inter inſtitutos, & ſubſtitutos, eſt coniectura valdè vrgens, & efficax ad hoc, vt filij in conditione poſiti dicantur vocati, dec. 690. num. 6. Calataiu.

Reciproca ſubſtitutio non minus ex coniecturis reſultat, quam ex tribus ſolitis requiſitis, dec. 433. nu. 9. & ſeqq. Alberg.

Reciproca ſubſtitutio eo magis ex coniecturis inducitur inter filios, & deſcendentes, d. 433. nu. 10. Alberg.

Reciproca ſubſtitutio dicitur inducta ſi teſtator vocatis filijs, in eorum defectu voluit adoptari hominem morigeratum, qui eius aſſu-

assumeret nomen, & arma, & quando, decis.433. nu.11. & 16. Alberg.
Reciproca substitutio inter omnes vocatos resultat si decedentibus omnibus causa pia succedere debeat, decis. 645. numer. 4. & seqq. Taia.
Reciproca inter descendentes censetur inducta, si alias fideicommissum iuxta voluntatem testatoris, non posset deuenire ad extraneos, dec.433.nu.14. Alberg.
Reciproca substitutio facilius inducitur ex digressu ad plures gradus substitutionum, decis.433.nu.17. Alberg.
Reciproca substitutio dicitur inducta, si vnus alteri restituere grauatur per verbum, seù dictionem, *quilibet*, decis. 733. num. 1. Vicecomite.
Reciproca substitutio dicitur inducta ex substitutione facta in omnibus bonis, & inter omnes descendentes vtriusque lineæ, d.733. nu. 16. Vicec.
Reciproca de linea ad lineam facile admittitur inter descendentes testatoris, maximè si filij substituuntur ad inuicem, decis. 554. num.6. Emer.
Reciproca eo magis inducitur si post primos reciprocè institutos, cæteri omnes in infinitum ad inuicem, & indistinctè substituuntur, dec.554. nu. 7. Emer.
Reciprocam ad inducendam maximè attenditur perpetuitas, & infinitas, non solum in substitutione, sed in prohibitione alienationis, & conseruatione bonorum in familia, dec.554. nu.8. Emer.
Reciprocam substitutionem ad inducendam, tria concurrere debent requisita, quæ qualia sint ibidem, decis. 445. nu. 3. & nu. anteced. Calataiu.

RECOGNITIO

Vide etiam in verf. Scriptura.
Recognitio manus fieri non potuisset, si scriptura originalis non fuisset exhibita, dec.552. num. 7. Vbago.
Recognitio manus per comparationem literarum fieri non potest absque citatione illorum, qui principale interesse habent. d.653. num.1. Alberg.
Recognitio manus *per comparationem* solius subscriptionis an, & quatenus fieri possit, decis. 787. nu.17. Paul.
Recognitio manus *per comparationem* si fieri potest cum libris rationum, fieri non debet cum apocha, & quare. decis. 787. num. 18. Pauluccio.
Recognitio manus *per comparationem literarum* fieri potest etiam in apocha, quæ à testibus sit subscripta, decis. 787. num. 19. Paluc.
Recognitio manus facta *per comparationem literarum* quando non semiplenam, sed plenam faciat probationem, decis. 787. numer. 20. Pauluccio.
In Recognitione scripturarum duæ semiplenæ probationes coniunguntur, decis. 787. numer. 30. Vicec.

RECONCILIATIO *Vide in verf.* Sæuitia.
RECOGNOSCITVR ius non à nominante, sed ab eo, qui nominare mandauit, d.500. num.20. & 21. Calat.

RECTOR

Vide etiam in verf. Congrua, Parochus, Vicarius.
Rector Vniuersitatis habet iurisdictionem in omnes, qui sunt de eadem Vniuersitate, decis.639. nu.17. Rond.
Rector Ecclesiæ Parochialis non potest cogi ab ordinario ad præstandum consensum erectioni noui conuentus, vel alterius oneris in sui Ecclesia faciendi, decis. 536.nu.19. Vbago.
Rector, seu Religiosus Societatis Iesu curam animarum exercere non potest, decis. 817. nu. 16. Vrsin.
Rectorem Ecclesiæ aliquem per plures annos fuisse, repugnat postea esse simpliciter clericum, dec.550.nu.18. Emer.

RECVPERARE, RECVPERATIO

Recuperans bona fideicommissi per ipsum alienata quatenus caducitatem non incurrat, dec.486.nu.14. Taia.
Recuperata dicuntur bona, seu potius non deteriorata, si eorum fructus sunt exacti, dec.432.nu.7. Taia.
Recuperata bona fideicommissi, cui acquiruntur, dec.489. nu. 9. Matth.
Recuperatio iurium vigore transactionis facta, vnicuique ex transigentibus pro conuenta portione quæritur, decis. 486. numer. 1. Taia.

RECVSANS, RECVSATIO

Vide etiam in verf. Iudex.
Recusans iurare habet præsumptionem contra se, dec.815.nu.27. Alberg.
Recusatio iudicis sufficit, quod fuerit adducta in processu, ad hoc vt de ea iudex dicatur habuisse notitiam, decis. 417. numer. 7. Calataiu.
RECVRSVS ad Principem numquam censetur interdictus, decis. 639. num.23. Rondinino.
REDEMPTIONIS denunciatio certo tempore conuenta ideo fit, vt emptor possit parare nouum inuestimentum, & debitor non sit in damno, dum interim gaudet commodo pecuniæ, decis. 641. numer. 15. Albergato.
REDDERE *Vide in verf.* Restitutio.

REDDITIO RATIONIS

Vide etiam in verf. Calculus.
Redditio rationis facta contra aliquos creditores probat etiam contra alios, si sine vlla collusione, & fraude facta sit, decis. 785.numer. 22. Paul.
Redditio rationis facta citatis creditoribus, eo magis probat contra alios, si illi denuo citati, contra eam nihil habeant, quod opponant, dec.785. nu.24. Paul.
Redditio rationis, & liberatio administratori facta, est omnino seruanda, donec erronea probetur, decis. 482. numer. 15. Vicecomite.
Redditio rationis probatur ex relatione periti de communi partium consensu electi, decis. 570. nu.9. Calat.

RE-

REEECTIO *Vide in verſ.* Reaptatio.
REFERENS non alterat qualitates relati, deciſ. 790. nu. 43. Vicec.

REFERENDARIATVS

Vide etiam in verſ. Prothonotarius, Reſeruatio.
Referendariatus, & Prothonotariatus in eadem perſona ſimul concurrens, quam beneficij reſeruationem importet, deciſ. 476. nu. 11. Rondin.
Referendariatus Signaturæ importat familiaritatem Pontificis, & inducit reſeruationem beneficiorum, deciſ. 476. numer. 8. Rondinino.
Referendariorum Signaturæ Pontificis Conſtitutiones adducuntur, deciſ. 476. num. 9. Rondin.

REFORMATIO

Reformatio Pauli V. *tit. de Notar.* traditur, & declaratur, dec. 418. nu. 5. & ſeq. Emer.
Reformat. s. m. Pauli V. *tit. de iudicib. in cauſis ciuilib. §. & quia iam ſuper potioritate conceſſa miſerab.* perſonis traditur, & declaratur, dec. 520. nu. 5. & ſeqq. Alberg.

REGESTRVM *Vide in verſ.* Copia, Proceſſus.
REGNVM POLONIÆ *Vide in verſ.* Conſuetudo.

REGRESSVS

Regreſſus ad fructus renunciatos mediante deputatione Oeconomi, qui eos colligat, & percipiat, non conceditur, dec. 438. nu. 6. Vicecom.
Regreſſus ad bona permutata non datur niſi reſtituto eo quod in permutatione fuit receptum, dec. 432. nu. 8. Taia.
Regreſſus ad bona permutata cõceditur ſtante pacto, perinde ac ſi permutatio facta non eſſet, dec. 674. nu. 8. Vicecom.

REGVLA, ET REGVLÆ CANCELLARIÆ

Regula quod alicui non prodeſt, & alteri nocet expenditur, deciſ. 470. num. 13. & ſeqq. Taia.
Regula de annali poſſeſſore annullat gratiam, ſi reus, & poſſeſſor non vocatur in iudicium intra ſex menſes, & intra annum non obtinetur ſententia, deciſ. 609. num. 1. Albergato.
Regula de annali poſſeſſore, ſi illius requiſita ſeruata non ſint, extinguit litem vnacum omnibus eius actibus, deciſ. 609. numer. 2. Albergato.
Regula de annali poſſeſſore, licet non impediat obtinere à Papa nouam collationem beneficij, vbi illius requiſita ſeruata non ſunt, dec. 609. nu. 3. Alberg.
Tollit tamen illius impetrationem, quando impetrans beneficium per ſententiam ſuccubuit, deciſ. 609. num. 3. & ſeqq. Albergato.
Regula Cancellariæ 4. olim 3. reſeruans dignitates Pontifici, habet decretum irritans, & plura de ea, deciſ. 540. num. 9. 12. 15. & ſeqq. Rondin.
Regula 4. Cancellariæ reſeruat omnes dignitates maiores poſt Pontificalem in Eccleſijs Cathedralibus, dec. 596. nu. 1. Emer.
Regula *quarta Cancellaria, hodie quinta* reſeruans beneficia ſubcollectorum, habet decretum irritans, quod radicitus inficit omnem poſſeſſionem, dec. 757. nu. 16. Paul.
Regula 4. Cancell. de reſeruatione beneficiorum Conclauiſtarum ex Conſtitutione Pontificis hodie eſt perpetua, deciſ. 476. nu. 16. Rondin.
Regulæ Cancellariæ 35. de annali volenti cauſam terminari infra annum, remanet ſatisfactum per impedimentum citationi præſtitum, dec. 506. nu. 12. Rond.
Regula 35. Cancellariæ de annali expreſsè mandat vocari poſſeſſorem infra ſex menſes, & cauſam terminari infra annum, deciſ. 506. num. 14. Rond.
Regula Cancellariæ 35. de annali poſſeſſore latè traditur, & explicatur per totam deciſionem, dec. 506. nu. 1. Rond.
Regulæ Cancellariæ 35. de annali ex ſtylo Datariæ paſſim derogari conſueuit, deciſ. 506. nu. 2. Rond.
Regula Cancellariæ 36. de poſſeſſione triennali irritat omnes impetrationes poſtea certo modo obtentas, & plura, dec. 505. nu. 17. 19. vid. vt ſup. Vbago.

REIECTVS

Vide etiam in verſ. Admiſſus, Reprobatus.
Reiectus ab aliquo Collegio, vel Conſortio, ſi habeat qualitates neceſſarias, adhuc habetur pro admiſſo, dec. 431. nu. 29. Emer.
Reiectus iniuſtè habetur pro electo, deciſ. 557. nu. 20. Vicec.
Reiectus ab examinatoribus poteſt à mala electione appellare, & præiectum prouocare ad nouum examen, dec. 477. nu. 1. & ſeqq. Calatau.

REINTEGRATIO, REINTEGRATVS

Vide etiam in verſ. Attentata, Grauatus, Hæres.
Reintegratio hæredi conceditur ſuper bonis, à quorum poſſeſſione illius auctor nulliter ceciderat, dec. 447. nu. 21. Alberg.
Reintegratio non competit illi, qui iniuſtè, & illegitimè poſſidet, deciſ. 802. num. 8. Paulucio.
Reintegratio conceditur aduerſus deliberationem nullam, & ſpoliatiuam, dec. 512. nu. 1. Matthæio.
Reintegratus ad bona dimiſſa, etiam illorum fructus prætendere, & conſequi debet, deciſ. 615. nu. 4. Calat.
REIPVBLICÆ intereſt cyppum domus conſeruari, nè diuidantur patrimonia, & domus reducantur ad egeſtatem, dec. 693. numer. 15. & ſeqq. Calat.

REI VENDICATIO

Rei vindicationis iudicium requirit probationem dominij, quod ideo plenè, & concludenter probari debet, deciſ. 754. numer. 2. Emerix.
Rei vendicationis iudicium ex ſui natura inuoluit principalis diſputationem dominij, &

pro-

proinde plenam, & concludentem probationem requirit, dec.628. nu.4. Emer.

RELATIO, RELATVM, RELATIVVM.

Vide etiam in verf. Æstimatio, Repetitio.

Relato reputatur expressa, quæ non nisi ad aliquod fieri potest, decis. 801. numer. 17. Rondin.

Relatio ex simplici enunciatiua non resultat, dec.712.nu.12. Alberg.

Relatio Peritorum præcipitanter facta, iniqua, & iniusta est, dec.522.nu.6. Taia.

Relatio mercatoris procurata lite pendente, & sine citatione partis nihil probat, decis. 482. nu.10. Vicec.

Relatio mercatoris, seu periti vt attendatur, requiritur quod ille fuerit legitimè deputatus, dec.482.nu.11.Vicec.

Relatio periti numquam in actis exhibita non attenditur, dec.482.nu.12.Vicec.

Relatio fit ad proxima, non autem ad remota, dec.478.nu.7. Calat.

Relatio necessaria loco specialis mentionis habetur, dec.736.nu.8. Rond.

Relatio, quæ fieri potest ad totam dispositionem, & illius partem, si verificari potest in parte non dicitur comprehensiua totius, decis.692.nu.17. Alberg.

Relatio semper fit ad magis proxima, non autem remota, decis. 692. numer. 18. Albergato.

Relatio fit ad proxima, decis. 559. numer. 5. Taia.

Relatio intelligitur secundum terminos relati, dec.720. nu.9. Vbago.

Relatio, quæ ad aliud potest referri non concludit, dec.428.nu.6.Calat.

Relatio si ad aliud haberi non potest, dicitur expresse facta illi, cui conuenit, decis. 736. nu.8. Rond.

Relatio, quæ promiscuè fieri potest ad actus comunes, & proprios, refertur ad comunes si proprij suo iure tantum sint exerciti, decis.720. nu.12.& 13. Vbago.

Relationis effectus est, omnia cum suis qualitatibus exprimere, & repetere in referente, dec.790 nu.42.Vicecom.

Relatione nulla examinatorum appellari potest vbi iudicialiter examen processit, decis.515.nu.3. Emer.

Relatione Periti recedendum non est, vbi ille de communi partium consensu fuerit electus, dec.571.nu.6. Taia.

Relationem non important verba, quæ narrant simpliciter factum, quamuis illius referant instrumentum, decis. 712. num.11.Albergato.

Relatum est in referente cum omnibus qualitatibus suis, dec.797.nu.12. Alberg.

RELATIVVM, *detti*, ad omnes referri debet, nec aliquam patitur extensionem, decis. 524. nu. 12. Taia.

RELEVANTIA

Releuantia materiæ articulatæ reseruatur in disputatione negotij principalis, nec interim remissoria denegatur, dec. 786. num.7. & 9. Alberg.

Releuantia vnius articuli sufficit vt remissoria concedatur super omnibus, decis.786. nu.8. Albergato.

RELEVATIO, RELEVATOR

Vide etiam in verf. Fideiussor, Indemnitas.

Releuatio indemnitatis debetur emptori, qui non obstante scientia creditorum, sibi particulariter de euictione prouisit, decis. 752. num.7. Calat.

Releuatio indemnitatis licet de tempore obligationis præstari non possit, non ideo infertur, quod in futurum præstare non valeat, dec.462. nu. 9. Rond.

Releuatio etiam per longum tempus non petita, non ideo arguitur non fuisse debitam, dec.488. nu.10. Alberg.

Releuatorem si non habeat mulier eius obligatio non substinetur, decis. 462. numer. 8, Rondin.

RELIGIO *Vide in verf.* Causa Pia, Monasterium.

RELIGIOSVS

Vide etiam in verf. Fides, Professus, Rector.

Religiosus licet non succedat, an possit impedire purificationem fideicommissi in fauorem alterius, decis. 480. numer. 2. Albergato.

Religiosus ante ingressum potest renunciare successioni, & disponere de rebus *suis* etiam in præiudicium Monasterij, in quo est professurus, dec.728.nu.18.Alberg.

Religiosus per quamcumque declarationem non præiudicat Religioni quoad successionem ex sui persona eidem Monasterio delatam, dec.728.num.21.Alberg.

Religiosus non succedit, si fuit expresse à testatore excluſus, & reiectus, dec. 480. nu. 3. Alberg.

Religiosus pro suo consanguineo non dicitur habere integritatem personæ, dec.603. nu.7. Emerix.

Religiosus non obstante defectu natalium, adhuc reputatur dignus inseruire Altissimo in statu Sacerdotali, decis. 480. num. 8. & seqq. Alberg.

Religiosus illegitimus per ingressum Monasterij non efficitur habilis ad succedendum, vel impediendum purificationem fideicommissi in fauorem alterius, dec. 480.num.10. & seqq. Alberg.

REMEDIVM

Remedium *La. C.de rescind. vendit.* habet etiam locum in transactione, decis. 698. numer.8. Emerix.

Remedium extraordinarium non datur, si est locus ordinario, dec.819. numer.18. Guazzardo.

Remedium omne censetur ab actore intentarum vigore clausulæ *de lucens &c.* etiamsi in narratiua monitorij, secùs si aliquid simplici-

pliciter fit expreſſum, deciſ. 812. numer. 9. *Alberg.*

Remedium *l. 2. C. de reſcind. vendit.* habet etiam locum in tranſactione, deciſ. 662. num. 22. Alberg.

Remedium *l. finalis C. de adiß. diui Adr. tollen.* competit hæredi ſcripto, illud vero quorum bonorum, quibus etiam perſonis detur, deciſ. 657. nu. 10. Rond.

REMISSA *Vide etiam in verſ.* Stabulum.

REMISSORIA

Vide etiam in verſ. Articuli, Examen, Teſtes.

Remiſſoria non conceditur ſi materia articulata ſit irreleuans, & probanti probata non ſuffragaretur, deciſ. 653. numer. 7. Albergato.

Remiſſoria non datur ad ſe magis confouendum in ſpolio, dec. 625. num. 3. Calat.

Remiſſoria non datur data irreleuantia articulorum, dec. 625. nu. 6. Calat.

Remiſſoriali proceſſu non comparente, proceditur ad deciſionem cauſæ, dec. 565. nu. 1. Alberg.

REMOTIOR

Vide etiam in verſ. Filij, Fratres, Proximior.

Remotiores eſſe magis dilectos proximioribus, & deſcendentibus, præſumendum non eſt, dec. 690. nu. 10. Calat.

à Remotiore excluſus, eo magis excluſus remanet à proximiore, deciſ. 524. numer. 7. Taia.

Remotiores non debent eſſe magis dilecti proximioribus, deciſ. 481. nu. 5. Emer.

REMOTA *Vide in verſ.* Proxima.

RENOVATIO

Vide etiam in verſ. Emphiteuſis, Emphiteuſa, Fideiuſſio, Inueſtitura, Proximior.

Renouatio emphyteuſis peti ſolummodo poteſt actione perſonali contra Dominum directum, non autem actione reali contra tertium poſſeſſorem, dec. 441. nu. 3. 14. & 15. Emerix.

Renouatio emphyteuſis poteſt ſimul peti, tam contra Dominum directum pro inueſtitura, quam contra tertium pro prælatione, dec. 441. nu. 14. & ſeqq. Emer.

Renouatio emphyteuſis à proximiore petita, eaque illi minus legitimè denegata, cenſetur à iure conceſſa, deciſ. 441. numer. 18. Emerix.

pro Renouatione emphyteuſis debitæ proximiori vel ex lege, vel ex ſtatuto æquè datur actio contra dominium, ac contra inueſtitum pro prælatione, deciſ. 441. num. 15. Emerix.

Renouatio bonorum Eccleſiæ vltra ſolitum fieri non poteſt ſine beneplacito Apoſtolico, dec. 531. nu. 6. Emer.

RENVNCIANS, RENVNCIARE

Vide etiam in verſ. Renunciatio, Tranſactio.

Renuncians cenſetur de medio ſublatus, ac ſi in rerum naturam non extiterit, deciſ. 777. num. 4. Vicecom.

Renuncians attentatis non tenetur ad expenſas poſt renunciationem factas, deciſ. 527. nu. 6. Alberg.

Renunciare non dicitur attentatis, qui ab attentante recepit alimenta pro neceſſitate naturæ, dec. 485. nu. 12. Alberg.

Renunciare conditioni, vel alteri diſpoſitioni dicitur, qui gerit actus cum eis incompatibiles, dec. 712. nu. 9. Alberg.

Renunciari poteſt clauſulis partem audiri impedientibus, veluti eſt clauſula *parito*, & huiuſmodi, dec. 731. nu. 8. Vbago.

RENVNCIATIO

Vide etiam in verſ. Electio, Renuncians, Repudiatio, Tranſactio.

Renunciatio litis ſuper beneficio retrotrahitur perinde, ac ſi numquam lis fuiſſet in rerum natura, deciſ. 609. nu. 6. Alberg.

Renunciatio partis extinguit litem, itaut alterius iudiciali reuocatione locus amplius non ſit, dec. 519. nu. 5. Vicec.

Renunciatio quatenus non dicatur reſtricta ad iura præſentia, ſed comprehendat etiam futura, & ſpecialem mentionem requirentia, dec. 519. nn. 33. Alberg.

Renunciatio dicitur comprehendere etiam iura de futuro, ſi renunciatario fuit conceſſa facultas inſtituendi hæredem in omnibus ſuis bonis, deciſ. 529. numer. 34. Alberg.

Renũciatio fideicommiſſi indubitatam ſcientiam requirit cum omnibus ſuis qualitatibus, dec. 735. nu. 19. Calat.

Renunciatio filiæ à patre dotata, quamuis facta fauore fratrum adhuc acquiritur patri, dec. 614. nu. 13. & 16. Calat.

Renunciatio filiæ propter dotem facta fauore fratrum pro conſeruatione agnationis, adhuc contemplare dicitur perſonam patris dotantis, dec. 614. nu. 13. & 15. Calat.

Renunciatio ſicuti repellit renunciantem ita repellit hæredem, vel alium ab eodem renunciante cauſam habentem, deciſ. 529. numer. 10. Alberg.

Renunciatio, quæ fit clauſulis impedientibus audientiam partis, etiam tacita ſufficit, deciſ. 731. nu. 9. Vbago.

Renunciatio iuris in beneficialibus à Rota non admittitur, licèt renunciatio litis, & cauſæ vtique admittatur, deciſ. 731. numer. 10. Vbago.

Renunciationi attentatorum non acquieſcens ſibi imputet, ſi cauſam ſuper illis proſequitur, & expenſas facit, dec. 527. nu. 4. 6. & 7. Alberg.

Renunciatum non cenſetur iuri ignorato, deciſ. 735. nu. 23. Calat.

Ad renunciatos fructus renuncianti non datur amplius regreſſus, deciſ. 777. numer. 5. Vicecom.

REPETERE, REPETITIO

Vide etiam in verſ. Conditio. Examen, Teſtes.

Repetendi pactum de eo, quod apparebit ſolutum detegit animum gerendi actum verum non fictum, & ſimulatum, deciſ. 509. nu. 12. Alberg.

Repetitio cenſetur facta in fideicommiſſo particulari de ijs, quæ expreſſa ſunt in fideicommiſſo vniuerſali, deciſ. 472. numer. 3. Matthæio.

Digitized by Google

Repetitio datur in fideicommiſſis, ſtantibus verbis relatiuis, deciſ. 472. numer. 4. Matthæio.
Repetitio in diuerſa oratione non datur, & inter diuerſas perſonas, deciſ. 633. nu. 20. Rondin.
Repetitio nunquam admittitur, vbi agitur de inducenda noua ſubſtantia diſpoſitionis, & de vocatione nouarum perſonarum, cum extenſione fideicommiſſi, deciſ. 633. nu. 23. Rondin.
Repetitio non datur attenta diuerſitate perſonarum, & diſparitate rationis, dec. 426. numer. 8. Alberg.
REPETITVM in ſecundis nuptijs cenſetur omne id, quod eſt repetibile, & repeti poteſt, deciſ. 795. nu. 14. Vicec.
REPRÆSENTARI, REPRÆSENTATIO
Vide etiam in verſ. Filius.
Repræſentari non poteſt ille, qui non eſt vocatus, deciſ. 702. numer. 7. 9. 14. & ſeqq. Emerix.
Repræſentatio in fideicommiſſo particulari non datur, deciſ. 702. ndmer. 6. & ſeqq. Emerix.
Repræſentatio ex voluntate Teſtatoris admittitur etiam in caſibus, in quibus illa de iure non datur, deciſ. 702. num. 7. 9. 15. & ſeqq. Emerix.
Repræſentatio non admittitur, vbi agitur de ſuccedendo pro patruo, non ſimpliciter patruo, deciſ. 478. num. 2. & ſeqq. Calat.
Repræſentatio non datur in fideicommiſſis particularibus, deciſ. 478. numer. 15. Calataiu.
Repræſentatio non admittitur vltra filios primi gradus, & quando, deciſ. 478. num. 16. Calataiu.
Repræſentatio ex Teſtatoris voluntate reſultat, ſi æqualiter dilexit filios, & nepotes, ſeu nepotes, ac pronepotes, deciſ. 702. num. 10. 11. & 12. Emerix.
Repræſentationis in materia non attenditur prædeceſſus patris, deciſ. 702. numer. 16. Emerix.
Repræſentationi locus eſſe debet, vt ea mediante æqualis ſit ſucceſſio à Teſtatore volita, dec. 702. nu. 12. Emer.
Repræſentatus gradus non corrumpitur, deciſ. 702. nu. 18. Emer.
REPROBATIO, REPROBATVS
Vide etiam in verſ. Approbatio, Conceſſum, Grauamen, Reiectus.
Reprobatus ab examinatoribus de partibus perinde reputatur, ac ſi fuiſſet approbatus, ſi ille ab examinatoribus idoneus renunciatus ſit, deciſ. 584. nu. 8. Emer.
Reprobatus ab examinatoribus, malè dicitur reprobatus, ſi per antea ab eiſdem examinatoribus ille approbatus fuiſſet, dec. 584. numer. 9. Emer.
Reprobatus malè dicitur, qui ab examinatoribus ad audiendas confeſſiones fuit admiſſus. dec. 584. num. 10. Emer.
REPRODVCTIONE citationis, vel monitorij introducitur lis, & poſſeſſor conſtituitur in mala fide, deciſ. 549. num. 1. Vicecomite.
REPVDIARE, REPVDIATIO
Repudiare dicitur hæreditatem ille, qui poteſt eſſe hæres, & ab alio petit, quod ſibi à defuncto erat debitum, deciſ. 693. num. 1. Calataiu.
Repudiatio hæreditatis facta à muliere in iudicio, ſubſtinetur etiam ſine ſolemnitatibus, dec. 693. nu. 2. Calat.
Repudiatio alia eſt, alia vero acquiſitionis renunciatio, dec. 411. nu. 2. Rond.
Repudiatio licet facta poſt aditam hæreditatem, adhuc tamen præiudicat repudianti, & habenti cauſam ab eo, deciſ. 687. num. 1. Albergato.
REPVGNANTIA
Repugnantia, & incompatibilitas eodem tempore induci non debet, ſed eſt omninò vitanda, dec. 669. nu. 26. Paul.
Repugnantia in vno, eodemque inſtrumento non admittitur, deciſ. 811. numer. 4. Emerix.
REQVISITA
Requiſita Caſtrenſis verificare non ſufficit in potentia remota, ſed quod occaſio lucrandi fuerit proxima, deciſ. 775. num. 4. Vicecomite.
Requiſita habenti adiudicatur beneficium, deciſ. 515. num. 2. Emer.
RESARCIMENTA. *vide etiam in verſ.* Reaptatio, Reſtauratio.
RES.
Vide etiam in verſ. Bona, Merces, Pactum.
Res aliena etiam vendi poteſt, deciſ. 700. n. 4. Rondin.
Res regulariter tanti valet, quanti communiter vendi poteſt, dec. 668. n. 5. Taia.
Res non dicitur requirere altiorem indaginem, ſi ſit clara, vel illius quæſtio mediante ſola aperitione librorum definiri poteſt, dec. 756. n. 2. Alberg.
Res non integra non admittitur declaratio, dec. 640. n. 14. Rond.
RES INTER ALIOS ACTA.
Vide etiam in verſ. Res iudicata, Sententia.
Res inter alios acta, vel iudicata, aliis nocere non poteſt, dec. 705. n. 1. Taia.
Res inter alios acta quatenus noceat tertio, deciſ. 513. à n. 1. & ſeq. Calat.
Res inter alios acta, alteri in ea non vocato nó nocet, dec. 706. n. 3. Taia.
Res inter alios acta alijs non prodeſt, neque nocet, dec. 730. n. 9. Taia.
Res inter alios acta non præiudicat tertio, deciſ. 568. n. 27. Alberg.
RES IVDICATA.
Vide etiam in verſ. Apoſtoli, Cauſa, Laudum, Sententia.
Res iudicata reſultat ex tribus ſententijs conformibus in ea parte, qua illæ ſunt inter ſe formes, dec. 698. n. 1. Emer.
Res iudicata non executatur ob non proſequutã appellationem, eſt miſſa intra biennium fuerint tranſportata, d. c. 593. n. 3. Rond.

Res

Res iudicata excludit quodcumque remedium in summarijssimo possessorio, dec.785. n.14. Paulucc.
Res iudicata suspenditur per commissionem restitutionis in integrum, decis.785.nu. 15. Paulucc.
Res iudicata insurgit, si intra biennium appellatio prosequuta non sit, decis. 593. num.1. Rond.
Res iudicata exequutioni demandata, & diu obseruata non retractatur, nisi per viam restitutionis in integrum, decis. 613.num.12. Vbago.
Res iudicata excluditur stante iniustitia sententiæ,dec.695.n.1.Emer.
Res iudicata pro veritate habetur, decis. 509. n.15.Alberg.
Res iudicata exequutioni demandari debet, dec.519.n.14.Rond.
Res iudicata obtenta contra virum pro restitutione dotis, potest etiam exequutioni demandari contra tertium, decis. 513. num. 2. Calataiu.
Res iudicata, & desertio causæ oriuntur ex nõ transportatione actorum, decis.701. num. 4. Vbago.
RESCISSIO *Vide etiam in verf.* Actio.
Rescissio voluntaria contractus non operatur reuiuiscentiam iurium in præiudicium creditorum,qui medio tempore contraxerunt, decis. 669. num.18. & 19. Paul.
RESCRIPTVM
Rescriptum Principis recipit interpretationem à precibus, decis. 479. num. 5. & sup. num. 1.Alberg.
Rescripta Principum ita interpretari debent, vt ex eis constet, qualis fuerit mens concedentis,decis. 479. nu. 1.& 5. Alberg.
Rescripta Signaturæ, & in specie facta cum clausula *transportatis integrè actis*, intelliguntur prout de iure, decis. 658. num. 1. Vicecomite.
Rescripta omnia habent in ventre tacitam conditionem, si preces veritati nitantur,decis. 719. nu. 12. Rond.
Rescripta Signaturæ Iustitiæ intelliguntur prout de iure, decis. 672. numer. 5. Albergato.
RESERVATARII, RESERVATIO
Vide etiam in verf. Indultum, Iuspatronatus, Prouisio,Prothonotarius, Referẽdarius,Vacatio.
Reseruatarij primi creditores, qui cum Officiali debitore contraxerunt, posterioribus præferuntur, decis. 618. numer. 1. Albergato.
Reseruatio Conclauistarum olim ex sola familiaritate Papæ insurgebat, decis. 476. numer. 15. & 17. Rond.
Reseruatio duplex beneficij, si fuerit coæqualis, & non dispar, non comprehenditur in indulto Ordinarijs, etiam Cardinalibus concesso,dec.476.n.12.Rond.
Reseruatio Beneplaciti Apostolici quatenus fupendat, vel resoluat cuntractum in purum tractatum, vel pro mera cautela facta fit, decis.808.n.9.& 10.Taia.
Reseruatio beneficij dicitur duplex,& coæqualis, si insurgit ratione Protonotariatus Apostolici, & Referendariatus Signaturæ, d.476. n.6.Rond.
Reseruatio sibi facta à Domino directo de aliquibus bonis, vel iuribus in emphyteusim concessis,excludit identitatem illorũ, d.629. n.14.Alberg.
Reseruatio beneficij Subcollectoris probatur etiam ex sola fide Secretarij, testantis illum esse Subcollectorem,dec.532.n.8.Taia.
Reseruatio beneficij Conclauistarum hodie nõ expirat per mortem Pontificis,dec.476.n.21. Rondin.
Reseruatio Beneficij deducta ex vacatione in Curia, non extenditur ad Beneficia sita in Ecclesijs Vrbis, quarum titulũ regunt Eminentissimi Cardinales, dec.599. n.15. & seq. Alberg.
Reseruatio, declaratio, seu immutatio in secundo instrumento facta, perinde est, ac si in primo instrumento sequuta fuisset,d.647. n.3.Emer.
Reseruatio beneficij per familiaritatem inducta, cessat per mortem Pontificis, decis.476. n.18.Rond.
Reseruatio beneficiorum Conclauistarum hodie æquipararur reseruationi apud Sedem, dec.476.n.19.Rond.
Reseruationis ea est virtus, & natura, vt extra nos esse dicatur totum id,quod intra nostram reseruationem non continetur, d.790. n.38. Vicec.
Reseruationis ad effectum valet argumentum, Beneficium vacat apud sedem, ergo vacat in Curia, licèt non è contra, dec.599. nu.7. Alberg.
Reseruationem beneficij in præiudicium Papæ non tollit præsentatio facta à non vero patrono, nec existente in quasi possessione præsentandi,dec.413.n.13.Matth.
Reseruationes dignitarum inseruntur, & præseruantur etiam in concordatis Germaniæ, dec.540.n.10.Rond.
Reseruationum Beneficij quatuor species enumerantur, & quæ illæ sint,decis.476.num.3. Rondin.
RESIDENTIA.
Vide etiam in verf. Beneficium, Edictũ,Licentia.
Residentia resultat ex pœna priuationis iniunctæ Sacerdoti non celebranti, dec.607. nu.8. Emerix.
Residentia alia est causatiua, quæ priuat solo commodo fructuum, alia præcisa,& formalis, quæ priuat ipso beneficio, dec.550. nu.9. Emerix.
Residentiæ beneficij dispensatio post Doctoratum, vel ad decennium difficiliter obtinetur, aut etiam impossibilis reputatur, d.804. n.14.Paul.
à Residentia beneficij æquè dispensatur à Papa, & à S.Congregatione Concilij, dec.804. n.11.Paul.
ad Residentiam de iure tenentur residentialia beneficia possidentes, etiam vigore edicto-

rum Eminentiſſ. Cardinalium Vicariorum Vrbis, dec. 410. n. 2. Rond.

ad Reſidentiam beneficij ſe non teneri iuſtam excedendi cauſam habet, qui pluribus Pontificibus inſeruiuit, ac obtinuerit etiam licentiam à Congregationis Concilij, decis. 420. n. 13. Rond.

Reſidere nemo poteſt eodem tempore in duobus locis inuicem diuerſis, dec. 804. num. 11. Paul.

Reſidere in ſuis beneficijs dicuntur omnes permanentes in obſequio Pontificis, & ideo non comprehenduntur in Edictis, & Conſtitutionibus ad reſidentiam obligantibus, dec. 420. n. 6. Rond.

RESIGNANS, RESIGNATARIVS.

Reſignans beneficium dicitur legitimus contradictor, ſi aliqua culpa, & defectus reſignatario obijcitur, dec. 483. n. 18. Vbago.

Reſignatarius beneficij cum reſeruatione penſionis, ſi ante reſeruationem procurauit fieri obligationem in fauorem penſionarij, quatenus illa ſubſtineatur, dec. 808. n. 20. Taia.

Reſignatarius beneficij de iure non tenetur ad debita reſignantis, quid autem ex Statuto Hieroſolymitano ſeruetur, dec. 494. n. 11. & n. anteced. & ſeqq. Alberg.

Reſignatarius reſignationem in nihilo recognoſcit à reſignante, deciſ. 644. num. 7. Albergato.

RESIGNATIO.

Vide etiam in verſ. Collatio, Conſtitutio, Dimiſſio, Quaſi poſſeſſio.

Reſignatio beneficij tunc valida eſt, quando conſtat de ſupplicatione ſignata à Pontifice, dec. 808. n. 11. & 13. Taia.

Reſignatio beneficij de iurepatronatus requirit conſenſum patroni, alioquin eſt nulla, vel eo volente venit annullanda, dec. 725. nu. 1. Emerix.

Reſignatio licèt appelletur dimiſſio beneficij, quæ fit ob aſſecutionem alterius incompatibilis, reſignatio tamen propriè non eſt, niſi in eo, qui dicit abdicationem, & dimiſſionē, dec. 648. n. 9. Rond.

Reſignatio, ſeu ceſſio beneficij ea propria dicitur quæ independenter à quocumque alio actu eſt cauſa principalis vacationis, dec. 494. n. 5. & n. 43. Alberg.

Reſignatio quoad præiudicium penſionarij habetur pro non facta, ſi in decreto adſit clauſula, quod titularis non poſſit reſignare, niſi reſignatarius faciat obligationem, & præſtet cedulam banchariam ſuper ſolutione penſionis, dec. 808. n. 23. Taia.

Reſignatio dicitur publicata ſi quis mandatū, & præceptum obtinuit, ac petitionem fecit, dec. 412. n. 17. Vbago.

Reſignatio beneficij facta non coram indultario, ſed coram Notario, & teſtibus attenditur, & ſuffragatur, ſi poſtea ab eodem indultario acceptata ſit, dec. 551. n. 1. Rond.

Reſignatio beneficij dicitur ab Indultario acceptata, ſi ab eo poſtea dictum beneficium alteri ſit collatum, dec. 551. num. 2. Rondinino.

Reſignatio beneficij iurispatronatus non præiudicat quaſi poſſeſſioni præſentandi, ſi de ea legitimè conſtet, dec. 421. n. 32. Alberg.

Reſignationem non fuiſſe publicatam quomodo probetur remiſſiuè, deciſ. 434. num. 11. Rondin.

Reſignationem impugnare non poteſt, qui venit ex vacatione per obitum reſignatarij ſequuta, dec. 708. n. 12. Vbago.

Reſignationes beneficiorum quomodo expediantur à Dataria, & plura de illius praxi, dec. 808. n. 3. 7. & ſeqq. Taia.

RESOLVTIO.

Vide etiam in verſ. Donatio, Reſciſſio, Reſolutum.

Reſolutio contractus operatur reuiuiſcentiam anteriorum iurium, & quando, dec. 669. n. 16. & 18. Paul.

Reſolutio contractus impedit purgationem morx. dec. 435. n. 11. & 14. Taia.

Reſolutio cauſæ non retardatur per exceptionem nouorum iurium, quia poterunt in expeditione opponi, & quid tunc debeat ſeruari, dec. 446. n. 8. Taia.

Reſolutio contractus proueniens ex culpa debitoris, qui illum non adimpleuit, prodeſſe nequit eidem debitori, deciſ. 435. num. 19. Taia.

RESOLVTIONES S. Congreg. Concil. Trid. confirmatæ fuerant à ſa. me. Vrbano VIII. etiam cum decreto irritanti, dec. 430. nu. 16. Matth.

RESOLVTVM.

Vide etiam in verſ. Reſolutio.

Reſoluta venditione, reſoluitur etiam accollatio ab emptore facta, dec. 604. num. 2. & 6. Calat.

Reſoluto contractu, adhuc debitor haberi poteſt pro interpellato, dec. 435. n. 21. Taia.

Reſoluto contractu, pretium non debetur, & ſolutum reſtituitur, dec. 448. n. 1. Calat.

Reſoluto iure emphyteutæ, reſoluitur omnis hypotheca ab illo contracta, dec. 523. num. 2. Rondin.

Reſoluto contractu, reſoluitur etiam qualitas interpellationis in eo adiectæ, dec. 435. n. 18. Taia.

RESPONDENS.

Reſpondens inſufficienter poſitionibus, *licèt* denuò reſpondere cogatur, intelligitur non de ſingulis poſitionibus, ſed de iis ſolùm, quibus non benè ſatisfactum remanſit, deciſ. 803. n. 17. Alberg.

Reſpondens, prætextu obliuionis, nouam reſponſionem euitari non poteſt, & quando, dec. 803. n. 2. & 16. Alberg.

RESPONSIO.

Reſponſio facta interrogationi, vt reſpondenti præiudicet, non quælibet ſufficit, ſed omninò clara requiritur, deciſ. 553. num. 10. Vicecomite.

Reſponſio inſufficiens data poſitionibus, non liberat reſpondentem à magis præciſa reſponſione, dec. 803. n. 4. & 16. Alberg.

Reſponſio data poſitionibus per verbum *non recordari*, non admittitur in facto proprio, & nota-

notabili,dec.803.n.2.& 14.Alberg.

Reſponſio data poſitionibus, reſpondentem poſſediſſe ad formam inſtrumenti, non ſuffragatur, & quando,dec.803.n.11.Alberg.

Reſponſio poſitionum, quæ non releuat ponentem ab onere probandi,non ſuffragatur. dec.803.n.12.Alberg.

Reſponſio ægrotantis facta per dictionem *ob*, & poſtea per verbum *ſignor ſi*, an potiùs grauitate morbi, vel non benè percepta interrogatione proceſſerit, deciſ.729. numer. 9. Rondin.

RESTAVRATIONES, & reaptationes domorum in Vrbe taxantur, & calculantur in ſcutis quinque pro centenario,dec.498. n.3. Emerix.

RESTITVENS, RESTITVERE.

Vide etiam in verſ. Reſtitutio.

Reſtituens quod ſibi non debebatur. iuſtè reſtituiſſe, cum non præſumatur voluiſſe iactare ſuum,dec.713.n.11.Emer.

Reſtituere nemo tenetur pluſquam recepit,deciſ.672.n.6.Alberg.

Reſtituere ſolum tenemur fructus, quos verè percipimus,dec.549.n.9.Vicec.

Reſtituere vt teneatur maritus iocalia, & mobilia ſuæ vxoris, probari concludenter debet illa ei conſignata fuiſſe, dec. 795. nu. 24. Vicec.

Reſtituere quod quis tenetur, eidem concedendum non eſt,dec.756.n.5.Alberg.

RESTITVTO.

Vide etiam in verſ. Obligatio, Reſtituens.

Reſtitutio, puta cadaueris, ſi ex iuſta cauſa fieri non debet, expenſæ tamen, & alia ad funus conſequutiua ſemper reſtituuntur,deciſ.429.n.4.Rond.

Reſtitutio dotis fieri debet in ipſis bonis aſſignatis pro fundo dotali, deciſ. 487. num.4. Emerix.

Reſtitutio fideicommiſſi puri fit ipſo iure, cõditionalis verò ſecùs,dec.673.num.13. Rondinino.

RESTITVTIO IN INTEGRVM.

Vide etiam in verſ. Ignorantia, Sententia.

Reſtitutio in integrum aduerſus aditionem hæreditatis ſine beneficio inuentarij, maioribus non conceditur poſt quadriennium, dec.793.n.5.Rond.

Reſtitutio in integrum non tollit ius alteri quæſitum,dec.536.n.24.Vbago.

Reſtitutio in integrum non conceditur ſine nullitate, vel iniuſtitia ſententiæ, deciſ.740. n.1.Calat.

Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ conceditur tam aduerſus præſcriptionem, quàm contra præſumptam à Statuto ſolutionem,dec.443.n.3.& 4.Rond.

Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus pactum conuentionale inter partes conuentum, putà ſi res conuento tempore non reſtituatur,dec.443.n.5.Rond.

Reſtitutio in integrum non conceditur, niſi probata læſione, quæ ex nullitate, vel iniuſtitia reſultat,dec.593.n.5.Rond.

Reſtitutio in integrum omnia iura præſeruat non ſolum in petitorio, ſed etiam in poſſeſſorio,dec.785.n.17.Paul.

Reſtitutio in integrum aduerſus aditam hæreditatem maiori non datur ſi habebat notitiam creditorum defuncti, dec.793. n.5.& 6. Rondin.

Reſtitutio in integrum datur aduerſus præſcriptionem in præſumpta ſolutione à Statuto fundatam,dec.717.n.14.Calat.

Reſtitutio in integrum non datur maioribus aduerſus amiſſionem lucri, dec.660.num.3. Albergato.

Reſtitutio in integrum pro tranſmittenda hæreditate non adita, non conceditur,vbi adeſt perſona magis coniuncta, & dilecta, qualis eſt nepos, & legatarius teſtatoris, deciſ. 687. n.7.Alberg.

Reſtitutio in integrum ſuppoſita ignorantia, peti non debet infra quadriennium, ſed illius tempus incipit currere à ſola die ſcientiæ,dec.637.n.9.Emer.

Reſtitutio in integrum dicitur petita, & reſpectiuè conceſſa, ex petitione, & conceſſione immiſſionis,ac proſequutione negocij principalis,dec.637.n.10.Emer.

Reſtitutio in integrum in beneficialibus poſt lapſum quadriennij non datur,dec.707.n.36. Vbago.

Reſtitutio in integrum non conceditur, ſi de inualiditate, vel iniuſtitia ſententiæ nõ conſtat,dec.565.n.4.& ſeq. Alberg.

Reſtitutio in integrum, quæ aduerſus contractum non datur, eo minus conceditur aduerſus inſtrumentum ratificationis illius, dec.709.n.25.Paul.

Reſtitutio in integrum non datur aduerſus sẽtentiam validam, & iuſtam,dec.526.num.5. Matth.

Reſtitutio in integrum, ſine læſione non datur,dec.707.n.32.Vbago. & deciſ.698.nu.2. Emer.

Reſtitutio in integrum maioribus non datur, niſi doceant ſe deceptos, circumuentos, aut alio modo læſos,dec.660.n.1. Alberg.

Reſtitutio in integrum quatenus detur aduerſus præſcriptionem longi, vel longiſſimi temporis,dec.709.n.23.Paul.

Reſtitutio in integrum aduerſus non aditam hæreditatem quatenus admittatur ad excluſionem magis dilecti.dec.637.n.12.Emer.

Reſtitutio in integrum facit reſurgere item & omnia in priſtinum reuocat,dec.785. n.16. Paulucc.

RESTITVTVS. *Vide etiam in verſ.* Spoliatus.

Reſtitutus à Principe cum ſola reſeruatione exilij, donec pacem habuerit ab hæredibus occiſi, plenariè dicitur reſtitutus, dec. 512. n.12.& 13.Matth.

RESTRICTIO.

Vide etiam in verſ. Extenſio.

Reſtrictio declarat quid in reliquis conceſſum ſit, vel practicari debeat, dec. 810. num. 19. Alberg.

Reſtrictio facta ad certum locum non impedit, quod donatio non ſit vniuerſalis, ſi locus demonſtrationis gratia ſit adiectus, deciſ.

cis. 610. num. 8. Emerix.
Restrictio facta ad certas personas, quamuis relatiue ad aliud, non potest dd. personas excedere, dec. 711. n. 5. Rond.
Restrictio semper fit ad bona in instrumento contenta, dec. 496. n. 6. Calat.
RESTRICTIVA venditio non generalis non potest dici omnium bonorum, dec. 526. n. 8. Matth.

RETENTIO.

Vide etiam in verf. Creditor, Mulier, Possessor.
Retentio possessori datur pro creditis anterioribus ab eo persolutis, decis. 542. num. 10. Alberg.
Retentio pro vero credito quatenus possessori concedatur, si res nulliter ad sui manus deuenerit ex spolio iudiciali nullo, & attentato, dec. 802. n. 4. Paul.
Retentio datur possessori pro creditis anterioribus ab eo persolutis, vel aliter acquisitis, dec. 455. n. 9. Emer.
Retentio aliàs competens pro credito anteriori non denegatur ex consecutione paruæ quantitatis pecuniarum, quæ de facili liquidari potest, dec. 455. n. 15. Emer.
Retentio possessori denegari non potest, pro creditis anterioribus ab eo persolutis, decis. 668. n. 12. & seqq. Paul.
Retentio ex credito anteriori possessori non conceditur, donec de illius anterioritate legitimè non constiterit, decis. 403. num. 12. Alberg.
Retentio in spolio non conceditur, etsi quandoque admittitur, creditum debet esse adeò clarum, vt contrarium probari non possit, dec. 812. n. 12. Alberg.
Retentio emptori non datur ratione census extincti contra alium censuarium introducentem iudicium retractus, dec. 758. num. 8. Calat.
Retentio non datur pro vero credito, si res ad manus debitoris deuenit pro alio credito, dec. 802. n. 16. Paul.
Retentio possessori non datur pro alio credito si ille fructus restituere teneatur, decis. 802. n. 17. Paul.
Retentio pro sorte datur creditori census, qui per viam emptionis fundum censitum acquisiuit, dec. 778. n. 9. Alberg.
Retentio possessori conceditur pro credito anteriori, quando Saluianum intentatur à creditore posteriore, dec. 778. n. 10. Alberg.
Retentio nihil aliud est, quàm quædam reseruatio iuris antiqui, nihil de nouo tribuens, dec. 599. n. 20. Alberg.
Retentio sine credito non permittitur, dec. 487 n. 13. Emer.
Retentio non datur pro credito illiquido, decis. 487. n. 14. Emer.
Retentio non competit, nisi debitor, ex cuius persona illa prætenditur, prius condemnatus sit, dec. 620. n. 35. Vbago.
Retentio non competit stante illiquiditate crediti, dec. 620. n. 36. Vbago.
Retentio possessori conceditur, & respectiuè creditori immissio, vnicuique pro sua rata, decis. 520. num. 4. Albergato.
Retentio pro melioramentis melioranti conceditur donec mediante præfixione termini ad liquidanda in specie fuerit constitutus in mora, dec. 564. n. 3. Alberg.
Retentio bonorum debitoris à creditore facta præsumitur in pignus, non autem in dationem in solutum, dec. 710. n. 8. Vbago.
Retentionis ius transit etiam in hæredem, decis. 507. n. 13. Alberg.
Retentionis ad effectum requiritur creditum liquidum, vel per confessionem partis, vel per rem iudicatam, vel per instrumentum publicum, dec. 620. n. 37. Vbago.
Retentionis ad effectum requiritur creditum clarum, & liquidum, vel per rem iudicatã, vel per confessionem partis, dec. 546. nu. 11. Calataiu.
RETINENDÆ remedium facilius concedi consueuit, existente adhuc titulo, dec. 575. n. 4. Rondin.

RETRACTVS.

Retractus contra tertium qua actione petatur, dec. 441. n. 17. Emer.
Retractus domino census conceditur ratione eiusdem census, dec. 758. n. 3. Calat.
Retractus ius, quod competit ratione census, non est cessibile, nisi cedatur ipsemet census, dec. 758. n. 4. Calat.
Retractus, & ius prælationis cessat, data extinctione census, & iuris censualis, dec. 758. n. 5. & 9. Calat.
Retractum, vel renouationem petens, an illa debeat habere cum fructibus à die motæ litis, & quando, dec. 441. n. 24. & 25. Emer.
ad Retractum obtinendum simplex hypotheca non sufficit, dec. 758. n. 10. Calat.
RETROTRACTIO in præiudicium tertij nõ admittitur, & quando, dec. 467. n. 6. & 7. cum seqq. Emer.
RETROVENDITIONIS denunciatio quatenus reddat contractum vsurarium, dec. 773. n. 5. Alberg.

REVERENTIA.

Vide in verf. Iurisdictio, Obedientia.
Reuerentia, & obedientia debetur non solum à subditis, sed etiam à non subditis ratione dignitatis, & præeminentiæ, dec. 415. num. 5. Rondin.
Reuerentia, & obedientia dupliciter superiori debetur, & quæ vtraque sit, dec. 741. n. 12. & seq. Calat.
REVERSIVVM Pactum, *vide in verf.* Regressus.

REVOCATVM.

Reuocatum sequestrum non afficit, nec aliquã nullitatem inducit, dec. 519. n. 11. Vicec.
Reuocatum priuilegium considerandum non est, & habetur ac si nunquam emanasset, decis. 530. n. 7. Emer.

REVS.

Vide etiam in verf. Tertius.
inter Reos duos credendi, ille præfertur, cui primo res traditur, dec. 536. n. 14. Vbago.
Reus requiritur, quod sit possessor, vt contra illum exerceri possit quasi possessio exigendi, &c.

decis. 643. num. 5. Vicecomite.
REX FRANCORVM in Vrbe laudabilem retinet Accademiam, in Pictura, Sculptura, Architectura, & Mathematica valde insignem, dec. 745. n. 5. Emerix.
REX HISPANIARVM. *vide in verf.* Hispaniarum.

ROTA.

Vide etiam in verf. Auditor, Causa, Declaratoria, Dubium, Exequutio, Feriæ, Mandatum, Stylus.
Rota Romana habet facultatem adiudicandi beneficium, etiam per viam gratificationis, dec. 461. n. 10. Matth.
Rota procedit exequutiuè sibi communicatis facultatibus A. C. dec. 507. n. 4. Alberg.
Rota nunquam contra leges, aut statutum ausa est, nec potuit ex æquitate procedere, d. 435. n. 31. Taia.
Rota non exequitur sententias aliorum tribunalium, nisi gustata illarum iustitia super meritis, dec. 489. n. 18. Matth.
Rota Romana nunquam sequuta est opinionem, quod in contractibus requiratur instrumentũ, vel Notarius, d. 548. n. 29. Rond.
Rota non admittit exceptiones, quæ sunt extra dubium, dec. 498. n. 11. Emer.
Rota ex celebri *Clementina Auditor de rescriptis*, habet facultatem adiudicandi beneficium, dec. 461. n. 2 & 10. Matth.
Rota non solet de iustitia, vel iniustitia redarguere sententias criminales, d. 613. n. 14. Vb.
Rota Romana si de aliquo stylo dubitat, suos consulit Notarios antiquiores, & peritiores, dec. 583. n. 8. Vicec.
Rota omnes circuitus euitare solet, dec. 486. nt6. Taia.
Rota, omisso rigore, expensas extraiudiciales in solis scutis decem pro instantia taxare consueuit, dec. 622. n. 9. Alberg.
Rota si aliquid declarauit, maiori declaratione opus non est, dec. 679 n. 1. Vbago.
Rota procedit executiuè in causis legatorum, pro quibus etiam ab A. C. iam fuerit relaxatum, & exequutum mandatum, decis. 716. n. 5. & n. anteced. & seqq. ac nu. 25. Calataiu.
Rota non redarguit de nullitate ea, quæ facta sunt iuxtà stylum aliorum Tribunalium, quamuis in suo Tribunali practicaretur contrarium, dec. 716. n. 6. Calat.
Rota reuerenter amplectitur resolutiones Sacræ Congregationis Concilij, dec. 516. n. 22. Alberg.
Rota ad effectum solius exceptionis admittit sententias aliorum tribunalium, etiam sine actis, dec. 613. n. 11. & seq. Vbago.
Rota dicitur supremum Tribunal, & ideo solam veritatem attendit, dec. 519. n. 10. Vicec.
Rota exequutiuè procedit etiam sibi denegatis facultatibus A. C. si aliàs causa erat exequutiua, & exequutiuè procedi poterat, decis. 562. n. 1. Matth.
Rotæ Auditores non allegantur suspecti, d. 544. n. 39. Calat.
Rotæ iurisdictio quatenus expiret, decis. 602. n. 8. Vbago.
Rotæ iudicium dicitur approbatum per claulam, *nihil*, & *ad Rotam*, dec. 672. n. 4. Alberg.
Rota semel decisum, ampliùs sub dubitatione non cadit, dec. 708. n. 6. Vbago.
Rota quod declaratum, & canonizatum est, modicas expensas requirit, dec. 698. num. 12. Emerix.
RVBEVS Modernus Romanus nuncupatus, lepidè scripsit super fructibus vinearum in agro Romano, dec. 612. n. 11. Alberg.

RVBRICA.

Rubrica legis, vel statuti potest allegari ad decisionem causarum, dec. 727. n. 5. Calat.
Rubrica dicitur initium legis, & à qua tota lex interpretatur, dec. 727. n. 3. Calat.
Rubrica legis, vel statuti generaliter loquens, generaliter quoque est intelligenda, dec. 727. n. 4. Calat.
Rubrica legis, vel statuti continens orationẽ perfectam, si generaliter loquitur, non restringitur à nigro specialiter loquente, decis. 727. n. 5. Calat.
de RVBEIS. *Vide in verf.* Ioannes Paulus.
RVSTICVS. *Vide in verf.* Mulier.

S

SACERDOS.

Vide etiam in verf. Hebdomadarius.
SAcerdos in adiudicatione beneficij præfertur Baccalaureo, & Aduocato, decis. 584. n. 1. Emer.
Sacerdos in beneficio Sacerdotali semper præfertur simplici Clerico, dec. 607. nu. 1. & seq. Emerix.
Sacerdos non tenetur seruare insinuationem à lege, vel statuto requisitam, dec. 528. nu. 9. Calat.
Sacerdos non subiacet legibus, vel statutis de insinuatione loquentibus, decis. 528. num. 9. Calat.
Sacerdos sufficiens, & idoneus ad celebrandum, si præsentari debeat, non potest eligi non Sacerdos, qui promoueatur infra annum, dec. 464. n. 3. Emer.
Sacerdos ad effectum assequutionis beneficij, anteponitur non Sacerdoti, decis. 784. nu. 8. Alberg.
Sacerdos tenetur celebrare per seipsum, si in casu non celebrationis ipsum beneficio priuari à fundatore demandatum sit, decis. 607. n. 9. Emer.
Sacerdos ad celebrandum sufficiens, si fundator eligi mandauit, non est dubium beneficium esse verè sacerdotale, decis. 607. n. 16. Emerix.
Sacerdos si quatenus non celebret, amoueri debet, perindè est, ac si illi demandatum fuisset, quod celebret per seipsum, dec. 607. n. 13. Emer.
Sacerdotes duo si qui sunt, & ad beneficium concurrant, prætertur antiquior, decis. 659. n. 3. Vicec.

SACERDOTALE.

Sacerdotale esse beneficium de tempore præsentationis, ex tenore instrumenti probatur, dec.464.n.3.& seq.Emer.

Sacerdotale esse beneficium resultat, si Sacerdos eligendus priuari possit, quatenus non fuerit sufficiens, vel non attendat ad celebrandum,dec.550.n.7.Emer.

Sacerdotale esse beneficium actu probatur, si Testator mandauerit eligi Sacerdotem sufficientem, qui missam celebrare debeat, decis.550.n.3.Emer.

Sacerdotale esse beneficium, vel non, aut alias qualitates requirere, ab obseruantia declaratur,dec.766.n.7.Alberg.

Sacerdotalis qualitas pro beneficio requisita debet inesse de tempore præsentationis illius,dec.457.n.11.Emer.

Sacerdotalis qualitas dicitur à testatore requisita, si ab alijs voluit nominari Sacerdotem, à seipso verò simplicem Clericum,vel etiam Scholarem,dec.457.n.5.Emer.

Sacerdotalis qualitas requisita solum ad effectum consequendi fructus, non est absolutè necessaria in præsentato, dec.766. num.6. Alberg.

SACRAMENTVM.

Sacramenta non operantur per fictionem, sed per realitatem, decis.431. num.20. & seqq. Emerix.

Sacramentum Matrimonij non operatur per fictionem, sed per veritatem, dec.557. n.15. Vicec.

SACRISTÆ officium si quis exercuit in Ecclesia, in qua existit beneficium, huiusmodi qualitas est multum relenans, & pluribus præponderat,dec.760.n.9. & 10. Calat.

SÆVITIA.

Sæuitia præcedens per reconciliationem, & pacatum coniugis animum censetur remissa,dec.463.n.7.Rond.

Sæuitia mariti, vt per cautionem non possit remitti, probari debet illum in futurum reddi sæuiorem, nec posse sperari emendam, dec.463.n.12.& seq.Rond.

Sæuitia futura, eiusque timor reparantur per cautionem de nõ offendendo à marito præstandam,dec.463.n.14.Rond.

SALARIVM.

Vide etiam in verf. Congrua, Merces, Vassallus.

Salarium famulorum in Vrbe quantum communiter sit, & plura de eo, dec. 815. per tot. Alberg.

Salarium etiam conuentum, præscribitur spatio triennij,& præsumitur solutum,dec.815. n.7.& seq.Alberg.

Salarium Medicorum venit appellatione alimentorum, & sub illis continetur, dec.815. n.24.Alberg.

Salarium illud præsumitur inter partes conuẽtum,quod subsequuta obseruantia docet datum fuisse à Domino, & receptum à famulo,dec.815.n.1.& 6.Alberg.

Salarij appellatione an veniat dos beneficij,decis.411.n.11.Rond.

Salaria famulorum non continentur sub nomine victus, & vestitus, decis.664.num.3. Calataiu.

de Salarijs familiarium Cardinalium, & Prælatorum plures adsunt Constitutiones Summorum Pontificum, decis. 815. num. 12. Alberg.

SALVIANVM.

Vide etiam in verf. Exequutio, Immissio, Mandatum de associando,Possessio,Possessor.

Saluianum ad impediendum requiruntur triginta anni, si in instrumento adest constitutum, & precarium,vel pactum capiendi possessionem propria auctoritate, dec.681. n.17. Vbago.

Saluianum conceditur constito de credito cũ hypotheca, cæterisque extremis in illius iudicio necessarijs,dec.669.n.1.Paul.

Saluianum, & hypoheca exerceri non possunt super bonis, quæ de tempore obligationis iam ex debitoris dominio exierant, dec.502. n.8.Rond.

Saluianum datur, & extenditur etiam pro fructibus, damnis, & interesse, dec.502.nu.7. Rondin.

Saluianum datur etiam super pecunia creditori hypothecata sub nomine iuriuin, & actionum,dec.429.n.7.Alberg.

Saluianum non impedit præscriptio decennalis sine præsentia creditoris, & illius scientia de alienatione facta in tertium,dec.681.n.16. Vbago.

Saluianum creditori anteriori conceditur pro rata creditori posteriori soluta,dec.510. n.10. Vicec.

Saluianum non datur creditori possidenti bona hypothecata pro euictione sui crediti,decis.510.n.5.Vicec.

Saluiani præcipuum, & maximum requisitum est probatio possessionis debitoris de tempore obligationis, vel postea, decis.730.num.2. Taia.

Saluiani extrema sunt, creditum cum hypotheca, possessio debitoris, & rei conuenti, quibus concurrentibus illud conceditur, decis.520.n.1.& seq.Alberg.

SANATIO. *Vide etiam in verf.* Instrumentum.

Sanatio nuilitatis census retrotrahitur ad diem celebrati instrumenti, decis. 601. num. 3. Vbago.

SANCTVS. *Vide in verf.* Perfectus.

SANGVINIS coniunctio deficiente causa simulandi, non probat simulationem, d. 509. n.21.Alberg.

SATISFACTIO.

Satisfactio, & solutio in qualibet parte iudicij, & in actu exequutionis opponi potest, decis.482.n.8.Vicec.

SCAMNVM. *Vide etiam in verf.* Sedes, Locus.

SCANDALVM.

Scandalum ad euitandum attentata referuntur in fine litis,dec.429.n.2.Rond.

Scandalum ad euitandum, cadaueris exhumatio denegatur,dec.429.n.2.Rond.

SCENÆ, & alia in theatro constructa dicuntur meliorameuta,dec.608.n.7.Alberg.

SCHE-

SCHEDVLA. *vide in verſ.* Apocha.
SCHOLARIS. *Vide etiam in verſ.* Officialis.
Scholaris poſt recuſatum ſuum ſuperiorem, coram illo ſub pœna nullitatis conueniri non debet, dec.639.n.6.Rond.

SCIRE, SCIENTIA.

Vide etiam in verſ. Doctor, Doctoratus, Ignorantia, Reuocatio.
ad Sciendum, & perſcrutandum, maximè iura ſua vnuſquiſque ſemper eſt procliuis, d.443. n.11.Rond.
Scientia inſtrumenti non infert ad ſcientiam contentorum in eo, dec.735.n.18.Calat.
Scientia non ſolum obitus, ſed etiam teſtamẽti probari debet, vbi tranſmitti prætenditur hæreditas ex teſtamento delata, dec.687. n.5. Alberg.
Scientia iurium vnius cauſæ non infert ad ſciẽtiam iurium alterius, dec.443.n.8.10.& ſeqq. Rondin.
Scientia onerum non probata, illorum ignorantia præſumitur, deciſ. 703. num. 35. Albergato.
Scientia certa requiritur, nec præſumptiua ſufficit in amiſſione iuris quæſiti, deciſ. 486. n.7. Taia.
Scientia teſtamenti non probat ſcientiam fideicommiſſi, & aliarum qualitatum, quæ continentur in eo, dec.735.n.20. Calat.
Scientia, & doctrina probata de tempore præſenti, eadem præſumitur etiam de præterito, dum inter vtrumque examen medicum tempus interceſſit, dec.784.n.2. Alberg.
Scientia viri requiritur, vt ipſe ex bonis liberis ſibi cum fideicommiſſarijs pro dote aſſignatis, lucrum detrahere non poſſit, deciſ.525. n.6.Rond.
Scientia ad effectum amiſſionis iuris quæſiti debet eſſe ſpecifica, & cum omnibus ſuis qualitatibus, dec.486.n.3.Taia.
Scientia ſaltim generica deducitur ab introductione iudicij, & diſcuſſione illius iurium, etiam ad effectum habẽdi notitiam aliarum ſcripturarum, dec.443.n.10.Rond.
Scientia Papæ quatenus ſufficiat aduerſus cõtrariam obſeruantiam Conſtitutionis eiuſdem Papæ, dec.418.n.10.Emer.
Scientia non probata translationis bonorum in tertios poſſeſſores, creditor non dicitur negligens, & ideo non amittit exercitium ſuæ hypothecæ, dec.425.n.4.Rond.
Scientia vnius non infert ad ſcientiam alterius rei ab illa diuerſæ, deciſ. 443. num.9. & 12. Rondin.
Scientia certa in hærede de creditis defuncti, difficilis reputatur, dec.521.n.8. Vicec.
Scientia creditoris requiritur, quod bona fuerint alienata in tertium, deciſ. 425. n.3.& 4. Rond.
Scientia donatarij etiamſi præſumeretur, non inde arguitur præſumptio illius acceptationis, & quære, dec.642.n.14.Taia.
ſine Scientia non datur conſenſus, nec etiam in merè lucratiuis, dec.640.n.4.Rond.

SCRIPTVRA.

Vide etiam in verſ. Apocha, Copia, Compulſoria, Inſtrumentum, Iura, Obſeruantia, Proceſſus, Quietantia, Votum.
Scriptura à Procuratore producta contra dominum producentem, plenè probat, d.663. n.5.Taia.
Scriptura ſemper inter partes ſuppoſita, neceſſariam præexiſtentiam habere videtur, quod ideo ad effectum probationis attenditur, deciſ.460.n.16.Rond.
Scriptura non poteſt de falſitate redargui, ſi ſuper ea plures aduocati ſcripſerunt, ac iudices iudicarunt, dec.460.n.17.Rond.
Scriptura, quæ incipit, *in primis*, ſupponit ſequentia capitula, & per conſequens illorum exiſtentiam approbat, dec.460.num.18.Rondinino.
Scriptura non exhibita in forma originali non attenditur, quia copiæ nulla fides adhibetur, dec.620.n.18.Vbago.
Scriptura quamuis inſerta in inſtrumento publico, ſi careat auctoritate Iudicis, nullam probationem facit, dec.620.n.19.Vbago.
Scriptura producta dicitur per productionem approbata, dec.703.n.10.Alberg.
Scriptura approbata ſemel, amplius impugnari non valet, dec.703.n.11.Alberg.
Scriptura informis, de cuius legalitate teſtantur, Dominus loci, aut illius Magiſtratus plenè probat, dec.460.n.14.Rond.
Scriptura à Peritis conditer recognita, plenè probat, dec.787.n.28.Paul.
Scriptura publica fieri conſueuit in ſolutione magnæ quantitatis pecuniarum, deciſ. 488. n.11.Alberg.
Scriptura præſentationis facta per apocham priuatam, & ipſa remanet ſuſpecta de antidata, dec.739.n.11.Vbago.
Scriptura in albo relicta, ſi album non appareat impletum de voluntate partium, non ſubſtinetur, dec.739.n.9.Vbago.
Scriptura à Teſtatore conſcripta, ſi non aſſertur ad effectum illam exequendi, ſed ad reminiſcendum ſolum memoriam Teſtatoris, leuioribus probationibus probatur, dec.787. n.32.Paul.
Scriptura à partibus approbata, de facili etiam à Iudice comprobatur, dec.539.n.1. Taia.
Scriptura informis plene probat, ſi ſuper ea iudicatum ſit, dec.460.n.6 Rond.
Scriptura deperdita culpa Notarij non nocet parti, dec.552.n.11.Vbago.
Scriptura extracta ex ſimplici copia, ſi neſcitur à quo loco, & ſine compulſorijs, recognitione originalis, ac citatione partis fuerit extracta, nullam fidem meretur, dec.452.nu.1. Emerix.
Scriptura pluries exhibita, & nunquam de falſo impugnata, licèt aliis exceptionibus controuerſa de præexiſtentia, & legalitate amplius redargui non poteſt, deciſ.460.num.8. Rondin.
Scriptura informis dicitur quæ caret die, conſule, menſe, & anno, itaut dicatur potiùs minuta, quàm inſtrumentum, dec.816.n.6. Vrſino.
Scriptura informis nullum gradum probatio-

nis facit, nec minus deſeruit pro adminiculo,dec.816.n.7.Vrſino.
Scriptura præſumitur falſa, ſi non fuit ſuo loco regiſtrata,nec adeſt in proceſſu,in quibus extare, & regiſtrari debuiſſet, dec.816. nu.8. Vrſino.
Scriptura licèt ſit informis, attenta obſeruantia, plenè probat,dec.433.n.6.Alberg.
Scriptura reſtituta patri, præſumitur deueniſſe ad eius filium illius hæredem,dec.433.nu.2. Albergato.
Scriptura in actis non producta, non attenditur,dec.482.n.12.Vicec.
Scriptura ſi verè extiteſſet, vtique quod eſſet in loco, in quo alia ſimilis reperitur, & reperiri debuiſſet,dec.816.n.9.Vrſino.
Scriptura in actis non producta iuxtà formulam Curialem, dicitur eſſe extrà mundum, dec.705.n.2.Taia.
Scripturæ vnius Capituli vſus, illiuſque approbatio, inducit quoque approbationem, & confeſſionem aliorum capitulorum, deciſ.460.n.19.& ſeq.Rond.
Scripturæ exiſtentia, in dubium reuocari non poteſt, ſi illam ſupponat reſcriptum Sanctiſſimi, qui ſuper ſola illius validitate cauſam commilit,dec.460.n.1.Rond.
Scripturæ modernæ fieri poſſunt cum data antiqua,dec.428.n.3.Calat.
Scripturæ informes, & non effectuatæ dicuntur irreleuantes,dec.754.n.3.Emer.
Scripturæ informes etiam antiquiſſimæ,ſi non corroborantur ab obſeruantia, nihil probant dec.754.n.5.Emer.
Scripturæ informes, & ex Archiuio priuato extractæ, nec etiam deſeruiunt pro adminiculo,dec.628.n.7.& ſeq.Emer.
Scripturam releuantem quatenus quis tardè producens, habeat præſumptionem contra ſe,dec.539.n.12.Taia.
ex Scriptura originali producta,non poteſt alia ſcriptura deſumi, que ideo ſic probet, vt ipſum originale probaret,deciſ.619.num.10. Rondin.
SCRVTINIVM licèt in electione ſeruari debeat. non tamen habent eligentes effrænatã facultatem excludendi habentes qualitates neceſſarias,dec.557.n.18.Vicec.
SCVLPTOR. *Vide in verſ.* Artifex, Lapidicina.

SECRETE, SECRETARIVS.

Secretè quæ facta ſunt magis probantur ex teſtibus amicis,& conſanguineis,dec.490.n.10. Matth.
Secretarius Vniuerſitatis probat aliquem non eſſe doctorem, vel lectorem, dec.427. nu.7. Matthæio.

SECVLARIZATIO.

vide etiam in verſ. Suppreſſio, Translatio.
Secularizatio, & translatio Eccleſiæ ſi fuerit facta ſine præiudicio Rectoris, & Beneficiatorum, quatenus attendatur, dec.415.nu.4. Rondin.
Secularizata Eccleſia,vel Monaſterio, non ideò extinguuntur iura,ſibi perprius in beneficijs competentia,dec.809.n.8.Alberg.

SECVNDVS.

Secunda dilatio debitori non datur, & maius continet damnum,dec.497. num.6. & 7.Vitecomite.
Secundus remanet qui erat primus, ſi ei loco non immutato, alter ſui ordinis ſubrogetur in locum alterius de ordine ſuperioris,d.781. n.16.& 20.Vicec.

SEDES & SEDES APOSTOLICA.

Vide etiam in verſ. Locus.
Sedes, ſeu locus in Eccleſia non immutatur per ceſſionem loci, vel ſedis præeminentioris,dec.781.n.14.Vicec.
Sedes Apoſtolica vbi eſt, ibi eſt etiam Curia, dec.599.n.3.Alberg.
Sedes prima in Eccleſia alicui competens,non poteſt ab alio occupari, deciſ.781. num.16. Vicec.
Sedes, ſeu locus paria ſunt quod fuerint mutata, vel quod eis firmis remanentibus, alia ſupra ipſam collata ſint, deciſ. 781. num.19. Vicec.
Sedes, & ſepultura poteſt aſſignari laico in Eccleſia, propter indigentiam eiuſdem Eccleſiæ,dec.781.n.21.Vicec.
Sedis, ſeu loci pro manutentione in Eccleſia vltra remedia poſſeſſoria, dantur etiam magis executiua, & violenta, dec.781.num.11. Vicec.
Sedis, ſeu loci innouatio in Eccleſia à Doctoribus inter cauſas grauiſſimas recenſetur, deciſ.781.n.12.Vicec.
Sedem nouam ante veterem alterius in Eccleſia ponere nemini permittitur, dec.781. n.9. Viecom.
Sede Apoſtolica vacante ceſſant Regulæ Cancellariæ reſeruatoriæ beneficiorum, & ius conferendi in omnibus menſibus ad ordinarios collatores redit,dec.635.n.10.Taia.
Sede vacante expirat familiaritas Papæ, nec amplius durat,dec.420.n.10.Rond.

SENATVS CONSVLTVS.

Senatus Conſultum Macedonianum obſtat filiofamilias Romano ſocietatem contrahenti, & quare,dec.548.n.5. & ſeq. èc num. 24. Rondin.
Senatus Cõſultum Macedonianum traxit originem à quodam perdito viro nomine *Macedo*, qui adoleſcentulis mutuabat pecunias ſub vſuris, dec.548.num.5. Rond. & plura de eo n.ſeqq.
Senatus Conſultum Macedonianum non procedit niſi in mutuo, vel ſimili contractu fraudulento in ipſum mutuum reincidente, dec.548.n.8.Rond.

SENEX.

Senex regulariter prius moritur, quàm iuuenis,dec.759.n.15.Vicec.
Senior, & approbatus ad confeſſiones in obtinenda adiudicatione beneficij præfertur, deciſ.584. nu.4.Emerix.
Senior præferatur iuniori in obtinendo aliquo gradu, vel Beneficio, deciſ. 659. num. 6. Vicec.
Senior de iure meretur præferri iuniori,d.784. n.10.Alberg.

SEN-

Digitized by

SENSVS. *Vide in verſ.* Opinio, Intellectus, Intentio, Mens.

SENTENTIA.

Vide etiam in verſ. Apoſtoli, Appellatio, Cauſa, Inſtantia, Iuſtitia, Laudum, Mandatum, Tranſactio.

Sententia etiam Principis ſine citatione non valet, dec.639.n.31.Rond.

Sententia licet quis in prima inſtantia non obtineat, perſæpè tamen, vt ſunt rerum vices, obtinet in ſecunda, dec.446.nu.1.Taia.

Sententia exequutoris Apoſtolici, ſi eſt nulla, vel iniuſta, non habet viam exequutiuam, dec.483.nu.3. Vbago.

Sententia in iudicatum tranſacta, exequutioni demandata, & diu obſeruata facit ſtatum, quoad omnes, dec.613.nu.12.Vbago.

Sententia lata contra hærodem grauatum, & poſſeſſorem, dicitur lata cum legitimo contradictore, & ideo afficit etiam Fideicommiſſarios, dec.613.nu.8. Vbago.

Sententia non obſtante appellatione tranſit in iudicatum, ſi illa poſt lapſum fatalium proſequuta non ſit, deciſ. 459. numer. 6. Vbago.

Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum, dec.814.nu.1. Vicec.

Sententia non afficit non citatum, deciſ. 544. nu.29. Calat.

Sententia reuocata non priuauit poſſeſſorem ſua poſſeſſione, imò nec nomen ſententiæ meretur, dec.749.nu.10.Rond.

Sententia vt aliquid in ſe comprehendat, ſufficit etiamſi hoc implicitè, & indirectè reſultet, dec.429.nu.25.Rond.

Sententia lata contra virum ſuper ſeparatione thori, & reſtitutione dotis afficit etiam tertium quamuis in ea non citatum, dec. 513. num.5. & ſeqq. Calat.

Sententia lata ſuper reſtitutione dotis, vt afficiat tertium non citatum, ſufficit quod fuerit lata contra legitimum contradictorem, dec.513.nu.6. Calat.

Sententia ſi dicitur nulla, & ſi qua eſt, appellatur, verificata nullitate, circumducitur appellatio, dec.449.nu.21.Taia.

Sententia, & res inter alios acta non præiudicat non citatis, deciſ. 626. numer. 18. Rondinino.

Sententia tranſit in iudicatum, ſi poſt ſeruationem quatuor terminorum non docetur de appellatione, eiuſque legitima proſequutione, dec.475. nu.1.Rond.

Sententia lata ſuper ſeparatione thori per appellationem remanet ſuſpenſa, & nihil ponit in eſſe, dec.485. nu.8. Calat.

Sententia lata ſuper inualiditate fideicommiſſi cum legitimo contradictore, & exequutioni demandata, ac diu obſeruata, afficit etiam alios ad dictum fideicommiſſum vocatos, dec. 489. nu.16. Matth.

Sententia deducta ſolum per modum exceptionis, & non ad effectum exequendi, probat etiam ſine actis, deciſ. 489. numer. 17. Matth.

Sententia contumacialis pronunciata præuia compilatione proceſſus, probat delictum, ac ſi ob veras probationes fuiſſet prolata, deciſ.512. nu.7. & 9. Matth.

Sententia in iudicatum tranſacta, & executioni demandata, ac diu obſeruata, attenditur, & probat etiam ſine actis, deciſ. 613. nu.12. Vbago.

Sententia, & res iudicata habent præſumptionem pro ſe, & ſtatus validitatis, deciſ. 613. num.13.Vbago.

Sententia ſeparationis thori lata contra virum legitimum defenſorem, dicitur lata quaſi ſuper ſtatu, dec.404.nu.4. Calat.

Sententia lata contra legitimum contradictorem, & ſuper ſtatu, vel quaſi, afficit etiam tertium poſſeſſorem, quamuis non citatum, dec.404.nu.5. Calat.

Sententia concedens immiſſionem pro dote legata ante contractum matrimonii, quando dicatur iniuſta, dec.408.num.1. & 8. Albergato.

Sententia iniuſta non tranſit in iudicatum, ſed aduerſus illam conceditur reſtitutio in integrum, dec.408.nu.9. Alberg.

Sententia declarans ſimulatum inſtrumentum quietantiæ, comprehendit etiam alia inſtrumenta, cui eadem quietantia innititur, deciſ.542.nu.3. Alberg.

Sententia abſoluens indefinitè reum à petitione actoris, integrum debitum comprehendit, dec.542.nu.4.& ſeq. Alberg.

Sententia declarans nullum ius alicui competere quando faciat plenam probationem, deciſ.421.nu.11. Alberg.

Sententia lata per capita ſeparata dicitur eſſe diuidua, dec.499.nu.7. Taia.

Sententia contra ſententiam oriri non poteſt, ſi probationes ſint inter ſe diuerſæ, dec.629. nu.24. Alberg.

Sententia etiam ſine actis attenditur, quando deducitur per viam exceptionis, deciſ. 403. nu.10. Alberg.

Sententia valet ad formam Textus expreſſi, deciſ.772.nu.9. Vbago.

Sententia lata ſine legitimis defenſionibus, imo relecta probatione partis, tamquam fundata in inordinato proceſſu nullam facit probationem, deciſ. 514. numer. 5. Vicecomite.

Sententia, & decretum ſunt indiuidua, d.466. num.4. Taia.

Sententia lapſis fatalibus, vel appellatione deſerta, tranſit in iudicatum, deciſ. 540. nu. 3. Emerix.

Sententia diffinitiua, & quæ partem grauat, eſt appellabilis ipſo iure, deciſ. 772. numer. 1. Vbago.

Sententia, ſeù Decretum lata per capita ſeparata ſubſtinentur pro capitulis, in quibus debitum verum eſt, etiam ſi fuerit pronunciatum pro vna ſumma reſultante ex pluribus capitulis ſeparatis, deciſ. 449. num. 2. Taia.

Sententia tranſit in iudicatum, ſi acta non fuerint tranſportata in termino præfixo à iudice, dec.578.nu.3. Emer.

Sententia absolutoria secum trahit executionem, ex solo ministerio legis, non autem ex facto hominis, decis. 785. num. 19. Pauluccio.
Sententia lata super sequestro ob metum dilapidationis bonorum, vel fructuum, non tangit substantiam crediti, dec. 573. nu. 12. Calataiu.
Sententia etiam in iudicatum transacta non præiudicat non citato, decis. 602. num. 6. Vbago.
Sententia iniusta non meretur executionem, dec. 509. nu. 2. Alberg.
Sententia iniusta non est cæteris conformis, nec computatur in numero, ad hoc vt dicatur constare de tribus, decis. 748. num. 7. Vicecomite.
Sententia apparet valida ex reuolutione processus, dec. 763. nu. 2. Alberg.
Sententia lata pendente termino ad respondendum positionibus, non dicitur nulla si positiones extra terminum probatorium fiant productæ, decis. 763. numer. 3. Albergato.
Scutentia attentata non attenditur, nec computatur in numero trium conformium, decis. 748. nu. 4. Vicec.
Sententia iudicis recusati, si est adeo iusta, vt noua exequutio decernenda sit, attendenda venit, dec. 667. nu. 21. Rond.
Sententia exequutioni demandata probat obseruantiam scripturæ, decis. 422. numer. 7. Matthæio.
Sententia in iudicatum transacta, omnem habet præsumptionem validitatis, & iustitiæ, donec transportatis actis doceatur de contrario, dec. 655. nu. 4. Vicec.
Sententia innixa relationi Architecti deputati de consensu partium, solida iudicatur, decis. 571. nu. 5. Taia.
Sententia concedens immissionem fideicommissario sine probatione, quod bona fuerint à testatore possessa, remanet iniusta, dec. 630. num. 1. Taia.
Sententia, res iudicata, & decisiones rotales constituunt possessorem in bona fide, vel saltem malam abesse faciunt, dec. 611. nu. 5. Albergato.
Sententia secunda non remanet nulla, licèt non reuocet primam, si de ea in actis non fuit oppositum, dec. 706. nu. 4. Taia.
Sententia secunda non remanet nulla, licet non reuocet primam, si in commissione adsit clausula *quam, & quas*, decis. 706. nu. 5. Taia.
Sententia secunda, quod debeat reuocare primam pertinet ad ipsam sententiam, & rem iudicatam, non autem ad iudicium appellationis, dec. 706. nu. 6. Taia.
Sententia contraria debet ab alia sententia posteriori reuocari, alias hæc vltima remanet nulla, dec. 706. nu. 2. Taia.
Sententia reuocationis censurarum non excludit iurisdictionem illius, qui censuras inflixit, cum ex alio capite emanare potuerit, dec. 741. nu. 11. Calat.
Sententia ferri potest super omnibus probatis, licet non petitis, quotics in monitorio, vel libello adsiunt clausulæ salutares *omne ius &c.* dec. 812. nu. 8. Alberg.
Sententia interpretatur secundum vorum Rotæ ad euitandam contradictionem, dec. 740. num. 4. Calat.
Sententia non potest recipere interpretationem à libello, neque saluari ex clausula *emi meliori modo*, si libellus sit ineptus, d. 669. nu. 4. 10. & 11. Paul.
Sententia exequutoris mixti remanet appellabilis ad vtrumque effectum, decis. 505. n. 13. Vbago.
Sententia lata extra iurisdictionem iudicantis est ipso iure nulla, decis. 748. num. 1. Vicecomite.
Sententia est valida, si est lata seruatis seruandis iuxta vulg. *decis. Caputaquensis*, dec. 629. nu. 3. Alberg.
Sententia difformis à voto Rotæ in cuius executionem pronunciata est, manifestam continet nullitatem, decis. 740. n. 2. Calat.
Sententia habens vim diffinitiuæ & inferens grauamen, remanet appellabilis quoad vtrumque effectum, decis. 723. num. 3. Calataiu.
Sententia transit in iudicatum, si intra biennium nihil in causa actum sit, dec. 608. n. 1. Albergato.
Sententia ob non interpositam appellationem transit in iudicatum, si de illius iniustitia, vel de inualiditate non docetur, decis. 665. num. 1. Rond.
Sententia dicens benè iudicatum, & malè appellatum, aliam præcedentem confirmat, decis. 577. nu. 4. Calat.
Sententia est nulla, si non fuerit conformis libello, decis. 669. nu. 2. Paul.
Sententia concedens immissionem in Saluiano fideiussori antequam soluerit, remanet iniusta, dec. 669. num. 3. & 8. Paul.
Sententia concedens immissionem pro sorte census, & illius fructibus, intelligenda est singula singulis congruè referendo, & quomodo, decis. 669. numer. 4. 10. & seqq. Pauluccio.
Sententia recipit interpretationem, & declarationem à libello, decis. 669. numer. 5. Pauluccio.
Sententiam, quæ clarè loquitur, si aliud includere, vel includere posse prætenditur, hoc plene, & concludenter probari debet, d. 720. num. 10. Vbago.
Sententiam, quam quis obtinuit, & acceptauit amplius impugnare non potest, dec. 626. nu. 11. Rond.
Sententiæ criminales non solent à Rota de iustitia. vel iniustitia redargui, decis. 613. numer. 14. Vbago.
Sententiæ verba impropriari debent, vt pro illius validitate omnis interpretatio facienda sit, decis. 669. nu. 6. & seq. Paul.
Sententiæ vt dicantur conformes debent esse validæ, & iustæ, dec. 577. nu. 1. Calat.
Sententiæ aliorum tribunalium non attendun-

duntur in Rota ad effectum exequendi, decis.613. nu.10. & seq. Vbago.
Sententiæ reuocatio licèt facta per caput separatum, non euitat mixturam, quia agitur de re connexa, & indiuisibili, dec.702.nu.2. Emerix.
Sententiæ dicuntur conformes in ea parte, quæ vltima continet idem, quod in antecedenti declaratum est, decis. 624. numer. 1. Calataju.
Sententiæ continentes diuersitates summarum, quoad minorem summam dicuntur inter se conformes, decis. 571. numer. 3. Taia.
Sententia nulla nunquam transit in iudicatum, quia quod nullum est, nullum producit iuris effectum, dec.772.nu.7. Vbago.
Sententiæ quoad fieri potest numquam multiplicantur in Rota, decis. 519. num. 9. Vicecomite.
Sententiæ Rotales declarantur à decisionibus in causa factis, decis. 598. numer. 13. Vicecomite.
Sententiæ à petitione declarationem recipiũt, dec.598.nu.14. Vicec,
Sententiæ cognitio, illiusque exequutio per appellationem fieri debet coram iudice ad quem, dec.721. nu.2. Alberg.
Sententiæ nõ remanent esse conformes, quamuis, intermedia contraria interceserit, d.616. num.1. Rond.
Sententiæ dicuntur conformes in ea parte, qua vna idem continet, quod continet alia, licet in reliquis sint difformes, decis. 519. nu. 1. Vicecomite.
Sententiæ in ea parte, qua sunt conformes exequendæ sunt, decis. 519. num. 2. Vicecomite.
Sententiæ, quarum vna plus continet alia, ratione indiuiduitatis sunt nullæ, etiam in parte conformi, decis. 519. num. 3. Vicecomite.
Sententiæ nomen non meretur factum nullum, vel euidenter iniustum, decis. 639. numer. 27. Rond.
Sententiæ, quarum vna confirmat aliam, dicuntur inter se conformes, decis. 496. nu.1. Calataiu.
Sententia dicitur indiuidua etiam ratione corporum distinctorum, si vnica actione petita sint, & vnica verborum structura concessa, dec.519.nu.6. Vicec.
Sententiæ per appellationem suspensæ nihil ponunt in esse, dec.546.nu. 10.Calat.
Sententiæ duæ conformes inter ciues, & incolas si sunt validæ, & iustæ vig. Statuti Vrbis faciunt rem iudicatam, decis. 598. nu.1. Vicecomite.
Sententiarum conformitas resultat si vna in omnibus confirmat aliam, decis. 577. nu. 3. Calataiu.
Sententias Rotæ Romanæ de more illius decisiones præcedunt, decis. 778. num. 1. Albergato.
Sententijs latis à Sacro Concilio Neapolitano non datur appellatio, d.589.n.5.Emerix.

SEPARATIO THORI

Vide etiam in verf. Adulterium, Mulier.
Separatio thori non conceditur, nisi morbus sit contagiosus, vel adulterij sit notorium, dec.801.nu. 13. Vicec.
Separatio thori non conceditur, nisi futuræ sæuitiæ per solam cautionem fauore vxoris trepidantis consuli non possit, dec.463.nu.1. Rondinino.

SEPELIRE, SEPVLCRVM

Vide etiam in verf. Assistentia, Cadauer, Locus, Moriens, Quasi possessio, Sedes.
Sepeliens Parochianum alienum, de iuris rigore illius corpus restituere tenetur, d.429. nu. 1. & seqq. Rond.
Sepeliendi quasi possessio non metitur, nec suffragatur ex assistentia iuris, dec.456.nu.7. & seq. Alberg.
Sepulcra Romanorum, dicta etiam Conditoria, extabant in via Appia, decis. 566. nu. 2. Taia.
SEQVENS *Vide etiam in verf.* Subsequens, Verba.
Sequentes actus præsumuntur gesti in vim tituli antecedentis, decis. 550. numer. 17. Emerix.
SEQVENTIA declarant quid in antecedentibus actum sit, dec. 710. num. 15. Vbago, & dec.426. nu. 4. eodem.
Sequentia verba declarant antecedentia, decis.531. nu. 10. Emerix.

SEQVESTRATIO, & SEQVESTRVM

Vide etiam in verf. Incamerato, Possessio, Vxor.
Sequestrum, & executio facta nulla inhibitione, vel appellatione præcedente, non sunt attentata, dec.772. nu.21. Vbago.
Sequestrum vxoris si non impugnauit maritus, sed tantum locum illius, ipsum dicitur approbare, decis. 801. numer. 3. & 4. Vicecomite.
Sequestrum conceditur pro reuocatione attentatorum, dec.410. num.1.& 8. Emer.
Sequestrum dicitur approbatum, si illius locus tantummodo impugnatus sit, dec. 801. nu.5. Vicec.
Sequestrum censetur approbatum, si ab eo appellatum non sit, dec. 801. numer. 6. Vicecomite.
Sequestrum, & executionem facere potest creditor vigore pacti cum suo debitore conuenti, dec.762.nu.1. Alberg.
Sequestrum, re integra reuocatum, non afficit, nec aliquam nullitatem inducit, d. 519. nu.11. Vicec.
Sequestrum solum sine aliqua perceptione fructuum, non facit exequutionem fuisse consumptam, aut possessionem translatam, dec.519. num.12. Vicec.
Sequestri locus in vxore diuertente à viro, plerumque Monasterium est, & quare, d. 801. nu.17. Vicec.
SEQVESTRATI effectus à creditoribus alicuius, perinde est, ac si ab eo exacti, & con-

sequuti fuissent, decis. 450. numer. 3. Matthæo.

SERVITIVM

Seruitium Ecclesiæ, & quidem de gremio, vti illius capellanus, attenditur ad effectum prælationis in Beneficio, decis. 584. num. 3. Emerix.

Seruitium Ecclesiæ ad effectum assequutionis Beneficij, maximi ponderis esse reputatur, decis. 659. nu. 4. Vicec.

SERVVS *Vide etiam in verf.* Famulus, Vassallus.

SERVITVS

Seruitus Ecclesiæ imponi non potest inuito Capitulo, dec. 770. nu. 1. Vicec.

Seruitus semper haberi debet cum minori damno proprietarij, quod fieri possit, decis. 634. nu. 9. Vbago.

Seruitus prætendi non potest, ex eo quod in eodem loco alius eandem, vel similem seruitutem habeat, dec. 819. nu. 15. Guaz.

Seruitus restringi, non autem ampliari debet, dec. 819. nu. 16. Guaz.

Seruitus ab initio mundi erat penitùs incognita, dec. 797 nu. 2. Alberg.

Seruitutem asserenti incumbit onus probandi, dec. 797. nu. 3. Alberg.

Seruitutem discontinuam ad acquirendam, requiritur probatio immemorabilis, dec. 770. nu. 4. Vicec.

SIGILLVM

Sigillum Testatoris in testamento appositum si etiam reperiatur in Codicillis de veritate Codicillorum dubitari nequit, dec. 787. numer. 26. Paul.

Sigillum testatoris de quo in codicillis fit mentio de eius voluntate censetur appositum, dec. 787. nu. 27. Paul.

Sigillum testatoris, de quo in codicillis fit mentio, de illius voluntate in eis censetur appositum, dec. 787. nu. 27. Paul.

SIGNATVRA

Vide etiam in verf. Gratia, Rescriptum, Superior.

Signatura denegans commissionem non præiudicat, si adhuc de iure ita procedi poterat, decis. 562. num. 1. Matth.

Signatura si pro purgatione attentatorum rescripsit restituendam esse certam summam, non declarat minorem summam non deberi, si verè illa solum debebatur, dec. 675. nu. 3. Alberg.

Signatura si post decisionem, quod attentata sint purgata, rescripsit nihil, & ad Rotam, approbat iudicium Rotæ, & declarat attentata non adesse, decis. 672. num. 9. Alberg.

Signatura, quia de facili adiri potest pro remouenda inhibitione, imo illius spretus ex quacumque causa non suffragatur, dec. 505. num. 3. Vbago.

Signatura iustitiæ si contra tertium rescripsit cum clausula *subministratis alimentis* videtur agnouisse d. tertium ad alimenta teneri, decis. 404. nu. 6. Calat.

Signatura Iustitiæ non facit rescripta Gratiosa, dec. 469. nu. 20. Taia.

Signatura Gratiæ *Vide etiam in verf.* Papæ.

Signatura Papæ perficit relignationem, d. 808. nu. 12. Taia.

Signaturæ potestas denegati non debet, eamque numquam Sacra Rota denegauit, decis. 602. nu. 9. Vbago.

Signaturam facilè est adire pro moderatione inhibitionis, dec. 685. nu. 9. Taia.

A SIGNIFICATIONE verborum recedi non oportet, nisi manifestum sit aliud sensisse Testatorem, dec. 807. nu. 7. Taia.

SIGNVM *Vide etiam in verf.* Iuspatronatus.

SIGNA rebus imponere alienis, sine iudicis auctoritate non licet, dec. 503. num. 5. Taia.

SIMVLACRVM *Vide etiam in verf.* Iuspatronatus.

SIMVLATVM

Simulata transactio non parit ius retentionis fauore transigentis, nec alium effectum operare potest, dec. 546. nu. 1. Calat.

Simulata dicitur transactio facta ad fraudandum creditores, & legatarios, dec. 546. n. 3. Calataiu.

Simulata alienatio non transfert nec dominium, nec possessionem, dec. 509. num. 4. Albergato.

Simulata non potest dici donatio in testamento approbata, etiam si postea testamentum stipulatum sit, dec. 424. nu. 6. Emer.

Simulatum instrumentum executionem habere non meretur, d. 636. n. 2. & 3. Vbago.

Simulatus præsumitur, & fœneratitius contractus ex modicitate pretij, & pacto redimendi, dec. 641. nu. 3. Alberg.

Simulatus qui prætenditur actus, si fuit celebratus ex causa vera, & reali non potest de aliqua simulatione redargui, dec. 591. nu. 11. Albergato.

SIMVLANDI

Simulandi nimis clara resultat voluntas, & animus ex reciproca dimissione sine vllo veritatis, & iustitiæ fundamento facta, d. 546. nu. 5. Calataiu.

Simulandi tractatus non importat simulationem, dec. 591. nu. 7. Alberg.

Simulandi causa non profutura, & inuerisimilis non suffragatur, & quæ talis sit, dec. 509. num. 7. Alberg.

SIMVLATIO

Vide etiam in verf. Causa, Collatio, Dimissio, Donatio, Fraus, Venditio.

Simulatio non probatur ex continuatione possessionis sine causa simulandi, decis. 509. num. 20. Alberg.

Simulatio non arguitur ex sola sanguinis coniunctione, dec. 423. nu. 12. Emer.

Simulatio donationis argui potest, si creditores, quamuis futuri aliquod detrimentum paterentur, dec. 658. nu. 18. Vicec.

Simulatio non dicitur, sed fraus, quæ potest præiudicare creditoribus, decis. 658. nu. 7. & seqq. Vicec.

Simulatio probatur si portio vnius longè superet portionem alterius, decis. 473. num. 5. Calataiu,

Simulatio, & vsura resultat ex continuata possef-

ſeſſione rei venditæ apud venditorem poſt venditionem factam, deciſ. 737. num. 8. Albergato.

Simulatio emptionis & venditionis excluditur, ſi emptor ſtuduit conſeruationi rei emptæ, dec. 737. nu. 19. Alberg.

Simulatio excluditur per ſententiam donec ſaltem per integram tranſportationem actorum contrarium appareat, dec. 542. nu. 2. Albergato.

Simulatio allegari non poteſt contra eum, qui non fuit particeps ſimulationis, deciſ. 509. num. 6. Alberg.

Simulatio, & vſura excluduntur ex nobilitate contrahentium, qui non conſueuerint fœnerari, ex obſeruantia, & defectu cauſæ ſimulandi, dec. 641. nu. 20. Alberg.

Simulatio habens admixtam fraudem ſicuti allegari non poteſt à ſimulante, ita & nec minus ab illius hærede, deciſ. 509. num. 5. Albergato.

Simulatio diuiſionis ex magna inæqualitate præſumitur, ac etiam ex alijs, dec. 473. nu. 4. & ſeqq. & vide per totam, Calat.

Simulatio ad fraudandum creditores non probatur, ſi de eorum exiſtentia non conſtat, qui adhuc de eo tempore vrgerent, deciſ. 552. nu. 19. Vbago.

Simulatio probatur ex illius declaratione præcedenter facta, dec. 507. nu. 7. Alberg.

Simulatio excluditur ex pluribus actibus veritatem comprobantibus, deciſ. 507. nu. 8. Albergato.

Simulatio ceſſat nulla data cauſa ſimulandi, dec. 507. nu. 9. Alberg.

Simulatio de iure requirit probationem concludentem, dec. 423. nu. 18. Emer.

Simulatio excluditur ex probitate, & aliis bonis qualitatibus perſonæ, deciſ. 423. nu. 19. Emerix.

Simulatio proxima eſt falſitati, deciſ. 791. numer. 17. la prima Taia.

Simulatio allegata per tertium probatur etiam coniecturis, dec. 791. la prima nu. 18. Taia.

Simulatio, non data cauſa ſimulandi, numquam dicitur probata, deciſ. 423. num. 1. & ſeqq. Emerix.

Simulatio duobus coniecturis probatur, quotieſcumque concurrit cauſa ſimulandi, deciſ. 546. nu. 2. Calat.

Simulatio non probatur ex ſola coniunctione ſanguinis, dec. 509. nu. 21. Alberg.

Simulatio contra publicum inſtrumentum, ceſſante cauſa ſimulandi non ſuffragatur, deciſ. 509. nu. 9. Alberg.

Simulatio ex clauſulis, & cautelis inſolitis planè deducitur, dec. 546. nu. 6. Calat.

Simulatio remouet conſenſum ab actu, d. 636. num. 3. Vbago.

Simulatio, quæ adducitur contra publicum inſtrumentum, plenè & concludenter probanda eſt, dec. 591. nu. 10. Alberg.

Simulatio tranſactionis reſultat ſi bona vigore fideicommiſſi dimiſſa ſint fœminæ ab eodem fideicommiſſo excluſæ, dec. 546. nu. 4. Calataiu.

Simulationis cauſa ceſſante, quælibet coniecturæ non ſufficiunt, deciſ. 509. num. 8. Albergato.

Simulationis pro excluſione omnis capi debet interpretatio, dec. 591. nu. 9. Alberg.

Simulationis coniecturæ ad effectum inducendi vſuram debent inferre animum fœnerandi, dec. 641. nu. 6. Alberg.

Simulationis particeps omittendo exceptiones ſibi principaliter ſpectantes, neque agit de euictione, neque fideiuſſori præiudicat, deciſ. 468. nu. 8. Emer.

Simulationis cauſa ceſſante, ceſſant coniecturæ, quæ ideo non admittuntur, deciſ. 423. num. 9. Emerix.

Simulationis coniecturæ debent eſſe claræ, efficaces, & perneceſſe concludere, dec. 423. num. 10. & ſeq. Emer.

Simulationis coniecturæ pro inducendo contractu fœneratitio debent eſſe vrgentes, & efficaces, legis, non autem hominis, d. 641. nu. 6. Alberg.

Simulationis coniectura dicitur ſi venditor remanſit in poſſeſſione rei venditæ, deciſ. 641. num. 7. 8. & ſeqq. Alberg.

Simulationis, ſeù vſurarum coniecturæ parum attenduntur inter perſonas nobiles, & non ſolitas fœnerari, deciſ. 737. num. 3. Albergato.

Simulationis præſumptio ceſſat inter coniunctos, vbi conſtat de veritate actus, dec. 794. num. 6. Alberg.

Simulationis cauſa non probat æs alienum, quod poſt factam donationem contrahi debebat, dec. 658. nu. 17. Vicec.

Simulationem donationis poteſt quilibet allegare, dec. 658. nu. 12. Vicec.

Simulationem ad euitandam ſufficit ſola poſſibilitas in contrarium, deciſ. 591. num. 8. Albergato.

Simulationem excludit quilibet actus contrarius, ſeù contraria præſumptio, deciſ. 423. num. 1. Emerix.

Simulationem fraudolentem ad euitandam, omnis interpretatio capienda eſt, dec. 509. num. 11. Alberg.

SINGVLA

Singula, quæ non proſunt, ſimul vnita iuuant in materia probationis etiam valoris attenditur, dec. 703. nu. 23. Alberg.

Singula quæ non proſunt, ſimul vnita iuuant, maximè in materia difficilis probationis, dec. 818. nu. 25. Vrſin.

SINGVLARITAS *Vide etiam in verſ.* Teſtis.

Singularitas teſtium adminiculatiua, non obſtatiua, & in actis reiteratis, non infringit, ſed coadiuuat probationem, dec. 818. nu. 24. Vrſino.

SITVS

Vide etiam in verſ. Locus.

Situs ſubtus viam publicam, ſi eſt iuris publici, non poteſt eſſe ſub dominio priuati, deciſ. 624. nu. 7. Calataiu.

Situs ſubtus viam publicam, ſi eſt in bonis nullius, remanet occupantis, deciſ. 624. nu. 8. Calataiu.

SOBOLES *Vide in verſ.* Poſteritas.

SOCIVS

Socius recipiens in cauſam propriam non ſocialem, debitorem ſocietatis non liberat, dec.571.nu.8. Taia.

Socius in re communi dicitur agere iure proprio pro portione propria, & vti procurator reſpectu portionis ſocij, dec. 620. nu.15. Vbago.

ocius habens portionem diuiſam, & indiuiſam ſi aliquid expendit pro qua portione præſumatur impendiſſe, dec. 559. num. 6. Taia.

Socius criminis quatenus probet, deciſ. 818. num. 9. & ſeqq. Vrſino.

Socius poteſt in re communi iura dominij gerere, & rem communem locare, deciſ. 620. num. 13. Vbago.

Socius etiam proprio nomine agens nullum ius habet in portione alterius ſocij, dec.484. num. 2. Matth.

Socium aliquem fuiſſe prætendens, probare debet actus, qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri nequierint, deciſ. 805. num.5. Albergato.

in Socium aliquem non fuiſſe admiſſum ex capitulis Societatis probatur, deciſ. 805.numer.4. Alberg.

in Socium, qui à principio non fuit admiſſus, non poteſt contra ſui voluntatem poſtea recipi ad iacturam, cùm ab initio æquè ad lucrum, & damnum deberet admitti,d.675. num.6. Alberg.

Socij inter ſe dicuntur habere reciprocum mandatum in ijs, quæ ad commune negocium ſpectant, dec.518. num. 18. Matth.

Socij portionem impedire non poteſt ſocius, qui de ſuo credito ex alijs communibus effectibus penes ipſum exiſtentibus ſatisfieri poteſt, dec.484.nu.11. Matth.

Socij licet vnus plus altero capitale poſuerit ea tamen æqualiter ſecundum conuentionem diuidunt,ſed plus ponens de ſua maiori portione reintegran debet, dec.484.nu. 7. & 8. Matth.

Socij ſi à principio ſocietatis promiſerunt ſe referre ad æſtimationem faciendam, eidem æſtimationi poſtea ſtare coguntur, dec.484. nu.8. Matth.

Socij plures dantes pecuniam officiali pro emendo officio, æqualem ſortem, & conditionem inter ipſo, habere debent, d. 618. num. 3. Alberg.

Sociorum conuentio,quod finita ſocietate effectus æqualiter diuidantur, attendenda, & ſeruanda eſt, deciſ. 484. num. 4, & 6. Matthæo.

SOCIETAS, ET SOCIETAS OFFICII

Societatis Ieſu qualis fuerit, & ſit illius inſtitutus à S. Ignatio fundatore demandatus, dec.817.nu.1. Vrſino.

Societas ſi ex coniecturis probari prætenditur afferri debent actus, qui citra ius, & nomen ſocietatis fieri nequiuerint, deciſ. 675.nu.5. Albergato.

Societas officij contrahi nequit cum eo, qui officium non habet, deciſ. 548. numer. 18. Rondinino.

Societas Officij tota tranſfunditur in eo, qui recognouit bonam fidem, deciſ. 548.nu.19. Rondinino.

Societas officij in Vrbe contrahi conſueta nec eſt mutuum, nec contractus palliatus in mutuum reincidens, deciſ. 548. numer. 9. Rondinino.

Societas officij eſt verus contractus ſocietatis, deciſ. 548. nu.10. & 11. Rond.

Societas officij eſt contractus, propriam naturam aſſumens,dec.548. nu. 11.Rond.

Societas officij inter debitorem, & officialem, non autem cum fideiuſſore conſiſtit, d.588. num. 2. Rondin.

Societas officij contrahi poteſt ſine numeratione pecuniæ etiam ex credito, vel ex ſtipendijs debitis, & non ſolutis, dec.451.nu.11. Rondinino.

Societas officij quomodo renouetur, & qui modus in illius renouatione ex conſuetudine ſeruari ſoleat, deciſ.451.num.3. Rondinino.

Societas officij contracta iuxta conſuetam formam relatam à *Saluſto Tilonio* in ſua praxi Auditoris Cameræ remanet valida, dec.548. nu.1. Rond.

Societas officij plene probatur ab illius memoria à debitore, & à curſore ſubſcripta, dec.548. nu.28. Rondin.

Societatem officij diſdicendi facultas non ſufficit, niſi reducatur ad actum, dec.451.n.11. Rondinino.

Societatem officij contrahens mutuum, contrahere noluiſſe dicitur, deciſ.548. num. 17. Rondinino.

Societate officij contracta, ſi debitor pecunias reſtituere volens ab amico requiratur, vt illam ſibi commodet, quia fructus ſoluet, & obligatus relcuabit indemnem, qualis contractus ſit, dec.548.nu.22.Rond.

in Societate officij per mortem officialis, totum officium perit ipſius damno contra naturam aliarum Societatum, dec. 548. numer.13. Rond.

in Societate officij debitor ſolo dare mandatum pro ſolutione pecuniæ,quæ de iure adnotatur, in extremitate inſtrumenti, d.451. num. 2. Rond.

Societatum regulas habet Familiaritas Principis, dec.420.nu.11. Rond.

Societates officij contractæ vltra valorem officij non ſubſtinentur, & ita communis eſt opinio approbata etiam à Congregatione plurium DD. olim iuſſu Sanctiſſimi deputata, dec.548.nu.14.& 15. Rond.

SOLEMNITAS

Vide etiam in verſ. Beneplacitum. Inſinuatio.

Solemnitatis defectum allegare poteſt mulier contra aliam mulierem, ſi ipſa agit de damno vitando, hæc autem de lucro capiendo, dec.805. nu.11. Alberg.

Solemnitates requiruntur in diſtractione bo-

notam

norum pupillorum, & minorum, dec.620. num. 30. Vbago.
Solemnitates etiamsi in instrumento non fuerint enunciatæ,adhuc ex præscriptione centenaria præsumuntur, decis. 709. num. 10. Pauluccio.
Solemnitates statutarias, an seruare teneantur mulieres inuicem contrahentes, decis. 675. num. 7. Alberg.
Solemnitates non requiruntur in contractu in quo non potest cadere læsio, dec. 578. nu. 5. & 6. Emerix.
Solemnitates requisitæ pro forma, non supplentur per æquipollens, aut per interuentum alterius superioris, decis. 547. num. 11. Viccomite.
Solomnitates non requiruntur in actu, & donatione reciproca, dec. 578. nu. 5. Emer.
Solemnitates in transactione requiruntur, decis. 547. nu. 6. & seqq. Vicec.
Solemnitates donationis præsumuntur in contractu diu obseruato cum possessione donatarij, & patientia donantis, decis. 640. num. 9. Rondin.
Solemnitates quatenus omittantur in contractibus minorum ex capite vtilitatis, d. 623. num. 2. 10. & 15. Vicec.
Solemnitates in contractu minoris, vel mulieris eo magis sunt necessariæ, si iudici demandatum sit, quod illas seruare deberet, d. 753. num. 23. Calat.
Solemnitates non requiruntur in contracta auctoritate Principis celebrato, decis. 547. num. 14. & seq. Vicec.
SOLERTIA creditoris appellatur in obtinenda satisfactione sui crediti à debitore de proximè decocturo, decis. 652. nu. 12. Albergato.
Solertia. *vide etiam in verf.* Diligentia.

SOLIDATIO

Solidatio computorum facit præsumere cambia fuisse licitè soluta, eorumque literas transmissas ad nundinas, dec. 681. n. 4. Vbago.
Solidationem computorum non fuisse factam probare tenetur debitor, qui solutionem impugnat, decis. 518. numer. 10. & seqq. Matthæio.

SOLITVM

Solitum, & consuetum concludit in se, vt etiam alitèr aliquod concedi possit, licèt non sit omninò necessarium, vt ita concedatur, dec. 808. nu. 6. Taia.
Solitum in renouatione emphiteusis seruari debet, dec. 531. nu. 9. & 11. Emer.
Solitum, quod homines facere consueuerunt attenditur, non autem quod iura disponunt, dec. 451. nu. 4. Rond.
à Solito, & à verisimili regulatur quantitas fructuum, dec. 592. nu. 5. Rond.

SOLVENS, SOLVERE

Soluens præmature antecessori habet actionem contra illius hæredes, decis. 492. numer. 12. Taia.
Soluens pensiones, vel affictus siuè proprio, siuè alieno nomine, dicitur recognoscere locatorem in dominum, d. 734. n. 7. Vicec.
Soluens Episcopo antecessori in præiudicium successoris inaniter soluit, dec. 492. n. 6. Taia.
Soluens, vel dimittens creditorem immissum in Saluiano, potest ab eo reportare cessionem, & cum illa se tueri, & defendere aduersus creditores posteriores, decis. 537. numer. 6. Rond.
Soluens posterioribus si habuit notitiam anteriorum dicitur esse in mala fide, & ita illi non suffragatur solutio neque ad effectum agendi, neque ad effectum excipiendi, decis. 626. nu. 20. Rond.
Soluenti pro alio datur repetitio, tam sortis, quam fructuum ab eo solutorum, d. 717. numer. 2. Calat.
Soluere obligatus intra certum tempus: non præsumitur voluisse soluere anticipatè, & ante diem, decis. 579. numer. 7. & seqq. Calataiu.
Soluit minus, qui tardiùs soluit, dec. 676. numer. 3. Alberg.

SOLVM

Solum viæ publicæ publicum est, dec. 566. numer. 16. Taia.
Solum si est iuris publici, prætendi nequit à priuato, dec. 625. nu. 10. Calat.
Solum tantummodo, & non fabrica, si fuerit hæredis, pro illo remanet actio ad pretium, dec. 496. nu. 18. Calat.
Solum si est nullius iuris, fit prius occupantis, dec. 625. nu. 11. Calat.
in Solo proprio opus quis facere potest, dummodo ex eo, aut in illius consequentiam, damnum vicino non veniat, decis. 819. numer. 1. Guazz.
in Solo, seu domo propria quidquid Domino facere, vel ædificare permittitur, etiam si alteri noceat, dec. 820. nu. 2. Guazz.

SOLVTIO

Vide etiam in verf. Debitum, Exactio, Partita, Satisfactio.
Solutio facienda est socio, cum quo principaliter est contractum, non autem alteri socio nouiter admisso, decis. 571. nu. 9. Taia.
Solutio facta alteri, quàm creditori non suffragatur, nec liberat soluentem, decis. 571. num. 7. Taia.
Solutio pretij rei emptæ indicat dominium in soluente, dec. 620. nu. 5. Vbago.
Solutio ex quibus dicatur facta non de pecunijs Banchi, sed alterius, decis. 614. nu. 29. Calataiu.
Solutio facta ab emphyteuta occasione renouationis nullæ, & ipsa quoque nulla est, decis. 492. num. 5. & 8. Taia.
Solutio facta Episcopo antecessori, tunc solum bonificanda est, si probatur versa in vtilitatem Ecclesiæ, vel Ecclesia eidem Episcopo successerit, decis. 492. nu. 11. Taia.
Solutio facta in actu celebrationis apochæ matrimonialis, censetur illa cum marito fuisse conuenta, dec. 579. nu. 8. Calat.
Solutio expressa de proprio pro aliqua summa, ita in reliquis fuisset expressa, si de proprio facta esset, & quando, dec. 579. nu. 9. & seq. Calataiu.

Solutio pecuniæ ad Societatem Officii receptę probatur ex illius adnotatione, quæ fit in extremitate inſtrumenti, dec. 451. num. 2. Rondin.
Solutio fructuum dotalium facta viduæ, habet vim interpellationis à ſtatuto requiſitæ, & quare, dec. 435 n. 22. Taia.
Solutio cenſetur facta in cauſam debiti maturati, non autem maturandi, dec. 795. nu. 17. Viccom.
Solutio Laudemij ſtante conſuetudine, fit in plus, quàm à iure demandatur, dec. 492. n. 4. Taia.
Solutio auctoris præiudicat ſucceſſori, dec. 643. n. 18. Vicec.
Solutio eſt quid facti, & ideo non præſumitur, niſi concludentiſſimis probationibus demonſtretur, dec. 518. n. 1. Matth.
Solutio remanet dubia ſi cauſa ſolutionis non exprimit, dec. 643. n. 1. Vicec.
Solutio magnæ quantitatis nonniſi per ſcripturam publicam fieri conſuevit, dec. 488. n. 11. Alberg.
Solutio decimarum referri debet non ad partem à ſoluente poſſeſſam; cùm à ſeipſo non detur exactio, ſed ad portionem alterius, dec. 574. n. 13. Rond.
Solutio vbi non apparet de alia cauſa in causâ præcedentis obligationis præſumitur facta, dec. 643. n. 10. Vicec.
Solutio deficiente credito, & mandato ad exigendum, non dicitur legitimè facta, d. 674. n. 6. Vicec.
Solutio minus legitimè facta non parat liberationem ſoluenti, dec. 674. n. 7. Vicec.
Solutio pro rata ſummæ præſcripta bonificari non debet, dec. 674. n. 8. Vicec.
Solutio, vel partita ſemel bonificata, amplius bonificari non debet. deciſ. 594. num. 5. Vicecomite.
Solutio cadit prius in vſuras, quàm in ſortem, dec. 466. n. 6. Taia.
Solutio non præſumitur facta pro fructibus, vbi exprimitur illam fieri in computum ſortis, dec. 466. n. 7. Taia.
Solutio in quam cauſam cadat ſi neuter contrahentium ſuam voluntatem expreſſit, deciſ. 466. n. 8. Taia.
Solutio, quæ cauſam habet expreſſam, ad aliam referri non poteſt, dec. 466. n. 9. Taia.
Solutio debiti ex Statuto Vrbis *lib. 1. cap.* 158. præſumitur, ſi per ſexdecim annos creditum non ſit petitum, dec. 443. n. 1. Rond.
Solutio facta ſocio recipienti in cauſam propriam. non ſuffragatur, deciſ. 571. num. 8. Taia.
Solutio, & tranſactio poſt reſcriptum Signaturæ fieri poteſt, deciſ. 626. num. 6. Rondinino.
Solutio per ſcripturam probari nequit in iis, quæ non conſueuerunt redigi in ſcriptis, quo caſu præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt, dec. 815. n. 11. Alberg.
Solutio per exhibitionem quietantiæ remanet plenè iuſtificata, deciſ. 694. num. 4. Vicecomite.
Solutio minutatim recepta, damnum, & incommodum affert, deciſ. 703. num. 26. Albergato.
Solutio licèt facta per manus alterius, adhuc dicitur ſequuta de pecuniis debitoris, & quãdo, dec. 579. n. 1. & ſeqq. Calat.
Solutio facta per manus emptoris, præſumitur facta de pecuniis rei emptæ, & ſic ad venditorem, & debitorem ſpectantibus, deciſ. 579. n. 2. & 13. Calat.
Solutio omnis cenſetur facta ex cauſa præcedentis contractus, & obligationis, dec. 579. n. 3. Calat.
Solutio à ſemetipſo non datur, dec. 749. num. 9 Rondin.
Solutio vera ſi ſoluentem non liberat, ita & nec minus eum liberauit compenſatio, quæ eſt ſolutio ficta, dec. 626. n. 16. Rond.
Solutio duplicata fieri non debet, dec. 626. n. 13 Rondin.
Solutio liberè facta contra formam pacti non liberat ſoluentem poſteriori creditori, d. 626. n. 14. & 19. Rond.
Solutio, & receptio priùs cedit in cauſam fructuum, & poſtea in ſortem, dec. 710. nu. 16. Vbago.
Solutio præmatura nulla eſt, dec. 492. n. 5. & 8. Taia.
Solutio indebitè facta, tamquam indebita cõdicenda eſt, dec. 492. n. 13. Taia.
Solutio imaginaria ſuper poſſeſſione fundatur, 802. n. 14. Paul.
Solutionis præuentio non habetur in conſideratione, ſi nulla adæquata proportio ſit, deciſ. 759. n. 16. Vicec.
Solutionis præſumptio ob dilatam debiti petitionem poſt mortem debitoris, ad effectum conueniendi hæredes ignaros, ex quibus ceſſare dicatur, deciſ. 451. numer. 10. Rondin.
Solutionis exceptio oppoſita dicitur ab eo, qui non ſolum dixit generalia, & ſpecialia, ſed etiam petijt abſolui, dec. 579. n. 14. Calat.
in Solutionem cadit etiam franchigia quæ à debitore recipitur, dec. 763. n. 8. Alberg.
per Solutionem paruæ quantitatis nemo præſumitur remittere voluiſſe creditum magnę ſummæ, dec. 571. n. 10. Taia.
Solutiones in libris mercatorum contentæ, ex præcedenti obligatione factæ preſumuntur, dec. 643. n. 8. Vicec.
Solutiones ex libris mercatorum probantur, ſi punctualiter correſpondeant debito, vel illius fructibus, dec. 643. n. 9. Vicec.
Solutionem ſemel factam, denuò, & amplius fieri bona fides non patitur, deciſ. 763. n. 9. Alberg.
Solutionem à Tutore, & creditore ſimul propria auctoritate ſibi factam, probare tenetur, qui eam allegat, dec. 620. n. 33. Vbago.
Solutionem propria auctoritate ſibi facere poteſt tutor creditor, vbi agitur de ſatisfactione in pecunia, ſecus autem in bonis, d. 620. n. 34. Vbago.
Solutiones factæ ab auctore, præiudicant etiam ſucceſſori, & hæredi, quantumuis ille beneficio-

ficiatus exiſtat, deciſ.643.num.18.& ſeq.Vicecom.
Solutiones factæ à Teſtatore ſuffragantur quidem contra illius hæreditatem, non autem contra hæredem beneficiatum,dec.785. n.4. Paulucc.
Solutiones factæ à teſtatore habentur ac ſi ab illius hærede factæ ſint, deciſ. 785. num. 1. Paulucc.
Solutiones ſemper præſumuntur à mercatoribus factæ de ordine, & mandato debitoris, dec.643.n.12.Vicec.
Solutum ex cauſa contractus, qui poſtea reſolutus eſt, venit reſtituendum,dec.713. nu.6. Emerix.
SOROR. *Vide etiam in verſ.* Frater.
Soror per mortem fratris,cui aliàs de iure ſuccedit, ipſa ſolùm ad fideicommiſſum admittitur,dec.743.n.7. Vicec.
SORTIS cambij executio, vt non retardetur per exceptionem cambiorum illegitimè debitorum, ſufficit illam eſſe dubiam, an debeatur, vel non,dec.681.n.11. Vbago.
SORS. *Vide etiam in verſ.* Cambium,Solutio.

SPECIALIA.

Vide etiam in verſ. Præſumptio.
Specialia multiplicari non debent,dec.633. numer.14.Rond.
Specialia duo eodem tempore concurrere non debent,dec.538.n.26.Emer.

SPES.

Spes ſola, & poſſibilitas ſucceſſionis impedit purificationem fideicommiſſi,dec.524.n.11. Taia
Spes recipiendi remunerationem à Domino, vel alteri, cui inſeruitur, ſicuti eſt frequentiſſima, ita etiam eſt fallaciſſima, deciſ. 815. n.14.Alberg.

SPOLIATOR, SPOLIATVS.

Spoliator ſi ludicis auctoritate proceſſit, non dicitur in mala fide, & proinde facit fructus ſuos vſque ad diem motæ litis,dec.564.n.11. Alberg.
Spoliatus ita eſt ante omnia reſtituendus, vt omnes probationes interim adductæ dicantur importunæ,& immaturę,d.449.n.23.Taia.
Spoliatus eſt ante omnia reſtituendus, etiamſi ſpolians iure proprio vſum fuiſſe prætendat, dec.624.n.10.Calat.
Spoliatus adhuc reſtituitur, quamuis iura ſpoliantis talia forent, vt eorum vigore ille ſtatim immitti deberet, deciſ. 624. n.11.Calat.

SPOLIVM.

Vide etiam in verſ. Attentatum.
Spolium quouſque duraverit, probatur ex depoſitionibus teſtium, dec. 592. n.2. Rondin.
Spolium non admittit exceptionem dominij, dec.625.n.3.Calat
Spolium dicitur commiſſum ex clandeſtina innouatione facta,dec.624.n.3.Calat.
Spolium ante omnia purgari debet, d.624.n.4. Calat.
Spolium vt non dicatur cõmiſſum in eo, quod factum eſt de facto, requiritur plena, & euidens probatio,dec.624.n.6.Calat.
in Spolio, vt quis excuſetur à reſtitutione fructuum, requiritur poſſeſſionem fuiſſe captã de mandato Iudicis, deciſ.564. nu.10. & ſeq. Rondin.
in Spolio violento ſpeciale eſt, quod reſtituantur etiam fructus, qui percipi potuerunt, deciſ.592.n.1.& 8.Rond.
in ſpolio quem ſe confoueri poſſe non permittitur,dec.625.n.3.Calat.

SPONSA, SPONSVS.

Vide etiam in verſ. Conſanguineus, Filia, Mulier.
Sponſæ honeſtè faciunt lugendo ſponſum prædefunctum,dec.538.n.23.Emer.
Sponſæ ob mortem ſponſi nullum eſt luctus à lege præſcriptus,dec.538.n.21.Emer.

SPONSALIA.

Sponſalia licèt exprimantur contracta in conſtitutione dotis à patre filiæ promiſſæ, intelliguntur tamen de ſponſalibus futuris, non de præſentibus,dec.614.n.12.Calat.
Sponſalia vnicè conſiſtunt in promiſſione, & repromiſſione futurarum nuptiarum, d.621. n.1.& 5.Emer.
Sponſalium pro ratificatione etiam ſola munuſcula ſufficiunt,dec.538.n.10.Emer.
Sponſalia quamuis à patre ſuo proprio nomine contracta, adhuc dicuntur inita nomine filiæ, & ab ea ratificari benè poſſunt,dec.621. n.14.Emer.
Sponſalia ex quibus dicantur à Sponſa ratificata fuiſſe,dec.538.n.8.& ſeqq.ac n.20.cũ ſeqq. Emerix.
Sponſalia vera dicuntur contracta, ſi poſt illa etiam Sponſæ conſenſus interueniat, d.621. n.18.Emer.
Sponſalia conditionaliter contracta, non cauſant impedimentum publicæ honeſtatis, & quæ talia non ſint, deciſ,621.num.19.& ſeqq, Emerix.
Sponſalia cõſiſtunt in promiſſione futurarum nuptiarum, illarumque repromiſſione, deciſ 538.n.4.Emer.
Sponſalia contracta inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi cauſant impedimentum publicæ honeſtatis,dec.538.n.1.Emer.
Sponſalium indicium eſt, ſi ſponſa poſt mortem ſponſi luctuoſa proceſſit, dec.538. n.22. Emer.
Sponſalium maximum adminiculum eſt, ſi ſponſa inceſſit ornata iuxta conſuetudinem patriæ,dec.538.n.20.Emer.

SPVRIVS.

Spurius qualiter accipiatur, & intelligatur natus extra matrimonium, & extra puritatem naturæ,dec.642.n.5.Taia.
Spurij nomen hodiernis temporibus illis congruit, qui vel ex inhabilibus ad nuptias, vel ex damnato coitu naſcuntur,dec.642.num.6. Taia.
Spurio quidquid relinquitur, intelligitur pro alimentis,dec.613.n.16.Vbago.
Spurium ad excludendum ab alimentis computatur etiam propria induſtria perſonæ, cſi.613.n.21.Vbago.
Spurios legitimare poſſunt DD. Comites de Campegijs,dec.751.n.13.Rond.

STA-

STABILIA.
Vide etiam in verſ. Bona.
Stabilia ſi probantur reddere pluſquam ſcuta quinque pro centenario, non attenditur diſpoſitio *gloſſ. in Auth perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ.* dec.737.n.17.Alberg.
Stabilia calculãtur in ſcutis quinque pro quolibet centenario,dec.703.n.13.Alberg.
Stabilia præſumuntur reddere ſcuta quinque pro quolibet centenario,dec.641.n.16. & ſeq. Alberg.
STABVLVM in iure appellatur, quæ vulgò dicitur Remiſſa, deſtinata pro repoſitione currus, olim quadrigæ, deciſ. 820. num. 1. Guaxardo.
STARE non prohibetur illud, quod non mutatur,dec.435.n.32.Taia.
STATVA. *Vide in verſ.* Iuſpatronatus.
STATVS.
Vide etiam in verſ. Capellania,Iuſpatronatus,Prouiſio Apoſtolica, Viſitatio.
Status hæreditarius firmari debet ad hoc,vt detegatur inæqualitas inter filios vtriuſq;coniugii,dec.732.n.29.Vicec.
Status vltimus in beneficialibus attenditur,deciſ 750.n.29.Calat.
Status antiquus probari non debet vbi agitur de expenſis factis in ædificio, quod minabatur ruinam,dec.537.n.9.& 10.Rond.
Status vltimus beneficij contra illius veritatẽ non attenditur,dec.516.n.15.Alberg.
Status beneficij nonniſi expreſsè præſumitur immutatus,dec.421.n.16.Alberg.
Status vltimus beneficij non dicitur, ſi illud per duo ſæcula fuit vniformiter collatum, cùm potiùs reſultet ex eo immutatio qualitatis ciuſdem beneficij, dec. 411.n.15.Rond.
Status beneficij præſeruatus remanet ex enunciatiuis Epiſcoporum emiſſis per verbum, *vt dicitur*,dec.782.n.11.Rond.
Status vltimus beneficij ex illius vltima præſentatione acquiritur, dec.409. n.2. & nu.4. Emerix.
Status vltimus, & quaſi poſſeſſio præſentandi in beneficialibus attenduntur, dec.720.n.15. Vbago.
Status antiqui probatio dicitur incontrouertibilis in emphyteuſi recepta ad meliorandum ſi nulla melioratio facta ſit, dec.704. num.4. Alberg.
Status vltimus beneficij non attenditur, vbi cauſa proprietatis abſorbet cautam poſſeſſionis, dec.409. n.2. cum ſeq. & n. 4.Emerix.
Status vltimus libertatis beneficij, aliàs de iurepatronatus vt ſuffragetur, conſtare debet de ſcientia patroni,dec.409.n.7. Emer.
Status vltimus non attenditur, ſi quæſtio reſtringitur ad indagandam qualitatem beneficij,dec.516.n.14.Alberg.
Status vltimus beneficij,quod deberet attendi, facilè credidit, qui dictum beneficium impetrauit,dec.627.n.8 Calat.
Status vltimus beneficij non attenditur,ſi conſtat de præcedenti ſtatu de iurepatronatus contrario,dec.421.n.18.Alberg.
Status vltimus beneficij ſufficit ad ſubſtinendã præſentationem donec doceatur de ſtatu anteriori contrario,dec.459.n.1.Vbago.
Status vltimus beneficij de iurepatronatus attenditur, ſi agitur inter præſentatos, ſecus autem ſi inter præſentantes,dec. 409. n.4. & ſeq.Emer.
Status beneficij non immutatur deficiente voluntate, & poteſtate immutantis ad hunc effectum copulatiuè requiſitis, dec.421. n. 27. Alberg.
Status vltimus beneficij, illius reſeruationem, eiuſque dignitatem probat, deciſ.596.num.6. Emerix.
Statum, vel quaſi quatenus dicatur facere ſententia,dec.404.n.4 & 5.Calat.
STATVTVM.
Vide etiam in verſ. Conſtitutio, Contractus, Forenſis,Ius commune,Lex, Ordinarius, Statutum Vrbis.
Statutum excluſiuum à ſucceſſione requirit ſubiectionem perſonæ excluſæ, ad hoc, vt valeat illi ſucceſſionem ſibi competentem auferre,dec.753. n.9.Calat.
Statutum loquens de reſignatione, & ceſſione, non habet locum in ea ceſſione, ſeu reſignatione,quæ fit ex cauſa aſſequutionis alterius beneficij,dec.494.n.4.& ſeq.Alberg.
Statutum adimens liberam facultatem teſtandi ad fauorem propriæ ſobolis quamuis legitimatæ,dicitur correctorium iuris communis, & odioſum,dec.529.n.2.& ſeq.Alberg.
Statutum odioſum loquens de iure, non comprehendit forenſes, nec incolas.dec.529.n.4. & ſeq.Alberg.
Statutum ita intelligendum eſt,vt minus exorbitet ab æquitate, & iuris communis diſpoſitione,dec.494.n.14.Alberg.
Statutum ſuper obligatione mulieris, vel minoris. *Vide etiam in verſ.* Forma, Minor, Mulier, Obligatio.
Statutum requirens ſolemnitates in contractibus minorum an poſſit per æquipolleus impleri,dec.623.n.9.Vicec.
Statutum cenſetur moribus vtentium fuiſſe receptum, & quando, deciſ. 623. num.4. Vicecom.
Statutum, de quo non loquitur,eius diſpoſitio non intrat,dec 664.n 11.Calat.
Statutum, qui allegat non eſſe in vſu, hoc *ipſum* probare tenetur, dec.623.n.5. Vicecom.
Statutum de contractibus minorum non abijt in deſuetudinem ob contractus ſine illius ſolemnitatibus celebratos, ſi illi tendunt ad acquirendum, non autem ad dimittendum, dec.623.n.7.Vicec.
Statutum excludens legitimatos propter legitimos dicitur reſpicere agnationem, & ideo remanet fauorabile, non odioſum,deciſ.529. n.15.& ſeqq.Alberg.
Statutum excludens legitimatos intuitu legitimæ ſobolis, non eſt correctorium,ſed conforme iuri communi, dec.529. num.16. Albergato.
Statutum pro ſe adducens, probare tenetur, quod illius verba in ſuo caſu verificentur, dec.720.n.11.Vbago.

Statutum licèt in principio loquens de dignitate maiori, si tamen in parte concessiua illam non repetit, eam non dicitur comprehendere, dec. 596. n. 9. Emerix.

Statutum particulare vbi adest, non attenditur generale, dec. 727. n. 22. Calat.

Statutū extendi non potest, si ab eo fuit prohibita extensio ad casus nō expressos, dec. 693, n. 7. Calat.

Statutum loquens de filijs, non comprehendit nepotes, & quando, decis. 529. num. 7. & 9. Alberg.

Statutum requirens solemnitates in testamento mulieris, censetur conditum ad obiandum fraudibus, dec. 753. n. 20. Calat.

Statutum requirens interuentum filiorum in testamento matris, illum requirit non pro eorum interesse, sed pro integranda persona eiusdem matris, dec. 753. n. 17. Calat.

Statutum requirens interuentum, & præsentiā alicuius in aliquo actu, an ille possit interuenire, & consentire ad sui fauorem, dec. 753. n. 18. Calat.

Statutum forenses non ligat, decis. 771. num. 4. Emerix.

Statutum loquens per verbum *peruenerit*, denotat actum acquisitionis vndequaque perfectum, dec. 494. n. 7. & seq. Alberg.

Statutum excludens aliquos à successione non procedit, si inter ipsos adsit Clericus, d. 753. n. 2. Calat.

Statutum laicale non potest comprehendere Clericos, dec. 753. n. 2. Calat.

Stacutum habetur pro lege, vbi non adest pactum in contrarium, dec. 774. n. 5. Vicec.

Statutum de contractibus minorum extenditur etiam ad aditionem hereditatis, dec. 554. n. 3. Emer.

Statutum mandans dotari mulierem iuxta qualitatem viri, quomodo intelligatur, decis. 408. n. 6. Alberg.

Statutum si inducit nullitatem contractus minoris ipso iure, an illa possit à quocumque allegari, dec. 657. n. 2. Rond.

Statutum loquens de dispositione per vltimam voluntatem, quatenus ex identitate rationis, procedat etiam in donationibus, & contractibus, dec. 529. n. 24. & seqq. Alberg.

Statutum requirens pro forma solemnitates in contractibus mulierum, vel minorum, non potest per equipollens impleri, decis. 623. n. 13. Vicec.

Statutum adimens fidem instrumento, si est confirmatum à Papa, tollit etiam iuramentum dec. 547. n. 9. Vicec.

Statutum loquens de Ciue in odiosis nō comprehendit incolas, dec. 529. n. 3. Alberg.

Statutum exclusiuum fœminarum. *Vide etiam in verb.* Filia.

Statutum exclusiuum fœminarum propter masculos, an subsistentur, vel ne, fuit articulus valde dubius, in quo etiam Rota variauit, dec. 617. n. 5. Emer.

Statum locale mandans, eo deficiente, seruari ius commune, in casibus, quibus nihil ius commune disponit, intelligitur de Statuto Ciuitatis dominantis, decis. 541. num. 5. Albergato.

Statutum si adimit fidem contractui, non satis constat ex illo, consensum fuisse præstitum, aut etiam possessionem translatam, decis. 623. n. 23. Vicec.

Statutum excludens probationes per testes, non habet locum vbi testes adhibentur ad coadiuuandas scripturas, decis. 488. num. 8. Alberg.

Statutum loquens in casu simpliti non procedit in casu probationis mixtæ, decis. 488. n. 9. Alberg.

Statutum tendens ad exclusionem propriæ sobolis in concursu extraneorum, dicitur totaliter odiosum, & exorbitans à iure communi, dec. 529. n. 28. Alberg.

Statutum de successionibus non extenditur ad bona extra territorium ex defectu potestatis statuentium, dec. 753. n. 6. Calat.

Statutum de successionibus non comprehendit forenses, & personas non subditas, d. 753. n. 7. Calat.

Statutum, seu dispositio generalis non restringitur ex verbis specialibus demonstratiuè tantum in eis appositis, de personis, vel rebus vsu frequentioribus, decis. 727. num. 8. Calat.

Statutum inducit formam si disponit actum aliter gestum haberi pro casso, dec. 547. n. 12. Vicecom.

Statutum exclusiuum fœminarum, si est consecutiuum ad præcedentia, qualitatem dotationis supra expressam dicitur requisisse, dec. 691. n. 7 Vicec.

Statutum subsequens declaratur, & cum præcedenti procedit, dec. 499. n. 22. Tata.

Statutum vnum recipit interpretationem ab alio, præsertim comprehenso in vno, eodemque volumine, dec. 499. n. 21. Tata.

Statutum loci non derogat Ægidianæ, vel Constitutioni Carpensi, si non loquitur taxatiuè, sed vtriusque solemnitates seruari debent, dec. 440. n. 7. Emer.

Statutum loquens de existentibus in Territorio, intelligitur etiam de his, quæ in Ciuitate continentur, dec. 431. n. 14. Emer.

Statutum de solemnitatibus in contractibus minorum, procedit etiam si de eorum vtilitate tractetur, decis. 623. num. 15. & seqq. Vicecom.

Statutum prohibens dispositiones per vltimas voluntates, comprehendit donationes factas in fraudem eiusdem statuti, decis. 529. n. 25. Alberg.

Statuti vna pars declaratur, & recipit interpretationem ab alia, dec. 644. n. 8. Alberg.

Statuto mandante non posse vxori legare vltra dotem victum, & vestitum, & vitæ suæ necessaria, dec. 664. n. 1. Calat.

Non contrariatur per legatum verificabile in medicinalibus, & salarijs famulorum ibid.

Statuto, vel pacto, quod forensis non possit possidere bona emphyteutica, non contrariatur si ille possideat locatione durante iure creditoris, dec. 544. n. 12. Calat.

Statuta de ſucceſſione loquentia, ſi cõprehenderent Clericos, ex quo illi à principio erant laici, ſequeretur, quod ſtatuta laicorum ſemper ligarent Clericos, dec. 728. n. 6. & 8. Alberg.

Statuta excluſiua, ſeu prohibitiua, & odioſa habent tantummodo locum in caſibus in eis formaliter expreſſis, deciſ. 529. num. 3. Alberg.

Statuta etiam correctoria iuris communis ex identitate, & maioritate rationis extenduntur de perſona ad perſonam, dec. 727. num. 9. Calat.

Statuta de ſucceſſionibus non coniunguntur, ſi alterum non comprehendit bona extra territorium, alterum verò perſonam forenſium, dec. 753. n. 8. Calat.

Statuta Eccleſiæ Cathedralis Vrgellen. ſuper optione Canonicis conceſſa ſunt à Sede Apoſtolica confirmata, & etiam à Rota canonizata, dec. 596. n. 8. & ſeq. Emer.

STATVTA PARTICVLARIA.

Statutum *Ancone* requirit interpellationem faciendam à vidua pro recuperatione ſuæ dotis, dec. 487. n. 11. Emer.

Statutum *Bononiæ* quoad ſolemnitates minorum traditur, & declaratur, dec. 623. num. 1. Vicecom.

Statutum *Bononiæ* rubr. quod nullus occupet &c. lib. 2. traditur, & declaratur, dec. 519. n. 13. Vicecom.

Statutum *Bononiæ* rubr. de probat. reijcions probationes per teſtes non habet locum vbi teſtes adhibentur ad coadiuuandas ſcripturas, dec. 458. n. 8. & 9. Alberg.

Statutum *Bononiæ* de dotibus reſtituendis §. itẽ dicimus lib. 4. traditur, & declaratur, d. 482. n. 18. Vicec.

Statutum *Bononiæ* de contr. cum minor. §. *de his lib.* 3. æquiparans maiores 20. annorum maioribus 25. traditur, & declaratur, dec. 482. numer. 16. Vicec.

Statutum *Bononiæ* permittens appellationem in poſſeſſorio, non habet locum in remedio *leg. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* dec. 570. nu. 7. Calat.

Statutum *Bononiæ* de contractibus cum minoribus, & filijs familias loquitur ſolum de minoribus 18. annis, deciſ. 623. num. 8. Vicec.

Statutum *Bononiæ* quas requirat ſolemnitates in alienationibus bonorum minoris, deciſ. 547. n. 1. Vicec.

Statutum *Bononiæ* rubr. de contract. declaratur, dec. 482. n. 16. Vicec.

Statutum *Bononiæ* rubr. de dotibus reſtit. §. *item dicimus lib.* 4. declaratur, deciſ. 482. num. 18. Vicecom.

Statutum *Bononiæ* de contractibus cum minoribus, & filijs familias, an ſit in vſu, dec. 623. n. 3. & 6. cum ſeqq. Vicec.

Statutum *Camerinenſe lib. 2. rubr.* 119. excludit fœminas, etiam propter patruos, dec. 558. n. 5. Rond.

Statutum *Camerinenſe lib. 2. rubr.* 119. excluſiuũ fœminarum procedit ab inteſtato, non autem in cauſa teſtati, deciſ. 558. num. 6. Rondinino.

Statutum *Camerinenſe lib. 2. rubr.* 119. excludens fœminas propter maſculos habet locum ſuppoſita dotatione, alias non procedit, deciſ. 558. n. 7. Rond.

Statutum *Fani cap. 66. de ſucceſſ. ab inteſt.* plurimũ declaratur, deciſ. 693. num. 3. & ſeqq. ac per tot. Calat.

Statutum *Farfenſe de locat. cap. 81. & 82. lib. 1.* explicatur, dec. 441. n. 2. Emer.

Statutum *Farfenſe de feriis cap. 65. lib. 1.* traditur, & declaratur, dec. 441. n. 1. Emer.

Statutum *Religionis Hieroſolymitanæ tit. 5. cap. 16. de communi erario* traditur, & declaratur, dec. 494. n. 9. & ſeqq. Alberg.

Statutum *Hieroſolymitanum* mandans ſolui annatas occaſione reſignationum, vel ceſſionum, excipit commendas, *che per piglior miglioramento ſi laſciano*, deciſ. 644. num. 5. Albergato.

Statutum *Hieroſolymitanum tit. 5. cap. 5. de communi erario* diſponit ſolui annatas ab obtinentibus commendas, & alias dignitates Religionis, dec. 644. n. 1. Alberg.

Statutum *Hieroſolymitanum* mandans ſolui annatas ab obtinentibus ceſſiones, ſeu reſignationes beneficiorum, quomodo intelligatur dec. 644. n. 2. Alberg.

Statutum *Hieroſolymitanum de communi erario tit. 5. cap. 5.* explicatur, & declaratur, dec. 494. n. 1. & 4. ac per tot. Alberg.

Statutum *Relig. Hieroſol. tit. 5. cap. 5.* à ſubſequenti *cap. 6.* remanet declaratum, dec. 494. nu. 9. alberg.

Statutum *Relig. Hieroſolym. tit. 5. cap. 6.* obligans reſignatarios ad debita reſignantis, quatenus intelligatur, dec. 644. n. 5. Alberg.

Statutum *Peruſinum* excludens fœminas propter maſculos, non ſimpliciter, ſed cum qualitate dotationis procedit, dec. 691. nu. 4. & 5. Vicec.

Statutum *Peruſinum lib. 2. rubr. 4.* traditur, & declaratur, dec. 425. n. 6. Rondinino.

Statutum *Peruſinum. vide etiam in verſ.* Dos.

Statutum *Rauennæ rubr. 12. lib. 3.* excludit fœminas propter agnatos, eaſque mandat dotari, dec. 408. n. 1. Alberg.

STATVTVM VRBIS.

Vide etiam in verſ. Adiudicatio, Statutum.

Statutum *Vrbis lib. 1. cap. 13. de fructibus dotis* traditur, & declaratur, dec. 626. n. 10. Rond.

Statutum *Vrbis lib. 1. cap. 88. & cap. 121.* pro penſionibus domorum, & alijs huiuſmodi cauſis ſummariè, & ſimplicitèr procedi mandat dec. 507. n. 3. Alberg.

Statutum *Vrbis lib. 1. cap. 134.* de lucro dotis traditur, & declaratur, dec. 508. n. 9. Taia, & deciſ. 525. n. 10. Rond.

Statutum *Vrbis lib. 1. cap. 42.* generaliter extendens diſpoſitionem illius ad Ciues, & Incolas, & diſtrictuales, non comprehendit caſum ſpecialiter prouiſum, dec. 529. num. 22. Alberg.

Statutum *Vrbis lib. 1. cap. 42.* mandans ſtatuta indiſtinctè ſeruari inter Ciues, & Incolas, &

districtuales, comprehendit etiam casum, quo illi sub aliqua dispositione eiusdem statuti non fuissent expressi, decis. 529. nu. 17. Alberg.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 85. concedens viam executiuam pro restitutione dotis, habet etiam locum pro alimentis, dec. 404. num. 8. Calat.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 137. disponit mulierem percipientem fructus ex bonis sui viri, illos loco alimentorum recipere, ac proinde non computat eos in sortem, decis. 493. n. 11. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 137. de fructibus dotis, an habeat locum in vidua transeunte ad secundas nuptias, dec. 727. n. 1. & seqq. ac fere per tot. Calat.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 137. de fructibus dotis habet locum etiam in dote in quantitate promissa, dec. 525. nu. 2. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 137. de fructibus bonorum viri à muliere perceptis traditur, & declaratur, dec. 493. n. 6. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 141. contradistinguitur ab alio statuto, *cap.* 145. decis. 499. nu. 18. Taia.

Statuta *Vrbis lib.* 1. *cap.* 141. & 145. plurimum declarantur, & inuicem concordant, d. 499. n. 9. Taia.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 144. adimens facultatem relinquendi filijs legitimatis vltra certam partem, an dicatur respexisse agnationem, dec. 529. n. 15. & 18. Alberg.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 144. adimit facultatem relinquendi filijs legitimatis, vltra dimidiã bonorum patris, & quando hoc procedat, vel non, decis. 529. num. 1. & per totam. Alberg.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 142. de filijs in conditione positis procedit etiamsi illi sub nomine lineæ fuerint vocati, dec. 433. n. 8. Alberg.

Statutum *Vrbis* prohibens relinquere filijs legitimatis, non comprehendit casum, in quo instituuntur nepotes, d. 529. n. 7. & 9. Alberg.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 151. prohibet etiam mulierum fideiussiones, dec. 462. n. 2. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 152. declaratur, d. 543. n. 25. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 158. de præsumenda solutione spatio sexdecim annorum quatenus procedat, vel non, dec. 451. n. 10. & seq. Rond.

Statut. *Vrb. lib.* 1. *cap.* 158. de præsumenda solutione adhuc admittit restitutionẽ in integr. ex capite ignorantiæ, dec. 443. n. 4. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 158. præsumit solutionem fuisse sequutam spatio sexdecim annorum, dec. 441. n. 1. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 158. de præsumenda solutione spatio 16. annorum habet etiam locum in tutela, & in redditione rationis, dec. 591. n. 15. & seq. Alberg.

Statuti *Vrbis* dispositio *lib.* 1. *cap.* 158. de solutione præsumpta per 16. annos, interrumpitur etiam per extraiudicialem interpellationem, dec. 591. n. 16. Alberg.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 158. inducit præsumptam solutionem si per 16. annos debitum non sit petitum, dec. 441. n. 1. Rond.

Statutum *Vrbis* de præscriptione, seu magis præsumpta solutione sexdecim annorum, non procedit si negatur debitum, vel non deberi prætenditur, decis. 719. num. 13. Calat.

Statutum *Vrbis* de præscriptione, vel potiùs solutione præsumpta per sexdecim annos admittit restitutionem in integrum, d. 717. n. 14. Calat.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 180. de duabus conformibus, quæ exigat requisita, dec. 598. nu. 1. Vicecom.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 180. de duabus conformibus comprehendit etiam personas ecclesiasticas, dec. 577. n. 9. Calat.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 180. quod duæ sententiæ faciant rem iudicatam, procedit si illæ sint validæ, & iustæ, decis. 577. n. 2. Calat.

Statutum *Vrbis* de duabus conformibus, intelligitur de validis, & iustis, dec. 823. num. 2. Rond.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 185. de restitutione dotium concedit viam executiuam, etiam contra tertium. dec. 404. n. 8. Calat.

Statutum *Vrbis lib.* 1. *cap.* 194. de forma seruanda in pignore prætorio traditur, & declaratur, dec. 449. n. 3. Taia.

Statutum *Vrbis* loquens de vltimis voluntatibus non comprehendit contractus, dec. 529. n. 6. Alberg.

Statutum *Vrbis* de donationibus, & de insinuationibus seruandum est etiam in districtu, dec. 642. n. 13. Taia.

Statutum *Vrbis* loquens de Ciue Romano in odiotis non comprehendit incolas, dec. 529. n. 5. & n. 14. Alberg.

Statutum *Vrbis* loquens de Ciue Romano non comprehendit forenses, decis. 529. num. 4. Alberg.

Statutum *Vrbis* mandans responderi positionibus, reiicit impertinentes, & captiosas, decis. 781. n. 4. Alberg.

Statutum *Vrbis* ordinatorium seruatur solum in foro Capitolino, dec. 499. n. 6. Taia.

STIPVLATIO.

Stipulatio Notarij pro hæredibus facta filijs, intelligitur vti filijs, & hæredibus sanguinis, non autem cum sola qualitate bonorum, dec. 500. n. 28. Calat.

Stipulatio Notarij pro hæredibus non suffragatur, vbi non constat de agnitione, & acceptatione donatarij, dec. 642. n. 16. Taia.

Stipulatio Notarij vbi deficit, nullum acquiritur ius in fauorem absentis, dec. 620. n. 22. Vbago.

Stipulationes tot esse dicuntur, quot sunt res quamuis in vno, eodemque contractu dotu, ctæ, ex diuersa tamen causa, dec. 736. num. 6 Rondinino.

STVDIVM.

Studijs, qui certo tempore vacare tenetur, principium, & illius prosequutionem per

annos

annos singulos ostendere debet,dec.804.n.2. Paulucc.
Studia pro tyronibus dedicata, & ad institutionem, & progressum directa, non conceduntur instructis, ac peritis, d.804. n. 20.Paul.

STVPRANS, STVPRATOR.

Vide etiam in verf. Defiorans.
Stuprans mulierem tenetur cum illa contrahere matrimonium, maximè si fateatur stuprum,dec.767.n.1.2.7.& seq.Taia.
Stuprator non est præcisè, & absolutè cogendus ad stupratam in vxorem ducendum, decis.767.n.1.& seqq.& n.7.Taia.
Stuprator, si promisit stupratam ducere in vxorem, matrimonium cum illa contrahere tenetur, dec.s. 767. num. 8.Taia.

STYLVS.

Vide etiam in verf. Clausula sublata, Consuetudo.
Stylus Tribunalis Rotæ seruatur, non autem committentis in causis Rotæ commissis, vti Auditoribus Rotæ, non tamquam Prælatis dec.787.n.3.Paul.
Stylus fabricandi duos processus, vnum pro actore, & alterum pro reo, qualiter attendatur,dec.417.n.9.& 10.Calat.

SVBCOLLECTORIA.

Subcollectoria Apostolica probatur ex attestatione ipsiusmet Collectoris generalis, decis.757.n.1.Paul.
Subcollectoriæ titulus, & exercitium ad effectum reseruationis beneficiorum, ex quibus remaneant probata,dec.757.n.6.Paulucc.
Subcollectoriam ad probandam non requiritur scriptura,dec.757.n.4.Paulucc.
Subcollectoriam ad probandam non sunt necessariæ literæ patentes electionis alicuius in Subcollectorem, dec.758.n.7.Paul.

SVBCOLLECTOR.

Vide etiam in verf. Collector.
Subcollector Apostolicus probatur ex vnico teste cum adminiculis, decis. 757.num. 3. Paulucc.
Subcollectoris deputatio probari debet per literas deputationis, itaut quælibet alia probatio non sufficiat, decis. 532. nu.1.& seqq. Taia.
Subcollectoris deputatio probatur ex solo dicto, & depositione Collectoris generalis attestantis de peputatione, & expeditione literarum patentium,dec.532.n.2.& 3.Taia.
Subcollectoris deputatio ex quibus probetur, Iudici arbitrarium est,dec.532.n.4.Taia.

SVBDITVS. *Vide etiam in verf.* Inferior, Vassallus.
à Subditis ad non subditos non valet argumentatio,dec.453 n.5. Emer.

SVBIECTIO Ecclesiæ ex quibus remaneat probata, dec.809.n.4.Alberg.

SVBHASTARI, SVBHASTATIO.

Vide etiam in verf. Adiudicatio, Deliberatio.
Subhastari, & deliberari vt possint bona hypothecata, in quibus creditori fuit concessa immissio, requiritur auctoritas Principis, dec.458.n.7.Rond.
Subhastatio est legitimus modus probandi valorem, decis. 668. numero 6. Taia.
Subhastatio, & adiudicatio bonorum quatenus præcedentem æstimationem requirant, dec.499.n.5.& 6. Taia.
in Subhastatione non præsumitur interuenisse læsionem,dec.668.n.4.Taia.

SVBORNATIO. *Vide etiam in verf.* Testis.
Subornatio facta vni ex testibus etiã alijs præsumitur facta,dec.514.n.11. Vicec.

SVBREPTIO.

Vide etiam in verf. Clausula, Gratia, Qualitas, Taciturnitas.
Subreptitia non potest dici gratia ex variatione vacationis expressæ, si in literis adsit clausula *siue præmisso, siue alio quouis modo*, dec.411 n.4. Rondin.
Subreptitia, vt dicatur gratia, subreptio debet esse vndequaque concludens, dec. 424. n.12. Calataiu.
Subreptio propriè illa dicitur, qua tacetur veritas, obreptio verò, qua exprimitur falsitas, sed hæc distinctio à pluribus reprobatur dec.533.n.1.Taia.
Subreptio respicit petitorium, dec.533.num.4. Taia.
Subreptionis vitium non cadit semoto præiudicio partis, quia tunc non est opus aliqua expressione,dec.533.n.6.Taia.
Subreptio non resultat ex omissa mentione litis per triginta annos extinctæ, dec.533.n.7. Taia.
de Subreptione gratiæ dari non potest, si litis mentio facta sit, dec.410.n.9.Emer.
Subreptionem ad euitandam etiam generica mentio, aut notitia sufficit, dec.769. num. 9 Vicecom.

SVBROGATIO, SVBROGATVM.

Vide etiam in verf. Lis, Litigans.
Subrogata bona pro fideicommisso habentur, ac si originalitèr fideicommissaria extitissent dec.545.num.3.Alberg.
Subrogatio bonorum fideicommissi remanet licita vbicunque licita est permutatio, decis.807.n.31.Taia.
Subrogatio gratiosa quando assumat naturam alterius ordinariæ prouisionis, vel non, decis.719 n.5.& seqq.Rond.
Subrogatio gratiosa si ex corpore, vel ex clausulis generalibus supplicationis gratiæ principalis desumitur, literæ expediuntur postea de per se, & ad partes, decis. 719. num. 6. Rondin.
Subrogatio gratiosa expedita ex solis clausulis generalibus gratiæ principalis, sine aliis literis ipsius subrogationis, requirit iustificationem narratorum in gratia, dec.719. num. 9. Rondin.
Subrogatio gratiosa beneficij viuentis obtineri non potest.nec etiam per delictum, & quando,dec.719.n.19.Rond.
Subrogatio gratiosa sine lite non datur, eaque debet esse super titulo beneficij,dec.427. n.1° Marthæio.
Subrogatio gratiosa si principaliter conceditur de per se,de per se pariter expediuntur literæ particulares,dec.719.n.1.Rond

Sub-

Subrogatio gratiosa stante calumnia, denegatur, & concessa non subsistetur, decis. 427. n.5.& 10.Matth.
Subrogatio, vel extensio de re ad rem, vel de specie ad speciem in particularibus non datur, sed solum in vniuersalibus, decis. 688. n.9.& 11.Emer.
Subrogatio gratiosa obtenta ob non residentiã alterius prouisi, indiget verificationem valoris, aliorumque narratorum, sine quibus exequutioni non demandatur,dec.719.n.15. & seqq. Rond.
Subrogationis gratiosæ cum multipliciter cõcedi, & expediri consueuerint, quam habeant proinde distinctionem inter se,d. 719. n.1.& 14.ac per tot.Rond.
Subrogationem gratiosam prætendens, debet petere beneficium tamquam suum, & tamquam collatum, non autem vti debitum, & conferendum,dec.427.n.2.Matth.
Subtogatus non cogitur plus præstare, quàm præstabat ille, in cuius locum fuit subrogatus,dec.654.n.12.Vicec.
Subrogatus eodem iure vtitur illius, in cuius locum subrogatur, dec.809.n.5. Alberg.
Subrogatum assumit omnes qualitates,& onera rei, in cuius locum subrogatur, dec. 561. n.20.Rond.
SVBSEQVENS statutum ab antecedenti declaratur, & cum illo procedit,dec.499.n.22. & 24.Taia.
Subsequens. *Vide in verf.* Sequens.
SVBSIDIVM. *Vide in verf.* Supplementum.

SVBSTANTIA.

Vide etiam in verf. Accidentia, Qualitas.
Substantia obligationis mulieris si consistat in instrumentis in albo relictis, quatenus exinde illius obligatio annulletur, vel non, decis.462.n.11.Rond.
Substantia sola attenditur, non autem qualitates extrinsecæ.dec.669.n.23.Paul.
Substantia instrumenti concessa,qualitas temporis leuioribus probationibus probatur, dec.735.n.13.Calat.
Substantialia quæ non sunt non adimunt fidẽ testibus,dec.488.n.5.Alberg.

SVBSTITVERE, SVBSTITVTIO.

*Vide etiam in verf.*Conditio, Fideicommissum, Successio, Testator.
Substituere alium deficiente linea, idem est, ac grauare vltimum de linea ad restitutionem fideicommissi, decis.433. num.13.Albergato.
Substituere. *vide etiam in verf.* Facultas.
Substitutio reciproca linealis, siue ex mente Testatoris, siue ex coniecturis desumpta, æquè procedit, siue vnus, siue etiam plures ab initio fuerint vocati, decis.755. num.13. Alberg.
Substitutio reciproca linealis resultat ex voto conseruandi agnationem, probatione alienationis, & digressu ad plures gradus substitutionum,dec.755.n.14.Alberg.
Substitutio de re non loquitur obijcitur fideicommissario non vocato,d.524.n.4.Taia.
Substitutio facta primo vocatis, quod censeatur in alia vocatione repetita, dicitur argumentum, quod nihil concludit, decis. 807. nu. 21. Taia.
Substitutio dicitur facta vltimo morienti, si in defectum lineæ facta sit, decis. 755. num. 3. Albergato.
Substitutio patris facta à matre binuba filio secundarum nuptiarum quanti æstimanda sit ad arguendam inæqualitatem inter filios prioris coniugij, decis. 732. numer. 28. Vicecomite.
Substitutio facta, si sine filijs, expirat per mortem cum filijs, & quando non, decis. 472. num. 5. Matth.
Substitutio Ecclesiæ, licet sit vna ex coniecturis pro vocatione filiorum in conditione positorum, tamen de per se non sufficit, sed est admodum à DD. controuersa, dec. 535. num. 6. Calataiu.
Substitutio intelligitur pura si nulla conditio à testatore fuit expressa, vel repetita sit, decis. 633. num. 5. & 16. Rond.
Substitutio sequens concepta verbis indefinitis, aptis comprehendere omne tempus, & vniuersam familiam, cum prima substitutione non cessat, decis. 645. nu.8. Taia.
Substitutio, seù priuatio aliud est, quod fiat si præcedens institutus sine demandatis oneribus suscipere voluerit hæreditatem, aliud verò si ille non adimpleuerit, dec.807. n.34. Taia.
Substitutio ex vocatione fœminarum in defectum masculorum dicitur facta vltimo morienti, dum non constat alteri fuisse iniunctum onus restituendi hæreditatem fœminis, dec. 733. num.15. Vicec.
Substitutio facta per vulgarem expirat per aditionem primi substituti, decis. 568. num. 5. & seqq. Alberg.
Substitutio facta per verbum *quandocumque* censetur facta sub mentione mortis, & dicitur compendiosa, decis. 481. numer. 11. Emerix.
Substitutio si est facta in tota hæreditate, quæ alias ad vltimum vocatum peruenire non potuisset, arguit filios in conditione positos fuisse vocatos, etiam ad portionem patrui, dec.617.nu.14. Emer.
Substitutio reciproca linealis requirit, quod omnes sint vocati facta sit vltimo morienti, & in tota hæreditate, decis. 755. num.1. Al Albergato.
Substitutio Ecclesiæ non facit filios in conditione positos fuisse vocatos, decis. 535. numer. 5. Calat.
Substitutio continens personas diuersas, & habens orationem perfectam, aliqua repetitione non eget, decis. 633. numer.25. Rondinino.
Substitutio facta *si sine filijs* dicitur restricta ad tempus mortis hæredis,& ideo si eo tempore extant filij, deficit conditio, decis. 684. num.1. Rond.
Substitutio facta *si sine filijs* per verbum *quandocumque*, non expirat per mortem cum filijs,

liis, sed purificatur etiamsi filij postea decedant sine filijs, decis. 684. num. 1. Rondinino.
Substitutio vt euadat fideicommissaria, suppleri debet mentio mortis à Notario omissa, dec. 613. nu. 26. Rond.
Substitutio reciproca linealis contenta in fideicommisso, vel testamento relato, continetur etiam in testamento, vel fideicommisso referente, decis. 755. numer. 16. Albergato.
Substitutio pupillaris bona cuiuscumque generis comprehendit, decis. 534. numer. 14. Albergato.
Substitutio compendiosa æquè comprehendit tempus expletæ pubertatis, ac quodcumque aliud, decis. 534. num. 15. Albergato.
Substitutio de te non loquitur, sufficit dicere substituto, qui non sit literaliter vocato, decis. 535. num. 2. Calat.
Substitutio vulgaris facta per verbum *quandocumque*, quia dicitur compendiosa, continet etiam fideicommissariam, decis. 481. nu. 12. & 13. Emerix.
Substitutionis reciprocæ linealis potissima coniectura est digressus ad plures gradus substitutionum, decis. 755. numer. 11. Albergato.
Substitutionem fieri vltimo morienti non requiritur, quod fiat verbis expressis, sed sufficit interpretatio voluntatis substituendi vltimo, dec. 755. nu. 4. Alberg.
Substitutiones duæ, vel plures diuersam rationem habere possunt, & ita de vna non argumentatur ad aliam, decis. 807. num. 22. Taia.
Substitutiones plures non dependentes à prima, illa caducata, non ideo cæteræ caducantur, sed adhuc remanent, decis. 645. n. 7. Taia.
Substitutiones multiplicatæ essent superfluæ, si filij in conditione positi non fuissent vocati, dec. 690. nu. 3. Calat.
Substitutiones plures fuisse factas aliud est, aliud verò quod fiat digressus ad plures casus substitutionum, decis. 558. numer. 11. Rondinino.
Substitutiones multiplicari non debent, neque in illis est subintelligenda conditio, decis. 633. nu. 5. & 16. Rond.

SVBSTITVTVS

Vide etiam in verf. Fideicommissarius, Procurator, Vocatus.
Substitutus eueniente casu suæ vocationis admittitur, dec. 613. nu. 2. Rond.
Substitutus non debet esse melioris conditionis, quam institutus, decis. 702. numer. 13. Emerix.
Substitutus procurator non admittitur, si ratio mandati constituentis hoc non patitur, dec. 813. nu. 21. Rond.
Substituti per verba *tandiù*, *quandiù*, *donec*, & *quousque* censentur inuicem esse grauati, decis. 733. nu. 6. Vicec.

SVBTRACTIO

Vide etiam in verf. Exceptio, Iudicium.
Subtractio scripturæ præsumitur facta ab eo cuius interest illam non reperiri, decis. 400. num. 11. Rond.
Subtractionis actorum præsumptio non procedit si non probatur acta deperdita detegere malum ius illius, qui eadem subtraxisse præsumitur, dec. 658. nu. 5. Vicec.
Subtractionis actorum præsumptio quatenus militet contra actorem, decis. 658. num. 3. Vicecomite.
SVBVRRA est vna ex antiquissimis regionibus in Vrbe, dec. 572. nu. 1. Rond.

SVCCEDENS, SVCCEDERE

Succedere non potest ille, de quo substitutio non loquitur, & casum siue vocationis non comprehendit, dec. 524. nu. 4. Taia.
Succedere aliquem non posse, & adhuc impedire purificationem fideicommissi in fauorem alterius nullum dicitur inconuenies, dec. 480. nu. 2. Alberg.
Succedens in legitima, dicitur successor particularis, non vniuersalis, decis. 413. num. 10. Matthæo.
Succedendi ordo attenditur in transactione facta super bonis fideicommissi, decis. 486. num. 5. Taia.

SVCCESSIO

Vide etiam in verf. Collatio, Extractio, Filius, Hæres, Odium, Proximitas, Repræsentatio.
Successio, substitutio, & fideicommissum omnia vtroque casu debentur, si vno, eodemque sermone, vtrumque complectuntur, decis. 733. nu. 11. Vicec.
Successio Monachi defertur immediatè Monasterio, non ipsi Monacho, decis. 783. numer. 19. Alberg.
Successio pro oneribus, & hypothecis obligatur, dec. 523. nu. 5. Rond.
Successio spectat ad proximiorem, si alius magis proximior non appareat, qui ad illam speret admitti, decis. 687. numer. 2. Albergato.
Successio denegatur filiæ in bonis patris nisi dotem actualiter conferat, decis. 455. nu. 1. Emerix.
Successio transuersalium dicitur potius contra votum naturæ, illorumque spes succedendi improbatur à lege, decis. 633. num. 12. Rondinino.
Successio bonorum matris binubæ, detracta legitima filiorum primi matrimonij, potest æqualiter ab ipsa inter illos, & secundum virum distribui, decis. 759. numer. 5. Vicecom.

SVCCESSOR

Vide etiam in verf. Antecessor, Auctor, Extractio, Hæres, Proximior.
Successor non exercet facultatem, quam suus antecessor non habebat, decis. 484. num. 1. Matth.
Successor factum antecessoris non reuocat, sed illud seruare tenetur, decis. 581. num. 4. Emerix.
Successor in officio ex proprio iure, vel ex libera-

beralitate concedentis, nihil penitus recognoscit à resignante, seu dimittente, d. 494. num. 12. Alberg.
Successor in officio, vel beneficio quod teneatur ad debita antecessoris, iniustum, & iniquum esse reputatur, decis. 494. numer. 13. Albergato.
Successor beneficij si integros fructus percepit, integram etiam pensionem persoluere tenetur, dec. 646. nu. 8. Calat.
Successor non minus supplantatur præoccupatione Laudemii, quam anticipata innestitura, vel renouatione, decis. 492. numer. 10. Taia.
Successor potest optare, & ascendere ad beneficium si ab eius antecessore negligatur, dec. 791. in 2. Emerix.
Successor non impugnat factum auctoris, decis. 738. num. 2. Taia.
Successor non tenetur facere, quod non fecit antecessor, dec. 654. nu. 10. Vicec.
Successor ad quod teneatur ex obseruantia antecessoris resultat, decis. 654. numer. 11. Vicecomite.
Successoris in præiudicium fieri nequit solutio antecessori, decis. 492. nu. 6. Taia.
Successori transmittitur exactio, quæ ab antecessore facta non est, decis. 494. numer. 7. Taia.
Successores suos in solidum nec etiam pacto debitor obligare permittitur, dec. 696. nu. 3. Taia.
Successores, & Posteri per se propriè intelliguntur sanguinis, decis. 503. numer. 14. Taia.

SVMMA
Vide etiam in verf. Bona.
Summa si super vna pronunciatum sit, quæ tamen ex diuersis capitulis resultet, quatenus substineatur sententia in solis capitibus veris, dec. 449. num. 2. Taia.
à Summa maiore, qua maior est in sententia, datur appellatio, dec. 571. nu. 4. Taia.
in Summa maiori inest minor, decis. 571. numer. 1. & seqq. Taia.

SVMPTVM
Sumptum de sumpto, licet legitimè extracto, & ideo reputato pro originali, non probat, dec. 619. num. 9. & 10. Rondin.
Sumptum de sumpto nihil probat, nec ius latet specie decimandi restringit ad particu-vniuersales decimarum, dec. 663. n. 4. Taia.
Sumptum de sumpto, & exemplum de exemplo non probat, dec. 582. nu. 20. Taia.
Sumptum de sumpto etiam non legitimè extractum, stante obseruantia plenè probat, dec. 422. num. 5. & seqq. Matth.
SVMPTVS *Vide in verf.* Alimenta.
SVPERIOR si de facili adiri potest metus excluditur, dec. 514. nu. 21. Vicec.
SVPERIOR *Vide etiam in verf.* Abbas, Caput, Inferior, Obedientia, Prior, Rector.
SVPPLANTANDI alios via aperienda non est, dec. 581. num. 13. Emerix.
SVPPLANTARE *Vide etiã in verf.* Præuenire.
SVPPELLEX olim erat curta, licet longè latè concedentis, nihil penitus recognoscit à resignante, seu dimittente, d. 494. num. 12. Alberg.
Successor in officio, vel beneficio quod teneatur ad debita antecessoris, iniustum, & iniquum esse reputatur, decis. 494. numer. 13. Albergato.
Successor beneficij si integros fructus percepit, integram etiam pensionem persoluere tenetur, dec. 646. nu. 8. Calat.
Successor non minus supplantatur præoccupatione Laudemii, quam anticipata innestitura, vel renouatione, decis. 492. numer. 10. Taia.
Successor potest optare, & ascendere ad beneficium si ab eius antecessore negligatur, dec. 791. in 2. Emerix.
Successor non impugnat factum auctoris, decis. 738. num. 2. Taia.
Successor non tenetur facere, quod non fecit antecessor, dec. 654. nu. 10. Vicec.
Successor ad quod teneatur ex obseruantia antecessoris resultat, decis. 654. numer. 11. Vicecomite.
Successoris in præiudicium fieri nequit solutio antecessori, decis. 492. nu. 6. Taia.
Successori transmittitur exactio, quæ ab antecessore facta non est, decis. 494. numer. 7. Taia.
Successores suos in solidum nec etiam pacto debitor obligare permittitur, dec. 696. nu. 3. Taia.
Successores, & Posteri per se propriè intelliguntur sanguinis, decis. 503. numer. 14. Taia.

SVMMA
Vide etiam in verf. Bona.
Summa si super vna pronunciatum sit, quæ tamen ex diuersis capitulis resultet, quatenus substineatur sententia in solis capitibus veris, dec. 449. num. 2. Taia.
à Summa maiore, qua maior est in sententia, datur appellatio, dec. 571. nu. 4. Taia.
in Summa maiori inest minor, decis. 571. numer. 1. & seqq. Taia.

SVMPTVM
Sumptum de sumpto, licet legitimè extracto, & ideo reputato pro originali, non probat, dec. 619. num. 9. & 10. Rondin.
Sumptum de sumpto nihil probat, nec ius latet specie decimandi restringit ad particu-vniuersales decimarum, dec. 663. n. 4. Taia.
Sumptum de sumpto, & exemplum de exemplo non probat, dec. 582. nu. 20. Taia.
Sumptum de sumpto etiam non legitimè extractum, stante obseruantia plenè probat, dec. 422. num. 5. & seqq. Matth.
SVMPTVS *Vide in verf.* Alimenta.
SVPERIOR si de facili adiri potest metus excluditur, dec. 514. nu. 21. Vicec.
SVPERIOR *Vide etiam in verf.* Abbas, Caput, Inferior, Obedientia, Prior, Rector.
SVPPLANTANDI alios via aperienda non est, dec. 581. num. 13. Emerix.
SVPPLANTARE *Vide etiã in verf.* Præuenire.
SVPPELLEX olim erat curta, licet longè latè concedentis, nihil penitus recognoscit à resignante, seu dimittente, d. 494. num. 12. Alberg.
Succesor in officio, vel beneficio quod teneatur ad debita antecessoris, iniustum, & iniquum esse reputatur, decis. 494. numer. 13. Albergato.
Successor beneficij si integros fructus percepit, integram etiam pensionem persoluere tenetur, dec. 646. nu. 8. Calat.
Successor non minus supplantatur præoccupatione Laudemii, quam anticipata innestitura, vel renouatione, decis. 492. numer. 10. Taia.
Successor potest optare, & ascendere ad beneficium si ab eius antecessore negligatur, dec. 791. in 2. Emerix.
Successor non impugnat factum auctoris, decis. 738. num. 2. Taia.
Successor non tenetur facere, quod non fecit antecessor, dec. 654. nu. 10. Vicec.
Successor ad quod teneatur ex obseruantia antecessoris resultat, decis. 654. numer. 11. Vicecomite.
Successoris in præiudicium fieri nequit solutio antecessori, decis. 492. nu. 6. Taia.
Successori transmittitur exactio, quæ ab antecessore facta non est, decis. 494. numer. 7. Taia.
Successores suos in solidum nec etiam pacto debitor obligare permittitur, dec. 696. nu. 3. Taia.
Successores, & Posteri per se propriè intelliguntur sanguinis, decis. 503. numer. 14. Taia.

SVMMA
Vide etiam in verf. Bona.
Summa si super vna pronunciatum sit, quæ tamen ex diuersis capitulis resultet, quatenus substineatur sententia in solis capitibus veris, dec. 449. num. 2. Taia.
à Summa maiore, qua maior est in sententia, datur appellatio, dec. 571. nu. 4. Taia.
in Summa maiori inest minor, decis. 571. numer. 1. & seqq. Taia.

SVMPTVM
Sumptum de sumpto, licet legitimè extracto, & ideo reputato pro originali, non probat, dec. 619. num. 9. & 10. Rondin.
Sumptum de sumpto nihil probat, nec ius latet specie decimandi restringit ad particu-vniuersales decimarum, dec. 663. n. 4. Taia.
Sumptum de sumpto, & exemplum de exemplo non probat, dec. 582. nu. 20. Taia.
Sumptum de sumpto etiam non legitimè extractum, stante obseruantia plenè probat, dec. 422. num. 5. & seqq. Matth.
SVMPTVS *Vide in verf.* Alimenta.
SVPERIOR si de facili adiri potest metus excluditur, dec. 514. nu. 21. Vicec.
SVPERIOR *Vide etiam in verf.* Abbas, Caput, Inferior, Obedientia, Prior, Rector.
SVPPLANTANDI alios via aperienda non est, dec. 581. num. 13. Emerix.
SVPPLANTARE *Vide etiã in verf.* Præuenire.
SVPPELLEX olim erat curta, licet longè la-

tèque à iurisconsulto descripta, dec. 517. numer. 11. Taia.
Suppellex *Vide etiam in verf.* Mobilia.
SVPERFLVA euitari debent, decis. 562. nu. 4. Matthæio.

SVPPLETIO, SVPPLEMENTVM
Suppletio lucri marito debiti, quod solui non potest ex bonis fideicommissi, fieri debet in bonis liberis, dec. 525. nu. 7. Rond.
in Supplementum, vel in subsidium si aliquid promissum, legatum, vel assignatum sit, non alterat naturam dispositionis, si casus supplementi non venit, dec. 774. n. 12. Vic.

SVPPLICANS, SVPPLICATIO
Vide etiam in verf. Gratia.
Supplicans censetur approbasse tanquam vera omnia in sua supplicatione contenta, d. 507. num. 8. Vbago.
Supplicatio præsumitur signata de tempore datæ, dec. 808. num. 19. Taia.
Supplicatio signata à Pontifice, sufficit vbi agitur de sola qualitate gratiæ, postquam eius literæ sunt expeditæ, decis. 506. nu. 5. Rondinino.
Supplicationes licet amplæ à partibus porrigantur postea tamen delentur, & limitantur in Dataria secundùm intentionem Papæ, dec. 469. nu. 4. Taia.
SVPPOSITVM *Vide etiam in verf.* Incidenter.
Suppositum quam semper fuit inter partes necessariam præexistentiam habet, decis. 460. num. 16. Rondin.
SVPPRESSIO *Vide etiam in verf.* Secularizatio.
Suppressio Ecclesiæ, vel beneficij quatenus dicatur potius extinctiua, vel translatiua, decis. 809. nu. 9. Albergato.
SVSPENSIO litis quid operetur, decis. 495. num. 1. & seqq. Vicec.

SVSPICIO, SVSPECTVS
Vide etiam in verf. Fraus, Iudex, Recusatio.
Suspicio resultat in contractu, in quo fuit appolita hora, dec. 573. nu. 11. Calat.
Suspicionis causa cadere non potest in Auditoribus Rotæ, decis. 544. numer. 39. Calataiu.
Suspecta non dicitur, quietantia reperta penes creditorem, quamuis apud debitorem extare debuisset, decis. 488. numer. 12. Albergato.

T

TABVLATVM *Vide in verf.* Ædificium.
TACENS *Vide in verf.* Audiens.

TACITE, TACITVRNITAS
Tacitè, & virtualiter comprehensum non implicat, quod postea ad maiorem declarationem explicetur, decis. 556. num. 17. Albergato.
Taciturnitas longa non arguit aliquid non deberi, dec. 488. num. 10. Alberg.
Taciturnitas inducit consensum, & quando, dec. 708. num. 12. Vbago.

Taciturnitas possessionis alterius in beneficialibus non causat subreptionem ex stylo datariæ, & illius clausulis, decis. 476, num. 26. Rondinino.
Taciturnitas quod beneficium debeatur certo generi personarum, vitiat illius impetrationem, & gratiam, dec. 731. nu. 6. Vbago.
TARDITAS in producendo scripturam releuantem non præiudicat, si illa processit ex ignorantia scripturæ productæ, decis. 539. num. 12. Taia.

TAXATIO, TAXATIVA

Taxatio interesse, vel cambij etiam in casu licito, non debet lædere canonicas sanctiones, dec. 775. nu. 16. Vicec.
Taxatio cambiorum, vel alterius liciti interesse debet esse verisimilis, proportionata iuxta qualitates personarum, & dummodo etiam tanti interfuisse probetur, decis. 775. num. 17. Vicec.
Taxatio cambiorum, vel alterius interesse regulariter est prohibita, & de ratione, d. 775. num. 13. Vicec.
Taxatiua non expressa etiam si dicatur iuspatronatus pertinere ad aliquos de familia, non inde excluditur tota familia, decis. 679. num. 16. Vbago.

TEMPVS

Vide etiam in verf. Annus, Derogatio, Error, Obligatio, Terminus.
Tempus, seu dilatio, quæ assignari debent, nihil refert, an præcedant, vel subsequantur, decis. 716. nu. 12. Calat.
Tempus transactionis percutere debent testes contra illam deponentes, decis. 619. num. 1. Rondinino.
Tempus impedimenti de medio subducitur, & reliquum computantur, decis. 506. nu. 8. Rondinino.
Tempus adiectum legato quandoque apponitur, vt faciat diem, non autem quod conditionem importet, decis. 534. num. 6. Albergato.
Tempus adiectum substantiæ legati *Iabolenus* respondit magis prorogandæ solutionis gratia, quàm constituendi incertum diem fideicommissi fuisse appositum, dec. 534. numer. 7. Alberg.
Tempus præsens non infert ad præteritum, decis. 574. num. 8. Rond.
Tempus adiectum legato relicto filijs titulo institutionis dicitur respicere solutionem, non autem substantiam legati, decis. 677. nu. 4. Albergato.
Tempus certæ ætatis adiectum legato relicto filijs, censetur appositum in gratiam eorum, ne ob defectum eiusdem ætatis ipsi subijciantur periculo amissionis, & dissipationis illius, decis. 677. num. 5. Alberg.
Tempus annorum centum, & vltrà, antiquissimum reputatur, decis. 678. numer. 4. Albergato.
Tempus pupillaris, ætatis, etiam à longa taciturnitate demendum est, decis. 638. nu. 12. Calataiu.
Tempus ad aliquod adimplendum si sine adimplemento labatur, non inducit nullitatem eorum, quæ interim valide gesta sunt, dec. 452. nu. 3. Matth.
Tempus contractus attendi debet, non autem euentus postea subsequutus, decis. 501. numer. 7. Rondin.
Tempus non currit impedito ex facto, & culpa promissoris, vel suorum creditorum, decis. 542. num. 12. Alberg.
Tempus adiectum substantiæ, non autem præstationi legati, facit illud esse conditionale, dec. 534. num. 1. 3. & 6. Alberg.
Tempus adiectum præstationi legati si non est absolutè incertum, sed omninò futurum, non facit conditionem, decis. 534. num. 12. & seq. Alberg.
Tempus si legatarius vixerit, non est absolutè incertum, sed omninò futurum, decis. 534. num. 12. Alberg.
Tempus impeditæ expeditionis, & retentionis Bullarum, quatenus, & ad quem effectum non attendatur, decis. 506. num. 9. Rondinino.
Tempus ad docendum de interesse ad effectum admissionis ad causam si neque à iudice, neque à iure sit præfixum, potest de illo semper, & quandocumque doceri, dec. 602. num. 7. Vbago.
Tempus quo cessio suum habere debet effectum attenditur, non autem quando illa facta est, decis. 698. num. 9. Emer.
Tempus à testibus, vel aliter diuersimode explicatus quando concilietur, decis. 438. numer. 1. & seqq. Emerix.
Tempus præcisum simulationis probari debet à testibus de ea deponentibus, decis. 423. num. 22. Emerix.
Tempus adiectum legato à patre filio relictum, facit diem, non autem conditionem importat, & quando, decis. 677. num. 1. & seqq. Alberg.
Tempus dilatæ solutionis, & exequutionis trãsactionis spectatur ad effectum æstimandi pretium in eadem transactione promissum, decis. 698. nu. 10. Emer.
Temporis adæquatio in probando valore fructuum beneficij fit per quinque annos ante, & quinque postea reseruationi pensionis, decis. 745. num. 2. Rond.
Temporis cursus inducit variationem valoris, dec. 545. num. 7. Alberg.
Transactio simulata non suffragatur transigenti, decis. 546. Calataiu.
Tempore eodem vnus in diuerso loco esse non potest, dec. 747. num. 10. Vicec.
Tempore certo, qui studijs vacare tenetur principium medium, & finem probare tenetur, dec. 804. nu. 2. Paulnc.
de Tempore præterito quando inferatur ad præsens, decis. 735. num. 8. Calat.
in Tempore citatus dicitur ille, qui fuit à parte præuentus in commissione causæ, d. 506. num. 10. Rondin.
TERMINATVM *Vide in verf.* Concessum.

Digitized by Go

TERMINVS

Vide etiam in verſ. Medium, Tempus.

Terminus vltra marinus ſi denegatus ſit, poteſt appellari, dec.760.nu.1. Calat.

Terminus ſuſceptus nomine hæreditario non afficit hæredem, & illius bona, dec. 785. numer. 6. & 7. Pauluc.

Terminus iuris ad redeundum pro Apoſtolis incipit currere à die latæ ſententiæ, non à die appellationis, ſtante citatione perſonali, deciſ.526. num.3. & ſeq. Matth.

Terminus ſuſceptus ad ſoluendum cum ſubſecuto iudicis decreto, creditorem in quaſi poſſeſſione conſtituit, deciſ. 785. numer. 3. Pauluccio.

Terminus *proſernato* in vltimis audientijs Rotalibus eſt vnius menſis, deciſ. 787. num. 4. Pauluc.

Terminus Vltramarinus *Vide etiam in verſ.* Beneficium.

Terminus vltramarinus petitur ad ſubijciendum ſe examini ad effectum obtinendi beneficium, dec.461. nu.1. Matth.

Terminus ad videndum *decerni mandatum*, dicitur ſimplex, & inutilis, deciſ.710.num.14. Calataiu.

Terminus ad videndum *decerni* mandatum in Tribunali A. C. ſeruatur ſolùm in obligatione Camerali, & quare, non autem in alijs iudicijs, deciſ. 716. numer. 8. & ſeqq. Calataiu.

Terminus ad videndum *decerni* mandatum ſuppleri poteſt per æquipolliens, & dicitur ſuppletus per clauſulam citationis,& decretum opportunum fieri, deciſ. 716. nu. 10. Calataiu.

Terminus ad videndum *decerni* mandatum continet ſolam dilationem trium dierum, deciſ.716.num.11. Calat.

à Termino ad quem non licet arguere ad terminum à quo, & quando, deciſ. 804. nu.3. Pauluccio.

in Termino prorogato, quæ facta ſunt perinde habentur, ac ſi expleta fuiſſent in tempore, deciſ. 491. nu. 8. Emer.

in Termino dicitur fieri, quod fit die ſequenti poſt lapſum terminum, deciſ. 588. num.19. Rondinino.

Termini ſubſtantiales ſi fuerint ſeruati deſeruiunt pro monitione partis, deciſ. 417. numer. 10. Calat.

TERRA

Vide etiam in verſ. Ciuitas, Oppidum, Territorium.

Terra, & Territorium confunduntur in iure, vnumque pro alio ſæpius à DD. vſurpatur, dec.695. num.13.& 14. Emer.

Terra, vel Ciuitate diuiſa quatenus cenſeatur diuiſum illius Territorium, dec.429. nu.13. & ſeqq. Rondin.

TERRITORIVM

Vide etiam in verſ Diuiſio, Terra.

Territorium, & Terra ſi fuerint habiti pro diuerſis, non poſſunt inuicem confundi, & vnum pro altero reputari,dec.695.num.13. & 14. Emerix.

Territorium ſi ſimplicitèr diſmembretur,non ideo diſmembrantur decimæ, quæ continentur in illo, deciſ. 437. num. 3. & 9. Vicecomite.

Territorij nomine venit quidquid intra fines loci, cum ipſo loco continetur, deciſ. 431. num.12. & 14. Emer.

Territorij nomine venit quidquid intra fines loci vna cum ipſo loco continetur,dec.557. num. 7. Vicecomite.

in Territorio degentes quatenus comprehendantur ſub diſpoſitione facta de Ciuitate, vel Terra, dec.429.num.17.Rond.

de Territorio ſi ſtatutum loquitur intelligitur etiam de Ciuitate, deciſ. 431. numer. 14. Emerix.

TERTIVS

Vide etiam in verſ. Retrotractio.

Tertius contra quem prætenditur exequutio ſuper reſtitutione dotis, dicitur habere intereſſe ſecundarium,quia primarium intereſſe eſt mariti, dec.513.num.8. Calat.

Tertius habens ſolum intereſſe ſecundarium, non principale, citari non debet, deciſ. 513. num. 9. Calataiu.

Tertius quatenus probare teneatur exequutionem nulliter fuiſſe factam, dec. 730. nu. 5. & ſeqq. Taia.

Tertius poſſidere debet vt contra illum exerçeri poſſit quaſi poſſeſſio exigendi, d. 643. num. 5. Vicecom.

Tertius vtens commodo commiſſionis ab altero ex collitigantibus reportatæ debet eam accipere cum ſuis qualitatibus, deciſ. 513. num. 1. Calataiu.

Tertius arbiter electus in caſum diſcordiæ aliorum. non ſe intromittit in arbitrando, niſi prius de præcedenti diſcordia conſtiterit, dec. 522. nu. 22. Taia.

Tertius genitus quatenus ad fideicommiſſum admittatur, ſi primogenitus ſucceſſerit, & ſecundo genitus interim obierit, deciſ. 524. num. 3. Taia.

Tertius poſſeſſor afficitur ſententia lata cum legitimo contradictore, & quando,dec.403. num.1.& per totam, Calat.

Tertius poſſeſſor bonorum mariti tenetur ſoluere alimenta, & ſumptus litis vxori petenti reſtitutionem ſuæ dotis, quamuis in ſententia citatus non ſit, deciſ. 513. per totam, Calataiu.

Tertius poſſeſſor *Vide etiam in verſ.* Via exequutiua.

Tertius non tenetur ad alimenta, & ſumptus litis vltra vires rei poſſeſſæ,deciſ.404.nu.13. Calataiu.

Tertius quatenus afficiatur ſententia contra alium lata, dec.513. nu, 5. Calat.

Tertius poſſeſſor bonorum viri quatenus teneatur ad alimenta, & ſumptus litis ad fauorem vxoris thori ſeparationem petentem, dec.404. num.1. Calat.

Tertij poſſeſſores bonorum fideicommiſſi,pro illius mobilibus vltra ſequiſeculum conueniri non poſſunt, deciſ. 517. num.3. & ſeqq. Taia.

TESTAMENTVM

Vide etiam in verſ. Inſtrumentum, Legatum, Præordinatio, Teſtatum,

Teſtamentum mulieris factum ſine ſolemnitatibus ſtatuti remanet nullum, deciſ. 753. num. 11. Calataiu,

Teſtamentum, in quo omnia bona fide geſta ſunt, non remanet offuſcatum ex aliquo medio, quod illud obumbrare poterat, deciſ. 729. num. 14. Rond.

Teſtamentum, & voluntatem teſtatoris ad probandum, requiruntur ſeptem teſtes, deciſ. 728. nu. 14. Alberg.

Teſtamentum, & in eis diſpoſita, nec reuocari, nec contrariari poſſunt per ſimplicem epiſtolam, ſed noua diſpoſitione opus eſt, deciſ. 692. num. 15. & ſeq. Alberg.

Teſtamentum factum poſt receſſam ſomnolentiam, cauſatam à febri, non poteſt ex præcedenti ſopore de nullitate redargui, deciſ. 729. nu. 10. Rondin.

Teſtamentum grauiter ægrotantis ſi eſt prudenti diſpoſitione confectum, quam nec alius excogitare poterat, tempore ſanæ mentis dicitur eſſe conditum, deciſ. 729. num. 11. Rondin,

Teſtamentum rogatum à Notario caſu, & fortuitu accerſito, quamuis præordinatum ſit à conſanguineo hæredis, valet ſi teſtatrix paſſa eſt, illud ſibi legi, rogari, & publicari, deciſ. 729. num. 7. Rondin.

Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij teſtatore reſpondente per verbum *ſic*, attenditur, & ſubſtinetur, ſi Notarius valdè cautè in illius ſtipulatione ſe geſſit, dec. 729. nu. 8. Rond.

Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij, teſtatore reſpondente per verbum *ſic*, eſt in iure validum, deciſ. 418. num. 1. Emerix.

Teſtamentum ſecundum vbi primum habet clauſulam derogatoriam, non dicitur verè teſtamentum, ſed veluti Cimbalum tinniens, dans ſine mente ſonum, deciſ. 787. num. 11. & ſeqq. Paul.

Teſtamentum non ſubſtinetur, ſi teſtator ſimpliciter reſpondit per verbum *ſic* dum notarius non fuit vocatus de illius mandato, nec abeſt timor importunæ ſuggeſtionis, deciſ. 603. nu. 5. Emerix.

Teſtamentum, in quo teſtator ſimpliciter reſpondit per verbum *ſic* ſubſtinetur ſolum, ſi notarius inſtructus de eius voluntate, ſecundum eam faciat interrogationem, alias dicitur ſuſpectum, & ſuggeſtiuum, deciſ. 603. nu. 6. Emerix.

Teſtamentum à graui morbo laborante confectum ad interrogationem conſanguinei hæredis, etiam religioſi non ſubſtinetur, deciſ. 603. num. 7. Emer.

Teſtamentum conditum eadem die, qua teſtatori fuit prænunciata mors, potius ex turbato animo cogitantis illius, quam deliberatè confectum præſumitur, deciſ. 603. num. 8. Emerix.

Teſtamentum inter liberos quoties conſtat de voluntate etiam ſine rogitu notarij valet, dec. 433. num. 7. Alberg.

Teſtamentum, & fideicommiſſum conditum ad relationem alterius fideicommiſſi, vel teſtamenti, omnia in ipſo contenta comprehendit, deciſ. 755. numer. 15. & ſeqq. Albergato.

Teſtamentum enunciatum ſine die, & conſule intelligitur eſſe illud, quod affertur, ſi de alio teſtamento non docetur, deciſ. 735. numer. 5. & ſeqq. Calataiu,

Teſtamentum, vt reddatur validum, ſola poſſibilitas ſuffieit mentis teſtatoris illud condere voluiſſe ex actu valido, non autem inualido, deciſ. 529. numer. 31. & ſeqq. Albergato.

Teſtamentum primum habens derogationem ſecundi non cenſetur reuocatum per vltimum quoties de circumuentionibus dubitatur, vel illud emanauerit fauore teſtatorij inſeruientium, dec. 539. nu. 13. Taia,

Teſtamentum præſumitur validum, & in forma probanti, ſi quis ex eo ſit ad beneficium admiſſus, dec. 422. num. 8. Matth.

Teſtamentum probat veritatem etiam ſi poſtea ſtipulatum non ſit, deciſ. 424. num. 6. Emerix.

Teſtamentum conditum fauore filiorum naſciturorum dicitur reſpicere intereſſe patris inſtitui prohibiti, & ideo remanet nullum, deciſ. 529. nu. 26. Alberg.

Teſtamentum, & prima teſtatoris voluntas ſi eſt derogatoria vltimæ, primum præualet, niſi per vltimum ſpecialiter reuocetur, deciſ. 539. num. 3. Taia.

Teſtamentum inter liberos à teſtatore conſcriptum & ſubſcriptum à teſtibus, etiam ſine rogitu Notarij habet vim ſolemnis teſtamenti, & plenè probat, deciſ. 433. nu. 7. Albergato.

Teſtamentum, in quo inſtituuntur nepotes, valet, licet pater hæres inſtitui non poſſit, ſi eſt conditum prædilectione nepotum, vt de iure præſumitur, deciſ. 529. numer. 31. Albergato,

Teſtamentum illud magis præfertur, in quo fuit inſtitutus hæres ſanguine coniunctus, quàm extraneus, deciſ. 787. num. 33. Paluccio,

Teſtamentum ſecundum non ſolum debet habere derogationem generalem primi, ſed etiam ſpecialem ipſius clauſulæ *derogatoriæ* in dicto teſtamento appoſitæ, dec. 787. numer. 34. Paluc.

Teſtamentum patris celare volentis matrimonium filij, tanquam in dedecus illius, eidem filio non præiudicat, dec. 779. nu. 12. vbi amplis, Taia.

Teſtamentum rogatum à non notario, non ſubſtinetur, quacumque contraria conſuetudine probata, quæ non attenditur, d. 603. num. 15. & 19. Emerix.

Teſtamentum nullum ex defectu voluntatis non ſubſtinetur ex præcedenti voluntate teſtatoris inſtituendi eundem hæredem, deciſ. 603. num. 10. Emerix.

Teſtamentum in Vrbe rogatum à Notario non matriculato eſt nullum, tam ex ſtatuto, quam ex Conſtitutionibus Summorum Pontificum, deciſ. 555. numer. 5. Albergato.

Teſtamentum productum, & præſeruatum cenſetur approbatum, deciſ. 433. numer. 5. Albergato.

Teſtamentum, & legãtum factum fauore ſpurij in eo quod reſpiciunt alimenta, valent, & ſubſtinentur, deciſ. 613. num. 17. Vbago.

Teſtamentum, & legatum factum in fauorem ſpurij contra formam Conſtitutionum Apoſtolicarum corruunt, deciſ. 613. nu. 18. Vbago.

Teſtamentum non exhibitum in Archiuio iuxta præceptum Conſtitutionis Vrbanæ remanet nullum, dec. 555. numer. 6. Albergato.

Teſtamentum, & hæredis inſtitutio ſunt ſpecies alienationum, deciſ. 500. num. 17. Calataiu.

Teſtamentum factum ſecundum legis diſpoſitionem remouet omnem præſumptionem fraudis, dec. 732. nu. 18. Vicec.

Teſtamentum in mortuis confirmari ſolùm, alioquin non valere dum viuit, qui teſtatus eſt dixit, & docuit DOCTOR GENTIVM, dec. 738. num. 9. Taia.

Teſtamentum poſterius ſi eſt ſolemne, primo prævalere debet, deciſ. 787. numer. 8. Pauluccio.

Teſtamentum ſecundum non prævalet primo habente clauſulam *derogatoriam*, ſi ei expreſsè derogatum non ſit, deciſ. 787. numer. 9. Pauluccio.

Teſtamenti pro validitate magis attenditur prædilectio hæredis, qui teſtatoris nomen conſeruare poterat, quàm inteſtata ſucceſſio, per quam illud penitus extinguebatur, dec. 729. num. 2. Rond.

Teſtamenti præordinatio requiritur in teſtamento facto ad interrogationem alterius, vbi de ſuſpicione ſubornationis, vel ſuggeſtionis dubitari poteſt, deciſ. 418. numer. 2. Emerix.

Teſtamenti præordinatio ſi eſt neceſſaria, debet eſſe omnino clara, & carere omni ambiguitate, dec. 418. num. 4. Emer.

Teſtamenti vna pars declarat aliam, & quando, dec. 473. nu. 12. Calataiu.

Teſtamentorum pluralitas non præſumitur, dec. 735. nu. 7. Calataiu.

Teſtamentorum pars declarat aliam, ſi nulla vrget diſparitatis ratio, deciſ. 474. num. 9. Albergato.

In Teſtamento fratris non habet locum conjectura pietatis, de qua *in l. cum anus de condit. & demonſtr. & l. cum aduiſſimi de fideicommiſſ.* deciſ. 633. num. 7. Rond.

Teſtamenta, & inſtrumenta rogata ab alijs quam publicis Notarijs ex Conſtitutionibus Pontificum remanent nulla, deciſ. 418. num. 5. Emerix.

TESTATOR

Vide etiam in verſ. Extractio, Moriens, Teſtamentum, Verba, Voluntas.

Teſtator in ſecundo teſtamento quod non derogat primo, dicitur apparenter complacere, ſed non cum effectu teſtari, deciſ. 787. num. 12. & 13. Pauluc.

Teſtator prole deſtitutus quando de filijs hæredis cogitaſſe, eoſque etiam ſuccedere voluiſſe dicatur, deciſ. 633. numer. 10. Rondinino.

Teſtator ſi pluries declarauit ſe velle aliquem hæredem inſtituere, quem maximè diligebat, & illius fauore teſtamentum faciat per verbum *ſic*, teſtamentum ſubſtinetur, deciſ. 729. num. 1. Rondin.

Teſtator in teſtamento reſpondens per dictionem *ſic*, quod fuerit ſimul interrogatus à Notario, & conſanguineo hæredis, nihil facit, ſi poſtea interrogatio ſolius Notarij repetita ſit, dec. 729. num. 13. Rond.

Teſtator ſi à principio reſpondit Notario interroganti per verbum, *oh*, licèt poſtea dixerit, *ſi Signore*, non ideò deliberatum dicitur dediſſe reſponſum, dec. 603. n. 4. Emer.

Teſtator ſi poſt conditum teſtamentum illud cum pluribus approbauerit, & gratulationes recepit, nec de aliquo fuit conquæſtus, non dicitur deceptus, aut fraudibus ad teſtandum allicitus, dec. 729. n. 23. Rond.

Teſtator ſi Notario interroganti reſpondit per dictionem, *oh*, & poſtea melius requiſitus dixit, *Signor ſi*, primam interrogationem non benè percepiſſe dicitur, deciſ. 729. num. 9. Rondin.

Teſtator, ſi filijs inteſtatis decedentibus ſuperuiuentes ſuccedere voluit, neceſſarium eſt illos etiam in portione eis particulariter relicta ſuccedere voluiſſe, deciſ. 534. num. 8. Alberg.

Teſtator ſicuti cogitauit de liberis in primo caſu, vel ſubſtitutione, ita cogitaſſet in ſecundo, ſi illos admittere voluiſſet, dec. 633. n. 4. Rond.

Teſtator, quod non expreſſit, repetere noluiſſe dicitur, dec. 633. n. 5. Rond.

Teſtator non præſumitur ſe conformaſſe cum ſtatuto, ſi ſtatutum de ſua ſucceſſione non loquebatur, dec. 638. n. 10. & ſeq. Calat.

Teſtator in beneficio à ſe erecto poteſt apponere conditiones ſibi benè viſas, deciſ. 422. n. 4. Matth.

Teſtator ſi pluribus filijs inſtitutis ſub conditione, *ſi ſine filijs*, vlterius dixit, *& ſi omnes deceſſerint ſine filijs*, an vnam, vel plures diſpoſitiones feciſſe dicatur, dec. 558. nu. 2. & 10. Rondin.

Teſtator graui morbo laborans, & ſolum in teſtamento reſpondens. *Signor ſi*, potiùs ad importunam ſuggeſtionem, quàm ex deliberatione teſtandi reſpondiſſe videtur, deciſ. 418. n. 3. Emer.

Teſtator, ſi filio legatario ſubſtituit filium ſuperuiuentem, intelligitur ſubſtituiſſe in ipſo legato, non autem in alimentis, dec. 677. numer. 16. Alberg.

Teſta-

Teſtator vbi ſeipſum gloſat, non recurritur ad gloſam legis,dec.426.n.3.Alberg.
Teſtator non præſumitur diſponere de bonis hæredis,dec.554.n.16.Alberg.
Teſtator, ſi expreſsè, vel tacitè fuit memor clauſulæ *derogatoriæ* primi teſtamenti, non poteſt dici, quod decennio de ea fuerit oblitus, dec.787.n.15.& 16.Paulucc.
Teſtator, ſi ipſe ad beneficium nominauit ſimplicem Clericum, vel Scholarem,ab aliis verò voluit nominari Sacerdotem, dicitur inſtituiſſe beneficium ſacerdotale,dec.437.n.5 Emerix;
Teſtator non cenſetur reuocaſſe primum teſtamentum, habens clauſulam derogatoriam, ſi illud fuerat conditum fauore conſanguinei, ſecundum verò fauore extranei, d.539. n.13.Taia.
Teſtator, ſi aliquid expreſſit in vno caſu, ita quoque expreſſiſſet in altero, ſi illud voluiſſet, & ſi non fecit, cenſetur conſultò omiſiſſe,dec.638.n.8.Calat.
Teſtator, ſi vocauit deſcendentes in infinitum, perpetuitatem voluiſſe, eamque conſideraſſe dicitur.dec.478.n.14.Calat.
Teſtator poteſt ſua voluntate lineam,alioquin naturaliter ſumptam, limitare, declarare, & coarctare,dec.414.n.6.Rond.
Teſtator ſi deſcendentes vnius lineæ ſubſtituit deſcendentibus alterius lineæ, dicitur feciſſe reciprocam inter ipſas lineas, dec. 755. nu.9. Alberg.
Teſtator, ſi aliquid in teſtamento declarauit pro exoneratione conſcientiæ, quatenus ſibi præiudicet,dec.686.n.4. Alberg.
Teſtator eo modo, quo deſcendentes inſtituit in fideicommiſſo vniuerſali, eodem prorſus modo eos ſuccedere voluit in fideicommiſſo particulari,dec.478.n.8.Calat.
Teſtator cenſetur voluiſſe vt hæres obliget fideicommiſſum pro reſtitutione dotis, ad quam ipſe aſcendens teneretur, ſi vixiſſet, dec.508.n.5.Taia.
Teſtator poteſt diſponere de re ſui hæredis,deciſ.613.n.28.& 29.Vbago.
Teſtator quando voluit à proximiore vocato, ad alium proximiorem procedere, hoc expreſſit, eique proximiori ſubſtituit,dec.807. n.5.Taia.
Teſtator poteſt remotiorem cum proximiore ad ſucceſſionem vocare, vel eum etiam penitùs excludere,dec.702.n.8.Emer.
Teſtator poteſt etiam alteri legare bona, quæ alio iure, quàm hæreditario ſpectant ad hæredem,dec.716.n.23.Calat.
Teſtator, ſi in primo gradu ſubſtitutionis naturales non legitimari mandauit, idem non dicitur voluiſſe, ſi in alijs gradibus proximiores vocauit,dec.673.n.24.Rond.
Teſtator grauans hæredem reſtituere hæreditatem ſuam, non dicitur grauaſſe reſtituere in hæreditate, quam reſtituere fideicommiſſo tenebatur hæredi ſuo,dec.738.n.6.Taia.
Teſtatori ſi nulla erat difficultas diſponere, & ſi quod voluit, ſciuit exprimere, tunc ab illius tacita voluntate argumentandum non eſt,dec.807.n.5.& 23.Taia.
Teſtatorem, ſi appareat tantum voluiſſe, quantum ſcripſiſſe, vlterius quærendum non eſt, dec.633.n.11.Rond.

TESTATVS, TESTATVM.

Vide etiam in verſ. Cauſa, Inteſtatus.
Teſtatus pro parte quis non decedit, & pro parte non teſtatus ſtante clauſula codicillari, vel omni meliori modo, deciſ. 465.num.6. Rondin.
Teſtari cauſa exiſtente, ceſſat cauſa ab inteſtato,dec.555.n.11.Alberg.

TESTIS.

Vide etiam in verſ. Teſtes, & ibi ſuas remiſſiones.
Teſtis, qui fatetur ex victoria cauſæ,maximam vtilitatem ſperare, non probat, dec.544.n.4. Calat.
Teſtis affectatus, & quia ſumpſit partes Iudicis in declarando Breue Pontificis, non probat, dec. 544.n.5.& ſeq.Calat.
Teſtis, qui potiùs iudicat, quam teſtetur, non attenditur,dec. 544.n.4.Calat.
Teſtis de iudicio ſuo, & credulitate deponens, nihil probat, dec.544.n.7.Calat.
Teſtis deponens ſtatutum non obſeruari, quia videt cauſam controuerſam agitari contra formam eiuſdem ſtatuti, illius inobſeruantiã non probat,dec.544.n.8.Calat.
Teſtis loquens ſine fundamento, non admittitur,dec. 544.n.9.Calat.
Teſtis de auditu non probat, dec.544. num.10. Calat.
Teſtis non deponens ſuper caſu controuerſo, & ignorans merita cauſæ, non probat,d.544. n.11.Calat.
Teſtis licèt coarctet negatiuam, & ſit officialis, non tamen probat, ſi affectatè deponat, conuincitur de mendacio, & alias etiam habeat exceptiones,dec.532.n.11.Taia.
Teſtis de auditu ab alio teſte, non probat, eo magis ſi ille ſine iuramento, & extraiudicialiter ſolum aſſeruerit, dec.553. nu.6. & 8. Vicecom.
Teſtis vnicus nullam probationem facit,d.553. n.7.Vicec.
Teſtis de interrogatione alicui facta deponens, nihil probat, ſi interrogatus non reſpondeat dec.553.n.9.Vicec.
Teſtis depoſitio de eo, quod eſt iuris, non attenditur,dec. 671.n.27.Calat.
Teſtis mediator, de facto proprio, ſi nullum habeat intereſſe, recipitur, etiamſi dixerit, ſe ita cupere,dec.438.n.9.Emer.
Teſtis communis amicus, & deponens pro quiete ambarum partium non diminuitur, ſed potiùs augetur de fide, etiamſi habeat affectionem ad concordiam earundem partium,dec.438.n.10.Emer.
Teſtis dicens pactum fuiſſe conuentum die confectionis capitulorum, non contrariatur teſti deponenti de eodem pacto aliquibus diebus antea,& in actu ſtipulationis non repetito, & quare, dec.438. num.1. & ſeqq. Emerix.
Teſtis Sacerdos, & in Religione profeſſus maximè

ximè attenditur,dec.552. n.15. Vbago.

Teſtis dicens ſe non audiuiſſe, non probat, cū non coarctet negatiuam, quia ſi non audiuit ipſe, alij audire potuerunt,dec.729. n.27. Rondin.

Teſtis omni exceptione maior, & deponens de re ad ſuum officium ſpectante plenè probat,dec.757.n.2.Paul.

Teſtis fides non diminuitur, licèt ille fuerit admiſſus ad beneficium *cap.Odoardus*,& quare,dec.703.n.6.& ſeq. Alberg.

Teſtis non dicitur mendax, ſi aliquid affirmauit, quod audiuit à fide digno, cui credidit, dec.470 n.2.Taia.

Teſtis falſi temeraria alloquutio refertur dicentis, *mi diano pur denari, che dirò quel che vogliono*, & huiuſmodi. deciſ. 729. numer. 25. Rondin.

Teſtis deponens, quia erat Secretarius, non probat negatiuam, ſi alij etiam actum expedire potuerunt, quos ipſe neſcierit, dec.757. n.11.Paul.

Teſtis de negatiua deponens, tenetur reddere rationem, etiam non interrogatus,dec.757. n.12.Paul.

Teſtis procurator matris etiam in eodem contractu, non repellitur in ijs, quæ ſpectant ad filium,dec.438.n.8.Emer.

Teſtis ob ſolam affinitatem non repellitur à probatione ſponſalium,dec.538.n.21.& ſeq. Emerix.

Teſtis conſanguinei, & affines ob præſumptionem maioris natitiæ admittuntur tam ad probandum, quam diſſoluendum matrimonium,dec.538.n.12.Emer.

Teſtis affinis concurrentibus coniecturis, eiuſque nobilitate, ac morum honeſtate, iudicis arbitrio non repellitur à teſtificando, d.538. n.13.& ſeqq.Emer.

Teſtis mors auget illius fidem, dec.538.nu.14. Emerix.

Teſtis famulus eſt integer teſtis, ſi tempore examinis non erat amplius famulus, d. 538. n.15.Emer.

Teſti deponens ita vidiſſe obſeruari, & audiuiſſe, nec negatiuam, neque immemorabilem probat, niſi addat aliter eſſe non poſſe, quin ipſe ſciuerit,dec.430.n.10. Matth.

Teſtis vnicus, iunctis adminiculis, plenè probat in quacumque materia, dec.532.num.7. Taia.

Teſtis deponens de auditu ab eo,cui metus fuit incuſſus, metum non probat, dec.514. n.14. Vicec.

Teſtis depoſitio, ſi non afferit de certa ſcientia, & de viſu, ad euitandum mendacium referenda eſt de auditu ab alijs perſonis, deciſ.488.n.4.Alberg.

Teſtis mendacium non reſpiciens, ſubſtantialia cauſæ, non adimit illius fidem, dec. 488. n.5.Alberg.

Teſtis depoſitio magis attenditur ſuper interrogatorijs, quàm ſuper articulis, dec. 753. n.12.Calat.& dec.514.n.8.& 12. Vicec.

Teſtis dubitatiuè deponens, nihil probat, deciſ.753.n.13.Calat.

Teſtis ſibi contrarius in ſubſtantialibus, nullam facit probationem, deciſ.753. num. 14. Calataiu.

Teſtis vnicus nihil probat, quia dictum vnius dictum nullius eſt, deciſ.753.num.15.& 16. Calat.

Teſtis mediator adulterij, quamuis vilis, ſi deponit de facto proprio, adhuc tamen probat,dec.818.n.30.Vrſino.

Teſtis licèt ſolius ætatis annorum 17. poteſt tamen probare valorem, & quando, d.703. n.8.Alberg.

Teſtis de auditu, auditus deponens non probat,dec.582.n.21.Taia.

Teſtis inductus probat contra inducentem, dec.728.num.11.Alberg.

Teſtis deponens, *che N. voleua laſciar la robba ſua*, non probat voluntatem reductam ad actum, ſed de ſimplici velleitatè, deciſ.728. n.12.Alberg.

Teſtis de auditu, nec etiam contra inducentem probat,dec.538.n.20.Emer.

Teſtis de facto proprio magis attenditur,quàm alter teſtis contrarium deponens, dec. 538. n.27.Emer.

Teſtis de auditu, auditus non probat,dec.619. n.11.Rond.

Teſtis, qui bona mente & in aliena fide depoſuit ſuper innocentia rei, in nihilo peccat, licèt aliorum ſequatur incommodum, dec.470.n.19.& ſup.à principe ac per totam Taia.

Teſtis in iudicio, vel extra in ſimplici mendacio quatenus peccet, dec.470.n.9.& n. anteced.& ſeqq.Taia.

Teſtis, qui non contrariatur alijs, probationem, quæ ex illorum depoſitionibus reſultat, non infringit,dec.608.n.6.Alberg.

Teſtis vnicus de facto proprio iunctis adminiculis, ſufficit, & plenè probat, dec.532. n.2. Taia.

Teſtis ſocius criminis nullam facit probationem,dec.818.n.9.& ſeqq. Vrſ.

Teſtis non coarctat negatiuam, ſi non excludit poſſibilitatem contrariam,dec.729.n.27. Rondin.

Teſtis deponens per verbum *credit*, vel *non recordari*, non probat negatiuam, quia non remouet ſenſum ab actu,dec430. n.7.Matth.

Teſtis infamis, & vilis adhuc probat, ſi de facto proprio deponit, concurrentibus tamen adminiculis, dec.818.n.12.Vrſ.

Teſtis mendacium, & contrarietas in his, quæ non ſunt de ſubſtantia, ſed ſolum accidentalia reſpiciunt, non detrahunt fidem illius dec.818.n.13.Vrſino.

Teſtis prima depoſitio magis attenditur, quàm ſecunda, quia hæc præſumitur extorta per vim, & metum, d.818.n.14.& ſeqq. Vrſino.

Teſtis, ſeu atteſtatio matris, & fratris reſpectiuè, maximè attenditur contra fratrem, & reſpectiuè filium,dec.815.n.19.Alberg.

Teſtis nō poteſt dici inimicus illius, cuius opera vſus eſt,dec.815.n.35.Alberg.

Teſtis Sacerdos multum augetur de fide, deciſ.815.n.36.Alberg.

Teſtis deponens non cognoſcere duas perſonas, quarum alteram prius dixerit cognouiſſe, intelligitur de alia, quam non cognouit,dec.818.n.16.Vrſ.
Teſtis depoſitio ita declarari debet, vt omnis euitetur correctio, & contrarietas, præſertim inſtantanea,dec.818.n. 17. Vrſ.
Teſtis vnicus ſuper adulterio, vel huiuſmodi, vt probet, debet eſſe omni exceptione maior dec.818.n.18.Vrſ.
Teſtis de viſu, licét vnicus, concurrentibus adminiculis, & coniecturis vrgentibus,probat adulterium, quauis vilis, dec.818. n. 19. Vrſinn,
Teſtis de facto proprio, & de affirmatiua deponenti, magis creditur, quàm non vni, ſed pluribus negantibus, decil.757. num.10. Paulucc.
Teſti contra producentem, non modica fides eſt adhibenda, dec.737.n.14.Alberg.

TESTES.

Vide etiam in verſ. Articuli,Examen, Immemorabilis, Mendacium, Mendax, Poſitio, Remiſſoria, Teſtis.

Teſtes reprobare debens, non poteſt in reprobatione inducere teſtes ad fundandam ſuam intentionem,dec.532.n.10.Taia.
Teſtes Ciues ſuper libertate bonorum, ratione intereſſe quod habent, non probant, d.544. n.3. Calat.
Teſtes contrarij in ſubſtantialibus ad inuicem deſtruuntur,dec.553.n.5.Vicec.
Teſtes non ſunt contrarij, ſi vnus deponit de mille patacconis pro ſupellectili, alter de ſupellectili non excedente mille patacconos,dec.438.n.6.& 7.Emer.
Teſtes licèt diſcrepent in formalitate; ſi tamen in ſubſtantia concordant, plenè probant,deciſ.438.n.7.Emer.
Teſtes diſcordantes in tempore, ita concordantur, vt vnuſquiſque de diuerſo, & ſucceſſiuo tempore deponat, deciſ.438.num.4. Emerix.
Teſtes de confeſſione extraiudiciali deponentes, ſi non ſunt conteſtes de loco, tempore, & verbis nihil probant, deciſ. 513. num.10. Calat.
Teſtes conſanguinei non repelluntur, niſi gradus conſanguinitatis in gradu diſtincto probetur, dec.490.n.12.Matth.
Teſtes de Capitulo non ſunt integræ fidei pro eodem Capitulo, dec.671.n.25.Calat.
Teſtes deponentes de iure inſtitutionis alicui, vt prætenditur ſpectante, non probant, & quare,dec.671.n.26.Calat.
Teſtes inuicem non diſcordant, ſi de eodem actu diuerſo tempore deponant, quoticſcumque ille reiterabilis ſit, deciſ.438.num.2. Emerix.
Teſtes improbantes teſtamentum, Iudicis arbitrio remittuntur,deciſ.729. num.26. Rondinino.
Teſtes ſeptem requiruntur conteſtes, & rogati eſſe debent ad probandum teſtatoris voluntatem à verbis teſtamenti diuerſam, d. 692. n.16.Alberg.
Teſtes deponere debent ſolum de eo, quod eſt ſecti,dec.671.n.28.Calat.
Teſtes ad probandum teſtamentum, & voluntatem teſtatoris debent eſſe num. ſeptem, rogati, & collectiuè vocati, non autè quod perfunctoriè illum audiuerint,dec.728.n.15. Alberg.
Teſtes ad probandum voluntatem teſtatoris in vim teſtamenti non requiri rogatos, licèt Bellonus ſcripſerit, poſtea tamen ſe retractauit, dec.728.n.16.Alberg.
Teſtes probant valorem, ſi deponunt rem tanti communiter emi, & vendi poſſe, quia tot fructus reddit,dec.703.n.5. Alberg.
Teſtes, qui ſint omni exceptione maiores in cauſis matrimonialibus, iudicantis arbitrio relinquitur,dec.518.n.18.Emer.
Teſtes etiam de confeſſione ſingulares, ſi vnus adminiculetur ab altero, benè probant, deciſ.538.n.19.Emer.
Teſtes de auditu à ſuis parentibus in re longè memoriam hominum excedente,plenè probant,dec.554.n.10 Emer.
Teſtes deponentes de fructibus partis prædij, debent deponere habito reſpectu ad totum prædium,dec.737.n. 15.Alberg.
Teſtes non deponentes de viſu per 40. annos ante motam litem, neque coarctantes negatiuam, non probant immemorabilem, deciſ.430.n.11.Matth.
Teſtes in materia immemorabilis ſi illam non probant, nec minus deſeruire poſſunt pro adminiculo,dec.430.n.12.& ſeqq.Matth.
Teſtes ſuper immemorabili omnes deponere debent cum ſuis requiſitis, nec eorum depoſitiones poſſunt coniungi, dec. 430. n.12. & 13.Matth.
Teſtes de valore deponentes, ætatem ad id ſufficientem, habere debent, dec.619. n.2. & ſeqq.Rond.
Teſtes, qui in ſecundo examine ſe retractarunt,merum non probant,d.514.n.10.Vicec.
Teſtes, quorum plures ſubornati fuerunt, omnes ſubornati præſumuntur, dec.514. nu.11. Vicecom.
Teſtes, qui in ſecundo examine facto cum interrogatoriis dixerunt ſe ſubornatos, plenè probant ſubornationem, deciſ.514. num. 12. Vicecom.
Teſtes in vtroque examine contraria deponentes, tamquam periurij, & inter duo iuramenta, nihil probant, deciſ. 514. num. 13. Vicecum.
Teſtes deponentes de fructibus beneficij, quatenus præſumantur informati, non ſolùm de ipſis fructibus, ſed etiam de illius oneribus,dec.419.n.8.Taia.
Teſtes viles, impuberes, familiares, & inhabiles admittuntur in iis,in quibus perſonæ nobiles, & integræ famæ haberi non poſſunt, dec.818.n.21.Vrſino.
Teſtes metu excommunicationis deponentes præbent non leue ſumum veritatis, dec.737. n.8.Paulucc.
Teſtes contrà inducentem plenè probant, deciſ.801.n.9.Vicec.

Te-

Teſtes deponentes aliquem eſſe ſubcolle&orē. ac etiam de publica voce, & fama, plenè probant,dec.757.n.5.Paul.
Teſtes plures exceptiones habentes non admittuntur, nec probant ſæuitiam ad effectum obtinendi ſeparationem thori,dec.463.nu.2. Rondin.
Teſtes in concurſu magis attenduntur deponentes de mutua coniugum benevolentia, quàm illi,qui de odio, & ſæuitia deponunt, dec.463.n.3.Rond.
Teſtes de ſæuitia deponentes, non contrariantur teſtibus de mutuo coniugum amore, & benevolentia, quia illi de modica correctione intelliguntur,dec.463.n.4. Rond.
Teſtes ſuper reſtitutione dotis non probant, niſi de ea integraliter deponant,dec.513.n.12. Calataiu.
Teſtes deponentes per ſolum poſſibile, vel in abſtracto non probant,dec.612.n.9.Vbago.
Teſtes examinati ſine citatione partis, admittuntur in ſummariiſſimo poſſeſſorio, d.456. n.2.& ſeqq. Alberg.
Teſtes inuicem contrarij de habitatione, & non habitatione deponentes concordari debent ſumendo habitationem, quæ in diuerſis domicilijs retineri poteſt, dec. 411. nu.6. Emerix.
Teſtes deponentes ſuper negatiua coarctata,& adminiculati etiam præferuntur teſtibus de affirmatiua conteſtantibus, dec. 695. num.7. Emerix.
Teſtes ſuper pertinentia iuriſpatronatus de ſola publica voce, & fama deponentes, nihil probant, ſi quaſi poſſeſſio deficiat,d.781. n.4.Vicec.
Teſtes in probanda paupertate ad effectum alimentorum, & ſumptuum litis, deponere debent aliquem nulla bona poſſidere, quæ ſi poſſediſſet, ipſi ſciuiſſent, dec.612.num.4. Alberg.
Teſtes coarctare debent negatiuam in probatione immemorabili,dec.430. nu 5. Matth.
Teſtes ex quibus deponant non de ſolo tractatu, ſed etiam de concluſione matrimonij, dec.538.n.1.Emer.
Teſtes deponentes de honeſtis moribus, & bona fama mariti, prævalent teſtibus ſuper illius adulterio teſtantibus, deciſ. 463. nu.10. Rondin.
Teſtes diſtinguentes præferuntur teſtibus ſine diſtinctione loquentibus, deciſ.516.num.11. Alberg.
Teſtes patientes exceptiones, non probant in iudicio rerum amotarum, deciſ.664.nu.12. Calat.
Teſtes deponentes de fructibus bonorum, ſi reddunt congruam cauſam ſcientiæ, attenduntur, & plenè probant, dec.458. n.2. Rondin.
Teſtes de credulitate, de auditu, & de publica voce, & fama non probant qualitatem mobilium hæreditariorum, deciſ. 517. num. 9. Taia.
Teſtes de viſu probant metum, & quomodo. dec.405.n.2.Calat.
Teſtes, quos licet quis monitus repetere non curauit, non ſolum non probant, ſed reddutur ſuſpecti de falſo, deciſ. 514. num.17. Vicecom.
Teſtes examinati ſine citatione partis, ſi fuerint adminiculati, probant, & quando, deciſ.450.n.4.Alberg.
Teſtes de valore deponentes, de communi valore deponere, & cauſam ſcientiæ reddere debent, & alia etiam habere requiſita,d.619. n.1.& ſeqq.& n.5.Rond.
Teſtes ad perpetuam rei memoriam, & alij etiam exceptiones habentes, deſeruiunt pro adminiculo,dec.554.n.14.Emer.
Teſtes ſatis dicuntur deducere expenſas, eo ipſo quod de fructibus loquuntur de ijs, quæ deponunt,dec.419.n.2.Taia.
Teſtes deponentes ſuper fructibus beneficij, non dicuntur deponere ſuper illius oneribus, niſi ea exprimant,dec.419.n.5. Taia.
Teſtes in æquali gradu conſanguinitatis vtriuſque partis, plenè probant, dec.490. nu.11. Emerix.
Teſtes exactores decimarum plenè probant ſuper eiſdem decimis, deciſ. 511. num. 17. Calataiu.
Teſtes etiam periti non probant valorem, ſi non affirmant rem tanti communiter emi, & vendi poſſe,dec.656.n.11.Calat.
Teſtes in concurſu illi prævalere debent, qui ſunt adminiculati à relatione peritorum, & ex inſpectione loci,dec.819.n.6. Guax.
Teſtes de poſitiuo damno deponentes magis attenduntur, quàm illi, qui contrarium affirmant,dec.819.n.7.Guax.
Teſtes duo ſuper affirmatiua magis concludunt, quàm mille de negatiua, deciſ. 819. n.8.Guax.
Teſtes conuincuntur de mendacio ex euidentia rei, & ex acceſſu iudicialiter facto, d.819. n.9.Guax.
Teſtes mendaces nihil probant, dec.819.nu.10. Guax.
Teſtes dicuntur nulliter examinati ſine citatione principaliter intereſſe habentis, & ideo nihil probant,dec.514.n.1.Vicec.
Teſtes non poſſunt concurrere cum inſtrumento, vel probatione, quæ reſultat per aſpectum, & euidentiam rei, dec. 812. n.4. Guax.
Teſtes ſingulares probant adulterium ad effectum ſeparationis thori, deciſ.818. num.21, Vrſino.
Teſtes generaliter de poſſeſſione deponentes illam non concludunt de tempore mortis, dec.630.n.5.Taia.
Teſtes qualeſcumque illi ſint, & quidquid probare conentur, nunquam poſſunt concurrere cum confeſſione propria, & publicis documentis,dec.551.n.8.Rond.
Teſtes examinati lite pendente ſine citatione partis, non probant,dec.509.n.17.Alberg.
Teſtes ſuper probitate, & bonis qualitatibus alicuius, probant, ſi dicant illas omnibus eſſe notorias,dec.423.n.20.Emer.
Teſtes contrarij, varij, ac plures habentes de-

festus, non probant, dec.423.n.21.Emer.

Testes super simulatione deponentes, non probant, si non percutiunt tempus præcisum, dec.423.n.22.Emer.

Testes deponentes portionem vni ex fratribus obuentam esse longè maiorem, & fructus longè exuberare portionem alterius, probant simulationem diuisionis, dec.473.n.3. Calat.

Testes per formalia verba deponentes, si in illis sint discordes, nihil probant, dec. 553. n.11.Vicec.

Testes attestantes de certa scientia, & facto proprio, plenè probant, dec.511.num. 17. Calat.

Testes deponentes adhiberi fidē scripturis Ecclesiæ contra illius subditos, non probant idem fore seruandum contra non subditos, dec.453.n.5.Emer.

Testes de metu ad effectum annullandi professionem, non probant, nisi percutiant tēpus ingressus, aut emissæ professionis, d.514 n.6.Vicec.

Testes licèt examinati sine citatione partis faciunt tamen admiculum, dec.564. num.2. Alberg.

Testes probant liquidationem fructuum, si deponant illos ad certam quantitatem ascendere consueuisse, dec.621.n.1.Alberg.

Testes optimè informati plenè probant, d.621. n.2.Alberg.

Testes amici, & consanguinei non repelluntur à testificando in fauorem matrimonij, decis.490.n.9.& seq.Emer.

Testes subscripti in apocha, vt probent, debent in actu recognitionis deponere, se fuisse præsentes quando illa fuit facta, dec.794.n.2. & 3.Alberg.

Testes in concursu relationis peritorum iudicialis non attenduntur, decis.819. num. 5. Guaxardo.

Testes contra publicum instrumentum debent esse omni exceptione maiores, & plenè concludere, dec.697.n.10.Emer.

Testes deponentes contraria facto, non attenduntur, dec.795.n.23.Vicec.

Testes sine citatione partis examinati lite pendente, nihil probant, nec etiam possessionem, dec.585.n.7.Calat.

Testes plures exceptiones patientes non probant scientiam ad effectum transmittēdi hæreditatem non aditam, decis. 637. num. 4. Alberg.

Testes examinati super statu beneficij, non faciunt ius quoad omnes, & in alia causa validitatis, vel nullitatis pensionis, dec.680. nu.4. Calataiu.

Testes vt probent valorem beneficij, deponere debent, quæ bona possideat Ecclesia, quos fructus reddant, & quibus oneribus grauata sit, dec.680.n.5.Calat.

Testes illi præferuntur super valore beneficij, qui præcisè deponunt, quæ bona, & reditus de præsenti Ecclesia possideat, itaut illius onera detrahi possint, decis. 680. numer. 7. Calataiu.

Testes in debito Communitatis obligati, pro eadem Communitate non probant, dec.742. n.5.Rond.

Testes in causa propria à testificando repelluntur, dec.742.n.6.Rond.

Testes deponentes de promiscua possessione bonorum inter fratres ante mortem, non concludunt post eorum, vel alterius obitum dec.800.n.4.Rond.

Testes, quorum personæ, & depositiones in contractu matrimonij integrantur à Parócho fauore eiusdem matrimonij plenè probant, dec.490.n.13.Emer.

Testes deponentes per 40.annos de consuetudine soluendi decimas vel in pecunia, vel in certa specie fructuum, attenduntur, & probant, dec.407.n.3.Rond.

Testes examinati in alia causa, & inter alias personas, quamuis super statu beneficiorum totius Diœcesis, non probant fructus particulares beneficij eiusdem Diœcesis, dec.798. n.4.Calat.

Testes non probant fructus beneficij, si illius bona, fructus, & onera eiusdem beneficij non exprimant, decis. 798. numer. 5. & 6. Calataiu.

Testes, qui confunduntur, & reprobantur ab aliis testibus nihil probant, dec.798. num.7. Calat.

Testes super fructibus beneficij, illi præferuntur, qui distinctè deponunt, detractis detrahendis tantùm remanere pro eisdem fructibus, dec.798.n.8.Calat.

Testes contra inducentem plenè probant, decis.798.n.9.Calat.

Testes numero plures, & super statu certi beneficij deponentes, præferuntur aliis genericè tantùm de omnibus beneficijs totius Diœcesis attestantibus, decis.798. num.10. Calat.

Testium variationes, & contrarietates, quæ non respiciunt substantialia, non attenduntur, dec.554.n.11. Emer.

Testium contrarietatem, seù varietatem ad euitandam, omnis possibilis interpretatio capienda est, dec.488.n.6.Alberg.

Testium contrarietatem, & singularitatem ad euitandam, omnis interpretatio fieri debet, dec.438.n.3.Emer.

Testium defectus suppletur ex eorum qualitate, nobilitate, & numero, dec. 621. num.4. Emerix.

Testium numerus, & qualitas nobilitatis, & Sacerdotis suppletur defectum aliorum, decis.538.n.16.Emer.

Testium qualitates, & numerus faciunt reputari alios testes exceptione notatos esse integros testes, dec.538.n.17.Emer.

Testium depositio approbata in decisione causæ, facillimè comprobatur, si in repropositione pars non compareat, adeoque pro cofirmatione resoluitur, decis.419. num.9 Taia.

Testium fides attenditur super interrogatorijs, non autem super articulis, dec. 430. num.4. Matth.

Teſtium aliquorum qualitas ſupplet defectus aliorum,dec.542.n.1.Alberg.
Teſtium probatio à ſtatuto reiecta non procedit,ſi teſtes adhibentur ad coadiuuandas ſcripturas,dec.488.n.8.Alberg.
Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed coadiuuanda,dec.745.n.7.Rond.
Teſtium contrarietas vt concilietur, & euitetur omnis ſuppletio, & interpretatio fieri debet, dec.745.n.8.Rond.
Teſtibus pro teſtamento magis defertur,quàm illis, qui contra teſtamentum deponunt, deciſ,720,n.24.& ſeqq.Rondin.
Teſtibus, qui vendiderunt loca Montium, & pretium alteri conſignarunt, vti de facto proprio deponentibus, & miniſtris plurimum eſt deferendum, deciſ. 675. num. 1. Alberg.
TEXTVS. *Vide in verſ.* Lex, Remedium.
in THEATRO quidquid ad artem ſcœnicam fuit conſtructum, totum dicitur meliramentum, quod ad conductorem ſpectat,deciſ.608.n.2& ſeqq. Alberg.
TIMOR. *Vide etiam in verſ.* Metus.
Timor futuræ ſæuitiæ non attenditur, ſi non fuerit probatum maritum fuiſſe ferocem, & ſolitum minas exequi, eo magis ſi vxor pollicita ſit ad ipſum reuerti, deciſ.463. nu.13. Rondin.

TITVLARIS.

Vide etiam in verſ. Penſio, Penſionarius.
Titularis non euitat ſolutionem penſionis, ſi fructus beneficij ſui culpa non percipiat, ex eo, quod illi ab eius creditoribus ſequeſtrati ſint,dec.450.n.8.Matth.
Titularis, vt teneatur ad ſolutionem penſionis etiam in futurum, ſufficit, quod perceperit per aliquot annos fructus beneficij, dec.450. n.9.Matth.

TITVLVS.

Vide etiam in verſ. Multiplicatio, Poſſeſſio.
Titulus ad impediendam executionem literarum apoſtolicarum debet eſſe par, coæqualis, & ab eodem fonte manare,dec.757.n.14. Paulucc.
Titulus in petitorio concludenter probari debet,dec.660.n.7.Alberg.
Titulus vbi reducitur ad non titulum, omnis ceſſat obligatio, dec.785.n.13.Paul.
Titulus non reſultat ex tranſactione nulla, & læſiua,dec.615.n.2.Calar.
Titulus vbi reducitur ad non titulum, fructus reſtituendi ſunt ex natura rei,dec.605. n.10. Calat.
Tituli à primordio poſterior firmatur euentus,dec.550.n.17.Emer.
Tituli paritas non reſultat ex prouiſione ordinarij, cum alia ſimili prouiſione conceſſa à Papa,dec.757.n.15.Paul.
Tituli quæſtionem refricare non poteſt ille, qui ius ſuum deducit, & recognouit ex eodem titulo,dec.817.n.10.Vrſino, amplia vt ibidem.
Titulum priorem habens non admittit poſſibilitatem ſecundi, niſi illum concludenter iuſtificet,dec.700.n.2.Rond.
Titulum illius, ex cuius vocatione quis venit, impugnare nemo poteſt, quia illum dicitur approbaſſe,dec.708.n.13. Vbago.
TOLERANTIA. *vide in verſ.* Patientia.
TOTVM. *Vide in verſ.* Argumentum.
TRACTANTVR ſæpius plura antequã concludantur, dec.438.n.5.Emer.

TRADITIO.

Traditio operatur prælationẽ inter duos reos credendi,dec.536.n.14.Vbago.
Traditio vera, vel ficta ſufficit, vt primus, vel ſecundus donatarius præferatur, deciſ.640. n.12.Rond.
TRANQVILLITAS. *Vide in verſ.* Quies.

TRANSACTIO.

Vide etiam in verſ. Compoſitio,Conuentio,Laudum, Res iudicata, Sententia, Solutio.
Tranſactio obſeruari debet, nulla intercedente cauſa contraria, per quam ſit locus pœnitentiæ,dec.495.n.5.Vicec.
Tranſactio non comprehendit ius, quod tempore tranſactionis ad tranſigentem non ſpectabat,dec.662.n.17.Alberg.
Tranſactio reſtringitur ad ea, quæ ex propria perſona partibus competebant, non autem ex perſona alterius, deciſ. 662. num. 18. Albergato.
Tranſactio non extenditur ad ius de futuro à partibus non cogitatum, dec. 662. num. 19. Alberg.
Tranſactio non comprehendit ius ſuperueniens, maximè ſi illud tempore tranſactionis non erat in lite, deciſ. 662. num.20. Albergato.
Tranſactio, quæ enormiſſimam læſionem cõtinet, tamquam nulla, & læſiua non ſubſtinetur,dec.662.n.21.Alberg.
Tranſactio facta ſine cauſa, & ſuper iure claro eſt nulla,dec.650.n.1.Rond.
Tranſactio nulla, & læſiua non poteſt præſtare aliquem titulum, dec.615.n.2. Calat.
Tranſactio nulla, vel etiam læſiua per ſententiam declarata non inducit malam fidem, dec.605.n.8.& ſeqq.Calat.
Tranſactio facta ſuper iure claro, non ſubſtinetur,dec.605.n.9.Calat.
Tranſactio eſt ſtricti iuris, & non patitur extenſionem vltra expreſſa, dec. 777. num.1. Vicecom.
Tranſactio tantum comprehendit, quantum loquitur,dec.777.n.2. Vicec.
Tranſactio extinguit litem reſpectu tranſigentium, non autem præiudicat tertio, qui ante illam obtinuit ad cauſam admitti, d.715. n.2.1.& ſeqq.Vbago.
Tranſactio facta ſuper bonis fideicommiſſi intelligenda, & declaranda eſt eodem ordine, quo in illo ſuccedi debuerat, dec. 486. nu.5. Taia.
Tranſactio nulla perinde eſt,ac ſi non emanaſſet,nec impedit exercitium primarum actionum dec.650.n.3.Rondin.
Tranſactio cum moleſtante iniri non poteſt poſteaquam debitor litem ſuſcepit, & illam proſequitur,dec.626.n.4.Rond.
Tranſactio dicitur exceptio liris finitæ, nec minus

nus ex rescripto Principis restaurandæ, decis.714.n.7.Taia.
Transactio non rescinditur sub prætextu instrumentorum, iurium, & specierum postea repertorum, decis. 714.num.8. 14. & seqq. Taia.
Transactio, & contractus alias innominatus, si non seruetur, in id quod interest agitur, decis.714.n.9.Taia,
Transactio requirit intentionem, & consensum ambarum partium, nec vnius tantummodo sufficit, d.671.n.30. Calat.
Transactio quando tollat malam fidem, d. 498. n.2.& seq. Emer.
Transactio comprehenditur à statuto disponente de contractibus minorum, vel mulierum, dec.547.n.5.Vicec.
Transactio continetur sub genere prohibitæ alienationis, & in ea requiruntur solemnitates, dec.547.n.6.Vicec.
Transactio, in quo bona minoris alteri dimittuntur, si est facta sine solemnitatibus, remanet nulla, dec.547.n.8.& 16.Vicec.
Transactio non potest dici vtilis minori ex solis decisionibus causæ, à quibus adhuc recursus pendet ob nouam audientiam partibus concessam, d.623.n.21.Vicec.
Transactio est nulla, si hinc inde aliquid datum, vel compensatum non est, dec.650. num.2. Rondin.
Transactio facta contra formam statuti, remanet nulla, dec.547.n.16.Vicec.
Transactio non solum respicit datum, & receptum, sed etiam dubium litis euentum, decis.707.n.21. Vbago.
Transactio super iuribus parachialibus facta à Parocho non præiudicat Parochianis, d.595. n.3 Rond.
Transactio, & renunciatio generalis transigenti oræiudicat, etiamsi aliqua prætensio in ea expressa non sit, si constat transigentes illam in ea comprehendere voluisse, dec.686. n.5. 6.& 7 Alberg.
Transactio facta occasione litis non cõprehendit ea, quæ non erant in lite, dec.797. nu.13. Alberg.
Transactio se referens ad Statuta, secundum illa intelligenda est, decis. 797. num. 11. Albergato.
Transactio inducit rem iudicatam inter transigentes tantam, non autem contra tertium non comprehentum in ea, decis.602.num.4. Vbago.
Transactio non præiudicat tertio, & maximè illi, qui iura sua deduxit antequam eadem transactio facta esset, decis. 602. numer. 5. Vbago.
Transactio, & renunciatio non possunt redargui de læsione, si constat de credito, non autem de quantitate, decis. 686.num.8.& 9. Alberg.
Transactio inita ex falsa causa, dolo malo ex certa præsumitur, & ideo remanet inefficax, dec.714.n.18.Taia.
Transactio facta super decimis cum assensu superioris valet, dec.582.n.1. Taia.
Transactio executioni demandari debet, nec lites legitimis transactionibus finitæ, resuscitentur, dec.736.n.1.Rond.
Transactio est stricti iuris, & restringitur ad ea, de quibus est specialiter tractatum, nec extenditur ad res non comprehensas in illa, dec.797.n.8.Alberg.
Transactio vltra dimidiam, & vltra bessem læsiua, remanet nulla, decis. 759. numer. 12. Vicecom.
Transactio, seu renunciatio filiorum primi matrimonij, debet continere expressam refutationem legum secundarum nuptiarum, decis.759.n.8.Vicec.
Transactio facta à filijs prioris coniugij, quatenus comprehendat lucra secundarũ nuptiarum, si post transitum matris ad secunda vota facta sit, decis.759.num.9.& seqq. Vicecomite.
Transactio si petatur rescindi probari debet quid, & quantum datum, & remissum sit, dec.686.n.9. Alberg.
Transactio extinguit omnes titulos, cunctasque actiones, & obligationes præcedentes, dec.654.n.13. Vicec.
Transactio facta super præcedentijs Ecclesiarũ pro sedandis illius controuersijs in honorẽ cultus diuini, ac populi quietem non requirit beneplacitum, dec.460.n.25. Rond.
Transactio facta super catonibus rei emphiteuticæ de cuius concessione imperfecte docetur non attenditur, decis. 628. nu. 10. Emerix.
Transactio, seu renunciatio facta à filijs in fauorem matris binubæ, non comprehendit lucrum ipsi à lege delatum occasione secundarum nuptiarum, decis. 759. numer. 6. Vicecomite.
Transactio censetur facta ex omni causa, ex qua tenebantur transigentes, licet expressa non sit, decis.736. nu.12. Rond.
Transactio, in qua interuenit auctoritas virorum insignium non præsumitur facta ad euersionem fideicommissi, decis. 736.nu.13. Rondinino.
Transactio mulieris non potest dici erronea, in eo, quod renunciatum est, dec. 732. numer. 7. Vicecom.
Transactio bona fide facta non rescinditur ex iuribus postea repertis, secus si ex falsa causa, dec.714. nu.14. Taia.
Transactio facta ex falsa causa præsumitur dolo malo facta, & ideo rescindenda est, d.714. num. 15. Taia.
Transactio facta inter senem, & iuuenem in quo alter agit de commodo vero, alter de commodo ficto, circumuentio potius, quã transactio est, dec.714.nu. 16. Taia.
Transactio est nulla data falsitate causæ finalis expressæ, dec.714.nu.17. Taia.
Transactio rei iudicatæ æquiparatur, dec. 501. num.15. Rondin.
Transactio parit exceptionem litis finitæ, & impedit litis ingressum, decis. 732. num. 1. Vicecomite.
Transactio omnes priores, & antecedentes titulos

tulos innouat, decis. 777. numer. 8. Vicecomite.
Transactio est stricti iuris, quæ nec patitur extensionem, aut restrictionem, decis. 654. numer. 2. Vicecomite.
Transactio restringitur tantummodo ad expressa, dec. 654. nu. 3. Vicec.
Transactio facta inter aliquam ex litigantibus quatenus præiudicet alijs, decis. 595. nu. 7. Rondinino.
Transactionis forma seruari debet, & ab ea recedi non potest, decis. 654. numer. 1. Vicecomite.
Transactionis effectus non impeditur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, dec. 501. nu. 14. & seqq. Rond.
Transactionis nomen duobus modis intelligitur, primo generaliter cum fine lite, à præcedenti conuentione receditur, decis. 714. num. 12. Taia.
Secùdo specialiter per quamlibet conuentionem, ex qua à lite receditur, decis. 714. numer. . ibidem, Taia.
Transactionis cauta dicitur omissa probatio, & instrumentum, ac iura præsumuntur non fuisse producta, decis. 736. numer. 9. Rondinino.
Transactioni ita inhærendum est, vt quæcumque lex à transactione diuersa attendenda non sit, dec. 777. num. 10. Vicec.
Transactione non impleta, pro illius adimplemento rectè relaxatur mandatum, dec. 501. num. 1. Rondin.
Transactione durante, omnia in ea contenta vigere, & obseruari debent, decis. 495. nu. 4. Vicecomite.
de Transactione ad sententiam valet argumentum, dec. 611. num. 8. Alberg.
in Transactione qualiter potius agatur ad interesse, quàm ad restitutionem rei acceptæ, dec. 714. num. 13. Taia.
Transactionem impugnans ex causa diuersa, nec etiam vigore pacti, tenetur restituere recepta, dec. 759. nu. 17. Vicec.
Transactionem impugnans ex iure claro, non tenetur restituere, sed potest retinere rem acceptam, dec. 759. nu. 18. Vicec.
Transactionem aliud est extendere super rebus in quibus non aderat lis, aliud vero illam sustinere ex omnibus causis inter transigentes vertentibus, decis. 736. numer. 10. Rondinino.
Transactionem habens pro se, dicitur habere intentionem in iure fundatam, decis. 732. num. 2. Vicec.

TRANSIGENS

Transigentes non attendunt aliam legem, quam transactionem ipsam, decis. 777. nu. 9. Vicecomite.
Transigentium qualis fuerit à principio voluntas, ex obseruantia transactionis deducitur, dec. 654. num. 9. Vicec.

TRANSFERRE *Vide etiam in verf.* Donare.

Transferre in alium nemo potest, quod ipse non habet, decis. 510. numer. 3. Vicecomite.

TRANSMISSIO *Vide etiam in verf.* Voluntas.
Transmissio hæreditatis non aditæ nullo iure dari potest, si illa ab hærede, vel etiam ab hærede hæredis repudiata sit. decis. 687. numer. 9. Albergato.

TRANSLATIO *Vide etiam in verf.* Decimæ, Dismembratio, Donare, Pensio, Secularizzatio.
Translatio, & secularizzatio Ecclesiæ facta sine præiudicio beneficiatorum, illis non præiudicat, dec. 741. nu. 3. Calat.

TRANSLATARIVS *Vide in verf.* Pensionarius.

TRANSPORTARE, TRANSPORTATIO ACTORVM.

Vide etiam in verf. Acta, Appellans, Appellatio, Inhibitio, Iudex, Sententia.
Transportare debens acta, tenetur facere omnem diligentiam pro reperiendis scripturis, etiam mediante noua extractione earum, decis. 701. num. 16. Vbago.
Transportatio actorum, quæ non sunt necessaria, in causa prophana, non requiritur, decis. 595. num. 4. Vicec.
Transportatio actorum est facienda ab illo, qui vult in causa procedere, decis. 701. nu. 2. Vbago.
Transportatio integra actorum non euitatur ex attestatione Notarij, quod iura non reperiantur, dec. 701. nu. 15. Vbago.
Transportatio actorum fieri debet tam de actis factis pro appellante, quàm de alijs gestis pro appellato, dec. 442. nu. 3. Calat.
Transportatio actorum in causa, quæ non sit prophana, sed beneficialis, fieri debet de omnibus actis, decis. 442. numer. 4. Calatau.

TRANSVERSALES non debent esse melioris conditionis, quàm descendentes, decis. 690. num. 22. Calatau.

TRANSVMPTVM

Vide etiam in verf. Copia.
Transumptum Bullæ cum requisitis Innocentianæ habetur pro originale, decis. 476. numer. 29. Rondin.
Transumptum exequutioni demandatum plenè probat, decis. 552. numer. 14. & 17. Vbago.
Transumptum publicum facit semiplenam probationem, deperdito originali, dec. 552. num. 4. & 5. cum seqq. Vbago.
Transumptum publicum cõcurrentibus coniecturis, & adminiculis sufficienter probat, dec. 552. num. 6. Vbago.
Transumpta plura scripturæ in iudicio admissa præsumuntur à partibus, & à iudice approbata, dec. 552. num. 18. Vbago.

TRANSVERSALIS *vide in verf.* Descendens.

TREBELLIANICA

Vide etiam in verf. Legitima.
Trebellianica censetur consumpta ex fructibus perceptis, dec. 789. nu. 7. Vbago.
Trebellianica censetur prohibita si tota, & in te-

tegra hæreditas restitui demandatur, d. 573. num. 12. Emer.
Trebellianica remanet consumpta à fructibus per plures annos ab hærede grauato perceptis, dec. 578. nu. 13. Emer.
Trebellianica fuit inuenta fauore vltimæ voluntatis, & ne hæredis nomen in vanum assumeretur, dec. 741. num. 14. Vicec.
Trebellianica non detrahitur ex fideicommisso ordinato in contractu, & quare, dec. 743. num. 13. Vicec.
Trebellianica satis dicitur esse prohibita ex generali prohibitione detractionum in testamento facta, dec. 756. nu. 6. Alberg.
Trebellianica ex alienationibus præsumitur consumpta stante omissione inuentarij, decis. 715. nu. 29. Calataiu.
Trebellianica non detrahitur ex fideicommisso particolari, decis. 489. numer. 33. Mathæio.
TRES *Vid. in verf.* Duo.
TRIBVNALIA supræma, & præsertim Rota solam veritatem attendunt, dec. 519. numer. 10. Vicec.
TRISTIS futurus euentus non præsumitur cogitatus, dec. 652. num. 7. Alberg.
TVRNIS duobus à testatore relicto legato, non nisi consumpto primo, fit locus secundo, & quomodo, decis. 804. n. 19. Pauluccio.

TVTOR

Tutor quatenus possit assignare dotem pupillæ in omnibus bonis illius, decis. 660. nu. 6. Taia.
Tutor, si pupilli sunt maiores septennio, non potest per se ipsum adire hæreditatem, cùm etiam eorum interuentus requiratur, d. 678. num. 8. Albernato.
Tutor non solum potest, sed imo debet dare congruam dotem pupillæ, etiam si portio legitimæ non sufficiat, decis. 666. numer. 1. Taia.
Tutor non solum de iure tenetur reddere rationem bonorum pupilli, sed etiam ex propria obligatione facta in actu susceptionis tutelæ, dec. 591. nu. 14. Alberg.
Tutor tenetur reddere rationem pupillo de bonis ab ipso administratis, decis. 591. numer. 13. Albergato.
Tutor non potest adire hæreditatem sine consensu pupillorum, qui sint maiores septennio, dec. 554. num. 2. Emer.
Tutor si est creditor hæreditatis, potest sibi satisfacere propria auctoritate, etiam sine solemnitate, & quando, decis. 620. num. Vbago.

V

VACARE

Vide etiam in verf. Sedes, Vacatio.

VAcare in Curia, & apud sedem, pariter sunt ad effectum reseruationis, dec. 599. num. 6. & seqq. Alberg.
Vacare verbum comprehendit omnem modum vacationis, decis. 599. numer. 3. Albergato.

VACATIO

Vide etiam in verf. Beneficium, Collatio, Resignatio, Vacatio.

Vacatio, seu confirmatio successorum per excessum, vel decessum, aut remotionem antecessorum, probat collationem beneficij, dec. 809. num. 3. Alberg.
Vacatio apud sedem strictè sumpta, est illa succedens per obitum Curialium in Curia, aliorumque eam sequentium, vel in ea negotiorum causa commorantium, dec. 599. num. 1. & seqq. Albergato.
Vacatio beneficij per obitum probatur, si vtraque pars ex eadem vacatione venit, decis. 720. nu. 2. Vbago.
Vacatio beneficij resultans per assecutionem alterius incompatibilis intrat viqne, & ab initio, dec. 648. num. 6. Rond.
Vacatio beneficij, quæ resultat ob assecutionem alterius incompatibilis, non dicitur cessio libera, sed necessaria; decis. 648. nu. 2. Rondinino.
Vacatio beneficij ex dimissione resultans, & perfectionem requirens ex acceptatione indultarij, remanet perfecta ex subsecuta prouisione ab eodem indultario facta, dec. 551. num. 3. Rondin.
Vacatio beneficij resultat per assecutionem alterius incompatibilis, & successiuam possessionem de eo captam, decis. 551. nu. 4. Rondinino.
Vacationem beneficij resultantem ex assecutione alterius incompatibilis, ius ipsum facit, & acceptat, decis. 648. num. 4. Rondinino.
Vacationem beneficij non consumit sola, & simplex collatio, decis. 421. num. 11. Rondinino.
Vacati beneficij collatio confirmat non destruit vnionem, dec. 452. nu. 5. Emer.
ex Vacatione beneficij per viam resignationis dicitor etiam acquisita illius collatio, d. 421. num. 31. Alberg.
ex Vacatione per obitum resignatarij qui venit, resignationem impugnare non potest, decis. 708. num. 12. Vbago.
Vacationes beneficij successæ in mensibus reseruatis, vel per resignationem in Curia, Patrono non præiudicant, decis. 718. nu. 9. Emerix.

VALIDITAS, VALIDVM

Vide etiam in verf. Nullitas, Nullum, Possibilitas.

Valida, vt venditio licet pretium in montis Cameralibus inuestiendum inuestitum sit in montibus communitatius, dec. 416. numer. 19. Taia.
Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, si in ea sunt seruata solita requisita vulg. decis. *Capyrag.* decis. 787. dec. 752. num. 2. Calat. dec. 713. num. 2. & dec. 718. num. 1. Emerix, dec. 493. num. 1. Emerix. dec. 475. num. 4. eodem, dec. 698. num. 3. Emer. dec. 624. num. 2. Calataiu, dec. 633. num. 1. Rondinino.
Validitas sententiarum resultat ex actis, & in-

ſitia ex deciſionibus deducitur, deciſ. 577. num. 5. & 6. Calat.

Validitas proceſſus executiui diſcuti non debet, ſi cauſa eſt commiſſa cum clauſula alteri qui ad legitimam, deciſ. 691. num. 15. Vicecomite.

Validitas ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum, & iuſtitia ex deciſione deducitur, deciſ. 793. num. 1. Rondinino, deciſ. 818. num. 1. Vrſino.

Validitas actus ſemper de iure præſumitur, & hæc præſumptio ſuperat omnes præſumptiones contrarias, deciſ. 529. num. 32. Albergato.

Validitas reſultat ex obſeruantia, dec. 619. numer. 7. Rondinino.

Validitas prætendi non poteſt in actu facto contra formam decreti irritantis, deciſ. 430. num. 17. Matth.

Validitas proceſſus executiui diſcuti non debet ſi cauſa eſt commiſſa cum clauſula *alteri, qui ad vlteriorem legitimam*, deciſ. 691. numer. 15. Vicecomite.

Validitas actus ſubſtinetur ex ſola poſſibilitate contraria, deciſ. 248. numer. 3. Rond.

pro Validitate omnis ſumitur interpretatio, dec. 669. nu. 6. Pauluc.

Validus eſt actus etiam ſi non ſit ſeruata forma, quæ tamen non attulit præiudicium, dec. 416. nu. 18. Taia.

Validus, quod ſit actus, & reuocari poteſt aliud eſt, aliud verò quod ſit nullum, deciſ. 658. nu. 8. Vicec.

VALOR

Vide etiam in verſ. Beneficium, Expreſſio, Locatio, Pretium, Res.

Valor attenditur de tempore executionis, non autem ceſſionis, ſi tunc iura certa erant clara, licet per antea eſſent dubia, deciſ. 698. num. 9. Emerix.

Valor maxime in antiquis probatur præſumptionibus, & coniecturis, deciſ. 703. nu. 22. Albergato.

Valor ſemel probatus intra decennium præſumitur idem, niſi doceatur de aliquo euidenti extrinſeco, propter quod variatio contigerit, deciſ. 703. numer. 2. Alberg.

Valor beneficij probatur ex confeſſione partis, quæ ſimilem valorem expreſſit, d. 491. num. 4. Emerix.

Valor beneficij cõcludenter probari debet ad hoc vt penſio *ſuper ea impoſita exceſſiua dici poſſit*, deciſ. 450. nu. 4. Matth.

Valor beneficij in illius primæua prouiſione expreſſus, ſuffragatur etiam in ſecunda, & in ea plene probat, deciſ. 424. numer. 7. Calatalu.

Valor, & fructus beneficij probantur ex partitis librorum Eccleſiæ, & Capituli formiter extractis, dec. 745. num. 5. Rond.

Valor beneficij probatur ex narratiua vltimi poſſeſſoris ſi illa exequutioni demandata ſit, deciſ. 697. nu. 6. Emerix.

Valor beneficij probatur ex atteſtationibus teſtium dum gratia non fundatur ſuper valore, dec. 457. num. 3. Emerix.

Valor fructuum probatur ex libris publicis Communitatis, deciſ. 703. num. 14. & 18. Albergato.

Valor non diminuitur ſi periti fecerunt æſtimationem ad corpus non ad menſuram, deciſ. 517. nu. 14. Taia.

Valor vbi plenè, & concludenter probari debet, non reſultat ex diuiſione inter fratres, deciſ. 656. num. 10. Calataiu.

Valor ex curſu temporis variari ſolet, d. 421. num. 23. Alberg.

Valor beneficij non dicitur probatus, niſi etiam ex illo deducantur onera, deciſ. 424. num. 10. Calataiu.

Valoris expreſſio in ducatis 24. per non exceſſum in beneficijs Cracouienſibus communiter fieri conſueuit, deciſ. 665. numer. 4. Rondinino.

Valoris probatio ſumitur ex quantitate fructuum perceptorum, deciſ. 703. num. 9. Albergato.

Valoris beneficij probatio attendit fructus decennij, & quidem proximos reſeruationi penſionis, dec. 745. num. 1. Rond.

Valoris bonorum variatio contingere poteſt ex augumento intrinſeco, non autem extrinſeco ſequuto ex curſu temporis, d. 545. num. 7. Albergato.

Valoris omiſſio alias neceſſaria apponenda ſi potuit ex ignorantia procedere non præiudicat, dec. 690. nu. 25. Vicec.

Valorem ad deponendum non ſufficit ſola ratio intuitiua intellectus, ſed opus eſt induſtria, & experientia circa menſurationem, ſituationem, & alia neceſſaria, d. 619. num. 3. Rondinino.

VARIATIO, VARIETAS

Vide etiam in verſ. Teſtis.

Variatio præſentandi, quatenus patrono laico ſit permiſſa, deciſ. 739. numer. 18. & 21. Vbago.

Variatio valoris poteſt contingere ex augumento intrinſeco cauſato ex curſu temporis, deciſ. 545. num. 7. Alberg.

VASSALLVS *Vide etiam in verſ.* Subditus.

Vaſſallus pro ſolis alimentis præſumitur inſeruiſſe Domino ob ſpem pluribus gaudendi prærogatiuis, & commodis, deciſ. 815. numer. 13. Alberg.

VENDITVM, VENDITIO

Vide etiam in verſ. Acquiſitio, Alienatio, Diſtractio. Emptio, Emptor, Res, Venditor.

Vendita, quæ ſunt præſumuntur à venditore, quoad dominium acquiſita, deciſ. 508. numer. 18. Taia.

Venditum, quod non eſt non poteſt dici ab aliquo fuiſſe emptum, deciſ. 508. num. 16. Taia.

Venditio non infert ad dominium, deciſ. 720. num. 5. & 15. Rondinino.

Venditio dicitur ſimulata ſi venditor venditione facta, rem venditam in locationem recepit pro exorbitanti pretio excedente fructus bonorum emptorum, & quando, dec. 737. num. 9. Alberg.

Venditio cum pacto redimendi ex conſuetu-

dine Ferrariæ fit cum quarta parte pluris, dec.737. nu. 10. Alberg.
Venditio facta cum pacto redimendi à iure non improbatur, imo expresse permittitur, dec.737. num. 1. Alberg.
Venditio facta non generaliter, sed restrictiuè, non potest dici omnium bonorum, d. 526. num. 8, Matthæio.
Venditio non remanet nulla, licet pretium in locis montium Camcralibus inuestiendum, inuestiatur in montibus Communitatiuis, dec.416.num.19. Taia.
Venditio bonorum Communitatis facta secundum dispositionem iuris, & consuetudinis remanet valida, & transfert dominiũ in emptorem, decis. 709. num. 2. & seqq. Pauluccio.
Venditio dicitur resoluta si emptor degit viâ retrahendi pretium ab emptore, decis. 712. num. 4. Albergato.
Venditio facta cum pacto redimendi, attenta modicitate pretii, simulata, & feneratitia presumitur, decis. 656. num. 3. Calat.
Venditio facta cum successiua locatione bonorum venditorum ad fauorem ipsius venditoris est in iure valida, decis. 656. num. 2. Calataiu.
Venditio non dicitur simulata ex incontinenti locatione rei venditæ per emptorem venditori facta, dec. 727. num. 6. Alberg.
Venditio bonorum Communitatis dicitur legitime facta, & in causam expressam sequuta, stante attestatione officialium ab eadem Communitate deputatorum, decis. 709. numer. 21. Pauluccio.
Venditio non concludit dominium, neque possessionem, decis. 700. numer. 2. Rondinino.
Venditionis contractus factus cum pacto redimendi, ab vtroque iure approbatur, decis.641. num.1. Alberg.
Venditionis commissoriæ legem exercere non potest, qui non rei vendicationem elegit, sed vsurarum petitionem sequi maluit, dec.700. num.19. Rondin.
Venditione resoluta, resoluta quoque remanet illius accollatio, decis. 604. num.2.& 6. Calataiu.
Venditione sequuta, adhuc bona vendita possunt immediatè accedenti soceri, dec. 641. num. 4. & 8. & dec. 739. numer. 6. Albergato.
in Venditione, vel emphiteuti quid comprehensum sit, & quantitate pretij, vel canonis resultat, decis. 628. nu. 32. Emer.

VENDITOR

Vide etiam in verſ. Emptio, Emptor, Simulatio, Venditio.
Venditor, quod post venditionem in possessione permanserit tanquam conductor nullam fraudis, aut simulationis suspicionem inducit, dec.656.nu.13.& 14. Calataiu.
Venditor, cuius in præsentia emptor hypothecauit rem emptam, si venditio non fuisset perfecta, illam obligare non permisisset, decis.618. nu.11. Albergato.
Venditor, vt non teneatur de euictione, onera rei emptori patefacere debet, decis. 704. num.37. Alberg.
Venditor potest pretium, & emptori donare, dec.652. nu. 16. Alberg.
Venditor accipiens in locationem bona vendita, non amplius sibi, sed emptori possidet, dec. 737. num. 7. Alberg.
Venditor cum pacto redimendi potest quandocumque intra tempus præfixum bona redimere, vel conductionem eorum, si quam suscepit, amplius non continuare, dec. 737. num. 18. Albergato.
Venditor si nudam habet detentationem, & constituat se possidere pro emptore, non ideò dicitur se constituere, & possidere vti dominus, dec.700.nu.7. Rondin.
Venditor si adhuc in possessione permansit, non probat simulationem venditionis, sine alia causa simulandi, dec. 509. n. 20. Alber.

VERBA IN GENERE

Vide etiam in verſ. Clausulæ, Conditio, Factæ, Generale, Mens, Participium, Particulare, Significatio, Singularitas, Speciale, Vniuersale.
Verba continuatiuè apposita ad orationem præcedentem referenda sunt, dec. 556. numer. 15. Albergato.
Verba vniuersalia nihil excludunt, decis. 542. num. 5. Alberg.
Verba, quæ non possunt extendi, ita nec & minus debent restringi, decis. 524. num. 11. & 13. Taia.
Verba, quæ non nisi ad certam causam referri possunt, idem operantur ac si de ea expressa mentio facta sit, decis. 501. num. 17. Rondinino.
Verba subsequentia declarant, & restringunt concessionem dubiam antecedenter factam, dec.531. num.10. Emer.
Verba in diuisione apposita *duo fratres de Siuire*, non possunt verificari, in eo, quod nihil perficiendum erat, dec.559.num. 2. Taia.
Verba solum non attenduntur, sed tamen id, quod verè agitur, decis. 621. numer. 16. Emerix.
Verba quando dicantur stare potius demonstratiuè, non autem restrictiuè, decis. 474. num. 17. Albergato.
Verba continuatiua intelliguntur prout antecedentia, dec.528.num.15. Calat.
Verba Literarum Apostolicarum non sunt accipienda prout sonant in partibus, sed prout intelliguntur in Curia, & Cancellaria Apostolica, dec.483. nu.16. Vbago.
Verba obligationis faciendi, seù exequendi aliquid tam vni quam alteri, vel fauore tam vnius, quam alterius necessitatem important, & copulant vtrumque extremum, dec. 588. num. 7. Rondin.
Verba testamenti dubia declarantur ex obseruantia hæredum, decis.496. numer. 15. Calataiu.
Verba statuti licet de debitore loquentia, attamen etiam creditorem comprehendunt, decis.727. nu.6. Calataiu.

Digitized by Google

Verba in teſtamentis non debent eſſe otioſa,& ſuperflua, dec. 478. nu.6. Calat.
Verba expreſſa in numero plurali, non patiuntur reſtrictionem ad vnum, deciſ. 524. num. 8. Taia.
Verba ſubſequentia declarant antecedentia, non obſtantibus dictionibus aduerſatiuis, etiam in contractibus, deciſ. 706. num. 10. Taia.
Verba indefinitè loquentia non poſſunt ad aliquas tantùm perſonas reſtringi, deciſ. 708. num. 1. Vbago.
Verba generalia priuilegii non comprahendunt, & quæ ſpecialiter ſunt conceſſa, deciſ. 511. num. 2. & ſeqq. Calat. & dec. 437. num. 13. Vicecomite.
Verba clara non admittunt dubietatem, d. 677. num. 10. Alberg.
Verba quæ narrant ſimpliciter factum, quamuis illius referant initium, non idem habent relationem ad illud, deciſ. 712. nu. 11. Albergato.
Verba tranſactionis debent eſſe adeo clara, vt obſeruantiam excludant, alias non attenduntut, deciſ. 777. num. 12 Vicec.
Verba incipientia per dictionem *item*, diuerſitatem oſtendunt, & operantur, quod non liceat inferre de vno ad aliud, deciſ. 811. numer. 2. Emerix.
Verba ſolutioni adiecta quatenus potiùs demonſtratiuè, quàm taxatiuè ſtare dicantur, & quem intellectum recipiant, deciſ. 311. num. 6. Emerix.
Verba vniuerſalia omnium comprehenſiua eſſe dicuntur, deciſ. 496. num. 10. Calat.
Verba præſeruatiua, & ſuppoſitiua nihil de nouo concedunt, ſed ſolum conceſſam facultatem præſeruant, deciſ. 616. nnm. 18. Rondinino.
Verba libertatem voluntatis denotantia appoſita in tranſactione, quæ neceſſitatem inducit, intelliguntur, vt id, quod prius impugnabatur, poſtea liberè,& voluntariè adimpleatur, dec. 747. num. 8. Vicec.
Verba generalia, & indefinita æquipollent vniuerſali, non ſecus ac ſi omnes particulariter fuiſſent expreſſi, deciſ. 747. num. 5. Vicecomite.
Verba imperatiua, non voluntatem, ſed neceſſitatem inducunt, deciſ. 431. numer. 25. Emerix.
Verba conditionalia, & præſertim negatiua non diſponunt, dec. 807. num. 28. Taia.
Verba ſecundum neceſſitatem perſonæ apposita in Statuto permittente vxori alimenta relinqui, non ſtant taxatiuè, deciſ. 664. numer. 5. Calataiu.
Sed demonſtratiuè ad denotandum neceſſitatem illorum, ibidem, & ſup. à num. 1.
Verba etiam vltra eorum naturam, interpretantur iuxta ſubiectam materiam, iudicantis arbitrio ex coniecturis voluntatis contrahentium efformato, dec. 632. nu. 4. Rond.
Verba teſtamenti ita deducenda ſunt, vt exindè ſenſus, & Teſtatoris intentio deducatur, deciſ. 524. num. 6. Taia.
Verba generaliſſima tranſactionis omnia comprehendunt, deciſ. 686. num. 7. Alberg.
in Verbis facta præſeruatio non excludit præiudicium, quod prouenit ex facto, dec. 671. num. 7. Calataiu.
Verborum relatio ad proximè enunciata facienda eſt, deciſ. 559. num. 5. Taia.
Verbum, & oratio vnica non inducunt prioritatem, nec poſterioritatem, maiorem, vel minorem dilectionem, ſed tribuunt actum cuilibet inſolidum, deciſ. 536. n. 11. Vbago.
Verbum, licet vnicum inſtrumenti, in vnoquoque capitulo dicitur repetitum, ſi illa incipiant per dictionem, *item*, deciſ. 813. numer. 7. Rondin.
Verbum ſubintellectum dicitur expreſſum,& adhuc in inſtrumento repetitum, deciſ. 813. num. 7. Rondinino.

VERBA IN SPECIE

Verba *Accioche* important modum non conditionem, dec. 709. num. 15. Paul.
Verba *accio che reſti ſempre la noſtra caſa viua* maximè inſeruiunt pro inducenda ea reciproca, deciſ. 433. num. 11. Alberg.
Verbum, *admittatur*, intelligitur conditionaliter, concurrentibus ſcilicèt requiſitis,& volentibus illis, ad quos ſpectat admitti, deciſ. 695. num. 21. Emerix.
Verbum *admittatur*, & alia huiuſmodi imperatiua, neceſſitatem important, deciſ. 557. numer. 17. Vicecom.
Verba *aliquo modo* contenta in diſpoſitione loquente de vltimis voluntatibus, quatenus etiam contractus comprehendere poſſint, deciſ. 529. num. 27. Alberg.
Verba *attaccata alle due ſtanze*, intelliguntur de ea parte, cui propriè adhærent, non autem de ſuperiori cui non adhætent, deciſ. 559. num. 4. Taia.
Verba *auxit, & augumentauit* dotem, ſolum augumentum important, non autem donationem propter nuptias, deciſ. 795. num. 4. Vicecomite.
Verba teſtatoris, *che voleua meglio aggiuſtare le coſe ſue*, intelliguntur de teſtamenti factione, deciſ. 729. num. 3. Rond.
Verbum, *conſtituit*, in mandato procuræ ad lites,& ad negocia, an comprahendat vtrumque ſimul, vel non, dec. 813. nu. 5. Rond.
Verba *cuiuſcumque*, & *cuiuslibet ipſorum* ſubſtitutionem reciprocam inter vocatos important, dec. 733. nu. 2. Vicecom.
Verba *dell' intiera heredità* comprehendunt etiã hæreditatem auctam ex multiplico, d. 496. num. 13. Calataiu.
Verbum *dicti* ſunt demonſtratiua, & repetitiua ſimul, dec. 804. num. 16. Pauluc.
Verbum, *dimittere, & reſignare*, nullam habent differentiam inter ſe, deciſ. 494. num. 2. Albergato.
Verbum *dumtaxat* omnes alios excludit, d. 642. num. 9. Taia.
Verba copulata per dictionem &, ſi idem ſignificant, non dicuntur geminata, ſed reſoluuntur in vnum, deciſ. 671. numer. 21. Calataiu.

Verba, *& cosi di mano in mano, &c. si osserui l'ordine prescritto*, & huiusmodi, dicuntur continuatiua præcedentis orationis, decis. 528. num. 14. Calataiu.

Verbum *eligatur*, dicitur imperatiuum, & restringit qualitatem illi adiectam ad ipsum verbum, dec. 607. num. 6. Emerix.

Verbum *fructus*, si profertur à lege, intelligitur deductis expensis, secùs vero si ab homine in certa, & determinata quantitate exprimatur, dec. 811. num. 13. Emer.

Verba *gia mai* omnem casum, omnemque futurum tempus comprehendunt, decis. 777. num. 11. Vicecom.

Verba *hac tamen lege, conditione, & pacto* modificant, & restringunt antecedentia ad sequentia, dec. 500. num. 27. Calataiu.

Verba *hac tamen lege, conditione, & pacto* restringunt, & modificant verba antecedentia iuxta subiectam materiam, decis. 724. numer. 7. Rondinino.

Verba *hæredes sui* propriè intelliguntur de filijs, & descendentibus Testatoris, dec. 500. num. 31. Calataiu.

Verbum *incœperit* appositum in legato, denotat principium, sine quo illud consequi non potest, dec. 304. num. 18. Paul.

Verba *in primis* supponit sequentia capitula, dec. 400. num. 18. Rondin.

Verbum *instituere*, quandoque accipitur, vt quis ad possessionem admittat, decis. 671. num. 18. Calataiu.

Verba *li piu prossimi dell' agnatione* de quibus proximioribus intelligantur, decis. 478. num. 5. Calataiu.

Verbum, *nonnulli*, siuè *aliqui*, accipitur etiam in sensu vniuersali, & omnes significat, decis. 679. num. 21. Vbago.

Verba, *omnium, & quorumcumque* tamquam vniuersalia omnes fructuum species comprehendunt, decis. 811. num. 1. Emer.

Verbum *pars* intelligitur de medietate si profertur in abstracto, secus si ab alijs verbis adiunctis restringitur, decis. 682. numer. 1. & seqq. Rondinino.

Verbum *pars* interpretatur pro dimidia, dum nihil habemus, quod illud ad minorem partem coarctet, decis. 682. numer. 5. Rondinino.

Verba *perpetuo fideicommisso subiectio* dicitur directa in rem, & important grauamen reale, decis. 568. num. 12. Alberg.

Verbum *peruenerit* denotat actum acquisitionis vndequaque perfectum, decis. 494. numer. 7. Albergato.

Verba *posteri*, & *successores*, quamuis comprehendant etiam descendentes à fœminis, tamen secundùm subiectam materiam restringuntur ad solos descendentes masculos, dec. 679. num. 18. Vbago.

Verba *pro hæredibus* iuxta naturam dispositionis, & mentionem agnationis intelligntur de hæredibus sanguinis, decis. 724. num. 8. Rondinino.

Verba *quatenus* filius, vel filij prædecesserunt, decis. 733. num. 9. Vicecom.

Verbum *quandocumque* importat mentionem mortis, decis. 481. numer. 12. & 13. & 26. cum seqq. Emerix.

Verbum *quandocumque*, comprehendit omne tempus, decis. 506. num. 8. Alberg.

Verba, *quieto di tutti li crediti, e pretensioni*, inducunt liberationem finalem, & important voluntatem nihil amplius petendi, dec. 712. num. 5. Albergato.

Verba, *quod eligatur Sacerdos sufficiens ad celebrandum*, denotant qualitatem Sacerdotalem de tempore præsentationis requiri, decis. 464. num. 4. Emerix.

Verbum, *recipiatur*, negatiuè appositum, probat quidem sine requisitis, vel modo ordinato recipi non posse, non autem coarctat recipi cum illis, dec. 695. num. 20. Emer.

Verba *recipiatur*, & *admittatur*, necessitatem important, decis. 431. numer. 24. & seqq. Emerix.

Verbum *resignare*, vid. verbum *dimittere*.

Verba *salua prouisione iuris præsentandi*, apposita in sententia tribunalis laici, intelliguntur de sola præseruatione iurisdictionis iudicis Ecclesiastici, dec. 589. num. 6. Emerix.

Verba *salua semper proprietate* denotant fideicommissum fuisse institutum, & quare, decis. 474. num. 4. Alberg.

Verba *salua semper proprietate*, nonnisi fauore substitutorum censentur à testatore apposita, decis. 474. num. 7. Alberg.

Verba *se li parerà*, an vitient nominationem ab alio faciendam, vel potius vitientur, d. 465. num. 8. Rondinino.

Verba *semper in perpetuum, & in infinitum* non extendunt fideicommissum ad personas diuersas, si illud est constitutum fauore certarum personarum, decis. 528. numer. 17. Calataiu.

Verba, *si restituisca l'equiualente*, idem sonant ac si dictum fuisset, totum, & integrum restituatur, dec. 578. num. 11. Emer.

Verbum *substituit* est commune, & continet nedum substitutionem vulgarem, sed etiam fideicommissariam, decis. 633. numer. 27. Rondinino.

Verba ab administratore prolata *sum debitor, vel in ea summa, qua reperitur*, non important existentiam debiti, decis. 790. num. 27. Vicecomite.

Verba, & dictiones *tamdiù, quamdiù*, æquipollent dictionibus *donec, & quousque*, dec. 733. num. 4. Vicecomite.

Verbum *tutti* recipit interpretationem à verbis antecedenter expressis, decis. 556. numer. 14. Alberg.

Verba *tunc, & eo casu* restringunt dispositionem ad casum, & personas expressas, decis. 807. num. 4. Taia.

Verba *tunc, & eo casu, & casibus præfixis* nihil operantur vbi fideicommissum non est restrictum ad solum casum delicti, dec. 474. num. 16. Albergato.

Verba, *tutta, ò l'intiera mia heredità*; tamquam directa in rem operatur fideicommissum, & grauamen de vno in alterum, donec perueniat

niat ad vltimum, decis. 684. num. 11. Rondinino.
Verba, *vt asseritur*, & verba, *vt prætenditur*, sunt apta potius ad negandum, quàm ad confitendum, dec. 472. num. 11. Matth.
Verba *vt dicitur*, nihil affirmant, decis. 782. numer. 10. Rondin.
Verbum *volens* nectit dispositionem anteriorem cum sequenti, decis. 733. numer. 8. Vicecomite.
VERIFICATIO narratorum probatur ex cõfessione partis, cuius nulla datur maior probatio, dec. 665. num. 3. Rondin.
VERISIMILE *vide in verf.* Solitum.

VERITAS

Vide etiam in verf. Confessio, Falsitas, Verum.
Veritas creditorum in apocha enunciatorum resultat, si illa habeant relationem ad instrumenta, ex quibus videri possint, decis. 552. num. 20. Vbago.
Veritas sola in tribunalibus supremis, & præsertim in Rota Romana, semper attenditur, dec. 519. num. 10. Vicecom.
Veritas vna est, ideoque illi omnia congruũt, dec. 469. num. 9. Taia.
Veritas probatur ex pluribus actibus successiuè gestis, dec. 507. num. 8. Alberg.
Veritas actus ex publico instrumento, alijsque etiam coniecturis resultans, non obumbratur ex aliquo tractatu simulandi inter partes sequuto, dec. 591. num. 7. Alberg.
Veritas excludit simulationem, decis. 507. numer. 8. & 10. Alberg.
Veritas comprobatur ex adminiculis, dec. 544. num. 33. Calataiu.
Veritas testamenti, simulatque testantis disponentis de bonis suis, deficit in ijs, quæ testator moriens restituere debet, dec. 738. num. 8. Taia.
Veritatis habens principium, reliquos defectus facillime supplet, decis. 799. numer. 8. Rondinino.
Veritati non præiudicat vltimus status, d. 516. num. 15. Albergato.
Veritatem ad agnoscendam magna ex parte conferunt accidentia, decis. 469. num. 10. Taia.
de Veritate facti aliud est, quod procedi possit, aliud verò, quod simpliciter procedatur de facto, dec. 449. num. 10. Taia.

VERSIO

Vide etiam in verf. Creditor, Emptor, Erogatio, Forma, Vtilitas.
Versio in vtilitatem minoris potest etiam aliunde, quam ex instrumento probari, decis. 657. num. 14. Rond.
Versio in contractu pupilli, Ecclesiæ, vel Ciuitatis est necessario probanda, dec. 462. numer. 14. Rondinino.
Versio probari non debet in contractu mulieris cum solemnitatibus celebrato, dec. 462. num. 15. Rondinino.
Versio concludenter probatur ex lapsu temporis pacifica possessione temporis, & non reclamatione creditorum, dec. 709. nu. 20. & seq. Pauluc.
Versionis non secutæ defectus, an annullet contractum, inspiciendum est an illa modaliter solum vel potius conditionaliter demandata sit, dec. 709. nu. 18. Pauluc.
VERVM quod est in parte, & in parte falsum impedit manutentionem, d. 466. n. 3. Taia.
Verum *Vide etiam in verf.* Veritas.

VESTIS

Vestis pro aliquo comparata, si pereat, cuius damno cedat, decis. 813. numer. 36. Rondinino.
Vestes vsuales non pretiosæ, sed quotidianæ, decennio præsumuntur consumptæ, d. 795. num. 19. Vicecom.

VIA

Vide etiam in verf. Iter.
Via publica vbi interuenit, magis dicitur esse in confinio, quam ager vicini, decis. 566. num. 15. Taia.
Via publica impedit confinia, cum ipsa confinis sit, decis. 566. num. 18. Taia.
Via Appia, alias nuncupata via publica, & via regia est illa, quam Appius Claudius strauit, decis. 566. num. 1. Taia.
Subtus Viam publicam quatenus excauari permittatur, dec. 625. num. 9. & per tot. Calat.

VIA EXEQVVTIVA

Vide etiam in verf. Contradictor, Creditum, Exequutor, Exequutio, Literæ Apostolicæ.
Viam exequutiuam habere à iure, vel ex partium conuentione paria sunt, dec. 762. nu. 7. Albergato.
Via exequutiua sine obligatione camerali non datur, dec. 507. num. 2. Alberg.
Via exequutiua licet à Signatura denegata adhuc procedi potest si illa de iure competebat, dec. 567. num. 1. Matth.
Via exequutiua non datur contra tertium possessorem, sed ordinariè, & actione reuocatoria proceditur, decis. 403. num. 1. & seqq. Albergato.
Via exequutiua competit pro legatis in omnibus Tribunalibus Vrbis excepta Rota, siuè illa in mobilibus, siuè in stabilibus consistant, decis. 716. num. 2. Calat.

VICARIVS

Vide etiam in verf. Abbas.
Vicarius in Ciuitate Leodiensis appellatur officialis, decis. 483. num. 15. & 17. Vbago.
Vicarius Episcopi qui citra montes dicitur, vltra verò montes appellatur Officialis, d. 412. num. 18. Vbago.
Vicarius Parochialis dignitatis vnitæ ab ijsdem Dignitatibus præsentari debet, & ab Ordinario instituí, dec. 543. num. 6. Calat.

VICINVS

Vicinus si ex alio opere damnum sentiat, non inde sequitur, quod ex altero nouiter faciendo simile damnum subire cogatur, decis. 820. num. 16. Guaz.
Vicinus non potest facere stillicidiũ vel aliud opus,

opus, quod protendat in domum vicini, dec. 820.n.4. Guax.
Vicinus in sua domo non potest facere artem, ex qua aliud cadat in solum, vel domum alienam, dec. 820.n.5. Guax.
Vicinus re sua vtens, ad solitum, & destinatum vsum prohiberi non potest, etiam si ex eo sequatur damnum vicini, dec.820. num. 10. Guax.

VITRICVS.

Vide etiam in verf. Priuignus.
inter Vitricum, & Priuignos inæqualitas à lege damnatur, dec.732.n.27.Vicec.
inter Vitricum, & Priuignos æqualitas seruari debet, dec. 606.n.13. Rond.
VICVS Ciuitatis dicitur esse de iuribus eiusdem Ciuitatis, & reputatur veluti ipsa Ciuitas, dec.431.n.16.& 17. Emer.

VIDVA.

Vide etiam in verf. Interpellatio, Mulier, Vxor.
Vidua transiens ad secunda vota non perdit priuilegia dotis, dec. 727.n.19.Calat.
Viduæ si debentur fructus dotis, eò magis sunt debiti post illius transitum ad secunda vota, & quare, dec.727. n.16.& seq. Calat.
Vidua nubens infra annum luctus, dotem in pecunia traditam secundo viro, ex bonis primi viri acquisiuisse præsumitur, dec. 668. n.9. & 11. Alberg.
Viduæ transeunti ad secunda vota debentur fructus dotis sibi non restitutæ,dec.727.n.21. & per totam Calat.
Viduæ an debeantur fructus dotis, & an ipsa fecerit fructus suos, respicit altiorem indaginem, quæ in iudicijs priuilegiatis non admittitur, dec.655.n.7. Vicec.
VINCVLATA bona recipiens si aliquid plus habet intelligitur pro pretio vinculi, d. 598. n. 14. Vicec.

VINEA.

Vide etiam in verf. Arbores, Cæsatio, Meliramenta, Plantatio.
Vineam excassare, quatenus dicatur melioramentum necessarium,dec.704.n.1.& 8. cum seqq. Alberg.
Vineæ in agro Romano, deductis expensis, modicos fructus reddere solent, cum plus in eis impendatur, quam colligatur,dec.612. n.8. Alberg.
Vineæ melioramenta quo dicantur, dec. 611. num.2. Alberg.
VIR. *Vide etiam in verf.* Qualitates.
Vir, & Vxor sunt vnum corpus, & vna caro per Sacramentum matrimonij, non per fictionem, sed verè, & realiter, dec.421.n.20. & 21. Emer.

VIRGINITAS, VIRGO.

Virginitas mulieris defloratæ etiam si non probata, præsumitur,asserente muliere cum iuramento, se tempore stupri fuisse virginem, dec.767.num.3. Taia.
Virginitatem mulieris defloratæ allegare non sufficit, nisi etiam illius bona fama probetur, eiusque parentum, decis. 767. num. 3. Taia.
Virginitatem ideó sufficit allegare à muliere deflorata, quia est in odium delinquentis,& habet pro se præsumptionem naturæ,d.767. n.4.Taia.
Virginem si quis seduxerit, & dormierit cum ea, dotabit eam, & habebit in vxorem, decis.767.n.2.Taia.
VIRTVS. *Vide in verf.* Diuinum.
VIS, & metus tollunt libertatem consensus, & ideó actus non substinetur,dec.405.nu.1. Calat.
VISITATIO. *Vide etiam in verf.* Ordinarius.
Visitationes Ordinariorum non possunt immutare statum beneficij, deficiente voluntate, & potestate eorundem, dec.421.nu.27. Alberg.
VITÆ necessaria quæ dicantur, dec.664. n.1. & seqq.Calat.

VITIOSVS, VITIVM.

Vitiosus ingressus in beneficialibus dari non debet,dec.410.n.6.Emer.
Vitium litigiosi in actione personali non datur,dec.427.n.16.Matth.
Vitium litigiosi quatenus deducatur, aut excludatur in beneficio certo modo petito, vel obtento etiamsi illius exequutio petita sit cum clausula,*omne ius*,dec.427,n.14.& 20. Matthæio.

VLTIMVS, VLTIMA.

Vltima voluntas. *Vide etiam in verf.* Testamentum.
Vltima voluntas, & illius actus semper substinetur, eo modo,quo potest,dec.616.n.15. Rondin.
Vltimus status in materia institutionis attenditur, etiamsi constaret de præcedenti statu contrario,dec.567.n.12.Rond.
VNICITAS vt possit verificari in persona ficta requiritur, quod agatur de aliquo corpore, Ecclesia, Collegio, seù Vniuersitate, dec.516.n.22.Alberg.

VNIO.

Vide etiam in verf. Beneficium, Ecclesia.
Vnio concludenter probari debet ad euitandum concursum,dec.516.n.16.Alberg.
Vnio si principaliter canonizari, vel reijci debet, non attenditur quidquid de ea in aliis decisionibus decisum est, decis. 452. nu.13. Emerix.
Vnio,si principaliter canonizari debet, vti repugnans, & diminutiua cultus diuini, concludentissimis probationibus est iustificanda dec.452.n.3.& 13.Emer.
Vnio probari debet,vel per instrumentum publicum, vel per immemorabilem, seù quadragenariam cum titulo, decis.452. num.4. Emerix.
Vnio, si in primo instrumento plenaria esse non posset, ita nec poterit esse in secundo postea declarato, decis. 647. num. 2. & 3. Emerix.
Vnio beneficij excluditur ex collationibus factis de eo, vti vacante, & præuio concursu ad formam Concilij, dec.453.n.6. Emer.
Vnio dicitur probata, si per plures sententias fuit à Rota canonizata, decis. 773. num. 4. Vicecom.

Vnio ita supprimit beneficium, vt illud amplius beneficium dici non possit, sed euadat prædium illius, cui fit vnio, dec. 773. num. 5. Vincom.
Vnio beneficij liberi facta beneficio patronato, non importat illius extinctionem, sed ea solum est reuocationi subiecta, d. 421. n. 24. Albergato.
Vnio Parochialis, non obstante Concilio, fieri potest alterius Ecclesiæ, vel beneficij, si tendit in augumentum cultus diuini, ad propagationem fidei, & huiusmodi, decis. 817. n. 2. Vrsino.
Vnio ex lapsu temporis præsumitur facta cũ suis solemnitatibus, & iusta subsistente causa, dec. 817. n. 14. Vrsino.
Vnio non requirit causam si fiat à Pontifice, vel ab eo confirmetur, decis. 817. num. 14. Vrsino.
Vnio Parochialis non requirit citationem Parochi, & eius vita durante illi præiudicium non fit, dec. 817. n. 13. Vrsino.
Vnio non præsumitur, sed ab allegante probari debet, dec. 596. num. 16. Emer.
Vnio enuncista in Literis Apostolicis, si de ea principaliter non agitur, leuioribus probationibus probatur, decis. 596. num. 17. Emerix.
Vnionis defectum allegare non potest, qui sine illa ad beneficium præsentari non potuisset, dec. 817. n. 4. Vrsino.
Vnionis substantia pendet à lege, quæ illi à superiore tradita, & attributa est, decis. 647. n. 3. Emer.
Vnio Parochialis confirmata à Papa dicitur valida, dec. 817. n. 4. Vrsino.
Vniones non habent certam formam, aut naturam, dec. 647. n. 4. Emer.

VNIVERSALE.

Vniuersalia verba interpretantur etiam à verbis antecedenter expressis, decis. 556. nu. 14. Alberg.
Vniuersalis dicitur donatio, quamuis restricta ad certum locum, si ille sit appositus gratia demonstrationis, non taxationis, decis. 619. n. 2. Emer.

VNIVERSITAS.

Vide etiam in vers. Capitulum, Communitas, Corpus.
Vniuersitas, Collegium, vel aliud simile corpus possunt etiam verificari in persona ficta, dec. 516. n. 23. Alberg.
Vniuersitas Cracouiensis exequata est Vniuersitati Parisiensi, aliaque de ea ibidem, decis. 639. n. 16. & 22. Rond.
Vniuersitatis in iuribus sufficit acceptatio maioris partis, ad hoc, vt illa omnes liget, dec. 459. n. 3. Vbago.
cum Vniuersitate bonorum veniunt etiam decimæ, & alia iura spiritualia, dec. 661. n. 11. Taia.

VNVS.

Vide etiam in vers. Vnicitas.
Vnus tãtum si in indefinita non comprehenderetur, ita nec comprehenderetur alter, & ita illa eluforia remaneret, d. 747 n. 7. Vicec.
Vnus, & idem contractus diuerso iure censeri non debet, dec. 541. n. 16. Alberg.
VNVSQVISQVE rei suæ est moderator, & arbiter, dec. 652. n. 17. Alberg.
VOCABVLVM vnius prædij facilè variari potuit ex vocabulo prædij adiacentis, si vtrumque possidebatur ab eodem Romito, dec. 554. n. 17. Emer.

VOCATIO.

Vide etiam in vers. Fideicommissum, Substitutio., Successio.
Vocatio proximioris, vt non intelligatur de primo proximiore tantùm, requiritur ratio conseruationis agnationis, & quod alia requisita concurrant, dec. 807. n. 3. Taia.
Vocatio resultat ex onere iuncto assumendi arma, & nomen, seu cognomen testantis, dec. 568 n. 2. Alberg.
Vocatio proximioris facta ordine successiuo, eo finito, videtur quoq; finitum fideicommissum, dec. 807. n. 1. Taia.
Vocatio Hospitalis, & loci pij non deseruit pro interpretatione fideicommissi perpetui, si illa sub conditione facta sit, dec. 707. n. 24. Taia.
Vocatio facta de proximioribus agnationis, de quibus personis intelligatur, dec. 478. n. 5. & seqq. Calat.
Vocationis filiorum, & descendentium in conditione positorum maxima coniectura est, si illi neque ab intestato, neque ex testamento succedunt, dec. 690. n. 12. Calat.

VOCATVS.

Vide etiam in vers. Proximior, Substitutus.
Vocatus ex propria persona, non est dubium, quod habeat interesse in alienatione bonorum fideicommissi, dec. 504. n. 8. Taia.
Vocatis duobus, si vnus est incapax, remanet alius, qui succedit etiam per vulgarem, & quando, dec. 536. n. 22. Vbago.

VOLVNTARIVM.

Voluntaria dimissio facta sine fundamento inducit simulationem, dec. 546. n. 5. Calat.
Voluntaria rescissio contractus non operatur reuiuiscentiam iurium in præiudicium creditorum, dec. 669. n. 18. Paul.
Voluntariæ alienationes non impediunt lucrum dotis, dec. 606. n. 18. Rond.

VOLVNTAS.

Vide etam in vers. Intentio, Libertas, Mens, Necessarium, Simulatio, Testamentum.
Voluntas Testatoris facit transmissibile id, quod de iure tale non est, dec. 677. num. 12. Albergato.
Voluntas non potest alteri cedi, dec. 586. n. 3. Rondin.
Voluntas contrahentium, ad effectum, vt in contractibus habeat locum ius accrescendi, ex quibus resultet, decis. 569. num. 5. & 12. Emer.
Voluntas ex nudo facto declaratur, decis. 724. n. 13. Rond.
Voluntas Testatoris in fideicommissis totum facit, quæ ideo nominatur regina, quia fat est, quod de ea quomodocumque constiterit, dec. 617. n. 7. Emer.

Voluntas non reducta ad actum, nihil ponit in esse, dec. 728. n. 13. Alberg.
Voluntas declaratur etiam ex actu nullo, & inualido, dec. 722. n. 5. Emer.
Voluntas eo magis arguitur, si nulla adducitur causa, dec. 791. n. 11. Taia.
Voluntas Testatoris iuxta modum ab eo ordinatum adimpleri debet, dec. 804. n. 6. Paul.
Voluntas, quæ fuerit à principio, ex obseruantia resultat, dec. 654. n. 9. Vicec.
Voluntas donatoris ab illius potestate metitur, à qua etiam meliorari debet declaratio ab eo facta, dec. 616. n. 16. Rond.
Voluntas æquè colligitur ex facto, quàm ex non facto, dec. 642. n. 18. Taia.
Voluntas Testatoris excluditur, si ille penès plures personas declarauit nolle condere testamentum, dec. 603. n. 12. Emer.
Voluntas Testatoris ante omnia seruanda est, & secundum eam intelliguntur leges ab ipso præscriptæ, dec. 414. n. 12. Rond.
Voluntas declaratur etiam ex non facto, d. 496. n. 5. Calat.
Voluntas Testatoris, siue ex verbis testamenti desumitur, siue ex coniecturis, siue etiam ex vi rationis, dec. 568. n. 16. Alberg.
Voluntas derogatoria ita declarari debet, vt intellectus non laboret in intelligendo mentem illius, sed ipsis verbis ita specificè pateat, vt nulla sit dubitatio, dec. 559. nu. 5. Taia.
Voluntas Testatoris simpliciter respondentis per verbum *sic*, non dicitur deliberata voluntas, dec. 603. n. 2. Emer.
Voluntas Testatoris clara, est omninò seruanda, dec. 692. n. 5. Alberg.
Voluntatis perseuerantia, non autem illius mutatio præsumitur, quousque de mutatione non docetur expresè, dec. 451. n. 14. Rondin.
Voluntati defuncti quatenus derogari possit ob vtilitatem publicam, dec. 479. num. 6. & seqq. Alberg.
ex Voluntate Testatoris receditur à Consilio Oldradi, dec. 568. n. 15. Alberg.
Voluntates defunctorum suam executionem habere, publicè interest decis. 479. num. 4. Alberg.
Voluntatem redarguit falsitas causæ, dec. 791. n. 12. *la prima* Taia.
VOTO alicuius Eminentissimi Cardinalis præstatur fides, non secus ac scripturis, & libris legaliter tentis, decis. 460. num. 22. Rondin.
VOX. *Vide in vers.* Compensatio, Iuspatronatus.
VRGENTIA creditorum probatur si pignoratio, & executio facta sit, eaque etiam in depositum tradita, dec. 709. n. 22. Paul.

VSVFRVCTVARIVS.

Vsufructuarius, & proprietarius vendentes res, & bona hæreditaria pro expensis hæreditatis, vnusquisque dicitur concurrere pro sua rata, & quomodo, decis. 761. num. 9. Alberg.
Vsufructuarius, & proprietarius qualiter expensas hæreditarias in solidum, vel pro rata subire tenentur, dec. 761. num. 5. & seqq. Alberg.
Vsufructuarius hæres totam capit hæreditatem, quoties principalis institutio in proprietate veluti captatoria tollitur, ac si scripta non esset, dec. 465. n. 2. Rond.
Vsufructuarius ad modicas expensas tenetur, dec. 761. n. 11. Alberg.

VSVRA; VSVRARIVS.

Vide etiam in vers. Cambium, Simulatio.
Vsura est materia suspecta, dec. 737. num. 12. Alberg.
Vsuræ licitè debentur ratione eius, quod interest ex damno emergenti, dec. 548. nu. 23. Rond.
Vsuræ dotales inter Partes conueniri possunt, eæque licitè solutæ dicuntur, dec. 406. nu. 5. Taia.
Vsuræ dotales ex statuto Vrbis *lib. 1. cap. 13.* non debentur nisi à die interpellationis, ex qua insurgit mora, decis. 626. numer. 10. Rondin.
Vsuræ sapiunt debitum, & ideò pro earum exclusione omnis interpretatio capienda est, dec. 518. n. 2. & 3. Matth.
Vsuras dotales vsque ad tertiam centesimæ deberi, vt practicabatur antiquitus, hodie recessit ab aula, dec. 541. n. 3. Alberg.
Vsurarum solutio probari debet plenè, & concludenter, alioquin non solum non præsumitur, sed quoad fieri potest excluditur, dec. 518. n. 2. Matth.
Vsurarum in materia pacta sunt strictissimè intelligenda, dec. 775. n. 11. Vicec.
Vsuris pro consequendis semper præsumitur interpellatio, dec. 425. n. 11. Rond.
Vsurarius non dicitur contractus, in quo fuit conuentum gabellas, & alia onera realia fore à venditore soluenda, dec. 641. num. 12. Alberg.

VSVRPATIO.

Vide etiam in vers. Acquisitio, Exceptio, Iudicium.
Vsurpatio emphyteusis non præsumitur in Ecclesia, sed potius legitimus titulus, si in inuestitura aderat prohibitio alienationis in illam, dec. 628. n. 24. Emer.
Vsurpationis qualitas expressa à testibus interesse habentibus relicitur, & in reliquis eorum attenditur depositio, dec. 460. num. 24. Rondin.
Vsurpationis iurispatronatus præsumptio, quæ viget in Magnatibus, cessat ex continuatis præsentationibus per longissima tempora vim immemorabilis habentibus, dec. 421. n. 12. Alberg.
Vsurpationis iurispatronatus præsumptio in personis potentibus ad mentem Concilij cedit veritati constito de initio reseruationis illius, dec. 708. n. 5. Rond.

VSVS.

Vide etiam in vers. Approbatio, Veens, Vtilitas, Vicinus.
Vsus solitus, & consuetus prohiberi non potest, dec. 820. n. 10. Guax.

Vſus, & opus magis expediens, & rationabile eligi debet, ſi voluntas Teſtatoris iuxta illius diſpoſitionem adimpleri non poteſt, dec.744.n.2.Vbago.
Vſum maiorem ſi quis habere potuiſſet, non excluditur ex paruitate materiæ, deciſ.634.n.10.Vbago.
ex Vſu reſultat acceptatio,d.620.n.12. Vbago.
non VSVS. *Vide etiam in verſ.* Abrogatio.
non Vſus, vel contrarius vſus non admittuntur contra clauſulam ſublatam,&decretum irritans,dec.418.n.9.Emer.

VSVSFRVCTVS.

Vide etiam in verſ. Commoditas, Fideicommiſſum, Inſtitutio, Vſus.
Vſusfructus non debet reddi inutilis vſufructuario,dec.761.n.12.Alberg.
Vſusfructus non extenditur ad capitale factum ex inueſtimentis, dec.496.n.8.Calat.
Vſusfructus, quod fuerit legatus aliud eſt, aliud verò quod ſit relictus victus, & veſtitus,dec.664.n.10.Calat.
Vſusfructus ſi patri non fuit prohibitus à matre binuba, plus relinquenti filio ſecundi matrimonij, non ex hoc inducitur fraus, *Lhac adictali*,dec.732.n.15.Vicec.
Vſusfructus acquiſitio ad fauorem patris in bonis ſui filij eſt in iure fundata,deciſ. 732.n.16.Vicec.
Vſusfructus in dotem datus non intelligitur de vniformali, ſed de commoditate vtendi, & fruendi,dec.795.n.13.Vicec.
Vſusfructus perſonaliſſimus cedi nequaquam poteſt,dec.795.n.8.&.ſeqq.Vicec.
Vſusfructus à viro ſuæ vxori conſtitutus eius vita durante, poſſit ne ab illa cedi, & aſſignari in dotem ſecundarum nuptiarum, dec.795.n.9.Vicec.
Vſusfructus formalis conſiſtit in mero iure vtendi, & fruendi, quod ideo cedi non poteſt,dec.795.n.10.Vicec.
Vtens. *Vide etiam in verſ.* Mobilia, Vſus.
non Vtens dicitur alienare, & quando, d.642.n.20.Taia.

VTILE, VTILITAS.

Vide etiam in verſ. Commodum, Geſtor negociorum, Iuuare.
Vtile per inutile non vitiatur in vltimis voluntatibus.dec.616.n.14.Rond.
Vtiliter geſtum non dicitur, quod nihil debitori intererat, quod gereretur,dec.813.n.31. & ſeqq.Rond.
Vtilitas ſola vtentis attenditur, non tamen damnum, quod alteri exinde damnum ſequatur,dec.820.n.11.Guax.
Vtilitas debitoris,vt adeſſe dicatur, non ſufficit indigentia pecuniarum in abſtracto, ſed ſpecialis eſſe debet,dec.813.n.32.Rond.
Vtilitas ex tranſactione reſultat, & quando, dec.623.n.10.Vicec.
Vtilitas euidens in contractu minoris non reſultat ex ſolis deciſionibus cauſæ, deciſ.623.n.19.& ſeqq.Vicec.
Vtilitas non efficit quin ſint neceſſariæ ſolemnitates à ſtatuto requiſitæ pro forma in contractibus minorum, vel mulierum, deciſ.547.n.7.Vicec.
Vtilitas euidens in contractu minoris dicitur, ſi ille alios ſibi obligare faciat,dec.623.n.17. & ſeqq.Vicec.
Vtilitas publica quoad matrimonium in eo ſolum conſiſtit, ne mulieres defectu dotis non nubant, non autem quod maiorem, vel minorem dotem habeant,dec.479.n.2.& 3.cum ſeqq.Alberg.
Vtilitatis perſeuerantia,quæ non requiritur in actione negociorum geſtorum, intelligitur de ijs, quæ ſine facto noſtro deficiunt, deciſ.813.n.35.Rond.
Vtilitatem, quam quis modico tempore conſecuturus erat, nemini ſine cauſa cedere voluiſſe præſumitur,deciſ.703.n.32.& ſeqq. Alberg.

VVLGARIS.

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſum, Subſtitutio.
Vulgaris ſubſtitutio dicitur facta per verba *quatenus filius, vel filij prædeceſſerint*, deciſ.733.n.9.Vicec.
Vulgari ſubſtitutione expirata, etiam reciproca, & aliæ ſubſtitutiones illi annexæ euaneſcunt,dec.733.n.10.Vicec.

VXOR.

V. etiã in verſ. Diſceſſus, Mulier, Sequeſtrũ, Vir.
Vxor Teſtatoris ad fideicommiſſum vocata, quatenus excludat naturales, dec.500.n.16. Calataiu.
Vxor poteſt diuertere à viro ex cauſa Phtyſis, ſiue etiam ex lue venerea,dec.801.n.1. & 10 ac per totam Vicec.
Vxor iuſſa habitare cum filijs, non tenetur habitare cum nepotibus poſt mortem patrum,dec.604.n.9.Calat.
Vxor, vt poſſit ſe pro viro obligari, non requiritur, quod creditores vrgeant, quodque immineat carceratio, ſed ſufficit executionem eſſe paratam vigore obligationis cameralis,dec.462.n.6.Rond.
Vxor alimentari debet à viro,d.727.n.2.Calat.
Vxor licèt ſequatur originem viri, ea tamen dicitur accidentalis, non naturalis,dec.695.n.16.Emer.
Vxor tenetur præſtare operas ſuas in quolibet negocio viri de iure licito,d.663.n.12.Alb.
Vxor, durante lite ſuper diuortio, cum viro cohabitare non tenetur, & quando,dec.801.n.15.& n.anteced.& ſeqq,Vicec.
Vxor quo in loco ſequeſtrari debeat, pendente lite ſuper ſeparatione thori, reſidet in arbitrio iudicis, dec.801.n.16.& ſeq. Vicec.
Vxoris obligatio pro viro facta ſolum generaliter, & indefinitè ex cauſa indigentiarum illius,non ſubſtinetur,d.462.n.7.Rond.
Vxoris receſſus à viro facta, etiam ſine probationibus, iudicio tamen Eccleſiæ,eſt valida, ſi probationes ſint in promptu, deciſ.801.n.7.Vicec.
Vxoris ſequeſtratio à viro ex quibus probationibus concedatur,iudicis arbitrio remittitur,dec.801.n.14.Vicec.
Vxore non amota à poſſeſſione bonorum viri datur etiam creditori immiſſio, deciſ.508.num.8.Taia.

SAN-

SANCTISSIMI D. N. INNOCENTII Diuina Prouidentia PP. XI.

Constitutio super Statutarijs Successionibus.

INNOCENTIVS PP. XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

PASTORALIS officij debitum, quo vniuersis, præsertim verò populis nostrę curæ, & sollicitudini, etiam in temporalibus creditis tenemur, exigit, vt ea prouideri, statui, ordinari, & declarari debeant, per quæ illorum commodis, vtilitati, quieti, & tranquillitati consultum sit, litiumque dispendia, & incommoda, quantũ fieri potest, tollantur, & cessent. Cùm itaq; in nostra Vrbe, penèque in omnibus alijs Ciuitatibus, Oppidis, & locis nostri, & S. R. E. Status, & Ditionis temporalis Italiæ ordinata sint, atque vigeant statuta, seù decreta, alieuè leges, & ordinationes, Apostolica expressa, vel tacita, fiuè à iure præsumpta confirmatione, & approbatione munita, per quæ, vt agnationum, & familiarum nobilitas, & decor, mediantibus bonis, & diuitijs conseruentur, intestatæ successiones agnatis masculis, exclusis fœminis, alijsque per eas cognatis intra certos respectiuè gradus deferuntur. Compertum verò sit, quod nonnullæ Doctorum, & Tribunalium interpretationes, ac limitationes, vel restrictiones præmissum finem à Populis, iuxtà eorum, ac Regionis antiquos, & continuatos mores impediunt, præfataque leges, ac prouisiones penè inanes reddunt, siuè frequentes producunt lites, perturbationes, incommoda, & dispendia, adeòut quandòque expediat potiùs non deferri, nec aperiri successionis beneficium, quod ita in maleficium, proprijsque assis iacturam conuertitur; vnde propterea ijdem populi præfati nostri Status Ecclesiastici tàm immediati, quàm mediati Italiæ apud Nos eorum voluntatẽ, ac desideriũ explicantes, preces porrexerũt, vt desuper prouidere opportunè dignaremur, præfatorumque statutorum, ac legum, seù prouisionum, generalem, ac indefinitam obseruantiam, provt iacent, & disponunt, demandaremus, quibuscumque Doctorum, & Tribunalium reiectis interpretationibus, adeòvt vniuersalis, ac vniformis in quolibet loco sit ordo succedendi ad propriorum respectiuè statutorum, & legum normam, seù præscriptum. Hinc Nos præmissorum populorum, qui Nobis, & Apostolicæ Sedi etiam in temporalibus, tàm immediatè, quàm mediatè crediti sunt, commodo, vtilitati, quieti, & tranquillitati, quantum fieri potest, consulere cupientes, eorumque votis, & supplicationibus annuere volentes; Motu proprio, ex certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, omniũ, & singulorum statutorum, decretorum, legum, constitutionum, & prouisionũ huiusmodi in dicta nostra Vrbe, & vniuerso nostro, & Sedis Apostolicæ Statu Ecclesiastico immediato, & mediato existentium tenores pro expressis habentes, perinde ac si illis expressa, specialis, & indiuidua mentio facta esset; Hac nostra perpetuò valitura constitutione mandamus, decernimus, & statuimus, vt in successionibus imposterum, & post præsentium publicationem aperiendis, & deferendis, illa statuta, decreta, leges, constitutiones, & ordinationes, quæ in præfatis nostris Vrbe, & Statu Ecclesiastico expressam in forma specifica, vel etiam in sola forma communi Apostolicam habeant cõfirmationem, & approbationem, siuè illam habeant tacitam, & præsumptam, quæ ex iuris dispositione ob longissimi temporis obseruantiam inducitur, generalitèr, & indefinitè, provt iacent, ac disponunt ad fauorem masculorum de agnatione in vniuerso asse attendi, & seruari debeant, quacumque sublata consideratione, vel differentia bonorum, eorumque situationis, intra, vel extra territorium, vbicumque existant, & siuè sint libera, & allodialia, seù feudalia, vel emphyteutica, seù liuellaria, etiam de directo dominio Ecclesiarum, Monasteriorum, & piorum locorum, seù personarum Ecclesiasticarum, vbi lex inuestituræ non obstet, quæ salua remaneat. Sublata quoque omni, & quacumque differentia, vel consideratione subiectionis, & respectiuè exemptionis personarum, tàm decedentium, quàm succedentium, vel excludentium, & exclusarum, cuiuscumque sint status, gradus, & conditionis, & quamuis agatur de Clericis, vel Regularibus vtriusque sexus, aut de Ecclesijs, & Monasterijs, alijsque personis, & locis Ecclesiasticis, vel aliàs quomodolibet exemptis, & priuilegiatis, quantumuis expressa, & speciali nota dignis, dum non ex ipsorum statutorum, vel statuentium aliqua iurisdictione, vel potestate, sed ex nostra dumtaxat Apostolica auctoritate hunc succedendi ordinem in dicto

cto noſtro ſtatu immediato, & mediato Italiæ ex iuſtis cauſis animum noſtrum dignè mouentibus ſeruari volumus, ac ſtatuimus, attenta ſolùm, ac generalitèr naturali qualitate agnationis, & ſexus pro dicto fine aſſequendo. Nullaque etiam ratione habita mixturæ perſonarum non excluſarum in medio exiſtentium, aliauè qualitate, ob quã huiuſmodi ſtatutorum, & legum ceſſatio, & reuerſio ad ius commune prætendi valeat, adeòvt vnicum, vniforme, ac vniuerſale ſit ius, & ordo ſucceſſionis ad ipſorum reſpectiuè ſtatutorum præſcriptum, ex præfato agnationis fauore. Quodque in quolibet caſu dubio, & quomodolibet diſputabili fauore maſculorum de agnatione in excluſionem fœminarum, & cognatorum, tàm aſcendentium, etiam matris, quàm deſcẽdentiũ, & Collateraliũ huiuſmodi legũ, & ſtatutorum interpretatio facienda ſit. Vbi verò contingat non verificari ſtatutorũ, perſonarum, & bonorum vnionem, ſimilitudinem, & combinationem, quam attendi ac ſeruari debere decernimus, vel quod non adſint ſtatuta perſonarũ, ſiuè illa extantia ob enunciatas Doctorũ, & Tribunalium interpretationes, & reſtrictiones, aut aliàs quomodolibet ſuum non ſortiantur effectum, tunc ſublata (vt præmiſſum eſt) omni differentia exemptionis, & ſubiectionis perſonarum, & bonorum reſpectiuè, generalitèr, & provt iacent, attendi, ac ſeruari volumus, decernimus, & mandamus ſtatuta locorum, in quibus bona exiſtunt, ac poſſidentur, ſiuè agatur de bonis ſtabilibus, ſiuè de mobilibus, cenſibus, locis montium, officijs vacabilibus, nominibus debitorum, iuribus, & actionibus, & alijs, quamuis de illis eſſe dignoſcatur, quæ loco non circumſcribuntur, ſed perſonam ſequuntur; Et quamuis tàm decedentes, quàm excludentes, & excluſi exteri ſint, Nobis, & Sedi Apoſtolicæ in tẽporalibus non ſubditi, dum etiam exteri acquirentes, ac retinentes præfata bona, & iura in prædictis Vrbe, & Statu, cenſentur (contraria voluntate expreſsè non declarata) in animo habuiſſe huiuſmodi bonorum, & iurium ſucceſſionem regulari debere, iuxtà leges, & ordinationes locorum, in quibus exiſtunt, ac retinentur, provt hunc animum præſumendum eſſe decernimus, ſtatuimus, & declaramus. Quæ verò de inteſtatis ſucceſſionibus hactenus, vt ſupra, ſtatuta, & diſpoſita ſunt, in teſtamentarijs quoque ſucceſſionibus attendi, & obſeruari debere volumus, ac ſtatuimus, quacumque paritèr bonorum, & perſonarum differentia, & conſideratione, vt ſupra, ſublatis, in ijs caſibus, in quibus eadem ſtatuta, & leges locales in hac ſpecie teſtatæ ſucceſſionis maſculorum de agnatione fauore diſponunt, quotiès decedentium cõtraria expreſſa voluntas non aduerſetur. Non intendimus autem per præſentẽ Conſtitutionem, atque in ea diſpoſita, in aliquo derogare, & præiudicare Conſtitutionibus Apoſtolicis recol. me. Noſtrorum Prædeceſſorum, Sixti Papæ V. Clementis Papæ VIII. Pauli Papæ V. Vrbani Papæ VIII. Innocentij Papæ X. & Alexandri Papæ VII. & aliorum, ſi quæ adſunt, ſuper inhabilitatione forenſium dicto noſtro, & Apoſtolicæ Sedis dominio in temporalibus non ſubiectorum, qui ſtatutis temporibus ad habitandum non veniant, & non obſeruent ea, quæ in eiſdem Conſtitutionibus diſponuntur, ac demandantur, ſed illæ ſaluæ, integræ, & in ſuo robore, ac firmitate permaneant. Sicque per quoſcumque Iudices ordinarios, & Commiſſarios, quauis auctoritate fungentes, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiã de Latere Legatos, ſeù Vicelegatos, aut Cameræ Apoſtolicæ Præſidentes, & Clericos, & quoſcumque alios, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis alitèr iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique locorum iudicari, & definiri, ac ſententiari debere, necnon quidquid ſecùs ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcientèr, vel ignorantèr contigerit attentari, irritum, & inane decernimus. Vt autem præſentes ad ad notitiam omnium deducantur; Volumus, & eadem auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus, quod illarum Tranſumptis, etiam per impreſſionem factis manu alicuius Iudicis, ſeù Prælati, aut alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Notarij publici munitis, quemadmodum adhiberetur originali, ſi præſentaretur, vbique adhibeatur tàm in iudicio, quàm extra illud, plena, & indubitata fides. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ M.DC.LXXX. ſextodecimo Kal. Decembris Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

Placet Motu Proprio B.

Die decimaoctaua Nouembris 1680. Suprad-ictus Motus proprius affixus, & publicatus fuit ad Valuas Curiæ, & in Acie Campi Floræ, ac alijs locis ſolitis, & conſuetis Vrbis per me M. Aurelium Pellicciam Sanctiſs. D. N. Papæ Curſorem.

Pro Magiſtro Curſorum Agapitus de Magiſtris Curſ.

Finis Tomi Secundi Partis XVIII. Recentiorum.

RE-

Digitized by Google

REGESTVM.

† * ** ***

a b c d e f g

Omnes ſunt ducriones, excepto g. quod eſt dimidium folium.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg

Omnes ſunt terniones, exceptis Nnn, & Gggg, qui ſunt quaterniones.

ROMÆ.
Ex Typographia Reu. Cam. Apoſtolicæ. MDCLXXXI.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Prem. Legatoria Artistica
ACHILLE FIORI
Via Grande Arenivio, 3 - Napoli
Digitized by Google